Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
H
157
NAPOLI

Digitized by Google

598307

Kac. Vill. H.157

DE POENIS ECCLESIASTICIS

PRAXIS ABSOLVTA, ET VNIVERSALIS,

IN DVAS PARTES DISTRIBVTA.

Opus è Iure communi, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, Decretiſque Sacrarum Congregationum quàm diligentiſſimè concinnatum.

Auctore R. P.

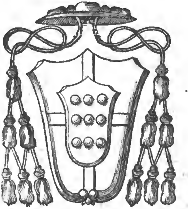
CAROLO ANTONIO THESAVRO

SOCIETATIS IESV

In Baſilica S. Petri Pœnitentiario Apoſtolico, & in Taurinenſi primùm, deinde in Piſana Vniuerſitate olim Ordinario Iuris Canonici Profeſſore.

Editio ſecunda ab ipſomet Auctore plurimis additionibus aucta, & emendata.

Cum triplici Indice refertiſſimo.

ROMÆ. MDCLXXV.

Sumptibus Felicis Cæſaretti, ſub ſigno Reginæ.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO, AC REVERENDISSIMO DOMINO

IOANNI GVALTERO

SLVSIO

VTRIVSQVE SIGNATVRAE REFERENDARIO,

Aç Summis Pontificibus CLEMENTI IX. & X. à Literis, quæ Breuia ſecreta vocantur, & Prælato domeſtico.

FELIX CAESARETTVS S.D.

IStæc de POENIS ECCLESIASTICIS Caroli Antonij Theſauri inſignis ac repetita tractatio, eſt veluti gladius quidam, qui affabrè factus, diù publicè verſatus eſt inter manus Antiſtitum, Sacrorumque virorum, atque ab ijs in vſus adhiberi opportunos vtiliter conſueuit: Deinde reuocatus ad officinam, optimèque recuſus eiuſdem artificis opera, plurimis etiam auctus & exornatus eſt gemmis, adeò vt denuò nunc in lucem prodiens, vnuſquiſque intelligere poſſit, quod depromptus eſt è Theſauro. Hunc ipſum non ſecus ac anathema votiuum, tibi ſuſpendo atque dico, SLVSI Illuſtriſſime, cumque obſeruantiæ erga te meæ volo eſſe argumentum. Nec horrebis donarium huiuſmodi, quod exhibet addictiſſimi Clientis manus, ac mens, effuſa in obſequium tui; mitiſſimum enim, quo præditus es, ingenium non dedecet, cum ſit gladius virtutis, non crudelitatis, quo ſæpè vtitur pietas ad medicamentum, & iuſtitia ad vltionem, neutra tamen ad interitum. At ſicut eximia eſt tua cum benignitate coniuncta liberalitas, ſic munus non tàm oblatum accipis, quàm accipiendo ipſe largiris; quippe dum tuo Nomini hoc Opus inſcribitur, quaſi in tutelaris Numinis præſidium adſcribitur, vt idem propemodum ſit tuum eſſe ac tutum fieri, tuoſque ſubire oculos ac vigili protectione cuſtodiri. Si quidem amorem ſcientiarum nunquam deſeris, qui ſcientias omnes hæreditario quodam iure adeptus es; ita vt maximè abs te probatum iri exiſtimem lucubrationes haſce Theſauri, quibus Auctor peritiſſimus totam penè Sacram Iuris prudentiam ediſſerit, & Pontificias leges non modò ad criminum punitionem armatas, ſed & ad commiſerationem, & veniam paratas eſſe oſtendit; nec tantùm docet quid ab Eccleſiaſtico Magiſtratu plecti debeat, verùm etiam quid valeat indulgeri: Sic vniuerſam ligandi, & ſoluendi rationem aperiens, gladium exhibet, qui & reos quandoque feriat, & identidem Eccleſiaſtico nodo adſtrictos abſoluat. Tu verò id omnium maximè calles, Vir Illuſtriſſime, qui propiùs atque intimè ades Summo Hierarchæ, eiuſque oracula ſuſcipis, quem penes omnem ſacram humanamque poteſtatem, & vtrunque gladium Deus eſſe conſtituit. Apoſtolico nomine epiſtolas exarans, cum iuſtitia miſerationem admixtam eſſe

teſta-

teſtaris, & frequentius eſt à tuo calamo pœnarum remiſſiones moderationesve proficiſci, quàm terrores & minas; ita iubente PRINCIPE, cuius imperij laus CLEMENTIA eſt. Maiores tuos eximia nobilitate ac virtute clariſſimos ſilentio prætermittere cogor; quoniam dum tui ipſius animi dotes admiror, non eſt cur ſuſpiciam alienas. At ne tuas quidem me coràm exponere patitur, aut multitudo earum, aut modeſtia, quæ tibi eſt inſita, ſuadetque, grandis & nati ad maxima animi eſſe, laudes mereri, non quærere. Teſtatum itaque tibi ſit obſequium meum, teque publico bono diutiſſimè incolumem ſerua: noſti enim, quantæ timoris ac ſollicitudinis cauſæ factæ fuerint Vrbi vniuerſæ, quùm anno, qui proximè elapſus eſt, te febri correptum videns à tua pendebat Roma valetudine, ac verebatur, vno SLVSIO amiſſo, totam rem literariam perditum iri, eoque incolumi, eandem ſaluam fore exiſtimabat. Vale. Idibus Octobris MDCLXXIV.

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.

I. de Ang. Arch. Vrbin. Viceſg.

Imprimatur.
Fr. Raimundus Capiſuccus Sacri Palatij Apoſtolici Magiſter Ord. Præd.

DE

DE POENIS ECCLESIASTICIS,

PRAXIS ABSOLVTA, ET VNIVERSALIS,

AVTHORE

R. P. CAROLO ANTONIO THESAVRO

SOCIETATIS IESV,

POENITENTIARIO APOSTOLICO,

PARS PRIMA;

In qua de Pœnis Eccleſiaſticis latę ſententię traditur doctrina generalis,

QVAE EST

Pręparatio ad intelligentiam Secundę Partis neceſſaria.

CAPVT PRIMVM.

Quæ, & quotuplex ſit Pœna Eccleſiaſtica, ſeu Canonica.

PRÆMITTENDVM eſt quod omnis Pœna ſiue ciuilis, ſiue canonica in hoc conſiſtit, vt ſit aliqua priuatio iuris in re quæſiti in odium perſonæ delinquentis. Vnde priuatio iuris ad rem non eſt propriè pęna, vt de communi ſententia teſtatur Rota par. 1, recen. deciſ. 693. n. 3. cum allegatis. Similiter priuatio iuris in re, ſi inferatur non in odiū perſonę, ſed ob fauorem alterius, vt ei lucrum obueniat, vel ob publicam vtilitatem, irritando actum geſtum ſine certa ſolemnitate, iuxta regulas iuris communis, non eſt pęna. Ita Rota ibi n. 4. & 5. illa enim priuatio tunc non infertur principaliter in odium perſonæ, quæ priuatur, ſeu inhabilitatur; ſed in conſequentiā, vt Rota ibi.

Pœna Eccleſiaſtica, ſeu Canonica tripliciter accipi poteſt. Primo in genere, latiori ſignificatione, vt ſignificet omnem pœnam, quæ à iure Canonico, ſeu Eccleſiaſtico imponitur; ſicut è contra Legalis, ſeu Ciuilis pœna dicitur, quæ à iure Ciuili, ſeu Sæculari imponitur. *Gloſ. in auth. Clericus quoque, C. de Epiſc. & Cler ibi Bald nu. 7. Conrad. Brun. tract. de hæretic. lib. 5. cap. 3. n. 1. Angel. in Summ. verb. pœna nu. 2.* Vnde ſequitur illa diſtinctio criminum, & iudiciorum: quia alia dicuntur merè Eccleſiaſtica, ſeu Canonica: alia merè Ciuilia, ſeu Sæcularia: & alia Mixta; prout, vel à ſolo iure Canonico, vel Ciuili, vel ab vtroque pœna delicto impoſita reperitur, *vt d. auth. Clericus quoque, ibi DD. & Canoniſtæ in cap. Cum ſit generale, de foro compet. Brun. loc. cit.* & in hac latiori acceptione à nobis ſumitur nomen pœnæ Eccleſiaſticæ in præſenti Tractatu.

Secundo modo pœna Eccleſiaſtica accipitur in ſpecie ſubalternante, vt ſignificet omnem pœnam Canonicam ſpiritualem tantum, quæ ſcilicet à poteſtate Eccleſiaſtica procedit, & principaliter animā punit, eam priuans ſpiritualibus bonis; tametſi interdum in conſequentiam priuet etiam corporalibus: & hæc propriè, & ex natura ſua eſt pœna Eccleſiaſtica, vt ſunt cenſuræ, irregularitates, priuatio beneficiorum, aut officiorum, aut vocis actiuæ, vel paſſiuæ, inhabilitates quoque, &c. Et diſtinguitur à pœna Eccleſiaſtica temporali, quæ procedit à poteſtate Eccleſiaſtica, ſed priuat temporalibus bonis; & ſubdiſtinguitur in corporalem, vel pecuniariam; & ita docet *Suar de religion. tract. vlt. lib. 9. c. 2. num. 46.* & tenent *Gloſ. & Bald. loc. cit.*

Tertio modo ſumitur pœna Eccleſiaſtica magis ſtrictè, & in ſpecie infima, vt ſignificet, & contineat aliquas tantùm pœnas ſpirituales, ſed non omnes;

Digitized by Google

qua ratione accipitur in nonnullis Regularium priuilegijs, quibus datur à Papa facultas abſoluendi ab Eccleſiaſticis cenſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine, non tamen nominatim latis: quæ priuilegia refert *Lezana qq. regular. tom 1. cap. 18 num. 33. & 37.* ſic etiam *in compen. priuil. Societ. noſtræ verb. abſolutio,* habetur priuilegium conceſſum Confeſſarijs approbatis abſoluendi à quibuſcunque ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis: Item in Bullis Iubilæi olim apponebatur clauſula, concedens facultatem Confeſſario eligendo, abſoluendi à ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis quomodolibet incurſis, vt patet ex Bulla prima Sixti V. in Bullar. Fla. Cherub. quæ clauſula deinceps in Bullis Iubilæi non reperitur appoſita. Sic etiam in Bullis Cruciatæ antiquis ante Pium V. apponebatur clauſula abſoluendi à pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis, *vt Gutier. lib. 1. can. qq. cap. 2. num. 1.* quæ in poſterioribus Bullis Cruciatæ non eſt appoſita, vt deceptionis tolleretur occaſio, *Henriq. lib. 7. cap. 13. num. 6. lit. X.* Nam aliqui nimium extendentes in dictis locis nomen pœnæ Eccleſiaſticæ, æſtimant continere irregularitatem incurſam, ob violationem cenſuratum, *Gutier. loc. cit. cum Soto, & Corduba, Salas de legib. diſp. 15. ſect. 1. num. 16.* & probabilem, & in praxi tutam ait *Henriq. loc. cit. & Diana reſol. 27. tract. 11. tom. 1.* vbi pro hac plures alios allegat. Item continere cenſuras impropriè dictas, ſeu pœnas cenſuris ſimiles, vt ſunt ſuſpenſiones ad certum tempus, vel in perpetuum, nam & eas violans celebrando incurrit irregularitatem, *vt c. 1. de ſent. excom. in 6.* tenet *Layman lib. 5. tract. de pœnit. cap. 10. num. 18. & lib. 1. tract. de ſuſpenſ. c. 4. in fine.* Item continere inhabilitatem, & priuationem officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ (quæ ſunt pœnæ Eccleſiaſticæ à cenſuris diſtinctæ *per c. quærenti de verb. ſignif.*) tenet *Sanch. in decal. lib. 6. c. 15. in fin.* & ſequitur *Lezana tom. 1. c. 18. num. 46. in fin.* Item continere pœnas pecuniarias latæ ſententiæ, vt dupli, &c. tenet *Eman. Sà, verb. ſuſpenſio ipſo iure lata, num. 13. Henriq. loco cit. lit. D.*

Sed meritò omnes iſtæ acceptiones reijciuntur ab alijs Doctoribus. Vnde non contineri irregularitatem, de ſtylo Curiæ teſtatur *Nauar. c. 27. num. 254. & 194. verſ. 4. Suar. de relig. tom 4. tract. vltim. lib. 9. c. 2. num. 43. & de cenſ. diſp. 40. ſect. 3. num. 3.* & plurimos allegat *Dian. loc. cit.* & eſt communis ſententia, vt teſtatur *Henriq. loc. cit. in comment. lit. A.* Et quod talis facultas data à Papa abſoluendi à cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis, non comprehendat irregularitatem, veram, & communiſſimam probat *Garzias par. 7. c. 11. num. 57.* cum magna congerie DD.

Denique quod abſolutus à cenſuris non cenſetur diſpenſatus ſuper irregularitate ait *Rota dec. 44. n. 5. par. 2. recent.* Neque contineri ſuſpenſionem ad certum tempus, vel perpetuum, ait *Suar. de relig. loco cit. num. 46. & 49.* & idem *Suar. de cenſ. diſp. 29. ſect. 1. in fin.* vbi excipit niſi in dictis priuilegijs detur facultas diſpenſandi: & conſentit *Nauar. loco cit* & tenet *Tannerus loco ſtatim citando.* Neque contineri inhabilitates, & priuationes ſupradictas, tenet *Suar. & Nauar.* ibi, & *Tannerus tom. 4. diſp. 6. num. 142.* Neque contineri pœnas pecuniarias tenet *Nauarr. ibi, & Suar. num. 46.* quod eſt certum, quia non eſt pœna propriè Eccleſiaſtica, vt ſupra dixi.

Quare *Nauarr. ibi* putat ſolùm contineri pœnas, quæ poſſunt impedire receptionem Sacramentorum. *Suar.* autem putat ſolùm contineri pœnas arbitrarias, quæ de ſui natura ablata contumacia abſolubiles ſunt. *Tolet. vero lib. 1. c. 89. in fin.* ait contineri tantùm pœnas, quæ tolluntur per abſolutionem, & non per diſpenſationem. Concludendum eſt igitur, verba illa, *à ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis,* eſſe ſynonima, ſeu æquipollentia, & ſolas ſignificare cenſuras, quæ habent hoc proprium, vt bonis ſpiritualibus priuent, & ſolùm per abſolutionem tollantur, & non per diſpenſationem, vt dicam *infra c. 20.* Vel nomine pœnarum Eccleſiaſticarum ibi exprimi diuerſas pœnas partiales, quę intrinſecè in ipſis cenſuris continentur: quia particula *Et*, ſæpè ponitur expoſitiuè pro *ideſt,* nempè inter ſynonima, vel inter duo, quorum vnum alteri ineſt, clarioris intelligentiæ cauſa, *vt l. 1. ibi gloſſ. in verb. placitum ff. de pact. & Bar. ibi, & in extr. ad reprimen. verb. videbitur, & gl. in rub. C. de ſeruit. & aqua. Rota apud Buratt. dec. 297. n. 15 & 16. Gutier. pract. q. 13. num. 61. lib. 3. Gonzal. in regul. gloſſ. 3. num. 13.* Et in hoc ſenſu accipi debet quoties alioqui ſequerentur abſurda, vel contraria menti diſponentis, vt ait *Bart. in l. Gallus §. etiamſi parente, num. 5. & 6. ff. de lib. & poſth.* & ita in caſu noſtro ſequerentur abſurda, & contraria menti Pontificis, ſcilicet quòd ſimplex Confeſſarius ferè maiorem haberet facultatem per illam clauſulam, quàm habet maior Papæ Pœnitentiarius; Et quòd hoc ſit contra mentem Pontificis, conſtat ex eo, quod in recentioribus Bullis illa verba non apponuntur, vt auferatur erroris iſtius occaſio, vt notat *Henriq. ſupra cit.* & ita videmus in praxi communiter hanc ſententiam obſeruari, quam etiam alij tenuerunt apud *Henriq. ibid.*

CAPVT II.

An Pœnitentia ſit pœna Eccleſiaſtica.

POena Eccleſiaſtica in genere eſt læſio, quæ punit, & vindicat, quod quiſque commiſit, inflicta à poteſtate Eccleſiaſtica, vt colligitur ex *S. Aug.* relato *in cap. Pœnitentia, diſt. 3.* & ideò continet pœnam, quæ pro foro externo, ſeu corporis infertur, quæ magis propriè, & in ſpecie dicitur pœna. Item continet pœnam, quæ infertur pro foro interno, ſeu animæ, quæ dicitur propriè pœnitentia; quæ vt definit ibidem *S. Auguſtinus,* eſt dolentis vindicta puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe; quæ rurſum eſt duplex: alia enim imponitur pro foro pœnitentiali, ſeu ſacramentali: alia verò pro foro conſcientiæ, ſeu quaſi pœnitentiali, iuxta tradita à Canoniſtis *ad tit. de pœnit. & remiſſ. Abbas in cap. de his, n. 3. de accuſ. Præpoſit. in cap. præterea, il 2. de ſponſal. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 34. num. 29. Menoch. de arbitr. caſu 539. n. 32* cum ibi allatis.

Differt autem pœna à pœnitentia. Primò quòd

pœni-

pœnitentia imponitur, vt ſatisfiat Deo, & animæ; Pœna autem, vt ſatisfiat Reipûb. ideò pœnitentia non excuſat à pœna, *ita Abb. in cap. de his, num. 3. de accuſ. Menoch. loc. cit.*

Secundò pœna infligitur inuito, & independenter ab eius voluntate: pœnitentia autem acceptatione indiget, & conſenſu pœnitentis; imò regulariter ab ipſo delinquente accipit executionem, vt *S. Auguſt. loco cit.*

Poteſt tamen peccator cogi ad acceptandam pœnitentiam: & primò in foro ſacramentali, etiam per denegationem abſolutionis, quia habet Confeſſarius poteſtatem, non ſolùm abſoluendi, ſed etiam ligandi, vt *Triden. ſeſſ. 14. c. 8. in fin.* ex quo decreto communis DD. ſententia aſſerit pœnitentem teneri ſub mortali peccato acceptare, & perficere pœnitentiam à Confeſſario iniunctam rationabilem, niſi velit aliũ Confeſſarium adire, vt *Suar. diſp. 38. ſect. 7. num. 4.* qui contrariam ſententiam temerariam ait, *Bellarm. de pœnit. lib. 4. cap. 13. Tolet. lib. 3. cap. 9. num. 3.* Et hanc concluſionem de fide definitam ex d. Trid. decreto, ait *Vaſq. 3. p. tom. 4. q. 94. art. 2. dub. 1. num. 5.* Vnde non admitto, quod quidam Authores putant, non obſtante dicto decreto, non teneri ſub peccato mortali pœnitentem pœnitentiam acceptare, ſed ſufficere ſi habeat propoſitum ſatisfaciendi Deo hic, vel in Purgatorio; quod aſſerit *Nauar. cap. 26. num. 20.* & alij recentiores apud *Dianam reſolut. 52. Miſcell. 1. tom. 1.* Addo quòd ſecundum probabiliorem ſententiam poteſt Cõfeſſarius cogere pœnitentem pro crimine publico, & ſcandaloſo acceptare pœnitentiam publicam, *Couar. lib. 2. var. c. 10. nu. 3. Sylu. verb. pœnitentia, q. 2. Vaſq. loco cit. dub. 2. num 2. Suar. de pœnit. diſp. 33. ſect. 7. num 3. Coninch. de Sacr. diſput. 10 num. 74.* & alij multi, & probatur ex Trid. *ſeſſ. 24. c. 8. de reform.* quamuis contrarium aliqui teneant, quia putant hoc fore contra ſigillum confeſſionis, ita *Nauar. c. 8. num. 10. Eman. Sa, verb. ſatisfact. num. 12. Beya 3. par. caſu 1. & alij.* Præterea cogi poterit delinquens pro crimine publico, & ſcandaloſo ab Epiſcopo, ſeu Prælato per cenſuras Eccleſiaſticas ad acceptandam, & perficiendam pœnitentiam publicam, vt *Turrec. in c. pœnitentes, 50. diſt.* & probatur ex Trid. *d. c. 8. ſeſſ. 24.* quod puto intelligendum de pœnitentia publica non ſolemni, nam ſolemnes pœnitentiæ hodie deſuetudine abrogatæ ſunt, vt *Bernard. Diaz. in prax. cap. 23. & ibi Salzedo, Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 6. num. 10.* & non poteſt quis ab Epiſcopo cogi ad eam ſuſcipiendam, niſi fiat in Eccleſia vniuerſalis reformatio, ſeu reſtitutio huiuſmodi pœnitentiarum, vt ſentit *Bern. Diaz* ibi. Etenim continent rigorem noſtris temporibus nimis grauem: nam ſolemniter pœnitens per manus Epiſcopi impoſitionem accipere debet, geſtare cilicium, & habitum mutare, & ſtatum pœnitentiæ profiteri, vt latè *apud Tertullianum lib de pœnitentia cum ibi notatis.* Vnde & religioſa perſona efficitur, & de foro Eccleſiaſtico, vt *Simancas de cath. inſt. c. 47. num. 21.* Sacra quoque Pœnitentiaria interdum cogit pœnitentes pro publicis, & ſcandaloſis delictis acceptare publicam pœnitẽtiam non ſolemnem, etiam ſub cautione præſtiti iuramenti de ea perficienda; Quidquid in contrarium dicat *Nauar. conſ. 28. de pœnit. & remiſſ.* de qua re dixi *ver. homicidium, c. 4.*

Clerici autem neque olim cogi poterant ſuſcipere pœnitentiam ſolemnem, neque ea illi imponi poterat, vt *c. confirmandum, c. illud, c. alia 50. diſt. Bern. Diaz. in praxi c. 23. & ibi Salzedo ſuper verb. ſolemnis pœnitentia.* Sed neque Sacra Pœnitentiaria Clericis iniungit vnquam publicam pœnitentiam ignominioſam, vt dixi *d. c 4. verb. Homic.* dixi etiam de hac re *infra c. 33. §. Tertiò pœnitentia.*

Tertia differentia, quæ ſequitur ex præcedenti eſt, quòd nulla pœnitentia reperitur latæ ſententiæ, ſeu quæ ipſo facto incurratur, ſeu ad quam quis teneatur ante ſententiam Prælati, ſeu Iudicis fori animæ. Et quidem de pœnitẽtia ſolemni apparet, quia à ſolo Epiſcopo imponitur per illius manus impoſitionem, & non ab alio Sacerdote, niſi de illius mandato, *c. ſi verò, & c. pœnitentes, 50. diſt. ibi Turrecr. n. 1. Præpoſ. num. 3. Bellarm. to. 2. lib. 1. tit. de pœnitent. c. 1. §. 5. pœnitentia.* Similiter pœnitentia publica non ſolemnis, licet in multis caſibus imponatur à iure, non ſolum per antiquos Canones pœnitentiales, ſed etiã Decretales; Tamen non obligat in foro conſcientię, niſi impoſita fuerit ab Epiſcopo, vel proprio Sacerdote: imò Epiſcopus poteſt tales publicas pœnitentias à iure ſtatutas commutare in ſecretas, quando ſibi viſum fuerit expedire, *Trid. ſeſſ. 24. c. 8. de reform.* licet de iure communi antiquo non poſſet illas in priuatas commutare, vt *Tiraquell. de pœn. temp in præf. num. 28. cum alleg.* & idem dicendum de alijs pęnitentijs à iure ſtatutis, vt carenæ ieiunij cum ſeptem annis ſequentibus, de qua *in c. 2. de ſpon. duorum, & c. accuſaſti, de accuſat.* nam etiam poſſunt à proprio Sacerdote pro foro conſcientiæ moderari, vt *Barboſ. in d. c. 2. num. 3.* Et generaliter quòd omnes pœnitentiæ, etiam à iure Canonico ſtatutę, hodie ſint arbitrariæ, ideſt arbitrio Epiſcopi, vel Confeſſarij commiſſę, ait communem *Clarus §. fin. praxis quæſt. 83. in fin.* Excipe tamen aliquos caſus, in quibus abſolutio eſt reſeruata Papæ, & ſtatuitur in Canone, vt abſoluantur rei cum cautione iuratoria, de publica certa pœnitentia peragenda, *vt c. Felicis de pœnis in 6.* vel quando à Sacra Pœnitentiaria imponitur ſub ſimili cautione præſtiti iuramenti, vt ſupra dictum eſt. In iſtis enim caſibus non poterunt ab inferiore etiam Epiſcopo commutari,

An autem poſſit in alijs caſibus Epiſcopus, vel Confeſſarius commutare pœnitentias a Papa, vel à Sacra Pœnitentiaria impoſitas pro caſu reſeruato, communis ſententia negat, quam tenẽt *Syluest. verbo confeſſio, quæſt. 27. Suarez de pœnitentia, diſp. 38. ſect. 10. num. 14. Coninch. diſp. 10. de Sac. Pœnit. n. 100. Henriq. lib. 5. cap. 22. num. 5.* & hanc ſententiam ſeruat ſtylus Curiæ. Vnde Pœnitentiarijs S. Petri ſpecialiter conceſſum eſt pœnitentias huiuſmodi alicui iniunctas ab alio Pœnitentiario commutare, ſi tamen non fuerint determinatæ à maiori Pœnitentiario, ſeu Regente. Quamuis *Bonacina tract. de Sacr. Pœniten. q. 5. ſect. 3. punct. 3. num. 6.* cum alijs teneat poſſe commutari à quolibet Sacerdote, quia putant, ablata reſer-

 uatio-

natione per abſolutionem, pœnitentiam illam non manere reſeruatam: Illud concedendum eſt, pœnitentiam impoſitam à Papa in caſu non reſeruato poſſe mutari ab inferiore, quia manus appoſitio Papæ in ijs, quæ concernunt forum interius, non ligat manus ordinariorum, vt *Gonzal. ſuper reg. gloſſ. 52. num. 60 cum ibi allatis*.

DE Pœnitentijs, quæ in Dataria iniunguntur pro diſpenſationibus matrimonialibus conceſſis in forma commiſſaria, aliqui dicunt poſſe ab Epiſcopo commutari ex cauſa rationabili, vt *Genuenſ. in praxi cap. 20. num. 2.* vbi ait ita fuiſſe ab Vrbe reſcriptum: quod puto non procedere de pœnitentijs, quæ debent præcedere actum diſpenſationis, quia illæ ſapiunt formam, & ſunt loco compoſitionis, ita *Corrad. in praxi diſpenſ. lib. 8. c. 6. num 20. & ſeqq.* qui etiam *num. 18. & 19.* benè notat irritam fore diſpenſationem, ſi quis pœnitentiæ opera ante diſpenſationem præſtanda, pecunia redimat, aut per alium perficiat ſine licentia Datarij, quia formam non adimplenit, & quia, vt dixi, pœnitentia huiuſmodi eſt ſubrogata in locum compoſitionis, quæ vt DD. dicunt, eſt cauſa diſpenſandi ſaltem partialis.

DE Pœnitentijs iniunctis per commutationem pro votis Papæ reſeruatis in materiam non reſeruatam, multi dicunt poſſe à quolibet Confeſſario commutari, ex ratione illa, quòd materia non ſit reſeruata: quos allegat, & ſequitur *Sanchez de matrimon. diſp. 9. num. 20. lib. 8. & in decal. lib. 4. c. 40. num. 46.* & hæc ſententia eſt frequentiori calculo recepta; ſed contraria eſt tutior in praxi, quam tenent multi allegati à *Sanch. loco cit, de matrim. num. 20.* quia ſubrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.

Cæterum cùm pœnitentiæ, vt dictum eſt, nunquam ſint impoſitæ per Canonem latæ ſententiæ, non pertinent ad præſentem tractatum, ideò illas omittemus.

Hoc tantùm libet ſubiungere, quòd Epiſcopus poteſt in Eccleſia Cathedrali deputare alios Pœnitentiarios, præter Pœnitentiarium Capitularem, ſeu Canonicum, etiam Regulares (ſine illius præiudicio) vt *Rota apud Rubeum deciſ. 222. per totum*, qui tamen nullam adminiſtrationem habere poſſunt in eadem Eccleſia, vt *Rota ibi per c. cum cauſam, ibi gl, ver. aſino, de elect.*

CAPVT III.

Quid ſit pœna latæ ſententiæ.

RESpondeo primo, quòd pœna latæ ſententię eſt, quæ effectum ſuum ſortitur, & afficit ex ipſo iure, ſeu canone diſponente, ideſt ex ſola ipſius pręcepti poteſtate, ſeu ipſo facto; abſque miniſterio Iudicis, ideſt abſque alia ſententia, condemnatoria, vel executoria (quam requirit pœna ſententiæ ferendæ) nam ipſa trahit ſecum executionem, ita *Abb. in cap. 1. de re ind. Bart. in l. 1. in fin. ff. de compenſ. Felin. in c. Rodulphus, num. 24. de reſcript. Tiraquell. in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num. 5. C. de reu. don. Sayr. in claui regis, lib. 3. c. 8 num. 24. & de cenſ. lib. 1. c. 12. num. 4. Salas de legib. diſp. 15. ſect. 3. n. 41. Suarez lib. 5. cap. 7. num. 1. de legib. Rota deciſ. 8. par 1. rec*

Cognoſcitur autem pœna latæ ſententiæ ex eo quòd profertur verbis directis, quæ ſcilicet non requirunt ex natura ſua factum, ſeu opus hominis: pœna autem ſententiæ ferendæ cognoſcitur, quia profertur verbis obliquis, quæ requirunt manum hominis: & quamuis pœna latæ ſententiæ interdum proferatur verbis obliquis, vel communibus, id contingit, quia ex alijs additis verba communia, vel obliqua determinantur ad ſenſum directum; hæc *Tiraquell. loco cit. num. 36. & 37. Felin. nu. 24.* Quæ autem in particulari ſint verba directa, quæue obliqua, vel communia, declarat *Bart. in l. Centurio, à num. 43. ff. de vulg. & pupill. Felin. loco cit Tiraquell. à num. 21. Sayr. Salas, & Suar. vbi ſupra*, nos autem de ijs ſigillatim, *par. 2.* dicemus ſuis locis. Illud tamen hic prætereundum non eſt, quòd verbum *incurrere*, etiãſi in infinitiuo, vel futuro exprimatur, eſt verbum directum, quia ex natura ſua excludit factum hominis. vt *Rota Caſſad. deciſ. 1. num 4. & 5. de ſimon* & de magis communi teſtatur *Tiraquell. loco cit. num. 147.* & eſt *text. in extrau. 2. de ſimon.* E contra illa verba *ſub pœna excommunic. &c.* non ſunt latæ ſententiæ, ſed ferendæ, ideſt comminatoriam continent, *vt gloſſ. in c. non ſolum verb. ſub pœna excomm. de Reg. in 6. & in extrau. 1. §. eodem modo, verb ſub excommun. pœna de verb. ſignif.* & communem ait *Tiraquell. in d l. ſi vnquam verb. reuertatur nu. 255.* & communem Theologorum, Iuriſtarum, & Summiſtarum, ait *Suar. de cenſur, diſ. 3. ſect. 3. num 6. in fin.* Niſi addita eſſet particula ipſo facto, vel ipſo iure, vel incurrẽdæ, vt *Suar. ibi num. 7. & 8. & alij proximè citati*. Quando verò eſt dubium, an aliquod verbum, ſeu canon ſit latæ ſententiæ, vel ferendæ, vt contingit in verbis communibus, debet intelligi eſſe ferendæ, vt in partem benigniorem in pęnali materia fiat interpretatio, *Rota d. deciſ. 8. par. 1. recen. num. 2. Gloſſ. in c. in pœnis de reg. iur. in 6. Abb. & Butr. in c. ſi diligenti de for. comp. Felin. in d c. Rodulphus ſuper verbo, cadat,* vbi ponit exẽplum in verbo *cadat*: & nullum crimen priuat ipſo iure, niſi in caſibus à iure expreſſis, *Felin. in c. 2. n. 3. de reſcript. cum Innoc. Gemin. & alijs, & in c. querelam, num. 2. de iureiur.*

RESPONDEO II. quòd pęna latæ ſententiæ formaliter eſt aliqua priuatio moralis, & non phyſica: quia cùm trahat ſecum executionem abſque facto hominis, non poteſt ſola efficere priuationem phyſicam: lex enim per ſe non poteſt ſola efficere actum phyſicum, ſed moralem, ideoque non poteſt priuare actu re corporea, ſeu illius poſſeſſione, ſed re morali tantùm, ſeu iure aliquo, verbi gratia dominio, habilitate, fama, &c. vt *Suar. de legib. lib 5. c. 7. num. 1.* quamuis in conſequentiam moralis priuationis ſequi etiam poſſit obligatio ad priuationem phyſicam, vt dicam *cap. 5.*

CAPVT

CAPVT IV.

An præceptum ſub pœna latæ ſententiæ ſignificet obligationem ſub mortali ad rem præceptam.

RESpondeo præceptum Eccleſiaſticum ſub pęna graui, ſiue temporali, ſiue ſpirituali latæ ſententiæ, cenſeri obligare ſub peccato mortali ad rem præceptam, & continere materiam grauem, quia aliàs præceptum foret iniquum, imponendo pęnam grauem pro leui culpa, ita *Sayr.lib.3.Clauis Reg.c.7. num.25.* cum communi ſententia, *& Sanch.in decal. lib.6.cap.4.num.64.* Et quamuis aliqui, vt Caiet. Nauar. Dried.& Valent. relati à Sayro ibi teneant, quòd præceptum etiam ſub graui pęna comminatoria, ſeu ferendę ſententię non ſignificet obligationem ſub mortali ad rem pręceptam; tamen etiam ipſi ſecus dicunt in pęnis latæ ſententię.

CAPVT V.

An pœna latæ ſententiæ habeat locum etiam pro actibus internis, vel externis, occultis, vel ante declaratoriam.

RESpondeo primo quòd quamuis Canoniſtæ communiter dicant pœnam latæ ſententiæ inferri poſſe, & afficere etiam pro peccato omnino occulto, ſcilicet pro actu purè interno; pœnam autem ferendæ ſententiæ ſolum pro actu externo inferri poſſe, vt conſtat ex allegatis à *Sanch lib.2.in decal.c.8.nu.2.* & tenet etiam *Tiraquell.in l. Si vnquam verbo, reuertatur, numero* 295. Tamen vera, & communis ſententia Theologorum, & multorum etiam Canoniſtarum, quos allegat, & ſequitur *Sanch ibi nu.2. Salas de legib. diſp 9. ſect.2. nu.3. & 6.* tenet neque pœnam latæ ſententiæ pro actu merè interno inferri poſſe, quia Eccleſia non iudicat de omnino occultis, ſed ea ſoli Deo reſeruantur, *cap.conſuluiſti,* 2.q.5. *can.erubeſcant,* 32. *diſt.& ibi Gloſ.*

Quis autem dicendus ſit actus externus, declarant *Sanch.ibi nu.7. Suar. to.1. de relig. tract.3. lib.1.c.6. nu.11.& cap.4. nu. 2. & de fide diſp.21.sect 2.nu.9. Layman.lib.2. tract de fide,c.14.* Et dicunt ſufficere, & requiri quòd ſit ſignum ſenſibile moraliter ſignificatiuum in ordine ad alium actus interni; ideſt, vt ſit intelligibile ab alio homine, ſi adeſſet, ſaltem in aliqua circumſtantia loci, etiam ſi actu nullus adſit.

RESPONDEO II. quòd lex humana præſertim Eccleſiaſtica, poteſt ferre pœnas ipſo facto incurrendas pro actu interno, non vt interno, ſed quatenus refertur ad externum, & cum eo componit vnum in genere moris; ſeu quatenus actum externum informat, afficit, corrumpit, & deprauat: & procedit etiam ſi actus externus aliàs eſſet bonus, vel indifferens ex obiecto, & fine operis, ſeu ex obiecto immediato, quia poteſt reddi malus ex obiecto, & fine operantis, ſeu ex obiecto remoto, ſeu ab actu imperante, ſeu intentione mala agentis, vt ait *S. Tho. p.2. quæſt* 20. *art.2.* & ibi Theologi communiter. Et procedit etiam ſi illa mala intentio, ſeu internus actus nullo modo prodeat exterius, nulloque ſigno ſe manifeſtet. Et ideo hanc ſententiam docent *Sayr.lib. 3. Clauis cap.6. in fin Salas de legib.diſp 9 ſect.1 nu. 7.10.& 12.* aſſerens eſſe probabiliorem, & tutiorem. *Azor to.1.lib 5.cap. 10. §. in hac itaque,* dicens eſſe compertum, & certum; poſſe legem humanam prohibere, ſeu punire vt ſupra actum externum, vt ex aliqua mala intentione interna prouenientem: & hanc eſſe communem ſententiam Iuriſtarum, & Theologorum conſtat ex iis, quæ dixi, *verbo, Curia, cap.*10. *verbo, Beneficium, cap. 4. verbo, Inceſtus, cap.1. nu.6. verbo, Inquiſitor, cap.5. verbo, Simonia, cap.*5. in quibus locis habes exempla in iure pœnarum latæ ſententiæ contra agentes aliquid cum praua intentione, etiam nullo externo ſigno manifeſtata: quamuis alij putent legem humanam etiam Eccleſiaſticam non poſſe punire actum externum ratione actus interni mali, niſi vel ille actus externus ſit aliàs de ſe malus, aut niſi actus internus ſit de ſubſtantia actus externi, ita vt ſine illo actus externus mutet ſpeciem; vel niſi actus internus, verbi gratia, mala intentio, prodeat exteriùs aliquo ſigno. Secus autem ſore dicunt, ſi actus externus ſit de ſe bonus, vel indifferens, licet malus fiat à malitia actus interni; quæ illi accidit, vt à circumſtantia tantùm extrinſeca, & accidentali, vt ab actu imperante, ſeu intentione mala, vt tenent *Nauar.in c.mandato, num.*20.*de ſimo. Vaſq. 1. 2. diſp.160. Suar.de cenſ.diſp.4.ſect.2.nu.19.& ſeqq.* Illud verò certum eſt apud omnes, poſſe à lege puniri actum externum ratione malæ alicuius intentionis, aut ratione defectus actus interni, quando id fiat per modum legis, ſeu pœnæ conuentionalis, ſcilicet, quia alias legiſlator non vult publica bona alicui conferri, niſi ceſſet, vel adſit talis intentio; ita *Azor loc.cit.*

RESPONDEO III. quòd pœna latæ ſententiæ, quatenus eſt merè priuatiua, ſcilicet non requirens factum hominis, ſeu actum poſitiuum phyſicum ad ſui conſummationem, ſeu executionem totalem, vt inhabilitas, vel priuatio tituli, ſeu ſolius dominij ciuilis, priuatio vocis actiuæ, vel paſſiuæ, &c. obligat in conſcientia ipſo facto, etiam in occultis, ante omnem declaratoriam ſententiam, ſecundum magis communem ſententiam, vt dixi infra c.29.q.1. Quatenus autem non ſit purè priuatiua, ſed requirens ad ſui conſummationem actum poſitiuum phyſicum, vt priuatio bonorum corporalium patrimonialium, vel beneficiorum, aut officiorum, aut pœna banni; licet non requirat ſententiam condemnatoriam, regulariter tamen requirit ſententiam declaratoriam, ita *Felin. in c.Cum ab homine, n.*10.*de Iudicijs; Gemin. in c. Felicis, de pœn.in 6.nu.8.* & alij quos allegat *Farinac. q. 116. nu.* 20. & plurimi apud *Tiraquell.* qui teſtatur de magis communi, & veriori, *in l. ſi vnquam, verb.reuertatur, nu.*400.& multi Theologi quos refert *Sayr in Clau. Regia, lib.3.cap.9. nu.* 25. & tenet *Suar.de legib, lib.5.cap.8.nu.5.*& communem ait *Layman.lib,1.tract.4.cap.15.nu.5.*

AMPLIA quòd etiam ſi lex dicat pœnam amiſſionis bonorum, vel beneficij, ſeu rei poſſeſſæ incurrat ipſo facto ante omnem ſententiam declaratoriam; intelligi debet de declaratoria iuris, & non facti, ideſt

cti, ideſt

cti, ideſt, vt non requiratur declaratoria pœnæ incurſæ. ſed tamen requiretur declaratoria criminis : ita *Eman. Sà verbo, pœna nu. 1. Sanch. lib. 9 de matrim. diſp. 30. nu. 1. Filiucc. tract. 44. c. 6. Leſſ. lib. 2. cap. 29. nu 63.*

AMPLIA II. quòd pœna priuans delinquentem re ſua corporali iam poſſeſſa, non obligat ad executionem, niſi poſt ſententiam declaratoriam accedat executio facta à Iudice: ita vſu receptum ait *Leſſ. lib. 2. cap. 29. nu. 63. Suar. de fid. diſp. 22. ſect. 3. nu. 5.* & tenet *Molin to. 1. diſp. 96 Sanch. lib. 2. cap. 22. nu. 8. Azor. to. 1. lib. 5. c. 7. q. 5. & tom. 3. lib 4. cap. 16. q. 9.*

LIMITA primò, quòd ſatis probabilis eſt ſententia, pœnas etiam purè priuatiuas, ſi ſint valde graues, priuantes ſcilicet iure quæſito, vel naturali, vel ciuili, vel eccleſiaſtico, magni momenti non obligare pro foro conſcientiæ ante declaratoriam, vt pœna infamiæ, inhabilitas ad beneficia, vel officia, vel priuatio vocis actiuæ, vel paſſiuæ: ita *Nauar. de dat. & prom num 31. & 44. Molin. diſp. 96. Sanch de matr. lib 9. diſp 30. num. 1. & lib. 2. in decal. c. 39. num. vlt. & opuſc. lib. 2. c. 1. dub. 52. num. 10. & 13. & in decal. lib. 6. cap. 15. num. 65. Filiucc tract. 10. nu. 264 Tanner. tom. 3. diſp. 5. q. 8. nu. 97. Soſa ſuper Bulla Clem. VIII. de largit. §. 9. Caſtellin. de elect. can. prælud. 1. §. 6. n. 20. Malder. p. 2. q. 96. art. 4. memb. 4.* Alij tamen diſtinguunt, vt dixi infra *cap. 46. q. 4.*

Sed hæc ſententia nullo modo intelligitur procedere in cenſuris, & irregularitate; quia ex antiquiſſima Eccleſiæ vniuerſalis conſuetudine ſemper obligarunt abſque alia declaratoria, vt *Tiraquel. loco cit. num 401. Sayr. nu. 30 Salas de legib diſp. 15. ſect. 2. in princ. Suar. de cenſ. diſp. 3. ſect. 2. Sanch. de matrim lib. 9. diſp. 30* Item non procedit ſecundùm aliquos, ſi reus fuit legitimè interrogatus à Iudice ſuper delicto, & negauit; vnde non potuit procedi ad declarationem: tunc enim dicunt obligari ad pœnam in foro conſcientiæ; ita *Sot. lib. 1. de Iuſt. q. 6. art. 6. col. 1. Cordub. lib. 1. q. 35. & q. 36 Roderic. qq. regul. to. 2. q. 57. art. 1. in fin. Sanch. in opuſc. loc. cit. dub. 52. num. 14.*

Similiter pœnæ conuentionales priuatiuæ iuris quæſiti commiſſæ, ligant ſtatim ante monitionem. *Rota par. 1. recent. dec. 159. num. 1.* & ante ſententiam declaratoriam ſecundùm probabilem ſententiam, licet non ante exactionem, quamuis etiam probabile ſit non deberi ante ſententiam. *Sanch. lib. 1. de matr. diſ. 37. Leſſ. lib. 2. c. 20 nu. 135.*

Pœnæ autem teſtamentariæ ſecundùm communẽ DD. debentur, & ligant in foro conſcientiæ ante omnem ſententiam, quia ſunt conditiones, non propriè pœnæ, *Sanch. lib. 7. de matr. diſp. 91. num. 2.* & idem dicendum de conditionibus reſolutiuis conuentionalibus, *Sanch. lib. 1. diſp. 37. cit. num. 2.*

LIMITA II. quòd etiam pœna requirens factum hominis, ſi ſit moderata, & non valdè grauis, poteſt ipſo iure imponi cum obligatione, vt reus per ſe exequi debeat ante declaratoriam, ita *Sanchez, & Molin.* & alij ſupra citati, & alij, quos allegat, & ſequitur *Garzias par. 11. c. 10. num. 19.* & habes exemplum, *verb. electio num. 3. & verb. viſitator, cap. 2.*

CAPVT AVD

An pœna latæ ſententiæ ſecuta ſententia declaratoria retrotrahatur.

RESpondeo, quòd etiam in ijs caſibus, quibus dictum eſt pœnam latæ ſententiæ non ligare ante ſententiam declaratoriam, adhuc pro eo tempore intermedio pœna huiuſmodi non caret effectu. Nam primò declaratoria ſequens retrotrahitur ad diem pœnæ incurſæ. ſeu commiſſi delicti, ita vt actus medio tempore geſti irriti cenſeantur; Vnde ſi declaretur aliquis hodie hæreticus; vel Maieſtatis læſæ reus, eo ipſo caſſantur alienationes factæ à die criminis commiſſi, & fructus ab ea die confiſcantur; Eſt certa, & communiſſima ſententia, tam eorum, qui dicunt dominium à momento criminis tranſiſſe in Fiſcum, quàm eorum, qui dicunt tranſire ſolùm à momento declaratoriæ, vt *Farin. q 116. num. 20. 21. 22. & 66.* cum multis alijs, *& Sanch. lib. 2. c. 22. n. 2. 3. 5. & 33. in decal.*

Secundus effectus eſt, quia iuxta magis communem ſententiam ſtatim pœnâ incursâ, ſeu commiſsâ amiſſionis dominij, ante declaratoriam, alienationes à reo factæ ſunt inualidæ, & illicitæ: quia licet non amiſerit poſſeſſionem, atque ideò vti poſſit bonis ad ſuam ſuſtentationem, tamen dominium amiſit, ideò alienare non poteſt: ita tenent multi, quos allegat *Sanch. cap. 22. num. 48.* & tenet *Tiraquell. in l. ſi vnquam verbo reuertatur, nu. 324.* & communem ait *Farin. loco cit. num. 72.* & ſimiliter incurſa pœna priuationis beneficij, reſignatio ſecundùm magis communem, non tenet etiam ante declaratoriam, vt *Gonzalez gloſſ. 15. num. 146. Farin. de hæreſi, qu. 189. num. 79. in fin. Pariſ. de reſign. lib. 3. q. 1. nu. 21.* Quamuis contra, quòd imò pro eo medio tempore poſſit etiam licitè alienare bona, licet per declaratoriam alienatio ſit reſcindenda, dummodo non adſit præiudicium recipientis, vt ſi alienetur titulo oneroſo; tenet *Sanch. loco cit num. 50 & 52.* & alij apud *Farinac num. 72.* & tenet *Suar. de fide diſp. 22. ſect. 4. nu. 3.* quia inquit, à momento criminis ante declaratoriam reum amiſiſſe dominium directum, ſeu de ſubtilitate iuris, non autem vtile, vel de æquitate; Et ſimiliter probabile eſt valere reſignationem medio tempore factam, donec ex vi declaratoriæ caſſetur, vt *Sanch. lib 2. cap. 26. num. 9. Azor. tom. 1. lib 8. cap. 13. q. 8.*

LIMITA prædictum primum effectum, vt procedat in actibus priuatæ poteſtatis non autem in actibus publicis, ſeu iuriſdictionis. Nam, etſi quis inciderit in pœnam priuationis officij publici, vel dignitatis latæ ſententiæ, quamdiu delictum maneat occultum, acta per eum ſunt valida, neq; caſſantur per declaratoriam ſubſequutam, quia retinuit poſſeſſionem, & titulum coloratum: probatur *l. Barbarius, ibi DD. ff. de offic. præſ. Felin. in c. Rodulphus, n. 43. poſt med de reſcript. cum Imol. Abb. & alijs,* & multos allegat, & ſequitur *Garz. par. 5. cap. 4. num. 328. 329. & ſeq. tract. de benef.* latè *Sanch. de matr. lib. 3. diſp. 22. num. 56 cum alleg.* Et hoc amplia procedere etiam de iuriſdictione interni fori, vt *Sanch. ibi num. 56 in fin*

ſin cum citatis. Item procedit in poteſtate conferendi beneficia, vel confirmandi, quia dicitur publicum officium poteſtate, & vtilitate. & generaliter, quod titulus coloratus cum communi errore reddat validos omnes actus, qui ex tali officio publico geruntur, licet non ſint actus iuriſdictionis formaliter, vt aſſiſtentia Parochi in matrimonio contrahendo, electiones, præſentationes, inſtrumenti publici confectiones, ita *Leſſ.lib.2.cap.29 num* 67. & idem dicendum de actu admittendi ad profeſſionem, qui non eſt actus iuriſdictionis, ſed publici officij, *Sanch. in decal.lib.5. c.4.num.76. & 78.* & Sacra Congregatio Regularium declarauit in vna Abdomarien. validam fuiſſe profeſſionem Monialis admiſſam ab Abbatiſſa illegitima, vel vidua, quam Epiſcopus deputauerat, qui tamen ſuper tali impedimento non poterat diſpenſare; Sed ad eum pertinebat deputare Abbatiſſam. Quod autem dictum eſt de actu electionis, procedit quando ius eligendi competit ratione publici officij, v. g. Epiſcopatus, non autem ratione Canoniæ, quia tunc competit iure officij priuati quoad vtilitatem.

Item limita vt titulus coloratus cum communi errore non ſuſtineat actum collationis, &c. quando talis prouiſus concurrit cum prouiſo habente legitimam poteſtatem, vt dixi *par.2. vet. Reſignatio cap.2. ampl.3.* & ita *Innoc.in cap.cum dilectus num.5.de conſuet. Abb. in cap.ſi verè num.9.de ſent.excom. Felin.loco cit. Garz.loc.cit.*

Et amplia hoc dictum, vt valeant geſta ratione publicæ poteſtatis, quamuis crimen, propter quod ipſo iure priuatur, quis officijs publicis eſſet delatũ ad forum, vt ſi Epiſcopus, vel Prælatus iam fuiſſet accuſatus: nam & ſi ex accuſatione reſultet infamia facti, ſi nondum eſt cauſa finita, & ſequuta abſolutoria, *cap.omnipotens, de accuſat. D.D.in l. qui à latronibus ff.de teſtam Seraph. deciſ.393 num.2 Molina trac.4 diſp.7.nu 6.in fin.* Saltem concurrente communi populi, ſeu paræciæ, ſeu viciniæ opinione, *Genuen. in prax cap.27. num. 10. cum Abb. & alijs.* Tamen quamdiu toleratur, & factum non eſt notorium, remanet in poſſeſſione, & titulo colorato, & acta ſunt valida, *Garzias ibi num.333.cum allegat. contra Bal. Gabr.& Maſcard.* Imò etiam ſi lata eſſet ſententia priuationis declaratoria priuatim in cubiculo, à Prælato, v.g. Epiſcopus in cubiculo intimauit alicui Sacerdoti eum incurriſſe in ſuſpenſionem, vel irregularitatem, vel priuationem beneficij, tamen ſi hoc non peruulgetur, remanet titulus coloratus, & tenent acta. *Bal.in l. Barbarius num. 10. in fin. ff.de off. pret.*

AMPLIA III. vt procedat etiam ſi lata eſſet declaratoria criminis, vel priuationis, ſed Reus appellauit; pendente ſiquidem appellatione remanet titulus coloratus: ſecus ſi non appellauit, vel aliàs ſententia tranſiuit in rem iudicatam *gloſſ.in cap ſæpè, verb.rata de appellat.& ibi Abb.num.15.* teſtatur de communi, & *Garzias loco cit.num.338.*

Limita quòd titulus coloratus cum communi errore non ſupplet, quando adeſt defectus in perſona, qui ſit diuinus, vel naturalis, quia publica poteſtas talem defectum ſupplere, in eoue diſpenſare non poteſt *Caiet.verb confeſſionis iteratio; Reginal.lib.1.n.97 Bonac.de matrim diſ.1.q.2.pun.6. num. 36.* & in ſimili de regula de triennali dicunt *Gomez ibi q.26. §. ſed breuiter, & Sanch.opuſc.lib.2.cap.1.dub.31. nu 20. in medio*, vt ſi mulieri, vel Iudæo beneficium collatum ſit.

CAPVT VII.

An pœna lata ſententia commiſſa etiam ante declaratoriam poſſit, vel debeat exequi ab ijs, ad quos pertinet.

ADuertendum quod hic non loquimur de Principibus ſupremis, ſeu ius ſupremi habentibus, ſeu exercentibus. Hi namque quamdiu ſunt in pacifica poſſeſſione, ſeu quamdiu de facto principatũ retinent, ſubditi tenentur illis, eorumque officialibus parere, & ad eorum tribunalia recurrere poſſunt, vt *Hippol.de Marſilijs in rubr de Conſtitut.n 67. Layman.lib.2 tract 3.cap.13 nu.7. §.ad alteram, & alij apud eos citati.* Ait tamen *Bar.in trac.de repreſal.q.2. num.12.* quod ſi Princeps bello occupat aliquem ſtatum, ſi iniuſtitia belli ſit notoria, tunc acta non valent per eum geſta; ſecus ſi ſit occulta dum pacificè poſſidet. Sed etiam dimiſſa poſſeſſione ſubſiſtunt ſaltem ſi ſint acta iuriſdictionis contentioſæ, & non voluntariæ, quia ſi ſint diſpenſationes, vel confirmationes, &c. aliqui putant reuocanda eſſe, vt *Rota deciſ.773.num.5.& 6.* Alij tamen veriùs dicunt non eſſe reuocanda ſed valida remanere, *Creſcent.dec. 1. de confirm.vtil.* quod eſt verum ſi gratia ſit conſummata ita vt ſit mandata executioni. *Rot. d.dec.773. num.6.* Igitur

Ad quæſitum RESPONDEO I. quoad pœnam priuationis iurium, & actionum varias eſſe DD.ſententias. Prima aſſerit debitores eiuſmodi rei non teneri illi ſoluere, quia putant hanc pœnam latæ ſententiæ ligare ſtatim etiam in foro conſcientiæ ante declaratoriam, & quia hæc pœna non indiget facto hominis poſitiuo ad ſui conſummationem, ſed eſt purè priuatiua; quo caſu obligat ſtatim ſecundum magis communem, vt dixi ſupra *cap. 5.* & ita tenet *Innoc. in cap.fin. de hæret. Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num 365.Caſtro lib. 2. de iuſt. hæret. punit cap.7.poſt princ.Farin.q.189.§.5.nu.63.* & quod talis reus in foro conſcientiæ non poſſit exigere etiã ſtante delicto occulto, ait *Felin.in d. cap.fin. in princ. verb.& pondera,& Farinac.loco cit.num.67.* Alij verò dicunt non teneri debitores illi ſoluere, quando delictum eſt manifeſtum, ſeu tale, vt probari poſſit. Ita tenent Canoniſtæ communiter, *in d.c.fin.vt Abb. Socc. Butr Cardin.& Summiſtæ* communiter, quos allegat, & ſequitur *Farinac. num. 66.* & hæc eſt magis communis ſententia. Alij denique dicunt non poſſe debitorẽ denegare debitum ante declaratoriam, ita tenet *Sanch.lib.2.cap.24.num.8.Azor. par.1. lib.8. cap.13.quæſt.2.Anchar in cap. cum ſecundum de hæret. in 6.not.2.Burſat.lib.1. conſ.14. num.18. Sanctarel. de hæreſ.cap.37.num.4.* Sed ſecunda ſententia verior videtur, vt ſcilicet per exceptionem debitor repellere poſſit

poſſit creditorem, ſi ſit certus de delicto, & probare poſſit: Et tunc etiam pro foro conſcientiæ poſſet retinere probaturus ſi contra eum agatur.

RESPONDEO II. quòd Fiſcus, ſeu alius, cui bona per pęnam priuationis ipſo facto applicantur, non poteſt per ſe ante declaratoriam occupare: eſt communis ſententia. tenet *Sayr lib. 3. Clau. Regia. cap 9. nu. 30. col. 1. in fin. Innoc. in d.c. fin. de hæret. Sanch. lib. 2. in decal. cap. 22. num. 14. & ſeqq. & Farinac. q. 190 §. 1. nu. 5.* vbi plurimos congerit; quamuis aliqui velint ſufficere crimen eſſe notorium, *vt Nauar. conſ. 20. num. 4. de hæret,* & alij apud *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur. nu. 401.* Et quod in caſu priuationis beneficij, vel officij, aut dignitatis ipſo iure incurſæ, ſi crimen ſit notorium, aut inexcuſabile, fieri poſſit executio omiſſa declaratoria, probat *Marta de Iuriſd. p. 3. cap. 21. num. 12.* Ait tamen *Tiraquell. num. 403.* quod ſi excutio fiat etiam in non notorijs, ſine ſententia declaratoria, valet ſi nihil opponatur: quod etiam tenent alij apud Martam ibi.

RESPONDEO III. quo ad pænam priuationis iurium ſuperioritatis, diuerſæ ſunt ſententiæ. Prima aſſerit quòd ſi quis Prælatus, vel Dominus incurrat pœnam priuationis officiorum, ſeu dignitatis, poſſunt, & debent illico ante declaratoriam ſubditi ab eius obedientia ſe ſubtrahere, ita *Anan. Lapus, & Bart.* quos allegat, & ſequitur *Tiraquell. in l. ſi vnquam verb. reuertatur, C. de reu. don. nu. 366. & idem nu. 354 & 355.* vbi ait quod agens repelli poteſt exceptione excluſiua iuris agentis etiam ante declaratoriam, & multos allegat. Alij vero generaliter dicunt requiri declaratoriam, vt generaliter de omni ſubiecto, & obligato docent *Azor. & Simancas* apud *Sanch. lib. 2 cap. 24. in decal. nu. 6, & 8.* & tenet *Filiuc. tract. 22. num 233. & 234.* & alij quos allegat *Farinac. q. 189. nu. 61. col. 2.* & de Prælatis tenet *Io. Valerus differ. vtr. for. 20 num. 4. Diana reſol 67. tract. 3. Miſcell. tom. 1.* & de omni ſubiecto, exceptis filijs, quando ipſo iure emancipantur ex delicto patris, ait *Sanch. dicto nu. 8.*

Sed tertia Sententia, & conciliians videtur tenenda, quod manente Reo in poſſeſſione ſui iuris, ſeu bonorum cum titulo colorato, non poſſint ſubiecti iura denegare, vel obedientiam, niſi vel delictum, & commiſſio pœnæ ſint notoria, vel ſi ſint occulta, ſaltem probari poſſint, & ipſe excipiens, & denegans iura, id faciat cum intentione recurrendi, & probandi coram Iudice competente, quamuis ſi velint poſſint iura reddere vſque ad declaratoriam: poſt declaratoriam autem non poterunt ſubditi parere, niſi quando ob nimiam potentiam Superioris cogerentur, non in contemptum clauium Eccleſiæ: & ita tenet *Syluest. verb. hereſis, 1. num. 14. verſ 11. Bannes Valentia,* & alij, quos allegat *Farinac. loco cit. num 66.* & faciunt quæ dixi *verb. ſimonia cap. 7,* vbi habes exemplum.

An autem violento poſſeſſori poſſint denegari obſequia debita tali dignitati, vide *Innoc. c. in litteris num. 3. & ſeq. de reſt. ſpol.*

RESPONDEO IV. quoad cenſuras Eccleſiaſticas, ſi ſint nominatim denunciatæ, quilibet tenetur reum vitare: ſi autem non ſint denunciatæ, poteſt ſed non tenetur euitare, niſi in caſu excommunicationis incurſæ ob percuſſionem notoriam Clerici, ob. extrau. ad euitandam, vt dixi *p. 2. c. 4.*

Eſt tamen aduertendũ quod ſi aliquis ſit denunciatus vel notorius Clerici percuſſor in vno loco, vel Diœceſi, ſed in alijs locis res ſit occulta, ſed nos ibi exiſtentes ſciamus cenſuræ denunciationem, ſeu notorietatem percuſſionis: tunc ſecundum multorum ſententiam tenemur eum vbique vitare priuatè, & publicè, etiam ſi probare non poſſimus cenſuram: ita *Innoc. in c. inquiſitioni. num 2. de ſent. excomm.* & de communi teſtatur *Couar. in c. alma. par. 1. §. 3. nu. 2.* & alij apud *Sayr. lib. 2. de cenſur. diſp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. num. 48.* Secundum alios autem DD. non tenemur illum vitare publicè, ſed occultè in loco vbi cenſura manet occulta: & ita tenet *Palud. Armilla,* & alij apud *Auilam p. 2. c. 6. diſp. 11 dub 12* & tenet *Eman. Sà verb. excom. num 34. Sanch in decal. lib. 2. c. 11. nu. 20. Filiuc. tract. 13. nu. 49. Layman lib. 1. tract. de excommun. cap. 4. n. 3.* & communem recentiorum ait *Auila loco cit.* Alij autem quòd ſi probare poſſimus, tenemur eum publicè vitare vbique; alias ſolum occultè vbi res eſt occulta, ita *Couar.* & alij, quos ſequitur *Sayr. ibi.* Sunt omnes probabiles ſententiæ.

CAPVT VIII.

An pœna latæ ſententiæ requirat actum conſummatum Et an multiplicetur actuum, ſeu transgreſſionum multiplicatione.

RESpondeo ad primam quæſtionem requirere actum conſummatum & ampliatur hæc concluſio, quia etiamſi in atrocioribus ſufficiat conatus delicto proximus ad pęnam ſententiæ ferendæ, *l. ſi quis non dicam, ibi gloſ. & DD. C. de Epiſc. & Cler.* tamen ad incurrendam pęnam latæ ſententiæ non ſufficit ſed requiritur actus conſummatus, *cap. cum in cunctis, § Clerici ſanè, de elect. cap. perpetua, eod. tit. in 6. Marta de iuriſd. pa. 2. c. 27. n. 4. cum alijs DD.* & communiſſimam eſſe opinionem oſtendit. *Tiraq. in l. ſi vnquam, verb reuertatur, nu. 354. & Hippolyt. de Marſilijs in c. at ſi Clerici. nu. 56. de Iudic.* Limitatur niſi aliter ſit in iure expreſſum, vt dixi *infra c. 26. propè finem: & latè tractat Ceuallos contra commun. q. 540. à n. 15.* verbi gratia in crimine læſæ Maieſtatis omnis conatus punitur eadem pęna, ac ſi effectus eſſet conſummatus, vt *Farinac. q. 116. nu 148.* vbi teſtatur de communi per *l. 1 ff ad Iul. maieſt. & l. 3. C. eodem.* Alia exempla habes, *verb. procuratio, infra part. 2.*

RESPONDEO ad ſecundam quæſtionem, diſtinguendos eſſe quinque caſus.

Primus caſus eſt quando ſunt plura facta illicita à lege punita, eiuſdem, contra eandem perſonam, ex interuallo. Tunc certum eſt conſurgere plura delicta, ſiue ſint eiuſdem, ſiue diuerſæ ſpeciei, ſiue ad vnum finem, ſiue ad plures ordinata, & ſicut crimen mul-

Digitized by Google

multiplicatur, ita & pęna *l. unnquam plura ibi gl. ver. occiderit, & Bar num 4. & 11. ff. de priu. del.* & de communi ſententia *teſtatur Clar. §. fin. q. 84. verſ. ſcias etiam, & verſ. alius eſt caſus. Farin. q. 22. num. 1. & ſeq.* Vnde ſi quis primò raſit literas Apoſtolicas, & alio tempore in illis aliquid adſcripſit, duplicem incurrit excommunicationem ex Bulla in Cœna Domini quia duplex delictum falſificationis commiſit, vt ait *Bal. in c. olim, num. 6. de reſcr.*

Secundus caſus eſt, quando ſunt plura facta, & delicta plura, ſiue eiuſdem, ſiue diuerſæ ſpeciei, ſed incontinenti, & eodem impetu, ac intentione, ſeu ſine facta, ordinata ad vnum finalem effectum. Tunc eſt differentia inter pœnas ſententiæ latæ, vel ferendæ. Etenim quoad pęnas ferendæ ſententiæ non fit cumulatio penarum, ſed pęna ſolius principalis, ſcilicet grauioris delicti locum habet, *Farin. q. 22. num. 19.* quia delicta præambula in principali confunduntur. Vt ſi quis pluribus vulneribus aliquem occidat, vnica erit actio, ſeu pęna de occiſo, & non de vulneribus *l. illud §. fin. ff. ad l. Aquil.* Sic delatio armorum, inſultus, & vulnus ordinata ad homicidium incontinenti perpetratum, in ipſo homicidij delicto confunduntur, *Bar. in d. l. numquam, num. 5. & 6. Bal. in l. quicunque num. 5. C. de ſeru. fugit.* & communem ait *Clar. d. q. 84. verſ. alius eſt caſus.* Quod eſt intelligendum ſi pro delicto principaliter intento grauior eſſet pęna ſtatuta, aliàs ſecùs, vt *Bar. ibi num. 6 Farin. ibi.* & intelligendum eſt extingui pęnam delicti preparatorij, ita tamen, vt augeatur pęna præparati. *Alter. to. 1. lib. 5 diſ. 10. c. 4. dub. 4.*

Quoad pęnas autem latæ ſententiæ diſtinguendũ, quòd ſi pro ſingulis illis factis præparatorijs, & preparato lata ſit ab eodem legiſlatore, ſeu ſuperiore eadem pęna, vt in Bulla in Cęna Domini excommunicatio contra eum, qui venientem ad limina, ſeu ad Curiam Rom. percutit, ſpoliat, vulnerat, detinet, vel occidit, omnia hæc eodem impetu faciens, vt occidat, vnam tantùm pęnam, excommunicationem ſcilicet vnam incurret. *Alter. ibi, Vgolin. ſuper c. 9. Bullæ in Cœna Domini verſ. detinet, num. 4. Filiuc. tract. 16. num. 235. Couarr. lib. 2. variar. c. 10. num. 8. verſ. 2. illud* Si autem pro diuerſis illis factis ſtatutæ eſſent pęnę diuerſę rationis ab eodem Superiore, v. g. pro coadunatione armatorum, pęna excommunicationis, confiſcationis bonorum, &c pro homicidio autem pęna mortis, aut banni; facta coadunatione ad effectum homicidij incontinenti perpetratum, non videtur, quod habeant locum pęnę latę contra facientem coadunationem, ſed contra homicidam, ſaltem ſi hæc pęna, ſcilicet homicidij eſſet grauior, iuxta ea. quæ dixi *par. 2. verb. Arma c. 10.*

Limita quòd quando illæ actiones criminoſæ eſſent factæ partim invno territorio, partim in alio, tunc enim pœnæ latæ ſententiæ incurruntur ratione delicti conſummati, ſeu principalis, ad quod alia incontinenti ordinata ſunt, ſi vtrumque territorium delinquens præſentia ſua attigit, vt dixi infra *c. 26. §. tertius caſus principalis.*

Tertius caſus eſt, quando ſunt plura facta eiuſdẽ rationis ab eodem contra eundem incontinenti, eodem impetu, ac intentione, non tamen ordinata ad vnum finalem effectum; ſed ſingula ad ſuum proprium tendentia obiectum, vt finem, & in hoc quidem caſu magna eſt DD. controuerſia.

Prima ſententia aſſerit cenſeri plura delicta, & cõſequenter pęnas multiplicari, ſi iterabiles ſint. hæc ſententia eſt *Dyni*, quem ſequitur *Bart. in d. l. numquam plura, num 4. & 11. ff. de priu. delict. Bal. in l. quicunque nu 7. C. de ſeru. fugit.* & communem ait *Clarus q. 84. verſ. ſcias etiam.* qui omnes ponunt exemplũ in pluribus percuſſionibus, ſeu alapis, ſeu vulneribus eodem impetu alicui inflictis. Hinc etiam multi DD. dicunt, quòd ſi adulter repetat copulam incontinenti cum eadem muliere extra figuram matrimonij adulterini, tot dicentur adulteria, & totidem pęnis iterabilibus puniendus erit reus, quot fuerint copulæ carnales; ſecus ſi copulæ fuerunt iteratæ ſub prætextu, ſeu titulo matrimonij, ſcilicet adulterini: quia tunc cùm ſint omnes ordinatę ad vnum effectum, ſeu finem matrimonij, vnum erit crimen, & vna pęna, etiamſi ea iterabilis eſſet, ita *Bar. in l. vulgaris num. 1. ff. de furt. Salic. in l. adulter. num. 5. in fin. C. de adult. Anchar. conſ. 4. num 4. Alter. lib. 3. diſ. 10. c. 8. §. 2. conſiderari to. 1. Suar. de cenſur. diſ. 5. ſect. 3 n. 7.* Item ſequitur ex eadem ſententia, quòd proferens plura verba contumelioſa, ſeu conuicia diuerſarum ſignificationum, etiam eodem impetu in eundem, dicitur reus plurium iniuriarum; ſecus ſi idem conuicium repeteret eodem impetu in eundem, ita tenet *Bar. in d. l. unnquam numer. 11. & in l. item apud §. ait prator, ff. de iniur. Angel. de maleſ partic. Verba iniurioſa num 6*

Secunda verò ſententia aſſerit ex coaceruatione, ſeu aggregato dictarum plurium actionum eiuſdem rationis in continenti, eodemq; impetu, vnam cenſeri actionem moraliter, ideoque tanquam pro vno delicto reum puniendum eſſe; ita *gl. in d. l. numquam, ver. occiderit. Iac. de Arena in d. l. item apud, nu. 1. & 3. ff de iniur.* & hanc ſententiam communem dicunt *Florian. in l. 4. ff. ad l. Aquil. Couar. lib. 2. var, cap. 10. num. 8. verſ. quartum, Alter. d. lib 3. diſ. 10 cap. 8.* qui omnes exemplificant in pluribus percuſſionibus, ſeu alapis, vel vulneribus. Et ſimiliter de copula adulterina, repetita etiam extra figuram matrimonij in continenti, eademque intentione, quòd vnum cenſeatur delictum, & vnica pęna (etiam ſi iterabilis ſit) reus puniri debeat, ait *Bald. in d l. quicunque, num 5. C. de ſeru. fug. Iaſ. in l. eum qui §. in popularibus nu. 15. ff. de iureiur. Bar. ſibi contrarius in conſ. 222. inc. Antonius.* Imò & continuationem adulterij, ſeu concubinatum adulterinum vnica pęna quantumuis iterabili puniendum, eſſe communem ſententiam teſtatur *Couarr. d. nu. 8. in fin. & Clarus §. adulterium verſ. ſed pone.* Item quod proferens diuerſa conuicia in aliquem eodem impetu, vnius iniuriæ ſit reus, probari videtur *in d. l. item apud §. ait prator,* & ita ibi notat *Iac. de Arena ff. de iniur. Alber. de Roſate tract. de ſtatut. par. 2. q. 39. Couar. d. num. 8. verſ. quartum,* & hãc ſententiam veriſſimam ait *Auguſt. in addit. ad Angel. de maleſ. ſuper partic. Verba iniurioſa, nu. 6.* Et quòd continuans luſum aleæ, ſcilicet repetendo in conti-

Digitized by Google

nenti, vnam pęnam incurrat, ſcilicet vbi ſtatuta ſit contra aleis ludentes, tenet *Bal. & Angel in l. inficiando §. infans ff. de fur.* Et quòd effractor Eccleſiæ capiens inde diuerſa vaſa ſucceſſiuè, & continuatè iteratis extractionibus, vnam incurrat excommunicationem, ait *Suar. d. diſ. 5. ſect. 3 num. 4. de cenſ. & Alter. lib. 3. diſ. 10. c. 3. §. 2. conſiderari*.

Hæc ſecunda opinio quoad pęnas latæ ſententiæ verior eſt, & communis; nam quòd vno impetu pluribus percuſſionibus, aut vulneribus clericum afficiens, vnam incurrat excommunicationem docent *Io. And. in cap. delictum num. vlt. de reg. iur. in 6. Abb. in c contingit 36. num. 8. de ſent. exc. Cardin. in Clem. 1. §. ſi qui, opp. 1. de priuil. Sayr. lib. 1. c. 10. num. 9.* & communem dicunt, & tenent *Couarr. d. num. 8. verſ. quartum, Vgolin. de cenſur. tab. 1. cap. 16. §. 3. num. 4. Alter. lib. 3. diſ. 10. cap. 8. in princ.* & probatur *c. eum pro cauſa, 27. de ſen. excomm.*

Aduerte tamen, quod attinet ad forum conſciētiæ in confeſſione ſacramentali omninò explicandū eſſe numerum, quo carnales copulæ fuerint iteratę, hoc eſt certum, vt ait *Felin. in c. ſicut num. 3. de teſtib.* & docet *gl. in c. imitare 6. q. 1.* De multiplicatis autē conuicijs diuerſę ſignificationis in eandem perſonā eodem impetu, ac de pluribus blaſphemijs eiuſdem rationis vno impetu prolatis, explicandum eſſe numerum alij affirmant, alij negant; vtraque ſententia practicè probabilis eſt, vt patet ex allegatis *à Diana reſol. 28. tract. 7. par. 1.* De vulneribus denique multiplicibus eidem inflictis, verior, & magis communis ſententia, & in praxi communiter recepta eſt, vt numerus vulnerum explicari debeat: imò & qualitas vulneris ſi valdè aggrauet; quia hę circumſtantię ad ipſam ſubſtantiam peccati pertinent, & quia afferunt nouum nocumentum, & aliter non poteſt Confeſſarius benè iudicare, neque conſulere, ita *Henriq. de pœniten. lib. 2. cap. 7. num. 6. Bonac. de pœnit. tract. de confeſſ. diffic. 3. nu. 17. Laym. lib. 1. tract. 2. c. 10. num. 3.* Imò etiam in foro externo in caſibus pręfatis ſeparatim agi poteſt ratione nocumenti, *Bar. in d. l. numquam plura num. 3. ff. de priu. delic. Anchar. in Clem 1. §. quibus, num. 14 de priuil.*

Quartus caſus eſt, quando factum eſt vnum, ſed virtualiter, & æquipollenter eſt multiplex in ratione delicti; & tunc quia ex vno facto reſultant plura delicta, ſiue eiuſdem, ſiue diuerſæ ſpeciei; conſequenter pœnæ multiplices incurruntur. Hoc autem duobus modis contingere poteſt. Primus eſt quando eadem actio terminatur ad plura obiecta eiuſdem ſpeciei, v. g. quando vno facto plures perſonæ læduntur. Vnde qui plures homines ad limina Apoſtolorum, ſeu ad Curiam Romanam venientes in perſonam offenderet vnica ſclopi exploſione plures excommunicationes incurreret, vt *Vgolin. ſuper c. 9. Bulla verſ. detinent num. 4. Alter. to. 1. lib. 5. diſ. 10. c. 4. dub. 4. verſ. item plures*. Similiter qui vno ictu plures Clericos percuteret, plures excommunicationes ſimul incurreret, eſt communis ſententia, quam docent, *Io. Andr. in c. delictum, de reg. iur. in 6. Nauarrus cap. 6. num. 18. Zerola de pœnit. c. 12. num. 48. Henriq. lib. 5. cap. 10. num. 9. Vgolin. de cenſ. tab. 1. c. 16. §. 3. n. 8. Sayr. de cenſur. lib. 1. c. 10. num. 9. Vaſcb. de pœnit. q. 91. a. 1. dub. 4. Alter. to. 1. lib. 3. diſ. 10. cap. 8.* & hanc ſententiam in praxi ſequendam eſſe, quamuis contraria ſpeculatiuè defendi poſſit, ait *Suar. de cenſur. diſ. 5. ſect. 3. nu. 12.* Sic etiam qui in plures perſonas ſimul vnum conuicium iactauit, pluribus actionibus tenetur tanquam de pluribus iniurijs, *l. 1. §. fin. ff. de iniur. Bonif. de Vitalin. tract. de malef. tit. de iniur. num. 4.* De delinquente inter duo territoria dixi infra *c. 26.*

Secundus modus eſt quando vna actio terminatur ad vnum obiectum, ſeu terminum, ſed in eo concurrunt diuerſæ circumſtantiæ omnes lege pœnali damnatæ, nam factum eſt vnum, & plura delicta, & plures pœnæ locum habent; v. gr. ſi quis committat adulterium cum inceſtu, *c. literis, ibi Abb. num. 2. Felin. num. 1. de præſumpt. l. ſi adulterium cum inceſtu, ibi Bar. num. 3. ff ad l. Iul. de adult.* Item ſepeliens aliquē vſurarium manifeſtum, eundemque publicè excommunicatum, ac nominatim interdictum, ac tempore interdicti, incurrit quatuor excommunicationes latas, *ex Clem 1. de ſepult* vt docent *Cardin. ibi nu. 29. Vgol. de cenſur. tab. 1. c. 16. §. 3. num. 4 Sayr. lib. 1. de cenſur. cap. 10. num. 10. Suar. de cenſur. diſ. 5. ſect. 3. n. 14.*

Quando verò in eodem obiecto concurrunt diuerſæ circumſtantiæ ſe habentes, vt genus, & ſpecies; tunc quoad pœnas ferendæ ſententiæ genus confunditur in ſua ſpecie: & vna tantum pœna, ſcilicet pro delicto ſpecifico, locum habet, *l. ſenatus, ibi Bar. ff. de accuſ. Abb. & Felin, in d. cap. literis de præſump.* Quare pœna homicidij in parricidio extinguitur, & ſola parricidij pœna reus punitur, vt *Bar. ibi.* Quoad pœnas autem latæ ſententiæ diſtinguendum eſt; quia ſi ſint pœnæ eiuſdem ſpeciei, tunc non iterantur, ſed confunduntur, ita vt vna, & eadem cenſeatur impoſita, vnde excommunicatio lata *in can. ſi quis ſuadente diabolo 17. q. 4.* contra percutientes Clericum non cenſetur iterata *in Clem. 1. de pœnis,* contra percutientes Epiſcopum, ſed vna tantum incurritur, vt probatur *ex d. Clem. 1. & ibi not. gl. verb. de prædictis, & Imola num. 13.* Si verò ſint pęnæ diuerſæ ſpeciei, non poſſunt confundi, ſed ambæ concurrunt, vt excommunicatio lata *in extr. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienan.* contra alienātes bona Eccleſiaſtica, concurrit cum ſuſpenſione lata contra alienantes bona Eccleſiaſtica Eccleſiæ Regularis, vt dixi *par. 2. verb. Alienatio cap. 5.*

Quintus caſus eſt, quando plures concurrunt ad idem delictum; & tunc ſi ſinguli concurrant, vt cauſæ partiales ad vnum effectū, vt cùm duo ſimul Clericum occidunt, tunc ſinguli in ſolidum tanquam principales puniuntur, tanquam de vno delicto; atq; ita in exemplo propoſito vnam excommunicationem ſinguli incurrunt; & quamuis alter alteri in eo delicto auxilium præſtare, & ſic ſimpliciter concurrere ad delictum, nempè vt cauſa principalis, & vt ſecundaria; tamen quia omnia tendunt ad vnum effectum, ideſt ad idem homicidium, ideò vnum dicitur delictum, & pęna vna locum habet. Idem contingit in duobus furantibus trabem, aut rem aliam de loco ſacro, &c.

Si verò ſinguli concurrunt, vt cauſæ totales ad di-

uerſos

re ſos effectus, v.g. vnus vulneret Clericum in capite, & alius eundem in brachio; vel duo furantur res de Eccleſia, & vnus vnam rem auſert, & alius aliam; tunc quilibet ipſorum vno facto duo delicta commiſit, & punietur, ſeu pęnas incurret, non ſolum vt principalis pro ſuo facto, ſed etiam vt auxiliator in facto alterius, quia aſſiſtentia vnius reddit alium animoſiorem, & offenſum timidiorem. Tota hæc doctrina eſt *Bar. in l. qui ſeruo, §. ſi duo, ff. de furt.* quam in praxi receptam, & communem dicunt *Auguſt. in addit. ad Angel. de maleſ ſuper verſ. Dicto maleficio ſemper adſtitit, & Farin. q. 131. num. 4.* Vnde ſequitur in iſtis duobus exemplis ſingulos iſtorum, ſcilicet ſimul vulnerantium Clericum, aut rapientium bona de Eccleſia duas incurrere excommunicationes.

At verò ſi vnus cooperetur duobus ſimul committentibus vnum delictum, v. gr. illos aſſociando, vel conſilium, aut mandatum illis dando, vnam tantum pęnam tanquam ex vno facto, & ex vno delicto committet, quia illi duo moraliter pro vno reputantur, ita *Bar. in l. ſi in rixa, num. 5. & 6. ff ad l. Cor. de ſicar.*

Ex prædictis infertur ad praxim, quòd quando quis ex vno facto, aut ex pluribus incidit in cenſuras plures eiuſdem ſpeciei, ad obtinendam abſolutionem debet fieri mentio omnium illarum, ſeu omnium circumſtantiarum, ſeu cauſarum, propter quas iteratæ ſunt, aliter enim abſolutus quoad vnam cauſam, non remaneret abſolutus à cenſura propter aliam cauſam incurſa. Si autem fiat expreſſio omnium cauſarum, tunc vna abſolutione tolluntur omnes cenſuræ eiuſdem ſpeciei, propter illas cauſas incurſæ, dummodo abſolutio pertineat ad eundem ſuperiorem abſoluentem; hæc docet *gl. in Clem 1. verb. ſubiacere, & ibi Vitulin. nu. 69. de ſepult. Alterius tom. 1. lib. 3. diſ. 10. cap. 8. §. ex his primò, tex. in c. cùm pro cauſa, ibi DD. de ſent. excomm.* Si verò ad diuerſos Iudices pertineant, à ſingulis ſingulæ abſoluentur, *c. officij de ſen. excom. Alter. loco cit. §. eodem modo.*

CAPVT IX.

An pœna lata ſententia extendatur ex identitate rationis de caſu ad caſum.

RESpondeo, quod etſi pęna ferendæ ſententiæ nonnunquam extendi poſſit, pęna tamen latæ ſententiæ non extenditur, *Io: Andr. in c. odia de reg. iur, in 6. Abb. in c. vlt. de iurepat. Dec. in c. translato, 1. lect. col. vlt. de conſtit. Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num. 303. C. de reuocan. donat.* qui *num. 304.* ampliat procedere etiam in exęquatis: *num. 305.* ampliat vt noua conſtitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pęnam latæ ſententiæ non extendatur reſpectu pęnæ ad præterita, quicquid ſit in pęna ſententiæ ferendæ.

Et amplia vt procedat etiam in pęnis teſtamentarijs, in quibus in aliquo caſu contrauentionis vocatus priuatur eo ipſo hæreditate, vel legato, non enim fiet extēſio ad alium caſum, etiam ex identitate rationis. *Rota deciſ. 47. nu. vlt. par. 1. nouiſſ. cum Felin. in c. cauſam qua num. 27. de reſc.*

CAPVT X.

An pœna latæ ſententia contra committentem aliquod delictum extendatur contra cooperantes eidem.

RESpondeo, in hoc eſſe differentiam inter pœnas ſententiæ latæ: quia pœnæ ſententiæ ferendæ in iure ſtatutæ contra facientem, ſeu committentem crimen, procedunt eodem modo contra cooperantes, ſeu cauſas minus principales, vt mediatores, auxilium dantes, conſentientes, mandantes, aut aliter ope, vel auxilio iuuantes, quotieſcunque fuerunt cauſa proxima delicti, vt dicunt Iuriſtæ, ideſt quando efficaciter in talem effectum influxerunt, tunc enim omnes dicunt puniri pœna ordinaria; ſi autem ipſorum concurſus non influxit, ſeu non cauſauit effectū, ſed remotè tantum cooperati ſunt, ſcilicet quando etiam ſine illorum cooperatione eodem modo eſſet ſequutus effectus, tunc dicunt puniendos eſſe pœna minori, ideſt extraordinaria. Ita *Salyc. in l. 1. n. 24. C. de rapt. virg. Clarus q. 90. § fin.* vbi ait communem, & latè *Farin. q. 130. n. 4.* vbi ait communem: *& nu. 42.* vbi hæc declarat, & probatur hęc doctrina *l. nihil intereſt, ff. ad l. Cornel. de ſic. & c. 1. & ibi DD. de offic. del.*

Sed quod attinet ad pœnas latæ ſententiæ, ſeu ipſo iure committendas, communis ſententia tenet cooperantes, etiam ſi proximè, ſeu efficaciter concurrant, & influant, non incurrere in pœnas latas contra facientem aliquid, niſi verbis legis tacitè, vel expreſsè comprehendantur. *Caiet. ver. excom. c. 47. not. 3 Sylu. excomm. 10. dub. 4. Tab. excom. 5. caſu 49. Sanch. de matr. diſ. 48. n. 3. lib. 7. Bonif. de Vitalin. in Clem. 1. n. 34. de conſang.* Et communem ait *Nauar. c. 27. n. 51. Auila p. 2. de cenſ c. 5. diſ. 3. dub. 2.* qui omnes loquuntur de pœna excommunicationis latæ ſententiæ, in qua iura aliàs ſolent latiorem facere interpretationem, pro maiori conſcientiæ ſecuritate, vt *Card in cap ſacris de his, qui vi;* ſed & generaliter de omnibus alijs pœnis latæ ſententiæ, tenent *Nauarr. conſ. 98. nu. 2. de ſimon. Vgolin. de ſimon. tab. 4. cap. 8. num. 4. Sanch. opuſc. lib. 2. c. 3 num. 104.* Et quod dixi de pœna lata contra facientem, procedit etiam de pęna lata contra committentem aliquod crimen, vt *Suar. de cenſur. diſp. 4. ſect. 3. num. 5. Nauar. conſ. 98. num. 2. de ſimon.*

AMPLIA, quòd etiā ſi mediator, ſeu proxeneta quoad pœnas ferēdę ſententię dicatur ipſe facere, ſeu cōmittere ad quod mediator exiſtit, vt *c. 1. de teſt.* ibi *Gemin. Franc. Anchar. n. 1.* Tamen ſecus quoad pęnas latæ ſententiæ, vt *Sanchez, & Nauar. loco cit.* Ratio autē præfatæ differentiæ eſt, quia in pęnis latæ ſententię ſit ſtrictiſſima interpretatio, vt non fiat extenſio etiam ex identitate rationis, vt dixi ſupra *cap. 8. & 9.*

LIMITA dictam concluſionem primo, vt non procedat, vt dixi, quando ex verbis legis pœnalis aliud colligitur: vt ſi quis cauſa fuerit, vel ſi quis directè, vel indirectè, mediatè, vel immediatè tale quid fecerit; vel ſi quis de tali delicto culpabilis extiterit, vel ſi quis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterit, ita *Auila loco cit.* Idem, ſi dictum ſit, tale delictū procurantes, vt *in Extr. 2. de ſim.* dixi *v. ſimonia, c. 2*

LIMITA II. vt non procedat in excommunicatione ob percuſſionem Clerici, vel Monachi, quia iura expreſsè extenderunt, *Can. ſi quis ſuadente*, vt patet *ex c. quanta 47. de ſent. excom.* & alijs iuribus, de quibus dixi infra *par. 2. verbo iniuria, cap. 2.* & ita *Auila loco cit. poſt concluſ. 2. verſ. ad ſecundum*. Eſt tamen verum, quod in actu abſolutionis minor eſt pœnitentia iniungenda cauſis ſecundarijs proportionaliter iuxta eorum concurſum, *vt c. ſicut dignum de homicid.* vbi agitur de complicibus necis, ſeu martyrio Sancti Thomæ Cantuar.

LIMITA III. vt non procedat in pœna infamiæ iuris reſultante ex ſententia condemnatoria, vel ex tranſactione in cauſa famoſa: quia hæc pœna eſt in conſequentiam pœnæ ferendæ ſententiæ, ideò procedit etiam contra cauſas minus principales, ſi fuerint condemnati, vel ſi pacti fuerint, vt dixi infra *cap. 27. §. tertio modo*. Et in hoc ſenſu benè dixit *gloſ. & Bald. in l. Imperator, ff. de poſtul.* quod infamia non eſt propriè pœna, ſed eſt aliquid conſecutiuum ad pœnam:

LIMITA IV. vt non procedat in irregularitate ex homicidio, vel abortu: quia omnis quomodocunque cooperans, ſeu influens in illud, eſt irregularis, ſcilicet ſi ſine illius auxilio principalis illud non feciſſet, vel non tam facilè, vel non tam citò: Canoniſtæ communiter *in d. c. ſicut dignum, §. qui verò*. Vnde *Couar. in Clem. ſi furioſus, par. 2. §. 2. num. 2. verſ. quatenus*, ait; Et ſi ad pœnam ſententiæ ferendæ probabilis ſit ſententia, quòd non puniatur pœna ordinaria, qui non concurrit ad actum proximum homicidij; tamen quoad irregularitatem ſufficit, vt influxerit modo prædicto, ſcilicet in totum, vel ex parte. Et de communi omnium Canoniſtarum teſtatur *Farinacc. q. 131. num. 10.* & ita *Suar. de cenſ. diſp. 4. ſect. 3. num 8.* vbi affert rationem diuerſitatis, quia, inquit, irregularitas ex homicidio non imponitur principaliter per modum pœnæ, ſed per modum inhabilitatis, ob ſignificationem, & indecentiam; ideò militat non ſolùm in homicida, ſed etiam in dante cauſam homicidio.

Sed aduerte, quòd etiam in caſibus, quibus lex, ſeu canon pœnam latæ ſententiæ extendit ad cooperantes, debet intelligi de verò cooperante, non autem fictè, ideſt de ratum habente. Vnde ratihabitio homicidij non inducit irregularitatem. *Farinac. q. 135. num. 67. cum multis alleg. Suar. de cenſ. diſ. 44. ſect. 3. numer. 24.* Neque inducit pœnam infamiæ iuris in illis delictis, quibus cooperantes illam incurrunt, *vt Farinacc. ibi num. 77.* Niſi lex expreſsè extendat pœnam ad ratum habentem, *vt c. cùm quis 23. de ſent. excomm. in 6.* vbi eſt caſus in percuſſione Clerici, vel Monachi.

CAPVT XI.

An Pœna lata ſententia commiſſa ante declaratoriam tranſeat in hæredes paſſiuè, vel actiuè.

RESPONDEO I. quod quamuis alias crimen extinguatur morte delinquentis, ita vt integro ſtatu decedere cenſeatur, qui nondum condemnatus deceſſit, *l. is qui in reatu, ff. ad l. Iul. maieſt. l. 1. C. ne ex delict. defunct. l. 1. ff. de priua. del. Simane de cathol. inſtit. c. 18. à num. 2.* Tamen pœna bonorum ipſo iure incurſa tranſit contra hæredes defuncti, *Cyn. in l. 2. C. qui teſt. fac. poſſ. Bald. in rub C. ſi pend. appell. mors inter.* & communem dicit *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 296. & 298. per d. l. ſi is, qui in reatu, & l. Caius, ff. ad Syllan. & l. commiſſa, ff de pub. & vectigal.* vbi ratio aſſignatur, quià quod commiſſum eſt, ſtatim deſinit eius eſſe, qui crimen commiſit.

LIMITA vt non procedat in pœna, quæ non incurritur, niſi poſt declaratoriam partis, cuius intereſt, vt in caducitate emphyteuſis ob non ſolutum canonem, de qua te *Clarus §. emphyteuſis, q. 9.* Nam ſi non fuit declarata à Domino directo non ignorante caducitatem in vita emphyteutæ, non poterit contra illius hæredes declarari; ſecus in caducitate ipſo iure incurſa, vt in caſu alienatæ rei, & traditæ, domino irrequiſito, vel incurſa caducitate ipſo facto vi pacti appoſiti: Tunc enim pœna caducitatis tranſit contra hæredes, *Rota Buratt. deciſ 617. num. 9* vbi plures allegat. Et idem dicendum de caducitate feudi: nam ſi incurratur ob felloniam, non poterit declarari cōtra hæredes defuncti, quia priuatio non inducitur ipſo facto, niſi poſt declarationem Domini directi; ſecus vbi ipſo iure inducitur, vt in caſu alienati feudi, & traditi, vel ex pacto. *Clarus §. feudum, q. 65.* vbi teſtatur de communi, *iunct. q. 62.*

RESPONDEO II. quod pœna indigens declaratione creditoris non poteſt declarari ab hæredibus creditoris, qui ſciens pœnam commiſſam non declarauit viuens; quia tunc præſumitur condonata, niſi ex coniecturis contrarium appareret de animo illius. Pœna autem ipſo iure commiſſa non indigens declaratione creditoris, poteſt exigi per hæredes defuncti creditoris; ita de communi teſtatur *Clarus §. feudum, q. 64.* cum allegatis, *& Gabriel comm. concl. lib. 3. tit. de iur. emphyt. cum Ruin. & alijs*; quidquid in contrarium velit *Tiraquell. loc. cit. num. 300. 301.* dicens proteſtandi ius ad hunc effectum ad hæredes tranſire. Et pro dicta communi ſententia facit, quòd hæres penſionarij non poteſt declarare, beneficiatum debitorem incurriſſe excommunicationem ob non ſolutam penſionem, ſi Penſionatius ipſe viuens non declarauit, vt *Caſtropalao tom. 2. de relig. tract 13. de beneſ. diſp. 1. pun. 7. num. 2. cum Suar contra Nauarr.*

CAPVT XII.

An Pœna latæ ſententiæ legis antiquæ ceſſet per Pœnam legis nouæ; aut ambæ concurrant.

REgula prima eſt, quod pœna legis nouæ diuerſa, tollit, & ceſſare facit pœnam legis antiquæ pro eodem delicto, ſi nondum erat commiſſum. *Ant. Gomez lib. 3. variar cap. 1. num. 38. Boſſ. tit. de offic. curſūp. num. 10. Clarus lib. 5. §. fin. q. 85. verſ. debet etiam Iudex*; vbi ait eſſe magis communem, & plurimos allegat, & ait, quod ita totus mundus obſeruat. Et procedit etiam ſi vtraque ſit pœna latæ ſententiæ, quia eadem ratio, ne quis duplici pœna puniatur, & quod pœnæ ſunt potius reſtringendæ, quàm exaſperandæ, & au-

& augendæ. Ita *Henriq.lib.13. c.38. num.2. Sayr. de cenſ.lib.3.cap.15. num.10. Suar. de cenſ.diſp. 12. ſect.4. num.13.*

Quamuis alij Doctores contrarium probabiliter teneant, nempe quod licet pœna noua ferendæ ſententiæ ceſſare faciat antiquam, ſecus tamen in pœnis latæ ſententiæ, ita tenent *Anan. in cap. fin. de colluſ. det. in fin. Nauar. conſ.1. de pœnis, & conſ.10. de conſt. Sanch. de matrim. lib.3. diſp.48. nu.8. Marius Alter. to.2. diſput.11. c.5. col.6. & 7.* Alij dicunt quod poteſt concurrere pęna latæ ſententiæ à iure cum pęna ſententiæ ferendæ ab homine, *Bart. in l. nemo martyres, C. de Sacr. Eccl.* Et alij amplius vniuerſaliter dicunt, pęnam legis nouæ non tollere pœnam legis antiquæ, quos allegat *Clarus loco cit. & Suarez comm. opin. ver. pœna, num.152.* & eam tenet, communemque teſtatur *Miran. Man. Prælat. p.2. q.25. art.26. concluſ.13.*

LIMITA autem ſecundum omnes, quòd regula ſupradicta procedit de pęnis eiuſdem fori, non autem diuerſi: Nam vbi pro vno crimine ius Canonicum vnam pęnam imponit, & ius Ciuile aliam, delictum eſt mixtum, & vtriuſque fori, & ambæ pęnæ concurrunt, vt tamen ſit locus præuentioni, *Canoniſta in c. cùm ſit generale de for. compet. Carrer. in praxi, tit. de hæret §. nunc de receptatoribus, num.16.* Item pęna iniuncta pro foro penitentiali, ſeu animæ, non tollit pęnam impoſitam pro foro externo, cùm habeant diuerſos fines, & à diuerſa poteſtate proueniant, vt *Abb. in c. de his, num.3. de accuſat. Menoch. de arbitr. caſu 539. num.32.* & dicam *cap. ſeq.* Item Limita, vt non procedat, quando altera pęna eſſet in caſu ſpeciali, vt dixi *par.2 verb. Alienatio, c.5.*

Regula ſecunda eſt, quòd quando à diuerſis legibus fertur pro eodem delicto eadem pęna latæ ſententiæ ex natura ſua iterabilis, v.g. excommunicatio, ſi feratur vtrobique ab habentibus eandem poteſtatem, vt à diuerſis Summis Pontificibus, non multiplicatur, etiam ſi aliquando in ſecunda lege eadem pęna aggrauetur, vt reſeruatione abſolutionis. Si autem à diuerſa poteſtate, vt à iure Pontificio, & ſtatuto Epiſcopi, tunc multiplicata cenſetur. *Barboſa in c. cùm pro cauſa, de ſent. excom. cum Nauarr. Sayr. Vgolin & Suar. diſt.22. ſect.1.*

CAPVT XIII.

An pœnæ latæ ſententiæ commiſſæ, purgatione moræ, pœnitentia, ſpontanea confeſſione, vel deprecatione tollantur, vel minuantur.

RESpondeo primo, in pęnis latæ ſententiæ non admitti moræ purgationem, *l. ſi is cui, ibi Bar. ff. de leg.2.* latè *Tiraquell in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num.310.* Et facit, quia pęna latæ ſententiæ habet vim rei iudicatæ, *gloſſ. & Bar. in l. furti, §.1. ff. de his, qui not. infam. Franc. Aret. in l. qui à latronibus, §. ſi quis in capitali, ff. de Teſtam. Riccius reſol.243.*

LIMITA vt procedat ſolùm, quando pęna ipſo iure impoſita eſt abſolutè, & incurſa; ſecus ſi indigeat declaratione creditoris, ad cuius fauorem eſt impoſita, vt commiſſa cenſeatur: tunc enim ante factam declarationem admittitur purgatio moræ, *Gemin in cap. licet canon, verſ. is etiam, de elect. in 6. Tiraquell. num.311.* & exemplum habes in emphyteuta Eccleſiæ, qui per non ſolutionem canonis tempore debito non incidit in commiſſum, niſi poſt declarationem Domini directi; & antea admittitur purgatio moræ, *c. potuit, de locato. Rota Seraph. dec.793. num.16. Mant. de tac. & ambig. lib.22. tit.27. n.35.* & idem eſt in pęna caducitatis ob felloniam vaſſalli, vt dixi *cap. præced. Clarus §. Feudum, q.62. Imol. in c. vlt. col.7. de donat.*

Et idem in pęna caducitatis propter alienationem rei fideicommiſſo ſubiectæ, quia non incurritur ante declarationem factam per ſubſtitutum, & ideò ante illam admittitur penitentia per alienationem, reuocationem, ſeu contractus caſſationem. Saltem ſi fideicommiſſarius non ſit effectus deterioris conditionis, quia in hoc caſu non cenſetur læſa mens teſtatoris, hæc habet *Rota deciſ.51. num.4. par.1. nouiſſ.* vbi aliæ cumulantur deciſiones.

RESPONDEO II. quod pœnitentia impoſita, & peracta, ſiue in foro pœnitentiali ideſt ſacramentali, ſiue in foro coſcientiæ, ſeu quaſi pœnitentiali, etiam ſi ſit publica, non tollit, nec minuit pœnas latæ ſententiæ, ſeu ipſo iure commiſſas, vt *Menoch. de arbitr. caſu 539. num.43. & 44.* An autem pœnitentia tollat pœnam ſententiæ ferendæ, quidam dicunt quod ſi ſit pœnitentia publica, eam tollit. Alij verius negant, vt *Abb. in cap. de his. nu.3. de accuſ. Menoch. num.31. & 32.* Sed ſi à Iudice Eccleſiaſtico impoſita fuiſſet talis pœnitentia, qui illum pro foro contentioſo punire poterat, tunc remiſſa cenſeretur in totum pœna ſententiæ ferendæ, quia tunc pœnitentia, ſeu pœna ſpiritualis cenſeretur ſubrogata in locum temporalis. *Menoch. ibi. num.41. cum Hoſtien. in cap. tuæ, de procur. Butr. Imol. & Anan. in cap. de his, de accuſ. Marſil. ſing.639. verbo abſolutus.*

RESPONDEO III. quod ſpontanea confeſſio facta coram Iudice non metu tormentorum non excuſat à pœnis latæ ſententiæ, quamuis ſit cauſa minuendi pœnas ſententiæ ferendæ. *Tiraquell. de pœnis temper. cauſa 30. nu.14. cum ibi allegatis. Simancas de cathol. inſt. cap.47. nu.1. & 2.* Imò in foro ſacræ Inquiſitionis deprecatio, ſeu ſpontanea comparitio, & confeſſio criminis, cum ſignis pœnitentiæ, excuſat ab omni pœna ſententiæ ferendæ, vt *Simancas loco cit. n.4.*

CAPVT XIV.

An pœnam latæ ſententiæ incurrat ante finem termini, qui culpabiliter ſe arctauit, vt implere præceptum non poſſit intra terminum aſſignatum.

RESPONDEO, quòd pœna, quæ à iure eſt impoſita non parenti intra certum tempus, non incurritur, niſi toto tempore, ſeu termino elapſo, etiam ſi ante finem illius ſit certum, eum non poſſe adimplere etiam ex culpa ſua. Secus autem eſt in pœna impoſita ab homine, ſiue ſit conuentionalis, ſiue iudicialis; nam hæc committitur, quando certum eſt, non poſſe rem præceptam implere, ſcilicet ex eius

culpa

culpa, quia antea in tempore aſſignato implere potuit: quo caſu pœnam quidem incurrit, ſed executio, ſeu exactio pęnæ non habebit locum, niſi poſt tempus, ſeu termiuum aſſignatum, niſi pęna à Iudice impoſita, eſſet ipſo facto incurrenda, vt ſi præceptum fuit ſub pœna excommunicationis, ſeu alterius cenſuræ ipſo facto incurrendæ, quia talis pęna trahit ſecum executionem eo ipſo, & ſic non expectatur finis termini: & hæc doctrina eſt *gloſſ in l. cum ſtipulatus 113. verbo, commiſſa, ff. de verb. oblig. & ibi Bart. nu. 4. Caſtr. num. 4. & 5. Iaſ. num. 7. & 8.* vtrobique dicens eſſe communiter receptam, & *Alex ibi num 9.* & rationem afferunt, quia mitius agitur cum lege, quàm cum homine. Quod autem dictum eſt de pœna à iure ſeu legali, multo magis procedit, ſi pœna eſſet latæ ſententiæ, quia non incurritur ante finem termini, etiam ſi quis ex ſua culpa ſe nimium arctauerit, vt implere non poſſit, quia pœua latæ ſententiæ requirit actum conſummatum: & ita *Bald. in l. 1. q. vlt. C. ſi penden. appellatio. mors int.* quem ſequitur *Franc. Aret, in d. l. cum ſtipulatus num 3.* & tenet *gloſſ. in c. commiſſa, verbo elapſus, de elect. in 6.* & communem teſtatur *Pariſ. de reſig. lib. 3. q. 2. à num 8.* vbi plura allegat iura, & exempla Limitatur tamen hoc dictum, vt non procedat, quando ius imponit pœnam latæ ſententiæ delinquenti, niſi intra certum tempus emendauerit, ſeu ſatisfecerit, quia tunc ex quo ſe nimium arctauit, vt non poſſit parere, eo ipſo pœnas incurrit, vt dixi *infra par. 2. verb. beneficium, c. 4. in fin.*

C A P V T XV.

An ignorantia iuris, vel facti excuſet à pœnis latæ ſententiæ committendis in totum, vel ex parte.

QVÆSTIO I. An ignorantia iuris excuſet à pęnis latæ ſententiæ. Aduertendum eſt quod hic loquimur de pęna propriè dicta iuxta definitionem datam *Sup. cap. 1. in princ.* Etenim ſi inferatur à lege vel ab homine aliqua priuatio iuris quæſiti non in odiũ perſonæ, ſed fauorem alterius, vel ob publicum bonum ſecundum regulas iuris, ignorantia non excuſat à tali priuatione. vt *Rota pa. 1. recent deciſ 693. n. 2. & 3.* vbi ponuntur exempla. His poſitis.

RESPONDEO I. Si ignorantia iuris ſit probabilis, ſcilicet penitus inculpata, certum eſt excuſare ab omni pęna pro vtroque foro; vt cum quis ignorat inculpabiliter legem prohibentem, & punientem actionem alias non damnatam, *Suar. de leg. li 5. c. 12. n. 8. Sanch. de matrim. lib. 9. diſp. 32. à n 29. Layman. lib. 1. trac. de legib. cap. 20. n. 1. Ferdin. de Caſtrop. tom 1. trac. 2. diſ. 1 punct. 17. n. 1. Sayr. in claui reg. lib. 2. cap. 9. n 24. Salas de legib. diſp. 15. ſect. 9. n. 110. Nicol. Baldell. to. 1. lib. 5. diſp. 45. num. 2.* Canoniſtæ communiter *in cap. 2. de conſtit. & in cap. 2. eodem tit. in 6.* per eoſdem textus, *Rota deciſ. 51. n. vlt. pa. 1. nouiſſ.* vbi excuſatur heres à caducitate, ſi alienauit rem fideicomiſſo ſubiectam bona fide putans ſibi licere, v. g. ſuper ea re cenſum vendere & conſtituere, *Rota Burat. deciſ. 182. à nu. 1.* cum ibi adductis, vbi deciſum, ignarum prohibitionis teſtatoris, ſi alienet non incurrere pęnam priuationis ſtatutam à teſtatore: & *num. 3.* ait emphyteutam, & vaſallũ non incurrere caducitatem alienando ſine conſenſu domini, ſi ignorent rem eſſe emphyteuticam, vel feudalem Et *num. 4.* ait eſſe generale in omnibus caſibus, quibus quis in pœnam cadit à iure ſuo. Amplia vt etiam dicatur ignorantia inculpata ignorantia actualis, ſeu incogitantia naturalis, vel actualis obliuio, & ſi cum ſcientia habituali, *vt tenent Caietan. Conrad. Sotus, & alij,* quos ſequitur *Vaſqu. 1. 2. diſp. 107. cap. 3. num. 6 & diſp. 123 c. 2. num. 6. §. cæterum. Suar. de cenſur diſ. 4 ſec. 8. num. 5 Sanch. in decal. lib 1. c. 16. n. 8.* quia etiam ſic deficit omne principium neceſſarium ad conſultandum, ſeu ad actum humanum, vt *Vaſch. ibi* notat, *cum allegatis,* & meritò dicitur etiam hæc ignorantia inuincibilis.

RESPONDEO II. Si ignorantia iuris ſit leuiter tantum culpabilis, non ob imperfectionem actus, ſed ex obiecto; magis communis ſententia tenet excuſare ab omni pœna, excepta excommunicatione minori, quæ propter veniale peccatum communicationis in humanis incurritur: Si autem ſit venialis ob imperfectionem actus, tunc ab omni pœna etiam leui excuſaret. *Suar. cap. 12. num. 16 Salas ſect. 9. num. 110. Baldell. nu. 4 Sanch. n. 29. & 30,* qui *n. 29.* ait procedere etiam quo ad pœnam irregularitatis ex delicto, & ſuſpenſione: quamuis aliqui per eũ citati diſſentiãt.

RESPONDEO III: Si quis delinquat ſciens, ſeu reputans talem actionem eſſe grauiter malam, ſeu prohibitam iure naturali, vel diuino, ſed ignoret eſſe à lege humana ſpecialiter prohibitam; nihilominus incurret in pœnas dictæ legis humanæ, ſiue Eccleſiaſticæ, ſiue ciuilis: quia hæc ignorantia iuris habet admixtam grauem culpam, & lex intendit punire illam actionem, quatenus eſt de ſe mala. Eſt magis communis ſententia, & in praxi recepta, quam tenet *Clarus § fin. q. 60. verſ. quæro numquid,* & communem Legiſtarum oſtendit *Gabriel. com. concluſ lib 5 tit de reg. iur. concluſ. 6. num. 34.* ita deciſum ait *Franch dec. 521.* Et magis communem Theologorum eſſe conſtat ex allegatis *à Sanch. loco cit. num. 7. & 16.* Tenent *Salas num 110 & 113. Suar. loco cit. nu. 7 Azor p. 1 lib. 1. c. 15. q. 2 Baldell. num. 7. 8 & 9.* Quamuis contra hanc concluſionem teneant alij, quos allegat, & ſequitur *Sanchez num. 17.* & communem teſtatur *Gratus conſil. 49. num. 35. lib. 2.* & tenent multi Canoniſtæ *in d. cap. 2. de conſt. in 6.*

Limita quòd non procedat noſtra concluſio quoad cenſuras incurrendas, vt infra dicam.

RESPONDEO IV. Si quis ſciat talem actionem à lege humana prohibitam eſſe, ſed ignoret pęnam per illam legem inflictam, non excuſatur à tali pęna, ſiue latæ, ſiue ferendæ ſententiæ, regulariter loquendo. Probatur ex dictis pro tertia concluſione, & quia poteſt, & intendit Legiſlator delinquentem obligare ad pęnam etiam inuitum; ergo à fortiori etiam ignorantem, per regulam *l. qui poteſt inuitis, ff. de reg. iur.* & eſt verior, & communior opinio, & in praxi recepta, vt conſtat ex allegatis *à Gabr loco cit.* & communem Theologorum teſtantur *Suar. ibi nu. 9. 10. 12. & Layman. d. c 20. num. 6.* & probabiliorem ait *Sanch. num. 21.* & ſequitur *Baldell. n. 11.*

Quam-

Digitized by Google

Quamuis Canoniſtæ contrarium teneant *in d. c.2. de conſt.in 6. Felin.in d.c.2.extr.de conſt.num 6.Genuen. praſt.q.766.* æſtimantes ignorantiam pœnæ excuſare à pęna quacunque etiam ſcientem iuris poſitiui prohibitionem: & idem tenent plures Theologi, quos allegat *Sanch.num.21.* qui eam probabilem dicit. Alij verò diſtinguunt dicentes ignorantiam ſolius pęnæ excuſare à pęna latæ ſententiæ, ſed non à pęna ſententiæ ferendæ, ita *Io.de Ligna.in d.c.2.de conſt.*eumq; ſequitur *Imol. ibi colum.4. verſ.potes reſpondere,* & tenet *Caſtropalao loco cit. num.5.* qui alios allegat. Illud eſt certum, etiam ſtando in hac ſententia, quod non requiritur ſcientia diſtincta, & ſpecifica pęnæ illius, ſed ſufficit ſi quis æſtimet in confuſo, & in genere adeſſe aliquam pęnam contra tranſgreſſorem talem, *Reginal.lib.13.num.275.per can.vltim.37.diſt.*quæ notitia nuoquam deeſſe ſolet in delinquente.

AMPLIA præmiſſam quartam concluſionem, vt procedat etiam in dubitantem de iuris poſitiui prohibitione, & nihilominus agentem cum conſcientia dubia, quia tunc dicitur ignorantia craſſa, ſeu ſupina, quæ non excuſat à pęnis, vt patet *ex d. cap. 2. de conſt.in 6.& d.can.vlt.37.diſt. Suar.cap.18.num.8. Baldell.loco cit.num.*1. niſi quando lex pęnas ſtatuit contra agentes aliquid ſcienter, vel audacter, ſeu ex prçſumptione, quia tunc excuſat iuris ignorantia etiam craſſa, & ſupina, non tamen affectata, vel craſſiſſima. ita *Sanch.num 36 & 37 Suar num.*14. & communem teſtatur *Layman num.1 Baldell.num.3.*

AMPLIA II. vt procedat etiam quoad pęnam irregularitatis ex delicto, vt ex violatione cenſurarũ, quia etiam hæc ſecundum magis communem incurritur ab ignorante hanc pęnam impoſitam eſſe pro tali actione, ſi tamen norit actionem à iure grauiter eſſe prohibitam. Et ratio eſt quia vel irregularitas tunc eſt propriè pęna, & ſic locum habet concluſio præfata, vel ſecundum alios non imponitur à iure propriè loquendo, & formaliter vt pęna, ſed vt impedimentum canonicum ob indecentiam, ideò incurritur facilius ab ignorante illam ſubeſſe. Ita *Suar. de cenſ.diſput.40.ſect.5.num.10. Salas de legib. diſput.15. ſect.9.num.13.Filiuc.tract.11. num. 158. Auila par. 2. cap.5.diſp.5.dub.10.concl.2.Azor. tom.1. lib.1. cap.15. q.7.* & multi Canoniſtæ, & Theologi, quos allegat *Sanch.lib.9.de matr.diſp.32. num.16.* & 21. & ſequitur *Baldell.cit.lib.5. diſ.45. num.9.* Quamuis contrarium teneat *Sanch.ibi num.20.*& alij apud eum allegati, & tenet *Caſtropalao num. 6. 7. &* 8. ſatis probabilem ait *Diana reſol.67. tract.5. Miſcell.to.2.*qui alios allegat, qui putant ob violationem cenſurarum non incurri irregularitatem ab ignorante, hoc genus pęnæ ſubeſſe violationi.

AMPLIA III. & à fortiori, vt procedat in caſus reſeruatione: nam ſi ſit reſeruatio facta ob bonam gubernationem, vt edicto Ordinarij, non eſt pęna, ſed eſt reſeruatio cauſæ, & iuriſdictionis ademptio: Vnde ligat ignorantem reſeruationem, ſi tamen non ſit immunis à caſu, ſcilicet culpa graui; quod etiam concedit *Sanch.diſp.32. num.* 18. Si autem reſeruatio fiat in conſequentiam pęnæ latæ ſententiæ,& excommunicationis, &c. tunc certum eſt, quod ſi incurrit in cenſuram, incurrit etiam in reſeruationem abſolutionis, quia hæc non eſt pęna, ſed conſecutiuum ad pęnam. Et idem dicendum, quando lex canonica vetat aliquem abſolui ante factam reſtitutionem, quia hæc non eſt in pęnam, ſed pro iuſtitiæ reparatione; quamuis *Sanch. num. 18. cum Molina*, quos ſequitur *Caſtropalao num.*8. putent, quod ignorans talem legem prohibitiuam etiam actus aliàs damnati, non incurrat in caſus reſeruationem, quia ſupponunt, neque incurrere in pęnas talis legis: cuius contrarium ſupra aſſerui.

Limita autem dictam concluſionem, vt non procedat in cenſuris, ſecundum magis communem: quia cùm ſint pęnæ medicinales ad contumaciam amouendam, non incurruntur etiam à ſciente legis prohibitionem, ſi neſciat inuincibiliter talem annexam, *per c.2. de conſtit.in 6.* ita *Sanch.num.17.*cum allegatis per eum, & *Caſtropalao num.5.6 7.cum Suar. Coninch. Bonac.& Pariſ.* & ſequitur *Baldell.n.9.&* 11. Quamuis nonnulli contradicant, quos citat *Sanchez ibi num.16.*

QVÆSTIO II. An ignorantia facti excuſet à pęna latæ ſententiæ. Reſpondeo; ſi ſit inculpata quoad talem ſpeciem facti, ſeu delicti, excuſat ab omni illius pęna, etiam ſi aliàs quis daret operam rei illicitę, ſeu facto aliàs damnato; vt ſi cogitans percutere Titium laicum, errans inuincibiliter circa perſonam, percutiat Caium Clericum: non enim incurret in pęnas percutientis hominem; excepta tamen pęna irregularitatis ex homicidio caſuali: quia dans operam rei illicitæ, & periculoſæ mortis inferendæ, etiam adhibita omni diligentia, fit irregularis morte, vel mutilatione inde ſequuta, *ex c.fin. de homic. in 6.* Eſt communis ſententia, vt apud *Sanch. de matrim lib.9. diſput.32. numer.* 22. 3.4. & 25. Si autem ignorantia facti ſit culpabilis, ſcilicet craſſa, vel ſupina circa illam ſpeciem facti à lege punitam, non euadet pęnas iuris, niſi quando lex punit operantes ſcienter, ſeu ex præſumptione, *c.2.de conſtit.in 6.* late *Sanch.loco cit. num.31.36.37.& 38.* cum ibi allegatis.

QVÆSTIO III. An in caſibus, quibus dictum eſt ignorantiam non excuſare à pęnis latę ſententiæ, ſaltem illas minuat, ſeu ab illis excuſet ex parte. Reſpondeo, quòd etſi circa pęnas ferendę ſententiæ probabilius ſit eſſe iuſtam cauſam illas minuendi, cùm ignorantia ſit cauſa intrinſeca minuens culpam, vt *Sot.de Iuſt.lib.5.q.1.art.9.in fin. Suar.de legib.lib.5.cap.12.num 16.Layman.lib.1.tract.de legib.cap.20. num.3. Tiraquell.in proœm.de mitig.pœnis, num.* 24 Tamen quoad pęnas latæ ſententiæ certum eſt ipſo iure non minuere: quia cùm eas lex inferat ipſo facto, & abſolutè, ſemper eodem modo locum habent, ita *Abbas conſ.22.num.2.lib.1.Suar.loco cit num.* 10. *Salas de legib diſ.5.ſect 9.num.111.Tiraquell.d. num.24.* Adde quod probabilius eſt, neque eſſe in poteſtate Iudicis pęnas latæ ſententiæ commiſſas tunc minuere, etiamſi requirant declaratoriam Iudicij, vel executoriam; nam ex quo Iudex declarauit crimen commiſſum, pęna illa adſtringit independenter à ſententia Iudicis, neque poteſt ipſe gratiam facere ſuper pęna ipſo iure commiſſa, ſed Princeps. Et hanc ſententiam te-

net

net *Bald.in l.fin.nu.8.C.de probat.Molin. tract.4. diſp. 9.num.20.cum Greg.Lopez,* & veriorem, & praxi receptam ait *Suar.d.c.12. n.10.* Quamuis contrarium alij teneant, ſcilicet quod ſi pęna indigeat declaratoria, vel executoria, poſſit Iudex illam minuere indirectè, vel vtiliter, hoc eſt attemperando declarationem, ſeu executionem, propter ignorantiam, vel aliam ſimilem cauſam minuentem culpam: & hanc tenet *Abb. in c.ſacris,num. 0.de his qui vi, Salas d num. 111.Tiraq.d.num.24.* Illud verum eſt in vno caſu,quia Iudex poteſt ſaltem indirectè remittere pęnam infamiæ iuris, quando conſurgit ex condemnatione in cauſa famoſa: de qua re dixi infra *cap. 31. §. tertio modo.*

CAPVT XVI.

An in dubio, iuris, vel facti pœna latæ ſententiæ obliget.

QVæritur primò, an dubitans ſe incidiſſe in pęnas latæ ſententiæ, excuſetur ab illarum obſeruatione, ſi facta diligentia dubium ſuperare, & in veritatis cognitionem peruenire non poſſit. Aduerte, quod hic non loquor de reatu, quoad culpam tantum, ideſt, pro foro ſacramentali, quia tam in dubio facti, quàm iuris, omnes conueniunt, quòd dubitans teneatur peccatum mortale dubium confiteri ſub dubio, ſeu conditione, vt *Suar.de pœnit. diſp.18.ſect.1.num.12.& diſp.22. ſect.9.* & plures alij, quos allegat, & ſequitur *Sanch.in decal.lib.1. cap.10. num.66.*

RESPONDEO I. Si dubium eſt iuris, quia ſcilicet dubitat, an pro tali caſu, ſeu culpa à ſe commiſſa, ſit impoſita à iure talis pœna, tunc in dubio pro ſua libertate iudicare poteſt, *per cap.cum ſunt partium 11.de reg.iur.in 6.Suar.de cenſ.diſp.40. ſect.5. num. 15. Sanch lib.2.de matrim.cap.41.q.3.*& alij multi,quos allegat, & ſequitur *Garzias de benef.p.7.c.1.num.14.* & ita de dubio iuris circa pœnam caducitatis,*Seraphin. deciſ.1149.num.1.* Et procedit etiam in dubio iuris de irregularitate quacunque, *Suar. num. 4. & 18. ibi Sanch.in decal.lib.1.cap.10.num.42.Sayr lib.6.c.2.n.16 de cenſ.* & plurimi, quos allegant, & ſequuntur *Bonac. tract.de irregul.q.1 pun.5.num.2 in fin. Garz. num. 21.* Et procedit etiam in dubio iuris de excommunicatione, & alijs cenſuris quibuſcunque, vt ſi quis dubitet an lata ſit excommunicatio ab eius Epiſcopo contra ipſum, *Sanch.in decal. loco cit. num. 55. & 62. Azor.tom.1.lib 2.cap.19.q.10. & 11. Sayr.in claui regia, lib.1.cap.13.num.23 & 24.* & alij quos allegat, & ſequitur *Bonac. tract. de excom diſp. 2. q.2. pun.6.§.2. num.49. & Diana reſol.35.tract 3.tom.3.*& tenet *Baldell.tract.de leg.lib.4.diſp.9.num.12.* & hodie eſt communior, neque videtur ſubeſſe periculum animæ amplectentis hanc ſententiam, ſcilicet quòd remaneat priuatus ob excommunicationem ſuffragijs Eccleſię, quia Eccleſia non cenſetur eum velle priuare in tali caſu dubiæ excommunicationis, vt ait *Sanch. nu. 55.* contra alios, quos allegat *Sanch ibi num.50.* Et facit pro noſtra concluſione, quod dixi ſupra *cap.3. in fin. §.cognoſcitur.* Verum eſt, quòd in dubio iuris de iuſtitia, ſeu validitate cenſuræ,ſeu pęnæ latæ præſumendum eſt pro ſententia, ſeu quod pęna locum habeat. *vt S.Tho.quodl.4. ar.14.Sayr.lib.4.de cenſur.cap.1.nu. 21.Baldell.de leg.lib.4.diſ.9.num.14.*& latè dixi infra *cap.22.in fin.*

RESPONDEO II. Si dubium ſit facti, tunc licèt quoad pœnas ſententiæ ferendæ in totum non excuſetur,quia non punitur reus pœna ordinaria talis delicti, de quo dubitatur, ſed extraordinaria, ſeu arbitraria, vt *Bal.in l fin.nu.8.C.de probat.Capic. dec.126. num.14 & 15 Sanch.loco ſtatim citando;*Tamen quoad pœnas latæ ſententiæ excuſatur in totum, quia pęnæ iſtæ non accipiunt augmentum, neque diminutionem, cùm ſint à lege limitatæ, *Bal in d.l.fin. num 8.in fin.Carrer. in praxi ſuper verbo, argumentis conuictus, num 4.*Et pœna impoſita tanquam pro delicto certo, non habet locum pro caſu dubio; ita *Sanch. in decal. lib 1.cap.10. num.45.* & tenet *Rota Burat.dec.182. nu. vlt. Alba conſ 91. num.41. Honded. conſ.58. num.43. lib.1.* qui loquuntur de pœna priuationis ipſo facto incurrenda.

Limitatur tamen, & fallit primo in irregularitate, quia in dubio facti de incurſa irregularitate, ſiue ex homicidio, ſiue ex alio delicto, vel facto, cenſendus eſt irregularis, quia irregularitas non imponitur principaliter per modum pœnæ, ſed inhabilitatis, & de communi teſtatur *Garzias p.7.cap.1. num. 19.* vbi plurimos allegat, & ſequitur *Barboſ.in cap. petitio, de homicid.& cap.illud, de cleric. excomm. per illos textus.*

Quamuis alij probabiliter teneant ſolum procedere hanc fallentiam in dubio facti de homicidio, vt *Sanch.ibi num.48.cum Suarez,& Salas,* & alij,quos ſequitur *Bonac tract.de irreg.q.1.punct.5. num.3.* qui ait hanc probabiliorem, & ſequitur *Diana reſol.71. trac. 5.tom 2* Imò aliqui ex ijs dicunt, ſolùm procedere de homicidio iniuſto, non autem de homicidio iuſto, ſcilicet quoad irregularitatem ex defectu lenitatis, vt *Sanch. ibi num.49. in fin.§.rurſus quæres;*& alij apud ipſum, & alij,quos ſequitur *Diana loco cit.Tannerus tom.4.diſp.6.q.10.num.220.*

Item aliqui vt *Sanch. num 49.* & quos allegant, & ſequuntur *Bonac.& Diana ibi*, dicunt dictam fallentiam ſolùm procedere in irregularitate ex homicidio,non ex mutilatione etiam iniuſta. Alij tamen contra tenent apud eoſdem.

Limitatur, & fallit ſecundo dicta regula in excommunicatione,& alijs cenſuris, quia in dubio facti debet quis petere abſolutionem ſaltem ſub conditione: quæ eſt communis ſententia, vt patet per relatos à *Sanch.d num.50.ad 54.* & hanc tenet *Suarez.diſp.4. de cenſ.ſect.3. nu.8.* quia inquit in dubio facti de cenſura incurſa pro foro conſcientiæ, eligenda eſt pars tutior, & ſequitur *Barboſ. loc.cit. per illos tex.* quamuis contrarium teneant *Sanch. num.55. & 62. Bonacc. de excomm.q.2. punct.6.§.2. num 49. & 51. Baldell. loco cit.num.12.*

Prædicta autem concluſio,& limitationes aſſignatæ de dubio facti, procedunt quando dubium eſt propriè dictum,ſcilicet cum æquali animi ſuſpenſione,quia ob ſolam ſuſpicionem nemo puniri poteſt, *l. abſen-*

Digitized by Google

abſentem ff. de pœnis, Bal. in l. fin. n. 8. C. de prob. Item non habent locum prædicta in dubio poſitiuo, quando ſcilicet adſunt præſumptiones præualentes pro alterutra parte; Etenim primo in dubio facti de homicidio, vel abortu, ſi quis applicauit media fallibilia ad procurandum abortum, vel homicidium, v. gr. ſi ſolum mandauit, vel conſuluit, vel ſi prægnanti fecit venæ ſectione ſanguinem emitti, & poſtea non poteſt certiorari, an res habuerit effectum; tunc in dubio non eſt cenſendus irregularis, quia non proceditur contra quenquam ad pœnas, niſi conſtet de corpore delicti, *l. 1. §. item illud ſciendum, ff. ad Syllan. Oſaſ. deciſ. Pedem. 42 Menoch. de arbitr. caſu 452 num. 20.* & procedit tàm pro foro externo, quàm interno. *Sanch. loco cit. in decal.. cap. 10. num 44 lib. 1. Nauar. conſ. 47. de homic. Quaranta verbo, abortus, §. nota per hanc, Barboſ. alleg. 51. num.* 139. Vnde conſulens abortum ei quam dubitat eſſe prægnantem, ſi non apparet de abortu non eſt irregularis, *Nauarr. conſ. 27. de homic. Riccius deciſ 718. Bariol. ver. Abortus, num.* 2. Si autem applicata fuerunt media efficacia, & communiter effectum trahentia, debet iudicari, & irregularitatem, & alias pœnas iuris incurriſſe, vt *Nauar. ibi.* Quia licet facta in dubio non præſumantur, fallit, quando ſunt ſolita fieri, vt *l. vlt. C. de fid. inſtr. Maſcard. concl. 732. num 5. & 7.*

Secundo, ſi conſtat de corpore, ſeu materiali delicti, ſeu dubitat quis, an habuerit ſufficientem aduertentiam, tunc in dubio cenſeri debet pœnas iuris incurriſſe: quia licet in actibus internis facilè præſumi poſſit ſubreptio, & inaduertentia; non autem in actibus externis grauiter malis: quia actus externi ex natura ſua cùm ſint valdè ſenſibiles, & non momentanei, ſolent excitare mentem ad ſui conſiderationem: & quia membra externa non mouentur, niſi per rationem ſuperiorem, ita *Leſſ. lib. 2. c. 7. n. 29. Vaſch. de reſt. c. 3. dub. 6. n. 24. Bonac. de matr. q. 4. pun. 7. n. 4. & 6.*

Tertio, ſi quis conſilium, vel mandatum dedit ad delictum, vt ad homicidium, abortum, vel Clerici percuſſionem, &c. & conſtat de corpore delicti, ſeu effecto ſequuto, ſed dubitat, an ille motus ſit à ſua cooperatione, ſeu conſilio, vel mandato, an verò aliàs id principalis eſſet facturus; tunc in dubio præſumptio eſt contra ipſum, & cenſetur pœnas incurriſſe, *vt Sanch. lib. 1. cap. 10. num. 44. propè fin Farinac. q. 129. n. 140. Sayr. lib. 7. cap. 3. n. 2.* Imò etiam ſi executor dicat ſe aliàs fuiſſe facturum, non eſt ei facile credendum, vt *Farin. num.* 152. Niſi adſint aliæ coniecturæ infringentes talem præſumptionem, vt grauis inimicitia præcedens, vel ſi proteſtatus iam fuerat ſe facturum, aut ſe iam præparauerat ad illud. *Farinac. numer.* 129. cum multis DD. & *num. 143. cum ſeqq.* Aliqui tamen dicunt ſtari poſſe dicto illius, ſi ſit perſona alioqui fide digna, & non adſint aliæ coniecturæ contrariæ, *Henriq. lib. 14. cap. 16 num. 3. Sayr. de cenſ. lib 7. cap. 3. num. 2. Sanch num. 44. in fin. Auil. p. 7. diſp 6 ſect. 2. dub. 3. concl.* 5. Item coniectura bona erit credendi illi dicenti ſe aliàs fuiſſe facturum, ſi longo poſt tempore id fecit, vt ſupra citati DD.

Non tamen cenſetur quis particeps delicti v.g. homicidij, neque irregularis tanquam ratione conſilij, conſenſus, vel mandati: qui dicenti ſe velle tale delictum committere, v.g. Titium occidere, dixit ſi vis occidere occide; quia verba hæc ſunt conditionaliter prolata, reponentia negotium in liberam voluntatem exequentis, dummodò non ſint dicta animo incitandi executorem, ſeu conſenſum præſtandi, ſed ſolum ſe indifferentem retinendi, & ſe non immiſcendi. *Farinac. q. 129. num. 31. & q. 134. numer. 34. cum Rimin.*

RESPONDEO III. quòd ex decreto Sac. Congregationis, ſub Clemente VIII. de quo dixi infra *verbo, abſolutio, cap. 3.* ſtatutum eſt, vt nullus etiam priuilegiatus abſoluere poſſit à caſibus clarè, vel dubiè in Bulla Cœnæ Domini contentis: quod eſt intelligendum de dubio iuris propriè dicto, ideſt negatiuo, ſeu cum æquali ſuſpenſione pro vtraque parte: non autem de dubio poſitiuo, quando eſſent hinc inde probabiles ſententiæ, *vt Graff. lib. 1. de caſ. reſeru. num.* 51 v. gr. ſi dubitetur de interpretatione verborum Bullæ, an extendantur ad talem caſum; quia vt ſupra dixi § *reſp.* 1. in dubio iuris de excommunicatione, an lata ſit, non tenetur quis ſe reputare excommunicatum.

De dubio autem facti, vt ſi quis dubitet ſe tale quid feciſſe, propter quod eſt lata excommunicatio in Bulla Cœnæ Domini, dicendum eſt non poſſe à Confeſſario abſolutionem dari, per ea, quæ ſupra dixi §. *Reſp.* 2. & multo minus attento hoc decreto Illud omninò tenendum æſtimo, quòd ſi caſus non ſit certus, ſed tamen præſumptus, non poterit Confeſſarius abſoluere, propter hoc decretum, v.g ſi quis ſcit ſe pronunciaſſe blaſphemiam hæreticalem, ſed nunc dubitat an interior aſſenſus interuenerit: ſtat enim præſumptio pro verbis, ſeu pro actu externo, ita *Sanchez in decal. lib. 1. c. 10. num. 74. Alfon. de Leon. de poteſt. Confeſſ. par. 1. recoll. 15. nu. 25. Baldell de leg. lib. 4. diſp. 9. num. 11.* quidquid in contrarium teneat *Merolla*, cuius ſententiam gratis air probabilem, *Diana reſol. 4. tom. 3. tract. 3.* Neque enim probabilis eſſe poteſt hoc decreto obſiſtente; & ita videmus in huiuſmodi dubijs, tàm à viris, quàm à mulieribus ſemper ad Sacram Congregationem S. Officij recurſum haberi; vel etiam ad Sacram Pœnitentiariam, quando pœnitens non habet complicem, neque conſcium talis enunciationis.

RESPONDEO IV. in dubio de caſu reſeruato, ſi dubium ſit iuris, vt de interpretatione verborum edicti Epiſcopalis, vel ſi ſit dubium facti, an pœnitens talem actum externum perfecerit, poſſe liberè pœnitentem à ſuo Confeſſario abſolui, iuxta communem ſententiam, quam tenent *Sanch lib. 1. c. 10. nu. 74. cum Suar. & Henriq.* & tenent *Eman. Sa, Ochagan. Hurtado, Filiuec. Homobon.* quos allegat, & ſequitur *Diana reſol. 4. tract. 3. tom. 3. Baldell. lib. 4. diſ. 9. num.* 10. Secus tamen quando actus externus eſt certo completus, ſed pœnitens dubitat de perfectione actus interni, ideſt de plena aduertentia, quia tunc recurrendum eſt ad reſeruantem, vt ſupra dixi §. *Reſp. 3. cum Sanch. Alphon. & Baldello.*

CAPVT XVII.

An pueri, vel minores excuſentur à pœnis latæ ſententiæ.

RESPONDEO primò, quòd infantes, qui ſcilicet ſeptennium non exceſſerunt, & impuberes infantiæ proximi, ideſt, qui decimum annum cum imidio non exceſſere, non incurrunt pœnas iuris, etiam ſi ſint doli capaces, quia præſumptione iuris, & de iure non cenſentur delinquere. *Ant.Gomez.var. lib.3. cap.1.num.57.* & plures allegat,& ſequitur *Barboſ.in cap.1.num.2.de delict. puerorum*, & tenet *Laym. lib.1.tract.de legib.cap.10. num.5.*

Dixi autem infantes, qui ſeptimum annum non exceſſerunt, quia hæc eſt communiſſima DD. ſententia, quod infantia duret per totum annum ſeptimum,vt de receptiſſima ſententia teſtatur *Menoch.de arbitr.caſ.57.num.9. cum ibi alleg.*

LIMITA primò, quòd iſti nihilominus,ſi ſint doli capaces, & delinquant pro foro conſcientiæ ex delicto obligantur ad reſtitutionem, pro eo quod intereſt offenſi, quia hæc non eſt pœna, ſed æqualitas ex iuſtitia commutatiua, & probatur, *l. impubes, ff. de furt.* & docet *Layman. loco cit.* in dubio autem an infans ſit doli capax, & malitia ſuppleat ætatem, cenſendum eſt non eſſe doli capacem, vt ait *Vitalin. in Clem.ſi furioſus num.17. de hom.* quia ad ea, quæ frequentius accidunt ius adaptatur,*l.nam ad ea,ff.de leg.*

LIMITA II. quod impubes infantiæ proximus, ideſt ſeptimum annum egreſſus, & in octauo conſtitutus, *vt apud Menoch.loco cit.* doli capax irregularitatem incurrere poteſt ex delicto, vt homicidio, ſecundum communem ſententiam, *ex Clem.ſi furioſus, de homic.Sylu.ver.homic.3.q.2. diſt.3. Vgol. de irregul. c.27.num.3. Sanch.lib.1.in decal.cap.12. num. 8. Auila p.7.diſp.5.ſect.1.dub.13. Laym.cit.num.7.* Et facit ratio quod irregularitas formaliter non eſt pœna, vt dixi ſupra *cap.* 15. quidquid in contrarium dicat *Diana reſol.*88. *Miſcell.6. tom.2.* Excipe ſolum irregularitates, quæ conſequuntur ex infamia iuris,quia impubes infantiæ proximus, infamiæ pœnam non incurrit, ex Regula ſupra poſita (cùm ſit propriè pœna iuris, vt dixi ſupra *cap.1. verſ.infertur tertio.*) At infans & ſi doli capax exiſtat, ſecundum veriorem ſententiam excuſatur ab irregularitate ex delicto naſcente, vt *Layman ibi cum Henriq. & Auila*, & tenet *Barboſ. in d.Clem.ſi furioſus,num.5.& 6. Sayr.lib.6,de cenſ.c.17. nu.30.* & alij, quos allegat *Diana loc.cit.*& hæc communis Theologorum. Quamuis alij dicant non excuſari infantem doli capacem, vt *Couarr.in d. Clem. par.3 num.5.verſ de infante, Emau.Roderic.p.1.ſumm. tract.de irregul.cap.176. concluſ.1.* & hæc eſt verè ſententia communis Canoniſtarū *in c.1.de delict.puer.& in d.Clem.ſi furioſus*, & patet ex allegatis *à Sayro ibi.*

LIMITA III. in excommunicatione, aliiſq; cenſuris ipſo iure latis,vel ex edictis generalibus per modum iuris pro futuris culpis: quia impubes infantiæ proximus eas poteſt incurrere, ſi doli ſit capax. *Henriq.lib.8.cap.41.in fin.in commen.Nauar cap.27. nu.76. Sanch.cit.num.8.Suar.de cenſ.diſ.5.ſect.1.num.19 Layman.cit.num.5. Sancius ſelect.diſp.26 num.18.* Interdictum autem generale ligat etiam infantes quoſcunque,*vt Bonac. de cenſur.diſp.1.q.1.punct.4.num.9.*cum allegatis per eum.

Cenſuris verò ſpecialibus, ſcilicet ab homine latis, vel etiam per edicta generalia pro præteritis culpis, impuberes quicunque nondum proximi pubertati, etiam maiores ſeptennio, iuſtè quidem ligari non poſſunt, ſed tamen validè ligantur, dummodò doli capaces exiſtant, *Suar.de cenſ.diſp.5. ſect.1. num. 19.Coninch.diſp.13 num 45.Roderic.qq.regul.60. ar.2. tom.2.Bonac.loco cit.Sanchez loco cit.num.*8. Verumtamen quod non cenſeantur impuberes, ſi non ſint proximi pubertati,comprehenſi in ſententiis iſtis generalibus pro præteritis culpis, niſi exprimantur, tenent DD. quos allegat *Sanchez d. c.12. num.7.* & ſequitur *Diana reſol.120.tract.4.tom.2.& reſol.88.ſupra cit. Layman.num.6.*

RESPONDEO II. Minores 25. annis, puberes etiam proximos impubertati, & impuberes proximos pubertati, ex ſuo delicto,quamuis pœnis ſententiæ ferendæ ſint mitius puniendi, vt non teneantur pœna ordinaria ratione teneræ ætatis, tanquam ex cauſa minuente culpam, *Gomez d.lib.3.variar. cap.1. num.58.59.& 62. Tiraquel de mit.pœn cauſa 7.num.1. Sanch.loco cit.n.7.Couar.in dicta Clem.ſi furioſus,par.3 in princ.num.5.Clar.in prax. quaeſt.60. num.1. Menoch. de arbitr.caſ.329. Auus meus decis.Pedem. 161. per totam*, & habetur *c.1.de delict.puer.*

Vndè minor 25. annis in delictis etiam atrocibus merentibus pœnam mortis, debet alia pœna corporali puniri mitiori, vt fuſtigationis,& banni,vt *Theſ. auus meus in d. deciſ.in fin* Sed in atrociſſimis delictis, vt læſæ maieſtatis, & parricidij qualificato per aſſaſſinium, vel veneficium,&c.tunc minor pœna ordinaria punitur,*Theſ.ibi & Farinac. conſ. crimin.*187. *nu.* 8. Item in terris Eccleſiæ Romanæ in quibuſdam caſibus minor 25. ann.maior 20.vel 14 puniri poteſt, & debet pœna mortis.

Tamen illud certum eſt minores 25. ann. puberes pœnas latæ ſententiæ ex ipſo iure regulariter loquendo incurrere eodem modo, ſicut maiores, *gloſſ. in l. pen.C.ex quib.cauſ.infam.irrog.*ibi *Bald.& Salyc.Abb. conſ.22.num.2.vers non obſtat minoritas, lib. 1. Molin. tractat.4.diſp.9.num.20.cum Greg.Lopez*; Vnde minor incurrit pœnam infamiæ ipſo iure latam pro tali delicto, etiam ſi non puniatur aliis pœnis ordinariis illius delicti ferendæ ſententiæ: intelligo de infamia, quæ incurritur ipſo facto, & non expectata ſententia condemnatoria, ita *Abb.Molin.& Lopez ibi*. Sic etiam minor, qui incidit in commiſſum, & caducitatem incurrit ex ſua culpa, vel dolo; quamuis ſi dolus non interceſſit, ſit reſtituendus in integrum; ita habetur *in l.ſi ex cauſa,§.ſi in commiſſum,ff de min. Seraph.deciſ.313.nu.6.* Sic etiam minor impugnans voluntatem defuncti, ipſo iure perdit relictum ab eodem defuncto; quamuis reſtituendus ſit aduerſus lucri amiſſionem, ſi non dolo egit,*l.poſt legatum,§.ætate,ff.de his,quibus vt ind. Bart.in l.tutorem,ff. eod. gloſſ. in l.Polla,C.eod.Aret. conſ.67. num. 9. verſ.tertio pro iſta.*

Excipe

Digitized by Google

Excipè tamen primo, vt minor nou incurrat pœnam iufamiæ latam ipſo iure contra exercentes artem ludicram, *l.pen. C.ex quib. cauſ. infam. irrog. ibi gloſ. Bald. & Salyc.* Et conſequenter neque fit irregularis ex tali exercitio, *Bald.ibi*.

Excipe ſecundo, vt non incurrat pœnas ipſo iure latas in venientes contra pacta iurata, *ex l.ſi quis maior, C.de tranſ.* vt notat *Seraph.decif.313.num.7.*

Excipe tertio, vt nou ineurrat pœnam non petentis tutorem, *l.fin.C.ſi aduerſ.delict.*

Alias etiam exceptiones habes apud *Angelum de maleſ.tit.de pœn.reor. num.* 30. Sed illam addo, quod minor impubes pubertati proximus non incurrit iuris pœnas propriè dictas, ſi delinquat in omittendo, vt de communi teſtatur *Clar.§.fin. q.60.in princ.*

CAPVT XVIII.

An metu graui aut neceſſitate compulſus delictum committere, excuſetur à pœnis latæ ſententiæ.

DICO I. quòd hic non eſt quæſtio de vi abſoluta, quæ ſcilicet tollit omnem libertatem: nam cùm omnem culpam excludat, etiam à pœnis præſeruat pro vtroq; foro, ſiue ſint latæ, ſiue ferendæ ſententiæ, *l. fœdiſſimam*, ibi *gloſſ. & DD. communiter, C. ad l. Iul. de adul. l.1.§ remouet verſ ſi quis tamen, ff. de poſtul. Farinac. q.* 148. cum ibi allatis, *Sanch. de matrim. diſp.31.n.1 li.9 text. in c.diſcretionem de eo qui cognou.*

DICO II. Circa metum grauem, ſeu cadentem in conſtantem virum, certum eſt qnod quo ad pœnas ſententiæ fereudæ, quoties metus non excludit omnem culpam, vt cum actio eſt intrinſecè mala, non excuſat ab omni pœna, ſed minuit, vt non ordinariæ, ſed arbitrariæ, ſeu extraordinariæ ſit locus, vt *Sanch. loco cit. n.4. Abb. in c. ſacris, n.2. de his quæ vi, & conſ. 4. num.4. lib. 1. Tiraquell. de pœn. mitig. cauſa 36.n.3. Farin. q.97. num. 23. Clar. § fi. q. 60. verſ. ſolet dubitari, Barboſ. in c. ſacris, de his, quæ vi.* Vt ſi quis metu graui coactus à viro poteute aliquem innocentem occidat, vt *Clar ibi.* Vel ſi mulier graui metu adulterium committat, vt *Abb. loc cit.*

Quo ad pœnas autem latæ ſententiæ, duæ ſunt principales ſententiæ. Prima aſſerit, quòd etiam ſi metus non excuſet à culpa mortali, vt quia res erat intrinſecè mala, ſi tamen excuſabat in tali caſu à præcepto, quatenus erat iuris poſitiui (ſcilicet quia non agebatur de graui publico damno, vt Principis, vel Patriæ, vel Chriſtianæ Reipub. vel Religionis Chriſtianæ, vel Eccleſiæ contemptu, pro quibus cauſis priuatus homo vitam exponere teneatur) excuſabit à cenſuris & pœnis latæ ſententiæ à iure impoſitis, alias ſecùs: Ita tenent *Nauarr. in man c.27. num.63. in fine Henr. lib. 13.c.21. num. 3. in fin Auila par. 7. diſp. 2. dub. 7. concluſ. 5. Suarez de cenſ. diſp. 5 ſect. 3. numer. 14 Coninck. de cenſ. diſp. 13. num* 101. 102. 103. *&* 104.

Secunda tamen ſententia, quam probabiliorem, & tutiorem æſtimo, aſſerit, quod vbi metus non excuſat à culpa, vt quia actio erat intrinſecè mala, & non de ſe indifferens, non excuſat à pœnis latæ ſententiæ illi culpæ proportionatis: ita tenent *Aſten. Ricard. Roſell. Sylu. & Graff.* quos allegat, & ſequitur *Sanch. lib. 9. de matr. diſp. 31. num. 4.* & ibi dicti Authores ponunt exemplum de pœna priuationis iuris petendi debitum ob inceſtum, ſeu copulam commiſſam ab vxore cum conſanguineo viri, metu graui, & tenet *Durand. in 4. diſt. 8. q.5. ad 3. Caiet. 1.2. quæſt 96. art. 4. Bonifac. in Clem. 1. num. 25. de conſang. & aff.* qui loquuntur de pœna cenſuræ, vt incurratur, vbi non excuſat metus à culpa: & de omni pœna latæ ſententiæ, ſeu ipſo iure inflictæ, quod metus non excuſet. *Abb. in c. ſacris de his quæ vi, num.* 2. per illum tex, vbi communicans cum excommunicato metu graui in caſibus, quibus non licet de iure communicare, non excuſatur totaliter à culpa; & ideo neque ab excommunicatione ob communicationem, vel participium; & ita abſolute hunc text. intelligunt communiter Canoniſtæ, vt teſtatur *Sanch. loco cit* Et præſertim procedit hęc ſententia in pœnis latæ ſententiæ indiuiduis, vt cenſuris, inhabilitatibus, priuationibus officiorum, infamia, & ſimilibus. *Anan in d c. ſacris num.1. Anchar. num.3. not.6.* qui putant, diuiduas minui ex parte Procedit hæc ſecunda ſententia præſertim de iure canonico, & in pœnis latis à lege Eccleſiaſtica, quæ poteſt punire omne peccatum mortale, & nullum peccatum permittit, *c. nouit. de iudic. c. 1. de off. ordin. Nauar. conſ. 7. de off. ordin. & Abb. in d.c. ſacris, n.5.* vbi ait, quod metus grauis non excuſat delinquentem à pœnis de iure Canonico, quia propter nullum metum quis poteſt peccare mortaliter.

Sed quæres, Au ſtante ſecunda ſententia, & ſi non excuſetur delinquens ob metum grauem à commiſſione pœnæ latæ ſententiæ, ſaltem illi à iudice ſit minuenda. Reſpondet *Abb. in d.c. ſacris num.2*, quod licet ipſo iure talis pœna incurratur, tamen Iudex debet habere reſpectum ad metum, & in executione pœnam minuere; ſcilicet qnando eſt pœna indigens facto hominis ad illius executionem. In contrarium facit doctrina *Baldi in l. fin. num.8. C.de probat.* communiter recepta, quòd vbi eſt pœna certa, & determinata à iure, non poteſt Iudex illam minuere. Sed de hac re dixi ſupra *cap. 15. in fin.*

An autem metus grauis excuſet à reſeruatione caſus facta ab Ordinario in ordine ad forum Sacramentale. *Graff. de Caſib. reſeruat. lib. 1. cap.13. nu.33.* ait excuſare etiam quando non excuſat à culpa Sed contrarium puto verius: Primò quia non eſt pœna, ſed prouida reſeruatio iuriſdictionis, vt dixi ſupra *c.15.* Secundo, quia vbi non excuſatur quis ob metũ à culpa, non excuſatur à pœna proportionata delicto. Secus tamen puto de reſeruatione pœnali facta à Papa, verbi gratia, abſolutionis cenſuræ, quia metu cõpulſus poterit abſolui ab inferiore, *Anan. in c. ſacris, num. 5. de his quæ vi. ibi Imol. n.4. per c. ſacris, 38. de ſent. excom. verb. voluntarius.* & quo ad hoc intrat doctrina *Reginaldi* de qua ſtatim dicam.

Limita, quòd tunc metus grauis excuſat à cenſura, vel pœna latæ ſententiæ, quando lata eſt contra ſcienter, vel præſumptione delinquentes, aut aliàs vbicunque dolus punitur, *vt gloſſ. in c ſacris, verb voluntarius, de ſent. excom Suar. de cenſ. diſput. 4. ſect. 3. n.1?*

eſt communis ſententia. Putat verò *Reginal. lib. 9. n. 323.* ad incurrendas cenſuras bullæ in Cœna Domini ſemper requiri præſumptionem ob grauitatem pœnæ ſeu reſeruationis. Sed contrarium communiter tenetur niſi vbi bulla expreſſe agit contra præſumentes, ita *Suar. diſp. 5. 21. ſec. 2. n. 30. de cenſ.* doctrinam autem *Reginaldi* procedere puto quoad pęnam reſeruationis cenſuræ ex ſupradictis.

DICO III. impoſſibilitas phyſica vel moralis adimplendi præceptũ, excuſat à pœnis latis contra tranſgreſſorem, etiam ſi ſint cenſuræ, &c. vt *Sayr de cenſur. lib. 1. c. 18. n. 40. Bonac. de cenſ. in comm. q. 2. pun. 3. num. 1. cum allegatis.*

CAPVT XIX.

An furor, vel dementia excuſet à pœnis latæ ſententiæ.

RESPONDEO primo, Quamuis furor ſuperueniens poſt delictum commiſſum excuſet à pœnis ſententiæ ferendæ corporalibus, vt de veriori, & magis communi teſtatur *Menoch. de arbitr. caſ. 325. n. 13.* & per ea, quæ ait *Ceuallos commun. contra commun. q. 33. tom. 1*: Tamen quo ad pœnas latæ ſententiæ iam commiſſas nunquam excuſat, quia iam ſententia accipit ipſo facto executionem; & quia ſicut pœnæ ſententiæ ferendæ inferri poſſunt contra eum qui poſt delictum furioſus effectus eſt, ſi non ſint pœnæ corporales, ſed pecuniariæ, vt confiſcatio bonorum, *Menoch. & Ceuall. loco cit.* & cenſuræ *Sayr. de cenſur. lib. 1. c. 8. num. 3. Suar. de cenſ. diſp. 5. sect. 1. nu. 20. & 21.* ita pęnæ latæ ſententiæ ex ipſo iure, cum nunquam ſint corporales (vt dixi ſupra *cap. 3.*) ſemper locum habere poſſunt.

RESPONDEO ſecundo. Furor ſuperueniens poſt cauſam culpabilem datam delicto, non excuſat à pęna latæ ſententiæ. ſi effectus fuerit conſummatus in ſtatu furoris, ſeu dementiæ, quia iam ſufficienter deliquit in cauſa, & hic effectus quoad pœnas iuris incurrendas componit moraliter cum illa cauſa, & ſufficit influxus phyſicus ab illa cauſa peccaminoſa, & tempore cauſæ datæ contrahitur obligatio ad pœnam ſub conditione euentus, etiam ſi culpa eſſet per pœnitentiam rettactata medio tempore, vt *Leſſ. lib. 2. cap. 13. n. 17.* & ita in terminis docent *Sayr. & Suar. loc. cit.* Addit tamen *Suar.* quod ſi furor cenſeretur futurus perpetuus, deberet furioſus abſolui à cenſuris incurſis, quia ceſſaret finis cenſuræ, quæ eſt medicina, ad reſipiſcendum.

RESPONDEO tertiò, quod furioſus tempore furoris delictum materialiter committens, excuſatur ab omni pœna tàm latæ, quàm ferendæ ſententiæ, *Canoniſtæ* communiter *in Clem. 1. poſt gl. ibi verb. furioſus de homic. Clarus in praxi, q. 60. nu. 7 Farinac. q. 94. à nu. 1.* vnde neque irregularis efficitur ex homicidio ſi aliquem occidat. *tex. in d. Clem. 1.* vide quæ dixi de hac re *infra par. 2. verb. Manus.*

Amplia quæ dicta ſunt de furioſo, vt procedant, etiam ſi delictum committat eo tempore, quo videatur eſſe in vmbra quietis, nam & eo tempore ſanus mente non eſt: *ita gl. in d. Clem.* Secùs tamen ſi habet dilucida interualla ſiue magna, ſiue modica; quia eo tempore omnia agere poteſt quæ ſanis hominibus competunt. *l. cum alys in fi. C. de curat. fur.* & ideo tunc pœnas incurrere poteſt, vt *gl. in d. Clem. & Angel. de Malef. verb. ſcienter, & doloſè nu. 7.* Item ſecus dicendum de eo qui non eſt totaliter furioſus, ſeu mente captus, ſed circa vnum tantum obiectum, ſeu in vna re: cum in alijs optimè ratione vtatur; in ijs enim poteſt delinquere, & pœnas incurret; quia in ijs habendus eſt non vt mente captus, ſed tanquam ſanæ mentis homo, vt latè *Sanch. de matr. diſp. 8. nu. 23. lib. 1.*

Limita etiam ſupradicta quòd quamuis furioſus, ſeu mente captus, non cenſeatur poſſe delinquere, nec pęnas incurrere; tamen qui ſemel furioſus, aut mente captus habitualiter non tantum accidentaliter extitit, etiam ſi poſtea ſanatus ſit ſemper remanet irregularis, vt ad ordines promoueri non poſſit. *c. maritum. 33. diſ. Maiol. lib. 2. c. 14. Nauarr. c. 27. nu. 203. Suar. de cenſur. diſp. 51. ſec. 1. nu. 4. Bonacin. de irregul. q. 2. pun. 2. nu. 23. Filiuc. tract. 19. nu. 187.*

Sed ſi iam erat promotus, tunc poſt vnius anni ſanitatem probatam, arbitrio Epiſcopi, poterit miniſtrare in ſuſceptis. *c. communiter 33. diſ. gl. in d. c. maritum. verb. in furiam. Suar. loco cit. nu. 5. Bonacin. d. n. 23. in fi. cum ibi allegatis.*

CAPVT XX.

Diſpenſatio, & abſolutio à pœnis Eccleſiaſticis latæ ſententiæ, in quibus differant, vel conueniant.

DIfferentia prima, quòd abſolutio ſignificat actum iuſtitiæ, in quo cauſa aliqua, ſeu iudicium terminatur in fauorem Rei. *Suar. de cenſ diſp. 41. sect. 1. nu. 4.* Diſpenſatio autem eſt actus gratiæ, ſeu miſericordiæ, (vt inquit *gl. in c. vt conſtitueretur, verb. detrahendum, 50. diſt. & ibi Archid. num. 2. Bal. in addit. ad Spec. tit. de diſpenſ. verſ. 1.*) qua aliquid relaxatur à communi lege in fauorem alicuius, *Suar. loc. cit.* Vnde abſolutio eſt ſecundum ius commune: diſpenſatio eſt præter ius, *gloſ. in cap. cupientes verb. ſuſpenſos, de elect. in 6. Abb in cap. tam litteris, num. 3. de teſt. Suar. tom. 4. de relig. lib. 9. c. 2. n. 48. & de cenſ. diſp. 29. sect. 1. nu. 17.* & ideo benè aduertit *Suar. to. 4. de relig. tr. 1. li. 1. c. 5. nu 16.* quòd diſpenſatio tunc propriè cadit, quando lex in eo caſu obligat, quia poteſt ſeruari hic, & nunc ſine periculo grauis ſcandali, ſeu damni; & tamen adeſt iuſta, & rationabilis cauſa, ſeu proportionata ſoluendi ſubditum ab obligatione talis legis, vel præcepti. Si enim ſeruari non poſſet ſine graui damno, ſeu graui ſcandalo, tunc non haberet propriè locum diſpenſatio, ſed declaratoria, quod lex in eo caſu non liget.

Differentia ſecunda, quòd propriè loquendo abſolutio non habet locum, niſi in pœnis medicinalibus, quæ ſcilicet ob contumaciam amouendam inferuntur, vt ſunt omnes cenſuræ Eccleſiaſticæ; vnde de ſui natura non poſſunt eſſe perpetuæ. Diſpenſatio verò ſolùm habet locum in pœnis de ſui natura immobilibus, ſiue ſint perpetuæ, ſiue ad certum tempus. *Felin.*

lin.in cap. Apoſtolicæ, in princip. de except. S. Ant. 3. par. tit. 18. de ſuſp. cap. 4. Sayr. lib. 4. de cenſ. cap. 17. num. 1. Suar. d. n. 17. de cenſ. & dict. cap. 2. de relig. n. 46. 48. & 49

Differentia tertia, quod abſolutio, vt concedatur, non indiget alia cauſa præter diſpoſitionem, ſeu non repugnantiam ex parte abſoluendi, vt ſcilicet ceſſauerit à contumacia; imò aliquando abſolutio ab excommunicatione, vel interdicto datur inuito, & impœnitenti ratione ſcandali euitandi, vel pro bono pacis, vel ne excommunicatus, vel interdictus deterior fiat, vt *Felin. in cap. Apoſtolicæ 9. de excep. num. 1. cum per eum adductis*. Diſpenſatio autem requirit aliquam cauſam iuſtam, & rationabilem, vt inferior diſpenſare valeat ſuper pœnis ſtatutis à Superiore, *Suar. de relig. loco cit. num. 49. Sanchez de matrimon. lib. 8. diſput. 17. num. 3. & ſeq.* Et quantò caſus eſt grauior, vel pœna magis rationabilis, & fundata in validiori iure, tãtò grauior cauſa requiritur ad diſpẽſandum: vnde ex facultatibus, & ſtylo Sacræ Pœnitentiariæ poteſt diſpenſari ſuper homicidio caſuali, quando ex magna nobilitate perſonæ, & doctrina æſtimatur magna vtilitas Eccleſiæ conſecutura. At verò ſuper voluntario homicidio iniuſto, vel abortu diſpenſare non licet, niſi ex grauiori cauſa, nempe ob neceſſitatem, vt ſcandali, vel necis graui periculo ſubſiſtente, quia hæc irregularitas eſt ſtatuta ex Can. Apoſtol. & imitatione iuris diuini, *Henriqu. lib. 14. cap. 17. num. 5. Auil. par. 7. diſp. 10. dub. 1.*

Differentia quarta, quòd abſolutio à cenſuris, ſeu pœnis medicinalibus non poteſt ſine iniuſtitia Reo pœnitenti, & petenti denegari, ſcilicet ſatisfactione præſtita, vel ſi per eum non ſtet, quominus ſatisfaciat: eſt communis ſententia Theologorum, & Canoniſtarum, & *text. in cap. qua fronte de appell. cap. ex literis de conſt.* dixi *par. 2. verb. concilium cap. 2.* & tenet *Rot. deciſ. 247. num. 1. par. 1. nouiſſ.* vbi etiam *num. 3.* ait quod ad hunc effectum ſufficit oblatio, etiam ſine actuali ſolutione, vel depoſito, vt dicatur paruiſſe. Diſpenſatio verò quantumuis diſpoſito, & pœnitenti per ſe loquendo, citra iniuriam denegari poteſt, *Archid. in can. vt conſtitueretur, num. 2. 50. diſtinct. Salas de legib. diſp. 20. ſect. 7. n. 70. cum Abb. & Roſella.* Vnde inquit *Salas*, quòd ſuperior denegans diſpenſationem, non ſemper peccat, etiam exiſtente cauſa ad diſpenſandum. Peccat autem quando diſpenſatio eſt debita ex charitate, vel ex iuſtitia, vt quando adeſt grauis neceſſitas publica, vel priuata, vt vitandæ mortis, vel ſcandali grauis, vel ſaltem quando diſpenſare longè vtilius eſt Eccleſiæ, ſeu bono publico, *Salas num. 73. & 74.* vel quando Superior commiſit alicui, vt diſpenſet, ſi vera ſunt narrata, *Archid. loco cit. Salas num. 72.* Addit *Henriq. loco cit. c. 17 num. 5.* diſpenſationes ſobriè concedendas, etiam cauſa diſpenſandi ſubſiſtente, quia aliàs eneruatur lex communis, & Eccleſiaſtica diſciplina.

Aliæ autem ſunt cauſæ rationabiles, ad diſpenſandum, non tamen neceſſitatem inducentes, vt interceſſio Principum, Regum, aut Magnatum, *c. latorem ibi Turrecr. num. 16. 1. q. 1. & c. Salonitanæ 63. diſ. & c. veniam 35. q. 9. Salas ſect. 8. num. 75.* qui alias etiam ſimiles cauſas affert.

Differentia quinta, quòd is, cui abſolutio à cenſura denegatur iniuſtè, poteſt adire ſuperiorem mediatum, per viam querelæ, vt *Felin. cap paſtoralis, num. 6. de off. ordin.* latè *Sanc. opuſc. lib. 3. c. vn. dub 35. num. 8.* At verò ſi cui denegetur diſpenſatio à pœna latę ſententiæ incurſa, non poteſt recurrere ad ſuperiorem mediatum, *Sanchez opuſc. lib. 7. cap. 1. dub. 55. num 21. cum Bart. & Felin.* niſi in caſibus, quibus, vt dictum eſt, diſpenſatio illi ſit debita, & tunc poterit Iudex ad quem diſpenſare, *Gennen. in prax. cap. 70. num. 4.*

Differentia ſexta, quod Epiſcopus à pœnis canonum medicinalibus poteſt abſoluere, quoties non reperitur prohibitum. Diſpenſare autem non poteſt, niſi vbi reperitur ei conceſſum, vt dicam *cap. 23. & 24.*

Differentia ſeptima, quòd facultas abſoluendi à cenſuris continetur in generali mandato iuriſdictionis, *Guttier. lib. 1. can. qq. c. 5. num. 1. Barboſ in c. nuper, num. 11. de ſent. excom. Sbrozz. de offic. Vic lib. 2. q. 179.* Non autem facultas diſpenſandi à pœnis, quia in mandato generali non veniunt, niſi ea, quæ ſunt iuris communis, ſeu iuſtitiæ, non autem quæ ſunt iuris ſpecialis, ſeu gratiæ, *Calderin. conſil. 3. de offic. Vic. Felin. in cap. at ſi Clerici §. de adulter. numer. 21. de Iudic. Sanch. de matr. lib. 3. diſp. 40. num. 12. & lib. 9. diſp. 29. num. 14. & 18.* Imò neque ex ſpeciali mandato ad diſpenſandum poteſt Vicarius generalis diſpenſare ſuper pœnis latæ ſententiæ, niſi fuerit in indiuiduo expreſſum, quia hæc diſpenſatio eſt maioris momenti, *Sbrozz. lib. 2. q. 37. num. 10.*

Similiter abſolutus à cenſuris, non ideò cenſetur diſpenſatus ſuper irregularitate, *vt Rota deciſ. 44. num. vlt. par. 2. recent. Nauarr. cap. 14. §. 1. num. 26.* & per ea, quæ dixi ſupra *cap. 1.*

Differentia octaua, quod abſolutio ſemel validè abſoluto conceſſa non poteſt reuocari, quia vinculum eſt formaliter, & radicaliter ſublatum: ſed diſpenſatio ſemel conceſſa, ſecundùm probabiliorem poteſt à Prælato, qui ex poteſtate ordinaria diſpenſauit, reuocari, quia radicaliter in ipſa lege vinculum perſeuerat, *Sanchez lib. 8 de matrim diſput. 33. num. 12.* ſecundum probabiliorem.

Differentia nona, quod abſolutio conceſſa propter aliquam cauſam abſolutè non ceſſat, ceſſante illa cauſa; vt ſi quis ſit abſolutus ab Epiſcopo ab excommunicatione Papæ reſeruata propter impedimentum perpetuum adeundi Sedem Apoſtolicam, vt ob cœcitatem, ſi miraculosè curaretur à tali impedimento, non teneretur Romam ire, neque reincideret in cenſuram, vt *Sanch. in decal. lib. 2. cap. 13. num. 30.* At ſecus de diſpenſatione iam conceſſa, & applicata, cuius vſus habet tractum ſucceſſiuum, qualis eſt diſpenſatio ſuper irregularitate cum Sacerdote ad celebrandum. Ceſſante enim cauſa finali, ſeu adæquata talis diſpẽſationis, multi DD. dicunt diſpenſationem euaneſcere & ceſſare, quos allegat, & ſequitur *Sanchez lib. 8. de matr. diſp. 30. num. 14.* quamuis contrariam teneant alij multi, quos allegat idem *Sanch. ibi num. 13.* & tenent *Pontius de matr. lib. 8. cap. 20. num. 4. Salas de legib. diſp. 20. ſect. 5. num. 64. Granado in 1. 2. contr. 7. tract. 3 par. 2. diſp. 17. ſect. 4. num. 36. Guttier. de matrim.*

cap.

Digitized by Google

*cap.*126.*num.*2.*Suar. de legib.lib.*6.*cap.* 20.*num.* 15.

Differẽtia decima, quod Prælatus poteſt diſpẽſare cum ſubiectis, ſubiectione propriè, & ſtrictè ſumpta tantùm, ideſt ratione domicilij; non autem ratione quaſi domicilij, vel originis, ſecundùm probabiliorem, & communem ſententiam, *Suar. de pœn. diſ.* 30. *ſect.* 2.*n.*3.*Filiuc.tract.*20.*num* 271.*Barboſ.alleg.*39.*numer.*5 *&* 6.*Garz.de beneficiisp.*11.*cap.*10.*n.*139. *in fin.* & alij apud eoſdem, & ita declarauit Sacra Congregatio *apud Barboſ. ibi:* quamuis *Sanch. lib.* 3. *de matrim.diſp.*23.*num.*12.*in fin. cum Manuel. & Henriqu.* teneant ſufficere quaſi domicilium. At verò abſolutiones à cenſuris etiam pro foro externo, prout de iure communi concedere poteſt ſubditis etiam ratione quaſi domicilij, vel ratione vagationis, quia hoc ſufficit ad ſortiendum forum paſtorale quoad omnia, excepto Sacramento Ordinis, *Sanchez loco cit.* §. *tertio probatur*. Et ita in terminis docet *Suar. de cenſ. diſput.* 7. *ſect.* 4. *numer.* 7. *&* 8. Quod etiam habet locum quoad facultatem Epiſcopis conceſſam à *Tridentino ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *reform.* abſoluendi ſubditos ſuos à cenſuris Papæ reſeruatis in caſibus occultis: nam *Suarez, Filiuc. Garz. Barboſ. Eman.Sà,verb.Epiſcopus,num.*36. & alij communiter, *& Sac.Congreg. apud Garz.* dicunt ſufficere ſubiectionem ratione quaſi domicilij,vel vagationis. Et idem eſt de abſolutione à reſeruatis propter impedimentum adeundi Sedem Apoſtolicam, vt *Nauarr. conſ.*6. *de ſent.excomm.* Imò quoad abſolutionem à cenſuris in ordine ad miniſtrandum Sacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, quæ ſcilicet impediunt illorum receptionem, vt ſunt excommunicatio, vel interdictum perſonale, ſufficiet ſubiectio ratione peregrinationis, *vt Suar d.diſp.*30. *loco cit. & Filiuc. & Barboſ. ibidem*, propter decretum Eugenij IV. quod eſt intelligendum, dummodo peregrinatio non ſit aſſumpta in fraudem ad hunc effectum mutandi fori, vt *Suar. de pœn.diſp.*25.*ſect.*2. *num.*9. *in fin.* Quod non procedit quoad eos, qui facultatem habent à Papa abſoluendi à cenſuris quoſcunque, ſine reſtrictione ad ſibi ſubditos, quia Papa eſt Ordinarius ſingulorum, *c.antiqua, de priuileg.& ibi gloſſ.& c.fin.ibi gloſſ.verb.compelli, de foro compet.* & Papæ territorium in ſpiritualibus eſt vniuerſus Orbis,*vt Abb.in d.c.fin num.*45.*per c.cuncta per mundum,*9.*q.*3.*& Leon. Theſaur. fori Eccleſ.par.*1.*cap.*1.*num.*4. *Bar.in extrau.ad reprimen.ver. per edictum*, & eſt Epiſcopus vniuerſalis, *ex Concil. Chalc.vt not.Grat.ad c.ecce* 99.*diſt.Baron.ann.*595.*numer.*32.*&* 33.

Differentia vndecima, quòd diſpenſatio, ſecunda vice obtenta, ſcilicet poſt reincidentiam in aliquod delictum, & pœnam illius, non valet, ſi reticitum ſit in ſupplicatione, quòd alia vice fuerit ſuper eodem crimine cum ipſo delinquente diſpenſatum.*ex l.*3.*C. de Epiſc.aud.& c.*2.*de fil.presb.in* 6. *Couarr.lib.*1. *variar.c.*20.*num.* 8.*in fin. Clarus in praxi* §.*fin.q.*59.*num.*9 *Sanch.de matr lib.*8.*diſ.* 22.*num.*20.*Bonacin.de leg.di.*1. *q.*2.*pun* 8.*num.*1. *Laym.lib.*1.*tract.*4.*c.*22.*n.*19.§. *quinto ſi aliquis.* Quamuis aliqui teneant contrarium verius eſſe, præſertim in foro conſcientiæ, vt *Henriq. lib.*14. *c.*17.*num.*5.*verſ.qui eiuſdem, Suar.de leg.lib.*6. *cap.*23. *num.*9.*& tom.* 2.*de relig.tr.*7.*de voto lib.*6.*c.*27. *nu.*12. At verò in abſolutionibus obtinendis eſt certum non requiri,vt explicetur iteratio eiuſdem delicti,& quòd alia vice reus, ſeu pœnitens fuerit ſuper ſimili delicto à cenſura abſolutus, vt *Sanch.lib.*8.*diſ.*23. *nu.*1.*&* 20.

Differentia duodecima, quod abſolutio eſt fauorabilis, diſpenſatio eſt ſtricti iuris, & non extenditur vltra expreſſa, vnde diſpenſatus ſuper irregularitate ad ordines etiam ſacros non cenſetur diſpenſatus ad beneficia curata, ſed ſolùm ad ſimplicia, *Sanch.lib.*8. *diſ.*1.*num* 27.*in fin.Sayr.lib.*6.*c.*11.*n.*23.*& lib.*7. *c.*14. *num.*22. *Barboſ.alleg.*45.*num.*6.

DICENDVM II. diſpenſationem, & abſolutionem à pœnis Eccleſiaſticis in multis conuenire, ſeu multa habere communia. Primum quod per ſe loquendo ſunt actus Iuriſdictionis voluntariæ, & ideò exerceri poſſunt extra territorium exercentis in perſonas ſibi ſubditas:ſunt autem iuriſdictionis contentioſæ, quando adeſt legitimus contradictor; & tunc extra territorium eiuſdem Iudicis exerceri non poſſunt. Iuriſdictio enim contentioſa eſt ſupra territorium, ſicut nebula ſupra paludem ex allegatis *à Barboſ.in c.*2. *de conſtit.in* 6. *num.*10. *Marta de iuriſd. p.*1. *cap.*47.*d num.*1. Ita de diſpenſatione docent *Innocen. in cap.per venerabilem,num.*3.*qui fil. ſint legitim. Abb. num.*23. *Bart.in l.legitimos, col.*1.*verſ.quaro,an iſtud,ff. de legit. tut.Dec.conſ.*207.*nu* 6.*&* 8.*Suar. de cenſ. diſp.* 41,*ſect.*2 *num.*10. Similiter de abſolutione tractant, & docent *gloſſ & Innoc.in c.nouit,de offic. leg. & ibi Abb. num.*3.*Barb.ibi num.* 6.*Sayr. lib.*1.*de cenſ.c.*14. *num* 6. Et amplia, vt procedat hæc doctrina non ſolùm,ſi ſit iuriſdictio ordinaria,ſed etiam ſi delegata:nam exerceri poteſt extra territorium delegantis in perſonas ſubditas deleganti, ſecundum magis communem, & probabiliorem, *vt Sanch.de matr.lib.*3.*diſput.*24. *nu.*2. *Garz.de benef.par.*5.*cap.*8.*à num,*129.

An autem poſſit Epiſcopus, vel Prælatus diſpenſare, vel abſoluere ſuum ſubditum in Curia Romana Papa ibi præſente. Reſpondeo, quòd Epiſcopi, & Prælati,de rigore quidem iuris poſſunt exercere voluntariam iuriſdictionem etiam in Curia, Papa præſente, ſecundùm magis communem. Tamen de ſtylo Curiæ multi dicunt non poſſe, ſed debere vrbe egredi, vt extra muros illam exerceant, quos allegat, & ſequitur *Couar.var.lib.*3.*c.*20.*num* 9. *Gomez in reg. de non iud. iux. for. ſupp. q.* 3. Sed hoc non procedit quando abſolutio, vel diſpenſatio daretur pro foro conſcientiæ,quia ſicut manus appoſitio Papæ non ligat manus Ordinariorum quoad forum conſcientiæ, *Gonz gloſſ.*5 2.*num* 60.ita neque eius præſentia in Curia. Et ita Sac.Congreg.declaratione relata *à Garz. de benef. p.*11.*cap.*10. *num.*139. Sed & ſi non valeret data abſolutio, vel diſpenſatio pro foro externo,æſtimo eam pro foro interno profecturam ex regula, ſi non valet quod ago vt ago, valet vt valere, poteſt; dum non eſt defectus in forma ſubſtantiali, & adeſt conſenſus partium, *vt l.ſi ſtipuler,*35.§ *fin.ff. de verb. oblig.l.ſi tam anguſti,ff.de ſeruit.& l.ſancimus in fine,C. de donat. c. vtile,* 37. *de reg.iur. in* 6.*ibi gloſſ. Bart. & DD.in l.*1.§. *penult.ff.de verb.oblig.* Præſertim cum adſit fauor animarum, per ea, quæ *Iaſ.in l. fin. ff. de iuriſd.*

Digitized by Google

*iuriſd. num.*11. qui ait abſolutè fauore animarum poſſe concedi abſolutionem à cenſuris extra territorium abſoluentis.

Secundum, in quo conueniunt diſpenſatio, & abſolutio, eſt quod delegatus, cui commiſſa eſt facultas abſoluendi à cenſuris, &c. vel diſpenſandi cum irregularibus, & ſimilibus, non poteſt ſubdelegare, quia cenſetur nudum miniſterium commiſſum, & electa induſtria perſonæ, *c.fin.§.cæterum,de offic. deleg. & ibi canoniſta*. Si tamen hæc committerentur non perſonæ, ſed perpetuò dignitati, poſſet ſubdelegare, quia tunc cenſetur iuriſdictio ordinaria; non delegata, vt *Sanc de matr.lib.2.diſ.40.num.*14.cum communi DD. *Barboſ. in d.§. Cæterum, num.*15.

Tertiò conueniunt, quod actus geſti ex præſuppoſita diſpenſatione, vel abſolutione ſunt validi, etiamſi nondum gerenti diſpenſatio, vel abſolutio fuerit notificata: ſi tamen verè iam eo tempore data erat diſpenſatio, vel abſolutio, v. gr. per procuratorem obtenta, *Rota recent.par.1.dec.166.num* 10. ſecus ſi literæ ſolum commiſſionis erant expeditæ, *Rot.num.* 11.

CAPVT XXI.

Quando criminum, & pœnarum latæ ſententiæ commiſſio dicenda publica, vel occulta quoad facultates abſoluendi, & diſpenſandi.

HÆC inſpectio vtilis eſt pro ijs, qui facultatem habent abſoluendi, vel diſpenſandi ſolum in caſibus occultis.

DICENDVM igitur I. Occultum dici, quod nõ eſt publicum idest neque notorium facti, vel iuris, neque ſamoſum, etiam ſi aliquibus notum ſit, & etiam ſi ſit ſecundùm ſe probabilis in iudicio hæc qualitas occulti, quia requiri ſolet in abſolutionibus, & diſpetiſationibus, vt cauſa ad ſcandalum vitandum: hæc autem ratio militat quoties delictum non eſt publicum, etiam ſi à nonnullis ſciatur, & ſit probabile in iudicio; interim dum non probatur, neque ad iudicium defertur: ita *Nau.Suar.Eman.Sà,Sayr. Mol.Viuald.* quos allegat, & ſequitur *Sanch.de matrim. lib.8. diſp.34.num.55.& in decal.lib.2.cap.11.num.19. cum Azor.* Et tenet *Tolet. lib.1.cap.89. §.quod ad Concilij. Barboſ. alleg.39.num.21.* vbi teſtatur communem, & probabiliorem etiam quoad facultatem conceſſam Epiſcopis à Concilio Tridentino. Quamuis alij diſtinguant dicentes, quoad facultates Sacræ Pœnitentiariæ ſupradictam ſententiam veram eſſe, non autem quoad facultatem conceſſam à Concilio Tridentino *ſeſſ.24.cap.6.* Epiſcopis abſoluendi, & diſpenſandi in caſibus occultis, quia tunc dicunt occultum dici, quod non eſt probabile in Iudicio: & ita tenent aliqui allegati à *Sanch.cit.cap.11. num.19.* & tenet *Garz. p.7. cap.11.num.47.de beneſ.* afferens declarationem Sacræ Congregationis. Itaque ex priori ſententia etiam ſi res ſit nota duobus, vel tribus, res occulta dicitur, vt *l.eos,§.ſi quis autem,C.de appellat. Farinac. q.185.num.85.* Item ſi quinque, vel ſex perſonis in aliquo oppido, vel ſeptem, aut octo in Ciuitate res nota ſit, non dicitur publica, ſed occulta, vt *Fagund. de præcept. tractat* 2. *lib* 8. *capit.* 8. *numer.* 33. Verum quoad Sacram Pœnitentiariam licet non dicerem nullam diſpenſationem conceſſam in caſu occulto, modo ſupra citato, tamen hoc iure vtimur, vt diſpenſatio non concedatur, ſi ex circumſtantijs appareat rem nunc quidem occultam, tamen facilè publicandam.

DICENDVM II. Notorium facti eſt, quod eſt publicum euidentia facti, vt nulla tergiuerſatione celari poſſit. *Innoc. in cap. ſicut, de cohabit Clerie.* latè *Maſcard. concluſ.*1106.*num.*4. *Seraph. deciſ.*376.*nu.*2. ideſt quod ſit, ſeu factum eſt in oculis omnium, vel maioris partis vniuerſitatis immediatè, quæ ſit ſaltem decem perſonarum, vt de communi teſtatur *Nauar.cap.25. num.73. Sanch.opuſc.lib.6. cap.3 dub 3. num.9.* Vnde ſimpliciter notorium dicitur, etiam ſi non ſit notum, ſeu notorium ciuitati, vel oppido, ſed ſufficit eſſe notorium reſpectu parochiæ, viciniæ, vel collegij, vt ſciatur à maiori illius parte, vt *Nauar loco citato,Sanch.ibi num.* 12. *Auil.de cenſ.p.2.c.6. diſp.2. dub.4.Leſſ. lib.2.c.11. numer.* 74 *Graff lib.1. de caſib. reſeru.cap.10.num.18.Menoch.de arbit.caſu* 166 *in fin. per cap.pen. de purga. can.* Imò multi probabilius dicunt, non requiri quòd res ſit geſta coram maiori parte populi, ſeu vniuerſitatis, ſeu Collegij, ſeu parœciæ, ſeu viciniæ, ſed ſufficere ſi coram magna parte perſonarum illius, vt arbitrio prudentis inde facile, & breui ſama ad alias partes peruaſura cenſeatur, attenta ſcilicet multitudine totius vniuerſitatis, & qualitate, & fide perſonarum præſentium, & diſtantia habitationum eorundem, vt ſi coram decem, aut quindecim principibus viris geſtum ſit, erit cenſendum notorium in ciuitate: ſed factum Romæ in vna Eccleſia, vel in Palatio Papæ coram decem non cenſeretur notorium facti: & ita docent *Suarez de cenſ. diſp.9.ſect.2.num 11.Auil.loco cit Bonac.de cenſ.diſp.2 q.2.punct.1.§.1.num.5.Layman.lib.3.trac.de iniuſta læſione famæ,cap.3.num.8.§.porro,cum Abb in c.de veſtra, num. 16. de cohab. Cleric. Menoch. de arbitr. caſ.166. num.7.*

Notorium iuris ſecundùm veriorem ſententiam eſt ſolùm, quod conſtat, vel confeſſione rei ſpontanea, in iudicio facta, vel per ſententiam diffinitiuam Iudicis competentis *tex.in c.fin & ibi gloſſ.not. verbo, per ſententiam, & ibi Canoniſtæ communiter, de cohab. Clerie.& mulier.* latè *Maſcard. verb. notorium, concluſ.* 1107. *per totam,Nauarr.c.25. n.73.Seraph.dec.73.n.2.* Vnde ſententia contumacialis non facit notorium, vt *Seraphin.deciſ.376.n.8.* neq; ſententia, quæ non tranſiuerit in rem iudicatam, vt *Nauar. loco cit.* v.g ſententia lata à Iudice laico contra Clericum, quia notoriè nulla eſt, ſeu iniuſta, nec tranſit in rem iudicatam, *Rota deciſ.316.num.6.par.1.nouiſſ.* neque ſententia condemnationis ex præſumptiuis, vel pœna extraordinaria, vt *Molin.to.2.diſp.333.§.quod verò,cum Couar.* Item confeſſio facta vi tormentorum non facit notorium, vt *Maſcarc.loco cit.num.*11. Item conuictio, ſeu plena probatio per teſtes in iudicio non ſufficit, niſi ſequatur ſententia, vt dixi *verb.vſura, c.7.* quamuis multi DD. aſſerant ſufficere ad notorium, vt *Tolet.lib.5.c.36.§.ille dicitur, Syneſt. verb.notorium, qu.3.*

Angel.

*Angel.verb.notorium,in princ.Viuald.de ſuſpen. nu.*50. & multi, quos allegat *Maſcard.loco cit.nu.*17. *& ſeq.* qui tamen *num* 26. fatetur non procedere hanc ſententiam, quando probationes impugnarentur ſaltem coloratè, & plurimos allegat ita diſtinguentes; ſed quando agitur de pœnis latæ ſententiæ ex ipſo iure, in caſu notorij criminis, non eſt recedendum à priori ſententia, quia eſt materia ſtrictæ interpretationis, & ideò non continetur notorium ex actis,ſeu ex probationibus, vt *Maſcard.ibi num.*29. *cum Abb.in c.dudum*, 1. *col.* 2. *de elect. Dec. in c. ex inſinuatione num.* 22.*de appellat.* Item ſequitur notorium in domo,ſeu familia non dici ſimpliciter notorium, de quo iura loquuntur, *Auil.& Graff.loco cit.Filiuc.tract.*32.*num.* 233.*Molin.tract.*4.*diſp.*31.*num.*3. *Leſſ.lib.*2. *c.*11. *nu.* 75. Sed dicitur notorium ſecundùm quid,quia familia non eſt publica vniuerſitas,ſeu communitas politica, ſed œconomica, & priuata.

Publicum autem famoſum eſt id,de quo exiſtit fama, ideſt publica notitia, ſeu opinio communitatis immediatæ, in qua ſaltem ſint decem perſonæ, orta indicijs probabilibus, vt colligitur ex *c.inquiſitionis,§. quæſiuiſti,in fin.& ibi gloſſ.verb. dicta pgucorum,de accuſat & ibi Canoniſtæ.* Vnde requiritur, quòd ſit opinio,ſeu vox omnium, vel maioris partis Ciuitatis, vel Oppidi,vel Viciniæ, vel Parœciæ,vel Collegij, vt *gloſſ. ibi.Bart in l.*3.*§.einſdem quoque,nu.*2.*& ibi Bald.ff. de teſt.Clarus §. fin.q.*6. & latè *Maſcard. verb fama, concl.* 749. *nu.*2 *Nauar. c.*27. *num.*255. *Sanch. opuſc.lib.*6.*c.* 3.*dub.*4 *num.*2. Non enim requiritur ad famam opinio totius ciuitatis, vel maioris eius partis, ſed ſufficit vt ſit fama communitatis immediatæ, vt *Nauar. loco citato,Suar. de cenſ.diſp* 48 *ſect.* 1.*nu.*20. *gloſſ. loco citato*. Item requiritur vt talis opinio ſit fundata, ſeu orta ex indicijs probabilibus,quę poſſint facere ſemiplenam probationem; vt ſi ab vno teſte fide digno, & non maleuolo, vel ex alijs præſumptionibus illi æquipollentibus, vt *gloſſ. in cap. manifeſta,* 2.*q.*1. *& in cap. veſtra,de cohab.cleric. Nauar. loco cit. Suar. n.*21. *Molina tract.* 4. *diſp.* 7. *num.* 6. *Sanch. num.* 2. *&* 6. *Abb. in d. §. quæſiuiſti, num.*4. *Caual.dec.* 236.*num.*1. *cum alleg. Maſcard. concl.* 749. *num.*14.*&* 15,*Specul. lib.*3,*tit. de abolit. §.nunc de turbatione n.*5. Alias enim ſi non adſit fundamentum probabile non dicitur fama,ſed vana vox populi *l.decurionum C de pœnis. Rot. pa.* 1. *nouiſſ. dec.* 706 *num.* 14. *cum alleg.* Hinc ſequitur, publicum dici factum, ſeu famoſum præſumi, quando eſt delatum ad forum exterius, ſiue per accuſationem, ſiue per denunciationem, vel delationem, & nondum eſt ſecuta ſententia abſolutoria, etiam ſi nondum ſit crimen probatum *c. omnipotens, de accuſ. DD. in l. qui à latronibus,§.*1.*ff. de teſtam. & in l.turpia, ff. de leg.* 1.*Seraph dec.*393. *num.*2.Sed dummodo delatio ſit facta coram iudice competenti, vel ſaltem prorogabili, ſecus ſi eſſet omnino incompetens iure reſiſtente prorogationi,vt ſi clericus delatus ſit ad curiam Laicálem, talia enim acta neque infamiam facti cauſant,neque indicium faciunt coram iudice Eccleſiaſtico. *vt Marta de iuriſd. pa.* 4. *caſ.* 139.*num.*13. *& & caſu* 169.*num.*7. *&* 8.*tex in c. at ſi clerici. in princip. de iudic.* Niſi tamen ex tali delatione fama clerici remaneret multum aggrauata apud bonos & graues viros, tunc enim induceretur infamia facti,à qua cogendus eſſet ſe purgare. *gl.in d.c.at ſi Clerici.ver.condemnari. ibi Butr.nu.* 15. *Abb.num.*10. *Anan. num.* 2. *Imola num.*11.*Dec. num.*70.*&* 71. *Berous num.* 123. *in fin. Felin.num.*3.*verſ.capio gl. Ant. Burgoſ.num.*79. quia cum hæc infamia ſit facti, non iuris,non attenditur iuris competentia, nec modus agendi, ita *Butr. ibi.*Item limita dummodo delatio ſit parti intimata, & cœptum iudicium per citationem, vel carcerationem: ſecus ſi apud Iudicem retenta. *Sanch. lib.*8. *de matrim.diſp.*34.*num.*58.*cum Sayr.*Et dummodo concurrat opinio communis,ſeu, quod idem eſt, vt fama delati remaneat interim aggrauata: quia ſi communiter reputaretur innocens, non noceret delatio; vel ſi purgaſſet canonicè indicia, ſeu delationem: ita *gloſſ.in c.accuſatum, verbo, ſolemnia, de ſimon.ibi Abb. num.*3.*Hoſtien.num.*2.*Barboſ.ibi.Genuen.in Prax.cap.* 27.*num.* 10. & alij Canoniſtæ ſupradicti dicunt accuſatum de crimine enormi, ſeu aliàs cauſante irregularitatem pendente iudicio, ſi fama eius remaneat aggrauata, non eſſe permittendum celebrare, donec feratur ſententia abſolutoria, vel donec ſe purgauerit. Quod ſi ſequatur ſententia abſolutoria definitiua,in dubio fama,ſeu infamia facti conſetur abolita, & caſus redactus ad terminos occulti. *Sanch. de matrim.lib.*2.*diſp.*37.*num.*12.*& lib.*8.*d.*34.*num.*57. *Caſtro Palao infra cit.Sayr.de cen.lib.*4.*c.*17.*num.*22.*Barboſ. alleg.*39.*num* 32.

Aduertendum primò, quod ſi delictum ſit deductum ad forum & reus eſt ſententiam paſſus,ideſt definitiuè damnatus & pęnam luit,tunc communis ſententia tenet caſum eſſe publicum ſemper; quamuis *Sanch. Henriq.& alij (quos allegat Caſtropalao to.*1. *tr.* 3. *diſ.* 6. *pun.* 15.*§.*1. *num.* 12. qui ait probabile) dicant tunc poſſe Epiſcopum vigore *Triden.ſeſſ.*24 *c.*6. abſoluere, & diſpenſare. Certè ſacra Pœnitentiaria hoc non admittit, vt fatetur *Caſtropal. ibidem*. Sed ſi reus dimiſſus ſit ſub cautione de ſe repræſentando,interim caſus dicitur publicus; ita communiter DD. quos allegat,& ſequitur *Garz p.* 7.*cap.*11.*num.*47. Si autem reus ſit abſolutus interlocutoriè tantum ſeu ab inſtantia ideſt ab obſeruatione iudicij, reſeruato vlteriori proceſſu ſuper nouis indicijs, tunc DD. dicunt rem interim eſſe occultam, ſeu redactam ad priſtinum ſtatum, ac ſi non eſſet deducta ad forum contentioſum, dummodo delictum, neque ſemiplenè ſit probatum, & quod rei fama non maneat aggrauata: ita *Suar. de cenſ.diſp.*41.*ſect.*2. *num* 6. Alij autem ampliùs dicunt etiam ſi ſit ſemiplenè probatum *Caſtropal to.*1.*tr.*3.*diſp.*6.*pun.* 15.*§.* 1. *nu.* 11. etiam ſi falſis teſtibus ſe defenderit. *Sanch. de matrim.diſp* 37. *num.* 12. *lib.* 2. *& lib.* 8. *diſput.* 34. *numer.* 57. *& in decal.lib* 2.*cap.*11.*num.*21.*cum Auil.*& conſentiunt omnes DD.ſupra relati:& quidem in Sacra Pœnitentiaria niſi ſecuta ſit ſententia abſolutoria definitiua non conceditur diſpenſatio cum homicidis: quia ſemper præſumitur quod fama remaneat aggrauata ex indicijs probabilibus, vt ex dicto morientis. Certè ſi reus tortura purgauit indicia, & abſolutus eſt definitiuè,perinde eſt, ac ſi nulla fuiſſent indicia, & ſic ob

fugam

Digitized by Google

fugam ſumptam ante formatam inquiſitionem indicium eſt ad torturam *Clar.q.21.§.fuga* Tamen ſi vna hora ſuſtinuit ſatis hoc vnum indicium purgatum eſt. *Clar.q.64.§ v'.* & melius in §. *illata verò tortura*; & hanc magis communem vt purget omnia indicia etiam indubitata, & violentas præſumptiones ait *Farin.conſ.crim 175. num 19.* multò magis dicendus eſſet caſus occultus, quando poſt ſententiam abſolutoriam ab obſeruatione iudicij biennium effluxiſſet abſque nouis indicijs, quia iam eſſet perempta inſtantia, per *l.properandum C.de iudic l fin.C.vt infr. cert.temp.Boſſ.tit.de ſent.num* 108. vnde reus diffinitiuè eſſet abſoluendus, *Clar.§ fin q.51. verſ.alia etiam*: & procedit etiam in foro Eccleſiaſtico; *vt Clarus ibi cum communi, Caſtropal.loco cit.num.11. & 12.* Dummodò, vt dictum eſt, fama Rei non remaneret aggrauata; nam ſi communiter reputaretur culpabilis, caſus eſſet publicus, non occultus. Si autem Reus compoſuit cum Curia, ſeu abſolutionem obtinuit admixta gratia, vel extra ordinem punitus, quia crimen non fuit plenè probatum, tunc aliqui dicunt, quòd ſi non remaneat fama Rei aggrauata, caſus habetur vt occultus, ſeu non delatus ad forum; Vnde dicunt etiam Epiſcopum poſſe tunc abſoluere, vel diſpenſare ex facultate Concilij Tridentini ita tenet *Layman.lib.1.tract.de irregul.cap.vlt num.5.* & meritò, quia implicat eſſe caſum delatum ad forum, & eſſe tranſactum cum Curia, vel non ſecutam ſententiam abſolutoriã liberam, & eſſe caſum occultum, vt dixi infra *cap.33. §. tertio modo*. Secus tamen ſi crimen neque ſemiplenè probatum ſit, vt *Suar. loco cit. & Laym. ibi*.

Aduertendum ſecundo, quod publicum materialiter adhuc poteſt dici occultum quoad diſpẽſationes, ſi formaliter ſit occultum, ſcilicet in ratione talis delicti; vt ſi publicum eſt, quod Titius ſit ingreſſus clauſuram Monialium, ſed publicè æſtimatur ingreſſus cum licentia: idem ſi homicidium eſt publicũ, ſed non vt voluntarium, cum credatur factũ ob defenſionem; vel publicum eſt, te celebraſſe poſt excommunicationem contractam, ſed crederis poſt abſolutionem celebraſſe, & ita tenet communis ſententia DD. quos allegat, & ſequitur *Sanchez de matrim. lib. 8. diſp.34.nu.56.* Imò aliqui audent vlterius, & dicunt, etiam ſi ſit publicum vt delictum, ſi tamen ſit occultum in ratione pœnæ annexæ à iure, poſſe diſpenſari, vel abſolui ab illa, tanquam in occultis: ita *Nauarr. Manual. & Eman.Sà*, quos allegat ibi *Sanchez*, qui id probabile aſſerit: tamen contrarium tenendum eſt: quia hæc eſt iuris ignorantia, quæ non excuſat ad hunc effectum: & hoc obſeruat Sac. Pœnitentiaria.

Aduertendum tertio, quod publicum famoſum, vel notorium in vno loco, non cenſetur publicum, vel notorium in alio ad omnes effectus, & quidem non cenſetur publicum alibi quoad famam proximi lædendam per detractionem. Eſt communis ſententia, vt teſtatur *Layman. lib.3. tract. de iniuſta læſione honoris, & famæ, cap.3.num.8.* contra alios, quorum ſententia non caret probabilitate, quos in magno numero allegat, & ſequitur *Bonacin.de iuſt.diſ.2.q.4.pun.6.num.2.* Quoad facultatem verò diſpenſandi, vel abſoluendi in occultis, idem dicunt aliqui DD. vt cenſeatur alibi caſus occultus, non obſtante, quod in hoc loco ſit notorius, vel famoſus: ita tenet *Auila*, quem ſequitur *Sanch.in decal.lib.2.c.11. num. 20.* Sed contrarium meritò tenet *Suar.de pœn.diſp. 30.ſect.2. num.2. Bonac.de cenſur.diſp.1.q.3.pun.2.numer.3.* & conſentit *Corrad.de diſpenſ.lib.7.cap.7.num.12.& 13.* & ita obſeruat Sacra Pœnitentiaria. Quoad obligationem autem vitandi excommunicatos, aut alia cenſura ligatos, dic *vt ſupra cap.7.*

Aduertendum quarto, quod ſi data ſit abſolutio, vel diſpenſatio in caſu tunc occulto, & poſtea caſus fiat publicus, tunc multi dicunt illam diſpenſationem, vel abſolutionem eſſe validam pro foro conſcientiæ, non autem pro foro externo; ideo tunc procurari debere nouam prouiſionem ab eo, qui dare illam poſſit pro externo foro: ita *Tolet.lib.1.cap.89. num.5. Garzias de Benef. par.7. cap.11.num 52.*

Hæc doctrina procedit ſine difficultate, quando ratio occulti eſſet conditio ſine qua non abſoluendi, vel diſpenſandi: quia ea poſtea euacuata, & ceſſante, non ceſſaret diſpoſitio, quæ iam fuit completa: ſed difficultas eſt, quando cauſa diſpenſandi ſolum fuit fundata in ratione occulti, & tunc ſunt opiniones, de quibus dixi ſupra *cap.20.differentia nona*.

Aduertendum quintò, quòd aliquando accidit, vt quod etiam hodie de facto eſt publicum, vel etiam notorium, de iure reputetur occultum, vt ſi quis per decennium ſaltem permanſerit in ſpecifica poſſeſſione rei vſurpatæ, quam non poterat ſine diſpenſatione obtinere; vt in matrimonio contracto cum impedimento irritante, vel in ordinum exercitio, aut beneficio obtentis in ſtatu irregularitatis, concurrente communi opinione, quòd cum eo fuerit diſpenſatum; quia lapſu decennij, cum illa pacifica poſſeſſione, de iure præſumitur diſpenſatum. *Menoch.præſ.l 32.n.46. lib.3. Caputaquen.deciſ.269.nu.2.verb.diſpenſatio. Corrad.de diſpenſat.lib.8.cap.4.num.47.& 65.*

CAPVT XXII.

De differentia diſpenſationum, & abſolutionum fori interni, & externi.

PRima differentia eſt, quod abſolutio, & diſpenſatio conceſſa pro foro conſcientiæ tantùm non ſuffragatur pro foro externo, ſeu contentioſo: Vndè poterit nihilominus Iudex procedere contra reum ad pœnas, ac ſi diſpenſatus, vel abſolutus non fuiſſet, *gloſſ.in cap.de his, in fin.de accuſ. Nauar.conſ.23. nu.4. de pœnit.& remiſſ.& conſ.51.de ſent. excomm. Couarr. lib.2.cap.10.num.3.& in c.Alma, p.1.§.11 nu.16. Menoch.de arbitr.caſu 539.num.31. Suar.de cenſ. diſp. 41. ſect.2.num.11. & tom.4 de relig. tract.vlt. lib.9. cap.2. num.35. Sanch.in decal.lib.2.c.11.num.13.& de matr. lib.8.diſp.34. num.29. Genuen. in prax. cap. 25.* & eſt communis ſententia, & vera. Vnde ſequitur quod excommunicatus, ſi abſoluatur pro foro conſcientiæ tantùm, poterit publicè ab Ordinario declarari, & denunciari, vt *Couar. & Genuen.ibi*: & ſi celebrauit in cenſura taliter abſolutus, pro foro externo declarari

rari irregularitatem incurriſſe. *Genuen loco cit. Auil. p.2.c.7.diſp.3.dub.12.§.& dictis, Layman. lib.1. tract. de cenſ.in commu.c.7. nu.* 7. quamuis coram Deo non ſit irregularis, *Nauarr.conſ.82.num.2.de ſimonia.* Item poterit declarari nulliter beneficium obtinuiſſe, vt *Salzedo ad Diaz. cap.33. §.excuſabitur cum alijs DD.* quamuis coram Deo valida ſit prouiſio. *Suar. de Relig.loco cit.num.* 37. Et ſi alij contra putent, quod ſi conſtet in foro externo de tali abſolutione, data pro foro conſcientiæ per ſchedulam, nempè Confeſſarij, non poſſit iudex contra talem procedere, quos allegat *Diana reſol. 26. tract. 11. tom* 1. & alios allegat *Menoch.cit.caſu* 539. In hoc omnes conueniunt, quod Ordinarius poteſt, ſi velit cum taliter abſoluto benignè agere, & acceptare illam abſolutionem, vt ſuffragetur pro foro etiam externo, & repellere Promotorem fiſcalem, *Layman.& Auila loc.cit. Nauarr.conſil.4.num.4.de fid.inſtr.& conſ.51.num.3.de ſent.excom. Genuen.c.25.cit.* & probat *Rota deciſ.659.par.2.nouiſ. ſeu poſth.collec. Farinae.* vbi abſolutus vigore cruciatę celebrans dicitur non effectus irregularis, etiamſi illa abſolutio ſit pro foro conſcientiæ tantum. Imò, quod plus eſt, etiam ſi abſolutus ſit non ſatisfacta parte, ſi ipſe eam obtulit, & veniam petijt ab offenſo, ſed ille noluit acceptare. Ita *Rota ibi*. Eſt igitur certum, quod parte læſa rationabiliter reclamante non eſt admittenda talis abſolutio, nec illius ratio habenda. Et dixi *infra par.2. verb. Cenſura c.*4. Quod eſt intelligendum, quando non eſſet reus cenſura ligatus, ſeu declaratus in pœnas incidiſſe, Iudice procedente ad inſtantiam partis, ſed ex officio: quia non poteſt Iudex acceptare abſolutionem fori interni pro foro externo, parte legitimè contradicente, vt *Nauarr.& Genuen.locis citat.* Neque quando agitur de aliquo graui caſu, & ſcandaloſo, ita vt non poſſit diſſimulari ſine publico Eccleſiæ præiudicio, vt *Nauarr.d.conſ.4.nu.vlt.* Illud etiam eſt certum, quod Ordinarius nõ poteſt ratam habere diſpenſationem, vt puta ſuper impedimento matrimonij, datam pro foro conſcientiæ tantum, ſed debet conſtito de illo cogere ad ſeparationem, *Nauar conſ.4.de Iudic.nu.7. Sanch.lib.3.diſp.15.num.15.& 17.Coninch.de Sacram. diſp.27.num.6.* donec obtineant diſpenſationem in Dataria. Inde etiam ſequitur, quod diſpenſatio, & abſolutio, quæ datur pro foro conſcientiæ tantum, dari debet ſecrete, neque Notario, neque teſtibus adhibitis, vt *Sanch.de matr.diſp.34.num.29. in fin. lib.* 8. ne illi proſit pro foro externo. Sed neque conuenit Confeſſarium pœnitenti dare ſchedulam abſolutionis, vt *Filiucc.tract.11. num.* 293. ſed etiam ſi illam det, nulla fides illi ſchedulæ adhibenda eſt in foro externo, vt *Calderin.& Rebuff.* quos allegat, & ſequitur *Salzedò ad Diaz. in prax. cap.33.§.excuſabitur tamen*. Quamuis alij contra aſſerant expedire talem ſchedulam dare pœnitenti abſolutionis, vt poſſit ſe tueri pro forò externo, vt apud *Dianam d. reſol.*26. Poſſet tamen Confeſſarius teſtimonium prædictum abſolutionis impartitæ dare literis ſuis priuatis clauſis directis Ordinario, vt poſſit ſi velit illam acceptare. Quemadmodum Maior Pœnitentiarius dat literas clauſas abſolutionum in forma pro Miſſo. Diſpenſationum autem teſtimonium nunquam concedendum eſt, quia hoc eſt contra mentem Pontificis, & aliàs fieret præiudicium Datariæ: & ita exactè obſeruat Sacra Pœnitentiaria. Sequitur etiam ex dictis non poſſe admitti id, quod ait *Marcus Paulus in formular Sacræ Pœnitentiariæ*, quod quando Ordinario committitur à Sacra Pęnitentiaria abſolutio excommunicati cum clauſula in forma Eccleſiæ conſueta, quod tunc debet eum publicè abſoluere cum virga, & coram Notario, & teſtibus, &c. quæ nullo modo ſubſiſtunt cum clauſula ſubſequenti pro foro conſcientiæ tantum, & cum Bulla reformationis Pij V. quæ reſtrinxit facultates maioris Pœnitentiarij ad ſolum conſcientiæ forum.

Secunda differentia eſt, quod habens facultatem abſoluendi, vel diſpenſandi pro foro conſcientię tantùm, non poſſet illam exequi extra Sacramentum Confeſſionis, ſed in ipſo foro tantùm Pœnitentiali, ſeu Sacramentali, præſertim quando committitur talis facultas Confeſſarijs: & hæc eſt verior ſententia, & tutior, quam tenent multi, quos allegat *Diana reſol. 25.tract.11 tom.1.& reſol.20.tract.2.tom.2. & reſ.63. tract.4.tom.2.* & tenet *Garzias de benef.par.11. cap.10. num.139.cum ſequentibus* referens declarationes Sacrę Congregationis, & maximè quando ponitur clauſula, iniuncta pœnitentia ſalutari, vt *Suar. de cenſur. diſp.41.ſect.2.num.10. Bonac.de cenſ.diſp.1.q.3.punc.6 num.* 8. Quamuis contrarium teneat *Sanch. in decal. lib 2.cap 11.num.13.& de matrim.lib.8.diſput.34. numer.*29. & plures allegat, & ſequitur *Diana ibidem* Et quamuis hanc communem dicat *Garzias num.* 138. *loc.cit.* vbi multos allegat, qui dicunt illam clauſulam, pro foro conſcientiæ intelligendam non eſſe de foro pœnitentiali, ſeu ſacramentali, ſed de foro quaſi pœnitentiali, ſeu animæ; & hanc ſententiam *Suar. de relig tom.4.tract.vlt.lib.9. cap.2. num.* 28. ait practicari tutè poſſe ex cauſa rationabili, vt ſi cenſura ligatus non ſit tunc diſpoſitus ad confeſſionem, vel ſi confeſſarius tunc non poſſit totam audire confeſſionem. Certè in commiſſionibus Sacræ Pœnitentiariæ non eſt recedendum à priori ſententia, quia ſolet apponi clauſula illa, in ipſo actu ſacramentali confeſſionis tantùm. nec aliter, nec alio modo; niſi vbi maior Pœnitentiarius concedit extra Sacramentum expediri. Habet enim Maior Pœnitentiarius hanc facultatem, *Nauar.conſ.19.de temp ord.* & patet ex obſeruantia ſubſecuta poſt reformationem Pij V. quæ eſt optima legum, & priuilegiorum interpres, *l. ſi de interpretatione, ff.de leg. Caualcr.deciſ.80.num.5. & 7. Buratt. deciſ.379. num.* 3. præſertim Summo Pontifice ſciente. Imò idem puto in facultate conceſſa Prælatis, vt Epiſcopis, *Triden.ſeſſ.24.cap.6.ref.* vt communiter *DD.apud Barboſam in notis ibi*, quia cum verba debeant intelligi ſecundum qualitatem perſonæ, ad quam referuntur, *l.plenum, §.equitij, ff. de vſu, & habit.* particula in foro conſcientiæ pro ijs, qui non ſolent audire confeſſiones ſacramentales, non eſt reſtringenda ad forum ſacramentale, ſeu pœnitentiale, ſed generaliter ad forum animæ, ſiue pœnitentiale, ideſt ſacramentale exiſtat, ſiue quaſi pœnitentiale, ideſt non ſacramentale.

Tertia differentia conſequens ex præcedenti, quod diſpenſatio à pœnis, & abſolutio à cenſuris pro foro externo dari poteſt abſenti, vel immediatè per quodcunque ſignum expreſſiuum actus abſolutionis, vel mediatè per literas, vel nuncium, vel dando abſolutionem procuratori habenti ſpeciale mandatum, quamuis non conueniat ſine cauſa rationabili abſentem abſoluere ab excommunicatione, & ita de communiori, & veriori ſententia teſtatur *Sayr. lib 2. de cenſ. cap. 21. num. 12. & 13.* Diſpenſatio autem, & abſolutio pro foro conſcientiæ non poteſt concedi abſenti, ſed præſenti, ſaltem mediante commiſſione facta per literas ab eo, qui committere poteſt, iuxta veriorem ſententiam, per ea, quæ dixi ſupra in prima, & ſecunda differentia: & ita obſeruat ſtylus Sacræ Pœnitentiariæ. Quamuis multi DD. contra æſtiment eum, cui conceſſa eſt facultas abſoluendi pro foro conſcientiæ tantum, poſſe etiam abſoluere abſentem immediatè proferendo formam abſolutionis in ordine ad abſentem; vel ſaltem mediantibus literis, vel nuncio, vel procuratore; quia putant illam particulam *pro foro conſcientiæ* non limitare modum, ſed effectum abſolutionis: ita *Suar. de cenſ diſp. 41. ſect. 2. num 11. Manuel. Ledeſ. & Henriq.* quos allegat, & ſequitur *Sanch in decal. lib. 2 cap. 11. num. 14.* vbi teſtatur de communi: & idem à fortiori de diſpenſatione à pœnis dicunt, cum minorem habeat connexionem cum Sacramento Pœnitentiæ, quàm abſolutio à cenſuris: ita *Suar. ibi num. 10.* & de communi teſtatur *Layman lib. 1. tract. de excom. cap. 6. nu. 9.* vbi plures allegat. Vnde *Auila p. 2. cap. 7. diſput. 2. dub. 1. & Layman ibi cum aliis* tradunt cautelam pro confeſſario, qui oblitus eſt abſoluere pœnitentem à cenſura, vt ſcilicet eum abſoluat abſentem; vel ſi erat cenſura reſeruata, obtineat facultatem, & ſic abſentem abſoluat: ſed hæc praxis à Sacra Pœnitentiaria eſt penitus exploſa.

Quarta differentia, quod in abſolutionibus à cenſuris pro foro conſcientiæ, non eſt neceſſe obſeruare formam accidentalem, ſeu ſolemnitatem, quæ adhibetur pro foro externo. Vnde in abſolutione ab excommunicatione pro foro conſcientiæ non eſt neceſſaria flagellatio, neque Pſalmus pœnitentialis, & oratio Dominica, aliæque orationes, de quibus *in cap. à nobis 28. in fin de ſent. excomm. & apud Nauar. c. 26. num. 8.* ita *Auila par. 2. cap. 7. diſp, 3. dub. 3. cum Polanco in directorio,* & tenet *Bonac de cenſ. diſp. 1. quæſt. 3. punct. vlt. prope fin.* Ait tamen *Auila*, quod ſi Confeſſarius abſolueret in loco ſecreto, vbi poſſet commodè obſeruari iſta ſolemnitas, expediret illam obſeruare ad maiorem terrorem pœnitentis. Certè ex priuilegijs Religionum multis Religioſis conceſſum eſt abſoluere non ſeruata dicta ſolemnitate, vt *Suar. de cenſ. diſp. 7. ſect. 10. num. 4. cum Nauarro.*

An autem in abſolutione ab excommunicatione pro foro conſcientiæ debeat exigi iuramentum de ſtando mandatis Eccleſiæ, ideſt de non contraueniendo de cætero, quod exigi ſolet, quando quis abſoluitur in caſu quocunque enormi, iuxta *cap. grauem, de ſent. excomm.* vt *Auila par. 2. cap. 7. diſp. 3. dub. 2.* cum communi ſententia; Multi dicunt non eſſe neceſſarium, ita tenet *Alter. tom. 1. lib. 4. diſput. 7. cap. 2. & lib. 5. diſput. 22. cap. 4. Bonaccina de cenſ. diſput. 1. q. 3. pun. 10. num. vlt.* & idem de iuramento ſatisfaciendi parti læſæ tenet *Henriq. lib. 7. cap 13. num. 2. lit. I. in comment. Io. Valerus differ. vtriuſque fori, verb. abſol. differ. 5. num. 3. differ. 11 in fin. Diana reſol, 44. Miſcell. 2 p. 1.* Et idem de iuramento, quod exigitur, cum quis abſoluitur à reſeruatis ad reincidentiam pro articulo mortis, vel aliàs ratione impedimenti, & etiam in caſibus Bullæ in Cœna Domini, in quibus nemo poteſt etiam pro articulo mortis abſolui, niſi præſtita cautione iuratoria de ſtando mandatis Sedis Apoſtolicæ, & de ſatisfaciendo, vt in §. *cæterum*, eiuſdem Bullæ ait *Marius d. c. 2.* Et fauent formulæ Sacræ Pœnitentiariæ, quæ non exigunt iuramenta prædicta, niſi in caſu presbytericidij publici. Nihilominus contrariam ſententiam veriorem æſtimo, nempè exigenda eſſe etiam pro foro conſcientiæ prędicta iuramenta, & peccare Confeſſarium omittentem illa exigere, ita *Auila p. 2. c. 7. diſp. 3, dub. 3. Henriq. lib. 13. cap. 28. num. 4. Tanner. tom. 4. diſp. 6. q. 10. nu 126. Sanch. in decal. lib. 2 c. 13. nu. 24. & 26.* & probatur *extrau. 1. §. incendiarios in fine de priuil. & c. quamquam de vſur.* Sacra autem Pœnitentiaria in ſuis formulis præcipit iniungi de iure iniungenda, inter quæ ſunt dicta iuramenta, & præcipit abſolui in forma Eccleſiæ conſueta.

Quinta differentia, quòd quando cenſuræ, vel pœnæ ſententia eſt valida pro foro externo, ſed inualida, & nulla pro foro conſcientiæ, quia lata eſt ex iuſta cauſa apparente ſecundùm acta, & probata, ſed ſecundùm ſe falſa; tunc ligatus tali ſententia tenetur pro foro externo obſeruare illam ſententiam, vel petere abſolutionem, ſeu diſpenſationem ratione ſcandali vitandi, quamuis in ſecreto non teneatur illam obſeruare. *Nauar. cap. 27. num. 3 Suarez de cenſur. diſput. 4. ſect. 7. num. 8. Sanch. de matrim diſp. 39. numer. 9. lib. 2.* & communem Theologorum ait *Sayr. lib. 1. cap. 17. num. 8. & 13. & 16.* Quamuis Canoniſtæ communiter dicant ſententiam cenſuræ latam, vt ſupra, ex falſa cauſa, ſecundùm tamen allegata, & probata apparenter vera, eſſe validam pro vtroque foro, ideſt etiam pro foro conſcientiæ, vti patet ex allegatis à *Sayro loco cit. num. 7. & Menoch. de arb. caſu 542. n. 10.* Verum eſt ſecundum omnes, quod ſi in tali caſu reus priuetur, vel declaretur priuatus beneficio, vel officio publico, & illud alteri conferatur, valida erit hæc ſecunda prouiſio pro vtroque foro, quia ſententia in ſe iniuſta, ſed ſecundum allegata, & probata, iuſta, validè priuat bonis communibus, ſeu publicis, non autem priuatis, *Coninch. diſp. 13. num. 118. de cenſur. Suar. diſp 4. ſect. 7. num. 27. & 29.* quia ſic expedit bono publico.

In hoc autem conueniunt omnes tam Theologi, quàm Canoniſtæ, quòd quando ſententia cenſurę eſt non ſolum iniuſta, ſed etiam ipſo iure nulla, tunc non eſt timenda, & licet ſi celebret quis contra talem ſententiam populo non certiorato de nullitate ſententię peccet ratione ſcandali: non tamen efficitur irregularis ſecundum veriorem ſententiam, vt latè probat *Menoch. de arbitr. caſ. 542. num. 33. 34. 35.* Dicitur

autem ſententia cenſuræ nulla, vel ex defectu iuriſdictionis, vt ſi non habeat iuriſdictionem, vel quod ſit ſuſpenſa per appellationem, vel inhibitionem præſentatam. *Tolet.lib.1.c.10. num.5. in fin. Layman. lib 1. tract.de cenſ.in commun.cap.6.nu.2 Vgolin. tab.2. c.11. §.3.num.3. Vant.de nullit.defec iuris.ordin.num.1. & 6.* Item ſi ſententia continet intolerabilem errorem in ſubſtantialibus circa cauſam, vel formam proceſſus; itaut neque ſecundum acta, & probata ſubſiſtat. *Menoch.num.6.7.8.& 9.Tolet.num.4. Laym.3. Vgolin.de cenſ.tab.1.cap.13.§.3.num.7.* vbi ait communem, & *Bonac.de cenſ. diſ.1. q.1. pun. 10.numer.8. & ſeqq.* Et de vtroque modo nullitatis probat *Borgaſ.de irregul. par.6.tit.de excomm.ipſo iure nulla, & tit. quomodo intelligi illud Greg.pag.364.*

Sed hic quæres an reus, contra quem lata eſt ſententia promulgatoria, vel declaratoria cenſuræ, ſi eam nullam eſſe prætendat, poſſit exaduerſo publicare cauſas nullitatis cenſuræ, & ſic ſcandalo puſillorum ablato, non obſeruare cenſuram. Reſpondent DD. communiter, quòd ſi cauſa nullitatis ſit euidens, poteſt hoc facere; aliàs non poteſt ſtante ſaltem probabilitate de validitate cenſuræ. ita *Palud. in 4. diſt.18. q.1.§.quantum ad 3. concl.2.S.Anton. 4 par.tit.24. cap. 73. Nauarr.in c.cum contingat, remed.2.num.4.de reſcr. Menoch.de arbitr.caſu 542. num. 15. & 33. Marta de iuriſd. par.3, cap.18. num.4 cum alijs per eos allegatis.* In dubio enim de validitate cenſuræ tenetur reus parere, neque poteſt ſequi opinionem ſuorum Aduocatorum, ſeu Theologorum aſſerentium cenſuram nullam eſſe, ſeu non incurſam, *Sayr.lib.1.de cenſ.cap.17. num.14.& 15.cum Sylu.& Henriq.* quia in dubio pro ſententia præſumendum eſt. *Menoch. de præſumpt. cap.67.num.22. & cap.68. num. 6. lib.* 2. Et quia in dubijs materiæ ſpiritualis laicus, aut alius ſubditus non poteſt diſcutere de validitate præcepti Eccleſiaſtici, ſed humiliter parere debet, *cap. ſi Papa 40. diſ.* etiam ſi graue ſit iugum, *c. in memoriam 19. diſ. Innoc. in cap.inquiſitioni num.3. de ſen excom. Sylu.verb. obedientia num.2.Marius Alterius de cenſur. to.2.tract. de interd diſ.8.c.6.§.ſed eſt aduerten. Sayr. loco cit.* Vel debet reus per viam appellationis, vel querelæ ad Superiores Eccleſiaſticos recurrere, *c. ſi quando, ibi Canoniſtæ de reſcr.* Et hæc omnia docet *S. Greg. homil. 26.in Euang. §.quorum remiſeritis peccata, verſ. ſed vtrum iuſtè. & tex.in c.illud §.licet, de ſent.excomm. Hoſtien.in ſumm. tit.de ſen.excomm. §.qualiter proferatur, verſ.vnde in dubio, & Marta de iuriſd. par.3. cap.16. à num.20.& cap.18.num.4.*

Poteſt autem reus, qui prætendit excommunicationis, alteriuſue cenſuræ ſententiam nullam eſſe, aut ſe eam non incurriſſe, quotieſcumque ſaltem ſit dubium probabile, ſiue dubium ſit iuris, ſiue facti, petere abſolutionem ad cautelam, ideſt præuia proteſtatione, quòd non putat ſe cenſura ligatum, ſeu quòd putat ſententiam nullam eſſe, *c.ſolet de ſenten. excomm.in 6.§.in ſecunda.ibi Archar.Gemin.& Franc. Nauarr.man.c.27. num.277. & 278.* & de communi teſtatur *Sayr.lib.2.de cenſ.c.17. num.7.* & magis communem, & veram ait *Vgolin.de cenſ.tab.1. cap.22.§.1. num.9.* & talis abſolutio petenti cum dicta proteſtatione eo caſu denegari non debet, cùm & reo prodeſſe poſſit, & parti nocere non poſſit, ita *Innoc. in cap. per tuas num.3.verſ.ex aduerſo. Hoſtien.verſ.ſed ſi error.de ſen.excomm.*

Vnde ſequitur, quod hæc abſolutio non ſit danda petenti cũ tali proteſtatione, niſi ipſe ſaltem ſemiplenè probauerit de ſententiæ nullitate, *Sayr. ibi, c.17. num.* 18. cum communi Canoniſtarum, *Vgolin. loco cit.num.13, verſ.reſpectu autem habito, & verſ. excipitur quoque:* aliàs enim facilè poſſet reus illudere Indicem Eccleſiaſticum, & cenſuram; ita *Vgolin.ibi.* Propterea hæc abſolutio ad cautelam ſcilicet petita cum proteſtatione prædicta, non eſt danda, quando reus eſt contumax, nolens parere Ordinario ſuo. Iam enim ex hoc conſtat de manifeſta offenſa, *per d. c. ſolet de ſen.excom.in 6. Innoc. quem ſequitur Vgolin. loco cit. num.* 13. Item non cenſetur dubium probabile de nullitate, quando reus non appellauit, vel appellationem deſeruit, quia ſententia tranſiuit in rem iudicatam, ſcilicet ad effectum, vt non poſſit amplius dicere de nullitate. *Io: Andr.in cap.venerabilibus, nu.2. de ſent.excom. in 6. Felin.in c.teſtimonium, num. 26. de teſtib.Canoniſtæ in cap ad reprimen.de offic.Ordin.* Item non eſt dubium probabile, quando Eccleſia Romana, ad quam recurſum eſt, iudicauit pro validitate ſententiæ, vt ex *S.Greg.& DD. ſupra citatis.*

CAPVT XXIII.

Quis, & ex quibus cauſis diſpenſare poſſit ſuper irregularitatibus, & ſuſpenſionibus pœnalibus, & alijs pœnis Eccleſiaſticis latæ ſententiæ.

DICENDVM I. quod regulariter loquendo nullus inferior diſpenſare poteſt antecedenter ſuper pœnis ſtatutis à lege Superioris ipſo facto incurrendis, ideſt præſeruare ab illarum commiſſione caſu, quo tale delictum committatur, quia inferior non poteſt diſpenſare ſuper lege, vel præcepto Superioris, niſi vbi id ei reperiatur conceſſum, *c.cum inferior, de maior.& obed.c.dilecti, de temp.ordinan.* ita *Sylueſt. ver. diſpenſatio, num.14. Mirand.tom.2.q.30.art.11. concl.1.* vbi teſtatur de communi ſententia.

DICENDVM II. circa pœnas latæ ſententiæ ex ipſo iure iam commiſſas, ſeu incurſas, varias eſſe DD. ſententias. Prima aſſerit inferiorem Prælatum poſſe diſpenſare ſuper pœnis huiuſmodi, vbicunque non reperitur prohibitum, etiamſi ſint latæ à iure Pontificio, quia eo ipſo cenſetur eſſe de genere permiſſorum: Multos DD. pro hac ſententia allegat *Barb.allegat.33.& Dian. reſolut.82. miſcell.6. tom.2.* eamque tenet, & communem dicit *Mirand.loco cit.*

Secunda ſententia probabilior aſſerit Epiſcopum, ſeu Prælatum non poſſe diſpenſare ſuper pœnis latæ ſententiæ, niſi vbi ius tacitè, vel expreſsè illi diſpenſare concedit; ita *Archid. in c. licet canon, de e lect. in 6. Felin. in c. at ſi Clerici, §. de adulterijs, num. 4. de Iudic.* vbi teſtatur de communi, & *Tiraquell in l ſi vnquam, verbo, reuertatur num. 370.C. de reu.don.* & generaliter de omni pœna tenent multi quos allegat

Barboſ.

Digitized by Google

*Barboſ. loco cit.num.*19.qui eam dicit magis communem recentiorum.

DICO III. quod diſpenſandi facultas ſuper pœnis latæ ſententiæ cenſetur conceſſa Epiſcopis, ſeu inferioribus Prælatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem, quoties Canon permittit diſpenſationem imperſonaliter, vt per illa verba, niſi cum illo fuerit miſericorditer diſpenſatum: ita *Abb. in d. § de adult. num. 6. Alex.de Neuo num.* 11. *Dec. num..* 48. *Sanch. de matr. lib.8. diſp.*5. *num.* 2.quidquid in contrarium velint *Aretin.& Butr. in d. § de adulterijs,* abſque ſolido fundamento, vt ait *Sanch. ibi.* Et quamuis multi DD dicant id non procedere, quando talis clauſula haberetur in decreto, ſeu conſtitutione Concilij generalis, quia tunc cenſeretur ſolum inſinuari, facilius à Papa concedi poſſe diſpenſationem, tamen verius videtur, etiam tunc poſſe Epiſcopum diſpenſare, dum verba non diriguntur ad Officiales Sedis Apoſtolicæ tantum; & ita tenent plures, quos allegat, & ſequitur *Sanch. ibi num.* 5. Illud tamen communiter admittitur, quod vbi verba Canonis diriguntur ad Epiſcopum præcipiendo vt faciat obſeruari talem pœnam, niſi fuerit diſpenſatum, intelligitur ſi fuerit à Papa, non autem ab Epiſcopo diſpenſatum. *Sanch. num. 3. cum ibi allegatis.*

DICO IV. In pœnis latæ ſententiæ ex ipſo iure incurſis ob crimina etiam publica minora, ſeu non maiora adulterio, pœnitentia, vel illius parte peracta, conceſſum eſſe à iure Epiſcopo, ſeu Prælato habenti Epiſcopalem iuriſdictionem pro vtroque foro diſpēſare, dummodo ſpecialiter non reperiatur prohibitum, & ſufficit ſi pœna ſit lata ad tempus determinatum, quia hoc ipſo eſt reſeruata diſpenſatio, vt dicam *capite ſequenti ampliat.* 4. Et dummodò pœna illa non receperit executionem per factum hominis, vnde poterit diſpenſare in ijs caſibus ſuper pœna infamię, vel irregularitatis, vel inhabilitatis, vel depoſitionis verbalis, non autem ſuper priuatione beneficij vel officij, vel bonorum priuatione poſt executionem factam Iudicis miniſterio ex *d. §. de adulterijs,* & ita tenet, *Abb.ibi num.6. Dec.num.* 48. *Anchar.num* 11.*verſ. in maioribus. Hippolit. num* 65.68. *Roderic. qq. regul.* 24. *art.* 17.*verſ. ſecundum argumentum tom.*1. qui plures alios allegat, & ſequitur *Suar.de cenſ. diſp.*29.*ſect.* 1. *num.* 21. vbi ait communem; *Bonac.de clauſura q.* 1. *pun.* 5.*num.*5. *Henriq. lib.*14. *c* 19.*numer.* 2.*Sanch. in decal.lib.6.c.*15.*num.*77 vbi ait communem. Et rationem aſſignat *Roderic. ibi,* quia cum ſint ea minora crimina frequentiora, conſulendum fuit, ne tam frequenter neceſſarius eſſet recurſus ad ſedem Apoſtolicam: & hanc ſententiam veriorem puto, quamuis. *Archid in c. licet canon de elect.in* 6.*& Felin. in d.§.de adulterijs. n.*4.contrarium teneant, nempe facultatem conceſſam ibi Prælatis diſpenſandi ſuper minoribus criminibus non intelligi quoad pęnas latæ ſententiæ, ſeu ipſo iure incurſas. Hinc ſequitur quòd Epiſcopus poteſt diſpēſare ſuper adulterio, furto, ſacrilegio, periurio, falſo teſtimonio; non autem ſuper hæreſi, ſimonia, homicidio, & ſimilibus, quia illa ſunt minora crimina, hæc autem maiora. *Abb. in c. cum te de ſent.& re iudic. Gemin. & Præp. in c. Euphemium* 2. *q.*3.*Tolet.lib.* 1.*c.* 62.*§.vlt.Sayr.lib.*7. *de cenſur.cap.* 11.*n.*15. *&c.*12.*n.*3.*§in fine.* Iudicantur autem hic crimina grauia, vel lenia non theologicè, ideſt à virtute, cui opponuntur, ſed à pœnæ grauitate, qua puniuntur. *Art. in d. §. de adult. & ibi Abb. num.* 7. *Anan.num.*13.*& aly DD. communiter.* Alias enim ſacrilegium eſt grauius adulterio ſecundum ſpeciem, non tamen ſecundum pœnam, ideo Epiſcopus in illo diſpenſat, *c. fin de furt.*

DICO V. Conceſſum eſt Epiſcopo diſpenſare ſuper pœnis latæ ſententiæ ex iure communi, & etiam ex Conciliari conſtitutione, etiam Papæ reſeruatis, in caſu grauis neceſſitatis, ideſt cum aliàs ſcandala, vel damna grauia ſequerentur, & non poteſt haberi recurſus opportunus ad Sedem Apoſtolicam, vt ob inopiam, vel temporis breuitatem: *Felin. in d. c. at ſi clerici, §. de adulterijs, num.*3. *de iudic.* & latè *Sanch. de matr. lib.* 2. *diſp.*40.*num.* 3. vbi plures allegat, *& lib.* 8. *diſp.* 6. *num.*20.*& Salas de legibus, diſp.* 20. *ſect.*3. *num* 25. vbi teſtatur de communi, & *Barboſ. allegat.* 33.*n.*26.& plurimi apud eoſdem citati. Et facit Doctrina *Bart. in trac. repraſ. q.*2. *num.* 12. vbi ait quod quando non eſt copia ſuperioris de iure, vel de facto, vel quia non expedit eo quod expenderetur plus quā ſit id de quo agitur, vel eo quod ſit pauper: tunc agendum ac ſi deeſſet ſuperior. Ex hoc autem capite non videtur, quod poſſit diſpenſari, niſi in occultis, per ea, quæ ait *Sanch. loco cit.*

DICO VI. Ex Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *reformat.* conceſſum eſſe Epiſcopis diſpenſare in foro conſcientiæ in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus etiam Papæ reſeruatis, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & alijs deductis ad forum contentioſum. Et amplia vt poſſit diſpenſare, vel diſpenſari mandare, ſeu ſubdelegare, etiam ſi nec ipſe, nec diſpenſandus, ſit tunc in Diœceſi ſua, quia Tridentini decretum non ponit hanc reſtrictiuam quoad diſpenſationes, & aliàs poteſt diſpenſare de iure communi cum ſuo ſubdito etiam exiſtente extra Diœceſim, quia eſt actus iuriſdictionis voluntariæ, ſi non datur diſpenſatio pro foro contentioſo, ſeu in contradictorio iudicio: ita hoc decretum exponunt *Suar. Sanch. & Bonac.* quos allegat, & ſequitur *Barboſ. alleg.* 39.*nu.*7. *de poteſt. Epiſc. & Filiuc.tract.*20.*num.*269.

Requiritur tamen, vt diſpenſandus ſit ſubditus ratione domicilij, non autem ſufficit, ſi ſit ſubditus ratione quaſi domicilij, vel originis. *Suar. de cenſ. diſp.* 41 *ſect.*2.*num.*12.*Filiuc.loc.cit. Barboſ.num.* 6. An autem Religioſi exempti exiſtentes intra Diœceſim poſſint ſe ſubijcere Epiſcopo ad hunc effectum, dixi *cap.ſeq.§.Sed quæres.*

Ampliant II. multi Doctores, quod iſta facultas extenditur ad inhabilitates ad officia, & beneficia, ad priuationes eorundem, quia eſt irregularitas partialis, & ita *Henriq. lib.*13.*cap.*56.*num.*1. *Sanch.in decal.lib.6.cap.*15.*num.*78. *Bonac in.de clauſura, q.*1. *pun.* 5.*num.*5.*Manuel.tom.*2.*Summ. cap.*66.*num.*35. *Vgolin. de Simon.tab.*4.*cap.*6. *§.*7. *num.* 2. Contraria tamen ſententia, quòd in hoc priuilegio non contineantur inhabilitates, & priuationes latæ ſententiæ, communior

nior eſt; & verior, & praxi recepta, vt teſtatur *Leſſ.lib. 2. c. 35. num. 140. Suar. de relig. to. 1. tract. de ſimon. cap. 58. num. 11. & Bonac. tract. de ſimon. diſp. 1. q. 7. pun. 2. diffic. 2. in fin.* ſeipſum retractans: & ratio eſt, quia non ſunt propriè irregularitates, neque ſuſpenſiones.

Ampliaut III. multi, quòd hæc facultas competat etiam alijs Prælatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem in ſuos à Papa: ita tenent *Henriqu. Roderic. Flores, Sayr. Auila, & Sanchez*, quos allegat *Barboſ. loco cit. num.* 17. qui tamen magis communem probat contrariam ſententiam *cum Garz. p. 11. c. 10. n. 13. & 17.* Non competit hæc facultas Vicarijs Generalibus, quia mandata generaliter iuriſdictione non venit facultas diſpenſandi, vt dixi *ſupra cap.* 20. Competit autem Vicario Generali, ſi hoc ei ſpecialiter mandetur ab Epiſcopo, vt Sacra Congregatio apud *Barboſ.* ſuper eo *cap. 6. num. 6.* & idem ſi à Capitulo mandetur Vicario Generali Capitulari. Nam & hanc facultatem competere Capitulo ſede vacante tenet communis ſententia DD. apud *Barboſ. ibi lit.* E. cum Genuen. in praxi 66 *num. 22. Sanch. lib. 9. de matr. diſp. 2. nu. 10. Garz. pa. 5. cap. 7. num. 41. c. 11. nu. 21. Suar. de pænit. diſ. 30. sect. 2. num. 4.* Limita, quod non poteſt Epiſcopus per hæc diſpenſare ſuper irregularitate, vel pœna incurſa ob alienum delictum, vt ob paternum, *Sanch. lib. 2. in decal. cap. 28. num. 8. & 9.*

DICO VII. quòd vt cap. præcedenti tetigi, diſpenſatio facta ab inferiore, vt ab Epiſcopo, vel Prælato ſuper pœnis latis ex lege ſuperioris, ideſt Papæ, requirit cauſam rationabilem, ſeu proportionatam ad ſui validitatem: aliàs enim diſpenſatio eſſet non ſolum iniuſta, ſed & inualida; Canoniſtæ communiter in *c. cum ad Monaſterium, de ſtat. Monach.* quos ſequitur *Couar. in cap. 4. decretal. pa. 2. cap. 6. §. 9. num. 11. Sylu. verb. diſpenſatio q. 3. Angel. num. 3. Nauar. cap. 25. num. 74. Turrecrem. can. 1. diſ. 89. num. 14. Sanch. opuſc. lib. 5. cap. 1. dub. 5. num. 23.* & latius idem *Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 17. num. 4.*

Debet autem cauſa eſſe proportionata, & iuſta per comparationem ad obligationem pœnalem, & motiuum legis pœnalis: nam ſi finis legis, & pœna eſt grauior, requiritur grauior cauſa; in lenibus leuis ſufficiet. *Suarez de legib. lib. 6. cap. 18. num. 15. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 18. num. 14.* Cauſa vero iuſta diſpenſandi vniuerſalis eſt bonum commune, vel directè, ſeu immediatè, vel indirectè, ſeu mediatè: aliàs enim diſpenſatio, niſi bonum commune aliquo modo reſpiciat, erit iniuſta, & inualida: *S. Thom. par. 2. q. 97. ar. 4. Sot. lib. 1. de iuſt. q. 7. art. 2. col. 4. Sanch. de matrim. diſp. 19. num. 1. in fin.* Sufficit autem cauſa boni priuati, quatenus ex ea reſultat bonum commune, vt *Sanch. ibi* latè explicat.

In particulari igitur cauſæ iuſtæ ſunt, prima vtilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ, ſeu populi Chriſtiani, vt *cap. vt conſtitueretur, 50. diſt. ibi gloſſ. verb. detrahendum, Rebuff. in prax. tit. de diſpen. ad plura benef. nu. 43. 48. 49. Genuen. in prax. cap. 70. num. 4. Sanch. diſ. 19. num. 5.* Item ſecunda cauſa vitandi ſcandali, ſiue multorum, ſiue etiam vnius. *Archid. in d. c. vt conſtitueretur, verbo, illius, Salas de leg diſp. 20. sect. 7. num. 74. Sanch. diſput. 19. num. 9.* vbi plures allegat. Tertia vtilitas, vel neceſſitas priuata ſpiritualis, vel temporalis, de qua re *Sanch. d. diſp. 19. à num. 1. & ſeqq.* eſt enim ſufficiens ratio pietatis, ſeu miſericordiæ, vt *gloſſ in d. c. vt conſtitueretur, verb. detrahendum.* Quarta fauor religionis, ver. gr. cùm diſpenſatur ad effectum ingrediendi religionem, vel cum profeſſo, *cap. 2. de apoſt. Suar. de cenſ. diſp. 41. sect. 1. num. 3. Sanch. lib. 7. de matrim. diſp. 86. num. 4.* vbi plures allegat. Quinta eſt dignitas perſonæ petentis diſpenſationem: nam Principibus magnis iura deferunt, eiſque ſæpè ſpecialia concedunt, *c. fin. de offic. del in 6 cap. ne aliqui, de priuil. in 6. extrau. Execrabilis 1. de præben. Clem. vn. de Bapt. Trident ſeſſ. 25. c. 19. reform. Gonzal. gl. 24. num. 157.* neque hoc dicitur peccatum acceptionis perſonarum, *Sanchez diſp. 19. num. 5. lib. 8.* Item cauſa gratificandi alicui Regi, vel magno Principi, vel Prælato pro aliquo diſpenſando intercedenti, *Salas diſp. 20. sect. 8. nu. 75. Gonzal. gloſſ. 9. §. 2. num. 35. text. in c. clerico iaciente 50. diſt. c. latorem, 1. q. 1. & ibi gloſſ. verb. per interceſſorem, & Turrecr. ibi c. Salonitanæ 63. diſ. c. veniam 35. q. 9. ibi DD.* Qui autem dicantur magni Principes, vide *Cardin. Boniſ. & Anchar. in Clem. vn. de Bapt.* Item cauſa rationalis eſt ob benemerita de Eccleſia, *Sanch. diſp. 19. num. 32.*

DICO octauo, quòd Epiſcopus, ſeu Prælatus, in quibus caſibus poteſt committere diſpenſationem ſuper pœnis incurſis, in ordine ſcilicet ad ſuum ſubditum, poteſt etiam illam committere in ordine ad ſe, vt ipſe ver. gr. à ſuo Confeſſario diſpenſetur, ſiue ea facultas competat Epiſcopo iure ordinario, ſiue ex iure ſpeciali, vt ex *Triden loco cit.* ita *Sanch. lib. 8. de matr. diſp. 3. num. 3. Barboſ. allegat. 39. nu. 5.* An autem poſſit diſpenſare, vel diſpenſari mandare cum complice delicti, vide *Nauar. conſ 99. num. 12. vel conſ. 61. nu. 12. de ſim. Sanch. in opuſc lib. 2. cap. 3. dub. 120. n. 15.* Qualiter autem interpretanda ſit facultas conceſſa diſponendi, fusè tractat *Sanch. de matr. diſ. 2. lib. 8.*

CAPVT XXIV.

Quis abſoluere poſſit à cenſuris Eccleſiaſticis latæ ſententiæ.

ADuerte, quòd cenſuræ Eccleſiaſticæ nomine ſolum continetur excommunicatio maior, & minor, & ſuſpenſio, & interdictum, *cap. quærenti de verb. ſignif.* & iſtæ ſolæ tolluntur iure ordinario per abſolutionem, non per diſpenſationem, dixi *cap. 20. ſupra.*

Item aduerte differentiam inter cenſuras latas à iure, ſeu per modum legis; & latas ab homine, ſeu per modum ſententiæ; & ideo de vtriſque hic ſeparatim dicemus; & primum de cenſuris à iure latis.

RESPONDEO igitur primo. A cenſura excommunicationis latæ ſententiæ à iure incurſa, ſi à canone abſolutio non eſt reſeruata, poteſt ſuos abſoluere Epiſcopus, & quilibet Prælatus habens ordinariam iuriſdictionem, tam pro foro externo, quàm interno, ex *c. nuper, 29. §. in ſecundo verò, de ſentent. excommun.* ibi, quia tamen conditor canonis ſibi ſpecialiter non

reſeruat

reſeruat, eo ipſo conceſſiſſe videtur alijs facultatem relaxandi.

Amplia, quòd etiam Parochus poteſt ſuos Parochianos à cenſuris non reſeruatis abſoluere, ex *d. cap. nuper*, & ita *Nauar. cap. 27. num 39. Suar. de cenſ. diſ. 7. ſect. 4. num. 23. Barboſ. in d. cap. nuper, num. 12. Gutier. can qq. 1. lib. 1. c. 6. num. 1.* Quod tamen eſt intelligendum pro foro conſcientiæ tantum, quia Parochus nõ habet iuriſdictionem fori externi, ideò non poteſt abſoluere à cenſuris pro foro externo, vt *gl. in cap. 2. de pœn. & remiſſ. in 6. verb. reſeruantur*, Canoniſtæ communiter, quos allegat, & ſequitur *Marta de iuriſ. par. 3. c. 19. num. 7. & ſeqq* Addo, poſſe Parochum ſuos abſoluere, etiam extra Sacramentum Confeſſionis, & etiam ſi Sacerdos adhuc non ſit, vt *Vgolin. Regin & Sanchez*, quos ſequitur *Barboſ. in d. cap. nuper, num. 13.*

Amplia II. vt etiam Sacerdos Confeſſarius approbatus poſſit abſoluere à cenſuris non reſeruatis eos, quorum reſpectu eſt approbatus, ex *d. cap. nuper*, ita *Barboſ. loco cit. num. 13. in fin.* Sed hoc intelligo in actu Sacramentalis Confeſſionis, cùm ſolum ſupponamus eum habere iuriſdictionem hanc in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ, *vt Bonac. de cenſur. diſp. 1. q. 3. pun. 6. num. 7 cum allegatis.* Eſt tamen probabile, Confeſſarios habentes priuilegia à Sede Apoſtolica abſoluendi quoſcunque à cenſuris, & caſibus, &c. pro foro conſcientiæ, poſſe abſoluere etiam extra ſacramentum in foro conſcientiæ, ita tenet *Suar. de relig. tom. 4. tract. vlt. lib. 9. cap. 2. num. 28. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 15. num. 25. & diſp. 34. num. 29.* cum alijs per eos allegatis, quamuis contraria ſententia ſit tutior, & in praxi receptior.

Ampliant III. multi, quod à cenſura excommunicationis minoris ipſo iure incurſa, ſecundùm probabilem opinionem aliquorum poteſt abſoluere etiam quilibet ſimplex Sacerdos, qui poteſt abſoluere à peccatis venialibus, ad quod non requiritur vlla approbatio, cùm ex ipſa ſua ordinatione ab Eccleſia ad hoc accipere cenſeatur iuriſdictionem, vt *Nauar. cap. 27. num. 25. & 39. & cap 4 num 5. Tolet. lib. 1. cap. 17. in fin. Viuald. de excom. minori, numer. 12. in fin cum S. Thom. in 4. diſt. 18. q. 2. art. 5. & in addit. ad 3. p. q. 23. art. 3. Cordub. in ſumm. q. 169. Tabiena verb. abſolutio, 2 num. 5. q. 3.* & probabilem ait *Bonac de cenſ. diſp. 2. q. 3. num. 15.* Contraria tamen, nempè quòd ſolus Sacerdos, qui poteſt à mortalibus abſoluere, poſſit à minori excommunicatione abſoluere, ſcilicet Parochus, vel Confeſſarius approbatus ab Ordinario, eſt communis ſententia, vt teſtatur *Couar. in cap. Alma, p. 1. §. 12. num. 6. Auila par. 2. c. 7. diſp. 1. dub. 1.* & communem oſtendit *Sayr. lib. 2. c. 22. num. 8.* Hæc ſententia ſatis probatur ex *d. c. nuper*, & ideò in praxi ſeruanda eſt.

Amplia IV. quod Epiſcopus, ſeu Prælatus, vel Vicarius pro vtroque foro poteſt abſoluere à cenſura ſuſpenſionis in iure lata, ſcilicet ſi lata ſit ob contumaciam, ſi non ſit reſeruata à Canone, ex *d. c. nuper*, ſecundum communem ſententiam apud *Sayr. lib. 4. c. 17. de cenſ. num. 12. & Sanch. de matrim. diſp. 52. nu. 2. lib. 3. Sbroz. de off. vic. q. 184. num. 4.* Addo probabilem eſſe opinionem, quòd poſſit etiam ab iſta cenſura abſoluere Parochus, vel alius Confeſſarius approbatus: tenent *Viuald. tit. de ſuſpenſ. num. 31. Bonaccin. diſput. 1. qu. 3. punct. 1. num. 9. Coninch. diſp. 13. nu. 30.* & probabilem ait *Filiucc. tractat. 17. num 68. & 70.* Sed contraria eſt communis, quia abſolutio à ſuſpenſione non pertinet neceſſario ad forum ſacramentale: excipe niſi aliunde habeant priuilegia abſoluendi à cenſuris quibuſcunque; & ita *Suar. de cenſ. diſp. 29. ſect. 2. Sayr. lib. 5. c 15. num. 22. Layman. lib. 1. trac. de ſuſpenſ. c. 4. num. 2. Tanner. tom. 4. diſp. 6. num. 142.* An autem Epiſcopus ex vi *cap. nuper*, poſſit abſoluere à ſuſpenſione lata in iure non ob contumaciam, ſed in pœnam indefinitè, ſi à Canone non ſit reſeruata, communis ſententia affirmat, vt teſtatur *Suar. loco cit. num. 14 verſ. ſecunda ſententia, Abb. in cap. tam literis, nu. 3. de teſtib.* & idem de Vicario Epiſcopi ait *Sbrozz. loco cit.* De ſuſpenſione autem lata, vel in perpetuum, vel ad certum tempus, communis ſententia docet, non poſſe Epiſcopum abſoluere, ex vi *c. nuper*, quia eo ipſo eſt reſeruata, ex quo Canon tempus præfiniuit durationis, ita *Sayr. num 10. & 18. Sanch. loco cit.*

Amplia V. quod ex *d. cap. nuper*, ſimiliter Epiſcopus, ſeu Vicarius, ſeu alius Prælatus poteſt abſoluere à cenſura interdicti à iure lati ob contumaciam indefinitè, ſi Canon non reſeruauit abſolutionem, non autem ſi ad tempus: eſt communis ſententia, vt apud *Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 15. num. 14.* Et procedit de interdicto tàm locali, quàm perſonali, ſiue particulari, ſiue generali, quia poteſt abſoluere pro vtroque foro, vt patet ex *d. c. nuper, Auila p. 5. diſp. 4. dub. 1. concl. 8. Layman lib. 1. tract. de interd cap. 5. num. 1.* Et idem de Vicario genarali Epiſcopi ait *Sbroz de offic. Vic. quaſt. 185. num. 2.* Aduertunt autem *Auil. & Layman ibi*, nullum interdictum locale in iure eſſe Papæ reſeruatum: excipe interdictum latum in Bulla Cœnæ *c. 2.* contra appellantes à Papa ad futurum Concilium. Parochi autem, & alij Confeſſarij approbati, ſecundum probabilem ſententiam poſſunt abſoluere ab interdicto perſonali particulari à iure lato, non reſeruato ex *cap. nuper*, quia ſymbolizat cum excommunicatione, & ita tenet *Suar. diſp. 38. ſect. 2. num. 8. Coninch. diſp. 13. dub. 6. concl 3. Filiucc. tract. 18. n. 126. Bonac. diſp. 5. punct. vlt. num. 6. cum Reginal. & Alterio.* Contrarium tamen, nempè à nullo interdicto poſſe iſtos abſoluere, tenent *Henriq. lib. 13. cap. 35. numer. 2. Auila par. 5. diſp. 6. q. 10. num. 164. tom. 4. Sayr. lib. 5. cap. 15 num. 22.*

RESPONDEO II. quòd Epiſcopus poteſt abſoluere ab excommunicatione Papæ reſeruata, cum qui impedimentum habet, vel perpetuum, vel temporale diuturnum, quominus Papam adire poſſit, niſi cum magna difficultate: ita tamen, quòd ſi impedimentum non ſit futurum perpetuum, abſoluatur ad reincidentiam, ideſt cum cautione iuratoria, vt cùm primum potuerit, compareat coram Summo Pontifice, ſeu Sede Apoſtolica, mandatum Apoſtolicum recepturus, non vt nouam abſolutionem obtineat, ſed vt mandatum accipiat de ſatisfactione præſtanda Eccleſiæ, & parti læſæ, vel vt cognoſcatur an ſufficienter ſatisfecerit, ita *Nauar. c. 26. num. 26. Sanch. in decal.*

lib. 2.

Digitized by Google

lib.2.c.13.num.27.Sayr lib.3.c.28.num 36.Layman. de cenſ.c.6.num.4. Itaque ſi fuerit iſte in partibus abſolutus, vt ſupra, venire debebit ad Curiam: aliàs, reincidet eo ipſo: ſi autem perpetuum ſit impedimentum ſimpliciter, & abſolutè abſoluet eundem, *c.de cætero, c.mulieres, c.ea noſcitur, c.de monialibus, de ſent.excom. c eos qui, eo.tit.in 6.* & dicitur impedimentum diuturnum arbitrio prudentis, præſcindendo à reditu à Curia, vt *Nauar.c.27.num.90.Sayr.lib.3.cap.28. num 40.*

Caue igitur ab eo quòd ait *Gl. in d. cap.de cætero, verb.ſuſcepturus.* videlicet ſemel abſolutum non reincidere in excommunicationem, etiam ſi ſit in mora parendi mandatis, ſeu comparendi vt ſupra. Nam contrarium (ſcilicet quòd reincidat ipſo iure) ſtatutum eſt *in dic.c.eos qui,* vt obſeruauit *Rota deciſ. 704. aliàs 22.de ſent.excomm. in antiq. Sayr.loco cit.num.36. Suar.de cen.diſ.22.ſec.1.num.62.Sanch. in decal. lib. 2. cap. 13. num. 28. Abb. in d.c.de cætero in fin.* qui benè dicunt non fore hanc ſecundam excommunicationem eandem numero phyſicè, ſed moraliter, ideſt ſimilem, & æquipollentem, & idem ait *Franch.in d.cap. eos qui, not.vlt.* Opinio autem gl. ſolum procedit in abſolutione à ſententia cenſuræ ſpecialis ab homine data ab ipſo latore ſub aliqua conditione de futuro, *vt dixi infra cap. 25.*

Sed quæres, quæ dicantur impedimenta canonica perpetua, vt debeat abſolui excommunicatus in partibus ab Epiſcopo, vel à Commiſſario Sacræ Pœnitentiariæ ſine dicta obligatione veniendi ad Curiã.

Reſpondeo primo Valetudinarij, ideſt perpetuo morbo impediti, & membrorũ deſtitutione impediti. *cap.ea noſcitur.cap.quamuis de ſent. excom* vt podagrici, *Siluius.verb.abſolut.4. caſu 9. num. 3.* & notabiliter dirupti *Sayr.lib.3.de cenſ.cap.28.num.34.* Item claudi, cœci, attracti, *Innoc.in cap. quamuis. Sayr. num. 32.* & manchi, ſeu manibus diminuti, niſi ſint diuites vt famulos habere poſſint. *Innoc, & Card.in cap. ea noſcitur cit.*

Secundo ſenes, *d. cap. ea noſcitur. & c.quamuis*, vbi *Innoc. & Cardin.* ampliant etiam ſi fortes videantur: Sed intelligendum de tanta ſenectute, vt talem laborem itineris ſubire non poſſint. *cap. quod de his de ſent. excom.* ideo procedit in ſeptuagenatio *Silu. loco cit.caſu. 10.* ſicut ex tunc communi Theologorum excuſatur à jeiunio, *Bonac.in decal. diſp. vlt. pun.vlt. num.4.*

Tertio pauperes, ſeu inopes *d.c.quamuis.* ſed contra eſt *tex. in cap.ea noſcitur cit.* concordant Canoniſtæ vt paupertas excuſet, quando quis non eſt ſolitus mendicare, & ſi veniret cogeretur mendicare, vel & ſi ſit ſolitus mendicare, tamen veniendo non poſſet prouidere vxori, & liberis ſicut facit in patria. *Innoc. in cap.quamuis.Abb.in cap. ea noſcitur.num.5.* & ibi *Cardin.Nauar.cap.27.num. 88. Silues.num. 3. cit. §. ſeptimus caſus.Sayr.num. 35.*

Quarto impuberes caſum cenſuræ reſeruatæ incurrentes, etiam ſi puberes, ſeu maiores effecti abſolui petant. *cap.fin.de ſent. excomm.*

Quinto qui ſub aliena poteſtate ſunt, ſcilicet filij familias, & ſerui (non dico famuli) ſi pater, vel dominus damnum pateretur eorũ diſceſſu, dummodo exceſſus non ſit valde enormis, & abſolutio in partibus ſine obligatione veniendi non ſit ſcandalum paritura, *cap.mulieres.cap. relatum il p.de ſen excomm.*

Sexto Religioſi, qui Religioſum percuſſerunt non enormiter, *cap. cum illorum.§.qui ſi. cap. canonica. cap. Monachi eod. tit.*

Septimo Mulieres cuiuſcunque conditionis. *cap. mulieres. cap.ea noſcitur cit.* Ait tamen *Silues.not. 3. §. tertius caſus*, quod ſi caſus ſit enormis, & mulier fortis ad eundum, & eius diſceſſus nemini præiudicet, & non ſit periculum circa pudicitiam illius, poſſet ab ordinario cogi ad eundum Romam, & ita vidi ſæpiùs practicatum, ſed ſatis incautè. Ideo non approbant DD. hanc praxim.

Octauo ij, quibus incumbit cura animarum, vel familiæ, vel ſtatus, & ſubditos ſine ſuo, vel illorum periculo derelinquere non poſſunt. *Silu.caſu 15.Sayr. num.35.Auila pa. 2 de cenſ.cap.7. dub.1 concl. 3.*

Nono Ianitores qui turbam arcentes, ſeu Clericos repellentes percutiunt, *cap.ſi verò il p.de ſent.excom.*

Decimo Clerici qui Clericos conuiuentes percutiunt non enormiter. *c. quoniam de vit. & hon. cler.*

Amplia I quòd quamuis ferè ſemper iura loquantur de excommunicatione ob percuſſionem Eccleſiaſticæ perſonæ incurſam, tamen DD. communiter dicunt procedere de omni excommunicatione, quia eſt eadem ratio, ne anima periclitetur, & ita de communi teſtatur *Syluest. verb abſolutio 4.num.7.* & tenet *Felin.in cap.quamuis de ſent. excom. Nauar.cap. 27.nu. 89 verſ.ad primum.Sayr.lib.3.cap.28.num.39.Couinch. diſp.14.num.241.Auil.par 2.cap.7.diſp.1.dub. 6.* & eſt *text.in d cap.eos qui.* Non tamen procedit de alijs cenſuris, ſcilicet ſuſpenſionis, vel interdicti. Sed dubium forte de illis eſſe poteſt, à quibus in articulo mortis abſolui quis poteſt ad reincidentiam (videlicet quæ ſacramentis recipiendis obſtant, vel Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ideſt interdictum perſonale, & ſuſpenſio à receptione ſacramentorum, & ab Eccleſiaſtica ſepultura) quia in *cap.eos qui de ſent. excom.in 6.* parificantur iſti duo caſus, ſcilicet pro articulo mortis, vel pro impedimento adeundi Papam: ſed ab iſtis poteſt quis abſolui in articulo mortis ad reincidentiam, ſecundum probabiliorem, quam docet *Sanch. in decal. lib. 2.cap.13.num.12. cum Zambrano*; ergo etiam in caſu impedimenti prædicti. Tamen contrarium tenendum æſtimo iuxta communem ſententiam: nam omnes DD. ſolùm extendunt ad excommunicationes omnes reſeruatas: & ratio eſt differentiæ, quia interdictum, & ſuſpenſio non arcent abſolutè à ſacramento Pœnitentiæ recipiendo: Hæc autem conceſſio, de qua agimus, eſt facta, ne quis diu arceatur à pœnitentia, vnde non eſt eadem ratio, & alia ſacramenta non ſunt Chriſtiano tam neceſſaria.

Amplia II. vt hæc facultas etiam competat alijs Prælatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem in ſuos, vt tenet *Abb.in cap. Monachi num.3. in fin.* Alijs autem Prælatis inferioribus Epiſcopo non competit, niſi ex aliquo alio priuilegio ſpeciali, vt *Gloſſ. in dicto cap.de cætero, ſuper verbo, licet diœceſano Epiſcopo, & Abb.ibi num.1.not.2. Syluest abſolu.4.num.7.* Vnde neque Vicario generali competit hæc facultas, niſi ex man-

mandato ſpeciali Epiſcopi, vt *Sbroz. de offic. Vic.lib.2. q.108.num.1.* & facit *cap.fin.de offic. ordin. gloſſ.in d.cap. de cætero, loco cit.* Et ratio eſt, quia eſt conceſſio exorbitaris, & materiæ arduæ *Abb. in d.cap. Monachi loco citato.* Adde quod eſt conceſſio limitata certis modis, ideo non venit in mandato generali: vnde *Felin. in d cap.fin.* comparat hanc facultatem abſoluendi facultati diſpenſandi.

Amplia III. ſecundùm aliquos, vt hæc facultas competat Epiſcopo, etiam ſi poſſit impeditus recurrere ad Sedem Apoſtolicam per nuncium, vel epiſtolam, quia non tenetur pœnitens ſic recurrere: ita *Henriq. lib.6. c.9.num.7. Auila p.2. c.7. diſp 1. dub. 6. §. ſecundo nota.* idem tenet *Vgolin. & Duard. apud Bonac. allegati, & Barboſ. alleg.41. num.7.Sanch.lib.2.cap. 13. num. 14.* ſed contrarium puto verius *cum Bonacc. de cenſur.diſ.1.q.3.pun.2. num. 4. Zambran de caſib.artic.mor. cap.4. dub.4. num.15. & dub.6. num.4.* & ita videmus practicari, vt recurratur ad Sacram Pœnitentiariam in ſimilibus.

Amplia IV. vt procedat hæc facultas etiam quoad caſus in Bulla Cœnæ Domini, ſecundum probabiliorem (excepto tamen caſu hæreſis) quia huic iuri non cenſetur per clauſulas Bullæ derogatum, ob magnam illius æquitatem, *vt Conich. diſp. 14 num. 241. Suar.de pœnit diſp.30. ſect.3. num.9. idem in tract. de fide diſput 31.ſect.4. num.26. Sanch.lib.2. in decal. cap.13. num.37.*

RESPONDEO III. quòd ex *Trident. ſeſſ. 24. c. 6. reform.* conceſſum eſt Epiſcopis abſoluere in quibuſcunque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis delinquentes quoſcunque ſubditos in Diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum in ſoro conſcientiæ gratis impoſita pœnitentia ſalutari. Excipiuntur tamen hodie omnes caſus contenti in Bulla Cœnæ, vt *Sanch.lib.2.in decal.cap. 11. num. 26.* & ita in praxi receptum ait *Suar. de cenſ. diſp.21 ſect.1.num.4.* quia Bulla derogat etiam conſtitutionibus Concilij Generalis cuiuſcunque. Excipitur etiam caſus Simoniæ in ordine, ex Bulla Sixti V. vt dixi *par.2.verb.Simon.cap.9.*

Amplia quòd Epiſcopus etiam incurrens in excommunicationem reſeruatam occultam, poteſt ſubdelegare Confeſſario ſuo facultatem, vt ipſum abſoluat, vt dixi infra *par.2.verb.clauſura, cap.6.* & ſupra *cap præcedenti in fin.*

Limita autem ſecundum probabiliorem, quod hæc facultas non competit Prælatis inferioribus etiam habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem, *Garz.p.7.c.11. num.18. Barboſ.alleg.39. num.17.* multi tamen contradicunt apud eos citati, apud quos alia vide in explicationem huius facultatis. An autem hoc decreto, nomine Epiſcopi contineatur Vicarius generalis, vt abſoluere poſſit à cenſuris quibuſcunque, videtur affirmare *Sayr.lib.4.de cenſ.cap.17.num. 19. & Victorel. in not. ad Tolet.lib.1.cap.46.* dicentes ita declaratum à Sacra Congregatione: ſed non eſt verum, niſi ſpecialiter ab Epiſcopo hæc facultas committatur, vt patet ex declaratione Sacræ Congregationis.

Sed quæres, an Religioſi exempti intra Diœceſim commorantes, poſſint abſolutionem obtinere ab Epi-

num 16. verſ. tandem quia.

ſcopo tanquam eius ſubditi [illegible], ſeu cenſura generali opiniones probabiles. Aliqui [illegible] aſſerit Superiorem ijcere etiam ſine licentia ſui Prælá non poſſe ſibi cenſuſeri debent tanquam eius ſubditi, indirectè poſſet de- 41.*ſect.2.num. 7.* Alij dicunt eos poſſe Congregatio ita ſcopo cum licentia tamen ſui Prælati *iuris. in exemor. cap.7 num 23.de cenſur. Auila par.2.c.7.diſc priuileg.recluſ.2.cum Feder.de ſen. & Henriq. Regin.lib.6. cap.1. cap.29. verſ.5* & hæc videtur magis communi *tom. 2.* logorum, & verior de æquitate. Alij dicunt, ne *diſp.* de voluntate Prælati poſſe ad hoc ſe ſubijcere Epiſ*Fa-*po, quia non poſſunt renunciare priuilegio ſuæ exemptionis, vt *gloſſ.in Clem.cùm ex eo in fin.de ſent. excom. ibi Canoniſtæ, Abb. Felin.& Borgaſ.* quos ſequitur *Vgolin. de cenſ.tab.1. c.2. §.17 num.5. Garzias de benef.p.7. cap. 11. num. 20.* & hæc ſententia eſt communiter Canoniſtarum, & verior de rigore iuris. Alij denique dicunt Religioſos exemptos non poſſe in hoc ſe ſubijcere Epiſcopo ſine licentia Prælati, niſi Prælatus deneget licentiam ſine cauſa rationabili, ita *Molina trac.3. diſ.61.num.vlt. Pontius de matrim. lib 8 cap.15.num.14.* quæ ſententia cum ſit media, & diſtinguens multo magis probabilis eſt. *Ceuall. comm. cont. comm. in præf num.56.*

RESPONDEO IV. In articulo mortis, ideſt cùm certum eſt talem iam mori, ſeu ſtatim moriturum, & etiam in periculo probabili mortis inſtantis, poteſt quilibet abſolui à quolibet Sacerdote à quibuſcunque culpis reſeruatis abſolutè, & ab omnibus excommunicationibus, & à ſuſpenſionibus, & interdictis, quibus à Sacramentorum receptione, & Eccleſiaſtica ſepultura quis arcetur, quantumuis reſeruatis, ſi promptè, ſeu commodè haberi non poſſit alius, qui poſſit abſoluere à dictis reſeruatis extra mortis articulum; ita tamen, vt à cenſuris reſeruatis abſoluatur ad reincidentiam, ſi ceſſante periculo, cùm primum potuerit non compareat coram ſuperiore legitimo, ad quem aliàs pertineret abſolutio, mandata illius ſuſcepturus, ex *Trident.ſeſſ.14.de pœnit. Sacram. c.7. Suar. de pœnit. diſp.26 ſect.4. num.3.Sanch.in decal.lib.2.cap.13. à nu.1. Barboſ.alleg.25.num.50. Dian. reſol.57. & 71. tract. 4. tom 2.* & alij apud eoſdem, apud quos videri poterit plenior huius rei explicatio.

RESPONDEO V. Mortuo abſolutio dari non poteſt, niſi ab eo, qui pro foro externo poteſt abſoluere, *cap.à nobis 28. de ſent excomm. Suar. diſput.12. de cenſur ſect.4.num.3. Bertacch. verb. excommunicatus abſoluitur, num.44. Marta de iur:ſd. p.3. cap. 19. num.26.* vbi ait, in tali abſolutione flagellandum eſſe ſepulchrū: & forma abſolutionis aſſignatur *in d. c. à nobis.* Quod ſi excommunicatio, ſeu cenſura erat occulta, vel ſaltem non denunciata, neque ob notoriam Clerici percuſſionem multi dicunt, quod non indiget mortuus abſolutione, quia abſolutio datur, non mortuo directè, cum ipſe ſit iam ſolutus vinculo cenſuræ quoad ſe, ſed tanquam licentia fidelibus viuis cum eo communicandi, quæ non requiritur, ſi non erat vitandus, iuxta *extr. Martini V. ad euitanda:* & ita *Nauar cap.27.n.271.* Tamen æſtimo etiam tunc vtilem fore abſolutionem, & eſſe concedendam, ſi ſigna edidit contritionis, vt *Marta loco cit. & d.cap.à nobis:* ita Sacra Pœnitentiaria

Digitized by Google

*Angel.verb.notorium,in princ.Viuald.de ſuſpen. nu.*50. & multi, quos allegat *Maſcard.loco cit.nu.*17. *& ſeq.* qui tamen *num.*26. fatetur non procedere hanc ſententiam, quando probationes impugnarentur ſaltem coloratè, & plurimos allegat ita diſtinguentes; ſed quando agitur de pœnis latæ ſententiæ ex ipſo iure, in caſu notorij criminis, non eſt recedendum à priori ſententia, quia eſt materia ſtrictæ interpretationis, & ideò non continetur notorium ex actis,ſeu ex probationibus, vt *Maſcard.ibi num.*29. *cum Abb.in c.dudum*, 1. *col.* 2. *de elect. Dec, in c. ex inſinuatione num.* 2 2.*de appellat.* Item ſequitur notorium in domo,ſeu familia non dici ſimpliciter notorium, de quo iura loquuntur, *Auil.& Graff.loco cit.Filiuc.tract.*32.*num.* 233,*Molin.tract.*4.*diſp.*31.*num.*3. *Leſſ.lib.*2. *c.*11. *nu.* 75. Sed dicitur notorium ſecundùm quid,quia familia non eſt publica vniuerſitas,ſeu communitas politica, ſed œconomica, & priuata.

Publicum autem famoſum eſt id,de quo exiſtit fama, ideſt publica notitia, ſeu opinio communitatis immediatæ, in qua ſaltem ſint decem perſonæ, orta indicijs probabilibus, vt colligitur ex *c.inquiſitionis,§. quæſiuiſti,in fin.& ibi gloſſ.verb. dicta paucorum,de accuſat & ibi Canoniſtæ.* Vnde requiritur, quòd ſit opinio,ſeu vox omnium, vel maioris partis Ciuitatis, vel Oppidi,vel Viciniæ, vel Parœciæ,vel Collegij, vt *gloſſ. ibi.Bart.in l.*3.*§.eiuſdem quoque,nu.*2.*& ibi Bald. ff. de teſt.Clarus §. fin.q.*6. & latè *Maſcard.verb fama, concl.* 749. *nu.*2 *Nauar. c.*27. *num.*255. *Sanch. opuſc.lib.*6.*c.* 3.*dub.*4 *num.*2. Non enim requiritur ad famam opinio totius ciuitatis, vel maioris eius partis, ſed ſufficit vt ſit fama communitatis immediatæ, vt *Nauar. loco citato,Suar. de cenſ.diſp* 48 *ſect.* 1.*nu.*20. *gloſſ. loco citato*. Item requiritur vt talis opinio ſit fundata, ſeu orta ex indicijs probabilibus,quę poſſint facere ſemiplenam probationem; vt ſi ab vno teſte fide digno, & non maleuolo, vel ex alijs præſumptionibus illi æquipollentibus, vt *gloſſ. in cap. manifeſta,* 2.*q.*1. *& in cap. veſtra,de cohab.cleric. Nauar. loco cit. Suar. n.*21. *Molina tract.* 4. *diſp.* 7. *num.* 6. *Sanch. num.* 2. *&* 6. *Abb. in d. §. quæſiuiſti, num.*4. *Canal.dec.* 236.*num.*1. *cum alleg. Maſcard. concl.* 749. *num.*14.*&* 15,*Specul. lib.*3,*tit. de abolit. §.nunc de turbatione n.*5. Alias enim ſi non adſit fundamentum probabile non dicitur fama,ſed vana vox populi *l.decurionum C de pœnis. Rot. pa.* 1. *nouiſſ. dec.* 706 *num.* 14 *cum alleg.* Hinc ſequitur, publicum dici factum, ſeu famoſum præſumi, quando eſt delatum ad forum exterius, ſiue per accuſationem, ſiue per denunciationem, vel delationem, & nondum eſt ſecuta ſententia abſolutoria, etiam ſi nondum ſit crimen probatum *c. omnipotens, de accuſ. DD. in l. qui à latronibus,§.*1.*ff. de teſtam. & in l.turpia, ff. de leg.* 1.*Seraph dec.*393. *num.*2.Sed dummodo delatio ſit facta coram iudice competenti, vel ſaltem prorogabili, ſecus ſi eſſet omnino incompetens iure reſiſtente prorogationi,vt ſi clericus delatus ſit ad curiam Laicalem, talia enim acta neque infamiam facti cauſant,neque indicium faciunt coram iudice Eccleſiaſtico. *vt Marta de iuriſd. pa.* 4. *caſ.* 139.*num.*13. *& caſu* 169.*num.*7. *&* 8.*tex in c. at ſi clerici . in princip. de iudic.* Niſi tamen ex tali delatione fama clerici remaneret multum aggrauata apud bonos & graues viros, tunc enim induceretur infamia facti,à qua cogendus eſſet ſe purgare. *gl.in d.c.at ſi Clerici.ver.condemnari. ibi Butr.nu.* 15. *Abb.num.*10. *Anan. num.* 2. *Imola num.*11.*Dec. num.*70.*&* 71. *Berous num.* 123. *in fin. Felin.num.*3.*verſ.capio gl. Ant. Burgoſ.num.*79. quia cum hæc infamia ſit facti, non iuris,non attenditur iuris competentia, nec modus agendi, ita *Butr. ibi.*Item limita dummodo delatio ſit parti intimata, & cœptum iudicium per citationem, vel carcerationem: ſecus ſi apud Iudicem retenta. *Sanch. lib.*8. *de matrim.diſp.*34.*num.*58.*cum Sayr.*Et dummodo concurrat opinio communis,ſeu, quod idem eſt, vt fama delati remaneat interim aggrauata: quia ſi communiter reputaretur innocens, non noceret delatio; vel ſi purgaſſet canonicè indicia, ſeu delationem: ita *gloſſ.in c.accuſatum, verbo, ſolemnia, de ſimon.ibi Abb. num.*3.*Hoſtien.num.*2.*Barboſ.ibi.Genuen.in Prax.cap.* 27.*num.* 10. & alij Canoniſtæ ſupradicti dicunt accuſatum de crimine enormi, ſeu aliàs cauſante irregularitatem pendente iudicio, ſi fama eius remaneat aggrauata, non eſſe permittendum celebrare, donec feratur ſententia abſolutoria, vel donec ſe purgauerit. Quod ſi ſequatur ſententia abſolutoria definitiua,in dubio fama,ſeu infamia facti cenſetur abolita, & caſus redactus ad terminos occulti. *Sanch. de matrim.lib.*2.*diſp.*37.*num.*12.*& lib.*8.*d.*34.*num.* 57. *Caſtro Palao infra cit.Sayr.de cen.lib.*4.*c.*17.*num.*22.*Barboſ. alleg.*39.*num* 32.

Aduertendum primò, quod ſi delictum ſit deductum ad forum & reus eſt ſententiam paſſus,ideſt definitiuè damnatus & pęnam luit,tunc communis ſententia tenet caſum eſſe publicum ſemper; quamuis *Sanch. Henriq.& alij* (*quos allegat Caſtropalao to.*1.*tr.* 3. *diſ.* 6. *pun.* 15.§.1. *num.* 12. qui ait probabile) dicant tunc poſſe Epiſcopum vigore *Triden.ſeſſ.*24 *c.*6. abſoluere, & diſpenſare. Certè ſacra Pœnitentiaria hoc non admittit, vt fatetur *Caſtropal. ibidem*. Sed ſi reus dimiſſus ſit ſub cautione de ſe repræſentando,interim caſus dicitur publicus; ita communiter DD. quos allegat,& ſequitur *Garz p.* 7.*cap.*11.*num.*47. Si autem reus ſit abſolutus interlocutoriè tantum ſeu ab inſtantia ideſt ab obſeruatione iudicij, reſeruato vlteriori proceſſu ſuper nouis indicijs, tunc DD. dicunt rem interim eſſe occultam, ſeu redactam ad priſtinum ſtatum, ac ſi non eſſet deducta ad forum contentioſum, dummodo delictum, neque ſemiplenè ſit probatum, & quod rei fama non maneat aggrauata: ita *Suar. de cenſ.diſp.*41.*ſect.*2. *num* 6. Alij autem ampliùs dicunt etiam ſi ſit ſemiplenè probatum *Caſtropal to.*1.*tr.*3.*diſp.*6.*pun.* 15.§. 1. *nu.* 11. etiam ſi falſis teſtibus ſe defenderit. *Sanch. de matrim.diſp* 37. *num.* 12. *lib.* 2. *& lib.* 8. *diſput.* 24. *numer.* 57. *& in decal.lib* 2.*cap.*11.*num* 21.*cum Auil.*& conſentiunt omnes DD.ſupra relati:& quidem in Sacra Pœnitentiaria niſi ſecuta ſit ſententia abſolutoria definitiua non conceditur diſpenſatio cum homicidis: quia ſemper præſumitur quod fama remaneat aggrauata ex indicijs probabilibus, vt ex dicto morientis. Certè ſi reus tortura purgauit indicia, & abſolutus eſt definitiuè,perinde eſt, ac ſi nulla fuiſſent indicia, & ſic ob

fugam

fugam aſſumptam ante formatam inquiſitionem indicium eſt ad torturam *Clar.q.21.§. fuga* Tamen ſi vna hora ſuſtinuit ſatis hoc vnum indicium purgatum eſt. *Clar.q.64.§ v'.* & melius in §. *illata verò tortura*; & hanc magis communem vt purget omnia indicia etiam induoitata, & violentas præſumptiones ait *Farin.conſ crim* 175. *num* 19. multò magis dicendus eſſet caſus occultus, quando poſt ſententiam abſolutoriam ab obſeruatione iudicij biennium effluxiſſet abſque nouis indicijs, quia iam eſſet perempta inſtantia, per *l properandum C.de iudic l fin.C.vt infr. cert.temp.Boſſ.tit.de ſent.num.* 108. vnde reus diffinitiuè eſſet abſoluendus, *Clar.§ fin q.51. verſ.alia etiam*: & procedit etiam in foro Eccleſiaſtico; *vt Clarus ibi cum communi, Caſtropal.loco cit.num.* 11. *&* 12. Dummodò, vt dictum eſt, fama Rei non remaneret aggrauata; nam ſi communiter reputaretur culpabilis, caſus eſſet publicus, non occultus. Si autem Reus compoſuit cum Curia, ſeu abſolutionem obtinuit admixta gratia, vel extra ordinem punitus, quia crimen non fuit plenè probatum, tunc aliqui dicunt, quòd ſi non remaneat fama Rei aggrauata, caſus habetur vt occultus, ſeu non delatus ad forum; Vnde dicunt etiam Epiſcopum poſſe tunc abſoluere, vel diſpenſare ex facultate Concilij Tridentini ita tenet *Layman.lib.* 1. *tract.de irregul.cap.vlt.num.*5. & meritò, quia implicat eſſe caſum delatum ad forum, & eſſe tranſactum cum Curia, vel non ſecutam ſententiam abſolutoriã liberam, & eſſe caſum occultum, vt dixi infra *cap.*33. *§. tertio modo*. Secus tamen ſi crimen neque ſemiplenè probatum ſit, vt *Suar. loco cit. & Laym. ibi*.

Aduertendum ſecundo, quod publicum materialiter adhuc poteſt dici occultum quoad diſpẽſationes, ſi formaliter ſit occultum, ſcilicet in ratione talis delicti; vt ſi publicum eſt, quod Titius ſit ingreſſus clauſuram Monialium, ſed publicè æſtimatur ingreſſus cum licentia: idem ſi homicidium eſt publicũ, ſed non vt voluntarium, cum credatur factũ ob defenſionem; vel publicum eſt, te celebraſſe poſt excommunicationem contractam, ſed crederis poſt abſolutionem celebraſſe, & ita tenet communis ſententia DD. quos allegat, & ſequitur *Sanchez de matrim. lib.* 8. *diſp.34.nu.56.* Imò aliqui audent vlterius, & dicunt, etiam ſi ſit publicum vt delictum, ſi tamen ſit occultum in ratione pœnæ annexæ à iure, poſſe diſpenſari, vel abſolui ab illa, tanquam in occultis: ita *Nauarr. Manual.& Eman.Sà*, quos allegat ibi *Sanchez*, qui id probabile aſſerit: tamen contrarium tenendum eſt: quia hæc eſt iuris ignorantia, quæ non excuſat ad hunc effectum: & hoc obſeruat Sac. Pœnitentiaria.

Aduertendum tertio, quod publicum famoſum, vel notorium in vno loco, non cenſetur publicum, vel notorium in alio ad omnes effectus, & quidem non cenſetur publicum alibi quoad famam proximi lædendam per detractionem. Eſt communis ſententia, vt teſtatur *Layman. lib.3. tract. de iniuſta læſione honoris, & famæ, cap.3.num.*8. contra alios, quorum ſententia non caret probabilitate, quos in magnò numero allegat, & ſequitur *Bonacin.de iuſt.diſ.2.q.4.pun.6.num.2.* Quoad facultatem verò diſpenſandi, vel abſoluendi in occultis, idem dicunt aliqui DD. vt cenſeatur alibi caſus occultus, non obſtante, quod in hoc loco ſit notorius, vel famoſus: ita tenet *Auila*, quem ſequitur *Sanch.in decal.lib.2.c.11.num.* 20. Sed contrarium meritò tenet *Suar.de pœn.diſp.* 30. *ſect.2.num.2. Bonac.de cenſur.diſp.1.q.3.pun.2.numer.3.* & conſentit *Corrad.de diſpenſ.lib.7.cap.7.num.12.& 13.* & ita obſeruat Sacra Pœnitentiaria. Quoad obligationem autem vitandi excommunicatos, aut alia cenſura ligatos, dic *vt ſupra cap.7.*

Aduertendum quarto, quod ſi data ſit abſolutio, vel diſpenſatio in caſu tunc occulto, & poſtea caſus fiat publicus, tunc multi dicunt illam diſpenſationem, vel abſolutionem eſſe validam pro foro conſcientiæ, non autem pro foro externo; ideo tunc procurari debere nouam prouiſionem ab eo, qui dare illam poſſit pro externo foro: ita *Tolet.lib.1.cap.89.num.5.Garzias de Benef. par.7. cap.11.num* 52.

Hæc doctrina procedit ſine difficultate, quando ratio occulti eſſet conditio ſine qua non abſoluendi, vel diſpenſandi: quia ea poſtea euacuata, & ceſſante, non ceſſaret diſpoſitio, quæ iam fuit completa: ſed difficultas eſt, quando cauſa diſpenſandi ſolum fuit fundata in ratione occulti, & tunc ſunt opiniones, de quibus dixi ſupra *cap.20.differentia nona*.

Aduertendum quintò, quòd aliquando accidit, vt quod etiam hodie de facto eſt publicum, vel etiam notorium, de iure reputetur occultum, vt ſi quis per decennium ſaltem permanſerit in ſpecifica poſſeſſione rei vſurpatæ, quam non poterat ſine diſpenſatione obtinere; vt in matrimonio contracto cum impedimento irritante, vel in ordinum exercitio, aut beneficio obtentis in ſtatu irregularitatis, concurrente communi opinione, quòd cum eo fuerit diſpenſatum; quia lapſu decennij, cum illa pacifica poſſeſſione, de iure præſumitur diſpenſatum. *Menoch.præſ.132.n.46. lib.3. Caputaquen.decis.269.nu.2.verb.diſpenſatio. Corrad.de diſpenſat.lib.8.cap.4.num.47.& 65.*

CAPVT XXII.

De differentia diſpenſationum, & abſolutionum fori interni, & externi.

PRima differentia eſt, quod abſolutio, & diſpenſatio conceſſa pro foro conſcientiæ tantùm non ſuffragatur pro foro externo, ſeu contentioſo: Vndè poterit nihilominus Iudex procedere contra reum ad pœnas, ac ſi diſpenſatus, vel abſolutus non fuiſſet, *gloſſ.in cap.de his, in fin.de accuſ. Nauar.conſ.23. nu.4. de pœnit.& remiſſ.& conſ.51.de ſent. excomm. Couarr. lib.2.cap.10.num.3.& in c. Alma, p.1.§.11 nu.16. Menoch.de arbitr.caſu 539.num.31. Suar.de cenſ. diſp. 41. ſect.2.num.11.& tom.4 de relig. tract.vlt. lib.9. cap.2. num.35. Sanch.in decal.lib.2.c.11.num.13.& de matr. lib.8.diſp.34. num.29. Gennen. in prax. cap.* 25. & eſt communis ſententia, & vera. Vnde ſequitur quod excommunicatus, ſi abſoluatur pro foro conſcientiæ tantùm, poterit publicè ab Ordinario declarari, & denunciari, vt *Couar. & Gennen.ibi*: & ſi celebrauit in cenſura taliter abſolutus, pro foro externo declarari

rari irregularitatem incurriſſe. *Genuen. loco cit. Auil. p.2.c.7.diſp.3.dub.12.§.& dictis, Layman. lib.1. tract. de cenſ.in commu.c.7. nu.* 7. quamuis coram Deo non ſit irregularis, *Nauarr.conſ.82.num.2.de ſimonia*. Item poterit declarari nulliter beneficium obtinuiſſe, vt *Salzedo ad Diaz. cap.33. §.excuſabitur cum alijs DD.* quamuis coram Deo valida ſit prouiſio. *Suar. de Relig.loco cit.num.* 37. Et ſi alij contra putent, quod ſi conſtet in foro externo de tali abſolutione, data pro foro conſcientiæ per ſchedulam, nempè Confeſſarij, non poſſit iudex contra talem procedere, quos allegat *Diana reſol. 26. tract. 11. tom* 1. & alios allegat *Menoch.cit.caſu* 539. In hoc omnes conueniunt, quod Ordinarius poteſt, ſi velit cum taliter abſoluto benignè agere, & acceptare illam abſolutionem, vt ſuffragetur pro foro etiam externo, & repellere Promotorem fiſcalem, *Layman.& Auila loc.cit.Nauarr.conſil.4.num.4.de fid.inſtr.& conſ.51.num.3.de ſent.excom. Genuen.c.25.cit.* & probat *Rota deciſ.659.par.2.nouiſ. ſeu poſth.collec. Farinac.* vbi abſolutus vigore cruciatę celebrans dicitur non effectus irregularis, etiamſi illa abſolutio ſit pro foro conſcientiæ tantum. Imò, quod plus eſt, etiam ſi abſolutus ſit non ſatisfacta parte, ſi ipſe eam obtulit, & veniam petijt ab offenſo, ſed ille noluit acceptare. Ita *Rota ibi*. Eſt igitur certum, quod parte læſa rationabiliter reclamante non eſt admittenda talis abſolutio, nec illius ratio habenda. Et dixi *infra par.2. verb. Cenſura c.4.* Quod eſt intelligendum, quando non eſſet reus cenſura ligatus, ſeu declaratus in pœnas incidiſſe, Iudice procedente ad inſtantiam partis, ſed ex officio: quia non poteſt Iudex acceptare abſolutionem fori interni pro foro externo, parte legitimè contradicente, vt *Nauarr.& Genuen.locis citat.* Neque quando agitur de aliquo graui caſu, & ſcandaloſo, ita vt non poſſit diſſimulari ſine publico Eccleſiæ præiudicio, vt *Nauarr.d.conſ.4.nu.vlt.* Illud etiam eſt certum, quod Ordinarius nō poteſt ratam habere diſpenſationem, vt puta ſuper impedimento matrimonij, datam pro foro conſcientiæ tantum, ſed debet conſtito de illo cogere ad ſeparationem, *Nauar conſ.4.de Iudic.nu.7. Sanch.lib.3.diſp.15.num.15.& 17.Coninch.de Sacram. diſp.27.num.6.* donec obtineant diſpenſationem in Dataria. Inde etiam ſequitur, quod diſpenſatio, & abſolutio, quæ datur pro foro conſcientiæ tantum, dari debet ſecrete, neque Notario, neque teſtibus adhibitis, vt *Sanch.de matr.diſp.34.num.29. in fin. lib.* 8. ne illi proſit pro foro externo. Sed neque conuenit Confeſſarium pœnitenti darę ſchedulam abſolutionis, vt *Filiucc.tract.11. num.* 293. ſed etiam ſi illam det, nulla fides illi ſchedulæ adhibenda eſt in foro externo, vt *Calderin.& Rebuff.* quos allegat, & ſequitur *Salzedò ad Diaz. in prax. cap.33.§.excuſabitur tamen.* Quamuis alij contra aſſerant expedire talem ſchedulam dare pœnitenti abſolutionis, vt poſſit ſe tueri pro forò externo, vt apud *Dianam d. reſol.*26. Poſſet tamen Confeſſarius teſtimonium prædictum abſolutionis impartitæ dare literis ſuis priuatis clauſis directis Ordinario, vt poſſit ſi velit illam acceptare. Quemadmodum Maior Pœnitentiarius dat literas clauſas abſolutionum in forma pro Miſſo. Diſpenſationum autem teſtimonium nunquam concedendum eſt, quia hoc eſt contra mentem Pontificis, & aliàs fieret præiudicium Datariæ: & ita exactè obſeruat Sacra Pœnitentiaria. Sequitur etiam ex dictis non poſſe admitti id, quod ait *Marcus Paulus in formular Sacræ Pœnitentiariæ*, quod quando Ordinario committitur à Sacra Pęnitentiaria abſolutio excommunicati cum clauſula in forma Eccleſiæ conſueta, quod tunc debet eum publicè abſoluere cum virga, & coram Notario, & teſtibus, &c. quæ nullo modo ſubſiſtunt cum clauſula ſubſequenti pro foro conſcientiæ tantum, & cum Bulla reformationis Pij V. quæ reſtrinxit facultates maioris Pœnitentiarij ad ſolum conſcientiæ forum.

Secunda differentia eſt, quod habens facultatem abſoluendi, vel diſpenſandi pro foro conſcientię tantùm, non poſſet illam exequi extra Sacramentum Confeſſionis, ſed in ipſo foro tantùm Pœnitentiali, ſeu Sacramentali, præſertim quand committitur talis facultas Confeſſarijs: & hæc eſt verior ſententia, & tutior, quam tenent multi, quos allegat *Diana reſol. 25.tract.11 tom.1.& reſol.20.tract.2.tom.2. & reſ.63. tract.4.tom.2.* & tenet *Garzias de benef.par.11. cap.19. num.139.cum ſequentibus* referens declarationes Sacrę Congregationis, & maximè quando ponitur clauſula, iniuncta pœnitentia ſalutari, vt *Suar. de cenſur. diſp.41.ſect.2.num.10. Bonac.de cenſ.diſp.1.q.3.punc.6 num.* 8. Quamuis contrarium teneat *Sanch. in decal. lib 2.cap 11.num 13.& de matrim.lib.8.diſput.34. numer.*29. & plures allegat, & ſequitur *Diana ibidem* Et quamuis hanc communem dicat *Garzias num* 138. *loc.cit.* vbi multos allegat, qui dicunt illam clauſulam, pro foro conſcientiæ intelligendam non eſſe de foro pœnitentiali, ſeu ſacramentali, ſed de foro quaſi pœnitentiali, ſeu animæ; & hanc ſententiam *Suar. de relig tom.4.tract.vlt.lib.9. cap.2. num.* 28. ait practicari tutè poſſe ex cauſa rationabili, vt ſi cenſura ligatus non ſit tunc diſpoſitus ad confeſſionem, vel ſi confeſſarius tunc non poſſit totam audire confeſſionem. Certè in commiſſionibus Sacræ Pœnitentiariæ non eſt recedendum à priori ſententia, quia ſolet apponi clauſula illa, in ipſo actu ſacramentali confeſſionis tantùm, nec aliter, nec alio modo, niſi vbi maior Pœnitentiarius concedit extra Sacramentum expediri. Habet enim Maior Pœnitentiarius hanc facultatem, *Nauar.conſ.19.de temp.ord.* & patet ex obſeruantia ſubſecuta poſt reformationem Pij V. quæ eſt optima legum, & priuilegiorum interpres, *l. ſi de interpretatione, ff.de leg.Caualer.deciſ.80.num.5. & 7. Buratt. deciſ.379. num.* 3. præſertim Summo Pontifice ſciente. Imò idem puto in facultate conceſſà Prælatis, vt Epiſcopis, *Triden.ſeſſ.24.cap.6.ref.* vt communiter *DD.apud Barboſam in notis ibi*, quia cum verba debeant intelligi ſecundum qualitatem perſonæ, ad quam referuntur, *l.plenum, §.equitij, ff. de vſu, & habit.* particula in foro conſcientiæ pro ijs, qui non ſolent audire confeſſiones ſacramentales, non eſt reſtringenda ad forum ſacramentale, ſeu pœnitentiale, ſed generaliter ad forum animæ, ſiue pœnitentiale, ideſt ſacramentale exiſtat, ſiue quaſi pœnitentiale, ideſt non ſacramentale.

Tertia

Tertia differentia conſequens ex præcedenti, quod diſpenſatio à pœnis, & abſolutio à cenſuris pro foro externo dari poteſt abſenti, vel immediatè per quodcunque ſignum expreſſiuum actus abſolutionis, vel mediatè per literas, vel nuncium, vel dando abſolutionem procuratori habenti ſpeciale mandatum, quamuis non conueniat ſine cauſa rationabili abſentem abſoluere ab excommunicatione, & ita de communiori, & veriori ſententia teſtatur *Sayr. lib. 2. de cenſ. cap. 21. num. 12. & 13.* Diſpenſatio autem, & abſolutio pro foro conſcientiæ non poteſt concedi abſenti, ſed præſenti, ſaltem mediante commiſſione facta per literas ab eo, qui committere poteſt, iuxta veriorem ſententiam, per ea, quæ dixi ſupra in prima, & ſecunda differentia: & ita obſeruat ſtylus Sacræ Pœnitentiariæ. Quamuis multi DD. contra æſtiment eum, cui conceſſa eſt facultas abſoluendi pro foro conſcientiæ tantum, poſſe etiam abſoluere abſentem immediatè proferendo formam abſolutionis in ordine ad abſentem; vel ſaltem mediantibus literis, vel nuncio, vel procuratore; quia putant illam particulam *pro foro conſcientiæ* non limitare modum, ſed effectum abſolutionis: ita *Suar. de cenſ. diſp. 41. ſect. 2. num 11. Manuel. Ledeſ. & Henriq.* quos allegat, & ſequitur *Sanch in decal. lib. 2 cap. 11. num. 14.* vbi teſtatur de communi: & idem à fortiori de diſpenſatione à pœnis dicunt, cum minorem habeat connexionem cum Sacramento Pœnitentiæ, quàm abſolutio à cenſuris: ita *Suar. ibi num. 10.* & de communi teſtatur *Layman lib. 1. tract. de excom. cap. 6. nu. 9.* vbi plures allegat. Vnde *Auila p. 2. cap. 7. diſput. 2. dub. 1. & Layman ibi cum aliis* tradunt cautelam pro confeſſario, qui oblitus eſt abſoluere pœnitentem à cenſura, vt ſcilicet eum abſoluat abſentem; vel ſi erat cenſura reſeruata, obtineat facultatem, & ſic abſentem abſoluat: ſed hæc praxis à Sacra Pœnitentiaria eſt penitus exploſa.

Quarta differentia, quod in abſolutionibus à cenſuris pro foro conſcientiæ, non eſt neceſſe obſeruare formam accidentalem, ſeu ſolemnitatem, quæ adhibetur pro foro externo. Vnde in abſolutione ab excommunicatione pro foro conſcientiæ non eſt neceſſaria flagellatio, neque Pſalmus pœnitentialis, & oratio Dominica, aliæque orationes, de quibus *in cap. à nobis 28. in fin de ſent. excomm. & apud Nauar. c. 26. num. 8.* ita *Auila par. 2. cap. 7. diſp, 3. dub. 3. cum Polanco in directorio,* & tenet *Bonac de cenſ. diſp. 1. quæſt. 3. punct. vlt. prope fin.* Ait tamen *Auila*, quod ſi Confeſſarius abſolueret in loco ſecreto, vbi poſſet commodè obſeruari iſta ſolemnitas, expediret illam obſeruare ad maiorem terrorem pœnitentis. Certè ex priuilegijs Religionum multis Religioſis conceſſum eſt abſoluere non ſeruata dicta ſolemnitate, vt *Suar. de cenſ. diſp. 7. ſect. 10. num. 4. cum Nauarro*.

An autem in abſolutione ab excommunicatione pro foro conſcientiæ debeat exigi iuramentum de ſtando mandatis Eccleſiæ, ideſt de non contraueniendo de cætero, quod exigi ſolet, quando quis abſoluitur in caſu quocunque enormi, iuxta *cap. grauem, de ſent. excomm.* vt *Auila par. 2. cap. 7. diſp. 3. dub. 2.* cum communi ſententia; Multi dicunt non eſſe neceſſarium, ita tenet *Alter. tom. 1. lib. 4. diſput. 7. cap. 2. & lib. 5. diſput. 22. cap. 4. Bonaccina de cenſ diſput. 1. q. 3. pun. 10. num. vlt.* & idem de iuramento ſatisfaciendi parti læſæ tenet *Henriq. lib. 7. cap. 13. num. 2. lit. I. in comment. Io. Valerus differ. vtriuſque fori, verb abſol. differ. 5. num. 3. differ. 11 in fin. Diana reſol, 44. Miſcell. 2 p. 1.* Et idem de iuramento, quod exigitur, cum quis abſoluitur à reſeruatis ad reincidentiam pro articulo mortis, vel aliàs ratione impedimenti, & etiam in caſibus Bullæ in Cœna Domini, in quibus nemo poteſt etiam pro articulo mortis abſolui, niſi præſtita cautione iuratoria de ſtando mandatis Sedis Apoſtolicæ, & de ſatisfaciendo, vt in *§. cæterum*, eiuſdem Bullæ ait *Marius d. c. 2.* Et fauent formulæ Sacræ Pœnitentiariæ, quæ non exigunt iuramenta prædicta, niſi in caſu presbytericidij publici. Nihilominus contrariam ſententiam veriorem æſtimo, nempè exigenda eſſe etiam pro foro conſcientiæ prędicta iuramenta, & peccare Confeſſarium omittentem illa exigere, ita *Auila p. 2. c. 7. diſp. 3, dub. 3. Henriq. lib. 13. cap. 28. num. 4. Tanner. tom. 4. diſp. 6. q. 10. nu. 126. Sanch. in decal. lib. 2 c. 13. nu. 24. & 26.* & probatur *extrau. 1. §. incendiarios in fine de priuil. & c. quamquam de vſur.* Sacra autem Pœnitentiaria in ſuis formulis præcipit iniungi de iure iniungenda, inter quæ ſunt dicta iuramenta, & præcipit abſolui in forma Eccleſiæ conſueta.

Quinta differentia, quòd quando cenſuræ, vel pœnæ ſententia eſt valida pro foro externo, ſed inualida, & nulla pro foro conſcientiæ, quia lata eſt ex iuſta cauſa apparente ſecundùm acta, & probata, ſed ſecundùm ſe falſa; tunc ligatus tali ſententia tenetur pro foro externo obſeruare illam ſententiam, vel petere abſolutionem, ſeu diſpenſationem ratione ſcandali vitandi, quamuis in ſecreto non teneatur illam obſeruare. *Nauar. cap. 27. num. 3. Suarez de cenſur. diſput. 4. ſect. 7. num. 8. Sanch. de matrim diſp. 39. numer. 9. lib. 2.* & communem Theologorum ait *Sayr. lib. 1. cap. 17. num. 8. & 13. & 16.* Quamuis Canoniſtæ communiter dicant ſententiam cenſuræ latam, vt ſupra, ex falſa cauſa, ſecundùm tamen allègata, & probata apparenter vera, eſſe validam pro vtroque foro, ideſt etiam pro foro conſcientiæ, vti patet ex allegatis à *Sayro loco cit. num. 7. & Menoch. de arb. caſu 542. n. 10.* Verum eſt ſecundum omnes, quod ſi in tali caſu reus priuetur, vel declaretur priuatus beneficio, vel officio publico, & illud alteri conferatur, valida erit hæc ſecunda prouiſio pro vtroque foro, quia ſententia in ſe iniuſta, ſed ſecundum allegata, & probata, iuſta, validè priuat bonis communibus, ſeu publicis, non autem priuatis, *Coninch. diſp. 13. num. 118. de cenſur. Suar. diſp 4. ſect. 7. num. 27. & 29.* quia ſic expedit bono publico.

In hoc autem conueniunt omnes tam Theologi, quàm Canoniſtæ, quòd quando ſententia cenſurę eſt non ſolum iniuſta, ſed etiam ipſo iure nulla, tunc non eſt timenda, & licet ſi celebret quis contra talem ſententiam populo non certiorato de nullitate ſententię peccet ratione ſcandali: non tamen efficitur irregularis ſecundum veriorem ſententiam, vt latè probat *Menoch. de arbitr. caſ. 542. num. 33. 34. 35.* Dicitur

Digitized by Google

autem ſententia cenſuræ nulla, vel ex defectu iuriſdi-ctionis, vt ſi non habeat iuriſdictionem, vel quod ſit ſuſpenſa per appellationem, vel inhibitionem præſentatam. *Tolet. lib. 1. c. 10. num. 5. in fin. Layman. lib 1. tract. de cenſ. in commun. cap. 6. nu. 2 Vgolin. tab. 2. c. 11. §. 3. num. 3. Vant. de nullit. defec iuris ordin. num. 1. & 6.* Item ſi ſententia continet intolerabilem errorem in ſubſtantialibus circa cauſam, vel formam proceſſus; itaut neque ſecundum acta, & probata ſubſiſtat. *Menoch. num. 6. 7. 8. & 9. Tolet. num. 4. Laym. 3. Vgolin. de cenſ. tab. 1. cap. 13. §. 3. num. 7.* vbi ait communem, & *Bonac. de cenſ. diſ. 1. q. 1. pun. 10. numer. 8. & ſeqq.* Et de vtroque modo nullitatis probat *Borgaſ. de irregul. par. 6. tit. de excomm. ipſo iure nulla, & tit. quomodo intelligi illud Greg. pag. 364.*

Sed hic quæres an reus, contra quem lata eſt ſententia promulgatoria, vel declaratoria cenſuræ, ſi eam nullam eſſe prætendat, poſſit exaduerſo publicare cauſas nullitatis cenſuræ, & ſic ſcandalo puſillorum ablato, non obſeruare cenſuram. Reſpondent DD. communiter, quòd ſi cauſa nullitatis ſit euidens, poteſt hoc facere; aliàs non poteſt ſtante ſaltem probabilitate de validitate cenſuræ. *ita Palud. in 4. diſt. 18. q. 1. §. quantum ad 3. concl. 2. S. Anton. 4. par. tit. 24. cap. 73. Nauarr. in c. cum contingat, remed. 2. num. 4. de reſcr. Menoch. de arbitr. caſu 542. num. 15. & 33. Marta de iuriſd. par. 3. cap. 18. num. 4 cum alijs per eos allegatis.* In dubio enim de validitate cenſuræ tenetur reus parere, neque poteſt ſequi opinionem ſuorum Aduocatorum, ſeu Theologorum aſſereutium cenſuram nullam eſſe, ſeu non incurſam, *Sayr. lib. 1. de cenſ. cap. 17. num. 14. & 15. cum Sylu. & Henriq.* quia in dubio pro ſententia præſumendum eſt. *Menoch. de præſumpt. cap. 67. num. 22. & cap. 68. num. 6. lib. 2.* Et quia in dubijs materiæ ſpiritualis laicus, aut alius ſubditus non poteſt diſcutere de validitate præcepti Eccleſiaſtici, ſed humiliter parere debet, *cap. ſi Papa 40. diſ.* etiam ſi graue ſit iugum, *c. in memoriam 19. diſ. Innoc. in cap. inquiſitioni num. 3. de ſen excom. Sylu. verb. obedientia num. 2. Marius Alterius de cenſur. to. 2. tract. de interd diſ. 8. c. 6. §. ſed eſt aduerten. Sayr. loco cit.* Vel debet reus per viam appellationis, vel querelæ ad Superiores Eccleſiaſticos recurrere, *c. ſi quando, ibi Canoniſtæ de reſcr.* Et hæc omnia docet *S. Greg. homil. 26. in Euang. §. quorum remiſeritis peccata, verſ. ſed vtrum iuſtè. & tex. in c. illud §. licet, de ſent. excomm. Hoſtien. in ſumm. tit. de ſen. excomm. §. qualiter proferatur, verſ. vnde in dubio, & Marta de iuriſd. par. 3. cap. 16. à num. 20. & cap. 18. num. 4.*

Poteſt autem reus, qui prætendit excommunicationis, alteriuſue cenſuræ ſententiam nullam eſſe, aut ſe eam non incurriſſe, quotieſcumque ſaltem ſit dubium probabile, ſiue dubium ſit iuris, ſiue facti, petere abſolutionem ad cautelam, ideſt præuia proteſtatione, quòd non putat ſe cenſura ligatum, ſeu quòd putat ſententiam nullam eſſe, *c. ſolet de ſenten. excomm. in 6. §. in ſecunda. ibi Anchar. Gemin. & Franc. Nauarr. man. c. 27. num. 277. & 278.* & de communi teſtatur *Sayr. lib. 2. de cenſ. c. 17. num. 7.* & magis communem, & veram ait *Vgolin. de cenſ. tab. 1. cap. 22. §. 1. num. 9.* & talis abſolutio petenti cum dicta proteſtatione eo caſu denegari non debet, cùm & reo prodeſſe poſſit, & parti nocere non poſſit, ita *Innoc. in cap. per tuas num. 3. verſ. ex aduerſo. Hoſticu. verſ. ſed ſi error. de ſen. excomm.*

Vnde ſequitur, quod hæc abſolutio non ſit danda petenti cū tali proteſtatione, niſi ipſe ſaltem ſemiplenè probauerit de ſententiæ nullitate, *Sayr. ibi, c. 17. num. 18.* cum communi Canoniſtarum, *Vgolin. loco cit. num. 13. verſ. reſpectu autem habito, & verſ. excipitur quoque*: aliàs enim facilè poſſet reus illudere Iudicem Eccleſiaſticum, & cenſuram; ita *Vgolin. ibi.* Propterea hæc abſolutio ad cautelam ſcilicet petita cum proteſtatione prædicta, non eſt danda, quando reus eſt contumax, nolens parere Ordinario ſuo. Iam enim ex hoc conſtat de manifeſta offenſa, *per d. c. ſolet de ſen. excom. in 6. Innoc. quem ſequitur Vgolin. loco cit. num. 13.* Item non cenſetur dubium probabile de nullitate, quando reus non appellauit, vel appellationem deſeruit, quia ſententia tranſiuit in rem iudicatam, ſcilicet ad effectum, vt non poſſit amplius dicere de nullitate. *Io: Andr. in cap. venerabilibus, nu. 2. de ſent. excom. in 6. Felin. in c. teſtimonium, num. 26. de teſtib. Canoniſtæ in cap ad reprimen. de offic. Ordin.* Item non eſt dubium probabile, quando Eccleſia Romana, ad quam recurſum eſt, iudicauit pro validitate ſententiæ, vt ex *S. Greg. & DD. ſupra citatis.*

CAPVT XXIII.

Quis, & ex quibus cauſis diſpenſare poſſit ſuper irregularitatibus, & ſuſpenſionibus pœnalibus, & alijs pœnis Eccleſiaſticis latæ ſententiæ.

DICENDVM I. quod regulariter loquendo nullus inferior diſpenſare poteſt antecedenter ſuper pœnis ſtatutis à lege Superioris ipſo facto incurrendis, ideſt præſeruare ab illarum commiſſione caſu, quo tale delictum committatur, quia inferior non poteſt diſpenſare ſuper lege, vel præcepto Superioris, niſi vbi id ei reperiatur conceſſum, *c. cum inferior, de maior. & obed. c. dilecti, de temp. ordinan.* ita *Syl. ver. diſpenſatio, num. 14. Mirand. tom. 2. q. 30. art. 11. concl. 1*, vbi teſtatur de communi ſententia.

DICENDVM II. circa pœnas latæ ſententiæ ex ipſo iure iam commiſſas, ſeu incurſas, varias eſſe DD. ſententias. Prima aſſerit inferiorem Prælatum poſſe diſpenſare ſuper pœnis huiuſmodi, vbicunque non reperitur prohibitum, etiamſi ſint latæ à iure Pontificio, quia eo ipſo cenſetur eſſe de genere permiſſorum: Multos DD. pro hac ſententia allegat *Barb. allegat. 33. & Dian. reſolut. 82. miſcell. 6. tom. 2.* eamque tenet, & communem dicit *Mirand. loco cit.*

Secunda ſententia probabilior aſſerit Epiſcopum, ſeu Prælatum non poſſe diſpenſare ſuper pœnis latæ ſententiæ, niſi vbi ius tacitè, vel expreſsè illi diſpenſare concedit; ita *Archid. in c. licet canon, de e lect. in 6. Felin. in c. at ſi Clerici, §. de adulterijs, num. 4. de Iudic.* vbi teſtatur de communi, & *Tiraquell. in l ſi vnquam, verbo, reuertatur num. 370. C. de reu. don.* & generaliter de omni pœna tenent multi quos allegat *Barboſ.*

Digitized by Google

*Barboſ. loco cit.num.*19.qui eam dicit magis communem recentiorum.

DICO III. quod diſpenſandi facultas ſuper pœnis latæ ſententiæ cenſetur conceſſa Epiſcopis, ſeu inferioribus Prælatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem, quoties Canon permittit diſpenſationem impersonaliter, vt per illa verba, niſi cum illo fuerit miſericorditer diſpenſatum: ita *Abb. in d. § de adult. num. 6. Alex.de Neuo num.* 11. *Dec. num..* 48. *Sanch. de matr. lib.8. diſp.*5. *num.* 2.quidquid in contrarium velint *Aretin.& Butr. in d. § de adulterijs,* abſque ſolido fundamento, vt ait *Sanch. ibi.* Et quamuis multi DD dicant id non procedere, quando talis clauſula haberetur in decreto, ſeu conſtitutione Concilij generalis, quia tunc cenſeretur ſolum inſinuari, facilius à Papa concedi poſſe diſpenſationem, tamen verius videtur, etiam tunc poſſe Epiſcopum diſpenſare, dum verba non diriguntur ad Officiales Sedis Apoſtolicæ tantum; & ita tenent plures, quos allegat, & ſequitur *Sanch. ibi num.* 5. Illud tamen communiter admittitur, quod vbi verba Canonis diriguntur ad Epiſcopum præcipiendo vt faciat obſeruari talem pœnam, niſi fuerit diſpenſatum, intelligitur ſi fuerit à Papa, non autem ab Epiſcopo diſpenſatum. *Sanch. num. 3. cum ibi allegatis.*

DICO IV. In pœnis latæ ſententiæ ex ipſo iure incurſis ob crimina etiam publica minora, ſeu non maiora adulterio, pœnitentia, vel illius parte peracta, conceſſum eſſe à iure Epiſcopo, ſeu Prælato habenti Epiſcopalem iuriſdictionem pro vtroque foro diſpẽſare, dummodo ſpecialiter non reperiatur prohibitum, & ſufficit ſi pœna ſit lata ad tempus determinatum, quia hoc ipſo eſt reſeruata diſpenſatio, vt dicam *capite ſequenti ampliat.* 4. Et dummodò pœna illa non receperit executionem per factum hominis, vnde poterit diſpenſare in ijs caſibus ſuper pœna infamię, vel irregularitatis, vel inhabilitatis, vel depoſitionis verbalis, non autem ſuper priuatione beneficij vel officij, vel bonorum priuatione poſt executionem factam Iudicis miniſterio ex *d. §. de adulterijs,* & ita tenet, *Abb.ibi num.6.Dec.num.* 48. *Anchar.num* 11.*verſ. in maioribus. Hippolit. num* 65.68. *Roderic. qq. regul.* 24. *art.*17.*verſ. ſecundum argumentum tom.*1. qui plures alios allegat, & ſequitur *Suar.de cenſ. diſp.*29.*ſect.* 1. *num.* 21. vbi ait communem: *Bonac.de clauſura q.* 1. *pun.* 5.*num.*5. *Henriq. lib.*14. *c* 19.*numer.* 2.*Sanch. in decal.lib.*6.*c.*15.*num.*77 vbi ait communem. Et rationem aſſignat *Roderic. ibi,* quia cum ſint ea minora crimina frequentiora, conſulendum fuit, ne tam frequenter neceſſarius eſſet recurſus ad ſedem Apoſtolicam: & hanc ſententiam veriorem puto, quamuis. *Archid in c. licet canon de elect.in 6.& Felin. in d.§.de adulterijs. n.*4.contrarium teneant, nempe facultatem conceſſam ibi Prælatis diſpenſandi ſuper minoribus criminibus non intelligi quo ad pęnas latæ ſententiæ, ſeu ipſo iure incurſas. Hinc ſequitur quòd Epiſcopus poteſt diſpeſare ſuper adulterio, furto, ſacrilegio, periurio, falſo teſtimonio; non autem ſuper hæreſi, ſimonia, homicidio, & ſimilibus, quia illa ſunt minora crimina, hæc autem maiora. *Abb. in c. cum te de ſent.& re indic. Gemin. & Præp. in c. Euphemium* 2. *q.*3.*Tolet.lib.* 1.*c.* 62.*§.vlt.Sayr.lib.*7. *de cenſur.cap.* 11.*n.*15. *&c.*12.*n.*3.*§in fine.* Iudicantur autem hic crimina grauia, vel leuia non theologicè, ideſt à virtute, cui opponuntur, ſed à pœnæ grauitate, qua puniuntur. *Art. in d. §. de adult. & ibi Abb. num.* 7. *Anan.num.*13.*& alij DD. communiter.* Alias enim ſacrilegium eſt grauius adulterio ſecundum ſpeciem, non tamen ſecundum pœnam, ideo Epiſcopus in illo diſpenſat, *c. fin de furt.*

DICO V. Conceſſum eſt Epiſcopo diſpenſare ſuper pœnis latæ ſententiæ ex iure communi, & etiam ex Conciliari conſtitutione, etiam Papæ reſeruatis, in caſu grauis neceſſitatis, ideſt cum aliàs ſcandala, vel damna grauia ſequerentur, & non poteſt haberi recurſus opportunus ad Sedem Apoſtolicam, vt ob inopiam, vel temporis breuitatem: *Felin. in d. c. at ſi clerici,§. de adulterijs, num.*3. *de iudic.* & latè *Sanch. de matr. lib.* 2. *diſp.*40.*num.* 3. vbi plures allegat, *& lib.* 8. *diſp.* 6. *num.*20.*& Salas de legibus, diſp.* 20. *ſect.*3. *num* 25. vbi teſtatur de communi, & *Barboſ. allegat.* 33.*n.*26.& plurimi apud eoſdem citati. Et facit Doctrina *Bart. in trac. repreſ. q.*2. *num.* 12. vbi ait quod quando non eſt copia ſuperioris de iure, vel de facto, vel quia non expedit eo quod expenderetur plus quã ſit id de quo agitur, vel eo quod ſit pauper: tunc agendum ac ſi deeſſet ſuperior. Ex hoc autem capite non videtur, quod poſſit diſpenſari, niſi in occultis, per ea, quæ ait *Sanch. loco cit.*

DICO VI. Ex Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *reformat.* conceſſum eſſe Epiſcopis diſpenſare in foro conſcientiæ in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus etiam Papæ reſeruatis, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & alijs deductis ad forum contentioſum. Et amplia vt poſſit diſpenſare, vel diſpenſari mandare, ſeu ſubdelegare, etiam ſi nec ipſe, nec diſpenſandus, ſit tunc in Diœceſi ſua, quia Tridentini decretum non ponit hanc reſtrictiuam quoad diſpenſationes, & aliàs poteſt diſpenſare de iure communi cum ſuo ſubdito etiam exiſtente extra Diœceſim, quia eſt actus iuriſdictionis voluntariæ, ſi non datur diſpenſatio pro foro contentioſo, ſeu in contradictorio iudicio: ita hoc decretum exponunt *Suar. Sanch. & Bonac.* quos allegat, & ſequitur *Barboſ. alleg.* 39.*nu.*7. *de poteſt. Epiſc. & Filiuc.tract.* 20.*num.* 269.

Requiritur tamen, vt diſpenſandus ſit ſubditus ratione domicilij, non autem ſufficit, ſi ſit ſubditus ratione quaſi domicilij, vel originis. *Suar. de cenſ. diſp.* 41 *ſect.*2.*num.*12.*Filiuc.loc.cit. Barboſ.num.* 6. An autem Religioſi exempti exiſtentes intra Diœceſim poſſint ſe ſubijcere Epiſcopo ad hunc effectum, dixi *cap.ſeq.§.Sed quæres.*

Ampliant II. multi Doctores, quod iſta facultas extenditur ad inhabilitates ad officia, & beneficia, ad priuationes eorundem, quia eſt irregularitas partialis, & ita *Henriq. lib.*13.*cap.*56.*num.*1. *Sanch.in decal.lib* 6.*cap.*15.*num.*78. *Bonacin.de clauſura, q.*1. *pun.* 5.*num.*5.*Manuel.tom.*2.*Summ. cap.*66.*num.*35. *Vgolin. de Simon.tab.*4.*cap.*6. *§.*7. *num.* 2. Contraria tamen ſententia, quòd in hoc priuilegio non contineantur inhabilitates, & priuationes latæ ſententiæ, communior

nior eſt; & verior, & praxi recepta, vt teſtatur *Leſſ.lib. 2. c. 35 num. 140. Suar. de relig. to. 1. tract. de ſimon. cap. 58. num. 11. & Bonac. tract. de ſimon. diſp. 1. q. 7. pun. 2. diffic 2. in fin.* ſeipſum retractans: & ratio eſt, quia non ſunt propriè irregularitates, neque ſuſpenſiones.

Ampliant III. multi, quòd hæc facultas competat etiam alijs Prælatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem in ſuos a Papa: ita tenent *Henriqu. Roderic. Flores, Sayr. Auila, & Sanchez*, quos allegat *Barboſ. loco cit. num.* 17. qui tamen magis communem probat contrariam ſententiam *cum Garz. p. 11. c. 10. n. 13. & 17.* Non competit hæc facultas Vicarijs Generalibus, quia mandata generaliter iuriſdictione non venit facultas diſpenſandi, vt dixi *ſupra cap.* 20. Competit autem Vicario Generali, ſi hoc ei ſpecialiter mandetur ab Epiſcopo, vt Sacra Congregatio apud *Barboſ.* ſuper eo *cap. 6. num. 6.* & idem ſi à Capitulo mandetur Vicario Generali Capitulari. Nam & hanc facultatem competere Capitulo ſede vacante tenet communis ſententia DD. apud *Barboſ. ibi lit.* E. cum Genuen. in praxi *66 num. 22. Sanch. lib. 9. de matr diſp. 2. nu. 10. Garz. pa. 5. cap. 7. num. 41. c. 11. nu. 21. Suar. de pœnit. diſ. 30. ſect. 2. num. 4.* Limita, quod non poteſt Epiſcopus per hæc diſpenſare ſuper irregularitatem, vel pœna incurſa ob alienum delictum, vt ob paternum, *Sanch. lib. 2. in decal. cap. 28. num. 8. & 9.*

DICO VII. quòd vt cap. præcedenti tetigi, diſpenſatio facta ab inferiore, vt ab Epiſcopo, vel Prælato ſuper pœnis latis ex lege ſuperioris, ideſt Papæ, requirit cauſam rationabilem, ſeu proportionatam ad ſui validitatem: aliàs enim diſpenſatio eſſet non ſolum iniuſta, ſed & inualida Canoniſtæ communiter in *c cum ad Monaſterium, de ſtat. Monach.* quos ſequitur *Couar. in cap. 4. decretal. pa. 2. cap. 6. §. 9. num. 11. Sylu. verb. diſpenſatio q. 3. Angel. num. 3. Nauar. cap. 25. num. 74. Turrecrem. can. 1. diſ. 89. num. 14. Sanch. opuſc. lib. 5. cap. 1. dub. 5. num. 23.* & latius idem *Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 17. num. 4*

Debet autem cauſa eſſe proportionata, & iuſta per comparationem ad obligationem pœnalem, & motiuum legis pœnalis: nam ſi finis legis, & pœna eſt grauior, requiritur grauior cauſa; in leuibus leuis ſufficiet. *Suarez de legib. lib. 6. cap. 18. num. 15. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 18. num.* 14. Cauſa vero iuſta diſpenſandi vniuerſalis eſt bonum commune, vel directè, ſeu immediatè, vel indirectè, ſeu mediatè: aliàs enim diſpenſatio, niſi bonum commune aliquo modo reſpiciat, erit iniuſta, & inualida: *S. Thom. par. 2. q. 97. ar. 4. Sot. lib. 1. de iuſt. q. 7. art. 2. col. 4. Sanch. de matrim. diſp. 19. num. 1. in fin.* Sufficit autem cauſa boni priuati, quatenus ex ea reſultat bonum commune, vt *Sanch. ibi* latè explicat.

In particulari igitur cauſæ iuſtæ ſunt, prima vtilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ, ſeu populi Chriſtiani, vt *cap. vt conſtitueretur, 50. diſt. ibi gloſſ. verb. detrahendum, Rebuff. in prax. tit. de diſpen. ad plura benef. nu. 43. 48. 49. Genuen. in prax. cap. 70. num. 4. Sanch. diſ. 19. num. 5.* Item ſecunda cauſa vitandi ſcandali, ſiue multorum, ſiue etiam vnius. *Archid. in d. c. vt conſtitueretur, verbo, illius, Salas de leg diſp. 20. ſect. 7. num. 74. Sanch. diſput. 19. num. 9.* vbi plures allegat. Tertia vtilitas, vel neceſſitas priuata ſpiritualis, vel temporalis, de quare *Sanch. d. diſp. 19. à num. 1. & ſeqq.* eſt enim ſufficiens ratio pietatis, ſeu miſericordiæ, vt *gloſſ in d. c. vt conſtitueretur, verb. detrahendum.* Quarta fauor religionis, ver. gr. cùm diſpenſatur ad effectum ingrediendi religionem, vel cum profeſſo, *cap. 2. de apoſt. Suar. de cenſ. diſp. 41. ſect. 1. num. 3. Sanch. lib. 7. de matrim. diſp. 86. num. 4.* vbi plures allegat. Quinta eſt dignitas perſonæ petentis diſpenſationem: nam Principibus magnis iura deferunt, eiſque ſæpè ſpecialia concedunt, *c. fin. de offic. del. in 6 cap. ne aliqui, de priuil. in 6. extrau. Execrabilis 1. de preben. Clem. vn. de Bapt. Trident ſeſſ. 25. c. 19. reform. Gonzal. gl. 24. num. 157.* neque hoc dicitur peccatum acceptionis perſonarum, *Sanchez diſp. 19. num. 5. lib. 8.* Item cauſa gratificandi alicui Regi, vel magno Principi, vel Prælato pro aliquo diſpenſando intercedenti, *Salas diſp. 20. ſect. 8. nu. 75. Gonzal gloſſ. 9. §. 2. num. 35. text. in c. clerico iaciente 50. diſt. c. latorem, 1. q. 1. & ibi gloſſ. verb. per interceſſorem, & Turrecr. ibi c. Salonitanæ 63. diſ c. veniam 35. q. 9. ibi DD.* Qui autem dicantur magni Principes, vide *Cardin. Bonif. & Anchar. in Clem. vn. de Bapt.* Item cauſa rationalis eſt ob benemerita de Eccleſia, *Sanch. diſp. 19. num. 32.*

DICO octauo, quòd Epiſcopus, ſeu Prælatus, in quibus caſibus poteſt committere diſpenſationem ſuper pœnis incurſis, in ordine ſcilicet ad ſuum ſubditum, poteſt etiam illam committere in ordine ad ſe, vt ipſe ver. gr. à ſuo Confeſſario diſpenſetur, ſiue ea facultas competat Epiſcopo iure ordinario, ſiue ex iure ſpeciali, vt ex *Triden loco cit.* ita *Sanch. lib. 8. de matr. diſp. 3. num. 3. Barboſ. allegat. 39. nu. 5.* An autem poſſit diſpenſare, vel diſpenſari mandare cum complice delicti, vide *Nauar. conſ 99. num. 12. vel conſ. 61. nu. 12. de ſim. Sanch. in opuſc lib. 2. cap. 3. dub. 120. n. 15.* Qualiter autem interpretanda ſit facultas conceſſa diſponendi, fusè tractat *Sanch. de matr. diſ. 2. lib. 8.*

CAPVT XXIV.

Quis abſoluere poſſit à cenſuris Eccleſiaſticis latæ ſententiæ.

ADuerte, quòd cenſuræ Eccleſiaſticæ nomine ſolum continetur excommunicatio maior, & minor, & ſuſpenſio, & interdictum, *cap. querenti de verb. ſignif.* & iſtæ ſolæ tolluntur iure ordinario per abſolutionem, non per diſpenſationem, dixi *cap. 20. ſupra.*

Item aduerte differentiam inter cenſuras latas à iure, ſeu per modum legis: & latas ab homine, ſeu per modum ſententiæ; & ideo de vtriſque hic ſeparatim dicemus; & primum de cenſuris à iure latis.

RESPONDEO igitur primo. A cenſura excommunicationis latæ ſententiæ à iure incurſa, ſi à canone abſolutio non eſt reſeruata, poteſt ſuos abſoluere Epiſcopus, & quilibet Prælatus habens ordinariam iuriſdictionem, tam pro foro externo, quàm interno, ex *c. nuper, 29. §. in ſecundo verò, de ſentent. excommun.* ibi, quia tamen conditor canonis ſibi ſpecialiter non

reſeruat

reſeruat, eo ipſo conceſſiſſe videtur alijs facultatem relaxandi.

Amplia, quòd etiam Parochus poteſt ſuos Parochianos à cenſuris non reſeruatis abſoluere, ex *d.cap. nuper*, & ita *Nauar cap.27.num 39.Suar.de cenſ. diſ.7. ſect.4.num.23. Barboſ.in d cap.nuper, num.12. Gutier. can qq.1.lib.1.c.6.num.1.* Quod tamen eſt intelligendum pro foro conſcientiæ tantum, quia Parochus nō habet iuriſdictionem fori externi, ideò non poteſt abſoluere à cenſuris pro foro externo, vt *gl. in cap.2. de pæn. & remiſſ. in 6. verb. reſeruantur*, Canoniſtæ communiter, quos allegat, & ſequitur *Marta de iuriſ. par.3.c.19. num.7.& ſeqq* Addo, poſſe Parochum ſuos abſoluere, etiam extra Sacramentum Confeſſionis, & etiam ſi Sacerdos adhuc non ſit, vt *Vgolin. Regin.& Sanchez*, quos ſequitur *Barboſ.in d. cap. nuper, num.13.*

Amplia II. vt etiam Sacerdos Confeſſarius approbatus poſſit abſoluere à cenſuris non reſeruatis eos, quorum reſpectu eſt approbatus, ex *d.cap.nuper*, ita *Barboſ.loco cit.num.13.in fin.* Sed hoc intelligo in actu Sacramentalis Confeſſionis, cùm ſolum ſupponamus eum habere iuriſdictionem hanc in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ, *vt Bonac.de cenſur. diſp.1. q.3.pun.6.num.7 cum allegatis.* Eſt tamen probabile, Confeſſarios habentes priuilegia à Sede Apoſtolica abſoluendi quoſcunque à cenſuris, & caſibus, &c. pro foro conſcientiæ, poſſe abſoluere etiam extra ſacramentum in foro conſcientiæ, ita tenet *Suar. de relig. tom 4.tract.vlt.lib.9.cap.2. num.28. Sanch. de matrim. lib.8.diſp.15. num.25.& diſp. 34. num. 29.* cum alijs per eos allegatis, quamuis contraria ſententia ſit tutior, & in praxi receptior.

Ampliant III. multi, quod à cenſura excommunicationis minoris ipſo iure incurſa, ſecundùm probabilem opinionem aliquorum poteſt abſoluere etiam quilibet ſimplex Sacerdos, qui poteſt abſoluere à peccatis venialibus, ad quod non requiritur vlla approbatio, cùm ex ipſa ſua ordinatione ab Eccleſia ad hoc accipere cenſeatur iuriſdictionem, vt *Nauar. cap.27.num.25.& 39. & cap 4 num 5.Tolet.lib.1.cap. 17.in fin.Viuald.de excom.minori, numer.12. in fin cum S.Thom.in 4.diſt.18.q.2.art.5.& in addit.ad 3.p. q.23. art.3.Cordub.in ſumm.q.169.Tabiena verb.abſolutio,2 num.5.q.3.*& probabilem ait *Bonac. de cenſ.diſp.2.q.3. num.15.* Contraria tamen, nempè quòd ſolus Sacerdos, qui poteſt à mortalibus abſoluere, poſſit à minori excommunicatione abſoluere, ſcilicet Parochus, vel Confeſſarius approbatus ab Ordinario, eſt communis ſententia, vt teſtatur *Couar.in cap.Alma, p. 1. §.12.num.6. Auila par.2.c.7.diſp.1.dub.1.* & communem oſtendit *Sayr.lib.2. c.22. num.8.* Hæc ſententia ſatis probatur ex *d. c. nuper*, & ideò in praxi ſeruanda eſt.

Amplia IV. quod Epiſcopus, ſeu Prælatus, vel Vicarius pro vtroque foro poteſt abſoluere à cenſura ſuſpenſionis in iure lata, ſcilicet ſi lata ſit ob contumaciam, ſi non ſit reſeruata à Canone, ex *d. c.nuper*, ſecundum communem ſententiam apud *Sayr. lib. 4. c.17.de cenſ.num.12.& Sanch.de matrim.diſp.52.nu.2. lib. 3. Sbroz.de off.vic.q.184.num.4.* Addo probabilem eſſe opinionem, quòd poſſit etiam ab iſta cenſura abſoluere Parochus, vel alius Confeſſarius approbatus: tenent *Viuald. tit.de ſuſpenſ. num. 31. Bonaccin. diſput.1. qu.3. punct.1. num 9. Coninch.diſp.13.nu.30.* & probabilem ait *Filiucc. tract. 17. num 68.& 70.* Sed contraria eſt communis, quia abſolutio à ſuſpenſione non pertinet neceſſario ad forum ſacramentale: excipe niſi aliunde habeant priuilegia abſoluendi à cenſuris quibuſcunque; & ita *Suar. de cenſ. diſp. 29.ſect 2.Sayr.lib.5.c 15.num.22. Layman.lib.1.trac.de ſuſpenſ.c.4.num.2. Tanner.tom.4.diſp.6.num.142.* An autem Epiſcopus ex vi *cap. nuper*, poſſit abſoluere à ſuſpenſione lata in iure non ob contumaciam, ſed in pœnam indefinitè, ſi à Canone non ſit reſeruata, communis ſententia affirmat, vt teſtatur *Suar.loco cit. num.14 verſ.ſecunda ſententia, Abb. in cap. tam literis, nu.3.de teſtib.*& idem de Vicario Epiſcopi ait *Sbrozz. loco cit.* De ſuſpenſione autem lata, vel in perpetuum, vel ad certum tempus, communis ſententia docet, non poſſe Epiſcopum abſoluere, ex vi *c.nuper*, quia eo ipſo eſt reſeruata, ex quo Canon tempus præfiniuit durationis, ita *Sayr.num 10.& 18.Sanch.loco cit.*

Amplia V. quod ex *d.cap. nuper*, ſimiliter Epiſcopus, ſeu Vicarius, ſeu alius Prælatus poteſt abſoluere à cenſura interdicti à iure lati ob contumaciam indefinitè, ſi Canon non reſeruauit abſolutionem, non autem ſi ad tempus: eſt communis ſententia, vt apud *Sayr. de cenſur.lib.5.cap.15. num.14.* Et procedit de interdicto tàm locali, quàm perſonali, ſiue particulari, ſiue generali, quia poteſt abſoluere pro vtroque foro, vt patet ex *d.c.nuper, Auila p.5.diſp.4.dub.1.concl.8. Layman lib.1.tract.de interd cap.5. num.1.* Et idem de Vicario genarali Epiſcopi ait *Sbroz de offic.Vic.quæſt. 185. num. 2.* Aduertunt autem *Auil. & Layman ibi*, nullum interdictum locale in iure eſſe Papæ reſeruatum: excipe interdictum latum in Bulla Cœnæ *c.2.* contra appellantes à Papa ad futurum Concilium. Parochi autem, & alij Confeſſarij approbati, ſecundum probabilem ſententiam poſſunt abſoluere ab interdicto perſonali particulari à iure lato, non reſeruato ex *cap.nuper*, quia ſymbolizat cum excommunicatione, & ita tener *Suar.diſp.38. ſect,2. num. 8. Coninch.diſp.13.dub.6.concl 3.Filiucc.tract.18.n.126. Bonac.diſp.5.punct.vlt.num.6.cum Reginal. & Alterio.* Contrarium tamen, nempè à nullo interdicto poſſe iſtos abſoluere, tenent *Henriq.lib.13.cap.35.numer.2. Auila par.5.diſp.6.q.10.num.164. tom. 4. Sayr. lib. 5. cap.15.num.22.*

RESPONDEO II. quòd Epiſcopus poteſt abſoluere ab excommunicatione Papæ reſeruata, eum qui impedimentum habet, vel perpetuum, vel temporale diuturnum, quominus Papam adire poſſit, niſi cum magna difficultate; ita tamen, quòd ſi impedimentum non ſit futurum perpetuum, abſoluatur ad reincidentiam, ideſt cum cautione iuratoria, vt cùm primùm potuerit, compareat coram Summo Pontifice, ſeu Sede Apoſtolica, mandatum Apoſtolicum recepturus, non vt nouam abſolutionem obtineat, ſed vt mandatum accipiat de ſatisfactione præſtanda Eccleſiæ, & parti læſæ, vel vt cognoſcatur an ſufficienter ſatisfecerit, ita *Nauar.c.26.num.26.Sanch.in decal.*

lib.2.

lib.2.c.13.num.27.Sayr lib.3.c.28.num 36.Layman. de cenſ.c.6.num.4. Itaque ſi fuerit iſte in partibus abſolutus, vt ſupra, venire debebit ad Curiam: aliàs, reincidet eo ipſo: ſi autem perpetuum ſit impedimentum ſimpliciter, & abſolutè abſoluet eundem, *c.de cætero, c.mulieres, c.ea noſcitur, c.de monialibus, de ſent.excom. c eos qui, eo.tit.in 6.* & dicitur impedimentum diuturnum arbitrio prudentis, præſcindendo à reditu à Curia, vt *Nauar.c.27.num.90.Sayr.lib.3.cap.28. num 40.*

Caue igitur ab eo quòd ait *Gl. in d.cap.de cætero, verb.ſuſcepturus.* videlicet ſemel abſolutum non reincidere in excommunicationem, etiam ſi ſit in mora parendi mandatis, ſeu comparendi vt ſupra. Nam contrarium (ſcilicet quòd reincidat ipſo iure) ſtatutum eſt *in dic.c.eos qui,* vt obſeruauit *Rota deciſ. 704.* aliàs 22.*de ſent.excomm. in antiq. Sayr.loco cit.num.36. Suar.de cen.diſ.22.ſec.1.num.62.Sanch. in decal. lib. 2. cap. 13. num. 28. Abb. in d.c.de cætero in fin.* qui benè dicunt non fore hanc ſecundam excommunicationem eandem numero phyſicè, ſed moraliter, ideſt ſimilem, & æquipollentem, & idem ait *Franch.in d.cap. eos qui, not.vlt.* Opinio autem gl. ſolùm procedit in abſolutione à ſententia cenſuræ ſpecialis ab homine data ab ipſo latore ſub aliqua conditione de futuro, *vt dixi infra cap. 25.*

Sed quæres, quæ dicantur impedimenta canonica perpetua, vt debeat abſolui excommunicatus in partibus ab Epiſcopo, vel à Commiſſario Sacræ Pœnitentiariæ ſine dicta obligatione veniendi ad Curiā.

Reſpondeo primo Valetudinarij, ideſt perpetuo morbo impediti, & membrorū deſtitutione impediti. *cap.ea noſcitur.cap.quamuis de ſent.excom* vt podagrici, *Siluius.verb.abſolut.4. caſu 9. num. 3.* & notabiliter dirupti *Sayr.lib.3.de cenſ.cap.28.num.34.* Item claudi, cœci, attracti, *Innoc.in cap. quamuis. Sayr. num. 32.* & manchi, ſeu manibus diminuti, niſi ſint diuites vt famulos habere poſſint. *Innoc, & Card.in cap. ea noſcitur cit.*

Secundo ſenes, *d. cap. ea noſcitur. & c.quamuis*, vbi *Innoc. & Cardin.* ampliant etiam ſi fortes videantur: Sed intelligendum de tanta ſenectute, vt talem laborem itineris ſubire non poſſint. *cap. quod de his de ſent. excom.* ideo procedit in ſeptuagenario *Silu. loco cit.caſu. 10.* ſicut ex tunc communi Theologorum excuſatur à jeiunio, *Bonac.in decal. diſp. vlt. pun.vlt. num.4.*

Tertio pauperes, ſeu Inopes *d.c.quamuis.* ſed contra eſt *tex. in cap.ea noſcitur cit.* concordant Canoniſtæ vt paupertas excuſet, quando quis non eſt ſolitus mendicare, & ſi veniret cogeretur mendicare, vel & ſi ſit ſolitus mendicare, tamen veniendo non poſſet prouidere vxori, & liberis ſicut facit in patria. *Innoc. in cap.quamuis.Abb.in cap. ea noſcitur.num.5.* & ibi *Cardin.Nauar.cap.27.num. 88. Silues.num. 3. cit. §. ſeptimus caſus.Sayr.num. 35.*

Quarto impuberes caſum cenſuræ reſeruatæ incurrentes, etiam ſi puberes, ſeu maiores effecti abſolui petant. *cap.fin.de ſent. excomm.*

Quinto qui ſub aliena poteſtate ſunt, ſcilicet filij familias, & ſerui (non dico famuli) ſi pater, vel dominus damnum pateretur eorū diſceſſu, dummodo exceſſus non ſit valde enormis, & abſolutio in partibus ſine obligatione veniendi non ſit ſcandalum paritura, *cap.mulieres.cap. relatum il p.de ſen excomm.*

Sexto Religioſi, qui Religioſum percuſſerunt non enormiter, *cap. cum illorum.§.qui ſi. cap. canonica. cap. Monachi eod. tit.*

Septimo Mulieres cuiuſcunque conditionis. *cap. mulieres. cap.ea noſcitur cit.* Ait tamen *Silues.not. 3. §. tertius caſus*, quod ſi caſus ſit enormis, & mulier fortis ad eundum, & eius diſceſſus nemini præiudicet, & non ſit periculum circa pudicitiam illius, poſſe ab ordinario cogi ad eundum Romam, & ita vidi ſæpiùs practicatum, ſed ſatis incautè. Ideo non approbant DD. hanc praxim.

Octauo ij, quibus incumbit cura animarum, vel familiæ, vel ſtatus, & ſubditos ſine ſuo, vel illorum periculo derelinquere non poſſunt. *Silu.caſu 15.Sayr. num.35.Auila pa. 2 de cenſ.cap.7. dub.1 concl. 3.*

Nono Ianitores qui turbam arcentes, ſeu Clericos repellentes percutiunt, *cap.ſi verò il p.de ſent.excom.*

Decimo Clerici qui Clericos conuiuentes percutiunt non enormiter. *c. quoniam de vit.& hon. cler.*

Amplia I quòd quamuis ferè ſemper iura loquantur de excommunicatione ob percuſſionem Eccleſiaſticæ perſonæ incurſam, tamen DD. communiter dicunt procedere de omni excommunicatione, quia eſt eadem ratio, ne anima periclitetur, & ita de communi teſtatur *Syluest. verb abſolutio 4.num.7.* & tenet *Felin.in cap.quamuis de ſent. excom.Nauar.cap. 27.num. 89 verſ.ad primum.Sayr.lib.3.cap.28.num.39.Coninch. diſp.14.num.241.Auil.par 2.cap.7.diſp.1.dub 6.* & eſt *text.in d cap.eos qui.* Non tamen procedit de alijs cenſuris, ſcilicet ſuſpenſionis, vel interdicti. Sed dubium forte de illis eſſe poteſt, à quibus in articulo mortis abſolui quis poteſt ad reincidentiam (videlicet quæ ſacramentis recipiendis obſtant, vel Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ideſt interdictum perſonale, & ſuſpenſio à receptione ſacramentorum, & ab Eccleſiaſtica ſepultura) quia in *cap.eos qui de ſent. excom.in 6.* parificantur iſti duo caſus, ſcilicet pro articulo mortis, vel pro impedimento adeundi Papam: ſed ab iſtis poteſt quis abſolui in articulo mortis ad reincidentiam, ſecundum probabiliorem, quam docet *Sanch. in decal. lib. 2.cap.13.num.12. cum Zambrano*; ergo etiam in caſu impedimenti prædicti. Tamen contrarium tenendum æſtimo iuxta communem ſententiam: nam omnes DD. ſolùm extendunt ad excommunicationes omnes reſeruatas: & ratio eſt differentiæ, quia interdictum, & ſuſpenſio non arcent abſolutè à ſacramento Pœnitentiæ recipiendo: Hæc autem conceſſio, de qua agimus, eſt facta, ne quis diu arceatur à pœnitentia, vnde non eſt eadem ratio, & alia ſacramenta non ſunt Chriſtiano tam neceſſaria.

Amplia II. vt hæc facultas etiam competat alijs Prælatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem in ſuos, vt tenet *Abb.in cap. Monachi num.3. in fin.* Alijs autem Prælatis inferioribus Epiſcopo non competit, niſi ex aliquo alio priuilegio ſpeciali, vt *Gloſſ. in dicto cap.de cætero, ſuper verbo, licet diœceſano Epiſcopo, & Abb.ibi num.1.not.2. Syluest abſolu.4.num.7.* Vnde neque Vicario generali competit hæc facultas, niſi ex man-

mandato ſpeciali Epiſcopi, vt *Sbroz. de offic. Vic.lib.2. q.108.num.1.* & facit *cap.fin.de offic. ordin. gloſſ.in d.cap. de cætero, loco cit.* Et ratio eſt, quia eſt conceſſio exorbitans, & materiæ arduæ *Abb. in d.cap. Monachi loco citato.* Adde quod eſt conceſſio limitata certis modis, ideo non venit in mandato generali: vnde *Felin. in d cap.fin.* comparat hanc facultatem abſoluendi facultati diſpenſandi.

Amplia III. ſecundùm aliquos, vt hæc facultas cômpetat Epiſcopo, etiam ſi poſſit impeditus recurrere ad Sedem Apoſtolicam per nuncium, vel epiſtolam, quia non tenetur pœnitens ſic recurrere: ita *Henriq. lib.6. c.9 num.7. Auila p.2. c.7. diſp 1. dub. 6. §. ſecundo nota.* idem tenet *Vgolin. & Duard. apud Bonac. allegati, & Barboſ. alleg.41. num.7. Sanch.lib.2.cap. 13. num. 14.* ſed contrarium puto verius *cum Bonacc. de cenſur.diſ.1.q.3.pun.2. num. 4. Zambran de caſib.artic.mor. cap.4. dub.4. num.15. & dub.6. num.4.* & ita videmus practicari, vt recurratur ad Sacram Pœnitentiariam in ſimilibus.

Amplia IV. vt procedat hæc facultas etiam quoad caſus in Bulla Cœnæ Domini, ſecundum probabiliorem (excepto tamen caſu hæreſis) quia huic iuri non cenſetur per clauſulas Bullæ derogatum, ob magnam illius æquitatem, *vt Conich. diſp.14 num. 241. Suar.de pœnit diſp.30. ſect.3. num.9. idem in tract. de fide diſput 31. ſect.4 num.26. Sanch.lib.2. in decal. cap.13. num.37.*

RESPONDEO III. quòd ex *Trident. ſeſſ. 24. c. 6. reform.* conceſſum eſt Epiſcopis abſoluere in quibuſcunque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis delinquentes quoſcunque ſubditos in Diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum in foro conſcientiæ gratis impoſita pœnitentia ſalutari. Excipiuntur tamen hodie omnes caſus contenti in Bulla Cœnæ, vt *Sanch.lib.2.in decal.cap. 11. num. 26.* & ita in praxi receptum ait *Suar. de cenſ. diſp.21 ſect.1.num.4.* quia Bulla derogat etiam conſtitutionibus Concilij Generalis cuiuſcunque. Excipitur etiam caſus Simoniæ in ordine, ex Bulla Sixti V. vt dixi *par.2.verb.Simon.cap.9.*

Amplia quòd Epiſcopus etiam incurrens in excommunicationem reſeruatam occultam, poteſt ſubdelegare Confeſſario ſuo facultatem, vt ipſum abſoluat, vt dixi infra *par.2.verb.clauſura,cap.6.* & ſupra *cap præcedenti in fin.*

Limita autem ſecundum probabiliorem, quod hæc facultas non competit Prælatis inferioribus etiam habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem, *Garz.p.7.c.11. num.18. Barboſ.alleg.39. num.17.* multi tamen contradicunt apud eos citati, apud quos alia vide in explicationem huius facultatis. An autem hoc decreto, nomine Epiſcopi contineatur Vicarius generalis, vt abſoluere poſſit à cenſuris quibuſcunque, videtur affirmare *Sayr.lib.4.de cenſ.cap.17.num.19. & Victorel. in not. ad Tolet.lib.1.cap.46.* dicentes ita declaratum à Sacra Congregatione: ſed non eſt verum, niſi ſpecialiter ab Epiſcopo hæc facultas committatur, vt patet ex declaratione Sacræ Congregationis.

Sed quæres, an Religioſi exempti intra Diœceſim commorantes, poſſint abſolutionem obtinere ab Epiſcopo tanquam eius ſubditi. Reſpondeo diuerſas eſſe opiniones probabiles. Aliqui dicunt eos poſſe ſe ſubijcere etiam ſine licentia ſui Prælati; quia in hoc cenſeri debent tanquam eius ſubditi, ita *Suar. de cenſ. diſ. 41. ſect.2.num. 7.* Alij dicunt eos poſſe ſe ſubijcere Epiſcopo cum licentia tamen ſui Prælati: ita *Sayr. lib. 7. cap.7 num 23.de cenſur. Auila par.2.c.7.diſ.1 dub 6.concluſ.2.cum Feder.de ſen. & Henriq. Regin.lib.30.trac.2. cap.29. verſ.5* & hæc videtur magis communis Theologorum, & verior de æquitate. Alij dicunt, neque de voluntate Prælati poſſe ad hoc ſe ſubijcere Epiſcopo, quia non poſſunt renunciare priuilegio ſuæ exemptionis, vt *gloſſ in Clem.cùm ex eo in fin.de ſent. excom. ibi Canoniſtæ, Abb. Felin.& Borgaſ.* quos ſequitur *Vgolin. de cenſ.tab.1. c.2. §.17 num.5. Garzias de benef.p.7. cap. 11. num. 20.* & hæc ſententia eſt communiter Canoniſtarum, & verior de rigore iuris. Alij denique dicunt Religioſos exemptos non poſſe in hoc ſe ſubijcere Epiſcopo ſine licentia Prælati, niſi Prælatus deneget licentiam ſine cauſa rationabili, ita *Molina trac.3. diſ.61.num.vlt. Pontius de matrim. lib 8 cap.15.num.14.* quæ ſententia cum ſit media, & diſtinguens multo magis probabilis eſt. *Cenall. comm. cont. comm. in præf num.56.*

RESPONDEO IV. In articulo mortis, ideſt cùm certum eſt talem iam mori, ſeu ſtatim moriturum, & etiam in periculo probabili mortis inſtantis, poteſt quilibet abſolui à quolibet Sacerdote à quibuſcunque culpis reſeruatis abſolutè, & ab omnibus excommunicationibus, & à ſuſpenſionibus, & interdictis, quibus à Sacramentorum receptione, & Eccleſiaſtica ſepultura quis arcetur, quantumuis reſeruatis, ſi promptè, ſeu commodè haberi non poſſit alius, qui poſſit abſoluere à dictis reſeruatis extra mortis articulum; ita tamen, vt à cenſuris reſeruatis abſoluatur ad reincidentiam, ſi ceſſante periculo, cùm primum potuerit non compareat coram ſuperiore legitimo, ad quem aliàs pertineret abſolutio, mandata illius ſuſcepturus, ex *Trident.ſeſſ.14.de pœnit. Sacram. c.7. Suar. de pœnit. diſp.26 ſect.4.num.3.Sanch.in decal.lib.2.cap.13. à nu.1. Barboſ.alleg.25.num.50. Dian. reſol.57. & 71. tract. 4. tom 2.* & alij apud eoſdem, apud quos videri poterit plenior huius rei explicatio.

RESPONDEO V. Mortuo abſolutio dari non poteſt, niſi ab eo, qui pro foro externo poteſt abſoluere, *cap.à nobis 28. de ſent excomm. Suar. diſput.12. de cenſur ſect.4.num.3. Bertacch. verb. excommunicatus abſoluitur, num 44. Marta de iuriſd p.3. cap. 19. num.26.* vbi ait, in tali abſolutione flagellandum eſſe ſepulchrũ: & forma abſolutionis aſſignatur *in d. c. à nobis.* Quod ſi excommunicatio, ſeu cenſura erat occulta, vel ſaltem non denunciata, neque ob notoriam Clerici percuſſionem multi dicunt, quod non indiget mortuus abſolutione, quia abſolutio datur, non mortuo directè, cum ipſe ſit iam ſolutus vinculo cenſuræ quoad ſe, ſed tanquam licentia fidelibus viuis cum eo communicandi, quæ non requiritur, ſi non erat vitandus, iuxta *extr. Martini V. ad euitanda:* & ita *Nauar cap.27.n.271.* Tamen æſtimo etiam tunc vtilem fore abſolutionem, & eſſe concedendam, ſi ſigna edidit contritionis, vt *Marta loco cit. & d.cap.à nobis:* ita Sacra Pœnitentiaria

Digitized by Google

ſolet committere abſolutionem mortuorum in excommunicatione pro foro conſcientiæ tantùm.

RESPONDEO VI. Approbatos Confeſſarios interdum habere priuilegia abſoluendi à quibuſcunque cenſuris; exceptis in Bulla Cœnæ contentis, & exceptis ijs, quas Ordinarij ſibi reſeruarunt, & in Italia extra Vrbem Romam, exceptis quinque caſibus, de quibus dixi *pa.2.ver.abſolutio c.3.* Vigore igitur huius priuilegij poterit Confeſſarius abſoluere non ſolum à cenſuris excommunicationis, & interdicti perſonalis, ſed etiam à cenſura ſuſpenſionis lata à iure ob contumaciam, ſeù indefinitè, ſecundum communem ſententiam, quia hæc ſuſpenſio eſt propriè cenſura, quæ tollitur per abſolutionem, *c. quærenti de verb. ſignif.* ita *Auila tract.de ſuſpenſ.diſp.6.dub.2.in fin. Marius Alter. tom.2.tract.de ſuſpenſ.diſp.8.cap.3.in fin. Garzias de beneſ.p.2 cap.5.num.50.*

An autem poſſit etiam abſoluere à ſuſpenſione incurſa lata ad certum tempus, vel in perpetuum aliqui affirmant, poſito quòd in priuilegio adſit particula illa, *à cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis*, quos allegaui ſupra *cap.* 1. Alij eum dicunt poſſe abſoluere propter particulam, *à cenſuris quibuſcunque*, quia particula hęc videtur comprehendere cenſuras etiam impropriè dictas, & quæ aliàs non continerentur nomine cenſuræ, propter huius dictionis vniuerſalitatem, quæ extenditur etiam ad impropriè dicta, vt DD. allegati à *Barboſ.de diction:ſuper dict.quibuſcunque, & Seraph dec.325 num.7.* & quia dicunt, verbum, *abſoluo*, referri etiam ad iſtas cenſuras improprias::& hanc ſententiam tenet *Filiuc.tract.17.num.68.Layman lib.1.trac.de ſuſpen.c.4. in fin.Bonac.de cenſ.partic.diſp.3. quæſt.2. punct.1. in fin.* qui allegat *Henriq. Ledeſm.& Garziam*. Sed contraria verior, & tutior eſt, quia ſuſpenſio ad certum tempus, vel in perpetuum lata tollitur per diſpenſationem, & non per abſolutionem:ita *Suar.de cenſ.diſp.29:ſec.1. in fin.Tanner.tom.4.diſp.6. num.* 142. & alij, quos allegaui ſupra *cap.1.*

De Legato à Latere, dubitatur à DD an poſſit abſoluere à cenſuris Papæ reſeruatis. Quidam diſtinguunt dicentes poſſe, ſi reſeruatio ſit facta ſimpliciter, ſecùs ſi cum dictione taxatiua tantum, ſeu dumtaxat, ſolum, aut ſolus, &c. ita *Felin.in c.ad eminentiam,n 2. de ſent.excomm. Barboſ ibi num.3.qui alios allegat*. Sed communis ſententia abſolutè negat poſſe abſoluere, niſi in caſibus à iure expreſſis, ſcilicet in caſu can. *ſi quis ſuadente*, per *d.c.ad eminentiam. & per c.excommunicatis, de offic.leg.ibi Abb.notat num.4. Lapus in c.ſi Abbatem num.1.Gemin. num 5.de elect.in 6. Vitalin. in Clem grauis num 52 de ſen.excommun.Cuccus inſt.lib.2. tit.5.num.81.Vgolin.de cenſur.tab. 1.cap.10.§.3. num.4. cum Soccin. Armill.Sylu.* & tenet *Sayr.de cenſ.lib.2.c.19. num.10.*

Puto tamen eum poſſe abſoluere à caſibus Papæ reſeruatis conceſſis Epiſcopo *Tridentin. ſeſſ. 24. cap.6.* ſeruata forma ibi præſcripta, quia Legatus concurrit cum quolibet Ordinario, & dicitur Ordinarius in tota ſua Prouincia, *cap. 1.de off.Leg.& cap.2.eod. tit. in 6.* Et habet omnem iuriſdictionem, quam habet Epiſcopus, *Sanchez lib.8. de matrim. diſ. 9. numer.* 25.

NVNC tranſeamus ad cenſuras ab homine latas, ſeu per ſententias generales, vel ſpeciales. Qua in re

Dicendum I. quòd à cenſura ſpeciali nominatim lata purè, ſeu de præſenti, non poteſt abſoluere niſi is, qui eam promulgauit, eiuſue ſucceſſor, aut ſuperior, tanquam Iudex in cauſa appellationis, quando cenſura fuit iniuſta, aut delegatus ab illis, *Abb in c.per tuas, num.13.de ſent.excom.Imola in cap.graue.nu.14 de preb. Nauarr.c.27.num.40.Tolet lib.1.c.16.num.5. Suarez de cenſur diſ.7.ſec.2.num.*10.& de communi teſtatur *Auila par.2. c.7.diſ.1.dub.9.* probatur *d.c.per tuas,& c.ſacro, de ſent.excomm.c.qui verò, 11. q.3.* & quod dixi de Iudice in cauſa appellationis habetur *in cap. venerabilibus, §.ſanè de ſent.excomm.in 6* Et neque in Sacra Pœnitentiaria concedi poteſt abſolutio à tali cenſura, niſi ad effectum conſequendi indulgentias Vrbis, ſi cenſura ſit lata in partibus, & non notoria in Curia Romana, & niſi in quibuſdam alijs caſibus particularibus: Delegatus tamen ſoluuſ intra annum à die definitiuę poteſt abſoluere, *c.quærenti, de off. Deleg.*

Dicendum II. quòd à cenſura lata ab homine per præceptum ſpeciale de futuro, ſeu ſub conditione (v.g. ſi cum tali muliere fueris conuerſatus, vel ſi non intra tale tempus furtum reſtitueris, &c.) incurſa, ſi fuerit declarata, vel delata ad Iudicem ipſum, qui eam cenſuram protulit, non poteſt abſoluere niſi is, qui illud præceptum fecit, aut ſucceſſor, aut ſuperior, aut illorum delegatus, vt ſupra; quia regula eſt, quod à ſententia ſpeciali ſolus lator abſoluit, & talis eſt hæc, & ita *Imola in c.graue num.14.de preb. Nauar. conſ.52. num.2. de ſent. excomm.* Neque Papa facilè abſolutionem concedit à ſententia ſpeciali Ordinariorum, vt *Nauarr.ibi num.* 4. Imò olim ante Pium V. neq; Pœnitentiarij minores poterant ab hac cenſura incurſa abſoluere, *Cardin. in Clem. ne Romani, verb. eo ipſo, nu.5. de elect.* Hodie tamen in caſu noſtro ſi tranſgreſſio ſit occulta, & non delata ad forum, poſſunt & Pœnitentiarius maior, & Pœnitentiarij minores abſoluere ex *breui ref.Pij V.* quia iſte non dicitur propterea nominatim excommunicatus, niſi ſequatur ſententia declaratoria de incurſa, *Suar.de cenſ.diſ.9.ſect.2.nu.*10. Item habentes priuilegium amplum abſoluendi ab omnibus cenſuris, tàm à iure, quàm ab homine latis, poterunt abſoluere eodem modo in occultis, quia tunc non poteſt oriri ſcandalum, aut turbari Iudicis iuriſdictio abſolutionem dando: ita *Suar.de Relig.to.4. tract.vlt.lib.9.cap.2.num.*21.

Dicendum III. quòd à cenſura lata per ſententiam generalem pro præcedente culpa (vt monitorio ad reſtituendum, vel reuelandum contra incertos) non poteſt abſoluere niſi lator, & alij ſupradicti de cenſura, ſeu ſententia ſpeciali; quia hæc ſententia licet ſecundum formam verborum ſit generalis, tamen in effectu ratione delicti eſt ſpecialis; quia perſonę ſecundum ſe iam ſunt certæ, & determinatæ, quæ retinent, vel ſciunt id, de quo agitur, & hanc propoſitionem eſſe certam ait *Alter.tom.1.de cenſ.lib.4.diſ.2 cap.4. in princ.* & non habere difficultatem ait *Suar.de cenſur.diſ.7. ſect.2. numer.*20. *Filiucc.trac 11.num* 298. & eam tenent *Felin. in c. paſtoralis, §.præterea num.9. verſ. fortiùs voluit, in fin.de Off.Ord.* & tenet *Bonac.de cenſ.in comm.diſ.2. q 6. punc. 1. num.*40. qui tamen mouetur alia ratione, quòd

in hu-

in huiuſmodi monitorijs ſolet reſeruari abſolutio ferenti. Et confirmatur hæc noſtra ſententia, quia cum tales cenſuræ, vt plurimum ferantur ad inſtantiam partis lite mota, vel mouenda per modum Euangelicæ denunciationis, ſi abſolutio ab alio dari poſſet, facilè turbaretur iuriſdictio Eccleſiaſtica, & læderetur ius partis, & eluderetur præceptum Superioris, ideò abſoluens peccaret mortaliter contra iuſtitiam, vt ait *Henriqu.lib.13.c.28.num.2.& num.5.in fin.* Vnde Sacra Pœnitentiaria valdè circumſpectè abſoluit à tali cenſura, & ita etiam Priuilegiati debent cautè procedere vt *Henriq.loco cit.28.num.2*

Dicendum IV. quòd à cenſura lata per ſententiam generalem, ſeu per edictum, pro futuris culpis, ſeu delictis, ſi non ſit reſeruata abſolutio à ferente ſecundum probabiliorem, & magis communem recentiorum, abſoluere poteſt quilibet, qui à cenſuris à iure latis non reſeruatis poteſt abſoluere, iuxta *ca. nuper de ſent. excomm.* ita tenent *Tolet.lib.1.c.16.num.4. Sayr. lib 2. cap.19.num.5. Nauarr.c.27.num.44. Imola in in d.cap. graue n.14.de præb.* & de communi teſtatur *Auila par. 2.c.7 diſ.1.dub.8.* & probabiliorem ait *Layman.de cenſur.in comm.cap.7.num.3* Quamuis contraria ſententia fuerit magis communis Canoniſtarum, vt ait *Felin. in d.cap.paſtoralis,§.præterea num.9 veſ. fortius in princip.* propter regulam generalem DD. quod à cenſura ab homine, ſolus lator abſoluit. Adde quòd Maior Pœnitentiarius poteſt ab hac abſolui mandare etiam ſi caſus ſit publicus, & notorius. *Nauarr. conſ. 2. in fin. de ſent.excomm.*

Ex prædictis infertur reſolutio quæſtionis, an Superiores Religioſorum ferre poſſint ſententias, ſeu cenſuras generales, aut ſpeciales, ſibique abſolutionem reſeruare, extra caſus expreſſos in decreto Clementis VIII. quo prohibetur Superioribus Regularium alios caſus ſibi reſeruare vltra ibi expreſſos, niſi fiat cum cõſenſu Capituli Prouincialis reſeruatio pro tota Domo, vel tota Prouincia; vel cum conſenſu Capituli generalis pro tota Religione, quod decretum habes apud *Mirand.pa.2.q.34.ar.7. Suar.de Pœniten.diſput.29. ſect.3.num.13.* Qua in re reſpondeo, quòd ſi agatur de ſententia ſpeciali nominatim lata in aliquem, ſiue purè de præſenti, ſiuè ſub conditione de futuro, vel de ſententia generali pro præterita culpa, certum mihi videtur poſſe Superiorem huiuſmodi ſententias proferre, etiam expreſsè ſibi abſolutionem reſeruando; quia de iure communi poteſt Superior etiam localis Religioſorum exemptorum in ſuos ſubditos cenſurarum huiuſmodi ſententias ferre, cum habeat in illos iuriſdictionem ordinariam, vt docent *Eman.Sà verb excommunic.num.13.Roderic. quæſt.regul.60.ar. 1. tom.2. Tolet.lib.1.cap.6.num.2.& 3. Henriqu. lib.13. cap.24. numer.3. Auila pa. 2. cap.3. dub.1.* & prob. *in cap.cum in Eccleſiis, ibi gloſſ. ver. excommunic. de maior. & ob.* & eo ipſo de iure communi abſolutio erit eidem reſeruata, vt ſupra dixi. Expreſſio autem eius, quod tacitè ineſt, nihil operatur, *l.non rectè, ibi Bal.C.de fideic.* neque vitiat actum aliàs validum, *Bal. in l.3. in gloſſ.1. ff.de leg.1. Dec.in l.actus legitimi, numer.10. de reg. iur.* Neque in illo decreto adimitur talis poteſtas Superioribus Religioſorum, & ita in terminis ſentit *Sanchez in decal. lib. 6. cap. 1. num 16. verſ. tandem quia.*

Si verò loquamur de ſententia, ſeu cenſura generali pro futuris culpis; verior ſententia aſſerit Superiorem poſſe talem ſententiam edere, ſed non poſſe ſibi cenſuræ abſolutionem reſeruare, quia ſic indirectè poſſet deſtruere illud decretum, & quia Sacra Congregatio ita expreſsè declarauit apud *Cokier. de iuris. in exempt. par. 4. cap.56. in fin.* & ita tenent *Lezana de priuileg. regul. par.1.cap.17. num.21. Sanchez in decal.lib.6. cap.1. 16. Diana reſolut. 13. tract. 2. de dub. Regular. tom. 2.* Quamuis contrarium teneant *Suar. de pœniten. diſp. 29. ſect. 3. num. 13. Fauſtus Villaloh. Coriolan. & Fagund.* apud *Dianam ibidem*, exiſtimantes adhuc poſſe Superiores in huiuſmodi edictis abſolutionem cenſuræ ſibi reſeruare, minimè obſtante Decreto ſupradicto Clementis VIII. quod videatur loqui de reſeruatione culparum, & non cenſurarum. Sed hæc opinio quamuis ſit probabilis, non poteſt tamen commodè practicari, quia ſtante probabilitate contrariæ ſententiæ poſſent ſubditi Regulares illam ſequi, abſque animarum ſuarum præiudicio, vt dixi *par. 2. verb. Abſolutio, cap.2. Sanchez in decal.lib.1.cap.10. num.53. & 55. & num 60.* & ita in caſu noſtro in dubio iuris de reſeruatione cenſuræ, ſtante vtraque opinione probabili, poſſent omninò abſolui à Confeſſario ſuo ordinario, quia Eccleſia cenſetur in tali dubio conferre illi iuriſdictionem, vt dixi *loco citato*, & ita in terminis de dubio probabili vtrinque, an caſus ſit reſeruatus, quòd Confeſſarius quilibet ſuos poſſit abſoluere, vt haberi poſſit pro non reſeruato, ait *Sanch.lib.1.cap 10. cit. num.74. cum Suar. & Henriqu.* Illud ſine dubio eſſe videtur, poſſe Superiorem cenſuram, ſeu ſententiam generalem promulgare de futuris culpis expreſſis in dicto Decreto, & ſibi abſolutionem reſeruare, *vt Sanch. loco citato num. 16. in fin.* quia hoc ibi non eſt vetitum. Poſſet etiam Capitulum Generale, & Prouinciale ſtatuere, & nominare certos caſus, dando facultatem Superioribus localibus, quando eis videbitur expedire, in illis talia præcepta etiam ſub cenſura, vel caſu reſeruato faciendi, quia etiam actus legitimi, qui poſſunt fieri purè, regulariter loquendo, poſſunt fieri ſub conditione, vt *Decius in cap.actus legitimi, num.3.ff.de reg.iur. Cardin.conſ.103.num.8. verſ.ad ſecundum.* Et dicto modo ſatisfactum eſſet Decreto Clementis VIII. quia reſeruatio fieret cum conſenſu dictorum Capitulorum.

CAPVT XXV.

De ſuſpenſione pœnarum Eccleſiaſticarum latæ ſententiæ.

Svſpenſio pœnarum Eccleſiaſticarum quatuor modis contingere poteſt. Primo per abſolutionem ad reincidentiam, quæ eſt ſuſpenſio impropriè dicta; propriè enim eſt abſolutio abſoluta de præſenti à pœna Eccleſiaſtica ſub conditione poteſtatiua, æquiualenter reſolutiua, ideſt vt ea conditione non impleta, ver. gr. ſatisfactione aliqua non præſtita, ob nouam culpam antea abſolutus reincidant in excommunicationem ſimilem virtualiter, & æquiualenter eandem *Abb. in c. de cætero in fin de ſent. excomm. Cenedo pract. q. 23*

qq. 23. num. 4. Suar. de cenſ. diſp. 22. ſect. 1. num. 62. Sanch. in decal lib. 2 cap. 13. num. 28. Coninch. diſp. 14. num. 217. Filiuc. tract. 11. num. 314 Et hoc genus abſolutionis frequens eſt in materia cenſurarum Eccleſiaſticarum. Talis intelligitur abſolutio quæ datur à ſede Apoſtolica, vel à legatis ipſius à cenſura, iniungendo vt abſolutus ordinarij ſui, aut alterius, ſe conſpectui repræſentet, ſuſcepturus ab eodem pœnitentiã, & vt paſſis iniuriam, ſeu damnum, ſatisfactionem exhibeat competentem. Si enim hæc cum primùm commodè poterit non curauerit ad implere, in eandem ſententiam reincidet ipſo iure, *vt c. eos qui de ſen. exc. in 6. in §. idem ſtatuimus*. Et hic modus à Sacra Pœnitentiaria ſemper obſeruatur cum his, quos abſoluit in forma pro miſſis, vel remiſſis, quibus dat litteras ad ordinarios ſuos deferendas in forma prędicta. Hanc autem abſolutionem, ſeu ſuſpenſionem à cenſuris Eccleſiaſticis dare poſſunt omnes qui habent poteſtatem ordinariam illas abſoluendi, quia ſi poſſunt liberè abſoluere, multo magis limitatè. *c cui licet 53. de reg. iur. in 6.* Eſt autem aduertenda differentia, quam notat *Rota deciſ.* 704. aliàs 22. *de ſent. excom. in antiq;* Nempe quod abſolutus à cenſura à iure lata, ſub cautione, ſeu promiſſione de ſtando, ſeu parendo mandatis, vt ſupra dixi, ſi fuerit in mora adimplendi quod promiſit, reincidit ipſo iure in cenſuram, ex *d. c. eos qui:* At vero abſolutus à cenſura ab homine lata ſi fuit abſolutus directè, ideſt à latore, ſub cautione de ſtando iuri, ſi fuerit in mora, non reincidit ipſo iure; ſed præuia monitione canonica, eſt reducendus in eandem cenſuram donec pareat, & idem notat. *Franc. not. vlt. & Ioann. Mon. in d. c. eos in fin.* Excipe niſi ipſe expreſsè abſoluiſſet ad reincidentiam, vt dixi. Delegatam autem poteſtatem habentes abſoluendi à cenſuris, vt multi priuilegiati regulares Confeſſarij approbati ſecundum communem ſententiam nõ poſſunt abſoluere ad reincidentiam modo prædicto, quia carent iuriſdictione ad talem ſententiam, ſeu cenſuram reproducendam. *Cenedo pract. qq. 23. nu. 4. Henriq. lib. 13. cap. 20. num. 1. Nauar. cap. 27. num. 14. Regin. num. 54. cap. 3. cit. Roderic. in ſumm. tom. 1. cap. 84. num. 3. Gutier. alleg. 9. per totam*, & alij multi: quamuis *Suarez* contrarium teneat *diſp. 7. ſect. 8. num. 24. de cenſ.* Certè in multis caſibus à iure expreſſis confeſſarij ita poſſunt, & debent ad reincidentiam abſoluere, vt à reſeruatis cenſuris in articulo mortis, vt dixi *cap. præc.*

Sed hic quæres an abſolutus ſub reincidentia modis prædictis, teneatur perſonaliter ſe repræſentare, an ſufficiat ſi per procuratorem ſpecialem. Reſpondeo quòd quando abſoluitur ad reincidentiam propter aliquod impedimentum, cum obligatione quàmprimum commodè poterit adeundi eum ad quem pertinet directè abſoluere, ſi fuerit iuſta cauſa impeditus perſonaliter accedere, poteſt per procuratorem, *vt d. cap. eos qui. in princ. ita Archid. ibi ver. præſentare, Franc. not. 3. Anchar. ibi.* Niſi in caſibus quibus canon requirit perſonaliter præſentari, vt *in cap. ſi quis ſuadente*, habetur *in cap. quod de his. in fin. de ſent. excom.* Quando verò abſolutus quis eſt in Curia Romana, & mittitur ad ordinarium, vt pareat mandatis, ſcilicet vt ſatisfaciat, & pœnitentiam ſuſcipiat illius arbitrio; tunc ſufficit ſi per procuratorem ſe repræſentet, ſi ordinarius id acceptet; quia non mittitur vt iterum abſoluatur, & nulla eſt neceſſitas præſentiæ perſonalis, *vt not. Anchar. not 4. Gemin. num. vlt.*

SECVNDO modo propriè ſuſpenduntur cenſuræ, ſeu pœnæ Eccleſiaſticæ, quando abſoluuntur ad certum actum, vel ad certum tempus, vt deinde ſtatim reincidat reus in eandem numero cenſuram, ſeu pœnam etiam ſine noua culpa. *Abb. in c. ad hæc 37. de appellat. num. 4. Cardin. ibi, Dec. conſ. 145. num. 1. & 3. Genuen. in prax. c. 22. num. 5. Suarez. de cenſ. diſp. 7. ſect. 8. num. 19. 20. 21.* quia cum cenſura, & quælibet pœna latæ ſententiæ non habeat eſſe, niſi morale, poteſte eadem numero reproduci ſeu reſultare ex eadem cauſa ſeu canone, ita *Suar. num. 21. loc. cit.* Talis igitur eſt abſolutio, quàm apponit Papa in ſuis litteris ad illarum effectum abſoluens; & talis eſt abſolutio, quæ datur nominatim excommunicatis in Sacra Pœnitentiaria per octo dies ad effectum conſequendi indulgentias Vrbis.

Hanc autem abſolutionem, ſeu ſuſpenſionem, ſecundum multorum DD. ſententiam, ſolus Papa, vel cui Papa commiſerit, concedere poteſt, quia habet vim diſpenſationis ſuper iure communi, aliquo modo alterando naturam cenſuræ: ita *Franch. in cap. 1. num. 19. de reſcr. in 6. Gemin. ibi num. 14. Barboſ num. 20. Io. Andr. in d. cap. ad hæc, & ibi Cardin. col. vlt. Abb. num. 3. in fin. Genuen. loco cit. num. 5. Suar. diſp. 6. ſect. 4 num. 7.* Et hæc eſt magis communis: Quamuis contraria ſit probabilis multorum, quod Epiſcopus (non tamen inferior Prælatus) poſſit abſoluere modo prædicto ad certum actum, verbi gratia, conferendo beneficium excommunicato, vel ſuſpenſo, ſi talis ſit cenſura, à qua ipſe poſſit abſoluere ordinaria poteſtate: ita *Nauar. in cap. ita quorundam, num. 11. & 18. de Iudæis, Cuccus inſtitut. lib. 4. tit. 1. num. 189. Vgolin. tab. 1. de cenſ. cap. 4. §. 5. num. 18. Auil. par. 2. cap. 6 diſp. 5. dub. 2. concl. quarta. Garz. de beneſ. par. 7. cap. 13. num. 68.*

Aduertendum autem circa abſolutionem prædictam, quam Papa apponit in ſuis litteris: Primò quòd non ſuffragatur quibuſdam inſordeſcentibus in cenſuris, de quibus dixi *par. 2. verbo inſordeſcentia*, Item nõ ſuffragatur irregularibus, quia non ſuſpendit irregularitatem *Garz. p. 7. c. 11. num. 56.* Item non prodeſt, quoad effectum litterarum mediatum, ſed immediatum; ſi quidem ſolum iuuat ad validitatem illarum litterarum: Vnde ſi ſint in forma commiſſaria, non poterit cenſura ligatus obtinere expeditionem à Commiſſario, niſi prius obtinuerit abſolutionem liberam à cenſura. Item, ſi quis excommunicatus, vel ſuſpenſus obtinuit Breue extra tempora, validum eſt, ſed non poterit promoueri ante abſolutionem propriè dictam, vt *Garz. loc. cit.*

TERTIO modo ſuſpendi interdum poteſt cenſura aliaue pœna Eccleſiaſtica per appellationem; & quidem in hoc etiam eſt differentia inter cenſuram latæ ſententiæ ac ferẽdæ; quod à cenſura ferendæ ſententiæ, ſeu de futuro incurrenda v. g. ſi lata ſit ſub conditione de futuro, vel in diem, appellari poteſt non ſolum deuolutiuè, ſed etiam ſuſpenſiuè. vt *c. præterea il 2. ibi omnes Canoniſtæ. de appell. vt dec. 177. num. 2. lib. 2.*

Ge-

Digitized by Google

Genuens. in praxi c. 22. n. 2. §. declara ſeptimo, & latè Sanch. opuſc. lib. 3. c. vn. dub. 32. n. 2. & num. 260. Imo ſi excommunicatio, ſeu cenſura lata ſit in iuris ſubſidium. ſi intra tot dies non fuerit paritum, tunc per appellationem omnino extinguitur, & expirat. Seraph. dec. 1296. nu. 2. Sed intellige iſta dummodo non ſit friuola appellatio, ſcilicet ex cauſa inani. Sanch. num. 233. Item limita dummodo iſta appellatio non ſit à præcepto facto pro executione rei iudicatæ, alias enim poſſet reus ſubuertere effectum rei iudicatæ. in hoc enim caſu etiam ſi ſit lata cenſura ſub conditione v. gr. ſi intra tot dies non paruerit, non poteſt intra hunc terminum appellare. Gemin. conſ. 99. num. 1. in fin. Rot. par. 1. recent. dec. 248. num. 2. Si autem cenſura ſit latæ ſententiæ (ſcilicet de præſenti, ſeu pure lata) ab homine, & ſic iam incurſa à reo: in hoc eſt ſpeciale, vt non detur contra eam appellatio ſuſpenſiua, ſed tantum deuolutiua: vnde regula eſt in iure, quod cenſuræ, ſcilicet excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, non ſuſpenduntur per appellationem. cap. paſtoralis, §. verum, cap. is cui. cap. ad hæc quoniam, de appell. latè Genuen. in prax. cap. 22. à num. 2. Sanch. opuſc. lib. 3. cap. vn. dub. 32. num. 240. & 286. Felin. in cap. Rodulphus num. 43. de reſcr. A pœna vero latæ ſententiæ ex ipſo iure, in quam dicitur quis incurriſſe, ſiue ſit cenſura, ſiue alia pœna non datur appellatio, l. ſi qua pæna, ff. de verb. ſignif. cap. quia nos, de appell. gloſſ. in cap. cupientes, §. quod ſi, verb. priuatos, de elect. in 6. Felin. loc. cit. Canoniſtæ in d. cap. quia nos, & alij, quos ibi allegat Barboſa. Tamen à declaratoria cenſuræ; & alterius pœnæ latæ ſententiæ ex ipſo iure commiſſæ admittitur appellatio, dummodo verè non ſit notorium pœnam commiſſam, ita gloſſ. in d cap. cupientes, Felin. loc. cit. cum alijs per eum allegatis, & de communi teſtatur Genuen. loc. cit. num. 1. & 2. Sanch. loco cit. num. 243. & per talem appellationem ſuſpenditur non ipſa pœna, ſed declaratoria, vt interim habeatur pro non declarato, vt Genuen. ibi, & Sanch. num. 243. cum allegatis per eum. Vnde ſequitur quod interim non poterit denunciari, & ſi cedulones affixi ſint, erunt remouendi, vt Sanch. num. 243. loco cit. qui plurimos allegat, & Genuen. ibi num. 1. & 2. Item ſequitur quod poſt talem appellationem ea pendente non erit neceſſario vitandus, vt Felin. loco cit. verſ. reſponde, Nauar. & Henriq. quos ſequitur Sanch. dub. 33. in fin. Auil. p. 2. cap. 5. diſp. 5. dub. 11. concl. 5. Gutier. pract. qq. lib. 1. c. 50. n. 2. Item ſequitur, quod ſi reus ſit in mala fide, & ſciat ſe incurriſſe in cenſuram, ſeu pœnam, non releuabitur pro foro conſcientiæ, per hanc appellationem, vt Genuen. nu. 2. Si autem probabili ignorantia æſtimauit ſe non incurriſſe in cenſuram, ſeu pœnam, confiſuſque de iuſtitia ſuæ appellationis, ſe ingeſſit diuinis & celebrauit, non fiet irregularis, gl. in c. ſolet. ver. in officijs. de ſen. excomm. in 6. & ibi omnes Canoniſtæ, & procedit etiam ſi poſtea declararetur male appellatum, Felin. ibi, & & alij communiter, quos allegat, & ſequitur Sanch. dub. 32. n. 244. & Barboſa in d. cap. ſolet, num. 11. Nauar. in cap. 23. ſumm. num. 104. §. ſuccedit. Verum eſt, quòd ſi declaretur malè appellatum, acta contra ius cenſuræ, ſeu pœnæ commiſſæ pendente appellatione geſta, ſi proceſſerunt ex priuato officio, ſunt nulla, & retrotrahitur effectus ſententiæ Iudicis ad quem: v. g. electio, vel acceptatio beneficij erit nulla; geſta autem ex vi publicæ poteſtatis ſeu iuriſdictionis externi, vel interni fori erunt nihilominus valida Ita Fel. loco cit. cum Innoc. Abb. & alijs multis DD. vt collatio beneficij, &c vt dixi etiam ſupra c. 6. in fin.

Aduertendum autem ex c. venerabilibus. §. Sane, & ibi gl. verbo ſi vero, & DD. de ſen. exc. in 6. quod ſi in ſecunda inſtantia ſententia appellationis cognoſcatur iuſta non debet iudex appellationis abſoluere, niſi periculum ſit in mora, aut niſi excommunicator malitioſè deneget abſolutionem: ſi autē ſit certè iniuſta excommunicatio, debet à iudice appellationis abſolui ad cautelam. Si autem ſit dubia, tunc iudex appellationis poteſt abſoluere, ſed melius eſt, vt remittat reum abſoluendum ab ipſo promulgante.

Inſuper nota differentiam inter ſententiam cenſurarum, promulgatoriam, & declaratoriam. Quod validitas promulgatoriæ non pendet à conſenſu partium. Ideo etiam ſi non ſit appellatum non conualeſcit, ſi erat inualida. Secus eſt in declaratoria, quia erit vitandus reus, donec reuocetur ſententia c. licet de ſent. exc. in 6. Cæſar de Graſſ. dec. 2. num. vlt de iudic.

QVARTVS modus ſuſpendendi pœnas latæ ſententiæ eſt per prorogationem factam a creditore, ſeu parte, termini à lege, ſeu iudice aſſignati ad ſatisfaciendum eidem parti læſæ, in cuius fauorem pœna lata eſt ipſo facto incurrenda per terminum. Qua in re tres ſunt ſententiæ.

Prima aſſerit per talem prorogationem à ſola parte factam, etiam ſine auctoritate Iudicis, ſuſpendi pœnam, verbi gratia, excommunicationem, vt non incurratur in termino illo legali, ſeu iudiciali; ſed in termino prorogato, ſeu conuentionali, ſi in eo non fuerit ſatisfactum: quia ſicut poteſt creditor in totum tollere obligationem, & pœnam, ſic poteſt differre; & quia prorogatio fit cum omnibus circumſtantijs, & acceſſorijs: & quia ea ſuſpenſio eſt ſecundum mentem legis, vel Iudicis. Hanc ſententiam tenet Innoc. in cap. preterea il 2. in fin. de appell. Anton. ibi, & Abb. num. 4. qui ait eſſe veriſſimam; & Cardin. in Clem. 1. §. nos itaque, num. 18. Dec. in d. cap. preterea, num. 7. vbi ait eſſe magis communem. Odo de Senonen. tit. de itin. actuque priu. Angel. verb. excomm. 2. num. 20. Felin. in cap. 1. num. 5. de iureiur. Suarez de cenſ. diſp. 3 ſect. 6. num. 8. & 9. Filiucc. tract. 11. num. 81. Bonacc. de cenſ. diſp. 1. quæſt. 2. pun. 4. num. 1. Coninch. de cenſ. diſp. 14. num. 199. Anton. Maſſa Galeſius tract. de forma oblig. Camer. §. ſecunda conſideratio, num. 19. 21. Capell. Toloſ. dec. 73. Bar. in l. 1. §. & poſt operis, ff. de nou. op. nunc. num. 6. Alex. ibi num. 14. Imol. in d. cap. preterea, num. 8. in fin. Bald. in l. 1. q. 10. C. de his quæ pœnæ nom. vbi exemplum de pœna teſtamentaria.

Secunda ſententia ait prorogationem illam tollere in totum pœnam, ſi ſine conſenſu ferentis fiat prorogatio, vt non incurrat debitor in termino legali, ſeu iudiciali, quia creditor ceſsit iuri ſuo; ſed neque in termino conuentionali, ſeu prorogato, quia non habuit pars iuriſdictionem differendi pœnam in illud tempus, ita Sanch. in decal. lib. 4. cap. 55. num. 5. & 6. Anchar. in cap. quicunque, num 3. de ſent. excomm in 6.

Ter-

Tertia ſententia aſſerit nullius momenti eſſe prorogationem factam à parte ſola, ſine conſenſu Iudicis, ſeu ſuperioris, qui talem ſententiam tulit: quia ea pœna non pendet à voluntate partis, ſed ſententiam ferentis, cuius voluntas non eſt retractata; & ſecus eſſet in pœna conuentionali, quæ pendet ex partium voluntate. Ideo dicunt debitorem nihilominus incurrere in pœnam in termino à lege, ſeu à Iudice aſsignato. Si autem fiat prorogatio cum conſenſu ſuperioris prædicti, validam eſſe ad ſuſpendendam, & differendam pœnæ commiſsionem in terminum prorogatum. Hanc ſententiam tenet *Hoſtien. in d.cap. præterea, & ibi Henricus Boich. à num.* 10. qui ait hanc tutiorem. *Io. Andr. & Io. Mon.* quos allegat, & ſequitur *Bouer. prorogatio. Sing.* 2. *Rebuff. in concord.tit. de prorog.dilat. verb. ideo ſi præcipiatur. Vgol.de cenſ tab. 1. cap. 20. §. vlt.num.5. Syln.excomm. 2.nu.1.caſu 13.Sayr.lib. 1. cap. 11.num. 20. Cenedo q. 23. num.* 5. (& communem ait *Card.loco cit.*) & tenet *Bertacch.verb.prorogatio,num. 9. Præpoſ.in d.cap. præterea num.* 12. Prima ergo ſententia eſt magis communis; ſed hæc tertia eſt meo iudicio probabilior, ſi loquamur de pœna latæ ſententiæ à iure, quia neque eam Iudex differre poteſt, nec minuere, vt dixi ſupra *cap.* 15. ſed neque commutare, vt *Bart. in l.quid ergo.§.pœna grauior ff.de his qui not. infam. Tiraquel .in l.ſi vnquam, verb reuertatur, num.* 433. multò minus partium voluntate differri, ſed per ſubtractionem materiæ, ſcilicet liberatione totali, ſeu acceptilatione poteſt in totum remitti.

Fallit tamen, quando pœna latæ ſententiæ etiam à iure indiget, ad hoc vt committatur, declaratione partis, ſeu creditoris, ad cuius fauorem fertur: quia tunc dilatio ſuſpendit pœnæ commiſſionem, & differt, & admittitur purgatio moræ. *Tiraquell.loco cit. num.* 311. *Gemin.in c.licet canon. §.is etiam,numer.3.in fine,de elect.* Exemplum habes infra *p.2. verb.penſio*, & ſimile de caducitate emphyteuſis ob canonem non ſolutum, vt *Clarus §.emphyteuſis, q.9.*

CAPVT XXVI.

An pœna latæ ſententiæ ceſſet temporis curſu, vel matatione loci, ſeu fori, vel mutatione Superioris.

CIRCA primum dubium, videlicet, an pœna latæ ſententiæ ſemel commiſſa, ſeu incurſa, ceſſet curſu temporis. Regula eſt, quòd pœna impoſita ad tempus, ceſſat eo finito, *l.fratres, ibi Bart. ff. de pœnis, l.Imperator, ff. de poſtul. ibi Bal. & Alber.* ipſa enim ſententia pœnam inferens temporariam continet in ſe virtualiter abſolutionem, ſeu abolitionem poſt illud tempus, *d.l.fratres.*

Amplia vt multo magis procedat hæc regula in pœnis latæ ſententiæ, quæ ex ipſo iure inferuntur, facto hominis minimè indigentibus, nam eo tempore tranſacto ceſſant ſine facto hominis: exemplum in *d.l.Imperator*, de interdicto à munere aduocandi, ſeu poſtulandi ad tempus, nam eo peracto poſtulare non prohibetur.

Amplia II. vt procedat etiam in cenſuris Eccleſiaſticis: nam interdictus ad tempus determinatum, eo tranſacto non indiget alia abſolutione, ſed ipſo iure abſolutus eſt. *Syln.verb.interdictum,3.q.9 gloſſ.in cap. ſi qui ſunt,81.diſt.verb emendent,gloſ.in c.non eſt vobis,ver. donec, ibi Abb. num. 7. de ſponſ.* & plurimos congerit *Sayr. lib.5. de cenſ. cap.15. num.* 2. cum communi. Et procedit hæc doctrina ſecundum magis communem, etiam de interdicto lato ad tempus incertum, ſeu ſub conditione reſolutiua, vt *gloſſ.in d.cap. ſi qui ſunt, & c. non eſt vobis, & Sayr. loco cit. Auil.par.5.diſp.6. dub.1. Coninch. diſp. 17. num.* 76. Quamuis contra, quod requiratur abſolutio in hoc caſu, teneat *Suar. diſput. 38. ſect.1.num.5. Filiucc.tract.18. num.*115. quia dicunt interdictum latum ad certum tempus non eſſe propriè cenſuram, ideò ceſſare ſine abſolutione: at interdictum latum vſque ad certam conditionem reſolutiuam, ſeu ſatisfactionem, eſſe propriè cenſuram. De cenſuræ autem natura eſt, vt non tollatur, niſi per abſolutionem: ita *Suarez ibi.*

Amplia III. etiam in ſuſpenſione, vt non ſolum ſi lata ſit ad certum tempus, eo finito tollatur, quod omnes concedunt, ſed etiam ſi ad tempus incertum, ſeu donec ſatisfecerit, ſecundum probabiliorem; ita *gloſſ. in Clem.1 verbo,donec,de dec.Sayr.lib.4 c.8 num.13.cum ibi alleg. Coninch.diſput 14. num.219. &* 220. & communem ait *Tanner.tom 4. diſp.6.q.10. num.*147. quamuis *Suar.* contrarium teneat *loco cit.* Illud tamen communiter tenent DD. quòd pro externo foro debet accedere declaratio de competenti ſatisfactione, vitandi ſcandali cauſa, & ob certitudinem illius ſatisfactionis, vt *gloſſ.in d.Clem loco citato, ibi DD.& Barboſ. ibi, cum Io.Valer.diff.vtriuſque fori,verb.abſolutio, num.1. Sayr. cap.8. num.*14. qui addit cum *Felino, Gemin. Vgolino*, & alijs, quod ſi ante dictam declarationem quis celebraret, non fieret irregularis, nec eſſet cenſendus irregularis pro externo foro, ſi conſtaret eum iam ſatisfeciſſe. Limita ſupradicta de ſuſpenſione, & interdicto, vt non procedant quando adeſſet clauſula illa, *maneat, &c. donec ſatisfactione præmiſſa abſolutionem meruerit obtinere*, vel ſimilia verba; quia tunc apparet in ea ſententia non contineri abſolutionem verbis directis, ſed obliquis, ideſt, facto Iudicis indigentibus, vt *Coninch.loco citato.*

Ampliant etiam IV. nonnulli in excommunicatione lata ad certum tempus, vel ſub conditione reſolutiua, vt ſi lata ſit hoc modo, excommunicatus exiſtat, donec ſatiſfecerit competenter, vel ſimilibus verbis: quia in ea ſententia excommunicationis continetur implicite abſolutio, & quia abſolutio ab excommunicatione non habet determinata verba, & ita tenent *Couarr.in cap. Alma mater. par.7.§.11.num.5. Henriqu.lib. 13. cap.29. numer. 2. Auila par.2. cap.7. diſput.2.dub.6.* Sed contraria eſt communis, & tenenda, quia ex conſuetudine Eccleſiæ abſolutionem requirit præciſam poſt ſatisfactionem, & pro foro externo, etiam cum certa ſolemnitate: ideò non cenſetur per dicta verba ſententia abſolutionis importari: & ita *gloſſa in Clem. 1.de decim.verb.donec, Anton.& Abb.in cap. fin. de matrimon.contr.contra interdict. Eccleſ. Syln.verbo,interdict. 3.num.13. Nauarr cap.27.num.165. Anan. Felin. Dec. Innocent*, & alij allegati apud *Couarr.loco citato*, qui ait

hanc

hæc eſſe communem ſententiam.

CIRCA Dubium ſecundum, ſcilicet an pœna Eccleſiaſtica latæ ſententiæ ceſſet mutatione loci, vel fori. Aduerte, quòd non eſt quæſtio de pœnis latis ex iure Pontificio, cum certum ſit eas vbique adſtringere. *c fin. de conſtit.* quia Papa eſt Iudex Ordinarius, & Superior omnium Chriſtianorum, *gloſ. in d. cap. fin. verſ. adſtringit, & ibi Abb. num. 5. Innoc. in cap. quod ſuper num. 6 de voto,* eiuſque territorium eſt totus mundus, vt dixi ſupra *cap.* 20. *differ.* 10. & in criminibus Eccleſiaſticis vbi ſtatuta eſt confiſcatio bonorum, poteſt ſtatuere, vt vbique talium reorum bona applicentur Fiſco Eccleſiaſtico, vel alteri, cui ipſe voluerit, etiam ſi rei fuerint perſonæ ſæculares, vt *Pegna in director. inquiſ. 3. par. q. 109. comment. 158. verſ. neque in his, Farinacc. qu. 190. §. 12. num. 173. & 185.*

Dubium igitur propoſitum èſt de pœnis latis per ſtatuta, vel per ſententias Ordinariorum. Qua in re videbimus primò quid dicendum de pœnis iam commiſſis, ſeu incurſis, deinde agemus de committendis.

Quæritur ergo primò an pœnæ ex ſtatuto, vel ſententia Ordinarij Diœceſani lata, & in eius territorio iam à reo incurſa extendatur extra territorium, reumque comitetur quocunque ierit.

Reſpondeo, quòd ſi pœna reſpicit perſonam, illam afficiendo, ideſt inhabilitando, ſeu illius ſtatum diminuendo, ſequitur perſonam quaſi annexa oſſibus eius, & ſicut lepra leproſum, etiam extra territorium inferentis. Si reſpicit exercitium, ver. gr artis, vel facultatis, non inhabilitando perſonam, ſed ſimpliciter prohibendo, non extenditur extra territorium inferentis. Si reſpicit locum, non extenditur vltra locum. Si reſpicir bona, priuando bonis per confiſcationem ex iure communi, tunc extenditur ad bona vbicunque ſita, etiam extra territorium, ita tamen vt confiſcatio, ſeu executio realis fiat à Iudice, & Fiſco loci, vbi ea ſunt ſita. Si autem priuat bonis de iure ſpeciali, non extenditur ad bona ſita extra territorium priuantis, *gloſſ. in l. ex ea cauſa, ff. de poſtul. & ibi Bal. Bar. in l. cunctos populos, num. 50. & ibi Bal. num. vlt. C. de ſumma Trinit. Ant. in cap. poſtulaſti, & ibi Abb. num. 11. Felin. num. 2. 5. & 6. de for. comp. Tiraquell. de legib. connub. gloſ. 8. nu. 29. & probatur exemplis.*

Primò. Excommunicatio, quia intrinſecè perſonam afficit, ſequitur peſonam vbique ſicut lepra leproſum; & quidem quoad ipſum abſolutè: quoad alios verò, vt debeat vbique vitari ab omnibus, ſi fuerit publicè denunciata, *c. ſi quis à proprio, 11. q. 3. & ita omnes DD. ſupracitati.*

II. Suſpenſio ab officio perſonam afficit, & ligat vbique, etiam extra territorium ſuſpendentis, *gl. in d. c. ſi quis à proprio, verb. ab alijs, Cardin. in Clem. 2. num. 23. de ætat. & qual. Felin. in c. Apoſtolica, num. 14. de excep. Vgolin. de cen. tab. 4. c. 8. §. 5. num. 2. Sayr. de cenſ. lib. 4. c. 6. num. 29.* De ſuſpenſione autem à beneficio diſtinguendum eſt, quia ſi lata eſt à iure, vel ſtatuto, tunc ſi ex cauſa reſpiciente certam Eccleſiam, intelligitur de beneficijs, quæ reus habet in illa Eccleſia, & non extra; ſi ob cauſam vniuerſalem, intelligitur vniuerſaliter etiam de alibi ſitis. Si verò lata ſit per ſententiam, ſeu ab homine, non extenditur àd beneficia ſita extra eius territorium, niſi aliundè conſtet de voluntate Iudicis ferentis, *cap. poſtulaſti, ibi. Innoc. & Abb. num. 7. de foro comp. Anton. in cap. paſtoralis, §. verum, ibi Abb. num. 21. de appellat. Felin. in d. cap. poſtulaſti, num 5. Sayr. loco cit. num. 28.*

III. Interdictum perſonale ſpeciale ligat reum vbique, etiam extra territorium ferentis. Interdictum autem perſonale generale, ideſt latum contra vniuerſitatem, ligat omnes ſingulares quandiu ſunt de tali vniuerſitate; quod ſi ceſſent eſſe de tali vniuerſitate, vt Collegio, Capitulo, populo, & non ſint culpabiles in cauſa illius interdicti, deſinunt eſſe interdicti eo ipſo, vt *Sayr. lib. 5. cap. 4. num. 4. cum allegatis, & Auila de cenſ par. 5. diſ. 1. dub. 4 cum Sylueſt. Henriqu. & Couarr.* Interdictum locale, vt latum in Ciuitatem, vel territorium ligat omnes quandiu manent in loco illo interdicto; quòd ſi inde exeant, eo ipſo liberi ſunt ab interdicto, ſi tamen non ſint culpabiles in cauſa illius interdicti, *c. ſi ſententia, 18. de ſent. excom in 6. Sayr. lib. 5. de cenſ. c. 2. num. 3. & 4. Suar. de cenſ. diſp. 32. ſect. 2. num. 32.* Interdictum ambulatorium (ideſt quando interdicitur locus quilibet, quandiu in illo manſerit talis delinquens, vel dum in eo fuerit talis perſona iniuſtè detenta) recedente à loco perſona prædicta tollitur ipſo facto, vt *c. non eſt vobis, de ſponſ & ibi gloſſ. verb. donec, Abb. num. 7. Nauarr. cap. 27. num. 166. Suar. de cenſ. diſ. 32 ſect. 2. num. 3. Vgolin. de cenſ. tab. 5. cap. 22. §. 1.* & habes caſum infra *par. 2. verb. Arma c. 10. §. præterea terræ.* Interdictum autem perſonale generale, vel locale quodcunque non poteſt ferri, aut extendi ad vniuerſitates, aut loca extra diœceſim, ſeu territorium proferentis; non enim poſſunt ſortiri forum ratione ſolius delicti ipſe vniuerſitates, aut loca, ita docent *Abb. in cap cum inter, num. 3. de conſuet. Imola num. 2. Anchar. nu. 1. in fin. Sylueſt. ver. interdic. 2. num. 5. §. Quartum, Vgolin. de cenſ. tab. 5. cap. 21. §. 1. Suar. diſp. 36. ſect. 2. num. 2. Sayr. lib. 5. cap. 3. num. 7.* Excipe duos caſus per conſequentias ex iure communi. Primus caſus eſt, quòd interdictum ab Ordinario latum in Ciuitatem, extenditur ad ſuburbia, & continentia ædificia, etiamſi non ſint intra territorium, ſeu diœceſim illius, *c. ſi Ciuitas, de ſent. excomm. in 6 Calder. de interd. par. 1. nu. 24. Couarr. in cap. Alma, par. 2. §. 1. nu. 8. in fin. Alterius tract. de interd. diſ. 1. c. 4. col. 9. verſ ſed dubium. Sylu. Vgolin. & Suar. loco cit.* Secundus caſus eſt, quòd interdictum locale generale ab Epiſcopo latum, comprehendit etiam loca exempta exiſtentia intra fines illius diœceſis, per *d. c. cùm inter de conſuet. ibi Abb. Imola, & Anchar. item Suar. loco cit. num. 2. Alter. vbi ſup.* & probatur ex *cap. quarum, de priuil. Clem. 1. de ſent. excom. Triden. ſeſſ. 25. c. 12 de Reg.* per quod Triden. Decretum verius eſt fuiſſe priuilegijs derogatum, vt probat *Garzias de benefic. par 3. cap. 2. à num. 278.*

IV. Infamiæ pœna afficit perſonam, eiuſque ſtatum minuir, eamque ſequitur, vt lepra leproſum etiam extra territorium Iudicis, ex cuius ſententia notatus eſt, *l. ex ea cauſa, ibi gl. verb. non irrogat. ff. de poſtul. Bar. in l. cunctos populos num. 50. C. de Summ. Trin. Abb. in c. pcpulaſti num. 11. Felin. num. 5. de foro comp. Bal. in cap. ſuper eo, il primo, num. 4. de teſtib.*

V. Inhabilitatis pœna afficit perſonam, etiam extra

terri-

territorium eam inferentis, *Bal.in d l. cunctos populos num.vlt. Lamberten.de contr.mulier gl.2.verb.mulierum. num.48. Buratt.deciſ.27.num.5. cum pluribus allegatis*: vbi habetur quod tūc dicitur affecta perſona, ſeu inhabilitata, quando ſtatutū eſt abſolutè, vt non poſſit v.g. contrahere ſecus, ſi ſtatutum ſit, vt non poſſit contrahere ſine certa ſolemnitate, hoc enim caſu ea perſona non ligaretur ſtatuto extra territorium ſtatuentis; vt de magis communi teſtatur *Lamberten. & Rota ibi*. Hic tamen aduerte, quòd pœna inhabilitatis ad beneficia Eccleſiaſtica Epiſcopi, vel Legati ſtatuto, vel ſententia inferri non poteſt abſolutè, ita vt reddat inhabilem etiam extra territorium ipſius; intra territorium autem reſtricta ex cauſa rationabili poteſt inferri, & ab eodem diſpenſari. *Bern. Diaz. in praxi c.134. num.7. in nouiſſ. impreſſ. cum ibi allegatis.*

VI. Interdictus bonis, ſeu ab adminiſtratione bonorum ſuorum, vbique etiam extra territorium interdicentis affectus remanet. *l. is cui bonis. ff. de verb. obl. Tiraquell. de legib. connub.gl. 8.num.. 219.*

VII. Relegationis pœna non poteſt ſe extendere extra territorium relegantis, neque enim poteſt reum obligare vt obſeruet certa confinia extra territorium ſuum *l. relegatorum §. interdicere, ff. de interd & releg. Bart.in d.l.relegatorum. § eſt quædam, Abb. in d. c.poſtulaſti, num.10. Felin.num.2.de for.comp.*

VIII. Prohibitio ſimplex exercendi officium aduocati, non ligat extra territorium, ſi non fuit inhabilitata perſona, *l.ex ea ff de poſtul.ibi Bar. Bal. & Alber.* ſic prohibitio etiam pœnalis facta ab ordinario clericis deferendi certum habitum, v. g. pileum non ligat eos extra eius diœceſim. *Alber.ibi.*

IX. Confiſcationis bonorum pœna ſi lata ſit in caſibus á iure communi expreſſis, extenditur ad omnia bona quæ reus habet etiam extra territoriū Principis, ſeu Iudicis ſententiam ferentis; ita tamen vt executio realis, ideſt confiſcatio, fiat ab vnoquoque ſuperiore loci in quo bona ſunt ſita, eiuſque fiſco applicentur. Si autem confiſcatio, ſeu publicatio bonorum imponatur de iure ſpeciali, non extenditur extra territorium. *Bar. in d. l. cunctos populos. num 51. Bal. ibi. num. vlt. Abb.in d. c.poſtulaſti, n.11.de for. comp.* & de communi teſtatur *Clarus §. fi.q. 78. verſ.ſed hic quæro.*

X. Priuationis officiorum vel beneficiorum pœna, lata ab ordinario in clericum, extenditur ad exiſtentia extra territorium illius, ſi ita ipſe in ſententia declarauerit: ita tamen vt executio actualis fiat ab ordinario loci vbi exiſtunt, & deinde conferentur alijs á legitimo collatore. *c. propoſuiſti, in fin. de for. comp. & ibi canoniſtæ.* In dubio tamen non cenſetur pęna huiuſmodi priuationis comprehendere officia, aut beneficia extra territorium exiſtentia. *Abb. in d. c. poſtulaſti. num. 10. Felin. num.* 5. Aduerte autem quod nullus Pręlatus inferior Papá poteſt imponere pęnam priuationis beneficij, niſi in caſibus á iure expreſſis. *gl. Abb. Gemin. Felin. & Bart.* quos allegat & ſequitur *Bern. Diaz. in praxi c 134. num. 2. in nouiſſ. edit.*

Quæritur ſecundò an pœnę latę ſententię ex ſtatutis, ſententijs Ordinariorum, á delinquentibus alias incurrendæ, euitentur mutatione loci, vel fori.

Aduertendum eſt quod hic non loquimur de pęnis latis á Prælatis Religioſorum; quia horum iuriſdictio directè perſonas reſpicit, neque circumſcribitur territorio, cum totus mundus ſit eis pro territorio, *Lauren. & Vincen.* quos allegat, & ſequitur *Syluer. verb.excom. 2.num. 15. Salas de legib. diſ.14. ſec. 4 num. 43.§. tertium.* & ideo Religioſi vbique ligantur præceptis, ac pęnis á ſuis Prælatis iniunctis. *Roderic.q. regul.*... *9.a.1. to.2. Auila pa.2. de cenſ. c. 3. diſ. 2.dub.* 4 quidquid in contrarium dicat *Miran.Manuali pa.2. q.35.a.8. concl.* 3. Hoc poſito

Dicendum in hac quæſtione diſtinguendos eſſe tres præcipuos caſus. Primus caſus eſt quando ſubditus ratione domicilij alicui ordinario, delinquit extra territorium illius, an incurrat pęnas latæ ſententiæ tali delicto impoſitas ab ordinario ſupradicto.

Reſpondeo primò quòd ſi ſunt pęnæ latæ ſententiæ ex ſtatuto, aut ſententia generali, vt edicto de futuris culpis, certum eſt ſubditum eas non incurrere *c. vt animarum de conſt.in 6 & ibi canoniſtæ.* & de communi teſtatur *Auila loco cit. dub. 2 concl 1. & 4. Alter. de cenſ. to.1.diſ.9. lib. 3.cap 5.§. 3. propoſitio.* Quamuis quo ad pęnas ſententiæ ferendæ aliquo modo ligari poſſit in loco domicilij, ſi á iudice loci delicti præuentus non ſit, ſi enim reuertatur ad territorium domicilij, poterit ibi conueniri pro delicto extra territorium commiſſo, ibique citari, & puniri; & ſi non compareat, vel non pareat, poterit excommunicari, *c. cum contingat, de for. comp. ibi Abb. num 7. Imol.n.4. Felin.num.1. Vgoliu. de cenſ. tab. 1.cap.2. §. 12. numer.2. Auila dub. 3. concl. 6.* Et hanc differentiam inter pęnas latæ ſententiæ, & ferendæ notant *Bal.in l.1. num.23.c. de Summ. Trin. Abb. c.1 num.7.de rapt. Suar.de leg.lib 3.cap.33. num.6. Sayr. lib.1.de cenſ.cap.6. num. 39. & 42. Salaſ. de leg. diſ.14. ſect.5.num.74. & ſect.7. num.88. Addit. ad Angelum de malef. verſ.eſt quædam inquiſitio poſt num.84.* & de communi teſtatur *Abb.in cap fin.n.40. & 41.de for. comp.* & magis communem ait *Layman l.1.tract.de cenſ.c.4 n.7.*

Reſpondeo II. quōd ſi pęna latæ ſententiæ ſit impoſita ab ordinario per ſententiam in iudicio, verb.gr. ſuper cauſa debiti, vt ſis ipſo facto excommunicatus, niſi Titio intra dies 30 ſatisfeceris. quamuis reus ante trigeſimum diem mutauerit domicilium, ſeu territorium, ſeu forum: nihilominus ſi non pareat incurret in pęnam; quia in ſententijs conditio retrotrahitur, non autem in legibus, & ſtatutis; & quia perſona iam fuit iudicio præuenta; ſufficit enim quod tempore iudicij cœpti fuerit ſubditus: ita *gl.in c.præterea, 40. verb.impedire, de appellat.ibi Bal.num.7. Neuo num.36. Imola nu. 7. Præpoſ.num.17. Sanch. opuſ. lib.3.cap.*... *dub.32.num. 280. Abb.in cap.fin.num.42. de for.com. Syr.lib.1. c.11. num.19.* & communem dicunt *Soccin.in c ſacro, n.152. de ſent.excomm. Genuenſ.in praxi cap 2.in addit. num. 7. Mandoſ.de monito.q.41.* Amplia, vt procedat etiam in ſententia generali per viam monitorij ad reuelandum, vel reſtituendum, ſub pœna v. gr excommunicationis ipſo facto incurrendæ; etenim ligantur inobedientes, qui tempore promulgationis huiuſmodi ſententiæ, ſeu edicti erant ſubditi, licet ante terminum aſſignatum mutauerint territorium, & forum, vt tenet, & de communi teſtatur *Genuen. loco cit.* & probat *Barboſa allegat.96.nu.73.cum alys DD. & Suar.de cenſ.diſ.5.ſec. 5. num.18.*

num.18.in fin. vbi exequat huiuſmodi ſententias generales ſententijs ſpecialibus.

Reſpondeo III. quod ſi pœna latæ ſententiæ ſit impoſita per præceptum extraiudiciale, vt ſi Epiſcopus Clerico peregrinaturo præcipiat, ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto incurrendæ, ne arma ferat, aut veſtem aliquam profanam, ligabitur ea pœna tranſgrediens etiam extra diœceſim, ſi non mutauerit domicilium, ſeu forum: quia extra territorium exiſtens adhuc manet ſubditus præcipienti, & præceptum perſonale ſequitur perſonam, ita *Gemin.in c.2.de conſt.in 6.Vgolin. ta.1.de cenſ.cap.9.§.3.num.4. Eman. Sà verb. Iudex, tit. de ſententia, &c. num.8. Suar.de cenſ. diſ.5.ſect.5. in fin. Salas de leg.diſ.14.ſect.5. num.78. in fin.* & communem dicunt *Abb.in cap.fin.nu.42.de foro comp. Alter.de cenſ. tom.1.diſ.9.lib.3.cap.5.propoſitione* 5.& magis communem ait *Layman.lib.1.tract.de cenſur.cap.4.num.7.*

Si autem poſt illud præceptum extraiudiciale ſubditus mutaret domicilium, ſeu forum, deinceps non ligaretur tali præcepto, nec pœna, quia eius fundamentum, nempè perſonæ ſubiectio ſublatum eſſet, & hanc eſſe communem ſententiam ait *Alterius loc. cit.propoſitione 2.pag.356.*

SECVNDVS caſus eſt, quando forenſis, ſeu aduena in alieno territorio, ſeu diœceſi aliena delictum committit, pro quo delicto ibi eſt impoſita pœna aliqua latæ ſententiæ; Quæritur an eam incurrat.

Reſpondeo I. Si pœna lata erat per ſtatutum, eam incurrit, niſi probabili ignorantia excuſetur: ratio eſt, quia in iſto caſu ferentis ſit ſubditus, ſeu forum ſortitur ratione delicti, *per c.fin.de foro comp.* ita docet *gloſ. in c.à nobis, 21.verb.nonniſi ſubditi, de ſent. excomm. ibi Abb.num.7.*vbi ait eſſe communem ſententiam *Cardin. num.2. Felin.num.5.Soccin.num 28.Barboſa num* 11. vbi ait eſſe communem, *Sayr.lib.1 de cenſ.c.7. num* 22. & tenent, & communem dicunt *Suar.de cenſ diſ.5. ſect.5. num.10.& de leg.lib.3.cap.33.num.9.& 11.Clarus §.finali, q.85.verſ.ſecundus eſt caſus.*

Amplia I. vt procedat etiam ſi ſtatuto pœna illa ſit appoſita pro facto aliàs non damnato à iure communi, v.g. pro delatione armorum, vel extractione frumenti, &c. *Calderin.in repet.cap.1. de rap.* quem ſequitur *Felin. loco cit. num.4.* & de communi teſtatur *Clar. ibi cum alijs DD.* probant *Suar. de leg. loco cit. Salas de leg.diſ.14. ſect.4.num.49. Baſil.de Leon.lib.5. cap.7.§.1. num.15.Caſtropal.tom.1.tract.1.de leg.diſ.1.punct.24. §.3. num.13.Farinac.lib.1.praxis,qu.7.num* 1. Quamuis alij aſſerant forenſes non ligari legibus pœnalibus loci ſpecialibus: neque incurrere in pœnas ratione tranſgreſſionis, niſi legum tranſgreſſio cederet in damnum ſpecialiter illius loci, quod tenet *Sanch.de matrim.lib.3. diſ.18 n.14.cum ibi allegatis, Granado 1.2.trac.de leg.diſ. 6.ſect.1.num.26.Baldell.de leg.lib.4.5.diſ.32.num.16.21 & ſeqq. Layman.lib.1.tract.de leg. cap. 12. num. 4. & 5.* Quorum ſententiam in praxi probabilem puto quoad tranſgreſſionem legum loci, in qua ſeu per quam nullum inferatur damnum, ſeu nocumentum territorio huiuſmodi, ſcilicet neque in res, neque in perſonas illius, v.g. ſi adeſſet aliquod ſtatutum etiam pœnale de ieiunio, aut obſeruatione feſti, & forenſis ſecretè, & citra ſcandalum tranſgredeterut illud, non peccaret, neque pœnas huiuſmodi committeret.

Amplia ſecundo, vt procedat dicta concluſio de omni forenſe, ſeu aduena, etiamſi ibi non habeat quaſi domicilium, ideſt etiam ſi ibi non ſit permanſurus ad maiorem anni partem. Etenim vt obligetur ratione delicti, non requiritur habitatio, ſeu commoratio in loco, & ita tenent *omnes DD.ſupra alleg.locis ibi cit.* cum communi ſententia.

De ijs enim, qui habent animum commorandi ad maiorem partem anni conueniunt ferè omnes DD. eos ligari omnibus ſtatutis loci etiā ſpecialibus, & tenet *Sanch.num.9. Granado num.* 25. De Vagis autem abſolutè omnes concedunt eos ligari omnibus legibus locorum, in quibus etiam obiter exiſtunt, *Sanch num. 15.Granado,num.26.Baldell.diſp.33.nu.28. Salas de leg. diſ.14.ſect.4.num.55.Abb.in c.fin. num.13. de foro comp. Clarus §.fin.q.39.§.ceterum.*

Reſp. II. Si pœna latæ ſententiæ ſit impoſita delicto per viam ſententiæ generalis (v.g. edicti temporalis, de futuris delictis, vel monitorij ad reuelandum, vel reſtituendum, vel comparendum, vel ſatisfaciendum pro præteritis culpis) non comprehendit forenſes, ſeu aduenas, ſeu peregrinos in illo territorio tunc exiſtentes, vel etiam poſtea illuc accedentes, animo non permanendi ſaltem ad maiorem partem anni, *tex.in c.à nobis 21.de ſent.excomm.ibi Abb.num.7.Felin. num.4. Soccin. num.29.Couarr.in c.Alma par.1.§.10.nu.2.*vbi ait communem, *Suar. de cenſur. diſ. 5. ſect. 5. numer. 10.* vbi ait communem, *Sayr.lib.1 de cenſur.cap.7 nu 22.Auila de cenſ.par.2.cap.3.diſ 2.dub.3.concl. 3.* Itaque comprehendit ſolùm eos, qui ſubditi ſunt ferenti ſententiam tempore latæ ſententiæ ratione domicilij, vel quaſi domicilij, & ibi tunc exiſtunt: non autem continet eos, qui poſtea ſubditi effecti fuerint illuc ſe conferentes ad habitandum, *Couarr.& Auila ibi,* neque continet ſubditos, qui tempore latæ ſententiæ degebant extra territorium, etiamſi poſtea ad illud territorium ſuum reuertantur, *Gennen.in praxi, cap. 2. num. 7. cum ibi addit.*

TERTIVS caſus principalis eſt, quando delictum commiſſum eſt partim in vno territorio, partim in alio, ſeu inchoatum in hoc, conſumatum in illo. Quæritur an delinquens incurrat pœnas latæ ſententiæ ſimpliciter latas pro tali delicto, ſcilicet conſummato, ex ſtatuto huius, vel illius territorij.

Reſpondeo primò, quòd ſi delinquens exiſtens in hoc territorio inchoauit, ſeu cauſauit delictum, quod conſummatum eſt, ſeu effectum habuit in alio territorio, ipſo ibi non exiſtente, (v.g. explodens bombardam ex hoc territorio occidit inimicum exiſtentem in altero territorio, vel ex hoc territorio allocutus eſt hominem exiſtentem in altero, contra prohibitionem pœnalem. Aliqui DD. dicunt, quòd neque huius, neque illius territorij incurret pœnas latæ ſententiæ, quāuis quoad pœnas ferendæ ſententiæ vtrobique puniri poſſit; vt apud *Farinac deciſ.61. num. 3. & 6 in collec. de crimin.*& rationem afferunt quia pœnas latę ſententiæ latas pro tali delicto, nempè conſummato non incurrit in loco, vbi exiſtit, vbi ſolum delictum eſt inchoatum; pœnas autem pro conſummato delicto in altero territorio latas non incurrit ipſe exiſtens extra illud

Digitized by Google

illud territorium; quia cùm canon latæ ſententiæ trahat ſecum realem executionem, non poteſt operari contra perſonam exiſtentem extra territorium, cùm nullus Iudex poſſit facere executionem realem pœnarum extra territorium ſuum, *c.propoſuiſti de for.compet.* ita tenet *Paul.Leazar.* quem allegat, & ſequitur *Felin. in cap.fin.num.16.verſ.limita niſi,de foro comp.* Sed contraria ſententia eſt communis, & vera, ſcilicet quòd incurrat pœnas latæ ſententiæ ex ſtatuto loci, vbi delictum eſt conſummatum, etiam ſi ipſe non exiſtit tunc ibi; quia hoc ſufficit, vt ſortiatur forum ratione delicti, etiam quoad incurrendas pœnas latæ ſententiæ ex ſtatuto loci illius, *per c. fin.de foro comp.* & virtualiter, ac moraliter ibi eſt, vbi effectus ſequitur ab eo cauſatus, ita tenent, *Suar. de cenſur. diſ. 5. ſect. 4. num. 9. Salas de leg.diſ. 14.ſect.5. num.72. Ang.verb.excommun.1.nu.10. caſu 3. Sylueſ.verb.excomm.2.num.8. Armilla verb excomm.num.30.Coninch.de cenſur.diſt.13. num.62. Regin. lib.9.num.142.*& probatur per *c.ex tuæ, §. contra eos, de Cler. non reſid.* vbi conſtat poſſe aliquem ligari pœnis latæ ſententiæ, dum exiſtit extra territorium.

Reſpondeo II. ſi delinquens inchoat delictum in vno territorio, & illud perficit, ſeu conſummat in alio territorio præſens (v.g. hic collectam fecit armatorum, & progreſſus inimicum occidit in territorio proximo; vel hinc abduxit puellam, & in alio territorio deſlorauit: vel hic incœpit hominem perſequi, & in alio territorio vulnerauit) pœnas quidem latas ſimpliciter pro tali delicto, vt homicidio, ſtupro, vulnere, incurrit ex ſtatuto loci conſummationis delicti, non autem ex ſtatuto loci inchoationis. Pœnas autem latas pro actu inchoatiuo delicti incurrit ex ſtatuto loci inchoationis, ita *Felin.in d.cap.fin.num.13.Bar.in l.1.§.diuus,ff.ad l.Cor.de Sicar.Suar.d ſect.4. num.9. Salas diſ. 14. ſect.5. num.71.verſ dico autem,Laym.lib.1.de cenſ. c.4. num.6. coroll 3 Caſtropal.to.1.tract.de leg.q.1.punct.24.§.5.num. 24.& 28. Coninch. loco ſupra cit.* Quoad pœnas autem ferendæ ſententiæ quando inchoatio delicti eſt immediata, vt exemplis ſupra poſitis poteſt puniri ratione delicti poſtea conſummati in vtroque territorio, itaut ſit locus præuentioni, vt de communi teſtatur *Abb.in cap. fin. num.25.de foro comp.Suar.loco cit.num 9. Caſtrop.num.27.Clarus q.38.verſ. item pone,Farin lib.1 prax.q.7.num.45.* Ratione autem inchoationis mediatæ, vt tractatus, vel mandati magis communis ſententia tenet ſolum puniri poſſe in loco, vbi delictum fuit conſummatum, vt *Clarus q.38.verſ. item quæro, & alij apud Farinac.num.47.Angel.de maleſ.verb.exiſtens Florentiæ, num.2. & 4.* quia crimen conſummatum extinguit crimen inchoatum, *Angel. ibi nu. 4.* Si autem effectus non eſſet ſubſecutus, tunc poſſet puniri in loco inchoationis, ideſt mandati, ſeu tractatus, pœna extraordinaria, vt *Menoch.de arbitr.caſu 352. num. 9.* Niſi à ſtatuto eſſet impoſita pœna determinata etiam pro tali attentato, ſeu conatu, vt pro ipſo tractatu, vel mandato ſolo, vt paulò ſuperiùs dixi, & tradit *Tiraquell, de pœnis temper.cauſa 37. num.4.& 6.*

CIRCA dubium tertium habes differentiam inter pœnas latas à iure, ſeu ſtatuto, & latas ab homine, ſeu per ſententiam, quia pœna v.gr. cenſura lata à iure, vel ſtatuto eſt perpetua, quia lex ſemper loquitur, ideo etiam mortuo, vel amoto legiſlatore manet in ſuo vigore. At lata ab homine, ſeu per ſententiam particularem, vel generalem; pro futuris, vel præteritis culpis, ſi nondum ſit incurſa, ceſſat omninò eodem ferente mortuo, vel amoto, *cap.fin.de off.leg.gloſſ.in cap.à nobis il primo, ibi Hoſt.Abb. Felin.& Barboſa num.22.de ſent. excom.* & communem ſententiam teſtatur *Nauar.c.27. num.3.* Præceptum enim hominis per eius mortem expirat, *l.ſi per Epiſtolam, ff. de acquir. hæred.* & idem tenent *Sylueſt.verb delegatus, qu.6. Bar. in l.omnes populi, num.8.in fin.ff.de legib.Suar.de legib.lib.1.cap.10.num.9. Sanch.de matr.lib.8.diſp.38 num.4.* Secùs tamen quoad cenſuram, ſeu pœnam iam incurſam, quia res non eſt integra, vt probatur *d.cap fin. de off.leg.*

CAPVT XXVII.

De pœna depoſitionis latæ ſententiæ.

DEpoſitio, ſeu degradatio clericorum verbalis eſt triplex. PRIMA quidem eſt, qua quis priuatur in perpetuum officio, & beneficio Eccleſiaſtico, non tamen priuilegio clericali, ſcilicet fori, canonis, & bonorum; cuius forma habetur *in cap.veritatis, in fine, de dolo,& contumac.* & ita docent Canoniſtæ communiter *in cap.at ſi Clerici, de Iudic. Bernard. Diaz in prax.cap.138.num.1. Menoch.de arbitr.caſu 415.à nu. 6. Sayr.lib.5. de cenſur.cap. 20.num.10. Layman.lib.1.tract. 5.par.3. tit.de ſuſpen.cap.6.num.3.*& quod Clericus depoſitus non amittat priuilegia clericalia, notat *gloſ. in cap.vt famæ, v.non amplius de ſent.excomm.* Hæc pœna aliquando in iure canonico eſt latæ ſententiæ, vt habes infra *par.2.verb.cenſura, c.1.nu.3. & verb.falſum,c.4. num.3.& verb.hæreſis, cap.2.*

Aduerte autem, quòd ad hanc depoſitionem infligendam non requiritur illa ſolemnitas, ſeu numerus, & conſenſus Prælatorum, prout requiritur ad degradationem verbalem, de qua infra dicam; ſed ſufficit ipſa lex, vel ſententia Epiſcopi, etiam ſine conſenſu Capituli, vt colligitur ex *d. cap. veritatis*, & expreſsè habet Pontificale Romanum, *tit ordo ſuſpenſionis, &c. §. circa depoſitionem*, vbi ſic ait eſſe conſuetum: & idem teſtatur *Clarus §.fin. q.74.verſ.ſed quæro*,& docent *Ioan.Andr.Gemin.Franch.& Ancharan.in c.2.de pœn.in 6 Sayr.lib.5 loco cit.cap.22.num.7.Menoch.vbi ſupra num. 13.Suar.de cenſur.diſp 30 ſect. 1.num.18.* Et poteſt ferri hæc ſententia etiam à Vicario Generali ex commiſſione Epiſcopi, *Sbrozz de offic.Vic.lib.2. q. 157. num.8. Barboſ. de poteſt.Epiſc.alleg.110.num.23.Layman.lib.1. tract.5.par.3.tit.de ſuſpenſ.cap.6. num.5.* Sed nullus Ordinarius poteſt infligere pœnam depoſitionis, niſi in caſibus à iure expreſſis, *Sayr.loco cit.cap.21.num.5.* qui recenſet caſus iſtos: qui benè aduertit ibi *num.1.* neque in omnibus caſibus per antiquos canones expreſſis hodie hanc ſententiam poſſe proferri, cum ob humanam fragilitatem multum ſit de antiquo rigore laxatum, *can.fraternitatis tuæ 34.diſt.*

Quod de depoſitione verbali dictum eſt, procedit etiam de ſuſpenſione perpetua, vel multum diuturna; & ſaltem vt Epiſcopus eam proferre non poſſit ſine conſenſu, ideſt iudicio capituli: quia dicitur hoc nego-

cium

Digitized by Google

cium eſſe de arduis. *Sbrozz de offic.vic.lib 2.q.181.num. 5 cum.Innoc. in cap. Ad hæc, num 1. & ibi Abb. de offic. Archid.per c.1.de exceſſ.prxl.& ibi Abb. num.2.* Neque priuatio beneficiorum poteſt imponi ab Epiſcopo niſi in caſibus à iure expreſſis *Garz p.11. cap.10.num. 1. & 2.*

Aduerte etiam quòd regulariter loquendo, degradationis nomen in iure prolatum, intelligendum eſt de hac pœna depoſitionis ſimplicis, niſi aliud appareat, vt *Abb.in cap.tuæ,de pœnis. Menoch. loc.cit. num. 5. & 18 Barboſ.d. alleg. 110.num 9.*

SECVNDA ſpecies depoſitionis verbalis eſt illa, quæ propriè dicitur degradatio verbalis præparatoria ad degradationem actualem, & deponit clericum ab omni ordine, & beneficio, & ab omni priuilegio clericali: & requirit certum numerum, ſeu conſenſum Prælatorum, ſeu Eccleſiaſticarum perſonarum, de qua *in cap.nouimus,de verbor.ſignific dicto cap.2. de pœnis, in 6.Trident.ſeſſ.13. cap.4.refor.* Sed quia hæc pœna ſemper requirit ſententiam ſpecialem ferendam, ideo non pertinet ad hunc tractatum.

Actualis autem degradatio nunquã infertur, neque inferri poteſt, niſi quando pro tali crimine Clericus degradatus tradendus eſt Curiæ ſæculari, & ideo coram ipſo Magiſtratu, ſeu Iudice ſæculari cui tradendus eſt, fieri debet, vt ait *Innocen. III in d.c.nouimus*, & habetur *in Pontificali tit. degradationis forma. col. 1. Suar. de cenſur.diſp.30.ſec.2. num. 4. & nu. 10.* vbi ait neminem degradari, niſi tradendus brachio ſæculari, à quo morte puniendus ſit. Et ſi contrarium, quod ſcilicet poſſit actualiter Clericus degradari, etiam quando non eſt tradendus Curiæ ſæculari inſinuet Pontificale, *tit. degradatio à prima tonſura*: & ita aliquando vidi practicatum.

Tertia ſpecies depoſitionis verbalis eſt abſoluta, & totalis: participat enim de vtraque ſupradicta: ſiquidem priuat omni quoque priuilegio clericali, & non exigit vlteriùs depoſitionem actualem, ſed ipſa eſt actualis depoſitio, ſeu degradatio virtualiter, & æquiualenter, ſeu fictione iuris, vt ait *Menoch.de arbitr.d.caſu 415. num 27. Carrer. in praxi tit. de degrad.num. 13.* & hæc pœna frequenter in iure reperitur latæ ſententiæ, vt habes infra *par.2.verb. Abortus,num.2.verb.aſſaſſinium, ver. Conclaue. cap.9.num.1. verb. Curia, cap. 1.num. 2. ver. Ordo, cap.16.num. 9. & cap.19. num. 1. & ver. Sodomia.*

QVÆRES An pœnæ prædictæ depoſitionis verbalis latæ ſententiæ, ex ipſo iure incurſæ, ligent in foro conſcientiæ ante declaratoriam. Reſpondeo negatiuè cum communi ſententia, & probabiliori. *Henriquez lib. 14. cap. 5.num. 1: in comment.lit. F. & lib. 13. cap. 56. num. 2. Aula par. 7. diſput. 4. dub. 7. §. circa quam, Suar. de cenſ. diſp. 31. ſect.4. num. 22 Graſſ. Roderic. Vgolin. Tolet. & Ledeſma apud Garziam de benefic. par. 11. cap. 10. num. 197.* quamuis *idem Garzias ibi*, contrarium teneat *cum Nauarro*. Adde quòd neque pro foro externo degradatio illa ipſo iure lata, & incurſa vim habet ante declaratoriam Iudicis eccleſiaſtici: vnde non poterit Index ſæcularis interim procedere contra clericum ipſo iure degradatum, ſeu priuatum omni priuilegio clericali, ſecundum veriorem ſententiam, & in praxi recèptam, vt dixi *verbo Aſſaſſinium in fin.* & docet *Sayr. de cenſur. lib. 6.c. 20.num.16. in fin.* Item huiuſmodi degradatio incurſa in caſu occulto per ſe non reddit degradatum irregularem, niſi vlterius à iure illi ſit impoſita talis pœna. *Henriq.lib.13. c. 36. lit. M. Nau.c.27. num. 248. Auila loco cit.* & alij apud Garziam *vbi ſup.* quamuis contra quod reus in tali caſu fiat irregularis in foro conſcientiæ, teneat *Garz. ibi, & Sanch. in decal.lib. 2 c. 28.num.7.*

QVÆRES II. An Epiſcopus poſſit diſpenſare ſuper pœna depoſitionis, & degradationis latæ ſententiæ, ex ipſo iure canonico incurſa, quando ſcilicet non eſt ventum ad actual em degradationem.

Reſpondeo ſuper pœna depoſitionis à ſolo officio, & beneficio, ſi hæc pœna ſit lata ob delictum grauius adulterio, non poteſt diſpenſare; ſi autem ſit lata ob delictum non grauius adulterio, poterit ex cauſa rationabili diſpenſare, per *c. at ſi clerici, §. de adulterijs, & ibi Canoniſtæ communiter, de Iudic. Marius Alt. tom. 2. tract. de ſuſpen. diſput.2.cap.9. columna 7. Bellet. titul. de fau. cler. perſon.§.10. n.9. Riccius reſolutio.221.* Super pœna vero degradationis, ſcilicet priuationis omnis priuilegij clericalis, non poteſt diſpenſare, quia æquiualet degradationi actuali, ſuper qua Epiſcopus non poteſt diſpenſare, ſeu gratioſè reſtituere degradatum, *c. ſi lapſis, c. ſi ſemel.50. diſt. Sylueſt verb. Degrad. num. 10. Barboſa alleg. 110. in fin. cum ibi allegatis*; & quia ex ipſa pœnæ huius grauitate illud delictum grauius adulterio à iure æſtimatur, vt dixi ſupra *ca. 23. §. dico quartò*.

Circa hæc nota primo quod pœna depoſitionis à beneficio eſt fortior, quàm ſimplex priuatio, quia depoſitio inuoluit perpetuam incapacitatem, ſeu inhabilitatem ad illud per nouam prouiſionem obtinendum, niſi ſuper ea diſpenſetur; ſimplex autem priuatio, etiã pœnalis, non facit inhabilem ad recuperandum per nouam collationem. *Suarez. de cenſur. diſp. 30. ſect.1. num. 6.*

Nota ſecundo, quòd depoſitus ab officio, ſi celebret non fiet ex hoc irregularis: vnde apparet depoſitionem differre à perpetua ſuſpenſione *Sayr.lib. 4. cap.1. n.26. verſ. 4. ſuſpenſio, & lib. 7. cap.9. n.20.*

Epiſcopus autem in reſtitutione prædicta ſeruare debet formam præſcriptam in *Pontificali pa. 3. tit. Ordo ſuſpenſionis & reconciliat. &c.*

Sed quæres an Epiſcopus poſſit reſtituere de iure, ſeu ex iuſtitia aduerſus depoſitionem factam ob crimina maiora adulterio, cognita ſcilicet iniuſtitia vel nullitate ſententiæ ſuæ, vel Vicarij ſui. Reſpondeo quod ſi agatur de ſententia depoſitionis verbalis tantum, certum, eſt eum poſſe reſtituere, ſeruata ſolemnitate præſcripta. Ita habetur *in Pontificali loco cit.* Si autem agatur de depoſitione actuali ſeu degradatione ſolemni, communior quidem DD. ſententia tenet non poſſe reſtituere: ita *Archid. in c. Epiſcopus presbiter.58. q. 6.num. 8. ibi Præp.num. 7. Turrecr.num.2.Suar.de cenſ. diſ.30. ſec. 2. n. 10 Barboſ. allegat. 110. num. vlt. cum alijs multis.* Tamen contraria ſententia verior videtur, quam tenet. *Bonac. de cenſur. tit.de depoſit. propoſ quinta in princ. cum Mario Alterio, & alijs quibuſdam*: Et probatur primò *d. c. Epiſcopus.* Sed reſpondent Cano-

Digitized by Google

niſtæ citati ibi, hunc eſſe canònem Concilij Toletani, & à iure Pontificio eſſe correctum. Sed contrarium expreſsè colligitur *in Pontificali, tit. degradationis forma*, vbi docet Epiſcopum poſſe etiam realiter degradatum iniuſtè, reſtituere,de iure, ſeruata ſolemnitate ibi præſcripta, ſi nondum Iudex ſæcularis in illum animaduertit.

Summus autem Pontifex poteſt reſtituere aduerſus degradationem actualem non ſolum de iure, ſed etiam de gratia ſpeciali, ſcilicet ſuppoſita cauſa rationabili, *c.ideo 2. queſt.6. Canoniſtæ in d. cap. Epiſcopus, Suar.& Barboſ.loc.cit.* Et quidem verbaliter depoſitum facilius reſtituet: & ideò multa huius reſtitutionis referuntur exempla *in c.ſi poſt ordinationem, §.è contra 50.diſt.* Depoſitum autem actualiter, ideſt degradatum, Papa non facilè reſtituit ex gratia; ſed valdè rarò, & non niſi ex grauiſſima cauſa, vt ait *Suar.loco cit.* ideóq; illius vix reperiuntur exempla. Videtur autem cauſa ſufficiens huius reſtitutionis degradati, publica neceſſitas, vel magna Eccleſiæ vtilitas, vt *Suar.ibi*, v.g. cauſa publicæ pacis faciendæ, vel ſchiſmatis tollendi. Item cauſa videtur ſufficiens magna pœnitentia degradati, & magna eius emendatio, & ædificatio Eccleſiæ inde proueniens, vt *Suar.ibi*. Facilius autem poſſet Papa ex dictis cauſis reſtituere degradatum, ſi accedat conſenſus, & ſupplicatio,ſeu inſtantia Epiſcopi, qui degradauit pro eodem degradato, *ex Maiolo de irregul.lib.3.cap.22.num.6. verb. in illis*. Et faciliùs reſtituere poteſt, ſi degradatus non fuit traditus Curiæ ſæculari,*ex Borg de irreg.p.6.tit.de ſen.dep.in fin.*

Deniq; faciliùs Papa reſtituere poteſt degradatum, ex gratia ſpeciali,ad effectum ingrediendæ Religionis, ibique profeſſionem emittendi; itaut non aliter, nec ante diſpenſatio ſuffragetur, quàm poſt emiſſam profeſſionem. Et ita in caſu nuper propoſito S. D. N. Vrbanus VIII. re maturè diſcuſſa, hac tantum forma, ſeu conditione actualiter degradatum reſtituit,concurrentibus etiam omnibus diſpenſandi cauſis ſupradictis.

Quamuis autem Papa poſſit ſolo verbo degradatum reſtituere, ſeu ſolis literis. *c.fratres 9.q.3. Alter.to. 2.diſ.2. c.9.§.ſupereſt*; tamen conuenientius videtur, ſi fiat ſeruata ſolemnitate, quæ habetur in *Pontificali ſupra cit.& in d.§. Epiſcopus, 11.q.6. §.ibidem*.

Illud aduertendum eſt, quòd licet pœna degradationis non ſit ferenda, niſi in caſibus à iure expreſſis, excepta cauſa incorrigibilitatis, *Bern. Diaz. in praxi, cap.143.num.1.cum Canoniſtis, & Barboſa allegat.110. num.12. cum alijs DD.* & eſt communis ſententia. Tamen multi DD dicunt, quòd quando delictum etiam de non expreſſis eſſet enorme, & grauiter ſcandaloſum, (vt inceſtus in Germania) vt ad ſcandalum populi amouendum videatur neceſſaria degradatio; poterit Epiſcopus pro arbitrio, ac prudentia ſua ad ſententiam degradationis procedere. *Clarus q.36.§.ſcias etiam, & §.pariter etiam. Foller.in praxi, par.2.cap.33. num.23.in fin.* & hoc ſæpiùs vidi practicatum.

CAPVT XXVIII.

De Pœna Eccleſiaſtica priuationis officiorum, bonorum, graduum, & dignitatum, & inhabilitatis ad illa.

QVÆRO I. Quid nomine officij in lege pœnalí contineatur. Et reſpondeo, quòd aliquando lex, ſeu Canon inhabilitat, vel priuat officijs publicis, ſcilicet tám Eccleſiaſticis, quàm laicalibus, non formaliter ob crimen proprium, ſed aliam ob cauſam, vt propter infamiam, vel propter hæreſim paternam,&c. & tunc continentur tantum officia dignitatis, ideſt adminiſtratio publica cum honore coniuncta. *Henriq.lib.13. cap.56. num.1. lit. H. Molin. tom.3. diſp.661.num.12.Caſtren.conſ.462. num. 2. tom. 1.* Aliquando inhabilitat, vel priuat tantum Eccleſiaſticis officijs in pœnam propriè dictam: tunc nomine officij intelligitur munus habens adminiſtrationem rerum, vel perſonarum Eccleſiaſticarum cum ſuperioritate, *Sorbus verb.ingreſſ.mon.circa finem num.8. Sanch. in decal.lib.6.cap.15.num.66.* vnde continentur officia habentia iuriſdictionem ordinariam, vt Generalis, Prouincialis localis, & Vicarij, vt *Sanch. ibi, Mirand. tom.2.q.2.art.8.Bonac.de largit.mun diſp.3. pun.5. nu.2.* Item continentur habentes iuriſdictionem delegatam ratione certi officij, ſeu perſonatus, vel ita vt ſint in ea maiores Ordinarijs, vt Viſitatores Prouinciarum. *Mirand.loco cit. concl. 2.* Item contineri Diffinitores, Diſcretos, & Procuratores ad Capitula generalia, & Prouincialia, ait *Mirand.loco citato*. Sed contraria eſt magis communis, ſcilicet iſtos non contineri, vt *Bonac.ibi cum Souſa & Barth.à S.Fauſto,& alijs.* E contra non continetur officium Concionatoris, Lectoris, Cófeſſarij, Regentis Studiorum, vt *Sanch.ibi, Filiuce tract. 34.num.77 Bonac. & Mirand. loco cit.* Item non contineri Aſſiſtentes Generalis, Magiſtros Nouitiorum, Conſultores, Admonitores, & Præfectos Sacriſtiæ, ait *Bonac. ibi cum citatis*.

Aliquando tamen Canon non priuat, ſed inhabilitat ad officia Eccleſiaſtica, non propriè ratione pœnæ, ſed propter bonam gubernationem, & inconueniens auertendum, vt in caſu, de quo dixi *par.2. verb. Religioſi, cap.4.* & tunc latior ſit intepretatio, cum ſit lex fauorabilis: & ſic nomine officiorum continentur etiam officia Sacriſtæ, Oeconomi, Lectoris, Concionatoris, vt dixi, *dicto cap 4.*

QVÆRO II. Quid nomine gradus contineatur in lege pœnali priuante,aut inhabilitante. Reſpondent aliqui contineri, Doctoris gradum, Baccalaurei, Lectoris, & Prædicatoris: ita *Roderic.4.p. Bullæ Clemen. VIII.de largit.mun.* Alij dicunt contineri tantum dignitates, ita *Sanch.num.66. Filiuc.tract.34. num.77.* & conſonat Bulla 71. Sixti V. *Ad Romanum*,vbi çum declaraſſet, illegitimos in Religione profeſſos inhabiles eſſe ad honores, gradus, & dignitates; oſtendit hæc tria tanquam ſynonima intelligenda, & ijs contineri officia Superiorum Regularium, vt Generalis, & Prouincialis, & Localis, & ſimilia cum honore, & Superioritate coniuncta: non autem Magiſtri, Regentis, Prædicatoris, neque vocis actiuæ, & alia ſimilia, quæ

quæ ſunt magis oneris, quàm honoris.

QVÆRO III. An pœna priuationis officiorum, graduum, vel dignitatum latæ ſententiæ obliget reum ante declaratoriam pro foro conſcientiæ etiam in caſu occulto. Reſpondeo, quòd aliqui putant obligare, quia licet pœna latæ ſententiæ ex ipſo iure commiſſa priuans bonorum priuatorum dominio non obliget in conſcientia ante declaratoriam, vel etiam executoriam, vt dixi ſupra *cap.* 5. *num.*3. Imò ſecundùm aliquos, nec poſſit obligare in conſcientia ante declaratoriam, vt quis teneatur per ſe exequi, ſi priuatio ſit magni momenti; tamen ſi pœna priuat ipſo iure bonis communibus, vt publicis officijs, dicunt poſſe obligare,& cenſeri obligaſſe in foro conſcientiæ reum ad dimittenda officia, etiam in caſibus occultis, quia hæc bona magis pendent à poteſtate publica legislatoris: & ita tenet *Garz.de benef.par.*11.*cap.*10.*num.*18. 19.20. *cum Abb.Felin.Nauarr.Pariſ.& Lorca*, quos allegat *num.*18.*ibi*; & eam tenet *Sayr.in Clau. reg. lib.*3. *cap.*9.*num.*35. vbi cum Sorbo ait, quód commiſſa pœna priuationis officiorum tenetur, vel diſpenſationem, ſeu rehabilitationem procurare cum omni diligentia, & ſollicitudine: vel dimittere officium, ſeu renunciare;ſi tamen poſſit renunciare ſine manifeſtatione proprij criminis:aliàs enim non teneretur cũ ſui infamia dimittere, iuxta communem Theologorum: ita *Sayr.ibi.* Sed cõmunis ſententia eſt in contrarium,ideſt quod non teneatur vltro dimittere ante declaratoriam, quia ante declaratoriã, vel executoriam retinet poſſeſſionẽ,& etiam dominium vtile,vt dixi *d.c.*5.*&*7.& quia lex humana non cenſetur obligare cum tanto rigore, ſaltem niſi exprimat, vt in conſcientia ante omnem declaratoriam dimittere teneatur, & quia hæc pœna exigit factum hominis poſitiuum ad ſui executionem, ita *Nau.ſibi contrar.ſuper Bulla de dat.& promiſſ. corol.* 31.*num.*41.*Sotus de iuſt.lib.*1.*q* 6.*art.*6.*Molin.tom* 1. *de iuſt.diſp.*96.*§.quod attinet, Sanch.in decal. lib.*6 *cap.* 15. *num.*65.*& lib.*2 *cap.*39.*num.vlt* & hanc ſententiam tenet, & communem teſtatur *Leſſ. lib.* 2. *de iuſt. cap.* 29. *num.*63.*Sanctarell.de apoſtaſ cap.*4. *num.* 13. *Quaranta verb. Sodomia.limit.vlt.Barboſ.alleg* 44. *num.*29. *Regin. lib.*13.*num*284.

Media tamen ſententia tutior,& in praxi paſſim recepta, præſertim ex ſtylo Curiæ, quòd dicta priuationis officiorum Eccleſiaſticorum pœna obliget in conſcientia iuxta priorem ſententiam, quando caſus eſt manifeſtus: & ratio eſt, quia tunc ſuperioris acta incipiunt eſſe nulla, ceſſante titulo colorato ob priuationis notorietatem. Quandiu autem priuatio eſt occulta, non videtur obligari in conſcientia, quia eius acta ratione publici officij ſunt valida, manente titulo colorato, vt DD. quos allegat *Garzias par* 5.*cap.*4. *num.* 329. & dixi ſupra *cap.* 7. vbi dixi, an ſubditi poſſint interim ſuperiori obedientiam denegare. Vnde ait *Bal.in l.non mutat in fin.C.de lib. cau.* hoc procedere etiam in perſona ineligibili vitio occulto, electa ad Papatum, ait enim, quia valerent temporaliter ab eo geſta ratione publicæ poteſtatis, ſecus tamen ait quoad ſpiritualia. Sed *Iaſon in l. Barbarius, ff. de off. præt. num.*64. affirmat de omnibus actis, & ait procedere etiamſi inhabilitas electi eſſet ratione fœminei ſexus. Verùm quod ait de omnibus publicis actis, etiam ſpiritualibus, facilè admitto per ea, quæ dixi *par.* 2. *verb.Simonia.c.*7.*§.ſed ad hoc*: quod autem dicit de fœmina electa ad Papatum, non eſt verum, quia Eccleſia, & ius publicum etiam ſtante titulo colorato, & communi errore:non ſupplet defectum iuris naturalis, vel diuini, vt *Gomez reg.de trienn. qu.*26.*§.ſed breuiter, Sanch opuſc.lib.*2.*cap.*1.*dub.*31.*num.*21.

QVÆRO IV. An pœna latæ ſententiæ inhabilitatis ad officia obliget in conſcientia ſtatim atque fuerit commiſſa. Reſpondeo ſecundum magis communem ſententiam obligare, prout dixi *ſupra cap.* 5. quia hæc pœna eſt purè priuatiua non requirens factum hominis poſitiuum ad ſui executionem: ita *Caiet.* 2.2. *q.*62.*ar.*3.& multi, quos allegat *Sanch. in decalog.lib.*2. *cap.*39. *num. vlt.* & communem dicunt *Suar. de legib. lib.*5.*cap.*9.*num.*2.*Corduba lib.*1.*q.*36.*num.*1. Alij tamen probabiliter tenent non ligare in conſcientia ante declaratoriam, quos allegaui in *d.cap.*5. *limit.*1.

Alij verò diſtinguunt, quia ſi pœna inhabilitatis apponatur ſimul cum alijs pœnis, quæ non obligent in conſcientia ante declararoriam, vt cum pœna priuationis officij, vel beneficij, tunc neque hæc obligabit; aliàs ſecus, ſi ponatur per ſe, vel cum alijs merè priuatiuis: ita *Molin.tom.*1. *diſp.*96. *§. duo, cum Couar.* & tenet *Filiuc.tract.*34.*num.*79. illud eſt communiter receptum, pœnam inhabilitatis ad officium pro illa vice, vel quoad illud numero officium, obligare in foro conſcientiæ ante omnem declaratoriam, vt dicam *cap.ſeq.* de inhabilitate, ſeu priuatione vocis paſſiuæ. Idem dico de inhabilitate prouenienté ex cenſura, vel irregularitate, vt dixi ſura cap.5.

QVÆRO V. Quis poſſit diſpenſare ſuper pœna priuationis,vel inhabilitatis officiorum, ideſt quis poſſit rehabilitare. Reſpondeo diſtinguendo iuxta ea, quæ dixi ſupra *cap.*23. vbi plenè dixi.

QVÆRO VI. quis poſſit inducere inhabilitatem. Reſpondeo, Princeps Supremus tantum. Etenim ſtatutum inferioris inhabilitans certum genus perſonarum contra ius commune, dicitur ambitioſum, & ipſo iure nullum eſt; etiamſi à Principe Supremo habeat facultatem ſtatuta condendi *Bar.in l. Ambitioſa, num.*11.*ff.de decr.ab Ordin.facien.ibi Alberic.* niſi ſpecificè id ei ſit conceſſum, ita *Bar.in l. fin. num.* 20. *ff. de colleg.illic.Rota deciſ.*65.*num.*7.*par.*1.*recent.& dec.*260. *num.*2.*par.*2.*recen.& deciſ.*118.*num.*4.*& deciſ.*458 *numer.*2.*par.*1.*nouiſſ.* vbi ait communem eſſe, *& dec.*103. *num* 10.*par.*2.*diuerſ.* quod eſt verum ſiue iſtud ſtatutum ſit pœnale, vel definitiuum, vt patet ex citatis.

CAPVT XXIX.

De Pœna latæ ſententiæ priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis ad illam.

QVÆRO I. An hæ pœnæ ex ipſo iure latæ, & commiſſæ, obligent in conſcientia ante declaratoriam. Reſpondeo iuxta communem ſententiam obligare, etiam ſi ſit occulta pœnæ commiſſio: ita *Azor.to.*1.*lib.*5.*cap.*7.*quæſt.*4.*Regin. lib.*13. *num.*279.*Eman.Sà verb.pœna,num.*1.*Suar.de legib.li.*5. *cap.*9.

cap.9.num.2.cum Caiet. Syluest. Nauarr. Medina, & alijs, & communem dicunt, & tenent *Cordub. lib.1. qu. 36. num.1 Bonac.tract.de legib diſp.1.q.1.punct.7. §.2. nu.9. Villalob.tom. 1. tract.2.dub.25.num.4. Layman.lib.1.tractat.de legib.cap.15.num.5.* Sed limitatur, vt non procedat, quando non poteſt quis eam pœnam obſeruare ſine ſcandalo, vel periculo infamiæ, vt *Bonac. num.* 10. *Diana reſol.24.tract.10.tom.1.*

Alij tamen probabiliter dicunt, non ligare ante declaratoriam, quia eſt pœna valde grauis, & eſt deiectio à proprio ſtatu, iure naturali, & ciuili quæſito, & quædam depoſitio: ita *Sanch.de matrim diſp.30. num.1.& in decal.lib 2 cap.39.num.vlt.& cap.26.num.1 & lib.6.cap.15.num.64.& opuſc.lib.2.cap.1.dub.52. numer.11.12.13. Leſſ.lib.2.cap.35.dub.26. Tanner. tom. 3. diſp.5.q.8.num.97. Filiuc.tract.10.num.264. Granado 1. 2. controuerſ.7. tract.3. Caſtell.de elect. canon. prælud. 1. §.6.num* 20. & probabilem ait *Dian. reſol. 24. verſ.ſed fallitur,tract.10.tom.1.*

Alij diſtinguunt, quòd ſi hæc pœna feratur cum alijs requirentibus factum hominis ad ſui conſummationem, tunc non obligat in conſcientia ante declaratoriam: alijs autem obligat ante declaratoriam: ita *Molin.tom.1.diſp.96. §.duo, Filiuc.tract 34 num.79,* Alij diſtinguunt, quòd ſi caſus ſit occultus, non obligat in conſcientia ante declaratoriam, aliàs autem obligaret: ita *Soto lib.1.de Iuſt.q.6 art.6. col.1. Corduba lib.1. q.35. & q.36.in princ. Roderic.qq.regular.57.ar.1.tom 2. Sanch.conſil.lib. 2.cap.1.dub.52.num.14.* quæ ſententia mihi videtur in praxi recepta iuxta dicta ſupra *cap.* 28. Alij diſtinguunt, quòd pœna priuationis vocis paſſiuę ligat in foro conſcientiæ ſtatim, non autem actiuæ, ne electiones reddantur incertæ: ita *Malderus 1.2. qu.96. art.4.memb.4. Caſtellin.tract.de elect.can prælat. §.8. numer.20*

Illud eſt certum in omnium ſententia, quod priuatio vocis actiuæ latæ ſententiæ pro vna vice, ſeu pro vno actu, ſeu quoad hanc numero electionem, obligat etiam in foro conſcientiæ ante omnem declaratoriam, quia eſt pœna moderata, vt dixi *par.2. verb. electio cap.3.not.2.* & idem dicunt communiter de priuatione vocis paſſiuæ ad illum actum, ſeu pro illa electione, vt *c.penult.de elect. Suar. tom.1. de relig. tract. de ſimon.cap.58.num.9. Layman.lib.4 tract.de ſimon.num.73 Filiuc.tract.45.cap.13. num.* 26. Item ex communi obligat in conſcientia, quando ea pœna eſt impoſita per modum conditionis in ipſa collatione officij, ſeu beneficij, vt dixi *cap.ſeq.limita* 1. Item certum eſt, quod incurſa pœna priuationis vocis actiuæ, ſi quis nihilominus eligat, ſtante delicto occulto, & manente titulo colorato, ſi ſequatur poſtea declaratoria criminis, ſeu pœnæ commiſſæ, dicta electio caſſa erit eo ipſo, ſi nitatur tali ſuffragio, ſcilicet quia alia ſuffragia non ſint numeri ſufficientis, quia electio, quoad ſingulares dicitur actus poteſtatis priuatæ, ſeu officij priuati, & non publici, vt dixi ſupra *cap.6.*

QVÆRO II. Quis poſſit diſpenſare, ſeu rehabilitare ſuper pœna priuationis vocis actiuæ, vel paſſiuæ. Reſpondeo, vt dixi ſura *cap.23.*

QVÆRO III. Qualiter ſit intelligenda pœna priuationis vocis paſſiuæ. Reſpondeo, vt eligi non poſſit ad officia honoris, & præeminentiæ, nam ad munera oneroſa eligi poterit, vt ad officium Lectoris, Sacriſtæ, Magiſtri Nouitiorum, Oeconomi, &c. ita tenet *gl.in Clem.1.de regul.verb.inibi, ibi Cardin.* & tenet *Vitalin.in Clem.is qui, de æt.& qualit. Roderic. qq.regul. 56.ar.1.§.circa eadem, tom.1.*

CAPVT XXX.

De pœna latæ ſententiæ priuationis beneficiorum, & inhabilitatis ad illa.

QVÆRO I. An hæc pœna commiſſa obliget in conſcientia ante omnem declaratoriam. Reſpondeo, aliqui affirmant, quia cum beneficia ſint bona communia Eccleſiaſtica, & iuris publici, & magis pendeant à publica Eccleſiæ poteſtate, poteſt, lex ita priuare, & obligare, & ita cenſetur obligare per verba priuationis directa: ita tenet *Menchaca lib.1.controu. cap. 7. num.33. Nauar. cap. 23.num.67. Perez lib. 2. ordin. tit.9.l.vlt.in fin. Garzias de benef. p.11.cap.10. num* 18. vbi plures alios allegat. Sed communis ſententia negat, etiam ſi lex dicat, vt ſit priuatus ipſo iure ante omnem declaratoriam; adhuc enim retinet poſſeſſionem naturalem iuſtam, vel etiam titulum vtilem, ita tenet *Couarr. Morla, Zerola Graff. Roderic. Henriq. & Vaſq. apud Garz. loco cit. num.* 14. tenet *Quaranta verb. alien.num.49.& verb.Sodomia, prope finem,* & probabiliorem ait *Sanchez opuſc. lib.2. cap.2. dub.23.nu.3. & 4.* & hanc magis communem ait *Sanch.lib.2. cap.26. in decal.num.* 7. vbi plures allegat, & tenet *Farinacc. q. 189. crimin. §. 6 num.* 80. *cum alijs DD.*

Amplia, vt quamuis ſtatim à die commiſſi criminis reus amiſerit titulum directum beneficij, ita vt poſſit impetrari etiam eo non vocato, tamen non poteſt priuari poſſeſſione non vocatus, ſeu inauditus, vt *Sanch. d. c. 26. num.12.* & ita *Garz loco cit num. 33. & 34.* cum communi ſententia. Et circa hoc nota differentiam inter priuationis pœnam quæ contingit ipſo iure, ſeu latæ ſententiæ, & eam quæ eſt ſententiæ ferendæ; quod impetrans beneficium vacans ob delictum ipſo iure etiam ſi narrauerit in ſupplicatione plura delicta, ſufficit quod verificet vnum ſufficiens ad talem priuationem. Secus in ſecundo caſu, quia ſi narrauit plura delicta quorum ſingula ſufficiunt ad ſententiam priuationis proferendam, tamen impetrans tenetur omnia verificare, quia clauſula ſi eſt ita refertur ad omnia narrata; & quia plura cumulata delicta faciliorem reddunt pontificem ad beneficium viuentis alteri concedendum: hæc omnia probat *Rot.recent. pa.1.deciſ.* 132. *n. 2.& 5.per c.olim, cum gl. & DD. de reſcr.*

Amplia II. quod ante declaratoriam facit fructus ſuos, quamuis poſt declaratoriam reſtituere eos compellendus ſit: *Sanch. ibi num.* 10. quo tamen caſu poterit retinere aliquid pro compenſatione laborum, ſeu ſeruitutis Eccleſiæ exhibitæ: *Sanch. num.* 11.

Amplia III. quod interim ante declaratoriam poterit beneficium reſignare; quamuis poſt declaratoriam caſſetur eo ipſo reſignatio, *Sanch. ibi num.9.*

Amplia IV. quod non ſolum non tenetur ante declaratoriam dimittere beneficium, ſed neque ante executio-

cutio-

cutionem mandato Iudicis, *Sanch. num. 8. ibi cum alys DD.* & tenet *Quaranta verb. Sodomia, limit. vltim.*

Amplia V. vt procedat communis opinio, etiam ſi reus delatus eſſet ad forum, & interrogatus à Iudice negaſſet, & abſolutus eſſet ob eius inficiationem; vel ſi condemnatus appellaſſet, & à Iudice ſecundæ inſtantiæ abſolutus eſſet, vt *Sanch. in decal. lib. 2. c. 22. n. 22. & 23.* ſecundum probabiliorem ſententiam.

Amplia vt neque ex homicidio priuetur ipſo iure beneficio; Sed ſi ſit incompatibile cum irregularitate ſcilicet beneficium curatum, & non poſſit obtinere diſpenſationem ſuper irregularitate, tenebitur iure naturali & diuino illud dimittere, vt dixi infra *pa. 2. verb. homicid. cap. 1.*

Limita I. dictam concluſionem, vt non procedat, quando eſſet pœna priuationis beneficij nondum abſolutè quæſiti, ſed ſub certo modo aliquo, vel conditione reſolutiua. *Leſſ. lib. 2. c. 34. num. 101. Salzed. Gutier. Lopez, Philiarcus, Rodcric. & Vega apud Garziam p. 11. c. 10. num. 29.* Plura habes exempla *p. 2. infra verb. beneficium, & verbo, reſignatio.*

Limita II. vt non procedat quando expreſſe lex priuaret beneficijs quæſitis, ſtatuens, vt teneatur reus dimittere beneficium ante omnem ſententiam declaratoriam in conſcientia, ſeu vt antea abſolui non poſſit, quia poteſt canon ſic obligare: & exemplum habes infra *p. 2. verb. ſimon. c. 4.*

Limita III. quod etiam admiſſa communi opinione, tamen ſi poſtea ſequatur ſententia declaratoria criminis, retrotrahetur illius effectus ad diem commiſſi criminis, ita vt reſcindantur ipſo iure omnia acta ex iure dicti beneficij, tanquam ex priuata poteſtate: non autem ſi ex publica poteſtate, iuriſdictionis ſcilicet actu, vt dixi ſupra *cap. 6.*

Limita IV. quod pœna priuationis beneficij non poteſt imponi niſi in caſibus à iure expreſſis, & non imponitur niſi ob enormia crimina, vt homicidium, ſimoniam, periurium &c. *Garz. pa. 11. de benef. c. 10. num. 1. & 2. cumalleg.* Qualiter autem procedendum ſit ad ſententiam priuationis beneficij ferendam in caſibus à iure expreſſis *vide pa 2. v. Reſidentia cap. 2.*

QVÆRO II. An pœna inhabilitatis ad beneficia obtinenda latæ ſententiæ obliget in conſcientia ante declaratoriam. Reſpondeo ſecundum communem ſententiam obligare, vt dixi ſupra *cap. 5.* & in ſimile de inhabilitate, ad officia eccleſiaſtica *cap. 8.* & ita videmus ſæpè ad ſacram Pœnitentiariam fieri recurſum pro rehabilitatione ad beneficia; vel interdum à Sacra Pœnitentiaria relinqui pœnitentem inhabilem ad alia beneficia, diſpenſando, ſeu reualidando quoad illud obtentum ſolum, vt etiam teſtatur *Filiucc. tract. 45. c. 13. num. 26.* Itaque collatio facta inhabili, eſt ipſo iure nulla etiam in foro conſcientiæ ante declaratoriam, vt retineri non poſſit beneficium. *Azor. to. 3. lib. 12. c. 21. in fin* & alij citati à me *d. c. 5. & 22.* Quamuis multi DD. probabiliter dicant, non obligare hanc pœnam ante declaratoriam; ita tenent *Nauar. conſ. 92. de ſimon. Leſſ. lib. 2. cap. 35. dub. 26. Sanch. lib. 9. de matrim. diſp. 30. & in decal. lib. 2. cap. 39. num. vlt. Tanner. to. 3. diſp. 5. q. 8. num. 97. Pariſ. lib. 4. de reſign. q. 2. Suar. tom. 1. de relig. tract. vlt. de ſimon. cap. 61. num. 11.* Excipiunt autem *Suar. & Layman,* niſi vbi rigor primæ, & communis ſententiæ ſit vſu receptus tunc enim obſeruari debere, & obligare concedunt.

Illud eſt certum primò, quòd ſi inhabilitatis pœna ſit lata ſolum quo ad illud numero beneficium, obligat in conſcientia ante omnem declaratoriam: vt *Suar. loco cit. c. 58. num. 9. Layman. num. 73. Filliuc. num. 26 tex. in cap. penult. de elect.* Secundo eſt certum quod inhabilitas conſurgens ex cenſura vel irregularitate, obligat in conſcientia ante omnem ſententiã, vt dixi ſupra *c. 5.* & ita *Sanch. in decal. c. 39. cit. n. vlt.* Eſt autem certum quod omnis irregularitas ſiue ex delicto ſiue defectu reddit hominem inhabilem ad beneficia obtinenda, vt talis collatio facta ſit ipſo iure nulla per *c. dudum. 22. de elect.* (excepto eo qui eſt redditus irregularis poſt quã eſſet clericus ex defectu ſuperueniente membrorum, hic enim licet ſit irregularis quo ad exercitium ordinis impeditum, tamen erit capax acquirendi beneficium ſimplex) *Sanch. opuſcul. lib. 2. c. 2. dub. 14.* & tali ratione ligat inhabilitas, quam ſacra Pœnitentiaria diſpenſando ſuper irregularitate ex homicidio vel abortu, relinquere ſolet in eodem diſpenſato.

QVÆRO III. Quis diſpenſare poſſit ſuper pœna priuationis beneficiorum cõualidando titulum amiſſum ob crimen ipſo iure, vel ſuper pœna inhabilitatis ad beneficia, rehabilitando perſonam. Reſpondeo, regulariter loquendo, ad Papam pertinet hæc diſpenſatio: poteſt tamen Epiſcopus, ſeu Prælatus habens Epiſcopalem iuriſdictionem diſpenſare ſuper hac pœna incurſa ex crimine non grauiori adulterio, ſi nondum ſit ſecuta actualis depoſitio ſeu priuatio, vt dixi ſupra *cap. 23.* Addo quod multi DD. putant Epiſcopum vigore Tridentini *ſeſſ. 24. c. 6 refor.* poſſe diſpenſare, ſeu reualidare aduerſus pœnam hanc priuationis beneficiorum, vel inhabilitatem in caſibus occultis, vt dixi *d. c. 23.* & ita tenet *Henr. li. 13. c. 56. n. 1. lit F. in comm. & in tex. lit. G. & eo. lib. 13. cap. 14. num. 3. Manuel to. 2. ſumm. c. 66. num. 35. Vgolin. de ſimon. tab. 4. cap. 6. §. 7. n. 2. Sanch. in decal. lib. 6. cap. 15. num. 78.* Sed communis ſententia eſt in contrarium, vt *eod. cap. 23* Et maximè tenenda videtur hæc ſententia quo ad inhabilitatem illatam à Canone quoad illud beneficium, circa quod deliquit; vt declarauit Sacra Congregatio *apud Garziam de benef. p. 8. cap. 1. num. 74. Barboſa alleg. 39. num. 44.* Illud certum eſt quod Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper inhabilitate, quam ipſe ſtatuto vel ſententia intulit, vt dixi *ſup. c. 26 §. circa ſecundum.*

Adde quod Epiſcopus in caſibus, quibus poteſt reualidare, non poteſt reualidare titulum beneficij etiam ante declaratoriam, in præiudicium tertij, qui illud imperrauit vt vacans certo modo ex dicta priuatione, quia non poteſt auferre ius illi tertio quæſitum, ita *Gemin. conſ. 105. in fin. Staphil. de litteris gratiæ expect. fol. 78. Bernard. Diaz cap. 97. num. 2.* & eſt communis ſententia, vt *Farinac. quæſt. 119. num. 60.* Et idem dico de maiori Pœnitentiario, quia non poteſt reualidare titulos in præiudicium tertij, & quia tunc iam crimen cenſetur publicum, vel delatum ad forum. Sed etiam ſi ſit caſus occultus, v. g. irregularitas ex homicidio, vel abortu occulto, ita *Garzias de benef. pa. 7. cap. 16. num. 6. Sanch. lib. 2. opuſc. cap. 1. dub. 46. num. 2. & 3.*

& dub. 49. n.21.& dub. 57.n. 8. & dub.52. n.2.in fine Sanc. de matr .lib. 8. diſ. 2 n. 3.

Aduertendum eſt, quod Epiſcopus ſeu ordinarius collator poteſt reualidare titulum beneficij alicuius, illud de nouo conferendo in caſu, quo prouiſio fuit nulla ob aliquod impedimentum, ſeu inhabilitatem, ſi tale impedimentum ſit ſublatum, verbi gratia ob cenſuram, vel irregularitatem, quando ſcilicet collatio ad ipſum tunc pertinebat *Gar. p.7. c.13. num. 74. 76.* vbi plurimos allegat. Secus eſt ſi collatio fuit facta à Papa; & idem dicendum eſt de inſtitutione facta præſentati à Patrono, quia ſi non adfuit vitium in ipſa præſentatione, poterit iterari inſtitutio ſine noua præſentatione: ſecus ſi ipſa præſentatio fuit vitioſa, *Sanchez. conſil. li.2.cap. 3. dub. 122.num. 1.2. & 3.*

QVÆRO IV. An beneficij titulus reualidetur per regulam de triennali, aut aliam præſcriptionem, non obſtante inhabilitatis, aut priuationis pœna prouiſſ. Reſpondeo primò quo ad regulam de triennali duplicem eſſe ſententiam. Prima docet non reualidari, neque inhabilibus, vel ipſo iure priuatis ſuffragari regulam de triennali, quia poſſeſſio etiam longi temporis nunquam habilitat incapacem, *c.cauſam, & c. accedentes ibi Abb. & Felin. de præſcr.* quia non dicitur habere titulum coloratum, vbi inducitur priuatio à iure, vel ab homine, vt *Abb. Calder. Imol. & Anton. in c. cum noſtris de conceſſ.prab*, & ita de triennali tenent *Rebuff. de pacific. poſſeſſ. num. 159. & num. 162 cum ſeqq. Boer. apud Rebuff. & Coſmaſ. prag. ſanc.tit.de pacif.poſſeſſ. verbo quicunque.*

Contrarium tamen alij tenent ſcilicet inhabilem ex pœna, vel cenſura, vel irregularitate ad beneficium obtinendum, & non ex conditione perſonæ, vt ſunt merè laici, ſi bona fide obtineat à legitimo Collatore beneficium, triennali pacifica poſſeſſione tutum eſſe, & titulum reualidari; excepta inhabilitate ex ſimonia ſcienter contracta, vel ex violenta intruſione; vel quando beneficium eſſet reſeruatum reſeruatione clauſa in iure communi; quia hos ſolos caſus regula excipit; ita tenet quo ad inhabiles, *Probus in addit.ad Coſinam loc. cit. ſuper verb. moleſtari, num. 3. Gomez. regul. de trien. q. 27. & 28. Nauarr. in cap. ſi quando except. 10. nu.9. de reſcr. Sanch.in opuſc.lib.2.c.1 dub.31.n.20.* Et quoad priuatos à iure beneficijs tenet *gloſſator antiquus regulæ de triennal. Caſſador. & Rota*, quos ſequitur *Comez. q. 10. & Sanch. num.29.* quia licet iſti non habeant titulum coloratum quoad alios effectus, habent tamen quoad effectum huius regulæ. Et hæc ſecunda ſententia videtur probabilior. Intellige tamen, vbicunque non adeſt in lege clauſula derogatoria huius regulæ.

Reſpondeo ſecundò circa regulam de annali, quòd hæc non conualidat titulum in foro conſcientiæ, ſed ſolum tuetur poſſeſſorem in foro externo aduerſus collitigantem, vt *Azor. to.2. lib. 7. cap. 34. q. 16. Filucc. trac 41.cap. 6. nu.9.*

Reſpondeo tertiò præſcriptionem decennalem, aut vlteriorem, ſi ea nuda ſit ſine titulo etiam cum bona fide, aut cum titulo & mala fide, eam nunquam poſſe titulum conualidare, vt dixi *pa 2.verb. intruſus.num.3.* quamuis in foro externo inducat præſumptionem diſpenſationis, & tituli, ſeu legitimæ prouiſionis, vt *Menoch. præſump. 132. num. 46. lib. 3.*

QVÆRO V. An diſpenſatus ſuper inhabilitate ad obtinendum vnum beneficium, ſi illud obtinuit, poſſit poſtea illud permutare. Reſpondeo non poſſe. *Gemin.cap.1.de fil.preſb. in 6. Salzedo ad Diaz in praxi cap.54.num.16. Sanchez opuſc.lib.2. cap.1. dub.8. nu.7.* cum alijs DD. quia diſpenſatio intelligitur quoad primum beneficium. Ampliant aliqui, quòd neque poterit illud reſignare ſub penſione. *Garz.par.1. cap.5. numer. 156.* Sed contraria eſt probabilis, quam tenet *Gigas.& Rebuff. allegat.à Garz.* quia poterat retinere totum, ergo & partem illius, ſecus eſt in permutatione, quia eſt res diſtincta ſecundum à primo beneficio.

QVÆRO VI. An inhabilitatus ad beneficia priuetur obtentis. Reſpondeo per ſe loquendo non priuari, *gloſſ.in Clem.1.§.ipſius, de pœn. ibi Card. num. 3. Imol.num.33. Rota decif.123. num.8. in collec. Farin. de contr. & crim.* niſi aliunde ſint etiam affecti pœna priuationis; ita *Rota ibi*.

CAPVT XXXI.

De Pœna priuationis penſionum Eccleſiaſticarum, vel inhabilitatis ad illas.

QVÆRO I. An pœna priuans penſionibus, vel inhabilitans ad illas ipſo facto liget in foro conſcientiæ. Reſpondeo ſecundum ea, quæ dixi ſupra *cap. præcedenti*, de beneficijs, & *cap. 5.* pœnam priuationis non ligare in foro conſcientiæ ante declaratoriam; ideò interim poſſe percipere penſiones, quia eſt lex priuans iure quæſito, & poſſeſſo; & ita *Ledeſma in ſum p.2. tract.7. cap. 2. concl. 14.* & quia penſio eſt ius percipiendi fructus ex beneficio, & ſic eſt titulus ſpiritualis, vt *Nauar.conſ.63.de ſimon.* & quia cùm ſit acceſſorium beneficio, & pars beneficij, iudicatur ſicut beneficium in materia priuationis, vt *Sanch. in decal. lib.2.cap.28.num.36.* (Quamuis alij dicant obligare hanc pœnam in conſcientia ante declaratoriam, eo quòd ſit purè priuatiua, cùm non requirat factum hominis ad ſui conſummationem, vt tenet *Garzias p.1 cap.5.num.14*) Excipe niſi illa priuatio eſſet illata ob defectum alicuius modi, ſeu conditionis, ſub quibus eſſet reſeruata, vt dixi de beneficijs, *cap.præcedenti*.

Quoad pœnam autem inhabilitatis, iuxta ea, quæ dixi, communior ſententia ait ligare in conſcientia; alij tamen contra probabiliter dicunt. Illud certum eſt, quod excommunicatus, & ſuſpenſus etiam in foro conſcientiæ, eſt inhabilis ad penſionem obtinendam, niſi ex vi abſolutionis inſeri ſolitæ in literis Apoſtolicis. De irregulari autem ſunt opiniones, de quibus vide *Garziam p.1.cap.5.num.135.de benefic. Caſtropalao loco infra citato*. Item certum eſt, quòd in caſu priuationis, ſeu inhabilitatis poterit ante declaratoriam Titularis denegare penſionario ſolutionem, excipiendo de nullitate illius. *Rota*, quam refert, & ſequitur *Farinac.q.191. §. 2. num.60.* & faciunt quæ dixi ſupra *cap.7.* & quæ dixi infra *par.2.verb. habitus cap.1.*

QVÆRO II. An in pœna priuationis beneficiorum, vel inhabilitatis ad beneficia, lata ex ipſo iure, contineantur penſiones. Et reſpondeo affirmatiuè,

quia

quia nomine beneficiorum veniunt etiam penſiones, *gloſſ.in Clem.2.verb quodcunq. de vit.& hon.Cler.& in c.quicunque § hæretici, ver.benef de hær in 6.*& quod licet priuatus, vel inhabilitatus per ſententiam hominis quoad beneficia, non cenſeatur inhabilis quoad penſiones, tamen ſecus in priuato,ſeu facto inhabili à iure, ſeu per legem pœnale quoad beneficia,quia hæc pœna continet penſiones, quia ſententia hominis eſt ſtricti iuris, ita tenet *Garzias de benef.p.1. cap.5. numer.123. cum Rota, Sarnen.Creſcent.& Pariſ.& Farinac.de hæreſi,q.191. §.2. num. 60.* & ſequitur *Caſtropalao tom. 2. de relig.tract.13.de benef diſp.1. punct.11. §.3. num. 6.* vbi probabiliorem, & ſtylo Curiæ receptam aſſerunt: Quamuis alij, vt *Nauarr.conſ.12.num.15. de reſcr.Gonzal.gloſſ.55. nu.26.* teneant neque in conſtitutione pœnali priuante, vel inhabilitante contineri penſionem nomine beneficij. Alij verò putent tunc contineri penſiones, quando lex pœnalis vtitur particula vniuerſali, beneficijs quibuſcunque, ita *Sanch.in decal. lib.2. c.28. num.36.*vbi plures allegat in hanc ſententiam.

QVÆRO III. Quis poſſit diſpenſare ſuper pœna inhabilitatis ad penſiones. Reſpondeo eum, qui poteſt ſuper inhabilitate ad beneficia, quia procedunt à pari, vt dictum eſt: nam & diſpenſatus ad obtinenda beneficia poteſt penſiones obtinere,vt *Garzias d.cap.5. num.158.& ſeq.*

QVÆRO IV. Quis poſſit reualidare titulum penſionis. Reſpondeo. De Summo Pontifice non dubitatur. de inferioribus verò Prælatis dic, quòd is poteſt reualidare titulum, qui poteſt talem penſionem reſeruare, *Gigas de penſion qu.17.* & ſequitur *Quintanad.& Zecch.apud Garziam num.159* Item is, cui data eſt facultas conualidandi titulos beneficiales, vt Maiori Pœnitentiario, poterit conualidare titulos penſionum, etiamſi non poſſit penſiones reſeruare, dummodo perſeueret, ſeu accedat conſenſus beneficiati, qui conſenſit in penſionem: nam alioqui non poſſet in illius præiudicium, cui eſt ius quæſitum per eam nullitatem, eo inuito reualidare, *Nauarr. conſil. 44. de homicid. num 3.*

QVÆRO V. An reualidetur penſio per regulam de triennali. Reſpondeo non reualidari, quia regula loquitur de beneficijs propriè dictis, quæ collatione, præſentatione, vel inſtitutione obtinentur, vt *Gomez ſuper regul de trienn.q 4* & ita de penſionibus concludunt *Gomez ibi q.50. Rebuff.de pacific. poſſeſſ. num. 92. Sanch.opuſc.lib.2.cap.1.dub.29.num.12.*

CAPVT XXXII.

De Pœna priuationis fructuum percipiendorum ex beneficijs, vel penſionibus Eccleſiaſticis.

SÆpè in iure reperitur hæc pœna latæ ſententiæ, vt conſtat ex dicendis *p. 2. verb. fidei poſſeſſio, verb. Horæ Canonicæ. verb. Reſidentia.verb.Concubinarij Clerici,verbo, Gratia Eccleſiarum vtentes literis expeditis, verb.Beneficium parochiale obtinens animo non promouendi.*

QVÆRITVR I. An pœna priuationis fructuum beneficialium, vel penſionum latæ ſententiæ obliget in conſcientia ante declaratoriam? Reſpondeo, regulariter loquendo non obligare, quia eſt pœna priuatiua iuris quæſiti, & poſſeſſi: & quia eſt pœna temporalis, quæ non ſolet obligare in conſcientia ante declaratoriam, ita *Sanch.in decalog lib.2.cap.5.num 10.Leſſ lib.2. cap.34.num.101.Suarez de cenſur.diſp.23. ſect 4 num.7.* qui ait, quòd ſi pœna priuationis fructuum non ſonat in cenſuram, ſed in puram pœnam, ſeu prohibitionem perceptionis, non ligat in conſcientia ante declaratoriam. Caſus vt infra *par.2. verb. vacantia, cap.2.*

Fallit primo, quando lex Canonica expreſsè ſignificat ſe obligare ante declaratoriam in conſcientia; quia hoc poteſt facere, & ſic conſtat de mente Legiſlatoris: ita *Nauarr.cap.25.num 118.in princ.*

Fallit ſecundo, quando non imponitur propriè, vt pœna, ſed vt conditio,vel modus rei traditæ ſub conditione iſta reſolutiua, ſeu, quod idem eſt, quando eſt priuatio iuris quæſiti non abſolutè, ſed cum certa conditione, ſeu modo, vt in multis caſibus ſupra indicatis dicam *par. 2.* & ita limitant *Nauarr. & Leſſ.locis citatis.*

Fallit tertio, quando hæc priuatio prouenit ex vi cenſuræ: & quidem de excommunicato magis communis docet, eum eſſe priuatum ipſo iure fructibus beneficij, vt *Suarez de cenſur diſp.13. ſect.2. Gutier. canon.qq.lib.1.cap.1.num.92.* & plurimos allegat *Garz.de benef.p.7.cap.13.num.90.* & plurimos allegat, & ſequitur *Sanch.opuſc.lib.2.cap. 2.dub.11.nu.3.* Quamuis contraria ſit probabilis, quam tenent *Sanch de matr. diſp. 51.num 12. lib.3.*& plurimos allegat,& ſequitur *Bonac. de cenſ.diſp.2.q.2. punct 4.§.2.num.2.* & tenet *Coninch. diſp.14.de cenſ.dub.9.num.82.Layman lib.1.tract. de excommun cap.2 num.9.§.dico ſecundo.* De ſuſpenſo autem eſt diſtinguendum quia ſuſpenſus ab officio tantum, non priuatur fructibus, niſi quatenus deeſt officio, *Suar.diſp.26.ſect 3 num.4.Sanch opuſc.lib.2.c.2.dub. 15.n.8.& 9. & de mat li.3.diſ.51.n 12.Garz. p.7.c.15.n. 39.*qui etiam tractant an poſſit percipere diſtributiones interueniendo in choro: ſuſpenſus autem à beneficio non percipit fructus, ſed in conſcientia tenetur ad reſtitutionem. *Tolet.lib.1.cap.45 §.quintus effectus, Sayr. lib.4.de cenſur.cap.6.num.16.Bonac.de ſuſpenſ. punct. 2. num.14.Sanch.opuſc.lib.2.cap.2.dub.15.num.9.*De interdicto ſimiliter dico non amittere fructus, niſi à perceptione fructuum ſit interdictus, vel quatenus à diuinis interdictus, vel ab ingreſſu Eccleſiæ, debito deſuit miniſterio: facit *c.ſi Canonici, de off.ordin. in 6. & ibi Canoniſtæ.* De irregulari ſimiliter dico eum non amittere fructus beneficij, niſi quatenus non exhibuit miniſterium debitum pro talibus fructibus percipiendis. *Suar.diſp.44 ſect.4.num.20.Coninch.diſp.18. dub.1.num. 5. Innoc.& Canoniſtæ communiter in cap. cum noſtris, de conceſſ.præbend.*

QVÆRO II. An in pœna priuationis fructuum beneficij contineantur diſtributiones,& anniuerſaria? Reſpondeo non contineri, vt *Azor. tom.2. lib.7. cap.2. q.7.Sanch.lib.2.in decal.cap.5. num.10.in fin.*

QVÆRO III. Cui reſtituendi ſint fructus beneficiales, vel penſionum in caſibus pœnalis priuationis? Reſpondeo fructus beneficiorum amiſſos ob cenſuram, vel irregularitatem, vel aliam priuationem, ſtante titulo beneficij valido, reſtituendos eſſe Eccleſiæ in fabricam

bricam ſcilicet, vel ornamenta, vel pauperibus, vt *Sanchez lib.2.opuſc.c.3.dub.119.num.5.& 7.& in decal.lib.2.cap 5.num.10.in fin. cum Azor.* deductis prouiſionibus ſubſtituti in caſibus, quibus ipſe non potuit perſonaliter deſeruire. *Tolet.lib.1. cap.45. §. quintus effect. Sayr. lib.4 cap.6.num.16.* vbi plurimos allegat: Si tamen per eum non ſtet, quominus abſoluatur, poterit ex illis fructibus percipere, vnde ſe, & ſuos alat, ſi ſit pauper, ne cogatur in opprobrium ordinis mendicare, *Sanch.opuſc.lib.2 cap.2.dub.15.num 9.*& ita frequenter ius ſtatuit fabricæ, vel pauperibus tales fructus reſtituendos eſſe, vt in caſu, de quo *verb.horæ canonicæ, & verb reſidentia, & verb fidei profeſſio*.

Fallit tamen in caſibus, quibus ius ſtatuit fabricæ, vel alteri pio loco reſtituendos, ſeu applicandos, vt *verb.concubinarij*. Item in caſu, de quo *verbo beneficium, cap.4.* de eo, qui obtinuit beneficium curatum animo non promouendi, vbi retuli diuerſas DD. ſententias. Item fallit, quando beneficiatus tenetur reſtituere fructus ratione defectus tituli, quia prouiſio fuit vitioſa, ſed cum titulo colorato; vel ob reſolutionem tituli illius; tunc enim fructus ſucceſſori conſeruandi ſunt, *Sanch. num. 7.* Vnde ſi obtineret diſpenſationem, ſcilicet, nouam prouiſionem multi dicunt, quod ſibi poſſet eos retinere, dummodò Papæ reualidanti titulum exponat ſe fructus percepiſſe, & dummodo tunc non imponatur, vt reſtituat, vel vt componat, *Bellamer.deciſ. 842. Eman.Sà verb. benef.num.21. Filiuc.tract.43.cap.8.num.18.Sanch. lib. 2. opuſc. cap.3. dub.119.num.11.& 16.& lib.2.ſc.2.dub.57.num.7. eodem tract*, vbi plures allegat, & dixi *par.2.v.vacantia, cap.6. §.limita circa iſta*, aliàs eſſet gratiæ ſubreptio. Etenim ſi reticeatur in ſupplicatione ad obtinendam diſpenſationem, vel collationem, quod orator iam fructus aliquos perceperit, gratia eſt ſubreptitia, & nullius momenti, *Rot.deciſ.160.num.5.par.2.recent.*

Fructus autem diſtributionum malè percepti à Canonico in caſu priuationis, ſiue ob ſuſpenſionem, ſiue alia ex cauſa, ſunt reſtituendi eiſdẽ Canonicis, ſeu maſſæ, vt accreſcant, ſeu non decreſcant, capacibus, vt *Sayr. de cenſ.d.lib 4.cap.6 num 16.* cum allegatis per eum: & procedit ſecundum probabiliorem, & communiorem ſententiam, etiam de amiſſis ob non recitationem in choro, etiamſi interuenerit, ſeu præſens fuerit, vt conſtat ex allegatis à *Garz.par.3.cap. 1. num.35.* (licet ipſe teneat fabricæ, vel pauperibus, tunc reſtitui debere) vnde neque Sacra Pœnitentiaria concedit compoſitionem ſuper diſtributionibus malè perceptis quacunque ex cauſa.

Fructus penſionum in caſibus, quibus penſionis titulus non irritatur, regulariter reſtitui debent eidem beneficiato, qui penſione grauatus eſt, *Garz. par. 1. cap.5.num.133.* excepto caſu reſtitutionis ob non recitatum Officium Beatæ Virginis, vel horarum Canonicarum; *Garz.par.3.cap.1. num. 37.* quia in illo caſu ex Bulla Pij V. ſunt reſtituendi fabricæ Eccleſiæ, ſeu beneficij grauati, vel pauperibus.

QVÆRO IV. Quis diſpenſare, vel componere poſſit ſuper obligatione reſtituendi fructus, ſeu pœna priuationis illorum? Reſpondeo ad ſolam Sedem Apoſtolicam pertinere, vt patet ex praxi, *Sanchez dicto dub.119.num.7.* (exceptis priuilegijs, *Garz. par 3. cap. 1. num. 36.*) & ratio eſt, quia inferiores Prælati non poſſunt diſpenſare ſuper hac obligatione, quæ eſt ex iuſtitia commutatiua, cum ius non ſit quæſitum in illis: & ita videmus communiter haberi recurſum ad Datariam, vel in occultis ad Sacram Pœnitentiariam, exceptis quibuſdam caſibus, de quibus in Breui reformationis S.D.N. Vrbani VIII. Et nota, quòd in petitione compoſitionis non eſt neceſſe exprimere fructus, quos orator poteſt retinere, ſeu deducere ob impenſas neceſſarias pro Eccleſiæ ſeruitio. *Sanchez num. 8.* Cæterùm debet exprimere ſincerè ſummam fructuum malè perceptorum, ſecundùm veram æſtimationem, non ſecundùm taxam Datariæ. *Sanchez num 9.* Non habet autem locum compoſitio, quando fructus pertinent ad ſucceſſorem, eo quòd ex titulo inualido percepti ſint (niſi reualidationem tituli obtineat) vt *Sanchez num. 7. loco cit.* vel quando fructus penſionis ad grauatum pertinent, vel diſtributiones ad alios Canonicos, vt *Garz d cap 1.num.36.*

QVÆRO V. An obligatio reſtituendi fructus prędictos Eccleſiaſticos tollatur præſcriptione? Reſpondeo non tolli vigore regulæ de triennali, quia hæc reualidat titulum beneficij tantùm, non autem iuuat ad fructus acquirendos, quando à lege impeditur acquiſitio, vel infertur priuatio: ſed benè tollitur dicta obligatio vſucapione triennali, ſi interuenerit continua bona fides eo triennio, ſcilicet ob ignorantiam inuincibilem dictæ pœnæ priuationem inferentis (niſi vbi lex derogat poſſeſſioni, vt in caſu, de quo dixi *par.2. verbo fidei profeſſio.*) Imò tunc ſecundùm multorum probabilem ſententiam, neque eam pœnam priuationis incurrit, qui inuincibiliter eam ignorauit: hæc omnia *Sanchez in decalogo lib.2. cap 5. num. 11. & 12* cum ibi allegatis. Item quòd fructus nulliter percepti ex beneficio, vel penſione ob titulum vitioſum, præſcribantur triennio cum bona fide, docet *Sanchez conſil. lib.2.cap.3.dub.16.num.20.*

C A P V T XXXIII.

Pœna infamiæ iuris qualiter incurratur.

INfamia ſecundum ſe, & per ſe loquendo, non eſt pœna, ſed quid conſecutiuum ad pœnam, vel delictum, vt *gloſſ. & Bal. in l. Imperator, ff. de poſtul.* eſt enim macula moralis, vt *Suarez de cenſur.diſput.48. sect 1.num.3. Capella Toloſ.quæſt 174, num.3.* & poteſt incurri etiam ſine culpa, vel etiam de facto, abſque eo, quod à iure imponatur, vt infamia facti: tamen ſi à iure infetatur ob culpam, eſt propriè pœna, quia eſt deiectio à ſtatus integritate.

ADVERTENDA ſunt aliqua generaliter circa pœnam infamiæ. PRIMVM eſt, quod vbicunque aliquis afficitur infamia à iure ciuili, intelligitur etiam infamis de iure canonico, vt *c. omnes verò, 6.q.1.* qui eſt canon Papæ Hadriani, & *2.q. 3. §. hinc colligitur*, ibi docet *Gratianus, & Innoc. in c. qualiter & quando, num.6. in fi de accuſat. Archid. in c. ſi quis cum militibus 6. q.1. Maiol, de Irregul.lib. 3. c.1.n.3.Garzias p.7. de benef. c.8. n. 11. cum allegatis ibi.*

ADVER-

Digitized by Google

ADVERTENDVM II. quod infamia iuris reddit irregularem, atque ita repellit ab ordinibus obtinendis, & impedit ordinum ſuſceptorum executionem. *Nauar. c.27. num. 204. Maiol. loco cit. Sayr. de cenſur. lib.7.c. 11.Suar. de cenſur. diſp.40.ſect. 2.Sanchez opuſc. lib. 6.c.3. dub.5 num.14. Garzias loco cit.* Item inhabilitat,ſeu repellit à beneficijs, & officijs eccleſiaſticis obtinendis, *Garzias.num.* 41. non tamen priuat ipſo iure beneficijs obtentis, etiam habentibus titulum dignitatis,*Garzias n.37.Sanch.dub.5. n.9.* cum multis DD.

ADVERTENDVM III. quod infamiæ iuris pœna, quæ incurritur ipſo facto,ſeu ipſo iure abſque ſententia condemnatoria, incurritur etiam dolo malo non interueniente, ex culpa lata; niſi lex expreſsè requirat dolum, ſeu præſumptionem: vnde regulariter ſufficit ignorantia craſſa,etſi non adſit ſcientia talis legis, & pœnæ. At vero infamia iuris, quæ incurritur per ſententiam condemnatoriam in cauſa famoſa non incurritur ſine dolo,ex *l.liberorum,§.notatur, ff.de his qui not. inf. ibi gloſſ. verb. non iuris, Bart. Bald. Angel ibi,Iaſ. in l.ſi quis maior num.* 3 *C. de tranſact. Tiraquell in l. ſi vnquam, verbo. reuertatur,num.* 332. *C. de reu.donat.*

ADVERTENDVM IV quod pœna infamiæ,quando imponitur à iure ipſo facto incurrenda, non euitatur etiam ex cauſa intrinſeca minuente culpam, vt ob minorem ætatem, vel ob non plenam malitiam,etiam ſi Iudex pœnam minuat ordinariam,vt dixi ſupra *c.* 15. At vero infamia inflicta à iure requirens ſententiam condemnatoriam in cauſa famoſa,non incurritur, vbi Iudex cauſa cognita pœnam minuit ordinariam ex cauſa intrinſeca minuente culpam: ſed incurritur,ſi ex cauſa extrinſeca pœnam minuat, vt ob multitudinem complicum,vel quia reus eſt inſignis artifex, &c. ita *gloſſ. magna in l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de his qui not. inf. ibi Bar. num.* 11.*Bald num* 13.*Caſtrenſ. num.*2. *gloſſ. in l. etſi ſeuerior, per illum textum, C. quibus mod. inf. irrog. ibi Bart. & Bald. num* 25. *Salic. nu.* 8. qui teſtatur de communi ſententia.

ADVERTENDVM V. quod infamia iuris incurritur diuerſimodè.

PRIMO modo incurritur ipſo iure, ſeu ipſo facto, ſcilicet lege notante factum abſque ſententia condemnatoria. *c. infames,in fin.3. q.7.*vt dixi *par. 2. verbo, Apoſtaſia à fide, verbo,hæreſis, verbo, duellum, verbo Maieſtatis læſæ crimen,verbo, Raptus,verboSodomia,*& alibi. In iſtis ergo caſibus pœna hæc ſtatim committitur ante declaratoriam criminis,ſed non obligat in conſcientia ante declaratoriam ſecundum magis communem ſententiam,& probabiliorem,quia eſt pœna valde grauis, cum ſit deiectio de proprio ſtatu: ita *Sanchez de Matrimonio libro 7. diſput.13.num. 1. Molina diſput. 96.§. duo,tom.1. Filiucc.tract. 34.num. 79* communem eſſe, & ſecundum omnia iura mundi, teſtatur *Iaſon. in l. ſi quis maior.num.25. C. de tranſact.* & tenent *Burſattus conſ. 14. num.18.& ſeqq. lib. 1 Archidiac. in c. felicis, verbo, infamis, de pœnis in 6. ibi Ioan.Andr. num.2. & 4. Gemin.nu.* 8.& de iure veriorem ait *Garzias par.7.c. 8. num.19.* Alij tamen dicunt non ſemper neceſſariam eſſe declaratoriam,ſed ſufficere notorium iuris vel facti,vt *Auila par. 7. diſput. 4.dub. 5.verſ.pro quo.*& hanc opinionem admittit *Abb.* quem ſequitur *Felin. in c. cum non ab homine, num. 10. de indic.* Alij dicunt ſufficere caſum eſſe publicum, quia infamia ſignificat publicam notitiam, ſeu opinionem, qua interueniente pœna afficere debet: ita tenet *Caſtro lib.2. de lege pœnali, c. vlt. in fin.verſ. ab hac noſtra, Couarr. lib. 3. variarum cap. 3.num.2. verſ. ſcribit tamen. Henriq.lib* 14. *c. 5. num. 3. Tabiena verb. infamia, num. 2. Sanchez opuſc. lib.6. cap.3. dub.6.num 12. Bal. in l. tranſigere. col. vlt. C. de tranſac.*& hanc æquiorem ait *Garzias de beneficijs p.7.cap. 8.num.19.* Alij diſtinguunt & dicunt, infamiæ pœnam ipſo facto incurſam obligare etiam in occultis caſibus quo ad effectus merè priuatiuos, vt ad abſtinendum ab ordinatione, à beneficio conſequendo, vel dignitate obtinenda, à teſtificando, &c. Quoad effectus autem requirentes factum hominis poſitiuum, vt quo ad priuationem dignitatis iam obtentæ, dicunt non obligare ante ſententiam declaratoriam,ita *Io de Imola in dicto cap. felicis, de pœnis in 6.* & cum eo *Geminian. num.* 8. videtur tranſire, & tenet *Suar.de cenſur. diſp.48.ſect. 1. num* 16. *Bal in l. 1. num.5. ff. de his qui not. inf. Felin. in cap. cum non ab homine. num.10. verſ. limita.3. de iudic.& Tiraquell in l. ſi vnquam verbo reuertatur,num* 401 propter regulam generalem magis communiter receptam, quod pœnæ purè priuatiuæ obligant in foro conſcientiæ ante ſententiam declaratoriã,de qua dixi ſup. *c. 5.reſp.2.* Inter has diuerſitates opinionum, aliqua ſunt certa. Primum, quod ſtante delicto occulto non licet alteri tale delictum publicare, ſeu reum infamare, quia etſi ipſo iure famam amiſerit ciuiliter,retinet tamen naturaliter ad effectus naturales, *Suarez. loco cit. num.* 15. poterit tamen quilibet eum repellere recurrendo ad tribunalia vt declaretur infamis, ſi tamen illud probare poſſit (aliàs enim non poſſet ſic recurrere) vt dixi ſupra *cap.7.* Item certum eſt,quod ſecuta ſententia declaratoria ſuper crimine, ſeu infamia contracta, actus antea geſti à die pœnæ commiſſæ irritantur, exceptis actis via publici officij ſeu iuriſdictionis. Ita in terminis *Suar. ibi, & Caſtro de lege pœnali, lib.2 cap.vltim.in fin. verſ. circa has pœnas, Angel. Peruſ. in Auth. de inceſt. nupt.num. 5. per l. Barbarius ,ff. de off.Prætor.* de qua re dixi *c.7.*

SECVNDO modo incurritur iuris infamia ipſo facto de iure Canonico,ex omni crimine enormi depoſitione digno, ſi ſit notorium: eſt magis communis ſententia: quam tenent plurimi quos allegat *Garz. p. 11.c.3.n 110.*& tenet *Sanchez.opuſ.li.2.c.2.n 18* & plures allegat, & tenet, communemque teſtatur *Sayr. de cenſ.lib.7. cap.12.num.* 12. Quamuis aliqui contrarium velint, ſcilicet tunc non incurri infamiam iuris, ſed facti, quæ triennali vitæ emendatione tollitur, niſi in caſibus à iure expreſſis. Ita *Innoc. Hoſtien. Abb. Antiq Turrecrem Caſtr.Bog.Iſ.* quos allegat, & ſequitur *Suar.de cenſ.diſp 48.ſect.1. Auila par 7. diſp 4. dub.7.* qui alios allegat,*Garzias par.7.cap.8.num.66. Layman lib.1.tract.de irregular.cap.4.num.10.*

TERTIO modo incurritur iuris infamia ipſo facto per ſententiam condemnatoriam in cauſa famoſa, vt *cap. infames 3.q.7. §. porrò, l. 1. §. qui in iudicio,ff.de his qui not.infam. Molin. tract. 4. de Iuſt. diſp.9. à num. 1.Bernard. Diaz in prax.cap.88.num. 3.Sanch.opuſc.li.*

6. cap.3. dub. 6. num.14. & num. 20.cum allegatis per eum. Hæc tamen pœna non eſt propriè latæ ſententiæ, ſed ferendæ, cùm ex illa reſultet; ideò extenditur ad omnes etiam minus principales, ad quos pœna ordinaria pro tali crimine extenditur, iuxta ea, quæ dixi ſupra *cap.* 10. & ita *gloſſ. in cap. ſi quis Epiſcopus, verb. mediator, 1. quæſt.* 1. Cauſa autem famoſa eſt primò omne crimen publicum, ſeu iudicium publicum, *l.1.§ remouet, ff de poſt. & d.l.1.§. qui in iudicio.* In quo aduerte, quod licet de iure canonico omnia crimina ſint publica ad effectum, vt quilibet ſaltem per viam denunciationis audiatur, & reus ſaltem extra ordinem puniatur. *Foller. in praxi, par.2 cap 6.n.24. Bern. Diaz. cap.6. praxis, & Clarus §. fin. q.1. verſ hæc tamen;* Nihilominus tunc ſolum condemnatus redditur ipſo iure infamis, quando propter dolum interuenientem condemnatus ſit: non autem ſi ob culpam etiam latam; ita *Angelus verbo crimen, q.6. Sylu. q.3. Caſtr. de iuſta hæret. pun. cap.9. in princip. Aret. inſt. de ſuſp. tut. § ſuſpectus, Sanch. loc. cit. num.*14. Secundò, cauſa famoſa dicitur extraordinarium crimen, ſiue ſit nominatum, ſiue innominatum, quòd dicitur Stellionatus, in caſibus, quibus ſi ciuiliter ageretur, actio eſſet famoſa, id eſt quoties dolum continet, *l. infamem, ff. de pub. iud. l.2. ff. de crimin. ſtellion. l. quid ergo in fin ff. de his, qui not. inf. Menoch. de Arbitr. caſu* 381. *Rota deciſ.*201. *num.5. in collect. Farinac. de contract. & crim.* Tertiò, cauſa famoſa eſt cauſa ciuilis ex delicto priuato agitata actione furti, vel bonorum raptorum, vel iniuriarum, vel de ſepulcro violato, vel de expilata hæreditate, vel de dolo malo, *l.1. ff. de his, qui not. inf. l.1. ff. de ſep. viol. l. ſi te expilaſſe, C. ex quibus cauſis inf. irrog.* Item cauſa ciuilis agitata actione pro ſocio, tutelæ, mandati directa, depoſiti directa, damnatum proprio nomine, & per ſe ſuſtinentem iudicium, & non per procuratorem reddit infamem, ſi ratione doli, & non culpę tantum ſit damnatus, *d.l.1. ff. de his, qui not. inf. gloſſ. ibi, verb. qui pro ſoc. Mol. loc. cit. num.22.*

Amplia prædictam tertiam concluſionem, vt procedat etiam ſi quis ſit condemnatus ex indicijs indubitatis, ſeu ex præſumptiuis: non quidem abſens indefenſus, ſeu in contumaciam, ſed auditus, &c. quia licet hæc ſententia non tranſeat in rem iudicatam ad effectum impediẽdę retractationis ex nouis probationibus innocentiæ; tamen interim tranſit ad effectum executionis pœnarum. *Menoch. lib. 1. præſumpt. q 96.*

Limita quòd vt damnatus in cauſa famoſa ſit infamis, requiritur vt ſit damnatus ſententia definitiua, non autem ſufficit interlocutoria, aut via exceptionis, *Sanchez d. dub.6. nu.*14. Vnde ſententia contumacialis non infamat, *Clarus §. fin. q.72. Molin. num.*5. neque priuat ijs, quæ competunt de iurę communi, vt habilitate, &c. *Rot. 1. recent. dec.449. num.*7. quia cenſetur lata magis ob contumaciam, quàm ob illud delictum, *Rota ibi, par. 1. recent.* Si tamen contumacia eſſet aggrauata per ſtatutum, ſtatuens vt contumax habeatur pro confeſſo, tunc bannitus in contumaciam infamiam iuris incurreret, vt ait *Bal. in cap. ſuper eo, il primo num.4. de teſt Felin. in cap. poſtulaſti, nu.5. de foro compet.* & conſentit *Bar. in l. infamem num.*10. *ff. de pub. iud.* quod eſt intelligendum niſi poſtea teſtituatur aduerſus ſententiam contumacialem ad ſe defendendum, & purgauerit ſe: vel cum Fiſco tranſegerit, vt infra dicam *hoc eod cap & cap ſeq.*

Item quòd reus damnatus ſit de tali delicto non per verba enunciatiua, ſed diſpoſitiua ſententiæ, *Rota par. 1. recent. deciſ.260. num.*8. Item eſt intelligendum procedere quando non ob ſolam contumaciam eſſet damnatus, ſed propter delictum legitimis probationibus præcedentibus, vel diffamatione æquipollenti. *Rota par. 1. nouiſſ. deciſ.625. num.6.* Item quod talis ſententia tranſiuerit in rem iudicatam, ita vt vel non ſit appellatum, vel quod appellatio ſit deſerta, vel confirmata ſententia à Iudice appellationis. Et tunc ſit retrotractio effectus ad diem ſententiæ. *Vgolin. de irregul. cap.60.§.3. verſ. tertio excipitur, Molin. loco cit. nu.4.* Probatur *in l. furti, § 1. ff. de his, qui not. infam.* Item, quòd non ſit punitus pœna diminuta ex cauſa minuente culpam, vt ſupra dixi. Item quod non ſit damnatus pœna grauiori, ordinariam ſcilicet excedente; quia per talem exceſſum cenſetur iudex ſuper infamia tranſegiſſe, *l. quid ergo, §. pœna grauior, ibi Bar. ff de his, qui not. inf. Caſtr. in l. ſi Poſſidonium, C eod. Molin. numer.19. &* 20. *Nell. de Bann. 1. par. tertij temp. q.15 in fi.* Item non ſufficit, quòd reus accuſatus de cauſa famoſa, vel crimine publico, ſit damnatus pœna extraordinaria, ſi non ſit damnatus, ſeu declaratus reus talis criminis; quia ſæpè infligitur pœna extraordinaria ob ſolam ſuſpicionem commiſſi criminis, vel ob aliquam aliam circumſtantiam, ideo non ſit irregularis, *Rota par. 1. nouiſſ. deciſ.316 num 7.*

QVARTO modo incurritur infamia iuris ipſo facto per tranſactionem in cauſa famoſa criminali, vel ciuili ex delicto, in quibus ſcilicet, ſi condemnatus fuiſſet, fuiſſet infamis, *l.1, & l. Athletas §. fin. & l. quoniam intelligitur, ff. de his, qui not. inf.* vbi ratio affertur, quoniam intelligitur fateri crimen, qui ſuper eo paciſcitur.

Limita primo, vt procedat ſi paciſcatur tranſigendo, dando, vel promittendo aliquid accuſatori, vel actori, vel Fiſco, vt deſiſtat, vel faciat concordiam, vt *gloſſ in d.l. quoniam, Bar. ibi, & Bal. num.2. Iaſ. in l. tranſigere, num.2. C. de tranſ.* & eſt *tex. in l. furti, § pact. ff. de his, qui not. inf.*

Limita ſecundo, vt non procedat ſi tranſigeretur ſuper ciuili iudicio, & actione aliqua ex contractu, de quibus dixi paulò ſuperius, quia licet condemnatus ex illis ſit infamis, non tamen tranſigens. Ita habetur in *l. in actionibus, de his, qui not. inf.*

Limita tertio, vt non procedat in ijs criminibus, in quibus iura tranſigi permittunt, de quibus in *d. l. tranſigere, & ibi DD. Angel. de malef. tit. de tranſact. num.* 8. *Clarus § fin. q.*58. quia in illis non habetur tranſigens pro confeſſo, vt *Abbas in cap. 1. num.9 de colluſ. deteg. Sylu. verb. accuſatio, q.11. verb. tranſigere num.3. Angel. verb. accuſ. num.11. Henric. in cap. ex parte, num.15. de tranſact. Iaſon in l. tranſigere, num.20. C. de tranſact.* latè *Molina de iuſt. tract.4. diſp.9. num.16.*

Limita quarto, vt non procedat, ſi tranſactio fiat cum proteſtatione de innocentia, & quod tranſigit ad diſpendia litis euitanda. *Tancred.* quem ſequitur *Alex. & Iaſon in dicta l. tranſigere, Molina tract. 4.* diſpu-

Digitized by Google

diſputatione 9. numero 16 & numero 17.

Limitat quinto *Layman lib. 1. tract. de irregul. cap. 4. §. alia verò*, quod ad incurrendam in hoc caſu, ideſt ex tranſactione, infamiæ pœnam, requiritur declaratoria de tranſactione. Sed hæc doctrina procedit ſecundum vnam opinionem, de qua dixi ſupra hoc cap. *§. aduer. 5.*

Limita ſexto, vt non procedat, quando tranſactio fieret Iudicis authoritate, *l. furti, §. qui iuſſu, ff. de his, qui not. infam. Molina loc. cit. §. illud verò, cum Greg. Lopez.*

Limita ſeptimo, quòd hodie non habet locum hæc pœna infamiæ ex tranſactione inita cum accuſatore, vel actore ius ſuum proſequente, quia ex conſuetudine recepta ferè vbique licitum eſt tranſigere ſuper omni crimine cum offenſo, ita *Molin. loco cit. §. hæc autem*; & de tali conſuetudine teſtatur *Clarus loc. cit. verſ. ſecunda regula.*

Limita octauo, vt non procedat, ſi fiat tranſactio cum ipſa Curia, ſeu Fiſco ante probationem delicti, quia tunc eſt abolitio, & præſeruat ab infamia iuris, etſi non præſeruet ab infamia facti, *l. 1. §. abolitio, ff. ad Turpil.* Secus ſi condemnatoriæ ſententiæ admitteatur gratia, vt dixi *hoc cap. verſ. aduert. quarto*. Si tamen fieret compoſitio cum Fiſco poſt ſententiam contumacialem, vel poſt definitiuam, à qua idem reus appellaſſet, non incurreret iuris infamiam, quia hoc potuit facere ad redimendum ſe à vexatione; neque hinc oritur acceptatio ſententiæ, vel confeſſio criminis, vt *Gabr. de malefic. concl. 33. num. 1. & ſeqq. lib. 7. Seraphin. deciſ. 1352. num. vlt.* Dixi autem, quòd in primo modo non effugiet infamiam facti, quia ad eam ſufficit accuſatio, ſeu delatio iuridica, quandiu non conſtat de innocentia, ſi tamen concurrat populi opinio, ideſt fama, *DD. in l. turpia, ff. leg. 1. Seraf. deciſ. 393. num. 2.* & dixi ſupa *cap. 21.*

QVINTO modo iuris infamia ipſo iure incurritur ex genere pœnæ à damnato, qui eam paſſus eſt etiam ſine ſententia diffinitiua, ſola interlocutoria, cauſa cognita interueniente, ex cauſa tamen famoſa, *c. infames, 3. q. 7. §. porrò, l. aut damnum, in princ. ff. de pœnis*, vbi quædam pœnæ damnum cum infamia inferunt, & *gl. in l. nullam, verb. quæſtione, C. quib. ex cauſ. infam. irrog. Felin. in cap. teſtimonium, num. 15. de teſt. Bar. & Caſtr. & alij DD. in l. ictus fuſtium ff. de his, qui not. inf. Molina tract. 4. diſp. 9. num. 19.* vbi teſtatur de communi ſententia. Vnde ad incurrendam infamiam iuris ex genere pœnæ tria requiruntur copulatiuè. Primò, vt talis homo eam pœnam actu ſit paſſus. Secundò vt intercedat de hoc ſententia ſaltem interlocutoria. Tertio vt id actum ſit ob cauſam famoſam. *Alber. in l. ictus fuſtium, num. 1. & Bal. num. 1. ff. de his, qui not. infam. & Bar. & Salic in l. nullam, num. 2. C. ex quib. cauſ. inf. irrog. poſt gl. ibi ver. quæſtione per illum tex. gloſſ. in l. ad tempus v. ſubijciuntur, ibi Caſtr. C. eod.*

Talis eſt autem primò omnis pœna corporalis (non pecuniaria *l. in Seruorum in fi. & l. capitaliũ, ff. de pœnis*, vt damnatio ad opus publicum, vt in metallum, vel in opus metalli, & relegatio etiam ad tempus, *dicta l. capitalium*: & fuſtigatio, *l. ictus fuſtium, ff. de his, qui not. infam. & l. fuſtibus, C. eodem*. Item exilium etiam temporale, *l. Imperator, ibi gloſſ. ff. de poſtul.* Item omnis pœna capitalis, quia ſcilicet ſtatus mutatur in deterius, ita vt reus vitam, vel libertatem, vel Ciuitatem amittat, reddit infamem, vt *d. l. capitalium*. Et quamuis hodie damnatio ad mortem non auferat libertatem, neque fiat ſeruus pœnæ, *auth. de nup. §. quod autem prius. Clarus § fin. q. 67. verſ. item damnatio*; tamen adhuc remanet famæ iactura. Item pœna damnationis ad triremes infamat ex genere pœnæ, quia ſucceſſit in locum deportationis, vel damnationis in opus publicum, aut alterius pœnæ corporalis, vt *Clarus ibi verſ. item damnatio, & verſ. deportatio, Farinac. q. 142. n. 165.* & alij, quos vide *par. 2. ver. Miſſa c. 5.* vbi plenius egi. Quod procedit ſolum ſi damnetur reus ex cauſa famoſa; & ſic concorda DD. quos pro vtraque parte allegat *Diana par. 4. tract. 2. reſol. 83.* Verum tamen eſt, quòd hodie ex iure authenticorum damnatus ad triremes etiam perpetuò, non amittit ea, quæ ſunt iuris gentium, vnde ſi non ſit facta confiſcatio bonorum retinet dominium, & poteſt contrahere, &c. *Rota par. 2. recent. deciſ. 492. per totam*. Quis autem cum damnatis ad triremes diſpenſare poſſit ad ordines, dixi *par. 2. ver. Miſſa, cap. 5.* Item damnatio ad perpetuum carcerem, quia æquiparatur deportationi, *Gomez, & Bartol.* quos ſequitur *Molina d. diſp. 9. §. quod vt melius. Abb. in rub. de teſtam. num. 4.* Sed contrarium tenet *Clarus §. teſtam. quæſt. 23.* Item Bannum ſi ſit capitale, vt poſſit occidi, infamat, quia eo ipſo eſt damnatio ad mortem. Item Bannum à Ciuitate, vt tranſgrediens poſſit occidi, infamat, quia æquiparatur deportationi. Item bannum ſimplex infamat, quia relegationem importat, *Sylu. verbo Bannitus, num. 4. Bald. in l. amiſſione, ff. de cap. dimin.* Bannum autem Imperiale, de quo in *Auth. item quicunque, C. de Epiſc. & Cler. & extr. 1. Friderici, de ſtatut. & conſuet.* non infamat cùm ſolum priuet commercio Ciuium Romanorum, & omni iuris beneficio, & concedat bona illius ab omnibus occupari; ſed non perpetuò, ſeu diffinitiuè, ſed per modum interlocutoriæ, & pœnæ medicinalis ad tollendam contumaciam, vt *Bal. in ea Auth.* ideo reſipiſcens reſtituendus eſt, *Bal. in Auth. item nulla, num. 3. C. de Epiſc. & Cler.*

Secundo depoſitio ab officio, *l. aut damnum, ff. eod. l. & ſi ſeuerior, C. eod.* Item remotio tutoris ſuſpecti, ſi remotus fuerit propter dolum, non autem ſi ob culpam, *§. ſuſpectus autem, Inſt. de ſuſp. tut.* Item exauthoratio, ſeu priuatio militiæ, *l. 2. §. ignominiæ, ff. eod.* & ita de iure Canonico depoſitio, vel degradatio, *Abb. in cap. cum te, num. 10. de ſent. & re iudic. Sayr. de cenſ. lib. 5. cap. 22, num. 10. Borgaſ. de irregular. p. 6 tit. de ſentent. depoſit. num. 35.* & procedit etiam in depoſitione à beneficio propter dolum, *gloſſ. in cap. licet Heli, verb. infamis, de ſimon. ibi Hoſtien. & Anan. num. 24.*

Tertiò Pœnitentia ſolemnis infamat ex genere ſuo, vt *Gennen in praxi, cap. 45. num. 5. Maiol. lib. 3. cap. 2.* & ideò Clericis imponi non debet, *Gennen. cap. 73. §. 2. adducitur, Maiol. ibi num. 7. Diaz. cap. 23. tex. in cap. illud 50. diſ.* ne ſcilicet fiant irregulares. Pœnitentia autem publica non ſolemnis, ſi imponatur propter crimen famoſum, & ita vt notoria ſit cauſa, ſeu crimen, infamat: ſi autem propter ſuſpicionem delicti, vel ob ſcandalum, non infamat, *Gennen. cap. 45. num. 5. verſ. non*

obſtat

obſtat quod poſt purgationem, & Rota par.2.recen. dec.21. num.2. Pœnitentia igitur ſolemnis redderet infamem, etiamſi non eſſet notoria cauſa, quia non niſi pro grauiſſimis criminibus impouitur a Iure Canonico, vt *Diaz.ibi , Tolet.lib.1.cap.64. §. quartò ob defectum animæ, text.in can.placuit, in fin.50 diſtinct cap.vlt.26.q.6.* At pœnitentia publica etiam pro leuioribus imponi poteſt. Verùm ſi ſit quis pœnitentiatus publicè ob ſuſpicionem criminis famoſi, vt hæreſis; tunc ſi cauſa huius ſuſpicionis fuit publica, erit infamia facti affectus, *Genuen.d.cap.45.num.5.* quæ infamia facti non efficit irregularem irregularitate propriè dicta, ſed impropriè dicta, quia impedit ne quis ad ordines,aut beneficia promoueri licitè poſſit, valida tamen erit promiſio, ſed eſt caſſanda, *Garzias de ben.par.7.cap.8.num.47.& 48. cum DD. ibi alleg.* ſed tollitur infamia hæc per triennalem conſtantem vitæ emendationem,vt *Genuen.ibi Salycet.in l.ſi minorem,num.2.C.de in integ.reſt.min.Clarus §.fin.quæſt.21.num.1.in fin.* Item tollitur per purgationem canonicam, vel per diſpenſationem, vt *Sanchez opuſc.lib.6.cap.3.dub.5.in fin.cum ibi alleg.*

Aduerte autem quòd infamię pœna non poteſt immediatè imponi à ſtatuto Superioris non habentis ius Supremi Principis, neque induci conſequenter ex genere pœnæ ab ipſo ſtatutæ, vt *Bar. in l. 1. num. 15. & l.infamem num.14.ff.de pub.iudic.*

CAPVT XXXIV.

Pœna iuris infamiæ qualiter tollatur.

INFAMIA iuris tollitur primò indulgentia, ſeu diſpenſatione à Principe conceſſa ſuo ſubdito ſuper lege illum rehabilitando, vt *l. 1. C. de ſent.paſſ.& reſt. l.1. §. pen.ff. de poſtul. Sanchez opuſc. lib. 6. c. 3.dub.5. num.30. Sayr. li.7. de cenſ.cap.11.num.15.* Itaque Princeps temporalis poterit diſpenſare cum ſuo ſubdito ſuper lege ciuili ad effectus temporales directè; ſed conſequenter, & indirectè tunc reddit habilem etiam ad effectus ſpirituales, dummodo aliàs ceſſet infamia facti: ita *Syluest.verb. infamia,num vlt. Suar. de cenſur. diſp.48.ſect.2.num.10. Layman lib.1.trac.de irregul.cap.4.num.10.* Papa autem, vt Papa eſt,de poteſtate ordinaria cum quolibet tam Clerico,quam Laico diſpenſare poteſt directè ſuper infamia ex iure Canonico incurſa: item cum Laico indirectè diſpenſando,ſeu rehabilitando illum ad effectus ſpirituales, ſeu Eccleſiaſticos,vt ad ordines, propter Eccleſiæ vtilitatem. *Turrecr.in cap. Euphemium, §.hinc colligitur, 2.q.3.nu.7.Molina.nu.4.Sayr.nu.15.cit.*

Secundo, Infamia iuris tolli poteſt indirectè per diſpenſationem ab Epiſcopo,ſeu Prælato ſuo ſubdito, conceſſam ſuper irregularitate incurſa ex infamia iuris ex delicto non grauiore adulterio, *cap.at ſi Clerici, §.de adulterijs, de indic. Nauar.cap.27.nu. 204. Sayr. d. nu.15.Barboſ.de poteſt.Epiſcop. alleg.43.nu. 31. Foller. in praxi ſuper verb.etſi confeſſi, aut conuicti,nu.125.Sanchez opuſc.loco cit.dub. 5. nu. 16.* Item in alijs caſibus, quibus Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper irregularitate ex aliquo delicto incurſa, poteſt diſpenſare indirectè ſuper infamia iuris ex eodem delicto incurſa,Eſt doctrina *gloſſe in can. Domino ſancto, 50. diſt. Imola in cap. cùm te,de re iud. & ibi Abb. Foller. loco cit. Tolet. lib.1.cap.26.§.vlt.* Qui autem ſint iſti caſus, vide ſupra *cap. 23.* & alijs locis infra *par. 2.*

Tertio, Infamia iuris poteſt tolli à Iudice per reſtitutionem ex iuſtitia aduerſus ſententiam, propter quam infamia iuris ſit contracta, iuxta dicta *cap.prec.* Scilicet in caſibus, quibus poteſt Iudex condemnatum aduerſus rem iudicatam reſtituere in integrum. *Sayr. loco cit nu 14* habetur *in lib.1.§ penult ff.de poſtul.* Item poteſt tolli per reſtitutionem ex gratia à Principe factam, plena ſcilicet reſtitutione aduerſus ſententiam, quia tunc reus reſtituitur in integrum ſtatum dignitatis priſtinæ, *Rota deciſ.21. num.2.par.2. recent. Molina tract 4.diſp.10.nu.7.text.l. cum generalis, l. cum indulgentia,C.de ſent.paſſ. & l.1.§.hoc edicto, ff. de poſt.* Secus autem eſt,ſi reſtitutio ſit partialis,ſcilicet aduerſus pœnam corporalem tantum, quia tunc non liberatur ab infamia iuris contracta per ſententiam,vt ex dictis iuribus apparet.Solus autem Princeps ſupremus,ſeu habens iura ſupremi, poteſt ſic reſtituere. *Nellus de Bannit.par.1.tertij temp.q.15.*

Quarto, tollitur infamiæ pœna ipſo iure finito tempore, quando reus fuit grauiori pœna, quàm de iure eſſet impoſita damnatus, quia ſic cenſetur infamia remiſſa, ſicut etiam cenſetur remiſſa ipſo iure cum quis minori pœna, v. gr. Fuſtium damnatus eſt cum cauſæ cognitione, etiam ſi aliàs cauſa eſſet famoſa: ita *gl. in l.quid ergo § pœna grauior.ver. onerafſet.ff de his qui not. infa.Borgas de irregul. par.6. tit. de infam. & ſent. paſſ. nu.7. & DD. communiter in d.§. pœna grauior* Semper tamen in iſtis caſibus remanet infamia facti, vt ait *Bar.in l fuſtibus,C.ex quibus cau.infam.irrog.*ideo in loco delicti non debet celebrare propter ſcandalum.

CAPVT XXXV.

De pœna irritationis actorum latæ ſententiæ.

QVÆRITVR I. An irritatio actus ſit pœna,& lex irritans ſit dicenda pęnalis, vel potius definitiua? Reſpondeo I. Certum eſt, quòd ſi irritatio auferat ius perfectè quæſitum, dicitur pœna, vt *Bald. in l. nemo martyres,num.3.C.de ſacroſ. Eccleſ.* & de communi reſtatur *Felin.c.2 nu.1. de teſt.& Rota Mantica dec. 300. num. 4* Et quidem in hoc caſu habet perfectiſſimam rationem pœnæ,ita vt non obliget ante declaratoriam ſententiam. *Suar.lib. 4. de leg.cap. 32.nu.2.& 3.Sanch. de matrim.diſp.4.nu.9.Farin.in fragm.verb.lex,nu.160. Caſtropalao to.1.tract.3. diſp.2.pun.10,nu.1.* & dixi ſupra *cap.5.* Et quælibet rationabilis cauſa excuſat à tali pœna, *gloſſ. in l.vn.§.vlt. ff.ſi quis ius dic.non obt.Mantic.loc cit.num.1.*

Reſpondeo II. Si irritatio priuat iure nondum abſolutè quæſito, ſed tamen iam cœpto acquiri,ſub aliqua tamen conditione, ſeu modo adimplendo, & irritatio ſit lata in odium delicti,ſeu tranſgreſſionis etiam hoc caſu dicitur pœna, vt *Bald. Felin, & Mantic. loco cit.* cum communi ſententia: vnde ab hac pęna excuſat bona fides, ſeu ignorantia legis irritantis,vt dicam infra. Sed pœna iſta obligat in conſcientia etiam ante

de-

Digitized by Google

declaratoriam, vt *Nauarr. c.* 25. *num.* 118. *Leſſ. lib. 2. c.* 34. *num.* 101. qui teſtatur de communi ſententia: & habes exempla infra *par.* 2. *verb. electio, c.* 9. *& verb. gratia, c.* 2. *&* 7. Item *verb. reſignatio c.* 4. *& verb. hora, c.* 1. *&* 3. facilius enim priuari quis poteſt iure nondum perfectè quæſito.

Reſpondeo III. Si irritatio actus priuat iure non quæſito, neque cœpto acquiri, ſed ſolum quærendo, & talis irritatio eſt inducta a lege non in odium delinquentis, ſeu tranſgreſſionis, ſed ſolùm propter defectum ſolemnitatis ſeu formæ: tunc non eſt dicenda irritatio pœnalis, ſed defiuitiua, *Menchach. illuſtr. qq. lib.* 1. *c.* 28. *num.* 4. & plurimos allegat, & ſequitur *Sanchez lib.* 3. *de matr. diſp.* 4. *num,* 9. *& Mant. d. decif.* 300 *num.* 2. Et hæc irritatio eſt fauorabilis vt ait *Vantius de nullit. tit.* 1. *num.* 18. *&* 28 eſt enim defenſio quædam, & ligat etiam ignorantes; vt *Sanchez* cum communi ſententia *de matrim. lib.* 3. *diſput.* 4. *num.* 8. & ligat etiam ante declaratoriam pro foro conſcientiæ, vt *Suar. de legib lib.* 5. *cap.* 32. *num.* 4. *&* 5. *Farin. in fragm. verb. lex, num.* 160. *Salas de legib. diſp.* 16. *ſect.* 9. *in fin. Caſtropal. tom.* 1. *tractat.* 3. *diſp.* 2. *punct.* 10. *num.* 7. *Bonac. in decal. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 5. & multi DD. Legiſtę, & Canoniſtæ, quos allegat *Sanch. in opuſc. lib* 4. *cap.* 1. *dub.* 14. *num.* 4. quia lex poteſt, & cenſetur tunc inhabilitare perſonas quoad talem actum perficiendum, niſi adhibita illa forma.

Sed alij dicunt regulariter loquendo, talem irritationem non ligare in foro conſcientiæ ante declaratoriam, dummodò actus habeat requiſita iuris naturalis ad validitatem; & dummodo aliunde non conſtet legiſlatorem voluiſſe irritare in foro conſcientiæ, ita *Innoc. in cap. quod ſicut, num.* 7. *de elect. Abb. in cap. quia plerique, de immun. Eccleſ. num.* 31. *& in cap.* 1. *in fin. de reſtit. in integr. Ioan. Valerus differ. vtr. fori* 8. *nu.* 1. & hanc communem Iuriſperitorum ait *Sanch. in opuſc. loco cit. num.* 2. *in fin.* & tenet *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 12. *Layman lib.* 1. *tract. de legib. cap.* 16. *num.* 9. Illud eſt certum, quod ſi lex expreſsè inhabilitaret perſonas quoad talem actum, tunc actus eſſet nullus eo ipſo, etiam in foro conſcientiæ, *Alex. conſ.* 27. *num.* 5. *verſ.* 2. *&* 3. *lib.* 1. *Roder. q. regul.* 14. *art.* 6. §. *primum argumentum*, & alij, quos allegat *Sanch. lib.* 3. *de matr. diſp.* 4. *num.* 1. vt patet exemplo *Trident. ſeſſ.* 24. *cap* 1 *de ref. matr.* An autem lex inhabilitans perſonam quoad talem actum, liget contrahentem, ſeu actum gerentem extra territorium legiſlatoris. vide apud *Buratt. decif.* 27.

Reſpondeo IV. quòd ſi irritatio non priuat iure quæſito, nec cœpto acquiri, ſed iure quærendo, ſcilicet impediendo primam acquiſitionem, & irritatio ſit lata à iure in pœnam, ſeu odium delicti, ſeu tranſgreſſionis: tunc duæ ſunt ſententiæ. Prima docet non eſſe propriè pœnam, quia non eſt læſio perſonæ, nec diminutio patrimonij: ita *Bald. in l. nemo martyres, n.* 3. *C. de ſacr. Eccl.* & alij quos allegat *Sanchez lib.* 3. *de matrim. diſp.* 4 *num.* 8. & tenet *Mantic. decif.* 300. *numer.* 3: *& Rota decif.* 361. *num.* 9. *&* 11. *in collect. Farinac. crimin. & contract.* & hanc communem dicit *Felin. in cap.* 2. *num.* 1. *de teſtibus*. Secunda ſententia docet eſſe propriè pœnam, & hanc tenent plurimi DD. quos allegat, & ſequitur *Sanchez loco cit. num.* 9. *& lib.* 9. *diſput.* 32. *num.* 18. *Suar. de legib. lib.* 5. *cap.* 19 *num.* 7 *Salas de legib. diſp.* 16 *ſect.* 2. *Farinac. in fragm. verb. lex. num* 160. *Caſtropalao tom.* 1 *tract.* 3. *diſp.* 2. *punct.* 7 *num* 4 & hæc eſt verior, & magis communis, vt paret ex allegatis à *Sanch. d. num.* 9. Et probatur dicta ſecunda ſententia ex *cap. ſi Religioſus*, 27. *de elect in* 6. vbi in pœnam dicitur irritari electio: & probatur ratione, quia ad rationem pœnæ ſufficit quòd interueniat aliqua priuatio ob culpam; pœna enim eſt malum aliquod, ex *can. pœnitentia. diſt.* 3. *Suar. de legib. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 1. Malum autem ſemper eſt priuatio aliqua boni, vt *Suar. ibi*. Priuatio autem dicitur non ſolum rei habitæ, ſed etiam aptę alioqui haberi à tali ſubiecto, vt *S. Thom.* 1. *p. q.* 33. *art.* 4. *ad* 2.

Vnde ſequitur, quòd hæc irritatio non ligat ignorantes legem prohibentem, & irritantem, ſeu cum bona fide operantes. *Sanchez lib.* 3. *diſp.* 4. *num.* 9. vbi plurimos allegat, & idem *Sanchez lib.* 9. *diſp.* 32. *num.* 8. *Gabr. commun. concluſ. lib.* 6. *tit. de clauſulis, concl.* 3. *nu.* 1. *&* 8. *Rota decif.* 367. *num.* 4. *par.* 1. *Poſth. Farin.*

Verum eſt tamen, quò hæc irritatio pœnalis impediens ſolum primam acquiſitionem, obligat in conſcientia ante declaratoriam, quia non indiget facto hominis poſitiuo ad ſui executionem, vt dixi ſupra *cap.* 5. & tenet *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 101. qui teſtatur de communi ſententia, & alij multi, quos allegat, & ſequitur *Sanchez in opuſc. lib.* 3. *cap. vn. dub.* 1. *num.* 16. & communem oſtendit *Garzias par.* 11. *de benefic. cap.* 10. *num.* 9. (quidquid dicat *Menchach illuſtr qq. lib.* 1. *cap.* 28. *num* 11 aſſerens irritationem pœnalem ipſo iure latam non ligare in foro conſcientiæ, ſi actus habeat requiſita de iure naturali. Et hac ratione conciliari poteſt prior ſententia, quia irritatio impediens primam acquiſitionem non videtur habere tam rigoroſam rationem pœnæ, quia læſio, quam infert, ſcilicet priuando iure quærendo, non eſt valde grauis, ideoq; ſtatim obligat, vt dictum eſt, etiam in foro conſcientiæ.

QVÆRITVR II. An, & qualiter nullitas ſanari poſſit, vel reparari? Reſpondeo, ſi lex irritat actum ſimpliciter, tanquam geſtum contra formam, vel vt geſtum cum impedimento inhabilitante ad tempus, non autem perpetuò; tunc ſublato tali impedimento, ſeu adhibita de nouo ſolemnitate, ſeu forma requiſita, poteſt nouo partium conſenſu reparari; & hæc non dicitur propriè ſanatio, quia actus poſterior non eſt idem numero cum primo, ſed nouus; & incipit valere ex nunc, & non prout ex tunc. Si autem lex irritans actum procedat vlterius inhabilitando perpetuo perſonas ad talem actum, non poteſt ſanari, ſeu reparari etiam nouo partium conſenſu, ſine diſpenſatione legitima Superioris, ſeu legiſlatoris, aut alterius ab eo poteſtatem habentis iuxta ea, quæ dixi ſupra *cap.* 23. & ſira diſtinguit *gl. in cap. non firmatur* 18. *de regul. iur. in* 6. *Vantius de nullit. tit. quoties, & intra quod temp. num* 33. *& ſeqq. Tiraquell. tract. ceſſante cauſa, limitat.* 12. *&* 19. *& in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num.* 415. *Barboſa in d. cap. non firmatur, Gemin. in cap. quamquam n.* 6. *de vſur. in* 6. & de vtroque modo habes exempla infra *p.* 2. *verb. electio, c.* 3. *&* 9. *verb ſimonia c.* 2 *verb. profeſſio, c.* 2. *&* 3. Si autem lex irritat actum non ſimpliciter, ſeu abſolutè, ſed ſub conditione ſine qua non; tunc adimpleta quando-

quandocunque conditione perſeueraute partium conſenſu ipſo facto actus conualeſcit, vt dixi infra *cap. 39. in fine*.

QVÆRITVR III. An Princeps, vel Papa ſanare poſſit nullitatem actus præteriti, etiam parte non conſentiente, vel inuita, vt valeat ex tunc? Reſpondeo ſanare poſſe quoad defectus iuris poſitiui in actibus non dependentibus à voluntate, & conſenſu earundem partium non conſentientium; qua ratione ſæpè Princeps ſanat defectus aliquos proceſſuum, vt *Vantius de nullit. tit, vlt. num.* 125. Sic poteſt ſanare defectum abſolutionis à cenſura, vel diſpenſationis iualidè conceſſæ, verbi gratia excommunicato, vel irregulari, vt ſæpè facit circa acta Sacræ Pœnitentiariæ: Et habes exemplum huius ſanationis Regularibus conceſſæ *par. 2. verbo Nouitiatus, num.* 4. Quando autem ſunt defectus iuris naturalis, vel actus pendentis à conſenſu partium, non poteſt reualidare, niſi ablato impedimento, cum nouo conſenſu partes ratificent; vt quando diſpenſat ſuper impedimento matrimonij contracti, vt *Sanchez lib. 2. de matr. diſp. 36. num.* 3. Quod ſi actus pender à voluntate vnius, tunc ſublato impedimento, poterit ab illo ratificari, vt dicam infra *c. 39*.

QVÆRITVR IV. Quando Papa, vel Princeps diſpenſat ſuper nullitate, ſeu impedimento occulto actus geſti, forma externa ſeu ſolemnitate ſubſtantiali poſitiui iuris, ſeruata, pendente à conſenſu partium, & partes debent iterare conſenſum, an ſit neceſſe iterare formam, ſeu ſolemnitatem? Reſpondeo per ſe loquendo debere etiam formam iuris poſitiui iterari, niſi ex veriſimili mente legislatoris per primum actum nullum cenſeatur fini legis ſatisfactum, vt *Sanchez lib. 2. de matrim. diſp. 37. per totam*.

QVÆRITVR V. An poſſit præſcriptio aliqua contra actus nullitatem præualere? Reſpondeo, quòd nulla præſcriptio præualet contra decretum irritans pœnale; quia ſi erant partes in bona fide, actus non fuit nullus; ſi in mala fide, non præſcribunt; & ita *Gabriel. de Clauſul. concl. 3. num.* 44 & quia decretum irritans inficit poſſeſſionem, vt *Marta de clauſulis, cap.* 255. *num.* 8. Sed neque conſuetudo præualet contra decretum irritans, niſi ſit immemorabilis, *Gabriel ibi num.* 40. & 42.

Limita quòd poteſt Princeps, vel Papa præcludere viam reclamanti contra nullitatem, temporis præſcriptione: ſed actus adhuc non valet in foro conſcientiæ, quando eſt actus pendens à voluntate partium, niſi interueniat nouus conſenſus, vt dixi *verbo Monialis, cap. 1. in fin. infra p. 2.*

CAPVT XXXVI.

De pœna confiſcationis, ſeu priuationis, bonorum temporalium latæ ſententiæ.

DE hac re, quia nimis longa eſſet inſpectio, vide quæ tractant latiſſimè *Sanch. in decal. c. 22. li. 2. Suar de fide, diſp. 22. ſect. 3. & 4. Farin. de hæreſ q* 190. *per totam*. Hic ſolum meminiſſe oportebit quòd licet reus commiſſa pœna confiſcationis bonorum, ex ipſo iure non teneatur vltro reſtituere ante declaratoriam, imò neque ante actualem executionem, vt ijdem DD. dicunt & de magis communi, & probabiliori teſtatur *Farinacc. loco cit. q* 190. § 1. *num.* 22. tamen peccaret mortaliter, ſi poſt declaratoriam interrogatus de bonis inficiaretur, vel ea occultaret. *Molin. tom. 1. diſp. 66 Sanch. num. 8. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 7. q. 5. & tom. 3 lib 4 cap 16 q. 9.* Sed ante declaratoriam, etiamſi crimen inficiatus euaderet ſententiam, non teneretur ad reſtitutionem ſecundum probabiliorem. *Sanch. n. 22. Bonac. de reſtit. diſp. 3. q. 8. punct. vlt. § 3. num. 6. Farinac. num.* 22. Item ante declaratoriam, ſi alienet bona titulo lucratiuo; non peccat, ſi non faciat in fraudem Fiſci; ſi autem titulo oneroſo, peccat contra iuſtitiam per ſe loquendo, quia periculum infert accipientibus amittendi rem, & pretium: ſi tamen nullum generaretur periculum accipientibus, vt quia crimen eſſet ita occultum, vt non poſſit probari in iudicio, tunc nullum eſſet peccatum: ita *Suar. ſect. 4 num. 4. Sanch. lib. 2. cap. 22. num. 28. Farin. loco cit. num.* 82.

Nota etiam quod de iure communi confiſcationis bonorum pœna non infertur, niſi ob crimen læſæ maieſtatis, vt *Auth. bona damnatorum C. de bon. proſcr.* & ob crimen hæreſis, vt dixi *pag 2 verb. Hæreſis*. In alijs autem caſibus bona rei vltimo ſupplicio affecti deuoluuntur deſcendentibus, & aſcendentibus, & tranſuerſalibus, vſque ad tertium gradum, vt *d. auth. bona damnatorum*.

CAPVT XXXVII.

De alijs pœnis pecuniarijs latæ ſententiæ.

POenæ pecuniariæ, quæ à iure infliguntur aliquando ſcilicet ſoluendæ, vel damnum paſſo, vel Fiſco, vltra damni reſtitutionem, vt dupli, vel quadrupli, vel ſummæ taxatæ, etiam ſi ſint latæ ſententiæ, non obligant regulariter loquendo in foro conſcientiæ ante declaratoriam, *per cap. fraternitas, 11. q. 2. Bald. in l, poſt deſertionem, C. de furt.* & latè probat *Felin. in cap. audiuimus, nu. 1. de ſimon.* & multi quos allegat, & ſequitur *Menchaca illuſtr. qq lib. 1. cap. 28. nu. 7. cum ſeqq.* Sed neque poſt declaratoriam pœnæ ipſo iure incurſæ tenetur reus pecuniam vltro offerre, ſed poteſt expectare executionem, vt *Menchach. ibi nu.* 13. Exemplum huius rei habes *par. 2. verbo Reliquiæ, cap. 1. nu. 4. & verb. Camera, cap. 1.*

Amplia vt non teneatur reus ad huiuſmodi pœnas, etiam ſi falſis teſtibus, vel iniuſta appellatione ſe defenderit, quo minus ſententia contra ſe feratur, vel vt reuocetur effecerit. *Sanch. li. 10. de matr. di. 8. nu.* 14. idem tenent *Nauar. Vaſch. Leſſ. & Tannerus*, quos allegat, & ſequitur *Diana reſol. 52. miſcell. 5. tom. 2.* ſecundum probabiliorem; tenebitur tamen litis illius expenſas aduerſario reficere: ita *Sanch. cum allegatis ibi*.

Amplia vt idem ſit dicendum de teſte falſo, à reo, vt ſupra producto, ſecundum magis communem recentiorum, vt *Sayr. in claui reg lib. 10. tract. 2 cap. 15. nu. 3. Sala de legib. diſp. 15. ſec. 7. nu. 104. & 105. Diana reſol. 23. tr. 10. de leg. to. 1. & reſol. 35. Miſcell. 6. § 7.* An autem idem dicendum ſit de iudice, vel officiali, qui iniuſtè omittit ferre ſententiam declaratoriam, ſeu

con-

condemnatoriam pœnæ pecuniariæ, vt non teneatur actori, vel Fiſco reſtiuuere. multi dicunt non teneri reſtituere, quia dicunt iudicem non obligari ad talem ſententiam ferendam ex iuſtitia commutatiua, ſed ex ſola legali: ita tenent *Leſſ. lib. 2. cap. 13. num. 73. Bonac. ad octauum precept.decal.punc.7.num. 2.Azor.to.1 lib.5.cap.8.q.5.in fin.Salas de legib.loco cit.ſect.7. nu.101. 105.& 103.& ſect.8.§.circa diminutionem*, vbi expreſsè ait procedere tàm de pœna latæ ſententiæ, quàm ferendæ, *Diana reſol.52. miſcell. 5. tom.2.& reſol.23.trac. 10. to.1.* vbi ait eſſe opinionem in praxi tutam. Sed contraria eſt magis communis,& probabilior, quam tenet *Azor ſibi contrarius,tom.3.lib 4 c.17.quæſt.2. Sayr. in claui reg.lib.12.cap.14.nu.18.*vbi plurimos allegat,*& lib.3.cap 8.num.13. Turrian.in 2 2.q 67.a.4.num.1.& 3 Layman.lib.3.de reſt.cap.5.num.7. §.2.ſi iudex, & Summiſtæ communiter*.

Limita, quòd tenetur in foro conſcientiæ per ſe exequi.

Primo quando Iudex per ſententiam condemnauit ad pœnam ſoluendam, vt *S.Thomas 2.2.quæſt.62.ar.4. Baldus in l id quod pauperibus,qu 9.C.de Epiſc.& Cler. Anchar.in regula poſſeſſor.in 6.* quamuis *Felin. in d.cap. audiuimus*, dicat ſe de hac limitatione dubitare.

Secundo tenetur in conſcientia reus ſoluere pœnam, ver.gr dupli, & ſimiles, quando lex id præcipit expreſsè, vt cum vtitur particula obligationem ſignificante, vt dixi *verbo munera,cap.7. & 8. & verbo Alienatio cap.10* vel cum prohibet eum abſolui ante dupli reſtitutionem,&c. quia licet illa pœna non ſit latæ ſententiæ in eo ſenſu, vt eo ipſo transferat dominium in aduerſarium talis ſummæ, vel etiamſi transferret, non obligaret per hæc ſolum in conſcientia ad ſoluendum, vt dixi ſupra; tamen in hoc caſu vigore talis præcepti, obligatur reus ad executionem pœnæ ante omnem ſententiam, vt notat *Suarez de legib.lib.6 cap.7. num.1.* & ſic illud præceptum habet vim ſententiæ condemnatoriæ ſpecialis: & habes exemplum infra *par. 2. verbo viſitatio, cap 2.& verbo arma,cap.5.verbo camera,cap. 1. verbo munera,cap.7. &* 8. Item obligatur in conſcientia, quando pœna dupli eſt compenſatiua, vt dixi *verbo ſeruus, cap.2.*

Tertio tenetur in foro conſcientiæ reus ſoluere pœnam compenſatiuam intereſſe rationabilis parti læſæ, vt *Felin loco cit.* Itaque pœna legalis regulariter non eſt debita in foro conſcientiæ ante ſententiam Iudicis: vnde Confeſſarius non debet reum condemnare,vt ſoluat talem pœnam ante ſententiam prædictam, vt *gloſſ. in dic. cap.fraternitas*, & communem ait *Abbas in cap. dilecti, num. 12. de arbitr.* quanquam *Abbas ibi* teneat contrarium, quando pœna pecuniaria ipſo iure infertur; quam ſententiam tenent etiam alij, quos allegat *Menchaca loco cit. num.11.*

CAPVT XXXVIII.

De Pœna Banni latæ ſententiæ.

POENA banni ipſo iure lata ſæpè reperitur. Eſt autem duplex, nam aliud eſt bannum diffidationis, quo quis hoſtis patriæ, ſeu Reipublicæ Chriſtianæ eo ipſo conſtituitur, vt poſſit impunè occidi; de quo dixi *par.2. verbo, aſſaſſinium,verbo Curia,cap.1.numer.2.verbo maieſtas,cap.2. & l.1. C.quan.lic. vnicu. ſine iud.ſe vind.* & facit *tex.in l.5.in fin.ff ad l.Corn. de ſicar.* & quia eſt pœna capitalis, ideo infamiam irrogat, & hæc pœna fertur à iure per modum ſententiæ definitiuæ. Quia ſententia banni contumacialis non inducit pœnas iuris latæ ſententiæ, nec priuat iuribus competentibus alicui de iure communi quia magis cenſetur lata ob contumaciam,quàm ob delictum) *Menoch.præſumpt.70.lib.2. Rota par.1.deciſ.449.num.7.& par.1.nouiſſ.deciſ.625.* Aliud eſt bannum Imperiale, quod eſt quædam ciuilis excommunicatio,vt dixi ſupra *cap.33. §.quinto modo,*& dixi *par 2.verbo lex, numer.3.* & fertur per modum ſententiæ interlocutoriæ, vt ceſſante contumacia ſit reus abſoluendus, vt dixi *dicto cap. 33.* & non infamat, vt dixi *verbo lex*. Neutrum autem ligat ante declaratoriam, vt *Farinac. quæſt.189 § 3. nu. 35. & 36.* cum communi Canoniſtarum ſententia.

QVAERES, An ſit licita ſententia banni, vt talis poſſit impunè à quouis occidi? Reſpondeo licitam eſſe, quia ſupponitur eam proferri ex iuſta cauſa ob grauiora crimina, & expedire ob publicam vtilitatem, cùm aliter reſpublica huiuſmodi prauis hominibus purgari non poſſit: & quòd per talem ſententiam quilibet priuatus ad hunc effectum miniſter Iuſtitiæ conſtituitur: Ita *Ioan Andr.*quem allegat,& ſequitur *Sylu. v.homicida, 1.quæſt. 2. num.6.Leſſ.lib.2 cap 9. num. 6. Azor.tom.3.lib.2.c.2.quæſt.2.cum Angelo, Tabiena, Geminiano, Alberico, Iaſone, & alijs*, & tenet *Clarus, §.homicid.num 4.*

Aduertendum tamen primo, vt id licitè fiat,occiſorem moueri debere zelo iuſtitiæ, & non ex odio, ſeu rancore, vt *Sylu & alij ſupra citati*. Secundo, vt iuſtè fiat, requiri vt bannitus occidatur intra territorium bannientis, per *l. fin. ff. de iuriſdict. & l.non ſolum, §.& qui, ff de exc.tut.ibi gl. ver.& qui in teſtamento*, eſt communis ſententia Theologorum, & Legiſtarum, quam tenet *Archidiac.* quem ſequitur *Sylu. v.homicid.1. qu.3. num.7. Azor.d.cap 2.quæſt.3 Filliuc.tract.29.num.24.Emanuel Sà, verbo homicidium, num.* 10. *Iaſon in l. omnes populi, ff.de iuſtitia, & iure,Boſſ.tit.banniti quid amittant num.5.Viuius commun.opin.770. nu.21. Nellus de bann. 2.par.2.tem. quæſt.56. Farinacc conſil.criminal.113.numer.1.* qui *num.2.*limitat niſi ſit bannitus ob crimen læſæ maieſtatis, quia tunc ait poſſe etiam extra territorium bannientis occidi. Itaque ſi quis laicus aliquem capitaliter bannitum occidat intra territorium bannientis,erit irregularis ex defectu lenitatis, vt *Sylu. num.6 loco citato*, & alij communiter. Si autem extra territorium bannientis, erit irregularis ex delicto ex homicidio voluntario iniuſto, vt *Boſſ. loco cit.* & alij præallegati. Clericus autem in ſacris,vel beneficiatus occidens, vel occidi faciens bannitum intra territorium, peccat mortaliter, & fit irregularis, non tamen tanquam ex homicidio iniuſto, ſed illicito, vt *Tanner. tom.3.diſput.4.q.8.num.44.cum Salon.& Soto.*

Item limita, quòd bannitum nunquam licet veneno occidere, *Carrer. in praxi ſuper verbo veneficorum; num.4.*

An autem liceat bannitum proditoriè occidere,

Digitized by Google

multi affirmant, multi negant, prior ſententia affirmatiua ſatis eſt in praxi recepta, vt apud *Clar.§.homicidium, ver.ſed an licebit*.

Sed quæres an occidens iuſtè bannitum poſſit etiam illum bonis ſpoliare,& ſibi ſumere: quidam affirmant, vt *Graff loco cit.num.*57.tenet *gloſſ. in cap, in literis, verbo prædo, de reſt. ſpol. Franc. in cap.*1. *num.*5. *de hom.in* 6. quia cui conceditur, quod eſt plus, concedi cenſetur, quod eſt minus. Sed hoc non poteſt procedere de ijs rebus, quæ per ſententiam, vel legem Fiſco adiudicata ſunt. Vel ſi bona non fuerunt expreſse confiſcata,non poſſet ea capere occiſor in præiudicium hæredum venientium ab inteſtato, quibus deuoluuntur ipſo iure. *Auth.bona damnatorum, C. de bonis proſcr. Rot.deciſ.*625.*in fin.par.*1.*nouiſſ.*

CAPVT XXXIX.

De Pœna inteſtabilitatis latæ ſententiæ.

SÆpè in iure reperitur hæc pœna contra criminoſos latæ ſententiæ,vt ſint inteſtabiles actiuè,& paſſiuè, ideſt vt neque teſtamentum facere,neque ex teſtamento quidquam capere poſſint, vt *in cap. fœlicis de pœnis, in* 6.*cap.excommunicamus, de hæreticis,§ credentes*. Hæc amen pœna non ligat in ſoro conſcientiæ ante declaratoriam; ideò inteſtabilis paſſiuè ipſo iure factus poterit capere, & retinere legata, & inſtitutionis titulo hæreditates ante declaratoriam, ſeu executoriam: vt *Molin.tom.*1.*de iuſt.diſp.*154.*colum.*3. *verſ. cap. fœlicis, Leſſ.lib* 2.*cap* 19 *num.*52.*Azor.tom.*1.*lib.*5.*cap.*8.*quæſt.*2 *Sanchez lib.*2.*in decalog.cap.*14. *num.*31. Similiter inteſtabilis actiuè effectus, validè condit teſtamentum ante declaratoriam, ſed per declaratoriam nullum cenſetur ab initio extitiſſe, ſecundùm probabiliorem, vt *Molina tom.*1.*diſput.* 95. *verſic. ſecundum eſt*. *Vaſquez* 1.2.*diſput.*151.*cap.*1.*um.*11. *Sazedo ad Diaz.c.*86. *Decian.crimin.lib.*7.*cap.*49 *num.*20. *Sanchez in decal. lib.*2. *cap.*24.*num.*2.& 3. *Farinacc.q.*190. §. 6.*num* 89. *in fin.* Et ratio eſt, quia ante declaratoriam retinet reus dominium vtile bonorum, & hæc pœna imponitur ob confiſcationis pœnam in conſequentiam. Ita *Sanchez num.*3. quamuis alij teneant eſſe nullum teſtamentum etiam ante declaratoriam, quia hæc pœna non indiget facto hominis poſitiuo ad ſui executionem. Ita *Couarr.Pegna, & alij* apud *Sanchez, & apud Farinac. ibi*, & tenet *Ancharan.Ioan. Andreas, Henric. & Anan. in d.cap.excommunicamus de hæret.*

Tamen in aliquibus caſibus hæc pœna nullitatis teſtamenti ligat ante declaratoriam, vt in caſu vſurarij manifeſti dixi infra *p.*2.*verbo, vſura,cap.*1.§.*quinto pœna*: quia ibi pœna per ſe principaliter imponitur, & non ob priuationem dominij, ſeu ob confiſcationem bonorum;& quia ibi illa irritatio non eſt pœnalis propriè loquendo, ſed eſt definitiua ob defectum debitæ ſatisfactionis, tanquam ob defectum conditionis extrinſecæ requiſitæ, vt tenet *Io. Andr. in cap. quanquam de vſur.& ibi* ſequitur *Gemin.*\u0020*nu.*6. vbi docent per dictam clauſulam irritantem teſtamenta vſurariorum, vſurarium non dici effectum inteſtabilem, ſed ſolum irritari teſtamentum ob defectum dictæ ſatisfactionis; & quod dicta ſatisfactio non dicitur de forma intrinſeca, ſeu ſubſtantia ſubſtantifica teſtamenti, quia non requiritur vt interueniat contemporaneè, id eſt in ipſo actu teſtandi, ſed dicitur de ſubſtantia non ſubſtantifica, ideſt conditio neceſſaria, ſine qua non.

Vnde ſequitur quod illa prohibitio, & irritatio extenditur, & latè interpretanda, & ligat ignorantem, & ſanari poteſt talis defectus, ſeu nullitas teſtamenti, quandocunque poſtea talis conditio ſuperuenerit viuente teſtatore, & ipſius conſenſu perſeuerante habitualiter, vel virtualiter; quia teſtamentum à ſolius teſtatoris voluntate pendet, neq; opus eſt iterare actum: quæ iteratio requiritur quando omiſſa eſſet forma,ſeu ſolemnitas intrinſecè ſubſtantialis, ſeu ſubſtantifica, aut quando actus etiam pendebat à voluntate tertij. Hæc ibi *Geminianus*. Quamuis *Ioan. de Lignan.* ibi teneat per dictam Decretalem vſurarium eſſe factum inhabilem ad teſtandum, ſeu inteſtabilem actiuè, ideò æſtimat non poſſe conualeſcere teſtamentum per ſuperuenientem illam cautionem, de rigore ipſius loquendo, ſed ſolum de æquitate. Sed prima eſt verior etiam de rigore iuris, quia illud teſtamentum ab initio, & implicitè, ſeu radicaliter ſtatum validitatis habuit ſuſpenſum ſub illa conditione, ita *Caualer. deciſ.* 570. *num.*4.

CAPVT XL.

De Pœna, qua ipſo iure Ciuitas priuatur Pontificali, ſeu Epiſcopali dignitate.

HVius pœnæ habes caſus, *par.* 2. *verbo conclaue, cap.*8. *& verbo maieſtas. cap.* 2.*in fin.*

Aduertendum primò pro intelligentia huius pœnæ, quòd cum fertur à iure propter aliquod delictum ciuitatis, vt in caſibus ſupradictis, tunc Ciuitas dicitur deliquiſſe, quando Ciues conuenerunt ad tale factum, non vt ſinguli, ſed vt vniuerſi; id eſt ſi Ciuitas fuit ſuper hoc in forma ſolita congregata, & negotium fuit propoſitum, & conſultatum, & communiter deliberatum; vt non ſufficiat ſi populus ad ſonum campanæ totus fuerit commotus ad delictum,niſi præceſſerit dicta conſultatio, & deliberatio. *Bar.in l.aut facta,* §. *fin. ff.de pœn.Ioan.Andr in cap.fœlicis,de pœnis, Abb in cap. dilectus, de ſim. Clarus* §.*fin. quæſt.* 16. & de communi teſtatur *Oſaſch.deciſ.Pedem.*138 *num.*27.

Aduertendum ſecundo,quod ſi Ciuitas incurrat pœnam prædictam,tunc Epiſcopus illius Ciuitatis eo ipſo remanebit Epiſcopus titularis ſine diœceſi, ſi eius diœceſis non extendatur vltra territorium talis Ciuitatis: ſi autem territorium vltra extendatur, tunc ſecundùm aliquos Epiſcopus, qui ibi iam erat intitulatus,poterit exercere ſuam iuriſdictionem, & Pontificalia in ſua diœcèſi extra territorium illius Ciuitatis;ſed poſt mortem ipſius nullus alius erit eligendus, ſeu intitulandus: ita *Gemin.in cap.fœlicis, col. penult. Francus ibi* §. *quapropter, Felin in cap. Rodulphus, num.* 1.*de reſcript.* Alij verò dicunt, quòd dum viuit poterit exercere iura ſua etiam in tota diœceſi extra ciuitatem:ita *Archid.in dic. cap.fœlicis, in fin. Marius Alterius tom.*1.*lib.*5. *diſp.* 12. *cap.* 5. *colum.* 10. §. *quærunt DD.* Sed veriùs puto tunc

recur-

tecurrendum eſſe ad Sedem Apoſtolicam ; & ad Papam pertinere commendare, vel vnire diœceſim iſtam vni,vel alteri Epiſcopo vicino , per *tex. in cap. ita nos, 25.q 2.* vbi eſt caſus: Et ratio eſt , quia vbi principalis cauſa non ſubſiſtit, neque ea , quæ ſequuntur, locum habent, *l. cùm principalis,ff. de reg. iur. & cap. acceſſorium 42. de reg. iur. in 6.*

Aduertendum III. quod hæc pœna priuationis iuris Epiſcopalis dignitatis, etſi ſit latæ ſententiæ ex ipſo iure, non ligat ante declaratoriam quia eſt priuatio iuris quæſiti, & poſſeſſi , per ea que dixi *par 1. cap. 5.* & quia hæc eſt ſicut pœna depoſitionis , quæ ſimiliter requirit declaratoriam, vt dixi *par. 1. cap. 27.* & idem eſt in omni pœna, qua aliquis deijcitur de ſtatu ſuo,vt *Sanchez. lib.7.diſp. 13 num 1 Nauar. in extrau. de dat. & promiſſ. not.31.num 44. Molina to. 1.diſput. 96.Filiuc tract. 10.num 264.* & facit quod Ciuitas ob rebellionem non poteſt deſtrui, vel ſubijci aratro ,niſi præcedente declaratoria Principis, *Bart. in extrauag. qui ſint rebelles,verb. rebellando, in fin. Boſſ. in praxi tit.de crimin. læſæ maieſtatis num.132.*

CAPVT XLI.

De pœnis priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ.

HÆC pœna ſæpè reperitur latæ ſententiæ, non ſolum ex vi cenſuræ vt excommunicationis, vel interdicti,vt *c. Epiſcoporum,de priuil. in 6 Clem. 1. de ſepult.* de qua re dixi *verbo Cenſura c. 7. & c 13. & verbo Sepultura,c.5.* Sed etiam per ſe principaliter , vt *verbo Concubinarij n. 5. verbo Duellum,verb. Vſura, c. 1. & verbo Sepultura, c.2. c. 4. & cap. 6. verb. Ludi, cap. 2. & 3.*

Aduerte autem quòd interdum hæc pœna procedit etiam ſi delinquens moriatur cum ſignis contritionis, vt dixi *verbo duellum.* Aliquando verò ceſſat, ſi ediderit ſigna pęnitentiæ,vt dixi *verbo concubinarij* , vbi explicaui, quæ ſigna ſufficiant pęnitentiæ.

Aduerte etiam,quod ſæpe feruntur pęnæ à iure contra ſepulturæ Chriſtianæ mandantes cadauer alicuius delinquentis: & quidem ſi ratione cenſuræ prohibita ſit ſepultura , non incurrunt ſepelientes , niſi cenſura fuerit nominatim declarata , vel niſi fuerit notorius clerici percuſſor, vt dixi *verbo ſepultura cap.5.* Quando verò hæc prohibitio eſt facta per ſe immediatè reſpectu alicuius criminis,& non cauſa cenſuræ , an requiratur declaratoria? variæ ſunt DD. ſententiæ ; ſed verius videtur non requiri declaratoriam dummodo delictum ſit manifeſtum,vt dixi *verbo duellum,cap.3.verbo ſepultura, cap.2. & 4. verbo vſura. c 1. n 4.*

An autem per poteſtatem laicalem poſſit reus ſepultura priuari dixi *pa.2. verb. Parricidium,*vbi plura dixi de ſepultura reorum.

CAPVT XLII.

De pœna maledictionis , vel indignationis Dei , & SS. Apoſtolorum , & Summi Pontificis.

PRIMO' Maledictionis pęna latæ ſententiæ ſæpè reperitur in iure communi, decretis Conciliorum, & Conſtitutionibus Apoſtolicis,vt *cap. Romana,§ procurationes de cenſur. in 6.* ibi, *maledictionem incurrat, à qua nunquam niſi duplum reſtituat, liberetur* : & in Bulla Pauli Quarti, de qua *par. 2. verb. Ambitus c. 2. & in c.1. de ſepult. in 6. & tex. cap.1.§. fin. de ſtat. monac. in 6.* ibi *interminatione maledictionis æternæ*; idem habetur *Trid. ſeſſ 25. cap.5. in princ. de regul.* Et quamuis per hæc verba poſſet alicui videri inferri pęnam excommunicationis per *§. ſin autem,23. q.1. & §. ſed qui pro perſecutoribus , 24.q.3.* tamen communiter DD. dicunt non inferri excommunicationẽ , vt *Lapus in dict. cap. Romana,num. 2. Gemin. num.8. in §. procurationes, & ibi Francus.* Sed inferri dicunt pœnam æternam, quæ debetur ei pro peccato mortali tranſgreſſionis huiusmodi præcepti, atque ideo ſignificari præceptum obligare ſub peccato mortali : ita *Io. Andr. in d. cap. Romana,& ibi Lapus num.1.Gemin.num. 8, in §. procurationes,& Francus ibi.*& *Marius Alterius to. 1. diſp.22. lib.5. cap.8. ſuper verb. indignationem* . Sed puto quod vbi fertur à Papa hæc maledictio , intelligatur non ſolum de maledictione Diuina , ſed etiam de Pontificia , quæ cum ſit tanquam à Patrę ſpirituali lata , vel vt à Iudice ex cauſa iuſta,ſolet parere effectus damnorum temporalium,quæ à Deo inferuntur , iuxta illud Eccleſ *c. 3. Maledictio Patris eradicat fundamenta* : Et de vtraque maledictione,earumque effectibus habes in *d. §. ſed qui pro perſecutoribus, 24.q.3.*

Secundò Indignationis Dei,& SS. Apoſtolorum Petri & Pauli latæ ſententiæ pœna ſæpè reperitur in iure, & decretis Conciliorum , vt in *Extrauag. execrabilis , Ioann 22. in fin. de præb.& in Bulla in Cœna Domini, & in Trid. ſeſſ. 25. c.2. refor.* Et de Summi Pontificis indignatione latæ ſententiæ habes *par.2. verb. arma.c. 9. & verb. camera,c.2.* Item in Conſtitutionibus Apoſtolicis , ſeu litteris in forma gratioſa contra auſu temerario eas violare, ſeu infringere audentes, ſolet apponi , vt notat *gloſſ in d. Extrauag. execrabilis , verbo, incurſurum*: quam clauſulam eadem gloſſa ita exponit & intelligit,vt violans huiuſmodi decretum, ſeu ordinationem Papæ cum errore in intellectu æſtimans Papam non potuiſſe id ſtatuere, incurrat crimen & pœnas hæreſis: ſi autem cum deprauata voluntate nolens obedire , incurrat crimen ſacrilegij depoſitione dignũ quo ad eccleſiaſticos.

Alij dicunt hanc pœnam importare , vt contrauenіens, vel lacerans poſſit priuari beneficiis eccleſiaſticis: quam ſententiam tenent *Bald.c.1.§.porrò, quæ fuerit prima cauſa ben. amitt. Felin in c. ſi quis , num. 10. de maior. & obed.*& alij multi,quos allegant & ſequuntur *Menoch. de arbitr. caſu 365.num.4. Marta de clauſ. par. 1 clauſ.284. Alterius in Bullam in Cœna Domini loco ſupra cit.* Sed alij verius dicunt hanc clauſulam ſolum ſignificare , præceptum obligare grauiter, ſeu ſub mortali peccato , ad quod ſequitur indignatio Dei &

SS. ita *Vgolin. in c. vlt. in Bull. in Cœna Domini, num. 2. Suarez. de legib. lib. 4. cap. 8 num. 3. Bart. in extrauag. ad reprimen. verb. indignationem noſtram:* & inde ſequitur tranſgreſſorem puniendum pœna arbitraria, *Menoch. & Marta locis cit.* & communem ait *Cherubin. in Compend. ſuper Bulla 30. Leon. X. ſchol. 2.* Et quamuis aliqui DD. extendant iſtud arbitrium vſque ad pœnam mortis in materia graui; tamen non eſſe ita extendendam, præſertim in Conſtitutione Summi Pontificis, verius docet idem *Cherub. ibi. cum Bellenc. de Charit. ſubſ. c. 44. num. 14.* Sed neque extendi ad beneficiorum priuationem, ait idem *Cherub. loco cit. Vgolin. c. vlt. in Bulla in Cœna Domini, Iaſon. in l. vn. n. 2. ff. ſi quis iuſd. non obtemp.* Et quod hæc pœna indignationis Dei, &c. idem importet quod pœna maledictionis, ait *Archid. in cap. Romana, num. 5. de cenſ. in 6. Alber. in lexico, verb. maledictio, & Io. de Graſſ. tract. de reſcript. propè finem, num. 92.* vbi ait propterea pœnam indignationis, vel maledictionis excludere à temporalibus, & ſpiritualibus non ipſo iure, ita vt ſit excommunicatus, ſed quòd poſſit excommunicari ob contumaciam.

TERTIO Notat *Bald. in Proœm. decretal. num. 9.* quod in litteris Apoſtolicis, verbo *dilectis* appoſito, non continentur indigni, vel odioſi, quando vniuerſitati ſcribitur ad honorem, ſecus ſi ad pœnam, vel ad regulam: & ait *Bart. in d. Extrau. ad reprimendum, loco cit.* clauſulam indignationis Principis importare, quod non ſe habebit gratum, ſeu beneuolum erga ipſos: Vnde ſequitur quod erunt indigni omni gratia, & fauore Principis, vt *Io de Graſſ. loco cit.* & erunt digni punitione arbitrio Principis, vt *cap. niſi ſpecialis, de offic. deleg.* vbi tamen indignatio Papæ mitigatur, & cohibetur à pœna inferenda propter præcedentia perſonæ merita, quando paratus eſt ſe corrigere, vt notat *Abb. ibi num. 3.*

QVARTO Adde quod ſi Princeps dimittat aliquẽ ab officio vel militia ex indignatione, dimiſſus incurrit infamiam vt in *l. 2. ff. de his qui not infam. Bellen. de charit. ſubſ. quæſt. 44. num. 11.* Quod intelligas verum, ſi exprimat cauſam iuſtam indignationis, & inhoneſtæ miſſionis, vt in *dicto textu, & ibi Doctores.*

Hæc autem pœna indignationis cenſetur ſublata per verba ſalutationis in eum à Principe prolata, aut per admiſſionem ad oſculum, &c. Quia ſunt hæc propriè ſigna reconciliationis, dummodo, ſcienter à Principe ſint edita, per *c. ſi aliquando, ibi gl. & DD. de ſent. excom.* Et ſi non præſumatur Papa ex talibus ſignis abſoluere excommunicatione quenquam, niſi hoc declaret, vt *Clem. Si Summus. de ſen. excomm. Meno. præſ. 20. num. 38. lib. 2.*

CAPVT XLIII.

De pœna excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, & irregularitatis latæ ſententiæ.

PRIMO, Cenſuras eccleſiaſticas, id eſt excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum inter pœnas eccleſiaſticas numerari dictum eſt ſupra *c. 1.* Eas non eſſe pœnas meras ſeu purè afflictiuas, ſed medicinales, dictum eſt ſupra *c. 20.*

SECVNDO, Irregularitates, quæ ex delicto naſcuntur, & non ex ſolo defectu, inter pœnas eccleſiaſticas recenſendas eſſe alij aſſerunt, alij verius negant, vt dixi ſupra *c. 15. ampliat. 2.* Certè ſatis participant de ratione pœnæ, ideo in hoc tractatu comprehenduntur.

Sed quia de natura & proprietatibus cenſurarum, & irregularitatum multi ſunt tractatores, & quia de ijs tum in hac Prima Parte, tum in Secunda ſæpè, & copioſè actum eſt, paucis hic adnotatis, ad ſecundam partem huius noſtri operis procedemus.

Nam quòd cenſuræ latæ ſententiæ, & ferendæ diuerſos habeant effectus dixi *ſup. cap. 25. §. tertio modo.* & quod cenſuræ, & irregularitates latæ ſententiæ ligent ipſum delinquentem, ſtatim ante ſententiam declaratoriam dixi ſupra *cap. 5. limit. 1.* Et qualiter obligent alios ad euitandum cenſura, vel irregularitate affectum dicam infra *part. 2. verb. cenſura.* Et qualiter cenſuræ, & irregularitates tollantur, vel ſuſpendantur, dixi ſupra *à capite 20 ad 27.* Et de forma requiſita ad ferendam ſententiam cenſuræ promulgatoriam, vel declaratoriam, dixi *pa. 2. verb. cenſura. c. 1. & 2.* Itaque pro praxi, quod ſupereſt. Notandum quod quamuis vniuerſitas, v. g. Collegium, Capitulum, &c. poſſit incurrere cenſuram interdicti, vel ſuſpenſionis reſpectiuè; & ſæpè in iure tales cenſuræ ſunt latæ ſententiæ contra vniuerſitates, vt dicam *pa. 2.* tamen, vniuerſitas nunquam incurrit cenſuram excommunicationis, neque in iure vlla vnquam contra vniuerſitates lata reperitur; ſed neque ab vllo Iudice Eccleſiaſtico ferri poteſt, vt habetur *in c. Romana. §. ſi. de ſent. excomm. in 6. & ibi tractant Canoniſtæ.* Et ſi aliquis Iudex promulgaret excommunicationem contra vniuerſitatem, ſententia eſſet nulla ſecundum magis communem; quia *particula* penitus prohibemus *in d. §. ſi.* irritat actum contrarium, *vt Hoſt. Io. Mon. Archid. & Franc. allegati à gl in d. §. ſi. verb. penitus,* & veriorem *ait Nauarr. d. conſ. 9. n. 1. in ſi. de ſent. excomm.* & communem ait *Felin. in c. dilectæ num. 7. de except. & Vgolin. de cenſ. tab. 2. c. 26. §. 3. num. 2.* Quare etiam ſi conſtet aliquam vniuerſitatem commiſiſſe aliquod delictum cui in iure impoſita eſt excommunicationis pœna latæ ſententiæ, non poterit declaratoria proferri contra ipſam vniuerſitatem, ſed contra ſingulos de vniuerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit; *vt d. c. Romana § ſi.* Et quidem ſi non conſtet qui nam illi ſint (vt quia ſuffragia fuerunt ſecreta) poterunt declarari ſub nomine appellatiuo cum reſtrictiua, omnes, & ſinguli de tali vniuerſitate, qui in tali actu culpabiles fuerunt, ſeu qui illud & illud fecerunt, *vt c. grauem 53. de ſent. excomm. Nauarr. d. conſ. 9. num. 3. alias conſ. 20. de ſen. excomm. Auila pa. 2. c. 4. diſ. vn. dub. 5.* quia hac ratione innocentes non continentur. & idem ait *Tolet. lib. 1. cap. 7* Quando autem conſtat in particulari quod omnes nullo excepto culpabiles fuerint, tunc poſſunt omnes nominibus proprijs declarari, vel breuitatis cauſa in hac forma, declaramus excommunicatos Rectorem, ſeu Præpoſitum, & omnes alios de tali vniuerſitate, quia illud fecerunt &c. *Hoſtien. in ſumm. tit. de Contum. §. ſi. in ſin. Vgol. tab 2. c. 26. §. 4. in ſi.* Si verò non conſtet de omnibus, ſed de aliquibus tantum, illi ſoli nominatim poterunt de-

Digitized by Google

declarari, *Nauarr. & Anila loco cit. Couarr. variar. li. 2. c. 8. num. 9. §. fortaſſis.*

Sed quæres qualiter dicetur conſtare de culpa, ſeu complicitate ſingulorum, ſi fortè ſecreta dantur ſuffragia, aut alias euulgari non poſſint. Reſpondeo quod illi præſumuntur conſenſiſſe, quos conſtat tali actui vniuerſitatis (vt Capitulo, ſeu Concilio) interfuiſſe; niſi ipſi probauerint ſe expreſsè contradixiſſe, *Couarr. variarum lib. 2. c. 8. num. 9. § fortaſſis.* quia in actis vniuerſitatis circa delicta, qui non contradicit expreſsè, habetur pro conſentiente, ad incurrendam culpam & pœnam, *Inn. in c. 1. num. 4. de his quæ fiunt à maio. pa. cap. & ibi Hoſt. col. 2. Card colum. 2. in fi. Abb. in c. 2. de his quæ fiunt à Præl. num. 9.* & facit *c. error. & c. conſentire 83. dis.* & facit quia præſumptio eſt quod contradicens in actu concilij potuerit alios trahere in ſuam ſaniorem ſententiam, *l. ſi in tres 20. ff. de Arb. c. Nicæna,* vbi eſt caſus notabilis, *& ibi gl. notat, verb. ſententiam, & Præpoſ. num. 3, 31. diſt.* Qui ergo dicit ſe contradixiſſe, tenetur probare *l. ei qui ff. de prob.* habet enim præſumptionem contra ſe; quæ præſumptio iuris dicitur liquidiſſima probatio, *Maſcard. cum alleg. de prob. q. 10. num. 42.* & transfert onus probandi in aduerſarium *Maſc. n. 40.* & ſufficit huiuſmodi iuris præſumptio ad hoc vt dicatur conſtare, etiam ad condemnandum, *Maſcard. num. 44.* & quod quamuis clauſula *ſi conſtiterit*, admittat ſolum probationes veras, & non præſumptas; tamen ſufficiant præſumptiones iuris, tenet *Rota Buratt. deciſ. 41. cum ibi not.* Vnde dicunt communiter DD. quod Capitulares ſeu Conſiliarij, quibus præſentibus & non contradicentibus ſunt facta ſtatuta contra libertatem eccleſiaſticam, incurrunt in cenſuras tamquam cooperantes, ſeu conſentientes, *Abb in c. aduerſus num. 22. de immun. Eccl. Nauar. c. 27. num. 119. Tabien. ver. excommun. 5. caſu 20. num. 4. Angel. excomm. 7. caſu. 5. num. 5. & caſu. 12, num. 4. Caiet. excomm. c. 31. Alterius lib. 5. diſ. 16. c. 4. col. 4. & 5. to. 1. Suar. de cenſ. diſ. 21. ſec. 2. n. 85.* Imo multi dicunt quòd incurrunt in culpam & pœnas etiam ſi contradixerint, ſed nihil profecerint, ſi non deponant officium: ita *Innoc. & Hoſt. in cap. nouerit, de ſent. excomm. Io. And. in d. c. aduerſus, & ibi Cardin. in fin. & Anchar. nu. 11. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 26. Sylu. excomm. 9. num. 32. Tabien.* qui ait communem. *ver. excomm. 5. caſ. 18. n. 5. in fin.* Quod verum puto, quando officij dimiſſione alij crederentur emendandi: ita *Angel. d. caſu 5. nu. 5. Tabien. excomm. 5. caſu 20. num. 4.*

Ceterùm quia difficile eſt omnes nullo excepto in aliquo actu vniuerſitatis conſenſiſſe, ob facilitatem, & propenſionem hominum ad contradicendum, vt *Hoſt. in ſumm. tit. de dolo, §. & contra quem, & tit. de contum. §. fin. ver. ergo ſi conſtat, per l. item ſi vnus, §. principaliter, ff. de rec. arbit.* & quia poſſent ſingulares, quos conſtat fuiſſe actui præſentes, habere aliquam excuſationem; ideo etiam ſtante dicta præſumptione, non poſſunt declarari in cenſuras, ſeu pœnas incidiſſe, niſi præuia citatione (de qua ſupra dictum eſt) vel contumaces extiterint, vel ſe non purgauerint ſufficienter, tunc enim dicetur legitimè de illorum culpa conſtare, *ex gloſſ. cit. in Clem. præſenti, & ibi Canoniſtæ, de cenſib. & alijs iurib. ſupra citatis.*

Finis Primæ Partis.

DE POENIS ECCLESIASTICIS
PRAXIS ABSOLVTA, ET VNIVERSALIS.

AVTHORE

R. P. CAROLO ANTONIO THESAVRO

SOCIETATIS IESV,

POENITENTIARIO APOSTOLICO,

PARS SECVNDA,

In qua de ſingulis criminibus, eorumque pœnis Eccleſiaſticis latæ ſententiæ ordine Alphabetico pertractatur.

CAPVT I.

Abbatiſſæ benedictio prætermiſſa.

PRIVATIONIS pœnam ipſo iure incurtit Abbatiſſa, quæ intra annum à ſuæ confirmationis tempore computãdum, munus benedictionis non ſuſcipit, nulla exiſtente rationabili cauſa, vbi ſcilicet ſolent Abbatiſſæ benedici: ita habetur *in Clem. attendentes, §. ſtatuimus de ſtat. mon.* De hac re vide Canoniſtas *in dicta Clem. & Sanch opuſc. ſeu conſiliorum lib. 7. c. 1. dub. 19. num.* 10. An hæc pœna liget in foro conſcientiæ ante ſententiam declaratoriam, alij affirmant, alij negant, vt dixi *infra, verb. Epiſcopus cap. 2. not. 3.* Quæ autem ſint cauſæ rationabiles, non petendæ, vel differendæ benedictionis, tradit *gloſſ. ibi verb rationabilis.* Qualiter verò cognoſcatur, quod ſint ſolitæ benedici, reſpondet *Azor par 1. lib. 13. c. 10. q. 4.* ſpectandam conſuetudinem quadraginta annorum poſtremorum. Notat autem *Miranda p. 3. quæſt. 7. art. 7. in fin.* Abbatiſſam temporalem non eſſe benedicendam, niſi ſpecialiter id ſit introductum priuilegio, vel conſuetudine.

CAPVT I.

Abortus procuratio, vel cauſatio.

PRIMO Excommunicationem ipſo iure incurrunt procurantes abortum fœtus animati, effectu ſubſecuto, ex Bulla Sixti V. 87. *incip. effrænatam.* Et abſolutio huius excommunicationis fuit Papæ reſeruata ex eadem Bulla: Sed ex Bulla Gregorij XIV. 8. *incip. Sedes Apoſtolica,* eſt reſeruata locorum Ordinarijs, ita vt non ſit neceſſe recurrere ad Sedem Apoſtolicam; & ita obſeruant *Quaranta, verb. abortus, §. nota per hæc, Farin. q. crim. 122. num. 164. Barboſa allegat. 51. de pot. Epiſc num. 136. Filiuct. tract. 29. num. 100 Homob. de caſ. reſeru. par. 3. caſ. 6.* Poterunt etiam Prælati Epiſcopalem iuriſdictionem habentes ſuos ſubditos abſoluere, *Roder. qq. regular 33. a. 4. tom. 2. Coriolan. de caſ. reſer. tit. de abortu, num* 10. addit *Diana reſolut. 13 tract. 2. tom. 2. §. not. 4. cum Sanchez, & Marullo,* quod habentes priuilegia abſoluendi à cenſuris quibuſcunque etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, poterunt abſoluere à præſenti cenſura: quamuis enim ex decreto Sacræ Congregationis, de quo dixi *verb. abſolutio, cap. 3.* iſti non poſſint abſoluere à caſibus, quos Ordinarij locorum ipſi ſibi reſeruabunt; tamen illud decretum non loquitur de caſibus, qui ſunt reſeruati Ordinarijs à iure Pontificio, vt patet. Cæterum ſæpè ſolent Ordinarij locorum caſum abortus ſibi reſeruare, ideò tunc non poterunt priuilegiati abſoluere.

II. PRIVATIONEM omnis priuilegij clericalis, & omnium dignitatum, officiorum, & beneficiorum, (quæ perpetuò erunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata) & inhabilitatem ad illa, & ſimilia, incurrunt Clerici procurantes abortum fœtus animati, effectu ſubſecuto ex Bulla Sixti V. & Gregorij ſupra cit. vide *Farin. n. 122. & 151.* An autem hæ pœnæ ligent in foro conſcientiæ ante declaratoriam, dixi *ſupra par. 1.* vbi dixi de pœna priuationis priuilegij Clericalis *cap. 27.* De pœna verò officiorum, & beneficiorum, & inhabilitate, *cap. 28. & cap. 30.* Super hac pœna ſolus Papa diſpenſare poteſt, per ea, quæ dixi *ſupra cap 23. par. 1.*

III. IMMVNITATIS Eccleſiaſticæ ius, ſeu ſacri aſyli, ipſo iure amittunt procurantes abortum fœtus animati ſecundum aliquorum ſententiam ex Bulla Gregorij XIV. 7. *incip. Cum aliàs nonnulli,* vbi proditorium homicidium perpetrantes ſunt priuati tali refugio, & ita tenet *Farinac. de immun. Eccl. cap. 8. n. 13 &.*

Peregrin.

Peregrin.de Immun.Eccl.cap.3.nu. 8. quia dicunt occiſionem fœtus animati eſſe proditorium homicidium. Alij tamen negant, vt *Franc. Leon. Theſ. fori Eccleſ. p.* 1.*cap.*13.*Bonacc.de cenſur.partic.diſp.*2. *q.*3. *pun.* 16. §. 8.*nu.*8.*Diana reſol.*72.*tract.*1. *tom.*2.Sed admiſſa etiam priori ſententia,aduerte, quòd illa pœna non ligat ante ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici declaratoriam, vt patet in eadem Bulla.

IV. INFAMIAM iuris incurrunt ipſo iure procurantes abortum fœtus animati. Primo, quandocunque fuerint de crimine abortus condemnati; quia hoc eſt crimen,ſeu iudicium publicum l. Corneliæ, *de ſicarijs*,vt de magis communi teſtatur *Farinac.q.*122. *nu.* 146. Item parricidij, quando quis procurat abortum fœtus à ſe geniti, vt *Farinacc.num.*147. Damnatus autem de crimine publico, eſt ipſo iure infamis, *l.infamem, ff. de pub. iud.* Secundo etiam ante condemnationem, quoties crimen fuerit publicum notorium de iure, vel de facto: quia omne crimen enorme depoſitione dignum, notorium de iure, vel de facto, irrogat infamiam iuris, ſecundum communiorem ſententiam, vt dixi *par.*1.*cap.* 33. §. *ſecundo modo.* Hoc autem crimen eſt enorme depoſitione dignum, imò infert ipſo facto depoſitionem, vt dixi ſupra *num* 2. quin etiam infert degradationem realem, & traditionem Curiæ ſæculari ſententiæ ferendæ, ex Bulla predicta Sixti V. Super hac pena ſolus Papa diſpenſare poteſt, iuxta ea quæ dixi *p.*1. *cap.*23.

V. IRREGVLARITATEM incurrunt procurantes abortum fœtus animati ex diuerſis cauſis. Primo ob infamiam iuris iuxta ea quæ dixi *par.* 1. *cap.* 33. §. *aduertendum ſecundo.* Si ſcilicet ſecuta fuerit condemnatio, vel crimen fuerit notorium,vt dixi *ſupra proximè.* Deinde ex ipſa nece fœtus animati, *cap. ad audientiam,cap. ſignificaſti, c. ſicut* 20. *de homic. Suar. de irreg. diſp.* 44 *ſect.*2. *num.*.13 *Auila p.*7 *diſp.*6.*ſect.*4.*in princip. Tanner.tom.* 4.*diſp.* 6.*quaſt.*10.*n.*215.*Farin.q.*122. *num.*119.& 120. Adde quod frequenter etiam ex hoc ſecundo capite duplicem irregularitatem incurrunt,alteram ex abortu, alteram ex homicidio caſuali ob necem matris, quæ frequenter contingit ex abortu fœtus animati Vnde in dubio moriente matre etiam ex febri, cenſetur propter abortum mortua, & febris ex abortu cauſata, vt *Boccacius de ſociet. offic. num.*35. ſæpè etiam mors prægnanti cauſatur ex genere medicamentorum,ſeu mediorũ, quæ ad abortum applicantur, vt ait S. Hieronymus *epiſtol. ad Euſtoch. de Virginit.* Quare cum hæc procuratio ſit illicita, & periculoſa etiam ſpecialiter in ordine ad talem effectum, tenetur procurans ratione illius,vt S.Hieronim.*loco cit. tex.in l. ſi quis aliquid,*§ *qui abortionis, ff. de pœn. Auus meus deciſ. Pedem.* 12. *num.* 12.

Amplia prædictas pœnas, vt procedant non ſolum ſi fœtus mortuus naſcatur, ſed etiam ſi viuus, ſed non vitalis,quia adhuc dicitur abortus, *Tiraquel.in l. ſi vnquam,verb. ſuſceperit liberos,num.*206.*C.de reu.don.Gutier. pract.qq. lib.*2.*q.* 100. *num.*5.& 6. *Cherubin. ſuper Bulla citata* 87. *Sixti V. ſchol.* 2.

Amplia ſecundo, vt fœtus in dubio præſumendus ſit animatus: intellige quoad effectum irregularitatis tantum, non tamen quoad alias pœnas, vt *Sanchez lib.* 1. *in decal. c.*10. *num.*43. & 48. *Farinac.q.* 122.*num.* 138. *Barboſ. allegat* 51. *num.*138. Sed de hac re vide, & diſtingue, vt dixi *par.*1 *c.*16.

Amplia tertio, quod pœnæ præfatæ contra procurantes abortum procedunt etiam contra ſcienter cooperantes, ſeu contra cauſas minus principales, vt patet ex Bulla citata Sixti V.

Limita primo, quod dictæ pœnæ, irregularitate excepta,non procedunt niſi contra cauſantes abortum directa intentione: ij enim tantum dicuntur abortum procurare,vt dixi *infra verbo, procuratio, c.*1. Irregularitatem verò incurrunt etiam ſi non directa intentione, dummodo culpa mortalis interuenerit, *c. ſicut il* 2. *de homic. Nauar.* & *Couar.* qnos allegat & ſequitur *Quaranta verb. Abortus,* §. *prædictæ autem*: qui tamen aduertit in caſu abortus caſualis poſſe ab ea irregularitate Epiſcopum diſpenſationem concedere in occultis, ex *Trid. ſeſſ.* 24.*c.* 6.*ref.* Ex quibus ſequitur, quod parens, qui ſcit mulierem velle procurare abortum, & non impedit, fit irregularis; quia tenetur ex iuſtitia conſulere vitæ filij,vt ait *Roderic. tom* 1. *Summ. c.* 178. *concl.* 10. *Auila p.*7. *diſp.* 6. *ſect.* 2. *dub.* 7. §. *ſequitur, Filiuc. tract.* 20. *num.* 129. *Layman lib.*3 *tract.*3.*par.* 3. *c.* 3. *in fin. Sayr. lib* 7. *c.* 4 *num* 3. eſt communis ſententia, & eſt tex *in l.*2. *ff.ad l.Pomp de parric.*vbi punitur conſanguineus ſciens parricidium committendum, ſi non impediat. Quamuis alij negent dicentes patrem ſolum ad id teneri ex pietate; ita *Leſſ. lib.*2. *c.* 9. *num.* 94. *Molina tract.* 3. *diſp.* 33. *mem.* 5. *num.*11. *in fin.*

Limita ſecundo quod licet ex Bulla Sixti V. *citata* omnes pœnæ prædictæ procederent etiam contra procurantes abortum fœtus non animati,etiam quoad pœnam irregularitatis tamen ex Bulla Greg.XIV. *ſupra citata,*hoc eſt abrogatum,& redactum ad terminos iuris communis; eſt tamen verum,quod condemnatus de abortu fœtus non animati, dolo malo procurato, incurrit infamiam iuris, & conſequenter fit irregularis,tanquam condemnatus actione iniuriarum famoſa, vel de crimine Stellionatus, dolo interueniente. *Abb. in cap ſi aliquis,nu.*3.*de homic.*

Limita tertio, quòd non incurrit in pœnas abortus procurati, qui dat media directa ad ſanitatem fœminæ prægnantis, fœtu animato, & non directa ad corruptionem fœtus, etiamſi per accidens, ſeu conſequenter credatur abortus cauſandus, quando iudicio medicorum,ni medicamenta iſta mulieri applicentur, ipſa cum fœtu certò credatur peritura: ſi enim crederetur probabiliter fœtum viuum proditurum, ſaltem ſecto poſt mortem matris vtero, teneretur illa ex charitatis obligatione potius mortem oppetere; ita diſtinguunt *Sanchez de matr.lib.*9.*diſp.*20.*n.*13. *Layman lib* 3 *tract.* 3.*par.*3.*cap.*4. *nu.*4.*cum alijs apud eos*, & *apud Dianam reſol.*11. *tract.*5.*Miſcell. tom.*2.& hanc veriorem teſtatur *Auus meus deciſ.Pedemont.*12.*nu.*11. Procurare autem abortum fœtus etiam non animati ad vitandam infamiam, aut mortem ab extrinſeco, vt à conſanguineis inferendam,nunquam eſt licitum.*Sanch.lib* 9.*diſp.* 20.*nu.*9.*Azor.tom.*3.*lib.*2.*cap.*4.*q.*2 *Filiucius tract.*29. *num.*103.*Coriolanus de caſ.reſeru titulo de abortu,num.*6. *Tannerus tom.*3.*diſput.*4.*quaſt.*8.*num.*58.*Clarus,*§ *final. quaſt.*

Digitized by Google

queſt.68.nu.1. Farinacc. quæſt.122. num.158. Auus meus loco citato,nu 12. & hæc eſt communis ſententia Theologorum,& Iuriſtarum,& veriſſima.

Quid autem dicendum ſit quando quis procurauit abortum fœtus animati,ſed dubitat de effectu ſubſecuto, vel an mulier ſit mota ad abortum ex conſilio illi præſtito, dixi *ſupra par.1. cap.16.*

Tandem pro praxi meminiſſe oportebit, quòd ſupplicans in Sacra Pœnitentiaria, in caſu videlicet occulto, pro diſpenſatione ſuper irregularitate ex abortu, debet exprimere, ſi erat fœtus à ſe genitus; aliàs gratia eſſet ſubreptitia, vt patet ex ſtylo,& facultatibus Sacræ Pœnitentiariæ, in quibus maior in hoc caſu ponitur difficultas ad diſpenſandum.

CAPVT I.

Abſolutio ſacramentalis data à non Sacerdote.

IRREGVLARITATEM incurrit taliter abſoluens, ſi Clericus ſit, ob vſurpationem ordinis Sacerdotalis,quem non habet, *per cap.1.& 2.de cler.non ordin. miniſtr.Suarez de Pœnit.diſp.32.ſect.7. num 2. Coninch. diſp.18.num.48. Bonace.de irregul.q.3.punct.6. num.4.* Si autem purus Laicus ſic abſolueret, quidam negant eum fieri irregularem. *Angel. verb. irregul.1. num.* 38. *Sayr.de cenſ.lib.7. cap.10.num.6 cum Roſella,Anton. & Tabien. & Bonacc. loco cit.* Probabilius tamen eſt eum fieri irregularem, vt de communiori,& veriori teſtatur *Coninch.nu.65.*& alij *apud Sayrum loco cit.* illam ſequuntur; dixi plenius *infra verbo, ordo, cap.* 32.

HÆRESIS vehementer ſuſpecti redduntur taliter abſoluentes, & contra eos poteſt procedere Inquiſitor contra hæreticam prauitatem ex Bulla Gregorij XIII. *Officij noſtri* 21. Vnde etiam ſi non conuincantur, cogendi ſunt abiurare de vehementi, per *cap.accuſatus de hæret.in 6.*

INFAMIS quoque efficitur iuris infamia huius criminis reus quoties crimen fuerit notorium de iure,vel de facto, quia eſt crimen depoſitione dignum, imò & degradatione, & traditione Curiæ ſæculari,ex Bulla Clement.VIII.81.*incip.Et ſi alias*: Et procedit etiamſi delinquens ſit minor 25. annis, maior tamen 20. ex Bulla 79.S.D.N.Vrbani VIII.*incip.Apoſtolatus officium.* Vide etiam de hac materia *Roderic. qq.regul.* 28.*art.* 2. *tom.2.Dianam reſol.*15.*& 16 tract 4. tit.de denunc.to.1.*

Amplia vt reus huius criminis cenſeatur, qui Sacerdos non exiſtens, ficte abſoluit ſacramentaliter; quia lex agit de vſurpante actus talis ordinis, vnde continet etiam caſum fictum; ita de communi teſtatur *Coninch.diſp.18.num.48.*& in ſimili *Suar.de cenſur. diſ.22. ſect. 4. num.* 21. Limitant autem communiter DD. vt dicta pœna Bullæ Clem. VIII. & Vrb. VIII. procedat ſolum ſi audiens confeſſionem, etiam abſoluit ſacramentaliter, quia lex pœnalis debet intelligi de actu conſummato,vt dixi ſup. *par. 1.cap.8.* Item quia Conſtitutio Pauli IV. & Conſtitutio Gregorij XIII. relata *à Roderic.q.Regul.28 a.2. tom.2.* loquitur de audiente confeſſionem, & abſoluente: & Conſtitutio Clementis VIII. in narratiua eodem modo loquitur; & deinde volens pœnas decernere, ait hiſce delinquentibus;vnde quod poſtea ſimpliciter repetit in pœnis de audientibus confeſſiones debet intelligi ſeruato eodem themate: & eodem modo intelligitur Conſtitutio Vrbani VIII. quæ inhæret præcedentibus Conſtitutionibus, vt ibi aſſeritur, & ideo ita in terminis docet *Roderic. loco cit. Quaranta ver.ordo in fin.Sayr.lib.7.de cenſ. cap.* 10. *num.*8. & facit ratio finalis expreſſa à Clem. VIII. talis pœnæ, quia ſic decipiunt, & damnum graue inferunt fidelibus, quod ſolum eſt ſi abſoluant. Et quia aliàs non dicerentur tales ſacramentum confeſſionis miniſtraſſe, quod eſt crimen punitum à iure communi, *c.1. de cler.non ord. min.* Et quamuis Vrban. VIII. in Congregatione S. Officij declarauerit id procedere etiam ſi confeſſionem audiens non abſoluat, tamen hæc declaratio,cum excedat rigorem verborum legis ſcriptę, non habet vim legis, cum non fuerit promulgata,*Gab. comm.concl.tit.de reg.iur.concl.3.num.35.*

CAPVT II.

Abſolutio ſacramentalis data à Sacerdote non approbato, ſeu alieno ſubdito ſine licentia competente.

PRIMO certum eſt de iure communi inualidam eſſe confeſſionem factam alieno Sacerdoti, niſi prius obtenta licentia a proprio Sacerdote, *ex c.omnis. vtriuſque de pœnitent.& remiſſ.* Sufficit autem de iure communi licentia proprij Parochi, vel Epiſcopi, ſeu Prælati, vel Summi Pontificis, vt *DD. in d cap. omnis.* Et quidem multi Religioſi habent talem licentiam,ſeu facultatem à Sede Apoſtolica, vt de Prædicatoribus, & Minoribus habetur *in extrauaganti, inter cunctas de priuil §.ſed quia multoties. & extrau.vas electionis de hæret.* Tamen ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap* 15. hodie nemo poteſt etiam vigore cuiuſcunque licentiæ, ſeu priuilegij, vel conſuetudinis etiam immemorabilis, confeſſiones audire, ſeu ſacramentaliter abſoluere,niſi vel Parochiale beneficium habeat,aut ab Epiſcopo loci per examen, aut aliàs idoneus iudicatus fuerit, & approbationem obtinuerit.

Excipe tres caſus: Primus eſt, pro articulo mortis, in quo quilibet ſimplex Sacerdos eſt idoneus miniſter huius Sacramenti, vt *Trident.ſeſſ.14.cap.7. de ſacr.pœn. Suar.diſput.26 de pœnit.ſect.4.num.3.Barboſ. de poteſtat. Epiſc.allegat.26.num.*50. Secundus eſt, quoad confeſſionem de ſolis venialibus. Tertius eſt, quoad confeſſionem de ſolis mortalibus iam confeſſis, & abſolutis: quia in his caſibus quilibet ſimplex ſacerdos eſt idoneus miniſter, neque indiget approbatione. *Suar. loco cit num.5.& 7. Filiucc.tractat.7.nu.223.Bonace.de ſacr. Pœnitent. q.7. punct. 3.num.* 1.& alij apud eos communiter.

Amplia hanc concluſionem vt procedat, etiam ſi pœnitens bona fide confiteatur non approbato, ſeu alieno ſacerdoti ſine licentia competente, vel ſacerdos etiam bona fide illum audiat, & abſoluat; nam etiam tunc non perficitur ſacramentum, quia hæc irritatio actus non eſt pœnalis, ſed diffinitiua, & ex natura rei, ob defectum iuriſdictionis,ſine qua non poteſt perfici hoc Sacramentum,vt Triden. *cap. 7. ſeſſ.14.de ſacram. pœnitent.tex. in cap.dudum,54.de elect.& ibi gl.& DD.*

com-

communiter in verbo, deceptæ: Vnde talis confeſſio iteranda eſt habenti iuriſdictionem circa illam. *Io Andr. in d.c. dudum, Abb. ibi num.* 20. *Nauar. in c. placuit, de pœnit. diſt.* 6. *num.* 180. qui ponunt exemplum, ſi quis confiteatur Parocho intruſo.

Amplia quòd per conſtitutionem *92. S.D.N. Vrbani VIII. ann. 1628. die 12. ſeptem br editam*, reuocata ſunt omnia priuilegia quibuſcunque perſonis, & ordinibus, & congregationibus, &c. quacunque de cauſa; & quomodolibet conceſſa, audiendi confeſſiones ſæcularium abſq; approbatione ſupradicta Epiſcopi loci.

Amplia vt neque Prælati inferiores etiam habentes Epiſcopalem iurisdictionem, & nullius diœceſis poſſint talem approbationem dare, non obſtante conſuetudine etiam immemorabili. *Rota recent. pa. 1. dec.* 332. per totam, vbi quod Epiſcopus eſt manutenendus, in hac iurisdictione, etiam non probata poſſeſſione illius, quia habet aſſiſtentiam iuris.

Limita vt ſufficiat, ſi Confeſſarius habeat titulum coloratum cum communi errore; vt ſi Parochus erat priuatus occultè titulo ſuo, vel ſi eius prouiſio fuit nulla ob defectum aliquem occultum, vt ob irregularitatem, vel cenſuram: tunc enim valet confeſſio, & abſolutio, neque eſt iteranda, etiam ſi poſtea declaretur confeſſarius iurisdictione priuatus: ita *Innoc. in d.c. dudum*, & *ibi Abb. loco cit.* & *Nauar. loco cit.* cum communi ſententia per *l. Barbarius, ff. de offic. præt.* Et procedit etiamſi pœnitens ſciens talem defectum occultum illi confiteretur: ita *Sanchez lib. 3. de matrim. diſput.* 22 *num.* 46. *Diana reſol.* 122 *tract.* 4. *tom.* 2. Non tamen ſufficeret ad validitatem confeſſionis, ſeu ſacramenti Pœnitentiæ, communis error ſine titulo colorato, vt ſi quis falſas approbationis litteras confinxiſſet, & ſe publicè expoſuiſſet audiendis confeſſionibus. Ita tenent communiter Doct. vt apud *Sanch ibi num.* 49. quamuis contrarium teneant multi apud *Sanchez.* relati *num.* 48. & tenet *Genuen. in praxi c.* 50. *in annotat. num.* 3. *Diana cum alijs recentioribus loco cit.* & latè probat Pontius de *matrim l.* 5. *c.* 20. *num.* 2. 5. & 6. qui tenent probabiliter quod ſufficiat communis error etiam ſine titulo colorato; Et poſſet hæc ſententia ſuſtineri & practicari ad ſuſtinenda acta ſine titulo, quando alias ſequeretur ſcandalum, & præiudicium animarum, v.g. abſolutiones, & matrimoniales coniunctiones, & cætera acta Parochi intruſi per abuſum laicæ poteſtatis, nequeuntibus Prælatis obſiſtere. Si enim in ſimilibus caſibus opinione communi, conſecutio Parochiæ æſtimaretur à populo valida, & ille tanquam legitimus Parochus reputaretur, acta illius valida eſſent. Etenim quando pro validitate actus iurisdictionalis ſtat opinio DD. probabilis, etiam ſi contraria ſit communior, aut etiam ſimpliciter vera, & altera à parte rei falſa, tunc acta ſecundum illam ſunt valida, quia Eccleſia tunc cenſetur ſupplere defectum, & conferre iuriſdictionem, ne alias ſequatur periculum animarum, ita *Leſſ. lib. 2. cap. 29. num. 68. Sanch. in decal. lib. 1. cap. 9. num.* 35. & *de matrim. diſ.* 22. *num. vlt. lib.* 3. *Suar. de pœnit. diſ.* 26. *ſec.* 6. *num.* 8. *Barboſa alleg.* 25. *num.* 39. *Bonac. de matr. q.* 2. *pun.* 8. *num.* 26. Sed retinenda communis ſententia quam tenent *Gabr. comm. concl. tit de probat. concl.* 8. *num.* 20. *Maſcard. concl.* 649. *n.* 91. & 181. *Garz. p.* 5. *c.* 4. *num.* 281. *Gutier. de matr. c.* 62. *num.* 26. quod nunquam ſufficiat communis error, ſed quod requiratur etiam titulus coloratus, ideſt officium ſeu poteſtatem ab eo fuiſſe conceſſam, ad quem radicaliter pertinebat tale officium ſeu poteſtatem conferre, quamuis inualidè fuerit collata ob aliquem occultum defectum, & hanc ſententiam ſeruari in curia Romana ait *Rota decis.* 57. *nu.* 4. *pa.* 2. *nouiſſ.*

Limita II. quòd licet maior Pœnitentiarius regulariter loquendo committat abſolutiones & diſpenſationes confeſſarijs ex approbatis ab ordinario loci, vt patet ex formulario noſtro; tamen poteſt committere, & aliquando committit confeſſarijs etiam non approbatis ab ordinario loci; quia cum Maior Pœnitentiarius habeat ordinariam iurisdictionem, tanquam Vicarius Papæ pro toto mundo, pro foro pœnitentiali; poteſt ipſe confeſſarios approbare, ſicut poteſt Vicarius Epiſcopi approbare pro ſua diœceſi. *Sanch. de matr. lib.* 3. *dis.* 29. *num.* 15. *Barbos. de pot. ep. alleg.* 25. *num.* 4. Et Tridentinum tribuens hoc ius Epiſcopo non excludit imo includit Vicarium generalem, vt *Sbrozz. de off. Vic. lib* 2. *q.* 202. *num.* 1. & 2. Quod autem Maior Pœnitentiarius ſit omnium ordinarius vbique terrarum pro foro pœnitentiali declarauit Sixtus IV. *conſtit.* 23. *incip. quoniam non nulli.* §. 3. *in prin.* & §. 5. *in fi.* quidquid olim in contrarium tenuerit *gl. in Clem. ne Romani.* §. *eo tamen prouiſo, verbo expirare. de elect.* & *ibi Cardin.* §. *eo ipſo num.* 1.

II. DVBIVM eſt, an Confeſſarius abſoluens ſine approbatione, ſeu licentia vt ſupra, incurrat cenſuram aliquam latæ ſententiæ.

Reſpondeo I. ex *can. placuit, de pœnit. diſt.* 6. & *c. placuit* 9. *q.* 2. ab Vrbano II. ſtatutum eſſe, vt nulli ſacerdoti liceat alienum ſubditum ad Pœnitentiæ ſacramentum recipere ſine illius proprij Sacerdotis conſenſu; niſi ob ignorantiam eiuſdem proprij ſacerdotis. Qui verò contra hæc ſtatuta facere tentauerit (ait Vrbanus) gradus ſui periculo ſubiacebit. Per quæ videri poſſet lata ſuſpenſio ob officio, quia verbum *ſubiaceo*, etiam in futuro tempore prolatum, eſt latæ ſententiæ, iuxta communem ſententiam apud *Tiraq. in l. ſi vnquã v. reuertatur n.* 148. *C. de reuoc. donat.* quia hoc verbum ex natura ſua non indiget facto hominis ad executionem. Tamen contrarium tenendum eſt, ſcilicet ibi ſignificari ſuſpenſionem ferendæ ſententiæ arbitrio iudicis, vt *Roderic. q. regul.* 18. *art.* 1. *tom.* 2. & conſentiunt *Præpoſ. in d. c. placuit,* 9. *q.* 2. *in princ. Nauar. in d.c. placuit, de pœnit. diſt.* 6. *in princ.* qui ſolum intelligunt per illa verba trangreſſorem eſſe caſtigandum, videlicet arbitrariè.

Reſpondeo II. ex Trid. *ſeſſ.* 22. *c.* 11. & ex Bull. in Cœna Domini c. 17. latam eſſe excommunicationem contra vſurpantes iuriſdictionem pertinentem ad perſonas Eccleſiarum eorundem: vnde videtur quòd abſoluens ſacramentaliter ſine approbatione, ſeu licentia, vſurpet iuriſdictionem parochialem, & ita incurrat in dictas cenſuras. Tamen contrarium tenendum per ſe loquendo, quia ſimplex ſacerdos in tali caſu non cenſetur communiter loquendo vſurpare iuriſdictionem fori pœnitentialis ordinariam, quæ ad Parochum pertinet vel Prælatum; ſed extraordinariam ſeu delegatam, quæ

Digitized by Google

ad nullum determinatè pertineat priuatiuè ad alios, & ideo non continetur in dictis iuribus, vt dixi *verbo, vſurpatio,cap.3.* Si autem ſacerdos intenderet vſurpare ius parochiale, certè in dictam excommunicationem incurreret.

III. QVÆRI poteſt an talis ſacerdos ſcienter abſoluens ſine approbatione, ſeu licentia competente, incurrat irregularitatis pœnam?

Reſpondeo I. non incurrere irregularitatem illam, quam incurrunt vſurpantes actum Ordinis ſacri, quem non habent; quia hic non vſurpat actum ordinis cum verè ſit Sacerdos, ſed vſurpat actum iuriſdictionis, quam non habet; cui vſurpationi non eſt impoſita irregularitatis pœna prædicta, vt dixi *verbo ordo, c.33.limit.* 2.& ita in terminis docet *Henriquez lib. 14. c. 6. n. 2.* litt. X. vbi alios citat.

Reſpondeo II. quòd ſacerdos ſcienter abſoluens ſine approbatione, ſeu ſine licentia competente incurrit in crimen falſi, & poteſt puniri pœna arbitraria publico iudicio l. Corneliæ de falſis: ſicut punitur qui fingit ſe militem, cùm non ſit, vel qui vſurpat aliquod publicum officium, quod non habet, vt *l. eos, ff. ad l. Corneliam de falſ. ibi Bartol. & DD.* Sicut etiam qui vſurpat gradum Doctoris quem non habet, vt *Bar. ibi Felin. in c. tertio loco, num. 1. de prob. Boſſ. in praxi tit. de falſis num.131.* & de clerico, aut alio exercente actus ordinis, quem non habet, *Bald. in l. qui ſub pretextu, C. de Sacroſ. Eccleſ. Felin. loco cit.* Quare condemnatus hoc iudicio erit ipſo iure infamis, & conſequenter irregularis, vt dixi *par. 1. cap.33. §. tertio modo & verb. falſum c. 1. in princ* Quòd etiamſi probabilius alicui videretur talem ſacerdotem non teneri l. Cornelia de falſis, ſed de crimine Stellionatus, ſeu extraordinario, quod tenet *Menoch. de arbitr. caſu 310. num 4 & vlt.* tamen etiam ſic damnatus fit infamis, & irregularis, vt dixi *d. c.33.* Certè ſi litteris falſis ſe ingeſſiſſet, tunc ſecundum omnes teneretur publico iudicio l. Corneliæ de falſis, *vt Menoch. ibi num. 6.* Super hac tamen pœna poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt dixi *verbo falſum cap. 1.*

CAPVT III.

Abſoluens à cenſuris, vel caſibus reſeruatis ſine facultate.

1. ABſoluens à caſibus reſeruatis ſine facultate, incurrit in crimen falſi, aut ſaltem ſtellionatus, vt dixi proximè *cap. præced.* Vnde damnatus diffinitiuè incurrit infamiam iuris, & irregularitatem vt *ibi* dixi.

II. Excommunicationem incurrunt Religioſi, qui excommunicatos à canone vel à ſententijs per ſtatuta prouincialia, aut ſynodalia promulgatis, abſoluere præſumunt; quando ſcilicet abſolutio eſt reſeruata, & ipſi Religioſi non habent priuilegium, ſeu facultatem competentem; & tales Religioſi, ſeu Regulares ſic perperam abſoluentes ſunt ſtatim ab Ordinarijs locorum denunciandi excommunicati, nullo priuilegio exemptionis illis ſuffragante. Huius cenſuræ abſolutio eſt Sedi Apoſtolicæ reſeruata. ita *Clem. Religioſi, de priu.*

Amplia vt procedat etiam contra fictè abſoluentem quia agitur de vſurpantibus, ſeu agentibus de facto, & nulliter; ideo continetur etiam caſus fictus. *Suar. diſput. 22. de cenſ. ſect. 4. à nu. 22. Coninch. diſput. 19. num. 42. Card. in ead. Clemen.* Alias quæſtiones ſuper materia huius pœnæ, & Clementinæ tractant *Sylu. excomm. 7. num. 32. Nauarr c. 27. num. 102. Sayr. lib. 3. c. 29. n. 37. Suar. de cenſur. diſput. 22. ſect. 4. à num. 1. Tolet. lib. 1. c. 36. num. 2. Canoniſtæ in eandem Clemen.*

III. Excommunicationem incurrunt omnes, qui abſoluere præſumunt ab excommunicationibus latis in Bulla in Cœna Domini legi ſolita, ſine facultate, vel in articulo mortis, non ſeruata forma præſcripta in eadem Bulla, ſcilicet præuia cautione de ſtando mandatis Eccleſiæ, & de ſatisfaciendo: ita habetur in eadem Bulla, *§. cæterum, cum ſequenti* §. Sed huius excommunicationis abſolutio non eſt reſeruata. *Nauar. cap. 27. num. 73. Tolet. lib. 1. cap. 30. verſ. 6. fulminat, Suar. de cenſuris, diſput. 21. ſect. 3. verſ. ſecundo dicendum. Sayr. lib. 3. cap. 25. num. 7. Marius Aterius lib. 5. c. 3. §. contrariam,* ſecundum probabiliorem ſententiam. Contra *Felin. in c. Paſtoralis, §. preterea num 9. de offic. ordin. Rebuff. in expoſit. Bullæ 13. verſ. illos autem. Caiet. verb. excomm. caſu 77. Armill. num. 77. Viual. in eandem Bullam, §. quod ſi fortè, num. 19.* Cum alijs. Non tamen hanc cenſuram incurrit abſoluens ab interdicto lato *in c. 2.* Bullæ in Cœna Domini. *Filiuc. tract. 18. num. 144.*

IV. ex decreto Sacræ Congregationis Epiſcoporum & Regularium iuſſu Clement. VIII. edito *anno 1601. die 9. Ianuarij*, Sacerdotes omnes, tam ſæculares, quàm regulares in Italia, extra Vrbem Romam, prætextu priuilegiorum præſumentes abſoluere à caſibus clarè, vel dubiè contentis in Bulla Cœnæ, ſiue alias Papæ reſeruatis, vel à caſibus reſeruatis ab Ordinarijs locorum, incurrebant excommunicationem, priuationem officiorum, & dignitatum, & beneficiorum, & inhabilitatem ad confeſſiones audiendas, & ad quæcunque officia, beneficia, & prælaturas in poſterum obtinenda: niſi abſoluerent pœnitentes in mortis articulo conſtitutos, vel extra mortis articulum cum licentia expreſſa in ſcriptis obtinenda, & Ordinarijs exhibenda, & abſolutio, & diſpenſatio dictarum pœnarum Papæ reſeruata fuit: De illa particula, *clare* vel *dubie*, vide quæ dixi *par. 1. cap. 16. in fin.* Et iſtud decretum derogat non ſolum priuilegijs conceſſis vniuerſitatibus Religioſis, & pijs, ſed etiam perſonis ſingularibus, *& alias quomodocunque*. Vnde puto derogare priuilegijs conceſſis certis locis vt eccleſijs, vt eas viſitantes poſſint abſolui à reſeruatis, quia etiam tunc dicitur indultum conceſſum perſonis ſingularibus in effectu: Vel ſaltem continetur in illa particula extenſiua *vel alias quomodocunque*.

Poſtea *anno 1602. die 26. Nouemb.* eadem Sacra Congregatio iuſſu Clement. VIII. edidit ſecundum Decretum declarans & moderans illud primum, & ſtatuit, vt in dictam cenſuram & pœnas incurrant ſolum ij, qui vt ſupra abſoluent à caſibus in Bulla Cœnæ. Item ſi abſoluant ab aliquo ex quinque caſibus infraſcriptis Papæ reſeruatis: ideſt, violationis immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis conſtitutionis Greg. XIV. Violatio-

nis

Digitized by Google

nis clauſuræ monialium ad malum finem: Prouocantium & pugnantium in duello, iuxta decretum Tridentini Concilij,& conſtit.Greg. XIII. Iniijcientium violentas manus in Clericos, iuxta *can. ſi quis ſuadente 17. q.4.* ac iuris diſpoſitionem: Simoniæ realis ſcienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item qui abſoluent à caſibus vel cenſuris,quos,vel quas Ordinarij locorum ſibi reſeruauerint. Pœnam autem illam inhabilitatis audienti confeſſiones ſuſtulit:& ſtatuit, vt licentiæ etiam ſola voce conceſſæ abſoluendi à dictis caſibus ſuffragentur. Hoc decretum confirmatum fuit plenioribus clauſulis derogatorijs à Paolo V. *anno* 1617. *die* 7. *Ianuarij* decreto edito,vide *Barboſam allegat.*50. *num.* 186.187.188. & explicat *Franc.Leon. par.* 3. *cap.* 38. *num.* 189 *& ſeq Homobon. de caſib. reſer. par.* 1. *pag.* 14. *&* 15. *Diana reſol* 13. *tract.*2. *to.*2. *& reſol.*73. *tract.*4. *tom.*2.§. *notandum.*

Eadem Sacra Congregatio mandato S.D.N. Vrbani VIII. alio decreto *anno* 1628.17. *Nouembr.*declarauit nullius priuilegij vigore etiam poſtea à Sede Apoſtolica confirmati, poſſe abſolui à caſibus Ordinarijs reſeruatis tam extra, quàm intra Italiam, extra Romam: & idem ait de excommunicationibus in Bulla Cœnæ etiam intra Romam. Denique declarat ſolùm facultatem abſoluendi ab alijs caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, non eſſe ſublatam extra Italiam. Itaque per confirmationem priuilegiorum etiam cum ampliſſimis clauſulis,non cenſentur reuixiſſe priuilegia priùs derogata per clauſulas derogatorias.*Rota dec.*597. *per totam par.*1.*nouiſs.*

CAPVT IV.

Abſolutio data à Religioſo à pæna, & à culpa.

Vide *infra verb. Indulgentia, cap.*1.

CAPVT V.

Abſoluens non ſoluentem decimas.

Vide *infra verbo Decimæ.*

CAPVT VI.

Abſoluens ſacramentaliter cenſura excommunicationis, vel ſuſpenſionis, vel interdicti ligatus.

Vide *verbo cenſura cap.*6.*&* 7.

CAPVT VII.

Abſoluens excommunicatum à culpis, ante abſolutionem à cenſura.

PRIMO Excommunicationem minorem incurrit,vt communicans cum excommunicato(maiori ſcilicet excommunicatione) *cap. excommunicatos, c. ſicut Apoſtoli,cap. cum excommunicato, cap. qui communicauit* 11.*q.*3. *cap.pari, de ſent. excom. Suar. de cenſur. diſp.*10.*ſect.*2.*num,*8.Intellige ſi erat vitandus,id eſt vel nominatim denunciatus, vel publicus notorius Clerici percuſſor: alias enim peccat Confeſſarius, ſed non incurrit in excommunicationem minorem miniſtrando Sacramentum excommunicato,vt *Boaac. de cenſur. in communi q.*2.*punct.*2. §.2.*num.*3.

SECVNDO Excommunicationem incurrit Papæ reſeruatam Confeſſarius abſoluens ſcienter, & ſponte ſacramentaliter excommunicatum à Papa, quia ſic illum admittit ad diuina ante abſolutionem,*cap.ſignificauit,de ſent.excom.*Intellige de excommunicatis à Papa per ſententiam ſpecialem, vel generalem legem, ſed poſtea ſpecialiter denunciatis: neq; ſufficit quòd quis ſit notorius Clerici percuſſor, *Suarez diſp.* 10.*ſect.*2.*nu.* 9. *Bonac.de cenſ.part.diſp.*2.*q.*5.*punct.*3.*nu.* 3. *Coninch. de cenſ.diſp.*14 *nu.*33.*Henriq.lib.*13.*cap.*8.*num.*3.propter extrau.*ad euitanda.*

TERTIO Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ incurrit abſoluere præſumens ſacramentaliter excommunicatum maiori excommunicatione: & ab hoc interdicto non poteſt abſolui, niſi priùs ad arbitrium eius, cuius cenſuram violauit, ſatisfaciat competenter, *cap. Epiſcoporum,de priuil.in* 6. Sed procedit de excommunicato vitando, id eſt vel notorio clerici percuſſore, vel alio nominatim denunciato,*Suar.de cenſur.diſp.*37. *ſect.*1.*num.*6. *Bonac.de cenſ. in comm.loco cit.*§.2.*num.*7. Nullam tamen incurrit irregularitatem abſoluens excommunicatum etiam vitandum, vt *Suarez diſp.* 33. *ſect.*3.*num.*8.

Satisfacere debet talis Confeſſarius monendo pœnitentem, quòd non fuit à cenſura abſolutus: quod qualiter facere debeat, *vide Suarez de pænit. diſp* 22. *ſect.*6.*nu.*3.Vel debet impetrare facultatem eum abſoluendi in abſentia: de qua re dixi *par.*1.*cap* 22.*diſſer.*3.

CAPVT VIII.

Abſoluens ſacramentaliter obſtante interdicto, vel ceſſatione à diuinis.

INTERDICTVM ab ingreſſu Eccleſiæ incurrit abſoluens ſacramentaliter interdictum perſonaliter nominatim denunciatum, ſcilicet ante abſolutionem à tali cenſura: & non eſt abſoluendus donec arbitrio eius, qui illam ſententiam tulerat, ſatisfecerit competenter,*cap.Epiſcoporum,de priuil.in* 6. explicant *Suarez diſp.*33.*de cenſur.ſect.*2.*num.*9. *Coninch.diſp.*17.*nu.* 27. *Sayr.lib.*5.*cap.*14.*num.*34.

SVSPENSIONEM ipſo iure incurrere ab officio, beneficio,& iuriſdictione eum,qui ſacramentaliter abſoluit aliquem contra ius interdicti perſonalis, vel localis, quidam affirmant,vt *Sylu. interd.* 6. *nu.*3. *Auila par.*5.*diſp.*5.*dub.*4.*concl.*2.& communem fatetur *Sayr. lib.*5.*cap.*14.*nu.* 21. allegant ad hoc *cap. vlt. de exceſſ. Prælatorum.* Alij tamen dicunt eam non eſſe pœnam latæ ſententiæ, ſed ferendæ, & hanc probabiliorem ait *Coninch.diſput.*17.*num.*71.*Sayr loco cit.*

EXCOMMVNICATIONEM non reſeruatam incurrunt Religioſi abſoluentes Sacramentaliter contra ius interdicti generalis localis, id eſt in loco interdicto, culpabilem de tali interdicto, non præcedente ſatisfactione;& idem eſt ſi abſoluant ſtante ceſſatione à diuinis

Digitized by Google

nitis *Clem.* 1. *de ſent.excom.* tractat *Sayr. lib.* 3. *c.* 33. *n.*44.*de cenſ.* Sed procedit quando Eccleſia matrix obſeruat illud interdictum vel ceſſationem, vt *Sayr.n.* 45.

IRREGVLARITATEM incurrit abſoluens ſacramentaliter in loco interdicto, ſi pœnitens ſit in culpa de tali interdicto,dummodo interdictum locale ſit denunciatum; ex *cap.is quis* 18. *de ſent. excom. In* 6. *Suar. diſp.*34 *ſect.*4.*num.*14.*Filiuc. tract.* 18. *num.* 55.*&* 56. *Bonac.tract.de interd.in comm. punct.*3. §. 3. *num.* 2. *& punct.*7.*num.*6. Non fit autem irregularis abſoluens aliquem interdictum extra locum interdictum,*Sayr lib.* 5.*cap.*14.*nu.*34.

PRIVATIONEM vocis actiuæ, & paſſiuæ incurrit abſoluens aliquem Sacramentaliter contra ius interdicti localis, vt *Layman lib.*1.*tract.de interd.cap.*3.*nu.*3. *Sylu.verb.interd.*6.*q.*2.*verſ.ſecundum,Coninch.*1.*diſp.* 17 *num.*70.*Filiuc.tract.*18.*nu.*87.*& Sayr. d. cap.* 14.*nu.*9. *per cap.*1.*de poſtul.prel. & d.cap.is qui*, §.*is verò*,*de ſent, excom. in* 6.

CAPVT IX.

Abſolutionem à cenſuris extorquens.

EX *cap.*1.*de his quæ vi,in* 6.vi,aut metu extorquens abſolutionem alicuius cenſuræ ,ſcilicet excommunicationis,vel ſuſpenſionis,vel interdicti,non ſolum ab illa cenſura non ſoluitur, ſed etiam nouam excommunicationem incurrit ipſo facto, quæ tamen non eſt reſeruata:explicat *Reginal.lib.*9.*num.* 346. *Auila par.*2. *cap.*7.*diſp.*2 *dub.*5. *per totum,Suar.diſp.*7.*ſect.* 6. *nu.* 13, *Sayr lib.*2.*cap.*21 *nu.*30. *& Canoniſtæ ſuper eod.cap.*1.

Ex *cap.*14 Bullæ in Cœna Domini,qui partes actrices, quæ cauſas ſpirituales , aut ſpiritualibus annexas committi fecerint, & inhibitiones obtinuerint,aut alias litteras, compellit ad reuocandum,& ad faciendum, vel conſentiendum eos,contra quos tales inhibitiones emanauerint,à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui,& ad hæc cooperantes, excommunicationem ipſo facto incurrunt.

CAP. X.

Abſolutionem ſacramentalem abſenti dari poſſe aſſerens, imprimens, vel ad praxim deducens.

Vide *verbo, Sacramentum, cap.* 1.

CAPVT I.

Accuſatoris , vel delatoris calumnia.

I. QVanti intereſt reo, reſtituere, & ſatisfacere iſti debent. Vide *Sylu.verb.accuſatio,q.* 7.*verſ.primo calumniando, Sayr. in claui reg. lib.*12. *cap.*15. *num.* 13. *Menoch. de arbitr. caſu* 321. *nu. vlt. Boſſ. de accuſ. num.*28. *Bernard.Diaz in praxi cap.* 68. *n.* 6. vide *c. vlt. ibi Canon. de calumniat.*

II. Afficitur iuris infamia calumniator,ſi de calumnia fuerit condemnatus *c. ſi quis* 2.*q* 3. *concordat. l.*1.*& l. athletas*,§ *calumniator,ff. de his qui not, infa. l.*3. *C. de calumn. l. palàm*, §. *Senator, ff. de rit. nupt. Abb.c.fin.de calumn. Roderic.qq. regul.*32. *art.* 2 *to.*2. *Molina tract.* 4.*diſp.* 9. *n.*8. *Maiol de irregul. lib.*2. *c* 7. §.*hinc illud, Sayr. lib.* 12. *c.*15, *num.*18. *Menoch.de arbitr.caſu* 322. Imò quotieſcunque calumnia fuerit notoria , erit calumniator de iure Canonico infamis infamia iuris; quia hoc iure omne crimen depoſitione dignum ſecúdum magis communem,ſi fuerit notorium , reddit infamem infamia iuris. *Sayr lib.* 7. *c.*1. *num.* 12. *Garz.de benef.p.*11.*c.* 3. *num.*110.*Sanch. conſil. lib.*2.*c.*2. *dub.*18. *in fine.*At hoc crimen eſt depoſitione dignum, *c.* 1. *de calumn.* ergo.

III. Irregularis efficitur calumniator vbicunque infamia iuris affectus fuerit,vt ſupra. *Maiol. lib.*2. *c.*7. §. *hinc illud.* & ex regula generali, quam probat *Garzias p.*7. *c.*8. *num.*11.

Nota quòd licet in cauſis atrocioribus accuſator, & delator non puniantur de calumnia, *Menoch.caſu* 321. *num.*26. tamen hoc verum quoad pœnam ordinariam talionis , vel aliam eius loco ſuccedentem ſecus tamen quoad infamiam,& reſtituendi obligationem. *Menoch. de arbitrar. caſu* 321. *n.* 33.

IV. Suſpenſionem incurrit ipſo iure à beneficijs eccleſiaſticis per triennium is,qui in perſonam electi ad dignitates eccleſiaſticas, vel perſonatus, vel canonicatus aliquid obijcit, & deficit in probatione: quod ſi interim ſe ingerat ad ea beneficia , eis ipſo iure priuatus remanet , niſi manifeſtiſſimis documentis conſtiterit eum cauſa probabili à calumniæ culpa excuſandum, vt dixi *verbo electio c.*4.

CAPVT II.

Accuſatoris , vel Procuratoris , vel Aduocati præuaricatio.

I. ACcuſator, qui in iudicio publico præuaricatus fuerit, ſcilicet crimina vera rei abſcondendo, ſeu admittendo eius exceptiones, & probationes non veras, & ſic cauſam prodendo, de præuaricatione condemnatus fuerit, afficitur iuris infamia. *l. athletas*, §. *calumniator, ff.de his qui not. infamia. l.* 1. *& l. ſi is, ff.de præuar. Menoch. de arbitr. caſu* 323.

II. Aduocatus, vel Procurator , qui ſecreta reuelat parti aduerſæ, ſi hoc crimine fuerit damnatus , eo ipſo eſt infamia iuris affectus,*gloſſ. in d.*§. *calumniator, Menoch. loco cit.* An autem licitum ſit Aduocato patrocinari pro vtraque parte , vide *Sanch. conſil. lib.* 6.*cap.* 7. *dub.* 7.

Infamis effectus præuaricator conſequenter erit irregularis,vt promoueri non poſſit, neque in ſuſceptis miniſtrare, ex dictis *cap. præcedenti.*

CAPVT III.

Accuſatoris tergiuerſatio.

ACcuſator dum intenta accuſatione non ad - pœnam ſibi applicandam , deſiſtit ab accuſatione citra abolitionem, dicitur tergiuerſator; & ſide hoc crimi-

crimine fuerit condemnatus iuris infamiam incurrit, *l. 1. ibi gloſſ. & l. 2. C. vt intra certum tempus. l. 2. C. ad S.C. Turpilian. gloſſ. in l. 1. verb. qui iudicio, ff. de his qui not. infam. Molina tract. 4. diſp. 9. num. 11. Clarus §. fin. q. 72. verſ. tergiuerſator*. Et conſequenter talis condemnatus ob infamiam erit irregularis. Sed hodie non eſt vſu receptum, vt ob hoc crimen tergiuerſationis quis puniatur, neque crimini datur; ideo neque hodie efficitur infamis deſiſtens ab accuſatione, neque irregularis efficitur, *Molina loco cit. & tract. 3. diſp. 47. num. 10*. Et ratio eſt, quia hodie ex conſuetudine ſi accuſator deſiſtit, Iudex ex officio procedit. *Clarus §. fin. q. 58.*

CAPVT I.

Adulterium.

ADVLTERII crimen eſt mixti fori, quia Iudex punit pœnis ſpiritualibus, Laicus pœnis temporalibus, *Auus meus deciſ. Pedemont. 148. in fin.* Excepto tamen ſi agatur ad finem diuortij, quia tunc eſt merè eccleſiaſticum; ſi autem ad pœnam ſanguinis, eſt merè laicale *Sanch. lib. 10. de matrim. diſp. 8. num. 15. & 16.*

EX adulterio ſi fœmina prolem ſuſcipiat, & pariat, & viro ſuo tanquam legitimum partum ſupponat, tenetur ad reſtitutionem viro, ſeu filijs legitimis, ſeu hæredibus eius: eſt certa ſententia. *Layman lib. 3. tract. 3. par. 3. cap. 14. num. 1. Diana reſol. 30. miſcell. 5. tom. 2.* Intellige in quantum poteſt ſine periculo ſe infamandi, vt *cap. officij de pœnitent. ibi Barboſa* latè explicat, & *Diana loco cit.* De Adultero autem probabilior, & magis communis aſſerit eum ſimiliter teneri ad reſtitutionem in ſolidum. *Layman. num. 2. Diana reſolut. 55. tract. 3. Miſcellan. to. 1.*

I. Infamia iuris afficitur Clericus, aut Laicus ſententia damnatus de adulterio. *l. 1. ff. de his qui not. infam. Farinac. q. 141. num. 25.*

II. Irregularis conſequenter efficitur ob talem iuris infamiam, *Maiol. lib. 5. c. 38. num. 1. Layman. lib. 1. tract. de Irregul. cap. 4. num. 7. & 11. text. in c. infames 6. q. 1.*

Quoad diſpenſationem reſtitutionemque aduerſus hanc infamiam, & irregularitatem, Nota, quod ſi Laicus condemnatus de adulterio, fuerit à ſuo Principe aduerſus talem infamiam reſtitutus ex gratia, conſequenter erit liber ab irregularitate. *Suarez. diſp. 48. ſect. 2. num. 10. Layman. c. 4. num. 10. Filiuc. tract. de Irregul. num. 224.* Item Epiſcopus poteſt ſuper hoc diſpenſare, *c. at ſi Clerici. §. de adulterijs, de iudic. Vgol. de Irregul. c. 6. §. 5. num. 3.* vt poſſit ordinari.

III. Irregularitatem ſæpè incurrit adulter ex eo, quod ipſius cauſa maritus occidat vxorem, quando ſcilicet adulter temerè ſe ingeſſit nulla cautela adhibita, *Sayr. lib. 6. cap. 17. num. 20. Tolet. lib. 1. cap. 82. § quando verò, Layman lib. 3. tract. de iniuſta corporis læſione, c. 10. num. 2. Suar. de cenſur. diſp. 45. ſect. 6. num. 5.* Sicut etiam incurrit irregularitatem adulter, ſi à ſuperueniente marito vel conſanguineis adulteræ inuaſus, etiam ſi pro neceſſaria ſuæ vitæ defenſione, aliquem eorum occidat, vt *Layman. ibidem. n. 2. cum communi DD.*

IV. Priuilegio etiam clericali penitus priuatur Clericus adulter, ſi maritum adulteræ per inſidias occidat, *Aufrer. in Clem. 1. de offic. ordin. in 1, regula, num. 27. Clarus §. fin. q. 36. verſ. quæro modò.*

V. Adulteri coniux priuatur iure petendi debitum coniugale: quod qualiter procedat, vide *Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 68. num. 4. & plenius lib. 10. diſput. 9. num. 30. & diſput 12 num. 7. ibid.* vbi concludit non procedere hanc pœnam in foro conſcientiæ, donec coniux innocens adulterum repellat, conſtito de adulterio. Tollitur autem hæc pœna, ſi alter coniux etiam adulterium committat, *c. tua de adulter.*

VI. Adulteri ſi paciſcantur de matrimonio contrahendo in caſum obitus coniugis, incurrunt impedimentum dirimens tale matrimonium, *cap. relatum. 31. q. 1. cap. ſignificaſti, & cap. vltimo, de eo qui duxit, Rota deciſ. 64. nu 1. in collec. Farinac. de contrac. Sanchez lib. 7. diſp. 79.* Et multo magis ſi adulterio matrimonium coniungant de facto, ideſt nulliter, cum impedimento ligaminis, vt *cap. 1. & ſeqq. de eo qui duxit* Super his ſolus Papa diſpenſat, vt *Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 6. num. 14.* Et in materia huius impedimenti, & criminis, habes bonam, *Rotæ deciſ. cit. 64. in collect. Farinac. de contr. & crim.* vbi etiam dicitur non probari, neque præſumi fidei dationem de matrimonio contrahendo, ex adulterio ſolo cum matrimonio poſtea coniuge defuncto, vel defuncta contracto. cum adultero, etiam cum prolis ſuſceptione. Item non ſufficere ad dirimendum matrimonium iam contractum, vt ſupra, ſoluto primo matrimonio, etiam ſi fidei dationem præceſſiſſe, confiterentur concorditer ipſi coniugati, aut ſi ea probaretur per plures teſtes ſingulares, aut per plures conteſtes, ſed perſonas viles, ſeu non omni exceptione maiores. ita *Rota ibi*

VII. Adulterium eſt cauſa ſufficiens diuortij. *Matth. 5. & 19. Sanchez lib. 10 diſput. 3. num. 6.* niſi alter quoque coniux adulter extiterit, *Sanchez diſput. 8. nu. 30.* quod declara cum *Sanchez diſp. 9. num. 30.*

VIII. Vxor propter adulterium amittit dotem etiam de iure canonico, *cap. plerunque de donat. inter vir. & vxor. ibi gloſſ. verbo, plerunque, Farin. q. 142. à nu. 1. Sanchez lib. 10. diſp. 8. à nu. 2.* Item adultera amittit donationem propter nuptias. *Farin. nu. 2. Sanch. nu. 9.* Item amittit bona paraphernalia, vt de magis communi *Farinac. q. 142. nu. 3 Sanch. nu. 9.* Item amittit legata ſibi à marito relicta. *Farinac. nu. 8.* An autem hæ pœnæ ligent in foro conſcientiæ, & an ſint latæ ſententiæ; multi dicunt eſſe latæ ſententiæ, ſed pro foro conſcientiæ requiri declaratoriam, vt apud *Sanch. num. 15. Farinac. num. 98.* Communior tamen ait eſſe pœnas ſententiæ ferendæ, poſſe tamen maritum retinere ante ſententiam excipiendo. *Sanch. nu. 13. Farinac. nu. 97.* Maritus autem propter adulterium perdit donationem propter nuptias, ſeu augumentum dotis de iure Canonico, & dotem fœminæ tenetur reſtituere. *Farin. nu. 35. Sanchez diſp. 8. nu. 11.* Itaque procedunt hæc, ſi fœmina agat coram Iudice eccleſiaſtico. *Farin. q. 142. nu. 43.*

Limita prædictas pœnas externi fori, vt non ligent ante declaratoriam, vel condemnatoriam, etiam ſi reus falſis teſtibus, vel iniuſta appellatione ſe defenderit. *Sanch. lib. 19. diſ. 8. num. 14. cum ibi allegatis,* ſecundum probabiliorem,

CA-

nimis *Clem.* 1. *de ſent.excom.* tractat *Sayr. lib.3. c.* 33. *n.*44.*de cenſ.* Sed procedit quando Eccleſia matrix obſeruat illud interdictum vel ceſſationem, vt *Sayr.n.* 45.

IRREGVLARITATEM incurrit abſoluens ſacramentaliter in loco interdicto, ſi pœnitens ſit in culpa de tali interdicto,dummodo interdictum locale ſit denunciatum; ex *cap.is quis* 18. *de ſent. excom. in* 6. *Suar. diſp.*34 *ſect.*4.*num.*14. *Filiuc. tract.* 18. *num.* 55. & 56. *Bonac.tract.de interd.in comm. punct.*3. §. 3. *num.* 2. & *punct.*7.*num.*6. Non fit autem irregularis abſoluens aliquem interdictum extra locum interdictum,*Sayr lib.* 5.*cap.*14.*nu.*34.

PRIVATIONEM vocis actiuæ, & paſſiuæ incurrit abſoluens aliquem Sacramentaliter contra ius interdicti localis, vt *Layman lib.*1.*tract.de interd.cap.*3.*nu.*3. *Sylu.verb.interd.*6.*q.*2.*verſ.ſecundum,Coninch.*1.*diſp.*17 *num.*70.*Filiuc.tract.*18. *nu.* 87.& *Sayr. d. cap.* 14.*nu.*9. *per cap.*1.*de poſtul.prel.* & *d.cap.is qui,* §.*is verò,de ſent, excom. in* 6.

CAPVT IX.

Abſolutionem à cenſuris extorquens.

EX *cap.*1.*de his quæ vi,in* 6.vi,aut metu extorquens abſolutionem alicuius cenſuræ ,ſcilicet excommunicationis,vel ſuſpenſionis,vel interdicti,non ſolum ab illa cenſura non ſoluitur, ſed etiam nouam excommunicationem incurrit ipſo facto, quæ tamen non eſt reſeruata:explicat *Reginal.lib.*9.*num.* 346. *Auila par.*2. *cap.*7.*diſp.*2 *dub.*5. *per totum,Suar.diſp.*7.*ſect.* 6. *nu.* 13. *Sayr lib.*2.*cap.*21 *nu.*30. & *Canoniſtæ ſuper eod.cap.*1.

Ex *cap.*14 Bullæ in Cœna Domini,qui partes actrices, quæ cauſas ſpirituales , aut ſpiritualibus annexas committi fecerint, & inhibitiones obtinuerint,aut alias litteras, compellit ad reuocandum,& ad faciendum, vel conſentiendum eos,contra quos tales inhibitiones emanauerint,à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui,& ad hæc cooperantes, excommunicationem ipſo facto incurrunt.

CAP. X.

Abſolutionem ſacramentalem abſenti dari poſſe aſſerens, imprimens, vel ad praxim deducens.

Vide *verbo, Sacramentum, cap.* 1.

CAPVT I.

Accuſatoris , vel delatoris calumnia .

I. QVanti intereſt reo, reſtituere, & ſatisfacere iſti debent.Vide *Sylu.verb.accuſatio,q.* 7.*verſ.primo calumniando, Sayr. in claui reg. lib.*12. *cap.*15. *num.* 13. *Menoch. de arbitr. caſu* 321. *nu. vlt. Boſſ. de accuſ. num.*28. *Bernard.Diaz in praxi cap.* 68. *n.* 6. vide *c. vlt. ibi Canon. de calumniat.*

II. Afficitur iuris infamia calumniator,ſi de calumnia fuerit condemnatus *c. ſi quis* 2.*q* 3. *concordat. l.*1.& *l. athletas,*§ *calumniator,ff. de his qui not. infa. l.*3. *C. de calumn. l. palàm,* §. *Senator, ff. de rit. nupt. Abb.c. fin.de calumn. Roderic.qq. regul.*32. *art.* 2. *to.*2. *Molina tract.* 4. *diſp.* 9. *n.*8. *Maiol de irregul. lib.*2. *c* 7. §.*hinc illud, Sayr. lib.* 12. *c.*15, *num.*18. *Menoch.de arbitr.caſu* 322. Imò quotieſcunque calumnia fuerit notoria ,erit calumniator de iure Canonico infamis infamia iuris; quia hoc iure omne crimen depoſitione dignum ſecúdum magis communem,ſi fuerit notorium , reddit infamem infamia iuris. *Sayr lib.* 7. *c.*1. *num.* 12. *Garz.de benef.p.*11.*c.* 3. *num.*110.*Sanch. conſil. lib.*2.*c.*2. *dub.*18. *in fine.* At hoc crimen eſt depoſitione dignum, *c.* 1. *de calumn.* ergo.

III. Irregularis efficitur calumniator vbicunque infamia iuris affectus fuerit,vt ſupra. *Maiol. lib.*2. *c.*7. §. *hinc illud.* & ex regula generali, quam probat *Garzias p.*7. *c.*8. *num.* 11.

Nota quòd licet in cauſis atrocioribus accuſator, & delator non puniantur de calumnia, *Menoch.caſu* 321. *num.*26. tamen hoc verum quoad pœnam ordinariam talionis , vel aliam eius loco ſuccedentem ſecus tamen quoad infamiam,& reſtituendi obligationem. *Menoch. de arbitrar. caſu* 321. *n.* 33.

IV. Suſpenſionem incurrit ipſo iure à beneficijs eccleſiaſticis per triennium is,qui in perſonam electi ad dignitates eccleſiaſticas, vel perſonatus, vel canonicatus aliquid obijcit, & deficit in probatione: quod ſi interim ſe ingerat ad ea beneficia , eis ipſo iure priuatus remanet , niſi manifeſtiſſimis documentis conſtiterit eum cauſa probabili à calumniæ culpa excuſandum, vt dixi *verbo electio c.*4.

CAPVT II.

Accuſatoris , vel Procuratoris , vel Aduocati præuaricatio .

I. ACcuſator, qui in iudicio publico præuaricatus fuerit , ſcilicet crimina vera rei abſcondendo, ſeu admittendo eius exceptiones, & probationes non veras, & ſic cauſam prodendo, de præuaricatione condemnatus fuerit, afficitur iuris infamia. *l. athletas,* §. *calumniator, ff.de his qui not. infamia. l.* 1. & *l. ſi is, ff.de preuar. Menoch. de arbitr. caſu* 323.

II. Aduocatus, vel Procurator , qui ſecreta reuelat parti aduerſæ, ſi hoc crimine fuerit damnatus , eo ipſo eſt infamia iuris affectus,*gloſſ. in d.*§. *calumniator, Menoch. loco cit.* An autem liceat ſit Aduocato patrocinari pro vtraque parte , vide *Sanch. conſil. lib.* 6.*cap.* 7. *dub.* 7.

Infamis effectus præuaricator conſequenter erit irregularis,vt promoueri non poſſit, neque in ſuſceptis miniſtrare, ex dictis *cap. præcedenti.*

CAPVT III.

Accuſatoris tergiuerſatio .

ACcuſator dum intenta accuſatione non ad pœnam ſibi applicandam , deſiſtit ab accuſatione citra abolitionem, dicitur tergiuerſator; & ſi de hoc crimi-

crimine fuerit condemnatus iuris infamiam incurrit, *l. 1. ibi gloſſ. & l. 2. C. vt intra certum tempus. l. 2. C. ad S.C. Turpilian. gloſſ. in l. 1. verb. qui iudicio, ff. de his qui not. infam. Molina tract. 4. diſp. 9. num. 11. Clarus §. fin. q. 72. verſ. tergiuerſator.* Et conſequenter talis condemnatus ob infamiam erit irregularis. Sed hodie non eſt vſu receptum, vt ob hoc crimen tergiuerſationis quis puniatur, neque crimini datur; ideo neque hodie efficitur infamis deſiſtens ab accuſatione, neque irregularis efficitur, *Molina loco cit. & tract. 3. diſp. 47. num. 10.* Et ratio eſt, quia hodie ex conſuetudine ſi accuſator deſiſtit, Iudex ex officio procedit. *Clarus §. fin. q. 58.*

CAPVT I.

Adulterium.

ADVLTERII crimen eſt mixti fori, quia Iudex punit pœnis ſpiritualibus, Laicus pœnis temporalibus, *Auus meus deciſ. Pedemont.* 148. *in fin.* Excepto tamen ſi agatur ad finem diuortij, quia tunc eſt merè eccleſiaſticum; ſi autem ad pœnam ſanguinis, eſt merè laicale *Sanch. lib.* 10. *de matrim. diſp. 8 num.* 15. *&* 16.

EX adulterio ſi fœmina prolem ſuſcipiat, & pariat, & viro ſuo tanquam legitimum partum ſupponat, tenetur ad reſtitutionem viro, ſeu filijs legitimis, ſeu hæredibus eius: eſt certa ſententia. *Layman lib. 3. tract. 3. par. 3. cap. 14. num. 1. Diana reſol. 30. miſcell. 5. tom. 2.* Intellige in quantum poteſt ſine periculo ſe infamandi, vt *cap. officij de pœnitent. ibi Barboſa* latè explicat, & *Diana loco cit.* De Adultero autem probabilior, & magis communis aſſerit eum ſimiliter teneri ad reſtitutionem in ſolidum. *Layman. num. 2. Diana reſolut. 55. tract. 3. Miſcellan. to. 1.*

I. Infamia iuris afficitur Clericus, aut Laicus ſententia damnatus de adulterio. *l. 1. ff. de his qui not. infam. Farinac. q. 141. num. 25.*

II. Irregularis conſequenter efficitur ob talem iuris infamiam, *Maiol. lib. 5. c. 38. num. 1. Layman. lib. 1. tract. de Irregul. cap. 4. num. 7. & 11. text. in c. infames 6. q. 1.*

Quoad diſpenſationem reſtitutionemque aduerſus hanc infamiam, & irregularitatem, Nota, quod ſi Laicus condemnatus de adulterio, fuerit à ſuo Principe aduerſus talem infamiam reſtitutus ex gratia, conſequenter erit liber ab irregularitate. *Suarez. diſp. 48. ſect. 2. num. 10. Layman. c. 4 num. 10. Filiuc. tract. de Irregul. num. 224.* Item Epiſcopus poteſt ſuper hoc diſpenſare, *c. at ſi Clerici. §. de adulterijs, de iudic. Vgol. de Irregul. c. 6. §. 5. num. 3.* vt poſſit ordinari.

III. Irregularitatem ſæpè incurrit adulter ex eo, quod ipſius cauſa maritus occidat vxorem, quando ſcilicet adulter temerè ſe ingeſſit nulla cautela adhibita, *Sayr. lib. 6. cap. 17. num. 20. Tolet. lib. 1. cap. 82. § quando verò, Layman lib. 3. tract. de iniuſta corporis læſione, c. 10. num. 2. Suar. de cenſur. diſp. 45. ſect. 6. num. 5.* Sicut etiam incurrit irregularitatem adulter, ſi à ſuperueniente marito vel conſanguineis adulteræ inuaſus, etiam ſi pro neceſſaria ſuæ vitæ defenſione, aliquem eorum occidat, vt *Layman. ibidem. n. 2. cum communi DD.*

IV. Priuilegio etiam clericali penitus priuatur Clericus adulter, ſi maritum adulteræ per inſidias occidat, *Aufrer. in Clem. 1. de offic. ordin. in 1. regula, num. 27. Clarus §. fin. q. 36. verſ. quæro modò.*

V. Adulteri coniux priuatur iure petendi debitum coniugale: quod qualiter procedat, vide *Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 68. num. 4. & plenius lib. 10. diſput. 9. num. 30. & diſput 12 num. 7. ibid.* vbi concludit non procedere hanc pœnam in foro conſcientiæ, donec coniux innocens adulterum repellat, conſtito de adulterio. Tollitur autem hæc pœna, ſi alter coniux etiam adulterium committat, *c. tua de adulter.*

VI. Adulteri ſi paciſcantur de matrimonio contrahendo in caſum obitus coniugis, incurrunt impedimentum dirimens tale matrimonium, *cap. relatum. 31. q. 1. cap. ſignificaſti, & cap. vltimo, de eo qui duxit, Rota deciſ. 64. nu. 1. in collec. Farinac. de contrac. Sanchez lib. 7. diſp. 79.* Et multo magis ſi adulterio matrimonium coniungant de facto, ideſt nulliter, cum impedimento ligaminis, vt *cap. 1. & ſeqq. de eo qui duxit* Super his ſolus Papa diſpenſat, vt *Sanch. de matrim lib. 8. diſput. 6. num. 14.* Et in materia huius impedimenti, & criminis, habes bonam, *Rotæ deciſ. cit. 64. in collect. Farinac. de contr. & crim.* vbi etiam dicitur non probari, neque præſumi fidei dationem de matrimonio contrahendo, ex adulterio ſolo cum matrimonio poſtea coniuge defuncto, vel defuncta contracto. cum adultero, etiam cum prolis ſuſceptione. Item non ſufficere ad dirimendum matrimonium iam contractum, vt ſupra, ſoluto primo matrimonio, etiam ſi fidei dationem præceſſiſſe, confiterentur concorditer ipſi coniugati, aut ſi ea probaretur per plures teſtes ſingulares, aut per plures conteſtes, ſed perſonas viles, ſeu non omni exceptione maiores. ita *Rota ibi*

VII. Adulterium eſt cauſa ſufficiens diuortij. *Matth. 5. & 19. Sanchez lib. 10 diſput. 3. num. 6.* niſi alter quoque coniux adulter extiterit, *Sanchez diſput. 8. nu. 30.* quod declara cum *Sanchez diſp. 9. num. 30.*

VIII. Vxor propter adulterium amittit dotem etiam de iure canonico, *cap. plerunque de donat. inter vir. & vxor. ibi gloſſ. verbo, plerunque, Farin. q. 142. à nu. 1. Sanchez lib. 10. diſp. 8. à nu. 2.* Item adultera amittit donationem propter nuptias. *Farin. nu. 2. Sanch. nu. 9.* Item amittit bona paraphernalia, vt de magis communi *Farinac. q. 142. nu. 3 Sanch. nu. 9.* Item amittit legata ſibi à marito relicta. *Farinac. nu. 8.* An autem hæ pœnæ ligent in foro conſcientiæ, & an ſint latæ ſententiæ; multi dicunt eſſe latæ ſententiæ, ſed pro foro conſcientiæ requiri declaratoriam, vt apud *Sanch. num. 15. Farinac. num. 98.* Communior tamen ait eſſe pœnas ſententiæ ferendæ, poſſe tamen maritum retinere ante ſententiam excipiendo. *Sanch. nu. 13. Farinac. nu. 97.* Maritus autem propter adulterium perdit donationem propter nuptias, ſeu augumentum dotis de iure Canonico, & dotem fœminæ tenetur reſtituere. *Farin. nu. 35. Sanchez diſp. 8. nu. 11.* Itaque procedunt hæc, ſi fœmina agat coram Iudice eccleſiaſtico. *Farin. q. 142. nu. 43.*

Limita prædictas pœnas externi fori, vt non ligent ante declaratoriam, vel condemnatoriam, etiam ſi reus falſis teſtibus, vel iniuſta appellatione ſe defenderit. *Sanch. lib. 19. diſ. 8. num. 14. cum ibi allegatis,* ſecundum probabiliorem,

CA-

C A P V T I.

Aduocati,vel Procuratoris præuaricatio.

Vide ſupra *verbo*, *Accuſator, cap.2.*

C A P V T I.

Agrorum Incendiarij.

Vide infra *verb. Incendiarij.*

C A P V T I.

Agnos Dei cereos conſecratos pingens, aut minians, aut vendens.

EX Bulla Gregorij XIII. quæ eſt ſecunda in ordine,incipit *Omni certè ſtudio*,excommunicatio fertur latæ ſententiæ contra eos, qui audent Agnos Dei à Papa conſecratos pingere , aut deaurare, aut miniare,aut hæc fieri facere , aut tales venales exponere, aut retinere quouis prætextu .

Limita primò , quod cùm Bulla loquatur de ijs,qui talia audent,requiritur ſcientia,& non ſufficit ignorantia etiam craſſa;vt *Sanch. lib.9.de matrim.diſp. 32. num. 38.Suar.de cenſur.diſp.21.ſect.3.in fin.*

Limita ſecundò , vt non intelligatur de omni retinente,ſed ad vendendum. *Diana reſolut.12.tract.6.miſcell.to.2.cum ibi adductis* .

Limita tertiò,quòd aliqui dicunt extra Vrbem eam Bullam non fuiſſe vſu receptam, *Filiuc. tract. 14. num.* 95.Sed alij contra teſtantur; vt *Fagundez part.1. lib.1. cap.4.nu.25.*

Limita quartò,quòd intelligitur , niſi dicta deauratio,ſeu miniatio fiat cum licentia Papæ ſpeciali .

Limita quintò, quod hæc cenſura nulli eſt reſeruata,*Sayr lib.3.cap.35.num.13. de cenſur. Barboſa allegat.* 50. *num.*150.

Limita VI. quod vendens Agnos Dei conſecratos albos ſeu non pictos, non incurrit hanc pœnam; peccat tamen mortaliter ob prohibitionem factam à Papa Romæ ſic vendens ratione Simoniæ . vt *Bonacin. de Simon.dis. 1. q.4.ſ.2. num. 6.* quia gratis à Papa accipiuntur,& gratis dari debent.

De antiquo Eccleſiæ Romanæ vſu conſecrandi imagines agni cereas; & Chriſtum Dominũ imagine agni repræſentandi, ſeu effigiandi ; & de reprobatione, ſeu damnatione pſeudoſynodi Conſtantinopol. *Erraticæ* dictæ, in qua *can.*83. aſſertum etiam Saluatorem D.N. non imagine agni, ſed hominis eſſe pingendum , vide apud *Card.Baronium tom.8.pag. 613.ann.D. 692.* Sergij Papæ *anno* 5.

C A P V T I.

Alchimia.

Vide *verbo, falſum, c. 2.*

C A P V T I.

Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum iuris forma non ſeruata .

I. HOc crimen olim non habebat pœnam latæ ſententiæ,ſed erat crimen depoſitione dignũ ex *c.ſi quis Epiſcopus, 10. q. 2. & c. Apoſtolicos.12.q.1.* in quibus deponendus eſt Epiſcopus, qui ſine neceſſitate alienat res Eccleſiæ, & *c. nullus res, 17.q.4.* vbi Epiſcopus eſt deponendus alienans res Eccleſiæ ſine licentia Primatis,ſeu Metropolitani,& Suffraganeorum: & *c.Abbatibus,12. q. 2.* Abbates, & alij Clerici deponendi ſunt, ſi ſine licentia ſui Epiſcopi alienant Eccleſiæ bona: & ita hoc crimen eſſe depoſitione dignum, ait *Foller. in praxi can. p.2.c.33.verbo etſi confeſſi,n.43.* Sed hodie huic iuri eſt derogatum per *extrauag. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* vbi alia forma eſt ſtatuta alienandi, & aliæ pœnæ tranſgreſſoribus impoſitæ , vt ſtatim dicam.

II. Itaque extrau. *Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alienan.* prohibet omnium rerum, & bonorum eccleſiaſticorum alienationem , omneque pactum, per quod dominium transfertur , conceſſionem, hypothecam, locationem vltra triennium, infeudationem, emphyteuſim, præterquam in caſibus à iure permiſſis,& de rebus & bonis ab antiquo infeudari, ſeu emphyteuticari ſolitis,& tunc cum euidenti Eccleſiæ vtilitate. Item prohibet alienationem bonorum mobilium pretioſorum, quæ ſeruando ſeruari poſſunt; niſi ſuper dictis contractibus interueniat beneplacitum Apoſtolicum ; aliàs alienationes, ſeu contractus celebrati contra hanc formam, erunt nulli ipſo iure, etiamſi bona fide eſſent celebrati , cum obligatione reſtituendi . Quod qualiter procedat,vide *Genuen.in praxi Epiſc.cap 44. Bonac. de alien. punct.4. Filiuc. tract.44.c.6. num. 6. Suar tom.4. de relig.lib.2.cap.37. num.21.Leſſ.cap.24. num. 66. cap. 29. num 35.* & amplia quod etiam ipſe Prælatus qui malè alienauit,poſſit recuperare rem cum fructibus ad ſe pertinentibus , quia eos repetit non principaliter , ſed conſecutiuè,*Rota diuerſ. par. 1.deciſ.14. per totam* . Et eo ipſo quod partes contrahunt ſine ſolemnitatibus, dicuntur eſſe in mala fide , & tenentur omnes fructus reſtituere.*Rota dec.3.num. 32.33.34.in collect. Rubei,* & *Rota diuerſ.p.1.dec.13. & 14.*Et quidem cum hic contractus defectu formæ vitietur, quia peccat in forma, & forma indiuiſibilis eſt: ideò in totum vitiatur,ita vt locatio facta vltra triennium, neq; quo ad triennium ſuſtineatur ſecundum opinionem,quam ſolet ſequi *Rota Romana,vt recent. pa.1. dec. 30. num.3.*vbi latè & *pa.1. poſth.Farinac.deciſ.435.num.3.*vbi ait veriorem: quamuis contrariam multi teneant & magis communem dicant relati à *Rota dicta deciſ. 30. n.2.*

Et contrauenire præſumentes puniuntur tàm dantes, quàm recipientes,varijs pœnis latæ ſententiæ.

Primò enim incurrunt excommunicationem ; quæ procedere videtur etiam contra Epiſcopos , & Abbates, vt patet ex textu,& docet *Quaranta verb.alienatio, num. 49. & Nauar. conſ. 3. de reb. eccleſ. non alien.* & alij communiter:quamuis contra teneant *Bonacc.tract. de alien. punct. 5. num. 1. Filiuc. tract. 44. c. 6. num.*

1.Caſtropalao to. 2. tract. 12. punc. 15. §. 6. num. 7. in fin. & confirmatur quia ſecundum veriorem ſententiam, hæc excommunicatio eſt generalis quo ad perſonas vt omnes comprehendat ſiue ſint laici adminiſtratores, v g. hoſpitalium eccleſiaſticorum, &c. ſiue Epiſcopi, ſeu Abbates, ſiue Clerici inferiores. vt tenet Caiet. ver. excomm. c. 75. Nauarr. c. 27. num. 149. Tolet. c. 40. lib. 1. Leon. in Theſauro fori eccleſ. pa. 1. c. 15. num. 54. quidquid contra (ideſt Laicos non contineri) dicant Sayr. lib. 3. de cenſur. c. 32. num. 22. Bonacin. de alien. diſ. 2. q. vn. pun. 5. n. 1. Etenim pœnæ additæ ibidem non reſtringunt primam pœnam, ſed aggrauant contra Eccleſiaſticos, vt patet ex textu, ſi attentè legatur. Sed hæc excommunicatio non eſt reſeruata, vt Tolet. lib. 1. c. 40. §. 2. Suar. de cenſ. diſp. 23. ſect. 6. nu. 3. Sayr. lib. 3. c. 32. num. 22. qui eam ponunt inter nulli reſeruatas.

Secundò ſi ſit Abbas, vel Epiſcopus, incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, ſed nulli eſt reſeruatum; quòd ſi per ſex menſes inſorduerint in hoc interdicto, incurrunt ſuſpenſionem ab adminiſtratione, & regimine Eccleſiæ ſuæ vel Monaſterij.

Tertiò inferiores Prælati, & Adminiſtratores ipſo facto ſunt priuati beneficijs, quorũ bona alienauerint, & vacare cenſentur abſque alia declaratione, vt conferri poſſint à legitimo collatore.

I. Nora circa hanc extrau. quod quamuis excommunicatio ibi non ſit Papæ reſeruata, eſt tamen aliunde reſeruata: etenim alienantes bona Eccleſiæ ſine debita forma, & ea recipientes ſecundum multos Doctores, incurrunt in pœnas latas contra vſurpantes, ſeu occupantes bona Eccleſiarum, vel impedientes ea percipi ab ijs ad quos pertinent; & dicunt procedere etiam contra arbores incidentes, & repudiantes legata, & hæreditates Eccleſiæ delatas, vt dixi verb. vſurpatio. c. 1. ex Trident. Concil. ſeſſ. 22. c. 11. reform. Inter quas pœnas eſt excommunicatio papæ reſeruata.

II. Nota, quòd Doctores dicunt hanc extrauagantem, ſaltem quoad pœnas, non eſſe vbique receptam; ideo valde ſpectandus erit vſus, ſeu conſuetudo regionum, Bonacc. tract. de alien. pun. 5. nu. 4. Barboſ. allegat. 50. num. 173. in dubio autem præſumitur vſu recepta, vt negans receptam probare teneatur, Rota recent. pa. 1. deciſ. 30. in fi. cum ibi alleg. & vbi recepta eſt, requiritur quo ad pœnas, vt ſcienter fiat trangreſſio, ob particulam præſumpſerit, ita Barboſa in dicta extrauag. n. 23. cum Nauarro, Quaranta, & alijs. Vnde excuſat etiam ignorantia craſſa & ſupina; non tamen affectata vel craſſiſſima, vt Sanch. de matr. lib. 9. diſ. 32. num. 38. Bonacin. de cenſ. particular. diſ. 2. q. 4. punc. 11. num. 13. Nauarr. conſ. 19. n. 3. de reb. eccleſ. non alien. Filiuc. tract. 44. c. 6. num. 5. Et quòd verbum præſumere importet dolum, & contemptum, Cardin. in Clem. 1. q. 39. de priuil. Caualer. deciſ. 1. nu. 2. Vnde cum dolus non præſumatur, debet per allegantem probari clarè, & ſpecificè, & concludenter Seraph. deciſ. 639. in fi. Mantica deciſ. 232. num. 2 & 3. Buratt. deciſ. 182. n. 22. & deciſ. 482. n. 14. Et qualibet cauſa etiam iniuſta excuſat à dolo Clar §. fi. q. 60. verſ. & generaliter. Buratt. d. deciſ. 182. num. 25. Ideo officialem excuſare in dubio poterit præceptum Epiſcopi, ſeu Prælati c. quod quis 24. de reg. iu. in 6. Clarus q. 60. verſ. ſolet dubitari.

III. Nota quòd ab hac extrau. excipiuntur caſus à inre permiſſi quibus ſcilicet ſine alia ſolemnitate, & ex ſola Prælati authoritate poteſt fieri alienatio.

Et quidem Primus caſus eſt, quando eſt res modici valoris, & alienatio eſt in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, & res non eſt Eccleſiæ neceſſaria, ex c. terrulas, 12. q. 2. Genuen. in praxi c. 60. num. 3. Quaranta verbo, alienatio n. 41. Redoan. de alien. rer. Eccleſ. rub. 21. nu. 10. Intelligitur autem modici valoris, ſi non valet vltra 20. ſolidos, gloſſ. in d. c. terrulas, Archidiac in cap. ſi quos, 12. q. 2. Alciat. conſ. 23. num. 6 ideſt ſi non excedat 25. ſcuta monetæ Romanæ, vt declarauit Sacra Congregatio. Alij tamen dicunt declaratum à Sacra Congreg. modicum dici ſi non excedat valorem 25. Scutorũ aureorum, ita Nald. in ſumma verb. Prælatus. n. 7. Gauant. man. Epiſc. verb. Alien. n. 24. Lezana qq. regul. v. Alien. n. 7. imò Leon Theſaur. fori eccl. pa. 4. c. 1. n. 73. dicit eſſe modicum, ſi non excedat 25. ducatos auri de Camera. Alij dicunt ſtylo curiæ modicum intelligi quod non excedit valorem 20. Ducatorum Nald. & Lezana ibidem. Alij denique dicunt arbitrio Iudicis ſeu viri prudentis definiendum pro opulentia vel paupertate Eccleſiæ; & hanc veriorem ait Lezana ibi cum Filiucc. Quaran. Peirino, & Barboſa. & tenet Genuen. loco cit. cum plurib. DD. & facit tex. in l. ſed & ſi ſuſceperit 52. §. 1. verſ. ſed & ſi proponas ff. de iudic. vbi gl. verb. modica ponit exemplum de donatione facta à Comitiſſa Matilda Eccleſiæ Romanæ, territorij milliarium 30. & tamen dixit ſe aliquantulum terræ concedere illi Eccleſiæ. & Bar. ibi num. 4. ait quod ſi Rex donaret duo millia florenorum, modicum diceretur. E contra tenuis vitæ homo porcellum tanquam oculum ſuum æſtimat, vt ait gl. in l. illicitas §. ne potentiores, ver. lumine ff. de off. præſ. & ita etiam tenet Redoan. de alien. rerum eccl. rub. 31. §. nec virum num. 10.

Aduerte tamen quod res modici valoris non poteſt alienari etiam cum authoritate Prælati, niſi quando res non eccleſiæ neceſſaria, nec vtilis, ſcilicet vt vtile negociũ geratur eccleſię alienando, Quaranta ver. Alien. n. 41. cum alijs DD. Itẽ intellige c. terrulas dummodo res modici valoris plures ſimul non alienentur, ſeu tali vicinitate actuum, vel vnitate intentionis, ſeu occaſionis, vt moraliter cenſeatur vna res, ſeu vna alienatio,

Secundus caſus, quando alienatio eſt neceſſaria iure exigente, vt cùm legata ſunt bona fructifera religioni, quæ non poteſt retinere bona in communi fructifera, (vt ſi Fratribus Minoribus de obſeruantia, vel Domui Profeſſæ Societatis Ieſu, Clem. exiui, §. proinde, de verbor. ſignific. Trident. ſeſſ. 25. cap. 3. de regul.) Sanch. in decal lib. 7. cap. 26. num. 30. Barboſ. alleg. 95. num. 59. Rota dec. 477. nu. 7. par. 2. poſth. Farin. Item quotieſcunque manifeſtè conſtat rem quam Eccleſia detinet, ad alterum de iure pertinere, eo caſu licitum eſt eam reſtituere, vel tranſigere, aſſenſu Apoſtolico non requiſito. Faſar. de ſubſtit. q. 708. nu. 7.

Tertius caſus, quando alienatio eſt neceſſaria ex pręcepto teſtatoris, vt ob fideicommiſſum, per l 3. C. quando decr. op. non eſt. Barboſ. nu. 61. Non autem ſi teſtator conceſſit Prælato, ſeù rectori liberam facultatem alienandi talia bona legata loco Eccleſiaſtico: aliud eſt enim præcipere alienari, aliud concedere facultatem,

quod

Digitized by Google

quod non inducit neceſſitatem. *l. ſæpè audiui ff. de offic. Præſ.* Sed de hoc dicam *infra notab.* 4.

Quartus caſus, quando alienatio eſt neceſſaria ex lege contractus, vt propter pactum de retrouendendo in eodem contractu incontinenti appoſitum, quando Eccleſiæ res fuit acquiſita, *Tiraq. de retract. conu. §. 7. in fin. tit. nu. 2. & 10. cum ibi alleg.*

Quintus caſus eſt vnionis alicuius ab Epiſcopo faciendæ beneficiorum etiam loco Religioſorum, *Clem. ſi vna, de rebus Eccleſ. non alien. Garzias par. 12. c. 2. de vnione, num. 77. Sanchez in decal. lib. 7. cap. 29. à n. 147. Barboſ. de pot. Epiſc. alleg. 66. num* 21. Sed hoc ius hodie eſt ſublatum quo ad parochialium vnionem, *Sanch. n.* 184. ex Trid. *ſeſſ. 24 cap. 13. refor.* Item poteſt Epiſcopus vnire beneficium ſæculare pro dotatione ſufficienti beneficij Curati ſæcularis, vt Trid. *ſeſſ. 21. cap. 5. ref. & d. c.* 13. & ita *Rota recent' part. 2. deciſ. 196. n. 3.*

Sextus eſt in re ſolita locari ſeu in emphyteuſim dari, vt patet ex *tex. extrau. & Rota pa. 2. nouiſſ. dec. 407. n. 8.* vbi ait quod reſeruatio beneplaciti Apoſtolici quatenus opus ſit nihil tunc operatur.

Alios etiam caſus, vide apud *Barboſ. d. alleg.* 95. & *Quarantam, Bonacc. Caſtrumpalaum, & alios ſupra cit.*

IV. Nota quòd conditio appoſita à teſtatore, vt bona ab ipſo relicta Eccleſiæ, alienari poſſint abſque iuris ſolemnitate, habetur pro non adiecta per *l conditiones contra ff. de cond. inſt. DD.* quos allegat, & ſequitur *Bonac. tract. de alien. pun. 4. n. 11.*

V. Nota quod hic alienationis nomen latè accipitur pro omni actu quo dominium transferri poteſt ſiue immediatè ſiue mediatè ideſt conſequenter: de qua re vide *Redoa rub 1. de reb eccl. non al. & Fuſar. de ſubſtit. à q. 694. cum ſeqq.*

VI. Nota quod contractus ſine beneplacito Apoſtolico celebratus vt ſupra claudicat in fauorem Eccleſiæ quia poteſt cogere aduerſarium vt ſtet contractui, adhibendo ſolemnitates omiſſas, vt obtinendo beneplacitum Apoſtolicum etiam aduerſario inuito; At emptor ipſe non poteſt hoc facere inuita Eccleſia; ita *Redoan de alien. rer eccleſ. tit. de his qui conſen. rub. 25. §. Item ſolum num 6.* vbi ait communem ſententiam.

VII. Nota quod multi DD. dicunt non eſſe prohibitum beneficiato conſtituere procuratorem in rem propriam ad percipiendos fructus beneficij ad vitam conſtituentis. *Caſtropalao to. 2 trac. 12. dis. vn. pun. 14. n.* 12. Sed contrarium alij tenent preſertim *Rota recent. pa. 1. dec* 129. *n.* 4. Illud eſt certum quod nihilominus poterit iſte beneficium reſignare, *Rota ibi nu. 2. & ſeqq:*

CAPVT II.

Alienationi bonorum Eccleſiaſticorum in detrimentum Eccleſiæ authoritatem præſtantes, Delegati Apoſtolici, & alij procurantes talem alienationem.

DELEGATI Epiſcopis inferiores excommunicationem incurrunt, ſi ſic authoritatem præſtiterint cum damno Eccleſiæ: ſi autem ſint Epiſcopi, aut ijs maiores, incurrunt ſuſpenſionem per annum ab exequutione officij. Quod ſi ea ſuſpenſione durante ingerant ſe diuinis, id eſt celebrent, incurrunt irregularitatem, ex Bulla Pauli II. quæ eſt ſecunda in ordine, incip *Cum in omnibus*.

Procurantes autem alienationem in detrimentum Eccleſiæ dolo, aut fraude, aut ſcienter; aut extorquentes per ſordes, id eſt per mercedem, aut per impreſſionem, id eſt per coactionem, aut preces importunas, decretum alienationis à delegatis prædictis; incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, ex eadē Bulla.

Inſuper delegati prædicti ad æſtimationem detrimenti Eccleſiæ illati ſunt condemnandi; procurantes autem, & extorquentes vt ſupra, ad reſtitutionem rerum Eccleſiæ cum fructibus condemnandi, vt in dicta Bulla Pauli II. cuius explicationem vide apud *Bonacc. tract. de alien. punct 6. & 7. Filiucc. tract. 15. num. 172.*

Aduerte quod etiam ante condemnationem præfati omnes tenentur Eccleſiæ reſtituere modo prædicto ex iuſtitia commutatiua, vt dixi *cap. præced.*

Sed quæres, an delegatus decretum interponens nulliter, ob non ſeruatam formam mandati delegatorij, ſcilicet ſine cauſæ cognitione, aut non conſtito de euidenti Eccleſiæ vtilitate (cum à cenſura abſolutus fuerit) poſſit vigore eiuſdem breuis commiſſorij reformare decretum ſuum, ita vt non cenſeatur officio functus, nec iuriſdictio ipſius expiraſſe. Reſpondeo quod ſi eius decretum iam habuit executionem, re videlicet iam tradita emptori, cenſetur officio ſuo functus, nec poteſt decretum reformare. *Rota recent. pa. 2. deciſ. 631. num. 8. & ſeqq. per regulam l. ſi vt proponis, C. quomodo. & quan. iudex. Bar. in l ſi expreſſim, num. 14. ff de appell.* Si autem nondum ſit ventum ad executionem decreti, verius puto poſſe decretum, ſeu ſententiam reformare, quandoquidem ſecundum communem ſententiam Doctorū iuriſdictio delegati non expirat nec dicitur functus officio, ſi eius ſententia fuit nulla ob non ſeruatam formam commiſſionis, vt de communi teſtatur *Felin. in cap. qualiter, & quando il 1. de accuſat. plurimos congerunt Fantius de nullit tit. coram quo nullitas prop. poſſ. Tiraquell in l. boues limit. 1. nu. 52.* quamuis *Rota* contrarium etiam in hoc caſu ſentire videatur *deciſ cit.*

Item quæres an ſi breue Apoſtolicum impetratum ſit tanquam ſuper alienatione facienda, quæ iam facta erat, ipſa nempe re iam tradita emptori, ſeu conductori, dicendum ſit ſubreptitium, & nullius momenti. Reſpondeo affirmatiuè, vt per *Bald. in l. nec damnoſa n. 1. C de prec. Imp. offer. Rota pa. 1. nouiſs deciſ. 435. nu. 1.*

Denique aduertendum, quod licet in Bulla ſupradicta Pauli II §. 4. præceptum ſit, vt in omnibus litteris commiſſionis ſuper huiuſmodi alienationis cauſa inferatur iſta conſtitutio pœnalis: huius tamen inſertionis omiſſio non irritabit decretum, neque alienationem, quia non adeſt ibi clauſula irritans. *Rota recen. pa 1. deciſ. 34. nu. 2.*

Vbi etiam *n. 3. Rota* ait quod commiſſarius iſte non tenetur in huius cauſæ cognitione iudicialiter procedere, ſed poteſt etiam extraiudicialiter ſe informare de cauſa alienandi, ſcilicet de euidenti vtilitate, ſeu neceſſitate, per teſtes etiam non iuratos.

Verumtamen propter clauſulā ſolitam inſeri vocatis vocandis, non ſufficit edicti affixio, cum citatione generali, ſi adſit aliquis legitimus contradictor, de cuius ſcilicet certè intereſſe agitur, ſed debet perſonaliter citari,

tari v. g. Epiſcopus ſeu procurator menſæ, ſi res ad menſam pertineat, neque ſufficit quod Papæ fuerit porrecta ſupplicatio nomine Epiſcopi, niſi conſtet de mandato ſpeciali illius. *Rota p.1. recent. dec. 624.*

CAPVT III.

Alienationem locorum iuriſdictionalium Eccleſiæ Romanæ procurantes.

EX Bulla Pij V. 35. *Admonet nos*, prohibetur omnis alienatio, infeudatio, conceſſio, etiam gubernationis titulo, etiam ad vitam, vel longum tempus, vel ad beneplacitum, iuriſdictionalium locorum, iuriſdictionis temporalis Eccleſiæ Romanæ, etiam in caſibus à iure permiſſis, etiam perſonis Papæ conſanguineis, cum clauſula irritante.

Deinde prohibetur ne vlla perſona, aut communitas publicè, aut priuatim tractet, conſulat, aut verba faciat de faciendis alienationibus ſupradictis, aut proponat de mittendis, aut eligendis oratoribus ad Papam ſuper his; aut hæc Pontifici inſinuet, aut ſuadeat, aut poſtulet aliquem, vt ei talis titulus conferatur, aut permittat ſe eligi in oratorem pro tali negotio, aut tale munus ſuſcipiat.

Contrauenientes incurrunt ipſo facto ex dicta Bulla, Primò excommunicationem Papæ reſeruatam. Secundò crimen rebellionis, & proditionis locorum illorum. Tertiò confiſcationem omnium bonorum, quæ ipſo facto Cameræ deuoluta cenſentur. Quartò priuationem omnium beneficiorum Eccleſiaſticorũ. Quintò inhabilitatem ad beneficia Eccleſiaſtica. Sexto infamiam iuris perpetuam, etiam poſt reſtitutionem aduerſus præfatam ſententiam.

Præterea idem Pius V. *ibid.* hanc Conſtitutionem præcepit iurari à Cardinalibus in aſſumptione Pilei; & ſtatuit, vt contrafacientes pœnam periurij, & perpetuæ infamiæ incurrant, vt ibi habetur. Explicant hanc Bullam. *Pet. Leonius Theſau. fori Eccleſiaſt. par.1. cap.15. num. 13. ad 24. Filiucc. tract. 44. c.6. num.7. Bonaccin. tract. de alienat. punct. vlt.*

Hæc Conſtitutio fuit firmata ab Vrbano VIII. Bulla incip. *Sacroſancti*, anno 1623. pridie Kalend. Octob.

CAPVT IV.

Alienantes loca iuriſdictionalia Eccleſiarum, & piorum locorum.

EX Bulla 51. S.D.N. Vrbani VIII. incip. *Humanæ ſalutis*, anni 1625. Kal. Nouemb. prohibetur omnis alienatio, emphyteuſis, infeudatio, locatio vltra triennium, iuriſdictionum laicalium, ſeu locorum iuriſdictionalium, ad Eccleſias, vel pia loca, etiam laicalia ſpectantium, per vniuerſam Italiam tantum, etiamſi eſſent ſolita concedi in feudumj, vel emphyteuſim, vel nondum incorporata, vel à laicis vſurpata, vel nondum deuoluta.

Item prohibetur remiſſio caducitatis; & non obſtante priuilegio quocunque Romani Pontificis, aut conſuetudine etiam immemorabili, aut iure communi ſcripto, & alijs derogatorijs clauſulis.

Contrauenire audentes, vel præſumentes dictæ prohibitioni, incurrunt ex eadem Bulla, Primo excommunicationem, ſi non ſint Epiſcopi, vel Abbates, ſed non eſt reſeruata; Secundo Epiſcopi, vel Abbates incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, ſed non eſt reſeruatum. Tertiò, ſi dicti Epiſcopi, vel Abbates ſex menſibus inſorduerint in interdicto huiuſmodi incurrunt ſuſpenſionem ab adminiſtratione Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum in temporalibus, & ſpiritualibus, ſed non eſt reſeruata. Quarto Capitula, Conuentus, & aliæ vniuerſitates incurrunt interdictum. Quintò, ſingulares perſonæ etiam dictarum vniuerſitatum, & alij etiam Prælati, qui Epiſcopi, vel Abbates non ſunt, incurrunt priuationem omnium officiorum, & beneficiorum, quorum bona alienarint, & priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ, & pœnam inhabilitatis ad prædicta, & alia obtinenda.

Nota quòd hæc Conſtitutio nullas infert pœnas recipientibus alienata.

Nota ſecundò quòd ait per Italiam vniuerſam, vt contineat etiam inſulas adiacentes, quæ modico freto ſeparantur, id eſt, 100. milliaribus *l. notionem ff. de verb. ſignific. Bart. tract. de inſula, verbo, nullius, n.1.* quia iſtæ ſunt pars Italiæ *l. inſulæ ff. de Iudic. ibi Bart. & Angel. & DD. communiter, & Ariſt. tract. de mundo, cap. 2. Caſtrenſ. in dict. l. Inſulæ. num. 1. Cepoll. de ſeruit. tit. de mari, num.16. Petr. Belluga in ſpeculo, rub. 30. n.1.* Alij tamen hoc nomine Italiæ vniuerſæ dicunt non contineri Inſulas adiacentes, & probabile ait, *Diana reſolut. 30. miſcell. 3. tom.1. reſolut.13. tract.2. tom.2.*

CAP. V.

Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum Regularibus interdicta.

EX *Clem.1. de reb. Eccl. non alien.* Regulares adminiſtrationem habentes bonorum religionis, ſi alienent iura, redditus, aut poſſeſſiones ad vitam recipientis, aut ad aliud certum tempus, niſi ob neceſſitatem, aut vtilitatem monaſterij, ſeu religionis, cum conſenſu capituli, aut (ſi capitulum non habent) cum conſenſu ſui Prælati, incurrunt ſuſpenſionem ab officio, & alienatio eſt nulla. Hæc ſuſpenſio non eſt reſeruata *Imol. ibi num. 13. & Anch. n.11.*

Declara primò, quod hæc ſuſpenſio ab officio, eſt intelligenda ab officio ordinis, & iuriſdictionis, & adminiſtrationis *Suar. de cenſur. diſput. 25. ſect. 1. num.4. diſput. 31. ſect 6. num. 8.* non tamen eſt ſuſpenſio à beneficio, *Anchar. in d. Clemen. num.10 Hoſtien. in c. cùm æterni, de re iudicat. in 6. Sayr. de cenſ. lib.4. cap.5. n.16.*

Declara ſecundò, quod hæc ſuſpenſio non cenſetur ſublata per extrau. *Ambitioſæ*, vbi aliæ pœnæ ſtatutæ ſũt; quia hæc Clement. loquitur in caſu particulari, & genus non derogat ſpeciei; & lex generaliter loquens poſterior non derogat legi antiquæ loquenti in caſu particulari, *Fulgoſ. conſ. 215. & 135. Angel conſ. 60. Alexand. conſ. 107. lib. 3. Bart. conſ. 100. num.7. lib. 1. Ioan. de Imola conſ. 140. num.3.* & ita in terminis tenet, *Roderic. qq. reg. 27. articul.13. tom.1.* & ita ſuppo-

 nit

nit, *Suar. de cenſur. diſput.* 31. *ſect.* 6. *num.* 8. *Coninch: diſput.* 15. *num.*53. *Filiucc. tract.* 17. *num.* 167. Verum multo magis procedit in locis,& perſonis,quibus non militat extrau. *Ambitioſæ.*

Declara tertiò, quod ad certum tempus non continet modicum tempus, ideſt, ad triennium. *Suarez de cenſur. diſp.*31. *ſect.*6. *num.* 8. *Filiucc.tract.* 14. *n.*116.

Alienatio autem, locatio fructuum, vel mandatum ſeu conſtitutio procuratoris in rem ſuam ad percipiendos fructus ad vitam conſtituentis vel procuratoris de bonis Eccleſiaſticis eſt iure prohibita,quia æſtimatur vt perpetua, *Rota p.*1. *rec. deciſ.* 129. *num.* 3. *cum Sac. Congr. declaratione, & Rebuff.* Sed eſt diſtinguendum cum Caſtropalao. *tom.* 2. *tr.* 12. *pun.*14. *diſp.vn.* quod non poteſt Rector Eccleſiæ alienare ad vitam, vel vltra triennium, fructus qui pertinent ad Eccleſiam ſeu Conuentum,quorum ipſe ſolum eſt adminiſtrator. Secus quo ad fructus, quorum habet ipſe dominium, quia poteſt locare non dico fundum, ſed fructuum perceptionem ſolam, ita tenent magis communiter DD.quos allegat Caſtropalao ibidem. *Garz.p.*2. *c.*1. *nu.* 29. *& ſeq.quamuis Garzias* contrarium teneat, *n.*32.cum alijs multis.Sed *num.* 35. oſtendit vtranque opinionem eſſe probabilem, & practicabilem,& cum dicta opinio Caſtropalai ſit diſtinguens, multo magis ſequi eam quis poterit, præſertim id fieri poteſt quando aliter Eccleſia non poſſet poſſeſſionem fundi recuperare, *per c.*2. *in fi. de feud.& per. d.Clem.* 1.

CAPVT VI.

Alienatio à Regularibus de bonis Eccleſiaſticis facta prætextu priuilegiorum ſine licentia Sacræ Congregationis Concilij.

QVIA multæ Religiones habebant priuilegium alienandi ſine beneplacito Apoſtolico,cum derogatione ad *extrau. Ambitioſæ de reb.Eccleſ. non alien.* & ad *Clem.* 1. *eo titulo*, vt *Molina tom.* 2. *diſput.* 468. *Roderic.qq. regul.*27. *num.*3. *to.* 1. *Suar. tom.* 4. *de relig. lib.* 2. *cap.*28. *num.* 13. & ſæpe abutebantur hoc priuilegio; ideo Sacra Congregatio Concilij Tridentini iuſſu S.D.N.Vrb. VIII.promulgauit decretum *anno* 1624. *die* 7. *Septemb.* prohibendo omnibus Regularibus, etiam militiarum, intra fines Europæ tali priuilegio vtentibus, ne deinceps res immobiles, vel mobiles pretioſas alienent, aut ſuper eis pactum faciant,quo dominium earum transferatur, nec cenſus vitalitios, aut perpetuos,aut hypothecam, aut locationem vltra triennium in eis conſtituant, neque in emphyteuſim, vel ſeudum concedant,extra caſus à iure permiſſos, niſi cum licentia eiuſdem Sacræ Congregationis expreſſa, in ſcriptis, gratis concedenda; non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, & conſtitutionibus Apoſtolicis,& conſuetudinibus etiam immemorabilibus, quibus omnibus derogauit.

Aliàs ſi faciant, contractus ſunt nulli, ipſique Religioſi incurrunt Primo pœnam priuationis omnium officiorum. Secundo priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ.Tertio perpetuam inhabilitatem ad ea in poſterum obtinenda; & ſtatuit, vt à dictis pœnis nullus abſoluere,ſeu diſpenſare poſſit, neque Generalis, neque Protector, ſed ſolus Papa,vel eadem Sacra Congregatio. Quarto incurrunt ipſo facto dantes & recipientes, excommunicationem, & Epiſcopi vel Abbates incurrunt interdictum,vel etiam ſuſpenſionem, vt in extrauag. *Ambitioſæ* (de quibus ſupra dictum eſt *cap.*1.)ita in eodem decreto habetur.

Eadem Sacra Congregatio *anno* 1626. *die* 21. *Maij*, iuſſu eiuſdem D. Papæ Vrbani VIII. extendit præmiſſum decretum, & pœnas ad contractus,quibus Regulares acciperent pecunias ad cambium,vel mutuò ſub lucro ceſſante.

Nota quòd mutuum hic accipere debemus tàm formale,quàm virtuale; vt ſi legatum ſit factum monaſterio mille aureorum poſt mortem hæredis ſoluendorum, ſi hæres velit ſoluere in vita cum onere ſoluendi hæredi donec vixerit quinque in centena ſingula in annos ſingulos; quia ſolutio anticipata eſt mutuum virtuale, *cap. conſuluit, verſ. & an negociator, de vſur. Vgolin. de vſur. c.* 6. *num.*4. *Nauar.cap.* 17. *num.* 206. *Tolet. lib.*5. *cap.*31. *num.* 2. & ita in terminis de debitore ſoluente anticipatè cum lucro, *Vgolin.ibi verſ. in ſolutione Nauarr. num.* 131. *Tolet. cap.*31. *n.*7.

CAPVT VII.

Alienatio iuris exemptionis facta à regularibus, vel alijs in Ordinarium.

Vide *verbo, Iuriſdictio, c.* 19.

CAPVT VIII.

Alienantes dominium directum ſubijciendo laicis bona Eccleſiaſtica.

Vide *Verbo, Vſurpatio, cap* 2.

CAPVT IX.

Alienationis periculo bona ſuæ Eccleſiæ ſeu beneficij ſubijciens, illam onerando ære alieno.

Vide *verbo, Obligans.c.* 1.

CAPVT X.

Alienantes vel obligantes bona Communitatum,vel Vniuerſitatum Status temporalis Eccleſiæ Romanæ.

1. EX Bulla Sixti V. 42. *quæ incip. Inter varias.* §. 5. *& Bulla* 10. *Clemen. VIII. incip.Pro commiſſa.* §. 12. *&* 21. Prohibitum eſt communitatibus, vniuerſitatibus, & Populis quorumcunque locorum ſtatus temporalis Eccleſiæ Romanæ,& eorum ſingulis, alienare bona earundem Communitatum, ſeu vniuerſitatum, hypothecare, cenſus ſuper eis imponere aut aliter obligare(excepta locatione ad modicum tèmpus ſolutionibus non anticipatis) aut ſe pro alijs aliquo modo obligare, ſeu æri alieno obſtringere. Niſi prædicta fiant cum licentia Sedis,ſeu Cameræ Apoſtolicæ

licæ. Aliàs ſi fiat omnis alienatio, & obligatio eſt ipſo iure nulla, etiamſi facta fuerit ex cauſa neceſſaria, ac etiam ſi conſtiterit de verſione in vtilitatem Communitatum, ſeu Vniuerſitatum ipſarum. Item tranſgreſſores, qui poſitiuè, non ſolo conſenſu, cooperati ad id fuerint, incurrunt ipſo facto pœnam inhabilitatis ad omnia officia, & gradus, infamiæ quoque, & obligationis ſoluendi duplum eius damni communi maſſæ. Qui verò inter eos cæteris ſuperiores fuerint, niſi impedire procurauerint, incurrunt eo ipſo etiam pœnam priuationis officiorum, graduum, &c. Alij autem, qui ſolùm ad prædicta conſenſum præſtiterint, pœnam ſimpli perſoluent; ſed hæc non eſt latæ ſententiæ.

Nota I. quod ad alienationem bonorum Vniuerſitatum laicalium, etiam ſi ſint Vniuerſitates Piæ, ſeu in ordine ad pias cauſas (non tamen Epiſcopi authoritate fundatæ, ſeu erectæ) non requiritur ſolemnitas requiſita in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum; idcircò neque alienantes ſine licentia Papæ in pœnas *extrau. Ambitioſæ*, de quibus dixi ſupra *cap.* 1. ita *Guttier. can. qq. lib.* 1. *c.* 35. *num.* 9. *Gabr. comm. concl. tit. de pia cauſa, concl.* 1. *num.* 1. *Barboſa alleg.* 75. *numer.* 24. *&* 32. *cum aliis DD.* & eſt communis ſententia. Eſſet autem irrita alienatio bonorum ſtabilium vniuerſitatis, ſi non eſſent deſcripta nomina, & cognomina omnium congregatorum ad alienationis actum, *Bart. in l.* 1. *ff. de alb. ſcriben. Decius in cap cùm omnes num.* 12. *de conſt. Rota apud Buratt. deciſ.* 690. *in annot. lit. A.* quia hic eſt actus valdè ponderoſus.

Nota II. quòd licet alienationes, & obligationes contra prædictas conſtitutiones factæ à communitate, ſeu vniuerſitate ſint nullæ; tamen fideiuſſores, qui pro communitate, ſeu vniuerſitate ſe obligaſſent inſolidum tanquam principales tenerentur pro vtroque foro. *Rota Buratt. deciſ.* 853. *num.* 9. *Ludouiſ. deciſ.* 560. *&* 564.

Nota III. quòd præfata pœna priuationis officiorum non obligat ante declaratoriam ſententiam, vt dixi *par.* 1. *cap.* 28. De pœna inhabilitatis an obliget ante declaratoriam dixi *d cap.* 28. De pœna infamiæ dixi *cap.* 33. De pœna dupli, quod in caſu noſtro obliget etiam in foro conſcientiæ ante declaratoriam probatur *ead. par.* 1. *cap.* 37. propter illam particulam *obligati exiſtant.*

Nota IV. quòd alienantes bona piorum locorum, ſeu vniuerſitatis piæ, eaque recipientes ſecundùm multos DD. incurrunt pœnas omnes latas à Tridentino Concilio contra vſurpantes bona piorum locorum; vt dixi infra *verb. vſurpatio cap.* 1. *§. item quòd procedat*, inter quas pœnas eſt excommunicatio Papæ reſeruata.

Nota V. quòd Sixtus in Bulla præfata excipit locationem ad modicum tempus; hic intelligi modicum ſi non excedat decennium, vt patet ex eadem Bulla, ſicut olim de iure communi ante *extrau. Ambitioſæ*, talis locatio ad decennium erat licita etiam adminiſtratoribus bonorum Eccleſiaſticorum, vt *gloſ. in Clem.* 1. *verb. ad tempus modicum de reb. Eccl. non alien.* quę eſt communiter approbata, vt patet ex *cumulatis à Barboſa in eadem Clem.* 1. *num.* 14.

II. Ex eadem Bulla Clemen. VIII. *Pro commiſſa* feruntur variæ pœnæ latæ ſententiæ contra munera largientes de bonis, ſeu pecunijs vniuerſitatum Status Eccleſiæ Romanæ, de quibus dixi *infra verb. munera, cap.* 7.

CAPVT XI.

Alienantes bona ſtabilia, ſiue iuriſdictionalia, ſiue allodialia in Statu Sedis Apoſtolicæ conſiſtentia in forenſes.

I. EX Bulla Sixti V. hæc prohibitio facta eſt ſub pœna nullitatis contractuum, niſi præcedente licentia Sedis Apoſtolicæ, ſed excepit Sixtus cenſus, officia, loca montium, dotes, & diſtrictum Vrbis Romæ intra 10. milliaria.

II. Ex Bulla Clementis VIII. ampliata eſt prohibitio ad omnes diſpoſitiones, tàm inter viuos, quàm per vltimam voluntatem, excepta tamen cauſa dotis. Et addidit pœnam confiſcationis eorum bonorum ipſo facto, & Notarij pœnam priuationis officij.

III. Ex Bulla Pauli V. declaratum fuit, vt licentia Papæ prius debeat obtineri, & in actu celebrationis contractus apud Notarium rogatum exhiberi, ſub pœnis prædictis, ac etiam inhabilitatis Notarij ad tale officium in poſterum obtinendum.

IV. Vrbanus VIII. extendit dictas prohibitiones ad cenſus impoſitos ſuper eiſdem bonis, & ad alienationes ex cauſa dotium ſub iiſdem pœnis.

V. Innocentius Decimus anno Iubilei 1650. die 1. Februarij Bulla edita declarauit, confirmauit præcedentes Conſtitutiones, ſub dictis Conſtitutionibus comprehendi contractus factos cum reſeruatione beneplaciti Apoſtolici, ſeu quatenus non obſtent Conſtitutiones Apoſtolicæ, nec aliter, nec alio modo; vel in diem quando ceſſauerit perſonarum inhabilitas. Item contineri pactum de vendendo, vel de ſubrogando in ius alterius. Item contineri hypothecam ſuper dictis bonis, ſeu iuribus, ſub iiſdem pœnis etiam quoad præterita. Item declarauit ad hunc effectum forenſem reputari eum etiam qui ciuilitate donatus, vel conſecutus ex priuilegio etiam oneroſo, ſed vt forenſis nō cēſeatur requiri, vt perpetuum domicilium fixerit in ſtatu Eccleſię cum ſumma fortunarum ſuarum, & de his conſtet ante contractum. Item vt tenor licentiæ in ipſo contractu inſeratur de verbo ad verbum. Item extendit dictas Conſtitutiones ad loca exiſtentia in diſtrictu Romę intra quatuor milliaria, & ita vt in confinio minor pars trahat ad ſe maiorem exiſtentem extra, ſub iiſdem pœnis, & addidit pœnam confiſcationis pretij ipſo facto, & ampliat etiam ad contractus initos per Procuratores, Tutores, Curatores, &c.

CAPVT I.

Ambitus, & ſubornatio in electionibus Eccleſiaſticis.

AMBITVS eſt peſtis electionum: & dicitur ambitus appetitus inordinatus honoris, ſeu dignitatis vt ſi ipſe indignus ſit qui ptocurat, vel ob finem inhoneſtum, ſcilicet propter ipſam præeminentiam procurat vel ſi quis ſibi procuret dignitates per media illicita; ſi enim medijs licitis non eſt ambitus, *S. Thomas* 2. 2. *q.* 185. *art.*1. *Azor. tom.*2. *lib.* 3. *cap.*28. *q.* 2. *Bart. in l. Barbarius ff. de off. prator. Boſſ. in praxi crimin. tit. de Ambitioſis*. Illicita ſunt, ſi pecunia, ſeu pretio ſuffragia coëmat, vel alias dignitates procuret per emendicatos fauores, vt *l.* 1 *ff. ad l. Iul. de amb. Boſſ. ibi in princ.* Vel ſi requiſitus antequam electus eſſet, electioni de ſe faciendæ conſenſit, vt *c cum poſt petitam, de elect. Mirand. Manual. par.* 2. *quæſt.* 23. *art.* 30. *concluſ.* 1. *Petr. Gregor. de elect. cap.* 9. *num* 6. *Diana reſolut.* 37. *miſcell.* 2. *tom.*1. Item ſunt illiciti omnes tractatus pactionales, ſeu deliberatiui, ſeu diffinitorij, ſeu practicæ in electionibus, *Imola in cap. per inquiſitionem, num.*4. *de elect. & ibi Abb. num.* 5. non tamen ſunt illiciti tractatus conſultiui, ſeu informationes de bonis qualitatibus, *Petr. Gregor. de inſtit. iur. can. lib.* 1. *tit.* 29. *cap.* 5. *Diana loco cit. glo. in can. in nomine Domini. verbo, tractantes*, 25. *diſt. Abb. in cap. bonæ*, 36. *n.* 12. *de electio.* vbi bene explicat.

Aduertendum eſt primo, quòd crimen ambitus non habet locum quando agitur cum Principe ſupremo, ideſt non recognoſcente ſuperiorem, vt *d. l.* 1. *ff. eo.* etiam ſi ab eo officium pecunia ematur; vt *Salic. in l. vn. C. eo. Boſſ. loco. cit. num.*3. Neque peccat Princeps ſupremus officia etiam iuriſdictionalia temporalia vendens ratione emolumenti annexi, dummodo ſint pinguia, ita vt ferant lucrum etiam vltra congruam ſuſtentationem officialis, ſeu ita, vt remaneat ſalua merces iuſta laboris, & dummodò pretium iſtud conuertatur ad publicam vtilitatem, ſuamue ſuſtentationem. *S. Thom. opuſc.*21. *ad Duciſſam Braban. q.*1. *Nauarr. c.* 25. *num.*7. *Azor. to.* 2. *lib.*11. *cap.* 6. §. *negandum, Filiuc. tract.* 28. *num.* 137. & plurimi DD. apud Dianam *reſol.* 108. *trac.* 5. *miſcell. to.*2. Sed ſi quis emat officium, v.g. Notariatus talis tribunalis, deinde Princeps extrahat cauſas multas à tribunali, & ſic minuatur lucrum officialis, itaut non poſſit ſe conſeruare indemnem, non poterit iſte officialis propria authoritate aliquid exigere ſupra taxam; quia potuit præuidere ſimilem mutationem, & ſibi debet imputare; & officiorum emptio habet frequenter hæc incommoda annexa: ita *Azor. to.*3. *lib.* 8. *cap.* 22. *in fin. Menoch. de arbitrar. caſu* 514. *num.* 12. 20. & 21. qui ſecus ait de alijs caſibus, quibus ſalarium ab initio congruum effectum eſt inſufficiens, vt ex caritate, ſi præuideri diminutio iſta non potuit, & Princeps requiſitus taxam non corrigit. Vide etiam de hac re. *Dianam reſol.* 60. *tract.* 3. *miſcell. to.*1.

Aduertendum ſecundò, quòd crimen ambitus dicitur etiam procurando officia per interceſſores, pecunia ſeu muneribus inductos ſeu promiſſionibus, *Salic. in rub. C. ad l. Iul. de amb.*

I. Damnatus de ambitu eo ipſo notatur iuris infamia, & conſequenter eſt irregularis per *l.* 1. *ff. eod.* Sed ſi reus ſic damnatus alium conuincat de tali crimine, reſtituitur aduerſus ſententiam, & ab infamiæ pœna ſe eximit, vt *d. l.* 1. *ff. eod. & ibi Bar. & Boſſ. in d. tit. de ambitioſis num.* 7.

II. Excommunicationem incurrit dans vel promittens pro officio etiam temporali conſequendo à Sede Apoſtolica, vt dixi *verb. Simonia c.* 15. §. *limitant multi.*

CAPVT II.

Ambitus in electione ad Pontificatum, per tractatum viuente Papa.

EX *c. ſi quis Papa* 79. *diſt.* quæ eſt Conſtitutio Symmachi in 1. Synodo Romana, ſtatutum eſt Primò, ſi viuente Papa, pro Romano Pontificatu quis alicui fauorem præſtare conuincitur, loci ſui honore, & communione priuetur. Secundò, ſi quis clericus Papa incolume, eoque inconſulto, votum accommodare, ſeu promittere tentauerit, aut in hac cauſa prauitatis conuenticulis factis deliberare, atque decernere tentauerit, loci ſui dignitate, atque communione priuetur. Tertiò, ſi quis ad Eccleſiam detulerit, ſeu reuelauerit conſilia eorum, impunitatem conſequatur, & præmium. Hæ omnes pœnæ ſunt ferendæ ſententiæ, ſcilicet depoſitionis, & excommunicationis.

Vide Canoniſtas *ibidem*.

Sed ex Bulla Pauli IV. *Cum ſecundum*, quæ eſt Conſtituit. 16. Primò declaratur quale ſit crimen, ſecundum iura, ambire Papatum cum tractatu viuente Pontifice; ſcilicet ſimoniæ, & læſæ maieſtatis in primo capite, & iniuſtitiæ, quòd inducat votum captandæ mortis. Deinde ſtatuitur, vt omnes tàm clerici, quàm laici vtriuſque ſexus, qui per ſe, vel per alium, Papa viuente, & inconſulto tractabunt vel tentabunt de electione Papæ, etiam ſi Cardinales, aut Reges, aut Imperatores ſint, incurrant in pœnas ſequentes; Primò incurrunt excommunicationem, & maledictionem æternam, & abſolutio Papæ reſeruatur. Secundò ſunt rei læſæ maieſtatis in primo capite, & ipſo facto priuati omnibus dignitatibus, & beneficijs, & bonis, & iuribus. Tertio ſunt priuati ipſo facto voce actiua, & paſſiua. Quartò ſunt effecti inhabiles ad omnia ſupradicta, & ad omnes actus legitimos. Quintò incurrunt ipſo facto iuris infamiam. Sexto non poſſunt reſtitui, niſi expreſſo Papæ mandato manu ipſius ſubſcripto.

Denique Pontifex ibi extendit has omnes pœnas ad dantem auxilium, conſilium, fauorem, & ad conſcios, niſi quamprimum commodè potuerint Papæ viuenti reuelauerint, & reuelantes impunitatem conſequuntur. Adde quod S. D. N. Vrbanus VIII. in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ *anno.* 1634. 27. *Sept.* inhibuit Maiori Pœnitentiario, & alijs Officialibus illius abſoluere in prædictis. Explicant prædictam Bullam *Nauar. conſil.* 17. *num.*6. *Barboſ. alleg.*50 *nu.*126. *Farinac. q. crimin.* 113. *num* 53.

Nota, quod hæc Bulla non loquitur de tractatu conſultiuo, ſed de pactionali, per DD. allegatos ſupra *c.*1. & ita

& ita in terminis *Bonaccin. de cenſur. particular. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *pun.* 1. *num.* 5. non eſſe prohibitum tractare cum alio Cardinali de alicuius Cardinalis bonis qualitatibus aſſerendo quod talis eſſet dignus, & aptus Papatui.

An autem hic etiam puniatur tractatus pactionalis negatiuus, id eſt de aliquo tantum excludendo; pro parte negatiua facit, quia tunc Papæ viuenti nullum fit præiudicium, ſed ſolum ſi de aliquo in particulari eligendo. Nihilominus dicendum cenſeo etiam hunc tractatum contineri, primò quia hic tractatus excluſiuus aliquorum eſt virtualiter incluſiuus aliorum. Secundò quia ſaltem hoc tentare de electione, eſt enim aliquid inchoatiuum tractatus electionis. Tertio quia Vrbanus VIII. in ſuo breui reformationis prohibuit maiori Pœnitentiario abſoluere à caſu iſto tractatus excluſiui, vel incluſiui, ergo &c. illud etiam certum, hoc eſſe etiam nouo iure prohibitum, ſi fiat Sede vacante, vt dicam *cap. ſequenti.*

Nauarrus *conſil.* 17. *de ſentent. excom.* ait dictos tractantes de Papa eligendo Sede non vacante, incurrere in excommunicationem, & pœnas latas *extrau.* 2. *de ſimon.* contra ſimoniacos in dignitatibus, officijs, & beneficijs Eccleſiaſticis. Sed alij contra, vt dicam *verbo ſimonia.* Item ait *Nauarr.* eos incurrere in excommunicationem latam in *extrau.* 1. *de ſent. excom.* & Conſtitut. Gregorij XIII. *Dedatis, & promiſſis in Curia.* Sed non placet, quia Collegium Cardinalium non eſt Sedes Apoſtolica, de qua loquitur vtraque Conſtitutio; & quia hic agimus de ſimplici pactione abſque precio ſimoniaco.

CAPVT III.

Ambitus, & tractatus ſuper electione Papæ Sede vacante.

IN Bulla Gregorij XV. de electione Romani Pontificis, incipit, *Aeterni Patris, colum.* 3. §. *Cardinales præterea,* ſic habetur: Cardinales præterea omnino abſtineant ab omnibus pactionibus, conuentionibus, promiſſionibus, intendimentis, condictis, fœderibus, alijſque quibuſcunque obligationibus, minis, ſignis, contraſignis ſuffragiorum, ſeu ſchedularum, aut alijs, tam verbo, quam ſcripto, aut quomodocunque dandis, aut petendis, tam reſpectu incluſionis, quam excluſionis, tam vnius perſonæ, quam plurium, aut certi generis, veluti creaturarum, aut huiuſmodi, ſeu de ſuffragio dando, vel non dando.

Quæ omnia, & ſingula, ſi de facto interuenerint, etiam iuramento adiecto, nulla, & irrita, neque ad eorum obſeruantiam quemquam teneri, aut ex trangreſſione notà incurrere fidei non ſeruatæ, decernimus, &c.

Contrafacientes ex nunc excommunicationis pœna innodamus. Tractatus tamen pro electione habendos vetare non intelligimus.

Ex his nota non eſſe prohibitos tractatus conſultiuos, ſed pactionales, vt dixi *ſupra c.* 1. Item hic non excommunicantur exprobrantes alicui Cardinali fidem non ſeruatam. *Bonacc. de cenſ. in partic. diſp.* 2. *q.* 7. *pun.* 1. *num.* 6. §. *decimonono vetatur.* Item hinc non excommunicantur alij, verbi gratia, Oratores Principum cum Cardinalibus tractatus habentes, ſed ſoli Cardinales.

Nota, quòd hæc excommunicatio eſt Papæ reſeruata, vt neque Maior Pœnitentiarius poſſit abſoluere, vt patet ex Bulla ipſa, & notat *Bonacc. num.* 8. Adde quòd pacta etiam iurata ſuper electione Papæ irrita ſunt, ex *c. vbi periculum,* §. *cæterum, de elect. in* 6.

CAPVT IV.

Ambitus procurantis donis, vel pollicitationibus fauores perſonarum pro gratia, vel iuſtitia à Sede Apoſtolica obtinenda.

Vide *verbo, Simonia, cap.* 15.

CAPVT V.

Ambitus dantium, vel promittentium de bonis Communitatum Eccleſiæ Romanæ pro gratia, vel iuſtitia.

Vide *verbo, Munera, cap.* 7.

CAPVT VI.

Ambitus Nunciorum Apoſtolicorum apud Principes.

IN Bulla Pij IV. *Etſi Romanum,* Conſt. 96. prohibetur Nuncijs, ſeu Legatis Sedis Apoſtolicæ (non tamen à latere) ad quoſcunque Principes, Reges, Imperatores mittendis, ne præſumant ambire, id eſt procurare fauores, ſiue in ſcriptis, ſiue oretenùs, eorum Principum ſæcularium, nec per ſe, nec per alium, directè, vel indirectè; neque talibus fauoribus ſibi oblatis vtantur in ordine ad obtinendas pro ſe, vel pro conſanguineis dignitates, honores, officia Eccleſiaſtica, vel temporalia, etiam Epiſcopatus, vel Cardinalatus à Sede Apoſtolica. Et contrauenientes incurrunt primo excommunicationem, ſed nulli eſt reſeruata, vt *Barboſ. alleg.* 50. *num.* 134. Secundo priuationem omnium dignitatum, beneficiorum, officiorum ſæcularium, & regularium ipſo facto. Tertiò incurrunt perpetuam inhabilitatem ad talia. Quarto incurrunt infamiā iuris.

Hanc Conſtitutionem fusè explicat *Bonaccina de cenſur in particul. diſput.* 2. *q.* 6. *punct.* 3.

CAPVT VII.

Ambitus, & ſubornatio in electione Regularium.

IN Bulla Reformationis Regularium edita à Clem. VIII. *anno* 1599. *die* 23. *Iunij,* innouata ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij de Religioſis Apoſtatis, & eiectis, *anno* 1624. *die* 21. *Septembris,* habetur inter Conſtit. Vrbani VIII. in Bullario conſtitutione 26. ita decernitur: Vt omnis officiorum ambitus occaſio præcludatur, caueant omnes à directa, vel indirecta vocum, ſeu ſuffragiorum procuratione, tam pro ſe ipſis, quam pro alijs, in quibuſcunque Capitulis Generalibus, Prouincialibus, & Localibus.

Quicunque ſecus fecerit, præter alias pœnas, & cenſuras

ſuras hactenus contra huiuſmodi ambientes inflictas, in pœnam priuationis officiorum, quæ obtinent, eo ipſo incidant, & ad futura quæcunque inhabiles habeantur:ſuper quo cum eis diſpenſari à nemine poſſit, niſi à nobis, & ſucceſſoribus noſtris. Porrò ſupradictas omnes pœnas ad complices, ac ſimpliciter ſcientes,& non reuelantes extendimus.

Ex Conſtit. Pij V. relata *à Sorbo verb. electio in annotat & à Roderic. qq. regul. tom.2. q.56. art.* 1. ſubornantes pro ſe, vel pro alijs incurrunt ipſo facto excommunicationem Papæ reſeruatam; & confirmata fuit à Greg. XIII. vt apud eoſdem legitur, & ſimiliter ſubornans incurrit priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ. Subornatus autem, & is, pro quo fit ſubornatio, incurrit eandem pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ,ſi ſubornantem non detulerint, ex eadem Bulla Pij V. & Gregorij XIII. Sed non pœnam excommunicationis, quia in hac parte dictus Gregorius illam abſtulit. vt *not. Roderic. ibidem.* Sed dicta pœna priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ ſecundùm multos Doctores non obligat in foro conſcientiæ ante ſententiam declaratoriam, & tenet *Roderic. ibi in fin.* Ex quibus apparet, quòd electio facta per ſubornationem eſt irrita ſaltem in foro externo, quia per ſubornationem effectus eſt ille ineligibilis, quia Bulla ad hanc pœnam non requirit electionem completam eſſe.

Nota, quòd etiam dicitur vitium ſubornationis,petere votum in hac electione, promittendo ei ſimile ſeruitium in alia electione, *Diana reſolut.* 125. *tract.* 2. *p.* 3. *cum allegatis.*

CAPVT VIII.

Ambitus procurantis præſentationem,vel prouiſionem beneficij.

I. PActum de præſentando, aut eligendo, aut conferendo alicui beneficio,ſi fiat antecedenter ad ipſam præſentationem, electionem, collationem, &c. nullum eſt; & ſimiliter pactum de conſentiendo præſentationi futuræ, vel electioni, vel collationi eſt nullum: & prouiſio, vel præſentatio, &c. inde ſecuta,caſſari debet, non tamen eſt ipſo iure nulla: ſola autem requiſitio ſine pacto non vitiat, neq; reprobatur, *c. cum poſt,* 46. *ibi gloſſ. penult. & fin. de elect. Lambertin. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 9. *art.* 13. *Sanch. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 68. *opuſc.*

CAPVT IX.

Ambitus obtinentis beneficia per abuſum laica poteſtatis.

Vide *infra verbo, Beneficia, c.*8.

CAPVT X.

Ambitus procurantis beneficium antequam vacet in caſum vacationis.

PRouiſio de beneficio antequam vacet, eſt nulla, *cap. fin. de conceſſ. præben. & cap.* 2. *eod. tit.* videatur *Petr. Biaxius tract. director. electionum par.* 3. *cap.* 2. *Gonzal. gloſſ.* 11. *num.* 64. *Roderic. qq. regul.* 52. *art.* 13. *tom.* 2. *Barboſ. in cap.* 3. *de conceſſ. præben.* Et ſimiliter omnes tractatus pactionales ante vacationem reprobantur à iure; non tamen conſultiui: ſed prouiſio facta vi talis tractatus pactionalis non eſt nulla ipſo iure, *Innoc. in cap. bonæ,* 36. *de elect. & ibi Abbas num.* 12. dummodo non fuerit pactio ſimoniaca.

Ampliа quòd etiam expectatiuæ ſunt ſublatæ. *Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 19. & neque poſſunt hodie eligi Canonici ſupranumerarij ad præbendam primò vacaturam, *Garzias par.* 6. *cap.* 1. *num.* 5.

CAPVT XI.

Ambitus Patroni præſentantis ſeipſum, vel Procuratoris ſibi reſignantis.

PATRONVS non poteſt ſeipſum præſentare nec immediatè, nec mediatè, id eſt, per alium; vt vitetur ambitus, & diſtinctio fiat inter præſentantem, & præſentatum, *cap. per noſtras, de iurepatronatus. DD. in cap. fin. de inſtit. Rota diuerſ. par.* 2. *deciſ.* 185. *num* 1. Poteſt tamen acceptare præſentationem ſui ab alijs compatronis factam, *Rota ibi num.* 4. vide *Sanchez conſ. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 74. *& lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 28. *ibidem.*

Similiter Procurator conſtitutus ad reſignandum, non poteſt ſibi reſignare, *Pariſ. lib.* 9. *q.* 17. *num.* 103. cum communi.

CAPVT XII.

Ambitioſum eligens.

IN *cap. cum in cunctis,* 7. *§. fin. de elect.* eligentes indignum priuantur ea vice poteſtate eligendi, & ſuſpenſionem incurrunt ab Eccleſiaſticis beneficijs per triennium; Epiſcopi autem conferentes indigno priuantur poteſtate conferendi talia beneficia.

Quòd iſtæ pœnæ habeant locum etiam in caſu electionis per ambitum, ait *Zabarella in cap per inquiſitionem,* 27. *de elect. oppoſ.* 9. *Io. Andr in cap. odia reſtringi, de reg. iur. in* 6. quia ſufficit ad illas pœnas, vt eligatur criminoſus tali crimine, propter quod ex iure declarandus ſit indignus beneficijs. Contra tamen, electores eligentes propter tales tractatus pactionales, ſeu ambitioſos, non eſſe ipſo iure priuatos iure eligendi: & ideo talem electionem validam eſſe, ſed caſſandam, vel talium ſuffragia non computanda, ait *Innoc. in cap. bonæ, num.* 4. *& 6. de elect. Anchar num vlt. Biaxius de electon. par.* 3. *cap.* 3. *num.* 2. vide *infra verb. Electio cap.* 3. *not.* 2. vbi oſtendam dictum *cap cum in cunctis,* non procedere de omni indigno, ſed de ineligibili ipſo iure; de alijs autem electionem caſſandam, & tunc priuatos remanere electores iure eligendi pro illa vice.

CAPVT I.

Annonam onerantes.

HOc crimen eſt publicum, ſeu iudicium publicum, *l. 1. ff. de publ. iud.* ideo damnatus *l. Iulia de Annona.* ſcilicet onerata, vt monopolio, vel prohibendo deferri, eſt ipſo iure infamis, vt *l. infamem.ff. de publ. iud.* & conſequenter eſt irregularis.

CAPVT II.

Annonam ad vrbem Romam deferri impedientes.

1. EX Bulla Clementis VII. *anno* 1523. edita,& eſt quinta in Bullario,incipit, *Ad ſacram*, de qua *Marius Alterius diſp. 9. lib. 5. c. 5 in princ. Bonacc. de cenſur in partic.diſp. 1.q. 9.punct.1.num. 12.* fertur ſententia excommunicationis contra omnes Barones, & alios particulares, & ſententia ſuſpenſionis à diuinis contra Prælatos impedientes intra 50. milliaria Vrbi proxima,ne ſubditi frumenta, & blada afferant ad Vrbem; & abſolutio eſt Papæ reſeruata.

II. Ex Conſtit.Gregor.XIII.quæ eſt 50. incipit, *Inter multiplices*, fertur pœna excommunicationis contra prohibere, vel impedire audentes, ſeu præſumentes per ſe vel per alium directè, vel indirectè, quominus triticum, hordeum frumenta, legumina, & fruges de quibuſcunque locis Papæ ſubiectis ad Vrbem Romam deferantur,etiamſi ſub prætextu moliture, aut alterius oneris: & continet etiam Barones,Duces,& alios Dominos temporales, & Epiſcopos, & Cardinales: agit de hac Conſt. *Marius Alterius loco cit. Bonacc. loco cit.*

Nota, quod hæc excommunicatio non eſt Papæ reſeruata.

Nota ſecundò, quòd hæ cenſuræ procedunt contra impedientes deferri ad Vrbem Romam; non ad Curiam Romanam; ideo procedunt etiamſi Papa, eiuſque Curia non manerent Romæ, vt *Bonac. loco cit. nu. 12. in fin. cum Mario Alterio.*

Item ex eadem Bulla Greg. XIII. contra eoſdem fertur pœna læſæ Maieſtatis, confiſcationis bonorum, & feudorum, & ſuſpenſionis priuilegiorum ipſo facto incurrenda, quatenus mandat contrauenientes declarari incurriſſe omnes cenſuras, & pœnas ſupradictas.

CAPVT III.

Annonam ad Romanam Curiam prohibentes deferri.

EX *cap. 8.Bulla in Cœna Domini* fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra omnes impedientes, inuadentesue eos qui victualia, ſeu alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt; ac etiam eos,qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent,impediunt, vel perturbant,vel hæc facientes defendunt per ſe, vel per alios, etiamſi Epiſcopi, vel Reges fuerint.

Nota quòd hæc excommunicatio procedit in fauorem non Vrbis Romæ,ſed Curiæ Romanæ,id eſt loci vbi Papa reſidet cum audientia cauſarum Sedis Apoſtolicæ, *Sayr. lib. 3. cap. 12. num. 3. Cardin. in Clem. auditor de reſer. Bonif. in Clem. ne Romani, §. ſanè.nu. 18. de elect.*

Nota II. quòd hæc pœna procedit etiam contra non ſubditos temporaliter Eccleſiæ Romanæ.

CAPVT IV.

Annonam extrahentes de ſtatu Eccleſiaſtico.

1. CLemens VII. Conſtit.5. *Ad ſacram* habentibus loca iuriſdictionalia infra quinquaginta milliaria ab Vrbe Roma, præcepit, ne præſumant, vel audeant frumenta & blada, ad alia loca, quam ad Vrbem eandem deferre citra licentiam ſpecialem Papæ, vel Cameræ, aut ad id auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare attentent;Alias contrafacientes Barones, & ſingulares perſonæ communitatum incurrant excommunicationem Papæ reſeruatam, & ad abſolutionem impetrandam requiratur mentio ſpecialis. Prælati autem incurrant ſuſpenſionem à diuinis. De hac Bulla vide *Marium Alter.diſp. 9. lib.5.cap.5.tom. 1. de cenſur. Barboſ. alleg. 50. num. 146.*

II. Greg. XIII. Conſtitutione 50 incipit, *Volentes*, prohibuit omnibus vniuerſitatibus, & ſingularibus perſonis Status Eccleſiaſtici, ſubditis Papæ in temporalibus mediatè, vel immediatè, tam Laicis quam Eccleſiaſticis, etiam Epiſcopis, & Cardinalibus, ne audeant,vel præſumant extrahere, aut extrahi facere de Statu Eccleſiaſtico frumenta, blada, legumina, & animalia quæcunque, vel emere ſupra vſum familiæ, ſub pœna excommunicationis, & alijs pœnis temporalibus & interdicti ferendi,ſed hæc excommunicatio non eſt reſeruata. Vnde apparet ſublatam fuiſſe pœnam ſuſpenſionis,& commutatam in pœnam excommunicationis. Notat autem *Nauar. con. 18. num.5. de ſent. excom.* Gregorium in dicta Bulla non dixiſſe ſub excommunicationis latæ ſententiæ,ſeu ipſo iure, ſed ſimpliciter, ita vt intelligatur eſſe comminatoria, ſed *P.à Coſta in addit. ad dic. conſ. Nauarri.manuſcr.*ait contrarium fuiſſe tentum à Sacra Pœnitentiaria,& à ſtylo Curiæ, quia Gregorius ibi addidit tales trangreſſores declarari excommunicatos, ergo ſupponit eos eſſe excommunicatos, & mandatum ad declarandum eo ipſo diſponit. *Rot. diuerſ. pa 2. dec. 316. n.5.*

III. Idem Greg. XIII. anno ſequenti alia Bulla, quæ incipit, *Inter multiplices*, reuocauit prohibitionem, & pœnam excommunicationis reſtrinxit ad extractionem frumenti, bladi, leguminis,& omnium frugum; & de extractione animalium nihil dixit.

IV. Ex Bulla Clem.VIII.Conſtit 49.incipit *Frumenti*, confirmatæ ſunt ſuperiores Conſtitutiones, etiam quo ad pœnas temporales, ſed ſublata excommunicationis pœna ob periculum animarum.

V. Ex bulla Pauli V. 12. incipit, *Inter grauiſſimas*, confirmata eſt Bulla Gregorij XIII.etiam quoad pœnam excommunicationis, & alias cenſuras Eccleſiaſticas;id eſt, interdicti ferendi,ſed Pontifex reſtrinxit eas cenſuras ad extrahentes frumenta,blada,legumina, & oleum; & declarauit procedere de extractione tam de ſtatu

Digitized by Google

de ſtatu immediato, quàm mediato Sedis Apoſtolicæ.

VI. Ex Bulla Gregorij XV. *anno* 1622. *die* 30. *Iuly* quæ eſt 30. in Bullar. incip. *Romani*, confirmatæ ſunt ſupradictæ Conſtitutiones, etiam quoad cenſuras in terminis Bullæ Pauli V. & declaratum procedere etiam de recollectis ex proprijs prædijs; ſed moderatum eſt, & excepta extractio ab immediato ad mediatum ad vſum vnius anni, ad neceſſariam familiæ ſuſtentationem vſque ad nouam meſſem. Item etiam ab immediato, quoad ſpicantium pauperum diurnum laborem, vel ad diurnam ſuſtentationem. Item ſi cauſa eleemoſinæ à Mendicantibus collecta pro victu Conuentus: Item ſi pro diurna mercede pauperis operarij. Item ſi pro pretio rerum ad mercatum delatarum in parua quantitate, pro victu familiæ, vt quoad panem, vel farinam ad vſum bidui.

VII. Ex Bulla 28. Vrbani Octaui, quæ intitulatur, *Reuocatio conceſſionum*, *&c.* edita anno 1624. die 21. Octobris, incipit, *Superni*, confirmatæ ſunt omnes dictę conſtitutiones quoad prohibitionem extrahendi annonam, & graſciam, ſub graui obligatione, ob clauſulam illam, *indignationem Omnipotentis Dei*, *&c.* quæ ſignificat obligationem ſub peccato mortali, vt notat *Suar. de leg. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 3. *Marius Altertus lib.* 5. *diſputat.* 22. *cap.* 8. §. *ex his omnibus*: & reuocauit omnia priuilegia, niſi ex cauſa verè oneroſa: & reuocauit omnes moderationes factas per quemcunque Pontificem; vnde abrogaſſe videtur dictas moderationes Gregor. XV. & confirmauit omnes pœnas temporales; ſed abſtulit excommunicationis pœnam, niſi quando extractio mercimonij cauſa fiat, vt patet in dicta *Bulla* 28. §. 16. *in fin.*

Itaque ſecundum hunc vltimum ſtatum, ſubditi in temporalibus Eccleſiæ Romanæ, quicunque etiam Duces, Epiſcopi, & Cardinales præſumentes extrahere, aut extrahi facere de Statu Eccleſiæ Romanæ mediato, vel immediato, etiam de immediato ad mediatum, frumenta, blada, legumina, oleum, ſi cauſa mercimonij id faciant, incurrunt excommunicationem iſtam, *Bonac. de cenſur. in partic. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 42. *num.* 1. 3. *&* 11. Suſpenſionis autem cenſura quoad Prælatos olim lata, non militat, quia, vt dixi, à Gregorio XIII. reuocata eſt; & Paulus V. non confirmauit Conſtitutionem Clem. VIII. ſed Gregorij XIII. neque in Bulla Vrbani VIII. illius eſt facta mentio.

An autem hæc excommunicatio ſit Papæ reſeruata? DD. dicunt ex vi ipſarum Conſtitutionum, non eſſe reſeruatam, quia ex Bulla Gregorij XIII. non fuit reſeruata, neque ex alijs ſequentibus: hanc tenet *Bonac. ibi num.* 16. alij tamen dicunt ex conſuetudine, & ſtylo Curiæ eſſe reſeruatam, vt *Filiuc. tract.* 15. *num.* 147. *Memorial. Cleric. cap.* 9. *num.* 37. & ita practicari videmus, vt paſſim ad Sacram Pœnitentiariam recurratur.

Nota I. quòd ad incurrendam dictam excommunicationem requiritur; vt materia grauis extracta ſit. Quando autem cenſeatur materia grauis, quidam dicunt ſpectandum damnũ Reipublicę, quod eſt penſandum ex magna caritate, & magna quantitate, *Sanchez lib.* 1. *in decal. cap.* 4. *num.* 8. *cum allegatis, Diana reſolut.* 90. *Miſcell.* 6. *tom.* 2. Alij dicunt materiam grauem, quę vnius equi ſit onus, *Bonac. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 42. *num.* 13. *de cenſ. partic.* Alij dicunt materiam grauem, ſi excedat quartam rubri, vel vſum familiæ bidnum, *Filiuc. trac.* 15. *num.* 162.

Reſtituere tenetur extrahens ſine licentia intra Cameræ, vel publicanis damnum paſſis, ob defraudatum vectigal, *Filiuc. tract.* 15. *num.* 162. vbi ait à Pœnitentiaria non imponi reſtitutionem vectigalis extrahentibus, niſi excedant vnum rubrum. Sed quando fraudans vectigal teneatur reſtituere, vide *Sanch. lib.* 2. *conſil. c.* 4. *à dub.* 2. *cũ ſeqq. vſque ad dub.* 48. *Dian. reſ.* 19. *trac.* 10 *tom.* 1. *Duard. in Bulla Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *q.* 12. *nu.* 9.

CAPVT V.

Annonam onerantes Dardanarij, ſeu incettantes.

EX Bulla 50. Greg. XIII. incipit, *Inter multiplices*, fertur ſententia excommunicationis, & inferuntur aliæ pœnæ temporales contra ementes triticum, hordeum, legumina, & quodcunque genus frumenti, & frugis, niſi pro ſuo, & familiæ ſuæ vſu vnius anni: ſed hæc excommunicatio non eſt reſeruata. Explicat eam latè *Mar. Alter. tom.* 1. *diſp.* 9. *lib.* 5. *cap.* 5. Sed quamuis Vrbani VIII. Bulla 28. de qua dixi *cap. præcedenti*, innouauerit hanc Conſtitutionem etiam quoad pœnas temporales, ſuſtulit tamen pœnam excommunicationis, aliaſue cenſuras, vt patet ex Bulla §. 16. *in fin.* De hoc crimine, vide *l. annonam. ff. de extraord. crimin. Menochium de arbitrar. caſu* 569. *num.* 23. Et aduerte, quòd ſi Dardanarius de dolo, & grani præiudicio Reipub. fuerit damnatus, erit infamia iuris notatus ipſo iure, per ea, quæ dixi *par.* 1. *cap.* 33. §. *tertio modo*.

CAPVT VI.

Annonam ad hoſtes fidei deferens.

Vide *infra verbo Arma, cap.* 3. §. 6 *&* 7.

CAPVT I.

Apoſtaſia à Fide.

APoſtata à fide eſt, qui à fide Chriſtiana recedit in totum, conuertendo ſe ad aliquam falſam religionem; vnde Apoſtaſia dicit formaliter hæreſim, & connotat terminum, ad quem conuertitur poſitiuum falſæ religionis, *Sanch in decal. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 16. *Suar. de fide diſp.* 16. *ſect.* 5. *num.* 8. & ideò contra Apoſtatas eodem modo procedendum ab Inquiſitoribus, ſicut contra hæreticos: ita ſtatuit Bonif. VIII. *in cap. contra, de hæret. in* 6. *Menoch caſu* 557. *num.* 6. *& ſeq. de arbitrar.* Cum autem Apoſtaſia addat ſupra malitiam hæreſis ſpeciem incompletam, ſeu differentiam gradualem, vt patet ex dictis, ſequitur ſecundum probabiliorem ſententiam eam eſſe exprimendam in confeſſione, ſcilicet terminum iſtum, ſeu falſam religionem, ad quam quis ſe conuertit, applicando, vt *Sanchez. d. num.* 16 *Suar. num.* 10. *cum alus Doctoribus*.

Pœnæ Apoſtatæ à fide ſunt excommunicatio, infamia,

mia, irregularitas, priuatio omnium bonorum, & iurium, & aliæ pœnæ contra hæreticos ſtatutæ, vt de communi teſtatur *Sanch.in decal.cap. 7. num. 18. Menoch.loco cit.num.6.* & tradunt Canoniſtæ *in cap. 1. de Apoſt.* de quibus vide *verb.Hæreſis*.

Nota quòd pro foro conſcientiæ non incidit in pœnas iſtas Apoſtata ſecundùm externum actum tantum, ſine aſſenſu, ſeu errore intellectus, & non continetur in *cap.1.* Bullæ in Cœna Domini: vnde eum poſſe abſolui à proprio Confeſſario ab hac tametſi grauiſſima culpa, ait *Diana reſolut.143.tract.4.tom.2.cum Homobono*; tamen Sacra Pœnitentiaria ſolet tales adigere vt prius abiurent coram Sancto Officio.

De filijs Apoſtatarum, verbi gratia Iudaizantium poſt baptiſmum, quas pœnas, & inhabilitates incurrant, & quando ſint irregulares, vide *infra verb. Hæreſis, cap.3.*

CAPVT II.

Apoſtaſia à Religioſa profeſſione.

Apoſtata propriè à religioſa profeſſione, eſt qui in totum deſerit ſtatum religioſum, vt *Sanch.lib.6. cap.8.num.2.in decal. Roderic.qq.regul. 30. art.1. tom.1. Menoch.de arbitr.caſu 546. num.28. Bonac. de clauſura, q.2. punct. 11. § 1. num.5 cum allegatis*. Vnde diſtinguitur ab emanſore, & errone, & tranſeunte ad aliam religionem ſine licentia, & fugitiuo; qui non ſunt Apoſtatæ propriè dicti, ideo non incurrunt in pœnas Apoſtatis ſtatutas, vt ait *Bonac. ibi*, niſi tamen in certis caſibus, quibus pro foro externo ſtatutum eſt, vt tanquam Apoſtatæ puniantur.

Dicitur autem Apoſtata propriè, vt ſupra, etiamſi habitum retineat, ſi animo ſtatum religioſum deſerat, & ab obedientia recedat, vt *Abb.in cap. 1. numer.2. de Apoſtat.*

Primò Excõmunicatio nulla eſt lata iure communi contra Apoſtatas à Religioſa profeſſione, niſi habitum dimittant, tunc enim incurrunt excommunicationem non reſeruatam, *ex cap.2.ne Clerici, vel Monaci in 6.* cuius textus explicationem vide apud *Sanchez in decal lib.6.cap.8. num.19. num 37. cum ſeqq.* & dixi *infra verb.Habitus, cap.2.* Multæ tamen Religiones, vt Minorum, & noſtræ Societatis habent ex ſuis Conſtitutionibus, vt Apoſtatæ incurrant in excommunicationem Papæ reſeruatam, *Sanch.num.11.* & multi graues DD. dicunt *ex d.c.2.ne Clerici, vel Mon.in 6.* ferri excommunicationem contra Religioſos euagantes etiam habitu non dimiſſo, quos refert *Sanchez num.19. & 20.*

Secundò Suſpenſionẽ incurrit à diuinis Religioſus, qui in ſtatu Apoſtaſiæ ordines ſuſcipit ſacros: nam *ex c.fin.de Apoſtat.* eſt perpetuò ſuſpenſus, etiam reuerſus, ab exercitio ordinum taliter ſuſceptorum, niſi à Papa diſpenſetur, vt *ibi gloſ.* notat *verbo diſpenſatione, & Sanch.lib 6.in decal.cap.8.num.24. Suar. tom.4. de relig. lib.3.cap.1.num.29.*

Nota quòd iſta non eſt propriè ſuſpenſio, ſed quoddam canonicum impedimentum, & ſpecies irregularitatis, vnde in ea celebrans habitu retento non fiet irregularis, *Bonac.de Clauſura,q.2.punct.11.§.4.n.10.& 11.* & eſt irregularitas partialis, id eſt quoad ordinum ſic male ſuſceptorum exercitium, non autem quoad alios benè ſuſceptos, *Sanch.num.24.*

Tertiò Suſpenſionem aliam incurrunt Apoſtatæ habitu dimiſſo ſuſcipientes ordines etiam minores, remanentque perpetuò ſuſpenſi ab executione ordinum ſuſceptorum in dicta excommunicatione, *cap. cum illorum, de ſent.excomm. Suar.de cenſur diſput.31.ſect.1.numer.57. Bonac.de ſacr.ord.punct.5.§.1.num.11.* & hæc eſt magis communis ſententia, vt patet ex allegatis apud *Sanch. num.25.* & ſuper ea diſpenſat ſolus Papa; ſed ſi caſus eſt occultus, poteſt Epiſcopus diſpenſare cum ſibi ſubiectis, *Trid.ſeſſ.26.cap.6.reform. Eman.Sà, verb. Irregularitas ex ordine num.1.* Sed neque hæc eſt propriè ſuſpenſio; vndè in ea celebrans non fit irregularis, vt dixi ſupra. Si autem habitu non dimiſſo ordines minores ſuſcipiat Apoſtata, tunc magis communis docet eum fore ſuſpenſum, ſed diſpenſabilem eſſe ab Epiſcopo, ſi non ſit exemptus; vel à ſuo Prælato, ſi ſit exemptus, vt Doctores allegati à *Sanchez. num. 25.* quamuis ipſe contrarium teneat *num. 26.* dicens non fore ſuſpenſum minores in Apoſtaſia ſuſcipiendo.

Suſpenſio alia eſt lata contra Apoſtatas perpetua ab omnis ordinis Eccleſiaſtici executions ex Bulla Pauli IV. *Poſtquam diuina* 14. quam referunt *Sanchez ſu. cap.8.num.30. & alij*, hodie non viget, quia ea Conſtitutio fuit reuocata à Pio IV. Conſt. 3. incipit *Sedis Apoſtolicæ*, neque eſt verum, quod fuerit innouata à Pio V. Conſt. 89. *Quæcunque ſacrarum*, vt apparet ex ipſa Conſt.

Suſpenſionem aliam incurrit etiam hodie Apoſtata, ſi ordines recipiat in Apoſtaſia, quatenus ordinantur ſine commendaritijs ſui Prælati; & abſolutio reſeruatur arbitrio Ordinarij ipſius, ex *Trid.ſeſſ.23.cap.8.* dixi infra *verbo Ordo cap.26.*

Quartò infamiæ facti pœna affici Apoſtatam à Religione, tenent *Hug.& Turrecrem.in cap.alieni erroris, 2.q. 7.* & idem tenent *Lambert.& Verall.infra cit.* Vnde dicunt collationem beneficij, aut gradus Doctoratus Apoſtatæ à Religione etiam habitu retento, ſed tecto eſſe inualidam, ita *Lambertin de iur.patr.pa.1.lib.1 quæſt.7.art.7.fol.62.& par.1.lib.2.q.9. art.9. Verall.deciſ.219.num.3.par.3.* propter infamiam, & propter excommunicationem, & quidem quod non poſſit obtinere gradum Doctoratus infamis infamia facti, communem dicunt *Anan.& Felin.in cap. quanto de magiſt.* Quamuis alij contra teneant apud *Lambert. ibi*: & quod collatio beneficij facta infami ſit inualida ipſo iure, eſt communior, quam tenet *Sanchez opuſc. lib 2. cap.2.dub.18.num.5. & lib.6.cap.3.dub.5. num.10. Caſtropal.tom.2 tract.13.punct.5. num. 4.* & plurimi apud *Garziam de benef.pa.7.cap.8.num.4.* Quamuis ipſe cum alijs teneat non eſſe ipſo iure irritam, ſed caſſandam, & tenet *Rot.diuerſ.deci.426.num.2.par.1.* Sed contra eſt, quia ſolum afficitur infamia canonica, ſeu facti, non iuris, ideo tollitur per pœnitentiam: & ita tenet *Archidiac.ibi num 3. Præpoſ.num.1.*

Quintò Irregularis efficitur, ſi celebret in ordinibus ſacris habitu dimiſſo, ſcilicet in excommunicatione, vel in ſuſpenſione incurſa ob ordines ſuſceptos ſine

commendatitijs ſui Prælati, aliàs non erit irregularis, vt *Suar.tom.4.de relig.lib.3.cap.1. num.28. & de cenſur. diſp.31 ſect.5.num.5. Filiuc* autem *tract.20.num.250.& Maiol.lib.2.cap.1.num.15.§. Apoſtaſia*, aiunt eſſe irregularem quamdiù manet in eo ſtatu: & probatur *can.fin.50. diſtinct. & cap.cùm illorum de ſent. excomm.* Sed non eſt propriè irregularitas, cùm tollatur ſine diſpenſatione, vt *Garzias de benefic.par 7.cap.8. nu.65.* Eſt tamen canonicum impedimentum inhabilitans, ſicut irregularitas, quandiù durat, & impediens ordinum omnium exercitium, vt *Maiol.& Filiuc.ibi.*

Sextò, Matrimonium ſi contrahat Apoſtata tunc incurrit excommunicationem, & irregularitatem, ex bigamia ſimilitudinaria: & de hac re vide *Sanchez lib.7 de matrim.diſp.48.Suar.de cenſur. diſp. 23. ſect. 5. num.11.* & non eſt abſoluendus ante ſeparationem. Hæc autem excommunicatio non eſt reſeruata, facta dicta ſeparatione, vt patet ex *Clem. vn. de conſanguin.* Neque interim priuatur priuilegio fori, aut canonis per tale matrimonium, *Sayr.lib.3.cap.27.num.32.* Adde ex *cap.quotquot 27. q 1.* quod Moniales contrahentes matrimonium efficiuntur bigamæ. Vnde ait *gloſſ. ibi, & Archid.* fieri eo ipſo inhabiles ad gradus, ad quos Moniales virgines aſſumuntur.

Septimò inhabilitatem perpetuam incurrebant Apoſtatæ ad omnes gradus, & beneficia, ex dicta Bulla Pauli IV. & Pij V. ſed non eſt vſu recepta, *Sanch. lib.6.cap.8. num.30.* Et quamuis multi Canoniſtæ, quos allegat *Sanch.num.31.* teneant ex iure communi Apoſtatam etiam reuerſum remanere ineligibilem, etiam in foro conſcientię: tamen probabilior, & communior ſententia negat, cùm nullo id iure probetur, vt ait *Sanchez ibi num. 32. Bonac.de clauſura qu. 2. punct.11. §.3.in fin.*

Hoc certum eſt, quòd manentè Apoſtaſia, eſt ineligibilis ratione irregularitatis, vt ſupra dixi, & ita ſeruat ſtylus Curiæ, & aliàs prouiſio facta Apoſtatæ eſt nulla, & ſubreptitia, niſi Papa ex certa ſcientia eum prouideat de officio, vel beneficio, &c. An autem amittat ipſo facto officia, & beneficia ante Apoſtaſiam obtenta, reſpondit negatiuè *Rebuff.in praxi tit.de mod.amitt.benefic.num.47.Garzias p.11.cap.10. num.147.*

Octauò, Apoſtata manente Apoſtaſia non gaudet priuilegijs ſuæ religionis, cui ſubiectus eſſe non vult, ita *Sanchez num.35.Bonacc.num.3.* & probatur ex *Triden.ſeſſ 25.cap.19.de regul.* Hinc eſt, quòd pro eo tempore Religio non tenetur ei alimenta præſtare, ſeu expenſas reficere, *Sanchez num.34.Bonac.num.2.*

Nonò, delinquens extra clauſtra Apoſtata in hoc eo ipſo amittit priuilegium exemptionis, quia poteſt ab Epiſcopo puniri, *Trid.ſeſſ.7. cap. 7.* & *15. & ſeſſ. 25. cap.14.de regul. & ſeſſ.6.cap.3. ref.* vide *Barboſ. allegat. 105.num.14.* & quod Epiſcopus poſſit Apoſtatam punire ſecundùm ſuam regulam ait Sacra Congregatio Concilij *in decreto de Apoſtatis, & eiectis,* ann.1624. edito 21. Septembris, habetur in Bullatio Conſtitutione 26. Vrbani VIII. §.4. vbi etiam præcipit, vt Epiſcopi eos carcerent, & reducant ad clauſtra.

Decimò, Apoſtata, habitu dimiſſo, non eſt admittendus ad allegandas cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis, ſed ad Monaſterium redire cogendus, & tanquam Apoſtata puniendus; & interim nullo priuilegio ſuæ Religionis iuuetur, ait *Triden.Concil.ſeſſ.25.de regular. cap.19.* Sed limita hæc per ea, quæ dixi infra, *verb. Habitus, cap.2.*

Decimo primo, cooperantes ad apoſtaſiam Religioſo, ſæpè incurrunt excommunicationem. Et primò quidem *Bonac tract de clauſura q.2.pun.11. §.5.* ait recipientes Apoſtatam, ſeu illi fauentes, aut auxilium, ſeu conſilium præſtantes, quominus ad Religionem redeat, ſeu ad locum regularem, ſi ab Ordinario loci moniti, à prædicta cooperatione non deſtiterint, excommunicationem ipſo facto incurrere, non tamen reſeruatam, ex Bulla 14. Pauli IV. incip. *Poſtquam diuina §. 3.* ſed *Bonacina ibi* non aduertit prædictam Conſtitutionem Paul IV. fuiſſe reuocatam, & ad terminos iuris redactam à Pio IV. Conſt. 3. quæ incipit *Sedis Apoſtolicæ § 5.* quod benè notat *Quaran. verbo Apoſtata, Bariola verb. Apoſtata verſ.10.* Quare dicendum eſt cooperantem Apoſtaſiæ incurrere excommunicationem ex iure communi quando communicat in crimine crimino ſo, ſcilicet in ipſo crimine apoſtaſiæ, poſtquam per depoſitionem habitus, aut alias ex conſtitutionibus ſuæ Religionis Apoſtata excommunicationem contraxit, vt dixi *verb.cenſura, cap. 5.* Item cooperantes Apoſtatæ, ſcilicet auxilium, conſilium, vel fauorem apoſtaſiæ præbendo, aut eum receptando, ſeu retinendo, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, ſi Apoſtata ſit Religioſus Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, aut alterius Ordinis habentis communicationem in priuilegijs prędictarum Religionum: vt *Suar.de Relig.tom.4.tract.1.lib.3.cap.3. in fin Bonac.loco cit.num.2.*

Duodecimò, occaſione Apoſtaſiæ ſæpè cōſurgit obligatio reſtituendi. Etenim qui conſilio ſuo induxit Religioſum ad Apoſtaſiam, ſecundùm multos DD. tenetur Religioni, ſeu Conuentui ad reſtitutionem quanti intereſt ob ſui Religioſi diſceſſum, ita tenent *Molina, Reginal.Vaſch.Azor.Turrian.* apud *Bonacin. de reſt.diſ.2.q.1. pun.vn. num.6.* Alij tamen dicunt, quod ſi ſine vi, & fraude induxit, ad nihilum tenetur, quamuis grauiter peccauerit peccato ſacrilegij, vt *Salon. P.Nauarra, Sayr.Sot.Filiuc.* quos ſequitur *Bonaccina ibi* & tenet *Suar.de relig. d.c.3.num.14. & 15.*

Præterea bona omnia à Religioſo in ſtatu Apoſtaſiæ comparata (ſine iniuſtitia) ſiue ex operibus ſuis, ſiue ex ſucceſſione, aut ei ex teſtamento relicta, pertinent ad Religionem, ſeu Conuentum, à quo diſceſſit, etiam ſi contra votum paupertatis, & obedientiæ ea bona fuerit conſecutus. Sed ſi moriatur in ſtatu Apoſtaſiæ, ſcilicet extra Religionem prædicta bona pertinent hodie ad Cameram Apoſtolicam iure ſpolij. *Sanch. in decal.lib.7.cap.33.num 6.9.& 21.Bonacin.de clauſura, q.2. punct.11.§.3.num.5. & alij apud eoſdem,* ex Bulla Gregorij XIII. 43. de qua dixi *verb. Vacantia, cap. 6.* Hoc autem quod dicimus bona à Religioſo Apoſtata comparata pertinere ad Cameram Apoſtolicam ſi decedat extra clauſtra, intelligunt DD. procedere de illis bonis, quæ Apoſtata moriens, adhuc tempore mortis habebat, non autem de illis, quæ ipſe antea inter viuos ſuæ Religioni ſeu Conuentui donauerat, ſeu reſtituerat,

hæc

hæc enim à Religione retineri poterunt, ſaltem pro foro conſcientiæ antequam à Camera repetantur, per ea, quæ *Sanch. loco cit. num. 9. Sanfarell tract. de Apoſtaſ. cap. 3. num. 24. Bonacin. loco cit cum multis DD.* & ita tenet (quamuis cum aliqua formidine) *Suarez. de Relig. d. lib. 3. cap. 2. num. 27. & 28.*

CAPVT III.

Apoſtatæ ſingulis annis à ſuis Superioribus requirendi.

EX Decreto Sacræ Congregationis Concilij anno 1624. edito die 21. Septembris cautum eſt, vt Superiores Regularium ſuos Apoſtatas, vel eiectos ſingulis annis perquirant (quod etiam fuit ſtatutum *cap. fin. de regular. Suar. tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 1. nu. 17.*) vtque reuertentes cum ſpe euidenti emendationis iuxta teſtimonium Ordinariorum, recipiant. Alias Superiores negligentes dictos inquirere, & reducere, vt præfertur, incurrant in pœnam priuationis officiorum, & priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis ad ea, & ſimilia, & diſpenſationem ſuper ijs pœnis Papæ reſeruauit; Vide *Bonac. de clauſur. quæſt. 2. punct. 11. §. 2.*

CAPVT IV.

Apoſtaſia à ſtatu Clericali, ſeu ab Ordine.

APoſtata ab Ordine dicitur eùm ordinatus in ſacris deſerit ſtatum clericalem, vel cùm ordinatus in minoribus, vel ſaltem prima tonſura initiatus, beneficium obtinens, deſerit ſtatum clericalem, ſimul intendens beneficium retinere; vtroque caſu peccat mortaliter, & puniri poteſt, vt Apoſtata. Si autem in minoribus exiſtens, beneficiumque non habens deſerit ſtatum clericalem, non eſt Apoſtata, neque de hoc puniri poteſt. *Tolet. lib. 4. cap. 18. num. 4. Menoch. de arbitr. caſu 546. num. 48. & 50.* vbi plures Doctores cumulat *Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 31. num. 9.* Peccat tamen venaliter Clericus in minoribus retrocedens ſine cauſa rationabili, vt *Sanch. num. 10.* & dimittendo habitum clericalem animo omninò deſerendi ſtatum illum, amittit omne priuilegium clericale, etiam canonis, ſecundùm probabiliorem, *Coninch. de cenſur. diſp. 14. dub. 15. num. 163. Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. num. 11. Farinac. q. 8. num. 50.*

Limita, quòd iſta renunciatio ſtatui clericali, ſi fiat verbo tantùm, & non facto, non habet vim, niſi fiat coram ſuo Iudice Eccleſiaſtico, non autem ſufficit ſi fiat coram Iudice laico, vel priuatim, *per cap. quod in dubijs, & ibi Canon. de renunc.* quia renunciari officium debet coram eo, ad quem pertinet illud conferre, *Rebuff in praxi tit. de renunc. expreſſa num. vlt. cum iuribus ibi allegatis*; facto autem renunciari validè dicitur per actum incompoſſibilem, vt per contractum matrimonij cum vidua, vt dicam *infra num. 5.*

I. Excommunicationem incurrit Clericus in ſacris Apoſtata contrahendo matrimonium: ſed non eſt reſeruata, & poteſt abſolui poſt ſeparationem, *Clem. vn. de conſangu. Sanchez lib. 7. de matrimon. diſp. 48. nu. 1.* vbi latè explicat. Non tamen ſufficit ad hanc pœnam matrimonium fictè contractum, *Sanch. num. 9. & 10. Suarez de cenſur. diſp. 23. ſect. 5. num. 17.* qui etiam hanc materiam explicat. Vide *infra verbo Matrim. cap. 4.*

II. Suſpenſionem incurrere Clericos in ſacris matrimonium contrahendo, quidam dicunt, alij magis probabiliter negant, *Suar. de cenſ diſp. 49. ſect. 5. num. 4. Sanch. de matr. lib. 7. diſp. 85. num. 2. cum ſeq.*

III. Infamiam ipſo iure incurrere Clericum in ſacris Apoſtatam, id eſt, qui depoſito habitu clericali, viuit vt laicus, multi DD dicunt, per *cap. alieni erroris, 2. q. 7. ita ibi Hugo, & Turrecrem.* & docet *Menoch. de arbitr. caſu 546. num. 48. cum Afflict. & Decian.* Sed alij probabiliùs negant, vt *Archid. in d c. alieni erroris nu. 3. Præpoſ. num. 1.* Eſt tamen iſte infamis infamia facti, quę tollitur per pœnitentiam, & triennalem vitæ emendationem, vt dixi *par. 1. cap. 33. in fin.* quòd ſi Clericus in ſacris vxorem ducat, aliqui dicunt iuris infamiam contrahere, ex *cap. Beatus 3. q. 4. ita Layman lib. 4 tract. de fide, c. 16 num 1.* Sed verum eſt non eſſe infamiam iuris, ſed facti, vt patet ex eo textu, ita *Suarez de cenſur. diſput. 49. ſect. 5. num. 4. Sanchez lib. 7. diſput. 85. num. 2. & ſequ.*

IV. Irregularitatem contrahit Clericus in ſacris vxorem ducens: eſt communis ſententia etiam ſi cum vnica, & virgine contrahat, *Sanchez diſput. 85. nu. 10. de matrim. lib. 7. Suar. de cenſur. diſp. 49. ſect. 4. num. 6. & cap. quotquot 27. q. 1* & aliqui dicunt eſſe irregularitatem ex defectu ob bigamiam interpretatiuam, ſeu virtualem, ſi cum vidua contrahat, vel corrupta: ſicut in alijs etiam laicis contingit, ita ſentit *Suar. ſect. 4. nu. 3. & alij apud Sanch. lib. 7. diſ. 84. num. 10.* alij dicunt eſſe irregularitatem ex delicto ob ſacrilegium, eſt communis, vt *Sanchez lib. 7. diſput. 85. cum ibi allegatis*, & tenet *Abb. in cap. nuper, num. 4. de big. Henriq. lib. 12. de matr. cap. 6. num. 11. in fin.* vbi expreſsè loquitur de Clerico in ſacris contrahente cum vidua; licet fateatur tunc cum eo difficilius diſpenſari, quam ſi cum virgine contraxiſſet. Et pro hac ſecunda ſententia facit, quòd laicus matrimonium contrahens cum vidua cum impedimento irritanti non fit bigamus, ſecundùm veriorem ſententiam, *vt Sanch. diſ. 84. num. 11.* vnde in Clericis in ſacris hoc in pœna ſtatutum, non ob defectum ſignificationis, vt probatur *in cap. fin. de big.* Ideo excuſabitur ob ignorantiam inuincibilem, *vt Sanch. lib. 9. diſp. 32. num. 20.* Quidquid ſit de hac re, poteſt Epiſcopus ſuper tali irregularitate diſpenſare poſt pœnitentiam, & vitæ emendationem, ſcilicet triennalem, *ex dictis iuribus, Layman. de irregul. lib. 1. cap 6. nu. 6. Suar. diſput. 49. de cenſur. ſect. 6. num. 7.*

V. Priuationem Beneficiorum Eccleſiaſticorum dixi ipſo facto incurrere Clericos Apoſtatas, ideſt ſi monium contrahant in ſacris ordinibus amittit primulti dicunt, alij magis communiter ne ium ſiue per re*chez de matr. lib. 7. diſput. 43. num. 4.* ceſſante impedimento *mer. 154. Garzias de benef. par. 11* a, denuo complecti ſtatum *alleg. 57. num. 207. in fin.* Si au bigamus effectus, aut alias noribus, tunc omnes die *Sanch. l. 7. diſp. 46. num. 30.* amittere per matrimo *Garzias cap. 8. num*

CA-

nit, *Suar. de cenſur. diſput.* 31. *ſect.* 6. *num.* 8. *Conincb: diſput.* 15. *num.* 53. *Filiucc. tract.* 17. *num.* 167. Verum multo magis procedit in locis, & perſonis, quibus non militat extrau. *Ambitioſæ.*

Declara tertiò, quod ad certum tempus non coutinet modicum tempus, ideſt, ad triennium. *Suarez de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 6. *num.* 8. *Filiucc. tract.* 14. *n.* 116.

Alienatio autem, locatio fructuum, vel mandatum ſeu conſtitutio procuratoris in rem ſuam ad percipiendos fructus ad vitam conſtituentis vel procuratoris de bonis Eccleſiaſticis eſt iure prohibita, quia æſtimatur vt perpetua, *Rota p.* 1. *rec. deciſ.* 129. *num.* 3. *cum Sac. Congr. declaratione, & Rebuff.* Sed eſt diſtinguendum cum Caſtropalao. *tom.* 2. *tr.* 12. *pun.* 14. *diſp. vn.* quod non poteſt Rector Eccleſiæ alienare ad vitam vel vltra triennium, fructus qui pertinent ad Eccleſiam ſeu Conuentum, quorum ipſe ſolum eſt adminiſtrator. Secus quo ad fructus, quorum habet ipſe dominium, quia poteſt locare non dico fundum, ſed fructuum perceptionem ſolam, ita tenent magis communiter DD. quos allegat Caſtropalao ibidem. *Garz. p.* 2. *c.* 1. *nu.* 29. *& ſeq. quamuis Garzias* contrarium teneat, *n.* 32. cum alijs multis. Sed *num.* 35. oſtendit vtranque opinionem eſſe probabilem, & practicabilem, & cum dicta opinio Caſtropalai ſit diſtinguens, multo magis ſequi eam quis poterit, præſertim id fieri poteſt quando aliter Eccleſia non poſſet poſſeſſionem fundi recuperare, *per c.* 2. *in fi. de feud. & per. d. Clem.* 1.

C A P V T VI.

Alienatio à Regularibus de bonis Eccleſiaſticis facta prætextu priuilegiorum ſine licentia Sacræ Congregationis Concilij.

QVIA multæ Religiones habebant priuilegium alienandi ſine beneplacito Apoſtolico, cum derogatione ad *extrau. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* & ad *Clem.* 1. *eo titulo,* vt *Molina tom.* 2. *diſput.* 468. *Roderic. qq. regul.* 27. *num.* 3. *to.* 1. *Suar. tom.* 4. *de relig. lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 13. & ſæpe abutebantur hoc priuilegio; ideo Sacra Congregatio Concilij Tridentini iuſſu S.D.N. Vrb. VIII. promulgauit decretum *anno* 1624. *die* 7. *Septemb.* prohibendo omnibus Regularibus, etiam militiarum, intra fines Europæ tali priuilegio vtentibus, ne deinceps res immobiles, vel mobiles pretioſas alienent, aut ſuper eis pactum faciant, quo dominium earum transferatur, nec cenſus vitalitios, aut perpetuos, aut hypothecam, aut locationem vltra triennium in eis conſtituant, neque in emphyteuſim, vel feudum concedant, extra caſus à iure permiſſos, niſi cum licentia eiuſdem Sacræ Congregationis expreſſa, in ſcriptis, gratis concedenda, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, & conſtitutionibus Apoſtolicis, & conſuetudinibus etiam immemorabilibus, quibus omnibus derogauit.

Aliàs ſi faciant, contractus ſunt nulli, ipſique Religioſi incurrunt Primo pœnam priuationis omnium officiorum. Secundo priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ. Tertio perpetuam inhabilitatem ad ea in poſterum obtinenda: & ſtatuit, vt à dictis pœnis nullus abſoluere, ſeu diſpenſare poſſit, neque Generalis, neque Protector, ſed ſolus Papa, vel eadem Sacra Congregatio. Quarto incurrunt ipſo facto dantes & recipientes, excommunicationem, & Epiſcopi vel Abbates incurrunt interdictum, vel etiam ſuſpenſionem, vt in extrauag. *Ambitioſæ* (de quibus ſupra dictum eſt *cap.* 1.) ita in eodem decreto habetur.

Eadem Sacra Congregatio *anno* 1626. *die* 21. *Maij,* iuſſu eiuſdem D. Papæ Vrbani VIII. extendit præmiſſum decretum, & pœnas ad contractus, quibus Regulares acciperent pecunias ad cambium, vel mutuò ſub lucro ceſſante.

Nota quòd mutuum hìc accipere debemus tàm formale, quàm virtuale; vt ſi legatum ſit factum monaſterio mille aureorum poſt mortem hæredis ſoluendorum, ſi hæres velit ſoluere in vita cum onere ſoluendi hæredi donec vixerit quinque in centena ſingula in annos ſingulos; quia ſolutio anticipata eſt mutuum virtuale, *cap. conſuluit, verſ. & an negociator, de vſur. Vgolin. de vſur. c.* 6. *num.* 4. *Nauar. cap.* 17. *num.* 206. *Tolet. lib.* 5. *cap.* 31. *num.* 2. & ita in terminis de debitore ſoluente anticipatè cum lucro, *Vgolin. ibi verſ. in ſolutione Nauarr. num.* 131. *Tolet. cap.* 31. *n.* 7.

C A P V T VII.

Alienatio iuris exemptionis facta à regularibus, vel alijs in Ordinarium.

Vide *verbo, Iuriſdictio, c.* 19.

C A P V T VIII.

Alienantes dominium directum ſubijciendo laicis bona Eccleſiaſtica.

Vide *Verbo, Vſurpatio, cap* 2.

C A P V T IX.

Alienationis periculo bona ſuæ Eccleſiæ ſeu beneficij ſubijciens, illam onerando ære alieno.

Vide *verbo, Obligans. c.* 1.

C A P V T X.

Alienantes vel obligantes bona Communitatum, vel Vniuerſitatum Status temporalis Eccleſiæ Romanæ.

1. EX Bulla Sixti V. 42. *quæ incip. Inter varias.* §. 5. *& Bulla* 10. *Clemen. VIII. incip. Pro commiſſa.* §. 12. *&* 21. Prohibitum eſt communitatibus, vniuerſitatibus, & Populis quorumcunque locorum ſtatus temporalis Eccleſiæ Romanæ, & eorum ſingulis, alienare bona earundem Communitatum, ſeu vniuerſitatum, hypothecare, cenſus ſuper eis imponere aut aliter obligare (excepta locatione ad modicum tempus ſolutionibus non anticipatis) aut ſe pro alijs aliquo modo obligare, ſeu æri alieno obſtringere. Niſi prædicta fiant cum licentia Sedis, ſeu Cameræ Apoſtolicæ

licæ. Aliàs ſi fiat omnis alienatio, & obligatio eſt ipſo iure nulla, etiamſi facta fuerit ex cauſa neceſſaria, ac etiam ſi conſtiterit de verſione in vtilitatem Communitatum, ſeu Vniuerſitatum ipſarum. Item tranſgreſſores, qui poſitiuè, non ſolo conſenſu, cooperati ad id fuerint, incurrunt ipſo facto pœnam inhabilitatis ad omnia officia, & gradus, infamiæ quoque, & obligationis ſoluendi duplum eius damni communi maſſæ. Qui verò inter eos cæteris ſuperiores fuerint, niſi impedire procurauerint, incurrunt eo ipſo etiam pœnam priuationis officiorum, graduum, &c. Alij autem, qui ſolùm ad prædicta conſenſum præſtiterint, pœnam ſimpli perſoluent; ſed hæc non eſt latæ ſententiæ.

Nota I. quod ad alienationem bonorum Vniuerſitatum laicalium, etiam ſi ſint Vniuerſitates Piæ, ſeu in ordine ad pias cauſas (non tamen Epiſcopi authoritate fundatæ, ſeu erectæ) non requiritur ſolemnitas requiſita in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum; idcircò neque alienantes ſine licentia Papæ in caſu de quo agimus, incurrent in pœnas *extrau. Ambitioſæ*, de quibus dixi ſupra *cap.1. ita Guttier.can.qq.lib.1.c.35. num.9. Gabr.comm.concl.tit.de pia cauſa,concl.1. num. 1. Barboſa alleg. 75. numer. 24. & 32. cum alijs DD.* & eſt communis ſententia. Eſſet autem irrita alienatio bonorum ſtabilium vniuerſitatis, ſi non eſſent deſcripta nomina, & cognomina omnium congregatorum ad alienationis actum, *Bart.in l.1.ff.de alb.ſcriben. Decius in cap cùm omnes num.12.de conſt. Rota apud Buratt. deciſ.690.in annot.lit.A.* quia hic eſt actus valdè ponderoſus.

Nota II. quòd licet alienationes, & obligationes contra prædictas conſtitutiones factæ à communitate, ſeu vniuerſitate ſint nullæ; tamen fideiuſſores, qui pro communitate, ſeu vniuerſitate ſe obligaſſent inſolidum tanquam principales tenerentur pro vtroque foro. *Rota Buratt.deciſ.853. num.9. Ludouiſ. deciſ. 560. & 564.*

Nota III. quòd præfata pœna priuationis officiorum non obligat ante declaratoriam ſententiam, vt dixi *par.1. cap.28.* De pœna inhabilitatis an obliget ante declaratoriam dixi *d cap. 28.* De pœna infamiæ dixi *cap.33.* De pœna dupli, quod in caſu noſtro obliget etiam in foro conſcientiæ ante declaratoriam probatur *ead.par.1.cap. 37.* propter illam particulam *obligati exiſtant*.

Nota IV. quòd alienantes bona piorum locorum, ſeu vniuerſitatis piæ, eaque recipientes ſecundùm multos DD. incurrunt pœnas omnes latas à Tridentino Concilio contra vſurpantes bona piorum locorum; vt dixi infra *verb. vſurpatio cap.1.5. item quòd procedat*, inter quas pœnas eſt excommunicatio Papæ reſeruata.

Nota V. quòd Sixtus in Bulla præfata excipit locationem ad modicum tempus; hic intelligi modicum ſi non excedat decennium, vt patet ex eadem Bulla, ſicut olim de iure communi ante *extrau. Ambitioſæ*, talis locatio ad decennium erat licita etiam adminiſtratoribus bonorum Eccleſiaſticorum, vt *gloſ.in Clem. 1.verb.ad tempus modicum de reb.Eccl.non alien.* quę eſt communiter approbata, vt patet *ex cumulatis à Barboſa in eadem Clem.1. num.14.*

II. Ex eadem Bulla Clemen. VIII. *Pro commiſſa* feruntur variæ pœnæ latæ ſententiæ contra munera largientes de bonis, ſeu pecunijs vniuerſitatum Status Eccleſiæ Romanæ, de quibus dixi *infra verb. munera. cap. 7.*

CAPVT XI.

Alienantes bona ſtabilia, ſiue iuriſdictionalia, ſiue allodialia in Statu Sedis Apoſtolicæ conſiſtentia in forenſes.

I. EX Bulla Sixti V. hæc prohibitio facta eſt ſub pœna nullitatis contractuum, niſi præcedente licentia Sedis Apoſtolicæ, ſed excepit Sixtus cenſus, officia, loca montium, dotes, & diſtrictum Vrbis Romæ intra 10. milliaria.

II. Ex Bulla Clementis VIII. ampliata eſt prohibitio ad omnes diſpoſitiones, tàm inter viuos, quàm per vltimam voluntatem, excepta tamen cauſa dotis, Et addidit pœnam confiſcationis eorum bonorum ipſo facto, & Notarij pœnam priuationis officij.

III. Ex Bulla Pauli V. declaratum fuit, vt licentia Papæ prius debeat obtineri, & in actu celebrationis contractus apud Notarium rogatum exhiberi, ſub pœnis prædictis, ac etiam inhabilitatis Notarij ad tale officium in poſterum obtinendùm.

IV. Vrbanus VIII. extendit dictas prohibitiones ad cenſus impoſitos ſuper eiſdem bonis, & ad alienationes ex cauſa dotium ſub iiſdem pœnis.

V. Innocentius Decimus anno Iubilei 1650. die 1. Februarij Bulla edita declarauit, confirmauit præcedentes Conſtitutiones, ſub dictis Conſtitutionibus comprehendi contractus factos cum reſeruatione beneplaciti Apoſtolici, ſeu quatenus non obſtent Conſtitutiones Apoſtolicæ, nec aliter, nec alio modo; vel in diem quando ceſſauerit perſonarum inhabilitas. Item contineri pactum de vendendo, vel de ſubrogando in ius alterius. Item contineri hypothecam ſuper dictis bonis, ſeu iuribus, ſub iiſdem pœnis etiam quoad præterita. Item declarauit ad hunc effectum forenſem reputari eum etiam qui ciuilitate donatus, vel conſecutus ex priuilegio etiam oneroſo, ſed vt forenſis nō cēſeatur requiri, vt perpetuum domicilium fixerit in ſtatu Eccleſię cum ſumma fortunarum ſuarum, & de his conſtet ante contractum. Item vt tenor licentiæ in ipſo contractu inſeratur de verbo ad verbum. Item extendit dictas Conſtitutiones ad loca exiſtentia in diſtrictu Romę intra quatuor milliaria, & ita vt in confinio minor pars trahat ad ſe maiorem exiſtentem extra, ſub iiſdem pœnis, & addidit pœnam confiſcationis pretij ipſo facto, & ampliat etiam ad contractus initos per Procuratores, Tutores, Curatores, &c.

CAPVT I.

Ambitus, & ſubornatio iu electionibus Eccleſiaſticis.

AMBITVS eſt peſtis electionum : & dicitur ambitus appetitus inordinatus honoris , ſeu dignitatis vt ſi ipſe indignus ſit qui procurat , vel ob finem inhoneſtum , ſcilicet propter ipſam præeminentiam procurat vel ſi quis ſibi procuret dignitates per media illicita; ſi enim medijs licitis non eſt ambitus, *S. Thomas* 2. 2.*q.* 185. *art.*1. *Azor. tom.*2. *lib.* 3.*cap.*28. *q* 2. *Bart. iu l. Barbarius ff.de off. prætor. Boſſ. in praxi crimiu. tit. de Ambitioſis* . Illicita ſunt , ſi pecunia , ſeu pretio ſuffragia coëmat , vel alias dignitates procuret per emendicatos fauores, vt *l.* 1 *ff. ad l. Iul. de amb. Boſſ. ibi in princ.* Vel ſi requiſitus antequam electus eſſet , electioni de ſe faciendæ conſenſit,vt *c cum poſt petitam, de elect. Mirand. Manual. par* 2. *quæſt.* 23. *art.* 30. *concluſ.* 1. *Petr. Gregor. de elect.cap.* 9. *num* 6. *Diana reſolut.* 37. *miſcell.* 2. *tom.*1. Item ſunt illiciti omnes tractatus pactionales, ſeu deliberatiui, ſeu diffinitorij , ſeu practicæ in electionibus , *Imola iu cap. per inquiſitionem , num.*4. *de elect. & ibi Abb. num.* 5. non tamen ſunt illiciti tractatus conſultiui , ſeu informationes de bonis qualitatibus, *Petr. Gregor. de inſtit.iur.can. lib.*1. *tit.*29. *cap.* 5. *Diana loco cit. glo. in can. iu nomine Domiui. verbo, tractantes,*25. *diſt. Abb. in cap. bonæ,*36. *n.*12. *de electio.* vbi bene explicat.

Aduertendum eſt primo , quòd crimen ambitus non habet locum quando agitur cum Principe ſupremo, ideſt non recognoſcente ſuperiorem, vt *d. l.* 1. *ff. eo.* etiam ſi ab eo officium pecunia ematur; vt *Salic. in l. vu. C. eo. Boſſ. loco. cit. num.*3. Neque peccat Princeps ſupremus officia etiam iuriſdictionalia temporalia vendens ratione emolumenti annexi , dummodo ſint pinguia, ita vt ferant lucrum etiam vltra congruam ſuſtentationem officialis , ſeu ita, vt remaneat ſalua merces iuſta laboris,& dummodò pretium iſtud conuertatur ad publicam vtilitatem , ſuamue ſuſtentationem. *S. Thom. opuſc.*21. *ad Duciſſam Braban. q.*1. *Nauarr. c.* 25. *num.*7. *Azor. to.* 2. *lib.*11. *cap.* 6. *§. negandum, Filiuc. tractat.* 28. *num.* 137. & plurimi DD. apud Dianam *reſol.* 108. *trac.* 5. *miſcell. to.*2. Sed ſi quis emat officium,v.g. Notariatus talis tribunalis , deinde Princeps extrahat cauſas multas à tribunali, & ſic minuatur lucrum officialis, itaut non poſſit ſe conſeruare indemnem , non poterit iſte officialis propria authoritate aliquid exigere ſupra taxam ; quia potuit præuidere ſimilem mutationem , & ſibi debet imputare; & officiorum emptio habet frequenter hæc incommoda annexa; ita *Azor. to.*3. *lib.* 8. *cap.* 22. *iu fin. Menoch. de arbitrar. caſu* 514. *num.* 12. 20. *&* 21. qui ſecus ait de alijs caſibus, quibus ſalarium ab initio congruum effectum eſt inſufficiens, vt ex caritate , ſi præuideri diminutio iſta non potuit, & Princeps requiſitus taxam non corrigit. Vide etiam de hac re. *Dianam reſol.* 60. *tract.* 3. *miſcell. to.*1.

Aduertendum ſecundò, quòd crimen ambitus dicitur etiam procurando officia per interceſſores, pecunia ſeu muneribus inductos ſeu promiſſionibus , *Salic. in rub. C. ad l. Iul. de amb.*

I. Damnatus de ambitu eo ipſo notatur iuris infamia,& conſequenter eſt irregularis per *l.* 1. *ff. eod.* Sed ſi reus ſic damnatus alium conuincat de tali crimine , reſtituitur aduerſus ſententiam , & ab infamiæ pœna ſe eximit, vt *d. l.* 1. *ff. eod. & ibi Bar. & Boſſ. in d. tit. de ambitioſis num.* 7.

II. Excommunicationem incurrit dans vel promittens pro officio etiam temporali conſequendo à Sede Apoſtolica. vt dixi *verb. Simonia c.*15. *§. limitant multi.*

CAPVT II.

Ambitus iu electione ad Pontificatum , per tractatum viuente Papa.

EX *c. ſi quis Papa* 79. *diſt.* quæ eſt Conſtitutio Symmachi in 1. Synodo Romana, ſtatutum eſt Primò, ſi viuente Papa, pro Romano Pontificatu quis alicui fauorem præſtare conuincitur , loci ſui honore , & communione priuetur. Secundò, ſi quis clericus Papa incolume, eoque inconſulto, votum accommodare, ſeu promittere tentauerit, aut in hac cauſa prauitatis conuenticulis factis deliberare, atque decernere tentauerit, loci ſui dignitate, atque communione priuetur. Tertiò, ſi quis ad Eccleſiam detulerit, ſeu reuelauerit conſilia eorum , impunitatem conſequatur , & præmium . Hæ omnes pœnæ ſunt ferendæ ſententiæ, ſcilicet depoſitionis, & excommunicationis .
Vide Canoniſtas *ibidem* .

Sed ex Bulla Pauli IV. *Cum ſecundum*, quæ eſt Conſtitutio 16. Primò declaratur quale ſit crimen , ſecundum iura, ambire Papatum cum tractatu viuente Pontifice; ſcilicet ſimoniæ, & læſæ maieſtatis in primo capite, & iniuſtitiæ, quòd inducat votum captandæ mortis. Deinde ſtatuitur, vt omnes tàm clerici, quàm laici vtriuſque ſexus, qui per ſe, vel per alium, Papa viuente,& inconſulto tractabunt vel tentabunt de electione Papæ, etiam ſi Cardinales , aut Reges, aut Imperatores ſint, incurrant in pœnas ſequentes ; Primò incurrunt excommunicationem,& maledictionem æternam, & abſolutio Papæ reſeruatur . Secundò ſunt rei læſæ maieſtatis in primo capite, & ipſo facto priuati omnibus dignitatibus, & beneficijs,& bonis,& iuribus. Tertio ſunt priuati ipſo facto voce actiua,& paſſiua. Quartò ſunt effecti inhabiles ad omnia ſupradicta , & ad omnes actus legitimos . Quintò incurrunt ipſo facto iuris infamiam. Sexto non poſſunt reſtitui, niſi expreſſo Papæ mandato manu ipſius ſubſcripto.

Denique Pontifex ibi extendit has omnes pœnas ad dantem auxilium , conſilium, fauorem, & ad conſcios, niſi quamprimum commodè potuerint Papæ viuenti reuelauerint,& reuelantes impunitatem conſequuntur. Adde quod S.D.N. Vrbanus VIII. in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ *anno.* 1634. 27. *Sept.* inhibuit Maiori Pœnitentiario , & alijs Officialibus illius abſoluere in prædictis. Explicant prædictam Bullam *Nauar. conſil.* 17. *num.*6. *Barboſ. alleg.*50 *nu.*126. *Farinac. q. crimin.* 113. *num* 53.

Nota, quod hæc Bulla non loquitur de tractatu conſultiuo, ſed de pactionali, per DD. allegatos ſupra c.1.

& ita

Digitized by Google

& ita in terminis *Bonaccin. de cenſur. particular. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *pun.* 1. *num.* 5. non eſſe prohibitum tractare cum alio Cardinali de alicuius Cardinalis bonis qualitatibus aſſerendo quod talis eſſet dignus, & aptus Papatui.

An autem hic etiam puniatur tractatus pactionalis negatiuus, id eſt de aliquo tantum excludendo; pro parte negatiua facit, quia tunc Papæ viuenti nullum fit præiudicium, ſed ſolum ſi de aliquo in particulari eligendo. Nihilominus dicendum cenſeo etiam hunc tractatum contineri, primò quia hic tractatus excluſiuus aliquorum eſt virtualiter incluſiuus aliorum. Secundò quia ſaltem hoc tentare de electione, eſt enim aliquid inchoatiuum tractatus electionis. Tertio quia Vrbanus VIII. in ſuo breui reformationis prohibuit maiori Pœnitentiario abſoluere à caſu iſto tractatus excluſiui, vel incluſiui, ergo &c. illud etiam certum, hoc eſſe etiam nouo iure prohibitum, ſi fiat Sede vacante, vt dicam *cap. ſequenti*.

Nauarrus *conſil.* 17. *de ſentent. excom.* ait dictos tractantes de Papa eligendo Sede non vacante, incurrere in excommunicationem, & pœnas latas *extrau.* 2. *de ſimon.* contra ſimoniacos in dignitatibus, officijs, & beneficijs Eccleſiaſticis. Sed alij contra, vt dicam *verbo ſimonia*. Item ait *Nauarr.* eos incurrere in excommunicationem latam in *extrau.* 1. *de ſent. excom.* & Conſtitut. Gregorij XIII. *Dedatis, & promiſſis in Curia*. Sed non placet, quia Collegium Cardinalium non eſt Sedes Apoſtolica, de qua loquitur vtraque Conſtitutio; & quia hic agimus de ſimplici pactione abſque precio ſimoniaco.

CAPVT III.

Ambitus, & tractatus ſuper electione Papæ Sede vacante.

IN Bulla Gregorij XV. de electione Romani Pontificis, incipit, *Aeterni Patris, colum.* 3. §. *Cardinales prætereà*, ſic habetur: Cardinales præterea omnino abſtineant ab omnibus pactionibus, conuentionibus, promiſſionibus, intendimentis, condictis, fœderibus, alijſque quibuſcunque obligationibus, minis, ſignis, contraſignis ſuffragiorum, ſeu ſchedularum, aut alijs, tam verbo, quam ſcripto, aut quomodocunque dandis, aut petendis, tam reſpectu incluſionis, quam excluſionis, tam vnius perſonæ, quam plurium, aut certi generis, veluti creaturarum, aut huiuſmodi, ſeu de ſuffragio dando, vel non dando.

Quæ omnia, & ſingula, ſi de facto interuenerint, etiam iuramento adiecto, nulla, & irrita, neque ad eorum obſeruantiam quemquam teneri, aut ex trangreſſione notâ incurrere fidei non ſeruatæ, decernimus, &c.

Contrafacientes ex nunc excommunicationis pœna innodamus. Tractatus tamen pro electione habendos vetare non intelligimus.

Ex his nota non eſſe prohibitos tractatus conſultiuos, ſed pactionales, vt dixi *ſupra c.* 1. Item hic non excommunicantur exprobrantes alicui Cardinali fidem non ſeruatam. *Bonacc. de cenſ. in partic. diſp.* 2. *q.* 7. *pun.* 1. *num.* 6. §. *decimonono vetatur*. Item hinc non excommunicantur alij, verbi gratia, Oratores Principum cum Cardinalibus tractatus habentes, ſed ſoli Cardinales.

Nota, quòd hæc excommunicatio eſt Papæ reſeruata, vt neque Maior Pœnitentiarius poſſit abſoluere, vt patet ex Bulla ipſa, & notat *Bonacc. num.* 8. Adde quòd pacta etiam iurata ſuper electione Papæ irrita ſunt, ex *c. vbi periculum*, §. *caterum, de elect. in* 6.

CAPVT IV.

Ambitus procurantis donis, vel pollicitationibus fauores perſonarum pro gratia, vel iuſtitia à Sede Apoſtolica obtinenda.

Vide *verbo, Simonia, cap.* 15.

CAPVT V.

Ambitus dantium, vel promittentium de bonis Communitatum Eccleſiæ Romanæ pro gratia, vel iuſtitia.

Vide *verbo, Munera, cap.* 7.

CAPVT VI.

Ambitus Nunciorum Apoſtolicorum apud Principes.

IN Bulla Pij IV. *Etſi Romanum*, Conſt. 96. prohibetur Nuncijs, ſeu Legatis Sedis Apoſtolicæ (non tamen à latere) ad quoſcunque Principes, Reges, Imperatores mittendis, ne præſumant ambire, id eſt procurare fauores, ſiue in ſcriptis, ſiue oretenus, eorum Principum ſæcularium, nec per ſe, nec per alium, directè, vel indirectè; neque talibus fauoribus ſibi oblatis vtantur in ordine ad obtinendas pro ſe, vel pro conſanguineis dignitates, honores, officia Eccleſiaſtica, vel temporalia, etiam Epiſcopatus, vel Cardinalatus à Sede Apoſtolica. Et contrauenientes incurrunt primo excommunicationem, ſed nulli eſt reſeruata, vt *Barboſ. alleg.* 50. *num.* 134. Secundo priuationem omnium dignitatum, beneficiorum, officiorum ſæcularium, & regularium ipſo facto. Tertiò incurrunt perpetuam inhabilitatem ad talia. Quarto incurrunt infamiã iuris.

Hanc Conſtitutionem fusè explicat *Bonaccina de cenſur in particul. diſput.* 2. *q.* 6. *punct.* 3.

CAPVT VII.

Ambitus, & ſubornatio in electione Regularium.

IN Bulla Reformationis Regularium edita à Clem. VIII. *anno* 1599. *die* 23. *Iunij*, innouata ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij de Religioſis Apoſtatis, & eiectis, *anno* 1624. *die* 21. *Septembris*, habetur inter Conſtit. Vrbani VIII. in Bullario conſtitutione 26. ita decernitur: Vt omnis officiorum ambitus occaſio præcludatur, caueant omnes à directa, vel indirecta vocum, ſeu ſuffragiorum procuratione, tam pro ſe ipſis, quam pro alijs, in quibuſcunque Capitulis Generalibus, Prouincialibus, & Localibus.

Quicunque ſecus fecerit, præter alias pœnas, & cenſuras

ſuras hactenus contra huiuſmodi ambientes inflictas, in pœnam priuationis officiorum, quæ obtinent, eo ipſo incidant, & ad futura quæcunque inhabiles habeantur: ſuper quo cum eis diſpenſari à nemine poſſit, niſi à nobis, & ſucceſſoribus noſtris. Porrò ſupradictas omnes pœnas ad complices, ac ſimpliciter ſcientes,& non reuelantes extendimus.

Ex Conſtit. Pij V. relata *à Sorbo verb. electio in annotat. & à Roderic. qq. regul. tom. 2. q. 56. art. 1.* ſubornantes pro ſe, vel pro alijs incurrunt ipſo facto excommunicationem Papæ reſeruatam; & confirmata fuit à Greg. XIII. vt apud eoſdem legitur, & ſimiliter ſubornans incurrit priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ. Subornatus autem, & is, pro quo fit ſubornatio, incurrit eandem pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, ſi ſubornantem non detulerint, ex eadem Bulla Pij V. & Gregorij XIII. ſed non pœnam excommunicationis, quia in hac parte dictus Gregorius illam abſtulit. vt *not. Roderic. ibidem.* Sed dicta pœna priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ ſecundùm multos Doctores non obligat in foro conſcientiæ ante ſententiam declaratoriam, & tenet *Roderic. ibi in fin.* Ex quibus apparet, quòd electio facta per ſubornationem eſt irrita ſaltem in foro externo, quia per ſubornationem effectus eſt ille ineligibilis, quia Bulla ad hanc pœnam non requirit electionem completam eſſe.

Nota, quòd etiam dicitur vitium ſubornationis, petere votum in hac electione, promittendo ei ſimile ſeruitium in alia electione, *Diana reſolut. 125. tract. 2. p. 3. cum allegatis.*

C A P V T VIII.

Ambitus procurantis præſentationem, vel prouiſionem beneficij.

1. PActum de præſentando, aut eligendo, aut conferendo alicui beneficio, ſi fiat antecedenter ad ipſam præſentationem, electionem, collationem, &c. nullum eſt; & ſimiliter pactum de conſentiendo præſentationi futuræ, vel electioni, vel collationi eſt nullum: & prouiſio, vel præſentatio, &c. inde ſecuta, caſſari debet, non tamen eſt ipſo iure nulla: ſola autem requiſitio ſine pacto non vitiat, neq; reprobatur, *c. cum poſt, 46. ibi gloſſ. penult. & fin. de elect. Lambertin. lib. 2. p. 1. q. 9. art. 13. Sanch. lib. 2. cap. 3. dub. 68. opuſc.*

C A P V T IX.

Ambitus obtinentis beneficia per abuſum laica poteſtatis.

Vide *infra verbo, Beneficia, c. 8.*

C A P V T X.

Ambitus procurantis beneficium antequam vacet in caſum vacationis.

PRouiſio de beneficio antequam vacet, eſt nulla, *cap. fin. de conceſſ. præben. & cap. 2. eod. tit.* videatur *Petr. Biaxius tract. direct. electionum par. 3. cap. 2. Gonzal. gloſſ. 11. num. 64. Roderic. qq. regul. 52. art. 13. tom. 2. Barboſ. in cap. 3. de conceſſ. præben.* Et ſimiliter omnes tractatus pactionales ante vacationem reprobantur à iure; non tamen conſultiui; ſed prouiſio facta vi talis tractatus pactionalis non eſt nulla ipſo iure, *Innoc. in cap. bonæ, 36. de elect. & ibi Abbas num. 12.* dummodo non fuerit pactio ſimoniaca.

Amplia quòd etiam expectatiuæ ſunt ſublatæ. *Trid. ſeſſ. 24. cap. 19.* & neque poſſunt hodie eligi Canonici ſupranumerarij ad præbendam primò vacaturam, *Garzias par. 6. cap. 1. num. 5.*

C A P V T XI.

Ambitus Patroni præſentantis ſeipſum, vel Procuratoris ſibi reſignantis.

PATRONVS non poteſt ſeipſum præſentare nec immediatè, nec mediatè, id eſt, per alium; vt vitetur ambitus, & diſtinctio fiat inter præſentantem, & præſentatum, *cap. per noſtras, de iurepatronatus. DD. in cap. fin. de inſtit. Rota diuerſ. par. 2. deciſ. 185. num 1.* Poteſt tamen acceptare præſentationem ſui ab alijs compatronis factam, *Rota ibi num. 4.* vide *Sanchez conſ. lib. 2. cap. 3. dub. 74. & lib. 2. cap. 2. dub. 28. ibidem.*

Similiter Procurator conſtitutus ad reſignandum, non poteſt ſibi reſignare, *Pariſ. lib. 9. q. 17. num. 103.* cum communi.

C A P V T XII.

Ambitioſum eligens.

IN *cap. cum in cunctis, 7. §. fin. de elect.* eligentes indignum priuantur ea vice poteſtate eligendi, & ſuſpenſionem incurrunt ab Eccleſiaſticis beneficijs per triennium; Epiſcopi autem conferentes indigno priuantur poteſtate conferendi talia beneficia.

Quòd iſtæ pœnæ habeant locum etiam in caſu electionis per ambitum, ait *Zabarella in cap. per inquiſitionem, 27. de elect. oppoſ. 9. Io. Andr in cap. odia reſtringi, de reg. iur. in 6.* quia ſufficit ad illas pœnas, vt eligatur criminoſus tali crimine, propter quod ex iure declarandus ſit indignus beneficijs. Contra tamen, electores eligentes propter tales tractatus pactionales, ſeu ambitioſos, non eſſe ipſo iure priuatos iure eligendi: & ideo talem electionem validam eſſe, ſed caſſandam, vel talium ſuffragia non computanda, ait *Innoc. in cap. bonæ, num. 4. & 6. de elect. Anchar num vlt. Biaxius de electton. par. 3. cap. 3. num. 2.* vide *infra verb. Electio cap. 3. not. 2.* vbi oſtendam dictum *cap cum in cunctis*, non procedere de omni indigno, ſed de ineligibili ipſo iure; de alijs autem electionem caſſandam, & tunc priuatos remanere electores iure eligendi pro illa vice.

C A-

CAPVT I.

Annonam onerantes.

HOc crimen eſt publicum, ſeu iudicium publicum, *l. 1. ff. de publ. iud.* ideo damnatus *l. Iulia de Annona.* ſcilicet onerata, vt monopolio, vel prohibendo deferri, eſt ipſo iure infamis, vt *l. infamem. ff. de publ. iud.* & conſequenter eſt irregularis.

CAPVT II.

Annonam ad vrbem Romam deferri impedientes.

1. EX Bulla Clementis VII. *anno* 1523. edita,& eſt quinta in Bullario,incipit, *Ad ſacram*, de qua *Marius Alterius diſp. 9. lib. 5. c. 5 in princ. Bonacc. de cenſur in partic.diſp. 1.q. 9.punct.1.num.* 12. fertur ſententia excommunicationis contra omnes Barones, & alios particulares, & ſententia ſuſpenſionis à diuinis contra Prælatos impedientes intra 50. milliaria Vrbi proxima,ne ſubditi frumenta, & blada afferant ad Vrbem; & abſolutio eſt Papæ reſeruata.

II. Ex Conſtit.Gregor.XIII.quæ eſt 50. incipit, *Inter multiplices*, fertur pœna excommunicationis contra prohibere, vel impedire audentes, ſeu præſumentes per ſe vel per alium directè, vel indirectè, quominus triticum, hordeum frumenta, legumina, & fruges de quibuſcunque locis Papæ ſubiectis ad Vrbem Romam deferantur,etiamſi ſub prætextu moliruræ, aut alterius oneris; & continet etiam Barones,Duces,& alios Dominos temporales, & Epiſcopos, & Cardinales: agit de hac Conſt. *Marius Alterius loco cit. Bonacc. loco cit.*

Nota, quod hæc excommunicatio non eſt Papæ reſeruata.

Nota ſecundò, quòd hæ cenſuræ procedunt contra impedientes deferri ad Vrbem Romam; non ad Curiam Romanam; ideo procedunt etiamſi Papa, eiuſque Curia non manerent Romæ, vt *Bonac. loco cit. nu. 12. in fin. cum Mario Alterio.*

Item ex eadem Bulla Greg. XIII. contra eoſdem fertur pœna læſæ Maieſtatis, confiſcationis bonorum, & feudorum, & ſuſpenſionis priuilegiorum ipſo facto incurrenda, quatenus mandat contrauenientes declarari incurriſſe omnes cenſuras, & pœnas ſupradictas.

CAPVT III.

Annonam ad Romanam Curiam prohibentes deferri.

EX *cap. 8. Bullæ in Cœna Domini* fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra omnes impedientes, inuadentes ſue eos qui victualia, ſeu alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt; ac etiam eos,qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, vel perturbant,vel hæc facientes defendunt per ſe, vel per alios, etiamſi Epiſcopi, vel Reges fuerint.

Nota quòd hæc excommunicatio procedit in fauorem non Vrbis Romæ,ſed Curiæ Romanæ,id eſt loci vbi Papa reſidet cum audientia cauſarum Sedis Apoſtolicæ, *Sayr. lib. 3. cap. 12. num. 3. Cardin. in Clem. auditor de reſcr. Bonif. in Clem. ne Romani, §. ſanè.nu. 18. de elect.*

Nota II. quòd hæc pœna procedit etiam contra non ſubditos temporaliter Eccleſiæ Romanæ.

CAPVT IV.

Annonam extrahentes de ſtatu Eccleſiaſtico.

1. CLemens VII. Conſtit.5. *Ad ſacram* habentibus loca iuriſdictionalia infra quinquaginta milliaria ab Vrbe Roma, præcepit, ne præſumant, vel audeant frumenta & blada, ad alia loca, quam ad Vrbem eandem deferre citra licentiam ſpecialem Papæ, vel Cameræ, aut ad id auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare attentent; Alias contrafacientes Barones, & ſingulares perſonæ communitatum incurrant excommunicationem Papæ reſeruatam, & ad abſolutionem impetrandam requiratur mentio ſpecialis. Prælati autem incurrant ſuſpenſionem à diuinis. De hac Bulla vide *Marium Alter.diſp. 9. lib.5.cap.5.tom. 1. de cenſur. Barboſ. alleg. 50. num.* 146.

II. Greg. XIII. Conſtitutione 50 incipit, *Volentes*, prohibuit omnibus vniuerſitatibus, & ſingularibus perſonis Status Eccleſiaſtici, ſubditis Papæ in temporalibus mediatè, vel immediatè, tam Laicis quam Eccleſiaſticis, etiam Epiſcopis, & Cardinalibus, ne audeant,vel præſumant extrahere, aut extrahi facere de Statu Eccleſiaſtico frumenta, blada, legumina, & animalia quæcunque, vel emere ſupra vſum familiæ, ſub pœna excommunicationis, & alijs pœnis temporalibus & interdicti ferendi,ſed hæc excommunicatio non eſt reſeruata. Vnde apparet ſublatam fuiſſe pœnam ſuſpenſionis,& commutatam in pœnam excommunicationis. Notat autem *Nauar. con. 18. num.5. de ſent. excom.* Gregorium in dicta Bulla non dixiſſe ſub excommunicationis latæ ſententiæ,ſeu ipſo iure, ſed ſimpliciter, ita vt intelligatur eſſe comminatoria, ſed *P. à Coſta in addit. ad dic. conſ. Nauarri.manuſcr.* ait contrarium fuiſſe tentum à Sacra Pœnitentiaria,& à ſtylo Curiæ, quia Gregorius ibi addidit tales trangreſſores declarari excommunicatos, ergo ſupponit eos eſſe excommunicatos, & mandatum ad declarandum eo ipſo diſponit. *Rot. diuerſ. pa 2. dec. 316. n.5.*

III. Idem Greg. XIII. anno ſequenti alia Bulla, quæ incipit, *Inter multiplices*, reuocauit prohibitionem, & pœnam excommunicationis reſtrinxit ad extractionem frumenti, bladi, leguminis,& omnium frugum; & de extractione animalium nihil dixit.

IV. Ex Bulla Clem. VIII. Conſtit 49. incipit *Frumenti*, confirmatæ ſunt ſuperiores Conſtitutiones, etiam quo ad pœnas temporales, ſed ſublata excommunicationis pœna ob periculum animarum.

V. Ex bulla Pauli V. 12. incipit, *Inter grauiſſimas*, confirmata eſt Bulla Gregorij XIII. etiam quoad pœnam excommunicationis, & alias cenſuras Eccleſiaſticas; id eſt, interdicti ferendi,ſed Pontifex reſtrinxit eas cenſuras ad extrahentes frumenta,blada,legumina, & oleum; & declarauit procedere de extractione tam de ſtatu

de ſtatu immediato, quàm mediato Sedis Apoſtolicæ.

VI. Ex Bulla Gregorij XV. *anno 1622. die 30. Iulij* quæ eſt 30. in Bullar. incip. *Romani*, confirmatæ ſunt ſupradictæ Conſtitutiones, etiam quoad cenſuras in terminis Bullæ Pauli V. & declaratum procedere etiam de recollectis ex proprijs prædijs; ſed moderatum eſt, & excepta extractio ab immediato ad mediatum ad vſum vnius anni, ad neceſſariam familiæ ſuſtentationem vſque ad nouam meſſem. Item etiam ab immediato, quoad ſpicantium pauperum diurnum laborem, vel ad diurnam ſuſtentationem. Item ſi cauſa eleemoſinæ à Mendicantibus collecta pro victu Conuentus: Item ſi pro diurna mercede pauperis operarij. Item ſi pro pretio rerum ad mercatum delatarum in parua quantitate, pro victu familiæ, vt quoad panem, vel farinam ad vſum bidui.

VII. Ex Bulla 28. Vrbani Octaui, quæ intitulatur, *Reuocatio conceſſionum, &c.* edita anno 1624. die 21. Octobris, incipit, *Superni*, confirmatæ ſunt omnes dictæ conſtitutiones quoad prohibitionem extrahendi annonam, & graſciam, ſub graui obligatione, ob clauſulam illam, *indignationem Omnipotentis Dei, &c.* quæ ſignificat obligationem ſub peccato mortali, vt notat *Suar. de leg. lib. 4. cap. 8. num. 3. Marius Alterius lib. 5. diſputat. 22. cap. 8. §. ex his omnibus*: & reuocauit omnia priuilegia, niſi ex cauſa verè onerosa: & reuocauit omnes moderationes factas per quemcunque Pontificem; vnde abrogaſſe videtur dictas moderationes Gregor. XV. & confirmauit omnes pœnas temporales; ſed abſtulit excommunicationis pœnam, niſi quando extractio mercimonij cauſa fiat, vt patet in dicta *Bulla 28. §. 16. in fin.*

Itaque ſecundum hunc vltimum ſtatum, ſubditi in temporalibus Eccleſiæ Romanæ, quicunque etiam Duces, Epiſcopi, & Cardinales præſumentes extrahere, aut extrahi facere de Statu Eccleſiæ Romanæ mediato, vel immediato, etiam de immediato ad mediatum, frumenta, blada, legumina, oleum, ſi cauſa mercimonij id faciant, incurrunt excommunicationem iſtam, *Bonac. de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 3. punct. 42. num. 1. 3. & 11.* Suſpenſionis autem cenſura quoad Prælatos olim lata, non militat, quia, vt dixi, à Gregorio XIII. reuocata eſt; & Paulus V. non confirmauit Conſtitutionem Clem. VIII. ſed Gregorij XIII. neque in Bulla Vrbani VIII. illius eſt facta mentio.

An autem hæc excommunicatio ſit Papæ reſeruata? DD. dicunt ex vi ipſarum Conſtitutionum, non eſſe reſeruatam, quia ex Bulla Gregorij XIII. non fuit reſeruata, neque ex alijs ſequentibus: hanc tenet *Bonac. ibi num. 16.* alij tamen dicunt ex conſuetudine, & ſtylo Curiæ eſſe reſeruatam, vt *Filiuc. tract. 15. num. 147. Memorial. Cleric. cap. 9. num. 37.* & ita practicari videmus, vt paſſim ad Sacram Pœnitentiariam recurratur.

Nota I. quòd ad incurrendam dictam excommunicationem requiritur; vt materia grauis extracta ſit. Quando autem cenſeatur materia grauis, quidam dicunt ſpectandum damnũ Reipublicæ, quod eſt penſandum ex magna caritate, & magna quantitate, *Sanchez lib. 1. in decal. cap. 4. num. 8. cum allegatis, Diana reſolut. 90. Miſcell. 6. tom. 2.* Alij dicunt materiam grauem, quæ vnius equi ſit onus, *Bonac. diſp. 2. q. 3. punct. 42. num. 13. de cenſ. partic.* Alij dicunt materiam grauem, ſi excedat quartam rubri, vel vſum familiæ biduum, *Filiuc. trac. 15 num. 162.*

Reſtituere tenetur extrahens ſine licentia iura Cameræ, vel publicanis damnum paſſis, ob defraudatum vectigal, *Filiuc. tract. 15. num. 162.* vbi ait à Pœnitentiaria non imponi reſtitutionem vectigalis extrahentibus, niſi excedant vnum rubrum. Sed quando fraudans vectigal teneatur reſtituere, vide *Sanch. lib. 2. conſil. c. 4. à dub. 2. cũ ſeqq. vſque ad dub. 48. Dian. reſ. 19. trac. 10 tom. 1. Duard. in Bulla Cœnæ lib. 2. can. 15. q. 12. nu. 9.*

C A P V T V.

Annonam onerantes Dardanarij, ſeu incettantes.

Ex Bulla 50. Greg. XIII. incipit, *Inter multiplices*, fertur ſententia excommunicationis, & inferuntur aliæ pœnæ temporales contra ementes triticum, hordeum, legumina, & quodcunque genus frumenti, & ſrugis, niſi pro ſuo, & familiæ ſuæ vſu vnius anni: ſed hæc excommunicatio non eſt reſeruata. Explicat eam latè *Mar. Alter. tom. 1. diſp. 9. lib. 5. cap. 5.* Sed quamuis Vrbani VIII. Bulla 28. de qua dixi *cap. præcedenti*, innouauerit hanc Conſtitutionem etiam quoad pœnas temporales, ſuſtulit tamen pœnam excommunicationis, aliaſue cenſuras, vt patet ex Bulla *§. 16. in fin.* De hoc crimine, vide *l. annonam. ff. de extraord. crimin. Menochium de arbitrar. caſu 569. num. 23.* Et aduerte, quòd ſi Dardanarius de dolo, & graui præiudicio Reipub. fuerit damnatus, erit infamia iuris notatus ipſo iure, per ea, quæ dixi *par. 1. cap. 33. §. tertio modo*.

C A P V T VI.

Annonam ad hoſtes fidei deferens.

Vide *infra verbo Arma, cap. 3. 5. 6 & 7.*

C A P V T I.

Apoſtaſia à Fide.

Apoſtata à fide eſt, qui à fide Chriſtiana recedit in totum, conuertendo ſe ad aliquam falſam religionem; vnde Apoſtaſia dicit formaliter hæreſim, & connotat terminum, ad quem conuertitur poſitiuum falſæ religionis, *Sanch in decal. lib. 2. cap. 7. num. 16. Suar. de fide diſp. 16. ſect. 5. num. 8.* & ideò contra Apoſtatas eodem modo procedendum ab Inquiſitoribus, ſicut contra hæreticos: ita ſtatuit Bonif. VIII. *in cap. contra, de hæret. in 6. Menoch caſu 557. num. 6. & ſeq. de arbitrar.* Cum autem Apoſtaſia addat ſupra malitiam hæreſis ſpeciem incompletam, ſeu differentiam gradualem, vt patet ex dictis, ſequitur ſecundum probabiliorem ſententiam eam eſſe exprimendam in confeſſione, ſcilicet terminum iſtum, ſeu falſam religionem, ad quam quis ſe conuertit, applicando, vt *Sanchez. d. num. 16. Suar. num. 10. cum alijs Doctoribus*.

Pœnæ Apoſtatæ à fide ſunt excommunicatio, infamia,

Digitized by Google

mia, irregularitas, priuatio omnium bonorum, & iurium, & aliæ pœnæ contra hæreticos ſtatutæ, vt de communi teſtatur *Sanch.in decal.cap. 7. num. 18. Menoch.loco cit.num.6.* & tradunt Canoniſtæ *in cap. 1. de Apoſt.* de quibus vide *verb.Hæreſis*.

Nota quòd pro foro conſcientiæ non incidit in pœnas iſtas Apoſtata ſecundùm externum actum tantum, ſine aſſenſu, ſeu errore intellectus, & non continetur in *cap.1.* Bullæ in Cœna Domini: vnde eum poſſe abſolui à proprio Confeſſario ab hac tametſi grauiſſima culpa, ait *Diana reſolut.143.tract.4.tom.2.cum Homobono*; tamen Sacra Pœnitentiaria ſolet tales adigere vt prius abiurent coram Sancto Officio.

De filijs Apoſtatarum, verbi gratia Iudaizantium poſt baptiſmum, quas pœnas, & inhabilitates incurrant, & quando ſint irregulares, vide *infra verb. Hæreſis, cap.3.*

C A P V T II.

Apoſtaſia à Religioſa profeſſione.

APoſtata propriè à religioſa profeſſione, eſt qui in totum deſerit ſtatum religioſum, vt *Sanch.lib.6. cap.8.num.2.in decal. Roderic.qq.regul. 30. art. 1. tom.1. Menoch.de arbitr.caſu 546. num.28. Bonac. de clauſura, q.2. punct. 11. § 1. num.5 cum allegatis*. Vnde diſtinguitur ab emanſore, & errone, & tranſeunte ad aliam religionem ſine licentia, & fugitiuo; qui non ſunt Apoſtatæ propriè dicti, ideo non incurrunt in pœnas Apoſtatis ſtatutas, vt ait *Bonac. ibi*, niſi tamen in certis caſibus, quibus pro foro externo ſtatutum eſt, vt tanquam Apoſtatæ puniantur.

Dicitur autem Apoſtata propriè, vt ſupra, etiamſi habitum retineat, ſi animo ſtatum religioſum deſerat, & ab obedientia recedat, vt *Abb.in cap. 1. numer.2. de Apoſtat.*

Primò Excõmunicatio nulla eſt lata iure communi contra Apoſtatas a Religioſa profeſſione, niſi habitum dimittant, tunc enim incurrunt excommunicationem non reſeruatam, *ex cap.2.ne Clerici, vel Monaci in 6.* cuius textus explicationem vide apud *Sanchez in decal lib.6.cap.8. num.19. num 37. cum ſeqq.* & dixi *infra verb. Habitus, cap.2.* Multæ tamen Religiones, vt Minorum, & noſtræ Societatis habent ex ſuis Conſtitutionibus, vt Apoſtatæ incurrant in excommunicationem Papæ reſeruatam, *Sanch.num.11.* & multi graues DD. dicunt *ex d.c.2 ne Clerici, vel Mon.in 6.* ferri excommunicationem contra Religioſos euagantes etiam habitu non dimiſſo, quos refert *Sanchez num. 19. & 20.*

Secundò Suſpenſionẽ incurrit à diuinis Religioſus, qui in ſtatu Apoſtaſiæ ordines ſuſcipit ſacros: nam *ex c.fin.de Apoſtat.* eſt perpetuò ſuſpenſus, etiam reuerſus, ab exercitio ordinum taliter ſuſceptorum, niſi à Papa diſpenſetur, vt *ibi gloſ.* notat *verbo diſpenſatione, & Sanch.lib 6.in decal.cap.8.num.24. Suar. tom.4. de relig. lib.3.cap.1.num.29.*

Nota quòd iſta non eſt propriè ſuſpenſio, ſed quoddam canonicum impedimentum, & ſpecies irregularitatis, vnde in ea celebrans habitu retento non fiet irregularis, *Bonac.de Clauſura, q.2.punct.11.§.4.n.10.& 11.* & eſt irregularitas partialis, id eſt quoad ordinum ſic male ſuſceptorum exercitium, non autem quoad alios benè ſuſceptos, *Sanch.num.24.*

Tertiò Suſpenſionem aliam incurrunt Apoſtatæ habitu dimiſſo ſuſcipientes ordines etiam minores, remanentque perpetuò ſuſpenſi ab executione ordinum ſuſceptorum in dicta excommunicatione, *cap. cum illorum, de ſent.excomm. Suar.de cenſur diſput.31.ſect. 1.numer.57. Bonac.de ſacr.ord.punct.5.§.1.num.11.* & hæc eſt magis communis ſententia, vt patet ex allegatis apud *Sanch. num.25.* & ſuper ea diſpenſat ſolus Papa; ſed ſi caſus eſt occultus, poteſt Epiſcopus diſpenſare cum ſibi ſubiectis, *Trid.ſeſſ.26.cap.6.reform. Eman.Sà, verb. Irregularitas ex ordine num.1.* Sed neque hæc eſt propriè ſuſpenſio; vndè in ea celebrans non fit irregularis, vt dixi ſupra. Si autem habitu non dimiſſo ordines minores ſuſcipiat Apoſtata, tunc magis communis docet eum fore ſuſpenſum, ſed diſpenſabilem eſſe ab Epiſcopo, ſi non ſit exemptus; vel à ſuo Prælato, ſi ſit exemptus, vt Doctores allegati à *Sanchez. num. 25.* quamuis ipſe contrarium teneat *num. 26.* dicens non fore ſuſpenſum minores in Apoſtaſia ſuſcipiendo.

Suſpenſio alia eſt lata contra Apoſtatas perpetua ab omnis ordinis Eccleſiaſtici executione ex Bulla Pauli IV. *Poſtquam diuina* 14. quam referunt *Sanchez* *ʒ. cap.8.num.30.& alij*, hodie non viget, quia ea Conſtitutio fuit reuocata à Pio IV. Conſt. 3. incipit *Sedis Apoſtolicæ*, neque eſt verum, quod fuerit innouata à Pio V. Conſt. 89. *Quæcunque ſacrarum*, vt apparet ex ipſa Conſt.

Suſpenſionem aliam incurrit etiam hodie Apoſtata, ſi ordines recipiat in Apoſtaſia, quatenus ordinantur ſine commendatitijs ſui Prælati; & abſolutio reſeruatur arbitrio Ordinarij ipſius, ex *Trid.ſeſſ.23.cap.8.* dixi infra *verbo Ordo cap.26.*

Quartò infamiæ facti pœna affici Apoſtatam à Religione, tenent *Hug.& Turrecrem.in cap.alieni erroris, 2.q. 7.* & idem tenent *Lambert.& Verall.infra cit.* Vnde dicunt collationem beneficij, aut gradus Doctoratus Apoſtatæ à Religione etiam habitu retento, ſed tecto eſſe inualidam, ita *Lambertin de iur.patr.pa.1.lib.1 quæſt.7.art.7.fol.62.& par.1.lib.2.q.9. art.9. Verall.deciſ.219.num.3.par.3.* propter infamiam, & propter excommunicationem, & quidem quod non poſſit obtinere gradum Doctoratus infamis infamia facti, communem dicunt *Anan.& Felin.in cap. quanto de magiſt.* Quamuis alij contra teneant apud *Lambert. ibi*: & quod collatio beneficij facta infami ſit inualida ipſo iure, eſt communior, quam tenet *Sanchez opuſc. lib 2. cap.2.dub.18.num.5. & lib.6.cap.3.dub.5. num.10. Caſtropal.tom.2 tract.13.punct.5. num. 4.* & plurimi apud *Garziam de benef.pa.7.cap.8.num.4.* Quamuis ipſe cum alijs teneat non eſſe ipſo iure irritam, ſed caſſandam, & tenet *Rot.diuerſ.deci.426.num.2.par.1.* Sed contra eſt, quia ſolum afficitur infamia canonica, ſeu facti, non iuris, ideo tollitur per pœnitentiam: & ita tenet *Archidiac.ibi num.3. Præpoſ.num.1.*

Quintò Irregularis efficitur, ſi celebret in ordinibus ſacris habitu dimiſſo, ſcilicet in excommunicatione, vel in ſuſpenſione incurſa ob ordines ſuſceptos ſine

commendatitijs ſui Prælati, aliàs non erit irregularis, vt *Suar. tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 1. num. 28. & de cenſur. diſp. 31 ſect. 5. num. 5. Filiuc.* autem *tract. 20. num. 250. & Maiol. lib. 2. cap. 1. num. 15. §. Apoſtaſia*, aiunt eſſe irregularem quamdiù manet in eo ſtatu: & probatur *can. fin. 50. diſtinct. & cap. cùm illorum de ſent. excomm.* Sed non eſt propriè irregularitas, cùm tollatur ſine diſpenſatione, vt *Garzias de beneſic. par 7. cap. 8. nu. 65.* Eſt tamen canonicum impedimentum inhabilitans, ſicut irregularitas, quandiù durat, & impediens ordinum omnium exercitium, vt *Maiol. & Filiuc. ibi.*

Sextò, Matrimonium ſi contrahat Apoſtata, tunc incurrit excommunicationem, & irregularitatem, ex bigamia ſimilitudinaria: & de hac re vide *Sanchez lib. 7 de matrim. diſp. 48. Suar. de cenſur. diſp. 23. ſect. 5. num. 11.* & non eſt abſoluendus ante ſeparationem. Hæc autem excommunicatio non eſt reſeruata, ſacta dicta ſeparatione, vt patet ex *Clem. vn. de conſanguin.* Neque interim priuatur priuilegio fori, aut canonis per tale matrimonium, *Sayr. lib. 3. cap. 27. num. 32.* Adde ex *cap. quotquot 27. q 1.* quod Moniales contrahentes matrimonium efficiuntur bigamæ. Vnde ait *gloſſ. ibi, & Archid.* fieri eo ipſo inhabiles ad gradus, ad quos Moniales virgines aſſumuntur.

Septimò inhabilitatem perpetuam incurrebant Apoſtatæ ad omnes gradus, & beneficia, ex dicta Bulla Pauli IV. & Pij V. ſed non eſt vſu recepta, *Sanch. lib. 6. cap. 8. num. 30.* Et quamuis multi Canoniſtæ, quos allegat *Sanch. num. 31.* teneant ex iure communi Apoſtatam etiam reuerſum remanere ineligibilem, etiam in foro conſcientię: tamen probabilior, & communior ſeutentia negat, cùm nullo id iure probetur, vt ait *Sanchez ibi num. 32. Bonac. de clauſura qu. 2. punct. 11. §. 3. in fin.*

Hoc certum eſt, quòd manentè Apoſtaſia, eſt ineligibilis ratione irregularitatis, vt ſupra dixi, & ita ſeruat ſtylus Curiæ, & aliàs prouiſio facta Apoſtatæ eſt nulla, & ſubreptitia, niſi Papa ex certa ſcientia eum prouideat de officio, vel beneficio, &c. An autem amittat ipſo facto officia, & beneficia ante Apoſtaſiam obtenta, reſpondit negatiuè *Rebuff. in praxi tit. de mod. amitt. benefic. num. 47. Garzias p. 11. cap. 10. num. 147.*

Octauò, Apoſtata manente Apoſtaſia non gaudet priuilegijs ſuæ religionis, cui ſubiectus eſſe non vult, ita *Sanchez num. 35. Bonacc. num. 3.* & probatur ex *Triden. ſeſſ 25. cap. 19. de regul.* Hinc eſt, quòd pro eo tempore Religio non tenetur ei alimenta præſtare, ſeu expenſas reficere, *Sanchez num. 34. Bonac. num. 2.*

Nonò, delinquens extra clauſtra Apoſtata in hoc eo ipſo amittit priuilegium exemptionis, quia poteſt ab Epiſcopo puniri, *Trid. ſeſſ. 7. cap. 7. & 15. & ſeſſ. 25. cap. 14. de regul. & ſeſſ. 6. cap. 3. ref.* vide *Barboſ. allegat. 105. num. 14.* & quod Epiſcopus poſſit Apoſtatam punire ſecundùm ſuam regulam ait Sacra Congregatio Concilij *in decreto de Apoſtatis, & eiectis*, ann. 1624. edito 21. Septembris, habetur in Bullario Conſtitutione 26. Vrbani VIII. §. 4. vbi etiam præcipit, vt Epiſcopi eos carcerent, & reducant ad clauſtra.

Decimò, Apoſtata, habitu dimiſſo, non eſt admittendus ad allegandas cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis, ſed ad Monaſterium redire cogendus, & tanquam Apoſtata puniendus; & interim nullo priuilegio ſuæ Religionis iuuetur, ait *Triden. Concil. ſeſſ. 25. de regular. cap. 19.* Sed limita hæc per ea, quæ dixi infra, *verb. Habitus, cap. 2.*

Decimo primo, cooperantes ad apoſtaſiam Religioſo, ſæpè incurrunt excommunicationem. Et primò quidem *Bonac tract de clauſura q. 2. pun. 11. §. 5.* ait recipientes Apoſtatam, ſeu illi fauentes, aut auxilium ſeu conſilium præſtantes, quominus ad Religionem redeat, ſeu ad locum regularem, ſi ab Ordinario loci moniti, à prædicta cooperatione non deſtiterint, excommunicationem ipſo facto incurrere, non tamen reſeruatam, ex Bulla 14. Pauli IV. incip. *Poſtquam diuina §. 3.* ſed *Bonacina ibi* non aduertit prædictam Conſtitutionem Paul IV. fuiſſe reuocatam, & ad terminos iuris redactam à Pio IV. Conſt. 3. quæ incipit *Sedis Apoſtolicæ* § 5. quod benè notat *Quaran. verbo Apoſtata, Bariola verb. Apoſtata verſ. 10.* Quare dicendum eſt cooperantem Apoſtaſiæ incurrere excommunicationem ex iure communi quando communicat in crimine crimineſo, ſcilicet in ipſo crimine apoſtaſiæ, poſtquam per depoſitionem habitus, aut alias ex conſtitutionibus ſuæ Religionis Apoſtata excommunicationem contraxit, vt dixi *verb. cenſura, cap. 5.* Item cooperantes Apoſtatæ, ſcilicet auxilium, conſiliu m, vel fauorem apoſtaſiæ præbendo, aut eum receptando, ſeu retinendo, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam; ſi Apoſtata ſit Religioſus Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, aut alterius Ordinis habentis communicationem in priuilegijs prędictarum Religionum: vt *Suar. de Relig. tom. 4. tract. 1. lib. 3. cap. 3. in fin. Bonac. loco cit. num. 2.*

Duodecimò, occaſione Apoſtaſiæ ſæpè cõſurgit obligatio reſtituendi. Etenim qui conſilio ſuo induxit Religioſum ad Apoſtaſiam, ſecundùm multos DD. tenetur Religioni, ſeu Conuentui ad reſtitutionem quanti interſit ob ſui Religioſi diſceſſum, ita tenent *Molina, Reginal. Vaſcb. Azor. Turrian.* apud *Bonaccin. de reſt. diſ. 2. q. 1. pun. vn. num. 6.* Alij tamen dicunt, quod ſi ſine vi, & fraude induxit, ad nihilum tenetur, quamuis grauiter peccauerit peccato ſacrilegij, vt *Salon. P. Nauarra, Sayr. Sot. Filiuc.* quos ſequitur *Bonaccina ibi* & tenet *Suar. de relig. d. e. 3. num. 14. & 15.*

Præterea bona omnia à Religioſo in ſtatu Apoſtaſiæ comparata (ſine iniuſtitia) ſiue ex operibus ſuis, ſiue ex ſucceſſione, aut ei ex teſtamento relicta, pertinent ad Religionem, ſeu Conuentum, à quo diſceſſit, etiam ſi contra votum paupertatis, & obedientiæ ea bona fuerit conſecutus. Sed ſi moriatur in ſtatu Apoſtaſiæ, ſcilicet extra Religionem prædicta bona pertinent hodie ad Cameram Apoſtolicam iure ſpolij. *Sanch. in decal. lib. 7. cap. 33. num 69. & 21. Bonacin. de clauſura, q. 2. punct. 11. §. 3. num. 5. & alij apud eoſdem*, ex Bulla Gregorij XIII. 43. de qua dixi *verb. Vacantia, cap. 6.* Hoc autem quod dicimus bona à Religioſo Apoſtata comparata pertinere ad Cameram Apoſtolicam ſi decedat extra clauſtra, intelligunt DD. procedere de illis bonis, quæ Apoſtata moriens, adhuc tempore mortis habebat, non autem de illis, quæ ipſe antea inter viuos ſuæ Religioni ſeu Conuentui donauerat, ſeu reſtituerat hæc

Digitized by Google

hæc enim à Religione retineri poterunt, ſaltem pro foro conſcientiæ antequam à Camera repetantur, per ea, quæ *Sanch. loco cit. num. 9. SanĉTarell tract. de Apoſtaſ. cap. 3. num. 24. Bonacin. loco cit cum multis DD.* & ita tenet (quamuis cum aliqua formidine) *Suarez. de Relig. d. lib. 3. cap. 2. num. 27. & 28.*

C A P V T III.

Apoſtatæ ſingulis annis à ſuis Superioribus requirendi.

EX Decreto Sacræ Congregationis Concilij anno 1624. edito die 21. Septembris cautum eſt, vt Superiores Regularium ſuos Apoſtatas, vel eiectos ſingulis annis perquirant (quod etiam fuit ſtatutum *cap. fin. de regular. Suar. tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 1. nu. 17.*) vtque reuertentes cum ſpe euidenti emendationis iuxta teſtimonium Ordinariorum, recipiant. Alias Superiores negligentes dictos inquirere, & reducere, vt præfertur, incurrant in pœnam priuationis officiorum, & priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis ad ea, & ſimilia, & diſpenſationem ſuper ijs pœnis Papæ reſeruauit: Vide *Bonac. de clauſur. quæſt. 2. punct. 11. §. 2.*

C A P V T IV.

Apoſtaſia à ſtatu Clericali, ſeu ab Ordine:

APoſtata ab Ordine dicitur cùm ordinatus in ſacris deſerit ſtatum clericalem, vel cùm ordinatus in minoribus, vel ſaltem prima tonſura initiatus, beneficium obtinens, deſerit ſtatum clericalem, ſimul intendens beneficium retinere; vtroque caſu peccat mortaliter, & puniri poteſt, vt Apoſtata. Si autem in minoribus exiſtens, beneficiumque non habens deſerit ſtatum clericalem, non eſt Apoſtata, neque de hoc puniri poteſt. *Tolet. lib. 4. cap. 18. num. 4. Menoch. de arbitr. caſu 546. num. 48. & 50.* vbi plures Doctores cumulat *Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 31. num. 9.* Peccat tamen venialiter Clericus in minoribus retrocedens ſine cauſa rationabili, vt *Sanch. num. 10.* & dimittendo habitum clericalem animo omninò deſerendi ſtatum illum, amittit omne priuilegium clericale, etiam canonis, ſecundùm probabiliorem, *Coninch. de cenſur. diſp. 14. dub. 15. num. 163. Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. num. 11. Farinac. q. 8. num. 50.*

Limita, quòd iſta renunciatio ſtatui clericali, ſi fiat verbo tantùm, & non facto, non habet vim, niſi fiat coram ſuo Iudice Eccleſiaſtico, non autem ſufficit ſi fiat coram Iudice laico, vel priuatìm, *per cap. quod in dubijs, & ibi Canon. de renunc.* quia renunciari officium debet coram eo, ad quem pertinet illud conferre, *Rebuff. in praxi tit. de renunc. expreſſa num. vlt. cum iuribus ibi allegatis*: facto autem renunciari validè dicitur per actum incompoſſibilem, vt per contractum matrimonij cum vidua, vt dicam *infra num. 5.*

I. Excommunicationem incurrit Clericus in ſacris Apoſtata contrahendo matrimonium: ſed non eſt reſeruata, & poteſt abſolui poſt ſeparationem, *Clem. vn. de conſangu. Sanchez lib. 7. de matrimon. diſp. 48. nu. 1.* vbi latè explicat. Non tamen ſufficit ad hanc pœnam matrimonium fictè contractum, *Sanch. num. 9. & 10. Suarez de cenſur. diſp. 23. ſect. 5. num. 17.* qui etiam hanc materiam explicat. Vide *infra verbo Matrim. cap. 4.*

II. Suſpenſionem incurrere Clericos in ſacris matrimonium contrahendo, quidam dicunt, alij magis probabiliter negant, *Suar. de cenſ diſp. 49. ſect. 5. num. 4. Sanch. de matr. lib. 7. diſp. 85. num. 2. cum ſeq.*

III. Infamiam ipſo iure incurrere Clericum in ſacris Apoſtatam, id eſt, qui depoſito habitu clericali, viuit vt laicus, multi DD dicunt, per *cap. alieni erroris, 2. q. 7.* ita *ibi Hugo, & Turrecrem.* & docet *Menoch. de arbitr. caſu 546. num 48. cum Afflict. & Decian.* Sed alij probabiliùs negant, vt *Archid. in d. c. alieni erroris nu. 3. Præpoſ. num. 1.* Eſt tamen iſte infamis infamia facti, quę tollitur per pœnitentiam, & triennalem vitæ emendationem, vt dixi *par. 1. cap. 33. in fin.* quòd ſi Clericus in ſacris vxorem ducat, aliqui dicunt iuris infamiam contrahere, ex *cap. Beatus 3. q. 4.* ita *Layman lib. 4 trac. de fide, c. 16 num 1.* Sed verum eſt non eſſe infamiam iuris, ſed facti, vt patet ex eo textu, ita *Suarez de cenſur. diſput. 49. ſect. 5. num. 4. Sanchez lib. 7. diſput. 85. num. 2. & ſequ.*

IV. Irregularitatem contrahit Clericus in ſacris vxorem ducens: eſt communis ſententia etiam ſi cum vnica, & virgine contrahat, *Sanchez diſput. 85. nu. 10. de matrim. lib. 7. Suar. de cenſur. diſp. 49. ſect. 4. num. 6. & cap. quotquot 27. q. 1* & aliqui dicunt eſſe irregularitatem ex defectu ob bigamiam interpretatiuam, ſeu virtualem, ſi cum vidua contrahat, vel corrupta: ſicut in alijs etiam laicis contingit, ita ſentit *Suar. ſect. 4. nu. 3. & alij apud Sanch. lib. 7. diſ. 84. num. 10.* alij dicunt eſſe irregularitatem ex delicto ob ſacrilegium, eſt communis, vt *Sanchez lib. 7. diſput. 85. cum ibi allegatis*, & tenet *Abb. in cap. nuper, num. 4. de big. Henriq. lib. 12. de matr. cap. 6. num. 11. in fin.* vbi expreſsè loquitur de Clerico in ſacris contrahente cum vidua; licet fateatur tunc cum eo difficilius diſpenſari, quam ſi cum virgine contraxiſſet. Et pro hac ſecunda ſententia facit, quòd laicus matrimonium contrahens cum vidua cum impedimento irritanti non fit bigamus, ſecundùm veriorem ſententiam, *vt Sanch. diſ. 84. num. 11.* vnde in Clericis in ſacris hoc in pœna ſtatutum, non ob defectum ſignificationis, vt probatur *in cap. fin. de big.* Ideo excuſabitur ob ignorantiam inuincibilem, *vt Sanch. lib. 9. diſp. 32. num. 20.* Quidquid ſit de hac re, poteſt Epiſcopus ſuper tali irregularitate diſpenſare poſt pœnitentiam, & vitæ emendationem, ſcilicet triennalem, *ex dictis iuribus, Layman. de irregul. lib. 1. cap 6. nu. 6. Suar. diſput. 49. de cenſur. ſect. 6. num. 7.*

V. Priuationem Beneficiorum Eccleſiaſticorum ipſo facto incurrere Clericos Apoſtatas, id eſt ſi matrimonium contrahant in ſacris ordinibus conſtituti, multi dicunt, alij magis communiter negant, vt *Sanchez de matr. lib. 7. diſput. 43. num. 4. Filiuc. tract. 10. numer. 154. Garzias de beneſ. par. 11. cap. 8. num. 17. Barboſ. alleg. 57. num. 207. in fin.* Si autem ſit Clericus in minoribus, tunc omnes dicunt eum ipſo facto beneficia amittere per matrimonij contractum, *Barboſ. nu. 203. Garzias cap. 8. num. 1.* ſimiliter & penſiones, *Barboſ. in*

cap. 1. num. 6. de cleric. non reſid. & tenetur ante omnem ſententiam dimittere *Barboſ. ibi n. 2. Sanch. lib. 7. diſp. 42. num. 10.* Limita, quod non procedit hæc priuatio in clerico in minoribus contrahente ſponſalia per verba de futuro, *Burat. deciſ. 143, n. 5.* ait communem ſententiam.

Item limita vt non procedat, ſi matrimonium ſit nulliter contractum. *Sanch. ibi diſ. 43. num. 3.* vbi ait probabiliorem, ſed contraria eſt verior in foro externo: *Caualer. deciſ. 166. num. 3. Buratt. deciſ. 791. num. 10.*

Similiter ſi clericus miles fiat, Doctores communiter dicunt, ipſo facto hunc beneficium amittere tanquam per tacitam renunciationem aſſumendo ſtatum incompatibilem; ita *gl. in c. qualiter de cler. coniug. & c. fin. de cleric. non reſi. & vtrobique Canoniſtæ.* Sed hoc intelligendum eſt de clerico in minoribus, non autem in ſacris, vt notatur per *Abb. in d. c. fin. de cleric. coniug. n. 1. & in c. fin. de cler. non reſid. num. 2. Barboſ. in d. c. fin. de cler. coniug. num. 2.* & quia Doctores dicunt eodem modo priuari per militiam, ſicut per matrimonium, *gl. in d. c. qualiter. Barbat. in conſ. 11. in fin. verſ. præterea. Card. in d. c. fi. de cleric. coniug.* & ratio eſt, quia clericus in ſacris non poteſt ſe conuertere ad ſtatum militarem, ſed cogendus eſt redire.

Similiter per dimiſſionem habitus clericalis incurrit clericus pœnam priuationis beneficiorum, & extinctionis penſionum, ipſo iure, per Bullam Sixti V. 92. *cum Sacroſancta.* Sed aliqui dicunt non eſſe quoad hunc rigorem vſu receptam, *Garzias par. 7. cap. 1. num. 24.* Alij dicunt requiri monitionem & contumaciam, *Caſtropalao tom. 2. tract. 13. de benef. diſput. 1. punct. 11. §. 10. num. 10.* Sed verius puto requiri declaratoriam pro foro conſcientiæ, per ea, quæ *Garzias par. 11. cap. 10. num. 9.* eſt enim pœna priuans iure quæſito. Certè ſi clericus beneficiatus renunciaret clericatui coram ſuo ordinario Eccleſiaſtico, ipſo facto pro vtroque foro priuaretur beneficio & priuilegijs clericalibus, ſecus ſi coram Iudice ſæculari, *Garzias pa. 11. cap. 3. num. 223.* cum magis communi.

VI. Priuilegio omni clericali priuatus eſt clericus in minoribus non beneficiatus, qui dimittit omnino habitum clericalem animo ſe conuertendi ad ſtatum ſæcularem, *Coninch. diſput. 14. dubio. 15. num. 163. Bonac. in decal. diſput. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. num. 22. Filiucc. tract. 14. num. 10. Barboſ. allegat. 9. num. 15. alleg. 12. nu. 22.* Si autem non in perpetuum dimittat habitum clericalem, ſed ad aliquod tempus, non priuatur priuilegio canonis, niſi ter monitus non reſumat, *vt ſupra citat.* amittit tamen priuilegium fori ex Trid. *ſeſſ. 23. c. 6.* ſi ex conſuetudine non defert habitum, vel non ſeruit actu Eccleſiæ, & ita tenent communiter DD. vt apud *Bonaccin. in decal. in 8. præcep. diſ. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. num. 21. & 22.* Vnde hoc priuilegium canonis ſolum ſuffragatur ne iniurioſè in eum vis fiat, non tamen impedit, quin poſſit pro ſuis delictis à iudice ſæculari capi & perſonaliter puniri, ſcilicet pœnis corporalibus, dummodo interim non reaſſumpſerit ſtatum clericalem cum omnibus dictis requiſitis, vt *Caſtropalao. tom. 2. trac. 12. diſp. vn. pun. 3. num. 2.* cum declaratione Sacræ Congregationis, & alijs ibi allegatis. *Bern. Diaz. cum Salzedo in praxi c. 65. num. 9.* Si autem poſt capturam, ſeu alias in fraudem fori Laicalis aſſumeret, poſſet adhuc à foro laico puniri in bonis, non in perſona. *Caſtropalao ibi num. 4. in fin. cum Farin. de inquiſ. q. 8. num. 107.* vt dixi *infra verb. Ordo. c. 5. & vide de hac re infra eod. cap. num. 8.*

De priuilegio autem exemptionis bonorum idem in hoc caſu quod de priuilegio canonis dicendum, vt infra dicam.

Priuilegio omni clericali, id eſt fori, canonis, & bonorum, priuatur ipſo facto clericus in minoribus, ſi matrimonio contracto bigamus fiat, *cap. vn. de big. in 6.* Trid. *ſeſſ. 23. cap. 17. ref. Garzias par. 7. c. 6. num. 2.* & tunc peccat mortaliter deferendo habitum clericalem, ex Trid. *ibi, & Filiuc. tract. 19. num. 123. Auila par. 7. diſp. 8. dub. 3. in fin. cum Angel. & Syln.* Dixi autem de Clerico in minoribus, nam Clericus in ſacris licet de facto contrahat matrimonium etiam cum vidua, & efficiatur irregularis, vt ſupra dixi, tamen non amittit priuilegium fori, neque canonis, neque habitu, & tonſura priuatur, niſi per degradationem, ita *Suar. de cenſ. diſp. 49. ſec 5. nu. 7. Abb. in cap. fin. de big. in fi. Auila pa 7. diſ. 8. dub. 3. §. pro intelligentia.*

Similiter clericus in minoribus coniugatus etiam cum Virgine, ſi Eccleſiæ non ſeruiat, vel in habitu clericali non incedat, omne priuilegium clericale amittit ipſo iure. Si autem in habitu incedat clericali, fruitur priuilegio canonis: fori autem priuilegio in criminalibus, ſi alicui eccleſiæ ſeruiat mandato Epiſcopi, *c. vn. de clericis coniugat in. 6.* iuncto Triden. *ſeſſ. 23. cap. 6. reform.* Vide *Sanchez de matr lib. 7. diſput. 46. num. 1. & ſeqq. Barboſ. in d. c. vn.* Sed an illud recuperet habitum reſumendo etiam poſt delictum commiſſum, vide *Barboſam alleg. 12. num. 27. cum allegatis per eum.*

Similiter clericus etiã in ſacris, ſodomiam exercens, priuatur omni priuilegio clericali, per Bullam Pij V. ſed requiritur ſententia declaratoria, vt dicam *verb. ſodomia.*

Similiter clericus etiam in ſacris per annum exercens artem ignominioſam, vt ludionis vel paraſiti, vel ante annum ter monitus non deſiſtens, amittit omne priuilegium clericale, *Bonaccin in decalog. diſp. 10. q. 2. pun. 1. §. 4. num. 8. cum Deciano, & Farin.* & tenet *Coninch. diſput. 14. n. 162. Laiman. li. 1. tract. de excom. c. 5. num. 4. §. 6.* Vide *inf. verbo ars ludicra.*

VII. Priuilegio ſolo canonis priuatur clericus in ſacris vel beneficiatus, ſi habitum deponens, & tonſuram, ſæcularibus negotijs ſe immiſceat non enormibus, & ter monitus ab Epiſcopo non pareat, *c. in audientia, c. contingit, de ſententia excom. iuncto c. cum non ab homine, de iudic. Abb. in c. 1. de Apoſt. n. vlt. Sayr. lib. 3. cap. 27. num. 7.* vbi multos allegat. *Coninch. diſput. 14. num. 160. Layman. lib. 1. tract. de excomm. c. 5. num. 3. §. ſed nunquid. Marta de iuriſd. par. 4. caſu 135. Filiuc. tract. 14 n. 10. Bonacc. in decal. diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. num. 14.*

Et idem eſt de clerico in ſacris qui deponit habitum, & tonſuram, & arma defert, vel militiam aſſumit, & ter monitus non reſipiſcit, *c. in audientia 25. de ſent. excom. Sayr. num. 7. & 8. Layman. lib. 1. tract. de excom. c. 5. num. 4. § ſed quid, Clarus §. fin. q. 36. n. 26.*

Et idem eſt de clerico in ſacris deponente habitum, & ton-

& tonſuram ſeque enormibus, & ſæuis immiſcente, vt latrocinijs, iniuſtis bellis, vel ſeditionibus ante monitionem Epiſcopi, quia eſt priuatus ſolo priuilegio canonis *c. perpendimus, de ſenten. excomm. Coninch. diſp.* 14.*n.*158.*&* 160.*Layman c.*5.*n.*3. §.4.*Sayr.c.*27.*num.*8. *lib.*3.*de cenſur.Suar.de cenſur.diſput.* 22. *ſect.*1.*num.*12. *&* 13. *Diana tract.* 2. *de immunit. reſol.*23. *tom.*1. Poſt trinam autem monitionem, ſi nec habitum reſumat, nec ab enormitatibus abſtineat, ſed incorrigibilis maneat, multi dicunt ipſo iure eſſe priuatum ante degradationem, *Layman* §. *ſed quid, num.* 3. *& Diana reſolut.* 129. *tract.* 2. *tom.* 1.

VIII. Priuilegio fori, ſed non canonis priuatur clericus in minoribus, qui incedit in habitu ſæculari vt plurimum, ſi beneficium non habeat, nec inſeruiat Eccleſiæ, ex *Trid.ſeſſ.* 23.*c.*7.*ref.Barboſ.alleg* 12.*num.*32. *Garzias par.* 2. *c.*2. *num.*19. eſt verior ſententia. *Layman. lib.*4. *tract.* 9.*c.*7.*num.*2. Sed neque priuatur priuilegio immunitatis bonorum ſecundum multos, vt infra dicam. Quamuis autem talis clericus ex Trid. vt dictum eſt, non eximatur à foro laico, tamen etiam non eximitur à foro Eccleſiaſtico, poterit enim contra eum procedere Epiſcopus, vt declarauit Sacra Cõgreg.apud *Garz.ibi, & Bonacina in decal diſp.* 10. *q.*2. *pun.* 1. §.4. *num.*23. Hanc autem priuationem priuilegij fori incurrit clericus prædictus nulla deſiderata monitione propter dictum decretum Concilij. *Bonac. ibi num.*16. cum Sacræ Congregationis declaratione, & *Ricc. in praxi cleric. deciſ.* 606. *num.* 4. An autem detur præuentio in iſto caſu, ita vt Epiſcopus non poſſit inhibere iudici laico qui præuenit, videtur dicendum dari præuentionis ius, quia cauſa ex Triden. effecta eſt mixti fori, vnde iudex minor poteſt præuenire maiorem, cum ab eo non recognoſcit iuriſdictionem, vt *Marta par.*2. *c.*2. *num.*5.*de iuriſd.* Iudex enim Laicus hic habet iurisdictionem in clericum ex priuilegio à Concilio Generali ſeu à Papa. Sed hæc limita, & declara ex dictis *ſup. nu.* 6. Si enim clericus captus à Iudice Laico elaberetur de manibus curiæ vel carceribus & ſtatum clericalem reaſſumeret cum omnibus requiſitis concilij, non poſſet curia ſæcularis in eum procedere ad pœnas corporales; neq; ad nouam capturam; ſed ſolum in bonis punire, vt ſupra dixi *num.*6. & ita Caſtropalao ibi allegatus.

Similiter priuilegio fori in ciuilibus tantũ, & immunitatis bonorum priuatur clericus in minoribus coniugatus, cum vnica & virgine, incedens in habitu, & tonſura clericali deſeruiens Eccleſiæ, *c.vn. de cler. coniug. in* 6. *& Trid.ſeſſ.* 22. *c.*6. *ref.* vnde retinet ſolum priuilegium fori in cauſis criminũ ciuiliter vel criminaliter intentatis, & priuilegium canonis; vt in dictis iuribus habetur, & latè *Sanchez lib.*2.*conſil.c.*4. *dub.* 49. *num.* 2. *Caſtropalao tom.* 2. *de relig.tract.* 12. *diſp. vn. punct.* 9. *num.*12. Item Clericus etiam in ſacris amittit priuilegium fori, cum factus fuerit incorrigibilis, ſeruata forma & conditionibus *cap.cum non ab homine, & ibi per Canoniſtas, de iudic.*

IX. Priuilegio immunitatis ſeu exemptionis bonorum priuatur Clericus in minoribus coniugatus etiam non bigamus, etiam in habitu & tonſura Eccleſiæ ſeruiens, vt ſupra dixi proximè *d. cap. vn. de cleric. coniug. in* 6. *&* Triden. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *reform. Sanchez, & Caſtropalao ſupra cit.* cum allegatis apud illos.

Similiter priuilegio hoc exemptionis bonorum priuatur ſecundum multos, clericus in minoribus, etiam in habitu incedens, ſi Eccleſiæ non ſeruiat: quia cum ex Triden. *ſup.cit.* priuetur priuilegio fori, eodem modo priuari videtur priuilegio exemptionis circa bona; quia hæc exemptio, vel ſubiectio iuris tributorum & vectigalium, conſequitur ad exemptionem, vel ſubiectionem perſonæ foro ſeu iuriſdictioni laicali; & ita de conſuetudine teſtatur *Leſſ lib.*2.*cap.*33.*n.*38. *Couar. pract.c.*31. *num.* 9. *Gutier. lib.* 1. *pract. q.*7. & ita tenet *Suar. lib.*4. *defenſ. Eccleſ.cap.*27. *num.* 14. *Laiman. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 7. *num* 3. *Quaranta verb. vectigal.ampliat* 1. *Marius Alter. lib.* 5. *diſp.* 19. *cap.* 6. *verſ.* 10. *dubitatio*, & tenet *Azor. Homobon. Filiuccius. Coriolan. & Ceuallos*, quos allegat *Diana reſol.* 36. *tract.* 2. *de immun. tom.*1. & tenet *Reginal.lib.*9. *num.* 376. *& Caſtropalao loco ſupra cit.num.*13.

Contraria tamen ſententia eſt probabilior, & magis communis quod non priuetur hoc priuilegio, ſi habitum deſert, & tonſuram clericalem; quam tenent *Leſſ. loco cit. Comitol.lib.*6. *q.* 20. *Diana loco cit.* qui ait ita declaratum à Sacra Congregatione, & allegat *Molinam & Maldernm* prò hac ſententia. Imò *Sanchez conſil.lib.* 2. *cap.*4.*dub.* 49.*num.*6. ait Clericum in minoribus vti hac exemptione, etiamſi non incedat in habitu, niſi ter monitus non pareat; & plures allegat. Sed contrarium eſt tenendum, ſi ex conſuetudine non incedit in habitu, vt Doctores ſupra citati.

Similiter Clericus etiam in Sacris negociator effectus, ſcilicet exercens, ſeu cũ conſuetudine, ſeu frequentia negociationem faciens, poſt trinam monitionem non reſipiſcens, eo ipſo priuatur priuilegio Clericali quoad exemptionem bonorum ſuorum. Quoad ea autem quibus negociatur, vt amittat priuilegium, non requiritur conſuetudo, neque monitio, ex *c.fin.de vit.& hon. cleric. iunct. cap. quanquam de cenſ. in* 6. *ibi DD. Filiuccius tract.*15.*num.* 12.*Suar.de cenſur.diſp.*22.*ſect.* 1. *num.* 17. *Quaranta, verbo Vectigal. limit.vlt. Luiſ. Turrian.de Iuſt. diſp.* 44. *dub.* 4.*num.* 12. *Caſtropalao. tom.* 2. *de relig.tract.* 12.*diſp. vn.pun.* 6. *num.*15. Quod autem ijs caſibus non priuetur priuilegio fori nec canonis, Clericus negociator etiam tertiò monitus non deſiſtens, ſi in habitu incedat, ait *gloſſ.in c. fin.verb.tertio in fin.de vit.& hon.cler. & ibi Abb. nu.* 7. *Suar. lib.*4. *defen. Eccleſ. ca.*28.*num.*10. *Caſtropalao pun.* 3. *num.*5. *in fin.* Et eſt verum, etiamſi fuerit Clericus coniugatus, vt non priuetur priuilegio fori in criminibus, & priuilegio canonis, vt *Couar. pract. q*7. *cap.* 31. *num.*8. *verſic. Sexto eadem, cum Alex. Franc. & Imol. Layman. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.*7. *num.* 4. *verſ. adde:* & veriorem ait *Sanch. de matrim. lib.* 7. *diſp.* 46. *num.* 26. & dixi *ſupra. num.*8.

Aduerte quod quibus caſibus clericus amittit priuilegia clericalia ſiue per matrimonium ſiue per renunciationem, non impeditur, ceſſante impedimento mortua vxore virgine, & vnica, denuo complecti ſtatum clericalem; Secus ſi fuit bigamus effectus, aut alias propriè irregularis, *Sanch. l.*7. *diſp.* 46.*num.*30.

CA-

CAPVT I.

Appellantes à Summo Pontifice ad futurum Concilium generale.

HOc eſt crimen ſacrilegij contra Primatum Pontificis Romani, *Caiet. in ſumma excomm.* 25. *Sayr. lib.3. cap.6. num.* 2. *Marius Alter. diſp. 3. lib.5. in princ. tom.*1. Eſt autem iure declaratum, non licere appellare à ſententia Romani Pontificis, *cap nemo, cap aliorum facta, c. ipſi ſunt, c. cuncta per mundum* 9. q. 3. & Pius II. in Bulla *Execrabilis*, quæ eſt 3. vel 5. idem declarauit de concilio Cardinalium, & Prælatorum, & Theologorum.

Neque obſtat quòd Concilio Baſileen. *ſeſſ.*33. & Conſtan. *ſeſſ.*24. fuit declaratum de fide, Concilium eſſe ſupra Papam; quia reſpondetur illud Concilium fuiſſe illegitimè inchoatum,& terminatum, & quædam tantum illius acta fuerunt confirmata à Nicolao V. alia autem (vt hæc, de quibus agimus) reprobata ab Eugenio *ſeſſ.*38. Præterea non eſt verum quod in dictis Concilijs id fuerit definitum, ſed ſolum declaratum pro Schiſmatis tempore, dum ignoratur quis verus ſit Papa, nam ad Concilium vniuerſale id pertinet declarare. Ita *Marius Alter. p.1. lib.5. cap.1. diſp. 3. col. 6. Bellarm. lib. 2. de conciliorum author. c. 19. in fin. Marta de iuriſd. par.3. cap. 17. n.7.*

Ex Bulla Pij II. *Execrabilis*, Conſtit. 5.& Bull. Iulij II. *Suſcepti*, Conſtit. 22. excommunicationem Papæ reſeruatam incurrunt ſingulares perſonæ, & interdictum non reſeruatum incurrunt Vniuerſitates audentes appellare ad futurum Concilium à Papæ ſententia, ſeu ordinatione; & continentur dantes auxilium, conſilium, fauorem.

Similiter ex cap. 2. Bullæ in Cœna Domini, fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra ſingulares perſonas,& interdictum contra vniuerſitates appellantes à mandatis Papæ ad futurum Concilium generale, & eſt Papæ reſeruata abſolutio etiam quoad illud interdictum, vt patet §. *Cæterum*, in fine eiuſdem Bullæ, & notat *Filiuc. tract.* 18. *n.* 143. Et continentur in dictis cenſuris dantes auxilium, conſilium, fauorem.

Sed nota quod abſoluens ab hoc interdicto ſine facultate, non incurrit in cenſuram excommunicationis latam in Bulla Cœnæ, §. *quod ſi forte*, vt notat *Filiuc. tract.* 18. *num.* 144.

Præterea in dicta Bulla Pij. II. incipit, *Execrabilis*, ſtatutum eſt vt appellantes à Papa ad futurum Concilium, vel ſcienter conſilium, auxilium, aut fauorem ad id præſtantes, eas pœnas, & cenſuras incurrant, quas rei maieſtatis, & hæreticæ prauitatis fautores incurrere dignoſcuntur.

Et Iulius II. dicta Bulla, incipit, *Suſcepti*, §.5. confirmauit dictam Conſtitutionem Pij II. ſupplendo omnem defectum ſolemnitatis, etiam publicationis fortè omiſſæ: & §.6. declarauit dictos contrauenientes non ſolum ipſo facto incurrere in pœnas in dicta Bulla, *Execrabilis*, impoſitas, ſed ipſos pro veris, & indubitatis Schiſmaticis, & de catholica fide malè ſentientibus habendos; pœniſque canonicis, & legalibus contra tales impoſitis ſubiacere. Item omnes ſupradictas pœnas, & cenſuras extendit ad eos qui decreuerint, conſuluerint, deliberauerint, aut aliorum dicta approbauerint, aut vocem dederint, vt ad futurum Concilium vniuerſale à Papa appellare liceat, poſſit vel debeat.

Et meritò quidem hæc ſtatuta ſunt: nam appellans à Papa ad Concilium, in crimen rebellionis incurrit, quatenus ſic appellando, ſe ſubtrahit ab obedientia ſupremi ſui Principis in damnum eiuſdem Principis, eiuſque ſupremi Dominij, illud ad alium procurando conuertere, per ea quæ *Farin. q.* 113. *num.* 101. *& ſeqq.* & in terminis tenet *Sayr. de cenſ. lib.3. c.6. num.* 2. De pœnis verò læſæ Maieſtatis, dixi *verbo Maieſtas.* Similiter quod tales ſint Schiſmatici, & de fide malè ſentientes ait *Syluest. verb. excom. 7. num* 93. & alij, communiter quos ſequitur *Sayr. ibid.* Et de pœnis Schiſmaticorum dixi *verb. Schiſma.* Et quod aſſerens licitum eſſe appellare à Papa ad futurum Concilium, ſint hæretici formaliter, tenet *S. Anton.* 3. *part. tit.* 24. *c.* 2. §. *quoniam quidam. Marta de iuriſdict. p.* 3. *cap.* 17. *in fin. Card. Iacobatius trac. de Concilio lib.* 10. *num.* 66. *cum ſeqq.* Vnde ſequitur tales incurrere in cenſuras, & pœnas latas contra hæreticos, de quibus dixi *verb. hæreſis.*

CAPVT II.

Appellantes, ſeu aliter recurrentes ad Laicam poteſtatem ab ordinationibus, vel litteris Sedis Apoſtolicæ, aut ipſius iudicum.

EXcommunicationem incurrunt Papæ reſeruatam ex c.13. in Cœna Domini. Vide *verbo, Iuriſdictio cap.* 14.

CAPVT III.

Appellantes, ſeu recurrentes ad Curiam ſæcularem ab ordinationibus alicuius Iudicis Eccleſiaſtici.

EXcommunicationem incurrunt Papæ reſeruatam ex *cap.* 16. Bullæ in Cœna Domini, ſiue illi Iudices Eccleſiaſtici ſint ordinarij, ſiue delegati, vt patet in eadem Bulla: & multi dicunt hoc procedere etiam ſi ſic appellantes, & recurrentes, nulla decreta pœnalia, aut inhibitiones contra eoſdem Iudices Eccleſiaſticos obtineant, alij tamen contrarium tenent. Vide Interpretes ſuper dicta Bulla *c.* 19. & *Bonac. de cenſur. in partic. diſp.* 1. *q.* 17. *punct.* 1. *n.* 28. qui authores pro vtraque parte allegat; & continet etiam Iudices ſæculares, qui ea occaſione decernunt contra dictos Iudices Eccleſiaſticos, & eos qui illa decreta exequuntur: & continet dantes conſilium patrocinium, & fauorem in eiſdem, vt patet ex eadem Bulla.

In hac materia vide plures pœnas *infra verb. Curia, à cap.8. & verbo, iuriſdictio.* & procedit etiam in tacita ſeu anticipata appellatione ad procurandum impediri futuras ordinationes Iudicis Eccleſiaſtici, vt *Bonac. n.* 23. ſecundum probabiliorem.

CA-

Digitized by Google

C A P V T IV.

Appellatio Religioſis quibuſdam prohibita, ab ordinationibus Prælatorum, etiam ad Papam, vel per ſaltum.

EXcommunicationem incurrunt Papæ reſeruatam multi Regulares id facientes, ex ſuis Conſtitutionibus, vel priuilegijs ſuarum Religionum, cuius rei explicationem, vide apud *Sanchez lib.6.cap.8.nu.*107. *cum ſeqq. Dianam reſolut.*54.*tract.*2.*tom.*2. tale ius habent Carmelitani ex Bulla Clementis VIII. *Quoniam,* 110. & Franciſcani de Obſeruantia ex Bulla Gregorij XIII. Conſtit.27. *Quoniam noſtro,* vt *Barboſ. alleg.*50. *num.*154. & alij communicantes cum illis in priuilegijs. Hæc tamen cenſura non procedit, ſi ſubditus à ſuis Prælatis prægrauetur,& grauamen ſit manifeſtum, vel ſi appellet venia prius à Papa obtenta, *Sanch. lib.6. cap.*8.*num.*110.*Diana loco cit.*

C A P V T I.

Arma præſtans alicui ad occidendum accipienti.

IRregularis efficitur ſequuto homicidio; & dicitur irregularitas ex homicidio voluntario, *Molin. to.*4.*par.*1.*diſp.*33 *memb.*6.*n.*8.*Vgolin.cap.*17. *de irregul. num.*3. *Farin.in fragm.verb. Irregularitas, numer.*569. *Maiol.lib.*5.*cap.*48.§.3.*num.*17.*verſ.huc ſpectat.*

Limita vt procedat, ſi dans arma ſciebat intentionem prauam accipientis:ſi autem non cogitauit de ea, non eſt irregularis; ſi autem dubitabat, tunc ſequuto effectu eſt irregularis, tanquam ex homicidio caſuali, *Molina, & Vgolin. ibi. Bonac.num.*35.*Suar. diſputat.*45 *ſect.*4.

Pœnam quoque ordinariam homicidæ incurrit ſcienter arma occiſuro accommodans,*Farinac. q.*130. *num.*7. cum ibi congeſtis. Vnde damnatus ſit infamis, & ex hoc quoque capite iterum irregularis, vt dixi *verbo Homicidium*. Item tenebitur ad reſtitutionem, vt homicida in defectum principalis, ſiue ſcienter, ſiue dubitanter arma commodet ad homicidium, §. *interdum, inſtit.de oblig.quæ ex delict. Leſſ.lib.*2.*c.*13. *num.*31. *Suar. de charit.diſp.*10.*ſect.*4.

C A P V T II.

Arma habentes Monachi intra ſepta Monaſterij.

EXcommunicationem incurrunt ex *Clem.*1. §.*quia verò, verſ. præfatæ de ſtat.Monac.* Sed non eſt reſeruata; & loquitur de præſumentibus tenere arma ſine licentia Abbatum: ſuorum: & ſecundum multos loquitur tantùm de Monachis nigris; ita tenet *Angel. verb.excom.*7.*caſu* 38.*num.*4. *Suar de cenſur. diſput.* 23. *ſect.*5.*num.*4.*&* 8.*Filiuc. tract.*14 *num.*142. & hanc tenet, & communem dicit *Vitalin. in hac Clem.* §. *quia verò, num.* 41. Sed magis communis ſententia tenet procedere tàm de albis, quàm nigris Monachis, vt *Sayr.lib.*3.*cap.*33.*num.*28. *Tolet. lib.*1. *cap.*39.§. *quarta habetur, verſ. ſecundò excommunicantur, Bonac.de cenſur.partic. diſput.*2.*q.*8. *pun.*16. cum alijs Doctoribus. Non tamen continentur Canonici regulares, neque alij Religioſi, vt Mendicantes. *Sayr.ibi,& alij cit.*

Armorum autem appellatione hic continentur omnia inſtrumenta ad vſum pugnæ per ſe inſtituta, ſiue offenſiua, ſiue defenſiua, non autem alia ex intentione priuata aſſumpta ad pugnam, vt ligna, & lapides, vt *Suar.Sayr. Tolet. ibidem*: quia ſumus in materia pœnali. Et quia licet hæc contineatur nomine armorum, quando agitur de pœna contra facientem vim, ſeu inſultum cum armis: ſecus tamen quando eſt pœna contra deferentem ſimpliciter, ſeu retinentem arma,vt *Farinac.conſ.crimin.*169.*num.*21.*& Cabal.reſol.crimin. caſu* 63.*num.*4.*& ſeqq.*

C A P V T III.

Armis, vel annona auxilium præſtans infidelibus contra fideles.

HOc eſt ſacrilegij crimen contra Chriſtianam Rempublicam. *Sayr.lib.*3.*de cenſur. cap.*11 *numer.*2.*Filiuccius tract.* 16. *num.* 127. & etiam ſi illa ad hoſtes fidei deferantur non ex intentione nocendi Chriſtianis, tamen eſt crimen proditioni proximum, quia indirectè, & interpretatiuè vult hoc nocumentum, *l.*2.*C.quæ res export.non deb.*

Ex *c. ita quorundam, & c.ad liberandam, de Iudæis*, bona taliter delinquentium publicanda ſunt per eorum Principes ſæculares, & ipſi capientium fiunt ſerui. Vide *Abb.in d.cap.ita quorundam*.

C A P V T IV.

Arma & alia facientia ad belli apparatum deferens ad Sarracenos quocumque loco, aut tempore, aut in nauibus eorundem piraticis aut galeis gubernationem exercens.

TAles excommunicationem incurrunt latam, *cap. ita quorundam, de Iudæis*: & quamuis ſumma illius textus dicat excommunicandos eſſe, tamen verè eſt latæ ſententiæ, vt patet ex tex. & ita *Sylu. excom.*7. *num.*18,*Sayr.lib.*3.*cap.*11.*nu.*12.*Nauar. ſuper idem cap. not.*1.*num.*1. & tenent communiter Doctores, vt *Abb. ibi,& alij.* Sed hæc excommunicatio non eſt reſeruata. *Nauarr.not.*11.*num.*37. *Syluest excommun.* 8. *num.* 65. Præcipitur tamen in eodem textu in fine, vt per Eccleſias maritimarum Vrbium crebra, & ſolemnis in eos excommunicatio proferatur: quod aliqui putant eſſe aggrauationem eiuſdem cenſuræ,de qua aggrauatione qualiter fiat, vide *Sayr.lib.*2.*cap.*14.*num.*34. Alij putant eſſe denunciationem prioris cenſuræ: Sed communis ſententia eſt eſſe aliam excommunicationem, ſcilicet ab homine; vnde erit reſeruata ferenti, & ſublata priori à iure remanet hæc ſecunda: ita de communi teſtatur *Gonzalez gloſſ.*13.*num,*82.

CA-

CAP. V.

Arma, & alia ad belli apparatum facientia deferens ad Sarracenos: item galeas, aut naues eis vendens, vel in eorum pyraticis nauibus gubernationem exercens, aut machinis, vel quibuſlibet alys rebus aliquod eis auxilium impendens, vel conſilium in diſpendium Terræ Sanctæ.

EXcommunicationem incurrit latam in *cap. ad liberandam, de Iudæis*. Non eſt reſeruata, niſi ratione prærequiſitæ ſatisfactionis, quia, vt in eo textu dicitur, gremium Eccleſiæ eis non poteſt aperiri, niſi prius & totum lucrum, quod ex eo damnato commercio perceperunt, & tantundem de ſuo in ſubſidium terræ Sanctæ tranſmittant: & præcipit ſimiliter contra eos in maritimis ciuitatibus excommunicationem prędictam innouari. Sed hodie hæc excommunicatio, & pœna non eſt in vſu, quia Terra Sancta ab Infidelibus detinetur.

CAPVT VI.

Arma Sarracenorum annona, aut mercimonijs, aut alio ſubſidio, conſilio, aut commercio fouentes tempore belli, vbicunque.

EXcommunicationem incurrunt latam *in cap. ſignificauit. & c. quod olim, de Iudæis, & Sarrac.* & procedit etiam tempore treughæ, quia non dicitur tempus pacis, ſed belli, vt *dicto cap. ſignificauit, Sylu. excomm. 7. num. 18. Sayr. lib. 3. cap. 11. num. 12.* Hæc excommunicatio non eſt reſeruata.

CAPVT VII.

Arma, annonam, aut mercimonia deferens, aut extrahens, aut extrahi permittens quouis tempore ad Sarracenos Aegypti, & auxilium, vel fauorem ad ea præſtantes.

EXcommunicationem incurrunt latam in *extrauag. multa Clem. V. de Iudæis, & Sarracen.* vide *Sylu. excomm. 7. num. 58. in fin. Tolet. lib. 1. cap. 24. nu. 11.* Sed procedit ſolum contra operantes ex præſumptione, id eſt ſcienter, vt in tex. & hæc excommunicatio eſt reſeruata Papæ; & neque in articulo mortis abſolui poſſunt, niſi præuia hac ſatisfactione, ſeu pœna, vt tantundem de proprijs bonis exſoluant in ſubſidium terræ Sanctæ, quantum extraxere, vel detulere (vt ſupra) ad Sarracenos, *vt ex eo textu*. Hæc excommunicatio hodie nõ eſt in vſu, quia Regnum Ægypti non eſt ſub Sarracenis, *Dian. reſol. 36. miſcel. 2. p. 1. cum Sylu. & Lorca.*

Prætetea hanc excommunicationem, ſicut omnes excommunicationes extrauagantium, fuiſſe reuocatas à Bonifacio VIII. in compilatione 6. Decretalium, ait *Angelus excomm. 5. caſu 21. num. 8. & Tabiena excomm. 6. num. 1. cum S. Anton.*

CAPVT VIII.

Arma, armorumque materiam mittens, aut deferens quouis tempore ad infideles quoſcunque Chriſtiani nominis hoſtes; vel ad hæreticos expreſsè, vel nominatim à Sede Apoſtolica declaratos; vel alia huiuſmodi, quibus illi Chriſtianos, ſeu Catholicos impugnant: item in iis præbens auxilium, conſilium, vel fauorem.

ISti excommunicationem incurrunt latam in Bulla in Cœna Domini *cap. 7.* Papæ reſeruatam. Vide Authores *ſup. cap. 7.* Bullæ eiuſdem.

Nota primò, quòd in *d. cap. 7.* dicitur *de Chriſtiani nominis hoſtibus*, intelligi de ijs infidelibus, qui in odium nominis Chriſtiani, Chriſtianis bella inferunt, vel facilè illaturi cenſentur, ſi ſe eis præbeat occaſio, ita vt vel actu, vel habitu, ſeu in præparatione animi Chriſtianorum inimici dici poſſint, *Nauarr. in cap. ita quorundam, not. 4. num. 11. de Iudæis, Suar. de cenſ. diſ. 21. ſect. 2. nu. 56 Bonac. ſuper eod. cap. 7. Bulla pun. 3. num. 2. cum alijs per eum citatis.*

Nota ſecundò, quòd ait *ad hæreticos à Sede Apoſtolica expreſsè, vel nominatim declaratos*. Illam particulam, *vel*, cum ſit poſita inter genus, & ſpeciem, non intelligi alternatiuè (ſecundùm veriorem ſententiam) ſed expoſitiuè pro, *ideſt*, vt *gloſſ. & Bar. in l. 2. in prin. ff. ad l. Aquil. Ruin. conſ 99. num. 11. vol. 2* Nam in iure idem eſt dicere, *expreſsè*, ac *nominatim*, vt *tex. & ibi gloſſ. & Canoniſtæ communiter in cap. Inquiſitores, de hær. in 6. Cardin. conſ. 136. col. 5. & plurimi DD.* quos allegat, & ſequitur *Mantic de coniect. lib. 7. cap. 12. numer. 1. & 11.* vbi benè probat ſatis dici nominatim, & expreſsè declaratum, quòd licet verbis generalibus expreſſum ſit, ex circumſtantijs tamen apparet non debere intelligi, niſi de tali, perindè ac ſi in indiuiduo eſſet expreſſum, *per l. nominatim, ff. de lib. & poſth & l. nominatim, ff. de leg. 3.* Atque ita in caſu noſtro procedit hæc cenſura, ſiue Princeps fuerit declaratus hæreticus nomine proprio, ſiue alia demonſtratione æquiualente; vt ſub nomine Principis talis ſtatus, ſeu Regni, vt *Bonac. loco cit. nu. 5. cum alijs*. Et quod illa particula, *vel*, hic ſtet expoſitiuè, teneut *Tolet. lib. 1. cap. 23. num. 5. Filiuc. tract. 16. num* 128. vbi addit hodie nullum Principem hæreticum reperiri nominatim, ſeu expreſsè declaratum, neque enim ſufficit eſſe excommunicatos declaratos ſub nomine generico, vt Luterani, Caluiniſtæ omnes, &c. *Sanch. in decal. lib. 2. cap. 9. num. 3.*

Quæres primò, an Chriſtiani remiges in triremibus Turcarum peccent, & incurrant in hanc cenſuram remigando in prælio contra claſſem, aut locum Chriſtianorum. Reſpondeo communiter loquendo eos excuſari à culpa, & pœna, quòd graui metu coacti cooperentur armis Turcarum per actionem de ſe indifferentem, & non intrinſecè malam. Et licet ſi omnes alij vnanimiter à remigio ceſſarent, cum magno bono Chriſtianitatis, ſingularis teneretur deſiſtere ſub peccato, & ſub pœna huiuſmodi; tamen communiter loquendo non cenſetur ſpes, quod ſi ille deſiſtat, alij deſiſtant.

[…] Google

ſiſtant. Et ita tenent *Sanch.lib.9.de matr. d.3 1.num.6. Nauarr.de reſt.lib 3.cap.4.nu.52.Molina tom.1.diſp.115 Coninch.de fide diſ.13.num.219.Auila par.2.cap.6.diſ.8 dub.5. §ſequitur, Filiucc,tract.16. numer.76.* vbi addit eos non excuſari à peccato ſi cooperentur immediatè deprecationi, ſeu violentiæ.

Quæres ſecundò, an licitum ſit Chriſtiano Principi, bellum iuſtum gerenti contra alium Principem Chriſtianum, aduocare in ſuum auxilium infideles, ſeu hæreticos, ob neceſſariam, & iuſtam ſui defenſionem, ſeu iuris ſui conſecutionem: Reſpondeo licere, dummodo ipſe prouideat, ne illi infideles iniuriam inferant Eccleſijs, rebus, ac perſonis Deo ſacris: & quod inde illi non reddantur potentiores contra Chriſtianam Rempublicam, & quod ceſſet ſcandalum Chriſtianorum, & præſertim periculum peruertendi fideles, ſeu Catholicos à recta fide, DD. communiter tenent, ita *Coninch.de charit.diſ.23.num.102.Suar. de charit.diſ.3.ſect.7.in fin.Bonacin.de reſt.diſ.2. q.vltim. pun.vlt.§.2.num.6.Laym.lib.2.tract.3.cap.12.num.6.* qui tamen ait pletunque in huiuſmodi aduocatione Infidelium, & Hæreticorum, adeſſe ſcandala, & incommoda ſupradicta. Quapropter Fulco Rhemenſis Archiep. Carolo Francorum Regi, ſub interminatione excommunicationis, prohibuit ne Normannos tunc infideles ſibi in auxilium aſſumeret in bello iuſto contra Odonem Regem, quamuis viribus fortiorem, propter periculum huiuſmodi ſcandalorum, addens nihil diſtare, vtrum quis ſe paganis ſociet, an abnegato Deo idola adoret, vt narrat *Frodoard. in Hiſt. Rhem. lib.4.cap.5.Baron.ann.Chriſti* 898.*pag.*644.

C A P V T IX.

Arma prohibita in terris Eccleſiæ Romanæ geſtantes, habentes, aut geſtandi, ſeu habendi licentiam dantes.

I. EX Bulla Pij Quarti, *Cùm vices* 49. Statutum eſt, ne quis archibuſettos duobus palmis breuiores tetineat, alias incurrat pœnas rebellionis, & læſæ Maieſtatis à iure inflictas: Legati autem, & Gubernatores, & Miniſtri licentiam dantes ſuper hoc, incurrunt eo ipſo ſuſpenſionem à diuinis, & excommunicationem. Ipſos verò tali licentia vtentes prædictas pœnas incurſuros declarat Papa in eadem Bulla, pro ſtatu Eccleſiæ temporali tantum. *Comit.lib.6.reſp.q.12. n. 1.*

Nota quòd Legati de Latere non continentur in dictis pœnis, ſed incurrent eo ipſo Pontificis indignationem (de qua re dixi *par.1.cap.42.*) ita in Bulla eadem cautum eſt.

II. Nota, quòd menſura duorum palmorum intelligitur de ſola canna, non autem etiam cum capſa, *Cherubin.ſuper eadem Bulla ſchol.*2.declaratum poſtea fuit capſam quoque comprehendi. Item quod ait retinentes archibuſettos, vel vtentes licentia, dictas pœnas incurſuros, intelligendum de pœna rebellionis, & læſæ Maieſtatis à iure communi ſtatuta, non autem à iure canonico, vt de excommunicatione, & ſuſpenſione: quamuis *Comitolus loco citato dub.*3. æſtimet retinentes quidem ſine licentia non incurrere niſi pœnas iuris ciuilis: vtentes autem licentia incurrere etiam pœnas iuris canonicj, id eſt, cenſuras ſtatutas in dicta Bulla. Sed ratio meç ſententiæ eſt, quia paria ſunt non habere licentiam, vel habere inutilem, ſeu nullam quoad pœnas incurrendas, vt *Felin. in cap. cum cauſa, num.4. de off. deleg.* vbi latè examinat. Item nota, quòd dicta excommunicatio, & ſuſpenſio non eſt reſeruata.

Ex Bulla Pij V. *Cum vices,* 145. prohibitum eſt ne quis ferat pugiones, aut cultellos, aut quoduis genus armorum breuioris menſuræ trium palmorum, & contrauenientes incurrant ipſo facto pœnas læſæ Maieſtatis. Legati autem, & Gubernatores, & Officiales præſumentes licentiam concedere etiam ad breuiſſimum tempus dicta arma prohibita deferendi, peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem, & ſuſpenſionem à diuinis; ſed excipit ab his cenſuris Legatos à Latere, eos tamen decernit incurrere Pontificiam indignationem.

Nota quòd iſtæ cenſuræ non ſunt reſeruatæ, vt patet ex Bulla, & notat *Comitol. loco cit. num.*1. Item quod hæc Bulla, ſeu prohibitio hodie abijt in deſuetudinem, cum pugiones in Statu Eccleſiæ communiter bipalmares ferantur: ita *Comitol.lib.6. reſp. q.12. numer.* 4.

Clericus, vel Monachus damnatus de delatione armorum, de quibus ſupra in Statu Eccleſiæ Romanæ fit irregularis, quia eſt crimen publicum læſæ Maieſtatis. Extra terras Eccleſiæ Romanæ non fit irregularis, cum non cenſeatur hodie crimen publicum *l. Iuliæ de vi publica*, vt erat olim *ex l.1. ff.eod.* nam hæc lex quoad hoc eſt deſuetudine abrogata, vt *Menoch.de arbitr. caſ.* 394.*num.*49.*cum Deciano*. Neque tenetur Eccleſiaſticus Iudex damnare Clericum pœna iuris ciuilis, ſed arbitraria pro delatione armorum, *Salzed.ad Diaz. in praxi c.*68.*§.itaque Suar.de legib.lib.3.cap.34. num.6.*

C A P V T X.

Armatorum, vel etiam non armatorum collectas facientes.

HOc crimen de iure cõmuni eſt læſæ Maieſtatis, ſi congregatio fiat in perniciem Status, vel Principis: ſi autem ad priuatas vindictas fiat, erit crimen legis Iuliæ de vi publica, ſi fiat cum armis; vel de vi priuata, ſi fiat ſine armis, l.1.§.1.*ff.ad l.Iul. maieſt. l.* 1. *ff.ad l. Iul.de vi publ.& l.ſi quis aliquem, ff.ad l. Iul. de vi priu.Farin.q.*113.*num.* 128.*&* 134. *Auus meus deciſ. Pedem.*35.*nu.*6. & vtrobique damnatus de talibus criminibus fit infamis infamia iuris, quia ſunt publica iudicia, & conſequenter fit irregularis, vt dixi *par.* 1. *cap.*33. Tamen in terris Eccleſiæ Romanæ, etſi ad vindictas priuatas fiat collectio armatorum, vt ad recuperandam, vel adipiſcendam poſſeſſionem, eſt crimen læſæ Maieſtatis: ita enim ſtatutum ex Bulla 1. Alexandri VI. & Bulla 75. Sixti V. *Dum pro communi*, & Bulla Pauli V. incipit *Alias à felic.* quæ ad extenſum refertur à *Cherub. in Compendio poſt Bullam* 75. Sixti V. in qua ſolus excipitur caſus neceſſariæ defenſionis. Vide *Farin.q.*113.*num.*130.148. *&* 160. Requiritur autem, vt conueniat numerus conuocatorum: at quantus eſſe debeat ad minus, vide *Farin.ibidem num.* 131.

Item aduerte quod hac in re armorũ nomine continentur etiam ea, quæ non ſunt de ſe inſtituta ad nocẽdum, ſed tamen tunc ad nocendum aſſumpta, vt *Farinae.conſ. crimin.199. numer.20.& 21.*

Pœnas autem ipſo facto incurrunt facientes collectas armatorum in terris Eccleſiæ, vt ſupra: Pimo excommunicationis Papæ reſeruatæ: & neque in mortis articulo abſolui debent, niſi ſatisfactione præmiſſa. Secundo priuationis omnium bonorum, iurium, & dignitatum. Tertiò inhabilitatis ad actus legitimos. Quartò confiſcationis omnium caſtrorum, & locorum. Quinto Rebellionis. Sexto abſoluuntur eorum ſubditi, ſeu vaſſalli à iuramento fidelitatis.

Præterea terræ, & loca eorundem, aut ab eis occupata, ad obedientiam Romanæ Eccleſiæ ſe transferre tenentur, ſub pœna interdicti latæ ſententiæ, quòd tandiù durabit, quandiù præfati Domini ibi fuerint,& triduo poſt eorum diſceſſum. Et procedit etiam de terris eorum, qui fauorem, aut auxilium præſtiterint ad tales collectas faciendas.

Hæc ſtatuta ſunt in Bulla Alexandri VI. quæ eſt 1. incipit, *Inter cætera.*

Ex Bulla autem Sixti V. & Pauli V. *ſupra cit.* omnes ſupradictæ pœnæ temporales feruntur eo ipſo incurrende à collectas armatorum facientibus;& aliæ etiam graues adduntur; & filij etiam iſtorum redduntur inhabiles ad quælibet iura obtinenda, & ad omnes actus legitimos, vnde etiam ſiunt irregulares; ſed de pœna excommunicationis nulla fit mentio, neque ibi innouatur Bulla Alexandri VI.

Vnde probabile eſt abrogatam fuiſſe per nouas iſtas leges pœnales priorem illam pœnam excommunicationis, per ea, quæ dixi *par.1. cap.12.* Illud eſt certum dictas pœnas non procedere contra ipſos conuocatos, vt patet ex *tex.* idque notat *Cherubin. ſuper Bulla 75. Sixti V.* & non procedit niſi contra facientes collectas armatorum, non autem non armatorum, *Barboſ.alleg.50.num.164. Farinac.d.conſ. 169. à numer.19. & ſeqq.*

Limitantur autem à nonnullis grauiſſimis DD. dictæ Conſtitutiones, & pœnæ contra facientes caualcatas, ſeu collectas, vt ſupra latæ, vt procedant ſolùm quando talis coadunatio fit ſimplex, & ſola, ſeu de per ſe, & primariò intenta, aut ſaltem non ordinata ad aliud delictum immediatè, & incontinenti ſubſecutum. Si enim fieret coadunatio ad effractionem carceris, vel ad homicidium, &c. incontinenti, & continuato impetu ſtatim effectu ſubſecuto,non intrant pœnæ facientis coadunationem, ſed effractoris carceris aut homicidæ, quia verba pœnalia intelliguntur de caſu ſimplici, & non mixto; & regulariter non multiplicantur pœnæ, quando multa delicta ſubordinantur in continenti ad vnum effectum; & ita tenuerunt *Seraph.& Oranus in voto relato à Farinae.deciſ.61.num.7. & 22.in collect.de contract.& crimin.* & ita fuiſſe tentum *à Clem. VIII. ibi in fine dictæ deciſionis refertur.* Quamuis ibi in additione notetur,quòd ſecundũ alios DD. videntur in hoc caſu intrare pœnæ dictarum Conſtitutionum de caualcata facta, & non pœnæ effractionis, aut homicidij, quia quando plura delicta connectuntur, tunc pœna grauior locum habet, & minor abſorbetur, & ſilet: vt tenent *Farinacc. quæſt. 22. num.19.& Decian.lib.8.cap.4.num.19.* vide *par.1.cap.8.* ibi plenius tractaui.

CAPVT I.

Artem ludicram exercentes, vel ludos publicè agentes.

An, & quale ſit peccatum ludos publicè agere,ſiue Clericis, ſiue laicis, vide *Sanchez conſiliorum, ſeu opuſcul.lib 1.cap 8.dub.33.*

I. Infamiam iuris incurrunt artem ludicram publicè exercentes mercedis gratia, *l.1. ff.de his, qui not.infam.ibi DD. c. diffinimus,4.quæſt.1.* vt Scœnici,Citharedi, Athletæ, Agitatores equorum, pugnantes cum feris, *Sanchez lib.6 opuſcul.cap.3.dub.6.num 6.& 7. cum alijs Doctoribus. Vgolin.de irregul.cap.60 §.1. num.2.* eſt communis ſententia. Et quamuis aliqui dicant hiſtriones, & mimos hodie non eſſe infames, niſi turpia repræſentent, vel illicita, vt olim faciebant tempore Gentilitatis Romanorum,vt tenet *Molina tract.4.diſp.6.num.10.* Tamen iura citata volunt eſſe infames ludiones, etiam vbi turpia non exercent, vt de eo, qui locat operas ſuas, vt pugnet cum fera. *l.1.§. beſtias, ff. de poſtul.* ideo à communi ſententia non recedas.

An autem ad hanc infamiam incurrendam requiratur exercitium, ſeu conſuetudo; an ſufficiat vnus actus? Reſpondet *Sanch.lib.6.cap 3. dub.6. num.7. cum Sylu. Armill.& gloſſ.in l.1. ff.de poſtul.* quod In locante operas, vt pugnet cum beſtia,aut in pugile non requiritur conſuetudo; in alijs autem, vt ſcœnicis,mimis,&c. requiritur conſuetudo,ſaltem per binum actum introducta,& tenet *Abb in cap.cum decorem de vit.& honeſt. Cleric.num.2.* quia in malis actibus ad conſuetudinem ſufficit binus actus, *Sylu.verbo Infamia, num. 9.in fine, Barboſ.alleg.43.num.10.cum Belletto.*

II. Irregularis itaque efficitur quis ludos exercens ratione infamiæ iuris,*Innoc.in cap.cum decorem.de vit.& honeſt.Cleric.Abb. ibi, num.2 Imola num.1.verſ item ex gloſſ.text.in cap.aliquantos,* 51. *diſt.* vbi præcipit tales ab ordinibus arceri, &*c.r.præterea, c. diffinimus,4. qu.1. can.maritum,* 33. *diſt.Sylu. verbo ordo, 4.numer.2.in fin. Zabarella in d.cap.cum decorem, num. 1.* & hæc irregularitas à ſolo Papa eſt diſpenſabilis, *Imola, & Zabarella, ibi.*

Limita, quòd iam promoti non fiunt ex hoc irregulares, *c.vn.de vit.& honeſt. Cleric. in 6* imò aliqui dicunt, quod etiamſi peccent iſti infames faciendo ſe promoueri, tamen poſtquam fuerint promoti, non peccant miniſtrando in ſuſceptis, ſi ab exercitio illo abſtineant, ex *c. aliquantos cit.* tenet *Auila par. 7. diſp. 4.dub.5.§.dixi præterea.* Sed hæc ſententia eſt contra communem; imò taliter perperam ordinati, ſunt deponendi, *d.cap.aliquantos, cap.clericum,46. diſt.Maiolus lib.2.cap.5.in fin.*

Item limita, quòd minor 25.annis non incurrit infamiã iſtam, *l pen.C.ex quib. cauſ. inf.irrog. & ibi gloſ. Bald.& Salyc.* & conſequenter, neque fit irregularis, vt *Bald.ibi notat.*

III. Priuilegio omni clericali priuantur ipſo iure Cleri-

Clerici exercentes officium paraſiti, mimi, aut hiſtrionis per annum, aut breuiori tempore, ſi ter moniti non reſipiſcant, ex *cap.vn.de vit.& hon. Cleric. in 6. Sanchez.conſil.lib.1.cap.8.dub.33.num.5. cum allegatis*: & conſequenter erunt irregulares ex nouo capite: Et procedit, etiamſi ſint in ſacris, vt *Archid Io:Andr.Gemin.Anchar.& Franch.in d.cap.vn.Sanchez num 7. loco cit.Bern.Diaz.in praxi ca.68. vel 71.num.3.*

Limita, quòd poſt vitæ emendationem, per Epiſcopi diſpenſationem recuperare poſſunt iſtud priuilegium, *Io.Andr.Anchar.& Gemin.in d.cap.vn.Diaz.d.loco n.3. Sanchez num.7.*

CAPVT I.

Aſſaſſinium.

Aſſaſſinium olim per primam nominis impoſitionem dictum fuit homicidium, quod quis mandaſſet perpetrari per quoſdam infideles Syros pecunia conductos, proditoriè; qui infideles Aſſaſſini dicebantur, & putabant ſe poſſe impunè, & licitè ex mandato ſui Principis occidere quemcunque. Vnde variæ pœnæ fuere latæ contra mandantes homicidia per huiuſmodi Aſſaſſinos, vt *cap.1.de homicid.in 6. Sylu.verb. Aſſaſſinus, Nauarr.cap.27.num.135.Couar. variar. lect. lib.2.cap.20.numer.10. Azor.tom.3.lib.2.cap.17.Suarez de cenſur.diſp.23.ſect.4.num 46.Layman. lib.4. tract. de immun.Eccleſ.cap.3.num.9.*

Hodie tamen Aſſaſſinium per ſecundam impoſitionem dicitur quodcunque homicidium proditorium in perſonam Chriſtiani per aliquem mercede conductum perpetratum, itaut omnis mercede ad id conductus hodie dicatur aſſaſſinus: ita de communi, & recepta ſententia teſtatur *Farinac.q.13.num.* 22. & multi DD. per ipſum allegati.

Vnde pœnæ *in d.cap.1.*ſtatutæ contra aſſaſſinij crimen, etiam hodie procedunt, quoties mandatur occidi Chriſtianus per aliquem tametſi Chriſtianum, mercede conductum; vt de recepta in praxi, & veriori, & communi teſtatur *Farinacc.ibidem cum allegatis*, & tenet *Sayr.lib.3.cap.33.num.21. cum Summiſtis*. Quamuis alij dicant non procedere, niſi mandatarius ſit natione Aſſaſſinus; Vnde cum tales hodie non reperiantur, dicunt *d.c.1.* pœnas non habere locum. Ita tenet *Azor.lib.2.cap.17.to.3.Couar. variar.lib.2.cap.20.n.10.* & multi allegati à *Farinac. nu.* 21. & eam probabilem ait *Suar.de cenſ.diſp.23. ſect.4.num. 46.* Alij autem dicunt hodie pœnas *dicti cap.1.* procedere, ſi mandatarius ſit infidelis, etiamſi non ſit natione Aſſaſſinus, nec Syrus, ita tenet *Suar.ibid. Filiuc.tract.14. num.65.*

Ex dicto *cap.1. de homicid.in 6.*Si quis quempiam Chriſtianorum per Aſſaſſinum interfici fecerit, vel tantum mandauerit, quamquam mors non ſit ſequuta, aut Aſſaſſinum receptauerit, vel defenderit, ſeu occultauerit.

I. Excommunicationis ſententiam incurrit ipſo facto, quæ tamen non eſt reſeruata, vt notat *gloſſ.ibi, & Farin.q.123.num.11.Barboſ.in d.cap.1.in fin.*

II. Incurrit pœnam depoſitionis, ſeu priuationis omnis dignitatis, honoris, ordinis, officij, & beneficij ipſo facto, *ex d.cap.1.* & hæc pœna reſpicit tàm Laicos, quàm Clericos, vt de communi teſtatur *Farinac.q.123.num.* 13. & hæc depoſitio priuat etiam omni priuilegio clericali, vt dicam *infra num.* 7. Sed non ligat hęc pœna ante declaratoriam criminis commiſſi, *Suar.diſp.23.ſect.5.num.46.de cenſur.* & de communi teſtatur *Farinac.ibi num.17.*& dicam *infra num.7* Quare non poterit Iudex, ſiue ſæcularis, ſiue Eccleſiaſticus ante declaratoriam illum expoliare. Vide *par.1. cap.27.& 28.* quæ ibi dixi.

III. Ex *eodem cap.1.* incurrit pœnam perduellionis, ſeu diffidationis perpetuæ à toto populo Chriſtiano ipſo facto in perſonam, & bona ſua, vt tanquam publicus hoſtis habeatur, itaut poſſit impunè à quocunque occidi, vt declarant, *Gemin. in dicto cap.* 1. *Sylu. verb.Aſſaſſinus, §.3. Marius Alter.tom.1.de cenſur.diſp. 20.lib.5.cap.1.colum.5. §.7.Farin.quæſt.123. num.* 8. & bona ipſius primò occupanti conceduntur, *Farinacc. ibi num.9.* cum multis Doctoribus. Sed requiritur ad hanc pœnam diffidationis exequendam ſententia declaratoria criminis probati, *Farinac.num.17.* cum per eum adductis: imò tutiùs dicunt Doctores, etiam ſi ſit declaratus, quod non fiant tales executiones à priuatis, niſi ex licentia ſpeciali, vt *Farinac.q.189.§.3.nu.35* cum communi. Et amplia ſecundum magis communem, quòd licet *text.cap.1.* inferens pœnas prædictas, non loquatur de ipſo Aſſaſſino, ſeu mandatario mercede conducto, tamen per interpretationem communiter extenditur etiam ad eundem, vt DD. plurimi, quos allegat, & ſequitur *Farinac.num.19. poſt medium*, quamuis contrarium teneat *Suarez diſput. 23. ſect. 4. num.46.de cenſur. Sayr.lib.3.cap.34.num.21.de cenſuris, Filiuc.tract.29 num.106.*

IV. Irregularitatem incurrit ex homicidio voluntario mandans, & mandatarius, & omnis cooperans ſequuto effectu, *Reginal.lib.30.num.123.Suarez diſput. 44. ſect.3.num.7.Auila de cenſuris par. 7. diſput.6. ſect. 2.dub.2.*

V. Etiam non ſequuto effectu, ſequuta tamen ſententia de crimine probato, erunt infames infamia iuris; quia eſt iudicium publicum, & erunt conſequenter irregulares: & probatur etiam ex *dicto cap.* 1. dum vult eos eſſe eo ipſo depoſitos omni honore, & ordine; quàm eſſe irregularitatis pœnam ait *Barboſ. in d. cap.1.num.13.*

VI. Mandans, & mandatarius, & cooperantes eo ipſo priuantur immunitate Eccleſiæ, ſeu loci ſacri, vt ſi ad illum confugiant extrahi poſſint, ſeruatis conditionibus, de quibus in Bulla Gregorij XIV. *Cum alias nonnulli*, & procedit etiam effectu non ſubſequuto, quia Gregor. XIV. in dicta Bulla priuat iure immunitatis non ſolùm eos, qui proditoriè proximum ſuum occiderunt, ſed etiam aſſaſſinij reos. Dicuntur autem rei aſſaſſinij etiam effectu non ſequuto, vt patet ex *dicto cap.1. de homicid.in 6.* ita *Marcus Mantua lib.5.obſeru. cap.41.Remig.de immun.fallen 15.nu 8.Gratian.diſcept. forenſ.cap.598. num.6.Diana reſol.18.tract.1. tom.1:*

VII. Clerici, & Eccleſiaſtici de hoc crimine puniri poterunt à Iudice laico abſque alia degradatione, quia ſunt ipſo iure degradati: ita *Gemin. in d. cap. 1. in fin. Capic.deciſ.155.nu.25.verſ.octauum*, & communem ait

*Gutier. pract. lib.3.q.7.n. 23. Zerola in praxi p.1. verb. aſſaſſini, Bern. Diaz in praxi cap.*100 *nu.*4 *& ibi Salzedo;* Sed hoc intelligendum ſequuta prins declaratoria ſententia Iudicis Eccleſiaſtici, vt *Barboſ. in d.c.1.num.* 14.*cum Farinac. Belletto, & alÿs, & Diana reſol.* 51.*tr.* 2.*tom.*1.*Salzedo ad Diaz in praxi, cap.*100. §. *Notabis.* vbi ait eſſe communem ſententiam, & *Clarus q.* 36. *verſ.* Sed quæro tu ſcis. *Capic. decis.* 112. *num. vlt.* vbi ait communem, & quamuis *Clar.* ibi dicat alicubi eſſe conſuetudinem vt hæc declaratoria feratur ab eodem Iudice ſæculari. Tamen huiuſmodi conſuetudinibus cenſetur derogatum per Bullam in Cœna Domini, vt *Rota deciſ.* 10. *num.*24.*pa.*2. *nouiſſ.* neque poteſt eſſe tutus ratione probabilis ſententiæ, quia cum agitur de iure partium, debet Iudex ſequi probabiliorem & magis communem, vt DD. quos allegat *Sanch. l.*1. *in decal. c.*9.*num.*47.*& Caual. in proem. comm. cont. comm.* & quia in materia cenſuræ excommunicationis, tutior pars eligenda, *c. illud. de cler. excom. & DD. apud Sanch. ibi c.*10.*n.*50. Quamuis *Barboſ. ibi* cum alijs quibuſdam teneat neque eſſe degradandum, neque tradendum Curiæ ſæculari clericum ob crimen aſſaſſinij, ſed ſolum deponendum; & textui concedenti eum impunè occidi, reſpondet loqui de laicis non de clericis.

CAPVT I.

Aſtrologiæ ſuperſtitio.

Vide *verbo, Superſtitio.*

CAPVT I.

Bannitos Eccleſiæ Romanæ in temporalibus ſubditus receptans, vel eorundem publicam perſecutionem impediens.

1 EX Bulla Gregorij XIII. Conſt. 65. incipit, *Tanta tamque horrenda;* excommunicationem iſti incurrunt, ſiue ipſi receptauerint, vel receptari permiſerint homicidas, latrones, graſſatores, vel alios de crimine capitali bannitos, & diffamatos, ſcilicet quando tanta adeſt diffamatio, vt æquipolleat banno, vt ait *Nauarr. conſ.* 59. *de ſent. excomm. Rota diuerſ. par.* 1. *deciſ.* 523. *Cherubin. ſuper eadem Bulla ſchol.* 1. & procedit etiam ſi ſubditus Eccleſiæ Romanæ receptauerit Bannitos ipſius in territorio, quod ipſe habet non ab Eccleſia Romana, vt patet ex Bulla. Et hæc excommunicatio fuit Papæ reſeruata; vt neque in articulo mortis, niſi præuia ſatisfactione, abſolui poſſent. Sed hæc excommunicationis pœna fuit abrogata à Sixto V. in Bulla 6. incipit, *Hoc noſtri,* §. 1. ob periculum animarum, & notat, *Scortia in ſelect. Conſt. Theor.* 355.

II. Ex Bulla Sixti V. citata, præfati incurrunt ipſo facto alias pœnas. Et primò pœnam priuationis feudorum, beneficiorum Eccleſiaſticorum, & omnium bonorum & iurium, tanquam rei læſæ maieſtatis verè, & non fictè.

Secundò tam ipſi, quàm eorum filij ipſi facto ſunt inhabiles, & indigni ad obtinenda officia, beneficia, iura, & bona quæcunque, & ad omnes actus legitimos, nec illis vnquam pateat ianua Eccleſiaſticæ, aut mundanæ dignitatis.

Tertiò, Ex ijs etiam ſequitur taliter delinquentes, eorumque filios eſſe infames infamia iuris, ex *l. quiſquis, C. ad l. Iul. maieſtatis Sanchez. lib.* 2.*in decal. c.*28. *num.* 2. & ex dicta Bulla: & conſequenter etiam eſſe irregulares, vt promoueri non poſſint, tum ex ipſa Bulla, dum eos inhabilitat ad omnia officia publica, & actus legitimos, inter quæ publica officia ordines Eccleſiaſtici continentur; ita *Sanchez. lib.*2.*cap.*28.*num.*7. *in decal.*

Nota quod dicta inhabilitas, & irregularitas, & infamia filiorum, tollitur eo ipſo quòd pater à Papa fuerit reſtitutus *Sanchez in decal. lib.*2. *c.* 27. *num.* 28. *Maiol. lib.*5. *cap.* 47.*num.*7.§.*eſt alia, Archid. cap.* 1. *& cap. ſi quis cum militibus,* 6 *q.* 1. Item nota quod filij non reddentur irregulares quoad ordines iam ſuſceptos. *gloſſ in c. ſatis peruerſum, & ibi Archid.* 56. *diſt. Maiol. ibid. num.*6. Quando vero iſtæ pœnæ incipiant obligare in conſcientia, vide *par.*1. *cap.* 28. *& ſeqq.*

CAPVT I.

Baptiſma reiterantes.

1 REbaptizatio etiam occulta facit rebaptizantem, & rebaptizatum, & miniſtrantem baptiſmati irregulares. *can. confirmandum,* 50. *diſt. can. qui bis, de conſ. diſt.* 4. *c. qui in qualibet,* 1. *q.* 7.*c. Afros,* 98. *diſt. c.*2. *de Apoſt.* qui textus loquitur de Acolyto, qui miniſtrauit Sacerdoti rebaptizanti. Et licet de Sacerdote rebaptizante non ſit textus clarus, tamen ex dictis à fortiori infertur, & conſuetudine ita receptum, quæ eſt optima legum interpres, *Nauar. cap.*27. *n.*246. *Auil. par.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 1. *Suar. de ſacram. diſp.* 31. *ſect.* 6. §.*& ratio, Tolet. lib.* 1. *c.* 70.§. 4.*Coninch diſp.* 18. *dub.*4. *num.*35. *Barboſ. in d c.* 2.*de Apoſt.* Vbi plures allegat:& procedit etiam in Baptizante laicaliter. *Sylu. verb. irregular. q.*4. *in princ. Angel. num.* 24.*Card. in d. cap.* 2. *num.*3. *Anchar. num.* 2. Requiritur tamen ad dictam irregularitatē malitia grauis, ſcilicet mortalis peccati, *vt Barboſ. in d. cap.* 2. Vnde ignorantia inculpata excuſat. *Suarez diſp.* 31. *ſect.* 6. §. *Sed quid.* Vide Canoniſtas *in d.c.* 2.

Certum eſt autem licitum eſſe & debitū iterum baptizare ſub conditione, quando dubitatur probabiliter quod obſtetrix non benè baptizarit infantem, *c. de quibus de bapt. S.Tho.*3. *pa.q.*66.*a.*9.*Rota dec.* 23.*n.* 5. *pa.* 1. *nouiſſ.*

Sed an incurrat ille qui rebaptizat ſub conditione temerè, id eſt ſine dubio probabili; communiter ſententia Theologorum negat. Vide *Dianam reſol.* 10. *in addit. ad to.*2. & *reſol.*9. *tract.* 4. *tom.* 2. *cum allegatis.* Communis autem Canoniſtarum affirmat, vt teſtatur *Salzedo ad Diaz c.*15. tenet *Sayr. lib.*7. *cap.* 8. *num.*23. *Maiol. lib.*3. *cap.* 14. *num.*5. *Cuccus lib.*5. *inſt. tit.* 2. *n.* 142. *&* 143. An autem Epiſcopus poſſit diſpenſare ſuper hac irregularitate, *Sayr ibid. num.* 31. *Bonac. de irreg. q.*3.*pun.*3.*n.*9.*Barboſ. in d.c.*2. *n.*6. dicunt, ſi caſus eſt publicus, ſolus Papa diſpenſat: ſi autem occultus, poteſt Epiſcopus diſpenſare, ex Trid *ſeſſ.*24.*c.*6.*reform.*

II. De

II. Deponendi ſunt Clerici rebaptizantes, & rebaptizati,& laici ſunt excommunicandi, *Card. in d. c.* 2. *de Apoſt. num.* 3. *Anchar.num.* 2. *Anan. num.* 2. *& gloſſ. in cap. qui in qualibet.* 1. *q.* 7. Quare damnati de hoc crimine,ſunt infames,& iterum irregulares.

III. Suſpecti quoque vehementer ſunt de hæreſi Anabaptiſtarum, & Nouatianorum, de qua Baron. *anno Chriſti* 218. quam Donatus, & Donatiſtæ profeſſi ſunt, damnata in Concilio Arelatenſi ſub Syluestro Papa *anno Chriſti* 314. vt *Henriq. lib.* 2. *de Bapt. cap.* 28. *num.* 2. *Baron. tom.* 3. *pag.* 121.& ita tenent *Anan. in d. cap.*2.*num.*3. *gloſſ. in rub. C. ne San. Bapt. reit.* & cùm hoc crimen contra fidem ſit merè Eccleſiaſticum, hodie pœna vltimi ſupplicij ſtatuta *l.* 2. *C. ne San. Bapt. reit.* non habet locum; ſed aliter puniuntur tales rei ab Inquiſitoribus. Vide *Pegnam in director. lib.* 1. *ſchol.* 12. *pag.* 11.

CAPVT II.

Rebaptizatum ordinans.

EST deponendus ab officio, & beneficio, *c. qui in qualibet*, 1. q. 7. Vnde damnatus de hoc crimine afficitur iuris infamia, & fit irregularis.

CAPVT III.

Baptiſmum ſolemniter miniſtrans Sacerdos non exiſtens.

QVi Baptiſmum ſolemniter miniſtrat, cum Sacerdos non ſit, efficitur irregularis, vt *c.* 1. *de Clerico non ordinato min.*

Amplia quòd etiam Diaconus miniſtrans ſolemniter baptiſmum etiam de mandato Parochi, ſi illud mandatum non fuit cum cauſa iuſta, id eſt, grauis neceſſitatis, ſcilicet ob notabile impedimentum Parochi, qui non poterat tunc per ſe, neque per alium Sacerdotem ſubſtitutum baptizare, efficitur irregularis, vt *Henriquez lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 1. *Coninch. de Sacr. q.* 67. *num.* 27. *in fin.* plures allegat & ſequitur *Barboſ. in d.c.* 1. *de Cler. non ord. num.* 3. quia in *can. Diaconos* 93. *diſt. & c. conſtat. de conſecr. diſt* 4. ſolùm conceditur Diacono ſolemniter baptiſmum miniſtrare ex commiſſione Parochi, quando eſt caſus grauiſſimæ, & extremæ neceſſitatis.

Quamuis aliqui Doctores excuſent Diaconum ab irregularitate, ſi miniſtrauit baptiſmum non vt Sacerdos, ſed vt Diaconus eſt, vt *Henriq.* ſibi contrarius *lib.* 14. *cap.* 16. *num.* 2. *lit. O. in commento*, & latè defendit vt probabiliorem *Nauar. conſ.* 3. *de clerico non ordinato*, & tenet *Sayr. in florib. tit de ſent. excomm. deciſ.* 67.

Limita ſecundum omnes, quod excuſatur quis ob bonam fidem, vt dicam *verbo, Ordo, cap.* 3. cum communi; & latè *Nauar. loco. cit.*

Nota quòd quamuis in dicto caſu temerè baptizatus à Diacono recipiat verum baptiſma, tamen non recipit Sacramentalia annexa (ex inſtitutione Eccleſiæ) Baptiſmo, vt ſunt benedictiones illæ ſolemnes, & vnctiones, &c. quia Sacramentalia non validè exercentur, ſeu conferuntur ab eo qui in talibus circunſtantijs non habet ab Eccleſia facultatem, exiſtente licentia Parochi nulla, cum ſpeciali commiſſione Diacono tantum competere poſſit talis facultas in caſu neceſſitatis, per ea quæ docet *Layman. lib.* 5. *tract. de ſacr. ordinis, c.* 9. *num.* 7. *Palud. in* 4. *diſt.* 24. *q.* 3. *art.* 3. *regula.* 3. Contrarium tamen eſt ſatis probabile quia hæc facultas ei competit radicaliter iure ſuæ ordinationis, vt notat *Sotus in* 4. *q. vn. art.* 1. *cum Caiet.* & *Bonae. de irregular. q.* 3. *punct.* 6. *num.* 5. nam in ſua ordinatione hæc ei facultas datur; & in primitiua Eccleſia Diaconi paſſim baptizabant: vnde licet hæc facultas fuerit illis reſtricta, vt faciant cum commiſſione ſpeciali in caſu neceſſitatis, hoc videtur pertinere ad licitam, non ad validam adminiſtrationem, vt in ſimili de Abbate conferente minores ordines alieno ſubdito; tenet magis communis ſententia (contra Palud. & Layman) vt *Sanchez. conſil. lib.* 7. *cap.* 1. *dubio.* 19. *num.* 17. cum multis Doctoribus *Archid. in c. Abbates de priuil. in* 6. *ibi Gemin. & Francus, & Roder. qq. regul.* 23. *art.* 2. *tom.* 3. Dixi *verbo Ordo, c.* 21.

Nota ſecundò, quod ſuper hac irregularitate de promouendo ſolus Papa diſpenſat: de promoto autem, vt miniſtet in ſuſceptis, Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt *cap.* 2. *de clerico non ordin. miniſtr. Maiolus lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 3.

CAPVT IV.

Baptizans proprium filium, aut tenens in baptiſmo, vel confirmatione extra neceſſitatem.

PECCAT mortaliter pater qui, filium ſuum extra neceſſitatem baptizat, aut tenet in baptiſmo vel confirmatione, quia alius debet eſſe pater ſpiritualis, alius carnalis, *S. Thom.* 3. *p. q.* 67. *artic.* 8. *ad* 2. *Abb. in cap.* 2. *num.* 2. *de cogn. ſpir. & ibi Prapoſ. num.* 5. *Sanchez lib* 9. *diſp.* 26. *num.* 5. *Layman lib.* 5. *tract. de Baptiſ. ſacr. cap.* 9. *num.* 3.

Aliam etiam rationem huius prohibitionis affert *Cuccus Inſtit. canon. lib.* 5. *tit. de Bapt. num.* 94. quia ius Canonicum inſtituit Patrinos tanquam coadiutores parentum ad inſtruendos eos qui baptizantur in fide, & chriſtianis moribus, ad quod iam parentes ſunt ex officio & principaliter obligati, & vt ſint tanquam fideiuſſores apud Deum pro baptizatis, vt *c. vos autem de conſecr. diſ.* 4. Vnde infero, hanc prohibitionem procedere etiam in Auo, & Auia quia etiam in ijs procedunt eædem rationes, & quia propriè patris & filij nomine, continetur etiam Auus & Nepos. *l. iuſta.* 201. *ff. de verb. ſignif. Rebuff. ibi.* § *ego verò*, præſertim vbi eſt eadem ratio, vt *Rebuff. ibi* §. *quinto non habet.*

Item ſi coniugatus baptizet, vel teneat filium communem, ſeu vxoris, vel è contra, extra neceſſitatem, peccat mortaliter, & amittit ius petendi debitum, niſi excuſetur ignorantia iuris vel facti. vt *cap.* 2. 30. *q.* 1. *& c.* 2. *de cogn. ſpir. & ibi gloſ. verb. ſi ex ignorantia, & Canoniſtæ, Sanchez lib.* 9. *diſput.* 82. *n.* 47. *&* 49. *Barboſa in d.c* 2. *num.* 3. *& ſeq.* Eſt enim hæc priuatio pœnalis, quæ non ligat ignorantia excuſatos, vt *Sanch. diſput.* 30. *num.* 1. *ibid.*

Amplia

Amplia, quod hæc pœna ligat etiam ante declaratoriam in foro conſcientiæ, quia eſt merè priuatiua, & quia eſt fundata in cognatione ſpirituali ex tali actu inducta inter ipſos coniuges, *Sanch d.diſp.* 30.*n.* 2.itaque eſt pœna ſatis connaturalis.

Limita quòd coniux innocens non amittit ius petendi debitum, & non ſunt ſeparandi, vt patet ex *d.c.*2. *ibi gloſ. verb. debitum, & Barboſ. ibi num.*3 cum communi, & *Sanch. ibi diſp.* 26. *num.*7. licet ex *d. c.*2. 30.*q.* 1. olim debuiſſent ſeparari, atque ita etiam innocens amittebat ius petendi debitum, vt notat *Sanch. diſp.* 26. *num.* 5.

Limita ſecundò, vt dictum eſt, quod in caſu neceſſitatis baptizans filium ſuum non amittit ius petendi debitum, (quamuis contrahat cognationem ſpiritualem cum coniuge, *cap. ad limina* 30.*q.* 1.) quando ſcilicet nullus alius non eſt qui illud munus obeat, & periculum eſt, quod puer ſine Baptiſmo moriatur, *Sanch.diſp.* 26. *num.* 2. & idem dicit de tenente, quando non eſt alius qui teneat, in caſu ſcilicet periculi mortis, vt ſupra; eſt communis, ſententia, vt *Sanchez num.* 3. Quod dicimus de tenente, intelligendum eſt ſi teneat formaliter, tanquam patrinus, ſeu vt exercens ceremoniam Eccleſiæ: Secus ſi teneat materialiter tantum, ſeu vt ſuſtentet ne cadat, vel vt deducat, &c. *Sanch. lib.* 9. *diſp.* 26. *num.*4. *cum aliis DD.* Dixi autem non amittere ius petendi debitum; Secus enim dicendum de matrimonio contrahendo, nam baptizans etiam in caſu neceſſitatis filium, v. g. ſuæ concubinæ non poterit cum ea contrahere matrimonium, quia adeſt impedimentum dirimens ob hanc cognationem ſpiritualem, ita *Sanch. lib.* 7. *diſ.* 62. *num.* 11. cum communi ſententia.

Super hoc impedimento ad petendum debitum poteſt Epiſcopus diſpenſare ſecundum magis communem ſententiam, vt probat *Barb.allegat.* 35. *num.*8. *Sanch. lib.* 8.*diſ.*12.*num.* 15.

CAPVT V.

Baptiſmum ab hæretico recipientes.

TALES irregulares ſunt, vt promoueri non debeant ad ordines, *c. qui in qualibet* 1.*q.* 7. *cap. ventum,* 1. *q.* 1. vbi neque ad minores vel primam tonſuram promouendi, vt notat *Turrecr. ibi in fine.*

Limita quod quamuis *tex.* dicat de baptizatis in qualibet ætate, excipiendi tamen ſunt baptizati in infantia ab hæreticis: iſti enim ſi poſtea rationis vſum adepti conuertantur ad fidem Catholicam, poſſunt ad ordines promoueri, *cap. placuit ibi gloſſ. & cap. qui apud, & ibi gloſſ.* 1. *q.* 4. quia hæc eſt irregularitas ex delicto, quæ non contrahitur ſine culpa: & ita *Turrecrem.in dicto cap. ventum, in fin. Suar. de cenſ. diſp.*42. *ſect.* 1. *num.* 11. *Sayr.li.*7.*cap.*65. *n.*6.*Bonacc. de Irregularitate, q.* 3. *pun.*3. *num. vlt.*

An autem excuſetur ab hac irregularitate baptizatus ab hæretico, iuſta & graui neceſſitate coactus? Reſpondent Doctores communiter excuſari, cum ſcilicet non eſſet alius miniſter; dummodo ceſſet periculum inductionis in errorem; ita *Suarez de cenſur. diſp* 11. *ſect.* 1.*num.*16. *diſp.* 42. *ſect.*1. *num.*14.*Sayr. lib.*2. *cap.*3.*num.* 12. *Henriq. lib.* 2.*de bapt.cap.*28.*m.*3.*lit.E. Laym in lib.*1.*tit.de irregular.cap.*2.*num.*3. *Bonacc num.* 13. *Vgolin. de irregul.cap.*34.*num.* 4. & idem de eo, qui ex probabili ignorantia baptiſmum ab hæretico ſuſciperet, ait *Suar. dicto.num.*14. Super hac autem irregularitate, ſeu pœna ſolus Papa diſpenſat in caſu publico: Epiſcopus in occulto poteſt diſpenſare, vt *Tolet. loco citato.*

CAPVT VI.

Baptizatus in ægritudine, aut alia neceſſitate.

EX *can. ſi quis in ægritudine*, 57. *diſt.* ex Neocæſarienſi Concilio, Si quis in ægritudine conſtitutus, fuerit baptizatus, presbyter ordinari non debet, quia fides illius non voluntaria, ſed ex neceſſitate eſt; niſi fortè poſtea ipſius ſtudium, & fides probabilis fuerit, aut hominum raritas exegerit.

Ex hoc apparet talem eſſe irregularem, qui vſque ad ægritudinem baptiſmum diſtulit, vt neque ad minores promoueri poſſit, *Turrecr. in d. can. ſi quis, cum Hugone, & Prapoſit. ibi num.*1. *Reginal. lib.*30. *n.*179. *tract.* 2. *Sayr.lib.*7. *cap.*8. *num.*3. vbi plures allegat: & *Suarez de cenſur.diſp.*42.*ſect.*1.*num.*5. Et aliqui dicunt hanc irregularitatem eſſe ex delicto, *gloſſ.ibi & Tolet. lib.*1.*cap.* 70.*in fin. Sylu verb.irregul.q.* 21. *Turrecrem. loc. cit.* Sed verior, & magis communis eſt eſſe ex defectu, ob periculum inconſtantiæ fidei illius, ſicut Neophytus eſt irregularis, *Borgaſ.par.* 5. *de irregular. tit. de differente baptiſ num.*1. *Suarez loc. cit.*

Nota quòd hæc irregularitas non procedit in infante baptizato in articulo mortis. *Suar. ibi. Viuald.de irregul. defectu animæ, num* 45. *Prapoſ. vbi ſupra.*

Nota etiam quod Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper hac irregularitate ob penuriam Clericorum, & aliorum magis habilium, vt in tex. *Turrecr. ibi. Suar. n.*6. *Maiol. lib.*3.*c.* 8.

An autem tollatur ea irregularitas curſu temporis, ſi probitate vitæ diluat præſumptionem illam malam, oſtendendo ſe ex toto corde conuerſum: quidam affirmant ex eo textu: ita *gl. ibi Præpoſ. & Borgaſ.loc.cit. num.* 1. *&* 2. *Sylu. loco cit. Angel. irreg.* §.55. *Sayr.vbi ſupra. Layman. lib.*1.*tract. de irregul.cap.*2.*num.*4. *Menoch. præſumpt. lib.* 1. *quæſt.* 43. *num.* 4. Contrarium quod tunc ab Epiſcopo diſpenſatio ſit petenda, tenet *Turrecr. in d. can.Maiol.lib.*3. *c.*8.*Suar.n.* 6.*& alij.* Extra hos caſus Papa diſpenſat ſuper dicta irregularitate. *Sylu.& Angel. vbi ſupra. Viual.de irregul.n.*46.*Borgaſ. loco.cit. num.* 4.

Quod dictum eſt de baptizato in ægritudine, extendunt communiter Doctores ad eum, qui Baptiſmum diſtulit vſque ad decrepitam ſenectutem, & ad eum qui metu graui, vt edicto Principis pœnali baptiſmum ſuſcepit. *Maiol.cap* 10. *lib.*3.*Suar. num.* 30.

CA-

CAPVT VII.

Baptizans alienum Parochianum.

Vide *verbo Sacramentum, c.* 4.

CAPVT I.

Bello, vel militiæ Clerici ſe immiſcentes.

I. Peccat mortaliter Clericus in ſacris, vel beneficiatus militans in bello, aut militiam aſſumens, *c. ſententiam, ne Clerici, vel Mon.* Quod intelligitur ſi ſine diſpenſatione Papæ ob iuſtam cauſam: & de peccato Clericorum huiuſmodi, vide *S. Bernard. epiſt.78.col.pen.* Limita, quòd ob neceſſariam ciuitatis ſeu loci defenſionem, dum periculum eſt in mora, & neceſſarium videtur auxilium Clericorum occidendo non fit irregularis, neque peccat, *Genuen in praxi c.34. num.16.Tannerus to.4. diſput.6. q.10. num.* 208. cum multis authoribus: *& Sayr de cenſur lib 6.c. 9 num.5. & Laym.lib.3.tract.3.par.3 cap.9.num* 2. Ob hanc cauſam non ſolum excuſatus, ſed etiam laudatus reperitur Athanaſius Epiſcopus Neap à Ioanne Papa *epiſt. 66.* de qua re *Baronius annal.tom.10.pag.* 524. *anno Chriſti* 877.

II. Irregularis fit Clericus præfatus, aut laicus quilibet militans in bello iuſto, ſi ſciat, aut dubitet, probabiliter ſe aliquem occidiſſe, aut mutilaſſe, aut mandaſſe, vt aliquis determinatus occideretur, aut mutilaretur: Aut in bello iniuſto, ſi ſcit, aut dubitat aliquem à ſe, vel à ſuis fuiſſe occiſum, *Rota recent. par.2. deciſ.3.num.5.Bonac.de irregul q.4 pun.4 num.5. Suarez de cenſ.diſp 47.ſect.6. num.11 Sayr.lib 6.cap.19. nu.12. & 13. Laym.de reſtit.ex homic lib.3.tract 3.par.3.cap.8.* Vnde non fit irregularis Clericus in bello iuſto ſolùm militando, vel exortando ad pugnam, ſeu victoriam generaliter, vel etiam percutiendo, vt *Rota cit num.5. cum Abb. & Nauarr* Et ſuper hac irregularitate vtroque caſu ſolus Papa diſpenſat, vt de commmuni *Sayr. lib.6.cap.19.cum allegatis.* Cenſetur autem Papa præſtaſſe ab ea irregularitate, dando licentiam pugnandi in bello, *Bonac.pun.4.in fin.num.* 12.

Et aduertendum quæ dicta ſunt de militante in bello iuſto non procedere in perſequente, vel pugnante contra publicos latrunculos, quia ſi quis ex latrunculis occidatur à ſocijs ipſe etiam eſt irregularis, vt omnes de comitiua, & ſi iuſtè latrunculi occidantur, *Rot.par.2.rec.dec.44. num.* 3. Non enim latrunculi dicuntur hoſtes, nec contra eos bellum, *l.hoſtes, ff.de ver. ſignif l.hoſtes ff.de capt.*

III. Priuationem ipſo facto beneficiorum incurrit clericus, ſi miles fiat: de qua re dic, vt *ſupra verbo Apoſtaſia ab ordine clericali, num.5.& 8.*

Priuationem quoque priuilegij clericalis incurrit Clericus ob militiam aſſumptam, cum hac diſtinctione, quòd ſi habitum, & tonſuram deponat, animo ſcilicet deſerendi ſtatum Clericalem, ſi ſit in minoribus, eo ipſo omne priuilegium amittit, quia poteſt ſtatui clericali renunciare, & cenſetur renunciaſſe, *Abb.in cap.fin.de cler.coniug.num.1. & ibi alij Canoniſtæ.* Si autem ſit in ſacris, quia non poteſt etiam volens, eum ſtatum mutare, tunc ſi ter monitus non reſipiſcat, ſolo canonis priuilegio priuatur, *cap in audientia. de ſenten. excommunic.* dixi *verbo, Apoſtaſia ab ordine, num.6.& 7.*

An autem Clericus in minoribus, vel laicus ex ſola aſſumptione militiæ fiat irregularis, non ſecuta nece; Reſpondet negatiuè *gloſſ.in cap.ſi quis, verb.militauerit 51.diſt.* niſi iuramento ſe aſtrinxerint, vt *c.legem, 53. diſt.Heriq.lib.14.cap.3.num.2. lit.L.* vide *Maiol. lib. 2. cap.5.num. 8.& lib.5.cap.44.num.4* vide *ſup.verb.Apoſtaſia c.4.num.*8. vbi plenius de hoc dixi.

CAPVT II.

Bellum, ſeu militiam miles deſerens, vel ignominioſè miſſus.

I. Miles à bello publico fugiens infamis efficitur infamia iuris, & conſequenter irregularis, per *cap. infames 6. q.1.gloſ.in cap.quod quidam; verbo, exhorruit. 1. quæſt.1.* Quod intelligendum videtur, vel de ijs qui iurarunt ſe mortem non euitaturos pro Republica, vt *gloſ.notat in d.verbo,exhorruit.* Aut quando ſua fuga Principis ſui exercitum, aut ſtatum, ſeu loca defendenda, in diſcrimen coniecit, & tunc eſt reus læſæ Maieſtatis, *l.3 ff ad l iuliam maieſtatis, gl in dicto cap. infames, ver. de Bellis publicis.* Et intelligitur quando poterat defendere; ſecùs ſi nihil poterat proficere, *l.omne, § qui in acie, ff.de re mil. & gloſſ. in dicto cap. infames.* In dubio autem, & per ſe loquendo, miles non poteſt locum deſerere, ſeu ſtationem, etiam in euidenti vitæ periculo, ſed tenetur mortem defendendo ſubire, vt *Leſſius lib. 2. cap. 9. num.27.Coninch.de charitate, diſput.25.num 82 Laym. lib.3 tract.3. de reſtitut. cap.1. num.* 3. Item intelligitur quando bellum erat iuſtum, *vt Archid. in d. c.infames, ver. de bellis.*

II. Miles, qui ab exercitu ignominiæ cauſa ab Imperatore, aut alio, cui de ea re ſtatuendi poteſtas eſt, dimiſſus eſt, iuris infamiam incurrit, *l.1.& 2.ff.de his, qui not.infam.Sanch conſ.lib 6.cap 3 dub 6. num.3.* Ille tamen qui ideo miſſus eſt, quia ſe militem fecerat malitioſè, vt ſcilicet ſe potentiorem in lite faceret, non erit infamis, iuxta *l.qui cum vno, §.adulteri, ff.de re mil. ita Molina tract 4.diſput.6.num.13.*

CAPVT III.

Bellum inferens diffidatione non præmiſſa.

Vide *verbo, Repræſaliæ, cap.2.*

CAPVT I.

Beneficia per ſordes, & ſimoniam procurantes.

Vide *verbo, Simonia, à cap. 2.cum ſeqq.*

C A P V T II.

Beneficia alicui procurans in Curia Romana fraudulenter ſubijciendo ſe examini pro eodem.

EX Bulla 12. *Inter cæteras*, Pauli IV. talem fraudem in Curia Romana committentes incurrunt Primò excommunicationem Papæ reſeruatam. Secundò, nullitatem talium prouiſionum. Vnde etiam in conſcientia tenentur dimittere prouiſi talia beneficia, *Gonzales gloſſ.* 15. *numer.*89. Tertiò, illud beneficium remanet reſeruatum Sedi Apoſtolicæ, vt vacans in Curia; non tamen hoc præiudicat patrono laico, *Leſſius libro ſecundo, cap.* 34. *numer.* 36. & 37. Quartò, incurrit iſte fraudulentus priuationem omnium beneficiorum. Quintò, incurrit inhabilitatem ad omnia beneficia Eccleſiaſtica. Ita in dicta Bulla.

De hac Bulla, & pœnis vide *Gonzal. loc. cit. num.* 91. *Graſſ. deciſ.* 1. *num.* 5. *de off. Vicar. Filiuc. tract.* 15. *nu.* 101. *Garziam p.* 11. *cap.* 3. *num.* 191. *Bonac. de cenſur. in partic. diſ.* 2. *quæſt.* 3. *num.* 28. vbi in fine limitat quòd iſte procurans beneficium alicui fraude præfata, nõ incurrit pœnas per ſolam procurationem, ſeu examen, ſed requiritur effectus ſubſequutus prouiſionis: Sufficere tamen ait ſupplicationem ſignatam, & gratiam publicatam in Cancellaria. Item limitat hæc non habere locum extra Curiam. Item limita quod is pro quo fraudes iſtæ commiſſæ ſunt non incurrit in cenſuram, & pœnas prædictas, ſed ſolum eius prouiſio eſt irrita, vt patet ex ipſa Bulla Pauli IV.

C A P V T III.

Beneficium procurans in Curia Romana cum intentione illud renunciandi alteri ſiue gratis, ſiue cum onere.

ISte incurrit omnes pœnas ſupradictas latas in Bulla 12. Pauli IV. de qua dixi latè, *verb. Simonia, c.* 5. In ea igitur Bulla §. 2. expreſsè habetur hoc, quòd procurans beneficium in Curia Romana principaliter cum intentione illud reſignandi, ſiue cum onere, ſiue ſine onere alicui, incidit in pœnam excommunicationis, & alias pęnas, de quibus dixi *dicto cap.* 5. *verbo Simonia*.

Hoc ſecundùm aliquos eſt crimen ambitus, vt *Hoſtien. in c. relatum, de cler. non reſid.* & *ibi Abb. num. vlt.* Sed ſecundum alios eſt vitium ſimoniæ mentalis, vt *Achill. deciſ.* 49. *num.* 5.

Amplia quòd iſtæ pęnæ procedunt etiam ſi illa intentio ſit omninò interna, id eſt nullo ſigno externo expreſſa; quia cum componat vnum in genere moris cum actu externo procurationis beneficij, eumq; afficiat, & vitiet; redditur ipſa intentio punibilis, per legem humanam ratione actus externi mali, vt *Garzias de benef. par.* 11. *cap.* 2. *q.* 191.

Limita primò, vt non procedant dictæ pęnę contra procurantem beneficium, ſi motus fuit ex ea intentione minus principaliter: neque contra habentem intentionem reſignandi illud beneficium poſt longum tempus, vt *Garzias ibi*: neque contra habentem intentionem illam conditionatam; vt reſignandi hoc beneficium, ſi aliud ſibi magis conueniens offeratur, *Garz. ibi Cherub. in eandem Bullam Pauli IV.* & facit *Nauar. de orat. miſcell.* 44. *num.* 6. Itaque tunc puto incurrere in hanc conſtitutionem eum, qui procurat beneficium in Curia, quando data opera procurat obtinere beneficium, vt hoc tanquam medio alium finem aſſequatur v. gr. vt huius reſignatione alterius beneficij, ſeu rei acquirendæ viam ſibi diſponat, vel ſi hoc beneficium aſſequatur, ſeu procuret, vt illud deinde ſuo nepoti, ſeu fratri, cum aptus fuerit reſignet, & ſimilia. Non autem puto incurrere eum, qui duo procurat beneficia incompatibilia, ſciens quod ſi primo obtento, ſecundum conſequatur, neceſſe erit primum dimittere, quia non procurauit primum principaliter ad hunc effectum, vt ſecundum conſequeretur, neque vt illud reſignaret abſolutè, ſed conditionatè.

Limita etiam, quod hæc Conſtitutio pęnalis non procedit contra procurantem beneficium hac intentione extra Curiam Romanam, *Garz. ibi, Filiuc. trac.* 15. *num.* 101.

C A P V T IV.

Beneficium Parochiale obtinens, non intendens ad Sacerdotium promoueri.

IN *cap. commiſſa,* §. *cæterum, de elect. in* 6. ſtatuitur, vt talis non faciat fructus ſuos, niſi intra eundem annum prauam mutauerit voluntatem, & ſe fecerit promoueri: & ille, qui ſciens hanc intentionem, illi beneficium contulit, tenetur quanti intereſt Eccleſiæ læſæ, ſi iſte prouiſus non reſtituat.

Et Nota Primo, quòd hæc pęna locum habet etiãſi illa intentio nullo ſigno externo ſe prodat, quia hæc pęna eſt per modum pęnæ conuentionalis, & quia lex poteſt punire actum externum redditum malum à mala intentione: ita *Azor. par.* 1. *lib.* 5. *c.* 10. §. *in hac itaque*, dicens eſſe certam ſententiam.

II. Nota, quòd licet lex dicat de eo qui habet animum ſe non promouendi, vt lucretur fructus primi anni, hic tamen finis eſt exempli cauſa expreſſus, non cauſa limitandæ conſtitutionis: quia ſufficit quòd non habuerit animum accipiendi ſacerdotium, vt cenſeatur in fraudem beneficium accipere, & indignus fructibus, cum noluerit ſe reddere aptum beneficio, & ita Canoniſtæ ibi generaliter intelligunt, & *Sanch. lib.* 7 *de matr. diſp.* 45. *à num.* 1. & *num.* 11. & in terminis *Garzias par.* 3. *cap.* 4. *num.* 58. cum alijs Canoniſtis.

III. Nota etiam quòd iſta Conſtitutio non eſt propriè pęnalis, ſed eſt compenſatiua iniuſtæ læſionis; & ideo obligat in conſciẽtia, & quia non cenſetur adimpleſſe conditionem requiſitam ad fructus conſequendos, *Sanch. num.* 3. *Garz. num.* 59. *cum allegatis Doctoribus*.

Cui autem fieri debeat reſtitutio fructuum: quidam dicunt Eccleſiæ, vt *Sanch. num.* 3. cum alijs, & fauet textus. Alij dicunt fabricæ, vel pauperibus, vt *Garz. num.* 59. Vide quæ dixi *par.* 1. *cap.* 32.

An autem mutata, ſeu purgata praua illa intentione,

toxi-

retinere poſſit fructus perceptos tempore etiam prauę intentionis affirmant Doctores, vt *Sanch. num* 7. Sed an incurrat pœnam prædictam, qui ab initio non intendebat promoueri, ſi tantum temporis tranſierit, vt non poſſit amplius intra annum promoueri. Reſpon. cum *Sanch. num* 11. *in fin. cum Sylu & S. Anton.* affirmatiuè; ſecus ſi habuit ab initio animum promouendi, quia tunc non incurret ante finem termini, per ea quę dixi *par.* 1. *cap.* 14.

CAP. V.

Beneficium curæ animarum conſecutus, ſi intra annum ad ſacerdotium non ſe fecerit promoueri.

I. IN *c. cum in cunctis, de electione*, ſtatutum eſt ab Alexandro III. vt ad inferiora miniſteria ab Epiſcopatu, vt Decani, ac Archidiaconi, & alia curam animarum habentia, & etiam ad Parochias, non eligantur, niſi qui 25. annum ætatis attigerint, aliàs eligens punitur, vt ibi, & dicam *verbo electio, cap.* 3.

II. In eodem textu ſtatutum eſt, vt ſupradicti promiſſi de beneficio curam animarum habente, ſi admoniti non receperint ordinem ſuo beneficio competentem temporibus legitimis, priuentur dicto beneficio, & alijs conferatur omni appellatione remota.

III. Gregorius X. in *cap. licet canon de elect. in* 6. ad remouendam negligentiam ſupradictorum beneficiatorum, ſtatuit, vt Parochiales Eccleſiæ non poſſint validè conferri, niſi ijs, qui attigerint 25. annum, qui intra annum à die commiſſi ſibi regiminis ſe faciant ad Sacerdotium promoueri: quòd ſi promoti non fuerint intra annum, ipſo iure ſint priuati Parochia, etiam nulla præuia monitione.

De hac tractant. & explicant *Gonzalez gloſſ.* 15. *nu.* 47. *Garzias de benef. par.* 7. *cap.* 4. *d num* 41 *Sanchez conſil. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 22. *Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 12 *ref.*

Amplia, vt procedat etiam in Commenda Parochię, *c. nemo deinceps de el. in* 6. *& ibi gl.* Item in Coadiutoria, *Gonzal. gl.* 5. *§.* 9 *num.* 6 Item vt diſpenſatus ſuper defectu ætatis 25. ann. ad ordines non cenſeatur diſpenſatus ad beneficium curatum, *Corrad. de diſp. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 25.

Nota I. quòd ſi Parochiam conſecutus intra annum obtineat diſpenſationem de non promouendo per biennium, incipiet currere à fine anni vigeſimi quinti, & rurſum habebit totum annum vigeſimum octauum ad ſe promouendum, intra quem ſi non promoueatur incurret priuationis pœnam, ita *Rebuff. tit. de diſpenſatione de non promouendo, num.* 13. *&* 14. Hæc autem omnia procedunt de iure communi. Secus autem quando in literis Apoſtolicis ineſt præceptum (quod in literis prouiſionis Abbatiæ, & Prioratus conuentualis, apponi ſolet de ſtylo Curiæ) vt quàm primùm ad ætatem legitimam peruenerit proximis inde temporibus promoueri teneatur, &c. Aliàs priuatus ſit eo ipſo. Tunc enim impetrata diſpenſatione de non promouendo, ver. gr. per biennium, tempus incipit currere à primis quatuor temporibus incluſiuè, & finito biennio, tenetur ſtatim primis temporibus reſpectiuè promoueri, & petere ab Epiſcopo ſecum diſpenſari ſuper interſtitijs; quòd ſi Epiſcopus nolit diſpenſare, tunc tanquam legitimè impeditus non incidet in pœnam, ſi tres ordines ſacros non receperit intra annum, ſed triennio ſubſequente, vt *Sanch. conſil. lib.* 2. *cap.* 2. *dub* 22. *num.* 24

Nota II. quòd hæc pœna poſterior habet locū ſolùm in Parochis, non autem Decanis, Archidiaconis, & alijs curam animarum habentibus, *Garz num* 10 *Sanch. num.* 6. qui ait nomine Parochiæ non intelligi curam cum dignitate. Eſt tamen etiam impoſita obligatio iſtis ſe promouendi ad ſacerdotium intra annum, quamuis ſi id non faciant non incurrant beneficij priuationem, vt *Leſſius lib.* 2. *cap* 34. *nu.* 105. *Sanch ibi n.* 5. Alij autem obtinentes beneficia habentia ſolius externi fori iuriſdictionem, non tenentur ad ſacros ordines aſcendere, ſed ſufficit vt ſint ætatis viginti duorum annorum completorum, vt talia beneficia valeant obtinere. *Trid ſeſſ.* 24. *c.* 12. *Rebuff. in praxi tit. de non promotis num* 32. *Garzias par.* 7. *cap.* 4. *num* 67. niſi beneficium aliàs exigat ordinis ſacri exercitium, vt Archidiaconatus, &c. ita *Rebuff ibi num.* 32.

An autem hæc pœna priuationis Parochiæ obliget in foro conſcientiæ ante ſententiam. Reſpondeo affirmatiuè cum *Nauar. cap.* 25. *nu* 118. *Rebuff. in praxi tit. de non promotis, num.* 72. *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 101. *in fine, Sanchez conſil. loco cit. num.* 1. & communem ait *Garz. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 28. quia non eſt pęna, ſed conditio reſolutiua. Quamuis negatiuam teneant *Henriquez lib.* 10 *cap.* 23. *§. vlt. in fin. Zerola par* 1. *verbo Beneficium, §* 4. *dic.* 4. *Sahagun in in c. fin. de ſequeſt. poſſ. num.* 81. *Morlan. par.* 1. *tit.* 1. *q.* 9.

Limita I. ſecundum aliquos, vt iuuet regula de triennali. *Sanch. conſ. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 31. *num.* 29.

II. Limita ſupradicta, vt tempus anni non fluat, niſi adepta pacifica poſſeſſione, & requiritur ad conſtituendum in mora prouiſum, quod pacificè in ea manſerit, *c. commiſſa, & ibi gloſſ. ver pacificam, de elect. in* 6. *Sanch. opuſc. cit num.* 9 *dub.* 21. *& dub.* 7. *numer.* 10. *&* 13. *Garz. par.* 11 *cap.* 1. *num.* 118.

CAPVT VI.

Beneficium obtinens in Cathedrali, vel Collegiata, ſi intra annum non promoueatur ad ordinem ab eodem beneficio requiſitum.

I. IN Clement. 2. *de ætat. & qualit.* ſtatutum eſt, vt in Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis ſecularibus, vel regularibus nullus habeat vocem in Capitulo, niſi ſit in ſacris, & prouiſis de dignitatibus, vel canonicatibus, vel præbendis in Cathedralibus, vel Collegiatis, quibus certi ordines ſunt annexi, niſi omni impedimento iuſto ceſſante intra annum ſe fecerint promoueri, ex tunc, donec promoti fuerint, nullo modo vocem habeant in capitulo, & eiſdem ſubtrahatur dimidia pars diſtributionum, quæ dari ſolet his, qui certis horis interſunt, non obſtantibus quibuslibet conſuetudinibus, & ſtatutis. id ſtatutum in Concilio Viennenſi.

Digitized by Google

II. In Trident. *ſeſſ. 22.cap.4. refor.* confirmatur,ſeu innouatur dicta conſtitutio, ſeu decretum dicti Concilij Vienneñ, & derogatur omni priuilegio, & exemptioni. Deinde ſtatuitur, ne talia beneficia conferautur de cætero, niſi ijs, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoſcantur, aliàs irrita ſit prouiſio. Quod etiam confirmatur *Trid. ſeſſ.24. cap. 12.de ref.§. neminem*, vbi etiam derogatur omnibus ſtatutis, & conſuetudinibus, tractat *Sanchez lib. 7. conſil. cap.1. dub. 48. num.7. in fin. Garzias par.3.cap.4 num.20.& ſeqq.*

Nota quòd neque Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper illa pœna priuationis vocis, ſeu ſuffragij, vt *gloſſ. ibi, & Barboſ.num.3.& Sanch. loco citato.*

An autem hæc pœna priuationis vocis, intelligatur etiam de paſſiua, aliqui affirmant, vt *Leſſ.lib.2.c.34. num. 105.* ſed contraria eſt communis, quam tenet *Io. Andr.* quem citat, & ſequitur *Vitalin. in d. Clem. 2.§.illa verò num.33.* & nouiſſimè idem tenet *Garzias loco cit.in addit.ad num.15.* quod eſt verum, niſi eligatur ad officium requirens aſſiſtentiam in Capitulo, vt *Garzias num. 25. cum Sacra Cong.*

Adde quod ordinatus in ſacris non habet vocem in Capitulo, ſi vſus ordinis ſacri ſit impeditus irregularitate, ſecundum magis communem ſententiam, quam tenet *gloſſ.in Clemen.vlt. de æt. & qualit. Lap. in Clem cit.vt y, & ibi Cardin.num.21. Imola numer. 13. & 14. Suar.to.4.de Relig.lib.2.cap.4. num.7.* quia verba debent intelligi cum effectu.

Nota ſecundò, quòd illa pœna priuationis partis diſtributionum, intelligitur etiam ſi interſint diuinis officijs, vt *gl.ibi,Sanchez loco cit.cum Nauar.*

Nota tertiò, quòd iſti licèt ex negligentia non fuérint promoti intra annum, non ſunt priuati ipſo iure beneficijs illis; poſſunt tamen priuari, ſi moniti renuerint promoueri, *gl. in d. Clem. verbo impoſterum, Abb.Io. Andr.* quos allegat, & ſequitur *Boer. dec. 223. in princ.*

Nota quartò circa prædictas priuationes ſuffragij, & diſtributionum, quod priuatio ſuffragij, ſeu vocis in Capitulo, quo ad eos, qui non ſunt in ſacris conſtituti, non eſt pœnalis, ſed definitiua, ideò procedit etiam ſi quis fuerit impeditus, quominus ordinem ſacrum, ſcilicet Subdiaconatum, ſuſciperet; ita *Imola in d.Clem.num.21.Vitalin.num.26.*

Priuatio autem ſuffragij quoad eos, qui in ſacris ſunt, verbi gratia ſubdiaconi,ſed non receperunt alios ordines canonicatui, ſeu beneficio annexos, eſt pœnalis, & procedit contra negligentes; vnde excuſat cauſa legitimi impedimenti, ſi ſine eorum culpa accidit; vt patet ex *text. dic.Clemen.* & ibi notat *gloſſ. verbo impedimento, Imola num.32. Cardin.num.20. Vitalin. num.26. & 27.* Vnde excuſaret inaduertentia, ſeu incogitantia naturalis, vt dixi *par.1. cap.15. §.1. in fine.* Eſt autem hæc pęna latæ ſententiæ, vt patet ex illa particula, *nullo modo*, quæ habet vim canonis latæ ſententiæ, & decreti irritantis, vt *Tiraquell. in l.ſi vnquam, verbo reuertatur, num 93.Sayr.in Claui Reg. lib. 3. cap.8. num.26. Barboſ. de dict.verb.Nullo modo.* Item ob particulam *ex tunc*, vt ſtatim dicam.

Priuatio illa dimidiæ partis diſtributionum eſt pęnalis, & ideò non procedit contra impedimento legitimo detentum, quominus ordinaretur; vt patet ex *dic.Clemen.* ibi notant *gloſſ. Imola, Cardin. & Vitalin. ſupra citati*. An autem hæc pęna ſit latæ ſententiæ dubium eſſe poteſt. Nam pro parte negatiua facit verbum, *ſubtrahatur*, quod eſt futuri temporis, & factum hominis requirit, ſicut verbum, *auferatur*, & verbum *excludatur*, vt latè probat *Iaſon in auth. hoc amplius, num.7. C.de fideicomm.* ſed contrarium in caſu noſtro tenet *Vitalin.in dic.Clemen.numer.13* vbi ait non promotum pęnam hanc committere, & non dari moræ purgationem, & pro eo tempore cenſeri, ac ſi eſſet abſens. Confirmatur hæc ſententia ob particulam *ex tunc*, quæ etiam iuncta verbo futuri temporis habet vim latæ ſententiæ; vt *Tiraquell.loco citat.numer.26.& 141.Barboſa de diction.verb.ex tunc numer.4. Gratus de dict. verbo ex tunc, num. 2. Sayr. in Claui Regia lib. 3. cap.8.num.27.* Dicendum eſt igitur eſſe pęnam latæ ſententiæ, quatenus non prærequirit monitionem, ſed ſolam citationem ad dicendam cauſam quare non debeat affici pęna dictæ conſtitutionis, & ſi non probauerit ſe legitimè fuiſſe impeditum, declarabitur eſſe locum pęnæ, & à diſtributore fiet ſubtractio, vt dixi infra, *verbo Reſidentia. cap.3.num.4.* Puto autem quòd ſi per condonationem (non tamen vigore ſtatuti, nec conſuetudinis) ipſi integræ diſtributiones ſoluerentur, non teneretur ad reſtitututionem, quia in hoc *text. Clem.* non eſt prohibita condonatio, dummodò fieret de omnium conſenſu, nullo diſcrepante, ad quos pertinent, vt *c.quod omnes de reg. iur.in 6.* & ſanè ſecundum veriorem ſententiam iſta portio ſubtracta accreſcit cæteris canonicis, ſeu recipientibus diſtributiones, per ius non diminuendi (non autem applicabitur fabricæ Eccleſiæ, quod volunt *Zenzelin.& Lau.* quos ſequitur *Anchar.in d. Clemen. num.10.*) quia qui non capit partem, non facit partem, ita *gloſſ.ibi verb.pars dimidia, Paul.ibi, & Vital.num.14.Cardin.num. 21.* Intellige autem hoc dummodo diſtributiones ſoluantur de maſſa communi, aliàs ſecùs, vt *citati Doctores* communiter.

CAPVT VII.

Beneficia plura incompatibilia retinens de facto.

PRæmittendum eſt, quod incompatibilitas beneficiorum alia dicitur in primo genere, id eſt quando ipſo iure vnum ab altero excluditur, itaut primum vacet ipſo iure obtento ſecundo; ſiue iſta repugnantia proueniat ex iure naturali, vel ſolo Eccleſiaſtico, vt ſunt duo Epiſcopatus Triden. *ſeſſ.7. cap. 2. reform.* vel duæ dignitates, aut perſonatus; aut beneficia curata, *c. de multa de præben. extr. execrabilis, eo tit.* Item duo Canonicatus, vel Parochia cũ Canonicatu, ſi vtraque dentur in titulum (ſecus ſi alter in commendam) *c. Sanctorum ibi gl. additionalis v. in duab.in fin. 70. diſt. Rot. dec. 310.2. pa. recen.* vbi dicitur Epiſcopum ſuper hoc diſpenſare non poſſe. Item duo beneficia obligantia ad reſidentiam continuam, non autem ſi ad temporalem compatibilem inuicem, *vt Rot. deciſ. 179. pa.2. rec.* vbi habetur etiam quod beneficium habens

curam

curam animarum habitu tantum,eſt compatibile cum alio habente curam actu & exercitio.Item ſunt incompatibilia beneficia , aut præbendæ vniformia ſub eodem tecto *c. litteras de conceſſ. præben.* de quibus vide *Leſſ.lib. 2.c.34.num.* 140. *Garzias par.*11.*c.*5.*à nu.* 67. *Barb. alleg.*57.*à num.*201. *Layman. lib.*4.*tract de benef. c.*8. *à num.*5.Sed aduerte quod declarauit Sacra Congreg. ſuper *Trid decreto, ſeſſ.* 24.*c.* 17. quam refert, *Barboſ.in remiſſ.ibi.lit.y.*quod non cenſentur beneficia incompatibilia plures capellaniæ in eadem eccleſia fundatæ cum obligatione celebrationis miſſarum ſine certo altari ad id fundato; etiam ſi ad præſentationem laicorum in titulum ab Epiſcopo conferantur;nam hæ etiam vnica collatione plures vni conferri poſſunt. (ſunt enim hæc magis legata pia quam beneficia.) Sic etiam non ſunt incompatibiles plures capellaniæ ſub eodem tecto difformes,ideſt ſi illarũ onera ſint compatibilia, vt *Nauarr.conſ.*16.*de preb.Caſtropal.to.*2.*trac.*13. *diſp.*6. *pun.* 2. § 6. *num.* 5. dummodo non ſint plures duobus,*Caſtropalao.num.* 7. *c.*1. *de cenſ. in* 6. Quamuis allj dicant & difformia beneficia ſub eodem tecto eſſe incompatibilia:pro vtraque ſententia allegat Rota authores *pa.*1.*nouiſſ. dec.* 631. *num.*3.

Item duo beneficia,etiam ſi nplicia,ideſt ſine cura, quando vtraque requirunt reſidentiam præciſam, ideſt ſub pœna amiſſionis tituli, ex fundatione vel ſtatuto eccleſiæ : ſecus ſi ſolum requirerent reſidentiam cauſatiuam,ideſt quando non præcipitur præciſè reſidentia ſub pœna amiſſionis tituli,ſed ſolũ amiſſionis fructuum, *Rota dec.* 578. *num.*1.*pa* 1.*nouiſſ. cum ibi alleg.* & aliqui putant dici requiſitam reſidentiam præciſam, ſi ſtatutum ſit à Papa,vt in tali eccleſia omnia beneficia dictæ Eccleſiæ ſint incompatibilia , quia cum per adeptionem ſecundi vacet ipſo facto primum apparet ex hoc requiri reſidentiam præciſam, ita *Rot. ibi n.* 2. *cum Abb. in c. fin.num* 4. *Imol. num.*13.*de cler. non reſid.* & idem dicunt,quoties duo beneficia ſimul validè obtineri non poſſunt, ſine Apoſtolica diſpenſatione, quod dicatur requiri in illis reſidẽtia præciſa.Sed contrarium eſt verius non induci reſidentiam præciſam ex incompatibilitate prędicta, *Rot. p.*1.*nouiſſ. dec.*631.

Item incompatibile eſt in primo genere quodlibet beneficium prius obtentum cum Epiſcopatu poſtea obtento *c. cum incunctis* §. 1 *de elect. Garzias. pa.* 11. *c.*6.*à num.* 11. *Layman.loco cit.num.* 6. & ſic ad priuationem iſtorum beneficiorum ſtante promotione ad Epiſcopatum non requiritur aliqua ſententia declaratoria, ſed in conſcientia tenetur illud,ſeu illa beneficia Epiſcopus ſtatim dimittere,ſicut dictum eſt de alijs incompatibilibus in primo genere, vt obtento ſecundo vacet primum,& teneatur illud dimittere, & ita *Sanch. opuſc, l.*2. *c.*2. *dub.* 30. *num.* 1.

Item incompatibile eſt in primo genere quodlibet beneficium cum Epiſcopatu prius obtento , quia Eccleſiam ſuam poſſidenti non poſſunt neque dignitates,neque ſimplicia beneficia conferri,niſi diſpenſatione Apoſtolica interueniente,*c. cum noſtris in fin.de conceſſ. preb.* vbi tamen *tex.* limitat, niſi ei conferatur ex aliqua iuſta cauſa & neceſſaria . Vnde oſtendit poſſe Epiſcopo etiam conferri dignitatem ſine alia diſpenſatione,quando adeſt cauſa iuſta & neceſſaria . Sed *gl. ibi v. iuſta cauſa,dicit hodie per.c. de multa de præb.* non poſſe conferri Epiſcopo dignitatẽ ob incompatibilitatem in primo genere,& ideo DD.communiter dicunt Epiſcopo quidem ex iuſta cauſa,v: g. ob paupertatem conferri poſſe beneficium ſimplex , non autem curatum,aut dignitatem : ita tenet *Layman. lib.* 4. *trac. de benef. c.*8. *num.* 4. §. *excipe* 20. *Leſſ. lib* 2.*c.*44. *n.*139. *Nauarr. toto conſ.* 14. *de electi.* vbi ait hoc non reperiri iure prohibitum quin poſſit ei conferri beneficium ſimplex,ſed duplex non poſſe conferri,etiam ex iuſta cauſa ſine diſpenſatione Apoſtolica ob incompatibilitatem, & tenet *Hoſtien. in d.c. cum noſtris in fin. ſuper verbo poſt conſecrationem* .

Aliqui tamen ex *d.c. cum noſtris* ſentiunt ex iuſta cauſa poſſe etiam de iure communi vel de ordinarij diſpenſatione in cuius diœceſi eſt beneficium conferri Epiſcopo dignitatem,non tamen curatum beneficium; nam *in d.c. cum noſtris,* eſt caſus de præpoſitura,& *c.de multa* non obſtat, quia non intelligitur de Epiſcopis : ita *Abb. in dicto cap. cum noſtris numer.* 7. *in fin. & numer.* 15. *& inclinat Nauarr. loco citato, num.* 5. *&* 6. & tenet *Garzias pa.* 11. *cap.* 6. *numer.* 44. *& inclinat Cardin. in d.c. cum noſtris oppoſ.* 15.

Alia autẽ dicuntur incompatibilia in ſecundo genere, id eſt,cum licitè ſe non compatiuntur in eadẽ perſona, ita vt teneantur in conſcientia alterum dimittere, non tamen vt vacent ipſo iure: ita ſupra citati authores. vt duo ſimplicia beneficia,vel vnum duplex, & alterum ſimplex,ſi alterum ſit ſufficiens ad vitæ ſuſtentationem *c.is cui,de præb.c. poſtulaſti,de reſcript* Trid.*ſeſſ.*24 *c.*17. Item olim duo ſimplicia requirentia reſidentiam , vt duo canonicatus , vel portiones , vel alterum duplex, & alterum obligans ad reſidentiam,vt parochia cum canonicatu,*Layman. num.* 3. §. *circa pœnalem* , cum multis DD. & idem tenet *Sanchez conſil. ſeu opuſcul.li.* 2 .*c.*2. *dub.*7. *num.*8. vbi plurimos allegat , qui omnes putant etiam hodie poſt Triden. *ſeſſ.* 7. *cap.* 4. procedere. Sed contrarium eſt verius: Nam per Triden hodie primum vacat ipſo iure , ſi vtrumque requirit reſidentiam perſonalem , vt ex Sacra Congregatione , & Rota probat *Garzias à num.*83. *Buratt decis.* 19.*num.*1. vide *ſupra cit. & Sanchez conſil. lib.*2 *cap.* 2. *dub.* 6. *à num.* 22. vt dixi.

I. Ex *c. de multa,§ præſenti decreto,de præben.* Si quis habens primum beneficium , eſſet conſecutus ſecundum incompatibile in primo genere , & contenderet etiam primum de facto retinere, id eſt, ſi fuiſſet in mora primum dimittendi, erat non ſolum ipſo iure priuatus primo ob vacationem ſupradictam, ſed etiam per ſententiam priuandus ſecundo. Vide *Sanchez conſil. lib.*2. *cap* 2. *dub.*7.*num.*2.

Sed hodie *extrau execrabilis,*§. *ſi verò,&* §. *quæ omnia, de præb.& ex regul.Cancell. & ex* Trid. *ſeſſ.*7.*c.*4. *reform.* in tali caſu ſeu mora , ipſo facto etiam ſecundo priuatus remanet in pœnam,& ſecundum probabiliorem,& in Curia Romana receptam procedit etiam de duobus ſimplicibus reſidentiam requirentibus , vt *Garz. loco.cit. à num.* 83.cum allegatis contra *Sanchez, Layman. ſup.*

An autem hæc pœna, ſcilicet priuatio ſecundi,obligẽt in conſcientia ante ſententiam declaratoriam,Do-

ctores magis communiter affirmant, vt *Sanch. dub. 7. num. 4.* cum multis, & *Garz. par. 11. cap. 10. à num. 18. Gonzal. gl. 15. num. 150. Barboſ. allegat. 57. num. 154.* quia non videtur pœna mera, ſeu priuans iure abſolute iam queſito, ſeu eſt conditio reſolutiua ab initio annexa. Alij tamen negant, quia dicunt eſſe priuationem pœnalem iuris quæſiti; neque dicendum eſſe, ſecundum beneficium fuiſſe collatum ſub ea conditione, & ideo dicunt ſecundi beneficij facere fructus ſuos, non tamen primi. Ita *Leſſ. c. 34. num. 143.* & multos pro hac allegat *Garzias par. 11. cap. 10. num. 8. & ſeqq.* Alij verò diſtinguunt, dicentes non teneri quidem dimittere beneficium eo caſu ante ſententiam, ſed fructus teneri in conſcientia reſtituere ante ſententiam; ita *Azor. lib. 7. cap. 17. q. 4. Filiuc. trac. 41. c. 8. n. 17.* Sed hæc ſententia non ſibi cohæret.

Illud certum eſt quod illa obligatio dimittendi beneficium primum incompatibilem, aut etiam ſecundum, non inſurgit niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſecundi incompatibilis, cum pacifica poſſeſſione etiam fructuum illius, vel maioris partis, vt *Sanch. dic. dub. 7. num. 10 cum alijs DD.* & requiritur, vt per duos menſes poſſederit, *Rota p. 2. recen. deciſ. 677. num. 1.* alias ait non induci vacationem primi beneficij. Non tamen requiritur perceptio fructuum, ſed poſſeſſio fructuum pendentium.

II Ex eadem extrau *execrabilis, §. quæ omnia* cum *gl. verb. Sedis Apoſtolicæ*, illud ſecundum beneficium, quo priuatur quis modo prædicto, remanet reſeruatum Papæ, vide *Garz. p. 11. c. 5. n. 45. & 55.* vbi ſtylum quemdam Curiæ refert in hac materia.

III. Supradictus malæ fidei detentor primi beneficij cum ſecundo incompatibili, efficitur ipſo iure inhabilis ad quæcunq; beneficia eccleſiaſtica, ex *d. extrau. §. qui verò.* vide *Garz. num 10.* Non tamen priuatur alijs iam obtentis compatibilibus *Gar. n. 17.* cum pluribus allegatis.

IV. Ex *ead. extrau. §. qui verò deinceps*, qui ſecundum incompatibile obtinet, & primum non dimittit in manibus Ordinarij cum publico teſtimonio, ſtatim poſt aſſecutionem poſſeſſionis ſecundi, vel ſi per eum ſteterit quominus hanc poſſeſſionem aſſequatur; ad ſacros ordines inhabilis efficitur. Ex quo apparet hanc eſſe irregularitatem ex delicto, quæ ipſo facto contrahitur. *Specul. tit. de ſuſpenſ. §. iuxta numer 37. & § dicendum, num. 11. Henriq. lib. 14 c. 9. §. 1. verſ. & obijcitur. Maiol. lib 3. cap. 4. Azor. lib. 6. c. 13. q. 1. to. 2. Abb. in c. dudum. num. 23. de elect. Layman. lib. 4. tract. de beneſ. c. 8. num. 3 Garzias par. 11. c. 5. num. 10*

Sed nota, quòd iſta irregularitas eſt tantum quoad iam ſuſceptos *Garz c. 5. n. 17.* vnde dicitur irregularitas partialis, vt *Laym. lib 1 tract. de irregul. c. 1. num. 7.* & procedit ſolum quoad ordines ſacros; non quoad minores, vt patet ex *tex. cum gloſ. Zenzelini ſuper ver. Sacros.*

Limita tres poſteriores pœnas, vt non procedant contra detinentem duo ſimplicia obligantia ad reſidentiam, vel vnum duplex, & aliud ſimplex obligans ad reſidentiam: quia Trident. illas non extendit, & in hoc procedit doctrina *Sanchez Layman.* & aliorum, de quibus ſupra dixi *num. 1.*

Limita ſecundo prædictas pœnas, vt non procedant quoad obtinentem, ſeu retinentem beneficium aliquod cum Epiſcopatu. Quia quamuis verum ſit beneficia omnia promoti ad Epiſcopatum vacare poſt adeptam pacificam poſſeſſionem Epiſcopatus, & conſecrationem receptam; aut ob moram ipſius, ideſt lapſum trimeſtris ad conſecrationem dati à iure, vt *d. c. cum in cunctis de elect. §. 1. Garzias d. p. 11. cap. 6. nu. 5.* Neque validè conferri beneficia alicui Epiſcopo (habenti reditus ſufficientes ex Epiſcopatu) niſi ex Pontificia diſpenſatione, vt *Garz. num. 44. Laym d. c. 8 n. 6.* Tamen neque per retentionem iniuſtam prioris beneficij, aut per obtentionem noui beneficij priuatur Epiſcopatu, ſed collatio noui beneficij irrita manet. *DD. in c. cum noſtris de præb. Laym. loco cit. §. tertio aduertendum, Garzias num 43.* vbi ait quod *d c. de multa*, non loquitur de Epiſcopatu. Imo & ſi Epiſcopus ſecundum accipiat Epiſcopatum ſine licentia Papæ, ſeu legitima tranſlatione, non incurrit priuationem prioris Epiſcopatus, ſed ſecundum dimittere tenetur. Verum vtroque priuandus eſt per ſententiam, vt *capit. quanto de tranſlat. Epiſc. Layman ibi num 6.*

QVÆRES quis poſſit ſuper incompatibilitate diſpenſare? Reſpondeo, ſi in primo genere, ſolus Papa diſpenſat, *Garzias par. 11. cap. 5. à numer. 336. Layman. libro 4. tract. de benefic cap. 8. numer. 9. Barboſ. in capitulo litteras, num. 2. de conceſſione præbendarum.* Facilius autem poteſt Papa diſpenſare ſuper incompatibilitate vel pluralitate beneficiorum cum Cardinalibus & filijs Regum, propter eorum merita & excellentiam, vt habetur *in d. extrau. execrabilis. § nos itaque.* In ſecundo autem genere, ſi ſint ſimplicia non requirentia reſidentiam, an, & quando, & à quo requiratur diſpenſatio vide Trid. *ſeſſ. 24. cap. 17. ref. Garziam n 262. & 308. Sanch conſil. lib. 2. c. 2. dub 6 num. 24 Filiuc. tract. 41. c. 7. num 24.* Cauſas autem diſpenſandi vide *cap. de multa, de. præb.* & in *d. extrau. execrabilis.*

Illud aduerte quod ſi Papa diſpenſet cum irregulari ad plura beneficia, intelligitur de pluribus ſucceſſiuè niſi aliud exprimatur. *Rot dec. 425. num. 5. pa. 1. nouiſſ.* Sed quæres an Patronus poſſit in limine fundationis apponere conditionem, vt talis v. g. dignitas vel canonicus non teneatur ad reſidentiam, & quod non ſit incompatibilis cum alia dignitate. Reſpondeo poſſe niſi repugnet iuri diuino vel naturali, ſeu ſubſtantiæ talis officij. v. g. ſi dignitas ſit pure honoraria: ſecus ſi habeat iuriſdictionem ſpiritualem, vt Abbatis vel Parochi. Itaque in primo caſu poterit, & debebit Epiſcopus eam approbare. In ſecundo autem reijcere, vt *Rota deciſ. 331. num. 8. pa 2. nouiſſ. cum Sacra Congr. & alijs DD.* Vnde in Canonicatu ſimplici poterit induci à patrono talis conditio, de non reſidendo & de compatibilitate cum alio Canonicatu, quia non repugnat iuri diuino vel naturali.

An autem conſuetudo poſſit habere vim diſpenſationis, ſeu derogare incompatibilitati? vide *Layman. nmu. 10. & 11.* An vero poſſidens bona fide duo incompatibilia cum titulo colorato, ſcilicet ex ordinaria collatione, iuuetur regula de triennali, negat *Sacra Congregatio apud Garziam. c. 5. num. 379.* Sed affirmant alij, quos ſequitur *Sanch. conſil. lib. 2. c. 1 dub. 31. n. 29.*

Sed

Sed prima opinio eſt tenenda, quam approbauit Papa apud *Garziam ibi*, & eſt communis Canoniſtarum, quos allegat *Sanch.num.* 28. Tenentur autem Ordinarij compellere obtinentes incompatibilia, vt oſtendant diſpenſationem Papæ, aliàs tanquam vacantia alijs ſunt conferenda. vide *verb. Intruſus c.* 4. vbi dixi pleniùs. Denique aduertè, quod non priuatur quis primo incompatibili, niſi ſecundum pacificè poſſideat (vel ſi per eum ſtet quo minus poſſideat) ceſſante omni moleſtia etiam extraiudiciali, etiam quoad fructus vel eorum maiorem partem, vt *Rota Burat. deciſ.* 19: *num.* 18.

QVÆRES ſecundo ad quem pertineat collatio beneficiorum quæ vacant, ſeu dimittuntur per aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis. Reſpondeo ſi hæc ſint dignitates, perſonatus, vel officia, aut alia beneficia curata, tunc eorum collatio ad Sedem Apoſtolicam pertinet; vt *d. extrau. execrabilis*, *§. qui verò deinceps*. Si autem ſint alia beneficia, vt canonicatus, &c. tunc ſi ſecundum incompatibile fuit collatum ab Ordinario in ſuo menſe, primum ſub reſeruatione non cadit; Secus ſi fuit ſecundum collatum à Papa, vel ab Ordinario in menſe Papæ, vt *extr. ad regimen, de præb. Buratt. deciſ.* 242. *à num.* 2. *Garzias p.* 11. *c.* 5. *num.* 51. *&* 52. Illud quoque aduertendum, quod ante conſecutionem talis incompatibilis prouidendus non poteſt valide primum beneficium reſignare, aut permutare, ex regula *Cancel.* 3. quia id in fraudis reſeruationis fieret, vt ibi.

CAPVT VIII.

Beneficia obtinens vel conferens per abuſum laicæ poteſtatis.

1 CAp. *ſi quis deinceps* 16. *q.* 7. Gregor. VII. ita ſtatuit; Si quis Epiſcopatum, vel Abbatiam, vel aliam Eccleſiaſticā dignitatem de manu laicę perſonæ ſuſceperit, nullatenus inter Epiſcopos, vel Abbates habeatur; & introitum ei Eccleſiæ interdicimus, quouſque locum talem per ambitionem obtentum deſerat. E laici id præſumentes eandem ſententiam interdicti incurrunt, ex eodem textu, vnde prouiſio eſt nulla, & incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ ad tempus, *Comitol. l.* 1. *q.* 78. *n.* 5. *&* 6. *Turrecrem. in c. quoniam*, 16. *q.* 7.

II. Item tales ſunt excommunicandi, tam ſcilicet conferens quàm prouiſus de beneficio aliquo per abuſum laicæ perſonæ, *cap. quoniam, cap. ſi quis Clericus*, *cap. ſi quis Epiſc.* 16. *q.* 7. *& c. præterea de iurepatron.* Imò ſunt ipſi prouiſi ipſo iure excommunicati excommunicatione non reſeruata, ex *c. quoniam, & c. ſi quis Clericus* 16. *q.* 7. *Comitol. loco cit. nu.* 5. Ipſi autem laici conferentes beneficia incurrunt excommunicationes, & pœnas latas contra vſurpantes iura beneficiorum, ſeu Eccleſiarum: de quibus vide infra *verb. vſurpatio*, quæ ſunt Papæ reſeruatæ.

III. Ex Concilio Lateran. ſub Leone X. recipiens beneficium à laico Domino non habente Apoſtolicæ Sedis priuilegium, ſeu titulum, ſaltem coloratum, redditur inhabilis ad beneficia quælibet obtinenda, donec à Papa fuerit diſpenſatus, vt *Bern. Diaz. cap.* 53 *praxis crimin. & c. quiſquis de elect.* Qui recipit beneficium via electionis factæ per abuſum laicæ poteſtatis, eſt eo ipſo ineligibilis ad dignitates Eccleſiaſticas, *Barboſ. ibi num.* 5. niſi cum eo diſpenſetur, vt notat *gloſ. ibi verb. Fiat, & Barboſ. num.* 3. & poteſt Epiſcopus diſpenſare, *Barboſ. ibid. num.* 4. Dicitur autem electio facta per abuſum laicæ poteſtatis ab Eccleſiaſticis, quando laicus admiſſus eſt vltro ad actum electionis, & interfuit authoritatiuè, vt *gl. ibi verb. abuſum, Abb. in cap. quiſquis, numer.* 4. *Azor. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *quæſt.* 8. *§. præterea*.

In ſpecie autem omnis recipiens beneficium per abuſum, ſeu collationem vſurpatam à laico, incurrit vitium, & pœnas intruſionis: vnde eſt inhabilis ad illud etiam per nouam prouiſionem, *cap. relatum, de iurepat. Salzed. ad Diaz. cap.* 51. *&* 53.

IV. Electionem celebrantes per abuſum laicæ poteſtatis, ſunt priuati ea vice poteſtate eligendi: etenim electio illa fuit nulla: nec ipſi poſſunt tunc alium eligere, & ſunt ſuſpendendi per triennium ab officijs, & beneficijs, ex *d. cap. quiſquis* 43. *de elect.* de qua re dicam *verbo Electio*

V. Dimittere tenentur prouiſi per abuſum laicæ poteſtatis beneficia ſic recepta, quia prouiſio, ſeu collatio eſt nulla, *per cap. ſi quis deinceps, & cap. quiſquis cit. cap. præterea de præb. in* 6. *Canoniſtæ in d. cap. quiſquis, Comitol. loco cit. num.* 3. Sunt autem compellendi ad ea dimittenda per excommunicationem, & alias cenſuras; & ſi fuerint contumaces, ſunt deponendi ab ordine, & officio, *cap. præterea de iurepat.*

Nota, quòd iſtæ pœnæ ceſſant quando laicus habet priuilegium Papæ conferendi beneficia, *Garz. p.* 1. *c.* 2. *num.* 33. *cum allegatis*. Non tamen poteſt laicus acquirere ius conferendi ex ſola conſuetudine, ſed requiritur ſaltem immemorabilis conſuetudo cum fama conſtanti priuilegij, *Garzias num.* 38. Aliàs igitur nulla ſuffragari poteſt præſcriptio. *Seraph. deciſ.* 138. *numer.* 2. *&* 3.

Quod autem ſæpè in iure cautum reperitur, Religioſos poſſe recipere Eccleſias de manibus laicorum, ſi tamen id fiat cum conſenſu Epiſcopi; intelligendum eſt de Eccleſijs dono recipiendis, quas laici iniuſtè detinent, & aliter de illorum manibus non facilè poſſunt auferri, vt apud *Barboſ. alleg.* 105. *num.* 49.

CAPVT IX.

Beneficiorum prouiſio, vel præſentatio, ſi in tempore non fiat.

DE iure communi deuoluitur ius conferendi Superiori immediato ob negligentiam collatoris, *cap. nulla, de conceſſ. præben. cap. licet, de ſupplen. negligen. prǽl. Clem.* 1. *eod. tit. Garzias par.* 10. *cap.* 2. *per tot.* Et ſimiliter ob negligentiam patroni, ius deuoluitur per conſolidationem ad eum, qui debuiſſet inſtituere ad illius præſentationem, *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 34. *dub* 6. *Sanchez conſi. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 59. *num.* 5. *cap. quoniam, de iurepatr.* Ius autem conferendi competens Epiſcopo iure proprio deuoluitur Capitulo ob negligentiam Epiſcopi,

cap.

cap licet de ſuppl.negl.Prælat. & c.2.de conc.præb.Laym. lib.4 tract.de benef.cap.11.num.5.

Intra quod tempus fieri debeat collatio, aut præſentatio. Reſpondeo fieri debere intra ſex menſes, niſi agatur de electione ad Cathedrales, vel Regulares Eccleſias: quia talis electio fieri debet intra tres menſes, & niſi agatur de præſentatione facienda à Patrono laicali, quia fieri debet intra quatuor menſes. De his omnibus vide *Garziam par.10. cap.2. num.1. & ſeqq.* Sed nota, quòd tempus non incipit currere niſi à die notitiæ vacationis, & ceſſante omni impedimento legitimo, quia ea deuolutio fit ad ſupplendam negligentiam, *cap.fin.de ſupplen.negl.Præl.c.dilectus, & cap. quia diuerſitatem de conceſſ.præb.Sanch.opuſc.lib.2.cap.3. dub.59.num.10. Garz.num.15.& 16. cap.2.par.10.* quæ ceſſat in impedito. Vnde allegans ignorantiam, abſentiam, morbum, & ſimilia audiendus eſt, *Rot. par.1. nouiſſ.deciſ.377.Sanchez nu.* 11. quia hæc deuolutio eſt pœnalis. *Sanch num.*10. Vide quæ dixi ſupra *p* 1.*c.*15. Item ſi dubitauit interim de iure conferendi vtrum ad ſe pertineret, *Rota par.2.recent.deciſ.632.num.2.*

Hæc autem deuolutio transfert ius ante omnem ſententiam declaratoriam, etiam pro foro conſcientiæ, quia non ſolum fit in puram pœnam negligentiæ, ſed principaliter ad bonum Eccleſiarum, ideſt, ad auertendum damnum Eccleſiæ, quod ex tali negligentia reſultat, ita tenet *Abb.in cap literas num.2. verſ. & dicunt DD de ſuppl.neglig.prel.& in cap.cum noſtris,n.22. de conceſſ.prebendæ, Sanch.conſil lib.2. cap.1.dub.6.n.16.* Itaque non poteſt purgare moram, *Garz.par.10.cap.3. num.48.* & facit quòd pena ipſo facto incurſa priuans iure aliquo, obligat in conſcientia ſæpenumero, quando eſt modici præiudicij, vt hic, cum priuatur iure conferendi, vel præſentandi pro ea vice tantum, *Garz. num.39.* Vnde non placet, quod ait in contrarium *Flamin.Pariſ. de confiden.quæſt.14. in fin.* in foro conſcientiæ præſentatum poſt tempus tutum eſſe. An autem poſſit prouiſio facta poſt tempus, rata haberi ab eo, ad quem eſt ius deuolutum, ſi aliàs prouiſus ſit idoneus, vide *in cap.literas ibi DD.de ſuppl.neglig. prel.*

CAPVT X

Beneficium conferens indigno, vel minus digno.

I. Peccat mortaliter, qui ſcienter confert beneficium, vel officium Eccleſiaſticum indigno, id eſt, non habenti qualitates requiſitas ad illa, *gloſ. in cap.ad Apoſtolicam, verb.prohibendum,de Regul. Rebuff. in praxi par.3.c.16. Pœnæ contra collatores, &c. num.6. Sanch.in opuſc.lib.2.cap.1.dub.2.num.7.in fin.& num.12 Garzias de benef.par.7.cap.16. in princ.*

Et nota quòd ad obtinendum beneficium ſimplex ſufficit, quòd ſciat legere, & ſcribere, vtque poſſit recitare diuinum officium, etiamſi non intelligat latinum. Ad obtinendum autem Canonicatum in Cathedrali, vel Parochiam requiritur literatura, ideſt intelligentia lingue latinæ, & ſcientia eorum, quæ pertinent ad eius officium: ita *Rota deciſ.318. per totam.* Aliàs enim collatio beneficij eſſet nulla, vt *Rot.ibi*, & dixi infra *verb.Ordo, cap.9.*

II. Et reſtituere tenetur eidem Eccleſiæ taliter læſæ quanti illius interſit, *Cardin.& Anchar. in Clem. 1. de æt.& qualit. Rebuff. loco cit. num.8. Sanch. dub. 45. numer. 4.*

Amplia prædicta, quòd conferens beneficium curatum digno, omiſſo digniori, peccat mortaliter, vt de communi teſtatur *Garzias,ibi num.2.* & hoc omninò tenendum ait *Sanch dub.2. numer.16.* quamuis tunc non teneatur ad reſtitutionem vllam, ſi contulit abſque concurſu, ſeu oppoſitione in caſibus, in quibus non requiritur oppoſitio, *Sanch.dub.45.num.10.* vbi id ait eſſe ferè certum, *& num.* 15. vbi ait eſſe probabilius. Si verò beneficium curatum, vel etiam ſimplex conferat digno, omiſſo digniori, per oppoſitionem, ſemper mortaliter peccat contra iuſtitiam commutatiuam, ſeu contra ius dignioris neglecti, *Sanch. dub.2 num.23. & dub.46.num.4. Gonzal.in reg.8 gloſſ 4. num.* 128. cum communi. Et ſanè ſi beneficium conferendum erat digniori per concurſum ratione alicuius iuris, vt ſtatuti, vel fundationis, vel conſuetudinis præſcriptæ, tunc eligens dignum omiſſo digniori, vel eligens indignum, tenetur ad reſtitutionem digniori contempto, *Gratian.deciſ.97. Barboſ.alleg.60.num.98. & 104.Garzias par.7.cap.16.num. 56.& 61.Sanch.dub. 46.num.2.* dicens hanc eſſe probabiliorem ſententiam. Verùm collatio tunc facta digno, omiſſo digniori, valida eſt: vt *Gonzalez num.129. Sanch. dub. 40. num.3.* vnde prouiſus erit tutus in conſcientia, nec tenebitur ad reſtitutionem vllam digniori, ſiſtendo in iure communi; At ſi beneficium curatum conferatur per oppoſitionem, hodie ex *Tridentin.Concil.ſeſſ.24 c.18. de ref.* & Bulla Pij V. 33. incip. *In conferendis*, ita debet conferri ei, quem Epiſcopus digniorem, ſeu magis idoneum indicauerit, talemque Epiſcopus eligere tenetur, vt dignior contemptus appellare poſſit ab irrationabili electione, & electio facta non ſeruata forma dicti decreti, ſit irrita, & nullum ius tribuat prouiſo, neque titulum coloratum, ſi ſcilicet ſit iniuſtitia, ſeu irrationabilitas manifeſta, vt *Gonzalez num.136.* quare dignus prouiſus neglecto magis idoneo, tenebitur ad reſtitutionem eidem, & prouiſio ipſius eſt irrita ipſo iure, vt *Gonzal.ibid.* & idem ſentit *Leon.theſaur. fori Eccleſ.par.2.cap.3.num.38. Garz. numer. vlt.*

Sed quæres an prouiſus de beneficio in concurſu, ſi erat inhabilis ad illud ratione occultæ cenſuræ, vel irregularitatis, aut alterius vitij, ſeu impedimenti occulti poſſit obtinere poſtea in ſacra Pœnitentiaria non ſolum abſolutionem à cenſura, & diſpenſationem ſuper irregularitate illa occulta: verùm etiam reualidationem tituli dicti beneficij. Reſpondeo, ſi nullitas prouiſionis proceſſit à cenſura, vel irregularitate contracta ob violationem cenſuræ, poterit tituli reualidationem impetrare in ſacra Pœnitentiaria, ſtante aliqua cauſa rationabili ſic cum eo diſpenſandi; quia in his caſibus ſpecialiter ei conceſſere Summi Pontifices facultatem titulum reualidandi.

III. Beneficium Eccleſiaſticum conferens ſcienter indigno, eo ipſo priuatus manet iure illud conferendi alteri idoneo in eadem vacatione. Si verò ignoranter indigno contulit, vt puta quia inhabilitas prouiſi erat occul-

occulta, non priuatur iure ſuo, ideoque poterit in eadem vacatione alteri idoneo idem beneficium conferre, per *c. ſi electio de elect. in 6. Abb. in cap. 2. num. 16. de poſtul. Prelat. Rebuff. in praxi p. 1. cap. 16. num. 1. Buratt. deciſ. 162. num. 7. cum alijs DD.*

Amplia quòd prædicta pœna priuationis obligat etiam in foro conſcientiæ ante ſententiam declaratoriam, vt dixi *verbo Electio, cap. 3. not. 3.*

Limita, quòd aſſerens electores, ſeu collatorem ſciuiſſe illum eſſe inhabilem, vel indignum probare tenetur, quia ignorantia præſumitur facti alieni, *l. vetenetur, quia ignorantia præſumitur facti alieni, l. verius, ff. de prob Menoch. præſump. 23. num 51. & 52. lib. 6.* & in dubio quilibet præſumitur dignus, *c. vn. ibi gloſſ. verb. æſtimare, & Barb. num. 3. de ſcrutin. in ordin. fac.*

Sed vide quæ de hac materia, & pœnis huius criminis, dixi infra *verbo Electio, cap. 3.*

CAPVT XI.

Beneficij gratia vtentes literis non expeditis in Curia Romana.

Vide *verbo, Gratia, à cap. 1.*

CAPVT I.

Bigamorum pœna.

Vide *verbo, Matrimonium cap. 2.*

CAPVT II.

Bigamos ordinans.

Vide *verbo, Ordo, cap. 2.*

CAPVT I.

Bonorum Eccleſiaſticorum alienatio.

Vide, *ſupra, Alienatio.*

CAPVT II.

Bonorum Eccleſiaſticorum furtum, rapina, incendium, effractio, & damnum.

Vide, *verbo, Sacrilegium, cap. 1. 3. & 4. & verbo, Incendiarij, cap. 1. & 2.*

CAPVT III.

Bonorum Eccleſiaſticorum vſurpatio, vel impedimentum.

Vide *verbo, Vſurpatio.*

CAPVT I.

Calumniator.

Vide *verbo, Accuſator, & verbo, Electio cap. 4.*

CAPVT I.

Cameræ Apoſtolicæ Miniſtri rationes fideliter non reddentes.

IN Bulla Pauli III. 40 incipit, *Cùm ſicut accepimus*, ſtatutum eſt, vt Prouinciarum Eccleſiæ Romanæ Theſaurarij, mercatores, ſeu publicani, & miniſtri, & alij eidem computa reddere debentes, ea integrè reddant, integrum debitum, & creditum deſcribendo, nec audeant aliquid penes ſe, vel alios retinere, vel retineri facere; & contra facientes incurrant (ſcilicet ipſo facto) excommunicationem Papæ reſeruatam, periurij, & falſi pęnas, & dupli cuiuslibet partitæ omiſſæ, vel non ſolutæ, eidem Cameræ applicandi, vltra alias pęnas arbitrarias ferendæ ſententiæ.

Limita, quòd ad incurrendas dictas pœnas, requiritur dolus propter verbum, *audeant*. Limita etiam, quòd licèt dicat Bulla, *Si aliquid auſi fuerint retinere, &c.* & hæc dictio *aliquid* verificetur etiam in minimo; tamen adhuc in caſu noſtro excuſat paruitas materię, quia etiam dictio *aliquid* pro ſubiecta materia requirit materiæ grauitatem; maximè quando pœna reſpicit rem, & contemptum formalem, *Surd. de alim tit. 8. priuil. 61 num 21.*

Limita tertiò, quòd non continentur Iudices intercipientes condemnationes Cameræ debitas, ſeù confiſcationes. quia id faciunt per modum furti commiſſi à priuata perſona, non vt ab officiali Cameræ, vt patet ex Bulla.

CAPVT II.

Ad Cameram Apoſtolicam pertinentes confiſcationes, vel pœnas defraudans.

IN Bulla Pij IV. quæ eſt 43. incipit, *Decet Romanum*, ſtatuitur, vt ómnes pœnæ pecuniariæ, & mulctæ, & confiſcationes. pro quibuſcunque criminibus, exceptis ijs, quæ pro damnis datis inferuntur, & exceptis pœnis applicatis titulo verè oneroſo, vel pro reparatione pontium, viarum, &c. & Eccleſiarum, & piorum locorum, & pro alijs publicis rebus, in toto Statu Eccleſiæ Romanæ applicentur Cameræ Apoſtolicæ, non autem Communitatibus. Itaque præcipit, & inhibet Legatis, & Gubernatoribus, & alijs Officialibus, ne in eorum decretis, edictis, & ſeutentijs dictas pœnas, &c. alteri quàm Cameræ Apoſtolicæ audeant applicare. Quod ſi contrauenerint Legati à Latere indignationem Pontificiam incurrant; inferiores verò pęnam excommunicationis, ſeu ſuſpenſionis à Diuinis, aliaſque arbitrio Papæ.

Deinde alia Bulla, incipit, *Cupientes*, idem Pontifex ſtatuit, vt Officiales præfati de pęnis ſtatutarijs, & bannimentorum habeant decem pro centenario, & accu-

accuſatores quartam partem de pęnis bannimentorum; ita tamen, vt præfatas portiones ſupradicti accipiant non propria authoritate, ſed de mann depoſitarij Cameræ; & idem vult obſeruari de alijs applicationibus exceptis, vt ſupra, verbi gratia pro titulo oneroſo, &c. nulla tamen appoſita eſt hic tranſgreſſoribus pęna latæ ſententiæ, vt ibi patet, neque adeſt obligatio reſtituendi; ſed ſolùm præceptum id obſeruandi. Hæc Conſtitutio fuit confirmata à Sixto V.& Clemente VIII. Bulla 5. incipit, *Inter cæteras*, vbi *num.*3. præcipit, vt Romæ rei pęnas pecuniarias in manibus tantum Depoſitarij Cameræ Apoſtolicæ perſoluant,& *num. 9.* ſubiungit, quod rei aliter ſoluentes, denuò Cameræ ſint ſoluere obligati, & omnes officiales contra formam prædictam pecunias illas dātes,ad reſtitutionem Cameræ teneantur. Notarij autem dictas pecunias intercipientes, niſi Depoſitario intra triduum reſtituerint, ducentorum ducatorum auri de Camera pęnam incurrant. Sed hæc pęna vltima non oblig.it ante ſententiam declaratoriam, ſed ad ſimplum tantum reſtituendum in conſcientia obligantur, vt dixi *par.1.cap.37.*

Quæres,an incurrat in has pęnas Iudex ob gratiam, vel ſordes omittens reum coudemnare. Reſpondeo negatiuè; An verò ſaltem teneatur Iudex ad reſtitutionem Cameræ in hoc caſu. Reſpondent multi negatiuè, qnos allegat, & ſequitur *Diana to.2.miſc.5. reſ. 52.& Salas de legib.diſp.15.ſect.7.d num.*101.ſed multi affirmant, vt *Ang verbo pœna num.*18. *Sylu. quæſt.*28. *Sot.de iuſt.lib.1.quæſt.6.art.6. Sayr. lib.*10. *clau. tract.* 2. *cap.*15.*num.*3.*Layman lib.3.tract.2.cap.5. §.2. ſi Iudex*, & alij: vtraque eſt probabilis.

Quæres ſecundo, qualiter intelligantur incurri illæ duæ cenſuræ, ſcilicet excommunicationis, ſeu ſuſpenſionis, ſtante illa particula, *ſeu*? Reſpondeò, aliqui pntant vtranque cenſuram incurri: quia illa particula, *ſeu*, eſt augmentatiua, & coniunctiua, vt *Gratus de dictionib. ſuper dictione ſeu, cap.*228.*num.*1.2.& 3. vbi multa inra congerit, *gloſſ. in c.latores, verb. ab officio, de Cleric. excomm.min.* vbi ait, quòd ſi Epiſcopus dicat, Suſpendo te ab officio, vel beneficio, debes ab vtroque abſtinere. Alij dicunt intelligi ad electionem arbitrio delinquentis. Ita *Suar. de cenſur.diſput.3.ſec.*2 *num.*12. *Filiuc.tract.*11.*num.*18 *Bonac.de cenſur.in communi pun.* 7. *num.* 4. qui dicunt ita obſeruandum in cenſutis pluribus latis ſub diſiunctiua: & in terminis huius Bullæ, *Bonacc.de cenſuris in partic.diſp.2.quæſt* 10. *pun.* 13. *in fin.* Alij quos refert tacito nomine *Filiucc. tract.* 14.*num.*177. dicunt intelligi excommunicationem à Laicis, ſuſpenſionem a Clericis incurri: ego puto incurri in tali caſu cenſuram, quam declarauerit Papa, ſeu Auditor Cameræ Apoſtolicæ, & ante talem declarationem neutram incurri, ſed tantum declaratione facta: ſicut in ſimili obſeruatur in excommunicatione, quæ incurritur vigore obligationis Cameralis à non ſoluentibus penſionem reſeruatam ſuper beneficio, & ita ſentit *Filiuc.ibidem*, & facit, quia communis ſententia ait, quòd quando cenſuræ duæ feruntur hoc modo, maneat ſuſpenſus, vel excommunicatus, cum ſint indeterminatè latæ, nec ſufficienter explicatæ, non ligant donec determinentur, ſeu declarentur à conferente, *Vgolin.tab.*1. *cap.*20.*§.*3. *num.* 4. *cum Nauar.& Abb.*& tenet *Henriq.lib.* 13.*cap.*32.*nu.*4. *Sayr.lib.4.cap.7. num.*3.de *cenſ.*

CAPVT I.

Cardinalem iniuria afficiens.

Vide *verbo, Maieſtatis læſæ crimen.*

CAPVT I.

Cenſura ſententiam ferentes non præmiſſa monitione coram teſtibus.

IN *cap. ſacro de ſent.excomm.* prohibetur ne quis in aliquem excommunicationis ſententiam promulgare præſumat, niſi competenti admonitione præmiſſa, & præſentibus perſonis idoneis, per quas ſi neceſſe fuerit poſſit probari monitio. Quòd ſi contra pręſumpſerit quiſquam, etiamſi aliàs iuſta ſit excommunicationis ſententia, ingreſſum Eccleſiæ per menſem vnum ſibi nouerit interdictum: alia nihilominus pœna mulctandus, ſi viſum fuerit expedire.

Hunc textum latè explicat *Menoch.de arbitr caſ.*541 *per tot.Nauarr.cap.27.num.11.Sayr.lib.1. cap.12.num.6 Sanchez lib 6.de matr.diſp.32. num.13. 17. 21. Suar. de cenſur.diſput.3.ſect.8. Coninch.diſp.13. dub. 9. Layman. lib. 1.tract.de cenſur.cap.6.num* 5.

Declara primo ex *c. Romana de ſent.excom.in 6.* quod nec in ſpecie, nec in genere pro culpis præteritis, vel præſentibus Iudices Eccleſiaſtici ferre debeant cenſuras, ſine competenti monitione, aliàs ſententia eſt iniuſta.

Declara ſecundo, quod dicitur in *c. ſacro*, de modo ferendi ſententiam excommunicationis, idem etiam in alijs cenſuris, ſcilicet ſuſpenſionis, & interdicti obſeruandum,vt non ferantur ſine monitione, vt ſupra, *cap. reprehenſibilis, de appell. c. ſtatutum, de ſent.excom. in 6. Sayr. lib.1. cap.12. Suar. diſp. 3. dub. 9. Layman. c.5.num.*4. Verum pœna, de qua in *d. c ſacro*, ſcilicet interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, non incurritur niſi in illo caſu, quando fertur cenſura excommunicationis nou ſeruata dicta forma præuia, & non procedit contra ferentem ſententiam ſuſpenſionis, vel interdicti, *Suarez diſp.37. ſect. 1. num.3. Bonac. de cenſur ſuſpenſio,q.5. punct.1. §.1. num.2. Tolet. lib.1.cap.48. §.octaua*, Quamuis alij contra teneant apud *Bonac.* ſcilicet *Felin Henriq. & Alterius.*

Declara tertio, quòd illa monitio debet eſſe canonica,ſeu competens, id eſt trina, vel vna pro tribus,ad hoc vt cenſura ſit iuſta *cap.conſtitutionem,de ſen.excom. in 6. & ibi DD. Menoch. loco cit.nu.* 5. Si tamen vna interuenerit, valida eſt ſententia, aliàs non, *Barboſ. in c. Romana, num.* 21. *de ſent.excom. in 6. cum allegatis*, & debent aſſignari dies pro ſingulis arbitrio Iudicis, vt non minus vna die & communiter duo aſſignantur. Vide *Menoch.caſu* 5.45. *num. vltim.*

Declara quarto,quod iterdictum illud, ſeu pœna, de qua in *cap. ſacro*, non procedit contra Epiſcopos, quia de illis non eſt facta mentio, *c. quia periculoſum, de ſent.*

de ſent.excomm.in 6.Sayr. lib. 1. cap.13.n.16.Suar.diſp. 37.ſect. 1. num.3.

Declara quinto, quod non præreq́uiruntur monitiones, quando fertur præceptum ſub cenſura ipſo facto incurrenda in caſum contrauentionis, *c. reprehenſibilis, de appel. Layman. num. 5 vbi ſupra, Suar.diſp. 3. ſect. 8 num.5. Sanchez lib 6. in decal c.4 num* 50. qui dicunt procedere ſiue illud præceptum ſit ſpeciale ab homine extraiudiciale, ſiue generale à iure: quia illud præceptum ſatis monet.

Sed neque requiritur monitio ad ſententiam declaratoriam cenſuræ incurſæ, ſed requiritur tantum vna citatio ad dicendam cauſam quare non debeat declarari, ſi exceſſus non ſit notorius, debet enim citare reum & eo præſente recipere probationes ſuper facto; quo conſtito, debet illum declarare incidiſſe in ſententiam iuris *Abb in c. peruenit il primo de Appell.num.5. Roman. conſ 482. num.6.& 9.* Si autem factum ſit notorium poteſt declaratoriam proferre talem pœnam iuris à reo incurſam, *Abb.& Rom. ibi Mart. de iuriſd. p.3 c.3.in fin.per d.c.peruenit.* Alias autem requiritur citatio vt dixi ad ſententiam proferendam, vtque non feratur in inauditum, niſi in contumaciam. *gloſſ.in cap. ſacro, verbo conſtiterit de ſent.excomm. & gloſ. in Clem. præſenti, verbo conſtiterit, de cenſib. Genuenſis in praxi, cap.23. num.19 Barboſ.in d.Clem. præſenti num 5. Marta de iuriſd. par.3.cap 3 num 28. cum ibi alleg. & Auila par.2 de cenſur cap 5. diſp.1 dub. 5* Et ſi omitteretur hæc citatio, declaratoria eſſet nulla, ſeu irrita, *Auila ibi, Nauarr.conſil 9 num.4 de ſent.excomm Genuen d.c. 23. praxis num.16.* & de communi teſtatur *Vgolin. de cenſur.tab 1.cap.21.§.2.num 9* Et nota differentiam, quod licet ſententia cenſuræ promulgatoria proferenda, cum debeat prius conſtare de contumacia, prærequirat citationem perſonalem, niſi reus dolo latitet nam in hoc caſu ſufficit citatio ad domum, vel per edictum, vt latè *Genuenſ. ibi num.12* vbi ait communem eſſe ſententiam, *& Marta loco cit à num.10. 17.& ſeqq.Caſſid decíſ 12 in fin de reſcr.* vel niſi conſtet citationem, vel monitionem ad domum factam, vel per edictum, ad eius notitiam perueniſſe *Couarr.in c.Alma mater par 1 §.9 num 4.verſ.tertius caſus. Bellam. deciſ. 188. quæ eſt vnica, tit de dolo.* Tamen ad ſententiam cenſuræ declaratoriam non requiritur citatio perſonalis, vt *Roman conſ.482. num 5. & ibi Mandoſ. cum Soccin Curt.& Dec.* & tenet *Genuenſ practic quæſt.*708.qui notant hanc differentiam. At verò denunciatio cenſuræ iam promulgatæ, vel declaratæ non requirit citationem (& poteſt fieri etiam poſt appellationem à Iudice à quo, ita *Bellamera deciſ. 411. quæ eſt vn. de ſenten. excomm.* In cauſa autem declaratoriæ ſi citatus, vt ſupra non compareat, tunc in abſentem contumacem procedi poteſt non ſolùm ad interlocutoriam, idest ad ſententiam excommunicationis promulgatoriam ob contumaciam, *ex cap. quoniam frequenter, vt lit non conteſt gl.in c.1.ver de accuſationibus.& ibi Præpoſ.num 1 3.q.9.* Sed etiam procedi poteſt, & ſolet ad ipſam diffinitiuam idest declaratoriam cenſuræ incurſæ, quia cauſa declaratoriæ eſt ſummaria, vel etiam quia agitur de periculo animarum, ideo proceditur ad illam etiam in abſentem, ſeu lite non conteſtata, *Rota deciſ.504.ſeu 20.de ſent.excomm. Præpoſ.cit.num.2.in fin. Felin.in cap. Rodulfus num.41. verſ. intellige primò, de reſcrip..Genuenſ.in praxi, c.23.num* 20.

Aduertè autem limitando tex. noſtrum, quòd ſi Iudex in cauſa declaratoriæ omitteret citationem ſupradictam, non incurreret in pœnam huius decretalis, quia loquitur tantùm de ſententia promulgatoria cenſuræ, non autem de ſententia declaratoria, ita *Auila par,2.c.5.diſp.1.dub.5.* Quis autem abſoluere poſſit ab hoc interdicto ex hac decretali lato, vide *par. prima, cap.24.*

Vlterius notandum eſt, quòd declaratoria pœnæ incurſæ à iure latæ ab eo iudice ferenda eſt, qui eſt iudex competens talis delicti contra talem reum, vt *c.cùm ſecundum, de hæret in 6. c.peruenit, il primo, de appell.& ibi Abb.numer.5.* Si tamen delictum eſt notorium de iure, vel de facto, poteſt etiam declaratoria proferri, & fieri denunciatio à Iudice Ordinario extraneo, ſeu alterius territorij in ordine ad ſuos ſubditos, vt debeant vitare talem ver.gr. excommunicatum, &c. quia tunc non requiritur citatio rei, neque cauſæ cognitio, ita vt poſſit etiam Epiſcopus declarare religioſum exemptum incidiſſe in talem cenſuram, *Henriq. lib 7 c.25. num.7 verſ.nec poteſt, Gemin.in cap. Epiſcoporum num. 8. in fin.verſ.quidquid dicat, de priuil. Barboſ. alleg.* 105. *num 73.de poteſt.Epiſ.*

Notanda eſt etiam differentia alia inter ſententiam promulgatoriam, & declaratoriam, quod à promulgatoria cenſuræ de præſenti latæ non poteſt appellari ſuſpenſiuè, ſed benè à ſententia declaratoria, & ſic ſuſpendetur effectus ſententiæ, vt non ſit neceſſario vitandus, *Lap. in Clem.ad compeſcendas numer 4. de ſeq. poſſ. Roman. dicto conſil. 482. numer 9* Item alia eſt differentia, quia ſententia promulgatoria cenſuræ lata poſt appellationem eſt nulla, & attentata: Sed declaratoria cenſuræ lata poſt cenſuram incurſam, etiamſi lata ſit poſt appellationem à promulgatoria de præſenti valida eſt, & non dicitur attentata, *Rom. d.nu 9 per cap.paſtoralis in fin.de appell.* ſed de hac materia dixi ſupra *par. 1.* de ſuſpenſione cenſurarum.

CAPVT II.

Cenſura ſententiam proferens non in ſcriptis.

IN *cap 1.de ſent excomm.in 6.*habetur, Quiſquis excommunicat, excommunicationem in ſcriptis proferat, & cauſam excommunicationis conſcribat exemplumque huius ſcripturæ teneatur tradere excommunicato infra menſem, ſi fuerit requiſitus; ſuper qua requiſitione fiat publicum inſtrumentum, vel literæ teſtimoniales conficiantur ſigillo authentico.

Si quis autem Iudicum huius conſtitutionis temerarius extiterit violator, per menſem vnum ab ingreſſu Eccleſiæ, & diuinis officijs nouerit ſe ſuſpenſum: Superior verò, ad quem recurritur, ſententiam in tali caſu relaxet, & latorem, ſeu Iudicem, qui talem ſententiam protulit, condemnet in expenſis, & intereſſe, & aliter arbitrio puniat. Et hæc etiam in ſuſpenſionis, & interdicti ſententia mandat obſeruari. Et de-

clarat, quòd ſi quis in dictis cenſuris diuina officia fuerit executus, fiet irregularis à ſolo Papa diſpenſabilis. Explicat *Menoch. de arbitr. caſu 541, à num. 14.*

Declara primo, quòd iſta cenſura ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ, eſt propriè loquendo interdictum; ſuſpenſio autem hæc à diuinis officijs eſt interdictum ab vſu actiuo, & paſſiuo Diuinorum, *Suar. de cenſ. diſp. 37. ſect. 1. num. 2. Bonae. de cenſ. partic. diſp. 3. q. 5. punct. 1. §. 2. num. 17.*

Declara ſecundo, Epiſcopos non incurrere in pœnam interdicti, ſeu ſuſpenſionis, quia eorum non eſt facta mentio, per *c. quia periculoſum de ſent. excom. in 6. Genuen. in praxi c. 24. num. 5.*

Declara tertio, quòd ad incurrendam hanc pœnam requiritur temeritas, *Suar. num. 2.* Quare aliqui dicunt requiri ſcientiam: ita *Suar. & Cardin in Clem. 1. §. porrò, de ſumm. Trin. & in Clem. 1. § ſi quis, de ſta. Monac.* Sed communior ſententia ait ſufficere culpam latam, ſeu ignorantiam craſſam, *gloſſ. in d. c. 1. verbo, temerarius,* quam *ibi* ſequuntur Doctores communiter, & *Genuen. cap. 24 num. 1.* quia temeritas non dicit dolum, ſed fatuitatem, & imprudentiam: *Io. Andr. in di. cap. 1. Ang. in l. eum quem temerè, ff. de iudic. S. Thomas 2. 2. quaeſt. 35. artic. 25.* dicens temeritatem eſſe defectum conſilij, & ſpeciem imprudentiæ facit *tex. in l. Iulianus § ſi item qui furem in fin. ff de act. emp.*

Declara quartò, vt non procedat quando cenſura fertur per modum legis, vel edicti generalis, *Menoch. num. 6. Genuen. cap. 24 num. 4.* Item ſecundùm aliquos neque procedit quando ferretur cenſura per modum præcepti ſpecialis pœnalis extraiudicialiter facti: ita *Coninch. diſput. 13. num. 85. Tolet. lib. 1. cap. 9. num. 6.* Sed contraria eſt communis, vt *Genuen. num. 1.*

Declara quintò, quòd ſecundùm aliquos non procedit hæc conſtitutio in Prælatis Regularium, *Tolet. num 3. Genuen num. 5.* Sed communis affirmat etiam in eis procedere, *Nauarr. cap. 27. num. 8. Vgolin. tab. 1. cap. 14. § 6. num. 2. & Canoniſtæ in d. cap 1.* communiter. verum eſt, quòd aliqui Religioſi, vt Minores, & noſtri, habent in hoc priuilegium, ne ſcripto teneantur cenſuram promulgare, vt *in comp. verb. excomm.*

Declara ſextò, vt hæc decretalis non procedat in ſententia cenſuræ incurſæ declaratoria, ſeò in promulgatoria, vt patet ex *text. ibi quiſquis excommunicat, &c.* & ita tenet *Nauarr.* quem allegat, & ſequitur *Auila par. 2. cap. 2. diſ. vn. dub. 3. verſ. hæc autem pœna.*

Declara ſeptimò, quod cenſura huiuſmodi lata ſine ſcriptura, vel ſine expreſſione cauſæ eſt valida, ſed à Superiore illico relaxanda, *gl. hic verb. propter quem, Bonacin. loco cit. numer 11.*

Declara octauò, quòd iudex requiſitus dare exemplum ſententiæ reo, incurrit in dictam pœnam, ſi non dederit intra menſem, vel ſi de tali requiſitione denegauerit fieri publicum inſtrumentum, vt patet ex *text.* & ſentit *Sayr. lib. 1. cap. 13. num. 10.* quia illud inſtrumentum iniungitur ad fauorem Rei contra Iudicem, vt ait *Sayr. ibi.*

CAPVT III.

A cenſuris abſoluens ſine facultate.

Vide *verbo, Abſolutio, cap. 3.*

CAPVT IV.

Cenſura excommunicationis innodato vitando communicans quomodocunque.

Nota, quod hodie ex decreto Concilij Conſtantien. confirmato à Martino V. per Conſtitutionem incipien. *Ad euitanda*, & à Leone X. in Concilio Lateranenſi, ad euitanda animarum pericula, nemo quempiam alicuius ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis ratione, in Sacramentorum adminiſtratione, receptione, aut alijs rebus, vitare, aut interdictum locale obſeruare tenetur, niſi ſententia, vel cenſura contra certam perſonam, vel Eccleſiam, vel vniuerſitatem ſpecialiter à Iudice fuerit publicata, ſeu denunciata: exceptis ijs, qui excommunicationem ob violentam manus iniectionem in Clericum notoriè incurrerint, quia tales etiam vitandi ſunt. Hæc autem moderatio non releuat ipſos cenſuris innodatos, ſeu ſuſpenſos, vel prohibitos, etiam occultè, & habetur in eadem Extrauaganti.

Hæc moderatio eſt in praxi recepta, vt teſtantur *S. Antonin. 3. p. tit. 26. cap. 3. Soto in 4. diſt. 22. q. 1. art. 4. Guttier. lib. 1. can. qq c. 1. num. 1. Henriq. lib. 13. cap. 5. numer. 1. Auila par. 2. cap 6 diſp 2. dub. 1. Suar. diſp. 9. ſect. 2. num. 5. Coninch. diſp. 13. dub. 2. Sanchez in decal. lib. 2. cap. 9 numer. 3.* & de communi teſtatur *Layman lib. 1. tract de excomm cap. 4. num. 1.* & receptam eſſe in praxi Vrbis, & Curiæ Romanæ, & totius Orbis, teſtatur *Sayr. lib. 2. de cenſur. cap. 12, num. 9.* & tenet *Sacra Rota,* vt *recent. par. 1. deciſ. 534. num. 12.* & procedere in omnibus cenſuris, ſiue à iure, ſiue ab homine, ait *Sayr. lib. 2. cap. 12. num. 21.* & certiſſimum ait *Auila dub. 5.* & procedere etiam in irregularitate eſt communis recentiorum, teſte *Auila ibi.* Et nota quòd non ſufficit cenſuram eſſe in tribunali promulgatam, niſi ſit per cedulones denunciata, vt *Couar. in cap. Alma, par. 1. § 2. num 9 Auila diſp. 2. dub. 3. Suar diſp. 9. ſect. 2 nu. 8. Layman lib. 1. de excomm. cap 4. § 2.*

Addè quod valent acta iuriſdictionalia ſeu publici officij hominis excommunicati, vel ſuſpenſi, qui non ſit de vitandis, (ideſt non denunciatus nominatim, neque notorius clerici percuſſor) non ſolum ſi geſta ſint ad petitionem partis, (in quo omnes DD. conueniunt ſed etiam ex officio *ob dictam extrauag. & ob l. Barbarius ff. de off. Præt.* vt tenent plures, quos allegat *Garzias de benef. pa. 5. c 5. num 323.* & de excommunicato tenet & ait communem *Rota deciſ. 534 num. 3. 4. & 5. pa. 1. recent.* loquens de collatione beneficij facta ab Ordinario excommunicato non declarato; quæ collatio eſt actus iuriſdictionis ex officio nobili, vt fatetur *Garzias ibi:* & quamuis *Rota ibi.* cenſeat ſuſpenſum ab officio, vel iuriſdictione, etiam occultum, non poſſe validè beneficia conferre, nec alios actus iuriſdictionis exercere: tamen etiam in hoc contrarium

tenent

Digitized by Google

tenent communiter Theologi,dicentes *ex dicta extrau. Martini V.* valida eſſe acta iuriſdictionalia ſuſpenſi nõ declarati. ita *Henriq. lib.13.c.33.§.2.Tolet. lib 1. cap. 45. num.6. Suar. de cenſ. diſ. 27. ſec. 1. num. 31. in fin. Sayr.lib. 4. de cenſ. cap. 11. num. 15. Auila de ſuſpenſ. diſ. 3. dub. 4. conl. 4. Sanch. de matr. diſ. 22. num. 56. lib. 3.* Imò quod etiam ſi ſuſpenſio vel excommunicatio ſit denunciata,ſi tamen ibi vbi actus geritur ſit occulta, ſeu communiter ignorata, valida ſint acta iuriſdictionalia, probat *Henriq. loco cit. & Vantius de nullit. ex defec. iuriſd.ordin. num.137. Sanch. lib.3.diſ.22. num 33. & 34. loc cit.*

Eſt tamen verum quod & ſi Iudex non eſſet denunciatus,ſeu aliàs vitandus; tamen poſſet reus excipere in quacunque parte iudicij contra Iudicem de illius excommunicatione,& proteſtari de inualiditate actorum, & ſic impedire proceſſum. Si autem non excipiat, iudicio poſtea terminato non poterit excipere, neque acta inualidare,per *c. pia de except. in 6. & ibi Barboſ. num.5.& 10. Sayr. de cenſ.lib.2.c.7.num. 13.& 14. Layman. lib.1. trac. de excommun c. 2. num. 13. §. verum.* Et idem dicendum de actore excommunicato. Nam ſi ſit de vitandis tenetur Iudex ex officio illum repellere,ſi autem ſit de non vitandis, Iudex non tenetur illum per ſe repellere, ſed ſolum ad inſtantiam partis. *d.c.pia, Layman. ibi, Nauar. c. 27. num. 21. Gutier. lib.1. can. qq. c.1. num. 82. Suar. de cenſ. diſ. 14. ſec.2. & alij commun.*

An autem ſufficiat quod quis ſit denunciatus, vel notorius clerici percuſſor in vno loco, ad hoc vt debeat vitari in omni loco, dixi *pa.1.c.7. in fin.*

Illud eſt etiam aduertendum, non ſufficere quod quis ſit denunciatus ſub nomine generico ,v.gr. omnes de tali ordine, vel centuria, vel decuria. Quia ex hoc non ſit notorium quod ipſe ſit talis; quia corpus vniuerſale poteſt mutari per partes eo ſaluo remanente *.l. proponebatur ff. de iudic.* & propter hoc non dicitur ita certo demonſtratus in particulari, vt non poſſit intelligi niſi de illo, quod requiritur ad hoc vt quis dicatur nominatim denunciatus,per *l. nominatim ibi DD. ff. de lib. & poſt.* & ita *Suar. de cenſur. diſ. 9. ſec. 2.num.10. Sanch. lib.2. in dec. cap. 8. num. 3.* & quia nominatim dicitur,quando eſt ſignatus per nomen proprium,vel appellatiuum,quod non poſſit conuenire pluribus,*gl.in c. conſtitutionem , v. nominatim de ſent.exc.in 6.Bar. & Iaſ.in d.c.2.*

Ex dicta moderatione ſic expoſita ſequitur quòd etiam hodie excommunicatus occultus, non declaratus,& non notorius percuſſor,agens in iudicio, poteſt repelli in iudicio à Iudice, etiam reo non excipiente; non tamen tenetur Iudex illum repellere, niſi reo excipiente:denunciatum autem, vel notorium percuſſorẽ tenetur repellere etiam reo non excipiente,*c.pia de excep.in 6.*iuncta d.extrau. *Ad euitanda.*Ita *Genuen. prac. qq.cap.762.*Idem dicendum de teſte excommunicato, per *c.veniens il 2. in fin. de teſt. & c. decernimus de ſen. exc. in 6.* in quibus excommunicatus repellendus eſt à teſtificando, niſi priùs abſoluatur ad reincidentiam ad hunc effectum, *ex d.c. veniens.* Aliàs eius dictum nihil probat, *Rot.recen.par.2.dec.3.num.1.*quòd ſi non ſit notorius Clerici percuſſor, vel nominatim denunciatus, valeat eius teſtimonium, niſi pars aduerſa, aut Iudex eum reijciant, *Suarez de cenſ.diſp.16 q.6.num.4.Bonac. de cenſ.diſp.2.q.2.pun.7.num.12.cum alijs alleg. & Genuen. vbi ſupra .*

Amplia quòd neque Papa principibus, ſeu Regibus excommunicatis ſcribens vtitur verbis ſalutationis, ſed dignitatis, vt apud *Baronij addit.anno Chriſti* 1234.ex *Epiſtola Gregorij IX. ad Andream Regem Vngarorum.*

I. Peccat mortaliter communicans in diuinis excommunicato vitando: peccat venialiter communicando in humanis, *Toletus lib.1.cap.11. §. tertius effectus, Suar.diſput.15.de cenſur.ſect.2.num.8.Sayrus lib. 2.cap.11.num.4.* Limita, niſi excuſetur aliqua ex cauſis contentis illo verſiculo,

Vtile, lex, humilis, res ignorata, neceſſe.

De quibus vide *cap. quoniam multos, 11. q. 3. & ibi* Canoniſtas, & Theologos in materia de excommunicatione

II. Excommunicationem minorem incurrit communicans in diuinis,vel humanis cum excommunicato vitando, & dicitur ratione participij: quæ minor excommunicatio priuat tantum vſu paſſiuo Sacramentorum,ſeu eorum receptione,ſub pœna peccati mortalis,*cap.placuit,cum pluribus ſeqq. 11.q 3.c.nuper de ſent. excomm.cap. ſtatuimus,eod. tit .in 6.Sanch.*de *matrim.lib. 7.diſp.9.* & efficit vt repellendus ſit à beneficijs Eccleſiaſticis, non tamen irritat ipſo iure collationem. *Maiol.lib 3.cap.21. num.16.Layman lib.1. tract. de excom. cap.3.num.* 5. Poteſt autem ab hac excommunicatione minori abſoluere omnis Sacerdos confeſſarius approbatus, qui à mortali peccato abſoluere poteſt;Simplex autem Sacerdos,licet poſſit à veniali peccato abſoluere, ex facultate generaliter ab Eccleſia illi in ordinatione delegata, & non reuocata,vt *Suarez de pœnit.diſ. 26.ſect.4.nu.5.& 7.& ſect.6.nu.9. Filiuc.tract.7.nu.223 Coninch.de Sacr. Pœnit.dub.8.num.101. Layman.de pœnit.Sacram.c.12.nu.3.*tamen ſimplex Sacerdos non poteſt ab excommunicatione minori abſoluere, etiam ſi ſit per ſolum veniale peccatum contracta, *Sayr. lib. 2. c.23.num.8.*& communem oſtendit *Bonac.de cenſ.diſp. 2.q.3. nu. 15.* Quamuis contrariam probabilem dicat *cum Nauar.& Tolet.* ſi pœnitens ſola habeat venialia.

Nota quòd hanc minorem excommunicationem non incurrit communicans excommunicato in ijs caſibus, quibus ob illam communicationem incurrit maiorem excommunicationem ex iure communi,quia cenſetur à iure facta commutatio,vt *Suar. diſp. 12.ſect. 2.nu. 13.* de quibus caſibus dicemus capitibus ſeqq.

III. Excommunicationem etiam maiorem, quandoque incurrit communicans excommunicato vitando, quando ſcilicet lata eſt excommunicatio præcepto vel generali,vel ſpeciali contra participantes cum illo,vel illo excommunicato declarato: & olim quidem poterat excommunicatio ſic ferri à quocunque Eccleſiaſtico Iudice,etiam eodem contextu,excommunicando v.g.Titium cum participibus ſuis.*c.quod in dubijs,de ſent. excom.c. excellentiſſimus, 11 q. 3.* Sed hodie ex *cap.ſtatuimus,& c.conſtitutionem,de ſent.excomm.in 6.* Inferior à Papa non poteſt ferre ſententiam excommunicationis generalem contra participantes cum excommunicato à ſe, ſed ſolum ſpecialem, & canoni-

Digitized by Google

ca monitione præmiſſa,ſcilicet trina,vel vnica pro tribus,contra determinatos,& nominatim expreſſos;v.gr. monendo Titium, Caium,& Seium, ne cum Sempronio communicent, ſub pœna excommnnicationis ipſo facto incurrendæ. Poteſt tamen ferre ſententiam excommunicationis generalem contra quoſcunque participantes cum aliquo certo excommunicato non à ſe, ſed aliunde, ſiue à iure, ſiue ab homine, vel à ſtatuto ſynodali. *Sayr. lib.2.c.11. num. 15. §.6. caſus, & c.15.n.22. Suar.diſ.15.de cenſ.ſect. 2.n.17.Gut. cau.qq. c.5.n.31.*qui praxim ſeruandam docet in hac materia.

IV. Si quis ſæcularis,aut regularis exemptus publicè excommunicatum ad diuina officia, ſeu eccleſiaſtica Sacramenta vel eccleſiaſticam ſepulturam admittere præſumpſerit, vltra alias pœnas incurrit ipſo facto interdictum ab ingreſſu eccleſiæ, donec de hac tranſgreſſióne ad arbitrium eius cuius ſententiam contempſit ſatisfecerit competenter,habetur in c. *Epiſcoporum de priu. in 6.*

De hac re eiuſque explicatione vide infra eodē c. 7.

CAPVT V.

Cenſura excommunicationis innodato communicans in crimine.

EXcommunicationem maiorem incurrit quilibet communicans excommunicato vitando, ſi communicet in ipſo crimine, propter quod excommunicatione innodatus exiſtit ſiue à iure, ſiue ab homine: & hæc excommunicatio ſecundaria, ſcilicet participantis in crimine criminoſo, eſt eiuſdem rationis, cuius eſt illa principalis,nempe criminoſi, & hæc ſecundaria eſt lata à iure communi, ob offenſum latorem cenſuræ prioris, *c. nuper, de ſent excommunicationis, c. ſi concubina, eod. tit.* vide *Sayr.li. 2. c 15. nu. 9. & 16.* Vnde ſi prior cenſura erat reſeruata, etiam hæc ſecunda erit reſeruata,aliàs non,*Sayr.nū 9.*& ſi prior erat lata ab homine ſpecialis, hæc ſecunda ab eodem ſolo erit abſoluenda,ex *d c.nuper, Sayr. nu.* 10 Sed aduerte quòd ad incurrendam hanc cenſuram requiritur, vt principalis ſit nominatim denunciatus excommunicatus,neque ſufficit, ſi ſit notorius Clerici percuſſor,vt *Sanch.li.2.in decal.c.10.Auila pa.2. c.6 diſp. 10. dub. 3. & 4.Bonacc.de cenſ.diſ.2. q.2.pun.6.§.1.nu.9.Barboſa in d.c.nuper nu.4.*

CAPVT VI.

Cenſura excommunicationis innodatum à Papa Clerici ad diuina admittentes.

I. EXcommunicationem incurrunt Papæ reſeruatam,ex *c.ſignificauit 18.de ſent.excomm.* de qua re latè *Sayr.lib.2.c.15.nu.21.*cum multis authoribus,& *Bonac.de cenſur excom in communi q.2.pun 2.§.2.n.7.*

Declara hanc concluſionem, quòd intelligitur de innodato excommunicatione à Papa per ſententiam ſpecialem, ſeu vt ab homine, non vt à iure per legem, ſeu canonem, vt de communi teſtatur *Felin in cap excommunicamus, il 1.de har. nu.3.* & docet *Sayr. loco cit. nu.20. & lib.3.c.29.num. 6.* & requiritur hodie vltra ſententiam ſpecialem, vt ſit nominatim denunciatus, ob *extrau.ad euitanda.*ita *Sayr.lib.3 c.29 nu.6 & lib. 2. cap.15.num. 21.* vbi latè explicat. Sufficit tamen ſi excommunicatus ſit à iure, vel ab homine.etiam non à Papa,ſi tamen ſit denunciatus à Papa. *Caiet. verbo excommunicatio, cap.58.Henriq lib.13.cap.8.n.2.Coninch. de cenſur diſp.14.nu.33. Suar.diſp 10.ſect. 2.nu.9. contra Sayr. lib.2.cap. 15.num 22 cum Nauar.*

Declara ſecundò,quod non dicitur admiſiſſe ad diuina excommunicatum, qui orauit etiam publicè pro excommunicato abſente,*Auila pa.2.cap.6 diſp.10.dub. 6.in fin.* vel qui cum eo orauit in Eccleſia tanquam vnus de populo.Sed requiritur communicatio receptiua,*Sayr.lib. 3. cap.29.nu. 6.* Sufficit tamen ſi Sacerdos, aut Clericus in ſacris recitet cum eo horas etiam priuatè,& extra Chorum, *Sayr.lib.2.cap.15.nu. 21.* cum communi

Declara tertiò, quòd non procedit de Clerico admittente ex ignorantia,etiam craſſa,vel ſupina,vel coactè, ſed ſolum ſi ſcienter, & ſpontè, vt dicitur in eodem textu.

Declara quartò, quod ſecundum multos,hic appellatione Clericorum non continentur regulares,ſed ſeculares Clerici:ita *Vgolin tab.4.c.11.§.2.Sayr lib. 5. c. 4. numer. 29.Eman.Sa.verb.Interdictum,nu.11. Bonacc. de cenſur. particular. diſp.2.q.5.pun.3.nu.5.*& alij apud eoſdem: ſed communis opinio ait comprehendi, vt apud *Sayr. ibid.*

Denique notandum ex hoc textu, quòd Clericus hanc excommunicationem incurrens, ab Ordinario ad Sedem Apoſtolicam cum litteris pro obtinenda abſolutione perſonaliter mittendus eſt, neque ſufficit, ſi per procuratorem abſolutionem petat,vt notat *Cardin. in dicto c. ſignificauit.* An autem Clericus, ſeu Sacerdos celebrans coram excommunicato, tunc fiat irregularis? Reſp. negatiuè. niſi poſt contractam excommunicationem iterum celebret. *Suarez diſput. 12. ſect. 1 num 10.*

II Depoſitionis à dignitate, & loco Epiſcopatus pœnam ipſo iure incurrere Epiſcopum,qui excommunicationis ſententiam contra aliquem à Papa promulgatam violauit, verbi gratia eum abſoluendo, vel ei communicando, tenet *Marta de iuriſd. p.3.cap.21.n.2. cum ſeqq.* vbi id probare conatur *ex cap. Theugua ldum, 11.q. 3.*per illa verba, *Epiſcopatus exutos regimine conſiſtere definientes;* quæ verba videntur ſignificare declaratoriam pœnæ latę ſententiæ incurſæ.

Item quia iuramento Epiſcopi adſtricti ſunt defendere libertatem Eccleſiæ, *c.ego de iureiurando.* Quod ſi ad debiti ſui executionem fuerint à Papa requiſiti, id negligant, infidelitatis cauſa, & periurij, videntur incurrere pœnam priuationis Epiſcopatus,& ad hoc allegat Rayn. & Iacobin. Sed nullo iure probatur dicta eius ſententia, ideo non eſt admittenda, quia in *d. c. Theugualdum,* DD. communiter dicunt Epiſcopum in tali caſu eſſe deponendum, non ipſo facto depoſitum; & illam ſententiam ibi fuiſſe depoſitionis promulgatoriam, non declaratoriam tantum:ita *ibi Turrecr. & Prapoſ.* & procedit quando adeſt graue,& publicum ſcandalum, vt patet ex eódem *tex.* Similiter

quod

quod dicit de iureiurando, communiter DD. dicunt periurium non inducere pęnam priuationis beneficiorum ipſo facto, cum iure non ſit expreſſum. Ita *Innoc. in c. inter dilectos,de exceſſ. Prælat.in princ. & Felin.in c.2. nu. 3. de reſcr.*& DD. communiter *in c. querelam, de iureiur.* Rayner. autem & Iacobinus loquuntur in caſu priuationis feudi, vt videre potes apud eos locis à Marta citatis. Vnde non eſt facienda extenſio ad Epiſcopatum, quia maior eſt connexio Epiſcopi cum Eccleſia, quam Vaſſalli cum feudo:

CAPVT VII.

Cenſura excommunicationis innodatum à quocunque quicunque ad diuina admittentes.

I. IN *cap.3. de priuil.*Si religioſi etiam exempti,excommunicatos nominatim ab Epiſcopo,vel ab eo denunciatos non euitent, admittendo eos ad diuina ex præſumptione;eorum Eccleſiæ,in quibus eos admiſerint, ſublacent interdicto. Vide infra *cap.* 15.ibi pleniùs de hoc dicam.

II. In *cap.Epiſcoporum, de priuil. in 6.* quicunque ſæculares, aut regulares, quantumcunque exempti,excommunicatos publicos ad diuina officia, vel Sacramenta Eccleſiaſtica,vel Eccleſiaſticam ſepulturam admittere præſumentes, vltra alias pœnas à iure ſtatutas incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, donec ad arbitrium eius, cuius ſententiam contempſerint, ſatiſfaciant competenter.

Vnde apparet hanc cenſuram concurrere cum excommunicatione minori, vel etiam maiori, de quibus ſupra: ita *gl. in Clem.*1.*de ſepul.Tab verb.excommunicatio,* 5.*caſu* 42.*& verb.interdict.*6.*num.*2. *Anchar. in d.cap. Epiſcoporum,num.*1.& ſufficit ad hanc pœnam ſi admittant ad diuina ętiam priuatim celebrata, vt ſi cum illo recitent horas domi, *Sayr.lib.*2. *cap.* 15. *numer.* 21.

Limita primò, quòd ſecundum magis communem hic *text.* procedit contra Eccleſiaſticos ſæculares, vel regulares tantùm priuilegiatos, ſeu exemptos à iuriſdictione Ordinarij loci, vt de communi teſtatur *Nauarr.cap.*27.*num.*157.*vc.*11.*Suarez de cenſur. diſput.*37.*ſect.*4 *num.vlt* tenet *Io.Andr.Gemin. Anchar.& Io Monac.in d.cap.Epiſcoporum,* contra *gloſſ.in d.c. Barboſ. ibi num.*3.*Sayr.lib.*5.*cap.*14.*num.*11. *&* 34. qui dicunt illam particulam *quamtumcunque priuilegij,& exemptionis, &c.* eſſe ampliatiuam non reſtrictiuam ad illos ſolos.

Limita ſecundò, quòd hodie ob extrau. *ad euitanda,* non incurrunt hanc cenſuram, niſi admitttant ad diuina excommunicatos nominatim denunciatos, vel notorios Clerici percuſſores, *Henriq.lib.*13.*c.*5.*nu.vlt. Auila p.*5.*diſp.*5.*dub.*4.*concluſ.*4.

Limita tertiò, quòd ad incurrendam hanc pœnam, requiritur præſumptio, ſcilicet quòd ſcienter admittant, *Sanch.de matrim.lib.*9.*diſp.*32.*num.*38. & non ſufficit ſi mètu graui coacti admittant: imò etiam metus leuis excuſat, vt *Suar. diſp.*4.*ſect.*3.*num.*15.

Limita quartò, vt procedat ſolùm contra admittentes authoritatiuè, ſcilicet ſi admittant tanquam miniſtri Eccleſiæ, non autem ſi tanquam priuatæ perſonæ coaſſiſtant diuinis, *Nauarr.cap.*27.*num.*93. *Suar. diſp.* 10.*ſect.*2.*num.*9: *Coninch diſp.*14.*num.*33. Itaque intelligitur de ijs admittentibus, ad quos pertinet ex officio admittere, vel prohibere, *Suarez diſput* 37.*ſec.*1 *num.*8. *Filinc.tract.*18.*num.* 147. ſiue talis admittens ex officio, ſit Clericus, ſiue etiam *R*eligioſus laicus, dummodo enim ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, hoc ſufficit, ſiue ſint maſculi, ſiue moniales, *Tabien.verb.Interdictum* 6.*num.*2.*Suarez diſp.*34.*ſect.*3.*num.*17. *S. Antonin.* 3.*p. tit.*26.*cap.*4. §.1.*col.*1.*Nauar.cap.*27 *num.*157.Eſt contra *Sayr lib.*5.*cap.*14. *num.*4. *&* 11. *Bonaccin tract. de interd.punct.*7.*num.*2. *&* 19. qui putant hunc *tex.* ſolum loqui de Clericis admittentibus.

CAPVT VIII.

Cenſura excommunicationis ligatum ad ſepulturam Eccleſiaſticam, vel oblationem admittentes.

Vide *infra verbo, Sepultura, cap.* 5. & *verbo, Oblatio, cap.*4.

CAPVT IX.

Cenſuram excommunicati minimè ſeruantes.

PEccant excommunicati cenſuram non ſeruantes: ſed intelligitur, ſi cenſura ſit valida,ſecus ſi inualida, de qua re vide *Menoch de arb.caſu* 542. *Sayr.lib.*1. *cap.*17.*num.*8.*&* 16. & intelligitur niſi in cenſura occulta communicent contra illam, ne ſe prodant cum infamia ſui. Et quamuis excõmunicatus violans cenſuram excommunicationis non incurrat excommunicationem minorem, *Sayr.lib.*2.*cap.*23.*num.*4. *Filinc. tract.* 13.*num.*15. *per c.nuper. de ſent.excom c.ſtatuimus, eod.tit.in* 6. poteſt tamen puniri arbitrio Iudicis Eccleſiaſtici, *Genuen.in praxi c.*7.*num.*1.

POTEST etiam Iudex Eccleſiaſticus inſtare,& cogere Iudicem ſæcularem, vt tales contumaces in exilium eijciat, *Genuen.ibi num.*3. Itaque regulariter nulla adeſt pœna latæ ſententiæ contra iſtos, niſi ratione inſordeſcentiæ, de qua re dixi, *verbo, inſordeſcentia*; & niſi in caſu ſequenti ob inobedientiam ſpecialem; & niſi in caſu exercitij ordinum, vt dicam *cap.*11.

CAPVT X.

Cenſura excommunicationis ligatus monitus de Eccleſia exire non obediens.

EXcommunicationem maiorem Papæ reſeruatam incurrit excommunicatus publicus, qui nòminatim à celebrante miſſam commonitus, vt exeat de Eccleſia, ibi remanere præſumit, *Clem. grauis in fin. de ſent.excomm.* vide *Suar.de cenſ.diſp.*22.*ſect.*4 *num.*33 & ſufficit ſi moneatur ab alio, nomine, & mandato celebrantis. *Bonif.Vital.in d.Clem.num.*19.

Aduerte, quòd aliqui DD. dicunt illam partem

tex.Clemen. debere intelligi iuxta præcedentia eiuſdem textus, nempè quando excommunicatus eſſet in Eccleſia iterdicta: ita *Suar.ibi num.*30. Sed alij verius non admittunt hanc reſtrictionem, vt *Bonac de cenſ. in particul.diſp.*2.*q.*3.*pun.*20.*num.*14.*Layman de interdic.c.*3. *in fin.Sayr.lib.*2.*c.*29 *num.*43. *§ quarto*, & *ipſe Suar.* ita docet *diſp.*12.*ſect.*1.*num.*11.

Requiritur autem ad hanc pœnam incurrendam præſumptio, vnde excuſat metus etiam leuis, v. gr. ſi timuit ſe à Curia ſæculari pro debitis carcerari extra Eccleſiam, aut ſi alio ſimili timore corporalis, vel pecuniarij damni detentus eſt, *Bonif.in d. Clem. num.*32. facit quod dixi *ſupra cap.* 7. Non tamen requiritur, quòd ſit excommunicatus denunciatus, ſed publicus, *gloſ.ibi, & in Clem.*1.*de ſepult.verb.publicè*; Si enim eſſet occultus, non teneretur ſe prodere, & poſſet Miſſam audire quando aliàs ſequeretur ſcandalum, aut infamia ſua, vt latè *Sayr.lib.*2.*cap.*3.*num.*28. cum communi: & idem ait de alia quauis communicatione, & in terminis noſtris probat idem *text.Clem.verb. publicè, & ibi gloſſ.& Vitalin.num.*19.*Barboſ.numer.*4. *cum Couarr.* Ex quibus apparet, quòd peccaret tunc Sacerdos monens publicè vt diſcedat, per ea quæ dixi *par.* 1. *cap.*7. Publicum autem excommunicatum hic accipere debemus eum, de quo publicè ibi conſtat excommunicatum eſſe, ex fama, ſeu notitia publica, vt non ſufficiat fuiſſe excommunicatum, vel declaratum in Tribunali coram paucis, ſi hoc à populo ignoratur: ita *gloſſ. penult. in Clem.* 1. *de ſepult.* & ibi Canoniſtæ communiter; quia ſumus in materia pœnali, ideò ſtricta ſit acceptio publici.

Adde quòd ſi publicus excommunicatus nolit de Eccleſia exire, etiamſi ſit Clericus, vel Religioſus, poteſt violenta manus iniectione extrudi: ita *Anchar. in d.Clem.num.*6.*per c.veniens, de ſent.excom.Molina tr.*3. *diſp.*56.*num.*11.*Sayr.lib.*3.*cap.*27. & latè *Suar. de cenſ. diſp.*12.*ſect.*1. *nu.*11. vbi etiam ait hoc præcipuè pertinere ad officium Oſtiarij, & ait non eſſe hanc iniectionem manus iniurioſam, ſed defenſionem immunitatis Eccleſiæ.

C A P V T XI.

Cenſura excommunicationis innodati Clerici celebrantes, vel facientes coram ſe celebrari.

I. IRregularitatem incurrit clericus exercens in ſtatu excommunicationis maioris actum ordinis Eccleſiaſtici, *cap. ſi quis Epiſcopus in Concilio*, 11. *qu.* 3. *& toto tit. de Clerico excom. miniſt. & cap.* 1. *de ſenten.& re indic. in* 6. *& cap. iſtum de ſent. excommunicationis in* 6. Vide *ibi Canoniſtas, & Maiol. lib.*3. *cap.* 18. *Sayr. lib.*4. *cap.*16. *per totum, & lib.* 7. *cap.*9. *Bonac. de cenſur.diſp.*5.*pun.*6.*num.*14.*diſp.*7. *q.*3. *pun.*5. *num.*1.

Amplia etiamſi ſit excommunicatio occulta, ſeu non denunciata, *Sayr. lib.*7.*cap.*9.*num.*18.*cum alijs*.

Limita primò, quòd etiam ſi ſæpiùs celebret, quamuis ſemper peccet mortaliter, vna tamen reſultat ex omnibus cauſis illis irregularitas, *Sanch. lib.*8. *diſp.*24. *num.*7.*de matr.* Imò probabilius eſt, quòd etiamſi celebret pluribus excommunicationibus ligatus, vnam tantum irregularitatem ex multiplicatis fundamentis incurrat, *Rodrig. tom.*1. *ſumm.cap.*181.*num.*3. *Garz.de Beneſic par.*8.*cap.*3.*num.*83. Secus eſt in ligato diuerſis ſpecie cenſuris, vt excommunicatione, ſuſpenſione, interdicto, *Garz.num.*80.*&* 82.*cum Auila, Bonac.de irregul.q.*5.*pun. vlt.num.*1. *& quaſt.*3.*pun.*5.*num.*10. Itaque qui ſupplicat pro diſpenſatione, quia celebrauit ligatus diuerſis excommunicationibus, per ſe loquendo ſatisfacit dicendo ſe celebraſſe in excommunicatione. In ſacra tamen Pœnitentiaria coguntur pœnitentes exprimere cenſuram, & cauſam illius, propter diuerſitatem formularum, aliquando enim pœnitens relinquitur inhabilis ad officia, vel ad confeſſiones audiendas pro grauitate cauſæ.

Limita ſecundò, quòd ſecundùm multos Doctores per exercitium ordinum minorum non fiet irregularis, quia hodie etiam à laicis ſæpè exercentur: ita *Bonaccin.de irregul.q.*3.*pun.*5.*numer.*1.*cum Nauar.Aul. Tolet.Sayr.infra citandis*. Contraria tamen ſententia eſt probabilis, quam tenet *Suar.Vgolin.Regin.Alterius, & Graff.apud Bonaccinam. ibi*. In vno caſu hæc ſecunda ſententia eſt certa, ſcilicet ob exercitium ordinis minoris in cenſura contracta ob ſimoniam in ordine, fieri irregularem, ſic ſtatuente Sixto V. *in Bulla contra malè ordinatos.* Ita notat *Sayrus lib.*4. *cap.* 16.*num.* 11. *& lib.*7.*c.*9. *num.*3.

Limita tertiò, quòd excuſat bona fides *cap. Apoſtolica, de Cler.excomm. min.* ver. gr. ſi excommunicatus abſolutus eſt à Vicario, vel Epiſcopo imperito, in eo caſu, quo non poterat abſolui niſi à Papa, & ſic ſi abſolutus celebrauit, non fit irregularis, & hoc procedit etiam pro foro externo, vt excuſatus cenſeatur à pœna irregularitatis, *Rota decis.* 438.*numer.vlt.par.*2.*poſth. Farin.& deciſ* 659.*in eadem collec. Farin. par.*2. vbi ad incurrendam irregularitatem ob violationem cenſuræ, requiritur, vt celebrauerit in contemptum clauium, ideſt nullam habens cauſam probabilem credendi ſe eſſe abſolutum.

Item non incurrit irregularitatem celebrans, ſciens pro certo ſe iniuſtè, & inualidè fuiſſe excõmunicatum, quamuis enim in iudicijs euitandus ſit, ſi nullitas ſit occulta, ſecus tamen in extraiudicialibus, *c.ſolet, ibi gl. in figurat.caſus in fin.de ſent.excomm.in* 6. quod eſt intelligendum, quando in caſibus publicis admiſſus ſit ad probandam nullitatem, pendente termino probationis, vt *in d.text.§.fin.* Si verò nullitas ſententiæ cenſuræ, ſeu excommunicationis ſit publica, & notoria, tunc talis iniuſtè cenſura ligatus non fit irregularis etiamſi celebret mala fide putans ſe excommunicatum, & non erit vitandus, tàm pro interno, quàm pro externo foro, *Vgolin.de cenſur.tab.*1.*cap.*14.*§.*1. *num.*24. *Sayr. de cenſur.lib.*7.*cap.*9.*num.*14.*Farin.in fragm. verb. excommunicatus num.*32. ver. gr. ſi Delegatus excommunicauit non data copia ſuæ commiſſionis, citato, vel etiam non exhibitis literis comparenti authenticis, per ea, quæ habentur *in cap.eum in iure de off. deleg. & ibi Barboſ.num.*4.*&* 5. *cum allegatis*. Similiter ſi confiſus appellationi interpoſitæ aduerſus declaratoriam cenſuræ incurſæ, celebret, non fit irregularis, etiamſi poſtea pronuncietur malè appellatum, *Felin.in cap. Ro-*

dulphus

dulphus num.43.de reſcr.Sanch.conſil.lib.3.cap.vnic.dub.32.num.244.cum Imola Gemin. & Lap.in Clem.1. de ſequeſtr. poſſ. Nauarr. cap. 23. numer. 104. §. *ſuccedit*. Quia non dicitur tunc in contemptum clauium celebraſſe.

An autem excuſetur ſciens ſe excommunicatum,ſed errans in iure, putans non incurrere irregularitatem celebrando, multi dicunt excuſari; tutior eſt non excuſari. Vide *Sanchez lib.9.de matrim diſp.32.num.5. & 6.Dianam reſol.67.tract.5.miſc. tom.2. Bonac.de cenſur.diſp.1.pun.1.num.13.*

II. Clericus faciens coram ſe celebrari dum excommunicatus exiſtit, etiam non denunciatus ſit irregularis, perinde ac ſi ipſe celebraſſet. Hæc concluſio non eſt ex iure ſcripto, ſed ex iure interpretatiuo, & communi opinione Doctorum, & conſuetudine, *arg. c.illud,de Cleric.excomm.min.Sayr.lib.2.cap.15.nu.5. lib.7. cap. 9. num.* 18. cum multis, quos allegat, & ſequitur *Layman lib.1.tract.de irregul.cap.3. §.illud porrò*.

Et procedit in quocunque authoritatiuè ſic præcipiente, ſiue ſit Epiſcopus, ſiue magiſter chori, &c. Ampliant hæc aliqui, vt idem ſit ſi non excommunicatus faciat ab excommunicato coram ſe celebrari: ita *Sayr.lib.7.cap.9.num.*18. ſed contra *Auila par.7.diſput.*10. *ſect.2.dub 6.concl.3.cum alijs* & hoc verius videtur.

Super his irregularitatibus,ſcilicet vtrouis modo cõtractis violatione cenſuræ, ſolus Papa diſpenſare poteſt *cap.1.de ſent.excomm.in 6.Sayr.lib.7.cap.9.num.*30. Epiſcopus tamen in caſibus occultis poterit, iuxta terminos *Trid.ſeſſ.24 cap.6 ref Sayr.nu.*30. *Layman lib.1. tract.de irregul.cap.9. num.*4. Aduerte hic,quòd habens facultatem à Papa diſpenſandi ſuper irregularitate ex homicidio voluntario, non ideo poteſt diſpenſare ſuper irregularitate iſta ob violationem cenſuræ incurſa, vt *Sanch.de matr.diſ.* 2. *num.* 15. *lib.* 8. cum communi ſententia.

III. Hoc crimen celebrationis in cenſura eſt depoſitione dignum: Itaque clericus ex hoc eſt deponendus ab officio, & beneficio, *c.Clerici, de Cleric.excom.miniſtr.* Sed ex æquitate hæc pœna non eſt exequenda, niſi præuia monitione canonica. Vide *Sayr.lib.2.cap.15.num.7. Bernard.Diaz in praxi cap.33.* Et nota quòd olim hæc pœna depoſitionis erat latæ ſententiæ, ſed hoc ius eſt moderatum, vt *Sayr. ibi*. Hinc ſequitur quòd celebrans in excommunicatione publicè in contemptum clauium, ſeu malitioſè, fit infamis infamia iuris,& conſequenter ex alio capite eſt irregularis;quia omne crimen depoſitione dignum, ſi fuerit notorium, reddit infamem iuris infamia,& irregularem, *Sayr.lib.7.cap.12.num.*12. vbi plurimos allegat, & ita *Maiol. lib.5.cap.12.num.2. §.alio axiomatis*,in terminis noſtris docet de celebrante in contemptum clauium.

Sed aduerte, hoc quod dicimus aliquem celebraſſe in contemptum clauium, aliter accipi in formula diſpenſationis ſacræ Pœnitentiariæ, ibi enim intelligitur de contemptu formali poteſtatis Eccleſiæ. Vnde quando conceditur diſpenſatio ei qui celebrauit in cenſura, ſemper excipitur, non tamen in contemptum clauium: de iure autem communi, intelligitur etiam de contemptu materiali, & interpretatiuo. Vide *Rotam deciſ.438.num.vlt. par.2. Poſth. Farinac.* Plures limitationes in hac materia, & pœnis prædictis, vide apud *Salzedo ad Diaz d.cap.33.*

CAPVT XII.

Cenſura interdicti innodati moniti ab Eccleſia exire non parentes.

EX *Clem. grauis de ſent. excomm.* publicè interdicti in ipſis Eccleſijs nominatim à celebrantibus, vt exeant moniti, remanere præſumentes incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam.

Amplia, vt procedat etiam ſi Eccleſia illa, ſeu locus non eſſet interdictus, vt *Bonac.de cenſ.in part. diſp.2.q.3.punct.20.num.14.* & conſentiunt *Sayr lib 3. c.29. num.43.§.quartò eſt. Filiuc.tract.15. num* 74. iuxta dicta *ſupra cap.* 10. ibi vide explicationem huius textus, & pœnæ.

CAPVT XIII.

Cenſura interdicti innodatum nominatim, aut non interdictos tempore interdicti in ſacro ſepelire præſumentes.

I. INcurrit excommunicationem, à qua non poteſt abſolui, niſi priùs arbitrio diœceſani ſatisfecerit competenter, ex *Clem. 1. de ſepult.* & hæc excommunicatio procedit generaliter contra Clericos, & Laicos proprijs manibus ſepelientes,ſecundum omnes: Sed etiam ſecundum multos contra cooperantes, vt comitantes cadauer, & cætera vide explicationem *verbo Sepultura, cap.5.*

II. Incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ,perſona Eccleſiaſtica exempta, ſiue ſit Clericus ſæcularis,ſiue quilibet Regularis præſumens interdictos ad Eccleſiaſticam ſepulturam admittere, *ex c. Epiſcoporum, de priuil.in 6.*

Et durat hoc interdictum donec de tranſgreſſione huiuſmodi ad arbitrium eius, cuius ſententiam contempſit, ſatisfecerit competenter. Pleniorem huius textus explicationem, vide *cap.ſeq.*

III. Ex *cap. 3. de priuilegijs*,ſi Religioſi ètiam exempti, ſepeliant mortuos in Eccleſia interdicta ex præſumptione, eorum Eccleſia nouo ſubijcitur interdicto: Vide hæc *verbo, Sepultura, cap.5. & ſupra cap. 7.* explicata.

CAPVT XIV.

Cenſuram interdicti localis,vel perſonalis quicunque Eccleſiaſtici ſæculares,vel regulares violantes, aut violari permittentes.

I. CAp. *Epiſcoporum de priuil. in 6.* cautum eſt, ne ſæculares, aut regulares quantumcunque exempti, vel priuilegiati ſcienter celebrent, aut celebrari faciant diuina in locis interdictis ab Ordinarijs, vel Delegatis, vel à iure; niſi quatenus à iure conceditur, & ne interdictos ad diuina officia, & Eccleſiaſtica Sacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam admittant.

Qui

Qui verò contra præſumpſerint, præter alias pœnas à iure ſtatutas ingreſſum Eccleſiæ ſibi nouerint interdictum, donec de tranſgreſſione huiuſmodi ad arbitrium Ordinarij, cuius ſententiam contempſerunt, ſatisfecerint competenter.

Declara primò, quood hæc Conſtitutio eſt contra omnes Eccleſiaſticas perſonas, tàm ſæculares, quàm regulares, exemptas tantum, non autem contra aliàs non exemptas, vt dixi *ſupra cap.* 7. vbi explicaui hanc Conſtitutionem, ex quibus apparet, quòd ratione huius tranſgreſſionis exempti fiunt de foro Epiſcopi, *Io. Monach. in eod. c. num.*3. *Io. Andr. num.*3. & ſic poterit Epiſcopus illos punire, non poterit tamen eos excommunicare, ſi habent priuilegium vt non poſſint excommunicari niſi à Papa. *Io. Monach. ibid. num.*3.

Declara ſecundò, quod ex hoc textu tolluntur priuilegia conceſſa admittendi ad diuina interdictos vel celebrandi tempore interdicti, *Io. Andr. & Io Monach. ibid. num.* 2. Excipiuntur tamen, & præſeruantur priuilegia clauſa in corpore iuris, nempe moderatio *c. Alma mater, de ſenten. excomm. in 6.* Sed neque derogatur alijs priuilegijs poſtea conceſſis etiam extra corpus iuris.

Declara tèrtio, quod in hac Conſtitutione non continentur Epiſcopi, per *c. quia periculoſum, de ſenten. excommun. in 6. Francus in d. c. Epiſcoporum.*

Declara quarto, quod intelligitur de non admittendis interdictis nominatim declaratis, vel in loco interdicto nominatim declarato, ob extrau. *ad euitanda*, de qua dixi *ſupra c.* 4. & in terminis, *Henriq. lib.* 13. *c.*5. *num. vlt. Auila par.*5. *diſput.* 5. *dub.* 4. *concluſ.* 4. & de omni int[illegible]o locali docent *Suarez diſput.* 37. *ſect.* 2. *num.* [illegible]inch. *diſput.* 17. *dub.* 5. *in fine Bonac. de interdict. punct.* 7. *num.* 1. Interdictum autem perſonale generale obligat ad vitandum, ſi fuerit denunciata per nomen talis vniuerſitas, etiam ſi non fuerint ſinguli nominati, *Bonacc. punct.*6. *num.* 23. ſecundum probabiliorem cum *Sayro lib.*1. *c.*12. *num.* 23. *Suar. diſput.* 37. *ſect.*2. *num.*3. *Alter. de interd. diſp.* 10. *cap.* 4. *Auil. vbi ſup. dub.* 5. *Coninch. diſp.*17. *num.* 62. Contra *Nauar. Eman. Sà*, quos refert *Bonacc. ibi.*

II. Ex *c.* 3. *de priuilegijs*, §. *excommunicatos, iuncto* §. *fin.* Si Religioſi etiam exempti admiſerint ad diuina nominatim interdictos ab Epiſcopo, vel ab eo nominatim denunciatos, eorum Eccleſiæ, in quibus admiſerint ex præſumptione, ſubiaceant interdicto.

Quæres an ſit interdictum latæ ſententiæ contra iſtos admittentes in tali caſu. Reſpondeo aliqui dicunt eſſe latæ ſententiæ, ſed poſſe ab Epiſcopo denunciari, ſeu declarari contra iſtos Regulares etiam exemptos, quia verbum *Subiaceant*, eſt latæ ſententiæ, vt *ſi quis ſuadente* 17. *q.*4. *gloſſ. in c.*1. *de iniur. in* 6. ita refert aliquos tenere, *Hoſtien. hic in fine*, & multos pro hac ſententia allegat *Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.*.148. vbi *num.*150. eam per ſe veriorem ait, niſi ex ſubiecta materia aliud colligatur: ſed contrariam ait communem *Abbas in d. c.* 3. *num.*7. *Hoſtien. ibi, & Cardin. in fine*, dicentes verbum, *Sabiaceat*, intelligi miniſterio Epiſcopi ſententiam laturi: & ait *Cardin.* hanc expoſitionem tanquam benignam eſſe amplectendam, & eam communem in eo caſu fatetur *Tiraquel. num.* 149. Vnde ſequitur quòd ſi tales Religioſi habent priuilegium, ne poſſint excommunicari, niſi à Papa non poterit Epiſcopus talem ſententiam contra eos fulminare: at ſecundum, primam ſententiam poſſet declaratoriam preſerre, *Henriq. lib.*7. *cap* 25. *num.* 7.

Limita etiam hanc Decretalem hodie, per *c. Alma mater de ſent. excomm. in 6.* vbi certis modis moderatio facta eſt interdicti localis generalis, vel perſonalis generalis. Primò vt omnes admitti poſſint ad pœnitentiæ ſacramentum, ſi non ſint excommunicati, vel culpabiles de tali interdicto, vel ſpecialiter interdicti; & officia diuina poſſunt ianuis clauſis celebrari ſubmiſſa voce, Laicis excluſis, & ſine ſonitu campanarum: Sed & quater in anno, imò quinquies, id eſt Natali Domini, Paſchate, Pentecoſte, Aſſumptione B. Mariæ, & Corporis Chriſti feſto ianuis apertis, excluſis excommunicatis, interdictis vero culpabilibus non admiſſis ad communionẽ Euchariſticam, & ad oblationem; & idem eſt de interdictis nominatim, ſeu ſpecialiter, vt docent *Suarez diſp.* 34. *ſect.* 1. *num.* 33. *Layman lib.* 1. *tract. de interdict. cap.* 2. §. *quarta exceptio. Sayr. lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 12. *Io. Andr. & Henricus in d. cap* 3.

III. Regulares etiam exempti interdictum generale locale non obſeruantes, aduertentes illud obſeruari ab Eccleſia Cathedrali, ſeu Matrice, ſeu Parocciali, incurrunt excommunicationem latam in *Clem.* 1. *de ſent. excom.* non obſtantibus priuilegijs, & conſuetudinibus. Et procedit etiamſi prætenderetur illud interdictum nulliter latum. *Sayr. lib.*3. *cap.* 33. *num.* 45. & 48. cum alijs Doctoribus. Non procedit hæc conſtitutio contra Clericos, vt ſupra citati DD. dicunt: & non procedit in interdicto ſpeciali locali, neque perſonali etiam generali, vt *Tolet. li.* 1. *c.*39. §. *vndecima*, vbi benè explicat hanc mareriam.

Item in prædicto caſu Religioſi Minores Sancti Franciſci ſi admittant ſuos Tertiarios in ſuis Eccleſijs ad diuina officia, excommunicationem incurrunt, Papæ reſeruatam (ſcilicet ante ſatisfactionem) ſed ſatiſfactione præſtita tunc ſunt abſoluendi ab Epiſcopo authoritate Apoſtolica à iure delegata, ex *Clem. cum ex eo, de ſent excomm.*

Aduerte quod *Lapus in Clem.* 1. *eod. tit. cum Paulo*, æſtimat in tali caſu iſtos Religioſos incurrere etiam excommunicationem alteram, de qua §. *præced.* Sed contra *gloſſ. hic, Lauden, & Cardin. num.* 6. quia pœnæ non ſunt multiplicandæ, eiuſdem præſertim rationis, pro eadem cauſa, ſed illa prior cenſetur in hanc grauiorem commutata. Procedit autem hæc pœna eodem modo ſicut prior, quando eſt interdictum generale, & ſeruatur ab Eccleſia Matrice, vt *Vitalin. hic num.* 10.

Satisfactio fiet Eccleſiæ militanti læſę arbitrio Diœceſani. *Vitalin. n* 19.

Nota autem quod etſi Eccleſia matrix vel cathedralis non obſeruet interdictum non excuſantur à peccato & ab alijs pœnis iuris ſupra & infra dicendis, ſuppoſito quòd interdicti ſententia ſit valida, ſeu quod verè liget, *Sayr. d. c.*33. *num.* 48. Secus ſi non ligat v.g. ſtante appellatione. *Sayr. ibi.*

Digitized by Google

IV. Clerici violantes interdictum perſonale, aut locale, incurrunt ſuſpenſionem ab officio, & beneficio, vt de communi ait *Sayr. lib.5. cap. 14. num. 12. cum multis,* & *Auila par. 5. diſput.5. dub 4.§. præterea,ex c. fin. de exceſſib. prœl.* Sed alij dicunt eſſe ſententiam ferendam, non latam. *Sayr. ibi Bonac. de Interd. diſp 5. punc. 7. num 4. Coninch. diſput. 17. num. 71.* Alij dicunt eſſe ſuſpenſionem latæ ſententiæ ab officio, non à beneficio, *Suar diſp 34 ſect.4.n.16.* Alij dicunt eſſe ſuſpenſionem etiam a iuriſdictione. *Laym. lib.1. tract.de interd. c. 3. nu.3.*

V. Celebrans in loco interdicto fit irregularis, *c. is qui, §. is verò, de ſent. excomm. in 6 Suar.de cenſ. diſp. 34. ſect.4. num. 14.* vbi multos Doctores cumular; & ampliat procedere tam de clerico ſæculari, quam regulari. Et idem eſt ſi quis violet interdictum perſonale, quo ligatus exiſtat etiam occultè, vt *Suar. ibi nu.21. ex dicto c. is qui, §. is verò.*

Limita ex *c. pen. de cler. excomm. vel interd. min.* vbi excuſat ignorantia probabilis ab irregularitate, craſſa autem, & ſupina facilitat diſpenſationem à Sede Apoſtolica obtinendam, ad quam pertinet hæc diſpenſatio, vt *dicto § is verò.*

VI. Celebrans contra interdictum fit ineligibilis actiuè & paſſiuè ſecundum aliquos. Vide *Suar. numer. 16. ex dicto §. is verò.*

VII. Celebrare perſiſtens in interdicto, ſeu contra interdictum, poſtquam fuerit monitus, incurrit eo ipſo pœnam perpetuæ depoſitionis, *c. 3. de cleric. excomm. & interd. miniſtr. Barboſ ibid. num. 2 cum Mario Alterio,* quia illud verbum, *incurrant,* ibi poſitum, ſecundum magis communem eſt latæ ſententiæ. *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, 147. C. de reu. don.* Sed contra *Sayr. lib.5. cap.14. num. 7 & 8. Diaz cap. 28.* qui putant eſſe ferendæ ſententiæ in caſu noſtro.

VIII. Sed etiam ſtante hac ſecunda ſententia, conſequenter ob notorietatem huius criminis depoſitione digni, erit infamis infamia iuris, & inde irregularis, iuxta ea quæ dixi *ſupra c 11. §. vlt.*

IX. Epiſcopus ſi violet interdictum à Papa latum v. g. illud non promulgando, vel obſeruari non procurando, aut contraueniendo, aut interdictos abſoluendo, ſecundum aliquos DD. incurrit pœnam priuationis Epiſcopatus, ſeu depoſitionis à dignitate, & loco Epiſcopali: ita probare conatur *Marta de Iuriſd. part. 3. cap. 21. per totum, ex c. Theugualdum, 11.q. 3.* & alijs rationibus; ſed veritas eſt in contrarium per ea, quæ dixi *ſupra c.6. num. 2.*

CAPVT XV.

Cenſuram ſuſpenſionis ab officio Clerici violantes celebrando, vel celebrari coram ſe faciendo.

I. IRregularitatem incurrit Clericus ſuſpenſus ab officio, ſeu à diuinis, vel Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, celebrando contra hanc cenſuram, vt *c. Apoſtolica, & ibi Canoniſtæ, de Cler. excom. miniſtr. cap. 1. §. fin. de ſent. excommun. in 6. Suarez diſp.27. ſect.2 num.3. Sayr. lib. 4.cap. 16. d num.2.* Et procedit etiamſi ſuſpenſio eſſet impropria cenſura, vt lata ad certum tempus. *d. c.1. de ſent. excomm. in 6.* vel ſi in perpetuum: vt *Sayr. lib.4. c.1.num.26. verſ.4.* Et ſimiliter hanc irregularitatem incurrit Prælatus faciens authoritatiuè coram ſe celebrari; ex communi ſententia recepta DD. *ex cap. illud,de Cleric. excommun.min. Abbas ibid. num.8. Couar. in cap. Alma mater, par. 1.§. 6. num.9. Layman lib. 1. tract. de irregul. cap.3.num.4. §. Illud porrò, Riccius reſol.*204. vbi contra *Nauarrum* ait non ſufficere ſi Epiſcopus, vel Prælatus ingreſſus Eccleſiam ibi audiat Sacrum etiam cum tapeto, ſeu ſtrato, niſi ipſe mandauerit celebrari.

Limita primò, quod per exercitium minorum ordinum, ſecundum magis communem, non fit irregularis, niſi in caſu violantis ſuſpenſionem contractam ob ſimoniam in ordine, quia ſic in tali caſu eſt ſtatutum Bulla Sixti V. *contra malè promotos. Sayr. lib. 4.c. 16.num. 11. Bonac. de Irregul.q 3. punct. 5. num. 1.*

Limita ſecundo, quòd ex leuitate materiæ poſſit excuſari ab irregularitate, vt dicendo, *Dominus vobiſcum* in priuata recitatione horarum. *Sayr. lib.2.cap.3.nu.5. Suar. diſp. 12. ſect. 1. num. 18.* Et ſimiliter Epiſcopus exercens Pontificalia in materia leui, vt dando benedictionem in via, aut celebrando Miſſam cum mitra, & baculo, non fieret irregularis, ſi eſſet ſolum ſuſpenſus à Pontificalibus, *Sayr. lib.4. c.16. num.24. Bonacc. de Irregul. q.3. punct. 5.nu.9.*

Limita tertio, quod excuſatur ob bonam fidem, prout *ſupra* dixi de excommunicationis violatione *cap.11.* & idem eſt quoties ob aliquam cauſam excuſatur à peccato mortali, celebrando in ſuſpenſione, vt ob ſcandalum graue vitandum, *Suar. diſp. 27. ſect. 2. n.3. Laym.lib.3. tract. de homic.* [illegible] *n.6.*

Limita quartò, quod non inc[illegible] irregularitatem celebrans in ſuſpenſione, quæ non ſit cenſura, vt ex præcepto ſimplici Confeſſarij, vel Superioris prohibentis celebrare *Sayr. lib.4. cap.16. num.4. Roder.qq. regul. 28. art.1.tom. 2. §.1.*

Super iſta irregularitate ſolus Papa poteſt diſpenſare: ſi tamen caſus eſt occultus Poteſt Epiſcopus ſeruatis conditionibus Concilij Trid. *ſeſſ 24.c.6.de reform.*

II. Excommunicationem ipſo facto non incurrit celebrans in ſuſpenſione, ſed eſt excommunicandus, ſi perſiſtat in tali contumacia, *c 2. de cleric. excommun. Sayr. lib.4. c.11.num 14.*

III. Deponendus eſt perpetuò, violans ſuſpenſionem celebrando, ſcilicet depoſitione ab officio, & beneficio, *cap. clerici, c. latores, de cleric. excomm.cap.1. §. vlt. de elect. in 6. Sayr. ibid.n.11. Bernard. Diaz c.33. num. 1. in praxi crimin.*

CAPVT XVI.

Cenſuram ſuſpenſionis à poteſtate prouidendi de beneficijs violans.

IN vno caſu violans ſuſpenſionem ab exercitio huius poteſtatis, incurrit excommunicationem Papæ reſeruatam, ſcilicet in terminis Conſtitut. Pij V. quæ incipit *Quanta* ſuper forma reſignationis beneficiorum: quando ſcilicet collator, præſentator, inſtitutor, aut nominator, ob non ſeruatam illam formam

Digitized by Google

incurrit ſuſpenſionem à collatioue, præſentatione, &c. ſi conferat, præſentet, nominet, inſtituat, incurrit dictam excommunicationem. Vide infra *verbo Reſignatio cap.2.*

C A P V T XVII.

Cenſuram ſuſpenſionis à beneficio violans ſe ingerendo.

ISte in duobus, vel tribus caſibus incurrit beneficiorum priuationem, ſcilicet ipſo facto.

PRIMVS caſus eſt *cap. 1. §. qui verò, de elect. in 6. cap. ſi compromiſſarius, §. fin. eod. tit. in 6.* Suſpenſus à beneficijs triennio ex eo quòd oppoſuit in caſu electionis ad Eccleſias, aut perſonatus, aut canonicatus electiuos, & deficit in probatione eius, quod obiecit in perſonam electi, ſi ſe propria temeritate ingerat beneficijs, eo ipſo priuatur illis beneficijs, quæ ipſe in eadem Eccleſia obtinebat.

SECVNDVS caſus eſt in *c. cupientes, §. cæterùm, de elect. in 6.* vbi ſi eligentes ad Eccleſias Cathedrales, vel regulares, intra octo dies electionem electo non præſentauerint, ipſi qui culpabiles in hoc extiterint, omnibus beneficijs ſuis, quæ in ipſa Eccleſia, de cuius electione agitur, obtinent, per triennium continuum eo ipſo ſunt ſuſpenſi: ad quæ ſi infra illud tempus propria temeritate, aut alio quæſito colore ſe ingeſſerint, illis ipſo iure perpetuò ſunt priuati.

TERTIVS caſus *e. ſi compromiſſarius, §. porrò, de elect. in 6.* Si compromiſſarius eligat indignum in Epiſcopum cum dolo, [illegible]ulpa; à beneficijs Eccleſiaſticis, quæ in illa obtin[illegible]cleſia triennio ſuſpendatur ipſo iure, & Canoniſtæ ibi addunt, ſi ſe ingerat, eo ipſo remanere priuatum per *d. c. 1. §. qui verò, de elect. in 6.* & ita tenet *Vgol. de ſuſpenſ. c. 9 num. 1.* Sed hanc extenſionem non puto veram, quia nullus textus hoc habet, & pœnæ non ſunt ampliandæ, ſed reſtringendæ.

Hinc reijcienda eſt aliquorum doctrina dicentium, quòd omnis ſuſpenſus à beneficio, ſcilicet à temporali adminiſtratione, & perceptione fructuum, ſi ſe ingerat, eo ipſo priuatur illo beneficio, in quod ſe ingeſſit, ita docet *Sayr. lib. 4. de cenſ c. 6. num. 5. Layman de ſuſpen. lib. 1. cap. 1 num. 3. in fin.* Sed ſine fundamento, quia textus ſupra allegati ſolum procedunt, in illis caſibus particularibus ibi expreſſis, & non ſunt extendendi, ita *Ioan. Andr. in d. cap. cupientes, §. cæterum, ibi Gemin. num. 3. Francus ibi in princ. & gloſſ. in Clem. 2. de vita, & honeſt. Cleric. verbo Suſpenſoi, Felin. in c. Apoſtolicæ, num. 13. de except. Card. in Clem. 2. num. vlt. de æt. & qualit. Vgolin. loco citato*; eſt communis ſententia.

Neque admitto diſtinctionem *Toleti lib. 1. cap. 45. §. vlt.* vbi per *d. §. cæterum*, ait Prælatos ſuſpenſos ab adminiſtratione Eccleſiæ ſe ingerentes, eſſe ipſo iure priuatos, alios autem eſſe priuandos. Nam contra, quia *§. cæterum*, loquitur de alijs eligentibus, & non de Prælatis. Imò Epiſcopi non continentur in ſuſpenſionibus narratis in illis tribus caſibus, quia non ſunt nominati expreſsè. Ita habetur in *d. c. ſi compromiſſarius, §. huiuſmodi*.

C A P V T XVIII.

Cenſuras violari facientes Domini temporales.

I. AN contra non obſeruantes, ſed contemnentes excommunicationis, vel interdicti cenſuram, inferri poſſit bellum authoritate Eccleſiæ? Affirmant *Lucas de Penna in l. vn. num. 16. C. vt armorum vſus, lib. 11. Hoſt. & alij apud Martam de Iuriſd. par. 3. cap. 22. num. 1.* Quòd videtur intelligendum quando ex eo contemptu ſequeretur publicum ſcandalum, & damnum graue animarum, & facit *gl. in cap. 3. verbo pro libertate, de pænit. & remiſſ.* vbi pro Eccleſiæ libertate eſt iuſta cauſa pugnandi, ſi modus ſeruetur. Quamuis *Marta ibi* conetur contrarium probare, non poſſe ob cenſurarum violationem in contumaces bellum inferri.

II. Ex *Clem. Grauis de ſenten. excomm.* Domini temporales, qui præſumunt quomodolibet cogere aliquem Clericum in locis interdicto ſuppoſitis celebrare officia diuina, vel voce præconis, aut campana, aut alio ſigno publico aliquem euocare ad eadem officia audienda, præſertim excommunicatos, aut perſonaliter interdictos, aut prohibere, ne excommunicati publicè, aut interdicti de Eccleſijs, dum in ipſis Miſſarum aguntur ſolemnia, à celebrantibus moniti exeant; incurrunt excommunicationem Sedi Apoſtolicæ reſeruatam.

Nota quòd hæc Conſtitutio intelligenda eſt de interdictis, & excommunicatis, etiam non nominatim denunciatis, dummodò ſint publici, & non occulti, quia Clerici habent ius etiam tales expellendi, *Bonac. de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 3. pun. 20. num. 10.* quamuis contra teneant *Suar. diſput. 22. de cenſur. ſect. 4 num. 33. Filiuc. tract. 15. num. 74.* qui putant non procedere in non denunciatis nominatim, ſed puto primam veriorem per ea, quæ dixi ſupra *c. 10.*

SED quæres, an excuſentur à peccato, & pœnis celebrantes, ſeu non obſeruantes interdictum coacti à Domino temporali metu graui vitæ, vel amiſſionis bonorum, v. g. confiſcationis, &c. Reſpondeo ſi cogerentur in contemptum fidei, vel clauium, ſeu præcepti Eccleſiæ, vel vt communicent in crimine criminoſis, ſeu propter quod cenſura eſt fulminata, nullo modo excuſantur, *Suar. diſput. 6. ſect. 3. num. 4. & 7. Marius Alter. tom. 2. de cenſur. diſput. 8. tract. de interdicto, cap. 6. in fin. Sayr. lib. 2. cap. 14. num. 36. & 37.* & ſignum erit talis contemptus, ſi poſt ſententiã interdicti cogunt eos frequentius celebrare quàm ante interdictum: vel ſi frequentiùs volunt aſſiſtere, quàm prius: ita *Alterius loco cit.* Si autem non ex dicto contemptu cogerent celebrare, ſed alio humano reſpectu, v. gr. ad auertendam populi turbationem, vel tumultum, aut quia putarent cenſuram eſſe nullam ex defectu cauſæ, vel proceſſus, &c. tunc excuſarentur à dicta tranſgreſſione, & à pœnis, ita *Suarez, & Alterius citati, & Sayr. lib. 1. cap. 18. num. 42.* conſentit *Felin. in cap 2. in fin. de maior. & obed.* Cauendum tamen erit ſcandalum puſillorum, vt *Alter. ibid.*

C A-

CAPVT XIX.

Cenſurarum cauſa vexans, aut vexari concedens eas ferentem, aut partem, aut obſeruantem eas, aut coniunctos eorum.

I. IN *c. quicunque* 12. *de ſentent. excomm. in 6.* quicunque pro eo quod in aliquas perſonas publicas, vel priuatas ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti, fuerit promulgata, licentiam dederint occidendi, capiendi, aut aliter in perſonis, aut bonis eius, aut ſuorum grauandi eos, qui tales ſententias protulerint, ſiue quorum ſunt occaſione prolatæ, aut eos, qui tales ſententias obſeruant, vt nolentes communicare cum excommunicatis (niſi licentiam talem re integra reuocarint; vel ſi bonis grauamen illatum eſt, niſi bona fuerint intra octo dierum ſpatium reſtituta, aut ſatisfactio pro ipſis impenſa) eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrunt. Idem de ijs, qui auſi fuerint ea licentia vti, aut ſine licentia motu proprio præfatos vexare, modo, & cauſa ſupradicta. Et hæc excommunicatio eſt reſeruata Sedi Apoſtolicæ, poſita obſordeſcentia duorum menſium in eadem excommunicatione.

Ante duos autem menſes ſatisfacta parte non eſt reſeruata, quantum ex vi huius textus, vt *Suarez de cenſ. diſp.22.ſect.3.num.8.Sayr.lib.3.cap.8.nu.23. & cap. 29. num.3. Barboſ.alleg.50.num.94.Ioan.Mon in d.cap. quicunque, in princ.* Eſt tamen reſeruata aliundè ex Bulla in Cœna Domini, quatenus ſi impediunt Prælatos, ne ſua iuriſdictione vtantur: vel quatenus ſic cogunt partes, vel Iudices ad cenſurarum reuocationem, aut abſolutionem: aut quatenus vexant cauſa ſententiarum, vt dicam infra *cap.ſeq.*

Nota quod ait de vexante latorem ſententiæ, aut ſuos; ſuorum nomine contineri omnes, qui in eius poteſtate ſunt, omneſque conſanguinei, & famuli ipſius, & domeſtici, & tota eius familia, & amici; item ei alia relatione coniuncti, vt magiſtri, & diſcipuli. Item alij, quoties ex circumſtantijs illorum grauamen in eum redundat, verbi gratia ſocij, &c. quia lex iſta eſt fauorabilis, & protectio Eccleſiæ non minus patere debet, quàm offenſio in illam, *Caiet. verb excommun. cap.36.Suar.num 7.Sayr.lib.3.cap.29 num 23.*

Amplia etiam hanc conſtitutionem pœnalem, vt incurrat in eam non ſolùm dans licentiam offendendi, & offendens, ſed etiam mandans offendi, ſiue cum licentia, ſiue ſine illa, quia verè etiam iſte dicitur grauare dictas perſonas, mandando; quia determinat ad talem effectum, *Tabiena excomm. 5. caſu* 10. *poſt med. Archidiacon. & Franc.in d.cap.quicunque.Sayr.lib.3.cap. 29.num.22.*

Limita quòd ſupradicta Conſtitutio procedit, & loquitur de vexantibus propter ſententias cenſurarum promulgatas, non autem loquitur de promulgandis, ſeu de mandatis cum comminatione cenſuræ, & non ipſo facto incurrendæ. Eſt tamen verum, quòd vexans impediendo cenſuras promulgari, incurrit in excommunicationes, & pœnas latas contra impedientes Prælatos ne ſua iuriſdictione vtantur, vt dicã *c.ſeq.*

CAPVT XX.

Cenſurarum abſolutionem, vel reuocationem extorquens, aut impediens quominus fulminentur.

I. EX *cap.1. de his, quæ vi, metuſque cauſa in 6.* vi, aut metu extorquens abſolutionem alicuius cenſuræ incurſæ, non ſolùm à prædicta cenſura non ſoluitur (nam abſolutio eſt irrita) ſed etiam nouam excommunicationis cenſuram incurrit, quæ tamen non eſt reſeruata ex vi huius textus. Hanc conſtitutionem benè explicat *Reginal.lib.9. numer.346. Auila par.2.de cenſur.cap 7.diſp.2.dub.5.per totum.*

Amplia vt procedat etiam contra extorquentem abſolutionem ab excommunicatione minori, *Suarez diſput.7.ſect.6.num.13.Sayr.lib.2.cap.21.num.30.Bonac. de cenſur.in commun.diſput.1.q.3.pun.8.num.3.*

Limita vt non procedat in cogente metu leui, *gl.fin. in d c.1.Suar.num.14.Sayr.num 32. Bonac.nu.5. per l.nec timorem.ff quod met.cauſa.*

Limita ſecundò, vt non incurratur hæc pœna niſi effectu coactionis obtento, ideſt abſolutione, vt *Auila loco citato.*

II. In *c 14. Bullæ in Cœna Domini*, qui partes actrices (quæ cauſas ſpirituales, aut ſpiritualibus annexas committi fecerunt, & inhibitiones, aut citationes, aut alias literas in eis decretas obtinuerunt compellunt ad reuocandum, vel reuocari faciendum citationes, inhibitiones, aut literas ſupradictas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos, contra quos tales literæ emanarunt, à cenſuris, & pœnis in il[illegible]ntentis abſolui, per ſtatutum, vel aliàs, vel exequ[illegible]em literarum, ſeu decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, excommunicationem incurrunt Papæ reſeruatam, *ibidem.*

Ampliant aliqui, vt procedat non ſolùm contra Iudices ipſos compellentes, ſed etiam priuatos, ſeu partes, quæ inſtant, vt Iudex laicus compellat Iudicem Eccleſiaſticum ad reuocandas dictas ordinationes, aut partem ad conſentiendum abſolutioni cenſurarum; quia via iuris hoc facit, de qua textus hic loquitur, vt *Filiuc.tract.16. num.253.* Sed contraria eſt communis, vt ſolùm procedat contra publicas perſonas cogentes, vt Magiſtratus, Conſiliarios, &c. vt videre eſt apud *Bonac.de cenſuris in particul. diſput.1.quæſt.15.punct.1.numer.15.* vbi ait neque Aduocatum, neque Procuratorem inſtantem incurrere in hanc cenſuram.

Similiter non incurrir in hanc cenſuram, qui compelleret etiam publica poteſtate ſua Iudicem Eccleſiaſticum ad abſolutionem dandam à cenſuris; ſed incurreret in illam, de qua *ſupra numer. 1. & 2.* ita *Bonacc. num.21.*

Nomine autem partis actricis hic continetur non ſolùm actor, ſed etiam reus, ad cuius inſtantiam emanarunt tales ceuſuræ, quia reus in tali proſequutione, ſeu cauſæ commiſſione, fungitur vice actoris: & ita *Vgol.in d.c.14.Bullæ, Filiuc.num.253. Duard. quæſt.13. num.8.ibid. & Bonac.num.18.*

III. In *cap.16. Bullæ in Cœna Domini*, quicunque Prælatos, alioſque Iudices Eccleſiaſticos ordinarios

impediant, quominus ſua Iuriſdictione vtantur contra quoſcunque, quatenus de iure vti poſſunt, impediendo directò, vel indirectò, carcerando, vel moleſtando eorum agentes, procuratores, familiares, conſanguineos, vel affines, incurrunt excommunicationem ibidem Papæ reſeruatam.

In hanc igitur excommunicationem incurrit, qui impedit, ne Iudex Eccleſiaſticus ordinarius fulminet excommunicationem, aut aliam cenſuram, aut cogit eum reuocare ſententiam comminatoriam cenſuræ, quia verè impedit illius Iuriſdictionis actum, ſeu vſum. Ita *Bonacc. de cenſur. in particul. diſput. 1. quæſt. 17. pun. 1. num. 4. verſ. tertiò Principem, cum Vgolino*, & idem eſt, ſi impediret quominus Iudex faceret exequi cenſuras, & obſeruari.

An autem etiam incurrat in hanc excommunicationem, qui cogit ad reuocandam, vel abſoluendam cenſuram iam fulminatam, & incurſam, aliqui affirmant, vt *Vgolinus ſuper eodem cap. 16.*

Alij negant probabilius, quia iam Iudex circa hoc functus eſt officio ſuo, & modò compellitur ad vtendum iuriſdictione, non impeditur quominus vtatur. Ita *Bonaccina*, ſed incurret tunc in aliam excommunicationem, de qua *ſupra cap. præced. & hoc eodem cap. num. 1.*

An autem in hanc cenſuram incurrat etiam pars, & procurator inſtantes, aut alia priuata authoritate impedientes, quominus poſſit Iudex Eccleſiaſticus vti ſua iuriſdictione ferendo cenſuras aut illas exequendo, aliqui affirmant, ſed magis communiter negant Doctores, vt apud *Bonaccinam diſput. 1. cit. quæſt. 17. punct. 1. num. 7. cum Nauarr*[illegible]*r. Graffio, Duardo, & alijs*. Illud certum videtur [illegible]rantem cedulones iam affixos non incurrere in cenſuram latam contra impedientes Iudices Eccleſiaſticos vti ſua iuriſdictione, vt *Graffius tom. 1. lib. 4. cap. 18. num. 139.* ſunt tamen iſti lacerantes, vel deturpantes cedulones ſuſpecti de hæreſi, vt malè ſentientes de poteſtate Eccleſiaſtica, *Genuen. in praxi cap. 6. num. 6.*

IV. Ex *eodem cap. 16. Bullæ in Cœna Domini*, excommunicationem incurrunt Papæ reſeruatam illi, qui poſt Ord[illegible]riorum, vel ab eis delegatorum Iudicum Eccleſiaſticorum ſententias, & decreta, aut alias fori Eccleſiaſtici iudicium eludentes, ad forum, ſeu Curiam ſæcularem recurrunt, & inde prohibitiones, & mandata etiam pœnalia contra Ordinarios, aut delegatos prædictos decerni, & exequi procurant. Et eandem excommunicationem incurrunt ij, qui ea decernunt, vel exequuntur, vel dant conſilium, patrocinium, & fauorem.

Ex quo apparet, quòd cenſura ligatus per ſententiã Iudicis Eccleſiaſtici, vel ſaltè cõminatus de cenſura in eã ferenda, ſi contra eã recurrat ad Tribunal ſæculare, vt obtineat mandata contra eundem Iudicem Eccleſiaſticum, vt de eo vexando, vel eiuſdem coniunctos, hodie incurret hanc excommunicationem in Bulla Cœnæ Domini, quæ olim ex *cap. quicunque, de ſent. excommunicationis in 6.* non erat ſemper reſeruata: & idem eſt de extorquente via Iudicis ſæcularis abſolutionem, quo caſu olim non erat reſeruata excommunicatio, ex *cap. 1. de his, quæ vi, in 6.* & eodem modo hodie hanc incurrunt Iudices decernentes, & exequentes mandata pœnalia contra Iudices Eccleſiaſticos ad inſtantiam partis. Vide de hac *Bonacc. diſput. 1. cit. quæſt. 17. pun. 1. num. 28.* cum allegatis per eum.

CAPVT XXI.

In cenſuris inſordeſcentes.

Vide *verbo*, *Inſordeſcentia*.

CAPVT I.

Ceſſationem à diuinis Eccleſiaſtici violantes.

I. EX *Clement. 1. de ſenten. excommun.* Religioſi etiamſi exempti, cùm Cathedralem Eccleſiam, vel Matricem, ſeu Parochialem loci viderint, aut ſciuerint obſeruare ceſſationem à diuinis indictam per Ordinarium loci, ſeu Prælatum Eccleſiæ, vel per Prouincialium Conciliorum Statuta, vel eorum authoritate, eam ſimiliter obſeruare tenentur, aliàs incurrunt ipſo facto excommunicationem, quæ tamen non eſt reſeruata: loquitur autem textus de ceſſatione generali totius loci, ſcilicet ciuitatis, vel oppidi, vt notat *gl. ibidem, verbo Ceſſantibus, & DD. infra citat.* & patet, quia aliàs regulares non tenerentur ſeruare, neque aliæ Eccleſiæ.

Idemque ſtatutum eſt de ceſſatione à diuinis generali ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum, indicta per Capitula, Collegia, vel Conuentus ſæcularium, vel regularium Eccleſiarum, ex facultate eis competente indicendi per conſuetudinem, vel priuilegium, aut aliter. Non obſtantibus priuilegijs, & conſuetudinibus quibuſcunque dictorum Religioſorum. De hac re agunt *Caietan. verbo Excommunic. cap. 67. Nauar. c. 27. num. 146. Suarez de cenſur. diſput. 39. ſect. 2. nu. 36. Sayr. lib. 3. cap. 33. à num. 4.*

II. An autem Sacerdos, ſeu Clerici ſolemniter celebrando, ſeu ordines exercendo in loco, ſeu Eccleſia, contra ceſſationem à diuinis, incurrant irregularitatem præſcindendo ab excommunicatione, vt ſupra incurſa? Reſpondeo: ſi ceſſatio ſit particularis illius loci, communis ſententia docet non incurri, vt teſtatur de communi *Suarez ſect. 1. num. 8. diſput. 39.* & probatur *c. is qui, de ſent. excommun. in 6.* vbi celebrans in Eccleſia polluta non ſit irregularis; & tamen tunc ipſo iure dicitur indicta ceſſatio à diuinis, ſeu ſuſpenſio diuinorum organorum pro illo loco particulari, vt *cap. fin. de conſecr. Eccleſ. Suarez ſect. 1. num. 14.* De ceſſatione autem generali multi docent, eam violantes ſolemniter celebrando, fieri irregulares, quia videtur ſimilis interdicto: ita tenent *Ioan. Andr. Franc. Anchar. in cap. ſi canonici. de offic. ordin. in 6. S. Antonin. Maiol. Vrllad. & Conarr. apud Suarez ibidem num. 9.* Sed magis communis tenet contrarium, quia in odioſis non ſit extenſio de interdicto ad ceſſationem: ita tenet *Syluest. verbo ceſſatio, q. 15. Palud. Sotus, Nauar.* quos ſequitur *Suar. num. 10.* tenent Canoniſtæ communiter in *c. dilectis, de appell.* & de magis communi teſtantur *Salzedo ad Diaz in praxi cap. 33. §. ſed quæſtionis, Auila par. 6. diſput. 6.*

*diſput.6.dub.2.concl.*4.& communem ait *Guttier.can.qq. lib.1.cap.*10.*num.*4.

Sed dubium eſt, an moderatio allata circa obſeruationem generalis interdicti in *cap. Alma mater de ſent. excommun.in* 6.habeat etiam locum in ceſſatione à diuinis ſaltem generali: & aliqui putant extendi ob ſimilitudinem rationis, & fauorabilem materiam; & ita tenet *Henriq.lib.*13.*cap.*52. *num.*4. *lit. I. Auila par.* 6. *diſp.*1.*dub.*9.*concl.*2.*Roderic.qq. regul.* 116. *art.*4. *tom.*2. *Miranda to.*2.*q.*38.*art.*6.*concl.*6.*Sayr.lib.*5.*cap.*19. *nu.*8. & tenent *Archid.Villad. Sylu. S. Anton. Cardin. & Nauar. apud Gutier. lib.*1.*can.qq. cap.*10. *num.*4 Sed contraria verior eſt, vt nulla ſit moderatio allata, ſed obſeruari debeat, *cap. non eſt vobis de ſponſal.* ſcilicet vt tunc nulla liceant diuina officia præter baptiſmum paruulorum,& pœnitentiam morientium, & viaticum: & tenet *Suarez ſect.*2 *num.*25.*Regin.lib.*32.*num.*81. *Filiuc.tract.de interd.num.*177.*Layman. de interdict. cap.*6. *numer.*3.*Barboſ.in d.c.Alma, num.*16.*Gutier.loco citato, Gordon.lib.*7.*q.*16.*cap.*2.*num.*93.

CAPVT II.

Ceſſationem à diuinis non ritè, vel non iuſtè Canonici indicentes.

EX *c. ſi Canonici, de offic. ordin.in* 6. Canonici, qui facultatem habent indicendi ceſſationem à diuinis, non poſſunt eam indicere niſi ex cauſa canonica, & niſi antea publica ſcriptura, ceſſationis cauſam exprimant, & ei contra quem indicunt (ſcilicet culpabili) exhibeant; aliàs ipſi fructus, ſeu prouentus Eccleſiæ illius, in qua ceſſatum fuerit, ſuos non faciunt, & tenentur eidem Eccleſiæ reſtituere. Si autem prædicta obſeruauerint, is qui cauſam ceſſationi dedit, tenebitur Canonicis, & Clericis quanti eorum interſit, ratione diſtributionum quotidianarum amiſſarum tempore ceſſationis. De hac re vide *ibi Canoniſtas.* & alios, quos allegat *Barboſa ibidem.*

CAPVT I.

Chirurgia arte Clericus cauſans mortem per ſectionem. vel aduſtionem.

IN *c. ſententiam, ne Clerici, vel Monach.* Clericis in ſacris interdicitur exercitium Chirurgiæ, quæ aduſtionem, vel ſectionem inducit,& in *c.tua nos, de homicidiis;* Clericus, vel Monacus aduſtionem, vel ſectionem faciens tanquam Chirurgus, ſi inde mors infirmi ſequatur, ſit irregularis, etiamſi omnem adhibuerit diligẽtiam,& infirmus ex propria culpa ſit mortuus propter ſectionem, vel aduſtionem, ſcilicet morte phyſicè proueniente ex ſectione, vel aduſtione prædicta.

Amplia quod dictum eſt de Clerico, vt procedat in omni Clerico in ſacris, vel in minoribus quidem, aut in prima tonſura, ſed ſufficienter beneficiato; quia omnia interdicta clericis in ſacris cenſentur interdicta clericis beneficia habentibus ſufficientia ad victum, ſeu ſuſtentationem, *Sanchez lib.*6 *cap.*14.*num.*15. *Abb. in dicto cap. ſententiam, Maiol. lib.*2. *cap.* 12. *numer.*7. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 81. §. 5.

Amplia ſecundò, vt procedat etiam in ſectione venæ, ſeu phlebotomia, ſecundùm veriorem, vt *Bonac. de irregul.q.*4. *punct.*5.*num.*5. *Auila diſput.*6.*ſect.*1.*dub.* 10. *concluſ.*2. §. *hinc ſequitur, contra Molinam diſp.* 75. *num.*4.*tract.*3.

Limita vt non procedat, ſi non ſua manu ſecuit, vel vſſit, ſed alius Chirurgus eius mandato ſecundùm regulas artis. *Molina ibid. Sayr.lib.*6. *cap.*17. *num.*27. *Bonac.num.*5.& 6.

Limita ſecundò vt non procedat in caſu grauis neceſſitatis infirmi, quando non aderat alius Chirurgus, *Molina diſp.*8.*num.*11.*Sayr.num.*10.*Bonac. num.*4.

CAPVT I.

Clauſuram Regularium, ſeu clauſtri ſepta violantes.

PRæmittendum eſt, quod clauſuræ appellatione venit totum illud ſpatium Monaſterii, ſeu Domus Religioſarum perſonarum, ad quod liber eſt acceſſus ipſis Religioſis & non ſæcularibus perſonis. Vnde non continetur Eccleſia, nec locutoria exteriora. Ita definiuit Greg. XIII. *in Bulla* 8. incipit *Deo ſacris.* vide *Sanchez lib.* 6.*c.*15.*num.*6.& 7. *cap.* 16 *num.*11.*Bonac. de clauſura, q.* 1. *punct.* 1. *num.*1.

Incipit autem clauſura ab ea porta, in qua ſedes eſt ianitoris ad clauſuram ſeruandam, vt *Sanch. lib.* 6. *in decal. c.*17. *num.* 18.& limites clauſuræ ſtatuere pertinet ad Prælatum loci illius, qui habet ius viſitandi clauſuram. *Suar. to.* 4. *de Relig. tract.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *num.*2. vt ad Generalem, vel Prouincialem, & quoad moniales, Prælatum illarum: Sed etiam Epiſcopum poteſtate delegata quoad exemptas, quia ei à Tridentino data eſt poteſtas viſitandi, & firmandi clauſuram illarum, vt *ſeſſ.* 25.*cap.*5. *regul.* vide *Barboſam allegat.* 102. *num.*6. & 11. Conſiſtit igitur clauſura in indiuiſibili, vnde non poteſt in huius violatione dari paruitas materiæ: nam, ſiue parum vltra lineam clauſuræ tranſeas, ſiue multum, dummodo totus tranſeas, perfectè diceris clauſuram violaſſe, vt *Sanch. lib.* 6. *capit.* 16. *num.* 70. *Bonac. punct.* 1. *num.* 3. *Diana reſol.* 52. *tract.* 2. *tom.*2.

De limine portæ quidam dicunt illud neque eſſe intra, neque extra clauſuram: Ita *Sanch. lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 70. cum nonnullis Doctoribus. Sed verius puto eſſe inſpiciendum, qua parte porta claudatur: quia ſi ea clauſa limen remanet intra, erit comprehenſum in clauſura; ſi verò extra remanet, dicetur extra clauſuram, vt *Bart. in l.* 1. *ff. de cloacis, Gemin. in c. vn. de conſecr. Eccl. Francus deciſ.*402.*num.* 11.*Comitol.lib.*6. *reſponſ. q.*3.

Tectum eatenus dicitur eſſe intra clauſuram, quatenus tegit loca quæ ſunt intra clauſuram, & non vltra. *Sanchez cap.* 15. *num.*7. *Suar. tom.*4.*de relig.lib.*1. *cap.* 10. *num.* 6.

Quod autem dixi clauſuram eſſe interiorem partem domus, vel Monaſterij, hoc intelligendum non de qualibet domo, vbi habitant aliquot Religioſi, ſed vbi in forma Conuentus, ſeu Collegij viuitur cum Eccleſia, & Euchariſtia: ſecus ſi per modum hoſpitij ad

tempus

Digitized by Google

tempus ſine Eccleſia, & ſine Euchariſtia *Sanch. d. cap. 17. num. 20. Quaranta verbo Monaſteria pag. 306. in in fine §. addit Nauarr. & Layman. lib. 4. tract. 5. cap. 12. num. 5.*

Peccant igitur violantes clauſuram Regularem, ſiue per egreſſum, ſiue per ingreſſum, cum diſtinctione; quod viri religioſi peccant vt plurimum venialiter tantum, niſi de nocte furtiuè egrediantur, aut aliter cum periculo notabili euagationis diuturnæ extra clauſtra, aut niſi egrediantur contra ſpeciale præceptum Superioris grauiter obligantis, *S. Thom. 22. q. 186 artic. 9. Nauarr. comm. 4. de regul. num. 35. Graff. lib. 5. de caſib. reſeru. cap. 5. num 5. Suar.* autem *tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 1. c. 6. n. 6. & 9.* ait hunc exitum religioſis viris eſſe peccatum ex genere ſuo mortale, ſed fieri ſæpè veniale ob leuitatem materiæ; & in effectu non diſcrepat ab alijs Doctoribus citatis. Ingreſſus autem, & introductio mulierum in clauſarum viroruin, eſt peccatum mortale per ſe loquendo, attentis conſuetudinibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, de quibus infra, & proprijs etiam religionum: quidquid ſit de iure communi. Vide de hoc *Sanchez cap. 17. num. 9. Suar. loco cit. cap. 7. num. 1. in fin. & ſeqq.* Ingreſſus verò virorum in clauſuram religioſorum per ſe loquendo, non eſt prohibitus, vt *Suarez num 3.* Violatio autem clauſuræ Monialium per ingreſſum, vel per egreſſum, eſt peccatum mortale, quia eſt præceptum valde rigoroſum talis clauſuræ, *Layman loco. cit. num. 1. & 2.* Hoc præceptum latum eſt *c. 1. de ſtat. regul. in 6.* pro qualibet mundi parte, & illud innouat Trident. *ſeſſ. 25. cap 5. de regul.*

Violatio autem clauſuræ, & pœnæ propter violationem iſtam latæ committuntur, (vt DD. multi dicunt) in ipſo ſolo actu ingreſſus vel egreſſus, non autem in mora tracta poſt ingreſſum vel egreſſum, etiam ſi cum malo fine, ſcilicet etiam fornicandi, ita *Sanch. lib. 6. cap. 16. in decal. nu. 69. Diana reſol. 67. trac. 2. tom. 2. cum alijs contra Bonaccin. de clauſur. q. 4. punc. 4. num. 22. & alij. apud. eundem.*

C A P V T II.

Clauſuram Regularium virorum mulieres intrantes.

1 EXcommunicationem incurrunt Papæ reſeruatam, etiam ſi ſint Comitiſſæ, Marchioniſſæ, Duciſſæ, ſi audeant ingredi Monaſteria Religioſorum, ex Bulla Pij V. 20. vel 22. incipit, *Regularium*: & reuocat omnes licentias conceſſas: & idem Pius V. alia Bulla, quæ incipit *Decet Romanum*, declarauit vt procedat etiam ſi mulieres non ingrediantur prætextu priuilegiorum, ſeu licentiarum.

Item declarauit non intelligi præcluſum aditum mulieribus intra prima clauſtra Regularium, quando in eis Miſſæ, & diuina officia celebrantur, vel proceſſiones, aut ſepulturæ fiunt: item quando magnus eſt populi concurſus, itaut commodè per portam Eccleſiæ ingredi, vel egredi non poſſit; modò recta via procedant. Hæc Bulla declaratoria non fuit publicata, vt patet in fine illius, cum deſit relatio Curſorum.

II. Eadem excommunicatio fertur Papæ reſeruata contra mulieres, vt ſupra ingredi audentes clauſtra, ſeu clauſuram Religioſorum, in Bulla Gregor. XIII. 28. vel 36. incipit, *Vbi gratiæ*: & continet ſimiliter etiam Comitiſſas, Marchioniſſas, & Duciſſas, & reuocat omnes licentias

Limita primò quòd non continentur in dicta prohibitione Reginæ & Imperatrix, & eàrum filię, quia non ſunt ibi expreſſæ niſi inferiores eiſdem & ipſæ ſunt ſpeciali nota dignæ. *Sanch. lib. 6. cap. 17. num. 5. Layman. lib. 4. tract. 5. cap. 12 num 5. Suarez lib. 1. cap. 7. n. 5. to. 4. de Relig.*

Limitant ſecundò alij, vt non procedant dictæ Bullæ, & excommunicatio, niſi contra mulieres intrantes prætextu licentiarum in dictis Bullis reuocatarum. Ita tenent *Roderic. qq. regul. tom. 1. q. 47. art. 1. Philiarc. lib. 3. de off. Sacerd. c. 30. num 31. Sayr. lib. 3. cap 31. num. 11. Eman. Sà, verb. excommunicatio Papa reſeru. num. 15. Suar. de cenſ diſp. 22. ſect 6. num. 11. & de Relig. lib. 1. cap. 7. num. 9. Filiuc. tract. 15. num 119.* & valde probabilem ait *Layman. cap. 5. num. 12.* Ad declaratoriam Pij V. reſpondent, quòd non publicata declaratoria non ligat. *Salas de legib. diſput. 21. ſect. 13. num. 31. Eman. Sà verb. lex, numer. 23. de legib. li. 6. cap. 1. num. 3. Bonac. de legib q 1. punct. 8. num. 16.* etiam ſi legiſlator dicat ſe ſic intellexiſſe. *Innoc. inc. per tuas, in fin. de Simon. Hoſt.* quem refert & ſequitur *Io. And. in c. ſolet, num. 4. in fin. de ſent. excom. in 6.* facit *extrau. non nouam verſ. vnde, de dolo*, & ita reſpondent *Roderic. & Layman.* vbi ſup.

Ad ſtylum Curiæ, & pœnitentiariæ reſpondent non ligare extra Curiam, quia eſt tanquam ius Prætorium, quod non ligat niſi in ſuo tribunali. *Belluga in ſpecul. rub. 11. num. 8. & 9. ibi Camill. Borel. lit. F. Capella Toloſ. deciſ. 115. n. 3. Diana reſolut. 42. tract. 10. to. 1. Ceuall. q. 737. nu. 20.*

Contraria tamen ſententia eſt magis communis, & praxi recepta etiam extra Curiam, vt contineantur etiam mulieres non prætextu licentiarum intrantes, ita *Nauar. c. 27. num. 150. §. 61. Quaranta verb. Monaſteria*, poſt Bullam Pij V. *pag. 306. Cherub. ſuper dicta Bulla Greg. XIII. ſchol. 1. Gordonus lib. 6 q. 5. num. 130. Sanchez lib 6. c. 16. num. 79. & cap. 17. num. 35.* qui fundat ſe in Bulla Pij V: non in Bulla Gregorij. *Bonac. de clauſur. q. 5. punct. 2. & punct. 3.* & facit quod ſtylus Curiæ interpretatiuus Conſtitutionis Papæ vbique ſeruandus eſt. *Rot. deciſ. 196, num. 2. par. 1. recent.* & ita videmus paſſim recurri ad ſedem Apoſtolicam pro tali abſolutione.

C A P V T III.

Clauſuram Regulares viri violantes per introductionem mulierum.

1 EX Bulla ſupra allegata Pij V. incipit, *Regularium*, 20. vel 22. fertur ſententia ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto incurrendæ contra Superiores locorum eorundem, & alios particulares Religioſos, ſeu eorum ſubditos, præſumentes admittere fœminas, vel introducere in Monaſterium, ſeu Conuentum. Hæc ſuſpenſio non eſt reſeruata, *Sanch. c. 17. num. 41. lib 6.* Pro-

cedit

cedit autem, vt patet, non ſolum contra Superiores, ſed & alios quoſcunque; vt notat *Sanch. lib.6.cap.17. num.35.in fine.* Requirit autem dolum, ſeu ſcientiam, *Sanch. c. 17. nu.36.* & procedit etiam de introductione non prætextu licentiarum, ſecundum veriorem ſententiam, & ita declarauit Pius V. alia Bulla incipit. *Decet Romanum*; quæ tamen, vt dixi *cap. præcedenti*, non fuit publicata in locis Vrbis conſuetis: fuit tamen ad praxim deducta.

II. Ex Bulla Gregorij XIII. allegata ſupra *c. præced.* fertur excommunicatio Papæ reſeruata, contra Abbates Conuentus, & alios Monaſteriorum Superiores, & perſonas quocunque nomine vocentur, in Monaſteria Domus, & loca ſua mulieres quocunque prætextu facultatum ibi reuocatarum ingredi facientes, aut permittentes.

Amplia, quòd licèt hæc Bulla videatur loqui de admiſſione mulierum prætextu facultatum, tamen magis communiter, & in praxi obſeruatur; etiamſi non eo prætextu inducantur. Ita de praxi totius Italiæ teſtatur *Beija reſp.par.1.caſu 30.* & ita reſpondiſſe Gregor. III. ait *Villagut tract. de vſur. q. 35. num vlt.* tenet *Azor. lib.3. cap.8. q.vlt. to.1. Filiuc. tract.15. num. 118.* etſi contrarium dicant *Sayr. lib.3. de cenſ.cap.31. num. 13. Sanchez lib.6.cap.16. num.79. Suar. de cenſur. diſput.22. ſect.6. n.22. & alij.*

Amplia quòd hic non requiritur dolus, ſed ſufficit culpa lata. Limitant aliqui hic non contineri religioſos ſubditos, ſed Superiores: ita *Sanchez cap. 16. num. 84. Cherubin. ſuper eadem Bulla. Roderic. q.47. art.3.to. 1.* eſt contra *Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 6. num. 14. Filiuc. tract. 15. num. 118. & 119. Quaranta loco cit. ſuper hac Bulla.*

III. Ex Bulla prædicta Pij V. & Greg. XIII. regulares omnes introducentes, vt ſupra incurrunt pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatem ad illa, ſine alia declaratione, ſcilicet pœnæ commiſſæ, vt dixi *par.1. cap.5.*

IV. Ex Bulla Greg. XIII prædicta, præfati Superiores locorum regularium, & ſecundum probabilem etiam alij particulares religioſi incurrunt eo ipſo priuationem beneficiorum ſuorum, & inhabilitatem ad huiuſmodi. Vide *Sanch. c.17.num. 35.* vbi notat hanc differentiam.

QVÆRES an omnes iſtæ pœnæ ligent ante ſententiam declaratoriam. Reſpondeo: aliqui dicunt ſolas cenſuras ante ſententiam ligare non autem alias; ita *Suarez* de magis communi teſtatur *tom.4. de relig. lib. 1. cap.7. in fine.* Alij verò dicunt pœnam inhabilitatis obligare ante declaratoriam criminis commiſſi; & hæc eſt magis communis, vt dixi *par.1. c. 28.q.4.* Vide quæ dixi in *d. cap. 28.* & vbi quid nomine officiorum intelligatur.

Sed hic aduerte quòd ſacra Pœnitentiaria, quando abſolutionem, vel diſpenſationem concedit Regularibus ſuper introductione mulierum intra clauſtra ad malum finem ſcilicet luxuriæ, ſolet decernere vt remaneant priuati officijs, & dignitatibus ſui ordinis, & inhabiles in futurû ad ſimilia, quia non intendit cum talibus diſpenſare in totum, ſed ſuper ſola irregularitate, ſi celebrarunt in talibus cenſuris: quando autem introductio non fuit ad malum finem, tunc ſolet in totum eos rehabilitare.

CAPVT IV.

Clauſuram Monialium violantes ingrediendo ſine licentia à Prælato Monaſterij in ſcriptis in ordinarijs neceſſitatibus concedenda.

EX *c.1.de ſtat.regul. in 6.* nulli aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ, niſi rationabilis & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius ad quem pertinuerit ſpeciali licentia, ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem: & *Trid. ſeſſ. 25. cap.5. de regul.* Ingredi intra ſepta Monaſterij nemini liceat cuiuſcunq; generis, conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtinenda, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſarijs, neque alius vllo modo poſſit, etiam vigore cuiuſcunque facultatis: vel indulti hactenus conceſſi, vel in poſterum concedendi. Hoc decretum confirmatum eſt à Greg. XIII. Bulla 28. incipit *vbi gratiæ* § 4. de qua infra. Qui nam autem ſint iſti caſus neceſſarij, vide *Bonacin. de clauſ. q.4. pun. 4.per totum.* vbi inter alios recenſet neceſſarium famulatum, qui per conuerſas monaſterij ſufficienter ſubminiſtrari ſeu exerceri non poſſit.

Hæc excommunicatio, quatenus ex vi huius decreti, non eſt reſeruata: *Sanchez lib.6.cap 16.num 71. Tolet. lib.1. cap.41.§.8.* Si tamen violatio fiat clauſuræ per ingreſſum ad malum finem, id[illegible] luxuriæ, extra Vrbem Romam per totam Italiam eſt reſeruata Papæ, vt neque priuilegiati poſſint abſoluere, ex decreto Sacræ Congregationis, ſeu Clementis VIII. de quinque Caſibus reſeruatis, de quo dixi ſupra, *verbo Abſolutio, cap.3.* & ita notat *Filiuc.tract.15.num.119.* & dicam infra *cap.7.*

Item ſecundùm opinionem multorum, quam ſequitur ſtilus Curiæ, in omni caſu, etiamſi ingreſſus fiat non ad malum finem, excommunicatio eſt Papæ reſeruata ex alijs Conſtitutionibus, de quibus dicam *num ſeq.* vt neque Epiſcopus poſſit abſoluere; niſi tamen caſus ſit occultus, iuxta *Trident.ſeſſ.24. cap.6. reformat. Sanch lib.6.cap.15. num. 76. Bonac. de clauſura, q.1.pun.5.num.1.*

Incurrunt autem hanc excommunicationem *Tridentini* etiam intrantes cum licentia, ſed ſubreptitia ex falſis narratis, *Sanch. cap. 16. num. 73.* An autem incurrant ingredientes cum licentia, ſed non in ſcriptis obtenta, multi affirmant, vt *Sanchez c. 16. num. 31. Confect. de priuileg. Mendic. tit. 20. capit.6. Suar. tom. 4.de relig.lib.1.cap.10.num.15.* Alij negant, vt *Homobonus, & Bellocchius apud Dianam reſol. 129. tract.2.tom.2.* An autem ex hoc textu prohibeantur ingredi infantes, id eſt, ante vſum rationis, itaut ſaltem introducentes incurrant excommunicationem; communior negat. *Sanchez lib.6.cap.16.num.5. Diana reſol.67.tract.2. tom.2. Layman lib.4.tract.5. cap. 12. num. 2.*

Aduerte quòd facultas generalis conceſſa, v.gr. Abbatiſſæ

batiſſæ ad concedendas licentias, non requiritur, vt ſit in ſcriptis, neque licentia conceſſa pro ingreſſu in neceſſarijs caſibus debet eſſe toties quoties, ſed poteſt eſſe generalis pro caſibus ſpecificatis, ex *cap. 1. de ſtat. regul. in 6. & Diana reſol. 129. tract. 2. tom.* 2. cum alijs Doctoribus.

II. Alia excommunicatio Papæ reſeruata, lata eſt ex Bulla Gregorij XIII. 28. vel 36. quæ incipit, *Vbi gratiæ*, contra quaſcumque perſonas etiam Comitiſſas, Marchioniſſas, Duciſſas, aut Comites, Marchiones, Duces, ingredi audentes prætextu facultatum ibi reuocatarum clauſuram Monialium.

III. Excommunicatio ſimili tenore etiam lata eſt à Paulo V. Bulla 47. vel 74. quæ incipit, *Monialium*.

Aduertendum, quòd licet hæ conſtitutiones videantur loqui de ingredientibus prætextu dictarum facultatum, tamen ex ſtylo Curiæ intelliguntur generaliter etiam de intrantibus ſine tali prætextu: ita etiam tenent *Nauar. Bena, Villagut, Azor. Zecchus, & Graff. apud Sanch. lib. 6. cap. 16. num. 77. in fin. Cherub. in Compend. ſuper Bulla* 28. *Gregorij XIII. Bonac. tract. de ſuſpenſ. punct. 5. num. 35.* etſi contrarium teneat *Suar. de cenſur. diſp 22. ſect. 6. num. 14. Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 10. Sanch num 78. & 79. Diana reſol. 23 tract. 4. to 1. reſol. 32. miſcell. 2 tom 1. Barboſ. allegat. 102. num. 37.*

Aduerte ſecundò, quòd ex alia Bulla Pauli V. 52. vel 33. incipit, *Facultatum*, declaratur quòd quoties facultas à Sede Apoſtolicâ conceditur alicui, v. gr. mulieri, etiam Comitiſſæ, Marchioniſſæ, Duciſſæ, ingrediendi aliqua Monaſteria Monialium certis vicibus, v. gr. bis, intelligitur illa particula *bis*, aut ſimilis collectiuè, id eſt, de omnibus Monaſterijs conceſſis, non autem diſtributiuè, ſeu de ſingulis, & additur, vt mulieres aliter tales licentias interpretantes, aut illis vtentes, ſeu abutentes, incurrant ipſo facto pœnas ex *Conc. Trid & Conſtit. Apoſtol.* inflictas intrantibus ſine licentia.

Hoc autem, quod ibi dicitur de interpretantibus, *Cherubinus ibi*, videtur intelligere, vt incurrant dictas cenſuras ob meram interpretationem ſpeculatiuam. Sed contra dicendum eſt, quia accipi debet de interpretatione practica, ſeu non ſeparata ab ipſo vſu, quia dictio alternatiua, *aut*, vel, *ſeu*, &c. poſita poſt genus reſoluitur in expoſitiuam, ſeu declaratiuam. *Rota recent. par. 1. decif. 300. num. 26.* & idem eſt quando aliàs recederetur à iure communi, & fieret diſpoſitio exorbitans, cùm debeat ſic intelligi, vt iuri communi magis adaptetur: & de tali interpretatione, quę ſufficiat ad incurrendas pœnas violationis clauſuræ, vt in ſimili *Seraph. decif 393. num. 7. 8. & 9.* vbi quod in tali caſu dictio alternatiua poteſt ſtare expoſitiuè.

CAPVT V.

Cluſuram Monialium violantes per introductionem quorumcunque ſine licentia legitima.

NOta, quòd Moniales, ſiue alij aliquem introducentes, ſeu intrare permittentes in clauſuram ſine licentia legitima, non incurrunt excommunicationem, ex vi decreti, *Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. de regul.* quia de ijs nulla eſt facta mentio, ſed ſolùm de ipſis intrantibus. *Sanchez lib. 6. cap. 16. num. 71. Diana reſolut. 33. miſcell. 2. tom. 1.*

I. Ex Bulla Gregor. XIII. *Vbi gratiæ*, 36. vel 28. fertur excommunicatio Papæ reſeruata, & pœna priuationis dignitatum, beneficiorum, officiorum, & inhabilitatis ad huiuſmodi contra Abbatiſſas, Abbates Conuentus, & alios Superiores vtriuſque ſexus Monaſteriorum, Monialium, & perſonas, quocunque nomine vocentur, ſi quenquam prætextu licentiarum, (quas ibi reuocauerat Papa) ingredi faciant, vel permittant. Omnes iſtæ pœnæ ſunt latæ ſententiæ.

II. Ex Bulla Pauli V. *Monialium*, 74 vel 47. fertur excommunicatio Papæ reſeruata, & priuatio officiorum, & inhabilitas, contra Monaſteriorum Monialium Abbatiſſas, Prioriſſas, & Superiores alias, ſi quenquam prætextu licentiarum ibi reuocatarum introducere, admittere, vel admiſſum quocunque modo retinere auſæ fuerint, aut præſumpſerint.

Aduertendum primò, quòd licet hæ Conſtitutiones videantur loqui ſolùm de admiſſione, vel retentione prætextu dictarum licentiarum ibi reuocatarum, tamen ex ſtylo Curiæ, & multorum Doctorum ſententia generaliter intelliguntur, etiam ſi non eo prætextu id fiat, vt dixi ſupra *cap. præcedenti, num* 3. tametſi multi DD. etiam contrarium dicant; ex quorum ſententia ſequeretur, quod hodie introducentes nullam incurrerent excommunicationem, aut pœnam latæ ſententiæ.

Sed ſiſtendo in priori ſententia, praxi Curiæ, & totius Italiæ recepta, videndum eſt, an ſolùm incurrant Superiores viri, vel fœminæ introducentes, an aliæ etiam perſonæ religioſæ particulares maſculi, aut fœminæ; & quidem *Sanchez lib. 6. c. 16. numer. 84. Miranda man. to. 3. de Monial. q. 2. art. 12. concl. 3. Barboſ. alleg. 102. num. 33 Roderic. qq. regul. to. 2. q. 47. art. 3. Diana reſol. 33. & 34. miſcell. 2. tom. 1.* dicunt ſolùm Superiores contineri, non priuatas perſonas, quia illam particulam, *& perſonas quocunque nomine vocentur*, in Bulla Gregorij XIII. poſitam, putant intelligi de perſonis eorum Superiorum.

In Bulla verò Pauli V. ſolùm Superiores fœminæ exprimuntur. Contrarium tamen tenent *Llamas apud Sanch. ibi & Filiuc. tract. 15. num. 119.* ex Bulla d. Gregor. XIII. etiam priuatas perſonas incurrere excommunicationem, & pœnas aſſerentes.

Aduerte ſecundò, quòd excepta excommunicatione, aliæ pœnæ ſecundùm aliquorum opinionem non obligant in conſcientia ante declaratoriam, vt dixi ſupra *cap. 3. in fine*.

CAPVT VI.

Clauſuram Monialium intrantes viri Superiores ipſarum ſine iuſta cauſa.

IN Bulla Gregorij XIII. quæ incipit *Dubijs, quæ emergunt.* & habetur poſt 18. Conſtit. eiuſdem Papæ *apud Cherubinum*, ſtatutum eſt, vt Prælati Monialium, tam ſæculares, quàm Regulares, facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi Monaſteria prædicta

vti

Digitized by Google

vti poſſint tantum in caſibus neceſſarijs, & paucis iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati, etiamſi tales Superiores ſint Epiſcopi, aut Cardinales. Aliàs tranſgreſſores, Epiſcopi quidem incurrant eo ipſo interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ pro prima vice: pro ſecunda autem ſuſpenſionem à munere Pontificali, & à Diuinis: tertia autem, & vlteriori incurrant excommunicationem: Superiores autem Regulares incurrant pęnam priuationis omnis officij Monaſterij,& excommunicationem ſimilem.

Nota primò, quòd hæ excommunicationes non ſunt reſeruatæ, *Sanchez lib.6 cap.16 nu.98. Filiuc.tract. 15.num.118. in fine*. Vnde Epipſcopus, ſeu Prælatus, qui inciderit in hanc excommunicationem, antequam ſit nominatim denunciatus,poteſt delegare facultatem Sacerdoti,vel Confeſſario,à quo ipſe abſoluatur,*Sanch. lib.8.de matr.diſp.3.n.3.Suar.de Pœnit.diſ.30 ſect.2.n.3.* quia dum non eſt denunciata excommunicatio, non priuat eum Iuriſdictionis vſu, vt de communi teſtatur *Sayr.lib.2.c.2.num. 6 de cenſ.* Et licèt Epiſcopus, ſeu Prælatus excommunicatus peccet vltro cum alijs communicando, etiam in vſu iuriſdictionis; tamen non procedit quando ob bonum, & iuſtum finem emendationis ſuæ, & pœnitentiæ vteretur. Poſt denunciationem verò non poteſt delegare, *Auila par. 3. diſp.2.dub.2.concl.5.* Similiter neque ſupradicta ſuſpenſio eſt reſeruata, neque interdictum illud; ideo poteſt Epiſcopus delegare hanc facultatem Sacerdoti, à quo abſoluatur; ſiue in Sacramenti confeſſionis actu, ſiue extra, cum ei competat ad id iuriſdictio de iure communi.

Nota ſecundò, pœnam priuationis officiorum non obligare in foro conſcientiæ ante ſententiam, vt *Sanchez lib 6 cap.16. num.98.* in terminis. Non incurrunt autem pœnam inhabilitatis ad ſimilia, quia non eſt hic lata talis pœna, neque ſunt inhabiles ad recuperanda ea, quibus ſic priuati ſimpliciter fuerint, *Suarez diſp.30 ſect.1.num 6. Henriq. lib.13.cap.55.nu.1.* ſecus eſſet ſi fuiſſet appoſita particula *perpetuò priuati*, vel *vt depòſiti exiſtant, vt Suarez, & Henriquez ibid.*

Nota tertiò, quòd illa ſuſpenſio à munere Pontificali, eſt ſuſpenſio ab exercitio Pontificalium, non autem iuriſdictionis Epiſcopalis, quia in pœnis ſtrictior ſit interpretatio: hæc autem ſuſpenſio à Pontificalibus quid importet, vide *Sayr.lib.4. cap.4. num. 14. Auilam par.3.diſp.2.dub.2.concl.10.*

Nota quartò, quòd hæ pœnæ non militant contra Vicarios generales, vel Prælatos ſæculares Epiſcopis inferiores, habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem in Moniales, ingredientes; quia hìc non ſunt expreſſi: neque aliam cenſuram incurrunt,aut pœnam latæ ſententiæ, quia nullibi lata eſt, *Sanchez c.16. num.99. Bonac.de Clauſura, q.4.punct.1. nu. 11.* Neque procedunt contra Prælatos intrantes ex cauſa neceſſaria,ſed aſſociatos à multis, vel iunioribus, vel ſæcularibus, vt *Sanchez num.100.* ſed ſolùm ſi ſine cauſa neceſſaria intrent; & idem tenet *Bonac loco cit.num.12.*

CAPVT VII.

Clauſuram Monialium violantes intrando ad malum finem.

I. EX decreto ſacræ Congregationis, caſus violationis huiuſmodi eſt reſeruatus Papæ per totam Italiam extra Vrbem Romam, cum derogatione ad omnia priuilegia, etiam regularium. Vide *Theſ. fori Eccleſ.par.3.c.38.num.171. Barboſ.allegat.50. numer. 186.* vbi illud refert ad extenſum: & abſoluens prætextu priuilegiorum ab hoc caſu ex præſumptione incurrit excommunicationem Papæ reſeruatam, & priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, de qua re dixi ſupra *verbo abſolutio, cap.3.*

Intellige ad malum finem, id eſt, luxuriæ, *Graff. lib. 1. de Caſibus reſeruatis, cap.3.num 9.11. & 54.* non tamen continentur caſus, quo quis cum legitima licentia ingreſſus ibi deindè ſubſiſtit, & fornicationis, ſeu luxuriæ peccatum cum Moniali committit, *Diana reſolut.67.tract.2. tom.2.* cum ibi allegatis. Poſſunt autem Epiſcopi abſoluere ab hoc caſu, ſi ſit occultus, quia non eſt derogatum (in hoc) decreto *Concilij Tridentini ſeſſ.24.cap.6.refor.Diana reſol.35.miſcell.2. to.1.* cum multis Doctoribus.

II. Peccatum fornicationis cum Moniali eſt ſacrilegium grauiſſimum contra votum caſtitatis eius, vel etiam contra conſecrationem, & eſt crimen depoſitione dignum in Clericis, *Bernard. Diaz. cap. 84. praxis, Farinac.q.146.num.26 tex.cap ſi qua 27.q.1.* Vnde condemnatus de hoc crimine efficitur eo ipſo de iure infamis, & irregularis, per ea, quæ dixi *par.1.c.33. §.ſecundo modo*: & eſt detrudendus in monaſterium,ſeu ergaſtulum ad pœnitentiam, ex *eod. text.* Sed hodie aliter punitur arbitrio Iudicis loco dictę detruſionis, *Menoch.de arbitr.lib.2.caſu 360 num.58.* Laicis autem de iure ſtatuta eſt pœna mortis, *Auth.de ſanct. Epiſc.§.penult.c.ſi quis rapuerit, 27. q.1. Farinac.q.146. §.ſacrilegium, num.3.* Hæc pęna non habet locum pro copula attentata, niſi ſit cum raptu ſaltem attentato, *Farin. q.145. §.rapiens Monialem, num.1.* & in hoc caſu etiam condemnatus efficeretur infamis.

De iure Canonico laicus ob fornicationem præfatam, etiam ſine violatione clauſuræ, eſt excommunicandus, ex *d.cap.ſi qua, & cap, Virginibus ibid.* tametſi *Aloyſ de Leo.in rub.C.de rap. Virgin.* dicat illam eſſe excommunicationem latæ ſententiæ; quod ſentit *Menoch.de arbitrar.caſu 389.num.24.* ſed ſine fundamento.

CAPVT VIII.

Clauſuram violans, Monialis exeundo extra caſus à iure permiſſos, & illi cooperantes.

EX *cap.1. de ſtat.regul.in 6.* ſtatuitur, ne Moniales tacitè, vel expreſsè profeſſæ valeant quacunque ratione, vel cauſa (niſi fortè tanto, & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari) monaſterio egredi.

Ex *Trident. ſeſſ. 25. cap. 15. de regul.* nemini Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire è Monaſterio, etiam ad breue tempus, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda; indultis, & priuilegijs quibuſcunque non obſtantibus.

Ex Bulla Pij V. *Decori*, octaua, declaratur ad prædictum egreſſum requiri cauſam vrgentem, magni incendij, lepræ, aut epidimiæ, cum licentia, & approbatione Prælati monaſterij, & Epiſcopi ſimul, etiamſi monaſterium ſit ſub Superiore regulari: & ea licentia debet eſſe in ſcriptis, quando de infirmitate agitur. Deinde addit;

Aliter, vt præfertur, egredientes, & licentiam exeundi concedentes, & comitantes, & receptantes, incurrere excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſeruatam. Item tàm ipſas egreſſas, quàm Præſidentes, & alios Superiores prædictos licentiam dantes, incurrere ipſo facto priuationem officiorum, & adminiſtrationum, & inhabilitatem ad illa, & alia huiuſmodi obtinenda.

Hanc Bullam, & pœnas explicat *Sanch. lib. 6. c. 15. in decalogum num. 63. & ſeqq.* vide etiam *Barboſ. in d. c. 1. de ſtat. regul. in 6.*

Abſoluere à dicta cenſura poteſt Epiſcopus vigore *Tridentini ſeſſ. 24. cap. 6. reform.* ſi caſus ſit occultus, (quod vix poteſt contingere) *Sanch. cap. 15. num. 76.* Et idem de diſpenſatione ſuper dictis pœnis priuationis, & inhabilitatis dicendum aliqui dicunt, alij negant, vt apud *Sanch. num. 77. & 78. ibid.* ſed de hoc dixi *par. 1. c. 23. & c. 28.* Et quod dicitur de Epiſcopo, idem per extenſionem dicunt de Prælato regulari, *Sanch. cap. 15. num. 77. Bonace. de clauſura q. 1. punct. 5. num. 5.* Priuilegiati autem poterunt abſoluere, etiamſi caſus non ſit occultus, ab excommunicatione, etiam in Italia, quia decretum Clementis VIII, de quinque caſibus, loquitur tantùm de violatione clauſuræ Monialium per ingreſſum ad malum finem, non per egreſſum, & ita *Sanch. cap. 17. numer. 42. & 43.* Sed memento quòd quoad Moniales abſoluendas debet eſſe Confeſſarius à Diœceſano approbatus ſpecialiter pro Monialibus, ex Bulla Gregorij XV. incipit, *Inſcrutabilis,* Vide de hac re *Dianam reſol. 29. tract. 2. tom. 2.*

Limita etiam quòd non requiritur licentia, quando graue periculum eſſet in mora eam expectandi, vt in graui ſubito incendio, terræmotu, ruina, &c. *Sanch. num. 70.* Neque incurrunt in dictam cenſuram, & pœnam comitantes, vel receptantes monialem egreſſam in graui neceſſitate illius ex miſericordia, *Barboſ. in d. cap. 1. num. 20.* cum Doctoribus allegatis,

CAPVT IX.

Clauſura Monialium reſtituenda, aut conſeruanda moniti ab Epiſcopo Magiſtratus ſæculares auxilium non præſtantes,

EX *Trid. ſeſſ. 25. cap. 5.* præcipitur Epiſcopis ſub interminatione maledictionis æternæ, vt in omnibus Monaſterijs etiam exemptis, vel alijs Prælatis Regularibus ſubiectis in ipſorum Diœceſi, clauſuram, vbi violata fuerit, ſeu diſrupta diligenter reſtituant: inobedientes per cenſuras Eccleſiaſticas, & alias pœnas, appellatione remota, compeſcendo; inuocato etiamſi opus fuerit auxilio brachij ſæcularis. Hortaturque Sancta Synodus Principes, vt tale auxilium præbeant, & præcipit omnibus magiſtratibus ſæcularibus ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, vt moniti tale auxilium præſtent, ſed non eſt excommunicatio reſeruata, *Sayr. lib. 3. cap. 34. num. vlt.*

Hæc itaque excommunicatio ſolùm eſt contra Magiſtratus, non contra Principes, *Sanchez lib. 6 cap. 15. num. 22. Filiuc. tract. 14. num. 172.* & non procedit, niſi ij fuerint de tali auxilio requiſiti, *Barboſ. Alleg. 50. num. 174 Suar. de cenſ. diſp. 23. ſect. 7. numer. 7. Toletus lib. 1. can. 41. 5. ſeptima. Filiuc. ibidem.*

CAPVT I.

De Conceptione Beatæ Virginis Mariæ opiniones impugnans.

I. SIxtus IV. *extrau. graue nimis, de reliq. & vener. Sanct.* fert excommunicationem Papæ reſeruatam, contra omnes, qui præſumunt aſſerere peccatum mortale eſſe, aut hæreſim, aſſirmare B. Virginem conceptam eſſe ſine peccato; aut peccatum eſſe eius Conceptionis officium celebrare, aut conciones, vel ſermones in illius laudem audire; & contra eos, qui præſumunt libros, quibus prædictæ aſſertiones continentur, pro veris legere, tenere, vel habere. Necnon contra eos, qui audent aſſerere, peccatum mortale eſſe, aut hæreſim, aſſirmare Beatam Virginem conceptam eſſe cum peccato Originali. Hæc Conſtitutio confirmata eſt *Triden. ſeſſ. 5. de peccato originali*, & à Sixto V. & à Paulo V. & Gregor. XV. in ſuis Decretis. De hac Conſtitutione vide *Toletum lib. 1. cap. 36. in fine, Suarez de cenſur. diſp. 22. ſect. 5. num. 35. Filiucium tract. 15. num. 91. Bonace. de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 3. pun. 34. num. 2. Barboſam in d. extrau graue.*

II. Ex Bulla Pij V. *Super ſpecula* 114. fertur pœna ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto incurrenda contra quemcunque in ſacris conſtitutum, & pœna priuationis graduum, dignitatum, & adminiſtrationum, & inhabilitatis ad huiuſmodi (cum reſeruatione Summo Pontifici dictæ cenſuræ, & pœnarum) contra omnes Eccleſiaſticos, qui in popularibus concionibus, aut publicis locis, vbi virorum, & mulierum multitudo promiſcua conuenire ſolet, diſputare præſumunt de quæſtione Conceptionis prædictæ circa peccatum originale, affirmando, vel negando, alteram ſcilicet partem probando, alteram impugnando: & contra eos, qui de hac quæſtione, etiam prætextu pietatis, vulgari ſermone ſcribere, aut dictare præſumunt. Intelligo autem hoc ad effectum editionis publicæ, vel in publica ſchola, vt patebit infra ex Bulla Gregorij XV.

De hac Conſtitutione vide *Viuald. verbo Suſpenſio, num. 116. Sayr. lib 4 c. 16. num. 25. Bonac. loco cit. pun. 34.* Et aduerte, quòd in hac Conſtitutione non comprehenduntur Epiſcopi quoad pœnam ſuſpenſionis, per *c. quia periculoſum, de ſent. excom. in 6.* tamen comprehenduntur Conſtitutione alia lata à Paulo V. vt infra.

III. Ex

III. Ex Bulla Pauli V. incipit, *Regis pacifici*, quæ eſt 9. vel 97. *in Append. Cherub.* innouatę ſunt præfatæ Conſtitutiones cum ſuis pęnis, eæque extenſæ ad omnes perſonas, tàm ſæculares, quàm regulares, etiam ſpeciali, vel indiuiduali nota, ſeu mentione dignas: & additum, vt contrauenientes dictis Conſtitutionibus eo ipſo ſint priuati facultate concionandi, & publicè legendi, & docendi, & interpretandi, & voce actiua, & paſſiua in quibuſcunque electionibus, & inhabiles ſint ipſo facto perpetuò ad dicta munera concionandi, legendi interpretandi; & abſolutio, & diſpenſatio Romano Pontifici reſeruatur.

Nota, quod vi dictæ clauſulæ, hodie in pęnis prædictis continentur etiam Epiſcopi, quia licet ex *cap. quia periculoſum*, requiratur eorum mentio ſpecialis ad incurrendam ſuſpenſionem; tamen illa clauſula, *etiam ſpeciali, ſeu indiuiduali nota dignas*, eſt expreſſio, vel derogatoria ſpecialis ſufficiens. *Felin. in cap. nonnulli, num. 6 de reſcript. Alex. conſ. 155. n. 16. lib. 6. Gabr. commun. conc. lib. 6. concluſ. 5. nu. 1. & 15. Layman lib. 1. tract. de legib. cap. 23. num. 26. in fine.*

IV. Ex decreto Sacræ Congreg. Inquiſitionis iuſſu Pauli V. apud *Cherubin. in Appendice ad prædictam eius Bullam*, & apud *Bonacc. diſp. 3. de cenſ. in partic. qu. 6. punc. 4* præcipitur omnibus perſonis, tàm laicis, quàm Eccleſiaſticis, etiam ſpecialiter, vel indiuidualiter exprimendis, ne impoſterum, quandiù iſte articulus non fuerit de fide definitus, audeant in publicis Concionibus, Lectionibus, Concluſionibus, & alijs quibuſcunque actibus publicis aſſerere, Beatam Virginem fuiſſe conceptam in peccato originali.

Item præcipitur, vt in dictis actibus publicis aſſerentes eam fuiſſe conceptam, ſine peccato originali, contrariam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, vel tractent, ſub pœnis latis in præcedentibus Conſtitutionibus, id eſt, vt incurrant pœnam excommunicationis ſuſpenſionis, priuationem dignitatum, graduum, & adminiſtrationum, & facultatis concionandi, & legendi, & inhabilitatem ad talia, & priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ.

V. Ex decreto eiuſdem Sacræ Congregationis iuſſu Greg. XV. *vt apud eundem Cherubinum, & Bonaccinam*, mandatum eſt omnibus, etiam indiuidualiter exprimendis, vt donec articulus iſte definiatur, vel per Romanum Pontificem aliter ordinetur, non audeant, neque in ſermonibus, & ſcriptis priuatis aſſerere, quod B. Virgo ſit concepta in peccato originali, neque de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, aut tractare: exceptis ijs, quibus à Sede Apoſtolica fuerit ſpecialiter indultum, ſub pœnis, & cenſuris in præcedentibus Conſtitutionibus. & decretis latis.

Idem autem Greg. indulſit poſtea Fratribus Prædicatoribus, in priuatis colloquijs, ſeu conferentijs ipſorum de ea re diſſerere, & tractare, vt *Barboſ. in dicta Extrauag. graue, num.* 5. apud quem habes omnia decreta prædicta. vide decretum Alexandri VII.

Item præcepit omnibus Eccleſiaſticis tam ſæcularibus, quàm regularibus, vt in Officio, & Miſſa Conceptionis B. Virginis publicè, & priuatè, non vtantur alio nomine, quàm Conceptionis; alias contrauenientes incurrant cenſuras, & pœnas prædictas.

Addit idem Gregor. XV. vt tam Ordinarij locorum, quàm Inquiſitores contra hæreticam priuitatem, contra delinquentes (vt ſupra) inquirant, & eos ſeuerè puniant.

CAPVT I.

Concilij Tridentini interpretationes edentes.

Vide *verb. Interpretationes prohibita.*

CAPVT II.

Concilium Prouinciale Epiſcopi vocati non adeuntes, vel ante completum diſcedentes.

EX *can. ſi quis autem* 18. *diſt.* Is qui ad Concilium venire negligit, vel recedit nondum finito Concilio, alienum ſe à fratrum communione cognoſcat: Nec eum recipere liceat, niſi in ſequenti Synodo fuerit abſolutus. Ex quibus verbis alicui videri poſſet inde excommunicationem latæ ſententiæ incurri à tranſgreſſoribus. Alij dicunt eſſe excommunicationem ſolum ferendæ ſententiæ, & reſeruari abſolutionem latori, id eſt eidem futuro Concilio Prouinciali, niſi pro articulo, ſeu periculo mortis, ob *c. qua fronte de appellat.* & ita tenet *Præp. in d. c. ſi quis autem*. Sed communis ſententia docet illam non eſſe excommunicationem, ſed priuationem communicationis cum alijs Epiſcopis circa negocia Eccleſiarum, ſeu ſuſpenſionem latæ ſententiæ à voce actiua, vt non ſic vocandus ab alijs Epiſcopis ad negocia communia tractanda; & ſic eſt ſuſpenſio quædam partialis à iuriſdictione & officio: ita *Turrecr. & Archid. & Barboſ. ibidem, Quaranta verbo, Concilium Prouinciale, q. 18. num. 7. Gennuens. in praxi cap. 71. num.* 1. Sæpe enim in antiquis decretis nomen excommunicationis pro ſuſpenſione accipitur, vt notant *gloſſ. in c. decernimus*, 18. *diſt. Sylu. verb. ſuſpenſ. § 6. verſ. 1. Tabien. num. 7. Henriq lib. 13. cap 38. numer. 3. Marius Alterius. tom. 2. diſp. 14. c. 2. col.* 1. ſicut è contra nomen ſuſpenſionis pro excommunicatione: & ita *Caſſianus lib. 2. c. 16.*

Notant autem Doctores ex illo textu, ſæpe abſolutionem excommunicato denegari poſſe, & differri in pœnam ad maiorem ruborem, vt confundatur: ita *gloſſ. in dicto c. ſi quis autem, verbo, niſi in ſequenti. Paulus de Roma tract. de pen. Eccl. c. 6. num.* 30. qui refert ſe vidiſſe à Paulo Papa denegatam abſolutionem ob percuſſionem cuiuſdam Prælati: quod eſt intelligendum quando Papa, ſeu Superior vellet differre abſolutionem, vel ob ſatisfactionem aliquam præmittendam, vel vt abſoluatur excommunicatus cum maiori ſolemnitate, vt in multitudine populi, ad confuſionem, & correctionem illius excommunicati, ex *gloſ. cit. Gennen. c. 23. praxis. num. 3.*

Regulariter autem, & per ſe loquendo poſita congrua ſatisfactione, excommunicato reſipiſcenti, & petenti abſolutionem nunquam eſt deneganda, quia cenſura eſt pœna medicinalis, quæ (ablata contumacia) eſt auferenda. *c. qua fronte, de appell. c. ex litteris de conſtit. c. cum medicinalis, de ſentent. excomm. in 6. c.*

Q 2 *multi,*

multi, 2. q.1. 5. Thom. in addit. ad 3. p. q.21. art. 2. in corp. Suar. de cenſur. diſp. 1. ſect. 1. num.7. Coninch. de cenſur. diſp.13. num. 18. Laym. de cenſur. lib. 1. cap. 1. num.3. Felin. in c. ex litteris num. 18. de conſt. Genuen. in praxi cap. 23. nu. 3. & 13.

Vnde notant DD. quod ſententiæ cenſurarum nunquam tranſeunt in rem iudicatam ad effectum, vt non poſſit retractari per abſolutionem, ſed tantum ad effectum vt appellatio poſt 10. dies non ſit admittenda, vt *Genuen. d. num. 13. cum communi.*

C A P V T I.

Conclaue ad eligendum Romanum Pontificem tempore præſcripto non intrantes, aut inde exeuntes ſine iuſta cauſa.

IN *c. 3. §. 1. verſ. ſanè ſi aliquis, de elect. in 6.* Greg. X. in Concilio Lugdunenſi ſtatuit, vt mortuo Romano Pontifice in quauis ciuitate cum Curia reſidente, in eadem ciuitate Cardinales ibi præſentes expectare debeant abſentes per decem dies, quibus elapſis conueniant in eodem Palatio (vbi Papa habitabat) in Conclaue. Quod ſi quis Cardinalis intra hoc tempus non intrauerit, aut exierit poſtea abſque manifeſta cauſa infirmitatis, per alios procedatur ad electionem Papæ, & ille minimè requiratur, neque ad negocium illius electionis vllatenus admittatur. Hoc idem confirmauit Pius IV. Bulla quæ incipit. *In eligendis, 63. §. 3. & 4.* vbi apparet quod hic dicitur de non intrantibus, intelligendum de præſentibus, qui potuerunt intrare, ſed noluerunt. Itaque ex his notatur Cardinalem non intrantem in tempore, aut exeuntem ante finem electionis, priuari voce actiua pro tali Sede vacante, quoad negocium electionis Papæ, non tamen priuari voce paſſiua, vt *Franc. & Gemin. in d. c. 3.* Adde quòd Cardinales non poſſunt mutare, aut alterare, ſeu diſpenſare ſuper hac Conſtitutione, v. g. prorogando tempus. *Clem. ne Romani, in princ. de elect.* Decem igitur diebus Cardinales expectandi, ſed non vocandi, vt *gloſſ. in d. c.3. §. 1. & ibi Barboſ. num. 9.* qui plures allegat.

AN autem ſi electio fieret ante decem dies completos, ex communi conſenſu Cardinalium ibi præſentium, aut duarum partium, alijs non expectatis, eſſet valida? affirmatiuam tenet *Azor, par. 2. lib. 4. c. 2. q. 5. §. ſed dubiæ,* vbi ait communem ſententiam, & tenet *gloſ. in dicto cap. 3. §. 1. verbo, decem diebus in fin. per cap. licet de vitanda, de elect.* vbi electioni Papæ à duabus partibus Cardinalium, nulla opponi poteſt exceptio: Poſt dictos autem decem dies, etiamſi vnus tantùm eſſet ibi Cardinalis, ille poſſet eligere alium, non tamen ſeipſum, per *cap. gratum, de poſt. Prælat. Ioan. Andr. in cap. licet, col. 1. de elect. Zabar. num. 8. Innoc. in cap. cùm nobis, num. 6. de elect.*

C A P V T II.

Conclaui clauſo Cardinales ſecretè alloquens, aut ipſis, aut alijs ſigna, litteras, aut nuncium mittens, aut deferens, & alij iſta permittentes.

I. EX *c. 3. §. nulli ad eoſdem, de elect. in 6.* habetur: Nulli ad eoſdem Cardinales aditus pateat, vel facultas ſecretè loquendi cum eis, nec ipſi aliquos ad ſe venientes admittant, niſi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi præſentium pro his tantùm, quæ ad electionis inſtantis negotium pertinent, vocarentur. Nulli etiam fas ſit ipſis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel ſcripturam. Qui verò contra fecerit ſcripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipſorum ſecretè loquendo, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.

Nota, quòd nec Cardinales poſſunt diſpenſare ſuper hac prohibitione, per *Clem ne Romani, in princ de elect.* Sed hæc excommunicatio non erat reſeruata ex hoc textu.

II. Ex Bulla Pij IV. *In eligendis 63. §. 20.* habetur: Literas, aut cuiuſuis generis ſcripta ad eos, qui in Conclaui erunt, ſeu nuncium, vel notam, aut ſignum mittere, ſeu recipere; aut è contra, è Conclaui ad eos, qui foris erunt, nullo modo liceat. Qui contra fecerint, etiamſi Cardinales ſint, excommunicationi latæ ſententiæ ſubiaceant: & ibi reſeruatur abſolutio Papæ, excepto mortis articulo, eoſque etiam aliter puniri ſtatuitur.

Et nota, quòd ait cuiuſuis generis ſcripta, ſcilicet etiam ſi non pertineant ad negotium, ſeu cauſam electionis Papæ, ſeu conclauis, ita *Bonac. de cenſ. in partic. diſ. 2. q. 2. pun. 34. num. 10.* Et idem de quouis nuncio dicendum eſt; quia hæ leges non fundantur in falſa præſumptione, ſed vera; non enim fundantur in præſumptione iuris, quod in ſingulis caſibus ſit fraus, & damnum; ſed in ratione periculi in communi; exiſtimante legiſlatore tales actiones magnam, & frequentem eſſe occaſionem damni & fraudis circa talem electionem, & ideo obligatio, & pœnæ locum habent etiam quando à parte rei ceſſat omne periculum in particulari, vt latè docet *Salas de legib. tract. 14. diſp. 11 ſect. 3. num. 31. & 32. & diſp. 16. ſect. 7. num. 10. & ſect. 12. num. 51. & ſect. 14. num. 14.* vbi benè hoc explicat. Non enim ſufficit quod ceſſet finis legis in particulari caſu, ſi non ceſſat in genere, vt *Salas d. ſec. 3. loco cit.*

Item Pius IV. *eadem Bulla §. 19.* ait: Clauſo Conclaui, nulli ad colloquium etiam extra portam Conclauis, etiam Principum Oratores, niſi ex magna, & vrgenti cauſa à maiori Parte Collegij approbãda admittantur. Sed nota quòd contra colloquentes palam Cardinalibus nulla eſt pœna latæ ſententiæ, ex prædictis; vt benè notat *Bonaccin. de cenſur. in partic. diſp 2. punct. 34. num. 9.* Itaque ſolùm ij, qui ſecretè loquuntur cum Cardinalibus in Conclaui exiſtentibus, incurrunt excommunicationem non reſeruatam: ipſi autem Cardinales ſecretè loquentes cum aduenientibus non incur-

incurrunt vllam cenſuram, *Bonaccina ibidem*.

Nota etiam quòd mittentes nuncium, vel literas, non incurrunt cenſuras iſtas, niſi nuncij, vel literæ peruenerint ad quos mittuntur, quia actus nondum eſt conſummatus, *Bonac. loco cit. num. 3. Nauar. conſ. 60. de ſentent. excommun. Sanchez lib. 6. in decal. cap 6. num. 117. Eman. Sà verbo lex, num.* 25. quia verba debent intelligi cum effectu, *l. 1. §. hac verba, ff. quod quiſq. iur.*

Nota vltimò, quòd hodie ad hoc, vt quis admittatur ad colloquendum cum Cardinalibus in Conclaui, vel extra, ſufficit conſenſus maioris partis, ex *Bulla dicta Pij IV.* §. 19. Olim autem requirebatur conſenſus omnium nemine diſcrepante, ex *d. cap 3. §. nulli*, ita *Archid. ibi, Gemin. num. 2. Anchar. ibi in §. hoc ſacro, num 4.*

III. Ex *eadem Bulla Pij IV.* §. 23. Prælati ad cuſtodiam Conclauis deputati, ſub pœna periurij, ac ſuſpenſionis à Diuinis, maxima, & exquiſita diligentia vtantur in inſpiciendis perſonis, & rebus Conclaue intrantibus, ne ſub earum rerum velamine, literæ, notæ, & ſigna tranſmittantur: quòd ſi quid tale inuentum fuerit, familiares Cardinalium, aut alij delinquentes pœnam priuationis officiorum, & beneficiorum, & inhabilitatis ad huiuſmodi incurrant.

Nota quòd pœna ſuſpenſionis contra dictos Cuſtodes non eſt latæ ſententiæ. An autem pœna ibi contra dictos deferentes literas, notas, & ſigna furtiuè ſit latæ ſententiæ? Reſpondeo ſecundùm communem opinionem, eſſe latæ ſententiæ, quia verbum, *incurrant*, eſt latæ ſententiæ, vt de communi teſtatur *Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, nu.* 145. & tenet *Sylu. verbo excomm. 1. num. 21. Auila par. 2. cap 2. §. dubitatur ſecundo, gloſſ. in cap. vlt. verbo incurrant, de offic. deleg. in 6. & gloſſ in l. eos, de ſent. excomm.* & tenet *Sayr. lib. 1. de cenſur. cap. 11. num. 8. in fin. Suar. de cenſur. diſp. 3. ſect. 3. num. 2. Imola, & Card in Clemen. 1. verbo incurrant, de vſur.* & alij apud *Tiraquell. vbi ſupra*, contra aliquos apud eundem.

Nota quod ſtatutum fuit in *d. Bulla Pij IV.* §. 27. vt pœnam excommunicationis incurrant Prælati, & alij Officiales ad cuſtodiam Conclauis deputati, ſi formam Conclauis, & alia, quæ ad eorum officium pertinent diligenter non ſeruauerint, de qua re dixi infra *c 8. in fin.*

Ab iſtis omnibus cenſuris poteſt abſoluere Maior Pęnitentiarius, & alij priuilegiati.

C A P V T III.

Conclaue clauſum furtiuè intrantes.

EX Bulla prædicta Pij IV. §. 19. ſi quis fortè clam ipſum conclaue aliundè, quàm per hoſtium ingrediatur, omni honore, gradu, officio, beneficio, ipſo iure priuatus exiſtat, & tradatur Curiæ ſæculari acerrimis pęnis puniendus.

Nota, quòd iſtæ pęnæ non obligant in foro conſcientiæ ante ſententiam declaratoriam, neque habent in ſe ſuſpenſionem, aut irregularitatem ante ſententiam declaratoriam, vt dixi *verbo Sodomia*; vbi contra Sodomitas retuli talem pęnam irrogatam eodem tenore, & *ibi* plenius explicaui.

C A P V T IV.

Conclauis, electioniſque Papæ formam ſubſtantialem non ſeruantes.

NOtandum eſt, quod diuerſis temporibus diuerſæ formæ eligendi Romanum Pontificem ſtatutæ fuerunt, vt patet ex dictis in *cap. præcedentibus*, & ante illas extat alia antiquior forma conſtituta à Papa Nicolao in *cap. in nomine Domini 23. diſt.* quæ hodie non habet locum; de qua tamen forma ait *Gemin. ibi, & Felin. in c. nam concupiſcentiam, n. 1. de conſt.* quod electio Papę illa forma nõ ſeruata erat valida; quamuis peccarent Cardinales mortaliter eam non ſeruando.

I. Ex Bulla Greg. XV. *Aeterni Patris de electione Romani Pontif.* ſtatuitur forma eſſentialis electionis Papæ, cum clauſula irritante, & pęnali, his verbis:

Quòd ſi electio huiuſmodi alibi celebrata fuerit, quàm in Conclaui clauſo, vel aliter, quàm per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præſentium, in ſcrutinio, ſeu ſcrutinio, & acceſſu, electi ſuffragio non computato, vel per viam compromiſſi ab omnibus Cardinalibus ſimiliter in Conclaui præſentibus, nemine diſſentiente inibi: & ita vt nemo ſeipſum elegerit; vel quaſi per inſpirationem nullo præcedente de perſona ſpeciali tractatu, omnium pariter Cardinalium præſentium in Conclaui, communiter, nemine diſſentiente, per verbum, *eligo*, intelligibili voce prolatum, aut ſcripto, ſi voce non potuerit, expreſſum: Talis electio nulla ſit, & inualida eo ipſo, abſque vlla declaratione, & ita electo nullum ius tribuat; quinimò is non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus ſit, & habeatur, & tàm ipſe, quàm eligentes, eiuſque fautores, & complices ſententiam excommunicationis, & anathema, aliaſque cenſuras, & pęnas inuaſoribus Sedis Apoſtolicæ, à ſacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis impoſitas pariter ipſo facto incurrat; à qua, ſicut ab alia quacunque in hac Conſtitutione irrogata pęna excommunicationis, à nullo, neque etiam à Maiori Pęnitentiario, cuiuſcunque facultatis vigore, præterquam à Romano Pontifice, niſi in mortis articulo, abſolui poſſit; & aliter etiam mandatur tales arbitrio Papæ puniri.

Deinde additur. Iiſdem omnibus, & ſingulis S.R.E. Cardinalibus, & Sacro eorum Collegio inhibemus, ne contra hæc, & horum aliquid ſtatuere, diſponere, vel ordinare, ſeu in aliquo corrigere, alterare, mutare, ſeu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præſumant, quouis prætextu, vel cauſa, ſub eadem excommunicationis pęna ipſo facto incurrenda.

Nota ibi: *Conclaui clauſo*, quòd olim etiam ſtatutum fuerat electionem Papæ fieri in Conclaui clauſo, *c. 3. §. in eodem, de elect. in 6.* ſed locus iſte, id eſt Conclauis præſertim clauſus, non erat de ſubſtantia electionis: nam valida erat electio vbiuis fieret à duabus partibus Cardinalium, ex *c. licet, de elect. Abb. in c. cum terra num. 7. de elect. Biaxius de elect. par. 3. cap. 12. numer. 1.*

Bonac.

Bonacc. in terminis *tract. de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 7. punct. 1. §. 2. num. 6. in fine.* Quamuis autem Conclaue debeat fieri in Ciuitate in qua, vel in cuius Diœceſi mortuus Papa cum Curia cauſarum morabatur, vt *d. c. 3. §. 1. de elect. in 6.* & *Clem. 2. § ſanè, eod. tit.* tamen neque olim, neque hodie eſt de ſubſtantia talis locus, per *d. c. licet*, quia nuſibi per hoc caſſata reperitur electio; imò dum *d cap. 3. §. porrò* dicitur, quod ſi Papa mortuus eſt in Ciuitate interdicta, Conclaue fiat in in alia viciniori, *gl. ibi, verb. interdicta*, ait non fore nullam electionem, ſi in eadem interdicta Ciuitate fieret Conclaue, & electio.

Nota ſecundò ibi, *per ſecreta ſchedularum ſuffragia*, ante hanc Bullam non fuiſſe hoc de præcepto, ſed hoc erat de eſſentia electionis pro Regularibus, ex *Triden. ſeſſ. 25 regul. cap. 6.* dicam *verbo electio Regularium*. Qualiter autem fieri debeat talis ſchedula, & in calicem mitti: vide in eadem Bulla Gregor. vbi alia in hoc requiruntur, non tamen ſunt de ſubſtantia; requiruntur autem ſecreta ſuffragia, quando per viam ſcrutinij fit electio, non ſi per compromiſſum, vel inſpirationem,

Nota tertiò, ibi, *duarum ex tribus partibus Cardinalium*: hoc eſſe ſpeciale in electione Papæ: nam in alijs Prælatis eligendis, ſufficit ſi electio fiat à maiori, & ſaniori parte, *c. licet, de elect. in fin.* In electione autem Papæ hoc fuit ſtatutum de forma eſſentiali in *d. c. licet*, vbi pœnæ contrauenientibus ſtatutæ, de quibus infra dicam.

Nota quartò ibi, *Scrutinio, & acceſſu*, eſſe ſpeciale in electione Papæ, vt ſi fiat per Scrutinium, & maior eligentium pars in vnum non conſenſerit, ſed minor, poſſit acceſſu aliorum conualeſcere, vt ſic conſentur duæ partes ex tribus, *d. c. licet, §. ſi paucioribus, ibi Abb. num. 8. & Ioan. Andr. ibi*; qui benè declarat procedere quandiù pendet ſcrutinium, id eſt quandiù de communi conſenſu non fuerit ruptum, aut diuerſum ad actus extraneos. In alijs autem electionibus electio à minori parte eſt nulla, & non conualeſcit per acceſſum, ſed nouo ſcrutinio opus eſt, *c. auditis*; *ibi Abb. num. 5. de elect. Layman. lib. 4. tract. de benef. c. 12. num. 6.*

Nota quintò ibi, *electi ſuffragio non computato*, quòd ante hanc Bullam licet nemo poſſet ſolus ſe ipſum eligere, ſi in vno ſolo eſſet poteſtas eligendi, *Abbas in c. conſuluit, de iure patron.* tamen dum ab alijs eligeretur, potuit numerum deficientium ſuo ſuffragio ſupplere; quod eſt generale in omni electione, *Abb. loco cit.* & de electione ad Papatum docet *Eman Sà verb. Electio, num.* 10. Sed hodie ex Bulla iſta Greg. nunquam poteſt ſupplere, neque vox electi eſt computanda, ſiue fiat per ſcrutinium, ſiue per compromiſſum; non erit tamen irrita electio ex eo, quòd ſibi electus ſuffragium dederit, dummodo alia ſuffragia ſint ſufficientia, *Bonaccin. numer. 6. verſ. 3. electus.*

Nota ſextò ibi, *per viam compromiſſi, &c. nemine diſſentiente*: hoc eſt de iure communi, vt compromiſſum ad eligendum non valeat, ſi vnus eligentium diſſentiar, vt tenet *gloſſa in c. quia propter, §. vel ſaltem, verbo, Vice omnium, de elect.* & *ibi Abbas numer. 6.* teſtatur de communi.

Nota ſeptimò ibi, *vel quaſi per inſpirationem*: hic eſt tertius modus electionis ex tribus ſupradictis in Bulla approbatis in *d. c. quia propter*, & ſimiliter vtrobique declaratum eſt non cenſeri per inſpirationem Spiritus ſacti, factam electionem ſi facta ſit vno contradicente; vt de communi teſtatur, *Abb. in d. c. quia propter, §. niſi, num. 1.*

Nota octauò ibi, *electio nulla ſit, & inualida eo ipſo. &c.* ſic etiam in *d. c. quia propter*, dicitur quòd electio non ſeruata forma ibi præſcripta non valeat: & Doctores intelligunt ipſo iure nullam eſſe, vt de communi teſtatur *Abbas ibi, §. vel ſaltem. num. 5.* Et hoc procedit etiam pro foro conſcientiæ: quia licèt ſecundum multos Doctores, ſi electio fiat non ſeruata forma iuris poſitiui, dummodo adſint requiſita iuris naturalis, valida ſit electio in foro conſcientiæ, *Innoc. in c. quod ſicut num 7. de elect. Roderic. qq. regul. num. 27. art. 10. tom. 1. Eman Sà verb. elect. num. 5. & Abb. in c. 2. in fine, de in integr. reſtit. Nauar. conſil. 9. de elect. Io. Valer. differ. fori interni, 8. num.* 1. teſtatur de communi. Tamen ſecus in caſu noſtro, quia dicta doctrina fallit quãdo aliàs ſequerentur abſurda, vt ſcandala, & animarum præiudicium, vt quod Eccleſia non eſſet certa de Paſtore, & Schiſmata fouerentur. Tunc enim lex cenſetur irritare etiam pro foro conſcientiæ *Suar. de legibus lib. 5. cap. 32. num. 6. Salas de legibus diſput 16. ſect. 9. num. 41.* & quia in caſu noſtro lex irritat ad omnem effectum, dum ait, *nullum ius tribuat*, ita *Layman lib. 1. tract. de legibus. c. 16. n. 6. in fin.* & probatur in ſimili Trid. *ſeſſ. 25. c. 15. de regul.*

Nota nonò ibi, *ſententiam excommunicationis, aliaſque cenſuras, & pœnas*; quod ex *c. licet de elect.* Statutum fuit, vt ſi vno electo canonicè, id eſt à duabus partibus Cardinalium, alius nihilominus electus fuerit à minore parte, & hic ſibi vſurpauerit nomen Epiſcopi Romani, ſeu ſe ingeſſerit; recipientes eundem incurrunt excommunicationem, electuſque à minori parte, ſi gerat ſe pro Pontifice, ſiue alius ſit electus canonicè, ſiue non, ipſe ſemper incurrit excommunicationem; ſed excommunicationes ibi non ſunt reſeruatæ. Sed hic, ſcilicet in Bulla Gregoriana, reſeruata eſt: & latius patet, nam procedit contra electores, & complices, & fautores, etiamſi nullus alius ſit canonicè electus. Imò incurrunt, etiam excommunicationem reſeruatam in Bulla Cenæ Domini, *c. 1. contra Schiſmaticos*: nam iſti omnes ſunt rei Schiſmatis puri & propriè dicti, *Suar. de cenſ. diſp. 23. ſect. 3. num. 2. Sayr. lib. 3. c. 32. num. 4.* & incurrunt alias pœnas Schiſmaticorum, de quibus vide *infra verb. ſchiſma.* Additur etiam *in d. c. licet*, vt tales delinquentes totius ordinis ſacri priuatione mulctentur: quæ eſt pœna depoſitionis inferendæ. *Abb. Ant. & Panorm. ibi n. 7. Card. q. 19.*

Limita tamen iſtas pœnas, vt non procedant quando electus à minori parte per ſcrutinium habuit numerum ſufficientem per acceſſum, antequam alius eſſet electus canonicè; vt *d. c. licèt*, & ex Bulla Greg XV. & Canoniſtæ communiter *in d. c. licèt*. Neque procedunt, quando ipſi eſſent in bona fide, & ignorantia inuincibili, putantes electionem fuiſſe canonicam, & ideo illi innitentes, *Sanctarell. de hæret c. 43. dub. 1. num. 11.* cum allegatis, quia tunc talis eſt materialiter ſchiſmaticus, non formaliter.

Aduer-

Aduerte etiam, quòd pęnas iſtas, & cenſuras ſchiſmaticæ electionis non incurrunt tranſgreſſores, niſi acto completo talis electionis; & electus non incurret, niſi conſentiat electioni de ſe factæ, vt d.c. *licet, ibi Canoniſtæ*: Sic enim etiam intelligenda videtur Bulla Gregorij, vt iura iuribus concordentur. At aliam excommunicationem latam contra attentantes mutare formam præſcriptam, vt ſupra incurrunt etiam actu non conſummato: ſed requirit præſumptionem, ſeu dolum.

Aduertendum prætetea, quòd ad effectum irritandæ electionis Papæ, vel repellendi à voce actiua, vel paſſiua, nihil obijci poteſt præter defectum formæ ſupradictæ: neque enim obijci poterit vlla cenſura, neque excommunicationes latæ in eadem Bulla Gregorij XV. neque vlla alia, neque pœna vlla priuationis vocis actiuæ, vel paſſiuæ: nam omnes iſtæ pęnæ, & cenſuræ ad effectum electionis tantùm ſunt ſuſpenſæ, & quoad effectum conuerſandi ligant ſolos ipſos eiſdem excommunicationibus innodatos, non autem alios in Conclaui exiſtentes, vt habetur in Bulla 63. Pij IV. incipit. *In eligendis*, §.29. & idem in dicta Bulla Gregorij XV. *de electione Romani Pontif.* eodem tenore cautum eſt. Hæreſis tamen, & Schiſmatis, & Simonię crimen obijci poteſt contra electionem, vt dicam *verbo, Hæreſis, cap.1. num.7. & verbo, Schiſma, num. 5. & verbo, Simonia, cap.7.*

CAPVT V.

In Conclaui electionis Papæ formam accidentalem Cardinales mutare præſumentes.

IN eadem Bulla Gregorij XV. multa ſtatuta ſunt obſeruanda, ſed ſine clauſula irritante: vt quòd electio fiat poſt Miſſæ Sacrificium; quòd Cardinales ſuffragium ferentes, iurent ſe eligere quem ſecundùm Deum iudicant eligi debere; tertio, vt ſcrutinium bis ſingulis diebus fiat; quartò, vt Cardinales non infirmi poſt tertium campanæ ſonum conueniant; quinto, vt ſecretum ſeruent; ſexto, vt à pactionibus, & conuentionibus, minis, ſignis, contraſignis ſuffragij dandi abſtineant; ſeptimo, vt ſeruetur forma ibi tradita in ſcrutinio, & acceſſu, & ſuffragio ſcribendo, & dando tàm à ſanis, quàm ab infirmis: quæ ibi videnda enumerat *Bonac. de cenſur. in partic. diſput.2. q.7. punct.1 §.2.* & addit Gregorius: Omnibus, & ſingulis Cardinalibus, & eorum Sacro Collegio inhibemus, ne contra hæc, vel horum aliquorum ſtatuere, diſponere, vel ordinare, ſeu in aliquo corrigere, alterare, mutare, ſeu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præſumant, &c. ſub eadem excommunicationis pęna ipſo facto incurrenda: & ſupra dixerat: Et ſtatuit à tali cenſura, neque maiorem Pęnitentiarium, neque alium quemcunque vigore cuiuſuis facultatis poſſe abſoluere; ſed ſolum Romanum Pontificem, ſcilicet extra articulum mortis. Hæc cenſura, vt patet, incurritur etiam actu non conſummato, ſeu non ſubſequuto electionis effectu, vel mutationis intentæ, vt dixi *cap. præced.*

CAPVT VI.

In Conclaui electio Papæ fiat ſine ambitu, & pactionibus.

Vide *verbo, Ambitus, c.2. & 3.*

CAPVT VII.

In Conclaui electio Papæ fiat purè, & extra vitium Simoniæ.

Vide *verbo, Simonia in electione Papæ, cap.7.*

CAPVT VIII.

Conclauis formam obſeruari non procurantes Officiales Ciuitatis.

IN *cap.3. §. præterea de elect. in 6.* Gregorius X. in Concilio Lugdunenſi, ſtatuit, vt Domini temporales, Rectores, & Officiales Ciuitatis illius, in qua Romani Pontificis electio fuerit celebranda, omnia contenta circa formam Conclauis, & electionis Papæ in *d.c.3.* faciant obſeruari, & de ijs obſeruandis ſtatim audita Papæ morte coram Clero, & Populo vniuerſo Ciuitatis illius, ad hoc ſpecialiter conuocandis, præſtent corporaliter iuramentum: quòd ſi præmiſſa diligenter non obſeruauerint, aut fraudem in eis, vel circa ea commiſerint; cuiuſcunque ſint præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus, omni ceſſante priuilegio, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, & perpetuò ſint infames, nec vnquam eis portæ pateant dignitatum, nec ad hoc publicum officium admittantur; & feudis, & cæteris, quæ ab Eccleſia Romana, vel alijs Eccleſijs obtinent, ipſo facto decernimus eſſe priuatos, ita vt ad Eccleſias ipſas liberè reuertantur: Ciuitas verò prædicta, non ſolum ſit interdicto ſuppoſita, ſed & Pontificali dignitate priuata.

Nota, quòd hæc excommunicatio non eſt reſeruata, *Toletus lib.1. cap.38. verſ.2. Sayr. lib.3. cap.34. nu.6. de cenſ.* Aliæ pœnæ non obligant ante declaratoriam ſententiam: dixi *par.1. ſuis locis.* Quod procedit etiam de interdicto locali, vt dixi infra, *verb. Vſura, c.7. §. nota ſecundo*, & infra *hoc eodem verbo Conclaue, cap.9. §. aduerte.*

Nota ſecundo, quòd ex Bulla Pij IV. 43. §27. pœnæ ſtatutæ in *d. §. præterea*, contra officiales temporales, ſunt extenſæ etiam contra Prælatos, & alios illuſtres viros electos ad cuſtodiam Conclauis.

CAPVT IX.

Conclauis, ſeu electionis Papæ occaſione bona electi, aut Cardinalium, aut Conclauiſtarum diripientes.

I. EX Concil. Conſtantienſi celebrato anno 1415. *in decreto de non ſpoliando eligendo in Papatum, ſeſſ.41.* habetur, quòd quia nonnulli prętextu cuiuſdam abuſiuę licentiæ res, & bona ſic electi, falſo prætendentes

ſtentes occupanti concedi; imò, & nonnullorum, quos mendaciter ſic electos confingunt, domos, res, bona illorum, necnon aliquando bona Cardinalium, aut aliorum in loco Conclauis exiſtentium, etiam violenter inuadunt, recipiunt, occupant, & tranſportant, lucriſacta exiſtimantes: Sancta Synodus prohibet talia fieri, & ſtatuit quòd quicunque contra hoc præſumpſerit attentare, aut ad hoc auxilium, conſilium, fauoremue præbere, præter pœnas, quas in violentos raptores, & occupatores huiuſmodi, iura, conſtitutiones Apoſtolicæ, & Imperiales ſtatuunt, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrat, à qua, à nullo, niſi à Romano Pontifice, extra mortis articulum ſatisfactione præcedente, abſolui queat, & omni officio, beneficio, priuilegijs, dignitate Eccleſiaſtica, & mundana, feudis, & rebus alijs, ſi quæ à Romana, vel alijs obtinebit Eccleſijs, ſit priuatus, & inteſtabilis actiuè, & paſſiuè exiſtat. Ciuitas verò, quæ in præmiſſis culpabilis fuerit, Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto.

Aduerte, quòd interdictum non ligat, niſi fuerit nominatim denunciatum, *Suar. diſput. 37. sect 2. num. 5. Coninch. diſput 17 dub. 5. in fin. Bonac. de interd. punct. 7. num. 1.* Neque eſt reſeruatum, ideo poterit Epiſcopus ſatisfacta parte abſoluere ciuitatem, per *c. nuper de ſent. excomm. Coninch. diſput. 17. num. 76. Sayr. lib. 5. cap. 15 num. 4.* cum multis Doctoribus.

Nota etiam, quod ad incurrendas pœnas, & cenſuras prædictas requiritur præſumptio. Sufficit tamen ad incurrendas pœnas, & cenſuras omnes iſtas attentatum, ſeu conatus, dummodo interueniat aliquis actus proximus: v.g. acceſſus ad domum cum impetu, vel admotio ſcalæ, vel fractio ianuæ. *Farin. prax crim. q. 123. num. 106.* quia lex puniens attentatum pœna ordinaria, intelligitur de attentato per actum proximum. *Farinacc. q. 124. num. 8.* Quis autem dicatur actus proximus vide *Farinac. q. 123. num. 106.*

Intelligitur autem hæc Conſtitutio de inuaſione, ſeu violentia: vnde non procederet, ſi ſine violentia lætitiæ cauſa fiat ſpoliatio; quia cenſetur adeſſe tacitus conſenſus Dominorum, *Bonac. de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 3. punct. 9 num. 3.* quia licet Conſtitutio etiam ad caſum hunc vi verborum extendi poſſit, tamen non eſt vſu recepta in hoc caſu, ita *Bonac. ibi*.

II. In Bulla Leonis X. incipit *Temerariorum*, eſt 16. omnes pœnæ, quæ habentur in *c fœlicis de pœnis in 6.* latæ contra offendentes Cardinalem in perſonam, de quibus dixi *verbo, Maieſtatis læſæ, cap. 2.* extenſæ ſunt ad omnes, & ſingulas perſonas, quæ alicuius Cardinalis domum, tàm tempore Conclauis, etiamſi in Papam fuerit electus, quam aliàs quandocunque, ſeu quacunque cauſa, manu armata inuaſerint, & in ea violenter, & hoſtiliter aliquid diripuerint, aut quempiam ex inibi exiſtentibus vulnerarint, & ad eorum ſocios, & ad mandantes, vel eorum nomine factum ratum habentes, ac ipſis inuaſoribus in præmiſſis fauorem præſtantes, vel defendentes.

Nota, quod ad incurrendas prædictas pœnas *c. fœlicis*, requiritur, vt fiat inuaſio & hoſtili animo, non ſi cauſa lætitiæ; & quòd adſit conſummatio, id eſt, rapina alicuius rei, vel vulnus, *Bonac. de cenſur. in partic. diſp. 2. quæſt. 3 pun 9. num. 3. Cherubin. ſuper d. Bulla 16. Leonis Schol. 2.*

Nota etiam, quòd pœnæ ſunt latæ ſententiæ in *d. c. fœlicis*, de quibus *Farinac. q. 112. num 120.* Verum excepta pœna excommunicationis, & irregularitatis, aliæ non videntur ligare in foro conſcientiæ ante declaratoriam, *Farinac. num. 120.* Alia circa declarationem earum pœnarum, vide apud *Barboſ. in d. cap. fœlicis Farinac. loco cit. à num. 108. cum ſeq.* & dixi *d. cap. 2. verbo Maieſtas*.

Vt autem in *d. cap. fœlicis*, puniatur etiam Ciuitas complex talis delicti, quando ſcilicet delinquat, quatenus vniuerſitas eſt, id eſt, communicato conſilio, &c. & ipſo iure ſit Epiſcopali dignitate priuata, & interdicta; ſic in Bulla præfata Leonis continetur Ciuitas delinquens; ſed etiam perſonæ ſingulares, vt patet; Idque neceſſarium erat exprimere de Ciuitate, aliàs enim non incurriſſet, pœnam vllam vi illius conſtitutionis. Incurrit autem Ciuitas prædictas pœnas ſpecialiter in eam latas; non autem eas, quæ ibi latæ ſunt contra perſonas particulares; quia cùm vniuerſitas ſit perſona ficta, non venit in odioſis nomine perſonæ, vt *Bald. in c. 1. de nou. form. fidel. Butr. in cap grauem, de præb. Alex. in l. mortuo de fideiuſſ.*

CAPVT I.

Concubinatus, & praua cum mulieribus conſuetudo.

I. EX *c. nullus, c. præter 32. diſtinct.* Sacerdotis concubinarij Miſſam nullus audire debet, neque ab eo quiſquam Sacramenta recipere, niſi Baptiſmi, Pœnitentiæ, & Viaticum Euchariſticum, *Innocen. in cap. Fraternitatis, de hæret. S. Bonauent in 4 diſtin. 13. q. 4. Toſtat. in trac de Cleric. concubin concl. 4. & concl. 13. Farinac. q. 138. num. 59.*

Sed hodie hæc pœna non eſt in vigore, niſi eſſet nominatim de hoc crimine denunciatus ſuſpenſus, propter *Extrauagan. ad euitanda Martini V. Sayr. de cenſur. lib. 2 cap. 12. num. 20. Garz de benef. par. 7. cap. 14 num. 36. Gutier can. qq. lib. 1. cap. 1. num. 45. Layman lib. 1. tract. de irregul. cap. 4 num 11. verſ. his adde*.

II. Multi Doctores dicunt Clericum concubinarium notorium, eſſe ipſo iure ſuſpenſum ab officio, & beneficio, per *c præter 32 diſt. & cap. quæſitum de cohab. Cleric. & mul* ita tenet *Præpoſ ibid Menoch. de arbitr. caſ. 418. num 1. Maiol. lib. 5. cap. 37 num. 2. Becrius deciſ. 558.* Vbi quòd ſi ſe immiſceat diuinis, etiam fit irregularis. Et idem ait *Comitol. lib. 1. qu. 57. num. 4.* communem eſſe ſententiam affirmans. Idem tenet *Tolet lib. 1. cap 47. verſ. aduerte ſecundo*, qui teſtatur eſſe vſu receptum, & communem, & de communi teſtatur *Rebuff. ſuper Bulla Leonis X. de pub. concubin.* & magis communem ait *Farin. q. 138. num 57.* & ita declarauit Sacra Congregatio Concilij apud *Garziam par. 7. cap 14 num. 11.* Et quòd ſi in tali ſuſpenſione celebret fiat irregularis, ait *Turrecr. in d. cap præter.* Sed multi ex ijs Doctoribus tenent eam ſuſpenſionem tolli ipſo facto diſſoluto concubinatu: ita *Turrecrem. ibi Farinac. num. 55. Bern Diaz c. 82. num. 2.*

Imò

Imò quòd hodie illa ſuſpenſio ſit deſueta, & quòd nullam cenſuram hodie incurrat ipſo iure Clericus concubinarius, tenent *Sot. Innoc. Imola, Anchar. apud Tolet loco cit.* & veriorem ait *Salzedo ad Diaz vbi ſupra, ſuper verbo Irregularis, cum Cardin. Plouio, Couar.* & tenet *Layman loco cit. num* 11. *Bonac. tract. de ſuſpen. quaſt. 7. pun. 4 num* 2. *Suar. diſp* 31. *ſect.* 4 *num.* 10. *Garz. de benef. loco cit. num* 19. *& 33. in fine, Lambertin. de iurepatr p. 1. lib. 2. quaſt. 9. art. 20 num.* 21. Vnde hodie hæc eſt magis communis, & probatur ex *Triden. ſeſſ.* 25. *cap.* 14. *reform* vbi Clerici Epiſcopis inferiores concubinarij, præuia monitione ſunt ſuſpendendi, vt infra dicam. Soli autem Epiſcopi concubinarij, vel mulieres ſuſpectas habentes, à Synodo Prouinciali admoniti, ſi ſe non emendent, ipſo facto ſunt ſuſpenſi: quòd ſi adhuc perſeuerent, deferenda eſt res ad Papam, ita ſtatuit *Trid. loco cit.* & hæc ſuſpenſio Epiſcoporum eſt ab officio, & beneficio, *vt Suar diſput.* 31. *ſect.* 5 *num.* 24 *Filiuc. tract.* 17. *num.* 158. *Bonac. de ſuſp. in partic. q. 7. punct 4. num* 4.

III. Multi Doctores dicunt Clericum notorium concubinarium eſſe irregularem, vt indigeat diſpenſatione etiam poſt emendationem vitæ: *Tabiena verbo irregularitas 4. num.* 1. *Tolet lib* 1 *c.* 47. *§. aduerte ſexto, Nauarr. cap.* 25. *num.* 77. & tenet *gloſſ. in cap cum dilectus, de accuſat.* per *d. c. cùm dilectus*; vbi videtur quod ſit infamis, cùm repellatur à teſtificando. Sed contraria eſt verior, quia non eſt infamis infamia iuris, ſed ſola infamia facti, ſeu canonica, quæ tollitur per pęnitentiam: neque eſt irregularis, quia non reperitur in iure expreſſum, neque concubinatus eſt crimen per ſe depoſitione dignum, quod ſtante notorietate redderet infamem, & irregularem: ita tenet *Salzedo ad Diaz c.* 82. *in fine. Layman lib.* 1. *tract de irregul. c.* 4. *num.* 11. & communem ait *Sayrus lib* 7 *cap.* 12. *num* 20. & tenent *Garzias par. 7. cap* 14 *à num.* 19. *vſque ad* 38. *& num.* 60. *Auila par.* 3. *diſp* 5 *dub.* 2. *concluſ.* 1. *Barboſ. in c. quæſitum, num.* 2. *de cohab Cleric. Ruin conſ.* 5. *n* 10. *lib.* 3. *cum Bart & Caſtrenſ.* Neque obſtat *cap cum dilectus*, quia etiam infamia canonica, vel facti conſurgens ex omni peccato mortali continuato, repellit à teſtimonio, ſecus poſt emendationem: ita *Clarus § fin. quaſt.* 24. *verſic. quæro nunquid, Farinac. conſil. crim.* 192. *num.* 15.

IV. Ex *Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 14. *refor.* Clerici inferiores Epiſcopis, detinentes concubinas, vel mulieres ſuſpectas, vel cum aliqua muliere conſuetudinem habentes, ſi à Superioribus moniti ſe non abſtineant, tertia parte fructuum, obuentionum, prouentuum omnis beneficij, & penſionis (non tamen diſtributionum, vt notat *Garz. par.* 11. *c.* 10. *num* 186.) ipſo facto ſunt priuati; quæ fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pio loco arbitrio Epiſcopi applicabuntur: quod ſi in eadem delicti ſpecie perſeuerauerint, & ſecundæ monitioni non paruerint, amittunt ipſo facto omnes fructus, & prouentus, vt ſupra, & ab Epiſcopo applicabuntur vt ſupra, & ſuſpendendi ſunt à beneficiorum adminiſtratione ad arbitrium eiuſdem Ordinarij, & poteſtate delegata à Sede Apoſtolica quoad exemptos. Et tertio creſcente contumacia, priuandi ſunt beneficijs, officijs, penſionibus, & inhabiles reddendi ad huiuſmodi, donec præuia emendatione, viſum fuerit Ordinario cum eiſdem diſpenſare.

Aduertendum, quòd illa pęna priuationis fructuum licèt in dictis caſibus ſit latæ ſententiæ, tamen non obligat in foro conſcientiæ ante declaratoriam, vel condemnatoriam, *Garzias p* 11. *cap.* 10. *num* 190 *Sanchez in decal lib.* 2. *cap* 5. *num.* 10 Reliqua circa huius decreti intellectum, vide apud *Salzed. ad Diaz cap* 82. *Garziam par.* 11. *cap.* 10. *à num.* 186. *Farinac. q.* 138. *à nu.* 65. *Genuenſ. in praxi, cap.* 30. *num.* 1. *&* 3.

Aduertẽdum ſecundò, quòd Trid. decretũ non procedit in concubitu vago, *Garz. par.* 11. *cap.* 10. *num* 186. *cum Sacra Congregatione*. Item requiritur monitio ſpecialis, non autem ſufficit generalis per edictum, *Garz. num.* 186. *cit.* Item inter iſtas monitiones debet intercedere tempus arbitrio Epiſcopi, *Garz ibi.* Item quòd pro ſingulis pęnis debet procedere monitio canonica ideſt trina, ſeu vnica pro tribus, vt dixi infra *verb. Iudex, cap.* 2. ita vt primæ ſingulæ ſint perſonales, vt ſupra.

V. Concubinarij tàm Clerici, quàm Laici, morientes in tali peccato notorij concubinatus, priuantur Eccleſiaſtica ſepultura, *Bermon. de pub concubin. verbo notorium eſt, num.* 17. *Decian. tract crimin. lib* 6 *cap.* 21. *num.* 26 *Farinac. num* 68. Neque pro illis orandum, *cap pro obeuntibus, ibi gloſſ.* 13. *q* 2. Imò ſi quis ſepultus fuerit in ſacro, exhumandus erit, ſi dignoſci poterit, per *cap. ſacris, de ſepult. Angel ſepult num* 30. *Sylu. quaſt.* 9. *dict.* 12. *Layman lib.* 3. *tract.* 5 *cap.* 12 *de ſepult. num.* 12. non tamen per hoc Eccleſia, vel Cęmeterium polluitur, neque eſt reconcilianda, *Sylu. & Layman ibid.*

Limita, quòd non ſit priuandus ſepultura Eccleſiaſtica, ſi moriens ſigna edidit pęnitentiæ, *Syluest. num* 9. *Layman num.* 12. *Nauar. conſil.* 6 *num* 3. *de ſepult.* & ſufficit vnus teſtis ad hoc probandum, *cap qui receſſerunt*, 26. *q.* 6. *Syluest verbo ſepultura, loco citato, Em Sa verb. teſtis, num.* 1. *in fin.* & ſufficit pro ſigno pęnitentiæ, ſi nomen IESVS innocauerit, *Nauar. conſ* 6. *nu* 3. *in manuali cap.* 26. *nu.* 27. vel ſi dixerit, Miſerere mei Deus, *Layman de Sacr. pœnit. cap.* 8. *§ ſed benè*, vel manibus pectus tutuderit, *Nauarr. ibidem*, vel ſi petijt Confeſſarium, *Toletus lib.* 3. *cap.* 8. *§. alius, Layman d. cap.* 8. *num.* 4. *cum alijs DD.*

VI. Donatio, vel legatum facta concubinæ à milite armatæ militiæ non valent, *l.* 2. *C. de donat. inter vir. & vxor.* & idem eſt de Clerico cùm ſit miles cæleſtis militiæ, *gloſſ. in d. l.* 2. *& ibi Alber. & Salic. Bart. in l. affectionis, ff de don. Seraphin. deciſ.* 46. *num.* 1. *& num* 6. *Capic. deciſ.* 102.

Et amplia primò, quòd neque pro foro conſcientiæ valeat talis Clerici donatio, vel legatum, neque poſſet morte, etiam re tradita, confirmari iuramento, aut renunciatione tali iuris diſpoſitioni: vt *Crauetta conſ.* 229. *num.* 3. *Capic. deciſ.* 102. *num.* 2 quia hæc lex prohibitiua non eſt ob priuatam vtilitatem, ſed ob publicam vtilitatem, & dignitatem totius ordinis clericalis principaliter, & ob publicam honeſtatem conſeruandam, *Crauetta num.* 4. *in fin. & num.* 12. *verſ. non obſtat*: & in odium tàm Clerici donantis, quàm concubinę recipientis, *Crauetta ibid. num.* 6. & huic legi non poteſt iuramento obuiam iri, quia iuramentum contra

Google

bonos mores canonicos non valet, ob periculum animarum, etiam ſi ageretur de veniali peccato vitando, qnia iuramentum etiam venialis peccati nutritiuum, non valet, *Crauetta ibid.num 3.* cùm multis. Et quòd iuramentum non confirmet actum prohibitum per legem ob pnblicam immediatam vtilitatem, tradit *Leſſ. cap.17.num.55. Sanchez lib.3. in decal. cap. 9. num. 34.* vbi fusè. Et idem videtur dicendum de donatione facta à milite, quia eſt ob publicam cauſam, & ob bonum publicum. Quamuis *Bald.conſ.267.num.8.lib.1.* dicat morte confirmari donationem rei traditæ à milite terreſtris militiæ, & eam firmari iuramento ait *Romanus conſ.43.num.5 verſ.ad quartum*, & puto eſſe probabile, *quia d.l.2.* ſolum videtur reſpicere fauorem ipſorum militum, ne expolientur bonis ſuis per blanditias amaſiæ, & ſequitur *Capic.decif.102 num. 2.* Reſtitutio autem facienda eſt donanti, vel eius hæredibus, vt *Crauet.num.6.& 12.verſu tertio reſpondeo*. Verum eſt, quòd ſi concubinatus eſſet damnatus à iure Ciuili, vt cum perſona, cum qua matrimonium contrahere non potuit, tunc Fiſcus laicus reſpectiuè auferet à donataria tanquam ab indigna, per *l.mulierem, ff. de his, quibus vt indig.*

Ampliat etiam *Seraphin.loco cit.* vt procedat dicta lex prohibitiua de iure Canonico in quocnnque concubinario etiam non Clerico, nec milite; quia à iure Canonico damnatus eſt omnis concubinatus. Sed dubito de hac ampliatione, quia puto ſaltem in foro conſcientiæ tunc non fore irritam donationem inter viuos re tradita, ſicut nec datum ob turpem cauſam, niſi eſſet Clericus in Sacris, vel Beneficiatus.

Limita primò, quòd ſecundùm aliquos non procedit dicta lex in militibus noſtri temporis armatæ militiæ, quia non ſunt ſecundùm antiquam formam: ita *Bal.loco cit. num.8.* Sed contra tenet *Roman. loco citato num.5.* & alij communiter.

Limita ſecundò, vt non procedat, ſi concubinatus iam erat diſſolutus, *Capic.vbi ſupra num.2. Seraph. loco cit.*

Limita tertiò, vt non procedat in donatione remuneratoria, *Capic.ibi, Afflict. deciſ.102.*

Limita quartò, quòd Fiſco non debentnr donata ante declaratoriam, vt in ſimili *Leſſ.cap.19. numer.61. Sanchez conſ.lib.4.cap.3.dub.20.num.4. & dub.23.*

An autem prohibeatur datio eleemoſynæ cauſa, quæ eſt actio licita, & pia vtroque iure. Reſpondeo cum *Crauett.num.14.* neque cauſa alimentorum, neque eleemoſynę, ſtante concubinatu poſſe donari: ſecus autem poſtea.

Sed qnæres quis dicatur concubinarius. Reſpondeo quòd de iure Canonico ad effectum denunciandi, & puniendi, is dicitur, qui habet, vel habere creditur fornicariam conſuetudinem cum muliere, & de tali conſuetudinis diffamatus eſt in ſua, vel ipſius mulieris vicinia, vt tenet *Rota*, quam allegat, & ſequitur *Genuen. in praxi cap.30. num.4.* & tenet *Bern.Diaz in praxi cap. 82.num.1 in nouiſſ. impreſſ.cum Canoniſtis*. Vnde ſiue quis domi eam mulierem detineat, ſiue cum alibi manente eam conſuetudinem habeat, ſatis eſt; vt *dicti DD. dicunt*. Item etiam ſi quis domi mulierem habeat ſuſpectam de incontinentia, & publicè diffamatam de incontinentia, & monitus à Parocho eam non dimittat, pro concubinario puniendus, & denunciandus eſt. Item ſi quis domi mulierem habeat ſuſpectam, & concurrat fama de concubinatu, etiam ſi verè non peccent ſimul, tamen pro concubinario habendus eſt, ita *Diaz ibi, & Bonaccin. tract. de matrim. pun.14.num.12.*

Sed ad incurrendas pœnas latæ ſententiæ pro concubinatu, ſpectandum eſt, an ſit frequentia fornicationum, ſeu numerus notabilis ſufficiens ad conſuetudinem; vel detentio ad talem effectum. Nam denominatio hæc verbalis, concubinarij, requirit exercitium, ſcilicet vel conſuetudine introductum, vel ſaltem inchoatum per ſubintroductionem, ſeu detentionem mulieris ceptam in domo ad talem finem, ſcilicet concubinatus, per ea quæ dixi *verbo Vſura, cap.7.ſ.nota primo*: Et eadem tenet *Rota apud Genuen.num.4.*

C A P V T I.

Confeſſarius abſoluens abſentem.

Vide *verbo Sacramentum, cap.1.*

C A P V T II.

Confeſſarius abſoluens ſine facultate à cenſuris, vel caſibus.

Vide ſupra *verbo Abſolutio, cap.3.*

C A P V T III.

Confeſſarius non ingerens ſcrupulum pœnitenti de decimis.

Vide infra *verbo Decima, cap. 3.*

C A P V T I.

Confeſſionem Sacramentalem annuam omittentes.

Vide *verbo Sacramentum, cap. 2.*

C A P V T II.

Confeſſionem Sacramentalem fieri Medicus non procurans.

Vide *verbo Medicus.*

C A P V T III.

Confeſſionem Sacramentalem non eſſe neceſſariam poſt peccatum mortale ante communionem Eucharistieam aſſerentes.

I. IN *Trid. ſeſſ.13.cap.7. de Sacrat. Euchar. Sacram.* habetur: Communicare volentij reuocandum eſt in memoriam eius, præceptum, *Probet autem ſeipſum homo*: Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat eam

eam probationem neceſſariam eſſe, vt nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumuis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali confeſſione ad Sacram Euchariſtiam accedere debeat: quod à Chriſtianis omnibus, etiam ab ijs Sacerdotibus, quibus ex officio celebrare incumbit, hæc Sancta Synodus perpetuò ſeruandum eſſe decreuit, modò non deſit illis copia confeſſoris, &c.

II. In *Canone 11. eadem ſeſſ.* ſtatuit, atque declarat ipſa Sancta Synodus, illis, quos conſcientia peccati mortalis grauat, quantumcunque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia Confeſſoris, neceſſario præmittendam eſſe confeſſionem Sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publicè diſputando defendere præſumpſerit, eo ipſo excommunicatus exiſtat.

Nota quòd licet hæc excommunicatio hoc loco non ſit reſeruata; tamen ſecundùm probabiliorem ſententiã eſt reſeruata; ex *c. 1 in Bulla Cœnæ Domini*, quia probabilis eſt, & communis ſententia, quòd ſit de fide, præmittendam tunc eſſe confeſſionem ante Sacramentum Euchariſtiæ: quod probant illa verba *Triden. can. 11. Statuit, & declarat.* quia non cenſetur imponere præceptum: ſed declarare iam poſitum à iure diuino. Ita *Coninch. de Sacram. q. 80. art. 4. num. 13. Reginal. lib. 29. num. 103. Suar. de Sacr. diſp. 66. ſect. 3. concluſ. 3. Henriq. lib. 8. cap. 45. num 3, Bonac. de Sacr. Euchar. qu 6. punct. 1. num. 3. & 35. & Azor. lib. 10. cap. 31. q. 2. par. 1. Fagundez de præcep. par. 6. lib. 3. cap. 8. num. 2.*

Alij tamen dicunt, non eſſe hoc certum de fide, ſed eſſe ſenſum totius Eccleſiæ, eiuſque ſententiam, & præceptum, ſiue traditionem Apoſtolorum, ſiue conſuetudinem iuris antiquiſſimam Eccleſiæ: vnde contrarium aſſerere, non videri hæreticum, ſed pluſquam temerarium, & erroneum, vt *Victoria in ſumm. de Euchariſtia num. 77. in fin.* & *Suar. loco cit.* ait probabilem, & tenet *Nauar. cap. 22. num. 10. Tabiena verb. Communio, num 30. Richar Palud. Hadrian. apud Azor. lib. 10. cap. 31. q. 2.* Vnde ſecundùm hanc ſententiam non eſſet locus excommunicationi in Bulla Cœnæ. Et facit pro hac ſecunda opinione, quòd Eccleſia Græca non vtitur hoc præcepto, ſeu conſuetudine, *Azor. c. 31. q. 1. in fine*: quia aliquæ traditiones Apoſtolorum fuerunt in vna Eccleſia factæ, non in alia, vt *Azor. lib. 8. cap. 4. § animaduerten. tom. 1.*

Sed etiam in hac ſecunda ſententia Papa non poteſt diſpenſare ſuper hoc præcepto, quia eſt valde conueniens, & moraliter neceſſarium ad recipiendum Euchariſtiæ Sacramentum. Ita *Suar. ſect. 3. §. dico 3. in fin.*

C A P V T IV.

Confeſſionis Sacramentalis ſigillum, ſeu ſecretum violantes.

I. CAn. *Sacerdos, de pœniten. diſt. 6.* Sanctus Gregorius ait: Sacerdos caueat, ne de his, quæ eis cõfitentur, peccata alicui recitet: nam ſi hoc fecerit, deponatur, & omnibus diebus vitæ ſuæ ignominioſus peregrinando peragat.

II. *Cap. Omnis vtriuſque, in fine, de pœnit. & remiſſ.* ex Concilio Lateranenẽn. ſub Innocentio III. habetur: Caueat autem omninò ne verbo, aut ſigno, aut alio quouis modo aliquatenus prodat peccatorem; ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque vlla expreſſione perſonæ cautè requirat. Quoniam qui peccatum in pœnitentiali iudicio ſibi detectum præſumpſerit reuelare, non ſolum à ſacerdotali officio deponendum decernimus: verum etiam ad agendam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudendum.

III. Ex dictis iuribus aliqui Doctores colligunt, reuelantem ſecretum confeſſionis incurrere ipſo facto infamiam, & conſequenter irregularitatem, ex *d. cap. Sacerdos*; & ſaltem poſita notorietate iuris, aut facti: quia omne crimen enorme depoſitione dignum notorium, infamat ſecundùm magis communem, & reddit irregularem: de qua re dixi *par. 1. cap. 33. §. ſecundo modo.*

Dicitur autem crimen enorme de iure Canonico, pro quo venit imponenda pęna detruſionis in monaſterium, *Abbas in cap. tuæ, de pœniten. Clarus in praxi crimin q. 70. verſu ſunt etiam, Diaz in praxi cap. 139.* qui dicunt, quòd hodie hæc pęna non eſt in vſu, ſed eius loco mittuntur rei vel ad ergaſtulum, vel ad carceres etiam perpetuos, vt obſeruatur in multis Religionibus; vel vt communiter practicatur, damnantur ad triremes, & hanc pęnam ſucceſſiſſe in locum detruſionis in Monaſteriũ, vt ait *Farin. in praxi q. 119 n. 55.* vt in caſu noſtro contingit. Et quòd reuelans confeſſionem ſit irregularis ipſo facto tenet *Speculator*, quem ſequitur *Maiol. lib. 5. cap. 19. num. 6.* qui addit irregularem quoque fieri ſæcularem, qui audita peccata alicuius confitentis Sacramentaliter reuelat. Sed quòd ipſo facto, ante notorietatem criminis non ſit irregularis, tenendum eſt: nam *c. Sacerdos*, nominat eos ignominioſos ratione illius publicæ, & ſolemnis pęnitentiæ, quæ reddit infamem, quando imponitur ex graui delicto, vt dixi *par. 1. cap. 33. in fin.* Sed non antequam imponatur ſpecialiter ab homine. Si autem ſequuta fuerit ſententia condemnatoria, non dubito talem eſſe irregularem, etiam ſpeciali titulo ob infamiam iuris ex hoc crimine publico.

Aduerte autem, quòd illa pęna peregrinationis fuit commutata per *d. cap. omnis*, in pęnam detruſionis in Monaſterium, & hodie pœna detruſionis in Monaſterium eſt commutata ex conſuetudine in pęnam triremium, *Farinac. q. 119. num. 55.*

Aduerte ſecundo, quòd huius criminis cognitio pertinet ad Sanctum Officium, quando reuelatio confeſſionis eſt coniuncta cum hæreſi: aliàs pertinet ad Ordinarium, *Molfeſ. tract. 7. cap. 23. numer. 68. & ſeqq.* De pęnis autem ferendis contra tales delinquentes, vide *Menoch. de arbitr. caſu 414. Bernar. Diaz. c. 112. & ibi Salzede.*

C A P V T V.

Confeſſionem Sacramentalem inter abſentes perfici poſſe aſſerens.

Vide *verb. Sacramentum, cap. 1.*

Google

CAPVT I.

Confiſcatio bonorum Eccleſiæ ob delicta Clericorum, ab Inquiſitoribus ne fiat.

CLem. ſecunda *de hæret.* præcipit Inquiſitoribus, & tàm ipſorum, quàm Epiſcoporum, ſeu Capitulorum Sede vacante ſuper hoc deputatis Commiſſarijs quibuſcunque, ne ſcienter attentent Eccleſiarum bona ob Clericorum delicta, prædicti occaſione officij, Fiſcò etiam Eccleſiæ applicare. Quòd ſi ſecùs fecerint, excommunicationis ſententiæ eos ſubiacere decernit ipſo facto; à qua non poſſint abſolui, præterquam in articulo mortis, donec illis, à quibus extorſerint, plenè ſatisfecerint; nullis priuilegijs, aut remiſſionibus ſuper hoc valituris.

Ita dictam Clementinam etiam contra Inquiſitores procedere intelligunt Doctores communiter nemine diſcrepante, licet in textu illo hodie non reperiantur expreſſi; ita *Suar. de cenſ. diſput.* 23. *ſect.* 5. *num.* 24. *Filiuc. tractat.* 15. *num.* 207. *Sanchez in decal. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 4.

CAPVT II.

Confiſcationes Cameræ Apoſtolicæ defraudantes.

Vide *verbo*, *Camera.*

CAPVT I.

Conſecratio Eccleſiæ facta ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico, vel excommunicato vitando.

1. SI Eccleſia conſecrata fuerit ab Epiſcopo excommunicato vitando, id eſt vel nominatim denunciato, vel notorio Clerici percuſſore, & conſecratio fuit facta ſecundum ritum Eccleſiæ Catholicæ in eſſentialibus, conſecrata manet, ſed eo ipſo eſt polluta; & idem de alijs rebus conſecratis, vel benedictis, & Sacramentalibus confectis ab excommunicato: nam rebus huiuſmodi fideles vti non debent ante reconciliationem: Ita *Io. Andr. in c. conſuluiſti, de conſecr. Eccleſ. & ibi Hoſt. & Abb. num.* 5. & tenet *Nauar. cap.* 27. *num.* 258. & communem fatetur *Suarez de Sacr. diſput.* 81. *ſect.* 4. §. *quarto violatur*, & multos allegat *Barboſ. allegat.* 27. *num.* 28. quamuis *Suarez ibi*, & alij nonnulli contrarium teneant de rigore, ſcilicet & conſecrationem validam eſſe, & rem conſecratam non eſſe pollutam: & id ſequitur *Layman. lib.* 5. *tit. de Sacr. Miſſæ, c.* 5. *num.* 9.

II. Eccleſia conſecrata ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico, ſi non deſint eſſentialia conſecrationis, eſt validè conſecrata, neque indiget reconciliatione, ſcilicet ſi fidem Trinitatis tenuerit, & conſecrarit chriſmatis vnctione, & ſanctarum reliquiarum depoſitione, *vt gloſſ. in c. Eccleſias* 21. *de conſecrat. diſt.* 1. *verbo precibus, & verbo, conſecrare.* Ita *Suar. & Laym. loco citato.* Secus eſt ſi non fuit facta conſecratio in forma Eccleſiæ Catholicæ, quia tunc Eccleſia non eſt verè conſecrata, ideo eſt de nouo in forma Eccleſiæ Catholicæ conſecranda, *vt d. c. Eccleſias, & c.* 22. *Arianorum, de conſecr. diſt.* 1.

Quod autem ait *Baron. tom.* 6. *pag.* 595. ex Concilio Epaunenſe ſtatutum fuiſſe Eccleſias hæreticorum indignas eſſe reconciliatione Catholica, niſi fuerint de vi occupatis per hæreticos, non obſtat: quia illud eſt concilium Prouinciale, ſupradicti autem ſunt canones ſummorum Pontificum.

III. Verum eſt quod Eccleſia ab hæretico Epiſcopo, vel ſchiſmatico nominatim declarato conſecrata, eo ipſo eſt polluta, vt ſupra dixi: ideo reconciliatione indiget, non conſecratione: & hoc modo concordanda, & limitanda ſunt ſupra dicta iura.

CAPVT I.

Conſeruatores limites ſuæ iuriſdictionis excedentes, & alij id procurantes.

IN *c. hac conſtitutione*, §. *ne autem, de off. deleg.* in[illegible] habetur quòd Conſeruatores ſi ſcienter ſe intro[illegible]miſerint in alijs (quam in manifeſtis iniurijs, & violen[illegible]tijs) ſeu in alijs quæ iudicialem indaginem exigunt e[illegible] ipſo ſunt ſuſpenſi per annum ab officio; & pars [illegible] hoc procurauerit, excommunicationem ipſo facto i[illegible]currit, & non poteſt abſolui, niſi prius integrè ſati[illegible]cerit parti læſæ, ſeu indebitè fatigatæ de expenſis [illegible]nim conſeruatores ſecundum iura non poſſunt e[illegible]cere iudicialem indaginem. *Rota deciſ.* 616. *num.* 1. [illegible] *ſeq. p.* 1. 2. *rec.*

Limitant aliqui, quòd iſta ſuſpenſio non ſit à diui[illegible]nis, ſed ſolùm ab officio Conſeruatoris: ita *Bonac.* [illegible] *cenſur. in partic. diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 35. *num.* 8. & ita [illegible]tellexiſſe videtur Gregorius XV. *in ſuo Decreto de* [illegible]*ſeruatoribus.* Sed alij dicũt eſſe ſuſpenſionem ab [illegible] Conſeruatoris, & ab officio Clericali, ſeu à diu[illegible] quia nomen officij poteſt vtrunque complecti: i[illegible] *Suarez de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 3. *num.* 17. *Barboſ. in d. c. hac conſtit. num.* 19. *Moneta de Conſeruatoribus, cap. num.* 561. At communis ſententia tenet eſſe ſuſpenſi[illegible]nem ab officio Clericali, & iuriſdictione Conſerua[illegible]ria, & à beneficio: ita *gloſſ. in d. c. verb. officio, ibi M[illegible]nach. num.* 4. *Archid. ibi. Gemin. num.* 2. qui teſtatur [illegible] communi, & tenẽt *Sorbus, verbo, Conſeruatores,* §. [illegible] *Conſeruator, & Cochier. tract. de Conſeruatoribus* [illegible] 2. *q.* 22 *num.* 1. *cum Sayro & Vgolino.* Sed hodie p[illegible]pter decretum Gregorij XV. vt infra dicam [illegible]dit ſolum illa prima ſententia, quia ſaltem hoc ius [illegible] illud eſt correctum.

Limita ſecundò quòd iſta Conſtitutio pœnalis, [illegible]lum procedit de Conſeruatoribus ſecundum iura, [illegible] ſcilicet habent tantum delegatam iuriſdictionem [illegible] per manifeſtis iniurijs, & violentijs: non autem procedit in Conſeruatoribus ſecundum priuilegia, quales ſunt qui à Religioſis exemptis eliguntur ſecundum priuilegia: nam hi ſecundum aliquos iuriſdictionem habent ordinariam, & iudicant omnes cauſas regularium in prima inſtantia, ſi conueniantur, & non ipſi alios conueniant, vt ait *Molina diſp.* 29. *num.* 1. vel ſaltem continentur nomine Iudicum ordinariorum, quia quoad modum procedendi illis aſſimilantur, licet pro-

-ect propriè ſint delegati, vt tenet *Nauar. conſ.3. de off. deleg. Rota dic. dec.116. num. 2. & 3.* vbi *num. 4.* cum ſacra Congregatione ait tales Conſeruatores ſecundum priuilegia, non eſſe abrogatos per *Triden. ſeſſ. 24.c.20. de ref.* & hanc limitationem tenent *Molina ibid. num. 7. Quaranta verb. priuilegia, §. has declarationes Nauar. c. 27. num. 125. Suar. diſp. 23. ſect. 4. num.10. Filiuc. tract. 14. num. 18. Moneta de Conſeruatoribus. cap.7.num.587. Bonac. loco citato puncti. 35. num. 2 Chochier. loco cit. n.2. verſ. limitatur.*

Limita tertiò quòd illa excommunicatio ſatisfacta parte nō erit reſeruata,ſed poterit quis à proprio Confeſſario abſolui: ante autem eſt reſeruata Papæ, vt *Filiuc. tract. 14. num.53.58. Azor. tom.2. capit. 34. queſt. 13. Gemin. Franc. & Monach. hic, & Barboſa ibidem num 20. & 22.*

II. In Decreto Gregorij XV. *ann. 1621. die 20. Septemb.* edito, quod deſcribi voluit in quinterno Cancellariæ, & eſt Conſtitutio nona eiuſdem Gregorij in Bullario; Primo reuocatæ ſunt omnes deputationes conſeruatorum, ſiue ſecundum iura, ſiue ſecundum priuilegia hactenus factæ. In poſterum autem noluit validas eſſe, niſi ſeruata hac forma, ſcilicet vt ſint perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, vel perſonatum obtinentes, vel Canonicatum in Eccleſijs Cathedralibus, iuxta *c.ſtatutum de reſcr. in 6* & quòd ſint nominati in Prouinciali, Diœceſanaue Synodo, & deinde ex ijs electio Conſeruatorum fiat, iuxta Tridentinum *ſeſſ 25 c.10.ref.*& iuxta *Bullam Clem.VIII. tertiam*. Si hæc forma in nominandis Conſeruatoribus ſeruata non fuerit, nominatio erit nulla eo ipſo: & regulares, qui auſi fuerint taliter nominare, aut taliter, id eſt contra formam, nominatis vti, incurrunt ipſo facto pœnam priuationis vocis actiuæ,& paſſiuæ & rehabilitatio eorum Papæ reſeruatur. Item regulares, & ſæculares carebunt Conſeruatore per annum, quo anno ab Ordinarijs locorum cauſæ cognoſcendæ erunt, etiamſi eſſent alias exempti.

Item ſtatuit Gregorius ibidem, vt ſi aliquem ex nominatis in Synodo mori contigerit ſubſtituat alium Ordinarius in locum illius cum conſilio Capituli vſq; ad futuram Synodum. Item ſtatuit, vt quoties regulares, aliique exempti Conſeruatorem elegerint aliquem ex dictis nominatis in Synodo qualificatis, vt ſupra, debeant talis electionis inſtrumentum exhibere apud acta Curiæ Ordinarij; & niſi hæc obſeruauerint interim conueniri debeant coram Ordinario loci; vt que nullus mutare debeat Conſeruatorem electum ſecundum priuilegia,niſi ſaltem poſt ſingula quinquennia niſi ex cauſa cognita, vel ab Ordinario loci, vel à Papa, ad electionem eorundem exemptorum.

III In eodem Gregorij XV. Decreto ſtatutum eſt, vt regulares coram Conſeruatore conueniri quidem poſſint, & debeant, non autem ipſi coram illo alios conuenire, ſeu trahere in quo Gregorius extendit id à *Trid. ſupra cit.* fuerat ordinatum de Conſeruatoribus ſecundum iura ad Conſeruatores ſecundum priuilegia, vtque in caſu quo regulares, vt rei conueniuntur coram ſuo Conſeruatore, non poſſit Conſeruator procedere contra perſonas exiſtentes extra diœceſim in qua ſunt Conſeruatores nominati: vtque controuerſia orta inter Conſeruatores, & Ordinarios de Iuriſdictione, definiatur per arbitros in forma iuris electos: & interim ſuperſedeatur ſuper cauſa principali: in quo ſe conformauit Gregorius, *d. Trid.* decreto *ſeſſ. 25. c.10. ref.*

Conſeruatores autem, ſi limites ſuæ Iuriſdictionis excedant, ſiue contra ſupradicta, ſiue aliàs quomodolibet, incurrant eo ipſo ſuſpenſionem ab officio Conſeruatorii per annum, & pars quæ hoc fieri procurauerit, ſententiam excommunicationis incurrat, à qua non niſi ſatisfacta parte abſolui poſſit; & in hoc ſe conformauit ex parte *c.fin.de offic.deleg. in 6.*& ex parte illud reformauit, vt *ſupra* dixi *n.1.*

Nota hic quod Sacra Congregatio Concilij poſtea ſua declaratione edita, quæ habetur in bullario ad calcem dicti decreti Gregorij XV. declarauit, per hanc Bullam non eſſe ablatam facultatem, quin Conſeruatores regularium poſſint illos defendere agentes contra alios reos, à manifeſtis iniurijs, & violentijs, dum à ſuis poſſeſſionibus deijciuntur,aut proprijs bonis vti frui impediuntur, dummodo vtantur forma Conſtitutionis *Innoc. IV. & Boniſ. VIII relat. in c. 1. & fin. de offic. deleg. in 6.* id eſt dummodo habeant alia requiſita in Coſeruatoribus ſecundum iura; & vt non trahant reos vltra vnam dietam,vt *d c fin.§.Conſeruatores.* Quamuis autem ex *d.cap fin.* trahentibus vltra vnam dietam nulla eſſet cenſura, vel pœna latæ ſententiæ impoſita: hodiè tamen ex dicto Gregorij XV. decreto incurrunt & ipſi Conſeruatores, & pars inſtans in pœnas præfatas.

Limita tamen quòd poterit trahere vltra vnam dietam, ſi tales religioſi, ſeu exempti habeant ſuper hoc ſpeciale priuilegium, quod quidem multæ religiones habent.

IV. Conſeruatores ſi excedant limites ſuæ iuriſdictionis in præiudicium iuriſdictionis Diœceſani, ſeu Ordinarij loci, incurrunt in excommunicationem latam in Bulla in Cœna Domini, contra vſurpantes iuriſdictionem Eccleſiaſticam Ordinariorum. Vide *Barboſ. in c. ſi Clericus laicum num. 2. de indic.*& Doctores ſuper *capit. 17. Bullæ in Cœna Domini*. Poterit autem in tali caſu declarari incurriſſe eam excommunicationem ab ipſo Ordinario loci, quem taliter offendit.

CAPVT I.

Conſiſtorij ſecreta à Cardinalibus non reuelanda.

IN Bulla 7. Leonis X. in Concilio Lateranenſi ſub eodem Leone *ſeſſ. 9.tit.de Cardinal. in fine fol.127.* in impreſſione noua Romana, vt pro reuerentia Sedis Apoſtolicæ,& vtilitate, & honore communi Pontificis, & Cardinalium, vtque ſcandalorum occaſio tollatur maiorque in Sacro Senatu, ſeu Conſiſtorio libertas votorum fiat; ſtatutum eſt, ne quis Cardinalium vota in Conſiſtorio data,& quæcunque ibi geſta, aut dicta, quæ in odium, aut præiudicium, aut ſcandalum alicuius redundare poſſint, ſcripto, aut verbo aut quouis alio modo reuelet; ſub pœna periurij & inobedientiæ.

Quo-

Quotieſcunque autem à Papa ſpecialiter, & expreſſe vltra præmiſſa indictum fuerit ſuper aliqua re ſilentium, ſi quis contra fecerit, vltra pœnas prædictas, excommunicationem latæ ſententiæ incurrat, à qua non poſſit abſolui, niſi à Romano Pontifice, & cum expreſſione cauſæ, præterquam in mortis articulo. De hac re *Nauar. c. 27. num. 110. Barb. alleg. 30. numer. 128. Bonac. de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 7. punc. 2. num. 3. Filiuc. tract. 15. num. 200.*

CAPVT I.

Conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam obſeruantes, vel ſeruari facientes.

1. IN *c. nouerit, de ſent. excom.* conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam ſeruari facientes, vel ſeruare præſumentes iudicando ſecundum eam, & alij cooperantes, vt Poteſtates, Conſules, Rectores, & Conſiliarij locorum, vbi huiuſmodi conſuetudines ſeruatæ fuerint, aut editæ: Item qui in authenticam formam ſcribere præſumpſerit taliter iudicata. incurrunt excommunicationem ibi latam, ſed non eſt reſeruata in ea Decretali, ſed hodie videtur reſeruata ex Bulla in Cœna Domini *cap. 15.* contra conſuetudinem inducentes, aut obſeruari facientes contra libertatem Eccleſiæ; ita tenet *Sayr. lib. 3. cap. 19. numer. 10. Souſa in c. 16. in Bulla Cœnæ diſput. 18. num. 6. Coriol. & alij apud Dianam reſol. 58. tract. 1. tom. 2.*

Sed alij contra tenent, quia in Bulla Cœnæ, *c. 15. cit.* non fit mentio de conſuetudine, ſed de ſtatutis, & legibus, ſeu iure ſcripto, & ita tenet *Suar. diſp. 21. ſect. 2. num. 86. Duard. in Bulla eadem can. 15. num. 361. Filiuc. tractat. 16. num. 268.* Verum tamen eſt quòd *in d. cap. 15. Bullæ cœnæ.* excommunicantur condentes leges vel ſtatuta contra libertatem Eccleſiæ; & ijs vtentes etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis. Quando ergo conſuetudo obſeruaretur, vel obſeruari procuraretur, tanquam confirmatiua iuris ſcripti, tunc eſſet locus ſine dubio excommunicationi reſeruatæ in Bulla Cœnæ.

II. Nulla eſt ipſo iure omnis conſuetudo, quæ ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, etiamſi ſit immemorabilis, quia à iure Ciuili & Canonico, tanquam corruptela eſt damnata, ideo non excuſat à cenſuris præfatis: ita *auth. caſſa, C. de ſacros. Eccleſ. & d. c. nouerit, & c. 15. Bullæ Cœnæ*: quia nulla conſuetudo etiam immemorabilis poteſt ius tribuere ad ea, quæ quis citra Papæ priuilegium obtinere non poteſt: ita in terminis *Vaſq. de ſucceſſ. §. 10. num. 651. Surd. conſ. 301. nu. 55. lib. 3. Natta conſ. 495. num. 14. lib. 3. Vgolin. in d. c. 15. Bullæ verſ. 6. afficit, Filiuc. num. 274. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 14. q. 5. & 6. Rota deciſ. 839. in antiq. Clarus §. fin q. 36. num. 13. Cened. collect. 57. num. 2. par. 1. Anton. Gabr. comm. concl. tit. de præſcript. lib. 5. concluſ. 1. num. 17.*

Limita, quòd conſuetudo immemorabilis cum fama conſtanti priuilegij Papæ, iuuat, & excuſat à pœnis, & præſumi facit titulum iuſtum in ijs, quorum quis citra priuilegium Papæ non eſt capax, ſed cum illo eſt capax, *Suar. defenſ. libert. Eccleſ. lib. 4. cap. 34. num. 17. Layman. lib. 4. tract. 9. cap. 10. num. 2. Tuſcus, verb. Iudex concl. 453. numer. 46. Rota diuerſ. par. 2. deciſ. 215. numer. 4. & poſth. Farinac. par. 1. deciſ. 698. nume. 4. & par. 2. deciſ. 545. numer. 1. Mantica deciſ. 289. numer. 2.*

CAPVT II.

Conſuetudinis iniquæ obſeruationem iurantes, vel iurari facientes.

Vide *verbo, Iuramentum.*

CAPVT I.

Criminoſi ſi recipiantur ad habitum, vel profeſſionem religioſam.

PRimò, In Bulla Sixti V. 71. *Cum de omnibus, §. quarto,* Statum fuit, ne in religionem quiſquam recipiatur ad habitum, vel profeſſionem, niſi præcedente ſcrutinio, ſeu inquiſitione de parentibus, patria, vita, & moribus, & cum informatione fide digna, quod tales non ſint rei, neque ſuſpecti grauiorum criminum, vt homicidij, furti, latrocinij, vnde damnati ſint, vel periculum ſit ne damnentur.

Item vt conſtet eos non humana, ſed diuina ratione moueri, & de his omnibus, in Capitulo Generali vel Prouinciali plena, & certa fide facta à Generali, vel Prouinciali, & Diffinitoribus, approbati admittantur.

Secundo, Item ſtatuit in eadem Bulla, iuncta Bulla ſequenti, quæ incipit. Ad *Romanum* §. 17. vt criminoſi, aut ſuſpecti criminum, vt ſupra, cùm actis publicis conſtiterit curiam ſæcularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe, inhabiles ſint ad profeſſionem, itaut profeſſio eorum ſit nulla. de hac re vide *Sanch. in decal. li. 4. c. 16. num. 39.* Item ſtatuit, vt ſit nulla profeſſio, ſi ſine ſcrutinio ſupradicto alicuius receptio fiat, & vt expelli debeant.

Tertiò, Vt recipiens ſupradictos inhabiles ad habitum, vel profeſſionem, ſiue ſit Superior, ſiue alius Religioſus, vt Definitores, & Capitulares, ipſo facto incurrat priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ, officiorum, graduum, honorum, dignitatum obtentorum, & inhabilitatem ad huiuſmodi de cætero obtinenda.

Quartò, Vt Curia ſæcularis contra tales malè receptos, quando ſcilicet profeſſio eſt irrita nihilominus procedere poſſit ciuiliter, & criminaliter,

In Bulla Clem. VIII. *In ſuprema* Conſtit. §. 3. Statuta eſt moderatio ſupradictæ Conſtitutionis Sixti V. hoc modo.

Primò Ablata eſt nullitas profeſſionis in omnibus caſibus dictæ Bullæ, id eſt, ſiue in caſu, quo criminoſi recepti fuerint, ſiue in caſu quo receptus quis fuerit, ſine ſcrutinio ſeu informatione: & reduxit in hac parte illam Conſtitutionem ad terminos iuris communis.

Secundò, Statuit, vt pœnæ contra Religioſos Superiores admittentes ad habitum, & profeſſionem contra ſupradictam formam locum habeant, itaut iſti incurrant nihilominus in pœnas prædictas; non tamen proce-

procedant illæ pœnæ contra alios religioſos participes vt Definitores, vel Capitulares ſuffragium dantes: Et de hac moderatione tractat *Sanch. in decal. lib.4.c.19. num. 21.* vbi latè explicat, *& lib. 5.c.4. num.61.*

Attenta igitur hac moderatione, hodie cuiuslibet criminoſi, etiam ad iudicium delati, etiam in fraudem fori ſæcularis ingredientis, profeſſio eſt valida (niſi aliàs ex conſtitutionibus religionis illius à Papa ſpecialiter ſuper hoc approbatis irritetur) & eſt valida etiam ſi ſine informatione præuia recipiantur; Ita ex d. Bulla Clem. VIII. vt obſeruat *Sanch lib.5.c.4. n.61.*

Item hodie non prohibetur criminoſis ex ſua deuotione ingredi, non in fraudem, vt infra dicam *in fin. huius cap.* quia ſic eſt de iure communi, *Couarr. pract. qq.cap.32.num 4. Miranda tom 1.m.m.q.19. art.8.ante finem, Filiuc trac 16.n.265.* & de magis cõmuni teſtantur *Clar.§.fin.q.36.verſ.ſæpè numero contingit, colum.antep.Gutier.prac.q.5 nu.2. lib.1.* Si tamen habet impedimentum ſecundùm conſtitutiones religionis irritans, ſiue ſolùm impediens, tenetur illud reuelare Superioribus, ad quos pertinet admittere, & non poteſt illud citra peccatum mortale occultare, ad hoc vt recipiatur. *Abb. in cap. innotuit, num.6.de elect Suar.tom.3.de relig lib.5.cap.7 num.18.* vbi ait, quando impedimentum non irritat, tunc ſuperiores conſiderare debere, an de iure communi licitè recipi poſſit ex natura rei, conſiderata decentia, & vtilitate perſonæ ad talem ſtatum, &c.

Adde, quod eſt neceſſarium ſcrutininm, ſeu informatio, etiam quando ij ad quos pertinet admittere habent ſufficientem notitiam perſonæ admittendæ, quia forma non eſt accidentalis, quæ poteſt per æquipollens adimpleri, ita ſentit *Rota deciſ.175 num.3. & 4.par.1.recent.* ſed eſſentialis quia debet approbari in Capitulo Generali, aut Prouinciali.

Quòd ſi criminoſus religionem ingrediatur bona fide, & non in fraudem, non poterit de cætero Iudex laicus contra illum procedere, vllo modo: ita *Couar. Miranda, Clarus, Gutier. vbi ſupra* cum communi ſententia. Si verò in fraudem ingreſſus fuerit, tunc remanebit ſubiectus foro laicali ratione cauſæ, & bonorum, ſed non perſonæ. Vnde poterit Iudex laicus contra eum procedere puniendo illum in bonis; ita de iure communi communem ait *Guttier. numer 3. & Clarus vbi ſupra*: & in terminis huius moderationis docent *Filiuc. loco cit. Bonaccina ſuper Bulla Cœna Domini diſp.1.quæſt 16 ſec.1.pun.5.num 10. Bartol. de Vecchis in praxi nouitiorum, diſp. 12.num. 11. Diana reſolut.33.tract.1.tom.2.* Aliqui tamen dicunt neque in bonis poſſe puniri per laicum Iudicem, etiamſi in fraudem ingreſſus ſit, vt *Marta de iuriſd. p.4 centur.2. caſu 121. à num.22. Diana ibid.*

Si tamen criminoſus in fraudem ingreſſus, iam antea fuit à Curia ſæculari carceratus, & contra fidem erupit, vel fuerat verbaliter degradatus: tunc Doctores dicunt poſſe à laico Iudice contra eum etiam in perſonam procedi, *Abb. in cap 1 de oblig. ad ratiocin* & de communi teſtatur *Filiuc. tract.16. num. 265.* Quòd limita niſi eſſet in ſacris, quia tunc eſſet prius realiter degradandus ab Eccleſiaſtico Iudice, præuia ſententia, *Layman lib.4.tract 9.cap.4.num.11. verſ. vt diſtinctius*: & ſimiliter poterit contra eum procedi in perſonam, ſi profeſſionem faceret in carceribus laicis, vt *Syluest. verbo Iudex, num.6. in fin. cum Guil. Laud.*

Sed quæres, quando dicatur in fraudem ingredi? Reſpondeo, ſecundùm Bullam Sixti V. declaratoriam ſupradictæ Conſtitutionis, ad hoc vt pœnis ibi inflictis locus ſit, requiritur, vt interuenerit accuſatio, vel inquiſitio ſpecialis cœpta, id eſt de tali delicto contra talem perſonam, & quòd dicta in iudicio ſit legitima, ſcilicet præcedente infamia, aut ſemiplena probatione, *Suar. tom.3. de relig. cap.7. num 17. & 18.* Tamen vt dicatur illicita receptio ſecundùm ius commune, ille dicitur in fraudem ingredi, qui fuit prius de delicto delatus in Iudicio, vel diffamatus, vt tenet *Molina diſput.49.num.21.tract.3. Bart. in l.1. num.3. ff. de pœn.* magis communem ait *Clarus q 36. verſ ſed in hoc propoſito, & Filiuc. tract.16.num.265. Gutier. pract. q 5.n.5. lib 1. Diana reſolut.26 tract.2.tom.1.*

Nota quòd dicta Sixti Conſtitutio non procedit in Monialibus, vt habetur in dicta Bulla Sixti declaratoria §.18. Neque contra criminoſos viros ſecuta ſententia abſolutoria, vel concordata Curia, ita vt non timeatur vlterior moleſtia; *Suar. cap.7 num.19. Sanch. lib.4.cap.16.num.39. in decal. Miranda loco cit.*

C A P V T I.

Ad Curiam Romanam recurrens, vel ibi cauſas proſequens, ſi occaſione dictarum cauſarum offendatur perſonaliter, vel realiter, publica, vel priuata poteſtate.

I. IN *cap.12. Bulla in Cœna Domini*, fertur excommunicatio contra illos, qui occidunt, vel quoquo modo percutiunt, vel bonis ſpoliant per ſe, vel per alios directè, vel indirectè perſonas quaſcunque Eccleſiaſticas, vel ſæculares ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſis, & negocijs recurrentes, vel in eadem Curia ea proſequentes, eorumque Procuratores, negociorum geſtores, Aduocatos, Agentes, Auditores, Iudices, ſi iſta fiant occaſione dictarum cauſarum, ſeu negociorum Curiæ: & continet hæc excommunicatio non ſolùm principales delinquentes, ſeu committentes, & exequutores, ſed etiam auxilium, conſilium, & fauorem præſtantes.

Amplia, vt procedat non ſolùm ſi offendantur perſonaliter recurrentes, ſed etiam ſi realiter recurrentes per ſuos Procuratores, licet ipſi abſentes ſint, & offendantur occaſione dictarum cauſarum ſeu negotiorum Curiæ, vel recurſus, *Sayr. lib.3. cap.16 num 5. Filiucc. tract.16 num.180. Bonaccina ſuper Bulla eadem, diſp.1. q.13.punct 2.num 2.*

II. In Bulla Alexandri VI. incipit, *In eminenti*, 11. apud Laertium, ſtatutum eſt, vt ſi quis aduerſarium ſuum in cauſa, ſiue Eccleſiaſtica, ſiue laicali, ſiue mixta vertente in Romana Curia, vel aduerſarij Procuratorem, Aduocatum, vel cauſæ Auditorem, Iudicem, Teſtem, Notarium præſumpſerit minis afficere, inuadere, verberare, mutilare, vel occidere per ſe, vel per alium quomodolibet eiuſdem cauſæ occaſione: aut

ſi quis taliter delinquentem receptauerit, defenderit, occultauerit, eique conſilium, auxilium, vel fauorem dederit per ſe, vel per alium; incurrat eo ipſo. Primò excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini reſeruatam Papæ, & in pœnam amiſſionis omnis iuris, & actionis in ea cauſa. Quòd ſi mors, aut membri mutilatio à prædictis cauſata fuerit, incurrit tàm principalis, quàm cooperans, vt ſupra, eo ipſo pœnam depoſitionis ab omni dignitate, officio, ordine, & beneficio, ac læſæ Maieſtatis pœnas; eorumque officiorum, & beneficiorum diſpoſitio Sedi Apoſtolicæ reſeruatur; & ſunt eo ipſo in ſuis bonis omnibus à cunctis perpetuo diffidati, banniti, & infames, & inhabiles.

III Statutum eſt in eadem Bulla Alexandri VI. vt quicunque ſciuerit aliquem præmiſſa commiſiſſe, procuraſſe, aut meditatam eſſe, illum teneatur Papæ immediatè, vel mediatè denunciare quamprimùm; aliàs in excommunicationem Papæ reſeruatam incidat eo ipſo. Quod ſi denuncians fuerit complex, veniam, & impunitatem conſequatur.

Nota, quòd iſta Alexandrina Conſtitutio, cùm ſit edita ob publicam quietem, & ſecuritatem, eſt fauorabilis, & ideò extendenda, vt etiamſi expreſsè non conſtet collitigantem offenſum eſſe occaſione litis in Curia vertentis, ſi tamen non conſtat de alia cauſa, præſumatur occaſione dictæ litis offenſus à collitigante. *Puteus deciſ.* 102. *&* 103. *lib.* 1. *Rota diuerſ. deciſ.* 639. *num.* 1. *par* 1. *Mandoſ. conſ.* 61. *num.* 3. Item procedit etiam ſi perſona ex prædictis offenſa, fuerit exiſtens extra Curiam, ſi tamen lite in Curia adhuc vertente, *Put. deciſ.* 104. *num.* 1. *lib.* 1. *Rota diuerſ. vbi ſupra nu.* 2. *Mandoſ. conſil.* 60. *num.* 11.

CAPVT II.

In Curia Romana propter negocia Curiæ commorantes, ſi quis vexet in eadem Curia via iuriſdictionis vſurpata, etiam non occaſione eorundem negociorum.

I. CAp. 9. *Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur ij, qui iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam à Papa, vel à Iudicibus Sedis Apoſtolicæ, ſeu Curiæ Romanæ non habentes, illam ſibi temerè vindicantes, morantes in Curia audent interficere, mutilare, ſpoliare, capere, vel detinere, ſua, vel aliorum opera.

Nota quòd licèt Bulla loquatur de talibus vexantibus commorantes in Curia, non intelligitur tamen de omni commorante in Curia etiam materialiter, vt pro ſuis lucris, aut vtilitatibus non concernentibus Curiæ negocia; ſed intelligitur de commorantibus in Curia formaliter, id eſt, propter negocia Curiæ Romanæ: ità *Caietan. excommun. cap.* 14. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 3. *Filiuc. tract.* 16. *num.* 165. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 25. §. *aliud dubium*.

CAPVT III.

Ad Curiam Romanam perſonaliter accedentes pro negotijs eiuſdem Curiæ, vel redeuntes vexans iniuſtè, etiam non occaſione eorundem negociorum:

CAp. 9. *Bullæ in Cæna Domini*, excommunicantur omnes illi, qui ad Sedem Apoſtolicam venientes, vel ab ea recedentes, ſua vel aliorum opera interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, aut detinent.

Nota, quod de iure communi venientes ad Curiam Sedis Apoſtolicæ, & in ea manentes, & reuertentes, cum rebus ſuis dicuntur eſſe ſub protectione ſpeciali Sedis Apoſtolicæ, *cap. vn. de Cler. peregrin. Marius Alterius tom.* 1. *de cenſur. lib.* 5. *diſput.* 10. *cap.* 2. §. *non obſtat*.

Nota etiam, quòd licet textus Bullæ præfatus ſimpliciter dicat de venientibus ad Sedem Apoſtolicam ſeu Curiam, tamen intelligitur de venientibus formaliter ad Sedem Apoſtolicam, id eſt pro negocijs, qui expediuntur in eadem Curia, ſiue ſint gratiæ, ſiue iuſtitiæ: vt ſaltem primariò, & principali intentione propter talia negotia veniant, *Tolet. lib.* 1. *cap.* 25. §. *primum dubium, Sayr. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 3. *Marius Alterius cap.* 1. *loco citato*, §. *venientes, Suarez de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 65. *in fine, Nauar. cap.* 27. *num.* 65.

CAPVT IV.

Ad Curiam Romanam euntes, manentes, redeuntes circa eorum beneficia vexans via iuris.

EVgenius IV. in Bulla incipit *Diuina*, quæ habetur in *Extrauag.* 3. *de priuil.* inter communes, ſtatuit, ne Officiales Sedis Apoſtolicæ extra Romanam Curiam litibus vexentur: idemque ſtatuit de venientibus ad Curiam pro cauſis, ſeu negotijs ſuis, vel ſuorum, & ibi manentibus, & recedentibus: & inhibet omnibus Iudicibus, tàm Ordinarijs, quàm Delegatis cuiuſcunque dignitatis, gradus, &c. ne præſumant ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti, aut priuationis officiorum, aut beneficiorum, ſeu quæuis aliam ſententiam contra præfatos promulgare, & in contrarium attentata irrita eſſe decernit. Si quis autem dictorum Iudicum ſe intromiſerit de dignitatibus, aut beneficijs Eccleſiaſticis quibuſcunque prædictarum perſonarum, illas priuando, aut priuatas declarando, aut illa priuationis prætextu alijs conferendo, aut aliter; tàm ipſe, quàm recipientes talia beneficia, & officia incurrunt ipſo facto excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti latas ſententias. Et excommunicationis abſolutionem Papæ reſeruat, non autem aliarum cenſurarum abſolutionem. Vide *Suar. diſp.* 37. *ſect.* 1. *num.* 8. *Filiuc. tract.* 18. *num.* 148. *Canoniſtas ſuper ead. Extrau.*

Nota primò, quòd illa ſuſpenſio, quia eſt indefinita, eſt totalis, & intelligitur ab officio, ſeu diuinis, & beneficio: ita in terminis *Layman. lib.* 1. *tract. de cenſur. tit. de ſuſpen. cap.* 1. *num.* 2. & hanc probabiliorem ait

*Suar. diſp.*25. *ſect.* 2. *num.* 9. & magis communem ait *Filiuc.tract.*17.*cap.*1. *num.* 9. eſt tamen probabile eſſe tantùm ſuſpenſionem à beneficio, ſeu adminiſtratione, *Suar.num:*9.

Nota ſecundò, quòd hodie hæc pœnalis conſtitutio non procedit contra Ordinarios priuantes, aut ſe intromittentes contra Clericos Curiales de beneficijs eorum, quando cauſa priuandi, aut decernendi, ſeu procedendi ſit iuſta, quia ex *Trid.ſeſſ.*24. *c.*11. *reform.* derogatum eſt huic Eugenianæ, vt Clerici ſint ſubiecti Ordinarijs, etiamſi talia beneficia non requirant reſidentiam: quoad alios autem Iudices delegatos nihil eſt derogatum Eugenianæ priuilegio, ſeu exemptioni Curialium, Vide *Barb.in d. Extrau.*

Nota tertiò, quòd quamuis *Filiuc.tract.*15.*nu.*199. [illegible]cat præfatam excommunicationem eſſe reſeruatam [illegible] Bulla Cœnæ ex *cap.*9. de qua dixi ſupra *cap.* 2. tamen mihi non placet, quia *cap.*9. Bullæ ſolùm excommunicat Iudices, qui audent interficere, mutilare, ſpoliare, [illegible], detinere commorantes in Curia Romana: ſed loquitur de ſpoliatione phyſica, ſeu cum violentia, non autem morali priuando beneficijs, vel officijs in ab[illegible]tia, *Marius Alter.diſp.*10.*lib.*5. *c.*3. §. *ſpoliet*: & ita vidi in praxi obſeruari, vt contra Iudicem in partibus [illegible]ntem Curiales beneficijs procederetur vigore Eugenianæ, & non Bullæ in Cœna Domini.

C A P V T V.

Ad Curiam Romanam acceſſum, vel receſſum liberum prohibentes publica, vel priuata authoritate.

C*Ap.*13. *in Bull.Cœnæ* fertur excommunicatio reſeruata Papæ contra eos, qui quibuſcunque [illegible]ſionis directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, [illegible] mandare præſumunt, ne pro negocijs quibuſcunque proſequendis, ſeu gratijs, aut literis impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recurſum ha[illegible]; ſeu gratias ipſas à dicta Curia, ſeu Sede Apoſtolica impetrent, ſeu impetratis vtantur; vel eas gratias, ſeu literas apud ſe, aut Notarios, ſeu Tabelliones, aut aliàs quomodolibet retinere præſumunt; vel partes ipſas actrices, eiuſue coniunctas perſonas, Procuratores, Officiales capiunt, vulnerant, carcerant, detinent.

Hic textus, licet videatur loqui de taliter delinquen[illegible] publica poteſtate; tamen ab interpretibus intel[illegible] etiam de priuata poteſtate, vt *Nauarr. cap.* 27 *numer.* 68. *Duard. quæſt.*9. *num.* 18. *Bonacc: ſuper eadem Bulla q.*14. *punc.*3. *Marius Alterius cap.*3. §. *quinte[illegible]*, *Sayr.lib.*3.*cap.*18.*num.*8.

C A P V T VI.

Ad Curiam Romanam Eccleſiaſticos à iure vel ab homine citatos vexans, ne eant.

I. CLem. *Multorum de pœnis*, habet, quòd ſi temporale dominiũ habẽs, viros eccleſiaſticos, ne citati ad Sedem Apoſt. ab homine, vel à iure, venire ad ipſam valeant, auſu detineat ſacrilego, citatos eoſdem in exitu eorum diſtrictuum, vt plurimum capiens. Primò talis detinens, ſeu capiens, & iſta procurans, ſiue ſit ſæcularis, ſiue eccleſiaſticus, incurrit excommunicationem Papæ reſeruatam, ex *can. ſi quis ſuadente*, 17.*q.*4. *c. nuper de ſent.excom.* etiamſi tali capturæ, ſeu detentioni ipſæ citatæ perſonæ Eccleſiaſticæ conſentiant, vel ſe capi, aut detineri procurent.

II. Procurantes talia, ſi ſint perſonę Eccleſiaſticæ, Prælati quidem incurrunt ſuſpenſionem triennalem à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum. Si autem inferiores extiterint, eo ipſo obtentis beneficijs ſunt priuati: & procedit de procurantibus, ſiue ſint ipſi citati, ſiue alij, vt ex eo textu apparet:

Dicitur autem quis à iure citatus ad Sedem Apoſtolicam, quoties tenetur eam adire, & comparere coram illa, vt cauſa confirmationis obtinendæ, vel abſolutionis à caſibus reſeruatis, vel viſitationis liminum, vt *Bonif.Vitalin.in eadem Clem. num* 25. & dicitur etiam detinere, vt incidat in has pœnas, qui arreſtat iam captum, *Bonif.ibidem num.*26.

Dicitur verò Prælatus, de quo in textu, quicunque ordinariam Eccleſiaſticam externi fori habet iuriſdictionem, *gloſ.in cap.*2.*verbo Eccleſiarum Prælati*, & ibi *Abb. Innoc.in cap.humilis, de maior.& obed.Io.Monach. & Imola in Clement.dudum*, §. *ab olim, de ſepul. Azor. par.*2.*lib.*3.*cap.*25.

Non incurrunt autem has pœnas, ſi carceratio fiat poteſtate Eccleſiaſtica, ſed ſolum incurrunt tunc in Canonem, *ſi quis ſuadente*, ita *gloſſ.ibidem verbo, ſæculari*, & tenet *Vitalin. ibi num.*26. & alij communiter.

Item poſteriores pœnæ ſolum procedunt contra procurantes, ſi ſint Eccleſiaſtici, vt patet ex textu: Dicitur etiam procurare capturam, vel detentionem ipſe, qui capit, ſeu exequitur, & qui mandat. *Suar. de cenſur.diſput.*31.*ſect.*5.*num.*20. *Filiuc.tract.*17. *num.* 155. *Marius Alterius tom.*2. *tract. de ſuſpenſ. diſp.* 16. *cap.*3.

III. Adde, quòd ſupradicti capientes, aut detinentes inuitum, ne eat ad Sedem Apoſtolicam, incurrunt excommunicationem in Bulla Cœnæ reſeruatam, *c.*9. & *c.*5. vt dixi ſupra *cap.*3. & 5. Alia etiam citra dictam Clementinam, vide *verbo, Reſignatio, cap.* 3.

C A P V T VII.

Ad Curiam ſæcularem ab Eccleſiaſtica recurrentes via appellationis.

Vide *verbo, Appellatio, cap.* 3. & *verbo, Iuriſdictio, cap.* 10

C A P V T VIII.

Ad Curiam ſæcularem ſi Eccleſiaſtici ab Eccleſiaſticis, vel laicis collitigantibus trahantur quomodolibet.

I. C*Ap. inolita* 11. *q.*1. ex Concilio Mileuitan. & Carthaginenſi relatis ab Innocẽtio III. *in c. ſi*

diligenti

diligenti de foro competenti, cautum eſt, ne Clerici Clericos relicto ſuo Pontifice, ad iudicia publica, ideſt laicalia pertrahant, alioquin cauſam perdant; & à communione habeantur extranei.

Amplia etiam in caſu denegatæ iuſtitiæ per Iudicem Eccleſiaſticum, *Genuen. in praxi, cap. 16. num. 1.*

Amplia ſecundò, quòd licet iſta amiſſio iuris, & cauſæ non ſit per ſe loquendo latæ ſententiæ pœna, ſed indigeat ſententia priuante tali iure; vnde debet Aduerſarius qui tractus eſt ad forum ſæculare, agere coram Iudice Eccleſiaſtico condictione ex hac lege, petendo eum priuari iure ſuo, vt *Ab in d. c. ſi diligenti, n. 20 Soccin. num. 29.* & quòd ſit pœna ferendæ ſententiæ, tenet *gloſſ. ibi verbo, cauſam perdant. Imola ibi num. 12. Turrecr. in dicto c. inolita, num. 2. Sanchez conſil. lib. 6. cap. 1. dub. 1. numer 13. & dub. 6. numer. 3, Rota deciſ. 255. nu. 2. par. 2. nouiſſ ſeu poſth. collect. Farinac.* Tamen habet per accidens effectum latæ ſententiæ, quatenus ſi tractus ſit in poſſeſſione, ſeu ab eo aliquid debeatur in ea cauſa, habet retentionem in foro conſcientiæ, quia cui damus actionem, faciliùs, & exceptionem, *Abbas ibid. num. 20. Feder. de Senis conſ. 47. Innoc. in c. inter dilectos, de exceſſ. prælat.* & tenet in ſimili *Sanch. de matr. diſput. 38. num. 33. lib. 6.* eſt probabilis; ait tamen Abbas, tutius eſſe petere iudicialiter priuationem, & ita allegati à *Sanchez*. Sed hodie eſt latæ ſententiæ tota hæc pœna priuationis, vt infra *num. 2.*

An autem illa excommunicationis pœna ſit latæ ſententiæ; certè verba illa videntur latæ ſententiæ in rigore, cum non requirant factum Iudicis, vt pro talibus, v. gr. excommunicatis habeantur, vt per *Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 216.* cum per eum adductis: Tamen in caſu noſtro Doctores communiter dicunt eſſe excommunicationem ferendam, donec trahens ſatisfecerit, vt *Hoſtien. & Ioan. Andr. in dicto cap. ſi diligenti, Abb. num. 5. & 22. Tiraquell. loc. cit. Bern. Diaz in praxi cap. 65. num. 22.* Sed hodie eſt latæ ſententiæ, vt infra.

II. In Bulla Martini V. quæ eſt 10. incipit, *Ad reprimendas, §. tertiò*, ita cautum, vt omnes, & ſingulæ perſonæ Eccleſiaſticæ, etiam exemptæ, & etiam Epiſcopali, aut maiori dignitate prædìtæ, quæ aliquam perſonam Eccleſiaſticam, vel vniuerſitatem Eccleſiaſticam ad iudicium, vel forum laicale trahere præſumpſerint, quauis in cauſa; Primò cauſam, ſeu omne ius eo ipſo perdant in re prætenſa; Secundò ſingulares perſonæ incurrant excommunicationem ipſo facto. Tertiò Capitula, & Conuentus incurrant ſuſpenſionem ipſo facto. Quartò, ſi prædicti delinquentes, eiſque cooperantes moniti non obedierint incontinenti, coercendi erunt per priuationem beneficiorum, & inhabilitatem. Hæc vltima pœna eſt ferendæ ſententiæ, vt patet ex verbis eiuſdem Conſtitutionis, quidquid contra (quod ſcilicet ſit latæ ſententiæ) dicat *Farinac. apud Rotam deciſ. 83. num. 1. & 2. in collectione Rubei*, & infra *ver Iuriſdictio.*

Limita, quòd illa priuatio iuris requirit declaratoriam, *Rota p. 1. poſth. Farin. deciſ. 255. num. 2.*

Limita etiam, quòd in cauſa beneficiali licet alter ex collitigantibus recurrendo ad Iudicem Laicum eo ipſo priuetur omni iure, quod habere prætendebat in beneficio; tamen non propterea illud aduerſario acquiritur ſine alio canonico titulo, *Rota d. deciſ. 255. num. 3. cum ibi allegatis.*

III. Trahentes Eccleſiaſticos ad laicum forum, præter iuris Canonici diſpoſitionem, incurrunt ſecundùm probabilem ſententiam in excommunicationem latam in *cap. nouerit, & cap. grauem de ſenten. excommun.* contra violantes libertatem Eccleſiaſticam, vt dixi *verbo. Iuriſdictio, cap. 4.*

Quæres. an collitigantes, qui trahunt Aduerſarios ad forum laicum, incurrant in excommunicationem in Bulla Cœnæ *cap. 15.* Vbi excommunicantur Magiſtratus laici, qui ad ſuum tribunal trahunt Eccleſiaſticos, & item qui trahi faciunt, & procurant? Reſpondeo, non incurrere, quia illa verba, *trahi faciunt, & procurant*, intelliguntur de publicis officialibus, & non de litigantibus, *Sayr. lib. 3. cap. 19. num. 6. Duard. ſuper d. Can. Bullæ q. 10. num. 2. Regin. lib. 9. num. 356.*

IV. Incurrunt excommunicationem in eadem Bulla latam, *cap. 16.* litigantes quando recurrunt ad Iudicium laicale, vt inhibitiones procurent contra Iudicem Eccleſiaſticum, vt ſic eius iuriſdictionem eludant; & hoc eſt trahere Iudicem Eccleſiaſticum ipſum aliquo modo ad laicum forum; & probabilius procedere etiamſi recurratur per præoccupationem, ne impediantur futuræ ordinationes Iudicis Eccleſiaſtici, vt dixi ſupra *verbo, Appellatio, c. 3.* & *verbo, Iuriſdictio, cap. 10.* Non tamen in rigore iuris illicitum eſt pro tuenda ſua poſſeſſione ab iniuſta facti violentia, recurrere ad Curiam ſæcularem, ſeu inuocare brachium illius, non tanquam Iudicis, ſeu publicæ poteſtatis; ſed inuocando tanquam auxilium priuatæ perſonæ, ad ſe defendendum, non per viam iuris, ideſt non per citationes, & inhibitiones, ſed per viam facti *Rota Acchill. deciſ. 36. de appell. Rota deciſ. 212. num. 8. & 9. & 11. in collect. Farin. de contr.*

V. Alias etiam pœnas, & cenſuras incurrunt trahentes, & recurrentes ad Tribunalia laica in cauſis Eccleſiaſticis, de quibus dixi intra *ver. Iuridictio cap. 9.* quibus hic adde, quod in odium recurrentium ad Curias ſæculares pro impedienda iuriſdictione Eccleſiaſtica, Rota Romana ex ſtylo inueterato ſolet admittere in cauſa principali probationes minus authenticas, verbi gratia ex ſcripturis informibus, ſeu atteſtationibus priuatis, quæ aliàs in gradu probationis nullam fidem faciunt, *iuxta auth. ſi quis in aliquo, C. de eden.* ita *Rota deciſ. 513. num. 2. par. 1. nouiſſ.* vbi ait hoc admitti à Rota propter ſuſpicionem impedimenti in extrahendis ſcripturis ex authentico originali, & plures allegat deciſiones.

CAPVT IX.

Curia ſæcularis ad ſe trahens Eccleſiaſticas perſonas, aut cauſas Eccleſiaſtici fori.

Vide *infra verbo, Iuriſdictio, cap. 4. 5. & 6.*

C A-

CAPVT X.

Curias Principum ſæcularium Religioſi adeuntes,animo nocendi ſuis Prælatis, vel Monaſterijs.

EX *Clement.* 1. §. *quia verò de ſtatu Mon.* ſic habetur: Ne Monachi,aut Canonici regulares adminiſtrationem aliquam non habentes, ad Curias Principum abſque ſpeciali Prælatorum ſuorum licentia ſe conferre præſumant. Quòd ſi, vt ſuis Prælatis, aut Monaſterijs damnum aliquod inferant, ad dictas Curias ſe conferre præſumpſerint, excommunicationis ſententiam eos incurrere volumus ipſo facto. Hæc excommunicatio non eſt reſeruata, vt patet ex textu, & ibi *Vitalin.num.*25 & Doctores communiter. Et procedit contra Monachos nigros, & albos, & Canonicos Regulares, non autem contr. alios Religioſos *Sayr.lib.*3.*cap.*33.*num.*16.*Tolet.lib.*1.*cap.*39. §.4 *habetur*, *Barboſ.in d.Clem num.*4. *Caiet. verbo, excommun. cap.*62. *Sylu. verbo, excomm.* 9. *num.* 73. & alij magis communiter: quamuis alij dicant Monachos albos hic non contineri, vt *Angel.* quem ſequitur *Suar. diſp.* 23. *ſect.*5.*num.*4.

Et quamuis alij dicant omnes Religioſos ſimplices contineri, ex eo quòd hic ſint expreſſi etiam Canonici Regulares, vt *Vitalin ſuper hac Clem.* §. *quia verò, num.*42.*Nauarr.cap.*27.*num.*139. *Roderic.qq.regul. to.*2. *quæſt.*60.*art.* 1.*verſ.quarta excommunicatio*: Illud eſt certum contineri religioſos etiam habentes adminiſtrationem ſub hac pęna, vt *Sayr num.*27.*in fin.*

Intelligitur autem hic textus de Curijs principum ſecularium tantùm, vt *Vitalin.ibi,numer* 43. & procedit ſiue acceſſus fiat ad Curiam cum licentia, ſiue ſine illa, *gloſſ.ibid.verbo,ipſo facto*; quam *gloſſ.* communiter receptam ait *Nauarr. cap.*27. *num.* 139. *& Salas de legib.diſp.*9.*ſect.*1. *num.* 12. & idem tenent *ibid. Vitalin. num.* 28. *Sayr.loco cit.num* 27.

Sed requiritur ad hanc penam, vt duo concurrant, ſcilicet quòd intrauerint Curiam, & quòd intrauerint cauſa damni præfati procurandi: ita *gloſſ. ibid. Sayr. Tolet.* & alij communiter. Et nota quòd iſte actus internus, ſeu intentio quamuis occulta ſufficit ad incurrendam hanc pęnam per talem ingreſſum Curiæ, quia actus internus componit vnum morale cum actu externo, & illum informat, & malum reddit, & punibilem per legem humanam. Vnde ait *Bonif. Vitalin. loco cit.num.*45. quòd ingreſſus Curiam ſtante intentione occulta, nihilominus coram Deo, & Eccleſia triumphante erit notoriè excommunicatus, non tamen coram Eccleſia militante, niſi exterius conſtet de tali malo animo,vt per eius confeſſionem, vel ex coniecturis, vt ab effectu ſubſecuto nocumenti. Et quòd religioſus incurrat prædictam pęnam,etiam per ſolum acceſſum ad Curiam ex tali intentione, etiamſi ea intentio mala nullo ſigno externo ſe prodat, tenent *Caiet.& alij Doctores ſupra citati*, & hanc communem, & ſecuriorem ſententiam ait *Salas de legib.diſp.*9. *ſect.* 1. *num.*10. *&* 12. & ſimile infra *verbo Simonia, cap.* 5. *& par.*1.*cap.*5, quamuis contrarium teneat *Vaſquez apud Salas ibidem num.*8. & alij, quos ipſe tacito nomine refert *numer.*12. qui putant non incurrere religioſum hanc pœnam,niſi quando actio externa ſit de ſe mala, vt ſi accedat ſine licentia, vel quando interna intentio prodeat aliquo ſigno in actum externum.

CAPVT XI.

Ad Curiam Romanam Epiſcopi venientes, & inde inſalutato Summo Pontifice, aut ſine eius licentia diſcedentes.

IN *extr.* 2.*de maior.& obed.* inter communes, Inhibetur primo omnibus Epiſcopis eiſq́,maioribus Prelatis,ne extra ſuę dięceſis limites ſine habitu Epiſcopali diſcurrant, niſi ex cauſa rationabili, v.g. timoris,aut ſimili. Secundo inhibet ne Epiſcopi, aut ijs Superiores Prelati latenter, preſertim mutato habitu, venientes ad Curiam Romanam, de ipſa diſcedant non repræſentati Papæ conſpectui, vel ſine eius licentia. Aliàs tàm ipſi, quàm qui eos Romæ receptauerint, niſi id Papæ notificari procurauerint, confeſtim in excommunicationem, ipſo facto incurrant.

In *extrau.*3. *eod.tit.* Statuitur, ne quis Epiſcopus ſine ſui Superioris licentia audeat extra diœceſim pernoctare. Item vt Epiſcopi ad Romanam curiam venientes Palatium Papale primitus viſitent, Papam ſalutaturi (ſi id fieri poſſit) & non diſcedant à Curia, niſi licentia petita à Papa, & obtenta. Aliàs tàm ipſi Epiſcopi, ſeu ijs maiores Prælati, quàm eos receptare præſumentes, niſi prius Papæ notificauerint aduentum illorum, in excommunicationem incurrant ipſo facto.

Limita primò, vt hæc pœna excommunicationis non liget,niſi in caſu acceſſus Epiſcopi ad Curiam, & receſſus contra ſupradictam prohibitionem,ita vt non ſufficiat clàm veniſſe ad Curiam, niſi etiam receſſerit ſine licentia, vt ſupra, propter particulam, & ab illa vt prædicitur recedentes, quæ dictio & cum ſit copulatiua, requirit vtrunque extremum ad incurrendam cenſuram. Similiter non intrat excommunicatio iſta in alijs capitibus inhibitionum ſeu prohibitionum ſupra dictarum, vt patet ex *tex.*

Limita ſecundò cum *Bonaccin. de cenſur* in particulari, *diſp.* 2. *q.* 6. *punct.* 4.*num.*3. quod ad incurrendam iſtam excommunicationem requiritur, vt Epiſcopus latenter venerit ad Curiam Romanam, vt patet ex vtraque extrauaganti.

Item limitat idem Bonaccina,vt non incurratur dicta excommunicatio, niſi quando Epiſcopus venit ad Curiam aliqua praua intentione. Sed hoc non puto verum,quia ex *tex.* dictarum extrauagantium non colligitur, & magis Pontifex videtur hoc ſtatuiſſe, vt debita reuerentia Summo Pontifici præſtetur, vtque amoueatur omnis occaſio prauè, & non ſincerè aliquid agendi,& ideo meritò hanc limitationem reijcit *Filiucc. trac.* 14 .*num.* 154.

Limita tertiò,vt in hanc pœnam, aut prohibitiones non incurrant neque contineantur Abbates alijue ſimiles prælati minores Epiſcopis, vt patet ex *tex.* & *ita Bonaccin. ibi num.*9.

CAPVT I.

Decimas Eccleſiaſticas ſi Religioſi vſurpent, aut impediant,

Clem. *Religioſi, de decimis*, Religioſi quicunque, qui noualium, aut alias decimas Eccleſijs debitas, ad eos ex aliqua cauſa legitima non ſpectantes, appropriare ſibi præſumpſerint, aut exquiſitis fraudibus vſurpare: ſeu qui de animalibus familiarium, & paſtorum ſuorum vel aliorum, etiam animalia ipſa eorum gregibus immiſcentium: ſeu qui de animalibus, quæ in fraudem Eccleſiarum in pluribus locis emunt, emptaque tradunt venditoribus, vel alijs ab ipſis tenenda: ſeu qui de terris, quas tradunt alijs excolendas, decimã ſolui Eccleſijs non permiſerint, aut prohibuerint; niſi poſt requiſitionem per eos, quorum intereſt ſuper hoc eis factam, à præmiſſis deſtiterint intra menſem; aut ſi de ijs quæ contra præmiſſa vſurpare, vel detinere præſumpſerint, intra duos menſes Eccleſijs damnificatis emendam non fecerint competentem; ſint, & tandiu maneant officijs, & adminiſtrationibus, & beneficijs ſuis ſuſpenſi, donec deſtiterint, & ſatisfecerint vt ſupra.

Quod ſi Religioſi prædicti adminiſtrationes, vel beneficia non habeant, eo caſu quo alij ſupradicti ſuſpenſionem, ipſi excommunicationem incurrant, ante ſatisfactionem condignam nullatenus abſoluendi, priuilegijs non obſtantibus quibuſcunque. Itaque nulla eſt abſolutio ante dictam ſatisfactionem.

Sed hæc Conſtitutio limitatur in eadem *Clem. in fine*, vt non procedat quoad animalia, quæ per religioſorum ipſorum donatos, ſeu oblatos tenentur; dum tamen iſti oblati verè religioni obtulerint ſe & ſua, & non fictè.

Nota primò, quod ait, *officijs, & adminiſtrationibus*, intelligendum non de officio diuino, ſeu ordinis, ſed adminiſtrationis rerum Conuentus, aut perſonarum, ſiue ſint ſpiritualia, vt Superioris, ſiue temporalia, vt Cellerarij, aut Sacriſtæ: ita *Zenzel. & Paul. ibi*, quos ſequitur *Anchar. num.* 14. *Suarez diſput.* 31. *de cenſ. ſect.* 6. *num.* 9.

Nota ſecundo, in hanc cenſuram incurrere Religioſos vſurpantes, & impedientes decimas Eccleſijs debitas, non autem eas ſibi furtiuè, aut moratoriè retinentes. *gl. ibid. ver. prohibuerint. Nauarr. cap.* 27. *num.* 138. *Suar. num.* 9. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 24. vbi plures allegat. *Tolet. lib.* 1. *cap* 39. *num.*3.

Nota tertiò, quod ait hæc conſtitutio contra religioſos nolentes ſolui decimas de agris proprijs alteri locatis, vel colendis traditis, vt colono partiario: procedit in ijs religioſis, quibus conceſſum eſt priuilegium exemptionis à decimis ſolum perſonale, quia tunc non extenditur ad conductores agrorum: ſecus eſt ſi eſſet priuilegium reale, quia illud extenditur ad conductores, & partiarios. *Bonaccoſ. tom.* 1. *com opin. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 13. *Azor. p.*1. *lib.*7. *c.*37. *q.* 7. *Barboſ. in eadem Clem. num.*4.

Priuilegia autem conceſſa regularibus exemptionis à decimis clauſa in corpore iuris, ſunt perſonalia, quia habent ſemper illam reſtrictionem, ex proprijs laboribus *c. licet, c. à nobis, c. tua. de decimis, Seraph. decis.* 827. *num.*3. Sed alia ſunt hodie priuilegia conceſſa extra corpus iuris realia, ſcilicet, in quibus eſt clauſula, Eximinus prædia eorum, vel bona quæcunque cum derogatione horum iurium. *Suar tom.* 1. *de relig. l.* 1. *tr. de decimis cap.*19 *n.*13. *Henriq. l.*7. *c.* 27. *n.*7. *litt. L. Roderi. qq. regul.* 45. *art.* 4. *to.*2. Iſta tamen priuilegia realia non ſuffragantur, quominus regulares teneantur ſoluere decimas reales, ſi prius erant prædia decumana, antequàm à dictis Priuilegiatis fuerint acquiſita, etiamſi priuilegiati poſtea ea proprijs manibus excolant, per *c. nuper, de decim. Graff. lib.* 2. *cap.* 27. *num* 58. *tom.* 2. *Miranda q.*49. *art.* 12. *tom.*2. & nunquam cenſetur derogatum *c. nuper*, niſi facta fuerit eius ſpecialis mentio. *Rota recent. par.* 1. *deciſ.*341. *nu.*2 *Barboſ. ſuper d. c. nuper*, quia eſt Conſtitutio Conciliaris.

Nota vltimò, quòd licet ex vi huius Clemen. excommunicatio iſta non ſit reſeruata poſt ſatisfactionem, hodie tamen eſt reſeruata, *vt infra.*

CAPVT II.

Decimas Eccleſiaſticas vſurpantes quicunque, aut impedientes,

I. Ex *cap.*17. *Bullæ in Cœna Domini*, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam vſurpantes decimas ad quaſcunque Eccleſiaſticas perſonas pertinentes ratione Eccleſiarum, vel beneficiorum. Vide *infra verb. vſurpatio, c.* 1.

II. Et amplius ex Tridentino *ſeſſ.*22. *c.*11 *refor.* quicunque decimas Eccleſiæ alicuius, aut beneficij, aut loci pij in proprios vſus conuertere, illaſque vſurpare præſumpſerit, ſeu impedire, ne ab ijs, ad quos pertinent, percipiantur; excommunicationem incurrit, à qua ſolus Papa abſoluit, facta reſtitutione integra. Et Patronus Eccleſiæ, ſi tale crimen commiſerit, vltra excommunicationem eo ipſo priuatur iure patronatus. Clerici autem fabricatores talis delicti, ſeu conſentientes eidem, præter prædictas pœnas incurrunt ipſo facto priuationem beneficiorum, & inhabilitatem ad beneficia, & inſuper ab Ordinario ſuſpendendi ab executione ſuorum ordinum. *Vide infra verb. vſurpatio, c.* 1.

CAPVT III.

Decimas impugnantes Religioſi, aut ſcrupulum pænitentibus de decimis ſoluendis non facientes.

Clem *cupientes, de pœnis*, Religioſi, qui aliqua, vt audientes à decimarum Eccleſijs debitarum ſolutione retrahant, in ſermonibus ſuis, vel alibi proferre præſumpſerint, excommunicationi ſubiaceant eo ipſo. Item Religioſi, qui ſcienter poſtpoſuerint confitentibus conſcientiam facere de ſoluendis decimis: ab officio prædicationis tandiu manent ipſo facto ſuſpenſi, donec confitentibus ipſis habita occaſione conſcientiam fecerint de eis perſoluendis: et ſi interim prædicare præſumpſerint prędicta negligentia non purgata, excommunicationem incurrunt ipſo facto. Vide *Sylu.*

ex-

excom.9.n.88. Roderic.qq.regul.44. art.8. caſu 45. Nauarr.cap.27.num.145.tom 2. Rebuff.tractat. de decimis, quæſt. 13. nu. 109. Barboſ. ſuper eadem Clem. & alios Canoniſtas ibid. Suar.diſp.23.ſect.5. nu.36.

CAPVT I.

Denunciare delinquentem obligati à iure communi ſub pœnis latæ ſententiæ.

I. CArdinalem, aut Papam in perſona offendens violenta manus iniectione, vel perſequutione hoſtili, eſt denunciandus à quolibet, quamprimum ſciuerit, vel coniecerit factum, vel faciendum; aliàs incurrit non reuelans, excommunicationem Papæ reſeruatam in *c. fœlicis, de pœnis in 6* per extenſionem factam à Pio V, Conſtit. 93: incipit *Infelicis.* Vide *verb. Maieſtas, c.2.*

II. Simoniaci de datis, vel promiſſis in Curia Romana ob gratiam, vel iuſtitiam, denunciandi ſub pœna excommunicationis Papę reſeruatæ, intra triduum, vt *Extrauag. 1. de ſent excom.* in Bulla Greg. XIII. de qua dixi *verbo ſimonia, c.15.*

III. Prælati, & Rectores Eccleſiarum ſubmittentes laicis bona Eccleſiarum ſuarum, ſcilicet illorum patronatui, vel defenſioni, ſeu commendæ, vel dominio directo, profitendo ſe ea bona à laicis illis recognoſcere denunciandi ſunt à Clericis ſub pœna ſuſpenſionis triennalis latæ ſententiæ à perceptione beneficiorum, ſeu fructuum, quæ in Eccleſia obtinent ſic grauata, ex *c.2. de rebus Eccl. non alien.* vide *verbo vſurpatio, cap 2.*

IV. In collitigantem in Curia Romana, occaſione eiuſdem litis minas intentans, aut violentam manum iniiciens, aut in talis cauſæ Procuratorem, Sollicitatorem, Iudicem, Notarium, Teſtem, eſt à quouis id ſciente quamprimum denunciandus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Papæ reſeruatæ. Ex Bulla Alex VI. incipit, *In eminenti*, eſt Conſtit 11 apud Laertium. vide *ſupra verbo, Curia, cap.1.*

V. Ambitum committentes in electione regulari ſunt denunciandi, ſcilicet regulares, qui ſuffragia procurauerint pro regularibus eligendis ad officia: aliàs non denuncians, ſeù non reuelans iuridicè, incurrit pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatem ipſo facto, ex Bulla Clem. VIII. innouata à Sacra Congregatione Concilij. vide *verbo, Ambitus, cap.7.*

VI. Rei Ambitus ad Papatum, viuente Papa tractando de futuro Pontifice, ſunt denunciandi quamprimum, aliàs incurrunt pœnæ multæ, de quibus dixi *verbo, Ambitus, cap.2.*

VII. Religioſi hæretici, vel de hæreſi ſuſpecti, à ſuis Prælatis denunciandi, vide *verbo, Hæreſis, cap.7.*

CAPVT I.

Depopulator agrorum.

I. EX Bulla Gregorij XIV. incipit, *Cum aliàs nonnulli*, quæ eſt ſeptima Conſtitutio in ordine, iure immunitatis Eccleſiaſticæ, ſeu loci ſacri priuantur depopulatores agrorum, vt ſi ad locum ſacrum recurrant, extrahi inde poſſint, ſeruatis tamen conditionibus, de quibus ibi, & dicam infra *verbo. Immunitas, cap. 1.* Et de iure communi *in cap. inter alia, de immun. Eccleſ.* nocturni depopulatores agrorum, priuati ſunt immunitate prædicta. Sed ex Bulla Gregorij citata, non diſtinguitur hodie, an ſit nocturnus, vel diurnus: & ita notat *Farinac. de immunit. num. 161. in fine, Barboſ. in d.cap. inter alia, numer. 3.*

Dicitur autem depopulator agrorum, qui agris magna infert damna, ſeu deuaſtationem, vt incendendo ſiluas, vel ſegetes, aut agrorum fructus pendentes diripiendo, *Farinac. numer. 159.* cum pluribus per eum adductis, *Barboſ. loco cit. Caſtropalao tom. 2. de relig. tract. 11. diſp. vn. punct. 9. numer. 4.*

II. Quando depopulatio contingit cum incendio, tunc multi Doctores dicunt eos incurrere excommunicationem latæ ſententiæ: de qua re dicam *verbo, Incendiarij.*

CAPVT I.

Depoſita Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticarum perſonarum ſequeſtrantes, vel occupantes.

I. IN *c. Clericis, §. nos igitur, verſ. aut apud ædes ſacras de immunit. Eccleſ. in 6* fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra omnes, qui apud ædes ſacras depoſita Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticarum perſonarū, vbilibet arreſtauerint, ſequeſtrauerint, vel occupare præſumpſerint; vel hæc mandauerint, vel arreſtata receperint, vel prædictis ſcienter dederint auxilium, conſilium, vel fauorem, publicè, vel occultè: Vniuerſitates autem, quæ in prædictis culpabiles fuerint, eo ipſo interdictum Eccleſiaſticum incurrunt.

Sed ex *Clemen. 1. de immunit. Eccleſ.* tota illa Conſtitutio Boniſacij VIII. cum ſuis declarationibus reuocata eſt, & abrogata, vt notant *Gemin. Ioan. Andr. Franc. & Anchar. in d.c. Clericis*, quamuis *Barboſ. ibi num. 2.* contrarium ſentiat.

II. Hodie ex Bulla Cœnæ Domini *cap. 17.* excommunicatio Papæ reſeruata fertur contra eos, qui ſequeſtrant fructus, vel prouentus pertinentes ad Eccleſiaſticas perſonas ratione beneficiorum, ſeu Eccleſiarum: itaq; ſi illa depoſita eſſent de talibus fructibus, ſeu prouentibus, incurrent ſequeſtrantes illam cenſuram.

III Sequeſtrantes vel occupantes depoſita, ſiue Eccleſiaſticarum perſonarum, ſiue locorum piorum, hodie incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam latam in Concil. Triden. *ſeſſ.22. cap. 11. refor.* & Clerici conſentientes, vel cooperantes incurrunt vltra hanc excommunicationem, priuationem beneficiorum, & inhabilitatem ad huiuſmodi eo ipſo; & Patroni ſi talia fecerint, priuantur eo ipſo iurepatronatus. Dixi *verbo, Vſurpatio, cap.1.*

CA-

CAPVT I.

Dolum, vel fraudem committentes.

I. Condemnatus in iudicio ciuili de dolo ex perſona propria, incurrit infamiam iuris, *l. 1. ff. de his qui not. infam.* & conſequenter fit irregularis, vt dixi, *par. 1. cap. 33. §. tertio modo.* Et idem eſt, ſi pactus fuit, ne ageretur contra ipſum de dolo, vel vt ab actione deſiſteretur, *vt d. l. 1.* Et idem eſt, ſi condemnatus fuerit criminaliter de dolo, id eſt crimine ſtellionatus, *l. infamem, ff. de pub. Iud.*

Limita, quòd ratione doli non incurrit infamiam condemnatus, quando actio de dolo, ſeu dolus purgari poteſt, ſeu intereſſe reparari per aliquam aliam actionem, verb. gr. mandati vel negotiorum geſtorum, quia tunc non poteſt agi actione de dolo ciuiliter, neque criminaliter, tanquam de crimine ſtellionatus, *gloſſ. Bart. & Doctores communiter in l & eleganter, §. 1. ff. de dolo. Oſaſch. deciſ. 137. num. 17.* Imo ſecundum multorum ſententiam, etiamſi tunc poſſit agi crimine ſtellionatus, non fieret damnatus infamis, nec irregularis. *Boſſ. de crim ſtellionat. in fin. Menoch. lib. 5. præſumpt. 3. n. 2. in fin.* & hanc veriorem ait *Farinac. conſ. crimin 114. num. 56.*

Limita ſecundò, quod qualibet cauſa etiam iniuſta & beſtialis excuſat à dolo, & eius pœna, *gl. in l. 1. §. iuſtus ff. de abig.* Requiritur tamen vt ea cauſa ſit aliquo modo colorata, & non friuola. *Aret conſ. 142. n. 25. Decian. conſ 11. num. 6. lib. 2. Rota deciſ. 58 in fin. in collec. Farin. de contr. & crim.*

CAPVT I.

Donationes prohibitæ.

Vide *verbo, Munera, & verbo, Concubinatus.*

CAPVT I.

Duellum committentes Clerici.

I. Cap. 1 *de Clericis pugnan. in duello*, habetur: Si Clericus duellum ſponte obtulerit, vel oblatum ſuſceperit, ſiue victor, ſiue victus fuerit, de rigore iuris eſt meritò deponendus: ſed euadere poterit depoſitionis ſententiam, ſi cum eo eius Epiſcopus duxerit miſericorditer diſpenſandum; dummodo ex ipſo duello homicidium, vel membrorum mutilatio non fuerit ſubſequuta: quia ſcilicet tunc eſſet irregularis ex homicidio voluntario à ſolo Papa diſpenſabilis.

Ex hoc textu multi Doctores dicunt Clericum pugnantem in duello incurrere ſuſpenſionem latæ ſententiæ, ita *Syluest. verb. ſuſpenſio n. 11. Angelus nu. 12. Armilla verſ. 10. Tabiena num. 7. verſ. 10.*

Contraria tamen eſt communis, quòd non ſit ſuſpenſus ipſo iure, ſed ſuſpendendus perpetuò, ſeu deponendus; ita *Nauarrus cap. 27. num. 156. verſ. quartò eſt. Suar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 4. numer. 48. Henriq. lib. 13. cap. 39. num. 23. Filiuc. tract. 29. num. 261. Salzedo ad Diaz in cap. 100. vel 93. Manuel. in ſumma to. 1 cap. 73. in fin Sanchez. in decal. lib. 1. cap. 39 nu. 18. Barboſ. in d. cap. 1. num. 5.* Sed quidquid ſit de hac decretali, hodie alias etiam cenſuras incurrit, & pœnas, Clericus in duello, vt infra.

II Ex Bulla Pij IV. quæ eſt 21. incipit, *Ea quæ à Prædeceſſoribus*, fertur excommunicatio latæ ſententiæ Papæ reſeruata, & priuatio beneficiorum Eccleſiaſticorum, & dignitatum, & inhabilitas ad illa, vel alia ipſo facto, contra Clericos pugnantes in duello aut prouocantes, vel id tentantes, vel locum dantes aut comitiuam præſtantes, vel chartas duelli ſubſcribentes, affigentes, publicantes, fauentes, conſulentes, vel adſtantes: & diſpenſatio ſuper his reſeruatur Papæ

Nota quòd licet hæc Bulla loquatur de duello formato tantum, vt *Nauarr. conſ. 2 de purgat. vulg. & Cherubin ſuper eadem Bulla Schol. 1.* tamen hodie eſt extenſa cum ſuis pœnis ad duellum informe, ſeu minus ſolemne per Bullam Clem. VIII. 11 *Illius vices*, de qua *infra. cap. 4.* ita *Nauarr ibi Sanchez lib. 2. in decal. c. 39. num. 27. Barboſ. in d c 1. de Cler pugn num 3.*

III. Ex Concilio Tridentino *ſeſſ 25. cap. 19.* Statutum eſt, vt Clerici pugnantes in duello, non ſolum excommunicationem, ſed & proſcriptionem omnium bonorum, & iuris infamiam incurrant: & Doctores communiter exponunt illam particulam *incurrant* eſſe latæ ſententiæ, quia eſt imperatiui modi temporis præſentis: ita *Suarez de cenſur. diſput 23. ſect. 7. numer. 11. Sanch. lib. 2. cap. 39 in decal numer. 26* vbi plurimos allegat Doctores pro hac ſententia contra quoſdam; & de lata ſententia interpretatus eſt hunc locum Tridentini Gregor. XIII. in ſua Conſtitutione, de qua *infra.* Item ſi moriantur in conflictu perpetuò careant Eccleſiaſtica ſepultura, ait Trid *ibid*

Nota primò, quod licet hoc decretum Tridentini loquatur de duello formato tantum, ſeu ſolemni, vt *Nauarr. conſil. 2 de purg. vulg. numer 1. & 4. Bern. Diaz in praxi cap. 104. Cherubin ſuper Bulla Gregor. xiij. 78. Sanchez loco cit. num. 22.* tamen eſt extenſum cum ſuis pœnis ad duellum informe, ſeu diffidationem, per Bullam præfatam Gregor. XIII. & Clem. VIII. quæ incipit, *Illius vices*, vt etiam notat *Barboſ. in d. c. 1. de Clericis pugn. in duello, num 2.*

Dicitur autem duellum formatum, ſeu ſolemne, quod fit publica authoritate, ſcilicet Principe dante campum francum, & conditione, ſeu concluſione interueniente de loco, armis, patrinis, ſpectatoribus, & tempore, vt *Salzedo ad Diaz in praxi c. 103 § circa. & Sanch loco cit num 22 Filiuc. trac 15. num 10* Duellum autem minus ſolemne eſt ſingulare certamen condicto ſolum tempore & loco vt *DD cit.*

Nota ſecundò quod hodie ex hoc Triden decreto clerici pugnantes in duello, etiam nō ſecuta morte, vel mutilatione ſunt irregulares ratione infamiæ iuris, vt ſupra: eſt tamen verum quòd pœna iſta infamiæ, & conſequentis irregularitatis non ligat in conſcientia ante ſententiam declaratoriam, ſecundum probabiliorem, *Filiuc. tract. 29. num. 32. lib 2. in decal & Azor. tom. 3. lib. 2. cap. 6. §. tertio notandum*; multi tamen putant ſufficere notorietatem. Dixi *par. 1. cap. 33. § primo modo.*

Sed

Sed & ſi ſecuta fuerit declaratoria criminis, tamen ſuper hac pœna poteſt Epiſcopus diſpenſare iuxta ea, quæ dixi ſupra *num.* 1. quia Bulla Clementis VIII. ſolùm reſeruauit Papæ abſolutionem à cenſuris propter duellum incurſis, vt dicam infra *cap.* 4. & Bulla Pij IV. ſolùm reſeruat diſpenſationem ſuper pęna priuationis beneficiorum, & dignitatum, & inhabilitatis ad illa.

CAPVT II.

Duellum ſubditi Eccleſiæ Romanæ in temporalibus committentes, & cooperantes.

1. EX Bulla Pij IV. quæ incipit, *Ea, quæ à Prædeceſſoribus*, eſt Conſtit. 21. omnes ſubditi in temporalibus Eccleſiæ Romanæ pugnantes in duello, aut prouocantes ad illud, aut attentantes: item locum concedentes, comitiuam præſtantes, chartas duelli ſcribentes, aut publicantes: item adſtantes, certantes adhærentes, fauentes, conſulentes, incurrunt ipſo facto: Primò pœnam excommunicationis Papæ reſeruatam. Secundò infamiæ iuris perpetuæ. Tertiò criminis læſæ Maieſtatis. Quartò damnationis memoriæ, & confiſcationis bonorum, & deuolutionis feudorum. Quintò, loca, vbi fuerit duellum celebratum, ipſo iure remanent interdicto ſuppoſita.

Nota, quòd hæc Conſtitutio fuit confirmata ex Bulla Gregorij XIII. incipit, *Ad tollendum* 78. & Bulla Clementis VIII. incipit, *Illius vices*: & quamuis hæc Bulla loquatur tantùm de duello formato, tamen per dictas Conſtitutiones eſt extenſa cum ſuis pœnis ad duellum minus ſolemne, ſeu diffidationem: *Sanchez lib. 2. in decal cap. 39 num 27. Cherubin. ſuper hac Bulla Pij IV. Schol. 1. Diaz in praxi, cap. 104 numer. 33. Barboſ. in cap 1. de Cleric. pugn. in duell num. 3.*

Nota ſecundò, quòd pœna criminis læſæ Maieſtatis intelligitur quoad pęnas temporales, non quoad ſpirituales latas in *cap. fœlicis de pœnis, in 6.* ita *Comitol, lib. 6. q. 12. in 3. dubio.*

CAPVT III.

Duellum formatum committentes, vel procurantes, quicunque & cooperantes.

1. EX Bulla præfata Pij Quarti omnes Imperatore, & Regibus Inferiores, ſi in duello pugnauerint, vel prouocauerint, vel irritauerint, auxilium, conſilium, fauoremue dederint, vel adſtantes fuerint, ſeu intereſſentes duello, aut chartas ſubſcripſerint, aut publicauerint, vel de illis ſe intermiſerint, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam.

Nota, quod hæc Conſtitutio, & pœna procedit contra ſupradictos prouocantes, vel cooperantes ad duellum, etiam effectu non ſubſequuto, etiamſi non ſit ventum ad locum; *Filiuc tract. 29. num. 171.*

Nota ſecundò, quòd hæc Conſtitutio eſt confirmata à Gregorio XIII. & Clem. VIII. vt dixi *c. præcedenti.*

II. Ex *Trid. ſeſſ. 25. refor. cap. 19.* quicunque ad tale duellum formatum in terris ſuis inter Chriſtianos locum conceſſerit; etiam ſi ſit Rex, aut Imperator, eo ipſo eſt excommunicatus, ac iuriſdictione, & dominio Ciuitatis, Caſtri, aut loci, in quo, vel apud quem duellum fieri permiſerit, ſi illa ab Eccleſia obtineat, priuatus intelligitur; & ſi loca feudalia ſint, directis dominis ſtatim acquiruntur.

Qui verò pugnam commiſerint, & eorum patrini incurrunt pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, & proſcriptionis omnium bonorum & perpetuæ iuris infamiæ, & vt homicidę iuxta Sacros Canones puniendi. & ſi in ipſo conflictu deceſſerint, ſtatuit Concilium, vt perpetuò Eccleſiaſtica careant ſepultura.

Illi verò, qui conſilium in cauſa duelli, tàm in iure, quàm in facto dederint, aut alia ratione ad id quenquam ſuaſerint, item ſpectatores, excommunicationis, atque perpetuæ maledictionis vinculo teneantur, non obſtante quocunque priuilegio, ſeu praua conſuetudine etiam immemorabili.

Nota primò, quòd ſupradictæ pęnæ latæ per verbum, *incurrant*, ſunt latæ ſententiæ, vt dixi ſupra *c. 1. num. 3.* Illa autem pęna priuationis ſepulturæ lata per verbum, *careat*, aliquibus non videtur latæ ſententiæ, vt in ſimili dicunt *Doctores in c. omnis vtriuſque, de pœniten & remiſſ.* & teſtatur *Suar de Sacram. Euchar. diſput. 70. ſec. 3. in fin Layman. de Sacr. Euch. c. 5. num. 10.* tamen in caſu noſtro eſt latæ ſententiæ.

Primò ex iure communi, quia cùm agatur de duello formato, atque adeo publico, & moriens in conflictu, moriatur in actuali peccato mortali, ſeu impęnitentia finali, caret Eccleſiaſtica ſepultura vt nullo modo poſſit in ſacro ſepeliri, niſi ſigna dederit contritionis, & pęnitentiæ. Ita *Eman. Sà verbo, Sepultura, num. 3.*

Secundò, quia ex Bulla Clementis VIII 11. de qua infra, apertè eſt latæ ſententiæ, ob illam particulam, *priuatos eſſe volumus.*

Tertiò, dum dicit *perpetuò* oſtendit non poſſe per ſigna pęnitentiæ euadi, niſi Papa diſpenſet; & habetur in *cap. 1. de torneamen.* vnde etiam ſi fuerit abſolutus à cenſura in articulo mortis, & viaticum receperit, adhuc remanet priuatus Eccleſiaſtica ſepultura, vt probatur in *d. c. 1.* & ibi *gl. not.*

Quartò, quia magis communis ſententia tenet verbum, *careat*, eſſe latæ ſententiæ, vt *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 161. Barboſ de diction. verbo, careat*, & ita tenet *Peregrin. de duello, quæſt 7. num. 4.* & ita cenſuit Sacra Congregatio, & obſeruat etiam Sacra Pęnitentiaria, quę in facultatibus abſoluendi in caſibus duelli, de incurſis, ſeu commiſſis vſque ad diem receptionis literarum, declarat abſolutionem non ſuffragari, quo minus Eccleſiaſtica careant ſepultura, ſi ex duello decedant.

Hoc autem, quod dicit Tridentinum de moriente in conflictu, ampliant aliqui, etiamſi moriatur ex conflictu, id eſt ex vulnere accepto in conflictu, etſi poſt conflictum moriatur: ita *Peregrin. ibid.* contra tenet *Sanzius ſelect. diſp. 36. num. 9. Diana reſolut 54. miſcell. 2. tom. 1.* & fauere videntur verba Concilij ibi: *in ipſo conflictu*, & conſonat *c. 1. in fin. de torneam.* vbi dicitur,

ſi quis

ſi quis ibi mortuus fuerit, quãuis ei poſcenti pœnitentia non denegetur (imò neq; viaticum, vt *ibi not. gloſ. Eccleſiaſtica tamen careat ſepultura*; tamen ex identitate rationis æſtimo primam ſententiam veriorem, & iuxta ſenſum Sacræ Congregationis: & facit quia alias fruſtra impoſita eſſet hæc pęna, cùm idem efficeret excommunicatio à duellante incurſa; & hanc tenet Sacra Pœnitentiaria, vt patet ex ſtylo ſupradicto.

Nota ſecundò, quòd hanc excommunicationem, & pęnas non incurrunt principales ex Tridentino, niſi actu pugnauerint; cooperantes ſimiliter, vt dantes locum, & ſuadentes, & ſpectatores incurrunt ſolùm pęnas effectu pugnæ ſubſequuto, quia acceſſoriè puniuntur; ita *Comitol. lib. 6. q. 13. §. ſicut autem, Sanch. lib. 2. in decal. c. 39. num. 31.* tamen incurrunt dictas pęnas ex vi Conſtitutionis Pij IV. de qua ſupra, & Clement. VIII. de qua dicam *num. 3.* infra.

Nota tertiò, quòd excommunicationes latæ in dicto Tridentini decreto, non ſunt reſeruatę Papę, vt *Toletus* notat *lib. 1. cap. 41. §. 6. Filiuc. tract. 14. num. 96. tract. 29. num. 166. Sanch. cap. 39 num. 27.* ſunt tamen aliunde reſeruatæ ex Bulla citata Pij IV. & Clementis VIII. & de hac dicam infra *cap. vlt.*

Nota quartò, quòd Spectatores hoc lòco dicuntur, & incurrunt in excommunicationem, qui ex propoſito, & tanquam teſtes, ſeu approbatores ſpectant, tanquam ſua præſentia cohoneſtantes, vel ex curioſitate palam interuenientes, quia multùm animos augent ad pugnam: non autem incurrunt, qui obiter tranſeuntes aſpiciunt, vt declarauit Gregorius XIII. in ſua Conſtitutione, de qua *cap. ſeq.* ita *Sanch. cap. 39. num. 31. Reginal. lib. 21. tract. 2. num. 77. Delrio diſq. magic. lib. 4. cap. 4. num. 26.* Item neque qui ſpectant clam ex occulto loco, non viſi à certantibus, vel adſtantibus, *Leſſ. lib. 2. c. 4. nu. 83. dub. 11. Eman. Sà verb. Duellum, num. 3.* Non tamen incurrunt irregularitatem ex homicidio ibi ſequuto, vel mutilatione, niſi fuerint ſpectatores ex conuentione, ſecus ſi ex ſua propria curioſitate. *Cardin. in Clem. ne agro, §. porrò, de ſtatu Monac. Caſtren. conſ. 355. vol. 2. Henricus Boich. in c. Clericis, num. 9. in fine, ne Cleric. vel Monach.*

III. Ex Bulla Clementis VIII. incipit, *Illius vices*, 21. innouatæ ſunt omnes ſupra relatæ Conſtitutiones, & Decreta contra duellantes, & cooperantes: & ibi Clemens congeſſit, ſeu recapitulauit omnes pœnas in illis latas, eaſque extèndit contra omnes non ſolùm pugnàntes in duello, ſed & prouocantes, ſuadentes, equos, arma, commeatus præbentes, comitantes, chartulas, libellos, literas, nuncios mittentes, ſcribentes aut quomodolibet circa iſta cooperantes, ſocios, de induſtria ſpectatores, patrinos, fautores, defenſores, locum præbentes, & in ſumma contra omnes, qui huius criminis quandocunque participes fuerint, ſeu prædictis ſe quoquo modo immiſcuerint, etiamſi neque effectus pugnæ ſit ſubſequutus, neque acceſſus ad locum, & etiam ſi diffidatio non fuerit parti aduerſariæ intimata, ſi per eos cooperantes non ſteterit, quominus intimata fuerit. Ita ſtatuit, vt omnes prædicti incurrant dictas pœnas: præſertim excommunicationis Papæ reſeruatæ; & ſi in ipſo conflictu obierint, ſepultura Eccleſiaſtica priuatos eſſe voluit. Et loca, in quorum territorijs id facinus ſcientibus, & permittentibus Dominis, Magiſtratibus, Populo, vel Senatu admiſſum fuerit, eo ipſo ſupponit interdicto Papæ reſeruato.

CAPVT IV.

Duellum minus ſolemne committentes, diffidantes, & cooperantes.

I. IN Bulla Gregorij XIII. 78. incipit, *Ad tollendum*, Statutum eſt, vt omnes, qui ex condicto ſtatuto tempore, in loco conuento, ſingulare certamen commiſerint, etiamſi nulli Patrini, àut ſocij ad id vocati fuerint, nec loci ſecuritas habita, nullæue prouocatoriæ literæ, aut denunciationis chartulæ præceſſerint, teneantur pœnis à Tridentino Concilio propoſitis, perinde ac ſi publico, & conſueto abuſu, id eſt, ſolemniter regulare certamen iniuiſſent. Item vt locorum Domini, qui tale certamen permiſerint, & quantum in ſe fuerit, non prohibuerint: item omnes illud mandantes, inſtigantes, dantes ſcienter auxilium, conſilium, fauorem, equos, arma, pecunias, commeatum, & alia ſubſidia. Item ex compoſito ſpectatores, & ſe ſocios quouis modo præbentes, eiſdem cenſuris, & pęnis ſubiaceant, etiamſi principales, qui ad locum deſtinatum propugnaturi acceſſerunt, impediti pugnam non commiſerint, ſi per ipſos cooperantes, vt ſupra, non ſteterit quominus pugna committeretur.

Nota primò, quòd ex hac Bulla excommunicatio extenſa non eſt reſeruata, ſed eſt reſeruata ex Bulla Clementis Octaui, vt infra.

Nota ſecundò, quòd de eſſentia diffidationis eſt prouocatio ad pugnam condicto tempore, & loco, vt patet ex hac Bulla: & ſi alterum horum deficiat, non eſt locus huic Conſtitutioni, *Sanch. lib. 2. c. 39. num. 28. Floron. de Duello, c. 2.* Sufficit autem pactum tacitum, ſeu virtuale de tempore, & loco, *Sanch. ibid.* Vnde non eſt diffidatio, ſi videns inimicum continuò prouocat, vt euaginet gladium, & pugnet ſecum, *Sanch. ibi, Filiuc. tract. 15. num. 107. & 110.* quia hic non interuenit conſenſus liber alterius, ſeu pactum, ſeu condictio. Si tamen ob præcedentes offenſas quis inueniens inimicum diceret, vis hic experiamur armis, & ille acceptet, probabilius eſt eſſe ſufficientem diffidationem ad pœnas iſtas, *Farinac. q. 119. num. 24.* quamuis contrarium ſentiat *Sanch. num. 28.* At ſi ex præſenti cauſa, & extemporanea rixa quis alterum ſtatim calore iracundiæ inuitet ad aliquem locum ad pugnam incontinenti habendam; & illuc ſe conferant, & dimicent, non eſt diffidatio, ſed rixa, *Farinac. nu. 24. Ioſeph Ludouic. dec. Lucen. 11. num. 10. Graff. lib. 1. de caſib. reſer. c. 7. num. 2. Cherubin. ſuper Bulla 11. Clem. VIII. Schol. 1.* plures allegat *Diana reſol. 1. trac. 6. miſcel. §. dico vndecimo, to.* Secus eſt ſi dixiſſet, ibi me expecta: quia tunc condicitur locus, & tempus, ita *Scortia theorem. 392. in ſelect. Conſt. §. idem dicitur, & alij præcitati.*

Nota tertiò, quòd locus diffidationis ex hac Bulla non incurrit interdictum, ſed tamen illud incurrit ex Bulla Clementis Octaui, vt ſtatim dicam.

II. Ex Bulla Clementis Octaui 11. incipit, *Illius vices*, extenſæ ſunt pęnæ omnes latæ ex Conſtitutione

Pij

pitiV. & Greg. XIII. & Concil. Trident. ad omne ſingulare certamen etiam priuatum, ſeu minus ſolemne, & ad omnem prouocationem, & cooperationem attentatum, etiam non ſequuta pugna, neque acceſſu ad locum, & ad omnes cooperationes circa chartulas, vel nuncia diffidationis, etiamſi non fuerint dictæ prouocationes intimatæ aduerſario, ſi per ipſos cooperantes non ſtetit, quominus intimarentur. Itaque ſtatuit Clemens Octauus iſtos omnes incurrere eo ipſo excommunicationem Papæ reſeruatam, & infamiam iuris, & priuationem Eccleſiaſticæ ſepulturæ, & loca certaminis eo ipſo incurrere interdictum Papæ reſeruatum, ex dicta Bulla.

Limita ſupradictas Conſtitutiones, vt non dicatur diffidatio, ſi inuitatio facta eſt ad certamen pugnis faciendum, ſine armis, & ſine periculo vulneris, aut grauis læſionis, *Filiuc. tract. 15. num. 107. Bonac. de cenſur. d. 2. q. 6. pun. 2. num. 9.*

C A P V T V.

Duelli, & diffidationis abſolutio qualiter, & à quibus danda.

EX Decreto ſacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium iuſſu Clementis Octaui edito, & approbato à Paulo Quinto de quibus dixi ſupra *verbo Abſolutio, cap. 3. num. 3.* prohibitum eſt omnibus habentibus priuilegia in quacunque verborum forma abſoluendi à caſibus Papæ reſeruatis, ne in Italia extra Vrbem Romam poſſint abſoluere à caſibus duelli, & diffidationis in terminis Concilij Tridentini, & Conſtitutionis Gregorij XIII. de quibus ſupra dictum eſt *cap. 3. & 4.* Quòd ſi prætextu priuilegiorum præſumpſerint abſoluere, extra mortis articulum, abſolutio eſt nulla, & incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, pœnam priuationis officiorum, & beneficiorum, & inhabilitatem ad talia, à ſolo Papa diſpenſabilem.

Itaque hodie in Italia priuilegia habentes præfata non poſſunt abſoluere principales, ſi pugnauerint: cooperantes autem, ſcilicet ſecundariè, non poſſunt abſoluere, quoties principales acceſſerunt ad locum pugnæ, licet ea non fuerit ſubſequuta, ſi per eos cooperatores non ſtetit, quominus ſequeretur, quia iſtis ſolis caſibus, & terminis incurrunt pęnas *ex Tridentin. Concil. & Conſtit. Gregor. XIII.* In alijs autem caſibus licet illi omnes incurrant excommunicationem Papæ reſeruatam ex *Bulla Clementis VIII. vndecima*: tamen non ſunt per illam, neque per illud Decretum impedita eorum priuilegia; ita *Graff. lib. 1. de caſ. reſer. c. 7. num. 20. 26. Reginal lib. 21. num. 83. Filiuc. tract. 29. nu. 167. Comitol. lib 6. q. 17. num. 2. Bonac. de cenſur. diſp. 2. q. 6. punct. 1. num vlt. & de cenſur. in part. diſ. 2. queſt. 3. punct. 48. numer. 40.*

II. Ex Bulla Clementis Octaui 11. ſupra allegata, §. 7. ſtatutum eſt, vt à Cenſuris duelli, & diffidationis, nemo poſſit abſolutionem obtinere, niſi pęnitentia, & ſatisfactione congruè peracta. Quocirca aduertendum, quòd ſi ad duellum, vel diffidationem prouocans, vel liberè acceptans occidatur, vel mutiletur, nulla ſibi, nec hæredibus facienda eſt reſtitutio, quia cenſetur præuidiſſe periculum, & condonaſſe. Si autem qui acceptauit coactè, metu infamiæ, aut alterius grauis nocumenti, occidatur, occidens tenetur ad reſtitutionem, & ſecundo loco cooperantes tenentur. Hæc omnia probantur, *l. 1. §. cum arietes, ff. ſi quadr. paup. feciſſe dic. Azor. tom. 3. lib. 5. cap. 3. q. 7. Layman lib. 3. tract. de iniuſta corp. læſione, c. 6. num. 5. Tannerus tom. 3. diſp. 4. q. 8. num. 102. Luiſ. Turrian. de Iuſtit. diſput. 28. dub. 4. num. 9.* Quòd autem ait Clemens de præcedenti pęnitentia, & ſatisfactione, intelligitur, quando abſolutio datur extra mortis articulum: & intelligendum eſt, quando ſine graui incommodo poteſt ille ſatisfacere ante abſolutionem; & loquitur de abſolutione danda à Sede Apoſtolica, non autem imponit formam alijs habentibus priuilegia ſine tali reſtrictione.

C A P V T I.

Eccleſiarum Incendiarij, & violatores.

Vide *verbo, Incendiarij.*

C A P V T II.

Eccleſiaſticarum rerum rapina, vel furtum.

Vide *verbo, Sacrilegium, cap. 3. & 4.* & *verbo, Incendiarij.*

C A P V T III.

Eccleſiaſticorum bonorum vſurpatio.

Vide *verbo, Vſurpatio.*

C A P V T IV.

Eccleſiarum pollutio.

Vide *verbo, Sacrilegium, cap. 5.*

C A P V T I.

Electio Eccleſiaſtica facta ab excommunicatis, vel ſuſpenſis.

ELectio Eccleſiaſtica fieri non poteſt à perſona excommunicata, vel ſuſpenſa ab officio, alias eſt nulla, *Sayr. lib. 4. cap. 5. num. 6. Vgolin. tab. 2. de excomm. cap. 11. §. 2. num. 5. & 12. Suar. tom 4. de relig. lib. 2. cap. 5. num. 9. Miranda man. par. 2. quaſt 23. ar. 8. in princ.* & de excommunicato habetur in *c. vlt. de Cleric. excomm.* de ſuſpenſo autem habetur *in cap. cum dilectus, de conſuet. Abb. & Doctores in c. cum inter R. de elect.* & confirmatio talis electionis eſt nulla, *cap. ad probandum, ibi Canoniſta, de re iudic. Vgolin. loco cit.*

Limita primo, quod non obeſt electioni ſuffragium excommunicati, vel ſuſpenſi, ſi non erat vitandus, ſcilicet nominatim denunciatus, vel notorius Clerici percuſſor,

[illegible]ſor, & aliorum ſuffragia erant ſufficientia, quia alij non tenebantur eum vitare. *Suarez loco cit. c. 5. num. 9. Vgolin. num. 12. Couar. in c. Alma.p. 1. §.7. numer. 9. Sayr. lib. 2. cap. 6. num. 6. de cenſur.* Imò etſi eſſet vitandus, ſed non admiſſus ſcienter vnanimi conſpiratione, ſeu conſenſu, ſed ignoranter, vel coactè, tunc electio eſt valida, ſi alia ſuffragia habilium erant ſufficientia, quia vtile per inutile non vitiatur, niſi ob culpam communicantium cum vitando. *Abb. in c. vlt. de procur. numer. 3. 4. & 7.* & eſt ſententia *Innoc.* ibi communiter recepti, vt teſtatur *Abbas ibid. num. 6.* & tenet *Suar. loco cit.* & communem ait *Suar. de cenſur. diſp. 14 ſect. 2. numer. 17.* & probatur ex *d.c. finali, de procur.* Itaque vt vitietur electio ob cenſuram, requiritur, vt maior pars Capituli ſciuerit eum eſſe vitandum, & quod potuerit repellere eum, & non repulerit, vt *Innoc. in c. illa, num. 3. Abbas num. 7. de elect.* & *Sayr. lib. 2. c. 6. num. 5.* hanc veriorem aſſerit, & ab hac non eſſe recedendum ait *Suar. de cenſur. loco cit. numer. 17.* Idque ſtatutum eſt in odium & pœnam admittentium talem prohibitum ad electionem. *Sayr. ibi num. 5.*

CAPVT II.

Electio Eccleſiaſtica per ſortes facta.

Electio Eccleſiaſtica per ſortes eſt prohibita. *c. Eccleſia, de ſortileg.* Sed debet fieri vel ſcrutinio, vel compromiſſo, vel inſpiratione. *capit. quia propter, de elect.*

Amplia, vt neque licitum ſit, ſi eligantur ſortibus aliqui, ex quibus aliquis poſtea ſcrutinio eligatur. *Suar. tom. 1. de relig. tract. de ſuperſtit. lib. 2. cap. 12. numer. 8.* neque licitum ſit, ſi eligantur ſortibus compromiſſarij qui poſtea eligant. *Sanchez lib. 2. in decal. capit. 38. num. 71.*

Limita, quòd regulariter electio eccleſiaſtica per ſortes eſt valida, tametſi illicita, niſi in caſibus à iure expreſſis quibus decernitur irrita.

Primus caſus eſt in electione ad Eccleſias, ſeu Prælaturas per *c. quia propter, cit. Sanchez cit. num. 83. Suar. num. 10. Layman. lib. 4. tract. 10. cap. 3. num. 9. Abb. in d. c Eccleſia, num. 5. de ſortileg.* & multo magis in electione Papæ, & dixi *verbo, Conclaue, cap. 4.* Et quidem in electione ad Cathedrales, Electores ea vice poteſtate eligendi priuandi, non tamen ſunt ipſo iure priuati, vt *gloſſ. not. in d.c. quia propter, verbo, priuentur, & ibi Abb. num. 3.* In electione autem Papæ electores, & electi varias pœnas latæ ſententiæ in tali caſu incurrunt, vt dixi *verbo Conclaue, cap 4. & 5.*

Secundus caſus eſt in electione Superiorum; & Officialium Regularium, quia fieri debet per ſecreta ſuffragia, quæ nunquam publicentur, aliàs eſt irrita, & is qui ſe aliter eligi permittit in Superiorem Regularem, efficitur inhabilis eo ipſo ad omnia officia in Religione obtinenda, ex Trident. *ſeſſ. 25. de regular. cap. 6.* An autem ſit valida pro foro conſcientiæ electio facta contra dictam formam Trident, multi affirmant, donec caſſetur, *Roderic. q. regular. 27. ar. 10. to. 1. Eman. Sá electio, n. 5. Nauar. conſ. 8. n. 3. & conſ. 9. n. 2. de elect. Innoc. in c. quod ſicut, de elect.*

In primo tamen caſu non eſſet nulla electio facta per ſortes mediatè, id eſt eligendo per ſortes compromiſſarios, qui eligant ſuffragio, ſeu conſenſu, non ſcrutinio Etenim *c. quia propter* irritans electionem factam, niſi ſcrutinio, compromiſſo, aut inſpiratione, intelligitur de electione immediata, & hac ratione ſeruata videtur forma *c. qui propter.* Ita *Suar. lib. 2. cap. 12. citato, num. 10. in fin. Sanchez. num. 83. text. in dicto c. fin. de ſortileg. ibi gloſſ.* Et idem eſt in electione Papæ, quia ſi ad ſortitionem concurrant omnium vota, vt per illam eligantur compromiſſarij, qui eligant Papam, ſatis ſeruatur forma *c. quia propter,* & Bullæ Gregor. XV. Secus autem in electione per ſcrutinium, quia ſi fiat per ſortes etiam mediatè, v. g. eligendo per ſortes quatuor, vel quinque, ex quorum numero vnus per ſuffragia eligatur ad Eccleſiam, vel Pontificatum, nulla erit. Ratio eſt, quia illa prima, ſeu præambula electio eſt pars actus electionis, cum fiat communiter ſeu capitulariter; & habet effectum electionis negatiuum, ſeu excluſiuum aliquorum, & affirmatiuum eorum qui ſic per ſortes eliguntur: Ideo non ſaluaretur forma requiſita ſcrutinij; & in electione quidem ad Papatum incurrent omnes pœnas, & cenſuras latas in Bulla Gregor. XV. *ſupra cit.*

At excluſio aliquorum, & incluſio aliorum, ex quibus vnus eligatur in Papam, ſi fiat ex priuata conuentione Cardinalium ſeu eligentium, non irritat electionem, etiamſi per ſortes fieret, ſed eligentes incurrerent in excommunicationem Papæ reſeruatam latam in Bulla Gregor. XV. §. *Cardinales præterea*; tamen electio non eſſet irrita, vt dixi, quia ille tractatus pactionalis non eſt pars electionis, cùm priuata fiat poteſtate; multo magis irrita erit electio per ſortes præambula capitulariter facta, reſtringens electionem ad certum numerum, quia non ſaluatur ſcrutinium, neque ſecreta ſuffragia dici poſſunt.

CAPVT III.

Electio, vel poſtulatio, vel nominatio ad Eccleſias, vel Dignitates, vel Parochias, de perſona ætatem, & qualitatem requiſitam non habente: Aut ad alia beneficia de indigno.

1. IN Concil. Lateranenſi ſub Alex. III. relato in *cap. cum in cunctis, 7. de elect.* ſtatutum eſt, vt nullus in Epiſcopum eligatur, niſi qui trigeſimum annum ætatis exegerit, & de legitimo matrimonio ſit natus, & vita ſcientiaque commendabilis demonſtretur. Inferiora autem miniſteria, vt puta Decanatus, Archidiaconatus, & alia, quæ curam habent animarum annexam, & Parochiæ, nullus omnino ſuſcipiat, niſi qui vigeſimum quintum ætatis annum attigerit, & ſcientia, ac moribus commendatus exiſtat. Deinde addit Clerici, ſi contra formam iſtam quenquam elegerint, & eligendi tunc poteſtate priuatos, & ab Eccleſiaſticis beneficijs triennio nouerint ſe ſuſpenſos. Epiſcopus autem, ſi contra hæc fecerit (ſcilicet quandò ad eum collatio pertinet) aut conſenſerit fieri, in conferendis prædictis officijs, & beneficijs poteſtatem amittat, & per Capitulum, aut Metropolitanum, ſi Capitu-

pitulum concordare nequiuerit, ordinètur.

Nota primò, quod ait de ætate triginta annorum completorum requiſita ad Epiſcopatum, idem confirmatum à Tridentino *ſeſſ. 22. capit. 2. in princ.* Vide *Garziam par. 7. cap. 4. numer. 76.* Quod autem ait de ætate 25. annorum cœptorum pro beneficijs habentibus curam animarum principaliter annexam, idem habetur Trident. *ſeſſ. 24. c. 12. ref.* & Bulla Pij V. incipit, *In conferendis*, de qua *Garzias part. 9. c. 2. d nu. 1.* Quod verò ait de naturalibus legitimis, vide quæ dixi infra *verbo illegitimi c. 2.*

Nota ſecundò, quòd pœnæ illæ prolatæ, ſeu ſtatutæ contra Clericos, qui contra formam prædictam ſcienter elegerint, ſecundum communem ſententiam intelliguntur procedere ſolum in Clericos eligentes ad Epiſcopatum, non autem ad illo inferiora miniſteria: ita *Nauar. cap. 27. num. 155. Vinald. de ſuſpenſ. num. 66. S. Anton. 3. par. t. 27. cap. 4. §. eligentes. Tabien. ver. ſuſpenſio §. ſexto, caſu 6. in fin. Palud. in 4. diſtin. 18. q. 7. art. 2. caſu 1. Anan. in dicto c. cum in cunctis, §. Clerici, num. 1. Anchar. & Imola ibid. Henriq. lib. 13. cap. 39. §. ſecundò, Abbas num 4. Sayr. lib. 4. capit. 15. num. 11. Sanchez. in opuſcul. ſeu conſil. lib. 2. c. 1. dub. 6. n. 25.* & probatur *c. ſi compromiſſarius, de elect. in 6.* & probatur ratione, quia beneficia, ſeu officia inferiora Epiſcopatu non ſolent eſſe electiua, ſed collatiua.

Tamen alij dicunt illas pœnas procedere generaliter etiam contra eligentes ad officia inferiora præfata, quia textus non diſtinguit, & quia aliquando etiam ita ſunt electiua: ita *Suarez de cenſur. diſp. 31. ſect. 3. num. 10. Bonac. de cenſur. in part. diſp. 3. q. 4. punct. 1. num. 1. & Tolet. lib. 1. cap. 48. §. ſexto, verſu hæ decretales*, & tenet *gl. in c. quanquam, de elect. verb. ſecus*. Sed non recedo à communi in materia pœnali. In hoc omnes conueniunt, vt non procedat in electione Papæ, vt notat, *Sayr. loco cit. §. primò, Tolet. loco cit.* & communem ait *Zabarella num. 3.*

Item aduerte, quòd pœna ſuſpenſionis ſecundùm omnes eſt latæ ſententiæ, *Sanchez numer. 16. in fine* idem, cum alijs. Intelligitur autem ſolum de beneficijs, quę habent in eadem Eccleſia, ad quam fuit facta electio. *Sanchez num. 20.* cum communi. Item pœna priuationis vocis actiuæ, ſeu iuris eligendi pro ea vice eſt latæ ſententiæ, & ligat ante ſententiam declaratoriam. Primò quia non requirit factum hominis ad ſui exequutionem. Deinde quia eſt pœna leuis, cum ſit pro illa vice tantum, & quia cum ſcienter elegerint indignum, imputet ſibi cùm functus ſit officio: & ita *Sanchez. num. 16. cum Abb. Hoſtien. Sylu. &* ... Item illa ſuſpenſio non procedit contra Epiſcopum habentem ius eligendi: ita *c. ſi compromiſſarius, §. huiuſmodi, de elect. in 6.*

Nota tertiò quod Epiſcopus ſi conferat beneficia, officia curam animarum principaliter annexam ... ratia perſonis non habentibus illa requiſita ætatis, ſcientiæ, & morum probitatis, punitur pœna priuationis poteſtatis conferendi dicta officia, & beneficia, ... *tex. cit. c. cum in cunctis*, & ita *Abb. ibid. §. Clericorum. 4. & Zabarella ibid. §. fin. num. 1.* Alij inferunt, quòd Epiſcopus ſi confirmet electum ad Epiſcopatum contra formam præfatam, tunc priuatur poteſtate conferendi beneficia in ea Eccleſia: ita *Sanchez num. 27.*

An autem illa pœna ſit latæ ſententiæ, *Abb. ibid. num 6. verſ. non obſtante*, ait eſſe latæ ſententiæ, quia illud verbum *amittat*, non indiget facto hominis, ad ſui exequutionem: & idem alij tenent, quos allegat *Tiraquellus in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num. 151.* tenet *Sanch. num. 27.* Sed magis communis ait eſſe ferendæ ſententiæ, vt idem *Tiraquellus* teſtatur, & ſequitur *num. 154.* & plurimos congerit *numer. 153.* & hæc eſt verior.

Nota quartò, quòd iſtæ pœnæ *c. cum in cunctis*, non procedunt in electione attentata, ſeu ſuffragio præſtito, niſi actus electionis ſit conſummatus, vt *c. perpetuò, de elect. in 6.*

Nota quintò, quòd iſtæ pœnæ procedunt non in qualibet electione indigni, ſed tantum ſtante defectu natalium, ætatis, ſcientiæ, vel morum; & quidem non de omni defectu ſcientiæ, vel morum, ſed tali, ob quem electio, ſeu collatio ſit ipſo iure irrita: ita *Sanch. nu. 18.* Probatur in *eo. c. cum in cunctis*, dum ait eo caſu eligentes ipſo facto remanere priuatos iure eligendi ea vice. Vnde ſupponit collationem, ſeu electionem fuiſſe nullam ipſo iure ex tali defectu morum, vel ſcientiæ; Quæ autem litteratura, ſeu doctrina, & ſcientia requiratur ad validam promotionem, dixi *verbo Ordo capit. 9.*

Quæres, quandonam electio indigni ſit nulla ipſo iure? Reſpondeo Primo: Aliqui indiſtinctè dicunt, ſemper eſſe nullam: ita *Abbas in capit. cum in cunctis numer. 6.*

Secundò. Alij dicunt tunc eſſe nullam, quando ille erat, vel cenſura impeditus, vel irregularis, aut infamis ſaltem infamia facti: ita *Caſtropalao tom. 2. de relig. tract. 13. diſput. 4. punct. 5. numer. 3. & 4.* & multi DD. apud eum, & apud *Garziam par. 7. cap. 8. nu. 47. & Sanch. conſ. lib. 6. cap. 3. dub. 5. num. 10.*

Tertio. Alij dicunt tunc ratione infamiæ, ſeu criminis eſſe nullam electionem, ſeu collationem, quando eſt infamia ſaltem facti de crimine digno depoſitione à beneficio: ita *Nauarr.* quem ſequitur *Sanchez conſil. lib. 2. cap. 1. dub. 18.*

Quartò. Alij dicunt abſolutè non eſſe nullam ratione infamiæ facti, ſed tantum vbi ex eo ſit, vel cenſura impeditus, vel irregularis, aut ipſo iure inhabilis. Ita *Garzias loco cit. num. 47.* vbi plures alios allegat, & *numer. 66.* ampliat etiamſi ſit crimen depoſitione dignum: tres poſtremæ ſunt omnes probabiles. Vide *verb. Ludus, cap. 4.* Illud autem certum eſt, pro foro externo ſufficere ſi eligatur dignus etiam omiſſo digniori, ne aliàs aperiatur via litibus innumeris, vt *Rota recen. pa. 1. dec. 40.* Quod eſt verum regulariter. Nam excipere debemus electionem, ſeu nominationem factam poſt examen in concurſu ad Parochias. Epiſcopus enim tenetur magis idoneum renunciatum eligere, aliàs enim datur appellatio ab irrationabili iudicio Epiſcopi, vt ex *Trid. ſeſſ. 24. cap. 18. ref. & Bulla Pij V. incip. in conferendis*. qua in re vide *Rotæ deciſ. ſup. citatam*, vbi optimè materiam declarat, & vide quæ dixi circa hanc materiam *ſup. verb. Beneficium cap. 10.*

T 2 II. Ex

II. Ex c. *compromiſſarius*, 37. *de elect. in 6.* Si compromiſſarius à Capitulo conſtitutus ad eligendum Epiſcopum, eligat ſcienter indignum, vt ſupra, (id eſt natalibus, ætate, ſcientia, aut moribus) eligendi poteſtas reuertitur ad Capitulum, & compromiſſarius incurrit eo ipſo pœnam ſuſpenſionis à beneficijs, quæ habet in ea Eccleſia offenſa.

An autem Capitulares ſi ſcienter ratam habeant talem electionem, & ipſi incurrant in pœnam *d. c. cum in cunctis.* aliqui negant, vt *Suar. de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 3. *num.* 9. *Bonac. loco ſupra cit. q.* 4. *punct.* 3.*n.*5. ſed communis affirmat, vt *gloſſ. in d. c. compromiſſarius,* per illum *tex. Tolet. lib.* 1. *capit.* 48. §. 6. *Sayr. lib.* 4. *c.* 15. *n.* 11. *Marius Alterius tom.* 2. *diſp.* 13. *c.* 2. *col.* 4.

III. *Extrau. vn. de poſtulat. prælat.* prohibet poſtulari minorem 27 annis ſaltem incohatis, ad Eccleſiam Cathedralem: vel religioſum profeſſum Ordinis Mendicantis ad quaſcunque Eccleſias Cathedralibus inferiores extra ſuum ordinem: & ſi ſecus fuerit attentatum, actus ſunt irriti ipſo iure; & ſcienter poſtulantes eo ipſo priuantur poteſtate poſtulandi, & eligendi, ea vice, & ſuſpenſionem incurrunt, vt ſupra per triennium à beneficijs, quæ in ea Eccleſia obtinent, ad quam talem ineptum poſtularunt; Poſtulati autem, ſi hoc ſuum negocium in Romana Curia fuerint proſequuti, facientes illud Papæ in Conſiſtorio proponi, ſcientes ſe non attigiſſe 27 annum, incurrunt ineligibilitatem, ſeu inhabilitatem ad omnia beneficia, & dignitates Eccleſiaſticas, & impoſtulabilitatem ad illa, vſque ad 35 annum. Cæteri verò Sæculares, & Religioſi extra ſuorum adminiſtrationes ordinum, pepetuò ſunt ineligibiles, & impoſtulabiles, & inhabiles ad omnia beneficia, & dignitates Eccleſiaſticas.

Iſte textus eſt ſatis obſcurus. Nam aliqui ita intelligunt, vt nullus ſæcularis poſtuletur ante 27 annum ad Epiſcopatum, nullus Religioſus ordinis Mendicantis ad vllam Eccleſiam inferiorem Cathedrali extra ſuum ordinem itidem ante 27. annum poſtuletur, aliàs incurrant pœnas, vt ibi: ita *Bonac. de cenſur. in partic. diſput.* 3. *q.* 4. *punct.* 1. *num.* 4. Alij intelligunt prohiberi poſtulari ſæculares ad Cathedrales; Religioſos autem Mendicantes ad quaſcunque Eccleſias extra ſuum ordinem, in vtroque caſu ſi ſint minores 27. annis cœptis; & quòd contra poſtulantes incurrunt pœnas, &c. ita *Barboſ. in d. extrau.* Sed verior mihi videtur ad litteram lectio, vt ad Cathedralem nullus ſine regularis, ſiue ſæcularis, poſtulari poſſit, qui 27 annum non attigerit, Regulares verò Mendicantes etiam maiores 27 non poſſint poſtulari ad Eccleſias Cathedralibus inferiores extra ſuum ordinem: ita *Marius Alterius tom.* 2. *tract. de ſup. diſput.* 13. *cap.* 1. *in fin.* & conſonat *Clement.* 1. *de elect.* vbi Regulares eligi non poſſunt ad prælaturam alterius Religionis, ſed ſolum ad Epiſcopatum; ſed vt notat ibi *Cardin. num.* 17. *& Lap. in c. quorundam de elect. in 6.* poſſunt poſtulari à Papa, niſi ſint Religioſi Mendicantes.

Alia etiam obſcuritas eſt circa pœnam poſtulati ad Eccleſias inferiores, ob illam particulam, *Sæculares, & Religioſos*, cum non poſſit adaptari ſæcularibus: ideo æſtimo adeſſe mendum, & redundare illam particulam *Sæculares.*

IV. Nota, quod poſtulantes ſcienter indignum ex alijs defectibus expreſſis in *cum in cunctis*, non incurrunt in pœnam *c. cum in cunctis*, neque dictæ extrauag. Sed ſolum amittunt ipſo iure ius poſtulandi, & eligendi facultatem pro illa vice; ſecundùm probabiliorem, quam tenet *Azor. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 17. *q.* 6. *Cuccus tit. de poſtul. prælat. num.* 15. *Layman lib.* 4. *tract. de benefic. cap.* 12. *num.* 8. *Abb. cap.* 2. *num.* 2. *de poſtul. prælat.* & communem dicit *VVameſius conſ.* 17. *num.* 2. *de elect.*

Aduerte autem quòd poſtulatio fieri non poteſt de laborante impedimento, ſuper quo non ſolet iure ordinario diſpenſari à Papa, *Azor. q.* 9. *Cuccus num.* 15 *Layman. num.* 8.

V. Incurrunt in pœnas c. *cum in cunctis*, Patroni Eccleſiaſtici, id eſt, ius patronatus eccleſiaſticum habentes, præſentantes ſcienter indignum, ſeu inhabilem contra illum. *text.* Secus in Patrono laico, vt dicam *verbo Patronus cap.* 6. quamuis laicus patronus priuetur & ipſe ea vice ipſo facto iure præſentandi, vt *ibid.* dicam.

VI. Item incurrunt in pœnas dicti *c. cum in cunctis*, Eccleſiaſtici habentes ius nominandi, ſi ex ea nominatione indigni ſequatur vera & realis electio. *Sayr. c.* 15. *num.* 11. *lib.* 4. *de cenſur.* vt c. *perpetuo. de elect. in 6.* & *ſupra.* dixi *not.* 4.

VII. Conferens, eligens, nominans, vel præſentans indignum, ſcilicet habentem defectum circa ordines, vel ſcientiam, vel ætatem, ſi ſcienter id faciat, non ſolum actus eſt irritus; ſed ea vice priuatur ipſo iure poteſtate conferendi, eligendi, nominandi, ſeu præſentandi, & ius illud conferendi, eligendi, &c. ea vice deuoluitur, ſeu totum remanet penes alios concollatores, ſeu coelectores, compatronos &c. vt habetur in *c. dudum il primo de elect.* & ibi *gloſſ. not. v. in ordinibus & ibi Abb. numer.* 10. *&* 11. *& Rot. dec.* 625. *num.* 3. *p.* 2. *rec.* & hæc decretalis *dudum* diſpoſitio habet locum in omni beneficio Eccleſiaſtico, vt *notat Abb. & Rota ibi.* Et nota *ex eo tex. cum Abb. & Rota ibi*, quòd ſi electores vel patroni &c. ſe diuiſerunt in duas partes, & pars maior elegit indignum, minor autem pars elegit dignum, eodem ſcilicet contextu ſeu ſcrutinio; electio, præſentatio nominatio &c. facta à minori parte eſt valida, & talis eſt confirmandus, ſeu inſtituendus. Secus ſi non ſe diuiſiſſet in duas partes, ſed multi eorum vtrunque nominarunt: ita *Rota ibi.*

CAPVT IV.

Electionem per calumniam impugnans.

1. IN *c.* 1. *de elect. in* 6. §. *adijcientes, iuncto* §. *ſed ſi pars*, ſtatutum eſt, vt in electionibus ad dignitates, perſonatus, & canonias, ſi quis electionem, poſtulationem, vel prouiſionem factam impugnet, obijciens aliquid contra formam, ſcilicet eam non ſeruatã aſſerendo, vel perſonam electi, vel eligentis, & propter hoc ad Sedem Apoſtolicam appellatum ſit, opponens, & defendens, & alij quorum intereſt, vel per ſe, vel per procuratorem intra menſem iter arripiant ad Sedem Apoſtolicam: & ſi is plenè non probauerit quod obijcit in perſonam, à beneficijs Eccleſiaſticis triennio nouerit

nouerit ſe ſuſpenſum : Ad quæ ſi infra illud tempus propria temeritate ſe ingeſſerit, eo ipſo perpetuò ijs priuatus exiſtat abſque ſpe diſpenſationis, niſi manifeſtiſſimis conſtiterit documentis, quod ipſum à calumniæ vitio cauſa probabilis ſufficiens excuſaret. Et qui plene non probat obiecta, comdemnādus eſt in expenſis. De hae materia, & pœnis, vide *Bernard. Diaz in praxi cap. 68. num. 3. & 4. Barboſ. in dicto c. 1.*

Nota, quòd in *c. ſi compromiſſarius 37. eodem tit. in 6.* declaratum eſt ſuſpenſionem procedere ſolum à beneficijs, quæ calumniator habet in Eccleſia ſic offenſa: & quòd in hac ſuſpenſione non continentur Epiſcopi.

Nota ſecundò, quod impugnata electione ante confirmationem, ſi contra formam ſit oppoſitum, electus tenetur probare ſe ritè electum; ſi autem poſt confirmationem contra formam apponatur, opponens probare tenetur; ſi autem oppoſitum ſit contra perſonam, ſemper onus probandi incumbit opponenti, per *d. c. 1. & cap. ſi compromiſſarius cit. Maſcard. verb. electio concl. 1. cum Butr. Innoc. & Compoſtell.*

CAPVT V.

Electores electo intra tempora legitima non præſentantes electionem.

IN *cap. ne pro defectu de elect.* ſtatutum eſt, vt Eccleſia Cathedralis, aut Regularis vltra tres menſes non vacet; intra quos ſi (iuſto impedimento ceſſante) electio celebrata non fuerit, qui eligere debuerint, eligendi poteſtate careant ea vice, & ad proximum Superiorem facultas eligendi deuoluitur.

Nota primò, quod iſta pęna priuationis incurritur ipſo iure, abſque aliqua ſententia, *Abb. ibi num. 3.*

Nota ſecundò, quòd ſi electus intra tres menſes non acceptat, ex tunc incipit nouum trimeſtre, vt per *gl. in d. cap. verb. ea vice.*

Nota tertiò, quòd Religioſi habentes communicationem priuilegij Clementis Quarti, non ſubijciuntur huic pęnæ, vt *Barboſa in d. cap. ne pro defectu num. 2. & DD. allegatis.*

[illegible] In *cap. cupientes, §. cæterum de elect. in 6.* Si electores intra octo dies poſtquam commodè poterunt, [illegible]is præſentare diſtulerint electiones ipſas concordes, vel in diſcordia celebratas, culpabiles quoad ſe [illegible]iter à proceſſus proſequutione excluduntur, id eſt, [illegible] iure, vt ibi *gloſſ. verbo, excludentes,* & per triennium continuum ſunt ſuſpenſi à beneficijs, quæ ipſi [illegible]ent in Eccleſia offenſa: & ſi interim temerè ſe [illegible]s ingerant, ipſo iure eiſdem perpetuò priuantur. [illegible]em decernitur de poſtulantibus, ſi poſtulatis non [illegible]ntauerint vt ſupra poſtulationem: ipſis tamen [illegible], vel poſtulatis propter illam moram non ge[illegible]ur præiudicium.

[illegible]ra, quòd textus loquitur de electione, & poſtu[illegible]e ad Cathedrales, & Regulares Eccleſias, quo[illegible] Prælatorum confirmatio ad Sedem Apoſtolicam [illegible]et, vel ob immediatam ſubiectionem, vel ob de[illegible]m appellationem.

[illegible]ira, quòd in electione Prælatorum Religionum [illegible]um, hodie non currunt hæc tempora, neque locum habent hæ pęnæ, *Roderic. q. Regul. 52. art. 13. tom. 2. Barboſ. vbi ſupra.* Item in Religioſorum electionibus factis de gremio ſuo, non requiritur expreſſa acceptatio, propter votum obedientiæ, *Suar. tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 6. in fin.* Poteſt tamen electus recuſare (ſi ei non fiat præceptum in virtute ſanctæ Obedientiæ) ex cauſa rationabili, *Angel. verb. electio, numer. 30. Syluest. verb. electio, 1. q. 19. Miranda man. tom. 2. q. 23. a. 31.*

CAPVT VI.

Eligentes, & electionem acceptantes per abuſum laica poteſtatis.

Vide *verbo, Beneficium, cap. 8.*

CAPVT VII.

Electionis, vel nominationis, vel collationis denegata cauſa vexans perſonas, aut loca.

C*Ap. Sciant cuncti, de elect. in 6.* Qui Clericos, vel quaslibet alias perſonas Eccleſiaſticas, ad quas in Eccleſijs, monaſterijs, aut alijs pijs locis, ſpectat electio, pro eo, quod togati, ſeù aliàs inducti, aliquem, pro quo inducebantur, eligere noluerint, præſumpſerit grauare per ſe, vel per alios, ſiue eoſdem, ſiue conſanguineos eorundem electorum, aut ipſas Eccleſias, ſeu loca ſupradicta, ſpoliando beneficijs, aut alijs eorum bonis, ſeù aliàs iniuſtè perſequendo; ſciant ſe ipſo facto excommunicationis ſententia innodatos. Sed non eſt reſeruata.

Amplia, vt idem ſit in vexante ob denegatam nominationem, aut præſentationem, ſi pertineat ad perſonam Eccleſiaſticam ratione Eccleſiæ; & idem eſt de poſtulatione, inſtitutione, & confirmatione, quia hæc omnia æquiualent in hac Conſtitutione fauorabili: ita tenet *gloſ. hic verbo alios, & Geminian. ibid. Nauarr. capit. 27. numer. 122. Suarez diſput. 23. de cenſur. ſect. 4. numer. 4. cum Angelo, & Syln. Sayrus lib. 3. capit. 34. numer. 8.* vbi plures allegat, *Toletus lib. 1. capit. 38. §. tertia.*

CAPVT VIII.

Electionem Præfectæ Monialium Monaſterij turbantes.

C*Ap. Indemnitatibus, §. poſtremo, de elect. in 6.* in electione Monialiū in Abbatiſſam, vel Prioriſſam, quando ſcilicet Prioriſſa eſt Superior totius Conuentus, hi qui ad dirigendas Moniales in tali electione euocantur, abſtineant ab illis rebus, quæ poſſent inter eaſdem Moniales in tali electione diſcordiam generare, aut exortam nutrire; aliàs excommunicationis ſententiæ eo ipſo ſe nouerint ſubiacere. Hæc excommunicatio non eſt reſeruata.

Aduertendum, quòd ſi is, qui Superior eſt, qui præeſt iſti electioni, etiam non vocatus interſit, & perturbet

Digitized by Google

bet Moniales, dum intereſt, incurrit hanc cenſuram; non autem alij, qui Superiores, ſeu Prælati non ſunt, ſi non vocati interſint, & perturbent, *Barboſ. in d. cap. §. poſtremo, num. 21. cum gloſ. Caiet. & Rainer.*

Aduerte ſecundo *cum Barboſ. ibid. num. 9.* quòd ex Bulla Greg. XV. edita anno 1622. Statutum eſt, vt Epiſcopus poſſit per ſe, vel per alium electioni Abbatiſſarum, & Præfectarum Monaſterij etiam exempti intereſſe cum Superioribus Monaſterij exempti, ſed abſque illius Monaſterij impenſa: non ideo tamen pertinebit confirmatio ad Epiſcopum, ſi Monaſterium eſt exemptum, vt declarauit Sacra Congregatio, *Barboſa ibidem*.

De qualitatibus requiſitis ad Abbatiſſam, ſeu Præfectam, & modo, quo Prælatus præeſſe debet electioni, vide *Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 7.* vide etiam Bullam Gregorij XIII. 80. incipit, *Expoſcit*, vbi Præfecta Monaſterij Monialium in Italia, & Inſulis adiacentibus eligi validè non poteſt, ſi non vacauit ab omni Præfectura, ſaltem triennio: poteſt tamen, Prælato præcipiente, continuare officium, tanquam Vicaria poſt triennium, vſque ad electionem nouæ Præfectæ ad modicum tempus, *Miranda par. 3. q. 7. art. 9. Roderic. q. reg. 16. art. 3. in fin. tom. 1.* At Sixtus V. ſua Conſtitutione relata à *Miranda ibi: & à Roderico d. q. 16. art. 2.* decreuit dictam ordinationem Gregorij XIII. pro Monialibus Sanctæ Claræ obſeruari vbique etiam extra Italiam, vtque ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Præfecta finito triennio teneatur dimittere officium illud, & quòd ſequenti triennio, neque illud, neque aliud officium ſuperioritatem, ſeu authoritatem habens annexam, poſſit obtinere; quod intelligunt, & limitant prædicti Authores eodem modo, vt confirmari poſſit tanquam Vicaria ad modicum tempus, vſque ad nouę Præfectæ electionem.

CAPVT IX.

Electioni de ſe factæ ad Prælaturam extra ſuum Monaſterium Religioſi conſentientes ſine licentia ſui Superioris.

IN *c. ſi Religioſus. 27. de elect. in 6.* ſtatutum eſt, vt ſi Religioſus ſine licentia Superioris ſui petita, & obtenta, præſumpſerit conſentire electioni ad Prælationem aliquam extra ſuum Ordinem, vel Eccleſiam, id eſt, Monaſterium celebratæ; talis conſenſus non teneat, & in pœnam præſumptionis illius electio huiuſmodi ipſo facto viribus vacuetur omninò: & additur ibi, vt Superior Religioſi poſſit etiam ſolus ſine conſenſu Capituli concedere dictam licentiam.

Superiorem autem hoc loco aliqui dicunt eſſe ſolùm Summum Pontificem, qui licentiam talem dare poſſit, ita *gloſ. in d. cap. ſi Religioſus, verb. obtenta, cum Hoſt. Abb. Io. Monacho, & Archid.* Alij dicunt eſſe Superiorem immediatum localem, ita *Paul. in Clem. 1. eod. tit. Calder. conſ. 3. de Regul. Layman tract. de Prælator. canon. elect. q. 197.* Alij quorum ſententia eſt tenenda, dicunt hic de illo Superiore intelligi, in cuius manibus fit profeſſio in tali Religione, ſeu cuius authoritate Religioſus ad profeſſionem admittitur, ſiue ille ſit Prælatus localis, vt Abbas, ſiue ſit Prouincialis, vel Generalis, iuxta ſtatuta cuiuſque Religionis, ita optimè docent *Gemin. in d. cap. ſi Religioſus, num. 7. Franc. not. 3.* & probatur *c. quam ſit, §. pariter, 18. q. 2.* & facit regula *l. nihil tàm naturale, & l. ferè quibuſcunque ff. de regul. iur.* Addit *Gem. & Laym. ibid.* quòd ſi Religioſus eligatur ad Prælaturam, quæ ſit ſub iuriſdictione Epiſcopi, vel Archiepiſcopi, etiam illius conſenſum requiri.

In *extrau. ſi Religioſus, de elect.* additum eſt, quod ſi poſt electionem tali religioſo electo præſentatam, nec ipſe electus, neque Electores dictam licentiam obtinuerint intra tempus pro illius Superioris præſentia, vel abſentia moderandum; electus ſit ipſo iure priuatus iure ex dicta electione quæſito, & Electores ex tunc, ad aliam electionem procedere liberè poſſint.

Aduerte, quòd hodie in multis Religionibus Prælatus non poteſt dare talem licentiam tranſeundi ad aliam Religionem, ſeu ad Prælaturam extra ſuam Religionem, vt dixi ſupra *cap. 3. num. 3.* & infra *verbo, Religioſi, cap. 4. §. 13.*

Aduerte ſecundò, quòd cùm priuatio iuris electi in primo caſu ſit pœnalis, & contra præſumentem illata, non procedit, niſi dolus interueniat, vt dixi *par. 1. cap. 15. §. amplia præmiſſam*. Obligat autem hæc pęna in foro conſcientiæ ſtatim, vt dixi ſupra *p. 1. c. 29.*

Aduerte tertiò, quòd ſtante caſſatione dictæ electionis in pœnam electi ipſo iure, non reualidatur per licentiam poſtea obtentam, à Superiore conceſſam: ita *Gemin. hic num. 8. per regulam, non firmatur, 18. in 6.* puro ramen, quòd ſi de nouo electione repetita eligeretur poſt talem licentiam, valida eſſet electio, quia hęc Decretalis non inhabilitat talem electum perpetuò, ſed ſolùm irritat illum actum: vide quæ dixi *par. 1. cap. 27. in fin.* Vnde cum impedimentum non ſit perpetuum, nouo conſenſu partium reparari poteſt electionis primæ nullitas, vt *gloſſ. in d. cap. non firmatur in fin.* neque enim electores priuati ſunt eligendi poteſtate, cùm non fuerint in culpa; & licet ipſe ob dictam præſumptionem videatur effectus indignus electione ad prælaturam, non tamen irrita redditur electio, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt dixi ſupra *c. 3. §. quæres quando*; ita *Gemin. in cap. quanquam, de vſur. in 6. num. 6. verſu, & ad hæc*, vbi ait, quòd per illam particulam, *aliter electio facta non teneat*, non fiunt electores inelegibiles actiuè, ſed poſſunt reparare, & conualidare electionem: adhibita debita forma.

Aduertè quartò, quòd translatus de vno ad alium Ordinem, etiam ad effectum, vt ſit ibi Prælatus, debet de nouo ibi profiteri, vt *Miranda par. 1. quæſt. 31. art. 22. Sanch. in decal. lib. 5. cap. 4. num. 12. & 13. Suarez tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 3. num. 11. tex. in cap. nullus, 26 ibi Canoniſtæ. de elect. in 6.* niſi ſit Ordo vterque eiuſdem regulæ, & obſeruantiæ. Vide infra *verbo. Religioſi, cap. 4.*

CAPVT X.

Electio Religioſi Ordinis Mendicantis ad Prælaturas extra ſuum Ordinem.

Vide *ſupra cap. 3. num. 3.* & *infra verbo, Religio, cap. 4.*

CA-

CAPVT XI.

Electio Superiorum Regularium Officialium, vt fiat per ſecreta ſuffragia, & abſque ſuffragiorum ſupplementis.

TRidentino *ſeſſ.25. de regul. cap.6.* cautum, vt in electione Superiorum quorumcunque, Abbatum temporalium, & aliorum Officialium, ac Generalium, & Abbatiſſarum, atque aliarum Præpoſitarum, quò omnia rectè, & ſine fraude fiant, omnes prædicti eligi debeant per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur: Nec in poſterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoſcunque titulares, ad effectum electionis faciendæ conſtituere, aut voces, & ſuffragia abſentium ſupplere. Si verò contra huius decreti Conſtitutionem aliquis electus fuerit, electio ſit irrita, & is, qui ad hunc effectum ſe in Prouincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiſerit, deinceps ad omnia officia in Religione obtinenda inhabilis exiſtat.

Nota primò, quòd pœna illa inhabilitatis eſt latæ ſententiæ, quia verbum, *exiſtat*, excludit miniſterium hominis, & ſignificat eo ipſo induci, vt *Sayr. de cenſur. lib. 1. cap 11. num. 9.* Intelligitur autem pœnam procedere ſolùm contra ſupradictos titulares conſtitutos ad effectum electionis faciendæ. Et aduerte quòd Sacra Congregatio ad dictum decretum, vt refert ibi *Barboſ. numer. 3* declarauit, quòd Abbates, & Priores titulares, qui habent titulos veros, ſeu habitu, & ſi non actu, quia ſcilicet eorum monaſteria ſunt occupata ab hoſtibus, vt à Turcis, ſeu aliàs ab eorum poſſeſſione vi excluduntur, habent vocem in Capitulo etiam ad eligendum.

Nota ſecundò, quòd ex vi huius decreti electio irrita redditur, ſi fuerint quidem in ſcrutinio ſecreta ſuffragia, ſed in patentibus, & confirmatione electi nomina ſuffragantium fuerint expreſſa, vt declarauit Sacra Congregatio, vt ait *Suar. tom. 4 de relig. lib. 2. cap. 5. num. 11.* Non eſt tamen neceſſe, vt ſuffragia dentur in ſcriptis clauſa, ſed poſſunt etiam voce dari coram tribus, vel quatuor ſcrutatoribus, *Garzias p. 5. cap 4. numer. 189. Suar. num. 10.* niſi aliud ſit cautum ex ſpeciali Conſtitutione alicuius Religionis, vt Minorum de Obſeruantia, & Bulla Sixti V. *Roderic. tom. 2. quæſt. 51. artic. 8.*

Nota tertiò, quòd ſtante hoc decreto aliqui dicunt, hodie non poſſe eligi Superiores regulatium per viam compromiſſi in vnum, aut plures, quia ſic non eſſeut ſecreta ſuffragia. Alij plures tenent adhuc fieri poſſe, quia Tridentinum loquitur in caſu quo electio fiat per ſcrutinium, ſicut vt plurimum contingit, neque derogauit iuri communi, *cap. quia propter, §. vel ſaltem, de elect. & c. indemnitatibus. §. cæterum, eodem tit. in 6.* vide *Garz. par 5. cap. 4. nu. 204. Roder. in ſumm. p. 1. c. 102. n. 2. & cap. 105. num. 3. in fin. Barboſ. in d. cap. quia propter, num. 7. & 29. & in d. cap. indemnitatibus, num. 7. & de poteſt. Epiſc. pag. 2. alleg. 100. in append. & ad Concil. Trid. ſuper eod. decr. cap 6. numer. 10.*

SED quæres, an irritetur electio, ſi aliquis ex ſuffragatoribus priuatim alicui reuelaret, ſe tali ſuffragium dediſſe? Reſpondeo: variæ ſunt ſententiæ. Aliqui dicunt intentionem Concilij eſſe, vt non manifeſtentur ſuffragia, neque publicè, neque occultè, ſeù priuatè, ita tamen quod ſi manifeſtentur publicè, & Capitulum conſentiat, ſeu permittat, electio ſit nulla: ſi autem priuatè, aut ſine conſenſu Capituli, tunc non ſit nulla electio, niſi ſuffragium iſtius fuerit neceſſarium ad numerum, & cauſa fuiſſet talis manifeſtatio illius electionis; quia hoc ſolum ſuffragium eſt caſſandum, & non alia, ne ſit in poteſtate vnius particularis ſubuertere quamlibet electionem, per *c. fin. & ibi not. de prec. ita Nauarr. conſ. 9. de elect. Roderic. qq. 51. regular. artic. 9. tom. 2. Miranda to. 2 manual. q. 23 art. 16.*

Alij verò rectiùs dicunt mentem Concilij eſſe abſolutè non publicari ſuffragia, vt ſiue ab vno, ſiue à multis reuelatio fiat, ſiuè publicè, ſiuè priuatim, electio ſit nulla, ſi publicatio, ſeu manifeſtatio fiat in actu electionis, vel ante conſummationem, ſeu publicationem, vel ante confirmationem electionis incluſiuè, & non vltra; & ita declaraſſe Sacram Congregationem ait *Suar. tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 12. cap. 5. num. 12. Garz par. 5. de benef cap 4. num. 193.* qui tamen dupliciter limitat. Primò, vt non irritetur, ſi id faciat quis in fraudem, vt ſubuertat electionem, *Garz. nu. 194.* Secundò vt non irritet, ſi propalatio ſolo verbo fiat, aut taliter, vt non poſſit indè certò ſciri, an verè tali dederit ſuffragium, *Garzias num. 196.*

Nota quartò, quòd ait Concilium de non ſupplendis ſuffragijs abſentium, intelligendum eſſe, vt non poſſint ſuppleri à Præſide electionis, vel Capitulo propria authoritate, ſed benè per Procuratorem Conſtitutum cum ſpeciali mandato, vt Sacra Congregatio declarauit, *Garzias num. 169. Roderic. loco cit. art. 6.* Hic aduertit *Garzias num. 199.* non poſſe mandatum in ſcriptis dari de ſuffragio dando certæ perſonæ, quia ſic eſſet publicatio ſuffragij; ſed benè poteſt ſeparatim oretenus hoc maudare: tamen ſi ille non pareat huic mandato, & alteri det ſuffragium, valet electio, ſeu ſuffragatio, quia mandatum formale externum eſt generale; ſed peccat grauiter, ita *Garz. num. 202.*

Nota quintò, quòd ſi electio fiat contra dictam formam Tridentini, pro foro conſcientiæ, multi dicunt validam eſſe, ſi omnia iure naturali requiſita interueniant, donec per ſententiam caſſetur, *Nauarr. dicto conſil. 8. & 9. Roderic. tom. 1. q. 27. art. 10 Eman. Sà verbo, electio. numer. 5.* de communi teſtatur *Miranda man. par. 1. quæſt. 23. art. 30. in fin.* Vide quæ dixi *par. 1. cap. 35.*

CAPVT XII.

Electio Papæ.

Vide *verbo, Conclaue.*

CAPVT XIII.

Electus ſe ingerens ante confirmationem.

ELectus ſe ingerens antequam fuerit confirmata electio, priuatur iure quæſito per electionem

c. auari-

Digitized by Google

c.auaritiæ de elect. Abb.in c. cum Eccleſia, num.8.eod.tit. & hanc pœnam eſſe latæ ſententiæ,magis communem ſententiam eſſe ait *Tabien. verb. electio, q.26. num.21.* Item incurrit in alias pęnas, & cenſuras,de quibus dixi infra *verbo, intruſus, cap. 1.*

Limita, vt non procedat in electo Generali Religionis, ſeu Ordinis Regularis, quia ſi canonicè electus fuerit à Capitulo Generali, eo ipſo eſt verè Prælatus, & poteſt ſe ingerere nulla requiſita Apoſtolica confirmatione, nam ex vi confirmationis Conſtitutionum Religionis, tacitè cenſetur à Sede Apoſtolica confirmatus, ſeu pro confirmato habetur, *Sorbus in compend.verb.Confirmatio, numer.1. Miranda man.tom. 2. quæſt. 23. art. 32.concluſ. 3. Suarez tom. 4. de relig. lib.2.cap.8.in fin.*

Aduerte tamen quòd cùm Generalis Ordinis Regularis non accipiat ſpecialem confirmationem à Sede Apoſtolica, ideò etiam poſt electionem ab ipſo acceptatam, poterit in manibus eligentium, ſeu Capiculi Generalis renunciare, iuxta *cap. ſi electio de elect. in 6. cap 2.§.ſicut,de tranſ.Epiſ. Innoc.in cap.cum veniſſent de reſt.in integ.Canoniſtæ communiter in d.cap.ſi electio,* & de communi teſtatur *Pariſ.de reſign. lib.7. q. 1. num.79.* Item non obſtante dicta virtuali confirmatione poterit Generalis deponi, ſeu deſtitui à Capitulo Generali ex cauſis à iure, & Conſtitutionibus expreſſis abſque ſpeciali licentia Papæ; quia cui conceſſa eſt inſtitutio eidem cenſetur conceſſa deſtitutiuo, vt *c.cum ex iniuncto, & ibi gl. vlt.de hæret. Pariſ.de reſign.lib.7. q.10. num.25.& 26.*

CAPVT I.

Epiſcopi conſecratio illegitima.

I. SI Epiſcopus à paucioribus quàm tribus Epiſcopis conſecretur, nulla eſt conſecratio, *gloſ. in c. ne Epiſcopi, de tempor. ordin.* & ibi *Abb. num.1.* & eam tenet *Vgo, & Archid. in cap.porro 66.diſt. Coninch.diſp. 20.num.58.* vbi ait materiam huius conſecrationis eſſe trium Epiſcoporum manus impoſitionem, & hanc eſſe communem Canoniſtarum ait *Sanchez conſil. lib.7. cap.1.dub.15.num.26.* & probatur *can.porrò, 66. diſt.*

Contrariam tamen ſententiam, ſcilicet quòd etiam ab vno Epiſcopo facta conſecratio valida ſit, ex *can. Apoſtol.* ait probabiliorem *Sanch. loco cit.num.27. cum Turrecr. Palud. Guido, Armill. & Greg. Lopez,* & eſt communior Theologorum, & hanc tenet *Silueſt. verb.conſecratio Præl. in princ.S. Anton.3.p. tit.14 c.16. §.9. S.Thom. in 4.diſt. 24. q.3. art. 1. ad 5. Durand. ibi q.3. Azor.to.2.§.3.cap.30.q.3.* dicunt enim, quòd vnus Epiſcopus perficit conſecrationem, alij duo ſunt aſſiſtentes, vt pars integrans, & Coadiutores, vt in Pontificali. Vnde ſequitur, quod conſecratus ab vno, vel duobus erit ſuſpenſus (donec ſupplicatur, quòd omiſſum eſt) ab executione ordinis Epiſcopalis, *de ſacr.non iteran. c.1.& 3.* quòd ſi ſic miniſtraret, ſecundum primam ſententiam fiet irregularis,non ſecundùm poſteriorem, vt infra *v.Ordo, cap.32.* in quo à duobus, vel tribus ordinari Epiſcopus mandatur.

In *c.nec Epiſcopi, de temp.ordin.* ne Epiſcopi, ſine Metropolitani permiſſu, nec Metropolitanus ſine tribus, vel duobus Comprouincialibus Epiſcopis præſumant Epiſcopum ordinare;itaut alij Epiſcopi Comprouinciales admoneantur epiſtolis, vt ſe ſuo reſponſo ſignificent conſenſiſſe.

II. Si quis Epiſcopus ſuffraganeus conſecretur ſine conſenſu ſui Metropolitani, vel Metropolitanus ſine Primatis conſenſu, non recipit exequutionem ordinis, ſed eſt ſuſpenſus, donec diſpenſetur cum illo,quia in re tàm graui neceſſariò requiritur conſenſus eius, ſub cuius eſt iuriſdictione; valet tamen conſecratio. Ita *Innoc.in d.cap.nec Epiſcopi,num.2.Sylueſt.verb. conſecratio,1.num.2.quæſt.1. Sanchez,* qui plures allegat *conſil. lib.7.cap.1.dub.15. num.18.*

Hæc vera ſunt de iure communi: ſed hodie conſecrationes fiunt ex commiſſione Papæ ſpeciali, quia diſpoſitiones Cathedralium, & Superiorum Eccleſiarum hodie ad Sedem Apoſtolicam pertinent pleno iure, vt *in Pontificali Romano tit. de Conſecr. Epiſcop. elect.par.1.tit.22.* & dixi infra *verbo, Reſident. cap. 1.* Ideò ſi ſine eius commiſſione quis eſſet conſecratus, eſſet ipſo iure ſuſpenſus per ſupradicta.

Huius autem cenſuræ abſolutio, ſeu diſpenſatio ex natura ſua eſt de reſeruatis Papæ:tamen poſſet Epiſcopus ille qui iam habet literas ſuæ prouiſionis (ſcilicet Eccleſiæ) expeditas, poſſeſſionem illius adipiſci ſeruatis ſeruandis, iuxta ea, quæ dixi infra, *verbo Gratia, cap.2.* & tunc committere, ſeu ſubdelegare ſuo Confeſſario facultatem, vt ſe abſoluat,& diſpenſet vigore facultatis ſibi competentis ex *Trid.ſeſſ.24. cap.6. refor.* vt dixi *par.1.cap.23. in fin.& cap. 24.* Etenim hæc ſuſpenſio ab executione ordinis Epiſcopalis non prohibet exercitium iuriſdictionis,etiam ſi ſupponatur fundata in ordine Epiſcopali, quia ſunt diſtincta, & in pœnis non fit extenſio, ita *Sayr.lib.4.cap.4.num.11.* Et quamuis ſuſpenſus ab officio non poſſit obtinere beneficium, vt *Garzias par.7.cap.14. num. 1.* tamen cùm iam habeat titulum, non videtur prohibitus poſſeſſionem illius adipiſci, cum intentione abſolutionem procurandi; multo minùs illicitum erit in ea perſeuerare, vt *Garz. par.8.cap.1.num.82.*

CAPVT II.

Epiſcopus Conſecrationem differens vltra tempora à iure permiſſa.

EX *Calcedon. Concil. can. quoniam quidam,75.diſt.* Epiſcopus à die electionis intra tres menſes conſecrari debet, & idem ſtatuit *Pelag. Pap. can. quoniam quidam, 100. diſt.* & *Tridentinum ſeſſ.23.c.2.reform.*

I. Ex *eod.Concil.Calcedon.loco cit.* Epiſcopus vltra tres menſes differens conſecrationem recipere, ſi nulla cauſa neceſſaria excuſetur, condemnationi Eccleſiaſticæ ſubiacere debet, & fructus Eccleſiæ viduatæ apud Oeconomum reſeruandi:hæc autem condemnatio Eccleſiaſtica à Pelagio Papa ſancita, eſt ferendæ ſententiæ, vt infra.

II. In *can. quoniam quidam, 100.diſt.* à Pelagio Papa ſtatutum eſt, vt ſi Epiſcopi electi negligentia prouenerit,vt Eccleſia vltra tres menſes viduata remaneat, ſcili-

Digitized by Google

ſcilicet non recipiendo conſecrationem; ſit communione priuandus, quouſque aut Epiſcopatum dimittat, aut ſe conſecrandum offerat: quòd ſi vltra quinque menſes diſtulerit per ſuam negligentiam non conſecretur amplius, ſed Metropolitani ſui iudicio cedat. Iſtæ omnes pœnæ ſunt ſententiæ ferendæ.

III. Sed ex *Trident ſeſſ. 23. cap. 2. reform.* quicunque Præfecti Eccleſijs Cathedralibus, vel Maioribus, etiam Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſi munus conſecrationis intra tres menſes non ſuſceperint, ad fructuum perceptorum reſtitutionem teneantur. Si autem totidem alijs menſibus id facere neglexerint, Eccleſijs eo ipſo ſint priuati.

Nota primò, quòd hæ pœnæ non procedunt, ſi neceſſitate, ſeu impedimento graui, & inſuperabili fuerit Epiſcopus præpeditus, per dictum, *c. quoniam quidam*, & ita *Henriq. lib. 10. c. 34. num. 2. Sanch. conſil. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 13.* cum alijs per eum allegatis: & facit illud verbum Tridentini, *neglexerint*, quod non dicitur de impedito: & tempus incipit currere à die confirmationis, ſeu prouiſionis Apoſtolicæ, vt *Sanchez ibid.* Intellige literis expeditis, *Henriq. lib. 10. c. 23. num. vlt.*

Nota ſecundò, quòd pœna dictæ priuationis fructuum ligat in foro conſcientiæ ante omnem ſententiam, vt patet ex *Trident.* ita *Nauarr. c. 25. num. 118.* quia conſtitutus eſt Epiſcopus ſub ea conditione, vel modo; vel quia non fecit, quod debuit, vt eſſet idoneus miniſter. Quamuis aliqui dixerint non teneri in foro conſcientiæ ante declaratoriam reſtituere fructus iſtos, quia eſt lex pœnalis priuans iure quæſito. Ita *Henriq lib. 10. cap. 23. num. vlt. in text. & comment. lit. V. X.* & probabile ait *Leſſ. cap. 34. num. 103.* Sed prima eſt tenenda, vt patet ex ordinatione S. D. N. Vrbani VIII de qua infra.

Nota tertiò, circa pœnam priuationis Epiſcopatus, quæ tenetur illum dimittere in foro conſcientiæ ante declaratoriam, quia non eſt pura pœna, ſed priuatio, ſeu caducitas, ob defectum debiti implementi modi, ſeu conditionis pertinentis ad formam collationis Epiſcopatus, ita *Boer. deciſ. 223. Nauarr. cap. 25. num. 118.* quamuis contrarium teneat *Henriq. loco cit. c. 23. in fin.* quod probabile ait *Leſſ. loco cit.*

Nota quartò, quòd olim erat introductum, vt peterent, & obtinerent Epiſcopi à Sede Apoſtolica prorogationem vltra ſex menſes ad conſecrationem accipiendam: ſed *Trident. ſeſſ. 7. c. 9.* ſtatuit, ne vltra ſex menſes concedatur prorogatio: vnde non valeret gratia talis, niſi cum ſpeciali derogatione huius decreti, *Sanch. lib. 7. conſ. c. 1. dub. 15. num. 13.*

Nota quintò, quòd S. D. N. Vrbanus VIII. in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ, prohibuit Maiori Pœnitentiario, & cæteris Officialibus Pœnitentiariæ ſuper pœnis præfatis Concilij Tridentini, diſpenſare ſcilicet vt non valeant titulum reualidare, vel fructus condonare.

CAPVT III.

Epiſcopus ſe ingerens Epiſcopatui literis non expeditis, & Clerus eum recipiens.

Vide *verbo*, *Gratia*, *cap. 2.*

CAPVT IV.

Epiſcopus ſe ingerens in aliena Diœceſi ſine licentia.

I. IN *c. quoniam in plerisque, de offic. Ordin.* poſt generalem prohibitionem factam à Concilio Lateranenſi, ne duo Epiſcopi ſint in vna, eademque Diœceſi, vel Ciuitate, etiam diuerſarum linguarum, & rituum: & poſt illam exceptionem, quòd ob neceſſitatem populi duplicis ritus, vel bilinguis, conſtituat Epiſcopus Vicarium ſibi Epiſcopum pro tali lingua diuerſa, vel ritu: ſubdit: *Si quis aliter ſe ingeſſerit, excommunicationis ſe nouerit mucrone percuſſum.* Deindè alias pœnas ferendæ ſententiæ decernit in contumacem.

Nota primò, quòd illa excommunicatio procedit, ſiue Epiſcopus ſe ingerat in aliena Diœceſi populi diuerſi ritus, vel linguæ, aut vnius, & eiuſdem, quia illa particula, *ſi quis aliter*, refertur ad illam generalem prohibitionem præcedentem, ita *Sayr lib. 3. c. 32. num. 3. Angelus verb. excom. 7. n. 3.* Imò aliqui putant procedere contra quemcunque aſſumentem ſibi Vicarium in aliena Diœceſi poteſtatem, etiamſi non ſit Epiſcopus, ita *Anan. in d. cap. quoniam, num. 2. Anchar. num. 4. Imol. num. 5.* Contra tamen alij putant ſolùm procedere contra vſurpantem iura Epiſcopalia in Diœceſi, ſeu Ciuitate diuerſarum linguarum, vel rituum diuerſorum; ita *Caiet. excomm. 68. Maiol. lib. 4. cap. 2. num. 10. Nauar. cap. 27. num. 114. Tabien. excom. 5. caſu 16.* Sed prima mihi videtur probabilior, & procedit ſiue ſe ingerat per actum ordinis, vel iuriſdictionis, vt patet ex dictis: & procedit etiamſi ſe ingerat in aliena Diœceſi de licentia illius Epiſcopi, ſi intendat ſe Coepiſcopum eſſe ſine licentia Papæ. Hæc tamen excommunicatio nulli eſt reſeruata ex vi huius textus.

Nota ſecundò, quòd de iure communi Epiſcopus non tenetur aſſumere Vicarium generalem, ſi ipſe ſolus ſit ſufficiens, neque datur manutentio, aut præſcriptio populo, aut Clero, contra Epiſcopum, vt teneat Vicarium Generalem, quia ſumus in facultatiuis, ita *Rota Caualer. deciſ. 418. num. 10. cum Caputaq. Put. & Mohedan.* & tenet *Genuen. in praxi, c. 70. num. 3. Barboſa ſuper d. c. quoniam, numer. 5.* quidquid contra dicat *Abb. in d. cap. quoniam, Azor. tom. 2. lib. 3. c. 43. q. 2. Boer. dec. 437. num. 6. Sbrozz. de off. Vic. lib. 1. q. 57. & alij apud eundem.*

Nota tertiò, quòd ſicut repugnat duos eſſe Epiſcopos in vna Diœceſi, ita etiam repugnat duas eſſe Cathedrales in eadem Ciuitate, vt *Calder. conſ. 2. de præſcr. Rota deciſ. 318. num. 1. p. 1. nouiſſ.* de qua re dixi infra plenius *cap. 6.*

II Si Epiſcopus ſe ingerat in aliena Diœceſi intentione ſibi vſurpandi, ſeu acquirendi iuriſdictionem

Epiſcopalem, incurrit in excommunicationem latam, & reſeruatam in Bulla Cenæ Domini *cap.* 17. & in *Trid cap.*11.*ſeſſ.* 22. *reform.*

Aduerte autem, quòd neque in hanc, neque in illam excommunicationem incurret per vſurpationem ſolius nominis Epiſcopi talis loci, ſi ſe non ingerat, *Bonaccin. de cenſur. in partic. diſp.*1. *quæſt.* 18. *punct.*2. *numer.* 5.

III. *Trident. refor. ſeſſ.*6. *c.*5. ſtatuit, vt nulli Epiſcoporum liceat cuiuſuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius Diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantùm; ſi ſecùs factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ab eo ordinati ab exequutione ordinum ſint ipſo iure ſuſpenſi. Iſtæ cenſuræ à Tridentino latæ non ſunt reſeruatæ.

Nota quòd Pontificalium nomine veniunt actiones propriæ ordinis Epiſcopalis, vt collatio ordinum, conſecrationes vaſorum, & Eccleſiarum, & Virginum, & Chriſmatis, & Confirmatio, & Benedictio veſtium, & Corporalium, *Sanch.conſil. lib* 7. *cap.*1. *dub.* 50. *Sayr. lib.*4.*cap.*16.*num.*29. *Barboſ.alleg* 6.*num.*5. Item omnes actus Sacerdotales, quatenus exercentur cum apparatu Pontificali, id eſt Mitra, & Baculo, *Sayr. & Barboſ. ibid.* Item dicunt Doctores incurrere Epiſcopum in pœnam Tridentini etiam conferendo primam tonſuram, quia dicunt venire nomine Pontificalium, *Sayr. lib* 4 *c.*16. *num.*29. *Salzedo ad Diaz cap.*26.*lit. A. Sanchez conſil.lib.*7.*cap.*1.*dub.*50.*nu.*2. cum alijs: eſt communis, quamuis aliqui contrarium teneant, vt *Henriq. lib.*3.*cap.*6.*num.*3. eamque ſententiam probabilem ait *Bonac.tract.de ſuſpenſ.in partic.q.*1.*punct.*12. *num.*2. ſed improbabilem ait *Sanch loco cit.*

Nota ſecundò, quòd Epiſcopus nullam cenſuram incurrit exercendo Pontificalia in ſua Diœceſi erga perſonas alterius Diœceſis citra collationem ordinum, v.gr. ſi conferat Sacramentum Confirmationis, aut velum ſacrum Moniali, aut ſimilia, quia nullo iure cautum, quamuis peccet, ita *Armilla verbo, Confirmatio, numer.*3. *Palud diſt.*7.*q.*4. *num.*3. *Tabiena confirmat.* §.1. *in fin. Syluest. verbo, Confirmatio, in fine, Viuald. de Sacr. Confirmat. num.* 30. *Henriq.l* 3. *cap.*6.*num.*6. quidquid aliqui contra teneant Epiſcopum etiam in hoc caſu ſuſpenſionem incurrere, quos allegat *Barboſ. de poteſt. Epiſcop. allegat.*30.*num.*14.

An autem Epiſcopus incurrat in præfatas cenſuras, ſi ſe ingerat in territorium Prælati exempti, vel habentis propriam Diœceſim, quamuis non ſit Epiſcopus, dicam *cap ſeq.*

An autem Abbas ſe ingerens in Diœceſi exercendo Pontificalia ſine licentia, incurrat cenſuram ſuſpenſionis, dic vt infra *verbo, Ordo, c.*21. *&* 23. ex quibus apparebit, quòd ſi ſit adhuc Abbas, incurrit ſuſpenſionem: ſi verò non ſit Abbas, niſi ſolo nomine, ſit irregularis tanquam vſurpans actum ordinis, quem non habet.

CAPVT V.

Epiſcopus ſe ingerens in loco exempto, vel nullius Diœceſis.

ADuertendum eſt, locum exemptum ab Epiſcopi Iuriſdictione poſſe tripliciter dici.

Primò impropriè, & per accidens, cùm ratione tantùm peſonarum exemptarum, dicitur exemptus: vt ferè omnia Monaſteria regularium; verè enim loca illa ſunt in, & de Diœceſi Epiſcopi; & Prælatus regularis habet iuriſdictionem in perſonas ſine territorio, *Roderic.qq.regul* 59. *art.*1.*tom.*2. *Suarez de cenſur. diſp.*5.*ſect.* 4.*num.*6. *Filiucc. & Salas infra allegati*: & idem dicendum de omni ſimplici priuilegio exemptionis à poteſtate diœceſiani, ita *Rota decif.*324.*num.*2.3. *&* 6.*recen par.*1. In multis tamen caſibus etiam in regulares exemptos Epiſcopus iuriſdictionem habet, vt *Henriqu. lib.*7.*cap.*24.*nu.*2. *Barboſa de poteſt. Epiſc. alleg.*74. *cum pluribus ſeqq.*

Secundo modo dicitur locus propriè exemptus, quando Prælatus Epiſcopo inferior, habet in eo loco plenam iuriſdictionem Epiſcopalem, vt plurimum cum temporali coniunctam, ſed eſt intra fines Epiſcopatus alicuius, ſeu Diœceſis, *Rot. par.*1.*recent.dec.*683. Epiſcopus tamen habet etiam ibi iuriſdictionem in multis caſibus, vt *Seraph. decif.*311. *& Rot. diuerſ.p.*1. *decif.*744. *Gonzal. gloſſ.*43.*numer.*190.

In loco igitur exempto, ſiue primo, ſiue ſecundo modo, Epiſcopus dicitur eſſe, vt in propria Diœceſi, & reſidens in Diœceſi ſua, *Gonz gloſ.*43.*n.*187. & poteſt ibi exercere Pontificalia, & Cathedram habere, per *Clem.* 2.*de priuil. Rota p.*2.*rec.decif.* 238. Vnde in hoc videtur derogatum, *c. Abbatem*, 18. *q*, 2. qui canon deſumitur ex *epiſt. S. Greg.*43.*lib.*4.*cap.*87.*indic.*13. vbi prohibetur miſſas publicas, ſeu ſolemnes non poſſe ab Epiſcopis celebrari in Eccleſijs Monachorum. Cathedram tamen ad modicum tantum tempus ibi habere debet, quia non debet mutari ſine cauſa, *c. placuit vt nemini*, 7.*q.*1. *Gemin. & Franc. in c. cùm Epiſcopus, de offic. ord. in* 6. *Gonzal. num* 192. & dummodò non deroget in aliquo iuri exemptorum; vt *d. Clem. in fin.*

Non poteſt autem Epiſcopus in loco exempto ſecundo modo exercere iuriſdictionem contentioſam, ſeu tribunal erigere, per *c. cum Epiſcopus, de offic. ord. in* 6. *Rot. diuerſ. deciſion.*145.*num.*1. *par.*2.*tom.*1. ſecus in loco exempto primo modo, vt *Roderic. ſupra cit. Salas de leg diſput.*14.*ſect.*6.*num.*85. *Filiuc. tract.*11. *num.* 149. & communem ait *Suar. loco cit.*

Tertiò modo dicitur locus nullius Diœceſis, quandò ſcilicet Prælatus loci habet Epiſcopalem iuriſdictionem in ſubditos Clericos, & laicos loci, & locus non eſt intra fines alicuius Diœceſis, vel in extremo, verbi gratia ad littus maris; & dicitur habere propriam, ſeu particularem Diœceſim, vt declarat *Rota dec.* 683. *per totam*: & quidem in fauorabilibus venit nomine Diœceſis, & Prælatus continetur nomine Diœceſani: *Rota d.decif.*324.*numer.*1. vbi ait etiam quod talis exemptus Prælatus, ſeu locus, non dicitur eſſe de Diœceſi, neque in Diœceſi, & dicitur etiam nullius Diœceſis, *Rota ibi, num.*3. at in odioſis non venit, ſed venit nomine

mine Ordinarij loci, *Coethier. de iuriſd. in exempt. lib. 1. q. 1. num. 7. 8. 9.* Huiuſmodi autem exemptio non poteſt vlla præſcriptione etiam immemorabili acquiri; ſed ſolum ex ſpeciali Papæ priuilegio, vel præſcriptione cum titulo putatiuo, iuſto errore cauſato, & cum verba priuilegij credebantur hoc ſignificare, quia ſolus Papa poteſt ſeparare partem à Diœceſi: alias igitur præſcriptio non procedit, quia eſſet irrationabilis, quia duo capita non poteſt habere vnum corpus, ſcilicet vna Diœceſis, ita *Rot. d. deciſ. 324. numer. 2. 6. 8. 11. & 12.* & vide, quæ dixi infra *cap. 6.*

Epiſcopus ergo in hoc territorio nullam habet iuriſdictionem, niſi in tribus caſibus, ſcilicet quoad Viſitationem, nam viſitatur talis locus à viciniori Epiſcopo, *Trid. ſeſſ. 24. cap. 9. refor.* & quoad licentiam, & cognitionem ſuper cauſa extractionis reorum de loco ſacro, ex Bulla Greg. XIV. & tertio in caſu præſcriptæ iuriſdictionis, vel priuilegij: *Rota diuerſ. par. 2. tom. 1. deciſ. 207. num. 5.*

Ex his apparet, quòd Epiſcopus ſi ſe ingerat contra iura in loco nullius, primò incidit in ſuſpenſionem latam à Tridentino contra exercentem Pontificalia in aliena Diœceſi, & in excommunicationes latas in Concilio Lateranenſi in Bulla in Cœna Domini, & Tridentino, ſecundùm diſtinctiones allatas *cap. præced.* reſpectiuè; & ita in terminis de ſuſpenſione tenet *Coethier. lib. 2. q. 1. num. 7.*

Si autem ſe ingerat in loco exempto primo, vel ſecundo modo contra iura, tunc incurrit in excommunicationem latam in Tridentino, & in Bulla in Cœna Domini contra vſurpantes iuriſdictionem Eccleſiarum; ſi tamen ſe ingerat non vt ad illum actum tantùm, ſed animo acquirendæ, vel prætendendæ iuriſdictionis talis in genere, ſeu ad vniuerſitatem cauſarum, vt dixi *c. præced.* nullam autem ſuſpenſionem incurrit exercendo Pontificalia in illis locis, imò vt dixi, licitè poteſt exercere.

CAPVT VI.

Epiſcopatuum, vel Archiepiſcopatuum erectio, vel diuiſio facta, ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ.

I. CAp. 1. diſt. 101. Statuit Sancta Synodus Calcedonen. ne duo Metropolitani ſint in eadem Prouincia, neue Prouincia vna in duos Metropolitanos diuidatur, Quòd ſi qui Epiſcopi attentauerint per pragmaticam ſanctionem id eſt Principis ſæcularis Conſtitutionem prouinciam diuidi, vt duo inueniantur Metropolitani, ſtatuit Sancta Synodus eos cadere de proprio gradu.

Nota, quòd hæc pœna eſt depoſitionis, non autem irregularitatis, vt *Maiol. lib. 3. cap. 23. num 15.* & eſt latæ ſententiæ, ob particulam, *cadere*, quæ non indiget Iudicis miniſterio, ſecundùm multorum ſententiam, quos allegat *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 186.* & ſi ipſe contrariam dicat probabiliorem cum pluribus, quos allegat *num. 187.* qui tamen ferè omnes loquuntur de particula, *cadant*: quæ eſt futuri temporis; hic autem eſt temporis præſentis, quæ regulariter eſt latæ ſententiæ. Procedit autem hæc pœna etiam ſi diuiſio fiat ſine decreto Iudicis Laici, vt *Turrecrem ibidem in fin.* Non tamen ea pœna obligat ante ſententiam ſaltem declaratoriam: dixi *p. 1. c. 27.*

Nota ſecundò, quòd noua Metropolis Eccleſiaſtica non poteſt erigi ſine ſpeciali Papæ authoritate, *Turrecrem & Præpoſ. Mediol. ibid.*

II. In Concilio Lateranenſi, vt *c. quoniam in plerisque, § prohibemus, de offic. Ordin.* Innocentius III. prohibuit, ne vna, eademque Ciuitas ſiue Diœceſis diuerſos Pontifices, habeat, tanquam vnum corpus diuerſa capita quaſi monſtrum: ſed ſi ibi ſit populus diuerſarum linguarum, vel rituum, Epiſcopus illius loci aſſumat ſibi Vicarium Epiſcopum pro tali diuerſa lingua, vel ritu: & ſi quis aliter ſe ingeſſerit, excommunicationis ſe nouerit mucrone percuſſum. Quæ excommunicatio non eſt reſeruata ex eo textu: ſed eſt reſeruata in Bulla in Cœna Domini, & ex Concilio Tridentino, quia talis intendit vſurpare iura Epiſcopalia alterius Eccleſiæ, vt dixi *ſup. c. 4.*

Nota, quòd duæ Cathedrales in vna Ciuitate tanquam duo capita dari non poſſunt, aut duo Metropolitani in eadem Prouincia, *Hoſtien. in cap. cum contingat. num. 1. de foro competen. Rota deciſ. 324. num. 11. part. 1. recent. & deciſ. 318. num 1. par. 1. nouiſſ.* Item non poteſt aliquis Prælatus, vt Abbas, præſcribere iuriſdictionem Epiſcopalem cum territorio, vt ſit nullius Diœceſis exiſtens intra fines alicuius Diœceſis, ne ſint duo capita in eadem Diœceſi, quia eſt monſtrum: neque immemorabilis id poteſt efficere, *Rota recent. deciſ. 324. num. 11. par. 1.* Sed ſolus Papa id poteſt ſtatuere. *Hoſtien. in c. cum contingat, verſ. mihi videtur, de for. compet.* Et hac ratione Epiſcopus Feſulanus habet Florentiæ vnam Eccleſiam cum tota Parochia, & ibi habet ſuum tribunal, quoad ſubditos ſibi, vt *Gemin. in cap. ſtatutum, § cum verò, num. 3. de reſcr. in 6. & Rot. diuerſ. tom. 1. p. 2. deciſ. 207. num 5.*

Nota ſecundò, quòd Diœceſes non ſunt diſtinctæ ſecundùm terminos dominiorum temporalium, ſed aliquando exceduntur ab illis, vt *cap. 1. 10. diſt. ex Epiſt. 18 Innocentij Primi*, quia vt ibi dicitur, ad neceſſitatum mundanarum mobilitatem non debet Dei Eccleſia commutari, *gloſſ. in Clem. ne Romani, § ſanè, verbo, Diœceſim, de elect. Hoſtien. in c. ſuper eo, de Paroch. Seraphin. dec. 1337.* Vnde ſequitur, quòd licet augmentato Regno in Prouincia acceſſoria, Rex eadem habeat iura, & priuilegia, quæ in Regno principali, & prouincia acceſſoria iiſdem vtatur legibus, & priuilegijs, quibus Regnum, cui acceſſit, *Bar in l. ſi conuenerit, § ſi nuda, ff. de pign. act.* Tamen non procedit quoad ſpiritualia, nam ſi Rex habet ius nominandi, vel præſentandi ad Eccleſias, non habebit hæc priuilegia in Prouincia nouiter acquiſita, niſi Papa id ſpecialiter concedat, per *d. c. 1 diſt. 10.*

Nota tertiò, quòd fundatio Eccleſiæ Cathedralis, vel Metropolitanæ, eſt de reſeruatis Papæ, vt neque Apoſtoli ſine Petri commiſſione, fundare potuerint, *gloſſ. in c. ſi quis neſciat, verbo, Apoſtolos, 11. diſt. Archid. & Turrecrem & Gemin. ibid. Io. Ant. Delph. in tract. de Eccleſiaſt. poteſt. tit. de Cardinal. concluſ. 1. verſ. 3. Baron. in notis ad Martyrologium, ſuper feſto S. Iacobi 25. Iulij.*

CAPVT VII.

Epiſcopi ad Curiam venientes.

Vide *Curia cap.* 11.

CAPVT I.

Falſum.

I. CRimen falſi eſt publicum. *l. 1. ff. de publ. Iudic, ibi gloſſ. & §. item lex Cornelia, Inſt. de publ. Iud. Clarus §. falſum. in princip.* Vnde condemnatus in iudicio de falſo, cùm ea ſit cauſa famoſa, incurrit infamiam iuris, *l. 1, ff. de his qui not. infam. l, infamem, ff. publ. Iud.* & conſequenter eſt irregularis, *Maiol. lib. 5. c.36. num.* 2. Et confirmatur, quia omne crimen enorme depoſitione dignum, ſi notorium fuerit, reddit infamem infamia iuris, & irregularem, ſecundum probabiliorem, vt dixi *par. 1. cap. 33. §. tertio modo.* Eſt autem crimen falſi enorme, & depoſitione dignum, vt *Maiol. ibid.* & latè *Bernard, Diaz & Salzedo in addit. ad capit. 96. praxis crimin. verbo detrudatur.*

Amplia vt procedat etiam contra falſificantes litteras, ſeu patentes Ordinariorum, ſeu publicorum Officialium. *l. eos, ibi DD. ff. ad l. Cornel. de falſ.* quando ſcilicet ſunt in forma probanti *Abb. in c. poſt n. ceſſionem, de prob. num. 5. Felin. num. 3. in fin. Guid. Pap. deciſ.* 481. *Oſaſc. deciſ. 71. num.* 10.

Limitat tamen *Diaz ibid. num.* 1. non procedere de falſo probato via exceptionis, ſeu incidenter (quamuis tunc ſit infamis infamia facti tantum, vt *Maiol. loc. cit.*) ex tex. in *l. Lucius, ff. de his qui not. infam.*

Limita ſecundo, quòd ſuper hac infamia, & irregularitate poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt dixi *verbo Ordo, cap. 16. num.* 10.

II. Falſitatem committens in iudicio, cauſam amittit. *c. olim. 25. de reſcr. l. in fraudem. §. quoties apud fiſcum*, & ibi *gl. not. verbo cadat. ff. de iure fiſci. Card. in d. c. olim not. 12. num. 7. Boer. q. 291. numer.* 2. vbi ait communem ſententiam. Et amplia vt procedat etiam in cauſa beneficiali, vt habetur *in d. c. olim. & ibi not. Cardin. & Boer. loco cit.* Et quidem ſi falſitas ſit commiſſa circa acta publica ipſius cauſæ ſcilicet falſificando proceſſum, certa eſt & communiſſima ſententia, quòd falſificans ſeu falſo vtens, amittit cauſam. Si autem falſificatio ſit circa teſtes, vel inſtrumenta, magis communis ſententia eſt quod non amittat cauſam; vt de magis communi teſtatur *Boer. ibi num.* 3. & communẽ ait *Vantius de nullit. tit. de nullit ſent. ex def. proceſſ. n. 114. Clar. in praxi, §. falſum verſ. item propter.*

An autem hæc pœna amiſſionis cauſæ committatur, ſeu incurratur ipſo iure; aliqui negant dicentes requiri ſententiam priuationis, ita tenet *Bal. in d. c. olim. nu.* 8. & conſentiunt *multi DD.* dicentes, quòd verbum cadat (quo vtitur *d. l. in fraudem*) intelligitur futuri temporis, & non eſt latæ ſententiæ, ſed ferendæ; quos in magno numero allegat, & ſequitur *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num. 187. & 188. C. de reu. don.* Alij tamen dicunt hanc pœnam eſſe latæ ſententiæ, propter verbum cadat, quod eſt imperatiui modi temporis præſentis, ita *Barbat. in d. c. olim*, quem ſequitur *Boer. d. q. 291. num.* 2. & quod verbum cadat ſignificet canonem latæ ſententiæ tenent *plurimi apud Tiraquell. loco cit. num. 186. & Barboſa de diction. ver, cadat cum Moneta, & Pereira.*

Sed dico primò, quod etiam poſita hac ſecunda ſententia, ea pœna non ligat in foro conſcientiæ ante ſententiam declaratoriam amiſſionis cauſæ, ſeu impoſitionis perpetui ſilentij, vt *Boer ibidem.* Deinde dico quòd licet ob falſitatem in actis pars amittat cauſam, non tamen per hoc aduerſarius obtinebit, niſi docuerit de iure ſuo; quia ad obtinendum non ſufficit probare non ius aduerſarij, niſi probetur de iure actoris. ita probatur *in d. c. olim in fin. & ibi latè Felin. à nu. 9. Boer. d. q. 291. in fin. Burat. deciſ. 47. numer.* 12.

Vnde ſi vertente lite ſuper cauſa poſſeſſionis beneficij, alter ex colligitantibus falſam produceret collationem, omne ius ſiue in re, ſiue ad rem amitteret, tamen aduerſario beneficium non adiudicaretur, niſi probaret de iure ſuo. Dico tertio *cum allegatis à Boer. ibi num.* 3. quod producens falſa acta ſuæ promotionis ad ordines, ſcilicet patentes ordinarij falſificatas, non amitteret priuilegium Clericale, ſi verè eſſet ordinatus, quamuis aliter à iure puniatur, *vt ſupra dixi.*

III. Teſtis repertus falſus ſeu periurus in vno articulo in totum repellitur, *Rota dec, 664. n. 5. par. 1. rec.*

CAPVT II.

Falſatio per artem. Alchimiæ.

EXtrauag. vn. de crimine falſi, inter. communes: Qui Chimicum, ſeu Alchimicum aurum, vel argentum facit, aut fieri mandat, ſequuto effectu, aut facienti miniſtrat ſcienter; & præſertim, qui monetam ex auro, vel argento alchimico faciunt, ſeu fabricant, aut fieri mandant, incurrunt pœnam infamiæ iuris eo ipſo, & tenentur pauperibus erogare tantundem probæ monetæ ſeu ponderis metalli.

Et amplia, vt procedat etiam de vtente ſcienter tali moneta, aut auro, vel argento alchimico in damnum tertij, vt docet *Ioannes Crotus tract. de teſtibus, in rubr. in cauſis ciuilibus quis poſſit eſſe teſtis num.* 197.

Amplia ſecundò, quòd licet illa pœna erogationis ſimpli in pauperes ibi videatur indigere miniſterio Iudicis, & ſic ſit ferendæ ſententiæ; tamen obligat in foro conſcientiæ ante ſententiam iure naturali, in quantum ſit ſequutum damnũ tertij, cui reſtitui neque at, vt quia facta diligentia adhuc ſit ignotus; ſi enim ei, vel hæredibus reſtitui poteſt, eiſdem delinquens reſtituere tenetur, per ea quæ habentur *in c. cum tu, de vſuris, & ibi Doctores, & Leſſ. lib. 2. c. 14. num. 49. Molina tom. 2. diſp.* 746.

Limitant multi Doctores, vt hęc Conſtitutio non abſolutè damnet, & puniat artem Alchimicam, ſed tunc ſolum, quando quis prætendit facere verum aurum, vel argentum, & illud pro vero expendere; etenim hoc eſt peccatum graue iniuſtitiæ, quia non poteſt efficere verum aurum vel argentum; ſecus ſi tale pro tali venderet, id eſt pro Alchimico, & non ad prætium

ve-

veri auri, vel argenti, quia non habet auri, & argenti perfectionem, neque virtutes, licet ad aliquid ſit vtile, & participet multum de vero auro, & argento: & ideo non licet ſoluere debita auro Alchimico, vt *S. Thomas* 2. 2. q. 77. *art.* 2. *ad* 1. Et ita hanc ſententiam tenent *Albertus Brunus tract. de moneta augment. præſuppoſ.* 1. *num.* 13. *Farinac. q. crimin.* 115. *de crim. læſæ Maieſtatis. Syluest. verbo, Alchimia, num.* 4. *Ioannes Crotus de teſtibus, rub. in cauſis ciuilibus quis poſſit eſſe teſtis, num.* 197. qui ita limitat hanc extrauagantem

Alij dicunt, illam extrauagantem non damnare artem Chimicam, niſi quando vel fieret ope dæmonis, vel quando non valeret efficere verum aurum, & argentum; ſi autem poſſet efficere, non eſſet prohibita, nec punita; quia dicunt hanc artem faciendi verum aurum, & argentum, eſſe poſſibilem, & veram in ſe, licèt in hoc, vel in illo non ſit ſemper vera: ita *Tabiena verbo, Alchimia, Oldrad. conſ.* 74. *Fabian. de Monte tract. de empt. q.* 5. *Abb. in c.* 2. *de ſortil.* & hanc communem dicit *Hieronym. Zanet. tract. de foro conſcien. num.* 131. & hanc ſententiam probat *Mart. Delrio diſq. magic. lib.* 1. *cap.* 5. *q.* 4. *pag.* 40. *col.* 1. Alij verò dicunt per hanc extrauagantem abſolutè damnari artem Alchimiæ, quia eſt expoſita multis fraudationum periculis, & quòd ſæpè Diabolus ſe illi operationi ingerat: ita *Sanch. in decal. lib.* 2. *cap.* 40. *num.* 51. *cum Valent. & Pereira*. Sed prima opinio tanquam media, & diſtinguens mihi videtur probabilior, & magis communis. Addit autem *Mart. Delrio loco cit. pag.* 40. *&* 42. *in fin.* hanc extrau. non eſſe vſu receptam, ſed contrario vſu abolitam, quod verum puto, ſaltem quo ad pœnas ibi inflictas, quia videmus publicè tales Alchimiſtas tolerari, & à multis principibus æſtimari. Merito tamen in foro conſcientiæ communiter illicitam hanc artem cenſendam eſſe ait *idem Delrio. concil.* 2. *ibi.*

CAPVT III.

Falſantes monetam Regis Galliæ.

Extrauag. vn. *Ioann. XXII. de crimin. falſi*, lata eſt excommunicatio Papæ reſeruata contra falſantes monetam in Regno Galliæ, & locis vicinis, aut extra fabricantes, aut ementes, & in Regnum Galliæ portantes, aut cudentes monetam extra Regnum Galliæ in locis vicinis ſub ſigno Caroli Regis Francorum: loquitur de eam facientibus ſcienter.

Aduerte quòd aliqui dicunt iſtam excommunicationem hodie non habere locum, quia putant eam fuiſſe latam contra adulterantes monetam dicti Regis Caroli, aut illo dominante, in præiudicium eius Regni: ita *Filiuc. tract.* 15. *numer.* 76. Alij tamen putant etiam hodie procedere, vt *Bonac. de cenſ. in partic. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 50.

CAPVT IV.

Falſificatio litterarum Apoſtolicarum, vel falſarum vſus, vel impetratio.

I. IN *c. ad falſariorum, de crim. falſi*, falſificantes litteras Apoſtolicas per ſe, vel alios, itemque fautores illorum, & defenſores incurrunt excommunicationem eo ipſo. Item vtentes talibus litteris, ſi Laici ſint incurrunt excommunicationem, neque abſolui poſſunt, donec ſatisfecerint competenter; & idem ſtatuit de impetrantibus, id eſt litteras procurantibus iam falſatas, non tamen falſari procurantibus, vt *Abb. antiq. ibi.* Non ſunt reſeruatæ iſtæ excommunicationes, niſi ratione ſatisfactionis prærequiſitæ, vt *Sayr. lib.* 3. *cap.* 10. *numer.* 7. Sed hodie eſt reſeruata quoad ipſos falſantes, non quoad cooperantes, & vtentes, ex *capit.* 6. *Bullæ Cœnæ Domini*, vt dicam *infra*.

An autem procedant prædicta de falſatione in parte non ſubſtantiali, multi negant, tamen plures affirmant. Vide *Felinum in c. ex parte, il primo, num.* 18. *circa medium, de reſc. Sayrum lib.* 3. *cap.* 10. *numer.* 11. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 22. §. *aliud dubium, Suar. de cenſ. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 46. Prima communis Theologorum, ſecunda communis Canoniſtarum.

II. Clerici, qui fuerint deprehenſi falſarij omnibus officijs, & beneficijs Eccleſiaſticis perpetuò ſunt priuati ipſo iure, vt in dicta extrau. & de communi teſtatur *Azor. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 17. §. *quintum crimen.* & docet *Garzias de benef. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 170. *Gonzal. gloſſ.* 15. *num.* 73: & ſic ſunt ipſo iure depoſiti. Et additur in dicta extrau. vt clerici deprehenſi ideſt conuicti falſarij degradentur realiter, & ſeculari poteſtati tradantur puniendi ſecundum iura ciuilia: ſed hæc pœna in in d. decretali reſtringitur ad eos, qui per ſe falſitatis vitium exercuerint, non autem procedit contra cooperantes. Sed nota hic illa particula exercuerint non requiri conſuetudinem, ſeu exercitium propriæ dictum, ſed ſufficit etiam vnus actus ad omnes ſuptadictas pœnas decretalis huius, *Farinatius q.* 151. *num.* 31. *Barboſ. in d. c. ad falſariorum num.* 7. & Clericus ob dictum crimen falſationis litterarum Papæ eſt morte puniendus, vt *not. gloſſ. in d. c. falſariorum num.* 14. *per l. vbi falſi C. ad l. cor. de fal.* Mandans etiam hoc ſupplicio puniendus ſicut principalis, vt *Farin. q.* 151. *num.* 12. *Barbo. ibi num.* 15.

Ex *ſup. relata extrau.* notandum eſt, quod licet de iure antiquo falſificator litterarum Apoſtolicarum à ſolo Papa eſſet iudicandus, & ideo ab Ordinarijs ad Sedem Apoſtolicam vinctus mittendus, *c. in memoriam* 19. *diſt. ibi DD. & capit.* 2. *de reſcr.* tamen hodie ſi conſtat de falſificatione ab Ordinario ſuo puniendus, nec remittendus eſt. *ita Prep. ibi & Canoniſtæ in d. c.* 2. Imò quod hodie abſolutè non ſit mittendus ad Curiam Romanam, niſi ab Ordinario fuiſſet carceratus ex commiſſione Papæ. Ita *Felin. in dict. capit.* 2. *& Anan. ibi.*

III. Ex *Bulla in Cœna Domini cap.* 6. excommunicantur falſarij litterarum Apoſtolicarum, etiamſi in forma Breuis. Item falſarij ſupplicationum gratiam vel

vel inſtitiam continentium per Romanum Pontificem, aut Vicecancellarium, aut Regentem, aut alium de mandato eiuſdem Pontificis ſignatarum. Item falſo fabricantes litteras Apoſtolicas etiam in forma Breuis. Item falsò ſignantes Supplicationes ſub nomine eiuſdem Pontificis, aut Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum. In hanc tamen excõmunicationem non ſunt comprehenſi mandantes, aut cooperantes, vt notat *Barboſ. in dicto c. ad falſariorum nu.* 4. cum ibi allegatis, neque continet vtentes literis falſificatis ab alio. *Bonacin. hic punct.* 3. *num.* 7. Hæc excommunicatio eſt Papæ reſeruata in eadem Bulla.

Super hac autem vide expoſitores in *capit. 6. Bullæ in Cœna*, vt *Suar. Vgolin. Filinc. Sonſam, Duardum*, &c.

An autem duplicem excommunicationem incurrat qui & litteras Apoſtolicas eraſit, & in illis poſtea aliquid adſcripſit, vide *pa.* 1. *cap.* 8. §. *reſpon. ad* 2. & §. *ſecundus caſus.*

IV. Ex conſtitutione Papæ Innocentij decimi incip. *in ſupremo iuſtitiæ*, dat. die 8. *April. ann.* 1653. Supra dictæ conſtitutiones ſanctioneſque innouatæ, extenſæ, & declaratæ ſunt, primo, vt ſuper hoc crimine procedatur ſicut ſuper atrociſſimis. Secundo, vt vltra ſupradictas pœnas, rei huius criminis incurrant etiam pœnam ipſo facto confiſcationis omnium bonorum, etiam deuolutionis iuriſdictionalium, feudalium, emphiteuticorum, & priuationis omnium officiorum etiam titulo oneroſo collatorum. Tertio, vt comprehendantur omnes perſonæ cuiuſcunque gradus, etiam ſpeciali nota dignæ, nemine excluſo. Quarto, vt hoc crimen & pœnæ procedant non ſolum contra falſantes litteras apoſtolicas ſub plumbo, vel forma breuis ſub annulo piſcatoris; ſed etiam falſarij ſupplicationum, cedularum motus proprij ac mandatorum de expediendo manu Papæ, vel per conceſſum ab officialibus ſignatorum, etiamſi de ijs litteræ nullæ, in forma breuis, vel plumbi expediantur, neque conſueuerint expediri. Item falſificantes quaſcunque conceſſiones in quibus adſit ſubſcriptio Papæ, vel officialium, ſuper quibus litteræ in forma breuis, vel ſub plumbo expediri ſolent. Item falſarij datarum in præmiſſis ab officialibus appoſitarum. Item falſificantes regiſtra ſupradictorum originalium, ſeu libros illorum, ſcilicet, vt in prædictis omnibus, crimine, & pœnis cenſeantur compræhenſi non ſolum ipſi falſificantes, ſed & mandantes, complices, mediatores, auxiliatores, fautores, &c. quicunque, non obſtantibus quibuſcunque, &c.

CAPVT V.

Falſantes litteras Ordinariorum.

NVlla excommunicatio, aliaue cenſura eſt latæ ſententiæ contra falſantes litteras aliorum Ordinariorum. *Nauarr. conſ.* 30. *nu.* 3. *de temp. ordin.* niſi in caſu quo quis promonetur ad ordines per falſas commendatitias, vel dimiſſoriales; in quibus caſibus incurritur ſuſpenſio, vt dicam *infra, verbo, Ordo, cap.* 16. Incurritur autem infamia iuris, & irregularitas, ab eo, qui damnatus fuerit in iudicio ob falſificatas litteras Ordinariorum, vt dixi *ſupra cap.* 1. vide etiam *infra, verbo, ordo, cap* 16. *num.* 10.

De varijs modis deprehendendi falſitatem litterarum ordinarij, eamue excuſadi, vt ob defectum ſubſcriptionis, vel ob raſuram, vel ob ceram nimis recentem; &c. Vide *deciſ.* 42. *in collect. Farinac. de contrac. & crimin.*

CAPVT VI.

Falſum præſumptum Curialium, accipientium litteras Apoſtolicas de manu alterius, quam deſtinati Officialis.

IN *c. dura, de crimin. falſi*, prohibetur ne quis accipiat litteras Apoſtolicas ab alterius manu, quam conſtituti officialis, niſi ſit perſona magnæ authoritatis, quæ per nuncium ad hoc miſſum ad Cancellariam recipiat: contrarium faciens, ſi Laicus fuerit, ſubiacet excommunicationi eo ipſo. Hæc excommunicatio nulli eſt reſeruata, & non ligat, niſi morantes in Curia, qui per ſe poſſunt accipere litteras expeditas de manibus Officialium immediatè. *Abb. Antiquus in d. cap. dura Panormit. ibi. nu.* 2. Imò hæc excommunicatio, & prohibitio hodie abijt in deſuetudinem, vt teſtatur *gloſ. ibi, Hoſtien. in ſumma tit. de crim falſi*, §. *porrò, verſ. octauò.* & de communi teſtatur *Marius Alterius lib.* 5. *diſp.* 7. *cap.* 5 *in fin.*

CAPVT I.

Fidei profeſſionem, & iuramentum fidelitatis omittentes.

I. CAp. *quoniam*, 100. *diſt.* Papa Pelagius ſtatuit, vt ſi Metropolitani à die ſuæ conſecrationis, vltra tres menſes diſtulerint ad Sedem Apoſtolicam mittere pro Fidei profeſſione facienda, & pallio accipiendo, commiſſa ſibi careant dignitate, & poſt trinam monitionem poteſt de alio Metropolitano prouideri ab ijs, quibus competit, vt *ibi.*

Hæc pœna priuationis videtur inferri ipſo facto propter verbum *careat*, quod eſt latæ ſententiæ ſecundum veriorem, & magis communem, quam probat latiſſimè *Tiraquel. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur. num.* 161. & 166 tamen ad eam incurrendam in caſu noſtro requiritur monitio canonica, vt patet ex textu. Imò neque ipſo iure erit depoſitus, ſed deponendus per ſententiam, vt exponunt ibi *gloſ Archid & Turrecr. ſuper verb careat:* & ait *Tiraquel. loco cit. nu.* 166. verbum *careat*, pro ſubiecta materia poſſe eſſe ferendæ ſententiæ.

II. *Extrauag.* 1. *de elect. inter commun* § *fin* Epiſcopi, Abbates, Prælati, Priores, & alij Monaſteriorum regimina exercentes, ſi ſolitum fidelitatis iuramentum, & obedientiæ Sedi Apoſtolicæ non præſtiterint, donec illud præſtent, nihil percipiant de prouentibus earum Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum; & quidquid per eos actum fuerit, viribus non ſubſiſtat.

Ex hoc nota, quòd iſti Prælati donec præſtiterint prædictum iuramentum fidelitatis, neque iuriſdictionem

nem

nem exercere, néque fructus percipere poſſunt; non quod ſit ſuſpenſio iſta, ſed quòd eis ius perfectum à Papa non conceditur, quandiù non præſtant tale iuramentum; & ideo hæ pœnæ videntur obligare in foro conſcientiæ; quamuis dicat *Barboſ. in d. Extrau. nu. 3. cum Nauar. & Ioan. Valero,* pœnas illas non ligare in foro conſcientiæ: Sed contra, iſtæ non ſunt propriè pœnæ, nec priuatio iuris perfectè quæſiti, ſed imperfectè ob defectum conditionis; vt quamuis titulum acquiſierint, non tamen exercitium, niſi poſita illa conditione, vt dixi *ſupra* in ſimili *verbo, Epiſcopus, c. 2.* & dicam infra, §. *limitant.*

Nota ſecundò, quòd hodie iſtæ Conſtitutiones pœnales contra promotos ad Cathedrales, omittentes fidei profeſſionem, & iuramentum, non habent locum, quia hodie Epiſcopi præſtant hæc ante litteras expeditas ex Trid. *ſeſſ. 24. r. 1.* & Bulla 6. Greg. XIV. incipit *Onus*, & idem eſt de prouiſis ad alias dignitates Conſiſtoriales; & omnes tempore informationum hæc præſtant, vt in ea Bulla Gregorij.

III. Trid. *ſeſſ. 29. c. 12. reform.* ſtatuit vt prouiſi de beneficijs quibuſcũque curam animarum habentibus, teneantur ad minus intra duos menſes à die adeptæ poſſeſſionis in manibus Epiſcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, ſeu Officiali, Orthodoxæ ſuæ Fidei publicam facere profeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ obedientia ſe permanſuros ſpondere, & iurare. Prouiſi autem de Canonicatibus, & dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus, non ſolum coram Epiſcopo, ſeu eius Officiali, ſed etiam in Capitulo idem facere teneantur intra duos ſcilicet menſes ſupradictos currentes à die adeptæ poſſeſſionis; alioquin ſupradicti omnes, fructus non faciant ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragetur.

Amplia ex hoc textu, quòd non iuuatur, neque excuſatur à reſtitutione iſte trangreſſor per regulam de triennali, neque vſucapione triennali, quia Tridentinum ſtatuit poſſeſſionem non ſuffragari: ita *Sanchez lib. 2. in decal. cap. 5. num. 11. & 12.* Intellige ſi teneamus eum obligari in conſcientia, vel ſecuta declaratoria: ita *Sanchez ibid.*

Amplia quod cum dicat poſſeſſionem non ſuffragari, ſequitur quod iſte non ſolum amittit fructus præbendæ, ſed etiam diſtributiones; non ſolum in futurum, ſed etiam intra duos menſes illos, quia ante profeſſionem non potuit haberi pro præſente, ita *Rota pa. 2. recent. deciſ. 157. cum Nauar.* & cum declaratione Sacræ Congregationis. Alij tamen dicunt non amittere diſtributiones ſi interfuit, ſed ſolum fructus præbendæ, ita *Barboſ. ad dictum c. 12. Triden. numer. 11. & littera F.* vbi plures allegat DD. cum declaratione Sacræ Congregationis. Illud eſt certum quod etiam ſi poſtea profiteatur non recuperabit fructus de præterito amiſſos, *Sanch. d. c. 5. num. 5.*

Limita quòd in hanc pœnam non incurrit, qui inculpabiliter omiſit prædicta præſtare, ſed ſolum ſi cum culpa mortali omiſit, quia ſunt pœnæ negligentis, *Nauarr. conſil. 12. de iureiur. Sanch. in decal lib. 2. capit. 5. num. 10. Garzias part. 3. de benefic. c. 3. numer. 68.* tamen debet poſtea facere profeſſionem, & iuramentum præſtare quàm primum ad acquirendos fructus in poſterum. *Garzias num. 30.* Sed ſufficere ad effectum, vt pro foro conſcientiæ ſatisfeciſſe cenſeatur, ſi illam profeſſionem, & iuramentum præſtiterit alia occaſione poſt adeptum beneficium, in manibus Epiſcopi, vel Vicarij, vt occaſione Doctoratus, vel in Synodo, etiamſi non cogitauerit de dicto Tridentini præcepto, dicunt *Nauarrus conſil. 12. de iureiur. Rodericus q. regul. 72. art. 3. tom. 2. Sanch. lib 2. capit. 5. numer. 6.* Et quamuis hodie per Bullam Pij IV. *Iniunctum* 89. ſtatuta ſit certa forma, vt non ſatisfaciat dictæ obligationi per aliam formam: tamen ex Bulla eiuſdem Pij IV. 88. *In ſacroſancta,* eadem forma eſt præſcripta profeſſionis fidei, & iuramenti pro promouendis ad gradum Doctoratus.

Limitant etiam *Sanch. nu. 10. & Nauarr dicto conſil. 12.* quòd illa pœna priuationis fructuum non ligat in foro conſcientiæ ante ſententiam declaratoriã, quia eſt lex pœnalis priuans iure quæſito: ſed verior eſt contraria ex dictis ſupra *nu. 2.* quia non eſt priuatio purè pœnalis, ſed conuentionalis, & priuat iure perfectè quæſito, ſed ſub modo illo: ita in terminis *Garz. num. 35. cum Ledeſma, Barboſa litt* x.

Limita tertiò, quod non propterea in hoc delinquens priuatur titulo beneficij; imò poſſeſſio ei ſuffragatur ad titulum quoad regulam de triennali. *Garz. nu. 33.* cum Sacra Congregatione, & alijs Doctoribus.

Reſtitutio autem prædicta fabricæ, vel pauperibus fieri debet, vt *Sanch. nu. 10. in fin. cum Azor.* & faciunt ea quæ dixi ſupra *cap. 32. q. 3. pa. 1.* Sed contrarium docet *Garz. pa. 7. r. 4. n. 40. & 44.* ſcilicet ſi fructus canonicatus ſoluantur à menſa capitulari, tunc ad Canonicos alios pertinent per ius non decreſcendi, & idem ait *Barboſ. lit. aa. ibi.*

IV. Ex Bulla, *Iniunctum.* 89. Pij IV. facta eſt extenſio ſupradicti decreti Concilij Tridentini, vt non ſolum ſupradicti prouiſi de beneficijs Curatis, aut Canonicatibus, & Dignitatibus in Eccleſijs Cathedralibus: ſed etiam prouiſi de Monaſterijs, Conuentibus, Domibus, & alijs quibuscunque locis Regularium, quorumcunque Ordinum etiam Militiarum; teneantur Fidei profeſſionem, & iuramentum fidelitatis emittere, ſecundum formam in eadem Bulla narratam ſub pœnis ſupradictis, à Tridentino ſtatutis.

Aduerte, quòd in his decretis, ſcilicet Tridentini, & Bulla Pij IV. non continentur Epiſcopi, neque promoti ad dignitates extra Eccleſias Cathedrales, vel Regulares exiſtentes ſine cura animarum, vt patet ex contextu.

Aduerte ſecundò, quòd aliqui Doctores dicunt dictam Bullam Pij IV. non eſſe vſu receptam, quoad Prælatos regulares, quos allegat, & ſequitur *Diana reſol. 78. tractat. 2. tom. 2.* Sed hoc intelligendum eſt de Prælatis Regularium, quibus non conferuntur à Sede Apoſtolica Eccleſiæ, ſeu Monaſteria in titulum ad vitam, ſed ad tempus, v. g per electionem à Capitulis, vel aliam prouiſionem à ſuis Superioribus: & ita concordantur Doctores, quos pro vtraque parte allegat *ibi Diana.*

V. Ex Bulla Pij IV. 88. *In Sacroſancta*, ſtatutum eſt, vt promouendi ad gradus Doctoratus, Cathedras, aut magiſteria cuiuſcunque facultatis etiam grammaticæ,

ticæ,

Digitized by Google

tice, publicè, vel priuatim exerciturì, vel regimina Vniuerſitatum, faciant profeſſionem Fidei cum iuramento fidelitatis, & obedientiæ Summo Pontifici, in manibus Ordinarij, ſeu eius Vicarij, ſecundùm formam ibi præſcriptam; aliàs promotio eſt nullius momenti, tàm in iudicio, quàm extra, vt *ibi* habetur §.6. & promouentes aliquem ad gradus Doctoratus, vel Lecturas, ſeu Cathedras facultatum, non præmiſſa per promouendos dicta profeſſione, & iuramento, incurrunt eo ipſo, Antiſtites quidem interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ; Inferiores autem excommunicationem latæ ſententiæ, & priuationem dignitatum, beneficiorum, feudorum Eccleſiaſticorum, & inhabilitatem ad illa, & alia huiuſmodi.

Aduerte, quòd ait *Diana cum Portel, & Roderico*, etiam Regulares promouendos ad cathedras, ſeu lectiones Philoſophiæ, aut Theologiæ, teneri ad prædictam profeſſionem, niſi illa Bulla alicubi non ſit vſu recepta; ibi enim Superiores promouentes non incurrunt dictæ Bullæ pœnas; ita *Diana loco cit. reſolut.* 78. *tract.* 2 *tom.*2.

CAPVT I.

Furtum, aut Rapina.

I. Furti, aut de vi bonorum raptorum ſuo nomine damnatus, vel pactus, ſcilicet tranſigendo, efficitur ipſo iure infamis, *l.*1. *ff. de his, qui notant inf. ibi gloſſ. verbo, qui furti.* Et procedit tàm de iure ciuili, quàm canonico, ver.gr. in Clerico condemnato furti, vel rapinæ, *Bernar. Diaz in praxi, cap.*93 *numer. vlt. textus in cap. in infames, & c. nos ſequentes,* 6. *q.*1.& notat ibi *gloſ. & Ber. Diaz loc. cit.* quòd omnis infamis de iure ciuili, eſt infamis de iure canonico, niſi vbi contrarium ſit expreſſum: quod etiam docet *Garzias de benef. par.*7. *cap.*8. *num.* 11. cum pluribus Doctoribus.

II. Et conſequenter iſte eſt irregularis per *c. final. de furt. ibi Canoniſta* communiter, *Borgaſ. de irregular. p.*6. *tit. de furt. num.*8. *Foller. in praxi crimin. p.*2. *c.*21. *de furtis num.*8.

Amplia, vt procedant prædicta, ſiue fuerit damnatus in iudicio ciuili, ſiue criminali, *Bal. in c. at ſi Clerici, numer.* 15. *de indic. Felin. in c. qualiter, il ſecondo, n.*23. *verſ.*2. *eſt pœna, de accuſat.*

Limita, quòd Epiſcopus poteſt ſuper hac infamia, & irregularitate diſpenſare, vt miniſtret promotus, vel vt promoueatur, quia eſt de criminibus minoribus adulterio, ita *c. at ſi Clerici de iudic.* §.5. *de adulter. Abbas n.*4. §. *de adulterrs, Borgaſ. loco cit. n.*7. qui dicunt Epiſcopum poſſe indirectè diſpenſare ſuper tali infamia, dum diſpenſat, vt talis promoueatur.

Nota quòd ex cauſa furti tenentur ad reſtitutionem non ſolùm fur, & cooperantes, *c. qui cum fure de furt.* Sed etiam is, qui tenetur ad rei cuſtodiam ex officio, vt tutor, vel depoſitarius; niſi probet furtum factum eſſe illius rei, & ſine culpa ſua commiſſum eſſe, vt latè probat *Rota par.*2. *recent. deciſ.*762. *numer.*2. *& ſeqq.* ad quod probandum non ſufficit querela, vel acclamatio, vel probare oſtium fractum eſſe, quia hæc omnia poſſunt ſtudioſè fieri ad expilationem contegendam, *Rota ibi num.*4. *&* 6.

CAPVT II.

Furtum, aut rapina rerum ſacrarum.

Vide *verbo, Sacrilegium, cap.*3. *&* 4. & *verbo, Incendiarij, cap.*1. *&* 2

CAPVT I.

Gratia Papæ vtentes litteris non expeditis.

I. Qvamuis de iure communi gratia, ſiue Papæ, ſiue Principis ſæcularis indigeat ad ſui validitatem ſcriptura, ſeu litteris, vt Doctores, quos in magno numero congerit *Sanch. de matrimonio lib.* 8. *diſput.*29. *num.*1. & præſertim de ſtylo Curiæ apparet ex regulis Cancellariæ, *regula* 27. *& regula* 31. *& regula* 52. tamen hoc procedit regulariter loquendo, ſolùm pro foro externo: nam pro foro conſcientiæ probabilior ſententia ait non exigi ſcripturam per ſe loquendo de iure communi, vt *Sanchez ibid. num.* 2. vbi plurimos allegat; ex quibus conſtat eſſe magis communem, & tenet *Garzias par.*4. *cap.*2. *num.*37. Sed aduerte, quod defectus expeditionis literarum non inualidat, ſed ſuſpendit gratiam; ideò etiam lite pendente poteſt pars, cui obijcitur, literas expedire, dummodò ante ſententiam literæ ſint expeditæ, *Garzias ibi num.*29. *Sanch. numer.*9. *Caſſad. ſuper reg. Cancell. deciſ.* 36. *num.*2. & dummodò iam ante litem, ſeu ius aduerſario quæſitum ſupplicatio ſignata eſſet regiſtrata, & parti tradita, *Gonzal. gloſſ.*15. §.2. *num.* 33. antea enim per Signaturam nullum ius conſiderabile eſt acquiſitum, *ita Gonz. ibi.*

Item non procedit in prouiſionibus Ordinariorum, quia ad earum valorem, neque pro foro externo requiritur ſcriptura, vt de communi teſtatur *Parſ. de reſig. lib.*8. *q.*2. *num.*21. ſed ſolum requiritur ſcriptura authentica, cum agitur de præiudicio tertij, *Garz. p.* 8. *cap.*4. *per totum.*

Quod autem dictum eſt valere pro foro interno gratiam literis non expeditis, non habet locum in certis caſibus.

Primus eſt, quando gratia ſpiritualis à Papa eſt conceſſa abſque Signatura, viuæ tantùm vocis oraculo, Collegijs, Capitulis, Ordinibus, Inſtitutis, Societatibus, vel earum perſonis, tàm ſæcularibus, quàm Regularibus: hæc enim neque pro foro interno valet quidquam, vt conſtat ex Bulla Gregorij XV. *Romanus Pontifex*, die 2. Iulij 1622. & Vrbani VIII. quæ incipit, *Ad perpetuam*, die 20. Decembris ann.1631. eſt 27.

Circa hunc primum caſum, Nota primo, quòd procedit ſolùm de conceſſis ante haſce Conſtitutiones reuocatorias, vt patet ex eiſdem. Nota ſecundo, quòd viuæ vocis oracula dicuntur, quæ ab initio ſine literis, vel ſupplicatione ſignata conceſſa ſunt viua voce alicui Religioni, &c. etiamſi poſtea priuilegia illius omnia fuiſſent per Bullam Pontificiam confirmata, & ſi viuæ vocis oracula eſſent nominata ibi in genere, ſi non fuere in indiuiduo expreſſa: quia confirmatio ſolummodò roborat, cum ſuis præexiſtentibus qualitatibus; non autem confirmata alterat, aut extendit, aut extrahit

trahit de natura ſua, *Seraph.deciſ.981. num.5. Rota in poſth. Farin.par.1.deciſ 752.in fine*. Nota tertiò, quòd viuæ vocis oracula hic reuocata ſunt etiam ſi talis Vniuerſitas habuiſſet priuilegiorum confirmationem cum clauſula, *vt reuocari ea non poſſent niſi facta eorum Indiuiduali mentione*, vel etiam cum clauſula, *quoties emanarent literæ reuocatoriæ, toties eadem priuilegia reſtituimus, & de nouo concedimus*; quia quamuis hæc clauſula operetur, ne cenſeatur talibus priuilegijs derogatum per aliud priuilegium alteri conceſſum priuatiuè, etiam cum clauſulis derogatorijs ſpecialibus, ideſt *non obſtantibus quibuſcunque etiam in quacunque verborum forma*, & ſimilibus, vt *Seraph. deciſ.* 1271. tamen non ſuffragatur, quando priuilegijs derogatur per viam legis generalis, quia tunc ſufficit, quod in ea lege ſit clauſula derogatoria ſpecialis, vt eſt in iſtis Conſtitutionibus Gregorij, & Vrbani, ita *Felin.in c. nonnulli, num.4 de reſcrip.*& latè *Gonzal.in regul.8.gloſ. 36.num.31.* cum communi ſententia. Nota quartò, quòd viuæ vocis oracula hic reuocata, non cenſerentur reuixiſſe per ſuperuenientem confirmationem priuilegiorum cum clauſulis derogatorijs validiſſimis, niſi eſſent viuæ vocis oracula expreſſa hoc nomine ſuo generico, quia confirmatio, vt dixi, non concedit de nouo, ſed ſupponit in eſſe quod confirmat; ita *Rot.deciſ. 597.per totam par.1.poſth. Farinac.* Nota quintò, quòd hæ Conſtitutiones Gregorij, & Vrbani non reuocant viuæ vocis oracula, quæ iam erant effectum ſortita, vt patet ex *tex.Conſtit.* vbi ea poſita eſt exceptio. Dicenda ſunt autem effectum ſortita illa, quorum actus omninò iam erant conſummati, vel quorum actus ſunt ſucceſſiui quidem; ſed futuri ſunt neceſſario connexi cum præteritis, & quaſi indiuiſibiles, ſeu inſeparabiles, vel quorum actus ſunt quidem futuri, & diuiſibiles, ſe in illis erat iam acquiſitum ius Parti in re, vel ad rem firmum, & certum, & non ſolum euentuale, vt docet *Bar.in l.omnes populi num.40.41.43.& 47. Felin. in c.nouit num.2. verſ.ſed nihilominus, de indic.* & ibi etiam *Abb.num.26.*

Item non comprehendunt viuæ vocis oracula conceſſa ex cauſa oneroſa, quia talia priuilegia non reuocantur per quaſcunque clauſulas derogatorias pleniſſimas, niſi expreſsè, & ſpecificè derogentur, *Sanchez de matrim.lib.8.diſp.33.num.8.* & niſi adſit cauſa ſufficiens ad derogandum, quæ ſufficiat ad tollendum ius quæſitum priuatorum, ſeu ad tollendum ius gentium, *Abb. ibi. Sanch. num.3.* quæ tamen in dubio non præſumitur *Sanch. ibi*: Vel niſi priuilegium longè excedat cauſam illam oneroſam, *Seraphin.deciſ.518. numer.2.& 3. Ozaſch.deciſ.139.num.10.* qui tamen exceſſus in dubio non præſumitur, *Seraph.ibi num.4.*

Item non cenſentur reuocata viuæ vocis oracula declaratoria priuilegiorum per literas conceſſorum, ſeu dubiæ mentis conſtitutionis Pontificis, quia declaratoria nihil de nouo inducit. *Rot.par.1. recent.dec.281.* Secus ſi eſſet declaratoria vltra vim verborum, quia ea propriè dicitur extenſio, ideò continéretur in reuocatione iſta, diceretur q; ius diſpoſitiuum, non declaratiuum, *Rota num.140.numer.15.in collect. Rubei.*

Secundus caſus eſt, quando gratia eſt in forma commiſſaria, quia non valeret ſine literis, *Sanchez numer.10.loco cit.*

Tertiò, alij ſunt caſus, in quibus Papa inhibet ſub cenſuris, & pœnis vſum gratiæ ante literas expeditas, de quibus infra dicendum.

C A P V T II.

Gratia Eccleſiarum, vel Monaſteriorum vtentes literis non expeditis, vel non oſtenſis.

I. Extrau. *Iniunctæ,de elec.inter communes*, Epiſcopi, & alij ſuperiores Prælati, necnon Abbates, Priores, & cæteri Monaſteriorum regimina exercentes, qui apud Sedem Apoſtolicam promouentur, aut confirmationis, cõſecrationis, vel benedictionis munus recipiũt, non præſumant ad Eccleſias, vel Monaſteria accedere, vel bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere abſque literis dictæ prouiſionis; nullique eos abſque dictarum literarum oſtenſione recipiant, aut eis pareant, vel intendant. Si ſecus præſumptum fuerit, geſta per huiuſmodi prouiſos eo tempore ſunt irrita, nec poſſunt quidquam tales prouiſi interim percipere de prouentibus earum Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum; Capitula verò, & Conuentus Eccleſiarum, vel Monaſteriorum illorum, & alij quicunque ipſos abſq; dictis literis recipientes, vel eis obedientes, tamdiu ſunt ſuſpenſi à beneficijs, donec ſuper hoc à Sede Apoſtolica gratiam obtineant.

II. Ex Bulla Alexandri V.& Iulij II. Conſt.4.incipit, *Romani Pontificis*, ſtatutum eſt, vt Prælati de Eccleſijs ſecularibus, vel Regularibus prouiſi, vt ſupra, ſiue in titulum, ſiue in commendam, teneantur intra annum à die prouiſionis eis factæ in Curia Romana literas expediri facere, eaſque recipere. Ante earum verò expeditionem non præſumant de regimine, ſeu adminiſtratione Eccleſiarum illarum, bonorumue, tàm in ſpiritualibus, quàm in temporalibus vllatenus ſe ingerere, ſub pœna priuationis Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum, & omnis iuris quæſiti ex dicta prouiſione Pontificia, ipſo facto incurrenda, & aliàs omnia acta per eos, tàm ſcienter, quàm ignotanter irrita decernit.

Aduerte circa ſupradictas Conſtitutiones, quòd ſi quis contra fecerit ignorantia inuincibili, ſeu bona fide, non incurrit pœnam priuationis tituli, ſed fructuum, & acta erunt nulla; ſed tenetur quamprimum literas expediri facere, vt patet ex *d. Bulla Iulij II.* Etenim in hac materia requiritur dolus, ſeu mala fides, *Rota deciſ.387.num.1. & 2.par.2.nouiſſ.* & admittitur purgatio moræ, *Rota ibi numer.* 5. Sed ſi poſſedit talem Eccleſiam per triennium bona fide ex ſola Signatura ſibi collatam, ſeu obtentam reualidatur ei titulus, vt non indigeat alia prouiſione: ita *Rota loc.cit. num. 3. Sanchez opuſc.lib.2.cap1.dub.29. numer.2. cum Rota, Rebuffo, & Gomez*; & multò magis triennio fructus bona fide perceptos præſcribet, vt dicam infra *cap.7.*

Aduerte ſecundò, quòd in his Conſtitutionibus non continentur Cardinales, vt *Gomez in proœm. regul.canc. q.4.5. tertius caſus, Gonzalez regul.8.gloſſ.24. numer. 6. Barboſa in dicta extrau. Iniunctæ, num.5.* vbi cum pluribus Doctoribus oſtendi: Cardinales ante captam poſſeſſionem, & oſtenſionem literarum poſſe iuriſdictionem

X

Digitized by Google

ctionem exercere, & *Barboſa de poteſt. Epiſc. par. 1. tit. 1. cap. 4. num. 9.*

Aduerte tertiò, ex his Conſtitutionibus eſſe abrogatum ius antiquum, quod habetur in *c. nihil 44. de elect.* vbi Prælati electi in concordia valdè remoti, vt vltra Italiam, ſtatim ante confirmationem poterant adminiſtrare, vt notat *Abb. ibi, & Cardin. Mandag. trac. de elect. p. 1. cap. 56. Oldrad. conſil. 246.* Item eſt correctum illud ius, quo olim Epiſcopus poſt confirmationem poterat Iuriſdictionem exercere, *Barboſ. loco cit. cap. 4. num. 9. Azor. lib. 3. cap 29. tom. 2.*

Aduerte quartò, quòd hæ pœnæ non procedunt, quando Epiſcopus ante literas expeditas ſe ingerit vigore Breuis Apoſtolici, quo conceditur ei, vt interim poſſit exercere, quæ ſunt iuriſdictionis non ordinis, dummodò intra ſex menſes faciat literas expediri.

Aduerte quintò, quòd illa ſuſpenſio à beneficijs intelligitur de illis beneficijs, quæ recipiens talem Epiſcopum, ſeu Prælatum, habet in illa Eccleſia, ſeu Monaſterio, quia ſuſpenſio iſta fertur ob cauſam, quæ illam tantùm Eccleſiam reſpicit: ita *Suarez diſp. 27. de cenſur. ſect. 1. num. 12. & 13.*

Aduerte ſeſtò, quòd ordinatus à tali Epiſcopo malè recepto non recipit ordinis executionem (quia eius acta ſunt irrita) donec cum eo diſpenſetur.

Aduerte ſeptimò, quòd iſtæ conſtitutiones non procedunt in alios obtinentes beneficia Eccleſiaſtica, non regularia, ſed ſæcularia præter Epiſcopatus.

Aduerte octauò, quòd iſtæ pœnæ obligant in foro conſcientiæ ante declaratoriam, quia non priuant iure perfectè quæſito, per ea, quæ dixi ſupra, *verbo fidei profeſſio, cap. 1. numer. 2.* quamuis contra teneat *Barboſ. in dicta Extrauag. Iniunctæ, num. 3. cum Nauarro, & Ioanne Valero.*

Aduerte nono, iſtas Conſtitutiones ſolùm loqui de prouiſis in Curia Romana.

CAPVT III.

Gratia Beneficiorum vtentes literis non expeditis, prætextu mandati de adipiſcenda, & Officiales dicta mandata concedentes literis non expeditis.

I. EX Bulla Pauli III. quæ eſt 1. vel 49. incipit *Cum nobis*, quæ habetur *in append. ad 3. tom. Laertij Cherubinini, pag. 26.* ſtatutum eſt, quod is, cui à Summo Pontifice gratia ſuper beneficio aliquo facta eſt, vt collationis, vel inſtitutionis, &c. ſi ante literarum expeditionem capiat beneficij poſſeſſionem prætextu mandatorum ab Officialibus Curiæ factorum iuxta formam ſupplicationum ſignatarum, amittat fructus perceptos ex dicto beneficio, eoſque teneatur reſtituere in vtroque foro, & ad illud beneficium perpetuò efficiatur inhabilis ipſo facto, itaut in vtroque foro teneatur illud dimittere.

II. Similiter ex eadem Bulla cautum, ne Iudices Curiæ Romanæ prætextu ſupplicationum ſignatarum, & regiſtratarum, ſuper prouiſionibus beneficiorum, concedant literas, ſeu mandata de adipiſcenda poſſeſſione, literis prouiſionis non expeditis; & ne alij Officiales Notarij, & Scribæ ſe rogent de talibus actis, neque talia acta ſcribere, authenticare, aut partibus tradere præſumant: aliàs Notarij, & Scribæ incurrant excommunicationem Papæ reſeruatam ipſo facto, & alijs pœnis puniantur temporalibus ipſo facto, ſcilicet prima vice incurrant pœnam 25. ducatorum, & ſuſpenſionis à perceptione emolumentorum ſuorum officiorum applicandorum Baſilicæ Sancti Petri. Secunda autem vice incurrant pœnam priuationis ipſorum Officiorum.

Limita quod hæ pœnæ temporales non obligant in conſcientia ante ſententiam declaratoriam, & executionem à Iudice faciendam, vt dixi *prima parte.*

Limita, vt non procedant iſta, niſi de prouiſionibus in Curia Romana: & non procedunt, quando in gratia fuit appoſita clauſula, vt earundem ſupplicationum ſola Signatura ſufficiat, vt patet ex eadem Bulla; neque procedunt de Epiſcopatibus.

Limita etiam, vt non procedant pœnæ, ſi bona fide ex ſola Signatura quis poſſeſſionem adeptus triennio poſſediſſet, quia iuuatur regula de triennali, & reualidatur titulus, vt dixi *cap. præced.*

III. Ex Conſtitutione Vrbani VIII. dat. die 20 Iulij ann. 1641. ſtatutum eſt, ne Notarij vacabilia officia non habentes, tranſumpta literarum Apoſtolicarum, vel ſupplicationum ſignatarum facere poſſint. Notarij autem vacabilia officia obtinentes non faciant talia tranſumpta, niſi poſtquam ab Officialibus ſint regiſtratæ literæ, aliàs incurrant ipſo facto pœnam 100. ſcutorum monetæ, & falſi, & priuationis officiorum; niſi id facerent de licentia Datarij in ſcriptis obtinenda.

IV. Innocentius X. in ſua Conſtit. dat die 3. febr. ann. 1652. innouauit prædictas Conſtitutiones Pauli & Vrbani, ſtatuentes, vt nulli Notarij ex ijs, quibus tranſumpta facere permiſſum eſt, faciant tranſumpta ſupplicationum ſignatarum, vel Motuum Propriorum, aut ea in actis cauſarum, aut in expeditionibus, aut ſupplicationibus inſerant, niſi vbi adeſt clauſula, *in motibus proprijs, & ſupplicationibus, vt ſola Signatura ſufficiat.* Item nec inſerere poſſint in expeditionibus literas non integraliter expeditas, & regiſtratas, collationatas, & ſubſcriptas, ſub pœna latæ ſententiæ excommunicationis Papæ reſeruatæ, & priuationis officiorum. Et partes ijs vtentes incurrant ſupradictas pœnas latas à Paulo III.

CAPVT IV.

Gratia beneficiorum vtentes literis non expeditis, extra prætextum mandati de adipiſcenda.

EX Bulla Iulij III. quæ eſt 33. Bullar. Laertij, & incipit *Sanctiſſimus*, & referunt *Azor. par. 2. lib. 7. cap. 1. quæſt. 2. Barboſ. alleg. 57. num. 248. de poteſt. Epiſc.* Statutum habetur, vt impetrantes beneficia à Sede Apoſtolica titulo collationis, vel confirmationis, aut vnionis, aut alio, ſi ante literas expeditas dictorum beneficiorum poſſeſſionem apprehenderint per ſe, vel per alium, aut ratam habuerint per alium ſuo ipſo-

rum

rum nomine apprehenſam, ſint ipſo facto priuati omni iure in dictis beneficijs quæſito, & illa beneficia remaneant Pontifici reſeruata; & ea vna cum fructibus etiam in conſcientiæ foro reſtituere teneantur, vt non ſuffragetur eis regula de triennali: & fiunt inhabiles ad illa eadem per nouam prouiſionem obtinenda.

Aduerte, quòd hæc conſtitutio non loquitur de Epiſcopatibus, ſed de inferioribus beneficijs. Aduerte etiam, quòd iſtæ pœnæ non incurruntur, quoties non proceditur cum mala fide, ſed ex conſcientia bona: ideò tunc ſuffragabitur regula de triennali, vt dixi ſupra *cap. 2. cum Sanch. opuſc. lib. 2. cap. 1. dub. 29. num. 2.* & *cum* alijs Doctoribus. Fructus tamen ante literarum expeditionem percepti reſtituendi erunt, vt dicam infra *cap. 7.* niſi præſcripti ſint.

C A P V T V.

Gratia beneficiorum retinendorum vtentes promoti ad Eccleſias, ſeu Monaſteria, literis non expeditis.

EX Bulla Iulij III. *citata cap. preced.* ſtatutum eſt, vt ſi aliquis promouendus ad Eccleſiam, vt Epiſcopatum, Collegiatam, Abbatiam, Prioratum (cùm aliàs de iure communi vacent eius beneficia ante obtenta ipſo facto poſt adeptam poſſeſſionem talis Eccleſiæ, ſeu Monaſterij, vt *c. cum in cunctis §. primo de elect. c. presbyteros, 16. q. 1. Garzias p. 11. c. 6.* vbi de Epiſcopis, & *c. 7.* vbi idem probat de Abbatibus, & Prioribus, & Prælatis Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus) ſi inquam iſte obtineat à Papa gratiam retinendi dicta beneficia ſua, & talis Prælatus poſt aſſequutam poſſeſſionem Eccleſiæ, ſeu Monaſterij, retineat ea beneficia literis non expeditis, tametſi ſupplicatione ſignata, incurrit ipſo facto in has pœnas. Primò tanquam intruſus, fructus non facit ſuos, ſed tenetur ad eorum reſtitutionem. Secundò non iuuatur regula de triennali, ſeu annali. Tertiò irrita eſt illa gratia retinendi dicta beneficia, & dimittere tenetur, & ad ea perpetuò inhabilis remanet.

Amplia, vt hæc Conſtitutio procedat etiam in Cardinalibus promotis ad Eccleſias, vel Monaſteria, vt patet ex tenore Bullæ ibi, *Si Epiſcopali, Patriarchali, aut alia maiori dignitate præfulgeat.*

Limita, vt non propterea cadat à iure quæſito per gratiam ſignatam, & publicatam in Cancellaria ſuper dicta Eccleſia, vel Monaſterio, dummodò illud non apprehendat literis non expeditis, vt dictum ex *cap. 2.* quia non eſt iure cautum; & ratio eſt, quia Eccleſia tanquam dignior, & magis principalis, non debet vacare per aſſecutionem, & retentionem minus principalis beneficij; & iſta non eſt incompatibilitas propriè in primo genere, licèt vacent ipſo iure beneficia per aſſecutionem Epiſcopatus, Abbatiæ, Prioratus, vt ſupra, *Garz. loco cit. cap. 6. num. 43.*

C A P V T VI.

Gratia beneficii vtens literis expeditis, ſed ſine manu legitimi executoris.

IN *c. eum qui, de præbend. in 6. verſic. inſuper.* Qui alicuius beneficij prouiſionem obtinuit, & literas expeditas accepit, ſi propria authoritate abſque miniſterio executoris poſſeſſionem accipiat, intruſus dicitur, & amittit eo ipſo omne ius, quod in eo beneficio habebat: de communi ſententia teſtatur, *Nauarr. conſil. 6. num. 1. de renunc.* vbi etiam ait, quòd obtinens Breue executoriale, ſi literas non oſtendat Iudicibus deputatis ad executionem, ſed ipſe per ſe poſſeſſionem accipiat, intruſus eſt; & allegat Doctores in *cap. ſuper eo, il 2. de appellat. Rota deciſ. 19. de conceſſ. præb. in nouis.*

Limita, vt hæc pœna non procedat in foro interno, quia erit tutus, ſi literæ erant expeditæ, & non amittit ius ſuum, licet peccet: *Nauarr. loc. cit. num 1. per cap. ſi tibi abſenti, de preben. in 6.* Et procedit etiamſi in Breui executoriali, ſeu literis adſit clauſula, *conſtito tibi prius, &c.* quia non requiretur noua immiſſio, quia non ſuſpendit illa conditio titulum, ſed immiſſionem in poſſeſſionem per manum executoris faciendam: & quòd illa pœna priuationis non liget ante ſententiam declaratoriam, ait *Archid. in d. cap. eum qui, & ibi Gemin. num. 6. in fin. Ioan. Andr. & Franc. ibid. in §. inſuper, in princ.* Imò quod ille textus puniat tantùm violentum poſſeſſorem, & quòd iſte non dicatur violentus, ſed furtiuus, tenent *gloſ. ibi verbo, violento, Ioan. Andr. & Gemin. num. 9.* ſaltem ſi poſſeſſio erat vacua, vt ait *Lapus ibid. & Francus col. 1.* Imò quòd etiam ſi non vacuam poſſeſſionem ingrediatur inuitis poſſeſſoribus, ſed non reſiſtentibus, non incurrat pœnam illam, ait *Caſtropalao tom. 2. tract. 13. diſp. 2. punct. 33. in fin.*

C A P V T VII.

Gratia penſionis vtentes litteris non expeditis tempore legitimo.

I. QVamuis multi Doctores dixerint penſionarium poſſe exigere penſionem reſeruatam in foro conſcientię per ſolam ſignaturam, ſi certus ſit de conceſſione, ſeu reſeruatione, etiam ante litterarum expeditionem, vt *Nauar. conſ. 6. nu. 1. de renunc. Gigas de penſion. q. 34. numer. 4. Sarnen. Mandoſ. Henriq. apud Garziam p. 4. cap. 2. num. 35. & 36.* Tamen contraria ſententia eſt vera, & tenenda; ſaltem attento ſtylo Curiæ, quia tempore Gregorij Decimitertij cœpta eſt apponi clauſula illa, *vigore litterarum deſuper expediendarum, nec aliàs perſoluenda*; vt *Garzias num. 39.* Deinde à tempore Sixti V. cœpta eſt apponi clauſula illa, *vigore litterarum deſuper conficiendarum, nec antea, & aliàs præſens reſeruatio nulla ſit eo ipſo. Garzias num. 41.* Deinde à tempore Clem. VIII. cœpta eſt apponi illa clauſula, *vigore litterarum Apoſtolicarum infra nouem menſes proximos expediendarum, nec aliàs: & aliàs præſens reſeruatio nulla ſit eo ipſo.* Vnde ſequitur quòd ſi penſionarius exigat ante litterarum expeditionem pen-

Digitized by Google

penſionem,vel poſt expeditionem factam poſt nouem menſes; etiam in foro conſcientiæ priuatur omni iure ſuo, & tenetur reſtituere percepta, etiamſi poſtea litteræ expediantur; neque illi clauſulæ poteſt renunciari de conſenſu partium,quia eſt ad fauorem Officialium Cancellariæ. *Garzias num.* 41. & ità ſæpiùs eſt à Rota deciſum,vt *Mantica deciſ.*286. *& deciſ.* 300. *per totam & Rota deciſ.*270.*num.*1.*par.*2. *recent.& Rota deciſ.*68. *num.*4.*p.*1.*poſthum.Farinac.& deciſ.*387.*par.*2.*poſthum.*

Limita,vt non procedat illa clauſula, ſeu pœna in penſionibus Palatinorum, ſeu familiarium Papæ, quia in earum reſeruatione apponitur clauſula, *vt ſola ſignatura ſufficiat*,vt *Garzias num.*34.

Limita ſecundò, quod facilè datur reſtitutio aduerſus lapſum nouem menſium,vt *Garzias ibi.*

Limita tertiò, quòd à dicta pœna priuationis iuris penſionis excuſatur,qui bona fide,ignorantia inuincibili exegit penſionem ante litterarum expeditionem, quia eſt lex pœnalis:tenebitur tamen ad reſtitutionem illorum fructuum perceptorum ante expeditionem litterarum, ſed poterit præſcribere triennali poſſeſſione, ſeu retentione bona fide: ita *Rota deciſ.*387.*num.*3. *&* 4.*par.*2.*poſth.Farinac.* Et quamuis *Mantica d. deciſ.* 300. dicat hanc priuationem non eſſe pœnalem, ſed ob defectum formæ, ideo non excuſari qualibet cauſa; tamen etiam ipſe concedere videtur excuſari ob ignorantiam inuincibilem, quia eſt aliquo modo pœna, vt priuatio iuris cœpti acquiri. Item non irritatur dicta reſeruatio, ſi ipſe intra tempus ſoluit intra Cancellariæ, quia illa lex eſt irritans ob fauorem Officialium Cancellariæ, vt conſequantur ſua emolumenta, eiſque non fraudentur; vnde ſi eis eſt ſatisfactum, ceſſat finis illius pœnæ,& clauſulæ irritantis.*Rota ibi. numer.* 7. *d. deciſ.*387.*cum alijs ibi relatis.*quia ſufficit per æquipollens eſſe ſatisfactum menti Pontificis, *Rota diuerſ. dec.* 15 *num.*3.*lib.*3.*& d.deciſ.*387.

Limita quartò, vt breui tempore poſt nouem menſes poſſit purgare moram litteras expediendo, v gr. intra 15.vel 16.dies. *Rota ibi num.* 5. *cum Caputaquen, & Sarnen.*

II. Excommunicationem Papæ reſeruatam incurrere exigentem, & ſoluentem penſionem litteris non expeditis poſt ſex menſes à die conceſſionis,ſeu reſeruationis,ait *Sanchez lib.*8. *de matrim. diſp.* 29. *num.* 6. *in fin.cum Corduba.Manuele,& Vega.*

Sed aduerte, quòd hoc ſolum procedit, quando ex pacto præcedenti inter reſignantem, & reſignatarium eſſet de penſione ſic ſoluenda conuentum, quia tunc incurrunt in pœnas ſimoniæ confidentialis, ex Bulla Pij V 85.incipit, *Intolerabilis*, §. 3 vt notat *Corduba q.* 166.*in fin.Pariſ.de confid.q.*49.*Garzias par.*4.*cap.* 2. *nu.* 45. & procederet etiamſi ſolueretur penſio ante dictos ſex menſes, ex ſtylo ſupra relato. Si autem non præceſſiſſet pactum de ſoluenda penſione ſiue beneplacito Apoſtolico, vel ante litterarum expeditionem, ſed ſponte reſignatarius ſolueret penſionem indebitam, non incurrerent in pœnas ſimoniæ prædictas in foro conſcientiæ, quamuis pro foro externo præſumerentur Simoniaci confidentiales, ex *d. Bulla loco cit. Garzias ibid.*

CAPVT VIII.

Gratiæ ſubreptio, vel obreptio in Curia Romana.

NOta quòd obreptio, vel ſubreptio in reſcriptis gratiæ Principis,vel Legati de Latere,vitiat gratiam ipſo iure, ſecus in reſcriptis iuſtitiæ, niſi opponente aduerſario. *Sanchez.lib.*8.*de matr.diſp.* 21.*num.*3. *Garzias de benef.p.*8.*c.*3.*nu.*1.*Paul.Layman. lib.*1. *tract.* 4.*cap.*22.*num.* 17.*Buratt deciſ.*74 *num.*6. Item ſecus in prouiſionibus, ſeu conceſſionibus Ordinariorum,quia ibi non dicuntur gratiam facere, ſed ex officio prouidere, ſecundum communem Doctorum ſententiam, quos allegat, & ſequitur *Garzias de benef. p.*8. *c.*3.*n.*3. quam oſtendit procedere etiam in licentijs, & diſpenſationibus & abſolutionibus à cenſuris, quæ ab Ordinarijs,ſeu Epiſcopis conceduntur, vt apud eum *à nu.*3. *ad* 12. Vnde infert *num.* 8. *&* 9. cum authoribus per ipſum citatis, non dici ordinatum ſine dimiſſorialibus ſui Ordinarij, qui dimiſſorias obtinuit falſa patrimonij, aut bonarum qualitatum aſſertione; atque ita oſtendit Ordinarij prouiſionem non irritari ob ſubreptionem, ſeu inficiationem circa aliquam qualitatem etiam à iure communi requiſitam, dummodo tamen à iure aliàs non ſit irritata prouiſio,ex defectu qualitatis illius. Quamuis contraria ſententia,ſcilicet Ordinarij quoque prouiſionem per ſubreptionem, vel obreptionem obtentam nullam eſſe, ſit ſatis probabilis, quam tenent *Sanch. loco cit.numer.*4.& alij multi apud *Garz. nu.* 9. *&* 11. Item quòd abſolutio à cenſura per ſubreptionem, ſeu falſam aſſertionem,circa cauſam,ob quam lata fuerat obtenta, ſit inualida, tenent *multi DD. quos allegat Garzias nu.* 11. & tenet *Sayr. de cenſ. lib.* 2. *cap.* 21. *nu.*27.vbi plures allegat.

Sed benè diſtinguit *Rota deciſ.* 7. *de ſent.exc. in nou. & Verall. deciſ.*1.*verb.Abſolutio*, vt abſolutio ex falſa cauſa impertita à cenſura ab homine valida ſit,vt non poſſit reintruſio fieri,niſi cum noua ſententia. Secus ſi ſit cenſura lata à canone,ſeu à iure.

Amplia primò, quod licet quando materia gratiæ eſt diuidua, eatenùs vitietur gratia ob ſubreptionem, quatenùs intrat ſubreptio, & eatenùs ſuſtineatur quatenùs vera facta eſt expreſſio, v. gr. ſi quis impetrauit penſionem ſuper beneficio grauato alia penſione, & non eſt facta expreſſio integræ quantitatis illius; erit valida reſeruatio ſecundæ, quatenus concurrit cum quantitate prioris expreſſa; Tamen ſi gratia, vt puta penſionis,eſt conceſſa ſub conditione,v. gr. dummodo remaneant tot Titulari, aut cum clauſula, nec aliter &c. per ſubreptionis vitium etiam in qualibet minima parte, gratia in totum vitiatur, vt *Rota apud Rubeum deciſ.*169.*per totam.*

Amplia ſecundò, quòd ſubreptio,vel obreptio vitiat gratiam, etiamſi per ignorantiam, & bonam fidem contingat; quia non eſt pœna,ſed defectus intentionis, & voluntatis Principis. *Sanch.num.* 19. *Layman nu.*18. *Filiuc.tract.*10.*nu.*339. Sed quando eſt doloſa vitiat in totum:ſi bona fide, vitiat tantum capitula illa, in quibus contingit veritatis mutatio. *c. ſuper litteris*, 20. *de reſcript.*

Digitized by Google

reſcript.c.ſi eo tempore,eo. tit.in 6.

Amplia tertiò, quòd ſi gratia ſit à Papa conceſſa ex ſubreptione, non reualidatur, neque ſanatur vitium per cauſam falſam expreſſam ex poſt facto verificatam; quamuis ſanetur defectus gratiæ conceſſæ à Papa ſcienter ob cauſam illegitimam, ſeu inſufficientem, ſi ſuperueniat cauſa ſufficiens; ita *Sanch. opuſc. lib.* 2.c.2. *dub.6.num.*14.

Amplia quarto, quòd in gratioſis omnis ſubreptio etiam minima vitiat, etiam ſi Papa idem eſſet aliàs conceſſurus, *Rot.p.*1.*nouiſſ. deciſ.*435. *nu.*1. cum allegatis. Vnde ſequitur, quod impetrata diſpenſatio de contrahendo, vel alienando, non iuuat pro contracto, vel alienato, vel è contra, *Rota ibi nu.*1.

Item ex hoc ſequitur, quòd vitium obreptionis non ſanatur per ſuperuenientiam qualitatis ementitæ. *Rota recent.pa.*1.*dec.*158.*nu.*2.*&* 3.

Amplia quinto, quòd eſt ſubreptio, ſiue aliàs Princeps non eſſet conceſſurus, vel non tàm facilè. *Rot.dec.* 70.*nu* 1.*in collec.Farin. de contrac.* vbi etiam *numer.* 3. quod ad hoc probandum, an Papa eſſet difficiliùs conceſſurus, inſpiciendus eſt ſtylus Curiæ. Vnde ſi in ſupplicatione plures cauſæ fuerunt narratæ ad faciliùs impetrandum omnes ſunt verificandæ, vt *dixi par.* 1. *cap.* 30.

Limita primo, quòd tunc ſolum dicitur ſubreptio, vel obreptio, quando aliquid reticetur veri, vel exprimitur falſum, ita quod ſi fuiſſet veritas expreſſa, Princeps iudicio prudentum non cenſeretur illam gratiam conceſſurus, vel non eodem modo, vt *Sanchez diſp.*21. *num.* 17. *Garzias par* 6.*cap.* 2. *num.* 200. vbi de communi teſtatur. Vel etiam quando iura, aut ſtylus Curiæ talem circumſtantiam exprimi volunt tanquam conditionem ſine qua non. *Bellam.deciſ* 698. *Sanchez num.* 13.*Maſcard.de probat. concluſ.*846.*num.*2. *Layman. nu.* 18. Quotieſcunque enim efficitur per facti alterationem, vt Papa deuiet à ſtylo Datariæ &c. dicitur ſubreptio. *Rot.deciſ.*105. *num.*1.*pa.*2.*recen.cum alleg.*

Non tamen irritat gratiam ſubreptio, ſeu reticentia circa qualitates extrinſecas, quæ neque de iure, neque de ſtylo Curiæ exprimendæ ſunt, etiamſi Princeps ijs cognitis ex priuata affectione non eſſet gratiam conceſſurus, *Sanch.d.nu.*17. *cum alleg.*

Limita etiam ſecundò, quòd ſubreptio ob præiudicium tertij ſanatur conſenſu eius, de cuius intereſſe agitur, *Rota Seraph.deciſ.* 268. *nu.*7. vbi plurimos Doctores congerit in *cap.ſuper eo, de off. deleg.* Item tollitur vitium ſubreptionis à Papa per clauſulam, quòd non poſſit dari de ſubreptione, &c. & iuuat pro foro externo, donec Papa os aperiat parti in Signatura Gratię, vt *Caputaq.dec.*218.*p.*3.*Garz.p.*6.*c.*3.*n.*98.*Göz. gloſſ.*66.*n* 19.*&*53. An autem iuuet etiam in foro conſcientiæ ante oris aperitionem, negat *Garz.ibi*, ſed puto ſpectandam eſſe intentionem Papæ, vt *Caputaq.dec.* 128.*par.* 1. & ad eum pertinet ſuam intentionem declarare, *l.Neratius conſultus, ff.de reg.iur.*

II. Ex Bulla Pij V 21.incipit, *Cùm ſicut*, Curiales, Scriptores, & Sollicitatores, qui vt facilius diſpenſationem impetrent, mutant narrationis ſubſtantialia, vnde gratia redditur irrita, incurrunt pœnas latas contra falſarios litterarum Apoſtolicarum, atque ideo ſunt excommunicati, ſecundum *Gloſſ.& Cardin.in Clem.de conſang.Gig de penſion.q.*6.*num.*11.*Nauarr.cap.*27.*num.* 141. *Henriq. lib.*12.*de matr.cap.*3 *num.*7.

Sed contraria ſententia eſt communis, quia illa Bulla tantum diſponit, eos puniri pœna falſi pro foro externo; neque iſti poſſunt dici falſarij litterarum Apoſtolicarum, neque Supplicationis ſignatæ, ſed falſarij narrationis ſupplicationis ſolius oblatæ, ideo non incidunt in pœnas falſariorum dictarum litterarum, & ſupplicationum, inter quas eſt excommunicatio, vt dixi *ſupr.verbo,falſum*, & ita tenent *Manuel.to* 1.*ſumm. c.*239.*in fin.Vega to.*1.*ſumm.cap.* 88.*caſu* 4.*Sanch.lib.*8. *de matrim.diſp.*21.*num.*58. *Filiuc. tract.* 16. *num.* 185. *Sayr.lib.*3.*cap.*11.*nu* 5. vbi plurimos allegat.

III. Alij dicunt dictos impetrantes per ſubreptionem litteras Apoſtolicas incurrere excommunicationem latam *in c. ad falſariorum, de crimine falſi*, contra impetrantes litteras falſas, ſi iſti ſub nomine alterius ficto ſupplicent, & impetrent litteras. Ita tenet *Marius. Alter. lib.* 5.*diſp.* 7. *cap.*5. *in princ.tom.* 1. Sed contra eſt tenendum, vt *Sayr. ibid. num.* 5. *& Filiuc. num.* 186. quia iſti dicuntur veras litteras impetrare per falſum extrinſecum, ſcilicet litteras ſubreptitias, non autem falſificare.

IV. Subripientes expeditionem litterarum Apoſtolicarum gratuitam, faciendo in eis exprimi, impetrantem habere illas qualitates, ob quas ſolent litteræ Apoſtolicæ talibus gratis concedi, vt eſſe Commenſalem, aut Nepotem Cardinalis, aut Abbreuiatorem, & Scriptorem litterarum Apoſtolicarum, incurrunt excommunicationẽ, Papæ reſeruatam, & gratia ſeu conceſſio facta per tales litteras eſt nulla, ex Bulla Innoc. VIII. Conſtit. 7. vel xj incipit. *Cum ſicut*, *Barboſ. alleg.* 50. *num.*118. *Cherubin. in Comped. eiuſdem Bullæ. Rota diuerſ. deciſ.* 176. *nu.* 1. *par.* 3. Vbi allegat ad hoc *extrau. Alexandri & Leonis.*

Amplia, vt procedat etiamſi ille procuraſſet ad hunc effectum ſe fieri Commenſalem, ſeu Familiarem Cardinalis, quia illa qualitas affectata ei non ſuffragatur. *c.fin de verbor.ſignific.ibi Gloſſ.verbo, quæſiti propterea, vel recepti, & ibi Ioan. Andr.num.*2.*Gemin. num.*5. *Anchar.num.*2.

Limita, quòd ijs, pro quo impetratæ ſunt tales litteræ ſubreptitiæ quoad gratuitam expeditionem, ſi fuit fraudis ignarus, triennalis regulæ beneficio frui poterit, per ea quæ *Gomez.in reg.de trien.q.*51.*Sanchez conſil.lib.*2. *cap.*1.*dub.*31. *num.*15.

Subripiens litteras gratuito, ficta qualitate perſonæ oratoris, tenetur reſtituere Officialibus Cancellariæ quidquid ſoluendum verè erat, non ementita dicta qualitate pro expeditione litterarum, quia ſalua debet eſſe merces Officialibus: nam etſi litteræ fuerint irritæ, tamen per eos non ſtetit, & ipſi ſuam operam impenderunt. Secus eſt in impetrante litteras falſificatas, aut falſante eas. *Nauar. conſil.*10.*de ſponſ.conſil* 29. *de Pœnit.* quia nihil tenetur ſoluere, cùm officiales non expedierint literas veras. Item ſecus in eo, qui per obreptionem, vel ſubreptionem, compoſitionem minorem, aut nullam ſoluit pro diſpenſatione in Dataria, quia hic tenebitur quidem ſoluere mercedem officialibus, non tamen compoſitionem, ſeu condonatio-

Digitized by Google

nationem, quia nulla fuit gratia, & etiam ſi impetret poſtea reualidationem in Pęnitentiaria, non tenetur de iure communi ſoluere iura iſta Datariæ, quia Pęnitentiariæ gratia gratis conceditur ex *Bulla Reformationis Pij V.* & quia ſolùm valet pro foro conſcientię, ita *Nauarr. ibid. & Sanch. lib. 8. diſp. 34. num. vltim. de matrim.*

Sed hodie in hoc aliud eſt cautum ex ſpeciali Vrbani VIII. Summi Pontificis ordinatione ad coercendam malitiam fraudantium Datariam, vt in certis caſibus non reualidet Pęnitentiaria, niſi ſolutis iuribus Datariæ. Reſtitutio autem, quæ fieri debet Officialibus Cancellariæ, fieri debet ipſi Collegio Cancellariæ, etiamſi aliqui ſint mortui. *Nauar. conſ. 10. num. 3. & 6. de iniur. & damn. dat.* quia debitum eſt reſpectu Collegij immediatè, & idem manet Collegium, per *l. proponebatur, ff. de iudic.*

De ſubreptione gratiæ beneficij, vel penſionis ob valorem falſo expreſſum, dixi infra *verb. valor. c. 1.*

CAPVT I.

Habitum Clerici, vel Religioſi militares dimittentes.

I. Clericus in minoribus, etiam non coniugatus omnino deſerens habitum, & tonſuram clericalem, amittit omnia priuilegia clericalia, vt dixi *verbo, Apoſtaſia, c. 4. in princ. & num. 6.* Item Clericus in ſacris, vel beneficiatus habitum deponens, & ſæcularibus negotijs ſe immiſcens, & tertiò monitus non reſipiſcens, priuatur priuilegio Canonis, vt ibi *dixi num. 7.* Item Clericus in minoribus coniugatus, ſi in habitu, & tonſura non incedit, amittit omne priuilegium clericale, vt dixi *ibi num. 6.*

II. In Bulla Sixti V. 92. incipit, *Cum Sacroſanctam*; ſtatutum eſt, vt Clerici, etiam in minoribus, vel prima tonſura, beneficia, aut penſiones obtinentes, etiam coniugati, aut exempti, tonſuram, & habitum clericalem, veſtes ſcilicet talares, vel ſi milites ſint, habitum ſuæ militiæ conuenientem deferre debeant; & in futurum talibus ſolum beneficia conferri, aut penſiones reſeruari poſſint, qui actu Clerici exiſtant, in habitu clèricali, & tonſura, vel militibus in habitu ſuo conuenienti incedentibus: aliàs prouiſio, ſeu reſeruatio ſit nulla; & hoc quidem vt prærequiratur clericatus eſt certum etiam de iure communi, aliàs collatio eſt irrita. *Garz. p. 7. c. 1. q. 1. & num. 15. Em. Sà. verb. Benefic. numer. 32.*

Item vt Clerici, ſi habitum, aut tonſuram non geſtauerint, & milites habitum ſuæ religionis, vt ſupra, ipſo iure ſint priuati omnibus beneficijs Eccleſiaſticis, nulla monitione, aut ſententia expectata, & beneficia habentes talibus penſionibus grauata non teneantur vlterius eas ſoluere; & ea beneficia ſic amiſſa perpetuò remaneant collationi Sedis Apoſtolicæ reſeruata.

Amplia, vt ad has pœnas ſufficiat, ſi quis ſemel in publico ſine cauſa rationabili incedat ſine habitu clericali, ſeu militari, *Garz. pa. 7. c. 1. numer. 1. Vinald. in dictam Bullam, num. 10.*

Limita, quòd Sixtus V. in alia Bulla, quæ incipit, *Paſtoralis, §. 6.* declarauit penſionarios non teneri ad habitum Clericalem, niſi poſtquam penſiones exigere cœperint, vel per eos ſteterit, quominus exigant. vide *Garziam de benef. par. 1. cap. 5. num. 13.*

Limita ſecundo, ex eadem Bulla, §. 2. declaratum eſſe à Sixto V. vt non contineantur in dicta pœna, & præcepto habitum geſtanti penſiònem habentes non excedentem 60. ducatus auri de Camera. vide *Garziam num. 12.*

Limita tertiò, vt non contineantur familiares Papæ in inferioribus miniſterijs deſeruientes, vt *ibi §. 3.*

Limita quartò, vt nullam pœnam, neque peccatum committat Clericus non geſtans habitum & tonſuram ob aliquam neceſſitatem, ſeu ob aliquod graue incómodum vitandum, vt *c. penul. ibi gl. verbo cauſa timoris, de vit. & hon. cleric. Capell. Tholoſ. deciſ. 104. Cherubin. ſuper ea Bulla Sixti V. 92. Schol. 2.*

Limita quintò, quòd etſi ex vi verborum Bullæ videatur hæc priuatio ligare etiam pro foro conſcientiæ ante declaratoriam, quia infertur defectu conditionis, ſeu modi requiſiti ab initio, & quia videtur pœna merè priuatiua non requirens factum hominis poſitiuum ad ſui conſummationem: & ita *Garzias nu. 14. Filiucc. tract. 47. c. 7. num. 5.* tenent tamen probabile eſſe illam pœnam priuationis beneficiorum, & penſionum, non habere locum in foro conſcientię ante declaratoriam, neque teneri ad reſtitutionem fructuum ante declaratoriam, quia eſt pœna priuans iure quæſito, & poſſeſſo: ita *Azor. tom. 2. lib. 8. cap. 10. q. 3. Nauarr. conſil. 3. de vit. & honeſtat. Ledeſm. apud Garziam par. 1. cap. 5. num. 14. & Garzias p. 7. c. 1. num. 24.* ait forte non eſſe vſu receptam eam Conſtitutionem quoad pœnam priuationis, vel incapacitatis ob non delationem habitus, & tonſuræ in tanto rigore. Alij autem dicunt ad eam pœnam priuationis requiri monitionem, & contumaciam pro foro conſcientiæ; ita *Caſtropalao tom. 2. tract. de beneficijs, diſp. 1. punct. 11. §. 10. num. 10. & Azor. loco cit.* Alij tamen putant eam pœnam ligare in foro conſcientiæ. Certum eſt, quod beneficiatus poterit denegare penſionem excipiendo ex hac Bulla, vbi ſit vſu recepta in hoc rigore: quod eſt intelligendum, quando incipit penſionarius publicè ſine habitu incedere. *Garzias par. 7. c. 1. n. 19.*

CAPVT II.

Habitum Religioſi dimittentes.

Ex *c. 2. ne Cler. vel Mon. in 6.* vt periculoſa euagandi materia Religioſis ſubtrahatur, cautum eſt à Bonifacio VIII. ne de cætero aliquis Religioſus tacitè, vel expreſsè profeſſus habitum Religionis ſuæ dimittat; ſi quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis ſententiam incurrat ipſo facto, quæ tamen non eſt reſeruata. Hunc textum latè examinat *Sanchez in decal. lib. 6. c. 8. à num. 39.* vbi notat, ad hanc cenſuram incurrendam requiri, vt dimiſſio habitus ſit temeraria, & apta attentis circumſtantijs ad periculosè euagandum. Vnde ſi regularis dimittat habitum iniuſtè vexatus, vt fugiat occultè recurrendo ad Superiorem mediatum, cum aliter non

poſſe

poſſit ſibi conſulere, ſi iniuſtitia vexationis ſit manifeſta, non incurrit in hanc cenſuram, vt dixi *verbo, Religioſus c.5. & cap.7.*

Hinc etiam ait *Suar. to.4. de Relig. trac.1. lib.3. c.1. n.* 27. dimiſſionem habitus intra clauſtra per ſe loquendo non eſſe peccatum mortale, & in omni caſu etiam ſi fiat animo euagandi non inducere pœnam hanc excommunicationis.

Sed quæres quis poſſit licentiam dare, ſeu diſpenſare ad habitum regularem dimittendum. Reſpondeo, quod ſi agatur de dimiſſione ad modicum tempus, ex cauſa rationabili, poteſt Prælatus ipſius Religioſi licentiam dare, vt *Suar. eod. tom.4. tract.1. lib. 1. cap.5, num.17.* Si autem agatur de dimiſſione perpetua, vt remanendi in ſæculo in habitu clericali, ſolus Papa concedere poteſt hanc diſpenſationem, vt *Suar. d. c.5. num.17. Nauar. conſ.70. numer.5. & 10. de Regul. & Sanch. in decal. lib.4. c.20. num.22. in fin.* Et idem dicendum de licentia remanendi ſine habitu ad longum tempus, vt *Suar. & Sanch. ibi*: quia inquiunt eſſe rem grauiſſimam, & valdè à religioſo ſtatu alienam. Neque poteſt Papa hanc licentiam dare, ſeu diſpenſare niſi ex magna cauſa, vt cum neceſſarium iudicetur ad ſubueniendum graui neceſſitati parentum, ita *Sanch. d. cap.20. num. 22.* vel ad ſcandala grauia auertenda, *cap. Deus qui, de vit. & honeſt. Cler.* vel cauſa grauis infirmitatis, quando aliter commodè curari non poteſt, vt patet ex *formula Sacræ Pœnitentiariæ, tit. facultas abſoluendi, & diſpenſandi, cap.6.* & per ea, quæ *Sanchez. lib.6. in decal. cap.7. num.82.* Item ob graues moleſtias, & perſecutiones in ſua Religione, & diſſenſiones, cum magna difficultate inueniendi beneuolos receptores in alia Religione etiam laxiori, vt *Sanch. ibi cum Nauarro.* Item quoties id neceſſarium eſſet pro magno bono publico patriæ, ſeu Regni, ſeu Eccleſiæ, ſeu pro ſalute ſpirituali populi alicuius, vt conuerſione ad fidem, vt *Menoch. de arbitr. caſu 504. num.16.* & facit *d. cap. Deus qui.* Quòd ſi Papa prædictam diſpenſationem concederet ſine iuſta cauſa, talis Religioſus non eſſet tutus coram Deo, quia agitur de obligatione iuris Diuini: ita *Menoch. ibi num.1. Sanch. d. cap.7. num. 51. & 67.* Ad modicum autem tempus poteſt concedi licentia etiam ex cauſa non graui, ſed mediocri, quia habitus non eſt de ſubſtantia religioſi ſtatus, ita *Suar. num.13. & 15.* Vnde poterit etiam interim officia ſacerdotalia exercere, vt *d. cap. Deus.* Poteſt tamen etiam Prælatus concedere licentiam habitum deponendi ad longum tempus, indirectè, ſeu in conſequentiam, quando neceſſarium fuerit ad exequendum munus ſibi iniunctum ab eodem, vt ſi mittat eum ad prædicandum inter hæreticos, ſeu infideles, vt *Suar. d. c.5. num.17. lib.1. tom.4. de Relig.* per *d. cap. Deus, qui.* Aliter verò licentiam dare non poteſt Superior, vt *Triden. ſeſſ.25. c.19. de Regular. & ſeſſ.14. cap.11. refor.* Adde quòd neque Religioſus effectus Epiſcopus poteſt dimittere habitum ſuæ Religionis, aliàs incurrit in prædictam excommunicationem, vt tenet magis communis DD. ſententia apud *Sanch. lib.6. c.6. num.23.*

CAPVT III.

Habitum prophanum Clerici, & Religioſi geſtantes.

I. IN *Clem. 2. de vit. & honeſt. Cleric.* Clemens V. in Concilio Viennenſi ſtatuit pœnas contra Clericos, & Religioſos virgata, vel partita veſte publicè vtentes, id eſt diuerſis coloribus texta, ſeu varia, *Suarez de cenſur. diſp.31. ſect.3. num.1.* vel vt alij dicunt, veſtis bordata, ſcilicet virgis diuerſi coloris ornata; ita *Auila tract. de ſuſpenſ. diſput.5. dub. 8. caſu 11. Henriq. lib.13. c.39. num. 3. lit. A.* Pœnæ autem ſunt ibi latæ ſententiæ, ſcilicet contra Clericos beneficiatos, ſuſpenſio per ſex menſes à perceptione fructuum beneficiorum ſuorum; contra non beneficiatos non ſacerdotes inhabilitas per ſex menſes ab obtinenda beneficia Eccleſiaſtica. Contra Dignitates autem, aut Perſonatus, aut beneficium curatum habentes, eſt ſuſpenſio per annum à perceptione fructuum ſuorum beneficiorum. Contra Sacerdotes verò, & Religioſos inhabilitas per annum ad beneficia obtinenda.

II. Item in *eadem Clementina* prohibetur, ne Dignitates, aut Perſonatus, aut Curati, aut Sacerdotes, aut Religioſi infulam, aut pileum lineum publicè portent in capite, aliàs eaſdem pœnas reſpectiuè ipſo facto incurrant. Intelligunt autem Doctores pileum lineum, pileolum, ſeu birretum lineum, quale eſt quod nocte haberi ſolet, vt *Cardin. ibid. Angel. verbo, Clericus, 4. num.2. Sylu. verbo, Clericus, 2. num.1. & alij.*

Limita autem dictæ Clementinæ omnes ſupradictas pœnas, & prohibitiones, vt non procedant, ſi ex rationabili cauſa prædictæ veſtes geſtarentur, vt infra dicam.

III. Item *in eadem Clementina* prohibetur ſupradictis vſus epitogij, ſeu tabardi foderati vſque ad oram, & ita breuis, quòd veſtis inferior notabiliter videatur: & ſtatuit, vt Clerici ſæculares, & Religioſi adminiſtrationem habentes, teneantur intra menſem illud dare pauperibus; alij autem Religioſi Superioribus illud conſignare: aliàs beneficiati modo, diſtinctioneque prædicta ſuſpenſionem, alij verò inhabilitatem reſpectiuè incurrant eo ipſo. Sed hoc etiam limita, niſi ex rationabili cauſa illud geſtaretur, vt *Cardin. ibi*, & intellige, quando publicè vtantur, ſecus ſi domi, vt Doctores ſupra citati exponunt.

Nota, quòd licèt aliqui Doctores dicant pœnas dictæ Clementinæ eſſe deſuetas, vt *Henriq. & Auila loco cit.* tamen contra eſt *Triden. ſeſſ. 14. cap. 6. reform.* vbi dictam Conſtitutionem innouat.

Nota etiam, quòd licet Clerici in minoribus non beneficiati non teneantur incedere in habitu Clericali, ſi tamen incedant in habitu, & tonſura, & ſupradictas veſtes ferant, incurrunt in eaſdem pœnas, vt conſtat ex *eadem Clem. Angel. & Syluest. loco cit. num.2.*

IV. Ex *Concilio Conſtantienſi* ſub Martino V. *ſeſſ. 43. in fin. tit. de vita, & honeſt. Cleric.* prohibetur Clericis, & Regularibus, ne manicas ad cubitum pendentes, & longas veſtes cum magna, & ſumptuoſa ſuperfluitate, etiam fiſſas retrò, & in lateribus cum fodraturis vltra oram excedentibus habeant, dum interſunt

Diui-

Diuinis Officijs: & contra facientes beneficia, vel officia in Eccleſia habentes, pro qualibet vice incurrant eo ipſo ſuſpenſionem à perceptione prouentuum Eccleſiaſticorum per menſem; & fructus Fabricæ illius Eccleſiæ applicentur, vide de hac re *Bernard. Diaz cap.78.num.5. praxis*.

CAPVT I.

Hæreſis externa.

I. HÆreſis per actum externum inducit primò pœnam excommunicationis iure communi latam, *c. Acatius 24. q.1. c. ad abolendam, c. excommunicamus, il primo, de hæreticis, c. nouerit, de ſent. excommun.* quæ licet ex prædictis locis non ſit reſeruata, vt notat *Caiet. verbo excommunicatio, cap.1. Sanchez lib.2. in decal. cap.9. num.2. Nauar. cap.27. num.52. & conſil. 1. de conſtit. num.41. q.14.* tamen hodie reſeruatur Papæ in Bulla in Cœna Domini, *cap.1.*

II. Hæreticus efficitur infamis infamia iuris, *cap. alieni, 2. q.7. cap. infames, 6. q.1. Sanchez lib.2. cap.26. à numer.1 Farinac. de hæreſi, q 189. num.56.*

III. Irregularis quoque efficitur hæreticus, *cap.2. de hæret. in 6* vbi dicitur, hæreticos ad nullum Officium Eccleſiaſticum admittendos, & irritum decernitur, quod in contrarium actum fuerit, & expreſſiùs in *Epiſtola 22. Innoc. I. cap. 1. ad Epiſc. Maced.* vbi etiam reuertentes ad fidem Catholicam ab hæreſi remanent irregulares, vt promoueri nequeant, & eſt communis ſententia, vide *Sanch. lib.2. cit. cap.25. numer.2. Layman tractatu de irregular. cap.4. num.11. in fine*,

Hoc tamen dictum multi limitant, vt reuerſus ad fidem catholicam non ſit irregularis, ſi hæreſis non fuit notoria: vt *Layman loco cit.* & *Sayr. lib.7. cap. 12. num.16. Garz. de beneſ. p.11. cap. 10. numer.83. cum ſeq. Auila, Philiarc. Perez. Eman. Sà, Henriquez, apud Sanctarellum tract. de hæreſi, cap. 25. num. 2.* idem tenent *P. Cornejo, Hurtado, & Tannerus apud Dianam, par.4. tract.2. reſol.46.* Sed contraria eſt probabilior, & communior, quàm tenet *Suar. de cenſur. diſp.43. ſect.1. Sanchez, Sanctarel. & Diana locis præallegatis, cum alijs Doctoribus*.

Item aliqui limitant, vt non procedat in conuerſis etiam ab hæreſi notoria in regionibus palàm infectis, vbi hæreſes impunè graſſantur, *Nauarr. conſil.1. de conſtit. q.14. num 42. Layman tract. de irregul. loco cit. cap. 4. numer. vlt. in fin. & lib.2. tract. de fide cap. 16. num. vlt. §.6. Sanch. lib 2. cap.9. num.9.*

IV. Priuationem etiam incurrunt heretici omnium officiorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum, *cap. miramur, 24. q.1. cap. ad abolendam, §. 1. de hæret. Sanchez lib 2 cap 26. num 6. Suarez de fide, diſp.21. ſeſſ.5. nu.20.* & inhabilitatem ad omnia illa, & ſimilia. Sed multi limitant, vt procedat de hæreſi publica tantum, *Sanch. cap.26. num.1. Garz. par.11. cap.10. num.81.*

Item priuationem incurrunt omnium officiorum publicorum, & dignitatum laicalium, & inhabilitatem ad huiuſmodi conſequenda, *l. infamiam, C. de decur. lib.10. cap. vt commiſſa, §. priuandi, de hæret. in 6. Sanch. lib.2. cap.26. num.6.*

Item incurrunt priuationem omnium bonorum, & iurium ſuorum, & actionum, quæ confiſcantur ipſo iure, *l. Manichæos, §.1. C. de hæret. cap. excommunicamus, il 1. §. damnati, de hæret. cap. cum ſecundum leges, de hæret. in 6. Clemen. 2. eod. titul. Suarez de fide, diſput. 22. ſect.2. Sanchez lib.2. cap 22. num.7.*

Hinc etiam hæretici priuantur iure Patriæ poteſtatis in ſuos filios, & ſic filij ipſo iure ſunt emancipati, & ſui iuris effecti, *cap 2. §. fin. de hæret. in 6.* Vxor, aut Vir liberatur à ſubiectione, & obligatione debiti matrimonialis; & ſi iudicio Eccleſiæ talis fuerit ſeparatus, tunc etiam Marito, vel Vxore ad fidem catholicam reuerſo, non tenebitur reddere debitum coniux innocens, ſi religionem ingredi malit, *cap. vlt. de conuerſ. coniug. Sanch. lib.2 cap.24. num.6. Layman lib.4. tract. de fide, c.16. num. 4. §.6.* Similiter ſerui liberi fiunt, & ſubditi ſoluuntur iuramento fidelitatis, & iure ſubiectionis, *Sanchez lib.2. cap.24. num.13.*

Limita, quòd præfatæ pœnæ temporales non procedunt contra hæreticos regionum palam infectarum, vt *Nauarr. conſ.12. num.10. & 12. de hæret. Henriq. lib.14. cap.5. num.4. Layman lib.4 tract. de fide, cap. 16. §. ſexta eſt, & tract. de irregular. cap. 4. in fin.* quando ſcilicet ſunt tolerati, nec eſt bellum indictum; neque procedit de bonis fidelium ſub Principe heretico, vel infideli, etiam ſi bellum ſit indictum, vt de bonis chriſtianorum ſubditis Regis Angliæ, vel Turcis: vide infra *ver. Schiſmatici, cap.1.*

V. Immunitate Eccleſiaſtica loci ſacri non fruitur reus hæreſis ex Bulla Gregorij XIV. de qua dicam *verbo Immunitas cap.1.*

VI. Inhabilis ſemper remanet ad confeſſiones ſecularium audiendas Sacerdos, qui ſemel publicè, vel ſecretè abiurauit de hæreſi formali; etiamſi ei fiat generalis abolitio, ſeu gratia, ex Decreto Pauli IV. relato à *Maiolo lib.5. cap.46. num.3. & 6.*

VII. Item ſi quis fuerit deprehenſus ſemel in ſchiſmate, vel hæreſi, vel confeſſus, vel conuictus de his, talis in Pontificem Romanum nunquam eligi poteſt, aliàs electio eſſet nulla; neque tractu temporis, aut longa poſſeſſione reualidabitur; & quilibet quandocunque apparuerit hoc crimen, ab eius obedientia diſcedere poteſt, nulla ſuper his declaratoria expectata ex Bulla Pauli IV. 19. incipit, *Cum ex Apoſtolatus*; & ſic habes vnam exceptionem, quæ poteſt opponi contra electionem Papæ, licet regulariter nulla obijci poſſit, & de hoc vide *Azor. lib.4. c 5. q.7. p.2.*

VIII. Denique hæreticus moriens priuatur Eccleſiaſtica ſepultura: de qua re vide infra *verbo, Sepultura, cap.4.* vbi de pœna ſepelientis hæreticum, & de alia, quòd locus ille perpetuò remanet pollutus, & irreconciliabilis, *cap.2. de hær. in 6. in princ.*

IX. Filij hæreticorum diuerſas pœnas incurrunt, vt dicam infra *cap. 3.*

X. Relapſus in hæreſim, quam abiurauit, vel poſtquam ſe purgauit à ſuſpicione vehementi, tradendus eſt Curiæ ſæculari puniendus ab illa, *c. ad abolendam, §. illos quoque de hær.* ſed ſi erat ſolùm ſuſpectus leuiter, ſi relabatur, non eſt pœna relapſorum puniendus, *c. accuſatus de hæret. in 6.*

CAPVT II.

Hæreticorum receptatores, defenſores, fautores, & credentes Hæreticis.

I. EXcommunicationem maiorem incurrunt latam in *c. excommunicamus, il primo, §. credentes, de hæret, & c. nouerit, 49. de ſentent. excommunicat.* Et licet ex dictis capitibus non ſit reſeruata, eſt tamen hodie reſeruata in Bulla Cœnæ Domini *cap.* 1. Et ad hanc cenſuram incurrendam non eſt neceſſe, quòd principalis, id eſt, hæreticus ſit denunciatus nominatim, quia hæ actiones ſecundariæ per ſe primò puniuntur, *Sanch. lib. 2. cap. 10. num. 6. Suarez de fide, diſp. 24. ſect. 2. num. 7.*

Limita, vt procedat, ſi dictæ actiones fiant ob cauſam hæreſis formaliter; ſecus ſi ob conſanguinitatem, vel amicitiam, vel miſericordiam, *Sanch. ibi num.* 4. cum communi: niſi talis fauor, ſeu communicatio redundaret in fauorem hæreſis, *Suar. de fide diſp. 24. ſec. 1. num. 9. Farinace. q. 182. num. 132.*

Item receptatores, fautores, & defenſores hæreticorum, ſi communicent cum illis nominatim denunciatis, incurrunt excommunicationem aliam maiorem etiam in Bulla Cœnæ ratione participij in crimine, ſi communicent cum eo in cauſa hæreſis, ſeu ob hæreſim, *c. nuper, de ſententia excommunicationis.* Item incurrunt ratione dictæ excómmunicationis, vltra excommunicationem maiorem ſupra dictam, etiam excommunicationem minorem, per *c. excommunicatus, c. ſicut Apoſtoli, c. qui communicauerit, 11. q. 3.* quia iſtæ duæ cauſæ, & excommunicationes ſunt ſeparatæ ab illa primo loco recenſita, & non ſunt ſublatæ, vel transfuſæ per *c. 1. Bullæ in Cœna Domini*, ita *Filiuc. tract. 16. num. 39.*

II. Item prędicti incurrunt eo ipſo irregularitatem, *cap. 2. §. hæretici, de hæret. in 6. Sanch. cap. 25. num. 7. lib. 2. Suar. de cenſ diſp. 43. ſect. 1. num 5.*

III. Ijdem ſi per annum inſordeſcant in excommunicatione præfata, eo ipſo ſunt infames iuris infamia, *d. cap. excommunicamus, §. credentes,* & Cõſtitutione Friderici Imperatoris, *extrauag. prima, & auth. credentes de hæreticis, Suar. de fide, diſp. 24. ſect. 1 num.* 15. Multi tamen dicunt ad hanc pęnam requiri declaratoriam inſordeſcentiæ præfatæ. *Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8. Sanch lib. 2. cap. 26. nu. 1. & ſeq. Farinac. de hæreſi q. 189. numer. 56. Caputaquen. deciſ. 90. pa. 2. verbo, infamia.*

IV. Item ipſi, eorumq; filii diuerſas pęnas incurrunt, de quibus dicam *cap. ſeq.*

V. Præterea prædicti delinquentes, cùm ex inſordeſcentia prædicta infames effecti fuerint, fiunt inhabiles ad omnes actus legitimos, *gl. in d. §. credentes, ſuper verb. ſit etiam inteſtabilis.* Vnde non admittuntur ad publica conſilia, neque ad vocem actiuam, aut paſſiuam, neque ad teſtimonium, niſi cum tortura, & niſi in criminibus exceptis; neque ad agendum in iudicio, neque ad poſtulandum, neque ad officium tabellionis, neque ad querelam inofficioſi teſtamenti.

VI. Item prædicti credentes, fautores, defenſores, receptatores non gaudent immunitate Eccleſiaſtica loci ſacri, ſed extrahi poſſunt, iuxta Bullam Gregorij XIV. vbi excipit à tali priuilegio hæreſis reos: inter hæreſis autem reos numerantur etiam dicti cooperantes, & omnes ſuſpecti vehementer de hæreſi, *Farin. tract. de immunit. num. 175. Bonac. tract. de immun. num. 21. §. 4. Diana reſol. 38. tract. 1. tom. 1.*

VII. Denique iſti carent Eccleſiaſtica ſepultura, adeo vt eos ſepeliens incurrat in cenſuras, & pœnas, de quibus *cap. 2. in princ. de hæret. in 6.* de quibus vide infra *verbo, Sepultura, cap. 4.* & locus ille perpetuò remanet pollutus, & irreconciliabilis, *d. cap. 2.* dixi *ibidem.*

VIII. Contra ſcienter præſumentes receptare, vel defendere, vel fauere perſonæ, vel credere, vel dogmatizare dogmata alicuius hæretici deprehenſi, vel confeſſi, vel conuicti, ſi hæreticus iſte ſit Epiſcopus, vel Cardinalis, vel Legatus, aut Comes, vel Baro, vel Dux, vel Imperator, incurrunt excommunicationem latæ ſententiæ, & iuris infamiam, & fiunt inteſtabiles; & ſi ſint Clerici, incurrunt eo ipſo priuationem Eccleſiarum, beneficiorum, dignitatum, & officiorum, & tàm ipſi, quàm Laici incurrunt priuationem dominiorum ſuorum, & bonorum omnium, & bona iſta primo occupanti catholico conceduntur ex *Bulla 19 Pauli IV.* §. 5. quæ licet non reperiatur ibi publicata, tamen fuit publicata ex *Bulla Pij V.* 22. §. 3. in qua fuit confirmata, vt notat *Cherubin. in apoſtilla ad dictam Bullam Pauli IV.*

CAPVT III.

Hæreticorum, eiſque credentium, fautorum, receptatorum, aut defenſorum filij.

I. FIlij iſtorum ſunt infames infamia iuris, ſecundùm multorum ſententiam, quia idem in filijs reorum læſæ Maieſtatis humanæ, *l. quiſquis, §. filij, C. ad l. Iul. Maieſt.* ergo à fortiori in filijs reorum læſæ Maieſtatis diuinæ, ita tenent *Simanch. cath. inſt. tit. 29. num. 13. Caſtro, Couarr. Molina, Graff. Locat.* & alij apud *Sanchez lib. 2. cap. 28. num. 4. in decal.*

Contraria videtur probabilior, quia nullibi in eos eſt ſtatuta hæc pęna, neque in pęnalibus arguendum à maioritate rationis. Ita tenet *Menoch. conſil.* 808. *num. 44. Suar. de cenſur. diſput. 48. ſect. 3. num. 2. Sanchez in decal. ibidem numer. 12. cap. 34. num. 8.* Vnde conſtat eos poſſe teſtimonium ferre in iudicio, vt *Sanchez ibid. cap. 27.*

II. Filij prædictorum vſque ad ſecundam generationem per lineam paternam, & vſque ad primam per lineam maternam, ſunt irregulares, vt promoueri non poſſint ad ordines, dummodo parentes ipſi defuncti fuerint impęnitentes, *cap. quicunque, §. hæretici, de hæreticis in 6. cap. ſtatutum, il ſecondo, eod. tit. in 6. Sanchez lib. 2. cap. 28. num. 7. Maiol. lib. 5. cap. 46. num. 4. Suar. de fide, diſp. 24. ſect. 1.* & hanc irregularitatem, ex delicto vocat *Tolet. lib. 1. cap. 69. § tertiò, in fin.*

Limita, vt poſſint miniſtrare in ſuſceptis ante paternam hæreſim *Sanchez c. 28. num.* 10. Imò quòd geniti ante hæreſim nullo modo ſint irregulares, ait *Sanch. c. 27. num. 13. & 14. Laym. de Irregul c. 4. num. 11. §. dico ſecundò.*

Limita ſecundò, vt non procèdat de filijs iſtorum in regionibus, in quibus palam, & impunè hæreſes graſſantur, *Henriq. lib. 4. cap. 5. num. 4. Sanchez lib. 2. c. 27. & c. 28. num. 28. in fin. Eman. Sà verb. hæreſis n. 4. Filiuc. tract. 22. num. 228. Layman. de irregular. cap. 4. §. notat verò.*

Limita tertiò, vt ſolum procedat, ſi delictum paternum ſit notorium iure, vel facto, *Sanch. c. 17. n. 28.* cum multis authoribus.

III. Item prædicti filij ſunt inhabiles ad beneficia, & officia publica *c. 2. §. hæretici de hæreticis in 6.* Vide *Sanchez li. 2. c. 27. n. 1. Auilam de cenſ. par. 7. diſp. 4. dub. 3.* & idem de filijs Iudaizantium baptizatorum; quia inhabiles ſunt ad beneficia iuxta diſtinctionem dictam *ſup. num. 2. Rota dec. 307. pa. 2. nouiſſ.* vbi *num. 2. & 6.* ait non procedere hanc pœnam quandocunque parentes iudaizantes fuerint Eccleſiæ reconciliati, ſeu reincorporati.

IV. Item priuantur paterna hæreditate ipſo iure, quia ipſo iure bona ſunt deuoluta Fiſco, etiam quoad legitimam *cap. vergentis de hæreticis, cap. cum ſecundum, de hæreticis in 6. Sanchez lib. 2 cap. 16. numer. 25. & 26.* Multas habet limitationes hæc propoſitio, quas vide apud *Sanch. lib. 2. c. 16. Farinac. q. 190. §. primò, de hæreſi. Barboſ. in d. c. vergentis, à nu. 12.*

CAPVT IV.

Hæreſis ſuſpecti.

SVſpecti vehementer de hæreſi non gaudent immunitate Eccleſiaſtica loci ſacri, vt dixi *ſupra. cap. 2. num. 6.* nullam tamen incurrunt cenſuram, regulariter loquendo, ob ſolam ſuſpicionem vehementem, neque cogendi ſunt petere abſolutionem ab excommunicatione ob hæreſim, ſi verè non habuerunt talem errorem: ſuſpecti autem violenter cenſentur in foro externo indigere excommunicationis abſolutione. *Pegna in directorio fol. 486. Vmbert. in praxi inquiſ. verb. ſuſpicio Portel reſponſorum p. 1. cap. 28. numer. 9.* Incurrunt autem pœnas aliquas ſuſpecti hæreſis, ſi fuerint pœnitentiati, vel ſi abiurare coacti fuerint, vt dicam *infra cap. 6.*

CAPVT V.

Hæreſis ſuſpecta dogmata prædicantes.

Vide *verbo, Prædicatio, cap. 1.*

CAPVT VI.

Hæreſis vel ſuſpicionis hæreſis cauſa pœnitentiati, vel abiurantes, ad quæ inhabiles maneant.

1. IRregulares ſunt pœnitentiati à Sancto Officio ob hæreſim formalem confeſſam in iudicio, vel extra, quia ſemel hæreticus etiam poſt reconciliationem remanet irregularis, vt dixi *ſupra cap. 1. n. 3.* Secus autem eſt in pœnitentiatis ob ſuſpicionem etiam vehementem de hæreſi, quia poſt purgationem, etſi fuerint publicè pœnitentiati, non remanent irregulares; nam per purgationem tollitur hæreſis præſumptio, ſeu ſuſpicio, & præſumpta iuris infamia. *Simanc. Cath. inſtitut. tit. 55. n. 3. Zanchi. de hæretic. c. 20. n. 6. Genuenſ. in praxi, c. 45. num. 5. cum allegatis.*

Inhabilis remanet perpetuò ad confeſſiones ſecularium audiendas quicunque ſemel abiurauit ob hæreſim formalem, non ob ſolam ſuſpicionem etiam vehementem, ex decreto Pauli IV. refert *Maiolus lib. 5. c. 46. num. 6. in fine. & Genuenſ. c. 45. num. 2. & 3.*

Inhabiles ſunt perpetuò regulares ad omnia officia, & gradus ſuæ religionis, quibus pro delictis ad Sanctum Officium pertinentibus, pœnitentiæ genus aliquod impoſitum fuerit, exceptis pœnitentijs ſalutaribus; & remanet hæc inhabilitas etiam expleto tempore pœnitentiæ, vel gratia illius obtenta; niſi expreſſè in Sacra Congregatione coram Papa, vel ab ipſo Papa rehabilitati fuerint: & ſi contra hoc decretum promoti fuerint, promotio eſt nulla, & promouentes incurrunt ipſo facto pœnam priuationis ſuorum officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ; ſuper qua pœna diſpenſari non poterunt ab alio, quàm à Papa, vel eadem Sacra Congregatione coram Papa. Hæc conſtituta in decreto S. D. N. Vrbani VIII. in Sacra Congreg. Generalis Inquiſitionis *anno 1626. feria 5. Octobris.*

CAPVT VII.

Hæreſis, vel aliter ad Sanctum Officium pertinentes Regularium cauſas Superiores ipſorum ne cognoſcant, ſed ſubditos ſuos hæreticos, vel ſuſpectos denuncient, & aliorum denunciationes non retardent.

EX Bulla Pauli V. 16. vel 19. vel 26. edita anno 1606. incipit *Romanus Pontifex* primò reuocatæ ſunt omnes facultates Prælatis regularium conceſſæ cognoſcendi cauſas ad Sanctum Officium pertinentes: & mandatum, vt Religioſi hæretici, vel ſuſpecti de hæreſi denuncientur Inquiſitoribus, vel locorum Ordinarijs vicinioribus; & præceptum eſt Superioribus regularibus illorum, ne tales denunciationes retardent; imò ipſi eos denuncient, quos hæreticos, vel ſuſpectos nouerint, abſque alia conſultatione, Inquiſitoribus, vel vicinioribus locorum Ordinarijs, vt ſupra.

Quòd ſi Superiores præfati regularium tam Generales, quam alij, huic conſtitutioni non paruerint, incurrant pœnas ipſo facto priuationis dignitatum, & officiorum ſuorum ordinum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatem perpetuam ad huiuſmodi, & omnes cenſuras, & pœnas latas contra fautores hæreticorum, & impedientes Sanctum Officium, & in ſpecie incurrant excommunicationem in dicta Conſtitutione latam Papæ reſeruatam: & adduntur ibi clauſulæ derogatoriæ pleniſſimæ,

CAPVT I.

Homicidium.

HOmicidium aliud eſt ex publica, aliud ex priuata poteſtate: quod ex publica poteſtate iuſtè fit, aliud ex bello, aliud iudicio iuſto perficitur, & vtrunque reddit homicidam irregularem ex lenitatis defectu: de quibus dixi *verbo bellum cap. 1. num. 2. & verbo, Iudicis laici munus.*

Homicidium, quod priuata poteſtate fit aliud eſt inculpabile, aliud verò culpabile: inculpabile aliud eſt neceſſarium, aliud omninò caſuale.

Homicidium priuatum neceſſarium, ſi contingat ob defenſionem vitæ, ſeu corporis proprij, cum moderatione ſcilicet inculpatæ tutelæ, non inducit irregularitatem vllam. Hæc hodie eſt certa doctrina ex *Clemen. ſi furioſus, de homicidijs*, quidquid alij dixerint antiquiores. Vide *Leſſium lib. 2. cap. 9. numer. 41. Clau. Regiam Sayr. lib. 1. cap. 6. numer. 6. Tolet. lib. 1. cap. 82. §. primum.* Et procedit etiam ſi occidens ſit clericus, vt *gl. in d. Clem. verò nullam*, & ibi Canoniſtæ communiter, & de communi teſtatur *Farinac. q. criminali 125. num. 27. & 130.* Et in dubio an neceſſaria fuerit talis defenſio, ſaltem ab occiſore neceſſaria credita, ſtandum eſt aſſertioni ipſius iuratæ, ſi non habeat contra ſe iuris præſumptionem. *gl in d. Clem. 1. verbo non valens, & ibi Bonif. Vitalin. num. 36 facit c. Si verò 4. de ſent. excomm.* Si autem ſit commiſſum ob defenſionem neceſſariam vitæ alterius innocentis, vel Reipublicæ cum moderatione inculpatæ tutelæ, quando ſcilicet lege naturali, vel diuina obligatur quis ad talem defenſionem innocentis, probabilius eſt non inducere irregularitatem, iuxta *Syueſt. verbo, bellum, q. 2. §. adde tu. Couarr. in Clemen. ſi furioſus, p. 3. §. vn. n. 5. Molin. tom. 1. diſp. 109. Auil. par. 7. diſp. 5. ſect. 3. dub. 5. Genuenſ. cap. 34. praxis num. 16. Layman. lib. 3. tractat. de homic. cap. 9. num. 2.* plures alios allegat, & ſequitur *Bonacein. trac. de irregul. q. 4. pun. 6. n. 11. & 12.* vbi ponit exemplum de occidēte inuaſorem patris, aut matris &c. & alios etiam allegat *Farin. q. 125. n. 278.*

Imò generaliter etiam in caſu, quo quis non tenetur occidere inuaſorem alterius innocentis, ſed tamen licitè poteſt occidere; non induci irregularitatem, eſt probabilior ſententia. *Petr. Nauarra lib. 2. cap. 3. num. 409. Couarr. ibid. num. 5. Leſſ. num. 73. Molina diſput. 72. tom 4. Suarez diſp. 46. de cenſur. ſect. 3. numer. 2. Reginal. lib. 2. c. 5. n. 60. Coninch. de irregul. n. 88.* & multi alij recentiores.

Quamuis contraria ſit magis communis, ſcilicet quòd occidens ad defenſionem neceſſariam alterius, vel Reipublicæ, licet non peccet occidendo, tamen fiat irregularis ex defectu lenitatis, vt teſtatur *Farinac. qq. crimin. 125. num. 280. Suar. ſect. 3. numer. 6. in fin.* qui ideo ait tutius eſſe impetrare diſpenſationem, & in terminis de occidente ob defenſionem patris, aut alterius coniuncti tenet *gl. in d. Clem. verbo Suum, & alij Canoniſtæ ibi, Farin. loc. cit.*

Similiter ſi quis occidat ad defenſionem neceſſariam proprij honoris, aut bonorum temporalium cum moderatione inculpatæ tutelæ, quando ſcilicet bona ſunt magni momenti, neque aliter poſtea recuperari poſſe videntur, multi docent non induci irregularitatem, vt *Soto lib. 5. q. 1. art. 8. Couarr. ibi num. 6. Caſtro de lege pœnali lib. 2. cap. 14. Petrus Nauarra lib 2. cap. 3. n. 418. Leſſ. cap. 9. num. 73. Sayr. lib. 6. c. 17. num 22. Suarez diſp. 46. ſect. 2. Tann. tom. 4. diſp. 18. num. 86. & 88.* quia ex homicidio priuato licito dicunt non induci irregularitatem ex defectu lenitatis, ſed ſolum ex publica poteſtate commiſſo: & ampliant multi etiam ſi defendens ſit Clericus, vel Religioſus: quos allegat, & ſequitur *Barboſa in c. ſuſcepimus, 10. num. 2. de homic.* Sed contraria eſt magis communis, quòd fiat homicida irregularis ex defectu lenitatis, ex *Suar. & Farinac. loco cit.* & tenet *Villadieg. capit. 6. numer. 76. Henriq. de irregul. c. 11. n. 3. litt. D. Auila loc. cit. dub. 4. §. denique. Nauarrus. capite 27. n. 213.*

Quæ dicta ſunt de defenſione honoris vel bonorum ſui ipſius, procedunt eodem modo pro neceſſaria defenſione honoris vel bonorum proximi, vt *Bonac. de iuſt. trac. de homic. pun. 11. num. 1. cum ibi cumulatis DD.* quia probabiliſſimum eſt non incurri irregularitatem occidendo. Vide tamen declarationes Alexandri VII. in Indice Hiſpano librorum prohibitorum.

Homicidium autem omninò caſuale abſque culpa cauſantis illud, nullam inducit irregularitatem, ſecundum communem ſententiam Doctorum. *Farin. q. 126. par. 1. numer. 57.* vbi ait ab hac ſententia non eſſe recedendum, & multos allegat: probant *Suarez diſput. 46. ſect. 2. Leſſ. cap. 9. numer. 73. Tannerus tom. 4. q. 10. diſput. 6. num. 110. & 211.* quia talis actus non eſt humanus, ſed inuoluntarius.

Homicidium verò priuatum culpabile aliud eſt caſuale, aliud voluntarium: caſuale rurſum, aliud eſt habens culpam intrinſecam theologicam, id eſt quando eſt in cauſa præuiſum periculum homicidij, ſed non directè volitum: aliud eſt non habens culpam intrinſecam Theologicam, ſed legalem, ſeu à iure imputatam ex eo, quòd dederit homicida operam rei illicitæ, & periculoſæ in ordine ad talem euentum, quamuis operans adhibuerit ſufficientem diligentiam, ne ſequeretur effectus homicidij. Et aduertendum eſt quod quando cauſa eſt periculoſa talis effectus (ideſt homicidij) vt plurimum tunc homicidium dicitur non caſuale, ſed voluntarium. Quando verò eſt periculoſa, vt in paucioribus, ideſt rarò cauſans homicidium, tunc dicitur homicidium caſuale, ſi non fuit præuiſum. ita *Archid. in c. de occidendis, 23. q. 5. Caiet. 2. 2. q. 64. a. 8. ad 2. Tolet. lib. 1. c. 77. num. 4. & 5. Suarez de cenſ. diſp. 44. ſect. 1. n. 4. Filiuc. trac. 29. n. 117. Bonac. de irregul. q. 4. pun. 8. num. 1.* iuxta probabiliorem, contra alios apud *Bonac. ibi nu. 2. relatos.*

I. Homicidium caſuale cum culpa theologica mortali cauſat irregularitatem: eſt certa ſententia. *Farinac q. 126. numer. 74. Suarez diſput. 45. ſect. 6. Laym. lib. 3. tract. de hom. cap. 10. num. 3.* Si verò ſola interueniat culpa venialis, probabilior, & magis communis ſententia eſt non inducere irregularitatem; vt ſi in cauſa operans habuit leuem ſuſpicionem, ſeu ſcrupulum de talis effectus periculo, & ita *Sotus lib. 5. de iuſt. q. 1. art. 9. Petr. Nauarra lib. 2. cap. 1. numer. 69. Tannerus tom. 4. diſp. 6. q. 10. num. 217. cum Valent. Toleto, &*

Eman. Sà, Sayr. lib.7. cap.6. num. 13. Leſſ. cap.9. num. 73. Farinac. q. 125. num. 337.408. & 418 vbi plures allegat. Contrarium tamen tenent plures, quos vide apud *Dianam reſol. 20. miſcell. 2. tom. 1.* tenet *gloſſ. in capit. ſignificaſti, 1. de homic. Abb. in capit, quaſitum, de pœnit.*

Homicidium caſuale cum culpa ſola legali cauſat irregularitatem in caſibus à iure expreſſis. *Sayr. lib.7. cap. 6. num.7. Suarez diſp. 45, ſect. 6. num. 9. Layman cap.10. n. 3.* vt in Clerico cauſante mortem arte chyrurgiæ per ſectionem, vel aduſtionem; de quo vide *verbo Chyrurgia*: & in hoc caſu res eſt certa. Item alius caſus in *cap. vlt. de homic. in 6.* vbi mandans percuti, prohibendo ne occidatur, ſequuta morte fit irregularis, *Suarez ſect. 2. num. 3.* Tertius caſus in *c. ſicut, 20. de homic.* vbi ſi Clericus, vel Religioſus colludat cum muliere prægnante, eam trahendo per cingulum, ſequuto abortu fœtus animati ex ea cauſa, eſt irregularis. *Sayrus c.6. n.15. Suarez loco cit.*

In alijs autem caſibus à iure non expreſſis, quòd dans operam rei illicitæ periculoſæ talis effectus, etiam adhibita quauis diligentia, fiat irregularis, tenent *S.Thomas 2.2.q.64.artic.8.ibi Corrad.& Caiet Palud.in 4.diſt.25.q.3.Gabr.diſt.25 q.14.ar.3.Nauar.c.27 n.219. Maiol.lib.5.c.48.§.3.Tolet.lib.1.c.81.§ primo, qui operâ* & alij: & hanc eſſe communem ſententiam teſtantur *Farin in fragment.verbo, irregularitas, n.516.Sayr.lib.7. c.5.n.12.* Quamuis contra quòd non fiat irregularis, ſi adhibuit ſufficientem diligentiam, teneant *Caſtro lib.2. de lege pœnal.c.14. Sot.lib.5.de iuſt.q.1.art.9.Bart. Medina 1.2. q.173. art.8. Valen. tom.2. diſp. 6.q. 3. punct. 3. Conar. in Clem ſi furioſ. p.2. §. 4. num.9. Tannerus to.4. diſp.6. q.10. nu.216. & Laym. c.10. num.1. cum. Aragon. Sayr. Gutier.*

Homicidium priuatum voluntarium culpabile cauſat irregularitatem, vt *c. fin. de temp. ordin. ibi Doctores. c.1. & alijs ſeqq. de homic. Triden. ſeſſ. 14. c.7. reform. & ſeſſ. 24. c.6. reform Farinac. q. 119. num. 56. Suar. diſp. 44. ſect. 2. Garz. de benef. p.7. c. 11. nu.24. Layman. lib.3. trac. de homic, c.4. à nu. 1.* Et hæc quidem irregularitas, de qua hactenus hoc capite dictum eſt immediatè prouenit ex homicidio ipſo, non ex ſententia, neque infamia: vnde etiam ſi occultum ſit homicidium, habet locum, vt *gloſſ. in c. fin. de temp. ordin. Farinac. q.119.nu.56.*

Item ex *Triden. conc. ſeſſ.14. ref. cap.7.* voluntarius homicida ſpecialiter redditur irregularis, & indiſpenſabilis tam ad ordines, quam ad beneficia etiam non curata. Vnde hodie non poteſt admitti doctrina Innocentij. *Io. And. Anan. Butr. &c. in. c. cum noſtris. de conc. preb.* dicentium quod irregularitas orta ex ſolo iure poſitiuo non impedit acquiri beneficium, ſeu ius in illo, quamuis non poſſit illud licitè retinere niſi diſpenſationem obtineat, & patet ex Trid. ibi eſſe priuationem & inhabilitatem latæ ſententiæ ex particula illâ perpetuo careat beneficio, vt dixi *ſup. verb. Duellum c. 3. num. 2.*

II. Aliam quoque irregularitatem incurrit quis ex homicidio voluntario, ratione infamiæ iuris, quam contrahit, ſequuta ſcilicet ſententia condemnatoria de homicidio, tanquam dolo malo commiſſo, quia tunc intrat pœna legis Corneliæ de ſicarijs, cuius iudicium publicum eſt, & condemnatum reddit infamem *l. 1. ff. de publ. Iud. l.1. ff. de his qui not. infam. Sanchez lib. 6. conſil. cap.3. dub. 6. num.20. Vgolin.de irregul. capit.60. §. 3.* Si autem homicidium non doloſum, ſed culpabile tantum eſſet, non irrogaret hanc pœnam infamiæ condemnato, quia neque ordinarium legis Corneliæ iudicium locum habet in tali caſu, vt *Boſſ. tit. de homic. num.71. Farinac.q.119.n. 26.* neque extraordinarium iudicium infamat, ſi dolum non punit, vt dixi *verbo dolus.*

III. In terris autem Eccleſiæ Romanæ omnes homicidæ, quorum delictum fuerit notorium iure, aut facto, aut famoſum, ſi illa infamia ſit orta ex indicijs certis, & euidentibus, ex quibus poſſit procedi ad condemnationem, etiamſi non fuerint condemnati, vel ſi fuerint aduerſum ſententiam reſtituti à Papa, ſunt, & remanent perpetuò infames infamia iuris, & omni dignitate priuati, & ab omnibus actibus legitimis ſuſpenſi, & ex Bulla Pij II. *Ad retinendas*, quæ eſt 8. *apud Cherubinum*: & ita exponitur à *Rota Seraph. deciſ. 393. nu.8.* Intelligitur autem de homicida doloſo, non autem culpabili tantum, per ea, quæ *Carrer. de homic. n. 19. Boſſ. loco ſupra cit.*

IV. Priuationem beneficiorum Eccleſiaſticorum homicidia ipſo facto per ſe loquendo non incurrit, vt de communi teſtatur, *Azor. lib.7. c. 18. q. 1. tom.2.* & latè probant *Sanch. opuſcul. lib.2. c.2. dub. 14. num.6. cum ſeqq. Farinac. q.119 num.63. Garzias p 11. c. 10. num. 39.* Tamen ſi beneficium requirat perſonale exercitium, ſeu ſeruitium Ordinis ſacri, tenetur procurare diſpenſationem ſuper irregularitate quamprimũ. Quod ſi nolit, vel non poſſit impetrare tenetur ſub peccato mortali, & ex iuſtitia dimittere beneficium: dum autem non eſt in mora, poteſt aliquo tempore illud retinere dum procurat diſpenſationem *Suarez de cenſur. diſput. 40. ſect.2. numer. 19.* cum communi ſententia, & *Regin. lib.30. num. 14. Sanchez opuſcul. loco citato dub. 15.* In aliquibus autem caſibus homicida ipſo facto beneficium amittit, vt Primò ex abortu: de quo vide *verbo, abortus*. Secundò ex aſſaſſinio: dixi *verbo, aſſaſſinium*. Tertiò in occidente Papam, vel Cardinalem: dixi *verb. Maieſtas, capit. 2.* Quarto in occidente Epiſcopum: dixi *verbo, Iniuria c 4.* Quintò in occidente ſuum Prælatum, vel conbeneficiatum, vt dicam *c. ſeqq.* Sextò in occidente aliquem in odium Sancti Officij, vt dixi *verbo, Inquiſitio c.3.*

V. Inhabilitatem ad beneficia incurrit homicida quilibet ratione irregularitatis: ſed ſpecialem inhabilitatem indiſpenſabilem incurrit homicida voluntarius. Trid. *ſeſſ. 14. c.7. reform.*

QVÆRES, quis poſſit diſpenſare ſuper prædictis homicidij irregularitatibus, & pœnis? Reſpondeo, olim, de iure communi Epiſcopus poterat diſpenſare, etiam cum homicida voluntario occulto, vt miniſtraret in ſuſceptis, & vt beneficium ſimplex obtinere poſſet: vide *Lopez ad Diaz in praxi, cap.97. §. hodie autem.* Sed hodie cum homicida voluntario, etiam occulto, ſolus Papa diſpenſare poteſt: at cum homicida caſuali occulto Epiſcopus poteſt diſpenſare; cum publico verò ſolus Papa diſpenſat, ſeu committit diſpenſationem,

Trident.

Digitized by Google

Trident.ſeſſ.14.cap 7.reform.& ſeſſ.24 cap.6.reform. vide de hac re *Garziam par.7. cap.11. num. 26. Farinac. q 119. num.62.* qui agunt diffusè. Poteſt tamen etiam Epiſcopus diſpenſare cum homicida caſuali publico ad miniſtrandum in minoribus ordinibus antea ſuſceptis, & ad obtinendum beneficium ſimplex, vt de magis communi *Farinac. num 61.* eodemque modo ſolùm poteſt Epiſcopus diſpenſare ſuper homicidio voluntario iuſto, ſeu ſuper defectu lenitatis, *Garzias numer.34.* cum communi ſententia.

An autem Prælati Regulares cum ſuis Religioſis diſpenſare poſſint in prædictis, vide *Dianam reſol.44. & 45.tract.2.tom.2.*

An verò homicidium in rixa perpetratum, non ad vitæ defenſionem, neque præmeditatum, ſed tamen directè volitum ab eo, qui non fuit autor rixæ, ſed prouocatus fuit verbis, & ſubito iracundiæ calore occidit prouocantem, dicendum ſit voluntarium, vel potius caſuale, ita vt Epiſcopus vigore dicti decreti Concilij Tridentini diſpenſare poſſit in occultis; duæ ſunt ſententiæ. Prima eſt magis communis, & probabilior reputata, quòd ſit voluntarium, vt patet ex *Bonacin.de irregular.q.4.pun vlt.num.6. Diana reſol.19. tract.1.miſcell.tom.1.* Et facit quòd Iuriſtę communiter dicunt hoc homicidium eſſe doloſum, ſeu voluntarium ſimplex, diſtinctum ſcilicet à doloſo, ſeu voluntario deliberato, ſeu præmeditato, ſeu ex propoſito, ſeu à *ſangue freddo*, ita *Clarus §. homicid. num. 1. verſ. doloſum autem, Menoch.de Arbitr.caſu 361.num.15. & 18. Farinac.q.126.num.5.& 6.*

Secunda ſententia aſſerit dicendum eſſe homicidium caſuale, & ideò Epiſcopum modo prædicto poſſe diſpenſare, quia homicida ex ſubita ira non cenſetur habuiſſe animum occidendi perfecta deliberatione, ſeu omninò libera voluntate, vt *l.quidquid calore, ff de reg. iur.* ita docent *Perez, Henriq.& Eman.* quos allegat, & ſequitur *Auila de cenſur.& irregul.par.7. diſp.6. ſect. 2. dub.1. §. praterea dico, Coninch.de cenſ diſp.18.nu.111. Diana loco cit. Salzedo ad Diaz in praxi canon. cap. 97. lit.B. §. erit ſanè.* Et quòd hoc ſit dicendum homicidium magis caſuale, quàm voluntarium, & ideò pœna tantum extraordinaria puniendum dicunt, *Alberic. in l.ſi in rixa nu.1.ff.ad l.Corn de ſicar.Cyn.in l. is, qui cum telo,num.2.C.eod.Soccin.conſ.178.verſ. primo quia, lib.2. Farinac.q.126.num.48.* vbi oſtendit eſſe magis communem, & 49. vbi ait eſſe veriorem. Et hæc ſententia in caſu noſtro eſt probabilis, præſertim quia facultas diſpenſandi generaliter conceſſa eſt fauorabilis, & latè interpretauda quatenus extenditur lata verborum ſignificatio, vt *Sanch.de matr.lib.8.diſ.2.num.2. cum allegatis*: & negari non poteſt quin prouocatio, & ſubita ira multum diminuant de ratione voluntarij, vt *Boſſ.tit.de homic. num.50. & ex pracitatis*, & quia percutiens in rixa non cenſetur in dubio habuiſſe animum occidendi, *Farin.quæſt.112.numer. 106. cum Menoch. & alijs.*

CAPVT II.

Homicidium in perſonam Cardinalis.

Vide *verbo, Maieſtatis læſæ, cap.2.*

CAPVT III.

Homicidium in perſonam Epiſcopi.

Vide *verbo, Iniuria, cap.4.*

CAPVT IV.

Homicidium, vel mutilatio in perſonam Clerici, vel Sacerdotis.

I. EXcommunicationem Papę reſeruatam incurrit qui Clericum interficit, & mutilat, ex *c. ſi quis ſuadente, 17.q.4.* Vide *verbo, Iniuria, cap. 2.*

II. Item ex *c.in quibuſdam, de pœnis*. Si alicuius Eccleſiæ Patroni, aut Vicedomini, aut Aduocati, aut feuda, aut alia beneficia, ſeu iura Eccleſiaſtica, vel temporalia eiuſdem Eccleſiæ habentes, per ſe, vel per alium occidere, aut mutilare præſumpſerint Rectorem, aut Clericum illius Eccleſiæ; Iuſpatronatus, Aduocatiam, Vicedominatum, Feudum, Beneficium, ſeu Ius illud prorſus amittant.

Hæc pœna eſt latæ ſententiæ, quia licet verbum *amittant* ſit futuri temporis, tamen adiuncta particula *prorſus*, operatur priuationem ipſo facto, ſeu ipſo iure, vt *Tiraquellus in l.ſi vnquam, verbo reuertatur,num 71. C.de reu.don.Sanch.de matrim. lib.3.diſp.53. num.* 8. & in terminis *Abb.in d cap.in quibuſdam num. 7. Garzias de benef.par.11.cap.10.num.57.Barboſ allegat.57. n.24.* & communem dicit *Tolet.lib.1. cap.88. num.7. verſic. octauò*; & de praxi Sacrę Pœnitentiarię teſtatur *P.à Coſta in notis ad conſil. Nauarr. 28. vel 13. de pœnitent. & remiſſ.* non tamen tenetur etiam in foro conſcientiæ homicida ſponte dimittere dicta iura ante ſententiam ſaltem declaratoriam criminis, vt dixi ſupra *par. 1. cap.30.in princ.* Item licet *gl.in d.decretali* dicat ius patronatus, vel feudum deuolui, & reuerti ad Eccleſiam, tamen non eſt verum, ſi feudum, vel ius patronatus non ſit acquiſitum ab ipſo homicida, ſed auitum, vel tranſuerſale, tunc enim & ſi eius filij, & poſteri ſint priuati illo iure, tamen non redibit ad Eccleſiam, ſed deuoluetur ad alios agnatos vocatos in inueſtitura, vel fundatione, *Henric.in d.c.in quibuſdam num. 24.*

Limita autem hanc pœnam, vt non procedat in cauſa ſecundaria, ſeu cooperante minus principaliter, ad homicidium, v.g. conſulendo, ſeu indicando locum, per ea, quæ *Nauarr.cap.27.num.51.*

Limita ſecundo, vt amittat ſolùm beneficia, & iura, quæ habet ab eadem, ſeu in eadem, non in diuerſa Eccleſia, *Farinace.q.119.num.68.Barboſ.alleg.57.nu.225.*

Limita tertio, vt non procedat in occidente Clericum quemcunque, ſed ſolùm Clericum illius Eccleſię, à qua, ſeu in qua occiſor, ſeu mutilator, dictum ius, ſeu beneficium obtinet, vt patet ex *text.* & ita *Hoſtien. in d.c.in verb.prorſus, & Soccin.ibid. num.vlt.*

Limi-

Limita quarto cum *Cardin. hic*, quòd pœnæ huius decretalis intelliguntur latę in caſu homicidij, aut mutilationis voluntariè non caſualiter commiſſi, propter illud verbum præſumpſerit, quod requirit plenam aduertentiam, ſeu voluntarium perfectum, ſeu dolum malum, vt *Sanch. de matr. lib. 9. diſ. 32. num. 36. & 38.* non enim dicitur homicidium doloſum, niſi quis ſciens, & volens occidat, ſcilicet directè intendens occidere, *Clarus in § Homicid. verſ. dicitur etiam, & verſ. doloſum autem*, & latè *Farinac. q. crim. 126. par. 1. nu. 2. text. in l. reſpiciendum, § fin. ibi gloſſ. ver. aut caſu. ff. de pœnis*, & quod verbum præſumpſerit importet dolum, tenet *Rota Caualer. deciſ. 1. num. 1. & 2. cum Cardin. & Nauarr.*

III. Item ex *eodem c. in quibuſdam, de pœnis*, additur, vt ad hæredes dictorum delinquentium nihil perueniat de dictis iuribus, quæ ipſi amittunt, ſed Eccleſiæ eidem deuoluantur, vt *gloſſ. ibi not.*

IV. Item in eodem textu ſtatuitur, vt poſteritates talium delinquentium vſque ad quartum gradum in Clericorum Collegium nullatenus admittantur, neque in domibus Regularibus alicuius prælationis aſſequantur honorem, niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum.

Declara primò, vt intelligatur tantum de poſteritate per lineam maſculinam, *Soccin. ibi, num. 34. Zabar. num 15. cum Ioann. Andr. Abb. num. 2.*

Declara ſecundò ob particulam illam, *nullatenus admittantur*, eſſe pœnam latæ ſententię, *Abb. ibi n. 7. cum communi*, & quod dictio nullatenus irritet actum ipſo iure, latè probat *Sanch. opuſc. lib. 7. cap. 1. dub. 38. nu. 3. cum multis DD.* & dixi infra *verbo, Ordo, cap. 11. prope finem*.

Declara tertiò, quòd ait, non admittendos in Collegium Clericorum, ex hoc iſtos filios eſſe irregulares, vt non poſſint ad Clericatum promoueri, *gloſ. ibi ver. prælationis, Abb. num. 1. Ioan. Andr. Anchar. Zabar. & Soccin. in ſummario text.* conſequenter iſti ſunt inhabiles ad beneficia, tum ex dicta irregularitate, tum etiam per ſe primò, dum *tex.* prohibet in Collegium Clericorum admitti, ita *P. à Coſta ad d. Conſil. Nauar. 28. de pœnitent. Soccin in d. c. num. 40.*

Declara vltimò, diſpenſationem dictis filijs poſſe ab Epiſcopo concedi ex cauſa aliqua rationabili, *gloſ. vltima in d. cap. in quibuſdam, & ibi Barboſ. num. 4.* quia textus non reſeruat diſpenſationem, ſed illam indefinitè permittit.

Ex dictis declarari poteſt praxis Sacræ Pœnitentiariæ, quæ omnibus laicis, qui præsbyteros publicè occiderunt, vltra publicam pœnitentiam, quàm illis imponere ſolet, declarat, vt remaneant priuati feudo, vel emphyteuſi, ſi ea habebant ab Eccleſia, in qua presbyter ille occiſus intitulatus erat, vtque eidem Eccleſiæ deuoluantur. Præterea declarat, vt filij ipſorum delinquentium non poſſint Eccleſiaſtica beneficia obtinere; quam praxim reprobat *Nauarr. conſil 28. de pœnit.* tanquam nullo iure ſubnixam; eam verò defendit *P. à Coſta ibidem*. Sed diſtinguendum eſt; quia illa pœna priuationis iurium, & inhabilitatis filiorum non debet intelligi procedere, niſi in occidente Clericum, vel Presbyterum eiuſdem Eccleſiæ, à qua occiſor habebat dicta iura; alijs autem clericidis, vel presbytericidis non videtur iniungenda talis pœna, quia ipſo iure non eſt impoſita, & Pœnitentiaria ſolum in præmiſſis declarat pœnas incurſas à iure, vt *P. à Coſta ibid.* fatetur: Præſertim hodie cum poſt reformationem Pij V. & aliorum Pontificum, Pœnitentiarius Maior non habeat iuriſdictionem externi fori: Imò puto, neque obligari in conſcientia pęnitentem ſpontè à ſe abdicare dicta iura, ſed ſolùm ſi exigatur; neque aliter cogendum à Pęnitentiario minore, vel maiore. Vnde *Couarr. in epit. in 4. decretal. par. 2. cap. 6. § 8. n. 10.* ait quòd vbi lex imponit pœnam priuationis bonorum ipſo iure, non debet eam Confeſſarius exigere, vt pœnitens eam vltro exoluat: Sed ſolum intendit Sacra Pęnitentiaria intimare pęnitenti, per ſuam abſolutionem non eſſe ei remiſſam pęnam priuationis & inhabilitatis ſupradictæ, quatenus eam de iure incurrit, quominus in eum exequi poſſit.

VI. In *c. 2. de pœnit. & remiſſ.* qui presbyterum occiderit, conuictus, vſque ad vltimum tempus vitæ ſuæ militiæ cingulo careat, & abſque ſpe coniugij maneat. Hæ pœnæ videntur latæ ſententiæ, quia verbum, *careat*, eſt latæ ſententiæ, ſecundùm magis communem ſententiam, vt teſtatur *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 166.* & alij quos allegat, & ſequitur *Barboſa de dictionibus, cap. 40. verb. careat*. Sed titubat *Abb. in d. cap. 2.* quia ait debere priuari cingulo militiæ deinde ait quod Eccleſia eum priuauit: certè cum agitur de iure quæſito amittendo, requiritur ſententia declaratoria. Similiter verbum *maneat ſine ſpe coniugij*, eſt latæ ſententiæ, quia non indiget facto hominis poſitiuo ad exequutionem. Vide *Tiraquell. nu. 205.*

Ex quibus inferunt Doctores primò, quòd presbytericida ſi ſit religioſus militaris perdit cingulum, ſeu militiam, & conſequenter amittit priuilegium clericale, & remanet merè laicus ſubiectus laico foro; ita *Roderic. qq regul. 62. art. 5. tom 2. Bobadilla Polit. lib. 2. cap. 17. num. 86.* & idem dicunt de Doctore, *Abb. in d. cap. 2. verſ. ſecunda pœna, Barboſ. ibidem*, vt poſſit priuari eo gradu, ſcilicet per ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici, ſeu priuatus declarari.

Secundò inferunt Doctores, quòd presbytericida incurrit impedimentum matrimonij impediens, non irritans, *Sanch lib. 7. diſp. 6 num. 9.* Sed hodie hoc impedimentum eſt deſuetudine abrogatum, vt nulla ſit opus diſpenſatione, *Sanchez lib. 7. diſp. 17. num. 8. Conin. diſp. 30. num. 25. de Sacram. Nauarr. conſ. 9. num. 5. Laym. de matrim. imped. cap. 15. §. quartum*, & rationem puto, quòd hæc pœna hic impoſita eſt, tanquam Canone pœnitentiali, ratione publicæ pęnitentiæ, & ſolemnis, qua durante non licebat matrimonium contrahere, vt *c. de his verò, 33. q. 2. Maiol. lib. 3. cap. 3. de irregul. nu. 2.* hodie autem ceſſarunt ſolemnes iſtæ, & publicæ pœnitentiæ. Et idem æſtimo dicendum de pęna prædicta amiſſionis cinguli militiæ, quia ſolemniter pęnitentibus illicitum erat cingulum militiæ aſſumere, vt *d. cap. de his verò*, quia debebant lacrymis vacare: & ita intelligit *Innoc. in d cap. 2* & non diſſentit *Abb. ibid. §. ſecundò poteſt intelligi*, dicentes has pęnas ex hoc textu fuiſſe imponendas in foro pęnitentiali: & facit, quòd textus in principio, & eodem contextu pęnitentiam

tiam

tiam 11. annorum imponi præcipit; & quia textus ſituatur non ſub *rub. de pœnis*, ſed *de pœnitentus*, & *remiſſionibus*; non ergo pertinent iſta ad forum contentioſum. Et hanc veriorem ait *Cardin. in d. cap. 2.* qui etiam notat, hanc pœnitentiam non procedere in homicidio caſuali, ſed voluntario, de qua re dixi ſupra.

CAPVT V.

Homicidium in perſonam coniugis.

I. MAchinatio in mortem ſui mariti, vel ſuæ vxoris ad effectum poſtea contrahendi cum alio, vel alia, reddit inhabilem ad ſic contrahendum, *c. ſi quis viuente, 31. q. 1. & cap. 1. de conuerſ. infidel.* & ſic nota, quod iſta duo copulatiuè requiruntur ad canſandum iſtud impedimentum, *Rota deciſ. 63. num. 1. in collec. Farin. de contract. & crimin.* vbi habes qualiter probari debeat iſtud impedimentum ad impediendum matrimonium, vel dirimendum: & quidem ſi vtroque machinante mors coniugis ſequatur, eo ipſo adeſt impedimentum dirimens à ſolo Papa diſpenſabile: ſi autem ſolus vir, vel ſola vxor machinetur, & cooperetur mortem ſuæ vxoris, aut viri, non participante in hoc, illo, vel illa, cum qua matrimonium intenditur de futuro, non cauſat impedimentum iſtud, niſi etiam concurrat crimen adulterij inter ipſos, *cap. ſuper hoc, de eo qui duxit in matr.* vide *Sanch. lib. 7. diſp. 78. Coninc. diſp. 41. dub. 5. Gutier. de matr. cap. 105 à num. 1.*

II. Adde obiter aliam pœnam, quam incurrit occidens coniugem ſuum, vel ſuam; priuatur enim omni lucro, quod aliàs morte illius naturali conſequeretur, vt lucro dotis, vel donatione propter nuptias, *l. ſi ab hoſtibus, §. ſi vir, ff. ſolut. Matrim. Menoch. de arbitr. in addit. ad caſum 356. num. 109. & 110. Farinac. q. 120. num. 58. & 59.* Item priuatur omni legato, hæreditate, vel donatione cauſa mortis; quod eſt generale in omni occidente talem ſuum benefactorem, per *l. cum ratio, §. fin. ibidem Bar. ff. de bon. damn. Farin. q. 120. num. 23.*

SED quæres, an hæc pœna liget ipſo iure, etiam in foro conſcientiæ, & cui applicentur talia bona? Reſpondeo: legata, fideicommiſſa, & donationes cauſa mortis ipſo iure cenſentur nuda voluntate reuocata, etiam pro foro conſcientiæ, ab ipſo occiſo, ob ingratitudinem, & ſic homicida tenebitur, etiam pro foro conſcientiæ, vltro reſtituere hæredibus occiſi, non autem Fiſco ita *Sanch. lib. 4. opuſc. cap. 1. dub. 48. num. 7. cum communi.*

De hæreditate ex diſpoſitione legis ab inteſtato obueniente, communis ſententia eſt non priuari ipſo iure, ſed per ſententiam, vt plurimi, quos allegat *Sanch. loco cit num. 4.* & tunc Fiſco applicatur, vt Doctores apud *Sanch.*

De hæreditate autem teſtamento obueniente, multi Doctores apud *Sanch. d. num. 4.* dicunt ipſo iure amitti, & ſic ad hæredes ab inteſtato pertinere, aut ad vulgariter ſubſtitutos: ſed magis communis ait, non amitti niſi per ſententiam, & ideò Fiſco applicari, vt *Sanch. num. 5. & 6.* cum allegatis, quia teſtamentum non reuocatur nuda voluntate.

De lucris autem alijs, vt dotis, & donationis propter nuptias, aliqui diſtinguunt, quòd ſi obueniant ex diſpoſitione legis, non amittuntur ipſo iure; ſi ex pacto, vel contractu amittuntur ipſo iure, quia videtur annexa tacita iſta conditio, Si non ipſe mortem cauſauerit. Plures allegat *Sanchez num 4. & 5. & num. 14.* vbi hanc tenet. Alij tamen dicunt, etiam ſi ex diſpoſitione legis deferantur, ipſo iure amitti, quia illud lucrum cenſetur delatum ſub ea conditione, niſi matrimonium ſoluatur culpa iſtius. Ita *Ruinus tom 5. conſil. 11. num. 2. & 3. Clarus §. homicidium, verſic. priuatur etiam, Farinac. quæſt.* 120. *numer.* 62. & hæc verior videtur.

CAPVT VI.

Homicidium in perſonam ſui ipſius.

Vide *infra verb. Manus.*

CAPVT I.

Horas Canonicas non recitans Beneficiatus.

IN Concilio Lateranen. ſub Leone X. *ſeſſ. 9. §. ſtatuimus*, ſtatutum eſt, vt quilibet habens beneficium ſi poſt ſex menſes ab obtento beneficio Officium diuinum non dixerit, legitimo ceſſante impedimento, beneficiorum ſuorum fructus ſuos non faciat pro rata omiſſionis recitationis Officij, & temporis; ſed eos tanquam iniuſtè perceptos in fabricas huiuſmodi beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur.

Hoc Decretum confirmatum eſt à Pio V. Bulla 138. incipit, *Ex proximo*, & declaratum: nam ibi dicit; Qui vno, vel pluribus diebus omnes horas intermiſerit, omnes fructus amittat, qui illi, vel illis diebus correſponderent, ſi quotidie diuiderentur. Item addit, quòd ſi Beneficiatus vna die integrum Officium prætermittat, pro dimidia officij parte prætermiſſa dimidiam reſtituat partem fructuum illi diei correſpondentem; dimidiam autem partem officij declarauit eſſe Matutinum, & Laudes, alias verò ſex Horas conſtituere aliam dimidiam, pro quarum ſingularum omiſſione ſextam partem fructuum illius diei amitti declarauit, id eſt, ſextam illius dimidiæ diurnæ. Vnde qui omittit vnum Nocturnum, aut Laudes, tenetur reſtituere octauam partem fructuum totius diei 24. horarum; qui autem vnam horam diurnam omittit, tenetur reſtituere duodecimam omnium fructuum 24. horarum.

Item declarauit Pius V. quòd ille, qui primis ſex menſibus non recitauerit, niſi legitimè fuerit impeditus, graue peccatum committit, licet non teneatur ad reſtitutionem fructuum perceptorum, quia Eccleſia eam condonat, vt *Sanchez opuſc. lib. 2. cap. 2. dub. 82. numer. 7. & 10.* Vide *Suar. tom. 2. de relig. lib. 4 de horis canon. cap. 30 num. 2. Layman. lib. 4. tract. de benefic. cap. 5.* & vide *Garziam de benefic. par. 3. cap. 1. num. 7. & ſeqq.* Hæc autem tanquam pœna conuentionalis obligat in foro conſcientiæ ante ſententiam, vt de communi

teſtatur *Layman. ibi §. tertium*, & rem certam eſſe teſtatur *Sanch.numer.*8. apud quem vide dilucidam huius materiæ explicationem *à dub* 58.*vſque ad dub.*113.

C A P V T II.

Horis non interueniens, vel non pſallens Choro addictus.

Vide *verbo*, *Reſidentia, c.*3.

C A P V T III.

Horas non recitans penſionarius.

EX Bulla Pij V. 138. *Ex proximo*, Statutum eſt, vt penſionem habens eccleſiaſticam, id eſt, non titulo ſæculari, ſed clericali, teneatur recitare Officium paruum B. Virginis; & ſi id non recitet, teneatur ad reſtitutionem, ſcilicet fabricæ Eccleſiæ beneficij, vel pauperibus, vt dixi *ſupra p.*1. *cap.*32. Vide *Garziam p.*1. *c.* 5. *num* 67. *Sanchez opuſcul. lib.*2. *cap.* 2. *dub.*63 vbi *num.* 5. ampliat procedere etiam in coniugato, qui ex priuilegio obtinet penſionem clericalem. Item amplia vt procedat etiam in habente penſionem non excedentem ſexaginta ducatos, licet non teneatur deferre habitum clericalem, ex Conſt. Sixti V. quæ eſt 31. Vide *Garziam num.*12.

Ampliant etiam multi DD. vt procedat in eo qui habet nudum titulum penſionis, ſcilicet ſuper capite ipſius reſeruatæ ad fauorem ſeu vtilitatem alterius, qui omnes fructus percipiat; quia dicunt ſibi imputare debere, & quia aliàs nullus diceret officium pro tali penſione, quia percipiens fructus ipſe non tenetur cum eius Ius ſit merè temporale, ita *Nauarr. Pala. Cordub. & Henriq. apud Sanch. conſil. dub.* 77. *num.* 1. *& dub.* 78. *num.*1. *c.* 2. *lib* 2 *ſup. cit.*

Contra tamen quod cum hæc reſeruatio, & ſeparatio fiat Pontificia authoritate, diſpenſatum cenſeatur, vt neuter recitare teneatur, quia non poteſt imputari conſentienti in nudum titulum, cum non ſponte, ſed iuſſus conſentiat, ita *Sanch. dub.*77. *num.*4. *& dub.*78. *nu.* 3. & alij apud ipſum, & verior mihi videtur. Quia communiter tenent Theologi quod qui ſine ſuo facto nullos fructus percipit, non tenetur recitare. *Layman. cap.* 5. *num.* 4. *tit. de benef.* & alij communiter.

C A P V T I.

Illegitimi ad Clericatum non promouendi.

1. ILlegitimus quilibet eſt irregularis, vt ad ordines, ſeu clericatum prumoueri non debeat, *c.*1. *eod. tit. in* 6. Et procedit etiam ſi occultum ſit vitium natalium, *c. niſi cum pridem*, §. *non tamen de renuntiat.* Ita de communi teſtatur *Tolet. lib.* 1. *cap.* 52. *num.* 1. *Layman. lib.* 1. *tractat. de irregular. capit.* 5. *numer.* 1. *Gutier. canon. qq. capit.* 13. *num.* 20. *Sayrus lib.* 6. *capit.*10. *num.*36.

Si autem illegitimus ordines reciperet ſine diſpenſatione, peccaret mortaliter, & eſſet ſuſpenſus eo ipſo ab exequutione ordinis ſuſcepti, quòd maneret adhuc irregularis: vnde hæc ſuſpenſio non eſt cenſura aliqua, ſed ipſa irregularitas perſeuerans. *Sayr. lib.* 6. *de irregul. cap.*10. *num.*37. quamuis *Maiol. lib* 4. *c.*33. *n.*2. putet incurrere veram ſuſpenſionis cenſuram, ſed communiter reijcitur.

III. Ordinans autem illegitimum ſcienter, ſecundum aliquos eſt ſuſpenſus à collatione ordinum, per *c.cum VVintonienſis, de elect.* ita *Maiol.lib.*1 *c.*7 *num* 2. *Sayr.lib* 6.*c.*10.*num.* 37.§ *ſecundo*. Sed veritas eſt nullam adeſſe cenſuram latæ ſententiæ, ſed ferendæ ſuſpenſionis, vt dicam *verb. ordo, cap.*9. *&* 10. *&c. cum VVintonienſis* loquitur de eligentibus ſcienter indignum ad Eccleſiam, non ad ordines promouentibus. Et quamuis ex Bulla Sixti V. *Sanctum, & ſalutare*, contra malè promotos, & promouentes, ordinans illegitimum incurreret eo ipſo ſuſpenſionem ab exequutione Pontificalium, & ab ingreſſu Eccleſiæ, tamen hæc conſtitutio fuit in hoc abrogata per Bullam Gregor. XIV. quæ incipit, *Circumſpecta, vide Sayr. c.* 11. *num.* 4. *Suarez de cenſ. diſput.* 50. *ſect.* 5 *num* 12.

Limita, quod legitimatus legitimatione canonica, ſcilicet ea quæ à ſolo Papa fit, poterit ad ordines promoueri, neque eſt irregularis, ſed cenſetur legitimus quoad omnia, quatenus fieri poſſit ſine præiudicio tertij, cui eſſet ius quæſitum; vt *capit. per venerabilem, qui filij ſint legitimi. Sayr. lib.*6. *cap* 11. *numer.* 6. *Garzias de benef. par* 7. *cap.*2. *num.*45 cum pluribus allegatis. Sed hoc eſt verum in legitimatione per ſe conceſſa: Secus eſt in ea quæ conſequitur ad diſpenſationem quam Papa concedit diſpenſando in radice matrimonij; prout diſpenſare cenſetur eo ipſo quòd diſpenſat *ad remanendum in matrimonio nulliter contracto propter impedimentum dirimens*: tunc enim proles ante diſpenſationem ex tali matrimonio irrito ſuſcepta, eo ipſo legitimatur ad omnes effectus etiam temporales, etiam in præiudicium filiorum qui fortè nati eſſent ex primis nuptijs legitimis, & in præiudicium aliorum omnium etiam venientium ab inteſtato, vt latè probat *Rota rec. p.*2 *dec* 687. *num* 16. *Rota recent. pa.* 1. *dec.* 166. *num.* 5. *dec.*191. *nu.*4. *deciſ.* 455. *num.* 12. & vbique reprobat opinionem *Sanch.* contrarium tenentis *lib.*8. *de matr. diſ.* 7. *num* 25. dicentis per ſolam clauſulam *remanendum in eo matrimonio* non cenſeri Papam diſpenſaſſe in radice matrimonij. Aliàs etiam Rota dictam opinionem *Sanchez* reprobauit apud *Seraph. deciſ.* 1121. *numer.* 3. vbi *per totam* Rota etiam probat quod Papa licet non poſſit altero coniuuge iam defuncto, approbare matrimonium, ſeu renalidare ad remanendum, cum termini non ſint habiles; tamen poteſt diſpenſare etiam tunc in radice matrimonij ad effectum legitimationis prolis ad omnes effectus ſpirituales & temporales, & ſi non ſemper quo ad ius ſuccedendi, ob præiudicium eorum quibus eſt ius iam quæſitum in hæreditate, & idem tenet *Nauarr. conſ.*2. *qui fil. ſint leg. Conrad. de diſp. li.*8. *c.* 3. *numer.* 51. *Rot. dic.dec.* 687. *num.* 13. Item ſufficit pro legitimatione prolis ſuſceptæ à parentibus, inter quos non aderat impedimentum matrimonij, ipſum ſubſequens matrimonium, *cap. tanta, qui filij ſint legit. ibid. Canoniſtæ communiter. Vgolinus de irregula-*

ritate

Digitized by Google

ritate c. 44. §. 3. Sed & ſi proles eſſet ſuſcepta extra figuram matrimonij à parentibus, inter quos tunc aderat impedimentum irritans, tamen ſi obtineatur poſtea diſpenſatio à Papa ad effectum inter ipſos contrahendi, cum decreto legitimationis prolis ſuſceptæ, & ſuſcipiendæ; tunc vigore huius ſubſequentis matrimonij & decreti, proles efficitur legitima ad omnia, ideſt tàm ad ſpiritualia, quàm ad temporalia, vbique ideſt etiam in terris Imperij. Quia Papa ſolus in materia matrimonij, & conſecutiuis, habet plenam poteſtatem; & poteſt extendere ius Canonicum, ſeu conſtitutionem *d. c. tanta,* etiam ad hunc caſum, & maiorem tribuere vim huic matrimonio, vigore diſpenſationis contrahendo, quàm alias habeat de iure communi. Ita *Rota recent. pa. 1. deciſ.* 166. *numer.* 5. *&* 6. *& dec.* 191. *numer.* 4. quibus locis teſtatur hanc eſſe veram & communem, & ſtylo curiæ receptam, cum *Couarr.* in 4. *decreti pa.* 2. *cap.* 8. §. *numer* 18. *Mantica de coniect. lib.* 11. *tit.* 12. *num.* 8. *Gabr. lib.* 1. *conſ.* 21. *numer.* 14. Quidquid in contrarium teneat *Sanch. de matr. lib.* 8. *diſ.* 7. *num.* 14. cuius ſententiam falſam eſſe ait *Rota d. n.* 5. *&* 4.

Amplia hanc doctrinam, vt per tale decretum, proles legitimata remaneat etiam ad effectum excludendi venientes ab inteſtato, etiam ſi matrimonium poſtea non effectuetur, non ob mutationem voluntatis, eorundem parentum, ſed ob aliquam cauſam inuoluntarium, v.g. per mortem alterius ex illis, ita tenuit *Rota & ſepius* iudicauit, vt *Seraph. deciſ.* 1121. *à num.* 1. *cum ibi allegat. & Rota pa.* 1. *diuerſ. deciſ.* 207. *num.* 2. *&* 3. *& alij DD.* quos allegat, & ſequitur *Corrad. de diſpenſ. li.* 8. *cap.* 2. *n.* 28. *&* 33

Item Amplia quod quando Papa diſpenſat ad remanendum, filij eo ipſo ſunt legitimi, qui nati erant ex irrito matrimonio, etiam ſi non interueniat nouus conſenſus coniugum *c. quia circa de conſang. & affin.* quia per talem diſpenſationem Papa facit illud matrimonium reputari validum ab initio. Nec obſtat clauſula mandans eos de nouo in facie Eccleſiæ contrahere, quia hoc mandatur non ex neceſſitate, ſed ad vitandum ſcandalum. ita *Rot. dec.* 687. *n.* 10. *&* 12. *p.* 2 *rec.* dummodo diſpenſatio ſit petita vtriuſque conſenſu.

Item per ingreſſum Religionis, id eſt profeſſionem, naturalis legitimus efficitur, vt poſſit ad ordines promoueri *c.* 1. *de fil. presb. Vgolin. loc. cit.* § 4. Et licet Sixtus V. in Bulla incipit, *Cum de omnibus,* & Bulla incip. *ad Romanum,* huic iuri communi derogauerit; tamen eius Bullæ in hoc fuere abrogatæ à Gregorio XIV. Bulla 3. incip, *Circumſpecta, Suarez diſputat.* 50 *ſect.* 5. *num.* 4. *Cherubin. ſuper Bulla citata Gregorij XIV.* Item poteſt Epiſcopus diſpenſare cum illegitimo, vt promoueatur ad minores ordines, *c.* 1, *de fil. presb. Garzias num.* 48. cum ibi allegatis. Item, vt miniſtret etiam in Sacris, quos bona fide ſuſcepit, & hoc eſſe certum ait *Layman. lib.* 1. *tractat. de irregularitate cap.* 5. *numer.* 2. *Sayrus lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 37.

Hic meminiſſe oportebit quòd natus ex muliere habente maritum, præſumitur filius mariti, & non adulteri, & ſic præſumitur legitimus, etiam ſi contra eum concurrant coniecturæ nominationis, & tractationis pro filio ab adultero, vel etiam aſſertionis matris; aut etiam ſimilitudinis vultus adulteri, ac frequentis acceſſus, ſeu conſuetudinis adulterinæ; imò etiam concubinatus, ſeu retentionis mulieris in domo adulteri, ſi non erat prohibitus acceſſus mariti ad vxorem. Sed dicens illegitimum, ſeu ſpurium, in caſu iſto probare debet abſentiam mariti coarctatam loco & tempore, quo potuiſſet filius de eo concipi, per *l. ſi vicinis C. de nup. l. quia ſemper. ff. de in ius voc.* Hæc omnia habet, *Rota deciſ.* 164. *pa.* 1. *collec. poſth. Farinac.* neque ſtandum aſſertioni matris, *Maſcar. concl.* 1022. *n.* 17. *Menoch. de arb. caſ.* 89. *nu.* 28. Vel probare debet quòd ſit illegitimus per famam, ſeu communem reputationem, concurrentibus alijs adminiculis, ſeu coniecturis grauibus; aliàs enim fama ſola non ſufficit contra eum qui eſt in quaſi poſſeſſione legitimæ filiationis, *Gozadin conſ.* 13. *num.* 30. *Ruin. conſ.* 52. *num.* 2. *vol.* 5. *Rota dic. deciſ.* 164. *num* 9. *Buratt. deciſ.* 1. *nu.* 12. niſi eſſemus in antiquis, ideſt quando ageretur de probanda filiatione illegitima exiſtente ſupra 60. annos: tunc enim ſufficit probare famam etiam ſine adminiculis, *Buratt. deciſ.* 725. *num.* 3. *&* 4. Aduerte tamen quod in omni caſu, quando conſtat de fama illegitimorum natalium, talis eſt cenſendus illegitimus & irregularis, ſi agatur de eo promouendo etiam ad vlteriores ordines, niſi famam purgauerit iuramento & rationibus contrarijs famæ. *Io. And. & Præp.* quos allegat, & ſequitur *Maſcar. concl.* 882. *&* 10. *tex in c. decedens. de purgat. can. ibi gl. verbo purgatione.* De Infantibus autem, expoſitis an cenſeantur illegitimi, & irregulares, multi DD. negant vt *Anan. in ca.* 1. *de inf. exp. & alij,* quos allegat & ſequitur *Barboſa ibi* §. *verum,* vbi ait hanc eſſe magis communem ſententiam. Sed alij frequentiori calculo affirmant eos eſſe cenſendos illegitimos, quos allegat & ſequitur *Garzias pa.* 7. *cap.* 2. *num.* 8. *&* 9. & hanc communem ait *Layman. li.* 1. *trac. de irregular. c.* 5. *num.* 4. & tenet *Rota Seraph. dec.* 1081. *num.* 3. vbi de expoſitis hoſpitali Sancti Spiritus; prima tamen ſententia non caret probabilitate, etiam in praxi *Garz. ibi. Diana reſol.* 22. *trac.* 1. *miſcell. tom.* 1. *& reſol.* 6. *in addit. ad tom.* 2.

In hoc ferè omnes conueniunt, quòd ſi talis fuerit bona fide ordinatus, poterit ſine ſcrupulo celebrare, *Sayr. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 39. *in fin. Garz. num.* 11. *Layman. numer.* 4. *Achill. deciſ.* 1. *qui fil. ſint leg. num.* 15. *&* 16. Item quòd etiam de promouendo poſſit Epiſcopus diſpenſare cum iſtis, *per c. tanta qui fil. ſint leg. Sayr. num.* 39. *Laym. ibi.*

Filij verò nati ex matrimonio irrito, etiam inceſtuoſo, ſed bona fide contracto in facie Eccleſiæ, præuijs denunciationibus, iuxta formam iuris, ideſt *c. fin.* §. *ſi quis verò, de clandes. diſpon. & Triden. Concilij ſeſſ.* 24. *c.* 1. *de refor. matr.* legitimi ſunt ad omnes effectus, *c. ex tenore qui filij ſint legit. l. ſi vicinis. C. de nup. Barboſa in d.* §. *ſi quis verò, n.* 8. *Sanch. de matr lib.* 8. *diſ.* 34. *num.* 46. *& li.* 3. *diſ.* 42. *num.* 1. *& ſeqq.* & de magis communi teſtatur *Rota dec.* 280. *pa.* 2. *rec. Farinac. q. crim.* 149. *num.* 139. vbi teſtatur de communi ſententia; & ſufficit quod ſit bona fide contractum ab vno ſaltem ex parentibus, ideſt à patre, vel à matre; vtque filij ſtante ea bona fide ſint geniti; vt de communi teſtatur *Farin. ibi num.* 140. & latè *Barboſa in c. ex tenore*

cit. n.4. Rot. dic. deciſ. 280. *num.* 1. *Caual. dec.* 10. *num.* 3. & 4..

Filij quoque nati ex matrimonio irrito defectu aſſiſtentiæ veri proprij parochi, bona fine contracti, legitimi ſunt. *Sanch. lib.* 3. *diſ.* 42. *num.* 5. *Rot. dic. deciſ.* 280. *num. vlt. pa.* 2. *rec.*

Quando etiam probaretur quòd filij nati eſſent ex matrimonio contracto publicè coram alieno Parocho, ſeu Sacerdote; etiam ſi poſitiuè non conſtaret quod præceſſiſſet licentia proprij Parochi, aut Epiſcopi, ſiue eius Vicarij Generalis, tamen filij præſumendi eſſent legitimi, aduerſus tertium, ver. gr. conſanguineum, & cenſerentur habere intentionem fundatam, & præſumptionem pro ſe, quod licentia prædicta interuenerit; & fundans intentionem ſuam in illa negatiua, teneretur eam directè probare, vt *Cephal. conſ.* 47. *num.* 2. *vol.* 1. *Maſcard. de probat. concl.* 985. *n.* 3. *Sanch. de matr. lib.* 3. *diſ.* 27. *num.* 5. quia potuit Parochus concedere licentiã cuilibet Sacerdoti aſſiſteodi matrimonio, etiam in aliena Parochia, *Sanch. diſ.* 19. *num.* 15. *Gutier. de matr. cap.* 62. *num.* 5. ideo præſumendum eſt ad fauorem coniugatorum, & filiorum, quod ea licentia fuerit conceſſa, ita *Lapus allegat.* 126. *num* 1 & *ibi Mandoſius*, ait communem. Multò magis ſi coniuges fuiſſent perſonæ honeſtæ, & bonæ famæ, & multum temporis interceſſit, ita vt proprius Parochus ſciuiſſe cenſeatur, & nullam mouerit controuerſiam, *Lapus ibi, Innoc. & alij canoniſtæ in c. ſuper his de accuſ.*

Illud nota quod filia iuſſu patris matrimonium irritum contrahens, præſumitur id feciſſe bona fide, *l. liberorum. §. excuſatur ff. de his qui not. infam.* ergo filij ſunt legitimi. Adde etiam quod matrimonium contractum ea hora, ſeu tempore quo diſpenſatio Papæ iam expedita erat in forma gratioſa ſuper impedimento irritante, validum eſt, & filij ſunt legitimi, etiam ſi tempore contractus contrahentes ignorauerint diſpenſationem tunc expeditam eſſe, *Rota dic. dec.* 280 *num.* 5. *pa.* 2. *recen.*

Denique aduerte quod cauſa legitimorum natalium eſt fori Eccleſiaſtici, & non laicalis. *c. lator ibi gl. verbo, quæſtione natiuitatis, & ibi Abb. numer.* 2. *qui fil. ſint leg.* *Rota pa.* 1. *nouiſ. deciſ.* 117. *n.* 4.

CAPVT II.

Illegitimi ad beneficia, & dignitates non promouendi.

Illegitimi ſunt inhabiles ad beneficia etiam ſimplicia obtinenda, ratione irregularitatis, propter quam non poſſunt ad ordines promoueri. *cap.* 1. *de fil. presb. in* 6. *gloſſ. in cap. nimis, verbo, Sedis Apoſtolicæ de fil. presb. Vgolin. de irregularitate, cap.* 44. §. 1 *num.* 5. *Garzias par.* 7. *cap.* 2. *num.* 1. Poteſt tamen Epiſcopus diſpenſare cum promoto ad minores, vel primam ſaltem tonſuram, ſcilicet ex diſpenſatione ſua, vt obtinere poſſit beneficium ſimplex, *d. cap.* 1. *de fil. presbyt. in* 6. ad beneficia autem curam animarum habentia ſolus Papa cum illegitimo poteſt diſpenſare. *d. c.* 1. *de filijs Præsb. in* 6.

An autem diſpenſatus ab Epiſcopo ad minores vel primam tonſuram, eo ipſo reddatur diſpenſatus ad beneficium ſimplex, vel diſpenſatus ad curata beneficia: nonnulli affirmant, quia illegitimus non eſt incapax beneficij illius, niſi ratione irregularitatis, ob quam non poteſt ad ordines promoueri; & ita docent *Henriquez lib.* 14. *de irregularitate, c.* 8. *num.* 10. & alij, quos tacito nomine refert *Azorius tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *quæſt.* 4. & quod diſpenſatus ad ordines cenſeatur diſpenſatus ad beneficia ſimplicia, eo quod conueniat talibus ordinibus, tenet *Sayr. lib.* 7. *de irreg. c.* 14. *n.* 22. *in fin.* ait tamen non cenſeri ex hoc diſpenſatus ad dignitates, aut curata beneficia: Alij dicunt quod diſpenſatus ad ordines ſacros cenſetur diſpenſatus ad beneficia ſimplicia, ſecus ſi ad minores tantum ſit diſpenſatus, quia de iure communi nemo debet ordinari, niſi ad titulum beneficij, & ita tenet *Sanch. de matr. lib* 8. *diſp.* 1. *num.* 27. cum multis Canoniſtis, De penſione autem quid, dicam infra. Sed communis ſententia negat, vt teſtatur, *Azorius ibidem quæſt.* 4. & 5. & tenet *Auila par.* 7. *diſput.* 3. *dub.* 6. §. 4. *notandum*, & plurimi, quos allegat & ſequitur *Garz. par.* 1. *cap.* 2. *numer.* 68. quia diſpenſatio eſt ſtricti iuris, & irregularitas illa intelligitur auferri ſolum quoad expreſſa: & facit quod habetur in *dicto capit.* 1. *de fil. presbyt. in* 6. §. *ille verò*: quòd ſi Papa diſpenſet cum illegitimo ad beneficium, non poteſt per hoc, niſi vnum obtinere, quia diſpenſatio eſt exorbitans, inquit textus, & tanquam odioſa reſtringenda, & dictam communem ſententiam probat ſeruari de ſtylo Curiæ *Corrad. de diſpenſ. l.* 1. *cap.* 5. *num.* 15. & 25.

An autem illegitimus obtinens beneficium bona fide abſque diſpenſatione, iuuetur regula de triennali, communior affirmat, vt *Sanchez in opuſc. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 31. *num* 24. Et procedit etiam huius regulæ beneficium in Prælaturis, & dignitatibus, *Sanchez ibi dub.* 29. *num.* 7.

II. Similiter illegitimus eſt incapax penſionis ob irregularitatem: ſed an diſpenſatus ad ordines remaneat capax penſionis, aliqui dicunt eſſe incapacem niſi ſuper hoc etiam diſpenſetur: & hanc probabiliorem ait *Caſtropalao tom.* 2. *de religione, tract. de benefic. diſp.* 1. *punct.* 11. §. 3. *num.* 5. & tenet *Rebuff. in praxi, titulo de diſpenſatione ad plura, numer.* 65. vbi ait illegitimum diſpenſatum ad beneficia non cenſeri diſpenſatum ad penſionem, per *c. quamuis, de præben. in* 6. tamen contrariam probabilem ait *Caſtropalao ibidem*, & ita tenet *Rota deciſ. Seraph.* 1264. *num.* 2. vbi plures referuntur deciſiones; & affert rationem Rota, quia illegitimus non eſt incapax penſionis, niſi ratione defectus ad clericatum, vnde inquit diſpenſatum ad clericatum non indigere vlla diſpenſatione ad penſionem: & idem habet *Rota Buratti deciſion.* 53. *numer.* 2. excipitque penſiones ſuper beneficio parentum, ex Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 15. *ref. Burat. ibid. n.* 4. & *idem* tenet *Rota pa.* 2. *nouiſſ. dec.* 12. vbi aſſignat rationem, quia penſio eſt quid magis temporale, quam ſpirituale.

III. Præterea illegitimus eſt inhabilis ad prælaturas, dignitates Eccleſiaſticas, & perſonatus, *tex in cap.* 1. *de*

fil.

nore fil.presbyt. & *c.nimis,eodem tit.* niſi per diſpenſationem Sedis Apoſtolicæ cum eo diſpenſetur, vt *dicto c. nimis,Garzias part. 7. cap.2. numer.* 53. vbi plures. Et amplia, quod etiam profeſſus in religione, licet eo ipſo fiat legitimus quoad alia, non tamen quoad prædicta, *d.c. 1. de filijs presbyterorum.*

Amplia, quòd etiam diſpenſatus in ſæculo à Papa ad obtinendum curatum beneficium,ſi fiat religioſus, adhuc non poteſt fieri Prælatus regularis ſine noua diſpenſatione, vt *Nauarr. Miranda*, & *Sayr.* quos refert *Barboſ. in d. e. nimis.num* 3.

Amplia ſecundum magis communem, vt neque eligi poſſit Monialis illegitima in Abbatiſſam, ſeu Præfectam Monaſterij, per *cap. indemnitatibus, §.ſanè, verſ. verum ſi quæ, de electiôn. in 6.* hanc communiſſimam ait *Sanchez lib. 5. in decal. capit. 5. num. 19.* vbi plurimos allegat, & magis communem ait *Barboſ. in capit. 1. de fil.presbyt.* & hanc in praxi tenendam ait *Suarez tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 6. num.* 14. Quamuis contrarium teneant multi,vt *Miranda tom. 3. tract. de Monial. q. 3. art. 3.* malè allegans *Ioan. Andr. Gemin. Felin.* & *Anchar.* qui hoc non dicunt. Sed id alij tenent quos allegat *Diana reſolut.* 101. *tract. 2. tom. 2.* qui ait ita à Sacra Congregatione declaratum,quia Abbatiſſa cum non habeat iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſed poteſtatem œconomicam, non eſt propriè prelationes, aut dignitatem habens. Sed non poteſt negari,quin ſaltem habeat perſonatum.Præterea,vt ait *Camb.de aut. leg.li.7.n* 302. id rationi conſonat, quia Abbatiſſa debet præ cæteris pollere opinione caſtitatis, *e.iuuenculas, ibi gloſ. verbo, Sexagenariam*, 20. *q.* 1. In illegitima autem eſt præſumptio paternæ incontinentiæ, *c.literas, de fil.presbyt.*

Limita, quòd legitimatus per ſubſequens matrimonium eſt habilis ad omnes dignitates, etiam ad Cardinalatum, & Papatum, vt *Vgolin.de irregular.cap.* 34.§.3.*num.*1.*eum Viuio,Aduen.* & *Natta*.

IV. Si quis autem illegitimus electus fuerit in Epiſcopum ſcienter, electio eſt nulla, & Clerici electores eo ipſo ſunt priuati poteſtate eligendi pro illa vice, ſeu vacatione, & ſuſpenſi triennio à beneficijs, *c. cum in cunctis in princ. iuncto §.Clerici ſanè, de elect.* & *cap. innotuit,* 20. *eod.tit.* Item Epiſcopus confirmans talem electum, incurrit, ſecundùm aliquos, in pœnas priuationis iuris beneficia conferendi in ea Eccleſia; de his dixi *verbo, electio. cap.3.*

Quod autem dicitur, ſi ſcienter eligant, ampliant Doctores, etiamſi ex ignorantia craſſa, vel ſupina: & ideò ipſi tenentur probare ignorantiam probabilem, ſeu iuſtam, vt *d.c.innotuit, ibi gl.verbo, ignorantiam*, & *ibi Barboſ. num.*22. *cum Tiraq.*

V. Illegitimi filij Clericorum,ſeu Presbyterorum, etiam diſpenſati à Papa ad beneficia, adhuc intelliguntur remanere inhabiles ad obtinenda beneficia in eaEccleſia, in qua pater eorum beneficium habuit, vel habet, *cap.2.3.* & 4. *de fil. presbyt.* & *Trident. ſeſſ.* 25. *cap.*15. *reform.*vbi additur,vt neque in ea Eccleſia poſſint quandocunque miniſtrare, neque penſiones obtinere ſuper beneficijs, quæ pater eorum habet, vel obtinuit. Et de hac re vide *Garziam par.7.cap.3.à num.*1. *Caſtropal.tom.2.de relig.tract.*13.*punct.*11.§.9.*num.*6. & *Sanchez opuſc.lib.2.cap.2.dub.*56.

CAPVT III.

Illegitimè natis etiam legitimatis relinqui,vel dari non poſſunt à Clericis bona etiam patrimonialia, neque à laicis bona Eccleſiaſtica.

I. EX Bulla 17. Pij V. incipit, *Quæ ordini*, ſtatutum eſt ne fieri poſſint teſtamenta, donationes, legata, & quæcunque diſpoſitiones, tàm in vltima voluntate, quàm inter viuos, de rebus, ſeu bonis eccleſiaſticis, ſeu ſpiritualibus (vt ſunt beneficia, & penſiones) ſiue temporalibus (vt ſunt pecuniæ, & ſtabilia) ac etiam de acquiſitis ex redditibus, vel officijs Eccleſiaſticis, ſiue eorum occaſione, ſiue aliter acquiſitis, vt ſola induſtria, vel labore in quacunque quantitate ad fauorem quorumcunque illegitimorum, vel legitimatorum, ſiue ſint filij proprij ipſius diſponentis, ſiue alieni; itaut neque ex teſtamento, neque ab inteſtato, neque inter viuos talia bona ſiue allodialia, ſiue feudalia, vel emphyteutica eccleſiaſtica, percipere poſſint illegitimi, neque ipſorum conſanguinei, vel coniuges, tàm ipſis illegitimis viuentibus, quàm defunctis. Neque titulo paupertatis, vel dotis, aut alterius pij operis, neque à perſona particulari, neque ab vniuerſitate, neque directè, neque indirectè, vel immediatè, vel mediatè, vt per circulum. Et reuocantur omnia priuilegia ſuper his diſpoſitionibus faciendis, vel percipiendis conceſſa. Excipiuntur tamen hoſpitalia, v.g.Expoſitorum, vel Orphanorum, quia ea capacia remanent.

II. Denique decernit, quòd ſi quis contra hanc prohibitionem diſponat ad fauorem perſonarum taliter incapacium, diſpoſitio illa ſit nulla ipſo iure in totum, id eſt, non ſolum quatenus eſt ad fauorem dictorum illegitimorum, &c. ſed etiam quatenus ſit ad fauorem aliorum quorumlibet; & nemo poſſit talia bona retinere vigore talis diſpoſitionis, nec præſcriptione iuuari, aut alio iuris præſidio; ſed recuperari poſſint ab ijs, ad quos aliàs de iure pertinerent, v. gr. ab hæredibus venientibus ab inteſtato, ſi ſint bona patrimonialia vel mixta,vel à ſucceſſoribus beneficiorum ſi ſint Eccleſiaſtica, neque aliàs ad ſpolium Cameræ pertineant, vt etiam probat *Bulla Pauli V. infra cit.* & ſi illi negligant recuperare, locorum Ordinarij illa bona apprehendant, & diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſeruent. Ex quibus apparet hanc pœnam ligare ipſo iure in foro conſcientiæ, & in foro contentioſo.

Sed nota quòd Sixtus V. Bulla 100. §. 15 abſolutè Cameræ Apoſtolicę applicauit relicta illegitimis contra Conſtitutionem Pij V. poſtea Paulus V. Bulla 18. *In eminenti,* ſtatuit vt relicta (contra hanc Pij V. Conſtitutionem) illegitimis à Curialibus, Incolis, & Ciuibus originarijs Vrbis Romæ ibi, vel intra 10. milliaria decedentibus,ad venientes ab inteſtato pertineant, dummodò nòn relinquantur illegitimis à ſe genitis, nec ſint bona Eccleſiaſtica.

De iure autem communi filius ſpurius preter neceſſaria alimenta nihil poteſt capere, neque in foro conſcientiæ retinere, *Leſſ.lib.2.cap.*19. *num.*58. imò ſi hæres inſtitutus fidem accomodauit de reſtituendo filio

 ſpurio

ſpurio teſtatoris, non tenetur exequi, & poteſt ſibi retincre, donec à Fiſco priuetur: ita *Leſſ. num.60 & 61.* ſi tamen hæres ſciens ſe non obligari, nihilominus tradat ſpurio, ſpurius poterit retinere, *Leſſ. num 62. & 63.* At verò illa applicatio facta Cameræ à Sixto V. obligat in conſcientia, quia non eſt pœnalis: ſed definitiua, ſicut in alijs caſibus iure ſpolij ibi à Sixto numeratis, & quia ſubrogatur Camera in locum hæredum legitimorum, & tenent in ſimili *Azor.tom.2. lib.8. c.2. q.3. Filiuc.tract 43.cap.4.num.22.*

III. Idem Pius V. alia Bulla incipit, *Ad Romanum*, declarauit ſupradictam Conſtitutionem, & prohibitionem procedere etiam de bonis patrimonialibus Clericorum, vt illegitimis, vel legitimatis, relinqui non poſſint.

Aduertendum, quòd licet iſta Bulla videatur valdè indiſtinctè loqui, & multum ſe extendere, tamen ſatis moderatè, & ſtrictè intelligitur à Doctoribus, itaut nihil immutet, ſeu corrigat de iure communi, ſed ſolùm de iure priuilegiato extra ius commune, ſeu non clauſo in corpore iuris communis, quia nulla in ea Bulla adeſt derogatio iuris communis: ita *Quaranta verbo, Illegitimi, in addition. Rota diuerſ.deciſ.214. p.2. num.1. & deciſ.505.num.5.par.1.Cherubin.ſchol.2.ſuper ea Bulla, Seraphin.deciſ.478.num.4. & deciſ. 1358. per totam, Filiuc.tract.43.cap.4.num.35.* Adde quod neque derogat iuri ſuccedendi proueniente ex lege municipali, ſeu Regni, ex quo alicubi illegitimi deficientibus filijs legitimis ſuccedunt, ſi non ſint ſpurij, *Rota deciſ. 319.num.5.par.1. nouiſſ.* Itaque dicunt in ſumma hoc ſolùm decerni per iſtam Bullam, vt Clerici non poſſint diſponere ad fauorem illegitimè natorum de bonis merè Eccleſiaſticis, vel merè patrimonialibus, vel mixtis, id eſt acquiſitis proprio labore, occaſione officij clericalis, Laici autem non poſſint diſponere ad fauorem illegitimè natorum de bonis ab Eccleſia profectis, ſiue ex priuilegio, ſiue ex contractu, vt ſunt feudum, & emphyteuſis Eccleſiaſtica: ita *Quaranta, & Rota loco cit.*

Hinc etiam dicunt, non obſtante ea Bulla, illegitimos poſſe capere etiam à Patre Clerico, titulo neceſſariorum alimentorum, quando ſcilicet iure naturę debentur, & ex canonica æquitate, *c.cum haberet, ibi Canoniſtæ, de eo, qui duxit in matrimon. Quaranta loco cit. §.quamuis, Rota apud Rubeum deciſ 30. num. 36. Filiuc. numer. 36. cap. 4.* quando ſcilicet aliunde non habet vnde ſe alat, vt *DD. ibi, & Rota deciſ 224. nu 5. par.2.recent. Crauett. conſ.199. num. 1.* Et ad hunc effectum non attenditur induſtria, ſeu quòd lucrari poſſit ex operis ſuis, propter fragilitatem humanæ potentię, quæ facilè variatur tempore, vt ſenio, morbo, &c. ſed attendendum eſt, an habeat ex redditibus. *Rota ibi. Crauett. numer.2. & alij apud eos citati*, & nota quòd æquitas *d. cap. cùm haberet*, procedit etiam in foro laico in terris imperij, *Rota apud Rubeum dicta deciſ.30.num.34.* Sic etiam dicunt valere diſpoſitionem, qua pater de bonis laicalibus diſponeret ad fauorem illegitimi ex non damnato coitu, pro ea quantitate, quam de iure communi poteſt pater illi relinquere. *Rota diuerſ.deciſ.487.num.1.*

Item dicunt poſſe illegitimum capere ab extraneis, ſi non contemplatione talis filiationis relinquatur eidem, *Rota diuerſor. deciſ.505. numer.5.par.1. cum allegatis.*

Item dicunt hic nomine Clericorum non contineri Clericos coniugatos, neque Clericos in minoribus beneficium eccleſiaſticum non habentes, niſi diſponant de rebus acquiſitis ex bonis Eccleſiaſticis, & ex penſionibus, vel officijs, vel beneficijs Eccleſiaſticis, *Rota diuerſor. deciſ.487. par 1.num.2. Cherubin ſcholio 2 cit.*

Item aſſerunt, quòd licet illegitimus ſit incapax ſucceſſionis in emphyteuſi eccleſiaſtica iam conceſſa, tamen poteſt eam de nouo acquirere: ita *Seraph.d.deciſ. 478.num.3.*

Denique dicunt, illam pœnam irritationis totius diſpoſitionis, etiam pro parte aliàs licita, ſeu ad fauorem aliorum vltra illegitimos factæ, non habere locum, niſi in diſpoſitione, quæ de iure priuilegiario fieret, vt à Clerico vi facultatis teſtandi de bonis eccleſiaſticis. Ita *Nauar.in eandem Bullam num.7. in fin.*

Limita etiam præfatas conſtitutiones, vt non procedant quando filius illegitimè natus fuiſſet à Papa legitimatus in ãpliſſima forma, & reſtitutus ad primæua iura naturæ, tanquam verè, & non fictè de legitimo matrimonio natus, tunc enim ei debetur legitima etiam ſuper bonis Eccleſiaſticis ſui patris Clerici, de quibus habeat pater priuilegium teſtandi, *Rot. recent. par.1.dec.653.per tot.*

De materia illegitimorum, & quid capere poſſint inter viuos, vel ex teſtamento, vel ab inteſtato de iure communi, vide *Sanch opuſc.lib 4.cap 3.per totum, Molinam diſp.166.tom 1. Leſſ.cap.19. dub 6. Barboſ.in d.c. cum haberet, de eo qui duxit.* Et de pœna priuationis, ſeu confiſcationis hæreditatis, ſeu legati ob fidem tacitè accommodatam de ijs reſtituendis filio ſpurio incapaci, qualiter obliget in conſcientia, latè tractat *Sanchez ibid.dub.20. & 21.*

CAPVT IV.

Illegitimos, vel legitimatos admittens ad habitum, vel profeſſionem religioſam.

Sixtus V. Bulla 71. *Cum de omnibus*, ſtatuit vt illegitimi nati ex inceſtu intra tertium gradum, vel ex ſacrilegio propter Votum ſolemne, non poſſint recipi ad habitum, vel profeſſionem religioſam, etiamſi eſſent legitimati à Papa, vel Imperatore; & ſi contra fieret, ſtatuit profeſſionem nullam eſſe, & ſuperiores admittentes incurrere excommunicationem Papæ reſeruatam. Ad habitum tamen conuerſorum, id eſt famulorum, ſeu oblatorum pro humilioribus miniſterijs, recipi permiſit. Alios autem illegitimos conceſſit recipi poſſe præcedente ſcrutinio, ſeu informatione, ſeu teſtimonio de vita, & moribus, in Capitulo Generali, vel Prouinciali, approbatione intercedente: ita tamen vt remaneant inhabiles ad gradus, & dignitates ſui Ordinis: & ſi contra hanc formam reciperentur, decreuit profeſſionem nullam, & recipientes incurrere excommunicationem Papæ reſeruatam.

Excipit autem alia Bulla ſequenti, incipit, *Ad Romanum*, ab hac prohibitione legitimatos per ſubſequens

quens Matrimonium ſecundùm ius commune, & declarauit contra hæc decreta irritantia non intrare tacitam profeſſionem. Denique derogauit omnibus priuilegijs Ordinum legitimandi ad dignitates, & gradus religionis.

II. Sed Greg.XIV.Bulla 3.incipit, *Circumſpecta*, ſtatuit moderationem dictarum Conſtitutionum Sixti Quinti.

Primò enim reſtituit priuilegia religionibus olim conceſſa legitimandi, etiam ad honores, & gradus, & dignitates. Secundò ſuſtulit nullitatem profeſſionis in omnibus prædictis caſibus. Tertiò conceſſit, vt illegitimi quicunque, etiam licitè recipi poſſint, præcedente ſcrutinio ſupradicto; dummodò filius illegitimus, in Religione, in qua pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit, ipſo Patre viuente non admittatur. Quartò ſtatuit, vt illegitimi non admittantur, niſi cum conſenſu Generalis, vel Prouincialis, & quòd ſcrutinium, & approbatio fiat in Capitulo Generali, vel Prouinciali: at in Religionibus, in quibus receptio pertinet ad particularia Monaſteria, quia habent ius filiationis, debeant, & poſſint recipi cum ſcrutinio talis Capituli localis, ſeu Conuentus, & Superioris localis: & quod non recipiantur ad profeſſionem, niſi plena inquiſitio fiat de his, & in Capitulo eodem referantur, & approbentur.

III. Item Bulla Clem. VIII. *In ſuprema*, quæ eſt 83. reduxit ad terminos iuris communis dictas Sixti Conſtitutiones, auferendo inhabilitatem illegitimorum, ad habitum, & profeſſionem, & nullitatem profeſſionis, ſiue ob dictam inhabilitatem, ſiue ob formam prædictam non ſeruatam, ſcrutinij, vt ſupra, ſaluis remanentibus pœnis ſtatutis à Sixto contra Superiores admittentes ad habitum, vel profeſſionem, non ſeruata forma illa, ſcilicet ſcrutinij præcedentis.

Harum Conſtitutionum explicationem vide apud *Rodericum qq.regul.tom 3.q.8.art.5.Cherubin.in Bullam citatam Gregor.XIV. Sanchez de matrim.diſp.37. lib.7. num.55. Beia par.4. reſpon.18.*

CAPVT I.

Immunitatem localem Eccleſiaſticam violantes, offendendo eos, qui ad Eccleſias confugiunt.

I. EXtrahens reum de loco ſacro, aut ei in loco ſacro exiſtenti aliquid nocumenti inferens in perſonam, aut bona, quæ ſecum intulit, incurrit in excommunicationem, ex Bulla Gregorij XIV. *Cùm aliàs*, quæ eſt 7. §. 9. ibi: Si quis quacunque dignitate, vel authoritate præditus quidquam præter, aut contra huius noſtræ Conſtitutionis tenorem, attentare præſumpſerit, declaramus eum ipſo facto cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere, quæ contra libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores per ſacros Canones, & Conciliorum generalium, noſtrorumque prædeceſſorum Conſtitutiones ſunt promulgatæ. Et ita inferri excommunicationem latæ ſententiæ per hæc verba teſtantur *Genuenſ.in praxi cap.17. num.1. & Farinacc. de Immunit.Eccleſiaſt.numer. 311. & Caſtropal. tom. 2. de Relig.tract.11.diſput.vn.punct.12. num.13.*

De iure autem communi præſcindendo ab hac Bulla, nulla erat in hoc caſu cenſura latæ ſententiæ, ſed ferendæ, vt *Farinac. num.312.* cum plurimis, quos allegat *num 311. & Suar.tom.1. de Relig. lib. 3. cap 13. Sanchez opuſc.lib.3.cap.vn. dub.32.* qui ponit praxim pro locis, quibus non viget Bulla Gregor. XIV.

Neque obſtat *c.definiuit, 17. q.4.* vbi ſi quis extraxerit reum de loco ſacro, aut aliquid nocibilitatis eidem ibi exiſtenti intulerit, excommunicationi Eccleſiaſticæ ſubiaceat. Nam reſpondetur illum eſſe Canonem Concilij Toletani, non Oecumenici, ſed Prouincialis.

Hæc autem excommunicatio ſecundùm veriorem, & ſtylo Curiæ receptam, eſt reſeruata Papæ, quia excommunicatio iure lata contra violantes libertatem Eccleſiæ, eſt reſeruata Papæ, & probat *Farinac. num. 315. Barboſ.allegat.50.num.167. Duard.in Bulla Cœnæ lib.2.can.15.q 10.numer.19.* Eſt contra *Genuen. cap.22. num.3 Bonac in Decal.diſp.3 q.7.§ 6. numer.8. Dianam reſol.41.tract.1.de Immun.Eccleſ.* Et hodie res eſt certa ex decreto Sacræ Congregationis Immunitatis, anno 1631. edito, & ex decreto Clementis VIII. *de v.caſibus reſeruatis* cum derogatione ad omnia priuilegia, vt dixi *verbo Abſolutio, cap.3.num 4.*

Procedit autem hæc excommunicatio etiam in attentantes extrahere, etiam effectu non ſubſequuto, vt patet ex Bullæ verbis, *Farinac.num 322. Diana reſolut. 15.tract.1.tom.1.* Item procedit contra quoſcunque extrahentes, vel offendentes, ſiue ſint perſonæ publicę, ſiue priuatæ: & quidem ſi priuatæ perſonæ extrahant, vel offendant ex mandato Magiſtratus, res eſt certa, vt *Farinac.num.324.* Si autem priuata tantùm poteſtate, vt ex inimicitia, dubia eſt quæſtio; nam aliqui dicunt non incurrere in hanc cenſuram, quia Bulla Gregorij ſolùm loquitur de lædentibus immunitatem Eccleſiaſticam publica poteſtate, vt patet legenti: & ita tenet *Gambacurt.lib.8.cap.7.num 4 & 5.*

Præſcindendo autem ab hac Bulla, de iure communi, extrahens, occidens, percutiens, vulnerans, aut aliàs offendens exiſtentem in Eccleſia ex priuata authoritate, non eſt ipſo iure excommunicatus, ſed excommunicandus, vt *Abb.in cap. cùm pro cauſa, num. 5. poſt gloſſ.Innoc.& Ioan. Andr.ibid.de ſent. excommun. Card. ibi in princ. Anchar. numer.4. Felin. numer. 3.* Sed ſi loquamur in ordine ad actum extractionis de loco Sacro, æſtimo locum eſſe pœnis huius Bullæ: quod etiam tenet *Bonac. de cenſur.in partic. diſput.2. q 3. punct. 16. §.14.numer.9. Caſtropalao num.4. loco cit. Farinacc.num. 324. cit.* & eſt communis ſententia, & idem *Bonacc.in decal.diſp.3.q.7.pun.9. num. 9. Genuen.in praxi cap. 17. numer.5.& 6.* & conſentit *Filiuc. tract.15. num. 148.in fine*, dum ait hanc cenſuram quoad perſonas eſſe vniuerſalem; & ita ſæpè videmus tales ab Ordinarijs locorum declarari in dictam excommunicationem incurriſſe: ſecus aliqui dicunt, ſi ſolum quis ibi eum offenderet priuata poteſtate, vt vulnerando, aut occidendo non ex intentione, ſeu cauſâ extrahendi; quia tota Bulla Gregorij loquitur ſolum de violatione immunitatis in ordine ad extractionem. Sed contrarium tenuit, & declarauit Sacra Congregatio Immunitatis, nempè quod etiam in hoc caſu incurratur excommunicatio

nicatio

nicatio, & faciunt rationes allatæ à *Genuenſ. loco citato num.* 5. quia hæc eſt materia fauorabilis, & eſt ſecundùm mentem legis, cùm vterque caſus ſit à iure communi parificatus; & ita practicatur paſſim ab Ordinarijs locorum. Sed hæc ſententia debet intelligi procedere quando offenderet quis eum, qui pro ſua ſecuritate ad Eccleſiam confugit, vt ſupra citati loquuntur: ſecus ſi eſſet alia de cauſa in Eccleſia, ſcilicet rixa ibi ſuborta ſequerentur vulnera, & cædes. Verum eſt, quòd mutilans, vel occidens in Eccleſia, vel ſacro Cœmeterio, etiam priuata poteſtate incurrit pœnam priuationis immunitatis loci Sacri, vt infra dicam.

Incurrens autem in dictam excommunicationem non eſt abſoluendus, donec reſtituat reum loco Sacro, vt *Sanch. lib. 6. opuſc. ca. 1. dub. 7. num. 1. cum Paz. & Greg. Lopez, Farinac. de Immun. num. 311. in princ.*

Limita hanc excommunicationem, vt non procedat in octo caſibus exceptis in Bulla Gregorij, ſeu in octo generibus delinquentium: nempè in publicis latronibus, & graſſatoribus viarum, & depopulatoribus agrorum; & ijs, qui homicidia, vel mutilationes membrorum in Eccleſijs, eorumque Cœmeterijs committere non verentur (ideſt voluntariè committunt, non autem ſi caſualiter, vt *Farinac. de Immunit. numer. 240. Diana reſol. 11. tract. 1. de immun. to. 1.*) & ijs, qui proditoriè proximum ſuum occiderunt; & reis aſſaſſinij, aut hæreſis, aut læſæ Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis: In iſtis ergo caſibus rei prædicti non fruuntur immunitate Eccleſiaſtica; ſed extrahi poterunt, ſeruata tamen forma tradita in eadem Bulla, aliàs incurritur excommunicatio prædicta. Vide *Farin. num. 341. cum ſeq. Sperell. dec. 48. 104. 105. 185.*

Et tunc non tenetur Epiſcopus, vel Vicarius Generalis dans licentiam extrahendi, exigere cautionem de impunitate corporali rei extrahendi, neque irregularitatem incurret, ſi mors extracti ſequatur, vt patet ex eadem Bulla. Extra caſus autem prædictos nullus Prælatus, neque Epiſcopus poteſt dare licentiam extrahendi Reum inuitum, aliàs incurreret in eandem cenſuram, ex eadem Bulla Gregorij, quæ in hoc correxit ius commune, & ita *Farinac. nu. 344. & Caſtropalao punct. 13. num. 2.*

Aduertendum, tamen quod ſi quis in Eccleſia, vel cæmeterio occideret, vel mutilaret ad ſui defenſionem, vel prouocatus, non incurreret in hanc priuationem immunitatis, ſecus ſi in rixa, ſed ipſe non eſſet prouocatus, *Bonac. in decal. loco cit. punct. 6. §. 2. numer. 1. in fin. Farinac. in append. de immun. num. 240.*

II. Irregularitatem incurrunt Clerici & Epiſcopi, tradentes reum Curiæ ſæculari in caſibus non exceptis, non præmiſſa cautione, & proteſtatione impunitatis circa corpus rei, ſi inde mors rei, aut mutilatio ſequatur, *Suarez de cenſ. diſp. 47. ſect. 1. num. 11. Sayr. lib. 6. cap. 18. num. 5. Roderic. qq. regular. 52. art. 4. to. 2.* Si autem cum proteſtatione, & cautione præfata illum tradat, non incurrit in caſibus etiam non exceptis irregularitatem de iure communi, quia id licitum eſt, eiſque permiſſum, vt *cap. id conſtituimus, & capit. reum, 17. q. 4.* At cum ex Bulla Gregorij, ſcilicet vbi eſt vſu recepta, hodie non liceat tradere reum in caſibus non exceptis, vt ſupra dixi; puto eos incidere in irregularitatem, quia illa proteſtatio eſt contraria facto, & proteſtatio in actu illicito non releuat, maximè cum ſit actio per ſe periculoſa, & quia peccarent non ſolum contra religionem violando Eccleſiæ immunitatem, ſed etiam contra iuſtitiam, & ius rei eum ſpoliando iure, quod ei Summus Pontifex, ſeu Eccleſia cōcedit, *c. reum ad Eccleſiam, 17. q. 4.* & probabiliorem ait *Sanch. opuſ. li. 3. c. vn. dub. 17. n. 2.* & magis communē ait *Farin. 321.* Si tamen Clerici non defendant, ſed permittant eum extrahi habendo ſe merè negatiuè, tunc non puto eos incurrere irregularitatem, quia non peccant contra iuſtitiam, ſed contra charitatem; neque enim tenentur ex officio tueri reum ob ius reo competens, ſed Eccleſiæ: & ita concordari poſſunt opiniones contrariæ.

Cauendū eſt etiam Clericis, dum volunt reum tueri in loco ſacro, ne id faciant armis, ſeu aliàs cum periculo effuſionis ſanguinis (quia Eccleſia non eſt defendenda more Caſtrorum) ſed vel fores claudendo, aut reum retinendo, & abſtrahendo de manibus illorum, &c. etiam laicos ad hoc auxilium vocando, vel per cenſuras Eccleſiaſticas tuendo immunitatem Eccleſiæ, vt *Suar lib. 3. cap. 13. num. 4. Sanch. opuſc. lib. 6. cap. 1. dub. 7. Belleſt. p. 1. de fauore Clericorum reali. §. 4. nu. 43. Layman. libr. 4. trac. de Immun. capit. 3. numer. 14.* Itaque ſi mors ſequatur, aut mutilatio ex facto Clericorum diſſidentium, ipſi erunt irregulares.

Infamiam quoque iuris, & irregularitatem incurrit, qui damnatus fuerit in iudicio de crimine hoc violatæ immunitatis Eccleſiæ, quia eſt crimen publicum, & capitale, & læſæ Maieſtatis, vt *l. fideli, & l. præſenti, C. de his qui ad Eccleſias confugiunt, & S. Gregor. Epiſt. 54. li. 11. c. in primis, §. de perſona Ianuarij, 2. q. 1.* Damnatus autem de crimine læſæ Maieſtatis, aut alio publico iudicio efficitur infamis, & irregularis, *l. 1. §. remouet de poſtul. l. 1. verſ. qui indic. ff. de his qui not. infam. l. infamem. ff. de publicis iudicijs.* Et idē eſt de damnato pœna, ſeu iudicio capitali, quia ex genere pœnæ infamia iuris eo ipſo afficitur, *dict. l. 1. §. remouet. & §. ſecundò loco, ff. de poſt. l. cognitionum, ff. de var. & extraordin. crimin.*

CAPVT II.

Immunitatem, ſeu exemptionem Eccleſiaſticam violantes, imponendo munera perſonalia, ſordida, ſeruilia Eccleſiaſticis.

Eccleſiaſtici ſunt exempti à muneribus perſonalibus ſordidis, ſeu ſeruilibus laicalibus. *l. 2. C. de Epiſcopis, & Clericis, cap. generaliter, cap. placet, 16. q. 1. capit. non minus, ibi Cardin. numer. 3. 7. & 8. de immunit. Eccleſiaſt.* vt à foſſatis faciendis, cloacis, aut vijs purgandis perſonaliter, & ab angarijs, ſeu oneribus proprio corpore ferendis, vt in cophino ſeruiendi ad conſtructionem murorum, &c.

Imponens igitur talia onera Eccleſiaſticis perſonis poteſtate laicali, incurrit primò excommunicationem latam in *c. non minus, §. ſi autem Conſules, de immunitate Eccleſiarum,* quæ tamen non incurritur, niſi quis commoni-

monitus non deſtiterit, ſed perſeuerauerit in contumacia, & non eſt abſoluendus, donec ſatisfecerit competenter; poſtea poterit abſolui à proprio Paſtore: hæc autem cenſura extenditur etiam ad fautores talis delicti; ita *in d.c.non minus.*

Secundò incurrit in excommunicationem latam, & Papæ reſeruatam in Bulla Cœnæ Domini *cap.*18.contra imponentes onera perſonis Eccleſiaſticis ſine ſpeciali Papæ licentia, aut ea exigentes, aut ſic impoſita etiam à ſpontè dantibus,& concedentibus recipientes, & contra eos, qui per ſe, vel per alios prædicta facere exequi, vel procurare, aut in eis auxilium, conſilium, fauoremue præſtare non verentur. Cùm enim Bulla loquatur de oneribus quibuſcunque comprehendit etiam onera, ſeu munera iſta perſonalia ſeruilia, quæ pretio æſtimabilia ſunt. *Nauarrus conſil.* 8. *de cenſib.* quia hæc munera etiam onera appellantur, *tex.in l.non minus,* & *l.munus, ff.de verb.ſignif.* & ita tenent in caſu noſtro *Sylu.excommun.*7.*num.*77.*Marius Alterius to.*1.*diſp.*19 *lib* 5.*cap.*2.*col.*3.*Molina diſp* 672.*trac.*2.*Layman lib.*4.*tract.*9.*cap.*9. §.9. *num.*2. *contra Filiuc.tract.*16.*num.*291.

Tertiò incurrit in excommunicationem latam in eadem Bulla Cœnæ *cap.* 15. contra facientes ordinationes contra libertatem Eccleſiaſticam, & eas publicantes, eiſue vtentes.

CAPVT III.

Immunitatem Eccleſiaſticam violantes, imponendo Eccleſiaſticis munera perſonalia honeſta, vel indifferentia ſecularia.

Eccleſiaſtici ſunt exempti à muneribus perſonalibus honeſtis, *l.placet,* 17. *C.de Epiſcopis,& Cleric.& toto tit.ne Clerici, vel Mon ſæcul.neg.ſe immiſc.*vt à munere legationis ſubeundæ, aut decurionatus, aut Iudicis, &c Item à muneribus perſonalibus indifferentibus, vt *l.*2. *C.de Epiſc.& Cleric. c.generaliter,* 16. *q.*1. vt à tutelæ munere, vel militiæ, vel cuſtodiæ murorum, &c.

Imponentes autem munera ſupradicta, ſiue honoris, ſiue indifferentia, id faciendo per viam ſtatuti, decreti, vel ordinationis, ſeu præcepti, incurrunt in excommunicationem latam in *c.nouerit,& cap.grauem,de ſent excommunicationis,* & *in Bulla Cœnæ cap.* 15. de qua re dicam *verbo, Lex,* Item imponentes onera illa indifferentia,vt expeditionis militaris cuſtodiæ, &c.incurrunt excommunicationem latam in *c.non minus, de immun.Eccleſ* vbi eſt ſermo de expeditionibus, & *cap. grauem cit.* vbi eſt ſermo de cuſtodia loci; & *cap.* 18. Bullæ in Cœna Domini, iuxta ea, quæ dixi *cap. præcedenti.*

Limita, quòd in caſu neceſſitatis extremæ, vel quaſi extremæ, cum vires laicorum non ſufficiunt, tenentur etiam Eccleſiaſtici ſubire onera prædicta indifferentia, perſonalia, etiam mixta, cum erogatione ſcilicet patrimonij, vt ad cuſtodiam murorum, & ſimilia, quæ omninò non repugnent ſtatui Clericali, & imponi debent, ſeu ordinari ab Epiſcopo, cum Cleri conſenſu, cauſa cognita ab eiſdem; & dummodò non adſit tempus recurrendi pro licentia ad Sedem Apoſtolicam, ita *c.*2. *& cap.non minus,de immunitate Eccleſiæ.Innoc. in d.cap.*2.*num.*1. *Abb.num* 6. *Ioann. Andr. num.*1. *Hoſtien.num.*1. *Butr num.*5.*Layman lib.* 4. *tract.* 9. *cap.*6. *num.*7.

Imponentes autem munera honoris Eccleſiaſticis, non incurrunt in excommunicationem, *cap.non minus,* neque in *cap.* 18. Bullæ in Cœnæ Domini; quia ibi excommunicantur imponentes onera perſonis Eccleſiaſticis: appellatione autem onerum, non veniunt honores, ſi non habeant coniunctam erogationem patrimonij, nam iſti honores, officia dicuntur, non onera, *l.reſcripto, l cui munerum, ff.de mun. & hon. Abbas in cap.non minus, num.*12. *de immun. Eccleſ. Molin. diſp.*661.*num.*11.*tract.*2.

II. In *cap.neque* 88.*diſtin.& c.Cyprianus,* 21.*quæſt.*3. nominans in teſtamento Clericum in tutorem, hanc pœnam incurrit, vt in morte eius, oratio pro ipſo fieri non debeat. Intelligitur autem de Clericis in ſacris, vel beneficiatis,& dummodò conſtet teſtatorem id dolo feciſſe, non bona fide, & quòd impœnitens de hoc facto deceſſerit; ita *Turrecrem. in d. cap. neque.* Imò hunc canonem pœnalem in deſuetudinem abijſſe, & ad ſolum terrorem pro eo tempore emanaſſe aiunt *gloſſ. ibi Laud. Turrecrem. Archid.& Præpoſ.*

De hac autem materia, an, & quomodo Eccleſiaſtici tutelæ officio fungi poſſint, aut debeant, vide *Sanchez lib.*6. *in decal.cap* 14.*num.*24. *& in opuſcul.lib.* 6.*cap.*7.*dub.*6. *Canoniſtas in cap.*1.*de oblig.ad ratiocin.*

CAPVT IV.

Immunitatem Eccleſiaſticam violantes imponendo Eccleſiaſticis onera patrimonialia perſonalia, vel mixta, & publicani ea exigentes, & Eccleſiaſtici illis conſentientes.

Eccleſiaſtici ſunt immunes à muneribus patrimonialibus, quæ ſcilicet cum erogatione patrimonij ſubeuntur, ſiue ſit munus patrimoniale perſonale, quod imponitur perſonæ, non habita ratione patrimonij quantitatis, vt capitatio, pedagium, & guidagium; ſiue ſit patrimoniale mixtum, quod ſoluitur, & imponitur ratione habita patrimonij quantitatis, ſiue hoc mixtum onus imponatur ipſis rebus, vt vectigalia, portoria, gabellæ, ſiue imponatur perſonis pro rebus, vt ſuperindictum, vel collecta, de quibus *Canoniſtæ in cap.non minus, de immunit. Eccleſ. Petr. Antibol.tract.de munerib.par.*2. *numer.*4. *&* 5. *Remig. Gonnì de Charit. ſubſ q.*61.*Suar.diſp.*23. *de cenſur.ſect.*4.*num.*23. *Bellugæ in ſpeculo Princ.rub.*46.§.*donum, &* §. *reſtat videre, &* §. *ſunt & alia, Vgolin.in cap.*18. *Bullæ in Cœna Domini.* Quòd autem Eccleſiaſtici ſint immunes à dictis oneribus, habetur *c non minus, c. aduerſum, de immun. Eccleſ.c.*1.*eod tit.in* 6.*Clement.vn.eod. tit.c.quanquam de cenſib.in* 6. *Auth.item nulla, cum l.*2.*C.de Epiſc.& Clericis,* & plenè hæc examinat *Rota par. nouiſſ. deciſ.* 42. vbi à *num.*11. aduertit, quòd Eccleſiaſtici tenentur ad onus merè reale à laicis ſuis prædijs impoſitum ante quam

quam tranſirent ad Eccleſiaſticos, quando ſcilicet fuit impoſitum, vt onus certum, reale, perpetuum, inuariabile, vt eſt tributum. Secus ſi ſit impoſitum dictis prædijs onus reale, ſed non perpetuum, & eſt variabile iuxta occurrentes neceſſitates, plus, & minus; & dicitur imponi per æs, & libram, atque ſi talia prædia tranſeunt poſtea ad Eccleſiaſticos, fiunt libera à tali onere, non obſtante, quòd talis redditus, ſeu impoſitio fuerit locata Arrendatarijs cum hypotheca. Multò magis quando fuerunt onera impoſita à laicis ſubditis ratione bonorum, ideſt perſonis pro rebus, vt ſupra dictum eſt, quia ſi ea bona tranſeant ad Eccleſiaſticos, fiunt libera à tali onere, etiam Arrendatarijs locato cum hypotheca, ita *Rota ibi num.* 11. 12. & 13.

I. In *c. non minus de Immun. Eccleſ.* ex Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. Conſules, & Rectores, & alij, qui poteſtatem habere videntur, prohibentur onera quæcunque imponere Eccleſiaſticis, niſi ex iudicio, & conſenſu Epiſcopi, & Cleri, iudicantibus in communi neceſſitate non poſſe laicorum ſolas facultates ſufficere, ſed ſubſidia ab Eccleſiaſticis conferenda. Si autem dicti Conſules, & alij contrauenerint, & commoniti deſiſtere noluerint, tàm ipſi, quàm fautores eorum excommunicationi ſe nouerint ſubiacere, nec communioni reddendi, donec ſatisfactionem fecerint competentem.

Limita quòd ſecundùm veriorem, hic textus non loquitur de pedagijs, ſeu gabellis, quæ pro contractibus, vel pro tranſitu perſonarum, aut rerum ſoluuntur, ſeu imponuntur, ſed tantùm de ijs, quæ vniuerſaliter exiguntur pro perſonis, aut rebus. Ita *Caietan. excommun* 40. *in fin. Tabien. excom.* 5. *caſu* 18. *num.* 6.

In *c. aduerſus, de immunit. Eccleſ.* Innocentius III. confirmauit dictum Decretum Concil. Lateranen. Sed Primò declarauit, vt in communi neceſſitate ſupradicta, quando non ſuppetunt bona laicorum, etiam iudicio Epiſcopi, & Cleri, non poſſint laici exigere ſubſidia præfata ab Eccleſiaſticis, niſi conſulatur prius Summus Pontifex, & ab eo conſenſus, ſeu licentia obtineatur. Secundò extendit Decretum Concilij Lateranenſis, & cenſuram, vt procedat etiam contra ſucceſſores in officio dictorum onera imponentium, niſi intra vnum menſem à die ſucceſſionis Eccleſię ſatisfecerint. Item tertiò declarauit eam excommunicationem durare etiam officio depoſito. Quartò declarauit ſententias, & ſtatuta talium excommunicationem præfatam incurrentium nullius eſſe momenti in perpetuum, quia vt notat *gloſſ. ibi verb. tempore valitura*, ſententia lata ab excommunicato, nulla eſt.

De his decretalibus agunt, & explicant, vltra Canoniſtas *ibid. Caiet. verb. excommun. cap.* 40. *Tabien. excomm* 5. *caſu* 18. *Sayr. lib.* 3. *de cenſur. cap.* 34. *num.* 3. *Luiſ. Turrian. diſput.* 44. *de Iuſt. dub.* 3. *Suarez diſput.* 21. *ſect.* 2.

II. In *c. Clericis, de immun. Eccleſiarum in* 6. Bonifacius VIII. excommunicationem Papæ reſeruatam profert contra omnes abſque Sedis Apoſtolicæ licentia imponentes, aut exigentes, aut recipientes, etiam à ſpontè dantibus onera patrimonialia Eccleſiaſticis perſonis, vt collectam, æſtimum, tributum, decimam, mutuum, donatiuum, ſubſidium, &c. quouis colore: & extendit hanc pœnam ad dantes in prędictis auxilium, conſilium, vel fauorem publicè, vel occultè;

Item fert excommunicationem ſimiliter Papæ reſeruatam contra omnes Eccleſiaſticas perſonas, etiam Prælatos, qui prædicta onera ſine Papæ licentia laicis ſoluunt, etiam ſi ſpontè, vel titulo donationis, aut ſe ſoluturos promittunt, aut impoſitioni conſentiunt. Item fert interdictum contra Vniuerſitates, quæ in præmiſſis culpabiles fuerint; & abſolutionem eius ſimiliter Papæ reſeruat, & derogat omnibus priuilegijs conceſſis quibuſcunque in quacunque verborum forma. Notat autem *gl. in Clem. vn. de immun. Eccleſ. in figur. caſus, dictam decretalem c. Clericis* editam eſſe à dicto Pontifice in odium Philippi Regis Franciæ, quia conferebat beneficia in ſuo Regno, propter quam conſtitutionem orta ſunt multa ſcandala, vt infra dicam.

Limita ſimiliter hanc Conſtitutionem, vt non procedat de pedagijs, ſeu gabellis, quæ exiguntur pro contractibus, aut tranſitu perſonarum, aut rerum, ſed ſolum de oneribus, quæ vniuerſaliter exiguntur pro perſonis, aut rebus. Ita *Caiet. excommun c.* 40. *Tabiena excommun. caſu* 18. *numer.* 6. *Molina diſp.* 670. *num* 3. *Ioan. Monac. in d. cap. Clericis*, quia caput, *Clericis*, adijcit ad *cap. non minus*, & de eadem materia loquitur.

Hanc Conſtitutionem Bonifacij ex parte correxit Benedictus XI. in *extrau. quod olim de Immunit. Eccleſ. inter communes*, ſtatuens, vt cenſuræ latæ contra Eccleſiaſticos non habeant locum contra ſpontè ſoluentes, ſed ſolùm contra imponentes, & recipientes; quamuis peccent Eccleſiaſtici ſic ſpontè ſoluentes ſine licentia Papæ; reliqua autem dictæ Conſtitutionis firma eſſe voluit. Sed Clemens V. in *Clem. vn. de Immunit. Eccleſ.* propter quædam ſcandala exorta occaſione dictæ Conſtitutionis Bonifacij, & Benedicti, amplius derogauit, & in totum abrogauit, vtramque reducens ad terminos Concilij Lateranenſis, vt in *c. non minus*, & *cap. aduerſus*, de quibus ſupra, vt explicant *Ioan. Andr. Gemin. & Anchar. in d. cap. Clericis*.

Sed iterum in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 9 in Bulla reformationis Curiæ, & aliorum, §. & *cum à iure*, innouata fuit Conſtitutio Bonifacij, vt militet excommunicatio contra imponentes onera patrimonialia Eccleſiaſticis, & contra exigentes, & recipientes ea etiam à ſpontè dantibus; & interdictum contra vniuerſitates in tali re culpabiles: & inſuper innouata fuit excommunicatio, & pœna depoſitionis ipſo iure lata contra Eccleſiaſticos talibus conſentientes, aut ſpontè dantes ſine licentia Papæ.

Additum, vt prædicta facere præſumentes, ſint ipſo iure inteſtabiles, & inhabiles ad omnes actus legitimos; vnde etiam erunt irregulares. Et hoc decretum etiam hodie eſſe in vigore nonnulli Doctores æſtimant, vt *Sanch. opuſc. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 56. *numer.* 1. vbi propterea infert Epiſcopos, qui vident Laicos iniuſtè imponentes, vel exigentes gabellas ab Eccleſiaſticis, & vltro conſentiunt, incurrere excommunicationem, & pœnas ibi ſtatutas. Alij dicunt hoc decretum Leonis X. nō innouare pœnas *c. Clericis* (reuocatas per *Clemen. vnicam ſupra citatam*) contra Eccleſiaſticos ſoluentes, ſed contra Prælatos conſentientes, & contra laicos imponentes, vel recipientes; ita *Garz. par.* 2. *c.* 3. *n.* 16.

num.16. Alij autem magis communiter dicunt cenſuras latas in dicto Lateranenſi Concilio ſub Leone X. non fuiſſe vſu receptas: ita *Caiet.verbo, excommunicatio, in fin. Bartholom. Carranza in fine Summæ Concilij Lateranen. Nauarr.c.27.numer.*111.& 148. Et licet videantur hodie omnes ſupradicti Canones, & Concilia edita in fauorem Eccleſiaſticarum perſonarum, & libertatis Eccleſiæ, innouata à *Concilio Trident. ſeſſ.25. c.20 reform.*& ſingulis annis innouentur cum ſuis pœnis, & cenſuris in Bulla Cœnæ, *cap.*18. cum expreſſa mentione etiam Concilij Lateranenſis ſupradicti Leonis X. tamen Trident. non innouat expreſsè pœnas, & cenſuras. At verò Bulla in Cœna Domini innouat eas tantùm, quatenus ſunt latæ contra onera Eccleſiaſticis imponentes, eaque impoſita exigentes, aut à ſponte dantibus recipientes. Vnde hodie contra ipſos eccleſiaſticos ſoluentes, ſeu conſentientes nulla cenſura eſt latæ ſententiæ. Prædictas autem Conſtitutiones explicant *S.Antoninus 3 par. tit.24.cap.26. Angel. verb.excommun. 7. caſu 5. Tabiena* excommun. *5. c. 18. Sylueſt. excommun.7. numer.21. Nauar.cap.27.num.95. & 115. Tolet.lib.1.c.29. Reginal.lib.9. num.375. Suar. diſp.23.ſect.3.num.16.*

III. In *c. quanquam, de cenſ.* Bonifacius VIII. ſpecialiter excommunicat perſonas ſingulares quaſcunque, & interdicit vniuerſitates exigentes, extorquentes, vel compellentes Eccleſias, vel Eccleſiaſticas perſonas per ſe, vel per alium nomine proprio, vel alieno ad pedagia, vel guidagia, pro ipſorum perſonis, aut rebus, quas non negotiationis cauſâ, ſed ad vſum deferunt: & prohibet eos abſolui, donec plenariè reſtituerint, & de tranſgreſſione ſatisfecerint competenter, derogando omni contrariæ conſuetudini, ſeu corruptelæ.

Deindè Clemens V. *in Clem præſenti de cenſib* confirmat dictam Conſtitutionem *c.quanquam.* addendo, vt diœceſani, poſtquam eis conſtiterit aliquos in dictam excommunicationem, ſeu interdictum incidiſſe, eos omninò publicent, vel à ſuis ſubditis tandiù faciant publicari, donec illi ſic malè exacta reſtituant, & de tranſgreſſione ſatisfaciant competenter.

Ampliatur hæc Conſtitutio, vt procedat in omni gabella, tàm ſcilicet ratione perſonarum tranſitus, quàm contractus, vel illationis, vel extractionis rerum, vt *Cardin.in d. Clement. & Imola ibi num. 13. Sylueſt. verb.excommun.9. num.47. Molina diſp. 670. numer.3.* Imò multi probabiliter dicunt, *c.quanquam,* procedere etiam in omni munere publico, quod à poteſtate temporali laicis imponi ſolet, quia hic pedagij nomen latè accipitur pro omni onere patrimoniali tam perſonali, quàm mixto, vt *Nauarr. cap.27.num.61 Vgolin. in c.5.Bullæ Cœnæ Domini. §.2 Viual ibid.caſu 5 Suar. de cenſur.diſ.21.ſec.2.num.41. Quaranta verb.Vectigal, verſ.vt autem.* Sed alij contra dicunt non procedere in tributis, æſtimis, collectis, &c. & hæc videtur probabilior, quam tenet *Caiet. verbo excommun. cap. 40. Molina diſp 670.num.3. Armilla verb excommun. n.11. Sayr.de cenſuris lib.3.cap.9. num.10. Graff lib.3. conſ.1. de cenſ.num.20.Vgolin.§.3.in cap.5. Bullæ verſ.poſtremò, & verſ.2 afficit, Tolet.lib.1.cap.21.§.1.* quia alias iſta decretalis fuiſſet ſuperflua, cùm meliùs eſſet per præcedentes prouiſum: quia hæc excommunicatio, & interdictum non ſunt reſeruata Papæ poſt præſtitam ſatisfactionem, & non incurruntur ipſo facto ob ſolam impoſitionem, aut à ſponte dantibus receptionem, ſed requiritur vt gabella ab inuitis petatur, & obtineatur: ita *Caiet.excommun. c.39.Suar.de cenſ. diſput.23. ſect.4. num.21. Nauarr.cap.27.num 128. Ancharan.in Clement. præſenti, de cenſib. num 7. Bonifacius de Vitalin. ibidem num.9.& 11.Sayrus lib.3.cap 9 num.8.& 9.*Hodie cenſura hæc excommunicationis eſt Papæ reſeruata abſolutè, vt ſtatim dicam.

IV. Ex *cap.18 Bullæ in Cœna Domini* fertur excommunicatio ſpecialiter Papæ reſeruata contra imponentes collectas, decimas, taleas, præſtantias, vel alia onera perſonis, aut bonis eccleſiaſticis, aut ipſorum Eccleſiaſticorum, ſine ſpeciali, & expreſſa Papæ licentia; & contra eos, qui talia onera exigunt quocunque modo, vel colore, aut ea ſic malè impoſita à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt; & contra eos, qui talia per ſe, vel per alios directè, vel indirectè facere, exequi, vel procurare, vel in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcunque ſint conditionis, etiam Imperatores, vel Epiſcopi: & ſuper his innouantur omnes Canones etiam in Lateranenſi Concilio nouiſſimo editi cum ſuis Cenſuris, & pœnis.

Declara primò, vt procedat hæc excommunicatio etiam contra imponentes, aut recipientes onera ſuper bonis patrimonialibus Clericorum, vt patet ex Bulla ibi, *ac eorum bonis,* vt *Sayr lib.3.cap 22. num 9. Suarez diſp.23 ſect 4.numer.21. Quaranta verb.vectigal.verſic. item ex eiuſdem, Vgol.ſuper hoc cap.18. §.3.* eſt communis ſententia, etiamſi non fuerint ad eorum titulum ordinati, *Tolet.lib.1.cap.29.Garzias de benef.par 2 cap.3. Barboſ.allegat.13.num.1.* de communi teſtatur *Filiucc. tract.16 num.298. Layman.lib.4 tract.9.cap.6. numer.9.* etiamſi ſint Clerici in minoribus, ſed in habitu, & tonſura incedant, vt *Leſſ.cap.33.num 8. Gutier.lib.1. pract. quæſt.7. Quaranta loco cit. ampliat.* 1. & alij apud *Dianam reſolut.35.& 36.tract.2. de immunit. tom.* 1. dummodò non ſint coniugati, vt Doctores *in cap. ex parte de Clericis coniug. Layman cap.7.numer.4. ex Tridentin. ſeſſ.23. cap.6.& cap.vn de Cleric.coniugat.in 6.*& dummodo non ſint bona negotiationi expoſita, vt *cap. fin. de vita, & honeſt.Cleric. c.quanquam.de cenſ.in 6. Clem. præſenti, eod.tit.*

Declara ſecundò, vt procedat de oneribus patrimonialibus quibuſcunque, ſiue ſint onera rebus ipſis impoſita, ſiue perſonis, vt pedagia, & guidagia, vt colligitur ex verbis Bullæ; & ita docent *Sylueſt excommun. 7. §.77 excommun.32.Molin.diſp.670 numer.3. verſ.poſtremò hodie, tom.3. Alterius lib.5.diſp. 19. cap. 2. §. ſed oritur, Layman cap.9.numer.2. §. 9. Viualdus ſuper caſu 18.Bullæ num.1.in emendatis, Vgolin.ibid.§.1.verſ.3.aſficit, Suarez diſp.23.ſect.4.num 23.de cenſur.*

Declara tertiò, vt ſecundùm magis communem ſententiam non incurrant hanc cenſuram exigentes onera patrimonialia ab Eccleſiaſticis, nulla lege, vel ſtatuto, vel edicto impoſita, ſed propria ſua audacia, ſeu auaritia, quia textus Bullæ videtur loqui de exigentibus impoſita: tamen tales incurrunt excommunicatio-

nem, *c. quanquam de cenſib. in 6.* ſi erant onera perſonalia, vt pedagia; vel in excommunicationem, *c. Clericis, de immunit. Eccleſ. in 6.* ſi erant onera mixta, vt vectigalia, ſeu gabellæ, de quibus cenſuris ſupra dixi: & ita de communi teſtatur *Bonacc ſuper Bulla Cœnæ quæſt. 19 punct. 1. numer. 6. cum Sayr. Quarauta, Vgoliu. Duard. Vinald. Tolet. Suar. Reginal. Souſa.* Contra tamen quòd etiam non impoſita exigens incurrat in hanc cenſuram, tenent probabiliùs *Augelus verbo, excommun. 7 caſu 23. Tabien. excomm. 5. caſu 21. Sylu. excommunic. 9. num. 46. §. 21. excommun. Alterius cap. 3. §. 2. animaduert. Suar. diſp. 21. ſect. 2. n. 99. Molina diſp. 670. Filiuc. tract. 16. n. 289.* quod ſatis probatur ex ipſo Bullæ contextu.

Declara quartò, vt neque ob communem neceſſitatem, & vtilitatem teneantur Eccleſiaſtici ad collectas, niſi quando laici non ſufficiunt, & ita ſi Clerus conuocatus conſentiat, non ſolus Epiſcopus, & Capitulum. Item quòd tunc priùs Papa conſulatur, & eo conſentiente, exactio non fiat per laicos miniſtros, ſed Eccleſiaſticos: hæc omnia plenè probat *Rota par. 2. nouiſſ. deciſ. 42.* Excipe tamen, vt licitum ſit Eccleſiaſticis cum conſenſu Epiſcopi ſoluere talia ſubſidia in caſu grauiſſimæ neceſſitatis vrgentis, cùm periculum eſt in mora, vt pauperes fame, aut peſte, aut alia calamitate moriantur, & non ſufficiunt facultates Laicorum, *c. gloria Epiſcopi, 12. q. 2. Barboſ. alleg. 95. num. 58. Duard de cenſ. §. 1. quæſt. 22. num. 39. Quarauta verbo, Alien. num. 42. Rota par. 1. recen. deciſ. 72.* ſed non poſſunt ſoli laici imponere, ſed requiritur etiam conſenſus Cleri, vt eis imponatur, & eis renuentibus cogendi ſunt ab Epiſcopo, *Rota ibi num. 4.*

Declara quintò, vt non ſit illicitum Clero alicuius Ciuitatis (cùm non habeat burſam communem) etiam ſi non faciat per ſe Collegium, ſe coadunare, pro ſuo intereſſe, vt cauſa litis contra Epiſcopum, & indicere ſibi ipſis collectam pro expenſis faciendis, ita tamen, vt collecta non exigatur niſi à volentibus ſoluere; quamuis obtenta victoria poſſint exigere pro rata etiam ab inuitis, ne cum alienis expenſis commodum ſentiant. *Rota apud Rubeum deciſ. 148. num. 6.* ſicut etiam poteſt Clerus pro communi neceſſitate ſibi ipſi imponere collectam, ſed non comprehendere exemptos, *Rot. dec. 72. p. 1. rec.*

C A P V T V.

Immunitatem Religioſorum Mendicantium violantes.

EX Bulla Pij V. *Dum ad vberes,* 11. fertur excommunicatio contra exigentes onera realia, vel perſonalia, vel mixta quæcunque à Religioſis Mendicantibus, eorumue bonis: quæ excommunicatio non eſt reſeruata ex vi iſtius Bullæ: eſt tamen reſeruata ex vi Bullæ in Cœna Domini proximè ſupra explicata: & hæc exemptio non eſt reuocata per Bullam Gregorij XIII. 9. incipit, *In tanta rerum,* vt teſtantur *Quaranta verbo, priuil. regular. pag. 416. Roderic. q. 74. art. 16. tom. 3. Sorbus in compend. priu. fol. 451. Cherub. ſuper eadem Bulla Pij V. & Greg. XIII.*

C A P V T VI.

Immunitatem violantes piorum locorum, patrimonialia, aut perſonalia illis onera imponendo, vel exigendo.

LOca pia etiam laicalia, licèt ſint ſubiecta iuriſdictioni laicæ, ſunt immunia à muneribus, ſeu oneribus publicis, vt vectigalibus, collectis, &c. *Auth. item nulla communitas, C. de Epiſcopis, & Clericis.* Ex Concilio autem Lateranenſi in *cap. non minus de immunit. Eccleſ.* damnatur ſæcularium poteſtatum audacia, qui foſſata, ſiue expeditiones, ſiue alia, quæ arbitrantur agenda, de bonis Eccleſiarum, & Clericorum & pauperum Chriſti vſibus deputatis volunt ferè vniuerſa compleri, & ſtatuitur, vt ſi Conſules, aut alij de cætero iſta commiſerint, & commoniti deſiſtere noluerint, tam ipſi, quàm fautores eorum excommunicationi ſe nouerint ſubiacere, nec communioni reddantur, donec ſatisfactionem fecerint competentem.

I. Ex hoc textu inferunt multi Doctores, quòd imponentes onera perſonalia, vel patrimonialia locis pijs, etiam laicalibus, eaque exigentes incurrunt in excommunicationem prædictam, propter illam particulam, *& pauperum Chriſti vſibus deputatis:* ita tenent *Cardinalis ibi num. 5. Caiet. verbo, excommunic. 40. Tabiena excommun. 5. caſu 18. num. 2. Barboſ. alleg. 75. num. 35.* Imò *Luiſ. Turrianus de Iuſt. diſp. 44. dub. 4.* putat tales etiam incurrere in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini *cap. 18.* Sed certum eſt, eos non contineri in *d. cap. 18.* Imò probabile eſt, neque contineri in *d. cap. non minus,* quia intelligitur de bonis tantùm Eccleſiaſticis, quæ dicuntur pauperum Chriſti vſibus deputata, quibus quarta pars de eorum redditibus eroganda eſt, vt *cap. vobis, cap. conceſſo, cap. quatuor, 12. quæſt. 2.* & hoc ſecundùm ius commune antiquum. Imò quidquid beneficiatis ſingulis annis ſupereſt de redditibus Eccleſiaſticis, oneribus Eccleſiæ ſupportatis, ad congruam ſuam ſuſtentationem, pauperibus erogandum eſt, vt *Leſſ. lib. 2. cap. 4 num. 943. Molina diſ. 144. tract. 1. Layman lib. 4. tractat. de beneſic. c. 3. num. 3.* cum communi: & quòd bona Eccleſiarum dicantur bona pauperum, *tex. in c. ſi priuatum, 12. q. 1. & cap. quia iuxta, 16. q. 1.* vbi dicuntur *patrimonia pauperum*; & *cap. decimæ 16. quæſt. 1.* Decimæ dicuntur tributa egentium animarum: & ita dictum *cap. non minus,* intelligunt *Hoſtien. ibi, & Abb.* & probabilem ait *Card. ibidem.*

II. An autem incurrant excommunicationem latam in *cap. 5.* Bullæ in Cœna Domini contra imponentes noua vectigalia, ſeu pedagia, vel ea augentes, aut imponi, vel augeri prohibita exigentes? Reſpondeo, ſi ea expreſsè imponerentur locis pijs, incurrerent imponentes, & exigentes in eam cenſuram, quia illegitimè eſſent impoſita: ſi autem à Principe legitimè eſſent impoſita generaliter ſuis ſubditis, & exactor ea exigeret à locis pijs exemptis, non incurreret in hanc cenſuram, vt *Suarez. de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. n. 43. Vgolin. ſuper c. 5. Bullæ, §. qui caput. nu. 4. Nauar. cap. 27. num. 61. Sayr. lib. 2. c. 9. num. 11.*

CA-

CAPVT I.

Incendiarij quorumlibet locorum, & violatores Eccleſiarum.

I. IN *c.tua nos, de ſent.excomm.* Incendiarij ex quo ſunt per Eccleſiæ ſententiam publicati, pro abſolutionis beneficio ad Apoſtolicam ſedem ſunt mittendi, ſicut Clericorum percuſſores mittuntur. Sed in *cap.peſſimam, 23.q.8.* dicitur: Si quis malo ſtudio, aut vindictæ cupiditate igneur appoſuerit, excommunicetur, & ſi mortuus fuerit incendiarius, careat ſepultura Eccleſiaſtica. Item in *c.ſi quis membrorum, 23. q.8.* incendia domorum faciens, & mandans, aut conſentiens, ſi coram Epiſcopo requiſitus reparare damnum noluerit, ab Eccleſia ſe priuatum agnoſcat.

II. Ex his iuribus aliqui abſolutè dicunt incendiarios eſſe ipſo iure excommunicatos; ita *Iulius Clarus in praxi §.fin.q.77.num.19.* quod probari videtur *d.cap. tua nos*. Hæc ſententia non recipitur, niſi ex conſuetudine loci habeantur pro excommunicatis, *Syluester verb. Incendiarij numer. 2.* Alij dicunt nullos incendiarios eſſe ipſo facto excommunicatos, ſed excommunicandos: ita *Suar.de cenſ.diſp.22.ſec.2.n.17.Caiet.ver bo.excommunicatio,cap.22. Tolet.lib.1.c.35.num.5. Syluest. verb. ſacrilegium. Nauarr. cap.27. num.74. Eman. Sà verb. excommun. Papæ. reſeru. num.7. Sayr. de cenſ. lib.3. cap. 29. num.8.* & videtur probari *d. c. peſſimam.* Alij autem diſtinguunt, quod incendiarij Eccleſiarum, vel locorum Religioſorum, ſeu Eccleſiaſticorum, ſunt ipſo facto excommunicati; & incendarij aliorum locorum ſunt excommunicandi. Sed tam hi, quam illi, quoties fuerint declarati ab Ordinario excommunicati, excommunicatio erit Papæ reſeruata: ita *gloſſ. in dicto cap. tuas nos, verb. publicati. Abbas in dict. c. tua, Turrecrem. in dict. c. peſſimam nu. 1. Syluest. verb. Incendarij, num.2. Leſſ. cap. 45. nu.22.lib.2. Azor. tom. 1. lib.9. cap.27. q.11.* dicens, licet hoc aperto iure non probetur, eſſe tamen conſuetudine receptum: tenet *Layman. lib.4. tract.10. cap.7. num. 19. Tannerus tom. 4. diſp. 5. q.8. num.18.* qui teſtatur eſſe communem ſententiam. tenent *Farinac. q.110. num.15. & Salzedo ad Diaz in praxi capit. 108. in nouiſſ. impreſſ.* vbi ait communem, & tenet *Barboſ. in d.c.tua, numer.4.*

Amplia quòd etiam mulier incendiaria denuncitata non poteſt abſolui, niſi à Papa. *Sayr. loc. cit. numer. 9. Graff.lib.2. de caſib. reſeru. c.23. num.8.*

Amplia ſecundò, quòd neque Legatus à Latere poteſt tales denunciatos abſoluere, *Abbas c. ad eminentiam, num. 4. de ſententia excommun. S. Anton. par. 3. tit.25.num.11. Sylu. excommunic.7. num.14. §.ſeptima, verſ. ſecundò. Sayr. loc. cit. nu.10.*

Amplia ſecundum aliquos, vt ſufficiat incendiarios denunciari edicto contra incertos. *Suar. num. 18. Filiucc. tract. 15. numer.53.* Sed magis communis requirit nominatim eſſe declaratos, *gloſſ. in d. c. tua nos. Caiet.cap.22.Nauarr.loc.cit.Sayr. num. 12.*

III. Ex eodem *c. peſſimam*, aliqui dicunt incendiarios quorumlibet locorum, & cooperantes incurrere interdictum ab Eccleſiaſtica ſepultura. Alij dicunt eos incurrere interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi contumaces fuerint non ſatisfaciendo ab Epiſcopo moniti, per *d. c. ſi quis membrorum*, ita tenet *Suar. diſp. 22.ſect. 2. num. 15. in fine. Filiucc. tract. 15. num. 53.* Sed verius eſt non eſſe interdictum vllum latę ſententiæ, ſed ob impœnitentiam, ſeu contumaciam notoriam carere Eccleſiaſtica ſepultura, ſicut alij notorij peccatores defuncti in impœnitentia.

IV. Ex *c. ſuper eo, de raptoribus*, violatores maniſestè Eccleſiarum, & raptores; ſi in vita ſatisfacere noluerunt, & in morte ſatisfacere non potuerunt, neque cauere de ſatisfactione per hæredes facienda, admittendi ſunt ad Sacramentũ viatici, & ad Eccleſiaſticam ſepulturam, ſcilicet in loco ſacro; ſed nullus Clericorum, eorum ſepulturæ intereſſe poteſt, aut eleemoſynam pro eis accipere; ſed de hoc *infra* dicam *capit. ſeq. num.2.*

Modus autem abſoluendi incendiarios eſt in *dicto c. peſſimam* ſtatutus, vt cogantur prius damnum reparare, & iurare ſe amplius non facturos incendia, & imponenda illis pœnitentia peregrinationis tranſmarinæ, vt in ſeruitio Dei per annum permaneant Hieroſolymis, vel in Hiſpania, ſcilicet militando contra infideles, vt *Turrecrem. num.1. in dict. c. peſſimam.* Sed non eſt amplius in vſu hæc pœnitentia publica. Ideo de forma abſoluendi vide *c. ſeq. num.2.*

V. Incendiarij quando fuerint in iudicio definitiua ſententia de hoc crimine condemnati, ſcilicet de incendio dolo cauſato incurrunt iuris infamiam, quia hoc eſt crimen publicum, & capitale. *vt l. 1. ff. ad leg. Corneliam de ſicar. l. qui eius, ff. de incend. ruin. naufr. l. capitalium, §. nonnunquam, ff. de pœnis*: & conſequenter taliter damnati ſiunt irregulares, vt dixi *part. 1. cap. 33. §. 2.*

In dubio autem incendium non præſumitur dolo malo cauſatum, & ideo onus probandi incumbit aduerſario, quòd fuerit dolo cauſatum; *l. quoties, 18. §. qui dolo, ff. de prob. l. dolum, C. de dolo, Menoch. præſumpt. lib. 4. cap. 12. numer. 2. & lib. 5. cap. 3. per totum. Barboſ. allegat. 51. numer. 75. Magon. deciſ. 111.* Præſumitur autem dolus, ſi clam fiat. *Menoch. lib. 5. ca.3. num. 107.* vel ſi manifeſto cum periculo ignem quis applicauit. *Menoch. ibid. num.97.* in dubio tamen conſtito de incendio, præſumitur culpa: quia incendium eſt de ijs, quæ ſine culpa euenire non ſolent: ideo Dominus domus, ſeu prædij, ſeu rei, quæ incendio perijt, habet intentionem fundatam contra rei detentorem, apud quem incenſa eſt, vt *Rota pa.2. nouiſſ. deciſ. 62.* & ideo excipiens de caſu inculpato debet probare ſuam exceptionē, *Rot. ibi.* Sed ſi dominus rei ageret principaliter ratione damni emergentis emendandi, quod ex incendio prouenit, ipſi incumbit onus probandi damnum, ita *Rot. ibi.*

Quando verò quis teneatur ad reſtitutionem ob culpam ſolam, vide *Rot. dec. 104. ibid.* vbi quod ſi conuenitur ex contractu, vt locati, non tenetur, niſi adſit ſaltem lata, vel leuis culpa: ſi autem lege Aquilia de damno dato, tunc etiam de leuiſſima in committendo tenetur.

CAPVT II.

Incendiarios, ſeu violatores Eccleſiarum, aliorumue locorum abſoluens, ſeu ad diuina admittens non ſeruata iuris forma.

I. IN *c. peſſimam*, 23. *q*.8. Epiſcopus abſoluens incendiarium non ſeruata forma ibi præſcripta, ſcilicet præuiæ ſatisfactionis, iuratoriæ cautionis, & pœnitentiæ ibi præſcriptæ impoſitionis, damnum reſtituat,& per annum ab officio Epiſcopali abſtineat. Hanc eſſe ſuſpenſionem latæ ſententiæ, ait *Marius Alterius tom.2. tract.de ſuſpen.diſp. 16.cap. 3. in fine:* ſed verius eſt eſſe ſimplex præceptum, quia verba non ſonant cenſuram. Vnde trangreſſus non eſſet irregularis; ita *Reginal lib. 3.tract. 2. num. 182. Filiucc. tract. 20. num.* 215. Imò hoc præceptum non videtur obligare ad pœnam ante ſententiam. *Sanch. lib.9. de matr. diſput.30. num. 1. & vlt.* Imo hodie ille textus non videtur vſu receptus, quia pœnitentia, de qua ibi imponenda peregrinationis, ſeu militiæ, non eſt in vſu.

II. In *c. ſuper eo, de raptoribus*, qui violenter inſurrexerunt in rapinas &, notorij Eccleſiarum violatores non ſunt abſoluendi,niſi reſtituant prius,vel ſi non poſſunt,ſaltem idoneè caueant ſi poſſunt, quòd ſi id non faciant cum poſſint, non ſunt admittendi ad pœnitentiam, & ſacramēta;& abſolutio aliàs foret nulla propter particulam *pœnitentiæ beneficium penitus denegetur*, vt infra dicam. Quòd ſi in vita ſatisfacere noluerint, & in morte neque ſatisfacere neque cauere idoneè potuerint, admittendi quidem ſunt ad ſacramenta, & ſepulturam loco Sacro; Sed nullus Clericorum eorum ſepulturæ intereſſe poteſt, aut eleemoſynam pro eis accipere; & Clerici, vel Sacerdotes contra præmiſſam formam attentantes, id eſt, admittentes illos ad pœnitentiam, vel ſepulturæ interueniendo, aut eleemoſynas accipiendo contra prædicta, ordinis ſui damnum irrecuperabiliter patiantur, & Eccleſiaſtico beneficio careant. Per hæc autem verba inferri videtur.

Primò, quòd abſolutio data contra formam prædictam, erit nulla propter illam particulam *penitus denegetur*,quæ particula *penitus* habet vim latæ ſententiæ & decreti irritantis, vt *Tiraquell.* cum magis communi tenet *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, numer.* 105.& 106. & maximè quia in eo textu adeſt illa particula *ſi pœnitentias dare attentauerint*, quæ ſignificat actum de facto, & de iure nullum. Et confirmatur, quia, vt ait *Tiraquellus num.* 108. idem valet particula *penitus* & particula *nullatenus*, & particulam *nullatenus* ait eſſe latæ ſententiæ, & decretum irritans continere: at verò ſi canone dicatur *nullatenus abſoluatur*, multi dicunt fore nullam abſolutionem, vt *Suar. de cenſur. diſput 7. ſect. 5. numer. 44. & Layman. lib. 1. tractat. de cenſur. excommun. cap.6.num.8.contra Coninch. de cenſ. diſp.14. num.209. Marius Alterius tom.1. diſput. 4. lib. 4. cap. 4. column.*8. & in terminis de ver. *penitus*, quod valeat actus in contrarium, tenent nonnulli, quos allegat *Tiraquellus num.* 108.

Secundò inferri videtur ex eo textu, Clericos tranſgreſſores talis præcepti incurrere priuationem beneficij ipſo facto, quia particula *careat* eſt latæ ſententiæ, ſecundum magis communem, quam probat *Tiraquel. verbo, reuertatur, loco cit. num. 161. Vezin. tom.2. commun. opin. lib. 9. tit. 34. num. 354. Gama tract. de ſacram. praſt. q.5. num.17. Sayr. in claui Regia lib 3.cap. 8. num.26.* Tamen contrarium tenet *Abb. in d. cap.ſuper eo numer.2. Anan.numer.5. Bernard. Diaz in praxi, cap.109. in nouiſſ. impreſſ. num.* 2. qui dicunt talem trangreſſorem eſſe priuandum beneficio: & hoc puto verius; quia, vt ait *Tiraquell. num. 166.* verbum, *careat* nonnunquam ex ſubiecta materia iudicatur ſententiæ ferendæ; & talis eſt meo iudicio coniectura, quando profertur ſimul cum alia pœna ferendæ ſententiæ, quaſi in illius conſequentiam, vt in textu noſtro, cum pœna depoſitionis ibi ſtatuta per illa verba, *ordinis ſui damnum patiantur*, ſit ſententiæ non ipſo iure latæ, ſed ferendæ; vt *Abb.& Diaz ibi* docent, & patet ex verbo, *patiantur*. Dicunt tamen *Abbas, & Bernard. Diaz ſupra cit.*] quod licet Epiſcopus non poſſit diſpenſare cum ſic depoſito, poterit tamen ſuper beneficij priuatione diſpenſare cum incendario non depoſito.

CAPVT I.

Inceſtus pœnæ.

I. IN famis ipſo iure efficitur, quicunque de crimine inceſtus fuerit iudicio condemnatus, quia eſt crimen publicum, vt *Conrad.de inceſtis nupt.num.13. & 14. Farinac. q.149. num.* 1. Vnde lata ſententia, reus notatus remanet iuris infamia. *l.1.ff. de his qui notant. infam.* Quòd ſi inceſtus culpabilis contingat ſub figura matrimonij, ſcilicet in gradibus prohibitis, tunc ſecundum multos Doctores taliter contrahentes incurrunt iuris infamiam ipſo facto abſque ſententia, vt dixi *verbo matrimonium, c.*5. Sed aduerte, quòd ſi inceſtus contingat ſub figura matrimonij in facie Eccleſiæ, ſeruata forma Concilij Trid. ſcilicet denunciationibus, ſi accedat iuramentum ipſorum, quòd bona fide contraxerint, tunc præſumitur ignorantia iuris, & facti, non tamen ſemper, ſed arbitrio Iudicis. *l. fin. ibi gloſſ. ff. de ritu nupt. l. octaui, §. fratres, ff. vnde cogna. Farinac. q. 149. nu.203. & 204.*

II. Irregularis igitur fiet vir conſequenter in prædictis caſibus infamia iuris affectus. *Turrecrem. in cap. nec eam, numer.3. 35. q. 2. Farinac. q. 149. num.* 136. Imò cùm inceſtus ſit crimen depoſitione dignum, vt *Bernard. Diaz. in praxi cap. 87. Farinac. nu.* 34. conſequenter, vbi fuerit hoc crimen notorium, reddet reum infamia iuris notatum, & irregularem, vt de communi teſtatur *Sayr de cenſur. lib.7.cap. 12.num.* 2. de qua dixi *pa.1. cap.33. § ſecundò modo*. Eſt autem hoc crimen dignum depoſitione ſola verbali, non autem degradatione, vt *c. non debet 30. q. 1. Barboſa alleg. 110. numer.*10. Niſi propter incorrigibilitatem, aut fortè propter enormitatem ſcandali, vt dixi *pa. 1. cap. 27. in fin.*

III. Excommunicationem quoque incurrit inceſtum committens, & quidem etiam ſi inceſtus fuerit à laico ſine velamine matrimonij: aliqui dicunt excommunica-

municationem adeſſe latæ ſententiæ. Ita tenet *Duenas regul.* 150. *ampliat* 1. & plures quos allegat, & ſequitur *Farinac. q.* 149. *numer.* 16. & videtur tenere, *Paul. Grillan. in tract. de pœnis omnifar. coitus*, *q.* 2. *num.* 4. & facit *c. ſi quis cum matre*, 33. *q.* 2. ibi *anathematis percutitur ictibus*.

Sed contraria eſt communior, & vera, extra figuram matrimonij inceſtum committentes non incurrere excommunicationem latæ ſententiæ, ſed ferendæ ob inceſtum, *c. de his qui inceſti* 35. *q.* 3. *gloſſ. in d. cap. ſi quis cum matre, verbo, percutitur*, & *gloſſ. Clem.* 1. *de conſanguinit. verbo. matrim.* & *Vitalin. ibid. numer.* 28. *Faber. in* §. *ſi aduerſus, in fin. Inſt. de inceſt. nupt. Angel. tract. malefic. verſic. Che hai adulterato, nu.* 68. *Sanch. de de matrim. lib.* 7. *diſput.* 48. *n.* 5. *Salzedo ad Diaz in praxi c.* 87. §. *Laicus*.

At verò inceſtus ſub figura matrimonij habet pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, non propter ipſum inceſtum effectuatum, ſed propter ipſas nuptias inceſtuoſas, hoc eſt in gradu prohibito, etiam copula non ſecquuta contractus, vt *Clem. vn. de conſanguinit. & affin. Sanchez loco cit. num.* 6. de qua excommunicatione, vide *verbo matrimonium cap.* 5. vbi dixi requiri ſcientiam ſeu dolum ad hanc excommunicationem incurrendam, & non eſſe reſeruatam Papæ, vt *Salzedo loco cit.* teſtatur de communi.

IV. Priuatur ipſo facto iure petendi debitum coniugale inceſtum committens cum conſanguineis ſuæ vxoris, vel ſui mariti, *c.* 1. *de eo, qui cognouit conſangu. vx.* Sed hodie non priuatur iure petendi debitum, niſi inceſtus fuerit cum conſanguineis coniugis in primo, vel ſecundo gradu, propter Tridentini decretum, *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. vbi reſtrinxit affinitatem ex copula fornicaria, vt non impediat matrimonium, niſi in primo, & ſecundo gradu, & Sacra Congregatio declarauit idem eſſe quoad impedimentum petendi debitum in caſu noſtro, vt *Sanchez lib.* 9. *diſp.* 27. *numer.* 14.

An autem procedat hæc pœna etiam in coniuge à conſanguineo viri metu graui cognita; aliqui negant, alij probabiliùs affirmant, *vt Sanchez lib.* 9. *diſp.* 31. *n.* 4. Certè ſi vi comprimatur, non procedit hæc pœna, *Sanchez lib.* 7. *diſp.* 15. *num.* 50. & *diſp.* 64. *num.* 17. Limita etiam, quòd dicta pœna non militat, ſi maritus, vel vxor inceſtum commiſerit cum proprijs conſanguineis, *Sanch lib.* 9. *diſp.* 32.

Super iſta pœna poteſt Epiſcopus cum ſuis ſubditis diſpenſare ad petendum debitum, vt *Sanch. lib.* 8. *de matr. diſ.* 12. *num.* 13. *Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg.* 37. *num.* 12.

V. Impedimentum matrionij contrahendi cum qualibet perſona ipſo facto incurrit inceſtum committens cum proprijs conſanguineis, vel coniugis, *capit. ſi quis cum matre* 33. *q.* 2. *c. litteris*, 12. *in fin. de præſumpt. cap.* 1. 2. & 3. *de eo qui cogno. conſang. Sanchez lib.* 7. *diſput.* 15. *num.* 6. & 7. *Salzedo ad Diaz in praxi, cap.* 87. §. *Laicus*. Et procedit etiam de inceſtu commiſſo contra ius publicæ honeſtatis, vt cum conſanguineis ſponſæ, vel ſponſi in primo gradu. *d. c.* 2. *de eo qui cognouit conſang.*

Limita primò, quod ſecundum aliquos Doctores hodie non procedit hæc pœna, niſi inceſtus ſit commiſſus in primo, vel ſecundò gradu, ſecundum probabiliorem ſententiam, ex Tridentin. *ſeſſ.* 24. *capit.* 4. *de matrimonio*: ita *Sanch. diſp.* 15. *cit. num.* 4. *Coninch. diſp.* 30. *num.* 25. *de Sacrament. matrimon.* tamen contraria eſt magis communis, vt apud *Sanch. diſp. ibidem*, & *Filiucc. tract.* 10. *par.* 2. *num.* 280. quod ſcilicet vſque ad quartum gradum conſanguinatis extendatur.

Limita ſecundò, quod hoc impedimentum non eſt irritans, ſeu dirimens matrimonium, *Sanchez dicta diſput* 15.

Limita tertiò, vt requiratur ad hanc pœnam inceſtus formalis, id eſt ſcienter commiſſus, vt tex. *in d. c.* 1. *de eo qui cognouit.*

Limita quarto, quod hodie hæc pœna, ſeu impedimentum deſuetudine videtur ſublatum, vt non ſit neceſſe petere diſpenſationem regulariter loquendo, *Sanchez. lib.* 7. *diſp.* 17. *num.* 8. & 9. *in fine*, & *lib* 8. *diſp.* 25. *num.* 8. *circa medium, Coninch. diſput.* 30. *num.* 25. Vnde neque in diſpenſatione ad petendum debitum, tenetur qui habet ius diſpenſandi, iniungere, vt ſi ſuperuixerit coniugi, maneat cælebs, niſi vbi talis pœna ſit vſu recepta, vt notatur in *Compend. priuil. Societ. noſtræ, verb. diſpenſatio* §. 8. Poſſet tamen ſi vellet, eam iniungere, vt *Garzias de benef. par.* 8. *cap.* 3. *numer.* 35. Stylus autem Sacræ Pœnitentiariæ hanc pœnam obſeruari vult, & iniungit in diſpenſatione ad petendum debitum, & Stylus Datariæ eam iniungit in diſpenſatione ſuper conſanguitate vſque ad quartum gradum, vbi interceſſerit copula inceſtuoſa. *Garzias loco cit. nu.* 36. *Sanch. lib.* 8. *diſp.* 25. *n.* 8. Quis autem, & ob quam cauſam poſſit diſpenſare ſuper hoc impedimento, alijs ne non dirimentibus, vide *Sanchez d. diſp.* 17. *à num.* 13. *de matr.*

VI. Inceſtum committens cum conſanguineis, vel affinibus ſuis vſque ad quartum gradum, ex matrimonio, vel cum perſona, cum qua habet ius publicæ honeſtatis, vel cum affinibus in primo, & ſecundo gradu, ex copula fornicaria incurrit ſpeciale impedimentum matrimonij contrahendi cum perſona eadem, cum qua inceſtus commiſſus eſt, ita vt diſpenſatio à Papa conceſſa ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis, non expreſſa copula inceſtuoſa habita cum eadem perſona, ſit ſubreptitia, & nulla, ex Decreto Trident. Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *reform. matrim.* vbi contrahentes matrimonium ſcienter in gradibus prohibitis ſeparentur, & careant ſpe diſpenſationis: idque in eis multò magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, ſed etiam conſummare auſi fuerint & quamuis iſtud decretum ſolum loquatur, quando matrimonium eſt contractum, vel etiam conſummatum in gradibus prohibitis, tamen ex Stylo Curiæ extenditur ad omnem copulam inceſtuoſam, etiam ſine matrimonij figura. *Sanchez lib.* 8. *diſput.* 25. *num.* 8. *Garzias de beneficijs par.* 8. *c.* 3. *num.* 36. *Gutier. de matr. c.* 124. *numer.* 13. & 14. & procedit ſecundum veriorem, etiamſi ſit habita ſine cogitatione matrimonij contrahendi. *Garzias nu.* 66. cum declaratione Sacræ Congregationis. Imo ſi copula ſit habita ex intentione facilius obtinendæ diſpenſationis matrimonialis, tunc adeſt ſpeciale impedimentum; vt neceſſe ſit exprimere eam, intentionem, ali as

eſſet

Digitized by Google

eſſet ſubteptitia diſpenſatio, cum ipſi copulam exponant pro cauſa facilioris diſpenſationis, vt *Sanch.num. 38. Garz. num.93. & 97. Gutier loco cit.*

Adde, vt litteræ teddantur ſubreptitiæ, & irritæ etiam ſi copula ſubſequatur poſt expeditionem litterarum in forma commiſſaria (quando ſcilicet non fuerat narrata in ſupplicatione) quandocunque ſubſequatut ante quam Commiſſarius exequatur, ideſt actu diſpenſet, ita declarauit *Sacra Congreg. apud Barboſ. ſuper eo c.5. Trid.lit. D. & Garzias ibi num.69.* Imo etiam ſi copula præcedens in ſupplicatione narrata ſit, ſed repetita poſt decretum ſeparationis à delegato factum, reddit litteras ſubreptitias. *Garzias p.8.c.3. numer. 92, Corrad. de diſpenſ. lib.8. cap. 5. num. 38. §. ceterum* ex declaratione Pauli V.

Verum eſt, quòd ſi copula eſt occulta, ſufficit petere in Dataria diſpenſationem ſuper gradibus, & in Pœnitentiaria ſuper copula inceſtuoſa, *Sanchez diſput. 25. numer. 11. & 12. Conineb. diſput. 33. numer. 83.* & tunc ſeruabitur forma in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiatiæ ſtatuta à S. D.N. Vrbano VIII. Quod ſi copula ſit publica, ſed intentio illa ſit occulta, impetrari debet in Dataria diſpenſatio etiam ſuper intentione, quia ille actus internus componit cum actu externo, & illum informat, vt non poſſit ab eo moraliter ſeparari, & cadit ſub eadem poteſtate, ſub qua actus externus de ſe malus per talem intentionem, *Suar. de cenſur. diſp. 4. ſect. 2. nu. 22. Coninch. diſp. 13.num.72.*

Adde quòd iſta diſpenſatio ſuper gradibus ſtante copula inceſtuoſa regulariter non conceditur in Dataria in forma pauperum, niſi cum clauſula pœnitentia peracta, & tunc ſi fraus aliqua fieret, non adimpleta ſcilicet pœnitentia, diſpenſatio eſſet ſubreptitia & nullius momenti, vt probat *Pirrhus Corrad.in praxi diſpenſat. li.8. c. 6. numer. 53. & ſeq.* quia ablatiuum abſolutum importat conditionem, qua non impleta delegatus nulliter agit. *Put. deciſ. 429. lib. 1. Caputaq. deciſ. 125. & 150.pa.1.*

VII. Filij inceſtuoſi, infames ſunt ſecundum aliquos Doctores, per *c. coninnctiones, 35. q.2. & 3.* ibi *infamia eos notamus*: vnde videntur infamia iuris notari: & ita eos infames eſſe volunt, *Anton. Gomez in l. Tauri 80. num.15. Grilland. de pœnis omnif. coi. q. 2. num. 8. Maiol. de Irreg. lib.3. cap. 1. n. 13.* Sed contraria mihi verior videtur, quod non ſint infames ipſo iure propriè dicta infamia, quia nullo iure cautum eſt: & tex. in *dicto c. coniunctiones* obſcurè loquitur, & intelligitur à Canoniſtis ibi notare infamia non filios, ſed parentes, vt *Archid. ibi, & Turrecrem. num. vlt.* Quare dicendi ſunt infames tantum infamia facti, vel iuris ſecundum quid, ſicut de alijs illegitimis dicũt Doctores, & de communi teſtatur *Tiraquel. de nobilit. capit. 15. numer. 4 Maſchard. verb. teſtis, concluſ. 1362.num.1.*

Dixi *ſecundum quid*, quatenus habentur viles, & repelluntur à multis actibus, & officijs publicis, & ſucceſſionibus, ſicut infames, & ita *Couar. pract. qq. cap. 19. n 6. lib.4. Molin. tract. 5. diſput. 7. nu. 5. Calderin. conſil. 2. de fide inſtr. Tiraq. num. 30. Maſcard. vbi ſupra.* Et facit quod Doctores, qui dicunt inceſtuoſos eſſe infames, ſe fundant in *Authen. ex complexu, C. de inceſt. nup.* vbi ait tex. neque filios nominandos eos, qui ex damnato coitu naſcuntur, qui ſpurij vocantur; & tamen ſpurij alij quilibet non dicuntur infames infamia iuris propriè loquendo, vt *Molina & Couarr. loco citato.*

C A P V T I.

Indulgentiam plenariam, concedentes Religioſi.

C*Lem. 1. de priuil.* Religioſi à pœna, & culpa (vt ipſi dicunt) abſoluere aliquem præſumentes, excommunicationis ſententiam incurrunt ipſo facto, Papæ teſeruatam; eoſque locorum Ordinarij, poſtquam de hoc eis conſtiterit debent excommunicatos facere denunciari, donec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fides, nullo eiſdem Religioſis ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante.

Nota, quod abſoluere à pœna, & culpa, ſecundum modum loquendi Regularium, idem eſt quod à Pœna Purgatorij abſoluere, id eſt Indulgentiam plenariam concedere, vt ait *Sylu. excom. 7. numer. 41. Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect.4. num. 19. Sayr. lib. 3. de cenſur. cap 29. num. 38.*

Nota ſecundò, quod ad incurrendam hanc excommunicationem ſufficit, ſi Religioſus Indulgentiam plenariam concedat, etiamſi non abſoluat à peccatis ſacramentaliter: ita *Syluest. loco cit. Suar. num.20. Marius Alter. lib.5. diſp. 22. cap.3. verſ. 6. notan.* eſt contra *Cardinalem, & Zenzelinum* ibi, qui vtrunque requiri putant, id eſt, & abſolui ſacramentaliter, & Indulgentiam plenariam concedi.

QVÆRES, an Religioſus in iſto caſu incurrat excommunicationem contra vſurpantes iuriſdictionem Sedis Apoſtolicæ latam in Bulla Cœnæ *capit. 17.* Et poſſet videri alicui affirmatiuè dicendum, quia ad ſolum Pontificem Romanum pertinet concedere Indulgentiam plenariam, ob plenitudinem poteſtatis. *cap. cum eo, in fin. de pœnit. & remiſſ. & extrau. Vnigenitus, eod. tit. Vitalin. hic. num. 86. & cap. 71. Bullæ;* procedit etiam contra vſurpantes iuriſdictionem ſpiritualem; vt *Doctores ibid.* Tamen contrarium tenendum eſt quia illa Bullæ Cœnæ excommunicatio non procedit contra vſurpantes iuriſdictionem delegatã; alias etiam abſoluentes a caſibus reſeruatis Papæ, incurrent in eandem excommunicationem, quod nemo dixit, & de hoc dixi *verbo vſurpatio. c. 3.*

C A P V T II.

Indulgentias publicantes porrigentibus manus adiutrices, vel ob quæſtum.

PIus V. Bulla 99. incipit, *Quam plenum* ſtatuit ne in aliquo Regno, Ciuitate, vel loco quocunque prætextu publicentur Indulgentiæ ob quæſtum, ſeu ad quas conſequendas ſoluenda ſit aliqua eleemoſina alicui perſonæ, vel loco, & qui ſecus egerint, ſeu attentauerint, Epiſcopi, etiam ſi Cardinales fuerint, ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum tandiù maneant ſuſpenſi, donec ſatisfactione præ-

ne præ-

ne præmia à Sede Apoſtolica abſoluantur. Inferiores verò Epiſcopis ſententiam excommunicationis incurrant Papæ reſeruatam, decernendo irritum, & inane quidquid in contrarium contigerit attentari.

Inde idem Pius V. Bulla 30. *Etſi Dominici*, reuocauit omnes indulgentias quibuſcunq; côceſſas, pro quibus conſequendis porrigendæ eſſent manus adiutrices.

Limita non eſſe reuocatas indulgentias conceſſas pro quibus conſequendis debeat fieri aliqua eleemoſyna pauperibus indeterminatis: nam & hoc iniungi ſolet in Bullis Iubilæi.

Limita ſecundò, quod non incurrit in hanc cenſuram mandans publicari indulgentiam ob quæſtum ſi non fuerit publicata, quia verbum *attentare*, quando agitur de vſurpatione poteſtatis, ſeu de exercitio actus nulli, ſeu irriti, eſt intelligendum de actu conſummato, licet inefficaci: & ita *Bonacin diſp.2.q.3. punct.10. num.7. de cenſur. in particul.* quia minus debemus recedere à iure communi, quàm ſit poſſibile: & iure autem communi pœna latæ ſententiæ incurrenda intelligitur ſolùm de actu conſummato, non autem de ſolo conatu, ſeu attentato, *Ioan. Andr. in nouella in cap. perpetuæ, de elect. in 6* & latè *Felin. in tract. 1. Conatus abſque effectu an puniatur, numer. 5. Fallen. 4.* Aliam etiam Conſtitutionem pœnalem à Pio V. editam contra promulgantes indulgentias pro eleemoſyna, vide *verbo Symonia, c.11.*

CAPVT I.

Iniuria in quemlibet.

Infamiam iuris, incurrit condemnatus actione iniuriarum pœnali, ſiue ciuili, ſiue criminali, *c. cum te, de ſent. & re iud. l. 1. ff. de his, qui not. infam. Abb. in lic. cap. cum te, num 1. Bernard. Diaz in praxi, cap.69 nu.6.* & conſequenter irregularis erit taliter condemnatus, vt dixi *par.1.cap.33.*

Amplia, vt procedat etiam in eo, qui pulſatus actione iniuriarum tranſegit cum actore, *vt d.l. 1. ff. de his, qui not. infam.* ſed tu vide *d. c. 33.*

Ampliant ſecundò multi Doctores, vt procedat etiam ſi iniuria ſit leuis, id eſt non atrox, dummodò pertingat ad peccatum mortale: ita *Innoc. Hoſtien. in d. cap. cum te*, & communem teſtantur *Cardin. ibid. Felin. num.9. Salzedo ad Diaz. loco citat. litt. B. Suar. commun. opin. lib.1. num.79. Farin. q.105. numer. 65. Barboſ. in d. cap. cum te*, & probatur in *dicto cap. cùm te*, vbi in caſu iniuriæ leuis poſtulatum fuit beneficium reſtitutionis. Sed contraria ſententia eſt magis communis, eamque communem ait *Clarus §. iniuria, verſic. item condemnatus*, qui plures allegat, & plurimos congerit *Tiraqnell. tract. de iudicijs in reb. exiguis, verſ. 64.* Poteſt autem Epiſcopus in his diſpenſare, vt *cap. at ſi Clerici, §. de adulterijs, de iudic.*

Dicitur autem iniuria atrox, vel re ipſa, vt ſi ſit illatum vulnus notabile, aut fractio oſſium, aut ſimilis grauis læſio indigens magna opera medicorum, & medicinalium, *Nauarr. cap 27 num.92. Cardin. in cap. ad eminentiam, de ſent. excomm ibi Anch. numer. 2. Sayr. lib.3. cap.28. num.6. de cenſ. Menoch. de arbitr. caſ. 263.* §. *atrox, inſt. de iniur.* Vel atrox dicitur ex circumſtantijs, vt à loco, à tempore, à qualitate perſonarum, ab euentu, à modo, vt *l. aut facta, ff. de pœn. & dic. §. atrox*, & ſitra citati DD. & ſupra dicta probat *Speculat. tit. de legat. §. nunc dicamus verſ. quando, & vbi, num.8. Genuen. in praxi cap.80. numer.3.*

Ante condemnationem igitur, iniuriam atrocem inferens, non efficitur irregularis, etiamſi fuerit vulnus graue, ſeu ſanguinis effuſio, ſiue interuenerit mors, vel membri mutilatio. *Abb. in cap. 1. numer. 8. & 9. qui Cler. vel vou & ibi Cardin. Præp. & alij, Rota par. 2. nouiſſ. deciſ. 438. num.3.* vbi procedit etiam in vulnere Clerico illato.

CAPVT II.

Iniuria per violentam manus iniectionem in Clericos, vel Religioſos.

I. In *cap. ſi quis ſuadente Diabolo, 17. q. 4.* habetur Conſtitutio huiuſmodi Innoc. II. in Concilio Lateranenſi *c.15.* Si quis ſuadente diabolo in Clericum, vel Monachum manus violentas iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat, & nullus Epiſcoporum præſumat illum abſoluere, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat. Ex quo textu habetur excommunicatio latæ ſententiæ contra iniurioſè manum inijcientes in Clericos, vel Religioſos, quia licet verbum *ſubiaceat*, tanquam futuri temporis in aliquibus caſibus ſit ſententiæ ferendæ, vt apud *Tiraqnell. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num.149.* tamen regulariter loquendo eſt latæ ſententiæ, vt *Tiraquel. ibi* latè probat cum multis iuribus, & Doctoribus; & expreſsè ſic habetur de hoc *can. ſi quis ſuadente, in cap. quòd translationem, de officio leg.* hunc autem canonem poſt alios latè explicat *Barboſ. in d. cap. ſi quis*, & multi ab eo allegati.

Amplia quòd nomine Clerici continetur, & is, qui ſolam habet primam tonſuram, *Sayr. lib.3. cap.26. nu.4. Barboſ. loco citat. nu 9.* Et procedit etiam ſi non habeat requiſita Concilij Tridentini ad vtendum priuilegio fori, vt declarauit Sacra Congregatio apud *Barboſ. ibidem*. Nomine autem Monachi intelliguntur omnes Religioſi etiam latè dicti, id eſt etiam ſi non emittant tria vota ſubſtantialia, dummodò ſit eorum religio à Sede Apoſtolica approbata; vt Doctores, quos allegat *Diana reſol.61. tract.1. tom.2.*

Amplia ſecundò, vt contineatur Clericus, & Monachus, non ſolùm viuus, ſed etiam mortuus, vt iniurioſè eius cadauer percutiens incurrat in hanc cenſuram: ita *Tolet. lib.1. cap.31. §. quartò debet, in fine, Felin. in cap. à nobis, il ſecondo, num.4. de ſent. excommun. Albert. Brunus de augm. num.95. Duenas regula 99. ampliat.6. Barboſ. num. 47.* quamuis contrarium teneat *Henriq. lib.14. c.3. num.8. lit. B.*

Amplia tertiò, vt contineatur Clericus, & Monachus percutiens grauiter ſe ipſum ex odio, ſeu indignatione contra ſeipſum, non ex ſpiritu mortificationis, ſeu pœnitentiæ: eſt communis ſententia, vt teſtatur *Grammat. deciſ. 44. num.2. Clarus §. fin. qu.77. num.3.* tenet *Farinac. q.128. num. 25.* & plures allegat *Diana*

reſolut.

Digitized by Google

*reſolut.*81.*tract.*5.*Miſcell.tom.*2. Quamuis contrarium, quòd ſcilicet percutiens ſeipſum non incurrat in hunc Canonem, teneant *Barboſa in c. contingit, il primo, de ſent excommun. Graff. lib.*1.*de caſibus reſeruat. cap.*8. *nu*-23. *Turrian. de cenſur. lib.*3.*diſp.*29. *dub* 2. *Diana loc. cit. Nald. pract. qq nu* 24 *cum Bald. & alijs Canoniſtis, Mantua Dial.*125. & probabilem ait *Suar diſp.*22.*de cenſur. ſect.*1.*num* 59.

Ampliatur quartò, vt ex iuris diſpoſitione, & interpretatione extendatur Canon non ſolùm ad ipſum percutientem, ſeu violentiam inferentem, ſed etiam ad mandantem, conſulentem, incitantem, conſentientem, & non impedientem, cum ex officio impedire tenetur; imò ſecundùm magis communem, etiamſi non teneatur ex officio, *c. quantæ, c. mulieres, §. vltim. de ſent. excommun.* & extenditur, etiam contra ratam habentem percuſſionem eius nomine factam, *c. cum quis, de ſent. excommun. in* 6. vide *Sayr. lib.*3.*c.*26 *nu* 22. *Suar. de cenſur. diſput.*22 *ſect.*1.*num* 55. *Auilam par.* 2. *cap.*5. *diſput.*3.*dub.*6. *Molinam diſput.*52.*tract.*3. *Coninch. diſp.*14.*dub.*15.*de cenſ Barboſ. in d. c. ſi quis ſuadente, à nu.*40. *cum ſeqq.*

Amplia quinto, quòd notorius percuſſor Clerici, vel Monachi, eſt omnino vitandus ab omnibus, iuxta *extrau. Martini V.* vt dixi ſupra *verbo cenſura, cap.* 4. aliàs communicans cum illo, incurrit excommunicationem minorem, vt dixi ibi.

Amplia ſextò, quòd licet cauſa hæc iniuriæ in perſonam Eccleſiaſticam per violentiam, ſit mixti fori, tamen etiam ſi Iudex laicus præueniſſet, nihilominus poſſet Iudex Eccleſiaſticus procedere contra laicum iſtum, qui iniuriam intuliſſet, ad ſententiam excommunicationis declaratoriam, *Marta de Iuriſd. par.* 2. *ca.*27.*num vlt.*

Abſolutio igitur huius excommunicationis eſt Sedi Apoſtolicæ reſeruata, vt in textu. Sed limita primò, quòd Epiſcopus de iure communi poteſt quemlibet abſoluere, quando percuſſio eſt leuis, id eſt neque enormis, neque modiocris, *c. peruenit, de ſent. excomm. ibi gloſſ. & Abb. Sayr. lib.*3.*c.*28. *numer* 35. *Molina diſp.* 57.*cit. Laym. lib.*1.*tract. de excomm. cap.*5.*numer.*9. *Genu. in praxi cap* 80. vbi latè hanc materiam declarat, & *Barboſ. in d. cap. ſi quis, numer.*77.*cum ſeqq.*

Adde quòd hæc facultas non ſolùm competit alijs Prelatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem à Papa, ſecundum communem, *Sayr. lib.*3. *cap.* 28. *num.*2. ſed ſecundùm probabilem, etiam Vicario generali, vt tenet *Bonac. diſput.*2.*q.*4.*punct.*5. *numer* 4. qui alios allegat, & tenet *Molina diſput.* 59. *num* 4. *tract.* 3. Contrarium tamen tenent *Abbas, & Angel.* quos ſequitur *Sayr. ibi*: quia *text.* ad Epiſcopum verba dirigit; quod eſt intelligendum, niſi ſpecialiter ſit mandatum, *Sbroz. de offic. Vicar. q.*180.*lib.*2.

II. Poteſt Epiſcopus abſoluere à percuſſione medioeri, quando percuſſio eſt facta inter Clericos in communi viuentes, vt *c. quoniam, de vit. & honeſtat. Cleric. Barboſ. num.*80 *Molina diſp.*57.*num.* 3. *Sayr. n.*7. Item poteſt Epiſcopus abſoluere à medioeri Officialem Principis, qui ratione officij turbæ arcendæ, Clericum mediocriter percuſſit, *c. ſi verò de ſent. excomm.* Et idem de miniſtris iuſtitiæ dicendum, ſi ratione ſui officij exercendi percutiunt, per eum *text. & ibi DD. Suarez diſp.*22.*de cenſ. ſect.*1.*num.* 70. *cum Caiet. Laym. loco cit. num* 10. Hæc autem facultas cùm ſit magis limitata, non competit Vicario generali, niſi ex ſpeciali mandato, *Sbroz. loco cit.*

III. Poteſt abſoluere Epiſcopus quemcunque etiam ab enormi, habentem impedimentum perpetuum accedendi ad Sedem Apoſtolicam, vt *c. de cætero, c. quamuis, de ſent. excomm. & cap. mulieres, eod. tit.* Et quidam dicunt procedere, etiamſi impeditus poſſit recurrere per literas, vel nuncium ad Sedem Apoſtolicam pro abſolutione, *Barboſ in d. c. ſi quis,* 17. *q.*4. *num.* 90. Sed vide *p.*1.*cap.*24.

Item Religioſi poſſunt abſolui à ſuo Prælato à medioeri percuſſione, vt *d. c. cum illor. eod tit.* Quin etiam à proprio Confeſſario approbato à ſuo Prælato, quatenus eius Religio habeat priuilegium abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopo à iure communi, vt dicam infra, & ita *Sayr lib.*8.*cap.*28. *num.*12. non tamen poteſt Prælatus, aut Confeſſarius ſuos Religioſos abſoluere ab enormi, *c. cum illorum cit. Sayr. lib.* 3. *cap.* 28. *num.*13. niſi fortè habeat Religio amplius priuilegium *Sayr ibi*; & nota quod dicto priuilegio *c. cum illorum,* non eſt derogatum per decretum Clementis VIII. de quo infra. Non poſſet tamen Confeſſarius abſoluere Religioſum à mediocri, vbi eſſet caſus reſeruatus proprio Prælato, ſeu Superiori.

Item poteſt abſoluere Epiſcopus ab enormi quemlibet habentem impedimentum adeundi Sedem Apoſtolicam, etſi non perpetuum, ſed diuturnum; ſed tunc abſoluet ad reincidentiam, ſeu cum conditione, vt ceſſante impedimento, quamprimum poterit, accedat ad Sedem Apoſtolicam, *cap. de cætero, de ſent. excommun. cap. eos qui, eodem tit in* 6. Vide *Sanchez in decal. lib.*2.*cap.*13.*num* 30. *Suarez loco cit. num.* 80. Hæc facultas non competit Vicario generali, niſi ex ſpeciali mandato, *Sbroz loco cit.*

Ex decreto Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, iuſſu Clementis VIII. ij, qui priuilegia habent abſoluendi à caſibus Papæ reſeruatis, non poſſunt in Italia, extra Vrbem Romam, abſoluere à caſu inijcientium violentas manus in Clericos, iuxta canonem, *Si quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. ac iuris diſpoſitionem, ſeu extenſionem ſupra dictam *num.*1.*ampliat. tertia.* Aliàs ſi contrauenerint, incurrunt in cenſuras, & pœnas, de quibus dixi *verbo, Abſolutio, cap.* 2. *numero* 3.

Sed limita, quòd non obſtat hoc decretum, quo minus poſſint abſoluere à leui percuſſione, cùm ſit de iure communi eius abſolutio Epiſcopis conceſſa, & non Papæ reſeruata: ita *Graff. de caſibus reſeruatis, cap.* 8. *num.*9. *&* 10. *Filiuc. tract.* 15. *num.*34. Quod eſt verum, niſi Epiſcopus ſibi etiam hunc caſum reſeruaret, vt patet eodem Decreto.

C A P V T III.

Iniuria afficiens Papam, vel Cardinalem in perſonam.

Vide *verbo, Maieſtatis læſæ crimen.*

C A-

CAPVT IV.

Iniuria in perſonam Epiſcopi.

IN *Clem.* 1. *de pœnis*, habetur Conſtitutio Clementis V. in Concilio Viennenſi, qua ſtatuit, vt ſi quis ſuadente diabolo in hoc ſacrilegij genus proruperit, quòd quemuis Pontificem (id eſt Epiſcopum iam conſecratum, vt communiter ibi DD. exponunt) iniuriosè, vel temerè percuſſerit, aut cœperit, ſeu bannierit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta ab alijs rata habuerit, vel ſocius in his fuerit facientis, aut conſilium, aut fauorem dederit, vel ſcienter defenſauerit facientem: Primò ſit ipſo facto excommunicatus, à qua excommunicatione non poſſit abſolui niſi per Summum Pontificem, ſcilicet mortis articulo excepto.

Secundò, à feudis, locationibus, officijs, & beneficijs ſpiritualibus, & temporalibus, quæ ab Eccleſia, cui offenſus Epiſcopus præeſt, obtinet, cadat ipſo facto, eaque ad eandem Eccleſiam liberè reuertantur.

Tertiò, ipſius filij per lineam maſculinam deſcendentes vſque ad ſecundam generationem, reddantur ipſo facto inhabiles ad Eccleſiaſtica beneficia in Ciuitate, & Diœceſi eiuſdem Epiſcopi obtinenda, omni ſpe diſpenſationis adempta.

Quartò, terra ipſius offendentis, & cooperantis (vt ſupra) ſi non vltra vnam Diœceſim extendatur, vſque ad condignam ſatisfactionem eiuſdem Domini, Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto: itemque locus quilibet, in quo captus Epiſcopus detinebitur, quandiù detentio ipſa in eodem loco durauerit, Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto. Quòd ſi terra illius duas, vel plures Diœceſes contineat, tunc Diœceſis domicilij principalis ipſius delinquentis, & illa, in qua fuerit delictum commiſſum, ſi ſua ſit, & duæ aliæ eiuſdem Domini eidem loco magis vicinæ, interdicto ſubiaceant ſupradicto. Item Ciuitas, quæ aliquid prædictorum commiſerit in proprium Epiſcopum, interdicto ſubiaceat memorato, donec ſatisfecerit; & eius Magiſtratus, & Officiales omnes culpabiles exiſtentes, incurrant excommunicationem, à qua non poſſint abſolui niſi à Sede Apoſtolica.

Hoc autem interdictum eſt latæ ſententiæ, vt conſtat ex verbo, *ſubiaceat*, vt dixi ſupra *cap.* 2. *eodem verbo*, *Iniuria*: & ita in terminis *Boniſac. de Vitalin. in hac Clement* 1. *num.* 70. *Henriq. lib.* 3. *cap.* 43. *numer.* 5. *verſ* 6. *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 169. Quòd autem dicit textus, de terra ipſius delinquentis, intelligitur terra ipſius, ſiue ipſe illius fuerit Dominus, ſiue Gubernator, vt *Suar diſp* 37 *ſect.* 1. *numer.* 9. *& gloſſ. in d. Clem* 1. *verbo, ſi ſua*, vbi ſe remittit ad notata *in cap.* 1. *de poſtulat. Prælat. verbo, terram propriam*, vbi ait hoc verbum *ſuum* accipi, ibi latè, vt ſufficiat ſi ſit de iuriſdictione illius, licet non ſit in eius proprietate.

Quintò, delinquentes vt ſupra excommunicati, denunciandi ſunt publicè, & ſolemni forma anathematis, ſingulis feſtis, donec ſatisfecerint; & cùm abſoluendi fuerint, cauere debent idoneè de parendo pœnæ inferendæ, & de peragenda pœnitentia iniungenda: formam autem ſolemnem anathematis ibi ponit textus, & tractat *Suarez de cenſur. diſput.* 8. *ſect.* 3. *numer.* 2. *&* 3.

Sextò, ex *c.* 11. *Bullæ in Cœna Domini*, fertur excommunicatio ſpecialiter Papæ reſeruata contra iniuriam inferentes in perſonam Epiſcopi, quæ partim excedit, partim exceditur ab illa, quæ fertur in *d. Clementin.* 1. quia in Clementina 1. excommunicantur bannientes Epiſcopum de quocunque territorio, ſed in Bulla Cœnæ non continentur niſi bannientes Epiſcopum de terra, in qua iuriſdictionem habet, ſeu ius aliquod idem Epiſcopus. Item in *Clement.* 1. excommunicantur etiam ratum habentes, non autem in Bulla Cœnæ: è contra in Bulla Cœnæ excommunicantur hoſtiliter inſequentes Epiſcopum, qui non continentur in *Clem.* 1. in alijs autem actionibus conueniunt, vt apparebit ex *cap. ſeq.*

Septimò, occidens Epiſcopum tenetur *l. Pompeia de parricid.* vt *Plach. epit. lib.* 1. *c.* 22. *numer.* 22. *Farinacc. q.* 112. *numer.* 131.

Octauò, Ciuitas occidens proprium Epiſcopum priuatur dignitate Epiſcopali, *c. ita nos*, 25. *q.* 2. *Plac. & Farinac. ibidem*. ſed hæc pœna non eſt latæ ſententiæ, vt patet ex textu, & non videtur procedere, niſi adſit frequentia talis delicti in ea Ciuitate, vt ſaltem bis occiderit Epiſcopos, vt colligitur ex textu, & ibi notat *gloſ. verbo, vſum*, neque enim pœnæ offendentis Cardinalem, *c. fœlicis de pœn. in* 6. militant contra offendentem Epiſcopum, *Farinac. loco cit.*

CAPVT V.

Iniuriam inferens in perſonam præcipuorum Eccleſiæ Prælatorum.

I. IN *cap.* 11. *Bullæ in Cœna Domini* excommunicantur interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Sedis Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à ſuis Diœceſibus, territorijs, terris, ſeu dominijs eijcientes, necnon ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes in eis auxilium, conſilium, vel fauorem.

Nota ex hoc textu, quòd Princeps ſi bannierit de Regno ſuo Epiſcopum, non habentem in eo Regno diœceſim, neque dominium vllum, neque ius Legationis, ſeu Nunciaturæ officium, non incurrit in hanc cenſuram, vt *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 67. *Vgolin. in eod. cap.* 11. *Bullæ*, §. 1. *num* 4. *Duard q.* 9. *num.* 6.

II. In *c. fœlicis de pœnis in* 6. fertur excommunicatio, & aliæ pœnæ, contra iniuriam inferentes in perſonam Cardinalis, & à fortiori ſi in perſonam Papæ iniuria inferatur: de qua re vide *verbo, Maieſtatis læſæ crimen, cap.* 2.

III. Occidens Nuncios, ſeu Legatos Papæ, vel alterius Principis, incurrit crimen læſæ Maieſtatis, vnde damnatus eſt infamis, & irregularis. Quam concluſionem declara, vt apud *Farinac. q.* 112. *à num.* 160.

CAPVT I.

Inquiſitionem contra hæreticam prauitatem Domini & Magiſtratus temporales, requiſiti ſi fuerint, non adiuuantes, aut impedientes, aut de cauſis S. Officij cognoſcentes.

I. IN *cap. Inquiſitionis*, 18. *de hæret. in 6.* præcipitur Poteſtatibus ſæcularibus, & Dominis temporalibus, vt Epiſcopis, Diœceſanis, & Inquiſitoribus contra hæreticam prauitatem à Sede Apoſtolica deputatis pro defenſione fidei, pareant, & intendant in inueſtigandis, capiendis, & diligenter cuſtodiendis, vel ad carceres Sancti Officij deducendis per ſuum territorium ſine mora, & in poteſtatem Sancti Officij tradendis hæreticis, eorumque fautoribus, receptatoribus, & defenſoribus, quando ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus prædictis fuerint requiſiti.

Secundò præcipitur eiſdem, vt ab Epiſcopo, vel Inquiſitore de hæreſi condemnatos, & ſibi tanquam Curiæ ſæculari puniendos relictos ſtatim recipiant, indilatè ſupplicio debito puniendos, non obſtante appellatione quacunque. Tertiò ne cognoſcant, vel iudicent quoquo modo de crimine hæreſis, cùm ſit crimen Eccleſiaſticum, neque carceratos pro eodem crimine, ſeu captos liberent ſine licentia, ſeu mandato Epiſcopi, vel Inquiſitoris. Quartò, ne aliàs Diœceſanorum, vel Inquiſitorum Iudicum ſententiam, ſeu proceſſum directè, vel indirectè impedire præſumant, vel ſe eis opponere. Quòd ſi contra prædicta fecerint, ipſi, & ij, qui ſcienter in tali contrauentione dederint auxilium, conſilium, vel fauorem, excommunicationis nouerint ſe mucrone percuſſos (quæ eſt latæ ſententię, vt notant *Tiraquell. in l. ſi vnquam, num.* 72. *verbo, reuertatur, C. de reuoc. don. Barboſ. in d. cap. vt Inquiſitionis*) & ſi per annum eam excommunicationem animo ſuſtinuerint indurato, ex tunc velut hæretici condemnentur.

De hac re vide *Carrer. in praxi tit. de hæret.* §. *circa ſecundum, num* 56. *Simancam Cath inſt tit.* 23. *nu.* 9. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 34 *num.* 29. *Filiuc. tract.* 14. *num* 159. *Barboſ. loco cit.* qui *num* 7. ampliat, vt neque incidenter poſſint ſæculares Iudices de hæreſi cognoſcere, propter illam particulam, *quoquo modo*.

Amplia etiam, quod non excuſatur Iudex volens cognoſcere de cauſa hæreſis, vel differens animaduertere in reum ſibi traditum à Sancto Officio, per proteſtationem, quam facit Inquiſitor, dicens, *vt Iudex laicus miſericorditer ſe cum eo gerat, &c.* quia Eccleſia proteſtationem facit ſui affectu, id eſt ſi fieri poſſit, & niſi aliter conueniret. Ita *Lorca* 2. 2. *S. Thom. q.* 11. *art.* 4 *diſp.* 49. *num* 9.

Limita, quòd hæc cenſura non eſt reſeruata, quatenus ex vi huius Conſtitutionis.

II. Ex decreto Pij V. incipit, *Sanctiſſimus Dominus*, eſt apud *Cherubin Conſtit.* 1. *eiuſdem Papæ*, fertur excommunicatio contra omnes Magiſtratus, & Officiales, Bariſellos, & alios Miniſtros fori ſæcularis vbique locorum Chriſtianæ Reipublicæ, ſi non obediant Cardinalibus Inquiſitoribus generalibus, in his quæ pertinent ad Sanctum Officium.

Limita, quòd non procedit excommunicatio illa contra Dominos temporales locorum, v. gr. Principes, Barones, quia eos ibi ad parendum rogat, non autem præcepto illo pœnali aſtringit, vt notat *Bonac. de cenſ. in partic. diſput.* 2. *q.* 10 *punct.* 9. *in fin.*

Limita etiam, quòd hæc cenſura non eſt Papæ reſeruata, quatenus manat ex hac Conſtitutione; an autem aliundè ſit reſeruata, infra patebit §. *ſeq.*

III. Iudices laici cognoſcentes de crimine hæreſis incurrunt in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ *cap.* 14. vbi excommunicantur Iudices laici ſe interponentes in cauſarum ſpiritualium, aut illis annexarum cognitione: de qua re vide infra, *verbo, Iuriſdictio, cap.* 9.

Iudices laici impedientes exequutionem decretorum Inquiſitoris, & partes ad hunc effectum recurrentes ad eoſdem Iudices laicos, incurrunt in excommunicationem reſeruatam in Bulla Cœnæ Domini, *cap.* 13. dixi *verbo, Iuriſdictio, cap.* 14. *num.* 3.

CAPVT II.

Inquiſitionis Sanctum Officium impedientes, aut in cauſis ad Sanctum Officium pertinentibus ſe intromittentes Superiores Religioſorum.

Vide *ſupra, verbo Hæreſis, cap.* 7.

CAPVT III.

Inquiſitionis Sanctum Officium impedientes per violentiam.

EX Bulla 82. Pij V. incipit, *Si de protegendis*, ad reprimendam audaciam impiorum hominum, qui malis artibus Sanctum Officium ſubuertere, miniſtroſque eius à functionibus ſuis diſturbare moliuntur, ſtatutæ ſunt multæ pœnæ latæ ſententiæ contra omnes, ſiue vniuerſitates, ſiue ſingulares, ſiue ſint priuati, ſiue poteſtatem publicam habentes, qui aliquem ex Inquiſitoribus, Aduocatis, Procuratoribus, Notarijs, alijſue Miniſtris Sancti Officij, aut Epiſcopum in ſua Diœceſi id munus exercentem, aut Accuſatorem, Denunciatorem, vel Teſtem in cauſa fidei quomodocunque productum, vel euocatum occiderint, vulnerauerint, deiecerint, vel perterrefecerint; aut bona quæuis dicti Officij, aut Miniſtrorum expugnauerint, inuaſerint, incenderint, expilauerint; aut ſcripturas, aliaue inſtrumenta combuſſerint, diripuerint, interuerterint, aut ex incendio, alioue modo exportauerint; aut in conflagratione, expugnatione, direptione etiam inermes, capiendi, vel comburendi, ſiue ſupprimendi cauſa fuerint, aut res, vel perſonas ſeruari, defendiue prohibuerint, aut carcerem, aliamue cuſtodiam publicam, vel priuatam effregerint, vinctum extraxerint, ſeu emiſerint, aut capi prohibuerint, vel receperint, aut in prædictis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint, etiam effectu non ſubſequuto.

Statuit, igitur Pius V. *ibidem*, vt ſupradicti incurrant eo ipſo, Primò excommunicationem per illa verba,

ſit

Digitized by Google

ſit anathemate præſentis canonis authoritate ligatus, quæ ſignificant excommunicationem maiorem, vt *cap. cum Eccleſia, ibi gloſ. verbo anathematis, de immunit. Eccleſ. Sayr de cenſur. lib. 1. cap. 2. num. 5. & 6. Suar. de cenſur. diſp. 8. ſect. 2. num. 4. & 5.* & eſt latæ ſententiæ, per particulam illam, *ſit ligatus*: ita *Tiraquellus in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num.* 184. & in terminis noſtris *Barboſ. allegat.* 50 *numer.* 121. *Sayr. lib. 3. cap* 31. *numer.* 7. Secundò reatum læſæ Maieſtatis, & priuationem omnis dominij, feudi, dignitatis, & omnium bonorum, necnon omnium officiorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum, & infamiam iuris incurrunt. Tertiò, filij iſtorum paternæ infamiæ ſint ſubiecti, & priuati omni ſucceſſione, donatione, legato, ſiuè propinquorum, ſiue extraneorum, eiſque portæ nunquam pateant dignitatum. Quartò, vt nullus dictorum reorum, qui prædicta in contemptum, & odium Sancti Officij commiſerint, admitti poſſit ad excipiendum, vel ſe purgandum, ſeu defendendum, niſi per claras tantum probationes. Quintò, vt qui pro talibus reis veniam petere, aut aliàs intercedere tentauerint, incurrant in pœnas, in quas incidunt fautores hæreticorum, de quibus dixi *verbo, hereſis, cap.* 2. Sextò, vt abſolutio, diſpenſatio, & rehabilitatio, in prædictis caſibus ſint Papæ reſeruata: imò, vt etiam à Papa conceſſa intelligantur nulla, & inualida, niſi fuerint conceſſa ſemeſtri poſt aſſumptionem ad Pontificatum, precibus verificatis apud ſupremum Romę Inquiſitionis Officium ex certa Papæ ſcientia, & propriæ ipſius manus ſignatura.

Notat *Bonac. de cenſur. particul diſ. 2. q. 2. punct.* 13. *nu.* 3. pœnas prædictas locum habere etiam ſi Sanctum officium procedat non in cauſa fidei, ſeu hæreſis, ſed alia qualibet ad eius iuriſdictionem pertinente. Illa enim verba, *in cauſa fidei*, ſolum procedunt, quoad teſtem offendentes, ſeu impedientes, vt ſupra productum, ſcilicet in cauſa fidei.

C A P V T IV.

Inquiſitionis contra hæreticam prauitatem Officiales ſi aliquem concutiant.

1. C*Lement. 2. de heret.* præcipitur tàm ipſorum Inquiſitorum, quàm Epiſcoporum, & Capitulorum ſede vacante ſuper hoc deputatis Commiſſarijs quibuſcunque, ne prætextu Officij Inquiſitionis quibuſuis modis illicitis ab aliquo pecunias extorqueant. Quòd ſi ſecus fecerint, excommunicationis ſententiæ eos ſubiacere decernitur ipſo facto, à qua non poſſint abſolui, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorſerint, plenè ſatisfecerint, nullis priuilegijs, aut remiſſionibus ſuper hoc valituris.

Amplia, quòd licet textus videatur loqui ſolùm de Commiſſarijs Inquiſitorum, & Epiſcoporum, Sanctum Officium exercentium, tamen communis ſententia intelligit hanc pœnalem Conſtitutionem etiam procedere contra ipſos Inquiſitores, ſi ipſi concutiant, ſeu pecunias extorqueant iniuſtè, *Suarez de cenſur. diſp. 23. ſect. 5. num. 24. gloſſ. in d. Clemen. not. 2. ibi Imola, & Boniſac. & Anchar. num. 5. Angel excom. 7. caſu 42. Syluest. excom 9. caſu 42. numer.* 81. Sed Epiſcopi, & alij Prælati Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, eorumque Vicarij, vel Vicarij Capitulares ſede vacante, hic non continentur, quia non ſunt ibi expreſſi, neque in genere, neque in ſpecie, & non continentur in odioſis nomine Inquiſitorum, *Sanchez in decalogum lib. 2. cap. 20. num. 6.*

Limita, quod hæc Clementina ſolum punit crimen concuſſionis, ſcilicet extorſionis, prætextu huius publici officij; non autem ſi extorſio fiat alio prætextu, vt notat *Boniſ. ibid. num. 49. Suar. loco cit.* Neque procedit, ſi reus ſponte offerat munus, vt mitius tractetur, quam ipſe mereatur. *Sanchez loco cit.* Sed neque eſſet locus pœnæ, ſi quis offerret munus Inquiſitori, &c. ad redimendam iniuſtam vexationem, ſi tamen illa vexatio non inferretur ad effectum pecuniæ extorquendæ, ſeu muneris; quia hoc non eſt crimen concuſſionis: ita *Boniſ. ibid. Suar. loco cit. Sanctarell. de hæreſi, cap. 40. num. 29. in fin.*

Nota denique, quod iſta excommunicatio non eſt reſeruata, ſatisfacta parte *Boniſ. in d. Clem. num. 99. Cardin. ibid. verbo, Inquiſitoribus, num 5. Imola nu. 9.* Satisfactio autem conſiſtit in ſimpli reſtitutione, vel illius depoſitione in loco tuto, vel apud fidum Confeſſarium, vt ipſe reſtituat, ſi creditor ſit abſens, *Sanch. n. 18. vbi ſupra.* Et quamuis textus hic prohibeat, & irritet omnem remiſſionem, ſeu condonationem reſtitutionis, tamen non prohibet retrodationem, quam concuſſus faceret officiali poſt ſatisfactionem, & realem reſtitutionem ſibi factam; vt in ſimili de diſtributionibus, *Bonacein. de boris canon. quæſt. 5. punct. 4. numer.* 10.

C A P V T V.

Inquiſitores, & Epiſcopi, vel ſubſtituti in cauſa fidei, ſeu Sancti Officij aliquem vexantes iniuſtè, aut conniuentes.

C*Lem. 1. §. verum quia nimis de heret.* Statutum eſt, quòd ſi odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, contra iuſtitiam, & ſuam conſcientiam, Epiſcopus, aut Inquiſitor, aut alij ab eis ſubſtituti ad exequutionem Sancti Officij, omiſerint contra quenquam procedere, vbi fuerit procedendum ſuper hæretica prauitate, aut obtentu eodem prauitatem ipſam, vel impedimentum officij ſui alicui imponendo, eum ſuper hoc præſumpſerint quoquomodo vexare: Epiſcopus, aut Epiſcopo ſuperior ſuſpenſionis ab officio per triennium, alij verò excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant: à qua quidem excommunicatione, niſi per Romanum Pontificem (excepto mortis articulo,) & tunc ſatisfactione præmiſſa abſolutionis beneficium nequeant obtinere, nullo in hac parte priuilegio ſuffragante.

Nota, quòd ſuſpenſio contra Epiſcopos lata hic expreſsè non reſeruatur; tamen cum ſit lata ad certum tempus, intra illud eſt de iure communi Papæ reſeruata, vt *gloſſ. in d. Clemen. verbo, excommunicationis ſententia, Suar. de cenſur. diſput. 29. ſect. 1. numer.* 15.

.onis gẽnus quocunque modo edere, etiam *Gutier.* textu maioris corroborationis, ſine Papæ au- *Cleric.* ate, prohibitum eſt per Bullam 73. Pij IV. in- ipit, *Benedictus Deus*, §. *ad vitandam*: trangreſſores autem huius prohibitionis ex eadem Bulla incurrunt eo ipſo, Prælati quidem interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ: alij verò excommunicationem. Deinde idem Pius IV. erexit Sacram Congregationem Cardinalium ſuper exequutione decretorum dicti Concilij, præcipiens ſub pœna priuationis officiorum latæ ſententiæ, vt mandatis dictæ Sacræ Congregationis à quolibet pareatur. Poſtea Sixtus V. Bulla 74. incipit, *immenſa*, conceſſit eidem Sacræ Congregationi facultatem dictum Concilium interpretandi circa mores, conſulto tamen Summo Pontifice, reſeruans Papæ interpretationes circa Fidei dogmata.

Limita quòd non prohibetur quis per ſupradicta alicubi interpretationem dicti Concilij edere doctrinalem accidentaliter, ſeu obiter; ſeu incidenter in aliquo caſu particulari in ſuis libris, & tractatibus de alia materia, ſed prohibetur edere interpretationes principaliter factas, & ex profeſſo, *Suar. de cenſ. diſp. 23. ſect. 7. num. 12. Henriq. lib. 7. cap. 29. numer. 4. Filiucc. tract. 14. numer. 91. Sayr. lib. 3. capit. 35. numer.* 21. Neque prohibetur interpretatio viua voce in ſcholis etiam ex profeſſo, vt *Barboſ. allegat.* 50. *num.* 133. Neque prohibetur interpretatio in ſcriptis priuatæ vtilitatis cauſa non edita in publicum, vt *Bonac. de cenſur. in partic. diſput. 2. q. 2. punct. 17. num. 3.* qua ratione non prohibetur quis declarationes Sacræ Congregationis habere priuatim, aut priuatim alteri cõmunicare. *Bonac. ibid.* An autem declarationes Sacræ Congregationis habeant vim legis, ſi non fuerint publicè, & vniuerſaliter editæ, ita vt ligent etiam inter alios, quibus factæ non ſunt: Aliqui affirmant, vt *Cherubin. ſuper Bulla citata Pij IV. 73. Roderic. quæſtion. regular. 11. articul. 6. tom. 1.* Alij contra tenent, vt *Salas de leg. diſp. 2. ſect. 8. numer. 48. & ſect. 9. num. 53. & diſp. 12. ſect. 1. n. 8. cum Nauarro, & aliis.* Illud eſt certum quod Sacra Rota declarationibus Sacrarum Congregationum ſemper pluri mum defert, nec eas vllo modo in dubium reuocare ſolet; nec requirit eas in actis produci; quia cum ſint declarationes definitiuæ, & vim legis habentes, ſufficit eas allegare ad inſtar iuris communis, vt apud *Buratt. deciſ. 479. num. 20. & 21.* quæ intelligas, dummodo certò aliter conſtet de declaratione tali, ac tali edita, ſeu emanata, nec enim facilè credendum eſt Authoribus eas referentibus, cum ſepè reperiantur non fideliter relatæ.

V. In Bulla Vrbani VIII. *edita anno 1643. die 19. Nouembr.* Super retinendo ſecreto in cauſis Sacræ Rotæ, lata eſt excommunicatio contra declarantes, ſeu interpretantes dictam conſtitutionem, aliter, ſeu præterquam verba ſonant, vt dixi infra *verb. ſecretum capit. 4.*

CAPVT I.

Intruſio in beneficium Eccleſiaſticum.

I. INtruſus, id eſt, qui ſine canonico titulo in beneficium Eccleſiaſticum ſe ingerit, incurrit excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſeruatam contra vſurpantes bona, aut reditus, aut iura beneficiorum Eccleſiaſticorum, de qua in Tridentino *ſeſſ. 22. cap. 11. reform.* Imò ſtatim atque fructus aliquos ſeu prouentus perceperit, incurrit in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ *c. 17.* quæ ſtrictiùs eſt Papæ reſeruata, *Filiucc. tractat. 16. num.* 125. Imò quod ſe intrudens, ſeu vſurpans beneficium, in quo ſint fructus pendentes, incurrat in dictam excommunicationem Bullæ, tenet *Marius Alterius tom. 1. diſp. 18. lib. 5. cap. 1. colum 6. §. ſed circa.*

Amplia, quòd prædictæ excommunicationes procedunt etiam contra vſurpantem beneficium vacans ſeu fructus beneficij vacantis, *Suar. diſp. 21. de cenſur. ſec. 2. num. 97. Nauarr. capit. 27. numer. 70. verſu 6. Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 21. num 4 Filiucc. num. 217.* Aliqui tamen tenent, in hoc caſu non habere locum excommunicationem Bullæ prædictæ, ſed Tridentini tantum, vt *Caiet. verbo, excommunic. capit. 27. Tolet. lib. 1. cap. 9. num. 6.* Illud mihi certum videtur, non ligari dictis cenſuris eum, qui titulum haberet coloratum à legitimo collatore, quia non dicitur propriè intruſus; & beneficium non dicitur vacans de facto, ſed de iure tantum, vt infra dicam.

II. Intruſus omnimoda intruſione, id eſt non prouiſus à legitimo collatore, ſeu prouiſore, non iuuatur circa tale beneficium retinendũ regula de triennali, vt apparet ex ipſa regula 36. Cancellariæ, vbi regula iſta ſolum ſuffragatur pacificis poſſeſſoribus ex titulo per prouiſionem Apoſtolicam, vel ordinariam ab eis factam, ad quos talis beneficij prouiſio pertinebat. Iſte enim propriè dicitur intruſus in pœnalibus, & de eo ſolo leges pœnales intelligendæ ſunt, vt de communi teſtatur *Gomez in d. regula de trienn q. 47. in fine & q. 48.* Alij autem intruſi, habentes ſcilicet titulum coloratum, ſed vitiatum ex aliqua alia cauſa, vt ob irregularitatem, vel cenſuram, vel ob delictum inducens priuationem ipſo iure, &c. fruuntur regula de triennali, ſi non ſit tale beneficium reſeruatum diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ ex reſeruatione generali in corpore iuris clauſa, vt patet ex eadem regula; & ita *Gomez loco cit. q 47. Sanchez conſiliorum lib. 2. c. 1. dub. 31. num. 20.*

Amplia, quòd eius acta etiam vigore publicæ poteſtatis, ſunt nulla; neque communis error ſuffragatur, deficiente titulo colorato, vt tenet communis, quam ſequitur *Sanchez de matrimon. lib. 3. diſputat 22. nu. 49.*

III. Intruſus intruſione propriè dicta, nullo vnquam tempore præſcribit beneficium, quia beneficium Eccleſiaſticum non poteſt obtineri ſine canonica inſtitutione, vt *c. 1. de reg iuris in 6.* & ita notat *gloſſa ibid. verbo, Beneficium, & ibi Barboſ. num. 6.* Et quòd titulus beneficij ſit impræſcriptibilis, latè *Selua de beneficijs par. 3. q. 21. num. 5. in fine.* Poteſt tamen præſcribi ab alia Eccleſia iure proprietatis, vt *Selua ibid.* Secus eſt

in eo

in eo, qui de manu legitimi collatoris beneficium accepit bona fide, is enim iuuatur regula de triennali,vt dixi *p.1.c.30.§.quaro quarto*.

IV. Intruſus tenetur fructus perceptos reſtituere, tanquam fur, & prædo; & non ſolum ipſe, ſed etiam eius hæredes ad hanc reſtitutionem tenentur, quia ſunt fructus malè percepti, *gloſſ. in cap.dudum, il ſecondo, verbo furtum, ibi Abb.num.19. de elect. Rota par. 2. recen.deciſ.*103. Quòd ſi tituli reualidationem impetrare velit, debet in ſupplicatione exprimere, ſi fructus percepit, vt *Sanch.opuſc.lib.2.cap.3. dub.* 119. *num.* 12. aliàs gratia eſſet ſubreptitia, quia perceptio fructuum aggrauat intruſionem. Intruſus impropriè ſi bona fide fructus percepit, & triennio ſic retinet bona fide, eos præſcribit, *Sanchez conſil.lib.2.cap.3.dub.16.nu.*20. Ante triennium autem tenetur reſtituere, quatenus locupletior effectus ſit, vt *Sanch. num.*18. & 19. *ibid.*

V. Intruſus, qui occupat beneficium Eccleſiaſticum propria authoritate, ſeu temeritate, eo ipſo ius, quod ad dictum beneficium, vel in illo habebat, amittit, *cap. cum qui*, 18. *de prab.in 6. cap auaritiæ. de elect. in 6.* vbi electus ſi ante confirmationem, vel præſentatus ante inſtitutionem ſe ingerit, priuatur ipſo iure quæſito per electionem, ſeu præſentationem, vide *Gonzalez reg.* 8. *gloſſ.*15.*numer.*58. Et procedit non ſolùm de intruſo propriè dicto, id eſt ſine titulo colorato, ſed etiam cum titulo colorato à legitimo prouiſore collato, vt *Barboſ. in d.cap.cum qui,num.* 2.

Amplia, vt dicatur intruſus etiamſi non aſſecutus ſit poſſeſſionem pacificam, neque maioris partis fructuum, ſed ſufficit, quod aliquem actum fecerit ſoli beneficiato competentem, vt locare, vel primitias percipere, &c. licet ad priuationem, & incompatibilitatem requiratur pacifica poſſeſſio, etiam maioris partis fructuum. Ita in terminis *Rot.par.*2.*nouiſſ.dec.*151. *num.*7.

Limita, quòd pro foro conſcientiæ non amittir ius ante quæſitum, niſi ſequuta ſententia declaratoria, *Leſſius cap.* 35. *num.* 187. *in fine*, & 188. *lib.* 2. & *Archid. in dict. cap. eum qui*, & *ibi Geminian.* §. *inſuper, num.*5. *in fin.*

Limita ſecundo, vt non procedat in eo, qui ſe intrudit in poſſeſſionem non beneficij, ſed prædij beneficij, *Barboſ.num.*4.

Limita tertiò, quòd ad hanc pœnam requiritur dolus, ſeu præſumptio, vt *dicto c.eum qui*, & *cap.auaritiæ*: ideò quælibet cauſa etiam fatua excuſat, *Barboſa in dicto cap. auaritiæ. Maſcard. de probat. verbo, Intruſ. num.*18.

VI. Intruſus efficitur inhabilis ad illud idem beneficium legitimè impetrandum: vnde ſi in ſupplicatione reticeat vitium intruſionis, gratia erit ſubreptitia, *Felin.in cap. poſtulaſti, num.* 14.& 15. *de reſcript. Selua de benefic. par.*3. *q.* 11. latè *Sanchez opuſc. lib.* 2. *cap.*2. *dub* 21.*num.*8. vbi *num.*10. notat non ideo eſſe inhabilem ad alia beneficia; & procedit hæc pœna in quolibet intruſo, id eſt etiam latè dicto, ſen cum titulo colorato à legitimo collatore, ſed vitioſo, ſeu irrito, vt *Sanch.numer.*2. Super hac autem pœna, ſeu inhabilitate ſolus Papa diſpenſare poteſt, *Sanch. num.* 9. vbi tamen ait in caſu occulto poſſe Epiſcopum diſpenſare, ex *Trid. ſeſſ.*24. *cap.*6.

Limita, vt procedat iſta inhabilitas durante iniuſta detentione, quia Doctores loquuntur de confirmatione poſſeſſionis intruſi, vt per *Felinum ibidem*: vnde poterit, dimittendo prius illud beneficium, validè impetrare de nouo, vt infra dicam.

Intruſus non ſubrogatur in ius alterius habentis in eo beneficio ius legitimum, *c.cum iamdudum,ibi Doctores de præben. Salzedo ad Diaz in praxi, cap.*51.& habetur *regul. Cancellar.* 29. *de ſubrogandis collitigantibus*.

Limitant aliqui, quòd poterit effugere hanc pœnam, ſi dimittat poſſeſſionem beneficij, antequam petat ſe in ius alterius ſubrogari, ita *Rebuff. de ſubrogand. collitig.num* 25.*Salzedo loco cit.cap.*51.*in fin.*

VII. Intruſus in beneficium curatum, vel perſonatum, vel dignitatem Eccleſiaſticam violenter, ſeu ſcienter, ipſo iure priuatur beneficio incompatibili, quod prius legitimè obtinebat, vt alio curato, vel perſonatu, &c. *cap.eum qui, de prebendis in 6. iunct. cap.de multa, de præbend.* & ratio eſt, ob illam incompatibilitatem, & tacitam, ſeu interpretatiuam dimiſſionem.

Amplia primò, vt procedat etiam de intruſo in quodcumque beneficium incompatibile in primo genere, vt ſi eſſent duæ Capellaniæ in eadem Eccleſia, ſeu aliàs duo beneficia vniformia ſub eodem tecto, *Mantica deciſ.* 118. ant aliàs ita incompatibilia, vt ipſo iure per aſſecutionem ſecundi vacet primum, *Mantica ibi, num.*1. & 2. *cum Archid. Gemin. & Fran.in d. c. eum qui*.

Amplia ſecundò, vt procedat non ſolum contra intrudentem ſe violenter, ſed etiam ſi clàm iniuſtè, *Mantica ibi, num.*5. & 6.

Amplia tertiò, vt licet *text. in d.cap.eum qui*, loquatur de eo, qui violenter, aut aliàs ſcienter iniuſtè ſe intrudit, tamen procedit etiam contra intrudentem ſe ignorantia iuris, quia talis ignorantia ſcientiæ æquiparatur, *gl.ibi, verb.ſcienter, & Probus ad Monach. num* 3. *Mantica deciſ.cit. num.*6.& 7. *cum alijs DD.* & ita *Rot.par.* 2.*nouiſſ. deciſ.* 151. *num.* 8. vbi quod ſola ignorantia facti excuſat in terminis *d.c.eum qui*.

Amplia quartò, vt procedat hæc priuatio prioris beneficij etiam ſi eſſet ad illius titulum ordinatus, nec haberet aliunde ſuſtentationem, quia ſacri Canones prohibentes talis beneficij renunciationem, loquuntur de renunciatione voluntaria, non de pœnali, ſeu neceſſaria, ita in terminis *Rota par.* 2. *nouiſſ. deciſ.* 151. *num.*6.

Limita quòd non procedit hæc pœna pro foro conſcientiæ ante declaratoriam ſententiam, quia nullitas ſecundi tituli non inualidat primum, ita *Leſſius cap.*35.*num.* 188. *lib.*2.

Limita etiam, quòd non priuatur Epiſcopatu per intruſionem in quodcunque beneficium, *Gemin. in d. cap.eum qui, num.*4.

Limita tertiò vt non procedat in eo, qui data opera ſe intrudit in nouum beneficium, vt faciat vacare primum curatum, cuius dimiſſionem, ſeu reſignationem liberam nolebat Epiſcopus acceptare, *Gemin. in d. c. eum qui, & ibi Lapus, & Anchar. in princ.* quia cauſa affectata non ſuffragatur.

CA-

eſſet ſubreptitia diſpenſatio, cum ipſi copulam exponant pro cauſa facilioris diſpenſationis, vt *Sanch.num. 38. Garz. num.93. & 97. Gutier loco cit.*

Adde, vt litteræ reddantur ſubreptitiæ, & irritæ etiam ſi copula ſubſequatur poſt expeditionem litterarum in forma commiſſaria (quando ſcilicet non fuerat narrata in ſupplicatione) quandocunque ſubſequatur ante quam Commiſſarius exequatur, ideſt actu diſpenſet, ita declarauit *Sacra Congreg. apud Barboſ. ſuper eo c.5. Trid.lit. D. & Garzias ibi num.69.* Imo etiam ſi copula præcedens in ſupplicatione narrata ſit, ſed repetita poſt decretum ſeparationis à delegato factum, reddit litteras ſubreptitias. *Garzias p.8.c.3. numer. 92, Corrad. de diſpenſ. lib.8. cap. 5. num. 38. § ceterum* ex declaratione Pauli V.

Verum eſt, quòd ſi copula eſt occulta, ſufficit petere in Dataria diſpenſationem ſuper gradibus, & in Pœnitentiaria ſuper copula inceſtuoſa, *Sanchez diſput. 25. numer. 11. & 12. Coninch. diſput. 33. numer. 83.* & tunc ſeruabitur forma in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ ſtatuta à S. D.N. Vrbano VIII. Quod ſi copula ſit publica, ſed intentio illa ſit occulta, impetrari debet in Dataria diſpenſatio etiam ſuper intentione, quia ille actus internus componit cum actu externo, & illum informat, vt non poſſit ab eo moraliter ſeparari, & cadit ſub eadem poteſtate, ſub qua actus externus de ſe malus per talem intentionem, *Suar. de cenſur. diſp. 4. ſect. 2. nu. 22. Coninch. diſp. 13.num.72.*

Adde quòd iſta diſpenſatio ſuper gradibus ſtante copula inceſtuoſa regulariter non conceditur in Dataria in forma pauperum, niſi cum clauſula pœnitentia peracta, & tunc ſi fraus aliqua fieret, non adimpleta ſcilicet pœnitentia, diſpenſatio eſſet ſubreptitia & nullius momenti, vt probat *Pirrhus Corrad.in praxi diſpenſat. li.8. c. 6. numer. 53. & ſeq.* quia ablatiuum abſolutum importat conditionem, qua non impleta delegatus nulliter agit. *Put. deciſ. 429. lib. 1. Caputaq. deciſ. 125. & 150.pa.1.*

VII. Filij inceſtuoſi, infames ſunt ſecundum aliquos Doctores, per *c. coniunctiones, 35. q.2. & 3.* ibi *infamia eos notamus*: vnde videntur infamia iuris notari: & ita eos infames eſſe volunt, *Anton. Gomez in l. Tauri 80. num.15. Grilland. de pœnis omnif. coi. q. 2. num. 8. Maiol. de Irreg. lib.3. cap.1. n. 13.* Sed contraria mihi verior videtur, quod non ſint infames ipſo iure propriè dicta infamia, quia nullo iure cautum eſt: & tex. in *dicto c. coniunctiones* obſcurè loquitur, & intelligitur à Canoniſtis ibi notare infamia non filios, ſed parentes, vt *Archid. ibi, & Turrecrem. num. vlt.* Quare dicendi ſunt infames tantum infamia facti, vel iuris ſecundum quid, ſicut de alijs illegitimis dicũt Doctores, & de communi teſtatur *Tiraquel. de nobilit. capit. 15. numer. 4 Maſchard. verb. teſtis, concluſ.1362.num.1.*

Dixi *ſecundum quid*, quatenus habentur viles, & repèlluntur à multis actibus, & officijs publicis, & ſucceſſionibus, ſicut infames, & ita *Couar. pract. qq. cap. 19. n 6. lib.4. Molin. tract. 5. diſput. 7. nu. 5. Calderin. conſil. 2. de fide inſtr. Tiraq. num. 30. Maſcard. vbi ſupra.* Et facit quod Doctores, qui dicunt inceſtuoſos eſſe infames, ſe fundant in *Authen. ex complexu, C. de inceſt. nup.* vbi ait tex. neque filios nominandos eos, qui ex damnato coitu naſcuntur, qui ſpurij vocantur; & tamen ſpurij alij quilibet non dicuntur infames infamia iuris propriè loquendo, vt *Molina & Couarr. loco citato.*

CAPVT I.

Indulgentiam plenariam, concedentes Religioſi

CLem. 1. de priuil. Religioſi à pœna, & culpa (vt ipſi dicunt) abſoluere aliquem præſumentes excommunicationis ſententiam incurrunt ipſo facto, Papæ reſeruatam; eoſque locorum Ordinarij, poſtquam de hoc eis conſtiterit debent excommunicatos facere denunciari, donec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fides, nullo eiſdem Religioſis ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante.

Nota, quod abſoluere à pœna, & culpa, ſecundum modum loquendi Regularium, idem eſt quod à Pœna Purgatorij abſoluere, id eſt Indulgentiam plenariam concedere, vt ait *Sylu. excom. 7. numer. 41. Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect.4. num. 19. Sayr. lib. 3. de cenſur. cap 29. num. 38.*

Nota ſecundò, quod ad incurrendam hanc excommunicationem ſufficit, ſi Religioſus Indulgentiam plenariam concedat, etiamſi non abſoluat à peccatis ſacramentaliter: ita *Syluest. loco cit. Suar. num.20. Marius Alter. lib.5. diſp. 22. cap.3. verſ. 6. notan.* eſt contra *Cardinalem, & Zenzelinum* ibi, qui vtrunque requiri putant, id eſt, & abſolui ſacramentaliter, & Indulgentiam plenariam concedi.

QVÆRES, an Religioſus in iſto caſu incurrat excommunicationem contra vſurpantes iuriſdictionem Sedis Apoſtolicæ latam in Bulla Cœnæ *capit. 17.* Et poſſet videri alicui affirmatiuè dicendum, quia ad ſolum Pontificem Romanum pertinet concedere Indulgentiam plenariam, ob plenitudinem poteſtatis. *cap. cum eo, in fin. de pœnit. & remiſſ. & extrau. Vnigenitus, eod. tit. Vitalin. hic. num. 86.* & *cap. 71. Bullæ*; procedit etiam contra vſurpantes iuriſdictionem ſpiritualem; vt *Doctores ibid.* Tamen contrarium tenendum eſt quia illa Bullæ Cœnæ excommunicatio non procedit contra vſurpantes iuriſdictionem delegatã; aliàs etiam abſoluentes a caſibus reſeruatis Papæ, incurrent in eandem excommunicationem, quod nemo dixit, & de hoc dixi *verbo vſurpatio. c. 3.*

CAPVT II.

Indulgentias publicantes porrigentibus manus adiutrices, vel ob quæſtum.

PIus V. Bulla 99. incipit, *Quam plenum* ſtatuit ne in aliquo Regno, Ciuitate, vel loco quocunque prætextu publicentur Indulgentiæ ob quæſtum, ſeu ad quas conſequendas ſoluenda ſit aliqua eleemoſina alicui perſonæ, vel loco, & qui ſecus egerint, ſeu attentauerint, Epiſcopi, etiam ſi Cardinales fuerint, ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum tandiù maneant ſuſpenſi, donec ſatisfactione præ-

Google

ne præuia à Sede Apoſtolica abſoluántur. Inferiores verò Epiſcopis ſententiam excommunicationis incurrant Papæ reſeruatam, decernendo irritum, & inane quidquid in contrarium contigerit attentari.

Inde idem Pius V. Bulla 30. *Etſi Dominici*, reuocauit omnes indulgentias quibuſcunq; cõceſſas, pro quibus conſequendis porrigendæ eſſent manus adiutrices.

Limita non eſſe reuocatas indulgentias conceſſas pro quibus conſequendis debeat fieri aliqua eleemoſyna pauperibus indeterminatis: nam & hoc iniung ſolet in Bullis Iubilæi.

Limita ſecundò, quod non incurrit in hanc cenſuram mandans publicari indulgentiam ob quæſtum ſi non fuerit publicata, quia verbum *attentare*, quando agitur de vſurpatione poteſtatis, ſeu de exercitio actus nulli, ſeu irriti, eſt intelligendum de actu conſummato, licet inefficaci; & ita *Bonacin diſp. 2. q. 3. punct. 10. num. 7. de cenſur. in particul.* quia minus debemus recedere à iure communi, quàm ſit poſſibile: ſed iure autem communi pœna latæ ſententiæ incurrenda intelligitur ſolùm de actu conſummato, non autem de ſolo conatu, ſeu attentato, *Ioan. Andr. in nouella in cap. perpetua, de elect. in 6* & latè *Felin. in tract 1. Conatus abſque effectu an puniatur, numer. 5. Fallen. 4.* Aliam etiam Conſtitutionem pœnalem à Pio V. editam contra promulgantes indulgentias pro eleemoſyna, vide *verbo Symonia, c. 11.*

C A P V T I.

Iniuria in quemlibet.

INfamiam iuris, incurrit condemnatus actione iniuriarum pœnali, ſiue ciuili, ſiue criminali, *c. cum te, de ſent. & re iud. l. 1. ff. de his, qui not. infam. Abb. in dic. cap. cum te, num 1. Bernard. Diaz in praxi, cap. 69 nu. 6.* & conſequenter irregularis erit taliter condemnatus, vt dixi *par. 1. cap. 33.*

Amplia, vt procedat etiam in eo, qui pulſatus actione iniuriarum tranſegit cum actore, vt *d. l. 1. ff. de his, qui not. infam.* ſed tu vide *d. c. 33.*

Ampliant ſecundò multi Doctores, vt procedat etiam ſi iniuria ſit leuis, id eſt non atrox, dummodò pertingat ad peccatum mortale: ita *Innoc. Hoſtien. in d. cap. cum te*, & communem teſtantur *Cardin. ibid. Felin. num. 9. Salzedo ad Diaz. loco citat. litt. B. Suar. commun. opin. lib. 1. num. 79. Farin. q. 105. numer. 65. Barboſ. in d. cap. cum te*, & probatur in *dicto cap. cùm te*, vbi in caſu iniuriæ leuis poſtulatum fuit beneficium reſtitutionis. Sed contraria ſententia eſt magis communis, eamque communem ait *Clarus §. iniuria, verſic. item condemnatus*, qui plures allegat, & plurimos congerit *Tiraquell. tract. de indicijs in reb. exiguis, verſ. 64.* Poteſt autem Epiſcopus in his diſpenſare, vt *cap. at ſi Clerici, §. de adulterijs, de indic.*

Dicitur autem iniuria atrox, vel re ipſa, vt ſi ſit illatum vulnus notabile, aut fractio oſſium, aut ſimilis grauis læſio indigens magna opera medicorum, & medicinalium, *Nauarr. cap 27. num. 92. Cardin. in cap. ad eminentiam, de ſent. excomm ibi Anch. numer. 2. Sayr. lib. 3. cap. 28. num. 6. de cenſ. Menoch. de arbitr. caſ. 263.* facit *§. atrox, inſt. de iniur.* Vel atrox dicitur ex circumſtantijs, vt à loco, à tempore, à qualitate perſonarum, ab euentu, à modo, vt *l. aut facta, ff. de pæn. & dic. §. atrox*, & ſupra citati DD. & ſupra dicta probat *Speculat. tit. de legat. §. nunc dicamus verſ. quando, & vbi, num. 8. Gennen. in praxi cap. 80. numer. 3.*

Ante condemnationem igitur, iniuriam atrocem inferens, non efficitur irregularis, etiamſi fuerit vulnus graue, ſeu ſanguinis effuſio, ſiue interuenerit mors, vel membri mutilatio. *Abb. in cap. 1. numer. 8. & 9. qui Cler. vel vou. & ibi Cardin. Præp. & alij, Rota par. 2. nouiſſ. deciſ. 438. num. 3.* vbi procedit etiam in vulnere Clerico illato.

C A P V T II.

Iniuria per violentam manus iniectionem in Clericos, vel Religioſos.

I. IN *cap. ſi quis ſuadente Diabolo, 17. q. 4.* habetur Conſtitutio huiuſmodi Innoc II. in Concilio Lateranenſi *c. 15.* Si quis ſuadente diabolo in Clericum, vel Monachum manus violentas iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat, & nullus Epiſcoporum præſumat illum abſoluere, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat. Ex quo textu habetur excommunicatio latæ ſententiæ contra iniurioſè manum iniicientes in Clericos, vel Religioſos, quia licet verbum *ſubiaceat*, tanquam futuri temporis in aliquibus caſibus ſit ſententiæ ferendæ, vt apud *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 149.* tamen regulariter loquendo eſt latæ ſententiæ, vt *Tiraquel. ibi* latè probat cum multis iuribus, & Doctoribus; & expreſsè ſic habetur de hoc *can. ſi quis ſuadente*, in *cap. quòd translationem, de officio leg.* hunc autem canonem poſt alios latè explicat *Barboſ. in d. cap. ſi quis*, & multi ab eo allegati.

Amplia quòd nomine Clerici continetur, & is, qui ſolam habet primam tonſuram, *Sayr. lib. 3. cap. 26. nu. 4. Barboſ. loco citat. nu 9.* Et procedit etiam ſi non habeat requiſita Concilij Tridentini ad vtendum priuilegio fori, vt declarauit Sacra Congregatio apud *Barboſ. ibidem*. Nomine autem Monachi intelliguntur omnes Religioſi etiam latè dicti, id eſt etiam ſi non emittant tria vota ſubſtantialia, dummodò ſit eorum religio à Sede Apoſtolica approbata; vt Doctores, quos allegat *Diana reſol. 61. tract. 1. tom. 2.*

Amplia ſecundò, vt contineatur Clericus, & Monachus, non ſolùm viuus, ſed etiam mortuus, vt iniurioſè eius cadauer percutiens incurrat in hanc cenſuram: ita *Tolet. lib. 1. cap. 31. §. quartò debet, in fine, Felin. in cap. à nobis, il ſecondo, num. 4. de ſent. excommun. Albert. Brunus de augm. num. 95. Duenas regula 99. ampliat. 6. Barboſ. num. 47.* quamuis contrarium teneat *Henriq. lib. 14. c. 3. num. 8. lit. B.*

Amplia tertiò, vt contineatur Clericus, & Monachus percutiens grauiter ſe ipſum ex odio, ſeu indignatione contra ſeipſum, non ex ſpiritu mortificationis, ſeu pœnitentiæ; eſt communis ſententia, vt teſtatur *Grammat. deciſ. 44. num. 2. Clarus §. fin. qu. 77. num. 3.* tenet *Farinac. q. 128. num. 25.* & plures allegat *Diana*

reſolut.

reſolut. 81. *tract.* 5. *Miſcell. tom.* 2. Quamuis contrarium, quòd ſcilicet percutiens ſeipſum non incurrat in hunc Canonem, teneant *Barboſa in c. contingit, il primo, de ſent. excommun. Graff. lib. 1. de caſibus reſeruat. cap. 8. nu.* 23. *Turrian. de cenſur. lib.* 3. *diſp.* 29. *dub.* 2. *Diana loc. cit. Nald. pract. qq nu* 24 *cum Bald. & alijs Canoniſtis, Mantua Dial.* 125. & probabilem ait *Suar diſp.* 22. *de cenſur. ſect.* 1. *num.* 59.

Ampliatur quartò, vt ex iuris diſpoſitione, & interpretatione extendatur Canon non ſolùm ad ipſum percutientem, ſeu violentiam inferentem, ſed etiam ad mandantem, conſulentem, incitantem, conſentientem, & non impedientem, cum ex officio impedire tenetur: imò ſecundùm magis communem, etiamſi non teneatur ex officio, *c. quante, c. mulieres, §. vltim. de ſent. excommun.* & extenditur, etiam contra ratam habentem percuſſionem eius nomine factam, *c. cum quis, de ſent. excommun. in* 6. vide *Sayr. lib.* 3. *c.* 26 *nu* 22. *Suar. de cenſur. diſput.* 22. *ſect.* 1. *num* 55. *Auilam par.* 2. *cap.* 5. *diſput.* 3. *dub.* 6. *Molinam diſput.* 52. *tract.* 3. *Coninch diſp.* 14. *dub.* 15. *de cenſ. Barboſ. in d. c. ſi quis ſuadente, à nu.* 40. *cum ſeqq.*

Amplia quinto, quòd notorius percuſſor Clerici, vel Monachi, eſt omnino vitandus ab omnibus, iuxta *extrau. Martini V.* vt dixi ſupra *verbo cenſura, cap.* 4. aliàs communicans cum illo, incurrit excommunicationem minorem, vt dixi ibi.

Amplia ſextò, quòd licet cauſa hæc iniuriæ in perſonam Eccleſiaſticam per violentiam, ſit mixti fori, tamen etiam ſi Iudex laicus præueniſſet, nihilominus poſſet Iudex Eccleſiaſticus procedere contra laicum iſtum, qui iniuriam intuliſſet, ad ſententiam excommunicationis declaratoriam, *Marta de Iuriſd. par.* 2. *ca.* 27. *num. vlt.*

Abſolutio igitur huius excommunicationis eſt Sedi Apoſtolicæ reſeruata, vt in textu. Sed limita primò, quòd Epiſcopus de iure communi poteſt quemlibet abſoluere, quando percuſſio eſt leuis, id eſt neque enormis, neque mediocris, *c. peruenit, de ſent. excomm. ibi gloſſ. & Abb. Sayr. lib.* 3. *c.* 28. *numer* 35. *Molina diſp.* 57. *cit Laym. lib.* 1. *tract. de excomm. cap.* 5. *numer.* 9. *Genu. in praxi cap* 80. vbi latè hanc materiam declarat, & *Barboſ. in d. cap. ſi quis, numer.* 77. *cum ſeqq.*

Adde quòd hæc facultas non ſolùm competit alijs Prelatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem à Papa, ſecundum communem, *Sayr. lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 2. ſed ſecundùm probabilem, etiam Vicario generali, vt tenet *Bonae. diſput.* 2. *q.* 4. *punct.* 5. *numer* 4. qui alios allegat, & tenet *Molina diſput.* 59. *num* 4. *tract.* 3. Contrarium tamen tenent *Abbas, & Angel.* quos ſequitur *Sayr. ibi*: quia *text.* ad Epiſcopum verba dirigit, quod eſt intelligendum, niſi ſpecialiter ſit mandatum, *Sbroz. de offic. Vicar. q.* 180. *lib.* 2.

II. Poteſt Epiſcopus abſoluere à percuſſione mediocri, quando percuſſio eſt facta inter Clericos in communi viuentes, *vt c. quoniam, de vit. & honeſtat. Cleric. Barboſ. num.* 80 *Molina diſp.* 57. *num.* 3. *Sayr. n.* 7. Item poteſt Epiſcopus abſoluere à mediocri Officialem Principis, qui ratione officij turbæ arcendæ, Clericum mediocriter percuſſit, *c. ſi verò de ſent. excomm.* Et idem de miniſtris iuſtitiæ dicendum, ſi ratione ſui officij exercendi percutiunt, per eum *text. & ibi DD. Suarez diſp.* 22. *de cenſ. ſect.* 1. *num.* 70. *cum Caiet. Laym. loco cit. num* 10. Hæc autem facultas cùm ſit magis limitata, non competit Vicario generali, niſi ex ſpeciali mandato, *Sbroz. loco cit.*

III. Poteſt abſoluere Epiſcopus quemcunque etiam ab enormi, habentem impedimentum perpetuum accedendi ad Sedem Apoſtolicam, vt *c. de cætero, c. quamuis, de ſent. excomm. & cap. mulieres, eod. tit.* Et quidam licent procedere, etiamſi impeditus poſſit recurrere per literas, vel nuncium ad Sedem Apoſtolicam pro abſolutione, *Barboſ. in d. c. ſi quis,* 17. *q.* 4. *num.* 90. Sed vide *p.* 1. *cap.* 24.

Item Religioſi poſſunt abſolui à ſuo Prælato à mediocri percuſſione, vt *d. c. cum illor. eod. tit.* Quin etiam à proprio Confeſſario approbato à ſuo Prælato, quatenus eius Religio habeat priuilegium abſoluendi à caſous reſeruatis Epiſcopo à iure communi, vt dicam infra, & ita *Sayr. lib.* 8. *cap.* 28. *num.* 12. non tamen poteſt Prælatus, aut Confeſſarius ſuos Religioſos abſoluere ab enormi, *c. cum illorum cit. Sayr. lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 13. niſi fortè habeat Religio amplius priuilegium *Sayr. ibi*; & nota quod dicto priuilegio *c. cum illorum,* non eſt derogatum per decretum Clementis VIII. de quo infra. Non poſſet tamen Confeſſarius abſoluere Religioſum à mediocri, vbi eſſet caſus reſeruatus proprio Prælato, ſeu Superiori.

Item poteſt abſoluere Epiſcopus ab enormi quemlibet habentem impedimentum adeundi Sedem Apoſtolicam, etſi non perpetuum, ſed diuturnum; ſed tunc abſoluet ad reincidentiam, ſeu cum conditione, vt ceſſante impedimento, quamprimum poterit, accedat ad Sedem Apoſtolicam, *cap. de cætero, de ſent. excommun. cap. eos qui, eodem tit in* 6. Vide *Sanchez in decal. lib.* 2. *cap.* 13. *num* 30. *Suarez loco cit. num.* 80. Hæc facultas non competit Vicario generali, niſi ex ſpeciali mandato, *Sbroz loco cit.*

Ex decreto Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, iuſſu Clementis VIII. ij, qui priuilegia habent abſoluendi à caſibus Papæ reſeruatis, non poſſunt in Italia, extra Vrbem Romam, abſoluere à caſu inijcientium violentas manus in Clericos, iuxta canonem, *Si quis ſuadente* 17. *queſt.* 4. ac iuris diſpoſitionem, ſeu extenſionem ſupra dictam *num.* 1. *ampliat. tertia.* Aliàs ſi contrauenerint, incurrunt in cenſuras, & pœnas, de quibus dixi *verbo, Abſolutio, cap.* 2. *numero* 3.

Sed limita, quòd non obſtat hoc decretum, quo minus poſſint abſoluere à leui percuſſione, cùm ſit de iure communi eius abſolutio Epiſcopis conceſſa, & non Papæ reſeruata: ita *Graff. de caſibus reſeruatis, cap.* 8. *num.* 9. & 10. *Filiuc. tract.* 15. *num.* 34. Quod eſt verum, niſi Epiſcopus ſibi etiam hunc caſum reſeruaret, vt patet eodem Decreto.

CAPVT III.

Iniuria afficiens Papam, vel Cardinalem in perſonam.

Vide *verbo, Maieſtatis læſa crimen.*

C A-

CAPVT IV.

Iniuria in perſonam Epiſcopi.

IN *Clem.* 1. *de pœnis*, habetur Conſtitutio Clementis V. in Concilio Viennenſi, qua ſtatuit, vt ſi quis ſuadente diabolo in hoc ſacrilegij genus proruperit, quòd quemuis Pontificem (id eſt Epiſcopum iam conſecratum, vt communiter ibi DD. exponunt) iniuriosè, vel temerè percuſſerit, aut cœperit, ſeu bannierit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta ab alijs rata habuerit, vel ſocius in his fuerit facientis, aut conſilium, aut fauorem dederit, vel ſcienter defenſauerit facientem: Primò ſit ipſo facto excommunicatus, à qua excommunicatione non poſſit abſolui niſi per Summum Pontificem, ſcilicet mortis articulo excepto.

Secundò, à feudis, locationibus, officijs, & beneficijs ſpiritualibus, & temporalibus, quæ ab Eccleſia, cui offenſus Epiſcopus præeſt, obtinet, cadat ipſo facto, eaque ad eandem Eccleſiam liberè reuertantur.

Tertiò, ipſius filij per lineam maſculinam deſcendentes vſque ad ſecundam generationem, reddantur ipſo facto inhabiles ad Eccleſiaſtica beneficia in Ciuitate, & Diœceſi eiuſdem Epiſcopi obtinenda, omni ſpe diſpenſationis adempta.

Quartò, terra ipſius offendentis, & cooperantis (vt ſupra) ſi non vltra vnam Diœceſim extendatur, vſque ad condignam ſatisfactionem eiuſdem Domini, Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto: itemque locus quilibet, in quo captus Epiſcopus detinebitur, quandiù detentio ipſa in eodem loco durauerit, Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto. Quòd ſi terra illius duas, vel plures Diœceſes contineat, tunc Diœceſis domicilij principalis ipſius delinquentis, & illa, in qua fuerit delictum commiſſum, ſi ſua ſit, & duæ aliæ eiuſdem Domini eidem loco magis vicinæ, interdicto ſubiaceant ſupradicto. Item Ciuitas, quæ aliquid prædictorum commiſerit in proprium Epiſcopum, interdicto ſubiaceat memorato, donec ſatisfecerit; & eius Magiſtratus, & Officiales omnes culpabiles exiſtentes, incurrant excommunicationem, à qua non poſſint abſolui niſi à Sede Apoſtolica.

Hoc autem interdictum eſt latæ ſententiæ, vt conſtat ex verbo, *ſubiaceat*, vt dixi ſupra *cap.* 2. *eodem verbo*, *Iniuria*: & ita in terminis *Boniſac. de Vitaliu. in hac Clement* 1. *num.* 70. *Henriq. lib.* 3. *cap.* 43. *numer.* 5. *verſ* 6. *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 169. Quòd autem dicit textus, de terra ipſius delinquentis, intelligitur terra ipſius, ſiue ipſe illius fuerit Dominus, ſiue Gubernator, vt *Suar diſp* 37. *ſect.* 1. *numer.* 9. *& gloſſ. in d. Clem* 1. *verbo, ſi ſua*, vbi ſe remittit ad notata *in cap.* 1. *de poſtulat. Prælat. verbo, terram propriam*, vbi ait hoc verbum *ſuum* accipi, ibi latè, vt ſufficiat ſi ſit de iuriſdictione illius, licet non ſit in eius proprietate.

Quintò, delinquentes vt ſupra excommunicati, denunciandi ſunt publicè, & ſolemni forma anathematis, ſingulis feſtis, donec ſatisfecerint; & cùm abſoluendi fuerint, cauere debent idoneè de parendo pœnæ inferendæ, & de peragenda pœnitentia iniungenda: formam autem ſolemnem anathematis ibi ponit textus, & tractat *Suarez de cenſur. diſput.* 8. *ſect.* 3. *numer.* 2. *&* 3.

Sextò, ex *c.* 11. *Bullæ in Cœna Domini*, fertur excommunicatio ſpecialiter Papæ reſeruata contra iniuriam inferentes in perſonam Epiſcopi, quæ partim excedit, partim exceditur ab illa, quæ fertur in *d. Clementin.* 1. quia in Clementina 1. excommunicantur bannientes Epiſcopum de quocunque territorio, ſed in Bulla Cœnæ non continentur niſi bannientes Epiſcopum de terra, in qua iuriſdictionem habet, ſeu ius aliquod idem Epiſcopus. Item in *Clement.* 1. excommunicantur etiam ratum habentes, non autem in Bulla Cœnæ: è contra in Bulla Cœnæ excommunicantur hoſtiliter inſequentes Epiſcopum, qui non continentur in *Clem.* 1. in alijs autem actionibus conueniunt, vt apparebit ex *cap. ſeq.*

Septimò, occidens Epiſcopum tenetur *l. Pompeia de parricid.* vt *Plach. epit. lib.* 1. *c.* 22. *numer.* 22. *Farinacc. q.* 112. *numer.* 131.

Octauò, Ciuitas occidens proprium Epiſcopum priuatur dignitate Epiſcopali, *c. ita nos*, 25. *q.* 2. *Plac. & Farinac. ibidem*. ſed hæc pœna non eſt latæ ſententiæ, vt patet ex textu, & non videtur procedere, niſi adſit frequentia talis delicti in ea Ciuitate, vt ſaltem bis occiderit Epiſcopos, vt colligitur ex textu, & ibi notat *gloſ. verbo, vſum*, neque enim pœnæ offendentis Cardinalem, *c. fœlicis de pœn. in* 6. militant contra offendentem Epiſcopum, *Farinac. loco cit.*

CAPVT V.

Iniuriam inferens in perſonam præcipuorum Eccleſiæ Prælatorum.

I. IN *cap.* 11. *Bullæ in Cœna Domini* excommunicantur interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Sedis Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à ſuis Diœceſibus, territorijs, terris, ſeu dominiis eijcientes, necnon ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes in eis auxilium, conſilium, vel fauorem.

Nota ex hoc textu, quòd Princeps ſi bannierit de Regno ſuo Epiſcopum, non habentem in eo Regno diœceſim, neque dominium vllum, neque ius Legationis, ſeu Nunciaturæ officium, non incurrit in hanc cenſuram, vt *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 67. *Vgolin. in eod. cap.* 11. *Bullæ*, §. 1. *num* 4. *Duard q.* 9. *num.* 6.

II. In *c. fœlicis de pœnis in* 6. fertur excommunicatio, & aliæ pœnæ, contra iniuriam inferentes in perſonam Cardinalis, & à fortiori ſi in perſonam Papæ iniuria inferatur: de qua re vide *verbo, Maieſtatis læſæ crimen, cap.* 2.

III. Occidens Nuncios, ſeu Legatos Papæ, vel alterius Principis, incurrit crimen læſæ Maieſtatis, vnde damnatus eſt infamis, & irregularis. Quam concluſionem declara, vt apud *Farinac. q.* 112. *à num.* 160.

C A P V T I.

Inquiſitionem contra hæreticam prauitatem Domini & Magiſtratus temporales, requiſiti ſi fuerint, non adiuuantes, aut impedientes, aut de cauſis S. Officij cognoſcentes.

I. IN *cap. Inquiſitionis*, 18. *de hæret. in* 6. præcipitur Poteſtatibus ſæcularibus, & Dominis temporalibus, vt Epiſcopis, Diœceſanis, & Inquiſitoribus contra hæreticam prauitatem à Sede Apoſtolica deputatis pro defenſione fidei, pareant, & intendant in inueſtigandis, capiendis, & diligenter cuſtodiendis, vel ad carceres Sancti Officij deducendis per ſuum territorium ſine mora, & in poteſtatem Sancti Officij tradendis hæreticis, eorumque fautoribus, receptatoribus, & defenſoribus, quando ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus prædictis fuerint requiſiti.

Secundò præcipitur eiſdem, vt ab Epiſcopo, vel Inquiſitore de hæreſi condemnatos, & ſibi tanquam Curiæ ſæculari puniendos relictos ſtatim recipiant, indilatè ſupplicio debito puniendos, non obſtante appellatione quacumque. Tertiò ne cognoſcant, vel iudicent quoquo modo de crimine hæreſis, cùm ſit crimen Eccleſiaſticum, neque carceratos pro eodem crimine, ſeu captos liberent ſine licentia, ſeu mandato Epiſcopi, vel Inquiſitoris. Quartò, ne aliàs Diœceſanorum, vel Inquiſitorum Iudicum ſententiam, ſeu proceſſum directè, vel indirectè impedire præſumant, vel ſe eis opponere. Quòd ſi contra prædicta fecerint, ipſi, & ij, qui ſcienter in tali contrauentione dederint auxilium, conſilium, vel fauorem, excommunicationis nouerint ſe mucrone percuſſos (quæ eſt latæ ſententię, vt notant *Tiraquell. in l. ſi vnquam*, *num.* 72. *verbo, reuertatur*, *C. de reuoc. don. Barboſ. in d. cap. vt Inquiſitionis*) & ſi per annum eam excommunicationem animo ſuſtinuerint indurato, ex tunc velut hæretici condemnentur.

De hac re vide *Carrer. in praxi tit. de hæret.* §. *circa ſecundum, num* 56. *Simancam Cath inſt tit.* 23. *nu.* 9. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 34 *num.* 29. *Filiuc. tract.* 14. *num* 159. *Barboſ. loco cit.* qui *num* 7. ampliat, vt neque incidenter poſſint ſæculares Iudices de hæreſi cognoſcere, propter illam particulam, *quoquo modo*.

Amplia etiam, quod non excuſatur Iudex volens cognoſcere de cauſa hæreſis, vel differens animaduertere in reum ſibi traditum à Sancto Officio, per proteſtationem, quam facit Inquiſitor, dicens, *vt Iudex laicus miſericorditer ſe cum eo gerat*, *&c.* quia Eccleſia proteſtationem facit ſui affectu, id eſt ſi fieri poſſit, & niſi aliter conueniret. Ita *Lorca* 2. 2. *S. Thom q.* 11. *art.* 4 *diſp.* 49. *num* 9.

Limita, quòd hæc cenſura non eſt reſeruata, quatenus ex vi huius Conſtitutionis.

II. Ex decreto Pij V. incipit, *Sanctiſſimus Dominus*, eſt apud *Cherubin. Conſtit.* 1. *eiuſdem Papæ*, fertur excommunicatio contra omnes Magiſtratus, & Officiales, Bariſellos, & alios Miniſtros fori ſæcularis vbique locorum Chriſtianæ Reipublicæ, ſi non obediant Cardinalibus Inquiſitoribus generalibus, in his quæ pertinent ad Sanctum Officium.

Limita, quòd non procedit excommunicatio illa contra Dominos temporales locorum, v. gr. Principes, Barones, quia eos ibi ad parendum rogat, non autem præcepto illo pœnali aſtringit, vt notat *Bonac. de cenſ. in partic. diſput.* 2. *q.* 10 *punct.* 9. *in fin.*

Limita etiam, quòd hæc cenſura non eſt Papæ reſeruata, quatenus manat ex hac Conſtitutione; an autem aliundè ſit reſeruata, infra patebit §. *ſeq.*

III. Iudices laici cognoſcentes de crimine hæreſis incurrunt in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ *cap.* 14. vbi excommunicantur Iudices laici ſe interponentes in cauſarum ſpiritualium, aut illis annexarum cognitione: de qua re vide infra, *verbo, Iuriſdictio, cap.* 9.

Iudices laici impedientes exequutionem decretorum Inquiſitoris, & partes ad hunc effectum recurrentes ad eoſdem Iudices laicos, incurrunt in excommunicationem reſeruatam in Bulla Cœnæ Domini, *cap.* 13. dixi *verbo, Iuriſdictio, cap.* 14. *num.* 3.

C A P V T II.

Inquiſitionis Sanctum Officium impedientes, aut in cauſis ad Sanctum Officium pertinentibus ſe intromittentes Superiores Religioſorum.

Vide *ſupra, verbo Hæreſis, cap.* 7.

C A P V T III.

Inquiſitionis Sanctum Officium impedientes per violentiam.

EX Bulla 82. Pij V. incipit, *Si de protegendis*, ad reprimendam audaciam impiorum hominum, qui malis artibus Sanctum Officium ſubuertere, miniſtroſque eius à functionibus ſuis diſturbare moliuntur, ſtatutæ ſunt multæ pœnæ latæ ſententiæ contra omnes, ſiue vniuerſitates, ſiue ſingulares, ſiue ſint priuati, ſiue poteſtatem publicam habentes, qui aliquem ex Inquiſitoribus, Aduocatis, Procuratoribus, Notarijs, alijſue Miniſtris Sancti Officij, aut Epiſcopum in ſua Diœceſi id munus exercentem, aut Accuſatorem, Denunciatorem, vel Teſtem in cauſa fidei quomodocunque productum, vel euocatum occiderint, vulnerauerint, deiecerint, vel perterrefecerint; aut bona quæuis dicti Officij, aut Miniſtrorum expugnauerint, inuaſerint, incenderint, expilauerint; aut ſcripturas, aliaue inſtrumenta combuſſerint, diripuerint, interuerterint, aut ex incendio, alioue modo exportauerint; aut in conflagratione, expugnatione, direptione etiam inermes, capiendi, vel comburendi, ſiue ſupprimendi cauſa fuerint, aut res, vel perſonas ſeruari, defendiue prohibuerint, aut carcerem, aliamue cuſtodiam publicam, vel priuatam effregerint, vinctum extraxerint, ſeu emiſerint, aut capi prohibuerint, vel receperint, aut in prædictis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint, etiam effectu non ſubſequuto.

Statuit, igitur Pius V. *ibidem*, vt ſupradicti incurrant eo ipſo, Primò excommunicationem per illa verba, *ſit*

ſit anathemate præſentis canonis authoritate ligatus, quæ ſignificant excommunicationem maiorem, vt *cap.cum Eccleſia, ibi gloſ.verbo anathematis, de immunit. Eccleſ. Sayr de cenſur.lib.*1.*cap.*2. *num.* 5. *&* 6. *Suar. de cenſur. diſp.*8. *ſect* 2. *num.*4.*&* 5. & eſt latæ ſententiæ,per particulam illam, *ſit ligatus*: ita *Tiraquellus in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num.* 184. & in terminis noſtris *Barboſ.allegat.*50 *numer.* 121. *Sayr. lib.*3. *cap* 31. *numer.*7. Secundò reatum læſæ Maieſtatis, & priuationem omnis dominij, feudi, dignitatis, & omnium bonorum, necnon omnium officiorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum, & infamiam iuris incurrunt. Tertiò, filij iſtorum paternæ infamiæ ſint ſubiecti, & priuati omni ſucceſſione, donatione, legato, ſiuè propinqnorum, ſiue extraneorum, eiſque portæ nunquam pateant dignitatum. Quartò, vt nullus dictorum reorum, qui prædicta in contemptum, & odium Sancti Officij commiſerint, admitti poſſit ad excipiendum, vel ſe purgandum, ſeu defendendum, niſi per claras tantum probationes. Quintò, vt qui pro talibus reis veniam petere, aut aliàs intercedere tentauerint, incurrant in pœnas, in quas incidunt fautores hæreticorum, de quibus dixi *verbo, hereſis, cap.* 2. Sextò, vt abſolutio, diſpenſatio, & rehabilitatio, in prædictis caſibus ſint Papæ reſeruata: imò, vt etiam à Papa conceſſa intelligantur nnlla, & inualida, niſi fuerint conceſſa ſemeſtri poſt aſſumptionem ad Pontificatum, precibus verificatis apud ſupremum Romę Inquiſitionis Officium ex certa Papæ ſcientia, & propriæ ipſius manus ſignatura.

Notat *Bonac. de cenſur. particul diſ.*2. *q.*2. *punct.*13. *nu.*3. pœnas prædictas locum habere etiam ſi Sanctum officium procedat non in cauſa fidei, ſeu hæreſis, ſed alia qualibet ad eius iuriſdictionem pertinente. Illa enim verba, *in cauſa fidei*, ſolum procednnt, quoad teſtem offendentes, ſeu impedientes, vt ſupra productum, ſcilicet in cauſa fidei.

C A P V T IV.

Inquiſitionis contra hæreticam prauitatem Officiales ſi aliquem concutiant.

I. CLement. 2. *de heret.* præcipitur tàm ipſorum Inquiſitorum, quàm Epiſcoporum, & Capitulorum ſede vacante ſuper hoc deputatis Commiſſarijs quibuſcunque, ne prætextu Officij Inquiſitionis quibuſuis modis illicitis ab aliquo pecunias extorqueant. Quòd ſi ſecus fecerint, excommunicationis ſententiæ eos ſubiacere decernitur ipſo facto, à qua non poſſint abſolui, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorſerint, plenè ſatisfecerint, nullis priuilegijs, aut remiſſionibus ſuper hoc valituris.

Amplia, quòd licet textus videatur loqui ſolùm de Commiſſarijs Inquiſitorum, & Epiſcoporum, Sanctum Officium exercentium, tamen communis ſententia intelligit hanc pœnalem Conſtitutionem etiam procedere contra ipſos Inquiſitores, ſi ipſi concutiant, ſeu pecunias extorqueant iniuſtè, *Suarez de cenſur.diſp.*23. *ſect.*5.*num.*24.*gloſſ.in d.Clemen.not.*2.*ibi Imola, & Bonifac.& Anchar.num.*5. *Angel excom.*7. *caſu* 42. *Syluest. excom.*9.*caſu* 42.*numer.*81. Sed Epiſcopi, & alij Prælati Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, eorumque Vicarij, vel Vicarij Capitulares ſede vacante, hic non continentur, quia non ſunt ibi expreſsi, neque in genere, neque in ſpecie, & non continentur in odioſis nomine Inquiſitorum, *Sanchez in decalogum lib.*2. *cap.* 20. *num.*6.

Limita, quod hæc Clementina ſolum punit crimen concuſſionis, ſcilicet extorſionis, prætextu huius publici officij; non autem ſi extorſio fiat alio prætextu, vt notat *Bonif. ibid. num.*49. *Suar.loco cit.* Neque procedit, ſi reus ſponte offerat munus, vt mitius tractetur, quam ipſe mereatur. *Sanchez loco cit.* Sed neque eſſet locus pœnæ, ſi quis offerret munus Inquiſitori, &c.ad redimendam iniuſtam vexationem, ſi tamen illa vexatio non inferretur ad effectum pecuniæ extorquendæ, ſeu muneris; quia hoc non eſt crimen concuſſionis: ita *Bonif. ibid. Suar. loco cit. Sanctarell. de hæreſi, cap.*40. *num.*29. *in fin.*

Nota denique, quod iſta excommunicatio non eſt reſeruata, ſatisfacta parte *Bonif. in d. Clem. num.* 99. *Cardin. ibid. verbo, Inquiſitoribus, num* 5. *Imola nu.*9. Satisfactio autem conſiſtit in ſimpli reſtitutione, vel illius depoſitione in loco tuto, vel apud fidum Confeſſarium, vt ipſe reſtituat, ſi creditor ſit abſens, *Sanch. n.* 18. *vbi ſupra*. Et quamuis textus hic prohibeat, & irritet omnem remiſſionem, ſeu condonationem reſtitutionis, tamen non prohibet retrodationem, quam concuſſus faceret officiali poſt ſatisfactionem, & realem reſtitutionem ſibi factam; vt in ſimili de diſtributionibus, *Bonaccin. de horis canon. quæſt.* 5. *punct.* 4. *numer.* 10.

C A P V T V.

Inquiſitores, & Epiſcopi, vel ſubſtituti in cauſa fidei, ſeu Sancti Officij aliquem vexantes iniuſtè, aut conniuentes.

CLem. 1. §. *verum quia nimis de heret.* Statutum eſt, quòd ſi odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, contra iuſtitiam, & ſuam conſcientiam, Epiſcopus, aut Inquiſitor, aut alij ab eis ſubſtituti ad exequutionem Sancti Officij, omiſerint contra quenquam procedere, vbi fuerit procedendum ſuper hæretica prauitate, aut obtentu eodem prauitatem ipſam, vel impedimentum officij ſui alicui imponendo, eum ſuper hoc præſumpſerint quoquomodo vexare: Epiſcopus, aut Epiſcopo ſuperior ſuſpenſionis ab officio per triennium, alij verò excommunicationis ſenteutiam ipſo facto incurrant: à qua quidem excommunicatione, niſi per Romanum Pontificem (excepto mortis articulo,) & tunc ſatisfactione præmiſſa abſolutionis beneficium nequeant obtinere, nullo in hac parte priuilegio ſuffragante.

Nota, quòd ſuſpenſio contra Epiſcopos lata hic expreſsè non reſeruatur; tamen cum ſit lata ad certum tempus, intra illud eſt de iure communi Papæ reſeruata, vt *gloſſ. in d. Clemen. verbo, excommunicationis ſententia, Suar. de cenſur. diſput.* 29. *ſect.* 1. *numer.* 15.

Digitized by Google

Gutier. ean. qq. lib. 1. capit. 5. num. 6. Barboſ. in eadem Clem. num. 39.

II. Nota, quòd dictas pœnas non incurrunt prædicti, ſi omittant procedere non odio, vel fauore, ſed timore alicuius mali, ſeu damni, *gloſſ. ibid. verbo, obtentu, Imola num. 17. Barboſ. numer. 40.*

Nota tertiò, quòd dictas pœnas incurrunt etiam ob actum internum, id eſt, odij, vel amoris; vel quia lex poteſt puuire, & punit hic actum externum de ſe malum geſtum cum tali intentione mala, vt *Suar. de cenſur. diſp. 4. ſect. 2. num. 21.* qui ideo putat non fore locum huic pœnæ, ſi Inquiſitor imponat pœnam iuſtã, etiamſi rigoroſam; vel ſecundum alios, lex hic punit actum internum, quatenus actus internus eſt ratio actus externi, externumque modificat, afficit, deprauat, & corrumpit; ita in terminis *Salas de legib. diſp. 9. ſect. 1. num. 7. Caiet. verbo, excom. cap. 3. Sayr. in claui regia lib. 3. cap. 6. in fin. Barboſ. hic num. 38.*

C A P V T VI.

Inquiſitionis, ſeu Sancti Officij proceſſus, aut alia ſecreta reuelantes.

I. IN *e. ſtatuta. §. & vt eorundem, de hæret in 6.* cautum eſt, vt pro maiori ſecuritate teſtium, accuſatorum in Sancto Officio, Inquiſitores, & Epiſcopi illud exercentes, quando communicant proceſſus Sancti Officij Conſultoribus ſuis, poſſint illis iniungere ſecretum ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda.

Aduerte quòd hic ſecretum ſumitur non abſolutè, ideſt quod pauci tantum, ſeu non amplius quinque norunt, prout docent *Specul. tit. de notor. crim. §. 7. Cardin. Clem. 1. §. porrò de hæret. & Clem. 2. eo tit.* Sed reſpectiuè, vt dicatur ſecretum reuelari, cuicunque dicatur, qui illud non nouerat, ita *Gemin. in d. c. ſtatuta. §. & vt, num. 4 poſt Archid.* & ita *Director. Inquiſ. pa. 2. ſuper d. c. ſtatuta, num. 5. ver. ſecretum.*

II. Aliunde autem dicti Conſultores, & alij de Congregationibus Sancti Officij incurrunt excommunicationem ex præceptis generalibus, & ordinationibus Papæ, reuelando ſecreta earundem.

III. Reuelantes ſupradicta ſecreta incurrunt pœnas periurij, propter iuramentum, quòd ſolet à prædictis exigi, de quibus pœnis dixi *infra, verbo periurium.*

IV. Reuelans ſecretum, vt ſupra, ſi ex eo ſequatur aliquid damnum alicui, vt accuſatori, teſti, &c. tenetur reſtituere quanti illius intereſt, etiam ſi præter eius intentionem damnum ſequatur: quia dedit operam rei illicitæ, & ratione talis periculi prohibitæ. *Anchar. in d. e. ſtatuta. §. & vt, num. 2. per c. ſicut nobis, de teſtib. Syluest. verb. ſecretum num. 1. Petr. Nauarr. lib. 2. cap. 4. num. 459. Molina tom. 4. trac. 4. diſ. 5. Azor. tom. 3. li. 13. cap. 31. dub. 3.*

C A P V T VII.

Inquiſitores, & ſubſtituti Sancti Officij confiſcantes bona Eccleſiarum.

Vide Verbo, Confiſcatio, cap. 1.

C A P V T I.

Inſordeſcentia in Cenſuris.

I. INſordeſcentia, ſeu inſurdeſcentia annalis in cenſura excommunicationis latæ extra cauſam hæreſis, reddit ſuſpectum de hæreſi, vt contra eum ab Inquiſitore procedi poſſit, ex *e. cum. contumacia, de hæretic. in 6. Triden. ſeſſ. 25. cap. 3. in fin. de refor.* [illegible] *Salzedo ad Diaz in praxi c. 116 in fin. Menoch. de arbitr. caſu 416. numer. 52. & 53.* Non poteſt ta[illegible] condemnari, vt hæreticus, ſed cogi debet ad ſe [illegible]gandum, vt ſuſpectus de leuì, *Sayr. lib. 2. cap. 10. num. 10. Gonzal. in regul. Cancell. gloſſ. 15. num. 108.* [illegible] ita intelligi ait *Triden loco cit.* Quod ſi purgar[illegible] noluerit, & pertinaciter perſeueret in excommun[illegible]tione, fit ſuſpectus vehementer: & ſi in eo ſtatu perſiſtat alio anno, declarandus erit hæreticus tanquam ex violenta præſumptione. *Pegna par. 1. direct. q. 47 numer. 7. & 8.*

II. Inſordeſcens per annum in excommunicatione lata, in cauſa hereſis, ipſoiure habendus eſt vt hæreti[illegible] *e. cum contumacia de her. in 6. ibi gloſſ. & omnes D[illegible] auth. Gazaros, C. de hæreticis, gloſſ. in e. excommunica[illegible]mus, il primo, de hæreticis, verbo, condemnetur, ibi [illegible]ſtien. num. 7. & 8. Abbas numer. 11. Soccin. num. 4. Butr. num. 17. Ioann. Andr. num. 4. Anchar.* [illegible] *Anan. numer. 6.* Requiritur tamen ad hunc effectum ſententia declaratoria, præuia citatione ad ſe purgandum de vehementi, vt *d. e. cum contumacia, & DD. allegati à Barboſ. ibi num. 2. Farin. conſ. crim. 140. num. 6. Caſtropalao tom. 1. tr. 4. diſp. 1. punct. 2. numer. 7.* (qui notat ad hæc requiri, vt iſte contumax ſit ſuſpectus ſuſpicione probabili, delatus, vel diffamatus) *Pegna in direct. par. 3. tit. de 13. modo terminandi proceſſum, Gonzalez gloſſ. 15. num. 101.* Si autem contumax iam [illegible] conuictus de hæreſi formali, tunc etiam ante annũ, ſi citatus intra 30. dies non compareat, damnabitur definitiuè, vt hæreticus, *Pegna loco cit. pag. 190. Schol. 69. §. ſi primo modo.*

III. Inſordeſcens per annum in excommunicatione in cauſa criminali lata, habetur pro conuicto de eo crimine, *Farinac. lib. 1. q. 18. numer. 39. Gonzal. regul. 8. gloſſ. 15. numer. 106. & 108. cum allegatis.* Secus in cauſa ciuili ſecundum veriorem, vt *Gonzal ibid.* quamuis alij contra teneant, vt *Salzedo ad Diaz c. 110 num. 4. vel c. 118. num. 4. in nouiſſ. editione.* Itaque in cauſis criminalibus in foro canonico non poteſt contumax damnari ſententia definitiua, nec haberi pro conuicto in abſentia, niſi citatus ſub pœna excommunicationis inſordeſcat per annum, vt ait *Abb. in c. veritatis num. 21. de dolo, & contu.* & de communi teſtatur *Clarus q. 44 §. licet autem & docet Diaz in praxi e. 118. num. 4.*

IV. Ex regula Cancellariæ *66. de inſordeſcentibus,* decernitur, vt generalis abſolutio à cenſuris in litteris Apoſtolicis apponi ſolita ad earum effectum, non ſuffragetur, Primò non parentibus rei iudicatæ. Secundò Incendiarijs. Tertiò Violatoribus Eccleſiarum. Quartò Falſarijs litterarum, vel ſignaturarum Apoſtolicarum, & eis vtentibus, & fautoribus, & receptoribus

bus corum. Quinto res veritas ad Infideles deferentibus. Sexto violatoribus Eccleſiaſticæ libertatis. Septimò via facti Apoſtolicis mandatis temerè non obtemperantibus, vel exequutionem eorundem impedientibus: ſi propter præmiſſa ſeptem capita, aut aliquod eorum excommunicati à iure, vel ab homine, per quatuor menſes ſcienter huiuſmodi ſententiam excommunicationis ſuſtinuerint.

V. Inſordeſcens in cenſura excommunicationis, vel ſuſpenſionis per annum, & vltra, ſecundum aliquos Doctores eſt priuatus ipſo iure beneficijs. Ita *Menoch. de arbitr. caſu. 416. num.* 52. Sed hoc alij dicunt verum eſſe, ſi erat excommunicatus ob crimen priuatione dignum, alias non: ita *Salzedo ad Diaz in praxi capit.* 118. *num.* 5. *in nouiſſ. edit.* Verum communis ſententia tenet, non induci per inſordeſcentiam priuationem ipſo iure, niſi ſit excommunicatus ob cauſam, cui ipſo iure ſit annexa priuatio, & tunc requiri ſententiam declaratoriam. Ita *Gonzalez num.* 104. *gloſſ.* 15. *Seraph. deciſ.* 285. Quod, ſi erat crimen, ob quod de iure venit priuandus, tunc ob inſordeſcentiam poſſe per ſententiam priuari. Ita *Seraph. ibid. numer.* 1. Si autem non erat crimen priuatione dignum, ſed ipſe poſt annum ob inſordeſcentiam citatus à Sancto Officio, vt ſuſpectus de hæreſi fuit contumax, tunc priuandum per ſententiam, vt hæreticum præſumptum. *Seraph. ibid. numer.* 3.

VI. Inſordeſcenti in excommunicatione per annum, etiamſi in articulo mortis fuerit abſolutus, poteſt Eccleſiaſtica ſepultura denegari, vt ſepeliatur in loco prophano *Genu. in prax. c.7. in addit.*

VII. inſordeſcenti in cenſura, ſæpe aggrauatur ead. cenſura. Primus caſus, excommunicatus à delegato Papæ finita delegatione poteſt abſolui ab eodem delegato intra annum, poſt annũ autem à ſolo Papa delegante abſolui poteſt, *c. querenti de offic. deleg ibi Barboſ. n.* 2. *cum alijs.* Secundus caſus eſt, de vexante ob cenſurarum ſententias, vt poſt duos menſes cenſura ſit reſeruata Papæ, vt dixi *verbo cenſura, c.* 22. Item inſordeſcenti nonnunquam ita aggrauatur cenſura, vt aliam ipſo facto incurrat grauiorem, vt in *c.* 1. *de cenſuris*: vide *verbo, vſura, c* 7. *& in. extrau. ambitioſæ*, de qua vide *verb. alienatio, c.* 1. *& alibi.*

Limita ſupradictas pœnas, vt ille ſolum intelligatur inſordeſcens qui animo pertinaci & indurato, ſeu in contemptum clauium, quia ſcilicet noluit obedire, ſeu ſe ſubijcere clauibus, perſeuerat prædicto tempore in cenſura, *c cum bonæ de æt. & qual. Rota deciſ.* 196. *n.* 2. *apud Farinac. in collect. deciſionum crimin.* Secus ergo ſi ex alia cauſa etiam irrationabili diſtulit petere abſolutionem ſeu parere. *Rota ibid. num.* 3. *cum gloſſ. in capit. Metropolitanum*, 2. *q.*7. & alijs iuribus. Vel ſi fecit inſtantiam pro abſolutione, ſed non potuit obtinere. *Rota ibid. numer.*4. vel ſi fuit abſolutus medio tempore, etiamſi ad reincidentiam. *Rota ibid. num.* 5. *& Seraph. deciſ.* 1285. *num.*4. *&* 5.

CAPVT I.

Interdictum violantes, & alia de interdicto.

Vide *verbo, Cenſura.*

CAPVT I.

Iterpretationes aliquarum legum Eccleſiaſticarum prohibita.

I. IN Clementinam *exiui de paradiſo, de verbor. ſignif.* gloſſantes, ſecundum aliquos incurrunt excommunicationem non reſeruatam: ita ait *Collector Bononien. cap. vlt. nu.* 54. allegans *S. Antoninum* 3. *p. tit.* 24. *cap.* 69. Sed contrarium eſt veritas, quia idem *S. Antoninus* ait eam excommunicationem fuiſſe ſublatam per eam Conſtitutionem *Ioann. XXII.* Deinde extrauag. Nicolai III. in qua fundatur dicta cenſura, non fert excommunicationem contra gloſſantes *Clem. exiui*, ſed contra gloſſantes, *c. exijt qui ſeminat, de verbor. ſignific. in* 6. vnde error eſt, & æquiuocatio manifeſta, & de facto multi Canoniſtæ gloſſarunt dictam Clementinam.

II. *Cap. exijt qui ſeminat, de verb. ſignif. in* 6. *§. itaque*, habentur hæc verba: Sub pœna excommunicationis, & priuationis, officij, & beneficij, diſtrictè præcipimus, vt præſens Conſtitutio, cum ipſam legi contigerit, ſicut prolata eſt, ſic fideliter exponatur ad litteram; concordantiæ, contrarietates, & diuerſæ, vel aduerſæ opiniones à Lectoribus, ſeu Expoſitoribus nullatenus inducantur, & ſuper ipſa Conſtitutione gloſſæ ne fiant, niſi grammaticales: gloſſantes verò in ſcriptis aliter Conſtitutionem ipſam, & Doctores, & Lectores, dum docent in publico, ex certa ſcientia deliberata, intellectum Conſtitutionis huius deprauantes, facientes quoque commentum, ſcripturas, libellos, ac ex certa ſcientia, ac deliberatè determinantes in ſcholis, ſeu prædicantes contra prædictas, excommunicationis ſententiæ ſe nouerint ſubiacere, à qua per neminem, niſi per Romanum Pontificem poſſint abſolui.

Nota quòd contra gloſſantes non animo impugnandi eſt excommunicatio ferendæ ſententiæ, ſed contra gloſſantes, ſeu publicè interpretantes animo impugnandi, eſt excommunicatio latæ ſententiæ: ſed hodie eſt ſublata hæc excommunicatio per aliam Conſtitutionem Ioannis XXII. *extrau. quia nunquam, de verb. ſignif.* & notat *S. Anton. vbi ſupra & Cardin. in d. Clem. exiui.*

III. In Conſtit. 52. Pauli V. incipit *Facultatum*, habetur, quod interpretantes facultatem aliquam à Sede Apoſtolica conceſſam ſepius intrandi clauſuram Monialium, contra declarationem ibi factam, incurrunt in cenſuras, & pœnas latas à Concilio Trident. & Conſtitutionibus Apoſtolicis contra intrantes clauſuram Monialium, ſine licentia: ſed intelligendum eſt de interpretatione non ſpeculatiua, ſed practica, opere ſequuto per ingreſſum, vt non recedamus à iure communi ſine neceſſitate.

IV. In Tridentinum Concilium gloſſas, aut commentaria, aut annotationes, aut ſcholia, aut aliquod

Google

[...]onis genus quocunque modo edere, etiam [...]textu maioris corroborationis, ſine Papæ au[...]ate, prohibitum eſt per Bullam 73. Pij IV. in[...]ipit, *Benedictus Deus*, 5 *ad vitandam*: trangreſſores autem huius prohibitionis ex eadem Bulla incurrunt eo ipſo, Prælati quidem interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ: alij verò excommunicationem. Deinde idem Pius IV. erexit Sacram Congregationem Cardinalium ſuper exequutione decretorum dicti Concilij, præcipiens ſub pœna priuationis officiorum latæ ſententiæ, vt mandatis dictæ Sacræ Congregationis à quolibet pareatur. Poſtea Sixtus V. Bulla 74. incipit, *immenſæ*, conceſſit eidem Sacræ Congregationi facultatem dictum Concilium interpretandi circa mores, conſulto tamen Summo Pontifice, reſeruans Papæ interpretationes circa Fidei dogmata.

Limita quòd non prohibetur quis per ſupradicta alicubi interpretationem dicti Concilij edere doctrinalem accidentaliter, ſeu obiter, ſeu incidenter in aliquo caſu particulari in ſuis libris, & tractatibus de alia materia, ſed prohibetur edere interpretationes principaliter factas, & ex profeſſo, *Suar. de cenſ. diſp. 23. ſect. 7. num. 12. Henriq. lib. 7. cap. 29 numer. 4 Filiucc. tract. 14. numer. 91. Sayr. lib. 3. capit. 35. numer. 21.* Neque prohibetur interpretatio viua voce in ſcholis etiam ex profeſſo, vt *Barboſ. allegat. 50. num. 133.* Neque prohibetur interpretatio in ſcriptis priuatæ vtilitatis cauſa non edita in publicum, vt *Bonac. de cenſur. in partic. diſput. 2. q. 2. punct. 17. num. 3* qua ratione non prohibetur quis declarationes Sacræ Congregationis habere priuatim aut priuatim alteri cõmunicare. *Bonac. ibid.* An autem declarationes Sacræ Congregationis habeant vim legis, ſi non fuerint publicè, & vniuerſaliter editæ, ita vt ligent etiam inter alios, quibus factæ non ſunt: Aliqui affirmant, vt *Cherubin. ſuper Bulla citata Pij IV. 73. Roderic. quæſtion. regular. 11. articul. 6. tom. 1.* Alij contra tenent, vt *Salas de leg. diſp. 2. ſect. 8. numer. 48. & ſect. 9. num. 53. & diſp. 12. ſect. 1. n. 8. cum Nauarro, & alijs.* Illud eſt certum quod Sacra Rota declarationibus Sacrarum Congregationum ſemper plurimum defert, nec eas vllo modo in dubium reuocare ſolet: nec requirit eas in actis produci; quia cum ſint declarationes definitiuæ, & vim legis habentes, ſufficit eas allegare ad inſtar iuris communis, vt apud *Buratt. deciſ. 479. num. 20. & 21.* quæ intelligas, dummodo certò aliter conſtet de declaratione tali, ac tali edita, ſeu emanata, nec enim facilè credendum eſt Authoribus eas referentibus, cum ſepè reperiantur non fideliter relatæ.

V. In Bulla Vrbani VIII. *edita anno 1643. die 19. Nouembr.* Super retinendo ſecreto in cauſis Sacræ Rotæ, lata eſt excommunicatio contra declarantes, ſeu interpretantes dictam conſtitutionem, aliter, ſeu præterquam verba ſonant, vt dixi infra *verb. ſecretum capit. 4.*

De Pœnis Eccleſiaſticis

C A P V T I.

Intruſio in beneficium Eccleſiaſticum.

I. INtruſus, id eſt, qui ſine canonico titulo in beneficium Eccleſiaſticum ſe ingerit, incurrit excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſeruatam contra vſurpantes bona, aut reditus, aut iura beneficiorum Eccleſiaſticorum, de qua in Tridentino *ſeſſ. 22. cap. 11. reform.* Imò ſtatim atque fructus aliquos ſeu prouentus perceperit, incurrit in excommunicationem latam in Bulla Cœnę *c. 17.* quæ ſtrictiùs eſt Papæ reſeruata, *Filiucc. tractat. 16. num. 125.* Imò quod ſe intrudens, ſeu vſurpans beneficium, in quo ſint fructus pendentes, incurrat in dictam excommunicationem Bullæ, tenet *Marius Alterius tom. 1. diſp. 18. lib. 5. cap. 1. colum 6. §. ſed circa.*

Amplia, quòd prædictæ excommunicationes procedunt etiam contra vſurpantem beneficium vacans ſeu fructus beneficij vacantis, *Suar. diſp. 21. de cenſur. ſec. 2. num. 97. Nauarr. capit. 27. numer. 70. verſu 6. Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 21. num 4 Filiuc. num. 217.* Aliqui tamen tenent, in hoc caſu non habere locum excommunicationem Bullæ prædictæ, ſed Tridentini tantum, vt *Caiet. verbo, excommunic. capit. 27. Tolet. lib. 1. cap. 9. num. 6.* Illud mihi certum videtur, non ligari dictis cenſuris eum, qui titulum haberet coloratum à legitimo collatore, quia non dicitur propriè intruſus; & beneficium non dicitur vacans de facto, ſed de iure tantum, vt infra dicam.

II. Intruſus omnimoda intruſione, id eſt non prouiſus à legitimo collatore, ſeu prouiſore, non iuuatur circa tale beneficium retinendũ regula de triennali, vt apparet ex ipſa regula 36. Cancellarię, vbi regula iſta ſolum ſuffragatur pacificis poſſeſſoribus ex titulo per prouiſionem Apoſtolicam, vel ordinariam ab eis factam, ad quos talis beneficij prouiſio pertinebat. Iſte enim propriè dicitur intruſus in pœnalibus, & de eo ſolo leges pœnales intelligendæ ſunt, vt de communi teſtatur *Gomez in d. regula de trienn q. 47. in fine & q. 48.* Alij autem intruſi, habentes ſcilicet titulum coloratum, ſed vitiatum ex aliqua alia cauſa, vt ob irregularitatem, vel cenſuram, vel ob delictum inducens priuationem ipſo iure, &c. fruuntur regula de triennali, ſi non ſit tale beneficium reſeruatum diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ ex reſeruatione generali in corpore iuris clauſa, vt patet ex eadem regula; & ita *Gomez loco cit. q 47. Sanchez conſiliorum lib. 2. c. 1. dub. 31. num. 20.*

Amplia, quòd eius acta etiam vigore publicæ poteſtatis, ſunt nulla; neque communis error ſuffragatur, deficiente titulo colorato, vt tenet communis, quam ſequitur *Sanchez de matrimon. lib. 3. diſputat 22. nu. 49.*

III. Intruſus intruſione propriè dicta, nullo vnquam tempore præſcribit beneficium, quia beneficium Eccleſiaſticum non poteſt obtineri ſine canonica inſtitutione, vt *c. 1. de reg. iuris in 6.* & ita notat *gloſſa ibid. verbo, Beneficium, & ibi Barboſ. num. 6.* Et quòd titulus beneficij ſit impræſcriptibilis, latè *Selua de beneficijs par 3. q. 21. num. 5. in fine.* Poteſt tamen præſcribi ab alia Eccleſia iure proprietatis, vt *Selua ibid.* Secus eſt

in eo

in eo, qui de manu legitimi collatoris beneficium accepit bona fide, is enim iuuatur regula de triennali, vt dixi *p.1.c.30.§.quæro quarto*.

IV. Intruſus tenetur fructus perceptos reſtituere, tanquam fur, & prædo; & non ſolum ipſe, ſed etiam eius hæredes ad hanc reſtitutionem tenentur, quia ſunt fructus malè percepti, *gloſſ. in cap.dudum, il ſecondo, verbo furtum, ibi Abb.num.19. de elect. Rota par. 2. recen.deciſ.*103. Quòd ſi tituli reualidationem impetrare velit, debet in ſupplicatione exprimere, ſi fructus percepit, vt *Sanch.opuſc.lib.2.cap.3. dub. 119. num. 12.* aliàs gratia eſſet ſubreptitia, quia perceptio fructuum aggrauat intruſionem. Intruſus impropriè ſi bona fide fructus percepit, & triennio ſic retinet bona fide, eos præſcribit, *Sanchez conſil.lib.2.cap.3.dub.16.nu.*20. Ante triennium autem tenetur reſtituere, quatenus locupletior effectus ſit, vt *Sanch. num.*18. *&* 19. *ibid.*

V. Intruſus, qui occupat beneficium Eccleſiaſticum propria authoritate, ſeu temeritate, eo ipſo ius, quod ad dictum beneficium, vel in illo habebat, amittit, *cap. eum qui,* 18. *de præb.in 6. cap auaritiæ. de elect. in 6.* vbi electus ſi ante confirmationem, vel præſentatus ante inſtitutionem ſe ingerit, priuatur ipſo iure quæſito per electionem, ſeu præſentationem, vide *Gonzalez reg.* 8. *gloſſ.*15.*numer.*58. Et procedit non ſolùm de intruſo propriè dicto, id eſt ſine titulo colorato, ſed etiam cum titulo colorato à legitimo prouiſore collato, vt *Barboſ. in d.cap.eum qui,num.* 2.

Amplia, vt dicatur intruſus etiamſi non aſſecutus ſit poſſeſſionem pacificam, neque maioris partis fructuum, ſed ſufficit, quod aliquem actum fecerit ſoli beneficiato competentem, vt locare, vel primitias percipere, &c. licet ad priuationem, & incompatibilitatem requiratur pacifica poſſeſſio, etiam maioris partis fructuum. Ita in terminis *Rot.par.2.nouiſſ.dec.*151. *num.*7.

Limita, quòd pro foro conſcientiæ non amittit ius ante quæſitum, niſi ſequuta ſententia declaratoria, *Leſſius cap.* 35. *num.* 187. *in fine, &* 188. *lib.* 2. *& Archid. in dict. cap. eum qui, & ibi Geminian. §. inſuper, num.*5. *in fin.*

Limita ſecundo, vt non procedat in eo, qui ſe intrudit in poſſeſſionem non beneficij, ſed prædij beneficij, *Barboſ.num.*4.

Limita tertiò, quòd ad hanc pœnam requiritur dolus, ſeu præſumptio, vt *dicto c.eum qui, & cap.auaritiæ:* ideò quælibet cauſa etiam fatua excuſat, *Barboſa in dicto cap. auaritiæ. Maſcard. de probat. verbo, Intruſ. num.*18.

VI. Intruſus efficitur inhabilis ad illud idem beneficium legitimè impetrandum: vnde ſi in ſupplicatione reticeat vitium intruſionis, gratia erit ſubreptitia, *Felin.in cap. poſtulaſti, num.* 14. *&* 15. *de reſcript. Selua de benefic. par.*3. *q.* 11. latè *Sanchez opuſc. lib.* 2. *cap.*2. *dub* 21.*num.*8. vbi *num.*10. notat non ideo eſſe inhabilem ad alia beneficia; & procedit hæc pœna in quolibet intruſo, id eſt etiam latè dicto, ſeu cum titulo colorato à legitimo collatore, ſed vitioſo, ſeu irrito, vt *Sanch.numer.*2. Super hac autem pœna, ſeu inhabilitate ſolus Papa diſpenſare poteſt, *Sanch. num.* 9. vbi tamen ait in caſu occulto poſſe Epiſcopum diſpenſare, ex *Trid. ſeſſ.*24. *cap.*6.

Limita, vt procedat iſta inhabilitas durante iniuſta detentione, quia Doctores loquuntur de confirmatione poſſeſſionis intruſi, vt per *Felinum ibidem:* vnde poterit, dimittendo prius illud beneficium, validè impetrare de nouo, vt infra dicam.

Intruſus non ſubrogatur in ius alterius habentis in eo beneficio ius legitimum, *c.cum iamdudum, ibi Doctores de præben. Salzedo ad Diaz in praxi, cap.*51. & habetur *regul. Cancellar.* 29. *de ſubrogandis collitigantibus.*

Limitant aliqui, quòd poterit effugere hanc pęnam, ſi dimittat poſſeſſionem beneficij, antequam petat ſe in ius alterius ſubrogari, ita *Rebuff. de ſubrogand. collitig.num* 25. *Salzedo loco cit.cap.*51.*in fin.*

VII. Intruſus in beneficium curatum, vel perſonatum, vel dignitatem Eccleſiaſticam violenter, ſeu ſcienter, ipſo iure priuatur beneficio incompatibili, quod prius legitimè obtinebat, vt alio curato, vel perſonatu, &c. *cap.eum qui, de præbendis in 6. iunct. cap.de multa, de præbend.* & ratio eſt, ob illam incompatibilitatem, & tacitam, ſeu interpretatiuam dimiſſionem.

Amplia primò, vt procedat etiam de intruſo in quodcunque beneficium incompatibile in primo genere, vt ſi eſſent duæ Capellaniæ in eadem Eccleſia, ſeu aliàs duo beneficia vniformia ſub eodem tecto, *Mantica deciſ.*118. aut aliàs ita incompatibilia, vt ipſo iure per aſſecutionem ſecundi vacet primum, *Mantica ibi, num.*1. *&* 2. *cum Archid. Gemin. & Frau.in d. c. eum qui.*

Amplia ſecundò, vt procedat non ſolum contra intrudentem ſe violenter, ſed etiam ſi clàm iniuſtè, *Mantica ibi, num.*5. *&* 6.

Amplia tertiò, vt licet *text. in d.cap.eum qui,* loquatur de eo, qui violenter, aut aliàs ſcienter iniuſtè ſe intrudit, tamen procedit etiam contra intrudentem ſe ignorantia iuris, quia talis ignorantia ſcientiæ æquiparatur, *gl.ibi, verb.ſcienter, & Probus ad Monach. num* 3. *Mantica deciſ.cit. num.*6. *&* 7. *cum alijs DD.* & ita *Rot. par.* 2.*nouiſſ. deciſ.* 151. *num.* 8. vbi quod ſola ignorantia facti excuſat in terminis *d.c.eum qui.*

Amplia quartò, vt procedat hæc priuatio prioris beneficij etiam ſi eſſet ad illius titulum ordinatus, nec haberet aliunde ſuſtentationem, quia ſacri Canones prohibentes talis beneficij renunciationem, loquuntur de renunciatione voluntaria, non de pœnali, ſeu neceſſaria, ita in terminis *Rota par.* 2. *nouiſſ. deciſ.* 151. *num.*6.

Limita quòd non procedit hæc pœna pro foro conſcientiæ ante declaratoriam ſententiam, quia nullitas ſecundi tituli non inualidat primum, ita *Leſſius cap.*35.*num.* 188. *lib.*2.

Limita etiam, quòd non priuatur Epiſcopatu per intruſionem in quodcunque beneficium, *Gemin. in d. cap.eum qui, num.*4.

Limita tertiò vt non procedat in eo, qui data opera ſe intrudit in nouum beneficium, vt faciat vacare primum curatum, cuius dimiſſionem, ſeu reſignationem liberam nolebat Epiſcopus acceptare, *Gemin. in d. c. eum qui,* & *ibi Lapus, & Anchar. in princ.* quia cauſa affectata non ſuffragatur.

CAPVT II.

Intrudens ſe in beneficium, quod legitimè obtinuit, ſed literis nondum expeditis, vel non obtentis.

Vide *verbo, Gratia, cap.*2.3.4. & 5.

CAPVT III.

Intrudens ſe in beneficium iam obtentum, & literis expeditis, ſed ſine manu legitimi executoris.

Vide *verbo, Gratia, cap.6.*

CAPVT IV.

Intruſus præſumptus ob non oſtenſionem tituli, inquirente Ordinario.

I. IN *cap. Ordinarij, de offic. Ord. in 6.* ſtatuit Gregorius X. vt Ordinarij locorum ſubditos ſuos plura beneficia habentes incompatibilia in primo genere, compellat, vt intra tempus ab ipſis aſſignandum, diſpenſationem Apoſtolicam retinendi incompatibilia huiuſmodi oſtendant; aliàs ea tanquam vacantia à legitimis collatoribus, alijs conferantur. Si autem dubium emergat de valore diſpenſationis, Ordinarius negocium ad Sedem Apoſtolicam diſcutiendum remittat.

Hæc Conſtitutio eſt innouata à *Concil. Trid. ſeſſ.7. cap.5. reform.* & extenſa ad beneficia incompatibilia etiam in ſecundo genere. Vide quæ dixi *verbo, Beneficia, cap. 7.*

II. *Extrau. vt quos virtutis, §. vt autem, de off. Ord.* præceptum eſt Ordinarijs locorum ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda, vt procurent ab obtinentibus beneficia incompatibilia in primo genere diſpenſationes Apoſtolicas exhiberi. Sed hæc Conſtitutio non videtur facta per modum legis vniuerſalis, ſed edicti pro ea vice; ſed neque ea pœna vſu recepta videtur, neque à Tridentino innouata.

Ampla ſupradicta, quòd Epiſcopus poteſt facere edictum, vt omnes beneficiati intra certum tempus oſtendant titulum ſuorum beneficiorum, ſub pœna priuationis eorundem ipſo facto incurrenda, ob præſumptam intruſionem, vt *d. cap. Ordinarij, Bernard. Diaz regula 236. Pariſ. de reſign. lib.11. q.14. num.35. Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg.57. num.222. & in d. cap. Ordinarij, n.3. Maſcard. de probat. concl.1378. verbo, poſſeſſio.*

Amplia, vt non poſſint Clerici ſe tueri contra huiuſmodi edicta per regulam de triennali, quia etiam ea regula fundatur in titulo colorato à legitimo collatore emanato: ita *Barboſ. in d. cap. Ordinarij, num.4. Maſcard. loco cit.*

Limita, quòd circa beneficia non incompatibilia, Epiſcopus non debet proponere talia edicta in antiquis inquirendo, niſi in initio ſuæ promotionis; vel ſi diù fuit in captiuitate abſens, quia tunc eſt periculum intruſionum; ita *Abb. in cap. licet Heli, num. 23. de ſimon. Anan. num.28. & Hoſtien. ibid. & Maſcard. loco cit. num.*8. Aliàs igitur Clerici non tenebuntur per talem inquiſitionem probare directè, & concludenter titulum non incompatibilis beneficij; ſed præſumptiuè etiam ſolo ſuo iuramento, *Abbas num.23. loco citat. poſt Hoſtien. & Cardin. in d. cap. licet Heli, num.6. Felin. n.3. 4. & 12.*

Limita ſecundò, quòd quando ipſe Ordinarius, aut alius tertius conſtitueret ſe aduerſarium, ſeu actorem contra beneficiatum, tunc non teneretur poſſeſſor oſtendere titulum, *Maſcard. numer.12.13. & 27.*

CAPVT I.

Irregularis ordines exercens.

I. ALiqui putant, quòd irregularis ſi celebret, aut miniſtret in ſacris ordinibus nouam incurrat irregularitatem. Sed contraria ſententia eſt communis, vt dixi *verbo, Ordo, cap.* 10.

CAPVT I.

Iudices laici iuſtitiam facere, vel præbere brachium ſæculare Iudicibus Eccleſiaſticis requirentibus negligentes.

I. CAp. *adminiſtratores 23. qu. 5.* Adminiſtratores ſæcularium dignitatum, qui ad Eccleſiarum tuitionem, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapaciumque refrenationem conſtituti eſſe debent; quoties ab Epiſcopis, & Eccleſiaſticis viris conuenti fuerint, eorum querimonias attentiùs audiant, examinent, corrigant. Quòd ſi Dei timorem præ oculis non habentes, negligere poſt ſecundam, & tertiam monitionem inuenti fuerint, omni ſe nouerint communione vſque ad condignam ſatisfactionem priuatos.

Declara primò, vt nomine adminiſtratorum hic contineantur non ſolum Iudices, & Magiſtratus, ſed etiam Principes, vt *gloſſ. ibi, & Turrecrem. numer.1. & Suar. de cenſur. diſput.23. ſect.2. num.1.* quamuis contrarium ſentiat *Tolet. lib.1. cap.37. in princ.*

Declara ſecundò, quòd procedit hæc pœna, ſiue iſti Iudices in cauſa ad eorum forum pertinente iuſtitiam facere negligant, ſiue in cauſa Eccleſiaſtica brachium ſęculare requiſiti ab Ordinario Eccleſiaſtico, præbere noluerint, vt *Archid. ibi*, & videntur verba textus vtrunque caſum complecti. Tamen *Suar. loco citat. num.*4. tenet ſolum eſſe ſententiæ latæ cenſuram, quando Iudex ex iuſtitia tenetur ſubuenire oppreſſo, vt in primo caſu; non autem ſi de charitate tantùm, vt in ſecundo.

An autem procedat hæc pœna in omni caſu, quo laicus Iudrx iuſtitiam facere negligit, vel in caſibus tantùm ibi expreſſis, id eſt cum agitur de iniuria facta Eccleſijs, vel viduis, vel pupillis, vel de rapinis? Reſpondeo: aliqui in ijs caſibus procedere putant, & in alijs vitijs publicis, quæ perturbant Rempublicam, ita *Suarez loco citato numer.* 1.

Alij

Alij abſolutè intelligunt de omni peccato, vbicunque tenetur Iudex laicus iuſtitiam facere: ita *Tolet.loc.cit.* Et facit quòd Epiſcopus poteſt procedere contra quemcunque ob mortale peccatum vitandum, vt *Felin.cap.1.de pact. Bart.in extrau.ad reprimen. verbo, denunciatione,num.10. Nauar.conſ.2.de off.Ordin.*

Declara tertiò, quòd iſta eſt excommunicatio latæ ſententiæ incurrenda poſt canonicam, ſeu trinam monitionem, vt communiter intelligunt interpretes; *gl. ibi verb.priuatos, Tolet.& Suarez loco cit.Barboſ. alleg. 50.num.170.* tamen ex conſuetudine intelligitur ſententiæ ferendæ, & non latæ, vt *Turrecr.ibid. Tolet. loco cit.Suar.num.3.* & ita ſeruatur in praxi quando Iudex Eccleſiaſticus inuocat brachium ſæculare, vt Iudex non parens non cenſeatur excommunicatus, ſed excommunicandus, vt *Menoch.de arbitr. lib.2. caſu 452. numer.2.Bernard.Diaz.in praxi,cap.254.num.10.& numer. 20.* de qua inuocatione brachij ſæcularis, vide *Genuenſ. in praxi cap. 36. Ricc. reſolut. 89. §. Amplia tertiò.*

Magiſtratus laici requiſiti præſtare brachium ſæculare Sancto Officio, ſeu Inquiſitori contra hæreticam prauitatem, ſi id negligant facere, incurrunt in pœnas, de quibus in *c.vt Inquiſitionis de hæret.in 6.* Vide *ſupra verbo, Inquiſitor, cap.1.*

CAPVT II.

Iudicis laici munus Clerici exercentes.

IN *c.Clericis, ne Clerici, vel Mon.* hæc habentur; Iubemus ſub interminatione anathematis, ne quis Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpoſiti ſæcularis: ſi quis autem contra hæc venire præſumpſerit, & commonitus emendare noluerit, excommunicationi ſubiaceat.

Nota, quòd hæc excommunicatio eſt latæ ſententiæ ob particulam, *ſubiaceat*: ita *gloſſ. ibid. verbo, excommunicationi, Caiet.excommunic.16. Nauarr. cap.17. numer.117.Suar.de cenſ.diſp.23.ſect.3.numer.22. Tolet. lib.1.cap.37.§.5.Sayr.lib.3. cap.32. num.6.Molina tract. 3.diſp.8. Barboſ.in d.cap.Clericis, num.7.* eſt communis ſententia: ſed ad eam incurrendam requiritur antecedens monitio canonica, id eſt trina, vel vnica pro tribus, cum intimatione prædictæ cenſuræ incurrendæ, vt *Suar.loco cit.num 23. gloſſ.in cap.ſacro, verbo, competenti, de ſent.excommun.Layman.lib.1.tract.de cenſur.c.6 num.4.Sayr.lib.1.cap.12.numer.32.*

Nota ſecundò, quòd aliqui extendunt hanc Conſtitutionem pœnalem ad omnes Clericos: ita *Hoſtien. ibi*, & de communi teſtatur *ibi Abb.num.8.* ſed alij extendunt ſolum ad Clericos in ſacris, vt *Angel. Syln.& Tabien.apud Sayrum num 6. Nauarrus vbi ſupra. Abb. loc.cit.Tolet. loc.cit.* Sed verior, & hodie magis communis tenet hanc pœnam ſolùm in Sacerdotibus locum haberè, ita *Barboſ.in d.c.Clericis num.6.in fin. cum Suar. & Filiuc.* & de communi teſtatur *Sayr. num. 6. in fine.*

Nota tertiò, quòd Sacerdotes incurrunt eam pœnam ſolùm, ſi ſint officiales Principum ſæcularium cum iuriſdictione ordinaria, *Caiet.loco cit. Sylu.nu.28. loco cit.Tolet.loco cit.§.aduerte,Abb.in d.cap.Clericis,numer.10.Barboſ. nu.6.* Vnde non prohibentur eſſe Conſiliarij Principum. *Abb. Sylu Sayr. & Tolet. loco cit.* Neque prohibentur in cauſa ciuili ſibi ſemel, aut iterum delegata à ſæculari poteſtate iudicare, *Cardin. in d.cap.Clericis,§.iubemus, Abb.num.11.*

Nota quartò, quòd hæc excommunicatio non eſt reſeruata, *Caiet. Sayr. Suar. loco cit.* quia illa monitio præuia non reddit per hoc excommunicationem latæ ſententiæ à iure ſub conditione monitionis monenti reſeruatam, *gloſſ. in Clement. vltim. in fin. de ſtat. Monac.*

Nota quintò, quòd textus non irritat acta: valent igitur proceſſus, & ſententiæ Sacerdotis illicitè exercentis laicam poteſtatem ordinariam mandatam. *Abb. in cap decernimus num.7.de iudic.ibid.Dec. num 78. Couar.in Clem.ſi furioſus par.2 §.5.num.8. in fin.* Intellige niſi fuerit denunciatus excommunicatus ob eam cauſam, aut niſi pars exceperit contra eum de excommunicatione huius canonis incurſa, *Nauar.cap.27.nu.21. Gutier.can.qq.lib.1.cap.1.num.82.Leſſ.lib. 2. cap.29. numer.57.text.in c.exceptionem,de excep.& cap.1. eod. tit. in 6.* quamuis *Sanchez conſil. lib.3. cap. 1.dub. 18.* ait ſententiam excommunicati denunciati, ſeu vitandi, validam eſſe pro foro conſcientiæ, ſi alias ſit iuſta.

II. Irregularis fiet Clericus, ſi proferat ſententiam ſanguinis, ſequuto effectu mutilationis, aut mortis, *c.ex literis, verſic.nos autem, & ibi gloſſ. vlt. de exceſſib. Prælat. Abb.in cap.Clericis num.3. ne Clerici, vel Mon & ibi alij Canoniſtæ* communiter, & Theologi cum *S.Thoma 2.2. q.40. art.2. Sayr.lib.6. de cenſur.cap. 15. numer.1.* vbi multos allegat, *Suar. de cenſur. diſput. 47. ſect. 1.* & hæc irregularitas in Clericis non ſolùm dicitur ex defectu lenitatis, ſicut in laicis, ſed etiam ex delicto, cùm in eam incidant ex facto contra canonum prohibitionem grauem, vt *d.cap.ex literis.* & ita *Valen. tom.3. diſp.3.q.16.pun.4.Tannerus tom 4.diſp 6.qu.10. num.211.Auila par.7. diſp.6 ſect.5. dub.5. §.ſed contra* qui notat talem irregularitatem non dici ex delicto, quaſi ex homicidio iniuſto, ſed ex delicto ob Eccleſiæ præcepti tranſgreſſionem. Et propter hanc irregularitatem licet Clericus non priuetur ipſo iure beneficijs iam obtentis; tamen eſt illis omninò à ſuo Ordinario per ſententiam priuandus, vel ad dimittenda compellendus, *per d.cap.ex literis, & d.c.Clericis, Vgolin.de irregul cap.65.§.2. num.2. Pauſ.de reſign.li.5. q.3.num.183.Garzias de benef.par 11.cap.10. num. 47.* Ad obtinenda autem omninò inhabilis efficitur omnis irregularis, niſi ſit irregularitas ex defectu membrorũ ſuperueniens, nam hic poteſt obtinere ſimplex beneficium, *Sanch.opuſc.lib.2.cap.2.dub.14.* fructus autem beneficij quæſiti ante delictum facit ſuos, *Garzias numer. 48.* quid autem de diſtributionibus? *V.Garz. num.50.*

An autem Clericus, aut laicus fiat irregularis ex ipſa aſſumptione officij Iudicis criminalis, etiam non ſequuta morte, vel mutilatione multi affirmant: ita *Hugo antiquus Canoniſta in c.ſi quis poſt, 51.diſt. Specul. tit.de diſpenſ.§.iuſta,verſic.ſed quid de Iudice, S. Anton. par.3.tit.28. cap.2. Tolet.lib 1. cap.38. num. 9. Salzedo ad Diaz in praxi ca. 102. ſuper verbo, punien. litera C,*

Foller. in praxi par. 2. cap. 24. Maiolus lib. 2. cap. 6. num 3.

Contraria tamen ſententia eſt communis, quam tenet *Abbas in d. cap. Clericis, num. 3 Diaz d. cap. 102. Farinac. in fragmen. verbo, Clericus, num.* 391. & de communi teſtatur *Suarez diſput. 47. ſect. 1. numer. 3. & Sayr. lib 6. cap 16. num.* 5. Prima autem ſententia poteſt intelligi, vt procedat in hoc ſenſu, vt talis cenſeatur irregularis præſumptiuè, donec ipſe docuerit mortem, aut mutilationem non eſſe ſequutam ex ſua cauſa; vel ratione periculi effectus huiuſmodi futuri, quia dum pendet iudicium coram ipſo inchoatum non poteſt promoueri, *Henriq. lib. 14. cap. 12. num. 8. Maiol. li. 2. cap. 7. num.* 4. Vel quod durante tali officio, & non dimiſſo, ſit irregularis, ſicut alij publica officia exercentes obligati Reipublicæ ratione pacti, vel iuramenti, vel ratiociniorum: ſed hæc non eſt propriè irregularitas, cùm tolli poſſit de facto abſque diſpenſatione, videlicet depoſito officio, & rationibus redditis, *Suarez loco citato num. 3. Sayr. lib. 6. cap. 14. num. 6.*

Super irregularitate autem prædicta ex defectu lenitatis, ſolus Papa, communiter loquendo, diſpenſare poteſt, *Nauarr. cap. 27. num. 217. Tolet. lib. 1. cap. 88. verſ. 3. Suar. diſput. 47. ſect. 6 num.* 12. Imò Papa deputando Clericum ad officium Iudicis, vel Conſultoris criminalis, eo ipſo cenſetur diſpenſationem præſeruatiuam eidem concedere, *Sanchez lib. 8. de matr. diſput. 4.* vide ſupra *verbo Bellum, cap. 1. num. 2.*

Limita, quòd Epiſcopus poteſt diſpenſare ſecundùm magis communem, ad minores recipiendos, vel ad miniſtrandum in iiſdem iam ante ſuſceptis, *Anan. Butr. Hoſtien. & Abbas in cap. 2. de Cleric. pugn. in duello, Maiol. lib. 5. cap. 51. numer. 4. Barboſa allegat. 39. numer. 59. & 62.* eſt contra *Garziam de benefic. part. 7. cap. 11. num. 34. & alios.* Item poteſt Epiſcopus diſpenſare cum promoto ad obtinendum beneficium ſimplex, *dicto cap. 2. de Cleric. pugn. in duello, Garzias ibidem.*

CAPVT III.

Iudices gratia, vel muneribus iuſtitiam corrumpentes.

Vide *verbo, Munera, cap. 4. 5. & 6. & par. 1. cap. 37. in fine.*

CAPVT I.

Iuramenta exigentes, eaque præſtantes, de obſeruandis iniquis ſtatutis, vel conſuetudinibus.

IN *c. 1. de iureiur.* in 6. Nicolaus III. damnat conſuetudines, & Statuta, quibus obſeruatur ne Canonici ad canonicatus poſſeſſionem, Prælati ad Eccleſias, Officiales ad officia recipiantur, niſi prius iuramento præſtito de obſeruandis illarum vniuerſitatum ſtatutis, & conſuetudinibus ſcriptis, vel non ſcriptis, intelligendo etiam de illicitis, impoſſibilibus, vel libertati Eccleſiaſticæ contrarijs. Et declarat Pontifex, in iuramento generali prædicto ea non contineri, neque præſtari poſſe de illis iuramentum; & ſi præſtitum fuerit, nullius eſſe momenti, cùm iuramentum non ſit vinculum iniquitatis, neque ſeruandum ſit cum Diuinæ Maieſtatis offenſa.

Adde quòd peccat mortaliter peccato irreligioſitatis, qui talia iuramenta præſtat, vel requirit, ſi habet animum obſeruandi illicita, ſeù iniuſta, niſi paruitas materiæ excuſet: ſi autem non habet animum obſeruandi peccat mortaliter peccato periurij. Vide *Suar. lib. 3. de iuramento, cap. 19. num. 3. tom. 3. de relig. & Sanch. lib. 3. in decal cap. 4 num. 26. Layman lib. 4 tract. de iuramento, & periur. cap. 14. num 9.*

Ex Bulla Gregorij XIII. quæ eſt 93. incipit, *Inter Apoſtolicas*, confirmata eſt dicta Conſtitutio Nicolai Papæ, & extenſa, vt procedat etiam de iuramentis, ſeu obſeruantijs obuiantibus decretis Conc. Trid. Item vt procedat, ſiue iuramenta preſtentur ante poſſeſſionem, ſiue poſt illam adeptam. Item derogat omni conſuetudini etiam immemorabili, quia eſt corruptela.

Deinde ſtatuit, vt exigentes talia iuramenta illicita, ſeu impoſſibilia, ſeu contraria prædictis iuribus Eccleſiaſticis, incurrant Epiſcopi, ſeu Pontificali dignitate præditi, ſuſpenſionem à Diuinis: vniuerſitates autem Eccleſiaſticæ, id eſt Capitula, & Conuentus, eorumque Eccleſiæ, & loca omnia laicalia incurrant interdictum, ſcilicet perſonale, vel locale reſpectiuè: Singulares autem perſonæ Epiſcopis, aut Pontificibus inferiores incurrunt excommunicationem, & inhabilitatem ad officia, & beneficia obtinenda. Abſolutionem, & diſpenſationem in prædictis pœnis reſeruat Summo Pontifici.

Poſtremò ſtatuit, vt ſcienter præſtantes talia iuramenta incurrant eo ipſo pœnam priuationis vſus, & commodi rei, & gratiæ, cuius cauſa iurauerint illicitè, id eſt beneficij, officij, aut Prælaturæ.

Obſeruari facientes, vel obſeruantes ſtatuta, vel conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, incurrunt excommunicationem latam in iure communi, & in Bulla Cœnæ, vt dixi *verbo, conſuetudo, cap. 1. & verbo lex, cap. 1.* Vnde etiam in caſu noſtro exigentes ſuper his iuramenta, & vtentes, & exequentes incurrunt in eaſdem cenſuras.

Exempla autem iuramenti contra libertatem Eccleſiaſticam habentur in *c. petitio veſtra, num. 1. de iureiur.* vbi damnatur iuramentum, quo Eccleſiaſticus iurat Principi laico de non ſtando contra illum vllo modo, ſi intelligatur, quòd non poſſit ſtare etiam iuſtè, vt quando vſurpat iura, aut bona Eccleſiarum. Item generaliter loquendo tale eſt omne iuramentum, quo Eccleſiaſtici cogerentur iurare Principi laico fidelitatem, niſi ratione feudi, vt *Abb. in dicto cap. petitio tua, num. 1. & text. in cap. nimis, de iureiuran. ibi Anan. Hoſtien. & Imola.*

Sed limita, quòd licitum eſt Eccleſiaſticis præſtare iuramentum fidelitatis laico Principi exigenti non abſolutè coactum, ſed ſub conditione voluntarium, ſi in tali territorio morari velint propter ſecuritatem ſtatus, ſeu Reipublicæ; ſed intelligendo, vt iuramentum non præſtetur, tanquam Superiori, ſed tanquam comparti Reipu-

Reipublicæ per modum contractus, vt habetur caſus in *Concilio Tolet.* 10. *cap.* 2. *Suarez de defenſ. libertatis Eccleſ. lib.6.cap.1. Salas de leg. diſ.96 tract.14.num.96.in fin.* Sic etiam dicunt aliqui Doctores licitum eſſe Eccleſiaſticis, & laicis incolis loci occupati à Tyranno etiam hæretico, qui legitimum Principem expulit, eodem inuaſore poſſeſſore cogente, ei præſtare iuramentum de eo iuuando contributionibus, excubijs, & foſſionibus, & cæteris operis indifferentibus præſtandis, & de vitandis præiudicijs pro poſſe ſuo, non animo eidem auxilium ferendi, quatenus hæreticus, vel inuaſor, ſed animo quatenus metu graui adſtringuntur, præſtandi ei opera illa indifferentia. Neque Pontifex cenſetur inuitus: ita *Molinus, & Layman infra citandi*.

Non tamen poſſunt iurare animo præſtandi talia auxilia in caſu, quo reſultaret graue damnum catholicæ Religionis, aut legitimi ſui Principis, vel in caſu, quo ſi non præſtarentur, magna vtilitas inſurgeret Principi iuſto, vel Reipublicæ Chriſtianæ: ita *Molinus lib. de fide, & iuram. opuſc. vlt. Layman. lib. 2. tit. de charitate tract.3.cap.13.§ ſecundò reſolues*.

Aliàs enim ſic iurantes, ſi de facto talia auxilia præſtarent, incurrerent in excommunicationem latam in *Bulla in Cœna Domini*, vel *ex cap.* 1. ſi hæc auxilia præſtent Principi hæretico bellum gerenti contra Catholicos cauſa hæreſis, vt *Sanch. lib.2. in decal. cap.* 10. *num.* 5. *Suar. de fide. diſp.24.ſect.1. num.9. Farinac. qu.* 182.*num.*132. Vel ex *cap.7. eiuſdem Bullæ*, ſi dicta auxilia præberent hæreticis à Sede Apoſtolica expreſsè, ſeu nominatim declaratis: de qua re dixi *verbo, Arma*.

Similiter illicitum eſt iuramentum, quo Eccleſiaſtici, vel laici iubentur iurare fidelitatem Principi temporali, ſeu laico, recognoſcendo eum in caput Eccleſiæ, quia tale iuramentum eſt hæreticale, & ſchiſmaticum, vt *Suar. tract. de defenſ. fidei Cathol. tit. de forma Iuram.* vbi duas Bullas Pauli V. refert ſimilia damnantis iuramenta. Vnde in tali caſu iurantes incurrerent excommunicationem ex *cap.1. Bullæ in Cœna Domini* latam contra hæreticos, & ſchiſmaticos, eorumque fautores, de quibus dixi *verbo, Hæreſis, & verbo, Schiſma*.

C A P V T I.

Iuriſdictionem laici exercentes contra libertatem Eccleſiaſticam, onera Eccleſiaſticis imponendo.

Vide *verbo, Immunitas, cap. 2. & ſeqq.*

C A P V T II.

Iuriſdictionem laici exercentes contra immunitatem Eccleſiaſticam, extrahendo reos de loco ſacro.

Vide *verbo, Immunitas, cap.1.*

C A P V T III.

Iuriſdictionem laici exercentes contra libertatem Eccleſiaſticam, decretis generalibus, ſeu edictis, legibus, ſtatutis, & conſuetudinibus.

Vide *verbo, Lex*; & *verbo, Conſuetudo*; & *verbo, Iuramentum*.

C A P V T IV.

Iuriſdictionem laici exercentes contra libertatem Eccleſiaſticam, decretis, ſeu præceptis ſpecialibus quibuſcunque; item partes ea procurantes.

Aliqui putant in tali caſu incurri cenſuram excommunicationis, latam in *cap. nouerit, & cap. grauem de ſent. excomm.* vt *Genuenſ. in praxi cap.* 16. *num.*1. *Caualer. deciſ.*372.*numer.*1. Sed aduerte, quòd hoc ſolùm procedit, quando Iudex laicus aliquid decerneret contra libertatem Eccleſiaſticam, iuxtà ſtatutum, vel conſuetudinem loci, vt *Rota deciſ.* 10. *par.* 2. *poſth. Farin.* quia in his terminis tantùm loquuntur iura prædicta.

Alij putant, in caſu prædicto incurri in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini *cap.*15. vbi excommunicantur facientes ordinationes, ſeu decreta in genere, vel in ſpecie, contra libertatem Eccleſiaſticam, & ijs vtentes, ita *Marius Alterius diſput.* 16. *cap.*3. *col.*4. *Duard. ſuper d. cap.* 15. *q.*22. *Filiuc. trac.*16 *numer.*267. Sed alij contra æſtimant *d cap.* Bullæ ſolùm loqui de decretis generalibus, ſeu per modum legis, vt cùm vniuerſitati præcipitur; non autem cùm inter duos litigantes decernitur, ſi non decernatur ratione alicuius ſtatuti, vel conſuetudinis, vt dixi *verbo, Lex. num.*2. In multis tamen caſibus variæ cenſuræ incurruntur per talia decreta, & procurationem illorum vt dicam *capitibus ſequentibus*.

C A P V T V.

Iuriſdictionem Eccleſiaſticam Ordinariorum turbantes, ſeu impedientes quicunque.

Ex *c.*16. *Bullæ in Cœna Domini*, excommunicationem Papæ reſeruatam incurrunt, qui Archiepiſcopos, alioſque Superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoſcunque Iudices Ordinarios quomodolibet hac de cauſa directè, vel indirectè carcerando, vel moleſtando eorum agentes, procuratores, familiares, conſanguineos, vel affines, impediunt quominus ſua iuriſdictione eccleſiaſtica vtantur, ſecundum quod Canones, & Sacræ Conſtitutiones Eccleſiaſticæ, Decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt.

Amplia ſecundum multorum ſententiam, vt procedat hæc excommunicatio, ſiue impedimentum præſtetur via iuriſdictionis Laicæ, ſiue Eccleſiaſticæ, ſiue priuata authoritate, quia verba ſunt ſatis generalia: & ita

ita tenet *Vgolin. loco citato* §. 1. *nu.* 1. *Marius Alterius tom.* 1. *diſput.* 17. *cap.* 1. *colum.* 2. *Filiuc. tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 9. *in fin.* & hoc vidi ſæpius practicari, & excommunicatas denunciari ab Ordinarijs priuatas perſonas impedientes, verb. grat. exequutionem aliquam perſonalem, vel realem de ipſorum decreto faciendam.

Tamen contra, quod hoc capite ſolum excommunicentur impedientes via laicæ poteſtatis publicæ, ſeu iurisdictionis, tenent *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 71. *verſ. declaratio prima. Suar. de cenſur. diſput.* 21. *ſect.* 2. *nu.* 75. *Duard. hoc loco, queſt.* 3. *Graſſ. p.* 1. *lib.* 4. *capit.* 18. *numer.* 139. *Bonacin. hoc loco, queſt.* 17. *punct.* 1. *numer.* 7.

Limita quòd non continetur hic impediens vſum paſſiuum iuriſdictionis, v.g. lacerando cedulones, vel cogendo partes ad renunciandum, vt dixi *infra cap.* 11. *cum Graſſio.*

CAPVT VI.

Iuriſdictionem Eccleſiaſticorum Ordinariorum laica poteſtate impedientes.

I. EX *cap. non minus, de immunitate Eccleſiarum*, In diuerſis mundi partibus Conſules Ciuitatum, & Rectores, nec non alij, qui poteſtatem habere videntur, iuriſdictionem, & authoritatem Prælatorum ita euacuant, vt nihil poteſtatis in ſuis videatur hominibus remanſiſſe. Quo circa ſub anathematis diſtrictione fieri de cætero talia prohibemus: ſi autem de cætero talia commiſerint, & commoniti deſiſtere noluerint, tam ipſi, quàm fautores eorum excommunicationi ſe nouerint ſubiacere, nec communioni reddantur, donec ſatisfactionem fecerint competentem.

Amplia quod ſufficit vna monitio cum dilatione competenti. *Sylu. excommun.* 9. *numer.* 12. *Tolet. lib.* 1. *capit.* 37. §. 2. *Cardinal. in dicto capit. non minus, in fin.*

Amplia ſecundò, vt procedat ea pœna etiam ſi laici non impediant totaliter, ſeu etſi non non in totum euacuent Eccleſiaſticam Prælatorum iuriſdictionem, ſed ſufficit ſi in aliquo turbent, ſeu impediant. *Abb. Cardin. & Anan. in d. c. non minus, Angelus verbo, excommunicatio* 7. *caſu.* 5. *num.* 7.

Limita quod hæc excommunicatio poſt ſatisfactionem non erit reſeruata, tamen reſeruatur ex *capit.* 16. *Bulla in Cœna Domini*, vt dixi *capit.* 5. & *in ſeqq. capitibus.*

CAPVT VII.

Iuriſdictione quacunque, vel priuata poteſtate cauſarum Eccleſiaſticarum curſum impedientes, vel ad laicum iudicium auocantes.

I. EX *c. quoniam de immunit. Eccleſ. in* 6. Primò prohibetur ne quis aliquem in foro Eccleſiaſtico delegato, vel ordinario litigantem, vel litigare volentem ſuper cauſa Eccleſiaſtica, ſeu ad forum Eccleſiaſticum ratione perſonæ, vel negocij, vel rei, de iure, vel conſuetudine pertinente, per ſe, vel per alium, ad deſiſtendum, vel in foro ſæculari de ea litigandum directè, vel indirectè compellat, ſeu compelli faciat, vel procuret, ſiue vexando Iudices, vel partes, aut propinquos illorum, in perſona, vel bonis, aut aliter quomodocunque. Nec per ſe, nec per alios impediat quominus coram dictis Iudicibus Eccleſiaſticis iuſtitiam valeant obtinere; neque ad prædicta facienda det conſilium, auxilium, vel fauorem. Si quis autem contra præſumpſerit, excommunicationi ſe ipſo facto nouerit ſubiacere, à qua niſi tam Iudici, cuius cognitio fuerit impedita, vel vſurpata, quàm parti, de iniuria, damnis, expenſis, & intereſſe, prius per eundem integrè fuerit ſatisfactum, nullatenus abſoluatur. Vnde apparet aliàs abſolutionem fore nullam, ob particulam *nullatenus*, ſecundum probabiliorem, quam tenet *Archidiac. in d. cap. quoniam, Sayr. lib.* 2. *cap.* 18. *numer.* 10. *Suar. diſp.* 7. *de cenſur. ſect.* 5. *num.* 44. *Layman. lib.* 1. *tract. de excommun. cap.* 6. *numer.* 8. Contra *Marium Alterium. tom.* 1. *diſput.* 4. *lib.* 4. *cap.* 4. *colum.* 8. *Ioan. Andr. & Gemin. in dicto c. quoniam*, qui putant textum non irritare abſolutionem datam ab eo, qui iure ordinario poterat aliàs abſoluere.

Item ex eodem textu apparet hanc pœnam procedere, ſiue impedientes ſint publicæ, ſiue priuatæ perſonæ, vt *Ioan. Andr. ibi num.* 1. *Gemin. numer.* 2. *Franc. numer.* 3. & de communi teſtatur *Marius Alterius to.* 1. *diſput.* 17. *cap.* 1. *colum.* 2. Denique conſtat ex eodem textu eam cenſuram non eſſe reſeruatam Papæ poſt ſatisfactionem præſtitam, vt ſupra.

II. Secundò ex eodem *c.* 14. *Bullæ in Cœna Domini*, excommunicationem Papæ reſeruatam incurrunt, qui per ſe, vel per alios, beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus annexas, ab Auditoribus vel Commiſſarijs Apoſtolicæ Sedis, alijſque Iudicibus Eccleſiaſticis auocant, illarumque curſum, ac perſonas, & vniuerſitates, dictas cauſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt; etiam ſi talia facientes ſint Præſides, Cancellarij, aut Conſiliarij quorumcunque Principum, etiam Regum, & Imperatorum.

Aduertendum primò, non ſolum trahentes ad ſuum Tribunal laicum incurrere in dictam excommunicationem *cap.* 14. ſed etiam conſilium, fauorem, aut aſſenſum præſtantes, ex eodem *cap.* 14. Vnde DD. dicunt etiam contineri Aduocatum, ſi ſcienter id faciat: Itemque ipſos Eccleſiaſticos conſentientes voluntariè ſe trahi. Ita *Nauarr. conſil.* 1. *numer.* 81. *de conſt. Cokier de Iuriſd. in exemptos, p.* 4. *q.* 75. *num.* 3. & 7. & tenet *Duardus, & Alterius apud Bonacc. hic. q.* 15. *punct.* 1. *numer.* 26. qui tamen de ipſis, qui ſponte conſentiunt ſe trahi, contrarium tenet, quia ait has acceſſorias actiones intelligi de ijs, quæ ſe tenent ex parte trahentis authoritatiuè.

Aduertendum ſecundò, quod aliqui Doctores docent hanc excommunicationem, ſeu Canonem 14. procedere ſolum de turbantibus modis prædictis Iuriſdictionem Iudicum Sedis Apoſtolicæ, & illam particulam *alijs Iudicibus Eccleſiaſticis*, intelligunt de ſimilibus ſcilicet Iudicibus Sedis Apoſtolicæ alio nomine nuncupatis. Ita *Vgolin. & Alterius* quos ſequitur *Bonacc.*

Digitized by Google

*nacc. hoc loco q.*15. *punct.* 1.*num.* 7. Contraria tamen tutior videtur, vt de omnibus Iudicibus Eccleſiaſticis loquatur, quam tenet *Souſa hoc loco cap.*14. *Bullæ num.* 1. *Duard. q.*7. *numer.*1. *Filiucc. tract.*16. *n.*250. *Diana reſolut.*55. *tract.* 1. *tom.*2.

Aduerte tertiò, quod hic Canon ſolum loquitur contra talia facientes publica authoritate. Ita *Nauarr. cap.*27. *num.*71. *Suar. diſp.* 21. *ſect.*2. *numer.* 75. *Sayr. lib.*3. *cap.*18. *num.*5. *Vgolin. cap.*14. *Bullæ*, §.1. *verſ, qua excommunicatio. Bonacc. numer.* 5. & 17. eſt communis ſententia. Item intelligunt Doctores hic ſolum agi contra prædicta facientes authoritate publica laicali, non Eccleſiaſtica: ita *Nauarr. num.* 71. *Caiet. excomm c.*29. *Sayr. c.*18. *nu.*2: *Marius Alterius diſp.*15. *cap.* 1. *lib.* 5.

III. Nihilominus etiam priuati, ſeu partes talia procurantes à laica poteſtate fieri, incurrunt in alias excommunicationes, & pœnas latas in iure communi, & in Bulla Cœnæ Domini, & alijs Conſtitutionibus, contra trahentes aliquem à foro Eccleſiaſtico ad laicum, vel recurrentes ad laica tribunalia contra Ordinationes Iudicum Eccleſiaſticorum, vel impedientes ſeu turbantes iuriſdictionem Eccleſiaſticam; de quibus dixi *infra cap.*8. & 10. Similiter & prædicti Iudices, & officiales incurrrunt etiam per ſupradicta in alias cenſuras, de quibus dixi in dictis capitibus.

CAPVT VIII.

Iuriſdictionem Eccleſiaſticam impedire, ſeu forum Eccleſiaſticum eludere procurantes partes conuentæ per recurſum ad Laicam poteſtatem, procurando inhibitiones, ſeu mandata, & aliter cooperantes.

Circa pœnas recurrentium ad tribunalia ſæcularia in cauſis Eccleſiaſticis dixi multa *ſup. verb. Curiæ cap.*8. Et notandum quòd Iudices laici ſunt incapaces iuriſdictionis in perſonas Eccleſiaſticas, & Eccleſiaſticas cauſas, ita vt neque conſuetudo immemorabilis initij in hoc ſuffragetur. *Canoniſtæ cap. cauſam de præſcrip. Felin. in capit.* 2. *de maior. & obedien. Rot. deciſ.* 10. *de conſuet. in antiq. Rota pa.*2. *nouiſſ.dec.* 8. *numer.*4. & patet ex Bulla in Cœna Domini, in qua derogatur conſuetudinibus etiam immemorabilibus.

I. Tales incurrunt excommunicationem latam in *capit. nouerit, & capit. grauem, de ſent. excommun.* tanquàm præbentes cauſam, vt per decreta aliqua, ſeu ordinationem violetur libertas Eccleſiaſtica, vt dixi *ſupra c.*4. *Rota Caualer. deciſ.* 372. *numer.*1. *Genuenſ. in praxi cap.* 16. *numer.*1. Quod eſt intelligendum quando aliqua fuerint decreta, ſeu ſententiæ ſubſequutæ, iuxta ſtatuta, vel conſuetudines introductas contra libertatem Eccleſiaſticam, vt *Rota deciſ.* 10. *numer.* 2. *p.* 2. *poſth. Farinac.* Nam ita loquitur *capit. nouerit, & cap. grauem*.

II. Ex c.16. *Bullæ in Cœna Domini* excommunicantur ij, qui poſt Ordinariorum, aut ab eis delegatorum ſententias, & decreta, aut alias fori Eccleſiaſtici iudicium eludentes, ad Cancellarias, & Curias ſæculares recurrunt, & ab illis inhibitiones, & mandata, etiam pœnalia, Ordinarijs, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant; & qui decernunt, & exequuntur, ſeu dant auxilium, conſilium, patrocinium, & fauorem in eiſdem

Amplia quòd in hanc cenſuram incurrit recurrens ad dictum effectum impediendi Iudicem Eccleſiaſticum, ſiue poſt decreta illius Iudicis Eccleſiaſtici, ſiue per anticipationem, ſeu præoccupationem recurrat: eſt probabilior ſententia, *Reginal. & Filiucc.* quos ſequitur *Bonacc. q.*17. *punc.* 1. *num.* 23. *Vgolin. ſuper hoc c.* 16. *Bullæ verſ. ac etiam eos.* contra *Duardum q.* 1. & *Alterium c.* 2. *col.*2.

Amplia ſecundò, vt ſecundum probabiliorem incurrat recurrens, etiamſi non potuerit obtinere intentum prohibitionis, ſeu mandati à Iudice laico, vt *Alterius colum.* 2. & 3. *Reginal. lib* 9. *num.* 369. *Bonacc. numer.* 28. contra *Nauarr. Filiucc. Vinal. Vgolin. & Duard. apud Bonac. allegatos.*

Amplia tertiò, vt procedat etiam contra appellantes à Iudice Eccleſiaſtico ad laicum, ſuper poſſeſſorio rei ſpiritualis, ad impediendum, ne Eccleſiaſticus Iudex aliquid innouaret; quia etiam tale poſſeſſorium ad Eccleſiaſticum Iudicem pertinet, *Rota dec.* 10. *p.*2. *poſth. Farinac.* quidquid dixerint *multi DD. allegati à Rota ibi numer.*8. Neque hodie ſuffragari poteſt conſuetudo, etiam cum fama priuilegij, vt ait *Rota ibi num.*16. per *c. nouit. de ſent excomm. & per Bullam in Cœna Domini*, niſi re vera coſtet de talibus priuilegijs non reuocatis, vt *Rota ibi num.*20.

Amplia quod canones antiqui (recenſiti à Gratiano, vt *c. filys, & ibi gloſſ. ver. Regis.* 16. *q.* 7. *c. Principes, c. Regum, c administratores* 23. *q.* 5. tales recurſus ad iniuſtitias Eccleſiaſtici Iudicis manifeſtas coercendas) vim non habent, quia vel ſunt hodie correcti, vel potius nunquam vim legis habuere, cum non ſint Pontificij, neque decretum Gratiani fuit vnquam approbatum à Sede Apoſtolica tanquam authenticum. *Rota nouiſſ. dic. deciſ.* 10. *num.*13. *pa.*2.

Limita, vt licitus ſit recurſus ad Curiam ſæcularem ad effectum ſolum proteſtandi de incompetentia. *Rota apud Rubeum deciſ.* 240. *num.* 14. Item ſi recurſus fiat ad inuocandum auxilium ad tuendam ſuam poſſeſſionem, ſeu ad impediendam violentiam, non tanquam via iuris, ſeu per inhibitiones, citationes, & decreta; ſed tanquã de facto, in eo caſu quo quis poſſet priuatorum auxilium aduocare. *Rota ibid. numer.* 28. & 29. Item ſi fiat recurſus ad Curiam ſæcularem in caſibus alijs à iure expreſsè permiſſis, vt in cauſa feudi Laicalis, *c. cæterum de iudic.* & quando Iudex Eccleſiaſticus inuocat brachium Iudicis ſæcularis, in caſibus ſcilicet à iure permiſſis, vt *c. vt officium* §. *compeſcendi, de hæret. in* 6. & *alibi*.

Limita quòd Iudices, & exequutores, & cooperantes incurrunt in hanc cenſuram, quando tales inhibitiones fiunt ad inſtantiam partis recurrentis ad laicum Tribunal: nam quando id agunt ex officio prætenſo, alias incurrunt excommunicationes, de quibus dixi *c.* 6. 7. & dicam *cap.*11.

CAPVT IX.

Iuriſdictionem laicam exercentes in perſonas Eccleſiaſticas, illas trahendo ad ſuum laicum Tribunal in cauſa ciuili, vel criminali, & partes id procurantes, & alij cooperantes.

I. EX Bulla Martini V. quæ eſt Conſtit. 10. incipit, *Ad reprimen.* §. 4. & ex *Bulla in Cœna Domini c.* 15. fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra laicos poteſtatem habentes, qui perſonas, vel vniuerſitates Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal, ſeu forũ, ſeu audientiam trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, præter iuris Canonici diſpoſitionem Et ampliatur ex dicta Bulla Martini, & extenditur ad dantes in his auxilium, conſilium, vel fauorem, ſiue ſint publicæ, ſiue priuatæ perſonæ: vnde à fortiori continebitur actor, procurator, vel Aduocatus inſtans, & trahi procurans. Non tamen continebitur actor, aut alius priuata poteſtate procurans in excommunicatione prædicta Bullæ in Cœna Domini: ſed ſolum continentur, qui publica authoritate id faciunt, vt patet ex textu Bullæ. ita *Vgolin. ibi* §. 1. *num* 11. *Duard. q.* 10. *num.* 2 *Sayr. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 6. *Reginal. lib.* 9 *numer* 356. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 71. *Suar de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 78 Officiales autem, vt Curſores, Satellites, &c. continentur in vtraque excommunicatione, ſecundum magis communem, quia vtuntur publica poteſtate; *Sayr. num.* 6. *Duard. q.* 28. *num.* 4. *Reginal. num.* 356.

Limita vt non incurrant trahentes, vel procurantes trahi prædictas perſonas in caſibus à iure Canonico permiſſis, vt in cauſa feudi laici, vt *c. cæterum de Iudic. cap. verum, de foro compet. Iul. Clarus* §. *feudum, q.* 90. *numer.* 8 *Sayr. lib.* 3. *capit.* 19. *num.* 5. *Genuenſ. in praxi cap* 8. *numer.* 4. Item in alijs caſibus, quibus perſonæ Eccleſiaſticæ amiſere priuilegium fori, vt dixi *verbo, Apoſtaſia ab ordine,* & in alijs locis, ſeu criminibus.

Limita ſecundò, vt non incurrant trahentes ex ſpeciali priuilegio Papæ non reuocato: & multi dicunt ſufficere conſtantem famam talis priuilegij cum conſuetudine ab immemorabili. *Suarez lib.* 4. *defen. lib. Eccleſ cap.* 34. *numer.* 17. *& de cenſur. diſput.* 21. *ſect.* 2. *numer.* 109. *Layman. lib* 4. *tract.* 9 *capit.* 10. *numer.* 2. *Tuſcus verbo, Iudex, numer.* 46. *in fin. Gabriel. comm. concl. lib.* 5. *tit. de præſcr. concl.* 1. *numer.* 17. *&* 18. An autem talia priuilegia cenſeantur per vltimas clauſulas Bullæ Cœnæ reuocata, multi affirmant, multi negant, apud *Dianam reſolut.* 6. *tract.* 2. *tom.* 2. *& reſol. vlt. tract.* 1. *tom.* 2. Sacra autem Rota tenet eſſe reuocata, vt *decis. numer.* 24. *par.* 2. *poſth. Farinace.* vbi latiſſimè hæc materia tractatur, & priuilegia examinantur Regum, & Principum.

Ex *cap. quoniam de immunit. eccleſ. in* 6. alia fertur excommunicatio contra eos, qui aliquem coram Iudice eccleſiaſtico ſuo competente litigare volentem, cogunt ad litigandum in foro ſæculari; de qua re dixi *cap.* 7.

Item ex *cap.* 14. *Bullæ in Cœna Domini*, fertur excommunicatio contra laicos Iudices auocantes ad ſuum tribunal cauſas ſpirituales, vel annexas à Iudicibus Eccleſiaſticis: de qua re dixi *d. c.* 7.

Item ex *cap.* 19. *Bullæ in Cœna Domini* fertur excommunicatio contra Iudices, & officiales proceſſantes perſonas Eccleſiaſticas, ſeu in cauſa criminali contra eas procedendo: de qua dicam *infra c.* 10.

Ex *Auth. ſtatuimus, C de Epiſc. & Cleric.* quæ ſumitur ab extrauagante Friderici *de ſtatu & conſuet.* §. *item ſtatuimus.* Nullus Eccleſiaſticam perſonam in ciuili, vel criminali cauſa trahere ad iudicium ſæculare præſumat, contra Canonicas, & Imperiales Conſtitutiones. Quòd ſi ſecus fecerit, Actor à iure ſuo cadat, iudicatum non teneat, Iudex ſit ex tunc iudicandi poteſtate priuatus.

Nota quòd prima illa pœna, ſcilicet amiſſionis cauſæ, ſeu iuris ſecundum multos non eſt latæ ſententiæ, per ea, quæ dixi ſupra *verbo falſum, capit.* 1. *& verbo Curia, cap* 8. ſed hodie eſt certum eſſe latæ ſententiæ; vt dixi dicto *c.* 8. Secunda autem pœna, priuationis officiorum eſt latæ ſententiæ, & ipſo facto operatur, vt *Tiraqu. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num.* 141. *C. de reuoc. donat. Barboſ. de diction. verbo ex tunc,* qui alios allegat.

Eccleſiaſtici eccleſiaſticos trahentes ad tribunal laicum, varias pœnas incurrunt, de quibus dixi *d. verbo, Curia cap.* 8.

Item tam eccleſiaſtici, quàm laici, trahentes eccleſiaſticos ad tribunal laicale, ſtatim atque aliquod decretum Iudicis, ſaltem citationis, obtinuerint contra eccleſiaſticam perſonam adhunc effectum: Itemque ipſi Iudices decernentes, & officiales exequentes videntur incurrere in excommunicationem latam in *cap.* 15. *Bullæ in Cœna Domini,* & in *c. nouerit, & cap. grauem, de ſent. excomm.* vt dixi *ſupra c.* 4. Quod ſi pars litigans via appellationis trahat colligantem ad tribunal ſæculare ab Eccleſiaſtico, incurrit in excommunicationem latam in *c.* 14. *Bullæ in Cœna Domini*, de qua dixi *verbo, appellatio.*

Item laici Principes, & Iudices exercere procurantes iuriſdictionem in perſonas Eccleſiaſticas, ſi id faciant æſtimantes ſe vti ſpirituali iuriſdictione, aut ſpiritualem iuriſdictionem poſſe in illo acquirere, aut ſe gerentes pro ſpirituali capite: incurrunt excommunicationem latam in *capit. quoniam, de immunit. eccleſiaſtic. in* 6. *& in Tridentini ſeſſ* 22. *capit* 11. *& in Bulla in Cœna Domini cap* 17. contra vſurpantes iuriſdictionem ad eccleſiaſticos pertinentem: de qua dixi *verbo, vſurpatio.*

Communiter loquendo, laici Superiores æſtimant ſe ſola iuriſdictione laicali contra Eccleſiaſticos procedere: tamen pro foro externo præſumi poſſunt velle vſurpare ſpiritualem iuriſdictionem, ex *d. c. quoniam.*

CAPVT X.

Iuriſdictione laica abutentes procedendo in perſonas Eccleſiaſticas ad capturam, vel pœnas corporales; & ad ea cooperantes, vel non impedientes.

IVdices laici, & Officiales, & alij quicunque ſe interponentes, aut immiſcentes ſuper captura, vel carceratioue, vel inflictione pœnæ alicuius corporalis per contactum corporis, vel torturæ contra perſonam Eccleſiaſticam, incurrunt in excommunicationem latam in *c ſi quis ſuadente 17. q 4.* & *c.nuper de ſent. excommun.* quæ eſt Papæ reſeruata, vt dixi *verbo iniuria, cap.* 2. & procedit etiam in carceratione facta ſine corporis læſione, ſeu violentia, *vt d. cap. nuper, & ibi Canoniſtæ*: Item dicti Iudices incurrunt in alias cenſuras latas contra trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum Tribunal, de quibus dixi *c.præced.*

II. Item Epiſcopi, & Prælati cognoſcentes ſuos Clericos capi, vel carceratos eſſe à Iudice laico,& non impedientes ſaltem per cenſurarum denunciationem, aut aliter prout de iure, incurrunt in excommunicationem eandem *c. ſi quis ſuadente*, per *cap quantæ, de ſent.excommun. & cap.dilecto, eodem tit.in 6.Genuenſ.in praxi cap.6. num.vlt.in fin. Bologn.in l.vt vim, num.81. ff.de iuſt.& iur.*

Imò ſecundùm probabilem ſententiam, omnes, qui impedire talia potuere, etiamſi ex officio impedire non tenerentur, ſi non impediant, incurrunt in eandem cenſuram Papæ reſeruatam,ex *cap ſi quis ſuadente,* vt *d. cap.quantæ, & cap.dilecto*, & *ibi Canoniſtæ* magis communiter tenent.

III. Ex Bulla 3. Vrbani VI. quæ incipit, *Quia ſicut*, fertur excommunicatio contra omnes Principes, Duces, Marchiones, Dominos Terrarum, & Officiales,& alios iuriſdictionem laicam habentes, & Conſiliarios eorum, præſumentes bannire, aut proſcribere perſonas Eccleſiaſticas. Item contra mandantes,vel eorum nomine facta rata habentes,vel ad ea dantes auxilium, conſilium, vel fauorem. Item fertur interdictum contra Vniuerſitates, & Communitates ea facientes, & contra Ciuitates, & loca dictorum Dominorum talia præſumentium, in quibus ea facta fuerint. Abſolutionem autem earum cenſurarum idem Vrbanus reſeruat Papæ, cum clauſula *non obſtantibus*.

IV. Sed latius in Bulla Cœnæ Domini *cap. 19.* fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra Iudices laicos, & Officiales; ſeu Notarios, Scribas, Exequutores, quomodocunque ſe interponentes in cauſis criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illos proferendo, vel exequendo, ſine ſpeciali, ſeu expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ. Item contra eos,qui licentiam huiuſmodi ad caſus non expreſſos extendunt, vel aliàs ea perperam abutuntur; etiamſi tales fuerint Conſiliarij, Senatores, Præſides, Cancellarij, aut aliter nuncupati.

V. Ex *Auth. ſtatuimus, C. de Epiſcopis, & Clericis,* pœnæ diuerſæ ſunt latæ contra Iudices, & partes trahentes aliquem Eccleſiaſticum ad ſuum forum ſæculare in cauſa ciuili, vel criminali, & conſequenter contra Laicos proceſſantes perſonas Eccleſiaſticas in criminalibus cauſis, vt dixi *ſupra cap.9.*

CAPVT XI.

Iuriſdictione laica compellens partes actrices ad reuocationem decretorum, ſententiarum, ſeu literarum Iudicum Eccleſiaſticorum, vel ad abſolutionem à cenſuris, ſeu pœnis.

I. EX *c.14. Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur laici Iudices, Magiſtratus, Cancellarij, & Conſiliarij quicunque, qui partes actrices, quæ cauſas beneficiales, & decimales, ac alias ſpirituales cauſas, & ſpiritualibus annexas Auditoribus, & Commiſſarijs Apoſtolicis, alijſque Iudicibus Eccleſiaſticis committi fecerunt, vel committi faciunt, compellunt ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt à cenſuris, & pœnis in illis contentis,abſolui per ſtatutum, vel aliàs.

Nota primò, quòd dubium eſt, an hęc excommunicatio hic feratur ſolum ad tuenda acta Iudicum Apoſtolicorum, an verò etiam omnium Iudicum, vt dixi ſupra *cap.7. in explicatione alterius partis eiuſdem Canonis 14. Bullæ in Cœna Domini.* vbi etiam alias addidi declarationes, quæ pertinent etiam ad hanc partem.

Nota ſecundò, quòd hic non excommunicatur compellens Iudicem ipſum Eccleſiaſticum ad reuocanda ſua acta, ſeu ſententias: incurrit tamen iſte in alias excommunicationes, de quibus dixi *cap. 4. cum ſeqq.* & *verbo, Cenſura,cap 21.& 22.*

An autem impediens vſum paſſiuum Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, vt ſupra, cogendo partem, incurrat in excommunicationem latam contra impedientes iuriſdictionem Eccleſiaſticam ordinariam, de qua *ſuprà cap.5.& 6.* Reſpondeo negatiuè, vt *Graff. par.1. lib 4. cap.18. num 139.* quia iam Iudex functus eſt officio ſuo: ſecùs tamen ſi cogeret Iudicem ad reuocationem actorum. *Bonac.q.17.pun.1.num 2.*

Nota tertiò, quòd compellens non incurrit hanc cenſuram, niſi effectu ſequuto, quia aliàs non dicitur ille compuliſſe, neque hic compulſus, qui vel non fecit reuocari acta, vel ſaltem non præſtitit aſſenſum; ſed dicitur conatus, & non coactio, ſeu compulſio, vt *Sanch.lib.4.in decal.cap.4.num.19* vnde *Alterius hoc loco diſp.15. cap.2. lib.5.* ait: Compellere eſt aliquem inuitum, ad aliquid faciendum inducere: itaque requiritur effectus; ſufficiet tamen aſſenſus præſtitus ad reuocandum, quando compulſio fuit facta ad talem aſſenſum extorquendum, quia hoc eſt obiectum immediatum, & principale talis compulſionis.

II. Item compellentes partes actrices ad dictam reuocationem actorum, ſeu decretorum fori Eccleſiaſtici, per ſtatutum, ſeu aliam ordinationem, incurrunt in cenſuras latas contra facientes ordinationes contra libertatem Eccleſiaſticam, quia ſic ſaltem indirectè

impe-

Digitized by Google

impediunt recurſum ad Tribunal Eccleſiaſticum, vel vſum talis iuriſdictionis. De quibus cenſuris dixi ſupra *cap.* 4.

CAPVT XII.

Iuriſdictione laica, vel priuata poteſtate cogentes ad reuocationem cenſurarum, vel abſolutionem, aut impediens illarum obſeruationem.

Vide *verbo, Cenſura, cap.* 21. & 22.

CAPVT XIII.

Iuriſdictione laica, vel priuata authoritate impedientes literas, ſeu gratias à Sede Apoſtolica impetrari, vel pro negotijs ad Curiam Romanam accedi.

I. IN *cap. grauem de ſent. excom.* fertur excommunicatio contra laicos, qui faciunt ſtatuta pœnalia contra Clericos, vel laicos impetrantes literas Apoſtolicas ad Iudicem Eccleſiaſticum contra laicum, & quamuis ille textus videatur loqui in caſu particulari Reipublicæ Piſanæ, & videatur eſſe excommunicatio ſententiæ ferendæ, non latæ ſententiæ; tamen ſacra Rota intelligit eſſe excommunicationem latæ ſententiæ, vt *deciſ.* 10. *numer.* 2. *par.* 2. *poſth. Farinac.* & *Caualer. deciſ.* 372. *numer.* 1. Verùm hodie tales ſtatuentes, & alij cooperantes incurrunt in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ contra facientes ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, vt dicam infra *verbo, Leges, cap.* 2.

II. Item ex *cap.* 13. *Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur qui quomodolibet quibuſcunque perſonis in genere, vel in ſpecie præſumunt directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, mandare, ne pro negocijs proſequendis, ſeu gratijs, vel literis impetrandis, ad Romanam Curiam accedant, ſeu recurſum habeant, ſeu gratias ipſas, vel literas à Sede Apoſtolica impetrent, ſeu impetratis vtantur, & qui eas apud ſe, aut Notarios, aut aliàs quomodolibet retinere præſumunt.

Aduertendum quòd hic excommunicantur non ſolùm qui publica authoritate ea præſtare impedimenta præſumunt, ſed etiam propria priuata poteſtate, & voluntate, vt *Nauarr, cap.* 27. *num.* 68. *Duard. q.* 9. *n.* 18. *ſuper d. cap.* 13. *Bulla, Bonac. punct.* 3. *numer.* 4. *ſuper eo cap.* & aliſ, quos allegaui *verbo, Curia, cap.* 5.

CAPVT XIV.

Iuriſdictione Eccleſiaſtica, vel laica, vel priuata authoritate impedientes executionem literarum, aut decretorum Apoſtolicorum, vel aliorum Iudicum Eccleſiaſticorum, & ad eum effectum ad ſæcularia Tribunalia recurrentes.

I. EX Bulla Innoc. VIII. quæ eſt 17. incipit, *Officij noſtri*, ſtatutum eſt, vt ſi ij, contra quos commiſſæ fuerint cauſæ in Curia Romana, citationes, ſeu alia mandata gratiæ, vel iuſtitiæ exequi impediant, vel procurent, vt aduerſarius renunciet beneficio, aut alteri iuri ſuo; aut pro tali impeditione ad Curiam ſæcularem recurſum fecerit; cauſam perdant, & omne ius, quod in illa habebant; & efficiantur inhabiles ad beneficia ſic renunciata. Alij verò, quos cauſa non tangit, ſi ad hæc cooperati fuerint, incurrant excommunicationem Papæ reſeruatam. Notarij autem recuſantes inſtrumenta executionum dare parti roganti, incurrant reatum periurij, & executionem officij Tabellionatus amittant; fiantque infames eo ipſo, donec gratiam obtineant ſuper pœnis huiuſmodi.

Aduerte, quòd aliqui DD. dicunt, per hanc Conſtitutionem recurrentes ad laicalia Tribunalia incurrere priuationem beneficiorum ipſo facto, vt apud *Rotam deciſ* 83. *num.* 1. & 2. *in collect. Rubei*, ſed gratis dicitur, & nullibi id probari poteſt.

II. Ex Bulla Leonis X. quæ eſt Conſt. 30. incipit, *In ſupremi*, Primò reuocantur omnia priuilegia Prælatis Eccleſiaſticis, & Communitatibus locorum conceſſa de non exequendis literis Apoſtolicis ante approbationem, ſeu placitum ipſorum: deinde prohibetur omnibus Epiſcopis, & Prælatis Eccleſiaſticis ſub pœna excommunicationis Papæ reſeruatæ, & Communitatibus locorum ſub pœna interdicti Papæ reſeruati, ne præſumant impedire Iudices, Notarios, Tabelliones, ab executione literarum Apoſtolicarum. Item præcipitur quibuſcunque perſonis etiam Regibus, Imperatoribus, & Epiſcopis, ne ad tale impedimentum conſilium, auxilium, fauoremue præſtare præſumant, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Papæ reſeruatæ. Item, vt tranſgreſſores à dictis excommunicationibus in articulo mortis abſolui tantum poſſint, præſtita ſatisfactione. Item præcipitur Communitatibus locorum, ne tales inobedientes, ſeu tranſgreſſores recipiant: aliàs ea loca incurrant interdictum eo ipſo, donec illi ibi permanſerint, & triduo poſt diſceſſum eorum, ſi nondum exciterint abſoluti. Item excommunicatio, & interdictum profertur latæ ſententiæ contra Eccleſiaſticos, qui ſtatuta Synodalia, vel Prouincialia, quibus tale impedimentum decernitur, non delent, & abſolutio Papæ reſeruatur. De hac Bulla vide *Rebuff. ſuper Bulla in Cœna Domini, cap.* 9. *Marium Alterium tom.* 1. *diſp.* 14. *lib.* 5. *cap.* 2. *col.* 5.

Aduerte, quòd ait non poſſe reum abſolui in articulo mortis, niſi præuia ſatisfactione, intelligendum, ſi ſatisfacere poſſit, & ſufficiet cautio idonea, ſi eam præſta-

præſtare poſſit, aliàs ſufficiet iuratoria, *Sanchez lib.2. in decral.cap.20.num.19.* & multos allegat *Diana reſol. 24. miſcell. 2. tom.1.*

Aduerte etiam, quòd licet in actione principali non contineantur, niſi publicæ perſonæ, id eſt Prælati, & Communitates, tamen quòd attinet ad cooperantes, continet etiam priuatas perſonas.

III. Ex *Bulla in Cœna Domini*, *cap. 14.* excommunicantur ij, qui impediunt quomodolibet exequutionem literarum Apoſtolicarum, ſeu exequutorialium, proceſſuum, & decretorum prædictorum (ſcilicet Sedis Apoſtolicæ, ſeu Auditorum, & Commiſſariorum Papæ, & aliorum Iudicum Eccleſiaſticorum) circa cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus annexas, vel ſuum ad id fauorem, conſilium, vel aſſenſum præſtant, etiamſi prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi ad Summum Pontificem informandum (vt dicunt) ſupplicauerint, niſi ſupplicationes huiuſmodi coram eodem Pontifice, & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſides, Cancellarij, Conſiliarij quorumcunque Parlamentorum, aut Principum, etiam Regum, & Imperatorum, vel Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarij, ſeu Vicarij.

Aduertendum primò, quòd magis communis ſententia tenet hoc loco non ſolùm agi de impedientibus executionem literarum, & decretorum Apoſtolicæ Sedis, vel Iudicum Sedis Apoſtolicæ, ſed aliorum quorumcunque Iudicum Eccleſiaſticorum in cauſis ſpiritualibus, vel annexis propter particulam illam, *aliiſque Iudicibus*, quæ in principio in eodem *cap. 14. Bullæ* appoſita eſt. Ita tenet *Souſa ibid.num.1.Duard. q.7.num.1. Filiuc.tract.17.num.250. Diana reſolut. 55. tract.1. tom.2.* contra *Vgolin. & Alterium*, quos ſequitur *Bonac.q.15.punct.1. num.7.*

Aduertendum ſecundò, quòd hic textus quoad principales delinquentes, ſeu impedientes, procedit ſolum contra eos, qui authoritatiuè id faciunt, id eſt ſua publica poteſtate, ſeu iuriſdictione laica; non autem ſi priuata poteſtate, vel Eccleſiaſtica vtantur, quia ſolum loquitur contra laicos officiales: ita *Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect.2.numer.75. Vgolin.hic cap.14. §.1.verſic. quæ excommunicatio, Nauarr. cap.27.num.71. Sayr.lib. 3. cap.18. num.2. & 5. Filiuc. tract. 16. num. 245.* eſt communis.

Aduertendum tertiò quoad actiones ſecundarias, ſeu cooperationis per fauorem, conſilium, & aſſenſum Doctores magis communiter aſſerere intelligendum hunc textum de ea facientibus ſua publica laicali poteſtate, vt ſi ſint Iudices, vel Conſiliarij, vel Cancellarij, &c. ita *Suar.num.76. Sayr.num.2. Filiuc. num. 245. Bonac.diſput.15. punct.1. num.25. & 26.* & facit illa particula, quæ ſtatim additur in textu, *etiamſi prætextu violentiæ prohibendæ*: quæ verba conueniunt perſonis publicis, non priuatis. Eſt contra aliquos, quos allegat ibi *Bonac.num.26.* qui putant ibi contineri etiam priuata authoritate facientes, & partes actrices inſtantes pro tali impeditione, vel reos conſentientes: quæ ſententia eſt probabilis. Sed etiam ſtante priori ſententia partes, & alij ad impedimentum præfatum cooperantes incurrunt in alias excommunicationes latas in iure communi, & in Bulla Cœnæ: de quibus dixi ſupra *cap.4.& ſeqq.*

IV. Ex *Bulla in Cœna Domini cap. 13.* excommunicantur omnes tàm Eccleſiaſtici, quàm ſæculares, qui appellant, vel aliàs recurrunt ad Curiam ſæcularem à futura exequutione literarum Gratiæ, vel Iuſtitiæ, vel quorumcunque decretorum, quæ à Papa, & Sede Apoſtolica, Legatis, Nuncijs, Præſidibus Palatij Papæ, & Auditoribus, & Commiſſarijs Cameræ Apoſtolicæ, aliiſque Iudicibus, & Delegatis Apoſtolicis emanauerint; & à laica poteſtate, inſtante etiam Fiſci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiuſmodi admitti, ac literas, ſeu decreta præfata capi, & retineri faciunt. Item qui illa impediunt, vel prohibent exequutioni mandari ſimpliciter, vel niſi cum ſuo beneplacito, vel examine; aut prohibent, ſeu impediunt Notarios ſuper tali exequutione inſtrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti, cuius intereſt, tradi. Item qui partes, ſeu eorum agentes, conſanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, ſubexecutores literarum, & decretorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, vel detinent, aut à Ciuitatibus, locis, aut Regnis eijciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, vel comminantur per ſe, vel per alios publicè, vel occultè.

Nota quòd procedit iſta excommunicatio contra appellantes, ſeu recurrentes, etiamſi appellatio non fuerit admiſſa à laica poteſtate, *Filiuc.tract.16. n.199. Bonac.q 14.pun.1.numer.vlt.*

Nota ſecundò, quòd procedit contra aliter etiam impedientes executionem literarum Apoſtolicarum, ſeu decretorum, vt ſupra, ſiue impedimentum præſtetur publica, vel priuata poteſtate, ſecundùm magis communem, quam tenent *Nauarr.Vinald.Vgol.Souſa, Alter. Duard. ſuper eo cap.Bullæ.* Nihilominus contraria verior videtur, quia textus ſolùm loquitur de procurantibus, ſeu cauſantibus ea impedimenta publica poteſtate, ſeu publicæ poteſtatis auxilio: ita tenet *Sayr.lib.3.cap.17.num.6. Graff.lib.4. cap.18. num. 107. Filiuc.num.202.* & probabilem ait *Bonaccina punct. 2. numer.10.*

CAPVT XV.

Iuriſdictionem, ſeu cognitionem in cauſis Sancti Officij vſurpantes Magiſtratus temporales, vel impedientes.

Vide *verbo*, *Inquiſitio, cap. 1.*

CAPVT XVI.

Iuriſdictionem, ſeu cognitionem in cauſis Sancti Officij vſurpantes, vel impedientes Superiores Regulares.

Vide *verbo*, *Hæreſis, cap.7.*

CAPVT XVII.

Iuriſdictionem Sancti Officij impedientes per violentiam.

Vide *verbo, Inquiſitio, cap. 3.*

CAPVT XVIII.

Iuriſdictionem Eccleſiaſticam, vel laicam ad Eccleſiaſticos, vel pia loca pertinentem vſurpantes, & alij huic vſurpationi conſentientes.

IN *c.17. Bullæ In Cœna Domini*, fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra vſurpantes Iuriſdictionem quamcunque pertinentem ad Sedem Apoſtolicam, vel ad Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, vel beneficiorum Eccleſiaſticorum, de qua re dixi *verbo vſurpatio, cap.3.*

Item in *cap.20. Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur vſurpare præſumentes iura, & iuriſdictionem ſupremam alicubi ad Eccleſiam Romanam pertinentia, vel ad id auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes. Vide *verbo Romana Eccleſia.*

In *cap. 11. Trident. ſeſſ. 22. reform.* fertur excommunicatio Papæ reſeruata, & aliæ pœnæ contra vſurpantes Iuriſdictionem Eccleſiarum, aut piorum locorum, & contra Clericos vſurpationi conſentientes, de qua re dixi *verbo, vſurpatio, cap. 3.*

CAPVT XIX.

Iuriſdictionem vſurpantes in exemptos ab ordinaria iuriſdictione, & exempti vſurpationi conſentientes.

I. SI Ordinarius Eccleſiaſticus vſurpare contendat iuriſdictionem in exemptos, v. g. Regulares, aut alios Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectos. Primò incurrit excommunicationes contra vſurpantes Iuriſdictionem Eccleſiaſticam latas in Tridentino, & Bulla Cœnæ Domini, de quibus dixi *cap.præcedenti*,& in Tridentino continentur etiam vſurpationi conſentientes. Secundò iuxtà aliquos Doctores incurrit in excommunicationem latam in Bulla in Cœna Domini, *cap.20.* contra occupare, aut detinere præſumentes iura ad Romanam Eccleſiam pertinentia, vel ſupremam iuriſdictionem Romanæ Eccleſiæ competentem, aut illam perturbare, aut vexare, aut in his auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes. Vnde etiam incurrunt in hanc pœnam ipſi exempti vſurpationi conſentientes, ſecundùm eoſdem authores. Ita tenet *Eraſm.Cokjer. tract.de iuriſd. in exemptos, par. 4. quæſt 4.quæſt.75. num.1. & 7.* Sed contra eſt,quia communiter Doctores intelligunt in *d. cap.20.*agi de vſurpatione iuris, & iuriſdictionis temporalis ad Romanam Eccleſiam alicubi pertinentis. Ita *Sayr.lib.3.cap. 24.num.5. Suar.de cenſur.diſp.21.ſect.2. num.104.* & de communi teſtatur *Bonac. q.21.punct.1.numer.15.*

Illud veriùs eſt, quòd Religioſi Prælati, ſeu Officiales conſentientes vſurpationi iuriſdictionis in exemptos, ſeu ſubiectioni illi; Itemque Prælati vſurpantes talem iuriſdictionem, incurrunt in *extrau. Ambitioſæ*, de quibus dixi *verbo, Alienatio, cap.1.* quia hæc renunciatio exemptionis eſt alienatio prohibita rei Eccleſiaſticæ, *cap.cum tempore de arbitris, ibi Hoſt. & Abbas num.3.* & quia hoc ius reputatur inter immobilia, *per d.cap.& gloſſ.in cap.2.verbo iura, de rebus Eccleſ.non alien.in 6. & text.in cap. nulli, extra eod. tit.& ibi Imola, & Redoan.eod.tract.tit.de alienat. redditum,& iurium, num.22.* & talis renunciatio eſt magni momenti, *d.cap. ſi diligenti, de foro compet.*

Aduertendum eſt tamen, quòd exemptio à iuriſdictione Ordinarij amittitur præſcriptione quadraginta annorum, dummodò interuenerit ſcientia, & patientia Superioris, cui exemptus ſubijciebatur, & eius in cuius fauorem principaliter hoc priuilegium erat conceſſum; ita vt non ſufficiat ſcientia ſubſtituti, ſeu Officialis. *Cokier.de iuriſd. Ord.in exemptos, par.3. q.12. numer. 1. 2. & 3. cum ili. alleg.* Imò quando exempti ſubijciantur immediatè Papæ, non poteſt præſcribi ab Ordinario contra hoc priuilegium, niſi ſpacio centum annorum, *Cokier. ibi num. 6.* Imo ſi in priuilegio Apoſtolico exemptionis adeſt clauſula irritans, nullo tempore poterit præſcribi, *Cokier.ibi num.11. verſ.fallit autem.*

CAPVT XX.

Iuriſdictionalia loca quæcunque Eccleſiarum, vel piorum locorum alienantes.

Vide *verbo, Alienatio, cap. 4.*

CAPVT I.

Legatos Sedis Apoſtolicæ impediens, vel offendens.

I. IN *extrauag. vn. de conſuet.* contra eos, qui de cætero impedire præſumpſerint Legatos, aut Nuncios, quos ad quaſcunque partes Sedes Apoſtolica tranſmiſerit, fertur ſententia excommunicationis eo ipſo incurrenda. Et contra Regna, Terras, & loca quælibet ſubiecta Dominis impedientibus huiuſmodi Legatorum, ſeu Nunciorum officium fertur ſententia interdicti ipſo facto incurrendi, tandiù duraturi, quandiù Domini prædicti in contumacia perſtiterint, non obſtantibus quibuſcunque Indultis,& priuilegijs, etiam Imperatoribus aut Regibus conceſſis in quacunque verborum forma.

Amplia, vt procedat non ſolùm contra impedientem Legatos, & Nuncios, quominùs accedant ad eiuſdem terram, miſſos pro tali officio, ſed etiam quominùs illac tranſeant aliò miſſos. *Suar.diſput.23. de cenſur. ſect. 6. num. 4. Toletus lib. 1. cap.25. §. vndecima. Marius tom.1.diſput.12.lib.5.cap.8.*

Amplia ſecundò, vt neque ſit licitum Principibus, vel Magiſtratibus diſcutere facultates, & poteſtates Nuncij Apoſtolici, ſed ſolis Iudicibus Eccleſiaſticis, vt apud

apud *Dianam reſol. 67. tract. 2. de immun. tom. 1.* vbi plures allegat. Verum eſt, quòd tenetur Legatus oſtendere Principi litteras legationis. Sed quamuis Princeps non teneatur Legatum Papæ admittere, niſi probet legationem per oſtenſionem litterarum, hoc fallit in Legati à Latere, aut alio Nobiliſſimo, & noto Principi, ad quem mittitur, vt de communi teſtatur *Maſcard. verbo, Ambaſſiatores, concl. 84. num. 2.*

Limita primo, vt non teneatur Princeps admittere Legatum Papæ cum probabili periculo ſui ſtatus, vt *Maſcard. ibid. num. 1.*

Limita ſecundò, quòd hæc excommunicatio non eſt hîc reſeruata.

II. Sed eijciens Legatum, vel Nuncium Papæ iam receptum ad aliquod territorium deſtinatum pro munere legationis exercendo, incurrit in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini, *cap. 11.* non tamen illam incurrit impediens tranſitum, vel non admittens, *Nauarrus cap. 27. numer. 149. Tolet. lib. 1. cap. 25. §. vndecima. Filiucc. tract. 16. num. 238. Bonac. ſuper eo. cap. 11. quaſt. 12. punct. 1. num. 7.* niſi id faciat carcerando, vel detinendo, vel percutiendo, vel occidendo, aut mutilando, aut hoſtiliter perſequendo, vt patet ex eodem textu: & de hac vide *verbo, iniuria capit. 5.*

III. Nihilominus impediens Legatos, ſeu Nuncios, non admittendo ad locum deſtinatum, vel non concedendo tranſitum, incurreret in excommunicationem latam in *cap. 16.* Bullæ in Cœna Domini contra impedientes Prælatos, ne ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica ordinaria vtantur, ſi tales erant Legati, ſeu Nuncij deſtinati ad regimen alicuius territorij, ſeu Regni; quia iſti habent ordinariam iuriſdictionem, *cap. Legatus, de officio legati in 6.* Secus ſi ſolum ad negocium extraordinariè eſſent miſſi, quia ibi non ſunt Iudices ordinarij, vt *Abb. in rub. de offic. leg. Azor. tom. 2. lib. 5. cap. 27. q. 5. Laym. lib. 1. tract. 4. cap. 7. nu. 21.* De hac excommunicatione vide *verbo, iuriſdictio, c. 5.*

Qualem iuriſdictionem habeant Legati à latere, dixi *pag. cap. 34.*

C A P V T I.

Legenda à Regularibus in publica menſa, vel Capitulo.

I. Decretum Clemen. VIII. *de largit. munerum prohibitis Religioſis*, quotannis legendum, vt dixi *verbo, munera, cap. 10.* & quidem ex ipſa conſtitutione Clem. nulla erat pœna latæ ſententiæ contra Superiores negligentes: ſed hodie ex Bulla S. D. N. Vrbani VIII. eſt appoſita, vt dixi *verb. munera capit. 10. in fin.*

II. Decretum Sacræ Congregationis Concilij *de celebratione Miſſarum* editum *anno* 1625. *die* 21. *Iunij*, legendum eſt à Regularibus in publica menſa ſexto quoquo menſe, id eſt feria ſecunda poſt primam Dominicam Aduentus, & feria ſexta poſt octauam Corporis Chriſti: aliàs Superiores, qui legi non fecerint, incurrunt pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ.

III. Ex Decreto Sacræ Congregationis generalis Inquiſitionis coram SS. D. N. Vrbano VIII. *Anno* 1633. *die* 7. *menſis Iunij*, Superiores cuiuſcunque Ordinis, Congregationis, Societatis Regularis, aut cuiuſuis alterius Inſtituti, quantumuis exempti, & priuilegiati, tenentur perpetuo ſemel in anno tempore determinato, in publica menſa, vel in Capitulo ad hoc ſpecialiter conuocato, & inſuper in quocunque generali, vel prouinciali Capitulo, ſeu Conuentu, ſuos ſubditos admonere de iniuncta omnibus obſeruantia, & exequutione Conſtitutionum, & Decretorum Apoſtolicorum ad Sanctum Officium pertinentium, & præſertim eorum, de quibus in dicto decreto ſit expreſſa mentio. Aliàs Superiores negligentes com monere, incurrunt in pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ.

IV. Ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij, bis in anno legendum eſt in publica menſa Decretum eiuſdem Sacræ Cogregationis de Apoſtatis, & eiectis, (quod eſt *num. 26. inter Conſtit. Vrbani VIII. in Bullario*) cum alio Decreto Clemen. VIII. ibi annexo. Sed nulla pœna eſt circa hanc partem appoſita latæ ſententiæ.

C A P V T I.

Legum, & conſuetudinum iniquarum obſeruationem iurantes, vel iurari facientes.

Vide *verbo, Iuramentum.*

C A P V T II.

Leges, vel ſtatuta, vel ordinationes facientes contra Eccleſiaſticam libertatem, & cooperantes.

I. Leges, Statuta, Decreta, Ordinationes, &c. contra libertatem Eccleſiaſticam ſunt ipſo iure nulla, *cap. Eccleſia, cap. quæ in eccleſiarum, de conſtit. c. nouerit, cap. grauem, de ſent. excommun. cap. vlt. de immunit. Eccleſ. in 6. & C. de ſacroſ. eccleſ. Auth. caſſa.*

Dicitur autem ordinatio eſſe contra libertatem eccleſiaſticam quando per eam Laici contra Eccleſiaſticos fiunt audaciores, & Eccleſiaſtici timidiores, *Bart. & Angel. in l. 1. §. qui oneranda, ff. quarum rerum act. non detur. Abb. in dicto cap. nouerit. Felinus in cap. Eccleſia, numer. 69. de conſt.* ſeu vt alij explicant, quando tali ordinatione derogatur iuri communi, vel priuilegio Eccleſiarum, vt *dicto c. Eccleſia, & ibi Canoniſta. Suar. de cenſur. diſput. 21. ſect. 2. numer. 93.* Vt cum Superior Laicus ſtatuit aliquid de re, aut perſona eccleſiaſtica, aut onera imponit Eccleſiaſticis, aut in illos, aut Eccleſias aliter ſuam iuriſdictionem extendit, ſiue ea præiudicia directè, ſiue indirectè inferat per illam ordinationem. Vide *Suar. de legib. lib. 3. cap. 34. nu. 3. Tolet. lib. 1. cap. 38. Layman. lib. 4. tract. 9. cap. 9. n. 3. Canoniſtas in d. capit. Eccleſia, & in alijs iuribus ſupra cit.* Et probabilius eſt etiam dici contra libertatem Eccleſiæ ordinationem illam, qua Eccleſijs, ſeu eccleſiaſticis præiudicatur in ijs, quæ illis competunt, vel

Digitized by Google

iure gentium, vel naturali, etiamſi non vt corpori ſpirituali, ſed vt comparti Reipublicæ temporalis, ſeu ratione conuictus politici, ita *Cardin. in cap. aduerſus, §. cæterum, num. 4. de immunit. Eccleſ. Sayr. lib. 3. capit. 34. numer. 17. Lapus alleg. 92. numer. 3. Tolet. lib. 1. cap. 37. §. libertas, Suar. diſp. 21. de cenſur. ſect. 2. nu. 93. Viuald. ſuper cap. 18. Bullæ num. 8.*

Non eſt tamen propriè contra libertatem Eccleſiæ, quando derogatur priuilegio particulari, ſeu iuri alicuius Eccleſiæ, vt *Suar. diſp. 21. ſect. 2. Nauar ca 27. num 119. Sayr. lib. 3. capit. 19. numer. 9, Vgolin. ſuper cap. 15. Bullæ Cœnæ Domini, §. 4. verſu 7.* tamen etiam tunc videtur eſſe ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, quatenus, vſurpatur iuriſdictio contra res, vel perſonas eccleſiaſticas, vt *Diana reſol. 60. tract. 2. to. 1.* cum multis per eum adductis.

II. *cap. nouerit, 49. de ſent. excommun.* excommunicatio eſt latæ ſententiæ contra eos, qui fecerint ſeruari ſtatuta, vel conſuetudines introductas contra eccleſiaſticam libertatem, niſi ea de capitularibus, ſeu libris ſtatutorum fecerint amoueri. Hanc autem particulam *niſi ea, &c.* DD. magis communiter intelligunt diſiunctiuè, ideſt, & contra eos, qui ea ſtatuta non delent, ita vt alterutra actio ſufficiat ad incurrendam hanc excommunicationem, ita multi quos allegat & ſequitur *Sayrus de cenſur. lib. 3. cap. 34. num. 5.* vbi ait eſſe magis communem, & tenet *Toletus lib. 1. cap. 37. §. Septima, Abb. in eod. cap. nouerit, & Filiuccius trac. 14. numer. 266.* Eſt contra *Caiet. verb. excommun. cap. 31. Armill. verb. excommun. num. 31. Suar. loco iuf. cit. num. 80. & 81. Nauarr. cap. 27. numer. 119.*

Item contra Scriptores, & Statutarios talium Statutorum. Item contra Conſules, Poteſtates, Rectores, Conſiliarios locorum, vbi talia ſtatuta, aut conſuetudines edita fuerint, vel ſeruata. Item contra eos, qui ſecundum illa præſumpſerint iudicare, aut in publicam formam ſcribere iudicata. Hæc excommunicatio non eſt ex hoc textu reſeruata, vt *Suarez de cenſur. diſput. 21. ſect. 2. numer. 79. Tolet. libr. 1. capit. 37. §. ſeptima.*

Quod autem hic dicitur de officialibus locorum, vbi ſtatuta edita fuerint, vel ſeruata, intelligunt *DD. ibi*, quando ipſi non contradixerunt; de qua re vide quæ dixi *par. 1. cap. vlt.*

Nota ex *gloſſ. hic verbo, infra duos menſes*, quod licet textus det terminum ad delenda dicta Statuta duorum menſium, hodie tamen non procedit quia intelligitur illa dilatio ſolum quo ad edita ante hanc Conſtitutionem. Ita *Suar. numer. 80. & hic Canoniſtæ* communiter. *Tolet. loco cit.*

Similis excommunicatio habetur in *cap. grauem, de ſent. excommunic.* quæ quamuis ibi videatur eſſe ſententia promulgatoria, tamen Doctores eam intelligunt eſſe declaratoriam, ſeu Canonem latæ ſententiæ, vt *Genueuſ. in praxi, cap. 16. numer. 1. Rota deciſ. 10. p. 2. poſth. Farin. num. 2.*

Sed limita quod iſta iura ferunt excommunicationem contra violantes libertatem Eccleſiaſticam per viam legum, ſtatutorum, edictorum, aut conſuetudinum, (aut ſententiarum vi dictarum legum, ſeu præceptorum generalium latarum) non autem habet locum in præceptis particularibus contra libertatem eccleſiaſticam factis, quia loquuntur tanquam de iure permanenti: ita *Nauarr cap. 27 numer. 119. §. declaratio prima. Caiet. verbo, excommun caſu 31. Tolet. lib. 1. cap 37. §. ſeptima habetur. Marius Alterius lib. 5. diſput. 16. cap 4 colum. vlt. in fin. Rota d. deciſ. 10. nu. 2. Soccin. in d. cap. nouerint, num. 5.*

Ex *cap. 15. Bullæ in Cœna Domini*, excommunicantur qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, ſeu quæuis alia decreta, in genere, vel in ſpecie, ex quauis cauſa, & quouis colore, etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij, vel alias quomodo libet fecerint, ordinauerint, publicauerint, vel factis, & ordinatis vſi fuerint, vnde libertas Eccleſiaſtica tollitur, aut in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo reſtringitur, ſeu Summi Pontificis, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, & quarumcunque Eccleſiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præiudicatur. Et ex §. *declarantes* eiuſdem Bullæ nulla abſolutio eis ſuffragatur; niſi prius dicta ſtatuta, ſeu decreta, ſeu ordinationes publicè reuocauerint, & de capitularibus caſſauerint, & de tali reuocatione, & caſſatione Papam certiorauerint.

Nota quòd excommunicatio procedit ſolum de legibus, ſtatutis, & præceptis generalibus, ſeu permanentibus. *Nauarr. cap. 27. num 119.* Vnde decreta in ſpecie hic intelligenda, quæ ſunt de aliqua ſpeciali materia, vel expreſsè de perſonis eccleſiaſticis, vt *Vgoliu. §. 3. verſ. 4 Bonacc. q. 16. ſect. 2. punct. 1. numer. 2. & 37.* contra aliquos, qui putant etiam contineri decreta ſpecialia, ſeu præcepta particularia, vt *Filiuccius nu. 267. & Duard. q. 22.*

Nota ſecundò, quòd incurrunt in hanc cenſuram qui vtuntur talibus Statutis, ſeu ordinationibus, aut Iudices ſecundùm ea iudicantes, aut procedentes, aut publicani exigentes, vt *Sayr. lib. 3. cap. 19. numer. 10. Duard. q. 24. numer. 1. ſuper hoc capit. 15. Bulla, Alterius capit. 3. column. 8. Filiucc. tract. 16. num. 268.*

Nota tertiò, quod continentur hic Statuta, & ordinationes, quæ ſunt contra iura, ſeu priuilegia particularia alicuius Eccleſiæ, etiamſi eo caſu non dicantur contra eccleſiaſticam libertatem, & ideo non contineantur in *c. nouerit. ſupra citat.* Ita *Vgoliu. §. 6. Sayr. lib. 3. cap. 19. numer. 9 Duard. q 26 numer. 1. Bonac. numer 40. Suar. diſp. 21. ſect. 2 numer. 90. in fin.*

Nota quartò, quòd hic continentur etiam Eccleſiaſtici Prælati ſtatuentes contra libertatem Eccleſiæ ſua Eccleſiaſtica poteſtate, aut ſtatuentes contra iura Eccleſiarum, vt *Sylu. immun. 2. §. 7. verſu, 9. quæritur. Marius c. 3. column. 1. in fin.* quamuis alij putent hic ſolum agi de laica poteſtate. *Nauarr. cap. 27. num. 71. verſ. prima declaratio. Viuald. in candelab. ſuper hoc cap. 15. in fin.*

Nota vltimò, quòd hic non continentur conſuetudines, niſi quibus corroborentur ſtatuta, & ordinationes prædictæ. Ita *Suar. num. 86.*

III. In *Auth. caſſa, C. de Sacroſ. Eccleſ.* ſtatuitur, vt qui per annum contumaces fuerint in non reuocandis Statutis contra eccleſiaſticam libertatem factis, de capitularibus delendo, bona eorum impunè per totum Imperium ab omnibus occupentur: requiritur tamen

men declaratoria, vt dixi *verbo. aſſaſſinium*, & *p. 1. cap. 38.* & *Auth. item quecunque*, *C. de Epiſc. & Cleric.* Si quis per annum obſorduerit in excommunicatione incurſa ob præfatam violationem libertatis Eccleſiæ, incurrit bannum Imperiale, à quo non extrahitur, niſi abſolutione Eccleſiaſtica præcedente à cenſura. Hæc autem pœna banni Imperialis perſonalis, operatur, vt reus ſit priuatus omni iuris beneficio, & conuerſatione ciuium Romanorum; ſed non ideo eſt infamis, niſi infamia facti. Ita *Baldus in d. Auth. item quicunque cum Guil. & Iaco. Butrig.* requiritur tamen declaratoria, vt dixi.

IV. In *eadem Authent. caſſa*, Statutarij, & Scriptores, & iudicantes ſecundum ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, ſunt ipſo iure infames, & priuati ipſo facto omni iuriſdictione: vnde eorum actus ſunt nulli.

Limita quod ſupradictæ pœnæ extrauag. Friderici de ſtat. & conſuet. de quibus in dictis Auth. procedunt ſolum pro ſtatutis conditis contra priuilegia concesſa Eccleſijs per Conſtitutiones Papæ, vel Imperatoris, vt *Baldus in l. priuilegia, num. 1. C. de Sacroſ. Eccleſ. Salic. num. 3.*

V. In *c. grauem de ſent. excommun.* Statuentes contra Eccleſiaſticam libertatem, ſi contumaces exiſtant, priuantur feudis, quæ ab Eccleſia tenent, propter feloniam, ſeu ingratitudinem; & hanc pœnam eſſe latæ ſententiæ, vt ſolum indigeat declaratione, tenet *Abb. in cap. grauem, numer. 4. de ſent. excommun.* neque illa recuperabit per abſolutionem à cenſura *Goffr. & Cardin. in d. cap. grauem, num. 4.*

C A P V T I.

Lenocinium.

I. DE Lenocinij crimine condemnatus in iudicio eſt infamis ipſo iure, quia eſt publicum Iudicium legis Iuliæ, de Adulterijs, *l. Mariti, §. plectitur. ff. ad l. Iul. de Adulter.* Ita *Menoch. de Arbitr. caſu* 534. *numer.* 46. *Farinacc. q.* 143. *numer.* 13. qui ampliant procedere tam de iure Ciuili, quam de iure Canonico.

Imò lenocinium exercens, id eſt non ſemel, aut iterum, eſt ipſo facto, & ipſo iure infamis ante omnem ſententiam condemnatoriam. *l. 1. ff. de his qui not. infam l. palam, ff. de ritu nupt.* Ita diſtinguunt Doctores, vt *gloſſ. in leg. Athletas, verſ. ait Prætor. ff. de his qui not. infam. Maſcard. de prob. verb. teſtis, concl.* 1362. *nu.* 22.

II. Omnia pacta, & conuentiones, & contractus initi inter lenones, & mulieres quæſtus cauſa proſtitutas, ſunt nulla ipſo iure, nec poſſunt lenones repetere, ſi quid ob eam rem mulieribus eiſdem dedere, *Auth. de lenonibus, §. ſancimus, & §. præconizamus, ibi gloſſ. verbo, fideiuſſor, Menoch. caſu* 534. *numer.* 39. *Farinacc. q.* 143. *num.* 14. quia ob turpem cauſam data ſunt.

III. Domi ſuæ receptans lenonem, vel ei domum locans, permittens ibi lenocinium exerceri, perdit domum, *d. Auth. de lenonibus, §. præconizamus. Farinac. numer.* 29. Sed non obligat hæc pœna ante declaratoriam.

IV. Pater proſtituens filiam, aut Dominus ancillam, aut aliter peccandi neceſſitatem illis imponens, priuatur patria, ſeu dominica poteſtate; nam iura concedunt eis ita oppreſſis facultatem recurrendi ad Iudicem ſæcularem, vel Eccleſiaſticum, id eſt Epiſcopum, qui eas liberet à tali neceſſitate, cogendo ſcilicet eos ad emancipationem, & manumiſſionem. *l. ſi lenones, C. de ſpectac. & lenon. lib. 11. ibi Ioan. de Platea, & Farinacc. q.* 144. *num.* 53. & poterit filia eo caſu implorare officium Iudicis, vt ſibi decernantur alimenta, vt *Io. de Platea, ibi numer* 1. Item pater in tali caſu amittit vſumfructum aduentitiorum in bonis filię, vt *Io. de Platea numer.* 4 *Farinacc. num.* 54. Et quamuis hæ pœnæ non ſint latæ ſententiæ, ſed ferendæ, habent tamen vim latæ ſententiæ, quia tribuunt actionem parti læſæ; facit *l. qui actionem, ff. de regul. iur.*

V. Leno quibus caſibus efficitur infamis, vt ſupra dictum eſt, ijs etiam irregularitatem incurrit. *Maiol. lib. 5. cap 41. num. 3. Menoch. de Arbitr. caſu* 534. *Farin. q.* 144. *num.* 75. quæ irregularitas eſt ex delicto. Sed aliam irregularitatem incurrit leno ex defectu, ideſt, ex bigamia, ſcilicet ſi maritus cognito adulterio vxoris, cum ea carnaliter copuletur, *c. ſi cuius, cap. laici vxor. 34. diſt. Sanchez lib. 7. de matrim. diſput.* 84. *nu.* 15. ad hanc autem irregularitatem nulla requiritur ſententia etiam declaratoria.

Limita modo prædictam pœnam infamiæ primo numero poſitam, non procedere niſi delictum fuerit conſummatum, id eſt ſequuta fornicatione, aliàs enim dicitur crimen extraordinariam, & non legis Iuliæ. *l. 1. §. 1. ff. de var. & extr. crim. Farinac. numer.* 33. Pœnæ tamen *numer.* 2. & 4. poſitæ non requirunt delictum conſummatum.

Limita ſecundò, quod maritus quidem lenocinij reus ſit, & infamis efficitur, etiam per vnum actum, etiamſi non ob quæſtum; ſi verò fuerit extraneus, non dicitur propriè leno, nec incidit in *l. Iuliam* nec ſit infamis, niſi aut ex conſuetudine lenocinatus ſit, etiamſi non cauſa quæſtus, nempe ſaltem ter ſic agendo, vel ſemel quæſtus gratia: ita *Menoch. de arbitr. caſu* 534. *n.* 49. *Farinac. q.* 144. *num.* 35. *cum ſeqq.*

C A P V T I.

Libelli famoſi.

I. REus libelli famoſi, ſequuta ſententia condemnatoria, efficitur de iure infamis, *l. ob carmen, ff. de teſtibus, cap. ſi teſtes, 4. q. 3.* ex quibus iuribus etiam habes, hanc eſſe duriorem infamiam iuris, quia reddit inteſtabilem actiuè, & paſſiuè. *Maiol. lib. 3. cap 1. num* 15.

II. Irregularis conſequenter erit taliter condemnatus ob infamiam iuris. *Molina tom. 1. diſput.* 137. *§. damnatus ob libellum, Maiol. loco cit.*

Nota, quod hæc pœna ordinaria libelli famoſi à Pio V. Bulla 147. incipit. *Romani Pontificis*, extenſa eſt ad varios caſus, de quibus ibi, & declarantur à *Farinacc. conſil. crimin.* 145. inter quos eſt, vt contineantur non ſolum componentes, dictantes, ſcribentes, ſed etiam retinentes.

III. In *c. quidam maligni, 5. q. 1.* S. Gregorius Ma-

gnus

gnis monitorium edidit contra incertos, qui libellum famoſum ediderant contra Caſtorium Notarium, & Reſponſalem ipſius Papæ, vt exire, & ſe prodere tenerentur, & vel probare crimina ingeſta, vel ſe retractare: aliàs eſſent excommunicati eo ipſo. Sed quia illud fuit edictum in caſu particulari, non autem fuit conſtitutio; ideò hodie nulla eſt regulariter pœna excommunicationis latæ ſententiæ contra delinquentes huiuſmodi, vt *Menoch.de arbitr.caſu 263.num.34.& 35.Filiuc.tract.40.num* 81.*Bonac.de cenſur.particul.diſ. 2.q.3.pun.36.num* 8.& patet ex *cap.ſi qui,5.q.1. ibi Archid.& aly Canoniſtæ*.

Ex illo autem textu benè probatur litteras cœcas, ideſt ſine nomine ſcribentis, continentes crimen alicuius, ſiue in publicum editas, ſiue Prælato miſſas nullam vim habere, neque ex eis poſſe inquiſitionem fieri, neque formari proceſſum, vt latè probat *Roderic. quæſt.regul.6.ar.10. tom.2.* & eſt *text.in cap.inquiſitionis §.tertia, de accuſ.* Imò ſumenda eſt inquiſitio contra authores talium literarum, tanquam reos famoſi libelli, vt *gloſſ.in d.§.tertia verbo in occulto, Roderic.d.ar. 10.in fin.* Imò compelli poſſunt per cenſuras Eccleſiaſticas, ſeu monitorijs ad propalandum ſe ipſos, vt vel crimen probent, vel famam reſtituant diffamatis, vt patet ex *illo cap.quidam maligni*,& tenebuntur ſub peccato mortali in omni caſu ſe ipſos prodere, & retractare publicè, quando aliter non cenſeatur poſſe conſuli iniuſtè infamatis;non enim ſufficiet contrarios libellos edere ſine nomine,ſeu ſine ſubſcriptione authoris, quos poſſet credi edidiſſe ipſe infamatus,ita *Suar. de cenſ.diſ.4.ſect.4 num.16. Filiuc.tract.40.num.84.*

Tamen extat excommunicatio latæ ſententiæ contra eos, qui libellos famoſos, vel cantilenas, vel rhithmos edere, vel retinere, vel publicare præſumunt in infamiam ſtatus Ordinis Prædicatorum, vel Minorum; & non poſſint abſolui, niſi Sedi Apoſtolicæ perſonaliter ſe præſentent, ex Bulla Alexandri IV. incipit, *Ex alto, Caiet. excomm cap.81.§.3. Sylu.excomm.§.48.Sayr. clau.Regiæ lib.12.cap.4. num.9.*

Et amplia, vt procedat etiam in fauorem aliorum regularium habentium communicationem priuilegiorum cum prædictis, *Sayr.ibid.Filiuc.tract.15.num.126. Bonac.de reſtit diſp.2.quæſt.4 punct.9.numer.9.* qui alios allegat.

Limita, quòd non procedit contra cantilenas decantantes, aut aliter detrahentes, ſed ſolum loquitur Bulla de libellis, ſeu ſcripturis: ita *Bonacc.ibid.num.9. in fin.cum Graſſio*.

Limita etiam, quòd non procedit de libellis editis contra aliquem religioſum particularem, ſed ſolùm contra ipſum Ordinem in cõmuni: ita *Sayr. loco citat. cum Salon.& Medina*.

Item extat excommunicatio lata ex Bulla Gregorij XIII. incipit, *Aſcendente Domino*, contra impugnantes Inſtitutum,& Conſtitutiones Societatis IESV,quam explicat *Bonaccin.ibidem de cenſur.partic.diſp.2.quæſt.3. punct.35.*

Quæres an licitum ſit ei, qui prætendit ſe iniuſtè excommunicatum, aut interdictum, publicè proponere in ſcriptis cauſas ſe ipſum iuſtificantes. Reſpondeo, vt dixi ſupra, *par.1. cap.22.*

CAPVT I.

Libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine Papæ licentia, ſcienter legens, retinens, imprimens, vel defendens.

QVi aliquid ex prædictis committit, incurrit in excommunicationem latam in Bulla in Cœna Domini, *cap.1.* atque ideò ſpeciali modo Papæ reſeruatam. Huius autem Capitis explicationem vide apud *Suarez diſp.20.ſect.2. tract.de fide, Sanchez in decal.lib.2.cap.10.Filiuc.tract.16 num.45.Quaranta verbo,Libri,in ſuo Compend. Layman lib. 2. tract. de fide, cap.15.*

Imò etiam extra Bullam in Cœna Domini extat excommunicatio latæ ſententiæ contra legentes, vel habentes libros hæreticorum, ex Bulla Pij IV quæ eſt 77. incipit, *Dominici*, de qua *Becanus tract.de fide,cap. 15.quæſt* 8.*numer.4.& 5.* Sed non eſt reſeruata, neque extenditur ad imprimentes, vel defendentes.

Aduertendum primò ad hanc excommunicationem incurrendam ſufficere, ſi liber authoris hæretici vnum errorem contineat obiter, *San.loco cit.num 34 cum Suar.de cenſ.diſ.21.ſect.2.num.10.& Bonac.de cenſur. in partic diſ.1.q.2.pun 4 num. 22.* contra *Sayr. Graff.Souſam*,quorum ſententiam in Germania ſeruari ait *Layman lib.2. tract.1.cap 15. §. ſed dubium eſt*.

Secundò aduertendum, quòd defendens librum hæretici, vt ſupra non ratione hæreſis, ideſt non defendendo ipſam hæreſim, incurrit præfatam excommunicationem ex Bulla in Cœna Domini. Si verò defendat aliquam hæreſim in libro illo contentam, duplicem incurrit excommunicationem, ex eadem Bulla *cap.1.* quia ſcilicet & hæreticus eſt, & libri, vt ſupra defenſor; per ea quæ *Vgolin.ſuper eadem Bulla, verſ.& generaliter num.3.Sanc.lib.2.cap.10. num. 7.*

CAPVT II.

Libros hæreticorum quoſcunque, vel libros, aut ſcripta quorumcunque authorum etiam Catholicorum ob hæreſim aliquam in eis inſcriptam, aut ob falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, & prohibita, legentes, vel habentes, priuſquam fuerint expurgata, & permiſſa.

TAles incurrunt in excommunicationem latam in Bulla 77. *Dominici*,& in Bulla 82.*Cùm inter*, Pij IV. vt in *calce Indicis Librorum prohibitorum in regula 10. in fin.*Sed hæc excommunicatio non eſt reſeruata, vt *Becanus 2. 2. de fide, § 15. q.8.numer.4.Suarez de fide. diſp.20.ſect.2.num.29. Layman lib.2. tract.de fide, cap.15.num.8. §. inter has, Filiuc.tract.16. num.42. Bonac.de cenſur.particul.diſ.1. quæſt.2. pun.4. num 2.* & non procedit contra imprimentes, vel defendentes, *Filiuc.num.42.* Neque procedit contra legentem librum alicuius Catholici authoris,in quo reperitur hæreſis, ſeu error, ſi liber nondum eſt notatus, nec prohibitus ab Inquiſitoribus; debet tamen legens quamprimùm

primùm

primùm deferre librum huiuſmodi ad Inquiſitorem, vt notetur, donec expurgetur, *Suar. de fide, diſp. 20. ſect. 2. num. 9 Filiuc. tract. 16. num 43.*

Imò etiam ſi talis liber fuerit prohibitus ab Inquiſitore aliquo particulari, & non notatus in Indice Romano, legens talem librum non incurrit in excommunicationem latam in Bullis prædictis, & ex Indice, ſed ex Edicto ipſius Inquiſitoris prohibentis in ſuo territorio, *Filiuc. tract. 16. num 44. in fin.* Neque procedit præfata excommunicatio contra legentes, vel habentes libros Catholici Authoris propter ſolam obſcœnitatem prohibitos, quia nulla eſt lata in tali caſu cenſura, *Filiuc. num. 43. Layman. cap. 15. numer. 8.* & patet ex *Regula 7. Indicis*, & *ex Bulla citata Pij IV. 77. §. 3.* Neque procedit contra legentes, vel habentes cum licentia legitima.

CAPVT III.

Libros, aut ſcripta imprimens, aut imprimi faciens ſine approbatione, ſeu licentia Superiorum, ad quos pertinet.

I. EX Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *decreto 3.* Leonis Papæ eiuſdem, quod habetur etiam in Bullario Cherub. Conſtit. 12. Leonis X incipit *Inter ſolicitudines*, cautum eſt ne quis præſumat librum, aut ſcripturam quamcunque imprimere, aut imprimi facere, niſi in Vrbe Roma cum approbatione Vicarij Vrbis, & Magiſtri Sacri Palatij: in alijs autem Diœceſibus cum approbatione Epiſcopi, & Inquiſitoris loci, vbi fit impreſſio, examine eorundem, aut alterius ab ipſis deputati præcedente; quæ approbatio præſtanda eſt in ſcriptis propriæ manus ſubſcriptione, gratis, & ſine dilatione: ſi quis autem ſine tali approbatione libros imprimere, aut imprimi facere præſumpſerit, incurrit ipſo facto pœnam excommunicationis, & amiſſionis librorum, (qui etiam publicè comburendi ſunt) & pœnam 100. ducatorum fabricæ S. Petri applicandam, & ſuſpenſionem annalem ab exercitio Typograhi.

Nota, quòd hæc Conſtitutio Leonis cum ſuis pœnis non fuit à principio vſu recepta, vt ait *Suarez de cenſur. diſput. 23. ſect. 7. cum Caiet. verbo excommunic. in fin. Nauarr. cap 27. num 111. & 148. Tolet lib. 1. c. 40. in fin.* tamen fuit ex parte innouata à Tridentino *ſeſſ. 4. decreto de editione librorum*, & in totum innouata quoad prædicta *in Regula Indicis* 10. ſub Clem. VIII, *Filiuc tract. 14 num. 83.*

Nota ſecundò, quòd hæc excommunicatio non eſt reſeruata, *Suar. ibi Tolet. lib. 1. cap. 41. §. 1.* Aliæ pœnæ, vt ſupra, non obligant ante declaratoriam ſententiam. De hac etiam Conſtitutione, & pœnis tractat *Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 17. q. 2.*

II. SS. D N. Vrbanus VIII. in Conſtitutione, quæ eſt 50. in Bullario, incipit, *Sanctiſſimus*, Decreuit ne quis degens in Statu Sedi Apoſtolicæ mediatè, vel immediatè ſubiecto, libros de quauis materia tractantes, & vbicunque à ſe compoſitos, audeat aliò deferre, vel mittere imprimendos, niſi cum expreſſa in ſcriptis approbatione Eminentiſſimi Cardinalis Vicarij, & Magiſtri Sacri Palatij, ſi in Vrbe Roma; ſi verò extra Vrbem exiſtat, cum Ordinarij, & Inquiſitoris loci illius, ſiue ab ijs deputatorum facultate, & licentia operi præfigenda: & libros, quos aliter imprimi contigerit, ipſo facto abſque alia declaratione prohibitos eſſe decreuit, non obſtantibus, &c.

In hoc tamen caſu nota quòd non incurruntur aliæ pœnæ latæ ſententiæ, vt excommunicatio, &c. de quibus *num. 1.* dictum eſt, ſi aliàs liber eiſet impreſſus cum approbatione, & licentia Superiorum loci impreſſionis, vt patet ex eiſdem decretis.

Nota etiam quòd Pontifex loquitur de degentibus in Statu Eccleſiæ Romanæ, non autem obiter, ſeu per tranſitum, ſeu ad breue tempus ibi exiſtentibus; quia degere ſignificat habitare, vt *§. pen. inſt. de vſu, & hab. & ibi DD.* communiter, vnde ſi ibi ſit animo permanendi ad aliquod tempus notabile, vt ſaltem ad maiorem partem anni, dicitur degere ibidem, *l. milites, 15. C. de teſt. mil.* & dicitur habitare, vt latè *Sanch. de matr. lib. 3. diſp. 23. num. 12.*

CAPVT IV.

Libros manuſcriptos ante approbationem vulgantes.

IN *Regula 10. Indicis*: Qui libros manuſcriptos vulgant, niſi antea examinati, probatique fuerint, ijſdem pœnis ſubijciuntur ac imprimentes, de quibus *cap. præced.* dictum eſt. Vnde excommunicationem incurrunt prædictam ipſo facto ex *Concilio Lateranenſi, Suarez de cenſur. diſput. 23. ſect. 7. num. 3. Filiuc. tr act. 16. num. 83.*

Limita, quòd intelligitur iſta prohibitio pœnalis de diuulgatione, ſeu communicatione publica, ſeu editione, quæ æquiualeat impreſſioni, non autem de communicatione priuata, ſeu ad priuatum vſum per manus, quomodo communicantur paſſim lectiones Theologiæ, aut Conciones, quia diuerſa diligentia adhibenda in editione publica, atque in communicatione priuata: ita *Suar. numer. 3. Filiuc. num. 83. Azor. lib. 8. cap. 17. q. 4. Sorbus de priuil. Mendic. verb. Imprimere, Roder. q. regul. 104. art. 1. tom. 2.*

Limita ſecundò, quòd hæc excommunicatio non eſt reſeruata, vt patet ex textu.

CAPVT V.

Libros de rebus ſacris ſine nomine Authoris, aut ſine examine, & approbatione imprimentes, imprimi facientes, vendentes, retinentes, ſcripto communicantes, aut vulgantes.

QVi aliquid ex præmiſſis committit, incurrit in excommunicationem, & pecuniariam pœnam latæ ſententiæ in Concilio Lateranenſi nouiſſimo, de quo ſupra dictum *cap. 3.* Ita ſtatuit *Concilium Tridentinum ſeſſ. 4. decreto de editione ſacrorum librorum*; vbi additur, vt regularium libri vltra examen, & appro-

approbationem Ordinarij, habere debeant licentiam, & recognitionem eorundem regularium Superiorum.

Limita, quòd hæc excommunicatio non eſt reſeruata, *Tolet. lib. 1. cap. 41, Suar. de cenſur. diſput. 23. ſect. 7. numer. 1.*

Limita ſecundò, quòd non dicitur liber ſine nomine Authoris, ſi edatur ſub nomine Vniuerſitatis, vt Collegij Conimbricenſis, vel ſub nomine Præfecti, ſeu Rectoris talis Academiæ, *Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 17. quæſt. 3.*

CAPVT VI.

Libros Aſtrologiæ iudiciariæ, vel aliarum diuinationum legentes, habentes, imprimentes.

Vide *verbo, Superſtitio, cap. 1. num. 2. & 3.*

CAPVT VII.

Libri, vel Scripta de Conceptione B. Virginis

Vide *verbo, Conceptio, cap. 1.*

CAPVT VIII.

Libri, vel ſcripta continentia doctrinam de Confeſſione ſacramentali inter abſentes.

Vide *verbo, Sacramentum, cap. 1.*

CAPVT IX.

Libros, tractatus, vel compoſitiones de Auxilijs Diuinis, edentes, retinentes, legentes, vel imprimentes.

I. EX Decreto Vrbani VIII. edito in Sacra Congregatione Generali Inquiſitionis *anno 1625. die 22. Maij*, præceptum eſt, ne quis in poſterum audeat imprimere, vel quouis modo in lucem edere libros, tractatus, vel compoſitiones ex profeſſo, vel incidenter, aut quouis prætextu, vel modo de materia Auxiliorum Diuinorum tractantes ſine expreſſa, & ſpeciali licentia à Sanctitate Sua in dicta Sacra Congregatione obtinenda, donec aliter, &c. Vtque contrauenientes incurrant ipſo facto abſque alia declaratione pœnas priuationis Dignitatum, & Officiorum, vocisq; actiuæ, & paſſiuæ, facultatiſque publicæ legendi, & interpretandi. Libros verò, quos in futurum contra hoc Decretum edi contigerit, eo ipſo abſque alia declaratione tanquam expreſsè prohibitos haberi voluit. Impreſſores autem pœna amiſſionis librorum, & alijs arbitrarijs teneri voluit.

II. Ex alio Decreto ab eodem Summo Pontifice edito in dicta Sacra Congregatione *anno 1641. die 1. Auguſti* iuxta ſecundam editionem præceptum eſt ſub pœna excommunicationis quoad ſingulares perſonas, & interdicti Eccleſiaſtici quoad Collegia, & Vniuerſitates latæ ſententiæ, & pœnis alijs ferendæ ſententiæ, ne quis audeat impoſterum imprimere, nec quoquo modo in lucem edere libros, tractatus, compoſitiones ex profeſſo, vel incidenter, ſiue in Theologicis, ſiue in Philoſoficis, agentes de concurſu cauſæ primæ cum ſecunda, aut quanis occaſione, vel modo de materia Diuinorum Auxiliorum, ſeu de gratia & libero arbitrio tractantes, niſi cum expreſſa, & ſpeciali licentia à Summo Pontifice in dicta Sacra Congregatione Sancti Officij obtinenda; donec aliter à Sede Apoſtolica ſuper hac materia fuerit ordinatum.

Item ſub eadem pœna excommunicationis, latæ ſententiæ mandauit, ne quis abſquæ licentia ſupradicta retinere, aut legere poſſit librum aſſertum Cornelij Ianſenij, cui titulus eſt Auguſtinus, nec alias compoſitiones, theſes, & ſcripturas, occaſione dicti libri editas, materiam eandem Diuinorum auxiliorum concernentes.

Abſolutionem autem excommunicationis & interdicti in caſibus ſupradictis Summo Pontifici, & eidem Sacræ Congregationi reſeruauit; non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, etiam Bullæ Cruciatæ, Iubilei etiam generalis, & facultatibus Miſſionariorũ, ac alijs à Sede Apoſtolica emanatis, ſeu emanandis, quibus omnibus Sanctitas ſua in hac parte derogauit.

CAPVT X.

Libros, & Laminas Granatenſes, vel libros de his tractantes, retinentes, imprimentes, vulgantes, aut eos in concionibus aut reſponſis allegantes &c.

VRbanus VIII. anno 1639. *die 5. men. Maij* in Congregatione Sancti Officij decretum edidit, & publicè promulgari fecit, in quo ob periculum falſorum dogmatum, primo libros inuentos attributos S. Ioanni Euangeliſtæ, & Laminas plumbeas attributas Sancto Iacobo Apoſtolo eorumque verſiones ſuſpendit, & earum verſionibus, ſeu interpretationibus fidem aliquam adhiberi prohibuit, donec de eis à Sede Apoſtolica fuerit definitum, & omnia ſcripta & libros de his ex profeſſo tractantia penitus ſuſpendit, vt nec legi nec teneri poſſint; ſed ſtatim Ordinarijs, vel Inquiſitoribus conſignari mandauit. Alij vero libri, vel ſcripta obiter de dictis laminis, eorumque doctrina mentionem facientia nullam habeant fidem in ea parte, & quo ad eam expurgari debeant: aliter inter ſuſpenſos, & prohibitos, habeantur, donec expurgentur.

Vnde apparet quòd huic ordinationi contrauenientes incurrunt excommunicationem non reſeruatam ex regula Indicis, *de qua dixi ſup. cap. 2.*

Secundò decreuit ne quis in dictorum librorum, vel laminarum approbationem, quidquam principaliter, vel incidenter conſcribere, vel imprimere, vel diuulgare, vel hæc mandare audeat, aut libros, vel laminas huiuſmodi conuertere, ſeu traducere, aut in libris, vel concionibus, lectionibus, congregationibus, conſultis, aut reſponſis, oretenus, vel ſcripto datis, aliquid de earum doctrina tractent, aut Authores de ea doctrina tractantes quoad illam partem citent. Item

vt qui

vt qui dictarum laminarum ſeu librorum exempla habuerint, ea ordinarijs locorum, vel inquiſitoribus tradere teneantur, neque in poſterum talia exempla confici poſſint.

Tranſgreſſores,autem huius ſecundi capituli, ex eo decreto, incurrunt omnes ipſo facto excommunicationem Papæ reſeruatam. Et præterea Regulares incurrunt pœnam priuationis officiorum, & dignitatum, & vocis actiuę, & paſſiuæ, & inhabilitatis ad illa. Clerici verò ſæculares incurrunt priuationem ſuorum officiorum,& dignitatum, & inhabilitatem ad illa. Laici autem pœna arbitraria puniendi ab eiſdem Ordinarijs, vel Inquiſitoribus.

Nota quod per ſupradicta Clerici ſæculares non incurrunt pœnam priuationis beneficiorum quia non eſt expreſſum.

CAPVT I.

Limina Apoſtolorum Epiſcopi non viſitantes temporibus ſtatutis.

OLim nulla erat pœna latæ ſententiæ contra Epiſcopos omittentes viſitare Limina Apoſtolorum, ſed erant puniendi pœna arbitraria à Summo Pontifice, *c. iuxta Sanctorum, 93. diſt. ibi Turrecrem. & Præp.* poterant etiam puniri pœna periurij, vt notat *Zabarella in c. ego N. de iureiur.*

Sed ex Bulla Sixti V. 15. incip. *Romanus Pontifex.* ita cautum, vt ſi Epiſcopi iuxta formam ibi traditam, & temporibus ibi præfixis limina non viſitauerint,tandiù ſint ſuſpenſi ab ingreſſu Eccleſiæ, & ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium, & à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum, à Capitulis eorum omni exceptione, & mora ceſſante interim liberè exigendorum, & in opus fabricæ, ſeu Eccleſiæ paramentorum emptionem, prout maior exegerit neceſſitas, inſumendorum, donec à contumacia reſipiſcentes, relaxationem ſuſpenſionis huiuſmodi à Sede Apoſtolica meruerint obtinere. De hac Bulla agunt *Sayr. lib. 4. c. 13. num. 53. Barboſ. alleg. 111. in fin. de poteſt. Epiſc. Filiuc. tract. 17. num. 159. Bonaccin. de cenſur. partic. diſp. 3. q. 5. punct. 7.* & alij apud *Barboſ. in d. c. iuxta Sanctorum, num. 1.*

Nota quòd hic Limina Apoſtolorum accipiuntur non materialiter pro Baſilicis Apoſtolorum, ſed formaliter pro audientia Papæ, vbicunque Papa reſedetit, vt *dicto cap. ego N. & ibi Abb. numer. 6. Felin. num. 9. Cherubin. ſuper d. Bulla Sixti V ſchol. 2.* Verum eſt, quòd Epiſcopi Romam venientes ad Limina, ibi Papa exiſtente, debent etiam Baſilicas SS. Petri, & Pauli viſitare, vt moris eſt.

Nota ſecundò, quòd ex *d. cap. ego N.* iuncta *Bulla cit. Sixti V.* Epiſcopi ante ſuam ordinationem, id eſt conſecrationem, debent iurare Limina ſe viſitaturos per ſe, vel ſi legitimo impedimento detenti fuerint, per nuncium cum ſpeciali mandato de gremio ſuorum Capitulorum, aut alium in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, vel perſonatum habentem; vel ſi talem non habuerint, per diœceſanum Sacerdotem; & ſi Clero careat per aliquem Presbyterum ſæcularem, vel regularem ſpectatæ probitatis, & religionis, ſcilicet etiam externum.

Nota tertiò, quòd hæc viſitatio eſt inſtituta ad eum finem, vt Papa certioretur de ſtatu ſingularum Eccleſiarum, & Epiſcopus ab eo mandata Apoſtolica ſuſcipiat, & inſtructiones pro regimine Eccleſiæ, vt patet ex *Bulla Sixti V. ibi in proœmio, & §. 1. & Abbas in d. c. ego N. num. 6.* Vnde Epiſcopi annulares, ſeu titulares non tenentur ad hanc viſitationem cum non habeant Diœceſim, ſeu Eccleſiam. Hodie autem ex *Bulla Sixti V.* 74. incipit, *Immenſa*, data eſt cura, & poteſtas Sacræ Congregationi Concilij Tridentini audiendi poſtulata Epiſcoporum venientium ad limina, ita tamen, vt grauiora ad Suam Sanctitatem referat. Nouiſſimè à S.D.N. Vrbano VIII. determinatum eſt tempus, intra quod viſitatio Liminum abſolui debet, vt dixi *verbo, Reſidentia, cap. 1. numer. 4.*

Tempus autem huic Liminum viſitationi præfixum, incipit à die publicationis dictæ Bullæ Sixtinæ, *Barboſ. in Concil. ſeſſ. 24. cap. 3. ref. num. 41.*

CAPVT II.

Limina Apoſtolica non viſitantes Epiſcopi ad Curiam Romanam clam accedentes, & recedentes, eoſque receptantes.

IN *extrau. vt Prælatorum, de maior. & obed & extrau. & ſi deceat, eod. tit.* lata eſt excommunicatio contra Epiſcopos, eiſque maiores Prælatos, ſi accedant ad Curiam Romanam latenter, & inde recedant abſque licentia Papæ, eoque non viſo, & contra eos, qui tales ſcienter receptauerint, niſi confeſtim Romano Pontifici per ſe, vel per alium manifeſtent illorum aduentum, antequam eos recepient.

Nota primò, quòd hæc excommunicatio non eſt reſeruata, vt patet ex textu.

Nota ſecundò, quòd non habet locum ea excommunicatio contra Epiſcopos, niſi duo ſimul concurrant; nempè vt accedat clam inſcio Pontifice Maximo; & quod recedat ſine eius licentia, atque reuerentia eidem non exhibita: vnde ſi in acceſſu ſuum Papæ notificauit aduentum, vel clam veniens, antequam diſcederet, Papam ſalutauit, aut cum eius licentia receſſit, non incurrit eam excommunicationem. Ita *Sayr. lib. 3. cap. 32. num. 23. Barboſ alleg. 50. num. 73. Bonacc. de cenſur. partic. diſp. 2. q. 6. punct. 4. num. 3.*

Nota tertiò, quòd excommunicatio contra receptantem incurritur facilius, & antequam eam incurrat receptatus, nempe receptando clàm aduenientem, antequam Papæ notificetur aduentus, *Bonac. numer. 5.*

Nota quartò, quòd dictæ Conſtitutiones procedunt etiam de Epiſcopis annularibus, quia hæc ſalutatio, & viſitatio Liminum non requiritur ratione adminiſtrationis, ſed ratione dignitatis, & reuerentiæ Epiſcopi erga Papam; facit *Sanch. lib. 6. c. 6. in decal. num. 27.*

Non tamen procedit in Epiſcopum, qui renunciauit dignitati, & non ſolum loco, quia is habetur perinde ac ſi non eſſet Epiſcopus, *c. poſt translationem, in fin de renunc. Iacobac. tract. de Concilio lib. 2. art. 2. nu. 72.*

C A P V T I.

Ludos publicè agentes.

Vide, *Ars ludicra.*

C A P V T II.

Ludos agitationis Taurorum, & Ferarum agentes, vel ſpectantes.

Pius V. ſua Conſtitutione 48. incipit, *De ſalute*, prohibuit ludum agitationis Taurorum, & ferarum beſtiarum, & ſententiam protulit excommunicationis contra Principes etiam Reges, & Imperatores, & Reſpublicas, & Communitates in ſuis terris permittentes ludos huiuſmodi. Item ſtatuit, vt congredientes cum beſtijs præfatis, ſi in tali ludo occiſi fuerint, Eccleſiaſtica careant ſepultura. Item vt Clerici tam regulares, quàm ſæculares in ſacris, vel beneficia obtinentes ſimiliter incurrant in excommunicationem, ſi talibus ſpectaculis interfuerint.

Nota quòd excommunicatio contra permittentes in terris ſuis ludos iſtos eſt latæ ſententiæ, nam ibi dicitur ipſo facto incurrenda; at vero illa, quæ ibi infertur contra Clericos ſpectatores, ſecundùm magis communem dicitur comminatoria tantùm: quia ibi non ponit vllum verbum ſignificans canonem latæ ſententiæ: ita tenet *Auila de cenſ. par. 2. cap. 5. diſp. 1. dub. 4.* vbi multis probat *Bonacc. de cenſ. in partic. diſput. 2. quæſt. 4. pun. 7. num. 3.* vbi plures allegat. Quamuis de rigore iuris cenſeam verius, eam eſſe latæ ſententiæ, propter illam clauſulam ſub excommunicationis pœna ſimiliter prohibemus, nam dictio *ſimiliter* eſt repetitiua omnis qualitatis præcedentis capituli, & ita tenere grauiſſimos authores fatetur *Auila ibi.*

Nota etiam quòd cùm tales ludi, vt præfertur periculoſi, ſint de iure naturali illiciti, quodque moraliter nulla poſſit adhiberi ſufficientis diligentia ad grauia damna vitanda, vt [illegible] *Nauarr. cap. 15. num. 18. Roderic. qq. regul. 78. a. 1. tom. 3. Lopez ad Diaz in praxi, c. 75.* ſequitur nulla conſuetudine iuſtificari poſſe, quia eſt corruptela, & peccati mortalis nutritiua; ideò non ſuffragatur, ſed ab Ordinarijs coercenda, & abolenda erit, per *cap. fin. de conſuet. & ex cad. Bulla Pij V.*

Feras autem beſtias accipere debemus, quæ natura, & conſuetudine ferocitatem habent, & inclinationem ad nocendum, *l. 1. §. beſtias, ff. de poſtul.* ſaltem ſi certo modo inſtigatæ naturalem exerceant feritatem; quia accidens naturam mutans, vel ad eam reſtituens attendi debet, *Alberic. in d. § beſtias numer. 3.* Itaque continentur etiam Elephanti, & Bubali, quæ ſunt animalia natura fera, licet domita ad ſeruitium adigantur, per ea, quæ habet *Vlpian. epit tit. 19. in princ.* nam hæc animalia nunquam totaliter manſueſcunt, & certis modis agitata naturalem feritatem exercent. Sunt enim Bubali natura fera animalia, ex Aphricæ deſertis primùm adducta, & à Latinis boues ſylueſtres appellantur.

Et nota quòd quamuis pro Hiſpaniæ Regnis à Gregorio XIII. & Clemente VIII. Conſtitutio Pij V. fuit moderata; tamen in reliquis Regionibus rata, & firma manet, vt benè obſeruat *Quaranta, verbo Torneamenta, & Lopez ad Diaz loco cit.*

Sed Gregorius XIII. pro Hiſpaniæ Regnis ſuo decreto temperauit præfatam Conſtitutionem, concedens ludos huiuſmodi abſque incurſu dictarum pœnarum, modo non habeantur in diebus feſtis, & dummodò Gubernatores locorum adhibeant diligentiam debitam, ne cædes hominum ſequantur; item vt non contineantur in dicta prohibitione ſpectandi Religioſi Militares, ſeu de Spatha, dummodò non ſint in Sacris conſtituti. Contra alios autem Religioſos, & Clericos præfatos firmam reliquit Conſtitutionem Pij V. vt ſpectantes incurrant in excommunicationem prædictam. Hoc decretum habes apud *Salzedo ad Diaz in praxi cap. 75. in nouiſſima editione.*

Denique Clemens VIII. pro Regnis Hiſpaniarum duntaxar ſuſtulit dictam pœnalem prohibitionem ludos ſpectandi, quoad omnes etiam Clericos ſæculares, ſolum eam relinquendo quoad Regulares cuiuſcunque Ordinis, & Inſtituti, vt *Barboſ. in cap. 1. num. 5. de torneam.*

Præfatam Conſtitutionem Pij V. latè examinat *Gutier. lib. 1. can. qq. cap. 7.* vbi *numer. 3.* notat illam pœnam priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ locum habere, etiamſi quis ante mortem ſigna contritionis ediderit, & confeſſus, & abſolutus ſacramentaliter fuerit.

C A P V T III.

Ludos torneamentorum agentes.

In *cap. 1. & 2. de torneamentis*, prohibitus eſt ludus torneamentorum, quo armis offenſiuis digladiantur inter ſe homines, & temerè congrediuntur ad oſtentationem virium, vt inde mortes, & animarum pericula ſæpè proueniant. Quòd ſi quis eorum certantium ibi mortuus fuerit, quamuis ei poſcenti pœnitentia non denegetur, id eſt, abſolutio, & Sacramentum Viatici, tamen Eccleſiaſtica careat ſepultura, inquit Concilium Lateranenſe ſub Alexando III. in *d. c. 1.*

Amplia, vt procedat etiam in ludo, in quo frequenter fiunt grauia vulnera, vt *Sanch opuſc. lib. 1. cap. 8. dub. 34.* vbi multos Doctores congerit.

Amplia ſecundò, quòd hæc pœna procedit etiam in moriente editis ſignis contritionis, & recepta abſolutione à culpis, vt patet ex textu, & *Gutier. lib. 1. can. qq. cap. 7. num. 3.*

An autem hæc pœna ſit latæ ſententiæ? Reſpondeo, quòd ex vi verbi, *careat*, eſt latæ ſententiæ, vt magis communis tenet opinio apud *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, numer. 161. Barboſ. de diction. verbo, careat*, maximè cùm agatur de conſecutione rei, qua carere præcipitur, & cum agatur de caſu publico, & quia ita intelligitur à Doctoribus ſimile decretum Tridentini contra duellantes, vt dixi *verbo, duellum, cap 3.* Nec obſtat quòd multi Doctores contrarium docent in *c. omnis vtriuſque de pœnit. & remiſſ.* quia reſpondeo ibi pœnam illam priuationis ſepulturæ per verbum, *careat*, coniungi cum pœna alia ſententiæ ferendæ, ideò eſt ſignum, quòd etiam altera ſit ſententię feren-

ſerendæ, quia illa verba poſſunt recipere talem ſenſum, vt docet *Tiraquell. num.* 166.

Limita, quòd dicta pœna, & prohibitio non procedit de ludis, & certaminibus, quibus rarò, & per accidens ſolet mors, aut graue vulnus accidere, vt notat *Azorius par* 3. *lib.*2. *cap.*15. §.2. & alij, quos allegat, & ſequitur *Barboſ. ſuper cap.*1. *num* 2. *de Torneam.* & *Sanch. in opuſculis lib.*1. *cap.*8. *dub.*34 *num.*1. vbi plurimos allegat, qui *numer.*3. ait haſtiludium, ſeu *Giuoco di canne*, quod in Hiſpania fieri ſolet, carere periculo, & licitum eſſe.

CAPVT IV.

De Luſu Alea, & Aleatoribus.

I. Ludus aleæ, ſeu fortunæ damnatus eſt tàm de iure ciuili, quàm canonico, *c. Epiſcopus*, 35. *diſt. l. alearum*, *C. de relig. & ſumpt. fun. & aleat.* Itaque eſt crimen mixti fori, vt *Menoch. de arbitr. caſu* 399. *num.*5. *Salzedo ad Diaz in praxi cap.*73. *lit.C.* §. *hoc de Clericis, cum Angelo, & Paride*. Sed ſpecialiter, & multò magis eſt Clericis interdictus luſus alearum, vt *d.cap. Epiſcopus*, & *c.Clerici*, 15. *de vit. & hon. Cleric. c.inter dilectos, de exceſſ. Prælat.* Et quamuis hodie laici aleis ludentes etiam frequenter per ſe loquendo, ſeu ex hoc ſolo non cenſeantur peccare mortaliter, quia leges pœnales contrariæ quoad eos cenſeantur conſuetudine contraria derogatæ, *Nauarr. cap.*20. *numer.*11. *Medina, Soto, Alcozer, Caſtro*, quos allegat, & ſequitur *Sanch. opuſc. lib.*1. *cap.*8. *dub.*25. *num.*5. tamen Clerici in Sacris, vel Beneficiati, itemque omnes Religioſi peccant mortaliter aleis ludendo, ſi id faciant frequenter ſeu ex conſuetudine, vt *d c. Epiſcopus, ibi gloſſ. verbo, deſeruiens*, quam ſequitur *Hugo, & Turrecr. ibi, Nauarr. cit. num.*9. *Alcozer. Caiet. Angel. & Palac.* quos ſequitur *Sanch. dub.*38. *numer.*7. quia licet conſuetudo ſecundùm ſe non faciat de veniali mortale, nec mutet materiam actus prohibiti, ſecus tamen quando in ſpecie ſub graui pœna prohibetur ipſa conſuetudo: ita *Sanch. ibid* neque excuſantur ratione conſuetudinis loci, quia eſt corruptela, *d.c. inter dilectos*.

Item peccant mortaliter, ſi ludo exponant materiam grauem, ſeu quantitatem notabilem, præſertim ſi ex fructibus beneficiorum, *Nauarr. d. num* 9. & alij plures apud *Sanchez dub.*28. *num* 6. Vnde multi Doctores dicunt eos peccare mortaliter, ſi exponant ſupra vnum aureum vna die, *Abb. in d.c. Clerici, Graff. par.*2. *lib.*3. *cap.*9. *num.*8. *Rota ibid. num* 5. & facit text *in dict. l. alearum vſus*, vbi hæc quantitas eſt taxata pro Laicis: Tamen veriùs eſt inſpiciendam eſſe menſuram diuitiarum, ſeu redditiuum, vt ſingulis annis ludens 5 ex 100 redditus annui, non cenſeatur peccare mortaliter, vt *Sanchez in decal. lib.*7. *cap.*19 *num.*78. Item dicitur parua quantitas, quam facile quis eſſet donaturus, vt *Angel. & Sylu. apud Rotam loco cit. num.*5. Item peccant mortaliter Clerici prædicti, ſi publicè ludant. per *d.cap. inter dilectos, Filiuc. tract.*4. *num* 276.

II. Ex *d. l. alearum, C. de relig.* ſtatutum eſt, vt ludo alearum vincenti petitio, ſeu actio in iudicio denegetur, & qui victus ſoluit, repetere poſſit condictione ex dicta lege, vt notat ibi *Alber. & alij Doctores*: & huius cauſæ Epiſcopus eſt Iudex competens, etiam inter laicos, qui poteſt ad executionem inuocare brachium ſeculare, vt dicitur in *eod. textu*, & notat *Alber. ibidem*. Vnde *gloſſ. fin. in l. fin. ff. de alea luſu*, ait quod vincens in ludo prohibito tenetur lucrum victo reſtituere; & de communi teſtatur *Caccialup. tract. de ludo, num.*40. Alij dicunt, tutiùs pauperibus reſtituere, vt de communi teſtatur *Rochus apud Clarum*, §. *ludus, verſ. item vincens*.

Tamen quoad laicos conſuetudo contrarium obtinuit, vt de communi Theologorum, & Legiſtarum teſtatur *Clarus, ibidem*.

An autem ſaltem laicus victus poſſit in conſcientia retinere, quod promiſit, & an victori agenti in iudicio ſit deneganda audientia? Reſpondeo primò, quòd mihi pro certo eſt, denegandam eſſe petitionem in iudicio vincenti actori, licet non detur victo repetitio ſoluti, ex dictis: quia licet in foro externo toleretur in laicis ludus alearum, non tamen expreſsè fouendus eſt, ex *d. l. alearum*. Reſpondeo ſecundò magis probabile eſſe, quòd victus prædicto alearum ludo in ſumma graui, ſeu extra cauſam honeſtæ recreationis teneatur in conſcientia ſoluere victori, quod promiſit; quamuis etiam contraria ſententia ſit probabilis, & Doctores pro vtraque parte habes apud *Filiuc. tract.*37. *n.*72. & *apud Dianam reſolut.*8. *tract.*3. *miſcell. tom* 1.

Si autem agamus de ludo inter Clericos. Reſpondendum eſt non teneri Clericum victum ad ſoluendum, & ſi ſoluerit, dandam repetitionem, & victori denegandam actionem, vt *Sanchez conſil. lib.*1. *cap* 8 *dub.* 1. *numer.*8. vbi de communi teſtatur *cum Couar. & alijs* Sed victor poterit tuta conſcientia retinere, quod vicit, etiamſi illa pecunia eſſet ex fructibus beneficij Eccleſiaſtici, donec per ſententiam fuerit reſtituere condemnatus, ſecundùm probabilem ſententiam recentiorum, quam tenent *Leſſ lib* 2. *cap.*4 *num* 43. *Sanch. opuſc. lib* 2. *cap.*2. *dub.*38. *num.*14. cum multis Doctoribus: quamuis communis ſententia antiquiorum teneat, quod ſi de redditibus beneficiorum Clericus ludo expoſuit, teneatur victor reſtituere, & tenet *Nauarr. cap.* 20 *num.* 10. *Menoch. de arbitr. caſu* 399. *num* 4. & etiam hodie probabiliorem ait *Laym. lib.*4. *tract de benef. cap.*3. *n.*3. §. *ad alteram*. De Religioſis autem eſt certum, quòd ſit reſtituendum Monaſterio ipſorum quidquid (extra cauſam honeſtæ recreationis cum licentia Superiorum) in ludo amiſerint. Et procedit etiam de Religioſis militaribus Sancti Ioannis, *Suar. de Relig. tom* 3 *lib* 8. *c.*16. *num.*25. *Sanch. in decal. lib.*7. *cap.*8. *numer.*38., *Beija reſp par.*4. *caſu* 31. & probabiliorem fatetur *Diana reſolut.* 54 *miſcel.* 1. *tom.*1. & in praxi tenendam æſtimo per ea, quæ habet *Rota deciſ. Buratti* 2. *num.*11.

Aleatorum ſuſceptores, id eſt, qui, vt dicitur in *l.* 1. *ff. de alea luſu, & aleat.* receptant colluſores alearum, paratum locum commodare ſoliti omnibus ludere aleis volentibus, ſunt in malo ſtatu, quia ſemper peccant mortaliter: cùm ſint cauſa proxima fraudum, rixarum, & blaſphemiarum, vt patet ex *d. l.* 1. & *l. alearum, C. de relig. & ſump. fun.* & tenentur in conſcientia in ſubſidium reſtituere quidquid colluſores ibi, ſeu in ipſorum ſtatione damni paſſi fuerint, ſiue ex rixa, ſiue

ex fraude, aut aliter per iniuſtitiam, vt *Sanch. loc. cit. dub. 21. num. 1. & 5.* cum alijs Doctoribus: & quamuis pro foro externo reprobatum ſit exercitium ſuſceptorum, quando publicè ſuſcipiunt. *Menoch. de arbitr. caſu 399. numer.* 18. & propter aliquod emolumentum receptant, ſaltem accipiendo mercedem pro chartis, & pro candela, vt *Io. de Are. in d. l. 1. Paris de Put. tract. de ludo, num. 46.* Tamen pro foro conſcientiæ, & canonico, non ſunt hæc neceſſaria, vt teneantur, & arbitrariè puniantur, ſi tamen frequenter ſuſcipiunt.

III. Aleatores, ſcilicet publici luſores alearum, id eſt, qui; vt ait *Menoch. ibi, & Rota diuerſ. deciſ. 426. par. 1.* indifferenter, ſeu cum diuerſis, & ad longum tempus, & de notabili quantitate, & frequenter ludunt; Itemque aleatorum ſuſceptores, ſunt perſonæ viles, & infames, vt habetur in *cap. inter dilectos, de exceſſ. Prælat. ibid. Abb. num. 1. & 2. Barboſ. numer. 3.* vbi plures allegat, & *Garz. de beneſ. par. 7. cap 8. à num. 38.* Sed intellige, vt ſint infames infamia ſacti, & non iuris, vt *Abb. dict. numer. 2. & 8. Garz. à num. 38. & ſeqq.* Quare per triennalem conſtantem vitæ emendationem infamia ceſſat, per ea quæ dixi *p. 1. cap. 33. in fin.* & facit *auth. interdicimus, C. de Epiſc. & Cleric. cum auth.* vnde ſumitur, vbi Clericus aleator detrudendus erat in Monaſterium ad triennium pœnitentiæ.

Hinc ſequitur quòd aleatores, & ſuſceptores ſunt repellendi à teſtimonio ferendo, quando tempore ferendi teſtimonij retinent talem conſuetudinem, *Rolan. à Valle conſ. 34. numer. 2. & 4. lib. 2. Io. Guterius de contract. iuratis, cap. 53. num. 5.* Item quòd iſti ſunt irregulares, vt promoueri non poſſint ad ordines *gloſſ. in cap. Clerici 15. verbo ad aleas, de vit. & hon. Cleric. Maiol. lib. 3. de irreg. cap. 1. numer. 7.* durante ſcilicet infamia prædicta, ſecus poſt triennalem vitæ emendationem, vt dixi.

Item ſequitur ſecundum multorum ſententiam, quòd iſti ratione infamiæ ſacti ſunt inhabiles ad obtinenda beneficia Eccleſiaſtica, ita vt collatio eis facta, ſit ipſo iure nulla, vt tenet *Abbas in d. c. inter dilectos, numer. 6. Bernar. Diaz in praxi cap. 73. numer. 2.* & plures allegat, & ſequitur *Barboſ. in d. cap. inter dilectos, numer. 4.* & tenet *Rota diuerſ. deciſ. 426. numer. 2.* vbi quòd collatio facta Clerico publico notorio aleatori, eſt ipſo iure nulla: ſi autem non erat publicus notorius luſor, eſt irritanda: & ibi habes modum probandi, ſeu articulandi ſuper publicitate, & notorietate, & conſuetudine ludendi. Contra tamen alij multi tenent, quòd collatio beneficij facta infami infamia ſacti, vt aleatori publico notorio, non ſit ipſo iure nulla, ſed annullanda: quos allegat, & ſequitur *Garz. loco citat. numer. 47. & Salzedo ad Diaz cap. 73. cit. lit. D.* qui dicunt ſecus eſſe in collatione facta infami infamia iuris, quia tunc concedunt fore nullam ipſo iure.

Vtraque autem ſententia eſt probabilis, & ferè æquali numero Doctorum ſuffulta. Illud eſt certum; Primò quod ſi agatur de beneficio aleatori conferendo, vel de eo inſtituendo, vel confirmando, repellendus erit, & caſſanda præſentatio, nominatio, ſeu electio, vt *d. cap. inter dilectos, ibid. Abbas numer. 6. & Rota diuerſ. loco cit. numer. vlt. & Garz. numer. 60.* Deinde eſt certum, quòd ſi Clericus aleator, vel ſuſceptor, monitus non deſiſtat, ab officio, & beneficio deponi poterit, vt *Abb. in d. cap. inter dilectos, numer. 6. Sylu. Præpoſ. Gemin. & Caccialup.* quos ſequitur *Maiol d. capit. 1. numer. 7. lib. 3.* quamuis de hoc dubitet *Bernar. Diaz capit. 73. numer. 2.* qui putat pro arbitrio Iudicis eſſe puniendum.

CAPVT I.

Maieſtatis læſæ crimen.

I. REus læſæ Maieſtatis tam in primo, quam in ſecundo capite legis Iuliæ, efficitur ipſo iure infamis, ex *lege, quiſquis, C. ad leg. Iuliam Maieſtatis. Farinac. q. 116. numer. 4.* cum adductis per eum; & conſequenter eſt irregularis, vt notat *Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 47. num. 1.* vbi ampliat etiam in perſona Eccleſiaſtica offendente ſuum Principem naturalem, ſeu temporalem.

II. Præterea, ſecundum multos Doctores, talis reus læſæ Maieſtatis ipſo facto eſt priuatus beneficijs, officijs, iuriſdictione, iurepatronatus, & alijs iuribus Eccleſiaſticis, ſeu iuris Canonici, propter argumentum à crimine hæreſis ad crimen læſæ Maieſtatis: ita tenent *Rebuff. in praxi p. 3. tit. 1. de modis amitt. benef. numer. 32. Gonzal. regul. 8. gloſſ. 15. in princ. numer. 72. Barboſ. allegat. 52. num. 233.* Sed hæc doctrina communiter reijcitur, quia non eſt ipſo facto priuatus iuribus Eccleſiaſticis, ſed poteſt per ſententiam priuari. Ita *Bar. in extrauag. qui ſint rebelles, verbo, rebellando, num. 21. Bern. Diaz in praxi cap. 121. in fin. Farinac. q. 116. numer. 70.*

III. Si tamen Clericus habitu dimiſſo cōmitteret crimen læſæ Maieſtatis in ſuum Principem temporalem, etſi non ſit propriè reus læſæ maieſtatis, ſed proditionis, quia ipſe non eſt ſubditus Principis temporalis, *Clar. §. fin. q. 36. Farin. q. 111. num. 261.* nihilominus ſecundum multos Doctores ipſo facto omne priuilegium Clericale amitteret, etiam fori, & canonis etiam nulla monitione præcedente, per *capit. perpendimus 23. de ſent. excommunic. Boſſ. tit. de foro comp. num. 139. Clarus loco cit. verſ. quæro nunquid, & verſic. quaro modo*, vbi teſtatur de communi, & tenet *Guid. Papa deciſ. 401.* Sed vide quæ dixi *verbo Apoſtaſia ab ordine cap. 4. num. 7.* vbi cum probabiliori ſententia, & communi Theologorum, dixi in ſimilibus Clericum, ſine monitione amittere ſolùm priuilegium fori, ſed non canonis.

IV. Inſuper reus læſæ Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis eſt ipſo iure priuatus immunitate Eccleſiaſtica, ſcilicet ſacri Aſyli, ſeu refugij, ex bulla *Gregor. XIV.* de qua dixi *verbo immunitas, cap. 1.* requiritur tamen Epiſcopi declaratoria, vt patet ex ea Bulla.

V. Filij reorum læſæ Maieſtatis in primo capite, ſunt ipſo iure infames ex *l. quiſquis, C. ad l. Iuliam maieſtatis, §. filij verò*; vnde indigni ſunt, & inhabiles ad honores, non ſolum ſæculares, ſed etiam Eccleſiaſticos. *Archid. in cap. ſi quis 6. q. 1. Bellamer. num. 2. Turrecr. num. 12. Præpoſ. numer. 2. Farinac. q. 116. num. 83.* & conſequenter ſunt irregulares, & minimè promonendi

di ad ordines, vel beneficia. *Gigas de crim. læſæ Maieſtat. lib. 3. rub. de pœnis quas filij, &c. q. 12. Farin. n. 83.*

Sed limita, vt non procedant hæc in filijs iam Clericis ſeu Eccleſiaſticis exiſtentibus, quando parentes ipſorum committunt crimen læſæ Maieſtatis in perſonam ſui Principis temporalis, *Archid. & Præpoſ. in d. c. ſi quis n. 3. Turrecr. ibi n. 7. Francus in c. felicis nu. 5. de pœnis in 6. Farinac, loco cit. num. 117. & 118.*

Limita ſecundò, vt procedat tantum, quando pater commiſit læſæ maieſtatis crimen per coniurationem, ſeu factionem initam, ex dicto *capit. ſi quis, Farinacc. num. 69. & 112.*

Limita tertiò, quod non procedunt, niſi Pater fuerit per definitiuam condemnatus, confeſſus, vel conuictus; non autem ſi in contumaciam condemnatus, non præcedentibus plenis probationibus. *Farinacc. numer. 130.*

Limita quartò, quòd ſi Pater reus fuit reſtitutus à Principe, filius non eſt amplius infamis, nec irregularis. *Canoniſtæ loco cit. & Farin. nu. 141.*

Limita quintò, quòd multi dicunt pœnas filiorum ex *dicta leg. quiſquis.* nou eſſe vſu receptas. *Farinacc. numer. 144.*

CAPVT II.

Maieſtatis læſæ crimen offendendo in perſona Summum Pontificem, vel Cardinales, vel ad id cooperando.

NOta quod nulla eſt cenſura ſpecialiter lata in offendentem perſonam ipſam Papæ, tamen multæ in tali caſu incurruntur latæ contra offendentes Clericos, Epiſcopos, Patriarchas, & Cardinales: & quòd pœnæ omnes in iure latæ in *cap. felicis de pœnis in 6.* contra offendentem Cardinales, procedant contra offendentem Pontificem Romanum, docet *Afflic. tit. quæ ſint regalia, verbo, & bona committentium, n. 19. Farinac. in praxi q. 116. §. 1. num. 4. & 28. Boſſ. tit. de crim. læſæ Maieſt. num. 60. Sanch. in decal. lib. 2. cap. 28. num. 20.* qui plures Doctores allegat.

I. Excommunicatio igitur prima incurritur per iniectionem ſcilicet manus in perſonam Papæ, vel Cardinalis, ex *cap. ſi quis ſuadente, 17. q. 4.* quæ eſt Papæ reſeruata, de qua dixi *verbo, iniuria, c. 2.*

II. Alia etiam excommunicatio Papæ reſeruata, & pœnæ latæ ſunt in *Clement. 1. de pœnis*, contra percutientem, capientem, bannientem Epiſcopum conſecratum, & contra filios taliter delinquentium, & interdictum contra loca; de quibus dixi *verb. iniuria, cap. 4.* quæ ſimiliter, & à fortiori procedunt quando tales actiones contra Romanum Epiſcopum, quod abſit, exercerentur.

III Alia etiam excommunicatio eſt latæ ſententiæ in *cap. 11. Bullæ in Cœna Domini*, Papæ reſeruata contra interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter perſequentes S. R. Eccleſiæ Cardinales, vel Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, aut eos à ſuis Diœceſibus, Terris, ſeu Dominijs eijcientes, & contra talia mandantes, rata habentes, vel præſtantes in eis auxilium, conſilium, vel fauorem; de qua dixi *verbo, Iniuria, cap. 5.*

IV. Inſuper in *cap. felicis de pœnis in 6.* contra eum, qui Cardinalem, & à fortiori, ſi Papam, fuerit hoſtiliter inſecutus, vel percuſſerit, vel ceperit, vel ſocius fuerit facientis, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, aut conſilium dederit, vel fauorem, aut poſtea receptauerit, vel defenſauerit ſcienter eundem, lata eſt, Primò excommunicatio; & quandiù in ſua contumacia perdurauerit, ſingulis Dominicis, & feſtis pulſatis campanis, & candelis accenſis, per omnes illius loci Eccleſias, in quo tantum facinus fuerit attentatum, & Ciuitatum, & Diœceſum vicinarũ eſt excommunicatus publicè denunciandus, & abſolutio Papæ reſeruatur. Secundò lata eſt ibidem tanquam contra reos læſæ maieſtatis pœna infamiæ iuris, & conſequenter etiam irregularitatis, vt dixi *cap. præcedenti.* Tertio pœna lata eſt perpetuæ diffidationis, & banni. Quartò, vt ſint inteſtabiles, vt nec liberam habeant teſtamenti factionem, nec ad alicuius bona ex teſtamento, vel ab inteſtato vocentur. Quintò, domus diruenda in perpetuum. Sextò, nullus reſpondere eis in iudicio tenetur; ſed poſt abſolutionem à cenſura poterunt ſuam, & ſuorum iniuriam in iudicijs proſequi, & repetere credita poſt abſolutionem quæſita. Septimò bona ipſorum ſunt ipſo iure confiſcata. Octauò ſunt ipſo iure priuati feudis, locationibus, & beneficijs ſpiritualibus, & temporalibus, quæ ab Eccleſijs obtinent, & ad eaſdem Eccleſias liberè reuertuntur. Nonò, vt cum fuerint abſoluendi ab excommunicatione prædicta, idoneè, caueant quòd iniunctæ pœnæ, ſeu pœnitentiæ parebunt, & debent eam pœnitentiam facere, vt per omnes Eccleſias principales illius loci, vicinorumque locorum diebus Dominicis, & ſolemnibus incedant nudi coram populo, femoralia tantum habentes, & ferulas deferentes in manibus, cum quibus per eaſdem Eccleſias publicè fuſtigentur, ituri poſtea vltra mare, acturi pœnitentiam ad minus per tres annos, nec inde receſſuri ſine licentia Papæ ſpeciali. Decimò filij, & nepotes, per lineam rectam ipſius virilem deſcendentes, ſunt ipſo iure priuati omni beneficio Eccleſiaſtico, & infamia iuris affecti, & inhabiles ad publica officia, & teſtimonium ferendum in iudicio, & ad omnes actus legitimos; & irregulares, vt promoueri ad ordines nequeant, aut ad beneficia, aut officia Eccleſiaſtica; omni ſpe diſpenſationis adempta; imò ſunt etiam irregulares, vt non poſſint miniſtrare in ſuſceptis, vt *Gigas de crimin. læſæ maieſt. tit. de pœnis filiorum, q. 12.* Vndecimo Ciuitas quælibet, præter Vrbem Romam, quæ prædicta facientibus conſilium, vel auxilium dederit, vel fauorem, vel intra menſem taliter delinquentes, prout potuerit, non duxerit puniendos, Pontificali, ſeu Epiſcopali eſt eo ipſo dignitate priuata, & nihilominus remanet interdicta. Duodecimò, ſi Princeps, Senator, Conſul, Poteſtas, vel alius Dominus, ſiue Rector contra præſumptores prædictos, præſentis Conſtitutionis tenorem non fecerit obſeruari, tam ipſe, quam officiales ipſius, infra menſem, poſtquàm res ad notitiam eorum peruenerit, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrunt: ſed non eſt reſeruata.

V. Ex Bulla 93. Pij V. incipit, *Infelicis*, excommunicatio

nicatio, & pœnæ latæ in *d. cap. fclicis*, cum eadem reſeruatione, ſunt extenſæ contra non reuelantes quamprimùm ſciuerint, vel cognouerint factum, vel faciendum aliquid ex prædictis. & debet denunciatio fieri Papæ, ſi in Curia fiat delictum, aliàs fiat Ordinario loci: & mandatur Epiſcopis, vt ſtatim id Papæ denuncient, non tamen ſub eiſdem pœnis. Item ſi Ordinarius ipſe ſit Cardinalis offenſus, tunc viciniori Epiſcopo. Quòd ſi crimen nondum ſit commiſſum, etiam ipſi Cardinali debet fieri reuelatio. Et procedit quantumuis occultum ſit crimen. Hanc Conſtitutionem *c. felicis*, explicant ibi *Canoniſtæ*,& ſatis diffusè *Barboſa ibidem*, *& Farinacc. quæſt. criminal.* 112. *à numer.* 75. *cum ſeqq.*

Nota circa ſecundam pœnam, ſcilicet infamiæ, quòd in conſcientia non ligat ante declaratoriam ſententiam, aut confeſſionem iudicialem, *Farinac.q.* 116. §.1.*num.*4.*&* 5.*& q.*112.*num.*120.

Circa tertiam pœnam nota, quòd licet iſte bannitus, & proſcriptus ipſo iure habeatur, & bannitus ob crimen læſæ Maieſtatis poſſit impunè occidi, vt hoſtis publicus, *l.* 3. §.*fin. ff. ad leg. Corn. de ſicar. Farin.q.*103. *num.*13. *& q.* 116. *num.*27. tamen intelligendum eſt procedere, quando eſt in actu. & exercitio rebellionis, vel lata ſententia declaratoria banni ex hoc capite, vt *Clarus* §.*læſæ Maieſtatis* crimen, *verſ. penul. Farin. conſ. crimin.*113. & dixi *verbo, Aſſaſſinium*.

Nota tertiò, alias pœnas priuationum iurium, & actionum, & confiſcationem bonorum, ſecundùm probabiliorem, requirere ſententiam declaratoriam, vt *Sanch. lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 3. *in decal. Suar. de fide diſp.* 21. *ſect.*21.*num.*20. *Farin.q.*116. §.1.*numer.*15.Similiter pœna, quòd ſit inteſtabilis non ligat ante declaratoriam, vnde poterit capere legata,& hæreditates, *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 19. *numer.* 52. *Sanchez lib.* 2. *cap.* 14. *numer.* 31.

Nota quartò circa pœnam irregularitatis, tàm ipſius Rei, quàm filiorum, quòd ligat ipſo facto ante declaratoriam, quia infertur per ſe, & non pendet ex infamia, vt *Sanchez lib.*2. *cap.*27. *numer.*28.Quod intellige dummodò crimen ſit notorium, vt dixi *verbo, Hæreſis, cap.*3.

Nota quintò circa cenſuram interdicti, quòd non ligat ante denunciationem nominatim factam de tali loco, *Suar. de cenſur. diſp.*37. *ſect.*2. *num.* 5. *Coninch. de cenſur. diſp.*17.*dub.*5.*in fin.*

Nota ſextò circa pœnam priuationis Sedis Epiſcopalis, quòd non ligat ante declaratoriam, cùm ſit deiectio de proprio ſtatu, & iure acquiſito, & poſſeſſo: & dixi *par.*1. *cap.*40.

Nota ſeptimò circa prædictas pœnas, vt non procedant ſi quis Cardinalem percutiat, vel occidat iuſtę defenſionis cauſa, per ea, quæ *Cherubin. in compendio ſuper Bulla* 93. *Pij Quinti, ſchol.*2.

Nota octauò, quoad non reuelantes admitti purgationem moræ, ex *d. Bulla Pij V.* vbi ſi ad ſanitatem reuerſi crimen adhuc occultum detexerint, omni noxa penitus liberentur, vnde poterunt abſolui ab excommunicatione incurſa,& ceſſabit reſeruatio eo ipſo, propter particulam, penitus, *Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num.*105.

CAPVT III.

Maieſtatis læſæ crimen per hoſtilem inuaſionem in bona Papæ, vel Cardinalis.

Vide *verbo, Conclaue, cap.*9. vbi reperies Conſtitutionem *cap. felicis* ex parte ad hunc caſum extenſam fuiſſe ex Bulla Leonis X.

CAPVT IV.

Maieſtatis læſæ crimen inquirentium per viam ſuperſtitionis de vita, & morte Papæ, vel Reipublicæ Chriſtianæ ſtatu, vel conſanguineorum Papæ.

Vide *verbo, Superſtitio, num.* 3.

CAPVT V.

Maieſtatis læſæ crimen offendentis familiares Papæ, vel Cardinalis.

I. IN *cap. fælicis, de pœnis in* 6. §. *præmiſſis etiam*, ſtatutum eſt, vt ſi quis aliquem de Clericis, vel Religioſis familiæ Papæ, vel Cardinalis hoſtiliter inſequutus fuerit, vel percuſſerit, vel ceperit, vel ſocius fuerit facienti, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, aut conſilium dederit, vel fauorem, aut poſtea receptauerit, vel defenſauerit ſcienter eundem, proportionetur pœna delicto. Ex quibus verbis textus nonnulli Doctores æſtimant, pœnas *d. cap. fælicis* latas contra offendentem Cardinalem,vel vt ſupra cooperantem, eſſe extenſas contra offendentem modis prædictis familiares Papæ, vel Cardinalis, ſi iſti familiares ſint Clerici, vel Religioſi, & dummodò offendantur, quatenus ſunt familiares Papæ, vel Cardinalis, nempè in odium Papæ, vel Cardinalis, cui famulantur. Vnde dicunt taliter delinquentes incurrere etiam excommunicationem ibi latam contra offendentes Papam, vel Cardinales, ita tenet *Marius Alterius tom.*1.*lib.*5. *diſp.*12. *cap.*3. §.7. *Armilla verbo, excommunicatio, numer.*13. §.*excomm.*2. *Sylueſt. verbo, excommunicatio,* 7. *num.*22. & hanc ſententiam ferè communiter à DD. tradi, ait *Bonarcin. de cenſur. particular. diſp.*1. *q.*12. *punct.*2.*num.*12. Sed contraria ſententia eſt vera, & communis, quòd in *dicto cap. fælicis*, nulla determinata ſit pœna contra offendentem familiares prædictos, ſed ſolum ibi decernatur, tales puniendos arbitrio Iudicis, grauius quidem, quàm ſi aliquem alium Clericum, vel Religioſum offendiſſent: & ita tradunt *Archid. in d. cap. fælicis, num.*16. *Francus ibi in* §. *Illud, Menoch. de arbitrar. caſu* 552. *num.* 1. *& Bonac. loco citat.* & idem ſentiunt alij Doctores communiter, qui exponunt dictam excommunicationem latam in *cap. fælicis*, qui eam non extendunt ad offendentem familiares prædictos, vt *Toletus lib.*1. *cap.* 35. §.*nona excomm. Suar. de cenſur. diſput.*22.*ſect.*3.*num.*12. *& ſeqq. Nauarr. c.*27. *numer.*96.*&* 97.

II. Illud verum eſt, tales delinquentes aliqua ratione

dici

dici reos læſæ Maieſtatis ex dicto textu, vt tenet *Farinac. quæſt.* 112. *num.*103. Præterea verum eſt incurrere in excommunicationem *can.ſi quis ſuadente*, 17. *qu.*4. ſi offenſa ſit cum violenta manus iniectione, vt percutiendo, vel capiendo, non autem ſolùm inſequendo hoſtiliter ſine vlla violentia, ſeu contactu circa perſonam.

III. An autem dicti delinquentes incurrant in excommunicationem latam in *cap.* 11. *Bullæ in Cœna Domini* contra offendentem Cardinales: aliqui affirmant, vt *Vinald.ſuper eod.cap.*11.*num.*86. *& Sayr.lib.*3. *cap.*15.*num.*4. ſed contraria eſt vera, & communis, vt *Alter. Souſa, Duard.* quos ſequitur *Bonaccina num.* 11. *loco cit.*

An verò incurrant in excommunicationem latam in *cap.*12. *Bullæ in Cœna Domini*, contra offendentes eos, qui in Curia pro ſuis negocijs morantur? Reſpondeo negatiuè, quia ipſa cauſa famulatus non dicitur negocium, de quo *ibi Marius Alterius diſput.* 13. *cap.*1. *§.verùm non incurritur*. Sed vtrum ſi quis dictos familiares offenderet in perſona prætextu iuriſdictionis, quam verè non haberet in illos in Curia morantes, incurreret in excommunicationem latam in *cap.*9.*Bullæ in Cœna Domini*, etiamſi iſti familiares offenſi non eſſent perſonæ Eccleſiaſticæ? aliqui affirmant, vt *Caiet. excomm.cap.*14. *Toletus lib.*1. *cap.*25. *§. aliud dubium. Filinc. tract.*16. *num.*162.

Sed contraria eſt verior, quia textus ille loquitur de morantibus in Curia formaliter, id eſt propter negocia, aut officia Curiæ, ſeu quæ ad Curiam Papæ pertinent, eiuſque audientiam, in materia gratiæ, vel iuſtitiæ: ita *Suarez diſput.*21. *ſect.*2. *num.*66. *Alter.diſp.*10. *cap.*2. *&* 5. *Duardus in Bullam capit.* 9. *qu.*34. *&* 37. *Vgolin.ibi, verſ.necnon illos, Bonac.pun.*1.*num.*39. *ſuper eo cap.*9.

CAPVT I.

Manus ſibi inferens violentas.

I. EXcommunicationem incurrit Papæ reſeruatam Clericus, vel Monachus, ſeu religioſus, ſibi manus inferens violentas, ſcilicet ſe ipſum percutiens malo animo, *ex can. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 4. Secundũ magis communem ſententiam, vt dixi *ſup.verb. Iniuria cap* 2. *§. amplia tertiò*, & de communi teſtatur *Farinacc. q.* 128. *num.* 25. *tenet Menoch. de arbitr. caſu* 284. *§. nam & ſi quis, numer.* 5. *& alij à me relati loco citato*.

II. Infamiam iuris incurrit, & conſequenter etiam irregularis efficitur, is, qui ſibi manus violentas intulit, ſe ipſum vulnerando, aut aliàs ſe occidere procurando, etiam ſi non metu reatus, & pœnæ: ſed tædio vitæ, dolore, aut furore, ſeu morbo, ſecundum *nonnullos DD.* & ita tenet *Richar. Malumb* quem allegat & ſequitur *Io. Andr. in addit.ad ſpecul.tit. de pœnis. §. vn. verb. prelibatam, & Farinac. loco cit. num.*21. qui ponunt exemplum in aduocato, qui pudore æris alieni tentauit ſe occidere; & concludunt eum abradendum de matricula tanquam infamem; & probant hanc doctrinam *l. ſi quis aliquid in fin. ff. de pœn. l. omne delictum §. qui ſe vulnerauerit ff. de re mil.* vbi miles qui ſibi manus intulit, ſi metu pœnę id fecit, capite puniendus eſt. Si autem impatientia doloris, aut furore, &c. cum ignominia mittendus eſt. Et abſolutè de omni Clerico tenet *Maiol.loco cit.* Sed contra dicendum puto in Paganis, ſcilicet in iis qui milites non ſunt; quod, ſi furore aut dolore ſibi manus inferant, nullam iuris infamiam, neque pœnam aliam externi fori ciuilis incurrant. Si autem metu pœnæ cum ſint rei poſtulati de crimine capitali, ſeu publico iudicio: tunc cum ex hoc habeantur tanquam confeſſi, incurrunt iuris infamiam, & conſequenter ſunt irregulares, per *l. fin. §. Si quis autem ff. de bon. eorum Menoch. de arbitr. d. caſu* 284. *num.*23. *& ſeqq. Farinac. d. q.* 128. *num.*37. *&* 39. Nec obſtant *tex.* citati, quia id ſpeciale eſt in milite, in quo maior requiritur conſtantia & fortitudo, vt notant *Igneus in l.* 1. *§. ſi ſibi manus ff. ad S. C. Syllan. Menoch. loco cit. numer.* 24. & conſentit *Farin. ibi n.*23. Imò neque miles dolore, aut furore ſibi manus inferens erit infamis, niſi ratione ignominioſæ miſſionis, vt ibi dicitur, & per ea quæ dixi *verb. Bellum cap.* 2. *in fin.* Neque obſtat *Maiol. vbi ſup.* quia intelligendus eſt de irregularitate impropriè dicta, orta ex infamia canonica, quæ incurritur ex omni peccato mortali; ſed ſola etiam pœnitentia, ſeu contritione deletur, vt *Nauarr. cap.*27. *numer.*204. *Sayr. lib.* 7. *de cenſ. c.* 11. *num.*18.

III. Irregularitatem incurrit mutilans ſibi aliquod membrum, vel partem membri extra caſum neceſſitatis, vt dixi *verb. Membrum. c.*1.

IV. Teſtamentum illius, qui ſibi manus intulit metu pœnæ, poſtquam reus fuit poſtulatus de crimine publico, ſcilicet merente pœnam mortis, eſt inualidum; & omnia illius bona fiſco applicantur. Secus ſi impatientia doloris, aut luctus, &c, *l. qui rei, in princ. ff. de bon. eorum. l.*1. *§. ſi quis non metu. ff. ad Syllan. l.* 2. *C. qui teſt. fac. poſſ.* Sed hæc pœna non ligat in foro conſcientiæ ante ſententiam declaratoriam, vt dixi *pa.* 1. *cap.*39.

V. Sepultura Eccleſiaſtica, & ſuffragijs, & oblationibus priuatus manet is, qui ſe ipſum voluntariè occidit, ſiue timore pœnæ, ſiue impatientia doloris, &c, *capit. placuit. ibi DD* 23. *quæſt.* 5. *Menoch. de arbitr. dict. caſu* 284. *numer.* 35. *Farinacc. dict. quæſtion.* 128. *numer.* 16

Limita omnes pœnas prædictas, vt non procedant contra eum, qui furore, ſeu dementia ſibi manus intulit: quia actus furioſi, ſeu mente capti, non ſunt humani, ſed tanquam à caſu reputantur. *l. Diuus ff. de off. præſ. gl. in Clem.*1. *de homic. verb. furioſus. Tiraquell. de mitig. pœn. Cauſa* 2. *num.*1. ideo pœnam non merentur, vt *dixi pa.*1. *cap.*19. Vnde furioſus aliquem mutilans vel occidens non ſit irregularis, ſcilicet ex homicidio, vt *Clemen. cit. de hom.* Sed eſt ſolum irregularis ratione furoris, vt dixi *d. cap.* 19. neque furioſus ſe ipſum occidens priuatur Eccleſiaſtica ſepultura, *gloſſ. in d. cap. placuit verb. voluntariè*. 25. *q.*5. *Farinacc. d. q.* 128. *numer.* 18. *cum communi ſententia.*

In dubio tamen ſibi manus inferens per ſe loquendo, non præſumitur furore inſanus, ſeu mente captus, ſed deliberatè, & cum peccato mortali id facere, vt

Layman.

Layman lib.3.tract. de iniuſta læſione corporis c.1.num.8. & nemo præſumitur furioſus, aut demens, niſi probetur, vt latè *Menoch. præſumpt.45. numer 18.& 22.lib.6.* Tamen ex coniecturis probatur furor, ſeu amentia illius. Primò, quando conſtat talem priùs fuiſſe virum probum. ac ſatis piũ, ita *Layman ibi*. Secundò, ſi conſtat eum melancoliæ morbo affectum fuiſſe, ſeu atra bile laboraſſe, *Clar.q 60 §. item quæro, Layman ibi*. Tertiò ſi paſſio illa, & affectus ſibi manus inferendi non fuit in illo ab breue tempus, ſed perſeuerans & habitualis; tunc enim ſignum eſt non hoc feciſſe ex accidentali iræ paſſione; ſed ex cauſa permanente, fundata in læſione organorum, vel humorum; ergò apparet eum propriè furioſum eſſe, & mentecaptum, vt *Nauarr. cap.25. num. 72. verſ. admoneo te, Molin. de inſt. tract.3. diſp.70.num 12. Vgolin. de irregul. cap. 53. in princ. numer.4* vnde *Ariſtot. problem. ſect. 30.* ait illam inclinationem occidendi ſe ipſum ex eo prouenire, quòd calor naturalis violenter, ſeu contra naturam in tali perſona marceſcat ob nimiam atræ bilis frigiditatem. Alias etiam coniecturas ad probandum furorem, ſeu dementiam latè proſequitur *Menoch. loco citat. præſump 45. lib.6.*

Limita ſecundo cum *Layman. d cap.1.num.vlt.* quòd occidens ſe ipſum, ſi ante mortem ſigna pœnitentiæ ediderit huius facinoris, non erit priuatus Eccleſiaſtica ſepultura. Non tamen effugiet pœnas externi fori, de quibus ſupra diximus, ita *Layman ibi cum Syluest.*

C A P V T I.

Matrimonia Sacerdotes, vel Clerici, vel Religioſi ſolemnizantes, aut matrimonio coniungentes ſine licentia Parochi.

EX *Clem.1. de priuil.* Religioſi, qui matrimonia ſolemnizare præſumunt, non habita ſuper eo Parochi licentia ſpeciali, excommunicationem incurrunt ipſo facto, per Sedem Apoſtolicam dumtaxat abſoluendi; quos etiam locorum Ordinarij, poſtquam de hoc eis conſtiterit, excommunicatos debent facere publicè denunciari, donec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fides; nullo religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante.

Limita, & declara, quòd licet alibi ſolemnizatio nuptiarum contineat benedictionem nuptiarum, & traductionem ad domum, conuiuia, & alia ſigna lætitiæ, vt *tex. & DD. in cap. non oportet, 1. & 2. & cap. non licet, & cap. nec vxorem 33. qu.4. Sanch. lib.7.de matrimon. diſput.7. num.16. & 17.* tamen hic ſolùm continet benedictionem nuptiarum, quia ea ſola tempore huius Clementinæ ad Parochos pertinebat, vt *Sayr.lib.3.de cenſur.cap.29. num.32. Sanch.d.diſp. 7. num 18.*

Ex *Trident.ſeſſ.24. cap. 1. de reform. matrim.* Si quis Parochus, vel alius Sacerdos, ſiue Regularis, ſiue Sæcularis ſit, etiamſi id ſibi ex priuilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius Parochiæ ſponſos ſine illorum Parochi licentia matrimonio coniungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo iure tandiù ſuſpenſus manet, quandiù ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur.

Aduerte, quòd multi putant decretum hoc pœnale non abrogaſſe pœnam excommunicationis, latam in Clementina præfata, & ideò dicant, Regulares illius Clementinæ tranſgreſſores incurrere & illam excommunicationem, & hanc ſuſpenſionem, quia regulam ſtatuunt, quòd pœna noua non tollit antiquam, quando ſunt latæ ſententiæ, ſecus ſi ferendæ: ita in terminis tenet *Sanch lib 3 de matrim. diſput 48. num 8. cum Nauarro, & Maiolo,* & tenet *Marius Alterius, tom.2. d.ſput 11.cap.5.col 6. & 7. Vgolin. & Molfeſius,* quos allegat, & ſequitur *Barboſ. in d. Clemen. 1. numer. 7* Contrariam tamen ſententiam multi tenent, ſcilicet abrogatam eſſe excommunicationis pœnam in *d. Clem* latam, per ſuſpenſionis pœnam latam in Tridentino, quia pœna grauior antiqua cenſetur abrogata per pœnam mitiorem nouam; ita *Henriqu. lib. 13. cap 38 Sayr lib. 3. cap.15 num.10. Bonacc. de ſuſp. particul. diſp.3. quæſt 3. punct 5 num. 6. Rebell. poſt. 4. lib. decl. ſect 2. numer.83. Boſſ. Portius de imp matrim. cap. 26. § 2 & §. 6. Suar de cenſur. diſput. 12. ſect. 4. num. 13.* & ita inuenio reſponſum à Sacra Congregatione Concilij.

Aduerte ſecundò, quòd in hanc ſuſpenſionem incurrit tranſgreſſor, ſi ſit Parochus alienus, etiam non Sacerdos. vel ſi ſit Sacerdos non habens Parochiam, vt *Sanch. diſp 49 num 3. lib.7.*

Aduerte tertiò ſufficere licentiam Ordinarij loci, quia appellatione proprij Parochi venit etiam Ordinarius Diœceſanus, *Sanch lib.7 diſp 32 num 2. Salzedo ad Diaz in praxi cap 76 § 14. Rota recent pa 1.dec.166. num.8. cum Sac.Congreg.*

Aduerte quartò quòd multi putant hanc ſuſpenſionem eſſe ſolùm ab officio, ſeu à diuinis, *Sayr. lib. 4. cap.15. num.10 de cenſur. Suarez diſput 31. de cenſur. ſect.4. numer. 18 Filiucc. tract.17. numer. 10.* Sed alij dicunt eſſe ab officio, & beneficio, *Bonacc. de cenſur. partic. diſput 3. quæſt.3. punct 5. numer. 7. Hurtado de matrim. & cenſur. tract. de ſuſpenſ. diffic.13. numer. 40. Franc. Molina diſſer. 11. num 149 lib. 2. de ritu nupt. Barboſ. de offic. Parochi, cap 21. numer. vlt. & in cap.1. de ſecund.nupt. num.6.* & hæc videtur ex verbis textus generalibus.

Aduerte quintò, quòd ſi ſponſus aſſerat ſe licentiam habuiſſe à Parocho, ſi ipſe eſt fide valdè dignus, poteſt ſtari dicto illius, *Sanch. lib. 3. diſp.37. num. 3.* Item ſi impugnetur matrimonium ex hoc capite defectus licentiæ Parochi ab alio, quàm ab ipſo proprio Parocho, tenetur impugnans probare, & præſumitur adfuiſſe, vt *Sanch ibi numer 5. & Maſcard concluſ. 982.* præſertim ſi poſt matrimonium contractum coram alieno Sacerdote proprius Parochus ſciens hoc, non reclamauit, neque conqueſtus eſt, & ita latè *Menoch. in ſimili lib.2.præſ. 33. num 7. cum multis DD. Lap.alleg. 126. num.1. & ibi Mandoſ. cum communi, Maſcard. de probat.concl.982.*

C A-

CAPVT II.

Matrimonium bigami.

I. IRregularis efficitur, vt nunquam poſſit ad ordines promoueri, nec beneficium, aut penſiones Eccleſiaſticas obtinere, ob bigamiam propriè dictam, ſeu formalem, is qui ſoluto primo matrimonio legitimè contracto, & conſummato, aliud legitimè contrahit, & conſummat. Probatur ex *Apoſtolica traditione 2. Timoth. 3. & can. Apoſt. 16. & ex cap. 1. de bigam. non ord. & Trident. ſeſſ. 23. cap. 17. ref.* de qua re vide *Sanchez lib. 7. de matr. diſ. 83. num. 8. Gutier. de matrimon. cap. 107.*

Eodem modo irregularis efficitur ex bigamia interpretatiua, ſeu virtuali, qui matrimonium contrahit, & conſummat cum vidua, aut aliàs cum muliere corrupta, ideſt iam ab alio carnaliter cognita, vt *cap. ſi quis viduam, 50. diſ. cap. debitum, & cap. fin. de big.* Et procedit etiam ſi mulier fuiſſet ab alio vi, aut ignoranter, ſeu ſine ſuo conſenſu cognita, quia hæc irregularitas non eſt pœna, ſeu ex delicto, ſed ex defectu, eſt communis ſententia apud *Sanch. diſ. 84. numer. 9. lib. 7. Garziam de benef. par. 7. cap. 6. num.* 18. Non procedit ſi ducat vxorem à ſe corruptam, *Layman. de irregularit. cap. 6. num. 3.*

Super irregularitate ex bigamia ſiue propria, ſiue interpretatiua ſolus Papa diſpenſare poteſt, vt cenſuit *Sacra Congreg.* apud *Garziam ibi num.* 3. dixi infra *verbo, Ordo, cap.* 2. facilius tamen Papa diſpenſat ſuper irregularitate ex bigamia interpretatiua, quàm ſuper propriè dicta, *Rota recent. par. 1. deciſ. 367. n. 6. cum ibi alleg.*

Nota, quòd dixi ad bigamiam inducendam requiri matrimonium eſſe conſummatum, per copulam ſcilicet coniugalem; quia ex ſolo contractu non dicitur vir diuiſiſſe in plures carnes ſuas, vnde non deficit ſignificatio Sacramenti, vt *c. debitum de big. Rota deciſ. 519. numer. 5. par. 2. recent.* In dubio autem de conſummatione, ſi coniuges cohabitauerunt duobus ſaltem menſibus à die contractus, præſumptio eſt violenta, quòd matrimonium conſummauerint, *gl. in cap. ſi quis acceperit 33. q. 1. Rota d. deciſ. 519. num 6.* niſi hæc præſumptio aliundè infringatur, vt conſtito de virginitate fœminæ per inſpectionem duarum matronarum, *cap. pen. de prob. Sanch. lib. 7. diſ.* 113. vel conſtito, quod vir, aut mulier à die contractus ſemper tali infirmitate laborauerit, qua ſtante copula reddatur inueriſimilis, *Rota ibi numer.* 7. vel conſtito, quòd vir non excedebat decimum quartum ætatis annum, *Sanch. diſ.* 104. *numer. 4. lib. 7.*

II. Priuilegio clericali quocunque, omnibusque beneficijs, ac penſionibus Eccleſiaſticis ipſo iure priuatur Clericus in minoribus, ſi bigamus fiat, vt dixi ſupra, *verbo Apoſtaſia, cap. 4. num. 5. & 6.*

III. Vir, & mulier, ſoluto primo matrimonio tranſiens ad ſecunda vota, ſeu ad ſecundas nuptias, diuerſas pœnas incurrit ex iure ciuili, quarum aliquæ ſunt à iure Canonico approbatæ, aliæ ſunt abrogatæ, de quibus videatur *C. de ſecun. nup. per totum, & cap. pen. extr. eod. tit. Sanch. lib. 7. de matr. diſ. 87. & 88. Gutier. de mat. cap. 108. & 109.* Cùm igitur hæ pœnæ non ſint Eccleſiaſticæ, eas tanquam ad inſtitutum noſtrum non pertinentes omitto.

IV. Ordinans bigamum, ſecundùm aliquos, ſuſpenſionem incurrit, de qua re dixi, *verbo, Ordo, cap.* 2.

V. Ex *cap. 1. de ſecun. nup.* habetur ſecundas nuptias non eſſe benedicendas, & quòd benedicens ſecundò nubentibus, ſuſpenſus ab officio, & beneficio, mittendus eſt ab Epiſcopo ad Sedem Apoſtolicam. Hanc ſuſpenſionem eſſe latæ ſententiæ ex hoc textu aliqui tenent, vt *Io. Andr. & Durandus apud Sanch lib. 7. de matr. diſp. 82. num. 27. in fine.* Sed communis ſententia ait, eſſe ſententiæ ferendæ ab Epiſcopo, ſeu Diœceſano, ſed cum fuerit promulgata eſſe reſeruatam Papæ eius abſolutionem, vt *Sanch. ibi, Genuenſ. in praxi cap. 59 num. 5. Barboſ. in d. cap. 1. de ſecund. nupt.* & alij apud eos communiter.

Amplia, quòd de rigore iuris procedit, vbicunque, ſaltem alterius coniugis reſpectu, ſint ſecundæ nuptiæ, ſiue ſit fœmina, ſiue vir, vt *c. vir autem, eod. tit. Sanchez numer.* 15. & ratio eſt, quia forma ſacramentalis non debet repeti ſuper eadem materia iam benedicta, vt *d. c. vir autem, Sanch. numer.* 16.

Limita primò, quòd hodie, & generali conſuetudine vbique recepta, ſi fœmina nondum fuerit benedicta, quia ipſa tunc ſit primo nubens, etiamſi maritus olim aliam habuerit vxorem, benedicendæ erunt eorum nuptiæ, vt *Genuen. cap. 59. Poſſeuin. de offic. Curati, c. 10. num. 48. Barboſ. in d. c. vir autem, num. 3.*

Limita ſecundò, quòd hodie miſſio ad Sedem Apoſtolicam in caſu prædicto eſt ſublata, ita vt abſolutio non ſit Papæ reſeruata, *Sanchez num. 28. Barboſ. in d. cap. 1. num.* 8. propter *extrau. Ioann. XXII.* per eos relatam.

Limita tertiò, quòd hodie eſt in arbitrio Epiſcopi præſato delinquenti, vel ſuſpenſionis pœnam inferre, vel eum aliter arbitraria pœna afficere, vt *Sanchez n. 30. Genuenſ. num. 5. & Menoch. de arbitr. caſu 417. numer. 8. Barboſ. in d. c. 1. num. 7.*

CAPVT III.

Matrimonia plura contrahens contra impedimentum ligaminis.

I. SI maritus, viuente coniuge, aliam ducit vxorem, vel vxor, viuente marito, alium ſuperinduxit, tranſeundo ad ſecundas nuptias, nullum eſt matrimonium, *Matth. cap. 19.* vide *Sanch. lib. 7. de matr. diſp. 79. & diſ. 80.* & habetur *cap. 2. & cap. fin. de ſponſa duor. & cap. veniens, de eo, qui duxit:* adeſt enim impedimentum ligaminis irritans, vt ibi habetur, niſi in tribus caſibus.

Primus eſt, quando matrimonio primo contracto, ſed nondum conſummato, alter coniugum religionem approbatam ingreditur, & ſolemnem facit profeſſionem: quia coniux remanens in ſæculo poteſt ſecundum matrimonium contrahere, quia primum ipſo facto diſſoluitur per profeſſionem, *cap. 2. de conuerſ. coniug.* & eſt definitum de fide à *Tridentino ſeſſ. 24. de*

matrimon. can. 6. vide *Sanchez lib.* 2. *de matrim. diſput.* 18. *numer.* 3.

Secundus caſus eſt, quando ex duobus coniugibus in fidelibus alter conuerſus eſt ad fidem, & alter remanet infidelis, nolens cum conuerſo cohabitare, vel niſi cum illius ſcandalo, ſeu cum contumelia in Creatorem; poteſt enim conuerſus diſcedere ab infideli coniuge, etiam poſt matrimonium conſummatum, & ad ſecundum matrimonium tranſire, vt *Epiſt. prima ad Cor. c.* 7. *& cap. quanto de diuort.* vide *Sanch.* qui latè explicat *lib.* 7. *diſp.* 74. *&* 75.

Tertius caſus, quando matrimonium eſt ratum inter fideles, non conſummatum, & Papa diſpenſat, & diſſoluit illius vinculum, vt poſſint ad aliud matrimonium tranſire, de qua re vide *Sanchez lib.* 2. *diſput.* 14. *&* 15.

II. Contrahens ſecundum matrimonium ſtante primo, eſt ſuſpectus de hæreſi, & denunciandus Inquiſitori, per *c. fin. de ſponſ. duorum, Farinac. q.* 140. *n.* 24. Procedit autem S. Officium, dum non conſtat eum poligamiam perpetraſſe ex concupiſcentia, aliaue ratione, vt errore facti, &c. quia interim præſumitur ex errore hæreticali id feciſſe, *Arnal. Albert. de agnoſc. aſſertion. q.* 23. *num.* 60. *&* 69. *Farinac. loco cit. num.* 24. Verum eſt quod ſi recuſent (moniti) redintegrare primum matrimonium, ſunt excommunicandi, *c. cum per bellicam* 34. *q.* 1. non tamen ſunt ipſo iure excommunicati, vt *gl. ibi not. & Canoniſtæ*, quidquid dixerit *Farin. ibi num.* 32.

III. Item, qui hoc ſecundum conſummant, incurrunt impedimentum dirimens matrimonium, vt neque defuncto coniuge priori, poſſint validè inter ſe contrahere, vt *cap.* 1. *& ſeqq. de eo, qui duxit*: vide *Sanchez de matrim. diſp.* 79. *lib.* 7. Sed hoc eſt verum, ſi vterque coniux fuit in mala fide, ſecùs ſi alter ignorauit alterum eſſe coniugatum, vt *d. cap.* 1. *Sanch. num.* 31.

Aduerte autem quòd ſoluto primo matrimonio, ſcilicet morte coniugis, poterit reualidari ſecundum matrimonium nouo inter ipſos intercedente conſenſu, *c. veniens, ibi gloſſ. ver. de nouo. de eo, qui duxit.* Et ſanè ſi caſus ſit publicus, vel facilè publicabilis, debet denuò contrahi in facie Eccleſiæ. Si autem caſus ſit occultus, ſufficit priuatim renouare conſenſum, *Sanch. lib* 2 *c* 37. *num.* 11. Si tamen in ſecundo matrimonio adfuit mala fides vtriuſque, & nihilominus copulam habuerunt: non poterit reparari matrimonium, niſi obtenta diſpenſatione Apoſtolica ſuper impedimento criminis adulterij, *cap* 2. *de eo, qui duxit.*

IV. Item vir, qui aliam ſuperinduxit vxorem, & cum ea conſummat, ſtante primo matrimonio conſummato, efficitur bigamus, & irregularis, *Suarez de cenſur. diſp.* 49. *ſect.* 2. *num.* 10. *Sanch. de matrim. lib.* 7. *diſp.* 84. *num* 1. *ex c. nuper de bigamis*; & dicitur bigamia interpretatiua, ſeu virtualis, quia alterum matrimonium non eſt validum, ſed de facto contractum, vt *Sanch. ibid.* Hæc irregularitas eſt deterioris conditionis, quia non ſolum impedit, ne poſſit quis ad ordines promoueri, ſed ſi fuiſſet iam promotus, ſcilicet Clericus coniugatus, priuatur eo ipſo omni priuilegio clericali, & foro laico omninò ſubiectus, & prohibetur deferre habitum, & tonſuram clericalem, *c. vn. de bigam in* 6. neque poteſt exercere ordines minores ex officio, neque poteſt eſſe Æditúus, ſeu Sacriſta, *Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 17. *in fin.* & hæc procedunt in omni bigamia vera, vel interpretatiua, *gloſſ. & Gemin. in d. cap. vn. & ibi Io. Mon. Sylu. verbo, Bigamus, num.* 8.

V. Item infamis fit ipſo iure, qui duas duxit vxores, *l* 1. *§. fin. ff. de his, qui not. infam. l. eum qui duas, C. ad l. Iul de adult. Farinac. q.* 140. *numer.* 15. Imò idem eſt, ſi ſponſalia contrahat cum impedimento ligaminis. Itaque repellitur ab omnibus actibus publicis, vt *gloſſ. in cap. quotquot,* 27. *q.* 1. *& ibi Vgo, & Archid.* & conſequenter iſte ex alio capite erit etiam irregularis.

VI. Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum huiuſmodi bigamis, vt promoueantur, vel vt miniſtrent in ſuſceptis; quod ſecundùm probabiliorem etiam de minoribus ordinibus procedit, vt Doctores, quos allegat *Sanchez lib.* 7. *de matrim. diſp.* 86. *num.* 9. *Garz. p.* 7. *cap.* 6. *numer.* 14. Eſt quidem à Papa diſpenſabilis hæc irregularitas bigamiæ, tamen difficilè diſpenſatur, & facit, quòd S. Hieronymus aduerſus Iouinianum, *c.* 30. ait, etiam apud Gentiles Romanos nullum fuiſſe Sacerdotem bigamum, nullum Flaminem bimaritum.

VII. Aliqui putarunt incurrere huiuſmodi delinquentes in excommunicationem, vt tenuit *Ghirlan. de pœn. omn coit. quæſt.* 14. *numer.* 3. Sed nullo iure probatur, vt ait *Couarr. de ſponſ. cap.* 7. *§.* 3. *num.* 6. *in fin.*

VIII. Hoc eſt crimen mixti fori, ſcilicet fori Eccleſiaſtici, & ſecularis, quando ſcilicet conſtet non ſaperе manifeſtè hæreſim, vt ſupra dixi, ita *Clarus §. Fornicatio, verſ. dicitur etiam, Farin. d. q.* 140. *num.* 1.

CAPVT IV.

Matrimonium contrahens contra Votum Caſtitatis, & Religionis, vel contra ſtatum ſuum Clericalem.

De pœnis Clericorum matrimonium contrahentium, vide quæ dixi *verbo, Apoſtaſia, cap.* 4. vbi habes qualiter Clericus in Sacris, aut in minoribus per contractum matrimonij beneficijs, & priuilegijs Clericalibus ipſo facto priuetur. Nunc de alijs pœnis agendum.

I. In *Clem. vn. de conſangu. & affin.* fertur excommunicatio contra eos, qui ſcienter matrimonia contrahere cum Monialibus non verentur, & contra Religioſos, & Moniales, & Clericos in ſacris conſtitutos matrimonia contrahentes: & præcipitur ibidem Prælatis Eccleſiarum, vt eos, caſue, quos, & quas ſibi conſtiterit taliter contraxiſſe, excommunicatos publicè nuncient, vel faciant nunciari, donec ſeparentur, & abſolutionem meruerint obtinere.

Nota primò, quòd hæc excommunicatio non eſt abſolutè reſeruata, ſed ante ſeparationem non poſſunt abſolui, quia adeſt occaſio proxima, & quia durante tali coniunctione, durat dicta cenſura: ſed & poſt ſeparationem ſi fuerant excommunicati denunciati, ſolus Epiſcopus poterit eos abſoluere: ſi non fuerant denunciati, poterunt etiam abſolui à proprio Confeſſario, per *gloſſ. in d. Clem. verbo, obtinere, Barboſ. ibid. num.* 24. *Farinac. q.* 238. *num.* 97. qui dicunt abſolutionem Epi-

ſcopo

Digitized by Google

ſcopo reſeruari, *Sanchez lib.7.de matrim.diſp.*48. *nu.*1. *Suar.diſp.*23.*ſect.*5.*à num.*11.*Tolet. lib.*1. *cap.* 39. *verſ. ſeptima habetur*, qui dicunt eam excommunicationem nulli reſeruari, ſunt enim intelligendi cum prædicta diſtinctione.

Nota ſecundò, quòd ad incurrendam hanc cenſuram, ſufficit matrimonium contractum, etſi non conſummatum, *Suarez num.* 20. *Sanch. num.* 6. etſi quo ad alias pœnas externi fori requiratur matrimonium conſummatum.

Nota tertiò, quòd dicta Conſtitutio procedit de omni perſona religioſa, etiam militari, dummodò ſit verè, & propriè religioſa, ſcilicet per tria vota eſſentialia, quales ſunt milites Sancti Ioannis, quorum profeſſio irritat ſubſequens matrimonium, ſed etiam irritat matrimonium ratum non conſummatum antecedens, vt *Sanch.de matrim.lib.*2 *diſp.*18.*num.*8. non autem continentur Religioſi S. Stephani, vel S. Mauritij, &c. qui vti poſſunt matrimonio, quia iſti non ſunt ſimpliciter, nec propriè Religioſi, *Rot. deciſ.* 228. *par.* 1. *poſth.Farinac.* Vnde etiam Religioſi Societatis IESV continentur, qui tria vota propria ſcholarium, vel coadiutorum emiſere, *Sanch.num.*17.

Nota quartò, quòd ab hac pœna excuſat ignorantia etiam craſſa, & ſupina, *Sanch.lib.*7.*diſp.*48. *num.*19.

Nota quintò hanc Conſtitutionem ſolui poſſe diſpenſatione Apoſtolica; poteſt enim Papa concedere Religioſo profeſſo licentiam matrimonium contrahendi habitu dimiſſo, & ad ſæculum redeundi, ſi adſit cauſa maioris publici boni, vt ſi inde futura ſit conuerſio Regni ad Fidem Catholicam, aut aliàs futura ſit auerſio ab illa, & conuerſio populorum ad infidelitatem, ſeu hæreſes, vt *Nauar.in cap non dicatis* 12.*q.*1. *num.*49. *Abb.in cap.cum ad monaſterium*, *numer.* 21. *de ſtat.Mon.Menoch. præſum.* 10. *num.*35.*lib.*2. vbi plurimos allegat DD.& refert exempla talis diſpenſationis.

Ex hac Clementina habes etiam matrimonium à Religioſo, vel Religioſa propriè dictis contractum, vel à Clerico in Sacris, eſſe nullius momenti, ratione voti ſolemnis ordinis, vel voti eſſentialis Religionis, vt *c.vn. de voto in* 6.*& Trident. ſeſſ.*24.*can.*9. Matrimonia autem contracta ab alijs, qui vota habent ſimplicia caſtitatis, & non ſunt verè, & propriè Religioſi, valida ſunt, quamuis contrahentes grauiter peccent. Ita *cap. vnic.de voto, verſ reliqui.* Ex quibus ſequitur Religioſos Militares, alioſue, qui non abſolutè tria vota emittunt, ſed limitata, (v.g. caſtitatis, ita vt vxorem non accipiant, ſine conſenſu Magni Magiſtri, vel vt cum vna tantùm, & virgine) matrimonium non poſſunt licitè contrahere contra votum, ſed tamen validè contrahunt, vt *Diana reſol.*30.*tract.*2.*tom.*2. *Suar. de Relig. tom.*4.*lib.* 1.*cap.*4. *numer.*28.*&* 29.

III. Religioſi, & Clerici ordinati in ſacris contrahentes matrimonium, & illud conſummantes, efficiuntur irregulares ob bigamiam ſimilitudinariam; & Moniales contrahentes matrimonium bigamæ efficiuntur, vt non poſſint obtinere gradus, ad quos admittuntur ſolæ virgines Moniales, vt dixi *verbo, Apoſtaſia à Religione, num.*6.& *verbo, Apoſtaſia ab ordine, numer.*4. & *Farinacc.loco cit.num.*96.

IV. Religioſi profeſſi, & Clerici in ſacris matrimonium contrahentes ſunt ſuſpecti de hæreſi, & contra eos poteſt procedere Inquiſitor, vt *Simancas cath.inſtit. tit.*40.*à num.*8. *ad* 12.*& Farin.q.*138. *num.*94. *& ſeqq.* Quòd ſi id fecerint cum errore in intellectu æſtimantes id licitum contra definitionem *Tridentini Concilij ſeſſ.* 24.*can.*9. tunc crimen hæreſis formalis, eiuſque pœnas incurrunt, *Farinace.num.*95.*ex eod.Triden.*

CAPVT V.

Matrimonium inceſtuoſum contrahentes.

I. EX *Clem.*1. *de conſangu. & affin.* excommunicatio fertur contra eos, qui in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis matrimonium ab Eccleſia prohibitum ſcienter contrahere non verentur. Et præcipitur Eccleſiarum Prælatis, vt eos tandiù excommunicatos nuncient, vel faciant nunciari, donec ſeparentur, & abſolutionem mereantur obtinere.

Nota, quòd hæc cenſura per ſe loquendo non eſt reſeruata; ſed ſolùm ſecundùm quid, vt dixi ſupra *cap. præced.num.*1. & ſufficit ad eam incurrendam matrimonium contractum etiam non conſummatum, vt dixi *ibidem*: quamuis quoad pœnas alias matrimonij inceſtuoſi requiratur matrimonij conſummatio, vt infra dicam, & de communi teſtatur *Clarus* §. *inceſtus, verſ. hæc autem.*

Nota etiam quòd hanc pœnam non incurrunt qui bona fide cõtraxere in gradu prohibito, etiam ſi ſuperueniente mala fide continuauerint, etiam cum copula. Quia *tex.Clem.* punit cõtractum, non cohabitationem, aut copulam, ſeu acceſſoria contractuum, ita *gl.ibi verbo ſcienter, & multi* quos allegat, & ſequitur *Sanch.li.*7. *de matr. diſput.* 48. *num.* 20. & tenet *Ancharan. conſil.* 4. *numer.* 5.

II. Inceſtas nuptias contrahens vtroque iure ſit ipſo facto infamis infamia iuris, ſecundum multos, vt *auth. inceſtas, C. de inceſt. nupt.c. conſanguineorum,* 3.*q.* 4. *Farin. q.* 149. *num.* 139. *cum allegatis.* Sed alij dicunt hoc verum ſolum de iure Canonico, vt *gloſſ. in d. cap. conſanguineorum, verbo ſub infamiæ. Auus meus de eiſ. Pedem.* 100. *num.*3. Alij verò dicunt requiri ſententiam condemnatoriam, ſicut in alijs publicis Indicijs; ita *Turrecrem. in cap. coniunctiones* 35. *q.*2. *cum Lauren. & Arebidiac. & Menoch. de arbitr. lib.*2. *caſu* 502.*num.*54. Certum illud eſt, ad hanc pœnam infamiæ requiri conſummatum eſſe matrimonium, vt *Clarus loco ſup.cit.*

III. Conſequenter contrahens inceſtas nuptias, & conſummans eſt irregularis, vt *Maiol. lib.*5. *capit.* 39. *num.*1. qui tamen ſentit ſecundum ſupradictam opinionem tertio loco relatam, requiri ſententiam condemnatoriam, ſicut in alijs publicis, vel capitalibus criminibus.

IV. Filij quoque nati ex inceſtis nuptijs, ſecundum multos Doctores dicuntur infamia iuris notati, *ex cap. coniunctiones*, 35. *q.* 3. Sed alij verius contra, dicunt eos non eſſe propriè infames, vt dixi *verbo, inceſtus, in fin.* ſed ſecundum quid, quo ad aliquos ſcilicet effectus. Certè filij nati ex matrimonio bona fide contracto in gradu prohibito in facie Eccleſiæ præuijs denun-

nunciationibus habentur legitimi pro vtroquè foro, *cap. fin. §. ſi quis verò, de cland. deſp. Sanchez lib.8. diſput. 34. num.46. Farinac. q. 149. num.* 139. ait communiſſimam.

V. Adde quòd matrimonium contrahere in gradibus prohibitis præſumentes, carent ſpe diſpenſationis conſequendæ; idque in eis multo magis locum habet, qui non tantum matrimonium contrahere, ſed etiam conſummare auſi fuerint: & procedit etiamſi ignoranter id fecerint, ſed culpabiliter, eo quòd ſolemnitates requiſitas in contrahendo matrimonio neglexerint. Hæc ſtatuta ſunt in Tridentino Concilio *ſeſſ. 24. de reform. matrim. cap. 5. Sanchez lib.7. diſput. 25. n. 27.* Si autem adhibitæ ſint debitæ ſolemnitates, tunc excuſare ignorantiam etiam craſſam ait *Sanch. ibid. num.* 27. *&* 28. Alij tamen dicunt requiri bonam fidem, vt *Garz. par. 8. de benef. cap. 8. num.* 106. *cum allegatis.* Vnde habemus in dictis caſibus incurri ſpeciale impedimentum irritans, quod niſi fuerit expreſſum in ſupplicatione, diſpenſationis gratia ſuper gradibus erit ſubreptitia, vt *Sanchez lib. 3. diſput.* 45. *num.* 2. *& ſeqq. & lib. 8. diſp.* 25. *num.* 21. *cum ſeqq.* vbi latè explicat hoc decretum. Et adde quòd ſi matrimonium fuerit contractum ſpe facilioris diſpenſationis, etiam hæc intentio eſt explicanda in ſupplicatione, aliàs gratia erit ſubreptitia. *Sanchez d. diſput.* 25. *num.* 22.

Nota quòd pro foro externo, ad euitandas pœnas matrimonij inceſtuoſi ex capite ignorantiæ iuris, & facti, ſufficit, vt reus matrimonium probet publicè à ſe in facie Eccleſiæ contractum, vt ſupra dixi, addito etiam iuramento, quòd bona fide ſic contraxerit, eſt communis apud *Farinacc. ibi n.* 203. *&* 204. *& facit d. c. fin. in princ. de clan. deſp.*

CAPVT VI.

Matrimonij clandeſtini pœnæ.

I. EX Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matr.* Qui aliter quàm præſente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus teſtibus matrimonium contrahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad ſic contrahendum inhabiles reddit, & huiuſmodi contractus irritos, & nullos decernit.

Aduertendum eſt, quòd ex hoc decreto de facto contrahentes clandeſtinè, non redduntur inhabiles abſolutè ad contrahendum matrimonium, ſed ſolum clandeſtinè, vt ſupra contrahendum, vt *Sanch. lib. 3. de matrim. diſp. 46. num.* 2. vbi ait ſic declaratum à Sacra Congregatione: eſt contra *Maiol. lib. 3. c. 25. §. crimina imped. matrim. num.* 17.

Aduerte ſecundò, quòd hæc pœna irritationis actus nullam requirit declaratoriam, quia non eſt propriè pœnalis lex, ſed definitiua inducens ſolemnitatem eſſentialem, ſeu formam ſubſtantialem: ita *Sanch. lib. 3. diſp. 53. num.* 1. Poteſt tamen reparari hæc nullitas, denuò contrahendo ſeruata debita forma, vt *Vantius de nullit. tit. quoties, & intra quod tempus, num.* 36. vide *Sanchez lib. 2. diſp. 37. num. 1. cum ibi allatis.*

II. Filij nati ex matrimonio clandeſtino, ſcilicet ſi non in facie Eccleſiæ, ſeruata forma prædicta ſubſtantiali ſtatuta à Concilio Tridentino contractum ſit, vel non ſeruata forma accidentali, id eſt, non præmiſſis denunciationibus, cum impedimento irritanti, illegitimi habentur, vt non excuſet ignorantia parentum, *cap. fin. §. ſi quis verò, de cland. deſpon. & ibi vide Barboſ. & Sanch. lib. 3. diſput.* 42. Adde quod ad hanc pœnam non requiritur ſententia declaratoria, quia non eſt propriè pœna, ſed defectus conditionis requiſitæ, vt filij nati ex matrimonio putatiuo ſint legitimi. *Sanch. diſput. 53. num. 8. lib. 3.*

Nota primò, pro pleniori intelligentia huius materiæ, quod matrimonium celebratum in facie Eccleſiæ, ideſt coram Parocho, & teſtibus, vt ſupra ſed ſine denunciationibus, validum eſt, quia non defuit ſolemnitas, ſeu forma ſubſtantialis. *Verall. deciſ. 204. ver. matrim. num. 2. & Rota deciſ. 390. num. 5. pa. 2. recent. Seraph. deciſ. 1099. num. 4. Buratt. deciſ. 530. nu. 15. cum declaratione Sacræ Congreg.* In locis autem vbi non eſt receptum hoc *Trident. decretum, & d. c. fin. de clan. deſp.* conſtitutio non eſt in vſu (ideſt de denunciationibus præmittendis) matrimonium contractum publicè coram Parocho, & teſtibus, ſecundum conſuetudinem regionis, non dicetur clandeſtinum, ideo non infert pœnas prædictas, vt *Abb. in dict. capit. fin. num.* 9.

Nota ſecundò, quod matrimonium contractum coram Parocho, & populi, ſeu plebis multitudine, validum eſt etiam ſi non fuerint duo teſtes ſpecialiter deſignati, adhuc enim dicetur matrimonium in facie Eccleſiæ contractum, per *cap. relatum, 2. §. 2. de teſtam.* & ita Sacra Congreg. declarauit apud *Barboſam ſuper d. cap. 24. Trident. verb. in facie Eccleſiæ*, & tenent *Abb. loco cit. Ruin. conſ. 51. numer. 15. vol. 5. Verall. deciſ. cit. num.* 2. Sufficit etiam ad validitatem matrimonij, quod Parochus, & teſtes fuerint præſentes, etiam ſi inuiti, & non conſentientes actiui, vt *Sanch. diſ. 39. num. 9. lib. 3. de matr. Gutier. de matr. cap. 69. n. 10. Barboſ. alleg. 32. numer.* 139. Requiritur tamen ad validitatem matrimonij, quod Parochus, & teſtes illi fuerint præſentes actiui tanquam formaliter adhibiti, non autem ſufficit eos caſualiter, & per accidens præſentes fuiſſe, & formaliter adhibitos non fuiſſe; vt cenſuit Sacra Congreg. relata à *Gonzal. gloſſ. 48. nu. 35. Pont. de matr. lib. 5. cap. 21. num.* 4. Dicentur autem adhibiti formaliter, ſi ſint expreſsè vel tacitè rogati, vt adſint actiui; ideſt aliquo ſigno externo admoniti, ſeu aduocati, vt ſint teſtes, ſeu præſentes contractui, vt explicat *Mantica de coniect. lib. 2. tit. 11. num.* 4. Nam ſi vir & mulier contraherent coram Parocho, & teſtibus præſentibus quidem, ſed per inde & eo animo contraherent, ac ſi illi non eſſent præſentes, eorum ſcilicet præſentiam non curantes, non dicerentur formaliter adhibiti teſtes & Parochus; ſed præſentes per accidens extitiſſe, ex *Sacra Cong. & Mantic. locis cit.* ideo matrimonium nullum eſſet.

Nota tertiò, quod matrimonium contractum in terris hæreticorum, vbi non eſt libertas Catholicis, ſeu cum Sacerdotes ſunt expulſi, vt in Hollandia, Suetia, &c. valet matrimonium contractum ſine parocho, ſed tamen coram duobus teſtibus, vt quantum poteſt, obſer-

ſeruetur forma Conc. Trid. *Siluius in addit. ad 3. pa. q. 45. a. 5. q. 4. Coninch. diſp. 27. dub. 1. num. 11. Francis. Amici. tom. 9. trac. de matrim. diſp. 17. ſec. 13. num. 134. Layman. tract. de matr. pa. 2. cap 4. numer. 7.* Qui afferunt declarationem Sacræ Congreg. Ideo non eſt admittendus in hoc *Præpoſ. in 3. par. trac. de Sacram. q. 4. de Sacra. matr. dub. 4. num. 14 & 18* afferens quod cum in Hollandia ſemel fuerit receptum Concilium Tridentinum. non poteſt ſubſiſtere matrimonium ſine Parocho; quod ſi verum eſſet, catholici nullum poſſent ibi contrahere matrimonium, quod eſſet nimis durum, & contra piam mentem Summi Pontificis.

CAPVT VII.

Matrimonij contractus libertatem auferentes.

I. EX Trident. *ſeſſ. 24. cap 9. de reform. matr.* Quia plerumque temporales Domini, ac Magiſtratus viros, ac mulieres ſub eorum iuriſdictione degentes minis, & pœnis adigebant cum certis perſonis matrimonium contrahere, & cum maximè nefarium ſit matrimonij libertatem violare, præcepit ibi Sancta Synodus omnibus cuiuſcunque gradus, dignitatis, & conditionis., ſub anathematis, id eſt, excommunicationis pœna, quam ipſo facto incurrant, ne quouis modo directè, vel indirectè ſubditos ſuos, vel quoſcunque alios cogant, quominus liberè matrimonia contrahant.

Amplia primò, vt procedat non ſolum contra Magiſtratus ſæculares, ſed etiam Eccleſiaſticos, vt Epiſcopos. *Suar. diſp. 23. ſect. 7. n. 6. Sanchez lib. 4. diſp. 22. n. 10. Barboſ. alleg. 50 nu. 174.* vide *Barboſ. in Conc. d. c. 9. n. 5.*

Amplia ſecundò, ex probabili, vt procedat non ſolum ſi auferant libertatem, cogendo ad contrahendum cum aliqua perſona determinata, ſed etiam impediendo, ne cum aliqua determinata perſona contrahant; quia verba Conclij latè patent ad vtrunque; & ita tenet *Sanch. ibid n. 8. & 9. Albernoz lib 4. de arte contract. tit. de ſacro Concilio Trident. & Diana reſolut. 74. tract. 2. tom. 1.*

Contrarium tamen tenent *Henriq. lib. 11. cap. 6. nu. 5. litt. G. Bonacc. de ſacram. matrim. q. 3. punct. 8. num. 34. cum Perez,* & tenet *Corduba q. 171. in fin.* limitans, niſi id fiat in fraudem, vt cum alia determinata perſona, contrahant, dum impediuntur cum vna contrahere, & tenent *Gutier. canon. qq. lib. 1. cap. 20. in fin. & Barboſ. loco cit nu. 9.* & hæc eſt communior.

Limita primò, quod hæc excommunicatio ſecundum multos Doctores eſt ſolum contra eos, qui cogunt ſua poteſtate publica, ſeu politica externi fori, non autem ſi priuata, vt œconomica, v. gt. parentes, vel iuriſdictione interni fori, vt Parochi; ita *Coninch. de ſacram. diſput. 28. num. 48. Henriq. Manuel, Molina, & Gutier.* quos allegat & ſequitur *Sanch. diſp. 22. num. 9.* qui teſtatur de communi, & tenet *Sayr. lib. 3. de cenſ. cap. 34. num. 27. Barboſ. locis cit. Diana reſol. 74. tract. 2. tom. 1.* Sed tamen contraria eſt ſatis probabilis, quam tenent *Lopez, & Albernoz apud Sanchez ibi Tolet. lib. 1. cap. 41. §. ſexta. Viuald. verb. excom. nulli reſer. cap. 62. Nauarr. capit. 27. num. 150. Suar. de cenſur. diſp. 23. ſect. 7. num. 6. Marta de iuriſd. part. 4. centur. 1. caſu 71. num. 23. Filiucc. tract. 14. capit. 6. quæſt. 4.*

Limita ſecundò, vt hoc decretum pœnale intelligatur de coactione graui iniuſta, quæ ſcilicet irritum reddere poſſit matrimonium auferendo libertatem neceſſariam, de qua dicam infra, ita *Sanch. diſp. 22. num. 7. Henriq. loco citato num. 5. Suar. num. 6. Barboſ. vbi ſupra.*

Limita tertiò, quod hæc excommunicatio nulli eſt reſeruata. *Viuald. Suar. Tolet. & alij ſup. cit.*

II. Matrimonium autem contractum metu graui iniuſtè illato ad effectum contrahendi cum tali perſona, nullum eſt, iure Canonico irritante, *cap. cum locum, & cap. conſultationi, de ſponſal. Sanchez lib. 4. diſp. 14. num. 2. Genuen. in praxi cap. 13. & cap. 87. per tot.* Et procedit etiam ſi fuerit iuratum: neque iuramentum indiget relaxatione. *Sanchez lib. 4. diſp 20. num. 15. Gutier. Seraph.* & alij, quos allegat, & ſequitur *Barboſ. in cap. 2. de eo qui cogno. num. 5. & 6.* & procedit etiam ſi matrimonium fuerit conſummatum, quoties copula ſubſequens non fuit ſpontanea, ſcilicet metu purgato facta, ſed durante cauſa metus, *Genuen. ibi num. 7. c. 87. Sanch. diſ. 18. num. 9. & 15.* & in dubio copula non cenſetur in muliere ſpontanea, *Genuen. ibi. Sanch. nu. 9.* Imò ſi metus illatio non ſit occulta ſaltem teſtibus, & Parocho, non poteſt hodie poſt Tridentinum reualidari per copulam vel conſenſum purgato metu, vt declarauit Clem. VIII. apud *Pontium de matr. lib. 4 cap. 14. num 12.* & tenet *Sanch. diſ. 18. num. 12. & Rota deciſ. 265. num. 8. in collec. Farin. de contrac.* Et procedit etiam ſi metus inferatur ad contrahendum cum perſona indeterminata, vt *Pontius ibi num. 14. Sanch. lib. 4 diſ. 12. num 20.* cum alijs DD. Quamuis in hoc caſu matrimonium validum eſſe teneant Caroniſtæ, vt *Præp. in cap. cum locum de ſponſ. nu. 8. & 9 Felin. in cap. in præſentia n. 37. prope fin. de prob. & alij apud Sanch.* & procedit etiam in coactione facta à Magiſtratu iniuſtè, id eſt, quando de iure cogi non debet: nam tunc ſi excommunicatione, vel carcere, aut ſimilibus modis cogat, matrimonium erit nullum; ſecus ſi in caſu licito, vt cum alicui promiſit, vt de communi *Genuenſ. d. cap. 13. num. 2.* & tradit *Barboſ. in c. requiſiuit, de ſponſal.* Cauendum eſt tamen etiam in caſu licito à nimia, ſeu omnimoda coactione, quæ ſcilicet auferre poſſit libertatem, ſeu rationem voluntarij, quia ſic matrimonium eſſet nullum, vt *Barboſ. ibi.*

Qualiter autem probetur matrimonium metu contractum fuiſſe; vide *Rota par. 1. recent. deciſ. 643. per totam.*

III. Princeps, Magiſtratus, aut Communitas ſine Sedis Apoſtolicæ licentia faciens leges, ſtatuta, ordinationes, vel decreta auferentia libertatem matrimonij, id eſt, impedientia contrahere, v. g. cum forenſi, vel ſine licentia parentum, incurrit in cenſuras latas contra ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam, de quibus dixi *verbo Leges cap. 2.* iuxta multos, quos congerit *Diana reſol. 74. tract. 2. to. 1.*

CA-

CAPVT VIII.

Matrimonium ſecundum legitimè contrahentes.

I. EX *l.* 1. & 2. *C. de ſecun. nup.* Statutæ ſunt pœnę contra tranſeuntes ad ſecundas nuptias intra annum luctus. Prima eſt, vt mulier ſit ipſo iure infamis. Secunda vt non poſſit dare ſecundo marito in dotem vltra tertiam partem bonorum ſuorum. Tertia vt ſit incapax omnium, relictorum per vltimam voluntatem & per donationem cauſa mortis. Quarta, vt priuetur omnibus ſibi relictis à primo viro, etiam quo ad vſumfructum.

Sed hæ pœnæ omnes ſunt à iure canonico abrogatæ per dictum *Apoſt. ad Rom. cap. 7. & ad Corinth. 1. c. 7. c. ſuper illa & c. fin. de ſec. nup. Rota dec. 65. in collec. Fariu. de contr. Sanch. de matr. lib. 7. diſ. 87.* & Amplia vt procedat hæc correctio, etiam quando mulier nimis feſtinanter tranſiſſet ad ſecundas nuptias, cum periculo cauſandæ incertitudinis prolis, eo quod ipſa ſit recenter à primo viro grauidata, & hanc ſententiam tenent *Abb. in d. cap. fin. num. 3. Felin. in capit. eccleſia S. Mariæ num. 57. de conſt. Bal. in l. 1. in 2. lect. num. 9. C. de ſec. nup. Inn. Hoſt. & Io. Andr.* quos allegat & ſequitur *Capr. conſ.* 70. *num.* 10. & hanc ſententiam veriorem aſſerit *Rota d. deciſ.* 65. *num.* 6. contra nonnullos alios DD.

II. Iure ciuili variæ pœnæ ſunt inductæ non in odium ſecundarum nuptiarum, ſed fauore filiorũ primi matrimonij; ideoque non ſunt à iure canonico abrogatæ, ſed approbatæ, per *c. cum conſtet de pign. Innoc.* quem alij canoniſtæ communiter ſequuntur *in d. cap. fin. de ſec. nup. Abb. ibi n. 3. Sanch. de matr. diſ. 88. lib. 7. Rota d. deciſ. 65. n. 3.*

Prima eſt, quod vir, aut mulier tranſiens ad ſecundas nuptias tenetur reſeruare filiis primi matrimonij proprietatem eorum bonorum, quæ accepit ab eorum matre vel patre, vel ab eorum conſanguineis, *per l. fœminæ C. de ſec. nup. & auth. in donatione, & auth. lucrum C. eod. tit. Buratt. deciſ.* 82. *Sanch. lib. 6 diſ.* 40. & 41. & hanc pœnam non eſſe correctam, ait *Sanch. lib. 7. diſ. 88. n. 40. Buratt. ibi.*

Secunda, vt fœmina tranſiens ad ſecundas nuptias non poſſit dare, aut relinquere marito ſecundo plus quàm reliquerit vni ex filijs primi matrimonij, cui minus reliquit, *l. hac edictali C. de ſec. nup.* & hanc pœnam non eſſe correctam, ait *Sanch. cit. n.* 40.

Tertia eſt, quòd mater tranſiens ad ſecunda vota amittit tutelam filiorum primi matrimonij, *leg. fin. C. quando mul. tut. off.* & peccaret mortaliter non dimittendo tutelam, *Sanch. diſ.* 88. *num.* 10. *lib.* 7. & hanc pœnam non eſſe correctam, ait *Sanch. num.* 41. Adde quod ſi mater tranſeat ad ſecunda vota, antequam petat tutorem filijs pupillis primi matrimonij, incurrit pœnas à iure ciuili ſtatutas contra mulieres nubentes intra annum luctus; de quibus ſupra dixi *num.* 1. ita *Sanch. ibi numer.* 13. Neque hæc pœna eſt correcta à iure Canonico, quia merita eſt ob malam adminiſtrationem. *Sanch. numer.* 41. *vbi ſup.* Item mulier tranſiens ad ſecunda vota priuatur iure educandi filios apud ſe, *Sanch. num.* 15. & 16.

Quarta quod mulier tranſiens ad ſecunda vota priuatur officio executoris teſtamenti, ſibi à primo viro relicto: neque hæc pœna eſt correcta, *Sanch. num.* 42.

Quinta pęna eſt, vt teneatur rationẽ reddere de modicis, circa adminiſtrationem bonorum, filiorum primi matrimonij, *Sanch. num.* 36.

Sexta eſt, vt amittat priuilegia primi mariti, quibus vt vidua fruebatur, *Sanch. nu.* 43. *diſ.* 88. *lib.* 7. *de matr.*

Omnes autem iſtæ pœnæ ceſſant, ſi non extent liberi ex primo matrimonio, *Sanchez. diſput.* 89. *num.* 34. *lib.* 7.

CAPVT I.

Medici non monentes infirmum de Confeſſione ſacramentali facienda.

I. IN *c. cum infirmitas, de pœnitent. & remiſſ.* præcipitur Medicis vocatis ad infirmos curandos, vt ante omnia, moneant eos & inducant, vt peccata confiteantur: quòd ſi medici huic ordinationi contrauenerint, tandiù ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur, donec pro tranſgreſſione hac ſatisfecerint competenter. Hæc cenſura interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ non eſt latæ, ſed ferendæ ſententiæ, *gloſſ. ibi verbo, arceantur. Abb. num. 5. Barſboſ. num. 8.*

Sed ex Bulla Pij V. 3. incipit, *Supra gregem*, ſtatutum eſt, vt Medici poſt monitionem ſupra dictam, vltra tres dies non viſitent infirmum, niſi per fidem Confeſſarij eiſdem conſtiterit de confeſſione facta, vel niſi Confeſſor infirmo ad confeſſionem faciendam longius tempus prorogauerit. Quòd ſi quis Medicorum hæc non obſeruauerit, vltra pœnas in præfata decretali contentas, quas incurrere eos declarat, perpetuo ſint infames, & gradu medicinæ omnino priuentur, & à Collegio Medicorum eijciantur: Item ſtatuit, vt Medici, quando doctorantur, vel medendi licentia datur, iurent hæc obſeruare, neque admittantur ad curandum, niſi tali præſtito iuramento: aliàs Collegia, ſeu Vniuerſitates ad Doctoratum admittentes, vel licentiam dantes abſque tali iuramento, pœnam priuationis facultatis doctorandi incurrant: quæ pœna videtur eſſe latæ ſententiæ ob verbum *incurrant*, *vt infra* dicam.

Similiter dices hodie, Medicos contrauenientes incurrere ipſo facto interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, ob illam particulam *incurrere declaramus*, quæ ſunt præſentis temporis, & ſignificant canonem latæ ſententiæ, vt *Tiraquell. in l. ſi vnquam verbo reuertatur, num.* 145. *C. de reuoc. donat.* vbi plures allegat, & *num.* 147. ait eſſe magis communem. Tamem quia hæc Conſtitutio innouat prædictam Conſtitutionem Innocentij Tertij quæ abierat in deſuetudinem; & non eſt inducenda legum correctio, niſi expreſsè conſtet: & quia illa verba pati poſſunt hunc etiam ſenſum ferendæ ſententiæ, cum non adſit particula, ipſo facto incurrere declaramus, ſed ſolum *incurrere declaramus*; quo caſu multi dicunt non cenſeri canonem latæ ſententiæ, vt *Abbas, Ioan. Andr. Gemin. & Pauin. apud Tiraquell. numer.* 146. ido puto nec hodie eſſe hanc pœnam latæ ſententiæ.

De pœ-

Digitized by Google

De pœna autem infamiæ certum mihi videtur eſſe latæ ſententiæ, ſcilicet iuris infamiam ipſo facto tunc incurri; quod tenet *Scortia in ſelect. conſtit. theorem. 215. in princip.* vnde infert eos inhabiles eſſe ad dignitates, & ad ferendum teſtimonium, & ſimilia: & facit, quia paſſim iura ſic loquentia intelliguntur à Doctoribus de infamia ipſo facto incurrenda, *vt c. felicis, de pœnis in 6. ibid. Doctores, & l. 1. C. de ſecundis nupt. ibid. Bal. col. 1 ſuper verbo, ſit infamis, & ibi Decius col. 3. not. 5. & l. ſi qua mulier, C. ad Tertull. ibi Bal. verb. ſit infamis,* & latè *Tiraquell. in l. ſi vnquam verbo reuertatur, numer. 180. cum alijs Doctoribus.*

De pœna priuationis gradus Medicinæ ſimiliter æſtimo eſſe latæ ſententiæ, quia particula *omnino* iuncta verbo futuri temporis *priuetur*, eſt latæ ſententiæ. *Auth. de non de eligen ſec. nub. §. 1. ibi, omninò priuari, Tiraq. loc. ci. n. 17. &* latius *n. 76.* & cũ tranſgreſſor ſit effectus ipſo iure infamis, conſequenter eſt ipſo iure deiectus à gradu medicinæ, ſcilicet magiſterij, ſeu doctoratus: doctoratus enim eſt dignitas, vt docet *Abb. in d c. quanto, nu. 1.* & communem teſtatur *Io Anan. in d. c. quanto, & Felin ibi num. 1* & magis communem, ait *Bonus de Curtili tract. de nobilit. par. 3. n. 99.* Et quod Doctor in artibus dicatur habere dignitatem, ait *gloſſ. in l. lege Iulia, ff. ad l. Iuliam de vi pub.* Et præciſè de Doctore in medicina docent habere dignitatem, *Bartol. in l. omnes 49. num. 3. C. de decur. lib. 10. Bonus de Curtili, n. 155. Felin in cap. 1. num. 4 de Iudæis,* qui plures allegat pro hac ſententia: & etiam ſi aliqui contrarium teneant, ſaltem illud concedunt, talem doctoratus, ſeu magiſterij gradum honorem continere, vt tenent ij, quos allegat *Felin. in cap. quanto, n. 1. de Magiſtris, & Bon. de Curtili loco cit. n 99* & hoc ſufficit, quia infamia iuris priuat, ſeu deijcit ipſo iure à dignitate, & ab honore habito, non ſolum repellit ab habendo, vt *l. infamia, 8. C. de decur lib. 10. ibi gloſſ. & Io. de Plat.* & plures allegat *Garz. de beneſic pa. 7. c. 8. nu. 34.* & quod infamis non poſſit eſſe Doctor, ait *Bart. in prima Conſt. Codicis, §. hæc quæ. Tiraquell. de nobilit. cap. 30. n. 1.*

Limita prædictam pœnalem Conſtitutionem, vt ſecundùm magis communem ſolùm procedat in morbis periculoſis actu, vel cùm periculoſos efficiendos eſſe Medicus iudicat: ſecus vbi omni periculo carent, vt apud *Barboſ. in d. c. cum infirmitas, num. 4. Diana reſ. 93. tract. 4. tom 2.*

Limita ſecundò, vt non teneatur poſt tres dies deſerere infirmum, ſi obſtinatè nolit confiteri, & ſine graui eius periculo deſeri à Medico non poſſit, vt *Sanch. lib. 3. in decal. c. 16. num. 12. Suar. de Pœnit. diſp. 35. ſect. 3. num. 5.* & de communi teſtatur *Scortia loco cit. theorem. 215. §. docet.*

Limita tertiò, vt non procedat ea obligatio monendi infirmum, quando paulò ante infirmitatem confeſſus fuerat *Beya reſp. 2. pag. 27 par. 1.*

Limita quartò vt ſatisfaciat Medicus monendo Parochum, vel domeſticos infirmi, qui eius curam gerunt, vt faciant eum confiteri. *Scortia dicto theorem. 215. §. ſimiliter, eum Caiet. & Nauarro.*

Limita quintò, vt non procedant iſtæ pœnæ, vbi, & quatenus ea Conſtitutio fuerit deſueta, vt *Suar. loco cit. Sanch. n. 10. Scortia loco cit. §. denique. Diana reſol. 93. §. dico quinto.* Medius ratione delicti in arte medendi poteſt coram laico iudice conueniri, *Pilaia dec. can. li. 1. dec. 11. n. 84 to. 1.*

CAPVT I.

Membrorum mutilatio, vel debilitatio,

EXcommunicationem ſæpè incurrunt mutilantes, vel debilitantes in caſibus, de quibus dixi ſuis locis, *verbo, iniuria: verbo Maieſtatis læſæ, verbo, Curia.*

Irregularitatem incurrunt mutilantes membra alteri, vel ſibi, aut maiorem partem membri, voluntariè, aut culpabiliter, id eſt extra caſum neceſſitatis, eodem modo, ſicut occidens, vt *cap. ſi euangelia, 55. diſt. c. 1. de Cler. pugn. in duello cap. vlt. de homicid. in 6. Clem. vn. eod. tit. ibi gloſſ. verbo, mutilat Sayr. lib. 6. de cenſ. cap. 15. num 15. Molina trac. 3. diſp 69. num 2. Auila par. 7. diſp. 5. ſect. 1. dub. 1. Bonacc. de irreg. q. 4. punct. 8. numer. 9. & 12. Couarr. in Clem. ſi furioſus de homic. pa. 3. in prin num. 8 verſ. 4.* qui aſſerit mutilantem tres etiam præcipuos digitos alicui, non eſſe irregularem. idem tenet *Tolet. lib 1. cap. 76. num. 3. verb. qui ergo, Candid. tom. 4. diſ. q. 4. dub. 32.* per doctrinam *Barboſ. in l. publicorum num. 13. in fin ff. de pub. iud. Bernard. Diaz in praxi cap. 102.* Et amplia vt procedat etiam in cooperante ad mutilationem. *Molina diſp. 70. num 16. Henriq. lib. 4. c. 8. num. 4.*

Amplia ſecundò, vt mutilans ſibi partem membri, ſine neceſſitate, fiat irregularis, etiam ſi non ſit maior pars membri, vt ſi ex ira mutilet ſibi partem manus, vel digitum, aut partem digiti; aut vnum teſticulum. *cap. qui partem, 55. diſt. capit. ſignificauit de corp. vit. Molina diſput. 70. numer 16. Tolet. lib. 1. c. 63. num. 8. Layman. lib. 3. tract. de homic. cap. 11. numer. 3.* An autem hæc ampliatio procedat, etiam ſi delictum ſit occultum, dubia eſt quæſtio; aliqui enim affirmant, *gloſſ. in cap. fin. de corp. vit. Sayr. lib. 7. cap. 7. num. 12. Suar. diſp. 51. de irregul. ſect. 2. num. 7 & 8. Garzias p. 7. c. 12. n. 5. de beneſ.* Alij autem negant, vt *Vgol. de irreg. c. 51. n. 7. & c. 52. n 5 Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 42. num. 12. Hoſtien. Butr. Cardin. & Abb. in d. capit. fin.* & alij apud *Garziam num. 6.* & hæc eſt magis communis. Et procedit dicta ampliatio etiam in permittente ſe caſtrari ob quamcunque cauſam etiam ex cauſa cantus, excepta tantum cauſa neceſſitatis ob ægritudinem. *c. ſi quis à Medicis, c. ſi quis pro ægritudine 55. diſt. c. ſignificauit. c. ex parte il primo, & il ſecondo. de corp. vit. Menoch. de arbitr. caſu 570. num. 14. Sayr. in Claui reg. lib. 7. c. 9. n. 28. §. primò ſi communes; Laym. de homic loc. cit. c. 1. n. 2. in fin Tanner. to. 3. diſ. 4. q. 8 dub. 1. n. 101. Dian. reſol. 38. tr. 5. miſcell. to. 2. Bonac. de irregul. diſ. 7. quæſtion. 2. punct. 2. num. 34.* debet tamen eſſe cauſa infirmitatis curandæ, quæ ſit cum periculo vitæ, vt *Farinacc. q. 128. num. 32.* vel ſaltem grauiſſimi morbi longi & aliàs incurabilis, vt *lepræ. c. ex parte il ſecondo ſupra cit. Farin. ibi.*

De mutilante, aut vulnerante ſeipſum, vide plura ſupra *verbo, Manus.*

An debilitans membrum alicui, v. g. excœcando oculum, illo tamen integro remanente, aut claudum reddendo, non abſcindendo crura, efficiatur irregu-

laris

laris, tres ſunt ſententiæ. Prima aſſerit effici irregularem; ita *Sylu.verbo homic.3.q.3. Angel.homic.5.num.5. Tabiena verbo, Irregular 3.numer.26. Abb. in c.cùm illorum, num.8.de ſent. excommun. Maiol de irregul.lib.5. cap.50.num 7. Graff lib.2 cap.62.num.3. Cardin.in c.1. qui Cler. vel vou.* vbi ait hoc verum, quando debilitatus effectus eſt irregularis. & ratio iſtorum, quia paria ſunt non eſſe, vel eſſe inutile. Secunda ſententia communis ait non effici irregularem, *Nauarr cap.27.num. 223. Molina tract.3. diſp 68.Sayr. lib.6. cap.15. num.6. Abb.*ſibi contrarius *in c.de Diacono, numer.9. qui Cler. vel vou. Felin. Calder. Præp. Villad. Auſ. & alij apud Sayr.ibi,* & ſequitur *Bonacc.de irregul.q.4.punct.8.n.11.* cum alijs, & communem ait *Vgolin.de irregular. cap.4. §.6. num.1.verſ.quid igitur,* quia nullo iure eſt cautum. Tertia ſententia media, cui adhæreo, quòd ſi talis ſit debilitatio, vt inde poſtea neceſſe ſit venire ad truncationem erit debilitans irregularis, *Suar.diſp.44. ſect.2. num.11.* qui ita intelligit Doctores allegatos pro ſecunda ſententia.

Dubius de mutilatione an debeat ſe cenſere irregularem? *Sanch.* negat, *lib.1 in decal cap 10 numer. 49.* Sed communis affirmat, vt *Sayr. lib.6 cap.2. num 16. de cenſur Reginal.lib.30.num 12. Bonacc.de irregul. q.1. punct.4.numer.3.* & alij apud illos.

Diſpenſare autem ſuper irregularitate ex mutilatione, ſi caſus ſit occultus, poteſt Epiſcopus, etiam ſi ſit voluntaria mutilatio (ſi tamen ex delicto ſit) vigore *Concilij Tridentini ſeſſ.24. cap.6. Barboſ. allegat 39. num.49. Garz.par.7. cap.11. num.29.* Si autem ſit publica voluntaria, non poteſt Epiſcopus diſpenſare ad recipiendos ordines, vel beneficium curatum obtinendum, ſicut de homicidio diximus; ita habetur in *c. 1. de Cler. pugn in duello, Nauarr.cap.27. num.20. Roder. qq.regul.24 num.10.tom.1.* Sed ad minores iam ſuſceptos exercendos, & beneficium ſimplex obtinendum, poteſt Epiſcopus diſpenſare de iure communi, vt de magis communi *Garz. nu.26. & 29.* niſi quando quis ſeipſum mutilauit, aut ſua culpa ab alio mutilatus eſt, & membrum non eſt occultum, ſed notoria mutilatio, tunc enim ſolus Papa diſpenſat, *cap.ſignificauit, de corp. vit. Couarr.in Clem ſi furioſus, par.1. numer.7. Molina diſp.70.in fin.tract. 3. Tolet.lib.1. cap.63. §. vltima regula, Henriq. lib.14. cap.8. num.4.* Si autem ſit occultum membrum, ſeu non patens omnibus; tunc Epiſcopus diſpenſare poteſt, vt miniſtret in ſuſceptis, excepto Altaris miniſterio, *Auil par.7.diſp.3. dub. 2.concl.2.cum Angelo, Sylu. Henriq.* & tenet *Tabien. verb. corpore vitiatus, cum Hoſtien. Sayr.lib.6.cap.7.num.14.*

CAPVT I.

Miſſarum onera recipientes contra formam decreti Sacræ Congregationis Concilij.

I. EX Decreto Sacræ Congregationis Concilij Tridentini *de celebratione Miſſarum*, edito *anno* 1625. *die* 21. *Iunij*, & habetur in Bullario Conſtit. 43. SS. D.N. Papæ Vrbani VIII. pecuniæ, & alia bona mobilia relicta locis, vel Vniuerſitatibus pijs, tàm Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus, atque illarum perſonis, cum onere perpetuo Miſſarum, debent ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda, à die realis acquiſitionis ſtatim deponi pœnes ædem ſacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum illa, ſeu illorum pretium quamprimùm inueſtiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum expreſſa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur. Quòd ſi dicta bona immobilia, cum licentia Sedis Apoſtolicæ deinceps alienari contigerit, pretium eorumdem ſub eadem pœna interdicti, vt ſupra incurrendi deponi, atque in alijs bonis ſtabilibus fructiferis, cum einſdem oneris repetitione, atque annexione conuerti debet.

Item in eodem decreto ſublata eſt Epiſcopis, & Generalibus Religionum facultas reducendi onera miſſarum celebrandarum (ſcilicet reſtringendi ad minorem quantitatem) ſi talia onera ſint impoſita poſt Concilij Tridentini decretum, vel etiam ante illud, ſed in limine fundationis impoſita. Et iſtis caſibus facultas reducendi Sedi Apoſtolicæ reſeruata eſt: & in hac tantùm parte eſt derogatum decreto, ſeu facultati conceſſæ à *Tridentino Concilio, ſeſſ.25.cap.4. reform.* vt benè notat *Lezana to.4.de priuil. Regul.verb. Miſſa, n.32. cum Naldo, & Barboſ.*

Qua in re nota cum *Genuen prac. q* 390. quòd onus certi numeri miſſarum ſingulis ver.g hebdomadis celebrandarum, inducitur ex obſeruantia, & præſcriptione decennali, præſumptiuè, ideſt niſi contrarium probetur ex inſtrumento fundationis, *per l.cùm de in rem verſo, ff.de vſur. & c.ſeruitium, & ibi gl.* 18.*q.*2. idque præſertim fauore animæ, *ita Genuen. ibi.*

Nota ſecundò ex *d Triden.decreto*, reductionem aliquando concedi iure ſpeciali ex gratia, quando ſcilicet nimium excreuit numerus miſſarum celebrandarum, vt illi ſatisfieri non poſſit. Aliquando autem reductio de iure communi ex iuſtitia competit ex præſumpta voluntate teſtatoris, & ne Eccleſia detrimentum patiatur iniuſtè, videlicet quando certi redditus, ſeu bona fructifera ſunt aſſignata à teſtatore, ſeu fundatore, quæ ab initio, vel ex curſu temporis ſunt adeò diminuta, vt non ſufficiant tali oneri adimplendo; dummodò ea diminutio, ſeu iactura reddituum non ſit facta cum vtilitate Eccleſiæ illius, *Caſtropal. tom. 2. tract.13. diſp.1. pun.6. num.23.* Non enim eſt iuſta cauſa reductionis, ſi bona à fundatore aſſignata conſumpta ſint in vtilitatem Eccleſiæ, ver.gr. pro reparatione fabricæ. Sed ſi à præteritis beneficiatis bona fuerunt conſumpta in propriam ipſorum vtilitatem; moderni beneficiati non tenentur illud onus ſuſtinere, niſi pro quantitate reddituum remanentium: cum enim non ſentiant commodum ex tali legato, non debent ſentire incommodum, *cap. qui ſentit, 55. de reg. iur. in 6. l. ſecundum naturam, ff eod. ita Genuen.in praxi, cap.47. num 4. cum Butr. & Abb.* Sed neque eſt iuſta cauſa reductionis concedendæ, ſi beneficiatus volens ſeruire per ſubſtitutum, ſeu vicarium; neceſſe habeat omnes redditus illi relinquere, pro illius iuſto ſtipendio, & nihil ſibi remaneat, nam ſibi imputet, cùm obligatio deſeruiendi ipſi principaliter incumbat; benè tamen deducere poteſt à ratione ſui redditus, ſeu iuſti ſtipendij, id quòd neceſſarium eſt pro

mann-

manutentione capellæ, & altaris, & pro Clerico, qui inſeruiat celebranti; hæc docent *Abb in cap.vt quiſque de vit. & hon. Cleric. per illum text. & Felin.in cap. ad aures de reſcr.Caſſad.deciſ.9.de preb.*

Præterea ſtatutum eſt in eodem decreto, & prohibitum omnibus Vniuerſitatibus, & omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, & piorum locorum, tàm ſæcularium, quàm Regularium Superioribus, & alijs, ad quos pertinet, ne in poſterum onera perpetua ſuſcipiant Miſſarum celebrandarum; ſæculares quidem, niſi cum Epiſcopi, vel eius Vicarij generalis licentia: Regulares verò, niſi cum Generalis, vel Prouincialis licentia in ſcriptis, & gratis concedenda. Alioquin ſæculares tranſgreſſores ab ingreſſu Eccleſiæ interdictum incurrant eo ipſo: Regulares autem pœnam priuationis ſuorum officiorum, & inhabilitatis ad ea, vel alia de cætero obtinenda, vociſque actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrant, abſque alia declaratione.

Amplia prædicta, quòd licet decretum videatur loqui ſolùm de Vniuerſitatibus, & locis pijs, earumque perſonis, tamen procedit etiam de particularibus perſonis, vt ſi relinquantur bona priuato alicui pro onere perpetuo Miſſarum; ita declarauit Sacra Congregatio vt patet in declarationibus impreſſis editis ad dictum Decretum, §. 15. & refert *Bonac.tract.de interdict. partic.q.2.pun.*11.*numer.*15.

Idem dicendum ſi teſtator grauet hæredes ad ſoluendum certum ſtipendium Sacerdoti per eos eligendo, qui teneatur perpetuò celebrare certis diebus; quia talis electus non poteſt illud onus ſuſcipere ſine licentia Ordinarij, etiam ſi ipſe ſolùm vita ſua durante onus ſuſcipiat; quia quod datur ad vitam dicitur perpetuò dari, *gloſſ. in Clement.*1. *ver. eius, de rebus Eccleſ. non alienan.*

Limita hoc decretum, vt non cenſeatur obſtare, quo minus is, qui donauit bona cum onere miſſarum, poſſit illud onus reducere, ſeu minuere, vel penitùs relaxare, quia licet promiſſio iſta de miſſis celebrandis reſpiciat piam cauſam, tamen non Deo, ſed ipſi homini, qui pecuniam dedit facta eſt, & tanquam humanus contractus, ab illius acceptatione, & conſenſu dependet; vt *Sanch.de matr. lib.*1. *diſp.*6.*numer.*16. cum magis communi ſententia.

Item aduerte circa illud Decretum §. 8. quod licet ibi præceperit Sacra Congregatio, ne prædicti accipiant eleemoſynas manuales pro Miſſis celebrandis, ſi habeant onera ſimilia, ſeu obligationes Miſſarum, niſi prius anterioribus ſatisfecerint; vtque capſulas auferant ab Eccleſijs inſcriptionē habentes illam, *Eleemoſyna pro Miſſis*, vel ſimilem, ſub iiſdem pœnis ipſo facto incurrendis, ne fideles hac ratione fruſtrentur: tamen eadem Sacra Congregatio hoc poſterius capitulum ſic explicauit in dictis declarationibus, non prohiberi prædictis, onera habentem Miſſarum, nouas accipere eleemoſynas pro miſſis, ſi infra modicum tempus poſſit omnibus ſatisfacere, vel ſi dans eleemoſynam poſteriorem, ſciat onera præcedentia, & conſentiat dilationi: & temperauit pœnam eidem decreto inſertam, ita vt pœna interdicti, ſeu priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, & officiorum, & inhabilitatis, non incurratur in iſtis duobus caſibus, id eſt ob nouas eleemoſynas manuales receptas in præiudicium anteriorum, vel ob capſulas expoſitas; ſed ſolum in caſibus in primo, & ſecundo numero ſupra relatis: & ita *Bonac. num.*12.

Si autem quæras, quod dicatur modicum tempus ad ſatisfaciendum anterioribus Miſſarum obligationibus conceſſum? Reſpondeo arbitrio prudentis definiendum, *l.ſi ita quis* 135. §.*Seia cauit.ff.de verb.oblig. Menoch.de arbitrar.caſu* 33. *num.*2. nam obligatio pura dandi, vel faciendi aliquam morulam admittit, *l.continuus,* 137. §. 2.*ff de verbor.obligat.l.ſi debitori, ibi gloſſ.verbo, indultum, ff.de iudic.* æſtimo autem ſpacium octo, vel decem dierum, & non vltra indulgendum eſſe, per ea, quæ habent Doctores, quos allegat *Diana reſol.*27.*tract.*14.*de celebrat. Miſſar. tom.* 1. Alij tamen extendunt modicum hoc tempus ad quindecim dies, vt *Diana ibi, Bonac.de Sacr.Miſſa, q. vlt. punct.* 8. *numer.* 17. niſi miſſa ſit dicenda pro aliqua cauſa, quæ talem moram non admittat, vt ſi pro præſenti infirmitate, vel pro expeditione felici alicuius negocij, & ſimilibus.

An autem hoc Decretum procedat etiam de relictis cum onere Miſſarum, non quidem perpetuò, ſed tamen ad longum tempus, vt ad decennium, vel vltra. Reſpondeo mihi videri, quoad pœnas in eo latas non procedere; per ea, quæ dixi *pa.* 1. *cap.* 9. Cæterùm pecunias cum tali onere relictas collocandas eſſe, quia ex earum fructibus illud onus ſuſtinendum eſt, & ſuppeditare debent fructus duraturos ad longum tempus; & annui redditus duraturi ad decennium, vel vltra, æquiparantur rei immobili, vt *Clem.*1 *de reb. Eccleſ. non alien.Sanch.in decal.lib.*7.*cap.*26.*num.*36.& 39.

IV. Adde quòd alienans pecunias relictas cum onere perpetuo miſſarum, illas expendendo, & non collocando, vel alienans alia bona cum tali onere relicta, ſine beneplacito Apoſtolico, incurrit etiam in pœnas latas in *Extrauagan. Ambitioſæ,* de quibus dixi *verbo Alienatio, cap.*1.

CAPVT II.

Miſſam celebrans, & Sacramentum non ſumens.

I. IN *cap.relatum, de conſecr. diſt.* 2. quicunque Sacerdos diuino Altari ſacrificium oblaturus acceſſerit, & ſe à communione ſuſpenderit, ab ipſa, qua ſe indecenter priuauit gratia communionis, anno vno repulſum ſe nouerit.

Certum eſt, hanc cenſuram eſſe latæ ſententiæ, vt patet ex illa particula, *repulſum ſe nouerit*, quæ eſt præſentis temporis. Sed dubitant Doctores, quænam ſit iſta cenſura. Aliqui putant eſſe ſuſpenſionem à Miſſæ ſacrificio: alij intelligunt eſſe excommunicationem minorem, alij maiorem. Vide *Bonacc.de cenſ.in part. diſ.*3.*q.*3.*punc.*3.*n.*1.& *ſeqq* Sed cùm ille canon ſit *Concilij Toletani* 12. *c.*5. atque ideò ſit ſtatutum Concilij Prouincialis, & non œcumenici, non debuit recenſeri inter cenſuras iuris communis. Vnde viderint Hiſpani ex obſeruantia ſubſecuta, quænam fuerit iſta cenſura. Quare cautè legendus, *Maiolus lib.*3.*cap.*16.*num.*2.qui

 ait

ait Sacerdotem celebrantem,& non ſumentem,eſſe ipſo iure excommunicatum: non enim eſt hoc vniuerſaliter verum. Sed fortè in Hiſpania procedit in prouincia Toletana.

Verùm eſt, grauiſſimum peccatum ſacrilegij incurrere Sacerdotem ex prædicta omiſſione, vt patet ex rubrica Miſſalis Rom.tit.de defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus, §. 4. quia pertinet ad eſſentiam ſacrificij tanquam pars illius integralis, ſecundùm probabiliorem ſententiam, *Suar.de Sacram.diſp.75. ſect.5. §.dico ſecundo,& §. vna verò*;vel vt alij volunt magis communiter, intrinſecè pertinet ad eſſentiam ſacrificij, vt pars eſſentialis, quod tenet *S. Auguſt.16. de Ciuit.c.5. Sot.in 4.diſt.13.q.1.art.4. Angel. verbo, Euchariſtia, 3. num.1. Azor.tom.1.lib.10. cap.19.q.1. in fin.* & plures, allegat, & ſequitur *Bonaccina de Sacrif. Miſſæ, punct.2. num.6.* & idem tenet *Concil. Tolet.in d.cap.relatum*, & quia eſt præceptum Diuinum de tali ſumptione, vt *S.Thomas 3.par.q.80.ar.12. Azor.loco cit.*

CAPVT III.

Miſſam Sacerdos non perficiens.

Zacharias Papa in Synodo Romana, *cap.14* quod habetur in *c.nullus Epiſcopus, de conſecrat. diſt. 1,* ſtatuit, vt cum Sacerdos ingreſſus fuerit ad Miſſarum ſolemnia celebranda, niſi paſſio aliqua interuenerit, nullo modo audeat data oratione recedere, vt ab alio Sacerdote Miſſarum ſolemnia ſuppleantur; ſed qui initium poſuit, ſuppleat vſque ad finem,& ſubdit. Si quis verò præſumpſerit præter quod poſuimus agere, à Sacro Corpore, & Sanguine Domini IESV Chriſti, ſit ſuſpenſus.

Hanc ſuſpenſionem eſſe latæ ſententiæ certum mihi eſt ex doctrina, quam ponit *Tiraq.in l.ſi vnquam,ver. reuertatur,num.184.C.de reuoc.don.* cum multis Doctoribus, quos allegat: quia ſi verbum *ſit*, iungatur participio præteriti temporis, ſine dubio eſt canon latæ ſententiæ, vt ſit excommunicatus, ſit priuatus, ita hic ſit ſuſpenſus.

Sed quæres, quæ ſit iſta cenſura ſuſpenſionis? Reſpondeo: aliqui dicunt eſſe ſuſpenſionem partialem à diuinis, idest à celebratione ſola Miſſarum, *Sayr. lib. 4.cap.15. numer.1. Filiucc.de ſuſpenſ.num.104.Nauarr. Miſcellan.86.de orat. Bernard.Diaz cap.46 praxis.* Alij dicunt eſſe excommunicationem minorem partialem, id eſt à receptione communionis: ita *Archid. hic, & Armill. verbo Miſſa, num. 12.* Alij verò dicunt eſſe excommunicationem maiorem latæ ſententiæ: ita *Paludan.in 4. diſt.11.qu.1. artic.2. Maiol. de irregul. lib.3. cap.16. §.ex ijs igitur. Marius Alter.tom.2. tract.de ſuſpenſ. diſp.11.cap.3. col.2.& 3.* & hæc eſt vera ſententia, quam tenet *Rota diuerſ.par.1.deciſ.426. num.6.* vbi decidit collationem beneficij factam huiuſmodi Sacerdoti nullam eſſe, quia nomen, *ſuſpenſionis*, ſæpè in antiquis Decretis ſignificat excommunicationem Sed prima ſententia verior eſt, quia magis adhæret literæ textus, à qua in pœnis non eſt recedendum.

Hæc autem ſuſpenſio nulli eſt reſeruata, vt ibi apparet: illam autem incurrit etiam Epiſcopus, quia ibi etiam ſunt Epiſcopi nominati, vnde non ſuffragatur eis *cap. vbi periculum, de ſent.excommun.in 6.*

CAPVT IV.

Miſſam celebrans, aut Communionem ſumens Sacerdos ſine Stola, aliſque ornamentis.

In *c.Eccleſiaſtica,23. diſtin.*quod deſumitur ex *Concilio Bracaren.3. c.3.*habetur,quòd cum Sacerdotis, in ſui ordinatione, orario, ſeu Stola vterque humerus ambiatur, propterea modis omnibus conuenit,vt cùm Sacerdos ad ſolemnia Miſſarum accedit, aut per ſe Deo ſacrificium oblaturus, aut Sacramentum Corporis, & Sanguinis Domini ſumpturus, non aliter accedat, quàm orario vtroque humero circumſeptus,ita vt de vno, eodemque orario ceruicem pariter, & vtrumque humerum premens, ſignum in ſuo pectore præparet Crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ ſubiaceat.

Amplia, quòd hoc procedit etiam, quando Sacerdos laicam communionem eſt ſuſcepturus, extra Miſſarum ſcilicet celebrationem, ver. gr. in infirmitate, *gloſſ.ibid.Azor.tom.1. lib.10. cap.28. q.12. Nald.verbo, Miſſa,num.6. Homobon.tract.4.exam.par.1. cap 11. qu. 106.* Sed contra eſt hodie(vt dicam infra)magis communis.

Amplia ſecundò, quòd hæc excommunicatio eſt latæ ſententiæ, propter verbum, *ſubiaceat*, quod non indiget facto Iudicis, *Abb. in cap. ſi diligenti, de foro compet. Tiraquell. in l.ſi vnquam, verbo, reuertatur, numer.148.* & probatur ex *c.ſi quis ſuadente, 17. q.4.* vbi eadem ſunt verba, & ita communiter intelliguntur de canone latæ ſententiæ, quamuis hic contrarium teneant *Archid. & Turrecr.in fin.*

Limita hunc canonem, quòd cum ſit Concilij Prouincialis, non ligat niſi in ſua Prouincia: obligatio tamen celebrandi Miſſas cum Stola eſt Eccleſiæ vniuerſalis, ita vt mortaliter peccet Sacerdos Miſſam celebrans ſine Stola, *Suar.de Sacram.diſput. 82. ſect. 3.in princ.cum Palud. Syluest & Nauar.* ob conſuetudinem, & ritum Eccleſiæ vniuerſalis.

Limita ſecundo, quòd in caſu neceſſitatis præcepti Eccleſiæ, ſi deſit Stola, poſſet Sacerdos vti aliquo manipulo benedicto pro Stola, *Nauarr. cap.25. numer.84. Azor.c.28.q.9.Eman.Sà, verbo, Miſſa, num. 9. Layman lib.5. tit. de ſacrif. Miſſæ, cap.6.num.17.*

Limita tertiò, quòd hodie non peccat Sacerdos, ſi laicam ſumens communionem, Stolam non geſtet, *Suar.ſect.3.in princ.* imò abſolutè nullum ineſſe peccatum ait *Turrecr.ibi,& Azor.q.12. Gauant. in rub. Miſſ. tom.1.par.4.tit.8. num.7. Diana reſol.20 tract.de celebr. Miſſ.14.tom.1.*

CAPVT V.

Miſſas plures celebrans eadem die.

I. Peccat grauiter Miſſas plures celebrans in eadem die: ſemel enim celebrare poſſe Sacerdotem

tum duntaxat in die habetur, *c.ſufficit de conſecr. diſt.* 1. *cap. te referente, cap. conſuluiſti, de celebratione Miſſar.* excipitur dies Natalis Domini, & caſus neceſſitatis, *d.cap. conſuluiſti*: vide *Suar.diſp.*80.*de ſacra. ſect.*3. *Coninch. q.*83.*de ſacram.art.*2.*dub.*3.*Layman.lib.*5.*tract.de ſacrif.Miſſæ, cap.*4.*num* 6. *Diaz in praxi cap.*35.

Et nota, quòd in dicta die Sacerdos poteſt, ſed non tenetur omnes tres Miſſas celebrare, vt probat *Nauar. conſ.*1.*de celebr. Miſſ. Bonaccina de Sacrif.miſſæ, pun.*11. *num.*10.*cum alijs Auctor.*

Excipe etiam caſum diſpenſationis Apoſtolicæ, ex cauſa rationabili; vnde Leo Papa III. legitur aliquando ſepties, vel nouies in vna die celebraſſe ad implorandum Diuinum auxilium in magnis afflictionibus, vt apud Baronium, *annal.tom.*9. *anno D.*816.*pag.*635. Imò olim ante has decretales, liberum fuiſſe cuilibet Sacerdoti quot vellet pro ſua deuotione eadem die miſſas celebrare, oſtendit *Baron. annal. tom.* 10. *anno Chriſti* 940. *in fin. authoribus, & exemplis*.

II. Quidam putant Sacerdotem Miſſam iterantem eadem die, hoc ipſo eſſe irregularem, vt *Maiol.* tenet *lib.*3. *cap.*15. *§.propterea, in fin.* Sed nullo iure id probat, & irregularitas non eſt aſſerenda, vbi non eſt iure expreſſa, *cap is qui de ſent.excomm. in* 6.

III. Tamen ſi eſſet de hoc crimine diffamatus, eſſet irregularis aliquo modo impropriè, quatenus ratione ſcandali celebrare non poſſet licitè, ob infamiam facti.

IV. Quòd ſi eſſet ſententia Iudicis condemnatus, quòd malitiosè, ſeu dolosè celebraſſet, id eſt, non ex ignorantia; puto eum effici infamem infamia iuris, & conſequenter irregularem verè, & propriè; quia damnatus de crimine publico eſt à iure notatus infamia, *l.*1. *§. qui in iudicio, ff.de his, qui not.infam.cap.infames, §.porrò*, 3. *q.*7. At hoc crimen, de quo agimus, eſt crimen publicum, quia omnis grauis iniuria contra Religionem, eſt crimen publicum, vt *Clar.q.* 1.*praxis crimin.*& quia de iure Canonico omne crimen dolum cõtinens eſt crimen publicum infamans lata ſententia condemnatoria; *Angel. verbo crimen, q.*6.*Syluest. q.*3. *Caſtrus de iuſta hæret.punit.cap* 9.*poſt princ.Aret.inſtit.de oſuſpect.tut.§.ſuſpectus, gloſſ. in c. infames cit. Sanch. in ſuſ.lib.*6.*cap.*3. *dub.* 6. *num.*14.

Item ſi eſſet condemnatus, quòd bis vna die celebraſſet ob lucrum, ſeu eleemoſynam acquirendam, vt communiter contingit; tunc multò certiùs cenſeretur notatus infamia iuris, & irregularis effectus ratione vitij ſimoniæ, quod eſt grauiſſimum, vt *Suar. tom.*1. *de relig.tract.vlt.cap.*56.*num.*21. & alij, quos adduxi *verb. Simonia, c.* 1. Vnde *Genuen. in praxi c.* 64. *in addit.* ait, eo caſu grauiùs eſſe puniendum, ſcilicet pœna triremium. Et hac quidem pœna damnatus incurrit, hoc titulo ſpecialiter, infamiæ pœnam, & conſequenter irregularitatem ex genere pœnæ in cauſa famoſa, ſicut olim damnati in metallum, vel deportati, per *l.ad tempus, C.ex quib.cauſ.infam.irrog. l. capitalium, ibi gloſſ.ff. de pœnis, & l. quidam, ibi gloſ.ff. eod.* cùm damnatio ad triremes ſucceſſerit in locum iſtarum pœnarum, *Foller.par.*2.*praxis cap.*9. *num.*9. *Diaz in praxi c.* 146. *numer.*3. *Salzedo ad Diaz.cap.*140.*praxis, §.ſic equidem.* Et remanet infamis etiam à triremibus poſtea liberatus, v.g. peracto tempore, per *d.l.ad tempus.* Et quamuis *Salzedo ad Diaz d.cap.*146. *in fin.* dicat cum ijs ſolere aliquando diſpenſari, tamen non puto poſſe Epiſcopum in caſu noſtro diſpenſare, quia hoc ſacrilegij crimen, vel etiam ſimoniæ, eſt grauius adulterio; ideò Epiſcopus non poteſt diſpenſare, per *cap. at ſi Clerici, §.de adulterijs, de Iudic. Abb.in c.cùm te, numer.*15 *de re iudic. Bernard. Diaz in praxi, cap.*88. *num.*4. *Vgolin. de irregul.cap.*6. *§.* 5. *num.*3.

Imò hodie generaliter procedere videtur ex decreto Vrbani VIII. in Sacra Congregatione Sancti Officij prolato, anno 1635. menſe Aprilis, quo ſtatuit vt ſuper infamia, & irregularitate contracta ex pœna triremium, ſi actu remiges fuerunt, ſolus Papa poſſit diſpenſare, & ita obſeruari mandauit in omnibus Tribunalibus. Sed hoc Decretum, ſeu interlocutio Papę cum non fuerit declaratiuum iuris communis, neque illi conforme, neque editum more ſolito conſtitutionum, neque inſertum in corpore iuris, non habet vim legis, neque derogat, neque ligat extra Tribunal Sancti Officij, vt *Bart.in l.*3. *C.de leg.& conſt.prin. Bal.l.*3. *C.eod. num.* 3. ibique *Caſtr. & Salic. Hoſt. in capit. in cauſis, de ſent.& re iud.* ibi *Abb.nu.*4. *& addit.ad Abb. ibi lit. B. cum Alber. in l* 1. *C. de leg.* vbi quod interlocutoriæ Papæ non ſunt allegandæ ad deciſionem cauſarum.

Denique ex doctrina *Cardin.in cap.fin.de celeb.Miſſ.* quòd omnis exceſſus, ſeu delictum commiſſum circa cultum Sacramentorum, eſt crimen depoſitione dignum, quando concurrat graue ſcandalum, ſequitur in caſu noſtro, quòd ſi crimen fuerit notorium, erit talis delinquens etiam ante condemnationem infamia iuris notatus, & conſequenter irregularis, quia omne crimen depoſitione dignum notorium, afficit iuris infamia, & facit irregularem, vt de communi teſtatur *Tolet. lib.*1. *cap.*74. *Sayr.de cenſur. lib.* 7.*cap.*12.*nu.*12. *&* 13. *Garz.de beneſ.par.*11.*cap.*3.*num.*110. *&* 119.

CAPVT VI.

Miſſam celebrans, qui non eſt Sacerdos.

Vide *verbo, Ordo, cap.*32.

CAPVT I.

Monialem fieri, aut Monaſterium ingredi cogens mulierem, aut Monialem fieri impediens.

IN *Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 18. *de Regular.* Sancta Synodus anathemati, id eſt excommunicationi ſubijcit omnes, & ſingulas perſonas cuiuſcunque qualitatis, tàm Clericos, quàm Laicos, Sæculares, vel Regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, qui quomodocunque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, prætterquam in caſibus à iure expreſſis, ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcunque Religionis, vel ad emittendam profeſſionem; quique conſilium, auxilium, vel fauorem dederint; quique

ed by Google

ſcientes eam non ſpontè ingredi Monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere, quoquo modo eidem actui, vel præſentiam, vel i conſenſum, vel authoritatem interpoſuerint.

Simili modo anathemati ſubijcit eos, qui virginum, vel aliarum mulierum ſanctam voluntatem, veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo ſine iuſta cauſa impedierit. Hæc tractant *Suar. de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 7. *num.* 8. *& ſeqq. Sanchez in decal. lib.* 4. *cap.* 4. *à nu.* 1. Nota, quòd hæc eſt excommunicatio latæ ſententiæ, vt Doctores citati fatentur, & *Tolet. lib.* 1. *cap.* 41. *verſic.* 9. & alij communiter.

Amplia primò, quod Profeſſio metu graui emiſſa, nulla eſt *c.* 1. *& c. perlatum, de his quæ vi. cap. cos* 20. *q.* 3. latiſſime, & optimè *Rota dec.* 779. *n.* 10. *part.* 1. *poſth. Farinae.* vbi addit ad annullandam Profeſſionem ſufficere minas iunctas cum reuerentia paterna: & per totam illam deciſionem habes quibus modis, & quibus indicijs probetur metus, & ibi *num.* 2. ait poſſe probari metum hunc per teſtes etiam ſingulares; & adde, quod ſufficit metus reuerentialis coniunctus cum timore incurrendæ grauis, diuturnæque offenſionis patris ſui, ſibi exhibendæ cum aſperitate vultus, verborum, & tractationis, *fac. tex. in cap. præſens.* 20. *q.* 3. vbi etiam habetur, quod metu reuerentiali profeſſo reſtituenda ſunt bona à conſanguineis occupata, neque à fratribus, ſeu conſanguineis priuari poteſt hæreditate paterna vel materna. *Sanch. lib.* 4. *de matr. diſp.* 6. *num.* 14. *&* 37. *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 35. *Layman lib.* 4. *tit. de ſtat. religion. cap.* 5. *num.* 6. *§. his adde, Coninch. diſp.* 28. *de matr. num.* 35. *Tannerius tom.* 4. *diſp.* 8. *dub.* 2. *num.* 31. & maxime ſi timeret ſubtractionem neceſſariæ, ſeu congruæ ſuſtentationis, ſeu eiectionem de domo, vt *Rota ibi numer.* 2. *&* 3. cum adductis. Et licet Trident. *ſeſſ.* 25. *de regul. capit.* 19. deneget audientiam reclamantibus aduerſus Profeſſionem ex cauſa metus poſt quinquennium, tamen non procedit, quando eo quinquennio duraſſet cauſa metus, qua ſtante non audebat reclamare. *Rota ibid. num. vlt. Buratt. deciſ.* 205.

Item non conualidatur profeſſio, per actus proprios profeſſorum etiam ſi voluntarij videantur, durante cauſa metus factos. *Seraph. deciſ.* 1166. *num.* 1. quia cenſentur à metu cauſati. *Rot. p.* 2. *rec. deciſ.* 705. *num.* 5. Multo magis metus reuerentialis inualidat profeſſionem tacitam reſultantem ex delatione habitus profeſſorum &c. vt *Rota pa.* 1. *recent. dec.* 579. *n.* 5. *Item pa* 2. *recen. d. dec.* 705. *num.* 5. probat quòd facta proteſtatione intra quinquennium non intrat profeſſio tacita, durante cauſa metus, & *deciſ.* 179. *num.* 3. *pa* 2. *nouiſſ.*

Amplia ſecundò, vt procedat hæc pœna contra cogentes Monaſterium ingredi, etiam non ad effectum vt Monialis fiat, ſed cuſtodiæ cauſa, aut aliàs: eſt magis commmunis. *Nauarr. de ſent. excommun. conſil.* 56. *& de regular. conſil.* 6. *Suar. vbi ſupra num.* 9. *Filiucc. tract.* 14. *num.* 89. & multi quos allegat, & ſequitur *Diana reſolut.* 56. *miſcell.* 1. *p.* 1. contra *Sanch. d. cap.* 4. *lib.* 4. *num.* 12.

Limita primò, vt non procedat in caſibus, quibus ius permittit, vt patet ex d. Trident. decreto, *capit.* 18. Et primus caſus eſt, quando puella impubes cogitur à Patre, vel Matre ingredi Monaſterium cauſa deuotionis, quia eam deuouerunt tali Monaſterio, ſeu Religioni: nam dum manet impubes, id eſt vſque ad 12. annum, ibi manere tenetur, etiam in habitu dictæ Religionis, deuotionis nomine, & habet priuilegia Nouitiarum *cap. addidiſtis & ibi gloſſ. verbo deuitamus* 20. *q.* 1. *cap. cum virum de regular. Sanchez lib.* 4. *c.* 18. *n.* 8. 33. *&* 34 *Diana reſolut.* 56. *cit.*

Neque huic rei obſtat *Trident. ſeſſ.* 25. *cap.* 17. vitans admitti ad habitum religionis minores tredecim annis, quia loquitur de admiſſione ad nouitiatum in ordine ad profeſſionem, *Sanch. num.* 34.

Aduertendum tamen, quod hodie non poterunt intromittere puellas etiam cauſa deuotionis, niſi cum licentia Sedis Apoſtolicæ, ſi ſint minores ſeptennio: ita Sacra Congreg. relata à *Barboſ. ad Trident. ſeſſ.* 25. *c.* 5. *de regular. lit M. in fin. zerola verbo moniales.* §. 11. & hodie ferè in nulla Religione infantes admitti, & non expedire talem admiſſionem tenent *S. Ant. & Sylueſ. apud Sanch. cap.* 18 *cit. num.* 8. *in fin.* Itaque ſi minor 12 annis puella offeratur monaſterio, vel puer, non computabitur illud tempus ad annos nouitiatus à religione requiſitos.

Secundus caſus eſt in muliere adultera criminali iudicio damnata, nam detrudenda eſt in Monaſterium de iure communi: & ſi poſt biennium à viro non recipiatur, debet tonſa habitum ſuſcipere, *Authent. ſed hodie, C. ad l Iuliam, de adult.* neque hoc eſt correctum à iure Canonico. *Sanchez lib.* 10. *de matrim. diſp.* 19. *num.* 8.

Limita ſecundò, vt non incurratur excommunicatio per attentatum, ſeu conatum, ſed requiritur effectus ſubſequutus. *Sanch. lib.* 4. *cap.* 4. *nu.* 19. *Barboſ. alleg.* 50. *num.* 174.

Limita tertiò, vt non procedat contra cogentem, vel impedientem à voto ſimplici emittendo in ſæculo, *Sanch. cap.* 4. *nu.* 13. *Suar. loco cit. nu.* 10. *Filiuc. tract.* 14. *num.* 9.

Limita quartò, quòd hæc cenſura non eſt reſeruata, vt *Suar. & Tolet. ibid. Sayr. lib.* 3. *c.* 35. *n.* 30.

Limita quintò, quod elapſo quinquennio non auditur Religioſa, vel Religioſus reclamans contra profeſſionem, ex capite metus. *Trident. cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de regul.* niſi ex cauſa iuſta impeditus, ex ipſo iure, vel ſaltem (vt moris eſt) via reſtitutionis à Papa in ſignatura obtentæ audiri debeat, vt *Barboſa alleg.* 104. *num.* 17. *&* 18. *cum alleg.* Tamen pro foro conſcientiæ non conualeſcit Profeſſio ſine nouo conſenſu *Sanch lib. de matrim. diſp.* 37. *num.* 11. *Barboſ. alleg.* 104 *num.* 19. *Layman lib.* 4. *tract. de ſtat. Relig. cap.* 5. *num.* 7. Sed etiam pro foro externo non præiudicat lapſus quinquennij, ſi durauit ſemper cauſa metus, & ideo erit reſtituendus profeſſus aduerſus lapſum quinquennij, *Rot. deciſ.* 779. *num. vlt. p.* 1. *nouiſſ.*

Limita Sexto, quod non poteſt impugnari profeſſio, facta purgato metu, ideſt ceſſante omni cauſa metus, *Rota deciſ.* 500. *n.* 2. *pa.* 1. *nouiſſ.*

Limita Septimo, quod non redditur inualida profeſſio, nec votũ, ſi metus non inferatur ab homine directè ad extorquendum votum, vt ſi quis metu naufragij, aut infirmitatis lethalis, aut in eius vitam machinantium inimi-

inimicorum vocat, aut religionem ingrediatur, vt colligitur ex *capit. ſicut nobis, de regul.* & ita *Sayr. in clau. regia lib 6. cap. 4. numer. 11.* cum alijs Theologis; & hanc apud omnes certiſſimam ſententiam, ait *Barboſ. in d. cap. ſicut nobis 17. num. 2. Sanch. lib. 4. in decalogum cap. 3. num. 4.* Quidquid dicat *gloſſ. in d. capit. ſicut, Hoſt. num. 1. Abb. num. 5. Card. Henriq. & Anch. ibi*, qui dicunt profeſſionem fore nullam, ſi metus mortis violentę inferatur ab homine, & ad vitandum periculum ille religionem ingreditur. Quam ſententiam primo concedo, quando metus ab homine iniuſtè infertur, ſub ea conditione, niſi religionem ingrediatur, vt habetur in *c. 1. quod met. cauſa.* Item hęc opinio Canoniſtarum videtur admitti poſſe, quando pater erat ſæuus contra filium minis & verberibus malè cum tractans, ſine cauſa, & aliquoties filio ſignificauit ſibi gratum fore ſi religionem ingrederetur. Quia tunc metus grauis etiam ſine expreſſo præcepto ipſius patris, & preces illæ & adhortatio habent vim compulſionis, vt *Rot. dec. 105. num. 2. pa. 1. nouiſſ.* quando ſcilicet filius nullam putauit ſibi ſupereſſe viam euadendi minas patris, niſi religionem intrando: & hoc verum puto, etiam ſi filius non intelligeret has malas tractationes ſibi à Patre fieri ad eum finem, vt religionem ingrederetur, ſi tamen verè id patrem intendiſſe præſumi poſſit; & ſanè in caſu prædicto ita præſumendum eſt, cum nulla alia adeſſet cauſa filium affligendi, præſertim ſi pater gratum habuit talem filij ingreſſum, quia hæc oſtendunt eius malam intentionem; ſufficit enim ad irritandam profeſſionem, quod vere metus, & malè tractationes inferrentur ad talem effectum; & ſic eſt verum, quod dicunt ſupracitati Canoniſtæ, quòd contra iniuſtam violentiam hominis ſub veniendum eſt. Secus eſſet dicendum ſi damnatus iuſtè ad mortem, vt euaderet mortem acceptaret conditionem ingrediendæ Religionis, ſibi oblatam, qua valeret votum, vt conſtat ex multis exemplis, quæ habemus in hiſtorijs Eccleſiaſticis Imperij Græcorum, & ita tenent communiter Theologi in ſimili de matrimonio carnali apud *Sanch. lib. 4. de matr. diſ. 12. num. 8. & 9.*

CAPVT II.

Monialium Præfecta non admonens Epiſcopum de inſtante tempore profeſſionis Nouitiarum.

Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. de regular. cap. 17. in fin.* Virginum Deo dicandarum libertati proſpicere volens, ſtatuit vt non antea Profeſſionem emittant, quàm explorauerit Epiſcopus, vel eo abſente, aut impedito, Vicarius, aut alius ab ipſis deputatus, Virginis voluntatem diligenter: cuius Profeſſ[illegible]is tempus, ne Epiſcopus ignoret, teneatur Præf[illegible] Monaſterio eum ante menſem certiorem facere. [illegible]uod ſi non fecerit, quandiù Epiſcopo videbitur, ab officio ſuſpenſa ſit.

Hæc eſt pęna latæ ſententię, vt dixi *ſupra verb. Miſſa, cap. 3.* cuius abſolutio, ſeu diſpenſatio eſt Epiſcopo permiſſa, & reſeruata, & probatur ex eodem Tridentino. *ſeſſ. 23. c. 8. reformat.* vbi ſimilis clauſula habetur ſuſpenſionis latæ ſententiæ.

An autem hæc ſit propriè cenſura ſuſpenſionis ab officio, ita vt obliget in foro conſcientiæ ante declaratoriam; aliqui putant propriam cenſuram eſſe, quia Abbatiſſa poteſt incurrere ſuſpenſionem ab officio ſpirituali, ſicut aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ; ita *Henriq. lib 13. cap. 31. nu. 2* Sed contraria ſententia eſt verior, non eſſe cenſuram: quia Doctores communiter agentes de ſuſpenſione, dicunt ſubiectum cenſuræ ſuſpenſionis non eſſe, niſi Clericos, id eſt niſi ſaltem primam habeant tonſuram, vt aliquam habeant actus ſpiritualis poteſtatem. *Suarez de cenſur. diſput. 28. ſe. 7. 2. num 1.* vbi plures congerit Doctores. *Filiucc. tract. 17 nu. 3. & Sayr. lib. 4. cap. 1. num 16 tract. de cenſur.* vbi plurimos & ipſe allegat, & *gloſſ. in cap quicunque, verbo, miniſtros, de ſententia excommun. in 6.* Vnde *Sayrus ibid. num. 17.* ait ſaltem primam tonſuram requiri, ità vt nullus religioſus profeſſus, niſi ſaltem ſit prima tonſura initiatus, ſuſpendi poſſit, quia officij, & beneficij Eccleſiaſtici capaces non ſunt. At Abbatiſſa in ſuas Moniales ſolam poteſtatem habet temporalem œconomicam, ſicut mater familias, vt *Sanch. lib. 6. in decal. c. 1. num. 17. & 29.*

Itaque ſequi videtur, quòd hæc pœna ſaltem pro foro conſcientiæ non liget ante declaratoriam, quia non eſt cenſura, ſed pœna mera: per ea quæ *Sanchez lib. 9. de matr. diſput. 30. num. 1.* Tamen quia hæc pœna eſt valde ſimilis ſuſpenſionis cenſuræ, cum officium Abbatiſſæ ſit ſuo modo Eccleſiaſticum, & quia Trident. refert per modum ſuſpenſionis, quæ non indiget facto hominis, & quia non eſt pœna valde grauis; ideo æſtimo obligare in conſcientia ante declaratoriam, & facit *cap. dilecta de maior. & obed* vbi obſeruari præcipitur ſuſpenſio impropriè dicta lata ab Abbatiſſa, quia ſaltem ligat, vt præceptum, & hoc modo admitto doctrinam *Henriq.* ſupra dictam: à qua tamen pœna excuſabit obliuio inculpata, ſeu incogitantia naturalis.

CAPVT III.

Monialis corruptela.

I. De pœnis committentium raptum, vel ſtuprum in Sanctimonialem, dixi *verbo Clauſura, cap. 7. num. 2.* & de pœna contrahentis matrimonium cum Moniali, & de ipſa Moniali contrahente, dixi *verbo, matrimonium cap. 4.*

II Monialis ſi virginitatem amiſerit, etiam poſt profeſſionem non poteſt recipere velum conſecrationis alias peccaret mortaliter ipſa recipiens, & Epiſcopus illi conferens, ex *cap. acutius, 26. diſt. Roderic. qq. regul. 64. art. 3. tom. 1.* quod quidem velum ſeu conſecratio conferri debet Monialibus Profeſſis, quæ 25 ætatis annum impleuerint, vt *cap. placuit, cap. virgines, 20. q. 1.* & habetur in *Pontific. Romano, tit. de benedic. & conſecr. virg.* vbi admonet Epiſcopum, vt ante actum, conſecrationis ſeorſum cum qualibet Moniali velanda de vita & conſcientia, & carnis integritate diligenter inquirat.

Amplia hanc concluſionem, vt monialis velum præ-

prædictum recipere non poſſit, etiam ſi violenter ab hoſte fidei corrupta ſit, quamuis enim violentiam paſſa virtutem virginitatis non amittat, nec præmium, & Virgo coram Deo ſit; non tamen Virgo manet ſecundum corporis integritatem, & coram hominibus: habetur in *cap. illæ autem, 32. q. 5. Sylu. verbo, conſecratio virg. num. 2. Armilla verbo virginum conſecr. n. 2. Mirand. man. tom. 3. tract. de Sanctimonial. q. 7. art. 8. concl. 1.* Hoc tamen alij melius limitant, vt procedat ſi violata conſenſit in actum, vel ſi violatio ſit publica; quia tunc pro foro externo præſumitur in actum conſenſiſſe; aliàs verò poterit, ſi res ſit occulta, conſecrationem recipere tuta conſcientia. *Leſſ. lib. 4. capit. 2. num. 115. Filiucc. tract. 30. num. 21. & 25.* & facit doctrina *S. Thom. 2. 2. q. 152. art. 3.* vbi ait virginitatem non amitti per materialem veli virginalis fractionem, ſeu reſerationem aliquo caſu contingentem, ſi voluntas interim abſtineat à delectatione venerea.

Ampliatur ſecundo à multis Doctoribus, vt non poſſit occultè corrupta recipere velum conſecrationis, etiam ob ſcandalum vitandum, quia propter ſcandalum non debent Eccleſiæ Sacramenta, vel Sacramentalia vitiari, ſeu applicari forma materiæ ineptæ, cum ſit res intrinſecè mala, ita *S. Thom. in 4. diſt. 38. q. 1. art 5. & in 3. ſent. diſt. 33. q. 3. art. 1. Syluest. & Mirand. loco cit. Armilla num. 3.* & communem ait *Eman. Sà, verbo, conſecratio, num. 6. Azor. tom. 3. lib. 3. cap. 12. §. difficultas 3.* Dicunt tamen Doctores in illo caſu, ſi Epiſcopus vitium hoc Monialis intellexerit in confeſſione, & non profecerit monendo, quominùs illa ad velum accipiendum velit accedere, poſſe, & teneri illi conſecrationem virginalem impendere, ne frangat aliàs ſigillum confeſſionis. Ita *Leſſ. num. 118.* & idem dicunt, quando id ſciret Epiſcopus ſecretò extra confeſſionem, ſed velum publicè peteretur; ita *Azor. q. 2. & Leſſ. loco cit. cum Palud.* Sed iſtis caſibus aliqui dicunt debere Epiſcopum aliqua fictione, ſeu æquiuocatione vti, vel verba virginitatis vertendo in verba caſtitatis, vel ſaltem mente in hunc ſenſum formam conſecrationis proferendo: ita *Syluest. & Mirand. ibi.* Alij verò reprobant hanc fictionem in forma Sacramentali, vt *Armil. num. 3. cum Palud.* quod verius puto. Alij igitur dicunt, quòd ſi Monialis non poteſt ſine ſcandalo abſtinere à veli ſuſceptione, vt quia Abbatiſſa eam exponit cum reliquis, poteſt velum oblatum ſuſcipere, ſed non ipſa vltro petere; & quòd tunc ſaluatur forma illa conſecrationis virginis, & nomen virginis in ſenſu virginis communiter reputatæ: & ita tenet *Henriq. lib. 10. cap. 24. cum Soto, Nauarr. c. 16. nu. 3. §. interrogatus. Azor. loco cit. §. in hac re. Leſſ. num. 118. Roderic. vbi ſupra cum Viualdo, Filiucc. tract. 30. nu. 25.*

Limita primò, vt prædicta procedant in Monialibus, quæ recipere ſolent velum conſecrationis; aliquæ enim illud non recipiunt, vnde ceſſabit hæc quæſtio, vt de Mendicantibus ait *Sylu. & Miranda ibid.*

Limita ſecundò, quod ſi Confeſſarius ſciat Monialem corruptam, & huius difficultatis ignaram eſſe, debet eam relinquere in bona fide, ſi putat eam non poſſe, vel nolle à conſecratione abſtinere. *Filiucc. ibid.*

Limita tertiò, quod Monialis quæ ſine vaſis apertione cauſat ſibi pollutionem, quamuis amittat virginitatem ſecundùm virtutem, & ſtatum, non tamen amittit ſecundum corporis integritatem, & communem hominum æſtimationem, ideò velari poterit, ſecundùm *Caiet. Syluest. Armill. loco ſupra cit.* quos ſequitur *Leſſ. num. 120. Filiuc. vbi ſupra, Henriq. lib. 10. cap. 24. littera M. in comm. Azor. §. altera difficultas,* & eſt communis ſententia, contra *Nauarr. & Mirand loc. cit.*

Limitant quartò *Sylu. Nauarr. & alij,* quod Epiſcopus poteſt cum Moniali corrupta diſpenſare, vt accipiat velum virginitatis in caſu occulto, ratione ſcandali. Sed hoc non puto verum, quia Epiſcopus non poteſt alterare formam; vel materiam Sacramentalium, quæ ab Eccleſia vniuerſali, ſeu à Papa inſtituta ſunt, vt dixi *verbo, Ritus, cap 1.*

III. Monialis Profeſſa virgo non exiſtens, ſecundum magis communem non poteſt eſſe Abbatiſſa, neque ſuperioritatem habere in Monaſterio: quod eſt intelligendum, vbi ad illud munus iſi non admittuntur niſi virgines velatæ, vt *Sanch. in decal. lib. 5. cap. 5. nu. 21.* aut ſaltem vbi virgines, & non viduæ admittuntur ad talia officia: & idem eſt de alijs officijs virginum proprijs, vt allegati à *Sanch. & Azor. loco cit. q. 3. & 5.* qui ait, quod etiam tunc ſi Monialis non poſſit abſtinere à tali officio, ſine ſcandalo, non peccat illud ſuſcipiendo: item ait non eſſe Monialem de hoc impedimento à Confeſſario admonendam, ſi non cenſeatur, retrahenda, vel niſi cum ſcandalo.

CAPVT IV.

Monialium Monaſteria Regulares adeuntes, aut ibi pernoctantes, aut refectionem ſumentes.

Ex Decreto Sacræ Congregationis Cardinalium ſuper negotijs Regularium ſub Sixto V. Clemente VIII. & Paulo V. Primò prohibitum eſt Religioſis (excepto Superiore ipſarum Monialium, Viſitatore, & Confeſſario ordinario, & extraordinario, cùm ad tempus deputabitur) niſi cum expreſſa eiuſdem Sacræ Congregationis licentia, accedere ad Monialium Cœnobia, ſiue ſui, ſiue alterius Ordinis, vel ipſas Moniales alloqui, vel alias perſonas intra Clauſtra exiſtentes. Item ibi interdictum eſt Confeſſarijs Regularibus Monaſterij, vel eis contiguis pernoctare, aut alios pernoctare facere, aut ibi comedere, bibere, reficiari, aut cibum ſumere (excepto Confeſſore ordinario, & exceptis Confeſſarijs extraordinarijs neceſſitate confeſſionum generalium vrgente) niſi cum licentia eiuſdem Sacræ Congregationis. Item vt contrauenientes prædictis ordinationibus incurrant ipſo facto pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ.

Agunt de hoc decreto *Sanch. lib 6 cap. 16 num. 115. in decal. & Bonac. in tract. de clauſura Monial. q. 3. pun. 4. Diana reſol. 22. tract. 10. tom. 1. & reſolut. 104. tract. 2. tom. 2.*

Sed eadem Sacra Congregatio ſub Vrbano VIII. anno 1623. xij. Kal. Decembris conceſſit alio Decreto, vt Epiſcopi poſſint concedere licentiam Regularibus accedendi ad Monaſterium Monialium ad colloquendum ad crates, aut ſimilia loca, quater in anno, perſo-

perſonis dumtaxat coniunctis in primo, vel ſecundo gradu conſanguinitatis, vel affinitatis, ſub hac conditione, *& non aliter, nec alio modo*, vt non adeant Monaſteria diebus feſtis, neque in Aduentu, aut Quadrageſima, aut Feria ſexta, aut Sabbato, aut Vigilijs, vtque dicta licentia conſignetur Confeſſario ordinario Monaſterij Monialium, vt is eam retineat penès ſe, & præſens aſſiſtat, & adſint Auſcultattices de more, & non aliæ; vtque concedatur licentia pro die, & hora certa in ſcriptis, & adnotetur in ſcriptis Cancellariæ Ordinarij.

An autem dicta pœna incurratur etiam per ſolum acceſſum ad Monaſterium, nullo ſequuto effectu collocutionis, aut etiam nulla viſa Moniali; & alia dubia, vide *apud citatos, & apud Coriolanum de caſ. reſer. par.* 2. *caſu* 3. *numer*. 30.

Illud etiam notandum non habere locum contra Regulares colloquentes honeſtè cum Moniali cum licentia extra clauſtrum manente ex cauſa iuſta, vt ad barbaricam perſecutionem fugiendam. Non tamen datur paruitas materiæ, *ex Declarat. Sacræ Congreg. ſub Clemente IX.*

CAPVT V.

Monialium Præfecta continuans officium poſt triennium.

Vide ſupra *verbo, Electio, cap.*8.

CAPVT I.

Montes Pietatis impugnans.

LEo X. Bulla 11. incipit, *Inter multiplices*, in Concilio Lateranenſi definiuit licitos eſſe Montes Pietatis ad mutuandam pecuniam egenis inſtitutos; etiamſi non omninò gratis mutuent, ſed aliquid moderatum, ad ſolam impenſam neceſſariam Miniſtrorum, & aliarum rerum ad Montium conſeruationem pertinentium, exigant vltra ſortem pro indemnitate Montis; non pro lucro, ſeu augmento: & ſtatuit pœnam excommunicationis latæ ſententiæ contra omnes tàm ſæculares, quàm Eccleſiaſticos, etiam Religioſos, qui contra præſentis declarationis, & ſanctionis formam de cætero prædicare, vel diſputare, verbo, vel ſcripto auſi fuerint. Quod autem ait de pecunia mutuanda, intelligendum eſt, vt contineat quidquid in pondere, numero, vel menſura conſiſtit, functionem ſcilicet recipiens in ſpecie ſua, *l.* 2. *ff. ſi cert. pet.* ſiue ſit pecunia numerata, ſiue frumentum, &c. *Vgolin.de vſur.cap.*4.§.1.*num*.1.

Nota primò, quòd hæc excommunicatio, quatenus eſt ex hac Conſtitutione, non eſt reſeruata; tamen hodie ſi quis contra hanc definitionem obſtinatè prædicaret, aut diſputaret, ſcilicet cum errore in intellectu, æſtimans hanc definitionem non eſſe veram, ſeu tenendam, aut aliàs ſi externo ſigno hunc ſuum errorem proderet, incurreret in excommunicationem latam contra hæreticos, Papæ reſeruatam *in Bulla Cœnæ Domini cap.*1. quia hæc definitio eſt de fide, & de fide tenenda, vt ait *Luiſ. Turrian. de iuſt.diſp.*61. *dub.* 12. *num.*6. *Azor.tom.*3. *lib.*5. *de vſura, cap.* 8. §. *deindè dices, Leſſ.lib.*2.*cap.*20. *num.*191. §.*ſecundò reſpondent*, & §. *denique dicit*; etenim Papa poteſt definire, & ſtatuere regulam de fide tenendam, non ſolum in ijs, quæ ad veritatem rerum ſupernaturalium pertinent, ſed etiam in ijs, quæ ad mores ſunt neceſſaria: ita prællegati authores.

Nota ſecundò, quòd per ſe loquendo non poſſunt deponentes ſuas pecunias in Montibus Pietatis ad mutuandum recipere vllum auctarium, ſeu lucrum annuum, neque huius cauſa poſſunt Adminiſtratores Montis exigere ab eis, quibus pecunias mutuant, quidquam, quod mutuantibus ſoluant, niſi ratione lucri ceſſantis, id eſt, ſi ob id mutuantes omiſerunt dictas ſuas pecunias collocare ad lucrum licitum: tamen ſi Mons Pietatis haberet bona fructifera, in tali caſu pro concurrenti quantitate redditum Montis, poſſent Monti dari pecuniæ nomine emptionis cenſus, & ea ratione percipi poſſet licitè annuum lucrum à Monte perſoluendum, ſicut in alijs cenſibus iuxta Bullam Pij V. *Duar.de cenſib* §.1. *q.*41.*num.*4 *Filiucc.tract.*34. *par.*2.*num.*196.*in fin.Innoc.* quem ſequitur *Abb.in cap. in ciuitate num.vlt.de vſur.* qui teſtatur de communi, & *ibi Cardin.num* 6.*Anan. num.*25. *Anchar.num.vltim.& Lapus allegat.*137. *in fine*. Sed neque hoc caſu poſſet Mons exigere à mutuatarijs aliquod auctarium ratione damni emergentis, quod pateretur in accipiendis pecunijs cum tali onere ſuo ad effectum mutuandi egenis; quia omnia bona Montis ſunt ordinata principaliter ad mutuandum, & ideò Mons pecuniam acceptam mutuando, non videtur ſe priuare vlla commoditate, ſeu vtilitate pecuniæ acceptæ titulo cenſus venditi, ideo non intrat titulus damni emergentis, vt *Leſſius lib.*2.*cap.*20.*num.*78. *Molina diſp.* 314. *num.* 7. *tom.*2. *Eman. Sà, verbo, mutuum.num.*10. *cum ibi additis*, & plures apud *Bonacc. de iuſt.diſp.*3.*q.*3.*pun.*4.*n.*8.

Nota tertiò, quòd ſtipendia Officialibus Montis Pietatis, & Calculatoribus, &c. ſolui debent de annuis lucris, non de ſorte, ſeu capitali; aliàs enim fieret contra intentionem Fundatorum, & facilè Mons diminui, & extingui poſſet, *ita Thomas de Vio in tract.de Monte Pietatis cap.*7.*num.*2.§.*ex præmiſſis*.

CAPVT II.

Montium Pietatis Officiales pecunias Montis præter vſus deſtinatos expendere præſumentes.

PAulus V. Bulla 82. incipit, *Oneroſa*, prohibuit pecunias Montis Pietatis Status Eccleſiæ Romanæ in alios vſus conuerti, quàm pauperum, iuxta erectionem eorundem Montium, niſi cum licentia Papæ, & Sedis Apoſtolicæ: & ſi quis contrauenire præſumpſerit, ſtatuit, vt Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi incurrant ipſo facto ſuſpenſionem; aliæ verò inferiores perſonæ excommunicationem: & abſolutionem Papæ reſeruauit.

Ampliа quòd licet ad diſtrahendum de lucris Montis Pietatis ſufficiat licentia generalis; tamen ad diſtrahendum de ſorte, ſeu capitali, ſeu dote montis requi-

Digitized by Google

requiritur licentia ſpecialis, ſeu expreſſa, & cauſa cognita, vt *Lap. de Caſtell.in cap.de Xenodochijs de relig. dom. Redoan. tract.de reb. Eccleſ. non alien.rubr.* 19. *de cauſa vtilitatis numer.* 117. Adde quod Epiſcopus etiam de iure communi non poteſt licentiam dare expendendi pecunias Montis Pietatis in alios vſus præter deſtinatos in fundatione, vt *d. cap.de Xenodochijs, & ibi not. Abb. numer.* 3.

Limitant aliqui, quòd hæc Conſtitutio loquitur ſolùm de pecunijs Montis Pietatis, non autem de alijs bonis, & intelligitur de pecunia numerata tantùm, ad mutuandum pauperibus deſtinata, vt *Cherubin.ib.* notat. Sed ego puto hic pecuniæ nomine contineri quidquid recipit functionem in genere ſuo, quod mutuari poteſt, *l talis. ibi Bar.ff.de leg.* 1. *l.* 2. *§. item mutuum, ff. ſi cert.pet. Alex. in l. ſingularia, col.* 2.*ff,eod.*

CAPVT III.

Montis Pietatis bona vſurpantes.

TRid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *reform.* vſurpantes bona Montium Pietatis, ſiue iura, ſiue fructus, vel obuentiones: Item impedientes, ne ab iјs, ad quos iure pertinent, percipiantur, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam; & ſi Patroni fuerint,etiam priuationem iuriſpatronatus incurrunt. Clerici talia facientes, vel conſentientes incurrunt, vlteriùs etiam priuationem beneficiorum, & inhabilitatem ad beneficia. De hoc decreto dixi *verbo, vſurpatio, cap.* 1.

CAPVT I.

Munera, ſeu præmia dantes, vel promittentes, vel acceptantes pro gratia, vel iuſtitia obtinenda in Curia Romana.

Vide *verbo, Simonia, cap.* 15.

CAPVT II.

Munera, ſeu mercedem accipientes Officiales Sacræ Pœnitentiariæ.

IN Bulla Pij V. 83. incipit, *In omnibus*, & alia, quæ eſt 84. incipit, *In earum rerum*,prohibitum eſt Officialibus Sacræ Pœnitentiariæ quidquam, etiam minimum, etiam ſponte oblatum à partibus, ſiue pro expeditionis maturatione, ſiue alio extraordinario labore, capere, aut permittere à famulis, aliſque perſonis capi, ſed vt ſint contenti ſuis ſtipendijs.

Nomine *Officialium* hic continetur Regens, Datarius,Correſtor, Theologus, Doctor, Sigillator, Abbreuiator, Procurator, & Scriptor, vt patet ex ead.Bulla.

Nota, quòd Pœnitentiarius Maior, & Pœnitentiarij minores hic non ſunt expreſſi, ideo non comprehenduntur in pœnis ſequentibus, quamuis gratis & ipſi debeant, & conſueuerint omnia expedire.

Item ſtatutum eſt in dicta Bulla 83. §. *omnes verò*, vt Officiales præfati vt ſupra acccipientes incurrant excommunicationem Papæ reſeruatam: & ex eadem Bulla 83. & 84. prædicta, incurrunt priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, & pœnam infamiæ iuris.

Amplia, vt procedant prædicta etiam contra aliquod munus accipientes ſponte datum, vt *Nauarr. conſ.* 50. *de ſponſal. num.* 3. *& conſ.* 29.*de pœnit. & remiſſ. num.* 3. *Cherub. ſuper d Bulla* 83. *Pij V.*

Limita vt non procedant, quando poſt expeditionem ab Officiali obtentam aliquid liberaliter gratitudinis cauſa daretur, nulla præcedente conuentione, neque data intentione. *Nauarr. in extrau. de datis,& promiſſis, notab.*13. *nu.*22.*& not.* 19. *n.* 21.*Azor.par.*3. *lib.*13.*c.* 23.*q.* 4.

Aduertendum eſt, quòd ſi prædicti officiales aliquod munus acciperent pro extraordinaria,& indebita diligentia, incurrerent ſolùm in pœnas prædictas; ſi autem pro ipſa gratia, expeditione, vel fauore impertiendo pro ea obtinenda,aliquid eis promitteretur, vel daretur, tunc non ſolum officiales, ſed & ipſi dantes, & promittentes, & alij cooperantes incurrerent in pœnam excommunicationis Papæ reſeruatæ, & infamiæ iuris, & priuationis officiorum, & beneficiorum, & inhabilitatis ad illa,& nullitatis gratiæ latam in *extrau.* 1.*de ſent. excomm.& in Bulla Gregor.XIII.* quæ incipit, *Ab ipſo*, contra dantes, vel promittentes pro gratia, vel iuſtitia obtinenda à Sede Apoſtolica, de quibus vide *verbo Simonia, capit.* 15. & ita de gratia obtinenda in ſacra Pœnitentiaria docent, *Azor. loco cit.q.*7. *Nauarr notab.*18 *verſ* 4.

Aduertendum etiam, quòd ex dictis Conſtitutionibus non eſt prohibitum, neque illicitum ſollicitatoribus,ſeu Procuratoribus ſupplicantium in ſacra Pœnitentiaria percipere ſuas prouiſiones, eaſue exigere à Principalibus ſuis,quia ipſi non ſunt officiales ſacræ Pœnitentiariæ: eas tamen valde moderatas eſſe conuenit, præſertim cum in expeditionibus ſacræ Pœnitentiariæ procurandis ipſi modicum laborem impendant.

CAPVT III.

Munera, ſeu præmia pro concedenda diſpenſatione Matrimoniali Commiſſarij recipientes.

Vide *Verbo, Simonia cap.* 14.

CAPVT IV.

Munera, ſeu præmia pro Iuſtitia,vel iniuſtitia accipientes Iudices quicunque.

SI iudex munera, ſeu precium accipiat pro Iuſtitia adminiſtranda à partibus præter conſtituta, ſententia, etiamſi aliàs iuſta, eſt ipſo iure nulla, vt *c.ei qui, §.venales,*2 *q.*6.*l.venales, C.quand.prou. non eſt neceſſe. ibi Bart. Menoch.de arbitr.caſu* 342. *numer.* 19. *&* 343. *num.*6.*Capicius.deciſ.*155. *num.* 13.*Boſſ tit. de offic.corrup.num.*2.*Archid.& Ioan. Andr.in c.*1.*de ſent.& re Iud. in* 6.*& ibi Gemin. §. Si quis,num.* 8. Sententia autem lata

lata ob gratiam non eſt ipſo iure nulla, ſi aliàs ſit iuſta, vt ſupra citati DD. dicunt, ſed eſt caſſanda.

Ante declaratoriam verò, Iudex, qui pretio tulit ſententiam iniuſtam, tenetur ad reſtitutionem pro foro conſcientiæ pretij accepti ei, qui dedit. *Nauarr. capit. 17. numer. 27. Medina de reſtit. q. 2. dub. 2. P. Nauarra lib. 4. cap. 2. num. 97. Molina diſp. 97. tom. 1.* & de communi teſtatur *Leſſ. lib. 2. cap. 14. num. 63.* Si autem precium pro iniuſta ſententia accepit, reſtituere debet parti læſæ per talem ſententiam: hoc eſt certum; precium autem non tenetur reſtituere, niſi condemnetur ſecundum probabiliorem. *Leſſ. loco cit. num. 54. & 56.* vbi plures allegat, & *Vaſch. tract. de reſtit. cap. 7. dub. 4. & 6.* Infamiam iuris incurrit, & conſequenter irregularitatem Iudex, qui condemnatus fuerit iudicio *l. Iuliæ repetundarum*, id eſt de precio, ſeu pecunia accepta pro iuſtitia miniſtranda, vel non miniſtranda; quia hoc Iudicium eſt publicum. *l. 1. ff. de publ. Iudic.* & condemnatum reddit infamem. *l. 1. ff. de his qui not. infam.*

CAPVT V.

Muneribus, ſeu præmijs, gratia, ſeu acceptione perſonarum, iuſtitiam corrumpentes Iudices Eccleſiaſtici.

IN *cap. 1. de ſenten. & re iudic. in 6.* habetur. Si quis Eccleſiaſticus ordinarius, aut delegatus contra conſcientiam, & contra iuſtitiam, in grauamen partis alterius in iudicio quidquam fecerit per gratiam, vel ſordes; ab executione officij per annum nouerit ſe ſuſpenſum, & ad æſtimationem litis parti, quam læſerit condemnandus. Quod ſi ſuſpenſione durante dānabiliter ingeſſerit ſe diuinis, irregularitatis laqueo ſe inuoluet, à quo non niſi per Summum Pontificem poterit liberari, ſaluis alijs Conſtitutionibus, quæ Iudicibus malè iudicantibus pœnas infligunt.

Nota quòd hæc ſuſpenſio eſt, & ordinis, & officij Iudicis, id eſt à diuinis, & à iuriſdictione. *Nauarr. cap. 27. numer. 157. verſic. decima. Reginald. lib. 32. tract. 2. num. 67. Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 13. num. 3. Suar. de cenſur. diſput. 31. ſect. 3. num. 16.* Sed non eſt hæc ſuſpenſio à beneficio. *Farinac. q. 111. num. 75. & 76. Barboſ. in dicto cap. 1. num. 14.* Neque continet Epiſcopos, vt *Suar. ibidem. Sayr. num. 3.*

Abſolutio autem huius ſuſpenſionis ad tempus latæ eſt ex natura ſua Papæ reſeruata, vt dixi *par. 1. c. 23. & 24. §. Ampl. 4.*

CAPVT VI.

Munera, ſeu præmia accipiens Iudex Eccleſiaſticus delegatus.

1. IN *cap. ſtatutum, §. inſuper, de reſcript. in 6.* habetur, quòd Iudex delegatus Apoſtolicus non poteſt accipere quidquam à partibus, ſiue munus, ſiue quidquam aliud, ſed gratis officium ſuum exercere debet. Deinde in *eod. cap. §. ſi quid autem*, ſubiungitur, quòd ſi quid contra hanc prohibitionem receperit, ad ipſius reſtitutionem integram teneatur, nulla ei remiſſione profutura.

Amplia, quòd hæc pœna reſtitutionis obligat etiam in foro conſcientiæ ante omnem ſententiam, vt *Laym. lib. 3. tract. de contractibus, c. 4. nu. 10.*

Amplia ſecundò, quòd licet textus loquatur de delegato Papæ tantum, tamen procedit etiam in Ordinariorum delegatis, quia eadem eſt ratio iuſtitiæ in omnibus: & *cap. cum omni, de vit. & hon. Cleric.* indiſtinctè delegatus prohibetur munus accipere, ne ſententiæ ſint venales, & ideo ita ampliant *Sayr. lib. 12. Clauis, capit. 13. num. 13. Sanchez lib. 3. opuſc. capit. vn. dub. 2.*

Amplia tertiò, quod neque titulo ſportularum poſſunt quidquam accipere. *Io. Andr. Abb. & alij Canoniſtæ in d. c. cum omni, ibi etiam Barboſ. num. 4.*

Limita, quòd non prohibetur delegatus accipere eſculenta & poculenta, quæ paucis diebus conſumi poſſint, ſi liberaliter ei offerantur, vt *d. §. inſuper*: & *ibi gloſſ. ibi verbo paucis*, intelligit de biduo; ſed etiam de pluribus diebus, quàm duobus, arbitrio boni viri pro qualitate dantis, & accipientis, idem cenſet *Sanch. dub. 2. numer. 3.*

Limita ſecundò, quòd delegatus poteſt accipere ſportulas, vbi conſuetudine ſit receptum. *Sayr. nu. 15. Sanch. lib. 8. de matr. diſput. 35. num. 11.*

CAPVT VII.

Munera, ſeu largitiones de bonis Communitatum, & Vniuerſitatum Status temporalis Eccleſiæ Romanæ, aut aliàs de bonis in commune collectis facientes, vel acceptantes.

CLemens VIII. in Bulla 10. quæ incip. *Pro commiſſa* §. 14. prohibet, ne Communitates Status Eccleſiæ Romanæ, ſeu eiuſdem Vniuerſitates, Collegia, Magiſtratus, Officiales, aut ſingulares perſonæ, vllo modo præſumant de bonis, ſeu rebus communis maſſæ, vel etiam ex pecunijs particularium per viam collectæ in commune congeſtis, munera, ſeu dona quæcunque cuicunque, ſiue Legato, ſiue officiali, ſiue alteri perſonæ, etiam Cardinalatus, vel Epiſcopatus honore fulgenti, vel eorum conſanguineis, affinibus familiaribus, aut miniſtris mittere, tradere, vel largiri, vel in eorum honorem, aut lautam ipſorum exceptionem, aut hoſpitationem etiam moderatam erogare.

Addit §. 21. quòd ſi quis contrauenerit, Primò tenetur ex eadem Bulla reſtituere eidem communitati, ſeu eroganti quidquid datum, vel erogatum fuerit. Secundò priuatur ipſo facto omnibus officijs, ſeu muneribus honorificis, & perpetuò inhabilis ad talia redditur. Tertiò infamiam iuris incurrit. Quartò obligati ſunt maſſæ pœnam dupli ſoluere; ſimplum autem ſolum reſtituere tenentur, qui tantummodo conſenſum erogationibus præſtitere, vt ibi dicitur.

Præterea addit Clemens §. 22. quòd ſi dictæ erogationes factæ vel promiſſæ fuerint pro gratia, vel iuſtitia pro ſe, vel alijs obtinenda, ſiue apud Sedem Apo-

ſtolicam, ſeu Romanam Curiam, ſiue extra eam, in quibuslibet tribunalibus, etiam laicis ſtatus temporalis Eccleſiæ Romanæ, tunc tàm dantes, quàm accipientes, vel promittentes, & dantes ad id auxilium, conſilium, vel fauorem, incurrunt in excommunicationem, & pœnas omnes latas in *extrau. 1. de ſent. excomm. & in Bulla Greg. XIII. de datis, & promiſſis.* de quibus dixi *verb. ſimonia, cap. 15.* & procedit contra dantes paruum, vel magnum, vt *in dict. Bulla Clem. VIII.*

De hac Conſtit. vide *Filiucc. trac. 15. num. 142. Gratian. diſcept. forenſ. lib. 2. cap. 202. num. 8. Cherub. ſuper ea Bulla in ſcholys.* Ex cuius ſummario, ſeu compendio ſuper Bulla Clem. & ex annot. marginali ad eandem Bullam notatur, hanc extenſionem ſolum procedere contra dantes, & promittentes de bonis, ſeu pecunijs vniuerſitatum ſupradictarum, ſeu priuatorum in commune congeſtis, vt ſupra; non autem ſi de proprijs donent, vel promittant: quæ ſententia verior videtur, ex *tex.* Bullæ, quamuis *Filiucc. ibi & Bonac. de cenſ. par. dis. 2. q. 3. pun. 32. num. 4.* teneant etiam contineri dantes de proprijs pecunijs. Fatetur tamen *Bonac.* primam ſententiam probabilem, & à multis recentioribus ſuſtineri.

Amplia primò ex dictis, hodie neque licitum eſſe donare gratia remunerationis de bonis Communitatis, vel Vniuerſitatis, vt *Gratian. ibid. Cherubin. ibidem ſchol. 1.*

Amplia ſecundò, quòd ad pœnam dupli tenentur tranſgreſſores etiam in foro conſcientiæ ante declaratoriam, propter illam particulam, *obligati exiſtant*, vt dicam *cap. ſeq.*

Limita, vt non prohibeantur eſculenta, & poculenta in modica quantitate, quando adſit talis conſuetudo, vt patet ex eadem Bulla.

Limita ſecundo, vt non incidat in pœnas dictarum Conſtitutionum de datis, & promiſſis pro gratia, vel iuſtitia, niſi data, vel promiſſa ſint ex intentione obligandi pro tali gratia, vel iuſtitia facienda, vt patet ex eadem Bulla.

Limita tertiò, quod hic nomine Status Eccleſiæ Romanæ non continetur ille, qui pleno iure imperij alicui Principi temporali ſubeſt, vt Regnum Neapolis, &c. De iure autem communi, quando, & quantum Communitas donare poſſit alicui, vide *Sanch. opuſc. li. 1. cap. 6. dub. 8.*

CAPVT VIII.

Munera, ſeu præmia accipientes Gubernatores, & alij Officiales Status temporalis Eccleſiæ Romanæ.

PAulus II. in Bulla 3. quæ incipit, *Munera*, ſtatuit, ne quis Rectorum, ſeu Gubenatorum, & quorumcunque Officialium, vel etiam Legatorum de Latere, ad regimen Prouinciarum, Ciuitatum, vel Terrarum Status temporalis Eccleſiæ Romanæ deputandorum, aliquod genus muneris accipiant à Ciuitatibus, aut locis, quibus præeſt, ſiue à perſonis etiam particularibus ſibi ſubiectis, præter eſculenta, & poculenta, quæ breui tempore conſumi poſſint, id eſt tridno, vt ibi dicitur; alioqui tàm dantes, quàm accipientes, etiam ſi Pontificali præfulgeant dignitate, (exceptis ſolis Cardinalibus) ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant Papæ reſeruatam, & duplum reſtituere teneantur; in quo tamen ſimplum continebitur quod acceperint. Item ſtatuit, vt omnes officiales teneantur, antequam ad ſua admittantur officia iuramentum præſtare de obſeruantia huius Conſtitutionis, & hæc Conſtitutio fuit confirmata a Sixto IV. Bulla 15. incipit, *Etſi.* §. 3. explicant eam *Scortia in ſelect. Conſtit. theorem. 112. 113. 114. & Bonaccin. infra citatus.*

Nota primò, quòd hæc Conſtitutio loquitur non de omnibus Officialibus, ſed de iuriſdictionem exercentibus, ſeu ſuperioritatem habentibus; & continet etiam Aſſeſſores, & Conſultores. *Cherubin. ſuper eadem Bulla Pauli II. ſchol. 2. cum Pacio tract. de Conſil. ſapien. c. 11. & alijs.*

Nota ſecundò, quòd hæc pœna dupli obligat in conſcientia etiam ante declaratoriam, propter particulam illam, *reddere teneantur*, vt de eadem particula dicunt communiter Doctores in *cap. 2. de cenſ. in 6. & Leſſ. cap. 16. num. 37. lib. 2. Eman. Sà, verbo ſuſpenſio ipſo iure, num. 13.* & in terminis huius Bullæ, *Bonac. de cenſur. particul. diſp. 2. q. 7. punct. 8. num. 8.* & facit pro hac ſententia, quia ratione iuramenti præſtiti Officiales obligati ſunt obſeruare hanc Conſtitutionem, vt *ſupra* dictum eſt, ex eadem Bulla.

Nota tertiò quòd hæc conſtitutio pœnalis hodie non videtur vſu recepta; nam iuramentum iſtud nunquam exigitur à Gubernatoribus, & ſecundum aliquos Doctores, extrauagantes conſtitutiones, quæ non ſunt clauſæ in corpore iuris, & non ſunt recentes, non præſumuntur vſu receptæ, niſi probetur, *Felin. in cap. 1. n. 12. de ſent. & re iudic. Mohedan. dec. 1. de conſt. Putens deciſ. 281. lib. 1.* Præterea hæc conſtitutio exorbitans non continens derogatoriam ad ius comune, debet intelligi prohibere ſolum munera illicita de iure communi, ſcilicet immoderata cum corruptela, vel periculo corruptelæ iudicis, ſeu Magiſtratus, iuxta *l. ſolent ff. de off. proconſ.* per ea quæ dicam *infra cap. 10. §. probatur.* Denique ſaltem intraret ſuper taliter receptis bona fide titulo donati, vſucapio triennalis in mobilibus. Quia ignorantia iuris extrauagantis non recentis & communiter ignoratę, cauſat bonam fidem, & dicitur probabilis, vt Puteus *loco cit.* Imo hæc magis eſt ignorantia facti, quam iuris, vt probat *Felin. loco cit.* ideo facit locum vſucapioni, vt *DD. in leg. Celſus ff. de vuſuc.*

Circa munera, quæ dantur vel accipiuntur pro gratia vel iuſtitia, videnda eſt nouiſſima conſtitutio Alexandri VII.

CAPVT IX.

Munera Viſitator, vel eius familiaris accipiens.

Vide *verbo, Viſitatio, cap. 2.*

C A-

CAPVT X.

Munera largientes Religioſi, & ea ab eis accipientes.

CLemens VIII. Bulla 28. quæ incipit, *Religioſæ Congregationes*, prohibuit Regularibus omnibus, exceptis Religioſis Militaribus, erogare in honorem, aut lautam exceptionem cuiuſcunque, & munera, ſeu dona largiri cuicunque perſonæ, etiam Regi, Imperatori, Cardinali, vel Epiſcopo, vel benefactori, tàm ex bonis Conuentus, quàm ex alijs, ab ipſis particularibus quoquomodo, & vndecunque acquiſitis; exceptis leuioribus, eſculentis, & poculentis, vel ad deuotionem pertinentibus munuſculis, Communitatis ipſius nomine, non autem particulari, tradendis, quando Superiori de conſenſu Conuentus videbitur; & exceptis erogationibus in rebus licitis, per Capitulum Generale, aut Prouinciale non prohibitis, & taxam ibi forſan præſcriptam non excedentibus; & exceptis donationibus, ſeu erogationibus, etiam in maiori ſumma, ex cauſa in Capitulo, ſeu Congregatione generali maturè diſcuſſa, & vnanimi omnium Capitularium, Superiorumque conſenſu approbata.

Quòd ſi contra prædictam prohibitionem factum fuerit, ſtatuit, vt recipientes dicta munera, ſua non faciant, & ante omnem ſententiam, tàm in externo, quàm in interno foro reſtituere teneantur; neque abſolui poſſint, neque à Maiori Pœnitentiario, niſi prius reſtitutione realiter facta, nulla condonatione, ſeu remiſſione ſuffragante. Religioſæ autem perſonæ vtriuſque ſexus contrauenientes prædictæ prohibitioni, incurrant ipſo facto priuationem omnium dignitatum, graduum, munerum, & ad talia obtinenda inhabilitatem, & priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ, & infamiam iuris, abſque alia ſententia declaratoria; & furti, & ſimoniæ pœnis afficiendi ſint.

Item præcipit, hanc Conſtitutionem, ſeu eius Compendium legi quotannis in Capitulis, ſeu Congregationibus: ſed huic præcepto non eſt pœna annexa ibi, ſed ab Vrbano VIII. vt infra.

Aduertendum eſt circa intellectum huius Conſtitutionis, quòd licet primo intuitu valde à iure communi exorbitans, magnum rigorem continere videatur; tamen ſecundùm communem ſententiam interpretum non condit ius nouum, niſi quoad pœnas tranſgreſſoribus inflictas, & quoad formam approbationis cauſarum largiendi, ſcilicet quando cauſæ non reperiuntur à iure expreſsæ, atque permiſſæ, quatenus vult eas debere approbari à Congregatione generali, vnanimi omnium conſenſu: cùm aliàs de iure communi ſufficiat conſenſus maioris partis Capituli, quando agitur de alienatione rerum pertinentium ad menſam communem, *c. cum in cunctis, de his, quæ fiunt à prel. gloſſ. in cap. cùm omnes, de conſtit. ibi Felinus num 15. Dec. nu. 5. Barboſ. in cap. quòd omnes 29. de regul. iur. in 6.* Itaque Doctores dicunt communiter, per hanc Bullam ſolùm prohiberi, ſeu de iure prohibitas declarari alias illicitas largitiones, erogationes, & munera; & quidquid olim licitum fuerat, etiam hodie licitum remanere. *Ita Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 26. num. 15. Souſa ſuper hac Bulla, §. 13. num. 114. Scortia in ſelec. Conſtit. Theorem. 395. in princ. Ortiz in ſumma. cap 5. num. 10. Valer. differ. vtriuſque fori, verbo munera, nu. 1. 73. & 98. Io. de la Cruz de ſtat. relig. lib. 1. cap. 3. dub 1. concl. 3. Paulin. Berti in hanc Bullam par. 2. caſu 2. in fin. pag 341. colum. 1. Cenedo de paupert. relig. dub. 27. numer. 22.*

Probatur, quia facultatibus competentibus de iure communi non cenſetur derogatum, niſi ſit expreſsè cautum per clauſulam derogantem expreſsè, & indiuidualiter iuri communi, *Sanchez in opuſc. lib 7 cap. 1. dub. 21. num. 6.* vbi plures allegat, & *Rota deciſ. 645 n. 5. par. 1. poſth. Farinac. gloſ. in auth. quæ in prouincia, verbo, illic, ibi Bar. oppoſ. 2. C. vbi de crim agi oport.* vbi volunt, quod priuilegio clauſo in corpore iuris communis non cenſetur derogatum per clauſulas generales etiam ampliſſimas, niſi in ſpecie illis derogetur; hic autem non adeſt talis derogatoria, ergo &c. Item facit, quia euitanda eſt correctio iuris communis, in quantum verba nouæ legis pati poſſunt ſenſum iuri communi conformem, *l. vnum, C. de inoffic. donat. D D. in cap cum expediat, de elect. l. ſancimus, C. de teſtam. l. præcipimus, C. de appellat, Rota diuerſ. par 1. deciſ 475. num. 2. & 6.* & quando in pluribus poteſt lex noua correctionem inducere, potius eſt intelligenda, vt in vno tantum caſu eam inducat, *Abb. in cap. cum dilectus, numer 21. de conſt. Honded. conſ. 1. num. 33. volum. 1. Buratt. deciſ. 211. num. 18.* & licet lex noua vtatur terminis vniuerſalibus, nihilominus recipit declarationem paſſiuam, vt non comprehendat omnes caſus particulares, vt minus deroget iuri communi, quàm ſit poſſibile, *gloſſ. Bal. & alij Doctores in l. 1. C. ſine cenſ. vel reliq.* & de communi teſtatur *Gabr. tit. de legibus, concl. 1. & Rota diuerſ. loco cit. num. 6.*

Eſt autem de iure communi vniuerſaliter loquendo, prohibitum Superioribus Religioſis donare, ſeu erogare de bonis Eccleſiæ, ſeu Conuentus, quia non ſunt domini, ſed adminiſtratores, *c 2 ibi Innoc & alij Canoniſtæ, de don. cap. tua nuper, de his quæ fiunt à Prel. cap. fin. 16. q. 6. Sanch. in opuſc. lib. 1. cap. 6. dub. 2. num. 3. Scortia loco cit.* Sed hoc eſt intelligendum de donatione, ſeu erogatione ad cauſas prophanas, ſcilicet ex pura liberalitate nulla cauſa cogente, vt *l. donari, ff. de reg. iur.* Quare iure communi poſſunt Superiores Religioſorum largiri, ſeu largiendi licentiam concedere ob cauſam pietatis, aut neceſſitatis, vel vtilitatis Conuentus, ſeu Religionis, *Abb. in cap. 3. de donat. in fin. & ibi Imola num. 6. Scortia theorem. 395. Sanchez dict. dub. 2. num. 3. & 4.* vnde poterunt largiri cauſa remunerationis pro beneficijs receptis, dummodo non excedatur menſura meritorum, *Scortia ibi, cum Quaranta, Valero, Io. de la Cruz, & alijs.* Quomodo verò dicantur excedere menſuram meritorum, vide *Sanch. de matrimon. lib. 6. diſp. 6. num. 9. Dianam reſolut. 16. tract. 6. tom. 1.*

Hinc ſequitur poſſe Capitulum Generale, ſeu Generalem cum conſenſu Capituli Generalis, vel Definitorum, eleemoſynam iniungere vni Conuentui de pecunijs, ſeu redditibus ſuperfluis, ſeu minus neceſſarijs ad vtilitatem alterius Conuentus eiuſdem Religionis eo auxilio indigentis, vt *Suarez de Relig. tom. 4. tract. 1.*

lib. 2 cap. 28. num. 8. & 9. Lezana de priuil. regul. tom. 2. cap. 19. num. 56. & Sanc. d. dub. 2. num. 4. in fin. & Religioni Camaldulenſium hoc in ſpecie conceſſit *Paulus III. vt habetur in Calce Conſtitutionum nouarum Camald.*

Similiter poſſunt Superiores donare ad captandum animum benefactorum, cum ſpe probabili vtilitatis futuræ, *Suarez loco cit. numer.* 15. Item largiri poſſunt pro bono pacis ad vitandum ſcandalum, vel dedecus, ſeu vituperationem, *Sanch. d. dub. 2. num.* 13. Item largiri poſſunt in eleemoſynas pauperum moderatè, & diſcretè, non omnes redditus ſuperfluos, ſed partem aliquam, *Suar. loco cit. num.* 13.

Sed & titulo donationis, ſeu meræ liberalitatis largiri poſſunt, vel licentiam ad id concedere ſuis ſubditis in modica materia, quia hoc eſt neceſſarium ad humanum conuictum, & ad fouendas amicitias, ſine quibus, vt ait Philoſophus *moral lib. 8. cap. 1.* viui non poteſt, vt *Sanch. lib. 8. cap. 8. numer. 5. in fin. in decal. Scortia theorem 396. Valer. verbo, munera, num. 64. §. his tamen.* Vnde ob eam cauſam Clemens VIII. hic excepit eſculenta, & poculenta, quæ paucis diebus conſumantur, & parua munera rerum ad deuotionem pertinentium.

Quod autem hic à Clemente VIII. præcipitur, vt in caſibus permiſſis donationes fiant nomine Conuentus, hoc eſt intelligendum iuxta ius commune, vt Religioſus non donet tanquam proprium habere poſſit, neque poſſit dicere, hoc meum eſt, *Caſſian. lib. 4. de inſt. renun. cap. 13. tex. in cap. cum ad Monaſterium de ſtat. Mon. Trid. ſeſſ. 25. c. 3. de regul.* Sufficit tamen, vt Religioſus donans intentionem habeat ſupradictam, ſcilicet donandi tanquam nomine Conuentus, ſeu ex poteſtate habita à Superiore Conuentus, & verbis, vel factis contrarium non ſignificet, *Suar. d. cap. 26. nu.* 15. Et quamuis Clemens VIII. requirat licentiam in ſcriptis Superioris ad donationes faciendas inter ipſos Religioſos, hoc eſt intelligendum, quando donatio eſſet magna ob aliquam cauſam extraordinariam, vel vbi eſſet periculum ſcandali, aut ambitus, &c. *Valer. num. 83. Diana reſolut. 20. loco cit.* Et licet Clemens videatur exigere licentiam indiuidualem, tamen verius eſt ſufficere generalem, quoad talem ſpeciem donationum, quando non ſit donatio magni momenti, ne inducatur iuris communis correctio. *Paulin. Berti p. 2. dub. 1. § decem, pag. 340. colum. 2. Valer. verbo, munera, numer. 86. Barthol. à Sancto Fauſto Theſaur. Relig. quæſt.* 212.

Quòd verò Clemens prohibet abſolui munus à regularibus recipientem ante realem reſtitutionem, intelligitur, ſi poſſit reſtituere; ſi enim non poſſit, tunc abſolui poterit ſub cautione poſſibili reſtituendi quàm primùm poterit, iuxta ea, quæ *Sanch. in decal. lib. 2. cap. 20. num. 19. Coninch. de cenſur. diſp. 14. num.* 206. & ita in terminis huius Bullæ docent *Souſa, & Io. de la Cruz*, quos ſequitur *Scortia theorem. 398. in fin. Bonacc. ſuper eadem Conſtitut. punct. 4. num.* 3. In hac autem prohibitione non continentur ipſi Religioſi largientes, ipſi igitur abſolui potuerunt, dummodo promittant procurare reintegrationem, ſeu reſtitutionem fieri, *Sanchez in decal. lib. 6. c. 15. num.* 70.

Quoad pœnas priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis, & infamiæ, latas contra largientes in hac Conſtitutione, multi dicunt eas non obligare ante declaratoriam; ita *Scortia theorem 399. Paulin. Berti, par. 4. q. 2. Sorbus, & Souſa apud Bonacc. punct. 5. num.* 3. Sed de hac re dixi *par. 1. ſuis locis*, vbi etiam egi, ad quem pertineat ſuper illis diſpenſare.

Sed poſt hæc emanauit declaratio Congregationis Prælatorum, cui interfui, (ad hunc effectum deputata à S. D. N. Vrbano VIII.) confirmata ab eodem Bulla quæ incipit, *Nuper à Congreg.* die 16. Octobris ann. 1640. circa intellectum ſupradictæ Bullæ Clementis VIII. ad ſedandos ſcrupulos animarum. Et primò declaratum, munera à Regularibus tribui poſſe ex cauſis gratitudinis, conciliationis beneuolentiæ, eiuſque conſeruationis, erga ipſam Religionem, vel Conuentum, alijſque cauſis ex ſui natura actum virtutis, & meriti continentibus, modeſtè tamen, ac directè, & dummodò id fiat cum conſenſu Superioris localis, vel cum conſenſu maioris partis Conuentus, vbi ex conſtitutione, vel conſuetudine Religionis aliàs requiratur. Secundò, quòd conſenſus Conuentus §. 3. Bullæ Clem. requiſitus ad leuiora eſculenta, & poculenta, ſeu ad deuotionem, & religioſitatem pertinentia munuſcula largienda, intelligitur de conſenſu, aliàs de iure requiſito, & vbi concurreret ſuſpicio ambitus. Tertiò quòd ceſſante ambitus ſuſpicione, neque requiritur licentia Superioris in ſcriptis in caſu contento §. 4. eiuſdem Bullæ Clem. ideſt ad largitiones inter ipſos Religioſos faciendas. Quartò, conuiuia in excipiendis benefactoribus, Protectoribus, Ordinarijſue honorificè, & lautè, de quibus §. 5. & 6. cenſeri tantum prohibita, ſi decentiæ ſtatus Regularis aduerſentur. Quintò Reſtitutionem receptorum munerum in caſibus non permiſſis fieri debere Conuentui, ad quem de iure pertinent, ſi commodè id fieri poterit: aliàs fiat viciniori Conuentui, reſpectu loci vbi petita fuerit abſolutio. Præterea ibidem decretum eſt, vt ij, qui Conſtitutionem Clem. de præterito tranſgreſſi ſunt, quo ad caſus hic moderatos, poſſint abſolui à ſuis Confeſſarijs abſque alia reſtitutione. Qui verò grauiori detrimento Religionis, ſeu Conuentus, dando, vel recipiendo tranſgreſſi ſunt vſque ad diem datæ huius Bullæ Vrbani VIII. poſſint à Maiori Pœnitentiario, ſeu de eius commiſſione, abſolui, diſpenſari, componi, & condonari, prout in Domino magis expedire iudicauerit.

De cætero autem, ſeu in reliquis ibidem confirmata eſt, & quatenus opus eſſet innouata, dicta Conſtitutio Clementis VIII. non obſtante omni vſu, ſeu ab vſu contrario.

Inſuper ibidem præceptum eſt, vt Superiores locales efficiant, vt dicta Bulla Clementis, cum hoc decreto, ſeu Bulla Vrbani VIII. legatur ſingulis annis ſemel, menſe Ianuario, in aliqua publica Congregatione, vel ſaltem in publica menſa; ſub pœna priuationis officij, & vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrendæ. Hæc Bulla publicata fuit Romæ die 30. Octobris Anno 1640. in locis conſuetis.

Circa hanc conſtitutionem, ſeu declarationem, Aduertendum primò, quod facultas iſta data Maiori Pœniten-

nitentiario abſoluendi & condonandi, vel componendi, non eſt ita intelligenda, vt libero arbitrio poſſit debitum remittere, ſed tantum ex cauſa iuſta, & rationabili, ob quam etiam Religioſi creditores non poſſent eſſe rationabiliter inuiti, & condonatione facta virtute priuilegij Apoſtolici debitori, ſine conſenſu creditoris, non ſubſiſtente cauſa iuſta, debitor non eſt tutus in conſcientia; quia Papa non poteſt, ſine iuſta cauſa tollere ius alteri quæſitum, ita *Bann. de iuſt. q. 62. ar. 5. dub 8. Nauar de ſpol. § 15. nu. vlt. verſ ſexto, Turrian de iuſt. diſput. 41. dub. 1.* & licet Papa ſit Summus adminiſtrator bonorum Eccleſiaſticorum, vt latè *Nauarr. ibi §. 9. n. 2. Rota dec. 332. in nouiſſ. & Seraph. dec. 45. nu. 4.* & præſertim quo ad bona Religioſorum, quorum ipſe Papa eſt ſupremus Prælatus, vt *Suar. de Relig. tom. 3. lib. 2. capit. 16 numer. 13. & lib. 6. capit. 15. num. 6.* tamen non cenſetur conceſſiſſe condonati, vel componi niſi diſcretè, ne locis Regularium præiudicetur, per ea quæ *Bann. Nauarr. & Turrian. ibi, Sayr. Valen. Leſſ. & alij* quos allegat, & ſequitur, *Bonac. de reſt. diſ. 1. q. vlt. pun. 2. nu. 27.* & conceſſio Apoſtolica etiam concepta verbis valde generalibus, ita intelligenda eſt, vt Papa non cenſeatur voluiſſe derogare iuri alieno. *l. 2. § meritò ff. ne quid in flum. pub. Seraph. deciſ. 931. n. 2.* & quia in hac conſtitutione non eſt inſerta clauſula derogatoria Regulæ de iure quæſito non tollendo, *Seraph. deciſ. 1082 num. 7. cum multis DD.* & denique propter illa verba in hac conceſſione poſita, *prout in Domino magis expedire iudicauerit*; Quæ verba tribuunt ſolum arbitrium boni viri, ideſt regulatum iure, ratione, & æquitate. *Bal. Dec. Signorol. Calcan. & alij*, quos allegat, & ſequitur *Menoch. de arbitr. lib. 1, q. 8. num. 5.*

Cauſæ autem iuſtæ condonandi, vel componendi ponuntur à DD. communiter, paupertas, ſeu impotentia reſtituendi; ſeu ſi debitor ægrè & vix, ſeu non niſi cum magno ſuo incommodo, poteſt totum, vel partem reſtituere; neque ſpes eſt proxima quòd fiat ditior. *Bann. citat. concl. 4. Nauarr. d. §. 15. num. vlt.* Item ſi debitum ſit dubium, ſcilicet exiſtente dubio probabili de iuſtitia ſibi factæ donationis, quia ob tale dubium, ad tranquillitatem conſcientiæ licitè poteſt concedi compoſitio, *Bann. dic. concl. 4.*

Aduertendũ ſecundò, quod hic non cenſetur Papa conceſſiſſe facultatem condonandi, vel componendi ſuper bonis donatis, quæ de iure ſunt prohibita alienari ſine ſolemnitate, ſeu beneplacito Apoſtolico, iuxta *extrau. Ambitioſæ de reb. eccl. non alien.* quia tunc ageretur de grauiori præiudicio loci Regularis, & quia hic non eſt dictæ extrau. derogatum.

Aduerten. tertiò, eſſe differentiã, an pœnitens reſtituere obligatus obtinuerit abſolutionem ab obligatione reſtituendi ob omnimodam impotentiam, prout de iure communi; an verò obtinuerit condonationem, vel compoſitionem. Nam abſolutus non exigita reſtitutione ob impotentiam, ſi poſtea perueniat ad pinguiorem fortunam, tenebitur reſtituere, vt DD. communiter, quos allegat, & ſequitur, *Bonaccin. de reſ. diſ. 1. q. vlt pun 1. numer. 33.* At obtinens compoſitionem vel condonationem ex iuſta cauſa, vt ſupra, non tenebitur reſtituere, etiam ſi poſtea fiat ditior, quia compoſitio & condonatio habent vim realis ſolutionis. *l. 2. ff. de duob reis, ibi Bar. num 5. Caſtr. nu. 4. Rota deciſ. 237. num. 4. pa. 2. poſth. Farin.*

Aduerten. quartò, ſi alter ex duobus reis debendi, ſcilicet donans, aut donatarius, obtineat condonationem, ſeu compoſitionem, vt ſupra, alter quoque liberatur eo ipſo, quia condonatio, & compoſitio habent vim realis ſolutionis, ita *d. l. 2 ff de duobus reis.* ſecus ſi alter abſoluatur ſimpliciter exemptus ob impotentiam ſtatus ſui ab obligatione reſtituendi, quia alter, correus in culpa, non liberatur, *l. fin. ff. eod. tit. & Mantic. de tacit. lib. 15. tit. 6. num. 1. 2. & 6.*

CAPVT XI.

Munera, ſeu dona data Concubinæ.

Vide *verbo, Concubinatus, num. vlt.*

CAPVT I.

Naufragantium bona iniuſtè capientes, vel detinentes.

I. IN *cap. excommunicationi de raptor.* ex Concilio Lateranenſi, qui Chriſtianos naufragium patientes damnata cupiditate ſpoliant rebus ſuis, niſi ablata reddiderint, excommunicationi ſe nouerint ſubiacere, ſed non eſt reſeruata, *Barboſ. ibi num 6.*

Hæc excommunicatio eſt latæ ſententiæ, & incurritur ſtatim, mora reſtituendi commiſſa, *gloſſ. ibi verbo, ſubiacere, Suar. de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. num. 27. & 28. Reginal lib. 9 numer. 268. Filiuc. tract. 16. nu. 99.* & nulla requiritur admonitio, *Suar. loco cit. Tolet. lib. 1. c. 21. num. 1. Abb. in d. cap. excommunicationi.*

II. In *cap. 4. Bullæ in Cœna Domini* fertur excommunicatio contra omnes, & ſingulos, qui Chriſtianorum quorumcunque, nauibus tempeſtate iactatis, ſeu quoquo modo naufragiũ paſſis, ſiue in ipſis nauibus, ſiue ex ipſis eiecta in mare, vel in littore inuenta, cuiuſcunque generis bona, in cuiuſcunque maris regionibus, vel littoribus ſurripiunt. Et hæc excommunicatio eſt Papæ reſeruata *ibidem*; & non requirit vlteriorem moram, ſed ſufficit acceptio, vel detentio cum culpa mortali; & etiam ſi ab initio quis accepiſſet bona fide, vel animo reſtituendi, poſtea animaduertens rem eſſe alienam, ſi mutet voluntatem, & ſtatuat non reſtituere, ſtatim incurrit, *Suarez num. 29. & 31. Filiuc. num. 99. Sayr. lib. 3. cap. 9. num. 2. Tolet. vbi ſupra, Regin. num. 268.*

Aduerte etiam differentiam, quòd recipiens, vel detinens iniuſtè bona naufragantis in flumine, non incidit in hanc excommunicationem, & hoc eſt certum; ſed in alteram incurrit latam in *d. cap. excommunicationi* (quæ vt dixi, non eſt reſeruata) ſecundùm ſententiam *Alex. de Neuo in Apoſtill. ad Abb. in d. cap. excommunicationi, lit. B. & Anan. in ea decr. num. 2. in gloſſ. 1.* qui communem ſententiam eſſe aſſerit. Sed contrariam, quòd neque illa excommunicatio habeat locum in caſu naufragij facti in flumine, vel in lacu, ſed in mari tantùm, hic tenet *Hoſtien. & Ioan. Andr. in eo textu,*

textu, *& Filiuc. tractat. 16. numero 97.*

Limita, quòd neutra excommunicatio procedit in naufragio hæreticorum; quia in fauorabilibus non continentur nomine Chriſtianorum, *cap. ſicut de hæretic. Sayrus lib. 3. cap. 8. nu. 7. Duard. ſuper hoc cap. Bullæ, q. 3, num. 6. Vgolin. ibid.*

Limita ſecundò, quòd non procedit ſi quis capiat res proiectas, aut aliter naufragio amiſſas, quas Dominus cenſeatur habere pro derelictis, & non curare recuperationem; vt contingit in ijs, quæ in mare proiecta ſtatim ſolent corrumpi, vel nonniſi cum maximo labore, & difficultate recolligi, vt ſaccarus, ſpecies, & charta, *Reginal. numer. 271. Sayrus num 9. Filiuccius num. 93. Molina tom. 1 de iuſt. diſp. 55. §. de bonis*, & facit *l. falſus, §. ſi iactum, ff. de furt,*

CAPVT I.

Negociatio Eccleſiaſticis perſonis interdicta.

I. NEgociatio Clericis, & Religioſis prohibita eſt, *c negociatorem, c. fornicarij, c. conſequens, c. eijciens, 88. diſt. c. vlt. de vita, & hon. Cler. c. 1. ne Cler. vel Mon. Clem 1. de vita, & honeſt. Cleric.* & hæc prohibitio obligat ſub peccato mortali ex genere ſuo, *Sylu. Clericus, 3. q. 1. Salzedo ad Diaz in praxi c. 58. § & ex ea pœna*, & de communi teſtatur *Filiuc. tract. 35. num. 20. Luiſ. Turrian. de iuſtitia diſp. 59. dub. 2. numer. 4.*

Amplia, vt procedat non ſolum in negociatione, quæ ſit mercimonium, id eſt cùm quid emitur, vt immutatum vendatur, vt definit S. Chryſoſtomus relatus in *d. cap. eijciens*, ſed etiam in alijs quæſtuoſis negociationibus, quæ ſunt mixta artificio, *Stracca de mercatura, par. 1. num. 5. cum Signorolo*, dicens negociationis nomen eſſe generalius mercimonio, ſeu mercatura. Vnde dicitur etiam negociatio prohibita Eccleſiaſticis conducere prædia ad vendendos fructus, *Roderic. qq. regul. 74. art. 8. tom. 3. Molin. diſput. 342. num. 2. Quaranta verb. vectigal, verſic. quæritur an inter.* Item emere animalia, & ea emptis cibarijs, ſeu paſcuis nutrire, vt aucta, idipſa, ſeu fœtus eorum vendat; *Sylu. Cleric. 3. numer. 2. Genuen in praxi cap. 62. num. 14. Redoan. de ſpol. q 2. num. 14. Quaranta loc. cit. verſu, ſimiliter.*

Limita, vt de iure communi non prohibeatur Eccleſiaſticis artificium, ſcilicet ex materia empta tertiam ſpeciem faciendo. *Sanctus Ioan. Chryſoſtomus, & alij Doctores ſupra cit.* neque prohibetur induſtria, id eſt cùm quis animalia ſibi donata auget, & vendit, vel etiam empta proprijs paſcuis alit, & illa aucta vendit, aut fœtus eorum, vt *Doctores cit.*

Limita ſecundò, vt prohibitio intelligatur ſolùm de Clericis in ſacris, aut beneficiatis, & regularibus etiam laicis, vt de communi teſtatur *Turrian. cit. num. 4. & 5. Genuen num. 9 Leſſ. cap. 21. num. 4.*

Limita tertiò, vt non ſit peccatum mortale, ſi ſemel, aut iterum, & non ex conſuetudine id fiat, *Leſſ. num. 21. Nauar. cap. 27. num. 250. Filiuc. tract. 35. num. 20. Turrian. num 4.*

Limita quartò, quòd multi DD. dicunt non eſſe illicitum Clerico beneficiato, vel in ſacris, negociationem exercere per alium inſtitorem, vel exercitorem pro foro conſcientiæ, ſi adſit iuſta cauſa, & non ex auaritia id faciat, *Leſſ cap. 21. numer. 6. Filiuc. tractat. 35. numer. 26. Molin. diſput 342. §. Vtrum autem fas, Genuen. in praxi c. 62. nu. 6. Salzedo ad Diaz in praxi cap 58. § ſed vtrum, Nau. cap. 25. num. 3.* Sed pro foro externo non erit tutus, *Filiuc. loco citato, numer 26.*

Limita quintò, vt non ſit illicita negotiatio Clericis, vel Monacis, ſi ob neceſſariam ſuſtentationem conducant prædia, vt partim fructus comedant, & partim vendant, neque in hoc caſu ad vectigalia tenebuntur, vt *Molina tom. 2. diſp. 347. num. 8. per c. dilecti, & ibi gl. de decim.* Item ſimili modo, ſi emant, & vendant immutatum, non cauſa lucri, ſed damni vitandi, ſeu neceſſitatis cauſa, vt ſeruent ſe indemnes à diſpendio ſcilicet, quòd paſſuri eſſent ratione cambiorum, tranſmittendo pecunias, euitando illud per cium emptione, & tranſmiſſione probatur *ex S. Thom. 2. 2. quæſt. 77. artic. 4. ad 1, Molin. ibi & Genuen. in praxi cap 62. num. 5. cum Canoniſt. Quaranta verb. vectigal, § tertio quatenus.* Vnde ait *Henric. in Clem præſenti numer. 61. de cenſ.* in tali caſu Clericum ad vectigalia non teneri, & idem ait *Molin. d. num. 8. in fin.*

II. Eccleſiaſticæ perſonæ quæcunque, etiam quibus non eſt interdicta negociatio propriè dicta, ſi negocientur, priuantur priuilegio immunitatis à vectigalibus: ita quidem, vt quoad illud negocium, ſeu actum illum, ſint ipſo iure priuatæ, etiam pro foro conſcientiæ, nulla expectata monitione, etiam ſi non adſit frequentia, ſeu conſuetudo. At verò quoad alia bona ſuà amittunt exemptionem, quando trina monitio præceſſerit, ſtante frequentia, ſeu conſuetudine, vnde dicitur negociator, *c. vlt de vit. & hon. Cleric. Clem. 1. eod tit. Clem præſenti, de cenſib. ibi gloſſ. not. Turrian. diſp. 59. dub. 2. numer. 6 Sanch in opuſc. lib. 2. cap. 4. dub. 51.* vbi plures allegat, & *Salzedo ad Diaz. cap. 58. §. & huius.* Sed aduerte, quòd coactio ad vectigalia ſoluenda non eſt facienda tunc à laica poteſtate, ſed Eccleſiaſtica, inſtante laica, *Sanch. dub 52.*

III. Clericus etiam in ſacris dimiſſo habitu negociationi vacans, ſi ter monitus non reſipiſcat, amittit ipſo facto priuilegium Canonis, non tamen fori, *c. in audientia; c. contingit de ſent. excommunic. & d. Clem 1. de vit. & honeſt. Cleric.* Sed poteſt recuperare priuilegium reſumendo habitum, & abſtinendo à negociatione, vt *in d Clem.*

IV. Eccleſiaſtici in morte non poſſunt diſponere de acquiſitis per negociationem, ſed ea omnia Cameræ Apoſtolicæ applicata ſunt ipſo iure, & veniunt in cauſam ſpolij, ex Bulla Pij IV. & Bulla Pij V. de quibus *Nauarr. de ſpol. §. 8. numer. 8. & Redoan. de ſpol. quæſt. 2 numer 36 Azor tom 2. lib. 8. cap. 2. quæſt. 1. & 2. Quaranta, verbo, vectigal, §. & quoniam.* Neque ſuffragatur facultas teſtandi conceſſa à Papa, vt patet ex dictis Bullis, & Doctoribus: tamen poteſt Beneficiatus, ſeu Clericus de dictis bonis donare inter viuos, & poterit donatarius retinere, vt ex Bulla Pij IV. colligit *Filiucc. tract. 43. cap. 4. num 33. Azor. q. 3.* In morte autem per teſtamentum, vel donationem cauſa mortis diſponere non poterit; aliàs diſpoſitio non valeret, & tenerentur hæredes ſiue ab inteſtato, ſiue ex teſta-

teſtamento, & legatarij, & donatarij ea reſtituere Cameræ ante omnem ſententiam pro foro conſcientiæ, vt ait *Azor cap. 2. q. 3. Filiuc. tract. 43. cap. 4 nu. 22.* Quamuis contra quod poſſit ea retinere ante ſententiam in conſcientia, teneant *Molina tom. 1. diſput. 147. §. poſtea verò Nauar. conſil 3. de teſtam. num 6. & 7.* qui ait verum dummodò negociatio iniuſta non fuerit, & cum *Molina & Nauar.* conſentire videtur, *Quaranta loc. cit.*

V. Romæ extant pœnæ ſuſpenſionis à diuinis, priuationis officiorum, & inhabilitatis, & priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, contra Eccleſiaſticos artem venalem exercentes, de qua vide *Lezanam de priuil. regul. tom. 4. verbo Negociatio num. 6.* vbi pleniùs habetur hęc materia benè tractata, & ſunt pœnæ omnes latæ ſententiæ, vt patet ex *Decreto Sacræ Congreg. Viſitat. Apoſtolicæ,* relato *à Lezana ibi.*

CAPVT I.

Nouitiorum receptio in locis non deſignatis à Sede Apoſtolica.

I. Clemens VIII. in Bulla 83. incipit, *Regularis diſciplinæ,* ſtatuit, vt Religioſi Superiores Ordinum Mendicantium intra Italiam, & in inſulis adiacentibus, non poſſint recipere quenquam ad habitum regularem, niſi in locis à Sede Apoſtolica deſignandis, ſub pœna latæ ſententiæ, ſcilicet priuationis Officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis ad huiuſmodi; & profeſſiones receptioneſque contra faciendas, nullas, & irritas declarauit.

II Deinde idem Clemens VIII. decreto quod incipit, *Sanctiſſimus Pater,* quæ eſt Conſt. 83. ſtatuit ampliando, vt Regulares tàm Mendicantes, quàm non Mendicantes, nullum audeant recipere ad habitum, ſeu Nouitiatum, niſi in locis à Sede Apoſtolica pro ſingulis Prouincijs deſignandis, aut contra hanc formam receptos ad Profeſſionem admittere: ſecus ſi fecerint, declarauit receptionem, & profeſſionem nullam eſſe, & irritam ad omnem effectum; & Superiores tranſgreſſores incurrere pœnam priuationis omnium officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ, & perpetuæ inhabilitatis ad huiuſmodi obtinenda.

Limitauit autem Clem. VIII. *ibi* hanc Conſtitutionem, vt non procedat, niſi in Italia, & Inſulis adiacentibus, & non procedat in Carthuſianis, Minoribus de Obſeruantia Strictiori, Capucinis, Reformatis S. Dominici, Carmelitanis Diſcalceatis, Folientinis, Ciſterciensibus, Eremitis Camaldulenſibus Montis Coronæ, & Clericis Regularibus, ſcilicet Theatinis, Ieſuitis, Barnabitis, Somaſchis, & miniſtris Infirmorum. Item non procedat, quoties conceſſa fuerit licentia à Sede Apoſtolica in forma Breuis.

Nota, quòd licet hæc Conſtitutio etiam expreſſe comprehendat eos, qui recipiuntur pro laicis ſeu Conuerſis, tamen Sacra Congregatio de his declarauit, non eſſe neceſſe, vt toto anno Nouitiatus manet in loco ipſo Nouitiatus, cum eorum experimenta ſæpe ruri fiant. Alij autem debent peragere Nouitiatum in loco deſignato, vt patet ex hac Conſtitutione, & ſequentibus decretis. Sed de hac re vide quæ dixi *infra verbo profeſſio, capit. 1.*

III. Poſtea Sacra Congregatio Concilij, *anno 1624. die 21. Septembris,* ſpeciali facultate Sanctiſſ. D.N. Vrbani VIII. decreto edito innouauit, Primò prædictam Conſtitutionem Clem. VIII. incipit *Sanctiſſimus Pater,* ſub eiſdem pœnis. Secundò extendit mandans eam obſeruari ab omnibus Religioſis vbique locorum. Tertio, vt decretum Clem. prædictum, & hoc decretum bis ſaltem in anno legantur in publica menſa. Quartò, vt tranſgreſſores incurrant pœnas ſupradictas ipſo facto, earumque diſpenſationem Sedi Apoſtolicæ reſeruauit, vt neque Generales nec Protectores poſſint diſpenſare. Quintò irritum, & inane decernit quidquid contra actum fuerit.

IV. Quoniam autem hoc decreto Sacræ Congregationis edito, magna Religioſorum copia reclamare incepit contra profeſſionem, ob non obſeruatam formam decreti prædicti Clem. VIII. ideo ad turbationes compeſcendas, S.D.N. Vrbanus VIII decreto ſuo *anno 1631. die 2. Aprilis* edito, Primò abſoluit prædictos Religioſos ab omnibus cenſuris ad effectum huius decreti, ſeu indulti tantum, & mandauit Maiori Pœnitentiario, Epiſcopis, & Superioribus Religioſorum, vt omnes, & ſingulos Religioſos, qui ad habitum regularem aliàs canonicè recepti, annum probationis in Monaſterijs, ſeu locis ad id deſignatis minimè fecerunt, & ſubinde profeſſionem emiſerunt; ad profeſſionem denuò, ſeruatis alias ſeruandis, emittendam recipiant abſque nouo probationis anno: & poſt quam dictam profeſſionem emiſerint, reſtituent eos ad omnes gradus, dignitates, habilitates, quas obtinuiſſent, ſi ab initio validè profeſſi fuiſſent; eoſque ipſo iure fore reſtitutos decernit, vt habeant eundem locum, ac ſi ab initio valida fuiſſet profeſſio, & vt promoueri deinceps poſſint ad ordines, vel in antea ſuſceptis miniſtrare, & actus per eos antea geſtos validos decernit exiſtere, non obſtantibus, &c. Nota quod hoc decretum ſolum procedit de præteritis caſibus, id eſt de iam receptis, & profeſſis contra formam prædictam, non autem de receptis poſt editionem huius Conſtitutionis.

V. Sed idem Summus Pontifex Vrbanus VIII. ad occurrendum motibus, qui poſſent oriri, & frequenter oriebantur occaſione receptionis ad habitum, ſeu Nouitiatus facti in locis non deſignatis, ſuper validitate Profeſſionum, decreuit *anno 1636. die 5. Ianuarij, in Sacra Congregatione Concilij Trid.* Primò vt ex dicta cauſa reclamantes contra Profeſſionem poſt lapſum quinquennij non audiantur.

Intra quinquennium autem reclamantes teneantur iura ſua deducere coram eadem Sacra Congregatione, quæ prouidebit ex facultate à Sanctiſſimo ſibi conceſſa; & inibuit omnibus prælatis etiam Legatis à Latere, ne ſuper his ſe ingerant, abſque ſpeciali Papæ commiſſione; aliàs incurrant ipſo facto pœnas, ſcilicet Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ; Abbates, & inferiores Prælati, & Indices Eccleſiaſtici, excommunicationem; Nuntij verò, & Cardinales indignationem Sanctitatis ſuæ, pœnis alijs arbitrio eiuſdem puniendi.

Item decreuit, vt ſi prædicti recepti, & profeſſi contra

tra dictam formam ſine expreſſa licentia præfatæ ſacræ Congregationis à Religione diſcedere, aut ſi Superiores illos eijcere auſi fuerint, eiecti punientur, vt Apoſtatæ, & contra eos procedatur iuxta decretum eiuſdem Sacræ Congregationis de Apoſtatis,& eiectis. Superiores verò eijcientes ipſo facto incurrant ſuſpenſionem à diuinis, & priuationem omnium officiorum, & perpetuam inhabilitatem ad talia obtinenda, & priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ, abſque alia declaratoria.

Nota quod licet decretum Conc. Trid. *ſeſſ.* 25.*c.*19. *de regul.* denegans audientiam reclamantibus contra profeſſionem ex aliquo capite nullitatis poſt quinquennium à die profeſſionis, communiter à DD. intelligatur procedere ſolùm de nullitatibus conſurgentibus ex impedimento temporali, vt vis, metus, ætatis, &c. non autem de perpetuis, vt defectu Nouitiatus, aut ob aliquam perſonæ qualitatem, ſeu inhabilitatem, *Sanch. de matrim. lib.* 7. *diſp.* 37. *num* 32. *Nauar. conſ.* 5. *de regul. & conſ.* 25. *&* 26. *&* 49. *Beija par.* 4. *caſu* 18. *§ reſpondeamus. pag.* 380. *Riccius reſol.* 55 *n. in fin. Barboſ. alleg.* 104. *num.* 20. *Roderic. qq. regul.* 11. *art.* 2. *tom.* 3. tamen D. Papa Vrbanus VIII. eandem præſcriptionem ſtatuit in caſu noſtro, in quo erat perpetuum impedimentum.

Nota II. quòd per ſupradicta decreta non redditur irrita profeſſio facta extra conuentum deſignatum pro Nouitiatu, (ſi Nouitiatus & admiſſio ad habitum ibi facta ſint) neque dicenda eſſet irrita, etiam ſi ex conſtitutionibus, vel præcepto Generalis, eſſet prohibitum profeſſionem facere extra locum nouitiatus, niſi præcepto addita eſſet clauſula irritans profeſſionem, per ea quæ *Sanch. lib.* 5. *in decal. cap.* 4. *num.* 71. *in fine.* Dummodo ſuperior localis, & conuentus, ad quos pertinuit admittere ad profeſſionem, conſentirent, vt alio loco ipſe profiteretur; quia acceptatio profeſſionis poteſt committi cuilibet, etiam laico, cum non ſit actus iuriſdictionis ſpiritualis, vt DD. communiter, quos allegat, & ſequitur *Sanch. ibi num.* 77. & poſſet Nouitius cum tali conſenſu etiam alibi profeſſionem facere per procuratorem ad id ſpecialiter deputatum *Suarez tom.* 3. *de relig. lib.* 6. *capit.* 12. *num.* 22. cum communi.

CAPVT I.

Nuncians infidelibus, vel hereticis aliquid in præiudicium Reipubl. Chriſtianæ, vel Catholicæ Religionis, & ad id cooperantes.

IN *Bulla in Cœna Domini cap.* 7. fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra eos, qui per ſe, vel per alios de rebus ſtatum Chriſtianæ reipublicæ concernentibus in Chriſtianorum perniciem, & damnum, Turcas, & Chriſtianæ religionis inimicos, nec non hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt, illiſque ad id auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant.

Vide explicationem huius capitis apud *Suar. de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 58. *Sayr. lib.* 3. *de cenſur. c.* 11. *num.* 35. *Filiucc. trac.* 16. *num.* 150. *Marium Alter. lib.* 5. *c.* 10. *diſp.* 8. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 23. *§. de ſecundo.*

Reus prædicti criminis, vbi fuerit condemnatus per ſententiam definitiuam, incurrit infamiam iuris & conſequenter efficitur irregularis) quia hoc eſt crimen publicum proditionis patriæ, ſeu Reipublicæ Chriſtianæ, per *l. omne delictum, §. exploratores. ff. de re mil. l. ſi quis aliquid ex metallo, §.* 1. *ff. de pœnis,* & eſt crimen læſæ Maieſtatis. *l.* 1. *ff. ad l. Iuliam Maieſtatis,* vt *Farin. q.* 112. *num.* 209. *&* 212.

Amplia, vt procedat excommunicatio, etiam effectu nocumenti directè non intento; ſufficit enim mala fides de effectu præuiſo, quia licet illa particula *in* [illegible] *num,* de qua in Bulla, iuncta accuſatiuo aliquan[illegible] notet cauſam finalem, & ſignificet idem quod *pro* [illegible] vt *l. à Diuo Pio, §. ſi pignora, ibi gloſſ. verbo in crea*[illegible] *ff. de re iudic. & l. ſi decipiendi, ibi gloſſ. verbo in do*[illegible], *ff. ad Velleia. l. venales, verbo, in mercedem. C. quan*[illegible] *pron. non eſt neceſſe:* tamen quando dictio *in* iung[illegible] accuſatiuo reſpicienti incertum euentum futurum n[illegible] notat conditionem, & exponitur *in perniciem,* id eſt quatenus Chriſtiana Reſpublica perniciem pateretur. *Natta conſil.* 662. *numer.* 4. *cum Bald. Caſtrenſ. & Soce. in l. publius,* per illum textum, *ff. de cond. & demon.* & quod ſufficiat indirecta intentio, tenet *Vgolin. ſuper hoc cap.* 7. *ſuper eiſdem verbis §.* 1. *verſ. ſecundò efficit, & verſic. ſexto.* vbi exponit in damnum, id eſt quòd poſſit eſſe in damnum, & *Suar. de cenſur. diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 58. *Filiucc. tract.* 16. *nu.* 150. & idem dic de crimine læſæ Maieſtatis, & proditionis per iura allegata.

An autem incurrat nuncians in excommunicationem illam, etiam effectu damni non ſubſequuto [illegible] *gol. dicto verſ. ſexto,* tenet incurrere, quia ſufficit nunciari quod poſſit eſſe in damnum Reipublicæ Chriſtianæ. Sed puto diſtinguendum, quia ſi illud damnum directè intendit, tunc ſufficit attentatum; ſi autem non intendit directè, æſtimo non incurri, niſi damnum ſequatur, ob doctrinam Nattæ, & Doctorum, quos ſupra retuli: & idem dicendum videtur de pœnis, & crimine proditionis, & læſæ Maieſtatis, vt procedant etiam effectu non ſubſequuto, ſi directè fuerit damnum intentum, vt *Farin. q.* 112. *num.* 213.

CAPVT II.

Nunciantibus prouiſiones Eccleſiarum in Curia Romana factas donans aliquid, vel promittens.

EX Bulla 4. Gregorij XI. incipit, *Sollicitè,* ed[illegible] Auenione, quæ habetur in Bullario Laertij Cherubini, prohibetur, ne quis aliquid directè, vel indirectè donet, vel promittat, vel ſoluat illis, qui ſibi prouiſionem, translationem, commendam, ſeu commiſſionem à Sede Apoſtolica factam Cathedralium, vel Monaſteriorum nunciabunt, vel nunciari facient, ſiue noua portari: & contrarium præſumentes incurrant excommunicationem Papæ reſeruatam.

Nota quòd aliqui putant hanc Conſtitutionem pœnalem

nalem etiam hodie eſſe in vigore, & illam recenſet inter alias *Graff. lib.4.cap. 23. num.3. & Collector Bononien. & Bonacc. de cenſ. partic. diſp.2. q. 3. punct. 27. numer.* 2. & facit quod Bulla ſemel promulgata ſemper præſumitur eſſe in ſuo vigore, & in viridi obſeruantia, vt eam allegans habeat intentionem fundatam, vt de magis communi teſtatur *Rol. à Valle conſ. 90. num. 53. Beninten. decif. 13. num. 9. Ioſeph. Ludou. commun. opin. tit de ſtatut. concluſ.* 1. *Maſcard. de probat. concluſ.* 1332. *num.* 3. etiam poſt mille annos, *Felin. cap.* 1. *num.* 19. *de tregu. & pac.* & communem ait *Curt. Iun. conſil.* 129. *numer.*25. *lib.* 2. *Gozadin. conſil.* 16. *num.* 11. *Roman. conſ.* 260. *num.*3. *Tuſcus verb. lex, concl.* 257. Tamen verius ait *Filiuc. tract.* 15. *cap.* 5. *q.*2. hanc Conſtitutionem in deſuetudinem abijſſe, nam neque vnquam hodie in Curia fit eius mentio, & ideo puto à Flauio Cherubino eam fuiſſe omiſſam in Bullario ſuo.

CAPVT III.

Nuncios Papæ offendens.

Vide *verbo, Iniuria.*

CAPVT I.

Oblationes Eccleſiarum, vel piorum locorum vſurpans.

1\. IN *cap. hanc conſuetudinem* 18.*q.* 1. Damaſus Papa conſtituit, vt nullo modo etiam prætextu conſuetudinis, oblationes, quæ intra Eccleſiam, offeruntur, ſub dominio laicorum detineantur, ſi in perpetua damnatione noluerint perſiſtere. Si quis verò contra hanc Regulam, ſcilicet eiuſdem Damaſi, & Nicæni Concilij, temerarius præſumptor fuerit, & de cætero oblationes de ſacris Eccleſiæ auferre molitus fuerit, anathematis vinculo ſit colligatus, & condemnatus.

Hæc excommunicatio eſt latæ ſententię contra præſumentes vſurpare oblationes Eccleſiarum. *Archid. Turrecr. & Prap. ibid. Graff. lib.4. capit.* 24. *num.* 10. *Suar. de Relig. tom.* 1.*tract.* 2. *lib.*1. *cap.* 5. *num.*1.*Barboſ. alleg.* 50. *num.*170. & eſt vera ſententia, contra *Filiucc. tract.* 14. *num.*48. qui putat eſſe ſententiæ ferendæ: ſed ratio eſt manifeſta, quia verbum *ſit* iungitur participio præteriti temporis, quo caſu eſt latæ ſententiæ, vt *gloſſ. in l.in criminali, ibi Doctores communiter, C. de iuriſd. om. iu.*

Limita quòd licet in textu dicatur, *auferre molitus fuerit*, tamen requiritur ad incurrendam hanc cenſuram actus conſummatus vſurpationis, non ſolum attentatum, ſeu conatus, vt tenent Doctores omnes *ſupra cit. & Bonacc. de cenſ. partic. diſp.*2. *q.*2.*punc.* 1.*nu.* 4. Quare particulam *molitus fuerit*, intelligitur de doloſa vſurpatione, ſcilicet per machinationem fraudulentam, vt *l.* 1. *ff. de dolo.*

II. Ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 11. fertur excommunicatio, & aliæ pœnæ indicuntur latæ ſententiæ contra Clericos, & Laicos, & Patronos vſurpantes bona, vel fructus, vel emolumenta, vel obuentiones Eccleſiarum, vel piorum locorum, & contra impedientes, quominus percipiantur ab ijs, ad quos pertinent: & illa excommunicatio eſt Papæ reſeruata. De quibus pœnis vide *infra verbo, vſurpatio.* Quę pœnæ procedunt contra vſurpantes oblationes, quia ſunt comprehenſæ ibi nomine bonorum, vel obuentionum, vel emolumentorum, vt in terminis, ait *Azor.to.*1.*lib.*7.*c.* 38. *q.* 16.

III. Ex *Bulla in Cœna Domini cap.* 17. fertur excommunicatio Papæ reſeruatā contra vſurpantes prouentus pertinentes ad Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, vel beneficiorum, Nomine autem *prouentuum* continentur oblationes, vt in terminis, *Filiuc. trac.*16. *num.*220. *Vgolin. ſuper eo cap.* 17.*Bullæ*, §. 1. *verſ. item excommun. in fin.* Et procedit etiam ſi oblationes illæ non eſſent à beneficiatis conſumendæ tanquam fructus, ſed in opus, & beneficium Eccleſiæ collocandæ; quia verbum *pertinere*, intelligitur, ſiue ratione dominij, ſiue poſſeſſionis, ſiue cuſtodiæ, vel adminiſtrationis pertineant. *Suar.de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *numer.* 97. *in fin. Ant. Souſa ſuper capit.* 17. *Bullæ, diſp.* 88. *nu.* 2. *Vgolin. & Filiucc. ibi* & facit tex in *l. verbum illud pertinere, ff. de verb. ſignif.*

CAPVT II.

Oblationem recipientes Clerici ab vſurarijs manifeſtis.

IN *cap. quia in omnibus de vſur.* ex Concil. Lateran. ſtatutum eſt, vt vſurarij manifeſti, nec ad Communionem admittantur Altaris, nec Chriſtianam, ſi in hoc peccato deceſſerint accipiant ſepulturam; ſed nec oblationes eorum quiſquam accipiat. Qui autem acceperit vel Chriſtianæ tradiderit ſepulturæ, & quæ accepit reddere compellatur, & donec ad arbitrium Epiſcopi ſatisfaciat, ab officij ſui maneat exequutione ſuſpenſus. De hac re vide *infr. verbo, vſurarius, c.* 4. & *verbo ſepultura, cap.*5.

CAPVT III.

Oblationes raptorum, vel violatorum Eccleſiarum recipientes.

Vide *verbo, Raptores, verbo, Incendiarij, verbo, Sacrilegium, cap.* 3.

CAPVT IV.

Oblationem ab excommunicato, vel interdicto recipientes.

1\. IN *c. ſignificauit*, 18. *de ſent.excom.* ait Clem. III. cuidam Epiſcopo: Clericos, qui ſcienter, & ſpontè participauerunt excommunicatis à nobis, & ipſos in officijs receperunt, eadem excommunicationis ſententia cum ipſis non dubitamus inuolui; quos etiam pro beneficio abſolutionis habendo, ad nos volumus cum literarum tuarum inſinuatione remitti.

Hinc ſequitur, quòd Clerici admittentes prædictos ad oblationem publicam ad Altare, quę fit inter Miſſarum

rum ſolemnia, incurrunt maiorem excommunicationem Papæ reſeruatam, ſi tales erant à Papa denunciati nominatim, & ſcienter, & ſpontè illos admittant: ſupponimus enim, quòd admittere ad iſtas oblationes, eſt admittere ad diuina Officia, & continentur nomine diuinorum, cum inter Miſſarum ſolemnia fiant, & aliquo modo inter Miſſarum cæremonias numerantur, vt *Berous in cap quia, num.22. de vſur.* Vnde communicatio in oblationibus dicitur ſpiritualis, *Suar.lib.1.c.6. num.3. tract.2.tom. 1. de relig.*

Intelligitur autem dicta Conſtitutio contra recipientes excommunicatos à Papa, vt ab homine, non vt à iure, vnde non ſufficit eſſe notorios Clericorum percuſſores, *Coninch de cenſur. diſp. 14. num. 33. Sayr. lib.2. cap.15. num.20,* & de communi teſtatur *Felin.in cap. excommunicamus, il primo, de hæret. num. 3. circa medium*. Eſt contra *Io. Andr. in d. cap. excommunicamus,* qui ait procedere etiam de excommunicatis à iure. Verùm ſufficit, quòd denunciati ſint à Papa nominatim, etiam ſi à iure fuerint excommunicati, *Henriq.lib.13.cap.8 num.2. Conineh ibi, Bonace.de cenſur.in communi, tract.de excommun.q.2.punct.2.§.2.in fin.*

II. Item recipere præſumens oblationes ad Altare inter Miſſarum ſolemnia à quibuslibet excommunicatis maiori excommunicatione, vel interdictis non toleratis, incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, donec de tranſgreſſione huiuſmodi ad arbitrium eius, cuius ſententiam contempſit, ſatisfecerit competenter, ex *c. Epiſcoporum, de priuileg. in 6.* vt patet ex dictis ſupra *num.1.* cuius pœnæ, & Conſtitutionis explicationem vide ſupra *verbo, cenſura, cap.7.num.2.*

III. Oblationem autem priuatam, id eſt, extra Miſſarũ ſolemnia, ſeu eleemoſynam ab excommunicato vitando, id eſt nominatim denunciato, vel notorio Clerici percuſſore, quidam dicunt nõ poſſe accipi, aut peti extra cauſam neceſſitatis, & aliàs incurri excõmunicationẽ minorem ob cõmunicationem cum excõmunicato, *c.qui excommunicauit, 11,q.3.* Sufficere autem dicunt ad accipiendum, vel neceſſitatem corporalem recipientis, vel ſpiritualem dantis. Ita tenent *gloſſ.verbo, præſertim, in cap.cum voluntate, de ſent.excom. & ibi Abb, Felin.& Innoc.* & tenet *Syluest. verbo excommun.5 num.14. Reginal.lib.32.num.14. Alter.tom.1.lib.1. diſp. 12. cap. 4. verſ.ſit tertia propoſitio, Barboſ.in d.cap.cum voluntate,* vbi conceditur Prædicatoribus, vt ab excommunicatis accipere poſſint eleemoſynas, ſi aliàs ibi non poſſint ſuſtentari. Ait autem *Marius Alterius ibi*, in hac tranſgreſſione, ſeu communicatione extra neceſſitatem non eſſe peccatum mortale, ſed ſolum veniale, quia non eſt actio ſpecialiter prohibita, ſicut eſt prohibita publicæ oblationis receptio, neque eſt ex genere rerum ſacrarum, ſeu diuinarum. Sed alij dicunt, abſolutè licitum eſſe ab excommunicato vitando eleemoſinam recipere, vel legatum, etiam ſi det, vt oretur pro ipſo, oratione ſcilicet priuata tantùm: & hanc eſſe eius intentionem, in dubio ſupponendum dicunt *Armilla verbo, excommun.numer.55. Auila par.2.cap.6. diſp.11.dub.4. in fin. Mexiea diff.11.de excommu. Matth. Neruſius in repet.canon.rub.de teſtam.nu 44.in fin. Imola cap.2.de teſtam.* quia adeſt ſemper vtilitas ſpiritualis excommunicati, vnde cenſetur permiſſa, per *d. c. cum voluntate*.

An autem liceat recipere eleemoſynam pro Miſſis ab excommunicato vitando: Reſpondent omnes Doctores in *d.c.cum voluntate*, non poſſe, Ab interdicto autem recipi poſſe, quia non eſt prohibitum pro eo etiam publicè orare, quia per hoc non admittitur ad diuina: ita *Vitalin. in Clem.1.num.79. de ſepult. Sayr. lib.5.cap.8.numer.23.*

CAPVT I.

Obligantes Eccleſias ſuas, vel eas obligandi facultatem concedentes, vel ære alieno grauantes, aliorum gratia.

IN *cap.2. de ſolutionibus*, firmiter inhibetur, ne quis præſumat Eccleſiam ſibi commiſſam pro alienis grauare debitis, aut literas alicui, ſeu ſigilla concedere, quibus poſſint Eccleſiæ obligari, decernendo, ſi ſecus fuerit attentatum, ad ſolutionem talium debitorum Eccleſias non teneri. Si quis autem contra præmiſſa de cætero venire præſumpſerit, ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium, nouerit ſe ſuſpenſum,

Nota quòd hæc ſuſpenſio eſt ab officio adminiſtrationis, & à beneficio, non autem ab officio ordinis, *Sayr.lib.4.cap.7. num.6. Henriq. lib.13. cap.3[illegible] num.4. Filiuc tract de ſuſpen.num.23.*

Nota ſecundo, quòd hæc pœna incurritur etiam ob attentatum, id eſt concedendo alicui facultatem obligandi Eccleſiam, *Hoſtien.hic num.4. Anan. num.10. Io.Andr.num.3.*

Amplia primò, quòd ait Eccleſiam ſibi commiſſam, vt non contineat etiam commendatarios, & beneficiatos, ſeu aliter curam habentes alicuius Eccleſiæ; *Suar.de cenſur.diſp.31.ſect.3.num 2. Abb. Io. And. & Anton. Butr.in d. cap. 2.* Imò etiam ſi ſolam habeat procurationem, *Butr. num.5. Io.Andr.num.1,*

Amplia ſecundò, quod ait alienis debitis, vt procedat, ſiue mutuum accipiat nomine Eccleſiæ, vt det, vel expendat pro ſuis conſanguineis, vel amicis, vel pro ſeipſo extra cauſam neceſſariæ ſuæ ſuſtentationis, *Abb. ibi, Butr.num.11. Alterius tom.2. diſp. 12. cap.2. Sayr.lib.4 cap.15.num.14.* Item ſi Rector, ſeu adminiſtrator Eccleſiæ fideiubeat nomine Eccleſiæ pro alio, *Hoſtien.numer.1.Io.Andr.num.2.*

Amplia tertiò, quòd ait literas, vel ſigilla concedens, vt ſi concedat alicui chartam albam, vt obligatio redundet in Eccleſiam, *Abb, ibidem, Ioann. Andr. num.3.*

Limita, quòd Epiſcopus non continetur in hac ſuſpenſione, cùm eius non ſit facta mentio, *Suar.& Sayr. loco cit. Sylu.ſuſpen. §.6. verſic decimò, per cap.quia periculoſum, de ſent.excomm. in 6.*

Limita ſecundò, quòd hæc ſuſpenſio non eſt reſeruata, ſed poteſt ab Epiſcopo in foro externo, & à proprio Confeſſario abſolui, ſatisfacta Eccleſia, *Marius Alter.loco cit.*

Limita tertiò, vt non procedat in caſibus à iure permiſſis; vt ſi adminiſtrator adeat hæreditatem ſine inuentario, nam Eccleſia illa tenebitur vltra vires hereditatis,

ditatis, *gloſſ.in cap.1.verb.debita, de ſolut. Rol. à Valle tract.de confec.inuent.q.* 12.& de magis communi, & veriore teſtatur *Rota diverſ.par.2. deciſ.72. num.*49.53. & 57.Sed eſt intelligendum procedere pro foro externo, non interno, vt de magis communi *Cavall. cont. comm. q.* 31. & 464.§. *Sed contraria*. Eſt tamen verùm quòd Eccleſia poteſt petere reſtitutionem aduerſus inuentarij omiſſionem, *Rol.à Valle d.q.12.nu.*10. & communem ait *Iaſ.in l.fin.§.fin.numer.6.C.de iur.delib.* & ſic neque in foro externo tenebitur vltra vires hæreditatis. Quamuis autem teſtator prohibere poſſit hæredi adeunti beneficium, *l. & inuentarii, vt Rolan.à Valle,in eod. tract.teſtator an prohibere poſſit.&c.Crauet. conſ.174.numer.3. & ſeqq.* ait communem; tamen fauore Eccleſiæ hęc conditio tanquam contra hunc tex. haberi debet pro non adiecta, *l. conditiones contra, ff.de cond.inſt.* & dixi *verbo, Alienatio, c.1.in fin.*quia in caſu expreſſæ prohibitionis ceſſat ratio præſumptæ fraudis, in qua ſe fundat ius commune, vt *Cavallos loco cit.*

CAPVT II.

Obligatos ad ratiocinia, aut ære alieno grauatos ad Religionem, vel Clericatum perperam admittentes.

1. Sixtus V. Conſtit.71.incip. *Cùm de omnibus*,cum alia conſtit.ſeq. quæ incipit, *Ad Romanum*, ſtatuit, vt nemo ad Religionem quamcunque nempe virorum, recipiatur, niſi præcedente ſcrutinio, & informatione de vita & moribus; & quòd conſtet eum neque ære alieno ingenti ſupra vires facultatum ſuarum grauatum eſſe, neque reddendis ratiocinijs ita obnoxium, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eidem illata ſit, vel timendum ne inferatur. Et ſi qui aliter admiſſi fuerint ad habitum, vel profeſſionem, admiſſio, & profeſſio ſit irrita, & expellantur. Religioſi autem quicunque, eorumque Superiores contra prædicta admittentes, incurrant eo ipſo priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ, officiorum, graduum, dignitatum, honorum, & inhabilitatem ad huiuſmodi.

Sed poſtea Clemens VIII. Bulla 83. incip. *In ſuprema*, derogauit ex parte Conſtitutioni Sixti V.auferens nullitatem profeſſionis; Informationem autem illam præmitti debere voluit ad licitam receptionem:Pœnas verò pręfatas reſtrinxit contra ſolos Superiores admittentes contra formam præfatam Sixti V. non tamen locum habere voluit contra alios ſubditos, vt Definitores, & Capitulares ſuffragium dantes, vt illicita fiat admiſſio ad habitum, vel profeſſionem, vt patet ex *d.Bulla Clem.§.3.& 4.* & notat *Suarez de Relig.tom 3. lib.5.cap.7.num.vlt.*

Amplia primò, vt in dictis Conſtitutionibus contineantur etiam Religioſi militares Sancti Ioannis,qui tria vota eſſentialia emittunt, *Sanch. in decal.lib.4. cap.19. numer.23.* quamuis contra *Azor.to.1. lib.12.cap.3. q.8. in fin.*

Amplia ſecundò, vt hic non fiat diſtinctio inter ratiocinia publica, vel priuata, *Suar. numer.* 20. *Sanchez num.* 29.

Ampliatertiò, quòd ingrediens Religionem in fraudem, vel cum graui damno creditorum, ſecundùm multos, tenetur venia petita, & obtenta egredi à Religione, ſi conſtat eum ſine ſuo graui damno ſpirituali poſſe operando extra Religionem ſatisfacere creditoribus; in Religione non poſſe, ita *Medina, Molin.& Angel.* quos ſequitur *Layman lib.3. tract.2.c.12. numer.7. coroll. 3. Suar.d.cap.7. num.4.* ſed contra *Sanchez numer.15.P.Nauarra lib.4.cap.4.numer.96.* dicunt egredi non teneri.

Amplia quarto, quòd ſi votum habens Religionis intrandæ, poſtea debitis grauetur ex contractu oneroſo, non poteſt ingredi Religionem, quia prævalet obligatio iuſtitiæ ex contractu oneroſo,obligationi ex liberali promiſſione erga Deum,quę tollitur mutatione notabili circumſtantiarum, *Sanchez num.11. Laym. numer.6.*

Limita primò, quòd ingredi licitè poteſt Religionem, qui grauatur debitis ex promiſſione gratuita, etiam ſi nullo voto adſtrictus ingredi velit, etiamſi ingrediendo impotens fiat ſoluendo, *Sanch.num.28.Bonacin.de reſtit.diſ.1. q. vlt.pun.2.§.1.num.4.*

Limita ſecundò, vt ratiocinijs obnoxius, vel debitis grauatus ingredi poſſit Religionem, ſi eius patrimonium ſufficiens ſit ad ſatisfaciendum, illudque applicet creditoribus, & dummodo ratiocinia ſint clara, vt non poſſit adeſſe magna moleſtia, *Salz. ad Diaz. in praxi c.20.nu.6.* Vel ſi det cautionem idoneam, nempe pignoratitiam, vel fideiuſſores, qui renuncient beneficio ordinis, & diſcuſſionis, *Abb.in cap.1. num.10. de oblig.ad ratioc.Salzedo cap.20. num.6.* vel ſi creditores conſentiant ingreſſui, *Sanch. num 27.* vel ſi eſſet debitor incertarum perſonarum, *Sanch. num.4. & 24. cum multis DD.* Vel ſi conſtet, quòd etiam ſi maneat in ſæculo, non poterit vnquam ſatisfacere, cum non ſit ſpes,quòd ad pinguiorem ſtatum perueniat, dummodò prius concedat bona, quæ tunc habet creditoribus, cum renunciatione omnium iurium, & actionum ad eorum fauorem, *Sanch.num.26. Layman. tract.de reſtit. cap.12.num.6. cum aliis.*

Aduerte, quòd in hoc caſu aliqui dicunt, prius petendum licentiam à Iudice proprio cauſa cognita, *Gabriel in ſupplem.in 4.diſt.38. q.2. ar.3.concluſ.3.* Alij dicunt ſufficere,ſi cauſa cognoſcatur à Prælato,& Capitulo, qui faciunt ſcrutinium, *Suar. loco cit. num.* 2. Ego puto ſi timeatur moleſtia in foro externo, vtrunque requiri.

Limita tertiò, quòd quilibet obligatus Curiæ, ſeu Reipublicæ ad aliquod officium publicum exercendum, vt Magiſtratus, Iudicis, &c. etiam cum iuramento, poteſt nihilominus ingredi Religionem, & admitti, ſi conſtat eum bono zelo moueri, ſed poſt dimiſſum officium, & rationibus redditis, ſcilicet ſatisfacta parte, *per can. vn. 53. diſt. & can. multos 54. diſt. can. duæ ſunt, 19. q. 2.* & Canoniſtæ communiter ibidem,& *Innoc.in rub.de oblig.ad ratioc.Cardin.& Anchar.in d.c.vn.de obl. ad ratiocin.* Sed intellige verum, ſi non perpetuo ſe tali officio obligauit, ita *Archid. in c.præterea 51.diſ.& ibi Præp.numer.3. Hoſt.in d. c. vn.* tunc enim non poteſt ingredi. Et idem dicunt Canoniſtæ, & canones citati de Militibus, poſſe ingredi Religionem, ſi tamen non ſe obſtrinxerit iuramento

ad perpetuò militandum pro Principe, ſub ſtipendio publico, tunc enim miles eſt quaſi ſeruus, & non poteſt ingredi Religionem, niſi cum licẽtia ſui Principis, ita *Archid Hugo, & Turrecr.in d.c.vn.53. diſt. Præpoſ. ibi numer. 6.*

II. Ex *c. legem 53. diſt. & c. vn.de oblig.ad ratiocin.* & ex vtrobique tractatis à Canoniſtis, habetur, quòd obligati ratiocinijs publicis, ſcilicet ex officio publico geſto, non poſſunt ad ordines promoueri, niſi officio peracto, & ratiocinijs redditis. Ratiocinijs autem priuatis, ideſt ex adminiſtratione priuata, ſeu officio priuato, obligati, poſſunt ordinari, ſeu clericari poſt adminiſtrationem ſæcularem depoſitam, ſi non ſit contra eos idcircò mota lis, vel facilè mouenda, de dolo malo, *Abb. in d.c.vn. Salzedo ad Diaz.* c.20.*num.3.*vbi ait communem, *Barboſ.in d. c.vn. Tolet.lib.1.c.60.n.2. & 3. Sayr.lib 6. de cenſur.*c.14. *num.*8. In dubio autem decocti, ſeu falliti præſumuntur fraudatores, niſi probent caſum fortuitum, vt *Bal.conſ.*382. *num.19. & 20. vol.5. Rot. Genuen. decif.* 17. *num.* 14. & ideò infames fiunt eo ipſo infamia facti; quod ſi ſuper ea canſa pacti, vel condemnati fuerint, infamiam iuris incurrunt, vt latè docet *Strac. tract.de decoctoribus par.3.num.2.*

Addit *Maiol. lib.2. cap.11.num 4. Vgol. de irregular. cap.58. num.9.* non eſſe promouendos, etiamſi non arguantur de dolo, ſi tamen ingenti ære alieno remaneant obſtricti, cum periculo grauis, & diuturnæ, & inextricabilis litis; & hoc veriſſimum puto.

Limitant autem DD. ſupra citati, præſertim *Salzedo, & Barboſa vbi ſupra,* quòd etiam publicis ratiocinijs obſtrictus poteſt ordinari, ſi fideiuſſores dederit, vt ſupra dixi, vel ſi iam erat Clericus, quando ſuſcepit officium.

Sed nota, quòd damnatus ex ratiocinijs publicis, *l.Iul.repetundarum,vel l Iulia peculatus,* ſcilicet de dolo interueniente, efficitur ipſo iure infamis, & irregularis. Similiter ex ratiocinijs priuatis damnatus de dolo, ſeu ratione doli, fit ipſo iure infamis, & irregularis, quia ſunt iudicia famoſa, vt *l.1. ff.de his, qui not. infam.*& dixi *par.1.cap.23.* neque releuaret datio fideiuſſorum, *Vgolin.loco citato verſ.ſecundò excipitur, Salzedo vbi ſup.num.4.*

Nota ſecundò, quòd promotus ad Clericatum quando imminet contra eum actio de dolo, vt ſupra, deponendus eſt, *gl.in c.tantis,* 81. *diſ.ibi Archid.Sayr. lib 6. cap.14.numer.*8. & de communi teſtatur *Salzedo d.c* 20.*numer.3.*

Nota tertiò, quòd promotus, vt ſupra in fraudem creditorum, ideſt non abſolutis ratiocinijs, non ideo deponendus, etiam ſi contradicente creditore promotus ſit, ſed eius bona in ſolutum creditoribus danda; & ſi non ſufficiant, Epiſcopus ſi eum ſcienter ordinauit, tenetur in ſubſidium creditoribus, *gl.in d.c.vn.& ibi Abb.numer.7.Tolet.lib.1.cap.60.num.3. Sayr.num.*8. & communem ait *Cardin.in d.c. vn. q.* 2. quod eſt verum, ſi ille manens in ſæculo amplius ſatisfacere potuiſſet, ita *citati DD. Præp.in cap. preterea num.* 3. 51. *diſt.*

CAPVT I.

Ordines ante ætatem legitimam recepti, vel collati.

Nota, quòd ætas requiſita ad primam tonſuram eſt ſeptem annorum completorum, *tex.& gloſ. & DD.in cap.fin de temp. ordin. in 6. Garzias de benef. par 7.cap.4 num 6. Sanchez opuſc. lib.7. cap. 1. dub.33. numer.*15 & in hoc hodie nulla eſt differentia inter ſeculares, & Regulares, *Maiol.lib.1.cap.30. num.7. Sylu. verb.ordo, 4. num.1. in fine.*

Ad tres primos minores ordines ſimiliter requiritur ſeptennium completum, *c.in ſingulis, ibi gloſſ. 77. diſt. Garzias num.7. Sanch. num.15. & 16.* Nullus tamen iſtorum beneficia Eccleſiaſtica ante decimum quartum annum obtinere poteſt, citra diſpenſationem *Triden. ſeſſ.23.cap 6. vide Garz.par.7.cap.4.nu.7 &* 8. & ſolus Papa diſpenſat. Excipe etiam niſi in fundatione beneficij fuiſſet cautum, vt minori 14. annis conferri poſſit, vt declarauit Sacra Congregatio relata *à Garz. num.9. Eman.Sà verb. beneficium, numer.30. Rota p.2. recen.decif. 194.*

Ad Acolytorum ordinem aliqui dicunt requiri annum 14 per *tex in d.cap in ſingulis, & ibi gloſſ. verbo, quatuordecim, Sayr. lib.6. c.12.num.6.de cenſur.* Alij dicunt requiri 12. annos, *Tolet.lib 1.c.61.num.1. Eman. Sà verbo, ordo,num* 20. *Reginal.lib.30 tract.2. num.60. Filiuc.tract.9.num.8.* ſed communis ſententia ait ſufficere ſeptennium completum arbitrio Ordinarij, *Cuccus lib.4 inſt. tit* 12. *num.* 11. *Garzias loco cit. Sanchez num.* 17. vbi multos allegat, & *Bonacc. de ſacr. ordin. punct.5.num.12.Diana reſol.29 miſcell 2.par.1.*

Ad Subdiaconatum hodie eſt ætas 22. annorum, ad Diaconatum 23. ab Preſbyteratum annorum 25. *Trident.ſeſſ.23.cap.12. de reform.* & ſufficit annus cœptus, *Nauarr.cap.25.num.116 Salzedo ad Diaz in praxi cap. 26. ſuper verbo, ante legitimam ætatem, Sanchez loc.cit. num.4.* qui *num.7.* ait ſufficere diem primam anni cœptam eſſe, quia in fauorabilibus dies cœpta habetur pro completa.

Ad Epiſcopatus ordinem requiritur trigeſimus annus completus, Alexander III. in Concilio Lateranenſi, vt habetur *in c cum in cunctis, verſ.ea propter, de elect. Garz par 7.cap.4 num.76.*

I. Defectus ætatis legitimæ, vt ſupra requiſitæ, reddit irregularem, ne ad talem ordinem citra graue peccatum promoueri poſſit, neque in malè ſuſcepto miniſtrare, vt de communi teſtatur *Sayr.lib.6.cap.12.numer.14.Garzias par. 2.cap 5.nu.51.* non tamen eſt propriè iſta irregularitas, quia tempore auferri poteſt ſine diſpenſatione, ſed eſt impedimentum canonicum, ſeu defectus conditionis requiſitæ, *Garzias par.7.cap.8.numer.65.* & ſuper hac irregularitate ſolus Papa diſpenſat, vt de communi teſtatur *Sayr.loco cit.*

II. Recipiens ſacros ordines, ſeu maiores, ante legitimam ætatem malitioſè, id eſt, non bona fide, incurrit ipſo facto ſuſpenſionem: & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante miniſtret in eiſdem ordinibus, fit irregularis. Præterea talis ob prædictum crimen poteſt Eccleſiaſticis beneficijs priuari. Hæc ſtatuta ſunt ex

Bulla

Bulla Pij II. ſeptima, incipit, *Cum ex ſacrorum*.

Limita, quòd hęc ſuſpenſio eſt ſolùm quoad ordines ſic malè ſuſceptos, non autem abſolutè etiam quoad alios antea ritè ſuſceptos, *Suar. de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 31. *Marius Alter. tom.* 2. *diſp.* 10 *cap.* 1. *dub.* 2. *Filiuc. tract.* 17. *num* 85. *Bonacc de ſuſpenſ. partic. q.* 1. *punct.* 1. *num.* 8. *Henriq. Auila, Villalob* quos allegat *Diana reſol.* 182 *tract.* 4 *tom.* 2. contra *Nauarr. Roderic. & alios ibidem.*

Limita ſecundo, quod non procedit in recipiente conſecrationem Epiſcopatus, vt *Suarez n.* 29. *Alterius dub.* 3 *Bonac. n.* 10.

Limita tertio, vt non procedat in promoto bona fide, *Rota recen. par.* 2. *deciſ.* 200. *Caualer. deciſ.* 1. vt ſi crediderit dicto, ſeu aſſertioni matris, quæ præſumitur habere veram notitiam ætatis filiorum, habet enim iuſtam cauſam credendi, *Rota deciſ.* 200. *numer.* 3. *pa.* 2. *recent.* Imò putant multi ad hanc ſuſpenſionem incurrendam requiri præſumptionem, ſeu ſcientiam, vel ignorantiam affectatam; ita *Tolet. lib.* 1. *cap.* 61. *verſ. hac tamen. Nauarr. conſ.* 27. *num.* 155. *Suar. diſput.* 31. *ſect.* 1. *num.* 26. *Auila par.* 3. *diſp.* 5. *dub.* 7. §. *pro intelligentia.* Probaut, quia ea Conſtitutio fertur ad temeritatem reprimendam, vt patet ex proœmio. Sed alij putant ſufficere ignorantiam craſſam, *Layman. de ſacram. ordinis, cap.* 16 § *quartum, Miranda tom.* 1. *q.* 39. *art.* 6. § *ſolummodo*, & tenet *Bonacc. punct.* 1. *num* 3 & hæc eſt verior ſententia, quia Bulla iſta quo ad incurrendam ſuſpenſionem non vtitur verbo præſumpſerint, aut alio ſignificante ſcientiam. Item neque requiritur ſcientia ad incurrendam irregularitatem celebrando in cenſura huius ſuſpenſionis, quia de iure communi ſufficit mala fides verb, gr. quod dubitet ſe eſſe ſuſpenſum, vt dixi *Sup. verb. cenſura, c.* 11 etiamquod hæc Bulla in hoc vtatur verbo præſumpſerit, quia per hoc non cenſetur corrigere ius commune, quoniam iuris communis correctio non eſt inferenda per tacitos, & ſubauditos intellectus *gloſſ in c. cupientes, §. quod ſi per viginti de el ec. in* 6. *Nec obſtat Rota deciſ.* 200. *n.* 2. *pa.* 2. *recent.* vbi in terminis ait ad hanc irregularitatem incurrendam requiri dolum & contemptum, quia Bulla Pij II. vritur verbo præſumpſerint, quia reſpondeo quoad Rota loquitur pro foro externo, in quo dolus & contemptus præſumitur, vbicunque non allegatur cauſa probabilis ignorantiæ à celebrante in cenſura, vt dixi *cap.* 11. *verb. cenſura.*

Limita quartò, quòd hæc cenſura non eſt reſeruata, vt patet ex eadem Bulla, & notat *Bonacc. num.* 11. & quòd non ſit perpetua pœna, ſed propriè cenſura, ait *Suar. num.* 24. & licet ex Bulla Sixti V. 91. *Sanctum & ſalutare*, promotus ante ætatem incurreret abſolutè ſuſpenſionem Papæ reſeruatam, & alias pœnas; tamen ea Bulla quo ad hæc fuit abrogata, & redacta ad terminos iuris communis per Bullam Clem. VIII. 40. incipit, *Romanum Pontificem*, quam habes apud *Quarantam, verbo, ordo, pag.* 387.

III. Ordines minores recipiens ante ætatem, ſecundum communem, & veram ſententiam non eſt ſuſpenſus ſuſpenſione propriè dicta, ſed ſuſpendendus, per *c. vel non eſt compos, de temp. ordin. Bernard. Diaz. c.* 26. *in princ.* vbi plures allegat, & communem teſtatur *Salzedo ibi, verbo, ante ætatem*, vbi alios addit authores; & tenet *Suar. diſp.* 31. *ſec.* 1. *num* 23. Vnde ante ſententiam ſuſpenſionis, etiamſi miniſtret in ſuſceptis, non fit irregularis. *Auila diſp.* 5. *de ſuſpenſ. dub.* 7. §. *petes, Filiucc. tract.* 19. *num.* 175. *Cuccus lib.* 4. *inſtit. tit.* 12. *num.* 19. *Bonacc. q.* 1. *de ſuſpenſ. particular. punct.* 1. *num* 3. Et quamuis Sixtus V. *prædicta Conſtitutione* impoſuiſſet, etiam ordinatis in minoribus ante ætatem pœnam ſuſpenſionis, & alias pœnas latæ ſententiæ; tamen fuit, vt dixi ea Conſtitutio abrogata à Clemente VIII. Bulla autem Pij II. ſupra citata, cum ſua ſuſpenſione, non procedit contra promotos ad minores ante ætatem. *Cherub. ibi ſchol.* 2. *Nauarr. cap* 25. *n.* 70. *Sayr. lib.* 6. *c.* 12. *num.* 9. *Bonac. de ſuſpen. particularibus, q.* 1. *punct.* 1. *nu.* 2.

IV. Ordines recipiens ante ætatem ſeptem annorum, id eſt ſi nondum erat rationis vſum aſſecutus, ſecundum aliquos non recipit Sacramentum; ita *Scotus Durand. & Paludanus apud Sanchez in opuſc. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 32. *num.* 1. Sed contraria eſt communis, & vera, vt *Sanchez ibi cum S. Thom.* & alijs plurimis Doctoribus, & idem *Sanch. de matrim. lib.* 7. *diſp* 30 *num.* 4. *& ſeq.* & hanc eſſe communem ſententiam Theologorum, & Canoniſtarum teſtatur *Toletus lib* 1. *c.* 61. *verſic. eſt autem*, & probatur *capit. vn. & ibi gloſſ. not. verb. diſcretionis, de. Cler. per ſal. promoto.*

Adde quòd ordinatus ante vſum rationis, ſeu ante ſeptennium, fruitur priuilegio Canonis, & fori tantum. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 202. *Sanch. loco cit. in opuſc. n.* 2. *in fine.* An autem ordinatus in ſacris ante vſum rationis, vel ante pubertatem, doli capax, teneatur voto caſtitatis annexo, vide *Sanch. de matrim. diſp.* 30. *lib.* 7. vbi *num.* 8. concludit non teneri, niſi pubes effectus ratificauerit. An autem teneatur recitare Officium, ſi non ratificet, negatiuè reſpondet, *Sanch. n.* 12. *ibidem.*

V. Epiſcopus, aut alius Prælatus conferens ordines alicui ante ætatem legitimam, olim ex Bulla Sixti V. ſupra citata incurrebat diuerſas cenſuras, & pœnas: ſed ea Conſtitutio, vt dictum eſt, fuit abrogata à Clem. VIII.

De iure autem communi ordinans ante ætatem non eſt ipſo iure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus à collatione ordinum, *cap. vel non eſt compos de temp. ordin. Maiolus lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 9. *cum Syln. & Tabien. & Tolet. lib.* 1. *cap.* 61. *colum* 3. Sed conferens primam tonſuram ante ætatem, id eſt ante ſeptennium completum, incurrit ſuſpenſionem per annum à collatione primæ tonſuræ, per *capit. fin. de temp ordin. in* 6. Et procedit tàm contra Epiſcopos, quam inferiores Prælatos. Sed non procedit, quando confertur tonſura infanti Religionem ingreſſuro, vt patet ex *eod. tex.* ſcilicet quando oblatus eſt à parentibus Religioni, vt *gloſſ. ibi, & Gemin. num* 6. *Suar. de cenſ. diſp.* 31. *ſect.* 5. *num.* 2. Sed hodie probabilius eſt, ante ſeptennium conferri non poſſe primam tonſuram Religioſis, ſiue Religionem ingreſſuris, ex Trident. *reformat. ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *Maiol. lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 7. Illa autem decretalis non procedit contra conferentem maiores, vel minores ordines, ſed ſolum ſi primam tonſuram, *gloſſ. ibi verbo, duntaxat, & Gemin. ibid. Suar. loco cit. num.* 3. contra *Sylu. Sotum, S. Anton.* & alios, quos ſequitur

Filiucc.

Filiucc. tract. 9. num. 84. Hæc ſuſpenſio eſt reſeruata Papæ intra annum; poterit tamen ſi caſus ſit occultus, abſolui Epiſcopus à ſuo Confeſſario, ſi ei ipſe det talem facultatem, vigore Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *reform.* vt dixi *par.* 1. *cap.* 24.

An autem incurrat irregularitatem Epiſcopus, ſeu Prælatus, ſi conferat alicui primam tonſuram contra dictam ſuſpenſionem; Doctores affirmant, quia hic eſt actus ordinis Epiſcopalis, ita *Rebuff. in praxi tit. de Clerico ad ſacr. malè prom. gloſſ.* 1. *num.* 4. *Marius Alterius diſput.* 10. *c.* 2. *colum.* 2.

Aduerte tamen, quòd Prælatus in ea ſuſpenſione non prohibetur concedere dimiſſoriales ſubdito, vt ab alio Epiſcopo primam tonſuram accipiat, *Io. Andr. & Gemin. in d. c. fin. in fin.*

CAPVT II.

Ordo Bigamo, vel publico pœnitenti collatus.

ORdinans bigamum, aut publicè pœnitentem, ſecundum aliquorum opinionem, eſt ſuſpenſus per annum à miſſando, id eſt, à celebratione Miſſarum, per *capit. nullus pœnitentem*, 55. *diſt.* tenet *Nauarr. conſ.* 3. *&* 4. *de bigamis*, *Barboſ. allegat* 111. *num.* 15. *& Sayr. lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 20. *cum Angel. Sylu. Tabien. Aſten. Henriq. & Viualdo.* Contraria tamen ſententia verior eſt, quòd ſcilicet nulla ſit ſuſpenſio latæ ſententiæ, ſed ferendæ, contra ordinantem, ex dicto *tex.* ita *Auila par.* 3. *diſp.* 5. *dub.* 8. *§. ſeptimus. Bonacc. de ſuſpenſ. particularib. q.* 2. *punct.* 6. *Garzias de benefic. pa.* 7. *cap.* 6 *n.* 6. vbi ait ſic declaratum à Sacra Congregatione Concilij.

Amplia quod dictum eſt, quod bigamus eſt irregularis, vt procedat etiam in bigamia interpretatiua, quando maritus copulam habuit cum ſua vxore poſt adulterium, ab ea commiſſum, *cap. ſi cuius, ibi Canoniſtæ* 34. *diſt.* Sed requiritur quod ſit certum adulterium, *d. cap. ſi cuius, & ibi Archid. in fin. Prep. in princ. Em. Sà verb. irregul. ex bigamia num.* 3. ſufficiunt tamen violentæ præſumptiones, vt ſi nuda cum nudo, vel ambo in lecto reperti, *c. litteris de præſum.*

Bigamus autẽ ordinatus in minoribus, ſiue ante, ſiue poſt bigamiam contractam, tamquam purus laicus habendus eſt, eſt enim priuatus omni priuilegio clericali, nec poteſt incedere in habitu, & tonſura; aliàs excommunicandus, *cap. vn. de bigam. in* 6. Poſſet tamen exercere ordines minores eo modo, quo laici ex conſuetudine poſſunt exercere, ita *Laimam. lib.* 1. *trac. de irregul. cap.* 6. *num.* 7.

Quod autem dictum eſt de publico pœnitente, intelligendum eſt de ſolemni pœnitentia, quia hæc reddit irregularem, *S. Tho. in* 4. *diſt.* 14. *q.* 1. *art.* 5. *quæſtiunc.* 1. *ad* 3. *Conarr. in Clem. ſi furioſus, par.* 1. *nu.* 10. *de homic. Bonacc. loco cit. num.* 4. Secus ſi ſit pœnitentia publica, ſed non ſolemnis: de qua re vide *ſupra p.* 1. *cap.* 33. *§. quinto modo.*

Aduerte quòd Bulla Sixti V. contra malè promotos 91. incipit, *Sanctum*, ſtatuit ordinantes bigamum incurrere in ſuſpenſionem ipſo facto; ſed ea Bulla in hac parte abrogata fuit à Clem. VIII. vt dixi *ſupra cap.* 1. & notat *Garzias ibid. num.* 11.

An autem Epiſcopus hodie poſſit diſpenſare cum Bigamo, ſaltem cum iam promoto, ver. gr. ſi Clericus in minoribus duas ſucceſſiuè ducat vxores virgines, vel vnam viduam; communiter antiquiores affirmant. Sed contra tenent recentiores, cum Sacra Congregatione; vt *apud Garziam pa.* 7. *cap.* 6. *de bigamis num.* 5. *&* 14. *Bonaccin. de irregular. q.* 2. *punct.* 5. *num.* 15. *Filiucc. tract.* 19. *num.* 127. *Laym. de irregul. c.* 6. *n.* 7. *Barboſ. in cap. ſuper num.* 5. 6. 7. *de bigam.*

CAPVT III.

Ordo coniugato collatus.

LIgamen matrimoniale reddit irregularem hominem in Eccleſia Latina, vt durante eo vinculo promoueri ad ordines non poſſit, *c. vxoratus, de conuerſ. coniug.* vtque nec primam tonſuram recipere debeat, aliàs peccat mortaliter. *c. nullus, de temp. ordin. in* 6. *Sanch lib.* 7. *de matrim. diſp.* 38. *n.* 6. In Eccleſia autem Græca non eſt irregularis coniugatus, ſed poteſt promoueri ex conſuetudine, in quam Romani Pontifices conſenſere *cap. alter*, 31. *diſt. cap. Syracuſana* 28. *diſt. cap. cum olim. de Clericis coniug. Sa. lib.* 7. *diſp.* 28. *num.* 4. *& ſeq. Layman. de ſacr. Ordinis, cap.* 11. *nu.* 9. Item poteſt promoueri in Eccleſia Latina coniugatus cum conſenſu vxoris vouentis continentiam, vel ad Religionem tranſeuntis, vt *cap. coniugatus, de conuerſ. coniug. Sanch. lib.* 7. *diſp.* 39. Item in iis caſibus, quibus marito licitum eſt diuertere ab vxore per ſeparationem, quoad thorum, & habitationem inuita vxore, vt ob adulterium, vel ſæuitiam, vel hæreſim vxoris, dummodo diuortium ſit factum abſolutè, & perpetuò iudicio Eccleſiæ. *Sanch. lib.* 10. *diſput.* 11. *num.* 16. *& diſp.* 13 *n.* 43. *diſp.* 25. *n.* 22.

I. Promotus ad ordines etiam ſacros inuita vxore, in caſibus non permiſſis, poteſt ab vxore reuocari, ſi illa non ratum habuit. *extrau. vn. de voto*; niſi ipſe matrimonio non conſummato, velit Religionem approbatam ingredi, & in ea ſolemniter per tria vota eſſentialia profiteri: & ad talem ingreſſum debet Epiſcopus promotum ad ſacros matrimonio nondum conſummato, admonere; quod ſi ingredi nolit, cogi poteſt ab vxore ad conſummandum matrimonium, ſed ea vxore præmoriente, ipſe in ſacris (vt ſupra) ordinatus, non poteſt aliam ducere vxorem. Hæc omnia in dicta extrau. habentur, & vide *Sanchez lib.* 7. *de matrim. diſp.* 38. *per tot. & Barboſam in dict. extrau.*

II. Promotus ad ordines ſacros inuita vxore in caſibus non permiſſis, amittit ius petendi debitum, ſed tenetur reddere, *Sanch. lib* 7. *diſp.* 38. *num.* 22. *& lib.* 9. *diſp.* 35. *num.* 25. *Gutier. de matrim. cap.* 96. per *capit. quidam, & capit. placet, de conuerſ. coniug. & ibi Canoniſtæ.*

III. Promotus ad ordines ſacros, conſtante matrimonio, extra caſus à iure permiſſos eſt irregularis ex delicto, vt neque ſoluto matrimonio, poſſit in ſuſceptis miniſtrare, nec vlterius promoueri, nec beneficia obtinere, *d. extrauag. vn. de voto, Sanch. lib.* 7. *diſput.* 49. *num.* 2. *de matr. Sayr. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 28. *Barboſa*

Digitized by Google

boſa in d. extrau. num. 7. & alij per eos allegati. Sed ad has pœnas incurrendas requiritur dolus, ſeu ſcientia, vel ignorantia affectata, quia textus loquitur de præſumentibus. *Sanch. ibi num.* 3. cum alijs adductis; neque procedit ſi matrimonium fuit irritum, *Sanchez num.* 4. Super irregularitate, & inhabilitate diſpenſare poteſt diœceſanus Epiſcopus, ſi taliter promotus poſtea canonicè Religionem, vt ſupra, ingrediatur, & in ea profiteatur, ver. gr. ſoluto matrimonio, aut cum conſenſu vxoris, ſeu aliàs in caſibus à iure permiſſis ſupra relatis, vt patet ex eadem extrau. & *Sanch d. diſp.* 49. *num.* 8. cum ibi adductis.

IV. Promotus ad minores ordines conſtante matrimonio, extra caſus à iure permiſſos, ſecundum aliquos eſt irregularis, ſi Epiſcopo inſcio, ſeu impedimentum huiuſmodi non aduertente, promotus fuerit, *Sayr.* hanc tenet ſententiam *lib.* 6. *cap.* 14. *cum Maiolo.* Sed contraria ſententia eſt verior, nullam pœnam eſſe in iure latæ ſententiæ contra taliter promotum, *Sanch. ibid. num.* 9. & quamuis Bulla Sixti V. 91. *Sanctum*, ſtatuerit contra ſic promotos pœnam ſuſpenſionis latæ ſententiæ; tamen illa Conſtitutio fuit abrogata per Conſtit. 40. Clementis VIII. vt notat *Sanchez ibid. num.* 10.

V. Coniugatus ſi Clericus efficiatur, & actu ſeruiat Eccleſiæ, & incedat in habitu, & tonſura, duo tantum habet priuilegia Clericalia; ſcilicet Canonis, & fori Eccleſiaſtici, in cauſis criminum; non autem priuilegium exemptionis ab oneribus quoad bona; neque beneficia poteſt obtinere, ex Trid *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *refor. Sanch. lib.* 7. *diſp.* 46. *n.* 1. *Garz. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 16. *Barboſ. alleg.* 12. *nu.* 25.

VI. Ordinatus in ſacris, vel minoribus, conſtante matrimonio, vel ordinatus in minoribus ante contractum matrimonium, poteſt cogi ab Epiſcopo, inſtante ad hoc vxore, vt habitum Clericalem dimittat, quia poteſt talis habitus vxori ſcandalum, ſeu auerſionem generare. *cap. Ioannes de Cleric. coniug. Sanchez. lib.* 9. *diſput.* 3. *num.* 9. & tunc omnino erit priuatus priuilegijs clericalibus, vt DD. allegati *numero præced.* cum Trident.

VII. Epiſcopus aliuſue Prælatus conferens primam tonſuram viro coniugato incurrit ſuſpenſionem à collatione primæ tonſuræ per annum vnum *c. fin. de tempo. ordin. in* 6. Non tamen procedit hæc pœna contra promouentem coniugatum ad minores ordines, ſecundum veriorem ſententiam, vt dixi *ſupra verbo, ordo, cap.* 1. *num.* 5.

C A P V T IV.

Ordo collatus cenſura excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ligato.

EX *cap. cum illorum.* 32. *de ſent. excom.* Clerici ſæculares, ſi ſcienter ſe faciunt promoueri in excommunicatione poſiti, indiſpenſabiles ſunt, & à ſuſceptis ordinibus ſunt deponendi; ſi verò ex ignorantia iuris, vel facti id fecerint, à ſolo Papa diſpenſabiles ſunt. Religioſi autem ſi ſe ſcienter fecerint promoueri in contemptum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, manent ſuſpenſi ab executione ordinis ſuſcepti: ſi verò ex ignorantia iuris vel facti id fecerint, poſſunt à ſuo Prælato diſpenſari, penſata monaſterij vtilitate, pœnitentia peracta; niſi tamen factum ſit enorme, ob quod in excommunicationem inciderant, aut niſi ex circumſtantijs contra eos de ſcientia præſumi debeat, tunc enim à Prælato non poterunt diſpenſari.

Aduertendum, quod iſta decretalis diuerſimodè intelligitur à Doctoribus, nam aliqui dicunt ex hoc textu colligi, quòd recipiens ordines poſitus in excommunicatione eſt irregularis. Hanc tenent Summiſtæ communiter, & *Maiol: lib.* 4. *cap.* 34. *nu.* 2. 3. *&* 4. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 71. § 1. *Bernard. Diaz. cap.* 13. *praxis. Abbas in d. cap. cum illorum, num.* 14. *Barboſ. ibi n.* 3. & communem teſtatur *Sayr. lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 13. Alij vero dicunt non incurrere irregularitatem, ſed ſuſpenſionem, quæ non eſt propriè cenſura, ſed pura pœna de ſui natura perpetua, & æquiualens irregularitati; & ideo non dicitur abſolui, ſed diſpenſari. quod ſi promotus miniſtret ſolemniter in illa, tunc fiet irregularis; & hanc tenent *Couarr. in cap. alma p.* 1. § 6. *nu.* 6. *Suar. de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 1. *num* 57. *Coninch. diſput.* 14. *num.* 32. *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 97. *Barboſ. de pot. Epiſc. Allegat.* 47. *num.* 2. *Borgaſ de irregul. p.* 6. *tit. de Cleric. excommun. miniſtr. num.* 3. *pag.* 306. & alij recentiores, apud quos eſt magis communis ſententia.

Amplia primò, vt procedat illa decretalis non ſolum in promoto in excommunicatione incurſa ob percuſſionem Clerici, de qua eſt caſus ibi; ſed in quacunque alia excommunicatione maiori: ita *Abb. & Io. Andr. in ea decretali. Diaz capit.* 13. *in princ.* & alij communiter.

Ampliant ſecundò multi, vt procedat contra promotum in ſuſpenſione, vel interdicto. ita *Angel. irregul.* 1. *nu.* 22 *Syluest. irregul. q.* 2. *Tabiena irregul.* 4. § 5. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 242. *in princ. Maiol. lib* 4. *cap.* 34 *loco cit. Toletus, & Diaz loco cit. & alij:* & facit quia ipſa promotio ad vnum ordinem habet miniſtrationem in eo, vel in inferiori ſaltem virtualem. Sed alij dicunt non procedere, niſi contra promotum in excommunicatione maiori. *Abbas in ea decretali num.* 1. *Felin. num.* 1, *Anchar. in princ. Armilla irregul. num.* 77. *Sayr. loco cit. num.* 13. *& lib.* 4. *cap.* 16. *num* 2. *Suar. Couarr. Borgaſ. & Coninch. loco cit.* Et ratio eſt, quia ſumus in odioſis, & quia dicunt non eſſe veram rationem ſupra relatam, quod cenſeatur miniſtrare in eo ordine ſuſcepto, vel inferiori. Itaque dicunt promotum in ſuſpenſione non incurrere irregularitatem, niſi poſtea miniſtrauerit.

Ampliant etiam DD. ex magis communi, vt procedat non ſolùm in promoto ad ſacros, verùm etiam ad minores: ita tenent *Angel. Sylu. Tab. Armill. Tolet. Diaz. vbi ſupra. Suar. num.* 58. *Borgaſ. vbi ſupra. Layman. de ſacr. ordin cap.* 10. *in fin. Barboſ. Coninch. vbi ſupra, Cuecus inſtit. lib.* 4 *tit.* 12. *num.* 151. & ſi alij dicant ſolùm procedere contra promotum ad ſacros: ita *Auila par.* 7. *diſp.* 9. *ſect.* 1. *dub.* 6. *Nauarr. conſ.* 48. *de ſent. excom. Roderic in ſumma cap.* 168. *concluſ.* 4. *Eman. Sà verbo, irregul. ex ordinis abuſu num.* 1. De initiato verò prima tonſura omnes conueniunt non

conti-

Digitized by Google

contineri in ea decretali, quia prima tonſura non venit nomine ordinum in odioſis. *Nauarr. conſ. 28. de ſent. excom. Auila loco citat. §. hinc ſequitur, Suar. n. 58. Filiuc. tractat. 17. num. 94.* & idem dicunt de Epiſcopali conſecratione, vt *Filiuc. ibi Bonac. de ſuſpenſ. in communi; diſp. 3. punct. 5. §. 1. n. 10.*

Limita, vt non procedat ea decretalis & pœna contra promotum bona fide, vt *Nauarrus in ſumma loco cit. Suar. num. 59. Couarr. Auila, Coninch. Laym. Filiuc. vbi ſupra*: eſt communis.

Limita ſecundo, vt non incurrat is, qui per eundem actum promotionis ad eum ordinem incurrit in excommunicationem, vel aliam cenſuram: verb. gr. cum quis ordinatur contra prohibitionem factam ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, vel ordinatur ſine licentia ſui Ordinarij, aut ante ætatem: quia non dicitur tunc promoueri in excommunicatione, vel ſuſpenſione, cum prius natura ſit eum completè ordinem ſuſcepiſſe, & poſterius cenſuram incurriſſe. Et verum eſt, etiamſi ad Sacerdotium promotus concelebrarit ordinanti, quia actus ordinationis nondum erat completus vſque ad finem Miſſæ; ita *Auila par. 3. de ſuſpenſ. diſput. 5. dub 7. pag. 251. §. petis vtrum. Suar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1 num. 71. & 72. Roderic. in ſumma par. 1. cap. 68. concl. 2. Henriq. lib. 14. de irregul. cap. 3. §. 6. Quaranta verbo, Ordo, col. 2. §. ampliatio illa. Sayr. lib. 4. cap. 16. num. 23.* Eſt contra *Couar. Maiorem, Nauarrum, & Sorbum apud Sayr. ibi allegatos*, & contra *Salzedo ad Diaz in praxi c. 26. §. quinto non incongruè, pag. 127.*

An autem idem dicendum ſit de ordinato ad alios ordines exercente ordinem tunc ſuſceptum ſolenniter; vt ſi Diaconus canat Euagelium, vel Subdiaconus Epiſtolam? Reſpondet *Auila loco cit.* tunc fieri irregularem, quia ordinatio illius iam erat completa. Sed contra *Suar. ibid. nu. 72.* quia illa miniſtratio eſt actus acceſſorius ad actum ordinationis, qui moraliter non completur, niſi cum tota Miſſa celebrantis; & quia non ceſetur poſſe ſe excuſare, niſi cum periculo notæ ſuæ, aut ſuſpicionis criminis commiſſi.

Limita tertiò, vt non procedat de eo, qui fuit abſolutus ad reincidentiam, ſub obligatione ſe repræſentandi conſpectui Apoſtolico, aut coram Ordinario ad ſuſcipienda mandata: quia hic pendente conditione, quandiu non fuerit in mora, poterit promoueri, quia interim verè eſt abſolutus, ad omnes effectus, vt ſi compareat, no ſit neceſſe eum iterum abſoluere. Sed tantum, ſi viſum fuerit, noua mandata iniunguntur eidem, *c. eos qui de ſent. excomm. in 6. Sanch. in decal. lib. 2. c. 13. num. 27.*

C A P V T V.

Ordines à criminoſo ſuſcepti in fraudem fori ſæcularis.

I. Criminoſus promoueri non debet, ſi ob crimen in irregularitatem propriè dictam incidit, ſiue immediatè ex ipſo delicto, ſiue ratione infamiæ iuris, de qua dixi ſuis locis, & *par. 1. capit. 33.* niſi ſuper his fuerit diſpenſatus. Item promoueri non debet criminoſus ratione infamiæ facti, niſi ea purgata fuerit per conſtantem vitę emendationem ſaltem triennio comprobatam, de qua re dixi *d. c. 33. in fin.* vel niſi ex graui cauſa, & ceſſante ſcandalo fuerit diſpenſatus; de qua re ibidem.

Si criminoſus petat ſe promoueri ab Epiſcopo, & crimen ſit occultum, & interrogetur ab Epiſcopo de tali crimine, quod etiam poſt pœnitentiam eum reddat irregularem, tenebitur fateri, vel deſiſtere ab ordinum ſuſceptione, *Sanch. in opuſc. lib. 7. cap. 1. dub. 46. num. 10.* cum multis per eum allegatis. Præſertim autem repellere eum debet Epiſcopus, quem putat iudicij ſæcularis fugiendi cauſa velle promoueri. *Trident. ſeſſ. 23. cap. 4. reform.*

II. Si laicus criminoſus faciat ſe promoueri, & tranſeat ad ſtatum Clericalem in fraudem fori laici; id eſt ſi iam erat de crimine diffamatus, vel delatus ad forum, vel proceſſatus, vel condemnatus, *Couar. pract. q. c. 32. num. 4. §. fraus verò. Clarus, §. fin. q. 36. §. ſed in hoc. Genuenſ. in praxi cap. 8. num. 3,*) poterit Iudex laicus contra eum procedere ratione eiuſdem criminis ante clericatum commiſſi, ad pœnas non corporales, ſeu in perſonam, ſed pecuniarias, ſeu in bonis illius, etiam ad confiſcationem bonorum, ſi aliàs eſſet imponenda, eſt communis ſententia, vt teſtatur *Couarr. pract. qq. cap. 32. num. 4. concluſ. 3. Clarus §. fin. quæſt. 36. numer. 43. verſic. ſæpe numero. Marta de iuriſd. p. 4. cent. 2. caſu 121. nu. 20. Farinacc. de inquiſ. q. 8. num. 107. Layman. lib. 4. tract. de immun. eccleſ. cap. 4. num 12. Diana reſol. 26. tract 2. tom. 1.* Quamuis nonnulli Doctores dicant, quòd ſi laicus poſt delictum fuit citatus à Iudice ſæculari ad comparendum intra certum terminum, & ipſe non compareat, ſed intra terminum Clericus efficiatur, liber omninò remanebit à foro laico, vt neque in bonis mulctari poſſit. ſecùs ſi poſt litem conteſtatam, vel obligationem contractam comparendi, &c. ita *Marta de iuriſd. par. 4. centur. 2. caſu 121. num. 8. cum Maſcambr. conſ. 44. & Caualc. deciſ. 10. num. 6. par. 5. vel deciſ. 3. num 29. tit. de Iudic.* plures etiam alios Marta Doctores ad hoc allegat, qui non faciunt ad rem. Illud concedendum æſtimo, quòd ſi Laicus ſit delatus ad forum laicum, & iudicium cœptum, ſed poſtea perempta ſit inſtantia, & tunc Clericus fiat, liber remanebit à foro laico, neque poterit Princeps laicus inſtantiam in integrum reſtituere, ſeu ei vitam inſufflare in dicti Clerici pręiudicium, vt *Io. Vinc. de Anna ſign. 129. Marta de iuriſd. p. 4. caſu 141. nu. 4. & caſu 32. num. 6.*

Quando autem oritur quæſtio de Clericatu, cauſa eſt diſcutienda Iudici Eccleſiaſtico, ſi notorium erat vel publicum quod eſſet Clericus, vel alias ipſe deprehenſus eſt in habitu clericali, & prius etiam ſe pro Clerico gerebat, vel inſtrumentis probaret clericatum, ita *c. ſi iudex laicus de ſent. excom in 6. ibi DD. vide Dianam. reſol. 63. trac. 1. tom. 2. Bernard. Diaz. in praxi crim. c. 62. num. 14. Molin tom. 4. diſ 49. Barboſ. alleg. 12. num. 33. & 34. Sperellum dec 17. & 133.*

Item poterit Iudex, ſeu Princeps laicus inſtare apud Iudicem Eccleſiaſticum, vt cogat illum in fraudem promotum, etiam per coercitionem perſonalem, obſeruare ſententiam prius latam à Iudice laico, quatenus

nus

Digitized by Google

nus ſalua immunitate Eccleſiaſtica obſeruare poſſit; ver. gr. ſi erat bannitus, vel exiliatus, vt Iudex Eccleſiaſticus eum cogat obſeruare ſententiam banni, ſeu exilij, & eum puniat pro banni, ſeu exilij tranſgreſſione; quia licet laicus non poſſit contra eum procedere ad banni duplicationem, ſeu aggrauationem, quia pœna banni eſt pœna corporalis, *Genuenſ. in praxi c. 8. num 3.* tamen mutatio ſtatus non liberauit eum ab obſeruantia prioris ſententiæ, & pœnæ corporalis, licet mutatus fuerit Iudex executor, vt *Alberic. in l. meminiſſe. num. 5. §. item quæro, ff. de off. proconſ. Francus deciſ. Neap.* 395. & multi Doctores quos allegat *Diana reſol.* 118. *trac. 2. to.* 1.

III. Si iſte in fraudem promotus antea erat carceratus, vel pœnæ corporali actu expoſitus per Iudicem laicum, tunc poteſt Iudex laicus inſtare apud eccleſiaſticum Iudicem, vt procedat ad degradationem illius, eumque foro laico reſtituat, etiamſi poſtea ſe feciſſet ad ſacros ordines promoueri, quia iam erat præuenta non ſolum cauſa, ſeu iuriſdictio eccleſiaſtica, ſed etiam perſona, ſeu executio; & ſic non potuit forum mutare, quia ordo ſacer non inuenit eum liberum: ita *Abbas in cap. 1. num. 5. §. concludendo, de oblig. ad ratiocin. Io. andr. Zabar. & Anchar. ibi in fin. Capella Toloſ. deciſ.* 144. *Layman loco cit. cap. 4. num.* 12. *Filiucc. tract. 16. num.* 265 & tunc poterit laicus Iudex degradatum etiam corporaliter punire. *Iaſon in l. cum quædam puella, num. 9. cum ibi allegatis, ff. de iuriſdict. om. iud.*

IV. Si iſte feciſſet ſe promoueri per alias fraudes in caſibus, quibus iure canonico non fruitur priuilegijs clericalibus; vt ſi ad primam tonſuram ſine licentia ſui Ordinarij, vel etiam in minoribus in Italia, fictis commendatitijs ſui Ordinarij, vel intra annum Sede vacante dimiſſorialibus Capituli: poteſt Iudex laicus inſtare apud Iudicem Eccleſiaſticum, vt declaret eum priuatum priuilegijs clericalibus, & poſt declaratoriam poterit eum etiam corporaliter punire, eamque declaratoriam Eccleſiaſticus Iudex tenetur proferre, vt *Azor. par. 2. lib. 3. cap. 49. q.* 4 & ex Bulla D. Papæ Vrbani VIII. 33. incipit, *Secretis* §. 4.

V. Poteſt iudex laicus inſtare apud eccleſiaſticum Iudicem, vt grauiter puniat arbitrio ſuo in fraudem promotum, pro fraudulenta ordinatione. *Genuenſ. c. 8. praxis num. vlt.*

Limita prædicta, quod ſi clericus in minoribus, dimittat habitum, & ad ſtatum laicalem reuertatur, vel fortè etiam vxorem ducat cum vnica & virgine, & in eo ſtatu delictum committat; etiam ſi homicidium voluntarium ſimplex; & à Curia ſæculari proceſſatus ſententiam patiatur, & Curiæ ſatisfaciat: vel cum ea componat, vel abſolutus ſit; poterit denuò, (præſertim mortua vxore) habitum reaſſumere, & ſic frui priuilegijs clericalibus, vt *gl. in Clem. 1. ver. quandiu de vit. & hon. Cler. Marta de iuriſd. pa. 2. cap. 32. num.* 40. *Barboſ. allegat* 12. *num.* 27. Neque enim poteſt dici facere in fraudem fori ſecularis, cum illi ſatisfecerit, vel abſolutus fuerit. *Sanch. in decal. lib. 4. cap. 16. num.* 39. Secus ſi adhuc maneret obnoxius curiæ Sæculari, vt *Marth. loco cit. num. 41. cum Archid. & Gemin.* Neque poteſt Curia ſæcularis obijcere, quòd iſte ſit effectus irregularis ſcilicet ex homicidio, vel alio delicto. Quia reſpondetur, quod neque irregularitas, imò neq; depoſitio verbalis communiter loquendo priuat priuilegijs clericalibus, nec facit perſonam deſinere eſſe Eccleſiaſticam, dummodo habitum geſſet Clericalem, & non ſit incorrigibilis, *Borgaſ. de irregul. pa. 6. tit. de ſent. depoſit. Suar. de cenſur. diſ. 30. ſec. 2. num. 7. & 8. Bonac. de depoſ. num.* 3.

CAPVT VI.

Ordo ſuſceptus in fraudem munerum laicalium.

I. SI quis in fraudem onerum, ſeu collectarum laicalium faciat ſe ad ordines promoueri, aliqui dicunt eum non frui immunitate, ſeu exemptione: ita *Alberic. in l. qui ſub prætextu, num. 2. C. de Sacroſ. Eccleſ. Proſper Auguſtin. in addit. ad Quarantam verbo Vectigal. limit. 1. Coriolan. ſuper Bulla Cœnæ Domini excomm.* 18.

Sed contrarium tenendum eſt; quia obligatio ad onera laicalia non eſt per ſe primò homini annexa, ſed in conſequentiam iuriſdictionis, ſeu ſubiectionis quo ad forum: Vnde dummodo non ſit criminis ratione laico foro obnoxius, non cenſetur impeditus mutare forum, & ſtatum, propter ſubiectionem ad onera; & licet ordines aſſumere cum tali intentione, ſit peccatum veniale, ob deordinationem, & defectum puritatis intentionis, non eſt tamen peccatum graue; ſed veniale, & non eſt actus contra iuſtitiam, cum vtatur tunc iure ſuo: ita tenent *Sanchez lib. 7. de matrim. diſp. 31. num 17. Coninch. diſp. 20. de ſacr. ordin. num. 104. Villalob. in ſumma tractat. 11. diffic. 14. num 2. Duard. in Bullam Cœnæ Domini, cap. 18. q. 7. nu. 2 Diana reſol. 43. tractat. 2. tom. 1. & reſol. 12. miſcellan. 2. tom.* 1.

CAPVT VII.

Ordines furtiuè recepti.

EX *cap. 1. 2. & 3. de eo, qui furtiuè ord. ſuſc.* qui ordinem furtiuè accipit, non poteſt in ordinibus ſic ſuſceptis miniſtrare, neque ad alios ſuſcipiendos aſcendere. Cum hoc autem malè ordinato, ſi ordinator excommunicationis interminationem protulerat ante ordinationem contra furtiuè accedentes, ſolus Papa diſpenſare poteſt, ſi remaneat in ſæculo; ſi verò religionem ingrediatur, & ibi laudabiliter aliquo tempore fuerit conuerſatus, poteſt Epiſcopus, vel Abbas diſpenſare. Si autem nulla anathematis interminatio fuit facta, poteſt Epiſcopus cum illo diſpenſare, etiam vt ad alios ordines aſcendat impoſita condigna ſatiſfactione. Diſpenſatio autem in prædictis caſibus non eſt concedenda niſi pœnitentia, vel ſaltem illius parte peracta, *vt d. c. 3. verſ. veruntamen. eo. tit.*

Aduerte, quòd ex hoc tex Doctores communiter dicunt, furtiuè promotum incurrere irregularitatem ipſo facto, difficiliùs diſpenſabilem, ſi facta erat interminatio illa: ita *Suar. diſp. 42. de cenſur. ſect. 3. num. 5.*

Maiol. lib.4. cap. 8. Abb. Antiquus in capit. fin. eo tit. Summa Corona 3. par. tract.t de irregul. numer. 19. verſ. tertiò contrahitur, in fin. Filiuc. tract. 20. num. 195. & communem teſtatur, *Auila par. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 4. § aliqui tenent*. Alij tamen diſtinguunt, quòd ſi fuit facta interminatio excommunicationis, incurrit irregularitatem; ſi non incurrit ſuſpenſionem: quia in primo caſu cum ordines recipiat in excommunicatione, fit irregularis, vt dixi *ſupra capit. 4.* ita *Panorm. in dict. capit. 1. num. 3. not. 4. Nauarr. cap. 25. num. 70. & 71. Sayr. lib. 7. capit. 10. num. 37. Auila loco citat. Barboſ. in dict. capit. 1. num. 5.* Alij dicunt talem eſſe irregularem quo ad ordines recipiendos, & eſſe ſuſpenſum quo ad ſic ſuſceptos: ita *Laym. de ſacr. ordin. c. 3. num. 1.*

Aduerte ſecundò, quòd illa interminatio excommunicationis, ſecundum communem intelligitur hic quòd fuerit ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ; ita *Abb. cap 1. num 4. de eo qui furt. Angel. irregul. 1 num 23. Syluest. irregul. §. tertiò quæritur, Bern. Diaz in praxi cap. 21. num. 1. Sayr. num. 28. Hoſtien. in ſumma eod. tit. §. 3. Suar. nu. 5. Filiucc. Summa Confeſſ. loc. cit. Nauarr. capit. 25. num. 70. Regin. lib. 34. tract. 2. num. 71.* Quamuis, quod ſufficiat ad hanc decretalem, ſi fuit interminata excommunicatio ferendæ ſententiæ, teneant *Maiol. lib. 4. cap 8. Zabarell. in d. cap 1. in fin. de eo, qui furt. Innoc. ibi not. 4.* & facit, quia verbum *interminatio*, de natura ſua ſignificat ferendam ſententiam, vt plures, quos allegat *Barboſ. ibid. numer. 3.* Sed pro prima veriori facit, quòd olim in Pontificali hæc interminatio reperitur ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ: hodie tamen ex Pontificali reformato à Clemen. VIII. concipitur verbis ferendæ ſententiæ. Quare verius puto hodie Epiſcopum poſſe cum hoc malè promoto diſpenſare, ſecundum magis communem; ſi nondum tamen miniſtrauit in malè ſuſceptis.

Aduertendum tertiò, quod ille dicitur furtiuè ordinem ſuſcipere, qui, non prius recognitus, vel examinatus, & admiſſus ab Epiſcopo, ſed non nominatus, vltro, clam, ſeu temerè ſe ingerit, ſeu intrudit ordinationi; eſt communis ſententia, quam tenet *Maiol. lib. 5. cap. 8. Filiuccius tract. 20. num. 195. Sayr. lib. 7. c. 10. n. 37.* & de communi teſtatur *Suar. loco cit. n. 5.* & tenet *gloſſ. in d. c. 1. Barboſ. ibid. num. 6.*

II. Item furtiuè ordinatus, ſi Epiſcopus poteſtatus fuit in illa interminatione ſe non intendere ordinare non examinatos, non approbatos, &c. ſecundum multorum ſententiam non recipit characterem, & ordinatio eſt omninò irrita, & inualida: ita *Nauarrus conſ. 1. de eo qui furtiuè. Salzedo ad Diaz in praxi c. 25. num. 2. litt. B. Rebuff. de beneſic. par. 2. tit. de Cleric. malè prom. gloſſ. 4. num. 19. Barboſ. in d. cap. 1. de eo qui furt. num. 2. in fine* Alij magis communiter dicunt validam fore ordinationem, quia Epiſcopus, quando actu ordinat hunc furtiuè accedentem contra ſuam proteſtationem, cenſetur mutare intentionem, & practicè habere intentionem abſolutam, licet ſpeculatiuè habeat conditionatam: ſicut contingit in benedictione Iacob, *Geneſ. cap. 27.* & ita tenent *Henriq. lib. 14. cap. 6. num. 5. cum Ledeſm. Sayr. lib. 7. cap. 11. num. 37. Layman de ſacr. in communi, cap. 4. num. 6. Maiol. lib. 4. cap. 36. num. 2. Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 18. num. 11. & 16. cum Abulenſi, & Honcat.* Alij vero dicunt ſpectandam ordinantis intentionem: ita *Suarez de ſacram. diſput. 13. ſect. 2. col vlt.* Quare in hoc conflictu Doctorum verius videtur, & tutius, vt poſtquam abſolutionem, ſeu diſpenſationem obtinuerit, ſe ad ordines furtiuè ſuſceptos, ſub conditione faciat promoueri; prout tenet in tali caſu, & obſeruari mandat Sacra Pœnitentiaria: vel ſaltem ad ordinem Presbyteratus: quia ſacramentum irreiterabile iterari poteſt, ſub conditione, quando adeſt dubium probabile de nullitate, vt dixi *ſupra verbo, Baptiſm. cap. 1.*

Dixi ſaltem ad Sacerdotium, quoniam in huius inualiditate, imminet graue præiudicium: & ideo debemus ſequi tutiorem ſententiam, etiamſi contraria eſſet ſpeculatiuè probabilior, vt in ſimili *Lorca 1. 2. diſp. 39. de actibus human. memb. 2. Zambran. de morientibus adiuuandis, cap. 1. dub. 1. num. 3.* & latè, *Sanchez in decal. lib. 1. cap. 9. num. 32. & 34.* cum communi ſententia. Illud eſt certum, quod propter ſolam præfatam interminationem, de qua in hac decretali, abſque proteſtatione, ſeu negatione intentionis, non redditur irritum Sacramentum, ſed character imprimitur, vt colligitur ex *d. cap. 1. de eo qui furtiuè & ibi Abbas. num. 1.* & eſt verum, etiamſi dixiſſet Epiſcopus, nolo ordinare accedentes furtiuè, vt *Nauar. conſ. 1. de eo qui furt. num. 7. Laym. loco cit. Victoria de Baptis. num. 35. Henriquez lib. 14. de irregul. cap 6. num. 5. Maiol. lib. 4. cap. 36. num. 2.*

Aduerte etiam, quòd Sacra Pœnitentiaria non abſoluit à cenſura ſuſpenſionis, neque diſpenſat ſuper irregularitate cum furtiuè ordinatis, niſi eos per ſecretum examen idoneos reperiat.

CAPVT VIII.

Ordines inuito collati.

I. ANtiquitùs fuit abuſus, vt ſi quem ſanctitate vel eruditione inſignem populus noſſet, eundem iniecta manu, & vi raptum, & reclamantem offerrent Epiſcopo ordinandum: ita Sanctus Auguſtinus fuit ordinatus Sacerdos, vt *Poſſidon. in in vita Sancti Auguſtini, cap. 2. Baronius Annal. tom. 4. anno Chriſti 391.* & ita Sanctus Paulinus Nolanus Epiſcopus fuit ordinatus, vt ipſe teſtatur *Epiſtol. 6. Baron. anno Chriſti 394.*

De iure autem ſolùm à ſuo Prælato quis poteſt cogi ordines ſuſcipere, ſi adſit iuſta cauſa, vt ob magnam Eccleſiæ vtilitatem, aut neceſſitatem; & dummodo coactio non ſit abſoluta, & omnimoda, neque graui metu illato, ſed moderata, & conditionalis, vt per cenſuras, aut mulctas, *cap. ſi qui, 74. diſt. ibi Turrecr. & Præpoſ. Sylu. verb. ordo. 3. num. 10.* vt in ſimili de coactione ad matrimonium carnale dicitur, *c. ex litteris, 10. de ſponſal. Sanchez lib. 2. diſput. 27. Coninch. diſput. 28. num. 50.*

Ordinatus ſiquidem coactione omnimoda, non recipit ſacramentum; vt ſi vi detentus: ſi autem metu graui coactus ſit, recipit Sacramentum; quia adeſt voluntas, licet non omninò libera, ſed conditionata, id

eſt

eſt ex ſuppoſitione; ita *Turrecr. in c. Epiſcopus, diſt. 74. concl. 1. & 2. Præpoſ. num. 1. & Bellamera ibid. Cardin. in Clem. generalem, de ætat. & qualit.* & de communi teſtatur *Sanch. de matr. lib. 7. diſp. 29. num.* 1. Verùm iſte metu graui, vel etiam leui adactus, non recipit gratiam ſacramentalem, quia non eſt actio meritoria quoad ipſum, cùm indeuotus, & inuitus recipiat Sacramentum, ita *Turrecr. & Præpoſ. loco cit.* & eſt *text. in cap. maiores. §. item quæritur, de Bapt.*

An autem ad irritandum hoc votum ſufficiat metus leuis. Aliqui dicunt, quod ſi illo metu ſecluſo iſte non permiſiſſet ſe ordinari, pro foro conſcientiæ non obligatur hoc voto, hanc probabilem ait *Sanch. d. diſ. 29. num.* 8. quam tenet *Nauarr. ibi citatus, & alij* in ſimili de matrimonio apud *Sanch. ibi citati*, & apud *Leſſ. lib. 2. c. 17. num.* 47. præſertim quia multi dicunt, metum irritare vota iure naturali, non poſitiuo. Sed contraria eſt communis, & verior, vt *Sanch. & Leſſ. ibi, Layman de contr. tract. 4. c. 6. num. 4. Suar. tom. 3. de relig. li. 6. c. 4. num.* 13. Tamen prior ſententia ſequenda eſſet de contracto, ſtante bona fide alterius coniugis: iuxta doctrinam *Hoſtien. & Canoniſtarum in c. ſi vir de cogn. ſpir. Genuen. in praxi, c. 50. in fin. ob c. Laudabilem, vt lit. pen. nib. innou.*

II. An autem etiam habeat commoda, & incommoda Clericatus, ſeu ordinis ſuſcepti? Reſpondeo, ſi metu leui ordinatus eſt, habet, *Sanchez loco cit. num.* 8. ſi autem metu graui compulſus eſt, compulſione iniuſta, id eſt non ex iuſto præcepto Superioris, & non vult vti ordine, & non ratificauit ordinationem, non habet priuilegia ordinis, neque onera; vnde neque continentiam, ſeu cœlibatum tenetur ſeruare, vt *Sanchez ibid. num.* 5. ſecundùm probabiliorem, & validè poteſt matrimonium contrahere, vt *Sanch. ibid. num. 6. Barboſa allegat. 15. numer. 5. & in c. maiores, num.* 18. *de Bapt. Riccius collectan. 1579. Gutier. de mat. cap. 94. n. 14. & 16.* & communem teſtatur *Diana reſolut. 193. tr. 4. tom.* 2. & tenet, & latè probat *Rota diuerſ. par. 1. lib. 1. decis. 561. per totam, & num. 12. ad* 1. Cùm tamen hæc res ſit magni momenti, non debet matrimonium contrahere ſine declaratoria ſententia Iudicis Eccleſiaſtici competentis de meticuloſa ordinatione, probatione legitima præcedente, vt per *Rotam ibi. num.* 7. Item neque tenebitur diuinum Officium recitare, vt *Sanch. d. diſp. 29. num.* 7. Item neque fruetur vllis priuilegijs clericalibus, vt *Sanchez num.* 3. Si autem ratificet tacitè, vel expreſsè ordinationem ſuam, omnia habebit ſupradicta commoda, & onera clericalia, *Sanchez n.* 9. Dicitur autem tacitè ratificaſſe, qui celebrauit non coactè, neque per errorem, vt *Sanch. num. 9. & Gutier. num. 16. §. ſed rurſus.* Quòd ſi taliter coactè ordinatus, erat coniugatus, non poſſet ratificare ordinationem vxore inuita, niſi quoad hoc, vt non poſſit petere debitum, ſed reddere tenebitur: & vt fruatur ijs priuilegijs clericalibus, quibus fruuntur Clerici coniugati: ita *Sanchez num.* 3. de qua re dixi ſupra *cap.* 3.

Si autem coactio fuit iuſta, ſcilicet ex præcepto iuſto Superioris, de quo ſupra dixi, omninò tenetur ſubire onera clericatus, eiuſque priuilegia conſequetur, *Sanchez num.* 10.

III. Ex his apparet, quòd metu ordinatus non propterea eſt ſuſpenſus, *vel irregularis* (quandiu non aſſumit ſtatum incompatibilem cum clericatu, ſcilicet aliàs inducentem irregularitatem, vt ſtatum coniugalem, &c.) Vnde etiamſi ab initio, vel per aliquod tempus reclamauerit, & contradixerit ordinationi, ſi tamen ſtatum incompatibilem non aſſumpſit, poteſt pœnitere, & ratam habere ordinationem, & miniſtrare in ſuſceptis, & vlterius promoueri, *Cardin. in Clem. generalem, de ætat. & qualit. num. vlt. Bellam. in cap. 1. 74. diſt. ibi Præpoſ. numer. 1. Turrecr. num. 1. col. 2. Sanch. loco cit. num.* 3. cum alijs Doctoribus. Quamuis *Archid. in d. cap.* 1. æſtimet, talem eſſe irregularem. Et quamuis ſtatum aſſumpſerit incompoſſibilem, non abſolutè, ſed ſecundum quid, vt ducendo vxorem vnam, & virginem, tunc eo impedimento ſublato, ſcilicet per mortem vxoris poterit ratificare ordinationem, & amplecti ſtatum clericalem cum iuribus ſuis, vt *Sanch. lib. 7. diſ. 46. num.* 30.

IV. Ordinans inuitum, ſcilicet iniuſto metu compulſum, eſt ſuſpenſus per annum à celebratione Miſſarum, *cap. 1. diſ. 74. Henriq. lib. 13. cap. 38. numer. 4 Sayr. lib. 4. cap. 12. num. 23. cum Syluest. Angel. Aſten. Vinald. & Tabien.* & tenet *Alter. tom. 2. diſ. 16. cap. 1. col. 7. Barboſ. alleg.* 111. *num.* 3. eſt communis. Neque placet, quod ait *Bonaccin. de ſuſpenſ. partic. q. 2. punct.* 2. hanc pœnam non eſſe in vſu; aliud enim eſt legem eſſe abrogatam deſuetudine, aliud raró eius caſum contingere. Non habet autem locum ea pœna in caſu, quo iuſtè quis compelleretur ordines recipere, *Syluest. ver. Ordo, 3. §. 10. Abb. in c. quæris, num. 9. de ætat. & qualit. Alterius, & Sayrus loco cit.*

CAPVT IX.

Ordines illiterato collati.

I. DOctrinæ, ſeu literaturæ expers neceſſariæ ad ordinis alicuius exercitium, eſt irregularis quoad talem ordinem, *Maiol. lib. 1. cap. 32. numer. 13. Sanchez in opuſc. lib. 7. cap. 1. dub. 45. num. 1. cap. illiteratus, 36. diſt. c. fin. de temp. ordin. in 6. Tridentin. ſeſſ. 23. cap. 4. 11. 13. & 14.* Sed hæc eſt impropriè irregularitas. *Garzias par. 7. cap. 7. num.* 19. quia auſerri poteſt abſque diſpenſatione, vt notat *Garzias par. 7. cap. 8. numer.* 65. nempe diſcendo ad ſufficientiam, *Maiol. lib. 5. cap. 51. numer. 15. in fin.* Sed dicitur defectus conditionis requiſitæ ad licitam ordinis ſuſceptionem. Verum eſt, quòd collatio beneficij facta penitus illiterato eſt nulla, cùm neque diuinum Officium recitare poſſit, *c. præcipimus ibi gl. diſ. 34. Clem. vn. ibi gloſſ. v. reputamus de conceſſ. præb. & DD.* quos allegat, & ſequitur *Rota par. 2. nouiſſ. dec. 318. num. 2. & 3.* vt *Genuenſ. in praxi cap. 98. & Garzias dicto cap. 7. numer.* 13. vbi plurimos allegat, *& numer.* 19. Item poteſt Epiſcopus ad ordines promotum abſque ſufficienti literatura ſuſpendere ad tempus, donec didicerit, vt *Triden. ſeſſ. 14. cap. 3. refor.*

Parocho autem illiterato, & imperito, ſi aliàs honeſtæ vitæ ſit, debet Epiſcopus Coadiutorem, aut Vicarium aſſignare, parte fructuum Parochiæ eidem pro victu aſſignata, vt ait *Trid. ſeſſ. 21. cap. 6. ref.* & plenè

tractat *Rota nouiſſ par.1.deciſ.23. per totam*: vbi multa vtilia in hac re.

Dicitur autem ſufficienter literatus etiam ad dignitatem, & curam, ſi ſcit latinè loqui,& vt poſſit in libris quærere, & intelligere veritatem earum, quæ ſcire tenetur, etiamſi in examine aliquibus interrogationibus neſciuerit reſpondere, *Rota rec.par.1.dec.234. numer. 9. cum Innoc. Abb.& Butr.in c.cum in cunctis de elect.* vel ſi cunctabundus reſpondeat, vt *Rota d.dec.23.*

II. Epiſcopus,aliuſque Prælatus conſerens primam tonſuram illiterato, incurrit ipſo facto ſuſpenſionem per annum à collatione primæ tonſuræ,*cap.fin.de temp. ordin.in 6.* Sed intelligitur de penitus illiterato, *Tolet. lib.1.cap.64.§.tertio,gloſſ.in cap.illiteratus 36.diſt.*id eſt, qui neque ſcribere, neque legere nouit, ex Trid.*Salzedo ad Diaz in praxi cap.21. verbo, diſpenſare, Sayr. lib. 4. cap.12. numer.8. Henriq. lib.13. cap.38.num.2. Garzias numer,20.*

III. Item Epiſcopus ordinem Sacerdotij conſerens non ſufficienter literato, atque adeo indigno ex defectu literaturæ, ordinationis ius vlterius non habebit, *c.ſi qui Epiſcopi, 1. q. 1.* qui textus generaliter loquitur de ordinante in Sacerdotem eum, quem non licet ſecundùm ſacros Canones ordinare; & multi dicunt, hanc eſſe ſuſpenſionem latæ ſententiæ à collatione talis ordinis immerito collati; ita *Sayr lib 4 cap.12 num.17. & lib.6.cap.10.num. 37. Marcus Alterius tom 2 diſp.16. cap.1.colum.6. Maiolus lib.1.cap 7 num.2.* & facit quod verbum, *habebunt*, negatiuè prolatum, cùm non requirat factum hominis ad ſui exequutionem, videtur eſſe latæ ſententiæ,vt per *Tiraquell.in l. ſi vnquam,verbo, reuertatur, num.223. C. de reuoc.don* & quia in dicto textu adſunt verba geminata hanc pœnam inferentia, nam ſubditur ibi,*nec illi vnquam Sacramento intererunt*, quæ geminatio verborum facit, vt verba futuri temporis habeant vim latæ ſententiæ, vt communem oſtendit *Tiraquell. ibidem num. 46.* præſertim quando geminatio fit cum interuallo, ſeu diuerſa clauſula. *Tiraquell.ibid.numer.49.* & ideo in puncto iuris hæc videtur verior; licet in terminis, quòd in *d. cap.ſi qui Epiſcopi*, illa ſit pœna non latæ, ſed ferendæ ſententiæ, teneant *Prapoſ.ibi, & Suarez diſp. 40. de cenſur. ſect. 8. num.5. Bonac.de cenſur.partic.diſp.3. q.2, punct. 3.* Alij verò admiſſa priori ſententia, dicunt non eſſe hodie receptam eam pœnam in eo rigore,& ideo hodie non eſſe latæ, ſed ferendæ ſententiæ: ita *gloſſ.ibid. verbo,ordinationis, in fine.*

Literatura autem hæc requiritur ad primam tonſuram, vt ſciat rudimenta fidei, & legere, & ſcribere, *Triden.ſeſſ.23.c.4. Sanchez opuſc. lib.7. cap. 1. dub. 45. num.9.* Non tamen requiritur vt etiam intelligat latinum, vt *Rot par.2.nouiſſ.deciſ.318.num.1.2.& 3.* & addit ibi *Rota*, quod ex dimiſſorialibus pro prima tonſura præſumitur iſta habilitas, quamuis poſſit Epiſcopus ordinator requirere nouum examen, ſi velit, imò & debet,ſi aliquid aduerſarius ei opponat, ita *Rota numer.4.ibi.* Ad minores verò, vt latinam linguam intelligat; *Trident.ſeſſ.23. cap.11.Sanchez dub.33.nu.15. & dub.45.n.3.* Ad Subdiaconatum, & Diaconatum, vt ſit latinis literis, & iis,quæ ad ordinem exercendū pertinent inſtructus, *Trid.ſeſſ.23.c.13. Sanch.dub.45.n.15.* Ad Presbyteratum, vt ſciat, & docere poſſit ea, quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem, & ad Sacramenta miniſtranda, *Trident.ſeſſ.23. cap.14.* Ad Epiſcopatum autem, vtriuſque etiam Teſtamenti ſcientia requiritur, & ſcientia Canonum, vel Theologiæ, *Henriq.lib.10.c.35. §.3.Cuccus inſt.lib.4.cap.12.num.227.Tolet lib.5.cap.3. §.2. ex parte*; & debet eſſe vel Doctor, vel Licentiatus in iure Canonico, vel Theologia, vel quòd teſtimonio alicuius Accademiæ, (aut ſi Regularis ſit, teſtimonio ſui Superioris) oſtendatur idoneus ad alios docendos prædictas facultates, vel earum alteram, ex *Trid.ſeſſ. 22.cap.2.*

CAPVT X.

Ordines collati irregulari, aut aliàs indigno.

PRæmittendum eſt, quòd ſi appareat aliquem fuiſſe irregularem, & poſtea ordinatum eſſe, eo ipſo præſumitur contra ipſum, quia diſpenſatio non præſumitur, *l. libertus la ſeconda, ibi Ang. ff.de in ius voc.* Fallit tamen primò,ſi producat teſtimonium diſpenſationis ab habente poteſtatem conceſſæ. In quo ſtatur aſſertioni diſpenſantis aſſerentis ſe talem habere facultatem,ſi ſit magnus Prælatus,ſeu magnus Pontificis Officialis, *Rota deciſ.200. num.5. par. 2. recent. Canal. deciſ.1.*

Fallit ſecundò, ſi iam lapſi ſint viginti anni poſt ordinationem, quia tunc præſumitur diſpenſatum, *Rota ibi num.5.*

I. In *c.ſi qui Epiſcopi,1.q.1.*ordinans in Sacerdotem eum,quem ſecundùm Canones ordinare non licet,ordinationis ius vlterius non habebit: ex quo textu multi dicunt latam eſſe in tali caſu ſuſpenſionem à collatione ordinum; alij tamen dicunt eſſe ſententiæ ferendæ, & non latæ, vt dixi ſupra *cap. 9. num. 3.* in certis autem caſibus adſunt pœnæ latæ ſententiæ contra eum, qui ordinant irregularem, aut indignum, de quibus videndum ſuis locis.

II. Irregularis exiſtens, ſi ſe ad ſacros ordines faciat promoueri, ſecundùm aliquos DD. nouam incurrit irregularitatem; ſicut ſi ſuſpenſus ſe faceret promoueri, aut exerceret ordines ſacros, ita tenent *Archid. in cap. Apoſtolicæ, 56 diſ,Maiolus lib 4. de irregul. num.2.* Sed contraria ſententia eſt communis, & vera, quod irregularis ſe faciens ad ordines promoueri, aut in ſuis ordinibus miniſtrans nullam nouam incurrat irregularitatem, aut pœnam aliam latæ ſententiæ, ita *Suar.de cenſ.diſ.42.ſect.3.num.2. Nauarr.cap.27.n,193. Sayr. Henriq.Valent. Vgolin.& aly*, quos allegat, & ſequitur *Bonacc.de irregul.q.1. pun.4. num.4.* ſolùm autem *in c.aliquantos 51. diſt.* irregularis ſe faciens promoueri, eſt deponendus; quæ eſt pœna ſententiæ ferendæ, vt notat *Suar.ibi.*

III. Pro Regno Neapolitano ex decreto Gregorij XV. cautum eſt, vt nullus Epiſcopus ordines conferat, aut dimiſſoriales concedat,niſi prius accepta informatione de vita, & moribus, & conſtito eum habere qualitates requiſitas, & ita in dimiſſorialibus id exprimatur,& dimiſſoriales ad vnum tantùm Epiſcopum dirigantur. Si ſecus fiat, ordinans ipſo facto eſt ſuſpenſus

per

Digitized by Google

per annum à collatione ordinum. Ordinatus autem perpetuò, eſt ſuſpenſus à ſuſceptis, & ſuſcipiendis.

CAPVT XI.

Ordines ſacri collati, ſeu recepti ſine titulo legitimo beneficij, vel patrimonij, vel penſionis, vel religioſæ paupertatis.

I. EX Calcedonenſi Concilio, *cap. 6.* de quo in *e.neminem, 70.diſt.* eos, qui abſolutè ordinantur (id eſt ſine titulo, vt ibi exponit *gloſſ. & DD.*) decreuit ſancta Synodus vacuam habere manus impoſitionem, & tale factum non valere, ad iniuriam ordinantis; & in *c.Sanctorum 70. diſt.* ex Concilio Vrbani II. habito Placentiæ, Sanctorum Canonum ſtatutis cõſona ſanctione decernimus, vt ſine titulo facta ordinatio irrita habeatur. Ex hoc textu aliqui putant ordinatum ſine titulo eſſe ipſo facto irregularem: ita *Borgaſ.de irregul.par.1.q.5. tractat. de ſuſpenſ.numer.24.* Sed communis ſententia docet, per verba præmiſſa inferri ſuſpenſionem latæ ſententiæ, quam violantes efficiuntur irregulares, *Nauarr.in man.cap.27. nu.245. Sayr.lib.4.cap.14 num.16.Suar.de ſuſpenſ.diſp.31.ſec.1. num.33. Quaranta verb.ordo, verſic.tertius caſus.* Item aliqui putant hic requiri titulum beneficij, præcisè, vt *Sayr. ibi, Turrecrem. diſt. 70. in princip.* Sed communis ſententia ait requiri hic titulum beneficij, vel patrimonij ſufficientis, vt teſtatur *Sanchez opuſcul. lib. 7. cap. 1. dub. 45. & lib. 6. de matrimon.diſput.32. num.2.*

II. In *c.cùm ſecundùm Apoſtolum, de præb.* Innocentius III. correxit Canones ſupradictos, benigniùs agere cupiens, ſtatuitque prædictos ſine titulo ordinatos non eſſe ſuſpenſos, ſeu non eſſe irritam ordinationem, ſed illis tandiù per ordinantes, vel ſucceſſores eorum, prouideri debere de ſuſtentatione, donec beneficia conſequantur; & ita communiter illum textum intelligi à Doctoribus teſtatur, *Sanchez loco citato num. 6. cum allegatis.*

Declaratur hæc conſtitutio, vt procedat ſolùm, quando ordinans fuit in culpa: ſi enim ſe promoueri quis faciat per fictum titulum, ignorante Epiſcopo, nempe per falſa inſtrumenta, tunc ordinans non tenebitur cum alere, vt *Garzias num.32. Surd.de alim.tit.7. q.37.num.40. Abbas, & Imola in cap. 2.de præb. Sanch. num.8.loco cit.*

Declaratur ſecundò, vt non teneatur Epiſcopus alere ordinatum, ſi iſte habeat aliunde congruam ſuſtentationem, ſcilicet ex ſuo patrimonio, aut paterna ſubſtantia. *Suar.num.33.in fin.* per decretum Concilij Lateranenſis ſub Alexandro III.*par.1. cap.5.*& probatur *cap. Epiſcopus, ibi Butr. Imola, & Dec. numer.3. de præb. & c. tuis, ibi Io. And.eodem tit.* & latè probat *Surd. de alimen. tit.7.q.37.à num.1.*

Declaratur tertiò, vt non procedat, niſi de ordinatis ad ſacros ordines; vt de recepta conſuetudine teſtatur *Turrecr. in dict.e.neminem, num.2. Decius in d. cap.2 de præb. Nauarr.conſ.14. de temp.ordin.Garz.num. 4.loco cit.Rota diuerſ.par.1.deciſ.731.num.13.*

III. Sed *Trid.ſeſſ.21. cap.2. reform.* ſtatuit, vt nullus Clericus ad ſacros promoueatur, niſi prius legitimè conſtiterit eum beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens pacificè poſſidere. Ad patrimonij autem, vel penſionis Eccleſiaſticæ titulum ordinari non poſſint, niſi quos Epiſcopus iudicauerit, pro Eccleſiarum ſuarum neceſſitate, vel commoditate, conſtito tamen prius de tali titulo, eiuſque ſufficientia: & Canonum antiquorum pœnas ſuper his innouauit.

Ex hoc Tridentini decreto, aliqui dicunt ſolùm innouari pœnas *c.neminem, & c.Sanctorum*, qui antiqui Canones dicuntur; non autem innouari, *c. cum ſecundum*, quia hoc eſt ius nouum: & ita *Maiol.lib.4.c.15. Sanch. lib.6.de matrim.diſp. 32.num.8.Suar.loco cit.num. 35.Layman.lib.5.tract.de ſacr.Ordin.cap.10.num.7.Barboſ.alleg.19.num.2.* & hanc communem ait *Garz. loco cit.num.24.* Alij dicunt ſolùm innouari pœnas *c. cùm ſecundum.* Ita tenent *Tolet.lib.1.c.48.Sayr. lib.4. c.14. num.16.Gutier.pract.quæſt.lib.2.cap.65. num.11. Cenedo collec.33. num.2.Nauar.conſ.19. num. 2. de temp.ordin. Gonzal.gloſ.5.§.10.num.24.& 27. Garzias num. 27.* & hanc in praxi tutam ait *Diana miſcell.2. reſolut.5.to.1.* Sed verior ſententia ex ſtylo Curiæ, & ſacræ Pœnitentiariæ recepta, eſt diſtinguens, aſſerens omnes dictas Conſtitutiones, & Canones innouari reſpectiuè, ſcilicet, quòd ſi ordinatus quis fuerit ad ſacros ſine titulo beneficij, vel penſionis, ſciente Epiſcopo, ſeu cum Epiſcopi culpa, ſolùm in hoc caſu innouata eſt pœna *c.cùm ſecundum*, vt Epiſcopus teneatur ad alimenta; ipſe verò ordinatus non eſt ſuſpenſus. Si autem ordinatus fuit ipſe ſolus in culpa, quia finxit titulum per falſa inſtrumenta, tunc ipſe ſolus pœnas incurrit, ſcilicet ſuſpenſionis, ex *d.cap.Sanctorum*: & ita tenet *Sanch. opuſc.lib.7.cap.1.dub.35.num.13. cum Nauarro, & Salzedo*, & eam probabiliorem, & in praxi receptam, ait *Reginal. lib. 32. tract. 2. numer. 72. Filiuc. tractat 17. numero 89.* Vide *Barboſ. in d. cap. 2. ſeſſ. 21. de ref.* & apud eum Doctores contrariæ opinionis, vt ſcilicet ſuſpenſionem non incurrat ſic ordinatus.

Limita pœnam hanc, vt non procedat contra ordinatum, qui bona fide putans ſe habere titulum validum, ordines ſuſcepit, etiamſi poſtea detegatur nullum titulum extitiſſe, ver.g. ſi beneficium, vel patrimonium euictum eſt, ſi quidem pro foro conſcientiæ non incurrit ſuſpenſionem, cum non peccauerit ſaltem mortaliter; ita *Nauarr.conſ.14.num.3.& 4.& conſ.15. in fin.de temp.ordin. Bonac.de cenſur.in partic. tract.de ſuſpenſ.diſp.3. quæſt.1. punct.8. numer. 2. in fin.& nu. 27.* & idem dicendum de Epiſcopo ordinante bona fide, vt *Bonaccina ibi, Garz. de beneſ. par. 2. cap. 5. num. 33.*

In foro autem externo hæc bona fides non ſuffragaretur, ſi error eſſet in iure, & non in facto; quia iuris ignorantia non excuſat, ita habetur in *cap.per tuas 37. ibi gloſſ.verbo, intellexit de ſimon. Mar. Alter.tom.2.diſp.10.col.6. verſ. poteſt*; imò iſti authores tenent id eſſe etiam pro foro conſcientiæ, ſed parum probabiliter.

IV. Alias pœnas latæ ſententiæ ſtatuit Sixtus V. Bulla, *Sanctum. & ſalutare, 91.* contra ordinantes, & ordina-

ordinatos ſine titulo: ſed fuerunt ſublatæ per Bullam Clementis VIII. *Romanum decet*, 40. *Quaranta verbo, ordo, in fin. Barboſ.alleg.*8.*num.*12.

V. Ex Bulla Pij V 75. *Romanus Pontifex*, ſupradictæ pœnæ latæ à iure communi,& à Concilio Tridentino innouatæ (contra Clericos ſæculares in ſacris ordinatos ſine titulo, ſeu ficto titulo beneficij, ſeu patrimonij, ſeu penſionis) extenſæ ſunt contra Clericos Religioſos non Profeſſos,& alios Clericos ſæculares more Religioſorum in aliqua congregatione viuentes, in qua non fiat Profeſſio propriè dicta; ita vt, vel promoueri debeant ad titulum religioſæ paupertatis, id eſt profeſſionis validæ, & propriè dictæ; vel ad titulum beneficij, vel patrimonij, vel penſionis: & inſuper ſtatuit, vt Epiſcopi, qui prædictos Religioſos, ſeu Religioſorum more viuentes, abſque aliquo ex prædictis titulis ordinauerint, ſententiam ſuſpenſionis per annum à collatione talium ordinum ipſo facto incurrant. Ipſi verò promoti contra hanc Conſtitutionem careant eorundem ordinum exequutione, vt miniſtrare non poſſint, id eſt, vt ſuſpenſionis ſententiam ipſo facto incurrant: quòd ſi hanc ſuſpenſionem miniſtrando violauerint, priuilegijs, exemptionibus, immunitatibus, & alijs gratijs conceſſis priuari eos decernit, & vt irregularitatem incurrant, & alias pœnas in dicto decreto Concilij Tridentini contentas: à quibus cenſuris, & pœnis à ſolo Romano Pontifice abſolui poſſint.

Amplia, quòd hæc Conſtitutio procedit non ſolùm de prædictis perſonis, ſi non emiſerint propriè dictam profeſſionem, ſed etiam ſi eam emiſerint, ſed irritam, *Garzias de benef.par.*2.*cap.*5.*num.*12.*Barboſ.allegat.*19.*num.*6. Item procedit contra ordinatos cum dubio de validitate profeſſionis, ſi verè reperiatur nulla, vel irrita, *Garzias ibi, cum Rota Romana*.

Limita, vt non procedat contra emittentes tria vota ſubſtantialia religionis ſimplicia in Societate IESV, quia iſti ſunt verè Religioſi, *Garz.loco cit.num.*13.cum declaratione Sacræ Congregationis,*Sanch.opuſc. lib.*7.*c.*1.*dub.*35.*num.*9. ex Bulla Gregorij XIII.

Limita ſecundò, vt non procedat contra eum, qui putabat bona fide ſuam profeſſionem validam eſſe, vt ſupra dixi in fine *num.*2.aut ſciens nullam eſſe propter iuſtam cauſam, Superioribus volentibus eum promoueri, non eſt auſus detegere nullitatem ratione ſcandali, aut damni grauis imminentis, & non poterat effugere ſine ſcandalo, *Sanchez de matrim. lib.*7. *diſput.*37. *n.*43. *cum Nauarro*. Vide alia de hac materia *cap. ſeq.*

VI. In *c. per tuas*, 37. *de ſimon.* Si quis rogauit Eccleſiæ Rectorem, vt eum ad Eccleſiæ ſuæ titulum præſentaret, vt ordinari poſſet, firmiter promittens nunquam in Eccleſia ſua aliquam petere portionem: ad eum titulum ordinatus, eſt ſuſpenſus, vt non poſſit in ſic ſuſceptis miniſtrare, neque ad ſuperiores aſcendere, donec cum eo diſpenſetur. Et *c.penul. de ſimon.* Si quis aliquem ordinauerit, vel ad ordinem præſentauerit, promiſſionem, vel iuramentum ab eo recipiens, quòd ſuper prouiſione ſua non inquietabit eum, ordinator à collatione, præſentator ab exequutione ordinum per triennium, & ordinatus abſolutè, ſeu tali fiduciario titulo, ab ordine ſic ſuſcepto, donec à Sede Apoſtolica diſpēſationē meruerit obtinere, nouerint ſe ſuſpenſos. Has pœnas innouatas eſſe à Tridentino Concilio *ſupra cit. ſeſſ.*21.*cap.*2. *refor.*tenet *Henriq. lib.*13. *cap.*37. *num.*2.*Auila par.*2.*diſp.*2.*dub.*5.*concl.*1.

Aduertendum eſt circa iſtas decretales, quòd licet ponantur ſub titulo de Simonia, non tamen iſti incurrunt pœnas Simoniæ in ordine propter hoc ſolùm, quòd promittat promouendus non petere ſuſtentationem, aut non percipere portionem ex maſſa communi, aut non petere, vel non retinere patrimonium, quia nihil hic datur propter ordinem immediatè, cùm tantùm promittat promouendus nihil petere de eo, quod ante ordines collatos, non debebatur. *Innocen. Io. Andr. Abb.& Zabarell. in d.c. penult.de ſimon. Nauar. conſ.*67. *verſu, tertio quod qui, de ſimon. Quaranta verbo,ordo,* §. *vnde reſolutiuè*. Neque incurrunt pœnas Simoniæ ſuper beneficijs, ſi fictè quis accommodat ordinando titulum ſui beneficij, *Quaranta* §. *ſed res dubia*.

Si autem verè ei reſignaret beneficium, ſed cum occulto pacto retroceſſionis beneficij, vel fructuum, tunc multi dicunt recipientem beneficium ſub eo pacto fiduciario incurrere in pœnas Simoniæ confidentialis, & reſignantem, & complices in pœnas Simoniæ ordinariæ in beneficijs, vt *Pariſius de confid. q.*1 *nu.*93. *Gonzalez regul.*8.*gloſſ.*5. § 10.*numer.*27. Tamen magis communis ſententia tenet pactum retroceſſionis fructuum, vel penſionis, & non beneficij ipſius, non inducere pœnas Simoniæ confidentialis, ſed Simoniæ ordinariæ beneficialis, ſcilicet ſi fuerit vtrinque completa, vt *Sanch.opuſcul.lib.*2.*c.*3.*dub.*34. *num.*12. *Quaranta ibidem*.

Aduertendum ſecundò, quòd prædictæ pœnæ *c. per tuas, & cap.pen.de Simon.* ſecundum magis communem non procedunt in caſu, quo quis conſtituit patrimonium promouendo, cum pacto fiduciario de retrocedēdo patrimonio, vel fructibus illius, quia illi textus tantùm loquuntur de accommodato titulo beneficij. *Zabarell.in d.cap.pen.Leſſ.lib.*2.*cap.*35 *num.*134. *Tolet. lib* 1.*cap.*48. §.*quinta Nauarr.conſil.*17.*num.*2.*de temp. ordin. Quaranta loco citat.* §. *quod intellige, Gonzalez loco cit. Garzias p.*2. *cap.*5. *num.*168. eſt contra *Suarez tract.de ſuſpen. num.*35. *diſp.*31. *ſect.*1. *de cenſur. Sayr. lib.*4.*c.*15.*num.*23. *Azor. par.*3.*cap.*15.*q.*1.*Nauar. c.*27. *num.*158.

Aduerte tertiò, quòd dictæ pœnæ contra præſentantem ad titulum beneficij contracta fiducia, ſolùm procedunt de præſentante ex officio, qualis eſt Archidiaconus, vel concedens dimiſſoriales. *Io. Andreas in d.c. penult. Zabarell. ibid. in fin. Barboſ. in d. cap. per tuas*, *num.*6.

Aduerte quartò, quòd pactum illud fiduciarium de non petenda ſuſtentatione ab Epiſcopo ordinante, eſt ipſo iure nullum, vt contra bonos mores, neque firmatur iuramento, *Sanchez opuſc.lib.*7.*cap.*1. *dub.* 34. *num. vlt.* cum Canoniſtis. Pactum autem de non petendo patrimonio verè conſtituto, aut de eo reſtituendo, ſecundum multos DD. eſt validum, vt teneatur promittens in foro conſcientiæ illud obſeruare, & ideo tanquam ordinatus ſine vero patrimonio, ſed ficto, incurrit ordinatus in ſuſpenſionē innouatam à *Conc. Trid.*

vt ſup.

vt ſupra num.1. & 3. poſſet tamen ab Ordinario tale pactum reſcindi in pœnam, & ita tenent, *Suar. num.* 167. & multi *apud Garz. num. 166. & apud Dianam reſol.*184 *tract.4. to.2.* Sed contra multi etiam tenent, pacta prædicta, eſſe ipſo iure nulla, & ita patrimonij titulum validum remanere, & ideireò ordinatum non incurrere in prædictam ſuſpenſionem: ita tenent *Quaranta, 5. quod intellige. Garz. num. 161. Tolet. loco cit. Diana ibid.* cum alijs per eos allegatis. Si autem conſtitutio patrimonij fuit ficta, & ſimulata, certum eſt ordinatum incurrere in præfatam ſuſpenſionem, quia nullum habuit titulum. *Garz. num.* 153. *Sanchez de matrim. lib. 6. diſp.* 32.*num.*8. *Suar. num.*35. qui plures allegat.

Sed quæres an poſt ordines ſacros ſuſceptos ad verum & legitimum titulum beneficij, vel penſionis, vel patrimonij, huiuſmodi titulus alienari validè poſſit; & nunquid alienans illicitè, & Epiſcopus conſentiens aliquam pœnam incurrant latæ ſententiæ.

Reſpondeo primò, quod *in Triden. Concilio ſeſſ.*21. *cap.*2. *ref.* decretum eſt, vt beneficium, ad cuius titulum quis fuit in ſacris ordinatus, non poſſit reſignari, niſi facta mentione, quod reſignans fuit ad illius titulum promotus; neque ea reſignatio poſſit admitti, niſi conſtito quod reſignans aliundè viuere commodè poſſit: & aliter facta reſignatio ſit ipſo iure nulla. Hanc concluſionem eſſe certam, ait *Sanch. opuſc. lib.* 7. *cap.*1. *dub.* 38. *num.* 1. Sed diſtinguendum eſt; quia ſi reſignatio fiat in Curia Romana, ideſt in manibus Papæ, vt ad fauorem, falſo narrato quod habeat reſignans aliundè commodam ſuſtentationem; reſignatio erit ipſo iure nulla, nullaque erit inde ſecuta prouiſio: & reſignans habet regreſſum liberum ad dictum beneficium ſuum, vt docet *Nauarr. conſ.*20. *num.* 3. & 4. *de temp. ordin. Paris de reſign. lib.*2. *q.*6. *n.* 41. Item ſi reſignatio fiat in manibus Papæ reticito quod reſignans fuit ad illius beneficij titulum ordinatus, qui dempto illo beneficio non habet aliundè commodam ſuſtentationem, ex aliquo ſcilicet redditu certo & perpetuo ad vitam ſuam, reſignatio ſimiliter erit nulla ipſo iure: ita *Paris. loco cit.* Sed ſi reſignans haberet aliundè commodam ſuſtentationem, vt ſupra, tunc illa reticentia non inualidaret reſignationem pro foro conſcientiæ; ſed ſolum pro foro externo; quia in foro conſcientiæ cenſeretur ſatisfactum fini legis, ſeu menti Sacri Concilij Trident. ita docent *Nauarr. & Manuel,* quos allegat, & ſequitur, *Sanch. d. dub* 38. *num.* 1. *Pariſius ibi num.*41. At ſi reſignatio fieret (libere ſcilicet) in manibus ordinarij cum prædicta ſubreptione, ſeu falſa narratione, ſeu reticentia; & reſignans non haberet ſufficientem vitæ ſuſtentationem; & Epiſcopus eſſet culpabilis in admiſſione talis reſignationis· reſignatio quidem valida eſſet, ſed Epiſcopus teneretur de proprio prouidere alimenta reſignanti, vt cenſuit *Sacra Congreg. ad d. c.*2. *Triden.* & referunt, & tenent *Paris. loco cit. & Barboſ. allegat* 19. *num.* 47. *& in notis ad Triden. cap.* 2. *loco cit.* Hoc autem intellige, dummodo reſignatio fieret in manibus ordinarij in caſu aliàs licito, ſeu ex cauſa à iure permiſſa, iuxta conſtit. Pij V. de qua dixi *verb. Reſignatio capit.* 2. & *ita Paris. & Barboſ. locis cit.* Si verò Epiſcopus non fuiſſet in ea cauſa culpabilis, ſed fuiſſet falſis inſtrumentis, aut teſtibus circumuentus; reſignatio eſſet irrita, *vt ſup. dictum eſt, ex Triden. & Sanch. cit.*

Reſpondeo ſecundò, quod patrimonium, & penſio, ad quorum titulus quis in ſacris eſt ordinatus ab eo diſtrahi, aut renunciari non poteſt, ſine licentia Epiſcopi, niſi habeat aliunde commodam ſuſtentationem, vt ſupra dictum eſt, aliàs alienatio, & extinctio eſſent nullius momenti, ex *Triden. loco cit.* propter particulam ibi poſitam *alienari, aut extingui nullatenus poſſit:* quia dictio, *nullatenus* inducit ipſo iure nullitatem actus, *gloſſ. in Clem. vn. verb. nullatenus. de ſequeſtr. gloſſ. in auth. ſi qua mulier. C. ad Velleian. Felin. in c. Rodulphus, num.* 27. *verb. nullatenus de reſcr. & alij DD.* communiter, & ita in terminis noſtris docet, *Sanch. d. lib.*7. *opuſc. cap.* 1. *dub.* 38. *num.* 3. *cum Nauarr. Molin. Man. & Henriq.* Quod ſi Epiſcopus concederet dictam licentiam non habenti aliunde conuenientem ſuſtentationem, ipſe teneretur de ſuo illi alimenta prouidere, vt ſupra diximus.

Reſpondeo tertiò, quòd qui poſt ordines receptos ſuum beneficium, aut patrimonium, aut penſionem dimittit ſine licentia, vt ſupra (nullo pacto præcedente ſcilicet ante ordinationem ſuam) non habens aliunde, vndè commodè ſuſtentari poſſit, peccat mortaliter; nullam tamen cenſuram, aut pœnam latę ſententiæ incurrit. Sed meritò puniri poteſt, & debet à ſuo ordinario, ita DD. communiter, quos allegat *Barboſa in remiſſ. ad d. capit.* 2. *Trid. ſeſſ.* 21. *litt. T.* & deberet Epiſcopus eum ſuſpendere à diuinis, donec reintegrari ſibi fecerit titulum ſuum.

VII. In Bulla S.D N. Vrbani VIII. *ann.* 1624. *die* 11. *Decembris*, incipit, *Secretis,* quæ eſt Conſtit.33. §. 3. ſtatutum eſt, vt Vltramontani, ſeu exteri, qui in Italia ad ordines ſacros ficto, vel fiduciario, vel falſo patrimonij titulo ſe faciunt promoueri, incurrant in perpetuæ ſuſpenſionis, abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinendæ.

Nota, quòd hæc Bulla non loquitur de Italis promotis titulo ficto, ſeu falſo, quidquid dicat *Bonace. tract. de ſuſpen. particularibus, diſp.*3. *q.*1. *punct.* 8.*nu.*3. ſibi contrarius, *num* 3. *ibid.* Neque procedit contra Vltramontanos ordinatos nullo obtento titulo patrimonij. Neque procedit contra fingentem titulum beneficij, quia in pœnalibus non fit extenſio ob paritatem rationis. Neque ibi ordinans in hoc caſu incurrit cenſuram vllam, quatenus ſit ex vi huius Conſtitutionis.

C A P V T XII.

Ordines collati Religioſo Laico, ſeu Conuerſo, vel Apoſtatæ.

I. EX Bulla Clem. VIII. 83. *Cum ad regularem,* §. 34. confirmata decreto S. D. N. Vrbani VIII. de quo *in Bullario Conſt.* 26. *eiuſdem,* qui ab initio admittuntur ad habitum, & Nouitiatum pro laicis, non poſſunt poſtea, etiam durante Nouitiatu, ad ſtatum Clericorum transferri, ſed ſolum ad laicorum profeſſionem admitti poſſunt. Vnde apparet eos eſſe irregulares

gulares ratione obligationis ad ſtatum laicorum, ſeu ratione aſſumptionis ſtatus incompoſſibilis cum ſtatu, & ordine Clericali, ex vi voti profeſſionis factæ,& admiſſæ vt à Laico; ideo ſolus Papa diſpenſare poteſt, vt in ſimili dictum eſt infra, *verb. Religioſi c.* 4. Item quia habent impedimentum canonicum ex prohibitione Pontificia perpetua;nihil enim aliud eſt irregularitas, niſi impedimentum canonicum perpetuum, quod non niſi per diſpenſationem auferri poteſt,vt dixi *verb. Ordo, cap.* 1.§. *defectus,* & facit *c. infames, q.* 1. vbi qui Curiæ ſeruiunt Clericorum, tali ſcilicet ſeruituti addicti, non poſſunt promoueri,*c.* 1.*&* 2 *diſt.*54.& ſicut miles ratione iuramenti præſtiti,& aſſumpti muneris non poteſt promoueri, ita nec laicus Religioſus ratione ſtatus illius aſſumpti.Neque poteſt Superior, ſeu Prælatus diſpenſare, ſed ſolus Summus Pontifex. Vnde laici ſine licentia Papæ promoti,erunt deijciendi à ſtatu clericali, & in ordinem laicorum redigendi, vt patet ex *Bulla Leonis X.* de qua vide *Sorbum in compend. verbo, Laici fratres,* §. 4. *Roder.qq. regular.*42. *ar.* 19. *tom.*1. Et probatur ex vi D. Bullæ Clem. VIII. ob particulam *non poſſit transferri*, quia illa particula negatiua ante verbum poſſit; tollit omnem poteſtatem,*gl. in cap.* 1. *ver.non poteſt de reg. iu. in* 6. *Sanch.de matr. lib* 6. *diſ.*38. *num.*20.*ver. tertiò, Buratt. decis.*14. *num.*6. *&* 52.

Ideo tales laici profeſſi ordinati, etiam cum licentia, ſeu cum commendatitijs ſui Prælati regularis, incurrunt ſuſpenſionem, tanquam ordinati ſine legitimis commendatitijs, vt dixi *infra c.*27. quia Prælatus eam licentiam, ſeu litteras dare non poterat, & celebrans in ea ſuſpenſione aliam irregularitatem incurrit. Ex quibus etiam videtur dicendum, quod nullus extra Papam, poſſit diſpenſare ſuper dicta irregularitate, quia hoc eſſet diſpenſare ſuper annexis profeſſioni, ſeu voto ſolenni, quod eſt de reſeruatis ſoli Pontifici, vt dicam infra verb, Religioſi,*cap.* 4. *in fin.*

De ordine recepto ab Apoſtata à Religione, vide *ſupra verbo, Apoſtaſia, cap.*2.

CAPVT XIII.

Ordines per ſaltum recepti.

I. RE**cipiens ordines per ſaltum, id eſt omiſſo aliquo inferiori, ſuperiorem recipiens, ſecundum aliquos Doctores, eſt irregularis, quoad omnes ordines etiam prius legitimè receptos: ita tenent *Bernard. Diaz in praxi cap.*24. *Henriq. lib.*14. *cap.*6. *num.* 3. *Sayr. lib.*7. *cap.* 10. *numer.* 39. qui plures alios pro hac allegat. Alij autem dicunt, neque eum eſſe irregularem neque ſuſpenſum, ſed ſuſpendendum: interim tamen eſſe impeditum, vt non poſſit licitè in receptis per ſaltum miniſtrare, donec accipiat omiſſum: ita *Innoc. Archid. Præpoſ. Gemin. & Turrecr. apud Tolet. lib.*1. *cap.* 71. *numer.* 7. *Angel. verb. irregul.* 1. *nu.*36. *Armilla verb.irregul. num.* 68. *Tabien. irregul. num.*4. §. 2. *concl.*5. facit *capit. ſollicitudo,* 52. *diſt.* Sed media ſententia eſt magis communis, promotum per ſaltum non eſſe ex hoc irregulatem, ſed eſſe ipſo iure ſuſpenſum ab exercitio ordinis ſic malè ſuſcepti tantum; nec poſſe vlterius promoueri, niſi cum eo diſpenſetur, ex *cap.vn. de Cler. per ſalt. prom. Trident. ſeſſ.*23. *cap.*14. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 242. *Salzedo ad Diaz. loco cit. Suar. de cenſ.diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.*45. *Alter.de ſuſpenſ. diſput.*10. *cap.*5. *Tolet.loco cit. Barboſ. allegat.*47. *num.* 1.& de magis communi teſtatur *Layman lib.* 5. *de ſacr. Ordin. capit.* 10. *numer.* 9. & ita ſeruat ſtylus Curiæ Romanæ.

Super hac autem ſuſpenſione, ſi promotus non miniſtrauit in malè ſuſcepto,diſpenſare poteſt Epiſcopus illius, etiam cum ſcienter promoto, etiam in caſu publico, ex Tridentino *loco citat. Bernard. Diaz loco citat. numer.* 3. *& Salzedo ibi.* Si autem miniſtrauit, tunc efficitur etiam irregularis, & ſolus Papa diſpenſare poteſt cum illo. *Borgaſ. de irregular. part.* 6. *tit. de cleric. per ſaltum prom. nu.* 7. *Sayr. loco cit.*

Amplia, quod etiam incurrit eam ſuſpenſionem, recipiens ordines omiſſa prima tonſura. *Sayr. lib.* 4. *cap.*14. *num.* 26. & ita declarauit Sacra Congreg. ad Triden. *ibidem*,quia ſatis dicitur hic per ſaltum promoueri, cum à ſtatu laicali immediatè ad ordinem clericalem tranſeat: quod valde abhorret Eccleſia, vt dixi *infra c.* 15. & hic ſtatim ſubijciam.

Amplia ſecundò, quod etiam per ſaltum dicitur promotus qui ordines inferiores fictè ſuſcepit, ſcilicet interno diſſenſu, & ſuperiorem ordinem, v.g. Præsbiteratum, cum vera intentione, & aſſenſu: quia huiuſmodi fictus nihil de ordine recepit *eſt S. Thom.* 3. *p. q.*68. *a.*67. *& ibi Caiet.in fin. & S.Thom. in* 4. *diſ.q.*1. *a.* 2. *q.* 3. *Palud. in* 4. *diſ* 4. *quæſt.* 5. § *ſecundò videndum,* & de communi Theologorum teſtatur *Suar. de Sacram diſ.*14.*ſec.*2.§. *dico tamen primò,* & contrariam ſententiam apertè falſam ait *Coninch. de Sacr. q.* 64. *a.* 8. *num.* 96. & Canoniſtæ tenent *Turrecr. in cap. ſolet, num.*6. *de conſ. diſt.* 4. *Præpoſ. in cap. ſicut ficti num.* 1. 1.*q.* 1. *Cardin. in cap. maiores* §. *item quæritur num.* 2. *de bapt.* Quidquid in contrarium dicat, *gloſſ. verb. perdurare. Innoc. Hoſt. & Henric. num.* 10. *in diſt.* §. *item quæritur per illum tex.*

Limita quod recipiens ordinem per ſaltum, validè recipit eum ordinem, vt iterari non debeat, quia ſuperior, quem recipit continet virtualiter, vel eminenter inferiorem, vt *S. Thom.in* 4. *diſt.* 24. *q.*1. *a.*2. *quæſtiunc.* 5. vbi ait ſic contineri ordines inferiores in Præsbiteratu, vt Ducatus in Regno: & quod Sacerdotes olim in primitiua Eccleſia ordinabantur ante aliorum ordinum receptionem,& tamen poterant tales Sacerdotes facere omnia,quæ pertinent ad ordines inferiores, ita *S. Thom ibi. Nauarr. cap.* 27. *num.*242. *Tolet. cap.*71. *num.*8. *Sanch. opuſc. lib.*7. *capit.* 1. *dub.* 14. *num.* 2. & quamuis *Hugo, & alij Canoniſtæ,* quos refert *Henric. in cap.*1. *de cler. per ſalt prom. num.* 8. tenuerint non eſſe validam ordinum collationem ante primam tonſuram, ſeu puro laico factam; tamen contraria eſt communis ſententia Theologorum, vt *Henricus ibid.* De ordinatione, ſeu conſecratione Epiſcopi recepta ante Sacerdotium, ſecundum veriorem, & magis communem dicendum eſt inualidam eſſe, quia ordo Epiſcopalis non diſtinguitur adæquatè à

Sacer-

Sacerdotio, ſed eſt extenſio illius characteris, vt de magis communi Theologorum teſtatur, *Toletus loco cit. Sayr. lib. 7. cap. 10. num 41.* & communem, & certam; ait *Sanch. in opuſc. loco cit. nu 8.*

Itaque in hoc caſu promotus non incurret ſuſpenſionem illam, incurreret tamen irregularitatem, ſi exerceret actum ordinis Sacerdotalis, vel Epiſcopalis, vſurpando actum ordinis quem non habet, vt dicam *infra cap. 32.* Si vero quis Sacerdotij, & Epiſcopatus ordinem recipit, omiſſis alijs ordinibus inferioribus, validè recipit, vt *ſupra* dictum eſt: ideo incurrit ſuſpenſionem præfatam, ratione Sacerdotij per ſaltum ſuſcepti, non autem præcisè etiam ratione Epiſcopalis ordinis, quia hic propriè non eſt ordo diſtinctus abſolutè à Sacerdotio, ita *Suar. ſect. 1. num. 53. loco cit. Filiucc. tract. 17. n. 92. Bonacc. de ſuſpenſ partic. q. 1 punct. 2. num. 6.*

Limita ſecundò, quod non dicitur promotus per ſaltum, qui omiſſo Sacramento confirmationis ordines recipit: neque incurrit cenſuram ſupradictam, & valida eſt ordinatio, quamuis peccet mortaliter, ex *Trident. ſeſſ. 24. cap. 4.* vt tenet *Diaz cap. 24 praxis. Nauarr. cap. 25. num. 69.* & contrariam opinionem improbabilem ait *Sayr. lib. 7. cap. 10. num. 42.* Imo quòd neque hoc ſit peccatum mortale, vel veniale, tenet frequentior calculus Doctorum, vt apud *Barboſ. allegat. 2. num. 14.* & tenet *Coninch. de ſac. Ordin. q. 72. art. 8. num. 90. Diana reſolut. 24 de ſacr. Confirm. tom. 2.* & alij apud eoſdem. Item neque per ſaltum promotus, nec irregularis eſt, qui recipit ordinem Præsbiteratus, vel Epiſcopatus, omiſſis ſacris vnctionibus ſed ſolum eſt impeditus miniſtrare in ſuſcepto, donec ſuppleatur, quod omiſſum eſt, *cap. 1. de Sacra vnc. cap. 1. ibi gloſſ. ver. permitti, de Sacr. non iter. ibi Abb. & Barboſ. num. 4. Reginal. lib. 32. tr. 2. num. 71. Sylues. ver. Irregular. §. 12. lim. 5.*

Aduerte autem, quod cum promoto per ſaltum ſacra Pœnitentiaria non diſpenſat, niſi quando in occultis periculum adeſſet grauium ſcandalorum, niſi diſpenſaret; & tunc concedit litteras ad effectum omiſſum ordinem recipiendi à quocunque Catholico Antiſtite, &c. etiam extra tempora, etiam non ſeruatis interſtitijs, & abſque dimiſſorijs proprij Diœceſani, quibuſcunque diebus feſtiuis etiam continuis. Et notandum, quod in foro externo non eſt audiendus dicens ſe ordines fictè, ideſt interno diſſenſu accepiſſe, ideo non debet denuo ordinari, etiam ſub conditione, ad tales ordines fictè ſuſceptos, vt tenet, *Palud. Suar. & Prepoſ. loc. ſup. cit.* Secus pro foro conſcientiæ, vt ait *S. Thom. 3. par. q 68 a. 7. & ibi Caiet.*

CAPVT XIV.

Ordines extra tempora legitima recepti, ſeu collati.

I. DE Iure communi recipiens ordines extra tempora à iure ſtatuta, non eſt permittendus in ſuſceptis miniſtrare. *cap. ſanè, de temp ordin.* & olim quidem cautum erat, vt ſuſpenſus, ſeu depoſitus permaneret, donec à Sede Apoſtolica reſtitutionis gratiam meruiſſet obtinere. *capit. cum quidam eod. tit.* Sed poſtea Gregor. IX. *cap. conſultationi, eod. tit.* ſtatuit, vt cum taliter ordinatis, pœnitentia peracta, ab Epiſcopo poſſit diſpenſari, vt in ſuſceptis miniſtrent, vt notat *gloſſ. ibi. & Sayr. lib. 4. cap. 14. num 2.* cum alijs: quod eſt intelligendum de Epiſcopo, qui non fuerit culpabilis in tali ordinatione. *Angel. verb. irregul. nu. 35. Maiol. lib. 3. cap. 24. nu. 9. Card. in d. cap. cum quidam.*

Primum dubium eſt, an dicta ſuſpenſio ſit latæ ſententiæ, vel ferendæ? Aliqui putant eſſe latæ ſententiæ: *Angel. ibi Syln. verb. irregul. n. 12. Tabien. ver. irregul. 4. num. 7. q. 6. Abb. in cap. 2. de temp. ordin. Sayr. loco cit. Barboſ. in d. cap. cum quidam. num. 3.* Alij dicunt eſſe ferendæ ſententiæ *Innoc. & Hoſt.* quos ſequitur, *Auila p. 3. diſp. 5. dub. 7. §. 2. ſupponendum, Io. Andr. & Abb. in d. c. cum quidam num 4. Tolet. lib. 1. cap. 48. §. quarta. Suar. diſp. 31. ſect. 1. nu. 30.* hæc videtur magis communis recentiorum.

Secundum dubium eſt, an hæc pœna procedat etiam contra ordinatum in minoribus extra tempora? Affirmant DD. quia *tex. c. cum quidam* generaliter loquitur: Ita *Maiol. lib. 3. cap. 24. num. 10. Sayr. loco cit. num. 21. Abb. in dict. capit. cum quidam, in figuratione caſus.*

II. Ex Bulla Pij II. 6. *Cum ex ſacrorum,* fertur pœna ſuſpenſionis latæ ſententiæ ab executione ordinum contra eos, qui ſacros ordines recipiunt extra tempora: quòd ſi celebrent in ea ſuſpenſione, irregulares efficiuntur, vt ibi dicitur.

Nota quod illius ſuſpenſionis abſolutio ibi non eſt reſeruata Papæ. *Auila loco cit. Barboſ. alleg. 8. n. 12. Reginal. lib. 30. tract. 2. nu. 60.*

Nota ſecundò, quod non procedit illa pœna contra ordines minores, vel primam tonſuram recipientem extra tempora. *Nauarr. cap. 25. num. 70. Miran. Manual. Prelat. tom. 1. q. 39. ar. 7. concl. 1. Suar. de cenſur. diſp. 31 ſect. 1. num. 30. in fin. Barboſ. alleg. 17. nu. 12. Tolet. loco cit.*

Nota tertiò, quod hæc ſuſpenſio eſt tantum ab ordine ſic male ſuſcepto. *Henriq. tract. de ſuſpenſ. cap. 38. num. 1. Suar. loco cit. num. 31. Layman de ſacr. Ordin. c. 10. §. tertium.*

III. Ex Bulla 91. Sixti V. *contra Clericos malè promotos,* fuit lata ſuſpenſio Papæ reſeruata contra recipientes ordines extra tempora: ſed ea Conſtitutio quoad hoc fuit abrogata à Clem. VIII. Bulla 40. *Romanum decet:* & redacta ad terminos iuris communis, & Bullæ Pij II. ſupra citatæ, vt *Reginal. loco cit. Barboſ. d. c. cum quidam num. vlt.*

IV. Ordines conferens extra tempora, nullam cenſuram, ſeu pœnam ipſo iure incurrit. *Barboſ. alleg. 17. num. 9.* ſed eſt ſuſpendendus à poteſtate ordines conferendi, per *cap. ſanè, ibi Abb. num. 3. de temp. ordin. gloſſ. in d. c. cum quidam.* Et quamuis per Bullam citatam Sixti V. incurreret ſuſpenſionem, & alias pœnas latæ ſententiæ; tamen, vt dixi, ea Conſtitutio fuit moderata à Clemen. VIII. in hac parte, ideo dictæ pœnæ ceſſarunt.

Aduertendum eſt, quòd ordines ſacri ſolum conferendi ſunt in Sabbatis Quatuor temporum, aut Sab-

bato ſancto, aut Sabbato ante Dominicam Paſſionis, *cap. quo dic, cap. vlt.* 75. *diſt. cap. de eo de temp. ordin. Trid ſeſſ.* 23. *cap.*8. niſi ſuper hoc Papa diſpenſet: vide *Sanch. opuſcul. lib.*7. *cap.* 1. *dub.* 51. vel niſi in vno caſu, quando ſcilicet ob aliquod iuſtum impedimentum Epiſcopus non potuit ordinationes explere in Sabbatis ſupra dictis; poteſt enim tunc in die Dominica immediatè ſequenti, continuato ieiunio naturali ab Epiſcopo, & ab ordinandis, ordinationes ſupplere.*cap. literas de temp.ordin. gloſſ.ibi verbo,pertinere, Hoſtien. ibi, Cardin. num.* 1. *Anan. num.* 3. *& alij Canoniſtæ.*

Ordines autem minores conferri poſſunt, non ſolum dictis temporibus, ſed etiam mane in qualibet die Dominica, vel Feſto,ſi priuata ſit ordinatio, vt ſi vnus, aut duo ordinentur *cap.* 3. *de temp.ordin.* imò etiamſi tres, aut plures, ſi non tam multi ſint, vt videatur generalis ordinatio celebrari,*Sanch. dub* 52. *loco cit. Diana reſol.* 30. *miſcell.* 2. *tom.*1. *cum allegatis*. Prima vero tonſura quouis die, & hora conferri poteſt. *Sanch. dub.*52. *num.*1. & de communi teſtatur *Henriq. lib.*10. *cap.* 12. *num.* 1.

Epiſcopalis autem conſecratio,ex antiqua traditione,die tantum Dominica confertur, *c. quotidie* 75. *diſt. S.Leo Epiſt.*79. Vide *Barboſ.allegat.*17.*num.*1.

CAPVT XV.

Ordines non ſeruatis interſtitijs collati, ſeu recepti.

Nota primò, inter ordines regulariter loquendo ſeruanda eſſe interſtitia, vt gradatim aſcendatur ad illos, & prius ſe debet exercere promouendus in ſuſcepto, antequam ad alium aſcendat, ex Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 11. *in princ.* Inter primam tonſuram, & minores ſeruandum eſſe interſtitium ſaltem vnius diei, ne quis ſit eadem die purus laicus, & certo ordine inſignitus multi Doctores docent, vt *Innoc. Andr. Butr. & Panormit. in capit. de eo de temp. ordin Syluest.verbo, ordo,*2.*numer.*7. *Cuccus lib.*4. *inſtit. tit.* 13. *num.*17. *Emanuel Sà, verbo,ordo, num.*17. *Bonacc. de Sacram. Ordin. punct.* 5. *num.*54. Addunt *Emanuel Sà, & Bonacc.* diſpenſationem ſuper hoc interſtitio ad Summum Pontificem pertinere, niſi conſuetudine, receptum ſit, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare.Sed contrarium tenent probabiliùs alij, nempe non eſſe iure communi, neque ex Trident. vetitum conferre eodem die primam tonſuram cum vno minori ordine (aut pluribus, ſi Epiſcopo videbitur, vt ſtatim dicam) Ita tenent *Flor. Anan. & Cardin. in d. c. de eo,* qui dicunt ita eſſe conſuetudine receptum; & *Tabiena verbo,ordo* 2. *num* 3. *Sayr. de cenſur. lib.* 7. *cap.*10, *numer.* 20. *Sorbus verbo, ordines,* 5. *an autem, Auila p.*7. *diſp.*9. *ſect.*1.*dub.* 4.

Inter minores autè non requiruntur interſtitia vnius anni, ſed ſufficit interſtitium, quod eſt inter ipſa ſingula quatuor tempora, ſeu alia tempora generalibus ordinationibus à iure aſſignata, de quibus *ſupra cap. præcedenti* dixi, & ita *Vgolin. de poteſt. Epiſc.cap.* 26. 5. 37. *num.*4. *Maiolus lib.*3. *cap.*24. *num.*13.*Barboſ. alleg.* 11. *num.*14. ſecundum probabiliorem. Poteſt tamen Epiſcopus, quando ſibi videbitur, diſpenſare ſuper interſtitijs iſtis minorum ordinum, ex *Tridentino dicto cap.*11. *in princip.* & intellige de Epiſcopo, ad quem ipſo iure pertinet ordinare, ſiue is ordiner, ſiue dimiſſorias concedat. *Sanchez lib.* 7. *opuſculor cap.* 1. *dub.* 27. *Barboſ. allegat.*18. *num.*9, Poterit autem diſpenſare iuſtè, ſi iſte ordinandus iam ſit verſatus, & exercitus in ordinibus minoribus, vt contingit in Religioſis, quia ſatisfactum cenſetur fini decreti iſtius.

Inter ordinem Acolyti, & Subdiaconatum, intercedere debet interſtitium vnius anni, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio Epiſcopi aliud expoſcat. *Tridentin. ibid. c.* 11.*in fine.* Inter Subdiaconatum,& Diaconatum requiritur interſtitium vnius anni, niſi aliud Epiſcopo videatur. *Trident.ſeſſ.*23. *cap.* 13. Inter Diaconatum, & Præsbyteratum ſimiliter vnius anni requiritur interſtitium, niſi aliud Epiſcopo videatur ob Eccleſiæ vtilitatem ac neceſſitatem. *Tridentin. ibid c.* 14. Nunquam tamen poſſunt duo ſacri ſine diſpenſatione Apoſtolica,eadem die conferri,vt *Triden ſeſſ.*23. *capit.*13. vbi derogat omnibus priuilegiis. Vbi autem eſt conſuetudo, vt minores cum Subdiaconatu conferantur,ea ſeruari poterit, vt *Nauarrus cap.*25 *num.*71. *Salzedo ad Diaz cap.*25. *lit. C. Suarez de cenſuris, diſp.* 31. *ſect.*1. *num* 41. *Sanchez dub.*53.*numer.*5.*Sayr.lib.*7. *cap.* 10.*num.* 26.

Nota ſecundò,quòd hodie Græci in ordinibus conferendis, non ſeruant tempora, nec interſtitia, quæ tamen conſuetudo magis corruptela,& abuſus recentiorum Schiſmaticorum eſſe videtur cum ſit contra Canones Synodi Nicenæ & Sardic.& ſextæ,& octauæ,vt latè probat *Leo Allatius trac. de æt.& interſtit.*

I. Epiſcopus conferens duos ordines ſacros eadem die, eſt ipſo iure ſuſpenſus à collatione illorum ordinum quos ſic contulit, id eſt vtriuſque ſacri,ſecundum multorum ſententiam,per *capit. litteras, de tempor ordin.* ibi *volumus manere ſuſpenſos. Maiol. lib* 3. *capit.* 24. *num.* 13. *Barboſ. in dicto cap. litteras, num.*4. *cum Mario Alter. & alijs.Layman,lib* 5 *de Sacramen. Ordin. cap.*10 *num* 10. Et procedit etiamſi continuato ieiunio duobus diebus duos ſacros conferat, vt in *dicto c. litteras, & Salzedo ad Diaz loco citat. Barboſ. in dicto cap. litteras, num.* 3. *cum aliis Doctoribus*. Contra tamen, quòd ea ſuſpenſio non ſit latæ ſententiæ, ſed ferendæ, tenent *Suar.diſp.*31.*ſect.*1.*n.*40. *Io. Andr. Hoſtien. Cardin. & Anan. in dict.c.litteras.*

II. Recipiens primam tonſuram cum minoribus, ſcilicet eadem die,nullam ipſo iure incurrit cenſuram, *Sayrus lib.*7. *cap.*10. *num.* 22. *Suarez num.* 43. Sed recipiens minores cum Subdiaconatu eadem die, ſecundum multos Doctores eſt ipſo iure ſuſpenſus à poſteriori ordine tantum, per *cap.*2 *de eo qui furtiuè, & per d. cap. litteras*; ita *Nauarr. capit.* 25. *num.* 71. *Sayrus lib.*4. *cap.*14 *num.*25. *Suar. num.* 41. *Viualdi de ſuſpenſ. num.*47. & de communi teſtatur *Layman cap.* 10.*n.*10. cum Sacra Congregatione. Sed alij dicunt eum fieri ipſo iure non ſuſpenſum, ſed irregularem. Ita *Tolet. lib.*1. *capit.* 71. *in fine.Nauarr. cap.*27. *num.* 241. *Auila par.*7. *diſp.*9. *ſect.*1. *dub.*4. *Sayr.* in hoc varians *lib.* 7. *cap.*10,*num.* 22. *Salzedo ad Diaz cap.* 25. *verſ. vna eadem die.* Sed dicunt iſti poſſe ab Epiſcopo diſpenſari, vt

Digitized by Google

ti, vt miniſtret in minoribus benè ſuſceptis, per *tex. in dict. capit. 2. de eo qui furtiuè*. Item ſi Religionem ingrediatur ſuffragantibus meritis, poteſt in vtraque ſententia eius Prælatus diſpenſare, vt vlterius etiam promoueatur *d. c. 2. Sayr. lib. 4. c. 14. num. 25.*

III. Recipiens autem duos ſacros eadem die, vel duobus diebus continuis, etiam continuato ieiunio, ſecundum magis communem eſt ſuſpenſus ab exequutione poſterius recepti tantum, *capit. litteras de temp. ordin.* vbi eſt caſus de duobus ſacris: & in *cap. 2. de eo qui furtiuè*, vbi permittitur miniſtrare in priori benè ſuſcepto: & ita *Maiol. lib. 3 cap. 24. num. 13. Nauarr. cap. 25. num. 71. Suar de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num. 41. Barboſ. in dicto cap. litteras, num. 5.* & de communi teſtatur *Layman lib. 5. trac. de ſacr. Ordin. cap. 10. num. 10.* Alij tamen dicunt talem eſſe irregularem quo ad omnes ordines. Ita *Nauarr. cap. 27. num. 241. Tolet. d. cap. 71. in fin. Auila loco cit. cum Angelo, & Sylu. Maiol. lib. 4. cap. 11. num. 1.* Sed ſtante prima ſententia, ea eſt intelligenda, vt ſit ſuſpenſus ſolùm à poſterius ſuſcepto, ſi Epiſcopus non fecit prohibitionem ſub pœna excommunicationis ferendæ, ne quis accederet ad duos ſacros ſuſcipiendos: ſi enim talis comminatio, ſeu prohibitio fuit facta, erit ſuſpenſus ab vtroque ordine, per *cap. fin. de eo qui furt.* quia tunc ab initio accedens ea intentione, in vtriuſque receptione deliquit. Adde quod ſi non ſit facta dicta comminatio, poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret in prius ſuſcepto: ſi autem facta eſt comminatio, ſolus Papa ſuper vtroque diſpenſat, niſi Religionem ingreſſus ibi laudabiliter aliquo tempore fuerit conuerſatus: Tunc enim Prælatus eius ſuper vtroque poteſt diſpenſare, & etiam vt vlterius promoueri poſſit. *dicto capit. 2. & 3. de eo qui furt. Tolet. ibidem, Sayr. lib. 4. cap. 14. nu. 25. Auila loco cit. Diaz capit. 25.* vide de hac re *ſupra cap. 7.*

Recipiens Sacerdotium, & Epiſcopalem conſecrationem eadem die, nullam incurrit cenſuram, ſeu pœnam ipſo iure: imò licitum eſt die Sabbati competenti recipere Sacerdotium, & die Dominica, etiam non continuato ieiunio, fieri Epiſcopum, *Abbas in d. capit. litteras*, vbi teſtatur de communi, & *ibi Cardin nu. 3. de temp. ordin.*

Recipiens ordines, etiam ſacros, non ſeruatis interſtitijs à iure ſtatutis, dummodo non eadem die, neque extra tempora eos recipiat, nullam incurrit cenſuram, neque irregularitatem; quia non eſt id iure cautum: ita *Suar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num. 43. Barboſ. alleg. 18. num. 11. Zerola in praxi verbo, ordo numer. 8. Diana reſolut. 32. tract 2. tom. 2.* quamuis peccet mortaliter, qui ignorante Epiſcopo proprio, ſic promouetur non ſeruatis interſtitijs, vt ijdem authores fatentur. Et hæc procedunt etiam ſi quis ordinaretur (non ſeruatis interſtitijs) ab alieno Epiſcopo vigore dimiſſorialium proprij ordinarij; in quibus eſſet clauſula ſeruatis interſtitijs. Quia ablatiuum abſolutum non importat conditionem ſeu formam eſſentialem, quando exprimit id quod tacitè inerat de iure communi, vt *Bal. in l. 1. Oppoſ. 11. ff. de leg. 2. Ias. in rub. ff. Sol. matr. num. 2. Ripa ibi num. 33. Sanch. de matr. lib. 3. diſ. 5. num. 4.*

IV. Epiſcopus conferens duos ordines ſacros, vel minores cum ſubdiaconatu eadem die, nullam cenſuram, ſeu pœnam ipſo facto incurrit, nam ſuſpenſio de qua in *cap. litteras & in c. dilectus de temp. ordin.* contra Epiſcopum ſic ordinantem, non eſt latæ ſententiæ, ſed ferendæ, & contra ordinatum eſt latæ ſententiæ, ita *Hoſtien. in d. cap. litteras in fin. Abb. num. 3. Cardin. oppoſ. 4. Anan. num 4.* Quamuis etiam contra Epiſcopum ibi eſſe latam ſententiam ſuſpenſionis à collatione ordinum iſtorum, dicant *Henriq. lib. 4. cap. 6. num 5. Bonac. de cenſ. in partic. d. 3. q. 1. punct. 4. §. 1. num 4.* Sed contra communem locuti ſunt, quam communem etiam tenent *Suar. diſ. 31. ſec. 1. num. 41. Layman de ſacr. ordin. cap. 10. num. 10.*

Aduerte, quod ex Bulla Sixti V. *contra malè promotos*, ſtatutæ erant variæ cenſuræ latæ ſententiæ contra promouentes, & promotos in omnibus caſibus omiſſionis interſtitiorum: ſed ea Bulla fuit in hoc redacta ad terminos iuris communis per Bullam Clem. VIII. 40. vt *Suar. diſp. 31. ſect. 1. num. 41. & 43.*

CAPVT XVI.

Ordines recepti, ſeu collati ab alieno Prælato ſine dimiſſorialibus vel licentia proprij Ordinarij Diœceſani, vel fictis dimiſſorialibus.

I. IN *c. ſi quis auſus, 71. diſt.* ex Nicæno *c. 16. in fi.* habetur: Si quis auſus fuerit aliquẽ qui ad alterũ pertinet ordinare, cùm non habeat conſenſum illius Epiſcopi, à quo receſſit Clericus, irrita ſit huiuſmodi ordinatio. Similiter *c. 1. 9. q. 2.* Gelaſius Papa, ait talem ordinationem ratam non fore, nec vires vllas habituram. Hæc verba intelliguntur communiter, non quod ordinatio ſit verè nulla in actu primo, cum impreſſus ſit character, ſed intelligitur irrita ordinatio in actu ſecundo, id eſt non habeat ordinatus ordinis illius licitam exequutionem; ita *Turrecrem. in d. cap. 1. & Sanch. opuſc. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 14.* Hæc autem verba, ſi ſpectemus iuris rigorem, videntur reddere ordinatum ipſo iure ſuſpenſum, vel irregularem, per ea quæ dixi *ſupra cap. 11. in princip.* Tamen multi Doctores tenent, quod hæc verba non ſint accipienda in tanto rigore, ſed ita quòd peccet ſic ordinatus celebrando, ſeu exercendo tales ordines, quandiù non ratificauerit eam ordinationem proprius Epiſcopus; non tamen quòd ſit ſuſpenſus, neque propriè irregularis: ita *gloſſ. verbo, ſtatuit, & Doctores in capit. eos de temp. ordinand. in 6. Ioannes Andr. in capitul. quod translatus eod. tit. Salzedo ad Diaz capit. 26. littera C. Suarez de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num. 14. Armilla verbo, ordo, num. 16. Nauar. conſ. 27. num. 5. & conſ. 29. nu. 1. de temp. ordin. Sanchez opuſc. loco citat. dub. 28. num. 5.* Quòd autem ſtando in iure communi antiquo, ratificari poſſit ordinatio illa, & ſic ceſſet impedimentum, habetur in *c. Lugdunenſis 9. q. 2. & ibi gloſſ. verbo, poterit. Nauarr. conſil. 27. num. 5. de temp. ordin gloſſ. in c. illud 71. diſt. ibi Vgo, & Turrecrem. in d. c. Lugdunenſis, cum Laur. Archid. & Io. Andr.* & tenet *Salzedo ad Diaz cap. 26. praxis can. §. tertio erit. Suarez de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num. 14. &*

Bonacrina de Sacr. Ordinis, punct. 4. numer. 26. & tenet *Sotus, Medina, Gabriel, Cuccus, & Manuel,* quos allegat *Sanchez opuſcul. loco citat. dub. 28. num. 8.* vbi etiam hanc ſententiam ait ſatis probabilem. Et procedunt prædicta tam de promoto ad ſacros, quàm ad minores, vel primam tonſuram; imò de ordinato in minoribus, vel prima tonſura initiato, quòd non ſit ſuſpenſus, neque irregularis, ſed tantum impeditus exercere ſub peccato ante ratificationem, ait probabiliorem *Sanchez dub. 28 num. 4.* & ideo dicunt validam eſſe collationem beneficij tali Clerico factam; ita *Nauarrus conſil. 27. num. 5. & conſil. 29. numer. 1. de tempor. ordinand. Guidopapæ deciſ. 449. incip. Laicus, Sanchez dub. 28. numer. 6.*

Contra tamen alij tenent prædictos ordinatos in Sacris, vel minoribus eſſe ſuſpenſos, vel irregulares, ex ratione prædicta; ita vt neque collatio beneficij eis facta ſit valida; neque poſſe eam ordinationem à proprio Epiſcopo ratificari; ita multi Doctores, quos allegat, & ſequitur *Sanchez* ſibi contrarius *dub. 20. num. 16. & ſeqq.* imò quòd recipiens primam tonſuram ſine licentia ſui Epiſcopi, non gaudeat priuilegio clericali ipſo iure, ait communem *Salzedo ad Diaz in praxi cap. 26. §. & non ſolum,* tenent *Chaſſaneus, Rebuff. & Salzedo,* quos allegat, & ſequitur *Sanchez ibi numer. 15. Cephal. conſil 682. vol. 5. Marius Alterius tom. 2. diſput. 9. cap. 4. verſ. vnde ſequitur, Azor. tom. 2 lib. 3. cap. 49. quæſt. 4.* vbi ait, talem non poſſe vlterius promoueri, & incapacem eſſe beneficiorum, & non gaudere priuilegio clericali fori, & Canonis, nec poſſe ratificari tonſuram eiuſmodi à ſuo Epiſcopo, ſed indigere Apoſtolica diſpenſatione.

Hanc ſecundam ſententiam quo ad initiatum prima tonſura veram puto, ſi tamen ſequatur ſententia declaratoria priuationis priuilegij Clericalis, per ea, quæ infra dicam de ordinato falſis dimiſſorialibus, vel commendatitijs: & ita *Bonac. tract. de ſuſpen. partic. q. 1. punct. 11. numer. 21.*

II. Ex Bulla Pij II. 7. *Cum ex ſacrorum,* ordines ſacros ſuſcipiens ſine literis dimiſſorialibus ſui Epiſcopi incurrit ipſo facto ſuſpenſionem, in qua celebrans fit irregularis. Et hæc extrau. eſt confirmata à Leone X. Paulo III. & Pio V. vt *Bernard. Diaz. cap. 26. & ibi Salzedo, §. extrauagans Pij II.* Sed hæc Bulla ſolùm procedit contra recipientes ordines ſacros, non autem minores, *Mandoſ regula 24. q. 1. num. 6. Salzedo ibi, §. quinto erit, Sanchez loco cit. dub. 28. num. 2.* & dixi *ſupra eod. verbo, ordo, cap. 1. num. 3.* vbi etiam *num. 2.* vide multa ad declarationem eiuſdem Bullæ, & ſuſpenſionis. Hodie itaque ex vi huius Bullæ Epiſcopus non poteſt per ſolam ratificationem rehabilitare ordinatum, ſed requiritur abſolutio à ſuſpenſione, *Quaranta verbo, ordo, §. amplia hanc, cum Mandoſ. Rebuff. & Lopez:* poteſt tamen hunc malè ordinatum abſoluere idem proprius Epiſcopus, vt dixi *d. cap. 1. num. 2.*

III. Ex *Trid. ſeſſ. 6. c. 5.* ordinatus ab Epiſcopo alieno ſine licentia expreſſa ſui Ordinarij, eſt ab exequutione ordinum ipſo iure ſuſpenſus; & iterum *ſeſſ. 23. c. 8.* ordinatus ab alieno Epiſcopo ſine licentia proprij Epiſcopi, eſt ſuſpenſus ipſo facto à ſuſceptorum ordinum exequutione, quandiù proprio Ordinario videbitur expedire. Et ita *Bonacina de cenſur. in partic. diſ. 3. q. 1. pun. 11. num. 28.* vbi notat quod licet abſolutio huius cenſuræ per Sixtum V. eſſet Papæ reſeruata, tamen eius Conſtitutio quoad hoc fuit reuocata à Clemente VIII.

Ex quo decreto hodie multi Doctores dicunt per ratihabitionem proprij Epiſcopi induci diſpenſationem ſuper ordinibus, ſeu abſolutionem à ſuſpenſione prædicta; ita *Maiol. lib. 4. c. 20. numer. 1. Pariſ. de reſign. lib. 4. q. 2. num. 87.* & quòd eſt intelligendum, quando Epiſcopus per hoc intenderet auferre ſuſpenſionem; ita *Quaranta verbo, ordo, §. amplia hanc extrauagantem.*

Aduertendum eſt, quòd ad ordines legitimè ab alieno Epiſcopo ſuſcipiendos ſufficit, vel proprias habere dimiſſoriales, vel expreſſam licentiam, ita vt non ſit neceſſe licentiam dari in ſcriptis, niſi pro Vltramontano in Italia ordinando, vt infra dicemus, & probatur *Trident. ſeſſ. 14. cap. 2. reform.* & ita *Sanch. opuſc. loco cit. dub. 20. num. 4.* Et Vicarius Generalis Epiſcopi, regulariter loquendo, non poteſt dimiſſorias concedere ſine ſpeciali mandato, niſi Epiſcopo agente in remotis, *Sbrozz. de offic. Vic. lib. 2. q. 41.*

Aduertendum ſecundò, quòd multi Doctores dicunt præfatam ſuſpenſionis pœnam latam à Tridentino Concilio contra promotos ſine licentia proprij Epiſcopi habere locum, non ſolum contra promotos in ſacris, ſed etiam in minoribus: quamuis enim in principio *d. cap. 8. ſeſſ. 23.* loqui videatur de ordinibus ſacris, tamen poſtea generalius loquitur, & quia in *c. 5. ſeſſ. 6.* generaliter loquitur; & ita tenent *Maiol. lib. 4. cap. 20. Cherub. ſuper Bulla 7. Pij II. ſchol. 2. Toletus lib. 1. c. 49. §. quarto, Quaranta verbo, ordo, §. limita in eo, qui per trienn. Suarez de cenſur. diſput. 31. ſect. 1. num. 19. Filiuc. tract. 17. num. 68.* vbi ait, ita à Sacra Congregatione declaratum; & communem ait *Salzedo ad Diaz c. 26. pag. 124.* & communiter etiam dicunt procedere de prima tonſura initiato dicta Tridentini decreta, quia in iure Canonico venit communiter appellatione ordinum: ita *Riccius collec. 1678. Eman. Sà verbo, ſuſpenſ. num. 11. Fornarius de Sacr. Ordin. punc. 4. num. 27.* & ita de communi *Salzedo loco cit.* & tenet *Diana reſol. 144. tract. 4. tom. 2.* & quòd prima tonſura veniat ordinum apellatione, ait *gloſſ. in cap. 1. verbo, Clericum, de temp. ordin. in 6.* Quamuis contra, quòd Tridentini pœna non procedat contra promotos in minoribus, teneant *Auila par. 3. diſp. 5. dub. 7. §. ſecundo ſupponendum, Nauar. conſ. 31. de temp. ordin. & conſ. 39. nu. 3. eod. tit. Sanch. opuſc. lib. 7. cap. 1. dub. 28. per tot.*

Vnde putant de promoto in minoribus dicendum, quod de iure communi ſupra dixi *num. 1.* ſecundùm communiorem ſententiam, ideſt non incurrere in dicto caſu cenſuram illam, vel irregularitatem propriè dictam: & de prima tonſura initiato concedunt *Tolet. lib. 1. cap. 49. verſu, prima habetur, Zerola par. 1. verbo, dimiſſoriæ:* quia prima tonſura non eſt ordo, nec Sacramentum, *S. Thomas in 3. ſenten. diſt. 24.* ſed eſt deputatio ad ſtatum, & miniſterium Eccleſiaſticum, vt *Apoſtilla ad Guidopap. dec. 449.*

Limita prædictas pœnas, vt non procedant contra promotum (ab alieno Epiſcopo) bona fide, quia cen-

ſuræ

ſuræ, & irregularitates ex delicto hæ ſunt, quæ ſine culpa mortali non incurruntur, ita *Nauarr. cap. 27. n. 155. Henriq. de excomm cap. 38. numer. 1. Suar. de cenſ. diſ. 31. ſect. 1. num. 15. & alij multi*, quos allegat *Bonac. de cenſ. partic. diſ. 3. q. 1. pun. 11. num. 15.* idem tenens.

IV. Epiſcopus conferens ordines ſubdito alieno ſine illius Ordinarij dimiſſorialibus, vel licentia, olim erat ſuſpenſus per annum à celebratione Miſſæ, *c. Epiſcopus in Diœceſi, 7. q. 1. ibi Turrecrem. gloſſ. in c. eos qui, de temp. ordin. in 6.*

V. Sed ex *d. cap. eos qui*, ſi id facit ex præſumptione, id eſt ſcienter, ſeu ex ignorantia affectata, incurrit ſuſpenſionem per annum à collatione ordinum: & Clerici talis delinquentis ſubditi, poſtquam illius ſuſpenſio fuerit manifeſta, poterunt à vicinis Epiſcopis ordinari abſque licentia ſui Epiſcopi, ſeu Prælati. An autem hæc ſuſpenſio ſit ab ordinis tantum malè collati collatione, affirmant *Archid. & Gemin. ibi.* Sed communis ait eſſe ſuſpenſionem ab omnium ordinum collatione, ita *Suar. diſp. 31. ſect. 5. num. 5. Marius Alterius de ſuſpenſ. diſp. 16. cap. 1. col. 3. Palud. in 4. diſt. 19. qu. 7. Auila par. 3. diſput. 5. dub. 8. caſu 7. Bonac. de ſuſpenſ. partic. q. 2. punct. 7. num. 4.*

An verò procedat hæc pœna, etiam contra alios Prælatos habentes priuilegium minores ordines conferendi? Reſpondeo affirmatiuè, vt *gloſſ. in d. c. eos qui.* Sed an procedat hæc pœna etiam contra conferentem primam tonſuram? Negant *gloſſ. ibi, verbo, Clericos, Gemin ibi numer 5. Toletus lib. 1. cap. 48. §. ſecunda habetur, Riccius, & Villalobos*, quos allegat, & ſequitur *Diana reſol 194. tract 4 tom 2.* Sed alij affirmant, vt *gloſ in d. c. eos qui, verbo, ordinare, Salzedo ad Diaz. in praxi c 26. Barboſ in d. c. eos, numer. 10.*

VI. Ex *cap fin de temp ordin. in 6* Epiſcopus conferens primam tonſuram homini alienæ Diœceſis ſine licentia illius Superioris, per annum à collatione Clericalis tonſuræ dumtaxat nouerit ſe ſuſpenſum: de cuius textus intellectu multa dixi ſupra *c. 1.*

VII. Ex *Trid. ſeſſ 23. c. 8.* Epiſcopus, ſeu alius Prælatus conferens ordines alieno ſubdito ſine licentia proprij Ordinarij, incurrit ſuſpenſionem à collatione ordinum per annum.

Nota quòd hæc cenſura non requirit præſumptionem, ſed ſufficit ignorantia craſſa, vel ſupina. An autem procedat contra conferentem minores ordines, an tantum ſacros? dixi ſupra *numer.* 3. & Doctores pro vtraque parte affert *Diana reſol. 194. tr. 4. to. 2.*

VIII. Sixtus V. in Bulla, *Sanctum, & ſalutare*, contra malè promotos, & promouentes, varias cenſuras ſtatuit latæ ſententiæ Papæ reſeruatas contra præfatos ordinatos, & ordinantes ſine licentia, vt ſupra: ſed ea bulla in hac parte fuit redacta ad terminos iuris communis, & Bullæ Pij II. & Tridentini Concilij, per Clementem VIII. Bulla, quæ incipit, *Romanum, Sayr. lib. 7. cap. 10. num. 36. Quaranta verbo, ordo, verſic. an vero, Sanch. conſil. lib. 7. cap. 1. dub. 28. in fin.*

IX. Vrbanus VIII. Bulla 33. quæ incipit *Secretis*, §. 4. ita ſtatuit; Italos verò, ſi quos in poſterum clericali charactere inſigniri, vel ad minores ordines promoueri ab alieno Epiſcopo cum falſis dimiſſorijs contigerit, etiamſi qualitatibus per Concilij Tridentini decretum, *c. 16. ſeſſ. 23.* requiſitis præditi ſint; nihilominus, ſequuta tamen priùs deſuper Iudicis Eccleſiaſtici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, ſed ſæculari iuriſdictioni, vt antea plenè in omnibus ſubiacere, & ſubiectos eſſe reſpectiuè volumus.

Nota, quòd aliqui putant hanc pœnam procedere etiam contra ordinatum ſine vllis dimiſſorialibus: v. g. ſi temerè eum Epiſcopus ordinauit, vel ſi ille furtiuè acceſſit, quia eadem eſt ratio delicti: ita tenet *Diana reſol. 62. tract. 1. de immun. tom. 2.* Sed non placet, quia diuerſa, & grauior eſt ſpecies criminis vtentis falſis dimiſſorialibus, vt infra apparebit.

Nota ſecundò per verba illa, *plenè in omnibus ſubiacere*, eum ſubiectum fore non ſolùm in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus. Adde ad hanc ſubiectionem iuriſdictioni laicali conſequi etiam ſubiectionem quoad bona, vt non fruatur priuilegio immunitatis ab oneribus patrimonialibus; quia ius imponendi hæc onera procedit ex iuriſdictione laicali circa perſonam, vt non niſi ſubditis imponi poſſint, *l. reſcripto, §. vlt. ff. de mun. & hon.*

X. Falſis dimiſſorijs promotus incurrit crimen falſi, de quo ſi via accuſationis ſit condemnatus, conuictus ſcilicet, vel confeſſus, eſt infamis infamia iuris, & conſequenter irregularis, quia crimen falſi eſt crimen publicum; & de hoc dixi ſupra verbo, *falſum, cap. 1, & cap. 5.* imò ſecundum magis communem ſufficit ad hanc pœnam, ſi hoc crimen ſit notorium iure, vel facto abſque ſententia, quia eſt crimen depoſitione dignum, *Sayr. lib. 7. cap. 12. num. 3. & numer. 12. Garz. par. 11. c. 3. numer. 110.* Sed aduerſus hanc infamiam reſtitui poteſt etiam à ſuo Epiſcopo, & indirectè diſpenſari ſuper illa irregularitate, per *cap. at ſi Clerici §. de adulterijs, de iudic.* ita *Tolet. lib. 1. cap. 62. §. fin. Sayrus d. cap. 12. num. 3. Abb. in cap. fin. de temp. ordin. numer 5. verſu, quædam ſunt delicta mediocria, Sylu. verbo, irregularitas. q. 14. gloſſ. in cap. fin. de temp. ordin. verb. damnatione*: eſt enim crimen falſi inter minora crimina, *d. c. fin. de temp. ordin. ibi Abb. num. 6.*

Adde quod ratione talis criminis falſi poteſt Clericus damnari ad triremes, ſi via accuſationis proceſſum ſit, per *l. 1. §. vlt. ff. ad l. Cornel. de fal.* vbi pœna falſi via accuſationis eſt deportatio, *Menoch. de arb. caſu 306. num. 2. & caſu 313. num. 7.* in cuius deportationis locum ſucceſſit damnatio ad triremes, *Clarus §. fin. q. 67. Diaz in praxi, cap. 146. num. 3. Salzedo ad. Diaz cap. 146 §. ſic equidem*, quo caſu eſſet infamis infamia iuris ex genere pœnæ, *l. capitalium, §. cæteræ, ibi gloſſ. verbo ad tempus ff. de pœnis*; de communi teſtatur *Molina trac. 3. diſp. 9. num. 19.* dixi ſupra *verbo Miſſa, cap. 5.*

Aduerte, quòd ordinatus literis dimiſſorialibus veris, ſed ſubreptitijs ob falſam, & doloſam ſuggeſtionem factam Epiſcopo, non incidit in pœnam falſantis dimiſſorias, ſed ſecundum probabilem multorum ſententiam incurrit in pœnas promoti ſine dimiſſorijs, & ſine licentia ſui Ordinarij, *Suar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. numer. 36. Reginal. lib. 32. cap. 25. nu. 72. Quaranta verbo ordo, §. quod intellige.* Contraria tamen ſententia, ſcilicet non reddi nullas dimiſſoriales Ordinarij ob iſtam ſubreptionem, eſt communior, vt dixi *verbo Gratia, cap. 8.*

Aduer-

Aduertendum etiam quod ad ordines ſuſcipiendos proprius Ordinarius, ſeu proprius Epiſcopus dicitur vel ratione originis, vel ratione beneficij iam obtenti, vel ratione domicilij, *cap.cum nullus de temp. ordin. in 6*. Item ratione familiaritatis triennalis, dummodo Epiſcopus huiuſmodi ſuo familiari ſtatim poſt ordinationem eidem conferat beneficium. Tridentin. *ſeſſ. 23. cap. 11.de ref.* Item quarto quoad Regulares dicitur proprius Epiſcopus, in cuius diœceſi ipſi deputati ſunt ad commorandum in conuentu, *d.cap. cum nullus §. religioſi, de temp. ord.in 6*. Origo autem dicitur vbi quis natus eſt, patre ipſius ibidem domicilium habente, *Sanch.de matr lib 3. diſ.23. num 3. per l. ciues, C.de incolis lib.10. Abb.in c. Rodulphus 9.de reſcrip. Layman de Sacr.ord.cap.9.num.10.* Non autem ſufficit, quòd auus eius, vel proauus ibi domicilium habuerit, *gloſſ.in l. aſſumptio, § filius, verbo, non domicilium ff. ad municip. Io. Andr.in cap.1.num.6. de vſur. Vgol.de off. Epiſc. cap.26. §.1.dic.4 Barb.in d.cap. cum nullus num. 4.* Niſi ſi patre exiſtente in poteſtate aui, & ſimul cum auo habitante ibi natus ſit, *Bar. in d. §. filius num. 1. Caſ. de Graſſ.dec.180.*

CAPVT XVII.

Ordines Vltramontano, ſeu extero in Italia collati, ſeu ſuſcepti ſine dimiſſorialibus in forma debita, vel ſine ſpeciali licentia Papæ.

I. IN *cap.1.de temp.ord.in 6.* à Clemente IV. ſtatutum eſt, vt nullus Epiſcoporum Italiæ aliquem Vltramontanum Clericum ordinare præſumat, niſi à Summo Pontifice licentiam habeat ſpecialem, vel dimiſſorias ſui Epiſcopi originis, vel beneficij, cum cauſa rationabili, cur illum nequeat, vel nolit ordinare: & ordinati contra hanc formam incurrant ipſo facto ſuſpenſionem abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinendæ, vt neque Maior Pœnitentiarius Papæ poſſit cum iſtis diſpenſare, niſi cum licentia Papæ ſpeciali.

Amplia, quòd hic nomine Italiæ continentur etiam Inſulæ adiacentes, vt Corſica, Sardinia, Sicilia, &c. ex *l. Inſula, ff. de Iudic.* ita *Gemin. hic num. 6.* non autem continentur Regiones, quæ in medijs limitibus continentur inter Italiam, & Vltramontanas Regiones, vt *Barboſ.hic num.4.* cum multis allegatis.

Amplia ſecundò, quòd hæc Conſtitutio procedit etiam de receptione ordinum minorum, & prima tonſura: quia licet in procemio loqui videatur de ordinibus ſacris, tamen hic intelliguntur ſacri latè, quatenus ſunt res ſacræ, vt contineant etiam minores, & primam tonſuram: & licet dicat *text.* ibi, *Clericum ordinare,* intelligitur tàm in ſenſu identico, ſeu compoſito, quàm diuiſo, id eſt, ſiue per talem ordinationem fiat Clericus, ſiue Clericus exiſtens promoueatur; & ita *gloſſ.ibi, verbo, Clericum, Tolet.lib.1. cap. 48. in princ. cum Io.Andr.Gemin.& Franco ibid.*

Limita quòd hæc Conſtitutio non procedit contra Italos in loco Vltramontano ordinatos, *gloſſ. ibi, verbo, Italis, Tolet. §.1. Guil. Archid.& Io. Mon.in d. c.1. & ibi Gemin.num 8. Barboſ.num.7.*

Limita, quòd licet textus nihil dicat, niſi de dimiſſorijs Epiſcopi originis, vel beneficij, tamen ſufficiunt etiam dimiſſoriæ Epiſcopi domicilij, quia ſic de iure communi ſufficiunt, cui non eſt in hoc derogatum, *Archid.Io.Monach Anchar.hic, & Barboſa num. 3. cum alijs multis.*

Vrbanus Papa VIII. in Bulla 35. quæ incipit, *Secretis,* confirmauit prædictam Conſtitutionem Clementis IV. in omnibus deindè addidit, vt tàm Vltramontani, quàm alij quicunque ex quouis loco extra Italiam oriundi non poſſint ordines, neque primam tonſuram recipere in Italia, niſi cũ dimiſſorijs ſui Epiſcopi recognitis, & approbatis à Nuncio Apoſtolico illius Regionis, vbi proprium habent Epiſcopum, & ſubſcriptis ab eodem Nuncio, & recognitis, & approbatis Romæ à Vicario Vrbis. Aliàs promoti incurrant perpetuam ſuſpenſionem, vt in *d cap 1.de temp. ordin.in 6.* & promouentes incurrant ſuſpenſionem ad annum ab exercitio Pontificalium.

Limita, quòd non procedunt iſtæ Conſtitutiones contra Vltramontanum, qui in Italia habet domicilium, vel beneficium, quia de iure communi poteſt à proprio Epiſcopo Italo ordinari, per *text. in cap. cum nullus de temp.ordin.in 6.* talis enim non poteſt abſolutè vocari Vltramontanus, ſed Italus.

Nota ex dictis Conſtitutionibus vnum ſpeciale, quòd licet regulariter ad ordines recipiendos ab alieno Epiſcopo ſufficiat licentia proprij Epiſcopi, etiam viua voce conceſſa; fallit in Vltramontano, vel extero in Italia promouendo; & ita *Sanch.opuſc.lib.7. c.1. dub.20.num.4.gloſſ.in d. cap.1.de temp.ordin.in 6.Franc. in d.c.eos, eod.tit.in 6.num 1.*

CAPVT XVIII.

Ordines collati ab Epiſcopo titulari ſine licentia proprij Prælati.

IN *Trident. ſeſſ.14. cap.2. in fine,* cautum eſt, vt nemo Epiſcoporum, qui titulares vocantur, id eſt Epiſcopi ad titulum Eccleſiarum in partibus Infidelium conſecrati, qui actu neque iuriſdictionem, neque diœceſim habent, etiamſi in loco nullius diœceſis, etiam exempto, aut aliquo Monaſterio cuiuſuis ordinis reſederint, aut moram traxerint, vigore cuiuſuis priuilegij ſibi de promouendo quoſcunque ad ſe venientes pro tempore conceſſi, alterius ſubditum etiam prætextu familiaritatis continuæ, abſque ſui proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut literis dimiſſorijs, ad aliquos ſacros, aut minores, ordines, aut primam tonſuram promouere valeat. Contrafaciens ab exercitio Pontificalium per annum, & taliter promotus ab executione ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit, ipſo iure ſint ſuſpenſi.

Nota ex *eo. cap. 2. Triden.* quòd cauſam dedit huic decreto abuſus talium priuilegiorum, quorum prætextu titulares Epiſcopi multos minus idoneos, & aliàs reiectos promouebant, *Roderic. queſt. regul. 18. art. 6. tom.1.*

Nota

Nota ſecundo, quod vt Epiſcopus titularis ordinare aliquem poſſit, requiritur licentia tam Prælati, qui Ordinarius eſt ordinandi, quam Ordinarij loci; aliàs incurrit promouens, & promotus in pœnas iſtius decreti, & *cap. 5. ſeſſ. 6. Barboſ. alleg. 5. num. 17.*

Nota tertiò, quod ordines etiam minores, & prima tonſura collata contra formam huius decreti ab Epiſcopo titulari, ſeu annulari, tenent, & valida eſt promotio quoad hoc, vt non debeant iterari, ſed non tenent quoad licitam exequutionem, *Laym. de ſacr. Ordin. cap 9. num. 6.* quia hæc poteſtas conferendi ordines validè, eſt immobiliter poteſtati ordinis Epiſcopalis annexa à iure diuino.

CAPVT XIX.

Ordines collati cum licentia, vel dimiſſorijs Capituli, vel Vicarij Capitularis, Sede intra annum vacante.

IN *Trident. ſeſſ. 7. cap. 10. refor.* ſtatutum eſt, ne liceat Capitulis Eccleſiarum Sede vacante, intra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut litteras dimiſſorias, ſeu reuerendas, tam ex iuris communis, quam priuilegij, aut conſuetudinis vigore alicui concedere, niſi illis, qui beneficij Eccleſiaſtici recepti, ſeu recipiendi occaſione arctati fuerint; ſi ſecus fiat, Capitulum contraueniens Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto, & ſic ordinati, ſi in minoribus ordinibus conſtituti fuerint, nullo priuilegio Clericali, præſertim in criminalibus gaudeant: In maioribus verò ordinati ab exequutione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati ſint ipſo iure ſuſpenſi.

Item *Trident. ſeſſ. 23. cap. 10. reform.* ſtatuit, vt promoti litteris dimiſſorijs obtentis à quouis in iuriſdictione Epiſcopi loco Capituli Sede vacante ſuccedente, in eaſdem pœnas incidant, contentas in *d. cap. 10. ſeſſ. 7.* Concedentes autem dimiſſorias contra formam dicti decreti, ab officio, & beneficio per annum ſint ipſo iure ſuſpenſi.

Amplia prædicta decreta, quod Capitulum, vel eius Vicarius non poteſt dare dimiſſorias intra annum, vt ſupra arctato alia cauſa, quàm beneficij, vt ſi neceſſarij eſſent ordines ad obtinendum gradum Theologiæ. *Sanch. opuſc. lib. 7. cap. 1. dub. 20. nu. 38.*

Amplia ſecundò, quod Vicarius Capitularis non poteſt dare dimiſſorias tam intra, quàm vltra annum Sede vacante, niſi ei fuerit hæc facultas ſpecialiter mandata à Capitulo: ſecus eſt in Vicario Apoſtolico, niſi ei fuerit reſtricta facultas in litteris ſuæ commiſſionis. *Gutierez can. qq. lib. 2. cap. 12. nu. 22. cum Panino, & Mandoſ.*

Amplia quod illa pœna interdicti eſt latæ ſententiæ, *Henriq. lib. 13. cap. 43. num. 5. Sanchez opuſc. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 36. Vinal. de intend. num. 18. Sayr. lib. 5. cap. 12. num. 15.* quia verbum *ſubiaceat* eſt latæ ſententiæ, vt *Tiraquell. in l. ſi vnquam verbo, reuertatur, num. 148.*

Limita quòd non eſt vetitum per hæc decreta Capitulo, vel Vicario concedere commendatitias de vita, & moribus ad effectum ordines recipiendi, v. g. vigore Breuis à Papa obtenti. *Nauar. conſ. 19. num. 1. de temp. ord. Barboſ. allegat. 3. nu. 14. Sanch. opuſc. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 37. & dub. 26.*

Limita ſecundò, quod interdicti illius perſonalis generici abſolutio nemini eſt reſeruata, ideo poterit Epiſcopus ſucceſſor abſoluere, ex *cap. nuper, de ſent. excommun. Coninch. de cenſur. diſp. 17. num. 76.* Confeſſarius autem non poteſt in hoc caſu abſoluere particulares Canonicos.

Limita tertio, quod illa pœna priuationis priuilegij Clericalis lata contra ordinatos in minoribus, vel prima tonſura initiatos, non afficit ante declaratoriam, vt *Bonacc. de ſuſpenſ. in partic. q. 1. punct. 11. nu. 21.* vt in ſimili habetur in dicta Bulla Vrbani VIII. *Secretis*, contra Italos promotos falſis dimiſſorialibus, vt dixi *cap. 16. num. 9.* Imò aliqui dicunt, illam pœnam priuationis priuilegij Clericalis in hoc decreto Tridentini Concilij non eſſe latæ ſententiæ, ſed ferendæ, propter verbum *non gaudeat*, quod eſt futuri temporis; ita *Nauarr. conſ. 19. de temp. ordin. Sanchez vbi ſupra dub. 28. num. 14.*

Limita quartò, quod ordinati in minoribus in hoc caſu non incurrunt ſuſpenſionem, tanquam ordinati ſine licentia ſui Epiſcopi, quia facta eſt commutatio in hanc pœnam priuationis priuilegij Clericalis. *Suar. diſp 31. ſect. 1. num. 20. Sanch. dub 28. num. 5. & 14.*

Limita quinto, quod vbi Tridentinum non eſt receptum, ſeruabitur ius commune; de quo *cap. cum nullus de temp. ordin. in 6.* vt poſſint etiam intra annum à Capitulo dimiſſoriæ concedi. *Tolet lib. 1. capit. 49. verſ. 2. Sanch. dub. 20. num. 37. cum Salzedo.*

CAPVT XX.

Ordines collati vigore dimiſſoriarum conceſſarum à Prelato intra fines alicuius Diœceſis conſiſtente, vel à Capitulo, vel Collegio.

EX *Trident. ſeſſ. 23. cap. 10.* Abbates, & alij prælati, quantumuis exempti intra fines alicuius Diœceſis conſiſtentes, etiamſi dicantur nullius Diœceſis, Collegia, & Capitula quæcunque, etiam Eccleſiarum Cathedralium, litteras dimiſſorias Clericis ſæcularibus, vt ab alijs ordinentur, concedere non poſſunt; Sed hæc omnia facere, vel concedere pertinet ad Epiſcopos, intra quorum Diœceſis fines exiſtunt; Non obſtantibus priuilegijs, præſcriptionibus, & conſuetudinibus etiam immemorabilibus, Alias promoti vigore talium dimiſſoriarum incurrunt in pœnas latas ab eodem Trident. *ſeſſ. 7. cap. 10. reform.* id eſt, vt in minoribus non gaudeant priuilegio clericali; in ſacris autem ordinati, ſint ſuſpenſi ab exequutione ordinum ad beneplacitum proprij Epiſcopi ſupradicti. Concedentes autem tales dimiſſorias, contra formam huius decreti, ab officio, & beneficio per annum ſunt ipſo iure ſuſpenſi. Adde, quòd ordinans vigore talium dimiſſoriarum prohibitarum incurrit ſuſpenſionem à collatione ordinum per annum, iuxta ea, quæ dixi *ſupra cap. 16. num 4. 5. 6. 7.* quia ordinat alienum ſubiectum ſine licentia proprij Epiſcopi.

Nota

Nota quod hic dicitur de Capitulo, intelligitur Sede non vacante, quando ex priuilegio, vel conſuetudine, aut præſcriptione prætendunt dimiſſorias poſſe concedere: vel quando habent territorium, & iuriſdictionem priuatiuè ad Epiſcopum, vt declarauit Sacra Congregatio: & pœnæ contra concedentes dimiſſorias hic intelliguntur extenſæ non ſolum ad Capitula, & Collegia, ſed etiam ad Abbates, & Prælatos ſupradictos, vt *Toletus lib.1. capit. 49. §. quinta. Sayrus lib 4. cap.13. num.5.* Intelligitur autem illa pœna ſuſpenſionis ab officio, & beneficio, procedere contra Prælatos & ſingulares perſonas concedentes dimiſſorias iſtas. At Capitula, & collegia incurrunt interdictum, ex *Trident. ſeſſ. 7. cap 10. Tolet. loco cit.*

Ad explicationem harum pœnarum, vide quæ dixi *ſupra capit.19.* & ad explicationem territorij exempti intra fines Diœceſis alicuius, vide quæ dixi *verbo, Epiſcopus, cap. 5.*

Nota ſecundò, quod etiam de iure communi, ex *c. cum nullus, de temp. ordin. in 6* Prælati exiſtentes intra fines alicuius Diœceſis, non poſſunt concedere dimiſſorias, niſi ex priuilegio Papæ ſpeciali. Verùm ſi Prælatus aliquis habet propriam Diœceſim, cum iuriſdictione ſcilicet Epiſcopali, poterit etiam hodie dimiſſorias concedere, non obſtante Trident. Decreto, quod non intrat in tali caſu: ita *Campanil. rub. 9. capit. 8. num 4. Barboſ. alleg. 7. num. 8. Sanchez opuſc. lib. 7. cap. 1. dub 21. numer 6* Vnde quoties Prælatus eſſet ordinarius priuatiuè ad Epiſcopum habens ius viſitandi, & congregandi Synodum, tunc poterit concedere dimiſſorias, vt *Barboſ. alleg. 7. num. 8. cum alijs prȧallegatis.*

CAPVT XXI.

Ordines collati ab Abbate, ſeu alio Prælato intra fines alicuius Diœceſis conſiſtente, ſine licentia Diœceſani.

I. IN *Triden. ſeſſ 23. cap.* 10. Statutum eſt, ne liceat Abbatibus, ac alijs quibuſcunque quantumuis exemptis, intra fines alicuius Diœceſis conſiſtentibus, etiam ſi nullius Diœceſis eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſibi ſubditus non ſit, tonſuram, vel minores ordines conferre. Contrafacientes autem Prælati, ſecundum aliquos DD. incurrunt ſuſpenſionem ab officio, & beneficio per annum, quam incurrunt, ſi ipſi dimiſſorias concederent, ex *eod. capit. 10. Tridentin.* ita tenet *Henriq. lib. 13. cap. 38. §. 2. verſ. idem diſponitur Sayr. lib 5. cap. 13. num. 5.* Sed nullo modo id probatur ex hoc textu: & in pœnis non eſt facienda extenſio ex ſimilitudine rationis. Ideo verius videtur in tali caſu Prælatos incurrere ſuſpenſionem à collatione ordinum per annum, tanquam promouentes alienum ſubditum ſine licentia illius Epiſcopi, ſeu Prælati, vt dixi *cap.16. ſupra à num.4.* Promoti autem incurrunt ſuſpenſionem tanquam ordinati ab alieno ſine licentia ſui Prælati: de qua dixi *ſup. cap.16* quia non recipiunt ordinis exequutionem, vt *Sanch. opuſc. lib.7. cap.1. dub.19. num.17.*

Aduerte, quod de iure communi ſolum reperitur conceſſum Abbatibus, vt poſſint conferre tonſuram, Oſtiariſtatum, & Lectoratum [illegible] *cap. cum contingat de ætat. & qualit. Abbatib. de priu. in 6.* tamen ex conſuetudine, & identitate rationis omnes quatuor minores conferre poſſunt, vt *Sanch. opuſc. lib. 7. cap. 1. dub.19. num.11.* Apud quem vide alia circa hanc materiam.

Aduerte ſecundò, quod ſi Abbas, ſeu Prælatus contra hoc decretum conferat minores, vel tonſuram alicui ſeculari ſubdito ſibi in temporalibus, collatio, ſeu ordinatio erit valida, vt non ſit iteranda, quia Tridentinum non aufert ab illis totalem poteſtatem iure communi conceſſam, ſed vſum illius reſtringit, vt extra dictos limites reddat illicitum: ita *Layman lib 5. tractat. de ſacr. Ordinis, capitul. 9. numer. 7. Sanchez opuſc. libr. 7. capitul. 1. dub. 19. numer. 17.* cum communi ſententia. Si verò alieno ſubdito conferat ſine licentia illius Prælati, aliqui dicunt ordinationem nullam eſſe totaliter quia exceſſit limites ſuæ facultatis à iure conceſſæ: ita *Palud. & Layman.* Sed contra *Sanchez ibi* cum communi ſententia Doctorum ait, quod non recipit promotus ordinis exequutionem, ſed ordinatio imprimit characterem, quia priuilegium hoc eſt per ſe primò abſolutè conceſſum, vt dixi *verb. Baptiſmus, c.3. in fin.*

Idemque dicendum cenſeo, ſi fuit Abbas putatiuus habens titulum coloratum cum communi errore, dummodo eſſet Sacerdos, per ea quæ dixi *Sup p. tit.6.*

Aduerte tertio, quod hoc decretum non habet locum in Prælato habente propriam Diœceſim, ſeu ordinariam iuriſdictionem priuatiuè ad Epiſcopum, per ea, quæ dixi *ſupra cap 20. in fin.* & ita *Sanchez dub. 19. num* 20. quia hoc ei competit de iure communi, cui Tridentinum non derogauit.

Aduerte quartò, quod Nouitius non cenſetur ſubditus regularis Prælati ſeu Abbatis, ideo non poteſt ab eo promoueri ad ordines, vel tonſuram. *Maiol. lib. 4. cap. 2. nu. 11. §. quinimò.*

CAPVT XXII.

Ordo collatus ab Epiſcopo, qui renunciauit dignitati.

I. EX *cap.1. de ordin. ab Epiſcopo, qui renunc. Epiſc.* Epiſcopus, qui renunciauit loco, ſed non dignitati, remanet tanquam Epiſcopus titularis, & cum licentia Epiſcopi loci, & Epiſcopi promouendorum poteſt ordines conferre. At Epiſcopus, qui renunciauit etiam dignitati Epiſcopali, non poteſt ſacros ordines conferre licitè, quamuis validè conferat: & ab ipſo promotus in ſacris non recipit ordinis executionem; & quidem ſcienter, vel ignorantia craſſa, vel ſupina ſic promotus, eſt à ſolo Papa diſpenſabilis: ſi autem bona fide, poteſt cum eo eius Epiſcopus diſpenſare. Si autem in minoribus promotus eſt, etiam ſcienter, habet liberam ordinis exequutionem.

Ex hoc textu, Nota primò, quòd ſacros ordines recipiens ab Epiſcopo, qui renunciauit dignitati, etiam ſi eos receperit cum conſenſu Epiſcopi loci, & promouendi, ſi mala fide promotus eſt, incurrit ſuſpenſionem ab exequutione ordinum taliter receptorum, reſeruatam

tam

tam Papæ ſecundum communem ſententiam: ita gloſſ. ibi verb. executionem, ibi Abb. n. 6. Henriq. lib. 13. cap. 29. num. 1. Suar. de cenſ. diſp. 31. ſect. 1. numer. 7. Sayr. lib. 4. capit. 14. num. 7. qui multos allegat. Sed Summiſtæ dicunt talem fieri irregularem, vt Ang. verbo irregul. §. 31. Sylu. q. 8. Nauarrus cap. 27. numer. 241. & alij. Poteſt tamen Epiſcopus, vel Prælatus exemptus cum eo diſpenſare, ſi antea, vel poſt fuerit profeſſus in religione approbata. Salz. ad Diaz in praxi c. 28. cum Hoſtien. & Henrico.

Promotus autem à tali Epiſcopo in ſacris bona fide non eſt ſuſpenſus, neque propriè irregularis, ſed impeditus, vt non poſſit ſine peccato mortali exercere ordines illos, niſi prius cum eo Epiſcopus diſpenſauerit: ita Suar. n. 12. Conich. diſ. 15. n. 34. Filiucc. trac. 17. n. 76. Auila p. 3. diſp. 5. dub. 8. §. ad argumentum ergo. Minores autem ordines recipiens à tali Epiſcopo cum licentia Epiſcopi loci, & ſui Diœceſani, non eſt ſuſpenſus, neque irregularis. Suar. num. 4. Auila §. dubitatur octauo, in fine. Alterius tom. 2. diſp. 9. cap. 1. col 3. Sayr. num. 7. ex textu citato, quia minores ſæpè etiam à non Epiſcopo conferuntur.

An autem in dubio Epiſcopus cenſeatur renunciaſſe loco tantum, vel etiam dignitati? Reſpondeo regulariter cenſeri tantum loco renunciaſſe; quia dignitati, id eſt, executioni ordinis Epiſcopalis non ſolet renunciari. Limita, niſi ratione delicti, vel ingreſſus religionis renunciauerit. Sanch. opuſc. lib. 7. capit. 1. dub. 20. num. 33. cum allegatis, & Cardinalis in dict. cap. 1. q. 1.

Nota ſecundo, quod conſecratus Epiſcopus ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui, non recipit ordinis executionem, quia non poteſt hæc conſecratio conferri niſi ab habente executionem ordinis Epiſcopalis: & probatur ex hoc textu, quia nemo dat, quod non habet, quidquid Bonaccina in contrarium dicat, trac. de ſuſpenſ. particul. q. 1. punct. 9. num. 12.

Nota tertiò, Epiſcopum prædictum ordines conferentem cum licentia Ordinarij loci, & Ordinarij Clerici promouendi, nec cenſuram, nec irregularitatem incurrere, quia non eſt iure cautum. Alter. ibi c. 1. in fin. Sayr. lib. 4. c. 14. num. 7.

CAPVT XXIII.

Ordo collatus ab Abbate, ſeu Prælato, qui renunciauit dignitati.

AN recipiens ordines minores, vel tonſuram cum licentia proprij Epiſcopi, ſeu Prælati ab eo, qui ante fuit Abbas, vel ſimilis Prælatus, habens vſum Mitræ, & Baculi, cum facultate minores ordines, & tonſuram conferendi, ſed renunciauit dignitati, vel depoſitus eſt, validè recipiat, aut potius incurrat ſuſpenſionem, vel irregularitatem, de qua dictum eſt cap. præced. Duas inuenio ſententias: Prima aſſerit nullam incurrere ſuſpenſionem aut irregularitatem, quia non eſt iure cautum: imò cap. 1. de ordin. ab Epiſcopo, qui renunc. quoad minores, & tonſuram nullam pœnam conſtituit: & ita tenet Suar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num. 4. Alter. tom. 2. diſp. 9. capit. 1. col. 3. Bonace. de ſuſpen. partic. quæſt. 1. punct. 9. num. 11. Vnde iſti ſupponunt, talem collationem validam eſſe. Et facit ratio, quia benedictio Abbatis ſemel impertita ſemper perſeuerat poſt renunciationem moraliter, vnde ſi denuo promoueatur ad Abbatiam, non eſt iteranda. Lapus in Clemen. attendentes num. 5. de ſtat. Mon. Vbi ſic ait ſeruari in Curia Romana. Igitur etiamſi renunciauerit dignitati, videtur manere radicaliter in eo poteſtas ordines conferendi, quos dignitate retenta conferre poterat, ſicut dictum eſt de Epiſcopo.

Contraria tamen ſententia eſt vera abſolutè, & tenenda, ſcilicet talem collationem tonſuræ, vel ordinum eſſe penitus nullam, neque characterem impreſſum eſſe: quia ideo Epiſcopus, qui renunciauit, validè conferre poteſt, quia poteſtas ordines conferendi in Epiſcopo eſt de iure diuino immobiliter annexa tali ordini, & characteri indelebili: vnde tolli non poteſt per renunciationem. At verò Prælatura, veluti Abbatia, non imprimit characterem; & poteſtas ordines minores conferendi eſt annexa à iureſpoſitiuo Eccleſiaſtico tali dignitati, vnde per renunciationem ab Eccleſia admiſſam, vel remotionem, in totum tollitur ſublata dignitate, tanquam fundamento; & benedictio Abbatis non pertinet ad ſubſtantiam, ſed ad ſolemnitatem: Nam & multi habent à Sede Apoſtolica, vel ex conſuetudine facultatem conferendi ordines abſque præuia benedictione ſua ſolemni. Selua de benef. par. 6 q. 2. num. 106. Layman de ſacr. Ordinis, capit. 13. num. 27. Miranda tom. 1. q. 38. art. 9. concluſ. 3. Verum eſt quod præciſa conſuetudine, Abbas non poteſt validè ordines conferre nondum benedictus, niſi Epiſcopus ſit in mora benedicendi illum, ita Eccleſia ſtatuente. Sanchez. opuſc. lib. 7. cap. 1. dub. 19. num. 6. & 7. Et ideo hanc ſecundam ſententiam tenet Palud. in 4. diſt. 24. q. 3. num. 12. Layman loco cit. & magis expreſſè Abbas in d. capit. 1. num. 3. de ordin. ab Epiſc. qui renunc. Epiſc.

Addo quòd qui non eſt amplius Prælatus, & ordines confert, fit irregularis, tanquam vſurpans exercitium ordinis Epiſcopalis, ſeu actum ordini Epiſcopali ab Eccleſia annexum, vt dixi infra c. 32.

CAPVT XXIV.

Ordo collatus ab Epiſcopo non tolerato.

I. ORdines ſacros, vel minores, vel tonſuram, vel conſecrationem Epiſcopalem recipiens ab Epiſcopo ab Eccleſia non tolerato, nempe hæretico, vel ſchiſmatico, vel ſimoniaco, vel excommunicato, vel ſuſpenſo, vel interdicto, vel irregulari, quando ſunt vitandi, ſeu non tolerati ab Eccleſia, eſt eo ipſo ſuſpenſus ab exequutione ordinis ſic ſuſcepti per capit. Dalbertum, 1. q. 7. cap. 2. de ordin. ab Epiſc. qui renunc. c. 1. & 2. de ſchiſ. Suar. de cenſ. diſp. 31. ſect. 1. num. 61. 64. & 65. Coninch. diſp. 15. dub. 5. Filiuc. tract. 17. num. 80. Sayr. lib. 4. cap. 14. num. 1. qui plurimos allegat.

Limita, quòd ſi promotus ignorauit totaliter vitium ordinantis, tunc non eſt propriè ſuſpenſus, neque irregularis, ſed impropriè, quatenus ante diſpenſationem peccat miniſtrando in ſuſceptis. Suar. numer. 62. Coninch.

Digitized by Google

ninch. num 34. Si autem mala fide ſcienter, ſolus Papa cum eo diſpenſare poteſt, niſi ſit Religioſus profeſſus: ſi verò ex ignorantia craſſa, vel ſupina, poterit eius Epiſcopus diſpenſare, ex *dict. cap*, 2. *de ordin. ab Epiſc. & capit.* 2. *de ſchiſm. Tolet. lib.* 1. *capit.* 68. *numer.* 5. *Sayr. n.*2. *Diaz in praxi c.* 28. *in fin. Sanch.opuſc. lib.*2. *c.*3. *dub.*104. *nu.* 44. *&* 45.

De Epiſcopo tamen conſecrato ab Epiſcopo non tolerato, dubia eſt quæſtio, an ſtante ignorantia ſaltem inculpata conſecrati, poſſit ipſe à ſuo Metropolitano, vel Patriarcha diſpenſari: & partem affirmatiuam tenet *Suar. num.*55. *Filiuc. num.*81. Sed contrarium eſt tenendum, quia diſpenſare cum Epiſcopo pro foro externo, eſt de maioribus negocijs, ideò reſeruatur Papæ, *Hoſtien.* & alij multi, quos ſequitur *Henricus Boich in cap.conſultationi, de temp. ordin.* & plures Doctores, quos allegat, & ſequitur *Sayr.cap.* 14.*num.*2.

Dicitur autem Epiſcopus vitandus, ſeu non toleratus ab Eccleſia, ſi erat, vel notorius Clerici percuſſor, vel denunciatus nominatim de ſupradictis cenſuris, ſeu criminibus, vt hæreſi, vel ſchiſmate, vel ſimonia, &c. *Suar.num.*64.*Sanch.loco cit.num.*42.*&* 43.& tenent *Angel.Sylu.Sotus, & Nauarr.* quos allegat *Azor.par.*2. *lib.*3.*cap.*48. *q.*11. & ſequitur *Bonac.de cenſ. particular. diſ.*3.*q.*1.*pun.*10.*num.*3.*Auila pa.*3.*diſ.*5.*dub.*8. *in princ. cum Tabien. & Armil.* & cum magis communi. Vnde non ſufficit Epiſcopum eſſe hæreticum notorium, ſecundùm magis communem, quam tenent omnes præallegati, & idem dicunt de Epiſcopo ſchiſmatico, vel ſimoniaco, notorio, ſed non denunciato nominatim. Contraria tamen ſententia quoad Epiſcopum hæreticum, vel ſchiſmaticum, vel ſimoniacum notorium, etiam non denunciatum, verior eſt, & tenenda; quam obſeruat ſtylus Curiæ, vt iſti cenſeantur vitandi, ſaltem quoad ordines ab illis non recipiendos, ita vt ab illis ordinati irregulares cenſeantur, donec à Sede Apoſtolica cum eis fuerit diſpenſatum. Quia iſti ſunt vitandi ratione criminis, (& non ſolum cenſuræ, de qua procedit *extrau.Ad euitanda*, *Martini V.* in qua ſe fundat magis communis opinio ſupradicta) & ideò non eſt expectanda denunciatio, vt in ſimili dixi *verbo, ſepultura, cap.*4. §.*quæres primò*, & quia ordinati ab iſtis præſumuntur erroribus illorum infecti, & ideò in terminis hanc ſententiam tenet *Azor. par.* 2. *lib.*3.*cap.* 48. *q.*11.*Alterius to.*2.*diſ.*9 *c.*3.*col.*4 *& cap.*4. *Sayr.li.*4. *cap.*14 *nu.*4.*Vgolin.de irregul.cap.*40.§. 3. *num.* 2. & ita *Clem. VIII. in inſtruct. ſuper ritibus Græcorum*, quæ habetur apud *Quaran. verb. Græcorum ritus tit. circa Sacram.Ordinis*, ſic decreuit, & declarauit. Ordinati inquit ab Epiſcopis ſchiſmaticis ſeruata debita forma, recipiunt quidem ordinem, ſed non executionem; proinde tales ordinati, correcti, vel emendati, reconciliandi ſunt; dummodò ſchiſma ordinatoris abiurent, &c. In ordinibus autem ſuſceptis miniſtrare non permittantur, niſi cum ipſis ſuper irregularitate, huiuſmodi occaſione contracta, auctoritate S. Sedis Apoſtolicæ fuerit diſpenſatum. Et hoc iure vtimur in Sacra Pœnitentiaria, vt ſimiliter ordinati ad S.Officium tranſmittantur, vt ſupra.

Aduertendum tamen, quòd ordinatus ab Epiſcopo, vt ſupra non tolerato, ſi ordines recipit metu graui, ſcilicet cadente in conſtantem virum, non incurrit ſuſpenſionem propriè dictam, ſed impropriam, ſicut qui bona fide ordinatus eſt, *Suar. numer.* 62. *Coninch. num.*34. *Filiuc.num.*80. *Sanch. num.*48. qui multos allegat, & ſic poteſt ab Epiſcopo ſuo diſpenſari, *Sanch. num.* 44. *&* 45. Tamen ſi ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico metu graui, poſt ordinationem per menſem integrum communicauerit cum ordinante in diuinis, tunc incurrit ſuſpenſionem, quia præſumitur metus purgatus, & ipſe præſumitur credens, & fautor hæreticorum. Secus ſi ſtatim eorum ſectæ abrenunciauit, & ad catholicam redijt Eccleſiam, *cap. conſtat multos*, 1. *q.*1. *Maiol.lib.*4 *cap.*22. *num.*4.*Sayr.c.*14.*n.*5.

II. Ex *cap.* 1. *de ſchiſmat.* fertur excommunicatio latæ ſententiæ contra eos, qui contraire præſumunt prædictæ ordinationi, ſed illud cautum eſt, vt ordinationes ab Epiſcopis ſchiſmaticis factæ irritæ habeantur, quoad ordinis executionem. Vnde aliqui putant, quòd docens, aut tenens oppoſitum (actu videlicet externo) incurrant in illam excommunicationem, ita *Armilla verb. excomm. num.* 92. Alij dicunt, quòd volentes practicè, ſeu procurantes, vt ordinatio cenſeatur rata, incurrant in illam excommunicationem, ita *Caiet. verbo, excommun.cap.*8. Alij dicunt, quòd tàm conferens ordines, quam ipſe recipiens, tanquam contrauenieus legi, incurrat in illam cenſuram: ita *Panorm.in d.cap.*1. *Sylueſ.verb.excommun.*9.*num.*29.*caſu* 8. Alij dicunt, quòd ordinatus non incurrit in eam cenſuram per ipſam ordinationem, ſed ſi illam poſtea ratam habere velit miniſtrando in ſuſceptis, ita tenet *Hoſt.ibi, & Addit.ad Abb.loco cit.* & hanc tenet, & certam aſſerit *Suar.de cenſur. diſ.*23.*ſect.*3. *numer.*7.

Limita, quòd ab hâc cenſura excuſat ignorantia etiam craſſa, ob illam particulam præſumunt, *Suarez ibi num.*5.

Limita ſecundò, quòd hæc cenſura, ſeu abſolutio, non eſt reſeruata, vt patet ex *tex.* ſcilicet ſi talis contrauentio non tranſeat in ſchiſma, ſeu ſi non fiat tanquam ſchiſmati ordinantis adhærendo, ita *Suarez ibi num.*4. *cum Caiet. & Armilla*.

CAPVT XXV.

Ordines ab Epiſcopo proprio collati in aliena Diœceſi ſine licentia Ordinarij loci.

Vide *verbo, Epiſcopus, cap.*4.

CAPVT XXVI.

Ordines recepti, ſeu collati ſine literis commendatitijs proprij Prælati.

NOta, quòd literæ commendatitiæ dicuntur literæ Prælati teſtimonium & commendationem facientes de vita & moribus ſubditi, qui poſtulat ad ordines promoueri: ex *Triden.ſeſſ.*23.*cap.*8. & diſtinguuntur à dimiſſorijs, quibus datur licentia à proprio Epiſcopo, vt ab alio quis poſſit ordinari.

Ex *Triden. loco cit.* obtinens literas, ſeu priuilegium à Sede

à Sede Apoſtolica, vt promoueri poſſit à quocunque Antiſtite catholico, ſeu aliàs ab Epiſcopo non ſuo, non poteſt vti tali indulto, niſi habeat commendatitias ſui Ordinarij. Si ſecus fiat ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum ordinum executione, quamdiù proprio Ordinario promoti videbitur expedire, eſt ſuſpenſus. Itaque in iſto caſu non requiruntur dimiſſoriæ, ſed commendatitiæ proprij Ordinarij, vt *Tolet. lib. 1. cap. 49. §. quarta, Quaranta verbo, ordo, §. ſuſpenſionis pœnam, Bonac. de ſuſpenſ. in partic. q. 1. pun. 11. num. 22.*

Limitat iſtud decretum *Toletus loc. cit.* cum declaratione Sacræ Congregationis, vt non procedat de collatione primæ tonſuræ, quia hoc loco non continetur ordinum appellatione.

CAPVT XXVII.

Ordines collati Religioſo ſine commendatitijs, ſeu dimiſſorijs proprij Prælati Regularis in forma debita.

I. Religioſus exemptus recipiens ordines ſine licentia proprij Prælati, incurrit ſuſpenſionem latam ex *Bulla Pij II. & Triden. Concilio* contra recipientes ordines ſine dimiſſorijs, vel licentia proprij Ordinarij, de qua dixi *ſupra cap. 16.* Et quidem Bulla Pij II. ſuſpendit promotos ſine litteris dimiſſorijs, neque reſtringit ſermonem ad dimiſſorias Epiſcoporum, ſed abſolutè loquitur de dimiſſorijs: tamen loquitur ſolum de ordinibus ſacris, vt ibi dixi: & Tridentinum *ſeſſ. 6. cap. 5.* ſuſpendit promotos ſine licentia proprij Ordinarij; & ratio eſt, quia dimiſſorias dare regularibus exemptis, vt promoueantur à quocunque Antiſtite, pertinet ad ipſorum Prælatum, videlicet Prouincialem, vel Generalem, vel Abbatem exemptum: & ita tenet *Maiol. lib. 4. cap. 20. numer. 2. Sanchez lib. 7. opuſc. cap. 1. dub. 20. num 44.* qui ait quotidie obſeruari; & *Nauarr. conſil. 36. incip. quis ſit Ordinarius, de tempor. ordin. Miranda tom. 1. quæſt. 39. artic. 3. concl. 1.* idem tenet *Bonaccin. de cenſur. in partic. diſ. 3. q. 1. pun. 11. num. 3.* quia inquit, quod etiam ſi religioſus exemptus ordines ſuſceperit ab Epiſcopo ſuo diœceſano, non tamen dicetur ordinatus à proprio Epiſcopo, ſi non habuit licentiam, ſeu dimiſſorias proprij Prælati, quia quoad exemptum Epiſcopus diœceſanus habetur pro extraneo, ſeu alieno, ſi non habeat dictas dimiſſorias. Alij verò dicunt, quòd Regularis recipiens ordines ſine licentia ſui Prælati, incurrit in ſuſpenſionem latam ex *Tridentino ſeſſ. 23. cap. 8.* contra recipientes ordines ſine commendatitijs proprij Prælati: de qua re dixi *cap. praced.* quia ad Prælatum regularem pertinet dare literas commendatitias, & non dimiſſorias, niſi quoad minores, quando eſt Prælatus habens poteſtatem conferendi ordines minores ſuis ſubditis regularibus: ita tenent *Hieroyl. lib. 10. cap. 23. num. 4. Roderic. quæſtion. regular. tom. 1. quæſt. 18. art. 5. in princ. Barboſ. alleg. 7. numer. 31.* Sed ego puto, quòd literæ Prælati exempti dicendæ ſint dimiſſoriæ, Prælati verò non exempti commendatitiæ, quia tunc non poteſt regularis non exemptus ordinari ab alio Epiſcopo, niſi cum dimiſſorijs ſui Epiſcopi, & commendatitijs ſui Superioris: ſecus eſt pro Religioſis exemptis, quia non requiruntur dimiſſoriæ proprij Epiſcopi, *Roderic. loco citat. Miranda d. art. 3. concl. 1.* Alij tamen confundunt hæc nomina, & literas Prælati commendatias, & reuerendas, ſeu dimiſſorias appellant, vt *Roderic. ibi.*

De iure communi non poterat Religioſus, etiam cum commendatitijs, vel dimiſſorijs proprij Prælati, ordinari, niſi à proprio Epiſcopo, ſcilicet in cuius Diœceſi tunc commoraretur, ex *cap. cum nullus, § fin. de temp. ordin. in 6.* Ad hanc autem commorationem non requiritur domicilium, id eſt, vt perpetuo debeat ibi commorari, ſed ſufficit quaſi domicilium, id eſt, vt ſit ibi de familia, ſeu permanſurus, donec à Superioribus amoueatur: nam pro regulari hoc ſufficit, vt dicatur incola, ſeu domicilium habens. *Bart. in l. 1. ff. ad municip. Gemin. in d. cap. cum nullus, & ibi etiam Francus.*

II. Sed hodie ex decreto Sacræ Congregationis Concilij, ex mandato Clementis VIII. edito, ſtatutum eſt, vt Prælati regulares dimiſſorias pro ſuis Religioſis ordinandis dirigere debeant ad Epiſcopum Diœceſanum promouendi, vt ſupra; quòd ſi eo tempore Epiſcopus ſit abſens, vel non ſit habiturus ordinationes, tunc poſſit dare dimiſſorias ad quemcunque Antiſtitem, ita tamen vt ab ordinante debeant examinari: & dummodo Prælati Regulares non differant conceſſionem dimiſſorialium in tempus abſentiæ, vel impedimenti proprij Epiſcopi, ſeu in tempus, quo non ſit habiturus ordinationes, dummodo in dictis dimiſſorijs ad alium Epiſcopum exprimatur cauſa dictæ abſentiæ Epiſcopi, vel ordinationum non habendarū.

Quæ ſi Prælatus regularis non expreſſerit in ſuis dimiſſorijs, officij, & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ priuationis, & alias arbitrio Papæ reſeruatas pœnas incurrat: referunt *Miranda q. 38. art. 2. tom. 1. Diana reſolut. 15. tract. 2. miſcell. Barb. alleg. 7. num. 18.*

Nota, quòd particula *incurrat* intelligitur ipſo iure abſque alia ſententia, ſecundùm magis communem, *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, numer. 145. & 147. Sayrus in claui regia lib. 3. cap. 8. num. 21. verſ. fallit, Barboſ. de dictionib. dict. Incurrat.* Sed alij contrarium tenent citati à *Tiraquello num. 146.* & facit, quia non poteſt intelligi, quòd ipſo facto incurrat alias pœnas arbitrio Papæ nondum determinatas: ergò neque pœnas illas priores; quia vnum, & idem verbum non debet ſimul diuerſo iure cenſeri, vt ſimul habeat vim ſententiæ latæ, atque ferendæ. Et hæc ſecunda ſententia in caſu noſtro ſatis mihi probabilis videtur.

Ex prædictis infertes, quod ſi Religioſus exemptus ordines ſuſcipiat ab Epiſcopo alterius Diœceſis, ſed cum dimiſſorialibus proprij Prælati, illegitimè conceſſis, v.g. quia Epiſcopus Diœceſanus eorum erat præſens, & erat ordinationes habiturus, aut non continebant cauſam, vt ſupra; taliter ordinatus non incurret ſuſpenſionem vllam, quia non dicetur ordinatus ab alieno Epiſcopo, ex ratione allata ſuperius ex *Bonacina:* neque poteſt imputari Religioſo ſubdito, ſi pareat mandato Superioris, eius enim mandatum diſcutere non debet, *c. ſciendum 8. q. 1. & Caſſian. inſt lib. 4. c. 24. & ſeqq.* & authoritas Superioris cauſat bonam fidem in il-

in illicitis, *l. fin C. de his, quæ à non dom. l. generaliter, ff. de nox. l. ad ea, ff. de reg. iur. gloſſ. in cap. dixit, ver. furtum.* 14. *qu.* 5. Sed contrarium verius eſſe puto ſi religioſus bona fide id non fecit, ſciens licentiam eſſe irritam, ſeu contra formam requiſitam, quia etiam quando agitur de pœna incurrenda, idem eſt agere ſine licentia ſui Prælati regularis, vel agere cum licentia irrita, ſeu inualida, *Clem. fin. ibi gl. verbo firmitatis*, & ibi *Cardin. q. 12. de elect.*

CAPVT XXVIII.

Ordines minores, aut prima tonſura in Regno Neapolitano collata ſine informationibus requiſitis.

ANNO 1623. 10. kal. Iul, Romæ Sacra Congregatio Cardinalium ſuper negocijs iuriſdictionalibus Regni Neapolitani de ſpeciali ordine Papæ Gregorij XV. præcepit omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Prælatis dicti Regni, vt antequam ad primam tonſuram, vel minores ordines aliquem promoueant, Parocho, ſeu alteri, cui magis expedire videbitur, committant, vt denuncient publicè in Eccleſia nomina, & deſideria promouendorum, & inquirant de ipſorum natalibus, ætate, vita, & moribus, à fide dignis, & literas teſtimoniales ipſam inquiſitionem factam continentes ad ipſum committentem quamprimum tranſmittant, vt tam ex his, quàm ex alijs à *Triden. Concil. ſeſſ. 23. cap. 7.* præſcriptis adhibitis diligentijs, ſibi conſtet de idoneitate promouendorum. Item ſtatuit, vt in literis dimiſſorijs concedendis exprimatur, quòd dictæ diligentiæ præceſſerint; Item vt dimiſſoriæ ad vnum tantùm determinatum Ordinarium dentur; & pluribus directæ, ſint nullius momenti. Si quis verò contra huiuſmodi formam ad primam tonſuram, vel minores promotus fuerit, ab exequutione collati, & à ſuſceptione ſuperioris ordinis ſit perpetuò ſuſpenſus; & vlterius condignis pœnis puniatur. Ordinans verò, vel dimiſſorias concedens forma hac non ſeruata, à collatione ordinum per annum ſit eo ipſo ſuſpenſus,

CAPVT XXIX.

Ordines recipiens Romæ commorans ſine licentia Cardinalis Vicarij.

EDictum Vicarij Vrbis Romæ de mandato Clementis VIII. promulgatum fuit die 24. Nouembris anno 1603. præcipiens Clericis vniuerſis in futurum in Vrbe Roma commorantibus, & ad minores, vel ſacros ordines promoueri volentibus, ne extra eandem Vrbem, etiam vigore dimiſſorialium ſuorum Ordinariorum, vel cuiuslibet alterius facultatis prædictos ordines promoueri ſe faciant, niſi prævio examine ab Examinatoribus in Vrbe deputatis, idonei reperti, & approbati fuerint, & à Vicario licentiam in ſcriptis obtinuerint. Qui ſecus fecerint ab ordinum executione eo ipſo ſint ſuſpenſi, donec à Sede Apoſtolica abſolutionis gratiam meruerint obtinere. Refertur hoc decretum à *Bonacc. de ſuſpenſ. particul. qu. 1. punct. 1. q. 11. num. 5.*

Nota primò, quod commorans dicitur etiam, qui domicilium non habet ibidem, vt dixi *ſupra cap. 27. poſt num. 2.*

Nota ſecundò, quòd non procedit contra recipientem primam tonſuram, *Bonacc. ibi num. 5.*

Nota tertiò, quod licet edictum illud fuerit editum à Cardinali Vicario, non ceſſat per eius mortem, quia ex ſpeciali mandato Papæ editum fuit ab ipſo Vicario: aliàs enim expiraſſet eo mortuo, *Vrſill. ad Afflict. deciſ. 290. num. 3. Farinacc. in fragmen. verbo, bannimenta, num. 6. & 7. Matheſil. ſing. 189. num. 4.* & creditur Magiſtratui aſſerenti de commiſſione Principis, quando eſt Magiſtratus in Curia Principis, *Grammat. deciſ. 36. numer. 27. Maſcard. verbo, Cardinalis Legati, num. 26.*

CAPVT XXX.

Ordinis Sacramentum iterantes.

QVidam putant, ordinem eundem iterato recipientes, vel miniſtrantes eidem, incurrere irregularitatem: ita *Archid. S. Anton. & alij apud Sayr. lib. 7. capit. 8. num. 27.* & tenet *Nauarr. cap. 27. num. 246.* tamen contraria ſententia eſt communis, vt ſolum procedat in iteratione Sacramenti Baptiſmi, *Tolet. lib. 1. cap. 65. num. 3. Sayr. loco citat.* qui plures allegat, *Bellett diſquiſ. Cleric. par. 1. §. 4. nu. 67.* Alij putant iterantem Sacramentum ordinis incurrere ſuſpenſionem latæ ſententiæ Papæ reſeruatam, ex *cap. 1. de ſecund. nup.* vbi eſt caſus de iterante ſacramentalem benedictionem. Sed communis ſententia docet ibi eſſe ſuſpenſionem ſententiæ ferendæ, vt dixi *verbo, Sacramenta iterantes, & verbo, Matrimonium, cap. 2.* eſt tamen graue peccatum ſacrilegij prædicta ordinis iteratio, vt *Turrecrem. in cap. manus, 1. qu. 1.* & puniri debet arbitrio Superioris, *d. c. 1.*

CAPVT XXXI.

Ordines exercens in Cenſura.

Vide *verbo, Cenſura, cap. 11. 17, & 18.*

CAPVT XXXII.

Ordinem ſacrum exercens, quem non habet.

I. EX *cap. 1. & 2. de Clerico non ordinato miniſtrante*, Miniſtrans ſolemniter in ordine, quem non habet, irregularis efficitur.

Amplia primò, vt procedat non ſolum de Clerico actum ordinis vſurpante, ſed etiam de puro laico: quia etſi text. & rub. loqui videantur de Clerico, deciſio tamen, & regula text. non reſtringit ad ſolum Clericum. Sed ibi contingit caſus in Clerico: & ita tenent *Calder. Palud. Sylu. Tabien. S. Anton. Nauarr. Sot. Maiol. Valen. & Filiar.* allegati à *Sayr. lib. 7. de cenſur. cap. 10. num. 6. Suar. diſp. 42. ſect. 4. num. 10. Borgaſ.* qui teſtatur

ſtatur de communi, *tract.de irregul.par.6.tit.de non ordin miniſtr.num* 1.*fol.*313.*Coninch.diſp.*18.*num.*45.*Auila par.*7.*diſp.*9.*ſect.*2.*dub* 14.*&* 15. *Filiucc.tractat.*20. *num* 207. Quamuis contrarium teneant alij, quos ſequitur *Sayr. ibi, Diaz.in praxi cap.* 12. *Layman lib.* 1. *tract.de irregular.cap.*3.*num.*3.*Barboſ.in d.cap.*1.*num.*5. *Bonaccin. de irregular. q.* 3. *punct.* 6. *num.* 1.

Amplia ſecundò, vt procedat etiam in vſurpante actum ordini annexum ex inſtitutione Eccleſiaſtica, ſi tamen ſit annexus tanquam actus ordinis (non iuriſdictionis, vt *infra* dicam) vt ſunt multæ benedictiones, & conſecrationes, quæ à Sacerdotibus, vel Epiſcopis fiunt, vt *Suar. num.* 7. *Filiucc. num.* 210. *Sayr. lib.* 4. *capit.*16. *numer.*13.*&* c. 10. *num.*9. cum alijs per eum adductis.

Amplia tertiò, vt procedat etiam in exercente talem ordinem fictè; v.g. ſi fingat ſe Sacerdotem, & fictè, ſed ſeriò abſoluat; quia cùm agatur de pœna vſurpantis, & facientis actum irritum, etiam per actum fictum incurrit in eandem pœnam, *Suar diſp.* 42. *ſect.*4. *num.* 18. *&* 19. *Coninch. num* 48.*Cardin. in Clem.religioſis,verbo,miniſtrare, de priuil.Sayr. num.*5.

Amplia quartò, vt incurrat irregularitatem Diaconus, ſi ſolemniter baptizet, aut communionem præbeat ſine licentia Epiſcopi, vel ſaltem Parochi vbi ſit conſuetudo, ita apud *Em. Sà ver.Ordo nu* 8.*Laim. de Euchar. capit.*7. *numer.* 2. *&* 3. eſt communis ſententia, & tenet *Bonaccin. tract. de irregul. q.* 3. *pun.* 6. *num.* 5.

Amplia quintò, contra *Nauarr. cap.* 27. *num.* 242. *in fin.* vt procedat etiam ſi clericus miniſtraret, v. gr. quæ pertinent ad ordinem diaconi, non intendens id facere tanquam diaconus, ſed ſufficit ſi ſciat id pertinere ad ordinem diaconi, quem non habet, *Suarez num.* 18. *&* 19. *Sayr. num.* 7. *Layman. dict. capit.* 3. §. 3. *requir.*

Limita primò, vt non procedat in vſurpante actum ordinis minoris, quia hic actus etiam à laicis ex conſuetudine poteſt exerceri. *S. Thom. in* 4. *diſt.* 24. *q.* 2. *ar.*2. *ad* 9. *Sayr. lib.*7.*cap.*10. *num.*3. *&* lib. 4 *cap.* 16. *numer.*11. *cum alijs, Auila dub.* 13. *cum alijs. Vgolin. de irregul. cap.*37. *nu.*13. *Coninch. dub.* 6. Quamuis contrarium teneant plures citati à *Sayr. lib.* 4. *c.*16.*n.*11. & tenet *Suar. nu* 15.

Limita ſecundò, vt non procedat in vſurpante actus alterius facultatis annexæ ordini ſacro, vt iuriſdictionis: v.g. ſi ſacerdos non approbatus abſoluat ſacramentaliter, vel ſi non ſacerdos concionetur. *Henriq. lib.* 14. *capit.*6. *num.* 2. *litt.X* vbi in commento plures allegat, & *Sayr. lib.* 7. *capit.* 10. *num.*9. cum alijs Doctoribus.

Limita tertio, quòd ſecundum communem ſententiam cum tali irregulari, ſi clericus ſit, poteſt Epiſcopus, diſpenſare, vt miniſtret in ſuſceptis, vt quæ beneficium obtineat, ſi iam erat ordinatus in Sacris, vt *in d. c.* 2. *de cler. non ordin. Tolet. lib* 1. *c.*72. § 1 *in fin. Abb. in d. capit.* 2. *num.* 2. *cum Inn.* non autem, vt aſcendat vlterius *Hoſtienſ. & Goffr. in d. capit.* 2. *Innoc. in cap. dilectus, de temp.ordin num.*3. *Sayr. lib.*3. *cap.* 10. *num.*11. *Vgol. cap.*37. *num.* 14. & veriorem hanc teſtatur *Layman. cap.* 3. §. *porro circa.* Quod eſt verum, niſi vſurpauerit ordinem Sacerdotalem celebrando Miſſam, vel abſoluendo ſacramentaliter, *Borgaſ. num.*3. vt infra dicam.

Adde quòd quando Epiſcopus diſpenſat, vt *ſupra*, debet eum prius ſuſpendere, ſeu ſuſpenſum relinquere biennio, vel triennio, ex *cap.* 2. *citato.* Poteſt tamen Epiſcopus plus, vel minus temporis arbitrari, quia illud biennium, vel triennium ponitur exempli cauſa. Ita *Hoſtien. ibi verſ. vel triennio, Anchar. num.* 2. *Cardin. not.*1. qui etiam notant & dicunt diſpenſationem non poſſe ab Epiſcopo concedi, niſi pœnitentia, vel illius parte peracta, vt patet ex *eod. tex. & cap.ex tenore de temp. ordin.* ibi, parte pœnitentiæ peracta, & *cap. at ſi clerici*, §. *de adulterijs, de iudic.* & ibi *gloſſ. & Butr, not.* 2. *Cardin. numer.* 1. *Anchar. not.* 6. *& capitul. fin, de eo, qui furtiuè, capit. cum illorum de ſentent.excomm.* Hæc autem forma diſpenſandi ſeruatur de ſtylo Curiæ in omnibus irregularitatibus ex delicto contractis, *Cardin. in dict. cap. at ſi clerici* §. *de adulterijs; num* 1. *not.* 1. *& in dic. cap.* 2. *de cler. non ord.* & conſtat ex formulis Sacræ Pœnitentiariæ: quam uis in Sacra Pœnitentiaria ſæpè tempus ſuſpenſionis prædictæ magis coarctemus pœnitentibus ad vitandum ſcandalum: ſic etiam commiſſarius in iſto caſu poteſt illam partem pœnitentiæ taxare, & moderari ex cauſa rationabili, etiam ad minimam partem reſtringendo, vt eum ſtatim abſoluere, & diſpenſare poſſit, per ea quæ ait *Dec. in d.* §. *de adulterijs num.*24. *& ſeqq.cum alleg.* & ſufficit quod ſit pars congrua pro loco, & tempore *cap. fin. de fur. ibi congrua parte, &c.* & quia partis nomine aliquando venit etiam minima pro ſubiecta materia. *Rebuff. in l.nomen filiarum* §. *portionis ff. de verb. ſign.* & quia hodie omnes pœnitentiæ ſunt arbitrariæ, *Menoch. de arbitr. caſ.* 391.

Limita quartò, quod non incurrit irregularitatem, qui bona fide, ex ignorantia exercuit ordinem, quem non habebat, vt colligitur ex *cap.*1. *cit.* ibi propter temeritatem, & *cap.* 2. ibi vſurpare præſumpſit, ita *Nauarr. conſ.* 70. *de ſent. excomm. Vgolin. de Irregul. cap.* 37. *num* 8. *Bonac.in loco cit.num.*1. *& num.* 7.

II. Aliqui putant, Clericum exercentem ordinem ſacrum, quem non habet, incurrere ſuſpenſionem ex *d. cap.* 2. *de Cleric. non ord. min.* ita *Tolet.lib.*1. *capit.* 72. §. 1, *in fin. Cardin. in d. capit. eod. tit.* Sed verius eſt, hanc non eſſe ſuſpenſionem diſtinctam ab irregularitate, de qua ſupra dixi, vt patet ex prædictis.

III. Miſſam celebrans, vel ſacramentaliter abſoluens, cum Sacerdos non ſit, ſit ſuſpectus de hæreſi, & cogendus ab Inquiſitore abiurare de vehementi, & degradatus tradendus eſt Curiæ ſeculari puniendus, ex Conſt. Pauli IV. apud *Maiol. lib.*4.*cap.* 13. *num.* 1. & ex Conſtitut. Gregor XIII. incipit, *Officij noſtri*, & ex Conſtit. Clem.VIII. *Etſi alias*, 81. & ex Conſtit S.D.N. Vrbani VIII. incipit, *Apoſtolatus Officium*, vbi declarauit eas pœnas procedere etiam in minoribus 25. annis, maioribus tamen 20. annis. Vnde ſequitur quòd cum hoc ſit crimen depoſitione dignum, ſi fuerit notorium de iure vel de facto, reddit ipſo iure infamem & irregularem, vt dixi *par.*1. *cap.*33.

Et Aduerte ad intelligentiam huius conſtitutionis Vrbani, quod de iure communi minor 25. annis etiam pro

pro crimine atroci, v. gr. homicidio, &c. non poteſt damnari pœna mortis, ſed mitiori, ſeu extraordinaria, (ſecus tamen pro atrociſſimis ſecundum multorum ſententiam; *Ant. Gomez lib. 3. var. cap. 1. numer. 64. & Anns meus deciſ. Pedem.* 161. *num.* 4. & 5. vbi teſtatur de communi ſententia, & latè probat *Farinac. conſ crim.* 187. *per totum*.

IV. Exercens ordinem, quem non habet, vt ſupra, poteſt puniri pœna falſi: *Abbas in d. cap. 1. Anchar. ibid. num. 3. Barboſ. in d. cap. 2. num. 3.* qui alios allegat, & *Albericus in l eos, in fin. ff. ad l. Cornel. de falſ.* per illum text. & *Felin. in cap. tertio loco, num. 1. de probat.* Vndè ſententia lata contra eum de crimine falſi, incurrit aliam irregularitatem, ob infamiam iuris contractam ex condemnatione in cauſa publici iudicij, vt dixi *verbo, falſum, cap. 1.*

CAPVT I.

Papæ electi nondum Coronati literas Impugnantes.

I. PEr *extrau. quia nonnulli, de ſent excomm. In fin.* excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt, impugnantes literas Papæ electi nondum Coronati ſi impugnent eo prætextu, quaſi non habeat adhuc plenam poteſtatem Vicarij Chriſti Domini; quod eſt falſum: ſi quidem Coronatio ſolùm pertinet ad ſolemnitatem, non ad habendam iuriſdictionem, ſed quaſi ad publicationem ſuſceptæ dignitatis, *Suar. de cenſur. diſput. 23. ſect. 6. num. 1. Azor. par. 2. lib. 4. cap. 5. in princ. Auguſtin. Anconit. de poteſt. Eccleſ. q. 4. art. 2.* vbi ait Papatum eſſe nomen Iuriſdictionis, non ordinis, & eodem momento, quo canonicè electio eſt facta, immediatè à Deo confirmari, & *Barboſ. alleg.* 50. *n.* 173. Non tamen incurrunt in iſtam excommunicationem literis Papæ reſiſtentes alio prætextu, vt ſubreptionis, aut electionis irritæ ob vim, & metum, &c. *Nauarr. cap. 27. num. 147. Suar. ibi num. 2.* facit *c. in nomine Domini 23. diſt.*

Adde, quòd per talem impugnationem impediens executionem literarum Papæ, incurrit etiam excommunicationem latam in *Bulla Cœnæ Domini cap.* 13. & Bulla Leonis X. quæ eſt 30. incipit, *Supremi*, dixi *verbo Iuriſdictio, cap.* 14.

CAPVT I.

Parochialia iura vſurpantes.

I. VSurpantes iura Parochialia incurrunt in excommunicationem Papæ reſeruatam latam in Bulla in Cœna Domini, & in Concilio Tridentino, de quibus dixi, *verbo, Vſurpatio.* Itaque ſi Parochus miniſtret Sacramenta alienis Parochianis animo vſurpandi, & acquitendi tale ius ſuæ Eccleſiæ, incurrit in cenſuras latas contra vſurpantes iura aliarum Eccleſiarum, vt ibi dixi.

Item ex eodem Tridentino aſſiſtens matrimonio alienorum Parochianorum, eos ſcilicet coniuges, vel eorum nuptias benedicens, incurtit in cenſuras, de quibus dixi *verbo, matrimonium, cap. 1.*

II. *Clem. 1. de priuil.* fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra Religioſos præſumentes Clericis, aut laicis Sacramentum extremæ Vnctionis, aut Euchariſtiæ miniſtrare, vel matrimonia ſolemnizare, non habita ſuper his Parochialis presbyteri licentia ſpeciali. Et additur, vt locorum Ordinarij, poſtquam de tali tranſgreſſione conſtiterit, eos excommunicatos faciant publicè nunciari, donec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fides; nullo religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante. Vnde poterunt Regulares citari in tali caſu ab Epiſcopo ad inſtantiam Parochorum, ad dicendam cauſam, quare non debeant declarari excommunicati, *Roderic. tom. 1. quæſt. regul. 56. art. 2. in fin.* De hac materia vide quæ dixi infra *verb Sacram cap* 4.

Limita quòd Religioſi non incurrant hanc cenſuram, ſi miniſtrent alia Sacramenta alienis Parochianis, quamuis peccent id facientes, *Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 4. num. 13. Filiuc. tract. 15. num. 188. Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 35. de cenſur.* Neque incurrunt ſi bona fide, vel ignorantia craſſa, non tamen affectata id faciant, ob illam particulam, *præſumentes*; vel ſi miniſtrent dicta Sacramenta cum licentia Epiſcopi, vel Vicarij Generalis, *Filliuc. & Roderic. vbi ſupra, & Suar. loco cit. & de Sacram. diſp. 72. ſect. 2. §. ſed inquires.* Multò magis ſi ex ignorantia facti probabili, verbi gratia ex credulitate probabili, propter dictum perſonæ grauis, & timoratę aſſeuerantis Parochum licentiam dediſſe, vt latè probat *Lap. alleg.* 126. vbi multas proſequitur cauſas iuſtæ credulitatis. Neque incurrit Religioſus miniſtrans Sacramenta ex priuilegio Apoſtolico ſuis familiaribus ſæcularibus, neque his priuilegijs derogatum eſt per hanc Clementinam, ſed priuilegijs ne poſſint denunciari excommunicati ab Ordinario, *gloſ. in dicta Clem. verbo, ſuffragante, Imola ibi num.* 15. *Roderic. loco cit. & tom. 3. q. 79 art.* 1. Neque incurrunt miniſtrantes Sacramenta in caſu neceſſitatis, *Suar. de Sacramen. loco cit. §. ſed quares, Roderic. vbi ſupra, Angel. verb. excommun 5. caſu* 12. *num.* 5. *cum Heſt. & Archid.* per *c. quod in te, de pœnit. & remiſſ.* Quamuis contra de viatico teneant nonnulli, quia non eſt ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, *Nauarr. cap. 21. numer. 25. Sylu. excomm. 7. caſ. 14. §. 3. Cardin. in d. Clem. q.* 1.

III. Prætereа Religioſi, & Clerici ſæculares vſurpantes iura Parochialia circa Eccleſiaſticæ ſepulturæ electionem, incurrunt pœnas, & cenſuras, de quibus dixi *verbo ſepultura, cap.* 3.

IV. Decimarum quoque iura Parochorum vſurpantes, ſeu impedientes Religioſi, & alij incurrunt in cenſuras, de quibus dixi *verbo, Decimæ.*

CAPVT I.

Parricidium.

I. PArricidium eſt crimen publicum, vnde condemnatus de illo eſt ipſo facto infamia iuris notatus, & conſequenter irregularis, vltra irregularitatem contractam ipſo facto ex homicidio, *c. infames 6. qu. 1. l. 1. ff. de his, qui not. infam.* vide quæ dixi *verbo, homicidium.* Imò ſi factum ſit notorium, contrahitur prædicta

cta infamia iuris,& irregularitas,ſecundùm ſententiam dicentium, quod omne crimen enorme depoſitione dignum efficit infamem iuris infamia : quæ eſt ſententia magis communis, vt dixi *par.1.cap.33.*

II. Aduerte, quòd de iure ciuili Parricida damnatus ad mortem priuatur ſepulura, *l.1. C.de his qui parent. occid. Bald.& Salyc.ibi*, Plures allegat *Farinacc. q.12.num.*14. Sed hodie hæc pœna in multis locis eſt correcta, & non denegatur ei Eccleſiaſtica ſepultura, *Farinacc.num.*15 *d.q.*120. vbi ait in ſtatu Eccleſiæ Romanæ ita ſeruari : & tenet *Menoch. de arbitr. caſu 356. num.9.* dicens hoc eſſe canonico iuri conforme, quia pœna priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ ad forum canonicum, ſeu Eccleſiaſticum ſolummodò pertinet : de iure autem canonico cuilibet fideli etiam ſceleſtiſſimo, decedenti cum pœnitentia, Eccleſiaſtica conceditur ſepultura, vt *c.quæſitum 13. q.2. & cap. vlt. ibi DD. de ſepult.* Exceptis tamen nonnullis caſibus à iure canonico expreſſis, de quibus dixi *pa 1.c.*41. inter quos non reperitur parricidium. Vbi tamen dicta pœna iuris ciuilis adhuc eſſet in vſu, ita ſeruari deberet, vt *Aloyſ de Leo in l.1. C. de cadau. pun. num. ....*, Nam & poteſt Princeps ſupremus conſtituere, vt cadauer vltimo ſupplicio affecti (ſcilicet ob aliquod grauiſſimum crimen, vt ob parricidium) concrematur, atque adeo omni ſepultura priuetur, *gloſ.in d.cap.quæſitum, verb.in patibulis.*

Quod autem dixi hodie parricidam non cenſeri priuatum Eccleſiaſtica ſepultura, intelligas de priuatione illa, quæ ipſo iure infertur ; non autem de ea, quæ ſequitur ad ſententiam Iudicis condemnatoriam ad vltimum ſupplicium, executam. Etenim cadauera huiuſmodi damnatorum non poſſunt à quoquam tolli de patibulis, verbi gratia de furca, & ſepulturæ mandari, niſi cum licentia Principis (quam tamen licentiam Princeps facilè concedere deberet) *per l. 1. ff. de cadau.punit. & l.fin.C.eod.tit. Abb.in cap.ex parte nu.4. de ſepulc. Ant.Gomez lib.3.variar.c.vltim.num.*8. Et ius Canonicum dicens cadaueribus huiuſmodi reorum concedi Eccleſiaſticam ſepulturam, intelligitur ſi adſit licentia Principis, ita *gloſſ.in Clem. 1. verbo pœnitentiæ, de pœnit.Gomez loco cit.*

Sed hinc oritur quæſtio, ſi vir parricidium committat in perſonam vxoris, eam ſcilicet occidendo, eaque decedat nulla ſepulturæ electione facta, an ſepelienda ſit in ſepulchro mariti, iuxta *c.vnaquæque 13.qu.2. & c.is qui §.mulier, de ſepulc. in 6.* an potius in ſepultura patrum ſuorum, idest ipſius vxoris, vel in Eccleſia Parochiali, iuxta diſtinctionem, quæ militat in alijs mulieribus non nuptis, de qua *in d.c.is qui, & c.licet pater de ſepul.in 6.* Reſpondeo, nõ eſſe ſepeliendam in ſepulchro viri ſui, primo quia vir ipſo iure communi amiſit ius ſepulturæ, licet ex æquitate canonica eam conſequi poſſit, vt ſupra dictum eſt. Secundo, quia ceſſat ratio, *cap. vnaquæque*, cur debeat vxor ſepeliri in ſepulchro mariti, ſcilicet quia eorum vna fuit mens in vita, nam eo caſu conſtat de hoſtili animo mariti in vxorem. Tertiò, quòd ſi vxor poſt vulnus lethale ſibi à marito inflictũ, ſuperuixiſſet, iure potuiſſet diuortij ſententiam obtinere, vt per *Sanchez lib.10. de matrimon. diſtin.18. numer.16. Farinacc. quæſt. 143. numer. 203.per cap.ex tranſmiſſa, & ibi Canoniſtæ de reſtitut. ſpoliat.*

CAPVT I.

Patronatus ius vſurpans in Eccleſia libera, & cooperantes.

Vide *verbo, Vſurpatio, cap. 2.* & *verbo, Vacantia, cap.2.*

CAPVT II.

Patronus vſurpans bona ſuæ Eccleſiæ, aut impediens à Miniſtris percipi, aut cooperans, aut in fructuum perceptione ſe ingerens.

Vide *verbo, Vſurpatio, cap. 1.* Vide *Trid.ſeſſ.25.c.9. & ſeſſ.22.cap.11.*

CAPVT III.

Patronus vendens ius Patronatus, vel actum præſentationis, aut percipiens turnorum lucra.

Vide *verbo Simonia, cap.2. verbo, Vacantia, cap. 4.*

CAPVT IV.

Patronus præſentans cum confidentia.

Vide *verbo, Simonia, cap.3.*

CAPVT V.

Patronus admittens reſignationem ad fauorem.

Vide *verbo, Reſignatio, cap. 2.*

CAPVT VI.

Patronus præſentans ſcienter indignum.

PAtronus præſentans ſcienter indignum priuatur ea vice iure præſentandi, *cap.cum in cunctis, de elect. Lambertin.pa.1.de iurepatronat.lib.2.q. 10.art.4.num 23. Barboſ.in d.cap.cum in cunctis, num.*36. Vnde ſi ex fundatione debebat ver.gr.præſentari, ſeu eligi Sacerdos, ſeu Presbyter, & præſentauit Clericum, pro illa vice non poterit amplius illum, vel alium Sacerdotem præſentare, *Rot.par.2.rec.deciſ.216.num.6.Creſcent. dec.11. de iur.patr.* Non tamen incurrit in pœnam ſuſpenſionis, de qua in *d.c.cum in cunctis,Tolet lib 1.cap.48.§.6. Sayr.lib.4.cap. 15. num. 11.* quod eſt intelligendum de Patrono laico : nam habens ius patronatus Eccleſiaſticum, dum præſentat dicitur eligere, ideo incurrit in illam ſuſpenſionem, *Card.in d.c. cum in cunctis §.fin.n.1. Ricc.collec.1029.& in praxi reſol.* 441. Vide de hac re, quæ dixi *ver.electio,c.3.* vbi rem pleniùs declaraui.

CA-

C A P V T I.

Pœnitentiariæ ſacræ Officiales munera accipientes.

Vide *verbo, Munera, cap.2.*

C A P V T I.

Penſionem irritam exigentes, vel ſoluentes.

Vide infra *verbo, Valor, cap.1.*

C A P V T II.

Penſionem Eccleſiaſticam non ſoluentes beneficiati.

I. EX ſtylo Curiæ in literis reſeruationis penſionis apponitur illa clauſula, Volentes, & eadem authoritate ſtatuentes, quòd ille, vel quicunque alius ſucceſſor, qui in dictis feſtiuitatibus (ſcilicet Natalis Chriſti Domini, ſeu feſto S. Ioannis Euangeliſtæ, & Natalis S. Ioannis Baptiſtæ, vel ſaltem intra 20. horas illarum ſingulas immediatè ſequentes, penſionem prædictam per eum tunc debitam non perſoluerit cum effectu, lapſis diebus eiſdem, ſententiam excommunicationis incurrat.

II. Item in literis reſeruationis penſionis ex cauſa reſignationis non ſoluenti penſionem, vt ſupra, infligitur pœna priuationis beneficij, cum poteſtate, & iure regreſſus, & acceſſus ad idem beneficium reſignanti, vt illius corporalem poſſeſſionem per ſe, vel per alium propria authoritate poſſit apprehendere. De his pœnis tractant *Azor. par.2.lib.8.cap.9 q.4. Suar. de cenſur. diſp.20.ſect.2.num.7. & ſeqq. Caſtropalao tom.2.de relig. tract.13.diſp.1.punct.11.§.7.à num.1. Garz p.1. c.5. numer.581. Gonzal.gloſſ.56.num.54.*

Amplia vtramque pœnam, vt non euadatur per exceptionem ceſſionis bonorum cum reſeruatione congruæ ſuſtentationis, ex beneficio *c. Odoardus, de ſolut.* quia illi beneficio renunciari ſolet, & derogatur in iiſdem literis, & quia obligatio Cameralis excludit dictum beneficium. Ita *Caſtropalao num.* 24. cum allegatis.

Amplia ſecundò, quòd procedunt, etiam non præcedente exequutione, ſeu excuſſione reali bonorum, vel perſonali per capturam (prærequiſita ad ſententiam excommunicationis ob ciuile debitum fulminandam, ex *Tridentino ſeſſ.25.cap.3.* cuius defectu excommunicatio eſt nulla ſecundũ aliquos DD. vt tenet *Caſtropalao d.pun.11.num.3. Sayr.lib.1.cap.9.num.33. Lazarius de monit ſect.4.q.8.num.1. Garz.num.587.* Sed veriùs eſt eſſe iniuſtam ſed validam, & ideo petendam abſolutionem, vt declarauit *Sacra Congreg.apud Barboſam ad d.c.3.*) quia debitor hic conſenſit, & renunciauit tali beneficio, *Caſtropalao num.3.*

Limita, quòd licet ex vi verborum incurri videatur (ſtatim atque fuerit mora commiſſa) ipſo facto excommunicationis, & priuationis pœna, tamen ex ſtylo Curiæ non incurritur, donec penſionarius declarauerit velle illum incurrere, & Auditor Cameræ declarauerit pœnas prædictas incurſas eſſe, *Garz. num.581. Gonzal. vbi ſupra, Caſtropal. num.1.* & hæc declaratio debet eſſe iudicialiter facta ſolemniter debitori notificata à Iudice procedente. Neque ſufficit, ſi declaretur à Procuratore Penſionarij, ſi non habeat ſpeciale mandatum, *Garz. & Caſtropalao ibidem*: neque fieri poteſt hæc declaratio ab hærede penſionarij, vt ijdem docent, & ante hanc Iudicis declarationem non poteſt penſionarius apprehendere poſſeſſionem, ſeu regredi, *Azor.tom.2. lib.8. cap.9. quæſt.4. Caſtropalao, cit.num.5. Suar.numer.10.*

Limita ſecundò, quod prædicta excommunicatio, & pœna priuationis, etiam declarata incurſa, non ligat debitorem in foro conſcientiæ, ſi non ſit in culpa ſeu mora, ſcilicet quia verè non potuit, ſeu quia non tenebatur ſoluere ob aliquam iuſtam exceptionem, *Caſtropal. § 7.num.41. Suar.de cenſur.diſput. 20. ſect.2. num.7. Filiuccius tract.14 num.21.* tamen pro foro externo tenebitur declaratoriam illam ſeruare, vt *Suarez ibi num.8.*

Limita tertiò, quod non poteſt debitor iſte declarari priuatus beneficio, niſi prius fuerit declaratus excommunicatus, quia pœna priuationis beneficij eſt impoſita conſecutiuè. & acceſſoriè ad excommunicationem, vt ait *Caſſad.decis.2.num.3.de locato,* ita tenent *Caſtropal.cit.num.5. Azor. cit. q.4. verſ.item ambigitur, cum Gigan.de penſ.q.99.num.22.*

Limita quarto, quòd dictus regreſſus apponitur acceſſoriè in pœnam non ſoluentis penſionem, vnde non incurritur niſi volente penſionario, & intelligitur ſub conditione, ſi penſionarius ſit tunc capax talis beneficij: *Rota par.2. nouiſſ. deciſ.119. num.6. cum ibi cumulatis DD.*

C A P V T I.

Peregrinos cauſa deuotionis ad loca ſancta euntes offendens in perſona, vel in rebus.

IN *cap. ſi quis Romipetas, 24. q.3.* habetur: Si quis Romipetas, & Peregrinos, & Apoſtolorum limina, & aliorum Sanctorum Oratoria viſitantes capere, ſeu in rebus, quas ferunt, ſpoliare tentauerit, donec ſatiſfecerit, communione careat Chriſtiana. Hanc eſſe pœnam excommunicationis docent *Molina tom.3. diſput.666. in fin. Cardin.in cap. innouamus de cenſib.* & alij ſtatim citandi, & quidem hanc eſſe excommunicationem latæ ſententiæ, ſignificare videtur illud verbum *careat*, vt de magis communi teſtatur *Tiraquell. in l.ſi vnquam, verbo, reuertatur, num.161. & 166. C.de reuocan. don.* Tamen in terminis huius Canonis Doctores communiter docent eſſe ſententiæ ferendæ, ita *Turrecrem. in d. cap.ſi quis Romipetas, in princ. Angel. verb. Peregrinus, in princ. Syluest.num.1. Armilla numer.1. Molina loco cit.* & idem de hac particula tenet *Cardin.in d.cap. innouamus.*

II. Ex *c.10. Bullæ in Cœna Domini,* Sententiam excommunicationis ipſo facto incurrunt interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, ſeu deprædantes Romipetas, ſeu Peregrinos ad Vrbem Romam cauſa deuotionis, ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, & ab ipſa recedentes, & in his

dantes

dantes auxilium, conſilium, vel fauorem. Hæc igitur excommunicatio eſt Papæ reſeruata. Et nota, quòd illud nomen, *accedentes*, hic, vt in fauorabili cauſa, intelligitur ſtatim atque quis à ſuo domicilio diſcedit, licet ſit adhuc in via, *Sayr. ſuper eod. cap. num. vlt. Vgolin.* §. 1.

C A P V T II.

Peregrinantes ad ſanctiſſimum Domini Sepulchrum ſine licentia Papæ.

ACcedentes ad Sepulchrum Domini cauſa deuotionis abſque licentia Papæ, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, *S. Anton 3. p. tit. 24. c. 30. in fin. Nauar cap. 27 num. 110. Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect 6 num 9. Sanchez in decal. lib. 4 cap. 13. numer. 9.* pro hac nullum textum afferunt, ſed ſolum S. Antoninus ait, ſe ita reperiſſe in libro Pœnitentiariæ ſummi Pœnitentiarij: & id factum videtur, vt cautius illa peregrinatio ſubeatur, propter grauia animæ, & corporis pericula.

Requiri autem videtur ad eam excommunicationem incurrendam actus conſummatus, quod ſcilicet peruenerint Hieroſolymam, ſeu ſaltem ad Terram Sanctam, *Bonacc. de cenſur. partic. diſput. 2. q. 3. pun. 39. num.* 3. & ita in ſimili verbum, *accedere*, de actu conſummato intelligunt Doctores in *cap. periculoſo; de ſtat. regul. in 6.* & ita hoc verbum exponitur in *cap. 2. ne Clerici, vel Mon. in 6.* quia ſumus in odioſis, quamuis ſecus ſit in fauorabilibus, vt dixi *cap. præc. in fine*.

C A P V T I.

Periurium.

1\. PEriuri ſæpè infamiam iuris, & irregularitatem incurrunt, *c. infames 6. q.* 1. regulariter tamen periurus non eſt infamis ipſo iure, *Felin. in c. teſtimonium, num. 20. de teſtibus, Clarus §. Periurium, numer.* 1. ait communem. Itaque ſunt aſſignandi caſus, quibus ſit ipſo iure infamis. Sunt autem tres.

Primus eſt, ſi quis violet pacta, vel tranſactiones iuratas, & ſit maior annis vigintiquinque, *l ſi quis maior, C. de tranſact.* & hanc pœnam incurrit ipſo facto ante ſententiam, lege notante factum, vt notat *gloſſ. ibi, & DD.* communiter, & *Clarus loco cit.* & ita tenet *Sanctus Thomas 2. 2. q. 98 art. 3. ad tertium, Suar. lib. 2. de relig. tract. de iuram. cap. 19. num. 15. Molina tract. 4. diſput 6 numer. 16.* latè *Feliu. loco cit.* & communem ait *Couarr. in cap. quamuis pactum par. 1. §. 7. num.* 4. Requiritur autem quòd actus ſit conſummatus, & non ſolum attentatum, ſeu conatus, *Caſtren. in d. l. ſi quis maior, & Iaſ. num.* 17. & requiritur, quòd iuramentum fuerit ſolemne, id eſt ſecundùm ſolemnitatem pro foro exteriori receptam, *Archid. & Turrecr. in c. quicunque, 6. q. 1. Henric. in d. c. teſtimonium, num.* 2. qui teſtantur hanc veriorem, & magis canonicam ſententiam, & *S. Thom. loco cit. Tanner. tom 3. diſput. 5. q. 8. num.* 5. Et requiritur ad hunc effectum, vt ſequuta ſit ſententia declaratoria ſuper tali periurio, *Seraphin. deciſ. 1285. in fin.*

Limita, vt non procedat ea pœna, quando adeſt enormiſſima læſio, quia ea cenſetur ſemper excepta in promiſſione iurata, *Oſaſch. deciſ. Pedem. 40. numer.* 2. Vel quando prius impetraſſet à Iudice relaxationem iuramenti ad effectum agendi, quæ poteſt peti, & concedi ex cauſa, etiam parte non citata, *Afflict. deciſ 220. num. 10. Sanch. in decal. lib 3. cap. 21. num* 28. *Suar. lib. 2. de iuram cap. 41. num. 14. tom. 2. de relig.*

Secundus caſus eſt, quando periurium accuſatoris, vel delatoris coniungitur cum calumnia, & ſequitur condemnatio de calumnia, vt dixi *verbo, Accuſator cap.* 1.

Tertius caſus, ſi quis condemnetur de teſtimonio falſo, vel producto, vel à ſe facto, vt dixi *verbo, Falſum, cap.* 1. Nota quod ſuper infamia, & irregularitate ex periurio poteſt Epiſcopus diſpenſare, *Tolet. lib. 1. c. 62. §. vlt. Sayr. lib. 7. cap. 11. num. 15. & c. 12. num. 3. in fin. Abb. in cap. cum te, de ſent. & re iud.*

Aliam etiam pœnam incurrunt periuri, nempe, vt repellantur à teſtimonio perhibendo, *c. quicunque 6. q.* 1 Et procedit hęc pœna contra omnem periurium, etiam in caſibus, quibus non eſt infamis ipſo iure, *Turrecr. ibi num. 4. verſu, ad rationes, gloſſ. in l. Lucius, ff. de his, qui not. inf. verbo, debeant, in fin.* Admittitur tamen eius teſtimonium contra ipſum producentem, *Henric. in d. cap. teſtimonium n. 10. de teſt.* Sed non ligat iſta pœna in vtroque foro, niſi exceptione teſtis repellatur: vnde ſi admittatur, validum eſt eius teſtimonium, *Suar. to 2. de relig. lib. 3. de iuram. c. 10. num. 16.*

Tertia pœna eſt, quòd periurus non admittitur ad iurandum in litem, *Iaſ & Doctores in l. qui iuraſſe. §. vlt. num. 3. ff. de iureiur. Farinac. deciſ. 34. num 4. in collect. contract. & crim.* Et procedit de omni periuro, qui dolo malo peierauit, ſecus ſi ex ignorantia probabili. *Clarus in § periurium, verſic. excuſari, Salzedo ad Diaz cap. 95. verſ. excuſatur*, qui ait procedere hanc pœnam, etiam in caſibus, quibus periurus non ſit ipſo iure infamis.

Quarta pœna eſt in vtroque foro, vt violans pactum vel tranſactionem iuratam dolo malo cum damno alterius, amittat ius, & actionem ex ea conuentione, ſeu inſtrumento, vt reijciatur à limine iudicij; & amittit omne emolumentum ex dicto pacto, ſeu tranſactione, ita vt, etiam illius vigore recepta reſtituere cogi poſſit ab aduerſario; at ipſe aduerſario obſeruare illa, quæ ibi promiſit, tenetur, *d l. ſi quis maior, C. de tranſact. ibi Doctores, Seraphin. dec. 1243. in fin.* Itaque agenti contra pacta, ſeu inſtrumenta iurata, vel quietationes, ſeu apochas iuratas, obſtat exceptio periurij, & hæc exceptio in quacunque parte iudicij opponi poteſt, etiam poſt obtentam abſolutionem ad effectum agendi, ſi iam ante abſolutionem agere cœperat contra iuramentum, hæc omnia latè probat *Rot. par. 2. nouiſſ. d. c.* 54. Sed aduerte, quòd pœna denegationis actionis incurritur ipſo facto; obligatio autem reſtituendi recepta, non inducitur, niſi ſequuta ſententia. Si autem ante litis exordium obtinuerat actor abſolutionem ad effectum agendi, tunc non obſtat iuramentum, neque incurrit periurij crimen, *Rota ibi num.* 3.

Quinta pœna, ſecundùm aliquos, vt priuetur beneficijs ipſo iure, ita tenet *Barbat. in c. cum non ab homine,*

col. 2. de indic per cap. querelam, de iureiur. & tenet Rebuff. de pacif poſſeſſ. pag. 37 colum. 2. Sed magis communis ſententia tenet contrarium, vt Salzedo ad Diaz in praxi, cap. 95. verſ. ſed priuandus, vbi plures allegat, & Garzias par. 11. cap. 10. num. 167. Seraphin. deciſ. 1285. in fine.

Sexta pœna eſt periuri, vt ſit ipſo iure inhabilis ad beneficia, & de communi teſtatur Clarus § periurium, verſic. item Clericus, Bernar. Diaz c. 95. Seraph. dec. 1285 in fin. Sed hæc pœna procedere intelligenda eſt in caſibus, quibus periurus incurrit infamiam ipſo iure, vt ſupra recenſui: ita Clarus ibi, Suar tom. 2. de relig. lib. 3. de iurament cap. 20 num. 5. ſcilicet per ſententiam declaratoriam, vel condemnatoriam præcedentem, Seraphin. loco cit. aut quando eſſet infamis infamia facti ratione periurij, & eſſet prouiſus à Sede Apoſtolica, quia Papa ſupponit in literis morum honeſtatem prouiſi, Salzedo ad Diaz ibi lit. D. cum alijs per eum allegatis.

Vltimò nota, quòd crimen periurij eſt mixti fori, Guido p. q. 178. & de communi teſtatur Salzedo ad Diaz cap. 95. §. nec illud, vnde Index Eccleſiaſticus poteſt punire laicum de periurio commiſſo coram ſe, quamuis non poſſit laicus Iudex punire Eccleſiaſticum, vt apud Dianam reſ. 60. tract. 1. tom. 2.

C A P V T I.

Piratæ, ſeu Latrunculi maritimi.

I. IN cap. 3. Bullæ in Cœna Domini ait Pontifex: Excommunicamus omnes Piratas, Curſarios, & Latrunculos maritimos decurrentes mare noſtrum, propriè à Monte Argentario vſque ad Terracinam, & omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores. Vide expoſitores huius Cap.

Hoc tantùm aduerto, quòd ad hanc denominationem Piratæ, ſeu Curſarij, ſeu Latrunculi requiritur exercitium ſaltem inceptum, ſecundùm veriorem ſententiam, id eſt vt cœperit taliter diſcurrere cum intentione exercendi, ſeu factitandi, & quòd iam ſaltem ſemèl deprædationem fecerit, Sylu excomm. 7 num 56. Tabiens excomm. 5 caſu 25. Sayr. lib. 3. c. 7. num 3. Suar. diſp. 21 ſect. 2. nu. 25. § atque idem, Filiuc. tract. 16. n. 74. Vgolin. in d. c. 3. §. 2. in princ.

II. Immunitatis loci ſacri ius amittunt ipſo facto Piratæ quicunqueſiue mare Eccleſiæ, ſiue aliud quodcunque diſcurrentes, quia latronum publicorum nomine continentur, Farinac. de immun Eccleſ. c. 10. num. 149. Alua c. 1. § nauigia, de ſtatut. & conſuet. Angel. verbo, Immun. num. 17.

III. Infamiam, etiam ipſo facto incurrunt Piratæ, & conſequenter irregularitatem; vnde neque dignitatem, neque militiam Eccleſiaſticam, vel ſæcularem poſſunt obtinere, l. 1. & penult. ff. de teſt. mil. l. milit. ff. de re ind auth. naugia, C. de furt. Innoc. in cap. ſicut, il terzo, de iureiur. Iul. Ferrettus de re nauali, lib. 2. num. 37.

Adde quartò, quod inſeruientes Piratis Saracenis, in eorum ſcilicet nauibus, incurrunt excommunicationem, & pœnas, de quibus dixi verbo, Arma, cap. 4. & ſeqq.

Limita, vt non procedant dictæ pœnæ contra Chriſtianos inſeruientes in nauibus Piratarum ad actiones indifferentes, vt remigando vela explicando & ſimiles, ſi metu graui ibi detenti, & coacti ſint, vt Nauarr cap. 27. num. 63. Suar. de cenſur. diſp. 21. ſect. 7. num. 62. Filiuc. tract. 16. num. 76. niſi in caſu, quo magna clades toti Reipublicæ Chriſtianæ inferretur, vt Suarez ibi: aut niſi concurrerent ad actum per ſe malum, vt ad deprædationem, Filiuc ibi. Sed de hac re vide expoſitores ſuper cap. 7. Bullæ in Cœna Domini.

C A P V T I.

Poculum abortionis præbens.

Vide verbo, Abortus.

C A P V T II.

Poculum amatorium præbens.

POculum amatorium præbens ſæpè incurrit iuris infamiam, & irregularitatem. Primo, ſi inde mors perſonæ amatæ ſequatur, etiamſi non animo occidendi, ſed incitandi ad amorem dederit, quia dabat operam rei illicitæ, & periculoſæ; ideo tenetur de homicidio caſuali, & ſic eſt ipſo facto irregularis, & puniri poteſt, & condemnari l. Cornelia de ſicarus, vt l. 3. ff eo. Vnde tanquam iudicio publico damnatus iuris infamia notatur, & iterùm eſt irregularis. Secundò, etiam ſi mors non ſequatur, ſi tamen acceſſit tali remedio amatorio magica, ſeu ſuperſtitioſa operatio, & de hoc fuerit condemnatus, iuris infamiâ incurrit, & irregularitatem; cap. quiſquis, 2. q. 8. c conſtituimus, 3. q. 5. Abb. in cap. 1. num. 5. de ſortil. Tertiò, etiamſi nulla adſit operatio diabolica, ſi tamen attentauit pud. etiam honeſtæ perſonæ, & de hac iniuria fuerit condemnatus, erit iuris infamia affectus, & irregularis, quia hæc eſt grauis iniuria. l. 1. §. ad infamiam, ff. de iniurijs: ſiue ciuiliter cōdemnetur, vt ibi, ſiue criminaliter de crimine ſtellionatus, ex l ſi quis aliquid. 2. §. qui abortionis, ff. de pœnis. l. 3. §. adiectio, ff. ad l. Corn. de ſicar. Farinacc. q. 122. & quidem ſi poculum amatorium quis præbuerit, punitur pœna triremium, vel relegationis ex d. §. qui abortionis.

Crimen proculi amatorij admixta ſuperſtitione, eſt mixti fori, Abb. capit. 1. num. 3. de ſortil. Quòd ſi ſapiat manifeſtè hæreſim, ad ſanctum Officium pertinet. Abbas ibid.

C A P V T III.

Poculum ſterilitatis præbens.

DE iure communi præbens poculum ad mulierem ſterilem reddendam, non incurrit vllam cenſuram ipſo facto ſecundum communem ſententiam, vt Henric. in cap. ſi quis de homicid. num. 2. & alij canoniſtæ ibi, & Barboſ. allegat. 51. num. 136. contra Grillan. de ſortil. q. 13. num. 7. Farinacc. q. 122. num 164. Ex quamuis Sixtus V. in Bulla 87. incipit Effrenatam, ſtatue-

ſtatuerit eum incurrere excommunicationem Papę reſeruatam, & priuationem beneficiorum; tamen fuit in his redacta ad terminos iuris communis à Gregorio XIV. vt dixi *verbo Abortus.*

Sed neque iſte ſit irregularis, tanquam homicida ipſo facto, *c. ſicut ex litterarum, de homic. gloſſ. in c. ſi aliquis, eod. tit. & ibi Canoniſtæ. Farin. n. 120. loco cit.* eſt communis contra *gloſſ. in c. pernicioſè, de pœnit. diſt. 1. Carreriam 3. p. tr. de homic. & aſſaſſ. §. ſexto quæro n. 4. fol.* 100.

Neque eſt irregularis ratione debilitationis membri, id eſt matricis, quia communis ſententia docet debilitationem membri non reddere debilitantem irregularem, *Toletus lib. 1. cap. 76. §. quarto, qui mortuo,* qui loquitur in terminis: quamuis aliqui DD. contrarium teneant. Vide *verbo. Membrorum mutilatio, cap. 1.* Erit tamen infamis infamia iuris, & conſequenter irregularis, ſi in iudicio fuerit condemnatus de procurata ſterilitate alicuius fœminæ dolo malo. *l. Cicero, ff. de pœnis,* quia tunc damnatur tanquam de crimine ſtellionatus propter dolum, & eſt infamis iuris infamia, vt dixi *par. 1. cap. 33.* vel quia tunc damnatur actione iniuriarum famoſa, vt dixi *verbo, Iniuria, c. 1.*

C A P V T IV.

Poculum veneficum præbentes.

I. PRopinans alicui venenum occidendi cauſa, morte ſequuta eſt irregularis ex homicidio, Vide *verb. homicidium.*

II. Condemnatus de veneficio ex *l. Cornelia, de ſicar.* vt *l. 3. ff. eod.* tanquam publico iudicio damnatus eſt infamia iuris notatus, & irregularis; & procedit etiamſi mors non ſit ſequuta, ſi tamen conatus deuenit ad actum proximum, ſcilicet applicando venenum *l. 1. & l. 3 ff eod.* Vide *Farinacc. q. 122. à num. 32.*

Imò aliqui tenent *l.* Cornelia puniri, etiamſi ſolum venenum emerit, vt daret: ita tenet *Diaz in praxi cap.* 98. *num. 2.*

III. Damnatus de veneficio, ſuperſtitione admixta, etiam morte non ſequuta incurrit infamiam iuris, vt damnatus de crimine publico, *Molin. tract. 3. diſp. 44. Anton. Gomez tom. 3. variarum cap. 1. num. 2. & 4.* nam omnia crimina, quæ directè tendunt in iniuriam Dei, ſcilicet contra virtutem Religionis, ſunt crimina publica. *Clarus §. 1. praxis, verſ. item omne,* & faciunt quæ dixi *ſupra cap. 2.*

C A P V T I.

Prædicantes dogmata, vel miracula falſa, vel falſas reuelationes, aut detractiones de Prælatis.

EX Bulla Leonis X. 11. quæ incipit, *Supernæ Maieſtatis,* ex Concil. Later. *ſeſſ. 11.* lata eſt excommunicatio, & priuatio officij concionandi ipſo facto incurrenda, contra Concionatores verbi Dei, ſi aduerſus infraſcripta præcepta venire auſi fuerint.

Primum eſt, vt Euangelicam veritatem, & ſacram Scripturam iuxta Doctorum Eccleſiæ declarationem pertractent, nihilque adijciant contrarium, aut diſſonum vero ſenſui Scripturarum, eiuſque verbis ritè, & ſanè intellectis, iuxta prædictorum Doctorum interpretationem. Secundum, vt tempus præfixum futurorum malorum, & aduentum Antichriſti, aut certum Iudicij diem prædicare non præſumant. Tertium, ne alia ſimiliter futura, quaſi ſpecialiter ſibi reuelata dicant, aut alienas, inaneſque diuinationes aſſeuerent, aut alio quoquo modo tractanda aſſumant. Quartum, vt à Prælatorum, aliorumque Superiorum, eorumque ſtatus ſcandaloſa detractione abſtineant, Huius conſtitutionis & pœnarum explicationem vide *ap. Bonaccin. de cenſur. partic. diſ. 2. q. 5. punct. 2.*

Aduerte, quòd non eſt prohibitum Prædicatori exponere in aliquo ſacram ſcripturam, ſeu deducere ad ſenſum aliquem, præter, ſed non contra ſenſum ab Eccleſia, & Sanctis Patribus, & Eccleſiæ Doctoribus communiter traditum, quia Scriptura plures habere poteſt ſenſus myſticos, & morales. *Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 2. q. 3. Bannes, 1. par. q. 1. art. 1. dub. 6. Vaſq. 1. p. diſp. 13. cap. 2. Becan. de fide, cap. 3. q. 6.*

Auerte ſecundò, quòd hæ, & aliæ pœnæ latę à Leone X. in Concilio Lateranenſi, à multis Doctoribus dicuntur non fuiſſe vſu receptæ: ita *Suar. de cenſur. diſp. 25. ſect. 6. num. 8. Filiuc. tract. 15. num. 177. cum Caiet. & Nauarr.*

C A P V T II.

Prædicatores montes Pietatis impugnantes.

Vide *Verbo, montes Pietatis, c. 1.*

C A P V T III.

Prædicatores decimas Eccleſiaſticas impugnantes.

Vide *verbo, Decimæ, cap. 3.*

C A P V T I.

Procurantes delicta perpetrare.

SÆpè iura ferunt cenſuras, & pœnas contra aliquid procurantes, vt dixi *verbo Abortus, cap. 1. verbo, Alienatio cap. 2. & 3. verbo Ambitus, capit. 6. verbo, Conſeruator, capit. 1. verbo, Curia, capit. 8. verb. Iuriſdictio, cap. 10.*

Quando igitur lex punit procurantes, dubitari ſolet an requiratur effectus conſummatus, an ſufficiat conatus, ſeu ſola procuratio. In quo diſtinguunt Doctores: Aut enim actio, ſcilicet procuratio prohibetur ſolum acceſſoriè ad aliam actionem, vt principalem, tanquam via ad illam; & tunc requiritur actionis principalis perfectio, *Nauarr. conſ. 20. de ſent. excomm. Filiuc. trac. 16. num. 284.* vt *verbo, Abortus, & verbo, Conſeruator.*

Aut actio cooperatiua, ſeu procuratio prohibetur propter ſe, & æquè principaliter, vt quando fertur pœna contra ſolam procurationem, & non fertur per

modnm extenſionis pœnæ latæ contra principalem actum, vt extendatur ad conatum,ſeu procurationem, vt *verbo, Alienatio, cap. 2. & 3.* & *verbo Ambitus, cap. 6.* & tunc non requiritur effectus, ſeu conſummatio actionis principalis; ita *Suar. de cenſur. diſp. 23. ſect. 4. num. 7. & de fide, diſp. 24. ſect. 1. num. 14 Sanchez in decal. lib. 2. cap. 10. num 9. Sayr. lib. 3. cap. 5. num. 4. Filiucc. tract. 14. num. 16. & 58.*

Cenſetur autem principaliter procuratio prohibita, & punita, quando lex poſt pęnam latam contra actum principalem, per capitulum, ſeu paragraphum ſeparatum procedit contra procurantes, ſeu cooperantes. *Marius Alterius lib. 5. de excommunic. diſp. 21. capit. 1. colum. penult.* Item alij dicunt, ſi lex punit tale aliquid facientes, & auxiliatores, & conſiliatores, tunc cenſeri æquè principaliter punire. Secus ſi punit aliquod delictum facientes, & in eo auxilium, & conſilium dantes: ita *gloſſ. in Clem. 1. verbo, defenſauerint, de pœnis.*

Aduertendum eſt autem, quod vbi lex punit procurantem aliquid prohibitum, procurans intelligitur, qui directè illud intendit, ſeu formaliter, non autem ſi interpretatiuè tantum, ſeu indirectè, & conſequenter. Vnde non ſufficit non impedire cum tenetur, vel alia intentione cooperari. Ita *Marius Alterius tom 1, diſp. 13. lib. 5. cap. 2. verbo procurare. Anchar. in Clemen. 2. de pœnis. num. 10. Suar, diſp. 23. ſect. 4. num. 7.* Dicitur autem procuraſſe, etiam qui cooperatur minus principaliter, vt mediator, interceſſor, aut aliter ope & auxilio iuuans ea intentione. *Quaranta verbo, ſimonia, §. eſt & alia. Sayr. lib. 3. de cenſur. capit. 16. in fin.*

CAPVT I.

Proditorium homicidium.

I. PRoditoriè occidens incurrit pœnas homicidæ, de quibus dixi *verb. homicidium.*

II. Qui proditoriè proximum ſuum occiderunt, ſunt priuati immunitate loci ſacri, ex Bulla Gregorij XIV. vt dixi *verbo Immunitas* r. 1.

Dicitur autem homicidium proditorium, cum quis aliquem occidit incautum nulla inimicitia aperta præcedente. *Farinacc. conſ. crimin. 132. num 2. & conſ. 178. nu. 75. & 77.* Item ſi quis alium veneno occidat. *Farinac. de immun. Eccleſ. num. 142. & q. crim. 122. num. 4.* Vide *Sperell. dec. 23. & 185.*

CAPVT II.

Proditio in Principem, vel Patriam.

I. PRoditor Principis, vel Patriæ incurrit pœnas læſæ Maieſtatis, de quibus dixi *verbo, Maieſtatis læſæ crimen cap. 1.* quod eſt intelligendum, vt procedat, ſi ſit proditio contra Principem ſupremum, ſeu Rempublicam habentem Imperium ſupremum; aliàs enim eſſet crimen proditionis, vel ſeditionis, non autem crimen læſæ Maieſtatis. *Farinacc. q. 113. num. 4. & 208.*

II. Proditor Principis non poteſt coram eo, neque in eius Curia comparere, & ſi compareat, ei ius non redditur. *cap. careat, 3. q. 9. Farinacc. q. 116. num. 48.*

III. Proditorem Principis, & Patriæ quilibet denunciare tenetur. *l. Metrodorum, ff. de pœnis. Andr. de Iſernia §. 1. quæ fuerit prima cauſa benef amitt. Martin. Laud. tract. de Princ. q. 8. Gigas de crim. læſæ Maieſt. tit. de prodit. q. 8. in fin.* vt etiam filij, & parentes denunciare teneantur ad inuicem. *Suarez de cenſur. diſp. 20. ſec. 3. num. 10. Sayr. in Claui regia, lib. 12. capit. 14. num. 6.*

CAPVT I.

Profeſſio Religioſa emiſſa ante annum Nouitiatus.

OLim antiquo iure, & ex conſuetudine Religionum communiter recepta triennium præcedere debebat ad Profeſſionem. *c. 3. 17. q. 2. Auth. de mon. coll. 1. nouell. 5.* & ita in Regula S. Pacomij vt *Niceph. lib. 9. cap 14.* Poſtea ad biennium Nouitiatus fuit reſtrictus, *c. Monaſterij, 19. q 8.* Poſtea ad annum, *cap. Apoſtolicam, de regular. cap. Gonſaldus, 17. q. 2.* Quod quia in aliquibus Religionibus parum obſeruabatur, fuit hoc innouatum præcisè pro Religionibus Prædicatorum, & Minorum S. Franciſci, *cap. non ſolum, de regul. in 6.* Vbi tamen cautum eſt, vt Profeſſio ante facta non inducat obligationem illi Religioni, in qua Profeſſus eſt, ſed Religioni in genere, id eſt, vt Profeſſio ſit nulla, ſed reſoluatur in votum ſimplex ingrediendæ alicuius Religionis. Item ſtatutum ibi eſt, vt admittentes ad Profeſſionem, ſint ſuſpenſi ipſo facto à poteſtate recipiendi quoſcunque ad Profeſſionem. Deinde id fuit extenſum ad omnes Mendicantes tantum. Sed per Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 15.* ſtatutum eſt, vt in quacunque Religione tam virorum, quam mulierum, Profeſſio non fiat ante annum probationis, poſt ſuſceptum habitum computandum; & Profeſſio antea facta ſit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicuius Regulæ obſeruationem, aut alios quoſcunque effectus. Vnde neque obligat Religioni in genere.

Amplia primo hoc decretum, quod debet iſte annus computari de momento ad momentum *Rota recent. pa. 1. deciſ. 175. n. 6.* & plures apud *Dianam reſolut. 57. tract. 2. tom. 2.* & debet eſſe annus continuus. *Sanchez lib. 5. in decal. capit. 4. num. 31. Rota ibidem num. 1.*

Amplia ſecundo, quod non ſanatur hæc nullitas præſcriptione quinquennali, de qua Trident *ſeſſ. 25. c. 19. de regular.* quia illud decretum loquitur de impedimento temporali, & non de perpetuo: Sed requiritur, vt repareretur defectus Nouitiatus, *Nauarr. conſ. 16. de regul. Sanchez de matrim. lib 7. diſp. 37. num 32. & 33. Barboſ. alleg. 104. num. 18. & 20. Brüs reſp. 18. p. 5. pag. 380. Suar. tom. 3. de relig. lib. 7. cap. 4. num. 9. Roderic. qq. regul. 17. art. 17. tom. 3.* qui dicunt *Tridentinum* ſolum loqui de impedimentis temporalibus iam purgatis, quæ per nouum tacitum, vel expreſſum conſenſum reparari poſſunt, vt dixi *par. 1. cap. 35.*

Amplia tertio, vt requiratur nouus annus nouitiatus,

tus, etiam cum quis tranſit ad aliam Religionem, vel Monaſterium exiſtens ſub diuerſo regimine, & habens diuerſas obſeruantias, *Sanch.lib 5.in decal.cap.4.nu.12. cum communi ſententia, Lezana qq.regul.tom.4.ver.tranſitus.num.13.& tom 1.cap.22.numer.16 text.in c. Abbate Sancti Syluani §.cum quadam vice, ibi Abb. not.nu.5. de verb.ſignif.* Secus ſi eſſet eiuſdem regulæ, & obſeruantiæ, & ſub eodem Superiore, vt *Rot.deciſ. 115. n.9. par.2. recent.*

Limita primò, vt non requiratur annus nouitiatus iuxta *regulam Cancell.* 59. quando Papa committit executori, vt prouideat talem de beneficio regulari, v.g. de Abbatia, eo prius in eius manibus profeſſionem emittente, *Rota deciſ. 329.par.2.rec.*

Limita ſecundò, vt non requiratur annus integer, vbi quis profitetur in articulo mortis, in Religione habente communicationem priuilegiorum, ex priuilegio Pij V. vt neque ſi conualuerit, indigeat noua profeſſione, *Beja par.4.caſ.32.Sanchez lib.5.cap.4.num.16. Diana reſol.17.tract.2.tom.3.& in compend.verb.profeſſio, num.8. Lezana de Reg.par.1.cap.25.num.59. Roder. tom.3.q.15.a.16 Zanard.par.2.cap.17.*

Ee quamuis illud priuilegium dicatur à quibuſdam fuiſſe reuocatum à Gregorio XIII. vt tenet *Em. Sà, verbo Religio num.56.* tamen alij magis communiter tenent non fuiſſe reuocatum, vt *Lezana, & Diana, loc. cit.* & ſaltem per poſteriores confirmationes priuilegiorum, vt concedit *Em. Sà*, cenſetur reuixiſſe.

Limita tertiò, quòd ſi finito anno Nouitiatus, Nouitius diſcedat à Religione, poſtea denuò petat admitti, non exigitur nouus annus Nouitiatus, *Sanch.n.34.* Quod puto verum, niſi longum tempus intercedat, quo morum mutatio poſſit contingere, *Sanch. ibi.*

Limita vltimò, quòd ex hac reformatione, & decreto Tridentini non eſt extenſa pœna in *c. non ſolum,* contra Superiores Mendicantium recipientes ad Profeſſionem ante annum Nouitiatus lata, ad aliarum religionum Superiores; imo ſecundùm probabilem ſublata eſt etiam quoad ipſos Mendicantes, *Sanch. num.*10. contra tamen *Suar.de cenſur. diſput.31.ſect.6. numer.1.Marius Alter.tom 2.diſp.17. c.1.col.9. Bonacc. de ſuſpenſ.q.8.punct.5.nu.19.* tenent non eſſe ſublatam. Alias limitationes vide apud *Sanchez ibi num.11.*

Sed quęres an interrumpatur annus nouitiatus, ſi Nouitius aliquo tempore maneat extra locum nouitiatus cum licentia ſui Superioris, ſeu Prælati habitu retento religionis, v.g. in domo parentum cauſa infirmitatis; aut ruri cauſa recreationis. Reſpondeo primò, ſi agatur de nouitio in laicum recepto eſt certum, non interrumpi, vt declarauit *Sac. Congregatio ſup. cit. verb. Nouitiorum receptio cap.1.num.2.* Si autem agatur de recepto in Clericum duæ ſunt ſententiæ: Prima eſt communis Theologorum, quòd ſi ex cauſa rationabili Superiores licentiam concedant ea intentione, vt interim currat tempus nouitiatus; non cenſetur interruptus: quia moraliter cenſetur manere in monaſterio, qui emanet cum licentia. Ita tenent plurimi, quos allegat, & ſequitur *Barboſa allegat.101.nu.28. & Sanchez in decal.lib.5.cap 4.num.28. Diana reſol.84.tract.2. tom.2.Suar.tom.3.de Relig.lib.5.cap.14.num.13.* & facit *text.in cap.inſinuante, qui Cler.vel vou.* Secunda ſententia eſt communis Canoniſtarum, quod nouitiatus tunc interrumpatur, quia eo tempore poteſt occurrere aliqua difficultas, in qua nouitius probari, & probare poſſit, ita de communi teſtantur *Abb & Anchar. in c. ad Apoſtolicam de Regul.* tenet *Rota par. 1. recent. deciſ. 175. num.2. Sacra Congregatio* relata *ſup. verbo, Nouitiorum receptio.* Illud certum mihi videtur, non interrumpi per breuem emanſionem, per dies paucos, vt ſentit *Rota ibi*, ſcilicet ſi non ad menſem propè accedat. Illud facilè admittendum, quod ſi Superior concedat licentiam emanendi, ita tamen vt intra certum tempus reuertatur ad peragendum nouitiatum, tunc tempus emanſionis, non quidem in totum interrumpit, ſed ſuſpendit, ita vt non computetur, ſed ſuppleri debeat, & coniungi ſecundum tempus nouitiatus cum priori, ſicut ſi demens, vel furioſus efficiatur nouitius medio tempore, *Sanch.d.cap.num.55.* Multò magis, vt ait *Laym.numer.4.tract de Relig.ſta. cap.5. num.2.* poteſt Superior protelare, ſeu extendere tempus nouitiatus ex cauſa, vt quia non dedit nouitius ſatisfactionem, *Sanch. num.* 21. quod ſi vigore Breuis Papæ interim profiteretur, eſſet ſubreptio.

CAPVT II.

Profeſſio emiſſa ante annum decimumſextum.

EX *Trid. ſeſſ. 25.de regul. cap.15.* ſtatutum eſt, vt in quacunque religione, tàm virorum, quàm mulierum, Profeſſio non fiat ante annum decimumſextum ætatis completum; & Profeſſio ante facta ſit nulla, nullamque inducat obligationem alicuius Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcunque effectus.

Amplia, quòd iſte annus debet computari de momento ad momentum, vt dixi *cap. præced. Diana reſol. 57.tractat. 2.tom.2.cum allegat Rota recent. par. 1. deciſ. 175.num.6.* vbi iudicauit Profeſſionem nullam ob defectum ſex dierum ad complementum ſexdecim annorum: & quamuis in fauorabilibus dies vltima cœpta, habeatur pro completa, vt in vſucapionibus, teſtamentis, libertatibus, & honoribus conſequendis: tamen ſecùs in odioſis, vt profeſſione, præſcriptione; l. Æliæ Sentiæ, vel de adulterijs, quia tunc computatur de momento ad momentum, *Rota ibidem.*

Limita, quòd hæc nullitas profeſſionis ex defectu ætatis, cum ſit ex defectu temporali, poteſt ſanari, ſeu reparari per ratificationem profeſſionis à profeſſo purgato impedimento, id eſt, completa ætate ſecundùm probabiliorem; & etiam inſcijs Superioribus ſecundum probabilem, vt *Sanch.lib.7.de matr.diſput.37. num.46.62.& 64.cum alleg.* vbi ait quinquennio elapſo eſſe ipſo iure à Papa ratificatam ex parte Religionis, ex *Triden.ſeſſ 25.c.19. de regul.*

Cauſa nullitatis profeſſionis ob defectum ætatis, ſicut ob metum, aut ſimilia, agitanda eſt coram Ordinario, & Superiore (iuxta *Trid.cit. cap.19.*) ante quinquennium; poſt quinquennium autem reclamans, non auditur, niſi ex cauſa à Sede Apoſtolica reſtitutus, cauſa, ſeu cognitione ab eadem Sede Ordinario commiſſa, vt *Barboſa alleg.104.num.18.* Superior autem

hic

hic intelligitur immediatus loci, in quo admiſſus ad profeſſionem, vt patet ex ſtylo Curiæ, & non poteſt alter ſine altero procedere, ac iudicare, vt probat *Ecija caſu 18. par. 4. §. aduertant etiam*, idque probatur ſtylo Curiæ.

CAPVT III.

Profeſſio emiſſa fraudulenter reticito impedimento non irritante de iure communi.

1\. SI Nouitius in examine reticeat fraudulenter aliquod impedimentum non irritans Profeſſionem, ſed impediens admiſſionem, id eſt, quo agnito receptus non fuiſſet, ver. gr. morbum gallicum, vel caducum, aut aliquod graue delictum, ſeu alium defectum notabilem, multi Doctores dicunt, quod nihilominus poſt Profeſſionem expelli poterit, & eijci à Religione, vt tamen maneat Religioſus: ita *Nauar. lib. 3. conſ. 40. de regular. Eman. Sà verbo, Religio, num. 34. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 37. num 53. cum Sorbo, & Vega, Miranda man. tom. 1. q. 19 art. 2. in fin. Leſſ. lib. 2. cap. 41. num. 62. §. 9. Layman lib. 4. tract. 5. cap. 13. nu. 1.* & alij: quia dolus dans cauſam contractui ius tribuit reſcindendi contractum. Sed contrarium meritò tenet *Roder. q. regul. 17. art. 9. tom. 1.* quem ſequitur *Sanchez* ſe retractans *in decal. lib. 5. cap. 4. num. 58.* & facit argumentum à matrimonio carnali ex *cap. 2. de transl. Epiſc.* quod non propterea contractus matrimonij redditur nullus, aut ſeparationi locus eſt, ſi alter coniugum vitium aliquod notabile reticuerit, ſeu defectum, quo agnito meritò alter non fuiſſet contracturus. Maximè autem hodie eſt tenenda hæc ſecunda ſententia, propter decretum Sacræ Congregationis *de Apoſtatis, & eiectis*, de quo infra *verbo, Religioſus, cap. 12. & 13.* quo ſtatutum eſt, vt nullus Profeſſus eijci poſſit, niſi ſit incorrigibilis, prout de iure communi dicitur quis incorrigibilis, & inſuper poſt annum carceris. Si tamen defectus, quem reticuit, tam grauis ſit, vt reddat Profeſſum inutilem Religioni, vt non poſſit ſeruare eſſentialia Regulæ, & præcipua illius Religionis in ſpecie, multi dicunt hunc dolum reddere Profeſſionem nullam, quia cenſetur auferre omnem conſenſum recipientium: ita *Gerſon. 2. par. in tractat. quarun. qq. Alphab. 34. lit. S. Innocen. in cap. cum dilectus, quod metus cauſa*, & ſequitur *Abb. ibi. & Felin. in cap. in præſentia, num. 10. de probat. Nauarr. conſ. 46. de regul. incipit Herus; & Politius in declarat. regula Sacti Franciſci. cap. 2. num. 96. Suar. de relig. lib. 2. cap. 3. num. 5. tom. 4. & lib. 6. capit. 5. num. 3. tom. 3.* & exemplificat *Suar. & Polit. ibi*, de morbo Gallico pro Religione Capuccinorum, quia non poſſet habitum illum deferre, neque nudis pedibus incedere ſine vitæ periculo. Sed neque ex hac cauſa æſtimo Profeſſionem nullam de iure communi, propter argumentum à matrimonio carnali, quod non redditur irritum propter quemcunque dolum, vel defectum, niſi in caſibus à iure expreſſis, etiamſi dolus det cauſam contractui, vt de certa ſententia teſtatur *Sanch. lib. 7. de matrim. diſp. 18. numer. 18. & 19.* & de Profeſſione tenent *gloſſ. in cap. ſicut tenor, verb. extra mortem, de regul. & in cap. ſicut nobis, Bu.r. & Abbas, eodem tit. Abbas in capit. ex tranſmiſſa, num. 2. Cardin. ibi, & Imola num 3. de renunc.* & communem teſtatur *Rota decis. 346. nu. 2. in coll. Farin de contract. & crimin. & Rota decis 458. num 2. pa. 1. poſth. Farin.* vbi habes ſtatutum Religionis cuiuſcunque etiam Sancti Ioannis non poſſe inhabilitare aliàs habilem ad ingreſſum Religionis, niſi accedat confirmatio Sedis Apoſtolicæ: quia tale ſtatutum eſt ambitioſum, & tertio præiudiciale, & ait eſſe communem ſententiam DD.

Verum eſt, quòd ſi Religio, ſeu Superiores, ſeu Capitulum, ad quos recipere ſpectat, fuiſſent Nouitio proteſtati, ſe non intendere eum ad Profeſſionem admittere, ſeu Profeſſioni conſentire, ſi talem patiatur defectum, & ille eo reticito, ſeu inficiato profiteatur, nulla erit Profeſſio, & dimittendus erit, quia tunc admiſſa eſt Profeſſio ſub illa conditione, & non aliter; etiamſi illud impedimentum non ſit irritans de iure communi, neque ex Conſtitutione religionis ſpecialiter à Papa approbata. *Nauarr. conſ. 26. num. 1. & 11. de regul. Roder. tom. 2. ſumm. cap. 5. num. 2. & q. regul. 11. art. 2. tom. 3. Sanchez lib. 7. de matr. diſp. 37. nu. 30. Barthol. de Vecchis in praxi nouit. diſp. 14. dub. 15. nu. 5.* latè *Miranda man. par. 1. q. 30. concl. 1. Suar. de relig. tom. 3. lib. 6. cap. 5. num 10. & tom. 4. lib. 2. cap. 1. num. 29. pag. 431. Lap. alleg. 86. num 4. & 5. Rota deciſ. 346. in collec. Farinac. de contrac.* (vbi tamen, ait probari debere proteſtationem per teſtes) & in ſimili de matrimonio carnali, *c. ſuper eo, de cond. appoſ. Sanchez lib. 7. diſput. 18. numer. 21. de matrim. Gutier. de matr. c. 89. n. 6.* eſt communis ſententia.

Limitatur tamen ab aliquibus hæc concluſio, vt procedat, dummodo illa proteſtatio, & conditionis appoſitio ſit facta in continenti in ipſo actu Profeſſionis; aliàs enim ſi anteceſſit ex interuallo, Profeſſio cenſetur ſimpliciter, & abſolutè admiſſa, & à conditione receſſum: vt *Lauren. Portel. de dub. regul. verbo, Nouitij qualitas, numer. 30.* Sed intelligendum eſt hoc, vt procedat, quando illa proteſtatio non fuiſſet à Nouitio acceptata, vt in ſimili de matrimonio carnali, *Sanchez lib. 2. diſp 45. num. 19.* & communem ait *Gutier cap. 52. nu. 2. de matrim. & Ceuall. commun. contr. comm. q. 825. num. 5.* Sufficiet igitur intimatio facta Nouitio de decreto, ſeu conſtitutione Religionis declarante talem conditionem, ſeu irritationem, etiamſi ea intimatio ſit facta ex interuallo ante Profeſſionem, ipſo non contradicente expreſſe, *Portel. verbo, Profeſſio nulla numer. 10.* & ſufficit, quòd talis Conſtitutio fuerit Nouitio ſpecificè declarata, *Barthol. de Vecchis ibi cum Bar. in l. vlt. ff. de decretis ab ord. fac. Præpoſ in c. placuit, 38. diſt.* & ſufficit quòd Conſtitutiones huiuſmodi lectæ fuerint in Refectorio, ipſo audiente, *Portel ibi, & Barthol. de Vecchis numer. 7. loco cit.* & quòd ſufficiat, admiſſionem ad Profeſſionem factam eſſe cum tali proteſtatione tacita, vel expreſſa, tenent *Nauarr. conſ. 26. num. 11. de regul. Miranda tom. 1. q. 30. art. 4. concl. 1. Suar. tom. 3. de relig. lib 6. cap. 6. nu. 10. & tom. 4. tr. 10. li. 2. c. 1. n. 29.* qui ait ſufficere virtualem proteſtationem contentã in cõſenſu admittẽtis cõditionato formato ex præcepto cõſtitutionũ talẽ conditionẽ apponentium.

Illud

illud etiam eſt certum, quòd ſi Conſtitutiones apponentes eam conditionem irritantem Profeſſionem ex tali defectu, eſſent ſpecialiter ſuper tali capite approbatæ à Sede Apoſtolica, irrita eſſet Profeſſio, etiam nulla facta proteſtatione: non ſufficeret tamen approbatio generica Conſtitutionum illarum, quia non extenderetur ad ea, quæ ſunt contra ius commune, *Navar conſ.26.de regul.num.10. Roderic.tom.3.q.11. art.2. Portel.de dub.regul.verbo, Profeſſio nulla, Sanch. in decal. lib.5 cap.4. num 60 Rota deciſ.458.numer.2. par.1. noviſſ. Layman lib.4.tract.5.de ſtat Relig. cap. 5. numer. 4.* Quamuis *Suar. tom.4. de Relig.tract.2.lib.2 cap.2.num.5.* dicat eſſe certum, quòd non requiritur ſpecialis approbatio Sedis Apoſtolicæ, ſi impedimentum ſit contra ius canonicum negatiuè tantum, & non poſitiuè, *Lap.alleg.86.num 5.*

Sed certum mihi videtur, poſſe indirectè ſtatui à Religione impedimentum irritans ſine ſpeciali approbatione pradicta, prohibendo, & auferendo poteſtatem admittendi eum, qui habeat tale impedimentum, ſeu qualitatem, ita *Suar. ibi num.6.pag.433.* Similiter certum eſt, quod impedimenta irritantia ſtatuta in limine fundationis Religionis non requirunt ſpecialem approbationem, quia Conſtitutiones fundamentales ſemper exhibentur Sedi Apoſtolicæ, examinanturque ab ea diligenter, conſentit *Suar num.4.* & expreſsè docet *Suar.tom.3.de Relig.lib.6. cap.11.num.4.*

CAPVT IV.

Profeſſio Criminoſi, ſeu in fraudem fori laicalis.

Vide *verbo, Criminoſi, cap. 1.*

CAPVT I.

Raptorum pœnæ, necnon Clericorum eos admittentium ad Sacramenta, vel oblationes, aut eleemoſynas ab eis accipientium.

Vide *verbo, Incendiarij cap.1. & 2.* & *verbo, Sacrilegium, cap. 1.*

CAPVT II.

Raptus Mulieris.

EX *Trident.ſeſſ.24 cap.6. de matrim.* Inter raptorem, & raptam, quandiù ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum poteſt conſiſtere matrimonium. Quòd ſi rapta à raptore ſeparata, & in loco tuto, & libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit, eam raptor in vxorem ducere poteſt: & nihilominus raptor, ac omnes illi auxilium, & fauorem ad raptum præbentes, ſunt ipſo iure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumque dignitatum incapaces, & ſi Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, ſiue eam vxorem duxerit, ſiue non duxerit, decenter arbitrio Iudicis dotare.

Ex *l.vn. C.de raptu Virgin. §.& ſi quidem*, bona rapientis mulierem, necnon auxiliantium ipſo facto in dominium raptæ transferuntur. *Auth. de rapt. mulier. §.vn.verſ.ſancimus*, Si rapta conſentiat nubere raptori, matrimonium eſt nullum, & amittit dominium prædictorum bonorum.

Nota primò, quòd pœna nullitatis matrimonij raptæ conſentientis cum raptore non procedit, ſi illa ſit repoſita in libertate, vt ſupra ex *Triden.* & contra hoc prædicta lex ciuilis nihil valet.

Nota ſecundò, quòd ſecundùm probabiliorem ſententiam, & magis communem, hodie per ius canonicum, præſertim per *Trident. loco citat.* abrogata eſt pœna illa amiſſionis bonorum, quando mulier liberè conſentit nubere raptori, vt *Sanchez lib 7. diſput. 12. num.27. de matrim. Farinac.q.145. num.12. cum multis Doctoribus.*

Nota tertiò, quòd pœnę Tridentini procedunt etiam in raptu mulieris inhoneſtæ, ſecus de pœnis iuris ciuilis, *Farinac.num.153.* cum communi.

Nota quartò, quòd recipiens ſuam ſponſam conſentientem, inuitis parentibus, non incurrit pœnas iuris canonici, nec ciuilis, *Sanchez diſp.13.num.15. Farinac. num 88. & ſequentibus*, cum communi, & in hoc ius ciuile eſt correctum à *Tridentino*: ſecus tamen, ſi mulier poſt ſponſalia de futuro matrimonio, mutaſſet voluntatem, eamque ſponſalium pœnituiſſet, & nihilominus rapta fuiſſet, tunc enim procedunt omnes pœnæ raptus, vt *Farinac.ibi num.91.*

Nota quintò, quòd matrimonium contra Tridentini decretum, vt ſupra contractum, nullum eſt, *Sanchez diſp.13. num 2.* Excommunicatio autem ibi eſt latæ ſententiæ, ſed non eſt reſeruata, *Farinac. num 21. & Sanchez numer.1.* Pœnam autem infamiæ inhabilitatis ad dignitates, & deiectionis de gradu clericali, id eſt depoſitionis, ſunt ferendæ ſententiæ, ſecundum probabiliorem, *Sanchez num. 1. diſput. 13. Farinacc. quæſt.145. numer. 18. Filiucc. de imped. matrim. cap. 8. num.264.*

CAPVT I.

Religioſas Domos ſine licentia erigentes, vel mutantes, vel dimittentes.

I. EX *c. de Monachis 18. q. 2.* Religioſi quantumuis approbati à Sede Apoſtolica, nouum Monaſterium erigere non poſſunt, ſine licentia Epiſcopi loci, & in *c.authoritate de priuil.in 6.* Religioſi exempti non poſſunt Eccleſias, aut Oratoria conſtituere in loco non exempto ſine licentia Diœceſani, neque in loco exempto ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.

II. Ex *c.1.de exceſſ.Prælatorum in 6.* Religioſi Mendicantes non poſſunt poſſeſſa loca dimittere, vel ad alia ſe transferre, vel noua ſuſcipere ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia (excipiuntur tamen ibi Eremi ſolitariorum) vnde ex hoc iure requiritur licentia Epiſcopi, & Papæ pro Mendicantibus, vt *Cherubin. ſuper Bulla 9. Greg. XI.*

III. Ex *c.vn. de relig. dom. in 6.* Regulares Mendicantes approbati poſt Concilium Lugdunenſe, qui de

nouo

nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant, vel alienant ſine licentia Papæ, incurrunt excommunicationem non reſeruatam.

IV. Ex *Clementina cupientes, de pœnis*, ſtatutum eſt abſolutè, vt Religioſi Mendicantes non poſsint, ſine Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, noua loca recipere, aut iam vſque ad illud tempus accepta mutare, aut in alios transferre quæſita, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, non tamen reſeruatæ.

V. Quia huiuſmodi Conſtitutionibus fuerat per varia Sedis Apoſtolicæ priuilegia diuerſis Religionibus conceſſa derogatum, *Nauarr. cap. 27 num. 144. Suarez diſput. 23. de cenſ ſect 5. numer. 35. Tolet. lib. 1. cap. 39. §. decima, Filiucc. tract. 14. num. 145.* Et Regulares ijs priuilegijs prætendebant, ſe neque licentia Epiſcopi indigere in nouis locis acquirendis, vt apud *Mirand. to. 1. q. 33. a. 1. concl. 2. in fin.* per *Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 3. de reg.* ſtatuitur ne de cætero Regularium loca erigantur ſine licentia Epiſcopi, in cuius Diœceſi erigenda ſunt. Ex quo decreto apparet fuiſſe derogatū ſupra dictis decretalibus, itaut hodie ſufficiat facultas ab Ordinario diœceſano attributa, vt notat *Rot. p. 2. rec. dec. 745*

VI. Clemens VIII. in Bulla 99. incipit, *Quoniam ad institutum*, ſtatuit formam, qua Epiſcopi talem licentiam concedere poſsint, & debeant ad nouos Conuentus erigendos: ſcilicet vocatis, & auditis aliorum Conuentuum procuratoribus, & alijs, quorum intereſt, cauſa cognita; quòd nempè commodè ſine aliorum detrimento ſuſtentari poſsint: aliàs poſsint ij, quorum intereſt, appellare ſuſpenſiuè ad Sedem Apoſtolicam. Circa quam Conſtitutionem Clemen. VIII. notat *Rota d. dec. 745.* ſolum eſſe conſiderandum præiudicium ob diuerſionem, ſeu multiplicationem eleemoſynarum neceſſariarum ad ſuſtentationem noui Conuentus, non autem rationem habendam emolumentorum ex funeralibus, & ſepulturis, cum hæc ſint facultatiua. Item non cenſeri præiudicium, ſi fundetur monaſterium cum redditu ſufficienti.

VII. Decreto Sacræ Congregationis Regularium, iuſſu Gregorij XV. 1622. die 20. Iunij, quæ eſt Conſtit. 31. Gregorij XV. in Bullario, ſtatutum eſt, ne erigantur noua Regularium Monaſteria, ſeu domus in quacunque Ciuitate, Oppido, aut alio quocunque loco, niſi cum conſenſu aliorum Regularium intra quatuor milliaria exiſtentium; & quòd conſtet de tali conſenſu ordinario; & quòd ſaltem duodecim de familia ibi ali poſsint: & quod ſi ibi intra quatuor milliaria non ſint alij Regulares, neceſſaria ſit conuocatio, & conſenſus incolarum: aliàs appellandum eſt ad Sedem Apoſtolicam ſuſpenſiuè: & derogauit omnibus priuilegijs contrarijs.

VIII. Vrbanus Papa VIII. Bulla 25. incipit, *Romanus Pontifex*, ann. 1624. die 28. Auguſti, ſtatuit, vt Regulares Superiores erigere, recipere, fundare, vel inſtituere, vel cœpta finire præſumentes noua Monaſteria, ſeu Domos ſine licentia expreſſa Epiſcopi, ac ſeruata forma Sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini, & prædictarum Conſtitutionum, ſeu Decretorum Clem. VIII. & Gregorij XV. incurrant pœnam excommunicationis (non reſeruatæ) & priuationis vocis actiuæ, & paſsiuæ, & officiorum, & inhabilitatis ad huiuſmodi; & derogauit omnibus priuilegijs.

IV. Sacra Congregatio Concilij, Decreto edito *de celebratione Miſſarum*, authoritate Vrbani Papæ VIII. anno 1625. die 21. Iunij, quod eſt in Bullario Conſtitutio 43. Vrbani VIII. §. 14. ſtatuit, vt ſi loca deinceps recepta fuerint, ſeu erecta à Regularibus, quibus ſaltem duodecim Regulares ſuſtentari non valeant, & actu 12. non habuerint ibidem, locorum Ordinarijs ſint omninò ſubiecta. Sed hoc Decretum ſolum procedit in Italia, & Inſulis adiacentibus, vt ibi patet.

Aduerte primò, quòd hodie ex dictis Conſtitutionibus, neque licet Regularibus ſine licentia Epiſcopi, & ſolemnitatibus prædictis mutare locum etiam in eadem Ciuitate, quia eadem eſt ratio præiudicij vicinorum, & propter argumentum de toto ad partem, *l. quæ de tota. ff. de rei vindic.* ità *Gemin. in d. cap. 1. de exceſſ. Prælat. in 6. Cherub ſuper Bulla citata Clemen. VIII. ſchol. 1. Portel. de dub. regul. verbo Monaſteria, numer. 5. Roderic. q. 23. regul. art. 7. tom. 1.* Quamuis *Diana reſol. 136. tract. 2. tom. 2. cum Miranda, & alijs*; dicat per priuilegia conceſſa Religionibus poſſe fieri talem mutationem ſine licentia Epiſcopi; neque Tridentinum derogaſſe priuilegijs quoad mutationem, ſed quoad nouam erectionem tantùm. Sed non videtur recedendum à priori ſententia, quia verè in tali mutatione reperitur erectio, ſeu fundatio in aliquo nouo loco; quod eſt prohibitum in dicta Bulla Clementis VIII. & Decreto Gregorij XV. & Trident. Concilij, niſi cum licentia Epiſcopi ſupradicta. Imò in Bulla Vrb. VIII. citata prohibetur ſub dictis pœnis loca etiam cœpta finiri: Non tamen videtur per ſupradictas Conſtitutiones antiquas, & nouas, interdictum Regularibus aliquod hoſpitium recipere, vel domum recreationis; quia in his ceſſat ratio conſiderata à Gregorio XV. in tali decreto, nempe præiudicium vicinorum, & anguſtia circa eleemoſynas, & ſuſtentationem, cum hæc loca ſuſtententur de redditibus Conuentus principalis cui accedunt; & ita tenent *gloſſa in d. cap. vn. de exceſſ. Prælat. in 6. verbo, habitandum, Caiet. excommu. cap. 55. Suar. num 35. Nauarr. num. 144. locis ſupra allegatis.* Sed neque eis prohibitum eſt loca iam cum licentia legitima Epiſcopi, vt ſupra poſſeſſa, augere, ſeu extendere, *Lapus alleg 178. Sylu. excomm. 9 §. 86. Tolet. loc cit.* niſi talis extenſio veteres limites egrediatur conſideratos in priori licentia, iuxta Decretum Gregorij XV. quia ſic fieret nouum præiudicium alijs Religioſorum locis, & dummodò non augeatur numerus Regularium ſine licentia: de qua re vide *cap ſeq.*

Aduerten. ſecundò, quòd dicitur de prohibita erectione, ſeu conſtructione domus, procedere etiam de conductione domus ad habitandum, quia eadem eſt ratio, ita *Buratt. deciſ. 691. num. 15.*

Aduerte tertiò, quod ob prædictam Conſtitutionem Vrbani VIII. non ſufficit tacitus conſenſus Religioſorum inductus ex eo, quòd eis ſcientibus, & patientibus noua domus intra cannas preſcriptas fuerit erecta, ſeu conducta: quidquid olim ante iſtam Conſtitutionem DD. tenuerint, vt apud *Buratt. ibid. num 14.*

Aduertendum quartò, quòd hodie illud certum eſt de omnibus Religioſis tàm mendicantibus, quàm non mendicantibus, eos non poſſe nouas domos, ſeu Mona-

Monaſteria acquirère, niſi cum licentia Epiſcopi, & conſenſu Religioſorum intra quatuor milliaria exiſtentium. Sed dubitatur à DD. an hodie requiratur etiam licentia Sedis Apoſtolicæ. Et ſanè ſi agatur de noua domo à Religioſis mendicantibus acquirenda, certum mihi videtur eam requiri; quia Tridentinum ſtatuens requiri licentiam Epiſcopi, non abrogauit formam à ſacris Canonibus ſupra allegatis ſtatutam, in qua pro Mendicantibus exigitur licentia Sedis Apoſtolicæ; ſed ſolummodò addidit nouam formam, ſcillicet licentiam Epiſcopi obtinendam; non tamen reuocauit priuilegia nonnullis Mendicantibus conceſſa, acquirendi nouas domos ſine alia Sedis Apoſtolicæ licentia, ita vt pro illis ſufficeret licentia Epiſcopi, ita docent *Sorbus in compend. priuileg. verbo, ædificare, in annot. verſ. circa parag. vigeſimum, Roderic. tom. 2. q. regul. 49. a. 3. in fin. Miranda man. præl tom. 1. q. 33. a. 1. concluſ. 3.* Cùm autem Vrbanus VIII. in Conſtitutione prę allegata reuocauerit omnia priuilegia in hac materia conceſſa, & ſtatuerit formam ſacrorum Canonum, &c. in omnibus, & per omnia ſeruari debere; apparet hodie pro Mendicantibus etiam requiri licentiam Sedis Apoſtolicæ.

De alijs autem Religioſis, verbi gr. Monachis, &c. aliqui DD. abſolutè dicunt requiri pro illis etiam Sedis Apoſtolicæ licentiam, ita tenet *Zerola in praxi Epiſc. par 1. verb. Monachi, §. 2. Barboſa de poteſt. Epiſt. alleg. 26. n. 4.* Sed contrarium verius eſſe puto, quia nullo iure probatur, & tenet *Rota deciſ. 745. par. 2. recent.* Non obſtat primò *c. authoritate de priuil. in 6.* vbi Religioſi exempti non poſſunt fundare nouas Eccleſias ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, quia reſpondeo primo textũ loqui, quando exempti vellent conſtruere Eccleſiam, vel Oratorium in loco exempto, tunc enim requiritur licentia Sedis Apoſtolicę, ſi autem velint conſtruere Eccleſiam, aut Oratorium in loco non exempto, ſufficit licentia Diœceſani, ita ibi in *tex. & DD.* propter rationem allatam ibi à *gl. verbo, non exemptis, & verbo, Sedis Apoſtolicę.* Deinde reſpondeo id non eſſe extendendum ad fundationem ſolius domus, ſi non etiam Eccleſia noua fundetur; quia appellatione Eccleſiæ non venit Monaſterium in odioſis, vt *Ioann. Andr. in cap. Clericis, de immun. Eccl. Abb. in cap 2. n. 1. de conſuet. & alij,* quos ſequitur *Cokier. de iuriſdict. in exemp. par. 4. q. 86.* Non obſtant ſecundo ſacri Canones ſupra *num.* 2. 3. & 4. recenſiti; quia reſpondeo eos tantum loqui de mendicantibus, vt notat *gl. & Gemin. in d. c. vn. §. confirmatos, num. 12. Franc. not. 2. de relig. dom. in 6. Oldrad. conſ. 190. num. 1. Miranda q. 33. ar. 1. cit. Nauarr. cap. 27. num. 144. in princ. Bonacin. de cenſ. partic. diſ 2. q. 8. pun. 1. num. 4. & pun. 2. num. 6.* Non obſtat tertiò Declaratio Sacræ Congregationis, quam refert *Zerola ibi, & Barboſ. in remiſſ. ad c. 3. Trid. ſeſſ. 25. de Regular.* qua dicitur Monachos non poſſe noua Monaſteria ædificare ſine licentia Papæ; quia reſpondeo mihi non conſtare authenticè de tali declaratione, & ſæpè non fideliter allegantur. Non obſtat quarto Conſtitutio prædicta Vrbani VIII. quæ præcipit formam ſacrorum canonum per omnia obſeruari; quia reſpondeo id reſpectiuè intelligendum, id eſt quo ad eos, pro quibus talis forma ſit conſtituta; quia ibi Pontifex intendit confirmare ius commune, non autem ius nouum inducere.

X. Si Religioſi exempti ædificent Eccleſiam ſine licentia Epiſcopi, talis Eccleſia ſic conſtructa cedit eidem Epiſcopo Diœceſano, non vt in ſuam habeat, ſed vt ipſam, vt alias ſuæ diœceſis regat, & fructus fundorum, quibus fuit ipſa Eccleſia dotata, in vtilitatem eiuſdem Eccleſiæ conuertat, *Lapus in d. c. authoritate de priuil. in 6. num. 1. Francus ibi ſuper gloſ. verb. non exemptis, Gemin. num. 3. Chokier. de iuriſ. in exemp. par. 1. q. 36. num. 1. cum alijs DD.* Hoc autem non procedit, quando exempti ædificant Monaſterium, ſeu domum ſine licentia Epiſcopi, vt ſupra, proprijs ſcilicet expenſis, aut alienis ipſorum intuitu; tunc enim cogendi ſunt locum illum alienare, ſicut alia, quando ea retinere non poſſunt, vt dixi *verbo, Alienatio, cap. 1.* etenim pœnæ non ſunt extendendæ, & odia reſtringenda, vt ſupra dixi.

C A P V T II.

Religioſi Prælati numerum familiæ in ſuis Conuentibus augentes.

EX Decreto Sacræ Congregationis Concilij *de celebratione Miſſarum*, iuſſu Vrbani VIII. edito, quod eſt in Bullario Conſt. eiuſdem Vrbani *num.* 43. prohibitum eſt Superioribus Regularium numerum augere Religioſorum ſuæ familiæ ſemel taxatum, & à Sacra Congregatione approbatum, niſi cum licentia eiuſdem Sacrę Congregationis; etiamſi prętextu augmenti reddituum (ſed hoc Decretum ſolùm procedit in Italia, & Inſulis adiacentibus). Contra facere præſumentes incurrunt priuationem vocis actiuæ, & paſſiuę, & officiorum: hoc Decretum corroborat ſimile Decretum *Trid. ſeſſ. 25. cap. 3. de reg.*

C A P V T III.

Religionem non approbatam profitentes.

NVllus poteſt ſine licentia Papæ nouam Religionem inſtituere, *c. 1. de relig. dom. in 6.* & ſemper fuit neceſſaria approbatio Eccleſiæ, id eſt Sedis Apoſtolicæ, *Vaſq. 1. 2. diſp. 165. c. 5. num. 48. Sanch. lib. 5. in decal. cap. 1. num. 15. 19. 20. Leſſ. lib. 2 cap. 41. num. 11.* vbi probat approbationem hanc eſſe de eſſentia Religionis: & olim quidem Epiſcopi approbare poterant, ſed ex tacito Papæ conſenſu, *Bellarm. lib. de Monachis, c. 4. Miranda to. 1. q. 3. art. 6. Leſſ. cap. 41. num.* 12. Sed hodie requiritur expreſſa approbatio Sedis Apoſtolicę ex *Concil. Later. c. ne nimia de relig. dom.* & ex *Concilio Lugdun. cap. vn. eod. tit. in 6. extrau. Sancta Romana eod. tit. Ioannis XXII.* in quibus ſtatutum, ne quis ingredi poſſit Religionem non approbatam; neque domum religioſam fundare, niſi de approbatis à Sedę Apoſtolica.

I. Profeſſio facta in Religione non approbata non eſt valida, vt Profeſſio, ſed valet in vim voti ſimplicis Religionis in genere, ſcilicet voti de intrando in aliquam Religionem, *Leſſ. cap. 41. numer. 62. Sanch. lib. 5.*

cap.4. num.104. Bonif.in Clem.1.de relig. dom. num. 36. Cardin.num8.Suar.de relig.tom.3.lib.7.cap. 2. numer.3. vbi affert rationem,quia quando Profeſſio eſt nulla ex defectu iuris naturalis, vt ob vim, vel metum, tunc neque valet in vim voti ſimplicis; quando autem eſt nulla ob defectum iuris poſitiui, valet in vim voti ſimplicis, exceptis quibuſdam caſibus, iure poſitiuo penitus illam irritante, vt *Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. de regul.* & alium caſum habes, *verbo, Nouitiatus, cap. 1. numer. 2.*

Profeſſionem emittentes, vel ad illam admittentes in Religione non approbata, regulariter nullam cenſuram ipſo facto incurrunt, ſed ſolùm in certis caſibus, vt *Caiet.excomm.5. Suar.diſp.23.ſect.6. num. 4. Filiucc. tract.14.num.79.*

Primus caſus eſt *Clement.1.de relig. domib. & extravag. ratio recta, eod. tit.* vbi fertur excommunicatio ipſo facto incurrenda contra mulieres, quæ Beguinarum ſtatum ſectantur, aut de nouo aſſumunt; & contra Regulares, qui fauent Beguinis, vel inducunt mulieres ad talem ſtatum aſſumendum, aut ſuper his præbent auxilium, conſilium, vel fauorem. Et in *Clem. ad noſtrum, de hæreticis*, explicantur errores in fide Beguinarum, & Beguardorum; quorum ſecta dicitur in Alemania extitiſſe,& mandatur Inquiſitoribus contra huiuſmodi perſonas procedere.

Nota, quòd iſta excommunicatio non erat reſeruata, & non procedit contra Tertiarias, ſeu Bizocas, aliaſue mulieres, cum mutatione habitus ſeorſum viuentes, vt in *d.Clemen.1. & extrau.* dicitur, *& ibi Canoniſtæ, Suarez de cenſur, diſp.23. ſect.5.num.10. Sayrus lib.3.cap.33 num.33.*

Secundus caſus in *extrauag. Sancta Romana Ioann. XXII. de relig. dom.* vbi reprobatur Inſtitutum Fraticellorum, ſeu Fratrum de paupere vita, Bizocorum, ſeu Beguinorum, aut alijs nominibus nuncupatorum, qui tunc in diuerſas mundi partes irrepſerant,& multis erroribus hæreticalibus erant infecti, & præcipitur ibi ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne quis tale Inſtitutum ſectetur vlterius, vel ipſum de nouo aſſumere præſumat: & ſub eadem pœna Epiſcopis præcipitur, & Prælatis, ne talem ritum, vel habitum concedant, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia. Sed neque hæc excommunicatio ibi eſt reſeruata, *Caiet.excommun.caſu 5. Suarez diſput.23 ſect 6 num.4. Filiucc.tract.14.numer.79.* Neque procedit contra aſſumentes ſpecialem habitum Religioſum, ſi ſeorſum viuant, etiamſi eſſet habitus ſimilis Beguinis, vt dixi ſupra ad primum caſum: neque procederet contra eos, qui hodie nouum Ordinem non approbatum inuenirent,vel profiterentur,ſi non intenderent reſuſcitare prædictos Ordines damnatos, *Caiet. Suar. & Filiucc.ibidem.*

Tertius caſus, Vrbani VIII. Bulla, anno 1631. edita, incipit, *Paſtoralis Romani*, in qua prohibetur Regula, & Congregatio, ſeu ſecta Ieſuitiſſarum, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Papæ reſeruata, itant iam ingreſſæ teneantur habitum deponere,neque conuenire amodo poſſint ad talem finem ſpiritualem, ſed vt ſeorſum degant, neque Virgines alias de nouo admittant; nulluſque eis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtet, vt pro talibus Religioſis ſe gerant. Vota autem à tunc ingreſſis emiſſa, ſimplicia quidem, ſed ſub conditione, ſeu intentione futuræ approbationis Inſtituti, nulla eſſe declarantur ibidem: ſi autem abſolutè fuiſſent emiſſa, valida declarantur, ſed relaxantur ex parte, ita vt teneantur iſtæ ſaltem in ſæculo manere ſub obedientia Ordinariorum cum obſeruatione votorum paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, cum vſu bonorum ſuorum, & facultate de illis diſponendi in vita, & in morte ad pios vſus, & transferendi ea ab inteſtato ad hæredes legitimos. Quòd ſi matrimonium contrahere velint, ea vota idem Vrbanus relaxauit ibidem: quod eſt intelligendum de votis receptarum in eam Congregationem, vſque ad eam diem, qua edita eſt Conſtitutio, vt patet ex illa.

Profitentes Religionem non approbatam non gaudent priuilegio fori, neque Canonis, neque exemptionis bonorum. *Archid, cap. vn. de vot. in 6.in fin. Cardin in Clem 1.num 4.de relig dom. & ibi Bonif. Vitalin. num.46.* quia non ſunt perſonæ verè religioſæ.

Collegio, ſeu Conuentui Religioſorum non approbatorum nihil legari poteſt, aut donari, aut aliter relinqui, *l.Collegium, ff.de hær. inſt.& cap. 1.de relig.dom. in 6. ibi Ioannes Andreas Abbas conſil 55.num.1 lib. 1. Tuſcus verbo, Collegium, concluſ.456.*

Non ſunt igitur ab Epiſcopis permittenda Collegia, ſeu Congregationes Laicorum, vel Clericorum, in quibus habitus alteratur, ſeu nouus aſſumitur perpetuò geſtandus, ſcilicet diſtinctus colore, & forma à communi, etiamſi ipſi prætenderent, ſe nolle eſſe Religioſos, ſed ſæculares, & velle tantum pijs operibus vacare, & vitæ ſpirituali, quia ſine Papæ approbatione non licet manere ſub vmbra Religionis, *gloſ.in Clemen. 1.de elect. Abb.conſil. citat.num 1. Vitalin. in dicta Clement.1.de relig.dom.tex.in cap perniciosum, 18. q. 2.* Non tamen eſt illicitum Collegium, in quo ſine ſpeciali habitu viuitur, ſed communi Laicali, etiamſi ob cauſam pietatis fiat, ſeu ex motiuo virtutis Religionis, etiamſi velint omnia habere communia, vt in primitiua Eccleſia fiebat, & etiamſi ſpecialem habitum aſſumant, dum canunt Officia diuina tantum, & dummodo nomen Religionum non aſſumant, & non prædicent, & dummodo obediant Parochis, & Epiſcopis, & honeſtè viuant; ita *extravag ratio recta,de relig.dom. inter communes, cap.dilectiſſimis 12. quæſt.1. c ad hæc de relig.dom. Bart in l.1.ff de coll.illic.num.6. Abb.conſ.55. num.3 lib.1. Suarez tom.4 de Relig. tract.9. lib.1. c.10. num.10. Genuenſ.in praxi cap.46 num 1. & 2.* qui *num. 3. & 4.* addit, Eremitas vagos, qui non ſubſunt Epiſcoporum obedientiæ, non eſſe permittendos. Et ſimiliter non licet aſſumere propria authoritate habitum Religionis approbatæ, & ſeorſum habitare, etiam in aliqua Eremo; ſed ab Epiſcopo tales cogendi ſunt habitum mutare, *Sorbus verbo, Tertiarij, § tertius inſuper, & verbo, habitus, § 4 & 5.* Poſſuntque ſodalitia Collegia erigi etiam ſine Epiſcopi licentia, etiam ſi cauſa pietatis, ſi non intendunt eſſe Eccleſiaſtica loca, ſed laicalia, *Bar.in d.l.1. Barboſ allegat 75.num 24 26.& 27.per cap.ad hæc, de religioſ.domib.& ibi Barboſ.*

CAP.

CAPVT IV.

Religioſi tranſeuntes ad aliam Religionem, & Prælati eos admittentes.

GEneraliter loquendo, Profeſſus in vna Religione non poteſt tranſire ad aliam Religionem, ſine conſenſu Superioris, *cap. ſtatutum 19.q. 3. cap. monachum 20. q 4. Rot. deciſ. 109. num 4. pa. 2. recen.* niſi ad arctiorem zelo ſanctioris vitæ, non ex leuitate, temeritate, vel odio; & ſine iniuria, ſeu præiudicio graui ſuæ Religionis, ſeu Monaſterij: & venia à ſuis Superiotibus petita, etiam non obtenta, *capit. licet de regular. & tranſ. & ibi Canoniſtæ, & Sanch. lib. 6. in decal. cap. 7. q 2. & Layman lib. 4. de ſtat. relig. capit. 6. num. 9.* Tranſire autem ad æquè arctam, vel laxiorem nemo poteſt, niſi obtenta licentia à Papa, vel à proprio Prælato cum iuſta cauſa, vt *Leſſ. lib. 2. capit. 41. num. 103. Sanch. num. 68. Layman ibi. Abb. in capit. non eſt, num. 5. & in cap. ſignificatum, num. 9. de regular. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 15. q. 1. Em. Sa, verb. Religio num. 39. Roderic. in ſumm. par. 2. capit. 6. num. 8. Sayr. deciſ. 55. de regul. Reginal lib. 18. capit. 19. num. 413.* qui dicunt hoc non eſſe correctum à *Trident. ſeſſ. 25. cap. 19. de reg.*

In poſterum autem cui monaſterio acquirat religioſus translatus, *Rota deciſ. 109. par. 2. recent.* ait acquirere ſecundo monaſterio, ſi fuit translatio facta, vt fieret filius ſecundi monaſterij, ſeu ſecundæ Religionis, ſecùs ſi ad alium finem, v.g. ſi ſolum pœnitentiæ cauſa, & ibi probat qualiter id cognoſcatur. Quoad prius quæſita diſtingue iuxta *l. quæ legata ff de reg. iur. ibi Decius.* Sed qualiter cognoſcatur Religio arctior, docent *Sanch. in decal. lib 6. cap. 7. q. 5. Layman num. 10.* qui concludunt ſpectari maiorem auſteritatem circa ſilentium, & ſolitudinem.

Et nota, quod monialis translata ad aliud monaſterium, vt illius fiat filia, debet ibi denuò profiteri, niſi ſit monaſterium eiuſdem ordinis, & obſeruantiæ, & dos debet reſtitui ſecundò monaſterio: hæc habet *Rota dicta deciſ. 109. & deciſ. 115. num. 9.* alia autem bona non reſtituet, *Rota d. dec. 109.*

I. Ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij, quod habetur in Bullario inter Conſtitutiones D. Papæ Vrbani VIII. *num 26. ibi* §. 3. Statutum eſt, vt nullus permittatur ad arctiorem tranſire, niſi prius legitimè conſtet Superiori, illam Religionem paratam eſſe eum recipere, & tunc recta via transferatur ad arctiorem: aliter Superior præſumens facere, incurrit eo ipſo pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatem ad talia: & reſeruatur diſpenſatio Papæ priuatiuè etiam ad Generalem, & Protectorem, & irritum, & inane decernitur quidquid ſecus fuerit attentatum.

II. Si quis tranſeat ad arctiorem, venia non petita, vel ex temeritate, aut leuitate, ira, odio, aut contemptu, aliaue inordinata paſſione, Profeſſio in ſecunda, ſcilicet arctiori, erit nulla, *Roſella verbo, religio 4 num. 6 Sanch. n. 89. loco cit. Nauarr. conſ. 52. vel 59. n. 2. de Regul. Azor. to. 1. lib. 12. c. 14. q. 6. & Leſſ. li. 2. c. 41. n. 101. gloſſ. in c. 2. verbo Monachus 19. q. 3. gl. in c. intelleximus ver. curam, in fin. de æt. & qual. Innoc. in d. c. intelleximus n. 2. Hoſt nu. 5. Ioan. Andr. in d. c. licet nu. 21. Butr. n. 13. Anchar. num. 12. Abb. num. 10 Zabar. nu 3. Henric. num. 8. Barboſ. num. 31. Lap. allegat. 130. num. 2.* & hanc communem eſſe Canoniſtarum dicunt *Abb. conſ. 95. num. 2. lib. 1. & in d. cap. licet. & Nauarr. loco cit. Mandoſ. ad Lapum loco cit. lit. k. & Roman. con. 341.* qui omnes eam tenent, & probant hoc argumento, quia ratio potiſſima dictæ *decret. in cap. licet.* eſt illa, quia non debet reſiſti motioni Spiritus Sancti, vocantis ad arctiorem: qui autem bonum obedientiæ contempſit, & dedignatus eſt licentiam petere à Superiore, cenſendus eſt non à Spiritu Sancto moueri, ſed à ſpiritu malo, ideo decretalis *licet* ei non ſuffragatur, & ſic profeſſio remanet nulla, & reuocandus eſt ad primam religionem, & caſtigandus, & ita *cit. DD.*

Aliqui tamen dicunt, quòd dummodò Religioſus tranſeat verè ad arctiorem, & bono zelo, vt ſupra, & ſine iniuria ſuæ Religionis, ſeu conuentus, quamuis defecerit in modo, quia ſcilicet non petijt licentiam, vel non expectauit reſponſum; nihilominus profeſſio in ſecunda Religione eſt valida, & non poteſt reuocari à Superiore primi conuentus: ita tenet *gloſſ. in d. cap. licet verb. licentiam, & ibi. Abb. antiquus Sylu. verb. Religio 4. q. 1. §. aduerte 4. Sanctarell. tractat. de Apoſtat. cap. 8. numer. 6.* & alij apud eoſdem, & apud *Barboſ in d. cap.* quam ſententiam probabilem fatetur *Sanch. & Barboſ. ibi.*

Immò aliqui amplius aſſerunt, quòd dummodò Religioſus tranſierit ad verè arctiorem, non poteſt reuocari, & profeſſio poſtea facta eſt valida, etiam ſi venia non petita tranſierit, vel temeritate, & cum præiudicio ſuæ Religionis, ita tenet *Suar. tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 10. num. 22. Bonaccin. de clauſ. q. 2. pun. 9. num. 7. Caſtropalao. tom. 3. trac. de ſtat. Relig. diſ. 4. pun. 16. §. 4. nu. 2.* Sed hæc ſententia nimis laxat habenas. Neque à prima ſententia in praxi pro externo, ſeu contentioſo foro recedendum puto. Neque ſufficit licentiam petere, ſed debet Religioſus iſte congruo, & ſufficienti tempore expectare reſponſum, vt poſſit Superior cognoſcere, an religio ad quam vult tranſire ſit arctior, & an bono Spiritu moueatur, & an id fieri poſſit ſine damno, & iniuria ſuę Religionis. Quod ſi Superior dicat non adeſſe dictas conditiones requiſitas, iniuſtè, vel aſſerat de ijs dubitare, poterit Religioſus recurrere ad Superiorem alium, qui ſit Iudex competens inter vtrunque Conuentum, vt probatur in *d. cap. licet ibi Abb. & Canoniſtæ, & Suar. ſup. cit. num. 28. Caſtropalao §. 3. num. 2. Sanch. num. 35. & 37.*

III. Religioſi tranſeuntes ad aliam Religionem ſine licentia competenti, ſecundum aliquorum ſententiam incurrunt in excommunicationem, & cenſuras, & pœnas latas contra Apoſtatas à Religione, ſeù ob depoſitionem habitus: de quibus, dixi *verbo, Apoſtaſia, cap. 2.* & *verbo Habitus, cap. 2.* Ita tenet *Nauarr. capit. 27. num. 131. cum Syluest & Caiet.* Sed contraria eſt verior, quia neque eſt Apoſtata, cum diſcedat ſolum ab hoc Inſtituto, non à Religione abſolutè, neque deponit habitum cum periculo euagationis, vt *cap. 2. ne Cleric. vel Mon. in 6.* ita *Angel. verbo, Religioſus, num. 37. Gemin. & Ioannes Andr. in dicto cap. 2. Abb. in cap. ſane,*

de regul. Leſſ. lib. 2. c. 41. nu. 102. in fin. per c. ex parte, de temp. ordin.

IV. Religioſi Mendicantes non poſſunt tranſire ad aliam Religionem non Mendicantium ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, excepto Ordine Carthuſianorum; aliàs Profeſſio eſt nulla, & tam tranſeuntes, quam recipientes incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam. *extrauag. 1. viam, de regul.*

Sed aduerte, quòd hæc prohibitio, & pœna intelligitur de tranſitu ſine iuſta cauſa: ſi enim adſit cauſa legitima, poſſunt adhuc Superiores ipſi dare ſuis licentiam tranſeundi. *Nauarr. conſil. 56. de regul. Leſſ. cap. 41. numer. 104. lib. 2. Sanchez lib. 6. cap. 7. num. 68. Laym. cap. 6. num. 9.* Item aduerte, quod licet in illa extrau. dicatur, neque maiorem Pænitentiarium poſſe talem licentiam indulgere, hodie tamen ex nouis facultatibus eam concedere poteſt.

An autem Mendicantes eligi poſſint ad Prælaturas extra ſuum Ordinem, vide *verbo, Electio, c. 9. & 10.*

V. Religioſi, ſcilicet Profeſſi Mendicantium Ordinum, ſi tranſeant ad non Mendicantes, etiam obtenta licentia à Sede Apoſtolica, non poſſunt habere vocem in Capitulo, neque adminiſtrationes, neque curam, ſeu regimen animarum, neque officia quæcunque, ſiue vt propria, ſiue vt vicario nomine, ſeu vices aliorum gerendo; & in contrarium acta, irrita ſunt, non obſtante quocunque priuilegio. *Clem. 1. de regul.*

Amplia hanc Conſtitutionem, vt hic nomen officij latè accipiatur, vnde continet non ſolùm officia cum ſuperioritate, ſed etiam alia, quæ ſunt cum honore (non cum ſolo onere) vt Sacriſtæ, Camerarij, Oeconomi, Prædicatoris, Lectoris Theologiæ, vt *gloſſ. in d. Clem. verbo, Officia. Anchar. numer. 5. Lapus nu. 7. Vitalin. num. 74. Barboſa num. 8. Leſſ. cap. 41. num. 105. Sanchez lib. 6 in decal. cap. 7. num. 127. & 128.*

Amplia ſecundò, vt hæc Conſtitutio procedat etiam de Mendicantibus poſt hanc Clementinam inſtitutis, & approbatis, & non ſolùm ex quatuor Ordinibus Mendicantium, de quibus *cap. Religionum, §. ſanè, de relig. dom. in 6.* ſed etiam de alijs quibuſcunque, ſiue ſint Mendicantes ex Regula, ſiue ex Conſtitutionibus; ita *Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 14. quæſt. 12. Barboſ. loco cit. num. 4. Barthol. de Vecchis de admitt. Nouit. diſp. 15. dub. 5. num. 14.* & procedit etiam de ijs, qui ex priuilegio Triden. poſſunt habere bona in communi. *Sanchez nu. 115.*

Limita, vt non procedat de tranſeuntibus ad Carthuſianos, ex iuris communis diſpoſitione. *Barthol. de Vecchis nu. 14. Barboſ. nu. 3.*

Limita ſecundò, vt non procedat, quando à Papa conferretur Religioſo Mendicanti Prælatura, vt Abbatia in Religione aliqua non Mendicanti, quia tunc haberet vocem in Capitulo. *gloſſ. in d. Clemen. verbo, inibi, Anch. nu. 10. Boniſac. num. 62. Cardin. num. 5. Sanch. num. 122.*

Quoniam autem hæc inhabilitas, de qua in *dicta Clemen. 1.* eſt pœnalis ob præſumptum ambitum coercendum, vt notant *Vitalin. Cardin. & Anchar. ibi. & Sanch. ſupra cit.* Ideo Sacra pœnitentiaria ſupplicantibus Superioribus ſæpè diſpenſat cum Religioſo tranſeunte eumque rehabilitat

VI. Religioſi Mendicantes, ſi prætextu licentiæ veræ, vel falſæ tranſeundi ad aliam non Mendicantium, vagentur extra Religionem, ſiue cum habitu ſiue ſine habitu, ſi moniti intra quindecim dies non redeant ad ſuam Religionem, ſunt excommunicati, & notorij Apoſtatæ denunciandi, *extrau. viam de Regul.*

VII. Ex Bulla Pauli III. Iulij III. & Sixti V. Fratres Franciſcani de Obſeruantia tranſeuntes ad Capuccinos, & Capuccini illos recpientes ſine licentia Papæ, aut Prouincialis, incurrunt excommunicationem, & inhabilitatem ad officia. *Bonacc. de cenſ. in par. diſp. 2. q. 8. punct. 3. num. 2.*

VIII. Ex Bulla Leonis X. vnionis, de qua *Sorbus verb. Conuentuales fratres in addit. num. 2.* prohibitum eſt ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne Fratres Reformati Sancti Franciſci tranſeant ad Conuentuales, vel recedant ab obedientia ſuorum Miniſtrorum; & ne Conuentuales audeant recipere Reformatos, niſi cum licentia Capituli Prouincialis ob iuſtam cauſam.

IX. Bulla SS. D. N. Papæ Vrbani VIII. incipit *Iniuncti nobis, anno 1628. die 9. Auguſti,* Statutum eſt vt Religioſi Capuccini non poſſint tranſire ad laxiorem ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ in ſcriptis: Ad Carthuſianos autem, vel alium Ordinem, ſcilicet non laxiorem, requiritur licentia Miniſtri Generalis in ſcriptis; aliàs tranſeuntes incurrant pœnam excommunicationis, & priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, & Apoſtaſiæ, & infamiæ ipſo facto. Sed loquitur contra præſumentes tranſire contra hanc formam, vnde excuſat ignorantia non affectata.

X. Fratres Minimi, ſi recipiant Fratres Minores de obſeruantia ſine licentia Papæ, incurrunt excommunicationem non reſeruatam ex Bulla Iulij II. *Viual. Candel. verb. excommunicatio nulli reſeru.*

XI. Religioſi Carmelitæ diſcalceati tranſeuntes ad Carthuſianos ſine licentia ſui Superioris, incurrunt excommunicationem ipſo facto ex Bulla Pauli V. & hoc priuilegium competit per communicationem alijs quibuſdam Religionibus, *Sanchez lib. 6. capit. 7. num. 3.*

XII. Religioſi quicunque, exceptis Carthuſianis, recipientes aliquem Religioſum Societatis IESV ſine licentia Papæ, vel præpoſiti Generalis, & ipſi tractantes, & dantes eis auxilium, incurrunt excommunicationem, ex Bulla Pij V. vt *Suar. diſp. 22. de cenſ. ſect. 5. nu. 21. Sanch. loco cit.*

XIII. Ex Bulla D. Papæ Vrbani VIII. data *anno 1635. die 21. Maij,* edita *anno 1636. die 20. Decemb.* Statutum eſt, vt Regulares quicunque, qui ex ſuo Inſtituto votum habent, ſeu iuramentum annexum de non procuranda, vel acceptanda extra eorum Religionem dignitate, aut ſuperioritate, tranſeuntes ad aliam Religionem etiam cum licentia Papæ, aut à Religione ſua dimiſſi, vel eiecti, remaneant adſtricti, voto ſeu iuramento prædicto.

Nota circa hanc Conſtitutionem, quòd quamuis Doctores, qui ante illam ſcripſerunt, communiter dixerunt, vota ſupradicta de non procuranda, vel acceptanda dignitate, & alia ſimilia religioſæ profeſſioni annexa, ex intentione vouentis cenſeri acceſſoria illi Profeſ-

profeſſioni, & per tranſlationem ad aliam Religionem, ſeu ſecundam Profeſſionem, vel per expulſionem, vel dimiſſionem extingui eo ipſo, vt *Sanch. lib. 6. in decal. cap. 7. num. 87. & cap. 9. num. 56. Suar. de relig. tom. 2. lib. 3. de voto, cap. 3. num. 7. Vega in ſum. tom. 2. cap. 86. caſu 16. Barboſa in cap. Scripturæ num. 2. de voto*: etenim hoc votum eſt inſtitutum pro meliori conſeruatione ſtatus eiuſdem Religionis, vt patet ex *conſtit. ſoc. Ieſu. pa. 10. §. 6.* tamen hodie per hanc Conſtitutionem eſt inducta præſumptio iuris, & de iure, quod dicta vota cenſeantur principaliter ob cultum Dei, & abſolutè emiſſa, & non reſtricta ad præſentem ſtatum illius Religionis in ſpecie; alias autem cauſas, vt bonum Religionis illius, &c. præſumi impulſiuas, ſeu ſecundarias, ſeu conditionem ſine qua non; & conſonat *cap. ex parte, il ſecondo de conuerſ. coniugat. cap. magnæ de voto*: In quibus iuribus apparet, ius canonicum ſemper præſumere vota ob aliquam cauſam extrinſecam emiſſa, eſſe emiſſa principaliter ob cultum Dei, & ideo non ceſſare ceſſante dicta cauſa extrinſeca, de qua re vide *Sanch. in decal. lib. 4. cap. 2. num 38. & 42. & Canoniſtas in capitulis citatis.*

Hæc autem quæ dixi de iuris præſumptione, intellige quo ad eos qui antè hanc conſtitutionem vouerunt, non habentes abſolutam intentionem. Nam de cetero illi Religioſi implicitè cenſentur, & debent vouere intentione abſoluta, & non reſtricta ad præſentem ſtatum, ob conſtitutionem ſupradictam.

Nouiſſimè quæſtione ſuborta circa poteſtatem diſpenſandi, & relaxandi votum huiuſmodi de non procuranda, vel acceptanda dignitate, ſeu prælatione extra ſuam Religionem; & circa poteſtatem illud votum irritandi, ſeu præceptum faciendi eidem Religioſo de acceptanda dignitate extra ſuum Ordinem, ſeu aliàs à dicto voto liberandi; idem S. D. N. Vrbanus VIII. alia conſtitutione edita *anno 1643. die 26. Febr. quæ incip. Honorum dignitatumque*, declarauit talem poteſtatem ſoli Romano Pontifici eſſe reſeruatam, priuatiuè ad quoſcunque alios, ſiue Superiores Religionum, etiam Generales, & Capitula etiam Generalia, ſiue Nuntios Apoſtolicos, Protectores, Legatos etiam de latere, &c. & priuatiuè ad quoſcunque habentes priuilegia à Sede Apoſtolica vota commutandi, diſpenſandi, relaxandi; declarans hæc priuilegia ad illum votum minimè extendi. Non obſtantibus etiam quibuſcunque conſtitutionibus Apoſtolicis, etiam Conciliaribus, conſuetudinibus priuilegijs quacunque cauſa, vel inſtantia, in quacunque verborum forma conceſſis.

Rationes autem huius declarationis in eadem conſtitutione tres indicantur. Prima quia illud votum, vel eſt ſolemne, quatenus in quibuſdam Religionibus emittitur in ipſa profeſſione ſimul cum tribus votis eſſentialibus; vel etiam ſi ante, vel poſt profeſſionem in alijs Religionibus emittatur, efficaciam habet voti ſolemnis, cum ſit pars integralis illius, eiuſque acceſſorium (etiam ſi ſecundum ſe ſit votum ſimplex) ita *Suar. tom. 4. de Relig. trac. 8. lib. 2. cap. 12. à num. 29. Caſtropalao tom. 3. trac. de ſtat. Relig. diſ. 5. pun. vlt. à num. 1.* Secunda ratio eſt quia Superior Regularis non poteſt ſubdito præcipere id, per quod ſubditus eximitur ab eius obedientia, quod eſt contra regulam; neque poteſt illi præcipere ea quæ ſunt præter, vel ſupra regulam, vt Epiſcopatum acceptare. *Leſſ. lib. 2. capit. 41. num. 76. §. hinc ſequitur. Sanch. in decal. lib. 6. cap. 2. nu. 49. cum multis DD. & Suar. tom. 3. de relig. lib. 1. cap. 12. num. 3. & lib. 10. cap. 3. num. 12. & capit 8. num. 5.* Et ita in Conſtitutionibus noſtræ Societatis expreſſe habetur, neque Generalem poſſe licentiam, ſeu conſenſum præſtare acceptandi dignitatem extra Societatem contra illud votum, niſi Sedis Apoſtolicæ obedientia ipſum compellat, vt *par. 9. cap. 3. §. 13. & cap. 4. num 5.* dicitur Societatem, ſeu Congregationem Generalem non poſſe Generali Præpoſito aſſenſum præſtare acceptandi Prælationem extra Societatem, niſi Sedis Apoſtolicæ obedientia compellat, & *c. 5.* exponit niſi Sedis Apoſtolicæ obedientia talis interueniat, quæ ſub peccato obliget; & idem docet *pa. 10. cap. 1. in declaratione marginali lit. A.* Tertia denique ratio affertur in *dict. Vrb. VIII. conſtit.* quia cum illud votum emittatur ſecundum conſtitutiones Religionis à Sede Apoſtolica approbatas cum clauſula irritante; per hoc manus omnium inferiorum ligatæ ſunt, *Feliu. in cap. cùm acceſſiſſent num. 7. de conſtit.* cum communi DD. Ex quibus hodie reprobata eſt doctrina aliquorum *DD. vt Henriq. quem allegat & ſequitur Roderic. q. reg. 57. ar. 1. in fin. to. 2.* dicentium poſſe Prælatum Regularem præcipere ſuo ſubdito, vt Epiſcopatum acceptet, non obſtante voto prædicto, quæ quidem ſententia erat contra communem Vide *Sanch. in decal. lib. 4. cap. 8. numer. 38.* Nec obſtat illa generalitas verborum vouentis, *niſi coactus precepto eius qui mihi de iure præcipere poteſt*, quia intelligitur de eo, qui præcipere poteſt non quomodocunque, ſed in ſubiecta materia, de qua vouetur, vt latè *Euerar. in topic, loco 93. à ſubiecta materia*, ita *Sanch. ibi.*

CAPVT V.

Religioſi fugitiui, & Prælati eos non requirentes.

I. DE iure communi nulla eſt cenſura, ſeu pœna latæ ſententiæ contra Religioſum fugitiuum, niſi ratione depoſitionis habitus, vt dixi *verbo Apoſtaſia cap. 2.* & *verbo Habitus, cap. 2.* tamen pro foro externo puniri poſſunt etiam ab Epiſcopis, vt Apoſtatæ præſumpti. *Trid. ſeſſ. 25. cap. 4. Sanch. lib. 6. opuſc. c. 9. dub. 2. num. 9.*

Conſtitutiones quoque diuerſorum Pontificum punientes Religioſos emanentes extra Clauſtra, ſine licentia, intelliguntur de emanentibus animo apoſtatandi. *Roderic. q. regular. 30. art. 4. tom. 1. Sanch. lib. 6. in decal. cap. 8. nu 10.*

II. Prælati, & Superiores tenentur annis ſingulis ſuos fugitiuos requirere, & reducere: de qua re vide *infra cap. 14.*

Nota quòd neque licitum eſt Regularibus fugere, vt euadant pœnam carceris perpetui, vel triremium, etiam ſi id faciant animo recurrendi ad Superiorem pro gratia obtinenda, *Diaz in praxi, cap. 137. vel 140. Sanch. opuſcul. lib. 6. cap. 4. dub. 11. & dub. 12* cum

com-

communi, & in *decal.loco cit. cap.8.num.13.* cum magis communi.

Limita, quòd poſſint fugere, vt mortis pœnam euadant, vel mutilationis. *Sanchez in decal.loco cit.nu 12. & 15.* cum multis Doctoribus. Item poteſt Religioſus fugere, vt euadat carcerem iniuſtum, vel ſupra humanum modum rigidum, vt *Salzedo ibi, §. eſt tamen, Sanchez in decal. loco cit num 14. & opuſc.loco cit dub. 11.* Item poteſt fugere, quando iniuſtè vexatur à Superiore locali, ſi non animo euagandi fugiat, ſed recurrendi ad Prælatum, ſeu Superiorem mediatum, vt ſibi prouideat: dummodò vexationis iniuſtitia ſit liquida, & non poſſit prius licentiam petere à Prelato ſuo mediato ad eum accedendi. *l. ſi quis ſit fugitiuus, ff de ædil. edic. Sanch. in decal. loco cit. lib.6.cap.8.nu 17.* cum communi, & ita intelligunt Tridentinum *ſeſſ.25.cap.4.* multi, quos allegat, & ſequitur *Diana reſolut. 56. tract.2. tom.2. Sanctarel. tract. de Apoſtaſ. cap.3. dub.1. num. 11.* & addit *Diana reſolut. 15. tract.2. tom.2. & Portel. verbo, Habitus, num.3. Sanch num. 41. ibid.* poſſe etiam tunc habitum in via dimittere, ſi aliter non poſſit ſibi conſulere.

CAPVT VI.

Religioſum Peregrinum ſine Patentibus accedentem Regulares excipientes.

EX Bulla Sixti V. *Cùm de omnibus* 71. § 7. habetur, quòd quia ſub habitu Religioſo ſæpè banniti, & alij criminoſi ſe occultant, vt facilius delinquant, ideò prohibetur, ne quis Regularis ex vna ad aliam Prouinciam ſui Ordinis tranſeundo, etiam in itinere, intra aliquod Monaſterium, ſeu Domum, ſeu locum alterius Prouinciæ ad habitandum, vel ad hoſpitandum recipi poſſit, ad modicum tempus, niſi literas obedientiæ, ſeu commendatitias Superioris loci, vbi reſidebat, ſecum deferat, atque exhibeat; vel niſi ita cognitus ſit ab ijs, apud quos diuertit, vt de eius perſona nullus omninò locus dubitandi relinquatur. Aliàs recipientes incurrunt pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, officiorum, graduum, & dignitatum, & inhabilitatem ad talia perpetuam: & contra Religioſos huiuſmodi literis carentes, Ordinarij locorum procedere poſſint, tanquam contra ſuſpectos delictorum, & eos tandiù in carcere detinere debent, donec certa de eis notitia habeatur.

Deinde idem Pontifex in alia Bulla, incipit, *Ad Romanum.* § 19. extendit dictam Conſtitutionem, vt procedat non ſolum de Religioſis itinerantibus de vna Prouincia in aliam, ſed etiam de vno ad alium locum eiuſdem Prouinciæ; & non ſolum diuertentibus ad loca eiuſdem Religionis, ſed etiam alterius Ordinis.

De hac re tractat *Roderic. qq. regul. tom.1. q.6. a.10. & q.30. art.7.* vbi ait, ſufficere ad euitandas pœnas huius Conſtitutionis, ſi Religioſus admittendus, fuit præcognitus per interrogationes, & informationes ab eodem deſumptas. Alias etiam ponit limitationes ad hanc Bullam *eodem art.7.*

CAPVT VII.

Religioſi Romam accedentes ſine licentia competenti.

EX Bulla 60. Clementis VIII. edita anno 1599. die 25. Iunij reformationis Regularium, quæ incipit, *Nullus omninò*, §. 23. Regulares non poſſint Romam petere ſine Protectoris, vel Generalis, vel Prouincialis licentia; ſed Prouincialis non poteſt talem licentiam dare, niſi ob bonum totius Prouinciæ, vt in Bulla alia eiuſdem Clementis edita anno 1601. die 20. Martij. Aliàs Romam accedens, ſcilicet intrando ſine licentia, vt ſupra, incurrit pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ ad biennium, Papæ reſeruatam, priuatiuè ad ipſum Generalem, & Protectorem, vt in *dicta Bulla anni* 1601. Igitur hæc pœna biennio tantum durat, & poſtea per ſe ceſſat, vt in *dictâ Bulla anni* 1599. §.23.

Amplia ex *Tridentino ſeſſ.25.cap.4.de regul.* vt Religioſi non poſſint Romam accedere ſine illa licentia, etiam prætextu ad Superiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem, vt ſupra, vocati fuerint; aliàs poſſint tanquam Apoſtatæ puniri, etiam ab Ordinario loci.

Sed limita, vt non procedat, quando recurrerent cauſa grauaminis manifeſtè iniuſti, & non poſſent alia via ſibi conſulere, tunc enim non incurrerent in pœnas prædictas, vt dixi ſupra, *cap. 5. in fin.* Sic Sanctus Antonius de Padua, cũ iniuſtè vexaretur à F. Elia Generali ſui Ordinis, qui eum carcerare volebat, Sedem Apoſtolicam appellauit, & fugit, & Romam venit cauſam ſuam acturus, vt legitur in eius vita.

CAPVT VIII.

Religioſi delinquentes extra Clauſtra, & Prælati ipſorum eos non coercentes.

I. EX *Triden. ſeſſ.25.cap14. de regular.* Regulares exempti, qui intra Clauſtra habitant, ſed extra Clauſtra notoriè delinquunt cum ſcandalo populi, Epiſcopo inſtante, à Superiore ipſorum intra tempus ab Epiſcopo præfigendum, ſeuerè puniendi ſunt, & Epiſcopus ab eodem Superiore de punitione facta certior fieri debet: aliàs Superior à ſuo Prælato Officio priuandus, & delinquentes prædicti ab Epiſcopo puniri poterunt.

Sed Clemens VIII. Bulla 39. incipit, *Suſcepti muneris*, ſtatuit pœnam priuationis dignitatum, & officiorum obtentorum latæ ſententiæ contra Superiores cuiuſcunque Ordinis Regularium, ſupradictum Tridentini Decretum non obſeruantes in omnibus, & per omnia: & addit, quòd ſi Superior Regularis ſuum Religioſum, vt ſupra, delinquentem non punierit, & illum à loco delicti ad alium ſuæ Religionis locum tranſmiſerit, inſtante Epiſcopo loci prædicti, intra terminum ab ipſo præfigendum debeat dictum delinquentem ad locum delicti reſtituere, & reuocare: aliàs idem Superior incurrat pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ Papæ reſeruatam: & nihilominus creſcente contumacia, poterit Ordinarius, ſeu Diœceſanus

Digitized by Google

nus loci ad quem tranſmiſſus eſt delinquens, ſiue requiſitus ab Ordinario loci delicti, ſiue aliter informatus, procedere aduerſus eundem iuxta dictum decretum Tridentini, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, eumque ſeuerè punire.

Ampliant aliqui Doctores dictum decretum Tridentini, quòd ſi Religioſus habitans intra Clauſtra, extra Clauſtra delinquat, vt ſupra, ſcandaloſè, & notoriè, & in fragranti deprehendatur, poteſt Ordinarius loci ſtatim illum carcerare, & proceſſum formare, etiam antequam Superioris Regularis appareat negligentia, & delinquentem deinde cum actis, & informatione ad dictum Superiorem tranſmittere, ita *Piaſecius, Naldus, & Portel. apud Dianam reſolut.* 132. *tract.* 2. *tom.* 2. qui tamen contrarium tenet cum *Villalobos, & Hieron. Roderiq.* Sed primam ſententiam tenet *Fuſc. de Viſit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 11. *Barboſ. de pot. Epiſc. alleg.* 105. *num.* 20. & eſt communis.

II. Ex *Trid. ſeſſ.* 6. *cap.* 3. *refor.* nemo Regularis extra Monaſteria, ſeu Clauſtra degens, etiamſi cum licentia ſuorum Superiorum, quocunque exemptionis priuilegio Religionis tutus cenſetur, quominus ſi deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegato, ſecundum canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat. Aduerte, quòd hic textus loquitur de Regulari degente extra Clauſtra, id eſt viuente, ſeu habitante, ſeu commorante extra Clauſtra, nempe quando non viuit conuentualiter ſub ſuo Superiore, cum regulari obſeruantia: ſufficit tamen, vt dicatur degens intra Monaſterium, ſeu Clauſtrum, etiamſi viuat in aliqua Grangia, ſeu membro, ſeu reſidentia Monaſterij, *Barboſ. de poteſt. Epiſc alleg.* 105. *num.* 14.

Amplia ſupradicta decreta toto hoc capite relata, vt procedant etiam de Religioſis Militiæ Sancti Ioannis, *Barboſ. ibidem. Pilaia to.* 2. *dec. lib.* 4. *dec.* 10. *n.* 5. Aduerte, quòd licet in *cap. volentes, de priu. in* 6. exempti poſſint conueniri coram Ordinario loci ratione delicti, vel contractus, vel rei ſitæ in loco Diœceſis eiuſdem id procedit de exemptis tantum ratione loci, non autem de Regularibus, qui ſunt exempti etiam ratione perſonæ cum totali exemptione, vt declarauit Paulus V. Bulla 34. incipit *Religioſorum*.

CAPVT IX.

Religioſi enormitatibus ſe immiſcentes.

I. Quòd Regularis immiſcens ſe enormibus delictis habitu depoſito, interueniente monitione, & incorrigibilitate, priuetur ipſo facto priuilegio fori, tenet *Nauarr. conſ.* 25. *de priuil. Diana tract.* 2. *reſol.* 129. *tom.* 1. Sed contrarium puto verius, niſi ſit legitimè eiectus: æſtimo autem eum amittere priuilegium canonis tantum, ſicut dixi *verbo, Apoſtaſia cap.* 4. loquendo de Clerico in ſacris, ſed priuilegium fori non amittere, cùm ſemper remaneant obligati Superiores ad eum requirendum, & reducendum; vt dixi *verbo Apoſtaſia, cap.* 3. & quia Religioſus non magis amittit priuilegium fori, & canonis, quàm Clericus in ſacris ſæcularis; nam ſi v. gr. bigamus fiat per matrimonium, non amittit Clericus in ſacris, nec Religioſus dicta priuilegia; etſi ea amittat Clericus in minoribus, vt notat *Sayr. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 32. amittit tamen in caſu ſupradicto priuilegium exemptionis quoad hoc, vt Epiſcopus poſſit contra eum procedere, vt dixi *cap. præcedenti*, quis autem dicatur incorrigibilis, vide infra *cap.* 12.

CAPVT X.

Religioſi reſtitutiones, vel legata impedientes, vel ſibi ipſis procurantes cum præiudicio aliorum Eccleſiaſticorum.

I. *Clem.* 1. *de priuil.* §. *quibus etiam*, multa ſunt Religioſis prohibita ſub pœnis infra narrandis: inter cætera, ne dum confectionibus teſtamentorum interſunt, retrahant teſtatores à reſtitutione debita, aut legatis Matricibus Eccleſijs faciendis, & ne legata, vel debita, aut malè ablata ſibi, aut alijs ſuis Religioſis perſonis, vel Conuentibus in aliorum præiudicium fieri, vel erogari procurent. Si quid verò præmiſſorum attentare præſumpſerint, per duos menſes ſubiaceant pœnis illis, quæ ſecundùm eorum Regulam, vel Conſtitutiones pro grauibus criminibus eis conſueuerunt imponi; ſuper quibus, niſi ex graui neceſſitate, non valeat diſpenſari. Prælati autem, ſi quid ex præmiſſis exceſſibus ad eos peruenerit, quoquomodo cum Eccleſiaſticarum perſonarum, Eccleſiaſticorumue locorum præiudicio, ſi eiſdem damnificatis, ſeu læſis non reſtituant plenariè intra menſem, ex quo fuerint ſuper hoc requiſiti, incurrant ipſo facto ſuſpenſionis ſententiam, vſque ad debitam ſatisfactionem, non obſtantibus priuilegijs, cuiuſcunque tenoris exiſtant.

Nota primò circa illam priorem pœnam, vt attentantes ſubiaceant pœnis Regulæ, ſeu Conſtitutionum, &c. licet verbum, *ſubiaceat*, ſit communiter loquendo latæ ſententiæ, vt ſæpè dixi, & præſertim *verbo, iniuria, cap.* 2. Tamen quia hic loquitur textus de pœnitentijs, ſeu pœnis, quæ ſolent exigere factum Superioris, vel ſubditi; ideo communiter hic intelligitur, vt ſit ferendæ ſententiæ, vt Paulus ibi: quem ſequitur *Cardin. num.* 10. *verſ. cæterum*.

Nota ſecundò, quòd ſuſpenſio contra Prælatos lata intelligitur ab officio; vnde ſi interim celebret, fiet irregularis, *gloſſ. ibi, verbo, ſuſpenſionis, Cardin. numer.* 2. & 7.

Nota tertiò, quòd iſta pœna ſuſpenſionis incurritur à Prælatis non in omni caſu, quo lucra reſtitutionum, vel legatorum à ſuis procurata, ad ipſos, ſeu ad Conuentum peruenerint; ſed ſolum quando talia lucra fuerunt procurata iniuſtè, id eſt, vel quia alijs erant debita, vel dolo, & fraudibus, ſeu mendacijs, vel detractionibus, aut vi, vel metu, aut precibus importunis; ſecus verò ſi blanditijs, vel obſequijs, vel modeſtis precibus: ita *Genuenſ. in praxi, cap.* 91. *numer.* 10. Imò etſi odio, vel auaritia diuerſo fuerit procurata, peccat quidem mortaliter procurans, ex prohibitione huius textus, ſed non tene-

tenetur Prælatus reſtituère, vt *Sylu. verbo*, *reſtitutio*, 3. *quæſt*. 12. *dicto* 3. *Armilla*, *verb. reſtitutio*, *num*.5 *Roſella*, *reſtit*.10.*num*.2. *Sanchez opuſc.lib* 2.*cap*.1.*dub*.49. *num*.28. *Vitalin. in d. Clemen. num*. 55.eſt communis ſententia ; facit *l*.1.*C.ſi quis aliquem teſt. prohib*.contra *Imolam ibi num*.24. *Cardin num*.8.*ibi*,qui putant procedere hanc pœnam, etiamſi ex ſola auaritia, vel maſa paſſione procurata ſint dicta lucra.

Et amplia priorem communem ſententiam, vt procedat etiam de bonis incertorum, quia teſtator, ſeu debitor ea poteſt diſtribuere in vita, & in morte pro arbitrio ſuo, cui velit ad pias cauſas: neque talis reſtitutio, ſeu diſtributio eſt reſeruata Epiſcopo, niſi in defectum executionis, vt de communi praxi, & veriori teſtatur *Vitalin. ibi*, *num*.56. *cum Archid. & Zenzelino*, & *Nauarr. c*.17.*num*.92. ait communem.

CAPVT XI.

Religioſus proprietarius.

I. Cap. *Monachi*, *c. cùm ad Monaſterium*, *c. ſuper quodam*, *de ſtat. Mon*. Religioſus proprium habere tempore mortis inuentus, in loco ſacro ſepeliri non debet, ſed in ſterquilinio cum pecunia per eum poſſeſſa, cum illa maledictione, *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*:& ſi iam ſepultus ſit,eſt extrahendus de loco ſacro, ſi ſine graui ſcandalo fieri poſſit.

Nota quòd hæc pœna eſt impoſita iuxta antiqua inſtituta Monachorum, vt apud *S. Hieron.epiſt.ad Euſtochium Virginem*, *S.Greg. lib* 4.*dial.c*.55.*& S.Auguſt. ſerm*.5.*ad fratres in Eremo*,vbi ait pecuniam in panno colligatam in manibus defuncti ligatis ſepeliendam eſſe.

Additur *in d.cap.Monachi*, §. *qui verò*, vt pro iſto proprietario oblatio non fiat, ſcilicet oblatio, quæ inter miſſarum ſolemnia fit, vt dixi *verbo*, *Oblatio*, *cap*. 4.

Limita primò, vt *d cap. Monachi*, cum illis duabus pœnis, non habeat locum, quando Monachus de hoc peccato pœnitens deceſſit, ſi ſaltem edidit ſigna contritionis ante mortem, licet morte præuentus non potuerit ſacramentalem abſolutionem obtinere, vt *gloſſ. in d.cap.cùm ad monaſterium*, *verb. in ſterquilinio*, *Hoſtien.in d.cap.Monachi*, *verſ.nec oblatio*,*& in d.c.cùm ad monaſt.verſ.in morte*,*& ibi Abb. numer*.15. Quæ autem ſint ſufficientia ſigna contritionis,& qualiter probari debeant, vide *verbo*, *Concubinatus*, *num*.5.

Limita ſecundò, quòd licet ex citatis locis Sanctorum Patrum nihil eſſet à monaſterio retinendum de tali pecunia, Hodie tamen non eſt neceſſe cum eo ſepelire totam illam pecuniam, ſed ſufficit partem, ex æquitate, vt de praxi, & veriori teſtatur *Ioan. Andr. in d.c cùm ad Monaſterium*, *num*.4. *Hoſtien. num*.7.*Anchar.num*.10. *Abb.num*.15. *Barboſa num*.5.*Sanch lib*.7. *in decal. cap*. 20. *numer*. 11. *Layman lib*. 4. *tract. de ſtat. relig. cap*.7. *num*.22. quamuis alij totam ſepeliri debere dicant, *Cardin. ibi* §. *prohibemus*, *num*.2.*Graff. par*.2. *lib*.3. *cap*. 19. *numer*. 5. quod in rigore iuris eſt verum.

Sed quæres cui applicanda ſit pecunia iſta. *Reſp.* ſi conſtaret, quòd ea eſſet donata Religioſo ſub ea intentione, vt non monaſterio, ſed eidem Religioſo remaneret, tunc danti eſſet reſtituenda. Si verò abſolutè donata eſſet, vel acquiſita à Religioſo proprietario, tametſi Superiore, ſeu Regula prohibente, adhuc intelligitur eidem Monaſterio acquiſita, ſi ſit capax bonorum, *Suar. tom*. 3 *de relig.lib*.8. *cap* 11.*num*. 33.*&* 35. vbi teſtatur de communi. Si verò conſtaret pecuniam eſſe alienam, domino eſſet reſtituenda; quòd ſi dominus ignoretur, eidem Monaſterio applicari poterit, tanquam bona incertorum: quia poſſunt applicari locis pijs, *Nauarr.cap*.17.*numer*.93. *verſ per pauperes*, vbi teſtatur de communi ſententia.

II. Religioſus conuictus, vel notoriè deprehenſus in proprietate, eſt priuatus ipſo facto per biennium voce actiua, & paſſiua, *Trid ſeſſ*.25.*cap*.2. *de regul. in fin*. Hæc igitur pœna requirit ſententiam declaratoriam criminis, vt *Sanchez num*. 11 *& Layman vbi ſupra*, cùm neceſſe ſit prius, vt conſtet eum eſſe deprehenſum, ſcilicet, vt de eo conſtet per euidentiam facti, vel per probationem, vel confeſſionem iudicialem, ſecuta ſententia declaratoria, vel condemnatoria, *gloſſ. in cap.pen*. §.*fin.verbo*, *deprehenſi*, *de heret*.

Limita vtramque pœnam, vt non incurratur, niſi proprietas ſit grauis culpæ, id eſt, quæ ſit peccatum mortale. Vnde non procedit in materia leui. *Nauar. conſ* 5 *num*.13.14. 17.*de ſtat. Mon*.*Sanch loco cit.num* 1. 2. *&* 3. *Roderic.qq.regul*.29. *ar*.10 *tom*.3.

Limita etiam, quòd non dicitur proprietarius, qui aliquid alienat ſine licentia, ſed ſolùm qui poſſidet aliquid, vt proprium, ſcilicet ſine Superioris licentia competente, *Sanchez numer*.11. *Layman num* 22.

Item non eſt proprietarius, qui titulo depoſiti detinet ſine licentia Superioris, vt *Sanch.lib*.7.*cap*. 19.*num*. 50. *Suar. cap*.11. *numer*. 45. eſt autem proprietarius ſi commodatum detinet ſine licentia Superioris, *Sanch. cap*.19.*numer*.49. *& Suar.num*.42.

III. Religioſum proprietarium eſſe ipſo iure excommunicatum aliqui dicunt *à Sanch.relati loco cit. nu*.14. ſed contraria eſt vera ſententia, quam probat *Sanch. ibi num*.14. *& Laym.num*.22. quia nullibi lata reperitur: imò in *d cap.Monachi*, probatur eſſe excommunicandum.

CAPVT XII.

Religioſorum eiectio illegitima.

I. Religioſus de iure communi legitimè eijci poteſt à Religione per eius Prælatos. Primò, quando eſt notoriè incorrigibilis, *c.fin. de ſtat. Monac*. §. *porrò*, *in fin*. Secundò, quando ſine graui infamia Religionis ob ſceleris enormitatem retineri non poteſt. Tertiò ſecundùm aliquorum ſententiam,quando reticuit tempore admiſſionis aliquem defectum impedientem, non tamen irritantem receptionem, vnde grauiter læſa Religio cenſeatur, ita *Roderic. q* 30. *art*. 14 *& ſeqq tom*.1.*Leſſ.lib*.2.*cap*.41. *dub*.14.*nu*.106 *Sanchez.lib* 6 *cap*.9 *Mirand.man to*.1. *q*.52.*art*.1. *Layman. lib*.4.*tract*.5.*cap*.13. *num*.1. Sed hanc tertiam cauſam multi

multi non admittunt de iure communi, vt *dixi verbo, Profeſſio, cap.3. num.1.*

Verùm ex decreto Sacræ Congregationis Concilij contra Apoſtatas, & eiectos, edito anno 1624. die 21. Septembris, quod habetur inter Conſtitutiones Vrbani VIII. *num.26. ibi* ſ. *6.* ſtatutum eſt, vt nullus legitimè Profeſſus à Religione eijci poſſit, niſi ſit verè incorrigibilis; & verè incorrigibilis non cenſeatur, niſi concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis diſpoſitione requiruntur (abrogatis quoad hoc Conſtitutionibus ſpecialibus Religionum) ac etiam vnius anni ſpatio in ieiunio, & pœnitentia in carceribus probetur; & à ſolo Generali poſſit eijci, cum conſilio, & conſenſu ſex Patrum ex grauioribus eligendis in ſingulis Capitulis generalibus, cauſa expulſionis probata; & Ordinario loci expulſionis ſententia notificanda: Aliàs Superiores præſumentes eijcere incurrunt pœnas priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis ad illa; & reſeruatur diſpenſatio Papæ, priuatiuè etiam ad Generalem, & Protectorem. Quando autem dicatur quis incorrigibilis de iure communi, vide *Sanchez lib.6. cap.9.nu.4. Reginal.lib.9.num.351. Bern. Diaz, in praxi c.142.nu.2. & ibi Salzedo, Rota rec.par.1.deciſ.234.num.12.* vbi dicitur incorrigibilis qui defendit culpam non eſſe vbi culpa eſt, nec monitionibus proficit, nec eſt ſpes melioris frugis.

Limita primò hoc decretum, quod illæ annos carceris ſufficit etiam interpolatus, vt *Iaſon in l. ſi idem cum eodem, num.7. ff.de iuriſd omn.iud.* facit *l. Paulus,38. ff.de lib. cau.* maximè cùm hoc requiſitum ſit exorbitans à iure communi. Et ideò neque requiri puto ieiunium, & pœnitentiam ſemper toto anno perdurare, ſed ſufficere ſi frequenter, ſeu multoties ea peregerit, & illa particula in ieiunio ſignificat per ieiunium, &c. vt *gl.in cap. veſtra, verb.in fide de cohab. Cleric. & gloſ.in l. penul.* ſ.*fin. verb. in fraudem, ff.ad l.falc.* ſicut infirmus perpetuus dicitur etiam is, qui frequenter ſolet infirmari, etiam cum interuallis bonæ valetudinis, *Io. And. in cap.1.de Cler.ægrot. Caputaq.deciſ.240 num.2. par. 1. Burατt. deciſ.778.num.4. & 6.*

Limita prædictum Decretum, vt non procedat in caſibus à iure expreſſis, quibus præcipit expelli Profeſſum à Monaſterio: Vnum hic pono exemplum: Si Monialis Profeſſa conuertatur in maſculum: quia viri non poſſunt cum Monialibus commanere, *c. deſinimus, 18. q.2.* & ita in terminis *Portel.de dub. regular. verbo, Profeſſio hermaphrod. num 9. q.4. & numer.13. q. vltim.* vbi addit tunc dotem expulſo reſtituendam eſſe.

Sed obiter quæri poſſet: Si Monialis Profeſſa, mutato ſexu, fiat vir, an remaneat Profeſſus, ſeu propriè Religioſus, vel potius Profeſſio irritetur. Ante annos aliquot in facti contingentia de hoc dubitatum fuit in ſacra Pœnitentiaria. Aliqui dicebant Profeſſionem validam remanere, quia differentia ſexus quoad Profeſſionem videtur accidentalis, cùm vir, & fœmina poſſint ſimiliter profiteri: imò quòd maſculus, & fœmina ſolùm accidentaliter inter ſe differant, & quòd genitalia viri, ac fœminæ ſolo ſitu diſtinguantur, vt quod maſculus habet de foris, fœmina contineat intus, tenet Græcorum, & Arabum Medicorum ſententia, vt *Galenus, Aegineta, Auicenna, Raſius, & alij apud Andream Laurentium hiſtor.anatom.lib.7. q.8.* & quòd fœmina ſit maſculus imperfectus, ait *S.Thom.1.par q.99. art.2. Tiraquell. de legib. connub.par.1. num.99. Benedic. in cap. Raynutius, ver duas habens filias, num. 524.* Et quòd profeſſio facta à viro in Monaſterio Monialium, habitu fœmineo aſſumpto, & ſimulato fœmineo ſexu, ſit valida, ita vt teneatur ingredi Religionem virorum, tenent *Specul. Butr. Archidiac. S. Antonin. & Sylu. apud Sanch.in decal.lib.5.cap.4.num.40.* & tenent *Angel. Tabien. & Armilla,* quos allegat, & ſequitur *Comitol. reſponſ.lib.2. q.8.num.5. Portel loco cit.num.3.in addit.q.4.* & ita in caſu noſtro tenet *Portel.loco cit.num.4.* vbi ait hunc eſſe cogendum intrare Monaſterium virorum ſcilicet eiuſdem regulæ.

Contrariam tamen ſententiam ſuſtinebam, ſcilicet eius viri profeſſionem irritam eſſe, in qua ſententia ſimiliter erat vir Doctiſſimus, Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Clemens Merlinus, Sacræ Rotæ Auditor, & Sacræ Pœnitentiariæ Datarius. Mouebar, quia differentia ſexus eſt eſſentiale impedimentum, ac dirimens Profeſſionem viri in Monaſterio Monialium, vt dicunt *Nauarr. Eman.Sà, Henriq. & Manuel,* quos allegat, & ſequitur *Sanch in decal. loco cit.de matrim. lib.7. diſput. 106. num.10.* & tenet *Pyrrhus Siculus in Theſauro Religioſorum, lib.1.q.229. & gloſſ. in cap.ſuarum, verbo, ſignatos, de priu. & ibi Hoſt.* itemque *Hugo, Ioſ & Bern. apud Archid.in cap.quod interrogaſti, 27.diſt.* & prædictum procedit in Profeſſione expreſſa, quia tunc non cenſetur ſe voluiſſe obligare niſi illi Religioni, ſeu Monaſterio; in quo caſu Profeſſionem viri inter Moniales irritam fatentur *Bartol. Brixien.* quem allegat, & ſequitur *Io. Andr.in d.c. tuarum, Gemin.in d.cap quod interrogaſti, num. 7.* Cùm ergo non valeat Profeſſio viri in Monaſterio Monialium, ſequitur etiam irritari Profeſſionem Monialis in virum mutatæ, quia Profeſſio reducta eſt ad caſum, à quo incipere non poteſt, nec eſſe; vt per *Bal.in l.ſi Gaudentius, C. de contr. empt.* quia mutatio materiæ profeſsionis illius facta eſt. ſicut matrimonium carnale etiam conſummatum dirimitur, ſi mulier fiat vir, *Maiol. lib. 1.cap.27. num. 6.* Imò dicebam in caſu iſto fuiſſe ab initio Profeſsionem viri inter Moniales, quia Anatomiſtæ demonſtrant conuerſionem ſexus fœminei in maſculinum naturaliter impoſsibilem eſſe, cùm genitalia maris, ac fœminæ differant forma, ſtructura, & neruorum numero, &c. ideoque dicunt in tali caſu mutationem non fuiſſe veram, ſed virilia (quæ vel ob defectum caloris, vel propter obſtaculum alicuius membranæ latebant intus) procedente tempore, aucto calore, vel ex aliquo conatu, vel copula coniugali fracta membrana foras prodijſſe: & hanc veram eſſe ſententiam, & contrariam Medicorum, vt ſupra, erroneam probat *Andr. Laurent.loco cit.* & tenet *Martin. Delrio Magicar diſquiſ. lib 2. q.22. col.vlt.* Præterea DD. qui dicunt Profeſſionem viri inter Moniales valere, loquuntur quando ſic ſcienter profitetur; ſed ſecùs dicendum eſt, quando errauit in ſexu ſuo, vel quando ex poſt facto verè ſexum mutaſſet, iuxta ſententiam Medicorum ſupradictam, quia cenſetur vtrobique defuiſſe conſenſus pro-

Digitized by Google

ſitentis, cuius defectus irritat profeſsionem, vt Canoniſtæ in *d. cap tuarum, & Sanch. lib. 5. cap. 4. num 82. in decal.*

Atque ita in terminis noſtris, quod mutatione iſta profeſsio irritetur, & omninò ab omni voti obligatione liberetur, vt poſsit etiam matrimonium contrahere, tenet *Torreblanc. practicab. lib. 3. cap. 11. num. 13. Texeda controu. mor. lib. 1. tract. 1. contr. 8. dub. 1. num. 18. Diana reſol 49. tract. 14. par. 5.* & ſic apparet hanc eſſe magis communem ſententiam.

In hac tamen controuerſia, & opinionum conflictu ſacra Pœnitentiaria tutius cenſuit nihil decernere. Illud eſt certum, huiuſmodi hominem remanere perpetuò irregularem à ſolo Papa diſpenſabilem, propter indecentiam, & monſtruoſitatem, *Maiol. lib. 1. cap. 33. num. 13.*

Quæres cui acquirantur bona Religioſo expulſo delata, vel quæſita. Reſpondeo primò, quòd dum maner expulſus non intrans aliam Religionem, habet adminiſtrationem bonorum, quæ ſua induſtria acquirit, in vita. *Bonacin. de larg. mun. pun. 2. num. 11.* In morte vero illius ea bona de iure communi deferuntur Epiſcopo, vt ea applicet in bonum diœceſis; ſed in locis, in quibus Camera ſpolium facit, Cameræ deuoluuntur, *Bonac. de clauſura, q. 2. in fin. §. 7.* Bona autem per monachum acquiſita ante eiectionem remanent, eidem monaſterio; quod procedit etiam de dote monialis expulſæ, & in aliud Monaſterium tranſlatæ ad pœnitentiam agendam, quo tamen caſu alimenta præſtari debent à primo Monaſterio in ſecundo, hęc tradit *Rota par. 2. recent. deciſ. 109. & 115.*

C A P V T XIII.

Religioſi legitimè eiecti emendationem non procurantes.

I. REligioſus legitimè eiectus ob eius culpam, ſcilicet incorrigibilitatem, ſecundum magis communem ſententiam, & veriorem, tenetur ſe emendare, & procurare, vt denuò recipiatur, *Sanch. lib. 6. in decal. cap. 9. nu. 25.* & de magis communi teſtatur *Layman lib. 4. tract. 5. cap. 13. num. 6.* quamuis alij negent ad hæc teneri. Vide apud *Dianam reſol. 60. tract. 2. tom. 2.* quorum ſententiam veram æſtimo tantùm in illo caſu, quando ob deprauatos mores ſuos, vel naturalem ferociam, eiectus de futura emendatiori vita diffideret.

II. Religioſus eiectus tenetur incedere in habitu Clericali, & Ordinarij iuriſdictioni, & obedientiæ ſubeſſe, vt patet ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij, quod habetur in *Conſtitut. 26. Vrbani VIII. in Bullario, §. 7.* An autem ipſe teneatur conſignare ſe eidem Ordinario, alij affirmant, alij negant apud *Dianam reſol. 60. & 116. tract. 2. to. 2.* Certè Superior ipſe tenetur notificare expulſionem Ordinario, vt ſupra dixi ex Decreto Sacræ Congregationis. Deinde æſtimo eum ſe debere conſignare, vt ex eius directione vitam inſtituat, propter Decretum ſupradictum.

III. Religioſus expulſus remanet obligatus ſeruare vota tria eſſentialia Religionis: quoad alias autem Regulares obſeruationes, ſecundùm probabiliorem liber manet, *Sanch. lib. 6. cap. 9. num. 52.* & plures apud *Dianam reſol. 60. & reſol. 116. tract. 2. tom. 2.* De votis autem ſimplicibus, vel ſolemnibus annexis Profeſsioni, ſeu Religioni illi, dixi ſupra *c. 4. num 13.*

IV. Religioſus eiectus poterit ſecundum aliquos ex iure communi obligari ad intrandam aliquam aliam Religionem, *Sanch. num. 43. Laym. cap. 13. num. 9.* Sed contrarium alij tenent, quos *Diana* ſequitur *reſol. 116. loc. cit.* Verùm hodie ex *Decreto ſupra citato Sacræ Congreg. Concilij* §. 9. ſtatutum eſt, vt Superiores eijcientes nemini ex Religioſis expulſis literas teſtimoniales concedant, illos ad Sedem Apoſtolicam reijcientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.

V. Religioſus eiectus irregularis ſæpè efficitur, non præcisè propter actum eiectionis, ſed ratione infamię iuris ex delicto, ratione cuius eiectus eſt; & ita *Sanch. in decalog. lib. 6. cap. 9. num. 59. & in opuſc. lib. 7. c. 1. dub. 24.* Poteſt autem ſuper ea irregularitate, & infamia diſpenſari, vel à Papa, vel ſaltem ab Epiſcopo, ſi crimen ſit non grauius adulterio, pœnitentia, vel illius parte peracta, iuxta *c. at ſi Clerici, § de adulterijs, de iudicijs, & ibi Canoniſtæ.* Sed & ante eiectionem potuiſſet diſpenſari à ſuo Prælato, iuxta diſtinctionem prædictam, *c. at ſi Clerici,* & ita *Sanch. in opuſc. loco cit.* & alij apud *Dianam reſol. 116. cit.*

VI. Sed hodie ex *decreto ſupracitato Sacræ Congregationis* §. 10. eiecti à Religione extra Religionem degentes ſunt perpetuò ſuſpenſi ab exercitio ordinum, ſublata Ordinarijs locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, vel moderandi, & ſic diſpenſatio Papæ reſeruatur. Vndè patet, quòd ſi iſte eiectus aliam intret Religionem, vel ad ſuam reuertatur, eo ipſo ceſſabit iſta ſuſpenſio, *Bonacc. de cenſur. in partic. diſput. 3. q. 8. punct. 12. num. 3.* Non puto hanc ſuſpenſionem procedere contra eos, qui ante hoc decretum eiecti erant, quia licet eiectio huiuſmodi habeat tractum ſucceſſiuum, tamen lex ſubſequens non extenditur ad præterita, neque ad præſentia, quæ habent cum præteritis connexionem, ſeu dependentiam, *Rota diuerſ. deciſ. 818. par. 3.* & lex diſpoſitiua, de futuris tantùm actionibus intelligitur, *Bart. in l. cum lex, ff. de legib.*

Hæc, quæ de eiectis dicta ſunt, non procedunt in ijs, qui non Profeſſi ſolemniter à Societate IESV liberi dimittuntur, vt patet ex eius priuilegijs, & Conſtitutionibus.

C A P V T XIV.

Religioſos ſuos eiectos, vel fugitiuos Prælati non requirentes, vt redeant, vel eoſdem emendatos non recipientes.

EX *cap. fin. de Regular.* Religioſi eiecti, & fugitiui à ſuis Superioribus localibus, & à Præſidentibus in Capitulis Prouincialibus ſingulis annis ſolicitè requirendi ſunt; & ſi recipi poſſunt in Monaſterijs ſuis ſecundum ordinem regularem, Superiores locales ſunt ad id monitione præuia per cenſuras Eccleſiaſticas compellendi, ſalua ordinis diſciplina, impoſita

ſc il i-

Digitized by Google

ſcilicet eis pœnitentia iuxta Regulam. Quod ſi Regularis ordo non patiatur eos intra Monaſteria recipi, prouideant iidem Præſidentes Apoſtolica authoritate delegata, vt apud eadem ſua Monaſteria, vel alibi ſaltem in locis competentibus eiuſdem Ordinis ad agendam pœnitentiam detrudantur, & eis vitæ neceſſaria miniſtrentur. Quod ſi dictos eiectos, vel fugitiuos inobedientes inuenerint, vt redire nolint, eos excommunicent, & tandiù eos faciant à Prælatis Eccleſiarum excommunicatos denunciari, donec reuertantur ab obedientiam.

Nota, quòd aliqui Doctores intelligunt hunc textum, vt loquatur de iniuſtè eiectis, vel fugitiuis: nam legitimè eiectos putant non eſſe neceſſario requirendos, cùm ſententia tranſierit in rem iudicatam, ita *Roderic. Nauar. & Azor. apud Sanch. in decal. lib. 6. c. 9. num. 17.* Alij dicunt etiam legitimè eiectos eſſe reducendos, ſi tamen Religio poteſt illos recipere ſine ſuo graui detrimento, & ſcandalo, & quatenus ſit ſpes emendationis; ita *Sanch. num. 32. Layman lib. 4. tract. de ſtat. relig cap. 13. num. 7.* Dicunt tamen hanc Conſtitutionem, quoad legitimè eiectos fuiſſe conſuetudine contraria abrogatam, ſeu abolitam, ita *Sanch. ibi num. 18. & Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 17. q. 1.*

Verùm Sacra Congregatio Concilij decreto edito *de Apoſtatis, & fugitiuis & eiectis*, quod habetur in Bullario Conſtitut. 26. SS. D. N. Papæ Vrbani VIII. §. 11. authoritate eiuſdem Summi Pontificis innouauit dictam decretalem Gregorij IX. *in dict. capit. fin.* Præterea declarauit, eam Conſtitutionem in ijs quoque vindicare ſibi locum, & ſeruandam eſſe, qui iuſtè, & diffinitiuè, ac iuris ordine ſeruato expulſi fuerint; dummodo tamen in expulſis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emendationis, ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarij, cuius conſcientiam in his litteris concedendis ſacra Congregatio ſeriò onerauit. Et in fine dicti decreti §. 13. ſtatuit, vt ſi quis contra tale Decretum aliquid facere, vel moliri præſumpſerit, incurrat ipſo facto pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ, & perpetuæ inhabilitatis; & reſeruat diſpenſationem Papæ priuatiuè ad Superiores Regularium, etiam Generales, & Protectores. Ad hunc autem finem idem D. N. Papa Vrbanus VIII. erigi fecit Ergaſtulum pro Religioſis, qui intra Monaſteria, ſeu Domos regulares cuſtodiri non poterant competenter.

CAPVT XV.

Religioſorum electiones.

Vide *verbo, electio.*

CAPVT I.

Reliquias Sanctorum de loculis extrahentes, vel diſtrahentes, vel teſtimonium facientes de iiſdem.

IN *cap. corpore de conſecr. diſt. 1.* Sanctorum corpora perpetuæ ſepulturæ tradita non poſſunt erui, & tranſferri ſine licentia Papæ, aut Epiſcopi, aut Synodi, aut Capituli Canonicorum, excepta neceſſitate incendij, vel reparationis, vel mutationis Altaris. Tractant *Sanch. lib. 2. in decal. cap. 43. num. 35. Layman lib. 4. trac. 7. de Feſtorum obſeru. c. 5. n. 17. Genuenſ. in praxi c. 56. num. 1. & 2.*

Reliquias Sanctorum hodie ſi laici tangant reuerenter, non cenſetur peccatum ſecundum multorum recentiorum ſententiam. Eas tamen publicè in proceſſionibus geſtare, illis, ac etiam Clericis in minoribus vetitum eſt, *Sanch. in decal. lib. 2. cap. vlt. nu. 36. Laym. de Miſſa c. 6. num. 21.*

I. Fures, & raptores reliquiarum Sanctarum incurrere excommunicationem minorem, & ideo negandam eis communionem, & ter admonitos, niſi ſatisfecerint excommunicatione maiori puniendos, ait *Azor. tom. 1. lib. 9. cap. 8. q. 10. per c. quiſquis inuentus. §. ſi quis domum. 17. q. 4.* Sed contra *Sanch. num. 34.* ait hanc excommunicationem minorem in tali caſu hodie non eſſe in vſu, & ſolum incurri maiorem, quando furtus reliquiarum fieret cum effractione, dixi infra *verb. ſacrileg. cap. 5.*

II. In *l. nemo Martyres, C. de ſacr. Eccleſ. cap. cum ex eo, de Reliquijs*, prohibetur venditio, & emptio ſacrarum Reliquiarum Sanctorumque Corporum; & eſt peccatum ſimoniæ: nulla tamen adeſt pœna latæ ſententiæ in dictis iuribus, niſi quando Reliquiæ, ſeu Corpora ſunt alicuius loci Eccleſiaſtici, nam tunc incurrunt vendentes, ſeu aliter alienantes, & recipientes excommunicationem latam in *extrau. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alien.* quia ſunt res mobiles precioſæ: & ita *Genuenſ. in praxi, c. 56. num. 4. & 6.*

Limita, vt licitum ſit de manibus infidelium, & hæreticorum eas redimere; *Sanch. loco cit. n. 32.*

Similiter ſimoniæ peccatum eſt exponere, ſeu oſtendere Reliquias Sanctorum, accepto precio, ſeu cauſa quæſtus. *cap. fin. de Reliq. Trident. ſeſſ. 25. in decreto de inuoc. Sanctorum. Sanch. nu. 32.* Sed nulla adeſt pœna latæ ſententiæ.

III. Edicto Vicarij Vrbis Romæ edito de mandato Pauli V. *anno 1613. die 24. Auguſti*, Cautum eſt, ne quis audeat, vel præſumat, vel poſſit intrare in aliquam ex Criptis, Catacumbis, vel Cœmeterijs intra, vel extra Vrbem Romam, neque ab illis extrahere Reliquias, etiam in minima particula, neque ad id præſtare auxilium, vel fauorem, ſub pœna triremium, & alijs arbitrio Vicarij ipſo facto incurrendis; & excommunicationis latæ ſententiæ: & reuocat omnes licentias in ſcriptis conceſſas, eaſque in futurum, ſi concedantur, irritas declarat: & extendit dictas pœnas, & cenſuram ad omnes, ad quorum inſtantiam fiet extractio, aut attentata fuerit, & ad complices, & ad recipientes ſcienter reliquias illicitè extractas, vt ſupra: & abſolutio dictarum pœnarum Papæ reſeruatur. Regulares autem vltra dictas pœnas incurrant ipſo facto priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatem ad dignitates, & gubernationes ſuæ Religionis, & diſpenſatio, & rehabilitatio Papæ reſeruatur; tractat *Bonaccin. de cenſur. in partic. diſput. 2. quæſt. 3. punct. 13. §. incidens.*

IV. Ex Breui eiuſdem Pauli Quinti promulgato e-

 di-

dicto Cardinalis Millini Vicarij Vrbis *anno 1614. die 16. May*, Statutum eſt, vt nullus vigore licentiarum à Papa viuæ vocis oraculo ante duos menſes proximos conceſſarum, poſſit reliquias extrahere de Eccleſijs, Monaſterijs, locis Pijs, Cœmeterijs, vel Cryptis,intra, vel extra Vrbem;alias incurrant excommunicationem ipſo facto Papæ reſeruatam; eamque extendit contra eos, qui curam habent, ſeu gubernationem dictarum Eccleſiarum, vel locorum,ſi permiſerint, ſeu conſenſerint extractioni.

V. Ex eodem edicto Cardinalis Millini Vicarij, de mandato Pauli V. Summi Pontificis, prohibitum eſt, ne quis ſæcularis, aut Regularis, fidem vllam, aut teſtimonium, ſeu inſtrumentum, ſeu ſcripturam publicam, vel priuatam faciat extractionis,donationis,conſignationis, translationis, aut alterius contractus, aut ſcripturæ,vbi fiat mentio reliquiarum, niſi cum licentia in ſcriptis eiuſdem Vicarij Vrbis, non ſuffragante quacunque Sedis Apoſtolicæ licentia aliter emanata: & tranſgreſſoribus ibidem ſtatutæ ſunt pœnæ, ſcilicet dominis officiorum, pœnæ priuationis officiorum; Notarijs autem & ſubſtitutis pœna 500. ſcutorum: & has pœnas decernit incurri ipſo facto. Religioſis autem, ſub pœna priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ in perpetuum,& exilij ab omni ſtatu Eccleſiæ Romanæ: Sed hæ pœnæ non videntur, quoad Religioſos ipſo facto incurrendæ, vt patet ex verbis Banni, & pœna priuationis officij,non ligat ante declaratoriam,vt dixi *parte 1. cap.38.* Idem eſt de pœna illa pecuniaria, vt dixi *p. 1. cap.37.*

VI. Contra furantes reliquias de locis ſacris extra Vrbem Romam, eiuſque ſuburbia, vt ſupra, nulla eſt cenſura,vel pœna latæ ſententiæ,vt teſtatur *Sanch lib.2. c.43. num. 24. in decalog. Bonac. in decalog. ſuper primo præcepto,q. 1.pun.4. num. 9.*

Limita,niſi interueniat effractio loci ſacri, vt *Suar. diſp.22. de cenſur. ſect. 2. num.9.* de qua re dicam *verbo Sacrilegium. cap. 1. & 3.* Quamuis autem *Barboſa de poteſt. Epiſc. alleg.* 50. *num.*158. referat excommunicationem, latam à Greg. XIII. in Bulla quadam incipien. *Pontificiæ ſollicitudinis*, contra transferentes reliquias, de loco ſacro ad Prouinciam Mediolanenſem, vel de vna ad aliam Eccleſiam,ſeu locum ſacrum, & contra concedentes aliquam particulam ex eis, &contra accipientes. Tamen dictam Conſtitutionem in nullo Bullario reperi; ideo æſtimo fuiſſe aliquod edictum temporale.

C A P V T I.

Repræſalijs abutentes contra Eccleſiaſticos.

I. CAp. *vn. de iniur. in 6.* prohibitum eſt concedere repræſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, ſeu bona ipſorum, aut conceſſas, etiam generaliter extendere contra prædictas perſonas, & bona, etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, id eſt corruptelæ, ſeu abuſus.

Amplia, vt repræſaliæ ſint illicitæ contra Eccleſiaſticos, etiamſi offenſa illa ſit facta ab Eccleſiaſticis, ratione cuius ſunt conceſſæ: nam alij Eccleſiaſtici non poſſunt granari,vt de communi Canoniſtarum teſtatur *Boſſius tit de iniur.num.36. cum Io.de Lignano tr. de repreſ. capit.* 37. & tenent *Archid. & Franc, in dict.capit. vn.*

Additur *in dict. capit. vn.* quòd ſi qui contra fecerint repræſalias concedendo, vel extendendo,vt ſupra, niſi præſumptionem huiuſmodi reuocauerint à conceſſionis, vel extenſionis tempore intra menſem, ſi perſonæ ſingulares fuerint, ſententiam excommunicationis incurrant; ſi verò vniuerſitas, eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto.

Aduertendum primò, quod aliqui dicunt has pœnas incurri etiam ante finem menſis aſſignati,quando res non eſt integra, id eſt quando iam facta eſt exequutio, ſeu captæ perſonæ, vel bona prædicta, vt tunc reuocatio intra menſem non releuet. Ita *gloſſ. ibi verbo, menſe,ibi Gemin. & Franc.* & hanc communem dicit *Marius Alter. diſp.12. de interd. capit. 1. §. tertio animaduertendum.* Sed alij dicunt etiam facta exequutione non incurri, niſi ſi per menſem non reuocauerit præſumptionem, ſcilicet, & verbis contrario decreto, & factis, id eſt reſtitutione: ita tenet *Marius loco cit. Filiucc. tract. 14. num. 66. Bonaccin. diſp.2. q.3.pun.22. nu.4. de cenſur. partic. Suar. de cenſur. diſp. 23. ſect. 4. numer.* 50.

Aduertendum ſecundo, quòd non procedit hæc decretalis, quando bona eiuſdem Clerici debitoris, aut perſona, in alia Diœceſi,de mandato Iudicis eccleſiaſtici loci illius, iuris ordine ſeruato, caperentur à creditore; quia tunc non dicuntur repræſaliæ; nam repræſaliæ ſunt cum vnus grauatur pro alio de diuerſo dominio:ita de communi teſtatur *Sayrus de cenſur. lib. 3. cap.34. num. 23. Villalob. commun. opin. § repræſalia, nu.3. Camillus Borellus ad Bellugam in Speculo rub. 11. §.iam ſupra,verſic.erga Clericos.*

Aduerte tertio, quòd hæc excommunicatio, & interdictum non ſunt reſeruata Papæ, vt patet ex textu.

C A P V T II.

Repræſalias concedens, vel bellum inferens, diffidatione non præcedente.

INfamiam iuris ipſo facto incurrit bellum inferens alicui Principi, ſeu populo, nulla diffidatione, ſeu monitione præmiſſa,ex Conſtit.imperiali, quam refert Guido Papæ *decis.* 191. & conſequenter talis fit irregularis. Hæc autem ſimiliter dicenda ſunt de Principe concedente repræſalias ſine monitione præuia;quia repræſaliæ ſunt ſpecies belli: vnde is tantum repræſalias concedere poteſt, qui bellum indicere poteſt. *Couarr. regul.peccatum, par.2. §. 9. num.9. Camillus Borell. ad Bellugam in ſpeculo rub.11.§.iam ſupra,colum vl. Franciſcus Marcus deciſ. 769. num. 6. vol.* 1. id eſt ſi habet merum,& mixtum imperium, *Menoch. de arbitrar. caſu 527. num.22.* & ſolum poſſunt concedi repræſaliæ, monitione præmiſſa cum comminatione de repræſalijs concedendis, *Menoch.num.14.*

Nota quod quando repræſaliæ factæ ſunt iniuſtè, tunc

Digitized by Google

tunc is cuius bona capta ſunt, non poteſt agere contra eum, cuius cauſa repræſaliæ conceſſæ ſunt, ſcilicet ſi ipſe non fuit culpabilis, aut non legitimè conceſſæ vt ſupra. Alias damnum paſſus poteſt agere contra eum, qui cauſa fuit, vt repræſaliæ concederentur. *Ias. in l. 2. §. item ſi num 23. & 24. Seraph deciſ. 453. nu. 2. & 3.* & tenebitur ad reſtitutionem rei, ſeu intereſſe intrinſecum ratione damnorum. *Rota par. 1. diuerſ. deciſ. 61 t. numer. 2. Bar. in leg. nam & ſeruius ff. de neg. geſt.*

C A P V T II.

Reſidentiam Epiſcopi non facientes, & Coepiſcopi eos non denunciantes.

NOta quod reſidere eſt habitare, ideſt in loco manere animo inde non recedendi. Vnde ſi Epiſcopus alibi habeat officium perpetuum obligans ad perſonalem reſidentiam, etiam ſi aliquoties diſcurrat ad ſuam diœceſim, & ibi functiones faciat Epiſcopales, inde tamen breui intendens recedere, non dicetur tunc reſidens in diœceſi, neque habebit iura, & priuilegia competentia Epiſcopo reſidenti, ita *Rota par. 2. recen. deciſ. 64. num. 3. & 4 per l t. § habitare ff de his qui deiec. leg. poſtliminij. § cap ff. de capit. facit l. iuris peritos. ff. de excus. tut.* Sicut è contra ad modicum tempus recedens adhuc dicitur reſidere, regulariter loquendo, vt *Rota pa. 2. recen. dec. t 13. num. 4.* Niſi aliud ſit ſpecialiter iure cautum, vt infra dicam.

I. Trident. *ſeſſ 6 cap t.* Statuit, vt Epiſcopi, eiſque maiores Prælati, quacunque dignitate fulgeant, ſi iuſta, & rationabili cauſa ceſſante, ſex menſibus continuis extra ſuam Diœceſim morando abfuerint, quartæ partis fructuum vnius anni fabricæ Eccleſiæ, & pauperibus loci, per Superiorem Eccleſiaſticum applicandorum pœnam ipſo iure incurrant. Quod ſi per alios ſex menſes abſentes perſeuerauerint, aliam partem quartam fructuum ſimiliter applicandam eo ipſo amittant. Creſcente verò contumacia, Metropolitanus Suffraganeos abſentes, Metropolitanum Suffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens, ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda, intra tres menſes per litteras, vel nuncium Papæ denunciare teneatur puniendos. Qualiter autem ſit intelligenda hæc priuatio partis fructuum, dicam *e ſeq.*

II. Triden. *ſeſſ. 23. cap. 1. ref* Declarauit, ſupradictum Decretum, & reſidendi obligationem comprehendere etiam Epiſcopos Cardinales S. R E. Item non fuiſſe mentem Sacri Concilij per verba ſupradicta concedere, vt abeſſe poſſent ſpatio quinque menſium: Sed excuſari ſolum à reſidentia ad breue tempus ob modicitatem materiæ, etiam abſque alia licentia, dummodo hoc abſentiæ ſpatium ſingulis annis, ſiue continuum, ſiue interruptum, duos, aut tres menſes non excedat, & fiat ex cauſa ratio nabili, & abſque gregis detrimento. Maiori autem ſpatio abeſſe non poſſint, niſi eum Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, ac euidens Eccleſiæ, & Reipublicæ vtilitas exigit; ſed huiuſmodi inſtas cauſas abſentiæ approbandas tunc eſſe à Papa, vel Metropolitano, vel eo abſente à Suffraganeo antiquiore reſidente in ſcriptis, niſi cum abſentia contigerit propter aliquod munus, & Reip. officium Epiſcopatibus ipſorum adiunctum; tunc enim non erit neceſſe eas cauſas ſignificari Metropolitano, &c. vt ſupra.

Deinde addit, quod qui abfuerit contra huius Decreti diſpoſitionem, præter pœnas ſupradictas *ſeſſ. 6. cap. 1.* & peccatum mortale, pro rata temporis abſentiæ, fructus ſuos non facit, nec tuta conſcientia, etiam alia declaratione non ſecuta, eos ſibi retinere poteſt, ſed tenetur per ſe, aut ipſo ceſſante per Superiorem eccleſiaſticum illos fabricæ Eccleſiæ, aut pauperibus loci erogare, prohibita deſuper omni compoſitione; non obſtantibus priuilegijs cuicunque collegio, aut fabricæ conceſſis.

III. Addunt aliqui Doctores, ſi Epiſcopus ſine cauſa abſit etiam ſpatio trium menſium, vel minori, eum fructus ſuos pro rata non facere, ſed teneri reſtituere, vt ſupra: ita *Garzias par. 3. cap 2. num. 28.* quia *ſi non laborat, non manducet*, vt inquit Apoſtolus: Sed alij contra dicunt non teneri reſtituere, quia non videtur moraliter abfuiſſe ob paruitatem materiæ, vt patet ex *eod. Trident. dict. c. t.* quod eſt verum, dummodo officium ſuum per Vicarium idoneum præſtiterit, quatenus fuerit neceſſarium; & hanc tenent multi, quos allegat, & ſequitur *Bonacc. de obligat Beneficiatorum, diſp. 5. pun. 4. num. 8. & 9.*

Limita ſupradicta Decreta, vt obligatio reſidendi incipiat quoad Epiſcopos poſt conſecrationem: quoad Archiepiſcopos poſt pallij ſuſceptionem, dummodo per eos non ſteterit, quominus citiùs pallium, vel conſecrationem ſuſcipiant: & ratio eſt, quia antea non videntur vrgeri ad reſidentiam iure naturali, cùm non poſſint adhuc exercere, quæ ſunt ordinis. *Sanch. opuſc. lib. 7. cap. 1. dub. t6, num 15.*

Limita ſecundò, quod excuſantur à dictis pœnis, qui bona fide abfuerunt, ſcilicet ſi à mortali excuſentur. *Garzias num. 36*

Limita tertiò, vt Epiſcopus abſens in foro conſcientiæ non teneatur reſtituere præcisè omnes fructus pro rata temporis abſentiæ: ſed poſſit ſibi retinere partem ob alia munera, vt recitationis horarum & alia, quibus abſens pro grege ſuo functus eſt; & quo ad hanc partem decretum illud pœnale, de quo *Trid ſeſſ. 6. c. 1.* non obligat in conſcientia ante ſententiam. *Bonacc. punc. 4. num. 5. Barboſ alleg 43. num. 101. Poſſevin. de offic. Parochi, cap. 1. num. 53.* & quidem ratione horarum canonicarum videtur poſſe ſibi retinere tertiam partem fructuum diebus ſingulis correſpondentium, ſecundum magis communem ſententiam modernorum, quos allegat *Bonacc. tract. de horis canon. q. 5. punc. 3, num. 2.*

IV. SS.D. N. Vrbanus VIII. *anno 1634. die 12. Decembris*, Bullam edidit, qua ſtatuit, vt Epiſcopi, & iis maiores Prælati, etiam S. R E. Cardinales, reſidere teneantur, neque à loco reſidentiæ diſcedere, niſi priùs obtenta licentia à Papa per Breue, vel litteras miſſiuas: aliàs incurrat ipſo facto abſque vlla declaratione pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, amiſſionis fructuum pro rata abſentiæ, & facultatis teſtandi, ſeu diſponendi de bonis ſuis à Sede Apoſtolica conceſſæ. Itē vt deinceps promoti ad Cathedrales à die promo-

tio-

tionis teneantur intra vnū menſem morantes in Curia Romana, & intra duos menſes morantes in Italia, & intra quatuor menſes morantes extra Italiam, ſe itineri committere, & ad reſidentiam ſe conferre, & inde non diſcedere, vt ſupra, ſub pœnis eiſdem latæ ſententiæ. Et ampliat, vt Cardinales titulos Epiſcopales ſuburbicales habentes teneantur reſidere in alio Epiſcopatu, ſi quod alibi habeant, ſub eiſdem pœnis. Item vt ex nulla cauſa abſentiæ excuſentur quantumuis graui, & bonum publicum reſpiciente, ſed ſolùm cauſa Synodi, vel Aſſembleæ, cui ſoleant intereſſe, & ratione officij eorum Epiſcopatui adiuncti. Sed ob cauſam viſitandi Limina Apoſtolorum limitauit abſentiæ tempus, ſcilicet pro Epiſcopis exiſtentibus intra montes, & mare, quatuor menſium; vltra montes, vel mare, ſeptem menſium. Vnde apparet in hoc tempore contineri acceſſum etiam ad limina, & reditum, quia habita eſt ratio itineris longioris pro Vltramontanis. Item ob cauſam electionis Papæ, poſſunt ad Curiam venire, & ibi morari, vſque ad duos menſes poſt Coronationem Papæ.

Præterea idem Summus Pontifex viuæ vocis oraculo declarauit, non eſſe per hanc Bullam interdictam abſentiam ad modicum tempus, id eſt, trium menſium á Sacro Concilio Tridentino, vt ſupra conceſſam. Verùm per hanc Conſtitutionem reſidendi tempus incipit currere à die habitus Epiſcopalis ſuſcepti, non autem à die conſecrationis, &c. quia currit à die promotionis. Conſecratio autem Epiſcoporum fieri debet ſecundùm ius commune) in ipſorum Eccleſia Cathedrali, vel in Prouincia, ex *c. ſi Archiepiſcopus de temp. ordin. Trid ſeſſ. 23. cap. 2.* ſcilicet ab eis, quibus Papa commiſerit, vt in *Pontificali par. 1. tit 22. Quaranta ver. Archiep. num. 3.* quamuis hodie frequentiùs in Curia Romana fiat; ideò non debet hæc cauſa remorari iter ad reſidentiam.

V. Epiſcopi non reſidentes priuantur multis commodis, vt gratiæ alternatiuæ ſuper prouiſione beneficiorum, de quâ re eſt *regula 9. Cancellariæ*. Item alijs facultatibus ſæpè conceſſis à Concilio Tridentino, & alibi in iure, Epiſcopis reſidentibus.

Limita, quòd non priuatur dictis facultatibus, neque incurrit pœnas non reſidentis Epiſcopus, ſi reſidet propè Diœceſim in loco non diſtanti vltra vnum milliare, vnde nullum præiudicium officio, & animarum neceſſitatibus infèratur, quia parum diſtans moraliter eſt præſens, *l. pro locis, l. mediterraneæ, C. de ann. & trib. lib. 10. Gonzal. gloſſ. 43. num. 10. & num. 43. vſque ad 83. Beiia 4. par. caſu 21. col. pen. & vlt. Bonace. de reſid. benefic. punc. 1. num. 2. & 4. Garzias par. 3. cap. 2. num. 179.* vbi refert declarationes Sacræ Congregationis, quæ licet de Parocho loquantur, multò tamen magis procedunt in Epiſcopo, cum ipſius ſeruitium non ſit tam frequens, & immediatum.

Limita ſecundò, quòd illa pœna interdicti non eſt in hac conditione Papæ reſeruata, quoad abſolutionem: & quamuis Vrbanus quando in Conſiſtorio promulgauit Cardinalibus eam Conſtitutionem, viua voce harum pœnarum abſolutionem ſibi, ſeu Papæ reſeruauerit, tamen quia illud præceptum fuit ſpeciale ab homine, non ligauit niſi Cardinales præſentes, & expirauit mortuo eodem Papa Vrbano, *Suarez de legib. lib. 1. cap. 10. num. 9.* vbi ait communem ſententiam, & *Sanch opuſc. lib. 1. cap. 6. dub. 2. num 8. Salas de legib. diſput. 1. ſect. 7. num. 44. Vaſch. de legib. diſ. 151. cap 3.*

Quamuis autem in Bulla 10. Pij IV. eadem pœna interdicti lata fuerit contra Epiſcopos, vt hic ab Vrbano, tamen neque ibi fuit abſolutio reſeruata, & ibi fuit lata per modum edicti contra eos, qui non reuerterentur ad reſidendum, non autem fuit hæc pœna pro futuro impoſita, licèt aliæ pœnæ ibi fuerint etiam in futurum latæ per modum legis, quæ omnes ſunt hic ab Vrbano innouatæ.

CAPVT II.

Reſidentiam non facientes Parochi, & alij, curam animarum habentes Epiſcopis inferiores.

I. SAc. Trid. Concil. *ſeſſ. 23. cap. 1. §. eadem*, pœnas ibi ſtatutas, itemq; *ſeſſ. 6. c. 1. ref.* contra Epiſcopos non reſidentes, de quibus dixi ſupra *cap. præceden.* extendit contra Curatos Epiſcopis inferiores, & ad omnes habentes beneficium Eccleſiaſticum curam animarum habens. Concedit tamen illis, vt abeſſe poſſint ex cauſa ab Epiſcopo prius cognita, & approbata, relinquendo Vicarium idoneum ab Epiſcopo approbatum, cum debita mercedis aſſignatione. Diſcedendi autem licentiam in ſcriptis, gratiſque concedendam vltra bimeſtre tempus, niſi ex graui cauſa, non obtineant.

Ex his igitur primò apparet, quòd Parochus non reſidens ſine licentia legitima, non facit fructus ſuos pro rata temporis, iuxta *Trident. in d. c. 1. ſeſſ. 23.* vt etiam ante ſententiam teneatur reſtituere fabricæ, vel pauperibus loci, nulla compoſitione ſuffragante.

An autem excuſetur ob modicitatem temporis abſentiæ, vt ſi per tres, vel quatuor dies, vel ſaltem minus vna hebdomada, continuam vel interpolatè ſumptam intra annum vnum. Reſpondent Doctores communiter excuſari, vt *Garzias par. 3. cap. 2. nu. 23. & 24.* & in hoc non video difficultatem. Sed aliqui dicunt, non teneri reſtituere, niſi abſit vltra bimeſtre ſine licentia, quia bimeſtre reputant paruam materiam; & dicunt Concilium Tridentinum non requirere in Parochis licentiam Epiſcopi, niſi pro abſentia vltra bimeſtre: ita *Bonace. de obligat. beneficia.. diſput 5. pun. 4. numer. 4. Naldus verbo. Reſid. num. 5. Nauarr. cap. 25. num. 121.* tenet *Azor. lib. 7. cap. 4. q. 9. tom. 2. Beiia 4. par. reſp. 21.* Sed contrarium tenendum puto ex textu *d. c. 1. ſeſſ. 21. Trid.* vbi abſolutè requiritur licentia etiam intra bimeſtre: ita *Sanchez de matr. lib. 3. diſp. 31. nu. 11. Vgolin. Leſſ. Poſſeuin.* quos ſequitur *Barboſa de poteſt. Epiſc. alleg. 53. num. 96. Garzias num. 23.* & alij communiter. Verum eſt, quòd Parochus pro tempore abſentiæ non tenetur abſolutè omnes fructus reſtituere, ſed poteſt aliquam partem ſibi retinere ratione horarum canonicarum, & propter alia ſeruitia Eccleſiæ in abſentia præſtita, vt dixi de Epiſcopo *cap. præced.*

Apparet ſecundò, quòd Epiſcopus poteſt etiam procedere contra Parochum ad priuationem quia

pana

Digitized by Google

partis fructuum, quoties abſentia ad ſex menſes peruenerit ſine cauſa rationabili, iuxta *Trident. ſeſſ. 6. c. 1. Barboſa num. 104. Garzias, num. 32. ibi*. Et hæc pœna priuationis quartæ partis fructuum, intelligenda eſt, vt ſit de fructibus, etiam futuris, quos reuerſus ſuos facturus eſt, vel quos aliàs abſens ſuos feciſſet, & probatur ex dicendis *cap. ſeq.* aliàs enim hæc pœna eſſet eluſoria, vt patet, & ita ſentit *Sacra Congreg. apud Barboſ. & Garz. ibi*. Vnde quamuis pœna priuationis quartarum à Tridentino inferatur ipſo iure, ſeu ipſo facto incurrenda, tamen non ligat ante ſententiam, ſecùs quoad fructus pro rata abſentiæ amiſſos. *Sanch. lib. 2. in decal. cap. 5. num. 10.*

Limita hæc decreta contra Epiſcopos, & Parochos, & Curatos, vt non procedant contra Abbates, Priores, & alios habentes beneficia regularia; nam ſi abſentes per alium ſua munia abſoluant, non tenentur fructus reſtituere, licet peccent non reſidendo, quia Trident. intelligitur de beneficijs ſæcularibus. *Leſſ. cap. 34. num. 161. Filiucc. tract. 41. cap. 6. num. 30. Bonacc. punct. 4. num. 14.*

Ex *c. extirpandæ, §. qui verò, de preben.* Parochus non reſidens incurrit ipſo facto pœnam priuationis Parochiæ, vt liberè alij conferri poſſit. Sed an requiratur, vt præcedat monitio, multi affirmant, multi negant apud *Garziam par. 3. cap. 2. num. 135. & 136.* Sed hodie ex Concilio Trident. *ſeſſ. 23. cap. 1.* non incurrunt Parochi dictam pænam priuationis beneficij ipſo iure, ſed per ſententiam præcedente citatione, & monitione, & coercitione per cenſuras, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, & alia iuris remedia: & ita notat *Garzias num. 139.*

Vt autem Epiſcopus poſſit procedere ad priuationis ſententiam, vt ſupra, requiritur vna citatio perſonalis, vel tres in Eccleſia, & à die vltimæ citationis expectari debet ſex menſes, iuxta *c. ex tua*, & ibi *Abb. n. 10. de Cler. non reſid. Rot. deciſ. 137. num. 1. p. 1. nouiſſ.* & requiritur vt citatio fiat præcisè ad ſententiam per *gl.* communiter receptam in *c. cum contumacia verbo, reſpondeat de hæret. in 6. Rot. ibi num. 2.* & requiritur, vt in termino peremptorio ab accuſatore, ſeu actore fiat inſtantia, ſeu reproductio, & accuſatio contumaciæ, aliàs circumductum cenſetur edictum, ideſt inſtantia citationis, *per tit. l. & poſt edictum §. quod ſi is, ff. de iudic. Afflict. dec. 366. num. 14. Rot. d. dec. 137. nu. 1.* in qua etiam nota, quod Vicarius generalis non poteſt ferre talem ſententiam priuationis beneficij, ſine ſpeciali mandato per *cap. 2. de off. Vic. in 6.*

Parochiale, ſeu Curatum beneficium obtinens in Curia Romana cum iuramento ſe transferendi ad reſidentiam intra certum tempus, & ibi perſonaliter deſeruiendi, ſi non obſeruet, ſed beneficium dimittat ad fauorem alterius, varias pœnas incurrit, vt dixi *verbo, Reſignatio, cap. 1.*

Ob quas autem cauſas poſſit Epiſcopus dare licentiam non reſidendi, etiam ad longum tempus, vide *Bonaccin. tract. de reſid. pun. 5. à num. 2.* vbi nota, quod in talibus caſibus, debet à Parocho, vel ab Epiſcopo prouideri de Vicario idoneo, cum iuſto ſtipendio, vt *Trident. ſeſſ. 7 cap. 5. & 7.* Et hic etiam nota differentiam, quod quamuis Canonici etiam vltra tres menſes poſſint abeſſe manentes in ſeruitio ſui Epiſcopi, & fructus præbendæ non amittunt; vt *Bonaccin. de hor. Can diſ. 2. q. 5. pun. 3. §. 2. numer. 4.* Tamen ſecus eſt in Parochis, neque enim poſſunt excuſari ſi abſint vltra duos menſes, etiam ſi inſeruiant Epiſcopo Eccleſias viſitanti, vt declarauit *Sacra Congregatio apud Bonacc. tract. de reſi. pun. 5. num. 14.*

CAPVT III.

Reſidentiam Canonici, vel præbendati non facientes in loco Eccleſiæ, vel Choro non interuenientes.

I. Ex *cap. vn. de Clericis non reſid. in 6.* diſtributiones quotidianas ſuas non faciunt Canonici, & alij Beneficiati, ſeu Clerici Cathedralium, & aliarum Collegiatarum Eccleſiarum, ſi diuinis officijs non interſint, etiamſi reſideant in Ciuitate, ſeu loco Eccleſiæ, non obſtante conſuetudine contraria, ita vt qui aliquid ex dictis diſtributionibus aliter perceperit, dominium eius non acquirat, ſed ad eius reſtitutionem teneatur, exceptis tamen illis, quos infirmitas, ſeu iuſta rationabilis corporalis neceſſitas, aut euidens Eccleſiæ vtilitas excuſaret.

II. Canonici, & Beneficiati ſupradicti, ſi non reſideant in loco, ſeu Ciuitate, non ſolum amittunt diſtributiones, ſed etiam omnes fructus præbendæ: ſi autem reſideant, ſed non interſint choro, amittunt diſtributiones, ſed non fructus præbendæ, per *c. cum omnes, 6. de conſtit. ibi gloſſ. verbo, conſuetudinem, c. 3. & 4. & c. ad audientiam de Cler. non reſiden. Garzias p. 3. c. 2. num. 360. Seraphin. deciſ. 1131. num. 1.* Excipe, niſi ſit conſuetudo in contrarium, vt fructus præbendæ percipiantur in abſentia, vt *d. c. cùm omnes, & gloſſ in d. cap. ad audientiam, verbo, Conſtitutio*. Excipe etiam ſi abſit ex cauſa rationabili, vt ob ſeruitium Eccleſiæ, vt infra dicetur, ex *c. cùm non deceat, de elect. in 6.* vel cauſa ſtudiorum, *c. fin. de magiſtris*.

III. In *cap. cùm non deceat, de elect. in 6* abſens à reſidentiæ loco pro Eccleſiæ vtilitate, vel alia iuſta cauſa, percipit fructus omnes beneficij, ſeu præbendæ, exceptis tamen diſtributionibus quotidianis, vt ibi, & *gloſſ. in d. cap. vn. de Cler. non reſid. verbo vtilitas, Garzias par. 3. cap. 2. num. 361.* & idem eſt de omni priuilegio conceſſo à Papa, ſiue vt ab homine, ſiue vt à iure percipiendi fructus in abſentia, *Gonzalez in proœm. § 7. num. 206.*

IV. *Triden. ſeſſ. 24. cap 12. verſ. preterea obtinentibus*, ſtatuit vt obtinentibus in Cathedralibus, aut Collegiatis, Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cuiuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis vltra tres menſes ab ijſdem Eccleſijs quolibet anno abeſſe, ſaluis tamen Conſtitutionibus Eccleſiarum, quæ longius ſeruitij tempus requirunt; alioquin primo anno priuetur vnuſquiſque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac reſidentiæ ſuos fecit. Quòd ſi iterum eadem vſus fuerit negligentia, priuetur omnibus fructibus, quos ratione etiam præbendæ, ac reſidentiæ eo anno lucratus fuerit; creſcente verò contumacia, contra eos, iuxta ſacros Canones

nones

nones procedatur, id eſt ad priuationem beneficij, vt notat *Garzias, cap. 2. num* 140. Et Sacra Congregatio declarauit ad abſentiam licitam trium menſium, non eſſe neceſſariam licentiam, vel cauſæ allegationem, vt apud *Barboſ. ad d. cap. 12. nu.* 65. Sed vltra tres menſes requiritur licentia Epiſcopi cum cauſa legitima, *Rota recent.* 608. *num.* 1. neque ſufficit licentia Viceſgerentis, *Rot. numer.* 5. *ibi*, & eadem habet *Rota nouiſſ. dec.* 689. *num.* 1. & 7. Et aduerte, quod licet iſta pœna priuationis fructuum non ſit latæ ſententiæ, vt ipſo facto amittantur, tamen habet rationem latæ ſententiæ, quatenus non requiritur ad hanc priuationem fructuum monitio, ſed ſufficit citatio ad dicendam cauſam, quare non debeat priuari; vt *Garzias numer.* 145. cum ſacra Congregatione.

Aduerte etiam, quòd licet per illam derogationem conſuetudinis generalem non contineatur regulariter conſuetudo immemorabilis, tamen fallit in caſu noſtro, vt declarauit Sacra Congregatio, & Gregorius XIII. apud *Barboſam in d. cap.* 12. *numer.* 60. *& ſequentibus*.

Item nota, quod hodie *per Triden. Decretum, d. c.* 12. Canonici non amittunt non reſidendo fructus præbendæ omnes, ipſo iure, ſeu ipſo facto, ſicut olim per *c. vn. de Cler. non reſid.* ſed requiritur citatio, etiam vt prima vice tantum dimidia parte priuetur, *vt notat Garz. p.* 3. *cap.* 2. *nu.* 140. & idem dicendum de alijs beneficiatis obligatis ad reſidentiam *Garz. num* 141. ſcilicet etiamſi ſint beneficia ſimplicia.

V. Ex eodem Trident. cit *c.* 12. ſtatutum eſt, vt diſtributiones illi tantum, qui ſtatis horis interfuerunt, percipiant; reliqui quauis colluſione, aut remiſſione excluſa, his careant, iuxta *c. vn. de Cler. non reſid. in* 6. ſupra relatum: quod Sancta Synodus innouauit, non obſtantibus quibuſcumque ſtatutis, aut conſuetudinibus.

Ex dictis concludunt Doctores magis communiter, quòd de iure communi abſens à loco reſidentiæ, etiam ſi intereſſe aliàs non poſſit Choro, impeditus ob infirmitatem, vel corporis neceſſitatem, vel Eccleſiæ vtilitatem, percipit quidem fructus præbendæ, ſed non diſtributiones quotidianas, niſi adſit talis illius Eccleſiæ conſuetudo: ſi autem ſit præſens in loco reſidentiæ, ſed non interſit Choro; ob dictas cauſas rationabiles impeditus, conſequi debet etiam diſtributiones de iure communi: ita ex *d. cap. vn. de Cleric. non reſid. in* 6. *& c. tām non deceat, de elect. in* 6 tenet *gloſſ. & Doctores in d. cap. vn. Layman. lib.* 4. *tract. de benefic. cap.* 7. *nu.* 3. *Sanch in opuſc. lib.* 2. *cap.* 2 *dub.* 92. *&* 93. *Gutier. can. qq. lib.* 1. *num.* 139. & 145. Excipitur tamen caſus abſentiæ propter impedimentum proueniens ex facto Capituli iniuſto, vt ob litem, quia tunc percipit diſtributiones, ſi tamen ſit præſens in loco, vel ſaltem per eum non ſtet, vt *Buratt. deciſ.* 694. *numer.* 5. *& Seraph. deciſ.* 1239 *num* 4.

Quamuis autem Tridentinum tres menſes vacationis indulgeat, tamen non debent omnes eodem tempore vacare ne Eccleſia debitis defraudetur obſequijs, ſed minor pars arbitrio Epiſcopi, vt *Barboſ. ad Triden. d. c.* 12. *num.* 65. & Sacra Congregatio in vna Auximana reſpondit duas partes ex tribus remanere debere, & omnes etiam in feſtis ſolemnioribus: aſibi Sacra Congregatio declarauit quartam partem tantum poſſe vacare ſimul apud *Barboſam ibi*.

Tempore autem huius vacationis non poſſunt frui diſtributionibus omninò diſtinctis à præbenda, ideſt antiquis non detractis à præbenda, ita Sacra Congregatio apud *Barboſ. num.* 62.

Tempus hoc vacationis poteſt accipi ſiue continuè, ſiuè interpolatè, *Garz. p.* 3. *c.* 2. *num.* 306. *Barboſ. de pot. Ep alleg.* 53. *num.* 10.

Quòd autem in *d. c. Triden.* dicitur remiſſionem non ſuffragari, limita, quia ſi Canonicus reſtituerit iniuſtè perceptas diſtributiones, poſſent ij, quibus accreuerant, eas eiſdem poſtea reſtituere, & donare, *Sanch. dub.* 108. *&* 109. cum alijs.

C A P V T IV.

Reſidere, vel intereſſe Choro Coadiutor, aut Coadiutus omittens.

I. Coadiutor datus in beneficio obligationem reſidentiæ, vel ſeruitij Chori annexam habente, tenetur reſidere, & inſeruire per ſe ipſum, ne Eccleſia defraudetur obſequijs, neque hodie admittitur Coadiutor ſine obligatione inſeruiendi, quia hæc eſſet ſpecies expectatiuæ prohibitæ à Tridentino Concilio, vt *Rota nouiſſ. par.* 1. *dec.* 392. *& Rota recent tom* 1. *dec.* 276. *num* 1. *& ſeq.* Vnde ſi Choro non interſit, amittit diſtributiones, & ſi non reſideat, amittit fructus etiam præbendæ, & ipſe tenetur adiuto ad id, quod intereſt, quatenus propter hoc non poterit percipere fructus præbendæ, neque diſtributiones, *Rota ibi, num.* 4. Imò procedi contra eum poterit ad priuationem Coadiutoriæ ſeruato iuris ordine, de quo in *c. ex iure, de Cler. non reſid. Rota ibi.* Non tamen tenetur Coadiutor extra Chorum horas recitare præcisè ratione Coadiutoriæ, quia non eſt propriè Beneficiatus, ſed ratione ſacri ordinis, *Sanchez lib.* 2. *in opuſc. cap.* 2. *dub.* 65. *num.* 3. *& Rot.* 1. *recent. dec.* 456 *per tot.*

II. Coadiutus etiam Coadiutore inſeruiente, tenetur reſidere in loco, licet nó teneatur intereſſe choro; vt colligitur ex declaratione Sacræ Congregationis, relata à *Gonzal gl.* 1. §. 9. *num* 30. *Caſtropal tom.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 1. *punc.* 9. *in fin.* quia etiam is, qui ob ſenium, vel morbum excuſatur à præſentia Choro, vt percipiat diſtributiones, tamen tenetur reſidere in loco, aliàs neque diſtributiones, neque fructus præbendæ percipere poteſt, vt dixi *cap. præced.* quia ſunt obligationes diſtinctæ.

Limita niſi Coadiutor daretur ob cauſam talem, quæ exigeret abſentiam etiam à loco. Vide *Barboſ. in c. vn. num.* 14 *de Cler. non reſid. in* 6. *& gl. in eod. cap. vn. verb. abſuerint.*

CAP.

Digitized by Google

CAPVT V.

Reſidentiam non facientes Clerici, tempore ordinationis alicui Eccleſiæ ab Epiſcopo adſcripti.

EX Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 16. nullus debet ordinari, niſi iudicio Epiſcopi ſit vtilis, aut neceſſarius ſuis Eccleſijs, & niſi adſcribatur illi Eccleſiæ, pro cuius neceſſitate, aut vtilitate aſſumitur, vbi ſuis fungatur muneribus, nec incertis vagetur ſedibus: Quòd ſi locum inconſulto Epiſcopo deſeruerit, ei ſacrorum exercitium interdicatur, id eſt ſuſpendatur: ſi autem nulli Eccleſiæ ſit adſcriptus, non poteſt Epiſcopus prohibere ne diſcedat, vt declarauit ſacra Congregat. *ad dict. cap.* 16. *Trident. Barboſ. ibi num.* 2. Itaque ordinatus ſemel, vel tonſura initiatus, alicui Eccleſiæ adſcriptus à proprio Epiſcopo, non poteſt inde diſcedere ſine licentia Epiſcopi ſui, neque alius Epiſcopus poteſt eum recipere, vt Sacra Congregatio declarauit *ſup. d. cap.* 16. neque poteſt ordinari ab alio Epiſcopo, ſiue ratione domicilij nouiter acquiſiti, ſiue iure collationis beneficij, vel iure triennalis familiaritatis Aliàs incurrit ordinatus ſuſpenſionem duraturam ad arbitrium ſui Ordinarij, & ordinans incurrit ſuſpenſionem à collatione ordinum per annum, ex Triden. *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *refor.* De pœnis autem Clericorum vagantium, vide *Menoch. de arbitr. caſu.* 531

CAPVT VI.

Reſidentiam Cardinales apud Sedem Apoſtolicam, vel in ſuis titulis non facientes.

EX Bulla 7. Leonis X incip. *Supernæ* §. 28. Cardinales omnes in Romana Curia reſidere tenentur, & ſi abſentes creati fuerint, eò ſe conferre tenentur à die promulgationis huius bullæ in Italia intra ſex menſes; extra Italiam, intra annum. Alioquin fructus beneficiorum, & omnium officiorum ſuorum emolumenta amittant; omnibuſque priuilegijs generaliter, vel ſpecialiter Cardinalibus conceſſis, quandiù abſfuerint, omnino careant. Exceptis ijs qui excuſantur aliqua iuſta cauſa impediente, vt ratione ſibi commiſſi officij à Sede Apoſtolica, vel iuſto metu, vel ægrotatione.

Illa prima pœna priuationis fructuum eſt ſententiæ ferendæ, propter *verb. amittant*, vt ait *Tiraquell. in l ſi vnquam. verbo reuertatur. num* 152. & 153. cum magis communi. Poſterior autem pœna, ſcilicet amiſſionis priuilegiorum eſt latæ ſententię, propter verbum careant, vt *Tiraquell. ibi num.* 161. preſertim propter particulam *omnino*, vt *Tiraquell. ibi num.* 76. & probat in terminis, *Caputaquen. verb. indult. dec.* 86. *p.* 2. *ex decreto conſiſtoriali Pauli III.*

II. *Ex c.* 2. *de cler. non reſid. & ibi Canoniſt.* Cardinales tenentur in ſuis titulis reſidere, alias Papa contra eos poteſt procedere ad depoſitionem, monitione canonica præmiſſa; eſt communis ſententia *apud Paris. lib.* 1. *de reſign. q.* 10. *n.* 23.

Limita, quod hoc vt teneantur in ſuis titulis reſidere, hodie non eſt in vſu.

Limita ſecundo, quod Cardinalis cenſeatur in Curia reſidere, ſi amaneat intra 40. milliaria, vt deciſum ait *Cherubin. ſuper bulla* 5. *Pauli quarti, incip. cum venerabiles, Schol.* 2.

Limita tertiò, quòd hodie illa pœna depoſitionis non irrogatur, niſi ob magnum contemptum, vt *Paris. ibi num.* 28.

Limita quarto, vt non procedat in Cardinalibus reſidentibus in ſuis Epiſcopatibus, vt notat *Barboſa in d. cap.* 2. *de cler. non reſid. ex Concil. Triden.* & hodie eſt certiſſimum ex *Bulla Vrbani VIII. de qua Sup. capit.* 1.

Limita quinto, quòd hodie Cardinales creati abſentes, tenentur intra annum ad Romanam Curiam accedere, & Limina SS. Apoſtolorum viſitare, *ex Bulla Sixti V.* 50. §. 19. *incip. poſtquam*, ſub pœna priuationis Cardinalatus ipſo facto, vt *ibi*.

CAPVT I.

Reſignantes, ſeu dimittentes beneficia curata ad fauorem alterius, contra iuramentum in Curia Romana præſtitum de reſidendo, & per ſe deſeruiendo.

I. EX Bulla Pij IV. 87. in Bullario Laertij, incipit *Inter multiplices.* Quicunque beneficium Parochiale, etiam titulo Vicariæ perpetuæ aliudue Curatum vacans per obitum à Sede Apoſtolica obtinuerit, ſcilicet præuio examine, ac Diœceſani, & teſtium fide de idoneitate, & cæteris iure requiſitis, & præſtito iuramento iuxta ſtilum Curiæ & Conſtitutiones Apoſtolicas, & etiam fideiuſſione ſe intra certum, & tunc expreſſum tempus ad locum beneficij conferendi, & ibi per ſeipſum curam exercendo reſidendi, ſi huiuſmodi promiſſionum implemento non præſtito, in alterius fauorem, etiam intruſi, vel poſſeſſoris, vel occaſione litis motæ, aut aliàs reſignauerit, ceſſerit, vel dimiſerit beneficium prædictum; ipſe, & ij, in quorum fauorem ea egerit, & ij, qui ad ea conſilium, auxilium, vel fauorem præſtiterint, omnes, ſi tamen ſint Epiſcopis inferiores, incurrunt ipſo facto pœnam excommunicationis Papæ reſeruatæ, & priuationem illius, & aliorum beneficiorum per eos obtentorum, & inhabilitatem ad ipſa in poſterum obtinenda, quæ ipſo facto vacare cenſentur, & diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſeruata eſſe; quæ conſanguineis, & affinibus, & confidentibus eorum, qui eis priuati fuere, conferri non poterunt. Vide de hac Conſtitutione *Sayr lib.* 3. *de cenſur. cap.* 31. *num.* 5. *Filiucc. tract.* 15. *num.* 167. *Barboſ. allegat.* 50. *num.* 132. *Garziam par.* 11. *capit.* 3. *num.* 44. 191. & *par.* 8. *cap.* 2. *num.* 35. *Pariſ. de reſign. lib.* 3. *q.* 2. *num.* 21.

Inde fit, vt hodie ex ordinatione Greg. XIV. non admittantur in Curia Romana reſignationes Parochialium, & aliorum beneficiorum reſidentiam exigentium, niſi expreſſum fuerit in ſupplicatione, per quantum tempus illud beneficium reſignans poſſede-

rit: & non ſolet admitti, niſi reſignans poſſederit per quinque annos, vel circa, id eſt, plus, vel minus ſex menſibus, vt *Pariſ. & Garz. n. 44. cit.*

CAPVT II.

Reſignationem admittentes contra formam Bullæ Pij V.

EX Bulla Pij V. 58. incip. *Quanta*, prohibitum eſt Epiſcopis, ſeu Ordinarijs, Patronis, & alijs ius habentibus, admittere reſignationes beneficiorum, & officiorum Eccleſiaſticorum niſi eorum tantum, qui aliquam ex his iuſtis cauſis habeant reſignandi, ſcilicet ſi ſenio confecti, valetudinarij, corpore impediti, vel vitiati, crimini obnoxij, cenſuris ligati. Item qui aliud beneficium obtinuerunt, Religionem ingreſſuri, matrimonium contracturi, ſi ſtatim id reipſa exequantur. Item habentes aliquam ex cauſis contentis in *cap. niſi de renun.* iuxta verſus, *Debilis, ignarus, malè conſcius, irregularis, quem mala plebs odit, dans ſcandala, cedere poſſit.* Item qui ob capitales inimicitias reſidere non poſſunt. Quod ſi tamen quis ſit in ſacris conſtitutus, non poſſit etiam ex ſupradictis cauſis reſignare, niſi Religionem ingreſſurus, vel niſi aliundè habeat congruam vitę ſuſtentationem. Senio autem confectum hic intelligas ſeptuagenarium (niſi aliàs ſit debilis ob infirmitatem) *Zenzelin. & Gemin. in cap. vn. de Cleric. ægrot. in 6. & ibi Ioan. Andr. verb. ſenio. Felin. in capit. quoniam num. 4. verſ. ad tertiam, vt lib. non cont. & facit l. 3. ff. de iur. immunit.*

Præterea ſtatuit, vt prædicti ſimplices ſolum reſignationes admittant; & ideo prohibuit, ne præfati reſignationẽ admittentes deſignent antecedenter ſucceſſorem ad ſuggeſtionem reſignantium, neque inter eos promiſſio, vel intentio de eo intercedat. Item prohibuit, ne ipſi collatores reſignationem, vt ſupra admittentes, audeant ea, beneficia, vel officia conferre proprijs, vel eorundem reſignantium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, ſed quoad hanc vltimam prohibitionem, DD. Hiſpani dicunt eam in Hiſpania non ſeruari, ſed ab ea fuiſſe ſupplicatum, & ſic ſuſpenſam executionem; ita *Garz. par. 11. capit. 3 num 270. Barboſ. alleg. 69. num. 84. Caſtropalao tom. 2. tract. 13. diſ. 6. pun 1. num 7.* An autem poſſit ordinarius collator eidem renuncianti denuo, idem beneficium conferre, Reſpondeo, non poſſe, niſi ex noua cauſa, non præuiſa; & ceſſante cauſa ob quam facta eſt renunciatio. *Paris de reſign. lib. 1. q 13. a num. 43. gloſſ. communiter approbata in cap. ad noſtram il 2. ver. probarent de iuretur. Barboſ. & alij Canoniſtæ in c. 2. de renunc.* Alias præſumeretur confidentia, vt dixi verb. Simonia *cap. 3 numer. 2.*

Quod ſi contra prædictam formam fuerit aliquid attentatum, id totum decernit irritum; Et contra facientes incurrunt pœnam ſuſpenſionis à collatione, confirmatione, inſtitutione, prout cuique competat, in qua deliquerint, donec à Papa abſolutionem meruerint obtinere: & recipientes talia officia, ſeu beneficia ſibi collata, eiſdem pœnis voluit ſubiacere. Violate autem talem ſuſpenſionem audentes, ſcilicet beneficia, ſeu officia conferendo, præſentando, &c. ſingulares quidem perſonę excommunicationem, Vniuerſitates autem, vt Capitula, & Conuentus, ſuſpenſionem à diuinis ipſo facto incurrunt: & abſolutio earum cenſurarum Papæ reſeruatur.

Amplia, vt reſignatio contra formam præfatam ſit nulla, etiamſi ex ignorantia, & bona fide ſit admiſſa; quia decretum irritans ligat ignorantes. *Azor par. 2. lib. 7. cap. 19. quæſt. 5. §. quæret, Pariſius de reſign. lib. 5 quæſt. 6. numer. 229. & numer. 230.* vbi teſtatur de communi.

Amplia ſecundo, quód etiam recipiens tale beneficium contra formam, ſeu prohibitionem præfatam, incurrat ſuſpenſionis cenſuram, vt patet ex ea Bulla.

Amplia tertio, quod ita ſuſpenſio habet effectũ ſuum, etiam ſi non fuerit declarata, ita vt collatio beneficij facta à tali ſuſpenſo ſit ipſo iure nulla & irrita, quia hæc ſuſpenſio eſt cenſura, ideo non indiget ſententia declaratoria, & quia ita ſtatuit Pius V. in *dict. con*[...] ita *Rota recen. par. 2. deciſ. 17. num. 4.* Eſt tamen verum, quod ſi ignorabatur collatorem tale delictum commiſiſſe, & communi errore reputabatur habens liberam poteſtatem conferendi, collatio eſſet valida, *per l. Barbarius ff. de off. Prætq.* dummodo iſte prouiſus eſſet ſolus, ſecus ſi concurrat cum alio prouiſo re integra ab habente poteſtatem conferendi veram & non ſolum putatiuam, v. gr. à Papa, *Rot. ibi num 6. Lapus alleg. 89. num 15. Boer. deciſ. 150. num. 13.* Quando autem dicatur res non integra, vide *Boer. ibi*, vbi docet quod ſi prouiſus ab habente titulum puta[...] adipiſcatur poſſeſſionem, intra annum nihilo[...] dicetur res non integra,

Amplia quarto, quod etiam ſi poſt aliquod [...] à die commiſſi criminis talis ſuſpenſus conferat no[...] poteſt prouiſus dicere, præſumi, Epiſcopum fuiſſe abſolutum medio tempore, quia hoc non præſumitur niſi probetur, *Rota dic. deciſ. 17. num. 5.*

Limitant aliqui ſuſpenſionis pœnam latam con[...]a prouiſos de talibus beneficijs, ſeu officijs, vt illa ſit non à collatione, ſeu præſentatione, quia non [...] lat, ſed à beneficijs, & adminiſtratione, ita vt non po[...] ſe illi ingerere, ſed abſtinere debeant ab omni iure & officio, ratione alicuius beneficij, ſeu officij co[mpe]tente. *Azor. par. 2. lib. 7. cap. 19. q. 5. §. quæres, Par[...] 5. q. 6. num. 198.* Vnde etiam inferunt, quod iſti prouiſi ſuſpenſionem violantes ſe ingerendo non inc[u]rrunt excommunicationem, de qua ſupra, ſed eam [in]currunt ſoli conferentes, præſentantes, &c. ita *A[...] loco cit.* Sed contra alij putant, quod illa particula *eiſdem pœnis* latius pateat, nempe vt ſit ſuſpenſio a beneficijs quibuſcumque, antea ſcilicet obtentis, vt ſ[up]ra, & à collatione, præſentatione, electione, &c. ratione ſuorum beneficiorum ſibi competente: ita *Sanc[...] opuſcul. lib. 2. capit. 3. dub. 36. num. 18. & 21. in fi[...]*

Limitant ſecundò nonnulli pœnas præfatas h[oc] modo, quòd irritatio actorum ſit appoſita, quacun[que] ratione reſignatio admittatur; vel beneficium, ſeu o[ffi]cium conferatur contra formam pręfatam, ſaltem in aliqua eius parte; ſed quod pœnæ ſuſpenſionis, & excommunicationis non incurrantur, neque impoſitę ſint, niſi quãdo beneficia, ſeu officia reſignata legitimè, conferren-

rentur, ſeu tribuerentur conſanguineis, affinibus, aut familiaribus ſupradictis, quia illæ pœnæ videntur adiectæ ad vltimum §. incip. *Cæterum præcipimus*: & ita tenent *Pariſ. lib. 5. quæſt. 6. numer.* 223. *&* 225. *Azor. §. quærat*, *Genuenſ. in praxi cap.* 53. *numer.* 4. *&* 5. *Vgolin. de poteſtat. Epiſc. cap.* 50. §. 18. *num.* 6. *Barboſ. alleg.* 69. *nu.* 46. *Caſtropalao tom.* 2. *de relig tract.* 13. *diſp.* 6. *punct.* 1. *numer.* 7. *in fin. Proſper Auguſt. ad Quarantam, verbo, benef. reſignatio in fin.* & facit illa particula, *vt in quo deliquerint puniantur*. Punitur ergo collator ſuſpenſione à collatione, quia deliquit conferendo perſonis prohibitis; nam admittendo reſignationem ſine cauſa, non benè punitur ſuſpenſione à collatione, cùm in ea non deliquerit. Sed alij dicunt, pœnas iſtas appoſitas eſſe tranſgreſſoribus illius formæ in quauis eius parte, ſiue admittendo reſignationem, ſiue conferendo, vt *Suar de cenſur. diſpu* 22. *ſect* 6. *num.* 21. *Fillucc. tract.* 15. *numer.* 201. *Bonacc. de cenſur. partic. diſp.* 2. *q.* 7. *punct.* 4. & idem tenet *Garzias par.* 11. *cap.* 3. *num.* 208. *Sanchez loco cit. num.* 21. Sed prima ſententia eſt magis communis, & mihi verior videtur.

Limita tertiò, vt non incurrat cenſuras præfatas, qui contrafecit ex ignorantia inculpata, vt *Nauarr. conſ.* 9. *de renunc. num.* 2. qui ait, hoc poſſe habere locum tantum pro foro conſcientiæ; imò etiam pro foro externo; vt ſi Epiſcopus conferat beneficium conſanguineo reſignantis, ignorans eum conſanguineum, non incurrit ſuſpenſionem, nec priuatur iure illud alteri idoneo conferendi. *Buratt. deciſ.* 162. *num* 6. *Rot. deciſ.* 467. *num.* 3. *&* 4. *par.* 1. *nouiſſ.* vbi ait actorem probare teneri, quòd collator ſciuerit illum eſſe conſanguineum reſignantis.

Limita quartò ex eadem *deciſ.* 467. *num. vlt.* quod ſi reſignatio fuit nulla ex alia cauſa, tunc non intrant pœnæ huius conſtitutionis, v. gr. ſi reſignatio fuit ad fauorem, ſed conditionalis, & conditio defecit, poterit enim collator conferre, ſi illud beneficium vacet per obitum dicti reſignantis, ita *Rota ibi*.

Limitant quintò, quòd non intelligitur prohibita ſuggeſtio ſimplex, ſeu expreſſio deſiderij reſignantis de perſona prouidenda, ſi hæc ſuggeſtio fiat poſt reſignationem; ita *Sanchez lib.* 2 *opuſc. cap.* 3. *dub.* 36. *numer.* 23. *Nauar. cap.* 23. *num.* 109. *Garz. par.* 11. *cap.* 3. *num.* 209. *Quaranta verbo*, *Beneficij reſignatio, verſic. pro complemento, Redoan. de ſimon par.* 1. *cap.* 25. *Suarez tom.* 1. *de Relig. tract. vlt. c.* 35. *num.* 18. quia hæc expreſſio non afficit reſignationem iam factam, dummodò non intendatur perſona prohibita, id eſt, conſanguineus, vel affinis, vel familiaris: ita citati Authores.

Imò aliqui addunt, neque eſſe contra Bullam iſtam, ſi ante reſignationem reſignaturus exprimat, ſuam intentionem, ſeu perſonam admiſſuro reſignationem, ſi exprimatur per modum liberæ ſubmiſſionis: quia Bulla prohibens talis intentionis expreſſionem verbo, vel nutu, intelligenda videtur de ſigno ſignificante pactum, ſeu conditionem, vel modum annexum reſignationi, vnde reſtringatur prouiſio ad talem perſonam; ita tenet *Sanchez loc. citat. Pariſ. de reſign. lib.* 14. *quæſt.* 6. *numer.* 7. *Proſper Auguſt. ad Quarantam loc. cit. in fin.* Sed contrariam ſententiam alij tenent, ſcilicet prohiberi etiam intentionis expreſſionem cum libera ſubmiſſione ante completam reſignationem: ita *Garzias loco citato num.* 202. *Vgolin. par.* 1. *de ſimon. cap.* 28. §. 2. *in fin. Bonacc. de ſimon. quæſt* 4. §. 14. *num.* 5. *Suarez loco cit. cap.* 35. *num.* 18. & hæc tutior tenenda, vt patebit ex ijs, quæ ſtatim dicam *hic num.* 2.

Limita ſextò, vt hæc Conſtitutio non contineat permutationem, *Cherubin. ſchol.* 1 *ſuper hac Bulla*.

II. Adde, quòd ſecundùm aliquos Doctores reſignans, & admittens reſignationem intentione expreſſa, etiam cum libera ſubmiſſione, vt conferatur certæ perſonæ, incurrunt pœnas ſimoniæ confidentialis (imò & beneficialis ordinariæ ſecuto effectu) vt *Abb. & alij apud Suar. loco cit. & Redoa. & alij apud Bonac. numer.* 6. Sed contraria eſt verior, quòd niſi intercedat pactum, ſeu conuentio, ſeu obligatio tacita, vel expreſſa de conferendo tali perſonæ, non intrat ſimoniæ vitium; ſed ſolùm obſtat Bulla Pij V. de qua ſupra: tenet *Bonac. ibi cum Couarr. Suarez*, *& Filiuccio*, & eſt communis ſententia, vt patet ex Doctoribus plurimis, quos allegat, & ſequitur *Garzias par.* 11. *cap.* 5. *num.* 166. *& num.* 182. *cum ſeqq.* Aduerte autem, quòd facta reſignatione libera in manibus Ordinarij collatoris, ſi moriatur reſignans intra viginti dies, beneficium dicetur vacare per obitum, & non per reſignationem, vt *Burat. deciſ.* 162. *num.* 1. vnde non intrat tunc forma huius Bullæ.

Aduerte etiam, quod multò magis eſſet nulla inſtitutio, vel collatio, ſi ante reſignationem beneficij iuriſpatronatus Patronus nominaret, ſeu mandatum faceret ad nominandam certam perſonam, antequam beneficiatus liberè renunciaſſet in manibus Ordinarij, nam talis nominatio, ſeu mandatum eſt tacita vacaturi beneficij promiſſio, quæ eſt irrita ipſo iure, *c. nulla, il* 2. *& c. cùm dilecta de conceſſ. præben. Garz. par.* 10. *cap.* 1. *num.* 22. *Caſtopal. tom.* 2. *tract.* 13. *diſ.* 3. *pun* 5. *num* 4. *in fin.* & quia in tali caſu eſt aperta deſignatio perſonæ, cui conferendum, ſeu qui inſtituendus ſit in eo beneficio, quæ ſunt contra bullam præfatam Pij V.

Sed quæres an poſsit Epiſcopus denuò conferre illud beneficium reſignanti. Reſpondeo poſſe, dummodò ſit capax, & habilis ad illud officium, quod beneficium exigit, *Pariſ. lib.* 1. *de reſign. q.* 13. *num.* 44. *Butr. in cap.* 2. *de renun num.* 4. *Abb. num* 1. *Barboſ. num.* 2. excepto caſu cõfidentiæ præſumptæ in Bulla Pij V. incip. *Intolerabilis*, §. *poſtremò ſi quis*. Quæres etiam an ad reſignandum beneficium iuris patronatus requiratur conſenſus Patroni. Reſpondeo regulariter loquendo requiri, *Pariſ. lib.* 2. *q.* 4. *à num.* 4.

CAPVT III.

Reſignationem beneficij fieri procurantes per iniuſtam carcerationem beneficiati.

EX *Clemen. multorum*, *de pœnis*, ſi obtinens temporale dominium virum Eccleſiaſticum capiat, captumque donec ſuum reſignet beneficium, detineat, tam hoc faciens, quàm fieri procurans, incurrit in excommunicationem *can. ſi quis ſuadente* 17. *qu.* 4. *& c. nuper, de ſentent. excomm.* Sed etiam ipſe procurans, ſi ſit perſona Eccleſiaſtica, Prælatus quidem incurrit ſuſpen-

ſpenſionem triennio à perceptione fructuum ſiæ Eccleſiæ; Inferior autem eo ipſo eſt priuatus beneficijs iam obtentis; & reſignatio taliter extorta, etiamſi à Prælato proprio admiſſa fuerit, nullius eſt momenti, hoc eſt ipſo iure nulla; & locorum Ordinarij, vbi conſtiterit eis de tali exceſſu, debent dictas ſententias incurſas declarare, & exequi.

Nota primò, quòd hæc procedunt, quando capitur, ſeu incarceratur Clericus per laicam poteſtatem, ſecus ſi per Eccleſiaſticam, vt notat *gloſſ. ibi, verbo, ſeculari, Vitalin. num. 26. 29.* nam quoties carceratio eſt iniuſta facta ab Eccleſiaſtico, ſolummodò incurreret carcerans excommunicationem *can. ſi quis ſuadente*. Item intelligitur de carceratione facta vi publicæ poteſtatis, non autem ſi fiat priuata audacia, vt *Vitalin. ibidem num. 29.*

Nota ſecundò, quòd reſignatio beneficij extorta per metum etiam cadentem in conſtantem virum, eſt valida ipſo iure, ſed eſt meritò reſcindenda, vt de magis communi, & veriori teſtatur *Pariſ. de reſign. lib. 13. q. 2. num* 8. Fallit in caſu huius Clementinæ, quando fuit aliquis captus à domino temporali, & detentus, donec beneficium reſignaret, vt communem ait *Pariſius ibi, num. 18. cum gloſſ. & Bonif in d. Clem.* Sed an requiratur ad hanc irritationem actus, vt carceratio ſit procurata à perſona non Eccleſiaſtica, dubitat *Vitalin. ibi num. 293.* Sed contra verius videtur, & communiter tentum, quod ſufficiat prædicta coactio à laica poteſtate; ita *Hoſtien in c. ad aures. in princ. de his, quæ vi. Ruin. conſil. 121 num 14. vol 4. Pariſ. loco cit. num. 18. & Rota deciſ. 374. num. 2. in nouiſſimis.*

Nota tertiò, quòd ad incurrendam excommunicationem, vt ſupra, ſufficit captura attentata per manus iniectionem: ſed ad hoc vt renunciatio ſit nulla, vtque procurantes incurrant alias pœnas ſupradictas, requiritur actus conſummatus, ſcilicet captio, detentio, & ob detentionem facta reſignatio. *Vitalinus ibidem num. 26. Cardin. num. 13. Anchar. in. num. 5. Bernard. Diaz in praxi cap 107. Suarez de cenſur. diſp. 31. ſect. 5. num. 21. Filiucc. tract. 17. num 155.*

Nota quartò, quòd aliqui dicunt, pœnam iſtam ſuſpenſionis latam contra Prælatos non procedere contra Epiſcopos, per *cap quia periculoſum, de ſent. excomm. in 6.* ita *Vitalin. in d Clem. num. 15.* Sed contra tenent alij communiter, quia nomen Prælati principaliter conuenit Epiſcopis: ita *Suar. loco cit. num. 17. Alter. tract. de ſuſpenſ. diſp. 16. c. 3. Filiuc. num. 154.*

CAPVT IV.

Reſignationes, & ſuper eis prouiſiones Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinariorum non publicantes.

EX Bulla Greg. XIII. 85. incip. *Humano*, ſtatutum eſt, vt beneficiorum reſignationes, & ceſſiones beneficiorum, ſeu iurium eorundem, etiam cauſa permutationis factæ in manibus Papæ, & ſuper eis prouiſiones, vel mandata de prouidendo, publicari debeant cum literis Apoſtolicis deſuper confectis, intra ſex menſes, ſi beneficium ſit intra Montes; vltra Montes autem intra nouem menſes, à data conceſſionis gratiæ, non autem à die præſtiti ſuper ea conſenſus numerandos; vtque publicatio iſta fieri debeat in Cathedrali Eccleſia, & in Eccleſia beneficij, vel Eccleſijs illius, ſi plures habeat principales: ſi autem Eccleſia eſt ruralis, fiat in Parochiali, & ſi locus periculoſus ſit, id eſt non tutus ad eum acceſſus, fiat in proxima Parochiali; fierique debet publicatio, dum frequens populus ad Miſſarum ſolemnia accedit, palam exhibendo literas originales, earumue tranſumptum authenticum; vtque clara, & intelligibili voce pronuncietur qualitas beneficij, nomen, & cognomen reſignantis, & reſignatarij: & de his actis exemplum affixum Eccleſiæ relinquatur.

Ante hanc publicationem reſignatarius, ſeu ceſsionarius poſſeſſionem apprehendere non poſsit vigore literarum Apoſtolicarum; ſed facta publicatione petere debet ab executore earum literarum Apoſtolicarum, præſentatis eiſdem literis cum teſtimonio, ſeu inſtrumento publicationis factæ, ſe in poſſeſſionem immitti.

Si quid autem prædictorum omnium omiſſum fuerit, dictis terminis elapſis, gratiæ, & diſpoſitiones dictorum beneficiorum, ſeu iurium, cum omnibus inde ſequutis nullæ ſunt, & irritæ ipſo facto, & beneficia iſta intelliguntur vacare in Curia à die reſignationis, ſeu ceſsionis; neque poſſunt reſignatarij ea beneficia retinere, neque per nouam prouiſionem obtinere, ſed ſunt ad ea inhabiles, & incapaces; ſed neque reſignantes poſſunt ea retinere prætextu nullæ reſignationis, nec eis ſuffragatur regula de annali, vel triennali.

Item talia beneficia non poterunt ab alijs impetrari certo modo, ſed eius modus vacationis eſt ſpecialiter exprimendus nominatis reſignantibus, & reſignatarijs. Reſeruationes tamen penſionum, ſeu fructuum factæ ſuper his remanent validæ, dummodò reſignantes, in quorum fauorem reſeruationes ſunt factæ, poſſeſſionem eorundem beneficiorum dimiſerint. Quod ſi reſignationes fiant in manibus Ordinariorum, aut aliorum inferiorum Papæ, etiam cauſa permutationis, ordinarij collatores debent admittere, vel reijcere reſignationem intra menſem; At prouiſus debet publicare prouiſionem, & poſſeſſionem capere in forma prædicta, intra tres menſes à die ſibi factæ prouiſionis, alioquin illis elapſis nulla eſt eius prouiſio, & beneficium vacare cenſetur eo ipſo. Ordinarij autem, & alij præmiſſa non perficientes, ſunt priuati ea vice poteſtate diſponendi de dictis beneficijs, quæ poteſtas eo ipſo deuoluitur ad Sedem Apoſtolicam, à qua huiuſmodi beneficia concedenda erunt modis, ſeu conditionibus ſupradictis.

Nota hic, quòd hæc Conſtitutio procedit non ſolùm in reſignatione ad fauorem, ſed etiam in abſoluta, & libera dimiſſione, etenim hæc ſola fieri poteſt in manibus Ordinarij, ita *Pariſ. de reſign. lib. 11. q. 2. n. 8. & q. 5. num. 49.*

Explicant hanc Bullam *Pariſ. lib. 11. de reſignat. in præfat. num. 5. Quaranta verbo, beneficiorum reſignatio, Garz. par. 11. cap. 3. num. 273. & ſeqq.*

Amplia vt neque poſſeſſio decennalis ſuffragetur, non facta publicatione ſupradicta, *Pariſ. lib. 11. de reſi. quæſt. 6.*

*queſt.6.num.*112. *& num.*76. quia non habuit titulum vllum etiam coloratum.

Amplia ſecundò, vt neque ſufficiat reſignationem fuiſſe, & eſſe publicam, & notoriam toti populo, quia Bulla vult implementum in forma ſpecifica, ita *Pariſ. q.6.num.*81.

Limita ſupradictam formam, vt non ſit neceſſe in publicatione literas legere ad extenſum, ſed ſufficit ſummam rei publicare cum exhibitione literarum, & tranſumpti authentici, *Garz. num.* 290.

Limita ſecundò, quòd termini prædicti dati ad publicandum non currunt impedito, *Nauarr. conſil.3.de renunciat.* & tempus etiam pro forma requiſitum non currit impedito, *Tiraq.de retrac.lignag.*§.3.*gloſſ.*4. *n*.5. & id pro foro conſcientiæ concedit *Pariſ.lib.*11. *q.* 13. *num.*111. vt ſi peſte fuit impeditus, *Pariſ.num.*1.vel ab Aduerſario, *Pariſ. num.* 95. Pro foro autem externo, quòd currat impedito,ac etiam minori quatuordecim annis, & ignoranti, tenet *Pariſius quaſt.* 4. *numer.* 34. *&* 75.

Limita tertiò, quòd publicatio præſumitur facta poſt triennium, & hoc modo indirectè ſuffragatur ei regula de triennali pro foro externo, *Garzias nu.*313. *Pariſ.q.*14 *num.*26. pro foro autem conſcientiæ,ſi mala fides adfuit, non ſuffragatur, *Pariſ.q.*7. *num.*19. *& q.6.num.*90.*&* 92.

Limita quartò, quòd ille terminus, qui dicitur currere à data conceſſionis gratiæ, intelligitur à die expeditarum literarum, *Pariſ. queſt.* 13. *à numer.* 119. *&* 124

Limita quintò, quod publicatio licet regulariter fieri debeat inter miſſarum ſolemnia, in diebus feſtis; tamen hæc forma poteſt per æquipollens adimpleri, ſcilicet quando ſimilis ſit concurſus populi in alia occaſione, *Pariſ.q.*6 *num.*25.*& ſeq.*

Limita ſextò, vt non requiratur publicatio reſignationis factæ cauſa vnionis, dummodo vnio fuerit effectum ſortita, *Seraph.dec.*1309.*numer.*5.

Limita ſeptimò, vt ſufficiat breue compendium affigi in valua, ſeu in porta vna Eccleſiæ, *Garz. numer.* 295. & ſufficit vna die ibi manere, *Pariſ. queſt. 6. numer.* 56.

Limita octauò, vt obtentam nouam prouiſionem publicare ſufficiat, *Pariſ.num.*129.

CAPVT I.

Ritus Eccleſiaſticos pro libito mutari poſſe aſſerens.

EX *Trid. ſeſſ.* 7. *de Sacram.can.*13. ſi quis dixerit, receptos, & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato à Miniſtris pro libito omitti, aut in alios per quemcunque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe, anathema ſit. & idem habet *ſeſſ.*23.*can.*5. & *ſeſſ.*24. *can.*11. Ex quibus apparet, quòd hæc aſſerens cum contumacia, ſeu aduertenter contra hanc Eccleſiæ definitionem, incurrit crimen hæreſis, & excommunicationem, & pœnas de quibus dixi *verbo hæreſis*; & ita *Maiolus lib.*3. *cap.* 26. *numer.*1. *in princ.* Vnde hodie in profeſſione Fidei teneatur quis in ſpecie, ritus Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ approbare, ex *Bulla Pij IV.* 88.

CAPVT II.

Ritum Latini, vel Græci in ſua ordinatione mutantes.

IN *c. cum ſecundum, de temp. ordin.* Latini à Græcis, & Græci à Latinis ordinari non debent, ritum ſuum mutando, ſed quiſque ritum ſuum cuſtodire debet; vnde neque poteſt Epiſcopus Latinus ſuo ſubdito Clerico Latino licentiam dare, vt ordinetur à Græco Epiſcopo ritu Græco, ſed ſolùm ritu Latino, *cap.quod tranſlationem,de tempor.ordin. Abb.in d. c. cùm ſecundùm, Barboſ.in d. c.quod tranſlationem, Azor.tom.*2. *lib.*3. *cap.*48.*q.*14. Aliàs ordinatus non recipit ordinis exequutionem, vt colligitur ex *d. c.quod tranſlationem*, vt ibi *Abb.num.*2.*in fin.* vbi ait talem ordinatum non tolerari; videlicet eſt ipſo facto ſuſpenſus, & melius probatur ex *dicta Decretali, Cùm ſecundum.in ipſo tex. integro* (vnde ſumitur *text. citatus*) *in fin.* qui habetur apud *Ant. Auguſt.antiq.collect.decret.collec* 2. *lib.*1.*tit.*7. *cap.* 1. & ita in caſu nuper contingente, indicatum fuit à Sacra Congregatione Sancti Officij de quodam Clerico, qui primam tonſuram à Latino Epiſcopo receperat cum licentia ſui Epiſcopi Græci ritus, deinde cum eiuſdem licentia à Græco Epiſcopo minores acceperat, eum eſſe ſuſpenſum, tanquam ſine licentia legitima ordinatum in minoribus, quia Epiſcopus licentiam illam dare non potuit. Imò neque ipſe Epiſcopus Latinus hebens ſub ſe Græcos ſubditos poteſt eos Græco ritu ordinare, ſed tantum latinè Latinus ordinare poteſt, & pro Græcis debet habere Epiſcopum Vicarium Græci ritus, qui eos Græco ritu ordinet, vt *c.quoniam, de officio Iudicis ordinarij*; aliàs enim qui ordinatur contra ritum ordinantis, vel ordinati, eſt ipſo iure ſuſpenſus, vt *Maiol.lib.*3. *cap.* 26. *num.*1. *& lib.*4.*cap.*32. *num.*2.Nullam autem irregularitatem incurrit per ſe loquendo perperàm ordinatus modis prædictis; niſi in ſuſpenſione, vt ſupra, incurſa celebrauerit, aut ad vlteriores ſe fecerit promoueri: ita cenſuit *Sac.Congreg.S.Officij, vt ſup.* Si tamen Græcus laicus mutet domicilium ad Eccleſiam Latinam ſe transferendo,vel ipſe Græcus ſubditus Epiſcopi Latini,conſentiat tranſire ad ritum Latinum, & latinè à Latino Epiſcopo ordinari, id fieri poterit, ſed non ordinabitur in ſacris, niſi promittat, & voueat caſtitatem ſaltem implicitè: quòd ſi vxorem habeat, non poterit à Latino ſic ordinari, niſi cum vxoris conſenſu voueat continentiam, *gloſſ.in cap. quoniam, & c. Nicæna*, 31. *diſt.Imola in c.cum olim, num 6. de Clerico coniug.* aliàs ordinatus erit irregularis. Latinus autem laicus non poteſt, etiam mutando domicilium, ſe transferre ad ritum Græcum; & ordinari à Græco ad titulum Eccleſiæ Græcæ, etiam eum conſenſu ſui Epiſcopi Latini, quia id ius Canonicum, ſeu Papa non permittit: vnde ſi vxorem habeat, & ſic in ſacris ordinetur à Græco, non poteſt vti matrimonio, ſecundum veriorem ſententiam, *Hoſtien.in d. c.quòd tranſlationem, ibi Abb. num.*3. *Cardin.*§.*quæro in eo*,

De

Digitized by Google

De ritu autem Græcorum circa interſtitia, & tempora ordinum, vide ſupra *verbo ordo, c. 15. not. 2.*

C A P V T III.

Ritum Breuiarij mutantes.

EX Bulla Pij V. 64 *Quod à nobis*, ſuper reformatione Breuiarij, ſtatutum eſt, omnes, qui horas canonicas ex more, & ritu Romanæ Eccleſiæ iure, vel conſuetudine dicere debent, teneri recitare ex præſcripto, & ratione Breuiarij Romani ab eodem Pontifice reformati, & neminem, niſi in hac forma, ſatisfacere poſſe, non obſtantibus priuilegijs, & conſuetudinibus quibuſcunque; exceptis Breuiarijs expreſsè approbatis à Sede Apoſtolica ab ipſa prima inſtitutione, vel conſuetis, ſi tamen iſta inſtitutio, vel conſuetudo ducentos annos antecedat.

Sacra Congregatio Rituum, Decreto approbato ab Vrbano Octauo declarauit, poſt Bullam præfatam Pij V. non potuiſſe, nec poſſe, etiam per locorum Ordinarios, addi Calendarijs Sanctorum Officia, niſi quæ in Breuiario Romano, vel à Sede Apoſtolica, ſeu Sacræ Congregationis licentia conceduntur; nec poſſe Sanctorum Officia, vt ſupra conceſſa certo ritu, in altiorem ritum, vel de loco ad locum mutari, præter conceſſionis formam; neque Officium fieri iuxta ritum conceſſum de Sanctis non appoſitis in Breuiarij Calendario ſine licentia, vt ſupra: & hæc omnia mandauit, & ſtatuit innouando pœnas Conſtitutionis Pij Quinti reſpectiuè.

Vnde apparet in caſu talium mutationum non ſatisfieri, niſi paruitas materiæ, aut bona fides excuſet, ſecundùm ea, quæ docent *Suarez. de relig. tom. 2. tract. de horis lib. 4. cap. 11. num* 15. *Leſſ. lib. 2. cap. 37. num.* 77. & alij apud *Dianam* allegati *tractat.* 12. *reſolut.* 10. *tom. 1.*

C A P V T I.

Romanæ Eccleſiæ Statum inuadentes, aut detinentes, vel eius ſupremam temporalem iuriſdictionem vſurpantes, aut detinentes.

EXtrau. *Et ſi Dominici, de pœnit. & remiſſ.* ſtatuitur, vt in conceſſionibus abſoluendi à caſibus, & cenſuris Papæ reſeruatis, cenſeatur exceptus ille conſpirationis in Statum Romani Pontificis, & cuiuſcunque offenſæ in Statum Sedis Apoſtolicæ; vndè aliqui putant ex eo textu eſſe excommunicationem latam in iure in tales delinquentes, ita *Sylu. verbo, excommun. 7. numer.* 24. Sed verius eſt non adeſſe, niſi ex ſequentibus.

Primò quidem ex *Trid. ſeſſ. 22. cap.* 11. vbi fertur excommunicatio Papæ reſeruata, & aliæ pœnæ ipſo facto incurrendæ, contra vſurpantes bona, vel iura Eccleſiarum, aut fructus, &c. aut impedientes quominùs percipiantur ab ijs, ad quos pertinent; de quibus dixi, *verbo, vſurpatio.*

Secundò ex Bulla *in Cœna Domini c.* 20. fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra eos, qui inuadere, deſtruere, occupare, aut detinere præſumunt Ciuitates, Terras, Loca, vel Iura ad Romanam Eccleſiam pertinentia, eique mediatè, vel immediatè ſubiecta, vel ſupremam iuriſdictionem in illis locis eidem Eccleſiæ Romanæ competentem de facto vſurpare, perturbare, retinere, & vexare præſumunt. Et extenditur hæc excommunicatio contra adhærentes, fautores, ac defenſores eorum, vel auxilium, conſilium, fauoremue præſtantes. De qua re vide Expoſitores eiuſdem Bullæ, & *Cokier de iuriſd. in in exemp. p. 4. q. 75. num.* 1. 2. & 3. vbi ait hic contineri etiam Aduocatos ſcienter patrocinantes. Item ait contineri caſum, quo Ordinarius, vel alius Iudex Eccleſiaſticus vſurpat iuriſdictionem in exemptos: itemque contineri ipſos exemptos, conſentientes tali vſurpationi; de qua re dixi *verbo, Iuriſdictio, cap* 19.

Tertiò ex eadem Bulla, *cap.* 17. vbi fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra vſurpantes iuriſdictiones, fructus, redditus, prouentus ad Sedem Apoſtolicam, ſeu Romanum Pontificem pertinentes: de qua re vide *ibi Expoſitores*, & dixi *verbo, vſurpatio.*

Quartò ex *cap. 3. Bullæ eiuſdem in Cœna Domini*, vbi fertur excommunicatio contra Piratas, ſeu Latrunculos maritimos mare Romanæ Eccleſiæ diſcurrentes. De qua re dixi ſupra, *verbo Piratæ.*

C A P V T I.

Sacramentum Pœnitentiæ inter abſentes perfici poſſe aſſerentes, vel tractantes, vel imprimi facientes, vel practicantes.

CLemens VIII. Decreto edito in generali Congregatione vniuerſalis Inquiſitionis Romæ anno 1602. die 20. Iunij, & promulgato, vt apud *Cherub. in Bullario Conſtitutione 86. eiuſdem Papæ*, hanc propoſitionem, ſcilicet licere per literas, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus vti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauit, & prohibuit. Quòd ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam diſputatiuè tractauerit, niſi forſitan impugnando, vel ad praxim directè, ſeu indirectè deduxerit, excommunicationem latæ ſententiæ ipſo facto incurrat, à qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacunque etiam dignitate fulgente, niſi à ſolò Summo Pontifice abſolui.

Aduertendum primò, quod dicta opinio in hoc decreto non eſt damnata, vt hæretica, ideo contra eam aſſerentes non intrant pœnæ latæ ſententiæ contra hæreticos ſtatutæ, quamquam tales trangreſſores reddantur ſuſpecti de hæreſi: ita *Comitolus reſpon. moralium lib. 1. q. 16. n. 7. &* 8.

Aduertendum ſecundò, quod hoc decretum non obſtat, quin poſſit, & debeat Confeſſarius accedere ad infirmum, qui confitendi deſiderium per ſe, vel per alios oſtendit, ſed ante aduentum Confeſſarij iam ſenſibus

ſibus

Digitized by Google

ſibus,ſeu rationis vſu deſtitutus eſt,& in articulo mortis conſtitutus) ipſum iam præſens præſentem abſoluere, vt habetur in *Rituali Romano Pauli V.iuſſu edito, tit. de ſacram.Pœniten. §. quod ſi inter.* de qua re vide *Bonaccinam de ſacram. Pœnit. q.5. punct. 2. §. 4. diffic. 4. num. 10. Layman lib. 5. tit. de ſacram. Pœnitent. cap. 3. in fin.& c.8. §. ſed bene notat. Dianam reſol.4.5. 7.& 8. tract. 3. to.2.*

C A P V T II.

Sacramentum Confeſſionis, vel communionis,annuæ omittentes.

EX *cap. omnis vtriuſque, de Pœnit. & remiſſ.* Statutum, eſt vt omnis fidelis, ſcilicet baptizatus,poſt quam ad annos diſcretionis peruenit , omnia peccata proprio Sacerdoti ſacramentaliter confiteri teneatur ſemel in anno, & pœnitentiam iniunctam ſtudeat implere pro viribus. Item vt ſuſcipere teneatur reuerenter Euchariſtiæ Sacramentum in Paſchate ad minus, niſi forte proprij Sacerdotis conſilio, ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab huiuſmodi perceptione Sacramenti duxerit abſtinendum: alioquin, & viuens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur,& moriens Chriſtiana careat ſepultura.

Nota primo, quòd obligatio confitendi omnia peccata annuatim, intelligitur de mortalibus, non venialibus ; nam venialia alijs etiam medijs tolluntur, *Trid ſeſſ.14.c.5. de doctrina Sacram. pœnitent.*

Nota ſecundo, quod illa pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ eſt ſententiæ ferendæ : hoc eſt certum , vt Doctores ſtatim citandi fatentur . Pœna item priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ ſecundum multos non eſt latæ ſententiæ, vt tenet *Suar.de Sacram.Euchar.diſp. 70. ſect.3. in fine. Fagundez in præcep.2. lib. 1. capit.4. num. 2. Bonacc. de Sacram. Euchariſt q. 7. punct. vlt. num. 19. Layman de Sacram.Euchar. cap.5. num.10.lib. 5.* Sed contrarium eſt verius,quia cum ſit lata per verbum *careat*, ſecundum magis communem,eſt latæ ſententiæ, vt *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo , reuertatur, num. 161.& 116. de reuoc. don.* & præſertim cum in caſu noſtro non indigeat facto hominis poſitiuo ad ſui executionem , ſed tantum facto negatiuo. Vnde poſito, quod ſit notorium, ſeu manifeſtum., quod talis defunctus ſit ſine Confeſſione annua , vel Communione Paſchali,non debent Clerici eum ad ſepulturam admittere,nulla deſuper ſententia Ordinarij expectata, *Sylu.verbo Sepultura,n. 19. §.4. is quem,Tabiena num. 14. verſ 6. Angel. num. 29.* Quamuis *Layman loco cit*, dicat Parochos , cùm iuriſdictionem fori externi non habeant, non facile debere per ſe propria authoritate illam pœnam exequi, ſed monito, & iubente Ordinario. maximè ſi omiſſio Sacramentorum poſſit aliqua cauſa excuſari. Illud omnes concedunt , quòd ſi talis non fuerit propterea per ſententiam nominatim interdictus, vt ſupra, & ſigna contritionis , ſeu pœnitentiæ ediderit in mortis articulo,cùm non potuerit tunc recipere Sacramenta, & de his conſtet ſaltem teſtimonio vnius,ſepeliri debet eccleſiaſtica ſepultura vt *Sylu. Tabiena, & Angel. vbi ſupra. Archid. in cap. qui recedunt 26. q.6. Laym. lib.3. tract.5. de ſepul. cap.12.n.11.* vbi teſtatur de communi.

C A P V T III.

Sacramentalem formam , vel benedictionem iterans ſuper eadem materia.

SAcramentalem formam, vel benedictionem iterare ſuper eadem materia iam ſacramentata, peccatum mortale eſt ſacrilegij,ob iniuriam Sacramenti,ſeu ſacramentalis benedictionis, *gloſſ. in cap. 1. verbo, iterandum, de Sacram. non iteran. ibi Canoniſtæ , & Maiolus lib 3. cap.15. per totum* : & Sacerdos taliter delinquens, ab officio & beneficio ſuſpenſus,cum litteris, ſeu teſtimonio ad Sedem Apoſtolicam abſoluendus, ab Ordinario ſuo mittendus eſt, ex *caput. 1. de ſecund. nup.* Sed quamuis aliqui Doctores crediderint ex illo textu eſſe ſuſpenſionem latæ ſententiæ,tamen communis ſententia docet, ferendæ ſententiæ ; imò talem miſſionem ad Sedem Apoſtolicam hodie non eſſe in vſu, & poſſe hodie ab Ordinario ſuſpendente ſuſpenſum abſolui, vt *Sanchez lib. 7. de matrim diſp. 82. nu 16.& 28. Barboſa in dict. cap.1. num. vlt. ob extrauag. Ioan. XXII. Certiorationi.*

Limita,quod quando prima vice Sacramentum fuit nullum,aut conſecratio nulla,vt collata à non habente poteſtatem,tunc iteranda eſt forma,& conſecratio Poteſt tamen in ſacramentalibus quatenus ſunt ab Eccleſia inſtituta, Papa de plenitudine poteſtatis ratificare talē benedictionem, ſeu conſecrationem,vt abſque alio facto ſit eo ipſo res conſecrata,ſeu benedicta, vt *c.aqua, ibi etiam Canon.de conſecr. Eccl.vel Alt* Similiter ſi conſecratio, ſeu benedictio, ſeu Sacramenti confectio , ſit probabiliter dubia, poteſt repeti forma ſub conditione ſuper eadem materia, vel ſubiecto , quia non intelligitur iteratum , quod ambigitur eſſe factum , *capit. veniens, de presb. non bapt.* Item ſi non apparet, an res fuerit benedicta, ſeu conſecrata, ver. gr. Eccleſia,Ara, &c. cum non conſtet ex ſcriptura, vel ſaltem vnico teſte, vel præſumptione aliqua, poteſt, & debet abſque vlla dubitatione, ſeu conditione conſecrari , ſeu benedici; quia non dicitur iteratum, quod neſcitur eſſe factum, *cap. ſolemnitates, iſ 1. de conſecr. diſt. 1.*

Limita ſecundo , vt non ſit illicitum matrimonij contractum iterare , quia ſic alij humani contractus iterari poſſunt, dummodo benedictiones non iterentur,ita DD.quos allegat & ſequitur *Sanc.lib.2.de matr. diſ. 11.n.31.*

C A P V T IV.

Sacramenta alienis Parochianis miniſtrans.

SI quis Sacerdos miniſtret Sacramentum Baptiſmi, alieno Parochiano,animo vſurpandi hanc iuriſdictionem ſuæ Parochiæ, incurrit in cenſuras latas contra vſurpantes iura Eccleſiarum, vt dixi infra ver. *Vſurpatio* . Si autem non animo vſurpandi , ſed gratificandi petentibus , nullam cenſuram , neque irregularitatem incurrit, vt *Bonac. trac de baptiſm pun.5. num. 10. cum ibi alleg.* Imò ſi id faciat in neceſſitate,cum proprius

prius Parochus deeſt, ſeu haberi facilè non poteſt, neque vllum peccatum committet, vt *Bonaccina ibi cum alleg.*

Miniſtrans Sacramentum extremę vnctionis, vel Euchariſtiæ alienis Parochianis, ſi ſit Religioſus, incurrit in cenſuras, de quibus dixi verbo, *Parochialia iura.*

Matrimonio coniungens alienos parochianos incurrit in cenſuras, de quibus dixi verbo, *Matrim. c. 1.*

Pœnitentiæ Sacramentum miniſtrans ſine approbatione incurrit pęnas. quas Vide ſupra ver. *Abſolutio.* Sed approbatus miniſtrans alienis Parochianis, ſine facultate Epiſcopi, vel Parochi, vel priuilegio Papæ inualidè miniſtrat, & peccat mortaliter, niſi ob ignorantiam, aut malitiam proprij Parochi, Parochiani accedant ad alium Sacerdotem, aut ob impedimentũ proprij Parochi, *per c. placuit de pœnit. diſt 6.* Non tamen incurrit tranſgreſſor vllam pœnam ipſo facto, niſi id faciat per vſurpationis modum, vt ſupra dixi de Baptizante, & probatur ex *d, capit. placuit,* vbi eſt pœna ferendæ ſententiæ.

CAPVT I.

Sacrilegium committentes.

NOta, quod licet Sacrilegium in rigore Theologico, ſit omnis violatio rei ſacræ, id eſt rei, vel perſonæ Deo dicatæ publicè, vel priuatè, ſumendo violationem pro omni actu irreuerentiæ etiam ſine reali, ſeu phyſica rei ipſius mutatione, vt *S. Thom. 2.2 q. 99. art. 1. & 3. Leſſ. lib. 2. cap. 45. num. 11. Laym. lib. 4. tract. 10. cap 7. num. 1. & 2.* Tamen ſecundum iura, & pœnas externi fori, ſacrilegium intelligitur ſolùm, quando irreuerentia committitur contra res publicè Deo dicatas, ſcilicet publica Eccleſiæ authoritate. *l. in tantum ff. de rer. diuiſ. Petr. Greg. Toloſ. lib. 33. ſyntagm. c 14. Suar. lib 3. cap. 2. num. 1. tom. 1. de relig.* Eſt autem crimen ſacrilegij mixti fori; vt *Salzedo ad Diaz c. 90.* & latè *Marta de iuriſd p. 2. cap. 11. num. 21. cum alleg.* vbi *num. 22.* notat, quod Iudex Eccleſiaſticus, & ſæcularis poſſunt concurrere, reſpectu diuerſarum pœnarum, vt vnus alium impedire non debeat: vnde ſi Iudex laicus præueniat, nihil vetat Iudicem eccleſiaſticum, quominus poſſit procedere ad ſententiam cenſuræ promulgatoriam, vel declaratoriam contra eundem, per *c. placet, 16. q. 1. & l. placet C. de ſacroſ. Eccleſ. ibi Bal. & Fab.*

Eſt tamen differentia inter ius Canonicum, & ius Ciuile, quod de iure Canonico ſacrilegium punibile dicitur, ſiue auferatur ſacrum de non ſacro, ſiue non ſacrum de ſacro. De iure autem Ciuili vtrunque debet concurrere, ſcilicet vt ſacrum de ſacro ablatum ſit: & vnumquodque ius in proprio foro ſeruandum erit, & ita *Boer. deciſ. 254. Marta loco cit. num. 15. & 16. Menoch. de arbitr. caſu 389. n. 12. & 13.* & de communi teſtatur *Clarus §. ſacrilegium, in princ.*

Diſtinguitur autem ſacrilegium in tres ſpecies, quia aut eſt contra perſonas, vel res mobiles, vel immobiles Deo dicatas, *S. Th. art. 3. cit. Leſſ. num. 9. Bern. Diaz & Salzedo ibi c. 90. praxis.*

Sacrilegium contra perſonas ſæpe habet pœnas latæ ſententiæ, vt violatio priuilegij Canonis: dixi *verbo, Iniuria.* Violatio priuilegij fori: dixi *verbo Iuriſdictio.* Item violatio voti ſolemnis per matrimonium: dixi *verbo, Matrimonium. cap. 4.* Similiter ſacrilegium contra res mobiles ſæpè habet pœnas latæ ſententiæ, vt alienatio rerum ſacrarum Eccleſiæ pretioſarum: dixi *verbo, Alienatio.* Item furtum rei ſacræ cum effractione, de qua re infra dicendũ, & dixi *verbo Incendiarij c. 1. & 2.* Item oblationum Eccleſiaſticarum vſurpatio: vt dixi *verbo, Oblatio.* Denique, & ſacrilegium contra loca ſacra habet ſæpè pœnas latæ ſententiæ, vt dixi *verbo, Immunitas, cap. 1. verbo, Incendiarij; verbo, Alienatio,* & alijs caſibus infra explicandis.

I. Sacrilegij criminis damnatus iuris infamiam incurrit, & conſequenter eſt irregularis, quia eſt crimen publicum, *l. lege Iulia, ff. ad l. Iul. pecul. & de ſacril.* nam & omnis iniuria contra Religionem eſt crimen publicum, *Clar. in praxi Criminali, q 1.* & quòd ſacrilegij reus ſit infamis, & irregularis, eſt *text.* in *c fin. de furt. c. ſi quis presbyter, 50. diſt. Abb. & DD. in cap. cum queſtus, de foro compet. Salzed. ad Diaz in praxi cap 90. lit. A.* Et procedit etiam ſi non ſit ſententia condemnatus, ſi tamen crimen eſt notorium, quia cum ſit crimen enorme depoſitione dignum, vt *Bern. Diaz ibi num. 2. cum Hoſtien.* ſecundùm magis communem, ipſo iure infamem reddit, & irregularem: & probatur in *d. cap. fin. & in cap. fin. de tempor. ordin.* Poteſt tamen ſuper hac infamia, & irregularitate Epiſcopus diſpenſare, *Abb. in c. cùm te, de ſent. & re iud. Tolet. lib. 1. cap. 62. §. vlt. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 11. num. 45. & c. 12. n. 4. in fin.* Sed intellige pœnitentia, vel eius parte peracta, & ceſſante ſcandalo, per *dic c fin. de furt.*

CAPVT II.

Sacrilegium, exercendo iuriſdictionem laicalem contentioſam in loco ſacro.

EXercere iudicia ſæcularia in Eccleſia, ſeu loco ſacro, ſacrilegium eſt, & ſpecialiter iure Canonico prohibitum, *c. 1. de immunit. Eccleſ.* & eſt peccatum mortale, ex genere ſuo, *Suar. to. 1. de Relig. lib 3. c 4. num. 12. tract. 1.* & acta ſunt ipſo iure nulla, *Abbas in c. cum Eccleſia, de immun. Eccleſ. Suar. ibi, Layman. lib. 4. tract. de ſacril. cap. 7 num. 9.* Secus autem in actibus iuriſdictionis voluntariæ, *Suar. num 13. Abb. in d. c. 2.* & an reus poſſit in Eccleſia citari, Vide *Sperell. deciſ. 104. numer. 3*

CAPVT III.

Sacrilegium, ſpoliando Eccleſias cum effractione.

I. IN hoc caſu eſſe ſtatutam pœnam excommunicationis latæ ſententiæ contra taliter delinquentes, probatur ex *c. quiſquis, 17. q. 4. & c. conqueſti, 22. de ſent. excommun.* & de communi teſtatur *Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 2. num. 6. Filiucc. tract. 15. num 55. Caiet. verbo, excomm. cap. 21. Roderic. q. regul. 51. art. 2. §. tertio notandum, to. 2. Reginal. lib. 19. num. 60.* & tenent

Azor.

Digitized by Google

Azor. par.1 lib.9.c.27.q.12. Sayr. lib.5. cap.29.num.15. & 29.de cenſuris.

Amplia, vt appellatione ſpoliationis intelligatur omne furtum graue, ſcilicet attingens ad mortale peccatum. *Suarez numer.* 11. *Filiuec. numer.* 55. & ſufficit quòd effractio, ſeu violentia fiat contra portas, vel ſeras, vel muros loci ſacri. *Abb. in d. cap. conqueſti. Tolet. lib.1.cap.36. num.7. Sayr. numer.6. Sylu. excomm. 7. numer. 17. verſ.* 1. & ſufficit, ſi vel cardines moueat, vel feneſtram vitream frangat, vel vectes, aut feneſtras impingens faciat eas cadere, vel cedere, & vi aperiri, vt *Sylu. & Sayr. ibidem.*

Limita primò, quòd nomine Eccleſiæ non continetur hic priuatum Oratorium, vel Cœmeterium, ſi non ſit vnitum Eccleſiæ. *Suar. n.12.&. 13. Reginald. lib.19. nu.60. §. infertur quarto.*

Limita ſecundo, vt intelligatur hæc pœna ſolùm contra auferentes, vel deſtruentes res ipſius Eccleſiæ, ſeu ad eius vſum deputatas. *Regin. ibi §. aduerte tertiò, Filiuec. num.55. Suar. numer.* 12. Adde, quòd ſi tales ſpoliatores fuerint per Epiſcopum denunciati, non poſſunt abſolui, niſi à Papa. *d. capit. conqueſti. Suarez num. 14. Tolet. ibi, Layman. lib.4.tract.10.cap.7.nu.19.* & tenentur Epiſcopi tales denunciare, per *text. cit. Suar. num* 21. Intelligimus autem hæc de denunciatione nominatim. *Sayr. num.14.* Ante denunciationem autem excommunicatio non eſt reſeruata, ſecundum probabiliorem. *Caiet. Tolet. Reginal. Suar. Filiuc. ibid.* Debet tamen prius præcedere ſatisfactio, *Sayr. n.15.*

II. Eccleſiarum violatores notorij varias pœnas circa priuationem Sacramentorum, & ſepulturæ ſolemnia incurrunt. Itemque incurrunt Clerici eos contra prohibitionem iuris ad ea admittentes: de quibus dixi *verbo, Incendiarij, c.* 2.& *verbo, Sepultura, c.4.* ex *c. ſuper eo, de raptor.*

CAPVT IV.

Sacrilegium contra auferentes ornamenta, vel lapides Eccleſiarum Vrbis Romæ.

EX Bulla Sixti Quarti, *Cùm prouida*, quæ eſt 3. in Bullario Laertij, ſtatuta eſt excommunicatio latæ ſententiæ Papæ reſeruata, contra quoſcunque, qui de lapidibus porphyreticis, marmoreis, alijſue diuerſorum generum, ſeu colorum ad Eccleſiarum Vrbis Romæ decorem, & ornatum deputatis, ſiue de alijs earundem Eccleſiarum ornamentis auſu ſacrilego abſtulerint, ſeu auferent in futurum, aut per ſe vel per alios ad diuerſa loca aſportare præſumpſerint, aut talia habuerint, aut in ſurripiendo, ſeruando, & retinendo, auxilium præſtiterint, vel fauorem, & contra ſcientes & non reuelantes Papæ. Item ſtatutum eſt ibidem interdictum latæ ſententiæ contra Eccleſias, & loca, quorum vſui taliter ablata deputata fuerint, ſeu deputabuntur; quod tandiù duret, quandiù ad loca, vnde prius ablata fuere, abſque diminutione aliqua fuerint reportata: in ſuo robore etiam permanentibus Conſtitutionibus ab alijs Summis Pontificibus promulgatis, quibus excommunicati declarantur auferentes lapides, ſeu ornamenta de Eccleſijs, ſeu ſacris locis.

De hac re vide *Barboſ. alleg. 50. num. 117. Bonac. de cenſur. partic. diſp.2. q.3. punc.13. Filiuc. tr. 15. nu. 126. Gambarup. de excomm. Papæ reſeru. cap. 7. num.* 19. Et nota, quod hæc Conſtitutio eſt propriè dicta, durans per tempora futura, vt patet ex verbis ibi ſæpè repetitis *infuturum*, &c. quid quid contra dicat *Filiuc.* qui putat fuiſſe edictum pro tempore illo ſolum promulgatum quod fortè procedit, quoad obligationem denunciandi ibi appoſitam, non quoad reliqua.

CAPVT V.

Sacrilegium celebrantis in Eccleſia polluta.

ECcleſia polluitur homicidio, vel iniurioſa ſanguinis, vel libidinoſa ſeminis effuſione; vel ſepultura excommunicati vitandi, vel infidelis, ſcilicet non baptizati, vel ob conſecrationem eiuſdem Eccleſiæ ab Epiſcopo excommunicato vitando factam; vt *cap. propoſuiſti, de conſecr. Eccleſ. & cap. vn. eod. tit. in 6. & Canoniſtæ vtrobique*; & tunc ſuſpenduntur diuina organa, id eſt, officia, in tali Eccleſia, vt *capit. fin. de conſecr. Eccleſ. cap. tuarum de priuil.* Celebrans tamen in illa Eccleſia non fit irregularis, vt *c. is qui de ſent. excommun. in 6.* Nonnulli autem dicunt, quod incurrat in ſuſpenſionem, vel interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & poſtea celebrando fiat irregularis. Tenent hoc *Angel. verbo conſecr. num. 8. Syluest. verbo, conſecratio, 2. in fin. Graff. pa.1. lib. 2. cap.48. num 28. Armilla verb. conſecr. Azor. tom. 1. lib.10. q.16. Vinald. de ſuſp. num. 86. gloſſ. in d. cap. is qui. Lapus in cap. Epiſcoporum de priuil. in 6.* Sed contraria eſt communis, quam tenet *Tolet. lib.5. cap.8. §. quinta cauſa. Suar. de Sacram. diſput. 81. ſect. 4 §. ſed quæres. Abb. in cap. ſi Eccleſia, de conſecr. Eccleſ.* & plurimos allegat, & ſequitur *Sayr. lib.15. cap.16. num.20.* contrariam dicens falſam; & tenet *Fagundez in primo præcepto lib. 3. cap. 14. num. 5. Barboſ. allegat. 28. num. 54. Mirand. par. 2. quæſt. 39. art.6.*

An autem moderatio interdicti facta *ex cap. Alma Mater, de ſent. excommun. in 6.* circa diuina Officia, & Sacramentorum adminiſtrationem in loco interdicto, procedat etiam in ceſſatione à diuinis, quæ conſurgit, & ipſo iure infertur per Eccleſiæ pollutionem? Reſpondeo negatiuè ſecundum veriorem, vt dixi *verbo ceſſatio cap.* 1. & præſertim quia moderatio *cap. Alma* loquitur tantum de interdicto generali locali, vt *Suar. de cenſur. diſp. 39. ſect. 2. num.13. Sayr. lib.5. capit. 7. num.12.* multo minus poteſt fieri illius extenſio ad ceſſationem particularem: & ita in terminis docet *Henriq. lib.13. cap.51. in fin. cum Villadiego.* Poteſt autem celebrari in Eccleſia polluta cum licentia Epiſcopi in caſu vrgentis neceſſitatis. *S. Thom. 3. par. q. 83. art 3. ad 2. Sayr. lib 5. cap.16. num.29. Miranda tom. 2. q.39. ar. 6. in fin. Suar. de Sacram. diſp. 81. ſect.4. verſ. his poſitis. Eman. Sà verbo, Eccleſia, num.19. & 23.* per *cap. Miſſarum, de conſecr. diſtinct.* 1.

Illud aduerte, quod licet in Eccleſia polluta, vel Cœmeterio polluto ſepeliri fideles interim non debeant, vt *Abb. in d. capit. fin. de conſecr. Eccl.* per illum tex. tamen ſi ſepelirentur, exhumari corpora non

debent,niſi ſint excommunicati,aut perſonaliter interdicti, non tolerati. *Suar. de cenſ. diſp.* 35. *ſect.* 1. *n.*20. *Nauarr. c.*37.*nu.*176. *Bonif. in Clem.* 1. *de ſepult. n.*76. *Card. ibi,num.*32.

Polluta Eccleſia pollutum cenſetur cœmeterium, ſi eſt contiguum, *tex. in cap. vn. de conſ. Eccl, in* 6. dicitur autem contiguũ, quando eorum extrema ſe contingunt, vt *gl. ibi verbo contiguum*. Requiritur ergo, vt inter ea vnus ſit tantum paries diuiſorius,ſeu cõmunis; aliàs enim ſi diuerſi eſſent ſingulorum parietes,non eſſet cœmeterium contiguum,ſed ſeparatum, vt *Sayrus lib.*5. *cap.* 2. *num.* 17. *cum ibi alleg.* & melius explicat *gloſſ. in dict. cap. vn. verb. contiguum in addit. Io. Andr.* vbi contigua ait, quorum terminus eſt vnus;& idem ait *Suar. diſp.* 52. *de cenſ. ſec.* 2. *num.* 27. *Bonaccin. de interd punct.* 1. *num.*26. Et idem dicendum de capella Eccleſiæ contigua, *capit. ſi ciuitas. de ſent. excom. in* 6. *Suar. & Bonacc. ibi.*

Aduerte etiam, quod multi Doctores ex recentioribus aſſerunt, ſi Eccleſia polluta ſit, ſed ante publicationem in ea aliquis ſacerdos bona fide celebrauerit, hoc ipſo cenſeri ſufficienter Eccleſiam reconciliatam, ita *Eman. Sà, verbo, Eccleſia, numer.* 19. *Caſtro de lege pœnali, lib.*2.*cap.vlt. poſt concl.*3. *Auila par.*5. *diſput.*7. *pun.*3. *concl.* 1. *verſic. ſed quid, Diana reſol.*69. *tract.*14. *tom.*1. *Bonacc. de ſacr. Matr. q. vlt. in fin.num.*27. Sed contrarium verum eſt,& in praxi Romæ ſeruatum vidi, & tenet *Portel. in addit. ad dubia Regul. verſ. Eccleſia, num.*5. *Layman lib.*5. *tract. de ſacrif. Miſſæ,capit* 5. *num* 13. qui contrariam ſententiam falſam aſſerit, & *Facund. in primum præcept. lib.*3. *cap.*21. *num.*15. quia inquit reconciliationem pendere ex certa verborum forma,& ſolemnitate ab Eccleſia inſtituta; & ita ſupponunt omnes Doctores, qui communiter dicunt, ſi actio publicetur longè poſt, tunc pollutionis impedimentum vim habere, ſcilicet etiamſi interim ſæpius fuerit celebratum.

Hic aduerte etiam, data, ſed non concesſa prima ſententia, non eſſe admittendum id quod *Diana reſol.* 69. *tract.* 14. *tom* 1. infert eſſe probabile, ſcilicet ſi Sacerdos bona fide celebrauit cum Calice, vel patena nondùm conſecratis,vel cum veſtibus nondum benedictis, res huiuſmodi ex hoc remanere conſecratas, vt deinceps ad Miſſæ vſum non indigeant alia conſecratione, vel benedictione; etenim non eſt facienda extenſio de Eccleſia tantum polluta, quæ tamen non dicitur execrata, ſed remanet conſecrata, ad vaſa merè prophana,& nondum conſecrata, ſicut etſi quis celebret bona fide in loco prophano, nullus inferet locum remanere conſecratum,& habetur in *cap. aqua & ibi gloſſ. ver. toleramus*, & ibi canoniſtæ de *conſecr. eccl.* vbi probatur Eccleſiam non conſecratam, etiam per longi temporis celebrationem non reddi conſecratam, (niſi Papa ratum habeat, & decernat haberi pro conſecrata) nõn ſuffragante bona fide, & ideo rectè *Fagundez tract.* 1. *lib.*3. *cap.*21. *numer.*15. eam ſententiam tanquam improbabilem, æſtimat reijciendam.

Circa modum autem reconciliandi loca polluta ſecundum ritum Sanctæ Eccleſiæ, vide *Barboſam alleg.* 28. *num.*55. *cum ſeqq.* & adde, quod Papa poteſt Eccleſiam pollutam reconciliare per diſpenſationem etiam ſolo verbo, abſque exteriori cæremonia conſueta,quia poteſt ſolo verbo auferre maculam illam mortalem ex decreto Eccleſiæ perſeuerantem, retractatione talis decreti in tali caſu, eſt tex, *in capitul, aqua, de conſecr. Eccleſ.* qui modus eſſet vtilis, quando fuiſſet Eccleſia conſecrata polluta, reconciliata à Sacerdote non habente priuilegium id faciendi, & nunc eſſet periculum ſcandali,ſi vitium detegeretur, vt in *d. cap. aqua*.

CAPVT I.

Sal exterum ementes in terris Eccleſiæ Romanæ immediatè ſubiectis.

HÆc actio, ſeu emptio prohibita fuit à Gregor. XIII. Bulla 49 incip. *Ex incumbenti*, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ſed non reſeruatæ.

Sed reuocata fuit hæc excommunicationis pœna per Bullam Clem. VIII. 49. quæ incit *Frumenti*. §.4. vbi tamen ipſam prohibitionem in reliquis confirmauit & extendit: quare non benè hæc excommunicatio ab aliquibus recenſetur inter alias, quaſi etiam nunc vim obtineat, vt à *Barboſ. alleg.* 50. *numer.* 252.

CAPVT I.

Sanctum Officium offendentes, vel non adiuuantes.

Vide *verbo Inquiſitio.*

CAPVT I.

Schiſma.

SChiſma eſt ſciſſio, ſeu ſeparatio ab vnitate Eccleſiæ Catholicæ, quatenus eſt corpus myſticum, morale,ex Romano Pontifice, vt capite, & vniuerſis fidelibus, vt membris conſtans. *S. Thom.* 2. 2. *q.*39.*ar.* 1. *Sanch. in decal lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 1. *Suar. tract. de fide diſp.* 12. *ſect.* 1, *num.*1. Quare ſchiſma aliud eſt purum,ſeu ſimplex, quod in ſola malitia voluntatis conſiſtit nolentis regnoſcere Summum Pontificem, tanquam caput ſuum,aut nolentis cum alijs membris Eccleſiæ Catholicæ communicare,licet non habeat errorem in intellectu, nempe quia credit Papam eſſe verè caput Eccleſiæ, & credit vnam Sanctam Eccleſiam Catholicam; ita *S. Thomas ibi*:& præcipuè fit,cum quis electus eſt à minori parte Cardinalium, aut aliàs non canonicè in Papam. Nam & ipſe, & eum ſequentes ſunt puri ſchiſmatici, *Suar. de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.*12. *& diſp.* 23. *ſect.* 3. *num.*2. *Sayr. lib.*3. *cap.*32. *num.*4. Purus igitur ſchiſmaticus incurrit pœnas tantum ſchiſmaticorum. Vnde infertur, quod ſi quis Catholicus in Anglia præſtet iuramentum obedientiæ Regi tanquam Eccleſiæ Anglicanæ capiti, etiam ſi interius tali non aſſentiatur errori; nihilominus verè incurrit crimen, & pœnas ſchiſmaticorum, quia ad hoc

hoc ſufficit actus externus, etiam ſine errore hæreticali, ita *Sanch. lib. 2. cap. 36. num* 13. *Layman. lib. 2. trac. de charitate.cap.* 11. *num.*5.

Aliud eſt ſchiſma coniunctum cum hæreſi, ſeu cum errore intellectus, quia non credit, Papam eſſe caput Eccleſiæ, vel non credit eſſe vnam Sanctam Eccleſiam Catholicam, & tales ſunt, vt plurimum, ſchiſmatici noſtri temporis, ſcilicet extra cauſam electionis Antipapæ; vt de Græcis, ait *Pegn. in Directorio lib. 2. ſchol.* 34. *num.*1. & generaliter docet hoc *S. Hieronymus* relatus in *cap. inter hæreſim*, 24. *q.*3. & ſequitur *S. Thom.* 2.2. *loco cita. art.* 1. *in fin.* aſſignans etiam illam rationem, quia ſchiſma eſt via ad hæreſim. Tales ergo ſchiſmatici incurrunt pœnas non ſolum ſchiſmatis, de quibus *infra*, ſed etiam hæreſis, de quibus dixi *verbo, Hæreſis.*

Excuſantur autem à cenſuris, qui ſunt tãtum materialiter ſchiſmatici, id eſt errore probabili excuſati; quia ſæpè accidit, vt quæſtio ſit omnino dubia: & ita *Abbas in cap. licet, de elect. Say lib.* 3. *c.*5. *n.* 19. *Sanch. cap.* 36. *nu* 3.

I. Excommunicationem incurrunt ſchiſmatici quicunque latam, & Papæ reſeruatam *in Bulla in Cœna Domini, cap.* 1. *ibi, necnon ſchiſmaticos, & eos qui ſe à noſtra, & à Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt.* Quo loco continentur non ſolum ſchiſmatici, per ſciſſuram à capite, ſed etiam à membris, vt ſupra; ita *Vgolin. in idem cap.* 1. *Bulla, verſ. necnon ſchiſmaticos, num.*9. *Sanctar. de hæreſi, cap.* 43. *num.* 3. Et aduerte ibi per primam particulam *ſchiſmaticos*, intelligi de ſchiſmaticis per antonomaſiam, id eſt quando præter verum Pontificem, alius eligitur, eique obeditur: Per ſecundam verò ibi *& eos qui*, intelligi ſchiſmaticos alio modo, ſcilicet contumaciter recedendo à totali obediẽtia Papæ, vt Papa eſt; quia dicunt Doctores, tunc etiam eſſe verum, & purum ſchiſma, ita *Sayr. lib.*3. *cap.* 5. *num.* 21. *cum Caiet. Suar. de cenſ. diſ.* 21. *ſect.*2. *n.*12. *Vgol. n.*9. *Sanch. lib.*2. *c.*36. *n.*12. *Duar. ſuper idem. c. Bullæ n.* 16. hæc eſt verior, & communis, quamuis alij intelligant per illam primam particulam contineri propriè ſchiſmaticos; per ſecundã autẽ contineri eos, qui contumaciter alicui mandato Papę nolunt obedire, qui tamen nõ ſunt ſchiſmatici, ſi in alijs illi conſentiant obedire, ita *Tolet. lib* 1. *cap.* 19. *in fin.* ſed communiter reijcitur, quia nolens in aliquo caſu particulari obedire, etiam in deſpectum Papæ non continetur in hoc cap. vt *Sayr. Suar. Sanch. vbi ſupra.*

Eſt etiam lata excommunicatio contra ſchiſmaticos per electionem Antipapę, in *c. licet, de elect.* & ex Bulla Greg. XV. de quibus dixi *verbo, Conclaue, c.*4 *not.*9. & continet tam ipſum electum ſeſe ingerentem, quàm alios fautores, & ſectatores: ſed non eſt reſeruata talis excommunicatio, ex *d. c. licet*: hodie eſt reſeruata ex Bulla Cœnæ, vt ſupra dixi, & ex dicta Bulla Gregorij XV. Item generaliter contra ſchiſmaticorum Epiſcoporum, Cardinalium, Legatorum, & Dominorum temporalium ſectatores quoſcunque lata eſt excommunicatio, ex Bulla Pauli IV. 19. incipit, *Cùm ex Apoſtolatus*: ſed non eſt ibi reſeruata: ſed, vt dixi, hodie reſeruata eſt in Bulla Cœnæ, & Gregorij.

II. Infamiam, & irregularitatem incurrunt ſchiſmatici, ſi crimen ſchiſmatis ſit notorium, quia eſt crimen enorme depoſitione dignum, quod notorium inducit iuris infamiam ipſo facto, & conſequenter irregularitatem, ſecundùm magis communem Canoniſtarum, vt teſtantur in terminis *Azor. tom.*1. *lib* 8. *c.*20. *q.*8 *Sayr. lib.*7. *cap.* 12. *num.* 15. *&* 16. Imò alij dicunt, etiamſi ſit occultum crimen, induci irregularitatem: ita tenet *Azor. ibi cum Specul. & Raym.* plures apud *Sayr. numer.* 16. ſed communiter reijcitur, *vt Sayr. nu.* 17. *& Sanch. vbi ſup.*

Item contra multi recentiores dicunt, ſchiſmaticum occultum nullo modo eſſe infamem, vel irregularem: ſi autem ſit notorium crimen, eſſe infamem, & irregularem impropriè ob infamiam facti, quæ per pœnitentiam diluitur, ita *Sanch. lib.*2. *c.*36. *num* 20. *Bonac. ſuper cap.*1. *Bullæ Cœnæ, punct.*5. *num.*13. *Sanctarell. de hæreſi, c.*43. *num.* 13. *Suar. de irregul. diſp.*43. *ſect.* 2. *num* 7. Verùm non puto, à prima ſententia communi recedendum. Imò ex Bulla Pauli IV. ſupracitata, ſi Cardinales, Epiſcopi, Legati, & Domini temporales in ſchiſma incurriſſe deprehenſi, aut confeſſi, aut conuicti fuerint, ipſo facto ſunt ordinibus priuati, id eſt ipſo iure depoſiti, & ad ordines inhabiles: & fautores iſtorum ſunt ipſo iure infames, & conſequenter iſti omnes ſunt eo ipſo irregulares.

III. Priuationem beneficiorum Eccleſiaſticorum, & inhabilitatem ad illa ipſo facto incurrunt ſchiſmatici omnes, ſecundùm aliquorum opinionem; alij tamen dicunt ſolum eſſe inhabiles ad acquirenda, *c. quia diligencia, de elec.* non tamen eſſe ipſo iure priuatos acquiſitis. Ita *Sanc. lib.*2. *c.*36. *n.*19. *Garz. p.* 11. *c.*10 *n.*161. & ſi crimen eſt publicum, ſolus Papa ſuper hac inhabilitate diſpenſat; ſi eſt occultum, ſecundum aliquos poteſt Epiſcopus diſpenſare, ex *Trid. ſeſſ.* 24. *c.*6. ita *Garzias numer.* 164. *Sanctarell. de hæreſi. c.*43. *nu.* 12. *in fin.* Sed de hac re dixi *par.*1. *cap* 30.

Item ſchiſmaticus omni iuriſdictione Eccleſiaſtica ipſo iure priuatus eſt, *c. didicimus*, 24. *q.*1. quod intelligunt DD. eſſe verum, poſtquam fuerit nominatim denunciatus excommunicatus, vt *Coninch tract. de virtutibus, diſp.*30. *num* 47. *Duar. ſup. cap.*1. *Bul. lib.* 2. *c.*56. *num.*13. Valent tamen geſta via publicæ poteſtatis à ſchiſmatico occulto, & tolerato, *Garz. num.* 160. *cum Nauarr. Abb. & Azor.*

IV. Sed ex Bulla Pauli IV. ſupracitata, incipit, *Cum ex Apoſtolatus*, Epiſcopi, & ijs maiores Prælati, & Cardinales, & Legati, necnon Domini temporales in ſchiſmate deprehenſi, aut confeſſi, aut conuicti, incurrunt ipſo facto priuationem omnium dignitatum, Eccleſiarum, beneficiorum, officiorum Eccleſiaſticorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ, & dominiorum publicorum temporalium. Eorum autem ſectatores, ſeu fautores ſunt eo ipſo ineligibiles actiuè, & paſſiuè, & inteſtabiles, hæreditatum, & ſucceſſionum incapaces, & omni actione iudiciali, & omnibus beneficijs, & Eccleſijs priuati, omnibuſque dominijs publicis, vel priuatis, & primo occupanti bona iſtorum temporalia conceduntur. Dicuntur autem deprehenſi in ſchiſmate, qui in fragranti, & per euidentiam facti, in eo crimine reperti ſunt, vel probato crimine, vel confeſ-

ſo con-

ſolcondemnati, *gloſſ.in cap. ad abolendam*, §. *præterea*, *verbo, deprehenſi,ibi Hoſt num 4. Butr.num.19.de hæret. gloſſa in cap.ex litterarum, verbo,deprehenſam, de eo qui duxit*.

Limita quòd non propterea licitum eſt Catholicis auferre à Græcis Mercatoribus bona eorum, etiamſi ſchiſmatici eſſe dicantur,ſeu Eccleſiæ ſchiſmaticorum, vt *Rota deciſ.*480. *num.*4.*par.*1. *poſthum. Farinac* quia Eccleſia Catholica eos tolerat, vt *Arcbid. c. magnum*, 11. *quæſt.*1. & quia ipſi ſeculares ſæpè laborant ignorantia inuincibili ſchiſmatis; vnde requireretur monitio facta à Sede Apoſtolica, vt dixi *verbo, repræſaliæ, cap.*2.

Secùs dicendum eſt de alijs ſchiſmaticis, vel hæreticis ſubditis Principi hæretico, vel infideli diſſidato, vt *Rota ibi numer.*3. & 4. & conſentit *Rota diuerſ. par.* 1. *deciſ.*611. *num.*3. & quod bona infidelium, qui ſunt ſubditi Principis infidelis diffidati, poſſint rapi,vel furto ſubtrahi, probat *tex. in l.*2, *C,de commerc. & merc. & DD. allegati à Rota ibi deciſ.*480. *num* 3. & de bonis, ſeu mercibus Iudæorum ſubditis Turcæ, *Rota Seraph.deciſ.* 453. & idem tenet *Rota par.* 1. *nouiſſ. deciſ.* 480.*nu.*3.& 4. ſecus eſt ſi ſint Chriſtiani, & ſub Principe infideli, ita *Rota ibi d. deciſ.* 480. *& Rota diuerſ. d.deciſ.*611.

V. Ineligibilis eſt ad Papatum Epiſcopus, aut eo maior Prælatus, etiam Cardinalis, aut Legatus ſchiſmaticus ſemel exiſtens, ita vt ſi vllo vnquam tempore, etiam poſt electionem in Romanum Pontificem etiam in concordia, apparuerit talem ſchiſma incurriſſe,ſeu excitaſſe, electio cenſenda ſit ipſo iure nulla, nulla expectata declaratoria, non ſuffragante ei poſſeſſione, coronatione, aliove actu; & licitum eſt omnibus ab eius obedientia impunè quandocunque diſcedere ex dicta Bulla Pauli IV. 19. §.6.& 7. Et licet hæc Bulla non reperiatur publicata, vt notat *ibi Cherubin.in apoſtilla*; tamen ſufficit, quòd hæc Bulla confirmata fuit à Pio V. Conſtit. 22. *Inter multiplices*, §. 3. quæ fuit publicata. Ita *Cherubin.ibi*. Vnde apparet, quòd in hac re eſt derogatum,*c.licet, de elec.*vbi nulla exceptio electo in concordia in Papam obijci poterat. Bulla autem Greg. XV. de electione Papæ ſolùm ſtatuit, nullam cenſuram obijci poſſe; Vnde hoc impedimentum ſchiſmatis, & hæreſis ex hac Bulla Pauli IV. in ſuo vigore remanere videtur. Tamen limita hanc pœnam, vt dicam infra *verbo, Simonia, cap.*7.

VI. Schiſmatici ſunt ſuſpecti de hæreſi, ideo cogendi ſunt abiurare ſchiſma, *Duard.in d.cap.*1.*Bullæ,q.*56.*num.*12.

VII. In *cap.*1.*de ſchiſm.* ſtatutum eſt, vt ordinationes factæ à ſchiſmaticis ſint irritæ, ita vt ordinati remaneant ſuſpenſi, ſeu irregulares, de qua re dixi *verbo Ordo. cap.*24. Item vt qui dignitates, aut beneficia accipiunt à ſchiſmaticis,careant impetratis,vnde DD. communiter colligunt collationem, ſeu prouiſionem beneficij factam à ſchiſmatico Epiſcopo, eſſe ipſo iure irritam, quia verbum, *careat*, eſt latæ ſententiæ, ita tenet *Rota, & DD.* quos allegat, & ſequitur *Sanctarell. de hæreſi, cap.*43.*num.*15.*Barboſa in d.cap.*1. *num.*7. *de ſchiſ.* quidquid dicat *Sanchez in decal.lib.*2. *cap.* 36. *num.*20. aſſerens collationem non fore irritam, ſed irritandam,& pro hac allegat *Suar.de cenſur.diſ.*23.*ſec.*4. *num.*4. Sed immeritò; nam *Suar.* tenet contrarium de collatione facta à ſchiſmatico, ſed ait non fore irritam collationem factam ab ordinatis à ſchiſmatico. Tertio ſtatutum eſt in *d. cap.*1.vt alienationes factæ de rebus Eccleſiaſticis per ſchiſmaticos omni careant firmitate, & ad Eccleſias ſine omni onere reuertantur. Vnde colligunt DD. alienationes illas eſſe nullas pro vtroque foro, *Suar. loco cit. numer.*4. Limitant autem hoc DD. vt non ſit irrita alienatio facta in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, per *gl. in d.c.*1. *verb firmitate,Sylueſt.verb excomm.*9.*numer.*29 *caſu* 8. *Suar.num.*5.*in fin.* Quartò additur in *d. cap.*1. ſi quis prædictis contraire præſumpſerit, excommunicationi ſe nouerit ſubiacere. Ex quibus verbis inferunt DD. quòd retinens beneficium, vel bona de manu ſchiſmaticorum contra prædictam Conſtitutionem, ipſo facto excommunicationem incurrit, ita *Hoſtien. in d.c.*1.*verb.contraire, Anan. ibi num* 6.*Sylu.loco cit. Suar. numer.*6. *in fin.* Imò multi dicunt, quòd etiam in dictam excommunicationem incurrunt, qui recipiunt beneficia, vel bona prædicta, ex hoc enim facto contraire videntur, ita tenet *gl.ibi, & Abb.num.*2. *Anan.num.*6.*Sylu. d.num.*29. *Alter.to.*2. *diſ.*9. *cap.* 3. §.*tria*. & hæc verior mihi videtur, atque communior. Aduerte, quòd hæc excommunicatio non eſt reſeruata,vt notat *Suar.ibi num.*4.& quòd non incurritur ſi adſit ignorantia ſaltem craſſa, & non affectata propter verbum,*præſumpſerit*, ita *Suar. num.*5. Aduertè ſecundò, quòd dictæ pœnæ irritationis collationis beneficiorum, & alienationum, & excommunicatio conſequens, non procedunt, quando collatio, ſeu alienatio fieret à ſchiſmatico tolerato ab Eccleſia Romana;huius enim acta ſuſtinentur, ita *Abb.in d.c.*1. *de ſchiſ.num.vlt. Anan.numer.*11. *in fin. Garzias de beneſ.par.*11.*cap.*10.*num.*160.

Sed ſi quæras,quando dicatur toleratus. Reſp.quòd ſecundùm aliquos DD. dicitur is, qui non eſt nominatim denunciatus ſchiſmaticus, ob *extrauag. Ad euitanda* Martini V. ita *Sanch.lib.*2.*in decal. cap.*9.*num.*10. *Duard in Bulla in Cœna Domini lib.*2. *cap.*56 *num.*13. *Nauar. conſ.*10. *num.* 2. *de hæret.* & probabiliorem ait *Bonac. de cenſ. partic.diſ.*1.*q.*2.*pun.*5. *numer.*9. & 14. & communem ait *Alter,to.*2.*diſ.*9.*cap.*3.*in fin.*Sed ſecundùm alios ſchiſmatici tolerati dicuntur, quandiù ſunt occulti, ſecus ſi ſint notorij de iure, vel de facto, ita *Azor.par.*2.*lib.*3.*cap.*48.*q.*11. *Innoc.in d. cap.*1. *num.*4. *& ibi Hoſt.col.vlt.Alter. loco cit.* & probabiliorem ait *Valen.to.*3.*diſ.*3.*q.*15.*pun.*3. *poſt* §.*tertia ſententia.* Quia ſi ſunt manifeſti, ſunt vitandi, & priuati iuriſdictione ratione ipſius criminis, non tantùm ratione excommunicationis, ſeu cenſuræ,de qua eſt ſermo in *extrau. Ad euitanda*. Hæc ſecunda ſententia omninò tenenda eſt in caſu ſchiſmatis ſuper electione Papæ,de quo caſu eſt *tex. c.*1. *de ſchiſm.* quia in ea turbatione non poſſunt cenſeri tolerati, & ſi nondum fuerint denunciati, quidquid ſit de ſchiſmaticis Græcis, & ſimilibus. Aduertendum tertiò, quòd collatio, aut vnio beneficij facta à Papa ſchiſmatico, poſtea conualeſcit præſcriptione quadraginta annorum, cum titulo ſcilicet putatiuo, & bona fide; dummodo iſte titulus putatiuus ſit iuſto errore cauſatus, ſiue ſit error facti, ſiue iuris

proba-

Digitized by Google

probabilis, v. g. quia erant probabiles dictæ ſententiæ pro vtraque parte. Quia ſufficit error facti, vel error iuris valdè dubij vt probetur iuſtus titulus ad præſcribendum, ita *Rota deciſ.128.in collec. Farinac. de contract. & crim.*

C A P V T I.

Secreta Sancti Officij reuelantes.

Vide *verbo Inquiſitio, cap.6.*

C A P V T II.

Secreta Sacri Conſiſtorij reuelantes.

Vide *verbo, Conſiſtorium, cap.1.*

C A P V T III.

Secreta, aut alia in perniciem Chriſtianæ Reipublicæ nuncians fidei inimicis.

Vide *verbo, Nuncians, cap.1.*

C A P V T IV.

Secreta Sacræ Rotæ reuelantes.

EX Bulla Vrbani VIII. edita anno 1643. die 19. Nouembris, vetitum eſt Auditoribus Sacræ Rotæ, & loca Auditorum tenentibus, propria, vel Coadiutorum, ſeu loca tenentium vota, ſeu ſuffragia, in cauſis, quæ in eorum Auditorio diſcutiuntur; vel ſuffragantium, aut non ſuffragantium nomina, patefacere alicui, præterquam ſuis Coadiutoribus, ſeu loca tenentibus, & ſuo vnico adiutori ſtudiorum, & alteri duntaxat adiuncto, cuius opera quemlibet Auditorum & loca tenentium vti oportebit. Item vetitum eſt eiſdem, ea quæ ſiue in eorũ auditorio, ſiue extra, ſiue collegialiter, ſiue ſingulariter, inter ipſos tractata fuerint, cauſas aut controuerſias in dicto Auditorio diſcuſſas, ſiue dictum tribunal, ſiue perſonas litigantium, vel informantium concernentia, alijs quàm ſupradictis perſonis patefacere.

Tranſgreſſores autem incurrunt ipſo facto pœnas periurij, propter iuramentum, quòd præfati Auditores, & Locatenentes de hoc ſecreto in ingreſſu Officij præſtant. Item excommunicationem Papæ reſeruatam priuatiuè ad omnes, etiam priuilegiatos, ac etiam ad Maiorem Pœnitentiarium.

Similiter ſub eiſdem periurij, & excõmunicationis latæ ſententiæ pœnis, vetitum eſt dictis Adiutoribus ſtudiorum, & Adiunctis, ſupradicta ſecreta reuelare.

Denique prohibitum eſt ibidem, ne quis extra Summum Pontificem huiuſmodi conſtitutionem declarare, aut interpretari valeat, niſi vt verba ſonant, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda.

Limita ex eadem Conſtitutione, vt permiſſum ſit dictis Auditoribus, ſeu loca tenentibus manifeſtare difficultates, & motiua (ob quæ reſolutio cauſæ dilata, vel impedita) litigantibus; reticito tamen nomine Auditorum, loca tenentium, & correſpon ſalium, à quibus ea prolata fuerint.

Limita ſecundò, quòd ex defectu plenæ aduertentiæ excuſari debeant à culpa graui, & à cenſura iſta, v. gr. ſi inaduertenter aliquid de comprænhenſis hic, ab ore iſtorum exciderit, prout in ſimili de Confeſſarijs ait *Sot. in tract. de rat. teg. ſecretum mon. 2. q. 2.*

Limita tertiò, quod ſi prædictorum aliquis aliundè cognouiſſet aliquid ex prædictis, non ligaretur hoc præcepto, dummodò non afferat id cognouiſſe medijs, vt ſupra comprehenſis in dicta prohibitione, vt in ſimili de Confeſſario ait *Layman tract. de Sacr. Pœnit. cap. 14. numer. 3.* Vnde non incurreret Auditor, qui reo diceret cauſam non fuiſſe hactenus expeditam, eo quòd actor acta, vel informationes non attulerit, & ſimilia, quia hæc aſſertio neminem aggrauat, & nemini præiudicat, neque eius rei notitia pendet à tractatu aliquo facto in Rota, vel extra inter eoſdem Auditores, ſed à notitia extrinſeca, etiam ſi forte de tali retardatione in Rota aliquid idem Auditor ponens dixiſſet.

Limita quartò, vt non incurrat reuelans aliquid tractatum inter eos de cauſa committenda Rotæ, nondum tamen commiſſa, quia loquitur *tex.* de cauſis diſcuſſis in eorum auditorio, & ſumus in materia pœnali, ideò ſtrictè interpretandum.

C A P V T I.

Sententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam reuocari procurans.

EX *lege fin. C. vt lit pend.* Supplicans Principi pro retractanda ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam, incurrit ipſo facto infamiam iuris, vnde etiam fit irregularis. Vide *DD. in d.l.fin.*

Limita, vt non procedat, quando peteretur ex iſta cauſa reſtitutio in integrum à Principe aduerſus ſententiam latam diffinitiuè tanquam ex plenis probationibus, vel coram eodem Iudice peteretur reſtitutio aduerſus ſententiam latam ex præſumptiuis, ob ſuperuenientes probationes, *Gemin. in c. venerabilis, §. porrò, num. 5. in fin. de ſent. excommun. in 6. Felin. in c. lator, declar. 7. de ſent. & re iudic. Natta conſil. 444. numer. 14.*

C A P V T I.

Sepulchri violatio.

NOta quòd quamuis olim de iure Ciuili per illationem mortui locus efficeretur Religioſus, *l. in tantum, in fin. ff. de rerum diuiſ.* & ideo non erat in commercio hominum, ſed diuini iuris, *§. nullius inſt. eo.* neque de eo in iudicio finium regundorum agendum, *l. quinque pedum, C. finium regun.* qui *tex.* de loco huiuſmodi ſignato præſcriptione, ideſt inſcriptione iſta, quinque pedum in agro, vt moris erat, & multæ tales inſcriptiones, ſeu lapides reperiuntur, & ita hunc textum intellexit, & benè *Volfang. Lazius de Rep. Rom.*

Digitized by Google

Rom. Tamen hodie de iure Canonico locus non efficitur ſacer, niſi authoritate Epiſcopi fuerit deputatus ad ſepulturam fidelium, *gloſſ. in cap. in Eccleſiaſtico*, 13 *q.2. Sanchez de matrim. lib.9. diſp.15. num.42. Felin. in cap. quanto, in fin. de iudic.* Vnde cùm aliàs non ſit locus ſacer, eſt adhuc in commercio hominum, & poteſt vendi, *Pariſ. conſ.34. n.14. lib.4. Barboſ. in d c. eccleſiaſtico, n.1.* & ſimiliter, & à fortiori ſepulchra infidelium non ſunt religioſa, neq; ſacra; imò illa deſtruere licitum eſt, *l. ſepulchra hoſtiũ, ff. de ſepulc. viol. Turrecr. in c. infames, 6. quæſt. 1.* Si autem fuerit locus authoritate Epiſcopi deputatus, tunc eſt locus ſacer, & non eſt in commercio hominum, neque acquiri, neque poſſideri ab aliquo laico poteſt, *l. ſi ſepulchrum, C. de religioſ. Rot. par.1. nouiſſ. deciſ.22. num.2.* Ius tamen ſepeliendi in illo, ſeu vſus ſepulchri poteſt quaſi poſſideri, & acquiri etiam à laico, priuatiuè, vt nullus alius ibi poſſit ſepeliri, ſiue ſit ſepulchrum hæreditarium, ſiue ſit familiare, *Rot num.2. & 3.*

Eſt autem adeò fauorabilis cauſa ſepulchri, ſeu illati mortui, vt ſi lite pendente cadauer fuerit cum licentia Ordinarij illatum, etiam ſi poſtea pronuncietur, ius non fuiſſe inferendi, non tamen debebit cadauer illud exhumari, *Rot. ibi numer.4.* cum aliis allegatis.

Præterea probanti quaſi poſſeſſionem iuris ſepeliendi cumulatiuè in tali ſepulchro, ſaltem per vnum actum executum abſque licentia, & ſine contradictione aduerſæ partis, eſt manutenendus, vt probat *Rot. par.1. nouiſſ. dec.508. num.1. in fin. & num.3.* ſed ad acquirendam quaſi poſſeſſionem iuris ſepeliendi priuatiuè ad alios requiritur prohibitio huiuſmodi poſſidentis cum acquieſcentia eorum, qui prætendunt ius ibi ſepeliendi, *Rot. ibidem num.4.*

I. Excommunicationem incurrunt violantes ſepulchra Sanctorum, inde alienando Reliquias, vel de locis Vrbis Romæ auferendo Reliquias, etiam ſine effractione, vel cum effractione etiam ab aliis locis extra Vrbem: dixi *verbo, Reliquiæ, & verbo, Sacrilegium, c.3.* Item excommunicationem incurrit ſepulturæ transferendæ cauſa, cadauer exenterans, aut comminuens, vt dicam *c. ſeq.*

Item infamiam iuris ipſo facto incurrunt, & conſequenter irregulares fiunt, quicunque de ſepulchro violato damnati fuerint, *c. infames, 6 q.1. ibi Turrecrem. Sayr. lib.7. c.11. num.8. Vgolin. de irreg. c.60. §.4. num.6.* ſiue ciuili iudicio damnetur, *l.1. ff. de ſepulchr. viol.* ſiue criminali, quia etſi ſit crimen priuatum de iure ciuili, tamen cum deſcendat ab actione famoſa, damnatum infamat, *l infamem, ff. de publ. iud.* Imò de iure Canonico, & Ciuili, hodie ſi ſepultura ſit in loco ſacro, cenſetur crimen publicum, quia eſt crimen ſacrilegij, & *l. Iuliæ peculatus, per gloſſ. in §. lex Iulia, inſt. de publ. iud.* cum ſit violatio loci ſacri. Vnde damnatus fit infamis, & irregularis, vt dixi *verb. Sacrilegium, cap.1.* Et procedit pœna prædicta, & dicitur violator ſepulchri, ſiue frangat illud, ſiue deformet, ſiue in illo mortuos ſpoliet, vt *Turrecrem. ibidem.* Et quamuis de iure ciuili non ſit ſacrilegij crimen auferre non ſacrũ de ſacro, ſed tantùm ſit furtum de ſacto; tamen de iure Canonico ſacrilegij crimen eſt vtrobique, vt de magis communi teſtatur *Layman lib.4. tract. de ſacril. c.7. num.18.* & docet *Menoch. lib.2. de arbitr. caſu 389. numer. 12.13. & 14.*

Limita, vt non ſit crimen ſepulchri violati, ſi cauſa rationabili inde aliquid auferatur ab iis, qui ius habent, vt *Turrecr. in d. cap. infames num.2.* Item ſi inde theſaurus à defuncto, vel hærede reconditus ob honorem ſepulturæ auferatur, quia hæc ibi ponere, vel ſuperſtitioſum, vel vanum eſt, *Turrecr. loco cit.* & text. in *l. & ſi quis, verſ funeris, ff. de relig. l. lege, ff. ad legem Iul. pecul.*

De materia iuris ſepulchrorum, vide *Genuenſ. in praxi, c.33. & cap.61. & Murgam de ſepul.*

CAPVT II.

Sepulturæ transferendæ cauſa cadauer comminuens.

Extrau. 1. *de ſepult.* Statutum eſt, ne cauſa transferendi cadaueris defuncti de terris Catholicorum ad alium locum, ſcilicet Catholicorum, cadauer ipſum exenteretur, vel concidatur, aut elixetur; ſed integrum transferatur, aut ibi relinquatur, donec incineretur, & tunc transferatur. Et ſi quis contra hæc attentare præſumpſerit, crudeliter modis prædictis corpus defuncti tractando, aut faciendo tractari excommunicationem incurrat Papæ reſeruatam, & cadauer illud ſic inhumanè tractatum, Eccleſiaſtica careat ſepultura.

Amplia, quòd licet aliqui putent ad has pœnas requiri, vt concurrerint tres illæ actiones, ſcilicet exenteratio, conciſio, & elixatio, vt *Tolet. lib.1. c.36. §. ſeptima*: Tamen communis ſententia tenet ſingulas illarum ſufficere: ita *Angel. excommun.5. caſu 32. Suar. diſp.22. de cenſur. ſect.5. numer.1.*

Limita, quod non procedit hæc prohibitio de defuncto in terris infidelium, vel hæreticorum, *Tolet. Angel. ibi Suar. num.2. gloſſ. in extrauagan. verbo Catholica Fidei.*

Limita ſecundò, quòd non ſufficit attentatum, vt mandatum, ſed requiritur actus coſummatus, *Suarez num.1.* propter illam particulam, *tractantes, vel facientes tractari.*

Limita tertiò, quòd aliquibus Religioſis circa hanc prohibitionem conceſſum eſt priuilegium, de quo vide *Dianam reſol.120, tract.2. tom.2.*

Limita quartò, quòd aliqui Doctores dicunt, pœnam priuationis ſepulturæ cadaueri ſtatutam, non eſſe latæ ſententiæ; ideò Eccleſiaſticos illam non teneri obſeruare niſi ſententia Epiſcopi accedat, aut notorium ſit, talem in impœnitentia finali defunctum eſſe. ita *Suar. loco cit. Filinc. tract.15. nu.78.* Alij dicunt, hanc pœnam eſſe latæ ſententiæ, ſed non ligare ante declaratoriam, propter *extrau. Ad euitanda*, de qua dixi, *verbo, Cenſura, c.4.* quia dicunt hanc pœnam eſſe per modum cenſuræ latæ contra malè tractantes cadauer, & contra ipſum cadauer: ita *Bonac. de cenſ. particular. diſp.2. q.3. pun.45. nu.8.* Ego puto eſſe pœnam latæ ſententiæ, per ea, quæ dixi *verbo, Sacram. cap.2. & verbo, Duellum, c.3.* & non habere locum in hoc caſu *extrau. Ad euitanda*, quia probabilius eſt eam ſolum procedere de vitandis ratione ſententiæ, ſeu cenſuræ ſaltem impro-

Digitized by Google

impropriè dictæ, vt ſuſpenſionis ad certum tempus, vel in perpetuum: non autem de vitandis ratione criminis immediatè, vt dixi *verbo, Vſura, cap. 1. num. 4.* Tamen, quia iam cadauer erat in quaſi poſſeſſione Eccleſiaſticæ ſepulturæ, æſtimo ante ſententiam ſi res ſit occulta, poſſe reſtitui priſtinæ ſepulturæ, non tamen aliò transferri, per ea quæ dixi *p. 1. c. 5.*

De translatione ſepulcri, vide *Genuen. cap. 91. num. 12. in praxi, Dianam loco cit. tex. c. Corpora Sanctorum, de conſecr. diſt 1. l. nemo humanum, C. de relig.* per quæ iura prohibetur translatio cadaueris ſepulti, niſi cum licentia Epiſcopi; quod intelligunt Doctores, ſi cauſa perpetuæ ſepulturæ ibi ſit humatum, vel niſi neceſſitas aliud exigat, vt Eccleſiæ renouatio. *Genuenſ. & Dian. ibi.*

CAPVT III.

Sepulturam in ſuis Eccleſijs inter viuos eligi ab aliquo, vel non mutari procurantes.

Notandum quod de iure communi cadauer debet ſepeliri in ſepulcro maiorum ſuorum, *cap. is qui habet & cap. licet de ſepul in 6. Rot. diuerſ. dec. 333 num. 5. par 1.* vel ſi ea non extat debet ſepeliri in Eccleſia ſua *Parochiali, cap. cum quis, cap. is qui, & capit. licet eod. tit. in 6.* ex priuilegio autem iuri communi. inſerto, quilibet poteſt ſibi eligere Sepulturam, *capit. 1. cap. cum liberum de ſepult. Rot. dic. deciſ. 333. num. 1. & 5.* ſic etiam de iure communi, quiſque poteſt in Eccleſia ſua *Parochiali* recipere ad ſepulturam quem velit. *Clem. dudum, §. huiuſmodi de ſepul. & Abb. in c. certificari num. 9. de ſepul.* quæ autem non habent populum, poterunt ex priuilegio Papæ vel Epiſcopi. *Abb. ibi* Vide *Rot. p. 2. nouiſſ. deciſ. 300. num. 2.* vbi *num. 3.* quod patronus Eccleſiæ non poteſt prohibere alios ibi ſepeliri in alia non ſua ſepultura, quia non habet ius ſepulturæ priuatiuum ad alios.

In *cap 1. de ſepult. in 6. Boniſ. VIII.* prohibuit in virtute ſanctæ obedientiæ, & interminatione maledictionis æternæ, ne Religioſi, aut Clerici ſæculares aliquos inducant mediante voto, iuramento, vel promiſſione, vt in eorum Eccleſijs ſepulturam eligant, vel electam non mutent: & ſi contrauentum fuerit, Primò electio, iuramentum, votum, & pactum ſunt irrita ipſo iure. Secundò eligentes, quo ad electionem ſepulturæ cenſentur ineſtati, & non poſſunt ibi, nec alibi eligere ſepulturam, neque poſſunt in electa ſepultura ſepeliri vigore talis electionis, ſed in ſepultura iure mmu ni illis contingenre. Tertio, vt Eccleſiaſtici præ- ... præſumentes ſepelire contra dictam prohibitionem in ſuis Eccleſijs, teneantur ipſa corpora, ſi petantur, & omne emolumentum illius ſepulturæ occaſione obtentum, etiamſi non petatur, intra decem dies integraliter reſtituere illis Eccleſijs, apud quas aliàs ſepeliendi de iure fuiſſent: quod ſi non fecerint, ipſorum non reſtituentium Eccleſiæ, apud quas tales defuncti ſepulti fuerint; & Cœmeteria earundem tandiù remaneant ipſo facto ſuppoſita interdicto, donec ab eis facta fuerit reſtitutio plenaria omnium predictorum.

Rationem huius decretalis, ſeu prohibitionis affert *Rota deciſ. 333. num. 6. p. 1. diuerſ.* quia cum ſepultura ſit ius ſpirituale, non debet interuenire inductio, ſed libertas, vt not. *gloſſ. in dict. capit. 1. verbo ſepulturam.*

Limita, vt decretalis non loquatur de laicis, ſed de perſonis eccleſiaſticis inducentibus, ita *Rota d. num. 6.* & ideo infert quod poteſt quis fundans maioratum apponere legem, vt debeant ſucceſſores ſepeliri in tali ſepulcro.

Clem. cupientes, de pœnis, §. ſanè, additum eſt, vt temerarij violatores præfatæ Conſtitutionis, quatenus prohibet inducere aliquem ad eligendam ſepulturam, vel electam mutandam, medio voto, vel iuramento, vel pacto, incurrant eo ipſo vltra pœnas præfatas, etiam excommunicationem Papæ reſeruatam.

Amplia, quod hæc excommunicatio procedit etiam ſi non ſit effectus ſubſequutus ſepulturæ. *Boniſ. in dict. Clem. num. vlt.*

Limita, quod non incurritur, niſi ſequutus ſit effectus immediatus inductionis, id eſt electio per iuramentum, vel votum, vel pactum; vnde non ſufficit promiſſio de eligendo, vt dicatur inductio facta, ita *Boniſ. ibi, & Cardin. ibid. Gemin. in d. cap. 1. de ſepul. in 6. Roderic. qq. regul. 58. art. 7. dub. 5. Sylu. verb. excom. 7. num. 49.*

Limita ſecundò, vt non procedant hæ Conſtitutiones, quando inducitur quis ad eligendam ſepulturam in teſtamento, ſeu vltima voluntate. *Suarez diſp. 22. de cenſ. ſec. 4. nu. 25. Sayr. lib. 5. cap. 12 num. 9. Tolet. lib. 1. cap. 36. §. quarta. Roderic. art. 7. cit. in fin. Boniſ. in d. Clem. num. 74.* Debet tamen etiam tunc ſolùm de loco ſepulturæ moribundus interrogari in genere, vbi velit ſepeliri; nam ſi in ſpecie interrogetur, ſeu ſuggeratur an in illa Eccleſia, electio eſt nullius vigoris, vt *Genuen. in praxi, c. 61. num. 3. Crauett. conſ. 10. num. 12. Burſat. conſ. 226. num. 18. vol. 3.*

De electione ſepulturæ plura apud *Genuenſ. in praxi cap. 61.*

Quæres an ſit crimen ſimoniæ vendere ſepulturam. Reſp. affirmatiuè, quia eſt res ſacra. ita *c. abolendæ de ſepul. c. non ſatis de Simon. Rota dec. 561. numer. 1. pa. 2. poſth. Farinac.* vnde pro ſepultura ordinaria, & debita chriſtianis in locis publicè deſignatis nihil recipi poteſt. At verò pro loco, ſeu ſitu honorabiliore, ſeu extraordinario, ſeu aliàs illi mortuo non debito, pretium exigi poteſt; quia ille honor eſt quid temporale pretio æſtimabile, vt *Rota ibi cum Soto, Spino, & Roderic. Genuenſ. in praxi c. 33. num. 19.*

Nota etiam quod ſepulturæ electio eſt probanda, vel per teſtam. vel per duos teſtes etiam ſingulares, *Genuens. in praxi, cap. 61. num. 8. cum ibi addit.*

CAPVT IV.

Sepultura Chriſtiana ſi hæreticis, vel eorum credentibus, receptatoribus, defenſoribus, vel fautoribus fuerit impertita.

In *cap. 1. de hæretic.* Statutum eſt in Concilio Lateran. ne præfati inter Chriſtianos accipiant ſepulturam.

In

In *cap. 1. de hæret. in 6.* qui ſupradictos ſcienter præ-præſumpſerit Eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ, vſque ad ſatisfactionem idoneam excommunicationis ſententiæ ſe nouerit ſubiacere; nec abſolutionis beneficium mereatur, niſi proprijs manibus publicè extumulet, & proijciat corpora damnatorum: & locus ille perpetuo careat ſepultura.

Adde, quod Eccleſia, ſeu Cœmeterium per ſepulturam talium remanent polluta, vt dixi *verbo Sacrilegium, cap. 5.*

QVÆRES I. An procedat textus de hæreticis, & complicibus prædictis, etiam non denunciatis nominatim. Reſpondeo verius videri ſufficere, ſi ſit ipſorum crimen notorium, ita *Auila de cenſuris. par. 2 cap. 6. diſp. 10. dub. 1. concluſ. 3. in fin. Filiucc. tract. 22. num. 229. Pegna in direct. lib. 3. ſchol. 111. colum. 1. & colum. vlt. Sanchez lib. 2. in decal. cap 9. num. 7.* quia dicunt non incurri hanc cenſuram, tanquam ob communicationem cum excommunicato, ſed ob violationem præcepti facti ſub pœna huius cenſuræ. Quamuis multi in contrarium teneant, requiri, quod fuerint eorum crimina prædicta, vel excommunicatio nominatim declarata, propter *extrau. Martini V.* de qua dixi *verbo, cenſura cap 4.* ita *Simancas cathol. inſt. tit. 18. de defun. num. 9. Nauarr. conſ. 10. de hæret. q. 4. Suar. de cenſur. diſp. 12. ſec. 4. num. 11. Laym lib. 5. tract. de ſacrif. Miſſæ, cap. 5. num. 8. Azor. lib. 8. capit. 13. q. 6. tom 1.*

QVÆRES II. An hæc pœna ſolum procedat contra ſepelientem proprijs manibus, an etiam contra cooperantes, ad ſepulturam? Reſpondeo: aliqui dicunt ſolum contineri proprijs manibus ſepelientem: ita *Bonacc. de cenſur. partic. diſp. 2. q. 2. punc. 30. num. 6.* ſecutus *Nauarrum cap. 27. num. 51. Henriq. & Caiet.* qui loquuntur in diuerſis terminis, ſcilicet *Clem. 1. de ſepult.* Alij dicunt contineri ſepelientem proprijs manibus inferendo cadauer in ſepulchrum, & etiam mandantem ſepeliri; non autem aliter cooperantes, vt fodiendo, deferendo ad locum cantando aſſociando: ita *Suar. diſp. 12. de cenſur. ſect. 4. num. 10. & diſp. 23. ſect. 4. nu. 42.* Sed puto verius, contineri omnes cooperantes ad horum Eccleſiaſticam ſepulturam. Et primò continentur effodientes, geſtantes feretrum, deponentes cadauer. Item mandantes, & Clerici cum Cruce, & officijs diuinis, ſeu precibus funus ducentes. Item continentur alij, cum luminibus aſſociantes. Item Clerici permittentes, cum ex officio tenerentur impedire, vt in ſimili tenet *gloſſ. in Clem 1. verb. ſepelire. de ſepult. & ibi Steph. & Anchar.* quos ſequitur *Franciſ. de Platea, tract. de excom. §. 5. num. 14.* & facit, quod etiamſi aliter dicant Doctores, multi ſupracitati in caſu *Clem. 1. de ſepult.* reſtringentes magis ſignificationem; illud poteſt ibi fortè procedere, quia ibi tex. vtitur particula *eos qui, &c.* & particula *ſepelire, &c.* quæ ſunt minus vniuerſales: at in *d. capit. 2.* de quo agimus vtitur textus particula *quicunque*, quæ de ſui natura eſt valde generalis, & continet eos, qui aliàs non continerentur. *Decius conſ. 113. numer. 4. Seraph deciſ. 980. num. 8.* & vtitur particula *tradere ſepulturæ*, quæ latius patet nam continet admittentes, & funus ducentes, vt Doctores communiter *in cap. quia in omnibus, de vſuris.* vbi tex. eadem particula *tradere* vſus eſt, & *ibi Abbas num. 2.* vbi explicat de admittentibus, & eodem modo explicat *Sayr. lib. 4. cap. 15. num. 5.* & *Bernardus Diaz in c. 117. praxis canon* eandem particulam poſitam *in c. excommunicamus, §. credentes, de hæret.* explicat de omnibus intereſſentibus.

QVÆRES III. Qualis ſit hæc pœna priuationis eccleſiaſticæ ſepulturæ contra ipſum locum inflicta? Reſpondent aliqui eſſe ſpeciem interdicti: ita *Filiuccius tract. 18. num. 40.* ſed non eſt propriè cenſura, cum ſit perpetua priuatio, ita vt nullus fidelis ibi amplius ſepeliri poſſit *gloſſ. ibi, verbo locus, Franc. in princ. Gemin. nu. 3.* Neque eſt ſola pollutio loci ſacri, quia etſi locus ſacer, in quo ſepultus eſt hæreticus, vel hæretici complex, ſeu fautor, &c. pollutus reddatur, vt ibi diuina officia celebrari non poſſint, neque fideles ſepeliri: tamen eſt differentia, primò quia locus, in quo ſepulti ſunt dicti delinquentes, quo ad dictam pœnam priuationis iuris ſepulturæ accipitur ſtrictè, vt ſolum intelligatur de eo ſpatio præcisè, in quo fuit corpus, non autem de tota Eccleſia, vel Cœmeterio: at per talem ſepulturam tota Eccleſia, vel Cœmeterium polluitur, & ita diſtinguit *Suar. diſp. 12. ſect 4. num. 11.*

Item differentia eſt, quia locus incurrit illam pœnam priuationis, etiamſi tales delinquentes non ſint nominatim denunciati excommunicati, ſi tamen ſint per ſententiam damnati, vt dixi *ſupra § 1.* At non polluitur locus ſacer per iſtorum ſepulturam, niſi ſint nominatim denunciati excommunicati, quia ſolum ratione excommunicationis mortui polluitur Eccleſia, & non ratione hæreſis ſolius, vt *Coninch. de Sacram. quæſt. 83. num. 282. Filiucc tract. 18. num 40. Nauarr. conſ. 10. de hæret. num. 4. in fine. Laymann lib. 5. tract. 5. cap. 5. §. 4. per ſepulturam.* Vnde fit, vt per ſepulturam hæretici, vel complicis damnati, non denunciati excommunicati, non prohibeantur officia diuina; ſed locus ille præciſus ſepulturæ maneat perpetuò irreconciliabilis. *Suar. loco cit. num. 11.*

Vltimò adde, quod ſepeliens, vt ſupra, hæreticum, vel fautorem, &c. fit ſuſpectus de hæreſi, & tenetur abiurare, & ſe purgare *Pegna in direct. par. 3. q. 40. num. 89. & lib. 3. ſchol. 111. colum. 3. Farin. de hæreſi, q. 142. num. 49.*

CAPVT V.

Sepelientes in loco ſacro, tempore interdicti, aut aliàs excommunicatos, vel interdictos, vel vſurarios manifeſtos.

1. CLem. 1. de ſepult. decernit, ipſo facto excommunicatos eſſe eos, qui propriæ temeritatis audacia defunctorum corpora, non ſine contemptu Clauium, in Cœmeterijs interdicti tempore in caſibus non conceſſis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtos ſcienter ſepelire præſumunt; à qua excommunicatione nullatenus abſoluantur, niſi prius ad arbitrium Diœceſani Epiſcopi, eis, quibus fuerit præmiſſa irrogata iniuria, ſatisfactionem exhibuerint competentem.

Amplia, quod abſolutio data contra hanc formam eſt nul-

Digitized by Google

eſt nulla propter particulam *nullatenus*: ita *Tolet. lib. 1. cap. 39. colum. 1. Nauarr. cap. 27. numer. 137. Suar. diſp. 12. ſect. 4. num. 8. Cardin. in d. Clem. q. 7.*

Amplia ſecundò, vt à fortiori procedat contra ſepelientes in Eccleſia, vt *Suarez numer. 9. cum Nauarr.*

Amplia tertiò, quod tempus interdicti intelligitur de locali generali, vel ſpeciali, vel de perſonali generali. *Suar. diſp. 35. ſect. 1.*

Amplia quartò, quod continentur hic non tantum proprijs manibus ſepelientes, quod voluit *Caiet. excommun. cap. 46. Nauarr. vbi ſupra. Henriq. lib. 13. cap. 43. num. 3. Auila par. 2. cap. 6. diſput. 10. dub. 6. Toletus loco cit. verſic. 4. manifeſtus, in fin.* Sed etiam mandantes, vt *Suarez ibi num. 10. & Cardin. in d. Clem. num. 28. in fin.* & authorizantes, vt Parochus, ſeu alij Clerici qui funeri præſunt, vt *Leſſ. lib. 2. cap. 20. num. 188. Pyrrhus Siculus in ſpeculo diſp. 16. q. 130. §. 4.* & generaliter omnes, ſine quibus talis eccleſiaſtica ſepultura non perficeretur, vt ſunt portantes feretrum, fodientes, Clerici cantantes, & officium perſoluentes, cum Cruce præeuntes, & non impedientes, cum impedire ex officio tenentur, vt *Sayr. lib. 3. c. 35. n. 13. cum Vgolino. Alterius lib. 1. diſp. 4. cap. 3. Reginal. lib. 32. num. 19. Angel. verbo, excom. 7. caſu 36. num. 5.* Itaque continentur omnes, & ſoli, qui talem ſepulturam procurant, vel admittunt ad illam. vt *Bonifac. in d. Clem. numer. 33. in fin.* non tamen puto contineri aſſociantes honoris cauſa. *Leſſ. Suar. Pyrrhus Siculus, Cardinalis, Bonif. Angel. Sayr. Vgolin. Alter. locis cit.* & eſt communis ſententia; quamuis etiam aſſociantes contineri teneat *gloſſ. Steph. & Anchar. in d. Clem. Regin. lib. 32. num. 19.* & alij quos allegaui *c. præcedenti.*

Limita primò, quod poſt dictam ſatisfactionem illa excommunicatio non eſt amplius reſeruata. *Bonif. ibi n. 4. Card. num. 30.*

Limita ſecundò, quod hodie propter extrauagantem, *ad euitanda*, non procedit hæc Clementina, niſi interdictum, cuius tempore ſepelitur, ſit nominatim denunciatum; nam aliàs non eſt obligatio denegandi ſepulturam. *Suar. diſp. 37. ſect. 2. numer. 5. Coninch. diſ. 17. dub. 5. in fin.* & intelligitur ſimiliter de excommunicato, vel interdicto defuncto, nominatim denunciato, vel notorio Clerici percuſſore, *Sayr. lib. 2. cap. 35. num. 9. Nauarr. cap. 27. n. 137. Filiucc. tract. 14. n. 71. Tolet. lib. 1. c. 39. in princ.*

Hic nota quod refert *Baron. anno Domini* 1110. & 1111. Paſchalis II. Henrico Regi Romanorum roganti, vt liceret ei tradere Eccleſiaſticæ ſepulturæ Henricum tertium patrem ſuum, qui excommunicatus fuerat defunctus, negauit dicens, quod cui non communicamus viuo, non communicamus mortuo; ſed poſtea idem Papa captus ab Henrico, coactus illi concedere nonnulla, quæ erant contra Eccleſiaſticam libertatem, conceſſit etiam, vt eius patrem eccleſiaſticæ traderet ſepulturæ, & ita factum eſt; ſed debet intelligi, vt infra dicam, quod Paſchalis commiſerit eum prius abſolui, vt *cap. à nobis* 28. & *cap. ſacris.* 38. *de ſent. excom.* vel quod Papa dixerit ſe eum habere pro abſoluto, hoc enim ſufficit *Clemen. ſi ſummus de ſent. excomm.* neque requiritur alia ſolemnitas, quia Papa eſt ſupra ius, ita *gloſſ. ibi, & Vitalin. num. 23. 27. & 50. & alij DD.*

Item ſecundum multos Doctores ſimiliter non procedunt pœnæ contra ſepelientes vſurarios manifeſtos, niſi ſint declarati, vt *Suarez diſ. 31. ſect. 2. num. 10. Filiucc. tract. 17. num. 188. Laymann lib. 3. tract. de contrac. cap. 16. num. vlt. Bonac. de contract. diſput. 3. quæſt. 3. pun. vlt. num. 1.* ſed vide *infra verbo, vſura, cap. 1.*

II. Clerici admittentes ad ſepulturam interdictos, vel excommunicatos, vel quoſcunque in loco interdicto, incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, ex *c. Epiſcoporum, de priuil. in 6.* de qua re dixi *verbo, cenſura, c. 7. & c. 14.*

III. Si Religioſi etiam exempti, ſua præſumptione admittant ad ſepulturam excommunicatos, vel interdictos nominatim ab Epiſcopo, vel tempore interdicti ab Epiſcopo editi, varias cenſuras incurrunt, & eorum Eccleſiæ, in quibus ſepultura eſt facta, ſubiacent interdicto; dixi *verbo cenſura cap. 15.* & 16.

IV. Clerici tradentes vſurarios manifeſtos eccleſiaſticæ ſepulturæ, vel oblationes eorum accipientes, compellendi ſunt reddere, quæ acceperint, & donec ad arbitrium Epiſcopi ſatisfecerint, ab officij ſui manent exequutione ſuſpenſi; *tex. in cap. quia in omnibus, de vſur. & cap. quamquam, de vſur. in 6.* ſed de hac re vide *verbo, vſura, cap. 1.* Qui autem dicantur vſurarij manifeſti, vide *verbo, vſura cap. 7.* Qui vero dicantur tradere ſepulturæ, dixi *ſupra c. 4.*

V. Clerici ſepelientes in loco interdicto, ſcilicet tempore interdicti localis, exercendo in officio illo actum ordinis ſacri, incurrunt irregularitatem. *Sayrus lib. 5. cap. 14. num. 34. Tabiena verbo interdictum, 6. num. 2.* At ſepelientes in loco non interdicto excommunicatos, vel interdictos, non fiunt irregulares. *Sayr. ibid.* qui multos allegat, *Suarez diſp. 12. ſect. 4. num. 14.*

VI. Eccleſiæ, vel Cœmeteria ſacra, in quibus fuerit ſepultus excommunicatus nominatim denunciatus, vel notorius Clerici percuſſor, polluta remanēt eo ipſo *cap. conſuluiſti, de conſecr. eccl.* vide *Sayr. lib. 5. cap. 16. num. 22. Suar. de cenſur. diſp. 12. ſect. 4. num. 4. & de Sacram. diſp. 81. ſect. 4. § quarto violatur. Tolet. lib. 5. cap. 8. § tertia cauſa. Auila par. 5. diſput. 7. § tertius caſus*; & cadauer illud excommunicati eſt exhumandum, & procul ab Eccleſia proijciendum: vt *cap. ſacris de ſepult. cap. ad hæc, de priuil. ibi Butr. Abb. Zabar. & Barboſ.* Itaque quandiu non fuerit locus reconciliatus, fideles ibi ſepeliri non poſſunt, per *cap. vn. de conſecr. Eccleſ. in 6.* neque ibi interim poſſunt officia celebrari, vt *ſupra cit.* & dicam *ſi cap. ſeqq.*

Limita, quod ſi ſepultus abſoluatur ab excommunicatione ab eo, qui illam dare poteſt pro vtroque foro, ob ſigna edita in articulo mortis, tunc non erit corpus exhumandum. *Suar. diſput. 12. ſect. 4. num. 3. Sayr. lib. 2. capit. 4. num. 13. Barboſ. in capit. ad hæc, de priuil.* A fortiori non eſt illicitum, imo debitum, ſepulturæ Eccleſiaſticæ tradere eum, qui excommunicatus fuit etiam denunciatus, etiam excommunicatione Papæ reſeruata, ſi in articulo mortis fuit abſolutus pœnitens, etiam ſi à ſimplici Sacerdote, etiam pro foro conſcientiæ tantum, vt *cap. fin. de de ſepult. ibi Abb. num. 3. Ca-*

ſella Toloſ. deciſ. 369. Vgolin. de cenſur. tab. 2. cap. 9. §. 5. verſ. nam Eccleſiaſtica. Et procedit etiam ſi eſſet abſolutus nondum ſatisfacta parte, vt *Abb. in d. c. fin. n. 3. & DD.* quos citat, & ſequitur *Bonacc. de cenſ. in comm. q. 3. punct. 9. num. 2. & 3.* ſecus tamen in Vſurario publico; vt dicam infra, *verbo Vſura, cap. 1.* Hæredes autem excommunicati, qui abſolutus fuit in articulo mortis à Confeſſario, cogendi ſunt per cenſuras Eccleſiaſticas ſatisfacere pro defuncto, *dicto cap. fin. de ſepult.*

CAPVT VI.

Sepulturæ Chriſtianæ ſi infidelis tradatur.

Eccleſiæ, & Cœmeteria ſacra, in quibus ſepultus fuerit infidelis, ſeu paganus, id eſt, neque Baptizatus, neque Cathecumenus, polluta remanent, vt ibi ceſſare debeant diuina officia, & ſepultura fidelium, donec locus purgetur, & reconcilietur, per *c. Eccleſiam, 27. & 28. de conſecr. diſt. 1. & ibi Canoniſtæ, Suar. de Sacram. diſput. 81. ſect. 4. §. quinto violatur, Azor. tom. 1. lib. 10. c. 26. q. 13. §. quartò modò, Fagundez in primum præcept. lib. 3. cap. 15. num. 57.*

Amplia, quòd ſi Eccleſia erat tantum benedicta, nondum conſecrata, parietes, vbi ſepultum eſt cadauer, ablato corpore abradi debent, *Io. And. in c. propoſuiſti, de conſecr. Eccl. Azor. Fagundez, & alij citati, c. Eccleſiam, 1. & 2. cit.*

Amplia, quod Eccleſia, in qua ſepulti ſunt infideles, ſi nondum erat conſecrata, non poteſt amplius conſecrari, niſi Epiſcopo apta videatur, & purgata, prius fuerit, vt ſupra, raſiſque parietibus, & tignis reædificata, *dict. c. Eccleſiam. 28.* Intellige reædificandam quoad ſolum tectorium, ſeu incruſtationem, & dealbationem, vt *gloſſ. Turrecrem. & Archid. ibidem* exponunt.

Limita, quòd Cathecumenus poteſt ſepeliri in ſacro, & pro eo licet orare, vt *cap. 2. de præsbyt. non baptiz.* quia habuit baptiſmum in voto.

Limita ſecundò, vt non procedat in infante ſepulto in vtero matris defunctæ, quia tunc infans non cenſetur moraliter perſona à matre diſtincta, ſed pars viſcerum eius; ita *Canoniſtæ in dicto cap. Eccleſiam, il primo.*

Limita tertiò, vt non ſint dicenda Eccleſia, vel Cœmeterium polluta, ſi infidelis ſepultura in loco ſacro ſit occulta; ſed requiritur, vt factum ſit publicum; aliàs ſufficit purgare locum, vt ſupra, ſecretè; poſtea poterit celebrari; vt de communi teſtatur *Suar. loco cit. §. 2. dubitari.*

CAPVT I.

Sequeſtrantes iuriſdictiones, vel fructus, aut prouentus ad Eccleſiaſticos pertinentes.

I. Ex c. 17. *Bulla in Cœna Domini*, excommunicatio fertur Papæ reſeruata contra eos, qui iuriſdictiones, fructus, redditus, vel prouentus ad Papam, & Sedem Apoſtolicam, & quaſcunque Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes vſurpant, vel etiam quauis occaſione, vel cauſa, ſine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expreſſa licentia ſequeſtrant.

Amplia, vt procedat contra ſequeſtrantes, etiamſi ſibi nihil inde vſurpent: vt *Suarez diſput. 21. ſect. 1. num. 98.*

Limita, quod in hac cenſura non continentur cooperantes, vt actor inſtans, vel Procurator, vel Aduocatus; ſed continetur Iudex, ſeu Magiſtratus decernens ſequeſtrationem, & executor, quia iſti propriè dicuntur ſequeſtrare; *Nauarrus conſ. 42. de ſenten. excommun. Quaranta verbo, Bona Eccleſiæ vſurpantes, in fine.*

Limita ſecundò, vt non procedat in ſequeſtratione voluntaria, ſeu de conſenſu partium, ſed ſolùm de neceſſaria, quæ fit officio Iudicis: vt *Suarez, & Quaranta loco cit.*

Limitant etiam tertiò multi, vt ſolum procedat contra ſequeſtrantes vi iuriſdictionis laicalis, non autem ſi via Eccleſiaſticæ iuriſdictionis; ita *Duard. & Alter. ſuper hoc cap. Bullæ, & Nauarrus cap. 27. num. 71. verſu, declaratio prima; Souſa ſuper hoc cap. diſput. 90. Vgolin. in cap. 17. ſuper particula, vel etiam eos.*

Alij dicunt contineri etiam Iudicem Eccleſiaſticum iniuſtè ſequeſtrantem, quando ſequeſtratio eſt nulla, & irrita ipſo iure: & facit quòd, vt notat *Suar. ibi l.* hæc excommunicatio non requirit in ſe actum vſurpationis vllius, ſiue bonorum, ſiue iuriſdictionis, ſed ſufficit ſequeſtrare via iuriſdictionis, ſine facultate legitima; & ita tenet *Bonac. hic pun. 3. num. 17.*

II. Præterea ſequeſtrantes iniuſtè bona, vel iura, vel redditus, vel prouentus Eccleſiaſticorum, vel piorum locorum, incurrunt etiam in excommunicatio nẽ Papæ reſeruatam latam à *Trid. Conc. ſeſſ. 22. c. 11.* reſ. cõtra ea vſurpantes, vel impedientes, quominùs ea percipiãtur ab iis, ad quos pertinent; & continet tàm laicos, quàm Eccleſiaſticos; nam vt *Suarez loco ſupra citato*, docet, ſequeſtrans iniuſtè impedit, quominus ea percipiantur ab ijs, ad quos pertinent. Sed de hac re dicam infra, *verbo vſurpatio.*

CAPVT II.

Sequeſtrationem beneficij, vel fructuum ab Ordinario fieri impedientes, aut factam violantes.

Clem. vn. de ſequeſtr. poſſ. ſtatuitur, vt lite pendente in Curia Romana in petitorio, aut poſſeſſorio ſuper cauſa beneficiali, ſecuta vna ſententia diffinitiua contra poſſeſſorem, qui prius ſaltem per triennium pacificè non poſſederit, Ordinarius decernat ſequeſtrum fructuum eiuſdem beneficij, ac ipſius etiam beneficij apud perſonam idoneam, quæ illius plenam curam, & adminiſtrationem habeat; illiuſque fructus inde, Eccleſiæ ſupportatis oneribus, victori reſtituantur. Si quis autem huiuſmodi ſequeſtrationem impedire, vel fructus ſequeſtratos quoquomodo præſum-

pſerit occupare, excommunicationem incurrat ipſo facto, à qua, niſi impedimento prius amoto, & occupatis per eum fructibus reſtitutis, nullatenus abſoluatur; & ſi talis impediens, vel occupans de litigantibus fuerit, à iure in re, vel ad rem dicti beneficij eo ipſo ſe nouerit cecidiſſe: non obſtante etiam oppoſitione de nullitate contra dictam primam ſententiam.

Aduertendum eſt, quòd dicunt *Nauar.c.27. n. 137. Suar.diſp. 23.ſect.5.num.1.Tolet.lib.1.c.39. §.1.* ius huius Clementinæ hodie ex ſtylo Curiæ eſſe aliquatenus immutatum, quia hodie quando lis pendet in Curia Romana, vt in Rota, & ibi fertur prima ſententia, ſequeſtratio non fit ab Ordinario vi huius Clementinæ, ſed authoritate Apoſtolica per Rotam. Vnde dicunt iſti Doctores, quod violantes, ſeu impedientes talem ſequeſtrationem, incurrunt excommunicationem ab homine, quam ferre ſolet Iudex, ſeu Auditor, qui ſententiam tulit, & exequutioni mandari decernit; non autem hanc à iure latam incurrunt. Sed alij verius, vt *Bonifac.in d.Clem.num.*48.49.*Gonzalez in Proœm. reg.* 8.§.7.*num.*51. dicunt incurri hanc excommunicationem à iure, quia Rota, quæ ſententiam tulit, mandat Diœceſano, vt ſequeſtret, iuxta determinationem huius Clementinæ; vnde dicunt, ius hoc non eſſe mutatum; nam quod in hoc textu dicitur de ſequeſtratione facta ab Ordinario, intelligitur de mandato Rotæ; & facit *deciſio* 5. *Caſſadori de ſequeſtr. poſſ.* Vide etiam *Baratt.deciſ.*22.*num.*36.*ſuper hac Clem.*

Adde, quòd dictus impediens ſequeſtrationem, vel fructus occupans, incurrit etiam in alias cenſuras latas contra vſurpantes fructus beneficiorum, ex *cap.*17. *Bullæ*, & *Triden.* vt dixi *c.præced.* Item ſi impediat per recurſum ad laicam poteſtatem, incurrit in excommunicationem ex *c.* 16. *& cap.* 13. *eiuſdem Bullæ*. Aliàs autem impedientes Rotam, vel Ordinarium, quominus tali delegata iuriſdictione vtantur, non incurrunt *in cap.*16.*Bullæ*, vt communiter ibi Authores dicunt: nam & Rota delegata tantùm vtitur iuriſdictione, vt *gloſſ.in Clem.Auditor, de reſcript.* cum ibi allegatis à *Barboſa num.*4.

CAPVT III.

Sequeſtrantes Depoſita Eccleſiaſticorum.

Vide *verbo, Depoſita, cap.*1.

CAPVT I.

Seruituti ſubijciens Chriſtianum, aut aliàs eum iniuſtè detinens, aut bonis expolians.

I. Pius V. Bulla 149. incipit, *Licet omnibus*, occaſione fœderis, ſeu Ligæ Chriſtianorum contra Turcas initæ, ſtatuit excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſeruatam contra omnes, qui in terris Turcarum, ſeu inuadendo Turcarum loca, Chriſtianum cœperint quaſi mancipium, vel data mercede redimere compulerint, aut taleam, ſeu redemptionis precium impoſuerint, aut eius bona diripuerint, vel illum cum vxore, liberis, & bonis ſuis liberè abire non permiſerint.

Ampliant aliqui, quòd licet ex illa occaſione hæc Conſtitutio emanauerit, eſt tamen lex perpetua, vt *Barboſ.alleg.*50.*num.*141. *Memor.Cleric.cap.*19.*n.*21. *Filiucc. tract.*15.*num.*121. Sed contrarium alij tenent, quia ratio illius Bullæ fuit, vt ibi dicitur, ne ira Dei contra ipſam Chriſtianam Claſſem prouocaretur; & ita ſentit *Cherub.in Compendio illius Bullæ*, & probabile ait *Bonac.diſp.*2.*q.*3.*pun.*46.*num.*1.

II. Qui liberos homines in ſeruitutem redigit, vel ab alio illicitè in ſeruitutem redactos emit, ſi ſæpiùs hæc faciat, crimen plagij committit, de quo ſi in iudicio condemnatus fuerit, infamiam iuris incurrit, & conſequenter irregularis efficitur, ex *l.*1. *ff. de his, qui not.infam* quia plagij crimen publicum eſt, § *eſt & inter, inſt de publ.iud.* Itaque requiritur ad crimen plagij exercitium, *Menoch.de arbitr.caſ.*536. *num.*19.

CAPVT II.

Seruus alienus ad ordines promotus.

Seruus ad ordines promoueri non poteſt, quandiù ſeruus manet, *can. Apoſt.*11. *c.nulli* 54. *diſt. cap.* 2. *de ſeruis non ordin.* & eſt irregularis irregularitate impropria, quia tolli poteſt ſine diſpenſatione, per manumiſſionem, *Borgaſ.de irregul.par.*4. *tit.de ſeruis non ordinan.num.*1. *Suar.de irregul.diſp.* 51.*ſect.*3. *num* 3. & ſi ordinetur ſciente Domino, & patiente, habetur pro manumiſſo, & ingenuus efficitur, *Auth. ſi ſeruus ſciente, C.de Epiſc. & Cleric. c. ſi ſeruus ſciente, diſt.* 54.

Si ſeruus alienus ordinatus fuerit in ſacris Domino inuito, vel inſcio, ab Epiſcopo ſciente ſtatum illius, aut ſciente promotore, ſeu præſentante ad ordinationem, ſeruus eo ipſo liber efficitur; ſed Epiſcopus, ſeu præſentator tenetur Domino duplum reſtituere, *cap. ſi ſeruus abſente*, 54 *diſt.gloſſ.in c.*2. *de ſeru. non ord. verb. deponatur, Tolet.lib.*1.*cap.*59. §.5.*Suar.loco cit. num.*10. *Layman lib.*1.*tract.de irregul.cap.*8.*numer.*1.*Innoc. in d. cap.*2.*num.*5. *Abb.ibi numer.*1. *verſic.quartus caſus, Borgaſ.ibi, Sayr.lib.*6. *cap.*14.*numer.*4. Secus ſi ſit in minoribus ordinatus, iuxta communem ſententiam, quam tenent ijdem DD. excepto *Toleto* §.6. qui ait idem eſſe de ordinato in minoribus, quod etiam docet *Cardin. in d.c.*2.*q.* 10. & ad hanc pœnam tenentur alij etiam malitioſè, ſeu culpabiliter cooperantes ad talem promotionem, *Layman cap.*8. *num.*1. & eſt debita hæc pœna in foro conſcientiæ ante ſententiam, quia eſt conformis iuri naturali ob intereſſe reale, & affectionis: ita *Suarez ſect* 3.*num.*12. Contrarium tamen, quòd ſolùm ad ſimplum ante ſententiam teneatur, dicit, *Bonacc.tract.de irregul.q.*2.*pun.*4 *numer.*3.*verſic tertiò.* Sed prima eſt vera, quia ius Canonicum inuito Domino ſeruum liberum facit cum hac dupli recompenſatione, & non aliter. Si autem præfati culpabiles non poſſint reſtituere duplum, tunc ordinatus in ſacris, vel ſe redimet, vel ſeruiet, *d.cap.ſi ſeruus,* 54.*diſt.Suar.nu.*13. *Henriq.lib.*14.*cap.*8.*num* 7.

Si ſeruus ſe gerens pro libero, inſcio Epiſcopo, & alijs, vt ſupra ſe fecit promoueri in minoribus, deponitur,

Digitized by Google

nitur, & reſtituitur Domino ad ſeruitutem ſuam temporalem, c.ex antiquis, 54. diſtinct. & d. cap. 2. de ſeru. non ordinan. Si autem ad Diaconatum, vel Subdiaconatum promotus eſt, tenetur ſe redimere, precium, vel ſeruum vicarium pro ſe præſtando Domino, aliàs depoſitus reddendus eſt Domino ad ſeruitutem temporalem; c.ex antiquis, & cap. frequens, 54. diſt. Abbas in d.c. 2. Si autem Sacerdos ordinatus eſt, vel ſe redimet modo prædicto, vel ſi non poteſt, Domino ſeruiet in ijs, quæ non dedecent ſtatum Sacerdotis, ver.gr. in ſpiritualibus, & alijs honeſtis ſeruitijs, d.c.ex antiquis, gloſſ.in d.cap 2. ibi Abb.num.1. Turrecrem in dict.c.frequens, Tolet. §.5. Henriquez § 7 Si autem ipſe Sacerdos contumax fuerit, vt nolit operas huiuſmodi præſtare, tunc degradandus eſt, & Domino in plenam ſeruitutem reſtituendus, Tolet.ibi cum Sancto Antonino, Rayn. & Goffr. & Sayr.num.4. Maiol.lib.1.cap.35.num 4.

An autèm ſeruus in ijs omnibus caſibus, quibus Domino reſtituitur ad integram ſeruitutem, priuetur priuilegio Clericali?

Reſpondeo primò, ſi erat in minoribus tantum ordinatus, cùm reſtituendus ſit omnimodò in ſeruitutem, & non debeat incedere in habitu clericali, apparet non frui priuilegio fori, ex Tridentino ſeſſ. 23. c.6. nam vt ait Toletus verſic. 10. non eſt permittendus incedere in habitu Clericali, etiam conſentiente Domino, niſi eum manumittat. Sed etiam de iure communi amittit priuilegium fori, ſiue ſit in minoribus, ſiue in ſacris, quoties redditur Domino omnimodo in ſeruitutem, Turrecrem. in cap. nulli, 54. diſt. Tolet. ibidem verſic. poſtremò, Sayrus num. 5. Maiol. loco citat. numer. 4. in fine, Innocent. in d cap. 2. in fine Abbas num 8. Henricus Boich in fine; quamuis Cardin in d. cap. 2. quæſt. 18. & 19. & ibi etiam Anan. dicant ſolum amittere priuilegium fori, ſi fuerit actualiter degradatus, non ſi verbaliter tantum depoſitus..

De priuilegio autem Canonis ſunt variæ ſententiæ: quidam dicunt omninò priuari priuilegio, quia redditur Domino, vt pro Laico habeatur, atque tractetur, gloſſ. in cap. nullus, de ſeruis non ordinandis, & in cap. ex antiquis, 54. diſt. Suarez diſputat. 51 ſect. 3. numer. 13 Maiol. num. 4. §. quando vero. Alij dicunt, priuari priuilegio Canonis, quoad Dominum, vt poſſit eum corripere; non quoad alios. Hoſtien. in dicto c. 2. & ibi Henricus, Archid. in cap. nullus ſacros, 54 diſtinct. cum Vgone, Turrecrem in d. cap nulli, Toletus loco citat. cap. 59. in fin. Sed magis communis ait, quòd ſi eſt ordinatus in ſacris, non priuatur priuilegio Canonis etiam quoad dominum, niſi fuerit realiter degradatus; ita Innoc. in cap. de ſeruorum, de ſeru non ordin. Abbas in d. c. 2. num 1. Cardin. quæſt. 16. & 19 Sayr. num. 5. cum Aſten. & Piſan S. Anton. 3. par. tit. 28. c 6. § 6. Campanil. diuerſ. iuris, rub. 11. cap. 8. num 6. Barboſ. in d cap. nullus, de ſeru. non ord. Tenetur tamen ſeruus in ſacris ordinatus in omnibus caſibus, quibus domino reſtituitur, etiamſi realiter fuerit degradatus, ad caſtitatis votum ſeruandum, Sayr. num 5. Tolet. verſ. 9. Innoc. in dicto cap 2. Turrecrem. in d. cap nulli.

Aduerte, quòd dominus in caſibus prædictis, quibus ſeruum repetere poteſt, debet eum repetere coram Iudice Eccleſiaſtico, Cardin. in d. c. 2. Sed debet repetere intra annum à die ſcientiæ, nam poſt annum ſeruus ordinatus fit liber, vt ſupra d. Auth. & d. cap. ſi ſeruus ſcienter, Sayr cap. 14. num. 4 cum allegatis.

CAPVT I.

Simonia ſuper quacunque re ſpirituali.

NOta primò quod DD. communiter dicunt nullam ſimoniam etiam realem completam pœnas habere latæ ſententiæ, niſi in ordine, & beneficio, & Religionis ingreſſu, ita docent Syluеſ. verbo Simonia, q. 19. Leſſ. lib. 2. cap. 35. num. 130. Suar. cap. 55. num. 5. de Simonia, Tanner. tom. 3. diſ. 5. q. 8. Filiucc. tract. 45. c. 13. num. 2. 9. 10. 11. & de communi teſtatur Layman. lib. 4. de Simonia, num 69. Sed hoc non eſt abſolutè verum vt infra apparebit.

Simoniæ crimen publicum eſt, l. ſi autem. C. de Epiſ. Cler. c. tanta, de ſimon. Vnde in omni materia commiſſa, condemnatum in iudicio ſententia definitiua reddit infamem infamia iuris, & irregularem, vt c. fin 1 q. 3. vbi eſt ſermo de beneficijs, & Sacramentis, & ſacramentalibus, & ibi gloſſa, & Turrecrem. & gloſſ. in cap. ex diligenti, verbo, infamia, de ſimon. Boer. q. 117. n. 4. verſ. tamen non incurrit, Angel. verbo, ſimonia 6. num. 8. Menoch. de arbitr. caſu 401. num. 26. Sanch. opuſc. lib. 2. cap. 3. dub. 104 num. 7. 9. & 18. vbi multos allegat, & de communi teſtatur Suar. tom. 1. de relig. tract. vlt. de ſimon. cap. 56. num. 21. & facit cap. vlt. 1. q. 7. vbi omnia crimina in comparatione ſimoniacæ hæreſis pro nihilo reputantur. Vnde in Extrauag. 1. de ſimon. Simonia ſuper Religionis ingreſſu notat infamia.

Adde, quòd attenta communi ſententia, quæ habet omne crimen enorme depoſitione dignum notorium, afficere eo ipſo infamia iuris, idem dicendum de ſimoniaco, vt tenet magis communis Doctorum opinio apud Sanchez loco cit. num. 7. & probatur c. inquiſitionis, in principio, de accuſat. & ex d. extrau. 1. de ſimon. Quòd autem ſimonia ſit crimen depoſitione dignum, eſt textus in cap ſi quis Epiſcopus 1. quæſt. 1. quamuis aliqui contrarium doceant in ſimonia beneficiali, vt Præpoſ. in cap. presbyter, num. 4. & 5. 1 q. 1. Sanchez d. dub. 104 num. 9. & 16. cum Henriq. Couarr. & Nauarr. aſſerentes non eſſe crimen depoſitione dignum; ideò neque ſi notorium ſit, reddere irregularem, vel infamem, niſi ſequatur ſententia condemnatoria, vt ſupra, quia eſt ſimonia contra ſolum ius poſitiuum.

Amplia, quòd ſuper hac pœna infamiæ, vel irregularitatis non poteſt Epiſcopus, ſeu Prælatus cum ſubditis ſuis diſpenſare, quia eſt de grauioribus criminibus, vt ſupra dixi: ita Sanchez dub. 120 numer. 43. loco cit. cum Summiſtis. Excipe, niſi caſus ſit occultus, ex Triden. ſeſſ. 24. cap. 6. reform.

Amplia ſecundò, vt procedat pœna præfata non ſolum contra ſimoniacos principales, ſed etiam contra cooperantes minus principaliter, vt mediatores; quia quoad pœnas ſententiæ ferendæ, & quoad infamiam, & irregularitatem ex tali ſententia reſultantem, veniunt nomine facientium, ſeu committentium crimen, & pœna ordinaria puniuntur, c. 1. de teſtibus in 6.

Gemin.

Digitized by Google

Gemin. Franc. & Anchar. ibi, & gloſ in d. c. ſi quis Epiſcopus, verbo, mediator, per illum textum.

Secus eſt quoad excommunicationem, & alias cenſuras latæ ſententiæ, quia non comprehenduntur, niſi expreſſi reperiantur, vt dixi infra *cap. 2. & cap. 10. limit 5.*

Amplia tertiò, quòd in hoc peccato ſimoniæ non datur paruitas materiæ, vnde nunquam poteſt eſſe peccatum veniale ex parte materiæ, ſed ſemper eſt peccatum mortale, quia eius malitia conſiſtit in contemptu rei ſpiritualis formaliter ſumptæ, & non materialiter: forma autem eſt indiuiſibilis. *cap. 1. de bapt l. cum hi, §. ſi prætor. ff de tranſac. Decius in c. appellationibus de appell.* & quia omnis entitas ſpiritualis, pecunia, & re temporali quacunque æſtimari non poteſt. Vnde etiam in parua materia à Simoniaco res magna contemnitur, & magna adeſt iniuria; neque excuſat paruitas precij, quin aggrauat culpam, & iniuriam in rem ſpiritualem, dùm minoris æſtimatur. Atque ita docent *Nauarr. conſ. 52. num. 2. de ſimon. Reginal. lib. 23. num. 166. Sanch. in decal. lib. 1. cap. 4. num. 1. lib. 7. cap. 28. num. 8. & opuſc. lib. 2. cap 3 dub. 110. Layman lib. 4. tractat. de ſimon. cap. 8. §. 1. num. 4. Tanner tom. 3. diſput. 5. queſt. 8. num. 26.* Excipe caſum de datis, & promiſſis in Curia Romana extra materiam ſpiritualem, quia in illo poteſt dari paruitas materiæ excuſans à pœnis, vt *Nauarr. in extrauag. de dat. & promiſſ. num. 20. Sanchez in opuſc. lib. 2. cap. 3. dub. 110. num. 4.* Excipe etiam caſum, de quo ſtatim dicam.

Amplia quartò, quòd pactum ſimoniacum in omni materia eſt ipſo iure nullum, *cap. fin. de pac.* vide *Sanchez in opuſc. lib. 2. cap. 3. dub. 113. nu. 1. & 2. verſ. ergo ſimiliter,* ſed non tenetur quis recepta reſtituere, niſi in beneficio, Ordine, & Religionis ingreſſu, *Sanchez num. 2.*

Limita, quòd ſimonia non inducitur per pactum iuri conforme, ſeu continens id, quod de iure tacitè ineſt, *c ſignificaſti, ibi gloſſ. & DD. de elect. Rota Buratt. deciſ. 445. num. 2.* vbi multos Doctores allegat, & latè *Sanchez opuſc. loco citat. dub. 25. num. 9.* Vnde non eſt ſimonia, ſi fiat pactum in tractatu reſignationis, vt reſignatarius ſoluat certam ſummam reſignanti pro fructibus ſpectantibus ad reſignantem, dummodò non ſit grauis exceſſus: nam hic paruitas materiæ excuſat, quia æſtimatio, & liquidatio fructuum poteſt habere latitudinem; & ita *Rota Buratti ibid. num. 3.*

C A P V T II.

Simonia ſuper Eccleſijs, Monaſterijs, vel Beneficijs realis contracta.

IN materia beneficiali, prohibita eſt tanquam ſimoniaca omnis pactio, omniſque conuentio, *c. fin. de pactis, ibi gloſſ. verbo, ceſſare, cap tua nos, de ſimon. c. quæſitum, de rerum perm. ibi Canoniſtæ, Sanchez opuſc lib. 2. capit. 3. dub. 25.* vbi latè explicat; & omnes pactiones huiuſmodi ſunt ipſo iure nullæ, vt patet ex dictis iuribus.

Hoc tamen intelligendum eſt de pacto oneroſo, non de gratuita promiſſione conferendi rem ſpiritualem, vnde ſiue Epiſcopus promittat Titio tale beneficium, quod vacat, illi conferre, vel Patronus promittat ad illud præſentare, ſimonia non eſt, vt *S. Thom. 2. 2. q. 78. a. 2. ad 2. Nau. in ſumm c. 23. num. 106. verſ. ad quartum,* quia illud pactum licet ſecundum aliquos inducat obligationem ex iuſtitia, tamen hoc fit ex libera, & gratuita voluntate ab initio.

II. Diſpoſitio ipſa de Eccleſia, Monaſterio, vel Beneficio Eccleſiaſtico, ſuper qua interuenit ſimonia, eſt ipſo iure nulla, vt electio, collatio, inſtitutio, nominatio, poſtulatio, præſentatio, reſignatio, permutatio, &c. & nullum ius inde acquiritur; neque tali modo quæſita beneficia, ſeu Eccleſia, &c. retineri poſſunt, ſed ante omnem declaratoriam dimittenda ſunt, vt per *extrau. cum deteſtabile, §. per electionem de ſimon.* & per Bullam quintam Pij V. incipit, *Cùm primùm, §. 8.* Neque à tali nullitate, & obligatione dimittendi excuſat ignorantia facti etiam inuincibilis, ſeu bona fides, ſcilicet tertio ſimoniam operante ad eius fauorem, *c. ſicut tuis, 34. & c. nobis de ſimon. S. Thom 2. 2. q. 100. art. vlt. ad 3. Abb in cap pen. de elect. Suar. tom. 1. de Relig. tract. vlt. de ſimon. cap. 57. num. 35. Sanchez opuſc. loco cit. dub. 116. num. 1. Couarr in regul. peccatum, par. 2. §. 8. num 8* & rationes affert *S. Thom ibi,* quia hęc non eſt priuatio pœnalis iuris quæſiti, ſed obligatio reſtituendi nulliter, & iniuſtè acceptum, ob defectum conſenſus Eccleſiæ, & ob irritationem actus acquiſitionis ab initio; ex qua prima acquiſitio impeditur, ſi non ſit gratuita. Et idem dicendum à fortiori de laborante ignorantia iuris, ipſo niet ſimoniam materialem perpetrante, quia ignorantia iuris in hoc minus excuſat, cùm agat de lucro captando, id eſt, de beneficio acquirendo, in quo caſu ignorantia iuris non excuſat à decreto irritante actum, vt DD. communiter apud *Mandoſ. in regul. 21. q. 4. num. 8. & 9.* & ita in caſu noſtro docent *S. Anton. par. 2. tit. 1. cap. 5. §. 3. Leſſ. lib. 2. cap. 35. num. 142. Pariſ. de confiden q. 21. num. 34. Vgolin. de Simon. tab. 1. cap. 8. nu. 3. Sanch. opuſc. lib 2. c 3. dub. 120. numer. 24.* & de communi teſtantur *Pariſ. & Sanch. ibi.* Verum eſt, quòd poſita ignorantia facti inculpata, ſi per ſimoniam prouiſus triennio in bona fide beneficium poſſideat, eo ipſo titulus conualidatur, quia iuuatur regula de triennali, vt *Suarez cap. 57. num 39. Gomez ſuper regula de triennali, q. 12. verſ. & iſta, Sanchez loco cit. dub. 116. num. 21. & lib. 2. cap. 1. dub. 32. num. 2. cum alijs DD. Caſtropalao tom. 2. tr. 13. diſput. 2. punct. 33. num. 11.* & omnes DD. id concedunt in ignorantia facti, id eſt tertio paciſcente; & denegant prouiſo per ſe paciſcenti cum ignorantia iuris, vt *Sanchez dub. 120. num 24. & cap 1. dub. 32. n 2.* & ita quod regula de triennali non ſuffragetur ſtante ignorantia iuris manifeſti, ait *Laym. de benefic. cap 15. numer 4. & 5. & Gomez d. q. 12. §. & iſta.* Beneficium itaque ſimoniacè obtentum per ſe loquendo, pro foro conſcientiæ ante ſententiam reſtitui debet ei, à quo proceſſit; vt ſi erat vacans per obitum, dimittendum, in manibus collatoris; ſi ſit reſignatum, reſignanti reddendum, quia ante ſententiam non ſunt priuati iure ſuo ob nullitatem actorum: & ita ſecundùm magis communem tenent *Nauarr. cap. 33. num. 105. Vgolinus de ſimon. tab. 1. cap. 28. §. 2. num. 5. Sanchez dub. 118. num. 4.*

num. 4. Garzias par 11. de benefic. cap. 3. num 224.

Sed quod dicunt de beneficio reddendo reſignanti, ad praxim deducere eſt moraliter impoſſibile; nam ſi id fieret ſine noua canonica collatione in foro externo punirentur tanquam ſimoniaci confidentiales, ex Bulla Pij V. 85. incipit *Intolerabilis* §. 4 noua autem reſignatio ad fauorem primi reſignantis vix vnquam admitteretur, à Sede Apoſtolica, ob ſuſpicionem confidentiæ. Multò minus poterit reſignatis via iuris beneficium repetere, vt *Garzias ibi num* 218. niſi quando ſimonia eſſet contracta à mediatore cum reſignatario, inſcio reſignante, vt *Garzias ibi num.* 224. *in fin.*

III. Fructus quoque perceptos ex tali beneficio ſimoniacè prouiſus reſtituere tenetur, etiam pro foro conſcientiæ, ante omnem ſententiam, *Extrau. Cum deteſtabile, §. per electionem, de ſimonia,* Bulla 5. Pij V. incipit, *cum primum*, §. 8. de qua re vide *Quarantam verbo, ſimon. §. altera pœna.*

Amplia, vt etiam mediatores ſimoniæ teneantur ſecundo loco, ſeu in ſubſidium ad reſtitutionem Eccleſiæ læſæ, ſcilicet, quoad fructus, & aliud quodcunque intereſſe: & idem eſt de alijs cooperantibus: ita *Vgolin tab 4. de ſimon. cap. 8. num 3. & 4.* Addit *Quaranta ibi*, etiam Confeſſarium remanere obligatum ad hanc reſtitutionem, ſi abſoluendo pœnitentem fuerit cauſa, quominus reſtituat fructus perceptos.

Limita, quód non tenebitur reſtituere fructus ille, qui ignoranter, & bona fide beneficium ſimonia obtinuit, ſi illos conſumpſit, neque locupletior eſt effectus: *Quaranta ibi*, vel ſi bona fide perſeuerante eos triennio præſcripſit, vt *Sanchez loco citato dub. 16. numer. 20.*

Sed neque ſecundum probabilem tenetur reſtituere fructus perceptos correſpondentes labori, ſeu ſeruitio impenſo Eccleſiæ, ver. gr. in cura animarum, ita *Sanchez in opuſc. lib. 2. cap. 3. dub. 115. num. 10. cum S Thom. Sylu. Soto, S. Anton. & Henriquez*, quamuis contra teneant, *Couarr. Rebuff. Nauar. apud Sanch. ibi numer. 9.* ſed horum opinio eſt vera pro foro externo.

IV. Precium ſimoniacum, ſeu lucrum omne, quod pro beneficio, ſeu Eccleſiæ prouiſione, ſeu diſpoſitione acceptum eſt, reſtituendum eſt ante omnem ſententiam, etiam pro foro conſcientiæ, iuxta communiſſimam ſententiam, iure Canonico ſic in pœnam ſtatuente, vt *c. de hoc, de ſimon. Nauar. cap. 17. num. 32. Suarez tom. 1. de relig. tract. vlt cap. 60. num. 3. & 6 Leſſ. lib. 2. cap. 35. num. 169. Petr. Nauarra lib. 2. cap 2. numer. 405. Sanchez loco cit. dub. 114.* Et procedit etiam in mediatoribus, vt teneantur quidquid mercedis ſimoniacæ acceperunt, reſtituere, *Nauar. conſ. 99. num. 1. de ſimon.* Et quidem, ſi ſimonia non fuit realis contracta, id eſt vtrinque completa, ſed alter dedit precium, alter beneficium non contulit, ſeu diſpoſitionem non fecit conuentam, communis ſententia docet, precium ante ſententiam declaratoriam reſtituendum eidem, à quo ſolutum eſt, *Sanchez dub. 114. numer. 2.* cum ibi allegatis. Si autem ſimonia fuit vtrinque completa, tunc alij dicunt reſtituendum Eccleſiæ, cui per ſimoniam iniuria illata eſt; alij dicunt ante ſententiam declaratoriam reſtituendum ei, qui illud dedit; alij dicunt reſtituendum pauperibus; alij verò reſtituendum pauperibus, vel Eccleſiæ læſæ; & ſunt omnes iſtæ probabiles ſententiæ, vt tutè quis eligere poſſit, quam maluerit, vt *Sanchez dub. 114. num. 12.* Prima, & ſecunda ſunt magis communes, vt patet ex Doctoribus recenſitis à *Sanchez ibi*. Tamen veriorem puto vltimam opinionem, ſcilicet Eccleſiæ, vel pauperibus reſtituendum, per *c. de hoc c. audiuimus, de ſimon.*

V. Excommunicationem incurrunt Papæ reſeruatam omnes ſimoniæ beneficialis complices, ſcilicet tam principales, quam mediatores procurantes illam committi, *extrau. cum deteſtabile, §. ſtatuentes, de ſimon.* & Bulla Pij V. la quinta incipit, *Cum primum*, §. 8. Et licet in dicta extrau. ſit illa particula futuri temporis *incurrant*, neque additum ſit *ipſo facto*; tamen intelligitur eſſe latæ ſententiæ, *Caſſador. deciſ. 1. num. 4. ſimon.* & eſt communiſſima opinio Theologorum, & Canoniſtarum.

Amplia, vt ſecundum communem, & veriorem ſententiam procedat non ſolum contra mediatores [illegible] proxenetas, de quibus nemo dubitat, & contra interceſſores immediatos, ſecundum communem ſententiam (contra *Sanch. opuſc. lib. 2. cap. 3. dub 26 num. 10.* qui ait probabile eſſe contrarium) ſed etiam contra interceſſores mediatos. *Quaranta verbo, ſimon. § eſt & alia, Diana pa. 4. tr. 4. reſol. 151. & quamuis Sanch ibi* contrariam probabilem dicat, tamen *Turrian. apud Dianam ibi alleg.* non audet concedere eam eſſe probabilem. An autem etiam contra alios cooperantes minus principaliter, vt dantes auxilium, vel conſilium, &c. negat *Vgolin. de ſimon. tab 4 cap. 8. num. 4.* quia iſti non reperiuntur expreſſi in dicta lege pœnali. Sed dicendum eſt eos contineri, ſi cooperentur directa intentione, vt id fiat, quia tunc procuraſſe dicuntur, vt d[illegible] *verbo, procuratio*, nam in *d extrauag* ſunt expreſſi mediatores, & procurantes. Non tamen continentur qui cooperantur remotè, ſcilicet vendendo ſuam operam per ſe indifferentem, ſed tamen directam ad finem [illegible] ſpiritualis obtinendæ, vt ſi pecuniam accipiat ia[illegible] vt admittat ad audientiam, *Sanch. dub. 27. num. 9.* [illegible] qui ſupponit fictum patrimonium, vel paciſcitur, [illegible] ſibi retrocedatur poſt ordines receptos, non incurrit pœnas ſimoniæ, vt dixi *verb. Ordo, cap. 11. numer. 6.* ita accipiens pecuniam, vt falſum, aut verum teſtimonium faciat, quod promouendus ad Eccleſiam ſit legitimus, non incurrit vitium ſimoniæ, quia pretium accipit pro actione merè temporali, & de ſe indifferente, & quæ eſt tantummodo medium remotum ad obtinendum ordinem, vel beneficium, aut dignitatem, vnde non ſumit ſpeciem à re ſpirituali.

VI. Inhabilis redditur ipſo iure ſimoniacè prouiſus ad idem beneficium canonicè obtinendum, ſcilicet per nouam prouiſionem, etiam pro foro conſcientiæ, etiam in caſu occulto, per *cap. pen. de elect. capit de ſimoniacè, de ſimon. & ex Bulla quinta citata Pij V. §. 8. Suarez tom. 1. de relig. tractat. de ſimon. cap. 58. num. 9. Filiucc. tract. 45. cap 13. num. 26. Garzias par. 8. cap. 1 numer. 56 Sanchez lib. 2. cap. 3. dub. 104. num. 13.* vbi ait non valere nouam prouiſionem, niſi facta fuerit expreſſio in ſupplicatione de ingreſſu ſimoniaco præcedente.

Amplia

Digitized by Google

Ampliã hanc pœnam, vt procedat etiam ſi quis beneficium obtineat per ſimoniam ignoranter, & bona fide, quia adhuc non poteſt ſine diſpenſatione illud canonicè obtinere noua prouiſione, *vt c. penult. de elect. Sanch. dub.* 120. *n.* 21. *&* 22.

VII. Inhabilis etiam efficitur ipſo iure ſimoniacè beneficium aſſecutus ad alia beneficia obtinenda, ex dicta *Bulla* 5. *Pij V. loco cit.* Imò etiam de iure communi procedit hæc pœna contra omnes ſimoniacos in beneficijs, etiam contra mediatores, ſecundum communem ſententiam Canoniſtarum, & Summiſtarum, vt apud *Sanchez dub.* 104. *num* 13. & tenet *Garzias num.* 91. *loco cit.* Alij tamen contra tenent hanc pœnam inhabilitatis generalis non procedere, niſi ratione infamiæ, & irregularitatis per ſententiam condemnatoriam vel notorietatem criminis incurſæ, & dicunt Bullam Pij V. in hac particula non fuiſſe vſu receptam: ita tenet *Nauarr. conſ.* 92. *de ſimon. Sanchez ibi num* 14. *Suar. de relig. tom.* 1. *trac. vlt. cap.* 58. *num.* 11. *Eman. Sà verbo Simonia, num* 9. *Leſſ. lib.* 2. *capit.* 35. *dub.* 26. *Tannerus tom* 3. *diſp.* 5. *q.* 8. *num.* 97. *Layman lib.* 4. *tract. de Simon. num.* 74. *Pariſ. de reſignat. lib.* 4. *q.* 2. Sed non recedendo à prima ſententia, quam obſeruat ſtylus Sacræ Pœnitentiariæ, nota quod hæc pœna obligat ante omnem ſententiam in conſcientia, ſecundum veriorem, quia eſt pœna merè priuatiua. *Azor. tom* 3. *lib.* 12. *c.* 21. *in fin. Filiuc. loco cit. c.* 13. *num.* 26. & dixi *p.* 1. *cap.* 30.

VIII. Infamem ipſo iure eſſe omnem ſimoniacum in materia beneficiali multi DD. dicunt, ex *c. fin.* 1. *q.* 1. 3. *gl. in c.* 1. *verb. Mediatores, de teſtibus, in* 6. vt apud *Gar.* 8. *cap.* 1. *num.* 57. *&* 60. Sed contrarium meritò tenent alij communiter, quos allegat, & ſequitur *Garzias. nu.* 61. ſcilicet requiri ſententiam condemnatoriam de ſimoniæ crimine, vt *Garzias ibi.* vel ſaltem requiri notorietatem iuris, vel facti, vt cum communi ſententia tenet *Sanchez dub.* 104. *cit num* 18. Imò *Garzias num.* 61. putat non induci hanc pœnam, niſi per ſententiam fuerit ſpecialiter inflicta; quod non puto verum, & eſt contra ſententiam omnium Doctorum.

IX. Irregularem eſſe ipſo iure omnem ſimoniacum in beneficijs, tenent multi, & hanc magis communem ait *Pariſ. de conf. d. q.* 61. *num.* 14. Sed contraria eſt verior, & magis communis, nempe non eſſe irregularem, niſi ratione infamiæ iuris, ſecuta ſententia, vel ſtante notorietate, vt *Sanch. dub.* 104. *n.* 15. *Garz. loco cit. n.* 68. *&* 69. cum multis per eos allegatis.

Sed quæres quis poſſit in prædictis pœnis abſoluere, & diſpenſare? Reſpondeo primò, circa nullitatem pactorum, nullus, excepto Summo Pontifice poteſt diſpenſare; ipſe enim ſolus poteſt purgare vitium ſimoniæ, vt dicam *hoc eodem cap. in fin.*

Secundò, circa obligationem dimittendi beneficium, ſeu nullitatem prouiſionis, & inhabilitatem ad illud beneficium, ſi ſimonia ſit ſcienter contracta, nullus, excepto Summo Pontifice, diſpenſare poteſt, *vt c. penult. de elect. Quaranta verbo ſimonia, §. caueat autem. Sanchez opuſcb. lib* 2. *capit.* 3. *dub.* 120. *num.* 27. cum communi ſententia, & Sacra Congregatio apud *Garziam par.* 8. *cap.* 1. *num.* 74. Imò neque Maior Pœnitentiarius hodie poteſt ſe intromittere, ex Breui reformationis SS. D. N. Vrbani VIII. *anni* 1634. *die* 27. *Septembr.* Quod etiam olim fuerat à Pio IV. ſtatutum in *Bulla reformat* vt apud *Toletum lib.* 5. *cap.* 93. & apud *Quarantam loco cit.* Si autem ſimonia ſit contracta ignorante eo, qui beneficium accepit, ſcilicet facto tertij; tunc ſi, cognito vitio ſimoniæ ſtatim ſponte renunciauit, poteſt etiam Epiſcopus diſpenſare, ſi eſt beneficium ſimplex, per *cap. pen. de elect. Sanchez num.* 22 *&* 27. vbi ait communem. Si autem eſt dignitatis vel curatum, variẹ ſunt ſententię de quibus *Sanch. ibi.* Certè tunc poterit Maior Pœnitentiarius diſpenſare.

Tertio, circa obligationem reſtitutionis fructuum male perceptorum, vt ſupra, in caſu publico, petenda compoſitio in Dataria: in occulto verò etiam in Pœnitentiaria peti poteſt, vt patet ex *Breui reformat. ſuprad.*

Quartò, circa obligationem reſtitutionis precij accepti, poteſt, & in Dataria, & in Pœnitentiaria compoſitio impetrari: quamuis enim ex *d. Bulla Pij IV.* non poſſet in Pœnitentiaria impetrari vlla compoſitio, tamen ex Breui d. reformationis non eſt denegata talis facultas, ſi tamen caſus ſit occultus.

Quintò, circa excommunicationem Papæ reſeruatam, dico primò quod hodie poteſt etiam in publicis in Sac. Pœnitentiaria abſolui, etiam ex Breui prædicto reformationis. Item Epiſcopus in caſibus occultis poteſt abſoluere, ex *Triden. ſeſſ* 24. *cap* 6 *reform.* neque huic iuri eſt hactenus derogatum in hac parte. Tertio, Religioſi priuilegia habentes poſſunt abſoluere in Vrbe Roma, & extra Vrbem, ex decreto Clem VIII. de quo dixi *verbo, abſolutio, cap.* 2.

Sexto, circa pœnam inhabilitatis ad alia beneficia, non poteſt Epiſcopus diſpenſare etiam in occultis, neque vigore Tridentini Concilij *capit* 6 *ſeſſ.* 24. qui non loquitur de inhabilitate, vt Sacra Congregatio apud *Suar. tom* 1. *de relig. tract. de ſimon. cap. vlt. num.* 11. *& Bonacc. de ſimon. q* 6. *punct.* 2. *difficul.* 2. Contra *Sanch. dub.* 120. *numer.* 40. *cum Henriq.* Poteſt autem Maior Pœnitentiarius diſpenſare, vt patet ex d. Breui reformationis, in occultis.

Septimò, circa pœnã infamiæ, & irregularitatis, dicendum eſt, non poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt dixi *ſupra cap.* 1. & ita *Sanchez dub.* 120. *num.* 43. *Vgolin. tab.* 4. *cap.* 6. *§.* 7. *in fin.* Neque Maior Pœnitentiarius, quia ſupponimus hanc pœnam non incurri, niſi in caſu publico, ſcilicet notorio iuris, vel facti, vt ſupra dixi.

X. Scientes aliquem commiſiſſe crimen ſimoniæ ſuper beneficio, tenentur Papæ illum reuelare per ſe, vel per alios: & ita complices reuelando veniam conſequuntur, quod ſi non reuelauerint quantocius abſolui non poſſunt donec reuelauerint: *extrau. cum deteſtabile, de ſimon.* Inde dicunt aliqui DD. iſtos incurrere excommunicationem eandem; tenent *Sylueſt. excom.* 7. *caſu* 43. *Couar. in regula peccatum, par* 2. *§.* 8. *num.* 7. *verſ. cæterum,* & alij apud eundem. Alij dicunt ſolum eſſe caſum reſeruatum; & hæc eſt communior ſententia recentiorum, quam tenent *Nauarr. cap.* 27. *num.* 106. *Vgolin. tab.* 4. *cap.* 9. *Filiuc. num.* 10. *Suar. cap* 56. *num.* 6. Sed hodie hæc obligatio non eſt in vſu. *Filiuc.*

num.

num. 10. *Sanchez dub.* 104. *num.* 4. *Nauarr. capit.* 27. *num.* 106. §. *vigeſima prima, cum S. Antonin. Sylueſt. & Caiet.* Quamuis contra *Vgolin. cap.* 9. *tab.* 4. *de ſimon.* aſſerat eſſe in vſu.

Amplia prædictas pœnas, quod procedunt non ſolum in ſimonia ſuper beneficio propriè dicto, ſed etiam ſuper officio Eccleſiaſtico, vt colligitur ex *d. extrauag. cum deteſtabile,* §. *per electiones.* Vnde DD. nomine officij dicunt contineri officia habentia iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſeu regimen ſpirituale, vt Prioris, Guardiani, Generalis, Prouincialis, Abbatiſſæ, &c. Ita *Caiet. excomm. caſu* 75. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 116. *Suar. diſp.* 22. *de cenſur. ſect.* 5. *num.* 24. *Laym. de ſimon. num.* 72. *Sanchez loco cit. dub.* 104. *num.* 5. & 11. & ita in terminis de Abbatiſſatu Monialis *Rota Caſſadori deciſ.* 1. *de ſimon.* & tutior videtur, & probabilior; quamuis alij contra dicant, ſolum contineri beneficia propriè dicta *Nauar. cap* 23. *num* 111. *Leſſ. cit. num.* 137. *Azor. cap.* 2. *q.* 6. *Bonaccin. de cenſur. particul diſ.* 2. *q.* 3. *punct.* 24. *num.* 4. *Barboſ. in dic. extrau num.* 9. Alij verò dicunt, quòd ſi officium non habet præbendam, non continetur in hac extrau. *Filiucc. trac* 45. *cap.* 13. *num.* 23. Illud eſt certum, quod omne officium Eccleſiaſticum, tametſi careat iuriſdictione ſpirituali, vt capellania manualis; item officiũ Sacriſtę Oeconomi &c. eſt materia ſimoniæ quo ad peccatum: ſed non quo ad pœnas iuris, de quibus in hoc 2. *cap.* locuti ſumus, ita *Vgolin. de ſimon. cap.* 48. §. 7. *cum alleg.* Vnde eſt peccatum ſimoniæ conferre famulo capellaniam manualē (à teſtatore liberè fundatam cum obligatione, vt ſit in eius hæredis domo pedagogus puerorum ſuorum, abſque alio ſtipendio *Sanch. opuſc. lib.* 2. *capit.* 3. *dub.* 28. *num.* 7.

Limita, vt ſecundum probabiliorem non ſit locus dictis pœnis, niſi ſimonia ſit effecta realis contracta, ideſt ex vtraque parte impleta, ſeu executione accepta: Alias enim etiamſi, v.g. beneficium eſſet collatum, ſed prouiſus nihil adhuc præſtitit ex parte ſua, diceretur non realis, ſed conuentionalis, quæ non inducit pœnas huius *cap.* Ita *Nauarr. cap.* 23. *num.* 104. & 111. & *conſil.* 40. *num.* 2. & *conſ.* 60. *num* 4. & *conſ.* 5. *num. vlt. de Simon. Couarr. in reg. peccatum. pa.* 2. §. 8. *num.* 7. *Vgolin. de Simon. tab.* 3. *cap.* 5. *Leſſ. cap.* 35. *num.* 149. *Suarez de ſimon. cap.* 56. *num* 3. *Layman trac. de ſimon. num.* 68. *Azor. tom.* 3. *lib.* 12. *capit.* 21. *q.* 10. *Sanch. in opuſc. lib.* 2. *capit.* 3. *dub.* 106. *num.* 4. & hanc communem eſſe ſententiam, ait *Salzedo ad Diaz in praxi cap.* 94. *lit. d. Pariſ. de confid. q.* 1. *num.* 142. *Caſtropalao to.* 3. *trac. vlt. de ſimon. punct.* 21. *numer.* 4. & tenet vbique, *Rota*, vt *Caſſad. deciſ.* 5. *de conſtit. Cauaíer. dec.* 352.

Sufficit autem ad hoc vt, ſit realis contracta, quod ex parte prouiſi litteræ ſint expeditæ, *Sanch. dub.* 106. *num.* 3. *dub.* 37. *nu.* 6. ſufficit ex parte reſignatarij mandatum conſentiendi in penſionem. *Nauarr. conſ.* 13. *de ſimon.* Sed hoc eſt reſtringendum, vt procedat, ſi & poſtquã conſenſus à procuratore fuit formiter præſtitus in cancellaria: aliàs enim non eſt actus completus, quia eſt mandatum reuocabile re integra. *Pariſ. de reſig. li.* 9 *q.* 25. & ideò nullum ius eſt quæſitum reſignanti, ſeu penſionario. *Nauarr. conſ.* 33. *num.* 3. *de ſimon.* & poteſt reſignans pœnitere. *Rota par.* 2. *recent. dec.* 327.

Non ſufficit ex parte pro mittentis pecuniam tradidiſſe chyrographum obligationis de ſoluendo *Nauarr. conſ.* 5 *nu. vlt. de ſimon.* Sed ſufficit tradidiſſe illi ſchedulam baucariam, quia per talem actum facta intelligitur delegatio, & nouatio, & habet vim ſolutionis, quoad debitorem, ita *Nauar. conſ.* 33. *nu* 3. *de ſimonia.* Item ſimonia in præſentatione dicitur realis contracta facta præſentatione, & ſoluto pretio præſentanti, vt *extrau. ſup. cit* quia ipſa præſentatio aliquod ius ſpirituale tribuit præſentato ad rem, id eſt ius petendi inſtitutionem, *Innoc. in c quod ſicut, de elect. Seraph dec.* 1238. *num.* 4. & ita in terminis *Layman num.* 63. *de ſimon.* & *Nauarr conſ.* 13. *de ſimon.* Et idem de reſignatione dicendum videtur, etiamſi nondum à Papa ſit facta prouiſio, quia ipſa reſignatio eſt diſpoſitio de beneficio. & ita *Nauarr. conſ.* 21. *de ſimon. num* 3. dummodò iam extenſus fuerit conſenſus reſignantis, *Nauarr. conſ* 33. *num.* 3. quia tunc acquiritur aliquod ius reſignatario, vt non poſſit reſignans retrocedere. Non tamen ſufficit, ſi reſignatio fuit facta in manibus non potentis illam admittere, verbi gratia in manibus Ordinarij ad fauorem tertij nominati, vt *Sanch. lib.* 2 *opuſc. c.* 3 *dub.* 34. *num* 14. Neque ſufficit, quòd beneficiatus reſignauerit, ſeu tradiderit de facto alteri beneficium ſuum pro precio, quia nullum ius ſpirituale in tali caſu transfertur, ſed nuda detentio, *Achill. de Graſſis deciſ* 342. *aliàs tertia, de ſimonia, Pariſ de confiden. q.* 40. *n. vlt.* Dicit etiam *Sanch loco cit.* & *Nauarr. conſ* 33. *aliàs* 48. *n* 2. *de ſimon.* non dici ſimoniam contractam, ſeu realem completam, quando etiam ſecluſo pacto ſimoniaco, collatio, ſeu prouiſio eſſet nulla ex alio capite, quia tunc nihil ſpirituale datur: & puto huius rei exemplum, ſi quis tractauit, & conuenit de reſignando beneficio alicui certis pactis, & obligationibus, ſed cum clauſula, *ſaluo, & reſeruato beneplacito Papæ*, conſtituituntque procuratorem ad reſignandum, ſeu conſenſum cum dictis conditionibus præſtandum, cum clauſula, *nec aliter*, &c. ſed procurator exceſſit formam mandati, & ſine dictis conditionibus reſignauit, & ipſe reſignatarius ſic obtinens beneficium à Papa adimpleuit pacta, ſeu conditiones; quia cùm prouiſio Papæ fuerit nulla, & nulla reſignatio, reſignatarius nullum ius ſpirituale conſequutus fuit, vnde non dicetur ſimonia realis contracta, & ita *Pariſius loco cit.* & *idem Pariſ. de reſign lib* 1 *q.* 3. *num* 80 vbi oſtendit quòd ſi facta ſit reſignatio, ſeu mandatum ad reſignandum, ad fauorem ſub certis conditionibus; ſi conditiones non fuerint adimpletæ, reſignatio habetur pro non facta, & prouiſio facta à Papa nullum ius tribuit, neque titulum coloratum, vnde neque poteſt prouiſus iuuari regula de triennali, & poteſt reſignans agere ſpolio. Quod eſt verum dummodò conditiones non eſſent de iure, ſeu de ſtylo Curiæ impoſſibiles, ideſt valdè difficilis impetrationis, quia iſtæ impoſſibiles habentur pro non appoſitis, *Caputaquen. deciſ.* 89. *ſeu* 11. *verbo, Reſignatio, num.* 1. *par.* 3.

Limita etiam, quòd mediatores non incurrunt dictam pœnam inhabilitatis, & priuationis beneficiorum, quia *in extrauag.* 2. *de ſimon.* ſolùm ſunt expreſſi, quoad excommunicationem; & ita *Nauarr. conſ.* 69. *num.* 1. *de ſimon.*

ſimon. Sanchez opuſcul. lib 2. dub. 104. num. 6.

Limita denique dictas pœnas, vt non procedant, quoties pacta fuerunt appoſita ſuper beneficio, ſaluo beneplacito Papæ, & ab eo ſunt admiſſa; quia ceſſat, & purgatur omnis labes ſimoniæ, vbi Sedis Apoſtolicæ authoritas interuenit, *Nauarr. cap. 23. num* 108 *Pariſ. de reſign. lib. 14. q. 6. num. 12. Caſſad deciſ. 3. de renunciat. Rota deciſ. 380. poſth. Farinac. par. 2.* hanc limitationem plenius examinant, & declarant *Suar. cap. 24. num. 30. Layman num. 45. Sanchez dub. 42. num. 7. & 8.*

Quæres an in *d. extrau. Execrabilis,* nomine beneficij contineatur præceptoria S. Ioannis Hieroſolym. Reſpondeo, Canoniſtæ communiter affirmant: *vt Pariſ. de confid. q. 17. Azor. to. 1. lib. 13. c. 6. q. 3. Mota,* quem ſequitur *Garzias pa. 1. c. 4. num. 1. & 7.* quia ſunt verè beneficia, licet ad nutum amouibilia, ob votum obedientiæ. *Rota nouiſſ. deciſ. 584. num. 9. par. 2. Nauarr. conſ. 13. num. 5. de ſtat. regul.*

Contrarium verò tenent communiter Theologi, vt *Suar. tom. 1. de Relig. tract. de ſim. c. 27. num. 6. Filiuc. tractat. 45. cap 6. q. 2. num. 4. Victoria, & Aragon. quos ſequitur Bonacc. de ſimon. q. 4. num. 15. Roder. Vega, & Ledeſma* apud *Garziam loco cit. num. 7.* In hoc tamen omnes conueniunt, pacta ſuper dictis præceptorijs eſſe illicita, & peccaminoſa, & reſcindenda, ita *Suarez & Filiuc. ibi*. Cum hoc temperamento ſecunda ſententia probabilis eſt in occultis; ſed prior in praxi fori receptior. Excipe, quod non eſt ſimonia, ſi Magnus Magiſter, ſeu Generalis Præceptor conferat vni præceptoriam, cum onere penſionis, *Rota par. 2. recen. deciſ.* 302. quia pendent à nutu Magni Magiſtri, & ideò licet ei hoc facere.

C A P V T III.

Simonia ſuper beneficijs confidentialis.

I. Ex Bulla 85. Pij IV. quæ incipit, *Romanum decet*, prohibita eſt omnium Eccleſiarum, Monaſteriorum, Officiorum, & Beneficiorum Eccleſiaſticorum receptio in confidentiam, ſcilicet cum pacto illa conferentibus, vel reſignantibus dimittendi, ſeu retrocedendi, ſiue gratis, ſiue cum penſione; aut cum pacto ea, vel ex eis fructus, vel penſiones in alios transferendi: & pœnæ ſtatutæ ſunt contrauenientibus.

Prima, vt prouiſiones vitio confidentiæ infectæ, ſint ipſo iure nullæ, & beneficia, & alia ſupradicta ſic in confidentiam recepta, intelligantur vacare à die receptionis confidentialis, & diſpoſitio eorum eſt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.

Secunda, quòd à prima die receptionis huiuſmodi, ipſi recipientes fructus beneficiorum, ſeu officiorum, ſeu penſionum obtentarum ſuos non faciunt, & Cameræ Apoſtolicæ deuoluti cenſentur, eique debiti ſunt, eoſque in vtroque foro reſtituere tenentur. Quod etiam notant *Nauarr. cap. 32. numer. 16.* plenè *Quaranta verbo, ſimonia, §. altera.*

Tertia, quòd præſumentes cùm tali confidentia ſupradicta beneficia, ſeu officia, &c. recipere, Cardinales, & Epiſcopi, & alij Prælati incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ; alij verò excommunicationem: hæ cenſuræ ſunt Papæ reſeruatæ, & nec priuilegiati Religioſi, & alij poſſunt abſoluere, in Italia extra Vrbem Romam, ex Decreto Papæ Clem. VIII. vt dixi *verbo, Abſolutio, cap. 2.* Addit *Tolet. lib. 5. cap. 93. Quaranta verbo, ſimonia, § caueat,* Pium Quartum ſtatuiſſe, vt Maior Pœnitentiarius non diſpenſet ſuper retentione beneficij, vel fructuum confidentia acceptorum, neque abſoluant Pœnitentiarij confidentiarios, niſi cum clauſula, dimiſſo beneficio ab vtroque, ſuper quo confidentia commiſſa fuerit.

II. Ex Bulla Pij V. 85. incipit, *Intolerabilis*, ſtatutum eſt, vt ſi quis Eccleſiam, vel Monaſterium, aut aliud beneficium Eccleſiaſticum qualecunque ex reſignatione, vel ceſſione; ſimpliciter, vel cum circuitu retroceſſionis, cum regreſſu, vel acceſſu, etiam ſola dimittentis intentione receperit, vt illa, vel illud etiam in euentum regreſſus, vel acceſſus, eidem dimittenti, vel alteri poſtea conferantur; aut illius fructus, vel eorum pars alij, vel alijs concedantur, vel penſiones ſoluantur ex eiſdem; hæc confidentia cenſeatur. Item ſi conuenerit, vt reſignans ipſe faciat expenſas prouiſionis beneficij: ex hoc enim præſumitur confidentia, quod etiam notat *Nauarr. conſ. 74. de ſimon.* Item ſi reſignatarius ex pacto faceret expenſas pro literis penſionis reſignantis, vt *Nauarr. ibi not.* Item ſi collator conferat beneficium vacans, ea conditione tacita, vel expreſſa, vt transferatur in alterum, vel vt prouiſus fructus illius, vel partem ad vtilitatem, vel arbitrium collatoris, del docedentis, aut alterius transferat, vel penſionem illi, vel illis, quem, vel quos collator, vel cedens, vel alius voluerit, perſoluat, ſimonia confidentialis cenſeatur. Item ſi id à Patrono, ſeu præſentatore, ſeu electore fieri contigerit, quod de collatore dictum eſt, confidentia cenſeatur. Item ſi mediator extiterit, vel interceſſor in negocio conceſſionis beneficij alicui factæ, & pro ea re fructus aliquos dicti beneficij receperit, vel pactum interuenerit de percipiendo, ſeu ſoluendo eidem: ita habetur in *dicta Bulla §. 5. denique,* & explicat *Pariſ. de confid q. 22. numer. 14. Maſcard concl. 1312. num. 32.* Modum probandi, vel excuſandi confidentiam, vide apud *Rot recent. par. 1. dec.* 108. Transgreſſoribus autem, ſcilicet Eccleſias, Monaſteria, beneficia, fructus, penſiones, aliaſue res intercedente hoc vitio confidentiæ, recipientibus, ibi ſtatutæ ſunt pœnæ latæ ſententiæ: etenim non ſolum ſunt priuati dictis beneficijs, &c. ſed etiam omnibus alijs prius legitimè obtentis, & remanent Sedi Apoſtolicæ reſeruata; & ad huiuſmodi inhabiles redduntur in futurum, & in iuris ſubſidium excommunicati ſunt excommunicatione Papæ reſeruata.

Amplia huiuſmodi pœnas, vt incurrantur ſtatim accepto beneficio in confidentiam, etiam non ſequuto effectu prætenſo, ſcilicet translatione beneficii, vel fructuum, vt patet ex dictis Bullis; & ita communiter Doctores infra citati.

Amplia ſecundò, vt ſit locus iſtis pœnis, ſi Epiſcopus conferat beneficium; reſeruata penſione pro perſona à ſe nominanda, vt *Rota deciſ. 166. num. 5. & 6 p. 1. nouiſſ.* Secus ſi perſona certa ab initio ad vitam tantum grauati, *Rota ibi.*

Amplia tertiò, vt ſufficiat etiam ſi pars fructuum

 retroce-

retrocedatur, ſeu retrocedi conueniatur, etiam ſi ſint fructus vnius anni, aut alia pars conſiderabilis, vt *Pariſ. de confid. q. 27. num. 98.*

Amplia quartò, pro foro externo probari confidentiam, ſi poſt ceſſionem cedens ſe in beneficio ceſſo immiſcuerit, vel illius fructus perceperit, vel partem illorum, ex Bulla Pij V. incipit, *Intolerabilis, §. ad probandum*.

Limitant primò aliqui, vt Epiſcopi, & Cardinales, & Prelati non incurrant excommunicationem ex confidentia, quia licet Bulla Pij V. generaliter loquatur, videtur intelligenda iuxta Bullam Pij IV. quam ibi confirmat, ſeu declarat, in qua non excommunicationem, ſed interdictum incurrunt: ita *Nauarr. cap. 23. num. 109. & 200. Azor. 3. p. lib. 12. cap. 10. q. 4. Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 6. Filiucc. tract. 15. num. 179 Laym. lib. 4. tract. de ſimon. num. 76.* Sed contrarium verius tenet *Pariſ. de confid. q. 27. num. 27. Barboſ. alleg. 50. numer. 138. Filiucc. tract. 41. cap. 11. num. 16. Bonacc. q. 7. §. 1. numer. 11. tract. de ſimon.* & facit illa particula, *in iuris ſubſidium*.

Limita ſecundò, vt in dictas pœnas non incurrant, niſi recipientes beneficia, ſeu officia prædicta in confidentiam, vt patet ex dictis Bullis: non autem complices, ſeu mediatores, neque ipſe conferens, aut reſignans beneficium in confidentiam, neque is, cui deinde ob pactum confidentiale ceditur beneficium, vel fructus, &c. Incurrunt tamen iſti omnes excommunicationem, & pœnas ſimoniæ realis contractæ, de qua dixi *cap. præced.* quando fuerit ſimonia vtrinque perfecta, ſeu executa, ſcilicet accepto beneficio in confidentiam, & executa promiſſione confidentiali: ita *Suar. cap. 43. in fin. tract. de ſimon. & Filiuc. tract. 41. c. 11. num. 16. Bonacc. de ſimon. q. 7. §. 1. num. 11. Laym. de ſimon. num. 78. & Sanch. lib. 2. opuſc. cap. 3. dub. 104 nu 6.* vbi ait mediatores nullas incurrere pœnas ſimoniæ, niſi excommunicationem *extrauag. 1. de ſimon.* quia in ea ſola exprimuntur; & idem ait, *Nauarr. conſ. 98. nu. 2. de ſimon.* quamuis *Quaranta verbo, ſimoniæ, § eſt & alia pæna, ampliat. 2.* teneat cooperantes incidere in excommunicationem iſtam; non in alias pœnas confidentiæ. Sed intelligendus eſt in hoc ſenſu, ſcilicet cùm fuerit ſimonia vtrinque completa: & ita etiam ſentit *Pariſ. de confid. q. 22. num. 10. & 14. cum Maſcar. & Maiol.*

Limita tertiò, vt ſecundum magis communem non ſit confidentia punita in Bullis ſupradictis, promittere retroceſſionem fructuum, vel penſionem eidem reſignanti; ſed tantum ſi alteri ad voluntatem reſignantis, vel ſi eidem collatori, vel patrono promittat reddere fructus, vel penſionem; vt patet ex eiſdem Bullis, & ita *Sanchez opuſc. lib. 2. c. 3. dub. 34. num. 12. Nauarr. conſ. 76. num. 6. de ſimon. Pariſ. de confid. q. 1. num. 93. Garzias par. 11. cap. 3 numer. 194. Maſcard. concl. 1312. vel 1307. Menoch. præſumpt. 9. num. 8. lib. 5.* Contrariam tamen pluribus probat, & tenet idem *Pariſ. de confid. q. 27. nu. 100.* quod intret confidentia, etiam ſi pactum ſit de fructibus, vel parte eorum eidem reſignanti retrocedenda. Certè non intrarent pœnæ iſtæ, ſi pactum eſſet de aliqua pecuniæ ſumma perſoluenda. Nam tunc eſſet ſimonia realis ordinaria, de qua dixi *cap. præced.*

Limita quartò ſecundùm probabiliorem, vt non procedant iſtæ pœnæ in recipientem penſionem per confidentiam, ſcilicet pacto inito, illam, vel fructus eius in conſtituentem, vel conſentientem transferendi, aut in alium eius arbitrio. Quamuis enim dictæ Bullæ videantur loqui etiam de confidentia ſuper penſionibus, vel fructibus; intelligendæ ſunt, quando initur pactum cum recipiente beneficium de penſione, vel fructibus retrocedendis, ſeu transferendis, non autem ſi id fiat extra occaſionem recepti beneficij; eſt communis ſententia, tenet *Tanner. tom 3. diſp. 5. q. 8. n. 95. Filiuc. tract. 45. cap. 13. num. 23. Nauarr. c. 23. num. 111. & conſ. 3. de conſtitut. Pariſ. de confid. q. 42. num. 2. Suar. de ſimon cap. 43. num. 4. Garzias par. 1. cap. 5. num. 57.* Sed contra *Bonacc. q. 7. punct. 1. num. 10.* & ſanè quòd talis translatio penſionis in confidentiam, ſcilicet, vt fructus, vel eorum pars ſoluantur alicui tertio, ſit ſimonia confidentiali infecta, & ideò nullius vigoris, tenet *Rota dec. 403. num. 1. par. 1. nouiſſ.* & hoc mihi verius videtur, ſcilicet quoad nullitatem actus, non tamen quoad cæteras pœnas; & ſic concordari poſſunt authores.

Limita quintò, quòd illa pœna reſeruationis Beneficij non procedit in foro conſcientiæ ante ſententiam, vt dicam infra, *cap. 5.*

Statuta enim eſt hæc reſeruatio conſecutiuè ad alias pœnas ibi ſtatutas contra confidentiales: & facit quòd dixi infra *cap. 15. limit. 3.*

Ideò ante ſententiam poterit prædictus confidentialis reſtituere beneficium in manibus illius à quo accepit in confidentiam; quia nullum ius, in ipſum confidentialem translatum eſt; ita *Sanch. opuſc. lib. 2. cap. 3. dub. 118. num. 4. & 5.* Vel poteſt illud dimittere in manibus Ordinarij collatoris, vt illud det alij digno: quia licet ipſe nullum ius habeat de iure, & beneficium vacauerit à die receptionis in confidentiam, vt in *d. Conſt. 85. Pij IV.* dicitur §. 5. tamen cum caſus ſit occultus & habeat titulum coloratum, poteſt ſic reſignare liberè, per ea quæ ait *Sanch. ibi num. 8.* Adde quod illa reſeruationis pœna non procedit in beneficijs iuriſpatronatus laicorum, quia illi non eſt ibi expreſsè, nec tacitè derogatum, ita *Sanch. ibi, dub. 54. num. 14.* neque priuatur iure præſentandi alium patronus laicus præſentans indignum, *Sanch. dub. 59. num. 1.*

Limita ſextò, quòd ſimonia confidentialis non intrat in beneficijs manualibus, quæ conferuntur Religioſis à ſuis Prælatis, verbi gratia in præceptorijs, ſeu Prioratibus Religionis Sancti Ioannis, aut Sancti Spiritus, quia ſunt ad nutum amouibiles, & talia beneficia ſeu præceptoriæ poſſunt conferri à Generali Præceptore cum onere penſionis ad fauorem alterius Militis, ſeu Religioſi, vel diſtribui fructus vnius prioratus inter plures ad tempus, vel conferri tale beneficium cum obligatione illud alteri cedendi poſt certum tempus: hæc habet *Rot. decif. 302. pa. 2. rec.*

Limita ſeptimò, quòd hæc ſimonia confidentialis dicitur conuentionalis, licet ex vna tantum parte ſit adimpleta, ſcilicet beneficio collato, ſeu translato, vt *Caputaq. deciſ. 260. num. 2. & 3. par. 2. & deciſ. 358. n. 2. par. 3.* & quamuis hæc conuentionalis ſufficiat ad incurren-

Digitized by Google

currendam excommunicationem, & obligationem dimittendi illud beneficium,& inhabilitatem ad alia beneficia obtinenda, non tamen induceit priuationem aliorum beneficiorum antea aliàs licitè obtentorum, niſi efficiatur realis per implementum præſtitum ab eo, qui beneficium accepit in confidentiam: ita *Caputaq. ibi*.

C A P V T IV.

Simonia in examine ad Paracias.

TRident. *ſeſſ.24.cap.18.reform.* ſtatuit, vt cùm Parochialis Eccleſiæ etiam receptiuæ vacatio contigerit, ſiue per obitum, ſiue per reſignationem, ſiue in Curia, ſiue extra, Epiſcopus tres ex ſynodalibus Examinatoribus eligat,qui cum eo examen perficiant nominatorum ad Parochiam, ſeu aliàs accedentium, ſeu concurrentium ad examen pro illa obtinenda: & addit; Caueant, ne quidquam prorsùs occaſione huius examinis, nec ante, nec poſt accipiant; alioqui ſimoniæ vitium, tàm ipſi, quàm alij dantes incurrant à qua abſolui nequeant, niſi dimiſſis beneficijs, quæ quomodocumque antea obtinebant, & ad alia in poſterum inhabiles reddantur.

I. Ex hac particula, *vitium ſimoniæ incurrant*, intelligunt DD. communiter incurri excommunicationem contra ſimoniacos ſuper beneficijs latam, de qua dixi *cap. 1.* ita *Nauarr.conſ.67. de ſimon. Vgolin. tab.1. c.48. §.7.* Secundò incurrit prouiſus nullitatem prouiſionis, ſeu conſecutionis Parochiæ illius, vt *Vgolin. ibi*, & patet ex dictis *ſupra cap 2.* Tertiò incurrunt omnes priuationem omnium beneficiorum etiam antea legitimè obtentorum, vt patet ex textu, & hanc pœnam ligare in foro conſcientiæ ante declaratoriam probat idem textus Trident. & docet *Vgolin. ibidem.* Tamen alij dicunt,hanc pœnam non eſſe vſu receptam cum tanto rigore, ideo non teneri ante ſententiam dimittere: ita *Leſſ c.35.num.148. Tannerus p.3.diſp 5. q.8. num.98.* Quartò incurrunt inhabilitatem ad quæcunque beneficia, vt patet ex eodem textu.

Amplia hoc decretum, vt neque à ſpontè dantibus dari, vel accipi poſſit, etiam ſi liberaliter ad captandam beneuolentiam Examinatoris, quia eſt prohibitum hic ob ſpeciem ſimoniæ. *Garzias p.9. c.2.nu.390. Suar.de ſimon c.49.num.2. in fin.*

Amplia vt incurrat pœnas ſimoniæ dans pecuniam vni de examinatoribus, licet etiam ſine eo ipſe eſſet habiturus ſufficientia ſuffragia ad magis idoneum; quia iam dicitur ſimonia contracta data pecunia, & habito ſuffragio illius: ſecùs ſi ipſo ignorante ab alio data ſit pecunia vni de Examinatoribus, remanente adhuc numero ſufficiente, vt ſupra, ita *Sanchez opuſ. lib.2. cap.116. num.9. DD. in cap. Matthæus de ſimon. per illum tex.*

Limita prædictas pœnas, vt non procedant, niſi ſimonia vtrinque realiter completa, ſcilicet dato pretio Examinatori, & approbatione facta ab examinatore, quia hæc eſt ſimonia ordinaria in materia beneficiali, de qua dixi *cap.2.* & ita *Nauarr. loco cit.*

Limitant ſecundo aliqui, vt excuſet ab his pœnis leuitas materiæ, vt ſi modica eſculenta, vel poculenta examinandus fuerit elargitus: ita *Petrus Ledeſma in ſum.par.2.tract.7. concl.7. Zerola in praxi verbo, Parochiæ, §.2. dub.13.* Sed contraria verior videtur ob illam particulam, *ne quidquam prorſus*, & ita *Garzias p. 9. cap.2. num.390.* vbi latè examinat hanc materiam, & *num. 375.* vbi refert declarationem Sacræ Congregationis.

C A P V T V.

Simonia, procurando beneficia in Curia Romana, vel pro ignorantibus cum intentione cum prouiſis ſuper eiſdem contractandi; vel pro ſe, vel pro alijs, cum oblatione penſionis; vel pro alijs cum ſpe conſequendi præmium temporale ab eiſdem.

EX Bulla Pauli IV. 12. incipit, *Inter cæteras*, prohibitum eſt procurare in Curia Romana beneficia pro perſonis cognitis, ſed id ignorantibus,cum ſpe ſuper eiſdem beneficijs cum prouiſis contractandi, ſeu paciſcendi; vel pro ſe, ſiue pro alio procurare, cum oblatione penſionis annuæ; vel pro alijs procurare beneficia,cum ſpe penſionis ab eis obtinendæ, vel recipiendi alicuius,quamuis modici commodi temporalis; & contrauenientes incurrunt. Primò excommunicationem Papæ reſeruatam. Secundò nullitatem prouiſionis illius, vt teneatur prouiſus in conſcientia illud dimittere, *Gonzal. gloſſ.15.num. 89.* Tertiò tale beneficium remanet Sedi Apoſtolicæ reſeruatum,tanquam vacans in Curia, vt notat *ibi Gonzalez*: non tamen in hoc præiudicatur patronis laicis, quia eorum iuri non eſt expreſsè derogatum, vt notat *Leſſ.c.34.nu. 36.& 37.* Sed neque iſta pœna reſeruationis ligat ante ſententiam pro foro conſcientiæ; vnde ſi res ſit occulta, poterit Ordinarius collator conferre iterum illud alteri; vel ſi fuit procuratum per reſignationem, poterit reſtitui eidem reſignanti, vt dixi ſupra *cap. 2.* Quartò incurrunt priuationem omnium beneficiorum antea legitimè obtentorum. Quintò inhabilitatem ad omnia beneficia. Sextò tenentur fructus perceptos ex tali beneficio Cameræ Apoſtolicæ reſtituere ex eadem Bulla.

Amplia, quòd procedunt pœnæ etiam propter illam ſpem, ſeu intentionem mente retentam, quia ille actus internus componit vnum morale cum externo, & eſt punibilis per legem poſitiuam, etiam nullo pacto externo interueniente; ita *Garzias par. 11. cap. 3. num.191.*

Limita hanc Conſtitutionem, & pœnas, vt non incurrantur per ſolam procurationem, ſeu attentatum, ſed requiritur actus conſummatus, ſcilicet quòd ſimonia fuerit completa: & dicitur completa hoc loco, ſi ſupplicatio fuit ſignata, & publicata gratia in Cancellaria, vnde ius eſt quæſitum, vt poſſit petere literas expediri, *Garzias p.11.c.3.numer.191.in fine.*

Limita ſecundo, vt non procedat de beneficio procurato extra Curiam, vt *Garz. ibi, Filiucc. tract. 15. n. 101.* Verum eſt quòd procurans beneficium, ſiue in

Curia, ſiue extra Curiam cum oblatione præmij, incurrit etiam pœnas ſimoniæ beneficialis, quando vel beneficij vacantis litteras obtinuerit, vel quando reſignatio ad eius fauorem facta fuerit, & præſtitus, & extenſus in Curia conſenſus, vt dixi *ſupra cap.* 2. & ita habetur in eadem Bulla. Adde quod procurans beneficium per oblationem prædictam, etiam ſolo pacto inito, ſcilicet acceptata prouiſione, & acceptaus, incurrunt pœnas ſimoniæ de datis, & promiſſis in Curia, vt dicam *infra capit.* 15. neque expectandus eſt effectus.

Limita tertio, vt non procedat, ſi præmium offerretur, vel penſio cum clauſula, reſeruato beneplacito ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, & eidem exponeretur in ſupplicatione oblatio prædicta, quia tractatus cum tali reſeruatione non inducit peccatum, nec pœnas. *Leſſ. cap.*35. *n.*92. *Suar. de ſimon. c. vlt num.*1. *&* 2. latè *Pariſ. de confident. q.*49. *n.*46. *&* 50. *Sanch. coſil. lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 39.

Limita quartò, vt non procedat in procurantem beneficium pro alio cum intentione minus principali præmij, ſeu gratitudinis, vt per *Garziam loco cit. & Cherub. ſuper eadem Bulla*; vel cum intentione conſequendi iuſtum præmium laboris ſui. *Sanchez dub.* 26. *numer.* 4. *Diana reſolut.* 39. *tractat.* 2. *Miſcell. tom.* 1. Vide etiam quæ dixi de hac re *ſupra, verbo beneficium, cap.*3.

CAPVT VI.

Simonia ſuper beneficys, Turnorum lucra dando, vel recipiendo.

QVoniam Turnorum occaſione, id eſt circularis viciſſitudinis conferendi beneficia, collatores captabant lucra, exigentes annatam, vel ſportulas, vel munera, & idem ſæpè Capitula faciebant pro admiſſione ad poſſeſſionem; quæ omnia ſimoniacam labem continent, *vt cap. finali,* 1. *q.*3. *cap. cum Eccleſiæ, cap. Iacobus, de ſimon.* ideo per pœnales Conſtitutiones huic malo obuiam itum eſt.

I. *Extrauagan.* 2. *de elect. & extrauag. vn. ne Sede vacante*, Statutum fuit, vt certa ratione fructus beneficij vacantis diuiderentur inter ſucceſſorem in beneficio, & eum qui ius annatæ habebat; & qui aliter percepiſſet, ſi intra menſem non reſtituiſſet integrè, incurrerent, Prælati quidem id eſt Epiſcopi, vel maiores ſuſpenſionem, ſeu interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & à Pontificalibus: Capitulum autem, vel Collegium, interdictũ, donec reſtitueret, ſingulares perſonæ incurrerent excommunicationem, à qua non poſſent abſolui, niſi præmiſſa ſatisfactione, extra mortis articulum.

Sed Trident. *ſeſſ.*24 *cap.*14. ſtatuit, ne pro prouiſione, electione, confirmatione, collatione, inſtitutione, aut admiſſione in poſſeſſionem Cathedralis, ſiue Canonicatus, ſiue beneficij, ſiue præbendæ, ſiue diſtributionum, deductiones ex fructibus, promiſſiones, compenſationes, aut aliæ conditiones, ſeu turnorum lucra interponantur; non obſtante quacunque Conſtitutione, vel conſuetudine, etiam immemorabili, exceptis, erogationibus conſuetis applicari in vſus pios laudabili conſuetudine, ſeu Conſtitutione introductis, & ab Epiſcopo approbatis. Hodie tamen non poteſt fieri ſtatutum etiam authoritate Epiſcopi, vt aliquid etiam ad vſus pios erogetur: ſed requiritur authoritas Papæ vt *Garz. par.* 8 *cap.* 1 *num* 88. Dicitur autem ad vſum pium ſi pro Sacriſtia, vel pro fabrica, vel pro Seminario applicetur; ſecus ſi pro maſſa capitulari, vel pro fabrica bonorum capituli, ſeu maſſæ. *Garz. n.*90. Committentes autem contra hoc decretum, pœnis contra ſimoniacos latis à ſacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, quas omnes innouat, teneri decernit.

Sed quia dubium eſſe poterat, quas pœnas Prælati, & alij Clerici ex multis à iure diuerſimodè ſtatutis incurrerent; poſtremò Pius Quintus, Bulla 104. incipit, *Durum nimis*, declarauit, & confirmauit iſtud Tridentini decretum, decernens Epiſcopos incurrere ſuſpenſionē ab officio Pontificali, donec abſoluantur à Papa, præuia ſatisfactione, ſeu reſtitutione receptorum; Collegia, & Vniuerſitates incurrere interdictum; non tamen eſt ibi Papæ reſeruatum; ſingulares perſonas incurrere excommunicationm Papæ reſeruatam, & declarat contineri in his pœnis tam dantes, quàm accipientes; & derogauit omnibus in contrarium, vt *ibi num.* 3. vbi adeſt clauſula irritans. Vnde recipientes tenentur ad reſtitutionem, *Caſtrop. to.*3. *trac. de ſim. dis.*3. *pun.*12. *n.* 9.

Aduerte primo, quod hæc procedunt, quando aliquid datur, vel accipitur, tanquam ex ſtatutis, vel conſuetudinibus ſupradictis; ſecus ſi priuatim ex pacto, ſeu conuentione, quia tunc non hiſce pœnis locus eſſet, ſed latis contra ſimoniacos ſuper beneficijs, ſcilicet ſimonia reali contracta; vel confidentiali, iuxta diuerſos modos delicti: de quibus dixi *ſuprà cap.* 2. *&* 3. & ita colligitur ex dicto Trident. decreto.

Aduerte ſecundò, quod Epiſcopus non poteſt conferendo beneficium reſeruare fructus alicui pio operi, ſed benè poteſt dimittere, vt beneficium diutius vacet, vt fructus applicentur alicui pio operi ex iuſta cauſa, vbi Camera non accipit vacantis beneficij fructus, & niſi ſit beneficium, quod de iure debeat ſtatim prouideri, vt Parochiæ, Canonicatus, &c. & ita *Sanch. opuſ. lib.*2. *cap.*3. *dub.* 25. *num.*12.

Aduerte tertiò, quod ex dictis hodie non permittuntur iſtæ conſuetudines, vel ſtatuta de Turnorum lucris, ſeu deductiones, niſi de applicandis ad vſus pios. *Sanchez ibidem. num.* 15. *&* 16. *Garz. par.*8. *cap.* 1. *num.*86.

Aduerte quartò, ex dicta Bulla certam taxam, ſeu limitationem eſſe factam deductionum, quæ ad vſus pios admittuntur: ibi vide, & plene amplia, & limita hanc materiam, vt apud *Garziam loco cit. Caſtropalaum to.* 2. *de relig. diſ.*2. *pun.*1.5. 2. *num.* 19.

Limita primò, dictum decretum Trident. & conſtit. Pij V. quod pro poſſeſſione canonicatus, vel pro ſtallo dantes aliquid, licet incurrant in cenſuras, vt ſupra, non tamen amittunt ius in re, ſeu titulum, ideo poſſunt continuare poſſeſſionem, vt *Nauarr. conſ.*44. *num.* 3. *de ſimon. Garz. loco cit. n.* 82. *& num.*97.

Limita ſecundo, quod excuſantur ab his pœnis, qui dant aliquid neceſſitate compulſi ad redimendam vexationem, cum non poſſint tali conſuetudini introductæ obuiam ire, ita *Leſſ. lib.* 2. *cap.*35. *num.* 111. *in fin.*

fin.˙*Caſtropalao. loco ſupra citato nu. 9. in fin. Garz. cit. num.* 73. Nam & de iure communi ſi habens titulum det coactè pro redimenda vexatione excuſatur,nec inualidat titulum, vt latè *Garz.ibi nu.94.& 97.Caſtropalao trac. de ſimon.diſ. 3. pun.*20. *numer.* 3.& ita in hoc caſu iſti DD. dicunt dictum decretum, quo ad dantes pro poſſeſſione canonicatus paſſim non obſeruari.

Limita tertio, quod per hoc non eſt prohibita conſuetndo,quod fructus beneficij dimidij anni cedant in vtilitatem menſæ capitularis, quando ſcilicet hoc onus impoſitum eſt beneficio,& non beneficiato. *Garz. num.*90.

C A P V T VII.

Simonia ſuper electione Papæ.

EX Bulla Iulij II. 3. incipit, *Cum tam diuino,*ſimonia commiſſa in electione Papæ ab electo, aut eligentibus, reddit ipſo facto electionem nullam , quæ nullo tempore,neque per intronizationem conualeſcit; & licitum eſt omnibus ab eius obedientia diſcedere impunè quandocunque; & inducit ipſo iure priuationem Cardinalatus,& Eccleſiarum , & omnium beneficiorum,tam electi, quam eligentium culpabilium: imò electus etiam penſionibus ipſo facto priuatur , vt ibi . At verò eligentes culpabiles , ſi intra octo dies à ſic electo diſceſſerint, & ſe alijs Cardinalibus innocentibus coniunxerint, eo ipſo reſtituuntur in priſtinum. Mediatores verò talis ſimoniæ,ſi Epiſcopi ſint, vel Legati Principum, aut alia dignitate prædìti , incurrunt pœnas priuationis omnium beneficiorum , feudorum & bonorum, ſicut rei læſę Maieſtatis , & hæreſis , & ad huiuſmodi omnia inhabiles efficiuntur , & inteſtabiles .

Denique §. 10.*eiuſdem Bullæ,* præcipitur omnibus, & ſingulis Cardinalibus , ne Sede vacante prædictis contrauenire, vel contra præmiſſa, vel eorum aliquod ſtatuere, diſponere, ordinare, vel aliquo modo facere, vel attentare præſumant,ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Papæ reſeruatæ ; & derogauit omnibus contrarijs Conſtitutionibus , etiam *cap. licet, de elect.* Addit *Sanchez opuſc. lib.*2. *cap* 3. *dub.* 104. *num.* 12. *cum Caiet. & alijs,* hanc Conſtitutionem fuiſſe approbatam in Concil. Lateranenſi Adde quod Cardinales Sede vacante iurant,ſe ſeruaturos eam Conſtitutionem , vt infra dicam.

Aduertendum primo, circa illam pœnam nullitatis electionis Papæ ob ſimoniam , olim magnam fuiſſe controuerſiam, an eſſet irrita talis electio: de qua Canoniſtæ *in cap. licet, de elect.* & verius eſt ex *dicto cap. licet* non fuiſſe irritam, neque potuiſſe contra electionem Papæ canonicè factam, id eſt à duabus partibus Cardinalium, concorditer, opponi de ſimonia.*S. Antonin* 2. *par. tit.* 3. *de ſuper cap.* 11. *verſic. ſed quid cum duo. Fulgoſ. & Iaſon in l. Barbarius , ff. de offic. Prat. Card. in d. cap licet,Sanch. loco cit.*

Sed ſtante dicta Conſtitutione Iulij II. quæritur an hodie ſit irrita, eique poſſit opponi de ſimonia. Communis ſententia, ait irritam eſſe , & opponi poſſe; ita *Caiet. verbo, excommunicatio, capit.* 24. *in fin. Cardin. Iacobatius lib .*4. *de Concil. art.*4. §. *ex his concludit, nu.* 85.*Redoan. tract. de ſimon.par.*2. *cap.*34. *num.*15. *Azor. par.*2. *lib* 4. *cap.*5. *queſt.*7. §. *deinde,Sanch. loco cit. num.* 12. *Barboſ. in dict. capit. licet, Vgolin. de ſimon. tab.* 1. *cap* 48. §. 2.*numer.*9. *Scortia in ſelect. conſt theorem.*135. §. *ſed dubitatur.* Sed contrarium tenet *Suar. tom.* 1. *de relig. tract. vlt. de ſimon. cap.*57. *num.*57. *Tanner. tom.* 3. *diſp.* 5. *q* 8. *num.*98.& 110. & hanc valde probabilem ait *Leſſ lib.*2. *cap.* 35. *numer.* 145. *Filiucr. tract.* 45.*c.*13.*nu.*23.*Boſſius in praxi tit. de ambitioſis in fin.*quia putant dictam Bullam non eſſe receptam cum tanto rigore in hac particula. Sed non video, quo modo hæc ratio ſubſiſtat, quia ſemper Cardinales iurant in Conclauis ingreſſu eam obſeruare; & quia non conſtat hactenùs hunc caſum contigiſſe;vnde neque contrarium obſeruatum fuiſſe dici poteſt,Aliam addunt rationem, quia aliàs ſequeretur, quod Eccleſia non eſſet vnquam certa de capite ſuo; cum tamen Papam electum à duabus partibus Cardinalium concorditer , negare Papam eſſe,& Chriſti Vicarium, ſit vel hæreticum,vel erroneum, vt *Tanner. diſp.* 1.*de fide,q.* 4.*n.*162. *cum Bannes, Caſtro, & Turrecr.*

Sed ad hoc fundamentum reſpondet *Leſſ. num.*146. dato quod talis electus , propter dictam Conſtitutionem non eſſet verus Pontifex , ſtante tamen electione aliàs canonica, vt ſupra,& vitio exiſtente occulto, eum habendum eſſe pro vero capite Eccleſiæ, eumque verè tunc fore verum caput Eccleſiæ , habiturumque aſſiſtentiam infallibilem Spiritus Sancti,ob titulum coloratum, concurrente ſcilicet communi errore : quod etiam tenent *Innocent. Hoſtien . Anan. & Bellamer. in dicto cap. licet, & Iacobat. loco cit. num.*84.§.*ex his concludit;* qui ait nec poſſe opponi de ſimonia contra talem electionem, niſi vitium ſimoniæ ſit publicè notorium de iure, vel de facto, & conſentiunt ex parte *Innoc. in cap. nihil numer.*5. *de elect. Bal. in l.non mutat C. de lib. cau. Iaſ. in l. Barbarius num.* 64. *ff. de off. prat.* qui dicunt quod acta a Papa ſimoniacè electo, ſed vitio non notorio, ſunt valida . Sed ait *Innoc. numer.* 4. quod vitio comperto,eius acta reſcindi debent, ne recipiant executionem . Addit tertiam rationem *Suar.* quod dictæ Conſtitutioni Iulij II. fuit derogatum per Bullam Pij IV. 63. incip. *In eligendis.* Sed contra eſt, quia *ibi* §.28. confirmat Conſtitutionem Iulij II. cum ſuis pœnis,& eam iurari mandat poſt Conclauis ingreſſum. Et quamuis §. 29. ne ſchiſmatis detur occaſio, ſtatuat non poſſe excludi à voce actiua , & paſſiua Cardinales prætextu cuiuſcunque cenſuræ, quod etiam fuerat ſtatutum *in Clem. ne Romani,* §. *penult. de elect.* & hoc etiam confirmauit Gregor. XV. Bulla 13. incip. *Aeterni Patris;* tamen hoc non releuat in caſu noſtro, quia oppoſitio non fit ratione cenſuræ, ſed criminis, & decreti irritantis.

Aduertendum ſecundò , quod illa pœna priuationum, & inhabilitatum non habet locum, niſi ſimoniaca electione perfecta, non autem attentata: excommunicatio tamen lata contra Cardinales agentes contra dictam Bullam, ſeu pacta ſimoniaca ineuntes , procedit etiam contra attentantes,vt patet ibi ,& notat *Caiet. verbo excommunicatio, cap.* 24. Sed ſolum procedit de attentatis, vel actis Sede vacante, vt *Caiet. ibi* notat.

Digitized by Google

Ex Bulla quoque Gregor. XV, *ſupra allegata*, irrita decernuntur omnia pacta tacita, vel expreſſa, etiam iurata, ſuper electione Papæ, Sede vacante inita ſuper electione, vel excluſione, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, Papæ reſeruatæ, priuatiuè etiam ad Maiorem Pœnitentiarium. Vide de hac materia quæ dixi *verbo, Ambitus, capitul.* 3. & *verbo, Conclaue, cap.* 4. *&* 5.

An autem ſimoniam committentes ſuper electione Papæ incurrant in excommunicationem, & pœnas latas in *extrauagante cùm deteſtabile, de ſimonia*, de qua dixi *ſupra cap.* 2. Reſpondeo quo ad excommunicationem, incurrere, mihi probabilius videri, cum ibi agatur de ſimonia, etiam ſuper electione ad Eccleſias: & ita *Nauarr. conſil.* 17. *de ſenten. excommunic.* Sed quoad pœnam nullitatis electionis, non video per illum textum derogatum fuiſſe ſpecialiter ſtatuto *in cap. licet de elect.* ideo non æſtimo eos incurrere in pœnam ex vi illius extrau. quamuis aliunde in eam incurrant, vt *ſupra dixi.*

CAPVT VIII.

Simonia ſuper iure patronatus, vel præſentatione.

I. Patronus ius patronatus vendens, vel alio modo, ſeu titulo pro re temporali transferens in alium: nec non quilibet tali modo illud recipiens, ſimoniam committit, & vterque illud ipſo facto amittit, & Eccleſia efficitur libera, vt deinceps qui habebat inſtitutionem, habeat liberam collationem, *capit. de iure cap. quia clerici, de iure patronatus Trident ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *reform. Rota pa.* 1. *recen. dec.* 302. *num.* 4. *& deciſ.* 95. *num.* 3. *tom.* 2. *poſth. Farin.* & procedit etiam ſi pecunia detur ad redimendas vexationes, ſi non interueniat beneplacitum Apoſtolicum. *Rota in d. deciſ.* 302. *numer.* 4. vel ſaltem eſt res dubia & periculoſa, vt *Rota d. deciſ.* 95. *pa.* 2. *nouiſſ. num.* 3.

Amplia primò, vt procedat etiam, ſi permutetur cum re temporali, vel ſi vendat quis vniuerſitatē bonorum, ſeu rem temporalem, cui annexum eſt ius patronatur, pluris, ſeu maiori precio ratione iuris patronatus, *Sanchez lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 79. cum multis Doctoribus, quidquid in contrarium ſentiat *Garzias par.* 5. *c.* 9. *num.* 35.

Amplia ſecundò, vt neque vendens rem temporalem iuſto precio, cui annexum eſt ius patronatus, poſſit dicere ſe cum ea vendere ius patronatus, vel ſe vendere rem illam, & ius patronatus; ſed ſolum poſt verba venditionis rei temporalis, poteſt declarare animum ſuum, vt ius patronatus tranſeat cum re illa vendita, vel ſe vendere rem illam cum iure patronatus. *Sanch. dub.* 81. *num.* 4. *&* 6. *Genuenſ. in praxi cap.* 84. *num.* 2.

Amplia tertiò, vt neque poſſit Patronus ius illud transferre in laicum gratis, ſine conſenſu Epiſcopi, ſed benè poteſt in locum Eccleſiaſticum transferre. *Sanch. dub.* 76. *Rot. recent. par.* 1. *deciſ.* 301. *num.* 1. *&* 2. vbi ampliat, vt neque ſufficiat licentia Vicarij generalis, niſi habeat ſpeciale mandatum, & idem habet *Rota p.* 2. *nouiſſ. dec.* 247. *num.* 3. *&* 4. Non eſſet autem ſimonia in laicum gratis ius patronatus transferre ſine licentia Epiſcopi: tamen incurreret in pœnam priuationis latæ ſententiæ dans, & recipiens, ex *Tridentin. loco citat.*

II. An autem dicta pœna priuationis iuris patronatus liget etiam in foro conſcientiæ ante ſententiam? multi affirmant, quia patronus ſic abdicauit ius ſuum, quantum in ſe fuit, per venditionem: ita tenet *gl. Lamber. Abb. Innoc. Paul. de Cittadin. & Caiet.* quos allegat *Sanch. dub.* 82. *numer.* 3. Sed probabilius dicunt, non ligare, quia per actum nullum patronus non eſt priuatus iure ſuo, & ideo illi reſtituendum eſſe ante ſententiam; ita tenet *Sanchez numer.* 6. *cum Ioann. Andr. Cardin. Goffredo, & Rocho*, & facit quod dixi *ſupra cap.* 2.

III. Patronus vendens ius patronatus, & illud emens, non incurrunt in excommunicationem, & alias pœnas latas contra ſimoniacos, de quibus dixi *ſupra cap.* 2. quia *extrau.* 2. *de ſimonia* loquitur ſolùm de Eccleſijs, ſeu beneficijs, non autem de iure patronatus. At vero patronus præſentans pro precio, ſeu recompenſatione temporali, & præſentatus hoc modo incurrunt excommunicationem, & nullitatem proiſionis ipſo facto, & alias pœnas, de quibus dixi *cap.* 2. per dictam extrau. & ita *Sanch. dub.* 107. *num.* 5. dixi *ſupra cap.* 2. *&* 3.

IV. Precium datum pro præſentatione, & datum pro venditione iuris patronatus, ſecundum magis communem, ante ſententiam eſt reſtituendum Eccleſiæ læſæ. Alij dicunt pauperibus reſtituendum; alij dicunt reſtituendum ei, qui illud perſoluit. *Sanch. dub.* 83. *& dub.* 114.

V. Patronus promittens ſe præſentaturū pro futura vacatione, non vacante tunc beneficio, non incurrit pœnas ſimoniæ, ſi gratis promittat, ſimplici pacto nudo. Sed ea promiſſio eſt nullius momenti, & irrita ipſo iure, *cap.* 2. *de conceſſ. prab. & cap. fin. eo tit. Sanch. opuſc. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 68. *num.* 3. *&* 4. eſt enim contra bonos mores, non tamen ſimoniaca.

CAPVT IX.

Simonia in ordine recipiendo, ſeu conferendo.

I. Excommunicationem Papæ reſeruatam incurrunt ordinans ſimoniacè, & ordinatus, ſi conſcius fuerit, & mediatores. *extran.* 2. *de ſimonia. Suarez tom.* 1. *de relig. tract. vlt. cap.* 5. *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 35. *nu.* 71. *&* 141. *Sanchez opuſ. lib.* 2. *capit.* 3. *dub.* 104. *num.* 20. Et amplia, vt dans pecuniam mediatori, vt ipſe intercedat pro admiſſione ad ordines, incidat in hanc pœnam. *Sanch. ibi num.* 93. vnde dans pecuniam alicui, vt ſupponat ſe pro eo ad examen, ſimiliter eandem pœnam incurrit:

II. Suſpenſionem incurrit ordinans ſimoniacè, à collatione omnium ordinum per triennium de iure communi antiquo, ſecundum aliquos, *ex cap. pen. de ſimon.* Sed alij probabilius dicunt perpetuam ſuſpenſionem incurrere ex dicto iure, vt *Sanchez numer.* 38. Sed hodie ex Bulla Sixti V. 91. *Sanctum, & ſalutare*, incur-

Digitized by Google

incurrit perpetuam ſuſpenſionem à collatione ordinum, etiam primæ tonſuræ, & ab executione munerum Pontificalium: & eſt Papæ reſeruata, vt *ibi*, cum validiſſima derogatione, vt dicam *infra Ampliat. tertia*.

Similiter ordines recipiens ſimoniacè incurrit perpetuam ſuſpenſionem ab executione ſuorum ordinum, ex *dicta extrau. 2. de ſimon.* & intelligitur ſecundum probabiliorem ſententiam, & communem, non ſolum ſuſpenſus quo ad ſimoniacè ſuſceptos, ſed etiam quo ad alios. *Leſſ. num.* 135. *Suar. de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 4. *numer.* 33. *Sanchez dub.* 104. *numer.* 23. & communem ait *Auila* 3. *part. diſput.* 5. *dub.* 9. & hæc ſuſpenſio eſt Papæ reſeruata ex *dict. Bulla Sixti V.* vt dicam *infra*.

Mediatores ſimoniæ in ordine, non incurrunt ſuſpenſionem vllam, *Sanchez opuſc. lib cit. dub,* 104. *nu.* 6. *&* 30. *Nauarrus conſ.* 98. *num.* 2. *de ſimon.* excepto Præſentatore, qui incurrit ſuſpenſionem ad triennium ab executione ordinum ſuorum, *cap. penult. de ſimon.* Sed intellige de præſentatore ex officio, qualis eſt Archidiaconus, de quo in *cap. vn. de ſcrut. in ord. fac.* vel ſimilis, cuius officium ſit examinare ordinantes, & idoneos Epiſcopo renunciare; ita *Io Andr. ibi, & Barboſ. num.* 3. *cum Campanil.* & idem eſt de Epiſcopo, qui concedit litteras dimiſſorias, vt *Barboſ. ibi & Campani.*

III. Interdictum quoque incurrit ab ingreſſu Eccleſiæ ordinans aliquem ſimoniacè, & eſt reſeruatum Papæ, ex dicta Bulla 9t. Sixti V. *contra malè promotos.*

IV. Violantes ſupradictas cenſuras exercitio ordinū illis vetito, varias pœnas incurrunt. Primo enim omnes præfati incurrunt irregularitatē. Secundò Epiſcopus, ſeu Ordinans ſimoniacè, ſcienter violans ſuſpenſionem, aut interdictum, de quibus ſupra, incurrit ſuſpenſionem ab adminiſtratione Eccleſiæ, & à perceptione fructuum omnium ſuorum beneficiorum: & eſt reſeruata Papæ, ex dicta Bulla Sixti V. Excuſatur autem ab hac ſuſpenſione etiam ignorantia culpabili, ſi non ſit affectata. *Sayr. lib.* 4. *c.* 17. *in fin.*

Simoniacè autem ordinatus, ſi violet præfatam ſuſpenſionem, etiam per exercitium ordinum minorum, vltra dictam irregularitatis pœnam, ſi ſit Clericus ſæcularis, incurrit priuationem officiorum, & beneficiorum, & ad talia inhabilitatem; & ea beneficia remanent reſeruata Papæ, tanquam vacantia in curia: Clericus autem regularis incurrit priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ, & ad eam ſit inhabilis: & iſtæ pœnæ ſimiliter ſunt Papæ reſeruatæ ex eadem Bulla Sixti V. *Sayr. loco cit.*

V Precium ab ordinante, vel mediatore acceptum non eſt reſtituendum ex vi iuris poſitiui, quia ius Canonicum, nihil de eo ſtatuit; ſed tamen reſtituendum eſt, quatenus exigit ius naturale, vt quando ordinator tenebatur ex officio ordinare, vel preſentator præſentare, &c. *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 169. *Suar. lib.* 1. *de relig. tract. vlt. cap.* 59. *num.* 16. *& capit.* 60. *num.* 13. *Filiucc. tract.* 45. *cap.* 13. *num.* 35. *Sanchez opuſc. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 105. *num.* 5. & generaliter in omni caſu, quo accipitur precium pro ipſo ſacramento, ſcilicet re purè ſpirituali, quæ in ſe non habet temporale annexum precio æſtimabile, ſicut habet beneficium; ita *Sanchez dub.* 113. *num.* 2. *Suar. cap.* 59. *num* 35. *Leſſ. num.* 160. *Layman lib.* 4. *tract. de ſimon. num* 79. Secus eſt, quando pro labore annexo extra actum ordinationis interueniente, acciperetur aliquid contra prohibitionem Trident. Concilij, de quo *infra* dicam. Precium igitur reſtituendum eſt danti, vt de iure naturali *Suar. cap.* 59. *num.* 23. *Filiucc. cap.* 13. *num.* 29. *Layman ibi cum allegatis.* Vnde ſi reſtituere ſit paratus, ſed creditor condonet liberaliter, poterit deinceps retinere tuta conſcientia. *Et* licet Tridentinum, de quo *infra*, prohibeat ratione ordinum quidquam accipi, etiam ſponte oblatum, ſub cenſuris, & pœnis ſimoniæ in ordine; non tamen prohibet condonationem. *Leſſ. c.* 35. *num.* 61.

Amplia primò, ſupradictas pœnas, vt procedant etiam de ſimonia ſuper prima tonſura, quia ſecundum communem modum loquendi, in iure canonico venit ordinum appellatione. *Suarez. cap.* 5. *num.* 5. *de ſimon. Filiucc. tract.* 45. *cap.* 13 *num.* 9. *Vgolin. tab.* 4. *cap.* 3. *num.* 2. *Layman tract. de ſimon. numer.* 71. *Salzedo ad Diaz in praxi capitul.* 94. §. *quinto*; præſertim hodie ſtante decreto Tridentini Concilij, de quo ſtatim dicam.

Amplia ſecundò, quod Tridentino Concilio *ſeſſ.* 21. *cap.* 1. *reform.* ſtatutum eſt, vt nihil pro collatione quorumcunque ordinum, etiam Clericalis tonſuræ, nec pro litteris dimiſſorijs, aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacunque de cauſa, etiam ſponte oblatum, Epiſcopi, & alij ordinum collatores, aut eorum Miniſtri, quouis prætextu accipiant: Notarij autem pro ſingulis litteris dimiſſorijs, aut teſtimonialibus, decimam tantum vnius aurei partem accipere poſſint, vbi non eſt conſuetudo nihil accipiendi, & vbi nullum aliud ſit eis conſtitutum ſtipendium pro tali munere: & qui ſecus fecerint, tam dantes, quam recipientes, pœnas à iure inflictas, ipſo facto incurrant, id eſt inflictas à iure ipſo facto pro ſimonia in ordine, videlicet excommunicationem, ſuſpenſionem, & iuris infamiam, iuxta ſupra dicta, & *capit.* 1. *ſupra eo.* ita *Sanchez opuſc. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 104. *num.* 21. Et nota ibi nomine miniſtrorum contineri Examinatores. *glo. in cap.* 1. *verbo, miniſter, ibi Barboſ. n.* 4. *de ſimon. Suar. c.* 22. *n.* 7. *Vgolin. tab.* 1. *de ſimon. cap.* 42. §. 3. *num.* 1. qui plures allegat.

De Notario autem, an ibi contineatur, vt Miniſter ſub eiſdem pœnis, ſi excedat taxam contra prædictum decretum, aliqui affirmant, quia reuera ſimoniacus eſt: ita *Bonac. de ſimon. q.* 7. §. 2. *nu.* 15. alij verius negant, quamuis ſit ſimoniacus; & dicunt Tridentinum intelligi debere comprehendere in pœnis eos, qui proximè concurrunt cum Epiſcopo, & qui aliàs de iure puniuntur dictis pœnis, etiamſi ſponte oblatum accipiant: non autem contineri Notarium, & ita *Leſſ. c.* 45. *n.* 133. *Filiucc. tract.* 45. *c.* 13. *n* 9.

Amplia tertiò, vt neque Epiſcopus vigore *Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 6. poſſit in caſu etiam occulto, abſoluere à prædictis cenſuris ob ſimoniam in ordine incurſis Papæ reſeruatis, vt ſupra, quia Sixtus V. derogauit etiam dicto decreto Tridentini. Et quamuis Clemens Octa-

uus

mus Bulla edita; quæ incipit; *Romanum decet*, quæ eſt 40. redegerit dictam Bullam in aliis eius capitulis ad terminos iuris communis; tamen excepit cenſuras, & pœnas latas in dicta Bulla contra ſimoniacos in ordine: ita notant *Sanch. opuſc.lib.2 cap.3.dub.120 nu.4. 8. & 9. & dub.104.num.18. & dub.120 num. 9. Suar. cap.61.num.6. & cap.56.num.15 Leſſ num 134.*

Limita primò, vt Epiſcopus non poſſit quidem abſoluere, neque diſpenſare cum ſimoniacè promoto ſcienter, vel cum ignorantia craſſa, vel ſupina, ſed benè poſſit cum ſimoniacè omninò ignoranter promoto, ſcilicet quando tertius eo ignorante pecuniam dedit; quamuis enim etiam hoc caſu promotus ſit ſuſpenſus ſecundum communem ſententiam Canoniſtarum, & Summiſtarum, per *c ſi qui à ſimoniacis.* 1 q.1. tamen Epiſcopus poteſt cum tali diſpenſare, ex *c. de ſimoniacè, 22. de ſimon.* & ita diſtinguunt, & docent *ibi, gloſſ.verbo, remanere*, & Canoniſtæ communiter, & plurimi, quos allegat *Sanchez opuſc.lib.2. c.3.dub.120.* quod tamen limitant communiter Doctores: dummodò Epiſcopus ipſe non ſit complex ſuper illa ſimoniaca ordinatione, vt apud *Sanchez num.14* licet ipſe *num.15.cum Nauarro* teneat etiam tunc poſſe diſpenſare. Addit *Sanch.dub.104. num.46.* eſſe valdè probabile, promotum ſimoniacè omninò ignoranter, ex ignorantia inuincibili, vel non craſſa, nec ſupina, non eſſe ipſo iure ſuſpenſum, neque irregularem. & hoc tenent multi Canoniſtæ; quos ipſe allegat, *ibidem.*

Limita ſecundò, quòd non incurrit in dictas pœnas recipiens ſpontè oblatum liberaliter poſt ordines collatos; antea verò recipi non poteſt, ex dicto decreto Tridentini, *Sanch. dub. 19. num. 4.* quamuis aliqui dicant, quòd etiam ſi ante ordinationem ſpontè, & verè liberaliter donaretur, non intentione mouendi animum Epiſcopi, vel Miniſtri, non incurrerent in dictum decretum, vt *Leſſ cap. 35. num.61.*

Limita tertiò, quòd dictæ pœnæ non incurruntur, niſi ſit ſimonia realis vtrinque completa. *Leſſ.c.35.n.134. Nauarr.cap.23.num.104. Tannerus tom. 3. diſp.5. qu.8. num.93. Layman num.71.*

CAPVT X.

Simonia ſuper Religionis ingreſſu.

I. Extrauag. 1. *de ſimonia*, inter communes prohibetur omnibus Religioſis vtriuſque ſexus etiam Militaribus, ne à volentibus ingredi eorum Religionem, Eccleſias, Monaſteria, Domus, ſeu Loca, in eorundem receptione, ante, vel poſt illam paſtus, pecunias, iocalia, aliaſue res, etiamſi ad vſum pium deputanda, directè, vel indirectè petere, vel exigere quoquomodo præſumant, ſed gratis illos admittant; ſolumque recipere poſſint ab ingredientibus huiuſmodi ea, quæ ab illis ſpontè, & plena liberalitate omni pactione ceſſante offerentur; Qui ſecus egerint tam dantes, quàm recipientes excommunicationis, ſi Capitulum, vel Conuentus fuerit, ſuſpenſionis eo ipſo decernuntur ſubiacere, & abſolutio Papæ reſeruatur; poterit autem Epiſcopus, vel Prælatus abſoluere in occultis delictis, ex *Trident. ſeſſ.24.cap.6.refor.* De hac re *Sanchez opuſc.lib.2. cap.3.dub.104. à num.50.*

Amplia, quòd procedit, ſiue detur, & accipiatur precium pro admiſſione ad profeſſionem, ſiue ad habitum, vt *Filiucc. tract. 45.cap.13 num.11. Bonarc. de ſimon. q.7. § 4. num.11.* imò etiamſi pro admiſſione profeſſi ad tale Monaſterium, ſeu Domum, vt probatur ex *d. extrau.* Quamuis alij putent ſolùm procedere de datione pro admiſſione ad profeſſionem, vt *Barboſ. in d. extrau.num.5. Suar. de cenſur.diſp. 22.ſect. 59.num. 7. Layman.lib.4 tract.de ſimon. num.71.*

Limita, quòd non procedunt pœnæ iſtæ, niſi ſimonia realiter vtrinque contracta fuerit, ſeu impleta, vt *Barboſ. Suar. Layman ibi, Sanchez numer.50.*

Limita ſecundò, vt non procedat de ingreſſu Confraternitatis, *Sanchez opuſc. lib.2.cap.3.dub 23. num. 8.* Neque ſecundum aliquos pro ingreſſu Religionis Militaris, excepta Religione Sancti Ioannis; quia illa Militia emitur tunc, non quatenus res ſpiritualis, ſed quatenus eſt honor humanus, *Diana reſolut. 64. tract 2. tom.2.cum Villalob* contra *Azor.tom.3. lib.12. cap. 16. q.5.* neque pro ingreſſu Monialis, ſi detur cauſa ſuſtentationis, ſeu dotis, ex decreto Martini V. *Suar.num.7. Sanch.dub.104. num 50 Barboſ. num.2.*

Limita tertiò, quòd illa ſuſpenſio contra Capitula, & Conuentus non intelligitur ab officio, & beneficio, ſed ab officio tantum Capitulari, ſeu adminiſtratione; ita *Marius Alter. Suarez, & Filiuc.* quos ſequitur *ibi Barboſ.*

Limita quartò, quòd hodie ſecundum multos, non procedit hæc Decretalis etiam de ingreſſu virorum, ſi detur aliquid cauſa ſuſtentationis, *Sanchez ibi, Barboſ. num.3. Mirand.tom 3. q. 8. art.7. Eman. Sà v ſimonia, num.2. Suarez cap. 17.nu 16 & 17. c.59.de ſimon.* Quoad Moniales certum eſt hanc decretalem eſſe renouatam, etiam ſi monaſterium ſit locuples, etiam quo ad ordinarium numerum, *Leſſ c.35.num 131. Mirand. ibi Bonac.de ſim.q.7. §.4. num 6. Diana to 2. tract.2.de dub.regul.reſol.100. Suar.de relig. lib vltimo tract.de ſimon.cap 17. nu.16.& 17. Sanch. opuſc.lib.2.cap 3.dub 23.num 6. & in decal lib.7. cap. 23. num. 4.* Reſtitutio autem datorum facienda eſt danti ante profeſſionem, *cap.veniens de ſimon. Sanch. dub. 141. num. vlt.* at poſt profeſſionem reſtituenda, ſeu relinquenda eidem Monaſterio ad vſum communem, ex *d. extrau.*

Limita quintò, quòd in pœnis *iſtius extrau.* non continentur mediatores, ſeu cooperantes, quia hic non ſunt expreſſi, ſed ſoli dantes, & accipientes, vt *Sanch. lib.2.opuſc.cap.3 dub 23. num.6.*

II. Si quis ſimoniacè receptus fuerit ad Profeſſionem, ſimonia ſcienter contracta, tàm recipiens, quàm receptus de Monaſterio ſine ſpe reſtitutionis expellendus eſt, & in locum arctioris regulæ ad pœnitentiam perpetuam detrudendus; vel ſi non inueniatur talis locus arctioris obſeruantiæ, ſaltem ad alium locum mittendus eiuſdem Ordinis, *cap. quoniam de ſimon.* Si autem ignorante ipſo recepto, ſeu Profeſſo, ſimonia ſit contracta cum recipiente, debet receptus renunciare illi loco, & poſtea poterit de nouo recipi ibidem, ſi abſque ſcandalo ibi poſſit permanere, aliàs ponendus in alio loco eiuſdem Ordinis, *c.de regularibus, de ſimonia.* Aliqui dicunt hanc pœnam mutationis loci eſſe

latæ

latæ ſententiæ, & procedere etiam in caſu occulto, etiam pro foro conſcientiæ: ita *Syluest. Rayn. & Vlder. apud Sanchez dub.* 104. *num.* 51. Sed contrarium tenet ipſe *Sanchez* per *d. cap. quoniam*, ex quo apparet eſſe pœnam ſententiæ ferendæ, neque obligare ante ſententiam, maximè cum pœna hæc ſit grauiſſima.

III. Simoniacè ad Profeſſionem admiſſus, & admittens, incurrit iuris infamiam, vt *extrau. 1. de ſimon. §. cæterum*: de qua dixi ſupra *cap.* 1. videtur tamen requiri notorietatem facti, vel iuris, vt ibi dixi.

IV. Taliter receptus, & recipiens erunt irregulares ratione infamiæ, vt dixi *cap.* 1. imò receptus erit ſpecialiter irregularis, quia non poterit promoueri ad ordines titulo religioſæ profeſſionis, cùm ea ſit ſimoniâ infecta, & nullum ius tribuat profeſſo, neque in fauorabilibus habetur pro profeſſo, ex *d. c. quoniam*. Intellige poſt ſententiam ſaltem declaratoriam: vt per *Syluestr. verb. ſimonia, q.* 15. *§ ſecundum*, *Sanchez numer.* 53.

V. Recipiens ſimoniacè ad profeſſionem, amittit eo ipſo poteſtatem recipiendi, *Sylu. loco cit. numer.* 15. *§. octauum, Sanch. num.* 53. Sed etiam hæc pœna non obligat ante declaratoriam, cùm ſit priuatio iuris quæſiti.

Aduertendum autem, quòd in pœnis hic enarratis *numer.* 2. 3. 4. 5. 6. & 7. poteſt Epiſcopus, ſeu Prælatus cum ſuis ſubditis diſpenſare, dummodò ipſe diſpenſans non fuerit complex criminis; ita *Sylu. dicto §. octauum, Sanchez num.* 53.

VI. Profeſſus per ſimoniam, validè profeſſus eſt, ſed non acquirit ius ſuſtentationis, ſeu portionis communis, ſed ſolùm neceſſaria alimenta illi debentur, neque habet vocem actiuam, vel paſſiuam in ea Religione ſecundùm *Nauarr. commen. 4 de regular. num* 25. *Sanchez dub.* 104. *num* 54. & facit *c. de regularibus, cap. quoniam, cap. dilectus, il ſecondo, de ſimonia*, vbi dicitur expellendus, & in arctius Monaſterium detrudendus ad pœnitentiam. Sed contra, quòd non ſit ijs priuatus ante ſententiam, vel expulſionem, tenet *Suar. cap.* 57. *num.* 9. *Leſſ cap.* 35. *num.* 132. *Sanch. numer.* 54. *Layman numer.* 70. *de ſimonia*.

VII. Ex *Triden. ſeſſ.* 25. *de regul. c.* 16. cautum eſt ſub anathematis pœna, ne ante profeſſionem excepto victu, & veſtitu, quocunque prætextu aliquid ex bonis Nouitij, vel Nouitiæ tribuatur Monaſterio à parentibus, vel propinquis, vel Curatoribus ingredientis, ne diſcedendi libertas aliquo modo auferatur. Imò abeuntibus reſtituantur omnia, quæ illius ſunt: & ad id poteſt Epiſcopus per cenſuras Eccleſiaſticas Religioſos compellere. Aliqui putant per illa verba, *ſub anathematis pœna*, latam eſſe ſententiam excommunicationis contra dantes, & recipientes: ita tenet *Mirand. to.* 2. *q.* 35. *art.* 8. *concl.* 2. *Valaſc. de part. cap.* 16. *num.* 31. *Manuel. tom.* 2. *ſum. c.* 7. *num. vlt.* Sed contraria eſt verior, videlicet eſſe ſententiæ ferendæ, ſeu comminatoriam, *Sanch. lib.* 7. *in decal. cap.* 5. *nu.* 26. *Suarez diſp.* 22. *ſec.* 5. *num.* 15.

Adde, quòd neque poteſt Nouitius donare Monaſterio, vel illi renunciare bona aliqua, niſi cum licentia Epiſcopi, vel Vicarij, intra duos menſes proximos ante Profeſſionem, ex *d. cap.* 16. *Tridens.* Poteſt tamen etiam ad fauorem Monaſterij teſtari, vel donare cauſa mortis, *Sanchez cap.* 5. *num.* 24.

CAPVT XI.

Simonia ſuper Indulgentijs, vel facultate abſoluendi à reſeruatis, aut Priuilegijs circa interdictum, vel Baptiſmum.

EX Bulla 99. Pij V. *Quam plenum*, prohibitum eſt ob ſpeciem ſimoniæ Prælatis Eccleſiarum publicare Indulgentias, aut edicto concedere, ſeu communicare facultatem eligendi Confeſſarium cum facultate abſoluendi à caſibus reſeruatis, aut priuilegium Miſſæ, & ſepulturæ tempore interdicti, & aſſumendi duos, pluresue Compatres in Baptiſmo, ſoluentibus pecuniam ſub prætextu piæ cauſæ: contrarium attentantes, ſi Epiſcopi ſint, etiam Cardinales, incurrunt ſuſpenſionem, ſeu interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & à perceptione fructuum ſuæ Eccleſiæ, donec à Papa abſoluantur ſatisfactione præmiſſa. Inferiores autem Epiſcopis incurrunt excommunicationem Papæ ſimiliter reſeruatam. Item tales publicationes, ſeu communicationes gratiarum ſunt ipſo iure nullæ, ex *d. Bulla*. Vide *Bonac. de ſimonia*, *q.* 7. *§.* 5.

Aliam etiam Conſtitutionem Pij V. contra publicantes indulgentiam conſequendam à porrigentibus manus adiutrices, vide *verbo, Indulgen. cap.* 2.

CAPVT XII.

Simonia ſuper ſepultura electione.

Vide *verbo*, *Sepultura*, *cap.* 3.

CAPVT XIII.

Simonia Officialium Sacræ Pœnitentiariæ.

Vide *verbo*, *Munera*, *cap.* 2.

CAPVT XIV.

Simonia ſuper diſpenſatione matrimoniali.

TRident. *Concilium ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *refor. matrimon. in fin.* ſtatuit diſpenſationes de contrahendis matrimonijs non niſi raro, & ex cauſa, & gratis concedendas. Et *ſeſſ.* 25. *de ref. cap.* 18. ſtatuit, quòd cùm vrgens, iuſtaque ratio, & maior quandoque vtilitas poſtulauerit cum aliquibus diſpenſandum eſſe, id cauſa cognita, & gratis à quibuſcunque ad quos diſpenſatio pertinebit, erit præſtandum. Aliter facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.

Limita, quod non cenſetur hoc decretum prohibere iura expeditionum, quæ Officialibus Cancellariæ pro ipſorum labore perſoluuntur, *Garzias p.* 8. *cap.* 1. *numer.* 100.

Limita ſecundò, quòd hoc decretum non eſt receptum in Curia, quoad compoſitiones, quæ iuſtis de

cauſis à Papa percipiuntur ex cauſa rationabili, & honeſta, ſcilicet propter ſuſtentationem Papæ, & onera Pontificatus ſuſtinenda. Nam ſacrum Tridentinum Concilium *decreto vlt. de reform. ſeſſ.* 25 intellexit decreta ſua omnia, ſalua ſemper Sanctæ Sedis authoritate; & ita *Garz num.*101. *Leſſ lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 9. *n.* 58. *Suarez de relig. tract. vlt. de ſimon. cap.* 20. *num* 11. *Sanch. conſil lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 17 *num.* 4. *& ſeq.* Ceſſante autem illa cauſa rationabili, illicita eſſet, & ſimoniaca exactio, ſi quæ à Papa, ſeu Curia Romana fieret circa actum poteſtatis ſpiritualis. Et ideò olim tales exactiones non fiebant, vt ex *Epiſt.* 8. *Zaccbariæ Papæ ad S Bonifacium*, de qua *Baron. annal. tom* 9. *ann. Chriſti* 743. *pag.* 153 *in fin.* & ita *Redoan. de ſim. pa.* 1. *cap.* 21. *num.* 5. *Suar. num.* 11. *Vgol. de ſimon. tab.* 1. *cap.* 52. *nu.* 5.

Remanet tamen de cætero in vigore, & obſeruantia dictum Tridentini decretum in hoc, vt gratis diſpenſationes matrimoniales dentur, ſeu applicentur à Commiſſarijs per literas Apoſtolicas deputatis. Nam in literis in forma commiſſaria præcipitur Officiali Diœceſano, id eſt Vicario Generali, vt gratis expediat; quòd ſi aliquid muneris, aut præmij occaſione dictæ commiſſionis, ſeu expeditionis exigere, aut oblatum recipere temerè præſumpſerit, excommunicationis latæ ſententiæ pœna innodatus tandiu exiſtat, donec per ſatisfactionem à Sede Apoſtolica abſolutionis beneficium meruerit obtinere. Et in literis, quæ aliquando eidem Epiſcopo ad inſtantiam Oratorum diriguntur, ponitur clauſula, & ſi munus, aut præmium quodcunque exegerit, aut oblatum receperit, ab exercitio iuriſdictionis, & Pontificalium, & à perceptione fructuum tandiù ſit ſuſpenſus, donec à Sede Apoſtolica relaxationem per ſatisfactionem condignam meruerit obtinere, vt refert *Conrad. de diſpenſ. lib.* 7. *cap.* 6. *numer.* 9.

Et in literis in forma pauperum conceſſis ob copulam propter infamiam auertendam, additur, vt in talis tranſgreſſionis euentu, abſolutio, & diſpenſatio per ipſos facienda, ſit nullius roboris, & momenti.

Amplia primò, quod ob prædicta commiſſarius nihil poteſt accipere, etiam pro examine teſtium, aut informationum mercedis titulo, *Nauarr. conſ. vltim. de reſcript. Genuen. in praxi cap* 25. *numer.* 13.

Amplia ſecundò, vt neque excuſentur ratione conſuetudinis etiam immemorabilis, *Garzias num.* 100. *&* 103. quamuis alij contra dicant valere conſuetudinem, vt Vicarius accipiat ſcutum vnum aureũ pro dicto examine, & informatione; & ita tenet *Sanchez lib.* 8. *diſput.* 35. *num.* 9. 10. *&* 11. dicens illam prohibitionem intelligendam de muneribus, ſeu pretio diſpenſationis, non de mercede laboris: ſed hic contra videtur cùm id vſurpetur reclamante, & contradicente Papa, & Sacra Congregatione, vt ait *Conrad. ibi num.* 14.

Limita, quòd non eſt illicitum poſt expeditionem diſpenſationis aliquod munus ſpontè, & liberali animo oblatum in ſignum gratitudinis accipere, *Sanchez num.* 14. Alia in hac materia vide apud *Sanch, & Garziam ibidem*.

CAPVT XV.

Simonia ſuper datis, vel promiſſis, pro gratia, vel iuſtitia obtinenda in Curia Romana.

I. E*Xtrau.* 1. *de ſentent. excommunic.* à Bonifacio Octauo lata eſt excommunicatio contra promittentes aliquod paruum, vel magnum, & contra promiſſionem acceptantes, (etiam ſi talis promiſſio fiat ſub verbis generalibus, & plenè non expreſſis) & contra dantes, & recipientes paruum, vel magnum, & contra promiſſionem acceptantes, (etiamſi talis promiſſio fiat ſub verbis generalibus, & plenè non expreſſis) & contra dantes, & recipientes paruum, vel magnum pro aliqua iuſtitia, ſiue gratia pro ſe, aut pro alio quibuſcunque modis apud Sedem Apoſtolicam obtinenda; & contra eos, qui ſciuerint aliquem de prædictis culpabilem, & intra triduum non reuelauerint Papæ, vel alicui, per quem ad Papam verbum fideliter referatur; & abſolutio reſeruatur Papæ, ita vt niſi ex ſpeciali Papæ mandato abſolutio dari prædictis non poſſit, niſi in articulo mortis, ſi ad Papam acceſſus haberi non poſſit. Neque abſoluantur, niſi priùs quantum quis dederit, vel receperit, integraliter pauperibus largiatur: & iuſtitia, ſiue gratia taliter obtenta nullius eſt roboris, vel momenti, & gratia, ſeu iuſtitia ſic obtenta ſcienter vtentes in eandem excommunicationem incurrunt eodem modo reſeruatam.

Aduerte, quòd hæc Extrauagans non punit cauſas ſecundarias, ſcilicet cooperantes, quia eos non expreſſit, ſed exprimuntur in Conſtitutione ſequenti: ita *Nauarr. notab.* 7. *ſuper extrau. eadem.*

II. Greg. XIII. Bulla 24. vel 28. incipit, *Ab ipſo*, Conſtitutionem prædictam cum ſuis cenſuris, & pœnis omnibus innouauit, & extendit contra audentes aliquam ex tribus actionibus infra dicendis ibi vetitis committere: & contra dantes in illis, vel alijs ſupra in Bulla Bonifacij VIII. vetitis, auxilium, conſilium, vel fauorem. Tres autem actiones à Gregorio vetitæ ſunt.

Prima, ſordida nundinatio in conquirendis hac illac expeditionibus negociorum gratiæ, & iuſtitiæ apud Sedem Apoſtolicam, innitendo, ſeu fiduciam habendo in Potentiorum ſuffragationibus. Hoc autem ita explicant communiter interpretes, vt incurrat in hanc Conſtitutionem quicunque precium accipit, vel de eo paciſcitur, vt ſit Mediator, ſeu Procurator, ſeu Sollicitator pro obtinenda gratia, vel iuſtitia, ſi hoc pretium prætendat ratione fauoris Potentiorum, cui innititur; ita *Nauarr. in hanc extrau. numer.* 40. *Molina diſput.* 92. §. *atqui*, *Filiucc. tract.* 15. *numer.* 129. Sed non placet, quia hoc iam erat prohibitum per *extrauag.* Bonifacij. Itaque æſtimo per hæc verba incurrere in pœnas iſtas eum, qui profitetur, ſeu exercitium facit procurandi expeditiones prædictas ſpe pretij conſequendi, non ratione ſolius laboris, ſed fauoris, cui innititur, ſeu quo ſperat, ſe obtenturum gratiam, ſeu iuſtitiam; quia verbum *nundinari*, ſignificat exercitium, emendi, vel vendendi, & *hac illac*

conqui-

conquirere, ſimiliter frequentiam importat: vnde non requiritur hic pactum vllum iniri ad hac actionem perficiendam, ſed frequentia, & intentio praua.

Secunda actio, ambire donis, vel pollicitationibus eos, quos putant gratia, id eſt fauore præſtare apud eos, qui facturi ſunt gratiam, vel iuſtitiam: vnde incurrunt tranſgreſſores in hanc Conſtitutionem, etiam ſi non obtineant intentum, neque is dona, aut promiſſiones acceptet, quod ſignificat verbum *pollicitari*, vt *Filiuccius tractat. 15. n. 129. Sanch. opuſc. lib. 2 c. 3. dub. 104. n. 56. in fin.*

Tertia, fingere, ſcilicet mentiendo, ſe Potentiorum operam, ſeu induſtriam quæſiuiſſe precio, vel muneribus pro tali gratia, vel iuſtitia obtinenda, vt ab oratore, ſeu litigatore remunerationem reportet, vt ait *Molina tom. 1. diſput. 92 § tertia. Filiucc. num. 129. Nauar. tract. de datis & promiſſis, notab. 23. n. 42.*

Addit etiam Gregorius in eadem Bulla contra omnes ſupradictos, pœnas priuationis omnium beneficiorum, & officiorum eccleſiaſticorum, & ſæcularium, & infamiæ iuris, & inhabilitatem ad huiuſmodi, ipſo facto incurrendas. Impunitatem verò concedendam decernit ſuos complices reuelantibus, ſtante delicto occulto.

Limitant multi hanc Conſtitutionem, vt procedat ſolum, quando agitur de iuſtitia, vel gratia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam via ſpiritualis Pontificiæ poteſtatis; non autem ſi à Papa, vel eius Officialibus, quatenus Papa eſt Princeps temporalis: ita *Nauarr. not. 18. verſ tertio. Molina verſic. iam verò* Contrarium tenent *Azor. par. 3. lib. 12. capit. 24. quæſt. 7. Filiucc. numer. 139.* qui hanc ait probabiliorem, & tenet *Bonacc. de cenſur. in partic. diſput. 2 q. 3. punct. 31. nu. 4.* qui hanc ait probabiliorem, & coſentit *Vgolin. in capit. 9. Bullæ Cœnæ Domini in princ. nu. 2. cum Tol.* & hanc veriorem, ait *Scortia in ſelect. conſt. Theoremate 334. in fin.* etenim procurare officia pecuniam dando, ſeu munera interceſſoribus, etiam de iure ciuili illicitum eſt, & dicitur crimen ambitus, (inferens pœnam infamiæ iuris ipſo facto, vt *l. 1. ff. ad l. Iul. de amb. Lucan trac. de fiſco. pa. 2. num. 42. Salicet. in rub. C. ad l. Iul. de amb.* ibi de dante munera amico principis, ſeu domeſtico, & *Boſſ. tit. de ambit. num. 1. & 6.* Non eſt autem crimen ſimoniæ procurare pecunia aliquid temporale apud ſedem Apoſtolicam, ideoque rectè dicta extrau. Bonif. non eſt poſita ſub titulo de ſimonia.

Limita ſecundò, quod quamuis in Conſtit. Bonifacij, puniantur dantes, vel promittentes paruum, vel magnum; tamen in caſibus, quibus non fit propriè ſimonia, (vt in caſibus additis à Gregorio ſæpè accidit) excuſat paruitas materiæ à pœnis præfatis: eſt communis ſententia, vt *Molina verſic. vtrum*, *Nauarr. notab. 3. in fine, & notab. 10. nu. 20. Sanch. dub. 110. num. 4. loco citat.*

Limita tertiò, quòd in caſibus, quibus non ſit propriè ſimonia ſuper beneficijs, non inualidatur gratia, neque iuſtitia ob pacta, ſeu data, vt ſupra, ſi aderat ignorantia inculpata, ſeu inuincibilis; *Sanch. lib. 9. de matrim. diſput. 32. num. 18. Bonacc. de cenſur. partic. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 31. in fin.* & ratio eſt, quia hæc irritatio eſt pœnalis, vt dixi *ſupra par. 1. cap. 29.* Imò non ſufficit ad pœnas in caſibus Conſtitutionis Gregorij ignorantia culpabilis, niſi ſit affectata, vt *Nauarrus num. 38. Scortia in ſelect. Conſtit. theorem. 333. §. ligat*, propter verbum *audentes*, & *Molina verſ. cum Gregor.*

Limita quartò, quod pœnæ contra non reuelantes, non videntur eſſe in vſu, vt *Bonaccina. nu. 18.* & facit, quod in ſimili dixi *cap. 2.*

CAPVT XVI.

Simonia ſuper datis, & promiſſis, pro gratia, vel iuſtitia obtinenda, de pecunijs, ſeu bonis Communitatum, vel vniuerſitatum ſtatus temporalis Eccleſiæ Romanæ.

Vide *verb. Munera c. 7.*

CAPVT XVII.

Simonia ſuper penſionibus Eccleſiaſticis.

Simonia ſuper penſione clericali eſt peccatum mortale, *Garz. pa. 1. cap. 5. numer. 53.* vt de communi *Caſtropalao tom. 3. trac. 17. diſ. 3. pun. 13. numer. 8.* Sed nullas habet pœnas à iure latæ ſententiæ, niſi quando pactum ſuper penſione eſt correſpectiuum cum diſpoſitione de beneficio, id eſt quando penſio offertur, vel exigitur, vt medium, ſeu pretium pro beneficij eccleſiaſtici conſecutione, vel collatione, inſtitutione, reſignatione, præſentatione, &c. *Garz. ibi. Vgolin. de ſimon. tab. 1. capit. 26. §. 3. in fin. Nauarr. conſ. 52. 59. & 60. de ſimon. Buratt. deciſ. 469. num. 17. & dixi ſup. cap. 3. lim. 4. & cap. 5. & verb. Gratia cap. 7.* vel quando datur aliquid, vel promittitur pro obtinenda penſione à Sede Apoſtolica, iuxta ea quæ dixi *ſupra c. 15.* Si tamen ea fiant ſine ſcientia, & conſenſu Papæ. Imò omne pactum ſimoniacum ad conſentiendum reſeruationi penſionis reddet gratiam ſubreptitiam, vt dixi verb. gr. *c. 8.* & omne pactum ſimoniacum ſuper penſione eſt nullum, vt dixi *ſup. cap. 1.*

Ex his infertur ſolutio ſequentium quæſtionum.

Prima eſt, quando agitur de beneficij reſignatione, & reſignans ad fauorem, petit ſibi reſeruari certam penſionem, ſed quia illud beneficium de Stylo Curiæ non eſt capax totius penſionis, reſignatarius rogat amicum, vt præſtet conſenſum, quatenus à Papa pars illius penſionis ſuper ipſius beneficio conſtituatur. Quæritur an hoc ſit licitum.

Reſpondeo, quod ſi amicus iſte conſenſum præſtet omnino gratis, & liberaliter; ſine dubio licitum eſt, & frequenter admittitur à ſede Apoſtolica. *Nauarr. conſ. 60. de ſimon. nu. 5. Pariſ. de reſign. lib. 6. quæſt 2. nu. 20.*

Si autem amicus ab initio gratis conſentiat, ſed poſt conſenſum præſtitum reſignatarius ex gratitudine cautionem illi præſtaret indemnitatis, vt quod ipſe ſoluet, etiam eam penſionis partē, vel illi reſtituet, quidquid eo nomine ſoluet hoc etiam licitū eſt pro vtroque foro, vt *Nauarr. loco cit. Rota deciſ. 301. n. 5. & 6. in collec. Farin. de contr. & crim.* & in ſimili *Pariſ. de reſign. lib.*

14.q.7.num.53.& eſt verum etiam ſi præceſſiſſent verba generalia pollicitationis grati animi, nam ſecuto poſt conſenſum pacto, ſeu cautione de indemnitate, nulla inde poteſt deſumi præſumptio, vel coniectura vitij ſimoniæ, etiam pro foro externo, vt *Scraph. deciſ. 129. numer 9 & 10.*

Si verò reſignatarius ante præſtitum conſenſum ab amico, illi promitteret eum ſeruare indemnem, vt ſupra; aliqui dicunt hoc licitum & carere vitio ſimoniæ; ita ab Officialibus Sacræ Pœnitentiariæ fuiſſe reſponſum, ait *P à Coſta in addit. ad Nauarr. conſ. 60. de Simon.* quia cum hoc pactum communiter fiat, & non lateat Pontificem, vtique admittendo huiuſmodi conſenſus, conſentire Pontifex cenſetur. Adde quod cum hæc conuentio de indemnitate fiat inter reſignatarium, & illum tertium, qui conſenſum præſtat penſionis conſtitutioni, & non præciſè, & formaliter tanquam mediator, vt reſignatio fiat, ſed indifferenter, non videtur inficere reſignationem; & quia pactum indemnitatis videtur cauſa remota, vnde non videtur afficere reſignationem; vt in ſimili *Syluèſ. verb. ſimon. q. 8. dic. 5. verſ. adde tertio. Guil. Andrian. Angel. Armilla, & Vaſeb. apud Sanch. in opuſc. lib. 2. cap. 3. dub. 26. num. 3. 6. & 7.* Item quia quando tertiò cooperanti nobis ad beneficium obtinendum, damus aliquid ratione damni emergentis, quod patitur occaſione talis cooperationis, non cenſetur ſimonia; vt in ſimili *Syluèſ. v. ſimonia q. 8. verſ. ſecundo. Azor. tom. 2. lib. 12. capit. 4. q. 2. verſ. quæreſ. Vgol. tab. 1. cap. 36. §. 3. numer. 4. de ſimon. Suarez tom. 1. de Relig. tract. de ſimon. capitul. 53. num. 17.*

Tamen contrariam ſententiam, quod hoc pactum antecedens conſenſum ſit illicitum, & reddat reſignationem ipſam, & reſeruationem penſionis ſimoniacam, & nullam, & inducat pœnas ſimoniæ, tenet *Nauarr. d. conſ. 60. de ſimon. Garz. p. 1. cap. 5. num. 61. cum Paris. & Vega*; quia hoc nihil aliud videtur quam emere, & vendere penſionem tanquam medium ad beneficium obtinendum; & quamuis tale pactum aliquando in Dataria fuerit admiſſum, tamen propter *citatum conſ. Nauarri* nunc non admittitur, ſed reijci tanquam ſimoniacum mandauit S. D. N. Vrbanus VIII. volens conſenſum præſatum omnino ſimpliciter, & gratuitò, præſtari, vnde hodie hæc ſecunda ſententia tenenda: immo ipſe à Coſta in manuſcriptis excipit ſuam doctrinam ſi iuramentum eſſet præſtitum, quod nullum fuiſſet vitium ſimoniæ; quod ſolet præſtari. Poſſent tamen euitari pœnæ, & nullitas reſciendo pactum huiuſmodi re integra, vt *Nauarr. ibidem num. 4.* ideſt ante quam ratione dicti pacti indemnitatis quidquam fuerit ſolutum.

Secunda quæſtio eſt circa pactum de penſione extinguenda certo pretio, ſine licentia Papæ initum, an inducat pœnas ſimoniæ. Et reſpondeo ſi pactum ſit, vt medium ad conſecutionem beneficij, ſcilicet antecedens reſignationem; tunc habent locum omnes pœnæ ſimoniæ ſuper beneficiis. Si verò fiat pactum ſine licentia Papæ ex interuallo poſt reſignationem admiſſam; primò quidem pactum eſt nullum, quoad hoc vt nihilominus etiam penſionarius teneatur officium recitare, ſub obligatione reſtituendi de proprio, *Bonac. tract. de ſimon. q. 4. §. 13. num. 13. cum Suar. & alijs, Rota pa. 1. diuerſ. deciſ. 454. num. 7. Buratt. deciſ. 469 nu. 17.* Adde quod penſionarius tenebitur reſtituere pretium extinctionis, ſeu compenſare pro rata cum penſionibus, & deinceps poterit vlteriores penſiones, extinctione irrita exiſtente, ita *Beya, Vinal. Henriq. Nauarr. apud Sanch. opuſc. lib 2. capit 3. dub. 46. num. 4.* Alij tamen dicunt extinctionem pro foro conſcientiæ validam remanere, ſi fuerit pretium ſolutum, ſalua obligatione officij recitandi, vt ſupra, ita *Sanch. ibi & Garzias pa. 1. cap. 5. num. 24.* Verum prior ſententia eſt communis, & praxi recepta, *Garzias numer. 20.* & paciſcentes poſſunt puniri tanquam ſimoniaci pœna arbitraria, *Vgolin. de ſimon. cap. 28. §. 3 num. 8. Buratt. dict. deciſ. 469. num. 17.* Illud eſt certum, hoc caſu non incurri excommunicationem, *Garzias num 20. Buratt. ibi.* Item verum eſt, licere fructus penſionis ad vitam vendere certo pretio, manente iure directo, ſeu titulo penſionis, cum obligatione officij recitandi, ſub obligatione reſtituendi, vt ſupra, ita *Garzias nu. 29. Leſſ. c. 35. num. 122. Bonaccina loco cit. numer. 13. Layman de ſimon. num. 47.* Sed iſta conſtitutio procuratoris ad exigendos fructus penſionis vita penſionarij durante, etiam in ſolutionem debiti facta, non impedit, quo minus poſſit penſionarius liberè penſionem extinguere, *Rota recent. pa. 1. dec. 129.*

Item nota, quod hæc extinctio, ſeu caſſatio penſionis ſolum requirit conſenſum partium & authoritatem Papæ, & ſolam ſignaturam, ſine expeditione litterarum. *Rot. p. 2. recent dec. 327.*

Tertia quæſtio eſt de liberali & gratuita reductione penſionis ad minorem quantitatem, cum clauſulis extinctionis vlterioris ſummæ, ſeu cum pacto de non petendo vltra quantitatem reductam, an ſubſiſtat ſine beneplacito Apoſtolico. Reſpondetur ſubſiſtere, nam & ſine beneplacito Apoſtolico in totum caſſari penſio, & remitti poteſt gratis, *Rota p. 1. diuerſ. deciſ. 454. nu. 7. Buratt. deciſ. 469. num. 1. & deciſ. 528 num 2. & 3.* Sed ſi inter granatum, & penſionarium vlterius in continenti conuentum eſſet, vt retardata ſolutione reſidui dictæ penſionis, ſcilicet partis non extinctæ, vltra terminum in litteris præſtitutum, ver. gr. vltra ſemeſtre, vel vltra annum, aut biennium, reductio ſeu diminutio prædicta eo ipſo ſit nulla, & nullius valoris; huiuſmodi conuentio, & ipſa reductio penſionis abſque beneplacito Apoſtolico facta in totum corrueret, & ratione indiuiduitatis, ſeu correſpectiuitatis pactorum vtile per inutile vitiaretur. Quia penſio pro ea parte ſemel extincta per reductionem, ſeu pactum de non petendo, non poteſt ob moram, ſeu conditionem reductionis reſolutiuam priuatorum voluntate reuiuiſcere, niſi Apoſtolicus accedat aſſenſus; & conſequenter ipſa quoque reductio, ſeu pactum de non petendo antecedens vitiatur; quia reductio non cenſetur facta niſi ſub tali conditione, quæ vt ſupponitur validè apponi non potuit, ita *Rota dic. deciſ. Buratti. 469. num. 2. & ſeq.* Si autem ex interuallo prædicta conditio, ſeu pactum de petenda integra penſione eſſet adiectum, ipſa adiectio, ſeu pactum hoc poſterius vitiaretur, non autem vitiaret præcedens pactum de non petendo, ideſt reductionem, vt *Rota ibi.*

C A-

C A P V T XVIII.

Simonia ſuper iuriſdictione ſpirituali.

I. IN *capit. 2. ne Prælati vices ſuas &c.* Epiſcopus, ſeu Prælatus vendens, ſeu pretio accepto concedens alicui exercitium ſuæ Epiſcopalis iuriſdictionis, conferendi hoc officium poteſtatem amittat; & emptor talis officij eodem priuetur, & idem ſtatuitur, ſeu confirmatur *cap. 2. & 3. eo. tit. Et cap. ad noſtram de ſimonia* prohibetur Prælatis ne pro vicariatu pecuniam exigant. *Et c. conſulere de ſimon.* ſi quis per pecuniam Eccleſiaſticarum rerum adminiſtrationem obtinere voluerit, ſimoniam committit; & tam dans, quam recipiens ab illa Eccleſia iuſtè excluduntur.

Amplia, vt etiam ſimonia ſit, vt ſupra; prohibita, ſi Epiſcopus Vicarium deputet cum pacto, vt pars emolumentorum Vicariæ ipſi Epiſcopo, reſeruetur, vel vt Vicarius minori ſolito ſtipendio contentus ſit, ita *Azor. tom. 3. lib. 12. cap. 14. q. 1. §. ſed cur. Barboſa in d. cap. 1. ne Prælati.* Secus tamen eſt in Parocho, qui petenti, concedit licentiam miniſtrandi aliquod Sacramentum in Parochia ſua, quia poteſt reſeruare ſibi emolumentum illius actus, *Suar. de ſimonia c. 24. n. 42. Vgolin. de ſimon. tab. 1. c. 36. num 4.*

Amplia ſecundo, quod iſte contractus venditionis ſpiritualis iuriſdictionis eſt ipſo iure nullus, vt probatur *d. c. conſulere*, & notat *Nauarr. cap. 23. n. 111. §. ad decimum tertium*: & tenetur emptor ſub peccato mortali illud officium emptum dimittere, *Nauarr. ibi.*

Limita, quod illa pœna, quia punitur Epiſcopus, ſeu Prælatus vendens iuriſdictionem, ſeu Vicariam, ſcilicet, vt amittat poteſtatem de cætero tale officium conferendi, non eſt latæ ſententiæ, ſed ferendæ, quia verbum amittat eſt futuri temporis, & hæc eſt magis communis ſententia, vt teſtatur *Tiraquel. in l. ſi vnquam verb. reuertatur, num. 154.* quidquid dicat *Barboſ. in d. c. ne Prælati vic. ſuas.*

Limita, quod ex prædicta ſimonia nulla incurritur excommunicatio, neque priuatio officiorum ipſo facto. *Nauarr. loco cit.*

C A P V T II.

Societatis Ieſu Inſtitutum impugnantes, vel mutari procurantes.

EX Bulla Gregorij XIII. 89. *Aſcendente Domino,* §. 24. Impugnantes Inſtitutum, ſeu Conſtitutiones Societatis Ieſu, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, & inhabilitatem ad officia, & beneficia ſæcularia, & regularia.

Ex Bulla Gregorij XIV. incipit, *Eccleſiæ Catholicæ* §. 20. Regulares perſonæ, etiam eiuſdem Societatis, Inſtitutum prædictum, aut Conſtitutiones impugnantes, aut mutari, aut alterari procurantes, aut alteri, quam Summo Pontifici, aut Generali Præpoſito, vel Congregationi eiuſdem Societatis proponentes mutanda, ſcienter, ſeu ex præſumptione, incurrunt excommunicationem, inhabilitatem ad omnia officia, & dignitates, & priuationem vocis actiuæ, & ſunt Papæ reſeruatæ.

De his vide *Roder. q. regul. 1. art. 5. tom. 1. Filiucc. tract. 3. num. 146 Cherubin. in Compen. ſuper Bulla Gregorij XIV. ſupradicta, Mirand. tom. 1. q. 10. art. 3. Bonacc. de cenſur. particul. diſ. 2. q. 3. pun. 35. Coninck. to. de virt. diſ. 29. num. 223.*

C A P V T I.

Sodomia.

SOdomiæ crimen committens ipſo facto afficitur iuris infamia, ante ſententiam condemnatoriam, aut aliam notorietatem, vt *l. prima, §. remouet, ff. de poſt. ibi gl.* notat *verbo, paſſus, & l. cum vir nubit, C. ad legem Iul. de adulter. ibi gloſſ.* notat *verbo, infames*; eſt communis ſententia, vt apud *Farinaccium quæſt. 148. n. 11. Barboſ. allegat. 44. num. 8.* Vnde infamis de iure Ciuili eſt etiam infamis de iure Canonico, *Garzias part. 7. cap. 8. num. 11.* Sed aliqui dicunt non ligare hanc pœnam pro foro conſcientiæ, imò neque pro foro externo ante ſententiam declaratoriam, vt de communi teſtatur *Iaſon in l. ſi quis maior, C. de tranſact.* Alij dicunt ſufficere delicti publicitatem: ita *Sanchez opuſculorum lib. 6. cap. 3. dub. 6. num. 12.* Sed magis communis ait, requiri, & ſufficere notorietatem iuris, aut facti: ita de communi *Toletus lib. 1. cap. 74. in fine,* & dixi *pa. 1. cap. 33.* Et quidem, poſita huiuſmodi notorietate, ex alio etiam capite fit infamis, quia eſt crimen enormiſſimum, depoſitione dignum, imò & degradatione, & traditione Curiæ ſæculari, vt *c. Clerici de exceſſ. Prælat.* vnde notorium exiſtens notat iuris infamia, ſecundum magis communem, vt communem teſtatur *Toletus lib. 1. cap. 74. Sayr. lib. 7. cap. 12. num. 12. & 13.* vbi in terminis de Sodomia, & plurimos allegat *Garzias p. 11. c. 3. num. 119.*

Amplia, quòd etiam impubes rationis vſum adeptus incurrit hanc pœnam, licet pœnam ordinariã minor ætas etiam minui faciat, tanquam cauſa minuens culpam: ita *Abb. in conſil. 22. numer. 2. verſ. non obſtat minoritas, lib. 1. Molina diſp. 9. num. 20. tract. 4.*

Conſequenter ergò Sodomiæ cauſa infamis effectus eſt irregularis, vt *Quaranta verbo Sodomia, in explicatione Bullæ Pij Quinti limit. 1. Tolet. loco citat. Maiol. lib. 5. cap. 43. num. 1.* Sed requiritur, vt dixi publicitas, vel notorietas: ita *Vgolin. de irregular. cap. 43. §. 2. verſ. quare contrariam Tolet. loco cit. Quaranta loco citat. in addit. limit. 1. & Garzias par. 11. cap. 10. num. 194. Diana reſolut. 21. tractat. 3. miſcell. tom. 1.*

Addunt multi, Sodomitam Clericum etiam occultum eſſe ipſo iure ſuſpenſum, vt etiam pœnitentia peracta, ſi celebret, fiat irregularis: & hanc tenet, & communem dicit *Farinac. quæſt. 148 num. 27.* cum multis, & communem teſtatur *Garzias par. 11. cap. 10. nu. 194.* Sed contraria opinio eſt magis communis, vt conſtat ex allegatis per *Garziam ibi num. 195.* quibus adde *Suarez diſput. 31. ſect. 4. num. 20. tract. de irregul. Sayr lib. 7. cap. 12. num 22. Diana reſol. 69. miſcell. 3.* cum allegatis.

Ex Bulla autem Pij V. 72. incipit, *Horrend*

nes Sacerdotes, & alij Clerici ſæculares, vel Regulares cuiuſcunque gradus, & dignitatis, tàm dirum nefas exercentes, ipſo facto ſunt priuati omni priuilegio clericali, omnique officio, & dignitate; & beneficio Eccleſiaſtico, & per Iudicem Eccleſiaſticum degradati, tradendi ſunt Curiæ ſæculari puniendi.

Limita primò, quòd loquitur de exercentibus, vnde requiritur conſuetudo, ſeu frequentia, *Barboſa in d. c. Clerici, de exceſſ. prælat. Garzias par. 11. cap. 10. n. 198.* Eſt tamen verum, quòd etiam per vnum actum poſſunt, & debent degradari, & tradi Curiæ ſæculari puniendi per *dict. cap. Clerici*, & ita *Farinac. quæſt. 148. num. 30.*

Limita ſecundò, quòd pœna priuationis priuilegij clericalis ex dicta Bulla illata, non ligat ante ſententiam declaratoriam Iudicis Eccleſiaſtici, vt in ſimili dixi *verbo, aſſaſſinium*; & ita in terminis *Diana reſol. 51. tract. 2. de immun. tom. 1.* vbi plures allegat. Neque enim eſt iſta pœna priuationis cenſura aliqua, ſeu ſuſpenſio, vt quidam putant, neque irregularitas; ſed pura pœna priuatiua, ſeu depoſitio verbalis latæ ſententiæ, vt *Filiuc. tract. 17. num. 126. Suar. de cenſ. diſ. 31. sect. 4. num. 22. Quaranta dicta lim. prima, Auila par. 3. diſput. 5. dub. 3. Diana reſolut. 21. & 67. tract. 3. miſcell. tom. 1.*

Sodomiæ reus efficitur ipſo iure inteſtabilis, vt teſtamentum eius nullum ſit; ita de communi *Farinacc. quæſt. 148. num. 16 & 17.* requiritur tamen ſententia ſaltem declaratoria criminis, vt *Farinac. ibi.*

C A P V T I.

Spolium Eccleſiaſticum defraudantes.

Vide *Vacantia*.

C A P V T I.

Sponſalia ſecundò contrahens, primis legitimè non diſſolutis.

IN tali caſu, quis incurrit iuris infamiam ipſo facto, & conſequenter eſt irregularis, per *l. 1. in fine, ff. de his, qui not. infam. Molina diſp. 6. num. 8. tract. 4. Layman de Irregul. cap. 4. num. 1.* & procedit etiam ſi hæc ſponſalia eſſent inualida, ratione alicuius impedimenti irritantis, *l. quid ergo, ff. eo.* Item contrahens ſponſalia conſtante primo matrimonio, fit ſuſpectus de hæreſi, per ea, quæ dixi *verbo, matrimonium, cap. 3.*

C A P V T I.

Sortes in electione.

Vide *verbo, electio, cap. 2.*

C A P V T I.

Sponſiones facientes ſuper vita, vel morte Papæ, vel electione Papæ, vel promotione Cardinalium.

HÆ ſponſiones ſunt prohibitæ ob ſuſpicionem ſimoniæ, & tàm ipſi ſpondentes, quàm ſponſiones huiuſmodi permittentes in terris ſuis, & dantes in eis auxilium, conſilium, vel fauorem, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam ex Bulla Gregorij XIV. incipit, *Cogit nos*, quæ eſt 4. in Bullario; & tales pollicitationes ſunt irritæ, etiam in foro conſcientiæ, vt recepta retineri non poſſint, ſed reſtituenda ſunt non danti, ſed pijs locis illius Ciuitatis, vel Oppidi, vbi contractus eſt celebratus, vel vbi detectum fuerit crimen, & eiſdem locis pijs dominium ipſo iure acquiritur; & ſi plura ſint loca pia, eſt locus præuentioni, agendo rei vindicatione; & cuique datur ſuper hoc actio popularis: neque poſſunt præfati abſolui etiam in articulo mortis, niſi præuia hac reſtitutione, ſi fieri poſſit, ex *eadem Bulla*. Neque valet concordatio partis facta cum locis pijs, quin nondum exacta ad alia loca pia deuoluantur, ex *dicta Bulla*.

Item perſonæ Eccleſiaſticæ ſponſiones prædictas facientes amplius, eo ipſo in vtroque foro priuati remanent omnibus beneficijs obtentis, & inhabiles ad futura, & Ordinarius poteſt de illis ſic vacantibus diſponere, etiamſi aliàs diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ eſſent reſeruata; ita ex eadem Bulla. Vide de hac re *Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 2. Filiuc. tract. 32. num. 105. Scortiam in ſelect. conſt. theorem. 384.* qui latè pertractat.

C A P V T I.

Ad Studia quæcunque accedentes Religioſi ſine licentia.

IN *c. 2. ne Cler. vel Mon. in 6.* vt periculoſa euagandi occaſio Religioſis auferatur, prohibitum eſt omnibus Religioſis accedere ad quæuis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui Conuentus, vel maioris partis eiuſdem, eundi licentia primitus ſit conceſſa. Temerarius autem violator huius prohibitionis, excommunicationis ſententiam incurrit ipſo facto.

Amplia, vt procedat de ſtudijs etiam aliàs licitis Religioſis, vt Humanitatis, Philoſophiæ, & Theologiæ, vt Canoniſtæ hic communiter, *Barboſ. num. 10. Sanchez in decal. lib. 6. cap. 8. num. 73. Toletus lib. 1. cap. 38. §. 14.*

Limita, vt procedat ſolùm quando adiret Religioſus ſtudia, extra Clauſtra ſuæ Religionis exiſtentia, *Sanch. num. 75. & Barboſ. num. 11.* cum alijs, & habitando extra clauſtra ſuæ Religionis cauſa huiuſmodi ſtudiorum; nam ſi habitat in conuentu, ſed die tantum accedit ad Vniuerſitatem, non incurrit hanc cenſuram, *Suar. de cenſur. diſput. 23. sect. 4. num. 35. Sanchez num. 75. 76. 79. Sayr. lib. 3. cap. 33. numer. 20. Filiuc. tract. 14. num. 136.*

Limita

Digitized by Google

Limita ſecundè, quòd ad hanc cenſuram incurrendam non ſufficit diſceſſiſſe à Monaſterio, ſed requiritur acceſſus conſummatus, id eſt peruentum eſſe ad locum ſtudiorum, ſcilicet ad ſcholas, ſaltem prima vice. *Tolet. verſ circa tertium.*

Limita tertiò, quòd in Religionibus, in quibus licentia habitandi extra clauſtra non pendet ab immediato Superiore, ſcilicet locali, ſed à Prouinciali, vel Generali, non requiritur tunc conſilium Conuentus, *Sanchez numer. 77. Barboſ. num. 11.*

CAPVT II.

Ad Studia Legum Ciuilium, aut Medicinæ exeuntes Religioſi.

I. IN *c. non magnopere, ne Clerici, vel Mon. ſæc. neg.* ex Concil. Later. ſub Alexandro III. ſtatutum fuit, vt nulli omninò Religioſo profeſſo ad legendam Phyſicam, id eſt Medicinam, Legeſue mundanas permittatur exire, ſi verò exierit, & ad Clauſtrum ſuum intra duorum menſium ſpacium non redierit, ſicut excommunicatus ab omnibus euitetur.

Honorius Tertius in *c. ſuper ſpecula, ne Cleric. vel Mon.* confirmauit dictum Conſtitutionem Alexan III. & declarauit illud verbum, *ad legendas leges*, intelligi ad audiendas; & quia illa verba, *ſicut excommunicati ab omnibus euitentur*, ſecundum multorum opinionem non cenſebantur importare canonem latæ ſententiæ, vt *Abb. in d. c. ſuper ſpecula, num. 1. Anchar. num. 3.* idcirco idem Honorius *ibi* decernit ipſo facto excommunicationem incurrere transgreſſores; præcipitque, vt à Diœceſanis, & Capitulis loci domicilij eorundem, & loci ſtudiorum, vbi emanent, publicè excommunicati denuncientur.

Amplia, quòd neque Prælati poſſunt ſuper hoc cum ſuis Religioſis diſpenſare, *Abb in cap non magnopere, ſuper verbo, nulli omninò, Suar. diſput. 24. de cenſur. ſec. 3 num. 13. Sanctarell. de hæreſi, tract. de Apoſtat. c. 2. n. 15.*

Amplia ſecundò, quòd tempus duorum menſium pro termino conſtitutum ad pœnam incurrendam, incipit currere à die, quo Religioſus exit à Clauſtris ad audiendas Leges, vel Phyſicam, etiam ſi nunquam acceſſerit ad locum ſtudiorum huiuſmodi, *Suar. n. 14. & 16. Sayr. lib. 3. cap. 33. num. 4. Abb. in d. cap. ſuper ſpecula, num. 8. Sanctarell. num. 20.* & communem teſtatur *Barboſ. in cap. non magnoperè, num. 7.* eſt contra *S. Antonin.* qui putat incipere à die, quæ cœpit vacare dictis ſtudijs.

Limita primò, vt non contineantur Religioſi vacantes dictis ſtudijs extra Clauſtra, exiſtentibus in Ciuitate, vbi eſt ipſorum Conuentus, & ipſi non pernoctant extra Clauſtra; quia iam apparet eos non manerè continuè duos menſes extra Clauſtra, quod neceſſarium eſt ad hanc pœnam, *Caiet. excommunic. c. 50. Tolet. lib. 1. cap. 37. numer. 4. Nauarr. cap. 27. numer. 116. Sayr. numer. 2. Abb. in cap. non magnopere, num. 13. Suar. numer. 12.* eſt contra *Filiucc. tract. 14. num. 128.* qui putat eſſe locum pœnæ, etiamſi habitet in Clauſtris, ſi extra vacet dictis ſtudijs.

Limita ſecundò, vt non contineatur in hac prohibitione Religioſus vacans ſtudijs Legum extra Clauſtra cum licentia Superioris, de qua dixi *cap. præced.* ſi vacet Legibus, quatenus conducunt ad pleniorem Canonum, vel Theologiæ intelligentiam, *Io. Andr. in d. cap. ſuper ſpecula, ibi Abb. num. 2 Henric. num 6 Barboſ. num 3. & 7. Tolet. loco cit. num. 4.* Verum eſt, quòd pro foro externo contra eum præſumeretur, vt *Tolet. ibi, Sanctarell. num. 21. loco cit.*

Limita tertiò, quòd hæc excommunicatio non eſt reſeruata, ſublata contumacià, vt patet ex textu, & Religioſi non exempti poſſunt pro foro externo abſolui ab Epiſcopo loci delicti, & Epiſcopo loci domicilij, *Henric. in d. cap ſuper ſpecula, cum gloſſ. Innocen. & Hoſt. ibidem.*

II. Religioſi prædictæ prohibitionis tranſgreſſores, etiamſi Legis periti, & Doctores effecti ſint, non poſſunt fungi officio Aduocati, neque poſſunt audiri, etiamſi patrocinari velint in cauſis alià permiſſis, vt in pijs cauſis. Ita ſtatutum eſt in *d. cap. non magnoperè*, & declarant *gloſſ. in d. cap. ſuper ſpecula. ibi Goffr. & Card. oppoſ. 1.* & procedit etiam abſolutione ab excommunicatione obtenta, vt *Abb in d. cap. ſuper ſpecula, num. 10. Abb antiquus ibi in fine.*

III. Religioſi prædicti tranſgreſſores reuerſi ad clauſtra, in Choro, Capitulo, & menſa, & cæteris vltimi Fratrum exiſtant; & intelligitur hæc priuatio antianitatis, etiam poſt abſolutionem excommunicationis obtentam. *Abb. Antiquus loco cit.*

IV. Additur in *d. c. non magnopere*, alia pœna contra dictos Religioſos tranſgreſſores, ſcilicet, vt amittant totius ſpem promotionis, niſi fortè ex miſericordia Sedis Apoſtolicæ cum eis diſpenſetur; per quæ verba dicunt eos incurrere ipſo facto irregularitatem: ita *Sylu. verb. Irregul. num. 22. Rebuff. Specul & Bernard. Diaz*, quos allegat, & ſequitur *Maiol. lib. 2. capit. 1. num. 13. Sanctarell. cap. 2. num 15. Auila p. 7. diſp. 9. dub. 1. ſect 1. Abb. in d. capit. ſuper ſpecula, numer. 2. Henric. numer. 9* eſt communis ſententia: licet *gloſſ. in d. cap. non magnopere, verbo miſericordia*, ſentiat hic agi de promotione ad dignitates: ſed illa particula, *totius promotionis*, comprehendit promotionem, tàm ad dignitates, quàm ad ordines, & beneficia, *Abb. loco cit. Card. in c. non magnopere, oppoſ. 4.*

CAPVT III.

Studijs Iuris Ciuilis, vel Medicina vacantes Clerici ſæculares.

I *c. ſuper ſpecula, ne Clerici, vel Mon.* Honorius Tertius id quod fuerat ſtatutum in *c. non magnopere eod. tit.* contra Religioſos ad prædicta ſtudia exeuntes, extendit ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpoſitos, Cantores, & alios Clericos, perſonatus habentes, nec non ad Presbyteros, ſi prædicti ab his ſtudijs infra ſpacium duorum menſium non deſtiterint: & hoc omni appellatione poſtpoſita, firmiter obſeruari decreuit.

Amplia, vt extenſa cenſeatur contra Clericos, ſeu Sacerdotes prædictos, non ſolùm prohibitio, & pœna excommunicationis latæ ſententiæ, non reſeruatæ, ſed

etiam

etiam pœna inhabilitatis ad officium Aduocati, & amiſſionis antianitatis, & irregularitatis Papæ reſeruatæ: de quibus dixi *c. præcedenti*; ita tenent communiter DD. *gloſſ. in d. c. ſuper ſpecula, verbo hoc extendi. Abb. num.12. Anchar. num.15. Syln. verbo, excommunicatio, 9. num.27. in fine.* vbi teſtatur de communi.

Amplia ſecundò, vt procedat, etiamſi iſti non exeant à loco domicilij ſui ad audiendas Leges, vel Phyſicam, ſed eis vacent in propria patria. *Henric. in d. cap. ſuper ſpecnla num.7. Caiet. verb. excommunic. cap. 50. Tolet. lib.1. cap.37. §. rurſus, Suar. de cenſur. diſp. 23. ſect.3. num. 19.*

Limita, quòd hæc prohibitio pœnalis non extenditur ad omnes Clericos Beneficiatos; ſed ſolum ad Sacerdotes, vel ad Clericos dignitatem, vel perſonatum habentes.

Limita ſecundò, vt non procedat, ſi iſti vacent ſtudijs Legum ciuilium in ordine ad meliorem notitiam Canonum, vel Theologiæ, vt dixi *cap. præcedent. limitat. ſecunda*: & ita *Henriq. in d. cap. ſuper ſpecula num. 9. Io. Andr. & Hoſtien. ibi*, quos ſequitur *Tolet. loco cit. Barboſ. in d. capit. ſuper ſpecula*, qui alios allegat *numer. 2. & 7.* quia attenditur, quod principaliter agitur.

Limita tertiò, niſi illæ Vniuerſitates publicæ habeant priuilegium à Sede Apoſtolica, vt ad aliquot annos etiam Clerici, & Sacerdotes ibi ſtudere poſſint, cum derogatione ad *cap. ſuper ſpecula*: quo priuilegio ſtante, etiam poterunt Doctoratus gradum aſſumere. *Bapt. de S. Blaſio tract. de contradict. iuris Ciuilis, & Can. contrad. 34. Sanctarel. de Apoſtaſ. cap. 2. num.22. Abb. in d. cap. ſuper ſpecula, num.4.* & tale priuilegium ad quinquennium habere Vniuerſitatem Patauij, ait *Bapt. de S. Blaſio, & Sanctarell. loco cit.*

Limita quartò, quòd non eſt prohibitum Clericis ſtudere Legibus ciuilibus, vel Medicinæ in propria domo, adhibito aliundè Doctore, vel in domo proprij Doctoris priuatim, ſed tantum publicis in ſcholis audire. *Anchar. in d. cap. ſuper ſpecula num.4. Calder. conſil. vlt. de magiſtr. num.7. Sylu. excomm. 9. num.22. Tolet. loco cit. §. quarta*, quamuis *Abb. in d. cap. ſuper ſpecula, Nauarr. Suar. & Filiuc.* apud *Barboſ. in d. c. ſuper ſpecula num.3.* contrarium teneant, & *Barboſa* ait eſſe probabilem ſententiam.

Limita quintò, quòd non eſt hic prohibitum Clericis præfatis Ius ciuile docere, vel Medicinam, vel Doctoratus gradum in talibus diſciplinis aſſumere, vt *Barboſ. ibidem*, cum allegatis.

CAPVT IV.

Studijs iuris Ciuilis, vel Medicinæ incumbentes Religioſos habitu dimiſſo Doctor, ſeu Magiſter ſcienter docens, vel in ſua ſchola retinere præſumens.

EX *c.2. ne Cleric. vel Monaci in 6.* tales Doctores, vel Magiſtri in hoc caſu incurrunt excommunicationem non reſeruatam.

Amplia, quod incurrunt excommunicationem, non ex eo, quod participent in crimine crimonoſo; nam hanc incurrunt, poſt quam Religioſus ipſe fuerit nominatim denunciatus, ex *cap. nuper, 29. cap. ſi concubina, de ſent. excommun. Barboſa in d. c. nuper, num.3.* cum allegatis, *Layman lib. 1. tract. de excomm. capitul. 3. num.1. Sanchez lib.6 in decal. cap.8. num.89.* Sed hanc, de qua in textu noſtro, incurrunt ſtatim atque ad ſcholam admittunt, ſeu retinent ſcienter, vel ſcienter eum docent, vt *Sanch. ibi*.

Ampliant etiam aliqui, vt procedat hæc excommunicatio, ſi Magiſtri doceant, vel retineant Religioſos habitum retinentes, quia dicunt ſubintelligendam eſſe in textu ibi particulam, *maximè habitu dimiſſo, &c.* ita tenent in *d. cap. 2. Archid. num.7 Gemin. ibi verbo, Doctores, num.2. & Franc. ibidem, Aſten. ſumm. pa.2. lib.7. tit. 2. art.2. caſu 37. Roſella excomm.16. caſu 26. num.5. Sylu. excommun. 9. caſu 26. num.56.* Sed communis recentiorum ſententia eſt in contrarium, quam tenent *Caiet. excomm. cap.61. Nauarr. cap. 27. num.134. Suarez diſput.23. ſect.4. num.36. Toletus lib. 1. cap. 38. explic. excomm.14. Sayr. lib.3. cap 35 num.5. Sanchez lib.6. c.8. num.89.* quia in pœnalibus non eſt facienda extenſio contra verborum ſignificationem.

CAPVT I.

Stuprum.

STuprator virginis, ſiue conſentientis, ſiue vi adactæ, quando de hoc crimine condemnatus fuerit, efficitur infamis, infamia iuris, & conſequenter irregularis, vt promoueri non poſſit: eſt enim hoc crimen publicum legis Iuliæ, *§ item lex Iulia, inſtitut. de publ. Iudic.* & de communi teſtatur *Maiolus lib.5. cap. 40. numer.1. cum Grillando*. Imò quia ſtuprum in perſonam virginis eſt crimen depoſitione dignum in Clerico, ſi fuerit violentum, ſiue cum conſenſu puellæ; vt *Bernard. Diaz in praxi capitul. 85. numer. 2. & ibi Salzedo*: & de magis communi *Farinacc. q. 147. n.62.* ideo quoties fuerit notorium crimen, erit infamia iuris affectus, & irregularis, vt de communi *Maiol. loc. cit.* qui addit, quòd etiamſi hodie quoad pœnas ſit facta mitigatio in ſtupro virginis conſentientis à iure Canonico, vt infra dicam: tamen quoad infamiam, & irregularitatem non eſt differentia: & verum eſt, quia quando lex noua mitigat pœnam ordinariam Legis antiquæ, commutando grauiorem in leuiorem, non cenſetur ſublata infamiæ pœna, vt *Bart. in l. quid ergo, §. pœna grauior, col. pen. ff. de his, qui not. inf.*

Stuprator virginis conſentientis, ex iure Canonico tenetur illam ducere in vxorem, & dotare, vt *cap. 1. de adult. ibi Canoniſtæ, & Farinac. q. 147. num 97. Diaz in praxi loc. cit. cum Salzedo.* Et hoc ius non ſolum ſeruatur in foro Eccleſiaſtico, & in terris Eccleſiæ, ſed etiam paſſim in foro laicali, vt *Auus meus deciſ. Pedemon 3. num.3. Farinac. num.101. & 122.* ex quibus apparet, quòd ſtuprum in perſonam virginis conſentientis, eſt crimen mixti fori, *Farin num.53.*

Limita, quòd hæc obligatio ducendi, & dotandi non habet locum pro foro conſcientiæ ante ſententiã, ſi nulla ſit de his facta promiſſio, vel ſi non fuit ſtuprum inuita puella cum eius diffamatione ſubſecuta,

ſeu

ſeu præiudicio, ita quòd non poſſit amodo inuenire æqualem conditionem, *Nauarr.c.16.num.16.Leſſ.lib.2.c.10.num 5. Sanchez lib.7.de matrim. diſp.24. num.11. Farinacc.numer* 119.

Limita ſecundò, quòd non procedit hæc pœna in Clerico etiam in minoribus, quia non cogitur ducere, ſed ſolum dotare; & vlterius arbitraria pœna puniendus eſt: ita *Abb.in cap 1.& 3. de adulter. Farinacc.num.* 108. *Diaz loco cit.num.2.& ibi Salzedo*.

Limita tertiò, quod ad prædictum effectum ducendi & dotandi debeat ſtuprum probari concludenter, [illegible] ſufficit veriſimile, vnde *Rota deciſ.290. par.1. [illegible]ſſ num.1.* ait non ſufficere quod puella ſit ſolita ſtare ornata ad feneſtras, & recipere ſalutationes virorum, quia adhuc ſtat præſumptio pro virginitatis ſtatu, & idem eſt etiam, ſi ſit viſa frequenter colloqui ſuper tecto domus cum iuuene exiſtente ſuper alio tecto, *Rota ibi*.

CAPVT I.

Superſtitio.

I. EX *c.aliquanti, 26. q.5.* Clericus, & laicus diuinationem conſulere, vel docere detectus, ab Eccleſia habeatur extraneus. Per hæc verba importari excommunicationem latæ ſententiæ, ait *Martin. del Rio lib.4. diſquiſ.magic.cap.2.q.7.ſect.4.* quia putat illud verbum, *habeatur*, eſſe imperatiuum præſentis temporis. Sed contraria eſt communis, ſcilicet eſſe verbum futuri temporis, & ſic eſſe canonem ferendæ ſententiæ: ita *Suar.tom.1.de Relig tract.3.lib 2.cap.19. num.41.in fin.Sanch.in decal.lib.2.cap 38 num.* 91. qui ait, ſaltem ſtante dubia huius verbi ſignificatione, mitiorem partem eligendam. Præterea hic eſt Canon Concilij Agathenſis, quod eſt Prouinciale, ideo non ligat vniuerſaliter.

II. Ex *c.ſi quis ariolos, 26 q.5.* ex decreto Gregorij Papæ Iunioris in Concilio Romano: Si quis Ariolos, Aruſpices, vel Incantatores obſeruauerit, vel phylacterijs, id eſt, chartis incantationum vſus fuerit, anathema ſit. Hæc particula, *anathema ſit*, videtur continere canonem latæ ſententiæ, vt dicunt multi Doctores, quos allegat *Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 12.num.2.* & quidem *Suar. cap. 19. num. 5. loco cit.* ait probabile eſſe, tunc temporis hanc fuiſſe excommunicationem latæ ſententiæ per hunc canonem; ſed hodie ait non eſſe latæ ſententiæ ob deſuetudinem; Alij abſolutè dicunt, illum non eſſe canonem latæ ſententiæ, ſed ferendæ, vt *gloſſ.dict.a q.5. in princ. & Turrecr. ibi*, & quia eſt verbum ambiguum, accipi debet in mitiorem partem: ita *Sanchez in decal.cap.38.num.91. Nauarr.cap.27.num.12. Azor.lib.9.cap.26. §.quæres an ipſo iure, tom.1.*

III. Ex Conſtitutione Ioannis XXII. de qua *Director. Inquiſ.p.2.q.43. Tabien. excommunicat.caſu 4. num. 1, Azor.loco citat. Reginal.lib.17. num. 167. Viual. candel. excommun.45. nulli reſer.* dicitur lata excommunicatio contra eos, qui in diuinationibus abutuntur rebus ſacris, aut Dæmones in eis venerantur, aut pacta faciunt expreſſa: ita tenent ſupra citati Authores; ſed alij communiter dicunt eam Conſtitutionem non fuiſſe vſu receptam, vel non fuiſſe ſufficienter promulgatam: ita *Sanch.lib. 2.cap.38.num.91.Suar.lib.2.cap. 19.num.6.Bonac.de cenſur.in partic.diſp.2.q.2.punct.38. num.1.*

IV. Ex Bulla Leonis X. 7. incipit, *Supernæ*, in Concilio Lateranenſi edita: Laici vtriuſque ſexus facientes ſortilegia per inuocationem Dæmonum, incantationes, diuinationes, ſuperſtitioneſque excommunicationi, & aliis pœnis, tàm Ciuilis, quàm Canonici Iuris ſubiaceant. Verbum autem, *ſubiaceant*, eſt latæ ſententiæ, vt dixi *verbo, Iniuria, c. 2.* Sed Doctores communiter dicunt, cenſuras latas à Leone X. in dicto Concilio Lateranenſi non fuiſſe vſu receptas, *Tolet. lib.1.cap.41.num.3.Filiuc.tract.14.num.97. Caiet. Nauarr.& Suar.* quos ſequitur *Bonac.loco cit.num.1.in fin.* Quare concludunt DD. communiter ob ſuperſtitionis actus præcisè nullam eſſe latæ ſententiæ cenſuram: ita *Syln. verbo, Superſtitio, q. vlt. Alex. Alenſ. 2 p. q.164. num.5.Leſſ.lib 2.cap.43. num.29 Suar cap 19. num.5. & 6. Azor.lib 9 cap.26.q.3 Filiuc.tract. 24 num.197. Borgaſ.de irreg.par 6 tit de ſortil.num.5.Bonac. loco cit. num.22. Barboſ.in d cap. ſi quis ariolos numer* 5. Excipiuntur tamen aliqui caſus.

Primus eſt, quando in actibus ſuperſtitionum coniungitur error in intellectu hæreticalis, tunc enim incurritur excommunicatio, & omnis pœna lata contra hæreticos, de quibus dixi *verbo, Hereſis, cap. 1.* Et quidem ſi ſuperſtitio ſapit manifeſtè hæreſim, pro foro externo præſumitur hæreticus, ſeu vehementer ſuſpectus redditur de hæreſi; vnde niſi ſe purget, & abiuret, præſumitur pro foro externo cenſuras, & pœnas hæreticorum incurriſſe: ita *Azor. loco cit.*

Secundus eſt, quando quis ſcienter legit, vel retinet libros, ſcripta, opera, tractatus, vel chartas Aſtrologiæ iudiciariæ, Geomantiæ, Hydromãtiæ, Pyromantię, & aliarum huiuſmodi diuinationum, vel artis Magicæ, aut quibus ſortilegia, veneficia, auguria, aruſpicia, vel incantationes, & ſuperſtitiones continentur, tunc enim incurrit excommunicationẽ latam in Iudice, vt ſtatuit Sixtus V. in Bulla 17. *Cæli, & terræ, Quaranta verbo, Libri, Bonac.tract.de excommun.ob hæreſim, pun.4 nu.4.* huiuſmodi enim pronunciationes de actibus liberis ex aſtris alijſue ſignis, etiamſi aſſerantur non certò, ſed ſub leui coniectura, ſi non in genere, ſed in particulari, ſunt vetitæ ex Conſtitutionibus Apoſtolicis Sixti Quinti, & Vrbani Octaui, & communiter à Theologis ſaltem vt ſcandaloſæ damnantur, vt *Sanch lib.2.in dec. cap.38.num.30.& 34. Bonac.in dec.diſ.3. q.5. punct. 3. num.12.Suar.de relig.lib.2.cap.11.num.34. tom. 4. Leſſ. lib.1.cap.43.num.42. Tol.lib.4.cap.15. §. Aduertendum, in fin.cum addit.* Sed hæc excommunicatio non eſt reſeruata, vt patet ex *reg.10. in fine in indice libror. prohibitorum*.

Sed ſi in illis libris, vel ſcriptis pronunciatur certò de futuris contingentibus, ſeu actibus hominum ex aſtris, vel aliis rebus creatis, tanquam ex cauſa, ſeu ratione neceſſarij influxus, ſeu coactionis arbitrij humani, vel aſſeritur cognoſci ſecreta cordium, ſeu actus purè internos, vel aſſeritur effectus ſupernaturales poſſe cognoſci in cauſis naturalibus; tunc in-

Xx currunt

currunt, tàm authores, & credentes, quàm tenentes, vel legentes ſcienter, in excommunicationem latam in *c.1. Bullæ in Cœna Domini*, quia talis doctrina eſt hæreticalis, ita *Suar.lib.2.cap.19. num. 8. loco cit. Armilla verbo, Aſtrolog.num.1. Filiuc. tract.24. num. 85. Arnald. Albert tract.de agnoſc.aſſert.hæret. q.16. num. 1. & 11.* Idem ſi aſſeratur huiuſmodi artem Aſtrologiæ iudiciariæ, ſeu diuinatoriæ non eſſe ab Eccleſia improbatam, vt *Farinac.quæſt.181.num.61.* vbi alios allegat: quæ intelligas ſi author ibi ex profeſſo tractet de hoc errore, quia iam apparet eum eſſe hæreticum; ſi autem obiter tantum hunc errorem liber contineat, ſi author eſt aliàs reputatus Catholicus, non habet locum excommunicatio in Bulla Cœnæ Domini, ſed Indicis. In dubio autem author hæc docens præſumitur hæreticus. *Bonacin.de cenſur. partic.diſ.1.q.2.pun.4.num.4. cum Farinac. & Duardo.*

Tertius caſus eſt, ex Bulla Vrbani VIII. incipit, *Inſcrutabilis*, edita anno 1631. Kal. April. quando quis per media ſuperſtitioſa inquirit de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, vel Sedis Apoſtolicæ, vel de vita, & morte Romani Pontificis pro tempore exiſtenris, vel eius conſanguineorum vſque ad tertium gradum, v.g. conſulendo ſuper his Ariolos, Aruſpices, Vaticinatores, vel Aſtrologos, &c. Item ſi quis talia iudicia recipiat etiam ſponte ſibi oblata vel eis vtatur, vel ſcienter ea retineat, vel alteri oſtendat Item ſi quis talia iudicia, ſeu pronunciationes faciat, etiam ſi aſſerendo ſe non certò affirmare; vel à ſe facta retineat, vel det alijs, vel oſtendat, vel de eis verbo, aut ſcripto etiam improbando tractet. Tales enim delinquentes, tàm ſæculares, quàm Eccleſiaſtici, Epiſcopis inferiores, omnes incurrunt eo ipſo pœnas excommunicationis, & reatus læſæ Maieſtatis, ſcilicet confiſcationis bonorum etiam feudalium, & priuationis beneficiorum, dignitatum, officiorum Eccleſiaſticorum, & inhabilitatis ad prædicta: & Eccleſiaſtici degradandi ſunt, & Curiæ ſæculari tradendi ad pœnam corporalem ſtatutam ibidem. Epiſcopi verò, & ijs maiores Prælati incurrunt pœnam excommunicationis, & priuationis Eccleſiarum, & beneficiorum; & inhabilitatem ad huiuſmodi. Cognitio autem harum cauſarum reſeruata eſt Romæ Vicario, & Auditori Cameræ; extra vero in Prouincijs, Legatis, & Nuncijs. In alijs autem locis Ordinarijs locorum, & vbique etiam Inquiſitoribus contra hæreticam prauitatem. Additum eſt etiam in ea Bulla, vt Eccleſiaſtici præſumentes impedire dictos Iudices, ſeu perturbare dictarum cauſarum cognitionem, incurrant eo ipſo pœnas excommunicationis, & priuationis beneficiorum, officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis.

Nota quòd dictæ pœnæ non procedunt contra inquirentes de affinibus Papæ, quia non continentur nomine conſanguineorum, maximè in pœnalibus, *Ioan. Andr.in cap.ſciant cuncti, de elect.in 6. Specul.tit.de reſcr. præſentan.§. ratione autem impetrantis, verſ. quid de collateralibus.*

Nota ſecundò, quòd abſolutio dictarum excommunicationum ita fuit in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ ab eodem Vrbano Papa Octauo reſeruata, vt Sacra Pœnitentiaria non poſſit abſoluere prædictos inquirentes per media præfata: quoad alios autem in eadem Bulla comprehenſos non fuit reſeruata abſolutio in illo Breui.

V. Superſtitionis crimen, ſecundùm aliquos, reddit ipſo facto infamem infamia iuris, & conſequenter reddit irregularem, etiam pœnitentia peracta; ita *Syluest. verbo, Superſtitio, q. 11. Maiolus lib.5. cap. 31. §.quid igitur*, facit *c.quiſquis, 2.q.8.* vbi dicitur tales non eſſe admittendos ad accuſandum. Sed contraria eſt verior, quod iſti non ſint ipſo iure infames, neque irregulares, niſi poſt ſententiam condemnatoriam, *Sanch. lib.2. in decal. c.38. num.9. Suar. tom 1. de relig. tract.de ſuperſt. lib.2.cap.19.num.3. & 13. Filiuc tract 24 num. 197.* Sequuta autem ſententia condemnatoria, ſunt infamia iuris notati, & irregulares, quia eſt crimen publicum: ita *Borgaſ. de irregular. par.6. tit.de ſortil.n.7. & 8. Abb. in c. 1. in fin. de ſortil.* per *c. conſtituimus, 3.q.5. & c.quiſquis, 2.q.8.* Imò quia hoc crimen eſt depoſitione dignum, *cap.ſiquis Epiſcopus, 26. q.5. ibi gloſſ. & Turrecr. Azor. tom.1.lib 9. c.26. §.quæres an ipſo iure. Diaz in praxi c. 100. num. 2.* Ideò ſi fuerit notorium de iure, vel de facto, reddit infamem, & irregularem ſecundum magis communem, *Sayr lib.7.cap.12.num.3.* quamuis alij diſſentiant, vt *Garzia p.7.c.8.n.66. & p.11.c.3.nu.113. & 117. Laym.tract.de irregul.c.4.§.dico 3.*

VI. Superſtitionis exercitio lucra acquiſita reſtituenda eſſe pauperibus quidam dicunt, vt in terminis de Mathematicis eſt *tex.*in *c.non ſanè, 14.q.5.* Sed communiter contrarium tenent DD. niſi Aſtrologus, vel Magus, ſeu Superſtitioſus ementitus ſit, ſeu finxerit ſe præſtare, quod non poterat, & tunc tenetur danti reſtituere: ita *Petrus Nauarra lib 2. de reſt.cap.2. num.113. Sanch.lib.2.cap.38.num.96. Layman lib.4.tract.de ſuperſtit. cap. 4. numer. 8.* & probatur *l. item apud, §. ſi quis Aſtrologus, cum gloſſ.verbo, non poteſt, ff.de iniur.*

C A P V T I.

Suſpenſionem violantes, & alia de ſuſpenſione.

Vide *verbo, Cenſura.*

C A P V T I.

Teſtamenta, ſeu vltimas voluntates exequi negligens.

SI teſtator non determinauit tempus, intra quod legata, ſeu relicta ſint exequenda, executores, ſeu hæredes tenentur legata pia, & prophana quamprimum poſſunt exequi pro foro conſcientiæ, *c. ſi hæredes, de teſtam. Eman.Sà, verbo, Legatum, num.22. Sanch. opuſc.lib.4. cap.1.dub.53.num.6. Molina tom. 1. diſput. 251.§. dubium item eſt,* qui ait differentem notabiliter exequi ſine cauſa rationabili, cùm poſſit exequi peccare mortaliter, & *Layman lib. 3. tract. de vltim. voluntat. cap. 11. & 12. Abb.in dicto cap.ſi hæredes, num.5. Couarr.num.4.* qui omnes concludunt dilationes conceſſas à iure ad ſoluenda legata, procedere tantum quoad pœnas iuris incurrendas. Item pro foro

terno

imò poteſt Epiſcopus differentem exequi ſine cauſa rationabili, etiam ante annum, vel ſex menſes, cogere ad exequendum per cenſuras Eccleſiaſticas, vel interdicendo ei bonorum adminiſtrationem defuncti: ita ex *d. c. ſi hæredes*, tenet *Couarr. Molina, Laym. & Sanch. loco cit.*

I. Si hæres, vel executor differat ſoluere legata pia vltra ſex menſes, numerandos à die publicationis teſtamenti, & notitiæ habitæ, tenetur ea ſoluere cum fructibus omnibus, & vſuris, & emolumentis, quæ à die mortis defuncti percipi potuiſſent. *§. ſi autem hæres verſ. ſi autem legatum, Auth. de Eccleſ. tit. Abb. Imola, & Barbat. in d. cap. ſi hæredes, ibi. Couarr. num. 5. Sanch. loco cit. diſp. 56. num. 1. Molina diſp. 251. §. quando à teſtatore.*

Hic aduerte, quod fructus legati prophani non debentur legatario, niſi qui percepti ſunt à die aditæ hæreditatis, vel à die moræ adeundi, vt latè *Sanch.* probat, & de communi teſtatur *opuſc. lib. 4. cap. 2. dub. 16. num. 1. & 8.* Fructus autem legati pij debentur legatario, quatenus ſunt percepti, à die mortis teſtatoris, quia ex tunc eſt dominium ipſo iure translatum, etiam ante aditam, per *l. fin. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Tiraquell. de priuileg. piæ cauſæ, capit. 53. Molina diſp. 194. colum. 1.* At poſt ſex menſes tenetur etiam præſtare vſuras legales, id eſt moratorias, quantum ſcilicet intereſt ratione iuſti lucri ceſſantis, vel damni emergentis, ex dicta Auth. vt exponit. *Lupus in l. curabit, comment. 1. §. 3. num. 36. & 65.* & quidem etiam ante ſex menſes pro foro conſcientiæ, poſita mora, vt ſupra dictum eſt, teneretur hæres præſtare dictas vſuras, ſeu intereſſe.

II. Si hæres, ſeu executor ſemel monitus à Iudice, vel eius nuncio, ſeu litteris, non exequatur intra annum, perdit omne lucrum, & commodum ex illa vltima voluntate ſibi aliàs proueniens. *Auth. hoc amplius C. de fideic. & Auth. de hæred. & Falc. §. ſi quis autem, & §. vltim.* & habetur in *d. cap. ſi hæredes, de teſtam. & ibi Canoniſtæ. & Barboſ. num. 2.* & hanc pœnam eſſe latæ ſententiæ: ſeu ipſo iure incurri, dicunt *gloſſ. in d. §. ſi quis autem, verbo auferri. Bal. Salic. Iaſ. Angel. & Corn. in dict. Auth. hoc amplius, Barboſ. loco cit. Menoch. de arbitr. caſu 498. num. 58.* & communem dicit *Matienzo apud Sanch. lib. 4. capit. 1. dub. 56. num. 7. Sanchez* tamen. *num. 8.* contrarium tenet cum *Couar. Angel. Caſtren. Padilla, Tello, Nauarr. & Lopez*, quia verbum *amittat* ibi poſitum, eſt futuri temporis, ideo ſententiam exigit. Illud eſt certum, non obligare hanc pœnam ante declaratoriam ſententiam, cum ſit priuatiua iuris quæſiti, vt *Laym. c. 11. num. 13. in fin. Molina diſp. 251. §. illud etiam.* ...tem latam.

Amplia hanc pœnam, vt procedat ibi tantùm executores Eccleſiaſticos ſæculares, & regulares, vt *Barboſ. in d. c. ſi hæredes, nu. 5.*

Limita, quod executor non priuatur legitima, ſeu lucro, quod ex iuris diſpoſitione aliàs ſibi debebatur, ſed tantum, quod ex voluntate teſtatoris ſibi deferebatur, vt *dict. Auth. hoc amplius*, & latè *Barboſ. in d. cap. ſi hæredes, num. 6.* Sed hoc verum, quoad legata prophana: nam differens ſoluere, ſeu exequi legata pia, priuatur etiam legitima, vt de communi teſtatur *Barboſ. num. 11.* cum allegatis ibidem.

III. Præterea hæres, ſeu executor monitus differens exequi relicta per annum integrum, priuatur munere executoris, & defertur Epiſcopo quo ad legata pia; quod eſt certum: ſed quoad prophana ſecundum receptiorem defertur ſolum Eccleſiaſtico Iudici, ſeu Epiſcopo, ſi præuenit in cauſa, quia hoc iudicium compellendi executores eſt mixti fori: ita *Abb. in dict. cap. ſi hæredes, nu. 7. & in cap. cum eſſes, n. 33. Molina diſp. 251. §. dubium autem Sanchez lib. 4. opuſc. cap. 1. dub. 54. num. 8. per d. Auth. hoc amplius & cap. 3. de teſtam.* Si autem præuenit Iudex laicus; tunc alij à iure ſunt aſſignati executores ordine ſucceſſiuo. *dict. Auth. hoc amplius, & Doctores citati.* Requiritur autem monitio ſaltem vna facta per Iudicem, ſiue perſonaliter, ſiue edicto, ita vt annus incipiat currere à die monitionis, vt *Sanchez dub. 54. numer. 10.* qui plures allegat, & alios allegat, & ſequitur *Barboſ. in d. c. 3. num. 3.* ſecundum magis communem.

Adde, quod hæc pœna priuationis eſt latæ ſententiæ, vt *Sanch. num. 16.* cum communi, & *Barboſ. in d. c. ſi hæredes num. 2.* Imò etiam ante annum priuatur executor eo munere, ſi bis monitus ab Epiſcopo, vt intra certum tempus legata pia exequatur, non paret, vt *Sanch. n. 13. Surdus de aliment. tit. 8. priuil. 32. n. 7. & 8.* & per eos adducti.

CAPVT I.

Teſtimonij cauſam fingens, ob quam Iudex ad mulieris examinandæ domum accedat.

IN *c. mulieres, de iud. in 6.* Mulieres ſæculares innitæ perſonaliter extra caſus à iure expreſſos ad iudicia trahi non debent: quod ſi neceſſarium fuerit mulieris teſtimonium, mittatur ad eam tabellio, vel ſi id fieri non poſſit, tunc Iudex ad eam perſonaliter accedat: ſi autem fingatur cauſa talis, ob quam Iudex debeat perſonaliter accedere ad domum mulieris, fictor huiuſmodi ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat; quæ tamen non eſt reſeruata, vt *gloſſ. ibi verbo incurrat.* Mulieres autem religioſæ, neque volentes, perſonaliter ad tribunalia vocandæ ſunt; & quidquid contra præmiſſa actum fuerit, eſt irritum, & inane ex *dict. cap.*

Limita, quod non ſufficit ad pœnam excommunicationis fictio cauſæ, niſi ſequatur acceſſus Iudicis; non tamen requiritur, vt ſequatur examen: ita *Caiet. verb. excommunicatio, cap. 59. Nauarr. cap. 27. num. 125. verſ. 18. Suar. de cenſur. diſp. 23. ſect. 4. num. 13. Sayr. lib. 3. cap. 34. num. 13. Tolet. lib. 1. capit. 38. §. octaua, Ioan. Andr. in dict. cap. mulieres, ibi. Anchar. nu. vlt. Franc. num. 2.*

Limitant ſecundò aliqui, vt text. ſolũ procedat de Iudicibus Eccleſiaſticis, vel ſæcularibus in terris Eccleſiæ, quia iura Canonica pœnalia, vel exorbitantia à iure cõmuni, ſimpliciter loquentia de Iudicibus circa praxim iudiciorum regulandam, ſolum intelliguntur de Iudicibus Eccleſiæ ſubiectis, *gloſſ. in Clem. diſpendioſam, verbo. vſuris, de Iudic.* & ita in terminis *Gemin. &*

cauſis à Papa percipiuntur ex cauſa rationabili, & honeſta ſcilicet propter ſuſtentationem Papæ, & onera Pontificatus ſuſtinenda. Nam ſacrum Tridentinum Concilium *decreto vlt. de reform. ſeſſ.* 25. intellexit decreta ſua omnia, ſalua ſemper Sanctæ Sedis authoritate; & ita *Garz num.* 101. *Leſſ lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 9. *n.* 58. *Suarez de relig. tract. vlt. de ſimon. cap.* 30. *num* 11. *Sanch. conſil lib.* 2. *cap.* 3. *dub* 17 *num.* 4. *& ſeq.* Ceſſante autem illa cauſa rationabili, illicita eſſet, & ſimoniaca exactio, ſi quæ à Papa, ſeu Curia Romana fieret circa actum poteſtatis ſpiritualis. Et ideò olim tales exactiones non fiebant, vt ex *Epiſt.* 8. *Zaccharia Papæ ad S Bonifacium*, de qua *Baron. annal. tom.* 9. *ann. Chriſti* 743. *pag.* 153 *in fin.* & ita *Redoan. de ſim, pa.* 1. *cap.* 21, *num.* 5. *Suar. num.* 11. *Vgol. de ſimon. tab.* 1. *cap.* 52. *nu.* 5,

Remanet tamen de cætero in vigore, & obſeruantia dictum Tridentini decretum in hoc, vt gratis diſpenſationes matrimoniales dentur, ſeu applicentur à Commiſſarijs per literas Apoſtolicas deputatis. Nam in literis in forma commiſſaria præcipitur Officiali Diœceſano, id eſt Vicario Generali, vt gratis expediat; quòd ſi aliquid muneris, aut præmij occaſione dictæ commiſſionis, ſeu expeditionis exigere, aut oblatum recipere temerè præſumpſerit, excommunicationis latæ ſententiæ pœna innodatus tandiù exiſtat, donec per ſatisfactionem à Sede Apoſtolica abſolutionis beneficium meruerit obtinere. Et in literis, quæ aliquando eidem Epiſcopo ad inſtantiam Oratorum diriguntur, ponitur clauſula, & ſi munus, aut præmium quodcunque exegerit, aut oblatum receperit, ab exercitio Iuriſdictionis, & Pontificalium, & à perceptione fructuum tandiù ſit ſuſpenſus, donec à Sede Apoſtolica relaxationem per ſatisfactionem condignam meruerit obtinere, vt refert *Conrad. de diſpenſ. lib.* 7. *cap.* 6. *numer.* 9.

Et in literis in forma pauperum conceſſis ob copulam propter infamiam auertendam, additur, vt in talis transgreſſionis euentu, abſolutio, & diſpenſatio per ipſos facienda, ſit nullius roboris, & momenti.

Amplia primò, quod ob prædicta commiſſarius nihil poteſt accipere, etiam pro examine teſtium, aut informationum mercedis titulo, *Nauarr. conſ. vltim. de reſcript. Genuen. in praxi cap* 25. *numer.* 13.

Amplia ſecundò, vt neque excuſentur ratione conſuetudinis etiam immemorabilis, *Garzias num.* 100. *&* 103. quamuis alij contra dicant valere conſuetudinem, vt Vicarius accipiat ſcutum vnum aureũ pro dicto examine, & informatione; & ita tenet *Sanchez lib.* 8. *diſput.* 35. *num.* 9. 10. *&* 11. dicens illam prohibitionem intelligendam de muneribus, ſeu pretio diſpenſationis, non de mercede laboris: ſed hic contra videtur cùm id vſurpetur reclamante, & contradicente Papa, & Sacra Congregatione, vt ait *Conrad. ibi num.* 14.

Limita, quòd non eſt illicitum poſt expeditionem diſpenſationis aliquod munus ſponte, & liberali animo oblatum in ſignum gratitudinis accipere, *Sanchez num.* 14. Alia in hac materia vide apud *Sanch. & Garziam ibidem*.

CAPVT XV.

Simonia ſuper datis, vel promiſſis, pro gratia, vel iuſtitia obtinenda in Curia Romana,

I. EXtrau. 1. *de ſentent. excommunic.* à Bonifacio Octauo lata eſt excommunicatio contra promittentes aliquod paruum, vel magnum, & contra promiſſionem acceptantes, (etiam ſi talis promiſſio fiat ſub verbis generalibus, & plenè non expreſſis) & contra dantes, & recipientes paruum, vel magnum, & contra promiſſionem acceptantes, (etiamſi talis promiſſio fiat ſub verbis generalibus, & plenè non expreſſis) & contra dantes, & recipientes paruum, vel magnum pro aliqua iuſtitia, ſiue gratia pro ſe, aut pro alio quibuſcunque modis apud Sedem Apoſtolicam obtinenda; & contra eos, qui ſciuerint aliquem de prædictis culpabilem, & intra triduum non reuelauerint Papæ, vel alicui, per quem ad Papam verbum fideliter referatur; & abſolutio reſeruatur Papæ, ita vt niſi ex ſpeciali Papæ mandato abſolutio dari prædictis non poſſit, niſi in articulo mortis, ſi ad Papam acceſſus haberi non poſſit. Neque abſoluantur, niſi priùs quantum quis dederit, vel receperit, integraliter pauperibus largiatur: & iuſtitia, ſiue gratia taliter obtenta nullius eſt roboris, vel momenti, & gratia, ſeu iuſtitia ſic obtenta ſcienter vtentes in eandem excommunicationem incurrunt eodem modo reſeruatam.

Aduerte, quòd hæc Extrauagans non punit cauſas ſecundarias, ſcilicet cooperantes, quia eos non expreſſit, ſed exprimuntur in Conſtitutione ſequenti: ita *Nauarr. notab.* 7. *ſuper extrau. eadem.*

II. Greg XIII. Bulla 24. vel 28. incipit, *Ab ipſo*, Conſtitutionem prædictam cum ſuis cenſuris, & pœnis omnibus innouauit, & extendit contra audentes aliquam ex tribus actionibus infra dicendis ibi vetitis committere: & contra dantes in illis, vel alijs ſupra in Bulla Bonifacij VIII. vetitis, auxilium, conſilium, vel fauorem. Tres autem actiones à Gregorio vetitæ ſunt.

Prima, ſordida nundinatio in conquirendis hac illac expeditionibus negociorum gratiæ, & iuſtitiæ apud Sedem Apoſtolicam, innitendo, ſeu fiduciam habendo in Potentiorum ſuffragationibus. Hoc autem ita explicant communiter interpretes, vt incurrat in hanc Conſtitutionem quicunque precium accipit, vel de eo paciſcitur, vt ſit Mediator, ſeu Procurator, ſeu Sollicitator pro obtinenda gratia, vel iuſtitia, ſi hoc pretium prætendat ratione fauoris Potentiorum, cui innititur: ita *Nauarr. in hanc extrau. numer.* 40. *Molina diſput.* 92. *§. atqui*, *Filiucc. tract.* 15. *numer.* 129. Sed non placet, quia hoc iam erat prohibitum per *extrauag.* Bonifacij. Itaque æſtimo per hæc verba incurrere in pœnas iſtas eum, qui profitetur, ſeu exercitium facit procurandi expeditiones prædictas ſpe pretij conſequendi, non ratione ſolius laboris, ſed fauoris, cui innititur, ſeu quo ſperat, ſe obtenturum gratiam, ſeu iuſtitiam; quia verbum *nundinari*, ſignificat exercitium, emendi, vel vendendi, & *hac illac*

conqui-

Digitized by Google

conquirere, ſimiliter frequentiam importat: vnde non requiritur hic pactum vllum iniri ad hac actionem perficiendam, ſed frequentia, & intentio praua.

Secunda actio, ambire donis, vel pollicitationibus eos, quos putant gratia, id eſt fauore præſtare apud eos, qui facturi ſunt gratiam, vel iuſtitiam: vnde incurrunt tranſgreſſores in hanc Conſtitutionem, etiam ſi non obtineant intentum, neque is dona, aut promiſſiones acceptet, quod ſignificat verbum *pollicitari*, vt *Filinccius tractat. 15. n. 129. Sanch. opuſc.lib.2.c.3. dub. 104. n.56.in fin.*

Tertia, fingere, ſcilicet mentiendo, ſe Potentiorum operam, ſeu induſtriam quæſiuiſſe precio, vel muneribus pro tali gratia, vel iuſtitia obtinenda, vt ab oratore, ſeu litigatore remunerationem reportet, vt ait *Molina tom.1.diſput. 92 § tertia. Filincc.num.129. Nauar. tract.de datis & promiſſis, notab. 23. n 42.*

Addit etiam Gregorius in eadem Bulla contra omnes ſupradictos, pœnas priuationis omnium beneficiorum,& officiorum eccleſiaſticorum, & ſæcularium, & infamiæ iuris, & inhabilitatem ad huiuſmodi, ipſo facto incurrendas. Impunitatem verò concedendam decernit ſuos complices reuelantibus, ſtante delicto occulto.

Limitant multi hanc Conſtitutionem, vt procedat ſolum, quando agitur de iuſtitia, vel gratia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam via ſpiritualis Pontificiæ poteſtatis; non autem ſi à Papa, vel eius Officialibus, quatenus Papa eſt Princeps temporalis: ita *Nauarr. not. 18. verſ tertio. Molina verſic. iam verò.* Contrarium tenent *Azor. par. 3. lib.12 capit. 24. quæſt, 7. Filincc. numer. 139.* qui hanc ait probabiliorem; & tenet *Bonacc. de cenſur. in partic. diſput. 2 q. 3. punct. 31. nu.4.* qui hanc ait probabiliorem,& conſentit *Vgolin.in capit. 9. Bullæ Cœnæ Domini in princ. nu.2. cum Tol.*& hanc veriorem, ait *Scortia in ſelect. conſt. Theoremate 334. §. fin.* etenim procurare officia pecuniam dando, ſeu munera interceſſoribus, etiam de iure ciuili illicitum eſt, & dicitur crimen ambitus, (inferens pœnam infamiæ iuris ipſo facto, vt *l. 1. ff. ad l. Iul. de amb. Lucan trac. de fiſco.pa.2. num. 42. Salicet. in rub. C. ad l. Iul. de amb.* ibi de dante munera amico principis, ſeu domeſtico, & *Boſſ. tit. de ambit. num. 1.& 6.* Non eſt autem crimen ſimoniæ procurare pecunia aliquid temporale apud ſedem Apoſtolicam, ideoque rectè dicta extrau. Bonif. non eſt poſita ſub titulo de ſimonia.

Limita ſecundò, quod quamuis in Conſtit. Bonifacij, puniantur dantes, vel promittentes paruum, vel magnum; tamen in caſibus, quibus non ſit propriè ſimonia,(vt in caſibus additis à Gregorio ſæpè accidit) excuſat paruitas materiæ à pœnis præfatis; eſt communis ſententia, vt *Molina verſic. vtrum, Nauarr. notab. 3. in fine,& notab. 10. nu.20. Sanch. dub. 110. num. 4. loco citat.*

Limita tertiò, quòd in caſibus, quibus non ſit propriè ſimonia ſuper beneficijs, non inualidatur gratia, neque iuſtitia ob pacta, ſeu data, vt ſupra, ſi aderat ignorantia inculpata, ſeu inuincibilis, *Sanch. lib. 9. de matrim. diſput. 32. num. 18. Bonacc. de cenſur. partic. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 31. in fin.* & ratio eſt, quia hæc irritatio eſt pœnalis, vt dixi *ſupra par. 1. cap. 29.* Imò non ſufficit ad pœnas in caſibus Conſtitutionis Gregorij ignorantia culpabilis, niſi ſit affectata, vt *Nauarrus num. 38. Scortia in ſelect. Conſtit. theorem. 333. §. ligat*, propter verbum *audentes*, & *Molina verſ. cum Gregor.*

Limita quartò, quod pœnæ contra non reuelantes, non videntur eſſe in vſu, vt *Bonaccina. nu. 18.* & facit, quod in ſimili dixi *cap.2.*

C A P V T XVI.

Simonia ſuper datis, & promiſſis, pro gratia, vel iuſtitia obtinenda, de pecunijs, ſeu bonis Communitatum, vel vniuerſitatum ſtatus temporalis Eccleſiæ Romanæ.

Vide *verb. Munera c.7.*

C A P V T XVII.

Simonia ſuper penſionibus Eccleſiaſticis.

Simonia ſuper penſione clericali eſt peccatum mortale, *Garz. pa. 1. cap.5. numer. 53.* vt de communi *Caſtropalao tom. 3. trac. 17. dis. 3. pun. 13. numer. 8.* Sed nullas habet pœnas à iure latæ ſententiæ, niſi quando pactum ſuper penſione eſt correſpectiuum cum diſpoſitione de beneficio, id eſt quando penſio offertur, vel exigitur, vt medium, ſeu pretium pro beneficij eccleſiaſtici conſecutione, vel collatione, inſtitutione, reſignatione, præſentatione, &c. *Garz. ibi. Vgolin. de ſimon. tab. 1. capit. 26. §. 3. in fin. Nauarr. conſ. 52. 59. & 60. de ſimon. Buratt. deciſ. 469. num. 17. & dixi ſup. cap. 3. lim. 4. & cap. 5. & verb. Gratia cap. 7.* vel quando datur aliquid, vel promittitur pro obtinenda penſione à Sede Apoſtolica, iuxta ea quæ dixi *ſupra c. 15.* Si tamen ea fiant ſine ſcientia & conſenſu Papæ. Imò omne pactum ſimoniacum ad conſentiendum reſeruationi penſionis reddet gratiam ſubreptitiam, vt dixi verb. gr. c. 8. & omne pactum ſimoniacum ſuper penſione eſt nullum, vt dixi *ſup. cap.1.*

Ex his infertur ſolutio ſequentium quæſtionum.

Prima eſt, quando agitur de beneficij reſignatione, & reſignans ad fauorem, petit ſibi reſeruari certam penſionem, ſed quia illud beneficium de Stylo Curiæ non eſt capax tantæ penſionis, reſignatarius rogat amicum, vt præſtet conſenſum, quatenus à Papa pars illius penſionis ſuper ipſius beneficio conſtituatur. Quæritur an hoc ſit licitum.

Reſpondeo, quod ſi amicus iſte conſenſum præſtet omnino gratis, & liberaliter, ſine dubio licitum eſt, & frequenter admittitur à ſede Apoſtolica. *Nauarr. conſ. 60. de ſimon. nu.5. Pariſ. de reſign. lib. 6. quæſt 3. nu. 20.*

Si autem amicus ab initio gratis conſentiat, ſed poſt conſenſum præſtitum reſignatarius ex gratitudine cautionem illi præſtaret indemnitatis, vt quod ipſe ſoluet, etiam eam penſionis partē, vel illi reſtituet, quidquid eo nomine ſoluet hoc etiam licitū eſt pro vtroque foro, vt *Nauarr. loco cit. Rota deciſ. 301. n.5. & 6. in collec. Farin. de contr. & crim.* & in ſimili *Pariſ. de reſign. lib.*

1497. num. 53. & eſt verum etiam ſi præceſſiſſent verba generalia pollicitationis grati animi, nam ſecuto poſt conſenſum pacto, ſeu cautione de indemnitate, nulla inde poteſt deſumi præſumptio, vel coniectura vitij ſimoniæ, etiam pro foro externo, vt *Seraph. deciſ. 129. numer 9 & 10.*

Si verò reſignatarius ante præſtitum conſenſum ab amico, illi promitteret eum ſeruare indemnem, vt ſupra; aliqui dicunt hoc licitum & carere vitio ſimoniæ; ita ab Officialibus Sacræ Pœnitentiariæ fuiſſe reſponſum, ait *P. à Coſta in addit. ad Nauarr. conſ. 60. de Simon.* quia cum hoc pactum communiter fiat, & non lateat Pontificem, vtique admittendo huiuſmodi conſenſus, conſentire Pontifex cenſetur. Adde quod cum hæc conuentio de indemnitate fiat inter reſignatarium, & illum tertium, qui conſenſum præſtat penſionis conſtitutioni, & non præcisè, & formaliter tanquam mediator, vt reſignatio fiat, ſed indifferenter, non videtur inficere reſignationem; & quia pactum indemnitatis videtur cauſa remota, vnde non videtur afficere reſignationem; vt in ſimili *Sylueſ. verbo ſimon. q. 8. dic. 5. verſ. adde tertio. Guil. Andrian. Angel. Armilla, & Vaſcb. apud Sanch. in opuſc. lib. 2. cap. 3. dub. 26. num. 3. 6. & 7.* Item quia quando tertiò cooperanti nobis ad beneficium obtinendum, damus aliquid ratione damni emergentis, quod patitur occaſione talis cooperationis, non cenſetur ſimonia; vt in ſimili *Syluef. v. ſimonia q. 8. verſ. ſecundo. Azor. tom. 3. lib. 12. capit. 4. q. 2. verſ. quæreſ. Vgol. tab. 1. cap. 36. §. 3. numer. 4. de ſimon. Suarez tom. 1. de Relig. tract. de ſimon. capitul. 53. num. 17.*

Tamen contrariam ſententiam, quod hoc pactum antecedens conſenſum ſit illicitum, & reddat reſignationem ipſam, & reſeruationem penſionis ſimoniacam, & nullam, & inducat pœnas ſimoniæ, tenet *Nauarr. d. conſ. 60. de ſimon. Garz. p. 1. cap. 5. num. 61. cum Paris. & Vega*: quia hoc nihil aliud videtur quam emere, & vendere penſionem tanquam medium ad beneficium obtinendum; & quamuis tale pactum aliquando in Dataria fuerit admiſſum, tamen propter *citatum conſ. Nauarri* amplius non admittitur, ſed reijci tanquam ſimoniacum mandauit S. D. N. Vrbanus VIII. volens conſenſum præſtatum omninò ſimpliciter, & gratuitò, præſtari, vnde hodie hæc ſecunda ſententia eſt certa: immo ipſe à Coſta in manuſcriptis excipit ſuam doctrinam ſi iuramentum eſſet præſtitum, quod nullum fuiſſet vitium ſimoniæ; quod ſolet præſtari. Poſſent tamen euitari pœnæ, & nullitas reſcindendo pactum huiuſmodi re integra, vt *Nauarr. ibidem num. 4.* id eſt ante quam ratione dicti pacti indemnitatis quidquam fuerit ſolutum.

Secunda quæſtio eſt circa pactum de penſione extinguenda certo pretio, ſine licentia Papæ initum, an inducat pœnas ſimoniæ. Et reſpondeo ſi pactum ſit, vt medium ad conſecutionem beneficij, ſcilicet antecedens reſignationem; tunc habent locum omnes pœnæ ſimoniæ ſuper beneficiis. Si verò fiat pactum ſine licentia Papæ ex interuallo poſt reſignationem admiſſam; primò quidem pactum eſt nullum, quoad hoc vt nihilominus etiam penſionarius teneatur officium recitare, ſub obligatione reſtituendi de proprio, *Bonac. trac. de ſimon. q. 4. §. 13. num. 13. cum Suar. & alijs, Rota pa. 1. diuerſ. deciſ. 454. num. 7. Buratt. deciſ. 469 nu. 17.* Adde quod penſionarius tenebitur reſtituere pretium extinctionis, ſeu compenſare pro rata cum penſionibus, & deinceps poterit vlteriores penſiones, extinctione irrita exiſtente, ita *Beija, Vival. Henriq. Nauarr. apud Sanch. opuſc. lib 2. capit 3. dub. 46. num. 4.* Alij tamen dicunt extinctionem pro foro conſcientiæ validam remanere, ſi fuerit pretium ſolutum, ſalua obligatione officij recitandi, vt ſupra, ita *Sanch. ibi & Garzias pa. 1. cap. 5. num. 24.* Verum prior ſententia eſt communis, & praxi recepta, *Garzias numer. 20.* & paciſcentes poſſunt puniri tanquam ſimoniaci pœna arbitraria, *Vgolin. de ſimon. cap. 28. §. 3. num. 8. Buratt. dic. deciſ. 469. num. 17.* Illud eſt certum, hoc caſu non incurri excommunicationem, *Garzias num 20. Buratt. ibi.* Item verum eſt, licere fructus penſionis ad vitam vendere certo pretio, manente iure directo, ſeu titulo penſionis, cum obligatione officij recitandi, ſub obligatione reſtituendi, vt ſupra, ita *Garzias nu. 29. Leſſ. c. 35. num. 122. Bonacina loco cit. numer. 13. Layman de ſimon. num. 47.* Sed iſta conſtitutio procuratoris ad exigendos fructus penſionis vita penſionarij durante, etiam in ſolutionem debiti facta, non impedit, quo minus poſſit penſionarius liberè penſionem extinguere, *Rota recent. pa. 1. dec. 129.*

Item nota, quod hæc extinctio, ſeu caſſatio penſionis ſolum requirit conſenſum partium & authoritatem Papæ, & ſolam ſignaturam, ſine expeditione litterarum, *Rot. p. 2. recent dec. 327.*

Tertia quæſtio eſt de libera & gratuita reductione penſionis ad minorem quantitatem, cum clauſulis extinctionis vlterioris ſummæ, ſeu cum pacto de non petendo vltra quantitatem reductam, an ſubſiſtat ſine beneplacito Apoſtolico. Reſpondetur ſubſiſtere, nam & ſine beneplacito Apoſtolico in totum caſſari penſio, & remitti poteſt gratis, *Rota p. 1. diuerſ. deciſ. 454. num. 7. Buratt. deciſ. 469. num. 1. & deciſ. 528. num 2. & 3.* Sed ſi inter grauatum, & penſionarium vlterius in continenti conuentum eſſet, vt retardata ſolutione reſidui dictæ penſionis, ſcilicet partis non extinctæ, vltra terminum in litteris præſtitutum, ver. gr. vltra ſemeſtre, vel vltra annum, aut biennium, reductio ſeu diminutio prædicta eo ipſo ſit nulla, & nullius valoris; huiuſmodi conuentio, & ipſa reductio penſionis abſque beneplacito Apoſtolico facta in totum corrueret, & ratione indiuiduitatis, ſeu correſpectiuitatis pactorum vtile per inutile vitiaretur. Quia penſio pro ea parte ſemel extincta per reductionem, ſeu pactum de non petendo, non poteſt ob moram, ſeu conditionem reductionis reſolutiuam priuatorum voluntate reuiuiſcere, niſi Apoſtolicus accedat aſſenſus; & conſequenter ipſa quoque reductio, ſeu pactum de non petendo antecedens vitiatur; quia reductio non cenſetur facta niſi ſub tali conditione, quæ vt ſupponitur validè apponi non potuit, ita *Rota dit. deciſ. Buratt. 469. num. 2. & ſeq.* Si autem ex interuallo prædicta conditio, ſeu pactum de petenda integra penſione eſſet adiectum, ipſa adiectio, ſeu pactum hoc poſterius vitiaretur, non autem vitiaret præcedens pactum de non petendo, id eſt reductionem, vt *Rota ibi.*

C A-

CAPVT XVIII.

Simonia ſuper iuriſdictione ſpirituali.

1. IN *capit. 2. ne Prælati vices ſuas &c.* Epiſcopus, ſeu Prælatus vendens, ſeu pretio accepto concedens alicui exercitium ſuæ Epiſcopalis iuriſdictionis, conferendi hoc officium poteſtatem amittat; & emptor talis officij eodem priuetur, & idem ſtatuitur, ſeu confirmatur *cap. 2. & 3. eo. tit. Et cap. ad noſtram de ſimonia* prohibetur Prælatis ne pro vicariatu pecuniam exigant. *Et c. conſulere de ſimon.* ſi quis per pecuniam Eccleſiaſticarum rerum adminiſtrationem obtinere voluerit, ſimoniam committit; & tam dans, quam recipiens ab illa Eccleſia iuſtè excluduntur.

Amplia, vt etiam ſimonia ſit, vt ſupra; prohibita, ſi Epiſcopus Vicarium deputet cum pacto, vt pars emolumentorum Vicariæ ipſi Epiſcopo, reſeruetur, vel vt Vicarius minori ſolito ſtipendio contentus ſit, ita *Azor. tom. 3. lib. 12. cap. 14. q. 1. §. ſed cur. Barboſa in d. cap. 1. ne Prælati.* Secus tamen eſt in Parocho, qui petenti, concedit licentiam miniſtrandi aliquod Sacramentum in Parochia ſua, quia poteſt reſeruare ſibi emolumentum illius actus, *Suar. de ſimonia c. 24. n. 42. Vgolin. de ſimon. tab. 1. c. 36. num 4.*

Amplia ſecundo, quod iſte contractus venditionis ſpiritualis iuriſdictionis eſt ipſo iure nullus, vt probatur *d. c. conſulere*, & notat *Nauarr. cap. 23. n. 111. §. ad decimum tertium*: & tenetur emptor ſub peccato mortali illud officium emptum dimittere, *Nauarr. ibi.*

Limita, quod illa pœna, qua punitur Epiſcopus, ſeu Prælatus vendens iuriſdictionem, ſeu Vicariam, ſcilicet, vt amittat poteſtatem de cætero tale officium conferendi, non eſt latæ ſententiæ, ſed ferendæ, quia verbum amittat eſt futuri temporis, & hæc eſt magis communis ſententia, vt teſtatur *Tiraquel. in l. ſi vnquam verb. reuertatur, num.* 154. quidquid dicat *Barboſ. in d. c. ne Prælati vic. ſuas.*

Limita, quod ex prædicta ſimonia nulla incurritur excommunicatio, neque priuatio officiorum ipſo facto. *Nauarr. loco cit.*

CAPVT II.

Societatis Ieſu Inſtitutum impugnantes, vel mutari procurantes.

EX Bulla Gregorij XIII. 89. *Aſcendente Domino*, §. 24. Impugnantes Inſtitutum, ſeu Conſtitutiones Societatis Ieſu, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, & inhabilitatem ad officia, & beneficia ſæcularia, & regularia.

Ex Bulla Gregorij XIV. incipit, *Eccleſiæ Catholicæ* §. 20. Regulares perſonæ, etiam eiuſdem Societatis, Inſtitutum prædictum, aut Conſtitutiones impugnantes, aut mutari, aut alterari procurantes, aut alteri, quam Summo Pontifici, aut Generali Præpoſito, vel Congregationi eiuſdem Societatis proponentes mutanda, ſcienter, ſeu ex præſumptione, incurrunt excommunicationem, inhabilitatem ad omnia officia, & dignitates, & priuationem vocis actiuæ, & ſunt Papæ reſeruatæ.

De his vide *Roder. q. regul. 1. art. 5. tom. 1. Filiuc. tract. 3. num. 146 Cherubin. in Compen. ſuper Bulla Gregorij XIV. ſupradicta, Mirand. tom. 1. q. 10. art. 3. Bonacc. de cenſur. particul. diſ. 2. q. 3. pun. 35. Coninch. to. de virt. diſ. 29. num. 223.*

CAPVT I.

Sodomia.

SOdomiæ crimen committens ipſo facto afficitur iuris infamia, ante ſententiam condemnatoriam, aut aliam notorietatem, vt *l. prima, §. remouet, ff. de poſt. ibi gl.* notat *verbo, paſſus, & l. cum vir nubit, C. ad legem Iul. de adulter. ibi gloſſ.* notat *verbo, infames*: eſt communis ſententia, vt apud *Farinaccium queſt.* 148. *n.* 11. *Barboſ. allegat. 44. num. 8.* Vnde infamis de iure Ciuili eſt etiam infamis de iure Canonico, *Garzias part. 7. cap. 8. num.* 11. Sed aliqui dicunt non ligare hanc pœnam pro foro conſcientiæ, imò neque pro foro externo ante ſententiam declaratoriam, vt de communi teſtatur *Iaſon in l. ſi quis maior, C. de tranſact.* Alij dicunt ſufficere delicti publicitatem: ita *Sanchez opuſculorum lib. 6. cap. 3. dub. 6. num.* 12. Sed magis communis ait, requiri, & ſufficere notorietatem iuris, aut facti: ita de communi *Toletus lib. 1. cap. 74. in fine*, & dixi *pa. 1. cap.* 33. Et quidem, poſita huiuſmodi notorietate, ex alio etiam capite fit infamis, quia eſt crimen enormiſſimum, depoſitione dignum, imò & degradatione, & traditione Curiæ ſæculari, vt *c. Clerici de exceſſ. Prælat.* vnde notorium exiſtens notat iuris infamia, ſecundum magis communem, vt communem teſtatur *Toletus lib. 1. cap. 74. Sayr. lib. 7. cap. 12. num. 12. & 23.* vbi in terminis de Sodomia, & plurimos allegat *Garzias p. 11. c. 3. num.* 119.

Amplia, quòd etiam impubes rationis vſum adeptus incurrit hanc pœnam, licet pœnam ordinariã minor ætas etiam minui faciat, tanquam cauſa minuens culpam: ita *Abb. in conſil. 22. numer. 2. verſ. non obſtat minoritas, lib. 1. Molina diſp. 9. num. 20. tract. 4.*

Conſequenter ergò Sodomiæ cauſa infamis effectus eſt irregularis, vt *Quaranta verbo Sodomia, in explicatione Bullæ Pij Quinti limit. 1. Tolet. loco citat. Maiol. lib. 5. cap. 43. num. 4.* Sed requiritur, vt dixi publicitas, vel notorietas: ita *Vgolin. de irregular. cap. 43. §. 2. verſ. quare contrariam Tolet. loco cit. Quaranta loco citat. in addit. limit. 1. & Garzias par. 11. cap. 3. num. 24. Diana reſolut. 21. tractat. 3. miſcell. tom. 1.*

Addunt multi, Sodomitam Clericum etiam occultum eſſe ipſo iure ſuſpenſum, vt etiam pœnitentia peracta, ſi celebret, fiat irregularis: & hanc tenet, & communem dicit *Farinac. queſt.* 148 *num.* 27. cum multis, & communem teſtatur *Garzias par. 11. cap. 10. nu.* 194. Sed contraria opinio eſt magis communis, vt conſtat ex allegatis per *Garziam ibi num.* 195. quibus adde *Suarez diſput. 31. ſect. 4. num. 20. tract. de irregul. Sayr. lib. 7. cap. 12. num 22. Diana reſol. 69. miſcell.* 3. cum allegatis.

Ex Bulla autem Pij V. 72. incipit, *Horrend.*

nes Sacerdotes, & alij Clerici ſæculares, vel Regulares cuiuſcunque gradus, & dignitatis, tàm dirum nefas exercentes, ipſo facto ſunt priuati omni priuilegio clericali, omnique officio, & dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico, & per Iudicem Eccleſiaſticum degradati, tradendi ſunt Curiæ ſæculari puniendi.

Limita primò, quòd loquitur de exercentibus, vnde requiritur conſuetudo, ſeu frequentia, *Barboſa in d.c. Clerici, de exceſſ. prælat. Garzias par. 11. cap. 10. n. 198.* Eſt tamen verum, quòd etiam per vnum actum poſſunt, & debent degradari, & tradi Curiæ ſæculari puniendi per *dict. cap. Clerici*, & ita *Farinac. quæſt. 148. num. 30.*

Limita ſecundò, quòd pœna priuationis priuilegij clericalis ex dicta Bulla illata, non ligat ante ſententiam declaratoriam Iudicis Eccleſiaſtici, vt in ſimili dixi *verbo, aſſaſſinium*; & ita in terminis *Diana reſol. 51. tract. 2. de immun. tom. 1.* vbi plures allegat. Neque enim eſt iſta pœna priuationis cenſura aliqua, ſeu ſuſpenſio, vt quidam putant; neque irregularitas; ſed pura pœna priuatiua, ſeu depoſitio verbalis latæ ſententiæ, vt *Filiuc. tract. 17. num. 126. Suar. de cenſ. diſ. 31. ſect. 4. num. 22. Quaranth. dicta lim. prima, Auila par. 3. diſput. 5. dub. 3. Diana reſolut. 21. & 67. tract. 3. miſcell. tom. 1.*

Sodomiæ reus efficitur ipſo iure inteſtabilis, vt teſtamentum eius nullum ſit; ita de communi *Farinacc. quæſt. 148. num. 16. & 17.* requiritur tamen ſententia ſaltem declaratoria criminis, vt *Farinac. ibi.*

C A P V T I.

Spolium Eccleſiaſticum defraudantes.

Vide *Vacantia.*

C A P V T I.

Sponſalia ſecundò contrahens, primis legitimè non diſſolutis.

IN tali caſu, quis incurrit iuris infamiam ipſo facto, & conſequenter eſt irregularis, per *l. 1. in fine, ff. de his, qui not. infam. Molina diſp. 6. num. 8. tract. 4. Layman de irregul. cap. 4. num. 1.* & procedit etiam ſi hæc ſponſalia eſſent inualida, ratione alicuius impedimenti irritantis, *l. quid ergo, ff. eo.* Item contrahens ſponſalia conſtante primo matrimonio, fit ſuſpectus de hæreſi, per ea, quæ dixi *verbo, matrimonium, cap. 3.*

C A P V T I.

Sortes in electione.

Vide *verbo, electio, cap. 2.*

C A P V T I.

Sponſiones facientes ſuper vita, vel morte Papæ, vel electione Papæ, vel promotione Cardinalium.

HÆ ſponſiones ſunt prohibitæ ob ſuſpicionem ſimoniæ, & tàm ipſi ſpondentes, quàm ſponſiones huiuſmodi permittentes in terris ſuis, & dantes in eis auxilium, conſilium, vel fauorem, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam ex Bulla Gregorij XIV. incipit, *Cogit nos*, quæ eſt 4. in Bullario; & tales pollicitationes ſunt irritæ, etiam in foro conſcientiæ, vt recepta retineri non poſſint, ſed reſtituenda ſunt non danti, ſed pijs locis illius Ciuitatis, vel Oppidi, vbi contractus eſt celebratus, vel vbi detectum fuerit crimen, & eiſdem locis pijs dominium ipſo iure acquiritur; & ſi plura ſint loca pia, eſt locus præuentioni, agendo rei vindicatione; & cuique datur ſuper hoc actio popularis: neque poſſunt præfati abſolui etiam in articulo mortis, niſi præuia hac reſtitutione, ſi fieri poſſit, ex *eadem Bulla*. Neque valet concordatio partis facta cum locis pijs, quin nondum exacta ad alia loca pia deuoluantur, ex *dicta Bulla*.

Item perſonæ Eccleſiaſticæ ſponſiones prædictas facientes amplius, eo ipſo in vtroque foro priuati remanent omnibus beneficijs obtentis, & inhabiles ad futura, & Ordinarius poteſt de illis ſic vacantibus diſponere, etiamſi aliàs diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ eſſent reſeruata; ita ex eadem Bulla. Vide de hac re *Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 2. Filiuc. tract. 35. num. 195. Scortiam in ſelect. conſt. theorem. 384.* qui latè pertractat.

C A P V T I.

Ad Studia quæcunque accedentes Religioſi ſine licentia.

IN *c. 1, ne Cler. vel Mon. in 6.* vt periculoſa euagandi occaſio Religioſis auferatur, prohibitum eſt omnibus Religioſis accedere ad quæuis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui Conuentus, vel maioris partis eiuſdem, eundi licentia primitus ſit conceſſa. Temerarius autem violator huius prohibitionis, excommunicationis ſententiam incurrit ipſo facto.

Amplia, vt procedat de ſtudijs etiam aliàs licitis Religioſis, vt Humanitatis, Philoſophiæ, & Theologiæ, vt Canoniſtæ hic communiter, *Barboſ. num. 10. Sanchez in decal. lib. 6. cap. 8. num. 73. Toletus lib. 1. cap. 38. §. 14.*

Limita, vt procedat ſolùm quando adiret Religioſus ſtudia, extra Clauſtra ſuæ Religionis exiſtentia, *Sanch. num. 75. & Barboſ. num. 11.* cum alijs, & habitando extra clauſtra ſuæ Religionis cauſa huiuſmodi ſtudiorum; nam ſi habitat in conuentu, ſed die tantum accedit ad Vniuerſitatem, non incurrit hanc cenſuram, *Suar. de cenſur. diſput. 23. ſect. 4. num. 35. Sanchez num. 75. 76. 79. Sayr. lib. 3. cap. 33. numer. 20. Filiuc. tract. 14. num. 136.*

Limita

Limita ſecundò, quòd ad hanc cenſuram incurrendam non ſufficit diſceſſiſſe à Monaſterio, ſed requiritur acceſſus conſummatus, id eſt peruentum eſſe ad locum ſtudiorum, ſcilicet ad ſcholas, ſaltem prima vice, *Tolet. verſ. circa tertium*.

Limita tertiò, quòd in Religionibus, in quibus licentia habitandi extra clauſtra non pendet ab immediato Superiore, ſcilicet locali, ſed à Prouinciali, vel Generali, non requiritur tunc conſilium Conuentus, *Sanchez numer.* 77. *Barboſ. num.* 11.

CAPVT II.

Ad Studia Legum Ciuilium, aut Medicinæ exeuntes Religioſi.

I. IN *c. non magnopere, ne Clerici, vel Mon. ſæc. neg.* ex Concil. Later. ſub Alexandro III. ſtatutum fuit, vt nulli omninò Religioſo profeſſo ad legendam Phyſicam, id eſt Medicinam, Legeſue mundanas permittatur exire, ſi verò exierit, & ad Clauſtrum ſuum intra duorum menſium ſpacium non redierit, ſicut excommunicatus ab omnibus euitetur.

Honorius Tertius in *c. ſuper ſpecula, ne Cleric. vel Mon.* confirmauit dictam Conſtitutionem Alexan III. & declarauit illud verbum, *ad legendas leges*, intelligi ad audiendas; & quia illa verba, *ſicut excommunicati ab omnibus euitentur*, ſecundum multorum opinionem non cenſebantur importare canonem latæ ſententiæ, vt *Abb in d. c. ſuper ſpecula, num* 1. *Anchar. num.* 3. idcirco idem Honorius *ibi* decernit ipſo facto excommunicationem incurrere tranſgreſſores; præcipitque, vt à Diœceſanis, & Capitulis loci domicilij eorundem, & loci ſtudiorum, vbi emanent, publicè excommunicati denuncientur.

Amplia, quòd neque Prælati poſſunt ſuper hoc cum ſuis Religioſis diſpenſare, *Abb in cap non magnopere, ſuper verbo, nulli omninò, Suar. diſput.* 24. *de cenſur. ſec.* 3 *num.* 13. *Sanctarell. de hæreſi, tract. de Apoſtat. c.* 2. *n.* 15.

Amplia ſecundò, quòd tempus duorum menſium pro termino conſtitutum ad pœnam incurrendam, incipit currere à die, quo Religioſus exit à Clauſtris ad audiendas Leges, vel Phyſicam, etiam ſi nunquam acceſſerit ad locum ſtudiorum huiuſmodi, *Suar. n.* 14. *& 16. Sayr. lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 4. *Abb. in d. cap. ſuper ſpecula, num.* 8. *Sanctarell. num.* 20. & communem teſtatur *Barboſ. in cap. non magnoperè, num.* 7. eſt contra *S. Antonin.* qui putat incipere à die, quæ cœpit vacare dictis ſtudijs.

Limita primò, vt non contineantur Religioſi vacantes dictis ſtudijs extra Clauſtra, exiſtentibus in Ciuitate, vbi eſt ipſorum Conuentus, & ipſi non pernoctant extra Clauſtra; quia iam apparet eos non manere continuè duos menſes extra Clauſtra, quod neceſſarium eſt ad hanc pœnam, *Caiet. excommunic. c.* 50. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 37. *numer.* 4. *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 116. *Sayr. numer.* 2. *Abb. in cap. non magnopere, num.* 13. *Suar. numer.* 12. eſt contra *Filiucc. tract.* 14. *num.* 128. qui putat eſſe locum pœnæ, etiamſi habitet in Clauſtris, ſi extra vacet dictis ſtudijs.

Limita ſecundò, vt non contineatur in hac prohibitione Religioſus vacans ſtudijs Legum extra Clauſtra cum licentia Superioris, de qua dixi *cap. præced.* ſi vacet Legibus, quatenus conducunt ad pleniorem Canonum, vel Theologiæ intelligentiam, *Io. Andr. in d. cap. ſuper ſpecula, ibi Abb. num.* 2 *Henric. num* 6 *Barboſ. num* 3. *&* 7. *Tolet. loco cit. num.* 4. Verum eſt, quòd pro foro externo contra eum præſumeretur, vt *Tolet. ibi, Sanctarell. num.* 21. *loco cit.*

Limita tertiò, quòd hæc excommunicatio non eſt reſeruata, ſublata contumacia, vt patet ex textu, & Religioſi non exempti poſſunt pro foro externo abſolui ab Epiſcopo loci delicti, & Epiſcopo loci domicilij, *Henric. in d. cap ſuper ſpecula, cum gloſſ. Innocen. & Hoſt. ibidem*.

II. Religioſi prædictæ prohibitionis tranſgreſſores, etiamſi Legis periti, & Doctores effecti ſint, non poſſunt fungi officio Aduocati, neque poſſunt audiri, etiamſi patrocinari velint in cauſis alias permiſſis, vt in pijs cauſis. Ita ſtatutum eſt in *d. cap. non magnoperè*, & declarant *gloſſ. in d. cap. ſuper ſpecula. ibi Goffr. & Card. oppoſ.* 1. & procedit etiam abſolutione ab excommunicatione obtenta, vt *Abb in d. cap. ſuper ſpecula, num.* 10. *Abb antiquus ibi in fine*.

III. Religioſi prædicti tranſgreſſores reuerſi ad clauſtra, in Choro, Capitulo, & menſa, & cæteris vltimi Fratrum exiſtant; & intelligitur hæc priuatio antianitatis, etiam poſt abſolutionem excommunicationis obtentam. *Abb. Antiquus loco cit.*

IV. Additur in *d. c. non magnopere*, alia pœna contra dictos Religioſos tranſgreſſores, ſcilicet, vt amittant totius ſpem promotionis, niſi fortè ex miſericordia Sedis Apoſtolicæ cum eis diſpenſetur; per quæ verba dicunt eos incurrere ipſo facto irregularitatem: ita *Sylu. verb. irregul. num.* 22. *Rebuff Specul & Bernard. Diaz,* quos allegat, & ſequitur *Maiol. lib.* 2. *capit.* 1. *num.* 13. *Sanctarell. cap.* 2. *num* 15. *Auila p.* 7. *diſp.* 9. *dub.* 1. *ſect* 1. *Abb. in d. capit. ſuper ſpecula, numer.* 2. *Henric. numer.* 9 eſt communis ſententia: licet *gloſſ. in d. cap. non magnopere, verbo miſericordia*, ſentiat hic agi de promotione ad dignitates: ſed illa particula, *totius promotionis*, comprehendit promotionem, tàm ad dignitates, quàm ad ordines, & beneficia, *Abb. loco cit. Card. in c. non magnopere, oppoſ.* 4.

CAPVT III.

Studijs Iuris Ciuilis, vel Medicinæ vacantes Clerici ſæculares.

IN *c. ſuper ſpecula, ne Clerici, vel Mon.* Honorius Tertius id quod fuerat ſtatutum in *c. non magnopere eod. tit.* contra Religioſos ad prædicta ſtudia exeuntes, extendit ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpoſitos, Cantores, & alios Clericos, perſonatus habentes, nec non ad Presbyteros, ſi prædicti ab his ſtudijs infra ſpacium duorum menſium non deſtiterint: & hoc omni appellatione poſtpoſita, firmiter obſeruari decreuit.

Amplia, vt extenſa cenſeatur contra Clericos, ſeu Sacerdotes prædictos, non ſolùm prohibitio, & pœna excommunicationis latæ ſententiæ, non reſeruatæ, ſed

etiam

etiam pœna inhabilitatis ad officium Aduocati, & amiſſionis antianitatis, & irregularitatis Papæ reſeruatæ: de quibus dixi *c. præcedenti*: ita tenent communiter DD. *gloſſ. in d. c. ſuper ſpecula, verbo hoc extendi. Abb. num.* 12. *Anchar. num.* 15. *Sylu. verbo, excommunicatio, 9. num.* 27. *in fine.* vbi teſtatur de communi.

Amplia ſecundò, vt procedat, etiamſi iſti non exeant à loco domicilij ſui ad audiendas Leges, vel Phyſicam, ſed eis vacent in propria patria. *Henric. in d. cap ſuper ſpecula num.* 7. *Caiet. verb. excommunic. cap.* 50. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 37. *§. rurſus, Suar. de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 3. *num.* 19.

Limita, quòd hæc prohibitio pœnalis non extenditur ad omnes Clericos Beneficiatos; ſed ſolum ad Sacerdotes, vel ad Clericos dignitatem, vel perſonatum habentes.

Limita ſecundò, vt non procedat, ſi iſti vacent ſtudijs Legum ciuilium in ordine ad meliorem notitiam Canonum, vel Theologiæ, vt dixi *cap. præcedent. limitat. ſecunda*: & ita *Henriq. in d. cap. ſuper ſpecula num.* 9. *Io. Andr. & Hoſtien. ibi*, quos ſequitur *Tolet. loco cit. Barboſ. in d. capit. ſuper ſpecula*, qui alios allegat *numer.* 2. *&* 7. quia attenditur, quod principaliter agitur.

Limita tertiò, niſi illæ Vniuerſitates publicæ habeant priuilegium à Sede Apoſtolica, vt ad aliquot annos etiam Clerici, & Sacerdotes ibi ſtudere poſſint, cum derogatione ad *cap. ſuper ſpecula*: quo priuilegio ſtante, etiam poterunt Doctoratus gradum aſſumere. *Bapt. de S. Blaſio tract. de contradict. iuris Ciuilis, & Can. contrad.* 34. *Sanctarel. de Apoſtaſ. cap.* 2. *num.* 22. *Abb. in d. cap. ſuper ſpecula, num.* 4. & tale priuilegium ad quinquennium habere Vniuerſitatem Patauij, ait *Bapt. de S. Blaſio, & Sanctarell. loco cit.*

Limita quartò, quòd non eſt prohibitum Clericis ſtudere Legibus ciuilibus, vel Medicinæ in propria domo, adhibito aliundè Doctore, vel in domo proprij Doctoris priuatim, ſed tantùm publicis in ſcholis audire. *Anchar. in d. cap. ſuper ſpecula num.* 4. *Calder. conſil.* 2. *tit. de magiſtr. num.* 7. *Sylu. excomm.* 9 *num.* 22. *Tolet. loco cit. §. quarta*, quamuis *Abb. in d. cap. ſuper ſpecula, Nauarr. Suar. & Filiucc.* apud *Barboſ. in d. c ſuper ſpecula num.* 3. contrarium teneant, & *Barboſa* ait eſſe probabilem ſententiam.

Limita quintò, quòd non eſt hic prohibitum Clericis præfatis Ius ciuile docere, vel Medicinam, vel Doctoratus gradum in talibus diſciplinis aſſumere, vt *Barboſ. ibidem*, cum allegatis.

CAPVT IV.

Studijs iuris Ciuilis, vel Medicinæ incumbentes Religioſos habitu dimiſſo Doctor, ſeu Magiſter ſcienter docens, vel in ſua ſchola retinere præſumens.

Ex *c.* 2. *ne Cleric. vel Monaci in* 6. tales Doctores, vel Magiſtri in hoc caſu incurrunt excommunicationem non reſeruatam.

Amplia, quod incurrunt excommunicationem, non ex eo, quod participent in crimine criminoſo; nam hanc incurrunt, poſt quam Religioſus ipſe fuerit nominatim denunciatus, ex *cap. nuper*, 29. *cap. ſi concubina, de ſent excommun. Barboſa in d. c. nuper, num.* 3. cum allegatis, *Layman lib.* 1. *tract. de excomm. capital.* 3. *num.* 1. *Sanchez lib.* 6 *in decal. cap.* 8. *num.* 89. Sed hanc, de qua in textu noſtro, incurrunt ſtatim atque ad ſcholam admittunt, ſeu retinent ſcienter, vel ſcienter eum docent, vt *Sanch. ibi*.

Ampliant etiam aliqui, vt procedat hæc excommunicatio, ſi Magiſtri doceant, vel retineant Religioſos habitum retinentes, quia dicunt ſubintelligendam eſſe in textu ibi particulam, *maximè habitu dimiſſo, &c.* ita tenent in *d. cap.* 2. *Archid. num.* 7 *Gemin. ibi verbo, Doctores, num.* 2. *& Franc. ibidem, Aſten. ſumm. pa.* 2. *lib* 7. *tit.* 2. *art.* 2. *caſu* 37. *Roſella excomm.* 16. *caſu* 26. *num.* 5. *Sylu. excommun.* 9. *caſu* 26. *num.* 56. Sed communis recentiorum ſententia eſt in contrarium, quam tenent *Caiet. excomm. cap.* 61. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 134. *Suarez diſput.* 23. *ſect.* 4. *num.* 36. *Toletus lib.* 1. *cap.* 38. *explic. excomm.* 14. *Sayr. lib.* 3. *cap* 35. *num.* 5. *Sanchez lib.* 6. *c.* 8. *num.* 89. quia in pœnalibus non eſt facienda extenſio contra verborum ſignificationem.

CAPVT I.

Stuprum.

Stuprator virginis, ſiue conſentientis, ſiue vi adactæ, quando de hoc crimine condemnatus fuerit, efficitur infamis, infamia iuris, & conſequenter irregularis, vt promoueri non poſſit: eſt enim hoc crimen publicum legis Iuliæ, *§ item lex Iulia, inſtitut. de publ. Iudic.* & de communi teſtatur *Maiolus lib.* 5. *cap.* 40. *numer.* 1. *cum Grillando*. Imò quia ſtuprum in perſonam virginis eſt crimen depoſitione dignum in Clerico, ſi fuerit violentum, ſiue cum conſenſu puellæ; vt *Bernard. Diaz in praxi capitul.* 85. *numer.* 2. *& ibi Salzedo*: & de magis communi *Farinacc. q.* 147. *num. n.* 62. ideo quoties fuerit notorium crimen, erit infamia iuris affectus, & irregularis, vt de communi *Maiol. loc. cit.* qui addit, quòd etiamſi hodie quoad pœnas ſit facta mitigatio in ſtupro virginis conſentientis à iure Canonico, vt infra dicam: tamen quoad infamiam, & irregularitatem non eſt differentia: & verum eſt, quia quando lex noua mitigat pœnam ordinariam Legis antiquæ, commutando grauiorem in leuiorem, non cenſetur ſublata infamiæ pœna, vt *Bart. in l. quid ergo, §. pœna grauior, col. pen. ff. de his, qui not inf.*

Stuprator virginis conſentientis, ex iure Canonico tenetur illam ducere in vxorem, & dotare, vt *cap.* 1. *de adult. ibi Canoniſtæ, & Farinac. q.* 147. *num* 97. *Diaz in praxi loc. cit. cum Salzedo*. Et hoc ius non ſolum ſeruatur in foro Eccleſiaſtico, & in terris Eccleſiæ, ſed etiam paſſim in foro laicali, vt *Auus meus deciſ. Pedemon* 3. *num.* 3. *Farinac. num.* 101. *&* 123. ex quibus apparet, quòd ſtuprum in perſonam virginis conſentientis, eſt crimen mixti fori, *Farin num.* 53.

Limita, quòd hæc obligatio ducendi, & dotandi non habet locum pro foro conſcientiæ ante ſententiã, ſi nulla ſit de his facta promiſſio, vel ſi non fuit ſtuprum inuita puella cum eius diffamatione ſubſecuta,

ſeu

ſeu præiudicio, ita quòd non poſſit amodo inuenire æqualem conditionem, *Nauarr. c. 16. num. 16. Leſſ. lib. 2. c. 10. num 5. Sanchez lib. 7. de matrim. diſp. 14. num. 11. Farinacc. numer 119.*

Limita ſecundò, quòd non procedit hæc pœna in Clerico etiam in minoribus, quia non cogitur ducere, ſed ſolum dotare; & vlterius arbitraria pœna puniendus eſt: ita *Abb. in cap 1. & 3. de adulter. Farinacc. num. 108. Diaz loco cit. num. 2. & ibi Salzedo.*

Limita tertiò, quod ad prædictum effectum ducendi, & dotandi debeat ſtuprum probari concludenter, & non ſufficit veriſimile, vnde *Rota decif. 290. par. 1. diuerſ num 1.* ait non ſufficere quod puella ſit ſolita ſtare ornata ad feneſtras, & recipere ſalutationes virorum, quia adhuc ſtat præſumptio pro virginitatis ſtatu, & idem eſt etiam, ſi ſit viſa frequenter colloqui ſuper tecto domus cum iuuene exiſtente ſuper alio tecto, *Rota ibi.*

CAPVT I.

Superſtitio.

I. EX *c. aliquanti, 26. q. 5.* Clericus, & laicus diuinationem conſulere, vel docere detectus, ab Eccleſia habeatur extraneus. Per hæc verba importari excommunicationem latæ ſententiæ, ait *Martin. del Rio lib. 4. diſquiſ. magic. cap. 2. q. 7. ſect. 4.* quia putat illud verbum, *habeatur*, eſſe imperatiuum præſentis temporis. Sed contraria eſt communis, ſcilicet eſſe verbum futuri temporis, & ſic eſſe canonem ferendæ ſententiæ: ita *Suar. tom. 1. de Relig tract. 3. lib 2. cap. 19. num. 41. in fin. Sanch. in decal. lib. 2. cap 38 num. 91.* qui ait, ſaltem ſtante dubia huius verbi ſignificatione, mitiorem partem eligendam. Præterea hic eſt Canon Concilij Agathenſis, quod eſt Prouinciale, ideo non ligat vniuerſaliter.

II. Ex *c. ſi quis ariolos, 26 q. 5.* ex decreto Gregorij Papæ Iunioris in Concilio Romano: Si quis Ariolos, Aruſpices, vel Incantatores obſeruauerit, vel phylacterijs, id eſt, chartis incantationum vſus fuerit, anathema ſit. Hæc particula, *anathema ſit*, videtur continere canonem latæ ſententiæ, vt dicunt multi Doctores, quos allegat *Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 2. num. 2.* & quidem *Suar. cap. 19. num. 5. loco cit.* ait probabile eſſe, tunc temporis hanc fuiſſe excommunicationem latæ ſententiæ per hunc canonem; ſed hodie ait non eſſe latæ ſententiæ ob deſuetudinem; Alij abſolutè dicunt, illum non eſſe canonem latæ ſententiæ, ſed ferendæ, vt *gloſſ. dict. q. 5. in princ. & Turrecr. ibi*, & quia eſt verbum ambiguum, accipi debet in mitiorem partem: ita *Sanchez in decal. cap. 38. num. 91. Nauarr. cap. 27. num. 12. Azor. lib. 9. cap. 26. §. quæres an ipſo iure, tom. 1.*

III. Ex Conſtitutione Ioannis XXII. de qua *Director. Inquiſ. p. 2. q. 43. Tabien. excommunicat. 4. num. 1, Azor. loco citat. Reginal. lib. 17. num. 167. Viual. candel. excommun. 45. nulli reſer.* dicitur lata excommunicatio contra eos, qui in diuinationibus abutuntur rebus ſacris, aut Dæmones in eis venerantur, aut pacta faciunt expreſſa: ita tenent ſupra citati Auctores; ſed alij communiter dicunt eam Conſtitutionem non fuiſſe vſu receptam, vel non fuiſſe ſufficienter promulgatam: ita *Sanch. lib. 2. cap. 38. num. 91. Suar. lib. 2. cap. 19. num. 6. Bonac. de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 2. punct. 38. num. 1.*

IV. Ex Bulla Leonis X. 7. incipit, *Superne*, in Concilio Lateranenſi edita: Laici vtriuſque ſexus facientes ſortilegia per inuocationem Dæmonum, incantationes, diuinationes, ſuperſtitioneſque excommunicationi, & alijs pœnis, tam Ciuilis, quam Canonici Iuris ſubiaceant. Verbum autem, *ſubiaceant*, eſt latæ ſententiæ, vt dixi *verbo, Iniuria, c. 2.* Sed Doctores communiter dicunt, cenſuras latas à Leone X in dicto Concilio Lateranenſi non fuiſſe vſu receptas, *Tolet. lib. 1. cap. 41. num. 3. Filiuc. tract. 14. num. 97. Caiet. Nauarr. & Suar.* quos ſequitur *Bonac. loco cit. num. 1. in fin.* Quare concludunt DD. communiter ob ſuperſtitionis actus præcisè nullam eſſe latæ ſententiæ cenſuram: ita *Sylu. verbo, Superſtitio, q. vlt. Alex. Alenſ. 2 p. q. 164. num. 5. Leſſ. lib 2. cap. 47. num. 29 Suar cap 19. num. 5. & 6. Azor. lib 9 cap. 26. § 3 Filiuc. tract. 24 num. 197. Borgaſ. de irreg. par 6 tit de ſortil. num. 5. Bonac. loco cit. num. 22. Barboſ. in d. cap. ſi quis ariolos numer. 5.* Excipiuntur tamen aliqui caſus.

Primus eſt, quando in actibus ſuperſtitionum coniungitur error in intellectu hæreticalis, tunc enim incurritur excommunicatio, & omnis pœna lata contra hæreticos, de quibus dixi *verbo, Hereſis, cap. 1.* Et quidem ſi ſuperſtitio ſapit manifeſtè hæreſim, pro foro externo præſumitur hæreticus, ſeu vehementer ſuſpectus redditur de hæreſi; vnde niſi ſe purget, & abiuret, præſumitur pro foro externo cenſuras, & pœnas hæreticorum incurriſſe: ita *Azor. loco cit.*

Secundus eſt, quando quis ſcienter legit, vel retinet libros, ſcripta, opera, tractatus, vel chartas Aſtrologiæ iudiciariæ, Geomantiæ, Hydromãtiæ, Pyromantiæ, & aliarum huiuſmodi diuinationum, vel artis Magicæ, aut quibus ſortilegia, veneficia, auguria, auſpicia, vel incantationes, & ſuperſtitiones continentur, tunc enim incurrit excommunicationẽ latam in Indice, vt ſtatuit Sixtus V. in Bulla 17. *Cæli, & terræ, Quaranta verbo, Libri, Bonac. tract. de excommun. ob hæreſim, pun. 4 nu. 4.* huiuſmodi enim pronunciationes de actibus liberis ex aſtris alijſue ſignis, etiamſi aſſerantur non certò, ſed ſub leui coniectura, ſi non in genere, ſed in particulari, ſunt vetitæ ex Conſtitutionibus Apoſtolicis Sixti Quinti, & Vrbani Octaui, & communiter à Theologis ſaltem vt ſcandaloſæ damnantur, vt *Sanch. lib. 2. in dec. cap. 38. num. 30. & 34. Bonac. in dec. diſ. 3. q. 5. punct. 3. num. 12. Suar. de relig. lib. 2. cap. 11. num 34. tom. 4. Leſſ. lib. 1. cap. 43. num. 42. Tol. lib. 4. cap. 15. §. Aduertendum, in fin. cum addit.* Sed hæc excommunicatio non eſt reſeruata, vt patet ex *reg. 10. in fine in indice libror. prohibitorum.*

Sed ſi in illis libris, vel ſcriptis pronunciatur certò de futuris contingentibus, ſeu actibus hominum ex aſtris, vel alijs rebus creatis, tanquam ex cauſa, ſeu ratione neceſſarij influxus, ſeu coactionis arbitrij humani, vel aſſeritur cognoſci ſecreta cordium, ſeu actus purè internos, vel aſſeritur effectus ſupernaturales poſſe cognoſci in cauſis naturalibus; tunc in-

currunt, tàm authores, & credentes, quàm tenentes, vel legentes ſcienter, in excommunicationem latam in *e.1. Bullæ in Cœna Domini*, quia talis doctrina eſt hæreticalis, ita *Suar.lib.2.cap.19. num. 8. loco cit. Armilla verbo, Aſtrolog.num.1. Filiuc. tract.24. num. 85. Arnald. Albert tract.de agnoſc.aſſert.hæret. q.16. num. 1. & 11.* Idem ſi aſſeratur huiuſmodi artem Aſtrologiæ iudiciariæ, ſeu diuinatoriæ non eſſe ab Eccleſia improbatam, vt *Farinac.quæſt.181.num.61.* vbi alios allegat: quæ intelligas ſi author ibi ex profeſſo tractet de hoc errore, quia iam apparet eum eſſe hæreticum; ſi autem obiter tantum hunc errorem liber contineat, ſi author eſt aliàs reputatus Catholicus, non habet locum excommunicatio in Bulla Cœnæ Domini, ſed Indicis. In dubio autem author hæc docens præſumitur hæreticus. *Bonacin.de cenſur. partic.diſ.1.q.2.pun.4.num.4. cum Farinac.& Duardo.*

Tertius caſus eſt, ex Bulla Vrbani VIII. incipit, *Inſcrutabilis*, edita anno 1631. Kal. April. quando quis per media ſuperſtitioſa inquirit de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, vel Sedis Apoſtolicæ, vel de vita, & morte Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, vel eius conſanguineorum vſque ad tertium gradum, v.g. conſulendo ſuper his Ariolos, Aruſpices, Vaticinatores, vel Aſtrologos, &c. Item ſi quis talia iudicia recipiat etiam ſponte ſibi oblata vel eis vtatur, vel ſcienter ea retineat, vel alteri oſtendat. Item ſi quis talia iudicia, ſeu pronunciationes faciat, etiam ſi aſſerendo ſe non certò affirmare; vel à ſe facta retineat, vel det alijs, vel oſtendat, vel de eis verbo, aut ſcripto etiam improbando tractet. Tales enim delinquentes, tàm ſæculares, quàm Eccleſiaſtici, Epiſcopis inferiores, omnes incurrunt eo ipſo pœnas excommunicationis, & reatus læſæ Maieſtatis, ſcilicet confiſcationis bonorum etiam feudalium, & priuationis beneficiorum, dignitatum, officiorum Eccleſiaſticorum, & inhabilitatis ad prædicta; & Eccleſiaſtici degradandi ſunt, & Curiæ ſæculari tradendi ad pœnam corporalem ſtatutam, ibidem. Epiſcopi verò, & ijs maiores Prælati incurrunt pœnam excommunicationis, & priuationis Eccleſiarum, & beneficiorum; & inhabilitatem ad huiuſmodi. Cognitio autem harum cauſarum reſeruata eſt Romæ Vicario, & Auditori Cameræ; extra vero in Prouincijs, Legatis, & Nuncijs. In alijs autem locis Ordinarijs locorum, & vbique etiam Inquiſitoribus contra hæreticam prauitatem. Additum eſt etiam in ea Bulla, vt Eccleſiaſtici præſumentes impedire dictos Iudices, ſeu perturbare dictarum cauſarum cognitionem, incurrant eo ipſo pœnas excommunicationis, & priuationis beneficiorum, officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis.

Nota quòd dictæ pœnæ non procedunt contra inquirentes de affinibus Papæ, quia non continentur nomine conſanguineorum, maximè in pœnalibus, *Ioan. Andr.in cap.ſciant cuncti, de elect.in 6. Specul.tit.de reſer. præſentan.§. ratione autem impetrantis, verſ. quid de collateralibus.*

Nota ſecundò, quòd abſolutio dictarum excommunicationum ita fuit in Breui reformationis Sacræ Pœnitentiariæ ab eodem Vrbano Papa Octauo reſeruata, vt Sacra Pœnitentiaria non poſſit abſoluere prædictos inquirentes per media præfata: quoad alios autem in eadem Bulla comprehenſos non fuit reſeruata abſolutio in illo Breui.

V. Superſtitionis crimen, ſecundùm aliquos, reddit ipſo facto infamem infamia iuris, & conſequenter reddit irregularem, etiam pœnitentia peracta: ita *Syluest. verbo, Superſtitio, q. 11. Maiolus lib.5. cap. 31. §.quid igitur*, facit *c.quiſquis, 2.q.8.* vbi dicitur tales non eſſe admittendos ad accuſandum. Sed contraria eſt verior, quod iſti non ſint ipſo iure infames, neque irregulares, niſi poſt ſententiam condemnatoriam, *Sanch. lib.2. in decal. c.38. num.9. Suar. tom 1. de relig. tract.de ſuperſt.lib.2.cap.19.num.3. & 13. Filiuc tract. 24 num. 197.* Sequuta autem ſententia condemnatoria, ſunt infamia iuris notati, & irregulares, quia eſt crimen publicum: ita *Borgaſ. de irregular. par.6. tit.de ſortil.n.7.& 8. Abb. in c. 1. in fin. de ſortil.* per *c. conſtituimus, 3.q.5. & c.quiſquis, 2.q.8.* Imò quia hoc crimen eſt depoſitione dignum, *cap.ſiquis Epiſcopus, 26. q.5.ibi gloſſ. & Turrecr. Azor. tom.1.lib 9. c.26. §.quæres an ipſo iure. Diaz in praxi c. 100. num. 2.* Ideo ſi fuerit notorium de iure, vel de facto, reddit infamem, & irregularem ſecundum magis communem. *Sayr. lib.7.cap.12.num.3.* quamuis alij diſſentiant, vt *Garzias p.7.c.8.n.66.& p.11.c.3.nu.113.& 117. Laym.tract.de irregul.c.4.§.dico 3.*

VI. Superſtitionis exercitio lucra acquiſita reſtituenda eſſe pauperibus quidam dicunt, vt in teminis de Mathematicis eſt *tex.*in *c.non ſanè, 14.q.5.* Sed communiter contrarium tenent DD. niſi Aſtrologus, vel Magus, ſeu Superſtitioſus ementitus ſit, ſeu finxerit ſe præſtare, quod non poterat, & tunc tenetur danti reſtituere: ita *Petrus Nauarra lib.2.de reſt.cap.2. num.113. Sanch.lib.2.cap.38.num.96. Layman lib.4 tract.de ſuperſtit. cap. 4. numer. 8.* & probatur *l. item apud, §. ſi quis Aſtrologus, cum gloſſ.verbo, non poteſt, ff.de iniur.*

C A P V T I,

Suſpenſionem violantes, & alia de ſuſpenſione.

Vide *verbo, Cenſura.*

C A P V T I,

Teſtamenta, ſeu vltimas voluntates exequi negligens.

SI teſtator non determinauit tempus, intra quod legata, ſeu relicta ſint exequenda, executores, ſeu hæredes tenentur legata pia, & prophana quamprimum poſſunt exequi pro foro conſcientiæ, *c. ſi hæredes, de teſtam. Eman.Sà, verbo, Legatum, num. 22. Sanch. opuſc.lib.4. cap.1.dub.53.num.6. Molina tom. 1. diſput. 251.§. dubium item eſt*, qui ait differentem notabiliter exequi ſine cauſa rationabili, cùm poſſit exequi peccare mortaliter, & *Layman lib. 3. tract. de vltim. voluntat. cap. 11.& 12. Abb.in dicto cap.ſi hæredes, num.5. Couarr.num.4.* qui omnes concludunt dilationes conceſſas à iure ad ſoluenda legata, procedere tantum, quoad pœnas iuris incurrendas. Item pro foro externo

... o poteſt Epiſcopus differentem exequi ſine cauſa rationabili, etiam ante annum, vel ſex menſes, cogere ad exequendum per cenſuras Eccleſiaſticas, vel interdicendo ei bonorum adminiſtrationem defuncti: ita ex d. c. *ſi hæredes*, tenet *Couarr. Molina, Laym. & Sanch. loco cit.*

I. Si hæres, vel executor differat ſoluere legata pia vltra ſex menſes, numerandos à die publicationis teſtamenti, & notitiæ habitæ, tenetur ea ſoluere cum fructibus omnibus, & vſuris, & emolumentis, quæ à die mortis defuncti percipi potuiſſent. §. *ſi autem hæres* ... *verſ. ſi autem legatum, Auth. de Eccleſ. tit. Abb. Imola, Barbat. in d. cap. ſi hæredes, ibi. Couarr. num. 5. Sanch. loco cit. diſp. 56. num. 1. Molina diſp. 251. §. quando à* ... *ore.*

Hic aduerte, quod fructus legati prophani non debentur legatario, niſi qui percepti ſunt à die aditæ hæreditatis, vel à die moræ adeundi, vt latè *Sanch.* probat, & de communi teſtatur *opuſc. lib. 4. cap. 2. dub. 16. num. 1. & 8.* Fructus autem legati pij debentur legatario, quatenus ſunt percepti, à die mortis teſtatoris, quia ex tunc eſt dominium ipſo iure tranſlatum, etiam ante aditam, per *l. fin. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Tiraquell. de priuileg. piæ cauſæ, capit. 53. Molina diſp. 194. colum. 1.* At poſt ſex menſes tenetur etiam præſtare vſuras legales, id eſt moratorias, quantum ſcilicet intereſt ratione iuſti lucri ceſſantis, vel damni emergentis, ex dicta Auth. vt exponit *Lupus in l. curabit, comment. 1. §. 3. num. 36. & 65.* & quidem etiam ante ſex menſes pro foro conſcientiæ, poſita mora, vt ſupra dictum eſt, teneretur hæres præſtare dictas vſuras, ſeu intereſſe.

II. Si hæres, ſeu executor ſemel monitus à Iudice, vel eius nuncio, ſeu litteris, non exequatur intra annum, perdit omne lucrum, & commodum ex illa vltima voluntate ſibi aliàs proueniens. *Auth. hoc amplius C. de fideic. & Auth. de hæred. & Falc. §. ſi quis autem, & §. vltim.* & habetur in *d. cap. ſi hæredes, de teſtam. & ibi Canoniſtæ. & Barboſ. num. 2.* & hanc pœnam eſſe latæ ſententiæ: ſeu ipſo iure incurri, dicunt *gloſſ. in d. §. ſi quis autem, verbo auferri. Bal. Salic. Iaſ. Angel. & Corn. in dict. Auth. hoc amplius, Barboſ. loco cit. Menoch. de arbitr. caſu 498. num. 58.* & communem dicit *Matienzo apud Sanch. lib. 4. capit. 1. dub. 56. num. 7. Sanchez tamen. num. 8.* contrarium tenet cum *Couar. Angel. Caman. Padilla, Tello, Nauarr. & Lopez,* quia verbum *amittat* ibi poſitum, eſt futuri temporis, ideo ſententiam exigit. Illud eſt certum, non obligare hanc pœnam ante declaratoriam ſententiam, cum ſit priuatiua iuris quæſiti, vt *Laym. c. 11. num. 13. in fin. Molina diſp. 251. §. illud etiam.*

Amplia hanc pœnam, vt proc[illegible] executores Eccleſiaſticos ſæculares, & reg[illegible] vt *Barboſ. in d. c. ſi hæredes, nu. 5.*

Limita, quod executor non priuatur legitima, ſeu eo, quod ex iuris diſpoſitione aliàs ſibi debebatur, ſed tantum, quod ex voluntate teſtatoris ſibi deferebatur, vt *dict. Auth. hoc amplius,* & latè *Barboſ. in d. cap. ſi hæredes, num. 6.* Sed hoc verum, quoad legata prophana: nam differens ſoluere, ſeu exequi legata pia, priuatur etiam legitima, vt de communi teſtatur *Barboſ. num. 11.* cum allegatis ibidem.

III. Præterea hæres, ſeu executor monitus differens exequi relicta per annum integrum, priuatur munere executoris, & defertur Epiſcopo quo ad legata pia; quod eſt certum: ſed quoad prophana ſecundum receptiorem defertur ſolum Eccleſiaſtico Iudici, ſeu Epiſcopo, ſi præuenit in cauſa, quia hoc iudicium compellendi executores eſt mixti fori: ita *Abb. in dict. cap. ſi hæredes, nu. 7. & in cap. cum eſſes, n. 33. Molina diſp. 251. §. dubium autem Sanchez lib. 4. opuſc. cap. 1. dub. 54. num. 8. per d. Auth. hoc amplius & cap. 3. de teſtam.* Si autem præuenit Iudex laicus; tunc alij à iure ſunt aſſignati executores ordine ſucceſſiuo. *dict. Auth. hoc amplius, & Doctores citati.* Requiritur autem monitio ſaltem vna facta per Iudicem, ſiue perſonaliter, ſiue edicto, ita vt annus incipiat currere à die monitionis, vt *Sanchez dub. 54. numer. 10.* qui plures allegat, & alios allegat, & ſequitur *Barboſ. in d. c. 3. num. 3.* ſecundum magis communem.

Adde, quod hæc pœna priuationis eſt latæ ſententiæ, vt *Sanch. num. 16.* cum communi, & *Barboſ. in d. c. ſi hæredes num. 2.* Imò etiam ante annum priuatur executor eo munere, ſi bis monitus ab Epiſcopo, vt intra certum tempus legata pia exequatur, non paret, vt *Sanch. n. 13. Surdus de aliment. tit. 8. priuil. 32. n. 7. & 8.* & per eos adducti.

CAPVT I.

Teſtimonij cauſam fingens, ob quam Iudex ad mulieris examinandæ domum accedat.

In c. *mulieres, de iud. in 6.* Mulieres ſæculares inuitæ perſonaliter extra caſus a iure expreſſos ad iudicia trahi non debent: quod ſi neceſſarium fuerit mulieris teſtimonium, mittatur ad eam tabellio, vel ſi id fieri non poſſit, tunc Iudex ad eam perſonaliter accedat: ſi autem [illegible]gatur cauſa talis, ob quam Iudex debeat perſon[illegible]ter accedere ad domum mulieris, fictor huiuſmodi ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat; quæ tamen non eſt reſeruata, vt *gloſſ. ibi verbo incurrat.* Mulieres autem religioſæ, neque volentes, perſonaliter ad tribunalia vocandæ ſunt; & quidquid contra præmiſſa actum fuerit, eſt irritum, & inane ex *dict. cap.*

Limita, quod non ſufficit ad pœnam excommunicationis fictio cauſæ, niſi ſequatur acceſſus Iudicis; non tamen requiritur, vt ſequatur examen: ita *Caiet. verb. excommunicatio, cap. 59. Nauarr. cap. 27. num. 125. verſ. 18. Suar. de cenſur. diſp. 23. ſect. 4. num. 13. Sayr. lib. 3. cap. 34. num. 13. Tolet. lib. 1. capit. 38. §. octaua, Ioan. Andr. in dict. cap. mulieres, ibi. Anchar. nu. vlt. Franc. num. 2.*

Limitant ſecundò aliqui, vt text. ſolũ procedat de Iudicibus Eccleſiaſticis, vel ſæcularibus in terris Eccleſiæ, quia iura Canonica pœnalia, vel exorbitantia à iure cõmuni, ſimpliciter loquentia de Iudicibus circa praxim iudiciorum regulandam, ſolum intelliguntur de Iudicibus Eccleſiæ ſubiectis, *gloſſ. in Clem. diſpendioſam, verbo. vſuris, de Iudic.* & ita in terminis *Gemin. &*

Franc. in d. cap. mulieres, in fin. Sed contrarium verius videtur, quia lex Canonica ſtatuens aliquid ad vitandum periculum peccati, generaliter intelligenda eſt pro vtroque foro, vt ait *Suar. num. 15. Clarus §. fin. q. 28. quæro igitur.*

Nota, quod quando teſtes ad Iudicem venire non poſſunt, propter iuſtum impedimentum, vt hic, vel alias ob valetudinem, &c. Iudex debet mittere ad eos domum examinatorem peritum, ad eorum dicta excipienda, vt *c. ſi qui teſtium, ibi gl. & DD. communiter de teſt. Rota deciſ. 44. in collec. Farin, de contr. & crim.* vbi ait communem.

CAPVT I.

Torneamenta agentes.

Vide *verbo, Ludus, c. 3.*

CAPVT I.

Tranſmarinam peregrinationem aſſumentes ſine licentia Papæ.

Vide *verbo, Peregrinatio, c. 2.*

CAPVT I.

Tutelæ, vel Curæ munus Eccleſiaſticis imponentes, & illud Eccleſiaſtici acceptantes.

I MVnus tutelæ, vel curæ iniungens Clerico, vel Monacho, aliquando incurrit in cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, vt dixi ſupra *verb. Immunitas, c. 3. nu. 2.*

II. *In can. peruenit 86. diſt.* Ex Concilio Chalced. c. 3. Decreuit Sancta Synodus neminem de ijs, qui clero annumerantur, hoc eſt Epiſcopum, ſiue clericum, aut monachum, miſceri ſæcularibus pr[illegible]ationibus; niſi fortè qui legibus ad minorum ætatis tutelas, ſiue curationem inexcuſabiles attrahantur, aut ab Epiſcopo ad curationes rerum eccleſiaſticarum, vel orphanorum, ac viduarum deputantur. Si quis vero tranſgreſſus fuerit hæc præcepta, correctioni eccleſiaſticæ ſubiaceat.

Ex hoc tex. aliqui putant, quòd acceptantes tutelam teſtamentariam, vel datiuam incurrant ſuſpenſionem ipſo facto, propter illa verba correctioni eccleſiaſticæ ſubiaceant; quia verbum ſubiaceat ſolet importare canonem latæ ſententiæ, vt dixi ſæpius, & notaui in indice verbo ſubiaceat. Et ita in hoc caſu tenet *gl. in dict. can. peruenit, verbo correctionis.* Contraria tamen ſententia eſt communis, eos ſcilicet nullam incurrere ſuſpenſionem, ſed ſolum eſſe puniendos arbitrio Prælati, per illa verba, correctionis &c. ita *Hugo, Archid. & Turrecrem. ibi. Nauarr. conſ. 1. n. 5. Ne Cler. vel Monach.*

Nota primò, quod Clerici poſſunt acceptare tutelam legitimam, ſed non tenentur, quia ab omnibus ciuilibus muneribus ſunt exempti; ita *gl. in d. cap. peruenit, verbo tutelas. Molina tom. 1. de inſt. diſp. 21. §. clerici, Sanch. in decal. lib. 6. cap. 14.* cum communi. Monachi autem eam non poſſunt acceptare, ſecundum probabiliorem, vt *Sanch. ibi n. 25.*

Nota ſecundò, quod ſi clerici, vel monachi tutelam, vel curam teſtamentariam, vel datiuam ſuſcipiant gerendam, nulliter ſuſcipiunt, & acta ipſorum erunt nulla ipſo iure, vt de communi teſtatur *Sanch. loco cit. num. 23.*

Nota tertiò, dubiam eſſe quæſtionem, an Laicus tutor vel curator exiſtens poſſit clericus fieri. Et primo eſt certum, quod tutor, vel curator legitimus poteſt promoueri, quia non repugnat ſtatui clericali, vt ſupra dixi, & ita *Innoc. in cap. vn. de oblig. ad ratioc.* & veriorem dicit *Syluester verb. Ratiocinia num. 3.* & tenet *Ber. Diaz, ibi Salzedo, cap. 20. praxis num. 2.* De tutore autem, vel curatore teſtamentario, vel datiuo ſunt duæ ſententiæ. Aliqui dicunt quod quia tutela, & cura eſt munus publicum, vt *§. 1 inſt de excus. tutorum*; conſequenter tutores, & curatores dicuntur obligati ad ratiocinia publica, & ideo non poſſunt, niſi admin[illegible]ratione depoſita & ratiocinijs abſolutis promoueri, iuxta quæ diximus *verbo obligati cap. 2 num. 3.* & ita tenent *Vgolin, de irregularit. cap. 58. §. 1. num. 1 Tolet. lib. 1. cap. 60. nu. 2.* vbi ait eſſe communem ſententiam. Alij dicunt, quod tutela, & cura eſt munus priuatum ciuile, non publicum, vt habetur *in l. Athletæ, §. tutela. ff. de excuſ. tut.* & ideo tutores, & curatores finito officio, etiam nondum redditis ratiocinijs, poſſunt promoueri ad clericatum, dummodo non ſit periculum manifeſtum, eos condemnandos eſſe de dolo, ratione malæ adminiſtrationis: & hanc ſententiam tenet *Syluest. ver. Ratiocinia. num. 2. Sayr. de cenſur. lib. 6. capit. 14. num. 8. in princ. Bern. Diaz cum Salzedo in praxi, cap. 20. num. 2.* vbi tantum excipit tutores Principum. *Bonaccin. de cenſur. diſ. 7. q. 2. pun. 4. num. 4. Barboſ. in d. cap. vn. de oblig. ad ratioc, num. 2. in fin.* & hæc ſententia magis communis, & verior mihi videtur: quia vt ait *gloſſ. communiter recepta tit. verbo publicum munus. & in d. l. Athletæ. §. tutela* tutela dicitur munus publicum authoritate, quia iniungitur etiam inuitis ex publica poteſtate: vtilitate verò eſt munus pri[illegible]tum. In caſu autem noſtro cùm tractetur de tutela [illegible] ordine ad rationes reddendas, co[illegible]ideretur que vt [illegible]ſpicit priuatam vtilitatem principaliter, ſcilicet [illegible]nam, & bona pupilli; dicenda ſunt ratiocinia p[illegible]uata.

Nota quartò, quod Clericus exiſtens, ſi munus [illegible]telæ ſubeat, poteſt promoueri, dummodo ſi tutela [illegible] teſtamentaria vel datiua, eam deponat, vt *Barboſ. in cap. vnic. num. [illegible] cum ibi alleg.*

Nota [illegible] tutor, vel curator damnatus iudicio tut[illegible] diſtrahendis, de dolo malo, efficitur i[illegible]ámis, & conſequenter irregularis erit, *ex l. 1. ff. [illegible] qui not. infa. can. irreligioſ. [illegible] 87. diſt. ibi Archid. num. 1.* & dixi ſupra *verbo obligati, cap. 2. num. 2.*

Nota ſextò, quod tutor, & curator, ſi velit ingredi religionem bono zelo, poteſt id facere rationibus redditis; & hæc eſt iuſta cauſa excuſandi ſe ab hoc publico munere, per ea quæ dixi ſupra *verbo obligati, cap. 2. num. 2.* & multo magis ſi vouit religionis ingreſſum ante-

antequam tutelæ, vel curæ munus ſubiret. Imo in hoc caſu aliàs reſpondi teneri tutorem deponere tutelam, religionemque ingredi, quia munus tutelæ inuenit eum iam præuentum voto, & ſtatus ipſius iam erat mixtus, ſeu implicitus, & idem hoc caſu iudicandum de eo, quod de Religioſo, per ea, quæ docet *Bal. in l. 1. in fin. C. an ſeru. ex ſuo fac. Anan. in d. capit. vn. de oblig. ad ratioc. in fin. Iaſon. in l. cum quædam puella num. 11. ff. de iuriſd. om. iud. Balb. deciſ. 229.* Sed hæc intelligas, ratiocinijs prius redditis, & debitis perſolutis, vt dixi *d. verb. obligati cap. 2. n. 1.* & dummodo alius remaneat, vel prouideatur tutor, vel curator idoneus pupillo, ſeu minori; Qua in re ad intelligentiam breuiter dico, quod cum per profeſſionem hic tutor mortuus ciuiliter reputetur, *l. Deo nobis, ibi gloſſ. ver. legitimè C. de Ep. & cler.* ideo ſi erat ipſe tutor teſtamentarius, vel legitimus, non ſolus, ſed cum alijs, remanent alij, ſi ſunt ſufficientes; niſi teſtamentarij dati ſint cũ clauſula, vt vnus non poſſit ſine alio adminiſtrare, vt *Rot. infra cit.* alias in eius locum à Iudice alius dandus. Si verò erat ſolus teſtamentarius, eo profeſſionem faciente, ſuccedit tutor legitimus; Si autem erat legitimus, ſuccedet datiuus (ſi nullus alius ſit conſanguineus, qui ſuccedat) hæc habentur *in l. ſi quis ſub conditione ff. de teſtam. tut. l. inteſtato ff. de legit. tutor. & vtrobique gl. & gl. in l. 1. in fin. C. de teſtam. tut. Ibi Salyc. nu. 3. Anton. Piaggius trac. de tutor. & cur. q. 9. n. 8. Rot. Buratt. dec. 384. per totam.* Sed ſi erat ſolus teſtamentarius, eo manente (in nouitiatu, datiuus prouidendus eſt à Iudice) quia poſſet ad ſeculum, & ad tutelam redire *per §. 2. & 3. Inſt. de Attil. tut.*

CAPVT I.

Vacantium Eccleſiarum, ſeu beneficiorum bona, vel fructus occupantes.

QVicunque vacantis Eccleſiæ, ſeu beneficij bona vel fructus occupat per vſurpationem, id eſt tanquam ex iure ſibi non verè competenti, incurrit excommunicationem Papæ reſeruatam, nec abſoluendus, niſi ſatisfactione præcedente: & ſi vſurpantes ſunt Patroni illius Eccleſiæ, ſeu beneficij, ipſo facto ſunt priuati iure patronatus. Clerici autem, ſiue vſurpantes, ſiue conſentientes, vltra pœnas prædictas, incurrunt priuationem omnium beneficiorum, & inhabilitatem ad beneficia conſequenda, ex Trid. *ſeſſ. 22. cap. 11. reform.*

Item occupantes per vſurpationem fructus, vel prouentus, vel iuriſdictiones Eccleſiarum vel beneficiorum incurrunt in excommunicationem latam in *cap. 17. Bullæ in Cœna Domini.* Quia licet ibi tantùm ſit ſermo de dictis rebus pertinentibus ad Papam, & Sedem Apoſtolicam, & ad perſonas Eccleſiaſticas, ratione Eccleſiarum, ſeu beneficiorum ſuorum; tamen etiam Sede vacante dicti fructus, & bona dicuntur pertinere ad perſonas Eccleſiaſticas, ſaltem in genere, idest ſucceſſores, quibus poſtea conferentur Eccleſiæ, ſeu beneficia vacantia: & ita tenent *Suarez de cenſur. diſput. 21. ſect. 2. numer. 97. Nauarr. capitul. 27. numer. 70. verſ. ſexta. Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 21. numer. 4.* eſt communis contra *Caiet. verbo excommun. capit. 27. Tolet. lib. 1. cap. 9. numer. 6.* Sed quo ad fructus, & bona, quæ vacante beneficio capit Camera Apoſtolica ratione ſpolij, non poteſt eſſe dubium, quin ſit locus excommunicationi *in dict. capitul. 17. Bullæ in Cœna Domini.*

Eſt tamen aduertendum, quod multi putant, Bullam ibi loqui tantum contra vſurpantes vigore laicæ poteſtatis publicæ, vt *Soſa ſuper Bulla in Cœnâ Domini, diſput. 90. Vgolin. in d cap. 17. verſ. vel etiam, Nauar. cap. 27. num. 71. Alter. ibi cap. 2. col. 3.* Sed quod procedat de quocunque vſurpante quauis poteſtate, tenet *Regin. lib. 9. cap. 25. num. 372. Duard. Filiucc.* quos ſequitur *Bonacc. ſuper eadem Bulla, quæſt. 18. punct. 3. numer. 2.*

Aliæ etiam ſunt cenſuræ ſpecialiter latæ contra vſurpantes, vel occupantes bona, vel fructus Eccleſiarum, & beneficiorum vacantium, de quibus infra dicemus.

CAPVT II.

Vacantium Eccleſiarum, vel piorum locorum bona occupare præſumentes per vſurpationem iuris patronatus, ſeu cuſtodiæ in eiſdem, & ad hæc Clerici cooperantes.

IN *c. generali, 13. de elect. in 6.* fertur excommunicatio nulli reſeruata contra omnes, qui regalia, cuſtodiam, ſeu guardiam, aduocationis, ſeu defenſionis titulum in vacantibus Eccleſijs, Monaſterijs, ſeu quibuslibet alijs pijs locis de nouo vſurpare præſumentes, bona earundem Eccleſiarum, ſeu locorum vacantium occupare præſumunt; & contra Clericos, & Monachos, & perſonas earundem Eccleſiarum, ſeu locorum hæc fieri procurantes. Item fertur pœna priuationis, ſeu inhibitionis à perceptione fructuum, ſeu prouentuum earundem Eccleſiarum, ſeu locorum contra Clericos, qui talia facientibus ſe non opponunt, vt deberent.

Nota primò, quod ad incurrendam præfatam excommunicationem, & pœnas, requiritur, vt duo concurrant in principali delinquente, ſcilicet vſurpatio tituli iuriſpatronatus, ſeu cuſtodiæ, ſeu aduocatiæ, & ſimul occupatio de bonis earundem Eccleſiarum, ſeu locorum Eccleſiaſticorum vacantium: ita *Nauarr. cap. 27. num. 123. Suar. de cenſur. diſp. 23. ſect. 4. nu. 6. Tolet. lib. 1. cap. 39. circa quartam excommun. Sayr. lib. 3. cap. 34. num. 10. Filiucc. tract. 14. n. 56.*

Nota ſecundò, quod illa pœna inhibitionis à perceptione fructuum, &c non eſt cenſura ſuſpenſionis, ſed pœna puta eccleſiaſtica priuationis fructuum, ſeu prouentuum, quia non eſt inducenda cenſura, niſi eam verba ſonent. *Reginal. lib. 30. tract. 2. numer. 182. Roderic. qq. regul. 18. art. 1. §. 1. tom. 2. Filiucc. tract. 20. num. 215. Eman. Sà, verbo, Confeſſor, numer. 11. Suar. diſp. 23. ſect. 4. num 7. in fin.* Vnde dicit *Suarez* non teneri Clericos per ſe exequi eam pœnam, ſed requiri declaratoriam, ſeu executoriam; ſed ego puto eos teneri abſtinere in conſcientia à tali perceptione, ſub peccato mortali, ratione præcepti iniuncti, per illa

verba

verba *diſtrictius inhibemus*, & ita ſentit *gloſſ. ibi verbo inhibemus.*

Nota tertiò, pœnas iſtas latas contra non impedientes cùm debeant, ſecundum probabiliorem intelligi procedere contra eos, qui tenebantur ex iuſtitia, ſeu ex officio impedire, & non tantum ex charitate: ita *Archid. in d. cap. generali Suar. loco cit. numer. 7.* Omnes autem Clerici eiuſdem loci, ſeu beneficij tenentur extraneum à tali vſurpatione, & occupatione impedire ex iuſtitia, non autem Clerici extranei, per ea quæ habet *Leſſ. lib. 2. c. 13. n. 75. Sotus lib. 4. de iuſt. q. 7. art. 3.*

C A P V T III.

Vacantium Eccleſiarum Sæcularium, vel Regularium bona, Clerici earundem occupantes.

IN *cap. quia ſæpe, de elect. in 6.* ſtatuitur, ne vacante Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, vel Regulari, Capitula, aut Collegia, aut Conuentus, earumue ſingulares perſonæ, de bonis relictis à defuncto Prælato, ſeù fructibus Eccleſiæ vacantis (quæ omnia, vel in vtilitatem Eccleſiæ expendi, vel ſucceſſori reſeruari debent) occupent, diuidant, ſurripiant dilapident, vel conſumant, non obſtante quocunque priuilegio, vel conſuetudine; præſumentes autem contra facere incurrant ſuſpenſionem ab officio, & à quibuſcunque beneficijs donec plenè reſtituant.

Nota quod ait fore ab officio ſuſpenſos, intelligendum de officio ordinis, & iuriſdictionis. *Suar. de cenſur. diſp. 26. ſect. 1. num. 11. Sayr. lib. 4 cap. 2. num. 2. & 7.* Quod autem ait, fore ſuſpenſos à beneficijs, aliqui intelligunt etiam ab omnibus beneficijs, vbique locorum, vt ait *gloſſ. ibidem Gemin. num. 17. Anchar. num 3. Franc. num. 2.* Sed ſecundum communem eſt à beneficijs, tantum, quæ in ea Eccleſia læſa obtinentur, *gloſſ. in Clem. 2. verbo, beneficiorum, de vit. & hon Cleric. Sayr. lib. 4. cap. 6. num. 25. Suarez diſp. 26. ſect. 1. num. 21. Abb. in cap. paſtoralis, §. verum, num. 21. de appellat.*

Nota ſecundo, quod hæc cenſura ſuſpenſionis, facta integrali reſtitutione, ceſſat, nec indiget abſolutione, *gloſſ. ibid. Gemin. numer. 17. Anchar. num. 3. Franc. num. 2.* & de communi teſtatur *Vgolin. de cenſ. tab. 4. §. 2. num 4.*

Nota tertiò, quod non dicitur facta plena reſtitutio, ſi deficiat etiam in minimo, vſque ad vnum ouum, vt *gloſſ. ibi verbo, plenè. Archid. Anchar. ibi in fine Franc. num. 2. Sayr. lib. 4. cap. 17. num. 6. & 7. Vgolin. tab. 4. de ſuſp. cap. 4. §. 2. num. 7.* Neque ſufficit cautio etiam idonea, *gloſſ. in cap. præſenti, verbo, reſtitutionem, de off. ordin. in 6. ibi Gemin. num. 17. Anchar. num. vlt.* Tamen *Vgolin. loco cit.* ait ſufficere, ſi is ad quem res pertinet, debitum condonauerit, vel fidem ei habuerit de futura reſtitutione, dilatione conceſſa; idque verum puto.

Nota quartò, quòd hæc decretalis non loquitur, niſi de Eccleſijs, vt ſupra, non autem de alijs beneficijs, quia de his eſt alibi cautum, vt *c. ſeq.* dicemus: & ita *gloſſ. in d. cap. quia ſæpè, ibi Barboſ. num. 7. Boer. deciſ. 340. numer. 2.*

Nota quintò, quòd hæc Decretalis procedit de iure communi. An autem pœnæ iſtæ procedant etiam, quando Camera Apoſtolica capit ea bona iure ſpolij, dicam *c. 6. ſeq. & c. 4. in fin.*

C A P V T IV.

Vacantium beneficiorum bona occupantes collatores, Patroni, vel Cuſtodes eorundem.

IN *c. præſenti, de offic. ordin. in 6.* ſtatutum eſt, ne Ordinarij collatores, aut Patroni, aut cuſtodes beneficiorum, ſeu locorum eccleſiaſticorum quorumcunque vacantium occupent, aut in ſuos vſus conuertant fructus eorundem, aut bona dimiſſa à defunctis Rectoribus dictorum beneficiorum, ſeu locorum, quę vel iure ſpolij ad Eccleſiam eandem pertinent, & in eius vtilitatem conuertenda, aut ſaltem ſucceſſori reſeruanda, niſi ſpeciali priuilegio, aut conſuetudine legitimè præſcripta, aut alia rationabili cauſa ipſis occupantibus competant; quo tamen caſu fieri debet deductio pro oneribus Eccleſiæ ſupportandis, ſeu Miniſtris alendis, & ære alieno ſoluendo. Si quis autem contra prædicta agere præſumat, Epiſcopi incurrunt ipſo facto ſuſpenſionem, ſeu interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ; inferiores verò Clerici ſuſpenſionem incurrunt ab officio, & beneficio; & durant hæ cenſuræ, quouſque reſtitutionem fecerint de prædictis.

Nota, quòd ex cauſa rationabili Epiſcopus poteſt beneficij vacantis fructus applicare ſuæ menſæ, vel alteri piæ cauſæ, dummodo hæc concurrant: Primò, quod applicet ad tempus, non perpetuò. Secundò, quòd faciat hoc palam, & cum conſenſu Capituli. Tertiò, quòd non fiat præiudicium alteri habenti ius ſuper illis fructibus, vt hodie in multis locis habet Camera Apoſtolica. Quartò, quòd id fiat tempore vacantiæ; ita *gloſſ. in c. vn. vt Eccleſ. benef. ſine dimi. conſ.* & magis communem ait *Felin. in cap. cum acceſſiſſent, num. 34. de conſt.*

Nota ſecundò, quòd debita contracta à beneficiato defuncto in vtilitates Eccleſiæ, vnde illa ſit facta melioris conditionis, non ſunt ſoluenda ab hæredibus beneficiati de patrimonialibus, ſed de redditibus Eccleſiaſticis remanentibus Eccleſiæ, vel de acquiſitis per tales redditus à beneficiato eodem defuncto, vt *gloſſ. hic, verbo, debitis, Nauarr. §. 9. de ſpolio, num. 6. Filiuc. tract. 43. cap. 6. num. 13.*

Nota tertiò, quòd neque hæc Decretalis, neque altera, de qua dixi *cap. præced.* procedunt hodie in beneficijs, & bonis, ſeu fructibus ſpolio Cameræ Apoſtolicæ ſubiectis; quia hæ Conſtitutiones ſolùm loquuntur de illis fructibus, & bonis, quæ ad eandem Eccleſiam pertinent iure ſpolij, vel ſucceſſori in eadem, prout de iure communi.

Nota quartò, quòd hic non derogatur priuilegijs, & præſcriptionibus.

Nota quintò, quòd Patronus laicus non habet cuſtodiam Eccleſiæ patronatæ, ſed tunc cuſtodia ad

Piæ

Prælatum pertinet, ad quē pertinet inſtitutio, qui deputabit Oeconomum beneficio vacanti, *vt c.cum vos, ibi gloſſ. verbo,Oeconomus, de off. ord.* At Patronus Eccleſiaſticus, ideſt qui ratione beneficij ſui competit ius patronatus,habet cuſtodiam beneficii vacantis, *c. bonæ de appell.*& ita *Lambert.de iur. patr.p.2.lib.2.q.1.a.29.*

CAPVT V.

Vacantium beneficiorum in Eccleſijs ſuis fructus annales occupantes prætextu conſuetudinum, vel priuilegiorum.

1. Extrau. *vn.ne Sede vacante*, ſtatutum ſuit, vt in Eccleſijs, in quibus ex conſuetudine longi temporis, priuilegio, vel ſtatuto, fructus, ſeu obuentiones beneficiorum in eiſdem vacantium, vel etiam poſt eorum prouiſionem, pro primo, vel ſecundo, vel vlteriori anno, defuncto, aut fabricæ, aut Eccleſiæ, aut perſonis, aut annalia huiuſmodi habentibus applicanda eſſent in totum; tale ius habentes nihil exinde percipiant, vltra ſummam, pro qua vnumquodque dictorum beneficiorum ſolet in decimæ ſolutione taxari; & reliquum remaneat ſucceſſori in dicto beneficio; vel ipſi ius habentes dimittant dictam ſummam taxatam ſucceſſori, & reliquum ſibi accipiant, itaut intra decem dies poſtquam ſciuerint beneficia ipſa vacare, eligere alterutrum teneantur: aliàs optio ad dictum ſucceſſorem tranſeat ipſo iure. In illis autem Eccleſijs, in quibus decimarum taxatio non eſt facta, fructus, & obuentiones beneficij vacantis, quos in decima ſoluere conſueuit, per medium diuidantur, & eorum medietatem habeat is, cui ius annalium in eo competit beneficio, & alia medietas relinquatur beneficiato pro ſua ſuſtentatione, & oneribus Eccleſiæ ſuſferendis. Quòd ſi alter non ſit contentus tali medietate, ea tranſeat ad alterum cum oneribus Eccleſiæ. Si quis autem prædictorum vltra præmiſſa perceperit, illudque ijs, ad quos pertinebit intra menſem non reſtituerit cum effectu, ſi ſit Epiſcopus, à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ eo ipſo nouerit ſe ſuſpenſum; Capitulum, Vniuerſitas, vel Collegium, interdicto, donec cum integritate illicitè percepta reſtituerit, ſe nouerit ſubiacere; Singularis autem Eccleſiaſtica perſona, vel mundana excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto, à qua extra mortis articulum, niſi ſatisfactione præmiſſa, minimè abſoluatur, non obſtantibus, &c.

De hac decretali vltra *Canoniſtas ibi. Nauarr.de reddit. quæſt.3.num.12.Couar.in c.cum in offic.num.9. de teſtam. Gutier.lib.2. pract.qq.114. num.14.Suar.de cenſur. diſp.37.ſect.1.num.11.*

Nota, quòd hæc pœna eſt ſolùm contra eos, qui illicitè, vt ſupra, percipiunt, prætendentes ius annalium ex aliquo priuilegio, ſtatuto, vel conſuetudine; non autem contra beneficiatos aliquid ſupra taxam percipientes, ex ſuo beneficio, vt *gloſſ. verbo prædictorum.*

Nota etiam, quòd illa ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, propriè eſt interdictum, vt *Suar.ibidem.*

II. Sed hodie ex *Bulla* 104. *Pij V. incipit, Durum,* prohibitum eſt,ne vigore ſtatuti cuiuſcunque,aut conſuetudinis,etiam immemorabilis, aut priuilegij, etiam à Pontifice iuramento firmati, etiam ex cauſa vrgentiſſima conceſſi, vacantibus Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ beneficijs, fructus, ſeu annalia applicare poſſint in totum, vel ex parte Menſæ Epiſcopali, aut Capitulo, alteriue loco, aut perſonis Eccleſiæ: Contrauenientes autem incurrant pœnas ipſo facto, ſcilicet Epiſcopi tandiù ſint ab exercitio officij Pontificalis ſuſpenſi, donec à Sede Apoſtolica præuia ſatisfactione abſoluantur; Capitula verò, & Collegia Eccleſiaſtico ſubiaceant interdicto; ſingulares perſonæ Epiſcopis inferiores excommunicationem incurrant Papæ reſeruatam. Et addit, vt Canonici, vel Beneficiati tempore admiſſionis ad poſſeſſionem iurantes obſeruare præfata ſtatuta, ſeu priuilegia, ſeu conſuetudines: Item Epiſcopi, & Capitula, & perſonæ inducentes ad tale iuramentum præſtandum; in dictas cenſuras reſpectiuè incidant ipſo facto: & omnia in contrarium acta decernit irrita. Excipit tamen Pius V. ibidem.

Primò conſuetudines, ſeu ſtatuta, ſeu priuilegia iam introducta, per quæ dicti fructus fabricæ Eccleſiæ, vel Sacriſtiæ, aut alteri pio loco reperiantur applicati; ita tamen, quòd ſi applicatio ſit facta vltra ſemeſtre tempus, dimidia tantum pars eidem competat loco,& altera dimidia à beneficiato integrè percipiatur.

Secundò excipit conſuetudines, priuilegia, & ſtatuta, quibus Capitula, Collegia, vel perſonæ habent ius annalium, ſeu perceptionis fructuum beneficiorum à primo tempore vacationis, vſque ad eorum prouiſionem, ſeu poſſeſſionis conſecutionem, quia quoad hoc noluit derogari iuri illorum.

Vnde apparet hodie per hanc Bullam ex parte tantum eſſe derogatum extrau. præfatæ, quoad ius annalium, & quoad pœnas ibi ſtatutas. Nam hodie Epiſcopus non incurret interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, ſed ſolam ſuſpenſionem à Pontificalibus.

CAPVT VI.

Vacantium Eccleſiarum,ſeu beneficiorum fructus, vel defunctorum Clericorum bona ad Cameram Apoſtolicam pertinentia occupans.

Nota, quòd licet de iure communi fructus Eccleſiæ, vel beneficij vacantis, per Oeconomum ab Epiſcopo, vel Capitulo deputandum, percipiendi ſint, & vel in vtilitatem Eccleſiæ, eiuſque onera ſupportanda, expendendi, vel ſaltem ſucceſſori in beneficio ſeruandi ſint, *c. cum vos, de off.ordin. c.quia ſæpè de elect.in 6. c.præſenti de off.ordin.in 6.*Similiter bona à Prælato, ſeu beneficiato acquiſita ex fructibus eccleſiaſticis ſuam congruam ſuſtentationem excedentibus, remaneant eidem Eccleſiæ ſeu beneficio iure ſpolij, ſeu legitimæ ſucceſſionis, *c. placuit,12.q.3. c.cum in officijs, c. relatum, num.2. de teſtam. cap. 1. de ſucceſſ. ab inteſt.* de quibus vide *Azor.tom. 2. lib.7. cap. 9. quæſt.8.*

Couarr.

Couarr. in d.c.cum in offi. num 6. Molinam tom 1. diſp. 147.concl.5. Nauar. de ſpolio §.10. numer. 1. Garziam par. 2.de benef.cap.5.numer.89.

Tamen ex nouo iure in multis facta eſt eorum applicatio in ſpolio Cameræ Apoſtolicæ. Et primò fructus beneficiorum Italię Sedi Apoſtolicæ reſeruatorum, ſeu affectorum, vacantium, ex Bulla Pij IV. *Conſt.*32.& Sixti V. *Bulla* 100. §.20.de quibus *Garzias nu.90.ibid.*

Secundò, omnia à Beneficiatis, ſeu Clericis acquiſita ex fructibus bonorum Eccleſiaſticorum inconſumpta tempore obitus remanentia, ſi, & quatenus teſtandi facultate legitima à Sede Apoſtolica obtenta de eis non diſpoſuerint,ex Bulla 29. Pauli III. incipit, *Romani Pontificis, Nauarr.de ſpol.§.5.numer.3. Filiuc. tract.43.cap.5.à num* 1. Et procedit hoc etiam de acquiſitis ex penſionibus Eccleſiaſticis Clericalibus, ex Bulla Pij V. 42. *Roman* § 6.*Garzias par.*1. *c.*5. *n* 161. & latè *Filiuc.tract.*43. *c.*4. *à num.*18. & facit *Rota Burratt deciſ.*448. *num.*3. *Molina, & Nauarr. infra limit.* 3.*allegati*.

Tertiò,item omnia bona Eccleſiaſticis acquiſita per illicitam negociationem, per Bullam 19. Pij IV.

Quartò, bona à Clericis relicta illegitimis, vt dicta Bulla Sixti V. § 15.

Quintò, bona Regularium extra Clauſtra degentium, & decedentium, ex Bulla Gregorij XIII. 43.niſi quatenùs facultate teſtandi habita diſpoſuerint, vt ibidem, de qua re *in verbo Apoſtaſia, cap.*2. *in fin.*

Sextò, bona Clericorum extra reſidentiam debitam decedentium, ex Bulla 91. Pij Quarti, & Bulla 7. Iulij Tertij.

Septimò, fructus beneficiorum vacantium à defunctis inexacta, ex eadem Bulla Iulij III.

Limita circa iſta primò, quod multi dicunt fructus beneficij vacantis pertinere ad Cameram, quando beneficium vacat de iure, & de facto, ſecus ſi de iure tantum, vt quia collatio facta, fuit nulla ex aliquo defectu occulto; vnde dicunt inualidato titulo,fructus ad eundem pertinere prouiſum: ita *Emman.Sà, benefic.numer.*21. *Nauarr de ſpol.§.*12 *num.*3. 4. *Filiuc. tract.* 43.*cap.*8.*numer.*18 *Borgeſ de irreg. ul par.*7.*tit* 1.*num.*17 *Bellam deciſ.* 842. Contrarium videtur ſtatutum in Bulla prædicta Sixti V. 100. §. 13. vbi reſeruat Cameræ omnes fructus Eccleſiaſticum, & beneficiorum malè perceptos, etiam ex titulo infecto, Sed id intelligendum pro foro externo, vel procedit ſolùm quando prouiſus non obtinuit poſtea tituli conualidationem,& hoc verius eſt.

Limita ſecundò,circa bona ab Eccleſiaſticis acquiſita per illicitam negociationem, dubium eſſe, an hæc applicatio ſit legis pœnalis, vt non ſit, et ante ſententiam: *dixi verbo, negociatio*. Aliàs etiam limitationes, & declarationes in materia ſpolij, vide apud *ſupra citatos Doctores*.

Limita tertiò,quòd ſpolium non competit Eccleſię, ſeu Cameræ, per obitum obtinentis beneficia,vel penſiones non excedentia in vniuerſum reditus ducatorum triginta auri de Camera, dummodò ille abſtinuerit ab omni illicita negociatione, ex Bulla Pij V. 42. incip. *Romani §.6. Filiuc.tract 43.c.8.num.*20. *Bonacc.de inſt.diſt.*3.*q.vlt, pun.*2. *de ſpolio §.* 1. *verſ.* 6.*ſequitur ſub num.*6.*cum allegatis per eos, & Molina to.* 1. *de iuſt.diſ* 145. §. *ferè baſtenus*: qui etiam dicunt idem eſſe, & ſi beneficiorum, ſeu penſionum redditus exceſſiſſent 30. ducatos, ſi tamen congruam ſuſtentationem eius non exceſſerint; quia ideò Pius V. excipit à ſpolio reditus non excedentes 30. ducatos, quia ſemper cenſentur neceſſarij ad congruam cuiuſcunque Clerici ſuſtentationem. Item addunt prædictam exceptionem, ſeu exemptionem à iure ſpolij procedere etiam ſi Clericus aliunde ex ſuo patrimonio potuiſſet habere congruam ſuſtentationem: quia poteſt Clericus accipere ſuſtentationem ex redditibus beneficij, ſeu penſionis, & ſuo patrimonio parcere, illudque ſeruare ſuis conſanguineis. Dicunt tamen, quod ſi Clericus in vita non declarauit hanc ſuam voluntatem, non poterunt hæredes hoc declarare, ſeu præcendere quòd ipſe ſe ſuſtentauerit, ſeu voluerit ſe ſuſtentare ex redditibus Eccleſiaſticis, ſed potius præſumitur, fauore Eccleſiæ, voluiſſe ex ſuo patrimonio ſuſtentare: *Redoan.de ſpol.q* 6.*num.*12. *Filiuc.c.*8.*num.*17. *Bon. num.*5.*loco cit.* ſed *Nauarr. conſ.*4 *num* 5 *de pecul.Cleric.* contrarium tenet, aſſerens, quòd ex communi vſu cenſetur voluiſſe ſuo patrimonio parcere, & hanc ſententiam probabilem ait *Bonac.ibidem*, & ſatis probabilem eam puto quoad reditus penſionum, vel quoad beneficiorum reditus quando certa portio ex illis aſſignantur beneficiato pro eius ſuſtentatione, alijs portionibus reſignatis fabricæ Eccleſiæ, pauperibus, & ita tenent *multi graues authores à Redano ibi num.* 8

Limita quartò quòd Curiam Romanam ſequentes, & Romanam Vrbem incolentes, & Romani Ciues originarij (in ipſa Vrbe, vel eius diſtrictu intra decem milliaria decedentes) habent liberam facultatem diſponendi, tàm inter viuos, quàm per vltimam voluntatem, de acquiſitis ex redditibus Eccleſiaſticis ex Bulla 18.Pauli V. incipit, *in eminenti*, § 2.

Aduertendum autem, quòd ex *Bulla S. D. N. Vrbani VIII.* 80. *incipit Aeternus*, §. 6 Declaratum eſt quæcunque indulta, facultates, ſeu priuilegia, etiam per modum legis, aut ſpecialiter conceſſa diſponendi ſiue inter viuos,ſiue per vltimam voluntatem,vel tranſmittendi ab inteſtato, aut ſuccedendi circa bona ex Eccleſiaſticis redditibus acquiſita, non extendi ad fructus inexactos, etiamſi talia emolumenta inexacta, vel aſſiſus, peſiones. &c. deberentur defuncto, ratione fructuum iam perceptorum. Vnde in hac re limitatur etiam dicta Conſtitutio, ſeu priuilegium Romanis à Paulo V. conceſſum. Non tamen derogant Conſtitutioni prædictæ Pij V. 42. ſcilicet exemptioni à iure ſpolij,quoad acquiſita ex penſionibus ducatos 30 non excedentibus, quia Conſtitutio Vrbani VIII. non loquitur de ijs, qui ipſo iure ſunt liberi à iure ſpolij Cameræ Apoſtolicæ.

Itaque hodie penſiones inexactæ etiam termino maturato, vel quæ debentur pro rata fructuum iam perceptorum hæredibus penſionarij termino non maturato,iuxta *Rotam Caualer.deciſ.* 129. *& Burat. deciſ.* 67. *numer.* 3. debentur Cameræ Apoſtolicæ, ſi penſio excedit ducatos 30.

Limita quartò, quod in ſpolio non continentur vaſa, & ornamenta, paramenta, libri ad diuinum cultum ordina-

ordinata, ſcilicet ad vſum capellæ, vel functionũ ſacrarum, quia ea ad Eccleſiam, ſeu Monaſterium pertinent, & ipſo iure ſunt Sacriſtię illius applicata etiã Epiſcopo, vel Prælato decedente extra reſidentiam,ſeu extra clauſtra, ex Bulla Pij V. 42. incipit, *Romani* §. 1.

Occupans bona Eccleſiæ vacantis, vel defuncti beneficiati ad Cameram pertinentia,contra ius ſpolij ſupradictum, ſi prætextu priuilegij, aut alterius facultatis iniuſtè id faciat,incurrit in excommunicationem latam à Tridentino, & in Bulla Cœnæ Domini, de quibus dixi, *cap.* 1. Si autem furtiuè occupet, nullam à iure communi cenſuram incurrit, ſecundum probabiliorem, vt dicam *verbo, Vſurpatio*; ſed incurret excommunicationem, quando à Commiſſarijs ſpolij Eccleſiaſtici promulgabitur contra non reſtituentes, vel non reuelantes, ita *Marius Alter. tom.* 2. *diſput.* 12. *cap.*3.*in fine*.

CAPVT I.

Valorem verum reditus beneficiorum obtinendorum in Curia Romana non exprimentes.

1 EX regula Cancellariæ 55. de valore, cautum eſt, vt in gratijs beneficiorum apud Sedem Apoſtolicam obtinendis eorum annuus valor exprimi debeat, aliàs gratiæ ſint nullæ, ſcilicet ob vitium ſubreptionis.

Limita primò, vt non procedat dicta irritatio ſeu ſubreptio,quando valor falſus eſt expreſſus per exceſſum negatiuè, ſcilicet per clauſulam illam, ſolitam apponi in ſupplicationibus de ſtylo Curiæ, *cuius fructus valorem annuum ſcutorum verbi gratia* 200. *auri de Camera non excedunt*. Tunc enim gratia non irritatur, licet valor beneficij ſit longè minor ſcutis ducentis, vt ait *Mandoſ.ſuper reg.* 22. *de vnion.* quia tunc ſatis cenſetur Regulæ ſatisfactum, quia ſi Papa Titio concedere voluit beneficium valoris 200. multò magis conceſſiſſet beneficium illud,ſi ſciuiſſet eſſe minoris valoris, vt 100. *Mandoſ.ibi*, & *Gomez ſuper ead. reg.de valore in præfatione*,& quia ceſſat periculum defraudationis annatæ, vt ait *Gomez ibi*.

Et hæc vera ſunt, etiam ſi valor hoc modo exceſſiuus expreſſus fuerit ad effectum reſeruationis penſionis, vt cum Epiſcopus beneficium vacans in menſe ſuo confert Titio cum reſeruatione penſionis 100. ad fauorem Caij, reſeruato beneplacito Apoſtolico; tunc enim cùm tàm gratia penſionis, quàm prouiſio beneficij debeat in Curia Romana expediri, ſupplicatione porrecta Papæ, ſi Partes in ſupplicatione valorem exceſſiuum expreſſerint, vt Papa putet beneficium eſſe capax tantæ penſionis: & in gratia, ſeu literis reſeruationis penſionis expreſſus fuerit valor non præciſus, ſed conditionaliter,per clauſulam dummodò 100. remanent Rectori; non irritatur gratia in totum, ſed reſeruatio penſionis ſubſiſtit eatenus, quatenus fructus excedant illa 100 quæ pro congrua reſeruata ſunt Rectori, ita *Buratt. deciſ.*369. *num.*8. *Garzias pa.*1.*cap.*5. *num.*427.

II. Penſionarius exigens penſionem reſeruatam ad ipſius fauorem à Papa, litteris ſubreptitijs, ideſt quatenus gratia reſeruationis irrita ſit modo ſupradicto, aut aliàs quomodolibet; incurrit in excommunicationem Papæ reſeruatam, & alias pœnas latas contra vſurpantes fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum, de quibus dixi *infra verb. vſurpatio cap.* 1. Eaſdemque pœnas omnes incurrit Beneficiatus ſcienter ſoluens huiuſmodi penſionem, tanquam conſentiens vſurpationi, vt ibidem dixi. Etenim hæc eſt propriè vſurpatio fructuum, cum exigantur tanquam ex iure ad ipſos vſurpato, ſeu nullo, vt explicaui ibidem. Neque enim poteſt rector beneficij in præiudicium ſui ſucceſſoris, ſeu Eccleſiæ grauatæ, conſentire penſioni irritæ, præſertim contra decretum Apoſtolicum. Neque poteſt ſe excuſare, dicendo ſe ſoluere tantum ſua vita durante, & in damnum proprium; quia reſpondetur, quod etiam ſic præiudicat ſucceſſori, quia penſionarius conſtituitur in quaſi poſſeſſione, & ſucceſſor Rectoris oneratur incommodo probandi reſeruationem fuiſſe nullam in totum ſcilicet, vel parte exceſſiua, vt *Rota recent. pa.* 1. *deciſ.* 547. *num.*4.

CAPVT I.

Vectigalia noua imponentes, vel augentes.

IN *cap. ſi quis Romipetas*, 24. *q.* 3. Calixtus Papa ſic ſtatuit: Si quis mercatores nouis teloniorum, aut pedagiorum exactionibus moleſtare tentauerit, donec ſatisfecerit, communione careat Chriſtiana. Item in *cap. Innouamus de cenſ.* Alexander Tertius,ne quiſquam alicui nouas pedagiorum exactiones ſine authoritate, & conſenſu Principum ſtatuere aliquo modo præſumat: ſi quis autem contra hoc fecerit, & commonitus non deſtiterit, donec ſatisfaciat, communione careat Chriſtiana.

Nota, quod per hæc verba *communione careat Chriſtiana*, infertur pœna excommunicationis tranſgreſſoribus, vt *Molina diſp.* 666. *in fin.tract.* 2. *de iuſt. Alter, tom.* 1. *lib.*5. *diſp.* 6. *cap.* 2. §.*hac facultas*. *Cardin. in dict.cap. innouamus, num.* 2. & videtur eſſe latæ ſententiæ ob illam particulam *careat*, vt de communi teſtatur *Butrius in capit. potuit, de loc. Tiraquell. in L. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num.*166. *C. de reuoc. donat.* & veriorem dicit *Felin. in cap. ex tenore, num.* 17. *de reſcript.* & tenet *Azor. lib.*5. *cap.* 9. §. *tertia regula, tom.* 1.& in terminis *Alterius cap.* 2.§. *qua in re*. Quamuis contrarium teneat *Hoſtien. in d. capit. innouamus*, §. *ſi quis Romipetas in princip.* & alij quos allegaui *verbo, Peregrinus cap.* 1.

In *cap.* 5. *Bullæ in Cœna Domini*, eſt excommunicatio latæ ſententiæ contra omnes, qui in terris ſuis pedagia, ſeu gabellas nouas imponunt, vel augent, præter quam in caſibus à iure, vel ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis,vel augeri,ſeu imponi prohibita exigunt.

Amplia,vt nomine pedagij,& gabellæ hic contineatur omne onus patrimoniale reale, vel mixtum. *Nauarr.cap.* 27. *num.* 61. & *conſ.* 8 *de cenſ. Vgolin. ſuper eod. cap,Bullæ*, §. 2. *verſ. ſecundò afficit*. *Suar. de cenſ. diſp.*21. *ſect.*2. *num.*41. *Viuald. ſuper eod. capit. caſu* 5. *num.*

num. 1. *Filiucc tract.* 16 *numer.* 103.

Limita primò, vt non procedat hæc excommunicatio, quando gabella, vel vectigal eſſet impoſitum authoritate ſupremi Principis, vt communiter tenent Doctores, quos allegat, & ſequitur *Barboſa in d. cap. innonamus, num.* 3. & ſufficit, ſi habeat iura ſupremi, etiamſi habitu Imperatorem recognoſcat: ita *Tolet. lib.* 1. *cap.* 21. *§. dices, Filiucc. tract.* 16. *num.* 104. *Graff tom.* 1. *lib.* 2 *cap.* 125. *numer.* 15. vbi ponit exemplum in Sereniſſimo Duce Sabaudiæ, & *Suarez de legib. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 9. & idem de omni Principe, à quo non datur appellatio. *Nauarr. conſ.* 7. *de cenſ. Ozaſch. dec.* 155.

Limita ſecundò, vt non incurrat hanc cenſuram recipiens indebitum vectigal à ſponte offerente, nulla ſcilicet exactione, id eſt coactione, vel requiſitione interueniente. *Caiet. verbo excommun. cap.* 71. *Vgolin. hic, §.* 3. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 9. *Tolet. c.* 21. *in fin. Suar. num.* 43

Limita tertiò, vt non incurrat exigens vectigal non impoſitum, aut ſupra quam impoſitum eſt ſi id faciat, non vt pro vectigali recipiat, ſed vt furtiuum ſibi reſeruet. Eſt probabilior, & magis communis ſententia. *Syl. verb. excom.* 7. *n.* 54. *Filiuc n.* 114. *Tolet. c.* 21. *§. penult. Bonac ſuper Bulla Cænæ q.* 6. *pun. vlt. nu.* 15. quamuis contrarium probabile ſit, quòd tunc etiam exigens incurrat in hanc excommunicationem, vt *Filiucc. numer.* 113.

CAPVT I.

Veneficium.

Vide *verbo, Poculum, cap.* 4.

CAPVT I.

Vis publica, vel priuata.

Vide *verbo, Arma, c.* 10.

CAPVT I.

Viſitationem Monialium impedientes

Clemen. *attendentes, de ſtat. Mon.* Statutum eſt, vt ſingula Monaſteria Monialium annis ſingulis viſitentur, & Ordinarius loci viſitet Monaſteria ſibi ſubiecta id eſt non exempta poteſtate ordinaria, exempta autē, id eſt immediatè Papæ ſubiecta, poteſtate à Sede Apoſtolica hic delegata; alia verò exempta ſuis Prælatis ſubiecta ab eiſdē viſitentur. Item vt in viſitatione huiuſmodi procuretur reformatio, ſeu emendatio circa habitus vanitatē, & alias ſæculares actiones. Item vt mulieres, quæ Canonicæ ſæculares dicuntur, quæ nec renūciant proprio, neq; profeſſionem aliquam faciunt, viſitentur ab Ordinario loci, ſiuè ordinaria, ſiuè delegata poteſtate, vt ſupra. Item, vt in dicta viſitatione Viſitatores ſint cōtenti duobus Notarijs, & duabus perſonis ſuę Eccleſiæ, & quatuor alijs viris honeſtis, & maturis. Denique ſtatuit, quod præſumentes impedire dictos Viſitatores in præmiſſis, niſi moniti reſipiſcant, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, non obſtantibus quibuſcunque, *&c.*

Nota, quod hæc excommunicatio ex hoc textu non eſt reſeruata: tamen ſi Ordinarius viſitet poteſtate ordinaria, impediens eum, incurrit excommunicationem latam Papæ reſeruatam in *Bulla Cænæ Domini capitul.* 16 Si autem vtatur poteſtate delegata, vt ſupra, non incurret in excommunicationem *Bullæ in Cœna Domini*, niſi impediat per recurſum ad laicam poteſtatem, ſeu tribunal, quia tunc incurret in excommunicationem latam in *Bulla Cænæ Domini dicto cap.* 16.

Nota ſecundò, quod magis communis ſententia eſt in terminis huius Clem. ſufficere ad incurrendam excommunicationem, quod fiat vna monitio, etiam extraiudicialis. *gloſſ. & Cardin. hic num.* 3. *Angel. excomm.* 7. *caſu* 39. *Syl. excommun.* 9. *num.* 74. *Bernach verbo monitio, num.* 23. Quamuis contra, q[illegible] requiratur, teneant *Suarez diſp.* 23. *de cenſur. ſ.* [illegible] *num* 9. *Filiucc. tract.* 14. *numer.* 73. *Bonacc. de cenſ. in par. diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 4. *num.* 4. Non tamen ſufficit monitio ab initio facta per edictum, ſed requiritur vt fiat poſt impedimentum præſtitum *Syluest. numer.* 74. *Angel. excomm* 7 *caſu* 39. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 140. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 39. *§. quinta*, niſi timeretur per[illegible] in mora, vt *Io. Andr. hic Cardin. num.* 2. *Bonif hic. §. ſi qui, num.* 2.

Nota tertiò, quod Tridentin. *ſeſſ* 25 *cap* 9. *de regul* confirmat hoc idem, quoad ius viſitandi ſub delegatione, de qua in hac Clem. non obſtantibus quibuſcunquè, &c.

Nota quartò, quod Prælati poſſunt ingredi clauſuram Monialium ex cauſa viſitationis, dummodo intrent à paucis iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati, ex Bulla 28. Greg XIII. incip. *Dubus*, vt dixi *verb. clauſura, cap,* 6. & ita *Miranda p.* 3. *q.* 2. *art.* 14. *concl.* 2. *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg.* 102. *num.* 45. qui ait tunc poſſe ingredi cum duobus, aut tribus ſocijs; vnde videtur reſtrictus numerus conceſſus ab hac Clemen. per dictam Bullam Gregorij.

Eſt tamen aduertendum, quod licet Prælatus excedat in hoc, verb. gr. ſi ingrediatur ſolus vel cum maiori numero ſociorum, vel à iunioribus Clericis, vel Sæcularibus viris aſſociatus, non incurret in pœnas latas in dicta Bulla, quia eas tantum incurrit intrando ſine cauſa neceſſaria; vt notat *Sanchez l b.* 6. *in decal. capitul.* 16. *numer.* 100 *Bonacc. de clauſura, q.* 4. *pun.* 5. *num.* 12.

Nota quintò, quod licet Epiſcopi ex Trident. *ſeſſ.* 25. *de regul. cap.* 5. poſſint viſitare Monaſteria Monialium exemptarum, ſubdita Prælatis regularibus, pro cauſa tantum reſtituendæ clauſuræ; & ſic ingredi eorum ſepta; tamen hoc eſt intelligendum, quando cōnſtaret clauſuram eſſe violatam, & prius monito Prælato, vt reſtituat. *Mirandæ loco cit. concluſ.* 3.

C A-

CAPVT II.

Viſitationis occaſione procurationem in pecunia numerata accipientes, aut munera, aut procurationem ab alijs non viſitatis.

I. IN *cap. 1. Romana, §. procurationes, de cenſ. in 6. & §. ſequent.* Statutum eſt, ne Viſitator procurationem in pecunia accipiat,& ne Epiſcopus, vel inferior Prælatus viſitans, vel quiſquam familiarium viſitantis aliquod munus, quodcunque ſit, & qualitercunque offeratur, præſumat accipere: quòd ſi fuerit contra hæc præſumptum, recipiens maledictionem incurrat, à qua nunquam, niſi duplum reſtituat, liberetur, de qua pœna maledictionis dixi *part. 1. capit. 41.*

II. In *cap. exigit, 2. eo tit. in 6.* habetur conſtitutum in Concilio Lugdunenſi, vt vniuerſi,& ſinguli, qui ob procurationem ſibi ratione viſitationis debitam, præſumpſerint pecuniam exigere, vel etiam à ſponte offerentibus recipere, vel aliàs conſtitutionem *d. cap. Romana,* violare munera recipiendo, vel viſitationis officio non impenſo, procurationem etiam in victualibus, aut aliquid aliud procurationis occaſione accipiendo, duplum eius, quod receperint Eccleſiæ, à qua id receptum fuerit, intra menſem reddere teneantur. Alioquin ex tunc Epiſcopi, & ijs maiores, interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ; Epiſcopis inferiores ſuſpenſionis ab officio,& beneficio pœnas incurrant, quouſque de duplo plenariam ſatisfactionem impendant: nulla eis in hoc dantium remiſſione, liberalitate, ſeu gratia valitura.

III. In *extrau. vnic. de cenſib.* Statutum fuit, vt procurationes, vel in victualibus, vel in pecunia volentibus, ſecundum ſummam ibi taxatam ſecundum qualitatem Eccleſiarum, recipere poſſint Viſitatores. Si quid autem vltra taxam, ſiue ipſi Viſitatores perſonaliter viſitantes, ſiue eorum ſubſtituti, vel eorum viſitantium familiares, etiam à volentibus, receperint, duplum intra duos menſes reſtituere teneantur Eccleſiæ eidem: Viſitatores quod ipſi, vel ipſorum familiares ipſis Viſitatoribus ſcientibus, vel ratum habentibus; familiares autem, quod dominis ignorantibus acceperit, de ſuo proprio. Aliàs Prælati interdictum incurrant ab ingreſſu Eccleſiæ; ſubſtituti ſuſpenſionem ab officio, & beneficio, quonſque Eccleſijs de duplo plenariam ſatisfactionem impenderint. Familiares Clerici ſimiliter ſuſpenſionem ab officio,& beneficio; Laici verò interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenſionem à receptione ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, donec de duplo ſatisfecerint cum effectu, eo ipſo incurrant, nulla eis condonatione, vel gratia valitura.

IV. In Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 2. reform.* Statutum eſt, vt victualia prædicta, ſeu procuratio Viſitatori, ac ſuis, frugaliter, ac moderatè pro temporis tantum neceſſitate, & non vltra, miniſtranda ſint. Item, vt hæc procedant etiam in viſitatione teſtamentorum ad pias cauſas. Item, vt liberum ſit viſitatis, ſi velint, pecunia redimere procurationem; & tunc Viſitator teneatur recipere procurationem pecuniariam ſecundum æſtimationem procurationis aliàs in victualibus præſtari ſolitam: & caueant Viſitatores, ne ipſi, aut quiſquam ſuorum quidquam vltra accipiant, præter quod iure debetur, quouis nomine; nec pecuniam, nec munus quodcunque ſit, & qualitercunque offeratur: non obſtantibus conſuetudinibus, etiã immemorabilibus. At in locis, in quibus conſuetudo eſt, vt gratis viſitatio exhibeatur, id obſeruetur: & ſi quis amplius contra ſupradicta accipere præſumpſerit, præter dupli reſtitutionem infra menſem faciendam, alijs etiam pœnis iuxta *d. c. exigit* multetur: id eſt incurrat Epiſcopus interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ; inferiores verò ſuſpenſionem ab officio, & beneficio, donec plenariè duplum reſtituant.

Itaque hodie, quo ad pœnas Viſitatorum, ſeruabitur Conſtitutio Concilij Lugdunenſis, de qua *in d. c. exigit,* quę eſt innouata per Tridentinum Concilium, vt ſupra, vt niſi reſtituant recepta intra menſem, incurrant in cenſuras in eiſdem Conſtitutionibus latas, & innouatas. *Sanchez opuſc. lib. 2. capit. 3. dub. 18.* quamuis *Suar. de cenſ. diſp. 37. ſect. 1. numer. 7.* dicat hodie terminum reſtituendi eſſe duorum menſium, per dictam extrauag. ſed non aduertit ipſe ad Concilium Tridentinum.

An autem familiares viſitantium incurrant in pœnas *cap. exigit, vel extrauag. ſupra citata; Suar. loco cit.* ait non contineri in *capit. exigit,* ſed ſolum in *dict. extrau.* Vnde putat, eos incurrere poſt duos menſes pœnas ibi ſtatutas. Sed contrarium puto verius, quo ad familiares Clericos, quia in *dict. cap. exigit,* verba ſunt generalia de violantibus Conſtitutionem *capit. Romana,* vbi etiam familiares continentur ſub præcepto, ſeu prohibitione: & ita tenet *Suarez* ſibi contrarius *diſputat. 31. ſect. 3. num. 15.* Vnde cum Tridentinum innouauerit *dict. cap. exigit,* ſequitur vt familiares Clerici incurrant poſt menſem pœnas ſtatutas in *cap. exigit;* familiares laici pœnas ſtatutas in *extrauag. vn. de cenſib.*

Limitant primò, aliqui, vt excuſet à dictis pœnis paruitas materiæ, vt eſculenta, & poculenta modica vltro oblata, quę non valeant de ſe animum mouere, ſeu auaritiam ſapere, vel pauperiorem reddere offerentem, ita *gloſſ. in dicto cap. Romana, verb. aliquod munus, & gloſſ. dicto cap. exigit, verbo. munera. Sanchez loco cit. Marius Alterius tom. 2. diſputat. 13. cap. 6. col. 3.* Sed contrarium, vt neque huiuſmodi xenia poſſint accipere, aliàs incurrant in pœnas, ob particulam illam *munus quodcunque ſit,* tenent *Io. Mon. Io. Andr. Franc. & Gemin. in d. cap. Romana.*

Limita ſecundò, id quod dicitur non valere condonationem, vt procedat, antequam realis fiat reſtitutio, nam poſtea reſtitutione facta, & peracta viſitatione, ex interuallo poterit eadem quantitas, tanquam ex noua cauſa liberalitatis, à viſitatis ei reddi, & per Viſitatorem recipi, vt *Azorius 2. par. lib. 7. capit. 7. quæſt 9. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. tract. de horis Canonicis, capit. 30. num. 17. Fuſcus de viſit. lib. 1. cap. 15. nu. 25. Filiuccius tractat. 23. capit. 4. quæſt. 10. Menoch. de arbitrar. caſu 429. numer. 6. Henriquez lib. 7. capitul. 36. num. 3.*

Limitant tertiò Doctores communiter, quòd Notarius

Digitized by Google

tarius Epiſcopi non prohibetur accipere ſua emolumenta, *Nauarr. conſ. 1. de cenſur. Barboſ. alleg. 73. num. 42. Gemin. in d. c. Romana, cum Hoſtien. & Ioan. Mon*, qui limitant, niſi aliunde habeat ſtipendium. Sed contra, quòd Notarius nihil poſſit accipere, abſolutè reperio declaratum à Sacra Congregatione ſuper *eod. c. Trid.*

Limitant quartò aliqui, quòd poteſt Confeſſarius habens priuilegium abſoluendi à cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis, abſoluere ab obligatione reſtituendi duplum, vt ſolùm teneatur ſimplum reſtituere, & ſic ceſſabunt cenſuræ: ita *Emanuel Sà, verbo, ſuſpenſio ipſo iure lata, numer. 13.* Sed non puto hanc pœnam dupli contineri ſub particula abſolutionis à pœnis, cum indigeat diſpenſatione aduerſus dictas Conſtitutiones, quam non poteſt concedere Confeſſarius, vt dixi *p. 1. in fine*.

CAPVT I.

Vota quinque Papæ reſeruata commutantes.

IN *extrau. & ſi Dominici, la ſeconda, de pœni. & remiſſ.* Sixtus IV. ſtatuit, vt nullus Confeſſatiorum prætextu quorumcunque priuilegiorum ab ipſo Papa conceſſorum, poſſit commutare vota peregrinationis transmarinæ, viſitationis Liminum Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & Sancti Iacobi in Compoſtella, & Caſtitatis, & Religionis, niſi de ſpeciali Papæ licentia in ſcriptis, cum derogatoria indiuiduali ad eam Conſtitutionem: & contra hæc commutare attentantes, incurrant excommunicationem Papæ reſeruatam.

Limita, quòd intelligitur hæc pœna contra commutantes prætextu priuilegiorum ab eodem Sixto IV. conceſſorum. Vnde hodie non videtur eſſe in vſu hæc Conſtitutio, *Nauarr. c. 27. num. 105. Suar. de cenſ. diſp. 22. ſect. 5. num. 28. Sanch. lib. 40. numer. 23.*

Limita ſecundò, vt vota pœnalia de ſupradictis non cenſeantur Papæ reſeruata, vt *Sanch. lib. 40. numer. 89.* neque quando quis dubitat de animo ſe obligandi, etiam ſi verba ſint clara obligationis, *Sanch. lib. 4. cap. 40. num. 26. in decal. & cap. 44. num. 3.*

Limitant aliqui tertiò, vt votum transmarinum intelligatur Papæ reſeruatum, ſi ſit peregrinationis deuotionis cauſa, non autem ſubſidij Terræ Sanctæ: & idem eſt de viſitatione Liminum Apoſtolorum, vt *Sanchez c. 40. numer. 77.* Sed contraria eſt communis, quòd imo votum ſubſidij Terræ Sanctæ ſit reſeruatum, & quòd non poſſit ab Epiſcopo commutari; ſecus in voto transmarino cauſa deuotionis, quod dicunt non eſſe Papæ reſeruatum, ſed diſpenſabile, ſeu commutabile ab Ordinario, *gloſſ. in c. ex multa, de voto, verbo ad neutros, Abb. ibi num. 4.* & communem Canoniſtarum oſtendit *Suarez tom. 2. de religion. tract. de voto, lib. 6. cap. 21. num. 2.*

Sed tenendum eſt, vtrumque votum hodie eſſe reſeruatum, ſcilicet ſiue cauſa peregrinationis, ſiue ſubſidij, *per d. cap. ex multa, & d. extrauag. & ſi Dominici*. Et ita ſeruat praxis non ſolùm Curiæ, ſed & Eccleſiæ totius, vt pro diſpenſatione, ſeu commutatione voti peregrinationis, deuotionis cauſa ad Terram Sanctam, vel Sanctum Iacobum, vel ad Limina Apoſtolorum, ad Sedem Apoſtolicam recurratur, vt videmus quotidie ad Sacram Pœnitentiariam recurſum haberi, & hanc veram, & certam, & communem ſententiam, & praxi receptam probat *Suarez ibi num. 5.* Votum tamen ſubſidij Terræ Sanctæ hodie non eſt in vſu.

Limita quartò, vt votum Caſtitatis non ſit Papæ reſeruatum, quando non eſt abſolutum, ſed reſtrictum ad tempus, vel certum obiectum, *Sanch. cap. 20. numer. 48.*

Limita quintò, vt votum Profeſſi de tranſitu ad ſtrictiorem, non ſit reſeruatum, *Sanch. lib. 4. cap. 40. numer. 74. Diana reſolut 91. tract. 2. tom. 2.*

Limitant ſextò multi, quod dicitur de quinque votis reſeruatis, vt non procedat de iuramentis ſolitarijs, ſeu informibus, non habentibus votum annexum; nam etiam ſi iuret quis ſe facturum aliquid de illis quinque rebus, v. g. ſe Religionem ingreſſurum, &c. dicunt diſpenſationem, ſeu commutationem talis iuramenti non fore Papæ reſeruatam, ſed poſſe à proprio Prælato, ſeu Epiſcopo diſpenſari, & commutari: ita tenet *Nauarr. Tablen. Ledeſma, & alij*, quos allegat *Sanch. de matr. lib. 8. diſ. 13. num. 3. & in decal. lib. 3. cap 19. nu. 6. & Diana par. 4. tract. 4 reſol. 69.* & quamuis contraria ſententia ſit magis communis; tamen quoad pœnam de qua in hac extrau. certum eſt non comprehendi iuramenta; per ea, quæ dixi ſupra *pa. 1. cap 9.*

Limita ſeptimò, vt non ſit reſeruatum Papæ votum emiſſum ſine plena libertate, ideſt ob metum, etiam leuem; vnde poterit à proprio Prælato diſpenſari, & commutari, *Leſſ. lib. 2. cap 40 num 106. Sanch. in decal. cap. 40. numer. 26. lib. 4. cum allegatis ibi.*

Limita octauò ſecundum aliquos DD. vt non ſit votum Papæ reſeruatum, ſed diſpenſabile ab Epiſcopo, & priuilegiatis, votum perſeuerantiæ in Religione, ſiue ante nouitiatum, ſiue in ipſo nouitiatu fiat; quia dicunt hoc votum eſſe formaliter diſtinctum à voto ingrediendi, ita *Sanch. in decal. lib. 4. cap. 40. num. 75.*

Et confirmatur ex ſententia aliorum dicentium votum perſeuerantiæ intelligendum eſſe habere hanc côditionem, vt ſi in nouitiatu repererit Religionem ſibi conuenire, teneatur profiteri, & perſeuerare; è contra poſita cauſa rationabili, poſſit diſcedere; quia ius canonicum vult in nouitijs hanc libertatem: & ſic non erit opus diſpenſatione: ita tenent *Sotus, & Pegna apud Leſſ. lib. 2. cap. 41. numer. 47. Aragon. & Ledeſm apud Suar. tom. 3. de relig. lib. 4. cap. 4. num 2. Reginal. lib. 18. num. 383.* & probabilem dicunt *Leſſ. ibi, & alij recentiores*.

Tamen contraria ſententia eſt verior, ſcilicet, quod votum perſeuerantiæ ſit Papæ reſeruatum, ſicut votum ingrediendi Religionem; imò & multò magis, quia votum perſeuerantiæ idem eſt, quod votum profitendi, quod eſt propriiſſimè religionem ingredi, vt *auth. ingreſſi, c. de ſacr. Eccl. ibi Bar. numer. 1. Bal. num. 3. Salic. num. 3.* & quia votum perſeuerantiæ non importat qualitatem ſolam ingreſſus; ſed ipſam ſubſtantiam reſpicit voti Religionis intrandæ, ideo non poteſt dici non

ci non eſſe reſeruatum Papæ, per ea, quæ *Leſſ. n.* 105. Et ideo hanc ſecundam ſententiam eſſe veram,& communem ait *Suar. to.3.de relig.lib.4.cap.7.num.7.*vbi benè id probat. Imò multi DD.dicunt tunc votum ingrediendæ Religionis eſſe Papæ reſeruatum, quando vouens ſe obligauit ad perſeuerandum, ſeu ad profitendum, vt refert *Suar. d. cap.4. num.* 1. vbi etiam ait votum perſeuerandi, ſecundum communem ſententiam, excludere conditionem ſupradictam, itaut vouens quatenus ex parte ſua priuet ſe libertate ibi à iure conceſſa.

Limita nonò, vt non ſit reſeruatum votum diſiunctiuè factum, ſcilicet de materia reſeruata, & de non reſeruata, vt ingredi Religionem, uel Sacerdotem fieri, quia poteſt ſe determinare ad non reſeruatam, ita *Sanch.cap.40.num.42.* cum alijs.

C A P V T I.

Vſurariorum pœnæ.

ADuertendum eſt, nullas pœnas latæ ſententiæ in iure reperiri contra vſurarios occultos, ſed ſolùm contra manifeſtos, *Molina diſput.*334.§.*circa prædicta, Pyrrhus Siculus in ſpeculo Confeſſ. tract. de vſur. diſput.*1 6.*q.*130.*num.* 3.*Toletus lib.*5. *cap* 36. §. *vltim. Filiuc tract.*34. *num.* 155.vnde cum vſurarijs occultis Confeſſarius procedere debet, ſicut cum alijs obligatis ad reſtitutionem ex delicto, vt *Pyrrhus,Toletus, & Filiuccius ibidem.* Qui autem dicantur vſurarij manifeſti, dicam infra *cap.*7.

Vſurarius verò manifeſtus multas pœnas ipſo facto incurrit, quando ſcilicet delictum eius fuerit conſummatum,nempe recipiendo vſuras, *Syluest.verbo,Vſura, 9.quæſt.*4.*&* 8. *Luiſ.Turrian.de iuſt.diſput.*63.*dub.*3.*numer.*6. *Vgolin.tract.de vſur.cap.* 24.§.5.*num.*3.vbi ait eſſe communem ſententiam; & dummodò ſit cum exercitio, ſeu conſuetudine fœnerandi, nam aliàs non dicitur vſurarius,vt dicam infra, *cap.*7.

Prima pœna vſurarij manifeſti eſt, quòd abſolutio ſacramentalis, & communio Euchariſtica, aliaque Sacramenta ſunt ei deneganda, donec realiter, & plenariè vſuras reſtituerit, vel idoneam cautionem præſtet de reſtituendo pro viribus patrimonij ſui, *c. quia in omnibus, de vſur.c. quanquam, eod.tit.in* 6. Cui autem,& qualiter, & coram quibus ſit hæc cautio exhibenda, vide *d.c.quanquam, &* dicam infra *cap.*5. Debet autem ea cautio eſſe pignoratitia, vel fideiuſſoria, vt neque ſufficiat hypoteca in bonis vſurarij, ſi non interueniat rei traditio, ſcilicet pignus, vt *Gemin. in d. cap. quanquam, num.* 13. *Francus ibi, &* communem ait *Couarr. lib.*3.*variarum,cap.*3.*num.*6. *Vgolin cap.*24. §.3. *num.*2. Neque ſufficit quòd in teſtamento mandet vſuras reſtitui, vt *d.cap quanquam, in princ.* quod eſt verum, dummodò vſurarius preſtare poſſit huiuſmodi cautionem idoneam. Aliàs enim, ſi non ſit ſoluendo, vt neque pignora, neque fideiuſſores præſtare poſſit, ſufficiet cautio iuratoria, iurando ſe, quando poterit reſtituturum, & iurando ſe tunc meliorem cautionem præſtare non poſſe, vt *gloſſ. in d.cap.quanquam, Nauar. c.* 17.*num.*279.*Leſſ.lib.*2.*cap.*20.*num.*187. *Filiuc. num.* 155.*Pyrrhus q.*130. *num.*2.*Turrian dub.*4. *num.*1.*Vgolin.*§.2.*verſ.*2. *&* 3. Si uerò neque iuratoriam cautionem præſtare poſſit, ut quia iam moribundus ſenſus amiſit; editis prius ſignis pœnitentiæ ſufficientibus ad abſolutionem, abſolui poterit, *Tolet.loco cit.* §.*quando verò, Molina* §.*ſecundum eſt, Turrian. & Pyrrhus vbi ſupra, Leſſius loco citato*: & ſi recuperet ſenſus, tunc cautio exigenda, ut *Leſſius ibidem.*

Et nota, quòd ad euadendam hanc pœnam, & ſequentes ſufficit ſatisfactio, uel cautio, etiam ſi poſſet realiter ſatisfieri; quidquid dicat *Toletus* contra communem ſententiam.

Secunda pœna eſt, quòd uſurarius manifeſtus ante reſtitutionem, uel cautionem, ut ſupra, non permittendus Miſſæ miniſtrare, aut intereſſe, ex *cap. quia in omnibus, de vſur. &* de communi teſtatur *Lup.de vſur. in d. cap.quanquam, in præfat. num.*10. ſed melius probatur ex *Trident. ſeſſ.*22.*in decreto de obſeru.& vitand. in celebr. Miſſ.* quod etiam obſeruat *Vgolinus de vſur. cap.*24. *num* 4. Nam Tridentinum *ibi* ſtatuit, neminem qui publicè, & notoriè criminoſus ſit, ſancto Altari miniſtrare, aut ſacris intereſſe permittendum: alijs autem diuinis officijs aſſiſtere non prohibetur, ut *Toletus loco citat.cum Soto, & Syluestro,& Leſſio, lib.* 2. *cap.* 20.*num.*186.

Tertia pœna eſt, ut non ſit admittendus ad oblationes, *d.c.quia in omnibus de vſur.* aliàs admittens incurrit pœnas, de quibus dicam infra *cap.*4.& dixi ſupra *verbo, ſepultura, cap.*5.

Amplia, ut hæc procedant non ſolùm de oblationibus propriè, & ſtrictè ſumptis, quæ ſcilicet inter Miſſarum ſolemnia offeruntur, ſed etiam de his, quæ abſolutè Deo extra Miſſarum ſolemnia offeruntur:non tamen de his,quæ offeruntur per uiam contractus oneroſi,ut pro Miſſis celebrandis, &c. aut quæ offeruntur, vt pauperi in eleemoſynam; nam huiuſmodi improprias oblationes ab vſurario recipere non eſt prohibitum, dummodò habeat aliundè bona ſufficientia integrali reſtitutioni vſurarum: ita *Suarez de cenſur.diſput.* 31.*ſect.*2.*num.*6. *Filiuc.tract.*17.*num.*100. Item non eſt prohibitum recipere oblationes propriè dictas ab vſurario, poſtquam ſatisfecit, vel cautionem præſtitit de ſatisfaciendo, iuxta dicta ſupra circa primam pœnam, ex *cap.quanquam, citat.*ita *Toletus lib.*1.*cap.*36.§.*quando verò, Luiſ. Turrian. diſput.* 63. *dub.* 3. *num.* 10. qui ait hanc limitationem ex iuris benignitate magis,quàm ex iuris rigore procedere.

Pœna quarta eſt, vt non poſſit admitti ad Eccleſiaſticam ſepulturam, etiamſi pœnitens deceſſerit, niſi præuia reſtitutione, vel ſaltem præſtita cautione ab ipſo, vel ab hæredibus de reſtituendo, quamprimum fieri poterit, pro viribus patrimonij eiuſdem defuncti, iuxta dicta ſupra *num.*1. ex *d.c.quanquam, & c. quia in omnibus*, ita *gloſſ in Clem.* 1. *verbo, manifeſtos, de ſepul. Toletus loco cit.Vgolinus cap.* 24. §. 4. *verſ. hæc tamen, Lupus loco citat.numer.*11. *Syluest. verbo, vſura,* 9. *q.*4. *gloſſ.in dicto c. quanquam, verbo, mandauerint, Anchar. num.*3. *Cardin.in Clem.* 1.*num.*25. *de ſepult.*

Si autem vſurarius manifeſtus moriatur impœnitens, etiamſi facta fuerit integralis reſtitutio, vel cautio præſtita, carere debet eccleſiaſtica ſepultura; tanquam

quam notorius peccator impœnitens defunctus: ita *Abb. in d.c.quia in omnibus, de vſur. num. 4. Lupus in d.cap. quanquam, in præfat.num.11. Vgolin.de vſur.c.24. §.2. numer. 1. gloſſ. in d. cap. quanquam, verbo mandauerint*. Tradentes autem vſurarium Eccleſiaſticæ ſepulturæ, incurrunt pœnas varias, de quibus dicam infra *cap.5*.

Aduerte, quòd ſi vſurarius in morte edidit ſigna contritionis, etiamſi ſacramentaliter abſolutus fuerit, nulla facta reſtitutione, neque cautione præſtita ab ipſo ob ſubitam ſenſuum amiſſionem, iuxta ea, quæ dixi ſupra *num.1.* non poterit tradi Eccleſiaſticæ ſepulturæ, niſi hæredes reſtituant prius, vel caueant pro viribus patrimonij defuncti reſtituere, vt *Syluest.verbo, vſura, 9. q.4. verſ.quarta eſt*, ex *dicto cap. quanquam*, & *ibi* tenet *gloſſ. in verbo denegetur*: & ita intelligas *Toletum loco cit.* dum ait vſurarium poſt abſolutionem poſſe tradi Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Quòd ſi vſurarius occultus ſepultus fuit in loco ſacro, poſtea manifeſtum factum eſt, quòd fuit vſurarius, ſi quidem impœnitens deceſſerit vſurarius, eius cadauer exhumandum eſt, & eijciendum de loco ſacro ad ſepulturam aſini: ita *Abb conſ.81.Card.conſ.2. Gemin in d.cap. quanquam, Lupus dicto num 11. Vgol. cap 24. §.2. num.1.Turrian. dub.3.num.8.* Simile habes *Regum lib.4. cap.23.* Si autem mortuus eſt pœnitens, tunc non debet exhumari, neque extrahi, etiamſi hæredes non caueant, nec ſatisfaciant, quia de oſſibus defuncti non eſt habenda quæſtio, niſi ſit ſepultus contra prohibitionem Eccleſię, nam iſte in communione Eccleſiæ deceſſit: ita *Ioan. Andr. in dicto cap. quamquam, Lupus in præfat. numer. 11. Bald.in l.principaliter, la prima, C. de libe.cau. Vgol. c.24.§.2.verſ.6.*

Quinta pœna eſt, quòd teſtamentum facere non poteſt vſurarius, ex *d. c.quanquam, de vſur.in 6.ibi*, Nullus manifeſtorum vſurariorum teſtamentis interſit, niſi de vſuris ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo pro ſuarum viribus facultatum præſtent idoneam cautionem, iuxta formam ibi ſtatutam: aliter facta teſtamenta non valeant, ſed ſint irrita ipſo iure: & procedit pro vtroque foro, etiam ante declaratoriam, vt dixi *par. 1. cap 33.*

Amplia, quod hic dicitur de teſtamento, vt procedat etiam in codicillis, & donatione cauſa mortis, vt *Barboſ. in d.cap. quanquam, num.8. & 9.* cum allegatis, & magis communem ait *Clarus, §.donatio, q. 7. & Ceuall. contr.comm.q.11 numer.12.*

Amplia ſecundò, quòd non ſufficit vſurarium defunctum eſſe cum ſignis pœnitentiæ, vel etiam abſolutione ſacramentali ſuſcepta, ſed requiritur reſtitutio, vel cautio idonea, vt ſupra: ita *Rota decif.202.num.2. apud Farinac. collec. crimin. & contract. Barboſ. num.6. ibidem.*

Amplia tertiò, quòd etiam ſi teſtamentum factum ſit ante crimen uſuræ commiſſum, tamen irritatur, ſi uſurarius manifeſtus poſtea exiſtat, *Surd de alim. tit.7. q.41.num.18. Lup. Gemin. Anchar. & Couarr.* quos ſequitur *Vgolin.cap.24. §.5. verſ.quarto, & Rota loco cit.*

Amplia quarto, quòd etiam ſi uſurarius manifeſtus pœnitentiam agat, & reſtituat, uel caueat, ſi poſtea occultè uſuram committat, teſtamentum eius erit irritum, quia eius pœnitentia probatur per hoc ſimulata; ita de communi teſtatur *Rota d. decif. 202. num.1.* cum allegatis. Quamuis contrarium teneant *Vgolin. loco cit verſ. tertio locum*, & alij.

Limita primò, quod vice verſa teſtamentum factum ab vſurario manifeſto reconualeſcit, ſi poſtea vſuras reſtituat, vel caueat, vt *Surdus, Ricc. Gratian.* quos ſequitur *Barboſ. in d. cap. quanquam numer. 11.* Non tamen reconualeſcit, ſi hæredes reſtituant, vel caueant, *gloſſ. in Clemen 1. verbo, manifeſtos, de ſepult. Bal. in l. ſi hæreditas, C. de teſt man. Laurent. de Rodulph. tract. de vſura, p.2.q 99. Leſſ. c.20. n.188. Vgolin. cap.24.§.5. verſ.poſtremo cum.*

Limita ſecundò, quod valet teſtamentum vſurarij, ſi deceſſit pœnitens, ſed non reſtituit, neque cautionem præſtitit, quia non potuit: ita *Syluest. vſura, q. 4. Turrian. diſputat. 63. dub. 3. numer. 10. Bal. Angel. S. Antonin. Laur. de Rodulph.* quos ſequitur *Vgolin.§ 5. verſ. 5.*

Limita tertiò, quod ſi vſurarius deceſſit pœnitens, valet eius teſtamentum ad pias cauſas, ſcilicet quatenus non agatur de præiudicio tertij; magis communem, ait *Vgolin. verſ. ſexto non valet*, quamuis multi contrarium teneant apud eundem.

Sexta pœna vſurarij manifeſti eſt infamia iuris, *cap. inter dilectos, de exceſſ. prælat cap. infames, 3. q 7 cap. infames, 3. q. 7. cap. infames 6. q.1. l. improbum fœnus, C. ex quibus cauſis inf. irr* & de communi teſtatur *Couarr. var. lib.3. cap.3. numer.2. Bern. Diaz & Salzedo in praxi cap.91. n.1. Vgolin. cap.26 nu 1. Lupus in d c. quanquam, in præfat. n. 6.* vbi etiam de Clericis affirmant, & conſequenter eſt

Septima pœna Irregularitas ad ordines, & inhabilitas ad beneficia, ex *d. capit. inter dilectos, Maiol. lib. 5. cap. 29.num. 1. Vgolin. loco cit. num.7. Diaz & Salzedo loco cit.* Addit *Abbas in d. capit. inter dilectos, num. 6.* quod Clericus vſurarius poteſt etiam priuari beneficijs obtentis; poteſt tamen cum iſto poſt correctionem, ſeu emendationem vitæ Epiſcopus diſpenſare, vt poſſit promoueri, & promotus miniſtrare, vt *Abb. in d cap. inter dilectos, num. 6. Vgolin. numer. 7. Salzedo ibid. litt. A.*

Addunt multi Doctores, quod hæc infamię pœna, & irregularitas tollitur per pœnitentiam, & reſtitutionem, vel cautionem ſupra dictam: ita *Felin. in. cap. 1. lim. 8. de probat. Matheſil. ſing.196. Filiuc. tract. 34. num. 106. Salas de vſur. diſp.47.num.1. Ceuall. contr. comm. quæſt.11.nu.5.* eſt contra *Diaz, Maiol. loco cit. & Vgolin. num. 7.*

Limita ſupradictas pœnas, vt procedant de vſurarijs Chriſtianis, non autem de Iudæis, ſecundum probabiliorem: vnde teſtamentum Iudæi non erit nullum, etiam ſi non reſtituat: ita *Azor. par. 1. lib. 8. cap. 22. q. 15.* cum per eum allegatis, & communem ait *Farin. in fragmen. litt. l. nu. 683.*

Limitant ſecundò multi Authores, vt præfatæ pœnæ contra Vſurarios manifeſtos ſtatutæ, & aliæ ſimiliter latæ contra eos, qui vſurarios manifeſtos ad diuina admittunt, ſeu ad ſpiritualem communicationem, de quibus dicendum in ſequentibus capitibus, non habeant hodie locum, niſi tales vſurarij ſint nominatim

decla-

Digitized by Google

declarati, propter extrauag. *ad euitanda*, de qua dixi *verbo, cenſura, cap.4* & ita tenent *Suar. de cenſur. diſput. 31. ſect. 2. num. 10. Leſſ. lib. 2. cap. 20. num. 188. Salas de vſur. diſput 47. num. 9. Filiucc. tract. 17. nu. 100. Bonacc. de cenſur. in partic diſput. 3. q. 3. pun. 6. num. 7. & de contract. diſp. 3. quæſt. 4. punct. vnic. numer. 1.* & latè probat *Vgolin. de vſur. capitul. 24. §. 8. numer. 3. per totum.*

Alij dicunt non requiri declaratoriam, de qua in dicta extrau. id eſt denunciationem publicam: ſed ſententiam ſpecialem, ſeu declaratoriam in iudicio de notorietate huius criminis vſurarum exercitij, & ante hanc ſententiam non eſſe locum pœnis prædictis: ita *Menoch. de arbitr caſu 335. num. 12. & 13.* & inclinat *Suar. & Filiucc. loco cit.* Et quod non poſſit dici delictum notorium, nec pro eo procedi ad pœnas, niſi fuerit per ſententiam declaratum, ait communem ſententiam *Clarus §. fin. q. 9. in fin.* vbi ait ſic in praxi receptum. Sed hæc doctrina *Clari*, & aliorum à *Menoch.* allatorum debet intelligi vera, quando agitur ad pœnas inferendas, quæ de ſui natura requirunt declaratoriam, vel executoriam, id eſt quæ requirunt factum hominis poſitiuum; ſecus autem in purè priuatiuis, de quibus hic agimus, vt dixi *ſupra par. 1. cap. 5.*

Alij diſtinguunt, quod declaratoria non requiritur ad incurrendas pœnas *cap. quia in omnibus, de vſur.* ſed benè ad incurrendas pœnas *cap. quanquam de vſur. in 6.* Ita tenent *Lupus in d. cap. quanquam in præf. nu. 32. & 33. Couarr. variarum, lib. 3. cap. 3. num. 5.* Sed rectè refutantur ab *Vgolino loco cit.* quia non aſſignant rationem differentiæ.

Igitur alij dicunt dictas pœnas, de quibus *hic, & ſeqq. capitib.* procedere, & ligare ante omnem declaratoriam, ſeu denunciationem, quia extrauag. *ad euitanda* loquitur de ijs, qui vitandi ſunt ratione ſententiæ, ſeu cenſuræ, non autem de vitandis ratione criminis notorij; ita tenent *Sylu. verbo, vſura, 9. q. 4. verſ. quarta. Nauarr. cap. 17. num. 280. Armilla verbo, vſura, num. 53. Molina tom. 2. diſp. 334. Filiucc. tract. 14. num. 71. Viuald. de ſuſpen. num. 50 Marius Alterius to. 2. diſp. 11. cap. 2. in fin. Iaſon. conſil. 78. num. 3. vol. 3. Maſcard. verbo, vſurarius concluſ. 1425. num. 6.* Et hæc eſt communior ſententia. Solum autem requiri puto declaratoriam Iudicis, vel ſententiam, quando ratio notorij poſſet eſſe dubia, vt latè diſtinguit, & conciliat *Maſcard. verbo, notorium concl. 116. num. 11.* vbi ait notorium facti permanentis facilè poſſe excludere omne dubium, ſecus in notorio iuris.

Adde, quod cauſa vſurarum, ſi quæſtio ſit iuris, an aliquis contractus in genere, ſeu ſpecie ſit vſurarius, eſt Eccleſiaſtica; ſi autem ſit quæſtio facti, id eſt, an hic contractus ſit vſurarius, vel illa perſona vſuraria, eſt mixti fori. *Clarus §. vſura, verſ. hoc crimen, Ceuallos contr. com. q. 11. num. 9.* Vide *Dianam reſolut. 77. tract. 2. tom. 1.*

Qualiter autem fieri debeat reſtitutio vſurarum benè tractat *Rota deciſ. 152. pa 1. nouiſſ.* vbi per *cap. cum tu de vſur.* concludit quod vſuræ certorum dominorum, eiſdem ſunt reſtituendæ. Si autem ſunt incertorum, ſunt diſtribuendæ pauperibus; in foro quidem externo, ſcilicet quando erat publicus vſurarius, eligendis ab Epiſcopo, vt certa fiat ſatisfactio. In foro autem conſcientiæ, videlicet in occultis, fieri debet ab eodem vſurario, eiuſque hæredibus; ita *Rota ibi num. 6.* concordans ſententias Canoniſtarum, & Theologorum.

Item ex *Rota deciſ. 177. par. 1. nouiſſ.* poſſeſſiones vſuris comparatæ vendendæ, & pretium creditoribus, qui vſuras ſoluerunt reſtituendum, *cap. cum tu, §. poſeſſiones de vſur. & gloſſ. verbo facultates in cap. 2. de vſur.* ait ante omnia legata etiam pia, eſſe reſtituendas vſuras. Item & donationes factæ inter viuos ab vſurario reuocandæ ſunt in ſubſidium, pro reſtitutione vſurarum, ita *Rota ibi num. 1.* cum Medina, nec poterunt donatarij in foro conſcientiæ ea bona retinere etiam ante ſententiam; ita *Rota ibi*. Quod ſi quis vſurario ſolueret ſpeciem aliquam in cauſam uſurarum, uer. gr. fundum, gemmam, in hoc caſu hic poſſet etiam actione reali repetere eandem rem à quocunque etiam tertio poſſeſſore. *Rota ibi num. 3. cum Villagut.* Non tamen habent iſti creditores ex cauſa uſurarum ſolutarum hypothecam in bonis uſurarij, quæ uſurarius de uſuris comparauit. Vnde non poterunt reuocare alienata ab uſurario ex cauſa oneroſa, ſed ſolum ſi ex lucratiua, propter æquitatem *l. ſi & me & titium ff. ſi cert. pet.* ita *Rota ibi num. 2. & 3.* cum communi ſententia. Quod ſi adſint alij creditores ex cauſa non uſuraria, ſed uſurarius non habeat, niſi bona ex uſuris acquiſita, ſolis creditoribus ex cauſa uſurarũ iſtarum ſatisfaciendum eſt, ita *Rota ibi num. 1. cum Medina.*

An autem uſurarius mentalis reſtituere teneatur in conſcientia, quando ſcilicet expreſsè non conuenit de fœnore ſibi ſoluendo, ſed tamen ea principali intentione credens ſibi lucrum ſoluendum, quod poſtea debitor ipſe ex cauſa mutui non rogatus, non tanquam uſuras, ſed liberaliter ſoluit, communis Canoniſtarum affirmat in foro conſcientiæ teneri, & ſi non cogatur in foro externo, ita *Innoc. Ioan. Andr. Abb. Anchar. Hoſtien. in cap. conſuluit de vſur.* Sed communis Theologorum negat ad reſtitutionem teneri, vt probat *Azor. tom 3. lib. 5. tit. de vſura, cap. 16.* cenſeo tamen, quod ſi iſte ſolitus eſſet mutuo dare tali modo, & ab omnibus, ſeu paſſim huiuſmodi lucrum capere; etiam pro foro externo vſurarius declarandus eſſet, per ea quæ refert *Anchar. in d. cap. conſuluit, n. 5.* & etiam in foro conſcientiæ teneretur.

Vltimò addo, quod licet ſecundum magis communem ſententiã, de iure communi crimen vſuræ ſit fori Eccleſiaſtici, & poſſit inquiri, & criminaliter procedi à Iudice Eccleſiaſtico contra vſurarios, etiam ad pœnam criminalem, vt teſtatur Gabriel *comm. concl. lib. 7. concl. 20. num. 2. & 3.* Tamen in Regnis, ſeu Territorijs, in quibus ex Principum ſæcularium conſtitutionibus latæ ſunt pœnæ contra vſurarios, vt in Regno Neapolis lata eſt pœna confiſcationis omnium bonorum: tunc poterit etiam Iudex Laicus inquirere, & procedere contra vſurarios ad pœnas huiuſmodi, vt probat *Couarr. var. reſol. lib. 3. cap. 3.* & tenet & communem teſtatur *Aloys. de Leo in l. 1. num. 24. C. de Summ. Trin.* & latè probat *Marta de Iuriſdic. pa. 2. cap. 7. à nu. 8.* Intelligas tamen confiſcationem fieri poſſe reſtitutis vſuris ijs, ad quos pertinent: & intellige, quod non poteſt Iudex Laicus iudicare de quæſtione iuris, an ta-

lis con-

lis contractus ſit vſurarius; hoc enim pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum, ſed ſolùm poteſt cognoſcere ſuper quæſtione facti, ita *Marta loco cit.num.18. & 22.*

CAPVT II.

Vſurarij hæredes, vel complices.

ISti niſi reſtituant, quandiù ratiocinijs ſunt obnoxij ratione vſurarum, irregulares ſunt; hæredes tamen ſi repudiant hæreditatem ab initio, euadent hanc irregularitatem. *Hoſtien.in cap.tua nos, de vſur. Syluest. verbo, ratiocinia. Tabiena ibi. Abb.in cap.1.de obl.ad ratiocin.Maiol.lib.5. c.29.num.3.*

CAPVT III.

Vſurarium manifeſtum admittentes ad Communionem Altaris, vel ad Pœnitentiæ Sacramentum.

I. SI Clericus admittat vſurarium ad Communionem Altaris, ſecundum multos incurrit in ſuſpenſionem latam in *c. quia in omnibus, de vſuris*, vbi expreſſè prohibetur admitti ad Communionem Altaris: & ita tenet *Sayr. lib. 4 de cenſur.c.15.num.5. cum Angel.Sylu.Tabiena, Vinald.& alijs*, tenet *Lupus in cap. quanquam de vſur. in 6. in præf. num.13. Vgolin. c.24. de cenſur.in princ.nu.4.* Tamen contraria eſt verior, quia text in *prædicto cap. quia in omnibus*, prohibet tria, id eſt vſurarium admitti ad Communionem Altaris, & ad oblationes, & ad Eccleſiaſticam ſepulturam: ſed ſolùm fert ſuſpenſionem contra admittentes ad ſepulturam, vel oblationes: & ita tenet *Suarez diſput. 32. ſect. 2.numer 6 Bonacc de ſuſpen.partic.quæſt.3.punct.6. nu.1. Filiucc.tract. 17 num 100.* Idemque dico de admittente ad Sacramentum Pœnitentiæ: quamuis enim *cap. quanquam* id prohibeatur, non tamen extenſa eſt cenſura ad eum caſum.

CAPVT IV.

Vſurarium manifeſtum Clerici admittentes ab oblationes.

IN *cap. quia in omnibus, de vſuris*, ſtatutum eſt, ne oblationes vſurarij manifeſti quiſquam accipiat, qui autem acceperit, & quæ accepit reddere compellatur, & donec ad arbitrium Epiſcopi ſatisfaciat, ab officii ſui maneat executione ſuſpenſus. De hac re vide *ſupra cap.1 num.3.* vbi declaraui, de quibus oblationibus intelligatur hic textus.

Amplia, quòd hæc pœna, & obligatio reſtituendi eſt latæ ſententiæ, quia licet feratur per verba ſententiæ ferendæ, tamen quia ſimul fertur ſuſpenſio ipſo facto incurrenda, donec reſtituat conſequenter obligat ipſo facto; ita *Leſſ.cap.20.num.187. Anan.in d. c.quia,* dicens dominium non fuiſſe translatum in Eccleſiam, & *Cardin ibi numer.3.Vgolin.c.24 §.1.de vſur.* eſt contra *Suar.de cenſur.diſp.31.ſect.2. num.6. Bonacc. de cenſur. partic.diſput.3. q.3.punct.6. num.6.* qui putant non teneri reſtituere ante ſententiam, & ſuſpenſionem ferri, donec ſatisfaciat, non donec reſtituat.

Amplia ſecundò, quòd hæc ſuſpenſio eſt latæ ſententiæ, vt neque prærequirat monitionem, *Suarez numer.7. Abb.hic num 9.cum Innocent.* quia verbum *remaneat* non indiget ſententia: & veriorem ait *Syluest. verbo, vſura, 9. q.4.§.4. eſt.* alij tamen dicunt requiri monitionem, *Hoſtien.& Ioannes Andr. & Cardin. hic num.3.Anchar.num.8. Henric.Boich.n.2. in fin.* qui dicunt, hanc eſſe benigniorem ſententiam.

Limita, vt poſſint recipi oblationes ab vſurario, qui ſatisfecit, vel cauit, vt dixi ſupra *cap. 1.* Item multi limitant, quòd intelligitur hodie hæc pœna de vſurario denunciato, propter extrau. *ad euitanda*, vt *Bonacc. de cenſur in partic.diſput.3.q.3.punct.6 num 7. Suar. diſput.31.ſect.2.num.10. Filiucc. tract.17. num. 100.* Sed contraria eſt probabilior, quòd ſufficiat eſſe notorium, *Nauarr.cap.17.num.280. Armilla verbo, vſura, num 53 Molina tom 2.diſp.334 Filiucc.tract.14.num 71.Vinal. de ſuſpenſ.num.50. Alter.tom.2.diſput.11.cap.2. in fin.*

CAPVT V.

Vſurarium manifeſtum tradens Eccleſiaſticæ ſepulturæ.

I. EX *c. quia in omnibus, de vſur.* ſtatutum eſt, ne vſurarij manifeſti, ſi in hoc peccato deceſſerint, Chriſtianam accipiant ſepulturam; Qui autem Chriſtianæ tradiderit ſepulturæ, donec ad arbitrium Epiſcopi ſatisfaciat, ab officio ſui maneat executione ſuſpenſus.

De hac cenſura dixi *ſupra cap.præcedenti.* Et nota, quod ex vi huius textus non erat locus hiſce pœnis, ſi vſurarius decedebat pœnitens, mandando in ſuo teſtamento vſuras reſtitui, vt notat *gloſſ. in cap. quanquam, verbo, mandauerint, de vſur in 6*

II. Sed ex *d. cap. quanquam*, ſtatutum eſt vlterius, quòd & ſi uſurarius manifeſtus mandauerit uſuras reſtitui, & ſic pœnitens deceſſerit, nihilominus Eccleſiaſtica careat ſepultura, donec de uſuris fuerit ſatisfactum, uel cautio idonea de ſatisfaciendo pro uiribus hæreditatis præſtita illis, quibus facienda eſt reſtitutio, ſi præſentes fuerint, aut alijs, qui poſſint acquirere, vel eis abſentibus loci Ordinario, aut eius Vicario, uel Parocho, in cuius Parochia teſtator habitat, coram aliquibus fide dignis de ipſa Parochia, aut Notario de Ordinarij mandato: & in ea cautione quantitas debita exprimenda eſt, quatenus ſit certa, uel uerisimilis, arbitrio recipientis cautionem. Aliàs ſi minor quantitas expreſſa fuerit ex culpa cautionem admittentis, admittens tenebitur reliquum reſtituere de proprio. Quod intelligas, ſi adfuit eius culpa grauis, ut notat *gloſſ.ibi, verbo, teneatur*; & ſic tenebitur etiam in foro conſcientiæ, quia ex officio obligabatur diligentiam adhibere ſufficientem.

Additur in *eodem textu*, ut omnes Religioſi, & alij, qui manifeſtos uſurarios contra præſentis ſatisfactionis formam ad Eccleſiaſticam auſi fuerint ſepulturam admittere, ſubiaceant pœnæ latæ in *d.c.quia in omnibus*, id eſt ſuſpenſionem ab officio incurrant.

De hac

De hac re, quando liceat uſurarium tradere ſepulturæ Eccleſiaſticæ, & quando exhumari debeat, dixi ſupra *cap. 1. num. 4.* & quando incurrantur hæ pœnæ, dixi ſupra *verbo, ſepultura, cap. 5.*

III. *Clement. 1. de ſepult.* qui uſurarios manifeſtos in Eccleſijs, uel Cœmeterijs ſcienter ſepelire præſumunt, ipſo facto excommunicationem incurrunt, à qua non poſſunt abſolui, niſi prius ad arbitrium Diœceſani Epiſcopi, eis quibus præmiſſa fuerit iniuria irrogata, ſatisfactionem exhibuerint competentem, nullo eis priuilegio in quacunque uerborum forma conceſſo ſuffragante.

Huius textus explicationem poſui ſupra, *verbo, ſepultura cap. 5.* Solùm addo, quòd hæc pœna excommunicationis non ſuſtulit pœnam ſuſpenſionis Clericis impoſitam *in d. cap. quia in omnibus*; ideo in eis utraque concurret: ita *Abb. in d. cap. quia in omnibus, numer. 3. Arian. num. 9. Cardin. num. 3. in fin.* Sed hæc excommunicatio latius patet; nam procedit etiam contra Laicos ſepelientes: ceſſat tamen hæc pœna, quoties uſurarius pœnitens deceſſit, & reſtituit, uel cauit iuxta dicta ſupra *cap. 1. num. 4.*

An autem hæ pœnæ locum habeant ante declaratoriam de manifeſto uſurarum exercitio, dixi ſupra *c. 1.* & *verbo, ſepultura, cap. 5.* & ſupra proximè, *cap. 4.*

CAPVT VI.

Vſurariam prauitatem approbantes, ſeu adiuuantes ſtatutis, ſententijs, conſuetudinibus, vel dogmatibus.

I. EX *Clem vn. de vſuris*, quicunque Communitatum Poteſtates, Capitanei, Rectores, Conſules, Iudices, Conſiliarij, aut alij Officiales, Statuta, quibus uſuras non ſolū exigi, & ſolui concedunt, ſed ad eas ſoluendas debitores ſcienter compellunt: aut repetētibus uſuras, grauamina imponūt, aut aliter repetitionē impediunt, facere, ſcribere, uel dictare; aut quod ſoluātur uſuræ, aut quod ſolutæ repetentibus non reſtituantur, ſcienter iudicare præſumpſerint, excommunicationis ſententiam incurrunt. Item ſtatutum eſt, ut eam etiam incurrant, qui talia ſtatuta antea edita, intra duos meſes de libris publicis non deleuerint, aut ſi ipſa ſtatuta, ſiue conſuetudines huiuſmodi præſumpſerint obſeruare. Nota quòd hæc cenſura non eſt reſeruata.

Amplia, quòd licet textus loquatur cōtra Cōmunitatū Officiales, tamen multi dicunt continere etiā Principes ſupremos, & Dominos temporales, ut *Azor. to. 1. lib. 5. cap. 17. § deinde, Molina diſp. 331. §. Domini, Syluest. vſura, 9. quæſt 22. Salas de vſur dub. 47. num. 12. Filiucc. tract. 17. num. 34.* quamuis contrarium teneat *gloſſ. & Io. Andr. in d. Clem Bonif Vitalin. numer. 40.* quæ ſententia eſt magis conformis literæ; & rationem affert *Vitalinus*, quia facilſùs tale crimen committitur à Communitatibus, ſeu Rebuſpublicis ſtatuta facientibus.

Ampliant ſecundò multi, quòd hic textus procedit etiam, quando prædicta fierent Statuta, &c. de vſuris Iudęis perſoluendis, vel ab eis non repetendis, quia textus generaliter loquitur, & quia dicunt eodem modo iniuſtum eſſe ſtatutum, vel decretum Poteſtatis ſæcularis permittens Iudæis vſuras exigere, vel retinere, vt Doctores, quos allegat *Auus meus decis. Pedem. 57. num. 1.* & tenent *Sylu. loco citat nu. 22. Laur. in d. Clem. Vitalin. ibi, num. 38. & 73. Cardin. num. 16. Azor. p. 1. lib. 2. c. 10. col. vlt.* qui plures allegat. Adde quod neque Papa poteſt concedere directè vſuras Iudæis, ſcilicet concedendo exactionem, vel denegando repetitionem, quia eſt actio intrinſecè mala, *Berous in c. ſuper eo, n. 7. de vſur. Anan. in c. poſt miſerabilem, nu. 4. eod. tit.* & communem ait *Marquard. de Iudæis, p. 1. cap. 11. nu. 14. Clarus §. vſura, verſic. hæc autem.*

Contra tamen, quòd hic textus non procedat, niſi de vſuris, quas Chriſtiani exigunt, non autem ſi à Iudæis exigantur, quia Eccleſia non curat ſtatuere de ijs, qui de foris ſunt, *c. in primis, 2. q. 1.* ex *1. ad Cor. c. 5.* & conſtitutio Eccleſiaſtica generalis non continet Iudæos, niſi exprimantur, ait *Tabiena verbo, vſur. 1. q. 5.* & *Patruus meus in Conſilio addito eidem decis. Pedem. ſupra cit.* Et quòd Princeps temporalis poſſit concedere exactionem, ſeu compulſionem contra Chriſtianum ad ſoluendas vſuras Iudæo, tenent multi, quos allegat *Auus meus dicta decis 57. num. 3. & Nauarr. conſ. 33. num 7. de Vſuris, vel conſil. 3. de Iudæis, Pyrrhus Siculus in ſpecul tract de vſur. diſp. 16. q vlt. Vgolin. de vſur. cap. 2. §. 4. nu. 1. Caſtren conſil. 397. incip quædam Communitas, lib. 2. in nouiſſ fol. 184* qui ait concedi poſſe executorem, non iudicem, neque per viam ſententiæ diffinitiuæ, ſed interlocutoriæ, auditis partibus.

Sed media ſententia verior mihi videtur, ſcilicet non eſſe illicitum Poteſtati, ſeu Principi temporali, ſaltem ex cōſuetudine immemorabili à Papa tolerata, vel eius conceſſione expreſſa, permittere Iudæis mutuare Chriſtianis ſub vſuris pignore accepto, & non concedendo actionem illis ad vſuras exigendas, ſed retentionem, denegando repetitionem coram ſuo Tribunali: Vnde Chriſtianus repetens pignus, ſoluet vſuras; vel ſi non ſoluat, Iudæus retinebit pignus quaſi ſibi in ſolutum traditum, vt diſtrahi poſſit ſolemnitate ſeruata; & in tali caſu poteſt Princeps, ſeu Iudex concedere aſſiſtentiam ſubhaſtationi, vt quod reliquum fuerit ſupra ſortem, & vſuras, reſtituatur pignoranti; quia in tali caſu Princeps, & Iudex ſe habet tantùm permiſsiuè, permittendo fœnus impunitum ob maius bonum; & illa aſſiſtentia eſt ad fauorem Chriſtiani. Vnde ſi Iudæus mutuat, vel nullo pignore accepto, vel pignore minoris valoris, non poterit in iudicio petere vſuras, nec ei concedetur exactio, ita *Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 17. §. in hac quæſtione, & § tertia dubitatio, Caſtrenſ. conſ. 295 caſus talis eſt, num 4. & 5. lib. 2. fol. 145. in nouiſſ. & conſ. ſeq. in fin. Iaſ. in l. cunctos populos, num 58. C. de ſumm. Trin. S. Anton. 3. p. tit. 1. cap. 9. q. vlt. verſ. ſed cùm ſciat, Tabiena ver. vſur. 1. q. 5. §. notandum.* Et quod requiratur Papæ licentia tacita, vel expreſſa, ait *Farinacc. in fragmentis lit. I. numer. 671.* vbi ait eſſe magis communem.

Similiter licitum eſt ſtatutum, ſeu priuilegium, quod ſolet fieri pro hebræis, ne teneantur reſtituere dominis pignora, quæ à fure ipſis hebræis data fuerint pro mutuata pecunia, niſi pecunia, & fœnore eiſdem perſolutis, dummodò obſeruauerit hebræus fœnerator

conditiones præſcriptas in ſtatuto, v. g. quòd deſcripſerit in libro numerum, & pondus rerum pretioſarum, ita *Rota deciſ.182.in coll. Farin.de contrac.* Quamuis de iure communi fœnerator quilibet, ſeu mutuator teneatur domino in tali caſu rē reſtituere, etiam nulla pecunia reddita, ſi autem ei à domino reddita fuerit ad redimendum pignus, tunc ſi mutuator ignorauit rem furtiuam, non poterit ab eo repetere, aliàs ſecus, *l. ſeruus ff. de cond. ind. ibi Caſtr. num.1. Iaſ. numer.1. Rota cit. num.2. & 6.*

Si autem Princeps, ſeu Communitas concederet Iudæis actionem ad vſuram, ſeu exactionem, tunc incurreret in pœnam *dictæ Clementin.1. de vſuris*, quia facilius fuit concedere exceptionem, quàm actionem: ita *Caſtrenſ. d. conſil. 295. num. 4. & alij ſupra citat.* & idem ait *Azor. tom.1. lib.5. c.17. §. tertia dubitatio*. Item ſi faceret ſtatutum, ſeu legem denegantem Chriſtiano vſurarum repetionem à Iudæo in iudicio ſæculari; nam hoc ait eſſe contra hunc textum; ſecus ſi tantum denegaret audientiam repetenti abſque lege, ſed ſola conſuetudine, & de facto.

Amplia tertiò, quòd hæc pœna ligat etiam non delentes ſtatuta condita poſt hanc Clementinam; vt *Suar. de cenſur diſp.23. ſect.5. numer.5. num.30. Filiucc. tract.14 num.171.* quidquid contra dicat *Vitalin. in eadem Clement.*

An autem etiam hodie iſti habeant dilationem illam trium menſium? affirmat *Suar. & Filiuc. ibi*, quo ad eos, qui non fuerunt complices, ſed ſucceſſores natuentium, quia adeſt eadem ratio. Contrarium tenet *Bonac de cenſur partic. diſput. 2. q.10. punct.15. numer.7.* & in ti nili tenet *gloſſ. in cap. nouerit, 49. de ſent. excomm. verb. intra duos menſes*, quam ibi ſequitur *Ioan. Andr. Cardin num 3. Anchar. numer.3. & Abb. num.3.* qui ait ſucceſſores iſtorum à die ſcientiæ teneri quamprimum delere, non expectato illo termino, aliqua tamen eis morula, ſeu dilatione arbitrio prudentis conceſſa; & hæc videtur tenenda, vt magis communis Canoniſtarum.

II. Statuentes, vel decernentes aliquid contra recurrentes ad forum Eccleſiaſticum, pro repetitione vſurarum, ſiue ab vſurario fideli, ſiue Iudæo, incurrunt in pœnas latas contra facientes ſtatuta, vel decreta contra libertatem Eccleſiaſticam: de quibus dixi *verbo, Leges*: & in pœnas latas contra impedientes recurſum ad forum Eccleſiaſticum, ſeu impedientes iuriſdictionem Eccleſiaſticam, de quibus dixi *verbo, Iuriſdictio, Caſtrenſ. conſil 296. num.4. lib.2. fol. 145. Azor. tom.1. lib 5. c.17. § Deinde*. Aliàs facientes ſtatuta, vel decreta de vſuris ſoluendis, vel non repetendis, non dicuntur facere contra libertatem Eccleſiaſticam, ſed contra iuſtitiam, vt *gloſſ. in hac Clem. verbo, tres menſes, & ibi Canoniſtæ*.

III. Statuentes, & iudicantes, & in his cooperantes ad exactionem vſurarum, vel retentionem, denegando repetitionem obligantur ad reſtitutionem, tanquam cooperantes iniuſtitiæ, ſecundo loco, id eſt in defectum vſurariorum, *Sylveſt. verbo, vſura, 9. qu. 22. Turrian. de iuſt. diſp.64. dub. 4. num. 5. Tabiena verbo, vſura, t. q 5.*

IV. Affirmans pertinaciter, exercere vſuras non eſſe peccatum, vel faciens ſtatutum approbans, & permittens vſuras tanquam licitas, incurrit crimen, & pœnas hæreſis, de quibus vide *verbo, hæreſis*: ita *Clem. 1. de vſur. § fin. ibi gloſſ. verbo, hæreticum, & ibi DD. & Barboſ. num.12. & 13. Gratus conſ.49. num.24. pa.2.*

CAPVT VII.

Vſurarijs manifeſtis locum ad fœnus exercendum dantes.

I. IN *cap. 1. de vſur. in 6.* vt commoditas fœnus exercendi adimatur vſurarijs, ſtatutum eſt, ne Collegium, aut alia Vniuerſitas, vel ſingularis perſona alienigenas, aut alios non oriundos de terris ſuis, publicè fœnus exercentes, vel exercere volentes, ad hoc domos in terris ſuis conducere, vel conductas habere, aut aliàs habitare permittat, ſed vſurarios huiuſmodi manifeſtos omnes infra tres menſes de ſuis terris expellat, neque vnquam aliquos tales de cætero admittat; nemoque illis ad fœnus exercendum domum locet, vel alio titulo concedat. Qui vero contrafecerint, ſi perſonæ fuerint Eccleſiaſticæ, Epiſcopi, aut Epiſcopis ſuperiores, ſuſpenſionis; inferiores Epiſcopis, ſingulares perſonæ Eccleſiaſticæ, excommunicationis; Vniuerſitates, & Collegia, interdicti ſententiam ipſo facto incurrant; & ſi has cenſuras reſpectiuè incurſas animo indurato per menſem ſuſtinuerint, terræ ipſorum, quandiu ibi vſurarij præfati permanſerint Eccleſiaſtico ſubiaceant interdicto. Laici verò à ſuis Ordinarijs, cenſuris compeſcantur, ſcilicet ſententijs ferendis, omni priuilegio ceſſante. Hæ cenſuræ nulli ſunt reſeruatæ, vt patet ex textu.

Nota primò, quòd hic textus procedit ſolùm de vſurarijs manifeſtis. Dicitur autem vſurarius manifeſtus, quando hæc duo concurrunt, ſcilicet conſuetudo, ſeu exercitium, ſeu frequentia mutuandi ſub vſuris, & publicitas notoria. Nam nomen vſurarij eſt verbale, ex natura ſua ſignificans exercitium, ſeu frequentiam: ita de omnibus pœnis vſurariorum docet *Couarr. 3 variarum. cap.3 num.2. § ſi ribit, Lupus de vſur. comment.4. in praf. num 22. Vgolin de vſur. cap.24. §.8. num.1.* Vnde non ſufficit vnus actus etiam notorius, *Menoch. de arbitrar. cap.235. num. 6. cum Bart. & Salic & alijs*, & tenet *Mantic. de tacit. & ambig. tit 24. num 13. lib.8. Turrian diſput.63. dub.4. num.4.* Neque ſufficiunt duo actus ad hanc conſuetudinem faciendam, *Menoch. caſu 81. num.1. ibidem*, Neque ſufficiunt tres actus, vt quis dicatur vſurarius, *Iaſ. conſil.154. volum 4. Grat. conſ 39 num 5. vol 2.* Sufficit tamen exercitium inchoatum, id eſt vnus actus exprimens intentionem exercendi, vt menſam proponendo, *Menoch. caſu 235. num 9. cum allegatis.* Imò ad pœnas textus noſtri, id eſt *d. cap.1. de vſur in 6* ſufficit voluntas publicè exercendi fœnus exterius expreſſa, ſeu ſignificata abſque vllo actu vſuræ, vt patet ex textu, & docet *Suar. de cenſur. diſp. 31. ſect.5. num.13*, Item quamuis conſuetudo iſta tollatur per pœnitentiam quoad forum interius, & per ſatisfactionem, vel cautionem idoneam quoad forum exterius, vt dixi *cap. 1.* tamen ſi poſtea reincidat in idem

idem,etiam per vnum actum, redit conſuetudo, *Suarez tom.2.de relig.tract.de iuram lib.2. cap.6.num.8.* & redit denominatio vſurarij, & pœnas incurrit, *Rota deciſ. 202.num 1. apud Farin.collect.de contract.& delict.* vbi addit procedere etiam per vnum actum occultum, tenetque *Feder.de Sen.conſ.7. Gemin.in cap. quanquam,§. omnes, num.7. de vſur. in 6.* & eſt communis ſententia, vt *Rota ibi*.

Manifeſtus autem dicitur vſurarius, quando eius exercitium eſt notorium notorietate facti, vt quia publicè habet menſam ad fœnerandum expoſitam,vel ita frequenter fœneratur (etſi priuatim) vt populus de ea re certitudinem habeat, *gloſſ.in d. cap. 1. de vſur. in 6. verbo,manifeſti, Clarus §.vſura,verſ.ſed hic, Menoch de arbitrar caſu 235.num.9. Maſcard.verbo, vſura,concluſ. 1425.num.3. & 4.* vel ſi vſuræ exercitium eſſet confeſſus coram magna populi multitudine, ita vt publicè confeſſus dici poſſit, *Menoch.num.21.* & plures allegat *Maſcard.num.11.* Sufficit autem, vt res ſit notoria maiori parti ciuitatis, vel oppidi, vel viciniæ,vel paræciæ, iuxta ea, quæ dixi *par.1 cap.21.*

Item manifeſtus dicitur,ſi ſit eius exercitium notorium notorietate iuris, & quia in iudicio eſt de hoc confeſſus, vel condemnatus, *Couarr lib. 3. var. cap.3. num.4.Clarus verbo,vſura,num 5. Menoch.caſu 235.numer.12. Maſcard.concluſ.1425.num.8. Barboſ. hic nu 9.* non tamen ſufficeret eum fuiſſe conuictum, ſi non ſit condemnatus, ſecundum probabiliorem, quam tenent *Abb.conſil.2.lib.2. Federic.de Sen conſil.64.Couarr. n.4. citat. Menoch. caſu 233 num.vlt. Salzedo ad Diaz c.92. praxis, Maſcard loco cit. num.17.* quamuis contrarium teneant multi, vt dixi *d. cap. 21. pa. 1.* Neque ſufficit confeſſionem factam eſſe coram Parocho, & duobus teſtibus, ſecundum veriorem, & communem ſententiam, *Bernard.Diaz, & Salzedo ibi, Menoch. num. 12. Filiucc.tract.14.n.111.Turrianus diſput.63. dub.4. n.4. Molina diſput. 333.* quamuis contrarium teneat *Clar. §.vſura,loco cit.*

Adde, quod dicitur manifeſtus vſurarius, ſi olim fuit manifeſtus, & pœnitentiam egit, & reſtituit, vel cauit, ſed poſtea reincidit in crimen vſuræ, etiam occultè; vt *Rota deciſ. 202. ſupra citata* cum communi ſententia.

Non poterit autem dici vſurarius manifeſtus, niſi contractus ſit certò vſurarius, quem celebrauit. Si enim talis contractus aliqua probabili ratione excuſari poſſit à crimine vſuræ, non erit dicendus vſurarius manifeſtus, v.g. ex probabili DD. ſententia, vel conſuetudine tolerata publicè, vt *Grat.conſ.49.nu.12.li.2.* conſuetudo enim huiuſmodi excludit omnem præſumptionem vſurariæ malitiæ (niſi ea ſit patens,vt conſuetudo dicenda ſit corruptela) *Em Sà, ver. contractus, num.4. Filiucc.tract.38.num.101. Rota deciſ.43.num.6. in collec. Farin.de contr.& deciſ.708.num.7.p 1. nouiſſ. Grat.conſ.39.num.4.& 5. lib.2.* Vnde non poterit contra hunc formari inquiſitio, *Grat.num.6.*

Nota ſecundò, quòd illa ſuſpenſio contra Epiſcopos lata, eſt ab officio, & beneficio, quia eſt abſolutè prolata: ita *Sayrus lib 4.cap 12 num 48.Suar. diſp. 31. ſect.5. num,15.* Interdictum autem illud perſonale generale contra Vniuerſitates, non ligat particulares de Vniuerſitate, vt debeant abſtinere à diuinis, niſi cum Vniuerſitatis culpa fuerit publica effecta. *Suar diſp.37. ſect. 2. num.4. Filiucc.tract. 18. num. 128.* Interdictum verò illud locale non obligat illos de tali loco, qui non fuere culpabiles, vt abſtineant à diuinis, niſi poſtquam fuerit denunciatum nominatim. *Suarez diſp.37. ſect. 2. num. 5. Coninch. de cenſur. diſp. 17. dub. 5. in fine,Sayr.lib. 5. capitul. 12. numer.24. & lib. 5. capitul. 4. num. 9. & 10. Vgolin. tract. de interd. tab. 5. capit. 17. §. 2.*

Nota tertiò, quod illud interdictum perſonale contra vniuerſitates intelligitur ſolum contra Vniuerſitates eccleſiaſticas, non laicas: ita *Io. Andr. hic, & Gemin. §. qui verò num.4. Armilla verb. vſura, numer.53. Nauarr. cap. 27. num. 136. Azor. tom 3. lib. 5. de vſura,cap. 18. verſ. tertia pæna. Molina diſp. 333.§. capite primo.* Contra *Archid. & Anchar. hic n.4.*

Nota quartò, quòd hæc Conſtitutio ſecundum multos DD. procedit tàm de vſurarijs Chriſtianis, quàm de Iudæis, & alijs Infidelibus, ſi eorum natio ibi non ſit admiſſa ex licentia Papæ tacita, vel expreſſa: ita tenet *Ioan. Mon. & Gemin. hic numer. 6. Franc. §. & quia, Felin. Decius. Alex. Lauren. de Rodulph. Rolan.& Ricciul. apud Barboſam hic numer. 2. Nauarr. capit.27. num.186. Syluest. verbo vſura, 9. q. 22. Luiſ Turrian. diſput. 63. dub.4.num.5. Alterius tract.de interd. diſ.12. cap. 2 Bonacein. de cenſur. partic. diſp. 2. q 4. pun. 1. num 2. Filiucc. tractat. 14. numer. 111.* Contrarium tamen tenent *Barbat. & Soccin. apud Barboſ. hic nu.2. Azor. tom.3. lib.5. tract. de vſura, cap. 18. §. tertia pænæ.* cum *Roſella, & Franciſc. Arct.* & hanc communem, ait *Armilla, verbo, vſura,num 53.* & ita fuiſſe declaratum ab Eugenio IV. ait *Tabiena verbo, vſura, 1. quæſt.5. verſ.8.* & hanc conſuetudine receptam ait *Clarus §. vſura, verſ. hæc autem.*

Adde quod locum dantes vſurario directè ad fœnus exercendum, tenentur ad reſtitutionem vſurarum in ſubſidium, ſeu in defectu vſurariorum. *Sylu verbo, vſura, 9. q. 22. Tabiena verbo, vſura, 1. quæſt. 1 Luiſ. Turrianus loco cit. num.5.* quia cooperantur directè ad vſuras.

C A P V T I.

Vſurpantes bona, vel prouentus Eccleſiarum, vel piorum locorum, vel occupantes, vel impedientes quominus percipiantur ab ijs, ad quos pertinent; & Clerici conſentientes.

I. EX Trident. *ſeſſ. 22. cap. 11. reform.* decretum eſt, vt ſi quis Clericorum, vel Laicorum alicuius Eccleſiæ, vel alicuius beneficij ſæcularis, aut Regularis, vel Montium Pietatis, aliorumue locorum iuriſdictiones, bona, cenſus, aut iura, fructus, emolumenta, obuentiones, quæ in miniſtrorum,& pauperum neceſſitates conuerti debent, per ſe, vel per alios, vi, aut metu incuſſo, vel per ſuppoſitas perſonas Clericorum, aut Laicorum, alioue colore, in proprios vſus conuertere, illoſque vſurpare præſumpſerit, ſeu impedire, ne

Google

ab ijs, ad quos iure pertinent percipiantur, is anathemati, id eſt excommunicationi tandiù ſubiaceat, quandiù occupata, ſeu accepta reſtituat integrè Eccleſiæ, ſeu adminiſtratori, ſeu beneficiato, ac deinde à Papa abſolutionem obtinuerit. Quod ſi prædicta committens Patronus fuerit eiuſdem Eccleſiæ, vltra prædictas pœnas, iurepatronatus eo ipſo priuatus exiſtat. Clericus verò huiuſmodi fraudis, & vſurpationis fabricator, vel conſentiens, eiſdem pœnis ſubiaceat, & quibuſcunque beneficijs priuatus ſit, & ad quæcunque alia beneficia obtinenda inhabilis efficiatur, & à ſuis ordinibus ſuſpendatur arbitrio Ordinarij. Non ergo ſunt ipſo iure ſuſpenſi, neque irregulares.

Nota primò, ſine dubio hoc decretum procedere contra occupantes, vel impedientes perceptionem dictorum bonorum, per vſurpationem propriè dictam, ideſt, non quaſi furtiuè, aut manifeſta rapina, ſed tanquam ex iure ad illa, ſeu quaſi ea bona ad ipſum pertineant, ſcilicet vſurpando etiam ius, & poteſtatem ea percipiendi, ſeu dominium, vel quaſi dominium, hoc eſt enim propriè vſurpare, vt *gloſſ. in capit. multi, 2. q. 1. Caiet. excomm. cap. 27. verſ. quarta eſt. Suar. de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. num. 96. Sayr. lib. 3 de cenſur. cap. 21. in fin. Filiucc. tract. 16. num. 223. Marius Alterius tom. 1. lib 5. diſp. 18. capit. 1. §. vſurpant. Tolet. lib. 1. cap. 28. in fin. verſ. 3. vt ſit. Vgolin. ſuper cap. 17. Bullæ in Cœna Domini, in princ. numer 4. & §. 2. num. 2.* Sed etiam ſecundum multos Authores procedere contra occupantes ſine vſurpatione, ſed iniuſtè, vt vi, aut clam; dummodò ſciant ea bona eſſe Eccleſiarum, ſeu piorum locorum, quia etiam hac ratione impediunt, ne percipiantur ab ijs, ad quos pertinent; ita *Bonacc. de de cenſur. partic. diſput. 1. q 18. punct. 4. numer. 3. Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 38. q. 16. Io. Franc. Leon. Theſaur. fori Eccleſ p. 1. cap 15. num. 53. Filiucc. tract. 15. nu. 117. tract. 16. numer. 223.* & ita eſſe declaratum à Sacra Congreg Concilij referunt *Azor. Bonacc. & Leon. loco cit.* quod puto verum, ſi occupentur fructus rei, aut res fructifera; ſecùs ſi res aliqua particularis furto auferatur, per ea quæ dixi *ſupra verb Sacril. cap. 3. & 4.* & quia videtur Trident. intelligendum de impediente per vſurpationem, vt *Suarez diſput. 22. ſec. 6. numer. 22.*

Item, quod procedat contra ipſos Rectores beneficiorum alienantes bona Eccleſiæ, vel piorum locorum, ſine licentia, & forma iuris debita, & alios, ea ſic recipientes, docent *Bonac. trac. de alien. bon. Eccleſ. pun. 5. num. 3. & Ioan. Franc. Leon. loco cit.* vbi ait ſic à Sacra Congreg. declaratum. Sed contrarium in hoc tenent *Filiucc. tract. 44. cap. 6. num. 3. in fin. & Azor. loco cit.* quia dicunt alienantes, & recipientes eo caſu habere titulum coloratum, ideo non dici vſurpare, niſi poſt præceptum Iudicis fuerint contumaces, & idem tenet *Barboſ. in extrau. ambitioſæ de reb. eccl. non alien, num. 22.*

Item procedere contra iniuſtè impedientes perceptionem dictorum bonorum, ſeu fructuum, etiam ſine vſurpatione. *Filiucc. tractat. 15. nu. 117. & Mar. Ant. Genuen. pract. quæſt. 150. numer. 3.* qui propterea ait in hoc decretum committere, eiuſque pœnas incurrere Beneficiatum, ſeu Prælatum repudiantem Legatum, vel hæreditatem Eccleſiæ eius delatam, ſcilicet ſi ſine cauſa rationabili hoc faciat, præſertim cum hoc decretum loquatur contra præſumentes, id eſt dolo malo ea facientes.

Item, quod procedat contra Prælatum, ſeu Rectorem beneficij deſtruentem bona Eccleſiæ, vt cædentem arbores fructiferas, &c. tenet *Bonac. de alien. punct. 2. num. 7.* quia hanc etiam ait eſſe vſurpationem, ſeu occupationem illicitam, & hic prohibitam, uel eſſe impeditionem ne percipiantur eæ, earumue fructus ab ijs ad quos pertinent. Sed contra *Azorius loco citato*, ait non contineri in hoc decreto & pœnis, Beneficiatum cædentem arbores, ut eas uendat, uel ſibi retineat, ſed continere extraneum ui, aut clam arbores beneficij cædentem, & occupantem: & idem tenet *Filiuccius locis citat.*

Item procedit contra commutantem relicta, ſeu diſpoſitiones factas ad loca pia, ſi id faciat ſine beneplacito, ſeu facultate Sedis Apoſtolicæ; quia etiam hæc eſt impeditio, de qua in hoc decreto. Non tamen continetur commutatio aliarum diſpoſitionum ad pias cauſas, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, quamuis etiam hæc commutatio ſit irrita, & uſurpatiua, ut *Clem. quia contingit de relig. domib. ibi gloſſ. verb. Sedis, Canoniſtæ* communiter.

Nota ſecundò, quòd illa pœna priuationis iuriſpatronatus non ligat ante ſententiam declaratoriam pro foro conſcientiæ, cùm ſit priuatio iuris quæſiti, per doctrinam *Ioan. Andr. cap. 1. num. 10. de homic. in 6. Gomez in reg. de Annali, quæſt. 52. Couar. in capit. Alma, par. 1. §. 2. num. 9. Leſſ. lib. 2. cap 29. nu. 63 & cap. 35. nu. 147.* & in terminis de lege priuante ipſo facto iure patronatus in pœnam, dixi *ſupra verbo ſimonia, cap. 8. num. 2.* Vnde neque peccaret, qui ſciens patronum occultè incidiſſe in hanc pænam, procurare ab eo præſentationem, quia adhuc retinet titulum coloratum, & poſſeſſionem, imò verum titulum vtilem, ſeu quaſi dominium vtile, vt dixi *par. 1. cap. 5. & 6.*

Limita autem, vt non ſit illicitum patrono in limine fundationis cum conſenſu Epiſcopi, ſibi reſeruare aliquod ius ſuper fructuum perceptione, vel adminiſtratione, vel aliquod ſeruitium, vt *capit. præterea, il ſecondo, de iurepatr.* latè *Sanch. in opuſc. lib. 2. c. 3. dub. 52. à num. 3.*

Item pœna priuationis beneficiorum, de qua hic, eſt latæ ſententiæ, ob illam particulam *priuatus ſit*; quia verbum *ſit* coniungitur participio præteriti temporis, *priuatus*: vnde priuat ipſo iure: ita *Gemin. in capit. 1. §. vlt. de elect. in 6. Tiraquellus in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 184.* cum communi *Sayr. lib. 1. de cenſ. capit. 11. num. 9.* Tamen non ligat ante ſententiam declaratoriam, ſecundum veriorem, & receptiorem opinionem: vt *Ioann. Andr. Gomez. & Couarr. loco citat.*

Item pœna inhabilitatis eſt latæ ſententiæ ex hoc decreto per illa verba, *inhabilis efficiatur*, quæ de ſe non videntur requirere factum hominis, vt multi apud *Tiraquell. loco cit. num. 208.* licet ipſe contrarium teneat cum alijs Doctoribus: & ita quod ſit latæ ſententiæ, intelligit *Toletus lib. 1. capitul. 41. §. quarta habetur.*

Hæc pœna ſecundum magis communem ligat in foro conſcientiæ ante declaratoriam, vt dixi *par. 1. cap. 30.* quamuis probabiliter contrariam multi teneant, vt *ibi* dixi.

Nota tertiò, quod Clerici conſentientes vſurpationi, hic intelliguntur qui actione poſitiua concurrunt, vel negatiua, quando ex officio impedire tenebantur, ſecus, ſi ſolum ex charitate, per *gloſſ. in cap. quanta, verbo, conſentientes, de ſent. excommun. Nauarr. capit. 27. num. 78. Auila par. 2. capit. 3. diſput. 3. dub. 8. Molina diſputat. 33. nu. 52. tom. 4.* & communem ait *Coninck. diſp. 14. de cenſur. numer. 174.* & tenet *Layman lib. 1. tract. 5. pa. 2. cap. 5. num. 6.* quamuis contrarium teneant alij, ſcilicet contineri etiam non impedientes, quando ex charitate ſub peccato mortali tenentur, *Syluest. verbo, excommun. 6. num. 5. Suarez de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. numer. 56. Filiucc. tractat. 15. num. 31.* & communem dicunt, & tenent *Sayr. lib. 3. cap. 26. n. 24. & Marius Alterius tom. 1. lib. 5. diſput. 12. cap. 6. colum. 11.*

II. Ex *Bulla in Cœna Domini*, capit. 17. fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra vſurpantes iuriſdictiones, fructus, redditus, vel prouentus ad Papam & Sedem Apoſtolicam, & quaſcunque Eccleſiaſticas perſonas, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes.

Limitant Doctores hanc cenſuram, vt ſolum procedat contra vſurpantes vſurpatione propriè dicta (id eſt quaſi ex iure ad dictos fructus, ſeu prouentus) non autem contra fures, aut raptores. Eſt communis ſententia interpretum huius capitis, *Caiet. Nauarri, Alterij, Toleti, Duardi, Suarez, Vgolini, Filiucc. Souſa, & Reginal.* quos allegat, & ſequitur *Bonacc. quæſt. 18. ſuper Bulla Cœna, punct. 1. nu. 3.* & ſequuntur *Quaranta, verbo, bona Eccleſ. vſurpantes, Riccius reſolut. 415. num. 4.*

Procedit autem ſecundum veriorem contra omnes vſurpantes, ſiue publica, ſiue priuata poteſtate, ſiue Laici ſint, ſiue Eccleſiaſtici, vt *Vgolin. cap. 17. §. 1. in princ. Sayr. lib. 3. cap. 21. num. 4. Souſa in Bullam Cœnæ, diſput. 89. num 1. Filiucc. tract. 16. nu. 212. Duard. lib. 2. in Bullam Cœna, can. 17. q. 2. num. 1.* & alij. Eſt contra *Nauarrum cap. 27. nu. 71. verſic. prima declaratio,* qui putat hic ſolum agi de vſurpantibus publica laicali poteſtate.

III. Ex Concilio Lateranenſi, ſub Leone X. *ſeſſ. 9.* incurrunt ſententiam excommunicationis Principes temporales: & interdictum terræ, ſeu dominia, ſi vſurpent, aut occupent, aut ſequeſtrent, aut detineant fructus eccleſiarum, tractat *Marius Alter. diſput. 18. lib. 5. cap. 2. in fin. tom. 1.* Sed cenſuræ Concilij Lateranenſis præfati non fuerunt vſu receptæ, niſi quatenus aliunde fuerint innouatæ, vt dixi *verbo immunitas*, c. 4. *nu.* 2.

IV. Contra vſurpantes oblationes Deo factas, eiuſue Eccleſijs, vel Miniſtris, ſunt aliæ pœnæ, ſeu cenſuræ latæ ſententiæ, de quibus dixi *verbo, Oblationes, capit 1.*

V. Contra Religioſos decimas vſurpantes ſunt aliæ pœnæ latæ ſententiæ; de quibus dixi *verbo, Decima cap. 1.*

VI. Contra vſurpantes fructus Eccleſiarum vacantium aliæ ſunt pœnæ latæ ſententiæ, de quibus d. *verbo vacantia.*

VII. Vſurpans, ſeu iniuſtè detinens res Eccleſiæ alicuius, vel perſonæ Eccleſiaſticæ, etiamſi Laicus ſit, conueniri poteſt coram Iudice eccleſiaſtico ratione illius rei, & ab Eccleſiaſtico Iudice poteſt coerceri, ex *cap. ſi Clericus laicum, de foro competen. & ibi Canoniſtæ communiter,* & de magis communi teſtatur *Oſaſcb. deciſ. Pedem. 32. num 6.* Quod intelligas, dummodo à reo probabiliter non negetur rem eſſe Eccleſiæ, ſeu Clerici, vt ex eo textu notat *Felinus ibi in princip.* & alij Doctores, quos recenſet *Barboſ. ibi nu. 2.*

CAPVT II.

Vſurpare, vel per contractus acquirere Laici procurantes iuſpatronatus, vel dominium directum in bonis Eccleſiaſticis, & Eccleſiaſtici huiuſmodi vſurpationi conſentientes.

IN *cap. 2. de reb. eccleſ. non alien. in 6.* Prohibetur Prælatis Eccleſiarum (ſcilicet tàm viris quàm fœminis, vt ibi intelligunt *gloſſa, & Doctores*) ſuas Eccleſias, vel earum iura, vel bona ſubijcere laicis, quoad iuſpatronatus, vel dominium directum, perpetuò, vel ad longum tempus, ſine ſui Capituli conſenſu, & Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali; & in contrarium geſta ſunt nulla, etiam quoad cauſam præſcribendi: & Prælati contrauenientes incurrunt ſuſpenſionem ab officio, & adminiſtratione: & Clerici illius Eccleſiæ, qui ſcientes aliquid contra prædictam prohibitionem eſſe præſumptum, denunciare id Superiori neglexerint, incurrunt ſuſpenſionem triennalem à perceptione beneficiorum, quæ in Eccleſia obtinent ſic grauata. Laici vero compellentes Prælatos, vel perſonas eccleſiaſticas ad talia facienda, excommunicationis ſententiam incurrunt nulli reſeruatam. Quod ſi ex huiuſmodi contractibus cum dicta licentia, & conſenſu initis, ipſi laici aliquid vſurpauerint vltra conceſſa, niſi legitimè moniti ab huiuſmodi vſurpatione deſtiterint, & vſurpata reſtituerint, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrunt non reſeruatam; & procedi poterit ad ſupponendum eorum terras interdicto eccleſiaſtico.

Amplia, vt ibi dicta de Prælatis procedant etiam contra Epiſcopos, quia ipſi principaliter Prælati dicuntur Eccleſiæ: ita *Suarez de cenſur. diſputat. 31. ſect. 5. n. 10. Filiucc. tract. 17. num. 147. Alter. tom. 2. diſp. 12. cap. 4.*

Limita primò, quod ſuſpenſio illa contra Prælatos eſt ab officio ordinis, & ab adminiſtratione rerum temporalium Eccleſiæ grauatæ, non autem ab alijs beneficijs, *Suar. num. 9. Filiuc. ibid. Gemin. & Franc. in d. cap. 2.*

Limita ſecundò, quod non denunciantes, vt ſupra, incurrunt, ſi ſciant & probare poſſint, & ſine ſuo graui damno valeant denunciare. *Suar. ibi num. 9. Marius Alterius ibid. §. ad incurrendum.*

Li-

Digitized by Google

Limita tertiò, quod hæc ſubiectio ad longum temps dicitur ſi ad decennium, vel vltra, quia *extrau. Ambitioſæ, de rebus eccleſ. non alien.* prohibens locationem vltra triennium, non procedit in mera ſubiectione quo ad iuſpatronatus, vel directum dominium nudum: ita *Suar. diſp. 23. ſect. 4. numer. 16. cum gloſſ. Sylu. & Nauarr. Filiucc tractat. 14. numer. 61. Alter. loco citat.* Adde, quod vſurpans iuſpatronatus, vel dominium directum in Eccleſia libera, vel loco pio, vel eorũ fructus, vel bona, & Clerici conſentientes, incurrunt in pœnas latas in Tridentino Concilio, & Bulla in Cœna Domini, iuxta dicta *c. præced.*

Item vſurpans iuſpatronatus, & bona, ſeu fructus in Eccleſia, ſeu beneficio vacante, & Clerici conſentientes, incurrunt in pœnas, de quibus dixi *verbo vacantia, cap. 2.* Item contra coſdem patronos vſurpantes fructus Eccleſiarum, ſeu beneficiorum vacantium, aliæ ſunt pœnæ latæ, de quibus dixi *verbo, vacantia, cap. 4.*

CAPVT III.

Vſurpantes iuriſdictionem Eccleſiarum, vel piorum locorum.

PEr hanc vſurpationem iuriſdictionis incurruntur pœnæ latæ in Trident. Concilio *capitul 11.* & *Bulla in Cœna Domini, cap. 17.* de quibus dixi *ſupra cap. 1.*

Amplia primò, vt incurrat in dictas pœnas vſurpans iuriſdictionem Eccleſiarum, ſeu Eccleſiaſticorum locorum, etiam eccleſiaſticam, non ſolum ſi temporalem, ſecundum communem ſententiam: quia textus generaliter loquitur: ita *Suarez de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. nu. 95. Duard. ſuper Bulla Cœnæ Domini, lib. 2. can. 17. q. 3. num. 13. Souſa ibi, cap. 18. diſp 86. numer 2. Filiucc. tract. 16. num. 219.* quidquid contra teneat *Alteriusſuper ea Bulla diſp 18 cap. 1. colum. 1.*

Amplia ſecundò, vt procedat ſiue vſurpans ſit eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis, vt dixi *ſupra cap 1.* & ita de veriori ſententia teſtatur *Bonacc. ſuper eadem Bulla, q. 18. pun. 3. n. 2.*

Sed an procedat tam de iuriſdictione ordinaria, quam delegata, negat abſolutè *Bonacc. diſput. 1, de cenſ. partic. q. 18. punct. 2. num. 20.* Sed contra puto, quando vſurpans intenderet vſurpare iuriſdictionem delegatam priuatiuè, non ſolum cumulatiuè, & inſolidum; quia in hoc ſecundò caſu nihil diminueret de iure alterius: cum enim iuriſdictio delegata competat iure ſpeciali, vt *l. 1. ibi DD. ff. de offic. eius,* & ſit radicata, & fundata non in perſona propria delegati, ſed delegantis, vt *Abb.* quem ſequitur *Felin. in capit. cauſam matrimonij num. 7. verſ. pro opinione Abbatis, de off. deleg.* & ideo eſt multiplicabilis, & communicabilis in ſolidum pro voluntate delegantis; & ita communicari cenſetur in ſolidum, quando diuerſis conceditur, vt ſingulis, vt *Felin. loco cit. num. 7. in fin. cum Bal. Bartolo, & alijs*. Quare infero, quod ſi ſimplex Sacerdos abſolnat ſacramentaliter alienum ſubditum ſine licentia, ſeu approbatione Ordinarij illius, non incurrit in has cenſuras, quia hæc eſt vſurpatio iuriſdictionis non ordinariæ, ſeu iuris Parochialis, ſed delegatæ, & non priuatiuè, ſed cumulatiuè: de qua re dixi *uerbo abſolutio, cap. 2.*

Vſurpans iuriſdictionem, ſeu exercens actus illius, quam non habet, punitur *l. Cornelia, de falſis*, pœna arbitraria, vt *l. eos ff ad l Corneliam de falſis, ibi Doctores,* vt dixi *verbo, abſolutio, cap. 2. § ſecundum dubium;* quamuis *Menochius de arbitr. caſu 320. in fine.* ſentiat puniendum de crimine ſtellionatus, & non legis Corneliæ, niſi cum expreſsè aliquod falſum committit, vt ſi ſe ingerat falſis litteris, ita *Menoch. nu. 6.* Sed quidquid de his duobus dicamus, ſequitur quòd damnatus per ſententiam definitiuam incurrit pœnam infamiæ, & conſequenter eſt irregularis, vt dixi *p. 1. c. 33. §. tertio modo.*

Ordinarij Eccleſiaſtici, ſeu Prelati vſurpantes iuriſdictionem in exemptos, ſeu Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectos, incurrunt in pœnas, de quibus dixi, *uerbo iuriſdictio c. 19.*

Et notandum, quod ordinarij non poſſunt interdicto ſubijcere Prioratus S. Ioannis Hieroſolymitani, aliaue loca Regularium, niſi in caſibus à iure expreſſis; & latum eſt nullum, quando non procedunt vti Sedis Apoſtolicæ delegati *Pilaia to. 2. deciſ. lib 4. deciſ. 10. num 5.* Sed Priores S. Ioannis poſſunt denunciare excommunicatos laicos extrahentes reos à ſuis Eccleſijs, nec dicuntur vſurpare iuriſdictionem, *ex declarat. S. Congreg. Immun. 28. April. 1671, quam refer Pilaia in addition ad Francum de proteſtation. ad conſider. 75. nu. 1.*

Regulares vſurpantes iuriſdictionem Parochorum incurrunt pœnas, de quibus dixi, *uerbo Parochialia.*

Laici vſurpantes iuriſdictionem eccleſiaſticam, ſiue in perſonas, ſiue in cauſas Eccleſiaſticas, incurrunt pœnas de quibus dixi *uerbo Iuriſdictio cap. 1. & ſeqq.*

Vſurpantes iuriſdictionem ſupremam Romanę Eccleſiæ competentem in temporalibus, incurrunt pœnas de quibus dixi *uerbo, Romana Eccleſia.*

CAPVT I.

Vxoricidium.

Vide *uerbo, homicidium, c. 5.*

Finis Secundæ Partis,

LAVS DEO.

IN-

INDEX
LOCORVM SEV TEXTVVM,
QVI EX IVRE PONTIFICIO, CONCILIO TRIDENT. ET APOSTOLICIS CONSTITVTIONIBVS, DECRETISQVE SACRARVM CONGREGATIONVM,
In Secunda Parte huius Operis notabiliùs explicantur.

EX DECRETO.

c. ſi quis autem, 18. diſt. vide par. 2. verbo, Concilium, cap. 2.
c. Eccleſiaſtica, 23. diſt. vide verbo Miſſa, cap. 4.
c. acutiùs, 26. diſt. vide verbo, Monialis, c. 3.
c. nullus, c. præter, 32. diſt. vide verbo, Concubinatus, cap. 1.
c. maritum, 33. diſt. vide verbo, Ars ludicra, c. 1.
c. illiteratus, 36. diſt. vide verbo, Ordo, c. 9.
c. confirmandum, 50. diſt. vide verbo, Baptiſmus, c. 1.
c. aliquantos, 51. diſt. vide verbo, Ars ludicra c. 1.
c. nulli, c. ex antiquis, c. ſi ſeruus abſente, 54. diſt. vide verbo, Seruus, cap. 2.
c. nullus pœnitentem, 55. diſt. vide verbo, Ordo, c. 2.
c. ſi quis in ægritudine, 57. diſt. vide verbo, Baptiſmus, cap 6.
c. porrò, 66. diſt. vide verbo, Epiſcopus, c. 1.
c. neminem, 70. diſt. vide verbo, Ordo, c. 11.
c. ſi quis auſus 71. diſt vide verbo, Ordo, c. 16.
c. quoniam quidam, 75. diſt. vide verbo, Epiſcopus, c. 2.
c. ſi quis Papa ſuperſtite, 79. diſt. vide verbo, Ambitus, cap. 1.
c. negociatorem, c. fornicarij, c. conſequens, c. eijciens, 88. diſt. vide verbo, Negociatio, c. 1.
c. iuxta Sanctorum 93 diſt vide verbo, Limina, c. 1.
c. Diaconos, 93. diſt. vide verbo Baptiſmus, c 3.
c. Afros, 98. diſt. vide verbo, Baptiſmus, c 1.
c. quoniam quidam, 100. diſt vide verbo Epiſcopus, c. 2. & verbo, Fidei profeſſio, c. 1.
c. 1. 101. diſt. vide verbo, Epiſcopus, c 6.
c. ventum, 1. q. 1. vide verbo, Baptiſmus, c. 5.
c ſi qui Epiſcopi, 1. q. 1. vide verbo, Ordo, c. 9. & 10.
c placuit, 1. q. 4. vide verbo, Baptiſmus, c. 5.
c. qui in qualibet, 1. q. 7. vide verbo, Baptiſmus, c. 1. & 5.
c. Daibertum, 1. q. 7 vide verbo, Ordo, c. 24.
c. ſi quis, 2 q. 3. vide verbo, Accuſator, c. 1. num. 2.
c. ei qui, § venales, 2. q. 6. vide verbo, Munera, c. 4.
c. alieni erroris, 2. q 7. vide verbo, Apoſtaſia, c. 4. nu. 3.
c. Beatus, 3. q. 4. vide verbo, Apoſtaſia, c. 4 num. 3.
c. diffinimus, 4. q. 1. vide verbo, Ars, c. 1.
c. quidam maligni, 5. q. 1. vide verbo, Libelli famoſi, c. 1.
c. infames, 6. q. 1. vide verbo, Bellum, c. 2. & verbo, Furtum, c. 1.
c. placuit, 9. q. 2. vide verbo, Abſolutio, c. 2. num. 2.
c. hanc conſuetudinem, 10. q. 1. vide verbo, Oblatio, c. 1.
c. ſi quis Epiſcopus, 10. q. 2. vide verbo, Alienatio, c. 1.
c. inolita, 11. q. 1. vide verbo, Curia, cap. 8.
c. placuit, 11. q. 3. vide verbo, Cenſura, c. 4.
c. Theugaldum, 11. q. 3. vide verbo, Cenſura, c. 6.
c. ſi quis Epiſcopus 11. q. 3. vide verbo, Cenſura, c. 11.
c. Abbatibus, 12. q. 2. vide verbo, Alienatio, c. 1. num. 1.
c. generaliter, c placet, 16. q. 1. vide verbo, Immunitas, cap 2.
c. ſi quis deinceps, 16. q. 7, vide verbo, Beneficium, c 8.
c. quiſquis, 17. q 4. vide verbo, Sacrilegium, c. 3.
c. ſi quis ſuadente diabolo, 17. q. 4. vide verbo, Iniuria, cap. 2.
c. deuotis, 20. q. 1. vide verbo, Monialis, c. 3.
c. Cyprianus, 21. q. 3. vide verbo, Immunitas, cap. 3. num. 2.
c. adminiſtratores, 23. q. 5. vide verbo, Iudices, c. 1.
c. peſſimam, c. ſi quis membrorum, 23. q. 8. vide verbo, Incendiarij, c. 1.
c. ſi quis Romipetas, 24. qu. 3. vide verbo, Peregrinus, cap. 1.
c. ſi quis ariolos, c. aliquanti, 26. q. 5. vide verbo, Superſtitio, cap. 1.
c. quotquot, 27. q. 1. vide verbo, Apoſtaſia, c. 2. & 4. nu. 4.
c. 1, 30. q. 1. vide verbo, Baptiſmus, c. 4.
c. ſi quis viuente, 31. q. 1. vide verbo, Homicidium, c. 5.
c ſi quis cum matre, 33. q. 2. vide verbo, Inceſtus, cap. 1. num. 3.
c. placuit, de pœnit. diſt. 6. vide verbo, Abſolutio, cap. 2. num. 2.
c. Sacerdos, de pœnit. diſt 6. vide verbo, Confeſſio, c. 4.
c. de his qui inceſti, 35. q 3. vide verbo, Inceſtus, cap. 1. num. 3.
c ſufficit, de conſecrat. diſt. 1. vide verbo, Miſſa, c. 5.
c nullus Epiſcopus, de conſec. diſt. 1. uide uerbo, Miſſa, c. 3.
c. Eccleſiam, de conſecr. diſt. 1. vide verbo, Sepultura, c. 6.
c. relatum, de conſecr. diſt. 2 vide verbo, Miſſa, c. 2.
c. conſtat, de conſecr. diſt 4. vide verbo, Baptiſmus, c. 3.

EX DECRETALIBVS.

c. quæ in Eccleſiarum, c. Eccleſia, de conſtit. vide p. 2. uerbo, Lex, c. 2.
c. licet, 6. de elect. uide uèrbo, Conclaue, c. 4.
c. cum in cunctis, de elect. uide uerbo, Beneficium, c. 5. & uerbo Electio, c. 3.
c. cum in cunctis, §. fin. de elect. uide uerbo, Ambitus, c. 12.

c. cum

c. cum VVintonienſis, 25. de elect. uide uerbo, illegitimi.
c. quiſquis, 43. de elect. uide uerbo, Beneficium, c. 8.
c. cum poſt, 46 de elect. vide verbo, Ambitus, c. 8.
c. ſanè 2. de temp ordin. vide verbo, Ordo, c. 14.
c. ne Epiſcopi, 7. de temp ordin. vide verbo, Epiſcopi, c. 1.
c. cum quidam, 8 de temp. ordin. vide verbo, Ordo, c. 14.
c. cum ſecundum, 9. de temp. ordin. vide verbo, Ritus, c. 2.
c. quod tranſlationem, 11. de temp. ordin. vide verbo, Ritus, cap. 2.
c. litteris, 13. de temp. ordin. vide verbo, Ordo, c. 15.
c. vel non eſt compos, 14. de tempor. ordin. vide verbo, Ordo, cap. 1. num. 3.
c. conſultationi, 16. de temp. ordin. vide verbo, Ordo, cap. 14.
c. 1. de ordin. ab Epiſc. qui renunc. vide verbo, Ordo, c. 22. & 23.
c. 1. de filijs presbyt. vide verbo, Illegitimi, c. 1.
c. 2 de ſeruis non ordin. vide verbo, Seruus, c. 2.
c. quoniam in pleriſque, de offic. ordin. vide verbo, Epiſcop cap. 4 & 6.
c. cum te, de ſent. & re iudic. vide verbo, Iniuria, c. 1.
c. Clerici, de vit. & honeſt. Clericor. uide uerbo, Ludus, cap 4.
c fin de uit. & honeſt cleric. uide uerbo, Negociatio, cap 1.
c. quæſitum, de cohab. cleric. & mul. uide uerbo, Concubin. cap. 1.
c. cum ſecundum, 16 de præben. uide uerbo, Ordo, c. 11.
c. de multa, 28. de præben uide uerbo, Beneficium, c. 7.
c extirpandæ, 30 de præben. uide uerbo, Reſidentia, c. 2.
c. nulla, de conceſſ præben uide uerbo, Benef. cap. 9. & uide uerb. Ambitus, c. 10.
c. literas, de conceſſ. præben uide uerbo, Benefic. c. 7.
c. fin. de conceſſ præben uide uerbo, Ambitus, c. 10.
c. 2. de ſolut. uide uerbo, Obligantès, c. 1.
c. ſi hæredes, de teſtam. uide uerbo, Teſtament. c. 1.
c. fin. de Regular. uide uerbo, Apoſtaſia, cap. 3. uide uerbo, Religioſi, cap. 14.
c per noſtras, de iurepatron. uide uerbo, Ambitus, c. 11.
c. propoſuiſti, de conſecr. Eccleſ. uide uerbo, Sacrilegium, cap 5.
c. conſuluiſti, de conſecrat. Eccleſ. uide uerbo, Sepultura, cap 5.
c. te referente, c conſuluiſti, de celebrat. Miſſ. uide uerbo, Miſſa, cap 5.
c. non minus, de immun. Eccleſ uide uerbo, Immunitas, c. 2. 4 & 6 & uerbo Iuriſdictio, cap 6.
c. aduerſus, de immunit. Eccleſ. uide uerbo, Immunitas, cap 4.
c. 1. ne Cler. uel Monach uide uerbo, Negociatio, cap 1.
c. non magnopere, ne Cler. uel Monach. uide uerbo, Studia, cap 2.
c. Clericis, ne Cler. uel Monach uide uerbo Iudex. c. 2.
c. ſententiam, ne Cler. uel Monach. uide uerbo, Bellum, c. 1. & uerbo, Chirurgia, c. 1.
c. ſuper ſpecula, ne Cler. uel Monach. uide uerbo, Studia, c. 2. & 3.
c. cum locum, c. conſultationi, de ſponſal. uide uerbo, Matrimonium, c. 7.
c. 1. & ſeqq. de eo, qui duxit in matrim. uide uerbo, Adulterium, c. 1. num. 6.
c. 3. de eo, qui duxit in matrim. uide uerbo, Homicid. c. 4.
c. 2 de cognatione ſpirit. uide uerbo, Baptiſm. c. 4.
c. 1. & ſeqq de eo, qui cognou. conſ. ux. uide uerbo, Inceſtus, c. 1. num. 4. & 5.
c. 1. de ſecund. nup. uide uerbo, Matrimonium, c. 2. & uerbo, Sacram. c. 3.
c. de hoc, 11. de ſimon. uide uerbo, Simonia, c. 2. num. 4.
c. de ſimoniacè, 22. de ſimon uide uerbo, Simonia, c. 2.
c. per tuas, 37 de ſimon. uide uerbo, Ordo, cap. 11.
c. quia in omnibus, de uſur. uide uerbo, Vſura, cap. 1. 3. 4. & 5.
c. ita quorundam, 6. de Iudæis, vide uerbo, Arma, c. 3. 4.
c. ſignificauit, 11. de Iudæis, uide uerbo, Arma, c. 6.
c. ad liberandam, 17. de Iudæis, uide uerbo, Arma, c. 5.
c. ad abolendam, de hæret. uide uerbo, Hæreſis, c. 1.
c. uergentis, 10. de hæret. uide uerbo, Hæreſis, c. 3.
c. 1. de Schiſmat. uide uerbo, Schiſma, c. 2.
c. 2. de Apoſtatis, uide uerbo, Baptiſm. c. 1.
c fin. de Apoſtat uide uerbo, Apoſtaſia, c. 2.
c. 1. de homicid uide uerbo, Homicid. c. 1.
c tua nos, de homicid uide uerbo, Chirurgia, c. 1.
c. 1. & 2 de torneamen. uide uerbo, Ludus, c. 3.
c. 1. de Cleric pugn in duello, uide uerbo, Duellum, c. 1.
c. 1. de adulter. uide uerbo, Stuprum, c. 1.
c. ſuper eo, de rapt. uide uerbo, Incendiarij. c. 1. num. 4. & cap. 2.
c. excommunicationi, de raptor. uide uerbo, Naufragium, cap 1.
c. fin. de furtis, uide uerbo, Furtum c 1.
c dura, de crim falſi, uide uerbo, Falſum. c. 6.
c ad falſariorum, de crim falſi, uide uerbo, Falſum, c. 4.
c. Eccleſia, de ſortil. uide uerbo, Electio, c 2.
c. 1. & ſeq. de Cler. excommun. miniſtr. uide uerbo, Cenſura cap. 11.
c. 3. de Cler. excommun. miniſtr uide uerbo, Cenſura c. 18.
c. 1. & 2 de Cler non ordin miniſtr. uide uerbo, Abſolutio, c. 1. & uerbo, Baptiſm c. 3. & uerbo, Cenſura, cap. 17. num. 4. & uerbo, Ordo, c. 32.
c un. de Clerico per ſaltum prom uide uerbo, Ordo, c. 13.
c. 1. 2. & 3. de eo, qui furtinè, uide uerbo, Ordo, c. 7.
c. inter dilectos, de exceſſ. Prælat. uide uerbo, Ludus, c. 4.
c fin de exceſſ. Prælat uide uerbo, cenſura, c. 17.
c. 3. & 5. excommunicatos, 5. ſi Religioſi, de priuil. uide uerbo Cenſura, cap. 15.
c. in quibuſdam, de pœnis, uide uerbo, Homicidium, c. 4.
c. 2. de pœniten. & remiſſ. uide uerbo, Homicid cap. 4. n 6.
c. officij, 9. de pœnit. & remiſſ. vide verbo, Adulterium, c 1.
c. omnis vtriuſque, de pœnit. & remiſſ vide verbo, Abſolutio, c. 2. num. 1. & verbo, Confeſſio, c. 4. & verbo, Sacramentum, c 2.
c cum infirmitas, de pœnit. & remiſſ. vide verbo, Medicus, cap. 1.
c. mulieres, 6. de ſent. excommun. vide verbo, Iniuria, c. 2. num. 2.
c. peruenit, 17. de ſent. excommun. vide verbo, Iniuria, c. 2. num. 2.
c. ſignificauit, 18. de ſent. excomm. vide verbo, Oblatio, c. 4. & verbo, Cenſura, c. 6.
c. tua nos, 19. de ſent. excommun. vide verbo, Incendiarij, cap. 1.
c. conqueſti, 22. de ſent. excommun. vide verbo, Sacrilegium, c. 3.

c. in

c.in audientia,25. de ſent.excommun. vide verbo, Apoſtaſia, cap.4.num.7.
c.nuper,29.de ſent.excommun.vide verbo, Cenſura,cap.4. & 5.
c.cum illorum,32. de ſent. excomm. vide uerbo,Apoſtaſia, cap.2. verbo,Ordo,cap.4.
c.contingit,36.de ſent.excomm.vide verbo,Apoſtaſia,c.4.
c.ſacro,48.de ſent.excomm.vide verbo,Cenſura, cap.1.
c.nouerit,49. de ſent.excomm. vide verbo,Conſuetudo,c.1. verbo, Lex,c.2.
c.grauem,53.de ſent.excomm.vide verbo, Immunitas,c.3. verbo, Iuriſdictio,c.4.& 13.& verbo, Lex, c.2.
c. ſi concubina, 55. de ſent.excomm.vide verbo, Cenſura, cap.5.

EX SEXTO.

c.ſtatutum, §.inſuper de reſcrip.in 6.vide par.2.verb.Munera, c.7.
c.1.de elect.in 6. vide verbo, Electio,c.4.
c.ubi periculum,3.eod.tit.vide verb.Conclaue,c.2.4.& 8.
c.3.§.1.eod tit.vide verbo,Conclaue, c.1.
c.auaritia,5.eod.tit.vide verbo, Intruſio,cap.1. num.5.
c.ſciant cuncti,12.eod tit. vide verbo, Electio, c.7.
c.generali,13.eod.tit. vide verbo, Vacantia,c.2.
c.licet canon,14.eod. tit. vide verbo, Beneficium, c.5.
c.cupientes, 16. §.caeterum, eodem tit.vide verbo,Electio, cap.5.
c.ſi Religioſus, 27.eod tit.vide verbo, Electio, c.9.
c.cum non deceat,30.eod tit. vide verbo, Reſidentia, c.3.
c.commiſſa,35.§.caeterum, eod. tit. vide verbo,Beneficium, cap.4.
c.ſi compromiſſarius,37.eodem tit.vide verbo,Electio,c.3. num.2.
c.quia ſaepè,40.eod.tit. vide verbo, Vacantia,c.3.
c.indemnitatibus,43.§.poſtremo,eod.tit.vide verbo,Electio cap.8.
c.1.de temp.ordin.in 6. vide verbo, Ordo, cap.17.
c.eoſque,2.eod. tit. vide verbo, Ordo,c.16.
c.fin.eod.tit.vide verbo,Ordo,c.1.num.5.& c.3. num.9.
c.1.de fil.praesbyt.in 6. vide verbo, Illegitimi,cap.1.& 2.
c.vn. de bigamis, in 6. vide verbo, Apoſtaſia, cap. 4. num. 6.
c.hac Conſtitutione,de offic.deleg.in 6.vide verbo, Conſeruatores,c.1.
c.ſi canonici,2. de offic. Ordin. in 6. vide verbo, Ceſſatio, cap.2.
c.Ordinarij,3.eod.tit.vide verbo, Intruſus,cap.4.
c.praeſenti,9.eod tit.vide verbo, Vacantia, cap. 4.
c.1.de ijs,quae vi in 6. vide verbo, Abſolutio,cap.9.uerbo, Cenſura,c.23.
c.mulieres,de iudic.in 6. vide verbo, Teſtimonium,c.1.
c.1.de Iureiur.in 6.vide verbo, Iuramentum, cap. 1.
c.1.de ſent.& re iud.in 6.vide verbo, Cenſura,cap.11. & uerbo,Munera, cap.5.
c.un.de uit.& honeſt cler.in 6. vide verbo, Ars,cap.1.
c.un.de cler.non reſiden.in 6. vide verbo, Reſidentia.
c.ſi tibi abſenti, 17. de praeben. in 6. vide verbo, Gratia cap.6.
c.eum qui,18. eod.tit.vide verbo, Gratia, cap. 6. Intruſio, cap.1.num.5.
c.2.de reb.eccleſ.non alienan. in 6.vide verbo, Vſurpatio, cap. 2.
c.1.de ſepult.in 6. vide verbo, Sepultura, cap.3.
c.1.de ſtat. regular. in 6. vide verbo, Clauſura, cap. 4. & 8.
c.1.de relig.domib.in 6. vide verbo, Religio, cap.3.
c.1.de cenſib.in 6. §.procurationes, vide verbo,Viſitator, cap.2.
c.2.eod.tit. uide uerbo Viſitator, cap.2.
c.quanquam, eod.tit.vide verbo, Immunitas,c.4. num.3.
c.un.de conſecr.Eccleſ.in 6. vide verbo, Sacrilegium,c.5.
c.1.de Immun.Eccleſ.in 6. vide verbo, Lex, c.2.
c.clericis, eod.tit. uide uerbo, Immunitas, c.4. num.2.uerbo, Depoſita,c.1.
c.quoniam,4.eod.tit. vide verbo, Iuriſdictio, c.7.
c.2.ne Cler.uel Mon.in 6.vide verbo, Apoſtaſia,c.2.uerbo Habitus, c.2. uerbo,Studia,c.1.& 4.
c.quicunque,2.de haeret.in 6.vide verbo,Haereſis.cap.3 & uerbo, Sepultura, c.4.
c.cum contumacia, 7. eod. tit. vide verbo, Inſordeſcentia, cap.1.
c.ut inquiſitionis, 18. eod.tit.vide verbo, Inquiſitio, c.1.
c.1.de homicid in 6. vide verbo, Aſſaſſinium, c.1.
c.1.de uſur.in 6. vide verbo, Vſura,c.7.
c.quanquam,eod.tit. vide verbo, Vſura,c.1,& 5.
c.1.de exceſſ.praelat.in 6.uide uerbo, Religioſi,c.1.
c.Epiſcoporum, de priuil.in 6. vide verbo, Abſolutio,c.8. & uerbo, Cenſura,c. 7.& 14.
c.un.de iniur.in 6 vide verbo, Repraeſalia, cap.1.
c.felicis,de poenis in 6. vide verbo, Conclaue, c.9.& uerbo, Maieſtas, cap.2. & 3.
c.1.cum medicinalis de ſent. excommun. in 6. vide verbo, Cenſura, c.2.
c.1.§.fin.eod.tit.vide verbo,Cenſura, c. 18.
c.ſtatuimus,3.eod tit. vide verbo,Cenſura, c. 4.
c.Romana, 5.eod.tit.vide verbo,Cenſura,cap.1. & par.1. cap.43.
c.quicunque,12.eod tit. vide verbo, Cenſura, c.22.
c.is qui,18.eod.tit. vide verbo, Abſolutio, c.8.
c.is qui,18.§.is uerò, eodem titulo, vide verbo, Cenſura, cap.17.
c.is cui,20. eodem tit.vide verbo, Cenſura,c.11.
c.alma, 24.eodem tit. vide verbo, Cenſura, c. 15.
c.exijt,§.itaque, de uerb.ſignif.in 6. vide verbo, Interpretatio,c.1.num.2.

EX CLEMENTINIS.

Clem.2.de aetate,& qual.ordin.uide p.2.uerbo,Benefic.c.6.
Clem.un. de ſequeſt.poſſeſſ. vide verbo, Sequeſtratio, c.2.
Clem. 1.de uit. & hon.Cler.uide verbo, Negociatio,c.1.
Clem.2.eodem tit.vide uerbo, Habitus, c 3.
Clem.1.de reb.Eccleſ.non alien.uide uerbo,Alienatio,c.5.
Clem.ſi una,eodem tit.uide uerbo, Alienatio, c.1. §.quintus caſus.
Clem.1.de ſepult.uide uerbo, Cenſura,c.13. & uerbo, Sepultura, c.5.
Clem. Religioſi, de decimis, uide uerbo, Decima, c.1.
Clem.1.de Regular.uide uerbo, Religio, c.4. num.5.
Clem.1. §.quia uerò, de ſtat. Monach. uide uerbo, Arma, c.2.uerbo,Curia,cap.10.

Clem.attendentes,§.ſtatuimus, eod,tit,uide uerbo, Abbatiſſa, e.2.& uerbo,Viſitatio,e.1.
Clem.1 de relig.domib.vide verbo, Religio,c.3.
Clem.præſenti de cenſib.vide verbo,Immunitas,c.4. nu.3.
Clem.1,de immun. Eccleſ.vide verbo, Depoſita, e.1.
Clem.un.de conſanguin.vide verbo, Apoſtaſia,num 4.verbo, Matrimonium,e.4.& 5.
Clem.1.§.verùm,de hæret. vide verbo, Inquiſit.e.5.
Clem.2.eod.tit.uide uerbo, Confiſcatio, e.1. & uerbo, Inquiſitio, cap 4.
Clem.un de vſur uide uerbo,Vſura,c.6.
Clem.1. Religioſi.de priuil. uide uerbo, Abſolutio,e.3, n.2, uerbo,Indulgentia,c.1.uerbo,Matrimon.e.1.verbo, Parochia c.1.verb.Religioſi,e.10.
Clem.1.de pœnis, uide uerbo, Iniuria, c.4.
Clem.2.multorum,eod.tit uide uerbo, Curia,c.6. uerb.Reſignatio, e 3.
Clem 3.cupientes,eod tit. uide uerbo, Decimæ, & uerbo, Religioſi,cap.1.& uerb Sepulturæ.c ?.
Clem 1.de ſent.excomm uide uerb.Cenſura,c 16.& uerb. Ceſſatio, e.1.
Clem 2.grauis,in fin eod tit.uide uerbo,Cenſura, c,10.12. & 21.
Clem.cum ex eo,eod.tit. uide uerbo, Cenſura, e.16.
Clem.exiui de verb ſignif.uide uerbo, Interpretatio,e.1.

EX EXTRAVAGANTIBVS.

Extr.un.de conſuet.uide p.2.uerbo,Legatus,c.1.
Extr.1.iniunctæ,de elect. vide verbo, Gratia,c.3
Extr.1.§.fin.de elect. vide verbo, Fidei profeſſio, c. 1.
Extr.ſuſcepti de elect.Io.XXII.vide verbo.Simonia,c.6.
Extr.ſi Religioſus,de elect. uide uerbo, Electio, e.9.
Extr.ut quos uirtutis,§.ut autem,de offic. ordin. uide uerbo, Intruſus, e.4.
Extr.ut prælatorum, de maior.& obed. uide uerbo, Limina, e.2.
Extr.& ſi deceat,eod.tit.uide uerbo, Limina,c.2.
Extr. execrabilis, de præbend. uide uerbo, Beneficium, cap.7.
Extr.un.ne Sede uacan. uide uerbo, Vacantia,cap.5.
Extr.ambitioſæ,de reb.eccl.non alien.uide uerbo,Alienatio cap.1.
Extr.1.de ſepult uide uerbo, Sepultura,e.2.
Extr.1.viam,de Relig.domib. uide uerbo, Religio, cap.4. num. 4.
Extr.Sancta Romana,eod.tit.uide uerbo, Religio, e.3.
Extr.un de cenſib. uide uerbo, Viſitatio, cap.2.
Extr.graue nimis,de reliquijs,& uen. Sanctor. uide uerbo, Conceptio, c.1.
Extr.quod olim, de immun. eccl. uide uerbo, Immunitas, cap.4.num.2.
Extr. 1.de ſimonia, uide uerbo, Simonia,cap.10.
Extr.2.cum deteſtabile,eod.tit. vide verbo, Simonia, c.2. & 9.
Extr.multa, de Iudæis, uide uerbo, Arma c.7.
Extr.un.de crim.falſi, uide uerbo, Falſum,c.2.& 3.
Extr.1.de ſent.excomm. uide uerbo, Simonia,c.15.
Extr.quia nonnulli,4.eod.tit. uide uerbo,Papa, e.1.

EX CONCILIO TRIDENTINO.

ſeſſ.4.de edit.libr.uide par.2.uerbo,Libri,c.3.& 5.
ſeſſ.6.cap.1.refor. uide uerbo, Reſidentia, e.1.& 2.
ſeſſ 6.cap.3.reform. uide uerbo, Apoſtaſia,cap.2. uerbo, Religio,c.8.
ſeſſ.6 cap.5.reform. uide uerbo, Epiſcop.cap.4.& 5.
ſeſſ.7.cap.2.reform. uide uerbo, Benefic.cap.7.
ſeſſ.7.cap.7.& 15,uide uerbo, Apoſtaſia,cap.2.
ſeſſ.7.cap.10. uide uerbo, Ordo,cap.19.
ſeſſ.13 cap.7.de Sanctiſſ. Euchariſt. Sacramento; & can. 11. ibi, uide uerbo, Confeſſio,c.3.
ſeſſ.14.cap.2. reform. uide uerbo, Ordo, c.18.
ſeſſ.14.cap.7.de Sacram.Pœnitentia, uide uerbo, Abſolutio, cap.2.
ſeſſ.21.cap.1.reform. uide uerbo, Simonia, cap.9.
ſeſſ.21 cap.2.reform.uide uerbo, Ordo,c.11.
ſeſſ.22.cap.4.reform. uide uerbo, Benefic.c.6.
ſeſſ.22.cap.11.reform. uide uerbo,Abſol.cap.2. num.2. & uerbo, Vſurpatio,cap.1.
ſeſſ.23.cap.1.reform. vide uerbo, Reſidentia, c.1.& 2.
ſeſſ.23.cap.2.reform.uide uerbo, Epiſcop c.2.
ſeſſ 23.cap.6: reform. uide uerbo, Apoſtaſia, cap.4.
ſeſſ.23.cap.8 reform. uide uerbo, Ordo,c.16 & 26.
ſeſſ.23.cap.10.reform.uide uerbo, Ordo,c.19 20.& 21.
ſeſſ.23.cap.15 reform. uide uerbo, Abſolutio,c.2.num.7.
ſeſſ.23.cap.16. reform. uide uerbo, Reſidentia, c.5.
ſeſſ.24.reform. matrimonij, cap.1. uide uerbo, Matrimon. cap.1.& 6.
ſeſſ.24.cap.5.reform matrim. uide uerbo, inceſtus, cap. 1. num. 6. & uerbo, Matrimonium, cap. 5. num. 5. & uerbo, Simonia, cap.14. & uerbo, Munera, c.3.
ſeſſ.24.cap.6.reform.matrim. uide uerbo, Raptus,e.2.
ſeſſ.24.cap.9.reform. matrim. uide uerbo, Matrimonium, cap.7.
ſeſſ 24.cap.3. reform. vide verbo, Viſitatio,cap.2.
ſeſſ 24.cap.12.refor.vide verbo,Reſidentia,c.3.uerbo, Fidei profeſſio, c.1.
ſeſſ.24 cap.14.refor.vide verbo,Simonia,cap.6.
ſeſſ.24.cap.17.reform.vide verbo, Benef.c.7.
ſeſſ.24.cap.18.reform. vide verbo, Simonia,c.4.& uerbo, Benefic.e.10.
ſeſſ.25.de Regularibus,cap.2.vide verbo,Religioſus,c.11.
ſeſſ.25.cap.3.de Regul. vide verbo, Religio,c.1.
ſeſſ.25.cap 4.de Regul.vide verbo, Relig.e.7.
ſeſſ.25.cap.5.de Regul,vide verbo,Clauſura,c.4.8.& 9.
ſeſſ.25.cap.6.de Regul. vide verbo, Electio, e. 11.
ſeſſ.25.cap.14.de Regul.vide verbo, Religioſus,c.8.
ſeſſ.25.cap.15.de Regul. uide uerbo, Profeſſio,cap 1.& 2.
ſeſſ.25 cap.16.de Regul.uide uerbo, Simonia, c. 10.
ſeſſ 25.cap. 17 de Regul.vide verbo, Monialis,cap. 2.
ſeſſ.25.cap.18. de Regul. vide verbo, Monialis, cap.1.
ſeſſ.25. capit. 3. reform. uide uerbo, Inſordeſcentia, cap.1.
ſeſſ.25.cap.10. reform. uide uerbo, Conſeruator, cap. 1. num.2.
ſeſſ.25.cap.14. reform. uide uerbo, Concubinatus, cap.1. num. 4.
ſeſſ. 25. cap. 19. reform. uide uerbo, Duellum, cap. 1. & 3.

EX

Digitized by Google

EX BVLLIS, ET DECRETIS APOSTOLICIS IN CORPORE IVRIS NON CLAVSIS.

Alexan. IV. *Bulla incipit, Ex alto, vide parte 2. verbo, Libelli, cap.1.*

Gregor. XI. *Bulla 4. Solicitè, vide uerbo, Nuncius, c.2.*

Martini V. *extrau. Ad euitanda, uide uerbo, Cenſura, cap.2.*

Martini V. *Bulla 10. Ad reprimen. uide uerbo, Iuriſdictio, cap.9. & uerbo, Curia, cap 8. num.2.*

Eugenij IV. *Bulla 4. Diuina, uide uerbo, Curia, c.4.*

Pij II. *Bulla 5. Execrabilis, uide uerbo Appellatio, cap.1 & 3.*

Pij II. *Bulla 7. Cum ex ſacrorum, uide uerbo, Ordo, c.1. num 2. & cap.14. & cap 16.*

Pauli II. *Bulla 2. Cùm in omnibus, uide uerbo, Alienatio, cap.2.*

Pauli II. *Bulla 3. Munera, uide uerbo, Munera, cap.8.*

Sixti IV. *Bulla 3. Cùm prouida, uide uerbo, Sacrilegium, cap.4.*

Innocentij VIII. *Bulla 7. uel 11. Cùm ſicut, uide uerbo, Gratia, cap.8.*

Alexandri VI. *Bulla 1. Inter cætera, uide uerbo, Arma, cap.10.*

Alexandri VI. *Bulla 11. In eminenti, uide uerbo, Curia, cap.1.*

Iulij II. *Bulla 3. Cùm tàm Diuino, uide uerbo, Simonia, cap.7.*

Iulij II. *Bulla 4. Romani, uide uerbo, Gratia, cap.2.*

Iulij II. *Bulla 22. Suſcepti, uide uerbo, Appellatio, cap.1. & 3.*

Leonis X. *Bulla in Concilio Lateranen. ſeſſ. 9. uide uerbo, Immunitas, cap.4. num.2.*

Leonis X. *Bulla 11. Inter multiplices. uide uerbo, Montes, cap.1.*

Leonis X. *Bulla 12. Inter ſolicitudines, uide uerbo, Libri, cap.3.*

Leonis X. *Bulla 16. Temerariorum, uide uerbo, Conclaue, cap.9.*

Leonis X. *Bulla 21. Supernæ, uide uerbo, Prædicantes, cap.1.*

Lenis X. *Bulla 30. In ſuperni, uide uerbo, Iuriſdictio, cap.14.*

Clementis VII. *Bulla 5. Ad ſacram, uide uerbo, Annona, cap.2. & 4.*

Pauli III. *Bulla 40. Cùm ſicut, uide uerbo, Camera, c.1.*

Iulij III. *Bulla 33. Sanctiſſ. uide uerbo gratia, c.4. & 5.*

Pauli IV. *Bulla 12. Inter cæteras, uide uerbo, Beneficia, cap.2. & 3. & uerbo, Simonia, cap.5.*

Pauli IV. *Bulla 14. Poſtquam Diuina, uide uerbo, Apoſtaſia, cap.2.*

Pauli IV. *Bulla 16. Cùm ſecundum, uide uerbo, Ambitus, cap.2.*

Pauli IV. *Bulla 19. Cùm ex Apoſtolatus, uide uerbo, Hæreſis, cap.1. num.7. & uerbo, Schiſma, cap.1.*

Pij IV. *Bulla 21. Ea quæ, uide uerbo, Duellum, cap. 1. 2. & 3.*

Pij IV. *Bulla 43. Decet Romanum, uide uerbo, Camera, cap.2.*

Pij IV. *Bulla 49. Cùm uices, uide uerbo, Arma, cap.9.*

Pij IV. *Bulla 63. In eligendis, uide uerbo, Conclaue, cap.2. & 3.*

Pij IV. *Bulla 73. Benedictus Deus, §. ad euitandum, uide uerbo, Interpretatio, cap.1. num.4.*

Pij IV. *Bulla 77. Dominici, uide uerbo, Libri, c.1. & 2.*

Pij IV. *Bulla 82. Cùm inter, uide uerbo, Libri, cap.2.*

Pij IV. *Bulla 85. Romanum, uide uerbo, Simonia, c.3.*

Pij IV. *Bulla 87. Inter multiplices, uide uerbo, Reſignatio, cap.1.*

Pij IV. *Bulla 89. Iniunctum, uide uerbo, Fidei profeſſio, cap.1.*

Pij IV. *Bulla 96. Etſi Romanum, uide uerbo, Ambitus, cap.6.*

Pij V. *Bulla, ſeu Conſtit. 1. incip. Sanctiſſimus, uide uerbo, Inquiſitio, c.1.*

Pij V. *Bulla 5. Cùm primum, uide uerbo, Simonia, c.2.*

Pij V. *Bulla 8. Decori, uide uerbo, Clauſura, cap. 8.*

Pij V. *Bulla 11. Dum ad uberes, uide uerbo, Immunitas, cap.5.*

Pij V. *Bulla 20. uel 22. Regularium, uide uerbo, Clauſura, cap. 2. & 3.*

Pij V. *Bulla 21. Cùm ſicut, uide uerbo, Gratia, cap.8.*

Pij V. *Bulla 30. Et ſi Dominici, uide uerbo, Indulgentia, cap. 2.*

Pij V. *Bulla 35. Admonet nos, uide uerbo, Alienatio, cap.3.*

Pij V. *Bulla 48. De ſalute, uide uerbo, Ludus, cap. 2.*

Pij V. *Bulla 58. Quanta, uide uerbo, Reſignatio, c.2.*

Pij V. *Bulla 64. Quod à nobis, uide uerbo, Ritus, c.3.*

Pij V. *Bulla 72. Horrendum, uide uerbo, Sodomia, c.1.*

Pij V. *Bulla 75. Romanus Pontifex, uide uerbo, Ordo, cap.11.*

Pij V. *Bulla 82. Si de protegendis, uide uerbo, Inquiſitio, cap.3.*

Pij V. *Bulla 83. In omnibus, uide uerbo, Munera, c.2.*

Pij V. *Bulla 84. In earum rerum, uide uerbo, Munera 2.*

Pij V. *Bulla 85. Intolerabilis, uide uerbo, Simonia, c.3.*

Pij V. *Bulla 89. Quæcunque, uide uerbo, Apoſtaſia, c.2.*

Pij V. *Bulla 93. Infelicis, uide uerbo, Maieſtatis læſæ, cap.2. num.5.*

Pij V. *Bulla 99. Quàm plenum, uide uerbo, Simonia, c.11. & uerbo, Indulgentia, cap.2.*

Pij V. *Bulla 104. Durum nimis, uide uerbo, Simonia, cap.6. & uerbo Vacantia, cap.5. num.2.*

Pij V. *Bulla 114. Super ſpecula, uide uerbo, Conceptio, cap.1.*

Pij V. *Bulla 117. Quæ ordini, uide uerbo, Illegitimi, cap.3.*

Pij V. *Bulla 138. Ex proximo, uide uerbo, Horæ Canonicæ, cap.1. & 3.*

Pij V. *Bulla 145. Cùm uices, uide uerbo, Arma, cap.9.*

Pij V. *Bulla 147. Romanus, uide uerbo, Libelli famoſi, cap.1.*

Pij V. *Bulla 149. Licet omnibus, uide uerbo, Seruitus, cap 1.*

Greg. XIII. *Bulla 2. Omni certè ſtudio, uide uerbo, Agnus Dei.*

Greg. XIII. *Bulla 21. Officij noſtri, uide uerbo, Abſolutio, cap.1.*

Greg. XIII. *Bulla 24. Ab ipſo, uide uerbo, Simonia, c.15.*

Greg. XIII. Bullà 28. *Dubijs, quæ emergunt*, uide uerbo, *Clauſura*, cap. 6. & *Viſitatio*, cap. 1. not. 3.
Greg. XIII. Bulla 36. *Vbi gratia*, uide uerbo, *Clauſura*, cap. 2. 3. 4. & 5.
Greg. XIII. Bulla 49. *Ex incumbenti*, uide uerbo *Sal.*
Greg. XIII. Bulla 50. *Volentes*, uide uerbo, *Annona*, cap. 4.
Greg. XIII. Bulla, *Inter multiplices*, ſub eod. num. 50. uide uerbo *Annona*, cap. 4. & 5.
Greg. XIII. Bulla 65. *Tanta, tamque horrenda*, uide uerbo Bannitus, cap. 1.
Greg. XIII. Bulla 78. *Ad tollendum*, uide uerbo, *Duellum*, cap. 4.
Greg. XIII. Bulla 85. *Humano*, uide uerbo, *Reſidentia*, cap. 4.
Greg. XIII. Bulla 93. *Inter Apoſtolicas*, uide uerbo, *Iuramentum*, cap. 1.
Sixti V. Bulla 6. *Hoc noſtri*, uide uerbo, Banniti, cap. 1.
Sixti V. Bulla 15. *Romanus Pontifex*, uide uerbo, *Simonia*, cap. 1.
Sixti V. Bulla 17. *Cœli, & terræ*, uide uerbo, *Superſtitio*, cap. 1.
Sixti V. Bulla 71. *Cùm de omnibus*, uide uerbo, *Criminoſi*, cap 1. & uerbo, *Illegitimi*, cap. 4. & uerbo, *Religioſi*, cap 6.
Sixti V. Bulla 75 *Dum pro communi*, uide uerbo, *Arma*, cap. 10.
Sixti V. Bulla 87. *Effrænatam*, uide uerbo, *Abortus*, c. 1. & uer. *Poculum*, c 3.
Sixti V. Bulla 91. *Sanctum, & ſalutare*, uide uerbo, *Simonia*, cap 9.
Sixti V. Bulla 92. *Cùm ſacroſanctam*, uide uerbo, *Habitus*, cap 1.
Sixti V. Bulla *Paſtoralis*, ſub eod. num. 92. uide uerbo, *Habitus*, cap. 1.
Greg. XIV. Bulla 3. *Circumſpecta*, uide uerbo, *Illegitimi*, cap 4.
Greg. XIV. Bulla 4. *Cogit nos*, uide uerbo, *Sponſiones*, cap. 1.
Greg. XIV. Bulla 7. *Cùm alias*, uide uerbo, *Immunitas*, cap. 1.
Greg. XIV. Bulla 8 *Sedes Apoſtolica*, uide uerbo, *Abortus*, cap. 1.
Clem. VIII. Bullà 10. *Pro commiſſa*, §. 24. uide uerbo, *Munera*, cap. 7.
Clem. VIII. Bulla 11. *Illius uices*, uide uerbo, *duellum*, c. 3. 4 & 5.
Clem. VIII. Bulla 60. *De reformatione Regularium, incipit, Nullus*, §. 22. uide uerbo, *Ambitus*, cap. 7.
Clem. VIII. Bulla 28. *Religioſæ congregationes*, uide uerbo, *Munera*, c 10.
Clem. VIII. Bulla 39. *Suſcepti*, uide uerbo, *Religioſi*, cap. 8.
Clem. VIII. Bulla 49. *Frumenti*, uide uerbo, *Annona*, cap. 4.
Clem. VIII. Bulla 60. *Nullus omnino*, §. 23. uide uerbo, *Religioſi*, cap. 7.
Clem. VIII. Bulla 81. *Etſi alias*, uide uerbo, *Abſolutio*, cap. 1.
Clem. VIII. Bulla 83. *In ſuprema*, uide uerbo, *Criminoſi*, cap. 1. & uerbo, *Illegitimi*, cap. 4.
Clem. VIII. Bulla, incip. *Regularis diſciplinæ*, ſub eod. num. 83. uide verbo, *Nouitij*, cap. 1.
Clem. VIII. *Conſtitutio 86. de confeſſione inter abſentes*, vide verb. *Sacramentum*, cap. 1.
Clem. VIII. *Bulla 99. Quoniam ad inſtitutum*, vide verbo, *Religioſi*, cap. 1.
Clem. VIII. *Bulla* 101. *Quoniam noſtro*, vide verbo, *Appellatio*, cap. 4.
Clem. VIII. *Seu ſacræ Congregationis Regularium Decretum, de acceſſu ad Monaſteria Monialium Regularibus interdicto*, vide verbo, *Moniales*, cap. 4.
Clem. VIII. *Seu ſacræ Congreg. Epiſcoporum, & Regularium Decretum, de quinque Caſibus reſeruatis nuncupatum*, vide verbo, *Abſolutio*, cap. 3. num. 4. & uerbo, *Clauſura*, cap 7. & uerbo, *Duellum*, cap. 5. & uerbo, *Iniuria*, cap. 2 num. 3. & verbo, *Immunitas*, cap. 1. §. *hæc autem*, & uerbo, *Simonia*, cap. 2. §. *quinto circa excommun.* & cap 3. verſ. *tertio, quòd.*
Clem. VIII. *Seu Cardinalis Vicarii Romæ Edictum de commorantibus Romæ, non ordinandis ſine licentia Cardinalis Vicarij*, vide verbo, *Ordo*, cap. 29.
Pauli V. *Bulla* 10. *Inter grauiſſimas*, vide uerbo, *Annona*, cap. 4.
Pauli V. *Bulla* 16. *vel* 26. *Romanus Pontifex*, vide verbo, *Hæreſis*, c. 7.
Pauli V. *Bulla* 47 *vel* 74. *Monialium*, vide verbo, *Clauſura*, cap. 4 num. 3. & cap. 5. num 2.
Pauli V. *Bulla* 52. *Facultatum*, vide verbo, *Clauſura*, cap 4. num. 4. & verbo, *interpretatio*, cap. 1. num. 3.
Pauli V. *Bulla* 82. *Oneroſa*, vide verbo, *Montes*, cap. 2.
Pauli V. *Bulla* 97. *Regis Pacifici*, vide verbo, *Conceptio*, cap. 1.
Pauli V. *Seu Sacræ Congregationis Inquiſitionis Decretum de Conceptione B. Virginis*, vide verbo Conceptio, cap. 1. num. 4.
Pauli V. *Seu* Cardinalis *Vicarij Vrbis Edictum, de Cryptis, ſeu* Catacumbis *non intrandis, &c.* vide verbo, *Reliquiæ*, cap. 1.
Greg. XV. *Conſtitutio* 9. *ex voto Sacræ* Congregationis Concilij, vide verbo Conſeruatores, cap. 1. numer. 2.
Greg. XV. Bulla 13. *Aeterni Patris*, vide verbo *Ambitus*, cap. 3. & verbo, Conclaue, cap. 4. & cap. 5.
Greg. XV. *Bulla* 30. *Romani*, vide uerbo, *Annona*, c. 4.
Greg. XV. *Conſtitutio* 31. *Seu ſacræ* Congreg. *Regularium Decretum*, uide uerbo *Religioſi*, c 1.
Greg. XV. *Seu Sacræ* Congregationis *Inquiſitionis Decretum*, de Concept. *B. Virginis*, vide uerbo Conceptio, cap. 1. num. 5.
Greg. XV. *Seu Sacræ* Congregationis *ſuper negoc. Iuriſd. Regni Neapolitani Decretum*, uide uerbo, *Ordo*, cap. 28.
Vrbani VIII. *Bulla* 25. *Romanus*, uide uerbo, *Religioſi*, cap. 1.

Vrbani VIII. *Bulla* 28. *Superni, uide uerbo Annona, c.4.*
Vrbani VIII, *Bulla* 33. *Secretis, uide uerbo, Ordo, c.11. & c. 16. & 17.*
Vrbani VIII. *Bulla* 51. *Humanæ ſalutis, uide uerbo, Alienatio, cap.4.*
Vrbani VIII. *Bulla* . . . *Paſtoralis Romani*, de Congregatione *Ieſuitiſſarum prohibita, uide uerbo, Religio, cap.3.*
Vrbani VIII. *Bulla* . . . Contra *Inquirentes de uita, & morte Papæ, &c. uide uerbo Superſtitio, c.1.*
Vrbani VIII. *Bulla* . . . *De Reſidentia Epiſcoporum, uide uerbo, Reſidentia, cap.1.*
Vrbani VIII. Bulla . . . *De uoto aliquorum Regularium non acceptandi dignitates extra ſuam Religionem, uide uerbo, Religio, cap 4 num.13.*
Vrbani VIII. *Decretum de Religioſis receptis extra loca ſeu Nouitiatus deſignatos, uide uerbo, Nouitij, cap.1.*
Vrbani VIII. *Seu Sacræ* Congregationis Concilij *Decretum de rebus Regularium locorum non alienandis, uide uerbo, Alienatio, cap.6.*
Vrbani VIII. *Seu Sacræ* Congregationis Concilij *Decretum de Apoſtatis, & eiectis, uide uerbo, Ambitus, cap.7. uerbo, Apoſtaſia, c.2. & 3. uerbo, Nouitij, c.1. uerbo, Religioſi, c. 12. 13. & 14.*
Vrbani VIII. *Decretum in ſacra* Congregat. *Inquiſ. uide uerbo, Hæreſis, cap.6.*
Vrbani VIII. *Seu ſacræ* Congreg. Concilij de *Celebratione Miſſarum, uide uerbo, Miſſa, cap. 1.*

EX BVLLA IN COENA DOMINI.

cap.1. uide par.2. uerbo, Hæreſis, cap.1. & 2. & uerbo, Libri, cap.1. & uerbo, Schiſma, cap.1.
cap.2. uide uerbo, Appellatio, cap.1.
cap.3. uide uerbo, Piratæ, cap.1.
cap.4. uide uerbo, Naufragium, ca-.1.
cap.5. uide uerbo, Vectigalia noua, cap.1.
cap.6. uide uerbo, Falſum, cap.4.
cap.7. uide uerbo, Arma, cap. 8. & uerbo, Nuncians, c.1.
cap.8. uide uerbo, Annona, cap.3.
cap.9. uide uerbo, Curia, *cap.2. & 3.*
cap.10. uide uerbo, Peregrini, cap.1.
cap.11. uide uerbo, Iniuria, cap.5. & uerbo, Legatus, c.1.
cap.12. uide uerbo, Curia, *cap.1.*
cap.13. uide uerbo, Curia, *cap. 5. & uerbo Iuriſdictio, cap.13. & 14.*
cap.14. uide uerbo Cenſura, *cap. 23. & uerbo, Iuriſdictio, c.7. 11. & 14.*
cap.15. uide uerbo, Conſuetudo, *c.1. uerbo Iuriſdictio, c.9. uerbo, Lex. c.2.*
cap.16. uide uerbo, Appellatio, cap. 3. uerbo, Cenſura, *cap. 23. uerbo Iuriſdictio, cap.5. & 8.*
cap.17. uide uerbo, Decima, cap.2. uerbo, Depoſita, cap.1. uerbo, Sequeſtratio, cap.1. uerbo, Vacantia, cap.1 uerbo, Vſurpatio, cap.3.
cap.18. uide uerbo, Immunitas, cap.4. num.4.
cap.19. uide uerbo, Iuriſdictio, cap.9.
cap.20. uide uerbo, Vſurpatio, cap.1. num.2.
§. Cæterùm, *cum ſeqq. eiuſdem* Bullæ, *uide uerbo, Abſolutio, cap.3. num.3.*

F I N I S.

INDEX
CAPITVM PRIMAE PARTIS.

De Pœnarum latæ ſententiæ natura: earumque excuſatione, ceſſatione, abſolutione, diſpenſatione, & ſuſpenſione.

1 QVÆ, & quotuplex ſit pœna Eccleſiaſtica.
2 An Pœnitentia ſit pœna Eccleſiaſtica.
3 Quid ſit pœna latæ ſententiæ.
4 An præceptum ſub pœna latæ ſententiæ ſignificet obligationem ſub mortali ad rem præceptam.
5 An pœna latæ ſententiæ habeat locum etiam pro actibus internis, vel externis occultis, vel ante declaratoriam.
6 An pœna latæ ſententiæ, ſecuta ſententia declaratoria, retrotrahatur.
7 An pœna latæ ſententiæ, commiſſà, etiam ante declaratoriam, poſſit, vel debeat exequi ab ijs, ad quos pertinet.
8 An pœna latæ ſententiæ requirat actum conſummatum.
9 An pœna latæ ſententiæ extendatur ex identitate rationis de caſu ad caſum.
10 An pœna latæ ſententiæ contra committentem aliquod delictum extendatur contra cooperantes eidem.
11 An pœna latæ ſententiæ commiſſa, ante declaratoriam tranſeat in hæredes paſſiuè, vel actiuè.
12 An pœna latæ ſententiæ legis antiquæ, ceſſet per pœnam legis nouæ, aut ambæ concurrant.
13 An pœnæ latæ ſententiæ commiſſa, purgatione moræ, pœnitentia, ſpontanea confeſſione, vel deprecatione tollantur, vel minuantur.
14 An pœnam latæ ſententiæ incurrat ante finem termini, qui culpabiliter ſe arctauit, vt implere præceptum non poſſit intra terminum aſſignatum.
15 An ignorantia iuris, vel facti excuſet à pœnis latæ ſententiæ committendis in totum, vel ex parte.
16 An in dubio iuris, vel facti, pœna latæ ſententiæ commiſſa cenſeatur.
17 An pueri, vel minores excuſentur à pœnis latæ ſententiæ.
18 An metu graui compulſus delictum committere, excuſetur à pœnis latæ ſententiæ.
19 An furor, vel dementia ſuperueniens, à pœnis latæ ſententiæ iam commiſſis excuſet.
20 Diſpenſatio, & abſolutio à pœnis eccleſiaſticis latæ ſententiæ, in quibus differant, vel conueniant.
21 Quando criminum, & pœnarum latæ ſententiæ commiſſio dicenda ſit publica, vel occulta, quoad facultates abſoluendi, & diſpenſandi.
22 De differentia diſpenſationum, & abſolutionum fori interni, & externi.
23 Quis, & ex quibus cauſis diſpenſare poſſit ſuper irregularitatibus, & ſuſpenſionibus pœnalibus, & alijs pœnis Eccleſiaſticis latæ ſententiæ.
24 Quis abſoluere poſſit à cenſuris eccleſiaſticis latæ ſententiæ.
25 De ſuſpenſione pœnarum eccleſiaſticarum latæ ſententiæ à Iudice facta, vel à creditore, vel à reo per appellationem.
26 An pœna latæ ſententiæ commiſſa ceſſet temporis curſu, vel mutatione loci, ſeu fori.

De diuerſis ſpeciebus pœnarum eccleſiaſticarum.

27 DE depoſitione verbali latæ ſententiæ.
28 De pœna eccleſiaſtica priuationis officiorum, bonorum, graduum, & dignitatum, & inhabilitatis ad illa.
29 De pœna latæ ſententiæ, priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis ad illam.
30 De pœna latæ ſententiæ priuationis beneficiorum, & inhabilitatis ad illa.
31 De pœna priuationis penſionum eccleſiaſticarum, vel inhabilitatis ad illas.
32 De pœna priuationis fructuum percipiendorum ex beneficijs, vel penſionibus eccleſiaſticis latæ ſententiæ.
33 Pœna infamiæ iuris qualiter incurratur.
34 Pœna infamiæ iuris qualiter tollatur.
35 De pœna irritationis actorum latæ ſententiæ.
36 De pœna confiſcationis, ſeu priuationis bonorum temporalium latæ ſententiæ.
37 De alijs pœnis pecuniarijs latæ ſententiæ.
38 De pœna Banni latæ ſententiæ.
39 De pœna inteſtabilitatis latæ ſententiæ.
40 De pœna, qua Ciuitas ipſo iure priuatur Pontificali, ſeu Epiſcopali dignitate.
41 De pœna priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ latæ ſententiæ.
42 De pœna maledictionis, ſeu indignationis Dei, & Sanctorum, vel Summi Pontificis.
43 De pœna excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, & irregularitatis latæ ſententiæ.

Finis Capitum Primæ Partis.

INDEX
CAPITVM SECVNDAE PARTIS

Et rerum, ac verborum, quæ in toto hoc Opere continentur.

A.

ABBAS, ſe ingerens in Diœceſi aliena exercendo Pontificalia ſine licentia, par. 2. verbo, Epiſcopus, cap.4.

Abbas non benedictus an poſſit ordines conferre, p. 2. Ordo, c.13.

Abbatis benedictio an perſeueret eo remoto ab Abbatia; & an ſit iteranda ſi rurſus promoueatur ad aliam Abbatiam, p 2. Ordo, cap. 23.

Abbatiſſa an poſſit eligi, quæ non ſit virgo, p. 2. Monialis, cap.3.

Abbatiſſa debet pollere opinione caſtitatis, p.2.Illegitimi, cap.2.

Abbatiſſæ benedictio, p.2. verbo, Abbatiſſa, c.1.

Abbatiſſæ electionem turbantes, p.2.Electio, c.8.

Abbatiſſæ electio fieri debet per ſecreta ſuffragia, p. 2. Electio, cap.11.

Abbatiſſæ eligendæ qualitates, par. 2. Electio, cap. 8. in fin.

Ablatiuum abſolutum quandoque non importat conditionem, p.2. Ordo, c.15. in fin.

Abortus procuratio, & cauſatio, quas pœnas inducat, p.2. Abortus, cap.1. & an in dubio fœtus animatus cenſeatur, ibi num.5. & quid ſi naſcatur viuus, ſed non vitalis,ibi. In dubio an abortus ſit ſecutus, p.1. c.16. §.prædicta autem. In dubio an principalis ſit motus ex conſilio illi præſtito, ibi, §. tertio ſi quis conſilium.

Abiurantes ob hæreſim formalem,etiam aduerſus pœnas reſtituti, nunquam poſſunt audire confeſſiones ſæcularium, p 2. Hæreſis, c.1. num.6. & cap. 6.

Abſentia modica quæ, p 2. Reſidentia, c.1.

Abſens quando, & quomodo excommunicari, vel ſuſpendi poſſit, p.2. Cenſura, c.1.

Abſenti an dari poſſit abſolutio à cenſuris,vel diſpenſatio, p.1.cap.22. differentia 3.

Abſoluere an poſſit Romæ, qui tulit ſententiam cenſuræ, p.1.c.20. § vlt.

Abſoluere excommunicatum an cenſeatur Papa ex literis cum ſalutatione,vel per conceſsionem ſepulturæ, p.1. cap 42. in fin. & verbo, Sepultura, cap.5.

AbſolutioSacramentalis data à non Sacerdote,p.2.abſolutio, c.1.

Abſolutio Sacramentalis data à Sacerdote non approbato, ſeu alieno ſubdito ſine licentia competente, p.2.abſolutio, c.2.

Abſoluens à cenſuris, vel caſibus reſeruatis ſine facultate, par.2. abſol. c.3.

Abſolutio data à Religioſo à pœna, & culpa, p.2. Indulgentia.

Abſoluens non ſoluentem decimas, par.2. decimæ,c.3.

Abſoluens ſacramentaliter cenſura excommunicationis, vel ſuſpenſionis, vel interdicti ligatum, par. 2. Cenſura, c. 6.& 7.

Abſoluens excommunicatum à culpis ante abſolutionem à cenſura, p.2. abſol, c.7.

Abſoluens ſacramentaliter obſtante interdicto, vel ceſſatione à diuinis, p.2. abſol. c.8.

Abſolutionem à cenſuris extorquens, p.2.verbo,abſol. c.9.& verbo, Cenſura, c.20.

Abſolutio à cenſuris quando ſit danda inuito, & impœnitenti, par.1..c.20. §. differen.3.

Abſolutio à cenſura obtenta per ſubreptionem, an ſit valida, p.2. Gratia, c.8.

Abſolutionem ſacramentalem abſenti dari poſſe aſſerens,imprimens, vel ad praxim deducens,p. 2.abſol. c.10. & Sacramentum, c.1.

Abſolutio à cenſuris, ſeu pœnis Eccleſiaſticis in quo differat à diſpenſatione, p.1. c.20.

Abſolutio nullam cauſam requirit, par. 1. cap. 20. diff.3.

Abſolutiò in caſibus publicis, vel occultis,quando data eſſe dicatur, p.1. c.21. & de earum differentia, ibidem.

Abſolutio pro foro interno, vel externo in quo differat, p 1. c.22.

Abſoluere à cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis quis poſſit, p.1.c.24.

Abſolutionem à cenſuris reſeruare an poſſint Superiores Religioſorum, par.1.c.24.

Abſolutio à cenſuris, an & qualiter reſcindi poſsit, & reintruſio fieri in eandem cenſuram propter ſubreptionem abſolutionis, par. 2. Gratia,c.8.

Abſolutio ad reincidentiam quid operetur, par.2. Ordo, cap.4.

Abſolutio dari quando poſsit ei, qui non poteſt reſtituere, ſeu ſatisfacere, etiamſi canon ante reſtitutionem abſolui prohibeat, p. 2.verbo, Munera,c.10. §.penult.

Abſoluens incendiarium, aut violatorem Eccleſiarum, non ſeruata forma iuris, par.2. verbo, Incendiarij, cap.2.

Abſolutio à cenſuris an poſsit denegari, p. 1. cap. 20. differ. 4. & p.2. verbo,Concilium, c. 2.

Abſoluendi facultas an contineatur in generali mandato, p.1.c.20. differ.7.

Abſolutio ſemel conceſſa non poteſt reuocari, par. 1. c,20. differ.8.

Digitized by Google

Abſolutio, cui ſubdito concedi poſsit, par. 1. cap. 20. differ. 10.

Abſolutio generalis in literis Apoſtolicis non ſuffragatur multis inſordeſcentibus, par. 2. Inſordeſcentia.

Abſolutio an dari poſsit extra territorium, p. 1. c. 20. § dicend. 2.

Abſolutio interni, vel externi fori qualiter differant, par. 1. cap. 22.

Abſolutio à cenſuris, an poſsit dari extra Sacramentum, p. 1. cap. 22. differ. 2.

Abſolutio à cenſuris cum qua ſolemnitate ſit danda, p 1 c. 22 differ. 4.

Abſoluere à cenſuris quis poſsit, & tàm pro foro conſcientiæ, quàm pro foro externo, par. 1. c. 24.

Abſolutio ad reincidentiam à quo dari poſsit, par. 1. cap. 25.

Abſolutio per clauſulam generalem in literis Apoſtolicis à cenſuris quid operetur, p. 1. c 25 § aduertendum, & an Epiſcopus dare poſsit hanc abſolutionem, ibidem.

Abſoluere à peccato veniali an poſsit Sacerdos non approbatus, par 2. Cenſura, cap. 4. num. 2.

Abſoluere ab excommunicatione minori; quis poſsit, par. 2. Cenſura cap. 4. num. 2. & par. 1. cap. 24. § ampliant tertiò.

Abſtineat ab officio, an ſit cenſura ſuſpenſionis, & latæ ſententiæ, par. 2 Incendiarij, cap. 2.

Abuſus laicæ poteſtatis in beneficijs, vide infra Beneficium.

Acceptio perſonarum, quando committatur in diſpenſatione concedenda, par 1. c. 23. § dico 7.

Acceſsiſſe in fauorabilibus dicitur etiam qui non peruenit, par. 2. peregrini. cap. 1 & 2 ſecus in odioſis, vt d. cap. 2. & verbo Curia, cap. 10. & verbo Studia, cap. 1.

Actus irritatio, vide Irritatio.

Accuſatoris, vel delatoris calumnia, par. 2. accuſat. cap. 1.

Accuſatoris, Procuratoris, vel Aduocati præuaricatio, p. 2. verbo accuſat. c. 2.

Accuſatoris tergiuerſatio, p. 2. accuſat. c. 3.

Actus internus, vel occultus an poſſit à lege puniri, p. 1. c. 5. p. 2. Inquiſitio, c. 5.

Actus conſummatus requiritur ad pœnam incurrendam, p. 1. c. 8.

Actus irritus an inducat pœnam, vide infra Irritus actus.

Actus interni facilius excuſantur ob ſubreptionem, quàm externi, par. 1. c. 16. § prædicta autem.

Actus internus punitur ob actum externum, p. 2. Curia c. 10. & pa. 1. c. 5.

Adulterium, p. 2. Adulter. c. 1.

Adulterium cum promiſſione matrimonij, cauſat impedimentum. ibid.

Aduocati procuratoriſue præuaricatio, par. 2. accuſat. cap. 2.

Aere alieno grauati an poſſint promoueri, vel Religionem ingredi, vide verb. Ratiocinijs obſtricti, & verb. Obligati.

Aetas ad ordines requiſita, par. 2. Ordo, c. 1.

Aetas neceſſaria ad Epiſcopatus, & dignitates, p. 2. Electio, cap. 5. § iſte tertius.

Affines non veniunt nomine conſanguineorum, p. 2. Superſtitio, §. tertius caſus.

Aggrauatio cenſurarum, vide infra verbo, Cenſura.

Agnos Dei cereos conſecratos pingens, minians, aut vendens, p. 2. Agnus, c. 1.

Agrorum incendiarij, pa. 2. Incendiarij, c. 1.

Alchimiæ pœna, par. 2. Falſum, c. 2. plura de Alchimià, ibid.

Aleæ luſus, & aleatores, p. 2. Ludus, c. 4.

Alienatio bonorum eccleſiaſticorum iuris forma non ſeruata, par. 2. Alienatio, c. 1.

Alienationi bonorum eccleſiaſticorum in detrimentum Eccleſiæ authoritatem præſtantes delegati Apoſtolici, & alij cooperantes, p. 2. alien. c. 2.

Alienationem locorum iuriſdictionalium Eccleſiæ Romanæ procurantes p 2. alien. c. 3.

Alienantes loca iuriſdictionalia Eccleſiarum, & piorum locorum, p. 2, alien. cap. 4.

Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum Regularibus interdicta, p. 2. alien. c. 4.

Alienatio à Regularibus de bonis Eccleſiaſticis facta priuilegiorum prætextu, ſine licentia Sacræ Congregationis, p. 2. Alienat. c. 6.

Alienatio iuris exemptionis facta à Regularibus, vel alijs exemptis in Ordinarium p 2. Iuriſd. c. 19.

Alienantes bona ſubiecta oneri Miſſarum; vel alienatorum pretium non collocantes cum oneris mutatione, p. 2. Miſſa, c. 1.

Alienantes dominium directum, ſubijciendo laicis bona Eccleſiaſtica, p. 2. Vſurpatio, c. 2.

Alienationis periculo bona ſuæ Eccleſiæ, ſeu beneficij ſubijciens, illa onerando ære alieno, par. 2. Obligans, cap. 1.

Alienans bona Eccleſiæ an incurrat in cenſuras contra vſurpantes, vel impedientes latas, p. 2. Vſurpatio, cap. 1.

Alienantes bona Communitatum, ſeu Vniuerſitatum, par. 2. Alienatio, c. 10.

Alienare an dicatur repudians legatum, vel hæreditatem, p. 2. Vſurpatio, c 1.

Aliquid an contineat modicum, vide infra verbo, Modicum.

Alternatiua dictio aut, vel, ſeu, &c. poſita poſt genus reſoluitur in expoſitiuam, par. 2. Clauſura, c. 4. in fin.

Ambaſiator, vide Legatus.

Ambitioſa decreta quæ dicantur, par. 1. capitul. 28. in fin.

Ambitus, & ſubornatio in electionibus eccleſiaſticis, p. 2. ambit. c. 1.

Ambitus in electione ad Pontificatum per tractatum viuente Papa, p. 2. ambit. c. 2.

Ambitus, & tractatus ſuper electione Papæ Sede vacante, p. 2. ambit. c. 3.

Ambitus procurantis donis, vel pollicitationibus fauores perſonarum, pro gratia, vel iuſtitia à Sede Apoſtolica obtinenda, p. 2. Simon. cap. 15.

Ambitus dantium, vel promittentium de bonis Communitatum Eccleſiæ Romanæ pro gratia, vel iuſtitia, p. 2. Munera, cap. 7.

Am-

Digitized by Google

Ambitus Nunciorum Apoſtolicorum apud Principes, p. 2. Ambitus, c 6.
Ambitus, & ſubornatio in electione Regularium, p 2. Ambitus, cap 7.
Ambitus procurantis præſentationem,vel prouiſionem beneficij, p. 2. Ambitus, c. 8.
Ambitus obtinentis beneficia per abuſum laicæ poteſtatis, p. 2. Beneficia, cap. 8.
Ambitus procurantis beneficium antequam vacet,in caſum vacationis, p. 2. Ambitus, c. 10
Ambitus Patroni præſentantis ſeipſum, vel procuratoris ſibi reſignantis, p 2 Ambitus, c. 11.
Ambitioſum eligens, p. 2. Ambitus, c. 12.
Amittant, an ſit canon latæ ſententiæ, part. 2. Homicidium, capit. 4. & verbo, Teſtamentum, c. 1. num. 2.
Anathematis ſolemnis forma, part 2. Iniuria, cap. 3. num. 5.
Anathema ſit, an ſignificet excommunicationem latæ ſententiæ, p. 2. Superſtitio, cap 1. nu. 2. & Vſurpatio, cap. 1.
Anathemati ſubijcere quid importet, par. 2. Monialis, cap. 1.
Annonam onerantes, p. 2. Annona, c. 1.
Annonam ad Vrbem Romam deferri impedientes, p. 2. Annona, c. 2.
Annonam ad Romanam Curiam prohibentes deferri, p. 2. Annona, c. 3.
Annonam extrahentes de ſtatu eccleſiaſtico, p. 2. Annona, cap. 4.
Annonam onerantes Dardanarij, ſeu incettantes, p. 2. Annona, c. 5.
Annonam ad hoſtes fidei deferentes, p. 2. Arma, c. 3, & ſeqq.
Apoſtaſia à fide, p. 2 Apoſtaſia, c. 1.
Apoſtaſia à religioſa profeſſione, part. 2. Apoſtaſia, cap. 2.
Apoſtatæ ſingulis annis à ſuis Superioribus requirendi, p. 2. Apoſtaſia, c. 3.
Apoſtaſia à ſtatu Clericali, p. 2. Apoſtaſ c. 4.
Appellatio an & quando ſuſpendat cenſuram, p. 1. c. 25. §. tertio modo.
Appellantes à Summo Pontifice ad futurum Concilium generale, p. 2. Appell. c 1.
Appellantes, ſeu recurrentes ad laicam poteſtatem ab ordinationibus, vel litteris Sedis Apoſtolicæ, aut ipſius Iudicum p. 2. Appell. c 2.
Appellantes, ſeu recurrentes ad Curiam ſæcularem ab ordinationibus alicuius Iudicis eccleſiaſtici, p. 2. Appell. c. 3. & verbo, Iuriſd. c. 14.
Appellatio Religioſis quibuſdam interdicta ab ordinationibus Prælatorum, etiam ad Papam, vel per ſaltum, p. 2. Appellatio, c. 4.
Approbatio confeſſariorum à quo dari poſſit, p. 2. Abſolutio, c. 2.
Approbatio generalis Conſtitutionum Regularium per Sedem Apoſtolicam facta, non fertur ad exorbitantia, p. 2. Profeſſio, c. 3.
Arbores Eccleſiæ, vel pij loci cædens, quas pœnas incurrat, p. 2. Vſurpatio, c. 1.
Arctans ſe ita vt in termino adimplere non poſſit, an incurrat pœnas ante terminum, p. 1. c. 14. p. 2. Beneſic. c. 4. p. 2. Repræſaliç, c. 1.
Armorum nomine quid veniat, p. 2. Arma, c. 2. § armorum, & c. 10.
Arma præſtans alicui ad occidendum accipienti, p. 2. Arma, c. 1.
Arma habentes Monachi intra ſepta Monaſterij, p. 2. Arma, c. 2.
Armis, vel annona auxilium præſtans infidelibus contra fideles, p. 2. Arma, c. 3.
Arma, &c. ad Sarracenos quocunque tempore, vel loco, aut in Nauibus eorum Pyraticis, aut Galeis gubernans, p. 2. Arma, c. 4.
Arma, &c. deferens ad Sarracenos, aut eis auxilium aliquod præbens, vel conſilium, in diſpendium terræ Sanctæ, p. 2. Arma, c. 5.
Arma Sarracenorum fouens tempore belli vbicunque, p. 2. Arma, c. 6.
Arma, vel annonam, aut merces deferens ad Sarracenos Aegypti quouis tempore, par. 2. Arma, cap. 7.
Arma, &c. deferens ad infideles, paganos, vel hæreticos, p. 2. Arma, c. 8.
Arma prohibita in terris Eccleſiæ Romanæ habentes, aut eorum licentiam dantes, par. 2. Arma, cap. 9.
Armatorum, vel non armatorum collectas faciens, p. 2. Arma, c. 10.
Armatorum collectio, vel caualcata, quem munerum ſupponat, eodem c. 10.
Artem ignominioſam Clerici exercentes, part. 2. Apoſtaſia, n. 6. in fin. & verbo, Ars, c. 1.
Artem ludicram exercentes, vel ludos publicè agentes, p. 2. Ars, c. 1.
Artificium an ſit illicitum eccleſiaſticis, & qualiter differat à negotiatione, part. 2. Negotiatio, cap. 1
Aſſaſinium, p. 2. Aſſaſſinium, c. 1.
Aſſertioni Magiſtratus, quod habuerit commiſſionem à Principe, an ſit credendum, part. 2. Ordo, cap. 29.
Aſtrologiæ ſuperſtitio, vide p. 2. Superſtitio, cap. 1.
Attentatum, ſeu conatus per actum proximum ſæpè pœnas inducit, p. 2. Conclaue, c. 9. § nota etiam, & verb. Abſolutio, cap. 3, & verb. Simonia, c. 2.
Attentare an dicat actum conſummatum, p. 2. Indulgentiæ, c. 2.
Audentes aliquid committere, qui dicantur, p. 2. Agnus, cap. 1.
Auocantes cauſas eccleſiaſticas ad forum laicum, p. 2. Iuriſd. c. 7.
Aut, dictio inter genus, & ſpeciem ſtat expoſitiue: vide infra, verb. vel dictio.
Authoritatiuè facere, qui dicantur, p. 2. Cenſura, c. 4. Limit. 4.
Authoritatiuè fieri quid dicatur, p. 2. Iuriſd. c. 14
Authoritas Superioris Religioſum excuſat à culpa, & pœna, p. 2. Ordo, c. 27.

B

BAnni pœna quid, & quotuplex, & qualiter obliget etiam ante declaratoriam, p.1.c. 38.
Bannitus an amittat Ciuitatem, & famam, & libertatem, p.1 c.33 § quinto modo.
Bannitos Eccleſiæ Romanæ in temporalibus ſubditus receptans, vel eorundem publicam perſecutionem impediens, p.2. Bannit.c.1.
Bannitus an poſſit licitè occidi, p. 1. c. 38. & in quo territorio, ibi.
Bannitus, ſeu diſſidatus ob crimen læſæ Maieſtatis quando poſſit impunè occidi, p.2. Maieſtas, c.2.n 5. verſ. circa tertiam pœnam.
Bannum Imperiale quid importet. p.1. c.33. §.quinto modo, p.2. Lex. c.2.
Bannum Imperiale, & bannum diſſidationis quid, p. 1. c.38. & an infamet ibid & c.33.
Baptiſma reiterantes p.2. Baptiſ. c. 1. Rebaptizatum ordinans, p.2. Bapt.c.2.
Baptiſmum ſolemniter miniſtrans qui Sacerdos non eſt, ibidem c.3.
Baptiſmum ab hæretico recipientes, ibidem, cap. 5.
Baptizans proprium filium aut tenens in Baptiſmo, vel Confirmatione extra neceſſitatem, par. 2. Baptiſ. cap 4.
Baptizatus in ægritudine, aut alia neceſſitate, p.2. Baptiſ. c 6.
Baptizans alienum Parochianum, ibidem, cap.4.
Bello in auxilium aduocans hæreticos, vel infideles, p. 2. *Arma*, c 8.
Bellum quis indicere poſſit p.2. Repræſaliæ, c.1.
Bellum quando propriè dicatur p.2. Bellum, c.1.
Bello, vel militiæ Clerici ſe immiſcentes p. 2. Bellum, cap.1.
Bellum, ſeu militiam miles deſerens, vel ignominioſè miſſus, p.2 Bellum, c.2.
Bellum an inferri poſſit contra contemnentes cenſuram eccleſiaſticam, p.2. Cenſura, c. 18.
Bellum inferens non præmiſſa diſſidatione, p. 2. Repræſaliæ, c.2.
Benedicens ſecundis nuptijs, par. 2. Matrimonium, cap.2.
Benedictio, vide Conſecratio.
Beneficia per ſordes, vel ſimoniam procurantes, p. 2. Simonia, c.2. & ſeqq.
Beneficium collatum indigno, vel neglecto digniori, p. 2 Benefic. c 10.
Beneficia alicui procurans in Curia Romana fraudulenter, ſubijciendo ſe examini pro eodem p.2.Benef. cap 2.
Beneficium procurans in Curia Romana cum intentione illud renunciandi alteri, ſiue gratis, ſiue cum onere p 2.Benef. c.3.
Beneficium parochiale obtinens, non intendens ad Sacerdotium promoueri p.2. Benef.c 4.
Beneficium curæ animarum conſecutus, ſi intra annum ad Sacerdotium non ſe fecerit promoueri p.2. Benef c.5.
Beneficium obtinens in Cathedrali, vel Collegiata, ſi ſi non promoueatur intra annum ad ordinem requiſitum p.2. Benef c. 6.
Beneficia plura incompatibilia retinens de facto, p. 2. Benef. c 7.
Beneficia obtinens, vel conferens per abuſum laicæ poteſtatis, p.2 Benef. c.8.
Beneficiorum prouiſio, vel præſentatio ſi in tempore non fiat. p.2. Benef. c.9.
Beneficij gratia vtentes litteris non expeditis, p.2.Gratia, c.1. & ſequentibus.
Beneficiorum priuatio, & inhabilitas qualiter obliget, & diſpenſetur, p.1.c.30.
Beneficij titulum reualidare quis poſſit, p. 1. c. 30. §. adde quod.
Beneficia promoti ad Eccleſias vacant, eaque retinens pœnas incurrit, p 2. Gratia, c.5.
Beneficium præſcribi non poteſt, p 2. Intruſio, c.1.
Beneficium c.Odoardus quando excludatur, p.2.Penſio, c.1.
Beneficium onerans ære alieno, par. 2. Obligantes, cap. 1.
Bigamia quid, & quotuplex, & quale impedimentum inferat, part. 2. Matrimonium, capitul. 2. 3. & 4.
Bigamia Clerici in Sacris matrimonium contrahentis, p.2. *Apoſtaſia*, c.4.n.1. 2.4. 5.& 6. & verbo, Matrimon. c.4.
Bigamos ordinans, p.2. Ordo, c.2.
Bigami matrimonio benedicens, part. 2. Matrimon. cap.2.
Bonorum Eccleſiaſticorum furtum, rapina, incendium, effractio, & damnum, p.2. Sacrilegium c.1.3. & 4. & Incendiarij, c.1.& 2.
Bonorum Eccleſiaſticorum vſurpatio, vel impedimentum, p.2. Vſurpatio.
Brachium ſæculare Eccleſiaſticis Iudicibus quando teneantur Iudices ſæculares præſtare, p. 2 Clauſura, cap. 9.
Brachium ſeculare Iudices Laici non præbentes Eccleſiaſticis Iudicibus requirentibus, par. 2. Index, cap.1.
Brachium temporale Magiſtratus non præbentes Inquiſitoribus, ſeu San. Officio, par. 2. Inquiſitio, cap. 1.
Bulla an cenſeatur eſſe in obſeruantia, vide Lex.

C.

CAdat, an ſit canon latæ ſententiæ, p. 2.Epiſcopi, cap 6.
Cadauer occiſi ſanguinem fundit ad præſentiam occiſoris, p.2. Parricidium.
Cadauer ſepultum quando exhumandum, p. 2. Sepultura, c.6.
Caducitatis pœnam emphyteuta, & Vaſſallus an incurrant ante declaratoriam, & an hæres domini directi eam commiſſam eſſe poſſit declarare, par. 1. cap. 12. & an detur purgatio moræ, p.1.c.13.
Calumniator, part. 2. Accuſator, & verb. Electio, cap.4.
Cameræ *Apoſtolicæ* miniſtri rationes fideliter non reddentes, p.2. Camera, c. 1.

Came-

Digitized by Google

Camerȩ Apoſtolicæ debitas confiſcationes, vel pœnas defraudans, p.2. Camera, c.2.

Cantilenas edentes contra Religiones aliquas, p.2. Libelli, c.1.

Carcerantes Clericos iniuſtè, vel ad conſequendam reſignationem, p.2. Reſignatio, c.3.

Cardinalem offendens in perſona, vide Maieſtas.

Cardinalem iniuria afficientes, p.2. Maieſtas, c.2.

Cardinalium perſonas, vel eorum familiares offendens, aut bona diripiens, vide Maieſtas læſa, cap.2. 3. & 5.

Careat, an ſit canon latæ ſententiæ, p.2. Duellum, c.3. n.2. & verb. Incendiarij, c.2.

Careat communione Chriſtiana, an ſit excommunicatio, & an ſit latæ ſententiæ, p.2. Peregrini, cap.1. & Vectigalia, c.1.

Caſtrans ſe, vel alium, an ſit irregularis, p.2. Membrorum mutilatio, c.1.

Caſus reſeruare, qui poſſint, p.1. c.24.

Cathedralis fundatio eſt de reſeruatis Papæ, p.2. Epiſc. cap.6.

Cathedrales duæ in vna ciuitate eſſe non poſſunt, ibid. c.4. & c.6.

Cauſa quæ requiratur ad diſpenſandum, p.1. c.23. §. dico ſeptimo.

Cautio requiritur, vt abſoluatur, qui ſatisfacere non poteſt, p.2. Iuriſdictio, c.14.

Cedulones lacerans, quas pœnas incurrat part.2. Cenſuræ cap.20. num.3. & Iuriſdictio, cap.2. in fin.

Celebrans diuina in Eccleſia polluta, p.2. Sacrilegium, cap.5.

Celebrans in ſtatu cenſuræ, vel in loco interdicto. vide Cenſuræ.

Cenſuræ ſententiam ferentes non præmiſſa monitione coram teſtibus, p.2. Cenſura, c.1.

Cenſuræ ſententiam proferens non in ſcriptis, ibidem, cap.2.

Cenſuram impropriè dictam, id eſt ad certum tempus latam violantes irregulares fiunt, par.2. cenſura, cap.2.

à Cenſuris abſoluens ſine facultate, par.2. Abſolutio, cap.3.

Cenſura excommunicationis, par.2. cenſura, à cap.4. & ſeqq.

Cenſura ſuſpenſionis, vide infra verbo, Suſpenſio.

Cenſura interdicti, vide infra verbo, Interdictum.

Cenſuram iniuſtam an ſeruare quis debeat, p.2. c.22.

Cenſuram violantes celebrando, aut aliter, vide ſuis locis de ſingulis ſpeciebus cenſurarum, & verbo, cenſura, à c.4. cum ſeqq.

Cenſuram violari facientes Domini temporales, p.2. Cenſura, c.18.

Cenſurarum cauſa vexans Iudicem, aut partem, aut eas obſeruantem, p.2. Cenſur. c.19.

Cenſurarum abſolutionem extorquens, vide ſup. verbo, Abſolutio.

Cenſuræ aggrauatio qualiter fiat, p.2. Arma, c.4. & verbo, Inſordeſcentia.

Cenſura non eſt dicenda, niſi verba canonis ſonent in cenſuram, p.2. Vacantia, c.2. not.2.

Cenſuræ ſententia nulla in foro conſcientiæ, ſed lata ſecundum acta, & probata, an ſit ſeruanda, p.1. c.22. differ.5.

à Cenſuris quis poſſit abſoluere, p.1. c.24.

Cenſuræ ad tempus latȩ an ceſſent temporis curſu ipſo iure, p.1. c.26.

Ceſſante cauſa diſpenſationis, vel abſolutionis an redeat vinculum, p.1. c.20. differ.9.

Ceſſatio pœnarum, quæ ſemel ſunt incurſæ, p.1. c.12. & 26.

Ceſſationem à diuinis Eccleſiaſtici violantes, p.2. Ceſſatio, cap.1.

Ceſſationem à diuinis illicitè indicentes, p.2. Ceſſatio, cap.2.

Chirurgiæ arte clericus mortem cauſans per ſectionem, vel aduſtionem, p.2. chirurgia, cap.1.

Chriſtianorum nomine in fauorabilibus non veniunt hæretici, p.2. Naufragium, c.1.

Cingulo militari qui priuentur, par.2. Homicidium, c.4. num.5.

Citatio qualis requiratur ad ſententiam promulgatoriam, vel declaratoriam cenſuræ, par.2. cenſura, cap.1.

Ciuitas priuatur aliquando ipſo iure Pontificia, ſeu Epiſcopali dignitate, & qualiter obliget hæc pœna, p.1. c.40. p.2. Maieſtas, c.42. nu.11.

Ciuitas quando dicatur deliquiſſe, p.1. c.40.

Ciuitas quando poſſit ſubijci aratro, p.1. c.40.

Ciuitas occidens proprium Epiſcopum, p.2. Iniuria, cap.4.

Ciuitas an veniat nomine perſonæ, p.2. Conclaue, cap.9.

Clauſula ſubſequens an referatur ad omnia præcedentia, par.2. Legenda, c.1. in fin.

Clauſula irritans quid operetur, p.2. Religio, c.4. §. nouiſſimè.

Clauſuram Regularium violantes, par.2. Clauſura, cap.1.

Clauſuræ nomine quid veniat, & quando dicatur violata, ibi.

Clauſuram Religioſorum mulieres intrantes, par.2. Clauſura, c.2.

Clauſuram Regulares viri violantes per introductionem mulierum, ibidem, cap.3.

Clauſuram Monialium violantes ingrediendo ſine licentia in ſcriptis in ordinarijs neceſſitatibus concedenda, ibidem, cap.4.

Clauſuram Monialium violantes per introductionem quorumcunque ſine licentia, par.2. clauſura, cap.5.

Clauſuram Monialium intrantes viri Superiores earum ſine iuſta cauſa, ibidem, c.6.

Clauſuram Monialium violantes ad malum finem, ibidem, c.7.

Clauſuram violans Monialis exeundo ſine licentia, ibidem, c.8.

Clauſuræ Monialium reſtituendæ Magiſtratus ſæculares auxilium non præſtantes, ibidem, cap.9.

Clerici habitum dimittentes, p.2. Habitus, cap.1. & 2. & de Clericis habitum prophanum geſtantibus, ibi. cap.3.

Clericus in minoribus reuertendo ad ſæculum an peccet, & an omnia priuilegia amittat, p. 2. Apoſtaſia, cap 4. in princip.
Clericus in Sacris matrimonium contrahens, vide ibi, num. 1. & verbo, Matrimonium.
Clerici in minoribus, ſufficientia habentes beneficia, continentur in odioſis etiam, in canone diſponente de Clericis in ſacris, p 2. verbo, Chirurgia §. amplia primò.
Cognatio ſpiritualis inter coniuges ſuperueniens voluntariè, impedit debiti petitionem, p. 2. Baptiſm, cap. 4.
Collationis denegatæ cauſa vexans, p. 2. Electio, c. 7.
Collectas armatorum, vel non armatorum faciens, p. 2. Arma, c. 10.
Collegium defraudans, quibus reſtituere debeat de Collegio, p. 2 Gratia, c. 8. in fin.
Commendatitias quis concedere poſsit ad Ordines, p. 2. Ordo, c. 19.
Commendatitiæ literæ ad Ordines quid ſint, & à quo concedendæ, p. 2. Ordo, c. 6. & 27.
Commoratio quando dicatur, p. 2. Ordo, c. 20.
Communionis priuatio quandoque excommunicationem, quandoque ſuſpenſionem ſignificat, p. 2. Concilium, c. 2.
Communione careat Chriſtiana, quid ſignificet, p. 2. Vectigalia, cap. 1.
Communionem Eccleſiaſticam poſt peccatum mortale ſine confeſsione præuia accipi poſſe aſſerentes, p. 2. Confeſsio, c. 3.
à Communione habeantur extranei, an ſit canon latæ ſententiæ, p. 2. Curia, c. 8. Amplia ſecundo.
à Communione repulſum ſe nouerit, quid importet, p. 2. Miſſa, cap. 2.
Compaternitas ſuperueniens voluntaria impedit debiti petitionem inter coniuges, par. 2. Baptiſmus,
Compellens dicit actum conſummatum, p. 2. Iuriſdictio, cap. 10. § Nota tertio.
Complex delicti Epiſcopus an poſsit complicem abſoluere, vel diſpenſare, vel ſecum diſpenſari mandare, p 1. c. 23. in fin.
Compoſitio ſuper reſtitutione fructuum, vel penſionum, à quo concedi poſsit, & qualiter, p. 1. c. 31. & 32. § quæſtio quarta.
Compoſitio vigore priuilegij de bonis alienis qualiter fieri debeat, p 2. Munera, c. 10. in fin.
Compoſitio an ſit ſoluenda Datariæ, cum literæ reualidantur à Pœnitentiaria, p. 2. Gratia, c. 8. §. ſubripiens.
Conatus ſolus per actum proximum ſæpè pœnas infert, p. 2. conclaue, c. 9. § nota etiam.
Conceptionis Beatę Virginis opiniones cenſurans, ſeu impugnans, p 2. conceptio, c. 1.
Concilij Tridentini interpretationes edens, p. 2. Interpretatio.
Concilij Lateranenſis ſub Leone X. pœnæ, ſeu cenſuræ, an fuerint vſu receptæ, p. 2. Superſtitio, c. 1. par. 2. Prædicatores, c. 1.
Concilium Prouinciale Epiſcopi non adeuntes, vel ante illius finem diſcedentes, p 2. concilium, c. 2.
Conclaue ad eligendum Papam tempore debito non intrantes, aut inde exeuntes ſine iuſta cauſa, par. 2. conclaue, c. 1.
Conclaui clauſo Cardinales ſecretè alloquens; literas, ſigna, vel nuncium mittens; & alij hæc permittentes, p. 2. conclaue, c. 2.
Conclaue clauſum furtiuè intrantes, p. 2. conclaue, cap. 3.
Conclauis, vel electionis Papæ formam ſubſtantialem non ſeruantes, par. 2. conclaue, c. 4.
Conclauis, ſeu electionis formam accidentalem non ſeruantes, p 2. conclaue, c. 5.
Conclauis formam obſeruari non procurantes officiales ciuitatis, p. 2. conclaue, c. 8.
Conclauis, ſeu electionis Papæ occaſione, bona Papæ electi, vel Cardinalium diripientes pa 2. conclaue, cap. 9.
in Conclaui an poſsit fieri electio mediatè per ſortes, p 2 Electio, c. 2.
Concionatores, vide verbo, Prædicatores.
Concubinatus, & praua cum mulieribus conſuetudo, quas pœnas inducat, p. 2. concubinatus, c. 1.
Conditio reſolutiua, ſeu priuans iure aliquo, an obliget in conſcientia, p. 2. Benefic. c 5. in fine, & c. 7. num 1.
Concuſsionis crimen quid ſit, p 2. Inquiſitio, c. 4.
Condonandi facultas qualiter intelligenda, & an condonatione facta vni ex duobus correis, alter liber fiat, p 2 Munera, c 10. in fin.
Condonatione prohibita, an ſit prohibita ſpontanea redhibitio facta poſt reſtitutionem, par. 2. Viſitatio, cap. 2.
Confeſsio ſpontanea an releuet à pœnis latę ſententię, p. 1. c 13.
Confeſſarius quando non debeat monere pœnitentem, de aliquo, p. 2. Moniales, c. 3.
Confeſſarius non monens pœnitentem, vt reſtituat, an ipſe teneatur reſtituere, par. 2. Simonia, c. 2. num. 3.
Confeſſarius abſoluens abſentem, p. 2. Sacramentum, cap. 1.
Confeſſarius abſoluens à caſibus, vel cenſuris reſeruatis ſine facultate, p. 2. Abſolutio, c 3.
Confeſſarius non ingerens ſcrupulum pœnitenti de decimis, p. 2 Decimæ, c 3.
Confeſſarius non approbatus, p. 2. Abſolutio, c. 2.
Confeſsionem Sacramentalem annuam omittentes, p. 2. Sacramentum, c 3.
Confeſsionem Sacramentalem ab infirmo fieri Medicus non procurans, p 2. Medicus, c 1
Confeſsionem Sacramentalem non eſſe neceſſariam poſt peccatum mortale ante Communionem aſſerens, p. 2. Confeſsio, c. 3.
Confeſsionis Sacramentalis ſigillum, ſeu ſecretum violantes, p. 2. confeſsio, c. 4.
Confeſsionem Sacramentalem, inter abſentes perfici poſſe aſſerens, p. 2 Sacramentum, c. 1.
Confirmatione omiſſa ordinatus, p. 2. Ordo, cap. 13. in fine.
Confirmationis patrinus filio ſuo exiſtens, p. 2. Baptiſ. cap. 4.
Confirmatio ſtatutorum Apoſtolica cum clauſula irritante

ritante ligat manus Ordinarij, ne poſsit diſpenſare, p. 2. Religio, c.4. §. nouiſsimè.

Confiſcationes Cameræ Apoſtolicæ defraudantes, p. 2. Camera, cap. 2.

Confiſcari bona Eccleſiæ ob delictum Clerici ab Inquiſitoribus non poſſunt, p 2. Confiſcatio, c. 1.

Confiſcationis bonorum pœna an obliget ante declaratoriam, & qualiter, p. 1. c. 36. & an poſsit Reus ante illam bona occultare, vel alienare, ibi.

Confiſcationes Cameræ debitas vſurpans, p. 2. Camera, cap. 2.

Confiſcationis pœna à quo fiſco exequenda, p.1.c.26. §. circa dub.2.

Coniugis occiſio, vide, Homicidium.

Coniugatus an, & quomodo ordinari poſsit, p.2. Ordo, cap.3.

Conſecratio Eccleſiæ facta ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico, vel excommunicato denunciato, an ſit valida, p.2. conſecratio, c. 1.

Conſecratio Epiſcopi à quo, & intra quod tempus fieri debeat, p. 2. Epiſcop cap. 2.

Conſentire delinquenti in pœnalibus an dicatur quilibet qui poteſt impedire, & non impedit, p. 2. Vſurpatio, cap. 1.

Conſentire an dicatur dicens, Si vis facere, fac, par. 1. c. 16. § tertio ſi quis.

Conſeruatores limites ſuæ iuriſdictionis extendentes, & alij id procurantes, par. 2. Conſeruatores, cap. 1.

Conſeruatores alij ſecundum iura, alij ſecundum priuilegia, p.2. Conſeruatores, c. 1.

Conſeruatores an hodie ſint reuocati, p.2. Conſeruatores, c. 1.

Conſeruatores hodie qualiter eligendi, vel mutandi, p.2. Conſeruatores, c 1.

Conſiſtorij ſecreta Cardinales reuelare non debent, p.2 Conſiſtorium, c. 1.

Conſtitutio. vide infra, Lex.

Conſuetudines iniquas iurantes, par. 2. Iuramentum, cap. 1.

Conſuetudo facti, ſeu exercitium qualem frequentiam actuum requirat, par. 2. Vſura, c. 7. & ſi fuerit ſublata per pœnitentiam, an redeat per vnum actum, ibi.

Conſuetudo optima legum interpres, p. 2. Baptiſm. c. 1. num. 1.

Conſuetudo in malis actionibus, & damnatis, quot actus requirat, p.2. Ars, c. 1. num 1.

Conſuetudines contra libertatem Eccleſiæ, vel iniquas iurans, par.2. Iuramentum, c 2.

Conſuetudo cum mulieribus, vide Concubinatus.

Conſuetudo facti qualiter probetur, par. 2. Ludus, cap. 4.

Conſuetudinem contra libertatem Eccleſiæ obſeruantes, vel obſeruari facientes, p. 2. conſuetudo, c. 1.

Conſuetudo immemorabilis initij cum fama conſtanti priuilegij, quam vim habeat, p. 2. conſuetudo, c. 1. in fine, & Iuriſd. c. 8.

Conſuetudines iniquas iurantes, vel iurari facientes, p. 2. conſuetudo, c. 2.

Conſuetudo quando excuſare poſſit à peccato, par. 2. Ludus, c. 4.

Conſuetudo in materia ve.. foro externo ab Ordina.. catum mortale, p. 2. Ludus, ..

Continuus annus quando requirat..lto, an vitietur, & p. 2. Religioſi, c. 12. § limita primo 22. §. illud

Contumacia in cenſuris, vide, Inſordeſcenti..

Cooperantes an comprehendantur in pœnis, ..mi- c. 10. p. 2. Arma, c. 8.

Copula inceſtuoſa quando ſit ſpeciale impedimentum, p. 2. Inceſtus, c. 1. & de copula inceſtuoſa ex intentione facilioris diſpenſationis, ibi.

Copula coniugalis quando præſumatur, p. 2. Matrim. cap. 2.

Coronatio Papæ non pertinet ad ſubſtantiam dignitatis, ſeu poteſtatis, ſed ad ſolemnitatem, p. 2. Papa, cap 1.

Correctio iuris eſt euitanda quantum fieri poteſt, p. 2. Munera, cap. 10.

Correctio non infertur per ſubauditos intellectus, p. 2. Ordo, c. 1.

Correctioni Eccleſiaſticæ ſubiaceat, quid importet, p. 2. Tutela, c. 1.

Correus debendi qualiter liberatur altero compoſitionem obtinente, p. 2. Munera, c. vlt.

Crimen publicum de iure Ciuili, & Canonico, quod dicatur, p. 2. Miſſa, c. 5.

Crimen publicum de iure canonico eſt quodcunque crimen quoad aliquos effectus, non quoad omnes, p. 1. c. 33.

Criminoſi qualiter ad habitum, vel profeſſionem recipi poſſint, vel non, p. 2. Criminoſi, c. 1.

Criminoſus ſi ordinetur in fraudem fori, p. 2. Ordo, cap. 5.

Cuſtodia murorum an poſsit imponi Eccleſiaſticis, p. 2 Immunitas, c. 3.

ad Curiam Romanam accedentes, aut inde recedentes Epiſcopi, ſine licentia Papæ, p. 2. verb. curia c. 11.

ad Curiam Romanam recurrens, vel ibi cauſas proſequens, ſi offendatur, p. 2. curia, c. 1.

in Curia Romana commorantes offendens via iuris occaſione negociorum Curiæ, p. 2 curia, c. 2.

ad Curiam Romanam euntes, vel redeuntes offendens quacunque cauſa, p. 2. curia, c. 3.

ad Curiam Romanam venientes ſunt ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, p. 2. curia, c. 3.

ad Curiam Romanam euntes, manentes, & redeuntes, uexans circa eorum beneficia, via iuris, p. 2. curia. cap. 4.

ad Curiam Romanam recurſum ſeu acceſſum, vel receſſum liberum prohibentes, p. 2. curia, c. 5.

ad Curiam Romanam Eccleſiaſticos ab homine, vel à iure citatos impediens ne eant, & coperantes, par. 2. curia, c. 6.

ad Curiam ſæcularem ab Eccleſiaſtica recurrens appellando, p. 2. curia, c. 7.

ad Curiam ſæcularem ſi Eccleſiaſtici ab eccleſiaſtica trahantur, p. 2. curia, c. 8.

Curia ſæcularis ad ſe trahens Eccleſiaſticas perſonas, aut alios in cauſa Eccleſiaſtici fori, p. 2. curia, c. 9.

ad Curias Principum Sæcularium Regulares euntes ſine licentia, aut animo nocendi ſuis Superioribus, p. 2. curia, c. 10.

Damna-

Digitized by Google

Greg. XIII. Bullà 28. *Dubijs, quæ emergunt, uide uerbo, Clauſura, cap.6. & Viſitatio, cap. 1. not. 3.*
Greg. XIII. Bulla 36. *Vbi gratia, uide uerbo, Clauſura, cap.2.3.4.& 5.*
Greg. XIII. Bulla 49. *Ex Iucumbenti, uide uerbo Sal.*
Greg. XIII. Bulla 50. *Volentes, uide uerbo, Annona, cap.4.*
Greg. XIII. Bulla, *Inter multiplices, ſub eod. num. 50. uide uerbo Annona, cap.4. & 5.*
Greg. XIII. Bulla 65. *Tanta, tamque horrenda, uide uerbo* Bannitus, cap. 1.
Greg. XIII. Bulla 78. *Ad tollendum, uide uerbo, Duellum, cap. 4.*
Greg. XIII. Bulla 85. *Humano, uide uerbo, Reſidentia, cap. 4.*
Greg. XIII. Bulla 93. *Inter Apoſtolicas, uide uerbo, Iuramentum, cap. 1.*
Sixti V. Bulla 6. *Hoc noſtri, uide uerbo,* Banniti, cap. 1.
Sixti V. Bulla 15. *Romanus Pontifex, uide uerbo, Simonia, cap. 1.*
Sixti V. Bulla 17. Cæli, & *terræ, uide uerbo, Superſtitio, cap 1.*
Sixti V. Bulla 71. Cùm de omnibus, *uide uerbo, Criminoſi, cap 1. & uerbo, Illegitimi, cap. 4. & uerbo, Religioſi, cap 6.*
Sixti V. Bulla 75. *Dum pro communi, uide uerbo, Arma, cap. 10.*
Sixti V. Bulla 87. *Effrenatam, uide uerbo, Abortus, c. 1. & uer. Poculum, c 3.*
Sixti V. Bulla 91. *Sanctum, & ſalutare, uide uerbo, Simonia, cap 9.*
Sixti V. Bulla 92. *Cùm ſacroſanctam, uide uerbo, Habitus, cap 1.*
Sixti V. Bulla *Paſtoralis, ſub eod. num. 92. uide uerbo, Habitus, cap. 1.*
Greg. XIV. Bulla 3. *Circumſpecta, uide uerbo, Illegitimi, cap. 4.*
Greg. XIV. Bulla 4. *Cogit nos, uide uerbo, Sponſiones, cap. 1.*
Greg. XIV. Bulla 7. *Cùm alias, uide uerbo, Immunitas, cap. 1.*
Greg. XIV. Bulla 8 *Sedes Apoſtolica, uide uerbo, Abortus, cap. 1.*
Clem. VIII. Bullà 10. *Pro commiſſa, §. 24. uide uerbo, Muuera, cap. 7.*
Clem. VIII. Bulla 11. *Illius uices, uide uerbo, duellum, c. 3. 4 & 5.*
Clem. VIII. Bulla 60. *De reformatione Regularium, incipit, Nullus, §. 22. uide uerbo, Ambitus, cap. 7.*
Clem. VIII. Bulla 28. *Religioſæ congregationes, uide uerbo, Muuera, c 10.*
Clem. VIII. Bulla 39. *Suſcepti, uide uerbo, Religioſi, cap. 8.*
Clem. VIII. Bulla 49. *Frumenti, uide uerbo, Annona, cap. 4.*
Clem. VIII. Bulla 60. *Nullus omnino, §. 23. uide uerbo, Religioſi, cap. 7.*
Clem. VIII. Bulla 81. *Etſi aliàs, uide uerbo,* Abſolutio, cap. 1.
Clem. VIII. Bulla 83. *In ſuprema, uide uerbo, Criminoſi, cap. 1. & uerbo, Illegitimi, cap. 4.*
Clem. VIII. *Bulla, incip. Regularis diſciplina, ſub eod, num. 83. uide verbo, Nouitij, cap. 1.*
Clem. VIII. *Conſtitutio 86. de confeſſione inter abſentes, vide verb. Sacramentum, cap. 1.*
Clem. VIII. *Bulla 99. Quoniam ad inſtitutum, vide verbo, Religioſi, cap. 1.*
Clem. VIII. *Bulla 101. Quoniam noſtro, vide verbo, Appellatio, cap. 4.*
Clem. VIII. *Seu ſacra Congregationis Regularium Decretum, de acceſſu ad Monaſteria Monialium Regularibus interdicto, vide verbo, Moniales, cap. 4.*
Clem. VIII. *Seu ſacra Congreg. Epiſcoporum, & Regularium Decretum, de quinque Caſibus reſeruatis nuncupatum, vide verbo, Abſolutio, cap. 3. num. 4. & uerbo, Clauſura, cap 7. & uerbo, Duellum, cap. 5. & uerbo, Iniuria, cap. 2 num. 3. & verbo, Immunitas, cap. 1. §. hac autem, & uerbo, Simonia, cap. 2. §. quinto circa excommun. & cap 3. verſ. tertio, quòd.*
Clem. VIII. *Seu Cardinalis Vicarij Romæ Edictum de commorantibus Romæ, non ordinandis ſine licentia Cardinalis Vicarij, vide verbo, Ordo, cap. 29.*
Pauli V. *Bulla* 10. *Inter grauiſſimas, vide uerbo, Annona, cap. 4.*
Pauli V. *Bulla* 16. *vel* 26. *Romanus Pontifex, vide verbo, Hæreſis, c. 7.*
Pauli V. *Bulla 47 vel 74. Monialium, vide verbo, Clauſura, cap. 4 num. 3. & cap 5. num 2.*
Pauli V. *Bulla 52. Facultatum, vide verbo, Clauſura, cap 4. num. 4. & verbo, interpretatio, cap. 1. num. 3.*
Pauli V. *Bulla 82. Oneroſa, vide verbo, Montes, cap. 2.*
Pauli V. *Bulla 97. Regis Pacifici, vide verbo, Conceptio, cap. 1.*
Pauli V. *Seu Sacra* Congregationis *Inquiſitionis Decretum de* Conceptione *B. Virginis, vide verbo* Conceptio, *cap. 1. num. 4.*
Pauli V. *Seu* Cardinalis *Vicarij Vrbis Edictum, de* Cryptis, *ſeu* Catacumbis *non intrandis, &c. vide verbo, Reliquiæ, cap. 1.*
Greg. XV. *Conſtitutio 9. ex voto Sacræ* Congregationis Concilij, *vide verbo* Conſeruatores, *cap. 1. numer. 2.*
Greg. XV. *Bulla 13. Aeterni Patris, vide verbo Ambitus, cap. 3. & verbo,* Conclaue, *cap. 4 & cap. 5.*
Greg. XV. *Bulla 30. Romani, vide uerbo, Annona, c. 4.*
Greg. XV. *Conſtitutio 31. Seu ſacræ* Congreg. *Regularium Decretum, uide uerbo Religioſi, c 1.*
Greg. XV. *Seu Sacræ* Congregationis *Inquiſitionis Decretum, de* Concept. *B. Virginis, vide uerbo* Conceptio, *cap. 1. num. 5.*
Greg. XV. *Seu Sacræ* Congregationis *ſuper negoc. Iuriſd. Regni Neapolitani Decretum, uide uerbo, Ordo, cap. 28.*
Vrbani VIII. *Bulla 25. Romanus, uide uerbo, Religioſi, cap. 1.*

Vrbani

Vrbani VIII. *Bulla* 28. *Superni, uide uerbo Annona*, c.4.
Vrbani VIII, Bulla 33. *Secretis, uide uerbo, Ordo*, c.11. & c. 16. & 17.
Vrbani VIII. Bulla 51. *Humanæ ſalutis, uide uerbo, Alienatio, cap.4.*
Vrbani VIII. Bulla ... *Paſtoralis Romani, de Congregatione Ieſuitiſſarum prohibita, uide uerbo, Religio, cap.3.*
Vrbani VIII. Bulla ... Contra *Inquirentes de uita, & morte Papæ, &c. uide uerbo* Superſtitio, c.1.
Vrbani VIII. *Bulla ... De Reſidentia Epiſcoporum, uide uerbo, Reſidentia, cap.1.*
Vrbani VIII. Bulla ... *De uoto aliquorum Regularium non acceptandi dignitates extra ſuam Religionem, uide uerbo, Religio, cap 4 num.13.*
Vrbani VIII. *Decretum de Religioſis receptis extra loca ſeu Nouitiatus deſignatos, uide uerbo, Nouitij, cap.1.*
Vrbani VIII. *Seu Sacra* Congregationis Concilij *Decretum de rebus Regularium locorum non alienandis, uide uerbo, Alienatio, cap.6.*
Vrbani VIII. *Seu Sacra* Congregationis Concilij *Decretum de Apoſtatis, & eiectis, uide uerbo, Ambitus, cap.7. uerbo, Apoſtaſia, c.2. & 3. uerbo, Nouitij, c.1. uerbo, Religioſi, c. 12. 13. & 14.*
Vrbani VIII. *Decretum in ſacra* Congregat. *Inquiſ. uide uerbo, Hæreſis, cap.6.*
Vrbani VIII. *Seu ſacra* Congreg. Concilij *de* Celebratione *Miſſarum, uide uerbo, Miſſa, cap. 1.*

EX BVLLA IN COENA DOMINI.

cap.1. uide par.2. uerbo, Hæreſis, cap.1. & 2. & uerbo, Libri, cap. 1. & uerbo, Schiſma, cap.1.
cap.2. uide uerbo, Appellatio, cap.1.
cap.3. uide uerbo, Piratæ, cap.1.
cap.4. uide uerbo, Naufragium, ca-.1.
cap.5. uide uerbo, Vectigalia noua, cap.1.
cap.6. uide uerbo, Falſum, cap.4.
cap.7. uide uerbo, Arma, cap. 8. & uerbo, Nuncians, c.1.
cap.8. uide uerbo, Annona, cap.3.
cap.9. uide uerbo, Curia, *cap.2. & 3.*
cap.10. uide uerbo, Peregrini, cap.1.
cap.11. uide uerbo, Iniuria, cap.5. & uerbo, Legatus, c.1.
cap.12. uide uerbo, Curia, *cap.1.*
cap.13. uide uerbo, Curia, *cap. 5. & uerbo Iuriſdictio, cap.13. & 14.*
cap.14. uide uerbo Cenſura, *cap. 23. & uerbo, Iuriſdictio, c.7. 11. & 14.*
cap.15. uide uerbo, Conſuetudo, *c.1. uerbo Iuriſdictio, c.9. uerbo, Lex. c.2.*
cap.16. uide uerbo, Appellatio, cap. 3. uerbo, Cenſura, *cap. 23. uerbo Iuriſdictio, cap.5. & 8.*
cap.17. uide uerbo, Decima, cap.2. uerbo, Depoſita, cap.1. uerbo, Sequeſtratio, cap.1. uerbo, Vacantia, cap.1. uerbo, Vſurpatio, cap.3.
cap.18. uide uerbo, Immunitas, cap.4. num.4.
cap.19. uide uerbo, Iuriſdictio, cap.9.
cap.20. uide uerbo, Vſurpatio, cap.1. num.2.
§. Caterùm, *cum ſeqq. eiuſdem* Bullæ, *uide uerbo, Abſolutio, cap.3. num.3.*

F I N I S.

IN:

INDEX
CAPITVM PRIMAE PARTIS.

De Pœnarum latæ ſententiæ natura: earumque excuſatione, ceſſatione, abſolutione, diſpenſatione, & ſuſpenſione.

1 QVÆ, & quotuplex ſit pœna Eccleſiaſtica.
2 An Pœnitentia ſit pœna Eccleſiaſtica.
3 Quid ſit pœna latæ ſententiæ.
4 An præceptum ſub pœna latæ ſententiæ ſignificet obligationem ſub mortali ad rem præceptam.
5 An pœna latæ ſententiæ habeat locum etiam pro actibus internis, vel externis occultis, vel ante declaratoriam.
6 An pœna latæ ſententiæ, ſecuta ſententia declaratoria, retrotrahatur.
7 An pœna latæ ſententiæ, commiſſa, etiam ante declaratoriam, poſſit, vel debeat exequi ab ijs, ad quos pertinet.
8 An pœna latæ ſententiæ requirat actum conſummatum.
9 An pœna latæ ſententiæ extendatur ex identitate rationis de caſu ad caſum.
10 An pœna latæ ſententiæ contra committentem aliquod delictum extendatur contra cooperantes eidem.
11 An pœna latæ ſententiæ commiſſa, ante declaratoriam tranſeat in hæredes paſſiuè, vel actiuè.
12 An pœna latæ ſententiæ legis antiquæ, ceſſet per pœnam legis nouæ, aut ambæ concurrant.
13 An pœnæ latæ ſententiæ commiſſa, purgatione moræ, pœnitentia, ſpontanea confeſſione, vel deprecatione tollantur, vel minuantur.
14 An pœnam latæ ſententiæ incurrat ante finem termini, qui culpabiliter ſe arctauit, vt implere præceptum non poſſit intra terminum aſſignatum.
15 An ignorantia iuris, vel facti excuſet à pœnis latæ ſententiæ committendis in totum, vel ex parte.
16 An in dubio iuris, vel facti, pœna latæ ſententiæ commiſſa cenſeatur.
17 An pueri, vel minores excuſentur à pœnis latæ ſententiæ.
18 An metu graui compulſus delictum committere, excuſetur à pœnis latæ ſententiæ.
19 An furor, vel dementia ſuperueniens, à pœnis latæ ſententiæ iam commiſſis excuſet.
20 Diſpenſatio, & abſolutio à pœnis eccleſiaſticis latæ ſententiæ, in quibus differant, vel conueniant.
21 Quando criminum, & pœnarum latæ ſententiæ commiſſio dicenda ſit publica, vel occulta, quoad facultates abſoluendi, & diſpenſandi.
22 De differentia diſpenſationum, & abſolutionum fori interni, & externi.
23 Quis, & ex quibus cauſis diſpenſare poſſit ſuper irregularitatibus, & ſuſpenſionibus pœnalibus, & alijs pœnis Eccleſiaſticis latæ ſententiæ.
24 Quis abſoluere poſſit à cenſuris eccleſiaſticis latæ ſententiæ.
25 De ſuſpenſione pœnarum eccleſiaſticarum latæ ſententiæ à Iudice facta, vel à creditore, vel à reo per appellationem.
26 An pœna latæ ſententiæ commiſſa ceſſet temporis curſu, vel mutatione loci, ſeu fori.

De diuerſis ſpeciebus pœnarum eccleſiaſticarum.

27 DE depoſitione verbali latæ ſententiæ.
28 De pœna eccleſiaſtica priuationis officiorum, honorum, graduum, & dignitatum, & inhabilitatis ad illa.
29 De pœna latæ ſententiæ, priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis ad illam.
30 De pœna latæ ſententiæ priuationis beneficiorum, & inhabilitatis ad illa.
31 De pœna priuationis penſionum eccleſiaſticarum, vel inhabilitatis ad illas.
32 De pœna priuationis fructuum percipiendorum ex beneficijs, vel penſionibus eccleſiaſticis latæ ſententiæ.
33 Pœna infamiæ iuris qualiter incurratur.
34 Pœna infamiæ iuris qualiter tollatur.
35 De pœna irritationis actorum latæ ſententiæ.
36 De pœna confiſcationis, ſeu priuationis bonorum temporalium latæ ſententiæ.
37 De alijs pœnis pecuniarijs latæ ſententiæ.
38 De pœna Banni latæ ſententiæ.
39 De pœna inteſtabilitatis latæ ſententiæ.
40 De pœna, qua Ciuitas ipſo iure priuatur Pontificali, ſeu Epiſcopali dignitate.
41 De pœna priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ latæ ſententiæ.
42 De pœna maledictionis, ſeu indignationis Dei, & Sanctorum, vel Summi Pontificis.
43 De pœna excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, & irregularitatis latæ ſententiæ.

Finis Capitum Primæ Partis.

INDEX
CAPITVM SECVNDAE PARTIS
Et rerum, ac verborum, quæ in toto hoc Opere continentur.

A.

ABBAS, ſe ingerens in Diœceſi aliena exercendo Pontificalia ſine licentia, par. 2. verbo, Epiſcopus, cap.4.

Abbas non benedictus an poſſit ordines conferre, p. 2. Ordo, c.13.

Abbatis benedictio an perſeueret eo remoto ab Abbatia; & an ſit iteranda, ſi rurſus promoueatur ad aliam Abbatiam, p 2. Ordo, cap. 23.

Abbatiſſa an poſſit eligi, quæ non ſit virgo, p. 2. Monialis, cap.3.

Abbatiſſa debet pollere opinione caſtitatis, p.2. Illegitimi, cap.2.

Abbatiſſæ benedictio, p.2. verbo, Abbatiſſa, c.1.

Abbatiſſæ electionem turbantes, p.2. Electio, c.8.

Abbatiſſæ electio fieri debet per ſecreta ſuffragia, p.2. Electio, cap.11.

Abbatiſſæ eligendæ qualitates, par. 2. Electio, cap. 8. in fin.

Ablatiuum abſolutum quandoque non importat conditionem, p.2. Ordo, c.15. in fin.

Abortus procuratio, & cauſatio, quas pœnas inducat, p.2. Abortus, cap.1. & an in dubio fœtus animatus cenſeatur, ibi num.5. & quid ſi naſcatur viuus, ſed non vitalis, ibi. In dubio an abortus ſit ſecutus, p.1. c.16. §.prædicta autem. In dubio an principalis ſit motus ex conſilio illi præſtito, ibi, §. tertio ſi quis conſilium.

Abiurantes ob hæreſim formalem, etiam aduerſus pœnas reſtituti, nunquam poſſunt audire confeſſiones ſæcularium, p.2. Hæreſis, c.1. num.6. & cap. 6.

Abſentia modica quæ, p 2. Reſidentia, c.1.

Abſens quando, & quomodo excommunicari, vel ſuſpendi poſſit, p.2. Cenſura, c.1.

Abſenti an dari poſſit abſolutio à cenſuris, vel diſpenſatio, p.1.cap.22. differentia 3.

Abſoluere an poſſit Romæ, qui tulit ſententiam cenſuræ, p.1.c.20. § vlt.

Abſoluere excommunicatum an cenſeatur Papa ex literis cum ſalutatione, vel per conceſsionem ſepulturæ, p.1. cap 42. in fin. & verbo, Sepultura, cap.5.

AbſolutioSacramentalis data à non Sacerdote, p.2. abſolutio, c.1.

Abſolutio Sacramentalis data à Sacerdote non approbato, ſeu alieno ſubdito ſine licentia competente, p.2. abſolutio, c.2.

Abſoluens à cenſuris, vel caſibus reſeruatis ſine facultate, par.2. abſol. c.3.

Abſolutio data à Religioſo à pœna, & culpa, p.2. Indulgentia.

Abſoluens non ſoluentem decimas, par.2. decimæ, c.3.

Abſoluens ſacramentaliter cenſura excommunicationis, vel ſuſpenſionis, vel interdicti ligatum, par. 2. Cenſura, c. 6.& 7.

Abſoluens excommunicatum à culpis ante abſolutionem à cenſura, p.2. abſol. c.7.

Abſoluens ſacramentaliter obſtante interdicto, vel ceſſatione à diuinis, p.2. abſol. c.8.

Abſolutionem à cenſuris extorquens, p.2. verbo, abſol. c.9.& verbo, Cenſura, c.20.

Abſolutio à cenſuris quando ſit danda inuito, & impœnitenti, par.1..c.20. §. differen.3.

Abſolutio à cenſura obtenta per ſubreptionem, an ſit valida, p.2. Gratia, c.8.

Abſolutionem ſacramentalem abſenti dari poſſe aſſerens, imprimens, vel ad praxim deducens, p. 2, abſol. c.10. & Sacramentum, c.1.

Abſolutio à cenſuris, ſeu pœnis Eccleſiaſticis in quo differat à diſpenſatione, p.1. c.20.

Abſolutio nullam cauſam requirit, par. 1. cap. 20. diff.3.

Abſolutió in caſibus publicis, vel occultis, quando data eſſe dicatur, p.1. c.21. & de earum differentia, ibidem.

Abſolutio pro foro interno, vel externo in quo differat, p 1. c.22.

Abſoluere à cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis quis poſſit, p.1.c.24.

Abſolutionem à cenſuris reſeruare an poſſint Superiores Religioſorum, par.1.c.24.

Abſolutio à cenſuris, an & qualiter reſcindi poſsit, & reintruſio fieri in eandem cenſuram propter ſubreptionem abſolutionis, par. 2. Gratia, c.8.

Abſolutio ad reincidentiam quid operetur, par.2. Ordo, cap.4.

Abſolutio dari quando poſsit ei, qui non poteſt reſtituere, ſeu ſatisfacere, etiamſi canon ante reſtitutionem abſolui prohibeat, p. 2. verbo, Munera, c.10. §.penult.

Abſoluens incendiarium, aut violatorem Eccleſiarum, non ſeruata forma iuris, par.2. verbo, Incendiarij, cap.2.

Abſolutio à cenſuris an poſsit denegari, p. 1. cap. 20. differ. 4. & p. 2. verbo, Concilium, c. 2.

Abſoluendi facultas an contineatur in generali mandato, p.1.c.20. differ.7.

Abſolutio ſemel conceſſa non poteſt reuocari, par. 1. c.20. differ.8.

Abſo-

Abſolutio, cui ſubdito concedi poſsit, par. 1. cap. 20. differ. 10.

Abſolutio generalis in literis Apoſtolicis non ſuffragatur multis inſordeſcentibus, par. 2. Inſordeſcentia.

Abſolutio an dari poſsit extra territorium, p. 1. c. 20. § dicend. 2.

Abſolutio interni, vel externi fori qualiter differant, par. 1. cap. 22.

Abſolutio à cenſuris, an poſsit dari extra Sacramentum, p. 1. cap. 22. differ. 2.

Abſolutio à cenſuris cum qua ſolemnitate ſit danda, p 1 c. 22 differ. 4.

Abſoluere à cenſuris quis poſsit, & tàm pro foro conſcientiæ, quàm pro foro externo, par. 1. c. 24.

Abſolutio ad reincidentiam à quo dari poſsit, par. 1. cap. 25.

Abſolutio per clauſulam generalem in literis Apoſtolicis à cenſuris quid operetur, p. 1. c 25 § aduertendum, & an Epiſcopus dare poſsit hanc abſolutionem, ibidem.

Abſoluere à peccato veniali an poſsit Sacerdos non approbatus, par 2. Cenſura, cap. 4. num. 2.

Abſoluere ab excommunicatione minori, quis poſsit, par. 2. Cenſura cap. 4. num. 2. & par. 1. cap. 24. § ampliant tertiò.

Abſtineat ab officio, an ſit cenſura ſuſpenſionis, & latæ ſententiæ, par. 2 Incendiarij, cap. 2.

Abuſus laicæ poteſtatis in beneficijs, vide infra Beneficium.

Acceptio perſonarum, quando committatur in diſpenſatione concedenda, par 1. c. 23. § dico 7.

Acceſsiſſe in fauorabilibus dicitur etiam qui non peruenit, par. 2. peregrini, cap. 1 & 2 ſecus in odioſis, vt d. cap. 2. & verbo Curia, cap. 10. & verbo Studia, cap. 1.

Actus irritatio, vide Irritatio.

Accuſatoris, vel delatoris calumnia, par. 2. accuſat. cap. 1.

Accuſatoris, Procuratoris, vel Aduocati præuaricatio, p. 2. verbo accuſat. c. 2.

Accuſatoris tergiuerſatio, p. 2. accuſat, c. 3.

Actus internus, vel occultus an poſsit à lege puniri, p. 1. c. 5. p. 2. Inquiſitio, c. 5.

Actus conſummatus requiritur ad pœnam incurrendam, p. 1. c. 8.

Actus irritus an inducat pęnam, vide infra Irritus actus.

Actus interni facilius excuſantur ob ſubreptionem, quàm externi, par. 1. c. 16. §. prædicta autem.

Actus internus punitur ob actum externum, p. 2. Curia c. 10. & pa. 1. c. 5.

Adulterium, p. 2. Adulter. c. 1.

Adulterium cum promiſſione matrimonij, cauſat impedimentum. ibid.

Aduocati procuratoriſue præuaricatio, par. 2. accuſat. cap. 2.

Aere alieno grauati an poſſint promoueri, vel Religionem ingredi, vide verb. Ratiociniis obſtricti, & verb. Obligati.

Aetas ad ordines requiſita, par. 2. Ordo, c. 1.

Aetas neceſſaria ad Epiſcopatus, & dignitates, p. 2. Electio, cap. 5. § iſte textus.

Affines non veniunt nomine conſanguineorum, p. 2. Superſtitio, §. tertius caſus.

Aggrauatio cenſurarum, vide infra verbo, Cenſura.

Agnos Dei cereos conſecratos pingens, minians, aut vendens, p. 2. Agnus, c. 1.

Agrorum incendiarij, pa. 2. Incendiarij, c. 1.

Alchimiæ pœna, par. 2. Falſum, c. 2. plura de Alchimia, ibid.

Aleæ luſus, & aleatores, p. 2. Ludus, c. 4.

Alienatio bonorum eccleſiaſticorum iuris forma non ſeruata, par. 2. Alienatio, c. 1.

Alienationi bonorum eccleſiaſticorum in detrimentum Eccleſiæ authoritatem præſtantes delegati Apoſtolici, & alij cooperantes, p. 2. alien. c. 2.

Alienationem locorum iuriſdictionalium Eccleſiæ Romanæ procurantes p 2. alien. c. 3.

Alienantes loca iuriſdictionalia Eccleſiarum, & piorum locorum, p. 2. alien. cap. 4.

Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum Regularibus interdicta, p. 2. alien, c. 4.

Alienatio à Regularibus de bonis Eccleſiaſticis facta priuilegiorum prætextu, ſine licentia Sacræ Congregationis, p. 2. Alienat. c. 6.

Alienatio iuris exemptionis facta à Regularibus, vel alijs exemptis in Ordinarium p 2. Iuriſd. c. 19.

Alienantes bona ſubiecta oneri Miſſarum; vel alienatorum pretium non collocantes cum oneris mentione, p. 2. Miſſa, c. 1.

Alienantes dominium directum, ſubijciendo laicis bona Eccleſiaſtica, p. 2. Vſurpatio, c. 2.

Alienationis periculo bona ſuæ Eccleſiæ, ſeu beneficij ſubijciens, illa onerando ære alieno, par. 2. Obligans, cap. 1.

Alienans bona Eccleſiæ an incurrat in cenſuras contra vſurpantes, vel impedientes latas, p. 2. Vſurpatio, cap. 1.

Alienantes bona Communitatum, ſeu Vniuerſitatum, par. 2. Alienatio, c. 10.

Alienare an dicatur repudians legatum, vel hæreditatem, p. 2. Vſurpatio, c 1.

Aliquid an contineat modicum, vide infra verbo, Modicum.

Alternatiua dictio aut, vel, ſeu, &c. poſita poſt genus reſoluitur in expoſitiuam, par. 2. Clauſura, c. 4 in fin.

Ambaſiator, vide Legatus,

Ambitioſa decreta quæ dicantur, par. 1. capitul. 28. in fin.

Ambitus, & ſubornatio in electionibus eccleſiaſticis, p. 2. ambit. c. 1.

Ambitus in electione ad Pontificatum per tractatum viuente Papa, p. 2. ambit. c. 2.

Ambitus, & tractatus ſuper electione Papę Sede vacante, p. 2. ambit. c. 3.

Ambitus procurantis donis, vel pollicitationibus fauores perſonarum, pro gratia, vel iuſtitia à Sede Apoſtolica obtinenda, p. 2. Simon. cap. 15.

Ambitus dantium, vel promittentium de bonis Communitatum Eccleſiæ Romanæ pro gratia, vel iuſtitia, p. 2. Munera, cap. 7.

Am-

Digitized by Google

Ambitus Nunciorum Apoſtolicorum apud Principes, p. 2. Ambitus, c 6.
Ambitus, & ſuboruatio in electione Regularium, p. 2. Ambitus, cap 7.
Ambitus procurantis præſentationem, vel prouiſionem beneficij, p. 2. Ambitus, c. 8.
Ambitus obtinentis beneficia per abuſum laicæ poteſtatis, p. 2. Beneficia, cap. 8.
Ambitus procurantis beneficium antequam vacet, in caſum vacationis, p. 2. Ambitus, c. 10
Ambitus Patroni præſentantis ſeipſum, vel procuratoris ſibi reſignantis, p 2 Ambitus, c. 11.
Ambitioſum eligens, p. 2. Ambitus, c. 12.
Amittant, an ſit canon latæ ſententiæ, part. 2. Homicidium, capit. 4. & verbo, Teſtamentum, c. 1. num. 2.
Anathematis ſolemnis forma, part. 2. Iniuria, cap. 3. num. 5.
Anathema ſit, an ſignificet excommunicationem latæ ſententiæ, p. 2. Superſtitio, cap 1. nu. 2. & Vſurpatio, cap. 1.
Anathemati ſubijcere quid importet. par. 2. Monialis, cap. 1.
Annonam onerantes, p. 2. Annona, c. 1.
Annonam ad Vrbem Romam deferri impedientes, p. 2. Annona, c. 2.
Annonam ad Romanam Curiam prohibentes deferri, p. 2. Annona, c. 3.
Annonam extrahentes de ſtatu eccleſiaſtico, p. 2. Annona, cap. 4.
Annonam onerantes Dardanarij, ſeu incettantes, p. 2. Annona, c. 5.
Annonam ad hoſtes fidei deferentes, p. 2. Arma, c. 3. & ſeqq.
Apoſtaſia à fide, p. 2 Apoſtaſia, c. 1.
Apoſtaſia à religioſa profeſſione, part. 2. Apoſtaſia, cap. 2.
Apoſtatæ ſingulis annis à ſuis Superioribus requirendi, p. 2. Apoſtaſia, c. 3.
Apoſtaſia à ſtatu Clericali, p. 2. Apoſtaſ c. 4.
Appellatio an & quando ſuſpendat cenſuram, p. 1. c. 25. §. tertio modo.
Appellantes à Summo Pontifice ad futurum Concilium generale, p. 2. Appell. c 1.
Appellantes, ſeu recurrentes ad laicam poteſtatem ab ordinationibus, vel litteris Sedis Apoſtolicæ, aut ipſius Iudicum p. 2. Appell. c 2.
Appellantes, ſeu recurrentes ad Curiam ſæcularem ab ordinationibus alicuius Iudicis eccleſiaſtici, p. 2. Appell. c. 3. & verbo, Iuriſd. c. 14
Appellatio Religioſis quibuſdam interdicta ab ordinationibus Prælatorum, etiam ad Papam, vel per ſaltum, p. 2. Appellatio, c. 4.
Approbatio confeſſariorum à quo dari poſſit, p. 2. Abſolutio, c. 2.
Approbatio generalis Conſtitutionum Regularium per Sedem Apoſtolicam facta, non fertur ad exorbitantia, p. 2. Profeſſio, c. 3.
Arbores Eccleſiæ, vel pij loci cædens, quas pœnas incurrat, p. 2. Vſurpatio, c. 1.
Arctans ſe ita vt in termino adimplere non poſſit, an incurrat pœnas ante terminum, p. 1. c. 14. p. 2. Benefic. c. 4. p. 2. Repræſaliæ, c. 1.
Armorum nomine quid veniat, p. 2. Arma, c. 2. § armorum, & c. 10.
Arma præſtans alicui ad occidendum accipienti, p. 2. Arma, c. 1.
Arma habentes Monachi intra ſepta Monaſterij, p. 2. Arma, c. 2.
Armis, vel annona auxilium præſtans infidelibus contra fideles, p. 2. Arma, c. 3.
Arma, &c. ad Sarracenos quocunque tempore, vel loco, aut in Nauibus eorum Pyraticis, aut Galeis gubernans, p 2. Arma, c. 4.
Arma, &c. deferens ad Sarracenos, aut eis auxilium aliquod præbens, vel conſilium, in diſpendium terræ Sanctæ, p. 2. Arma, c. 5.
Arma Sarracenorum fouens tempore belli vbicunque, p. 2. Arma, c. 6.
Arma, vel annonam, aut merces deferens ad Sarracenos Aegypti quouis tempore, par. 2. Arma, cap. 7.
Arma, &c. deferens ad infideles, paganos, vel hæreticos, p. 2. Arma, c. 8.
Arma prohibita in terris Eccleſiæ Romanæ habentes, aut eorum licentiam dantes, par. 2. Arma, cap. 9.
Armatorum, vel non armatorum collectas faciens, p. 2. Arma, c. 10.
Armatorum collectio, vel caualcata, quem munerum ſupponat, eodem c. 10.
Artem ignominioſam Clerici exercentes, part. 2. Apoſtaſia, n. 6. in fin. & verbo, Ars, c. 1.
Artem ludicram exercentes, vel ludos publicè agentes, p. 2. Ars, c. 1.
Artificium an ſit illicitum eccleſiaſticis, & qualiter differat à negotiatione, part. 2. Negotiatio, cap. 1
Aſſaſſinium, p. 2. Aſſaſſinium, c. 1.
Aſſertioni Magiſtratus, quod habuerit commiſſionem à Principe, an ſit credendum, part. 2. Ordo, cap. 29.
Aſtrologiæ ſuperſtitio, vide p. 2. Superſtitio, cap. 1.
Attentatum, ſeu conatus per actum proximum ſæpè pœnas inducit, p. 2. Conclaue, c. 9. § nota etiam, & verb. Abſolutio, cap. 3. & verb. Simonia, c. 2.
Attentare an dicat actum conſummatum, p. 2. Indulgentiæ, c. 2.
Audentes aliquid committere, qui dicantur, p. 2. Agnus, cap. 1.
Auocantes cauſas eccleſiaſticas ad forum laicum, p. 2. Iuriſd. c. 7.
Aut, dictio inter genus, & ſpeciem ſtat expoſitiue: vide infra, verb. vel dictio.
Authoritatiuè facere, qui dicantur, p. 2. Cenſura, c. 4. Limit. 4.
Authoritatiuè fieri quid dicatur, p. 2. Iuriſd. c. 14
Authoritas Superioris Religioſum excuſat à culpa, & pœna, p. 2. Ordo, c. 27.

B

BAnni pœna quid, & quotuplex, & qualiter obliger etiam ante declaratoriam, p.1.c. 38.
Bannitus an amittat Ciuitatem, & famam, & libertatem, p.1 c.33 § quinto modo.
Bannitos Eccleſiæ Romanæ in temporalibus ſubditus receptans, vel eorundem publicam perſecutionem impediens, p.2. Bannit.c. 1.
Bannitus an poſſit licitè occidi, p. 1. c. 38. & in quo territorio, ibi.
Bannitus, ſeu diffidatus ob crimen læſæ Maieſtatis quando poſſit impunè occidi, p.2. Maieſtas, c.2.n 5. verſ. circa tertiam pœnam.
Bannum Imperiale quid importet. p.1. c.33. § quinto modo, p.2. Lex. c.2.
Bannum Imperiale, & bannum diffidationis quid, p. 1. c.38. & an infamet ibid & c.33.
Baptiſma reiterantes p.2. Baptiſ. c. 1. Rebaptizatum ordinans, p.2. Bapt.c.2.
Baptiſmum ſolemniter miniſtrans qui Sacerdos non eſt, ibidem c.3.
Baptiſmum ab hæretico recipientes, ibidem, cap. 5.
Baptizans proprium filium aut tenens in Baptiſmo, vel Confirmatione extra neceſſitatem, par. 2. Baptiſ. cap 4.
Baptizatus in ægritudine, aut alia neceſſitate, p.2. Baptiſ. c 6.
Baptizans alienum Parochianum, ibidem, cap.4.
Bello in auxilium aduocans hæreticos, vel infideles, p. 2. Arma, c.8.
Bellum quis indicere poſſit p.2. Repræſaliæ, c.1.
Bellum quando propriè dicatur p.2. Bellum, c.1.
Bello, vel militiæ Clerici ſe immiſcentes p. 2. Bellum, cap.1.
Bellum, ſeu militiam miles deſerens, vel ignominioſè miſſus, p.2 Belllum, c.2.
Bellum an inferri poſſit contra contemnentes cenſuram eccleſiaſticam, p.2. Cenſura, c. 18.
Bellum inferens non præmiſſa diffidatione, p. 2. Repræſaliæ, c. 2.
Benedicens ſecundis nuptijs, par. 2. Matrimonium, cap.2.
Benedictio, vide Conſecratio.
Beneficia per ſordes, vel ſimoniam procurantes, p. 2. Simonia, c.2. & ſeqq.
Beneficium collatum indigno, vel neglecto digniori, p. 2 Benefic. c 10.
Beneficia alicui procurans in Curia Romana fraudulenter, ſubijciendo ſe examini pro eodem p.2.Benef. cap 2.
Beneficium procurans in Curia Romana cum intentione illud renunciandi alteri, ſiue gratis, ſiue cum onere p 2.Benef. c.3.
Beneficium parochiale obtinens, non intendens ad Sacerdotium promoueri p.2. Benef.c.4.
Beneficium curæ animarum conſecutus, ſi intra annum ad Sacerdotium non ſe fecerit promoueri p.2. Benef c.5.
Beneficium obtinens in Cathedrali, vel Collegiata, ſi ſe non promoueatur intra annum ad ordinem requiſitum p.2. Benef c.6.
Beneficia plura incompatibilia retinens de facto, p. 2. Benef. c 7.
Beneficia obtinens, vel conferens per abuſum laicæ poteſtatis, p.2 Benef. c.8.
Beneficiorum prouiſio, vel præſentatio ſi in tempore non fiat. p.2. Benef. c.9.
Beneficij gratia vtentes litteris non expeditis, p.2.Gratia, c.1. & ſequentibus.
Beneficiorum priuatio, & inhabilitas qualiter obliget, & diſpenſetur, p.1.c.30.
Beneficij titulum reualidare quis poſſit, p. 1. c. 30. § adde quod.
Beneficia promoti ad Eccleſias vacant, eaque retinens pœnas incurrit, p 2. Gratia, c.5.
Beneficium præſcribi non poteſt, p 2. Intruſio, c.1.
Beneficium c.Odoardus quando excludatur, p.2.Penſio, c.1.
Beneficium onerans ære alieno, par. 2. Obligantes, cap. 1.
Bigamia quid, & quotuplex, & quale impedimentum inferat, part. 2. Matrimonium, capitul. 2. 3. & 4.
Bigamia Clerici in Sacris matrimonium contrahentis, p.2. Apoſtaſia, c.4.n.1. 2.4. 5.& 6. & verbo, Matrimon. c.4.
Bigamos ordinans, p.2. Ordo, c.2.
Bigami matrimonio benedicens, part. 2. Matrimon. cap.2.
Bonorum Eccleſiaſticorum furtum, rapina, incendium, effractio, & damnum, p.2. Sacrilegium c.1.3. & 4. & Incendiarij, c.1.& 2.
Bonorum Eccleſiaſticorum vſurpatio, vel impedimentum, p.2. Vſurpatio.
Brachium ſæculare Eccleſiaſticis Iudicibus quando teneantur Iudices ſæculares præſtare, p. 2 Clauſura, cap. 9.
Brachium ſeculare Iudices Laici non præbentes Eccleſiaſticis Iudicibus requirentibus, par. 2. Iudex, cap.1.
Brachium temporale Magiſtratus non præbentes Inquiſitoribus, ſeu San. Officio, par. 2. Inquiſitio, cap. 1.
Bulla an cenſeatur eſſe in obſeruantia, vide Lex.

C

CAdat, an ſit canon latæ ſententiæ, p.2.Epiſcopi, cap. 6.
Cadauer occiſi ſanguinem fundit ad præſentiam occiſoris, p.2. Parricidium.
Cadauer ſepultum quando exhumandum, p. 2. Sepultura, c.6.
Caducitatis pœnam emphyteuta, & Vaſſallus an incurrant ante declaratoriam, & an hæres domini directi eam commiſſam eſſe poſſit declarare, par. 1. cap. 12. & an detur purgatio moræ, p.1.c.13.
Calumniator, part. 2. Accuſator, & verb. Electio, cap.4.
Cameræ Apoſtolicæ miniſtri rationes fideliter non reddentes, p.2. Camera, c. 1.

Came-

Cameræ Apoſtolicæ debitas confiſcationes, vel pœnas defraudans, p.2. Camera, c.2.
Cantilenas edentes contra Religiones aliquas, p. 2. Libelli, c.1.
Carcerantes Clericos iniuſtè, vel ad conſequendam reſignationem. p.2. Reſignatio, c.3.
Cardinalem offendens in perſona, vide Maieſtas.
Cardinalem iniuria afficientes, p.2. Maieſtas, c.2.
Cardinalium perſonas, vel eorum familiares offendens, aut bona diripiens, vide Maieſtas læſa, cap.2. 3. & 5.
Careat, an ſit canon latæ ſententiæ, p.2. Duellum, c.3. n.2. & verb. Incendiarij, c 2.
Careat communione Chriſtiana, an ſit excommunicatio, & an ſit latæ ſententiæ, p.2. Peregrini, cap.1. & Vectigalia, c.1.
Caſtrans ſe, vel alium, an ſit irregularis, p.2. Membrorum mutilatio, c.1.
Caſus reſeruare, qui poſſint, p 1.c. 24.
Cathedralis fundatio eſt de reſeruatis Papæ, p.2. Epiſc. cap 6.
Cathedrales duæ in vna ciuitate eſſe non poſſunt, ibid. c 4. & c.6.
Cauſa quæ requiratur ad diſpenſandum, p.1. c.23. §. dico ſeptimo.
Cautio requiritur, vt abſoluatur, qui ſatisfacere non poteſt, p.2. Iuriſdictio, c.14.
Cedulones lacerans, quas pœnas incurrat part. 2. Cenſuræ cap. 20. num. 3. & Iuriſdictio, cap. 2. in fin.
Celebrans diuina in Eccleſia polluta, p.2. Sacrilegium, cap.5.
Celebrans in ſtatu cenſuræ, vel in loco interdicto. vide Cenſuræ.
Cenſuræ ſententiam ferentes non præmiſſa monitione coram teſtibus, p.2. Cenſura, c.1.
Cenſuræ ſententiam proferens non in ſcriptis, ibidem, cap. 2.
Cenſuram impropriè dictam, id eſt ad certum tempus latam violantes irregulares fiunt, par. 2. cenſura, cap.2.
à Cenſuris abſoluens ſine facultate, par. 2. Abſolutio, cap.3.
Cenſura excommunicationis, par.2. cenſura, à cap.4. & ſeqq.
Cenſura ſuſpenſionis, vide infra verbo, Suſpenſio.
Cenſura interdicti, vide infra verbo, Interdictum.
Cenſuram iniuſtam an ſeruare quis debeat, p. 2 c.22.
Cenſuram violantes celebrando, aut aliter, vide ſuis locis de ſingulis ſpeciebus cenſurarum, & verbo, cenſura, à c.4 cum ſeqq.
Cenſuram violari facientes Domini temporales, p. 2. Cenſura, c.18.
Cenſurarum cauſa vexans Iudicem, aut partem, aut eas obſeruantem, p.2. Cenſur. c.19.
Cenſurarum abſolutionem extorquens, vide ſup. verbo, Abſolutio.
Cenſuræ aggrauatio qualiter fiat, p. 2. Arma, c. 4. & verbo, Inſordeſcentia.
Cenſura non eſt dicenda, niſi verba canonis ſonent in cenſuram, p.2. Vacantia, c.2. not.2.
Cenſuræ ſententia nulla in foro conſcientiæ, ſed lata ſecundum acta, & probata, an ſit ſeruanda, p.1.c.22. differ.5.
à Cenſuris quis poſſit abſoluere, p.1. c.24.
Cenſuræ ad tempus latę an ceſſent temporis curſu ipſo iure, p.1.c.26.
Ceſſante cauſa diſpenſationis, vel abſolutionis an redeat vinculum, p.1. c.20. differ.9.
Ceſſatio pœnarum, quæ ſemel ſunt incurſæ, p. 1. c.12. & 26.
Ceſſationem à diuinis Eccleſiaſtici violantes, p.2. Ceſſatio, cap.1.
Ceſſationem à diuinis illicitè indicentes, p.2. Ceſſatio, cap.2.
Chirurgiæ arte clericus mortem cauſans per ſectionem, vel adustionem, p.2. chirurgia, cap.1.
Chriſtianorum nomine in fauorabilibus non veniunt hæretici, p.2. Naufragium, c.1.
Cingulo militari qui priuentur, par. 2. Homicidium, c.4. num.5.
Citatio qualis requiratur ad ſententiam promulgatoriam, vel declaratoriam cenſuræ, par. 2. cenſura, cap.1.
Ciuitas priuatur aliquando ipſo iure Pontificia, ſeu Epiſcopali dignitate, & qualiter obliget hæc pœna, p.1.c.40. p.2 Maieſtas, c.42. nu. 11.
Ciuitas quando dicatur deliquiſſe, p.1.c.40.
Ciuitas quando poſſit ſubijci aratro, p. 1.c.40.
Ciuitas occidens proprium Epiſcopum, p. 2. Iniuria, cap.4.
Ciuitas an veniat nomine perſonæ, p. 2. Conclaue, cap.9.
Clauſula ſubſequens an referatur ad omnia præcedentia, par.2. Legenda, c.1. in fin.
Clauſula irritans quid operetur, p.2. Religio, c.4. §. nouiſſimè.
Clauſuram Regularium violantes, par. 2. Clauſura, cap.1.
Clauſuræ nomine quid veniat, & quando dicatur violata, ibi.
Clauſuram Religioſorum mulieres intrantes, par. 2. Clauſura, c.2.
Clauſuram Regulares viri violantes per introductionem mulierum, ibidem, cap.3.
Clauſuram Monialium violantes ingrediendo ſine licentia in ſcriptis in ordinarijs neceſſitatibus concedenda, ibidem, cap.4.
Clauſuram Monialium violantes per introductionem quorumcunque ſine licentia, par. 2. clauſura, cap.5.
Clauſuram Monialium intrantes viri Superiores earum ſine iuſta cauſa, ibidem, c.6.
Clauſuram Monialium violantes ad malum finem, ibidem. c.7.
Clauſuram violans Monialis exeundo ſine licentia, ibidem, c. 8.
Clauſuræ Monialium reſtituendæ Magiſtratus ſæculares auxilium non præſtantes, ibidem, cap.9.
Clerici habitum dimittentes, p. 2. Habitus, cap.1. & 2. & de Clericis habitum prophanum geſtantibus, ibi, cap.3.

Clericus in minoribus reuertendo ad ſæculum an peccet, & an omnia priuilegia amittat, p. 2. Apoſtaſia, cap 4. in princip.
Clericus in Sacris matrimonium contrahens, vide ibi. num. 1. & verbo, Matrimonium.
Clerici in minoribus, ſufficientia habentes beneficia continentur in odioſis etiam, in canone diſponente de Clericis in ſacris, p. 2. verbo, Chirurgia §. amplia primò.
Cognatio ſpiritualis inter coniuges ſuperueniens voluntariè, impedit debiti petitionem, p. 2. Baptiſm, cap. 4.
Collationis denegatæ cauſa vexans, p. 2. Electio, c. 7.
Collectas armatorum, vel non armatorum faciens, p. 2. Arma, c. 10.
Collegium defraudans, quibus reſtituere debeat de Collegio, p. 2. Gratia, c. 8. in fin.
Commendatitias quis concedere poſsit ad Ordines, p. 2. Ordo, c. 19.
Commendatitiæ literæ ad Ordines quid ſint, & à quo concedendæ, p. 2. Ordo, c. 6. & 27.
Commoratio, quando dicatur, p. 2. Ordo, c. 20.
Communionis priuatio quandoque excommunicationem, quandoque ſuſpenſionem ſignificat, p. 2. Concilium, c. 2.
Communione careat Chriſtiana, quid ſignificet, p. 2. Vectigalia, cap. 1.
Communionem Eccleſiaſticam poſt peccatum mortale ſine confeſsione præuia accipi poſſe aſſerentes, p. 2. Confeſsio, c. 3.
à Communione habeantur extranei, an ſit canon latæ ſententiæ, p. 2. Curia, c. 8. Amplia ſecundo.
à Communione repulſum ſe nouerit, quid importet, p. 2. Miſſa, cap. 2.
Compaternitas ſuperueniens voluntaria impedit debiti petitionem inter coniuges, par. 2. Baptiſmus,
Compellens dicit actum conſummatum, p. 2. Iuriſdictio, cap. 10. § Nota tertio.
Complex delicti Epiſcopus an poſsit complicem abſoluere, vel diſpenſare, vel ſecum diſpenſari mandare, p. 1. c. 23. in fin.
Compoſitio ſuper reſtitutione fructuum, vel penſionum, à quo concedi poſsit, & qualiter, p. 1. c. 31. & 32. § quæſtio quarta.
Compoſitio vigore priuilegij de bonis alienis qualiter fieri debeat, p. 2. Munera, c. 10. in fin.
Compoſitio an ſit ſoluenda Datariæ, cum literæ reualidantur à Pœnitentiaria, p. 2. Gratia, c. 8. §. ſubripiens.
Conatus ſolus per actum proximum ſæpè pœnas infert, p. 2. conclaue, c. 9. § nota etiam.
Conceptionis Beatę Virginis opiniones cenſurans, ſeu impugnans, p. 2. conceptio, c. 1.
Concilij Tridentini interpretationes edens, p. 2. Interpretatio.
Concilij Lateranenſis ſub Leone X. pœnæ, ſeu cenſuræ, an fuerint vſu receptæ, p. 2. Superſtitio, c. 1. par. 2. Prædicatores, c. 1.
Concilium Prouinciale Epiſcopi non adeuntes, vel ante illius finem diſcedentes, p. 2. concilium, c. 2.
Conclaue ad eligendum Papam tempore debito non intrantes, aut inde exeuntes ſine iuſta cauſa, par. 2. conclaue, c. 1.
Conclaui clauſo Cardinales ſecretè alloquens; literas, ſigna, vel nuncium mittens; & alij hæc permittentes, p. 2. conclaue, c. 2.
Conclaue clauſum furtiuè intrantes, p. 2. conclaue, cap. 3.
Conclauis, vel electionis Papæ formam ſubſtantialem non ſeruantes, par. 2. conclaue, c. 4.
Conclauis, ſeu electionis formam accidentalem non ſeruantes, p. 2. conclaue, c. 5.
Conclauis formam obſeruari non procurantes officiales ciuitatis, p. 2. conclaue, c. 8.
Conclauis, ſeu electionis Papæ occaſione, bona Papæ electi, vel Cardinalium diripientes, pa 2. conclaue, cap. 9.
in Conclaui an poſsit fieri electio mediatè per ſortes, p. 2. Electio, c. 2.
Concionatores, vide verbo, Prædicatores.
Concubinatus, & praua cum mulieribus conſuetudo, quas pœnas inducat, p. 2. concubinatus, c. 1.
Conditio reſolutiua, ſeu priuans iure aliquo, an obliget in conſcientia, p. 2. Benefic. c. 5. in fine, & c. 7. num 1.
Concuſsionis crimen quid ſit, p. 2. Inquiſitio, c 4.
Condonandi facultas qualiter intelligenda, & an condonatione facta vni ex duobus correis, alter liber fiat, p. 2. Munera, c. 10. in fin.
Condonatione prohibita, an ſit prohibita ſpontanea redhibitio facta poſt reſtitutionem, par. 2. Viſitatio, cap. 2.
Confeſsio ſpontanea an releuet à pœnis latę ſententię, p. 1. c 13.
Confeſſarius quando non debeat monere pœnitentem, de aliquo, p. 2. Moniales, c. 3.
Confeſſarius non monens pœnitentem, vt reſtituat, an ipſe teneatur reſtituere, par. 2. Simonia, c. 2. num. 3.
Confeſſarius abſoluens abſentem, p. 2. Sacramentum, cap 1.
Confeſſarius abſoluens à caſibus, vel cenſuris reſeruatis ſine facultate, p. 2. Abſolutio, c 3.
Confeſſarius non ingerens ſcrupulum pœnitenti de decimis, p. 2. Decimæ, c 3.
Confeſſarius non approbatus, p. 2. Abſolutio, c. 2.
Confeſsionem Sacramentalem annuam omittentes, p. 2. Sacramentum, c 3.
Confeſsionem Sacramentalem ab infirmo fieri Medicus non procurans, p. 2. Medicus, c 1
Confeſsionem Sacramentalem non eſſe neceſſariam poſt peccatum mortale ante Communionem aſſerens, p. 2. Confeſsio, c. 3.
Confeſsionis Sacramentalis ſigillum, ſeu ſecretum violantes, p. 2. confeſsio, c. 4.
Confeſsionem Sacramentalem, inter abſentes perfici poſſe aſſerens, p. 2. Sacramentum, c. 1.
Confirmatione omiſſa ordinatus, p. 2. Ordo, cap. 13. in fine.
Confirmationis patrinus filio ſuo exiſtens, p. 2. Baptiſ. cap. 4.
Confirmatio ſtatutorum Apoſtolica cum clauſula iritante

ritante ligat manus Ordinarij, ne poſsit diſpenſare, p.2. Religio, c.4. §. nouiſsimè.

Confiſcationes Cameræ Apoſtolicæ defraudantes,p.2. Camera, cap.2.

Confiſcari bona Eccleſiæ ob delictum Clerici ab Inquiſitoribus non poſſunt, p 2. Confiſcatio, c. 1.

Confiſcationis bonorum pœna an obliget ante declaratoriam, & qualiter, p.1. c 36. & an poſsit Reus ante illam bona occultare, vel alienare,ibi.

Confiſcationes Cameræ debitas vſurpans, p.2. Camera, cap.2.

Confiſcationis pœna à quo fiſco exequenda, p.1.c.26. §. circa dub.2.

Coniugis occiſio, vide , Homicidium.

Coniugatus an, & quomodo ordinari poſsit, p.2.Ordo, cap.3.

Conſecratio Eccleſiæ facta ab Epiſcopo hæretico , vel ſchiſmatico, vel excommunicato denunciato, an ſit valida ,p.2. conſecratio, c.1.

Conſecratio Epiſcopi à quo, & intra quod tempus fieri debeat , p.2. Epiſcop cap.2.

Conſentire delinquenti in pœnalibus an dicatur quilibet qui poteſt impedire , & non impedit, p.2. Vſurpatio, cap.1.

Conſentire an dicatur dicens, Si vis facere, fac, par.1. c.16. § tertio ſi quis.

Conſeruatores limites ſuæ iuriſdictionis extendentes,& alij id procurantes, par. 2. Conſeruatores, cap. 1.

Conſeruatores alij ſecundum iura, alij ſecundum priuilegia, p.2. Conſeruatores, c.1.

Conſeruatores an hodie ſint reuocati,p.2.Conſeruatores, c.1.

Conſeruatores hodie qualiter eligendi , vel mutandi, p.2.Conſeruatores,c 1.

Conſiſtorij ſecreta Cardinales reuelare non debent,p.2 Conſiſtorium, c.1.

Conſtitutio. vide infra, Lex.

Conſuetudines iniquas iurantes, par. 2. Iuramentum, cap.1.

Conſuetudo facti, ſeu exercitium qualem frequentiam actuum requirat, par.2. Vſura, c. 7. & ſi fuerit ſublata per pœnitentiam, an redeat per vnum actum. ibi.

Conſuetudo optima legum interpres,p.2.Baptiſm.c.1. num.1.

Conſuetudo in malis actionibus , & damnatis, quot actus requirat, p.2. Ars, c.1. num 1.

Conſuetudines contra libertatem Eccleſiæ, vel iniquas iurans, par.2.Iuramentum, c 2.

Conſuetudo cum mulieribus, vide Concubinatus.

Conſuetudo facti qualiter probetur , par. 2. Ludus, cap.4.

Conſuetudinem contra libertatem Eccleſiæ obſeruantes, vel obſeruari facientes, p.2. conſuetudo, c.1.

Conſuetudo immemorabilis initij cum fama conſtanti priuilegij, quam vim habeat,p.2. conſuetudo,c.1. in fine, & Iuriſd.c.8.

Conſuetudines iniquas iurantes, vel iurari facientes, p.2. conſuetudo, c.2.

Conſuetudo quando excuſare poſſit à peccato , par.2. Ludus, c.4.

Conſuetudo in materia veniali , an poſſit efficere peccatum mortale, p.2. Ludus, c.4.

Continuus annus quando requiratur,p.2 Profeſſio,c.1 & p.2. Religioſi,c.12. § limita primò .

Contumacia in cenſuris, vide, Inſordeſcentia.

Cooperantes an comprehendantur in pœnis , par. 1. c.10. p.2.Arma, c.8.

Copula inceſtuoſa quando ſit ſpeciale impedimentum, p.2.Inceſtus, c.1. & de copula inceſtuoſa ex intentione facilioris diſpenſationis, ibi.

Copula coniugalis quando præſumatur , p.2. Matrim. cap.2.

Coronatio Papæ non pertinet ad ſubſtantiam dignitatis, ſeu poteſtatis, ſed ad ſolemnitatem,p.2. Papa, cap 1.

Correctio iuris eſt euitanda quantum fieri poteſt , p.2. Munera, cap.10.

Correctio non infertur per ſubauditos intellectus, p.2. Ordo, c.1.

Correctioni Eccleſiaſticæ ſubiaceat,quid importet ,p.2. Tutela, c.1.

Correus debendi qualiter liberatur altero compoſitionem obtinente, p. 2.Munera, c.vlt.

Crimen publicum de iure Ciuili,& Canonico,quod dicatur, p.2.Miſſa, c.5.

Crimen publicum de iure canonico eſt quodcunque crimen quoad aliquos effectus, non quoad omnes , p.1.c.33.

Criminoſi qualiter ad habitum , vel profeſſionem recipi poſſint, vel non, p.2.Criminoſi, c.1.

Criminoſus ſi ordinetur in fraudem fori , p. 2. Ordo , cap.5.

Cuſtodia murorum an poſsit imponi Eccleſiaſticis,p.2 Immunitas, c.3.

ad Curiam Romanam accedentes, aut inde recedentes Epiſcopi, ſine licentia Papæ, p. 2. verb. curia c. 11.

ad Curiam Romanam recurrens , vel ibi cauſas proſequens , ſi offendatur, p.2. curia, c.1.

in Curia Romana commorantes offendens via iuris occaſione negociorum Curiæ, p.2 curia, c.2.

ad Curiam Romanam euntes, vel redeuntes offendens quacunque cauſa, p.2.curia, c.3.

ad Curiam Romanam venientes ſunt ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, p.2.curia, c.3.

ad Curiam Romanam euntes, manentes,& redeuntes, uexans circa eorum beneficia , via iuris, p.2. curia. cap. 4.

ad Curiam Romanam recurſum ſeu acceſſum , vel receſſum liberum prohibentes, p.2. curia, c. 5.

ad Curiam Romanam Eccleſiaſticos ab homine, vel à iure citatos impediens ne eant, & coperantes,par.2. curia, c.6.

ad Curiam ſæcularem ab Eccleſiaſtica recurrens appellando , p.2. curia, c.7.

ad Curiam ſæcularem ſi Eccleſiaſtici ab eccleſiaſtica trahantur, p.2. curia, c.8.

Curia ſæcularis ad ſe trahens Eccleſiaſticas perſonas, aut alios in cauſa Eccleſiaſtici fori, p. 2. curia, c.9.

ad Curias Principum Sæcularium Regulares euntes ſine licentia , aut animo nocendi ſuis Superioribus, p.2. curia, c.10.

Damna-

Digitized by Google

D.

Damnatio ad triremes ſucceſsit in locum deportationis, p.1.c.33. §.quinto modo.
Damnatus ad mortem an hodie fiat ſeruus pœnæ, p.1. cap.33. §.quinto modo.
Damnum patiatur ordinis ſui, qualis pœna ſit, par.3. Incendiarij, cap.2.
Dardanarij, vide ſuprà, Annonam onerantes.
Debilitatio membrorum, p.2. Membrorum mutilatio, cap.1.
Debitis grauati, vide Obligati.
Debiti petendi diſpenſatio, p.2. Baptiſm.c.4. & verb. Inceſtus, cap. 1. num.4.
Decidat de proprio gradu, quid importet, p.2.Raptus, cap. 2.
Decimas Eccleſiaſticas ſi religioſi vſurpent, vel impediant, p.2. Decimæ, cap. 1.
Decimæ ex bonis oblatorum an ad Religioſos pertineant, p.2. Decimæ, cap.1.
Decimarum priuilegia alia realia, alia peſonalia par.2 decimæ, cap.1.
Decimas Eccleſiaſticas, vel locorum piorum vſurpantes quicunque, aut impedientes, par. 2. Decimæ, cap. 2.
Decimas impugnantes Religioſi, aut non facientes ſerupulum pœnitentibus de eis ſoluendis, p.2. Decimæ, cap.3.
Declaratoria cenſuræ an ſuſpendi poſſit per appellationem, p.1 c.25. §. tertio modo: & qualiter ferri debeat ſententia declaratoria, p.1. cap.43. not. 1. & p.2. Cenſura, cap.1. in fin. & c.2.
Declararoria creditoris vbi requiritur ad cenſuram incurrendam, poteſt creditor terminum prorogare, par 1. c.5 in fine.
Declaratoria ſententia quando requiratur ad pœnæ obligationem, p. 1.c.5.
Declaratoria aliquando diſponit, par. 2, verbo, Annona, c 4.
Declaratoria à quo, & qualiter ferenda, p.2.verbo, Cenſura, cap 1.
Declarare pœnam incurſam conuentionalem an poſſit hæres creditoris, par 1. cap.11.
Declaratoria lex quid operetur, par.2. Gratia, c. 1.
Declaratoriæ Principis priuatim factæ an ſit ſtandum, p. 2. Clauſura, cap.2.
Declarationes Sacrarum Congregationum, quam vim habeant, p.2. Interpreratio, c.1.in fin.
Decocti quas pœnas, & inhabilitates incurrant, par.2. Obligati, cap.2. num.2.
Decretum irritans an tollat omnem præſcriptionem, & conſuetudinem, par.1. c.35. in fin. an liget ignorantes, p.2. Reſignatio, cap.2. §. amplia, & par. 1. cap.35.
Definire de fide quænam poſſit Papa, par. 2. Montes, cap.1.
Defloratio, vide Stuprum.
Degradatio verbalis, & realis quid, & à quo poſſit diſpenſari, p.1.c.27.
Delatio, vide Accuſatio.
Delegata iuriſdictio in quo ſit fundata, & quam pœnam incurrat illam vſurpans, p.2. Vſurpatio, c.3.
Delegata iuriſdictio pluribus, an cenſeatur in ſolidum delegata, p.2. Vſurpatio, c.3.
Delegatus an poſſit munera, vel precium, ſeu ſportulas accipere, par. 2. Munera, c.6.
Delegatus an poſsit ſubdelegare, par. 1, c. 20. in fin. & quando dicatur functus officio, p. 2. Alienatio, cap. 2.in fin.
Delegare an poſsit Epiſcopus, vel Prælatus excommunicatus, vel ſuſpenſus facultatem Confeſſario, vt abſoluat ipſum delegantem, p.2. Clauſura, c 6.
Delegare poteſt Prælatus facultatem ad ſecum diſpenſaudum, vel abſoluendum, p.1. c.23. §. dico octauo, & c.24. §. reſpondeo tertio.
Delictum graue, vel leue qualiter cognoſcatur, par. 1. c.23. §.dico quartò.
Delicta, & pœnæ qualiter multiplicentur ex actuum multiplicatione in continenti, par. 1. c.8. p.2. Arma, c.8.
Dementia, & furor qualiter probetur, par. 2. Manus, cap.1.
Dementia ſupernenſens an excuſet à pœnis, p.1. c.19. p.2. Manus, c 1.
Denunciare obligati extra cauſas hæreſis, ſeu S. Officij, & læſæ Maieſtatis, an teneantur denunciare, ſi ſciant, ſed probare non poſsint, vel non niſi cum ſuo graui damno, p.2. Vſurpatio, c. 2.
Denunciare aliquem quinam teneantur iure communi, p.2. Denunciare, & Sacrilegium, c.5.
Depopulatores agrorum, quas pœnas incurrant, p.2. Depopulator.
Depoſitionis pœna quę, & quotuplex, & à quo diſpenſari poſsit, p.1.c.27.
Depoſitio ab officio an infamet, p.1.c.33. §. ſecunda depoſitio.
Depoſitione dignum eſt omne crimen circa adminiſtrationem Sacramentorum cum graui ſcandalo, p.2 Miſſa, c.5.
Depoſitus ſi celebret, an fiat irregularis, p.1.c.27.
Depoſitus verbaliter retinet priuilegia Clericalia, p 2. Ordo, c.5. in fin.
Depoſita Eccleſiarum, uel Eccleſiaſticarum perſonarum ſequeſtrantes, vel occupantes, par. 2. Depoſita, cap.1.
Deprehenſus in delicto quis dicatur, p.2, Schiſma, c.1. num.4.
Derogatoria ſufficiens eſt clauſula continens perſonas etiam ſpeciali, ſeu indiuiduali nota dignas, p 2.Conceptio, num. 2.
Derogatum non cenſetur iuri communi, niſi adſit derogatoria ſpecifica, & indiuidualis, par.2.Munera, cap. 10.
Deſtruens bona Eccleſiæ, vel pij loci, in quas pœnas incurrat, p.2. Vſurpatio, c.1.
Detinens iniuſtè rem Eccleſiæ poteſt conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico, p 2.Vſurpatio, c.1.in fine.
Detruſionis in Monaſterium pœna pro delicto enormi depoſitione digno imponitur, p. 2. Confeſsio, c.4. hodie eſt commutata in pœnam triremium, ibid.
Deuolutio iuris conferendi beneficia, vel præſentandi, p.2. Benefic, c.9.

Dies

Digitized by Google

Dies cœpta quando habeatur pro completa, p.2. Profeſſio, c.2.
Diffidatio quando dicatur, & quando rixa, p.2. Duellum, c.4.
Dignitatum priuatio quid, p 1. c 28.
Dilatio data à creditore an ſuſpendat cenſuram, p.1.c.25. § fallit tamen.
Dilecti filij nomine in litteris Papæ an contineantur indigni, vel odioſi, p.1.c.42.
Dimiſſoriales ad Ordines, p.2. Ordo, c. 16. & an eas Vicarius Generalis concedere poſſit, ibi. §. aduertendum eſt: & an Capitulum Sede vacante, p.2. Ordo, cap. 19. Quid de Prælatis inferioribus Epiſcopo, vel de Capitulis, ant Vniuerſitatibus, p.2. Ordo, cap.20.
Diſiunctiua inter diuerſas pœnas qualiter intelligenda, p.2. Camera, cap.2.
Diſpenſatio, & abſolutio à pœnis in quibus differant, vel conueniant, p.1.c.20.
Diſpenſatio an, & quas cauſas requirat, p. 1. c. 20.
Diſpenſatio an poſſit, denegari, p.1. c. 20.
Diſpenſandi facultas an contineatur in generali mandato, p. 1. c. 20. diff. 7.
Diſpenſatio ſemel validè conceſſa poteſt à diſpenſante reuocari, p.1.c.20. differ. 8.
Diſpenſatio ſemel conceſſa, an ceſſante cauſa ceſſet, p.1. c.20. differ. 9.
Diſpenſatio cui ſubdito concedi poſſit, p. 1. cap. 20. differ. 10.
Diſpenſatio an dari poſſit ſubdito extra territorium, p.1. c.20. § dicendum ſecundo.
Diſpenſatio interni, & externi fori qualiter differunt, p. 1. c.22.
Diſpenſatio an poſſit dari extra Sacramentum, p.1.c. 22. diff. 2.
Diſpenſationes matrimoniales in Curia concedi poſſunt media compoſitione, p.2. Munera, c. 3.
Diſpenſatio in radice matrimonij, p.2. Illegitimi, c.1. num 3.
Diſpenſatio eſt ſtrictè intelligenda, par. 1 capit. 20. differ. 12.
Diſpenſatus an quis præſumatur, p.2. Ordo, c.10.
Diſpenſatio ad remanendum in matrimonio eſt efficaciſſima p.2. Illegitimi, c.1.
Diſpenſationis ex delicto forma, p. 2. verbo, Ordo, c. 31. §. Adde quod.
Diſpenſare ſuper pœnis, irregularitatibus, & cenſuris quis poſſit, p.1. c.23. & 24. & quid in caſibus Papæ reſeruatis, c.23.
Diſpenſandi facultatem poteſt Prælatus committere alteri, vt ſecum diſpenſetur, par. 1. capitul. 23. §. dico 8.
Diſpenſare an poſſit Papa ſuper traditione Apoſtolica, p.2. Confeſſio, c 3. in fine.
Diſpenſatus ad beneficium an cenſeatur etiam ad pluræ diſpenſatus, p 2. Illegitimi, c.2. Item an diſpenſatus ad beneficia cenſeatur diſpenſatus ad penſiones, ibid.
Diſpenſatus ad ordines an cenſeatur diſpenſatus ad penſiones, p.2. Illegitimi, c.2.
Diſpenſatio conceſſa, pro foro conſcientiæ tantum, an poſſit admitti etiam pro foro externo ab Ordinario, par.1. cap. 22. poſt princ.
Diſpenſatio conceſſa pro caſu occulto, an vitietur, ſi caſus fiat publicus, part. 1. capit. 22. §. illud etiam.
Diſtributiones, & anniuerſaria an contineantur nomine fructuum, p.1. c.32. §. quæro ſecundò. Cui reſtituendæ ſint in caſu priuationis, ibid. §. fructus autem, & p.2. ver. Benefic. c.6. in fin.
Diuinationis ſpecies, eiuſque pœna, p. 2. Superſtitio, cap.1.
Doctor in artibus an dignitatem dicatur habere, p. 2. Medici, c. 1.
Dolum, vel fraudem committens, part. 2. Dolus, cap.1.
Dolus qualiter præſumatur, par. 2. Incendiarij, cap.1. in fine.
Dolus qualiter excuſetur, p.2. Dolus
Dolus dans cauſam profeſſioni an eam irritet, vel tribuat ius expellendi, p. 2. Profeſſio, c.3.
Domicilium quando dicatur Religioſus habere in aliquo loco, ſeu Diœceſi, p.2. Ordo, c.27.
Donatio facta concubinæ an valeat, p.2. Concubinatus, nu.6.
Donatio facta à Religioſo, vide Munera.
Donatio facta Iudicibus, vel alijs publicis Officialibus, vide Munera.
Donatio remuneratoria quando dicatur, & quando inter prohibitos donare ſit licitum, p. 2. Munera, cap. 10.
Donationes prohibitæ, p.2. verbo, Munera; & ver. Concubin. c.1.
Donec ſatisfecerit, cenſura lata, ſatisfactione præſtita, an ceſſet ipſo iure abſque abſolutione, part. 1. cap.26.
Dotis priuatio ob coningis occiſionem, an obliget in conſcientia ante ſententiam, part. 2. Homic. cap. 5.
Dubium de abortu, vide Abortus.
Dubium iuris, vel facti an excuſet à pœnis, par. 1. cap. 16.
Dubitans de iuſtitia cenſuræ, an teneatur eam obſeruare, p.2. verb. Cenſura c.22.
Dubitans de peccato, an teneatur illud confiteri, p.2.c. 16. in princ.
Dubitans Confeſſarius de peccato reſeruato, an poſſit ab illo abſoluere, p.1. cap. 16. in fine.
Dubitans de mutilatione an ſit irregularis, p. 2. Membrorum mutil. c.1.
Duellum committens, vel cooperantes Clerici, par. 2. Duellum, c.1.
Duellum ſubditi Eccleſiæ Romanæ committentes, vel cooperantes, p.2. Duell. c.2.
Duellum formatum, ſeu ſolemne quid ſit. par.2. Duellum, c.1.
Duellum formatum quicunque committentes, vel cooperantes, p.2. Duell. c.3.
Duellantes ſi moriantur extra duellum ex vulnere recepto in duello, & abſoluti ſint ab excommunicatione, an adhuc careant eccleſiaſtica ſepultura, par. 2. Duellum, c.3.

Duel-

Digitized by Google

Duellum ſpectantes incurrunt pœnas, p. 2. Duellum, c. 3. & 4.
Duellum informe, ſeu minus ſolemne committentes, & cooperantes quicunque, par 2. Duellum, c.4.
Duelli, & diffidationis caſus à quibus abſolui, vel diſpenſari poſſint, p. 2. Duellum, c. 5.

E

ECcleſiæ conſecratio ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico, vel excommunicato vitando, an ſubſiſtat, p. 2. Conſecratio, c. 1.
Eccleſia polluta quando intelligatur per ipſam conſecrationem, p. 2. Conſecratio, cap. 1. & de Eccleſiæ pollutione, p. 2. Sacril. c. 5.
Eccleſia qualiter polluatur, & an à Papa ſolo verbo reconciliari poſſit, & an ibi diuina officia aliquo caſu celebrari poſſint abſque reconciliatione, p. 2. Sacrilegium, c. 5.
Eccleſia non curat de iis, qui deforis ſunt, ſeu de infidelibus, p. 2. Vſura, c. 6. n. 1.
Eccleſiæ Cathedralis fundatio eſt de reſeruatis Papæ, p 2. Epiſ. c. 6.
Eccleſiam onerans ære alieno, part. 2. Obligantes, cap 1.
Eccleſiarum incendiarij, & violatores, p. 2. Incendiarij, c. 1.
Eccleſiaſticarum rerum rapina, vel furtum, p. 2. Sacrilegium, c. 3. & verb. Incendiarij, c 1.
Eccleſiaſticorum bonorum vſurpatio, p. 2. Vſurpatio, c. 1. & ſeqq.
Eccleſiaſtica immunitas, vide infra Immunitas.
Edictum Magiſtratus an duret eo amoto, p. 2. Ordo, cap. 29.
Effectus ſubſecutus an requiratur in delictis ad pœnam incurrendam, p. 2. Nuncians, c. 1.
Efficiatur inhabilis, an ſit latæ ſententiæ, & liget ante declaratoriam, p. 2. Vſurpatio, c. 2.
Effractio, quid, p. 2. Sacrilegium, c. 3.
Electio eccleſiaſtica facta ab excommunicatis, vel ſuſpenſis, p. 2. Electio, c. 1.
Electio eccleſiaſtica per ſortes non fiat, par. 2. Electio, cap. 2.
Electio, vel poſtulatio, vel nominatio ad Eccleſias, vel Dignitates, vel Parochias, de perſona ætatem, & qualitatem debitam non habente, par. 2. Electio, cap. 3.
Electio indigni quando ſit nulla, p. 2. Electio, cap. 3. §. quæres.
Electionem per calumniam impugnans, p. 2. Electio, cap. 4.
Electio non ſeruata forma iuris an ſit nulla in foro conſcientiæ, p. 2. Conclaue, c. 4. not. 8. & verbo, Electio, c. 11.
Electio Papæ qua forma, & quo in loco fieri debeat, & à quibus, vide p. 2. verb. Conclaue, & ſupra in indice verb. Conclaue.
Electio Papæ in diſcordia quando pœnas, & crimen ſchiſmatis inducat, part. 2. Conclaue, capitul. 4. not. 9.
Electioni Papæ quæ cenſuræ, aut crimina obijci poſſint, p. 2. Conclaue, c. 6. in fine.
Electio per ambitum, par. 2. Ambitus; & an liciti ſint tractatus conſultiui, vel pactionales, ſeu diffinitorij ad electiones, p. 2. Ambitus, c. 1. 2. & 10.
Electio Papæ per Simoniam, p. 2. Simonia, c. 7.
Electione, vel confirmatione impugnata, quis teneatur probare, p. 2. Electio, c. 4.
Electio ſi fiat per abuſum laicæ poteſtatis, p. 2. Beneficium, c. 8.
Electionis, nominationis, vel collationis denegatæ cauſa vexans, p. 2. Electio, c. 7.
Electionem Præfectæ monialium turbantes, p. 2. Electio, c. 8.
Electioni de ſe factæ ad Prælaturam extra ſuum Monaſterium, Regulares conſentientes, par. 2. Elect. cap. 9.
Electionis nullæ reualidatio qualiter fieri poſſit, par. 2. Elect. cap. 9.
Electio Religioſi Mendicantium ad Prælaturam extra ſuum ordinem, p. 2. Electio, c. 10.
Electio Regularium Officialium, vt fiat per ſecreta ſuffragia, p. 2. Elect. c. 11.
Electio à Procuratore facta ſecundum formam mandati generalis in ſcriptis, ſed contra intentionem ſpecificatam priuatim, an valeat, par. 2. Electio, cap. 11.
Electio Papæ, vide Conclaue.
Electores electo intra tempora legitima non præſentantes electionem, p. 2. Electio, c. 5.
Eligens Ambitioſum, quas pœnas incurrat, p 2. Ambit. cap. 12.
Emphyteuſis caducitas, vide ſupra Caducitas.
Epiſcopi conſecratio illegitima quando, p. 2. Epiſc. c. 1. & à quo ſit conſecrandus. ibid.
Epiſcopus conſecrationem differens vltra tempus legitimum pœnas incurrit, p 2. Epiſc. c. 2.
Epiſcopali dignitate priuatur Ciuitas aliquando, & qualiter obliget hæc pœna, p. 1. cap. 40. & p. 2. verb. Iniuria, c. 4.
Epiſcopi continentur etiam in pœnalibus in clauſula, perſonæ etiam ſpeciali, & indiuiduali nota dignæ, p. 2. Conceptio, c. 1. n. 2.
Epiſcopus quinam eligi non poſſit, par. 2. Electio, cap. 3.
Epiſcopi an poſſint dari plures in vna Diœceſi, p. 2. Epiſcop. c. 4.
Epiſcopus ſe ingerens in territorio, ſeu loco exempto. p. 2 Epiſc. c. 5.
Epiſcopatuum erectio, vel diuiſio ne fiat ſine authoritate Papæ, p. 2. Epiſcop. c. 6.
Epiſcopus ſe ingerens Epiſcopatui litteris non expeditis, p. 2. Epiſc. c. 3. & Gratia cap. 2.
Epiſcopus ſe ingerens in aliena Diœceſi ſine licentia, exercendo poteſtatem ordinis, vel iuriſdictionis, p. 2. Epiſc. c. 4.
Epiſcopum occidentes, vide Iniuria.
Epiſcopus poteſt procedere, & punire, & cogere ad vitandum quodcunque mortale peccatum, p. 2. Iudex, c. 15. declara ſecundò.
Epiſcopi titulares non poſſunt ordines conferre ſine licentia Diœceſani, p. 2. Ordo, c. 18.

Epi-

Digitized by Google

Epiſcopus, qui renunciauit dignitati, vel loco, an ordines conferre poſſit, p. 2. Ordo, c. 22.
Epiſcopi ad Curiam Romanam venientes, & inde recedentes ſine licentia, aut ſalutatione Papæ, p. 2. ver. Curia, c. 11.
Epiſcopatus fundatio eſt de reſeruatis Papæ, p. 2. Epiſ. cap. 6.
Epiſcopatus an ſit Ordo diſtinctus adæquatè à Sacerdotio, p. 2. Ordo, c. 13.
Epiſcopatus conſecratio malè ſuſcepta, ſeu non ſeruatis circumſtantijs, vide verb. Ordo
Error communis an tribuat ius, par. 2. Abſolutio, c. 2. & p. 1. c. 6. & 26. & p. 2. Reſignatio, c. 2. ampl. 3
Eſculenta, & poculenta à quibus dono recipi poſſint, p. 2. Munera, c. 6. & 8.
Et dictio, an ſlet expreſſiuè, p. 1. c. 1. in fin.
Euchatiſtię ſacramentum poſt mortale peccatum nonniſi præuia confeſſione accipi poteſt, p. 2. Conſ. c. 3.
Euchariſtiæ Sacramentum miniſtrans alienis parochianis, par. 2. Parochialia, c. 1. & verb. Sacramenta, cap. 4.
Euchariſtiæ ſumptio in miſſa an ſit pars eſſentialis Sacrificij, p. 2. Miſſa, c. 2.
Eugenianæ priuilegium circa protectionem Curialium quo ad eorum beneficia, p. 2. Curia, c. 4.
Euitare cenſura ligatos, vel irregulares quando teneamur per extrauag. ad euitan. par. 2. Cenſura, cap. 4.
Examinatores ad Paræcias ſimoniaci, par. 2. Simonia, cap. 4.
Examinatores ad Ordines Simoniaci, ibi. c. 9. nu. 2. §. Mediatores, & n. 5. §. amplia primo.
Examini ſe fraude ſupponens pro alio ad beneficium illi obtinendum, p. 2. Benefic. c. 2.
Excommunicatio Papæ reſeruata, quando, & à quo poſſit abſolui ob impedimentum adeundi Sedem Apoſtolicam, p. 1. c. 14. §. amplia ſecundo.
Excommunicatio minor à quo abſolui poſſit, par. 2. Cenſura, cap. 4. num. 2. par. 1. cap. 24. §. ampliant tertio.
Excommunicatio maior à quo abſolui poſſit, p. 1. c. 24. & abſoluens ſine facultate quas pœnas incurrit, p. 2. Abſolutio, c. 3.
Excommunicationis nomen quandoque ſignificat ſuſpenſionem, p. 2. Concilium, c. 2.
Excommunicationis cenſura, vide ſupra verb. Cenſura.
Excommunicationis cenſura qualiter ferenda, par. 2. Cenſura, c. 1. & 2.
Excommunicatio contra participantes qualiter ferenda, p. 2. Cenſura, c. 4. n. 3.
Excommunicato communicans quandocunque, ibidem, c. 4.
Excommunicato communicans in crimine, ibidem, cap. 5.
Excommunicatio qualiter inualidet acta iudicialia, vel iuriſdictionalia, p. 2. Cenſura, c. 4.
Excommunicatum à Papa clerici ad diuina admittentes, ibidem, c. 6.
Excommunicatum à quocunque, quicunque ad diuina admittentes, ibidem, c. 7.
Excommunicatum ad ſepulturam Chriſtianam admittens, vel ad oblationem, p. 2. verb. Sepultura, c. 5. & verb. Oblatio, c. 4.
Excommunicatus cenſuram non obſeruans, p. 2. Cenſura, c. 9.
Excommunicatus monitus ab Eccleſia exire non obediens, ibidem c. 10.
Excommunicatus occultus non tenetur ſe prodere à Miſſa diſcedendo, ibidem, c. 10. §. requir.
Excommunicatus publicus, quis dicatur, vt vitari debeat, p. 2. Cenſura, c. 4.
Excommunicatus publicus quis dicatur, vt teneatur exire ab Eccleſia monitus, p. 2. Cenſura, c. 10. §. requiritur.
Excommunicatus Clericus celebrans, vel faciens coram ſe celebrari, ibidem, c. 11.
Excommunicari qualiter quis poſſit pro debito ciuili, p. 2. Penſio, c. 1.
Executor teſtamenti, p. 2. Teſtamentum c. 1.
Executoris manu poſſeſſio beneficij adipiſcenda, p. 2. Gratia, c. 6.
Exempti conſentire non poſſunt ſubiectioni in Ordinarium, p. 2. Iuriſdictio, c. 19.
Exemptionis priuilegium qualiter præſcribatur, ibidem, c. 19. in fin.
Exempti quando puniri poſſint, vel iudicari ab Epiſcopo, p. 2. Cenſ. c. 14.
Exemptos an poſſit declarare Epiſcopus in cenſuras, ſeu pœnas incurriſſe, ibidem, c. 15.
Exemptus locus, vel perſona exempta quando dicatur, p. 2. Epiſcopus, c. 5.
Exempti quando abſoluendi ſint à cenſura ab Epiſcopo, p. 2. Cenſura, c. 16.
Exemptionis Eccleſiaſticæ violatio, onera, imponendo eccleſiaſticis, vide verbo, Immunitas.
Exercitium qualem frequentiam actuum requirat, p. 2. Vſura, c. 7.
Exiſtat, an ſit canon latæ ſententiæ, par. 2. Electio, cap. 11.
Expreſsè dictum quando, p. 2. Arma, c. 8.
Extenſio de caſu ad caſum an fiat in pœnis, par. 1. cap. 9.
Extractio annonæ, vide verb. Annona.
Extractio reorum de Eccleſia, par. 2. Immunitas, cap. 1.
Extrahentes reum de Eccleſia. ibidem. c. 1.
Extraneus ab Eccleſia habeatur, an importet excommunicationem latæ ſententiæ, p. 2. Superſtitio, cap. 1. in princip.
Extrauagans, ad euidanda, par. 2. Cenſura, cap. 4. in princip.
Extrauagantium cenſuræ fuerunt reuocatæ à Bonifacio VIII. p. 2. Arma, c. 7.
Extrauagantes an obligent, p. 2. ver. Munera, c. 8.
Ex tunc, an ſit latæ ſententiæ, p. 2. Iuriſd. c. 9. & Benef. cap. 6.

F

FAcientium nomine an veniant mediatores, p.2. Simonia, c.1.

Falſantes monetam Regis Galliæ, par. 2. Falſum, cap.3.

Falſantes litteras Ordinariorum, ibidem, capit. 1. & 5.

Falſi cauſa an poſſit Clericus damnari ad triremes, p.2. Ordo, c.16. n.10.

Falſi crimen incurrit abſoluens ſine facultate, aut vſurpans gradum, vel officium publicum, quod non habet, p.2. verbo, Abſol. c.2. in fine.

Falſi crimen, & pœnæ illius, par. 2. Falſum, capit. 1. Quis diſpenſet ſuper hac irregularitate, ibidem.

Falſum an dicatur committere impetrans gratiam per ſubreptionem, p.2. Gratia, c.8.

Falſificatio per artem Alchimiæ, part. 2. Falſum, cap.2.

Falſificatio litterarum Apoſtolicarum, vel falſarum vſus, vel earum impetratio, ibidem, c.4

Falſificatio in parte non ſubſtantiali an inducat pœnas, ibidem, cap.4.

Falſum præſumptum Curalium accipientium litteras Apoſtolicas de manu alterius, quam deſtinati officialis, ibidem, c.6.

Fama, uide infra Publicum.

Feratum agitationis Ludus, vide Ludus, & ibi quæ dicantur feræ.

Fictus actus an inducat pœnas latas contra actum exercentem, p.2. Ordo, c.32.

Fictus caſus, ſeu actus quando continẽatur in lege puniente actum aliquem, par. 2. Abſolut. cap. 3. num. 2.

Fidei profeſſionem, vel iuramentum fidelitatis omittentes p.2. Falſum, c.1. & qui eam teneantur emittere, ibid. & qualiter fructus reſtituere teneantur eam omittentes, ibidem.

Fidelitatem promittere Laicis, an poſſint eccleſiaſtici, p.2. Iuramentum, c.1.

Filij alicuius rei læſæ Maieſtatis, ſunt irregulares, ſed ceſſat hæc irregularitas patre reſtituto, par. 2. Banniti, c.1. nu.3.

Filij hæreticorum, & fautorum quas pœnas incurrant, p.2. Hæreſis, c.3.

Filij inceſtuoſi, p.2. Inceſtus, c.1.

Fœtus in vtero matris non cenſetur perſona à matre diſtincta quoad eius fauorem, par. 2. Sepultura, cap. 6.

Forma ſi non ſeruetur, an actus ſit nullus, p. 2. Electio, c. 11. in fin. & verb. Conclaue c.4. not.8.

Forma abſolutionis ſolemnis an ſit ſeruanda neceſſariò in omni abſolutione, etiam pro foro conſcientiæ, p.1. c. 22. differ.4.

Forma eſt indiuiſibilis, & peccatum contra formam non excuſatur quaſi ob paruitatem materiæ, p.2. Simonia, c.1.

Forus animæ, ſeu pœnitentialis, & forus quaſi pœnitentialis, & forus externus qualiter differant, p. 1. cap. 2. & de differentia diſpenſationis, & abſolutionis fori interni, & externi, par. 1. cap.22.

Forum laicum an poſſit adire, vel cogi poſſint adire Eccleſiaſtici, p.2. Iuriſdictio, c.9.

In Fraudem fori ſecularis ordinatus, qualiter puniatur, p.2. Ordo, c.5.

Fori mutatione, ſeu loci, an delinquens pœnam euitare poſſit, aut ab ea commiſſa liberari, p.1. c.26.

Fructus beneficiorum, an & quomodo poſſint ab Epiſcopo applicari alteri pio operi, p.2. Vacantia, cap. 4. & 5.

Fructus beneficij vacantis ad quem pertineant, p.2. Vacantia, c.1. & ſeqq.

Fructus legati pij, vel prophani, à quo tempore debeantur ab hærede, par. 2. Teſtamentum, c.1.

Fructus an contineant diſtributiones, p.1. c.32. §. quæro ſecundo.

Fructus percepti iniuſtè qualiter præſcribantur. p.1. c. 32. §. quæro quinto.

Fructuum beneficiariorum, ſeu eccleſiaſticorum priuatio qualiter obliget, cui reſtituẽdi, & à quo poſſint condonari, p. 1. c.32. & quod ſi non ſonat hæc pœna priuationis in cenſuram, non obligat ante declaratoriam, ibid. & an priuetur fructibus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, ibid.

Fructus intelliguntur deductis oneribus, & qualiter iſta deductio fiat, p.2. Miſſa, c.1.

Frumenti extractio, vel delatio prohibita, p.2. Annona, & p.2. Arma, c.3. & ſeqq.

Furor an excuſet à pœnis, p.1. c.19. & p.2. Manus, c.1. & ibi qualiter probetur furor.

Furtum, aut rapina, p. 2. Furtum, c.1.

Furtum, aut rapina rerum ſacrarum, par. 2. Sacrilegium, capit. 3. & 4. & verb. Incendiarij, capit. 1. & 2.

Furtiuè ordinatus, p.2. Ordo, c.7.

G

GAbellas nouas imponens, vel exigens, p.2. Vectigal, cap. 2.

Gabellas inponens Eccleſiaſticis, par. 2. Immunitas, cap.4.

Gaudeat, negatiuè prolatum, an ſit latæ ſententiæ, p.2 Ordo, c. 19. in fine.

Geminatio verborum quandoque facit eſſe canonem latæ ſententiæ, ibidem, c.9.

Generalis Religioſorum electio, recuſatio, renunciatio, deſtitutio, p.2. Electio, c. 5. & 11.

Gloſſationes prohibitæ, vide Interpretatio.

Gradu de proprio cadat, quid importet, p. 2. Raptus, cap.2.

Gradus ſui periculo ſubiacebit, quid importet, par. 2. verbo, Abſol. c.2. §.2. dubium.

Gradum vſurpans, quem non habet, falſi crimen an incurrat, part. 2. verbo, Abſolutio, capit. 2. in fine.

Graduum priuatio quid, p.1. c.28.

Græci mercatores ſchiſmatici an à Catholicis, ſeu Latinis ſpoliari poſſint, par. 2. Schiſma, capit. 1. num. 4.

Græcorum ritus in ordinatione à Græcis, & Latinus à Latinis ſeruandus, p.2. Ritus, c.2.

Gra-

Gratia beneficiorum vtentes litteris non expeditis, abſque prætextu mandati de adipiſcenda, p.2.Gratia, cap 4.

Gratia beneficiorum vtentes literis non expeditis prætextu mandati de adipiſcenda, & officiales dicta mandata concedentes, ibidem, cap.3,

Gratia beneficiorum retinendorum vtentes promoti ad Eccleſias literis non expeditis, p.2. Gratia, c.5.

Gratia beneficiorum vtentes literis expeditis, ſed ſine manu legitimi executoris, ibid. cap.6.

Gratia Eccleſiarum, vel Monaſteriorum vtentes literis non expeditis, vel non oſtenſis, ibid. c.2.

Gratia Papæ vtentes literis non expeditis, ibid. cap. 1. an gratia valeat literis non expeditis, ibid.

Gratia penſionis vtentes, literis non expeditis tempore legitimo, ibid. c.7.

Gratiæ ſubreptio, vel obreptio quas pœnas inducat, ibid. cap.8.

Gratia, vel iuſtitia in Curia Romana ſine prĕtio, vel pacto procuranda, verbo, Simonia, c.15.

Gratia ſubreptitia an valeat, ſi adſit clauſula, vt non poſſit dari de ſubreptione, & an Papa poſſit aperire os in tali caſu, verbo, Gratia, c 8.

Gratiani decretum non eſt in omnibus à Sede Apoſtolica approbatum, par.2. Iuriſdictio, c.8.§.amplia quod cauones.

Gratitudinis promiſſio, & ſolutio non inducit ſimoniam, p.2. Simonia, c.17.

Gremium quando excommunicatis non aperiat Eccleſia,p.2. Arma, c.5.

H.

Habitum clericalem dimittentes Clerici par. 2. Apoſtaſia, cap. 4. num. 5.& ſeqq.& verbo,Habitus, cap.1. Et an delicto commiſſo habitum reſumere poſſint, verbo, Ordo, c. 5.

Habitum prophanum Clerici, vel Religioſi geſtantes, verbo, Habitus, c.3.

Habitum Religioſi dimittentes, par.2. Apoſtaſia, c.2. & verbo, Habitus, c.1. & 2.

Habeantur extranei, an ſit canon latæ ſententiæ, par.2. Curia, c.8.

Habebunt, negatiuè prolatum, eſt canon latæ ſententiæ, p.2. Ordo, c.9.& 10.

Hæredes an teneantur ex delicto defuncti, & an hæredes agere poſſint ad pœnam exigendam, p.1. c.11.

Hæreditatem,vel legatum Eccleſiæ delatum repudians quas pœnas incurrat, p. 2. Vſurpatio, c.1.

Hæreditatis aditio an obliget Eccleſiam ſupra vires hæreditatis, p.2. Obligatio, c.1. in ſin.

Hæreſis externa quæ, & quas pœnas inducat, p.2. Hæreſis, c.1.

Hæreſis ſuſpecti,ibidem, c.4.

Hæreſis ſuſpecta dogmata prædicantes, verbo Prædicatio, cap.1.

Hæreſis cauſa,vel ſuſpicionis de hæreſi pœnitentiati,vel de formali abiurantes, ad quæ inhabiles maneant, verbo Hæreſis, c.6.

Hæreſis, vel aliàs ad S. Officium pertinentes cauſas Regularium,Superiores ipſorum ne cognoſcant,ſed ſubditos ſuos de prædictis criminibus reos denuncient, & aliorum denunciationes non retardent; ibid.cap.7.

Hæretici in fauorabilibus non continentur nomine Chriſtianorum, verbo, Naufrag.cap.1.in ſin.

Hæreticorum receptatores, defenſores, fautores, & credentes hæreticis, p.2. Hæreſis, c. 2.

Hæreticorum, eiſque credentium, vel fautorum, vel receptatorum, aut defenſorum filij, ibidem, c. 3.

Haſtiludium p.2. Ludus, c.3.

Hiſtriones, verbo, Ars, c.1.num.3.

Homicida voluntarius quis, verbo, Homicidium, c.1. & 4.

Homicida, an, & quando teneatur dimittere beneficium, ibidem, c.1.num. 4.

Homicidæ irregularitas, & pœnæ, ibidem, c.1. Occidentis ſe ipſum, aut vulnerantis pœnæ, verbo, Manus.

Homicidium in perſonam Cardinalis,verbo,Maieſtas.

Homicidium in perſonam Epiſcopi, verbo, Iniuria, cap. 4.

Homicidium,& mutilatio in perſonam Clerici,vel Sacerdotis, verbo, Homicidium, c 4.

Homicidium in perſonam Coniugis, ibidem, c.5.

Homicidio cooperantes, arma commodando,p.2. Arma, cap.1. & verbo, Homicid. c.1.

Honorum priuatio quid, p.1. c. 28.

Horas Canonicas omittentes beneficiati, p. 2. Horæ, cap.1.

Horas canonicas recitans ritu mutato, verbo, Ritus, cap.3.

Horas non recitans penſionarius, verbo, Horæ, cap. 3.

Horis canonicis non interueniens, vel non pſallens choro addictus, ibidem, cap.2.

I.

Ieiunij continuatio ad ordines conferendos in die Dominica, p.2. Ordo, c.14.

Ignominioſus exiſtat, quid importet,verbo, Confeſſio.

Ignorantia iuris,vel facti,an excuſet à pœnis, p.1.c.15. p.2. Simonia, c.2. & ver. Intruſus, c.1. n.7. ampl.3.

Ignorantiam allegans an teneatur probare, p.2. Illegitimi,c.2.in ſin.

Ignorantia obtentæ diſpenſationis, vel abſolutionis actum non inualidat, p.1.c.20. in ſin.

Illegitimi ad Clericatum non promouendi,p.2. verbo, Illegitimi, cap.1.

Illegitimi ad beneficia,& dignitates non promouendi, ibidem, cap.2.

Illegitimè natis, etiam legitimatis bona Clericorum, neque Eccleſiaſtica relinqui, vel dari poſſunt, ibid. cap.3.

Illegitimos, vel legitimatos admittens ad habitum,vel profeſſionem religioſam, ibid. cap.4.

Illegitimi an cenſeantur,nati ex matrimonio putato, valido, verbo, Matrim. c.5.num. 4.

Illegitima an poſſit eſſe Abbatiſſa, verbo, Illegitimi, cap.2.

Illiteratus quis, verbo, Electio, cap. 3; verbo, Ordo, cap. 9.

Immemorabilis, vide præſcriptio.
Immunitatem localem eccleſiaſticam violantes, offendendo eos, qui ad Eccleſias confugiunt, p. 2. verbo, Immunitas, cap. 1.
Immunitatem ſeu exemptionem eccleſiaſticam violantes, imponendo onera perſonalia ſordida eccleſiaſticis, ibidem, c. 2.
Immunitatem eccleſiaſticam violantes, imponendo onera perſonalia honeſta, vel indifferentia eccleſiaſticis, ibidem, c. 3.
Immunitatem eccleſiaſticam violantes, imponendo eccleſiaſticis onera patrimonialia perſonalia, vel mixta, ibidem, c. 4.
Immunitatem Religioſorum Mendicantium violantes, ibidem, cap. 5.
Immunitatem violantes piorum locorum, onera illis imponendo, vel exigendo, ibid. cap. 6.
Immunitati eccleſiaſticæ violationi Clerici conſentientes, ibidem, c. 4.
Impediens iuriſdictionem eccleſiaſticam Ordinariorum, vel delegatorum, vide infra Iuriſdictio.
Impediens literarum, vel decretorum, vel gratiarum impetrationem à Sede Apoſtolica, vel alijs Iudicibus, vel eorum vſum, vide, Iuriſdictio.
Impedientes Sanctum Officium, verbo, Inquiſitio, c. 1. & ſeqq.
Impedimentum habens profeſſionem irritans, vel impediens, an illud teneatur reuelare, verbo, Criminoſi, cap. 1.
Impeditus Papam adire, quando poſſit ab Ordinario abſolui, p1, c. 24. §. Reſpon. 2.
Impedire damnum, quando quis teneatur ex iuſtitia, verbo, Vacantia, cap. 2. in fin.
Impedimenta irritantia profeſsionem, vel matrimonium quis ſtatuere poſſit; & an ſufficiat conſtitutiones Religionis eſſe generaliter à Papa approbatas, verbo, Profeſsio, c. 3.
In, dictio, iuncta accuſatiuo quandoque denotat conditionem, verbo, Nuncians, cap. 1.
Incendiarij quorumlibet locorum, & violatores Eccleſiarum, verbo, Incendiarij, cap. 1.
Incendiarius doloſus, quando præſumatur in dubio, ibid. cap. 1. in fin.
Incendiarios, aut violatores Eccleſiarum, ad diuina admittens, non ſeruata forma, ibidem, cap. 2.
In, dictio, vide verbo, Religioſi, c. 12.
Incertorum bona cui reſtituenda, verbo Religioſus, cap. 11.
Inceſtus pœnæ, verbo, Inceſtus, cap. 1.
Inceſtus ſub figura matrimonij quas pœnas inducat, par. 2. Matrimonium, cap. 5.
Inceſtus ſub figura matrimonij an excuſetur ob præſumptam ignorantiam, par. 2. Inceſtus, c. 1.
Inceſtuoſi filij, ibidem, c. 1. & an ſint infames, ibidem, & verbo matrimonium, c. 5.
Incettatio, ſeu monopolium, vide ſupra Annona.
Incompatibilia beneficia, verbo, Beneficium, cap. 7.
Incorrigibilis Clericus, verbo, Apoſtaſia, cap. 4. nu. 7. & 8.
Incorrigibilis Religioſus quis, verbo, Profeſsio, cap. 3. & verbo, Religioſus, cap. 9. & 12.
Incurrat, verbum, eſt latæ ſententiæ, verbo, Conclaue, cap. 2. §. nota, quod pœna.
Incurrere declaramus, an ſit canon latæ ſententiæ, verbo, Medici, c. 1.
Incurrere declaramus, habet vim latæ ſententiæ, verbo, Immunitas, cap 1. num. 1.
Indemnitatis pactum quando ſit ſimoniacum, verbo, Simonia, c. 16.
Indignationis Dei, & Sanctorum Apoſtolorum, vel Summi Pontificis, pœna, quid importet, part. 1. cap. 42.
Indigni electio, vide Electio.
Indigno tacta collatio beneficij, aut digno, omiſſo digniore, p. 2. verbo, Benefic. cap. 11.
Inductio an dicat effectum conſummatum, verbo, Sepultura, cap. 3.
Indulgentiam plenariam concedentes Religioſi, verbo Indulgentia, cap. 1.
Indulgentias publicantes porrigentibus manus adiutrices, vel ob quæſtum, ibidem, cap. 2.
Indulgentias concedere ad ſolum Papam pertinet, ibidem c. 1.
Infamiæ pœna non cenſetur remiſſa per legem mitigantem pœnam legis antiquæ, verbo, Stuprum, cap. 1.
Infamia iuris qualiter contrahatur, & qualiter obliget, par 1. cap. 33. & qualiter tollatur, vel diſpenſetur, par 1. cap. 34.
Infamia iuris à quibus repellat, par. 1. c. 33.
Infamia facti qualiter contrahatur, p. 1. cap. 33. §. limita 8. & qualiter tollatur, p. 1. c 33. in fin.
Infamia canonica qualiter repellat à teſtimonio, p. 2. Concubinatus, num. 3.
Infami infamia facti collatio beneficij, an ſit nulla, verbo, Ludus, c. 4.
Infamis de iure ciuili eſt infamis de iure canonico, p. 1 cap. 33.
Infamis non poteſt eſſe doctor, p. 2. Medici, c. 1. §. de pœna priuationis.
Infantes an ingredi poſſint clauſuram Monialium ſine licentia, verbo, Clauſura, cap. 4. num. 1. & an incurrant pœnas iuris, p. 1. c. 17.
Infidelibus præbens auxilium, par. 2. Arma, cap. 3. & ſeqq.
Infidelium bona fidelis, quando rapere poſſit, verbo, Schiſma, cap. 1.
Infideles ſibi collegans in bello contra Chriſtianos, verbo, Arma, cap. 8. in fin.
Infidelis ſepultura, verbo, Sepultura, cap. 1. & 6.
Infirmi monendi à Medicis, de confeſſione facienda, verbo, Medici, cap. 1.
Inhabilis ad officia publica eſt irregularis, verbo, Bannitus, cap 1. num. 3.
Inhabilis non efficitur ad ſimilia quis ob ſimplicis priuationis pœnam, p. 2. Clauſura, c. 6. not. 2.
Inhabilis ad beneficia, an ſit inhabilis ad penſiones, par. 1 cap. 31 §. quæro ſecundo.
Inhabilitas ad officia, gradus, honores, dignitates, quid, & à quo tolli poſſit, p. 1. c. 28. & an obliget ante ſententiam, ibid.
Inhabilitas ad vocem actiuam, vel paſſiuam, vide infra

Digitized by Google

infra, Vocis actiuæ, &c.
Inhabilitas ad beneficia qualiter obliget, & diſpenſetur, p.1.c.30.
Inhabilitatis pœna à quo diſpenſari poſsit, p. 1. c. 23. §. dico ſexto.
Inhabilitatio ad actum qualiter obliget, p.1.cap.35.
Inhibitionis pœna à perceptione fructuum, an ſit ſuſpenſionis cenſura, p.2. Vacantia, cap.2.
Iniuria in quemlibet, verbo, Iniuria, c.1.
Iniuria per violentam manus iniectionem in Clericos, vel Religioſos, ibidem, cap.2.
Iniuria afficiens Papam, vel Cardinalem in perſonam, ibidem, c. 3.
Iniuria atrox quæ, ibidem, cap.1.
Iniuria in perſonam Epiſcopi, ibidem, cap.4.
Iniuria in perſonam præcipuorum Eccleſiæ Prælatorum, ibidem, cap.5.
Inobedientia cum contemptu contra præceptum, ſeu legem Pontificiam, an ſit hæreſis, p. 1. cap.42.
Inquirentes de vita, & morte Papæ, vel conſanguineorum, p.2. Superſtitio, §. tertius caſus.
Inquiſitionis officium contra hæreticam prauitatem Domini temporales non adiuuantes, aut impedientes, aut de cauſis illius fori cognoſcentes, verbo, Inquiſitio, cap.1.
Inquiſitionis, ſeu Sancti Officij cauſis ſe ingerentes Superiores Regulares, verbo, Hæreſis, c. 7. aut Sanctum Officium impedientes, ibi.
Inquiſitionem, ſeu Sanctum Officium impedientes per violentiam, verbo, Inquiſitio, c. 3.
Inquiſitionis, ſeu Sancti Officij Officiales ſi aliquem concutiant, verbo, Inquiſitio, cap.4.
Inquiſitionis, ſeu Sancti Officij proceſſus ſecreta reuelantes, verbo Secreta.
Inquiſitores, ſeu officiales in cauſa fidei, ſeu Sancti Officij aliquem vexantes iniuſtè, aut conniuentes, verbo, Inquiſitio, cap 5.
Inquiſitores, ſeu ſubſtituti confiſcantes bona Eccleſiarum, verbo Confiſcatio, cap 1.
Inquiſitores, prætextu hæreſis clericorum, confiſcare non poſſunt bona Eccleſiarum, verbo, Confiſcatio, cap.1.
Inſordeſcentia in cenſuris qualiter puniatur, verbo, Inſordeſcentia, cap.1. & quæ dicatur Inſordeſcentia, ibidem.
Inſtantia perempta an reſtitui poſsit in præiudicium rei, verbo, Ordo, cap.5.
Inſtitutio beneficij, an iterari, ſeu reualidari poſsit in beneficio patronato ſine noua præſentatione, p. 1. cap.30. §. Aduertendum eſt.
Integralis reſtitutio non dicitur facta, ſi deficiat in minimo, etiam in vno ouo, par. 2. Vacantia, cap.3. not.3.
Intentio directa delinquentis, an requiratur in delictis ad pœnam incurrendam, verbo, Nuncians, cap. 1.
Intentio mala quando ſit punibilis, verbo, Beneficium, cap.4.
Interdictum ad tempus latum violans miniſtrando ſolemniter, an ſit irregularis, verbo, Cenſura, c. 2.
Interdictum quandoque in iure ſuſpenſio vocatur, ibid. cap.2.
Interdicti moniti ab Eccleſia exire non parentes, verbo, Cenſura, c.12.
Interdictum violantes ſepeliendo in loco ſacro, ibid. cap.13.
Interdictum à quo poſsit abſolui, par.1. c. 24. §. Amplia quinto.
Interdictum contra vniuerſitatem quando liget, & an requiratur, vt vniuerſitas ſit nominatim denunciata, par. 2. Vſura, c.7.& verbo, Conclaue, c. 8.
Interdicti cenſuram violantes, vide, cenſuram interdicti violantes, & verbo, Interdictum, infra.
Interdictum Clerici violantes celebrando, vel celebrari faciendo, vel admittendo alios ad diuina, pa. 2. Cenſura, cap 14.
Interdictum ab Epiſcopo promulgatum, vel declaratum Regulares, etiam exempti violantes, ibidem, cap.14. num.2.
Interdictum locale quando obliget non culpabiles de tali loco, verbo, Vſura, cap. 7. not. 3.
Interdictum Religioſi etiam exempti non ſeruantes, quando illud obſeruatur ab Eccleſia Matrice, pa. 2. Cenſura, cap.14. num. 3.
Interdictum Epiſcopi violantes, aut violari permittentes, ibidem, cap.17. num. 6.
Internus actus an poſsit à lege puniri, par. 1. cap. 5.
Interpretatio, p. 2. Interpretatio, cap. 1.
Interpretatio legis, vide infra Lex.
Interpretationes aliquarum legum eccleſiaſticarum prohibitæ, p.2. Interpretatio, cap.1.
Interpretatio facienda, qua correctio iuris euitetur, par.2. Munera, cap.10.
Interſtitia ordinum recipiendorum, p.2. Ordo, c.15.
Inteſtabilis effectus, à quibus repellatur, & qualiter obliget hæc pœna, par. 1. cap.39.
Inteſtabilis pœna an obliget in foro conſcientiæ, p.2, Maieſtas, c.1. num.5. §.nota tertio.
Intruſio in beneficium eccleſiaſticum, verbo, Intruſio, cap.1. & quis ſit propriè intruſus, & an eius acta valeant. ibid.
Intrudens ſe literis non expeditis in beneficium ſibi collatum, p.2. Gratia, cap. 2. 3. 4. & 5.
Intrudens ſe literis expeditis, ſed ſine manu legitimi executoris, ibidem, cap.6.
Intruſus præſumptus ob non oſtenſum titulum inquirenti Ordinario, verbo, Intruſio, cap.4.
Inuaſio quid importet, par.1. c. 9 §. nota etiam.
Inuentario non confecto ſi adeatur hæreditas ab Eccleſia, tenebitur vltra vires hæreditatis, verbo, Obligantes in fin.
Inuito ordines collati, par.2. Ordo, cap.8.
Inuito abſolutio à cenſuris quando ſit danda, par.1. c. 20 §. differ. tertia.
Irregularis ex delicto efficitur inhabilis ad beneficia obtinenda, par.2. Homicid. c.1. num. 1. in fin. p.2. Iudex, cap.2. num.2.
Irregularis efficitur, qui eſt inhabilis ad publica officia, p.2. Bannitus, c.1. num.3.
Irregularis Canonicus an amittat diſtributiones, verb. Iudex, num.2.
Irregularis effectus an teneatur dimittere beneficium, quod antea legitimè conſecutus eſt; & an per ſen-

ten-

tentiam priuari debeat, p.2. Homicid. cap.1. n.4.& ver. Iudex, c.2. n.2.
Irregularitatis periculo pendente, non poteſt quis promoueri, p.2 Iudex, c.2. n.2.
Irregularitas non eſt aſſerenda, niſi vbi reperitur iure expreſſa, p.2. Miſſa, c.5.
Irregularitas propriè non eſt, quæ tollitur abſque diſpenſatione, par.2. Iudex, cap.2. n.2.& verb. Ordo, c.1. nu.1.
Irregularis celebrans an incurrat nouam irregularitatem, aut pœnam, p.2. Ordo, c.10.
Irregularis effectus etiam ex homicidio non amittit eo ipſo priuilegia clericalia canonis & fori, p.2. ver. Ordo, c.5. in fin.
Irregularitas à quo diſpenſari poſſit, p.1. c.23.& quæ forma ſeruanda in diſpenſatione irregularitatis ex delicto, p.2. Ordo, c.32. limitat.3.
Irregularitas incurritur ob violationem cenſuræ interdicti, vel ſuſpenſionis ad tempus latæ, par.2. Cenſura, c.2.
Irregularitas an incurratur per exercitium ordinum minorum, p.2. Cenſura, c.11. limit.2.
Irregularitas ob exercitium ordinum in cenſura quando incurratur, p.2. Cenſura, c.11.
Irregularitates plures an incurrat qui diuerſis cenſuris ligatus celebrat, ibidem, c.11. limit.1.
Irritatio actus ob non ſeruatam formam, an, & quando intelligatur ligare etiam in foro conſcientiæ, verb. Conclaue, c.4. not.8.
Irritatio actus an ſit pœna, p.1. c.35.& an obliget ante declaratoriam, p.1. c.35. & an liget ignorantes, ibi, & p.2. Reſignatio, c.2. §. amplia, an extra territorium liget, p.1. c.35. Reſp.3. in fine.
Irritus actus qualiter, & à quo ſanari poſſit, par.1. cap.35. q.2.
Irritus actus an inducat pœnas latas pro tali actu, par.2. Abſolutio, c.3. §. Amplia, & verb. Simonia, c.2. §. ſufficit.
Italiæ nomine an contineantur Inſulæ adiacentes, p.2. Ordo, c.17. & verb. Alienatio, c.4.
Iteratum fuiſſe delictum an ſit exprimendum ab eo, qui petit diſpenſari, vel abſolui, p.1. c.20. differ.11.
Iteratum non dicitur quod ambigitur eſſe factum, p.2. Sacram. c.3.
Iubilei generalis vigore, qui non poſſint abſolui, p.2. Libri, cap.9.
Iudæi non continentur in lege Eccleſiaſtica, niſi exprimantur, verbo, Vſura, c.6. n.1.
Iudex omittens reum condemnare ſine cauſa iuſta, an teneatur fiſco pœnas applicandas reſarcire, ver. Camera, c.2.
Iudices laici in Eccleſiaſticos iuriſdictionem exercentes, vide Iuriſdictio.
Iudex laicus in quibus caſibus ſit competens inter eccleſiaſticos, ſeu contra illos, de iure, vel priuilegio, verb. Iudex, c.9.
Iudices laici iuſtitiam facere, vel præbere brachium ſæculare Iudicibus Eccleſiaſticis requirentibus, negligentes, verb. Iudices, c.1.
Iudices munera accipientes, p.2. Munera, cap.4. & de Iudicibus Eccleſiaſticis ordinarijs precio, vel gratia corruptis, verb. Munera, c.5. & de Iudice delegato Eccleſiaſtico, ibidem, c.6.
Iudices gratia, vel muneribus iuſtitiam corrumpentes, ibidem, c.4. §.& 6.
Iudicis laici munus clerici exercentes, verb. Iudex, cap.2. & an ſint idcirco irregulares, par.2. Iudic. cap.1.
Iudex domum mulieris accedere an poſſit cauſa examinis, p.2. Teſtimonium, c.1.
Iuramentum fidelitatis omittentes, part. 2. Fides, cap.1.
Iuramentum de parendo mandatis, vel ſatisfaciendo, an ſit exigendum in omni abſolutione à cenſuris, etiam pro foro conſcientiæ, p.1. c.22. differ. 4. §. an autem.
Iuramenta exigentes, vel ea præſtantes de obſeruandis iniquis Statutis, vel conſuetudinibus, p.2. Iuramenta, cap.1.
Iuramenta laicis præſtare, an & quando liceat Eccleſiaſticis, ver. Iuramentum, c.1.
Iuramentum quando eſt vinculum iniquitatis, & violatio iuramenti quale peccatum, ibidem, c.1.
Iurata promiſſio quando poſſit infringi, verb. Periurium, c.1.
Iuris communis correctio qualiter euitanda, & quando cenſeatur ſufficienter iuri communi derogatum, verb. Munera, c.10.
Iuriſdictionem laici exercentes contra libertatem Eccleſiaſticam onera illis imponendo, verb. Immunitas, c.3. & ſeqq.
Iuriſdictionem laicam clerici validè, non tamen licitè exercent, verb. Iudex, c.2.
Iuriſdictionem laici exercentes contra immunitatem Eccleſiaſticam, extrahendo reos de loco Sacro, verb. Immunitas, c.1.
Iuriſdictionem laici exercentes contra libertatem Eccleſiæ, decretis generalibus, vt legibus, vel edictis, ſtatutis, vel conſuetudinibus, p.2. verbo Lex. verbo Conſuetudo, & verbo Iuramentum.
Iuriſdictionem exercentes, quam non habent, an dicantur falſum committere, p.2. Vſurpatio, c.3.
Iuriſdictionem in territorio exempto an poſſit Epiſcopus exercere, vel in aliena diœceſi, vide verb. Epiſcopus.
Iuriſdictionem Epiſcopalem intra fines alienæ Diœceſis, an poſſit præſcribere Abbas, vel Prælatus, p.2. Epiſcop. cap.6.
Iuriſdictionem vſurpantes in exemptos ab ordinaria iuriſdictione, & ipſi exempti vſurpationi conſentientes, p.2. Iuriſdictio, c.19.
Iuriſdictionem laici exercentes contra libertatem eccleſiaſticam, decretis ſpecialibus, & partes ea procurantes, ibidem, c.4.
Iuriſdictionem Eccleſiaſticam ordinariorum turbantes, ſeu impedientes quicunque, par.2. Iuriſdictio, cap.5.
Iuriſdictionem Eccleſiaſticorum ordinariorum laica publica poteſtate impedientes, par.2. Iuriſdictio, cap.6.
Iuriſdictione quacunque, vel priuata poteſtate, cauſarum Eccleſiaſticarum curſum impedientes, vel

ad

Digitized by Google

ad laicum iudicium auocantes, par. 2. Iuriſdictio, cap. 7.

Iuriſdictionem Eccleſiaſticam impedire, ſeu forum Eccleſiaſticum eludere procurantes partes conuentæ, per recurſum ad laicos Iudices, procurando inhibitiones, ſeu mandata, & Iudices ea decernentes, & alij cooperantes, p. 2. Iuriſd. c. 8.

Iuriſdictionem laicam exercentes in perſonas Eccleſiaſticas, illas trahendo ad ſuum tribunal, & partes ea procurantes, p. 2. Iuriſdictio, c. 9.

Iuriſdictione laica procedentes in perſonas Eccleſiaſticas ad capturam, & pœnas corporales, & cooperantes, p. 2. Iuriſdictio, c. 10.

Iuriſdictione laica compellens partes actrices ad reuocationem decretorum, ſententiarum, ſeu litterarum Iudicum Eccleſiaſticorum, vel ad abſolutionem à cenſuris, vel pœnis, part. 2, Iuriſdictio, cap. 11.

Iuriſdictione laica, vel priuata poteſtate cogentes ad reuocationem cenſurarum, vel ad abſolutionem, aut impedientes illarum abſolutionem, p. 2. Cenſura, c. 21. & 22.

Iuriſdictione laica, vel priuata poteſtate impedientes litteras, ſeu gratias à Sede Apoſtolica impetrari, vel pro negocijs ad Curiam Romanam accedi, p. 2. Iuriſdictio, c. 13.

Iuriſdictione Eccleſiaſtica, vel laica, vel priuata authoritate impedientes executionem litterarum, aut decretorum Apoſtolicorum, vel aliorum Iudicum Eccleſiaſticorum. p. 2. Iuriſdictio, c. 14.

Iuriſdictionem in cauſis Sancti Officij vſurpantes, vel impedientes, p 2. Inquiſitio, c. 1. & de Superioribus Regularium hæc committentibus, par. 2. Hæreſis, cap. 7.

Iuriſdictionem Sancti Officij impedientes per violentiam, pat. 2. Inquiſitio, c. 3.

Iuriſdictionem Eccleſiaſticam, vel laicam ad Eccleſiaſticos, vel pia loca pertinentem vſurpantes, & cooperantes, p. 2. Iuriſd. c. 18.

Iuriſdictionis voluntariæ actus an ſint diſpenſatio, & abſolutio, p. 1. c. 2. §. dicen. ſecundo.

Iuriſdictionalia loca Eccleſiarum, vel piorum locorum alienantes, p. 2. Alienatio, c. 4.

Iurirdictionalium locorum alienatio prohibita, par. 2. Alienatio, cap. 3. & 4.

Iuriſdictio territorio adhęret, illudque non excedit, p. 1. c. 20. dic. 2. & cap. 26. §. circa ſecundum.

Iuſpatronatus qualiter poſſit transferri, p. 2. Simonia, cap. 8.

Ius quæſitum alterius non cenſetur Papa abſtuliſſe, p. 2. Munera, c 10. in fin.

L

Largitiones, vide Munera.

Lateranenſe Concilium, vide Concilium.

Legati an habeant iuriſdictionem, & qualem, p. 2. Legati, cap. 1.

Legatos Sedis Apoſtolicæ impediens, vel offendens, p. 2. Legati, cap. 1.

Legatus an teneatur oſtendere litteras, par. 2. Legati, cap, 1.

Legata ſibi fieri procurantes Religioſi in aliorum præiudicium, par. 2. Religioſi, cap. 10.

Legenda à Regularibus in publica menſa, vel Capitulo, par. 2. Legenda, cap. 1.

Legitimatio, vide verbo, Illegitimi.

Legitimati per diſpenſationem in radice Matrimonij ſuccedunt, p. 2. Illegitimi, cap. 1.

Lenitatis defectus irregularitas eſt ex delicto in clericis, p. 2. Iudex, cap. 2.

Lenocinium quid, & quas pœnas inducat, p. 2. Lenocinium.

Lex ſemel promulgata ſemper præſumitur eſſe in obſeruantia, p. 2. Nuncians, cap. 2.

Lex noua recipit interpretationem à lege antiqua, & intelligenda, eſt vt minus corrigat, p. 2. Munera, cap. 10.

Lex Eccleſiaſtica generalis non continet Iudæos, niſi exprimat, par. 2. Vſura, cap. 6. num. 1.

Lex declaratoria non publicata, an obliget, par. 2. Clauſura, c. 2. §. Limitant ſecundò.

Lex an ad præterita extendatur, par. 2. Religioſi, capit. 13.

Lex etiam non publicata in ſe, ſatis publicatur in alia lege eam innouante publicata, par. 2. Schiſma, cap. 1. num. 5.

Lex fundata in falſa præſumptione quando dicenda ſit, & an obliget ceſſante fine in particulari, par. 2. Conclaue, c. 2.

Lex formam ſtatuens actui, an liget ſubditos extra territorium contrahentes, par. 1. cap. 35. Reſp. 3, in fine.

Leges Canonicæ circa praxim iudiciorum an procedant etiam in foro ciuili, par. 2. Teſtimonium, cap. 1.

Leges, vel ſtatuta, vel ordinationes faciens contra eccleſiaſticam libertatem, & cooperantes, par. 2. Leges, cap. 2.

Legis interpretatione punita, an intelligatur de practica, vel ſpeculatiua, part. 2. Clauſura, capit. 4. in fine.

Legis nouæ pœna an abroget pœnam legis antiquæ, p. 2. Alienat. cap. 5. & p. 1. c. 12.

Legum optima interpres conſuetudo, p. 2. Baptiſ. c, 1. num. 1.

Legum, vel conſuetudinum iniquarum obſeruationem iurantes, aut iurari facientes, par. 2. Iuramentum.

Legum ſtudia quibus prohibita, p. 2. Studia, cap. 1. & ſeqq.

Libelli famoſi pœnæ, p. 2. Libelli.

Libertas Eccleſiaſtica quando dicatur violari, p. 2. Lex, cap. 2.

Libri Regularium ſi ſine approbatione Prælatorum, Regularium eorundem edantur, part. 2. Libri, cap. 5.

Libri Aſtrologię iudiciarię, vel aliarum diuina tionum, p. 2. Superſtitio, c. 1. n. 2. & 3.

Libri, aut ſcripta de Conceptione B. Virginis, p. 2. Conceptio.

Libri, vel ſcripta de confeſſione Sacramentali inter abſentes, p. 2. Sacramentum, c. 1.

Libri hæreticorum hæreſim continentes, vel de religione tractantes, ſine Papæ licentia, ſcienter legens, retinens, imprimens, vel defendens, par. 2. Libri, cap. 1.

Libros hæreticorum quoſcunque, vel etiam catholicorum, ob hæreſim aliquam in eis inſertam, aut falſi dogmatis ſuſpicionem damnatos, & prohibitos, legens, vel retinens priuſquam fuerint expurgati, & permiſſi, p. 2. Libri, c. 2.

Libros, aut ſcripta imprimens, aut imprimi faciens ſine approbatione, ſeu licentia Superiorum, ad quos pertinet, p. 2. Libri, c. 3.

Libros manuſcriptos, ante approbationem vulgantes, p. 2. Libri, c. 4.

Libros de rebus ſacris ſine nomine authoris, aut ſine examine, & approbatione imprimentes, imprimi facientes, vendentes, retinentes, ſcripto communicantes, aut vulgantes, p. 2. Libri, c 5.

Licentia illegitima an excuſet ſubditum, par. 2. verbo, Ordo, c. 27.

Licentia in ſcriptis ſi à iure requirantur an ſufficiat oretenus conceſſa, pro foro conſcientiæ, par. 2 Clauſura, cap. 4.

Licentia probatur ex ſcientia, & taciturnitate, part. 2. verb. Matrim. c. 1. §. aduerte 9. & p. 2. verb. *Illegitimi*, c. 1.

Limina Apoſtolorum Epiſcopi non viſitantes tempore præſtituto, p. 2. Limina, cap. 1. & qualiter fieri debeat talis viſitatio, ibid.

Limina Apoſtolica, ſeu Pontificem non viſitantes Epiſcopi, clam Romam, ſeu ad Curiam Romanam veniendo, p. 2. Limina, c 2.

Liquidatio fructuum, vel intereſſe habet latitudinem, & admittit eius error paruitatem materiæ, etiam in beneficialibus, p. 2. Simonia, cap. 1. in fin.

Litteras Apoſtolicas vel Ordinariorum falſificans, vide ſupra, Falſum.

Litteras Apoſtolicas curialis ne accipiat de manu alterius, quam deſtinati officialis, par. 2. Falſum, capit. 6.

Litteras mittens contra legem pœnalem non incurrit pœnam niſi litteræ peruenerint, p. 2. Conclaue, c. 2. §. nota etiam.

Litteras gratuitas impetrans ob ſubreptionem ingeſtam, p. 2. Gratia, c. 8.

Litteras commiſſionis an teneatur oſtendere delegatus Papæ, p. 2. Legatus, cap. 1.

Litteræ an requirantur ad valorem prouiſionis Apoſtolicæ, vel Ordinariorum, vide p. 2. Gratia, c. 1. & ſeqq. & c. 7.

Litteræ prouiſionis beneficiorum in Curia, intra quod tempus expediri debeant, p. 2. Gratia, cap. 2.

Litteras penſionum intra quod tempus debeat penſionarius facere expediri, p. 2. Gratia, c. 7.

Litteris non expeditis, vel non oſtenſis, ſe ingerens beneficio, p. 2. Gratia, c. 1. & ſeqq.

Litteratura quæ ſit neceſſaria ad Ordines, p. 2. Ordo, cap. 9.

Loci mutatione an delinquens à pœna commiſſa, vel committenda liberetur, p. 1. cap. 26.

Loci ſui honore, ſeu dignitate priuetur, depoſitionem ſignificat, p. 2. Ambitus, c. 2. in princ.

Longum tempus quod dicatur, p 2. Vſurpatio, c 2.

Ludicras artes exercentes, aut ludos publicè agentes, aut artes ignominioſas exercentes, p. 2. Ars, c. 1. & Apoſtaſia, cap. 2. nn. 6. & 7.

Ludos agitationis taurorum, aut ferarum agentes, vel ſpectantes, p. 2. Ludus, c. 2.

Ludos torneamentorum agentes, p. 2. Ludus, c. 3.

Luſus aleæ, & aleatores, p. 2. Ludus, c. 4.

M

Machinationis in perſonam coniugis impedimentum, p. 2. Homicidium, c. 5.

Maieſtatis læſæ crimen contra Principem ſuum naturalem, p. 2. Maieſtas, cap. 1.

Maieſtatis læſæ crimen offendendo in perſona Summum Pontificem, vel Cardinalem, vel cooperando, p. 2. Maieſtas, c. 2.

Maieſtatis læſæ crimen per hoſtilem inuaſionem in bona Papæ, vel Cardinalium, p 2. Conclaue, c. 9.

Maieſtatis læſæ crimen inquirentium per viam ſuperſtitionis de vita, & morte Papæ, vel eius conſanguineorum, vel Reipublicæ Chriſtianæ, p. 2. Superſtitio, nu. 3.

Maieſtatis læſæ crimen offendentis familiares Papæ, vel Cardinalis, p. 2. Maieſtas, c. 5.

Maieſtatis læſæ pœnæ ipſo iure illatæ per extenſionem ad aliquod delictum, an intelligantur de ſpiritualibus tantum, an de temporalibus, p. 2. Duellum, cap. 2.

Maieſtatis læſæ rei filij ſunt infames, & irregulares: ſed ceſſat hæc pœna patre reſtituto, par. 2. Bannit. c. 1. n. 3. & hæc pœna irregularitatis intelligitur quoad ordines ſuſcipiendos tantum, vt ibid nu. 3.

Maledictionis æternæ, vel Pontificię pœna, quid importet, p. 1. cap. 42.

Manifeſtus vſurarius quis, p. 2. Vſura, c. 7.

Manus appoſitio Papæ quando non liget manus Ordinariorum, p. 1. cap. 2. §. non autem, & p. 1. c. 20. in fin. §. an autem.

Manus ſibi inferens, p 2. Manus, cap. 1.

Manus iniurioſas inijciens in Clericum, vel Monachũ, vide verbo Iniuria.

Materiæ paruitas, vide infra, Modica res.

Matrimonium contrahentes clerici in ſacris, par. 2. Apoſtaſia, cap. 4. nu. 2. & ſeqq. & Matrimonium, cap. 4.

Matrimonium contrahentes Religioſi, p. 2. Apoſtaſia, c. 3. n. 6. & Matrimon. c. 4.

Matrimonium ſecundum contrahens viuente primo coniuge, p. 2. Adulterium, & verbo, Matrimonium.

Matrimonium cum impedimento irritante, vt inceſtu, an præſumatur in dubio per ignorantiam contractum, p. 2. Inceſtus.

Matrimonium in gradu prohibito contrahens, p. 2. Inceſtus, c. 1.

Matrimonia ſolemnizantes Clerici, vel Religioſi, aut matrimonio coniungentes, ſine licentia Parochi, p. 2. Matrimonium, cap. 1.

Matrimonium ſecundum contrahens ſoluto priore, p. 2.

par. 2. Matrim.cap.2. ibi de pœnis bigamorum.
Matrimonio Bigami benedicens, part. 2. Matrimon. cap.2.
Matrimonia plura contrahens contra impedimentum ligaminis, p.2.Matrim. cap.3.
Matrimonium quibus caſibus diſſoluatur viuentibus iiſdem coniugibus, p.2. Matrim. c.3.
Matrimonium contrahens contra votum caſtitatis, vel Religionis, vel contra ſtatum ſuum clericalem, p.2. Matrimon. c.4.
Matrimonium ratum, per cuius Religionis ingreſſum dirimatur, p.2. Matrimonium, c 4.
Matrimonium inceſtuoſum contrahentes,p.2.Matrim. cap.5.
Matrimonij clandeſtini pœnæ, par.2. Matrimonium, cap. 6.
Matrimonio nullo contracto, filij inde an cenſeantur ſemper illegitimi,p.2. Matrimonium,c.5. n.4.& c.6. in fine.
Matrimonij contractus libertatem auferentes,p.2.Matrimon. c.7.
Matrimonium metu contractum an ſit nullum, par. 2. Matrim. c.7.
Matrimoniales diſpenſationes an gratis expediendæ in in Curia, p.2. Munera,c.3.
Mediatores an contineantur nomine facientium, ſeu committentium, p.2. Simonia, cap.1.
Medici non monentes infirmum de Confeſſione Sacramentali facienda, p.2. Medici,c.1.
Medicinæ ſtudia quibus prohibita, par. 2. Studia, cap. 2. & 3.
Membrorum mutilatio, vel debilitatio, part. 2. Mutilatio.
Metropolitanæ erectio, vel diuiſio ad *Papam* pertinet, p.2. Epiſc. c.6.
Metus reuerentialis quando dicatur metus grauis,p.2. Monialis,c.1.
Metu matrimonium contractum, p. 2. Matrimonium, cap.7.
Metus qualis irritet profeſſionem, par. 2. Monialis, cap.1.
Metu coactus ordines ſuſcipiens, p.2.Ordo, c 8.
Metus grauis an excuſet delinquentem à pœnis, par.1. cap.18.
Metu cogens violari cenſuras, p.2.Cenſura, cap.18. & cap. 19.
Metu coactus violans cenſuras, p.2. Cenſura, cap. 18. in fin.
Militiæ priuatio quid, & quæ incommoda inferat,p.1. cap.33. §. ſecundo depoſitio.
Militari cingulo, qui priuentur,p.2. Homicidium, c.2. num.5.
Mimi, & hiſtriones, p.2. Ars.c.2. & Apoſtaſia, c.4.n. 6. & 7.
Minor viginti annis an excuſetur à pœnis, part. 1. cap.17.
Miracula falſa,vide verbo, prædicantes.
Miſſæ intereſſe, qui non ſint permittendi,p.2. Vſura, c. 1. §. ſecunda pœna.
Miſſæ ſacrificij pars eſſentialis an ſit ſumptio Euchariſtiæ, p.2.Miſſa, c.2.
Miſſam celebrans in Eccleſia polluta, p.2.Sacrilegium, cap.5.
Miſſam celebrans, & Sacramentum non ſumens, p. 2. Miſſa, c.2.
Miſſam Sacerdos non perficiens, p.2. Miſſa, c.3.
Miſſam celebrans, aut communionem ſumens Sacerdos ſine Stola, aliiſue ornamentis,p.2. Miſſ.c.4.
Miſſam celebrans, qui Sacerdos non eſt, par. 2. Ordo, cap.32.
Miſſas plures celebrans eodem die,p.2. Miſſa, c.5.
Miſſarum onera recipientes contra formam Sacræ Congreg. Concilij,p.2. Miſſa, c.2.
Miſſarum onere affecta bona alienantes, vel eorum precium cum oneris repetitione non collocantes, p.2. Miſſa, c.1.
Mitius agitur cum lege,quàm cum homine,p. 1. c.14.
Modica res alienata, quæ dicatur, p.1.Alien. c.1. §. & quidem.
Modica quantitas extracta, quæ dicatur, p.2. Annona, c.4.§. nota primo.
Modica quantitas in ludo,quæ dicatur, par. 2. Ludus, cap.4.
Modica pœna an obliget in conſcientia ante declaratoriam,p.2. Benefic. c.9.
Modica eſculenta, & poculenta quæ, par. 2. Munera, cap 6. & 8.
*M*odicum tempus ad ſatisfaciendum conceſſum,quod dicatur, p.2. *M*iſſa, c.1. in fin.
*M*odicum tempus quando non excuſet, p.2. Arma, c. 9. §.ex Bulla Pij V.
*M*odicum an contineatur,ſi lex vtitur dictione aliquid, p.2. Camera, c.1.
*M*odicè diſtans moraliter eſt præſens,& quæ ſit parua diſtantia, p.2. Reſidentia, c.1.n.5.
*M*odica res ſi deficiat non dicitur facta integralis reſtitutio, p.2. Vacantia, c.3.not. 3.
*M*odicum in Simonia, non excuſat, p.2. Simonia, c.1. ampl.3. & c.4.& 5.
*M*odicum non admittitur in forma, quia eſt indiuiſibilis,p.2. Simonia,c.1.
*M*onaſterij noni erectio,vel mutatio,vel alienatio, qua licentia fieri debeat,p.2.Relig. c.1.
In *M*onaſterium detrudere. vide verb. Detruſio.
*M*onaſterium ingredi cogens mulierem in caſibus à iure non expreſſis,p.2. *M*onialis, c.1. & qui ſint iſti caſus.Ibid.
*M*onialium clauſura, vide ſupra Clauſura.
*M*onialium Confeſſarius ſpecialiter approbatus eſſe debet pro *M*onialibus, p.2. Clauſura, cap. 8. §.abſoluere.
*M*onialem fieri, aut *M*onaſterium ingredi cogens mulierem, aut *M*onialem fieri impediens,p. 2. *M*onialis, cap.1.
*M*onialium Præfecta non admonens Epiſcopum de inſtante tempore profeſſionis, p.2.*M*onialis,c.2.
*M*onialis corruptela, vel violatio, p. 2. *M*onialis,c.3.
*M*onialium Abbatiſſæ electio qualis, p.2. Electio, cap. 8. Item vt inter eas Officialium electio fiat per ſecreta ſuffragia, p. 2. Electio,c.11.
*M*onialis corrupta an poſſit accipere velum conſecrationis, p.2.*M*onialis, c.3.

Monialis contrahens matrimonium, par. 2. Monialis, cap. 3.
Monialis corrupta an poſſit eſſe Abbatiſſa, par. 2. Monialis, c. 3.
Monialium monaſteria Regulares adeuntes, p. 2. Monialis, c. 4.
Monitio canonica quæ, p. 2. Iudex, c. 2.
Monitio non reddit cenſuram à Iure latam reſeruatam monenti, p. 2. Iudex, c. 2.
Monitio neceſſaria ad ferendas cenſuras ab homine, p. 2. Cenſura, c. 1.
Monitio canonica, quæ dicatur, p. 2. Cenſura, cap. 1. §. declara tertio.
Monitio quando vna ſufficiat, par. 2. Iuriſdictio, c. 6.
Montes Pietatis impugnans, p. 2. Montes Pietatis, c. 1. & quid requiratur, vt ſint liciti, Ibid. & an mutuantes monti poſſint lucrum accipere, Ibid.
Montis Pietatis officiales pecunias Montis præter vſus deſtinatos expendere præſumentes, par. 2. Montes, cap. 2.
Montis Pietatis bona vſurpantes, vel impedientes ab eo percipi, p. 2. Montes, c. 3.
Moræ purgatio an detur in pœnis latæ ſententiæ, p. 1. cap 13. & an habeat locum, ſi creditor dedit dilationem, vbi requiritur declaratio illius, p. 1. cap 25. in fin.
Morula conceditur in obligatione pura dandi, vel faciendi, par. 2. Miſſa, c. 1. in fin.
Mortis in articulo qualiter, & a quo quis poſſit abſolui, p. 1. c. 24. §. reſpondeo quarto.
Mortuus qualiter, & à quo abſolui poſſit à cenſuris, par. 1. cap. 24. §. reſpondeo quinto.
Mulctas Cameræ debitas defraudantes, p. 2. Camera, nu. 2.
Mulcta ipſo iure inflicta an obliget ante declaratoriam, p. 1. cap 37.
Mulieris domum Iudex accedens, par. 2. Teſtimonium, cap 1.
Mulier incendiaria à Papa tantum poteſt abſolui, p. 2. Incendiarij, cap. 1.
Mulier percutiens clericum, à quo poſſit abſolui, & quid in alijs cenſuris reſeruatis, p. 1. c. 24.
Multiplicatio pœnarum pro eodem delicto quando fiat, p. 1. c. 12. & quomodo cognoſcatur multiplicatio delictorum ex eodem facto, vel multiplici in continenti, p. 1. c. 8.
Munera, ſeu largitiones facientes de bonis communitatum, ſeu vniuerſitatum Status Eccleſiaſtici, par. 2. Munera, c. 7.
Munera accipientes Gubernatores, & alij Officiales Status Eccleſiæ Romanæ, p. 2. Munera, c. 8.
Munera Viſitatores, eorumuè familiares ne accipiant, p. 2. Viſitatio, c. 2.
Munera largientes Religioſi, & alij ab eis ea recipientes, p. 2. Munera, c. 10.
Munera an concubinæ dari poſſint, p. 2. Concubinatus, nu. vlt.
Munera ideſt onera imponens Eccleſiaſticis, p. 2. Immunitas, c. 2. & ſeqq.
Munera, ſeu præmia dantes, vel promittentes pro gratia, vel iuſtitia, in Curia Romana, par. 2. Simonia, cap. 15.
Munera accipientes officiales Sacræ Pœnitentiariæ, p. 2. Munera, c. 2.
Munera accipientes Commiſſarij pro diſpenſatione matrimoniali concedenda, p. 2. Munera, c. 3. & vet. Simonia, cap. 14.
Munera accipientes Iudices quicunque pro iuſtitia, vel iniuſtitia facienda, p. 2. Muner. c. 4.
Munera accipiens Iudex eccleſiaſticus delegatus, p. 2. Muner. c. 6
Munera prohibitus accipere, an poſſit accipere eſculenta, & poculenta, p. 2. Munera, c. 6. & 8.
Muneribus, vel gratia iuſtitiam corrumpentes Iudices Eccleſiaſtici, p 2. Munera, c. 5.
in Munerum localium fraudem ordinatus, p. 2. Ordo, cap. 6.
Mutilatio membrorum, vide Membra,

N

Naufragantium bona rapientes, ſeu detinentes, p. 2. Naufragantes, c. 1.
Neapolitani Epiſcopi qua forma ordines conferant, p. 2. Ordo, c. 10.
Negatiua ante verbum poteſt, aufert omnem poteſtatem, p. 2. Ordo, c. 12.
Negociator Clericus, vel Religioſus, p. 2. Negociatio, & verbo, Apoſtaſia, c 4 num 9. in fin.
Negociatio Eccleſiaſticis perſonis interdicta, p. 2. Negociatio, c. 1.
Negocijs ſæcularibus clerici ſe immiſcentes enormibus, vel non enormibus, p. 2. Apoſtaſia, cap. 4. nu. 6. 7. & 9.
Negocijs enormibus ſe immiſcentes Religioſi, p. 2. Religioſi, c. 9. & 12. & Apoſtaſia, c. 2.
Nomen verbale ſignificat exercitium, par. 2. Vſura, cap. 7.
Nominatim, & expreſsè, ſunt Synonima, par. 2. Arma, cap. 8.
Nominatim quando quis dicatur denunciatus, par. 2. Cenſura, c. 4.
Nominari ad Eccleſias, & dignitates qui non poſſint, p. 2. Elect. c. 3.
Nominationis denegatæ cauſa vexans, pat. 2. Electio, cap. 7.
Notorium quid dicatur, p. 1. cap. 21. & par. 2. Vſura, cap. 7.
Nouerit ſe excommunicationis mucrone percuſſum, eſt canon latæ ſententiæ, p. 2. Inquiſitio, c. 1.
Nouerit ſe communione priuatum, eſt canon latæ ſententiæ, p. 2. Iudex, c. 1. §. declara tertio.
Nouitiatus quando interrumpatur, p. 2. Profeſſio, c. 1. in fin.
Nouitiorum receptio in locis non deſignatis à Sede Apoſtolica, p. 2. Nouitiorum, c. 1.
Nouitij renunciatio quando ſit valida, p. 2. Simonia, cap. 10. in fin.
Nouitius an habeatur pro profeſſo quoad ordines ab Abbate accipiendos, p. 2. Ordo, c. 21.
Nouitius nihil poteſt dare pro admiſſione, neque religioſi quidquam recipere ante profeſſionem de bonis illius, p. 2. Simon. c. 10.

Nullatènus abſoluatur, aufert iuriſdictionem, p.2. Iuriſdict. cap.7.

Nullatenus admittantur, an ſit canon latæ ſententiæ, p. 2. Homicidium, c.4. §. declara & Ordo, c.11.

Nullitas actus qualiter & à quo ſanari poſſit, p.1.c.35. q. 2.& 3.

Nullitas actus, vide Irritatio.

Nuncians aliquid infidelibus, vel hæreticis in præiudicium Chriſtianæ Reipublicæ, aut Catholicæ Religionis, & ad id cooperantes, part. 2. Nuncians, cap.1.

Nunciantibus prouiſiones Eccleſiarum in Curia Romana factas donans aliquid, vel promittens, par. 2. Nuncians, c.2.

Nuncij Apoſtolici, vide Legatus.

Nuncios Papæ offendens, vide verb. Iniuria.

Nuncium mittens contra legem pœnalem non incurrit pœnas, niſi nuncius peruenerit, p.2. Conclaue, c.2. §. nota etiam.

Nuptiæ, vide Matrimonium.

O

OBedientiæ præceptum ad quæ extendatur, p. 2. Religioſi, c.4. in fin.

Obedientia excuſat Religioſum, p.2. Ordo, c.27.

Oblationes Eccleſiarum, vel piorum locorum vſurpans, p.2. Oblatio, cap.1.

Oblati ones Eccleſiarum Laici percipere non poſſunt, p.2. Oblatio, c.1.

Oblationes recipientes Clerici ab vſurarijs manifeſtis, p.2. Oblatio, c.2.

Oblationes raptorum Eccleſiaſtici recipientes, par. 2. Oblatio, c.3.

Oblationem ab excommunicato, vel interdicto recipientes, p.2. Oblatio, c.4.

Oblationes quando contineantur nomine diuinorum, p.2. Oblatio, c.4.

Obligantes Eccleſias ſuas, vel eas obligandi facultatem concedentes, vel ære alieno grauantes, p. 2. Obligantes, cap.1.

Obligati ad ratiocinia, aut ære alieno grauati, p.2. Obligati, c.2. vbi quod non poſſunt promoueri ad ordines neque ingredi Religionem.

Obreptio quando vitiet prouiſionem Papæ, vel Ordinarij, p.2. Gratia, c.8.

Occiſo, vide Homicidium.

Occultus excommunicatus non tenetur ſe prodere, p. 2. Ceſura, c.10. §. requiritur.

Occultus actus an poſſit à lege puniri, p.1. c.5.

Occultum crimen quando indicatur, p.1.c.21.

Occultans bona poſt incurſam pœnam confiſcationis, vel alienans, an peccet, p.1. c.36.

Offendens Papam, vel Cardinalem, part. 2. Maieſtas, cap.2.

Offendens Clericum, vel Religioſum, vide Iniuria.

Offendens Epiſcopum, vel Presbyterum. vide Iniuria.

Officia publica an licite vendi, vel emi poſſint, par.2. Ambitus, cap. 1. §. aduert. primo: an autem poſſit emens, diminuto lucro, augere taxam. Ibid.

Officiorum priuatio pœnalis quid importet, p.1. c.28. & quando infamet, p.1. c.42.

Officiorum incapacitas in materia fauorabili, de quibus officijs intelligatur, p.2. Religioſi, c.4.n.5

Officium Iudicis criminalis aſſumens an fiat irregularis, p.2. Iudex, cap.2.

Omninò, dictio, etiam iuncta verbo futuri temporis, eſt latæ ſententiæ, p.2. Medici, c.2.

Onera miſſarum, p.2. Miſſa, c. 1

Onera quæ deducenda à beneficiato, par. 2. Miſſa, cap.1.

Onera imponens Eccleſiaſticis, par. 2. Immunitas, cap. 2. & ſeqq.

Opinio diſtinguens probabilior eſt, p.1. cap.24. §. Sed quæres.

Opinio probabilis an tribuat iuriſd. par. 2. Abſolutio, cap.2.

Opinio probabilis eſt ſequènda fauore matrimonij contracti, p.2. Ordo, c. 8.

Ordinariorum prouiſio an valeat litteris non expeditis, par. 2. Gratia, cap. 1.

Ordinarius vſurpans iuriſdictionem in exemptos, quas pœnas incurrat, itemque conſentientes, p.2. Iuriſdictio, cap.9.

Ordinari non debet is, cuius irregularitas eſt in pendenti, p. 2. Iudex, c.2.n.2.

Ordinatio eſt virtuale exercitium eiuſdem Ordinis. p. 2. Ordo, cap.4.

Ordines collati cenſura ligato, p.2. Ordo, c.4.

Ordines collati obligato ad ratiocinia, p.2. Obligati, cap.2. num. 2.

Ordinatus incurrens per ordinationem in cenſuram, concelebrando ordinanti, an fiat irregularis, p. 2. Ordo, cap.4.

Ordines ante ætatem legitimam recepti, vel collati, p. 2. Ordo, c.1. & quæ ætas requiratur in ſingulis. Ibid.

Ordines recipiens ante vſum rationis, ſeu in infantia, p. 2. Ordo, c.1.

Ordines publico pœnitenti collati, p.2. Ordo, c. 2.

Ordines Bigamo collati, p.2. Ordo, c.2.

Ordines à criminoſo ſuſcepti in fraudem fori ſæcularis, p.2. Ordo, c.5.

Ordinis ſui damnum patiatur, an ſit pœna depoſitionis latæ ſententiæ, p.2. Incendiarij, c.2.

Ordines furtiuè recepti, p 2. Ordo, c.7.

Ordines recepti contra interminationem Epiſcopi, ſeu contra intentionem ordinantis, p.2. Ordo, c.7.

Ordines inuito, ſeu vi, aut metu collati, par. 2. Ordo, cap.8.

Ordines illiterato collati, p.2. Ordo, c. 9.

Ordines collati irregulari, aut alias indigno, p.2. Ordo, c.10.

Ordines ſacri collati, ſeu recepti ſine titulo beneficij, vel penſionis, vel patrimonij, vel profeſſionis religioſæ, p.2. Ordo, c.11.

Ordines recepti, vel collati cum pacto fiduciario inito cum Epiſcopo, vel præſentante, vel alio, ſuper beneficio, vel patrimonio, vel ſuſtentatione non peten. vel reſtituen. p.2. Ordo, c.11.

Ordines collati Religioſo Laico, ſeu Conuerſo, vel Apoſtatæ, p.2. Ordo, c.12.

Ordines per ſaltum recepti, p.2, Ordo, c. 13. & dicitur

etiam per ſaltum promotus, ſi omiſſa prima tonſura. Ibid.
Ordines accipiens confirmatione omiſſa, par.2. Ordo, cap. 13.
Ordines extra tempora legitima accepti, vel collati, p. 2. Ord. c.14.
Ordines non ſeruatis interſtitijs collati, ſeu recepti, p. 2. Ordo,c.15.
Ordines recepti, ſeu collati ab alieno Prælato, ſine dimiſſorialibus, vel licentia proprij Ordinarij Diœceſani, vel fictis dimiſſorialibus, p. 2. Ordo,c.16.
Ordines quando ob cenſuram proprij Epiſcopi poſſint ab alio Epiſcopo ſubditi accipere, p. 2. Ordo, cap.16. nu.5.
Ordines Vltramontano, ſeu extero in Italia collati, ſeu ſuſcepti, ſine dimiſſorialibus in forma debita, vel ſine ſpeciali licentia Papæ, p.2. Ordo, c.17.
Ordines collati ab Epiſcopo titulari ſine licentia proprij Prælati, p.2. Ordo, c.18.
Ordines collati cum licentia, vel dimiſſorijs Capituli, vel Vicarij Capitularis ſede intra annum vacante, part. 2. Ordo, cap. 19.
Ordines collati vigore dimiſſorialium conceſſarum à Prælato intra fines diœceſis alicuius conſiſtente, vel à Capitulo, vel Collegio, p.2. Ordo, c.20.
Ordines collati ab Abbate, vel Prælato intra fines alicuius diœceſis conſiſtente, ſine licentia Diœceſani, p. 2 Ordo, c 21.
Ordines quos poſſit conferre Abbas, & quibus, & an validè conferat, ſi illicitè conferat, par. 2. Ordo, cap. 21.
Ordines ab Epiſcopo proprio collati in alena diœceſi, ſine licentia Epiſcopi loci, par. 2. Epiſcop.c.4.
Ordines recepti ſeu collati ſine litteris commendatitijs proprij Prælati, p. 2. Ordo,c.26.
Ordines collati Religioſo ſine commendatitijs, ſeu dimiſſorijs proprij Prælati in forma debita, p. 2. Ordo, cap. 23.
Ordines minores, aut prima tonſura in regno Neapolitano collata, ſine informationibus requiſitis, p. 2. Ordo, cap.28.
Ordines recipiens, Romæ commorans, ſine licentia Cardinalis Vicarij, p.2. Ordo, cap 29.
Ordines exercens in cenſura, par. 2. Cenſura, cap. 11, 17. & 18.
Ordines ſimoniacè collati, ſeu recepti, p. 2. Simonia, cap. 9.
Ordinem Sacrum vſurpans, ſeu exercens, quem non habet, p.2 Ordo, cap.32.
Ordinis Sacramentum iterantes, p. 2. Ordo, c.30.
Ordo collatus ſeruo alieno, par. 2. Seruus .c.2.
Ordo collatus ab Epiſcopo, qui renunciauit dignitati, p.2. Ordo, cap. 22.
Ordo collatus ab Abbate, ſeu Prælato, qui renunciauit dignitati, p. 2. Ordo, c.23.
Ordo collatus ab Epiſcopo non tolerato, vt excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, hæretico, ſchiſmatico, & cæteris vitandis, p. 2. Ordo, cap.24.
Ordo coniugato collatus, p. 2. Ordo, cap.3.
Ordo collatus ligato excommunicatione, vel ſuſpenſione, vel interdicto, p. 2. Ordo, c.4.
Ordo ſuſceptus in fraudem munerum laicalium, p.2. Ordo, c. 6.
Ordinatus ſine legitimis dimiſſorijs, an, & quando ſit priuatus priuilegijs clericalibus, p.2. Ordo,c.16.n. 9. & cap. 19.
Ordinatus ſubreptitijs dimiſſorijs, an cenſeatur ordinatus ſue dimiſſorijs, p.2. Ordo c.16.nu.11.
Oris aperitio, qualiter à Papa fieri poſſit, ad impugnandam gratiam, p. 2. Gratia, c.8.

P

PActum de eligendo, vel conferendo, vel præſentando, an valeat, ſiue ante vacationem, ſiue tempore vacationis, p.2. Ambitus, c. 8. & 10.
Papa quænam poſſit definire de Fide, par. 2. Montes, cap. 1.
Papæ electio. Vide Conclaue. vide Electio.
Papam offendens in perſona, vel in bonis, vel familia. Vide Maieſtas læſa.
Papæ electio per ambitum, p.2. Ambit. c. 2.
Papa eſt ordinarius omnium, eiuſque territorium eſt vniuerſus orbis, p. 1.c.20. differ. 10.
Papam offendens, inuadendo, aut vſurpando eius Statum, vel iuriſdictiones, aut bona, p. 2. Romana, c.1. Vſurpatio, c.1. & ſeqq.
Papæ electi nondum coronati litteras impugnantes, p.2, Papa, c.1.
Paraſiti, p.2. Ars, c.1. nu.3.
Parochiæ nomine non continetur cura cum dignitate, p.2. Benef. cap. 5. §. Nota quod.
Parochialia iura vſurpantes, p.2. Parochia, c.1.
Parochi nomine venit etiam Epiſc. par. 2. Matrimonium, c.1 .in fine.
Parricidium, p. 2. Parricidium, c. 1.
Paruitas materiæ. Vide ſupra modica res.
Pater fornicationi exponens filias, qualiter puniatur, p. 2. Lenocinium.
Patrinus. Vide Baptiſmus, c.4.
Patroni quos præſentare non poſſint, par. 2. Electio, cap. 3. nu. 6.
Patronus an poſſit præſentare ſeipſum, par. 2. Ambit. cap. 11.
Patronus vſurpans bona ſuæ Eccleſiæ, aut impediens à miniſtris percipi, aut cooperans, aut in fructuum perceptione ſe ingerens, p.2. Vſurpatio, c.1. Patronus, c.2.
Patronus vendens ius patronatus, vel actum præſentationis, aut percipiens turnorum lucra, p.2. Simonia, c.2.& 8.& verb. Vacantia, c.4.
Patronus præſentans cum confidentia, p.2. Simonia, cap. 3.
Patronus admittens reſignationem ad fauorem alicuius, p.2. Reſignatio, c.5.
Patronus an poſſit in limine fundationis aliquod ſeruitium, ſeu recognitionem ſibi reſeruare, vel ius ſuper fructibus, p. 2. Vſurpatio, c.1.
Patronatus iure priuatus ex lege pœnali, ſcilicet ipſo iure, an teneatur in foro conſcientiæ abſtinere à præſentatione etiam in caſu occulto, p.2. Vſurpatio, cap. 1.

Pa-

Patronus præſentans ſcienter indignum, p. 2. Patronus, c. 6.
Patroni præſentatio, vide Præſentatio.
Patronatus ius vſurpans in Eccleſia libera, & cooperantes, part. 2. Vſurpans, cap. 2. Vacantia, cap. 2.
Pauperum bona dicuntur bona Eccleſiaſtica, p. 2. Immunitas, c. 5. in fin.
Peccati mortalis vitandi cauſa poteſt ſemper Epiſcopus procedere, par. 2. Iudex, cap. 1. §. declara ſecundo.
Pecuniæ nomine, quid contineatur, par. 2. Montes, cap. 2.
Pedagia, & guidagia imponens Eccleſiaſticis, p. 2. Immun. cap. 4.
Pendente cauſa, vel periculo irregularitatis, non debet quis promoueri, p. 2. Iudex, c. 2. nu. 2.
Penitus denegetur, an ſit canon latæ ſententiæ, p. 2. Incendiarij, c. 2.
Penſionem exigens litteris non expeditis, par. 2. Gratia, cap. 7.
Penſio clericalis iudicatur ſicut beneficium, p. 1. c. 31. an veniat in pœnis nomine beneficij. Ibid. §. quæro ſecundo.
Penſionis titulum reualidare quis poſſit, p. 1. c. 31. §. quæro tertio: & an reualidetur regula de triennali. Ibid. §. quæro quarto.
Penſionum Eccleſiaſticarum priuatio qualiter obliget, & à quo diſpenſetur, & quid de pœna inhabilitatis ad penſiones, p. 1. cap. 31.
Penſionem Eccleſiaſticam non ſoluentes beneficiati, p. 2. Penſio, c. 1.
Penſionis fructus in caſu priuationis cui reſtituendi, p. 1. c. 32. §. fructus penſionum.
Penſio, an ſit materia ſimoniæ, p. 2. Simonia, c. 16.
Penſionem irritam exigentes, vel ſoluentes, par. 2. Valor, c. 1.
Perdant cauſam, an ſit canon latæ ſententiæ, par. 2. Curia, cap. 8.
Peregrinantes ad Sanctiſſimum Domini Sepulchrum ſine licentia Papæ, p. 2. Peregrinus, c. 2.
Peregrini Religioſi ſine patentibus non recipiendi, p. 2. Religioſi, c 6.
Peregrinos cauſa deuotionis ad loca ſancta euntes offendens in perſona, vel rebus, par. 2. Peregrinus, cap. 1.
Peregrinationis perpetuæ pœna quandoque ipſo iure impoſita, p. 2. Confeſſio, cap. 4. & quid importet, vide ibid.
Periurium quale peccatum, part. 2. Iuramentum, cap. 1.
Periurium an inducat priuationem beneficiorum, vel Eccleſiarum, part. 2. Cenſura, capitul. 6. numer. 2.
Periurij pœna, p. 2. Periurium, c. 1.
Permutare an poſſit beneficium, qui ſuper inhabilitate diſpenſatus, illud obtinuit, vel retinuit, par. 1. c. 30. in fine.
Perpetuum dicitur quod ſit vita durante, p. 2. Alienatio, c. 5. & verb. Miſſa, c. 1.
Perſonæ nomen an contineat vniuerſitates in odioſis, & an perſona ficta contineatur nomine perſonæ, p. 2. Conclaue, cap. 9. in fine.
Pertinere intelligitur non ſolum ratione dominij; ſed etiam poſſeſſionis, cuſtodiæ, vel adminiſtrationis, p. 2. Oblatio, c. 2.
Pijs locis onera imponens, vel exigens, p. 2. Immun. cap. 6.
Piratæ, ſeu Latrunculi maritimi, part. 2. Piratæ, capitul. 1.
Pluralitas delictorum ſimul quam pœnam inducat, p. 2. Arma, c. 10.
Poculum abortionis præbens, p. 2. Abortus, c. 1.
Poculum amatorium præbens, part. 2. Poculum, cap. 3.
Poculum ſterilitatis præbens, part. 2. Poculum, cap. 3.
Poculum veneficum præbentes, part. 2. Poculum, cap. 4.
Pœna priuationis ſi non ſonat in cenſuram, non obligat ante declaratoriam, p. 1. c. 32.
Pœna ſemel commiſſa, an ceſſet temporis curſu, par. 1. c. 26. & an ceſſet, vel euitetur mutatione loci, ſeu fori, p. 1. cap. 26. §. circa dub 2.
Pœna Eccleſiaſtica quid, p. 1. c. 1.
Pœnæ Eccleſiaſticæ à quo diſpenſari poſſint, par. 1. cap. 23.
Pœnæ vnius fori non derogat pœnæ alterius fori, p. 1. cap. 12.
Pœna modica an obliget in conſcientia, par. 2. Benef. cap. 9.
Pœna legis nouæ an deroget pœnæ legis antiquæ, p. 1. c. 12. & p. 2. Alienat. c 5. & verbo, Cenſura, c. 4. n. 2. & cap. 16.
Pœnæ an multiplicentur multiplicatis actibus à lege punitis incontinenti, part. 1. capitul. 8. Reſpond. ad 2.
Pœnarum pecunias Cameræ applicandas defraudans, p. 2. Camera, c. 2.
Pœna pecuniaria ipſo iure lata, an, & qualiter obliget ante declaratoriam, vel executoriam, par. 1. cap. 37.
Pœnitentia ſolemni affectum ordinans, par. 2. Ordo, cap. 2.
Pœnitentia diuturna eſt ſaltem trium annorum, par. 2. Maieſtas, c. 2. n. 4. §. 9.
Pœnitentia an excuſet à pœna; part. 1. capit. 2. & cap. 13.
Pœnitentia quid, & an ſit Pœna Eccleſiaſtica, & an cogi peccator poſſit ad eam acceptandam, & quæ dicatur publica, & quæ ſolemnis: & an impoſita à Sede Apoſtolica poſſit per inferiorem commutari, par. 1. cap. 2.
Pœnitentiæ parte peracta, quid importet, p. 2. Ordo, c. 32. Inceſtus, c. 1. §. adde.
Pœnitentia peracta quando prærequiratur ad diſpenſationem obtinendum, p. 2. Ordo, c. 4. & c. 7. & c. 32. §. Adde quod quando, & verb. Inceſtus, cap. 1. nu. 6. in fin.
Pœnitentia peracta prærequiritur ad abſolutionem in caſu duelli, p. 2. Duellum, cap. 5. & ad diſpenſationem matrimonialem, p. 2. Inceſtus, c. 1.

Pœni-

Pœnitentiæ ſigna à moriente edita, quæ dicantur, p.2. Concubinatus, n.5.
Pœnitentia publica,vel ſolemnis an infamet, p.1.c,33. §. tertio pœnitentia.
Pœnitentiarios plures in Eccleſia Cathedrali poteſt Epiſcopus deputare, p.1. c.2. in fin.
Pœnitentiarius Maior an hodie poſſit dare licentiam tranſeundi ad aliam Religionem,p.2. Religioſi,cap. 14. nu.4.
Pœnitentiariæ ſacræ Officiales munera accipientes, p. 2.Munera, c.2.
Pœnitentiarius Maior an poſſit pœnas infligere , p.2. Homicidium,c.4. n.5.in fine.
Pœnitentiarius Maior non diſpenſat cum Vltramontano in Italia ordinato, p.2. Ordo, c.17.
Pœnitentiati à Sancto Officio Religioſi remanent inhabiles ad officia , & gradus , par. 2. Hæreſis , cap. 1. & 6.
Pollutio Eccleſiæ qualiter contingat , & qualiter Eccleſia polluta reconcilietur , part. 2. Sacrilegium, cap 5.
Pollutio Eccleſiæ, p.2. Sacrilegium,c.5.
Pontificalia exercens in aliena Diœceſi, p. 2. Epiſcopus, c.4.
Pontificalia quæ dicantur,p.2. Epiſcopus,c.4.
Pontificalia Epiſcopus exercens in propria Diœceſi in perſonam alienæ Diœceſis , part. 2. Epiſcopus, cap.4.
Pontificalia Abbas exercens vltra quam à iure conceſſum,p.2. Epiſcopus, c.4 in fine.
Pontificali dignitate priuatur ciuitas aliquando ipſo iure,p.1.c.40.
Pontificalium à munere ſuſpenſio qualiter intelligatur, p.2. Clauſura,c.6. not.3.
Poſſeſſio beneficij manu executoris aſſequenda, p. 2. Gratia,c.6.
Poſſeſſio per intruſionem in beneficium , quas pœnas inducat,p.2.Intruſio,cap. 1.
Poſtulationem poſtulato non præſentantes intra tempus legitimum,par.2.Electio, cap.5.
Poſtulari ad Eccleſias , & Dignitates qui non poſſint, par. 2. Electio,cap.3.
Præceptum ſuperioris Regularis ad quæ extendi poſſit,p.2. Religioſi, c.4. in fine.
Præceptum quando cenſeatur ſub mortali,obligare, p. 1. cap.4.
Prædicantes dogmata, vel miracula falſa,vel falſas reuelationes, aut detractiones de Prælatis , p. 2. Prædicantes,c.1.
Prædicantes falſa dogmata, p. 2. Prædicator, c. 1.
Prædicatores verbi Dei Montes Pietatis impugnantes,p. 2. Montes, c. 1.
Prædicatores decimas impugnantes,par. 2. Decimæ , cap. 3.
Prælati nomen an comprehendat Epiſcopos in odioſis, par. 2. Reſignatio, cap.3.
Prælatos Eccleſiæ offendens , par. 2. Iniuria , cap. 3. 4. & 5.
Prælati inferiores , an contineantur nomine Epiſcopi , par. 1. c.23.& 24.& Verb. Vſurpatio, c.2. par.2.
Prælatus poteſt delegare , ſeu mandare facultatem ad ſecum diſpenſandum, vel abſoluendum, par. 1.cap. 23. §. dico octauo.
Presbytericidarum pœnæ , par. 2. Homicidium,c.4.
Præſcribi non poteſt beneficium Eccleſiaſticum, p. 2. Intruſio .
Præſcriptione , an poſſit actus ab initio nullus reualidari,p.1. cap.25. in fine.
Præſcriptio in beneficio an reualidet titulum , par.1. c.30. § quæro quarto.
Præſcriptio immemorabilis,ſeu centenaria quantam vim habeat,p.2.Iuriſdictio, cap. 8. & 9.
Præſentatio ad beneficium nondum vacans an teneat, p.2. Ambitus,c.10.
Præſentare ſeipſum,an liceat,p.2. Ambit.c.11.
Præſentandi pactum,an valeat,p.2.Ambit.c.8.& 10.
Præſentatio noua patroni,an requiratur ad tituli reualidationem,p.1.c 30.§ Aduertendum eſt.
Præſentari qui non poſſint ad Eccleſias, vel Dignitates, p.2. Electio,c. 3.n.5.
Præſentationis denegatæ cauſa vexans , par. 2. Electio, cap.7.
Præſumentes,an dicantur qui metu graui, vel leui, vel ignorantia craſſa delinquunt, par. 2. Cenſura , c. 7. lim.3.& c.10.§.Requiritur.& verb. Alienatio,c. 1.& par. 1. c. 15. §.Amplia præmiſſam, & par. 2.Homicid c.4.
Præuaricationis crimen,p. 2.verb. Accuſat. c. 2.
Principes magni, qui dicantur quoad diſpenſationes concedendas,p.1.c.23.§. dico ſeptimo in fin.
Principi , ſeu Regi de facto ſtatum pacifice retinenti, etſi non de iure,ſubditi obedientiam denegare non poſſint, p. 1.c.7.
Priuatio officiorum graduum,& dignitatum, quid, p. 1.c.28.An liget ante declaratoriam,& à quo diſpenſari poſſit,ibid.
Priuatio fructuum beneficiorum. Vide ſup.Fructus.
Priuatio vocis actiuæ,vel paſſiuæ. Vide infra, Vocis,&c.
Priuatio beneficiorum, & inhabilitas ad illa , quid, & qualiter obliget, & à quo diſpenſetur,p. 1. c.30.
Priuatio iniuſta pro foro conſcientiæ,ſed iuſta pro foro externo,an liget,p.1.c.22. differ.5.
Priuatio , ſi non ſonat in cenſuram , non obligat ante declaratoriam,p.1.c.32.
Priuatus ſit,an ſit latæ ſententiæ, p.2. Vſurpatio,c.1.
Priuatus exiſtat omni honore, gradu, officio,& beneficio, quid importet,& an ſit ſuſpenſio,vel irregularitas, & an obliget ante ſententiam declaratoriam , p.2. Conclaue, cap. 3.
Priuilegio clauſo in corpore iuris communis , nunquam cenſetur derogatum per clauſulas generales, p.2. verb. Munera,c.10.
Priuilegio clericali priuatus qualiter ſit declarandus ab Ordinario, & an inſtante Fiſco laico, par. 2. Ordo , cap.5.
Priuilegiati, à quibus cenſuris poſſint abſoluere, p. 1. c. 24. in fin.
Procurantes delicta perpetrare,p.2.Procurantes,c.1.
Procurator ad reſignandum, an poſſit ſibi reſignare , p. 2. Ambit.cap.11.
Procurator ad eligendum ſeruans formam mandati in ſcriptis, ſed faciens contra intentionem mandantis

Digitized by Google

tis oretenus ſignificatam, an validè eligat, p.2. Electio, c.11.
Procuratoris præuaricatio,p.2 verb. Accuſator,c.2.
Proditio in Principem, vel Patriam,p.2.Proditio,c.2.
Proditorium homicidium, p.2. Proditorium, c.1.
Profeſſio vbi, & à quo acceptari debeat, p.2.Nouitiatus,c.1.in fin.
Profeſſionis nullitas, à quo Superiore cognoſcenda, & cui cognitio committenda, p.2. Profeſſio, cap.2. in fin.
Profeſſio Religioſa emiſſa ante annum Nouitiatus eſt nulla, p.2. Profeſſio,c.1.
Profeſſio emiſſa ante annum decimum ſextum eſt nulla, p.2. Profeſſio,c. 2.
Profeſſio emiſſa fraudulenter, reticito impedimento non irritante de iure communi, par. 2. Profeſſio, cap.3.
Profeſſio criminoſi,ſeu in fraudem fori laicalis,par.2. Criminoſi, c.1.
Profeſſio nulla, an reſoluatur in votum ſimplex, p. 2. Religioſi,c.3.
Profeſſionis nullitas à quo Iudice ſit cognoſcenda, p. 2. Nouitiatus,c. 1.& p.2.Profeſſio,c.2.
Profeſſio per ſimoniam admiſſa,p.2. Simonia,c. 10.
Profeſſio ob metum nulla, an conualeſcat poſt quinquennium ſine nouo conſenſu, p.2. Monialis,c.1.
Profeſſionem nullam reddit metus grauis,etiam reuerentialis, & an liceat poſt quinquennium reclamare,p.2. Monialis, c. 1.
Profeſſionis Monialium inſtante tempore, admonendus Epiſcopus,nec niſi eo monito profiteri debent, p. 2.Monialis,c.2.
Profeſſio Religioſi recepti ad habitum in loco non deſignato,an ſit nulla,p.2. Nouitij,c.1.
Profeſſio nulla ab initio, an conualeſcat poſt quinquennium, non obſtante impedimento temporali, vel etiam perpetuo,p.2.Nouitij,c.1.
Profeſſio criminoſi. Vide Criminoſi.
Profeſſio facta in fraudem fori. Vide verb. Criminoſus,cap.1.
Profeſſionem Fidei omittentes, p.2 Fides, c. 1.
Promotionis totius ſpem amittant,inducit irregularitatem,p.2. Studia, c.2.in fin.
Promulgatoria,& declaratoria ſententia differunt in multis,p.2. Cenſura,c.1.& 2.
Proprietarius Religioſus quis, p.2. Religioſi, c.11.
Prorogatio termini facta à creditore,vel à Iudice, an, & qualiter ſuſpendat cenſuram, p.1. cap.25.§.quartus modus.
Prorſus amittat, an ſit canon latæ ſententiæ, p.2. Homicidium,c.4.
Protectio Sedis Apoſtolicæ circa recurrentes ad Curiam. Vide Curia.
Proteſtatio de nullitate ſententiæ cenſuræ, an poſſit fieri à reo aduerſus ſententiæ latorem,p.1.c.22.
Proteſtatio de futuro diſſenſu circa profeſſionem admittendam, vel matrimonium contrahendum, an irritet,p.2. Profeſſio,c.3.
Proteſtatio de diſſenſu circa Ordines conferendos, p. 2. Ordo, cap.7. & circa Ordines ſuſcipiendos, p. 2. Ordo,c. 8.
Prouentus continent etiam Oblationes, p.2. Oblatio, cap. 1.
Publicum, vel occultum crimen quando dicatur, p.1, cap. 21.
Publicus excommunicatus, quis dicatur.Vide ſup.verbo Excomm.
Pueri, & minores an excuſentur à pœnis, p.1. c.17.

Q

Quantumcunque, dictio,an ſtet ampliatiuè,vel reſtrictiuè, p.2. Cenſura, cap.7. limit.1.

R

Rapientes bona Papæ, vel Cardinalium occaſione Conclauis,vel extra,p.2. Conclaue,c. 9.
Rapientes bona naufragantium, par. 2. Naufragant. cap. 1.
Rapina,& furtum quas pœnas inducat, par. 2. Furtū, cap.1.
Raptores qua forma abſoluendi, par. 2. Incendiarij, cap. 2.
Raptorum, necnon Clericorum eos admittentium ad Sacramenta, vel oblationes, aut eleemoſynas ab eis accipientium pœnæ,par.2. Incendiarij,cap. 1.& 2.& verb. Sacrilegium, c. 1. 3. & 4.
Raptus mulieris,p.2. Raptus, c. 2.
Ratihabitio. Vide cooperatio.
Ratiocinijs obſtricti an ad Religionem, vel Clericatum admittendi, p.2.Obligati,c.2.
Rebaptizatio. Vide ſupra Baptiſmus.
Reclamare contra profeſsionem ob metum, quando poſt quinquennium liceat,p.2. Monial. c.1.
Reclamationem contra actus nullitatem, an poſsit Princeps prhoibere, p.1.c.35.in fine.
Recurrens ad Curiam Romanam. Vide Curia.
Recurrens ad Curiam ſæcularem ab Eccleſiaſtica, p. 2. Curia,c.7. & verbo, Iuriſdictio,c.8.& 18.
Reincidentialis abſolutio, à quo dari poſsit, par. 1. cap. 25.
Reincidentia in idem crimen reticita, an reddat diſpenſationem, & abſolutionem ſubreptitiam, p.1. c. 20. differ. 11.
Remuneratoria donatio, vide Donatio.
Regulares Prælati numerum familiæ in ſuis Conuentibus augentes, p.2.Religioſi,c.2.
Religioſi electio ad prælaturam extra ſuum Monaſterium eſt illicita, p.2. Electio,cap.9.
Religioſum habitum dimittentes, p.2. Habitus, c.1. & 2.Item Religioſi habitum profanum geſtantes, vide ibid. cap.3.
Religioſi militares an propriè dicantur Religioſi; an matrimonium ratum dirimatur per ingreſſum religionis Militaris,p.2. Matrim. c.4.
Religioſi priuilegiati à quibus caſibus,& cenſuris poſſint abſoluere, p. 1. c.24. §. reſpon. ſexto, & c. 25. in princ.
Religioſi tranſeuntes ad aliam religionem, & Prælati eos admittentes,p.2. Religioſi,c ap.4.
Religioſi fugitiui,& Prælati eos non requirentes,p.2.Religioſi, c.5.

Reli-

Religioſi Romam accedentes ſine licentia competenti, p. 2. Religioſi, c. 7.
Religioſi delinquentes extra Clauſtra, & Superiores ipſorum eos non coercentes, p. 2. Religioſi, c. 8.
Religioſi enormitatibus ſe immiſcentes, p. 2. Religioſi, cap. 9.
Religioſus nihil poteſt ſuum dicere, p. 2. Munera, c. 10. §. quod autem hic.
Religioſi reſtitutiones, vel legata impedientes, vel ſibi ipſis procurantes cum præiudicio aliorum eccleſiaſticorum, p. 2. Religioſi, cap. 10.
Religioſus an fieri poſſit ille qui eſt criminoſus, vide Criminoſus.
Religioſas domos ſine licentia erigentes, vel mutantes, vel dimittentes, p. 2. Religioſi, c. 1.
Religionem non approbatam profitentes, p. 2. Religioſi, cap. 3.
Religioſum peregrinum ſine patentibus accedentem Regulares excipientes, p. 2. Religioſi, c. 6.
Religioſus proprietarius, p. 2. Religioſi, cap. 11. & cui acquirantur comparata per Religioſum proprietarium, ibi, & verb. Apoſtaſia.
Religioſorum eiectio illegitima, p. 2. Religioſi, cap. 12.
Religioſi legitimè eiecti emendationem non procurantes, p. 2. Religioſi, c. 13.
Religioſos ſuos eiectos, vel fugitiuos Prælati non requirentes, vt redeant; vel eoſdem emendatos non recipientes, p. 2. Religioſi, c. 14.
Religioſorum electiones, p. 2. Electio.
Religioſi laici non poſſunt ad ordines promoueri, p. 2. Ordo, c. 12.
Religioſi Apoſtatæ quas pœnas incurrant, p. 2. Apoſtaſia, c. 2 & cui acquirantur comparata à Religioſo Apoſtata, ibi in fin.
Religioſi exempti an poſſint ſe ſubijcere Epiſcopo, p. 1. c. 24. §. Sed quæres.
Religioſi Apoſtatæ non poſſunt ad ordines promoueri, p. 2. Ordo, c. 12.
Religioſi inualidè Profeſſi non poſſunt ad ordines promoueri, p. 2. Ordo, c. 11.
Reliquias Sanctorum de loculis extrahentes, vel diſtrahentes, vel teſtimonium facientes de eiſdem, p. 2. Reliquiæ, cap. 1.
Remiges Chriſtiani in triremibus Turcarum contra Chriſtianos an peccent, p. 2. Arma, c. 8.
Renunciare Prælaturæ Regulari qualiter poſſit Prælatus, p. 2. Electio, c. 13.
Renunciare ſtatui Clericali qualiter quis poſſit, par. 2. Apoſtaſia, c. 4.
Renunciare officio qualiter quis poſſit, ibi.
Repetundarum crimen, p. 2. Munera c. 4.
Repræſaliæ ſunt ſpecies belli, & à quo concedi poſſint, p. 2. Repræſaliæ, c. 2.
Repræſalias, vel bellum, inferens diffidatione non præcedente, p. 2. Repræſaliæ, cap. 2.
Repræſalijs abutentes contra Eccleſiaſticos, par. 2. Repræſaliæ, c. 1.
Repudians legatum, vel hæreditatem delatam Eccleſiæ, in quas pœnas incurrat, par. 2. Vſurpatio, cap. 1.
Repulſum ſe nouerit, eſt canon latæ ſententiæ, par. 2. Miſſa, c. 2.
Reſeruata non cenſetur cenſura monenti, quando ipſo iure incurritur poſt monitionem, p. 2. Iudex, c. 2.
Reſeruatio cenſuræ tollitur, ſi delinquenti fuerit conceſſa prorogatio moræ, vel remiſſio pœnarum, p. 2. Maieſtas, c. 2. in fin.
Reſeruatio caſus an procedat etiam in delicto metu commiſſo, p. 1. c. 18. in fine: & an procedat contro ignorantem ipſam reſeruationem, p. 1. c. 15. ampliat. 3. & an ſit propriè pœna, ibid.
Reſidentiam Epiſcopi non facientes, & Coepiſcopi eos non denunciantes, part. 2. Reſidentia, cap. 1.
Reſidentiam non facientes Parochi, & alij curam animarum habentes Epiſcopis inferiores, p. 2. Reſidentia, cap. 2.
Reſidentiam Canonici, vel Præbendati non facientes in loco Eccleſiæ, vel Choro non interuenientes, p. 2. Reſidentia, c. 3.
Reſidentiam non facientes Clerici tempore ordinationis alicui Eccleſiæ ab Epiſcopo adſcripti, p. 2. Reſidentia, cap. 5.
Reſidere, vel intereſſe Choro coadiutores omittentes, p. 2. Reſidentia, c. 4.
Reſignantes, ſeu dimittentes beneficia curata ad fauorem alterius, contra iuramentum in Curia Romana præſtitum de reſidendo, & per ſe deſeruiendo, p. 2. Reſignatio, c. 1.
Reſignationem admittentes contra formam Bullæ Pij V. p. 2. Reſignatio, c. 2.
Reſignationem beneficij fieri procurantes per iniuſtam carcerationem beneficiati, par. 2. Reſignatio, cap. 3.
Reſignationes, & ſuper eis prouiſiones à Sede Apoſtolica factas non publicantes, part. 2. Reſignatio, cap. 4.
Reſignatio metu extorta an ſit nulla, p. 2. Reſignatio, cap. 3.
Reſignatio an poſſit fieri ad fauorem in Manibus Ordinarij, p. 2. Reſignatio, c. 2.
Reſignare ſibi an poſſit procurator conſtitutus ad reſignandum, p. 2. Ambit. c. 10.
Reſignare beneficium an poſſit inhabilis, vel irregularis, p. 1. c 30. in fine.
Reſtitutio bonorum incertis debita, ſi procuretur à Religioſis ſibi applicari, quas pœnas incurrant, par. 2 Religioſi, cap. 10.
Reſtitutio integralis an dicatur facta, ſi deficiat etiam in vno ouo, p. 2. Vacantia, c. 3. not. 3. & ibi an ſufficiat condonatio, vel cautio.
Reſtitutio de bonis incertorum poteſt pro libito cuilibet pauperum fieri à debitore, par. 2. Religioſi, cap. 10.
Retrotrahitur effectus pœnæ incurſæ per declaratoriam, p. 1. cap. 6.
Reualidare titulum beneficij quis poſſit, p. 1. c. 30. §. ad de quod: & titulum penſionis quis poſſit reualidare, p. 1. c. 31. §. quæro tertio.
Reualidatio actus qualiter, & à quo fieri poſſit, p. 1. c. 35. q. 2. 3. & 4.
Reus conuentus negans crimen, & abſolutus: an euitet in foro conſcientiæ pœnam, p. 1. c. 30.

Ritus

Ritus Eccleſiaſticos pro libito mutari poſſe aſſerens, p. 2. Ritus, c. 1.
Ritum Latini, vel Græci in ſua ordinatione mutantes, p. 2. Ritus, c. 2.
Ritum Breuiarij mutantes, p. 2. Ritus, c. 3.
Romanæ Eccleſiæ ſtatum inuadentes, aut detinentes, vel eius ſupremam temporalem Iuriſdictionem vſurpantes, vel perturbantes, part. 2. Romana, cap. 1.
Romæ an poſſit iuriſdictio voluntaria ab aliquo Prælato exerceri in ſuum ſubditum, p. 1. c. 20. §. dicend. ſecundo.
Romanam ad Curiam recurrentes, vide Curia.
Romanæ Eccleſiæ ſtatus temporalis quis dicatur, p. 2. Munera, c. 7. in fine.

S

SAcerdos non approbatus an poſſit abſoluere à venialibus, & ab excommunicatione minori, p. 1. c. 24. §. ampliant tertio.
Sacramentalia an validè conferantur ab eo, qui in talibus circumſtantijs non habet legitimam facultatem, p. 2. Baptiſ. c. 3. 5. nota quod quamuis.
Sacramentalem formam, vel benedictionem iterans, ſuper eadem materia. p. 2. Sacram. c. 3.
Sacramentalium formam an poſſit Epiſcopus alterare, p. 2. Monialis, c. 3.
Sacramentum Baptiſmi, vide Baptizans.
Sacramentum Ordinis iterantes, p. 2. Ordo, cap. 30.
Sacramenta alienis Parochianis miniſtrantes, p. 2. Parochialia, c. 1. & verb. Sacramen. c. 4.
Sacramentum pœnitentiæ inter abſentes perfici poſſe aſſerens, pœnas incurrit, par. 2. Sacramentum, cap. 1.
Sacramentum Confeſſionis, vel Communionis annuæ omittentes, p. 2. Sacramentum, c. 2.
Sacramentalis forma, ſeu benedictio, quando poſſit iterari, par. 2. Sacram. c. 3.
Sacramentalium nullitatem an Papa poſſit ſupplere ſolo verbo, p. 2. Sacram c. 3.
Sacrilegium committentes, part. 2. Sacrilegium, cap. 1.
Sacrilegium exercentis Iuriſdictionem laicalem contentioſam in loco ſacro, p. 2. Sacrileg. c. 2.
Sacrilegium ſpoliantis Eccleſias cum effractione, p. 2. Sacrilegium, c. 3.
Sacrilegium contra auferentes ornamenta, vel lapides Eccleſiarum Vrbis Romæ, part. 2. Sacrileg. cap. 4.
Sacrilegium celebrantis in Eccleſia polluta, p. 2. Sacril. cap. 5.
Salem exterum ementes in ſtatu emporali Eccleſiæ Romanæ, p. 2. Sal, c. 1.
Salutatio Principis an habeat vim abſolutionis à pœnis, p. 1. c. 42.
Sanctum Officium, vide Inquiſitio.
Sanguinis ſententia quando reddat irregularem, p. 2. Iudex, c. 2.
Satisfactio ſi prærequiratur ad abſolutionem, impotens quomodo abſoluatur, par. 2. Iuriſdictio, c. 14.
Schiſma quid, eiuſque pœna, p. 2. Schiſma, c. 1.
à Schiſmaticis promoti ad ordines, vel beneficia, par. 2. Schiſma, c, 2.
Scriptura in proniſionibus quando neceſſaria, p. 2. Gratia, à c. 1. ad 7.
Scienter operanti pœna impoſita, procedit etiam contra operantem ex ignorantia iuris, part. 2. verb. Intruſus, num. 7. cap. 1. Sed contra, vide part. 1. cap. 15.
Secreta Sacri Conſiſtorij reuelantes, par. 2. Secreta, cap. 1.
Secreta, vel alia in perniciem Chriſtianitatis reuelantes infidelibus, vel hæreticis, part. 2. Secreta, c. 2.
Secretum Confeſſionis, vide Sigillum.
Secretum Conſiſtorij, vide Conſiſtorium.
Secretum, quod dicatur, p. 2. Inquiſitio, c. 6.
Se ipſum offendens, aut occidens, p. 2. Manus, c. 1.
Sententia definitiua abſolutoria tollit infamiam facti, p. 1. c. 34. in fin. & c. 31.
Sententiæ promulgatoriæ, & declaratoriæ differentia, p. 2. Cenſura, c. 1. & 2.
Sententiam Sanguinis proferens ſecuta morte, aut mutilatione, irregularis efficitur, p. 2. Iudex, c. 2.
Sententia excommunicati an ſit valida in foro conſcientiæ, p. 2. Iudex, c. 2.
Sententia cenſuræ nulla pro foro interno, an ſit ſeruanda, p. 1. c. 22. differ. 5.
Sententiæ latæ verba quæ ſint, & quæ ferendæ ſententiæ, par. 1. c. 3.
Sententia quę tranſiuit in rem iudicatam, reuocari procurans, p. 2. Sententia, c. 1.
Sententia contumacialis non infamat, p. 1. c. 33. §. limita quod.
Sententia per ſordes lata, an ſit nulla, par. 2. Munera, c. 4. 5. & 6.
Sepelientes in loco Sacro tempore interdicti, vel aliàs excommunicatos, vel interdictos, vel vſurarios manifeſtos, p. 2. Sepultura, c. 5.
Sepeliri an quis poſſit in Eccleſia polluta, p. 2. Sacrilegium, c. 5.
Sepulturæ transferendæ cauſa cadauer communue is, p. 2. Sepultura, c. 1.
Sepulturam in ſuis Eccleſijs inter viuos eligi ab aliquo vel non mutari procurantes, part. 2. Sepultura, cap. 3.
Sepultura Chriſtiana ſi hæreticis, vel eorum credentibus, receptatoribus, defenſoribus, vel fautoribus fuerit impertita, p. 2. Sepultura, c. 4.
Sepulturæ Chriſtianæ ſi infideles tradantur, p. 2. Sepultura, c. 6.
Sepultura priuatur cadauer, quod comminutum fuit, vt aliò transferretur, p. 2. Sepultura, c, 2.
Sepultura priuatur, qui moritur ſine confeſſione, vel communione annua, p. 2. Sacramentum, c. 2.
Sepultura priuatus ipſo iure, an ab ea ſit arcendus à Parocho propria authoritate, & quid ſi ſigna contritionis edidit, p. 2. Sacram. c. 2.
Sepulturæ Eccleſiaſticæ priuatio pœnalis qualiter obliget, p. 1. c. 41.
Sepulturæ Chriſtianæ quando tradendus peccator, qui ſigna edidit contritionis moriens, par. 2. Concubi-

cubinatus, cap.1.num. 5.
Sepultura caret eo ipſo moriens ex Duello, p. 2. Duellum. c.1. & 3.
Sepultura eccleſiaſtica careant Incendiarij,p. 2. Incendiarij, c 1.
Sepulturæ Eccleſiaſticæ iure priuatur locus, in quo eſt ſepultus hæreticus, part. 2. Hæreſis, capit. 1. num. 8.
Sepulturæ incendiarij,vel raptoris,aut violatoris Eccleſiarum, quando Clerici aſſiſtere non debeant, p.2. Incendiarij, c.2.
Sepultura priuatur mortuus in torneamentis, vel agitatione ferarum, p.2. Ludus, c.2.& 3.
Sepultum cadauer an poſſit exhumari, & transferri, p. 2.Sepultura, c.2.
Sepultum cadauer quando exhumandum,p.2.Sepultura, c. 5.& 6.
Sequeſtrantes Iuriſdictiones, vel fructus, aut prouentus ad Eccleſiaſticos pertinentes, par. 2. Sequeſtrans, cap. 1.
Sequeſtrantes depoſita Eccleſiarum, par. 2. Depoſita, cap.1.
Sequeſtrationem beneficij, vel fructuum ab Ordinario fieri impedientes, aut factam vioalntes, p.2.Sequeſt. cap.2.
Seruituti ſubijciens Chriſtianum, aut aliàs eum iniuſtè detinens, aut bonis ſpolians, part. 2. Sequitus, cap 1.
Seruus alienus ad ordines promotus, par. 2. Seruus, cap. 2.& an, & quando in ſeruitutem reddendus. Ibidem.
Seu, dictio inter duas pœnas, an ſit copulatiua, vel alternatiua, p.2. Camera,c.2.
Sexus mutatio an irritet profeſſionem, p.2. verb.Religioſus, c.12.
Sigillum Confeſſionis Sacramentalis violantes, par. 2. Confeſſio. cap 4.
Signa contritionis quæ dicantur ſufficientia in moriente,p.2. Concubinatus, c.1.n.5.
Simonia ſuper quacunque re ſpirituali, p. 2. Simonia, cap.1.
Simonia ſuper Eccleſijs, Monaſterijs, vel Beneficijs realis contracta, p.2. Simon. c.2.
Simonia ſuper beneficijs confidentialis, p.2. Simonia, cap.3.
Simonia in examine ad Parœcias, part. 2. Simonia, cap.4.
Simonia procurantis beneficia in Curia Romana, vel pro ignorantibus, cum intentione ſuper eis cum promiſo contractandi,vel pro ſe, vel pro alijs cum oblatione penſionis; vel pro alijs cum ſpe conſequendi præmium temporale, part. 2. Simonia, cap.5.
Simonia ſuper beneficijs, Tumorum lucra dando, vel recipiendo, p.2. Simonia, c.6.
Simonia ſuper electione Papæ, part. 2. Simonia, cap.7.
Simonia ſuper iure patronatus, vel præſentatione, p. 2. Simon c.8.
Simonia in ordine recipiendo, ſeu conferendo, p. 2. Simonia, c.9.
Simonia ſuper religionis ingreſſu, part. 2. Simonia, cap.10.
Simonia ſuper Indulgentijs, vel facultate abſoluendi à reſeruatis, aut priuilegijs circa interdictum, vel Baptiſmum,p.2. Simon.c.11
Simonia ſuper ſepulturæ electione, par. 2. Sepultura, cap.3.
Simonia officialium Sacræ Pœnitentiariæ,p.2.Munera, cap.2.
Simonia ſuper diſpenſatione matrimoniali, p. 2. Simonia, c.14. & verb. Munera, c.3.
Simonia ſuper datis, & promiſſis,pro Gratia, vel iuſtitia obtinenda in Curia Romana, par. 2. Simonia, cap.15.
Simonia ſuper penſionibus, p.2.Simonia, c.16.
Simonia an excuſetur ob paruitatem materiæ, p. 2. Simon. c.1.
Simonia an excuſetur ignorantia, p.2. Simonia, c.2.n. 6.& quis cum ignorante diſpenſet,ibi, num.9. §. ſed quæres.
Simonia an purgetur regula de triennali,p.2.Simonia, c.2. nu.2.
Simonia an purgetur per Papæ diſpenſationem, ſeu licentiam, p.2, Simonia,c.2.in fin.
Simoniæ pœnæ an euitentur per clauſulam, ſaluo, & reſeruato Papæ conſenſu, p.2.Simon, cap.2. in fin.& cap.5.in fin.
Simonia an inducat pœnas,ſi quis beneficium adeptus eſt de facto, non de iure, id eſt ſine titulo colorato, p.2. Simonia, c.2. §.limita.
Simonia realis contracta quando dicatur,p.2.Simonia, c.2. ante finem.
Sit infamis, an ſit latæ ſententiæ, p.2. Medici, c.1.§. de pœna autem.
Sit ligatus, eſt canon latæ ſententiæ, p.2.Inquiſitio,c.3. n.1. in fin.
Sit ſuſpenſus, eſt canon latæ ſententiæ, par. 2. Miſſa, cap. 3.
Sit iunctum participio præteriti temporis, eſt canon latæ ſententiæ, par. 2, Miſſa, cap.3.& verb. Oblatio, cap.1.
Societatis Ieſu Inſtitutum impugnantes, vel mutari procurantes,p.2. Societas, c. 1.
Sodomiæ crimen, & pœnæ,p.2. Sodomia, c. 1.
Sordes officialium munera accipientium, vide verb. Munera.
Sortes in electione eccleſiaſtica non debent interuenire, p.2. Elect. cap.2. & plura de ea re,par.2. Sortes, cap.1.
Spe facilioris diſpenſationis matrimonium inceſtuoſum contrahens, tenetur explicare ſpem, ſeu intentionem, p.2, Matrimon. c.5.
Spoliatio quid importet, p.2. Sacrilegium, c. 3.
Spolium eccleſiaſticum defraudantes, vide verbo, Vacantiæ.
Sponſalia ſecundò contrahens primis legitimè non diſſolutis, p.2, Sponſalia,c 1.
Sponſiones facientes ſuper vita vel morte Papæ,vel electione Papæ, vel promotione Cardinalium, par. 2. Sponſio,c.1.
Sponte comparens, & deprecans,an excuſetur à pœna,

Digitized by Google

na, part. 1. cap. 13.
Statuta, vel conſuetudines iniquas iurari faciens, aut iurans obſeruare, p. 2. Iurament. c. 1.
Statuta faciens, vel obſeruans contra libertatem eccleſiæ, p. 2. Lex, c. 2.
Stellionatus crimen an incurrat vſurpans officium publicum, ſeu iuriſdictionem, quam non habet, par. 2. verb. Abſolutio, c. 2.
Sterilitatis poculum præbentes, part. 2. Poculum, cap. 3.
Stolam geſtet Secerdos, Communionem ſumens, in modum crucis, p. 2. Miſſa, c. 4.
Studia ad quæcunque accedentes Religioſi ſine licentia, p. 2. Studia, c. 1.
Studia ad legum, vel medicinæ accedentes Religioſi, p. 2. Studia c. 2.
Studijs legum, vel medicinæ vacantes Clerici ſæculares, p. 2. Studia, c. 3.
Studijs iuris ciuilis, vel medicinæ incumbentes Religioſi habitu dimiſſo, & Doctor, ſeu Magiſter ſcienter eos docens, vel in ſchola retinere præſumens, p. 2. Studia, cap. 4.
Stuprum, eiuſque pœnæ, p. 2. Stuprum.
Stylus Curiæ an faciat ius vbique, p. 2. Clauſura, c. 2. lim. 2.
Sua terra qualiter dicatur, part. 2. Iniuria, c. 3. n. 4.
Suorum, ſeu coniunctorum nomine, qui contineantur, p. 2. Cenſura, c. 19.
Subditi an poſſint ſe retrahere ab obedientia ante declaratoriam pœnæ priuationis Prælaturæ incurſæ, p. 1. c. 7.
Subditus qualiter eſſe quis debeat quo ad abſolutionem vel diſpenſationem obtinendam, p. 1. c. 20. diff. 10. & c. 3. §. dico ſexto.
Subiaceat, eſt canon latæ ſententiæ, part. 2. Iudex, cap. 2.
Subiaceat, verbum, eſt aliquando ferendæ ſententiæ, par. 2. Cenſura, cap. 15. Regulariter eſt latæ ſententiæ, par. 2. Iniuria, cap. 2. & verb. Miſſa, cap. 3. num. 4.
Subijcit, eſt canon latæ ſententiæ, part. 2. Monialis, cap. 1.
Sub pœna, &c. non eſt latæ ſententiæ, p. 1. c. 3.
Subreptio in prouiſione Papæ, vel Ordinarij, an vitiet, p. 2. Gratia, c. 8.
Subreptio an dicatur falſitas, p. 2. Gratia, c. 8.
Subreptio, quas pœnas inducat, part. 2. Gratia, cap. 8.
Subreptio, an vitiet in foro conſcientiæ, ſi adſit clauſula vt non poſſit dari de ſubreptione, p. 2. Gratia, cap. 8.
Subtrahatur, an ſit latæ ſententiæ, par. 2. Benefic. cap. 6. not. 4.
Superſtitio, eiuſque ſpecies, & pœnæ, p. 2. Superſtitio, cap. 1.
Suſceptores, p. 2. Ludus, c. 4.
Suſpectus de hæreſi, quas pœnas incurrat, p. 2. Hæreſis, cap. 4.
Suſpendendus eſt ad tempus is, qui diſpenſatur ſuper irregularitate incurſa, ob vſurpationem Ordinis, vel violationem cenſuræ, p. 2. Ordo, cap. 32. limit. 3.
Suſpenſionis cenſura, an poſſit ferri in Abbatiſſam, vel Laicum, p. 2. Monialis, c. 2.
Suſpenſio ab officio Abbatiſſæ, an ſtatim obliget in conſcientia, p. 2. Monialis, c. 2.
Suſpenſio pœnarum, ſeu cenſurarum Eccleſiaſticarum quotuplex, p. 1. c. 25.
Suſpenſio abſolutè lata, an cenſeatur ab officio tantum, vel etiam à beneficio, p. 2. Curia, c. 4. not 1. & verb. Vſura, c. 7.
Suſpenſio à beneficijs, an intelligatur de omnibus, p. 2. Gratia, c. 2. aduert. ſecundo.
Suſpenſio à Sanctiſſimo Corpore, & Sanguine Chriſti, quænam ſit cenſura, p. 2. Miſſa, c. 3.
Suſpenſio perpetua, vel multum diuturna, qualiter ferri poſſit ab Epiſcopo, p. 1. c. 27.
Suſpenſio à quo poſſit abſolui, p. 1. c. 24. §. amplià quarto.
Suſpenſio quandoque ſignificatur nomine excommunicationis, p. 2. verb. Concilium, c. 2.
Suſpenſio ab officio, an ſit ab officio ordinis tantùm, vel iuriſdictionis, p. 2. Conſeruatores, c. 1.
Suſpenſionem ad tempus latam incurſam violantes, irregularitatem incurrunt, pa. 2. Alienatio, cap. 2. & Cenſura, c. 2.
Suſpenſionem ab officio Clerici violantes celebrando, vel coram ſe celebrari faciendo, par. 2. Cenſura, cap. 15.
Suſpenſio ab Officio Epiſcopali, an impediat iuriſdictionem, aut poſſeſſionis adeptionem, p. 2. Epiſcopus, c. 1.
Suſpenſionem à poteſtate prouidendi de beneficijs violans, p. 2. Cenſura, c. 16.
Suſpenſionem à beneficio violans, ſe ingerendo, par. 2. Cenſura, c. 7.
Suſpenſionis nomen quandoque interdictum denotat, p. 2. verb. Cenſura, c. 2. Quandoque ſignificat excommunicationem, par. 2. verb. Concilium, c. 2. & verb. Miſſa, c. 3.
Suſpenſus perpetuò ſi celebret, an fiat irregularis, par. 1. cap. 37. & an amittat beneficium, part. 1. cap. 27.
Suſpenſus ſit, eſt latæ ſententiæ, part. 2. Monialis, cap. 2.
Suſpenſio ab officio, an impediat iuriſdictionem, vel poſſeſſionem, aut titulum beneficij obtinere, p. 2. Epiſcop. c. 1.

T

Taurorum agitatio, vide Ludus.
Temeritas punita, an intelligatur de dolo, vel lata culpa, p. 2. Cenſura, c. 2. declar. 3.
Tempora ordinationum, p. 2. Ordo, c. 14.
Temporis curſu an ceſſet pœna commiſſa, part. 1. cap. 26.
Tempus longum quod nam dicatur, par. 2. Vſurpatio, cap. 2.
Tempus continuum, vide Annus continuus.
Tempus etiam pro forma aſſignatum an currat impedito, p. 2. Reſignatio, c. 4.
Teneantur reddere, obligationem importat etiam in fo-

foro conſcientiæ, p.2. Munera, cap 8.
Tergiuerſationis crimen, p.2. Accuſator, c.3.
Terminus an debeat expectari, ad incurrendam pœnam ſententię, ſi quis ita ſe arctauit, vt iam non poſſit parere, p.1.c.14.
Termini prorogatio an ſuſpendat cenſuram, p.1. c.25. §. quartus modus.
Termino pœnæ effluxo, an ea pœna ceſſet ipſo iure, p. 1.cap.26.
Terra alicuius, vel ſua, qualiter dicatur, par.2. Iniuria, c.3. nu.4.
Territorij pœna quando afficiat delinquentē, p.1.c.26.
Teſtamenta, ſeu vltimas voluntates exequi negligentes, p.2. Teſtamenta, c.1.
Teſtamenti nullitas ob inhabilitatem perſonæ quomodo ſanetur, p 1 c.39. § vnde ſequitur.
Teſtamentum inteſtabilis an ſit nullum in foro conſcientiæ, p.1. cap.39.
Teſtimonij cauſam fingens, ob quam Iudex mulieris examinandæ domum accedat, p.2. Teſtimonium, c.1.
Teſtis falſus an teneatur ad reſtitutionem pœnæ, quam reus euaſit, p 1. c.37.
Titulus beneficij an poſſit præſcribi, vide Præſcriptio.
Titulum beneficij an teneatur quis probare, inquirente Ordinario, p.2. Intruſus, c.4.
Titulus coloratus cum communi errore tribuit iuriſdictionem fori Sacramentalis, par. 2.verbo Abſolutio, c.2. §.amplia, & part. 1. cap. 6. §.limita, & §. & amplia.
Titulus quando dicatur coloratus, par. 1. cap.6. circa finem.
Titulo colorato manente, an acta ſint valida, p.1. c.6. loco cit & c.28.
Titulum beneficij reualidare quis poſſit, p.1.c.30.§. adde quod. Et quid de titulo penſionis, p.1. cap.31. §. quarto tertio.
Tonſura prima, vide Ordo.
Tonſura prima an veniat nomine ordinis in odioſis, p. 2. Ordo, cap.4. & c. 16. §. Aduertendum ſecundo; & cap. 26. & verbo Simonia, capit. 9. Amplia primo.
Tonſuram conferens alieno ſubdito, p.2. Ordo, cap. 16. nu. 6.
Torneamenta agentes. vide L[illegible]us, c.3.
Tractatus conſultiui, & pacti[illegible]les de electionibus faciendis, an ſint liciti, par. 2. Ambitus, 1. 2. 8. & 10.
Traditio Apoſtolica, an relaxari poſſit à Papa per diſpenſationem, p.2. Confeſſio, c.3. in fin.
Traditiones Apoſtolorum aliquæ non fuerunt vniuerſaliter vbique poſitæ, p.2. Confeſſio, cap.3.
Trahentes Eccleſiaſtici Eccleſiaſticos ad Curiam ſæcularem, p.2. Curia, cap.3. & Iuriſdictio, c.7. 8. & 9. de Eccleſiaſticis conſentientibus ſe trahi, dict. c. 7. §.aduerten. 1.
Tranſmarinam peregrinationem aſſumentes ſine licentia Papæ, p.2. Peregrinatio.
Treuga, qualiter à pace differat, p. 2. Arma, c.6.
Tridentini Decreta, an omnia ſint à Papa recepta, p. 2. Munera, cap.3.
Tridentinum Concilium gloſſare illicitum, p.2. Interpretatio, c.1.
Triennalis regula an reualidet titulum ſimoniacum, p.2. Simonia, c. 2. nu.2.
Triennalis regulæ vigore, an reualidetur titulus beneficij nullus in perſona inhabili ad beneficia, p.1. c.30.§. quarto quarto; & quid de priuato ipſo iure. vide ibid. & quid de penſione, an reualidari poſſit eius reſeruatio per hanc regulam: & an iuuet ad fructus acquirendos, quibus quis priuatus ipſo iure exiſtit. p.1. cap 32. §. quarto quinto.
Triremium pœna hodie ſucceſſit in locum deportationis, ſeu damnationis in opus publicum, p.2. Miſſa, cap. 5. & etiam liberatus poſtea remanet irregularis ibid & p.1.c.33. §.quinto modo.
Turnorum lucra prohibita, p 2. Simonia, c.6.
Tutorem Clericum nemo poteſt relinquere teſtamento, p.2. Immun. c.3.
Tutor, & curator an poſſit fieri Clericus, vel Religioſus, p.2. vet. Tutor, c.1.

V

VAcantium Eccleſiarum, vel piorum locorum fructus, vel bona vſurpantes, ſeu occupantes quicunque, p 2. Vacantia, cap. 1.
Vacantium Eccleſiarum, vel piorum locorum bona præſumentes occupare per vſurpationem iuriſpatronatus, ſeu cuſtodiæ in eiſdem, & ad hæc clerici cooperantes, p.2. Vacantia, c.1.
Vacantium Eccleſiarum ſæcularium, vel Regularium bona, Clerici earundem vſurpantes, par. 2. Vacantia, cap.2.
Vacantium beneficiorum bona occupantes Patroni, vel Cuſtodes eorundem, p.2. Vacantia, c.4.
Vacantium beneficiorum in Eccleſijs ſuis fructus annales occupantes prætextu conſuetudinum, vel priuilegiorum, par.2. Vacantia, c.5.
Vacantium beneficiorum, ſeu Eccleſiarum fructus, vel bona eccleſiaſticorum defunctorum ad Cameram Apoſtolicam pertinentia occupantes, par. 2. Vacantia, cap. 6.
Valorem beneficiorum falſum exprimentes, par. 2. Valor, c. 1.
Vaſalli caducitatem qualiter incurrant, & qualiter excuſentur, par. 1.c. 12. & 13.
Vectigalia noua imponentes, vel augentes, p. 2. Vectigalia, c 1.
Vectigalia imponens Clericis, par.2. Immunit. cap.4.
Vel, dictio inter pœnas diuerſas appoſita, an intelligatur copulatiuè, vel disiunctiuè, par. 2. Camera, c.2.
Vel, dictio, poſt genus, an ſit coniunctiua, vel alternatiua, par. 2. Clauſura, c. 4. in fin. & par.2. Arma, cap. 8.
Velum conſecrationis Monialis, vide par. 2. Monialis, cap. 3.
Venialia peccata, an ſint neceſſariò confitenda, p.2. Sacram. cap. 2.
Veneficium, par. 2. Poculum, c.4.
Veneficum poculum præbentes, p.2. Poculum, c.4.
Verba intelligi debent cum effectu, par.2. Conclaue, cap.2. §. nota etiam.
Verba in dubio intelligi debent eſſe ſententiæ ferendæ, & non latæ, p. 1.c.3.

Ve-

Veſtis. vide Habitus.
Vicarius,an veniat nomine Epiſcopi,par. 1. c.4.5. reſpon. tertio.
Vicarium exercens in aliqua diœceſi ſine licentia,par. 2.Epiſcopus,cap.4.
Vicarius Capitularis, an poſſit dimiſſorias concedere, p.2.Ordo,c.19.& quid de Vicario Apoſtolico.Ibid.
Vicarius Generalis, quando ſit neceſſario deputandus,p.2. Epiſc.cap.4.
Victualia ad Vrbem, vel ad Curiam deferri prohibentes, vel de Statu Eccleſiaſtico extrahentes, p.2. Annona.
Victualia ad inimicos fidei deferentes,p.2.Arma, c. 3. & ſeqq.
Violatores Eccleſiarum,p.2 Incendiarij,c.1.
Virginum Sacrarum violatio, vel fornicatio, par. 2. Monialis,c.3.
Virgo communiter reputata, an pro virgine ſe gerere poſſit,p.2.Monialis,c.3.
Vis publica,vel priuata quale ſit crimen, pa.2.Arma, cap. 10.
Viſitatio Monialium à quibus,& qualiter fieri debeat, p.2.Viſitatio,c.1.
Viſitationem Monialium impedientes, par. 2. Viſitatio, cap. 1.
Viſitationis occaſione procurationem in pecunia numeratam percipientes,aut munera,aut procurationem à non viſitatis, p.2. Viſitatio, c.2.
Vita durante relictum dicitur perpetuum, par.2.Alienatio, cap.5.& Miſſa, c.1.
Viuentis beneficium conferens, vel procurans, par. 2. Ambitus, c. 10.
Viuæ vocis oracula hodie ſublata, p. 2.Gratia, c.1.
Vltima voluntas.vide Teſtamenta.
Vltramontani qualiter in Italia ordinari poſſint, p. 2. Ordo, cap.17.
Vnire beneficia ſecularia Eccleſię regulari,an,& quando hoc poſſit Epiſcopus, p. 2. Alienatio, cap. 1. §. quintus caſus.
Vniuerſitatis bona qualiter alienari poſſint, par. 2.Alienatio, c.10.
Vniuerſitas,an contineatur nomine perſonæ. vide ſupra verbo, Perſona.
Vniuerſitas qualiter dicatur delinquere, p.1. cap. 40: & an poſſit excommunicari,& qualiter ſinguli de vniuerſitate excommunicati declarari poſſint, par. 1. cap. 43. not. 2.
Vota Religioſorum de non acceptanda,vel procuranda Prælatura extra ſuum Ordinem,an durent etiam poſt dimiſſionem ab Ordine,ſeu Religione, par.2. Religioſi,c.4. nu.13.
Vota annexa conditioni, an cenſeantur abſoluta, p.2. Religioſi, cap.4. nu.13.
Votum religionis intrandæ, quando quis exequi non teneatur,p.2.verb.Obligatio,c.2.ampl.3.
Vota quinque Papæ reſeruata commutantes,p.2.Vota, c.17. & ibi quænam illa ſint.
Vocis actiuæ, vel paſſiuæ priuatio, quid, & quomodo obliget, & à quo diſpenſari poſſit, par. 1. cap.29.& quid requiritur, vt Canonicus habeat vocem in capitulo, p.2. Beneficium, c.6.
Vſura, & vſurarij pœnæ, p.2. Vſura,c.4.
Vſurarij hæredes, & complices, p.2. Vſura,c.2.
Vſurarium manifeſtum admittentes ad communionem Altaris, vel ad Pœnitentiæ Sacramentum, p.2. Vſura, c.3.
Vſurarium manifeſtum Clerici admittentes ad oblationes, p.2. Vſura,c.4.
Vſurarium manifeſtum tradens eccleſiaſticæ ſepulturæ.p.2. Vſura, c.5.
Vſurariam prauitatem approbantes, ſeu adiuuantes ſtatutis,ſententijs, conſuetudinibus,vel dogmatibus, p.2.Vſura, c.6.
Vſurarijs maniſeſtis locum ad fœnus exercendum dantes, p.2. Vſura,c.4.
Vſurarius ſepeliri an poſſit in ſacro, & an poſſit admitti ad diuina, & ad oblationes, & an eius teſtamentum validum ſit, p.2. Vſura,c.1.
Vſurarius manifeſtus, quis dicatur, an conſuetudo fœnerandi in eo requiratur ad hanc denominationem, & quando dicatur conſuetus, ſeu exercitium facere, p.2.Vſura, c.7.
Vſuras Iudæis quis, & qualiter permittere poſſit, p. 2. Vſura, c.6.
Vſurpans beneficium. vid. Intruſio.
Vſurpantes bona, vel prouentus Eccleſiarum, vel piorum locorum,vel impedientes quominus percipiantur ab ijs, ad quos pertinent, & Clerici conſentientes, p.2. Vſurpatio, c.1.
Vſurpantes Iuriſdictionem Eccleſiarum,vel piorum locorum, p.2. Vſurpatio, c.3.
Vſurpantes Parochialia iura, p. 2. Parochialia,cap.1.
Vſurpare an dicatur, qui furatur, p. 2. Decimæ, c.1. §. nota 2.& Vſurpatio, c. 1.
Vſurpare quis propriè dicatur, part. 2. Vſurpatio, cap.1.
Vſurpare, aut per contractus à iure vetitos acquirere laici procurantes ius patronatus, vel dominium directum in bonis Eccleſiaſticis, & Eccleſiaſtici Laicis ſic bona Eccleſiarum ſubijcientes, par. 2. Vſurpatio, cap. 2.
Vſurpans actum ordinis, quem non habet, p. 2. Ordo, cap. 32.
Vulnerans ſe ipſum,p.2.Manus,c.1.
Vulnerans perſonas Eccleſiaſticas, p.2. Iniuria, cap. 1. & ſeqq.
Vxoricidium,p.2. Homicidium, c.5.
Vxor occiſa à marito, vbi ſepelienda, p. 2. Parricid.

FINIS.

ROMAE, Ex Typographia Franciſci Tizoni. MDCLXXV.
SVPERIORVM PERMISSV.

Catalogus Librorum, qui in Officina Felicis Cæſaretti Romani Bibliopola proſtant.

A Llatij Leonis Grecia Ortodoxa 4. 2.vol. gr.lat. Romæ 1652.
--- De Octaua Synodo Photiana 8.gr.lat.Rom
--- Vindicias Synodi Ephæſinæ 8.gr.lat. Romæ 1661.
--- Stella in natalis Delphini Gallici 4. gr.lat. Romæ 1642.
--- Philo Bizantius de Septem Orbis ſpectaculis 8. gr. lat. Romæ 1640.
--- Apes Vrbanæ 8. Romæ 1632.
--- De Patria Homeri 8. Lugduni 1640.
--- De Simeonibus 4. Pariſijs 1664.
--- Diſſertatio Rhetoricæ 8. Romæ 1635.
--- De Purgatorio Eccleſiæ Orientalis, & Occidentalis 8. Romæ 1655.
--- In Conuiuium decem Virginum Methodis Epiſcopi 8.gr. lat. Romæ 1656.
--- Excerpta Varia 8. gr. lat Romæ 1641.
--- Io.Henricus Hottingerus Conuictus 8.gr.lat. Romæ 1662.
--- De Laudibus Dioniſij Petauij 8. Romæ 1653.
--- In Robertum Creyton 4 Romæ 1674.
--- Opuſcula Greca 4. Romæ 1668.
--- Bennonis Slaui in Spenti Epiſtolam Examen 12. Colon. 1641.
--- De Proceſſione Spiritu Sancti, 12. gr.Romæ.
--- Rhodini Epiſtolæ 12. gr.Romæ.
Ars poetica Alexandri Donati 12.Bononiæ 1659.
Auguſtini Meditationes 4. Romæ.
ArKudius Petrus de Purgatorio 4. gr.lat.Romæ 1631
Apologeticus pro D. Auguſtino 8. 1645.
Auendaño Speculum ſpirituale fol. Romæ 1642.
Baſilica Sancti Petri fol.
--- S.Mariæ Maioris de Angelis fol. Romæ.
--- Lateranenſis Card. Raſponi fol.
Bona Card de Sacrificio Miſſæ 12. Romæ.
--- De rebus Liturgicis fol.Romæ 1671.
Bordonij Octauij Inſcriptiones fol. auguſtæ Perugiæ 1660.
Breuiarium Siriacum fol. Romæ 1624
Bellini Laurentij Guſtus Organum 12. Bononiæ 1665
Brauo Antonius de Beneficijs 8. Romæ 1672.
Barboſa Petrus de Legatis, & Subſtitutionibus fol. Lugduni 1662.
Bullarium Caſinenſe Cornelij Margarini fol. 2.Venet. & Tuderti 1670.
Baronius Franciſcus de Corpore, fol. 2. vol. Panormi 1664.
--- Idem tomus ſecundus.
Breuis notitia Ioſephi Auguſtini, 4.
Cornelius nepos Loccenij, & 8. Holmiæ.
Conſilia Io. Franciſci de Ponte, fol. 2. tom. Geneuæ 1666.
--- Scipionis Rouiti, fol. tomus tertius ſeparat. 12. Neap.1669.
Cæſius Bernardus de Mineralibus, fol. Lugduni, 1646.
Caramuelis Ioan. Teologia fundamentalis, fol.4.tom. Romæ, & Lugduni, 1656. & 1664.
Contonij Antonij Controuerſiæ celebres Chriſtianæ, fol.Venet.1662.
Ceremoniale Epiſcoporum, 4. Romæ, 1651. Carta maiori.
Calendarium Græcum, 4.
Cuiacij Iacobi Paratitla, 12. 4.vol. Pariſijs 1665.
Concilium Tridentinum, 12, Romæ, 1673. cum additione.
Caſimiri Lirica, 12. Romæ.
Ceremoniale Prædicatorum, 8.Neapoli, 1654.
Calatij Marij Concordantiæ Biblioborum Hebraicorum, fol. 4. vol. Hebraico latinum Romæ, 1621.
Concilium Florentinum.4. gr. lat. 2.tom.
Cariophilus Io. Matthæus contra hæreſim, 4.gr. latin. Romæ 1631.
Cohelius Iacobus in Bullam de bono regimine, fol. Romæ 1656.
--- Notitia Cardinalatus, fol.Romæ 1653.
Caſalius Io. Baptiſta de Ritibus Ægiptiorum, 4.Romæ 1644.
--- De Imperio Romano, fol.Romæ 1650.
--- De Veteribus Chriſtianorum Ritibus, fol. Romæ 1615.
Ciantes Ioſephus de Sanctiſſima Incarnatione, 4. Romæ, 1668.
--- Summa D. Thomæ contra Gentiles, fol. Romæ, 1650,
Concilium Tridentinum, 4. Romæ græc.
Dictis Cretenſis, 4. Amſterodami.
Drexellius Ieremias de Iobo, 4. Antuer.
--- Dauid, 12. Antuer.
--- Salomon, 12. Antuer.
--- Daniel, 12. Antuer.
--- Pro domus æternitatis, 4. Colon.
--- Vrbis Phæton, 4. Colon.
--- De Conſcientia hominum, 4. Antuer.
Diana Antonini Reſolutiones morales, par. 2. & 12. folio.
--- Index Operum, fol. Romæ, 1664.
--- Summa, 8. Antuer. 1660.
--- Summa Operum coordinat. 8. Romæ, 1675.
Del Bene Thomæ Tractatus morales, fol. Auenion. 1658.
Diurnale Monaſticum, 4.
Dondinus Guillelmus de Bello Gallico, fol.Romæ.
Examen Quadraturæ circuli, 4. Lugduni, 1654.
Euſtachius de Diuinis Septem Pedani, &c. 8. Romæ, 1660.
Epiſtolæ Sancti Iſidori Peluſiotæ, 8. Romæ 1629.
Euclidis Elementa, fol. Arabicum.
Eſcobar, & Mendoza in Canticum Canticorum. folio Lugduni 1669.
Elogia, & Inſcriptiones Emanuelis Theſauri, 8. Romæ 1667.
Ephemerides nouiſſimæ Maluaſiæ, fol. Mutinæ, 1662
Fenzonius Io. Baptiſta in Statuta Vrbis Romæ, fol. Romæ, 1665.

Fa-

Faſti Mariani, 12. Romæ.
Ferrarij Io Baptiſtæ Heſperides, fol. Romæ 1646.
Fax Linguæ Italicæ, 16.
Formularium Inſtrumentorum Saluſtij Tiberij, 4.
Fagnanus Proſperus in Decretales fol. 6. tom. Romæ 1667.
Grimaldus de Lumine, Coloribus, & Iride 4. Bononiæ 1663.
Gheraldus Marinus de Reſolutione, & Compoſitione Mathematica fol. Romæ 1630.
Gerardus de Vſuris, 4. Bononiæ 1671.
Gadius Iacobus de Scriptoribus fol. tomus ſecundus Lugduni 1649.
Galani Clementis Conciliatio Eccleſiæ Armenæ cum Romana, fol. tomus primus lat. armenum, Romæ.
Grammatica Græca, 8. Romæ. 1608.
— Scipionis Lentuli 16. Romæ, 1647.
Galluccius de Bello Gallico, fol. figuris.
Hoſmanni Gaſparis Apologia pro Galeno 4. Lugduni 1668.
Hiſtoria Famiani Stradæ fol. 2. tom. Romæ figuris.
— Idem Decas ſecunda 8. Romæ, 1650.
— Eccleſiæ Io. Horatij Scoglij, 4. Romæ, 1642.
Hermes Theologicus, 12. 8. vol.
Inſtitutiones Criminales Ioann. Zuffij, 8. Romæ, 1667.
Indicium aduerſus Calumiſtas. 8. grec. Romæ, 1632.
Italia Sacra Ferdinandi Vghelli, fol. tom. 4, 5, 6, 7, 8, & 9, Romæ.
Index Bullarum ſancti Franciſci, 4.
Kircherus Athanaſius de Miſterijs numerorum, 4. Romæ, 1665.
— Hiſtoria Euſtachio mariana, 4. Romæ, 1665.
— De Crucibus, 8. Romæ 1661.
— Prodromus Coptus, ſiue Ægiptiacus, 4. Rom. 1636
Lucretius Carus de Rerum natura, 24. Amſterodami.
Lucidorus Io. Nicolaus de Illegitimis Cleicorum, & Regularium, 4. Peruſiæ auguſtæ 1648.
Locatelli Ceſaris Queſtiones Iudiciariæ, 4. Romæ, 1637
Leuedanus Anton. de Anno Sancto, 8. Toloſæ, 1650.
Latini Latinij Epiſtolæ, 4. 2. tom. Romæ 1659.
Lezanæ Io. Baptiſtæ mare magnum, 4. Romæ, 1647.
Maſculi Lirica. 24. Antuerpiæ.
Moretus de Obſidione, Fontirabiæ, 4.
Magallanus Petrus de Voluntate, Prædeſtinatione, & Trinitate, fol. Vliſſipone, 1669.
— De Scientia Dei, 4. Vliſſipone 1666.
Marinarius Anton. contra Ianſenium de Gratia, 4. Velitris, 1669.
Miſſale Romanum, fol. Romæ, 1667.
— Monaſticum, fol. Romæ 1667.
Monarchia Occidentalis Ioann. Palatij, fo. Venet. 1671 figuris.
Martirologium Hiſpanum Io. Tomayo Salazar, folio 6. tom. 1651.
Maſculi Ioann. Ponderationes Concionales in S. Auguſtinum, fol.
— In S. Ambroſium, fol. Neapoli, 1660.
Macedo Franciſcus à S. Auguſtin. de Clauibus S. Petri fol. Romæ 1660.
Nouum Teſtamentum Arabico Latinum, fol. Romæ 1619.
Nicij Erithræi Opera, 8. 15. vol. Coloniæ 1645.
— Documenta Sacra, 8. Coloniæ 1645.
— Exempla Virtutum, & Vitiorum, 8. Colon. 1645.
— Dialogi Septemdecim, 8. Colon. 1645.
— Epiſtolæ ad diuerſos, 8 Colon. 1645.
— Ad Tirrhenum, 8. Coloniæ, 1645.
De Oñate Petrus de Contractibus, fol. tomus primus, & ſecundus Romæ.
Oroſco Alfonſi Certamen bonum conſummatum, 12. Louanij 1645.
Orationes de Sancto Spiritu. 8. Romæ 1645.
Pappi Alandrini Collectiones Mathematicæ, fol. Bononiæ 1660.
Plauti Comœdiæ, 24. Amſterodami.
Prudentij Opera, 24. Amſterodami.
Poſtelli Coſmographia, 24. Lugd. bat.
Practica terminorum Rotæ, 8. Romæ 1631.
— Iudiciaria Saluſtij Tiberij, 4. Romæ, 1643.
— Iulij Cæſaris Gallupij, fol. Neap. 1665.
Paſqualigi Zaccharia Quæſtiones morales Iuridicæ, fol. Romæ 1662.
— Opus Poſthumum fol. Romæ 1672.
Pellegrini Caroli Praxis Vicariorum, fol. Romæ 1666.
Pieronus Dominicus in Bullam Cœnæ Domini, fol. Romæ, 1666.
Paſſerinus Petrus Maria de Electione Summi Pontificis, fol. Romæ 1570.
— De Electione Canonica, fol. Romæ 1667.
— In Decretales fol. 4. vol. Romæ. 1667.
— De Indulgentijs, fol. Romæ 1672.
— In D. Thomam fol. Romæ 1669.
— De Statibus, & Officijs hominum, fol. 3. vol. Romæ 1666.
Philippi à Sanctiſſima Trinitate Theologia, fol. 4. vol. Lugd. 1653.
— Idem 4. 4 vol. Colon. 1656.
Ponce de S. Crux de Impedimẽtis magnorum auxiliorum in morborum curatione, 8. Barcinone 1648.
Plempius in Auiccnnam, fol. Louanij 1658.
Pariſani Æmilij Opera medica, fol. 3. vol. Venet. 1623.
Practica Medicinæ Iacobi Vuecheri, 16. Venet. 1630.
Philoſophia Emanuelis Maignan, 8. 4. vol. Toloſæ 1653.
— Franciſci le Rees, 8. 4. vol. Pariſijs, 1560.
— Raphaelis Anerſa, 4. 2. vol. Bononiæ 1650.
— Seraphini Piccinardi, 4. Patauij, 1671.
— Demetrij Phalerij, 4. Romæ, 1563.
— Alphonſi Vencentij de Villalpando, 8. 1653.
Pontificale Romanum, fol. Romæ 1645.
Pina Ioan. in Eccleſiaſticum, fol. tomus tertius Lugd. 1640.
Priuilegia Louanienſis, &c. 4. Romæ, 1671.
Pinto Iacobi, Chriſtus crucifixus, folio tom. ſecundus,
Pellizarius Franciſcus de Monialibus, 8 Romæ, 1666.
Quintus Curtius de rebus geſtis Alexandri Magni, 12. Venet. 1667.
Quartus Paulus Maria in Rubricas Miſſalis, fol. Romæ 1675. cum additione.
Roſa Vrſina Chriſtophori Scheineri, folio Bracciani 1630.
Rodoanus Gulielmus de Spolijs Eccleſiaſticis, fol. Romæ, 1650.
De Rugerijs defenſorium doctrinæ S. Thomæ, fol. Neapo-

poli 1655.
Rauzouij Epiſtolæ,S.Romæ 1651.
Reſtrictiones aſceticæ Græcorum Patrum, 4. gr.
Roma ſubterranea,fol.2.tom.cum figuris Romæ.
Silius Italicus de ſecundo Bello Punico,24. Antuerpiæ.
Series Ordinandorum,24. Romæ.
Spanhemius Ezechiel de Præſtantia, & Vſu numiſmatum,4.Romæ 1664.
Summa Theologica tripartita, 24. 2.tom.
Spigelij Iſagoges in rem herbariam, 24.Lugd.bat.
Schola Salernitana, 8.
Sacerdos Chriſtianus Ludouici Abelly, 12.Romæ.
Summa Theologiæ Laurentij Longi, 4.Placentiæ.
Sperelli Alexandri Epiſcopus,fol.Romæ, 1670.
Terentij Comœdiæ,24.& 8.Lugd. bat.
Theſaurus de Pœnis Eccleſiaſticis fol.Romæ 1675.cum additione.
De Titis,de Diebus decretorijs, 4 Ticini.
Tamburini methodus expeditæ confeſſionis,16.Rom.
Tuſchi Caroli additiones ad Concluſiones Dominici Tuſchi Card. fol. Lugd. 1670.
Vizzanus de mandatis Principum, 4. Amſterod.1658.
Vbertus de modo citandi, 8.
Valerius maximus, 24. Amſterodami.
Vita Card. Nicolai Albergati, 8.Auguſtoduni, 1656.
--- Card.Cæſaris Baronij, 4. 1651.
Vocabularium Eccleſiaſticum Morelli, 8.Romæ 1663.
Vermiglioli conſilia Criminalia, fol.Romæ, 1658.
Zacchias Sylueſter de Obligatione Camerali,fol. Romæ 1647.

LIBRI ITALICI.

Allacci Leone viaggio della Signora D. Lucretia Barberina 4. Genoua, 1654.
--- Del Maria raggi da Scio. 4.
--- Vita, e morte del Padre Aleſſandro Baldrati,12.
--- Poeti antichi 8.
--- Drammaturgia, 12.
Aminta del Taſſo, 24.
A Kempis dell'Imitatione di Chriſto, 24.
Antidotario Romano di Pietro Caſtelli, 4.
Arte dello ſtilo del P.Sforza Pallauicino. 12.
Ammaeſtramenti degli Antichi,12.
Aforiſmi Sacri di S.Franceſco di Sales, 12.
Aſtrolabio di Stato di Rafaele della Torre, 4.
Arte del verſo Italiano dello Stigliani, 8.
Bartoli Geografia, 12.
Conſtitutioni per le Monache della Viſitatione di S. Franceſco di Sales, 16.
--- Monaſtiche di S Baſilio Magno, 4.
Croce trionfante di Iacomo Boſio, folio.
Caſtelli della miſura dell'acque correnti, 4. Bologna.
Canocchiale d'Emanuele Theſauro, 8.
--- Elogia,& Inſcriptiones eiuſdem, 8.
Documenti di Perfettione del P. Alfonſo Rodriguez, 24.
Detti di S.Filippo Neri, 16.
Dreſſelio Ieremia Opere, 12. tom.17.
--- Salomone 12.
--- Triſmegiſto Chriſtiano,12.
--- Scuola della patienza, 12.
--- Fetonte: 2. vol.5.
--- Tribunale 12.
--- Danielo 12.
--- Cielo de Beati, 12.
--- Retta intentione. 12.
--- Eternità, 12.
--- Orologio dell'anima, 12.
--- Noe, 12.
--- Niceta,12.
Dauide orante per Annibale Lemmori, 8.
Dialoghi in 4 Lingue Spagnolo, Franceſe, Tedeſco, e Italiano di Antonio Oudin,8.
Eſpoſitione del Canone della Meſſa del P. Franceſco Vanderuechen,16.
Epitome dell' Hiſtoria del Mondo del Padre Torſellini, 12.
Erudimento di Penitenza da M.Carlo Angeloni,4.
Gieruſalemme liberata del Taſſo, 24.
Guida de'Peccatori di Granata,16.
Giardinetto della Madonna, 12.
Hiſtoria di Terni di Franceſco Angeloni,4.
--- Miſcellanea ſacra del P. Gio.Stefano Menochio, 4.
Lettere dell'Abbate Frederico Troili,4.
--- Di Buone feſte di Franceſco Angeloni,8.
Meditationi di Buſeo, 12.
Mercurio del decimo ſettimo ſecolo di Felice Gerardi, 4.
Maeſtro di Caſa di Franceſco Liberati,8.
Martirologio Romano, 4.
Notitia de' Vocaboli Eccleſiaſtici di Domenico Magri, 4.
Hiſtoria del Concilio di Trento del P. Sforza Pallauicino, fol. 2.tom.
--- Idem 4. tre tom.
Nierembergh prezzo, e ſtima della Diuina gratia, 12. 2. tom.
Oudin nomenclatura Italiana, e Franceſe, 12.
Opere di Bernardo Morando, 12. 4 tomi.
--- Contra gli aſtrologaſtri di Pompeio Colonna, 12.
--- Del Caualier Marino, 12. vol. permeſſe.
Oliua Prediche ſotto Alexandro Settimo, tomo primo fol.
--- Idem tomo ſecondo, e terzo fol.
Paſtor Fido, 24.
Poeſie di Frederico Troili, 12.
--- Del Padre Bartolomeo Beuerini, 12.
Paciuchelli Angelo della Paſſione di Chriſto, fol.
Principe Eccleſiaſtico di Luigi Manzini, 4.
Proſe Fiorentine dello Smarrito accademico della Cruſca 8.
Prediche del P. Antonio Vieira, 8.
Proſe di Monſignore Ciampoli, 4
Relatione de' Viaggi di tre Veſcoui Franceſi alla Cina Cocincina, e Tonchino, 8.
Roma in ogni ſtato di Gaſparo Alueri, fol. 2. vol.
--- Ricercata 16.
Relatione della Corte di Roma, 12.
Roma Antica Nardini, 4.
Solitudine di Filagia del Padre Barry, 12.
Scalcaria d'Antonio Frugoli, 4.
Stuore di Gio.Stefano Menochio, 4. 6.tomi.
--- Idem parte ſeconda,quinta,e ſeſta, 4.

FINE.

Prem. Le...
ACH... ...ORE...
Via Grande Archivio, 3 - Napoli